Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

FLAVII IOSEPHI HEBRAEI

OPERA OMNIA

GRAECE ET LATINE

EXCVSA AD

EDITIONEM LVGDVNO-BATAVAM

SIGEBERTI HAVERCAMPII

CVM

OXONIENSI IOANNIS HVDSONII

COLLATAM

CVRAVIT

FRANCISCVS OBERTHÜR

S. S. THEOL. ET V. I. DOCTOR INSIGNIS ECCLESIAE NAVGENSIS CANONICVS CAPITVLARIS S. S. DOGMATVM IN VNIVERSITATE WIRCEBVRGENSI PROFESSOR PVBL. ORD.

TOMVS I

LIPSIAE

SVMTV E. B. SCHWICKERTI

CIↃIↃCCLXXXII

DE

IOSEPHI FLAVII IVDAEI

EDITIONE NOVA

AD

REVERENDISSIMVM ET EMINENTISSIMVM DOMINVM D. ANDREAM S. R. E. TIT. S. PVDENTIANAE PRESBYTERVM CARDINALEM IOANNETTVM ARCHIEPISCOPVM BONONIENSEM ET S. R. I. PRINCIPEM.

EPISTOLA

FRANCISCI OBERTHÜR

ADoptavi hunc morem, *Eminentiſſime Cardinalis*, vt quod litteratos omnes de quodam a me ſuſcepto in bonum litterarum negotio ſcire velim, id praecipue vni ex iis, quos chariſſimos et amiciſſimos habeo, viris, negotium tale et laborem qualemcunque meum plena quaſi reipublicae litterariae in concione dedicans, tranſcribam.

Nimis enim mihi iucundum eſt, media inter negotia cum amico quaſi praeſente coram loqui; de virorum illuſtrium et magnorum, vt meorum fautorum et amicorum nomine publice gloriari, et habitae cum iis conſuetudinis memoriam ita recolere, vt, dum poſteritati tranſcribitur, ſimul dignum aliquid litterariis annalibus, et hominum imitatione, in exemplum commendetur.

Te, E. C. omni iure inter viros mihi amiciſſimos et chariſſimos habeo, tibique prae multis me, tale publicum venerationis, gratitudinis et amoris mei monumentum debere, palam enuntio.

Romae enim cum degebam, vota et deſideria mea generoſe praeueniens mihi familiarioris et ad te, et ad tuum S. Gregorii monaſterium, cui tunc Abbas praeeras, obtuliſti; — innotueram autem tibi in hebdomadario apud Eminentiſſimum de Zelada congreſſu virorum plurium Artes et Muſas amantium, illuc enim mihi quoque, homini tunc plane nouitio, ſumma viri illius eruditiſſimi et indulgentiſſimi gratia, (et ſorte mea maxima aditus patuit. —)

Frequenter ad te me inuiſentem, quacunque vice peramanter complexus, ardens, quod in me aduerteras, ſacrarum praeſertim ſcientiarum ſtudium nutriuiſti et ampliaſti.

Saepius conferendis inter nos ſermonibus, celeberrimae in qua tunc verſabamur domus, olim Diuo Papae Gregorio M. et viris aliis multis in rei Chriſtianae bonum natis, habitatae hiſtoria, materiem ſuppeditauit, diductam dein per omnium ſcientiarum vaſtum ambitum ad praeſentem vſque earum ſtatum.

Multa, quae mihi tunc ſuggeſſiſti conſilia, quo demum modo hodiernis Eccleſiae indigentiis ſuccurri cum fructu poſſet, ſaepius nunc mihi opportune occurrunt, ex quo Theologicae cathedrae in patria Vniuerſitate impoſitus me hoc nouo titulo Eccleſiae Chriſti ſpecialius mancipatum ratus, de eius bono promouendo ſerio magis cogitare, et plus aliis laborare, religioni mihi duco.

Sunt mihi adhuc hodie prae aliis beatae illae horae,

quas digne celebri illo tuo aſceterio, de vera hominis eccleſiaſtici philoſophia, de mundanarum dignitatum iuſto pretio, de dulci otio in gremio ſcientiarum et artium, de ſpe coeleſtis beatitatis, ad quam tunc iucundiſſimo proſpectu mentem direxeramus, colloquendo transegimus!

Excitauit nuper et horarum illarum memoriam, et ex flamma ſacra, qua tunc incalueram, nouos igniculos Reu. Maurus Fattorini Camaldul. Abbas * qui virum te verbi tui, et aſceticae theoriae, vbi ipſo opere exercenda, et confirmanda eſt, tenaciſſimum repraeſentauit, palam et ſancte teſtans, quod non tui ordinis tantum honores declinaueris, ſed et vocatus a Pontifice M. ad Epiſcopalem dignitatem, eam Pii VI pedibus affuſus, cum lacrymis et enixis precibus recuſaueris, nec niſi conſtanti et immobili Pontificis voluntati inuitus ceſſeris.

Ex quo longe ab Italia cis Alpes habito, tuque Romanam purpuram indutus ſedem Archi-Epiſcopalem conſcendiſti, veteris adhuc conſuetudinis memor, perennis tuae erga me benenolentiae luculenta argumenta et datis epiſtolis, et miſſo nuper aliquot libellorum faſciculo praebuiſti.

Licebit per te, Em. Domine, vt et in gratiam eruditi orbis nominem ſaltem libellos hoſce, et pauca ex ſingulis quaſi delibanda excerpam.

Paſtoralis prima Epiſtola tua Romae poſt tuam in Archi-Epiſcopum Bonon. electionem ad Clerum populumque tuum ſcripta ** ſenſa piiſſimi, et ſolliciti, qualis bonum paſtorem decet, animi fideliſſimo ſermone exprimit.

Duo mihi in ea prae aliis placuere, vnum, quod, ne argumentum omnino commune vulgari more tractares, ex ipſo tuae Dioeceſeos ſitu, conditione, et timendo inde

* Andreae Ioannetto Ord. S. Bened. Congreg. Camald. Epiſcopo Himerienſi ad Rom. purpuram euecto et in Archiepiſcopum Bonon. electo Mauri Fattorini Abb. Camald. epiſtolaris gratulatio. Bonon. 1777. 4.

** Epiſtola paſtoralis ad Clerum et populum Bonon. exſudabat Romae Paulus Ianchi 1778. 4.

ſpeciali periculo concreditarum tibi animarum, adhortationis tuae occaſionem deſumpſeris, materiem et rationem quodque Apoſtolicam in adhortando et dehortando ſollicitudinem et grauitatem multa comitate et benignitate temperaris, et excuſaris. Certo cenſores morum illi optimi, qui dum monent, arguunt, corripiunt, obſeruant adhuc quandam erga humanae naturae fragilitatem, indulgentiam, quique ſui muneris autoritatem ita prudenter occultare ſciunt, vt candor animi beneuoli inde clarius reluceat!

Alterum, quod Bononienſibus tuis hoc argumento ſingulari fidem facis, te in Eccleſiae tuae bonum maiore niſu conaturum eſſe, quod alias haec ipſa Eccleſia ſit mater tua — ciuis enim Bononienſis natus es — cui nunc duplicis vinculo amoris ſis alligatus.

Sane fortiſſimus eſt cuiuis animo ingenuo ad magnum quid audendum ſtimulus, dulce nomen Patriae, et natale ſolum cogitaſſe, quod cuiuis homini proprium, vbi potiſſimum laboret, theatrum, ſumma Prouidentia conſtituit.

Paſtoralis altera concuſſo per repetitum terrae motum agro Bononienſi die XIV Nouemb. MDCCLXXIX data inſtituit populum tuum coram Domino tunc humiliatum et poenitentem, qualis, ne ficta et metu extorta videatur eius pietas, et poenitentia poſthac eſſe debeat, dextre omnino deſcribens ciuitatis ad Chriſtianismi leges compoſitae imaginem pulcherrimam.

Sollicitam iuuentutis educationem — vt et hic, quod praeplacuit, excerpam — parentibus inculcas, talem quidem, quae optimos in liberis Chriſtianos, et optimos, quemque in ſuo ſtatu, et munere, ciues futuris temporibus praeparet.

Foemininae iuuentutis nobilioris educatio, quam praeſcribis tam liberalis mihi videtur, qualem dudum optaueram; imbui enim eam vis doctrina etiam cultiore, et vtilibus ſcientiis.

Sunt et egregia, quibus eam ſuades, argumenta; vteris enim autoritate veterum Eccleſiae Patrum, qui et ipſi

hoc modo foeminas nobiles eruditi voluere; et exemplis patriis foeminarum, quae Bononiam vnquam illustrarunt.

Inter plures singulari encomio nominas Celebrem Lauram Bassi haud ita pridem vita functam.

Debetur id excellentissimae foeminae, cuius et ego quondam per aliquot horas Bononiae auditor, et admirator fui, piis Manibus vt quibus tu eam ornaueris laudibus, tuis hic verbis referam: "cosi si rinouasse trà di noi l'eccelso merito dell' egregia Laura Bassi, singular gloria di questa nostra patria, non tanto per la profonda dottrina, che in lei dai dotti ammirauasi, quanto per le illustri qualità di modestia Christiana, di pietà non ordinaria, e di vigilanza per compiere i piu minuti doueri di matre di famiglia."

Vel ideo etiam grata hic loci memoria repetenda mihi visa sunt haec tua de educatione iuuentutis foemininae monita, quod bona forte mea circa idem fere tempus haec tua pastoralis epistola reddita mihi fuerit, quo ordinandis et dirigendis ciuitatis meae patriae scholis publicis praefectus ad exercendum hoc munus monita, motiuaque multa et optima desumere ex ea potuerim.

Tua ad Cistercienses Monachos aedi Diuae Pudentianae inseruientes allocutio IV Calend. Maias, qua die hunc tuum in alma vrbe titulum solenniter adiisti habita * totam loci huius inter Romanas antiquitates celeberrimi, historiam ita percurrit, vt legens eam, sacro te plenum oestro, quod talis loci sanctitas inspirat, perorantem quasi inter auditores praesens videre mihi videar.

Erudita fuit inde *disquisitio* nata. Cum enim orationem hanc tuam mox typis excudendam quidam Ecclesiasticae antiquitatis studiosus et eruditus indagator notis illustraret, corrigeretque inscriptionem quandam templi S. Pudentianae: „hoc est coemeterium Priscillae" quasi ignoranter sculptam: contradixit illi Censor alius duo statuens coe-

* Allocutio etc. Augustae Taurin. 1778. 4.

metria ſub Priſcillae nomine, primum domeſticum, ac vr banum in Vico Patritio ſitum, alterum ampliſſimum in Via Salaria.

Cui ille cum multa antiquitatis ſacrae, et profanae indagine, cumque critica ſatis arguta reſpondet, te, Eminentiſſime Domine, ſe inter, et aduerſarium ſuum, conſtituens arbitrum *.

Potiſſimum, quo ſe tuetur, argumentum ex V. V. Imperatorum toties repetitis legibus, omnium minime a Chriſtiano violandis deſumit, queis cautum fuit: „humana corpora intra ciuitatum moenia non humari, vt mortui humanitatis inſtar exhibeant, et relinquant incolarum domicilio ſanitatem.„

Hos libellos partim tuos, partim ad te proxime pertinentes comitatus eſt alter quidam Franciſci Flori Praepoſiti et Vicarii Generalis Vtinenſis **, qui in *parte* eius *prima* vindicias ſcribit egregias epiſtolae Viennenſium et Lugdunenſium, quae inter acta Martyrum ſincera locum obtinet inſignem, contra Anonymum Gallum, qui in ſingulari diatriba congeſſerat: „Raiſons qui inualident l'autenticité de la lettre des Egliſes de Vienne et de Lyon".

Parte II. quae contra autorem Lexici Philoſ. diſputatio eſt, commentatur in v. 6. capitis II. Paulinae ad Philippenſes Epiſtolae, occaſione quidem thematis ſuae ſcriptionis praecipui, vindicandae ſcilicet Lugdun. et Vienn. epiſtolae.

Parte III. optimae ſe notae Criticum manifeſtat, cum feliciſſima diuinatione vexatiſſimum S. Iuſtini locum 1. Apolog. §. 6. vbi iuxta praeſentem lectionem, pari cum Deo ratione et Angelos a Chriſtianis coli S. hic Philoſophus Martyr. innuere videtur, vnius graecae vocis: σφατος in σφατη-

* De S. Priſcillae Senioris coemeterii vrbani commento ad D. Andream Ioannetti etc. Eugenius de Leuis Auguſtae Taurin. 1779. 4.

** De Martyribus Lugdunenſibus diſſertatio, accedit altera de Ieſu Chriſti diuinitate, et diuinatio in S. Iuſtini M. de Angelis teſtimonium Apol. 1. §. 6. Bonon. 1779. 4.

ver mutatione facta, secundum genuinas Criticae regulas probabiliorem et congruentiorem cum ceteris Christianae Religionis Doctoribus, et eiusdem Iustini manifestata alibi doctrina, sensum restituit.

De libellis transmissis sensa mea exposui; simulque nomina, quibus Tibi, Eminentissime Domine, vt viro mihi amicissimo et charissimo, fautorique meo maximo publicum aliquod venerationis, gratitudinis et amoris mei monumentum debeam.

Si et rationem specialem quaeris, cur ad tale ministerium mihi scriptorem veterem Iudaeum, Iosephum Flauium elegerim, huiusque editionem nouam, quae me curatore euulgatur, tuo nomini inscriptam, hoc monumentum esse voluerim, hanc habe.

Ingenio proprio, vt quid perenne, et tuo dignum nomine edat, nimium diffido; Iosephus autem aeternitati scripsit.

Dein, ex quo ex Italia in patriam redii, nunquam Iosephum cogito, quin habitae tecum Romae consuetudinis memoria redeat, et cogitando repetam viam illam, quae me inuisentem ad te a monte Pincio, vbi hospitabar, ad cliuum Scauri, ad cuius radices tuum D. Gregorii monasterium situm est, duxerat, quamque vt genio meo magis arridentem, quia meditationibus aptissima, prae quauis alia elegeram.

Vt primum enim e Capitolino colle descenderem, me medium ex vtroque latere excipiebant Romanae antiquitatis venerabilis ruinae.

Has vbi humanarum rerum vicissitudines meditans, et quae principali hoc veteris Romae loco olim acta sunt, memorans pertransieram, ecce ante oculos meos triumphalis arcus Tito Iudaeae victori et debellatori erectus in sculptura referens Romanos milites reportantes rapta ex Hierosolymitano templo spolia.

Hunc medium transire necessum fuit; paululum progresso obiiciebatur ad sinistram manum, proiectum et mutilum cadauer magni Colossaei, Amphitheatri, quod ca-

ptiuorum Iudaeorum opera aedificauerat Vespasianus, Titi Pater.

Haec obiecta me a prima meditatione totum ad Iudaicae nationis fata considerandā auocarunt: inde iter hoc solitarius semper peregi, partim legendo mox Iosephum de iis scribentem — editionem commodam latinam huic deambulationi opportunam Sebastianus Gryphius parauerat — subin et Tacitum vel Suetonium de Vespasiano et Tito deque Iudaeae excidio referentes.

Partim reflexionibus meis indulgendo, modo prouidentiam diuinam miratus, quae in vrbe Religionis Christianae principe haec Iudaicae Religionis, cui illa superstructa est, nunc abrogatae, monumenta, in veritatis testimonium extare voluit, et sparsas per orbem terrarum reliquias Iudaeorum cum Christianis mistas perennare, vt essent illis suae Religionis documentorum conseruatores et baiuli.

Indignatus quandoque odium illud indignum, quo vulgus Christianorum, non errores tantum horum miserorum, quod quidem dignum iustumque, sed et personas, quod vere antichristianum est, persequitur.

Interdum etiam quid politici consilii ausus agitare, quomodo indulgenti ciuicorum iurium concessione Iudaeis facta efficacissime prohiberi illi possint, ne ad solam minutam potissimum mercaturam damnati, huius separationis a reliquo statu corpore, iniuriam, et hunc contemptum ciuilem vlciscentes fraudem, et vsuram reddant.

Aliquando et Theologorum quorundam de futura Iudaeorum in terram patriam postliminia restitutione, visionibus, commentis et diuinationibus delectatus.

His meis lectionibus, cogitationibus, reflexionibus totum immersum, et ad cliuum scauri sensim delatum, humanissimus tuus complexus me mihi, tibique reddidit.

Sine ergo, Eminentissime Domine, vt pro more meo, quod praemittendum huic editioni nouae Iosephinorum operum videbatur, prolegomenon, ad Te, hac dedicatoria epistola dirigam.

Cogitare etiam de Iosepho Flauio Hebraeo nouis typis

recudendo, pertinuit quam maxime ad propositum meum, quod in limine iam mei Theologiae docendae muneris cepi, instruere nempe editiones nouas et commodas eorum librorum, quos ad instituendum rite Theologicum studium classicos esse credidi, sicque colligere Bibliothecam nouam, quam Theologi facile pretio compararent, et in qua fontes ipsos adirent, praeteritis et neglectis, quibus hactenus potissimum vtebantur, riuulis raro puris ac limpidis.

Si tuas, Eminentissime Domine, vnquam ad manus peruenerit, curata a me Tertulliani editio Wirceburgensis, ex Epistola ad Franciscum Antonium Vitale, cui tu quoque multum faues, praefixa de hoc meo proposito et consilio plura intelliges.

Insignem hac in Bibliotheca locum inter libros ad studium Theologiae liberalius classicos Iosephus Hebraeus mereri mihi semper visus est; *primo* quod ad studium Biblicum subsidii plurimum affert; illustrat enim Vetus Testamentum omne perpetua paraphrasi, et fusius explicat.

Talis autem Paraphrasis et Commentarius hominis Hebraei inter gentiles suos coaeuos doctissimi, rerum suae patriae peritissimi, in lege, ac Prophetis ex ipsa iam Pharisaimi professione versatissimi, plurimum Veteris Testamenti Interpretibus valere debet, siue ad partem eius Historicam respiciant, siue ad Propheticam.

Ad illam quidem: quod ibi multa a sacris Annalistis praeterita, ex populari traditione suppleantur, et explicatius proponantur domestici gentis Hebraeae mores, a sacris scriptoribus tantum obiter, cum suis primario populariibus scribentes pleniorem iam eorum notitiam supponerent, notati: quorum tamen vel ignorantia, vel leuis solum notitia obscuras et peregrinas multorum locorum interpretationes inuexit iam in Commentarios Interpretum Biblicorum.

Si ad Prophetiam, partem Bibliorum, quae sua nativa obscuritate negotium multum et graue facit, Interpretes

accedunt, nescio, vnde plus lucis exspectare possint, quam in talis viri paraphrasticis operibus; facile enim credere licet, ipsos saepius Prophetas abditos suorum vaticiniorum sensus scisciantibus amicis vel discipulis familiari colloquio recluisse, et haec prophetica viuae vocis oracula dein in scholis propheticis quasi de manu in manum tradita, a posterioribus Doctoribus Iudaeis repetita fuisse.

Multas quoque apud hosce solos inuenire est notatas circumstantias, vel ab aeuo Prophetarum ad sequiora horum Doctorum tempora continuatas, vel recentiore iis adhuc memoria notas, quas si quis Interpretum nouerit, multam sibi in Prophetico vel quocunque alio Biblico studio accensam esse lucem gaudebit, nosse autem nusquam melius, quam e talibus veterum Hebraeorum Commentariis licebit.

Supersedeo, hic saltem loci, recensendis aliis commodis, quae Iosephus critico Bibliorum studio afferre valet, quaeque eius classicam in Theologorum Bibliotheca utilitatem commendant.

Nascitur enim mihi sub manu quasi nouum quoddam consilium, dum descriptas modo Iosephinorum operum praerogatiuas compluribus aliis libris quadam saltem in mensura communes esse reflecto, omnibus nimirum, quotquot ab aliis etiam veteribus Hebraeis scripti adhuc extant.

"Quid si ducto a Iosephinis operibus initio, pararetur integra per nouas et similis formae commodas editiones Bibliotheca librorum ad studium Biblicum classicorum, quae praeter Philonem, etiam Thalmudicos libros, Chaldaicas paraphrases, et primas quacunque in lingua factas textus Biblici recensiones et versiones in vna serie comprehenderet."

Si non cuiuis de vulgo Theologo, illi tamen, qui Theologiam ex cathedra docet, et ad perfecti ex omni parte Theologi nomen adspirat, necessariam hanc Bibliothecam credo, sed et vix vni ob horum librorum ra-

ritatem, nisi per editiones nouas prouideatur, comparandam.

Scio, rem proposui arduam, plurimi impendii, longae moraе, quaeque optanda magis, quam speranda.

Philoni quidem et ego primas post Iosephum curas dicabo, atque idem, qui nunc Iosephum, Philonem quoque suis operis et sumptibus publicabit.

Rabbinis autem, et reliquis libris, qui illos in hac, quam proposui, Biblica Bibliotheca excepturi essent, non tam facile inueniri curatorem, et redemptorem auguror; pauci sunt, quorum adhuc palato talia obsonia sapiunt, vt illis vel praeparandis vel gustandis operam et pecuniam consecrare velint.

Certe doctissimus Rabe Onoldinus Pastor a Thalmudicis libris in vernaculam linguam Alemanniae transferendis dudum hac ex ratione destitit, licet laudem plurimam hoc sibi labore parasset; sterilis enim haec et illi, et editori ob emptorum raritatem fuit visa.

Sed eleuo vocem, quam vtinam magnanimus quidam Princeps audiat qui rei Theologicae adeo bene velit, vt sumptu suo tali horum librorum collectione et recensione noua Theologicam, quam instruere coepi, Bibliothecam augeri, et praesentis lucri generose incurius, emptoribus parce licet, et tarde quocunque tempore venturis, paratam esse iubeat.

Parua quidem portio vtilitatis ex tali consilio, sicubi etiam probatum fuerit, mihi et contemporaneis meis obueniret; lente enim negotium istud cum succederet, in seros certo annos protraheretur. Gauderem tamen, si quid laudando profeciſſem in bonum saltem futuri post me saeculi, quo sane Theologi suae scientiae, quos aiunt, fontes, magis, vt pie confido, quam hac mea aetate amaturi sunt.

Huius instituti autem, si quando forsan Deus illud feliciter euenire iusserit, Praesidem, et Directorem virum eruditum praefici non minorem, aut Parmensi de Rubeis in litteratura orientali inter Italos versatissimo, et hac ex

praerogatiua etiam meos inter gentiles illustri et laudatissimo, aut clarissimo Ienensis Academiae Professore Eichhornio, qui nuper descripta typis excellentissima diuque desiderata in studium V. T. introductione ostendit, quam ille prospiciat, et animo complectatur omnia, quae ad hoc studium, et ad hanc, quam adornandam suggessi, Bibliothecam pertineant, quamque sit laboris, quem negotium tale exigeret, patiens.

Sed post tot piorum desideriorum episodion ad Iosephum redeo. Hic magis adhuc ex hoc altero titulo inter libros ad studium Theologicum classicos saltem vtilissimos referri debere, mihi visus est, quod multa cognitione nostra haud indigna sine eo ignoraremus, res praesertim proximis ante Christi aduentum annis inter Iudaeos gestas, et illas quoque, quae post Biblicam Noui Test. historiam ad Synagogae et Iudaici status finem vsque agebantur.

Biblicam enim historiam hic scriptor domesticus Iudaeorum optima fide, et maxima sui tanquam optimi historici laude continuat. Illam quidem Vet. Test. a Machabaeis ad id vsque tempus, vbi cum Christo nato Euangelica historia inchoat. Et vbi haec in Actibus Apostolorum finitur, ex Iosepho rursus rerum gestarum filum reassumere et prosequi licet.

Iuuat autem plurimum ad perspiciendam Dei in ordinandis reuelatae Religionis successibus sapientiam, scire, quae in vltima periodo Ante-Messiana fuerit Iudaicae Synagogae ecclesiastica politicaque conditio, et ex tali notitia reflectere, quam fuerit bene strata venturo Messiae tunc via, et quam vere ille in plenitudine et opportunitate temporis aduenerit.

Nec minus iuuerit ad obfirmandos in Euangelica Religione Christianos, et ad conciliandos ei animos suorum aduersariorum testimonium de adimpletis Messiae circa futura Iudaeorum fata vaticiniis, quod reddit Scriptor Iudaeus, talium vaticiniorum complemento praesens, et ab omni proin suspicione remotissimus.

Certe veteres Ecclesiae Patres Iosephum proximo post Scriptores Sacros loco habuerunt, loquuntur de eo praeclare, et frequenti se eum voluisse manu, palam faciunt.

Praeterea, etsi ad Theologicum quem praestat Iosephus vsum non respexissem, laborem tamen minime poenitendum suscepisse me puto, cum scriptorem elegantissimum, graeca facundia et historico ad imitationem Thucydidis stilo nemini secundum, graecum Liuium Hieronymo dictum, nouis his typis recudi curo.

Est enim et Theologo decorum, de amoenioribus litteris bene mereri, et subseciuas illis horas dicare: triste alias sine omni earum commercio, et morosum genus hominum, Theologi.

Ego quidem temperare non possum, quin saepius cultioris litteraturae librum ex Hellade potissimum, aut veteri Latio scriptum in manibus habeam, et grauiorum studiorum asperitatem hoc quasi condimento amoenitatis mitigem, ac molliam.

Accessit his titulis, quibus Iosephus meam operam merebatur, motiuum nouum, cur editionem eius nouam parari curarem, nimia videlicet, quod miraberis, Eminentissime Domine, bonarum editionum et harum etiam duarum, quae solae extant, in exemplaribus raritas.

Nulla enim ex omnibus, quotquot ex periodo Ante-Hudsoniana supersunt, scriptoris huius recensio, versio, editio venire amplius in censum potest, ex quo Ioannes Hudson Theol. Professor, et Proto-Bibliothecarius Bodleianus, cuius sunt et alia plurima in rem litterariam ob labores praesertim graecae litteraturae impensos merita, primus orbi erudito post multorum annorum sudorem, dedit Iosephum suis numeris absolutum, non graecum tantum, sed et nouiter latinum, ea quidem fidelitate, vt aeque textui graeco, ac latinae linguae genio eius versio omnino esset consentanea.

Diu iam ante Hudsonum displicuerat eruditis, qualis cuiusque extiterat Iosephus suus latinus Epiphanii,

Ruffini, Gelenii, siue secundum originarium idioma graecus; ita quidem vt melior Iosephus meliorque eius interpres communi desiderio exspectaretur, multique viri inter litteratos vere principes, circa scriptorem hunc ita parandum, vt votis communibus responderet, occuparentur, sed irrito omues vsque ad Hudsonum conatu.

Mentis fueram, referre integram Iosephi historiam itterariam vsque ad editionem Hudsonianam ex Ittigii ad editionem Lipsiensem primam prolegomenis, ex Ioannis Alberti Fabricii Bibliotheca graeca et ex Hudsonii ac Havercampii in suas Iosephi editiones praefationibus compilatam.

Sed mentem mutaui recordatus legis cuiusdam naturalis parsimoniae, legis, qua tanquam fundamento firma semper stabit societas, quam viri litterati inter se, imo omnes homines vnam constituunt: qua huc applicata, sancitur, vt quod in bonum litterarum molitur vnus, id cum gratitudine accipiat alter, et prout res tulerit, vel fundamentis ab eo iactis superstruat, vel aliam sibi spartam, in qua laboret, sumat. Sic enim suus cuiuis talis societatis membro constabit proprius labor, proprium negotium, proprium meritum, cum magno laboris, temporis et sumptuum compendio, fine autem manente vno omnium communi: *bonum totius promouere.*

Cum ergo extet iam celeberrimum et praestantissimum opus, Ioannis Alberti Fabricii Bibliotheca graeca, et carere eo nemo possit, qui Musas graecas amat, me peccare contra hanc legem naturalem parsimoniae credidi, si praeter extremas has tantum quasi lineas, vel quam ille de Iosepho suae Bibliothecae inseruit, litterariam historiam hic describere voluissem, vel aliam ex collecta vndecunque materia adornare.

Publicis potius rationibus magis consulam, si loco hoc nimium opportuno, quod per te, Eminentissime Domine Cardinalis, licebit, verba quaedam ad viros inter graece eruditos principes dirigam, orans, atque obtestans, vt

iuncta opera, ſocioque labore per aliquod tempus continuato, quidam ex iis, Heinius forſan aliquis et Harleſius, magna ambo in Muſarum et litterarum elegantiorum regno nomina, huic operi Ioannis Alberti Fabricii ſuas curas addicant, vt emendatum, auctumque iis acceſſionibus, quibus inde a Bibliothecae huius ortu, litteratura graeca locupletata fuit, nouum et pluribus minori emendum pretio prodeat. Nec verendum eſt, ne operam perdat, ſi quis typographus huic renouato operi ſuos ſumptus dicauerit.

Relatum mihi quidem ab amicis fuit, Lipſienſem neſcio quem Bibliopolam id conſilium verſare, ſed num hic rumor verus ſit, mihi nondum conſtat.

Quocunque demum tempore id, quod publice modo exoptaui, euenturum ſit, non poſſum non forſan vltra modum prouidus, futuros Fabricianae Bibliothecae editores admonere, vt quod ad Ioſephum complendum ſupereſt, id ex Hauercampiana eius editione depromant. Ipſe enim Fabricius libri IV. Bibliothecae ſuae Caput VI, quod de Flauio Ioſepho inſcriptum eſt, ad Hauercampium locupletius tranſmiſit nouae editioni Ioſephi inſerendum, vbi et alia occurrent plura, ex quibus ſuppleatur Fabricius. Debent enim nunc et Hudſoniana et Hauercampiana Ioſephi editiones in tali noua Bibliotheca in cenſum referri.

Ad Hudſonium redeo. Nouam quidem vir hic praeclarus anno CIↃIↃCCXX. Ioſephini textus epocham cum ipſa ſua morte — Ioſepho enim immortuus eſt adhuc ſub prelo ſudanti — auſpicatus eſt; ſed nondum omne tuliſſe punctum dici poterat.

Ea enim paucis tantum prouiſum erat: editio quippe iſta tomis duobus maioris formae foliis in theatro Scheldoniano expreſſa, elegans et pro more gentis Angliteanae pretioſa, et inde non facile cuilibet comparanda, ſed ſolis forſan Bibliothecis publicis nata aptaque eſt.

Hinc ſexennio poſt, anno nimirum CIↃIↃCCXXVI. laudatiſſima triga Bibliopolarum, Wetſtenii, Luchtmanns, et

Broedelet eundem Hudſonianum Ioſephum ad typos Batauos reuocauit ſub curatela Sigeberti Hauercampii Linguae Graecae, Hiſtoriarum et Eloquentiae in Academia, quae Lugduni Batauorum eſt, Profeſſoris.

Hic operoſe ſane corraſerat vndique omnia, quae prodeſſe Ioſepho poſſent, varietates ex membranis Lycei Leidenſis praecipue, et aliis aliunde acceptis; obſeruationes et criſes variorum eruditorum in Ioſephum, et ſic poſteriore cura ac diligentia Ioſephum Hudſonianum locupletiorem ita dedit, vt ſimul ad faciliorem eius intellectum multa ſubſidia lectoribus ſuppeditarit.

Non minus tamen poſt duplicem hanc melioris Ioſephi recenſionem haec aetas noſtra noua eius editione quam maxime indiget.

Nulla enim, quod reuera mirum videri debet, ſi ad autoris inſignem vtilitatem, et ad tantum eruditorum, quo eum expetebant deſiderium reſpicio, nulla, inquam, quantum ſaltem mihi innotuit, hactenus inde ab anno CIↃIↃCCXXVI. quocunque e prelo, aut quacunque in forma eius repetitio prodiit: vnde poſt tot annorum interuallum Hauercampiani etiam Ioſephi exemplaria rariora ſunt, et vniuerſim magna huius autoris penuria inualuit.

Quamquam ſi et maior hodie eſſet Hauercampiani Ioſephi copia, iis tamen, quibus Ioſephum quam maxime familiarem eſſe vellem, nondum conſultum eſſet. Nam et ipſe Hauercampianus pro more gentis Batauae, et praecipue talium eius Editorum ſplendidus eſt, et pretioſus, pari hodie cum Hudſoniano aere venalis, et ob duorum, quibus comprehenſus eſt voluminum magnitudinem et largitatem, Oxonianis Hudſoniani Ioſephi adhuc maiorum et largiorum, ſolis maioribus Bibliothecis natus et aptus.

Neſcio quo caſu acciderit, vt eodem tempore, quo ex his, quas modo indicaui, cauſis Ioſephi editionem nouam maturandam ſerio magis cogitabam, iamque conſultis antea amicis, manum operi admouere coeperam, vir

integerrimus et sumptibus in optimos libros ed- ndos hactenus erogatis spectatissimus Schwickertus Lipsiensis Bibliopola, Iosephum Hauercampianum suo prelo subiiciendum simul cogitaret.

Ille de meo circa Iosephum consilio, nescio vnde certior factus, humanissimis litteris me inuitauit vt ad scriptorem hunc edendum secum societatem inirem.

Ego lubens viro bono dexteram dedi: non enim sine omine bono in eadem circa Iosephum reimprimendum cogitatione et eodem quidem tempore ambo conuenimus: et propositam societatem inii, eo pacto, vt qualem ego nunc Iosephum prodire vellem, delinearem schema, ad quod suis eum sumtibus exprimendum curaturus sit Schwickertus.

Quorsum haec? vt intelligas, Eminentissime Cardinalis, quo fato meus hic Iosephus non Wirceburgi, quam vrbem meam patriam illi natalem esse primo destinaram, sed Lipsiae e Schwickertiano prelo hac noua palingenesia in lucem prodeat.

Schema autem ipsum huius Iosephi noui Lipsiensis integri hic in primo volumine quasi in fronte, tuis oculis, Amplissime Cardinalis, et perspicaci iudicio submitto, hisce punctis delineatum.

I. Noua ista Lipsiensis Iosephi editio Hauercampiani textus cum Hudsoniana recensione prius collati, et a mendis correcti repetitio est.

II. Formam habet Enchiridii, charta in octo plagulas complicata; hanc formam tam ratio commoditatis, quam mos, gustusque temporis imperauit.

III. Originali graeco textui latina ex latere versio respondet; id in gratiam eorum factum, quibus latinae magis quam graecae linguae assuetis Iosephi lectio tamen profcua vel iucunda est.

IV. Sine varietatibus lectionum et sine philologicis notis textus nudus et simplex comparet. Non enim haec ad faciliorem ipsius textus intelligentiam subsidia ab omnibus desiderantur: imo si ipsi statim textui quauis in pagina

ſubiiciuntur, indices talium notarum litterae ipſi textui inſertae morantur lectionem ſaepius, nec continuam eſſe ſinunt.

Non deero tamen iis, quos talia iuuant. Integrum enim ex diuite penu tam variantium lectionum, quam aliorum talium ſubſidiorum quam Hudſonius collegerat, et Hauercampius auxerat, apparatum philologico-criticum inſtruam et ſingulari volumine ipſi textui Ioſephinorum operum, vbi omnis fuerit feliciter finitus, ſubiungam.

In ordinando autem hoc apparatu ad commoditatem rurſus, et ad neceſſitatem quandam vel praecipuam vtilitatem reſpiciam: ad primam quidem, vt ipſum ordinem librorum, capitum et minutarum ſectionum ſequuturus ſim, hucque relaturus omnia, quae colligere potui, vt ſuo quaeque loco extent, etiam ea quae Hauercampius ſeparatim in fine Tom. II. collocauit, cum opere ſuo iam maximam partem impreſſo, ea primum nactus fuerit.

Ad neceſſitatem autem et vtilitatem ideo reſpicere neceſſum erit, ne inutiliter operam meam collocem annotandis, et in cenſum referendis variantibus lectionibus, etiam iis, quae otioſae minutorum Criticorum et Philologorum curioſitati potius placent, quam lectorem de vera lectione et genuino textus ſenſu ſollicitum iuuant; tales mihi videntur illae, quae et Hudſonius adnotauit circa verum autoris nomen: Ιωσηπος, an Ιωσηππος, Φλαβιος, an Φλαυιος an Φλαυιος ſcribendum ſit.

Concludam hunc apparatum philologico-criticum indice vocum graecarum omnium, queis Ioſephus eſt vſus. Indicem talem vtiliſſimum iudico iis, qui linguae graecae profunda ſcrutari, diuitias eius aeſtimare, earundem vocum vim multiplicem, et varium apud eundem, vel diuerſos ſcriptores, vſum negotio quidem facili noſſe cupiunt.

Vnde horum nomine rogo omnes, qui graecos autores vnquam edituri ſunt, vt idem officium beneuole exhibeant, taleinque et ipſi ſubiiciant ſuo autori indicem.

V. Aristeae de legis diuinae ex Hebraica lingua in Graecam translatione per LXX Interpretes facta, historiam integram, cuius Iosephus breuiorem tantum epitomen duodecimo Antiquitatum libro refert, appendicis loco Iosephinis operibus ex Hauercampio addam.

VI. Non putem autem me eum in hoc quoque sequi debere, vt cum quadam prodigalitate sicut ille, libro de Machabaeis praeter vnam e latere versionem latinam, quam vulgarem nunc vocare liceat, adiiciam duplicem alteram, vnam Franciſci Combefisii, Desid. Erasmi Roterod. alteram, quae, vti hic ipse interpres fatetur, non tam genuina, fideliſque translatio graeci textus, qui scribenti ne quidem ad manum fuerat, quam veteris iam versionis latinae emendatio, et paraphrasis est, quaeque, si huius quoque quis auidus esset, alias iam impressa inueniri facile poterit.

VII. Demum ne quis posthac tam facile Hauercampianum Iosephum desideret, aut eo indigeat, praeter illum philologico-criticum apparatum, adornabo adhuc alium historico-criticum, aut pragmaticum forte, si quis eum dicere malit: nec dum enim mecum ipse de nomine conuenit: qualis autem futurus sit, optime ex his, quos in eo instruendo sequar, canonibus, tanquam suo prognostico patescet.

1. Huc, ceu in promptuarium conferam, quotquot reperire licuit, subsidia ad eruendam, vel diiudicandam Iosephi mentem, quae variis in locis aut recondita latet, aut crisin quandam patitur; nefas enim mihi videtur, nouitios etiam scientiarum candidatos — nam hunc mihi scopum nouae Iosephi editionis proposui — ad huius scriptoris aditum vocare, nec expertos illos viros tanquam comites addere, et duces, qui diu ante in rimando Iosepho occupati, se sponte, dum meditationes suas scriptas reliquerunt, comites et duces offerunt.

Erit autem mihi dives talium subsidiorum copia. Non solum enim magna cum prouidentia congessit plurima vltimus Iosephi editor Hauercampius, sed et ab eo tempore

multi inter eruditos vel data opera in Iosephum sunt commentati, vel nata occasione suum de eo iudicium tulere.

Nec timeo, ne tam facile me quid fugiat, quod ex hac classe subsidiorum in hunc apparatum referendum esset. Monebunt enim amici, quos mei huius consilii participes iam feci, quosque talis apparatus priusquam Publico tradatur, arbitros constituam.

Fuerunt, qui sponte sua non parcas Symbolas mihi promisere. Est inter alios Schwinfurtensis Gymnasii Conrector M. Bundschuius, vir qui nullum melioris notae librum ad sacram praesertim et elegantem litteraturam pertinentem praeterit, quique multo cum iudicio ac pari sedulitate sibi in futurum vsum notat ea, quae legenti notatu digna occurrunt.

In hunc nuper, cum autumnalibus feriis rusticatum iueram, bona mea, et Iosephi mei fortuna incidi. Is pro ea qua est, humanitate totam suam Iosephinam supellectilem multa lectione et industria collectam mihi libentissime obtulit, quod sine insigni ingratitudinis nota transmittere non potui.

Et si quid forsan in Bibliotheca Bosii, qui et ipse se olim edendo Iosepho accinxerat, propositi autem postea poenitens a coepto, nescio qua de causa desliterat, extat, quod nemo adhuc huius scriptoris editor, vel commentator in rem suam adhibuerat, meo id apparatui exinde spero accessurum esse.

Est enim Bosiana Bibliotheca nunc pars quaedam publicae in Academia Ienensi Bibliothecae; et qui illi praeest, clarissimus Müllerus vir est humanissimus et optimus; talem ego eum iam ante quadriennium, cum illuc relaxandi animi, et simul acquirendae eruditionis causa peregre profectus essem, expertus fui: omnes enim tunc matutinas horas in hoc Fano Musarum et scientiarum, meae curiositati consecrauerat vir hic optimus, et humanissimus.

Profitentur etiam praeter hunc ibi viri adhuc aliquot,

qui mihi et litterariis meis laboribus satis bene volunt, et mihi in tali genere laboris suas suppetias ferre humanissime polliciti sunt.

2. In adornando ex talibus subsidiis apparatu, quam maxime etiam legis parsimoniae rationem habebo. Hunc mihi canonem profusae Hauercampii diligentiae et prodigalitati e diametro oppositum constitui, qui non tam apparatum quendam rerum ad Iosephum spectantium lectoribus vtilem volumini secundo sui Iosephi iunxit, quam corpus integrum omnium ad quasuis eius editiones, praefationum, dedicationum etiam, dissertationum, tractatuum criticorum in hunc scriptorem &c. vbi partim lectori multa proponuntur, quae scire nulla refert, et legisse poenitebit; partim res eaedem saepius inutiliter repetuntur.

Vi huius parsimoniae legis, et positi a me canonis, ego non nisi res graues, et quae sunt alicuius ad intelligendum et interpretandum Iosephum momenti, cum summo selectu hunc in apparatum congeram, hasque sine ambagibus, et inuolucris, quasi nucleum fracto cortice proponam. Igitur non libellos vel dissertationes integras hic describam, sed paucis tantum verbis varias autorum opiniones, eorumque momenta et rationes indicabo.

3. Collecta haec vndecunque adiumenta sub certos cogam titulos eo ordine dispensatos, qui naturalior fuerit visus, et quem ipse Iosephus suggesserit, vt sic vna velut in tabula diuersorum eruditorum de eadem re vel concordia, vel dissentientia iudicia intueri liceat.

Talis erit nouus, quem curandum suscepi, Iosephus Flauius. Nihil, quod porro in eum praefarer, modo mentem subit, nisi hoc solum, quod auspicatiori non potuerit frontispicio insigniri volumen eius primum, vestibulum quasi totius huius excellentissimi scriptoris, quam nomine tuo, Eminentissime Cardinalis!

Quod vt fieret, dum indulsisti, nouam gratiam tuis in me meritis addidisti, negare id te non posse meo in te amori, rescribeas.

Vtinam daret id votis meis propitium Numen, vt quam tibi nouam propterea debeo, gratitudinem, non epistola quadam interprete, sed coram aliquando possem exhibere repetens Italiam mihi charam, et tot dulces rursus ibi invisens amicos.

Interim dum ego his votis meis immorabor, forsan vanis, vale sospes semper, et faue mihi, Eminentissimae tuae Dignitatis, imo magis Pietatis cultori deuotissimo, Tu, o inter amicos et fautores meos multos, delicium et grande decus meum.

Wirceburgi
ex Musaeo
Ipsis Idibus Septembribus
CIↃIↃCCLXXXI.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνου ἐτῶν ,γωλγ'.

α'. Προοίμιον περὶ τῆς ὅλης πραγματείας.
β'. Ἡ τοῦ κόσμου σύστασις, καὶ διάταξις τῶν στοιχείων.
γ'. Περὶ τοῦ γένους Ἀδάμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.
δ'. Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὃν τρόπον Νῶε, σωθεὶς ἐν λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σινάρῳ πεδίῳ.
ε'. Ὡς τύραννος, ὃν καὶ παῖδες αὐτοῦ ἐφ' ὕβρει τοῦ Θεοῦ ᾠκοδόμουν, κατέστησεν· καὶ ὡς τὰς φωνὰς αὐτῶν μετέβαλλον· καὶ ὡς ὁ τόπος, ἐν ᾧ τοῦτο γέγονε, Βαβυλὼν ἐκλήθη.
ς'. Ὡς οἱ Νῶε ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐκράτησαν.
ζ'. Ὅτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.
η'. Πῶς Ἀβραμος ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλδαίων γῆς κατέσχε τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ Ἰουδαίαν λεγομένην.
θ'. Ὅτι, λιμοῦ τὴν Χαναναίαν κατειληφότος, εἰς Αἴγυπτον ἐκπεσὼν [Ἀβραμος·] καὶ διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρεψεν ἐπίσω.
ι'. Ἥττα Σοδομιτῶν, Ἀσσυρίων ἐπικρατησάντων αὐτοῖς.
ια'. Ὡς Ἀβραμος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους ἐπιστρατεύσας ἐνίκησεν. καὶ τοὺς τε αἰχμαλώτους τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τὴν λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλετο.
ιβ'. Πῶς τὰ Σοδομιτῶν ἔθνη ὁ Θεὸς κατεστρέψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς εἰς ἁμάρτανον.
ιγ'. Περὶ Ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων.
ιδ'. Περὶ Ἰσάκου ὃς ἦν γνήσιος Ἀβράμου παῖς.
ιε'. Περὶ Σάρρας τῆς τοῦ Ἀβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψεν.
ις'. Ὡς ἐκ Χετούρας Ἀβράμῳ γαμηθείσης, τὰ τῶν Τριγλοδυτῶν Ἀβράμου ἔθνος ἐγενήθη.
ιζ'. Περὶ τῆς Ἀβράμου τελευτῆς.
ιη'. Περὶ τῶν Ἰσάκου υἱῶν, Ἡσαύ καὶ Ἰακώβου, καὶ γενέσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.
ιθ'. Ἰακὼβ φυγὼν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἐκ πρωτοτόκου φόβον· καὶ ἐκ γήμας ἐκεῖ, καὶ δώδεκα γεννήσας παῖδας, πάλιν εἰς τὴν Χαναναίαν ἐπανῆλθεν.
κ'. Ὡς Ἰακὼβ τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER PRIMVS

Qui continet tempus annorum MMM. DCCC. XXXIII.

1. *Prooemium, operis vniuersi rationem reddens.*
2. *Mundi constitutio, et Elementorum dispositio.*
3. *De posteritate Adami; et decem ab eo aetatibus vsque ad diluvium.*
4. *De diluuio; et quomodo Noë, in arca cum familia seruatus, habitauit in campo Semaar.*
5. *Quomodo turris, quam filii eius in contumeliam Dei exstruxerant, corruit; vt linguas suas mutarunt; atque vt locus, vbi hoc euenit, Babylon appellatus est.*
6. *Quomodo Noë posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerunt.*
7. *Quod gentes singulae a suis auctoribus nomina traxerint.*
8. *Quomodo Abrahamus generis nostri auctor, e Chaldaeorum terra profectus, habitauit regionem quondam Chananaeam, quae nunc Iudaea dicitur.*
9. *Quod, fame Chananaeam premente, Abrahamus in Ægyptum est profectus: et ibi aliquantisper commoratus, retro vnde venerat est reuersus.*
10. *Sodomitarum clades ab Assyriis accepta.*
11. *Quomodo Abrahamus, Assyrios aggressus, tam captiuos quam reliquam praedam victor reduxit.*
12. *Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit flagitiis eorum offensus.*
13. *De Ismaële Abrahami filio, eiusque posteris Arabibus.*
14. *De Isaco Abrahami filio legitimo.*
15. *De Sara Abrahami coniuge, eiusque obitu.*
16. *Quomodo e Chetura, Abrahamo nupta, Troglodytarum gens nata est.*
17. *De obitu Abrahami.*
18. *De Isaci filiis, Esaue et Iacobo; et natiuitate eorum.*
19. *De Iacobo, metu fratris, in Mesopotamiam profugo: et vt vxorem illic duxit, et, duodecim procreatis filiis, rursum in Chananaeam reuertitur.*
20. *Mors Isaci atque sepultura eius in Hebrone.*

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ,γωλγ΄.

FLAVII JOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM

LIBER PRIMVS.

Qui continet tempus annorum MMM. DCCC. XXXIII.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΤΟΙΣ τὰς ἱστορίας συγγράφειν βουλομένοις ἀ μάλιστα, μοὶ δὲ τὴν αὐτὴν ἐρῶ τῆς σπουδῆς γινομένην αἰτίαν· ἀλλὰ πολλὰς, καὶ πλείους ἀλλήλων διαφερούσας. τινὲς μὲν γὰρ, ἐπιδεικνύμενοι λόγων δεινότητα, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῆς θηρώμενοι δόξαν, ἐπὶ τοῦτο τῆς παιδείας τὸ μέρος ὁρμῶσιν· ἄλλοι δὲ, χάριν ἐκείνοις φέροντες περὶ ὧν τὴν ἀναγραφὴν εἶναι συμβέβηκε, τὸν εἰς αὐτὴν πόνον καὶ παρὰ δύναμιν ὑπέστησαν· εἰσὶ δὲ οἵτινες ἐβιάσθησαν ὑπ' αὐτῆς τῶν πραγμάτων τῆς ἀνάγκης, οἷς πραττομένοις παρέτυχον, ταῦτα γραφῇ δηλώσειν περιλαβόντες· πολλοὺς δὲ καὶ χρησίμων μέγεθος πραγμάτων, ἐν ἀγνοίᾳ κειμένων, πρέπειν ἔκρινε τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν εἰς κοινὴν ὠφέλειαν ἐξενεγκεῖν. τούτων δὴ τῶν προειρημένων αἰτιῶν αἱ τελευταῖαι δύο κἀμοὶ συμβεβήκασι. τὸν μὲν γὰρ πρὸς τοὺς Ῥωμαίους πόλεμον ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις γενόμενον, καὶ τὰς ἐν αὐτῷ πράξεις, καὶ τὸ τέλος οἷον ἀπέβη, πείρᾳ μαθὼν, ἐβιάσθην ἐπιδιηγήσασθαι, διὰ τὰς ἐν τῷ γράφειν λυμαινομένας τὴν ἀλήθειαν.

Β'. Ταύτην δὲ τὴν ἐνεστῶσαν ἐγκειρίσιμα πραγματείαν, νομίζων ἅπασι φανεῖσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἀξίαν σπουδῆς. μέλλει γὰρ περιέξειν ἅπασαν τὴν παρ' ἡμῖν ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν διάταξιν τῆ πολιτεύματος ἐκ τῶν Ἑβραϊκῶν μεθηρμηνευμένην γραμμάτων. ἤδη μὲν οὖν καὶ πρότερον διενοήθην, ὅτε τὸν πόλεμον συνέγραφον, δηλῶσαι τίνες ὄντες ἐξ ἀρχῆς οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τίσι χρησάμενοι τύχαις, ὑφ' οἵῳ τε παιδευθέντες νομοθέτῃ τὰ πρὸς θεοσέβειαν καὶ τὴν ἄλλην ἄσκησιν ἀρετῆς· πόσους τε πολέμους ἐν μακροῖς πολεμήσαντες χρόνοις, εἰς τὸν τελευταῖον ἥκοντες πρὸς Ῥωμαίους κατέστησαν. ἀλλ' ἐπεὶ μείζων ἦν ἡ τῇδε τῇ λόγῳ περιβολὴ, καθ' αὐτὸν ἐκεῖνον χωρίσας τῆς ἰδίαις ἀρχαῖς αὐτοῦ καὶ τῷ τέλει τὴν γραφὴν συνεμέτρησα. χρόνος δὲ προϊόν-

PROOEMIVM.

AD ſcribendas hiſtorias qui ſe conferunt, eos non vnam nec eandem ſtudii ſui cauſam rationemque habere video: ſed plures, eaſque plurimum inter ſe differentes. Quidam enim, vt eloquentiam oſtentent, gloriamque ex ea captent, ad hoc diſciplinae genus feruntur: alii vero, vt illis gratificentur, de quibus ſcriptionem inſtitutam eſſe contigit, plus in ea laboris, quam vel ferre valuere, ſuſceperunt: ſunt quos ipſa rerum neceſſitas adduxit, vt quibus gerendis interfuerant, eas ſcripto complectentes memoriae proderent: multos etiam magnitudo rerum vtilium, in obſcuro latentium, perpulit, vt narrationem earum in communem vtilitatem proferrent. Ex his iam dictis cauſis poſtremae duae mihi obtigerunt. Bellum enim, quod nos Judaei cum Romanis habuimus, ac res eo geſtas, ac quem euentum nactae ſunt, experientia cognoſcens, ediſſerere coactus ſum, vt eos reuincerem, qui ſcriptis ſuis veritatem depranarunt.

2. Praeſens vero opus aggreſſus ſum, ratus Graecis omnibus viſum iri induſtria dignum. Comprehendet enim vniuerſam noſtram Antiquitatem, et reipublicae conſtitutionem, ex Hebraïcis literis tranſlatam. Cogitaueram equidem et ante, iam tum quum Hiſtoriam Belli ſcriberem, docere; qui à prima origine Judaei, quam varia fortuna vſi, et ſub quali Legiſlatore ad cultum Dei caeteraſque virtutes inſtituti, quibuſque bellis per tot ſaecula geſtis, inuiti ad poſtremum contra Romanos bellum ſint pertracti. Sed quoniam prolixius erat hoc argumentum, ſeorſim illud in opere ei proprie dicato exorſus uſque ad finem ſuum perduxi. Procedente dein tempore, ſicut

τος, ὅπερ Φιλεῖ τοῖς μεγάλων ἅπτεσθαι διανοουμένοις, ἄ
κνος μοὶ καὶ μέλλησις ἐγίνετο τηλικαύτην μετενεγκεῖν ὑπό
θεσιν εἰς ἀλλοδαπὴν ἡμῖν καὶ ξένης διαλέκτου συνήθειαν
ἦσαν δέ τινες οἱ πόθῳ τῆς ἱστορίας ἐπ' αὐτὴν με πρῶτερον
καὶ μάλιστα δὴ πάντων Ἐπαφρόδιτος, ἀνὴρ ἅπασαν μὲν
ἰδέαν παιδείας ἠγαπηκὼς, διαφερόντως δὲ χαίρων ἐμπει-
ρίαις πραγμάτων. ἅτε δὴ μεγάλοις μὲν αὐτὸς ὁμιλήσας
πράγμασι καὶ τύχαις πολυτρόποις, ἐν ἅπασι δὲ θαυμασ-
τὴν ἐπιδειξάμενος φύσεως ἀγαθῆς ἰσχὺν, καὶ προαίρεσιν
ἀρετῆς ἀμετακίνητον. τούτῳ δὴ πειθόμενος, ἀεὶ τοῖς χρήσι-
μον ἢ καλόν τι πράττειν δυναμένοις συμφιλοκαλοῦντι, καὶ
ἐμαυτὸν αἰσχυνόμενος, εἰ δόξαιμι ῥαθυμίᾳ πλέον ἢ τῷ περὶ τὰ
κάλλιστα χαίρειν πόνῳ, προθυμότερον ἐπερρώσθην. ἔτι κἀκεῖ-
νο πρὸς τοῖς εἰρημένοις λογισάμενος ὑ παρέργως, περί τε τῶν
ἡμετέρων προγόνων, οἳ μεταδιδόναι τῶν τοιούτων ἤθελον, καὶ
περὶ τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες αὐτῶν γνῶναι τὰ παῤ ἡμῖν ἐσπού-
δασαν.

γ'. Εὗρον τοίνυν, ὅτι Πτολεμαίων μὲν ὁ δεύτερος, μάλι-
στα δὴ βασιλεὺς περὶ παιδείαν καὶ βιβλίων συναγωγὴν
σπουδάσας, ἐξαιρέτως ἐφιλοτιμήθη τὸν ἡμέτερον νόμον, καὶ
τὴν κατ' αὐτὸν διάταξιν τῆς πολιτείας, εἰς τὴν Ἑλλάδα φω-
νὴν μεταβαλεῖν· ὁ δὲ τῶν παῤ ἡμῖν ἀρχιερέων ὑδενὸς ἀρετῇ
δεύτερος Ἐλεάζαρος, τῷ προειρημένῳ βασιλεῖ ταύτης ἀπο-
λαῦσαι τῆς ὠφελείας οὐκ ἐφθόνησε· πάντως ἀντεικὼν ἂν
εἰ μὴ πάτριον ἦν ἡμῖν, τὸ μηδὲν ἔχειν τῶν καλῶν ἀπόῤῥη-
τον. καὶ ἐμαυτῷ δὴ πρέπειν ἐνόμισα, τῶ μὲν ἀρχιερέως μι-
μήσασθαι τὸ μεγαλόψυχον· τῷ βασιλεῖ δὲ πολλὴς ὁμοίως
ὑπολαβεῖν καὶ νῦν εἶναι φιλομαθεῖς· ὑδὲ γὰρ πᾶσαν ἐκεῖ-
νος ἔφθη λαβεῖν τὴν ἀναγραφὴν, ἀλλ' αὐτὰ μόνα τὰ τῷ
νόμῳ παρέδοσαν οἱ πεμφθέντες ἐπὶ τὴν ἐξήγησιν εἰς τὴν
Ἀλεξάνδρειαν. μυρία δέ ἐσι τὰ δηλούμενα διὰ τῶν ἱερῶν
γραμμάτων, ἅτε δὴ πεντακισχιλίων ἐτῶν ἱστορίας ἐν αὐτοῖς
περιειλημμένης· καὶ παντοῖαι μέν εἰσι παράλογοι περιπέ-
τειαι, πολλαὶ δὲ τύχαι πολέμων, καὶ στρατηγῶν ἀνδραγα-

vsu venit iis qui res arduas aggrediuntur, cunctatio quaedam ac segnities mihi inceſſit, tantam materiam in alienam et peregrinam linguam traducturo. ſed fuerunt qui hiſtoriae deſiderio ad opus me adhortabantur, et prae cunctis Epaphroditus, vir cum omnis generis diſciplinarum, tum vero rerum geſtarum notitiae in primis auidus; vt qui ipſe, in maximis negotiis et variis fortunae caſibus verſatus, in omnibus eximiam naturae indolem, ſtudiumque veritatis inconcuſſum prae ſe tuliſſet. Hiic igitur morem gerens, aſſiduo cunctorum vtile aliquid et honeſtum molientium fautori, pudefactuſque videri ignauiam ſpecioſiſſimo labori anteponere, vires animumque recepi. Accedit quod et illud mecum etiam atque etiam reputaueram, quod maiores olim noſtri exteris ſua benigne communicare voluerint, et Graecorum nonnulli res noſtras cognoſcendi ſtudio flagrarint.

3. Comperiebam vtique quod Ptolemaeorum ſecundus, rex maxime diſciplinis libriſque colligendis deditus, magnopere contenderit Legem noſtram reique publicae ex ea conſtitutionem in Graecum ſermonem transferri; quodque Eleazarus, qui virtute non inferior erat quam quiſquam noſtrorum Pontificum, hanc Regi iſti non inuiderit vtilitatem: reclamaturus omnino, niſi mos patrius nobis exſtitiſſet, res bonas et honeſtas celare neminem. Proinde et mihimet conuenire putaui, vt et Pontificis noſtri imitarer magnanimitatem, et hodie quoque permultos diſcendi cupiditate Regis illius ſimiles eſſe exiſtimarem. Neque enim totam Scripturam accipere illi contigit, ſed Legem ſolam ei tradiderunt, qui ad eam interpretandam miſſi fuerant Alexandriam. Sunt autem innumera Sacris literis prodita, vt quae quinque millium annorum hiſtoriam in ſe complectantur; et diuerſi quidem in his inopinati caſus, varia belli fortuna, multa Imperatorum praeclara facinora, multaeque Rerumpublicarum mutationes. In vniuerſum autem ex hac potiſſimum hiſtoria legentibus li-

θίαι, καὶ πολιτευμάτων μεταβολαί. τὸ σύνολον δὲ μακάριός τις ἂν ἐκ ταύτης μάθοι τῆς ἱστορίας, εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς αὐτὴν διελθεῖν, ὅτι μὲν τοῖς Θεοῦ γνώμῃ κατακολουθῆσαι, καὶ τὰ καλῶς νομοθετηθέντα μὴ τολμῶσι παραβαίνειν, πάντα κατορθώματα πέρα πίστεως, καὶ γέρας εὐδαιμονίας πρόκειται παρὰ Θεοῦ· καθ' ὅσον δ' ἂν ἀποστῶσι τῆς τούτων ἀκριβοῦς ἐπιμελείας, ἄπορα μὲν γίνεται τὰ πόριμα, τρέπεται δ' εἰς συμφορὰς ἀνηκέστους, ὅ, τι ποτ' ἂν, ὡς ἀγαθὸν, δρᾷν σπεύδῃ σωσιν. ἤδη τοίνυν τοὺς ἐντευξομένους τοῖς βιβλίοις παρακαλῶ τὴν γνώμην Θεῷ προσανέχειν, καὶ δοκιμάζειν τὸν ἡμέτερον νομοθέτην, εἰ τήν τε φύσιν αὐτοῦ ἀξίως κατενόησε, καὶ τῇ δυνάμει πρεπούσας ἀεὶ τὰς πράξεις ἀνατέθηκε, πόσης καθαρὸν τὸν περὶ αὐτοῦ φυλάξας λόγον τῆς παρ' ἄλλοις ἀσχήμονος μυθολογίας· καίτοιγε, ὅσον ἐπὶ μήκει χρόνου καὶ παλαιότητι, πολλὴν ἔχων ἄδειαν ψευδῶν πλασμάτων. γέγονεν γὰρ πρὸ ἐτῶν δισχιλίων, ἐφ' ὅσον πλῆθος αἰῶνος οὐδ' αὐτῶν οἱ ποιηταὶ τὰς γενέσεις τῶν Θεῶν, μήτιγε τὰς τῶν ἀνθρώπων πράξεις, ἢ τὰς νόμους ἀνενεγκεῖν ἐτόλμησαν. τὰ μὲν οὖν ἀκριβῆ τῶν ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς προϊὼν ὁ λόγος κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν σημανεῖ· τοῦτο γὰρ διὰ ταύτης ποιήσειν τῆς πραγματείας ἐπηγγειλάμην, οὐδὲν προθείς, οὐδ' αὖ παραλιπών.

δ'. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πάντα σχεδὸν ἐκ τῆς τοῦ νομοθέτου σοφίας ἡμῖν ἀνήρτηται Μωϋσέως, ἀνάγκη μοι βραχέα περὶ ἐκείνου προειπεῖν, ὅπως ἂν μή τινες τῶν ἀναγνωσομένων διαπορῶσιν, πόθεν ἡμῖν ὁ λόγος περὶ νόμων καὶ πράξεων ἔχων τὴν ἀναγραφὴν, ἐπὶ τοσοῦτον φυσιολογίας κεκοινώνηκεν. ἰστέον ἓν ὅτι πάντων ἐκεῖνος ἀναγκαιότατον ἡγήσατο, τῷ καὶ τὸν ἑαυτοῦ μέλλοντι βίον οἰκονομήσειν καλῶς, καὶ τοῖς ἄλλοις νομοθετεῖν, πρῶτον Θεοῦ φύσιν καταναοῆσαι, καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐκείνου θεατὴν τῷ νῷ γενόμενον, ὕτω παράδειγμα τὸ πάντων ἄριστον μιμεῖσθαι, καθ' ὅσον οἷόν τε, καὶ πειρᾶσθαι κατακολουθεῖν. ὅτε γὰρ αὐτῷ ποτ' ἂν γένοιτο νῦν ἀγαθὸν τῷ νομοθέτῃ ταύτης ἀπολειπομένῳ τῆς θέας, ὅτε τῶν γραφησομένων εἰς ἀρετῆς λόγον οὐδὲν ἀποβήσεσθαι τοῖς λαβοῦσιν, εἰ μὴ

cet cognoscere, quod bis qui Dei voluntati obsequuntur, et leges bene latas transgredi verentur, omnia prospere succedunt supra quam credi possit, eosque felicitatis manet à Deo praemium: in quantum vero ab illarum diligenti obseruatione discedant, inextricabilia euadunt quae alias facilia; et quicquid vnquam, iustum licet, agere instituerunt, in insanabiles desinit calamitates. Iam itaque lecturos haec volumina adhortor, vt Deo mentem adhibeant, et Legislatorem nostrum probent, an naturam eius, vt par est, considerauerit, et virtuti eius conuenientes semper operationes assignarit, narrationem de eo puram ab omni, qualis apud alios est, fabularum vanitate conseruans: tametsi, quantum ad longitudinem temporis rerumque vetustatem attinet, impune poterat quaelibet mendacia confingere. Natus enim est ante annos bis mille, cum ad tot retro saecula etiam poetae ne Deorum quidem suorum natales, nedum mortalium res gestas, aut leges referre ausi fuerint. Sed haec omnia procedens oratio accurate suo quaeque ordine docebit: ita enim nos hac in re facturos esse polliciti sumus, neque subtrahendo quicquam, neque adiiciendo.

4. Caeterum quoniam ferme omnia pendent à Moysis Legislatoris sapientia, necesse habeo paucis de illo praefari, ne quem forte legentium cogitatio subeat, qui factum sit, vt, quum operis inscriptio leges latas et res gestas polliceatur, tam multa ad naturae cognitionem spectantia ei inseruerimus. Sciri igitur oportet, quod vir ille ante omnia necessarium duxerit, vel vitae suam recte institutam, vel aliis leges positurus, vt in primis Dei naturam considerauerit, atque ita, postquam opera eius animo contemplatus est, exemplar omnium optimum pro sua virili imitari et sectari conaretur. Nam absque hac speculatione nec Legislator ipse erit bona vnquam mente praeditus, neque scripta eius aliquid apud accipientium animos ad virtutem mo-

πρὸ παντὸς ἐτέρου διδαχθέντι, ὅτι πάντων πατὴρ τε καὶ δε-
σπότης ὁ Θεὸς ὢν, καὶ πάντα ἐπιβλέπων, τοῖς μὲν ἑπομέ-
νοις αὐτῷ δίδωσιν εὐδαίμονα βίον, τοῖς ἔξω δὲ βαίνουσι
ἀρετῆς μεγάλαις περιβάλλει συμφοραῖς. τοῦτο δὴ παιδεύ-
σαι Μωϋσῆς βουληθεὶς τὸ παίδευμα τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις, τῆς
τῶν νόμων θέσεως ἐκ πρὸ συμβολαίων καὶ τῶν πρὸς ἀλλή-
λους δικαίων ἤρξατο τοῖς ἄλλοις παραπλησίως· ἀλλ' ἐπὶ
τὸν Θεὸν καὶ τὴν τοῦ κόσμου κατασκευὴν τὰς γνώμας αὐτῶν
ἀναγαγών, καὶ πείσας ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς ἔργων τῷ Θεῷ τὸ
κάλλιστόν ἐσμεν ἄνθρωποι, ὅτε πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἔσχεν ὑπα-
κούοντας, ῥαδίως ἤδη περὶ πάντων ἔπειθεν. οἱ μὲν γὰρ ἄλ-
λοι νομοθέται τοῖς μύθοις ἐξακολουθήσαντες, τῶν ἀνθρωπί-
νων ἁμαρτημάτων εἰς τοὺς Θεοὺς τῷ λόγῳ τὴν αἰσχύνην μετέ-
θησαν, καὶ πολλὴν ὑποτίμησιν τοῖς πονηροῖς ἔδωκαν. ὁ δ'
ἡμέτερος νομοθέτης ἀκραιφνῆ τὴν ἀρετὴν ἔχοντα τὸν Θεὸν
ἀποφήνας, ᾠήθη δεῖν τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνης πειρᾶσθαι με-
ταλαμβάνειν· καὶ τοὺς μὴ ταῦτα φρονοῦντας μηδὲ πιστεύον-
τας ἀπαραιτήτως ἐκόλασε. πρὸς ταύτην οὖν τὴν ὑπόθεσιν
ποιεῖσθαι τὴν ἐξέτασιν, τοὺς ἀναγνωσομένους παρακαλῶ.
φανεῖται γὰρ σκοπουμένοις ὅτως, οὐδὲν ὅτι ἄλογον αὐτοῖς
ἔτε πρὸς τὴν μεγαλειότητα τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν φιλανθρωπίαν
ἀνάρμοστον. πάντα γὰρ τῇ τῶν ὅλων φύσει σύμφωνον ἔχει
τὴν διάθεσιν· τὰ μὲν αἰνιττομένῳ τῷ νομοθέτῃ δεξιῶς, τὰ
δὲ ἀλληγοροῦντος μετὰ σεμνότητος, ὅσα δ' ἐξ εὐθείας λέ-
γεσθαι συνέφερε, ταῦτα ῥητῶς ἐμφανίζοντος. τοῖς μέντοι
βουλομένοις καὶ τὰς αἰτίας ἑκάστων σκοπεῖν, πολλὴ γένοιτ'
ἂν ἡ θεωρία καὶ λίαν φιλόσοφος· ἣν ἐγὼ νῦν μὲν ὑπερβα-
λοῦμαι, θεοῦ δὲ διδόντος ἡμῖν χρόνον, πειράσομαι μετὰ τὰν-
την γράψαι τὴν πραγματείαν. τρέψομαι δὲ ἐπὶ τὴν ἀφή-
γησιν ἤδη τῶν πραγμάτων, μνησθεὶς πρότερον ὧν περὶ τῆς
τοῦ κόσμου κατασκευῆς εἶπε Μωϋσῆς. ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἱε-
ραῖς βίβλοις εὗρον ἀναγεγραμμένα· ἔχει δὲ ὅτως.

menti habebunt; nisi ante omnia edocti sint, quod Deus, cum sit parens omnium ac dominus, et vniuersa intueatur, sibimet obedientes vita donat beata, à virtute autem digredientes maximis circumdat calamitatibus. Moyses itaque, hac doctrina ciues suos volens instituere, non à pactis aut conuentis et mutuo circa haec iure leges auspicatus est, similiter atque alii: sed mentes eorum ad Deum mundique fabricam contemplandam attollens, fidemque faciens quod in terris pulcherrimum Dei opus simus homines; cum iam ad pietatem haberet obsequentes, de caeteris omnibus eis facillime persuasit. Alii namque Legislatores, fabulas sequuti, pudenda hominum peccata ad Deos verbis transtulerunt, multamque dederunt improbis semet excusandi materiam. at noster Legislator, ostenso Deum virtutem habere puram et desaecatam, homines summa ope niti oportere censuit, vt de ea participent: in eosque, qui neque sapiunt haec neque credunt, seuere admodum animaduertit. Ad hoc igitur praescriptum lectores obsecro vt haec nostra examinare velint. Sic enim considerantibus nihil vel absurdum, vel Dei maiestati, eiusque erga homines amori parum congruum esse videbitur. Nam omnia summa concinnitate iuxta vniuersi naturam sunt dispositа: nonnulla scite quidem innuente Legislatore, alia autem exprimente allegorice cum dignitate; quaecunque vero directe proponere vtile erat, ea plane et diserte explicante. Horum causas si cui in animo est sigillatim perpendere, ei multa suborietur contemplatio et valde philosophica: quam in aliud tempus differre mecum statuo. Quod si Deus longiorem aetatem concesserit, opere hoc absoluto ad illa quoque perscribenda aggrediar. Nunc vero memet ad rerum narrationem conuertam, vbi paucula de mundi fabrica ex verbis Moysaicis praelibauero. Haec autem in Sacris literis scripta reperiebam: atque ita se habent.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ά.

Η τῦ κόσμυ σύστασις, καὶ διάστασις τῶν στοιχείων.

ΕΝ ἀρχῇ ἔκτισεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. ταύτης δ' ὑπ' ὄψιν οὐκ ἐρχομένης, ἀλλὰ βαθεῖ μὲν κρυπτομένης σκότει, πνεύματος δ' αὐτὴν ἄνωθεν ἐπιθέοντος, γενέσθαι φῶς ἐκέλευσεν ὁ Θεός. καὶ γενομένυ τύτυ, καταυοήσας τὴν ὅλην ὕλην, διεχώρισε τό τε φῶς καὶ τὸ σκότος. καὶ τῷ μὲν, ὄνομα ἔθετο νύκτα, τῷ δὲ, ἡμέραν ἐκάλεσεν· ἑσπέραν τε καὶ ὄρθρον, τὴν ἀρχὴν τῦ φωτὸς καὶ τὴν ἀναπαυσιν προσαγορεύσας. καὶ αὕτη μὲν ἦν ἡ πρώτη ἡμέρα· Μωϋσῆς δ' αὐτὴν μίαν εἶπε. τὴν δ' αἰτίαν ἱκανὸς μὲν εἰμι ἀποδῦναι καὶ νῦν· ἐπεὶ δ' ὑπέσχημαι τὴν αἰτιολογίαν ἁπάντων ἰδία συγγραψάμενος παραδώσειν, εἰς τότε καὶ τὴν περὶ αὐτῆς ἑρμηνείαν ἀναβαλῦμαι. μετὰ δὴ τῦτο, τῇ δευτέρα τῶν ἡμερῶν τὸν οὐρανὸν τοῖς ὅλοις ἐπιτίθησιν· ὅτ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίνας, καθ' αὑτὸν ἠξίωσε τετάχθαι· κρύσταλλόν τε περιπήξας αὐτῷ, καὶ νότιον αὐτὸν καὶ ὑετώδη, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δρόσων ὠφέλειαν, ἀεμοδίως τῇ γῇ μηχανησάμενος. τῇ δὲ τρίτῃ ἵησι τὴν γῆν, ἀναχέας περὶ αὐτὴν τὴν θάλασσαν· κατ' αὐτὴν δὲ ταύτην τὴν ἡμέραν εὐθὺς φυτά τε καὶ σπέρματα γῆθεν ἀνέτειλε. τῇ δὲ τετάρτῃ διακοσμεῖ τὸν οὐρανὸν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἄστροις· κινήσεις αὐτοῖς ἐπισείλας καὶ δρόμυς, οἷς ἂν αἱ τῶν ὡρῶν περιφοραὶ φανεραὶ σημαίνοιντο. πέμπτῃ δ' ἡμέρᾳ ζῷά τε κατ' αὐτὴν νηκτὰ καὶ μετάρσια, τὰ μὲν κατὰ βυθὸν, τὰ δὲ δι' ἀέρος ἀνῆκε· συνδησάμενος αὐτὰ κοινωνίᾳ καὶ μίξει, γονῆς ἕνεκα, καὶ τῷ συναύξεσθαι καὶ πλεονάζειν αὐτῶν τὴν φύσιν. τῇ δὲ ἕκτῃ ἡμέρᾳ δημιυργεῖ τὸ τῶν τετραπόδων γένος, ἄρρεν τε καὶ θῆλυ ποιήσας· ἐν ταύτῃ δὲ καὶ τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε. καὶ τὸν κόσμον ἐν ἓξ ταῖς πάσαις ἡμέραις Μωϋσῆς καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ φησὶ γενέσθαι· τῇ δὲ ἑβδόμῃ ἀναπαύσασθαι, καὶ λαβεῖν ἀπὸ τῶν ἔργων ἐχεχειρίαν. ὅθεν καὶ ἡμεῖς σχολὴν ἀπὸ τῶν πόνων κατὰ ταύτην ἄγομεν τὴν ἡμέραν,

CAPVT I.

Constitutio mundi, et dispositio Elementorum.

PRINCIPIO creauit Deus cœlum et terram. Haec cum sub conspectum non veniret, alta quippe caligine occultata, spiritu autem eam superne permeantem, lucem Deus fieri iussit. Quae cum effulsisset, tota mole considerata, lucem à tenebris secreuit, et tenebras quidem Noctem, lucem vero Diem appellauit: et exordium lucis et quietis initium vesperam et manè nominauit. Atque haec quidem prima dies exstitit: Moyses autem vnam eam dixit. Cuius rei causam possem equidem et nunc reddere: sed quoniam pollicitus sum me omnium causas proprio volumine conscriptas editurum, in illud tempus et huiusce explicationem differam. Post haec secunda die cœlum vniuersitati rerum superimposuit, quod ipsum à caeteris discretum in sublimi per se collocatum esse voluerit; crystallumque ei circumdans, terraeque conuenienter humidum ipsum faciens et pluuium, vt imbres essent ad soli foecunditatem. Tertia vero die terram statuit, mari vndequaque circumfusam; eademque die continuo plantae simul et semina è terra sunt exorta. Quarta vero die coelum sole ac luna aliisque sideribus collustrauit: omnia eo motu cieri cursuque ferri iubens, quo temporum tempestatumque vicissitudines plane indicarentur. Quinta vero die animantia, cum natatilia tum volatilia, illa quidem per profundum, haec vero per aërem dimisit; ea inter se communione iungens et commixtione, procreandi causa, et vt genus eorum cresceret simul ac multiplicaretur. Sexta autem die quadrupedum genus creauit, masculum faciens et foemineum: in hac vero hominem etiam formauit. Et mundum sex quidem illis diebus, cum omnibus quae in eo sunt, Moyses conditum esse dicit: septima autem quieuisse Deum, et ab operibus cessauisse, vnde et nos per illam diem vacamus à laboribus, appellantes

προσαγορεύοντες αὐτὴν σάββατα· δηλοῖ δὲ ἀνάπαυσιν κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, τὸ ὄνομα.

β'. Καὶ δὴ καὶ Φυσιολογεῖν Μωϋσῆς μετὰ τὴν ἑβδόμην ἤρξατο, περὶ τῆς τῶ ἀνθρώπε κατασκευῆς λέγων ὅτως ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χῦν ἀπὸ τῆς γῆς λαβών καὶ πνεῦμα ἐνῆκεν αὐτῷ καὶ ψυχήν. ὁ δ' ἄνθρωπος ὅτος, Ἀδαμος ἐκλήθη· σημαίνει δὲ τῦτο, κατὰ γλῶτταν τὴν Ἑβραίων, πυῤῥὸς, ἐπειδήπερ ἀπὸ τῆς πυῤῥᾶς γῆς Φυραθείσης ἐγεγόνει. τοιαύτη γάρ ἐστιν ἡ παρθένος γῆ καὶ ἀληθινή. παρίστησι δὲ ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμῳ κατὰ γένη τὰ ζῶα, θήλειά τε καὶ ἄῤῥενα ἀποδειξάμενος· καὶ τύτοις ὀνόματα τίθησιν, οἷς ἔτι καὶ νῦν καλῦνται. βλέπων δὲ τὸν Ἀδαμον ὔκ ἔχοντα κοινωνίαν πρὸς τὸ θῆλυ καὶ συνδιαίτησιν, ᾐδεῖ γὰρ ἦν, ξενιζόμενον δ' ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ζώοις ὅτως ἔχυσι, μίαν αὐτοῦ κοιμωμένε πλευρὰν ἐξελών, ἐξ αὐτῆς ἔπλασε τὴν γυναῖκα· καὶ ὁ Ἀδαμος προσαχθεῖσαν αὐτὴν ἐγνώρισεν ἐξ ἑαυτῦ γενομένην. Ἰσσὰ δὲ, κατὰ τὴν Ἑβραίων διάλεκτον, καλεῖται γυνή. τὸ δ' ἐκείνης ὄνομα τῆς γυναικὸς Εὐέα ἦν· σημαίνει δὴ τῦτο πάντων τῶν ζώντων μητέρα.

γ'. Φησὶ δὲ τὸν Θεὸν καὶ παράδεισον πρὸς τὴν ἀνατολὴν καταφυτεῦσαι, παντοίῳ τεθηλότα φυτῷ· ἐν τύτοις δ' εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τὸ φυτὸν, καὶ ἄλλο τὸ τῆς φρονήσεως, ᾧ διεγινώσκετο τί τε εἴη τὸ ἀγαθὸν καὶ τι τὸ κακόν· εἰς τῦτόν τε τὸν κῆπον εἰσαγαγόντα τόν τε Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα, κελεῦσαι τῶν φυτῶν ἐπιμελεῖσθαι. ἄρδεται δ' ὅτος ὁ κῆπος ὑπὸ ἑνὸς ποταμῦ, πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν περιῤῥέοντος, ὃς εἰς τέσσαρα μέρη σχίζεται. καὶ Φεισὼν μέν· σημαίνει δὲ πλῆθὺν τῦνομα· ἐπὶ τὴν Ἰνδικὴν φερόμενος ἐκδίδωσιν εἰς τὸ πέλαγος, ὑφ' Ἑλλήνων Γάγγης λεγόμενος. Εὐφράτης δὲ καὶ Τίγρης ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν ἀπίασι θάλασσαν· καλεῖται δὲ ὁ μὲν Εὐφράτης Φορά, σημαίνει δὲ ἤτοι σκίδασμὸν ἢ ἄνθος· Τίγρης δὲ Δεγλὰθ, ἐξ ἧ φέρεται τὸ μετὰ στίγματος ὀξύ. Γηὼν δὲ, διὰ τῆς Αἰγύπτε ῥέων, δη-

eam Sabbatum: quae vox requiem, Hebraeorum lingua, denotat.

2. Quin etiam naturam interpretari post septimam diem Moyses incepit, de hominis formatione in hunc modum differens. Finxit Deus hominem, accepto ex terra limo; immisitque in eum spiritum et animam. et hic homo vocatus est Adamus: significat autem hoc, lingua Hebraeorum, RVFVS, quoniam è terra rufa macerata est factus. talis enim est virgo terra et vera. Adduxit autem Deus ad Adamum singula animantium genera, marem et foeminam ei ostendens: et his nomina imposuit, quibus etiam nunc vocantur. Videns autem Adamum carentem societate et conuictu foeminae, nondum enim erat, aliorumque animantium, quod ita se haberent, admiratione perculsum, illi consopito costarum vnam detrahens, finxit ex ea mulierem: ipsamque adductam ex se formatam agnouit Adamus. Ipsa autem, Hebraeorum dialecto, vocatur mulier. nomen autem istius mulieris erat Euea: hoc enim significat matrem omnium viuentium.

3. Narrat praeterea Deum hortum ad orientem plantasse, omnigenis florentem plantis; et in his fuisse arborem vitae, et aliam scientiae, cuius ope dignoscerentur quid esset bonum et quid malum: inque hunc hortum introduxisse Adamum cum vxore, praecipientem plantarum eos curam habere. Irrigatur autem hic hortus ab vno fluuio, omnem in circuitu terram circumfluente, qui in quatuor partes diffinditur. Atque Phison quidem (significat enim ea vox multitudinem) in Indiam delatus in mare effunditur; Graecis Ganges appellatus. Euphrates autem et Tigris in mare Rubrum exeunt: et vocatur Euphrates quidem Phora, quod significat dispersionem aut florem; Tigris autem Diglath, quod exponitur cum angustia velox. Geon autem, per ipsam Ægyptum fluens, significat ab

λοῖ τὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἀναδιδόμενον ἡμῖν· ὃν δὲ Νεῖλον Ἕλληνες προσαγορεύουσιν.

δ'. Ὁ δὴ τοίνυν Θεὸς τὸν Ἀδαμον καὶ τὴν γυναῖκα τῶν μὲν ἄλλων φυτῶν ἐκέλευε γεύεσθαι, τοῦ δὲ τῆς φρονήσεως ἀπέχεσθαι. προειπὼν ἀψαμένοις ἐξ αὐτοῦ ὄλεθρον γενησόμενον. ὁμοφωνούντων δὲ κατ' ἐκεῖνο καιρὸν τῶν ζώων ἁπάντων, ὁ ὄφις, συνδιαιτώμενος τῷ τε Ἀδάμῳ καὶ τῇ γυναικὶ, φθονερῶς μὲν εἶχεν ἐφ' οἷς αὐτοὺς εὐδαιμονήσειν ᾤετο, πεπεισμένους τοῖς τοῦ Θεοῦ παραγγέλμασιν. οἰόμενος δὲ συμφορᾷ περιπεσεῖσθαι παρακούσαντας, ἀναπείθει κακοήθως τὴν γυναῖκα γεύσασθαι τοῦ φυτοῦ τῆς φρονήσεως· ἐν αὐτῷ λέγων εἶναι τήν τε τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ διάγνωσιν, ἧς γενομένης αὐτοῖς, μακάριον καὶ μηδὲν ἀπολείποντα τοῦ θείου διάξειν βίον. καὶ παρακρύεται μὲν ἔτω τὴν γυναῖκα τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καταφρονῆσαι. γευσαμένη δὴ τοῦ φυτοῦ, καὶ ἡδεῖσα τῷ ἐδέσματι, καὶ τὸν Ἀδαμον ἀνέπεισεν αὐτῷ χρήσασθαι. καὶ συνιέσάν τε ἑαυτῶν ἤδη γεγυμνωμένων, καὶ τὴν αἰσχύνην ὕπαιθρον ἔχοντες, σκέπην ἑαυτοῖς ἐπενόουν· τὸ γὰρ φυτὸν ὀξύτητος καὶ διανοίας ὑπῆρχε. φύλλοις οὖν ἑαυτοὺς συκῆς ἐσκέπασαν· καὶ ταῦτα πρὸ τῆς αἰδοῦς προβαλλόμενοι, μᾶλλον ἐδόκουν εὐδαιμονεῖν, ὅσων πρότερον ἐσπάνιζον εὑρόντες. τοῦ Θεοῦ δ' εἰς τὸν κῆπον ἐλθόντος, ὁ μὲν Ἀδαμος, πρότερον εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ φοιτῶν, συνειδὼς ἑαυτῷ τὴν ἀδικίαν, ὑπεχώρει· τὸν δὲ Θεὸν ἐξένιζεν τὸ πραττόμενον, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο, δι' ἣν πρότερον ἡδόμενος τῇ πρὸς αὐτὸν ὁμιλίᾳ, νῦν φεύγει ταύτην καὶ περιΐσταται. τοῦ δὲ μηδὲν φθεγγομένου, διὰ τὸ συγγινώσκειν ἑαυτῷ παραβάντι τὴν τοῦ Θεοῦ πρόσταξιν· ἀλλ' ἐμοὶ μὲν, εἶπεν ὁ Θεὸς, ἔγνωστο περὶ ὑμῶν, ὅπως βίον εὐδαίμονα καὶ κακοῦ παντὸς ἀπαθῆ βιώσετε, μηδεμιᾷ ξαινόμενοι τὴν ψυχὴν φροντίδι, πάντων δ' ὑμῖν αὐτομάτων, ὅσα πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ ἡδονὴν συντελεῖ, κατὰ τὴν ἐμὴν ἀνιόντων πρόνοιαν, χωρὶς ὑμετέρου πόνου καὶ ταλαιπωρίας· ὧν παρόντων γῆρᾶς τε θᾶττον ἂν ἐπέλθοι, καὶ τὸ ζῆν ἐ μακρὸν ὑμῖν γένοιτο. νῦν δ' εἰς ταύτην μὲ

oriente nobis exorientem: quem Graeci Nilum appellant.

4. Deus igitur Adamum et mulierem de caeteris quidem plantis gustare iussit, arbore autem scientiae abstinere; praedicens ipsis, quandocunque forte eam attigissent, ex ea venturum illis exitium. Cum autem linguae eiusdem commercio per id tempus cuncta vterentur animalia, serpens, familiariter cum Adamo et muliere degens, inuidebat eis felicitatem, qua fruituros existimabat, Dei praeceptis obedientes. ratus autem in calamitatem casuros, si ab obsequio discederent, malitiose persuadet mulieri, vt gustaret de arbore scientiae: dictitans in illa esse boni et mali discretionem, quam si nacti fuerint, beatam adeoque diuinam vitam acturos esse. Atque hoc pacto subuertit mulierem, vt praeceptum Dei negligeret. Quae cum gustasset de arbore, ciboque delectata esset, etiam Adamo persuasit vt eo vteretur. Atque tum intellexerunt quod adhuc essent nudi; atque manifesto pudore confusi, prospexerunt sibi de tegumento: arbor enim ista causa erat acuminis et intellectus. Foliis igitur ficus conuelarunt sese; eaque pudendis praetexentes, feliciores sibi iam videbantur, qui inuenissent quo prius carebant. Cum autem Deus in hortum veniret, Adamus, prius conuersari cum eo suetus, peccati sibi conscius, secedebat. Deo autem admirationem mouit factum, causamque scisciabatur, ob quam, consuetudine sua antea gauisus, nunc eam refugeret et metueret. Illo autem nihil respondente, eo quod sibi conscius esset violati Diuini praecepti: Deus inquit, mihi decretum de vobis erat, vt vitam felicem omnisque mali expertem viueretis, nulla animi solicitudine vexati, omnibus, quae ad vsum ac voluptatem suppeditant, mea vnius cura vobis prouenientibus, absque vllo vestro labore ac miseria; ex quibus citius aduenient senectus, et vita in longum vobis non producetur. Nunc autem tu, meis spretis praeceptis, hanc voluntatem meam illusisti: neque virtutis

τὴν γνώμην ἐνύβρισας, παραχύσας τῶν ἐμῶν ἐντολῶν· γὰρ ἐπ' ἀρετῇ τὴν σιωπὴν ἄγεις, ἀλλ' ἐπὶ συνειδότι κακῷ. Ἀδαμος δὲ παρητεῖτο τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν, καὶ παρακάλει τὸν Θεὸν μὴ χαλεπαίνειν αὐτῷ, τὴν γυναῖκα τῆ γεγονότος αἰτιώμενος, καὶ λέγων ὑπ' αὐτῆς ἐξαπατηθεὶς ἁμαρτεῖν. ἡ δ' αὖ κατηγόρει τῆ ὄφεως. ὁ δὲ Θεὸς ἧττονα γυναικείας συμβουλῆς αὐτὸν γενόμενον ὑπετίθει τιμωρίᾳ· τὴν γῆν ἐκ ἔτι μὲν αὐτοῖς τῶν ἑαυτῆς ἀναδώσειν αὐτομάτως εἰπὼν, πονεῖσι δὲ καὶ τοῖς ἔργοις τριβομένους τὰ μὲν παρέξειν, τῶν δὲ ἐκ ἀξιώσειν. Εὐαν δὲ τοκετοῖς καὶ ταῖς ἐξ ὠδίνων ἀλγηδόσιν ἐκόλαζεν· ὅτι τὸν Αδαμον, οἷς αὐτὴν ὁ ὄφις ἐξηπάτησε, τούτοις παρακρουσαμένη, συμφορᾶς περιέβαλεν. ἀφείλετο δὲ καὶ τὸν ὄφιν τὴν φωνὴν, ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ κακοηθείᾳ τῇ πρὸς τὸν Αδαμον· καὶ ἰὸν ἐντίθησιν ὑπὸ τὴν γλῶτταν αὐτῷ, πολέμιον ἀποδείξας ἀνθρώποις, καὶ ὑποθέμενος κατὰ τῆς κεφαλῆς φέρειν τὰς πληγὰς ὡς ἐν ἐκείνῃ τοῦτο κακῷ τὸ πρὸς ἀνθρώπους κειμένῳ, καὶ τῆς τελευτῆς ῥάσης τοῖς ἀμυνομένοις ἐσομένης· ποδῶν τε αὐτὸν ἀποστερήσας, σύρεσθαι κατὰ τῆς γῆς ἑλυσπώμενον ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτα προστάξας αὐτοῖς πάσχειν, μετοικίζει τὸν Αδαμον καὶ τὴν Εὐαν ἐκ τοῦ κήπου εἰς ἕτερον χωρίον.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ τοῦ γένους Αδάμου, καὶ τῶν ἀπ' αὐτοῦ δέκα γενεῶν τῶν μέχρι τοῦ κατακλυσμοῦ.

Γίνονται δὲ αὐτοῖς, παῖδες ἄρρενες δύο. προσηγορεύετο δ' αὐτῶν ὁ μὲν πρῶτος Καΐν, κτῆσιν δὲ σημαίνει τοῦτο μεθερμηνευόμενον τὸ ὄνομα· Αβελος δὲ ὁ δεύτερος, σημαίνει δὲ πένθος τοῦτο. γίνονται δὲ αὐτοῖς καὶ θυγατέρες. οἱ μὲν ἐν ἀδελφοὶ διαφόροις ἔχαιρον ἐπιτηδεύμασιν. Αβελος μὲν γὰρ ὁ νεώτερος δικαιοσύνης ἐπεμελεῖτο· καὶ, πᾶσιν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πραττομένοις παρεῖναι τὸν Θεὸν νομίζων, ἀρετῆς προενόει· ποιμενικὸς δ' ἦν ὁ βίος αὐτοῦ. Καΐν δὲ τἀτε ἄλλα

eſt quod ſiles, ſed malae conſcientiae. Adamus autem excuſabat peccatum, rogabatque Deum ne ſuccenſeret ſibi, mulierem facti auctorem accuſans, dicenſque ab ipſa ſe deceptum peccauiſſe. Mulier rurſus ſerpentem accuſabat. Tum Deus Adamum, quod muliebri conſilio ceſſiſſet, poenae ſubiecit; dicens, terram non amplius ipſis ſuos fructus ſponte daturam, ſed laborantibus et opere attritis alia quidem exhibituram eſſe, alia vero non largituram. Euam autem parturitionibus, et qui eas comitarentur doloribus puniuit; quod Adamum ipſis, quibus ſerpens eam decepit, ſeducens, calamitatibus inuoluerat. Serpenti autem vocem ademit, iratus quod erga Adamum vafre et malitioſe ſe geſſerat; venenumque linguae eius indidit, hominum generi hoſtem declarans, eoſque admonens plagis caput ipſius impetere, quippe in quo et vis homini noxia reſideret, et facillime ad mortem adigi ab oppugnantibus poſſet: pedibus inſuper ipſum priuans, effecit vt humi volutatus per terram corpus traheret. Et Deus quidem, iſta ipſis in poenam conſtituens, tranſfert Adamum et Euam in alium locum.

CAP. II.

De poſteritate Adami, et decem aetatibus ab eo vſque ad diluuium.

NAti ſunt autem eis filii mares duo. Horum quidem prior nominatus eſt Caïs, quod vocabulum, ſi interpreteris, notat poſſeſſionem: Abelus autem ſecundus; quae vox luctum ſignificat. Natae ſunt eis etiam filiae. Et fratres quidem diuerſis gaudebant ſtudiis. nam Abelus, natu iunior, iuſtitiam colebat; et, omnibus, quaecunque gerebat, Deum praeſentem ratus, virtuti proſpiciebat. paſtoralis autem eius erat vita. Caetetum Caïs, quum alioquin valde improbus eſſet, et

πονηρότατος ἦν, καὶ πρὸς τὸ κερδαίνειν μόνον ἀποβλέπων, γῆν τε ἀρᾶν ἐπενόησεν πρῶτος, καὶ κτείνει τὸν ἀδελφὸν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. θύσαι τῷ Θεῷ δόξαν αὐτοῖς, ὁ μὲν Κάϊν τὰς ἀπὸ τῆς γεωργίας καὶ τῶν φυτῶν καρπὰς ἐπήνεγκεν· Ἄβελος δὲ γάλα, καὶ τὰ πρωτότοκα τῶν βοσκημάτων. ὁ δὲ Θεὸς ταύτῃ μᾶλλον ἥδεται τῇ θυσίᾳ, τοῖς αὐτομάτοις καὶ κατὰ φύσιν γεγονόσιν τιμώμενος, ἀλλ' οὐχὶ τοῖς κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρώπων πλεονέκτων κατὰ βίαν πεφυκόσιν. ἔνθεν ὁ Κάϊν, παροξυνθεὶς ἐπὶ τῷ προτετιμῆσθαι τὸν Ἄβελον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, κτείνει τὸν ἀδελφόν, καὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ποιήσας ἀφανῆ, λήσειν ὑπέλαβεν. ὁ δὲ Θεὸς, συνεὶς τὸ ἔργον, ἦκε πρὸς τὸν Κάϊν, περὶ τοῦ ἀδελφοῦ πυνθανόμενος, ποίποτε εἴη· πολλῶν γὰρ αὐτὸν οὐκ ἰδεῖν ἡμερῶν, τὸν ἄλλον χρόνον ἅπαντα μετ' αὐτοῦ βλέπων αὐτὸν ἀναιρεθόμενον. ὁ δὲ Κάϊν ἀποκρινόμενος, καὶ οὐκ ἔχων ὅ, τι λέγοι πρὸς τὸν Θεὸν, ἀμηχανεῖν μὲν καὶ αὐτὸς ἔφασκεν τὸ πρῶτον ἐπὶ τἀδελφῷ μὴ βλεπομένῳ. παροξυνθεὶς δὲ, τοῦ Θεοῦ λιπαρῶς ἐγκειμένου καὶ πολυπραγμονοῦντος, οὐκ εἶναι παιδαγωγὸς, οὐδὲ φύλαξ αὐτοῦ καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ πραττομένων, ἔλεγεν. ὁ δὲ Θεὸς τελευταῖον ἤλεγχεν ἤδη τὸν Κάϊν, φονέα τἀδελφῷ γενόμενον· καὶ θαυμάζω, φησὶν, εἰ περὶ ἀνδρὸς ἀγνοεῖς εἰπεῖν τί γέγονεν, ὃν αὐτὸς ἀπολώλεκας. τῆς μὲν οὖν ἐπὶ τῷ φόνῳ τιμωρίας αὐτὸν ἠφίει, θυσίαν τε ἐπιτελέσαντα, καὶ δι' αὐτῆς ἱκετεύσαντα μὴ λαβεῖν ὀργὴν ἐπ' αὐτῷ χαλεπωτέραν· ἐπάρατον δὲ αὐτὸν ἐτίθει, καὶ τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ τιμωρήσασθαι κατὰ τὴν ἑβδόμην ἠπείλησε γενεὰν καὶ τῆς γῆς ἐκείνης αὐτὸν ἐκβάλλει σὺν τῇ γυναικί. τοῦ δὲ μὴ θηρίοις ἁλώμενος περιπέσῃ δεδιότος, καὶ τοῦτον ἀπολῆται τὸν τρόπον, ἐκέλευε μηδὲν ὑφορᾶσθαι σκυθρωπὸν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ μηδὲν ἐκ θηρίων αὐτῷ γενέσθαι δεινὸν, διὰ πάσης ἀδεῶς χωρεῖν γῆς· καὶ σημεῖον ἐπιβαλὼν, ὡς γνώριμος ἂν εἴη, προσέταξεν ἀπιέναι.

β'. Πολλὴν δ' ἐπελθὼν γῆν ἰδρύεται μετὰ τῆς γυναικὸς Καϊὶς Ναΐδα, τόπον οὕτω καλούμενον, καὶ αὐτόθι ποιεῖται

lucrum ſolum ſpectaret, terram etiam arare primus excogitauit, fratremque interemit tali de cauſa. Quum viſum eis eſſet ſacrificare Deo, Caïs quidem ex agriculturae et arborum fructibus obtulit: Abelus vero lac et primogenita pecorum. Deus autem hoc ſacrificio magis delectabatur, vtpote ſponte et ſecundum naturam prouenientibus honoratus, non iis quae ex inuentione hominis auari per vim producta erant. Quapropter Caïs, indignatus Abelum à Deo ſibi praelatum eſſe, fratrem interficit; atque, abdito eius cadauere, rem clam fore putabat. Deus autem, cognito facinore, venit ad Caïn, de fratre perquirens, vbinam is eſſet: multis enim diebus ſe non vidiſſe eum, quem reliquo omni tempore cum ipſo verſari animaduertiſſet. Caïs autem dubius animi, nec habens quod reſponderet Deo, ſe quidem in anguſtiis verſari et ipſe primum ait, quod frater nuſquam compareat. Deo autem maiorem in modum inſtante et accurate inquirente, indignatus ille, non ſe paedagogum, neque cuſtodem eius, nec rerum eius obſeruatorem eſſe, dixit. Tum vero Deus Caïn illico redarguit, quod fratris necis auctor eſſet: et miror, inquit, ſi de fratre neſcis dicere quid factum ſit, quem tu-met peremiſti. Attamen illi, ſacrificium facienti, eiuſque merito expoſcenti ne vehementius ei iraſceretur, caedis ſupplicium remiſit Deus: exſecrabilem autem fecit, poſteriſque ipſius, vſque ad ſeptimam progeniem, poenam ſubeundam eſſe denunciauit; et ex iſta regione eum cum vxore eiicit. Illo autem extimeſcente, ne per terram oberrans in feras incideret, atque eo modo periret, iuſſit eum Deus nihil triſte tali ex cauſa ſuſpicari; ſed, quod nec quid. quam mali ex feris ei accideret, terram omnem impauide peragrare: ac, ſigno ei indito vt noſci poſſet, e conſpectu ſuo abire praecepit.

2. Caïs autem, multum terrae vna cum vxore emenſus, tandem Naïda condidit; id loci nomen eſt: atque

τὴν κατοίκησιν, ἔνθ' αὐτῷ καὶ παῖδες ἐγένοντο. ὃν ἐπὶ νεωτερισμοῖς δὲ τὴν κόλασιν ἔλαβεν, ἀλλ' ἐπ' αὐξήσει τῆς κακίας· ἡδονὴν μὲν πᾶσαν ἐκπορίζων αὐτοῦ τῷ σώματι, κἂν μεθ' ὕβρεως τῶν συνόντων δέοι ταύτην ἔχειν. αὔξων δὲ τὸν οἶκον πλήθει χρημάτων ἐξ ἁρπαγῆς καὶ βίας, πρὸς ἡδονήν τε καὶ λῃστείαν τὰς ἐντυγχάνοντας παρακαλῶν, διδάσκαλος αὐτοῖς πονηρῶν ὑπῆρχεν ἐπιτηδευμάτων. καὶ τὴν ἁρπαγμοσύνην μὲν, ἣ πρότερον συνέζων οἱ ἄνθρωποι, μέτρων ἐπινοίᾳ καὶ σταθμῶν μετεστήσατο· ἀκέραιον αὐτοῖς ὄντα τὸν βίον ἐκ τῆς τούτων ἀμαθίας, καὶ τὸ μεγαλόψυχον εἰς πανουργίαν περιαγαγών. ὄρυς τῆς γῆς πρῶτος ἔθετο, καὶ πόλιν ἐδείματο καὶ τείχεσιν ὠχύρωσεν, εἰς ταὐτὸ συνελθεῖν τοὺς οἰκείους καταναγκάσας. καὶ τὴν πόλιν δὲ ταύτην ἀπὸ Ἀνώχου, τοῦ πρεσβυτάτου παιδὸς, Ἀνώχαν ἐκάλεσεν. Ἀνώχου δὲ Ἰαράδης υἱὸς ἦν. ἐκ δὲ τούτου Μαλέηλος, ὃν γίνεται παῖς Μαθουσάλας. τοῦ δὲ Λάμεχος, ᾧ παῖδες ὑπῆρξαν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐκ δύο γυναικῶν αὐτῷ φύντες, Σελλᾶς καὶ Ἀδᾶς. τούτων Ἰώβηλος μὲν ἐξ Ἀδᾶς γεγονὼς, σκηνὰς ἐπήξατο, καὶ προβατείαν ἠγάπησεν. Ἰάβαλος δὲ, ὁμομήτριος ὢν αὐτῷ, μουσικὴν ἤσκησε, καὶ ψαλτήριον καὶ κιθάραν ἐπενόησε. Θόβελος δὲ τῶν ἐκ τῆς ἑτέρας γεγονότων ἰσχύϊ πάντας ὑπερβαλὼν, τὰ πολεμικὰ διαπρεπῶς μετῆλθεν· ἐκ τούτων καὶ τὰ πρὸς ἡδονὴν τοῦ σώματος ἐκπορίζων, χαλκείαν πρῶτος ἐπενόησε. πατὴρ δὲ θυγατρὸς γενόμενος Λάμεχος, Νααμᾶς ὄνομα· ἐπεὶ τὰ θεῖα σαφῶς ἐξεπισάμενος, ὥρα δίκην ἑαυτὸν ὑφέξοντα τῆς Κάϊος ἀδελφοκτονίας, τοῦτο ταῖς ἑαυτοῦ γυναιξὶν ἐποίησε φανερόν. ἔτι δὲ ζῶντος Ἀδάμου, καὶ Κάϊος τοὺς ἐκγόνους πονηροτάτους συνέβη γενέσθαι, κατὰ διαδοχὴν καὶ μίμησιν ἄλλον ἄλλου χείρονα τελευτῶντα· πρός τε πολέμους εἶχον ἀκράτως καὶ πρὸς λῃστείαν ὡρμήκεσαν. ὅλως δ' ἔτι ὀκνηρὸς ἦν πρὸς τὸ φονεύειν, ἀλλ' οὖν ἀπονοίᾳ ἦν θρασὺς, ὑβρίζων καὶ πλεονεκτῶν.

γ. Ἀδαμος δὲ, ὁ πρῶτος ἐπ γῆς γενόμενος· ἀπαιτεῖ

illic habitare conſtituit, vbi etiam liberos procreauit. Caeterum poena nequaquam ei cedebat in admonitionem, ſed in malitiae incrementum; voluptates quidem omnigenas ſibimet indulgenti, etiamſi cum iniuria ſecum commorantium eas habere oporteret. Facultates autem domeſticas magna pecuniarum vi ex rapinis et violentia amplificans, et ad luxuriam ac latrocinia familiares ſuos inuitans, magiſter illis exſtitit ad prauam vitae inſtitutionem. Et ſimplicitatem quidem, qua prius viuebant homines, excogitatis menſuris et ponderibus immutauit; vitae innocentiam ex harum rerum ignoratione, animique magnitudinem in vafritiem et calliditatem vertens. Primus agris terminos poſuit, vrbemque aedificauit et muris communiuit, in vnum conuenire cogens domeſticos ſuos. Hanc autem ciuitatem ab Anocho, liberorum natu maximo, Anocham appellavit. Anochi vero filius fuit Jarades. Ex illo autem Maruelus, cuius filius fuit Mathuſalas: huius vero Lamechus, cui filii exſtiterunt ſeptuaginta et ſeptem, ex duabus ſuſcepti vxoribus, Sella et Ada. Horum quidem Jobelus, ex Ada natus, fixit tabernacula, et rem pecuariam coluit. Jubalus vero, frater eius vterinus, muſicam exercuit, pſalteriumque et citharam inuenit. Thobelus autem, vnus ex altera vxore prognatorum, qui viribus omnes ſuperabat, rem militarem egregie tractauit; cuius ope quae ad corporis voluptatem faciunt ſibimet comparans, opificium aerarium primus excogitauit. Lamechus autem filiae factus pater, cui nomen Naamas; quoniam, rerum diuinarum ſcientia pollens, viderat ſe poenae ſubiacere ob fratricidium à Caï perpetratum, vxoribus ſuis hoc indicauit. Caeterum adhuc viuente Adamo, progeniem etiam Caïs ſceleratiſſimam fieri contigit, cum per ſucceſſionem et imitationem alius alio in dies deterior euaderet: ad bellum quippe ſupra modum proclives erant, et ad latrocinia praecipites ferebantur. Summatim vero, ſi quis ſegnis eſſet ad caedem faciendam, ſaltem perditae erat et profligatae dementiae, in alios contumelioſus et iniurioſus.

3. Adamus autem, primus è terra factus, (nam de

γὰρ ἡ διήγησις τὸν περὶ αὐτοῦ λόγον· Ἄβελ μὲν ἐσφαγμένῳ, Καΐος δὲ διὰ τὸν ἐκείνῳ φόνον πεφευγότος, παιδοποιΐας ἐφρόντιζε. καὶ δεινῶς εἶχεν αὐτὸν γενέσεως ἔρως, ἔτη τριάκοντ' ἤδη καὶ διακόσια ἡνυκότα τῷ βίῳ, πρὸς οἷς ἕτερα ζήσας ἑπτακόσια τελευτᾷ. γίνονται μὲν οὖν παῖδες αὐτῷ, ἄλλοι τε πλείους, καὶ Σῆθος. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων μακρὸν ἂν εἴη λέγειν· πειράσομαι δὲ μόνα τὰ τῶν ἀπὸ Σήθου διελθεῖν. τραφεὶς γὰρ ὗτος, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν ἤδη τὰ καλὰ κρίνειν δυναμένην, ἀρετὴν ἐπετήδευσε· καὶ γενόμενος αὐτὸς ἄριστος, μιμητὰς τῶν αὐτῶν τοὺς ἀπογόνους κατέλιπεν. ὗτοι πάντες ἀγαθοὶ φύντες, γῆν τε τὴν αὐτὴν ἀσασίᾳστοι κατῴκησαν εὐδαιμονήσαντες· μηδενὸς αὐτοῖς ἄχρι καὶ τελευτῆς, δυσκόλως προσπεσόντος· σοφίαν τε τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν. ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μὴ δὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι· προειρηκότος Ἀδάμου τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὸν μὲν κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κατὰ βίαν καὶ πληθὺν ὕδατος· στήλας δύο ποιησαμένους, τὴν μὲν ἐκ πλίνθου, τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα. ἵν' εἰ καὶ συμβῇ τὴν πλινθίνην ἀφανισθῆναι ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας, ἡ λιθίνη μείνασα παράσχῃ μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, ἀπολῦσα καὶ πλινθίνην δ' ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. μένει δ' ἄχρι τοῦ δεῦρο κατὰ γῆν τὴν Σιριάδα.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο· καὶ ὃν τρόπον Νῶε, σωθεὶς λάρνακι μετὰ τῶν συγγενῶν, κατῴκησεν ἐν τῷ Σεννααὶρ πεδίῳ.

ΚΑΙ ὗτοι μὲν ἑπτὰ γενεὰς διέμειναν. Θεὸν ἡγούμενοι δεσπότην εἶναι τῶν ὅλων, καὶ πάντα πρὸς ἀρετὴν βλέποντες, ἔπειτα περιόντες τῷ χρόνῳ μεταβάλλονται πρὸς τὸ χεῖρον ἐκ τῶν πατρίων ἐθισμῶν, μήτε τὰς νενομισμένας τιμὰς ἔτι

eo narratio à nobis aliquid dicendum exigit) poſtcaquam Abel fuerat occiſus, et Caïs propter caedem eius ſolum vertiſſet, de liberis procreandis cogitabat. Vehementi enim prolis deſiderio tenebatur, annos iam agens triginta et ducentos; quibus cum acceſſiſſent alteri ſeptingenti, tandem vita defunctus eſt. Et quidem illi nati ſunt filii complures, et inter hos Sethus. Sed de aliis quidem longum foret narrare: conabor autem ea ſola, quae ad Sethi poſteros ſpectant, memorare. Is namque à patre educatus, et eo aetatis veniens, vt iam quae recta eſſent diſcernere valeret, virtutis ſtudiis ſemet addixit: et, cum ipſe vir optimus exſtitiſſet, eorundem imitatores filios reliquit. Illi autem omnes, bona indole praediti, tum eandem terram ſine ſeditione incolebant beati (nulla re moleſta illis, quoad viuerent, accidente) tum ſapientiam circa coeleſtia et eorum ornatum excogitauerunt. Ne autem illa inuenta homines effugerent, et antequam venirent in notitiam, interciderent (cum rerum omnium interitum fore, alterum quidem ignis vi, alterum vero per violentiam et multitudinem aquarum, praedixiſſet Adamus) columnis duabus exſtructis, vna quidem ex latere, altera vero ex lapidibus, inuenta ſua vtrique inſcripſerunt. Vt ſi eueniret lateritiam euerſam iri per imbrium vim, lapidea ſuperſtes oſtenderet hominibus Aſtronomica inſcripta, ſimulque indicaret et lateritiam ab illis poſitam fuiſſe. Manet autem hodieque in terra Siriade.

CAP. III.

De Diluuio; et quomodo Noëus, in arca cum familia ſeruatus, habitarit in campo Sennaar.

ET iſti quidem per ſeptem aetates eo ſtatu perſtiterunt, Deum pro rerum omnium Domino agnoſcentes, virtutemque in omnibus reſpicientes. Procedente dein tempore patriis ab inſtitutis in peius mutati ſunt, nequo

τῷ Θεῷ παρέχοντες, μήτε τῶ πρὸς ἀνθρώπους δικαίῳ πολεμοῦμενοι λόγον, ἀλλ' ἣν πρότερον εἶχον τῆς ἀρετῆς ζήλωσιν διπλασίονα τῆς κακίας τότ' ἐπεδείκνυντο δι' ὧν ἔπραττον ἔνθεν ἑαυτοῖς τὸν Θεὸν ἐξεπολέμωσαν. πολλοὶ γὰρ ἄγγελοι Θεῦ, γυναιξὶ συμμιγέντες, ὑβριστὰς ἐγέννησαν παῖδας, καὶ παντὸς ὑπερόπτας καλῦ, διὰ τὴν ἐπὶ τῇ δυνάμει πεποίθησιν· ὅμοια γὰρ τοῖς ὑπὸ γιγάντων τετολμῆθαι λεγομένοις ὑφ' Ελλήνων, καὶ ὅτοι δράσαι παραδίδονται. ὁ Νώεος δὲ, τοῖς πραττομένοις ὑπ' αὐτῶν δυχεράινων, καὶ τοῖς βυλεύμασιν ἀηδῶς ἔχων, ἔπειθεν ἐπὶ τὸ κρεῖττον αὐτὺς τὴν διάνοιαν καὶ τὰς πράξεις μεταφέρειν. ὁρῶν δ' ὐκ ἐνδιδόντας, ἀλλ' ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἡδονῆς τῶν κακῶν κεκρατημένυς, δείσας μὴ καὶ φονεύσωσιν αὐτὸν, μετὰ γυναικὸς καὶ τέκνων καὶ τῶν τύτοις συνοικισῶν, ἐξεχώρησε τῆς γῆς.

β'. Ο δὲ Θεὸς τῦτον μὲν τῆς δικαιοσύνης ἠγάπησε· κατεδίκαζε δ' ὐκ ἐκείνυς μόνον τῆς κακίας, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅσον ἦν ἀνθρώπινον πότε δόξαν αὐτῷ διαφθεῖραι, καὶ ποιῆσαι γένος ἕτερον πονηρίας καθαρὸν, ἐπιτεμόμενός τε αὐτῶν τὸν βίον, καὶ ποιήσας ἐτῶν ὐχ' ὅσα πρότερον ἔζων, ἀλλ' ἑκατὸν εἴκοσιν, εἰς θάλασσαν τὴν ἤπειρον μετέβαλε· καὶ οἱ μὲν ὕτως ἀφανίζονται πάντες. Νώεος δὲ σώζεται μόνος, ὑποθεμένῳ μηχανὴν αὐτῷ καὶ πόρον πρὸς σωτηρίαν τῦ Θεῦ τοιαύτην. λάρνακα τετράγωνον κατασκευάσας, πηχῶν τὸ μῆκος τριακοσίων, πεντήκοντα δὲ τὸ πλάτος, καὶ τριάκοντα τὸ βάθος, εἰς ταύτην σύν τε μητέρι τῶν παίδων καὶ ταῖς τύτων γυναιξὶν ἐνέβη· τά τε ἄλλα, ὅσα πρὸς τὰς χρείας αὐτοῖς ἐπικυρήσειν ἔμελλεν, ἐνθέμενος, ζῶά τε παντοῖα πρὸς διατήρησιν τῦ γένυς αὐτῶν, ἄρρενά τε καὶ θήλεα, συνεισβαλόμενος, ἄλλά τε τύτων ἐπταπλασίονα τὸν ἀριθμόν. ἦν δ' ἡ λάρναξ τὺς τε τοίχυς καρτερὰ, καὶ τοῖς ἁρμοῖς ἰσχυρῶς ἐνδεδεμένη καὶ τὸν ὄροφον· ὡς μηδαμόθεν ἐπικλύσαθαι, μήδ' ἡττᾶσθαι τῆς τῦ ὕδατος βίας. καὶ ὁ Νώεος μὲν ὕτως μετὰ τῶν οἰκείων διασώζεται· ἦν δ' αὐτὸς μὲν ἀπὸ Αδάμυ δέκατος. Λαμέχυ γάρ ἐστιν υἱὸς, ὅ πατὴρ ἦν Μαθ-

Deum cultu debito et honore dignantes, neque iuris erga homines rationem habentes; ſed tum, eo quo virtutem antea certatim colebant, duplo maiore ad malitiam ſtudio ſe ferri oſtendebant: quo factum eſt vt Deum ſibimet infenſum reddiderint. Nam multi angeli Dei, cum mulieribus conſueſcentes, filios genuerunt iniurioſos et omnis honeſti contemptores, propter potentiae fiduciam: hiſce enim, quae Gigantes auſos eſſe tradunt Graeci, ſimilia et iſti perpetraſſe dicuntur. Noëus autem, quae ab iis acta erant indignatus, eorumque conſilia grauatim ferens, ſuadebat vt in melius mentem actuſque mutarent. Verum, cum videret illos ſibimet non parere, totoſque vitiorum illecebris irretiri, veritus ne et ſe cum vxore et filiis eorumque coniugibus interimerent, ab ea terra diſceſſit.

2. Deus autem illum quidem iuſtitiae ergo valde dilexit; iſtos vero non ſolum malitiae damnauit, ſed, cum viſum eſſet ei vniuerſum genus humanum perdere, aliudque nouum ſceleris purum inſtaurare, reſectoque vitae ſpatio et non totidem annorum ac prius ſed centum et viginti conſtituto, continentem terram in pelagi faciem immutauit: et ſic iſti quidem vniuerſi abſumpti ſunt. Noëus autem ſolus eſt ſeruatus, Deo ipſi huiuſmodi fabricam et viam ad ſalutem ſuggerente. Arcam quatuor contignationum conſtruens, vt longitudo trecentos cubitos pateret, latitudo quinquaginta, et altitudo triginta, in eam cum matre filiorum et eorum coniugibus conſcendit, aliiſque, quae ad vſus neceſſarios ſibi ſuppeditatura eſſent, impoſitis; omnigeniſque animalibus, iiſque mare et femina, ad genus illorum reparandum ſecum introductis, et ex aliis eorum ſeptem numero. Erat autem arca cum parietibus valida, tum commiſſuris tectoque firma; vt nulla ex parte ſubmergeretur, aut aquarum violentiae cederet. Atque ita quidem Noëus cum ſuis ſeruatus eſt. Erat autem ipſe quidem ab Adamo decimus. Nam Lamecho eſt genitus, cui pater erat Mathuſalas. Hic autem Anochi fuit, filii Jaredi. Ex

σάλας. ἔτος δὲ ἦν τῷ Ανώχῳ τῷ Ιαρέδῳ. Μαλεήλεϕ δ' Ιάρεδος ἐγεγόνει, ὃς ἐκ Καϊνᾶ τεκνῶται τῇ Ενώσῳ, σὺν ἀδελφαῖς πλείοσιν. Ενωσος δὲ Σήθῳ υἱὸς ἦν, τῷ Αδάμῳ.

γ'. Συνέβη δὲ τοῦτο τὸ πάθος κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸν ἔτος ἤδη Νωέϊ τῆς ἀρχῆς, ἐν μηνὶ δευτέρῳ, Δίῳ μὲν ὑπὸ Μακεδόνων λεγομένῳ, Μαρσεάνῃ δὲ ὑπὸ Εβραίων· ἔτως γὰρ ἐν Αἰγύπτῳ τὸν ἐνιαυτὸν ἦσαν διατεταχότες. Μωϋσῆς δὲ τὸν Νισᾶν, ὅς ἐστι Ξανθικὸς, μῆνα πρῶτον ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς ὥρισε, κατὰ τοῦτον ἐξ Αἰγύπτου τοὺς Εβραίους προαγαγών. ἔτος δ' αὐτῷ καὶ πρὸς ἁπάσας τὰς εἰς τὸ θεῖον τιμὰς ἦρχεν· ἐπὶ μέντοιγε πράσεις καὶ ὠνὰς, καὶ τὴν ἄλλην διοίκησιν, τὸν πρῶτον κόσμον διεφύλαξε. τὴν δ' ἐπομβρίαν ἄρξασθαί Φησιν τῇ ἑβδόμῃ τοῦ προειρημένου μηνὸς καὶ εἰκάδι. χρόνος δὲ ἔτος ἀπὸ Αδάμου τοῦ πρώτου γεγονότος ἐτῶν ὑπῆρξε διχιλίων ἑξακοσίων πεντήκοντα ἓξ. ἀναγέγραπται δ' ὁ χρόνος ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις· σεσημειωμένων μετὰ πολλῆς ἀκριβείας τῶν τότε καὶ τὰς γενέσεις τῶν ἐπιφανῶν ἀνδρῶν καὶ τὰς τελευτάς.

δ'. Αδάμῳ μὲν οὖν, τριακοσῷ ἤδη καὶ διακοσιοστῷ ἔτει γεγονότι, παῖς Σήθος γίνεται· ὃς ἐνακόσια μὲν καὶ τριάκοντα ἐβίωσεν ἔτη. Σήθος δὲ, κατὰ πέμπτον καὶ διακοσιοστὸν ἔτος, ἐγέννησεν Ενωσον· ὃς, δώδεκα ζήσας ἔτη καὶ ἐνακόσια, Καϊνᾷ τῷ παιδὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν παραδίδωσιν, τεκνώσας αὐτὸν περὶ ἑκατοστὸν καὶ ἐνενηκοστὸν ἔτος. ἔτος ἐβίωσεν ἔτη πέντε πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις. Καϊνᾶς δὲ, βιὰς δέκα καὶ ἐνακόσια, Μαλάηλον υἱὸν ἔσχεν, ἔτει γενόμενος ἑκατοστῷ ἑβδομηκοστῷ. ἔτος ὁ Μαλάηλος, ζήσας πέντε πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα καὶ ὀκτακοσίοις, ἐτελεύτησεν, Ιάρεδον καταλιπὼν υἱόν. ὃν, ἔτος ἑξηκοστὸν ἤδη καὶ ἑκατοστὸν καὶ πέμπτον γενόμενος, ἐγέννησε. τοῦτον, εἰς δύο καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς ἐνακοσίοις βιώσαντα, Ανωχος υἱὸς διαδέχεται, γεννηθεὶς περὶ ἔτη δύο καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν τοῦ πατρὸς αὐτῷ τυγχάνοντος. ἔτος, ζήσας πέντε καὶ ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, ἀνεχώρησε πρὸς τὸ θεῖον· ὃθεν

Maluelo vero genitus eſt Jaredus; qui cum ſororibus plurimis ex Caïna prognatus eſt, Enoſi filio. At Enoſus Sethi filius erat, qui ex Adamo natus eſt.

3. Contigit autem haec calamitas anno aetatis Noëi ſexcenteſimo, menſe ſecundo; qui à Macedonibus Dius appellatur, ab Hebraeis autem Marſuane: ita enim in Ægypto annum conſtituerunt. Moyſes autem Niſan, qui eſt Xanthicus, in feſtis obſeruandis menſem primum eſſe voluit; quod in eo Hebraeos ex Ægypto eduxiſſet. Verum iſte licet ab eo in omnibus, quae ad honores diuinos ſpectant, exordium fecit; venditionibus tamen et emptionibus, et rerum caeterarum adminiſtratione, priſtinum ordinem ſeruauit. Vim autem imbrium coepiſſe ait vigeſima ſeptima die praedicti menſis. Tempus vero hoc ab Adamo primo homine annorum erat bis mille ſexcentorum quinquaginta ſex. In libros autem ſacros relatum eſt tempus: iſtius aetatis hominibus multa cum diligentia notantibus virorum illuſtrium natales et obitus.

4. Adamo ſiquidem, cum eſſet triginta et ducentorum annorum, Sethus filius natus eſt; qui Adamus nongentos et triginta vixit annos. Sethus autem ducenteſimo et quinto anno genuit Enoſum, qui, cum duodecim et nongentos vixiſſet annos, Caïnae filio rerum curam tradidit, quem genuerat anno aetatis ſuae centeſimo et nonageſimo. iſte vixit quinque et nongentos annos, Caïnas vero, viuens decem et nongentos annnos, Malaëlum filium habuit, quem genuit annum agens centeſimum ſeptuageſimum. Iſte Malaëlus, cum vixiſſet quinque et nonaginta et octingentos annos, defunctus eſt, Jaredum filium relinquens; quem genuit, cum ſexaginta quinque et centum eſſet annorum. Huic, duo et ſexaginta et nongentos annos viuenti, Anochus filius ſucceſſit, natus cum ſexaginta duorum et centum annorum eſſet pater eius. Ille, exactis trecentis ſexaginta quinque annis, diſceſſit ad Deum: quo factum

ἀδὲ τελευτὴν αὐτοῦ ἀναγεγράφασι. Μαθουσάλας Ἀνώχῳ παῖς, κατὰ ἔτος αὐτῷ γεγονὼς πέμπτον καὶ ἑξ κοσὸν [καὶ ἑκατοστὸν,] Λάμεχον υἱὸν ἔσχε, περὶ ἔτη γεγονὼ ἑπτὰ καὶ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· ᾧ τὴν ἀρχὴν παρέδωκε αὐτὸς αὐτὴν καταχὼν [ἔτη] ἐννέα καὶ ἑξήκοντα πρὸς ἐννα κοσίοις. Λάμεχος δὲ, ἄρξας ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα ἐτ ἑπτακοσίοις ἔτεσι, Νώεον τῶν πραγμάτων ἀποδείκνυσι πρ ςάτην τὸν υἱόν· ὃς Λαμέχῳ γενόμενος, δεύτερον καὶ ὀγδο κοσὸν καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἡνυκότι, πεντήκοντα καὶ ἐννακοσίοι ἔτεσιν ἦρξε τῶν πραγμάτων. ταῦτα συναγόμενα τὰ ἔτ τὸν προαναγεγραμμένον συμπληροῖ χρόνον. ἐξεταζέτω δ μηδεὶς τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν· τοῖς γὰρ αὐτῶν παισὶ καὶ τοῖς ἐκείνων ἀπογόνοις συμπαρεξέτεινον τὸν βίον· ἀλλα τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω.

ε. Επισημήναντος δὲ τῷ Θεῷ, καὶ ὕειν ἀρξαμένῳ, τὶ ὕδωρ ἡμέραις τεσσαράκοντα ὅλαις κατεφέρετο, ὡς ἐπὶ πή χεις πεντεκαίδεκα τὴν γῆν ὑπερέχειν. καὶ τοῦτο ἦν τὸ αἴτιον τῷ μὴ διασωθῆναι πλείονας, φυγῆς ἀφορμὴν οὐκ ἔχοντας. παυσαμένου δὲ τοῦ ὑετοῦ, μόλις ἤρξατο ὑποβαίνειν τὸ ὕδωρ ἐφ' ἡμέραις ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα· ὡς μηνὶ ἑβδόμῳ, ἑσα μένου δ' ἦν ἑβδόμη, κατ' ὀλίγον ὑπονοσεῖν ἀπολήγοντος. ἔ πειτα τῆς λάρνακος περὶ ἄκραν τινὰ ὄρους καθεῖσης κατὰ τὴν Αρμενίαν, συνεὶς ὁ Νώεος ἀνοίγει ταύτην. καὶ θεασά μενος γῆν βραχεῖαν περὶ αὐτὴν, ἐπὶ χρηστοτέρας ἤδη γεγο νὼς ἐλπίδος ἠρέμει. ὀλίγαις δ' ὕστερον ἡμέραις μᾶλλον ὑπο χωρησάντος τοῦ ὕδατος, μεθίησι κόρακα· βουλόμενος μαθεῖν, εἴ τι καὶ ἄλλο τῆς γῆς, ἐκλελειμμένον ὑπὸ τοῦ ὕδατος, ἀσ φαλὲς ἐστιν ἤδη πρὸς ἔκβασιν. ὁ δὲ, πᾶσαν εὑρὼν ἔτι λι μναζομένην, πρὸς Νώεον ἐπανῆλθε. μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ, περιστερὰν ἐπὶ τὸ γνῶναι τὰ περὶ τὴν γῆν πρᾶπεμψεν. ἧς ἐπανελθούσης πρὸς αὐτὸν, πεπηλωμένης ἅμα καὶ θαλλὸν ἐλαίας κομιζούσης, καὶ μαθὼν τὴν γῆν ἀπηλλαγμένην τοῦ κατακλυσμοῦ, μείνας ἄλλας ἑπτὰ ἡμέρας, τὰ ζῶα τῆς λάρ νακος ἐξαφίησιν· αὐτός τε μετὰ τῆς γενεᾶς προελθὼν, καὶ

ſit, vt obitum eius in faſtos non retulerint. Mathuſalas autem Anochi filius, ſexageſimo quinto [et centeſimo] ei natus anno, Lamechum filium habuit, cum eſſet annorum octoginta ſeptem et centum: cui tradidit principatum, quem ipſe tenuerat annis nongentis ſexaginta et nouem. Lamechus autem, cum imperium tenuiſſet annis ſeptingentis ſeptuaginta et ſeptem, Noëum filium ſuum rerum praefecturae admouit; qui Lamecho natus eſt, anno aetatis ſuae ſecundo et octogeſimo ſupra centeſimum expleto; et quinquaginta et nongentis annis rebus praefuit. Hi anni in vnam ſummam collecti tempus ſupraſcriptum complent. Nemo autem inquirat in obitus iſtorum virorum, (cum filiis enim ſuis vitam agebant, eamque vſque ad ipſorum nepotes extendebant) ſed tantum natales eorum in annorum ſupputatione reſpiciat.

5. Cum autem, poſtquam Deus ſignum dederat, pluere incepiſſet, aqua quadraginta continuis diebus coelo deſcendebat, adeo vt vſque ad quindecim cubitos ſuper terram eueheretur. atque id cauſae erat, cur plurimis ſalus omnis adimeretur, non habentibus quo ſe reciperent. Ceſſante autem pluuia, vix ſpatio centum et quinquaginta dierum aqua decreſcebat; menſe quaſi ſeptimo eiuſque die ſeptima eâ ſenſim recedere deſinente. Deinde, cum arca ad ſummitatem quandam montis in Armenia ſubſtiterit, ſentiens hoc Noëus aperuit eam; et videns circa ipſam aliquantulum terrae, in meliori ſpe iam conſtitutus quieſcebat. Poſt paucos vero dies magis recedente aqua coruum emiſit; cupiens cognoſcere, ſi qua alia terrae pars, ab aqua derelicta, egreſſui iam eſſet idonea. At ille, comperto totam adhuc ſtagnare, ad Noëum reuerſus eſt. Poſt ſeptem vero dies columbam, ad explorandum terrae ſtatum, praemiſit. quae cum pedes lutulenta et frondem oliuae ferens ad ipſum rediiſſet, intellecto terram diluuio liberatam eſſe, poſtquam alios ſeptem dies exſpectarat, animalia ex arca dimiſit; et ipſe

θύσας τῷ Θεῷ, συνευωχεῖτο τοῖς οἰκείοις. ἀποβατήριά μέντοι τὸν τόπον τοῦτον Ἀρμένιοι καλοῦσιν· ἐκεῖ γὰρ σωθείσης τῆς λάρνακος ἔτι νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι.

ς'. Τοῦ δὲ κατακλυσμοῦ τούτου καὶ τῆς λάρνακος μέμνηνται πάντες οἱ τὰς Βαρβαρικὰς ἱστορίας ἀναγεγραφότες· ὧν ἐστι καὶ Βηρωσσὸς ὁ Χαλδαῖος. διηγούμενος γὰρ τὰ περὶ τὸν κατακλυσμὸν ἔτω πως διέξεισι· „λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου „ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων ἔτι μέρος τι εἶ„ναι· καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιρουμένους. χρῶν„ται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τὰς ἀπο„τροπιασμούς.„ μέμνηται δὲ τούτων καὶ Ἱερώνυμος ὁ Αἰγύπτιος, ὁ τὴν ἀρχαιολογίαν τὴν Φοινικικὴν συγγραψάμενος, καὶ Μνασέας δὲ, καὶ ἄλλοι πλείους. καὶ Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ ἐνενηκοστῇ καὶ ἕκτῃ βίβλῳ ἱστορεῖ περὶ αὐτῶν, λέγων ἅτως· „ἔστιν ὑπὲρ τὴν Μινυάδα μέγα ὄρος κατὰ τὴν „Ἀρμενίαν, Βάρις λεγόμενον· εἰς ὃ πολλοὺς συμφυγόντας „ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ λόγος ἔχει περισωθῆναι, καί τινα ἐπὶ „λάρνακος ὀχούμενον ἐπὶ τὴν ἀκρώρειαν ἀφικέσθαι, καὶ τὰ λεί„ψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι. γένοιτο δ' ἂν ἅτος, „ὃν τινα καὶ Μωϋσῆς ἀνέγραψεν ὁ Ἰουδαίων νομοθέτης.

ζ'. Νώεος δὲ, φοβούμενος μὴ καθ' ἕκαστον ἔτος ἐπικλύζῃ τὴν γῆν ὁ Θεὸς, φθορὰν ἀνθρώπων καταψηφισάμενος, ἱερεῖα καύσας, ἐδεῖτο τοῦ λοιποῦ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῆς πρώτης μένειν εὐταξίας, καὶ μηδὲν ἔτι τοσοῦτον ἐπενεγκεῖν πάθος, ὑφ' ᾧ κινδυνεύσει πᾶν ἀπολέσθαι τὸ τῶν ζώων γένος· ἀλλὰ τετιμωρημένου τοὺς πονηροὺς φειδὼ ποιεῖσθαι τῶν διὰ χρηστότητα περιλειφθέντων, καὶ τὸ δεινὸν διαφυγεῖν κεκριμένων. κακοδαιμονεστέρους γὰρ τούτους ἔσεσθαι ἐκείνων, καὶ χείρω κακίαν καταδικασθέντας, εἰ μὴ πρὸς τὸ παντελὲς εἶεν σεσωσμένοι, τηρηθεῖεν δ' ἑτέρῳ κατακλυσμῷ· τοῦ μὲν πρώτου τὸν φόβον καὶ τὴν ἱστορίαν μαθόντας, τοῦ δευτέρου δὲ τὴν ἀπώλειαν. εὐμενῶς τε οὖν αὐτὸν προσδέχεσθαι τὴν θυσίαν παρεκάλει, καὶ μηδεμίαν ὀργὴν ἔτι τὴν γῆν ὁμοίαν λαβεῖν, ὅπως

eoque cum liberis egressus, Deoque sacrificans, vna cum suis epulabatur. Hunc autem locum Armenii apobaterion vel egressorium vocant: illic enim arcae seruatae reliquias etiam nunc ostendunt indigenae.

6. Huius autem diluuii et arcae meminerunt omnes qui Barbaricas scripsere historias; quorum vnus est Berosus Chaldaeus. nam, de diluuio referens, in hunc fere modum loquutus est: „dicitur autem etiamnum „in Armenia in Cordyaeorum monte pars esse aliqua „eius nauigii: et quosdam bitumen ex ea auellentes „circumferre. eo autem ablato vtuntur homines maxi„me pro amuleto ad mala auertenda." Sed et Hieronymus Ægyptius horum meminit, qui Antiquitates Phoenicum scripsit, et Mnaseas, et multi alii. Quin et Nicolaus Damascenus libro nonagesimo sexto de his rebus narrat in haec verba: „est super Minyada in Ar„menia mons ingens, Baris dictus, in quem multos „diluuii tempore confugientes fama est seruatos esse, „et quendam in arca vectum ad summum eius iugum „appulisse, lignorumque reliquias diu conseruatas esse. „Ille fortasse idem ille est de quo etiam scripsit Moyses „Iudaeorum legislator.

7. Noëus autem veritus, ne Deus, damnatis ad interitum hominibus, per singulos annos terram aquis obrueret, Deo incensis victimis de caetero supplicabat, vt pristinum rerum ordinem seruaret, et nullam in posterum tantam induceret calamitatem, per quam vniuersum animalium genus salutis discrimen adiret: sed, cum de malis poenam sumpsisset, parceret iis quos ob humanitatem superstites esse voluit, et clade miseranda liberare decreuit: alioqui illis fore ipsos infeliciores, et grauius damnatos, si non omnino salui essent et incolumes, sed alteri diluuio reseruarentur; cum et terroris, quem primum incutiebat, experirentur, et interitus, quem posterius afferret. Deum igitur orabat, sacrificium animo placato acciperet, neue vlli posthac tan-

ἔργοις τε τοῖς ταύτης προσλιπαρῆντες, καὶ πόλεις οἰκίσαντες, εὐδαιμόνως ζῆν ἔχοιεν· καὶ μηδενὸς, ὧν πρὸ τῆς ἐπομβρίας ἀπήλαυον, ὑστερήσειν ἀγαθῶν, εἰς μακρὸν τε τὸ γῆρας καὶ βίου μῆκος ὅμοιον τοῖς πάλαι ἐπεσχηκότες.

η'. Νωέᾳ δὲ ταύτας ποιησαμένῳ τὰς ἱκετείας, ὁ Θεὸς ἐπὶ δικαιοσύνῃ τὸν ἄνδρα ἀγαπῶν, ἐπένευσεν αὐτῷ τὰς εὐχὰς ἐς τέλος ἄξειν· ὅτε τὸν διεφθαρμένων αὐτὸς λέγων ἀπολέσαι, κακίᾳ δὲ τῇ οἰκείᾳ ταύτην αὐτὸς ὑποχεῖν τὴν δίκην· ὅτ' ἂν εἰ γενομένους ἀνθρώπους ἀφανίσαι διεγνώκει, παραγαγεῖν ἂν αὐτὸς εἰς τὸν βίον. σῶφρον γὰρ εἶναι τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς μηδὲ χαρίσασθαι τὸ ζῆν, ἢ δόντα τότε διαφθείρειν. ἀλλ' οἷς ἐξύβριζον εἰς τὴν ἐμὴν εὐσέβειαν καὶ ἀρετὴν, τούτοις ἐξεβιάσαντό με ταύτην αὐτοῖς ἐπιθεῖναι τὴν δίκην. παύσομαι δὲ τοῦ λοιποῦ μετὰ τοσαύτης ὀργῆς τὰς τιμωρίας ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν εἰσπραττόμενος, καὶ πολὺ μᾶλλον σοῦ παρακαλοῦντος. εἰ δ' ἐπὶ πλέον ποτέ χειμάσαιμι, μὴ δείσητε τῶν ὄμβρων τὸ μέγεθος· ὃ γὰρ ἔτι τὴν γῆν ἐπικλύσει τὸ ὕδωρ. παραινῶ μέντοι σφαγῆς ἀνθρωπίνης ἀπέχεσθαι, καὶ καθαρεύειν φόνου, τοὺς δράσαντάς τι τοιοῦτον κολάζοντας· χρῆσθαι δὲ τοῖς ἄλλοις ζώοις ἅπασι, πρὸς ἃ βούλεσθε καὶ τὰς ὀρέξεις ἔχετε. δεσπότας γὰρ ἁπάντων ὑμᾶς εἶναι πεποίηκα τῶν τε χερσαίων καὶ νηκτῶν, καὶ ὅσα τὴν μετάρσιον χώραν ἔχει καὶ Φοράν, χωρὶς αἵματος· ἐν τούτῳ γάρ ἐστιν ἡ ψυχή. σημανῶ δὲ ὑμῖν παύλαν ἐσομένην τοξεία τῇ ἐμῇ τὴν ἶριν ἀποσημαίνων, τόξον γὰρ εἶναι τοῦ Θεοῦ παρ' αὐτοῖς ἐκεῖνο νενόμισαι. καὶ ὁ μὲν Θεὸς, ταῦτ' εἰπὼν καὶ ὑποχόμενος, ἀπαλλάσσεται.

θ'. Νῶρος δὲ, βιοὺς μετὰ τὴν ἐπομβρίαν πεντήκοντα καὶ τριακόσια ἔτη, καὶ πάντα τὸν χρόνον τοῦτον εὐδαιμόνως διαγαγὼν, τελευτᾷ· ζήσας ἐτῶν ἀριθμὸν ἐννακοσίων καὶ πεντήκοντα. μηδεὶς δὲ πρὸς τὸν νῦν βίον, καὶ τὴν βραχύτητα τῶν ἐτῶν ἃ ζῶμεν, συμβαλὼν τὸν τῶν παλαιῶν, ψευδῆ νομιζέτω τὰ περὶ ἐκείνων λεγόμενα· τῷ μηδὲ νῦν τοσοῦτον

ne irae terram subiiceret; vt in ea excolenda assidui, vrbesque exstruentes, vitam beatam agerent; nec bona illa, quibus ante diluuium fruebantur, desiderarent, etiam ad extremam vsque senectutem, longo vitae spatio exacto, more maiorum peruenientes.

8. Postquam vero Noëus haec preces effuderat, Deus, virum eius ergo iustitiae diligens, annuit, vt ei omnia ex votis euenirent; dicens se diluuio absumptos non perdidisse, sed ipsos poenas pertulisse malitiae suae debitas: non enim ipsos in vitam introduxisset, si homines factos perimere secum statuisset: nam praestiterat vitam non omnino dedisse, quam eos, quibus data fuerit, perdere. Sed tantis, inquit, contumeliis, quibus pietatem meam violarunt et virtutem, me compulerunt ad has poenas ab illis repetendas. De caetero autem cessabo iracunde adeo maleficiorum vindictam ab eis exigere; multoque magis, si tu pro illis interceseris. Nam si vnquam tempestates solito maiores excitavero, non est vt imbrium vim pertimescatis. orbem enim terrarum aqua deinceps non inundabit. Jubeo tamen vt ab nece humana abstineatis, vt caedis vosmet puros seruetis, qui huiusmodi aliquid patrârint poenis afficientes: aliorum omnium animalium vsu vobis ad voluntatem et libitum vestrum permisso. Dominos enim vos omnium esse feci, tam terrestrium quam natatilium, et eorum quae per sublime volatu feruntur, tantum ne carnem cum sanguine comedatis: nam in eo est anima. Vobis enim cessationem fore ab ira arcus meus indicio erit: (iridem innuens, nam arcus Dei apud illos iris esse putatur.) Et Deus quidem, haec effatus atque promittens, abiit.

9. Verum Noëus, cum vixisset post diluuium trecentos et quinquaginta annos, atque omne hoc tempus feliciter exegisset, è viuis excessit, annos agens numero nongentos et quinquaginta. Nemo autem, qui cum tum hodierna eiusque breuitate illam antiquorum confert, falsa putet quae de illis memorantur: inde, quod

ἐν τῷ βίῳ παρατείνειν χρόνον, τιμωρούμενος μηδ' ἐκείνῃ εἰς ἐκεῖνο τὸ μῆκος τῆς ζωῆς ἀφῖχθαι. οἱ μὲν γὰρ θεοφιλεῖς ὄντες, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ γενόμενοι, καὶ διὰ τὸ τὰς τροφὰς ἐπιτηδειοτέρας πρὸς πλείονα χρόνον εἶναι, εἰκότως ἔζων πλῆθος τοσούτων ἐτῶν. ἔπειτα καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν εὐχρηστίαν, ὧν ἐπενόουν, ἀστρολογίας καὶ γεωμετρίας, πλέον ζῆν τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρασχεῖν. ἅπερ οὐκ ἦν ἀσφαλῶς αὐτοῖς προειπεῖν, μὴ ζήσασιν ἑξακοσίους ἐνιαυτούς· διὰ τοσούτων γὰρ ὁ μέγας ἐνιαυτὸς πληροῦται. μαρτυροῦσι δέ μοι τὸν λόγῳ πάντες οἱ παρ' Ἕλλησι καὶ παρὰ βαρβάροις συγγραψάμενοι τὰς ἀρχαιολογίας. καὶ γὰρ καὶ Μανεθὼν ὁ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ποιησάμενος ἀναγραφήν, καὶ Βηρωσσὸς ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συναγαγών, καὶ Μῶχός τε, καὶ Ἑσταῖος, καὶ πρὸς αὐτοῖς ὁ Αἰγύπτιος Ἱερώνυμος, οἱ τὰ Φοινικικὰ συνταξάμενοι, συμφωνοῦσι τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις. Ἡσίοδός τε καὶ Ἑκαταῖος, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ Ἀκουσίλαος, καὶ πρὸς τούτοις Ἔφορος καὶ Νικόλαος ἰσοῦσι τοὺς ἀρχαίους ζήσαντας ἔτη χίλια. περὶ μὲν οὖν τούτων, ὡς ἂν ἑκάστοις ἢ φίλον, ἔτω σκοπείτωσαν.

ΚΕΦ. δ'.

Περὶ τοῦ πύργου Βαβυλῶνος, καὶ ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ δὲ Νῶε παῖδες τρεῖς ὄντες, Σήμας, καὶ Ἰαφέθας, καὶ Χάμας, ἑκατὸν ἔτεσιν ἔμπροσθεν τῆς ἐπομβρίας γεγονότες, πρῶτοι κατελθόντες ἀπὸ τῶν ὀρῶν εἰς τὰ πεδία, τὴν ἐν τούτοις οἴκησιν ἐποιήσαντο· καὶ τοὺς ἄλλους, σφόδρα δεδιότας διὰ τὸν κατακλυσμὸν τὰ πεδία, καὶ οἰκεῖως ἔχοντας πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν τόπων κατάβασιν, ἔπεισαν θαρσήσαντας μιμητὰς αὐτῶν γενέσθαι· καὶ τὸ μὲν πεδίον, εἰς ὃ πρῶτον αὐτοὺς κατῴκισαν, καλεῖται Σενναάρ. τῷ δὲ Θεῷ πολυσάντος αὐτοῖς εἰς πολυανθρωπησίαν σέλλειν ἀποικίας· ἵνα μὴ στασιάζοιεν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ γῆν πολλὴν γεωρ-

iam vita hominum eo vſque non producatur, coniiciens, neque illos ad vitae illius longitudinem peruenisse. Nam illi sane cum Dei essent amantes, et ab ipso Deo recens facti, victuque commodiore ad vitam longiorem vterentur, verisimiliter tantum annorum numerum complerunt. Praeterea tum propter studium virtutis, tum propter accuratiorem Astrologiae et Geometriae, quas ipsi artes inuenerant, vsum et experientiam, Deus illis prolixiorem largitus est vitam. quippe qui nisi ad sexcentos minimum annos (totidem enim magnus annus absoluitur) viuendo attigissent, nihil certi praedicere potuissent. Testes autem mihi sunt quotquot Graecos inter Barbarosque antiquitates literis prodiderunt. Nam et Manetho rerum Ægyptiacarum scriptor, et Berosus Chaldaïcarum auctor; et Mochus et Hestiaeus, praetereaque Hieronymus Ægyptius, qui Phoenicum res prosequuti sunt, vno mihi omnes ore suffragantur. Imo etiam Hesiodus, et Hecataeus, et Hellanicus, et Acusilaus, Ephorus item et Nicolaus veteres mille annos vixisse tradunt. Ac de his quidem, prout sibi visum fuerit, quisque existimet.

CAP. IV.

De turri Babylonica, deque linguarum mutatione.

NOëi autem filii tres erant, Semas, Japhethus, et Chamas, centum annis ante diluuium nati: qui, primi de montibus in camporum planitiem descendentes, illic habitare constituerunt: et aliis, qui propter diluuii memoriam campestria metuebant, et segnes erant ad descensum ex locis celsioribus faciendum, suaserunt, vt fidenti animo eorum exemplum sequerentur. Et campus quidem, quo eos primum deduxerant, Sennaar appellatur. Caeterum Deo iubente eos ad incrementum hominum coloniis alias regiones occupare, (vt nulla inuicem paterentur dissidia, sed, ampliori terrarum spa-

γῦντες, ἀφθονίας ἀπολαύοιεν τῶν καρπῶν· ὑπὸ ἁμαρτίας παρήκμασαν τῷ Θεῷ. καὶ διὰ τοῦτο συμφορᾶς περιπεσόντες ἤθροντο τῆς ἁμαρτίας. ἐπεὶ γὰρ ἦνθεν νεότητος πλήθει, πάλιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς συνεβούλευσε ποιεῖσθαι τὴν ἀποικίαν. οἱ δὲ κατὰ τὴν εὐμένειαν τὴν ἐκείνου νομίζοντες ἔχειν τὰ ἀγαθὰ, τὴν δὲ ἰσχὺν αὐτοῖς τὴν οἰκείαν αἰτίαν τῆς εὐπορίας ὑπολαμβάνοντες, οὐκ ἐπείθοντο. προσετίθεσαν δὲ τῷ παρακούειν τῆς τοῦ Θεοῦ γνώμης καὶ τὸ κατ' ἐπιβουλὴν ὑπονοεῖν εἰς ἀποικίαν αὐτοὺς παρορμᾶν, ἵνα διαφθέντες εὐεπιχειρητότεροι γένοιντο.

β'. Ἐξῆρε δ' αὐτοὺς πρός τε ὕβριν τοῦ Θεοῦ καὶ κατὰ φρόνησιν Νεβρώδης, υἱωνὸς μὲν ὢν Χάμε τοῦ Νῶε, τολμηρὸς δὲ καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος. ὃς ἔπειθεν αὐτοὺς μὴ τῷ Θεῷ διδόναι τὸ δι' ἐκεῖνον εὐδαιμονεῖν, ἀλλὰ τὴν ἰδίαν ἀρετὴν ταῦτα παρέχειν αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. καὶ περιῆσα δὲ κατ' ὀλίγον εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα, μόνως ἄτως νομίζων ἀποστήσειν τοὺς ἀνθρώπους τοῦ φόβου τοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ, εἰ χρώμενοι τῇ αὐτοῦ δυνάμει διατελοῖεν· ἀμυνεῖσθαί τε τὸν Θεὸν ἠπείλει, πάλιν τὴν γῆν ἐπικλύσειν θελήσαντα. πύργον γὰρ οἰκοδομήσειν, ὑψηλότερον ἢ τὸ ὕδωρ ἀναβῆναι δυνηθείη, μετελεύσεσθαι δὲ καὶ τῆς τῶν προγόνων ἀπωλείας.

γ'. Τὸ δὲ πλῆθος πρόθυμον ἦν τοῖς Νεβρώδου δόγμασιν ἕπεσθαι, δειλίαν ἡγούμενον τὸ εἴκειν τῷ Θεῷ· καὶ τὸν πύργον ᾠκοδόμουν, οὐδὲν ἀπολείποντες σπουδῆς, οὐδὲ πρὸς τὸ ἔργον ὀκνηρῶς ἔχοντες. ἐλάμβανε δὲ θᾶττον ὕψος, ἢ προσεδόκησεν ἄν τις, ὑπὸ πολυχειρίας. τὸ μέν τοι πάχος ἦν ἰσχυρὸν τοσοῦτον, ὥσθ' ὑπ' αὐτοῦ μισεῖσθαι τοῖς ὁρῶσι τὸ μῆκος. ᾠκοδόμητο δ' ἐκ πλίνθου ὀπτῆς, ἀσφάλτῳ συνδεδεμένης· ὡς ἂν μὴ περιῤῥέοι. ἄτως δὲ μεμηνότας ὁρῶν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ἀφανίσαι μὲν ἐκ παντὸς οὐκ ἤκρινεν, ὅτι μὴ δ' ὑπὸ τῶν πρώτων ἀπολωλότων συμφρονισθεῖεν· εἰς ταῦτα δ' αὐτοὺς ἐνέβαλεν, ἀλλογλώσσους ἀπεργασάμενος, καὶ ὑπὸ πολυφωνίας ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι. ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ τὸν πύρ-

eo cultorum adhibentes, fructuum abundantia potirentur) illi rerum imperiti dicto eius non obtemperarunt. quapropter in calamitates incidentes, sibimet erroris conscii esse coeperunt. Postquam vero iuuentutis multitudine florebant, Deus ipsis iterum consilium dedit, vt hinc colonias ducerent. Illi vero, rati se non ipsius benignitate vitae commodis perfrui, sed propriam felicitatem suis viribus deberi existimantes, Deo non paruerunt: quin et huic, quod illius voluntati morem non gererent, adiecerunt, suspicionem esse, Deum ad colonias deducendas illos impellere, vt dispersi facilius possent opprimi.

2. Vt eo contumeliae in Deum et despicientiae procederent, fecit Nebrodes, nepos Chamae, filii Noëi, vir audax, et manuum viribus praeclarus: qui persuasit eis ne Deo concederent, felicitatem illi acceptam ferri, sed in ea perstarent opinione, virtutem suam bonorum omnium causam illis exstitisse. Ac paulatim res in tyrannidem vertebat; ratus hoc vno modo homines à Dei timore abduci posse, si ipsius potentiae fidere perseuerarent: Deumque se vlturum esse minitabatur, terram noua aquarum illuuie operire meditantem. Turrim enim se exaedificaturum esse, celsiorem quam vt aqua eo vsque posset ascendere, maiorumque suorum interitum vindicta persequuturum.

3. Multitudo autem iis libenter assensa est, quae faciendo visa sunt Nebrodi, ignauiam reputantes Deo cedere; turrimque exstruere instituerunt, nulli labori parcentes, neque in opere segniter occupati. Surgebat enim in altitudinem, supra quam sperauerant, numerosa operantium manu. Verum adeo crassitudine valida erat, vt spectantibus ab ea videretur imminui molis sublimitas. Aedificabatur autem ex lateribus coctis bitumine colligatis, ne forte ab aqua circumfusa solueretur. Sic illos insanientes Deus conspicatus, delere quidem vniuersos noluit, quamuis ne priore quidem clade in meliorem mentem profecerint: sed, linguis eorum variatis, dissidia in eos immisit, faciens vt ob sermonum diuersitatem alii

γον ὠκοδόμησαν, νῦν Βαβυλὼν καλεῖται, διὰ τὴν σύγχυσ
τῆ περὶ τὴν διάλεκτον πρῶτον ἐναργῆς· Ἑβραῖοι γὰρ τ
σύγχυσιν Βαβὲλ καλοῦσι. περὶ δὲ τοῦ πύργου τούτου, καὶ τ
ἀλλοφωνίας τῶν ἀνθρώπων, μέμνηται καὶ Σίβυλλα, λέγ
σα οὕτως· „πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύ
„γον ὠκοδόμησάν τινες ὑψηλότατον, ὡς ἐπὶ τὸν οὐρανὸ
„ἀναβησόμενοι δι' αὐτοῦ. οἱ δὲ Θεοὶ, ἀνέμους ἐπιπέμψαντε
„ἀνέτρεψαν τὸν πύργον, καὶ ἰδίαν ἑκάστῳ φωνὴν ἔδωκα
„καὶ διὰ τοῦτο Βαβυλῶνα συνέβη κληθῆναι τὴν πόλιν.
περὶ δὲ τοῦ πεδίου τοῦ λεγομένου Σεναὰρ ἐν τῇ Βαβυλωνί
χώρᾳ μνημονεύει Ἐξαῖος, λέγων οὕτως· „τῶν δὲ ἱερέων τοὺ
„διασωθέντας, τὰ τοῦ Ενυαλίου Διὸς ἱερώματα λαβόντας
„εἰς Σεναὰρ τῆς Βαβυλωνίας ἐλθεῖν.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς οἱ Νώχου ἔκγονοι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπλή-ρωσαν.

Σκίδνανται δὴ τὸ λοιπὸν ἐντεῦθεν, ὑπὸ τῆς ἀλλογλωσσίας τὰς ἀποικίας ποιησάμενοι πανταχοῦ· καὶ γὴν ἕκαστοι κατελάμβανον τὴν ἐντυγχάνουσαν, καὶ εἰς ἣν αὐτοὺς ἤγει ὁ Θεός· ὡς πληρωθῆναι πᾶσαν αὐτῶν ἤπειρον, μεσογείων τε καὶ παραλίου. εἰσὶ δ' οἱ καὶ περαιωσάμενοι ναυσὶ τὰς νήσους κατῴκησαν· καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασῴζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας, ἔνια δὲ καὶ μετέβαλον, τὰ δὲ καὶ, πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι, τροπὴν ἔλαβον. Ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου κατασάντες αἴτιοι· ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν.

alios non intelligerent. Locus autem, in quo turrim aedificauerunt, propter confusionem linguae, quae prius omnibus ex aequo clara fuerat, nunc Babylon appellatur: nam Hebraei confusionem nominant Babel. De turri autem hac, deque linguis hominum mutatis meminit etiam Sibylla, ad hunc modum loquens: „cum „omnes homines vna lingua vterentur, altissimam turrim aedificare quidam coeperunt, velut per eam in coe„lum scansuri. At Dii, ventis emissis, turrim hanc „euertêre, et suam cuique linguam attribuêre. vnde vrbi „Babylon factum est nomen.„ Eius vero campi, qui Senaar appellatur, in Babylonia regione siti, mentionem facit Hestiaeus, ita dicens: „qui vero de sacerdo„tibus seruati erant, ablatis Jouis Enyalii sacris, in Sen„naar Babyloniae venerunt.

CAP. V.

Quomodo Noëi posteri per totum terrarum orbem sedes sibi occupauerint.

DE caetero igitur inde dispersi sunt, propter diuersitatem linguarum coloniis passim deductis; et singuli terram istam occuparunt, in quam inciderunt, eosque duxit Deus; ita vt omnis terra continens, tam mediterranea quam maritima, eis repleretur. Nonnulli autem etiam nauibus traiicientes, insulas habitarunt; et gentium quaedam nomina quidem à conditoribus imposita hactenus seruant, at quaedam etiam mutauerunt; aliae vero, vt ad accolarum captum magis accommodarentur, nominum inuersionem habuerunt. Graeci autem huius rei auctores extiterunt: qui, posterioribus saeculis rerum potientes, veterum gloriam sibi propriam effecerunt; dum gentes nominibus sibi intellectis insigniunt, illisque, vt à se oriundis, reipublicae formam constituunt.

ΚΕΦ. ς'.

Οτι τῶν ἐθνῶν ἕκαστον ἀπὸ τῶν οἰκησάντων προσηγορεύθη.

Ησαν δὲ τῶν Νωέως παίδων υἱοί, ὧν ἐπὶ τιμῇ τοῖς ἔθνεσι τὰ ὀνόματα ἐπετίθεσαν οἱ γῆν τινα καταλαμβάνοντες. Ιαφέθῳ μὲν οὖν τῷ Νωέως παιδὸς ἦσαν ἑπτὰ υἱοί. κατοικοῦσι δὲ ἄνω, ἀπὸ Ταύρου καὶ Αμάνου τῶν ὀρῶν ἀρξάμενοι καὶ προελθόντες ἐπὶ μὲν τῆς Ασίας, ἄχρι ποταμοῦ Τανάϊδος, ἐπὶ δὲ τῆς Εὐρώπης ἕως Γαδείρων, γῆν ἣν ἔτυχον καταλαμβάνοντες, καὶ μηδενὸς προκατοικήσαντος, τὰ ἔθνη τοῖς αὐτῶν ἐπάλουν ἐνόμασι. τοὺς μὲν γὰρ νῦν ὑφ' Ελλήνων Γαλάτας καλουμένους, Γομαρεῖς δὲ λεγομένους, Γομερεὺς ἔκτισε· Μαγώγης δὲ τοὺς ἀπ' αὐτοῦ Μαγώγας ὀνομασθέντας ὥκισε, Σκύθας δὲ ὑπ' αὐτῶν προσαγορευομένους. τῶν δὲ Ιαφέθου παίδων, Ιωυάνης καὶ Μάδης. ἀπὸ μὲν τοῦ Μάδου Μαδαῖοι γίνονται ἔθνος, οἱ πρὸς Ελλήνων Μῆδοι κέκληνται· ἀπὸ δὲ Ιωυάνου Ιωνία καὶ πάντες Ελληνες γεγόνασι. κατοικίζει δὲ καὶ Θωβήλος Θωβήλους, οἵτινες ἐν τοῖς νῦν Ιβηρες καλοῦνται· καὶ Μοσοχηνοὶ δὲ ὑπὸ Μοσόχου κτισθέντες, Καππαδόκας μὲν ἄρτι κέκληνται. τῆς δὲ ἀρχαίας αὐτῶν προσηγορίας σημεῖον δείκνυται· πόλις γάρ ἐστι παρ' αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν Μάζακα, ἀπὸ τοῦ συνιέναι δυναμένους, ἕως οὗ κατὰ προσαγορευθὲν πᾶν τὸ ἔθνος. Θειρᾶς δὲ Θείρας μὲν ἐκάλεσαν, ὧν ἦρξεν· Ελληνες δὲ Θρᾷκας αὐτοὺς μετωνόμασαν. καὶ τοσαῦτα μὲν ἔθνη ὑπὸ τῶν Ιαφέθου παίδων κατοικεῖται. Γομάρου δὲ τριῶν υἱῶν γενομένων, Ασχάναξος μὲν Ασχανάξους ὥκισεν, οἳ νῦν Ρηγῖνες ὑπὸ τῶν Ελλήνων καλοῦντο· Ριφάθης δὲ Ριφαθαίους, τοὺς Παφλαγόνας λεγομένους· Θυγράμμης δὲ Θυγραμμαίους, οἳ δόξαν Ελλησι Φρύγες ὠνομάσθησαν. Ιωυάνης δὲ τοῦ Ιαφέθου, τριῶν καὶ αὐτοῦ παίδων γενομένων, Ελισᾶς μὲν Ελισαίους ἐκάλεσεν, ὧν ἦρχεν, Αἰολεῖς δὲ νῦν εἰσί· Θαρσὸς δὲ Θαρσεῖς, ἕως γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν ἡ Κιλικία. σημεῖον δὲ, Ταρσὸς γὰρ παρ' αὐτοῖς τῶν πόλεων ἡ ἀξιολογωτάτη κα-

CAP. VI.

Quae gentes singulae à suis auctoribus nomina traxerint.

Filiis Noëi nati sunt filii, quorum in honorem gentibus nomina imponebant homines, vt quisque terram aliquam occupauerat. Siquidem Japhetho filio Noëi nati sunt septem filii. Isli vero terram possederunt, à Tauro et Amano montibus incipientes; et proeesserunt, in Asiâ quidem vsque ad fluuium Tanaim, in Europa vero vsque ad Gadira; terram in sedem capientes, sibi forte oblatam, quamque nemo ante habitauerat, gentibus suis indiderunt nomina. Qui enim nunc à Graecis Galatae appellantur, olim vero Gomarenses dicti, Gomarus condidit; Magoges autem Magogarum à se denominatorum coloniam duxit, qui ab ipsis vocantur Scythae. Ex Japhethi autem filiis Jouano et Made, scilicet ex Made quidem Madaeorum gens descendit, qui à Graecis Medi nominantur; ex Jouano vero, Ionia et Graeci omnes oriuntur. Quin et Thobelus Thobelis sedem dedit, qui nostra aetate Iberi vocantur: et Mosocheni à Mosoche conditi, nunc quidem Cappadoces dicti sunt. Antiquae autem appellationis non obscurum indicium habetur: vrbs enim etiam hodie apud eos est Mazaca nominata, ostendens harum rerum peritis, quod vniuersa gens olim ita fuerit appellata. Thiras autem Thires de se vocauit, quorum fuit princeps: Graeci vero nominis mutatione Thraces fecerunt. Et tot quidem gentes à Japhethi filiis ortae sunt. Trium autem Gomari filiorum vnus quidem Aschanaxus Aschanaxos condidit, qui nunc Rheginos nominantur à Graecis: Rhiphathes vero Rhiphathaeos, qui vocantur Paphlagones, et Thygrammes Thygrammaeos, qui, vt visum est Graecis, Phryges vocantur. A Jouano autem Japhethi filio, et ipso tres filios habente, ortus Elysas Elysaeis nomen dedit, quorum fuit princeps, nunc vero Aeoles habentur: Tharsus autem Tharsensibus; sic enim olim appellabatur Cilicia. indicio autem est, quod vrbs apud eos celeberrima, eademque Metropolis, dicta sit

λεῖται, μητρόπολις οὖσα· τὸ ναῦ πρὸς τὴν κλῆσιν αὐτὸ τὸ θῆτα μεταβαλλόντων. Χέθιμος δὲ Χεθιμὰ τὴν νῆσον ἔσχεν· Κύπρος αὕτη νῦν καλεῖται. καὶ ἀπ' αὐτῆς νῆσοί τε πᾶσαι, καὶ τὰ πλεῖω τῶν παρὰ θάλασσαν, Χεθίμα ὑπὸ Ἑβραίων ὀνομάζεται. μάρτυς δέμοι τοῦ λόγου, μία τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων ἰσχύσασα τὴν προσηγορίαν φυλάξαι· Κίτιος γὰρ ὑπὸ τῶν ἐξελληνισάντων αὐτὴν καλεῖται, μὴ δ' οὕτως διαφυγοῦσα τοῦ Χεθίμου τὸ ὄνομα. Ἰαφέθου μὲν δὴ παῖδές τε καὶ υἱωνοὶ τοσαῦτα ἔσχον ἔθνη. ὁ δ' ἴσως ὑφ' Ἑλλήνων ἀγνοεῖται, τοῦτο προειπὼν, τρέψομαι πρὸς τὴν ἀφήγησιν ὧν κατέλιπον. τὰ γὰρ ὀνόματα διὰ τὸ τῆς γραφῆς εὐπρεπὲς ἡλλήνισαι πρὸς ἡδονὴν τῶν ἐντευξομένων. οὐ γὰρ ἐπιχώριος ἡμῖν ὁ τοιοῦτος αὐτῶν τύπος ἀλλ' ἓν τε αὐτῶν χῆμα καὶ τελευτὴ μία· Νῶεος γάρτοι Νῶε καλεῖται, καὶ τοῦτον τὸν τύπον ἐπὶ παντὸς τηρεῖ χήματος.

β'. Οἱ δὲ Χάμου παῖδες τὴν ἀπὸ Συρίας καὶ Ἀμάνου καὶ Λιβάνου τῶν ὀρῶν γῆν κατέσχον· ὅσα πρὸς θάλασσαν αὐτῆς ἐτέτραπτο καταλαβόντες, καὶ τὰ μέχρι τοῦ ὠκεανοῦ ἐξιδιωσάμενοι. αἱ μέντοι προσηγορίαι, τῶν μὲν καὶ παντελῶς ἐξίτηλοι γεγόνασιν· ἐνίων δὲ μεταβαλοῦσαι, καὶ μεταῤῥυθμισθεῖσαι πρὸς ἑτέρας, δύσγνωστοι τυγχάνουσιν. ὀλίγοι δὲ οἱ φυλάξαντες ἀκεραίους τὰς προσηγορίας ὑπάρχουσι. τεσσάρων γὰρ Χάμου παίδων γενομένων, Χῶσον μὲν ἀδὴν ἔβλαψεν ὁ χρόνος· Αἰθίοπες γὰρ, ὧν ἦρξεν, ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντων, Χῶσαῖοι καλοῦνται. ἐνηέθη δὲ καὶ Μεσραίοις ἡ κατὰ τὴν προσηγορίαν μνήμη· τὴν γὰρ Αἴγυπτον Μίσρην, καὶ Μεσραίους τοὺς Αἰγυπτίους ἅπαντες, οἱ ταύτην οἰκοῦντες καλοῦμεν. ἔκτισε δὲ καὶ Φοὺτης τὴν Λιβύην, Φοὺτης ἀπ' αὐτοῦ καλέσας τοὺς ἐπιχωρίους. ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς ἐν τῇ Μαύρων χώρᾳ, τοῦτο ἔχων τὸ ὄνομα. ὅθεν καὶ τοὺς πλείστους τῶν Ἑλληνικῶν ἱστοριογράφων ἔστιν ἰδεῖν μεμνημένους τοῦ ποταμοῦ, καὶ τῆς παρακειμένης αὐτῷ χώρας Φοὺτης λεγομένης· μετέβαλε δὲ ὁ νῦν ἐστιν αὐτῇ ὄνομα, ἀπὸ τῶν Μεσραίμου υἱῶν ἑνός, Λίβυος λεγομένου. μετ' ὀλίγον δ'

Tarſus; theta ad nomen variandum ab eis conuerſo in tau. Chethimus autem Chethimam inſulam occupauit: ipſa vero nunc Cyprus vocatur. et ab ea inſulae omnes, et pleraque loca maritima ab Hebraeis Chethim dicuntur. Eius vero, quod dico, teſtis mihi vna vrbium in Cypro, cui accidit vt nomen ſuum adhuc ſeruaret: Citium enim appellatur ab his, qui eam in formam Graecam immutarunt; ne ſic quidem à Chethimi nomine multum diſcrepans. Japhethi itaque filii et nepotes tot gentes condiderunt. Caeterum hoc vnum, quod Graecis forſan parum exploratum, praemittam, deinde ad ea quae ſuperſunt narranda reuertar. Nomina ſiquidem propter ſcripturae decorem Graeci ad delectationem legentium mutauerunt. Noſtrates enim huiuſmodi eorum forma non vtuntur: ſed idem apud nos perpetuo ſchema obtinent, vnamque terminationem: Noëus etenim Noë apud nos vocatur, et in omni ſchemate eandem formam ſeruat.

2. Chamae vero filii terram, quae à Syria et Amano Libanoque montibus incipit, obtinuerunt: quicquid eius ad mare vergit occupantes, et regiones vſque ad oceanum ſibimet vendicantes. Horum ſane quorundam appellationes omnino euanuerunt, aliorum vero multum immutatae, atque ita in alias deflexae, vt haud facile agnoſcantur. pauci autem ſunt, quorum nomina integra ſeruantur. Ex quatuor enim Chamae filiis, Chuſo nihil detrimenti tempus attulit: nam Æthiopes, quorum princeps fuit, nunc quoque tam à ſeipſis quam ab Aſianis finitimis Chuſaei nominantur. Meſtraei etiam adhuc in memoria ſunt ex appellatione: Ægyptum enim Meſtren, et Meſtraeos Ægyptios vocamus quotquot hanc regionem habitamus. Quin et in Libyam colonos deduxit Phutes, ibique ſuo nomine Phutos vocans. Eſt autem et fluuius in Maurorum regione, qui ita appellatur. Vnde et plurimos ex Hiſtoricis Graecis inuenimus, qui huius fluminis meminerunt, et regionis, cui Phute nomen, ei adiacentis: traxit autem nomen, quod ei nunc eſt, ab vno Mauraeorum illorum, qui Libys vocabatur. Paulo vero

ἐρῆμεν τὴν αἰτίαν, δι' ἣν αὐτὴν καὶ Αφρικαν προσαγορεύεσθαι συμβέβηκεν. Χανάανος δὲ τέταρτος ὢν Χάμου παῖς τὴν νῦν Ιουδαίαν καλουμένην οἰκήσας, ἀπ' αὐτοῦ Χαναναία προσηγόρευσε. γίνονται δὲ παῖδες ἐξ αὐτῶν. Χούσου μὲν ἕξ· ὧν Σάβας μὲν, Σαβαίους· Ευϊλας δὲ Ευϊλαίους ἔκτισεν, οἱ νῦν Γαιτοῦλοι λέγονται· Σαβάθης δὲ Σαβαθηνούς, ὀνομάζονται δὲ Ασάβαρα παρ' Ελλησιν. οἰκίζει δὲ καὶ Σαβάκτας Σαβακτηνούς· Ραγμὸς δὲ Ραγμαίους ὤκισε, καὶ δύο παῖδας ἔσχεν, ὧν Ιουδάδας μὲν Ιουδαίους, Αἰθιοπικὸν ἔθνος τῶν Εσπερίων, οἰκίσας, ἐπώνυμον αὐτοῦ κατέλιπε· Σαβαίους δὲ Σαβᾶς· Νεβρώδης δὲ Χούσου υἱὸς ὑπομείνας παρὰ Βαβυλωνίοις ἐτυράννησεν, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται. τῶν δὲ Μισραίμου παίδων ὀκτὼ γενομένων, οἱ πάντες τὴν ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου γῆν κατέσχον. μόνου δὲ Φυλιστίνου τὴν ἐπωνυμίαν ἡ χώρα διεφύλαξε· Παλαιστίνην γὰρ οἱ Ελληνες αὐτῆ τὴν Φοίραν καλοῦσι. τῶν δὲ ἄλλων, Λουδιείμου, καὶ Ενεμίμου, καὶ Λαβίμου· τοῦ μόνου κατοικήσαντος ἐν Λιβύῃ, καὶ τὴν χώραν ἀπ' αὐτοῦ καλέσαντος. Νεδεβίμου τε καὶ Φεθρωσίμου, καὶ Χεσλοίμου καὶ Χεφθορίμου, πόρρω τῶν ὀνομάτων, οὐδὲν ἴσμεν. ὁ γὰρ Αἰθιοπικὸς πόλεμος, περὶ οὗ δηλώσομεν ὕστερον, ἀνασάτους αὐτῶν τὰς πόλεις ἐποίησεν. ἐγένοντο δὲ καὶ Χαναάνου παῖδες· Σιδώνιος, ὃς καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔκτισεν ἐν τῇ Φοινίκῃ, Σιδὼν δ' ὑφ' Ελλήνων καλεῖται· Αμάθιος δὲ Αμαθινὴν κατῴκισεν, ἥτις ἐστὶ καὶ νῦν ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Αμάθη καλουμένη, Μακεδόνες δ' αὐτὴν Επιφάνειαν ἀφ' ἑνὸς τῶν ἀπογόνων ἐπωνόμασαν· Αρουδαῖος δὲ Αραδου τὴν νῆσον ἔσχεν· Αρκαῖος δὲ Αρκην τὴν ἐν τῷ Λιβάνῳ. τῶν δ' ἄλλων ἑπτὰ, [Ευαῖος,] Χετταῖοι, Ιεβουσαῖοι, Αμορραῖοι, Γεργεσαῖοι, Ευδαῖοι, Σεννααῖοι, Σαμαραῖοι, πλὴν τῶν ὀνομάτων, ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις οὐδὲν ἔχομεν· Εβραῖοι γὰρ αὐτῶν ἀνέστησαν τὰς πόλεις, ἐν τοιαύτῃ αἰτίας ἐν συμφορᾷ γενομένας.

γ'. Νῶεος, μετὰ τὴν ἐπομβρίαν τῆς γῆς καταστάσης εἰς τὴν αὐτῆς φύσιν, ἐπ' ἔργα ἐχώρει· καὶ καταφυτεύσας

poſt cauſam adiiciemus, cur et eam Africam nominari contigit. Chanaanus vero, quartus Chamae filius, Iudaeam, vt nunc vocatur, habitans regionem, illam a ſe Chanaeam appellauit. Iſtis autem nati ſunt liberi, Chuſo quidem ſex: quorum Sabas Sabaeos condidit: Euilas Euilaeos, qui nunc Gaetuli appellantur: Sabathes vero Sabathenos, qui Graecis dicuntur Aſſabari. Sabactes autem Sabactenos condidit: Ragmus vero Ragmaeis ortum dedit, et duos filios habuit; quorum Judadas quidem Judadaeorum gentem, inter Æthiopes Occidentales, coloni, ſibimet cognominem reliquit: Sabas vero Sabaeos: Nebrodes autem Chuſi filius manens apud Babylonios dominatum exercuit, ſicut à me etiam ante narratum eſt. Porro Meſtraimo cum octo eſſent filii, illi à Gaza vſque ad Ægyptum terram poſſederunt. Solius autem Philiſtini cognomen regio retinuit: Palaeſtinam enim Graeci partem eius nominant. Reliquorum autem, Ludiemi, et Enemimi, et Labimi, (qui ſolus colonis in Libyam ductis regionem à ſe denominauit) Nedemi etiam et Phethroſimi, et Cheſloemi et Chephthorimi, praeter nomina nihil plane nouimus. Bello enim Æthiopico, de quo poſtea narrabimus, vrbes eorum euerſae ſunt. Chanaani autem filii fuerunt: Sidonius, qui et ſui nominis vrbem in Phoenice exſtruxit, Sidon etiam à Graecis vocatur; Amathius autem Amathinen habitauit, quae etiam adhuc ſupereſt, et ab incolis Amathe appellatur; Macedones vero eam Epiphaniam ab vno è ſucceſſorum Alexandri filiis denominauerunt: Arudaeus autem Aradum inſulam habuit: Arucaeus vero Arcen vrbem in Libano ſitam. Reliquorum ſeptem [Euaei,] Chetthaei, Jebuſaei, Amorrhaei, Gergeſaei, Eudaei, Sinaei, Samaraei, praeter nomina nihil in ſacris codicibus exſtat: nam Hebraei vrbes eorum excidérunt, quas ex huiuſmodi cauſſa afflixit Deus.

13. Noëus, terra poſt diluuium in primaeuam reſtituta ſterilitatem, ad agriculturae opus aggreditur: et cum vitibus

αὐτῷ ἀμπέλοις, ἵνα τῷ καρπῷ τελεσφορηθέντος καθ' ὥραν ἐπεύγηται, καὶ παρῆν εἰς χρῆσιν ὁ οἶνος. θύσας ἐν εὐωχίαις ἦν. μεθυσθεὶς δὲ εἰς ὕπνον καταφέρεται, καὶ γεγυμνωμένος παρακόσμως ἔκειτο. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων, τοῖς ἀδελφοῖς ἐπαγγελῶν δείκνυσιν· οἱ δὲ περιτίλλουσι τὸν πατέρα. καὶ Νῶε αἰσθόμενος, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχεται· τῷ δὲ Χάμα διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῷ μὲν ἀπηρᾶσατο, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ. καὶ τῶν ἄλλων διαπεφευγότων τὴν ἀρὰν, τοὺς Χαναάνου παῖδας μέτεισιν ὁ Θεός. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν τοῖς ἑξῆς ἐρῶμεν.

δ'. Σήμα δὲ, τῶν τρίτων Νῶε υἱῶν, πέντε γίνονται παῖδες· οἳ τὴν μέχρι τοῦ κατ' Ἰνδίαν ὠκεανοῦ κατοικῆσιν Ἀσίαν, ἀπ' Εὐφράτου τὴν ἀρχὴν ποιησάμενοι. Ἐλαμος μὲν γὰρ Ἐλαμαίους, Περσῶν ὄντας ἀρχηγέτας, κατέλιπεν. Ἀσσύρας δὲ Νῖνον οἰκίζει πόλιν, καὶ τοὺς ὑπηκόους Ἀσσυρίους ἐπωνόμασεν· οἳ μάλιστα εὐδαιμόνησαν. Ἀρφαξάδης δὲ τοὺς νῦν Χαλδαίους καλουμένους Ἀρφαξαδαίους ὠνόμασεν, ἄρξας αὐτῶν. Ἀραμαίους δὲ Ἀραμος ἔσχεν, οὓς Ἕλληνες Σύρους προσαγορεύουσιν· οὓς δὲ Λυδοὺς νῦν καλοῦσι, Λύδους δὲ τότε, Λύδας ἔκτισεν. τῶν δὲ Ἀράμου παίδων τεσσάρων ὄντων, Οὖσος μὲν κτίζει τὴν Τραχωνῖτιν καὶ Δαμασκόν· μέση δ' ἐστὶ τῆς Παλαιστίνης καὶ Κοίλης Συρίας. Ἀρμενίαν δὲ Οὖλος, καὶ Γάθερος Βακτριανούς, Μησᾶς δὲ Μησαναίους· Σπασίνου Χάραξ ἐν τοῖς νῦν καλεῖται. Ἀρφαξάδου δὲ παῖς γίνεται Σάλης· τοῦ δὲ Ἔβερος, ἀφ' οὗ τοὺς Ἰουδαίους Ἑβραίους ἀρχῆθεν ἐκάλουν. Ἔβερος δὲ Ἰόκταν καὶ Φάλεκον ἐγέννησεν. ἐκλήθη δὲ Φάλεκος, ἐπειδὴ κατὰ τὸν ἀποδασμὸν τῶν οἰκήσεων τίκτεται· Φάλεκ γὰρ τὸν μερισμὸν Ἑβραῖοι καλοῦσιν. Ἰόκτα δὲ τῶν Ἑβὲρ παίδων ἦσαν υἱοὶ, Ἐλμόδαδος, Σάλαφος, Ἀζερμωθῆς, Ἰεραὴς, Ἐδώραμος, Αἴζηλος, Δέκλας, Ἠβαλος, Ἀβιμάηλος, Σαβεὺς, Ὀφείρης, Εὐϊλάτης, Ἰώβαβος. οὗτοι ἀπὸ Κωφῆνος ποταμοῦ τῆς Ἰνδικῆς, καὶ τῆς πρὸς αὐτῷ Ἀρίας τινὰ κατοικοῦσι. ταῦτα μὲν περὶ τῶν Σήμ παίδων ἱστορείσθω.

eam conseuisset, fructuque matureſcente ſuo tempore eam vindemiasset, atque vinum vſui esset idoneum, ſacris prius operatus epulabatur. Inebriatus autem in ſomnum delabitur, nudatuſque parum decore iacebat. Eum forte conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicauit: illi vero patrem reuerſi operuerunt. Vbi factum reſciuit Noëus, aliis quidem filiis felicitatem precatus eſt: Chamam vero propter cognationem ſui exſecrationibus quidem non infectatus eſt; ſed poſteros eius diris deuouit. Quas cum caeteri euaſiſſent, Chanaani liberos vltio diuina eſt conſequuta. Ac de his quidem in ſequentibus dicemus.

4 Semae vero, tertio Noëi filio, nati ſunt quinque filii, qui Aſiam vſque ad Indicum oceanum incoluerunt, ab Euphrate incipientes. Elamus ſiquidem poſteros reliquit Elamaeos, à quibus Perſae originem duxerunt. Aſuras autem vrbem Ninum condidit, et ſubiectos ſibi Aſſyrios nominauit; qui maxime rerum geſtarum gloria floruerunt. Arphaxades vero iis, qui nunc quidem Chaldaei vocantur, appellationem dedit, cum princeps eorum eſſet. Ex Aramo autem Aramaei prognati, quos Graeci Syros appellant; qui vero Lydi nunc vocantur, olim Ludi dicti, Ludam generis auctorem habuerunt. Aramo autem cum quatuor eſſent filii, ex iis Vſus Trachonitidem quidem condidit et Damaſcum, quae inter Palaeſtinam et Coele-Syriam media eſt. Armeniam vero Vlus, et Gatherus Bactrianos, Meſaſque Meſanaeos; apud quos Spaſini Charax, vt nunc appellatur. Ex Arphaxade autem progenitus eſt Sales, ex eo vero Heberus; vnde Judaeos ab initio Hebraeos appellauerunt. Porro Heberus Juctan et Phaleum genuit. Vocatus eſt autem Phalecus, quod ſub hac nativitate in diuiſionem natus fuerit: Phalec enim Hebraeis partitionem ſonat. Juctae autem Heberi filio liberi erant, Elmodadus, Salephus, Azermothes, Eiraës, Edoramus, Aguelus, Declas, Ebalus, Abimaëlus, Sabeus, Opheires, Euilates, Iobabus. Iſti a Cophene flumine Indiae, Ariaeque ad iſtum latae loca quaedam habitant. Haec quidem de Semae progenie dicta ſunto.

6. Πεπόημαι δὲ περὶ Ἐβραίων τὸν λόγον. Φαλὲκ γὰρ τῷ Ἑβὲρ γίνεται παῖς Ῥάγαυος· τούτῳ δὲ Σερούγος, ᾧ Ναχώρης υἱὸς τίκτεται, τούτῳ δὲ Θάῤῥας. πατὴρ δ' ἦτος Ἀβραάμου γίνεται, ὃς δέκατος μέν ἐστιν ἀπὸ Νῶε· δευτέρῳ δ' ἔτει καὶ ἐνενηκοστῷ πρὸς διακοσίοις μετὰ τὴν ἐπομβρίαν ἐγένετο. Θάῤῥας μὲν γὰρ ἕτει ἑβδομηκοστῷ ποιεῖται τὸν Ἀβραάμου· Ναχώρης δὲ Θάῤῥου, εἰκοστὸν αὐτὸς καὶ ἑκατοστὸν ἔτος ἤδη γεγονώς, ἐγέννησε. Σερούγῳ δὲ Ναχώρης τίκτεται, περὶ ἔτος δεύτερον καὶ τριακοστὸν καὶ ἑκατοστόν· Ῥάγαυος δὲ Σερούγου ἔσχεν, ἔτη τριάκοντα γεγονὼς πρὸς τοῖς ἑκατόν. ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἔτεσι καὶ Ῥάγαυον Φάλεκος ἔσχεν. Ἑβὲρ δὲ τετάρτῳ καὶ τριακοστῷ πρὸς τοῖς ἑκατὸν γεννᾷ Φάλεκον, γεννηθεὶς αὐτὸς ὑπὸ Σάλα τριακοστὸν ἔτος ἔχοντος καὶ ἑκατοστόν· ὃν Ἀρφαξάδης ἐτέκνωσε κατὰ πέμπτον καὶ τριακοστὸν τῆς ἡλικίας ἔτος πρὸς τοῖς ἑκατόν. Σάμψ δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἦν, μετὰ ἔτη δύο καὶ δέκα τῆς ἐπομβρίας γενόμενος. Ἀβραμος δὲ εἶχεν ἀδελφὰς Ναχώρην καὶ Ἀράνην. τούτων Ἀράνης μὲν, καταλιπὼν υἱὸν Λῶτον καὶ Σάῤῥαν καὶ Μελχὰν θυγατέρας, ἐν Χαλδαίοις ἀπέθανεν, ἐν πόλει Οὐρῇ λεγομένῃ τῶν Χαλδαίων. καὶ τάφος αὐτῷ μέχρι νῦν δείκνυται. γαμοῦσι δὲ τὰς ἀδελφιδᾶς· Μελχὰν μὲν Ναχώρης, Σάῤῥαν δὲ Ἀβραμος. Θάῤῥας δὲ μετοικήσαντος τὴν Χαλδαίαν διὰ τὸ Ἀράνου πένθος, μετοικίζονται πάντες εἰς Χαῤῥὰν τῆς Μεσοποταμίας· ὅπου καὶ Θάῤῥου τελευτήσαντος θάπτουσιν, ἔτη βιώσαντα πέντε καὶ διακόσια. συνετέμνετο γὰρ ἤδη τοῖς ἀνθρώποις κατ' ὀλίγον τὸ ζῆν, καὶ βραχύτερον ἐγίνετο, μέχρι τῆς Μωϋσέως γενέσεως· μεθ' ὃν ὅρος ἦν τῇ ζωῇ ἑκατὸν ἔτη πρὸς τοῖς εἴκοσι, ταῦθ' ὁρίσαντος τοῦ Θεοῦ, ὅσα καὶ Μωϋσῆν συνέβη βιῶναι. Ναχώρη μὲν οὖν ἐκ τῆς Μελχᾶς ὀκτὼ παῖδες ἐγένοντο· Οὖξος, Βαύξος, Καμούηλος, Χεσέδος, Ἀζάουες, Θολδᾶς, Ἰαθέλφας, Βαθούηλος. ἔτοι μὲν Ναχώρῃ παῖδες γνήσιοι· Ταβαῶς γὰρ, καὶ Γάαμος, καὶ Ταὼς, καὶ Μάχας, ἐκ Ῥεμᾶς παλλακῆς αὐτῷ γεγόνασι. Βαθούηλος δὲ, τῷ Ναχώρῃ γνησίων παίδων, γίνεται Ῥεβέκκα θυγάτηρ, καὶ Λάβανος υἱός.

5. Faciam vero de Hebraeis quoque ſermonem. Ex Phaleco enim Heberi filio prognatus eſt Ragauus: ex hoc autem Serugus, cui Nachores filius natus eſt; huius vero filius Tharrus. Hic autem Abrami ſit pater, qui decimus quidem à Noëo fuit: ſecundo vero anno et nonageſimo ſupra ducenteſimum poſt diluuium natus eſt. Nam Tharrus quidem ſeptuageſimo anno genuit Abramum: Nachores autem, cum eſſet centum et viginti annorum, genuit Tharrum. Porro de Serugo Nachores naſcitur, circa annum centeſimum et triceſimum ſecundum: Ragauus vero Serugum habuit, cum eſſet annorum centum et triginta. Iſtum etiam annis Ragauum habuit Phalecus. Heberus autem anno quarto et triceſimo ſupra centeſimum genuit Phalecum, ipſe de Sale prognatus annum nato triceſimum et centeſimum: quem Arphaxades genuit quinto et triceſimo ætatis anno ſupra centeſimum. Semae autem filius Arphaxades erat, natus poſt annos duodecim à diluuio. Abramus autem fratres habuit Nachoren et Aranen. Ex his Aranes quidem, relinquens Lotum filium cum filiabus Sara et Melcha, inter Chaldaeos eſt mortuus, in vrbe quae vrs Chaldaeorum vocatur. et vſque nunc ſepulchrum eius oſtenditur. Neptes autem ex fratre duxerunt vxores; Melcham quidem Nachores, Sarram vero Abramus. Caeterum cum Tharrus odio haberet Chaldaeorum terram propter [illegible] luctum Aranae, omnes ſimul migrauerunt Charras Meſopotamiae: vbi etiam Tharrum defunctum ſepelierunt, cum annos ducentos et quinque vixiſſet. Iam enim [illegible] recta fuit vita hominum, breuiorque facta vſque [illegible] Moyſen: poſt quem vitae terminus annorum erat [illegible], eoſdem annos in vitae ſpatium ſtatuentibus [illegible] es Moyſen vixiſſe contigit. Itaque Nachores [illegible] filios ſuſcepit; Vxum, Baüxum, Camuelum, [illegible]nadum, Azauum, Pheldam, Iadelpham, Bathuelum. Hi quidem legitimi Nachorae filii fuêre: nam Tabeum, Gaamum, et Tanaus, et Machas, ipſi ex Ruma concubina fuêre. Bathuelo autem, vni è Nachorae filiis legitimo, ſoror Rebecca filia, et Labanus filius.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς Ἀβραμος, ὁ πρόγονος ἡμῶν, ἐξελθὼν ἐκ τῆς Χαλ
δαίων γῆς, κατέσχεν τὴν τότε μὲν Χαναναίαν, νῦν δὲ
Ιουδαίαν λεγομένην.

Ἀβραμος δὲ Λώτου τοῦ Ἀράνου τοῦ ἀδελφοῦ υἱὸν, της δὲ γυ-
ναικὸς αὐτοῦ Σάρρας ἀδελφὸν, εἰσεποιήσατο, γνησίῳ παιδὸς
ἀπορῶν· καὶ καταλείπει τὴν Χαλδαίαν, ἐβδομήκοντα καὶ
πέντε γεγονὼς ἔτη, τῷ Θεῷ πειθόμενος εἰς τὴν Χαναναίαν
μετελθὼν, ἐν ᾗ καὶ κατώκησε καὶ τοῖς ἀπογόνοις κατέλιπε,
δεινὸς ὢν συνιέναι τε περὶ πάντων, καὶ πιθανὸς τοῖς ἀκροω-
μένοις, περί τε ὧν εἰκάστιεν ἑ διαμαρτάνων. διὰ τοῦτο καὶ
Φρονεῖν ἐπ' ἀρετῇ μείζω τῶν ἄλλων ἠγμένος, καὶ τὴν περὶ
τὸ Θεῖον δόξαν, ἣν ἅπασι συνέβαινεν εἶναι, καινίσας καὶ με-
ταβαλεῖν ἔγνω. πρῶτος γὰρ τολμᾷ Θεοῦ ἀποφήνασθαι δη-
μιουργὸν τῶν ὅλων ἕνα· τῶν δὲ λοιπῶν εἰ καί τι πρὸς εὐδαι-
μονίαν συντελεῖ, κατὰ πρόσκλησιν τὴν αὐτοῦ παρέχειν ἕκαστον,
καὶ ὡ κατ' οἰκείαν ἰσχύν. ἔπαθε δὲ ταῦτα τοῖς τῆς γῆς καὶ
θαλάττης παθήμασι, τοῖς τε περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελή-
νην, καὶ πᾶσι τοῖς κατ' οὐρανὸν συμβάσεσι. „δυνάμεσι
„γὰρ αὐτοῖς παρούσης, καὶ προνοησάσης τῆς καθ' αὐτὰς οὐσί-
„ας· ταύτης δ' αὖ ὑστερούσης, φανερὰς γίνεσθαι. μηδ'
„ὅσα πρὸς τὸ χρησιμώτερον ἡμῖν συνεργοῦσι κατὰ τὴν αὐτῶν
„ἐξουσίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν τοῦ κελεύοντος ἰσχὺν ὑπηρετεῖν· ᾧ
„καλῶς ἔχει μόνῳ τὴν τιμὴν, καὶ τὴν εὐχαριστίαν ἀπονέ-
„μειν.„ δι' ἅπερ Χαλδαίων τε καὶ τῶν ἄλλων Μεσοποτα-
μιτῶν στασιασάντων πρὸς αὐτὸν, μετοικεῖν διανοούμενος κα-
τὰ βούλησιν καὶ βοήθειαν τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν ἔσχε γῆν.
ἰδρυθείς τε αὐτόθι, βωμὸν ἐποιήσατο, καὶ θυσίαν ἐτέλε-
σε τῷ Θεῷ.

β'. Μνημονεύει δὲ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβράμου Βηρωσσὸς,
ὃν ὀνομάζων, λέγων δ' ὅτως. „μετὰ τὸν κατακλυσμὸν δε-
„κάτῃ γενεᾷ, παρὰ Χαλδαίοις τις ἦν δίκαιος ἀνὴρ καὶ μέ-
„γας, καὶ τὰ οὐράνια ἔμπειρος.„ Ἑκαταῖος δὲ καὶ τὸν μνη-

CAP. VII.

Quomodo Abramus, generis noſtri auctor, è Chaldaeorum terra profectus, habitauit regionem quondam Chananaeam, quae nunc Iudaea appellatur.

ABramus autem Lotum fratris ſui Aranae filium, Sarrae vero coniugis ſuae fratrem, adoptauit, quod dubiam haberet ſpem liberorum legitimorum: cumque iam eſſet annorum ſeptuaginta et quinque, è Chaldaea diſceſſit, Deo iubente vt in Chananaeam concederet, quam etiam ipſe incoluit et poſteris reliquit; vir rerum omnium intelligentia et audientes perſuadendi vi pollens, et de quibus coniecturam faceret à vero raro aberrans. Propterea, cum ob virtutem prae caeteris ſapiens haberi coepiſſet, vulgo receptam de Deo opinionem innouare et in melius mutare ſecum ſtatuit. Primus itaque auſus eſt declarare vnum eſſe Deum rerum omnium opificem: de caeteris vero ſi quid ad felicitatem vel minimum conferat, illud ex huius mandato vnumquodque praebere, non ex vi ſibi propria et innata. Haec vero coniiciebat ex iis quae in terra marique contingunt, quaeque ſol aut luna patitur, et ex omnibus quae coelo accidunt mutationibus. „Nam ſi (inquit) vis illis inſita eſſet, certe curam ordinis ſui conſervandi haberent: ea vero res iſtas deſtitutas eſſe manifeſtum eſt. neque enim ad noſtram vtilitatem ſuapte virtute fretae operam conferunt: ſed imperantis poteſtati obſequium praeſtant: cui ſoli honorem et gratias tribui par eſt.„ Propter ea cum Chaldaei et alii Meſopotamiae incolae contra ipſum ſeditionem agitarent, inde migrare factu optimum exiſtimans, Deo volente et adiuuante terram Chananaeam poſſedit. Illicque conſtitutus aram exſtruxit, et hoſtiam Deo immolauit.

2. Beroſus autem Abrami parentis noſtri, ſuppreſſo quidem nomine, his verbis meminit: „decima poſt diluuium aetate apud Chaldaeos vir exſtitit iuſtus et eximius, ſtirpique coeleſtium peritus.„ Hecataeus vero non eius

σθῆναι πλεῖόν τι πεποίηκε· βιβλίον γὰρ περὶ αὐτῆ συντα-
ξάμενος κατέλιπε. Νικόλαος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ τε
τάρτῃ τῶν ἱστοριῶν λέγει ἅτως· „Ἀβράμης ἐβασίλευσε Δα-
„μασκῦ, ἔπηλυς σὺν στρατῷ ἀφιγμένος ἐκ τῆς γῆς τῆς ὑπὲρ
„Βαβυλῶνος, Χαλδαίων λεγομένης. μετ' ὀλὺν δὲ χρό-
„νον, ἐξαναστὰς καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρας σὺν τῷ σφε-
„ρῷ λαῷ, εἰς τὴν τότε μὲν Χαναναίαν λεγομένην, νῦν δὲ Ἰου-
„δαίαν, μετῴκησε, καὶ οἱ ἀπ' ἐκείνου πληθύναντες. περὶ
„ὧν ἐν ἑτέρῳ λόγῳ διέξειμι τὰ ἱστορούμενα.„ τῷ δὲ Ἀβράμῃ
ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ Δαμασκηνῇ τὸ ὄνομα δοξάζεται· καὶ
κώμη ἀπ' αὐτῦ δείκνυται, Ἀβράμου οἴκησις λεγομένη.

ΚΕΦ. η'.

Ὅτι λιμῦ τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος, εἰς Αἴγυπτον
ἀπῆρεν· καὶ, διατρίψας ἐν αὐτῇ τινα χρόνον, ὑπέστρε-
ψεν ὀπίσω.

Λιμῦ δὲ χρόνοις ὕστερον τὴν Χαναναίαν καταλαβόντος
Ἀβράμου, Αἰγυπτίους εὐδαιμονεῖν πυθόμενος, διαίρειν πρὸς
αὐτοὺς ἦν πρόθυμος, τῆς τε ἀφθονίας τῆς ἐκείνων μεθέξων,
καὶ τῶν ἱερέων ἀκροατὴς ἐσόμενος, ὧν λέγοιεν περὶ Θεῶν· ἢ
γὰρ κρείσσοσιν εὑρεθεῖσι κατακολουθήσειν, ἢ μετακοσμῆ-
σειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ βέλτιον, αὐτὸς ἀμείνων φρονῶν. ἐπαχθο-
μένου δὲ καὶ τὴν Σάῤῥαν, καὶ φοβουμένου τὸ πρὸς τὰς γυ-
ναῖκας τῶν Αἰγυπτίων ἐπιμανὲς, μὴ διὰ τὴν εὐμορφίαν τῆς
γυναικὸς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀνέλῃ, τέχνην ἐπενόησε τοιαύ-
την. ἀδελφὸς αὐτῆς εἶναι προσποιήσασθαι, κἀκείνην τοῦτο
ὑποκρίνασθαι (συμφέρειν γὰρ αὐτοῖς) ἐδίδαξεν. ὡς δ' ἦκον
εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέβαινε τῷ Ἀβράμῳ καθὼς ὑπενόησε·
τό τε γὰρ κάλλος ἐξεβοήθη τῆς γυναικὸς αὐτῦ. διὸ καὶ
Φαραὼθης ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰγυπτίων, ὑ τοῖς περὶ αὐτῆς
λεγομένοις ἀρεσθείς, ἀλλὰ καὶ θεάσασθαι σπουδάσας,
οἷός τε ἦν ἅψασθαι τῆς Σάῤῥας. ἐμποδίζει δὲ ὁ Θεὸς τὴν ἁ-
δικον αὐτῦ ἐπιθυμίαν, νόσῳ τε καὶ τάσσι τῶν πραγμάτων

tantum obiter meminit, sed iustum de eo volumen scriptum reliquit. Nicolaus autem Damascenus quarto Historiarum libro hunc in modum loquitur: „in Damasco re„gnauit Abramus, qui aduena cum exercitu illuc venerat „ex regione, quae, supra Babylonem sita, Chaldaeorum „dicitur. At non multo post tempore, cum sua multitu„dine etiam hinc emigrans, in terram quae tunc Chana„naea, nunc vero Judaea nominatur, sedem transtulit, vna „cum iis qui ab eo orti sunt plurimi, quorum historiam „in alio libro persequor.„ Abrami vero nomen etiam nunc in Damascena regione celebre est; monstraturque illic vicus, qui ab eo dicitur Abrami habitaculum.

CAP. VIII.

Quod, fame Chananaeam premente, Abramus in Ægyptum est profectus: et, ibi aliquantisper commoratus, rutro vnde venerat est reuersus.

CVm autem fames postea in terram Chananaeam incubuisset, Abramus, audita Ægyptiorum felicitate, libenter sese ad eos contulit; vt et ipsorum abundantia frueretur, et Sacerdotum de Diis opinionem acciperet: si meliora traderent, eos sectaturus; sin verius ipse sentiret, eos ad meliora traducturus. Caeterum cum et Sarram secum duceret, Ægyptiorum in feminas intemperiem metuens, ne forte rex ob venustatem coniugis eum perimeret, huiusmodi artem excogitauit. Fratrem eius assimulauit; atque illam (quod eorum intererat) hoc ipsum respondere monuit. Vt autem ventum est in Ægyptum, accidit Abramo haud secus ac suspicatus est. Nam et omnium sermone percrebruit vxoris eius pulchritudo, vnde et Pharaothes Ægyptiorum rex, iis quae fama acceperat non contentus; sed et ipsam videndi flagrans desiderio, vehementius cupiebat Sarra potiri. Iniustae autem illius libidini Deus obstitit, pestilentiam et rerum perturbationem immittens. Ipsique scisciranti, quid sa-

καὶ πυθομένῳ περὶ ἀπαλλαγῆς, κατὰ μῆνιν Θεῷ τὸ δεινὸν αὐτῷ παρεῖναι ἀπεσήμαινον οἱ ἱερεῖς, ἐφ' οἷς ἠθέλησεν ἀνυβρίσαι τῇ ξένῃ τὴν γυναῖκα. ὁ δὲ Φοβηθεὶς ἠρώτα τὸν Σάβαν, τίς τε εἴη, καὶ τίνα τοῦτον ἐπαγάγοιτο· πυθόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν, τὸν Αβραμον παρητεῖτο· νομίζων γὰρ ἀδελφὴν, ἀλλ' ὡ γυναῖκα αὐτῷ, σπεύδασαι περὶ αὐτὴν, συγγένειαν αὐτῷ ποιήσασθαι βυλόμενος, ἀλλ' ὐχ ὑβρίσαι κατ' ἐπιθυμίαν ὠρμημένος. δωρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρήμασι, καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς λογιωτάτοις· τήν τε ἀρετὴν αὐτῷ, καὶ τὴν ἐπ' αὐτῇ δόξαν ἐντεῦθεν ἐπιφανεστέραν συνέβη γενέσθαι.

β'. Τῶν γὰρ Αἰγυπτίων διαφόροις ἀρεσκομένων ἔθεσι, καὶ τὰ παρ' ἀλλήλοις ἐκφαυλιζόντων νόμιμα, καὶ διὰ τοῦτο δυσμενῶς ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους· συμβαλὼν αὐτῶν ἑκάστοις, καὶ διαπτύων τὰς λόγυς ὃς ἐποιοῦντο περὶ τῶν ἰδίων, κενὰς καὶ μηδὲν ἔχοντας ἀληθὲς ἀπέφαινε. θαυμασθεὶς δὲν ὑπ' αὐτῶν ἐν ταῖς συνυσίαις ὡς συνετώτατος, καὶ δεινὸς ἀνὴρ ὡ νοῆσαι μόνον, ἀλλὰ καὶ πεῖσαι, λέγων περὶ ὧν ἂν ἐπιχειρήσειε διδάσκειν, τήν τε ἀριθμητικὴν αὐτοῖς χαρίζεται, καὶ τὰ περὶ ἀστρονομίαν παραδίδωσι. πρὸ γὰρ τῆς Αβραάμου παρυσίας εἰς Αἴγυπτον, Αἰγύπτιοι τούτων εἶχον ἀμαθῶς· ἐκ Χαλδαίων γὰρ ταῦτ' ἐφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, ὅθεν ἦλθε καὶ εἰς τοὺς Ελληνας.

γ'. Ως δ' εἰς τὴν Χαναναίαν ἀφίκετο, μερίζεται πρὸς Λῶτον τὴν γῆν, τῶν ποιμένων αὐτοῖς στασιαζόντων περὶ τῆς χώρας ἐν ᾗ νέμοιεν· τὴν ἐκλογὴν μέν τοι καὶ τὴν αἵρεσιν ἐπιτρέπει τῷ Λώτῳ. λαβὼν δ' αὐτὸς τὴν ὑπ' ἐκείνῳ καταλελειμμένην ὑπώρειαν, ὤκησεν ἐν τῇ Χαβρὼ πόλει. παλαιοτέρα δ' ἐστὶν ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸ Τάνιδος τῆς Αἰγύπτυ. Λῶτος δὲ τὴν πρὸς τὸ πεδίον κειμένην καὶ ποταμὸν Ιορδάνην εἶχεν, ὡς ἀπόθεν τῶν Σοδομιτῶν πόλεως· ἣ τότε μὲν ἦν ἀγαθὴ, νῦν δὲ ἠφάνισαι κατὰ βούλησιν καὶ μῆνιν Θεοῦ. τὴν δὲ αἰτίαν κατὰ χώραν σημανῶ.

do opus esset vt liberaretur, malum hoc ab ira Dei ortum esse, pronunciarunt sacerdotes, quod in animo habuisset peregrini vxori iniuriam inferre. Ille vero territus de Sarra quaesiuit, et ipsa quae esset, et quinam ille quem secum adduxerat. Cum autem veritatem audisset, semet Abrahamo excusabat; dicens, quod, sororem esse existimans, non vero vxorem eius, illi animum adiecerit, affinitatem cum eo volens contrahere, nulla autem ad eum iniuria afficiendum libidine incitatus. Quin et ei multum pecuniae dedit, et vt Ægyptiorum eruditissimis familiariter vteretur: quo factum, vt virtus ei, gloriaque ex ipsa illustrior exstiterit.

2. Nam cum Ægyptii variis moribus essent delectati, et alii aliorum ritus verbis eleuarent, mutuoque propterea odio tenerentur, ille cum singulis eorum conferens, sermonesque quibus sua tuerentur placita totos ipse respuens, inanes et veritatis plane expertes esse demonstrauit. Quare ab iis in congressibus summa in admiratione habitus, tanquam vir sapientissimus, et qui non solum acri esset ingenio ad res perspiciendas, sed etiam aliis quae docere suscepisset persuadendi vi polleret, eos et in Arithmetica instituit, et quae ad Astrologiam spectant iisdem tradidit. Nam ante Abrami in Ægyptum aduentum, in iis plane hospites erant Ægyptii: à Chaldaeis enim in Ægyptum, indeque ad Graecos permanarunt.

3. Postquam vero in Chananaeam peruenit, terram cum Loto diuisit, orta inter pastores contentione de pascuis: Loto tamen conditionem proposuit, optionemque permisit. Ipse autem loca montibus adiacentia, ab eo relicta, occupans, in vrbe Chabrone habitauit. Illa autem septem annis est antiquior quam Tanis Ægypti. Lotus vero planitiem ad fluuium Iordanem, non procul ab vrbe Sodomorum, habitauit; quae tunc quidem bona erat, nunc vero Dei voluntate et ira disparuit. At causam huiusce rei loco suo ostendam.

ΚΕΦ. θ'.

Η τῶν Σοδομιτῶν διαφθορὰ, Ασσυρίων αὐτοῖς ἀποστρατευσάντων.

Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ασσυρίων κρατούντων τῆς Ασίας Σοδομίταις ἤνθει τὰ πράγματα, εἷς τε πλῆτον ἐπιδεδωκότων αὐτῶν καὶ νεότητα πολλήν. βασιλεῖς τε αὐτοῖς πέντε διεῖπον τὴν χώραν· Βαλλὰς, Βαρσὰς, Σιναβάρης, καὶ Συμόβορος, ὅ, τε Βαλήων βασιλεύς. μοῖρας δ' ἦρχον ἕκαστος ἰδίας. ἐπὶ τούτους στρατεύσαντες Ασσύριοι, καὶ μέρη τέσσαρα ποιήσαντες τῆς στρατείας, ἐπολιόρκουν αὐτούς. στρατηγὸς δ' ἑκάστοις ἦν εἷς ἐπιτεταγμένος. γενομένης δὲ μάχης, νικήσαντες οἱ Ασσύριοι φόρον ἐπιτάσσουσι τοῖς Σοδομιτῶν βασιλεῦσι. δώδεκα μὲν οὖν ἔτη δουλεύοντες, καὶ τοὺς ἐπιταχθέντας αὐτοῖς φόρους τελοῦντες ὑπέμειναν· τῷ δὲ τρισκαιδεκάτῳ ἀπέστησαν. καὶ διαβαίνει στρατὸς Ασσυρίων ἐπ' αὐτούς· στρατηγούντων Αμραφήλου, Αριώχου, Χοδολλαμόρου, Θαδάλου. οἵτοι τήν τε Συρίαν ἅπασαν διεπεράσαντο, καὶ τοὺς τῶν γιγάντων ἀπογόνους κατεστρέψαντο. γενόμενοι δὲ κατὰ Σόδομα, στρατοπεδεύουσι κατὰ τὴν κοιλάδα τὴν λεγομένην Φρέατα ἀσφάλτου· κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν καιρὸν Φρέατα ἦν ἐν τῷ τόπῳ. νῦν μέν τοι τῆς Σοδομιτῶν πόλεως ἀφανισθείσης, ἡ κοιλὰς ἐκείνη λίμνη γέγονεν ἡ Ασφαλτῖτις λεγομένη. περὶ μὲν οὖν τῆς λίμνης ταύτης μετ' ὀλίγον δηλώσομεν. τῶν δὲ Σοδομιτῶν συμβαλόντων τοῖς Ασσυρίοις, καὶ καρτερᾶς τῆς μάχης γενομένης, πολλοὶ μὲν αὐτῶν ἀπέθανον, οἱ λοιποὶ δὲ ἠχμαλωτίσθησαν· σὺν οἷς καὶ Λὼτος ἦγετο, τοῖς Σοδομίταις σύμμαχος ἐληλυθώς.

CAP. IX.

Sodomitarum clades ab Assyriis praelio accepta.

ILlo tempore, cum Assyrii Asiae imperio potirentur, res Sodomitarum valde florebant, diuitiis illis crescentibus pariter ac abundante iuuentute. Regesque illis quinque erant, quorum dominatu tenebantur: Ballas, Barsas, Senabares, Symoborus, et Balenorum rex, suae quisque ditioni praepositus. Istos Assyrii bello petierunt, exercituque quatuor in partes diuiso eos obsidebant: singulis vero vnus praeficiebatur dux. Commisso autem praelio, victores Assyrii Sodomitarum regibus tributum imperarunt. Itaque cum duodecim annos seruiuissent, et tributa illis imperata soluissent, anno decimo tertio defecerunt: quapropter Assyriorum in eos facta est expeditio ductu et auspiciis Amrapheli, Ariuchi, Chodollamori, Thadali. isti etenim Syriam vniuersam diripuerunt, et Gigantum sobolem subuerterunt. Cumque in agrum Sodomorum esset ventum, castra metati sunt in valle cui nomen Putei bituminis: illo namque tempore locus iste puteis abundabat. nunc tamen, ex quo disparuit Sodomorum vrbs, vallis ista in lacum mutata est, qui dicitur Asphaltitis. De hoc itaque lacu mox infra dicemus. Sodomitis autem cum Assyriis acie congressis, pugnaque atroci facta, multi quidem eorum pugnando occubuerunt, reliqui vero sunt in captiuitatem abducti; et in his Lotus, qui Sodomitis in auxilium venerat.

ΚΕΦ. ί.

Ὡς Ἀβραμος ἐπὶ τὺς Ἀσσυρίους ἐπισρατεύσας ἐνίκησε καὶ τύς τε αἰχμαλώτυς τῶν Σοδομιτῶν ἔσωσε, καὶ τ λείαν, ἣν ἔλαβον, ἀφείλτο.

Ἀβράμῳ δὲ ἀκούσαντι τὴν συμφορὰν αὐτῶν φόβος ἅμα περὶ Λώτυ συγγενῦς ὄντος εἰσῆλθε, καὶ οἴκτος στε τῶν Σοδομιτῶν φίλων ὄντων καὶ γειτνιώντων. καὶ βοηθὲ αὐτοῖς δοκιμάσας, ἐκ ἀνέμενεν· ἀλλ' ἐπειχθεὶς, καὶ κα τὰ πέμπτην ἐπιπεσὼν νύκτα τοῖς Ἀσσυρίοις περὶ Δάνον οὕτως γὰρ ἡ ἑτέρα τῆ Ἰορδάνυ προσαγορεύεται πηγή· κα φθάσας περὶν ἐν ὅπλοις γενέσθαι, τοὺς μὲν ἐν ταῖς κοίταις ὄντας ἀπέκτεινε, μηδ' ἐπίνοιαν τῆς συμφορᾶς ἔχοντας· ο δὲ μήπω πρὸς ὕπνον τετραμμένοι, μάχεσθαι δὲ ὑπὸ μέθη ἀδύνατοι, ἔφυγον. Ἀβραμος δὲ διώκειν εἴπετο, μέχρις κα δευτεραίας γενομένης συνήλασεν αὐτοὺς εἰς Ὠβὰ τῆς Δα μασκηνῶν γῆς· ἐπιδείξας, ὅτι τὸ νικᾶν ἐκ ἐν τῷ πλήθει καὶ τῇ πολυχειρίᾳ κεῖσθαι συμβέβηκεν, ἀλλ' ἡ προθυμία τῶν μαχομένων καὶ τὸ γενναῖον κρατεῖ παντὸς ἀριθμοῦ, τρια κοσίοις καὶ δέκα καὶ ὀκτὼ οἰκέταις αὐτῦ καὶ τρισὶ φίλοις τοσ ούτῳ στρατοῦ περιγενόμενος· ὁπόσοι δὲ αὐτῶν καὶ διέφυ γον, ἀδόξως ἀνέστρεψαν.

β'. Ἀβραμος δὲ τούς τε τῶν Σοδομιτῶν σώσας αἰχμα λώτυς, οἳ ληφθέντες ἔτυχον ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, καὶ τὸν συγγενῆ Λῶτον, ἀνέζευξε μετὰ εἰρήνης. ἀπήντησε δὲ αὐτῷ ὁ τῶν Σοδομιτῶν βασιλεὺς εἰς τόπον τινά, ὃν καλοῦσι Πε δίον βασιλικόν· ἔνθα ὁ τῆς Σόλυμα πόλεως ὑποδέχεται βασιλεὺς αὐτὸν Μελχισεδέκης. σημαίνει δὲ τοῦτο βασιλεὺς δίκαιος· καὶ ἦν δὲ τοιοῦτος ὁμολογημένως, ὡς διὰ ταύτην αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ ἱερέα γενέσθαι τῦ Θεοῦ. τὴν μέντοι Σό λυμα ὕστερον ἐκάλεσαν Ἱεροσόλυμα. ἐχορήγησε δὲ οὗτος ὁ Μελχισεδέκης τῷ Ἀβράμῳ στρατῷ ξένια, καὶ πολλὴν ἀφθο νίαν τῶν ἐπιτηδείων παρέσχε. καὶ παρὰ τὴν εὐωχίαν αὐτόν τε ἐπαινεῖν ἤρξατο, καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ὑποχειρίους αὐτῷ

CAP. X.

Quomodo Abramus, Assyrios aggressus, victor exstiterit; et tam captivos Sodomitarum, quam reliquam praedam victor reduxerit.

ABramus autem, vt calamitatem illorum acceperat, simul et metu de Loto cognato suo commotus est, et misericordia ex Sodomitis sibi amicis atque vicinis. Et cum ei in mentem venisset illis opitulari, nil cunctatus est, sed protinus suos expediens, et quinta nocte Assyrios ad Danum assequutus, (ita enim alter ex Jordanis fontibus appellatur) et ex improuiso et inermes adortus, alios quidem in lectis opprimit, nihil de clade suspicantes: alii vero nondum in somnum delapsi, tamen prae temulentia pugnae inutiles, in fugam se conuiciunt. Abramus autem eos persequutus est, et sequenti die coëgit semet recipere in Hobam, quae Damascenorum est: ostendens victoriam non sitam esse in multitudine et militum numero, sed pugnantium alacritatem et virtutem copias quantascunque superare; vtpote qui cum trecentis et octodecim è familia sua et tribus amicis tantum exercitum profligauerat. At quotquot hostium è manibus effugerunt, sine gloria domum reuersi sunt.

2. Abramus autem Sodomitarum captiuos incolumes recipiens, qui capti fuerant ab Assyriis, Lotumque cognatum suum, cum pace rediit. Ei vero occurrit Sodomorum rex ad locum quendam, quem Campum regum vocant: vbi recipitur à Solymae vrbis rege Melchisedece. id vero nomen idem valet ac rex iustus: et erat vtique talis omnium consensu; ita vt propter hanc causam etiam Dei sacerdos constitueretur. Solymam tamen Hierosolymam postea vocarunt. Iste autem Melchisedeces militibus Abrami iusta dedit hospitalia, iisque omnia ad vsus vitae necessarios abunde suppeditavit: simulque ipsum in epulis coepit laudare, Deoque gratias agere, qui hostes sibi in manus compegerit.

ποιησαντα τὰς ἐχθρὰς. Αβράμι δὲ διδόντος καὶ τὴν δεκά-
την τῆς λείας αὐτῷ, προσδέχεται τὴν δόσιν. ὁ δὲ τῶν Σο-
δομιτῶν βασιλεὺς τὴν μὲν λείαν ἔχειν Αβραμον παρεκάλε-
τὰς δ' ἀνθρώπους ἀπολαβεῖν ἠξίου, ὡς παρὰ τῶν Ασσυρίω
ἔσωσεν οἰκείους ὄντας. Αβραμος δὲ εἰκ ἔφη τοῦτο ποιήσει
εἰδ' ἂν ἄλλην ὠφέλειαν ἐκ τῆς λείας ἐκείνης εἰς αὐτὸν ἥξει
πλὴν ὅσα τροφὴ τοῖς οἰκέταις αὐτῦ γένοιτο· μοῖραν μέντοι
τινὰ τοῖς φίλοις αὐτῦ παραχεῖν τοῖς συστρατευσαμένοις.
Εχώλης δ' ὁ πρῶτος ἐκαλεῖτο, καὶ Εννηος, καὶ Μαμ-
βρῆς.

γ'. Επαινέσας δὲ αὐτῦ τὴν ἀρετὴν ὁ Θεὸς, ἀλλ' ἐκ
ἀπολεῖς, φησὶ, μισθὸς ἄξιόν ἐστιν σὲ ἐπὶ τοιαύτας εὐ-
πραγίας νομίζεσθαι. τῦ δ' ὑπολαβόντος, καὶ τίς ἂν εἴη
χάρις τούτων τῶν μισθῶν, ἐκ ὄντων οἷ διαδέξονται μετ' αὐ-
τόν; ἔτι γὰρ ἦν ἄπαις. ὁ Θεὸς καὶ παῖδα αὐτῷ γενήσεσθαι
καταγγέλλει, καὶ πολλὴν ἐξ ἐκείνου γενεὰν, ὡς παραπλη-
σίαν αὐτὴν τοῖς ἄστροις ἔσεσθαι τὸν ἀριθμόν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ'
ἀκύσας θυσίαν προσφέρει τῷ Θεῷ, κελευσθεὶς ὑπ' αὐτῦ.
ἦν δ' ὁ τρόπος τῆς θυσίας τοιοῦτος· δάμαλιν τριετίζουσαν,
καὶ αἶγα τριετίζουσαν, καὶ κριὸν ὁμοίως τριετῆ, καὶ τρυγό-
να καὶ περιστερὰν, κελεύσαντος διελὼν, τῶν ὀρνέων δὲ διε-
λὼν. εἶτα περὶν σπῆναι τὸν βωμὸν, οἰωνῶν ἐφιπταμένων ἐπι-
θυμίᾳ τῦ αἵματος, φωνὴ θεία παρῆν, ἀποσημαίνουσα πο-
νηρὰς αὐτῦ τοῖς ἐκγόνοις γείτονας ἐπὶ ἔτη τετρακόσια γενη-
σομένους κατὰ τὴν Αἴγυπτον· ἐν οἷς κακοπαθήσαντας πε-
ριέσεσθαι τῶν ἐχθρῶν, καὶ κρατήσαντας πολέμῳ Χαναναίων
ἕξειν αὐτῶν τὴν γῆν καὶ τὰς πόλεις.

δ'. Αβραμος δὲ κατῴκει μὲν περὶ τὴν Ωγύγην καλου-
μένην δρῦν· ἔστι δὲ τῆς Χαναναίας τὸ χωρίον, ὑ πόρρω τῆς
Εβρωνίων πόλεως· δυσφορῶν δ' ἐπὶ γυναικὶ μὴ κυούσῃ, ἐπι-
τεύσει τὸν Θεὸν γονὴν αὐτῷ παιδὸς ἄῤῥενος παραχεῖν. τῦ
Θεῦ δὲ θαρσεῖν αὐτὸν παρακελευομένου, τοῖς τε ἄλλοις ἅ-
πασιν ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας ἠγμέ-
νον, καὶ παίδων ἐσομένων· Σάῤῥα, τῦ Θεῦ κελεύσαντος,

Abramo vero ex manubiis etiam decimas ei donante, munus accepit. Sodomorum autem rex ab Abramo petiit, vt praedam ipse sibi retineret; homines tamen suae ditionis, quos saluos eripuerat ab Assyriis, reposcebat. Abramus vero dixit se nolle hanc conditionem accipere, neque quidquam velle emolumenti ex praeda ad se rediturum, nisi quantum domesticis suis ad victum sufficeret: portionem tamen aliquam amicis suis commilitonibus dari aequum esse. Primus horum Escholes vocabatur, et secundus Enperus, et tertius Mambres.

3. Deus autem virtutem eius extollens, non carebis, inquit, mercede, quâ te ob res praeclare gestas donari par est. Cui ille, quorsum futura est mercedis retributio, cum desint qui successores essent? (adhuc enim erat sine prole.) Tum Deus et filium illi nasciturum esse pollicitus est, et multam adeo ex eo fore sobolem, vt coeli stellas numero esset aequatura. Et ille quidem, his auditis, Deo, vt ipse praeceperat, sacrificium obtulit. Erat autem sacrificium huiusmodi: iuuencam sumens trimulam, et capram trimulam et arietem similiter trimulum, turturem quoque et columbam; caetera, vt iussus fuerat, dissecuit media, sed aues non dissecuit. Deinde priusquam erigeretur ara, auibus cruoris desiderio deuolantibus, adfuit vox diuina, denuncians, posteris eius malignos fore vicinos annis quadringentis in Ægypto: quo tempore grauia perpessos hostibus tandem superiores euasuros, deuictisque Chananaeis regionem eorum et vrbes occupaturos.

4. Abramus vero tum quidem habitabat circa ilicem, quae vocabatur Ogyges: (est autem locus in terra Chananaea, non longe ab Hebroniorum vrbe) et aegre ferens, quod vxor ei nihil peperisset, à Deo supplex petiit, vt prolem sibi masculam daret. Deo autem ipsum vt bene sperare adhortante, quoad caetera omnia magno suo commodo, è Mesopotamia eductum, nec liberis caiturum; Sarra, Deo praecipiente, vnam ancilla-

ἐπικλίνει μίαν τῶν θεραπαινίδων Αἰγάρην ὄνομα, γένους ὂ
σαν Αἰγυπτίαν, ὡς ἐξ αὐτῆς παιδοποιησομένῳ. καὶ γεν
μένη ἐγκύμων ἡ θεραπαινὶς, ἐξυβρίζειν εἰς τὴν Σάρρα
ἐτόλμησε βασιλίζουσα, ὡς τῆς ἡγεμονίας περιεσομένης ε
τὸν ὑπ' αὐτῆς τεχθησόμενον. Αβραμος δὲ αὐτὴν πρὸς αὐ
χίαν παραδόντος τῇ Σάρρᾳ, δρασμὸν ἐπεβάλευσεν ὑχ ὑπο
μένουσα τὰς ταλαιπωρίας· καὶ τὸν Θεὸν ἱκέτευεν οἴκτου αὐ
τῆς λαθεῖν. ὑπαντιάζει δὲ διὰ τῆς ἐρήμου πορευομένην αὐτὴν
ἄγγελος θεῖος, κελεύων πρὸς τὰς δεσπότας ἐπανιέναι, βέλ
γὰρ μείζονος τεύξεσθαι σωφρονοῦσαν· καὶ γὰρ νῦν εἰς τὴν
δέσποιναν ἀγνώμονα καὶ αὐθάδη γενομένην, ἐν τούτοις εἶναι
τοῖς πακοῖς. παρακούσασαν μὲν οὖν τῷ Θεῷ, καὶ προσωτέ
ρω χωρήσασαν ἔλεγεν ἀπολεῖσθαι. νοσήσασαν δὲ αὐτὴν ὀπίσω
γενήσεσθαι μητέρα παιδὸς, τῆς γῆς ἐκείνης βασιλεύσοντος.
τούτοις πείθεται, καὶ ἐπανελθοῦσα πρὸς τὰς δεσπότας,
συγγνώμης ἔτυχε. τίκτει δὲ μετ' ὀ πολὺ Ισμαήλον· θεόκλυτον ἄν τις εἴποι, διὰ τὸ εἰσακοῦσαι τὸν Θεὸν τῆς ἱκεσίας.

ε'. Αβραμος μὲν οὖν, ἔκτον ἤδη καὶ ὀγδοηκοστὸν ἔτος γεγονότι, ὁ προειρημένος ἐγεννήθη. εἰς ἕνατον δ' αὐτῷ καὶ ἐνενηκοστὸν παρελθόντι ἐπιφανεὶς ὁ Θεὸς ἀπήγγειλεν, ὡς παῖς αὐτῷ καὶ ἐκ Σάρρας ἔσοιτο. κελεύει δὲ αὐτὸν καλέσαι Ἰσακον· δηλῶν ἐσόμενα ἔθνη μεγάλα ἀπ' αὐτοῦ καὶ βασιλεῖς, καὶ ὅτι πολεμήσαντες καθέξουσι τὴν Χαναναίαν ἅπασαν ἀπὸ Σιδῶνος μέχρις Αἰγύπτου. προσέταξε δὲ, βουλόμενος τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος μένειν τοῖς ἄλλοις μὴ συμφυρόμενον, περιτέμνεσθαι τὰ αἰδοῖα, καὶ τοῦτο ποιεῖν ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὸ γεννηθῆναι. τὴν αἰτίαν δὲ τῆς περιτομῆς ἡμῶν ἐν ἄλλοις δηλώσω. πυθομένῳ δὲ Αβραμῳ καὶ περὶ τοῦ Ισμαήλου εἰ ζήσεται, πολυχρόνιόν τε ἀπεσήμαινεν ὁ Θεὸς, καὶ μεγάλων ἐθνῶν πατέρα. καὶ Αβραμος μὲν, ἐπὶ τούτοις εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, περιτέμνεται παραυτίκα, καὶ πάντες οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ὁ παῖς Ισμαήλος· οὗ καθ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν τρισκαιδέκατον ἔτος ἔχοντος, αὐτὸς ἐνενηκοστὸν πρὸς τοῖς ἑνδεκα διῆγεν.

rum, nomine Agaren, genere Ægyptiam, ad lectum ei adduxit, tanquam ex ipsa liberos suscepturo. Et ancilla, cum grauida facta esset, ausa est Sarram imperium affectando contemptui habere; quasi ad prolem suam peruentura esset dominatio. Abramo autem ipsam Sarrae in poenam submittente, fugam meditata est afflictionum impatiens: Deumque implorabat, vt sui misereretur. Illi vero per desertum abeunti obuiam fit angelus Dei, iubens vt ad dominos reuerteretur; fore enim meliore conditione, modo se modeste gerat: nunc vero in his versari malis, quod in dominam ingrata fuerit et arrogans. at enim si Deo nollet obsequi et vlterius pergeret, perituram esse dicebat: sin retro redeat, matrem futuram pueri, in illa terra postea dominaturi. His paruit, et reuersa ad dominos veniam consequuta est. At non multo post peperit Ismaëlum; quasi quis dicat, à Deo exauditum, eo quod Deus preces eius exaudierat.

5. Iam vero Abramo, sextum et octogesimum annum agenti, natus est ille de quo diximus. Cum autem nonagesimum nonum attigisset, apparuit ei Deus, promittens filium illi de Sarra nasciturum esse. iussit autem eum vocari Isaacum; praenuncians ex eo prodituras gentes magnas et reges, qui bellum gesturi omnem Chananeam à Sidone vsque Ægyptum occuparent. Praecepit autem, quod nollet genus ipsius cum aliis commiscere, vt pudenda circumciderent, idque octauo die à nativitate. Causam vero nostrae circumcisionis alibi declarabo. Consulenti vero Abramo etiam de Ismaëlo, an victurus esset, indicauit Deus longaeuum fore, atque magnarum gentium parentem. Et Abramus quidem, postea quam ob haec Deo gratias egisset, statim circumcisus est, et omnes qui cum eo erant, similiter et puer Ismaëlus: quo die, illo ad decimum tertium aetatis annum perueniente, ipse nonum agebat supra nonagesimum.

ΚΕΦ. ιά'.

Πῶς τὸ Σοδομιτῶν ἔθνος ὁ Θεὸς κατεχρήψατο, χολωθεὶς αὐτοῖς οἷς ἡμάρτανον.

ΥΠΟ δὴ τοῦτον τὸν καιρὸν οἱ Σοδομῖται, πλούτῳ καὶ μεγέθει χρημάτων ὑπερφρονοῦντες, εἷς τε ἀνθρώπους ἦσαν ὑβρισταὶ, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς· ὡς μηκέτι μεμνῆσθαι τῶν παρ' αὐτοῦ γενομένων ὠφελειῶν, εἶναί τε μισόξενοι, καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὁμιλίας ἐκτρέπεσθαι. χαλεπήνας οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Θεὸς, ἔγνω τιμωρήσασθαι τῆς ὑπερηφανείας αὐτούς· καὶ τήν τε πόλιν αὐτῶν καταχρήψασθαι, καὶ τὴν χώραν οὕτως ἀφανίσαι, ὡς μήτε φυτὸν ἔτι μήτε καρπὸν ἕτερον ἐξ αὐτῆς ἀναδοθῆναι.

β'. Ταῦτα τῷ Θεῷ κρίναντος περὶ τῶν Σοδομιτῶν, Ἀβραμος θεασάμενος τρεῖς ἀγγέλους ἐκαθίζετο δὲ πρὸς τῇ δρυῒ τῇ Μαμβρῇ παρὰ τῇ θύρᾳ τῆς αὐτῆ αὐλῆς· καὶ νομίσας εἶναι ξένους, ἠσπάσατό τε ἀναστὰς, καὶ παρ' αὐτῷ καταχθέντας παρεκάλει ξενίων μεταλαβεῖν. ἐπινευσάντων δὲ, ἄρτος τε προσίταξεν σύθυς ἐκ σεμιδάλεως γενέσθαι, καὶ μόσχον θύσας καὶ ὀπτήσας, ἐκόμισεν αὐτοῖς ὑπὸ τῇ δρυῒ κατακειμένοις. οἱ δὲ δόξαν αὐτῷ παρέχον ἐθιόντων· ἔτι τε καὶ περὶ τῆς γυναικὸς ἐπυνθάνοντό, ποῖ ποτ' εἴη τυγχάνουσα ἡ Σάρρα. τῷ δὲ εἰπόντος ἔνδον εἶναι· ἤξειν ἔφασαν εἰς τὸ μέλλον, καὶ εὑρήσειν αὐτὴν ἤδη μητέρα γεγενημένην. τῆς δὲ γυναικὸς ἐν τότῳ μεθιασάσης, καὶ ἀδύνατον εἶναι τὴν τεκνοποιΐαν εἰπούσης, αὐτῆς μὲν ἐνενήκοντα ἔτη ἐχούσης, τῷ δὲ ἀνδρὸς ἑκατὸν, ἐκέτι κατέχον λανθάνοντες, ἀλλ' ἐμήνυσαν ἑαυτοὺς ὄντας ἀγγέλους τῷ Θεῷ· καὶ ὅτι πεμφθείη μὲν ὁ εἷς, σημαίνων περὶ τῷ παιδὸς, δύο δὲ Σοδομίτας καταστρεψόμενοι.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας Ἀβραμος ἤλγησεν ἐπὶ τοῖς Σοδομίταις· καὶ τὸν Θεὸν ἀναστὰς ἱκέτευσε παρακαλῶν, μὴ τοὺς δικαίους καὶ ἀγαθοὺς συναπολλύναι τοῖς πονηροῖς. τῷ δὲ Θεῷ φήσαντος μηδένα εἶναι τῶν Σοδομιτῶν ἀγαθὸν, εἰ γὰρ

CAP. XI.

Quomodo Deus gentem Sodomitarum excidit, flagitiis eorum offensus.

PER idem igitur tempus Sodomitae, opibus et magna pecuniarum vi elati, et in homines contumelioſi exſtiterunt et religione in numen vacui; adeo vt beneficiorum ab ipſo acceptorum plane immemores eſſent, hoſpites odio haberent, et mutua conſuetudine et familiaritate abuterentur. His igitur rebus offenſus Deus, decreuit inſolentiae poenas ab illis repetere; et non ſolum vrbem eorum euertere, ſed et eam regioni vaſtitatem inferre, vt nec amplius plantas nec fructum vllum ederet.

2. Cumque haec Deus de Sodomitis decreuiſſet, Abramus conſpicatus tres angelos (ſedebat enim ad ilicem Mambrae pro foribus domicilii ſui) ratuſque eſſe hoſpites, aſſurgens ſalutauit eos, et ad ſe adductos rogabat vt cum ipſo hoſpitium facerent. Illis vero annuentibus, iuſſit panes ſtatim fieri ex farina ſiliginea, vitulumque mactatum et aſſatum ſub ilice diſcumbentibus appoſuit. At illi prae ſe tulerunt quaſi comederent; et de vxore etiam inquirebant, vbinam eſſet Sarra. Illo referente, intus eam eſſe: aiunt ſe aliquanto poſt reuerſuros, eamque inuenturos iam matrem factam. In hoc vero ſubridente muliere, et dicente fieri non poſſe vt liberos gigneret, cum ipſa nonagenaria eſſet, maritus vero centeſimum annum ageret, non ſuſtinuerunt amplius ſimulare, ſed faſſi ſunt ſe Dei eſſe angelos; et quod miſſus eſſet vnus quidem nunciatum de filio, duo vero ad Sodomitas euertendos.

3. Haec audiens Abramus indoluit ſuper Sodomitis, et exſurgens ſupplex Deum precabatur, ne iuſtos et bonos vna cum improbis perderet. Deo vero dicente neminem Sodomitarum eſſe bonum; ſi enim vel de-

ἐν αὐτοῖς δέκα εἶεν, συγχωρεῖν ἅπασι τὴν ἐπὶ τοῖς ἁμαρ-
τήμασι τιμωρίαν· ὁ μὲν Αβραμος ἡσύχαζεν. οἱ δὲ ἄγγε-
λοι παρεγένοντο εἰς τὴν τῶν Σοδομιτῶν πόλιν, καὶ ὁ Λῶτος
αὐτὸς ἐπὶ ξενίαν παρεκάλει· λίαν γὰρ ἦν περὶ τοὺς ξένους
φιλάνθρωπος, καὶ μαθητὴς τῆς Αβράμου χρηστότητος. οἱ
δὲ Σοδομῖται, θεασάμενοι τοὺς νεανίσκους εὐπρεπείᾳ τῆς
ὄψεως διαφέροντας, καὶ παρὰ Λώτῳ καταχθέντας, ἐπὶ
βίαν καὶ ὕβριν αὐτῶν τῆς ὥρας ἐτράπησαν. τοῦ δὲ Λώτου
παραινοῦντος σωφρονεῖν, καὶ μὴ χωρεῖν ἐπ' αἰσχύνῃ τῶν ξέ-
νων, ἀλλ' ἔχειν αἰδὼ τῆς παρ' αὐτῷ καταγωγῆς, εἰ δὲ ἔ-
χουσιν ἀκρατῶς, τὰς θυγατέρας αὐτοῦ ὑπὲρ ἐκείνων ταῖς ἐπι-
θυμίαις αὐτῶν λέγοντος παρέχειν· ὠδ' ἔτως ἠδέσθησαν.

δ'. Ο δὲ Θεὸς, ἀγανακτήσας αὐτῶν ἐπὶ τοῖς τολμήμα-
σι, τοὺς μὲν ἠμαύρωσεν, ὡς μὴ δυνηθῆναι τὴν εἴσοδον τὴν
εἰς τὴν οἰκίαν εὑρεῖν· Σοδομιτῶν δὲ κατέκρινε πάνδημον ὄλε-
θρον. Λῶτος δὲ, τοῦ Θεοῦ τὴν μέλλουσαν τῶν Σοδομιτῶν ἀπώ-
λειαν αὐτῷ φράσαντος, ἀπηλλάσσετο, τήν τε γυναῖκα καὶ
τὰς θυγατέρας, δύο δ' ἦσαν ἔτι παρθένοι, ἀναλαβών· οἱ
γὰρ μνηστῆρες ὑπερεφρόνησαν τῆς ἐξόδου, εὐήθειαν ἐπικα-
λοῦντες τοῖς ὑπὸ τοῦ Λώτου λεγομένοις. καὶ ὁ Θεὸς ἐνσκή-
πτει βέλος εἰς τὴν πόλιν, καὶ σὺν τοῖς οἰκήτορσι κατεπίμ-
πρα, τὴν γῆν ὁμοίᾳ πυρώσει ἀφανίζων· ὥς μοι καὶ πρότε-
ρον λέλεκται, τὸν Ιουδαϊκὸν ἀναγράφοντι πόλεμον. ἡ δὲ
Λώτου γυνὴ, παρὰ τὴν ἀναχώρησιν εἰς τὴν πόλιν συνεχῶς
ἀναστρεφομένη, καὶ πολυπραγμονοῦσα τὰ περὶ αὐτὴν, ἀπη-
γορευκότος τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιεῖν, εἰς στήλην ἁλῶν μετέβαλεν.
ἱστόρηκα δ' αὐτήν· ἔτι γὰρ καὶ νῦν διαμένει. διαφεύγει δὲ
αὐτὸς μετὰ τῶν θυγατέρων, εἰς βραχύ τι χωρίον καταχθὼν
περιγραφὲν ὑπὸ τοῦ πυρός. Ζοὼρ ἔτι καὶ νῦν λέγεται· κα-
λοῦσι γὰρ ἔτως Εβραῖοι τὸ ὀλίγον. ἐνταῦθα, ὑπό τε ἀνθρώ-
πων ἐρημίας καὶ τροφῆς ἀπορίας, ταλαιπώρως διῆγεν.

ε'. Αἱ δὲ παρθένοι πᾶν ἠφανίσθαι τὸ ἀνθρώπινον γένος
ὑπολαβοῦσαι, τῷ πατρὶ πλησιάζουσι, προνοήσασαι λαθεῖν.
ἐποίουν δὲ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ γένος ἐκλιπεῖν. γίνονται δὲ

eem inter eos eſſent, omnibus ſe remittere velle peccatorum ſupplicia: conticuit quidem Abramus. At Angeli ad Sodomitarum vrbem peruenerunt; et eos rogabat Lotus, vt ad ſe diuerterent: ſumma enim humanitate peregrinos excipiebat, Abramique benignitatis aemulus erat et imitator. Sodomitae autem, cum vidiſſent adoleſcentes egregie venuſtos ad Lotum diuertiſſe, ad vim et contumeliam formae eorum inferendam ſe pararunt. Loto vero hortante vt continerent ſeſe, neue in peregrinorum probrum ruerent, ſed hoſpitii ſui iura reuererentur; dicente etiam, ſi temperare ſibi nequirent, filias ſe pro illis eorum libidini ſubiicere: neque ſic quieuerunt.

4. Deus autem, illorum audacia flagitioſa ad iram commotus, ipſos quidem excaecauit, vt introitum in aedes inuenire fruſtra conarentur: Sodomitas vero vniuerſos ad interitum adiudicauit. Lotus autem, illi praenunciante Deo futurum Sodomitarum excidium, inde diſceſſit, et vxore et filiabus (duae enim erant adhuc virgines) aſſumptis: nam ſponſi earum deſpicatui habuere egreſſum, Loti monita ſtultitiae figmenta eſſe dictitantes. Tum Deus telum in vrbem coniicit, eamque vna cum incolis combuſſit, terram circa omnem pari incendio deuaſtans, quemadmodum mihi iam dictum eſt in hiſtoria Belli Iudaici. Caeterum Loti vxor, cum inter abeundum ſubinde ad vrbem reſpiceret, clademque eius paulo curioſius ſpectaret, Deo iſthaec facere prohibente, in ſtatuam ſalis conuerſa eſt. Eam ſiquidem vidi, nam et hodie vſque manet. Lotus autem cum filiabus euaſit, ad locum paruulum quendam appulſus ab igne in arctum redactum. Is Zohor etiamnum appellatur: eo enim nomine Hebraei modicum vocant. Illic, ab hominibus deſertus et victus penuria laborans, vitam miſeram aliquantiſper egit.

5. Virgines autem, vniuerſum genus humanum exſtinctum ratae, cum patre rem habent, praeuidentes clam fieri poſſe. id eo agebant animo, ne genus hominum pe-

παῖδες, ὑπὸ μὲν τῆς πρεσβυτέρας Μώαβος· εἶποι δ' ἄν τις ἀπὸ πατρός. Ἀμμανον δ' ἡ νεωτέρα ποιεῖται· γένους υἱὸν ὑποσημαίνει τὸ ὄνομα. καὶ τίκτει δ' αὐτῶν ὁ μὲν Μωαβίτας, μέγιστον ὄντας ἔτι καὶ νῦν ἔθνος· Ἀμμανίτας δὲ ὁ ἕτερος. Συρίας τῆς Κοίλης ἐστὶν ἀμφότερα. καὶ Λώτῳ μὲν τοιαύτην συνέβη τὴν ἐκ Σοδομιτῶν ἀναχώρησιν γενέσθαι.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ἀβιμελέχου· καὶ περὶ Ἰσμαήλου τοῦ Ἀβράμου, καὶ τῶν ἐκγόνων αὐτοῦ Ἀράβων.

Ἀβραμος δὲ μετώκησεν εἰς Γέραρα τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἀδελφῆς ἐπαγόμενος σχήματι τὴν Σάρραν· ὅμοια τοῖς περὶ ὑποκρινάμενος διὰ τὸν φόβον. ἐδεδίει γὰρ Ἀβιμέλεχον τὸν βασιλέα τῶν ἐπιχωρίων· ὃς καὶ αὐτὸς ἐραθεὶς τῆς Σάρρας, φθεῖρειν οἷός τε ἦν. εἴργεται δὲ τῆς ἐπιθυμίας ὑπὸ νόσου χαλεπῆς, αὐτῷ προσπεσούσης ἐκ Θεοῦ. καὶ τῶν ἰατρῶν αὐτὸν ἀτεγνωκότων, ὑπνώσας ὄναρ ὁρᾷ, μηδὲν ὑβρίζειν τὴν τοῦ ξένου γυναῖκα. καὶ, ῥᾷον διατεθεὶς, φράζει πρὸς τοὺς φίλους· ὡς ὁ Θεὸς αὐτῷ ταύτην ἐπαγάγοι τὴν νόσον ὑπὲρ ἐκδικίας τοῦ ξένου, φυλάσσων ἀνύβριστον αὐτῷ τὴν γυναῖκα· μὴ γὰρ ἀδελφὴν ἔσαν ἐπάγεσθαι, νόμῳ δ' αὐτῷ συνοικοῦσαν· ἐπαγγέλλεταί τε παρέξειν αὐτὸν εὐμενῆ τὸ λοιπὸν, ἀδεῶς ἐκείνῃ περὶ τὴν γυναῖκα γενομένῳ. ταῦτ' εἰπὼν μεταπέμπεται τὸν Ἀβραμον, συμβουλευσάντων τῶν φίλων, καὶ μηδὲν ἔτι περὶ τῆς γυναικὸς αὐτὸν, ὡς πεισομένης τι τῶν αἰσχρῶν, ἐκέλευσε δεδιέναι· Θεὸν γὰρ αὐτοῦ κήδεσθαι, καὶ κατὰ τὴν συμμαχίαν τὴν ἐκείνου μεμενηκυῖαν ἀνύβριστον νομίζεσθαι. τοῦ δὲ Θεοῦ μάρτυρος ὄντος, καὶ τῆς γυναικὸς συνειδότος, ἔλεγε μηδ' ἂν ὀρεχθῆναι τὴν ἀρχὴν, εἰ γαμετὴν ἔσαν ἠπίστατο· ὡς δ' ἀδελφὴν ἀγόμενος οὐκ ἠδίκει. παρακαλεῖ τε πρᾴως ἔχειν πρὸς αὐτὸν, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ ποιεῖν· παρ' αὐτῷ τε μένειν βουλομένῳ πᾶσαν ἀφθονίαν ὑπάρξειν, ἀπιέναι τε προαιρουμένου τεύξεσθαι πομπῆς· καὶ

nitus interiret. Naſcuntur autem liberi, ex ſeniore quidem Moabus, ac ſi quis dicat ex patre. Ammanum vero peperit iunior; quod nomen ſignificat filium generis. Atque ex vno illorum prognati ſunt Moabitae, adhuc etiam gens magna; ex altero vero Ammanitae. vtrique Coele-Syriam incolunt. Et Loto quidem contigit in hunc modum ex Sodomitis egredi.

CAP. XII.

De Abimelecho: itemque de Iſmaëlo Abrami filio, eiuſque poſteris Arabibus.

ABramus autem migrauit in Gerara vrbem Palaeſtinae, Sarram pro ſorore ſecum ducens: eadem, quae antea, prae timore ſimulans. Metuebat enim Abimelechum, iſtius loci incolarum regem; qui et ipſe Sarram deperiens, eam corrumpendi cupidine flagrabat. eius vero libidinem reprimit morbus difficilis, à Deo immiſſus. Et cum medici ſalutem eius deſperarent, in ſomno per viſum aliquod admonitus eſt, ne iniuriam inferat hoſpitis vxori. Mox, cum meliuſcule ſe habere coepiſſet, indicat amicis, hunc ſibi morbum immiſiſſe Deum ad vindicandum ius hoſpitis, vt qui vxorem illi inuiolatam conſeruare voluerit: (non enim ſororem ſecum ducere, ſed coniugem legitimam) pollicitumque eſſe, ſibimet poſthac benignum fore, modo ille omni de vxore ſolicitudine liberaretur. Haec loquutus, Abramum, ſuadentibus amicis, accerſit; iuſſitque ipſum iam coniugi non metuere, ne quid turpe ſit paſſura: eius enim curam habere Deum, vxoremque ſub praeſidio illius manentem ſine iniuria reportaturum eſſe. Sibi autem atteſtante Deo et mulieris conſcientia, dicebat, ne ab initio quidem eam expetiturum fuiſſe, ſi nuptam eſſe ſciuiſſet; ſed cum pro ſorore eam habuerim, nihil iniuſti commiſi. Ad haec rogabat, vt aequo animo in ſe eſſet, Deumque propitium redderet; et ſiue apud ſe manere vellet, rerum omnium copiam adfuturam; ſiue abire mallet, deducendum eſſe curare, ſibique omnia ſubminiſtranda eſſe quorum

πάντων ὅσων καὶ χρήζων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοιτο. ταῦτ' ε
πόντος, Αβραμος ἅτε τὴν συγγένειαν τῆς γυναικὸς ἐψευ
σθαι ἔλεγεν, ἀδελφὴ γὰρ αὐτὴν εἶναι παῖδα, καὶ δίχ
τοιαύτης ὑποκρίσεως ἀσφαλῆ τὴν ἐπιδημίαν ὑπολαβεῖ
ὅσα τε ἐπὶ τὸ μηδὲν αἴτιος τῆς νόσου γεγονέναι, προθυμη
θῆναι δ' αὐτῷ περὶ τὴν σωτηρίαν, ἑτοίμως ἔφασκεν ἔχει
καὶ παρ' αὐτῷ μένειν. καὶ Αβιμέλεχος τήν τε γῆν πρὸς αὐ
τὸν διανέμεται καὶ τὰ χρήματα, καὶ συντίθενται ἀδόλως
πολιτεύεσθαι, ὑπέρ τινος Φρέατος ποιήμενοι τὸν ὅρκον, ὃ
Βηρσιβαὶ καλοῦσιν· ὅρκιον δὲ Φρέαρ λέγοιτο ἄν. ἔτω δ'
ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ὠνόμασαι.

β'. Γίνεται δὲ Αβράμῳ μετ' ὀ πολὺ καὶ παῖς ἐκ Σάρ
ρας, ὡς αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προείρητο· ὃν Ισακον ὠνόμασε.
τοῦτο γέλωτα σημαίνει. διὰ μέντοι τὸ τὴν Σάρραν μειδιά
σαι, τέξεσθαι Φήσαντος αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, μὴ προσδοκῶσαν
ἤδη τοκετῷ πρεσβυτέραν οὖσαν, τὸν υἱὸν οὕτως ἐκάλεσεν. αὕ
τη μὲν γὰρ ἐνενήκοντα εἶχεν ἔτη, ἑκατὸν δὲ Αβραμος. τέ
κτεται δὲ παῖς ἑκατέρων τῷ ὑστάτῳ ἔτει· ὃν εὐθὺς μετ' ὀγ
δόην ἡμέραν περιτέμνουσι. κἀξ ἐκείνου μετὰ τοσαύτας ἡμέρας
ἔθος ἔχουσιν οἱ Ιουδαῖοι ποιεῖσθαι τὰς περιτομάς. Αραβες δὲ
μετὰ ἔτος τρισκαιδέκατον· Ισμάηλος γὰρ ὁ κτίστης αὐτῶν
τοῦ ἔθνους, Αβράμῳ γενόμενος ἐκ τῆς παλλακῆς, ἐν τούτῳ πε
ριτέμνεται τῷ χρόνῳ. περὶ δὲ τὸν πάντα λόγον ἐκθήσομαι
μετὰ πολλῆς ἀκριβείας.

γ'. Σάρρα γεννηθέντα τὸν Ισμάηλον ἐκ τῆς δούλης αὐτῆς
Αγάρης τὸ μὲν πρῶτον ἔστεργεν, ὡδὲν ἀπολείπουσα τῆς ὡς
πρὸς ἴδιον υἱὸν εὐνοίας. ἐτρέφετο γὰρ ἐπὶ τῇ τῆς ἡγεμονίας
διαδοχῇ. τεκοῦσα δ' αὐτὴ τὸν Ισακον ἐκ ἠξίου παρατρέφε
σθαι τοῦτῳ τὸν Ισμάηλον, ὄντα πρεσβύτερον, καὶ κακοῦργον
αὐτὸν δυνάμενον, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἀποθανόντος. ἔπεισεν
οὖν τὸν Αβραμον εἰς ἀποικίαν ἐκπέμπειν αὐτὸν μετὰ τῆς
μητρός. ὁ δὲ κατὰ μὲν ἀρχὰς ὀ προσετίθετο τὴν αὐτοῦ γνώ
μην οἷς ἡ Σάρρα ἐσπουδάκει· πάντων ὠμότατον ἡγούμενος
εἶναι, παῖδα νήπιον καὶ γυναῖκα ἄπορον τῶν ἀναγκαίων ἐκ-

indigens ad ipſum ſe contulerat. Haec loquuto aiebat Abrahamus, ſe de cognatione mulieris nequaquam mentitum eſſe; ipſam enim fratris filiam eſſe: et abſque hac ſimulatione peregrinationem parum tutam exiſtimaſſe. Et in quantum aegritudinis eius cauſa non omnino exſtiterit, ſed ſuae ipſius ſaluti ſtuduerit, manſurum quoque cum illo libenter dicebat. Tum Abimelechus tam agri quam pecuniarum partem ei conceſſit; mutuoque paciſcuntur ſine fraude viuere, iuramento ſuper puteo quodam facto, qui Berſubae appellatur: at Foederis puteum interpretari poſſumus. Sic autem hactenus à loci iſtius incolis nominatur.

2. Caeterum non multo poſt Abramo etiam filius naſcitur ex Sarra, ſicut ei praedixerat Deus: quem Iſacum nominauit. hoc riſus ſignificatur. Nam quod Sarra ſubriſerit, Deo ipſam parituram eſſe dicente, cum grandis natu prolem non exſpectaret, ita filium appellabat. nam ipſa quidem erat nonagenaria, Abramus vero centum annorum. Iſtius autem aetatis vtriuſque anno vltimo naſcitur puer; quem die ſtatim octauo circumciduut: atque ex illo eundem diem etiam nunc Judaei in circumcidendis liberis obſeruant. At Arabes aetatis anno tertio et decimo: nam Iſmaëlus, princeps eorum gentis, Abramo è concubina natus, ea aetate eſt circumciſus: de quo orationem omnem explicabo multa cum diligentia.

3. Sarra Iſmaëlum, ex famula eius Agara natum, pſimum diligebat; pari eum beneuolentia, ac ſi ex ſe fuiſſet genitus, proſequens. alebatur enim in ſpem ſucceſſionis. Verum poſtquam ipſa Iſacum peperit, haud aequum cenſebat Iſmaëlum cum hoc puero educari, vtpote qui natu maior, eumque iniuria afficere potuit, patre eorum defuncto. Suadebat igitur Abramo vt eum vna cum matre aliquo deducendum eſſe curaret. Ille vero primum non aduertebat mentem ad ea quibus valde ſtudebat Sarra: rem omnium atrociſſimam eſſe ratus, puerum nondum adultum, et mulierem, cunctis quae vſui erant egentem, ab-

πέμπειν. ὕστερον δὲ, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἠρέσκετο τοῖς ὑπὸ τ
Σάρρας προσαττομένοις, πειθεὶς παρεδίδου τὸν Ισμαήλον τ
μητρὶ, μήπω δι' αὐτῆ χωρεῖν δυνάμενον ὕδωρ τε ἐν ἀσκ
καὶ ἄρτον φερομένην ἐκέλευσεν ἀπιέναι, ὁδηγῷ τῇ ἀνάγκ
χρωμένην. ὡς δ' ἀπῆσαν ἐπιλέλοιπε τὰ ἀναγκαῖα, ἐν κα
κοῖς ἦν. ὕδατος δὲ σπανίζοντος, ὑπ' ἐλάτῃ τινὶ θεῖσα τὸ παι
δίον ψυχορραγῶν, ὡς μὴ παρῆσης τὴν ψυχὴν ἀφῇ, προῆλ
θορρωτέρω. συντυχὼν δ' αὐτῇ θεῖος ἄγγελος, πηγήν τι
φράζει παρακειμένην, καὶ κελεύει προνοεῖν τῆς ἀνατροφῆ
τῦ παιδίου· μεγάλα γὰρ αὐτὴν ἀγαθὰ περιμένειν ἐκ τῆς
Ισμαήλου σωτηρίας. ἡ δ' ἐθάρσησε τοῖς προκατηγγελμένοις,
καὶ συμβαλοῦσα ποιμέσι, διὰ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐπιμέλειαν δια-
φεύγει τὰς ταλαιπωρίας.

δ'. Ανδρωθέντι δὴ τῷ παιδὶ γύναιον ἄγεται, τὸ γένος
Αἰγύπτιον· ἔνθεν δ' ἦν καὶ αὕτη τὸ ἀρχαῖον· ἐξ ὧν παῖδες
Ισμαήλῳ γίνονται δώδεκα πάντες· Ναβαιώθης, Κήδαρος,
Αβδέηλος, Μαβσαμᾶς, Ιδουμᾶς, Μάσμαος, Μάσσαος,
Χόδαδος, Θέμανος, Ιέτουρος, Νάφαισος, Κάδμας. ὗτοι
πᾶσαν τὴν ἀπ' Εὐφράτου καθήκουσαν πρὸς τὴν Ερυθρὰν
θάλασσαν κατοικοῦσι, Ναβατηνὴν τὴν χώραν ὀνομάσαντες.
εἰσὶ δὲ ὗτοι οἱ τῶν Αράβων ἔθνος, καὶ τὰς φυλὰς ἀπ' αὐτῶν
καλοῦσι· διά τε τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, καὶ διὰ τὸ Αβράμου
ἀξίωμα.

ΚΕΦ. ιγ'.

Περὶ Ισάκου, ὃς ἦν γνήσιος Αβράμου παῖς.

Ισακον δὲ ὁ πατὴρ Αβραμος ὑπερηγάπα μονογενῆ ὄντα,
καὶ ἐπὶ γήρως ὑδῷ κατὰ δωρεὰν αὐτῷ τῇ Θεῇ γενόμενον.
προσκαλεῖτο δὲ εἰς εὔνοιαν καὶ τὸ φιλεῖσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν
γονέων καὶ αὐτὸς ὁ παῖς, ἐπιτηδεύων πᾶσαν ἀρετὴν, καὶ τῆς
τε τῶν πατέρων θεραπείας ἐχόμενος, καὶ περὶ τὴν τῦ Θεῦ
θρησκείαν ἐσπουδακώς. Αβραμος δὲ τὴν ἰδίαν εὐδαιμονίαν
ἐν μόνῳ τῷ, τὸν υἱὸν ἀπαθῆ καταλιπὼν, ἐξελθεῖν τῦ ζῆν

legare. Postea vero (nam et Deus quae instituerat Sarra comprobauit) persuasus Ismaëlum matri tradidit, vtpote qui solus iter facere adhuc non potuit: iussitque aquae lagenam et panem ferentem discedere, quo eos necessitas duceret. Quam primum vero abeuntem deficere coeperat commeatus, solicita erat et anxia. At cum nihil fere aquae superesset, puerum vix animam trahentem sub abiete deponens, ne ea praesente exspiraret, vlterius proficiscitur. Ipsi autem obuiam veniens Dei angelus, et fontem in propinquo indicauit, et curam pueri educandi habere iussit: eam enim magnam felicitatem manere ex Ismaëli salute. Illa vero praenunciatis fidem habens, et cum pastoribus sermonem conferens, illorum cura et benignitate miseriam euasit.

4. Puero igitur aetatis iam adultae connubio iungitur mulier, oriunda ex Ægypto (vnde et ipsa olim originem duxerat) ex qua Ismaëlo nati sunt filii duodecim vniuersi; Nabaiothes, Cedarus, Abdeelus, Mabsamas, Idumas, Masmaus, Massaus, Chodadus, Themanus, Jeturus, Naphaesus, Cadmas. Hi terram omnem ab Euphrate ad mare Rubrum pertingentem habitant, regionem Nabatenam appellantes. Sunt autem illi qui toti Arabum genti et tribubus nomina sua dederunt, cum propter ipsorum virtutem, tum propter Abrami dignitatem.

CAP. XIII.

De Isaaco Abrami filio legitimo.

ISacum autem pater Abramus supra modum diligebat, vt vnigenitum, et in senectutis limine dono Dei sibi natum. Hanc vero benenolentiam et amorem parentum puer ipse magis ac magis accendebat, eo quod omni virtuti studeret, parentibus obsequium praestaret, Deumque summa pietate coleret. Abramus autem suam felicitatem in eo posuit, vt filium securum à malis relinquens è vita excederet: id

ἐτίθετο· τοῦτο μέντοι κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. διάπειραν αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἴη παρεσκευασμένος καὶ ἡτοιμασμένος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσειε, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ σπορᾶς ἔχοι τὸν υἱὸν Ισακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον παρασχεῖν· ἐκέλευε τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, βωμὸν ἱδρυσάμενον. ἦτως γὰρ ἐμφανίσειν τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον.

β'. Ἀβραμος δὲ, ἐπὶ μηδενὶ κρίνων παρακούειν τοῦ Θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ, ἐπικρυψάμενος πρὸς τὴν γυναῖκα τήν τε τοῦ Θεοῦ προῤῥησιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς τοῦ παιδὸς σφαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαβὼν τὸν Ισακον μετὰ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος· καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δὲ, ὡς κατόπτον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, μετὰ μόνου τοῦ παιδὸς παραγίνεται εἰς τὸ ὄρος· ἐφ' ὃ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. ἔφερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου μόνου. τὸ δὲ Ισακου πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἔχοντος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δὲ τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ τῶν μὴ ὄντων εἰς εὐπορίαν ἀνθρώποις παραγαγεῖν, καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ' αὐτοῖς θαῤῥοῦντων ἀφελέσθαι· δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ εὐμενὴς μέλλει τῇ θυσίᾳ παραγίνεσθαι αὐτῷ.

γ'. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύασε, καὶ τὰς χεῖρας ἐπενηνόχει, καὶ ἦν πάντα εὐτρεπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ „παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι παρὰ „τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν ὅ, τι μὴ

quod ipsi quidem ex Dei voluntate contigit. Qui, volens eius erga seipsum obseruantiae experimentum facere, apparuit ei, enumeratisque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis; vt et hostibus superiorem eum fecerit, et praesentem felicitatem sua ei benignitas dederit filium Isacum, eundem popoſcit vt sacrificium et victimam sibi offerret; iussitque vt ipsum in montem Morium subducens, holocaustum sibi faceret, postquam aram ibidem collocaverat. Sic enim se manifestaturum esse eius in ipsum pietatem, si etiam filii saluti anteponeret quod Deo gratum erat et acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia ei parere, quod eius prouidentia viuant saltem omnes quibus est ipse propitius, clam vxorem habens Dei mandatum, et quod ipsi in animo erat de pueri mactatione, ac ne quidem famulorum cuiquam rem indicans, ne forte Deo ministrare prohiberetur, assumpto Isaco cum duobus seruis, impositisque asino rebus ad sacrificium necessariis, ad montem contendit; et biduum quidem comitati sunt eum serui. Tertio vero die, cum iam in conspectu esset mons, qui secum erant in campo relictis, cum solo puero aduenit ad montem; vbi postea rex Dauides templum exstruit. Ferebant autem secum omnia quae ad sacrificium vsui forent, victima sola excepta. Isaco vero vigesimum quintum annum agente, aramque apparante, et simul percontante quidnam mactaturus erat, cum nulla praesto esset victima, tum quidem ille, Deum ipsis praebiturum esse, aiebat, qui et hominibus quae deerant affatim suppeditare, et quae haberent, si in illis fiduciam ponerent, adimere potuit: daturum ergo sibi quoque victimam, si propitius sacrificio suo adfuturus sit.

3. Postquam autem structa erat ara, et ligni frustula imposuerat, atque omnia parata erant, filium sic alloquitur: „O fili, te, mille votis a Deo expetitum mihi nasci, „ex quo in hanc vitam venisti, summa cura ac solicitudine

ἐτίθετο· τότε μέντοι κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν ἔτυχεν. ὃς, διάπειραν αὐτοῦ βουλόμενος λαβεῖν τῆς περὶ αὐτὸν θρησκείας, ἐμφανισθεὶς αὐτῷ, καὶ πάντα ὅσα εἴη παρεχημένος καταριθμησάμενος, ὡς πολεμίων τε κρείττονα ποιήσειε, καὶ τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν ἐκ τῆς αὐτοῦ σπορᾶς ἔχοι τὸν υἱὸν Ισακον, ἤτει τοῦτον αὐτῷ θῦμα καὶ ἱερεῖον παραχεῖν· ἐκέλευέ τε τοῦτον εἰς τὸ Μώριον ὄρος ἀναγαγόντα ὁλοκαυτῶσαι, βωμὸν ἱδρυσάμενον. ἤτως γὰρ ἐμφανίσειν τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν, εἰ καὶ τῆς τοῦ τέκνου σωτηρίας προτιμήσειε τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον.

β'. Ἀβραμος δὲ, ἐπὶ μηδενὶ κρίνων παρακούειν τοῦ Θεοῦ δίκαιον, ἅπαντα δ' ὑπουργεῖν, ὡς ἐκ τῆς ἐκείνου προνοίας ἁπάντων ζώντων οἷς ἂν εὐμενὴς ᾖ, ἐπικρυψάμενος πρὸς τὴν γυναῖκα τήν τε τοῦ Θεοῦ προόρησιν, καὶ ἣν εἶχεν αὐτὸς γνώμην περὶ τῆς τοῦ παιδὸς σΦαγῆς, ἀλλὰ μηδὲ τῶν οἰκετῶν τινι δηλώσας, ἐκωλύετο γὰρ ἂν ὑπηρετῆσαι τῷ Θεῷ, λαβὼν τὸν Ισακον μετὰ δύο οἰκετῶν, καὶ τὰ πρὸς ἱερουργίαν ἐπισάξας ὄνῳ, ἀπῆει πρὸς τὸ ὄρος· καὶ δύο μὲν αὐτῷ ἡμέρας συνώδευσαν οἱ οἰκέται. τῇ τρίτῃ δὲ, ὡς κάτοπτον ἦν αὐτῷ τὸ ὄρος, καταλιπὼν ἐν τῷ πεδίῳ τοὺς συνόντας, μετὰ μόνου τοῦ παιδὸς παραγίνεται εἰς τὸ ὄρος· ἐΦ' ᾧ τὸ ἱερὸν Δαβίδης ὁ βασιλεὺς ὕστερον ἱδρύσατο. ἔΦερον δὲ σὺν αὐτοῖς ὅσα λοιπὰ πρὸς τὴν θυσίαν ἦν, πλὴν ἱερείου μόνου. τὸν δὲ Ισάκην πέμπτον καὶ εἰκοστὸν ἔτος ἔχοντος, τόν τε βωμὸν κατασκευάζοντος, καὶ πυθομένου τί καὶ μέλλοι θύειν ἱερείου μὴ παρόντος. ὁ δὲ τὸν Θεὸν αὐτοῖς παρέξειν ἔλεγεν, ὄντα ἱκανὸν καὶ τῶν μὴ ὄντων εἰς εὐπορίαν ἀνθρώποις παραγαγεῖν, καὶ τὰ ὄντα τῶν ἐπ' αὐτοῖς θαρρούντων ἀΦελέσθαι· δώσειν οὖν κἀκείνῳ ἱερεῖον, εἴπερ εὐμενὴς μέλλει τῇ θυσίᾳ παραγίνεσθαι αὐτῷ.

γ'. Ὡς δὲ ὁ βωμὸς παρεσκεύαστο, καὶ τὰς χεῖρας ἐπενηνόχει, καὶ ἦν πάντα εὐτρεπῆ, λέγει πρὸς τὸν υἱόν· „ὦ „παῖ, μυρίαις εὐχαῖς αἰτησάμενός σε γενέσθαι μοι παρὰ „τοῦ Θεοῦ, ἐπεὶ παρῆλθες εἰς τὸν βίον, οὐκ ἔστιν ὅ, τι μὴ

quod ipſi quidem ex Dei voluntate contigit. Qui, volens eius erga ſeipſum obſeruantiae experimentum facere, apparuit ei, enumeratiſque omnibus quotquot in eum contulerat beneficiis; vt et hoſtibus ſuperiorem eum fecerit, et praeſentem felicitatem ſua ei benignitas dederit filium Iſacum, eundem popoſcit vt ſacrificium et victimam ſibi offerret; iuſſitque vt ipſum in montem Morium ſubducens, holocauſtum ſibi faceret, poſtquam aram ibidem collocaverat. Sic enim ſe manifeſtaturum eſſe eius in ipſum pietatem, ſi etiam filii ſaluti anteponeret quod Deo gratum erat et acceptum.

2. Abramus autem, nefas ducens quauis in re Deo morem non gerere, quin potius per omnia ei parere, quod eius prouidentia viuant ſaltem omnes quibus eſt ipſe propitius, clam vxorem habens Dei mandatum, et quod ipſi in animo erat de pueri mactatione, ac ne quidem famulorum cuiquam rem indicans, ne forte Deo miniſtrare prohiberetur, aſſumpto Iſaco cum duobus ſeruis, impoſitiſque aſino rebus ad ſacrificium neceſſariis, ad montem contendit; et biduum quidem comitati ſunt eum ſerui. Tertio vero die, cum iam in conſpectu eſſet mons, qui ſecum erant in campo relictis, cum ſolo puero aduenit ad montem; vbi poſtea rex Dauides templum exſtruit. Ferebant autem ſecum omnia quae ad ſacrificium vſui forent, victima ſola excepta. Iſaco vero vigeſimum quintum annum agente, aramque apparante, et ſimul percontante quidnam mactaturus erat, cum nulla praeſto eſſet victima, tum quidem ille, Deum ipſis praebiturum eſſe, aiebat, qui et hominibus quae deerant affatim ſuppeditare, et quae haberent, ſi in illis fiduciam ponerent, adimere potuit: daturum ergo ſibi quoque victimam, ſi propitius ſacrificio ſuo adfuturus ſit.

3. Poſtquam autem ſtructa erat ara, et ligni fruſtula impoſuerat, atque omnia parata erant, filium ſic alloquitur: „O fili, te, mille votis a Deo expetitum mihi naſci, „ex quo in hanc vitam veniſti, ſumma cura ac ſolicitudine

„περὶ τὴν σὴν ἀνατροφὴν ἐφιλοτιμησάμην, ὑδ' ἐφ' ᾧ μᾶλ
„λον εὐδαιμονήσειν ᾤμην, ὡς σὲ ἴδοιμι ἠνδρωμένον, καὶ τε
„λευτῶν διάδοχον τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμαυτῦ καταλιποιμι
„ἀλλ' ἐπεὶ Θεῦ τε βουλομένου σὸς πατὴρ ἐγενόμην, καὶ πά
„λιν τύτῳ δοκῶν ἀποτίθεμαί σε, φέρε γενναίως τὴν καθιέ
„ρωσιν· τῷ Θεῷ γὰρ σὲ παραχωρῶ, ταύτης ἀξιώσαντι
„παρ' ἡμῶν τῆς τιμῆς, 'ἀνθ' ὧν εὐμενὴς γέγονέ μοι παρα
„σάτης καὶ σύμμαχος, νῦν ἐπιτυχεῖν. ἐπειδὴ γεννηθεὶς ἀπο
„θανοῖη, ὑ τὸν κοινὸν ἐκ τῦ ζῆν τρόπον, ἀλλ' ὑπὸ πατρὸς
„ἰδίᾳ Θεῷ τῷ πάντων πατρὶ νόμῳ θυσίας προπεμπόμενος,
„ἄξιον οἶμαί σε κρίναντος αὐτῦ μήτε νόσῳ μήτε πολέμῳ
„μήτε ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν, ἃ συμπίπτειν πέφυκεν ἀν
„θρώποις, ἀπαλλαγῆναι τῦ βίυ, μετ' εὐχῶν δὲ καὶ ἱερυρ
„γίας ἐκείνυ τὴν ψυχὴν τὴν σὴν προσδεξομένυ, καὶ παρ'
„αὐτῷ καθέζοντος· ἔσῃ τέ μοι εἰς κηδεμόνα καὶ γηροκό
„μον, διὸ καὶ σὲ μάλιστα ἀνετρεφόμην, τὸν Θεὸν ἀντὶ σαυ
„τῦ παρεσχημένος.

δ'. Ἰσαακος δὲ, πατρὸς γὰρ ἦν οἷς τετυχηκότα γενναῖον ἔδει τὸ φρόνημα εἶναι, δέχεται πρὸς ἡδονὴν τὰς λόγυς· καὶ φήσας, „ὡς ὐδὲ γεγονέναι τὴν ἀρχὴν ἦν δίκαιος, εἰ Θεῦ
„καὶ πατρὸς μέλλει κρίσιν ἀπωθεῖσθαι, καὶ μὴ παρέχειν
„αὐτὸν τοῖς ἀμφοτέρων βουλεύμασιν ἑτοίμως, ὅτε καὶ μόνα
„τῦ πατρὸς ταῦτα προαιρεμένυ μὴ ὑπακύειν ἄδικον ἦν,„ ὥρμησεν ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ τὴν σφαγήν. κἂν ἐπράχθη τὸ ἔργον, μὴ σάντος ἐμποδὼν τῦ Θεῦ. βοᾷ γὰρ ὀνομαστὶ τὸν Αβραμον, εἴργων τῆς τῦ παιδὸς σφαγῆς. ὁ γὰρ ἐπιθυμήσας αἵματος ἀνθρωπίνυ τὴν σφαγὴν αὐτῷ προσάξαι τῦ παιδὸς, ἔλεγεν, ὑδὲ ὁ πατέρα ἐποίησεν αὐτὸν ἀφελέσθαι τύτυ βουλόμενος μετὰ τοιαύτης ἀσεβείας· ἀλλὰ δοκιμάσαι θέλων αὐτῦ τὴν διάνοιαν, εἰ καὶ τοιαῦτα προσασσόμενος ὑπακύοι. μαθὼν δὲ αὐτῦ τὸ πρόθυμον καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς θρησκείας, ἤδεσθαι μὲν οἷς αὐτῷ παρέχεν, ὐχ ὑσερήσειν δὲ αὐτὸν ἀεὶ πάσης ἐπιμελείας καὶ γένυς ἀξιῦντα· ἔσεσθαί τε τὸν υἱὸν αὐτῷ πολυχρονιώτατον, καὶ βιώσαντα

„educaui, nihilque erat in quo me beatiorem fore putaui, „quam vt te virum factum conſpicerem, morienſque do„minatus mei ſucceſſorem relinquerem. Sed quoniam „et Dei voluntate pater tuus exſtiterim, iterumque te vt „illi placitum eſt abdicem, forti animo fer hanc conſe„crationem. Deo enim te cedo, qui hoc à nobis ho„nore iam affici vult, eo quod benignus mei defenſor „fuerit et adiutor. Quum natus moriaris, non commu„ni omnium more è vita egrediens, ſed à patre proprio „rerum omnium parenti Deo ſacrificii ritu oblatus; ipſo „vt reor te dignum cenſente, qui nec morbo nec bel„lo nec alia quapiam calamitate, quae hominibus ſo„let accidere, ex hac vita decedas; ſed cuius animam „ille cum precibus et ſolenni ſacrificio exciperet, et „apud ſe colloçaret, teque mihi curatorem et ſenectu„tis moderatorem praeſtabis, quem in finem te po„tiſſimum educaui, Deum loco tui hoc merito excita„turus.

4. Iſacus autem (eo enim patre erat, quem ſi quis nactus fuerit, generoſo oportet eſſe animo) libentiſſime ſermonem eius accipit: atque haec effatus, „quod ne„que initio dignus erat qui naſceretur, ſi Dei patriſque „iudicium reſecturus eſſet, ſeque non alacriter vtriuſque „placitis obſequentem praeberet, quandoquidem, ſi vel „pater ſolus ita vellet, nefas eſſet non parere„, proti- nus ad aram et mactationem acceſſit. certeque peractum fuiſſet opus, ſi Deus ei non obſtitiſſet. Nam Abramum nomine inclamauit, prohibens eum à filii nece. non enim cupidine ſanguinis humani pueri caedem ſe ei imperaſſe, dicebat; neque illum, cui patrem ipſum fecerat, cum tanta impietate ſe velle auferre, ſed eo vt animum eius exploraret, an etiam talia facere iuſſus ei morem gereret. Cognita autem eius promptitudine ac pietate praecellenti, ſe quidem iſtis delectari quae ei dederat; illum autem non deſerturum eſſe, quem ſemper omni ſua cura ac liberis dignaturus ſit; futurumque filium ei maxime longaeuum, qui vita feliciter exacta

εὐδαιμόνως παισὶν ἀγαθοῖς καὶ γνησίοις παραδῶσειν μεγάλην ἡγεμονίαν. προεδήλωσε τε τὸ γένος τὸ αὐτῶν εἰς ἔθνη πολλὰ καὶ πλῆτον ἐπιδώσειν, καὶ μνήμην αἰώνιον αὐτῶν ἔσεσθαι τοῖς γενάρχαις· τήν τε Χαναναίαν ὅπλοις κατακτησαμένους, ζηλωτοὺς ἔσεσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις. ταῦτα ὁ Θεὸς εἰπὼν, κριὸν ἐκ τ' ἀφανοῦς παρήγαγεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἱερουργίαν. οἱ δὲ παρ' ἐλπίδας ἑαυτοὺς κεκομισμένοι, καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ἐπαγγελίας τετυχηκότες, ἠσπάζοντο ἀλλήλους· καὶ θύσαντες ἀπενόσησαν πρὸς τὴν Σάῤῥαν, καὶ διῆγον εὐδαιμόνως, ἐφ' ἅπασιν οἷς ἐθελήσειαν τοῦ Θεοῦ συλλαμβάνοντος αὐτοῖς.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ Σάῤῥας τῆς Αβράμου γυναικὸς, καὶ πῶς τὸν βίον κατέστρεψε.

ΚΑΙ Σάῤῥα μὲν οὐ πολὺ ὕστερον ἀποθνήσκει, βιώσασα ἔτη ἑπτὰ καὶ εἴκοσι πρὸς τοῖς ἑκατόν· θάπτεται δὲ αὐτὴν ἐν Χεβρῶνι, συγχωρούντων μὲν τῶν Χαναναίων καὶ δημοσίᾳ χοῦν αὐτῆς τὸν τάφον. Αβράμου δὲ ὠνησαμένου τὸ χωρίον σίκλων τετρακοσίων παρ' Εφραΐμου τινὸς ἐκ τῆς Χεβρῶνος. καὶ τὰ μνημεῖα Αβραμός τε καὶ οἱ ἀπόγονοι αὐτῆ ταυτὶ κατεσκευάσαντο.

ΚΕΦ. ιε'.

Ως ἐκ Χατύρης Αβράμῳ γαμηθείσης τὸ τῶν Τραγλοδυτῶν ἔθνος ἐγεννήθη.

ΓΑμεῖ δ' αὐτὸς Χατύραν ὕστερον, ἐξ ἧς αὐτῷ παῖδες ἓξ γίνονται, πρός τε πόνους καρτεροὶ καὶ δεινοὶ συνιέναι· Ζαμβράνης, Ιαζάρης, Μαδάνης, Μαδιάνης, Ιωσύβακος, Σῦος. Φύονται δὲ καὶ τούτοις παῖδες· καὶ Σὺρ μὲν Σαβαθάνης γίνεται καὶ Δαδάνης. τούτῳ δὲ Λατύσιμος, Ασσυρι-

filiis bonis legitimisque principatum magnum relicturus esset. praedixit etiam fore vt genus ipsorum in multas gentes crescceret et diuitiis floreret, eiusque principes et auctores in sempiterna memoria haberentur: vtque posteri, terram Chananaeam armorum gloria possessuri, aliis omnibus inuidiam conciarent. Haec cum dixisset Deus, arietem ex improuiso eis ante oculos adduxit ad sacrificium. At illi, praeter spem sibi redditi, nactique tantae felicitatis promissionem, mutuo se complectebantur: et victima mactata reuersi sunt ad Sarram; beateque vixerunt, Deo illos in omnibus, quibus studebant, benigne adiuuante.

CAP. XIV.

De Sarra Abrami coniuge, vtque ipsa vitam finierit.

ET Sarra quidem non multo post tempore moritur, cum vixisset annos viginti septem supra centum. Sepeliunt autem ipsam in Chebrone; Chananaeis quidem è publico etiam fundum eis concedentibus in sepulchrum: Abramo vero agrum quadringentis siclis redimente ab Ephraimo quodam Chebronensi. ibique monumenta sibi Abramus posterique eius exaedificarunt.

CAP. XV.

Quomodo è Chatura Abramo nupta Troglodytarum gens orta est.

POst haec autem duxit ille Chaturam, ex qua nati sunt ei sex filii, viribus ad labores et acri ingenio praediti; Zambranes, Jazares, Madanes, Madianes, Josubacus, Suus. Ipsis vero liberi etiam nascuntur: et Suo quidem Sabathanes, atque Dadanes. Huic autem fuerunt Latusimus, Assuris, Luomes: Madiano vero Ephas,

Λιβύης· Μαδιάνης δὲ Ηφᾶς, Ωφρὴν, Ανωχος, Εβιδᾶς, Ελδᾶς. τούτοις ἅπασι τοῖς παισὶ καὶ τοῖς υἱωνοῖς Αβραμος ἀποικιῶν πόλεις μηχανᾶται· καὶ τήν τε Τρωγλοδύτιν καταλαμβάνουσι, καὶ τὴν τῆς Εὐδαίμονος Αραβίας, ὅσον ἐπὶ τὴν Ερυθρὰν θάλασσαν καθήκει. λέγεται δὲ ὡς ἔτος ὁ Ωφρὴν στρατεύσας ἐπὶ τὴν Λιβύην κατέσχεν αὐτήν· καὶ οἱ υἱωνοὶ αὐτῦ, κατοικήσαντες ἐν αὐτῇ, τὴν γῆν ἀπὸ τῦ ἐκείνου ὀνόματος Αφρικαν προσηγόρευσαν. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ καὶ Αλέξανδρος ὁ Πολυΐστωρ, λέγων ἔτως· „Κλεόδημος δὲ Φη„σὶν ὁ προφήτης, ὁ καὶ Μάλχος, ὁ ἱερῶν τὰ περὶ Ιουδαίων, „καθὼς καὶ Μωϋσῆς ἱέρησεν ὁ νομοθέτης αὐτῶν, ὅτι ἐκ „τῆς Χατύρας Αβράμῳ ἐγένοντο παῖδες ἱκανοί.„ λέγει δὲ αὐτῶν καὶ τὰ ὀνόματα, ὀνομάζων τρεῖς, Αφέραν, Σαρεὶμ, Ιάφραν. ἀπὸ Σαρεὶμ μὲν τὴν Ασσυρίαν κεκλῆθαι. ἀπὸ δὲ τῶν δύο, Αφέρα τε καὶ Ιάφρα, πόλιν τε Αφραν καὶ τὴν χώραν Αφρικαν ὀνομασθῆναι. τούτους γὰρ Ηρακλεῖ συστρατεῦσαι ἐπὶ Λιβύην καὶ Ανταῖον· γήμαντά τε τὴν Αφρα θυγατέρα Ηρακλέα γεννῆσαι υἱὸν ἐξ αὐτῆς Διόδωρον, τοῦτον δὲ γενέσθαι Σοφῶνα, ἀφ' ὃν τοὺς Βαρβάρους Σόφακας λέγεσθαι.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ὁ Ισακος γυναῖκα ἔλαβε τὴν Ρεβέκκαν.

Ισάκῳ δὲ, περὶ τεσσαρακοστὸν ἔτος γεγονότι, γυναῖκα γνὺς ἀγαγέσθαι ὁ πατὴρ Αβραμος Ρεβέκκαν, Ναχώρου παιδὸς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν πρεσβύτατον πέμπει τῶν οἰκετῶν ἐπὶ τὴν μνηστείαν, ἐνδησάμενος μεγάλαις πίστεσι. γίνονται δ' αὐτῷ τοῦτον τὸν τρόπον· ὑπὸ τοὺς μηροὺς ἀλλήλοις τὰς χεῖρας ἐπαγαγόντες, ἔπειτα ἐπικαλοῦνται τὸν Θεὸν μάρτυρα τῶν ὀμνυμένων. ἔπεμπε δὲ καὶ δῶρα τοῖς ἐκεῖ, διὰ τὸ σπάνιον ἢ μηδ' ὅλως ἐπιχωριάζειν ἐκτετιμημένα. οὗτος ἀπερχόμενος χρόνῳ, διὰ τὸ εἶναι χαλεπὴν ὁδεύεσθαι τὴν Μεσοποταμίαν, χειμῶνι μὲν ὑπὸ πηλῶν βάθος, θέρους δὲ ὑπὸ ἀνυδρείας· ἔτι δὲ καὶ λῃστρίων ὄντων ἐν αὐτῇ, ἃ διαφεύγειν

Ophren, Anochus, Ebidas, Eldas. Filiis his omnibus ac nepotibus Abramus deducendi colonias auctor fuit: terramque occupauerunt Troglodyticam, et regionem Arabiae Felicis, quatenus ad Rubrum mare protenditur. Dicitur autem vt Ophren, expeditione in Libyam suscepta, ipsam possederit; eiusque nepotes, collocatis in ea sedibus, terram ex illius nomine Africam nuncuparint. Huius autem sermonis testem habeo Alexandrum Polyhistorem, dum sic loquitur: „Cleodemus vates, qui et „Malchus vocatur, rerum Judaicarum historiam con„texens, sicuti fecerat et Moyses Judaeorum legislator, „narrat, Abramo natos fuisse plures ex Chatura libe„ros.„ Refert autem illorum etiam nomina, tres recensens, Apheram, Surim, Japhram. A Suri quidem Assyriam appellatam: à duobus vero, Aphera et Japhra, vrbem Aphram et regionem Africam nomen accepisse. Hos porro Herculi contra Libyam et Antaeum militanti, auxilium tulisse ait: Herculem etiam, cum Aphrae filiam vxorem duxisset, ex illa genuisse Didorum; ex hoc vero Sophonem prognatum, à quo Sophaces inter Barbaros nomen habent.

CAP. XVI.

Quomodo Isacus Rebeccam vxorem duxit.

ABramus autem pater, cum Isaco, annos circiter quadraginta nato, coniungere statuisset vxorem Rebeccam, fratris sui Nachoris neptim, ad sponsalia facienda mittit seruorum natu maximum, summa fide sibi obstrictum. Illa vero hoc modo obligata erat: manus inuicem femoribus suppositae, dein futurorum testem Deum invocarunt. Misit autem et munera suis illic amicis, quae ob raritatem, vel quod non omnino istius essent regionis, magni aestimarentur. Is aliquod tempus itineri infumebat, quod difficilis esset transitus per Mesopotamiam, hyeme quidem propter coeni spissitudinem, aestate vero ob aquarum inopiam, quinetiam latronibus loca istic

ἐκ ἐνῆν μὴ προνοοῦσι τούτῳ τοῖς ὀδεύουσιν· εἰς πόλιν ἀφικνεῖται Χάῤῥαν. καὶ γενόμενος ἐν τοῖς προαστείοις, παρθένους ἐντυγχάνει πλείοσιν ἐφ' ὕδωρ βαδιζούσας. εὔχεται οὖν τῷ Θεῷ, Ρεβέκκαν, ἣν τῷ παιδὶ Αβραμος μνηστευσόμενον αὐτὸν ἐξαπέστελλεν, εἰ κατὰ νοῦν τὸν αὐτῷ μέλλει ὁ γάμος οὗτος συντελεῖσθαι, ἐν ἐκείναις εὑρεθῆναι, γνωρισθῆναί τε αὐτήν· τῶν μὲν ἄλλων αἰτοῦντι ποτὸν ἀρνουμένων, ἐκείνης δὲ αὐτῷ παραχούσης.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ἐπὶ ταύτης ὢν τῆς διανοίας, ἐπὶ τὸ Φρέαρ παραγίνεται, καὶ παρακαλεῖ τὰς παρθένους ποτὸν αὐτῷ παραχεῖν. τῶν δ' ἐκτεπομένων, ὡς χρῄζουσῶν οἴκαδε κομίζειν, ἀλλ' ἐκ ἐκείνῳ παραχεῖν· καὶ γὰρ οὐδ' εὔληπτον εἶναι τὸ ὕδωρ· μία ἐξ ἁπασῶν ἐκείναις τε τῆς πρὸς τὸν ξένον ἐπιπλήττει δυσκολίας, τίνος ἄλλης κοινωνήσειν πρὸς ἀνθρώπους αὐτὰς ποτε, αἳ μηδὲ ὕδατος μετέδοσαν, λέγουσα, καὶ παρέχει αὐτῷ φιλοφρόνως. ὁ δ' ἐν ἐλπίδι μὲν τῶν ὅλων γενόμενος, βουλόμενος δὲ τὴν ἀλήθειαν μαθεῖν, ἐπήνει τε τῆς εὐγενείας αὐτὴν καὶ τῆς χρηστότητος, ὅτι καὶ μετ' οἰκείων πόνων τοῖς δεομένοις ἐπαρκεῖν ἐκ ἔφυγεν, ἐπυνθάνετό τε τίνων ἂν εἴη γονέων, καὶ κατεύχεται αὐτοῖς ὄνησιν τοιαύτης παιδός· καὶ νυμφεύσειαν, φησὶν, ὡς αὐτοῖς ἐστι κεχαρισμένον, εἰς οἶκον ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, παῖδας αὐτῷ τεξομένην γνησίους. ἡ δὲ οὐδὲ τούτων ἐφθόνησεν αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ γένος ἀπεσήμανε. καὶ Ρεβέκκα μὲν, φησὶν, ἐγὼ καλοῦμαι· πατὴρ δ' ἐμοὶ Βαθούηλος ἦν, ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη τέθνηκε, Λάβανος δὲ ἀδελφός ἐστιν ἡμέτερος, τῇ τε οἴκῳ παντὸς σὺν τῇ μητέρι προνοούμενος, καὶ τῆς ἐμῆς παρθενίας ἐπιμελούμενος· τούτων ἀκροασάμενος, ἔχαιρέ τε τοῖς γεγονόσι καὶ τοῖς εἰρημένοις, τὸν Θεὸν ὅτῳ ὁρῶν αὐτῷ τῆς ὁδοῦ σαφῶς συλλαμβανόμενον. καὶ προκομίσας ὁρμίσκον τε καὶ τινας κόσμους, οἷς εὐπρεπὲς φορεῖν παρθένοις, ἀνεδίδου τῇ κόρῃ, τῆς ἐπὶ τῷ πίειν χάριτος ἀμοιβὴν εἶναι καὶ γέρας· δίκαιον λέγων τοιούτων αὐτὴν τυγχάνειν, ἀγαθὴν παρὰ τὰς τοσαύτας παρθένους γενομένην. ἠξίου τε παρ' αὐτοῖς καταχθῆναι, τῇ

infestantibus, quos viatores, ni sibi caueant, haud facile effugiunt, tandem ad vrbem Charram peruenit. Cumque esset in suburbanis, incidit in virgines complures aquatum euntes. Deum igitur orauit, vt Rebecca (ob quam eum miserat Abramus filio suo desponsandam) si ex voluntate eius hae nuptiae essent perficiendae, inter illas inueniretur, et hoc signo dignosceretur: aliis quidem potum petenti negantibus, ipsa autem illi praebente.

2. Ac ille quidem hac mente accedit ad puteum, rogauitque virgines vti potum ei darent. Illis autem abnuentibus, quasi egerent quam domum deferant, atque illi non concessuras esse dicentibus, (nam haud haustu facilis erat aqua) vna omnium eas redarguit ob morositatem erga hospitem, dicendo, quamnam rem eas cum hominibus aliquando communicaturas esse, quae ne aquam quidem impertirent; eique praebuit humaniter. At ille, cum de omnibus quidem bene speraret, volens autem verum cognoscere, illam generositatis ergo et benignitatis laudauit, quod etiam cum labore suo egentibus subministrare non recusarit; sciscitabatur etiam ex quibus esset parentibus, optauitque vt illis in emolumentum cederet talis filia; et despondeant, inquit, vt ipsis gratum est, in domum viri probi; parituram ipsi liberos legitimos. At illa ei haec non inuidebat scire desideranti, sed et genus indicat. Et, Rebecca, inquit, mihi nomen est, pater vero meus Bathuelus erat, sed ille iam quidem defunctus est: verum Labanus frater meus, qui domui vniuersae cum matre prospicit, meaeque virginitatis curam gerit. His auditis gauisus est ob facta et dicta: quod perspectum habuerit, Deum manifesto sibi in itinere adiutorem exstitisse. Cumque protulisset monile et alia quaedam ornamenta, quae gestare virginibus decorum est, obtulit ea puellae, vt ei essent in remunerationem pro potu et in honorem: aequum esse, dicens, vt illa huiusmodi praemia aceiperet, quae tot virginibus bonitate praestaret. Simul petiit vt ad eos

προσωτέρω χωρεῖν τῆς νυκτὸς αὐτὸν ἀφαιρημένης· κόσμον τε φέρων γυναικεῖον πολυτελῆ, πιστεύειν αὐτὸν ὑπ ἀσφαλεστέρους ἔφασκεν, ἢ τοιούτοις οἷς αὐτῆς ἐπειράθη. τεκμαίρεσθαι δὲ καὶ τὴν τῆς μητρὸς καὶ τἀδελφῷ φιλανθρωπίαν αὐτῆς, ἔλεγεν, ὡς ὑ δυχεραίνουσιν, ὑκ τῆς περὶ αὐτὴν ἀρετῆς· ὑδὲ γὰρ ἔσεσθαι βαρὺς, μισθόν τε τῆς ξενίας τελέσας, καὶ δαπάναις ἰδίαις χρησάμενος. ἡ δὲ περὶ μὲν τῆς τῶν γονέων φιλανθρωπίας αὐτῆς ὀρθῶς εἰκάζειν αὐτὸν εἶπεν· ἐμέμφετο δὲ ὡς μικρολόγως ὑπειληφότα· πάντων γὰρ ἀμιθῆ μεθέξειν. δηλώσασα μέν τοι Λαβάνῳ πρότερον τἀδελφῷ, συγχωρῆντος ἄξειν αὐτὸν ἔλεγεν.

γ'. Ὡς οὖν τάτε γενομένε παρῆγε τὸν ξένον, τὰς μὲν καμήλες αὐτῆ παραλαβόντες οἱ Λαβάνε θεράποντες ἐτημέλουν· αὐτὸς δὲ δειπνήσων εἰσηγάγετο παρ' αὐτῷ. καὶ μετὰ τὸ δεῖπνον φησὶ πρός τε αὐτὸν καὶ τὴν μητέρα τῆς κόρης. „Αβραμος Θάῤῥε μέν ἐστιν υἱὸς, συγγενὴς δ' ὑμέτερος· „Ναχώρης γὰρ τάτων, ὦ γύναι, τῶν παίδων πάππος, ἀδελ„φὸς ἦν Αβράμε, ὁμοπάτριός τε καὶ ὁμομήτριος. πέμπει „τοίνυν ὅτος πρὸς ὑμᾶς, ἀξιῶν τὴν κόρην ταύτην παιδὶ τῷ „ἑαυτῆ λαβεῖν πρὸς γάμον· ὃς γνήσιός ἐστιν αὐτῷ, καὶ μό„νος ἐπὶ τοῖς πᾶσι τεθραμμένος. ᾧ τῶν μὲν ἐκεῖ γυναικῶν „δυνατὸν αὐτῷ τὴν εὐδαιμονεστάτην λαβεῖν, ὑκ ἠξίωσεν ἀ„γαγέσθαι· τιμῶν δὲ τὸ γένος, τὸν γάμον πολιτεύει τῆτον. „ἢ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν προαίρεσιν μὴ ὑβρίσητε· κατὰ γὰρ „Θεῆ βέλησιν τά τε ἄλλα μοι κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπήντησε, „καὶ τὴν παῖδα καὶ τὸν ὑμέτερον οἶκον εὗρον. ἐπεὶ γὰρ πλη„σίον τῆς πόλεως ἐγενόμην, παρθένες ἰδὼν πολλὰς ἐπὶ τὸ „φρέαρ παραγινομένας, ηὐξάμην εἰς ταύτην ἐμπεσεῖν. ὁ δὲ „καὶ γέγονε. γάμον οὖν ὑπὸ θείας μνησευόμενον ἐπιφα„νείας καὶ ὑμεῖς κυρώσατε· καὶ Αβραμον, τὸν μετὰ τοσαύ„της ἀπεσαλκότα σπουδῆς, τῷ κατανεῦσαι τὴν κόρην τιμή„σατε.„ οἱ δὲ, καλὰ γὰρ ἦν αὐτοῖς καὶ κεχαρισμένα, τήν τε γνώμην τῆ Θεῆ συνῆκαν, καὶ πέμπουσιν ἐφ' οἷς ἠξίουν τὴν θυγατέρα· γαμεῖ τε αὐτὴν ὁ Ισακος, τῶν πραγμάτων εἰς

diuertere liceret, à nocte vlterius ire prohibitus: cumque mundum muliebrem magni pretii secum ferret, nusquam eum tutius deponere posse dicebat, quam apud tales qualem eam expertus est. Coniecturam enim se facere de matris fratrisque ipsius humanitate, adiiciebat, quam parum difficiles essent, ex ea quae in ipsa elucebat virtute: neque ipsis grauem fore, qui mercedem pro hospitio solueret, suisque sumptibus viueret. Illa vero, bene ipsum de parentum humanitate coniectare, respondit; increpabat tamen, quod illiberales esse suspicaretur: omnia enim gratis habiturum. Fratri tamen Labano re prius indicata, si ille annuerit, eum deducturam esse aiebat.

3. Vt igitur hoc facto adduxerat hospitem, camelos eius serui Labani accipiunt, curantque: ipse vero coenaturus à Labano introducitur. Ac coena peracta, ad ipsum matremque virginis sic alloquitur. „Abramus filius quidem est Tharri, vester autem cognatus: Nachores enim, tuorum, ô matrona, liberorum auus, Abrami erat frater, eodem patre et eadem matre prognatus. „Is igitur ad vos mittit, postulans hanc virginem filio „suo accipere in matrimonium: quem legitimum habet, „solumque in bonorum omnium haereditatem eduxit. „Qui, cum quidem potuisset illi ex istius regionis se„minis vel opulentissimam capere, noluit eam filio con„nubio iungi: sed, genus suum habens summo in ho„nore, hasce nuptias versat. cuius studium et propositum nolite contemnere: nam Dei benignitate et alia „mihi in hoc itinere feliciter successerunt, et puellam „hanc et vestras aedes inueni. Cum enim prope ad vr„bem accessissem, virgines complures videns ad puteum „aduenientes, Deum orauí vt in hanc inciderem: quod „et factum est. Has igitur nuptias, Dei praesentia con„ciliatas, vos quoque vestra auctoritate ratas habetote: „et Abramum, qui me tanto studio huc misit, puellam „concedendo honorate.„ Illi vero, nam honesta visa sunt ipsis et grata quae dicebat, et Dei voluntatem intellexerunt, filiamque mittunt quibus petebant conditioni-

αὐτὸν ἀφικομένων. οἱ γὰρ ἐκ τῆς Χατούρας εἰς τὰς ἀποικίας ἐξεληλύθεισαν.

ΚΕΦ. ιζ'.

Περὶ τῆς Αβραάμ τελευτῆς.

Τελευτᾷ δὲ καὶ Αβραμος μετ' ὀλίγον, ἀνὴρ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἀξίως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τετιμημένος. ἐβίωσε δὲ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐτῶν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε πρὸς τοῖς ἑκατόν· καὶ θάπτεται ἐν Χεβρῶνι, μετὰ τῆς γυναικὸς Σάρρας, ὑπὸ τῶν παίδων Ισάκου καὶ Ισμαήλου.

ΚΕΦ. ιη'.

Περὶ τῶν Ισάκου υἱῶν, Ησαύου καὶ Ιακώβου· καὶ γεννήσεως αὐτῶν καὶ διατροφῆς.

Ισάκῳ δὲ μετὰ τὴν Αβραάμ τελευτὴν ἐκύει τὸ γύναιον· καὶ, τῆς γαστρὸς ἐπιμεῖζον ὀγκωμένης, ἀγωνιάσας ἀνήρετο τὸν Θεόν. φράζει δ' αὐτῷ διδύμους τέξεσθαι τὴν Ρεβέκκαν, καὶ φερώνυμα ἔσεσθαι τοῖς παισὶν ἔθνη· τῷ δὲ μείζονος προτερήσειν τὸ δοκοῦν ἔλασσον εἶναι. τίκτεται δ' αὐτῷ μετ' ὀλίγον κατὰ τὴν πρόρρησιν τῷ Θεῷ δίδυμα παιδία· ὧν τὸ μὲν πρεσβύτερον ἀπὸ κεφαλῆς ἐπὶ τὰς πόδας δασὺ περισσῶς ἦν, τὸ δὲ νεώτερον εἶχετο προϊόντος αὐτῷ κατὰ πτέρναν. ἠγάπα δὲ ὁ μὲν πατὴρ τὸν πρεσβύτερον, Ησαυον λεγόμενον κατ' ἐπωνυμίαν τῆς τριχώσεως· Εβραῖοι γὰρ τὸ Σὴειρον τρίχωμα λέγουσιν. Ιάκωβος δὲ ὁ νεώτερος τῇ μητέρι προσφιλὴς ἦν.

β'. Λιμῷ δὲ τὴν γῆν καταλαβόντος, Ισακος, δόξαν αὐτῷ χωρεῖν εἰς Αἴγυπτον, τῆς χώρας ἀγαθῆς ὑπαρχούσης, ἐπὶ Γεραίρων ἀπῆει, τῷ Θεῷ κελεύσαντος. ὑποδέχεται δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Αβιμέλεχος, κατὰ ξενίαν καὶ φιλίαν τὴν Αβραάμ. καὶ πολλῇ πάνυ πρὸς αὐτὸν εὐνοίᾳ χρησάμενος

bus: duxitque illam Iſacus, factus rerum omnium dominus. Nam qui fuerant ex Chatura nati in colonias iuerant.

CAP. XVII.

De obitu Abrami.

NON multo autem poſt moritur etiam Abramus, vir in omni virtute ſummus, Deoque pro ſua in ipſum ingenti pietate egregie charus. Vixit autem annos centum et ſeptuaginta quinque: et ſepultus eſt in Chebrone, iuxta vxorem Sarram, à filiis ſuis Iſaco et Iſmaëlo.

CAP. XVIII.

De Iſaci filiis, Eſavo et Jacobo; ac natiuitate eorum et educatione.

DEfuncto autem Abramo, ab Iſaco grauida facta eſt vxor: ventreque eius in maius intumeſcente, anxius Deum conſuluit Iſacus. Reſpondet autem, gemellos ei pariturum Rebeccam, genteſque fore liberis cognomines: et quae minor videbitur maiori praecellet. Nec multo poſt, ſicut praedixerat Deus, naſcuntur ei gemini: quorum ſenior quidem à capite ad pedes ſupra modum hiſpidus erat, iunior vero exeuntis ante ſe calcem manu tenebat. Pater autem amabat natu maiorem, Eſaui ex piloſitate cognomen habentem: nam Hebraei pilos vocant Seïron. Iacobus vero minor matri clarus erat.

2. Verum fame in ea terra graſſante, Iſacus, cum decreuiſſet ire in Ægyptum, Dei iuſſu Gerara ſe contulit. Rex autem Abimelechus excipit eum propter hoſpitium et amicitiam Abrami. Cumque eum initio magna beneuolentia proſequeretur, reſtitit inuidia, ne

κατ' ἀρχὰς, ἐπὶ ταύτης ὑπὸ Φθόνου μεῖναι πρὸς τὸ πᾶν ἀκωλύθη. ὁρῶν γὰρ τὸν Θεὸν τῷ Ισάκῳ συμπαρόντα, καὶ τοσαύτῃ περὶ αὐτὸν σπουδῇ χρώμενον, ἀπώσατο αὐτόν. ὁ δὲ τοιούτῳ πάλιν ἐκ μεταβολῆς τῆς ἀπὸ τῦ βασκάνου πεισθεὶς Αβιμελέχῳ, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὴν λεγομένην Φάραγγα, χωρίον ὑ μακρὰν Γεράρων. ὀρύσσοντι δ' αὐτῷ Φρέαρ ποιμένες ἐπιπεσόντες εἰς μάχην ἐχώρησαν, κωλύοντες τὸ ἔργον· καὶ μὴ βουληθέντος Φιλονεικεῖν, ἔδοξαν κεκρατηκέναι. ὑποχωρήσας δὲ ὤρυσσεν ἕτερον· καὶ βιασαμένων ἄλλων τινῶν Αβιμελέχῳ ποιμένων, καὶ τῦτο καταλιπὼν ἀπεχώρησεν, εὐγνώμονι λογισμῷ κτώμενος αὐτῷ τὴν ἄδειαν. εἶτα αὐτομάτου παραχόντος αὐτῷ τὴν Φερωνυχίαν ἀνεπικώλυτον, Ροωβὼθ τὸ Φρέαρ ὠνόμασεν· εὐρύχωρον ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. τῶν δὲ προτέρων τὸ μὲν Εσκον καλεῖται, μάχης ἄν τις αὐτὸ φήσειε· τὸ δὲ ἕτερον Σιτεννὰ, ἔχθραν ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα.

γ'. Ισάκῳ μὲν ἦν ἀκμάζειν συνέβαινε τὴν ἰσχὺν ὑπὸ μεγέθους πραγμάτων. Αβιμέλεχος δὲ, κατ' αὐτῦ Φύσεσθαι νομίζων τὸν Ισακον, ὑπόπτου μὲν αὐτοῖς καὶ τῆς συνδιαιτήσεως γενομένης, ἐπ' ὀ Φανερᾷ δὲ ἔχθρα τῷ Ισάκου ὑπεκστάντος, δείσας μὴ τῆς προτέρας αὐτῷ Φιλίας μηδὲν ὄφελος γένηται, πρὸς ἄμυναν ὧν ἔπαθεν Ισάκου τραπέντος, Φιλίαν ἄνωθεν ποιεῖται πρὸς αὐτὸν, ἵνα τῶν στρατηγῶν Φίκολον ἐπαγόμενος. πάντων δὲ τετυχηκὼς ὧν ἠξίου, διὰ τὴν Ισάκου χρηστότητα, ὀργῆς προσφάτου πρεσβυτέραν χάριν εἰς αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα γεγενημένην προτιμῶντος, ἀπῆρεν εἰς τὴν ἑαυτῦ.

δ'. Τῶν δὲ Ισάκου παίδων Ησαυος, περὶ ὃν μάλιστα ὁ πατὴρ ἐσπουδάκει, τεσσαράκοντα γεγονὼς ἔτη, γαμεῖ Αδαν τὴν Ηλωνος, καὶ Αλιβάμην τὴν Εσβέωνος, δυναστευόντων ἐν Χαναναίοις ἀνδρῶν θυγατέρας· ἑαυτὸν ποιήσας τῆς περὶ τὸν γάμον ἐξουσίας κύριον, καὶ μηδὲ τῷ πατρὶ συμβουλευσάμενος. οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπέτρεψεν Ισακος, ἐπ' αὐτῷ τῆς γνώμης γενομένης· ὁ γὰρ ἦν αὐτῷ δι' ἡδονῆς συναψασθαι συγ-

prorſus in eo affectu perſeueraret. Deum enim videns Iſaco propitium adeſſe, et tantopere illi fauere, expulit eum. At ille, denuo Abimelechum prae inuidia adeo mutatum expertus, tum quidem receſſit in agrum, qui Vallis vocatur, locum non longe à Geraris. Sed dum puteum foderet, paſtores irruentes pugnam cient, vt opus incoeptum impedirent: et cum ille contendere noluerit, viſi ſunt praeualuiſſe. Pedem autem referens alterum cauauit puteum: aliiſque Abimelechi paſtoribus vim inferentibus, hunc etiam relinquens abſceſſit; prudenti conſilio ſibimet comparans ſecuritatem. Dein rege hoc illi ſponte praeſtante, vt abſque omni impedimento puteum demitteret, Rooboth illum appellauit; nomine ſpatium amplum ſignificante. E prioribus autem vnum quidem Eſcon vocatur, ac ſi quis diceret pugnae puteum: alterum vero Sitenna; quod nomen inimicitias denotat.

3. Porro ita contigit, vt Iſaco creſceret potentia ex opum magnitudine. Itaque Abimelechus, ratus contra ſe auctas fore fortunas Iſaci, cum et non ſine mutuis ſuſpicionibus ſimul vixerint, et ex occulta inimicitia ſeceſſerit Iſacus, metuens ne prior amicitia nihil ei prodeſſet, Iſaco ad iniuriam acceptam vlciſcendam conuerſo, rurſus cum illo amicitiam renouat, vno è ſuis ducibus Phicolo ſecum adducto. Ac cum omnia, quae popoſcerat, nactus fuiſſet ex Iſaci bonitate, qui veteri in ſe patremque gratiae recentem donauit iram, domum eſt reuerſus.

4. Iſaci autem filiorum alter Eſauus, cui impenſe fauerat pater, quadraginta annos natus, vxores ducit Adam Helonis filiam, et Alibamam Eſebeonis, virorum in Chananaeis potentiſſimorum, propria in re matrimonii auctoritate fretus, nec quidquam conſilii cum patre communicans. Nam id ſane non permiſiſſet Iſacus, ſi filius ſententia ipſius ſtetiſſet: non enim illi volupe erat affinitates iungere cum iſtius regionis incolis. No-

γένειαν πρὸς τὰς ἐπιχωρίας. ὁ βυλόμενος δὲ ἀπεχθὴς εἶναι τῷ παιδὶ, κελεύων ἀφίστασθαι τῶν γυναικῶν, σιγᾷν ἔκρινε.

ε'. Γηραιὸς δὲ ὢν, καὶ τὰς ὄψεις εἰς τὸ παντελὲς ἠφανισμένος, προσκαλεσάμενος τὸν Ησαυον, καὶ τὸ γῆρας εἰπὼν, ὡς καὶ δίκα τῆς πηρώσεως καὶ τῶ κατὰ τὰς ὄψεις πάθους ἐμποδὼν ἦν αὐτῷ θεραπεύειν τὸν Θεὸν, ἐκέλευσεν ἐξελθεῖν ἐπὶ κυνηγέσιον, καὶ θηρασάμενον ὅσα ἂν αὐτῷ δυνατὸν γένηται παρασκευάσαι δεῖπνον, ἵνα μετὰ τῦτο ἱκετεύσειε τὸν Θεὸν, σύμμαχον αὐτῷ καὶ συνεργὸν εἰς ἅπαντα παρεῖναι τὸν βίον· ἄδηλον μὲν εἶναι λέγων, ὁπότε καὶ τελευτήσειε, πρὸ δὲ τύτυ παραχεῖν αὐτῷ βύλεσθαι τὸν Θεὸν ταῖς εὐχαῖς ταῖς ὑπὲρ αὐτῦ παρακεκλημένον.

ς'. Καὶ Ησαυος μὲν ἐπὶ τὸ κυνηγέσιον ἐξώρμησεν. ἡ δὲ Ρεβέκκα, τὸν Θεὸν εἰς τὴν εὔνοιαν ἀξιῦσα τὴν Ιακώβυ παρακαλεῖν, καὶ παρὰ τὴν Ισάκυ γνώμην, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἐρίφυς κατασφάξαντα δεῖπνον παρασκευάζειν. ὁ δὲ Ιάκωβος ὑπηρετεῖ τῇ μητρὶ, πάντα παρ' αὐτῆς πεπυσμένος. ἐπεὶ δ' εὐπρεπὲς ἦν τὸ δεῖπνον, ἐρίφυ δέρματι τὸν βραχίονα περιβαλὼν, ἵνα πιστεύοιτο παρὰ τῷ πατρὶ διὰ τὴν δασύτητα Ησαυος εἶναι· τὰ γὰρ ἄλλα πάντα ὢν ὅμοιος, διὰ τὸ εἶναι δίδυμος, τύτῳ μόνῳ διέφερε· καὶ φοβηθεὶς μὴ, πρὶν γενέσθαι τὰς εὐχὰς, εὑρεθεὶς κακυργῶν εἰς τἐναντίον παροξυνεῖ τὸν πατέρα ποιήσασθαι ταύτας, προσέφερε τῷ πατρὶ τὸ δεῖπνον. καὶ Ισαακος ἁπαλθόμενος τῷ κατὰ τὴν φωνὴν ἰδίῳ, προσκαλεῖται τὸν υἱόν. τῦ δὲ τὸν βραχίονα προτείναντος, ᾧ τὴν αἰγέαν περιεβέβλητο, ταύτης ἁπαφώμενος, φωνῆς μὲν εἶπεν Ιακώβῳ παραπλήσιον, κατὰ μέντοι τὸ τῆς τριχὸς βάθος Ησαυος εἶναί μοι δοκεῖς. καὶ μηδὲν ὑπολαβὼν κακύργον, δειπνήσας τρέπεται πρὸς εὐχὰς καὶ παράκλησιν τῦ Θεῦ· „Δέσποτα, λέγων, παντὸς αἰῶνος, καὶ δημιυργὲ τῆς „ὅλης ὐσίας, σὺ γὰρ πατρὶ τῷ ἐμῷ μεγάλην ἰσχὺν πρῦθη„κας ἀγαθῶν, καὶμὲ τῶν παρόντων ἠξίωσας, καὶ τοῖς ἐξ „ἐμῦ γενομένοις ὑπέσχυ βοηθὸς εὐμενὴς καὶ δοτὴρ ἀεὶ τῶν „κρειττόνων ἔσεσθαι. ταῦτ' οὖν καὶ βεβαίωσον, καὶ μὴ πε-

leus autem filio esse molestus, iubendo vt à mulieribus abscederet, secum statuit silere.

5. Sed cum esset senex, et visu prorsus orbatus, Esavum ad se vocat; querensque de senectute, vt, vel sine defectu visus et caecitatis calamitate, ipsum impedierit, ne Deo posset ministrare, iussit eum venatum exire, et quantumcunque poterat captantem coenam parare; vt ea sumpta Deum precaretur, illi per totum vitae curriculum auxiliatorem fore ac adiutorem: incertum quidem esse dicens quando etiam moreretur; velle tamen, antequam è vita discederet, Deum illi suis pro eo precibus propitium reddere.

6. Et Esauus quidem ad venationem festinauit. At Rebecca, aequum censens Dei fauorem pro Iacobo implorare, etiam praeter Isaci institutum, ipsi praecepit hoedis iugulatis coenam instruere. Iacobus autem matri obsequitur, omnia ab ipsa edoctus. Posteaquam vero parata erat coena, pelle hoedina brachium circumvoluens, vt propter villosam cutem Esauum esse crederet pater (nam caetera omnia similis, vt qui gemellus, hoc solo differebat) solicitusque, ne, priusquam preces conciperentur, in dolo malo deprehensus patrem ita irritaret, vt eas in imprecationes verteret, epulas patri apponebat. Isacus autem, quis istic erat peculiari vocis sono intelligens, filium aduocat. Illo vero protendente brachium, cui pellem hoedinam circumdederat, hispidum tractans Isacus exclamauit, voce Iacobi persimilis es, attamen ob pilositatem Esauus mihi videris. Nihilque mali suspicatus, cum coenasset, ad preces et vocationem Dei conuertitur: dicens, „Domine omnium sae„culorum, et rerum vniuersitatis conditor, tu etenim „patri meo ingentem bonorum vim proposuisti, et me „praesenti felicitate dignatus es, posterisque meis polli„citus es, te benignum fore adiutorem et meliorum in „dies largitorem: haec igitur faustis sancito auspiciis, „neque me propter hanc debilitatem despicias, quae

„εἰδῆς με διὰ τὴν παρεῦσαν ἀσθένειαν, δι' ἣν καὶ μᾶλλον ἐ
„δεόμενος τυγχάνω. καί μοι παῖδα τοῦτον εὐμενῆς σῶζ
„καὶ παντὸς ἀπαθῆ κακοῦ διαφύλαττε· δὸς αὐτῷ βίον ε
„δαίμονα, καὶ κτῆσιν ἀγαθῶν, ὅσων σοὶ δύναμις παρασχεῖ
„ποιήσας δ' αὐτὸν Φοβερὸν μὲν ἐχθροῖς, φίλοις δὲ τίμι
„καὶ κεχαρισμένον.

ή. Καὶ ὁ μὲν, νομίζων εἰς Ησαυον ποιεῖσθαι τὰς εὐ
χὰς, παρεκάλει τὸν Θεόν. ἄρτι δὲ πέπαυτο τούτων, καὶ παρ
ἦν Ησαυος ἀπὸ τῆς θήρας· καὶ τῆς διαμαρτίας ὁ Ισακο
αἰσθανόμενος, ἡσυχίαν ἄγει. Ησαυος δὲ ἠξίει τῶν ὁμοίων τ
ἀδελφῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τυγχάνειν. τοῦ δὲ πατρὸς ἀρνεμέ
νου, διὰ τὸ πάσας εἰς Ιάκωβον τὰς εὐχὰς ἀνηλωκέναι, πέν
θος ἦγεν ἐπὶ τῇ διαμαρτίᾳ. καὶ αὐτῷ τοῖς δάκρυσιν ἐχθό
μενος ὁ πατὴρ, τὰ μὲν περὶ τὸ κυνηγέσιον καὶ δύναμιν σώ
ματος ἐν ὅπλοις καὶ πᾶσιν ἔργοις εὐδοκιμήσειν αὐτὸν ἔφασκε,
καὶ παρπώσεσθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν δι' αἰῶνος, καὶ τὸ ἀπ'
αὐτοῦ γένος· δουλεύσειν δὲ τἀδελφῷ.

θ. Ιάκωβον δὲ Φοβούμενον τὸν ἀδελφὸν, τιμωρίαν βου
λόμενον ἀπολαβεῖν τῆς ἐπὶ ταῖς ἀρᾶις διαμαρτίας, ἡ μήτηρ
ῥύεται· πείθει γὰρ τὸν ἄνδρα Μεσοποταμῖτιν ἀγαγέσθαι
τῷ Ιακώβῳ γυναῖκα συγγενῆ. ἤδη γὰρ καὶ τὴν Ισμαήλου
θυγατέρα, τοῦ πατρὸς ἄκοντος, Ησαυος παρειλήφει πρὸς
γάμον Βασεμμάθην. ὑ γὰρ συνόων τοῖς Χαναναίοις οἱ περὶ
τὸν Ισακον, ὡς ἐπὶ τοῖς πρότερον αὐτῷ γάμοις δυσχερῶς διε
κειμένων, εἰς τὸ ἐκείνοις κεχαρισμένον τὴν Βασεμμάθην ὁ
Ησαυος παρέλαβε, μάλιστα περὶ αὐτὴν σπουδάσας.

ΚΕΦ. ι'.

Ιακώβου φυγὴ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, διὰ τὸν ἐκ τἀδελφοῦ φόβον.

ΙΑκωβος δὲ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν στελλόμενος ὑπὸ τῆς μη
τρὸς, κατὰ γάμον τῆς Λαβάνου θυγατρὸς τοῦ ἐκείνης ἀδελφοῦ,
ἐπιτρέψαντος Ισάκου τὸν γάμον διὰ τὸ πείθεσθαι τοῖς βου

„facit vt magis etiam ope tua egeam. Serua mihi „puerum hunc propitius, ac ab omni malo intactum „custodi; illi vitam felicem concedens, et bonorum „quae potes impertire possessionem. Fac autem eum „inimicis quidem formidabilem, inter amicos vero ho„noratum et gratiosum.

8. Ac ille quidem, putans se Esauo bene precari, sic Deum inuocabat. Vix autem conticuerat, cum à venatione adfuit Esauus: et Isacus, frustrationem praesentiens, quiescit. At Esauus postulabat, vt similia ac frater ab ipso acciperet. Patre vero id negante, quod omnes in Iacobum preces erogauerat, frustrationem lugebat Esauus. Eiusque lachrymis commotus pater, futurum aiebat, vt venandi quidem exercitatione, et corporis viribus in armorum vsu aliisque operibus ipse praecelleret, eamque gloriam tum ipsi tum eius posteris sempiternam manfuram; sed fratri seruiturum esse.

9. Caeterum Iacobo fratrem metuente, ne poenas à se exigeret, quod precibus esset frustratus, mater eum huic eximit periculo: nam marito persuasit vt Mesopotamica Iacobo duceretur mulier cognata. Iam enim et Ismaëli filiam Basemmatham, inuito patre, in coniugem acceperat Esauus. Nam cum animo in Chananaeos haudquaquam beneuolo esset Isacus, vt qui primas illius nuptias aegre admodum tulerat, Esauus, gratiam ab eo initurus, Basemmatham sibi adiunxit, summo amore illam prosequutus.

CAP. XIX.

De Iacobi fuga in Mesopotamiam, metu fratris.

Iacobus autem in Mesopotamiam missus à matre, vt duceret auunculi sui Labani filiam (nuptias fieri permittente Isaco, vt vxoris consiliis obsequeretur) per Chana-

λήμασι τῆς γυναικὸς, διὰ τῆς Χαναναίας ἐπορεύετο· καὶ διὰ τὸ πρὸς τὰς ἐπιχωρίους μῖσος, παρ' ἡδονὴ μὲν ἠξίει κατάγεσθαι. ὑπαθρος δὲ ἠυλίζετο, τὴν κεφαλὴν λίθοις ὑπ' αὐτῇ συμφορουμένοις ἐπιτιθείς· καὶ τοιαύτην κατὰ τὰς ὕπνους ὄψιν ὁρᾷ, παρεστῶσαν αὐτῷ. κλίμακα γῆθεν ἔδοξεν ἐφικνουμένην τῷ ἀρανῷ βλέπειν, καὶ δι' αὐτῆς ὄψεις κατιούσας, σεμνότερον ἢ κατὰ ἀνθρώπε φύσιν ἐχούσας, καὶ τελευταῖον ὑπὲρ αὐτῆς τὸν Θεὸν ἐναργῶς αὐτῷ φανόμενον, ὀνομαστί τε καλέσαι, καὶ ποιήσασθαι τοιάτες λόγες. „Ἰακώ„βε, πατρὸς ὄντα σε ἀγαθῦ καὶ πάππε δόξαν ἀρετῆς με„γάλης εὐραμένε, κάμνειν ἐπὶ τοῖς παρῦσιν ὐ προσῆκεν, „ἀλλ' ἐλπίζειν τὰ κρείττονα. καὶ γὰρ ἄφθονος ἐκδέξεταί „σε μεγάλων ἀγαθῶν παρεσία πρὸς τὸ πᾶν, κατὰ τὴν ἐμὴν „ἐπικηρίαν. Αβραμόν τε γὰρ ἐγὼ ἐκ τῆς Μεσοποταμίας „δεῦρ' ἤγαγον, ἐλαυνόμενον ὑπὸ τῶν συγγενῶν, καὶ πατέρα „τὸν σὸν εὐδαίμονα ἀπέφηνα. ὧν ὐχ ἧττο μοῖραν εἰς σὲ κα„ταθήσομαι. θαῤῥῶν οὖν καὶ ταύτην πορεύε τὴν ὁδὸν, ἐμοὶ „πομπῶ χρώμενος. ἀνυσθήσεταί γὰρ σοὶ γάμος, ἐφ' ὃν „ἐσπέδακας· καὶ γενήσονταί σοι παῖδες ἀγαθοί. τὸ δὲ „πλῆθος αὐτῶν ἀριθμῷ κρεῖττον ἔσαι, μείζοσιν υἱοῖς αὐτῶν „καταλιμπάνοντες· οἷς ἐγὼ τὸ ταύτης κράτος τῆς γῆς δί„δωμι καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν, οἳ πληρώσεσι πᾶσαν ὅσην ἥ„λιος ὁρᾷ καὶ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀλλὰ μήτε κίνδυνον ὑφο„ρῶ μηδένα, μήτ' εὐλαβῦ τὸ πλῆθος τῶν πόνων, ἐμῦ ποιη„μένε τῶν σοὶ πραχθησομένων πρόνοιαν, ἔντε τοῖς νῦν καὶ „πολὺ πλέον ἐν τοῖς ὕστερον.

β'. Ταῦτα μὲν οὖν ὁ Θεὸς Ιακώβῳ προαγορεύει. ὁ δὲ, περιχαρὴς γενόμενος ἐπὶ τοῖς ἑωραμένοις καὶ κατηγγελμένοις, φαιδρύνει τε τὰς λίθες, ὡς τηλικούτων ἀγαθῶν ἐπ' αὐτοῖς προῤῥήσεως γεγενημένης, καὶ εὐχὴν ποιεῖται θύσειν ἐπ' αὐτῶν, εἰ κτησάμενος βίον ἀπαθῆ ἐπανίοι, καὶ τῷ Θεῷ δεκάτην τῶν πεπορισμένων ποιήσεται, ὕτως αὖθις ἀφικόμενος. τίμιόν τε κρίνει τὸ χωρίον, ὄνομα αὐτῷ Βηθὴλ θέμενος. σημαίνει δὲ τῦτο θείαν ἑστίαν, κατὰ τὴν τῶν Ελλήνων γλῶτταν.

meam iter faciebat: et, pro odio quod habuit in indigenas, nolebat quidem ad eorum quenquam diuertere. Sed sub dio pernoctauit, capite lapidibus à se congestis impositò: et per quietem iuxta se vidit visionem. Scalam se videre imaginatus est à terra ad coelum pertingentem, et per eam species descendisse, supra humanam naturam augustas; tandemque super eam Deum manifesto sibi apparentem, nominatimque se vocasse, et huiusmodi verba fecisse. „Iacobe, cum sis patre bono „et auo ob suam virtutem celeberrimo progenatus, de „praesentibus laborare non decet, sed meliora sperare: „namque immensa te bonorum manet abundantia et „copia, meo sub praesidio. Ego etenim Abramum è „Mesopotamia huc adduxi, pulsum à cognatis, feci„que vt patrem tuum omnes suspicerent beatum. nec „tua sors deterior est futura. Quare et bono animo „perge hanc viam ire, me deductore fretus. Pro„spere enim tibi cessurae sunt nuptiae, quas animo „agitasti: bonique tibi nascentur liberi. Multitudo „autem eorum erit innumerabilis, et inde maiora so„bolis incrementa: quibus ego terrae huius imperium „dabo, et eorum posteris, qui repleturi sunt terram „omnem et mare quàm late sol aspicit. Tu neque me„tuas vllum periculum, neque labores quantoscunque „numero defugias, me quae tibi gerenda erunt proui„dente et curante, etiam nunc multoque magis in po„sterum.

2. Et haec quidem Deus Iacobo praedicit. Ille vero, ob ea quae visa sibi promissaque laetitia gestiens, et lapides oleo perfundit, quod super eos tantae felicitatis sibi facta fuerit promissio, votumque nuncupat, sacrificaturum se illic, si victum comparauerit, saiuusque redierit; Deoque omnium quae acquisiuerit decimam oblaturum, modo ita reuertatur. Locum etiam honore dignum censet, eum Bethel nominans. hoc vero Graecis θεὸν οἶκον (Dei domum) sonat.

γ'. Προϊὼν δὲ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας, χρόνῳ παρῆν ε
τὴν Χάῤῥαν. καὶ ποιμένας ἐν τοῖς προαστείοις καταλαβὼ
καὶ παῖδας ἐφήβους καὶ παρθένους, ὑπέρ τινος ἰδιημένους Φρέα
τος, συνδιέτριβεν αὐτοῖς χρήζων ποτῦ. εἴς τε λόγους αὐτοῖ
ἀφικνούμενος, ἀνέκρινεν αὐτὺς, εἰ τυγχάνυσι Λάβανόν τινα
παῤ αὐτοῖς εἰδότες ἔτι περιόντα. οἱ δὲ πάντες ἐπίσασθαί τ
ἔφασαν. ἠ γὰρ εἶναι τοιῦτον ὥστε ἀγνοεῖσθαι. καὶ συμποι
μαίνειν αὐτοῖς θυγατέρα αὐτῦ, ἣν θαυμάζειν ὅτι μήπω παρ
εἴη. παρὰ γὰρ ταύτης μεμαθήκεις ἂν ἀκριβέστερον, ὅσα
περὶ αὐτῶν ἀκῦσαι ποθεῖς. ταῦτα δ' αὐτῶν ἔτι λεγόντων,
παρῆν ἡ παῖς σὺν τοῖς ἐπαυλιεῦσι τῶν ποιμένων· καὶ δει
κνύυσι τὸν Ιάκωβον αὐτῇ, λέγοντες, ὡς ξένος ἔτος ἥκει τὰ περὶ
τῦ πατρὸς αὐτῆς ἀναπυνθανόμενος. ἡ δὲ, ἠθεῖσα ὑπὸ νη
πιότητος τῇ παρυσίᾳ τῦ Ιακώβυ, ἀνέκρινεν αὐτὸν, τίς τε ὢν,
καὶ πόθεν ἥκοι πρὸς αὐτὺς, καὶ ὑπὸ τίνος χρείας ἠγμένος·
ἤυχετο δὲ εἶναι δυνατὸν αὐτοῖς παρέχειν, ὧν ἀφικνεῖται
δεόμενος.

δ'. Ιάκωβος δὲ ὐχ ὑπὸ τῆς συγγενείας, ὐδὲ τῆς διὰ
ταύτην εὐνοίας, ἀλλ' ἔρωτι τῆς παιδὸς ἡττηθείς, ἐκπέ
πληκτό τε τῦ κάλλυς ὁρῶν ἅτως ἔχυσαν ὡς ὀλίγαι τῶν τότε
γυναικῶν ἦνθυν, καὶ Φησὶν, ἀλλ' ἐμοὶ πρὸς σὲ καὶ πατέρα
τὸν σὸν, εἴπερ Λαβάνυ παῖς τυγχάνεις, οἰκειότης ἐστὶ πρεσ
βυτέρα τῆς τε ἐμῆς καὶ σῆς γενέσεως· ἐκ Θάῤῥυ γὰρ Αβρα
μος, καὶ Αῤῥάνης, καὶ Ναχώρης ἦσαν υἱοὶ, ὧν Βαθύηλος ὁ σὸς
πάππος Ναχώρυ γίνεται παῖς. Αβράμυ δὲ καὶ τῆς Αῤῥάνυ
Σάῤῥας Ισακος ἐμὸς πατήρ. ἔγγιον δὲ καὶ νεώτερον τῦθ' ἡ
μεῖς τῆς συγγενείας ὁμήρευμα πρὸς ἀλλήλυς ἔχομεν· Ρε
βέκκα γὰρ μήτηρ ἐμὴ, Λαβάνυ πατρὸς τῦ σῦ ἀδελφὴ, πα
τρός τε τῦ αὐτῦ καὶ μητρός. ἀνεψιοὶ δ' ἐσμὲν ἡμεῖς ἐγώ τε
καὶ σύ. καὶ νῦν δεῦρ' ἥκω ἀσπασόμενός τε ὑμᾶς, καὶ τὴν
πρέπυσαν ἡμῖν συγγένειαν ἀνανεωσόμενος. ἡ δὲ ὑπὸ μνή
μης, οἵα Φιλεῖ συντυγχάνειν τοῖς νέοις, προπεπυσμένη
παρὰ τῦ πατρὸς τὰ περὶ τῆς Ρεβέκκας, καὶ τὺς γονεῖς εἰ
δυῖα ποθοῦντας αὐτῆς τὸ ὄνομα, ὑπὸ τῆς περὶ τὸν πατέρα

3. Illinc recta contendens ad Mesopotamiam, tandem pervenit Charran. At cum pastores offendisset in suburbio, et adolescentes ac puellas ad puteum quendam sedentes; iis se immiscuit, potum desiderans. Et cum illis dum sermonem confert, percontatus est, an nosset Labanum quendam popularem suum, si forte adhuc superstit. Illi vero omnes et se nouisse dixerunt (non enim talem esse, vt ignotus esse possit) eiusque filiam vna pascere; seque demirari, quod nondum adesset. Ex ea enim, inquiunt, accurate de illis omnia, quae scire aues, poteras intelligere. Inter loquendum aduenit puella cum pastoribus qui vna descenderant: eique Iacobum ostendunt, dicentes, peregrinus iste venit vt de patre tuo sciscitaretur. Illa vero, puellariter gauisa Iacobi aduentu, ipsum interrogabat, quisnam et vnde ad eos veniret, et qua necessitate adductus: optauitque vt penes se esset illis suppeditare, quorum gratia venerat.

4. Iacobus autem, non cognatione, eiusue beneuolentia, sed amore puellae captus, et obstupuit, tali eam videns formae venustate praeditam, quali paucae tunc foeminae florebant; et inquit, mihi tecum et cum tuo patre, siquidem Labani es filia, antiquior intercedit necessitudo, quam se vel tua aetas vel mea: Tharro enim Abrahae et Aranes et Nachores filii fuere; ex quibus Bathuelis tui auus Nachoris fuit filius, Abrahae vero et Sarrae Aranis filiae pater meus Isacus. Quin et propinquius est et recentius cognationis pignus, quo iunctos inuicem deuinciri; Rebecca enim mater mea Labani patris mei soror est, eodem patre ac matre genita. itaque consobrini sumus ego et tu. Nunc autem huc venio vos inuisurus, ac affinitatem, quae nos deceat, renouaturus. At illa in memoriam reuocans, quae prius (vt adolescentulis solet euenire) a patre audiuerat de Rebecca, quamque sciens nomen eius grate accidere ad patruum aures, prae amore patris lachrymabunda com-

οὐσίας ἐνδεκάρους γενομένη, περιβάλλει τὸν Ἰάκωβον· καὶ καταστασαμένη, τὴν σύνταξιν ταύτην καὶ μεγίστην ἡδονὴν αὐτὸν νομίσαι τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς οἰκίας ἅπασιν, ἔλεγεν, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῆς μητρὸς αὐτῦ κειμένῳ, καὶ πρὸς μόνῃ ταύτῃ τυγχάνοντι· Φανεῖσθαι δ' ἂν τῦ παντὸς ἀντάξιον ἀγαθῦ. χωρεῖν τε ἐκέλευσεν ἤδη πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἕπεσθαι πρὸς αὐτὸν ἡγεμένῃ, καὶ τῆς ἡδονῆς μὴ ἀφαιρεῖσθαι τὸ πλέον αὐτὸν βραδύνοντα.

ε'. Ταῦτ' εἰποῦσα, παρήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Λάβανον. καὶ γνωρισθεὶς ὑπὸ τῦ μήτρωος, αὐτός τε ἀδεὴς ἦν ἐν Φίλοις γενόμενος, κἀκείνοις πολλὴν ἡδονὴν παρεῖχεν ἀδοκήτως ἐπιφανείς. μετὰ δὲ ὀ πολλὰς ἡμέρας ὁ Λάβανος χαίρειν μὲν ἐπ' αὐτῷ παρόντι μειζόνως, ἢ ὡς τῷ λόγῳ δηλώσειεν, ἔλεγε· τὴν δ' αἰτίαν δι' ἣν ἀφῖκται, μητέρα τε καὶ πατέρα πρεσβύτας καταλιπὼν, καὶ θεραπείας τῆς παρ' αὐτῦ δεομένους, ἀνεπυνθάνετο· παρέξειν γὰρ αὐτῷ καὶ πρὸς ἅπασαν ἐπαμύνειν χρείαν. Ἰάκωβος δὲ αὐτῷ πᾶσαν τὴν αἰτίαν διηγεῖτο, λέγων· Ἰσάκῳ γενέσθαι παῖδας διδύμους, αὐτόν τε καὶ Ἠσαυον, ὃν, ἐπεὶ τῶν τῦ πατρὸς εὐχῶν διήμαρτε, σοφίᾳ τῆς μητρὸς εἰς αὐτὸν γενομένων, ἀποκτεῖναι ζητεῖν αὐτὸν, ὡς ἀφῃρημένον τῆς παρὰ τῦ Θεῦ βασιλείας, καὶ ἀγαθῶν ὧν ὁ πατὴρ ἤυξατο. ταύτην τε εἶναι τὴν αἰτίαν τῆς ἐνθάδε παρουσίας, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς ἐντολήν· πᾶσί τε γὰρ ἡμῖν ἀδελφοὶ τυγχάνουσι, καὶ πλέον τῦ κατ' ἐκείνους συγγενῦς ἡ μήτηρ προσλαμβάνει. ἔρυμα δὲ τῆς ἐμῆς, φησὶν, ἀποδημίας σέ τε καὶ τὸν Θεὸν ποιήμενος, θαῤῥῶ τοῖς παροῦσι.

ς'. Λάβανας δὲ καὶ διὰ τὰς προγόνους ὑπιχνεῖται πάσης αὐτῷ μεταδώσειν Φιλανθρωπίας, καὶ διὰ τὴν μητέρα, πρὸς ἣν τὴν εὔνοιαν διὰ τῆς περὶ αὐτὸν σπουδῆς ἐνδείξασθαι καὶ μὴ παρόσης. ποιμνίων τε γὰρ αὐτὸν ἐπιμελητὴν καταστήσειν ἔφασκε, καὶ προνομίας ἀντὶ τούτων ἀξιώσειν· καὶ πρὸς τὰς ἰδίας ἀπαλλάσσεσθαι γονεῖς βουλόμενον, μετὰ δώρων ἐπανήξειν, καὶ τιμῆς ὅσης εἰκὸς ἐστὶ τυγχεῖν τὸν ἔτω συγγενῆ. Ἰακώβῳ δὲ ἀσμένως ταῦτα ἀκούσαντος, καὶ φήσαντος

plaudit Iacobum; et, postquam eum salutauerat, optatissimam, inquit, et maximam voluptatem affers patri cum tota familia, qui nunquam matris tuae obliuiscitur, crebram illius mentionem faciens: eique videberis cum quouis bono conferendus. Atque ad patrem è vestigio ire iussit, seque ad eum deducturam sequi, neque cunctando illum amplius hac priuare voluptate.

5. His dictis, adduxit eum ad Labanum. Agnitusque ab auunculo, et ipse nihil habebat quod vereretur inter amicos, illisque inexspectato aduentu multum voluptatis attulit. Post aliquot autem dies, Labanus, gaudere se quidem eius praesentia magis quam verbis exprimere posse, aiebat: sed quam ob rem venisset relictis patre matreque grandaeuis, et qui ipsius obsequiis aegre carerent, ab eo requirebat. seque enim ipsi, in omnibus quibus egeret, adiumento fore et auxilio. Iacobus autem rem omnem ei exposuit, dicens: Isaco esse filios geminos, se et Esauum; eum, quia frustratus fuerit patris precibus, matris astutia à se interceptis, velle se interimere, vt qui principatum à Deo destinatum sibi praeripuerit, vna cum felicitate quam à Deo pater precari voluit. Atque hanc esse causam sui adventus, accedente matris iussu: nam et omnes quidem [illos] fratres inter nos consanguinei, sed tamen genus [illorum] praefert. Te vero proxime post Deum, inquit, mihi in hac peregrinatione praesidium constituo, rebus, vt nunc sunt, non diffido.

6. Labanus autem cum propter parentes omnem illi humanitatem tribuere pollicetur, tum et matris gratia, cui erat ablenti ex suo in illum studio affectum suum testatum esse voluit. Nam et gregum curam se illi demandare velle aiebat, summamque hac in re auctoritatem fore: et quandocunque ad suos reuerti libuerit, cum muneribus rediturum esse, iisque honoribus, qui tam arcta cognatione iunctum deceant. At cum haec lubenter acciperet Iacobus, diceretque se cum illo

ἡδέως πάντα μένων παρ' αὐτῷ πόνον εἰς ἡδονὴν ὑπομένειν τὴν ἐκείνου, μισθὸν δ' ὑπὲρ τούτου λαβεῖν ἀξιώντος τὸν Ραχήλας γάμον, διά τε τὰ ἄλλα τιμῆς ἀξίας παρ' αὐτῷ τυγχανούσης, καὶ ὅτι διάκονος αὐτῷ τῆς πρὸς αὐτὸν ἀφίξεως γένοιτο. ὁ γὰρ τῆς παιδὸς ἔρως αὐτὸν ἠνάγκαζε ποιήσασθαι τοὺς περὶ τούτου λόγους· Λάβανος δὲ ἡδεὶς τούτοις, ἐπινεύει τὸν γάμον αὐτῷ τῆς παιδὸς, ἐκ ἄλλου ἀμείνω γαμβρὸν εὐξάμενος ἐλθεῖν. εἰ μέντοι παρ' αὐτῷ μένοι τινὰ χρόνον, τοῦτο ποιήσειν· εἰς γὰρ Χαναναίους ἐκ ἂν πέμψειν τὴν θυγατέρα, μεταμέλειν γὰρ αὐτῷ καὶ τῇ τῆς ἀδελφῆς κήδους ἐκεῖ συναφθέντος. τῷ δ' Ιακώβῳ τούτοις συγχωροῦντος, ἑπτὰ ἐτῶν χρόνον συντίθεται. τοσάδε γὰρ αὐτῷ κέκριται θητεῦσαι τῷ πενθερῷ· ἵνα τῆς ἀρετῆς πεῖραν διδοὺς, ἐπιγνωσθῇ μᾶλλον τίς εἴη. καὶ προσδεξαμένου τὸν λόγον, Λάβανος τῷ χρόνῳ διελθόντος περιτίθει τὴν εὐωχίαν τῶν γάμων. νυκτὸς δὲ ἐπιγενομένης, ἀδεῶς προηθημένῳ τῷ Ιακώβῳ παρακατακλίνει τὴν ἑτέραν τῶν θυγατέρων, πρεσβυτέραν τε τῆς Ραχήλας, καὶ τὴν ὄψιν ἐκ εὐπρεπῆ. συνελθὼν δ' ἐκεῖνος ὑπὸ μέθης καὶ σκότους, εἶτα μεθ' ἡμέραν γνοὺς, ἀδικίαν ἐπεκάλει Λάβανι. ὁ δὲ συγγνώμην ἠτεῖτο τῆς ἀνάγκης, ὑφ' ἧς ταῦτα πράξειεν· ἐ γὰρ κατὰ κακουργίαν αὐτῷ τὴν Λείαν παρασχεῖν, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου μείζονος νενικημένον. τοῦτο μέντοι γ' ἀδεὲς ἐμποδίζειν πρὸς τὸν Ραχήλας γάμον, ἀλλ' ἐῶντι δοῦναι ταύτην μετ' ἄλλην ἑπταετίαν. πείθεται δὲ ὁ Ιακώβος· ἀδὲν γὰρ ἕτερον αὐτῷ ποιεῖν ὁ τῆς κόρης ἔρως ἐπέτρεπε. καὶ διελθούσης ἄλλης ἑπταετίας, τὴν Ραχήλαν παρέλαβεν.

ζ'. Ησαν δ' ἑκατέραις θεραπαινίδες, τῷ πατρὸς δόντος. Ζελφὰ μὲν Λείας, Ραχήλας δὲ Βάλλα. δοῦλαι μὲν ἀδαμῶς, ὑποτεταγμέναι δέ. καὶ τῆς Λείας ἥπτετο δεινῶς ὁ πρὸς τὴν ἀδελφὴν ἔρως τ' ἀνδρός. προσεδόκα τε παίδων γενομένων ἔσεσθαι τιμία. ἱκέτευέ τε τὸν Θεὸν δικαίως. καὶ γενομένου παιδὸς ἄρρενος, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς αὐτὴν ἐπεστραμμένου τοῦ ἀνδρὸς, Ρούβηλον ὀνομάζει τὸν υἱὸν, δίστι κατ' ἔλεον αὐτῇ τοῦ Θεοῦ γένοιτο· τοῦτο γὰρ σημαίνει τὸ ὄνομα. τεκοῦσα

commoranteem quemlibet laborem, prout illi placuerit, libenter sufferre; sed mercedis loco Rachelam in matrimonium accipere postularet, quam cum ob alia summo honore prosequeretur, tum quod ipsius beneficio ad illum patuerit aditus: (nam amor puellae extorsit vt harum rerum mentionem faceret) Labanus quidem his delectatus annuit ei puellae nuptias, vt qui generum eo meliorem sibi accidere non optaret. Sed id se facturum, si modo aliquamdiu secum maneat: in Chanaanaeam enim non libenter missurum esse filiam; quin et foederis affinitatis illic contractae propemodum se poenitere. His assentiente Iacobo, de septem annis est conventum. Totidem enim socero seruire statuit, vt, facto virtutis suae experimento, qui vir esset, melius cognosceretur. Labanus autem conditionem accipiens, cum elapsum esset tempus praestitutum, epulas nuptiales apparat. Nocte vero appetente, Iacobo nihil tale praesentienti alteram filiam accubare facit, Rachela natu minorem, et facie parum liberali. Ille vero, vino et tenebris fallentibus, cum ea congressus est; luce demum insolite animaduersa, Labani perfidiam incusat. At ille veniam petebat necessitati, qua coactus hoc fecerit, non enim ex malitia illi Liam suppositam esse, sed alia causa grauiori impulsum. Neque tamen vel minimo impedimento esse Rachelae coniugio, sed amanti illam collocatam esse post alterum septennium. Dictis obsequitur Iacobus: aliud enim faciendi potestatem sibi eripuit amor puellae. Ac altero peracto septennio, Rachelam in matrimonium accepit.

7. Erant autem ambabus ancillae, quas eis attribuerat pater; Liae quidem Zelpha, Rachelae vero Balla. Nec illae quidem seruae, subditae tamen. Ac grauiter tulit Lia amorem mariti erga Rachelam: exspectabat, si liberos pareret, se honoratam fore. idque assiduis precibus à Deo contendebat. Cumque puer masculus natus esset, et maritus ob hoc propensior in eam factus, Rubelum nominauit filium, eo quod miseratione

ται δὲ αὐτῇ καὶ τρεῖς ἕτεροι μετὰ χρόνον· Συμεών, ἀπὸ τοῦ μαίνει δὲ τὸ ὄνομα τὸ ἐπίκοον αὐτῇ τὸν Θεὸν γεγονέναι· εἶτα Λευΐ, κοινωνίας οἷον βεβαιωτής· μεθ' ὃν Ἰούδας, εὐχαριστίαν τοῦτο δηλοῖ. Ραχήλα δὲ, φοβουμένη μὴ διὰ τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς ἧττονος παρά τ' ἀνδρὸς μοίρας τυγχάνῃ παρακατακλίνει τῷ Ιακώβῳ τὴν ἑαυτῆς θεραπαινίδα Βάλλαν. γίνεται δὲ παιδίον ἐξ αὐτῆς, Δάν, θεόκριτον ἄν τινες εἴποιεν κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν· καὶ μετὰ τοῦτον Νεφθαλείμ, ἀμηχάνητος οἷον, διὰ τὸ ἀντιτεχνάσασθαι πρὸς τὴν εὐτεκνίαν τῆς ἀδελφῆς. τὸ δ' αὐτὸ καὶ Λεία ποιεῖ, πρὸς τὸ τῆς ἀδελφῆς ἔργον ἀντιτεχνασαμένη· παρακατακλίνει γὰρ τὴν αὐτῆς θεράπαιναν. γίνεται δὲ καὶ ἐκ τῆς Ζελφᾶς υἱὸς Γάδας, τυχαῖον ἄν τις καλέσειεν αὐτόν· καὶ μετὰ τοῦτον Ασὴρ, μακαριστὴς λέγοιτο ἄν, ἐξ ὧν πρὸς εὔκλειαν τῇ Λείᾳ προσελάμβανε. Ρυβήλῳ δὲ, τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν υἱῶν Λείας, Μανδραγόρᾳ μῆλα κομίζοντος τῇ μητρὶ, Ραχήλα θεασαμένη παρεκάλει μεταδοῦναι, δι' ἐπιθυμίας τοῦ βρώματος γενομένη. τῆς δ' ἀ πειθομένης, ἀρκεῖσθαι δ' αὐτὴν ἀξιώσης, ὅτι τῆς τιμῆς αὐτὴν ἀφέλοιτο τῆς παρὰ τοῦ ἀνδρός· Ραχήλα πεπαίνουσα τὸν θυμὸν τῆς ἀδελφῆς, παραχωρήσειν αὐτῇ τὰνδρὸς ἔλεγε κοιμησομένου παρ' αὐτῇ κατ' ἐκείνην τὴν ἑσπέραν. τῆς δὲ προσιεμένης τὴν χάριν, Ιάκωβος συγκαθεύδει τῇ Λείᾳ, Ραχήλα χαριζόμενος. πάλιν οὖν γίνονται παῖδες αὐτῇ· Ισσάχαρις μὲν, σημαίνων τὸν ἐκ μισθοῦ γενόμενον· Ζαβουλὼν δὲ, ἰσχυρασμένον εὐνοίᾳ τῇ πρὸς αὐτήν· θυγάτηρ δὲ Δεῖνα· χρόνοις δ' ὕστερον καὶ Ραχήλα γίνεται ὁ Ιώσηπος υἱός· προθήκην γεννησομένου τινὸς δηλοῖ.

η'. Τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον, ἔτη δ' ἐστὶν εἴκοσιν, ἐπεμεινε τῷ πενθερῷ. μετὰ δὲ τοῦτο ἠξίει, τὰς γυναῖκας ἀναλαβών, ἀπαλλάττεσθαι πρὸς αὐτόν· τοῦ δὲ πενθεροῦ μὴ συγχωροῦντος, κρύφα τοῦτο ποιεῖν ἐπενόει. τῶν γυναικῶν οὖν ἀπεπειρᾶτο, πῶς ἔχοιεν πρὸς τὴν ἀπαδημίαν. τῶν δ' ἰσχυσάν ἡδέως, Ραχήλα καὶ τὰς τύπας τῶν Θεῶν, ὃς σέβειν πατρίως ὄντας νόμιμον ἦν, συναπελαμένη, συναπεδίδρασκε μετὰ τῆς

diuina ei contigerit. hoc enim significat nomen istud. Postea ex ea tres alii susceptι sunt liberi: Symeon, quod nomen denotat exorabilem ei fuisse Deum: dein Leui, quasi firmator societatis: post hunc Iudas, quod nomen gratiarum actionem sonat. Rachela autem, verita ne propter fertilitatem sororis deteriore apud maritum conditione esset, famulam suam Ballam Iacobo facit accumbere. ex ea vero puer nascitur Dan; quod nomen Graeci in sua lingua θεόκριτον (à Deo vindicatum) interpretarentur: et post hunc Nephthalim; quasi nullis dolis expugnandus; quod mater eius arte certauerit cum sororis foecunditate. Idem autem et Lia facit, eadem contra sororis artificium arte vsa: suam enim deducit famulam in mariti accubitum. Ex Zelpha autem nascitur filius Gades; ipsumque licet appellare fortuitum: ac post hunc Aser; qui beatificus diceretur, quod Liae celebritati cumulus accesserit. Verum cum Rubelus, filiorum Liae maximus, mandragorae mala matri attulisset, Rachela, ubi ab ea, partem sibi dari petiit, quod cibi istius desiderio teneretur. Illa vero non annuente, iubenteque contentam esse, quod ei honorem, quem apud maritum haberet, eripuerit: Rachela, emolliens animum sororis, concessuram se ei dicebat, vt cum ea maritus illa nocte cubaret. Qua gratia libenter accepta, cum Lia concumbit Iacobus, vt Rachelae gratificaretur. Rursum igitur ei filii nascuntur: Issacharis quidem, significans ex mercede genitum; Zabulon vero, oppignoratum beneuolentiae erga se: praeterque hos filia Dina. Postea vero et Rachelae natus est filius Iosephus. id nomen accessionem rei futurae indicat.

Toto hoc tempore, quod viginti annos complexum, socero greges pascebat et curabat. Eo autem elapso, postulabat, vt cum vxoribus ab illo liceret discedere. Socero autem non permittente, clam hoc facere cogitabat. Vxores igitur pertentabat, quomodo latere essent peregrinationem. Quibus cum grata res esset, Rachela, simulacris etiam Deorum, quos pro

ἀδελφῆς· οἵτε ἑκατέρων παῖδες καὶ αἱ θεραπαινίδες σὺν τοῖς υἱοῖς, εἴ τέ τις ἦν κτῆσις αὐτάῖς. ἀπῆγετο δὲ Ἰάκωβος καὶ τῶν βοσκημάτων τὴν ἡμίσειαν, Λαβάνῳ μὴ προσγινώσκοντος. τὰς δὲ τύπας τῶν Θεῶν ἐπεφέρετο ἡ Ραχήλα, κατα-φρονεῖν μὲν τῆς τοιαύτης τιμῆς τῶν Θεῶν διδάξαντος αὐτὴν Ἰακώβου. ἵνα δ' εἰ καταληφθεῖεν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῆς διωχθέντες, ἔχοι τούτοις προσφυγοῦσα συγγνώμης τυγχάνειν.

ϑ'. Λάβανος δὲ, μεθ' ἡμέραν μίαν γνοὺς τήν τε Ἰακώβου ἀναχώρησιν καὶ τῶν θυγατέρων, δεινοπαθῶν ἤλαυνεν ἐπ' αὐτὸν μετὰ δυνάμεως ἐπειγόμενος· καὶ καθ' ἑβδόμην ἡμέραν ἐπί τινος λόφου λαμβάνει προκαθιδρυμένους. καὶ τότε μὲν, ἑσπέρας γὰρ ἦν, ἡσύχασεν. ὄναρ δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ ἐπιστὰς, παρῄνεσε λαβόντι τὸν γαμβρὸν καὶ τὰς θυγατέρας ἥρεμεῖν, καὶ μηδὲν εἰς αὐτὸς ὑπὸ θυμοῦ τολμᾶν, σπονδὰς δὲ ποιεῖσθαι πρὸς Ἰάκωβον· αὐτὸς λέγων ἐκείνῳ συμμαχήσειν, εἰ καταφρονήσας αὐτοῦ τῆς ὀλιγότητος χωρήσειεν αὐτῷ εἰς μάχης. Λάβανος δὲ, τοιαύτης αὐτῷ ἐκ τοῦ Θεοῦ προρρήσεως γεγενημένης, μεθημέραν εἰς λόγους τὸν Ἰάκωβον προσκαλεσάμενος, καὶ δηλώσας αὐτῷ τὸ ὄναρ, ἐπεὶ πρὸς αὐτὸν ἦλθε πειθεῖς, ἤρξατο κατηγορεῖν αὐτοῦ, προφέρων· ὅτι καὶ πάντα αὐτοῦ ἐλθόντα πρὸς αὐτὸν καὶ πάντων ἄπορον ὑπεδέξατο, καὶ παρεῖχοι πᾶσαν ἀφθονίαν τῆς αὐτοῦ κτήσεως. „καὶ „γὰρ θυγατέρας τὰς ἐμὰς συνέζευξα, τὴν εὔνοιάν σου τὴν „πρὸς ἡμᾶς τούτοις αὐξηθήσεσθαι λογιζόμενος. σὺ δὲ, ὅτε „τῆς μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ, καὶ κοινωνίας ἧς εἶχες πρὸς ἐμὲ συγ-„γενείας, ὅτε γυναικῶν ἀς ἔγημας αἰδῶ ποιησάμενος, ὅτε „τέκνων ὧν εἰμὶ πάππος, ἐχρήσω μοι πολέμῳ νόμῳ· κτῆσιν „μὲν ἄγων τὴν ἐμὴν, θυγατέρας δὲ ἀναπείσας ἀποδρᾶναι „τὸν γεγεννηκότα· ἱερά τε πατρῷα βαστάσας οἷς φερόμε-„νος, ὑπό τε τῶν ἐμῶν τιμηθέντα προγόνων, καὶ ὑπ' ἐμοῦ „θρησκείας τῆς αὐτῆς ἐκείνοις ἀξιωθέντα. καὶ ταῦτα ἃ μη-„δὲ οἱ πολεμήσαντες τοὺς ἐχθροὺς ἔδρασαν, ὁ συγγενὴς σὺ, „καὶ τῆς μὲν ἀδελφῆς τῆς ἐμῆς υἱὸς, θυγατέρων δὲ τῶν ἐμῶν

patriis colere receptum erat, secum abiecit, vna cum sorore fugiebat; simulque vtriusque liberi, et famulae cum suis filiis, asportatis etiam quaecunque possidebant. Abducebat autem Iacobus dimidium pecorum, ne praesciente quidem Labano. Simulacra vero Deorum secum ferebat Rachela, edocta quidem à Iacobo huiusmodi honorem Deorum spernere; vt, si à patre persequente deprehensi essent, haberet quo confugeret, veniam impetratura.

9. Labanus autem, post vnam diem cognito Iacobi et filiarum discessu, indignatus insequebatur eum cum valida manu: et septima die assequutus est eos in colle quidem quiescentes. Et tunc quidem, nocte appetente, ab omni vi se continuit. Deus autem, illi per quietem adstans, monuit vt generum et filias animo placato acciperet, nec quid durius in eos prae ira consuleret; sed cum Iacobo foedus feriret: dicens, se illi propugnatorem futurum, si cum eo, propter paucitatem contempto, manus consereret. Tum Labanus, cum haec ei praenunciasset Deus, sequenti die Iacobum ad colloquium euocans, eique somnium narrans, cui fidem habens ad ipsum venerat, coepit illum accusare, exprobrans; quod pauperem illum ad se venientem et omnium egenum susceperit, et de suis facultatibus abunde ipsi suppeditarit. „Nam et filias meas, inquit, „tibi coniunxi, putans hoc pacto beneuolentiam erga „me tuam fore firmiorem. Tu vero, neque tuam ipsius „patriam, neque cognationem qua mihi coniunctus es, „neque vxores quas duxisti, neque liberos quorum auus „fui, reueritus, non aliter quam hostem me tractasti: „bona quidem mea diripiens, filiabusque genitorem fu„gam persuadens, ac sacra patria tecum domum asporta„ta, cum apud maiores meos tum apud me summa in „veneratione habita. Imo et quae vix hostis hosti face„re, tu, cognatus, et e sorore quidem nepos, filiarum „meo maritus, hospes insuper ac domesticus conuictor „mihi fecisti. Cum haec dixisset Labanus, pro se re-

„αὐτὸς, ξένος δὲ καὶ ἀφύτως τῆς ἐμῆς οἰκίας γεγενημένους „θεασάμενος.„ ταῦτ' εἰπόντος Λαβάνου, Ἰακώβου ἀπολογεῖσθαι μὴ μόνῳ πατρίδος ἔρωτα τὸν θεὸν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἐμφύσαι, καὶ μετὰ τοσοῦτον χρόνον καλῶς ἔχειν αὐτῷ κατελθεῖν εἰς ταύτην. „ὑπὲρ δὲ τῆς λείας ἧς ἐγκαλεῖς, φησὶν, ἀδικεῖσθαι „αὐτὸς ἂν εὑρεθείης ἐπ' ἄλλῳ κριτῇ. ὑπὲρ γὰρ ἧς ἔχρῃν σε „χάριν ἡμῖν ἔχειν καὶ φυλαχθείσης ὑφ' ἡμῶν καὶ πλείονος „γεγενημένης, ὑπὲρ ταύτης πῶς ἂν διαμαρτάνειν τῶν δικαίων „καλεπαίνων ἐμοὶ, εἰ μεῖραν αὐτῆς ὀλίγην λαβόντες ἔχομεν. „περὶ μέντοι γε τῶν θυγατέρων, ἵνα μὴ κατ' ἐμὲν κακῶς „γίαν ἀπαναστήσαντος ἀκολουθεῖν, ἀλλὰ κατ' εὔνοιαν δικαί„αν, ἣν γυναιξὶ γαμεταῖς πρὸς συνοικοῦντας εἶναι συμβέ„βηκεν. ἔσονται τοίνυν ἐχ ὡς ἐμοὶ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς παρὰ τὴν „ἑαυτῶν.„ καὶ ταῦτα μὲν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικεῖν αὐτὸς ἔλεγε. προσενεκάλει δὲ, καὶ κατηγορίαν ἐποιεῖτο· ὅτι μητρὸς ὢν ἀδελφὸς τῆς αὐτῆ, καὶ συζεύξας αὐτῷ τὰς θυγατέρας, ἐπιτάγμασιν ἐκτετυχώσειε χαλεποῖς, εἴκοσιν ἐτῶν ἀριθμὸν ἐν αὐτοῖς καταοχών. καὶ τὰ μὲν προφάσει τῶν γάμων ὑπ' αὐτῆ γενόμενα, καίτοι ὄντα χαλεπὰ, κουφότερα ἔφασκε· χείρω δὲ τὰ μετὰ τὰς γάμους, καὶ ἃ τις ἐχθρὸς ἔφυγεν ἄν. καὶ γὰρ σφόδρα κακόηθως ὁ Λάβανος ἐχρήσατο τῷ Ἰακώβῳ. ὁρῶν γὰρ αὐτῷ τὸν θεὸν πρὸς ὅ, τι θελήσειε συλλαμβανόμενον, ὑπιχνεῖτο τῶν τεχθησομένων αὐτῷ παρέξειν ἕως ὅτε μὲν ὅ, τι καὶ γένοιτο λευκὸν, ποτὲ δ' αὖ τὰ μέλανα τῶν γεννωμένων. πληθυόντων δὲ τῶν ἐπ' ὀνόματι τῷ Ἰακώβῳ τικτομένων· τὴν μὲν εἰς τὸ παρὸν ἐκ ἐφύλαττε πίστιν, εἰς ἔτος δὲ παρέξειν ἐπηγγέλλετο τὸ ἐξῆς, διὰ τὸ ἐποφθαλμιᾶν τῷ πλήθει τῆς κτήσεως· ἐπαγγελλόμενος μὲν, διὰ τὸ δυσέλπιστον γενέσθαι τοσαῦτα, ψευδόμενος δὲ ἐπαγγελόμενος.

ί. Περὶ μέντοι τῶν ἱερωμάτων, ἐπέλευεν ἔρευναν ποιεῖσθαι. δεξαμένου δὲ Λαβάνου τὴν ἔρευναν, Ραχήλα κυνθανομένη κατατίθησι τοὺς τύπους εἰς τὴν σάγην τῆς θρεμμάτης αὐτὴν καμήλου· ἐκαθέζετο δὲ, φάσκουσα τὴν κατὰ φύσιν κάθαρσιν αὐτῇ ἐνοχλεῖν. καὶ Λάβανος μὲν ἀφίσταται τῆς ἐπι-

spondit Iacobus: non sibi solum, sed omnibus, Deum indidisse patriae amorem, aequumque esse vt ipse post tantum temporis ad eam se reciperet. „Quod vero „praedae, inquit, abactae crimen obiicis, ipse iniusti„tiae sub alio iudice damnāreris. Cum enim gratiam „mihi pro facultatibus tuis conseruatis et auctis debeas; „quomodo fieri potest vt super his non recedas à iusti„tia, qui aegre fers quod modicam earum partem ab„stulerimus. Certe quod ad filias attinet, scito illas „non ex malo mei abeuntis consilio se mihi comites „dare; sed ex iusta beneuolentia, quam nuptas mulie„res erga eos, quibuscum viuunt, habere contigit. se„quuntur igitur non tam me, quam liberos suos.„ Atque haec quidem dixit Iacobus, vt ostenderet se iniuriam illi non fecisse. Insuper autem querelis reum agebat: quod, matris suae cum esset frater, filiasque ei connubio iunxisset, duris mandatis, quibus per viginti annos detentus fuerat, eum contriuerit. Ac ille quidem, quae ex causa et simulatione nuptiarum fecisset, quamuis per se grauia, sibi tamen leuiora fuisse dicebat: nuptias vero insequuta multo grauiora, quae inimicus sane effugisset. Etenim Labanus valde inique Iacobum tractauerat. nam, videns eum in iis quae voluit a Deo adiuuari, nunc pollicebatur se ei daturum pecudem quicquid album nasceretur, nunc autem rursus quicquid nigrum. Cum autem creuissent pecora, quae Iacobi erant futura, non seruabat fidem in praesens, sed in proximum annum se daturum promittebat; quod et videret facultatum abundantiam. promittens quidem, cum sua sperāret tantum prouentum; at mox, vbi prouentus fallens.

10. Veruntamen de sacris ablatis, iussit inquisitionem fieri. Cum autem hoc in se recepisset Labanus, Rachela, re audita, deponit simulacra in stratum cameli, in quo ipsa vehebatur: superque sedebat, dicens mulieris se laborare. Ac Labanus quidem desistit am-

ἡλαῖον ἐρεύνης· ἐν ἂν οἰηθεὶς τὴν θυγατέρα μετὰ τούτ
πάθους τοῖς τόποις προσελθεῖν. ποιεῖται δὲ ὄρκους πρὸς Ια
κώβου, ἀδεὴς αὐτῷ μνησικακήσειν τῶν γεγονότων· ἀλλα
κἀκεῖνος, ἀγαπήσειν αὐτῷ τὰς θυγατέρας. καὶ τὰς πίστει
τὰς ἐπὶ τούτοις ἐποιήσαντο ὑπὲρ ὀρῶν τινῶν, ἐφ' οἷς ἔπλη
ἀνέθεσαν κατὰ βωμοῦ χῆμα. ὅθεν Γαλάδης λέγεται ὁ βυ
νὰς· ἀφ' οὗ καὶ νῦν Γαλαδηνὴν καλοῦσι τὴν γῆν. ἑστιαθέντω
δ' ἐπὶ τοῖς ὄρεσι, ὁ μὲν Λάβαν ἀνέζευξεν.

ΚΕΦ. κ'.

Περὶ συνελεύσεως Ιακώβου καὶ Ησαύου.

Ιακώβῳ δὲ εἰς τὴν Χαναναίαν προϊόντι φαντάσματα συνε
τύγχανεν, ἀγαθὰς ἐλπίδας ὑπαγορεύοντα περὶ τῶν ἐς ὕστε
ρον· καὶ τὸν μὲν τόπον ἐκεῖνον προσαγορεύει Θεοῦ στρατόπε
δον. βυλόμενος δὲ εἰδέναι τί ὁ ἀδελφὸς περὶ αὐτοῦ φρονεῖ,
τοὺς γνωσομένους ἕκαστα μετὰ ἀκριβείας πρὸς ἔπεμψε, δεδιὼς
αὐτὸν διὰ τὴν προτέραν ὑποψίαν. ἐνετέλλετο δὲ τοῖς πεμπο
μένοις λέγειν πρὸς τὸν Ησαυον. „ὅτι νομίσας Ιάκωβος ἄδι
κον συνδιαιτᾶσθαι αὐτῷ τῇ ὀργῇ, τῆς χώρας ἐκὼν ὑπεξέλ-
„θοι, καὶ νῦν τὸν χρόνον ἱκανὸν ἡγούμενος εἶναι διαλλάκτην,
„ἐπανήκοι, γυναῖκάς τε καὶ παῖδας ἐπαγόμενος μετὰ τοῦ πο-
„ριωθέντος βίου, μετὰ τῶν τιμιωτάτων ἑαυτὸν ἐκείνῳ παραδι-
„δούς· ὅτι κρίνει μέγιστον ἀγαθὸν, τὸ τῷ ἀδελφῷ συμμετα-
„λαμβάνειν τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένων.„ καὶ οἱ μὲν ταῦτα
ἐδήλουν. Ησαυος δὲ περιχαρὴς γίνεται, καὶ τῷ ἀδελφῷ
ὑπήντα σὺν ὁπλίταις τετρακοσίοις· καὶ Ιάκωβος, πυνθανό-
μενος ἥκειν αὐτὸν ὑπαντησόμενον μετὰ τοσούτων ὁπλιτῶν, ἦν
περίφοβος. τῷ μέντοι Θεῷ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας ἐπί-
τρεπε· καὶ προνοίαν εἶχεν ἐκ τῶν παρόντων ὅπως ἂν αὐτὸς
ἀπαθὴς σώζοι τοὺς σὺν αὐτῷ, κρατήσας τῶν ἐχθρῶν εἰ ἐθέ-
λοιεν ἀδικεῖν. νείμας οὖν τοὺς σὺν αὐτῷ· τοὺς μὲν πρὸ πεμπτ,
τοὺς δὲ λειπομένους ἅσσον ἐκέλευεν ἀκολυθεῖν· ὅπως εἰ βια-
θεῖεν οἱ προπεμφθέντες, ἐπιθεμένῳ τῷ ἀδελφῷ, καταφυ-

plius perſcrutari; cædens filiam ſic affectam non acceſſuram eſſe ad ſimulacra. Porro iureiurando fidem dat Iacobo, ſe nullam ſibi factam iniuriam in memoria habiturum: quin et ille viciſſim, ſe filias eius amore proſequuturum. Atque hoc foedus ab iis ictum eſt ſuper monte quodam, vbi columnam erexerunt arae ſpecie. vnde Galades colli nomen factum: à quo terra nunc Galadena dicta eſt. Conuiuio poſt foedus celebrato, Labanus quidem domum reuerſus eſt.

CAP. XX.

De congreſſu Iacobi et Eſaui.

IAcobo autem in Chananaeam iter pergenti viſiones obueniebant, de futuris ei ſpem ſummam afferentes: atque locum quidem inde appellauit Dei caſtra. At volens pernoſcere animum fratris erga ſe, praemiſit accurate cuncta exploraturos, timens eum propter veterem ſuſpicionem. Iis vero quos mittebat in mandatis dedit, vt Eſauo dicerent. „Quod Iacobus vltro terram „patriam reliquerit, ne cum fratre ſibi perirato habita„ret; et nunc credens tantum temporis ſatis valere ad „iram reconciliandam, tandem reuerterit, vxoreſque „ac liberos adducens et facultates induſtria quaeſitas, „cum prerioſiſſimis quibuſque ſemet illi traditurus: quid „bonorum maximum exiſtimat, quae Deus largitus eſt „cum fratre communicare„ Et illi quidem haec nunciarunt. Eſauus vero hac re laetatur, fratrique in occurſum properat cum quadringentis armatis: Iacobuſque, audiens eum obuiam venire cum tot armatis, valde extimuit. At in Deo ſpem omnem ſalutis reponebat; et ex praeſentibus prouidebat, vt ipſe illaeſus ſuos ſeruaret, hoſtibus ſuperior, ſi quid iniuſti intentarent. Iis igitur qui ſecum erant diſtributis; alios quidem praemiſit, alios vero poſt tergum proxime ſequi iubebat: vt ſi praemiſſi forte vi opprimerentur, Eſauo illos aggrediente, ad ſequens agmen haberent refugium. Atque

γὴν ἔχοιεν τὰς ἐπομένας. καὶ τοῦτον διατάξας τὸν σὺν αὐτῷ τρόπον, πέμπει τινὰς δῶρα κομίζοντας τῷ ἀδελφῷ. ὑπεζύγια δ' ἦν τὰ πεμπόμενα, καὶ πλῆθος τετραπόδων ποικίλων, ἃ δὴ τίμια τοῖς λημψομένοις ἔμελλεν ἔσεσθαι παρὰ τὸ σπανίζειν αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ πεμφθέντες ἐκ διαλειμμάτων, ἵνα συνεχέστερον ἐντυγχάνοντες πολλοὶ δοκῶσιν· ἀνήσειν γὰρ ὑπὸ τῶν δώρων τῆς ὀργῆς, εἰ διαμένοι τεθυμωμένος. ἔτι μέντοι καὶ λόγους χρηστοὺς ὁμιλεῖν πρὸς αὐτὸν ἦρτο τοῖς πεμπομένοις.

β'. Ταῦτα συνθεὶς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας, νυκτὸς ἐπιγενομένης ἐκίνει τὰς σὺν αὐτῷ. καὶ χείμαρρόν τινα Ἰάβακχον λεγόμενον διαβεβηκότων, Ἰακώβου ὑπολελειμμένου, φαντάσματι συντυχὼν διεπάλαιεν, ἐκεῖνα προκατάρχοντος τῆς μάχης· ἐκράτει τε τῷ φαντάσματος, ὃ δὴ καὶ φωνῆ χρῆται καὶ λόγοις πρὸς αὐτὸν, χαίρειν τε πρὸς τοῖς γεγενημένοις παρεινῶν, καὶ μὴ μικρῶν κρατεῖν ὑπολαμβάνειν, ἀλλὰ θεῖον ἄγγελον νενικηκέναι, καὶ σημεῖον ἡγεῖσθαι τοῦτο μεγάλων ἀγαθῶν ἐσόμενον, καὶ τῷ μηδέποτε τὸ γένος ἐκλείψειν αὐτῷ, μηδ' ὑπέρτερον ἀνθρώπων τινὰ τῆς ἰσχύος ἔσεσθαι τῆς ἐκείνου. ἐκέλευέ τε καλεῖσθαι αὐτὸν Ἰσραήλον· σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν, τὸν ἀντισάντα ἀγγέλῳ θείῳ. ταῦτα μέντοι προὔλεγεν, Ἰακώβου δεηθέντος· αἰθόμενος γὰρ ἄγγελον εἶναι θεοῦ, τίνα μοῖραν ἕξει σημαίνειν παρεκάλει. καὶ τὸ μὲν φάντασμα ταῦτ' εἰπὸν, ἀφανὲς γίνεται. ἠθροὶς δὲ τούτοις Ἰάκωβος, Φανήλην ὀνομάζει τὸν τόπον· σημαίνει δὲ θεοῦ πρόσωπον. καὶ γενομένης διὰ τὴν μάχην ἀλγήματος αὐτῷ περὶ τὸ μηρὸν τὸ πλατύ· αὐτός τε ἀπείχετο τῆς τότε βρώσεως, καὶ δι' ἐκεῖνον ἀφ' ἡμῶν ἐστιν ἐδώδιμον.

γ'. Πλησίον δ' ἤδη τὸν ἀδελφὸν πυνθανόμενος, κελεύει προϊέναι τῶν γυναικῶν ἑκατέραν καθ' αὑτὴν μετὰ τῶν θεραπαινίδων. ἵνα πόρρωθεν ἀφορῶσιν τὰ ἔργα τῶν ἀνδρῶν μαχομένων, εἰ τοῦτο θελήσειεν Ἡσαυος. προσεκύνει δ' αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν ἐγγὺς αὐτῷ γενόμενον, ἑπτάκις περὶ αὐτὸν ὁλίσθων φερόμενος. καὶ ὁ Ἡσαυος, ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἀνήρετο τῶν

hoc modo instructis qui secum erant, quosdam ad fratrem mittit cum muneribus. Ea vero constabant ex mantis, ac multis variisque quadrupedibus, quaeque accepturis ob raritatem eorum futura essent in pretio. interiecto autem inter eos spatio mittebantur, vt continuo aduenientes multi esse viderentur. nam verisimile erat donis placatum remissurum iram, si adhuc excandesceret. Quin et iis, qui missi erant, mandauit, vt blande illum alloquerentur.

2. His ita per totam diem dispositis, sub noctem suorum agmen monebat. Cumque torrentem quendam Iabacchum nomine transissent: Iacobus pone relictus in spectrum incidit, et cum eo luctatur, certamen primum ineunte: fitque superior spectro, quod voce simul et verbis ad ipsum vtitur, iisque quae acciderant laetari subinonens, neque vt aduersus exigua se praeualuisse crederet, sed angelum diuinum vicisse; atque hoc ipsum reputaret magnae felicitatis esse praesagium, genusque eius nunquam desiturum esse, neque mortalium quenquam ipso viribus validiorem fore. Quin et praecepit, vt se posthac Israëlum vocaret: quod Hebraïca lingua significat angelo diuino reluctantem. Haec sane praedixit, poscente id ipsum Iacobo: nam cum sensisset angelum esse Dei, rogabat vt ostenderet quid sibi in fatis esset. His dictis, spectrum euanuit. Ista laeto animo accipiens Iacobus, locum Phanuelum nominat. id significat Dei faciem. Cumque ei inter luctandum exortus esset dolor in lato neruo, cum ipse illius esu abstinuit, tum nobis illo propter eum vesci non licet.

3. Cognito autem fratrem iam non procul abesse, iubet nores procedere seorsim, quamque cum pediseque suis, vt è longinquo spectarent pugnam virorum, si hoc voluisset Esauus. Ipse vero, fratri propior factus, eum adorauit, nihil mali de eo cogitantem. Et Esauus, eo salutato, interrogabat de turba liberorum

παίδων τὸν ὄχλον καὶ τὰς γυναῖκας. ἠξίου τε, τότε τὸ πᾶ
μαθὼν περὶ αὐτῶν, καὶ αὐτὸς μὲν συμβαδίζειν αὐτοῖς πρὸ
τὸν πατέρα. Ἰακὼβ δὲ προφασιζομένου τὸν κόπον τῶν ὑπο
ζυγίων, ὑπεχώρησεν εἰς Σάκιραν. ἐνταῦθα γὰρ ἐποιεῖτ
τὴν δίαιταν, προσαγορεύσας τὸ χωρίον ἀπὸ τῆς αὐτῷ τρι
χώσεως Δασεῖαν.

ΚΕΦ. κα'.

Περὶ ὕβρεως τῆς Δείνης.

Ἰακωβος δὲ ἀφίκετο εἰς τὰς ἔτι νῦν Σκηνὰς λεγομένας· ὁ
θεν εἰς Σίκιμον παρῆν. Χαναναίων δ' ἐστὶν ἡ πόλις, τῶν δὲ
Σικιμιτῶν ἑορτὴν ἀγόντων, Δεῖνα, ἡ θυγάτηρ ἦν Ἰακὼβ μό
νη, παρῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, ὀψομένη τὸν κόσμον τῶν ἐπιχω
ρίων γυναικῶν. θεασάμενος δ' αὐτὴν Συχέμης, Ἐμμώρου τοῦ
βασιλέως υἱός, Φθείρει δι' ἁρπαγῆς· καὶ διατεθεὶς ἐρωτι
κῶς, ἱκετεύει τὸν πατέρα λαβεῖν αὐτῷ πρὸς γάμον τὴν κό
ρην. ὁ δὲ πεισθεὶς ἦκε πρὸς τὸν Ἰάκωβον, δεόμενος τῷ παιδὶ
αὐτοῦ Συχέμῃ συζεύξαι Δεῖναν κατὰ νόμον. Ἰάκωβος δὲ,
ἔτ' ἀντιλέγειν ἔχων διὰ τὸ ἀξίωμα τοῦ παρακαλέσαντος, ἅτε
νόμιμον ἡγούμενος ἀλλοφύλῳ συνοικίζειν τὴν θυγατέρα, ἠ
ξίωσεν ἐπιτρέψαι αὐτῷ βουλὴν ἀγαγεῖν περὶ ὧν παρεκάλει.
ἀπῆει μὲν οὖν ὁ βασιλεύς, ἐλπίζων Ἰάκωβον παρέξειν τὸν
γάμον. Ἰάκωβος δὲ τοῖς παισὶ δηλώσας τὴν τε Φθορὰν τῆς
ἀδελφῆς, καὶ τοῦ Ἐμμώρου τὴν δέησιν, ἠξίου βουλεύεσθαι τί
ποιεῖν. οἱ μὲν οὖν πλείους ἡσύχαζον, γνώμης ἀπορούντες.
Συμεὼν δὲ καὶ Λευὶς, ὁμομήτριοι τῆς κόρης ἀδελφοὶ, πρὸς
ἀλλήλους συντίθενται τοιάνδε τινὰ πρᾶξιν. ὄντος ἑορτῆς, καὶ
τῶν Σικιμιτῶν εἰς ἄνεσιν καὶ εὐωχίαν τετραμμένων, νύκτωρ
πρώτοις ἐπιβαλόντες τοῖς φύλαξι κτείνυσι κοιμωμένους, καὶ
παρελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀναιροῦσι πᾶν ἄρρεν, καὶ τὸν βα
σιλέα σὺν αὐτοῖς καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ· φείδονται δὲ τῶν γυ
ναικῶν. πράξαντες δὲ ταῦτα δίχα τῆς τοῦ πατρὸς γνώμης,
ἐπαναγουσι τὴν ἀδελφήν.

et mulierum: et cum didiciſſet omnia, ipſe ad patrem eos deducere volebat. Iacobo vero praetendente laſſitudinem iumentorum, reuerſus eſt Eſauus in Saïram. illic enim habitabat, loco iſti nomine facto Villoſa ab hirſutie ſua.

CAP. XXI.

Dina virgo violatur.

AT Iacobus peruenit ad Scenas, quas vocant etiamnum: vnde Sicimum proficiſcebatur. Chananaeorum autem vrbs eſt. Sicimitis vero ſolennem diem agentibus, Dina, quae Iacobi filia erat vnica, vrbem adiit ad viſendum cultum mulierum iſtius regionis. Eam vero cum conſpexiſſet Sichemes, Emmori regis filius, raptae ſtuprum intulit: et amore correptus ſupplicat patri, vt ei acciperet puellam in matrimonium. Ille autem morem ei gerens venit ad Iacobum, obſecrans vt filio ſuo Sichemae Dinam coniungeret legitimo connubio. Iacobus vero, qui neque negare poterat propter dignitatem rogantis, neque fas putabat alienigenae filiam collocare, petiit vt ſibi daret poteſtatem deliberandi de quibus poſcebat. Diſceſſit itaque Rex, ſperans Iacobum his facturum eſſe nuptias. Iacobus autem, indicata filiis iniuria ſororis, et Emmori petitione, poſtulabat eos conſultare quid factu opus eſſet. Illorum quidem plurimi conticuerunt, incerti quid agerent. Symeon vero et Leui, vterini puellae fratres, inter ſe conſentiunt ſuper tali facinore perpetrando. Cum feſtiua eſſet celebritas, et Sicimitae ſeſe darent animorum remiſſioni et epulis, inuadunt noctu primos cuſtodes et conſopitos trucidant; vrbemque ingreſſi mares omnes interimunt, ipſumque Regem inter illos et filium eius: feminis vero parcunt. Iſtis autem patratis citra conſenſum patris, ſororem reducunt.

β'. Ἰακώβῳ δ' ἐκπλαγέντι πρὸς τὸ μέγεθος τῶν γ
γονότων, καὶ χαλεπαίνοντι πρὸς τὸν υἱὸν ὁ Θεὸς παρασκὰ
ἐκέλευσε θαρρεῖν· ἀγνίσαντι δὲ τὰς σκηνὰς θυσίας ἐπιτ
λεῖν, ἃς τὸ πρῶτον ἀπιὼν εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ἐπὶ τῇ ὄψ
τῷ ὀνείρῳ ἤυξατο. ἀγνίζων οὖν τὰς ἑπομένας, ἐκτυγχάν
τοῖς Λαβάνῳ θεοῖς· ἐ γὰρ ἠπίστατο ὑπὸ τῆς Ραχήλας κλα
πέντας· καὶ αὐτὰς ἔκρυψεν ἐν Σικίμοις εἰς γῆν ὑπὸ τὴν δρῦ
ἀπάρας τε τἐντεῦθεν, ἐν Βηθήλοις ἔθυεν· ὅπερ τὸ ὄνειρ
ἐθεάσατο, χωρῶν πρότερον ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας.

γ'. Ἐντεῦθεν δὲ προϊὼν, ἐπεὶ κατὰ τὴν Ἐφραθάνην γ
νεται, ἐνθάδε Ραχήλαν ἐκ τοκετῦ θανοῦσαν θάπτει, μόν
τῶν συγγενῶν τῆς ἐν Χεβρῶνι τιμῆς ἀ τυχοῦσαν. πενθήσα
δὲ μεγάλως, τὸ ἐξ αὐτῆς παιδίον Βενιαμὶν ἐκάλεσε, διὰ τὴ
ἐπ' αὐτῷ γενομένην ὀδύνην τῇ μητρί. ἦσαν δὲ Ἰακώβ παῖδες ἁ
πάντες· ἄῤῥενες μὲν δώδεκα, θήλεια δὲ μία. τούτων ὀκτὼ
γνήσιοι. ἐκ Λείας μὲν ἓξ, δύο δὲ ἐκ Ραχήλας, τέσσαρες δὲ
ἐκ τῶν Θεραπαινίδων, δύο ἐξ ἑκατέρας. ὧν καὶ τὰ ὀνόματα
πάντων προεῖπον.

ΚΕΦ. κβ'.

Ὡς Ἰσαακος τελευτήσας ἐτάφη ἐν Χεβρῶνι.

Πλεῖν δ' ἐντεῦθεν ἐπὶ Χεβρῶνα πόλιν ἐν Χαναναίοις κα
μάνην. ἐκεῖ δὲ Ἰσαακος τὴν δίαιταν εἶχε. καὶ βραχέα μὲν ἀλ
λήλοις συνδιατρίβουσι· τὴν γὰρ Ρεβέκκαν Ἰάκωβος ἀ κατέλαβε ζῶσαν. θνήσκει δὲ καὶ Ἰσαακος ἀ μετὰ πολὺ τῆς ἀφί
ξεως τῦ υἱῦ· καὶ ταφῆς ἔτυχεν ὑπὸ τῶν παίδων σὺν τῇ γυ
ναικὶ ἐν Χεβρῶνι, μνημείῳ προγονικῷ ἐν αὐτῇ τυγχάνοντος
αὐτοῖς. ἐγένετο δὲ Ἰσαακος ἀνὴρ θεοφιλὴς, καὶ προνοίας πολ
λῆς ἠξιωμένος ὑπὸ τῦ Θεῦ μετὰ Ἀβραμον τὸν πατέρα. πο
λυχρονιώτατος δέ· βιώσας γὰρ ἔτη πέντε καὶ ὀγδοήκοντα
πρὸς τοῖς ἑκατὸν μετὰ ἀρετῆς, ἔτως ἀπέθανε.

2. Iacobo facinoris magnitudine perculſo, filiiſque ſuccenſenti Deus adſtans, bono eſſe animo iubebat; luſtratiſque tentoriis ſacrificia celebrare, quae primum cum iret in Meſopotamiam poſt viſionem in ſomnio vouerat. Itaque dum luſtrat ſuos, incidit in Labani deos; (neſciuerat enim Rachelam eos ſurripuiſſe) eoſque apud Sicima in terra occultauit ſub quercu. Atque inde profectus ſacrificauit apud Bethela; vbi ſomnium viderat, cum antea in Meſopotamiam iter faceret.

3. Ex eo autem loco progrediens, cum in agrum Ephrathanum veniſſet, Rachelam ibi ex partu mortuam ſepelit; quae ſola cognatorum ſepulturae honorem in Chebrone non aſſequuta eſt. Eam vero cum valde luxiſſet Iacobus, filium ex ea natum Beniaminem nominavit, ob matris ex eo dolorem. Iſti ſunt omnes filii Iacobi: mares quidem duodecim, femina vero vna. Horum octo legitimi. ex Lia quidem ſex, duo vero ex Rachela; quatuor autem ex ancillis, ex vtraque duo. Quorum omnium nomina ſupra retuli.

CAP. XXII.

Mors Iſaci, atque ſepultura eius in Chebrone.

INde autem venit Chebronem, vrbem in Chananaea ſitam. illic enim Iſacus commorabatur. Atque paululum temporis vna vixerunt: nam Rebeccam in viuis non inueniebat Iacobus. Moritur vero et Iſacus non multo poſt filii ſui aduentum: et ſepultus eſt à filiis in Chebrone, vbi erant monumenta paterna. Fuit autem Iſacus vir Deo charus, multaque eum poſt Abramum patrem prouidentia dignatus eſt Deus. Valde autem longaeuus erat; nam cum vixiſſet annos centum et octoginta quinque ſumma cum virtute, defunctus eſt.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περιέχει δὲ ἡ βίβλος ἔτη διακόσια εἴκοσι.

α'. ΩΣ Ησαυος καὶ Ιάκωβος, Ισάκου παῖδες ὄντες, διε
λοντο τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαυος μὲν τὴν Ιδουμαία
κατέσχεν, Ιάκωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

β'. Ως Ιώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ιακώβου παίδων, ὀνειράτω
αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπ
τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

γ'. Ως αὐτὸς ἔτος, εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελ
φῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γενόμενος ἐπίσημο
ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τὰς ἀδελφὰς ἔσχεν ὑποχειρίους.

δ'. Η τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸ
μετάβασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

ε'. Οσα τοῖς Εβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσι
ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

ς'. Η Μωϋσέως γέννησις καὶ ἀνατροφή.

ζ'. Ως Μωϋσέως ἡγεμόνος τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον Εβραῖοι·
καὶ ἡ θάλατσα αὐτοῖς, διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων,
ἀνακοπεῖσα φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχε.

FLAVII JOSEPHI
ANTIQVITATVM JVDAICARVM
LIBER SECVNDVS.

Continet autem tempus annorum CCXX.

1. *Quomodo Esaus et Iacobus, Isaci filii, habitaculа diuiserunt: et Esaus quidem Idumaeam tenuit, Iacobus autem Chananaeam.*
2. *Quomodo Ioſephus, Iacobi filiorum natu minimus, ex ſomniis, futurae ſuae felicitatis praenunciis, fratribus inuiſus erat.*
3. *Quomodo idem ille, in Ægyptum venditus ob odium ſibi à fratribus conflatum, et ibi factus clarus et illuſtris, fratres habuit ſibi ſubiectos.*
4. *Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit, urgente fame.*
5. *De afflictionibus Hebraeorum in Ægypto per annos quadringentos.*
6. *Quomodo Moyſes natus et nutritus erat.*
7. *Quomodo Hebraei Moyſe duce Ægyptum reliquerunt: atque mare ſciſſum ipſis, Ægyptios fugientibus, viam peruit.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Ησαυος καὶ Ιάκωβος, Ισάκη παῖδες ὄντες, διεῖλον τὴν οἴκησιν· καὶ Ησαυος μὲν Ιδυμαίαν κατέχεν, Ιακωβος δὲ τὴν Χαναναίαν.

ΜΕΤΑ δὲ τὴν Ισάκη τελευτὴν, οἱ παῖδες αὐτῦ, μερισάμενοι τὴν οἴκησιν πρὸς ἀλλήλυς, ἐχ ἣν ἔλαβον ταύτην καὶ κατέχον. ἀλλ' Ησαυος μὲν, τῆς Χεβρωνίας πόλεως ἐκχωρήσας τῷ ἀδελφῷ, ἐν Σαείρα διητᾶτο· καὶ τῆ Ιδυμαίας ἦρχεν. ἔτω καλέσας τὴν χώραν ἀπ' αὐτῦ. Ἀδωμος γὰρ ἐπωνομάζετο, κατὰ τοιαύτην αἰτίαν τυχὼν τῆς ἐπικλήσεως. ἀπὸ θήρας ποτὲ καὶ πόνε τῦ περὶ τὸ κυνηγέσιον λιμώττων ἐπανῆλθεν· ἔτι δ' ἦν παῖς τὴν ἡλικίαν· ἐπιτυχὼν δὲ ταδελφῷ Φακὴν ἐσκευακότι πρὸς ἄριστον αὐτῷ, ξανθὴν σφόδρα τὴν χρόαν, καὶ διὰ τῦτο ἔτι μᾶλλον ὀρεχθεὶς, ἠξίωσε παραχεῖν αὐτῷ πρὸς τροφήν. ὁ δὲ ἀποδόσθαι τὸ πρεσβεῖον αὐτῷ τῦ Φαγεῖν, συνεργῷ χρησάμενος τῇ πείνῃ, τὸν ἀδελφὸν ἠνάγκασε· καὶκεῖνος, ὑπὸ τῦ λιμῦ προαχθεὶς, παραχωρεῖ τῶν πρεσβείων αὐτῷ μεθ' ὅρκων. ἔνθεν διὰ τὴν ξανθότητα τῦ βρώματος, ὑπὸ τῶν ἡλικιωτῶν κατὰ παιδιὰν Ἀδωμος ἐπεκλήθη· Ἀδωμα γὰρ Εβραῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλῦσι· καὶ τὴν χώραν ἔτως προσηγόρευσαν. Ελληνες γὰρ αὐτὴν ἐπὶ τὸ σεμνότερον Ιδυμαίαν ὠνόμασαν.

β'. Γίνεται δὲ καὶ πατρὶ παίδων πέντε τὸν ἀριθμόν. ὧν Ιάϋς μὲν καὶ Ιάλομος καὶ Κόρεος ἐκ γυναικὸς μιᾶς Αλιβάμης τέκνομα· τῶν δὲ λοιπῶν, Αλιφάζης μὲν ἐξ Ἀδας, Ραγύηλος δὲ ἐκ Βασεμάθης ὑπῆρξαν αὐτῷ γεγονότες. καὶ Ησαῦ μὲν ἔτοι παῖδες ἦσαν. Αλιφάζῃ δὲ γίνονται γνήσιοι παῖδες πέντε· Θήμανος, Ομηρος, Σάφης, Γόθαμος, καὶ Κάναζος. Αμάληκος γὰρ νόθος ἦν, ἐκ παλλακῆς αὐτῷ γεγονὼς Θαμνάης ὄνομα. ἔτοι κατῴκησαν τῆς Ιδυμαίας τὴν Γοβολῖτιν λεγομένην, καὶ τὴν ἀπὸ Αμαλήκε κληθεῖσαν Αμα-

CAP. I.

Quomodo Esaus et Iacobus, Isaci filii, diuiserint habitationem: et Esao quidem Idumaea, Iacobo Chananea contigerit.

POST Isaci autem interitum, filii eius, partiti inter se habitationem, eam, quam acceperunt, haud retinuêre. Sed Esauus quidem, vrbe Chebrone fratri concessa, habitabat in Saïra; et in Idumaea regnabat, à seipso regionem denominans. Adomus enim cognominatus est, ex huiusmodi causa nactus appellationem. A venatu aliquando et labore in canum ductu famelicus reuersus est, (adhuc enim in pueritia erat) fratremque inueniens parantem sibimet in prandium lenticulam, colore valde rubentem, atque illius ergo magis etiam incitatus, rogabat, vt de eo edulio sibi daret comedendum. At ille fratrem, fame eius id efficiente, aetatis praerogatiuam pro cibo dare compulit: neque is, vrgente inedia, primogeniti iure cedere recusabat, interposito iureiurando. vnde ob cibi istius rubedinem ab aequalibus inter ludendum Adomus nominatus erat: (Hebraei namque rubrum Adoma vocant) atque ideo regionem ita appellauit. Graeci vero ipsam, vt honestioni vocabulo vterentur, Idumaeam denominauerunt.

2. Genuit autem filios numero quinque. Quorum Ius quidem et Ialomus et Coreus ex vna muliere Alibama nomine: reliquorum vero Aliphazes quidem ex Ada, Raguelus autem ex Basematha ei sunt nati. Hos quidem filios habuit Esauus. Aliphazae autem quinque legitimi filii fuere: Themanus, Omerus, Saphus, Gothamus, et Canazus. Amalecus enim nothus erat, è Thamnaa concubina ipsi genitus. Isti habitarunt Idumaeae regionem, quae Gobolitis dicta est, eamque, quae ab Amaleci nomine Amalecitis est appellata. Cum

ληλίτιν. πολλὴ γὰρ γενομένη ποτὲ ἡ Ἰδυμαία, τότε πᾶσιν αὐτῆς ἀπέσωζεν ὄνομα, καὶ τοῖς μέρεσι τὰς ἀπὸ τῶν οἰκητόρων προσηγορίας διεφύλαξεν.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς Ἰώσηπος, ὁ νεώτατος τῶν Ἰακώβου παίδων, ὀνειράτων αὐτῷ προδεικνύντων τὴν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἐφθονήθη.

Ἰακώβῳ δὲ συνέβη παρελθεῖν εἰς εὐδαιμονίας μέγεθος, οἷον ἐκ ἄλλῳ τινὶ ῥᾳδίως. πλούτῳ τε γὰρ ὑπερέβαλλε τοὺς ἐπιχωρίους, καὶ παίδων ἀρεταῖς ζηλωτὸς καὶ περίβλεπτος ἦν· ἑδένος γὰρ ὅλως ὑστέρουν, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔργα χειρῶν καὶ πόνων ὑπομονὴν ἦσαν εὔψυχοι, καὶ δεινοὶ συνιέναι. τοσαύτην δ' ἄρα τὸ θεῖον αὐτῷ πρόνοιαν ἔχε καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐπιμέλειαν, ὡς κἀκ τῶν λυπηρῶν αὐτῷ δοξάντων τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀγαθῶν παραχεῖν· καὶ ποιῆσαι τῆς ἀπὸ Αἰγύπτου τῶν ἡμετέρων προγόνων ἀναχωρήσεως αἴτιον, αὐτόντε καὶ τοὺς ἐξ αὐτοῦ γεγονότας, ὑπὸ τοιαύτης αἰτίας. Ἰώσηπον ἐκ Ραχήλας πεπαιδοποιημένος Ἰάκωβος, διά τε τὴν τοῦ σώματος εὐγένειαν καὶ διὰ ψυχῆς ἀρετήν· φρονήσει γὰρ διέφερε τῶν ἄλλων πλέον υἱῶν ἠγάπα. τοῦτο παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἡ τε τοῦ πατρὸς στοργὴ φθόνον ἐκίνησε καὶ μῖσος, ἥ τε ἐκ τῶν ὀνειράτων, ἃ θεασάμενος τῷ τε πατρὶ καὶ τούτοις ἐμήνυσεν, ἐπ' εὐδαιμονίᾳ καταγγελλομένη· ζηλοτυπούντων ἄρα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς τῶν οἰκειοτάτων εὐπραγίας. αἱ δὲ ὄψεις, ὡς κατὰ τοὺς ὕπνους εἶδεν Ἰώσηπος, τοιαίδε ἦσαν.

β'. Ἐκπεμφθεὶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐπὶ συλλογὴν τῶν καρπῶν θέρους ἀκμάζοντος, ὁρᾷ πολὺ τῶν κατὰ τὴν συνήθειαν ἐπιφοιτώντων κατὰ τοὺς ὕπνους ὀνείρατων διαφέρουσαν ὄψιν· ἣν περ ἐγερθεὶς τοῖς ἀδελφοῖς, ὡς κρύψωσιν αὐτῷ τὸ σημαινόμενον, ἐξέθετο, λέγων, ἰδεῖν ἐπὶ τῆς παρελθούσης νυκτὸς, τὸ μὲν αὐτοῦ δρᾶγμα τῶν πυρῶν ἠερμῶν ἐφ' ᾧ κατέθηκε τόπῳ· τὰ δὲ ἐκείνων προσερέχοντα προσκυ-

enim late olim pateret Idumaea, vniuersa idem nomen tunc obtinuit, partesque eius appellationes ab habitatoribus inditas postea conseruarunt.

CAP. II.

Quomodo Iosephus, filiorum Iacobi natu minimus, propter somnia, futuras felicitatis praenuncia, in fratrum inuidiam incurrit.

IAcobo autem contigit tantam felicitatem assequi, quantam vix alius quisquam. Nam et opibus excellebat inter istius regionis incolas, et propter filiorum virtutes ad inuidiam felix erat ac conspicuus: nihil enim eis deerat, sed et ad opera manuum et laborum tolerantiam bene erant animati, acerrimoque valebant ingenio. Tantam vtique ipsius felicitatis curam gerebat coeleste numen; vt etiam ex rebus, sicut cum videbantur, aduersis maximus ei accesserit bonorum cumulus, et per ipsum eiusque liberos parentibus nostris viam ad exitum ex Ægypto praemunierit: ex huiusmodi occasione. Iosephum ex Rachela sibi natum Iacobus cum ob corporis venustatem tum ob animi virtutem (alios enim prudentia antecellebat) prae caeteris liberis amabat. Is parentis affectus odium et inuidiam fratrum in eum concitabat, vt et praedictio ex somniis, quae sibi visa patri ac fratribus indicauit, in argumenta felicitatis sibi prodiisse: cum natura hominum procliuis sit ad res prosperas vel coniunctissimorum aemulandas. Visiones autem, quas per quietem viderat Iosephus, huiusmodi erant.

2. Missus cum fratribus à patre ad fruges messis tempore colligendas, visionem vidit ab iis quae dormientibus obuersari solent longe diuersam: quam experrectus fratribus interpretandam narrauit, dicens, suum quidem sibi visum, praeterita nocte, tritici manipulum, eo quo posuerat loco, immotum stare; illorum vero accurrentes ipsum venerari, vt solent dominos serui. At illi, cum intellexissent visionem ei potentiam rerum-

νεῖν αὐτὸ, καθάπερ οἱ ἄλλοι τὰς δεσπότας. οἱ δὲ, συνέντες ἰσχὺν αὐτῷ καὶ μέγεθος πραγμάτων τὴν ὄψιν προλέγεσθαι καὶ κατ' αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν ἐσομένην, τῷ μὲν Ἰωσήπῳ τάδε ἐδόκει, ὡς ἀγνώριμον αὐτοῖς ὂν τὸ ὄναρ, διεσάφησαν, ἀρὰς δ' ἐποιήσαντο μηδὲν εἰς τέλος παρελθεῖν αὐτῷ ὧν ὑπενόουν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἔτι μᾶλλον ἀπεχθῶς ἔχοντες διετέλουν.

γ'. Τῷ δὲ παρ' αὐτῶν Φθόνῳ προσφιλονεικήσασα τὸ Θεῖον, δευτέραν ὄψιν ἐπιπέμπει τῷ Ἰωσήπῳ πολὺ τῆς προτέρας θαυμασιωτέραν. τὸν γὰρ ἥλιον ἔδοξε, τὴν σελήνην παραλαβόντα καὶ τὰς λοιπὰς ἀστέρας, ἐπὶ τὴν γῆν κατελθεῖν, καὶ προσκυνεῖν αὐτόν. ταύτην τὴν ὄψιν τῷ πατρὶ, μηδὲν παρὰ τῶν ἀδελφῶν παθόντες ὑφορώμενος, καὶ τούτων παρατυγχανόντων, διεσάφησε, καὶ τί βούλεται σημαίνειν φράσας παρακαλεῖ. ὁ δὲ ἤθη τῷ ἐνυπνίῳ· τὴν γὰρ περὶ ἐμοῦ ὑπόνοιαν αὐτῷ τῇ διανοίᾳ συλλαβὼν καὶ μετὰ σοφίας ἐκ ἀσκόπως εἰκάσας, ἔχαιρεν ἐπὶ μεγάλοις τοῖς σημαινομένοις. εὐδαιμονίαν γὰρ τῷ παιδὶ κατήγγελλε, καὶ καιρὸν ἥξειν Θεοῦ δόντος, καθ' ὃν αὐτὸν ὑπό τε τῶν γονέων καὶ τῶν ἀδελφῶν ἔσεσθαι τίμιον καὶ προσκυνήσεως ἄξιον· τὴν μὲν σελήνην καὶ τὸν ἥλιον μητέρι καὶ πατρὶ, τῆς μὲν αὐξήσεως ἅπαντα καὶ τροφῆς, τοῦ δ' ἐκτυπῶντος καὶ τὴν ἄλλην ἰσχὺν ἐντιθέντος, εἰκάζων, τοὺς δ' ἀστέρας τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ γὰρ τούτους ἕνδεκα εἶναι καθάπερ καὶ τοὺς ἀστέρας, ἀπό τε ἡλίου καὶ σελήνης τὴν ἰσχὺν λαμβάνοντας.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰάκωβος τοιαύτην ἐκ ἀσυνέτως τῆς ὄψεως τὴν κρίσιν ἐποίησατο· τοὺς δ' ἀδελφοὺς τοῦ Ἰωσήπου σφόδρα ἐλύπησε τὰ προειρημένα. καὶ διετίθησαν ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τινὶ, μέλλοντι τὰ σημαινόμενα διὰ τῶν ὀνειράτων ἀγαθὰ ἕξειν, ἀλλ' ἐκ ἀδελφῷ, καὶ ὧν συναπολαύσειν αὐτῷ εἰκὸς ἦν, κοινωνοὺς ὡς τῆς γενέσεως ὄντως καὶ τῆς εὐδαιμονίας ἐσομένους· ἀνελεῖν τε ᾠρμήκεσαν τὸ μειράκιον. καὶ ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν, ἐπεὶ τὰ τῆς συγκομιδῆς αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐπὶ Σικίμων τραπέντες· χώρα δ' ἐστὶν αὕτη βόσκειν ἀγαθὴ θρέμματα, καὶ νομὰς ἐκτρέφειν· αὐτόθι τῶν πα-

que magnitudinem praenunciare, et fratres quoque in eius potestate futuros, Iosepho quidem, ac si iis plane ignoratum esset somnium, nihil tale interpretati sunt; sed taciti precabantur ne quid horum, quae suspicati sunt, ei vnquam eueniret: eoque etiam maiore in eum odio exardere perseuerarunt.

3. Deus autem, aduersus eorum inuidiam contendens, alteram visionem Iosepho immittit priore multo magis mirabilem. Sol sibi visus est arripere lunam et reliquas stellas, ac in terram descendere, ipsumque adorare. Hanc visionem patri, etiam in praesentia fratrum, nihil ex iis mali suspicans, expossuit; obsecratque, vt quid sibi vellet, interpretari dignaretur. Ille vero somnio laetatur: eius enim praesagium mente colligens, et euentum sapienter coniiciens, gaudebat ob ingentia illi praenunciata. Nam felicitatem filio pollicitus est, tempusque concessu Dei venturum, quo à parentibus ac fratribus in honore esset, et veneratione dignus haberetur: solem quidem et lunam matri patrique comparans, quod altera quidem augeret omnia et aleret, alter vero formam rebus et vim caeteram impertiret; stellas vero fratribus, cum et ipsi vndecim essent sicut et stellae, tum à sole et luna vim suam habeant.

4. Et Iacobus quidem non inficete dedit visionis interpretationem: fratres vero Iosephi valde contristauit tale praesagium. Ac incitati sunt aduersus eum, veluti extraneum quempiam, bona somniis istis praenunciata habiturum; ac non fratrem, cum quo pariter omnibus fortunis fruituros esse verisimile erat, vt generis participes ita et felicitatis socios futuros: atque adolescentulum interimere in animum induxerunt. Cumque hoc consilium ratum habuissent, frumentis iam collectis, Sicima profecti (nam regio est pecoribus alendis optima et pascuis percommoda) illic greges curarunt, patrem

μνίων ἐπεμελῶντο, μὴ προδηλώσαντες τῷ πατρὶ τὴν ἐκείνου ἄφιξιν. ὁ δὲ ὑπὸ τῆς ἀγνοίας, καὶ τὸ μηδὲ ἀπὸ τῶν ποιμνίων πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαί τινα τῶν περὶ τῶν παίδων αὐτῷ τ' ἀληθὲς σημαίνειν δυνάμενον, σκυθρωπότερον τὴν περὶ αὐτῶν διάνοιαν λαμβάνων, καὶ περιδεὴς ὤν, πέμπει τὸν Ἰώσηπον εἰς τὰ ποίμνια μαθησόμενον τὰ περὶ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τί πράττοιεν σημανοῦντα.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Ἰώσηπος, ὕστως εἰς Αἴγυπτον πραθεὶς ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν διὰ τὸ πρὸς αὐτὸν μῖσος, καὶ γενόμενος ἐπίσημος ἐκεῖ καὶ λαμπρὸς τὰς ἀδελφὰς ἔχειν ὑποχειρίας.

Οἱ δὲ, τὸν ἀδελφὸν ὡς εἶδον πρὸς αὐτοὺς ἀφιγμένον, ἤθησαν μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐπ' οἰκείᾳ παρουσίᾳ, καὶ πατρὸς ἀπεσταλκότος, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἐχθρῷ, καὶ ταῖς χερσὶν αὐτῶν κατὰ θείαν βούλησιν παραδοθέντος· ἀναιρεῖν τε ἤδη, καὶ μὴ τὸν ἐν ποσὶν ὑπερβαλέσθαι καιρὸν, ὡρμήκεσαν. ὕτω δ' αὐτοὺς Ῥούβηλος ὁρῶν ἔχοντας ὁ πρεσβύτατος αὐτῶν, καὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν ὠμονοηκότας, ἐπειρᾶτο κατέχειν· ὑποδεικνὺς τὸ μέγεθος τοῦ τολμήματος, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ μῦσος. ὡς πονηρὸν μὲν καὶ Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις ἀνόσιον δοκοῦν, καὶ τὸ μὴ συγγενοῦς ἀνθρώπου χειρεργῆσαι φόνον, πολὺ μέντοι μιαρώτερον τὸ σφαγὴν ἀδελφοῦ δράσαντας ὀφθῆναι, ᾧ πατήρ τε ἀναιρεθέντι συναδικεῖται, καὶ μήτηρ εἰς πένθος καὶ παιδὸς ἀποστέρησιν, ἃ κατ' ἀνθρώπινον γινομένην νόμον, συγκαταστᾶται. τούτων δ' οὖν αὐτῶν αἰδῶ λαβόντας, καὶ τῷ λογισμῷ τί καὶ πείσονται τεθνηκότος αὐτοῖς παιδὸς ἀγαθοῦ καὶ νεωτάτου παραθεμένους, ἀποχέσθαι τοῦ τολμήματος παρεκάλει, καὶ τὸν Θεὸν δείσαντας, ὃς θεατὴς ἅμα καὶ μάρτυς ἤδη καὶ τῆς βουλῆς αὐτῶν τῆς ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν γεγενημένης. ἀποσάντας τῆς μὲν πράξεως ἀγαπήσειν, μετανοίᾳ καὶ τῷ σωφρονεῖν εἴξαντας· προελθόντας δ' ἐπὶ τοῦργον οὐκ ἔξειν ἣν οὐκ εἰσπράξαιτο τῆς ἀδελφοκτονίας δίκην, μιάναντας αὐτοῦ τὴν

non praemonentes quod iſtic abituri eſſent. Ille vero, quod hoc neſciret, et nemo ad eum à gregibus aduenire ret, qui certi aliquid de filiis nunciare potuit, triſti et ſolicito animo rem agitans, illiſque valde metuens, mittit Ioſephum ad greges cogniturum de fratribus, et quid agant renunciaturum.

CAP. III.

Quomodo Ioſephus à fratribus, quod eius odio flagrarent, in Ægyptum venditus, et clarus ibi factus et illuſtris, fratres in ſua poteſtate habuit.

ILli autem, vt fratrem ad ſe venientem conſpexerunt, grauiſi ſunt, non quaſi ob aduentum familiaris alicuius et à patre miſſi, ſed tanquam inimici, et in manus ſuas Dei voluntate traditi: ac confeſtim, et ne occaſionem ex manibus elabi ſinant, ad illum perimendum ſeſe expediunt. Rubelus vero, inter iſtos natu maximus, cum eos ita ſe habere vidiſſet, ſuperque ea re conſentientes, tentabat eorum impetum continere: oſtendens facinus fore audaciſſimum ſimul ac ſceleſtiſſimum. Vt nefarium quidem et Deo viſum iri, et hominibus flagitioſum, etiam non conſanguinei caedem perpetrare; multo autem ſceleſtius fratris necis reos deprehendi; quo ſublato etiam in patrem redundaret iniuria, materque in luctum et orbitatem, non ex lege mortalitatis illatam, coniiceretur. Igitur vt ipſos reueriti, reputanteſque ſecum quantum perpeſſuri eſſent, filio cum optimo tum natu minimo eis erepto, incoepto deſiſterent tam audaci, obſecrabat; etiam prae timore Dei, qui ſpectator ac teſtis foret conſilii contra fratrem initi. Si quidem à facinore abſtinerent, fore vt Deus illos amaret, ad poenitentiam ſanamque mentem adductos: ſin pergerent ad opus, nullas eſſe poenas quas ab eis ob fratris caedem non repeteret; vt qui prouidentiam eius vbique praſentem violaſſent, cui nihil latere poteſt, ſiue in

πανταχῆ παρῆσαν πρόνοιαν, καὶ μήτε τῶν ἐπ' ἐρημείαις πραττομένων ὑστερῆσαν, μήτε τῶν κατὰ τὰς πόλεις. ὅπου γὰρ ἂν ἄνθρωπος ᾖ, χρὴ δοκεῖν ἐνταῦθα παρεῖναι καὶ τὸν Θεόν. τό τε συνειδὸς αὐτὺς τὸ ἴδιον ἔξειν ἐχθρὸν ἐπὶ τοῖς τολμηθεῖσιν ἔλεγεν· ὃ μήτε τοῖς ἀγαθὸν αὐτὸ ἔχουσι, μήτε τοιοῦτον ὁποῖον αὐτοῖς συνοικήσει τὸν ἀδελφὸν ἀνελοῦσιν, ἐστὶν ἀποδρᾶσαι. προσετίθει δὲ καὶ ταῦτα τοῖς προειρημένοις, ὡς ἀδελφὸν μὲν ἀδικήσαντα κτείνειν ὅσιον· καλὸν δὲ καὶ τὸ μὴ μνησικακεῖν τοῖς ὕστω φίλοις, ὑπὲρ ὧν ἁμαρτάνειν ἔδοξαν. Ἰώσηπον δὲ μὲν πονηρὸν εἰς αὐτὺς γεγενημένον διαφθερῆσιν· ᾧ καὶ τὸ τῆς ἡλικίας ἀσθενὲς ἔλεον μᾶλλον καὶ τὴν παρ' αὐτῶν ἐρανίζεσθαι κηδεμονίαν. ἥ τε αἰτία τῆς ἀναιρέσεως πολὺ χεῖρω τὴν πρᾶξιν αὐτῶν τίθησι· διὰ φθόνον τῶν τε ἐσομένων ἀγαθῶν αὐτῷ τῇ ζῆν ἐξαγαγεῖν διεγνωκότων, ὧν τὸ ἴσον ἀπολαύσασι κοινωνοῦντες αὐτῷ τῆς μετουσίας, οὐκ ἀλλοτρίων ὄντων ἀλλ' οἰκείων. ἴδια γὰρ ἦν αὐτῶν ὑπολαμβάνειν, ὅσα Θεὸς Ἰωσήπῳ δώσει· προσήκειν οὖν τὴν ὀργὴν καὶ διὰ τοῦτο αὐτὺς καλῶς ἔχειν χαλεπωτέραν ἔσεσθαι νομίζειν, εἰ τὸν ὑπ' αὐτῆ τῇ Θεῷ κεκριμένον τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν ἄξιον ἀποκτείναντες, ἀφαιρήσονται τὸν Θεὸν ᾧ ταῦτα χαρίσεται.

β'. Καὶ ὁ μὲν Ῥάβηλος ταῦτα λέγων, καὶ πρὸς τούτοις ἔτι πλείω καὶ δεόμενος, ἐπειρᾶτο τῆς ἀδελφοκτονίας αὐτὺς ἀποτρέπειν. ἐπεὶ δ' ἀδὲν μετριωτέρους ὑπὸ τῶν λόγων ἑώρα γεγενημένους, ἀλλὰ σπεύδοντας ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν, συνεβούλευε τὸ κακὸν αὐτὺς ἐπιεικέστερον ποιῆσαι τῷ τρόπῳ τῆς ἀναιρέσεως. καὶ γὰρ ἀμυνομένους παρήνεσε τὸ πρῶτον, πεπεῖσθαι λέγων αὐτύς. ἐπεὶ δ' ἐκράτησαν ὡς τ' ἀνελεῖν τὸν ἀδελφὸν, οὐκ ἔσεσθαι σφόδρα κακὺς οἷς νῦν παραινεῖ πειθόντας ἔλεγεν. ἐν γὰρ τούτοις εἶναι καὶ τὸ ἔργον, ἐφ' ὃ σπεύδουσιν· ἃ μέντοι τοιοῦτον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀπόροις κυφότερον· ἠξίει γὰρ αὐτὺς αὐτόχειρας μὲν μὴ γενέσθαι τἀδελφῦ· ῥίψαντας δὲ εἰς τὸν παρακείμενον λάκκον ὕστως ἀποθανεῖν ἐᾶσαι, καὶ τό γε μιανθῆναι τὰς χεῖρας αὐτὺς κερδαίνειν. συναινεσάντων δὲ τούτοις

ſolitudine peragatur, ſiue in vrbium frequentia. Vbicunque enim eſt homo, exiſtimandum ibi Deum quoque adeſſe. Quin et propriam conſcientiam, ſi hoc ipſum patrare auderent, ſibimet aduerſaturam eſſe aiebat: quam nemo poteſt fugere, ſiue bonam conſeruare ſtudeat, ſiue talem nactus fuerit, qualis ipſos inſectatura eſt, ſi fratrem interfecerint. Inſuper autem haec praedictis adiiciebat, nefas eſſe cuiquam fratrem, licet iniuſtum, interimere: ſatius vero eſſe ita amicos non vlciſci et perſequi, ſi quid peccaſſe videantur. Ioſephum vero, qui nequaquam maliguus in ipſos exſtiterit, occiderent: cuius aetas tenera miſericordiam potius commoueret, curamque ab iis et tutelam impetraret. Cauſa etiam caedis plurimum auget facti huius indignitatem, quod ob inuidiam futurae eius felicitatis vitam ei adimere ſtatuerint, qua ex aequo fruituri erant conſortionem cum illo habentes ſociabilem, vtpote qui non alieni eſſent ſed cognatione coniuncti. Debere enim exiſtimare ipſorum eſſe quicquid Ioſepho largietur Deus: ac proinde par eſſe vt cogitarent, iracundiam coeleſtem grauius illis incubituram, ſi eum perimendo, qui ab ipſo Deo omni bona fortuna dignus eſt habitus, hunc ipſum Deo auferrent, quem tanta cumulaturus eſt felicitate.

2. Ac Rubelus quidem haec dicens, praetereaque pluribus etiam illos obſecrans, conabatur eos à fratricidio abſterrere. Poſtquam autem ipſos nihilo placatiores factos viderat, ſed in eo eſſe vt ad caedem properarent; conſilium dedit vt ſaltem necis modo malum paulum mitigarent. Vltionem etenim meditantes primum admonuit, vt oratione flecterentur. Cum vero praeualuiſſent vt fratrem tollerent, dicebat fore vt leviori peccato tenerentur, ſi in iis ad quae iam hortatur ſibimet pareant. Sic enim finem ſuum, ad quem feſtinant, conſequuturos eſſe; ſed alio modo, ac (vt in dubiis licet coniicere) minus odioſo. Nam obteſtatus eſt ipſos, ne ſuas ipſi manus fratri iniicerent, ſed in proximum puteum coniectum illic emori ſinerent, at-

τῶν νεανίσκων, παραλαβὼν Ῥούβηλος τὸ μειράκιον καὶ καλωδίῳ ἐκδήσας, ἠρέμα καθίμησεν εἰς τὸν λάκκον· καὶ γὰρ ἱκανῶς ἄνυδρος ἦν· καὶ ὁ μὲν, τοῦτο ποιήσας, ἀπαλλάσσεται κατὰ ζήτησιν χωρίων πρὸς νομὰς ἐπιτηδείων.

γ'. Ἰούδας δὲ, καὶ αὐτὸς ὢν τῶν Ἰακώβου παίδων, ἐμπόρους ἰδὼν Ἀραβας τοὺς Ἰσμαηλιτῶν γένους, ἀρώματα καὶ Σύρα Φοινίκια κομίζοντας Αἰγυπτίοις ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν Ῥουβήλου τοῖς ἀδελφοῖς συνεβούλευσεν ἀνιμήσασι τὸν Ἰώσηπον ἀπεμπολῆσαι τοῖς Ἀραψίν· ἐκεῖνόν τε γὰρ ὅτι πορρωτάτω γενόμενον, κἂν τεθνήξεσθαι παρὰ τοῖς ξένοις, αὐτούς τε τοῦ μιάσματος οὕτως ἀπαλλαγήσεσθαι. δόξαν οὖν τοῦτο, τοῖς ἐμπόροις ἀποδίδονται τὸν Ἰώσηπον ἀνελκύσαντες ἐκ τοῦ λάκκου μνῶν εἴκοσιν, ἑπταικαίδεκα ἐτῶν γεγονότα. Ῥούβηλος δὲ, νύκτωρ ἐπὶ τὸν λάκκον ἐλθὼν, σῶσαι τὰς ἀδελφὰς λαθὼν τὸν Ἰώσηπον ἐγνώκει. καὶ ὡς ἀνακαλυμένῳ μὴ ὑπήκουσε· δείσας μὴ ἐφθάρκασιν αὐτὸν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν αὐτοῦ, κατεμέμφετο τοὺς ἀδελφούς. τῶν δὲ τὸ πραχθὲν αὐτῷ φρασάντων, παύεται τοῦ πένθους Ῥούβηλος.

δ'. Ὡς δὲ ταῦτα περὶ τὸν Ἰώσηπον τοῖς ἀδελφοῖς ἐπέπρακτο· τί ποιήσαντες ἂν ἔξω τῆς ὑπονοίας παρὰ τῷ πατρὶ γενηθεῖεν, ἐζήτουν. καὶ δὴ τὸν χιτωνίσκον, ὃν ἀφῖκτο μὴ πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰώσηπος ἐνδεδυμένος, περιῤῥήκνυσαν δ' αὐτὸν ὅτε καθίσαν εἰς τὸν λάκκον· ἔδοξεν αὐτοῖς διασπαράξασιν αἵματι τράγων μολύναι· καὶ τῷ πατρὶ δείξαι φέροντας, ὡς ἂν ὑπὸ θηρίων αὐτῷ φανείη διεφθαρμένος. καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ἦκον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ἤδη τῶν περὶ τὸν υἱὸν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων. ἔλεγον δὲ τὸν μὲν Ἰώσηπον ὅτ' ἰδεῖν, ὅθ' ἡ κέχρηται συμφορᾷ μεμαθηκέναι· χιτῶνα δὲ τοῦτον εὑρεῖν ἡμαγμένον καὶ λελακισμένον. ὅθεν αὐτοῖς ὑπόνοιαν εἶναι, περιπεσόντα θηρίοις αὐτὸν ἀπολωλέναι. εἶγε τοῦτον ἐνδεδυμένος οἴκοθεν ἐξῆλθ. Ἰάκωβος δὲ ἐπὶ κυφοτέραις ἢ ἐλπίσιν, ὡς ἠνδραποδισμένῳ δηθεν αὐτῷ τοῦ παιδὸς, τοῦτον

que ita pollutas manus lucrifacerent. Cum autem hisce assensum dediſſent iuuenes, Rubelus, puerum abducens, et funę religans, leniter eum in puteum demisit; erat enim bene siccus. Et ille quidem, hoc facto, abiit pascua commoda quaesiturus.

3. Iudas autem, qui et ipse vnus e Iacobi filiis, conspicatus mercatore Arabas generis Ismaëlitici, aromata et Syras merces deferentes ad Ægyptios e terra Galadena, post discessum Rubeli consilium dedit fratribus, vt Iosephum extrahentes venderent eum Arabibus. Nam etiamsi et illum, quam longissime ablegatum, apud exteros mori contigerit, fore tamen vt hoc pacto semet sceleris puros conseruarent. Hoc igitur cum placuisset consilium, Iosephum ex puteo receptum viginti minis vendunt mercatoribus, annos septendecim natum. Rubelus autem, nocte ad puteum veniens, insciis fratribus Iosephum seruare secum statuit. Ac dum inclamanti non responderet, ille, suspicatus post discessum suum interemptum esse, fratres incusabat. Cum vero rem gestam ei enarrassent, lugere desiit.

4. Vt primum vero haec in Iosephum a fratribus perpetrata essent, consultare cœperunt quid demum agerent; vt patris suspicionem euitare possent. Placuit igitur tunicam, qua quidem indutus Iosephus ad eos venerat, (nam ipsam ei demisso in puteum detraxerant) discerptam sanguine hircino fœdare; atque ita patri allatam ostendere, vt ei videretur filius a feris deuoratus. Atque hoc facto venerunt ad senem, cum iam aliquid de filio resciuisset. Aiebant autem Iosephum quidem neque vidisse se, neque scire quid illi euenerit, tunicam tamen istam cruentatam et laceram inuenisse. vnde et illis creuit suspicio, belluarum incursu mortem oppetiisse, si ea indutus domo exiuerit. Iacobus autem cum exiguam spem habuisset, fore scilicet vt aliquo captiuus abduceretur puer, ab hac quidem cogitatione

μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίστιν δ' αὐτοῦ τῆς τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών· καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τὰς ἀδελφάς· ὡς ἐπὶ νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἔτως διέκειτο ἐπὶ τῷ μειρακίῳ πενθῶν. καὶ ὡς ἐνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τῆς ἐξ ἄλλων παραμυθίας ἐρημένος, ἔτως ἦν παρὰ τὸν κακῶν, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτῶν ῥᾴονα γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν.

ΚΕΦ. δ'.

Τῆς Ἰωσήπου ἀγνοίας τὸ ἐπιφανές.

Ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος Πετεφρὴς, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ἐπὶ τῶν Φαραώθ μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἁπάσῃ τιμῇ· παιδείαν δὲ τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ἐπὶ δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγχειρίζει τε τὴν τῶν κατὰ τὸν οἶκον αὐτῷ πρόνοιαν. ὁ δὲ τούτων τε ἀπέλαυε, καὶ τὴν ἀρετὴν, ἥτις ἦν περὶ αὐτὸν, οὐδ' ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν· ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπραγίας τὰς κατὰ καιρὸν μόνον ἡμερωμένον.

β'. Τῆς γὰρ τοῦ δεσπότου γυναικὸς, διά τε τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν περὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ δεξιότητα, ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησάμενον τὸ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆναι· καὶ πρὸς τὸ ᾠήμα τῆς τότε δουλείας, ἀλλ' ὃ πρὸς τὸν τρόπον εἰφορώσης, τὸν καὶ παρὰ τὴν μεταβολὴν παραμένοντα· τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφερούσης περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ὃ κρίνας ὅσιον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ διδόναι χάριν, ἐν ᾗ τῷ πριαμένῳ καὶ τοσαύτης

discessit. At manifestum necis indicium tunicam ratus (agnoscebat enim eam esse qua indutum ad fratres miserat) postea ita se habuit, adolescentem lugendo, quasi interiisset. Atque tam male erat illi, ac si vnius pater extitisset, et aliorum consolatione priuatus; etiam, priusquam cum fratribus colloqueretur, Iosephum à feris discerptum periisse coniiciens. Sedebat autem sacco amictus et dolore oppressus, vt neque filii consolando quicquam proficerent, neque ipse luctum lassitudine remitteret.

CAP. IV.

Insignis Iosephi continentia.

Iosephum autem venditum à mercatoribus cum emisset Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaothis regis coquis praerat, eum summo in honore habuit. Nam et disciplinis liberalibus eum instituendum curauit, et victu meliore, quam pro seruili conditione, vti permisit, eumque suae domui praefecit. Is vero hisce fruebatur, non tamen virtutem, qua praeditus erat, propter hanc sui status mutationem deseruit: sed ostendit prudentiam difficillima quaeque in vita posse superare, si quibus adsit pura et infucata, nec ad praesentem tantum felicitatem accommodata.

2. Cum enim vxor herilis, cum ob formae elegantiam tum ob dexteritatem eius in rebus agendis, amore eius incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore vt facilius ad amplexus alliceretur, in parte felicitatis positum, quod hera illum peteret, (nam ad habitum seruilem praesentis, non ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat) adeoque suum, quo flagrabat, ei prodideret desiderium, et sermones fereret de concubitu, ille preces eius repulit, nefas esse ducens tali eam re impertire, quae illi, qui eum emerat et tanto dignus erat honore, in iniuriam cederet et contumeliam.

μὲν ἀφίησι τὸν λογισμόν. πίστιν δ' αὐτοῦ τῆς τελευτῆς ἐναργῆ τὸν χιτῶνα ὑπολαβών· καὶ γὰρ ἐγνώρισεν ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἐνδεδυμένον ἐκπέμποι πρὸς τὰς ἀδελφάς· ὡς ἐπὶ νεκρῷ τὸ λοιπὸν ἔτως διέκειτο ἐπὶ τῷ μειρακίῳ πενθῶν. καὶ ὡς ἐνὸς πατὴρ ὢν, καὶ τῆς ἐξ ἄλλων παραμυθίας ἐστερημένος, ἔτως ἦν παρὰ τὸν κακῶν, πρὶν ἢ τοῖς ἀδελφοῖς συμβαλεῖν, εἰκάζων ὑπὸ θηρίων Ἰώσηπον ἀφανῆ γεγονέναι. ἐκαθέζετο δὲ σακκίον ἐξαψάμενος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς, ὡς μήτε ὑπὸ παίδων παρηγορούντων αὐτῶν ῥᾴονα γενέσθαι, μήτε κάμνοντα τοῖς πόνοις ἀπαγορεύειν.

ΚΕΦ. δ'.

Τῆς Ἰωσήπου ἀγνοίας τὸ ἐπιφανές.

Ἰώσηπον δὲ, πωλούμενον ὑπὸ τῶν ἐμπόρων, ὠνησάμενος Πετεφρὴς, ἀνὴρ Αἰγύπτιος, ἐπὶ τῶν Φαραώθ μαγείρων τοῦ βασιλέως, εἶχεν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ· παιδείαν δὲ τὴν ἐλευθέριον ἐπαίδευε, καὶ διαίτῃ χρήσασθαι κρείττονι τῆς ἐπὶ δούλῳ τύχης ἐπέτρεπεν· ἐγχειρίζει τε τὴν τῶν κατὰ τὸν οἶκον αὐτῷ πρόνοιαν. ὁ δὲ τούτων τε ἀπέλαυε, καὶ τὴν ἀρετὴν, ἥτις ἦν περὶ αὐτὸν, οὐδ' ὑπὸ τῆς μεταβολῆς ἐγκατέλειπεν· ἀλλὰ διέδειξε τὸ φρόνημα κρατῶν τῶν ἐν τῷ βίῳ δυσκόλων δυνάμενον, οἷς ἂν παρῇ γνησίως, καὶ μὴ πρὸς τὰς εὐπραγίας τὰς κατὰ καιρὸν μόνον ἡμερωμένον.

β'. Τῆς γὰρ τοῦ δεσπότου γυναικὸς, διά τε τὴν εὐμορφίαν καὶ τὴν περὶ τὰς πράξεις αὐτοῦ δεξιότητα, ἐρωτικῶς διατεθείσης, καὶ νομιζούσης, εἰ ποιήσειεν αὐτῷ τοῦτο φανερὸν, ῥᾳδίως πείσειν αὐτὸν εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν, εὐτύχημα ἡγησάμενον τὸ τὴν δέσποιναν αὐτοῦ δεηθῆναι· καὶ πρὸς τὸ χρῆμα τῆς τότε δουλείας, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸν τρόπον εὐφορώτης, τὸν καὶ παρὰ τὴν μεταβολὴν παραμένοντα· τήν τε ἐπιθυμίαν αὐτῷ ποιησάσης καταφανῆ, καὶ λόγους προσφορὰς περὶ μίξεως, παρέπεμπε τὴν ἀξίωσιν, ἃ κρίνας ὅσιον εἶναι τοιαύτην αὐτῇ διδόναι χάριν, ἐν ᾗ τῷ περιαμένῳ καὶ τοσαύτη

discessit. At manifestum necis indicium tunicam ratus (agnoscebat enim eam esse qua indutum ad fratres miserat) postea ita se habuit, adolescentem lugendo, quasi interiisset. Atque tam male erat illi, ac si vnius pater exstitisset, et aliorum consolatione priuatus; etiam, priusquam cum fratribus colloqueretur, Iosephum à feris discerptum periisse coniiciens. Sedebat autem sacco amictus et dolore oppressus, vt neque filii consolando quicquam proficerent, neque ipse luctum lassitudine remitteret.

CAP. IV.

Insignis Iosephi continentia.

Iosephum autem venditum à mercatoribus cum emisset Petephres, vir Ægyptius, qui Pharaothis regis coquis praeerat, eum summo in honore habuit. Nam et disciplinis liberalibus eum instituendum curauit, et victu meliore, quam pro seruili conditione, vti permissi, eumque suae domui praefecit. Is vero hisce fruebatur, non tamen virtutem, qua praeditus erat, propter hanc sui status mutationem deseruit: sed ostendit prudentiam difficillima quaeque in vita posse superare, si quibus adsit pura et infucata, nec ad praesentem tantum felicitatem accommodata.

2. Cum enim vxor herilis, cum ob formae elegantiam tum ob dexteritatem eius in rebus agendis, amore eius incensa, ac putaret, si hoc ei aperiret, fore vt facilius ad amplexus alliceretur, in parte felicitatis positura quod hera illum peteret, (nam ad habitum seruitutis praesentis, non ad mores, qui statu etiam mutato permanerent, respiciebat) adeoque suum, quo flagrabat, ei proderet desiderium, et sermones fereret de concubitu, ille preces eius repulit, nefas esse ducens tali eam gratia impertire, quae illi, qui eum emerat et tanto dignatus erat honore, in iniuriam caderet et contumeliam.

ἠξιωκότος τιμῆς ἀδικίαν συνέβαινεν εἶναι καὶ ὕβριν. ἀλλὰ κρατεῖν τε τῶ πάθους κἀκείνην παρεκάλει, τὴν ἀπόγνωσιν τῆ τεύξεσθαι τῆς ἐπιθυμίας προβαλλόμενος· ἐλήσεσθαι γάρ τε αὐτῆ τοῦτο μὴ παρούσης ἐλπίδος· αὐτός τε πάντα μᾶλλον ὑπομένειν ἔλεγεν, ἢ πρὸς τοῦτο καταπειθὴς ἔσεσθαι· καὶ γὰρ εἰ τῆ δεσποίνη δοῦλον ὄντα δεῖ ποιεῖν μηδὲν ἐναντίον, ἢ πρὸς τὰ τοιαῦτα τῶν προσταγμάτων ἀντιλογία πολλὴν ἂν ἔχοι παραίτησιν. τῆς δ' ἔτι μᾶλλον ἐπέτεινε τὸν ἔρωτα, τὸ μὴ προσδοκώσῃ τὸν Ἰώσηπον ἀντιχεῖν. καὶ δεινῶς ὑπὸ τοῦ κακοῦ πολιορκουμένη, δευτέρα πάλιν πεῖρα προεθυμεῖτο κατεργάσασθαι.

γ'. Δημοτελοῦς οὖν ἑορτῆς ἐπισάσης, καθ' ἣν εἰς τὴν πανήγυριν καὶ γυναιξὶ Φοιτᾶν νόμιμον ἦν· σκήπτεται νόσον πρὸς τὸν ἄνδρα, θηρωμένη μόνωσιν καὶ σχολὴν εἰς τὸ δεηθῆναι τοῦ Ἰωσήπου. καὶ γενομένης αὐτῆ ταύτης, λιπαρεστέρους ἔτι τῶν πρώτων αὐτῶ προσηνέγκατο λόγους. ὡς καλῶς μὲν εἶχεν αὐτῷ μετὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς δέησιν εἶξαι, καὶ μηδὲν ἀντειρηκέναι· κατά τε τὴν τῆς παρακαλέσης ἐντροπὴν καὶ τὴν τοῦ πάθους ὑπερβολήν, ὑφ' ᾧ βιαθεὶη δεσποινα ὅσα τῆ κατ' αὐτὴν ἀξιώματος ταπεινοτέρα γενέσθαι. φρονήσει τε καὶ νῦν ἄμεινον ἐνδοὺς, καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς παρελθοῦσιν ἄγνωμον διορθώσεται. εἴ τε γὰρ δευτέραν δέησιν ἐξεδέχετο, ταύτην γεγονέναι καὶ μετὰ πλείονος σπουδῆς· νόσον τε γὰρ προφασίσασθαι, καὶ τὴς ἑορτῆς καὶ τῆς πανηγύρεως τὴν πρὸς αὐτὸν ὁμιλίαν προτιμῆσαι. εἴ τε τοῖς πρώτοις ὑπὸ ἀπιστίας ἀντέκρουσε λογισμοῖς, τοῦ μηδὲ μίαν κακουργίαν εἶναι κρίνειν σύμβολον, τὸ τοῖς αὐτοῖς ἐπιμένειν. προσδοκᾶν τε τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὄνησιν, ὧν ἤδη μετέχειν, προσθέμενον αὐτῆς τῷ ἔρωτι, καὶ μειζόνων ἀπολαύειν, ὑπήκοον γενόμενον· ἄμεινον δὲ καὶ μῖσος παρ' αὐτῆς, ἀποσφαλέντα τὴν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ χαρίζεσθαι τῆ δεσποίνη τὴν τῆς σωφροσύνης δόξαν ἐπιπροσθεν θέμενον. εἰ γὰρ αὐτὸν τοῦτο ὠφελήσειν, τρεπτὸς εἰς κατηγορίαν αὐτοῦ, καὶ καταψευσαμένης πεῖραν ἐπὶ τὰνδρί· προσέξειν δὲ μᾶλλον τοῖς αὐτῆς λόγοις Πετε-

Quin et ipſam admonebat vt cupiditatem reprimeret, deſperationem illi iniiciens optatis potiundi, (ſic enim fore vt ei ſedaretur impetus, cum omni de ſpe decideret) ſibique conſtitutum eſſe dicebat prius omnia extrema pati, quam ei hac in re obſequi. Quamuis enim et herae aduerſari ſeruum non deceat, huiuſmodi tamen mandatis non obedire multum habeat excuſationis. Illius autem amorem magis accendebat, quod nihil tale exſpectanti reſtiterit Ioſephus. Et quum grauiter à malo premeretur, altero tentamine illum expugnare ſtatuit.

3. Cum igitur publicum feſtum inſtaret, cuius celebritatem feminas quoque frequentare mos erat, aegritudinem cauſſatur apud maritum, captans ſolitudinem et otium ad Ioſephum exorandum. Quod cum nacta eſſet, blando magis ſermone quam antea eum aggreditur. Vt ſatius quidem fuerit eum primis ceſſiſſe precibus, neque aliquid contradixiſſe; et propter reuerentiam compellantis, et affectus vehementiam, qui cogeret eam, quae hera ſit, ſua dignitate humiliorem ſe gerere. Nunc autem prudentiae magis conuenienter agendo, quicquid prius deſipuerit licebit emendare. Siue enim ſecundas preces deſideraret, has adeſſe et cum maiori ſtudio: ſe enim aegritudinem ſimulaſſe, atque feſto et celebritati ipſius conſuetudinem praetuliſſe. Siue prioribus ob diffidentiam repugnaſſet ſermonibus, indicio eſſe crederet, nullam latuiſſe fraudis indignitatem, quod in eadem voluntate perſtaret. Quare et praeſentium bonorum emolumentis frui exſpectaret, quorum iam particeps erat, ſi eius deſiderio annueret, et maiora etiam conſequuturum, ſi ſuae morem gereret voluntati: vltionem autem et odium ab illa, ſi petitionem repudiaret, et caſtitatis exiſtimationem mallet illibatam ſeruare, quam herae gratificari. Eam enim ipſi aequaquam prodeſſe, ſi ei accuſationem inſtrueret, et ſe ab illo tentatam eſſe ad maritum mentiretur: magis enim

φρὴν, ἢ τοῖς ἐκείνῳ, κἂν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τῆς ἀληθείας φέρονται.

δ'. Ταῦτα λεγούσης τῆς γυναικὸς καὶ δακρυούσης, ὅτε οἶκτος αὐτὸν μὴ σωφρονεῖν ἔπεισεν, ἢ τ' ἀνάγκασε φόβος· ἀλλὰ ταῖς δεήσεσιν ἀντέσχεν, καὶ ταῖς ἀπειλαῖς οὐκ ἐνδέδωκε, δείσας παθεῖν ἀδίκως, καὶ ὑπομένειν τι τῶν χαλεπωτέρων εἵλετο μᾶλλον ἢ τῶν παρόντων ἀπολαύειν, χαρισάμενος ἐφ' οἷς ἂν αὐτῷ συνήδει δικαίως ἀπολυμένῳ. γάμε τε αὐτὴν ὑπεμίμνησκε, καὶ τῆς πρὸς τὸν ἄνδρα συμβιώσεως, καὶ τούτοις τὸ πλέον νέμειν, ἢ τῇ προσκαίρῳ τῆς ἐπιθυμίας ἡδονῇ παρεκάλει· τῆς δὲ μὲν καὶ μετάνοιαν ἐξούσης αὖθις ἐπ' ὀδύνῃ γενησομένην, οὐκ ἐπὶ διορθώσει τῶν ἡμαρτημένων, καὶ φόβον τοῦ κατάφωρον γενέσθαι, ἀλλὰ χάριν τῇ λαθεῖν ἀγνοουμένῃ τῇ κακῇ· τῆς δὲ πρὸς τὸν ἄνδρα κοινωνίας ἀπόλαυσιν ἐχούσης ἀκίνδυνον, καὶ προσέτι πολλὴν ἔλεγε τὴν ἀπὸ τῆ συνειδότος καὶ πρὸς τὸν Θεὸν παῤῥησίαν καὶ πρὸς ἀνθρώπους, καὶ ὡς αὐτοῦ μᾶλλον δεσπόσῃ μείνασα καθαρὰ, καὶ δεσποίνης ἐξουσία χρήσηται πρὸς αὐτὸν, ἀλλὰ ὑ συνεξαμαρτάνοντος αἰδοῖ. πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι θαῤῥεῖν ἐπὶ γινωσκομένοις τοῖς εὖ βεβιωμένοις, ἢ ἐπὶ λανθανούσῃ κακοπραγίᾳ.

ε'. Ταῦτα λέγων καὶ ἔτι πλείω τούτοις ὅμοια, τὴν τῆς γυναικὸς ὁρμὴν ἐπιχεῖν ἐπειρᾶτο, καὶ τὸ πάθος αὐτῆς εἰς λογισμὸν ἐπιστρέφειν. ἡ δὲ βιαιότερον ἐχρῆτο τῇ σπουδῇ· καὶ ἐπιβαλοῦσα τὰς χεῖρας, ἀναγκάζειν, ἀπογυμνοῦσα τοῦ πείθειν, ἤθελεν. ὡς δὲ ἐξέφυγεν ὑπ' ὀργῆς ὁ Ἰώσηπος προσκαταλιπὼν καὶ τὸ ἱμάτιον κατεχούσης· καὶ γὰρ αὐτὸ αὐτῇ μεθεὶς ἐξεπήδησε τοῦ δωματίου· περιδεὴς γενομένη μὴ κατείπῃ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ τῆς ὕβρεως περιαλγὴς ἔχουσα, φθάσαι καταψεύσασθαι πρὸς τὸν Πετεφρῆν ἔγνω τοῦ Ἰωσήπου· καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τιμωρῆσαι μὲν αὐτῇ δεινῶς ὑπερφανησμένῃ. προλαβεῖν δὲ τὴν διαβολὴν, σοφὸν ἅμα καὶ γυναικεῖον ἡγήσατο. καὶ καθῆστο μὲν κατηφὴς καὶ συγκεχυμένη· τὴν ἐπὶ τῷ διαμαρτεῖν τῆς ἐπιθυμίας λύπην,

Petephren ſuis ſermonibus fidem habiturum eſſe, quam illius, veritati licet maxime conſentanea proferat.

4. Haec loquente muliere et illacrymante, neque miſericordia eum recedere a caſtitate ſuaſit, neque metus coëgit: ſed precibus reſtitit, miniſque non conceſſit, veritus ne quid mali ageret; malens acerbiſſima quaeque ſufferre, quam praeſentibus acquieſcere, tale quicquam in mulieris gratiam perpetrando, ob quod ſibi conſcius erat ſe iuſte eſſe periturum. Ipſam quoque nuptiarum monuit, iuriſque coniugalis et conſuetudinis; obſecrans vt his plus daret quàm momentaneae libidini explendae: cum haec quidem paritura ſit poenitentiam, quae ei cedet in dolorem, non in delictorum emendationem, ac praeterea metum ne deprehendatur, beneficium vero ſolum ſi lateat peccato ignorato: mariti vero licere congreſſu frui ſine periculo; inſuper et magnam, dicebat, habituram eſſe conſcientiae fiduciam tam apud Deum quam homines; magiſque ipſi dominaturam dum impolluta maneat, et potiori herae iure in ipſum vſuram, quam ſi pudore teneretur ex peccati ſocietate. Nam longe praeſtat manifeſtis fidere quae ex recta viuendi norma fiunt, quam latenti delicto.

5. Haec atque plura hiſce ſimilia loquutus, mulieris impetum cohibere tentabat, eamque a praua affectione ad rationis arbitrium reuocare. At illa vehementius inſtabat, iniectiſque manibus, cum de perſuaſione deſperaret, vi ſubigere voluit. Vt vero illam iratus fugiſſet Ioſephus, veſte prius relicta quam ipſa prehenderat, (nam et iſtam ei cedens e cubiculo proſiluit) illa veriti ne marito ſuo rem renunciaret, atque ob contumeliam magno dolore affecta, in animum induxit vt Ioſephum prior falſo ad Petephren deferret; atque hoc pacto vlciſceretur, grauiter contempta, iniuriam ſibi facta. Nam prudentis eſſe, atque mulierem decere ratus eſt, vt accuſationem praeoccuparet. Ac moeſta quidem ſedebat et confuſa; dolorem ex tentata pudicitia

ὡς ἐπὶ πεῖρα διαφθορᾶς πλασαμένη μετ' ὀργῆς. ἐλθόντι δὲ τἀνδρὶ, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ταραχθέντι, καὶ πυθανομένῳ τὴν αἰτίαν, τῆς κατηγορίας τῆς Ἰωσήπου κατήρξατο "καὶ τεθναίης, εἶπεν, ἄνερ, ἢ πονηρὸν δῶλον, ὅστις τὴν μνᾶσαν "τὴν σὴν ἐθελήσαντα, κόλασαν. ὃς ἔθ' οἷος ὢν εἰς τὸν ἡμέ- "τερον οἶκον ἀφῖκται μνηθεὶς ἐσωφρόνησεν, ἔθ' ὅσων ἐκ τῆς "σῆς χρηστότητος ἔτυχεν, ἀλλ' ἀχάριστος ὢν ἃν εἰ μὴ πάντα "παρεῖχεν αὐτὸν ἀγαθὸν εἰς ἡμᾶς, ἐπεβούλευσε γῆσαι "γάμον τὸν σὸν, καὶ ταῦτ' ἐν ἑορτῇ, τὴν σὴν ἀπουσίαν φα- "ραφυλάξας, ὡς ὅσα καὶ μύστριος ἐδόκει πρότερον, διὰ τὸν "ἐκ σοῦ φόβον ἠρέμει, καὶ οὐχὶ φύσει χρηστὸς ἦν. τοιοῦτον "δ' ἄρα τὸ παρ' ἀξίαν αὐτὸν καὶ παρ' ἐλπίδας εἰς τιμὴν "παρελθεῖν ἐποίησεν, ὡς δέον ᾧ τὴν τῆς κτήσεως τῆς σῆς "πίστιν καὶ τὴν οἰκονομίαν λαβεῖν ἐξεγένετο, καὶ τῶν πρεσ- "βυτέρων οἰκετῶν προτιμηθῆναι, τούτῳ καὶ τῆς σῆς ψαύειν "γυναικός". παυσαμένη δὲ τῶν λόγων, ἐπεδείκνυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· ὡς ὅτ' ἐπεχείρει βιᾶσθαι καταλιπόντος αὐτό. Πετεφρὴς δὲ μήτε δακρυούσῃ τῇ γυναικὶ, μήθ' οἷς ἔλεγε καὶ εἶδεν ἀπιστεῖν ἔχων, τῷ τε πρὸς αὐτὴν ἔρωτι πλέον νέμων, ἐπὶ μὲν τὴν τῆς ἀληθείας ἐξέτασιν οὐκ ἐτρέπετο. δοὺς δὲ σωφρονεῖν τῇ γυναικὶ, πονηρὸν δὲ εἶναι κατακρίνας τὸν Ἰώσηπον, τὸν μὲν εἰς τὴν τῶν κακούργων εἱρκτὴν ἐνέβαλεν· ἐπὶ δὲ τῇ γυναικὶ καὶ μᾶλλον ἐφρόνει, κοσμιότητα καὶ σωφροσύνην αὐτῇ μαρτυρῶν.

ΚΕΦ. ε'.

Ὅσα συνέβη τῷ Ἰωσήπῳ ἐν τῇ εἱρκτῇ.

Ἰώσηπος μὲν οὖν πάντ' ἐπὶ τῷ Θεῷ ποιησάμενος τὰ περὶ αὐτὸν, οὐδ' εἰς ἀπολογίαν, οὐδ' ἐπ' ἀκριβῆ τῶν γεγονότων δήλωσιν ἐτράπη· τὰ δεσμὰ δὲ καὶ τὴν ἀνάγκην σιγῶν ὑπῆλθεν, ἀμείνονα ἔσεσθαι τῶν δεδεκότων θαρρῶν τὸν τὴν αἰτίαν τῆς συμφορᾶς καὶ τὴν ἀλήθειαν εἰδότα Θεόν. ἤ πεῖραν τῆς προνοίας εὐθὺς ἐλάμβανεν. ὁ γὰρ δεσμοφύλαξ,

ſſa animo iracundo ſimulans, qui erat ex fruſtrata libidine. Marito autem reuerſo, et ad hunc aſpectum turbato, cauſamque ſciſcitante, Ioſephum cœpit accuſare; "Et vel moriaris, marite, inquit, vel ſeruum ne-"quam, cubile tuum violare nitentem, merita pœna ca-"ſtiga. Ille, immemor et qualis in aedes noſtras vene-"rit, et quanta ex tua benignitate ſuerit aſſequutus, at-"que pro ingrato habendus niſi in omnibus ſe nobis bo-"num exhiberet, inſidias ſtruxit vt coniugium tuum "contumelia afficeret; idque feſto die, tua obſeruata ab-"ſentia. Adeo vt in quantum modeſtus antea videba-"tur, propter tui metum ſe continuit, non quòd probo "eſſet ingenio. Talis autem factus eſt, quod praeter "meritum atque ſpem ad honorem prouectus fuerit; ac "ſi aequum eſſet vt ille, cuius fidei et diſpenſationi "omnia tua bona commiſſa eſſe contigit, ſeruiſque na-"tu grandioribus praefici, vxorem etiam tuam attrecta-"ret". Cum vero loquendi finem feciſſet, veſtem ei oſtendit, quaſi, cum tentaſſet ei vim facere, eam reliquiſſet. Verum Petephres, cum neque lacrymis vxoris, neque quibus illa dixerat et ipſe viderat, fidem derogare potuerit, ſuoque erga illam amori plus aequo tribuerit, in rei veritatem inquirere deſtitit. Vxori autem pudicitiae laudem concedens, at Ioſephum nequam eſſe iudicans, illum quidem in malefícorum carcerem conjecit, de vxore vero meliorem habuit opinionem, quod eius modeſtiae et caſtitatis teſtis exſtiterit.

CAP. V.

Quaenam Ioſepho in carcere contigerunt.

Ioſephus itaque omnia ad ſe quidem ſpectantia Deo committens, neque ad ſe defendendum neque ad rem geſtam accurate narrandam ſemet accinxit: ſed vinculis et calamitati tacitus ſuccubuit, Deum, qui calamitatis etiam fouerit et veritatem, iis potentiorem eſſe confidens, qui ſe in vincula conjecerant, cuius prouidentiam

τὴν τε ἐπιμέλειαν καὶ τὴν πίστιν αὐτῆ κατανοήσας ἐν
τάξειεν αὐτὸν καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς μορφῆς, ὑπανίει τι
δεσμῶν, καὶ τὸ δεινὸν ἐλαφρότερον αὐτῷ καὶ κῦφον ἐποίη
διαίτῃ δὲ χρῆσθαι κρείττονι δεσμωτῶν ἐπέτρεπε. τῶν δὲ
τοῖς αὐτοῖς ὄντων, ὁπότε παύσαιντο τῆς περὶ τὰ ἔργα τα
λαιπωρίας, εἰς ὁμιλίαν, οἷα φιλεῖ κατὰ κοινωνίαν τῆς
μοίας συμφορᾶς, τρεπομένων, καὶ παρ' ἀλλήλων τὰς α
τίας ἐφ' αἷς κατακριθεῖεν ἀναπυνθανομένων, οἰνοχόος τ
βασιλέως καὶ σφόδρα δ' αὐτῷ τιμώμενος, κατ' ὀργὴν δε
δεμένος, καὶ συνδιαφέρων τῷ Ἰωσήπῳ τὰς πέδας συνηθέσ
ρος αὐτῷ μᾶλλον ἐγένετο, καὶ συνέσει γὰρ αὐτὸν ἐδόκει
προύχειν, ὅναρ ἰδὼν ἐξέθετο, παρακαλῶν δηλῆσαι εἴ τι σ
μαίνει, μεμφόμενος ὅτι τοῖς ἐκ τοῦ βασιλέως κακοῖς ἔτι τὸ
θεῖον αὐτῷ καὶ τὰς ἐκ τῶν ὀνειράτων φροντίδας προσ
θησιν.

β'. Ἔλεγε δ' οὖν ἰδεῖν κατὰ τὸς ὕπνους τριῶν κλημάτω
πεφυκυίας ἀμπέλω βότρυς ἐξ ἑκάστω ἀποκεκμαῶθαι, μεγά
λους ἤδη καὶ πρὸς τρύγητον ὡραίους, καὶ τοὺς αὐτὸς ἀπο
θλίβειν εἰς φιάλην, ὑπέχοντος τῷ βασιλέως· διαθέσας τε τὸ
γλεῦκος, δοῦναι τῷ βασιλεῖ πιεῖν, ἡδέως δέξασθαι κεχα
ρισμένως. τὸ μὲν οὖν ἑωραμένον ἐδήλωε τοιοῦτον ὄν· ἠξίου δ',
εἴ τι μεμοίραται συνέσεως, φράζειν αὐτῷ τὴν προῤῥησιν τῆς
ὄψεως. ὁ δὲ θαῤῥεῖν τε παρεκάλει, καὶ προσδοκᾶν ἐν τρισὶ
ἡμέραις ἀπολυθήσεσθαι τῶν δεσμῶν· τῷ βασιλέως ποθή
σαντος αὐτῷ τὴν διακονίαν, καὶ πάλιν εἰς ταύτην αὐτὸν ἀνα
ζόντος. καιρὸν γὰρ ἐσήμαινεν ἀμπέλινον ἐπ' ἀγαθῷ τὸν
θεὸν ἀνθρώποις παραχεῖν· ὃς αὐτῷ τε ἐκείνῳ σπένδεται,
καὶ πίστιν ἀνθρώποις καὶ φιλίαν ὁμηρεύει, διαλύων μὲν
ἔχθρας, τὰ πάθη δὲ καὶ τὰς λύπας ἐξαίρων τοῖς προσφε
ρομένοις αὐτὸν, καὶ πρὸς ἡδονὴν ὑποφέρων. τοῦτον οὖν φῆ
ἐκ τριῶν ἀποθλιβέντα βοτρύων χερσὶ ταῖς σαῖς προσίθαι
τὸν βασιλέα. καλὴν τοίνυν ἴθι σοι τὴν ὄψιν γεγενημένην,
καὶ προμηνύουσαν ἄφεσιν τῆς παρούσης ἀναγκης· ἐν τοσαύ
ταις ἡμέραις, ἐξ ὅσων κλημάτων τὸν καιρὸν ἐτρύγησας κα

confestim expertus est. Nam custos carceris, diligentiam eius fidemque in iussis exsequendis perspiciens atque formae dignitatem, vincula ei relaxauit, malumque leuius aliquanto reddidit ferendumque: quin et cibo meliore, quam reliquos vinctos, vti permisit. Iis vero, qui in eadem erant calamitate, cum ab operum labore paululum respirarent, secum forte colloquentibus, vt solent miseriarum similitudine coniuncti, seque inuicem de causis condemnationis percunctantibus, pincerna Regis, ei valde charus, ab irato tamen in custodiam detrusus, eademque cum Iosepho ferendo vincula paulo illi familiarior factus est; eique (nam caeteros anteire intelligentia existimabat) somnium visum expossuit, obsecrans vt praesagium, si quod subesset, indicaret, querens quod suis ex Rege miseriis solicitudinem etiam ex somniis numen adiecerit.

2. Aiebat igitur se per quietem vidisse tres vitis palmites et ex iis vuarum racemos e singulis enatos pendere, grandes iam et vindemiae maturos, eosque se expressisse in poculum quod Regi erat in manu: et, cum mustum esset percolatum, Regi porrexisse vt biberet, illumque benigne accepisse. Quod ergo viderat eiusmodi esse ostendebat: rogabat autem ipsum, si quam nactus esset intelligentiam, vt ei narraret ecquid visum portenderet. Ille vero bono animo esse iussit, et intra triduum exspectare liberationem e vinculis, Rege ministerium eius desiderante, eumque ad illud reuocaturo. Ostendit enim vitis fructum Dei munere hominum in vilitatem esse concessum: qui et illi offertur, fidemque inter homines et amicitiam conciliat; inimicitias quidem diluens, perturbationes et moerores eo vtentibus discutiens, et ad voluptatem plurimum conferens. Hunc ais itaque manibus tuis ex tribus vuarum racemis expressum accepisse Regem. Scito igitur bonam tibi visionem esse oblatam, quae praemonstrat fore vt ex hac, quae te iam premit, miseria eripiaris intra tot dies, ex quot palmitibus fructum vindemiasti per somnos. Sed

τὰ τὰς ὕπνους. μέμνησο μέντοι τούτων πειραθεὶς τῶ παρεσ
ταγγείλαντός σοι τὰ ἀγαθὰ· καὶ γενόμενος ἐν ἐξουσίᾳ, μ
περιΐδῃς ἡμᾶς ἐν οἷς καταλείψεις, πρὸς ἃ δεδηλώκαμεν
περχόμενος. οὐδὲ γὰρ ἐξαμαρτόντες ἐν δεσμοῖς γεγόναμε
ἀλλ' ἀρετῆς ἕνεκα καὶ σωφροσύνης τὰ τῶν κακούργων ὑπ
μένειν κατεκρίθημεν· οὐδὲ μετ' οἰκείας ἡδονῆς τὸν ταῦθ'
μᾶς ἐργασάμενον ὑβρίσαι θελήσαντες. τῷ μὲν οὖν οἰνοχό
χαίρειν κατὰ τὸ εἰκὸς ἀκούσαντι τοιαύτης τῆς τοῦ ὀνείρατο
ἐξηγήσεως ὑπῆρχε, καὶ περιμένειν τῶν δεδηλωμένων τὴ
τελευτήν.

γ'. Δῆλος δέ τις ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν τεταγμένος τοῦ
βασιλέως, συνδεδεμένος τῷ οἰνοχόῳ, τοιαύτην ποιησαμένη
τοῦ Ἰωσήπου περὶ τῆς ὄψεως ἐκείνου τὴν ἀπόφασιν, εὐέλπι
ὢν· καὶ γὰρ αὐτὸς ὄναρ ἦν τεθεαμένος· ἠξίωσε τὸν Ἰώση-
που φράσαι, τί κἀκείνῳ δηλῶν βούλεται τὰ διὰ τῆς παρελ-
θούσης νυκτὸς ὀφθέντα. ἦν δὲ τοιαῦτα. τρία, φησὶ, κανὰ
φέρειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔδοξα, δύο μὲν ἄρτων πλέα, τὸ δὲ
τρίτον ὄψου τε καὶ ποικίλων βρωμάτων, οἷα βασιλεῦσι
σκευάζεται· καταπταμένους δ' οἰωνοὺς ἅπαντα δαπανῆσαι,
καὶ μηδένα λόγον αὐτῷ ποιουμένους ἀποσοβοῦντος. καὶ ὁ μὲν
ὁμοίαν τὴν πρόρρησιν ἔσεσθαι τῇ τῶ οἰνοχόου προσεδόκα. ὁ δὲ
Ἰώσηπος συμβαλὼν τῷ λογισμῷ τὸ ὄναρ, καὶ πρὸς αὐτὸν
εἰπών, ὡς ἐβούλετ' ἂν ἀγαθῶν ἑρμηνευτὴς ὢν αὐτὸς γεγονέ-
ναι, καὶ οὐχ οἷων τὸ ὄναρ αὐτῷ δηλοῖ, λέγει, δύο τὰς πάσας
ἔτι τὸ ζῆν αὐτὸν ἔχειν ἡμέρας· τὰ γὰρ κανὰ τοῦτο σημαίνει·
τῇ τρίτῃ δ' αὐτὸν ἀναςαυρωθέντα, βορὰν ἔσεσθαι πετεινοῖς,
οὐδὲν ἀμύνειν ἑαυτῷ δυνάμενον. καὶ δὴ ταῦτα τέλος, ὅμοιον
οἷς ὁ Ἰώσηπος εἶπεν, ἀμφοτέροις ἔλαβε. τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ
προειρημένῃ γενέθλιον τετελεκὼς ὁ βασιλεὺς, τὸν μὲν ἐπὶ
τῶν σιτοποιῶν ἀνεςαύρωσε· τὸν δὲ οἰνοχόον τῶν δεσμῶν ἀ-
πολύσας, ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑπηρεσίας κατέςησεν.

δ'. Ἰώσηπον δὲ διετῆ χρόνον τοῖς δεσμοῖς κακοπαθοῦν-
τα, καὶ μηδὲν ὑπὸ τοῦ οἰνοχόου κατὰ μνήμην τῶν προειρημέ-
νων ὠφελούμενον, ὁ Θεὸς ἀπέλυσε τῆς εἰρκτῆς, τοιαύτην αὐ-

ſic, cum haec vera eſſe expertus fueris, mei memineris, hanc tibi felicitatem praedicentis: et in libertatem reſtitutus ne nos deſpexeris, quos hic concluſos reliquęs, ad ea quae praenunciauimus diſcedens. Non enim vt fontes in vincula fuimus coniecti, ſed ob virtutem et modeſtiam ad maleficorum pœnas ſubeundas damnati ſumus: nolentes illum, qui nos huc compulit, noſtrae voluptatis gratia contumelia afficere. Itaque pincerna (vt par erat) ex hoc ſomnii interpretamento gaudebat, et coniecturae euentum exſpectabat.

3. Seruus autem alius quidam, Regis piſtoribus praefectus, in vincula vna cum pincerna detruſus, cum talem Ioſephus dediſſet illius viſionis interpretationem, ſpei plenus (nam et ipſe etiam ſomnium viderat) rogat eum ſibi indicaret, quidnam praeteritae noctis viſio portenderet. erat autem huiuſmodi. Tria, inquit, caniſtra ſuper capite ferre videbar, duo quidem panibus plena, tertium obſonio et variis eduliis refertum, qualia regibus apparari ſolent: deuolantes autem alites abſumpſiſſe omnia, ab ipſo illas abigente nihil deterritas. Et ille quidem praeſagium ſimile illius, quod contigit pincernae, exſpectabat. Ioſephus autem ratiocinando coniiciens de ſomnio, praefatuſque quod mallet ei laetiorum eſſe interpretem quam quae ſomnium ſibi praenunciaret, dicit, duos omnino vitae dies ipſi ſupereſſe, (hoc enim ſignificant caniſtra) tertio vero cruci ſuffixum alitibus fore cibum, et nequaquam ſibi opitulari poſſe. Haec quidem vtrique accidêre ſimiliter ac dixerat Ioſephus. Nam die praedicta, cum natalitium ſuum Rex celebraret, praepoſitum piſtoribus in crucem egit: pincernam autem e vinculis eximens priſtino miniſterio reſtituit.

4. Ioſephum vero, cum duos ferme annos in vinculis mala toleraſſet, nihilque a pincerna ex praedictorum memoria iuuaretur, Deus ipſe carcere liberauit, ta-

τῷ τὴν ἀπαλλαγὴν μηχανησάμενος. Φαραώθης ὁ βα
λεὺς, ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἐσπέραν ὄψεις ἐνυπνίων θεασάμε
δύο, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἑκατέρας ἐξήγησιν, ταύτης μ
ἡμνημόνησε, τῶν δὲ ὀνειράτων κατέσχεν. ἀχθόμενος οὖν ἐ
τοῖς ἑωραμένοις· καὶ γὰρ ἐδόκει σκυθρωπὰ ταῦτ' αὐτ
συνεκάλει μεθ' ἡμέραν Λιγυπτίων τοὺς λογιωτάτους, χρῄζ
μαθεῖν τῶν ὀνειράτων τὴν κρίσιν. ἀπορούντων δ' ἐκείνων, ἔ
μᾶλλον ὁ βασιλεὺς ἐταράττετο. τὸν δὲ οἰνοχόον ὁρῶντα τ
Φαραώθῃ τὴν σύγχυσιν ὑπάρχειν μνήμη τῇ Ἰωσήπου, κ
τῆς περὶ τῶν ὀνειράτων συνέσεως. καὶ προσελθὼν ἐμήνυσ
αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον, τήν τε ὄψιν ἣν αὐτὸς εἶδεν ἐν τῇ εἱρκτ
καὶ τὸ ἀποβὰν ἐκείνῃ Φράσαντος· ὅτι τε σαυρωθείη κατ
τὴν αὐτὴν ἡμέραν ὁ ἐπὶ τῶν σιτοποιῶν, κἀκείνῳ τοῦτο συμ
βαίη κατὰ ἐξήγησιν ὀνείρατος, Ἰωσήπου προειπόντος. δεδό
θαι δὲ τοῦτον μὲν ὑπὸ Πετεφρῇ τῷ ἐπὶ τῶν μαγείρων, ὃ
δῶλον· λέγει δὲ αὐτὸν Ἑβραίων ἐν ὀλίγοις εἶναι γένους, ἄμα
καὶ τῆς τῷ πατρὸς δόξης. τοῦτον οὖν μεταπεμψάμενος, κα
μὴ διὰ τὴν ἄρτι κακοπραγίαν αὐτῷ κατεγνῶς, μαθήσητα
ὑπὸ τῶν ὀνειράτων σοι δηλούμενα. κελεύσαντος οὖν τῷ βα
σιλέως εἰς ὄψιν αὐτῷ τὸν Ἰώσηπον παραγαγεῖν· τὸν μὲν ἤ
κουσιν ἄγοντες οἱ κεκελευσμένοι, τημελήσαντες κατὰ τὸ
πρόσταγμα τῷ βασιλέως.

ε'. Ὁ δὲ, τῆς δεξιᾶς αὐτῷ λαβόμενος, "ὦ νεανία, φη
"σίν· σὺ γάρ μοι νῦν ἄριστος καὶ σύνεσιν ἱκανώτατος ὑπὸ
"οἰκέτῃ τῇ μῇ μεμαρτύρησαι· τῶν αὐτῶν ἀγαθῶν, ὧν καὶ
"τοῦτο μεταδέδωκας, ἀξίωσον κἀμέ. Φράσας ὅσα μοι κα
"τὰ τὰς ὕπνους ὀνείρατων ὄψεις προδηλῶσι. βούλομαι δέ σε
"μηδὲν ὑποσελλόμενον Φόβῳ κολακεῦσαι λόγῳ ψευδεῖ καὶ
"τῷ πρὸς ἡδονὴν, ἂν τἀληθὲς σκυθρωπότερον ᾖ. εἶδον
"γὰρ παρὰ ποταμὸν βαδίζων βόας ἰδεῖν εὐτραφεῖς ἅμα
"καὶ μεγέθει διαφερούσας, ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἀπὸ τοῦ πο
"ματος χωρεῖν ἐπὶ τὸ ἕλος· ἄλλας δὲ ταύταις τὸν ἀριθμὸν
"παραπλησίας ἐκ τοῦ ἕλους ὑπαντῆσαι, λίαν κατισχνωμένας
"καὶ δεινὰς ὁρᾶσθαι, αἳ κατεδάπτουσαι τὰς εὐτραφεῖς καὶ

ſam ei viam ad liberationem muniens. Pharaothes rex, cum ſub eandem noctem in ſomniis duas viſiones vidiſſet, pariterque vtriuſque interpretationem; huius quidem oblitus eſt, illas vero memoria tenuit. Grauatus igitur iis quae conſpexerat, (nam et triſtia ei videbantur) prima luce conuocauit Ægyptiorum ſapientiſſimos, ſcire deſiderans quid ſibi velint ſomnia. Haeſitantibus autem illis, tanto magis Rex turbabatur. At pincernam, cum animaduertiſſet Regem ſomniis confuſum, ſubit recordatio Ioſephi, eiuſque in ſomniis enarrandis intelligentiae. Regeque adito, indicauit ei de Ioſepho, et de viſione in carcere ſibi oblata, eiuſque euentu iuxta illius interpretationem: quodque eadem die piſtorum praepoſitus cruci ſuffixus fuerit, idque ei contigerit iuxta ſomnii enarrationem, praedicente Ioſepho. ipſum autem a Petephre quidem coquorum praefecto vinctum eſſe, eius vtpote ſeruum; at dicit ſemet cum paucis Hebraeum eſſe genere, atque patre claro natum. Hunc igitur ſi accerſiueris nec propter mala, quae iam patitur, deſpexeris, diſcere licet quae tibi praenunciant ſomnia. Rege itaque iubente vt coram ſiſteretur Ioſephus; veniunt quidem non multo poſt quibus id negotii datum erat, eum adducentes, curatum et ornatum, prout iis Rex mandauerat.

5. Ille vero, eum dextra prehendens, inquit, "O "iuuenis (tibi enim ſeruus meus optimi pariter ac rerum "intelligentiſſimi teſtimonium dedit) fac me etiam eo"rundem bonorum participem, quibus et iſtum impertiviſi, enarrando praeſagia ſomniorum quae mihi per "quietem obtigerunt. Hoc autem volo, ne quid ſup"primas, oratione ad gratiam aut voluptatem ficta adu"lando, ſi paulo horridior ſit veritatis aſpectus. Nam "viſus ſum mihi, ſecundum flumen inambulanti, vide"re boues, bene ſaginatas et magnitudine praeſtantes, "ſeptem numero, a fluento ad paludes gradientes: alias "vero totidem numero è paludibus iis obuiam factas, "male valde extenuatas eo viſu fordas; quae, cum

"μεγάλας ἀδὲν ὠφελοῦντο, χαλεπῶς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τετρ
"χωμένοι. μετὰ δὲ ταύτην τὴν ἅλωσιν διεγερθεὶς ἐκ τοῦ ὕπ
"νου, καὶ τεταραγμένος, καὶ τί ποτ' εἴη τὸ φάντασμα πα
"ρὰ ἑαυτῷ σκοπῶν, καταφέρομαι πάλιν εἰς ὕπνον· καὶ δεύ
"τερον ὄναρ ὁρῶ πολὺ τοῦ πρότερον θαυμασιώτερον, ὃ μ
"καὶ μᾶλλον ἐκφοβεῖ καὶ ταράττει. σάχυας ἑπτὰ ἑνὸς
"ἀπὸ μιᾶς ῥίζης ἐκφυέντας, καρηβαρούντας ἤδη καὶ κεκλι
"μένους ὑπὸ τοῦ καρποῦ καὶ τῆς πρὸς ἀμητὸν ὥρας· καὶ τὰ
"τοις ἑτέρους ἑπτὰ σάχυας πλησίον, λιφερνοῦντας καὶ ἀσθε
"νεῖς ὑπὸ ἀδροσίας, οἳ δαπανᾶν καὶ κατεσθίειν τοὺς ὁραίους
"τραπέντες ἔκπληξίν μοι παρέσχον.

ς'. Ἰώσηπος δὲ ὑπολαβών, "ὁ ὄνειρος μὲν ὅτος, εἶπεν,
"ὦ βασιλεῦ, καίπερ ἐν δυσὶ μορφαῖς ὀφθείς, μίαν καὶ τὴν
"αὐτὴν ἀποσημαίνει τελευτὴν τῶν ἐσομένων. τό, τε γὰρ τὰς
"βοῦς ἰδεῖν, ζῶον ἐπ' ἀρότρῳ πονεῖν γεγενημένον, ὑπὸ τῶν
"χειρόνων κατεσθιομένας, καὶ οἱ σάχυες ὑπὸ τῶν ἐλαττόνων
"δαπανώμενοι, λιμὸν Αἰγύπτῳ καὶ ἀκαρπίαν ἐπὶ τρισὶν ἔτε
"σι προκαταγγέλλουσιν ἔτη, τοῖς ἴσοις πρότερον εὐδαιμονήσα-
"σιν· ὡς τὴν τούτων εὐφορίαν τῶν ἐτῶν ὑπὸ τῆς μετὰ τοσού-
"του ἀριθμὸν ἴσον ἀφορίας ὑπαναλωθῆναι. γενήσεται δ' ἡ
"σπάνις τῶν ἀναγκαίων σφόδρα δυσκατόρθωτος. σημεῖον
"δὲ, αἱ γὰρ κατισχνωμέναι βόες δαπανήσασαι τὰς κριθὰς
"νας οὐκ ἴσχυσαν κορεσθῆναι. ὁ μέν τοι Θεὸς οὐκ ἐπὶ τῷ λυ-
"πεῖν τὰ μέλλοντα τοῖς ἀνθρώποις προδείκνυσιν· ἀλλ' ὁ-
"πως προσγνωκότες κυφοτέρας συνέσει ποιῶνται τὰς πείρας
"τῶν κατηγγελμένων. σὺ τοίνυν ταμιευσάμενος τἀγαθὰ
"τὰ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον γενησόμενα, ποιήσεις ἀνεπα-
"φθητον Αἰγυπτίοις τὴν ἐπελευσομένην συμφοράν.

ζ'. Θαυμάσαντος δὲ τῦ βασιλέως τὴν φρόνησιν καὶ τὴν
σοφίαν τοῦ Ἰωσήπου, καὶ πυθομένου τίνα καὶ τρόπον ἂν προ-
κονομήσειεν ἐν τοῖς τῆς εὐετηρίας καιροῖς τὰ περὶ τῶν μετὰ
ταύτην. ὡς ἂν ἐλαφρότερα γένοιτο τὰ τῆς ἀφορίας· ὑπο-
τίθετο καὶ συνεβούλευε φειδῶ ποιεῖσθαι τῶν ἀγαθῶν, καὶ μὴ
κατὰ περιουσίαν αὐτοῖς χρῆσθαι τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιτρέπων·

"deuoraſſent ſeptem illas bene paſtas et magnas, nihil "profecerunt, miſere à fame attritae. Poſt hanc viſio- "nem experrectus è ſomno et turbatus, mecumque re- "putans quid ſibi velit haec rerum imago, ſopore op- "preſſus rurſum obdormiui; et ſecundum video ſomnium "priori multo mirabilius, quod me magis etiam exter- "ret perturbatque. Spicas ſeptem videre viſus ſum ab "vna radice enatas, capita iam graues frugis pondere "eiuſque maturitate inclinatas, vicinas etiam alias pari "numero ſpicas, pauperes et prae ſiccitate graciles et "infirmas, quae conuerſae ad conſumendas et comeden- "das ſpicas ſpecioſas attonitum me reddiderunt.

6. Ad haec Ioſephus reſpondens, ait, "ſomnium "quidem, iſtud, ô Rex, duplici licet ſpecie viſum, "vnum tamen et eundem futurorum euentum ſignifi- "cat. Nam quod boues conſpexeris, animal aratri la- "bori natum, ab exilioribus deuoratas, et ſpicae à de- "terioribus abſumptae, tot annorum famem et ſterilita- "tem Ægypto praenunciant, quot felicitatis praeceſſe- "rint; horumque frugum vbertatem à totidem ſequen- "tium ſterilitate abſumendam. Erit autem tanta rerum "neceſſariarum inopia, vt ei difficulter ſubueniri poſ- "ſit. id quod inde coniicio, quia macrae boues, deuo- "ratis pinguibus, ſatiari non potuerint. Deus certe "hominibus futura praedicit, non vt eos terreat et con- "triſtet; ſed vt ea praeſcientes prudentia, cum aduene- "rint praenunciata, leuiora faciant. Tu ergo, ſi prio- "ris temporis prouentus ſepoſueris et diſpenſaueris, in- "ſequentem penuriam Ægyptii non ſentient.

7. Rege autem admirante Ioſephi prudentiam et ſa- pientiam, atque percontante quonam modo eſſet in fu- turum proſpiciendum vbertatis tempore, quo tolerabi- lior fieret ventura ſterilitas: ſubiecit ſuaſitque, frugum parſimoniam adhibendam eſſe, et non ad affluentiam vſque Ægyptios; iis vti permitteret, ſed quantum ad luxuriam ſolent ex abundanti expendere, illud in ne-

ἀλλ' ὅσον ἂν κατὰ τρυφὴν ἀναλώσωσιν ἐκ περισσοῦ, ταῦτ
τηρεῖν εἰς τὸν τῆς ἐνδείας καιρόν. ἀποτίθεσθαί τε παρὰ
λαμβάνοντα τὸν σῖτον παρὰ τῶν γεωργῶν, τὰ διαρκῆ μόν
εἰς διατροφὴν χορηγοῦντα. Φαραώθης δὲ ἀμφοτέρων θαυ
μάσας Ἰώσηπον, τῆς τε κρίσεως τοῦ ὀνείρατος καὶ τῆς συμ
βουλίας, αὐτῷ τὴν οἰκονομίαν παραδίδωσιν, ὥστε πράττε
ἃ καὶ τῷ πλήθει τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῷ βασιλεῖ συμφέρο
τα ὑπολαμβάνει· τὸν ἐξευρόντα τὴν τοῦ πράγματος ὠφέ
καὶ προσάτην ἄριστον αὑτῆς ὑπολαβὼν γενήσεσθαι. ὁ δὲ
ταύτης αὐτῷ τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως δοθείσης
σφραγῖδί τε χρῆσθαι τῇ αὐτοῦ καὶ πορφύραν ἐνδύσασθαι
διὰ τῆς γῆς ἁπάσης ἐλαύνων ἐφ' ἅρματος, ἤγε τὸν σῖτον
παρὰ τῶν γεωργῶν, τὸν ἀρκοῦντα πρός τε σπόρον καὶ δια
τροφὴν ἑκάστοις ἀπομετρῶν· μηδενὶ σημαίνων τὴν αἰτίαν
ὑφ' ἧς ταῦτα ἔπραττε.

ΚΕΦ. ς'.

Πῶς ὁ Ἰώσηπος ἐπίσημος γενόμενος ἐν Αἰγύπτῳ, τοὺς ἀδελ-φοὺς ἔσχεν ὑποχειρίους.

Τριακοστὸν δὲ ἔτος ἦδη τῆς ἡλικίας αὐτῷ διεληλύθη, καὶ
τιμῆς ἁπάσης ἀπέλαυε παρὰ τοῦ βασιλέως· καὶ προσηγόρευ-
σεν αὐτὸν Ψοθομφάνηχον, ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον
τῆς συνέσεως. σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα κρυπτῶν εὑρετήν. γα-
μεῖ τε καὶ γάμον ἀξιολογώτατον· ἄγεται γὰρ Πετεφρῆ
θυγατέρα τῶν ἐν Ἡλιουπόλει ἱερέων, συμπράξαντος αὐτῷ
τοῦ βασιλέως, ἔτι παρθένον, Ἀσανέθην ὀνόματι. ἐκ ταύ-
της δὲ καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται πρὸ τῆς ἀκαρπίας. Μα-
νασσῆς μὲν ὁ πρεσβύτερος· σημαίνει δ' ἐπιλῆθον, διὰ τὸ
εὐδαιμονήσαντα λήθην εὑρεῖν τῶν ἀτυχημάτων. ὁ δὲ
νεώτερος Ἐφραΐμης· ἀποδιδοὺς δὲ τοῦτο σημαίνει, διὰ τὸ ἀ-
ποδοθῆναι αὐτὸν τῇ ἐλευθερίᾳ τῶν προγόνων. τῆς δὲ Αἰγυ-
πτίᾳ κατὰ τὴν Ἰωσήπου τῶν ὀνειράτων ἐξήγησιν μακαριστὸς
ἔτη ἑπτὰ διαγώσης, ἀλμὸς ἥπτετο τῷ ὀγδόῳ ἔτει· καὶ

cessatis tempora reseruandum. Quin et hortabatur, vt frumentum ab agricolis acceptum in horrea recondi curaret, tantumque duntaxat vnicuique suppeditari quantum sat esset ad victum. Pharaothes autem, Iosephum ob vtrumque, tam somnii interpretationem quam consilium, admiratus, ipsum huic dispensationi praefecit, vt ageret quaecunque vel populo Ægyptiorum vel Regi in rem esse existimaret: consilii auctorem maxime idoneum esse ratus ad id ipsum exsequendum. Ille vero, hac potestate à Rege auctus, vt et eius signaculo vteretur et purpuram gestaret, curru per vniuersam Ægyptum vectus, frumentum abducit ab agricolis, tantum inde singulis dimetiens quantum ad sementem atque alimentum sufficeret: nemini rationem reddens, cur ita faceret.

CAP. VI.

Quomodo Iosephus in Ægypto inclaruit, fratresque sibi subiectos habuit.

ÆTatis annum trigesimum iam exegerat, omnique honore cumulatur à Rege, qui et illum ob incredibilem prudentiam Psothomphanechum cognominauit. significat autem hoc nomen occultorum detectorem. Sed et coniugium nactus est honoratissimum. nam in matrimonium accepit Petephrae, vnius ex sacerdotibus Heliopolitanis, filiam, adhuc virginem, nomine Asanetham, Rege has illi conciliante nuptias. Ex hac vero et liberi ei nati sunt, ante agrorum sterilitatem. natu quidem grandior erat Manasses: quod nomen idem valet ac oblitus, quia scilicet ad felicitatem euectus in calamitatum venerit obliuionem. Ephraïmes vero iunior, quo significatur restitutus, quia redditus fuerit maiorum suorum libertati. Cum autem Ægyptus, iuxta Iosephi enarrationem somniorum, septennii spatium feliciter exegisset,

διὰ τὸ μὴ προησθημένους ἐπιπεσεῖν τὸ κακὸν, πονήμενοι χαλεπῶς πάντες ὑπ' αὐτῷ, εἰς τὰς τῷ βασιλέως θύρας συνέρρεον. ὁ δὲ Ἰώσηπον ἐκάλει· κἀκεῖνος τὸν σῖτον αὐτοῖς ἀπεδίδοτο, γεγενημένος σωτὴρ ὁμολογουμένως τῷ πλήθει. καὶ τὴν ἀγορὰν ὁ τοῖς ἐγχωρίοις πρέπον μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ξένοις ὠνεῖσθαι παρῆν· πάντας ἀνθρώπους κατὰ συγγένειαν ἀξιοῦντος ἐπιμελείας τυγχάνειν Ἰωσήπου παρὰ τῶν εὐδαιμονίᾳ χρωμένων.

β'. Πέμπει δὴ καὶ Ἰάκωβος, τῆς Χαναναίας δεινῶς ἐκτετευχωμένης· πάσης γὰρ ἥψατο τῆς ἠπείρου τὸ δεινόν· τοὺς υἱοὺς ἅπαντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ὠνησομένους σῖτον, πεπυσμένος ἐφεῖσθαι τὴν ἀγορὰν καὶ ξένοις. μόνον δὲ κατέχει Βενιαμὶν ἐκ Ραχήλης αὐτῷ γεγονότα, ὁμομήτριον δὲ τῷ Ἰωσήπῳ. οἱ μὲν οὖν, εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐλθόντες, ἐντυγχάνουσι τῷ Ἰωσήπῳ, χρήζοντες ἀγορᾶς. ἠδέως γὰρ ἦν, ὃ μὴ μετὰ γνώμης ἐπράττετο τῆς ἐκείνου· καὶ γὰρ τὸ θεραπεῦσαι τὸν βασιλέα τότε χρήσιμον ἐγίνετο τοῖς ἀνθρώποις, ὅτε καὶ τῆς Ἰωσήπου τιμῆς ἐπιμεληθεῖεν. ὁ δὲ γνωρίσας τοὺς ἀδελφοὺς, ἠδέως ἐνθυμουμένους περὶ αὐτῷ· διὰ τὸ μειράκιον μὲν αὐτὸν ἀπαλλαγῆναι, εἰς τοῦτο δὲ προελθεῖν τῆς ἡλικίας, καὶ τῶν χαρακτήρων ἐπηλλαγμένων ἀγνώριστος αὐτοῖς εἶναι, τῷ δὲ μεγέθει τοῦ ἀξιώματος ἀδὲ εἰς ἐπίνοιαν ἐλθεῖν αὐτῷ δυναμένοις· διεπείραζεν ὡς ἔχοιεν γνώμης περὶ τῶν ὅλων. τόν τε γὰρ σῖτον αὐτοῖς οὐκ ἀπεδίδοτο, κατασκόπους τε τῶν βασιλέως πραγμάτων ἔλεγεν ἥκειν· καὶ πολλαχόθεν μὲν αὐτὸς συνεληλυθέναι, προφασίζεσθαι δὲ συγγένειαν· ἀ γὰρ εἶναι δυνατὸν ἀνδρὶ ἰδιώτῃ τοιούτους παῖδας καὶ τὰς μορφὰς ἅτως ἐπιφανεῖς ἐκτεθράφθαι, δυσκόλως καὶ βασιλεῦσιν ἔστι τῆς τοιαύτης παιδοτροφίας. ὑπὲρ δὲ τοῦ γνῶναι τὰ κατὰ τὸν πατέρα, καὶ τὰ συμβεβηκότα αὐτῷ μετὰ τὴν ἰδίαν ἀπαλλαγὴν, ταῦτ' ἔπραττε, μαθεῖν τε βουλόμενος καὶ τὰ περὶ Βενιαμὶν τὸν ἀδελφόν· ἐδεδίει γὰρ μὴ κἀκεῖνον, ὁμοίως οἷς εἰς αὐτὸν ἐτόλμησαν, εἶεν ἀπεσκευασμένοι τοῦ γένους.

γ'. Οἱ δ' ἦσαν ἐν ταραχῇ καὶ φόβῳ, καὶ κίνδυνον τὸν

anno demum octauo eam inuasit fames; et, quod malum improuisum illis acciderat, vniuersi eo grauiter laborantes Regis ad fores confluebant. Ille vero Iosephum accersit; qui frumenta illis assignabat, factus ex confesso populi seruator. Nec solum istius regionis incolis forum aperuit, sed etiam exteris vendere paratus erat: aequum esse existimante Iosepho, vt omnibus hominibus, propter suam inter se cognationem, subueniretur ab iis, qui in abundantia viuunt.

2. Mittit igitur et Iacobus, Chananaea a fame graviter vexata, (terram enim omnem continentem inuaserat haec calamitas) omnes suos filios in Ægyptum, ad frumentum coëmendum, cum cognouisset, quod et exteris eo foro uti liceret: solum Beniaminem secum retinens, quem ex Rachela susceperat, vterinum Iosephi fratrem. At enim illi, vt in Ægyptum venere, Iosephum adeunt, mercatum sibi permitti rogantes. nihil enim erat, nisi quod ex ipsius voluntate gerebatur; et tum demum regem coluisse hominibus proderat, cum iis curae esset Iosepho honorem habere. Ille, agnitis fratribus, nihil minus quam de se cogitantibus (nam iuuenis admodum ab eis abscesserat, et iam ad illam aetatem peruenerat, vt, mutatis faciei lineamentis, ipse ab eis non agnoscereturr, praesertim cum de eo in tanta dignitate constituto ne minimum quidem suspicari potuerint) tentandum existimauit, quidnam voluntatis in omnibus haberent. Nam et frumentum eis negauit, dixitque eos ad res Regis explorandas veniisse: ipsosque quidem e diuersis regionibus conueniisse, cognationem vero simulare: vix enim fieri posse, vt homo priuatus tot filios ac forma adeo egregios educaret, cum et regibus raro liceat esse tam beatis. Haec autem sibi agenda esse voluit, vt de patris statu certius cognosceret, et quid illi acciderit, ex quo ipse discesserat; scire etiam volens, quid de Beniamine sit factum: veritus enim erat, ne ipsum etiam, puta ac in se audendo, de medio sustulerint.

3. Illi autem perturbati erant et timore perculsi, ma-

μέγιστον αὐτοῖς ἐπηρτῆθαι νομίζοντες, καὶ μηδὲν περὶ τ
δελφῶν κατὰ νῶν λαμβάνοντες· κατασάντες τε πρὸς τα
αἰτίας ἀπελογοῦντο, Ρυβήλου προηγορεύοντος, ὃς ἦν πρεσβ
τατος αὐτῶν· "Ημεῖς γὰρ, εἶπεν, ὦ κατ' ἀδικίαν δεῦρ' ἥκ
"θομεν, οὐδὲ κακουργήσοντες τὰ βασιλέως πράγματα· σω
"θῆναι δὲ χρῄζοντες, καὶ καταφυγὴν τῶν ἐπεχόντων τὴ
"χώραν ἡμῶν κακῶν τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν ὑπολα
"βόντες· οὐς οὐχὶ πολίτας μόνον τοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ξύ
"νοις ἡγούμεθα τὴν ἀγορὰν τῷ σίτῳ προτεθεικέναι, πᾶσι τ
"σώζεσθαι τοῖς δεομένοις παρέχειν διεγνωκότας. ὅτι δ' ἐ
"σμὲν ἀδελφοὶ καὶ κοινὸν ἡμῖν αἷμα, φανερὸν μὲν καὶ τῆς μορ
"φῆς τὸ οἰκεῖον καὶ μὴ πολὺ παρηλλαγμένον ποιεῖ. πατὴρ
"δ' ἐστὶν ἡμῖν Ιάκωβος, ἀνὴρ Εβραῖος, ᾧ γενόμεθα δώδεκα
"παῖδες ἐκ γυναικῶν τεσσάρων, ὧν πάντων περιόντων ἡμεν
"εὐδαίμονες· ἀποθανόντος δὲ ἑνὸς τῶν ἀδελφῶν Ιωσήπου,
"τὰ πράγματ' ἡμῖν ἐπὶ τὸ χεῖρον μετέβαλεν. ὅ, τε γὰρ
"πατὴρ μαχρὸν ἐπ' αὐτῷ πένθος ἤρτηται, καὶ ἡμεῖς ὑπό τε
"τῆς ἐπὶ τῷ τεθνηκότι συμφορᾶς, καὶ τῆς τοῦ περισβύτου τα-
"λαιπωρίας κακοπαθοῦμεν· ἥκομέν τε νῦν ἐπ' ἀγορὰν σίτου,
"τήν τε τοῦ πατρὸς ἐπιμέλειαν καὶ τὴν κατὰ τὸν οἶκον πρό-
"νοιαν Βενιαμὶν τῷ νεωτάτῳ τῶν ἀδελφῶν πεπιστευκότες.
"δύνασαι δὲ πέμψας εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον μαθεῖν, εἴ τι
"ψευδὲς ἐστι τῶν λεγομένων.

δ'. Καὶ Ρύβηλος μὲν τοιούτοις ἐπειρᾶτο πείθειν τὸν Ιώ-
σηπον περὶ αὐτῶν τὰ ἀμείνω φρονῆσαι. ὁ δὲ, τὸν Ιάκωβον
ζῶντα μαθὼν καὶ τὸν ἀδελφὸν οὐκ ἀπολωλότα, τότε μὲν
εἰς τὴν εἰρκτὴν αὐτοὺς, ὡς ἐπὶ σχολῆς βασανίσων, ἐνέβαλε·
τῇ δὲ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν προαγαγὼν αὐτοὺς, "ἐπεὶ, φησὶ,
"διϊσχυρίζεσθε, μήτ' ἐπὶ κακουργίᾳ τῶν βασιλέως ἥκειν πραγ-
"μάτων, εἶναί τε ἀδελφοὶ, καὶ πατρὸς ὃ λέγετε, πείσει δέ
"με ταῦθ' ὕτως ἔχειν, εἰ καταλίποιτε μὲν ἐξ αὐτῶν ἕναπας
"ἐμοὶ, μηδὲν ὑβριστικὸν πεισόμενον· ἀποκομίσαντες δὲ τὸν
"σῖτον πρὸς τὸν πατέρα, πάλιν ἔλθοιτε πρὸς ἐμὲ, τὸν ἀδελ-
"φὸν, ὃν καταλιπεῖν ἐκεῖ φατὲ, μεθ' ἑαυτῶν ἄγοντες. τοῦτο

ximum quidem periculum ſibimet imminere exiſtimantes, nihilque de fratre ſecum in animo cogitantes: paululum vero compoſiti ad ſingula, praeloquente Rubelo natu maximo, reſponderunt. "Nos quidem, inquit, ne-"que vt iniuria aliquem afficeremus, neque Regi da-"mnum aliquod illaturi, huc venimus; ſed vt a malis "ſeruaremur expetentes, ratique in veſtra humanitate "refugium habere a calamitatibus, quae patriam no-"ſtram affligunt; quos non ſolum ciuibus veſtris ſed et "exteris frumentum venale propoſuiſſe audiuimus, eo "vobis conſtituto, vt omnes, quibus ſalute opus eſt, "ſaluos praeſtaretis. Fratres autem nos eſſe et ex eodem "ſanguine, indicio quidem eſt, quod forma cuique pro-"pria ſit cum exigua ab inuicem diſſimilitudine. Pater "nobis eſt Iacobus, vir Hebraeus, cui duodecim nati "ſumus liberi ex quatuor mulieribus, qui cum omnes "eſſent ſuperſtites, ſatis feliciter egimus: verum, Io-"ſepho, vno e fratribus exſtincto, res noſtrae iam inde "in peius lapſae ſunt. Nam et patrem ex eo luctus "cepit perpetuus, et nos ex defuncti calamitate ac fe-"nis miſeria affligimur. Et nunc venimus ad emen-"dum commeatum, Beniamini fratrum natu minimo "mandantes, vt patrem diligenter curaret ac res dome-"ſticas adminiſtraret. Potes autem, noſtram ad do-"mum mittendo, pro certo ſcire an quid falſi narraue-"rimus.

4. Et Rubelus quidem huiuſmodi verbis tentabat perſuadere Ioſepho, vt de eis melius ſentiret. Ille vero, comperiens Iacobum in viuis eſſe, fratremque Beniaminem non periiſſe; tunc quidem eos in cuſtodiam coniiciebat, tamquam per otium quaeſtioni admoturus. Tertio vero die eos educens, "quoniam, inquit, "aſſeueratis vos non veniſſe ad res Regis laedendas, "fratreſque eſſe, et ex eo patre cuius eſſe dicitis, fa-"ciens mihi fidem haec ita ſe habere, ſi quidem vnum "ex vobis apud me reliqueritis, nihil contumeliae paſ-"surum; frumentumque ad patrem exportantes, rurſum

"γὰρ ἔσαι πίστωμα τῆς ἀληθείας". οἱ δ' ἐν μείζοσι κακοῖ ἦσαν, ἔκλαιόν τε, καὶ συνεχῶς πρὸς ἀλλήλους ἀνωλοφύροντο τὴν Ιωσήπου συμφοράν· ὡς διὰ τὰ κατ' ἐκείνου βουλευθέντα τιμωρηθέντος αὐτοὺς τῷ Θεῷ, τούτοις περιπέσοιεν. Ρουβηλος δὲ πολὺς ἦν ἐπιπλήττων αὐτοὺς τῆς μετανοίας, ἐξ ἧς ὄφελος οὐδὲν Ιωσήπῳ γίνεται· φέρειν δ' αὐτοὺς πᾶν ὅ, τι καὶ πάθοιεν, κατ' ἐνδικίαν ἐκείνου δρῶντος αὐτὰ τῷ Θεῷ, καρτερῶς ἠξίου. ταῦτα δ' ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἡγούμενοι τὸν Ιώσηπον γλώττης τῆς αὐτῶν συνιέναι· κατήφεια δὲ πάντας εἶχε πρὸς τοὺς Ρουβήλου λόγους καὶ τῶν πραγμάτων μετάμελος, ὥσπερ οὐκ αὐτῶν ταῦτα ψηφισαμένων, ἐφ' οἷς δίκαιον ἔκρινον τὸν Θεὸν κολαζόμενοι. βλέπων δ' ὅτως ἀμηχανοῦντας αὐτοὺς ὁ Ιώσηπος, ὑπὸ τοῦ πάθους εἰς δάκρυα πρὸς πίπτει, καὶ μὴ βουλόμενος τοῖς ἀδελφοῖς γενέσθαι καταφανὴς, ὑπεχώρει. καὶ διαλιπὼν, πάλιν ἦκε πρὸς αὐτούς. καὶ Συμεῶνα καταλαβὼν ὄμηρον τῆς ἐπανόδου τῶν ἀδελφῶν γενησόμενον, ἐκείνους μεταλαβόντας τῆς ἀγορᾶς τοῦ σίτου προσέταξεν ἀπιέναι· κελεύσας τὸν ὑπηρέτην ταχυγύριον, ὃ πρὸς τὴν αὐτὴν εἶπεν τοῦ σίτου κεκομικότες, κρύφα τοῖς φορτίοις ἐνθέντα, ἀπολύειν κἀκεῖνο νομίζοντας. καὶ ὁ μὲν τὰ ἐντεταλμένα ἔπραττεν.

ε'. Οἱ δὲ Ιακώβου παῖδες, ἐλθόντες εἰς τὴν Χαναναίαν, ἀπήγγελλον τῷ πατρὶ τὰ κατὰ τὴν Αἴγυπτον αὐτοῖς συμβάντα· καὶ ὅτι κατάσκοποι δόξαντες εἶναι τοῦ βασιλέως, καὶ λέγοντες ἀδελφοί τε εἶναι, καὶ τὸν ἑνδέκατον οἴκοι καταλιπεῖν παρὰ τῷ πατρὶ, ἀπιστηθεῖεν, ὡς καταλίποιέν τε Συμεῶνα παρὰ τῷ ξενοδόκῳ, μέχρι Βενιαμὶν αὐτοὺς ἀπιὼν, πίστις αὐτῷ τῶν εἰρημένων παρ' αὐτῶν γένηται· ἠξίουν τε τὸν πατέρα, μηδὲν φοβηθέντα, πέμπειν σὺν αὐτοῖς τὸν νεανίσκον. Ιακώβου δὲ ἤδη ἥσσονα τῶν τοῖς υἱοῖς πεπραγμένων· καὶ πρὸς τὴν Συμεῶνος δὲ κατοχὴν λυπηρῶς φέρων, ἀνόητον ἡγεῖτο προσιδέναι καὶ τὸν Βενιαμίν. καὶ ὁ μὲν ἤδη Ρουβήλου δεομένου, καὶ τοὺς αὐτῷ παῖδας ἀντιδιδόντος· εἴ τι πάθοι Βενιαμὶν κατὰ τὴν ἀποδημίαν, ἀποκτείνειεν αὐτοὺς ὁ πάπ-

"ad me reuertamini, fratrem, quem illic relictum esse "dicitis, vobiscum adducentes. hoc enim veritati erit "argumento". Illi vero eo magis in malis erant; atque lacrymabant, ac frequenter inter se deplorabant calamitatem Ioſephi, quaſi ob ea quae in illum excogitauerant, poenas ab eis repetente Deo, in has miſerias inciderint. Multus autem erat Rubelus in increpando ſeram eorum poenitentiam, quae Ioſepho ad nullam rem vtilis erat: illos vero obſecrabat, vt mala quaecunque paterentur forti animo ferrent, cum illa immiſerit Deus, vt iniuriam fratri factam vlciſceretur. Haec autem inter ſe colloquuti ſunt, linguam ſuam Ioſepho non intellectam credentes. Omnes vero inceſſit moeror ex Rubeli ſermone et factorum poenitentia, vt qui haec ſecum non reputaſſent, pro quibus poenas luentes Deum iuſtum eſſe iudicabant. Ioſephus autem, eos in has anguſtias adductos cernens, in lacrymas prorumpebat: nolenſque vt a fratribus obſeruaretur, ſemet ſubduxit: ac, paruo tempore interiecto, ad eos reuertitur. Atque tum retento Symeone, vt qui obſes eſſet dum fratres redirent: iuſſit eos domum abire, vbi primum frumentum in foro ſibimet comparaſſent; ſeruo mandans, vt, pecunia, quam ad frumentum emendum attulerant, clam in ſarcinas repoſita, eos cum illa dimitteret. Et ille quidem imperata fecit.

5. Iacobi autem filii, vbi in Chananaeam peruenerunt, patri omnia, quae in Ægypto illis acciderant, nunciauerunt, et quod pro exploratoribus Regis habiti fuerint, quumque dicerent fratres ſe eſſe, et vndecimum domi relictum apud patrem, non perſuaſerint; vtque Symeonem reliquerint apud Praefidem, donec Beniamin, illuc profectus, verbis eorum fidem adſtrueret: atque patrem orabant, vt nihil metuens fratrem cum illis dimitteret. Iacobo vero diſplicuit quicquid fecerant filii; atque aegre ferens Symeonem illic detentum, inſipientis eſſe putabat Beniaminem etiam his malis adiicere. Et ille ne quidem Rubeli ſupplicantis, ſuoſque

πος· πείθεται τοῖς λόγοις. οἱ δὲ ἠπόρουν ἐπὶ τοῖς κακοῖ
καὶ μᾶλλον αὐτὸς ἐτάραττε τάργύριον ἐν τοῖς σακίοις το
σίτου κατακεκρυμμένον εὑρεθέν. τοῦ δὲ σίτου τοῦ κομισθέντο
ὑπ' αὐτῶν ἐπιλείποντος, καὶ τοῦ λιμοῦ μᾶλλον ἀπτομένο
βιαζομένης αὐτὸν τῆς ἀνάγκης, ὁ Ιάκωβος ἐκπέμπειν ἐγί
νωσκε τὸν Βενιαμὶν μετὰ τῶν ἀδελφῶν· ὁ γὰρ ἦν αὐτοῖς εἰ
Αἴγυπτον ἐλθεῖν μὴ μετὰ τῶν ἐπηγγελμένων ἀπεχομένοις
καὶ τὰ πάθος οὖν χείρονος καθ' ἑκάστην ἡμέραν γινομένο
καὶ τῶν υἱῶν δεομένων, ἃ εἶχεν ὅ, τι χρήσαιτο τοῖς παροῦσιν
Ιούδα δὲ, τολμηρὸν τἄλλα τὴν φύσιν ἀνδρὸς, χρησαμένο
πρὸς αὐτὸν παῤῥησία· ὡς ὁ προσῆκον μὲν αὐτὸν περὶ τὰ
δελφοῦ δεδιέναι, ὁδὸν τάτυχὸν δι' ὑποψίας λαμβάνειν, πρα
χθήσεται γὰρ ὁδὲν τῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, ᾧ μὴ παρέσαι ὁ
Θεὸς, τοῦτο δὲ συμβήσεσθαι πάντως καὶ παρ' αὐτῷ μένοντι,
Φανερὰν δ' ἔτως αὐτῶν ἀπώλειαν μὴ καταδικάζειν, μηδὲ
τὴν ἐκ Φαραώθου τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτὸς ἀφαιρεῖσθαι
ἀλόγῳ περὶ τοῦ παιδὸς δέει, Φροντίζειν δὲ καὶ τῆς Συμεῶνος
σωτηρίας, μὴ Φειδοῖ τῆς Βενιαμὶν ἀποδημίας ἐκεῖνος ἀπολῆ
ται· πιστεῦσαι δὲ περὶ αὐτοῦ τῷ Θεῷ παραινοῦντος, καὶ αὐ
τοῦ ὡς σῶον ἐπανάξοντος τὸν υἱὸν αὐτῷ, ἢ συγκαταῤῥέψοι
τος ἅμα ἐκείνῳ τὸν βίον, πειθεὶς Ιάκωβος παρεδίδου τὸν
Βενιαμὶν, καὶ τὴν τιμὴν τοῦ σίτου διπλασίονα, τῶν τε παρὰ
τοῖς Χαναναίοις γεννωμένων, τό τε τῆς βαλάνου μύρον καὶ
τακτην, τερέβινθόν τε καὶ μέλι, δωρεὰς Ιωσήπῳ κομίζειν.
πολλὰ δ' ἦν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τῇ τῶν παίδων ἐξόδῳ
δάκρυα, κἀκείνων αὐτῶν. ὁ μὲν γὰρ, τοὺς υἱοὺς εἰ κομιεῖται
σῴους ἐκ τῆς ἀποδημίας, ἐΦρόντιζεν· οἱ δὲ, εἰ τὸν πατέρα
καταλάβοιεν ἐῤῥωμένον, καὶ μηδὲν ὑπὸ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης
κακωθέντα. ἡμερήσιον δ' αὐτοῖς ἠνύσθη τὸ πένθος. καὶ ὁ
μὲν πρεσβύτης κοπωθεὶς ὑπέμενεν· οἱ δὲ ἐχώρουν τὴν ἐπ'
Αἴγυπτον, μετὰ κρείττονος ἐλπίδος τὴν ἐπὶ τοῖς παροῦσι
λύπην ἰώμενοι.

ε'. Ὡς δ' ἦλθον εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατάγονται μὲν παρὰ τὸν Ιώσηπον. Φόβος δὲ αὐτοὺς ἔχ ὁ τυχὼν διετάραττε,

pro illo filios dedentis (vt, si quid mali Beniamini accideret in itinere, illos avus interficeret) verbis monetur. Illi vero in his malis dubio erant animo atque anxio: magisque illos perturbabat argentum, quod in saccis occultatum inuenerant. Caeterum deficiente iam tritico, quod reportarunt, fameque magis urgente, Iacobus, necessitate adactus, secum statuit Beniaminem cum fratribus dimittere: non enim licebat eis in Ægyptum redire, si promissis abeuntes non steterint. Ac cum indies magis magisque regionem infestaret fames, et filii precibus instarent, nihil aliud, quod in praesenti faceret, restabat. At cum Iudas, caetera vir natura vehemens, paulo liberius cum patre ageret; quod eum haud deceret fratri metuere, aut suspicione mali de eo solicitum esse, nihil enim ei praeter voluntatem Dei posse accidere, quod et prorsus euenire necesse est, etiamsi domi maneat; ne sic manifesto ipsos exitio adiudicet, nec, ob inanem de puero metum, ipsos priuet rerum ad victum abundantia, quam illis suppeditabit Pharaothes; Symeonis autem saluti etiam prospicere par esse, ne, dum Beniaminem ire prohibet, illum perire sinat: ipsoque insuper hortante vt filium Deo crederet, seque aut illum saluum reducturum esse aut vna cum illo periturum, tandem Iacobus cedens tradidit eis Beniaminem, et duplex frumenti pretium, atque munera Iosepho ferenda ex prouentu Chananaeae, myrobalanum et stacten, terebinthum et mel. Multae vero a patre, filiis digredientibus, fusae sunt lacrymae, et vicissim ab illis. Nam ille quidem anxie cogitabat, an filios ex itinere incolumes recepturus sit; illi vero an patrem bene valentem inuenturi, moerorique ex eorum absentia non succumbentem. atque in hac tristitia integrum diem exegerunt. Et senex quidem lassatus domi substitit: illi vero viae in Ægyptum insistunt, dolorem ex praesentibus meliorum spe lenientes.

6. Cum vero in Ægyptum peruenissent, ad Iosephum quidem adducuntur. Timor autem eos non medio-

μὴ περὶ τῆς τῦ σίτυ τιμῆς ἐγκλήματα λάβωσιν, ὡς αὐτὸ τι κεκακυργηκότες· καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τῦ Ιωσήπυ πολλὴν ἀπολογίαν ἐποιοῦντο, κατ' οἶκόν τε φάσκοντες εὑρεῖν ἐν τοῖς σακίοις τὸ ἀργύριον, καὶ νῦν ἥκειν ἐπανάγοντες αὐτό. τοῦ δὲ μηδ' ὅ, τι λέγυσιν εἰδέναι φήσαντος, ἀνείθησαν τοῦ δέυς. λύσας τε τὸν Συμεῶνα, ἐτημέλει συνεσόμενον τοῖς ἀδελφοῖς. ἐλθόντος δ' ἐν τύτῳ καὶ Ιωσήπυ ἀπὸ τῆς θερα πείας τοῦ βασιλέως, τά τε δῶρα παρήγαγον αὐτῷ, καὶ πυ θομένῳ περὶ τοῦ πατρὸς ἔλεγον, ὅτι καταλάβοιεν αὐτὸν ἐρρωμένον. ὁ δὲ, μαθὼν περιόντα τὸν Βενιαμὶν, εἰ ἄτος ὁ νεώτερος ἀδελφὸς εἴη, καὶ γαῖ ἦν αὐτὸν ἐωρακὼς, ἀνέκρινε. τῶ δὲ φησάντων αὐτὸν εἶναι, Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν εἶπεν εἶναι προσά την. ὑπὸ δὲ πάθυς προαγόμενος εἰς δάκρυα, μεθίστατο μὴ βυλόμενος καταφανὴς εἶναι τοῖς ἀδελφοῖς. ἐπὶ δεῖπνόν τε αὐτὺς παραλαμβάνει, καὶ κατακλίνονται μὲν ἕτως ὡς καὶ παρὰ τῷ πατρί. πάντας δὲ αὐτὺς ὁ Ιώσηπος δεξιύμενος, διπλασίοσι μοίραις τῶν αὐτῷ παρακειμένων τὸν Βενιαμὶν ἐτίμα.

ζ'. Επεὶ δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον εἰς ὕπνον ἐτράποντο, κελεύει τὸν ταμίαν τόν τε σῖτον αὐτοῖς δῆναι μεμετρημένον, καὶ τὴν τιμὴν πάλιν ἐγκρύψαι τοῖς σακίοις· εἰς δὲ τὸ Βενιαμὶν Φορτίον καὶ σκύφον ἀργυρῆν, ᾧ πίνων ἔχαιρε, βαλόντα καταλιπεῖν. ἐποίει δὲ ταῦτα, διάπειραν βυλόμενος τῶν ἀδελφῶν λαβεῖν· πότερόν ποτε βοηθῦσι τῷ Βενιαμὶν κλεπτὴν ἀναγομένῳ, καὶ δοκῦντι κινδυνεύειν· ἢ καταλιπόντες, ὡς ἤδη αὐτοὶ κεκακυργηκότες, ἀπίασι πρὸς τὸν πατέρα. ποιήσαντος δὲ τῦ οἰκέτυ τὰ ἐντεταλμένα, μεθ' ἡμέραν ἤδη τέτων εἰδότες οἱ τῦ Ιακώβυ παῖδες ἀπῆσαν, ἀπειληφότες τὸν Συμεῶνα, καὶ διπλῆν χαρὰν χαίροντες, ἐπί τε τύτῳ, καὶ τῷ τὸν Βενιαμὶν ἀποκομίζειν τῷ πατρὶ, καθὼς ὑπέχοντο. περιελαύνυσι δ' αὐτὺς ἵππεῖς, ἄγοντες τὸν οἰκέτην, ὃς ἐνεπέθατο τῷ τῦ Βενιαμὶν Φορτίῳ τὸν σκύφον. ταραχθέντες δὲ ὑπὸ τῆς ἀδοκήτυ τῶν ἱππέων ἐφόδυ, καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενοι δι' ἣν ἐπ' ἄνδρας ἐληλύθασιν, οὐ μικρὸν ἔμπροσθεν τι-

eis perturbabat, ne ob frumenti pretium calumnia sibi intenderetur, quasi dolo malo illud secum abstuliſſent: quod mox apud Ioſephi diſpenſatorem diligenter excuſauerunt, dicentes, domi ſe in ſuis ſaccis reperiſſe pecuniam, et iam venire illam ſecum reportantes. Eo vero negante ſe ſcire quid illi dicerent, metu liberati ſunt. tum vinculis Symeonem eximens, eum curauit, probeque pexum dedit, vt inter fratres verſaretur. Interea autem Ioſepho a miniſterio Regis reuerſo, muneraque ad ipſum adduxerunt, et ſciſcitanti de patre dixerunt, ſe illum bene valentem inueniſſe. At ille, cognito Beniaminem ſuperesſe, percontatus eſt, an hic (nam et ipſum viderat) eſſet frater natu minimus. Illis vero aientibus hunc ipſum eſſe, dicebat Deum res omnes adminiſtrare. Ex animi autem commotione ad lacrymas adductus, ſeceſſit, ne a fratribus obſeruaretur. Ipſoſque mox ad conuiuium adhibet; atque eo ordine, quo apud patrem, diſcumbunt. Ioſephus autem, illos omnes liberaliter excipiens, Beniaminem portione duplo maiore quam reliquos ſecum diſcumbentes honorabat

7. Veruntamen cum poſt coenam ſomnum caperent, diſpenſatori negotium dat, vt et frumentum illis admetiretur, pretiumque iterum in ſaccos clam reponeret: in Beniaminis vero ſarcinam etiam ſcyphum argenteum immitteret, quo potare gaudebat. Haec autem faciebat, volens fratrum animos pertentare, an quandoque fratri opem laturi eſſent furti alligato, et periclitari viſo; an illo relicto, ac ſi maleficium nihil ad ſe attineret, ad patrem reuerterentur. Seruo, ſicut iuſſus erat, ita faciente; mane diluculo Iacobi filii horum omnium ignari diſceſſerunt, Symeonem recipientes, et duplici laetitia affecti, cum ob eum reſtitutum tum quod Beniaminem aſportarent, ſicut patri polliciti ſunt. At illos ſtatim circumagunt equites, famulum ſecum ferentes, qui ſcyphum in Beniaminis ſarcinam indiderat. Turbati vero inopinato eorum incurſu, cauſamque ſciſcitantes, cur irruerent in viros quos paulo ante honore et hoſpitio di-

μῆς καὶ ξενίας τετυχήκασιν αὐτῶν παρὰ τοῦ δεσπότου, κ
κίστως ἀπεκάλυν, οἳ μηδ' αὐτὸ τοῦτο, τὴν ξενίαν καὶ τὴν Φ
λοφροσύνην τοῦ Ἰωσήπου, διὰ μνήμης λαβόντες, ἐκ ὤκνησα
εἰς αὐτὸν ἄδικοι γενέσθαι· σκύφον δὲ, ᾧ Φιλοτησίας αὐτὸ
προὔπινεν, ἁράμενοι φέροιεν, κέρδος ἀδίκως τήν τε πρὸς Ἰ
σηπον Φιλίαν, τόν τε ἑαυτῶν εἰ Φωραθεῖεν κίνδυνον ἐν δε
τέρῳ θέμενοι. τιμωρίαν τε οὖν αὐτὸς ὑφέξειν ἠπείλουν,
λαθόντας τὸν Θεὸν, ὃδ' ἀποδράντας μετὰ τῆς κλοπῆς,
καὶ τὸν διακονούμενον οἰκέτην διέλαθον. πυνθανέσθαί τε τ
τί παρόντες εἴημεν, ὡς ἐκ εἰδότες· γνώσεσθαι μέντοι κολα
ζόμενοι αὐτίκα. καὶ ταῦτα καὶ πέρα τούτων εἰς αὐτὸς λέγω
ὁ οἰκέτης ἐνύβριζεν. οἱ δὲ, ὑπὸ ἀγνοίας τῶν περὶ αὐτὸς
ἐχλεύαζον ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, καὶ τῆς κυφολογίας τὸν οἰ
κέτην ἐθαύμαζον, τολμῶντα αἰτίαν ἐπιφέρειν ἀνδράσιν,
μηδὲ τὴν τοῦ σίτου τιμὴν ἐν τοῖς σακίοις αὐτῶν εὑρεθεῖσαν
κατέχον, ἀλλ' ἐκόμισαν μηδενὸς εἰδότος τὸ πραχθέν· το-
σοῦτον ἀποδεῖν τοῦ γνώμης κακουργῆσαι. τῆς μέντοιγε ἀρπ
σεως ἀξιοπιστοτέραν ὑπολαβόντες τὴν ἔρευναν, ἐκέλευον ταύ-
τῃ χρῆσθαι· κἂν εὑρεθῇ τις ὑφῃρημένος, ἅπαντας κολάζει.
ᾐδεν γὰρ αὐτοῖς συνειδότες, ἦγον παῤῥησίαν, ὡς ἐδόκουν, ἀ-
κίνδυνον. οἱ δὲ τὴν ἔρευναν μὲν ἠξίωσαν ποιήσασθαι· τὴν
μέντοι τιμωρίαν ἑνὸς ἕΦασκον εἶναι, τοῦ τὴν κλοπὴν εὑρεθέν-
τος πεποιῆσθαι. τὴν δὲ ζήτησιν ποιούμενοι, καὶ πάντας τοὺς
ἄλλους ἐκπεριελθόντες κατὰ τὴν ἔρευναν, ἐπὶ τὸν τελευταῖον
Βενιαμὶν ἦκον· ἐκ ἀγνοοῦντες ὅτι εἰς τὸ ἐκείνου σακίον τὸν σκύ-
Φον εἶεν ἀποκεκρυΦότες, ἀλλ' ἀκριβῆ τὴν ζήτησιν βουλόμε-
νοι ποιεῖσθαι δοκεῖν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τοῦ καθ' αὑτοὺς ἀπηλ-
λαγμένοι δέους, ἐν τῇ περὶ τὸν Βενιαμὶν Φροντίδι τὸ λοιπὸν
ἦσαν. ἐθάῤῥουν δ' ὡς δὴ ἐν ἐκείνῳ τῆς κακουργίας εὑρεθησο-
μένης, ἐκάκιζόν τε τοὺς ἐπιδιώξαντας, ὡς ἐμποδίζοντας αὐ-
τοῖς τὴν ὁδὸν δυναμένοις ἤδη προκεκοΦέναι. ὡς δὲ τὸ τοῦ
Βενιαμὶν Φορτίον ἐρευνῶντες λαμβάνουσι τὸν σκύΦον, εἰς οἰ-
μωγὰς καὶ θρήνους εὐθὺς ἐτράπησαν· καὶ τὰς στολὰς ἐπι-
καταῤῥήξαντες, ἔκλαιόν τε τὸν ἀδελΦὸν ἐπὶ τῇ μελλούσῃ κο-

gnatus fuerat eorum dominus, nequiſſimi ab iis appellati ſunt; qui ne quidem hoc ipſum, ſe ſcilicet hoſpitio liberali et familiariter a Ioſepho exceptos eſſe, memoria tenentes, non veriti ſunt illi iniuriam reponere: ſed ſcyphum, quo ipſis beneuolentiae ergo propinauit, ſecum auferre ſuſtinerent, Ioſephi amicitiam ſuumque, ſi deprehenſi forent, periculum lucro iniuſto poſtponentes. Itaque poenas eos luituros minitabantur, ut qui Deo non latuerint, nec cum furto fugientes euaſerint, ſeruum licet miniſtrantem fefellerint. Nunc eos interrogare, quorſum adſumus, quaſi ignoraſſent: ſcituros tamen, cum mox punientur. Haec et alia quamplurima dicens, eos increpabat famulus. Illi vero, quibus fraus non ſuboluit, verba eius ludibrio habebant, ſeruumque ob ſermonis leuitatem mirabantur, vtpote actionem viris iſtis intentare auſum, qui ne frumenti quidem pretium in ſaccis inuentum retinuerunt, ſed ſecum reportarunt, nemine hac de re quicquam reſciſcente: tantum abeſſe, vt data opera mali aliquid patrarent. Veruntamen, certiorem rati inquiſitionem quam negationem, iubent eos periculum facere; atque omnes poenae ſubiicere, ſi unus aliquis ex ipſis in furto deprehenderetur. Nullius enim criminis ſibimet conſcii, fiduciam acceperunt, cum ſumma, ut putabant, ſecuritate coniunctam. Atque illis quidem inquiſitionem fieri placuit: eum tamen ſolum poenas daturum aiebant, quem furtum commiſiſſe, palam foret omnibus. Ad inquiſitionem vero aggreſſi, atque alias omnes ſarcinas ordine perſcrutati, poſtremo ad Beniaminem peruenerunt; non neſcientes quod in eius ſacco ſcyphum occuluerint, ſed vt ſcrutinium accuratum facere viderentur. Itaque caeteri, omni quidem de ſe metu liberati, de uno Beniamine adhuc nonnihil erant ſoliciti. Spei tamen pleni, ne ipſum quidem in maleficio fore deprehenſum, liberius perſequentibus conuiciabantur; per quos ſteterat, ne bonam partem itineris iam confectam haberent. Vt vero Beniaminis ſarcinam ſcrutati ſcyphum inueniunt, confeſtim ad lamenta et ploratus verſi ſunt: et dilaceratis veſtibus, cum

λάσει περὶ τῆς κλοπῆς, αὐτός τε διαψευσαμένους τὸν πατέρα περὶ τῆς Βενιαμὶν σωτηρίας. ἐπέτεινε δὲ τὸ δεινὸν αὐτοῖς καὶ τὸ δόξαντας ἤδη διαφυγεῖν τὰ σκυθρωπὰ διαφθορὴν ἔσχηκέναι. τῶν δὲ περὶ τὸν ἀδελφὸν κακῶν καὶ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπ' αὐτῷ λύπης ἐσομένης ἑαυτοὺς αἰτίους ἔλεγον, βιασαμένους ἄκοντα αὐτοῖς τὸν πατέρα συναποστεῖλαι.

η'. Οἱ μὲν οὖν ἱππεῖς παραλαβόντες τὸν Βενιαμὶν ἦγον πρὸς Ἰώσηπον, καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑπομένων. ὁ δὲ τὸν μὲν ἰδὼν ἐν Φυλακῇ, τοὺς δ' ἐν πενθίμοις σχήμασι· "τί δὴ, φη-"σὶν, ὦ κάκιστοι, φρονήσαντες ἢ περὶ τῆς ἐμῆς φιλανθρω-"πίας, ἢ περὶ τοῦ Θεοῦ τῆς προνοίας, τοιαῦτα πράττειν εἰς "εὐεργέτην καὶ ξένον ἐτολμήσατε;" τῶν δὲ παραδιδόντων αὐτοὺς εἰς κόλασιν ἐπὶ τῷ σώζεσθαι Βενιαμὶν, καὶ πάλιν ἀναμιμνησκομένων τῶν εἰς Ἰώσηπον αὐτοῖς τετολμημένων, κἀκεῖνον ἀποκαλύπτων μακαριώτερον, εἰ μὲν τέθνηκεν, ὅτι τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπήλλακται σκυθρωπῶν, εἰ δὲ περίεστιν, ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ κατ' αὐτῶν ἐκδικίας τυγχάνει· λεγόντων δ' αὐτοὺς ἀλιτηρίους τοῦ πατρὸς, ὅτι τῇ λύπῃ, ἣν ἐπ' ἐκείνῳ μέχρι νῦν ἔχει, καὶ τὴν ἐπὶ Βενιαμὶν προσθήσουσι. τελὺς ἦν κἀνταῦθα Ῥάβηλος, αὐτῶν καθαπτόμενος. Ἰωσήπῳ δὲ τοὺς μὲν ἀπολύοντος, οὐδὲν γὰρ αὐτοὺς ἀδικεῖν, ἀρκεῖσθαι δὲ μόνῃ τῇ τοῦ παιδὸς τιμωρίᾳ λέγοντος· ἔτε γὰρ τοῦτον ἀπολύειν διὰ τὸν οὐδὲν ἐξαμαρτόντας σῶφρον ἔλεγεν, ἔτε συγκολάζειν ἐκείνους τῷ τὴν κλοπὴν ἐργασαμένῳ· βαδίζουσι δὲ παρέξειν ἀσφάλειαν ἐπαγγελλομένῳ, τοὺς μὲν ἄλλως ἔκπληξις ἔλαβε, καὶ πρὸς τὸ πάθος ἀφωνία, Ἰούδας δὲ, ὁ καὶ τὸν πατέρα πείσας ἐκπέμψαι τὸ μειράκιον, καὶ τἆλλα θρασήριος ὢν ἀνὴρ, ὑπὲρ τῆς ταὐδελφῆ σωτηρίας ἔφησε παραβαλέσθαι. "καὶ δεινὰ μὲν, εἶπεν, ὦ στρατηγὲ, τετολμήκα-"μεν εἰς σὲ, καὶ τιμωρίας ἄξια καὶ τῇ πόλασιν ὑποσχεῖν ἅ-"παντας ἡμᾶς δικαίως, εἰ καὶ τὸ ἀδίκημα μὴ πάντων ἡ-"μῶν, ἀλλ' ἑνὸς τῶ νεωτάτου γέγονεν. ὅμως δὲ ἀπεγνωκό-"σιν ἡμῖν τὴν δι' αὐτῆ σωτηρίαν ἐλπὶς ὑπολέλειπται παρὰ "τῆς σῆς χρηστότητος, ἐγγυωμένης τὴν τῆ κινδύνῳ διαφυ-

fratrem deflebant mox furti ſupplicium luiturum, tum ſuam quiſque vicem, qui fidem, de Beniaminis ſalute parenti datam, violare neceſſe habuerunt. Malum autem iis augebat, quod cum dira omnia evaſiſſe viderentur, fortunae invidia in calamitatem inciderint. Atque tam huius fratris infortunii, quam futuri ex eo patris moeroris ſe auctores fatebantur, qui inuitum ad puerum una cum eis mittendum compulerant.

8. At enim equites Beniaminem comprehenſum ad Ioſephum retrahunt, fratribus etiam ſequentibus. Ille autem illum in cuſtodia cernens, illos vero in lugubri habitu, "quid, ait, o nequiſſimi, aut de mea humanitate aut de prouidentia Dei ſenſiſtis, vt talia in benefactorem et hoſpitem perpetrare auderetis"? Illis vero vicarios ſemet in ſupplicium offerentibus pro ſalute Beniaminis, atque in memoriam reuocantibus quam ſceleriti fuerant in Ioſephum, eumque beatiorem praedicantibus, ſi mortuus quidem eſſet, quod e vitae calamitatibus ſit exemptus; ſi vero in viuis eſſet, quod vindicta fruatur, qua iniurias illi ab ipſis factas perſequitur Deus: ſemet vero patris peſtem et perniciem vocantibus, quod veteri de Ioſepho moerori, quo hactenus iacuit, nouum ex Beniamine adiecturi ſint. Multus etiam tum erat Rubelus in iis increpandis. Ioſepho autem illos quidem dimittente, vt qui ipſi nullam fecerint iniuriam, pueri vero ſupplicio ſe contentum eſſe dicente, (neque enim hunc abſoluere in gratiam inſontium, ſapientis eſſe dicebat, neque illos una cum furti manifeſto punire) abeuntibus etiam ſecuritatem ſe daturum promittente, alii quidem ſtupefacti ſunt et prae dolore obmutuerunt, Iudas vero, qui patri adoleſcentem mittere perſuaſerat, et vir caetera ſtrenuus erat et efficax, decreuit ſe pro fratris ſalute periculo obiicere. "Et nefaria quidem, inquit, in te, o Praeſes, perpetrauimus, et ſupplicio digna, cui nos omnes ſubiici debere aequum eſt, licet non omnium ſit culpa, ſed vnius natu minimi, nobis tamen, ſalutem propter ipſum deſperantibus, ſpes

"γήν. καὶ νῦν μὴ πρὸς τὸ ἡμέτερον ἀφορῶν, μὴ δὲ τὸ κα
"κύργημα σκοπῶν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑαυτῦ φύσιν, καὶ τὴ
"ἀρετὴν σύμβυλον ποιησάμενος ἀντὶ τῆς ὀργῆς· ἣν οἱ τἄλ
"λα μικροὶ πρὸς ἰσχύος λαμβάνυσιν, ὐκ ἐπὶ τοῖς μεγάλοι
"μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς τυχοῦσιν αὐτῇ χρώμενοι· γεν
"πρὸς αὐτὴν μεγαλόφρων, καὶ μὴ νικηθῇς ὑπ' αὐτῆς, ὡς
"ἀποκτεῖναι τὺς ὐδ' αὐτὺς ὡς ἰδίας ἔτι τῆς σωτηρίας ἀντι
"ποιυμένυς, ἀλλὰ παρὰ σοῦ λαβεῖν αὐτὴν ἀξιοῦντας. κα
"γὰρ ὐδὲ νῦν πρῶτον ἡμῖν παρέξεις αὐτήν. ἀλλὰ καὶ τὰ
"χιον ἐλθοῦσιν ἐπὶ τὴν ἀγορὰν τοῦ σίτυ, καὶ τὴν εὐπορία
"τῆς τροφῆς ἐχαρίσω, δοὺς ἀποκομίζειν τοῖς οἰκείοις, ὅσα
"κινδυνεύοντας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ λιμοῦ διαφθαρῆναι περιέ-
"σωσε. διαφέρει δ' οὐδὲν ἢ μὴ περιϊδεῖν ἀπολλυμένυς ὑπ
"ἐνδείας τῶν ἀναγκαίων, ἢ μὴ κολάσαι δόξαντας ἁμαρ-
"τεῖν, καὶ περὶ τὴν εὐεργεσίαν τὴν ἀπὸ σοῦ λαμπρὰν γεν-
"μένην φθονηθέντας. ἡ δ' αὐτὴ χάρις, ἄλλῳ μέντοι τρόπῳ
"διδομένη. σώσεις γὰρ οὺς εἰς τοῦτο καὶ ἔτρεφες· καὶ ψυ-
"χὰς, ἃς ὑπὸ λιμοῦ καμεῖν ὐκ εἴασας, τηρήσεις ταῖς ἐαυ-
"τοῦ δωρεαῖς. ὡς θαυμαστὸν ἅμα καὶ μέγα δοῦναί τε ψυ-
"χὰς ἡμῖν, καὶ παρασχεῖν δι' ὧν αὗται μένυσιν ἀποφυμί-
"νοις. οἶμαί τε τὸν Θεὸν αἰτίαν παρασκευάσαι, βυλόμενον,
"εἰς ἐπίδειξιν τοῦ κατὰ τὴν ἀρετὴν περιόντος, ἡμᾶς εἰς τὸ
"το περιστῆσαι συμφορᾶς· ἵνα καὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἀδικημά-
"των συγγινώσκων φανῇς ἐπαινικόσιν, ἀλλὰ μὴ πρὸς μί-
"νης τὺς κατ' ἄλλην πρόφασιν δεομένυς ἐπικυρίας φιλαν-
"θρωπος δοκῇς. ὡς μέγα μὲν γὰρ καὶ τὸ ποιῆσαί τινας εὖ
"κατασάντας εἰς χρείαν, ἡγεμονικώτερον δὲ σῶσαι τοὺς
"ὑπὲρ τῶν εἰς ἑαυτὸν τετολμημένων δίκην ὀφείλοντας. εἰ
"γὰρ τὸ περὶ μικρῶν ζημιωμάτων ἀφεῖναι τοὺς πλημμε-
"λήσαντας ἔπαινον ἤνεγκε τοῖς ὑπερισοῦσι· τό γε περὶ
"τούτων ἀόργητον, ὑπὲρ ὧν τὸ ζῆν ὑπεύθυνον τῇ κολάσει
"γίνεται τῶν ἠδικηκότων, Θεῦ φύσει προσετέθη. καὶ ὅγω-
"γε, εἰ μὴ πατὴρ ἡμῖν ἦν, πῶς ἐπὶ παίδων ἀποβολῇ τα-
"λαιπωρεῖ διὰ τῆς ἐπὶ Ἰωσήπῳ τελευτῆς ἐπιδεδειγμένος,

"aliqua effulſit ex tua bonitate, promittente et ſpondente "ex periculo effugium. Ac nunc ad nos non reſpiciens, "neque facinus quod patrauimus intuens, ſed ingenii tui "indolem, et virtutem in conſilium aſſumens potius "quam iracundiam, (a qua homines caetera puſilli ani- "mos accipiunt, eam non in maximis ſolum, ſed in "quaecunque inciderint, adhibentes) hanc ipſam con- "temne et deſpice, neque ab ea te vinci patere, vt eos "perimas, qui ſibimet ſalutem adhuc vendicare non pot- "erant, ſed eam a te accipere enixe petunt. Etenim ne- "que nunc primum iſto munere nos ornabis: ſed et ocyus "nobis, cum ad frumenti mercatum veniſſemus, com- "meatus etiam copiam feciſti, tantum alimenti ad fami- "liam deferendum ſuppeditans, quantum eam, in ſalutis "diſcrimen a fame adductam, incolumem ſeruauit. Equi- "dem nihil intereſt, vtrum non deſpicias pereuntes ege- "ſtate rerum neceſſariarum, an illos ad ſupplicium non "damnaueris, quos deliquiſſe homines ſuſpicantur, qui- "buſque praeclaram tuam inuident beneficentiam. Ea- "dem plane gratia eſt, modo tamen diuerſo collata. "Seruabis enim quos in hunc finem pauiſti; et vitam, "quam fame laborare noluiſti, tua gratia ſaluam retinebis. "Quam magnum et mirabile eſt vita nos donare, et libe- "ralitate efficere vt inopia circumdatis maneat incolumis. "Imo Deum arbitror viam ad haec muniuiſſe, cui viſum "eſt vt nos, ad virtutem tuam illuſtrandam, in has cala- "mitates incideremus: vt gloriam etiam adipiſcaris igno- "scendo peccantibus, quod tibi iniuriam intulerint; et "non ſolum eos perhumaniter ſubleuando, qui alia de cau- "ſa tuo egeant auxilio. Etenim permagnum quidem eſt "opem iis ferre, qui ad inopiam redacti ſunt; multo ta- "men maius et praeſtantius illos ſeruare, qui ob ſcelus in ſe "perpetratum poenas erant luituri. Nam ſi parua ſupplicia "delinquentibus remiſiſſe magnam condonantibus laudem "attulerit; certe iracundiam tum cohibere, vbi vita pec- "cantium ei, quem laeſerint, in poenam obnoxia eſt, ad "Dei naturam proxime accedit. Atque ego, niſi is nobis

"ἐκ ἂν τοῦ γε καθ' ἡμᾶς ἕνεκα περὶ τῆς σωτηρίας λόγου
"ἐποιησάμην, εἰ μὴ ὅσον τῷ σῷ χαριζόμενος ἤθει, σώ-
"ζειν αὐτῷ καλῶς ἔχοντι καὶ τούτους οὐ λυπήσονται τεθνη-
"κότων ἐκ ἔχοντας· παρείχομεν δ' ἂν αὐτοὺς πεισομένους
"ὅ, τι καὶ θελήσειας. νῦν δὲ, ἐγὼ γὰρ ἑαυτοὺς ἐλεεῖντες,
"εἰ καὶ νέοι καὶ μήπω τῶν κατὰ τὸν βίον ἀπολελαυκότες
"τεθνηξόμεθα, τὸ δὲ τοῦ πατρὸς λογιζόμενοι, καὶ τὸ γῆ-
"ρας οἰκτείροντες τὸ ἐκείνου, ταύτας σοὶ τὰς δεήσεις προσ-
"φέρομεν· καὶ παραιτούμεθα ψυχὰς τὰς ἑαυτῶν, ἃς σὺ
"τὸ ἡμέτερον κακόζηλον πρὸς τιμωρίαν παρέδωκεν. ὃς ἔ-
"τε πονηρὸς αὐτὸς, ἔτε τοιούτους ἐσομένους ἐγέννησεν· ἀλλὰ
"χρηστὸς ὢν καὶ πειραθῆναι τοιούτων οὐχὶ δίκαιος, καὶ νῦν μὲν
"ἀποδημούντων ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν Φρονοῦσι κακοπαθεῖ. πυ-
"θόμενος δὲ ἀπολωλότας, καὶ τὴν αἰτίαν, ὑπομενεῖ διὰ
"ταύτην πολὺ μᾶλλον τὸν βίον καταλιπεῖν· καὶ τὸ ἄδο-
"ξον αὐτὸν τῆς ἡμετέρας καταφροφῆς φθήσεται διαχρησά-
"μενον, καὶ κακὴν αὐτῷ ποιήσει τὴν ἐκ τοῦ ζῆν ἀπαλλα-
"γὴν, πρὶν εἰς ἄλλους φοιτῆσαι τὰ καθ' ἡμᾶς σπεύσαντος
"αὐτὸν εἰς ἀναισθησίαν μεταγαγεῖν. γενόμενος οὖν ἐν τούτῳ
"τῶν λογισμῶν, εἰ καὶ ἡ κακία σὲ παροξύνει νῦν ἡ ἡμετέ-
"ρα, καὶ τὸ κατ' αὐτῆς δίκαιον χάρισαι τῷ πατρὶ, καὶ
"δυνηθήτω πλέον ὁ πρὸς ἐκεῖνον ἔλεος τῆς ἡμετέρας πομ-
"πείας· καὶ γῆρας ἐν ἐρημίᾳ βιωσόμενον καὶ τεθνηξόμενον
"ἡμῶν ἀπολωμένων οἴκτισαι, τῷ πατέρων ὀνόματι ταύτη
"χαριζόμενος τὴν δωρεάν. ἐν γὰρ τούτῳ καὶ τὸν σὲ φύσαν-
"τα τιμᾶς, καὶ αὐτῷ δίδως, ἀπολαύων μὲν ἤδη τῆς
"προσηγορίας· ἀπαθὴς δ' ἐπ' αὐτῇ φυλαχθησόμενος ὑπὸ
"τοῦ Θεοῦ τὸ πάντων πατρὸς, εἰς ὃν κατὰ κοινωνίαν καὶ
"αὐτὸν τοῦ ὀνόματος εὐσεβεῖν δόξεις, τοῦ ἡμετέρου πατρὸς
"οἰκτον λαβών, ἐφ' οἷς πείσεται τῶν παίδων τεθνεώτων.
"σὸν οὖν, ἃ παρέσχεν ἡμῖν ὁ Θεὸς, ταῦτ' ἔχοντα ἐξουσίαν
"ἀφελέσθαι, δοῦναι· καὶ μηδὲν ἐκείνῳ διενεγκεῖν τῇ χά-
"ριτι. τῆς γὰρ ἐπ' ἀμφοτέρων δυνάμεως τετυχηκότα κα-
"λὸν ταύτην ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιδείκνυσθαι· καὶ παρὸν καὶ

"exſtitiſſet pater, qui Ioſephi interitum lugendo oſtendit, "quam grauiter tulerit liberorum amiſſionem, nequa- "quam pro noſtra ſalute verba feciſſem, niſi forſitan "tuis moribus hoc donaſſem, qui praeclarum ducis etiam "illis incolumitatem dare, quos mortuos nemo ploraret; "ſed aequo animo ſupplicium, quodcunque voluiſti, per- "tuliſſemus. Nunc autem, quando non noſtri nos miſe- "ret, tametſi iuuenes adhuc et vix vllo ex vitae commo- "dis fructu percepto moriamur, ſed de patre cogitantes "eius ſenectutem miſericordia proſequamur, has tibi pre- "ces ſupplices offerimus; vitamque noſtram a te deprecа- "mur, cuius in pœnis profundendae poteſtatem tibi de- "dit noſtrum hoc maleficium. Ille neque malus eſt, ne- "que nos tales futuros genuit; ſed probus et honeſtus, "et qui talia experiretur non commeritus, et qui nunc "quidem, nobis peregre profectis, ſolicitudine curiſque "diſcruciatur. Cum autem de noſtro interitu audierit, "ſimulque de cauſa eius, eo facilius in animum inducet "vt vitam deſerat: mortemque ipſius ſemet mœrore con- "ficientis accelerabit noſtra infamia, facietque vt triſtem "de vita exitum habeat; vt qui, priuſquam rumor de no- "bis diuulgetur, feſtinarit ſemet ſenſibus orbare. His "igitur perpenſis, tametſi iram tibi commoueat ſcelus hoc "noſtrum, patri tamen vindictae gratiam facito; et plus "illius miſeratio apud te valeat, quam noſtra nequitia: at- "que eius ſenectutem, qui, nobis pereuntibus, in ſolitu- "dine viuet morieturque, reuerere, patrum nomini hunc "tuum honorem deferens. Nam hoc agendo paren- "tem tuum honoras, et tibimet aliquid tribuis, cum iam "hac gaudeas appellatione: quae tibi ſalua conſeruabitur "a Deo omnium patre; quem et ipſum propter commune "nomen hac pietate honorare exiſtimaberis, ſi patris no- "ſtri miſericordia mouearis, ea tecum reputans quae paſ- "turus eſt filiis orbatus. Itaque tuum eſt, quae nobis "dedit Deus, cum ea auferendi poteſtatem habeas, ite- "rum dare, adeoque ipſum in benignitate quam maxime "referre. Pulchrum enim eſt, ſiquis tantundem ad

"ἀπολλύειν, τῆς μὲν κατὰ τοῦτο ἐξουσίας ὡς μὴ δ' ὑπαρ-
"χούσης ἐπιλανθάνεσθαι, μόνον δ' ἐπιτετράφθαι τὸ σώ-
"ζειν ὑπολαμβάνειν, καὶ ὅσῳ τις πλείοσι τοῦτο παρέξει,
"μᾶλλον αὐτῷ φαίνεσθαι διδόντα. σὺ δὲ πάντας ἡμᾶς
"σώσεις, τὰδελφῷ δυσγνὺς ὑπὲρ ὧν ἠτύχησεν. ὑδὲ γὰρ ἡμῖν
"βιώσιμα, τούτου κολασθέντος, οἷς γε πρὸς τὸν πατέρα μὴ
"ἔξεστιν ἀνασωθῆναι μόνοις· ἀλλ' ἐνθάδε δεῖ κοινωνῆσαι
"τούτῳ τῆς αὐτῆς καταστροφῆς τοῦ βίου. καὶ τοσούτου δεῖ-
"σόμεθα, στρατηγέ, κατακείναντος τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν
"ἀποθανεῖν, συγκολάσαι καὶ ἡμᾶς ὡς τοῦ ἀδικήματος
"κεκοινωνηκότας. ὑ γὰρ ἀξιώσομεν ἡμεῖς ὡς ἐπὶ λύπῃ τε-
"θνηκότος τὰδελφῷ ἑαυτοὺς ἀνελεῖν, ἀλλ' ὡς ὁμοίως αὐτῷ
"πονηροὶ γεγονότες ὅτως ἀποθανεῖν· καὶ ὅτι μὲν καὶ νέος
"ὢν ἥμαρτε, καὶ μήπω τῷ Φρονεῖν ἐρρωμένος, καὶ ὡς
"ἀνθρώπινον τοῖς τοιούτοις συγγνώμην νέμειν, σοὶ καταλι-
"πὼν παύσομαι περαιτέρω λέγειν. ἵν' εἰ μὲν κατακρίνειας
"ἡμῶν, τὰ μὴ λεχθέντα δόξῃ βεβλαφέναι πρὸς τὸ σκυ-
"θρωπότερον ἡμᾶς· εἰ δ' ἀπολύσειας, κἀκεῖνα τῇ σαυ-
"τοῦ χρηστότητι συνιδὼν ἀπεψηφίσθαι νομισθῇς, ὑ σώσας
"μόνον ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ ὧν διὰ τοῦτο δικαιότεροι μᾶλλον
"φανώμεθα τυχεῖν χαριζόμενος, καὶ πλέον ἡμῶν αὐτῶν
"ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας νοήσας σωτηρίας. εἰ τ' ἂν κτείνειν
"αὐτὸν θέλεις, ἐμὲ τιμωρησάμενος ἀντὶ τούτου, τῷ πατρὶ
"τοῦτον ἀπόπεμψον· εἴτε καὶ κατέχειν σοι δοκεῖ δοῦλον,
"ἐγὼ πρὸς χρείας σοι ὑπηρετικώτερος, ἀμείνων ὡς ὁρᾷς
"πρὸς ἑκάτερον τῶν παθῶν ὑπάρχων". Ἰούδας μὲν οὖν
πάνθ' ὑπομένειν ὑπὲρ τῆς τἀδελφοῦ σωτηρίας ἡδέως ἔχων,
ῥίπτει πρὸ τῶν Ἰωσήπου ποδῶν ἑαυτόν· εἶπως ἐκμαλάξειε
τὴν ὀργὴν αὐτοῦ καὶ καταπραΰνειεν, ἀγωμιζόμενος. πρῦ-
πεσον δὲ καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες, δακρύοντες καὶ παρα-
διδόντες ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῆς Βενιαμὶν ψυχῆς ἀπολυμένης.

ι. Ὁ δὲ Ἰώσηπος ἐλεγχόμενος ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ μη-
κέτι δυνάμενος τὴν τῆς ὀργῆς φέρειν ὑπόκρισιν, κελεύει μὲν
ἀπελθεῖν τοὺς παρόντας· ἵνα μόνοις ἑαυτὸν τοῖς ἀδελ-

[illegible]quilibet valeat, sese ad aliorum vtilitatem non damna comparare: et, cum posset perdere, suum hac in re ius, tanquam si nullum habuisset, plane negligere, sed tantum ad seruandos homines potentiam sibi datam existimare; et quo pluribus salutem quis dederit, eo se illustriorem fore. Tu vero nos omnes seruare potes ignoscendo fratri, in quibus egit infeliciter: neque enim nobis vita erit vitalis, eo poena sublato, quibus ad patrem, nobismet solis saluis, redire non licet: sed hic nobis ferendum est, quasi delicti eius essemus participes, quicquid frater tulerit. Atque in tantum te, Praeses, obsecrabimus, vt, si fratrem nostrum morte mulctaueris, nos, non secus ac sceleris eiusdem socios, eodem afficeres supplicio. Nobis enim satius videbitur, vt tanquam eodem crimine condemnati moriamur, quam vt nosmet fratre defuncto prae moerore conficeremus. Et quod iuuenis admodum deliquerit, nondumque prudentia roboratus, et quod humanum sit similibus non grauatim veniam tribuere, tuo permittens haec omnia iudicio finem dicendi faciam. vt, si nos quidem damnaueris, mihi vitio vertatur quod non omnia dixerim quae tuam in nos iram lenirent: si vero absolueris, quod clementiae et bonitatis tibi conscius illud statuisse existimeris; non solum nos seruans, sed et istam nobis gratiam faciens qua multiplices esse videbimur, vt qui plus quam nosmetipsi saluti prospexeris. Siue igitur hunc velis perimere vicario ad supplicium accepto, patri eum remittito: siue ad seruitium malis addicere, ipse tuis ministeriis magis sum idoneus, et ad vtrumuis, vt vides, subeundum aptior atque paratior". Iudas itaque, qui ludaeis nihilo quidvis pro fratris salute pati voluit, semet Iosephi pedibus aduoluit, iracundiam eius si quo modo mitigare et placare posset, magnopere laborans. Similiter et reliqui omnes sese prosternebant, lacrymantes, et semet, si ea veniamne mortem oppeterent, offerentes.

10. Iosephus autem misericordia victus, simulatam iracundiam ferre amplius non potuit, iussitque vt abirent qui praesentes adetant, vt summotis arbitris semet aperiret

φοῖς ποιήσῃ φανερόν. ἀναχωρησάντων δὲ, ποιεῖ γνώσιμον ἑαυτὸν τοῖς ἀδελφοῖς, καὶ φησίν· "τῆς μὲν ἀρετῆς ὑμᾶς "καὶ εὐνοίας τῆς περὶ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν ἐπαινῶ, καὶ κρείττο- "τονας ἢ προσεδόκων ἐκ τῶν περὶ ἐμοῦ βεβουλευμένων εὑρίσκω, "ταῦτα πάντα ποιήσας ἐπὶ πείρα τῆς ὑμετέρας φιλαδελ- "φίας. ἀ φύσει δὲ περὶ ἐμὲ νομίζω πονηρὰς γεγονέναι· θεὸς "δὲ βουλήσει τήν τε νῦν πραγματευομένην τῶν ἀγαθῶν ἀπό- "λαυσιν, καὶ τὴν εἰς ὕστερον ἂν ὑμενὴς ἡμῖν παραμείνῃ. πα- "τρός τε ἔν σωτηρίαν ἐγνωκὼς ἐκ ἐλπιζήσαν, καὶ τοιούτους "ὑμᾶς ὁρῶν περὶ τὸν ἀδελφὸν, ἐξ' ὧν εἰς ἐμὲ δοκεῖτε ἁμαρτά- "νειν ἔτι μνημονεύω. παύσομαι δὲ τῆς ἐπ' αὐτοῖς μισοπο- "νηρίας, καὶ, ὡς συναιτίοις τῶν τῷ θεῷ βεβουλευμένων εἰς "τὰ παρόντα, χάριν ἔχειν ὁμολογῶ. ὑμᾶς τε βέλτιον "καὶ αὐτὸς λήθην ἐκείνων λαβόντας ἥδεσθαι μᾶλλον, τῆς "τότε ἀβουλίας εἰς τοιοῦτον ἐλθούσης τέλος, ἢ δυσφορεῖν "αἰσχυνομένους ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις. μὴ ἔν δόξῃ λυπεῖν "ὑμᾶς τὸ κατ' ἐμοῦ ψῆφον ἐνεγκεῖν πονηρὰν, καὶ ἡ ἐπ' "αὐτῇ μετάνοια, τῷ γε μὴ πεῖσαι τὰ βεβουλευμένα. "χαίροντες οὖν ἐπὶ τοῖς ἐκ θεοῦ γεγενημένοις, ἄπιτε, "ταῦτα δηλώσοντες τῷ πατρί· μὴ καὶ ταῖς ὑπὲρ ὑμῶν "φροντίσιν ἀναλωθεὶς, ζημιώσῃ με τὸ κάλλιστον τῆς εὐδαι- "μονίας, πρὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὴν ἐμὴν καὶ μεταλαβεῖν "τῶν παρόντων ἀγαθῶν ἀποθανών. αὐτὸν δὲ τοῦτον, "καὶ γυναῖκας ὑμετέρας καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν συγ- "γένειαν ὑμῶν ἀναλαβόντες ἐνθάδε μετοικίζεσθε· οὐ γὰρ "ἀποδήμους εἶναι δεῖ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἡμετέρων τοὺς ἐμοὶ "φιλτάτους· ἄλλως τε καὶ τὸ λιμοῦ λοιπὸν ἔτι πεντα- "ετίαν ὑπομενοῦντος". ταῦτ' εἰπὼν Ἰώσηπος περιβάλλει τοὺς ἀδελφούς. οἱ δ' ἐν δάκρυσιν ἦσαν καὶ λύπῃ· τῶν δ' ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένων καὶ τιμωρίας ἐν αὐτοῖς οὐδὲν ἀπολεῖπειν ἐδόκει τὸ εὔγνωμον τἀδελφοῦ. καὶ τότε μὲν ἦσαν ἐν εὐωχίᾳ. βασιλεὺς δ' ἀκούσας ἥκοντας πρὸς Ἰώσηπον τοὺς ἀδελφοὺς, ἥδη τε μεγάλως, καὶ, ὡς ἐπ' οἰκείοις διατεθεὶς ἀγαθοῖς, παρεῖχεν αὐτοῖς ἁμάξας σίτου πλή-

fratribus. Cum autem omnes discessissent, facit vt a fratribus agnoscerentur, et infit: "Pietatem vestram et amorem erga fratrem nostrum laudo, et perspectum habeo "vos in eum meliore esse animo, quam exspectaueram ex "iis quae in me olim excogitastis; vt qui in hoc omnia "haec fecerim, vt fraternae vestrae beneuolentiae caperem "experimentum. Non enim natura vos in me malignos "exstitisse reor: sed Dei voluntate, qui praesentibus bonis "frui concedit, et futuris, si nobis propitius esse perseue"rarit. Quando igitur et patrem, contra quam speraue"ram, incolumem esse compererim, et vos conspexerim "tali affectu fratrem prosequentes, non amplius eorum, "quibus in me deliquisse videamini, recordabor. Porro "desinam ob ista vt maligna odium intendere: ac vobis gra"tias me habere profiteor, qui mecum in causa fuistis, vt "Deus ita nobis in praesens prospiceret. Vosque ipsos vo"lo etiam haec obliuioni dare, et laetari magis, quod male "tunc consulta bene cesserint, quam contristari ob ea quae "indigne facta esse erubescitis. Ne igitur vos dolore afficere "videatur, quod in me iniquum tuleritis suffragium, nec "male vos habeat rei gestae poenitentia, quando consultis ve"stris non responderit euentus. sed, laetitia exsultantes ob ea "quae Deus effecerit, discedite, patri haec renunciaturi; ne "forte solicitudine de vobis male maceratus, summam mihi "eripiat felicitatem, si mori contigerit priusquam in conspe"ctum meum veniat, et horum bonorum fiat particeps. "Hunc ipsum vero, et coniuges vestras et liberos, totamque "cognationem assumentes huc commigratote. Non enim "decet, vt mihi chariſſimi ab hac mea felicitate longe abessent: "praesertim cum fames adhuc quinquennium duratura sit". Haec cum dixisset Iosephus, fratres complectitur. Illi vero in lacrymis erant ac moerore: memoriam ilicet eorum quae in eum consuluerant et statuerant, atque etiam poenae, quam commeruerant, metum sustuliſſe visa est fratris aequitas. Mox conuiuium est sequutum. Rex autem, cognito fratrum Iosephi aduentu, vehementer gauisus est, ac, quasi sibi ipsi aliquid boni accidisset, animo affectus, praebuit eis currus fru-

ξεως, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἀποκομίζειν τῷ πατρί. λα-
βόντες δὲ πλείω παρὰ τἀδελφοῦ, τὰ μὲν τῷ πατρὶ φέ-
ρειν, τὰ δ' αὐτοὶ δωρεὰς ἔχειν ἕκαστος ἰδίας, πλεόνων
ἠξιωμένων Βενιαμὶν παρ' αὐτοῦ, ἀπῆσαν.

ΚΕΦ. ζ'.

Ἡ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς γενεᾶς πάσης πρὸς αὐτὸν μετάβασις, διὰ τὸν γενόμενον λιμόν.

Ὡς δὲ ἀφικομένων τῶν παίδων Ἰάκωβος τὰ περὶ τὸν Ἰω-
σηπον ἔμαθεν, ὅτι μὴ μόνον εἴη τὸν θάνατον διαπεφυγὼς
ἐφ' ᾧ πενθῶν διῆγεν, ἀλλὰ καὶ ζῇ μετὰ λαμπρᾶς εὐδαι-
μονίας, βασιλεῖ συνδιέπων τὴν Αἴγυπτον, καὶ τὴν ἅπα-
σαν σχεδὸν ἐγκεχειρισμένος αὐτῷ ἐπιμέλειαν, ἄπι-
στον μὲν οὐδὲν ἐδόκει τῶν ἠγγελμένων, λογιζόμενος τοῦ Θεοῦ
τὴν μεγαλοψυχίαν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, εἰ καὶ τῷ
μεταξὺ χρόνῳ διέλειπεν· ὥρμητο δ' εὐθὺς πρὸς τὸν Ἰώσηπον.

β'. Ὡς δὲ κατέσχεν ἐπὶ τὰ ὅρκιον φρέαρ, θύσας αὐ-
τόθι τῷ Θεῷ, καὶ φοβούμενος μὴ διὰ τὴν εὐδαιμονίαν τὴν
ἐν Αἰγύπτῳ, τῶν παίδων ἐμφιλοχωρησάντων τῇ οἰκήσει
τῇ ἐν αὐτῇ, οὐκέτ' εἰς τὴν Χαναναίαν οἱ ἔγγονοι μετελθόν-
τες κατάσχωσιν αὐτὴν, ὡς ὁ Θεὸς ἦν ὑπεσχημένος, ἅμα
τε μὴ δίχα Θεοῦ βουλήσεως γενομένης τῆς εἰς Αἴγυπτον
ἀφόδου διαφθαρῇ τὸ γένος αὐτοῦ. πρὸς δὲ τούτοις δεδιὼς
μὴ προεξέλθῃ τοῦ βίου πρὶν εἰς ὄψιν Ἰωσήπου παραγεν-
θαι, καταφέρεται, φέρων ἐν ἑαυτῷ τοῦτον τὸν λογι-
σμὸν, εἰς ὕπνον.

γ'. Ἐπισὰς δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ, καὶ δὶς ὀνομασὶ καλέ-
σας, πυνθανομένῳ τίς ἐστιν, "ἀλλ' ὁ δίκαιον, εἶπεν, Ἰα-
"κώβου Θεὸν ἀγνοεῖσθαι, τὸν ἀεὶ παραστάτην καὶ βοηθὸν
"προγόνοις τε τοῖς σοῖς, καὶ μετ' αὐτοὺς σοὶ γενόμενον.
"ἐρρωμένῳ τε γὰρ σοὶ τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταύτης
"ἐγὼ παρέσχον. καὶ κατ' ἐμὴν εὔνοιαν εἰς τὴν Μεσοποτα-
"μίαν μόνος σαλεὶς, γάμων τε ἀγαθῶν ἔτυχες, καὶ παι-

mento onustos, atque aurum et argentum, munera ad patrem deferenda. Illi autem, plura adhuc a fratre accipientes, partim quidem patri, partim vero sibimet in singulos donata, maiorem etiam in modum muneribus cumulato Beniamine, abierunt.

CAP. VII.

Quomodo Iacobus cum tota progenie ad filium migrauit, vrgente fame.

CUm vero Iacobus, filiis reuersis, de Ioseplio intellexisset, quod non solum mortem effugerit, quam tamdiu luxerat, sed etiam in splendida fortuna viueret, vna cum Rege res Ægypti administrans, et paene totam regni curam sibi commissam habens, nihil quidem eorum quae nunciabantur incredibile putabat, animo complectens cum Dei magnificentiam, tum eius erga se beneuolentiam, tametsi aliquantisper vt videbatur intermissam: sed confestim iter aggressus est ad Ioseplium properans.

2. Postquam autem venerat ad puteum fœderis, Deo ibidem sacrificium faciens, metuensque ne propter vbertatem Ægypti, dum filii istius regionis habitandae amore tenerentur, soboles eorum non rediret in Chananaeam, occupatura eam iuxta promissa Dei; simul etiam, ne inconsulto Deo migratione in Ægyptum facta, genus ipsius clade aliqua multaretur; praeterea autem veritus ne prius e vita excederet, quam in Ioseplii conspectum veniret, in somnium delabitur haec secum in animo reuoluens.

3. At Deus ei in somnio superueniens, ipsumque bis nomine appellans, interroganti quisnam esset, ait, "haud "fas est vt Iacobus ignoraret Deum, qui maioribus tuis "et post hos etiam tibi perpetuo adiumento fuit et auxi"lio. Cum enim et patri in animo fuisset te principatu "priuare, hunc ego tibi conseruaui. et cum, me tibi fa"uente, solus in Mesopotamiam profectus esses, et bonas "feciſti nuptias, et reuersus es liberis multis et facultati-

"δων ἐπαγόμενος πλῆθος καὶ χρημάτων ἐνόησας. παρ
"μενέ τε σοὶ γενεὰ πᾶσα προνοίᾳ τῇ ἐμῇ, καὶ ὃν ἀπ
"λωλέναι τῶν υἱῶν ἐδόκεις Ἰώσηπον, τοῦτον εἰς ἀπόλα
"σιν μειζόνων ἀγαθῶν ἤγαγον, καὶ τῆς Αἰγύπτου κύριο
"ὡς ὀλίγῳ διαφέρειν τοῦ βασιλέως, ἐποίησα. ἥκω τε νῦ
"ὁδῷ τε ταύτης ἡγεμὼν ἐσόμενος, καὶ βίᾳ σοὶ τελευτή
"ἐν ταῖς Ἰωσήπου χερσὶ γενησομένην προδηλῶν, καὶ μα
"κρὸν αἰῶνα τῶν σῶν ἐκγόνων ἐν ἡγεμονίᾳ καὶ δόξῃ κατ
"αγγέλλων, κατασήσων τε αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ὑπέχημαι

δ'. Τούτῳ θαρσήσας τῷ ὀνείρατι, προθυμότερον εἰ
τὴν Αἴγυπτον σὺν τοῖς υἱοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τούτων ἀπῆλ
λάττετο. ἦσαν δ' οἱ πάντες ἑβδομήκοντα. τὰ μὲν οὖν ὀνό
ματα δηλῶσαι τούτων οὐκ ἐδοκίμαζον, καὶ μάλιστα διὰ
τὴν δυσκολίαν αὐτῶν. ἵνα μέντοι παρασήσω τοῖς ἐχ ὑπολ
αμβάνουσιν ἡμᾶς ἐκ τῆς Μεσοποταμίας, ἀλλ' Αἰγυ
πτίους εἶναι, ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνησθῆναι τῶν ὀνομάτων.
Ἰακώβου μὲν οὖν παῖδες ἦσαν δώδεκα· τούτων Ἰώσηπος
ἤδη προαφῖκτο. τοὺς οὖν μετ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἐκ τούτων γε
γονότας δηλώσομεν. Ῥουβήλου μὲν ἦσαν παῖδες τέσσαρες,
Ἀνώχης, Φαλλοῦς, Ἀσσάρων, Χάρμις. Συμεῶνος δὲ ἓξ,
Ἰαμούηλος, Ἰάμινος, Οὐώδος, Ἰαχῖνος, Σόαρος, Σάουλος·
τρεῖς δὲ Λευΐ γεγόνασιν υἱοί, Γηρσόμης, Κάαθος, Μαρά-
ριος. Ἰούδα δὲ παῖδες ἦσαν τρεῖς, Σαλᾶς, Φάρεσσος,
Ζάρας· υἱωνοὶ δὲ δύο γεγρνότες ἐκ Φαρέσσου, Ἐσρωνος,
καὶ Ἀμυρος. Ἰσαχάρου δὲ τέσσαρες, Θωλᾶς, Φουᾶς, Ἰάσου-
βος, Σαμάρωνος. τρεῖς δὲ Ζαβουλῶν ἦγεν υἱοὺς, Σάραδον,
Ἠλωνα, Ἰάλήλεον. τοῦτο μὲν τὸ ἐκ Λείας γένος· καὶ αὕτη
συνανῄει καὶ θυγάτηρ αὐτῆς Δείνα. τρεῖς ἅπαντες καὶ τεσ-
σαράκοντα. Ῥαχήλας παῖδες ἦσαν δύο. τούτων Ἰωσήπου μὲν
δύο γεγόνασιν υἱεῖ, Μανασσῆς, καὶ Ἐφραΐμης. Βενιαμὶν
δὲ τῷ ἑτέρῳ δέκα, Βόλαυος, Βάκχαρις, Ἀσάβηλος, Γη-
ρᾶς, Νααμάνης, Ἰης, Ῥῶς, Μόμφις, Ὄφις, Ἀραδος.
οὗτοι τέσσαρες καὶ δέκα πρὸς τοῖς πρότερον κατειλεγμένοις
τοῖς ἑπτὰ, καὶ τεσσαράκοντα γίνονται τὸν ἀριθμόν. καὶ τὸ

"bus auctus; meaque prouidentia tibi incolumis perman-
"sit tota tua progenies; et Ioſephum, quem ex filiis ami-
"ſiſſe videbaris, ad maiorem felicitatem perduxi, et Æ-
"gypti dominum, vt paululum a Rege differat, conſti-
"tui. Nunc quoque venio, et viae huius dux tibi futu-
"rus, et tibi praenuncians inter manus Ioſephi te e vita
"exiturum, atque ſtirpem tuam per multa ſaecula poten-
"tem fore ſimul et illuſtrem indicans, eamque in illam
"terram me deducturum eſſe, quam tibi pollicitus
"ſum.

4. Hoc ſomnio fretus eo libentius in Ægyptum con-
ceſſit, cum filiis et omnibus eorum liberis. Erant au-
tem in vniuerſum ſeptuaginta. Et quidem nomina illo-
rum, maximeque propter eorundem difficultatem, ſemel
mihi viſum eſt non recenſere. Vt tamen eos redarguam,
qui nos non ex Meſopotamia oriundos exiſtimant, ſed ex
Ægypto, mihi eſſe neceſſarium putaui nomenclaturam
dare. Certe quidem Iacobi filii erant duodecim: ex qui-
bus Ioſephus antea abierat. Eos itaque qui illum inſe-
quuti ſunt, et horum progeniem memorabimus. Rubeli
quidem filii erant quatuor; Anoches, Phallus, Aſſaron,
Charmis. Symeonis vero ſex; Iamuelus, Iaminus, Quo-
dus, Iachinus, Soaros, Saulus. Leui vero tres nati ſunt
filii; Gerſomes, Caathus, Mararius. Iudae vero filii
erant tres; Salas, Phareſſus, Zaras: duo autem ex Pha-
reſſo nepotes, Eſronus et Amyrus. Iſacharae vero qua-
tuor; Thulas, Phuas, Iaſubus, Samaronus. Tres au-
tem Zabulon habuit filios; Saradum, Elona, Ialelum.
Et hoc quidem genus e Lia: et cum ipſa etiam aſcendit
filia eius Dina. Iſti omnes triginta et tres. Rachelae fi-
lii erant duo. quorum alteri Ioſepho quidem duo nati ſunt
filii; Manaſſes et Ephraimes: alteri vero Beniamini de-
cem; Bolauus, Baccharis, Aſabelus, Geras, Naamanes,
les, Ros, Mompbis, Opphis, Aradus. Iſti quatuorde-
cim vna cum prius numeratis fiunt numero quadraginta
ſeptem. Et legitimum quidem Iacobo genus hoc erat.

μὲν γνήσιον Ιακώβῳ γένος τοῦτο ἦν. ἐκ Βάλλας δ' αὐτῷ γ
νονται τῆς Ραχήλας θεραπαινίδος, Δάνος, καὶ Νεφθαλὶ
ὧ τέσσαρες εἵποντο παῖδες, Ιέσηλος, Γοῦνις, Ισσάρης
καὶ Σέλλιμος. Δάνῳ δὲ μονογενὲς ἦν παιδίον Οὖσις. τοῦτ
προσγινομένων τοῖς προειρημένοις, πεντήκοντα καὶ τεσσα
ρων πληροῦσιν ἀριθμόν. Γάδης δὲ καὶ Ασηρος ἐκ Ζελφὰ
μὲν ἦσαν· τῆς Λείας δὲ αὕτη θεραπαινίς. παῖδας δ' ἐπ
γοντο, Γάδης μὲν ἑπτὰ, Σαφωνίαν, Αὔγιν, Σοῦνιν, Αζ
βῶνα, Αηρίνην, Ερωέδην, Αριηλᾶν. Ασηρος δὲ ἦν θυγάτη
Σάρα, καὶ ἄρσενες ἀριθμὸν ἓξ· οἷς ὀνόματα, Ιώμνης, Ισοῦς, Ισβὺ
Βύρις, Αβαρός τε καὶ Μελχίηλος. τούτων ἑνδεκα ὄντων κα
προσιθεμένων τοῖς πεντήκοντα καὶ τέσσαρσιν, ὁ προειρημέ
νος ἀριθμὸς πληροῦται, μὴ συγκαταλεγέντος αὐτοῖς Ιακώβ

ε. Μαθὼν δὲ Ιώσηπος παραγενόμενον τὸν πατέρα· κα
γὰρ προλαβὼν Ιούδας ὁ ἀδελφὸς ἐδήλωσεν αὐτῷ τὴν ἄφι
ξιν· ὑπαντησάμενος ἔξεισι, καὶ καθ' Ηρώων πόλιν αὐτ
συνέβαλεν. ὁ δ' ὑπὸ τῆς χαρᾶς ἀπροσδοκήτε τε καὶ μεγά
λης γενομένης μικρῦ δεῖν ἐξέλιπεν. ἀλλ' ἀνεζωπύρησεν αὐ
τὸν Ιώσηπος· ὀδ' αὐτὸς μὲν κρατῆσαι δυνηθεὶς ὡς μὴ ταὐ
τὸ παθεῖν ὑφ' ἡδονῆς, ὑ μέντοι τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ πα
τρὶ γενόμενος ἥττων τῦ πάθους. ἔπειτα τὸν μὲν ἠρέμα κελεύ
σας ὀδεύειν, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πέντε τῶν ἀδελφῶν ἠπεί
γετο πρὸς τὸν βασιλέα, Φράσων αὐτῷ παραγενόμενον με
τὰ τῦ γένους τὸν Ιάκωβον. ὁ δὲ τοῦτο χαίρων ἤκουσε· καὶ
τὸν Ιώσηπον ἐκέλευεν αὐτῷ λέγειν τίνι βίῳ τεῤῥεπόμενοι διε
τελοῦσι, ὡς αὐτοῖς τοῦτον ἐπιτρέψειε διάγειν. ὁ δὲ ποιμένας
αὐτοὺς ἀγαθοὺς ἔλεγε, καὶ μηδενὶ τῶν ἄλλων ἢ τούτῳ μόνῳ
προσανέχειν· τῦ τε μὴ διαζευγνυμένους, ἀλλ' ἐν ταὐτῷ συγ
χάνοντας ἐπιμελεῖσθαι τῦ πατρὸς προνοούμενος. τῦ τε τοῖς
Αἰγυπτίοις εἶναι προσφιλεῖς, μηδὲν πράττοντας τῶν αὐτῶν
ἐκείνοις. Αἰγυπτίοις γὰρ ἀπειρημένον ἦν περὶ νομὰς ἀναστρέ
φεσθαι.

ς'. Τῦ δὲ Ιακώβε παραγενομένε πρὸς τὸν βασιλέα,
καὶ ἀσπαζομένε τε καὶ κατευχομένε περὶ τῆς βασιλείας

E Balla vero famula Rachelae ipſi naſcuntur Danus et Nephthales, quem ſequebantur quatuor filii; Ieſelus, Gunis, Iſſares et Sellimus: Dano vero vnicus erat filius nomine Vſis. His ad iam dictos additis, numerum complent quinquaginta quatuor. Gades autem et Aſerus ex Zelpha quidem erant: ipſa vero Liae famula. Liberos autem ſecum ducebant, Gades quidem ſeptem; Saphoniam, Augim, Sunim, Azabonem, Aërinen, Eroëden, Arielam, Aſero autem filia erat Sara, et mares numero ſex; quorum nomina, Iomnes, Iſus, Iſouis, Baris, Abarus et Melchielus. Iſti cum ſint ſexdecim, ſi adiiciantur ad quinquaginta quatuor, praedictus numerus completur, hiſce non annumerato Iacobo.

5. Ioſephus autem cognito patrem aduentare (etenim Iudas frater praecurrens ipſi id ſignificauerat) obuiam iturus egreditur, atque ad Heroum vrbem ei occurrebat. Ille vero, ex inopinata magna laetitia, parum abfuit quin exanimaretur. Sed Ioſephus eum excitauit recreauitque: quamuis et ipſe quidem prae nimia voluptate vix potuit ſemet ſuſtinere, non tamen ſimiliter ac pater animo affectus. Deinde iuſſo quidem eo lente procedere, ipſe vero aſſumptis quinque fratribus properauit ad Regem, nunciaturus ei adeſſe cum familia ſua Iacobum. Ille vero laetus hoc accepit, iuſſitque Ioſephum ſibi dicere, quanam via viuendi potiſſimum delectarentur, vt illos eum vitae curſum ſequi permitteret. Atque ille optimos paſtores eos eſſe reſpondit, nihilque aliud egregie praeter hoc ipſum curare: ita praecauens, tam ne forte diſtraherentur, ſed vna habitantes patris ſaluti proſpicerent; quam vt cum Ægyptiis maiorem inirent gratiam, quod non ad eadem cum illis ſtudia inſtitutaque impellerentur. nam Ægyptiis prohibitum erat circa paſcua verſari.

6. Iacobo autem ad Regem accedente, ipſumque ſalutante ac regno eius bene precante, interrogauit eum

αὐτῷ, ὁ Φαραώθης ἐπυνθάνετο πόσον ἤδη βεβιωκὼς εἴη χρόνον. τῷ δ' ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα γεγονέναι Φ σαι τος, ἐθαύμασε τὴν μῆκος τῆς ζωῆς τὸν Ἰάκωβον. εἰπόντος δ' ὡ ἥττονα τῶν προγόνων εἴη βεβιωκὼς ἔτη, συνεχώρησεν αὐ τῷ ζῆν μετὰ τῶν τέκνων ἐν Ἡλιοπόλει. ἐν ἐκείνῃ γὰρ κα οἱ ποιμένες αὐτῷ τὰς νομὰς εἶχον.

ζ'. Ὁ δὲ λιμὸς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπετείνετο, καὶ τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτοῖς ἐγίνετο, μήτε τῷ ποταμῷ τὴν γῆν ἐπαρδοντος, ὑ γὰρ ἤυξε, μήτε ὕοντος τοῦ Θεοῦ. πρόνοιάν τε μηδὲ μίαν ἑαυτῶν ὑπ' ἀγνοίας πεποιη μένων, καὶ τῷ Ἰωσήπῳ τὸν σῖτον ἐπὶ χρήμασιν αὐτοῖς δι δόντος. ὡς δὲ ταῦτ' αὐτοῖς ἀπέλιπε, τῶν βοσκημάτων ἐω νοῦντο τὸν σῖτον καὶ τῶν ἀνδραπόδων. οἷς δὲ καὶ γῆς τις ἦ μοῖρα, ταύτην παρεχώρουν ἐπὶ τιμῇ τροφῆς. ἔτως τε τῷ βασιλέως πάσης αὐτῶν τῆς περιουσίας κυρίῳ γεγενημένῳ, μετῳκίσθησαν ἄλλος ἀλλαχόσε· ὅπως βεβαία γένηται τῷ βασιλεῖ τῆς χώρας τότων ἡ κτῆσις, πλὴν τῶν ἱερέων. τότος γὰρ ἔμενεν ἡ χώρα αὐτῶν. ἐδυλῆτο τ' αὐτῶν ὐ τὰ σώμα τα μόνον τὸ δεινὸν, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας· καὶ τὸ λοιπὸν εἰς ἀχήμονα τῆς τροφῆς εὐπορίαν αὐτὺς κατηνάγκασε. λω φήσαντος δὲ τῷ κακοῦ, καὶ τῷ ποταμοῦ τὴν γῆν ἐπιβάν τος, καὶ ταύτης τοὺς καρποὺς ἀφθόνως ἐκφερούσης, ὁ Ἰώ σηπος εἰς ἑκάστην παραγινόμενος πόλιν, καὶ συλλέγων ἐκ αὐτῆς τὸ πλῆθος, τήν τε γῆν αὐτοῖς, ἣν ἐκείνων παραχω ρούντων βασιλεὺς ἔχειν ἐδύνατο καὶ καρποῦσθαι μόνος, εἰς ἅπαν ἐχαρίζετο· καὶ κτῆμα ἴδιον ἡγεμένοις φιλεργεῖν πα ρεκάλει, τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν τῷ βασιλεῖ τελοῦντας ὑπὲρ τῆς χώρας, ἣν δίδωσιν αὐτοῖς ἅσαν αὐτῷ. τὰς δὲ παῤ ἐλπίδας κυρίως τῆς γῆς καθιταμένους χαρά τε ἐλάμβανε, καὶ ὑφίσαντο τὰ προστάγματα. καὶ τότῳ τῷ τρόπῳ τό τι ἀξίωμα τὸ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις αὐτῷ μεῖζον Ἰώσηπος ἀπεργάζεται, καὶ πλείω γε τὴν εὔνοιαν τῷ βασιλεῖ παῤ αὐτῶν. ὅ, τε τῷ τελεῖν τὴν πέμπτην τῶν καρπῶν νόμος ἔμενε καὶ μέχρι τῶν ὑστέρων βασιλέων.

Pharaothes, quantum temporis iam vixiſſet. Illo vero ſe centum et triginta annorum eſſe dicente, Iacobum ob longaeuitatem admiratus eſt. Cum vero adieciſſet, ſe maiorum ſuorum vitae annos non aſſequutum eſſe, conceſſit ei cum liberis ſuis Heliopolim habitare. illic enim et Regis paſtores habebant paſcua.

7. At fames indies Ægyptiis augebatur, malumque illis magis magiſque ingraueſcebat, neque fluuio terram irrigante, non enim exundabat Nilus, neque Deo pluuiam immittente; neque populo vniuerſo ex inſcientia futuri vel minimam ſui curam adhibente, Ioſephoque illis non niſi pecunia numerata frumentum dante. Vt autem nummi deficere coeperunt, pecoribus et mancipiis commeatum emerunt. Porro et quibus agri fuerunt, illis cedebant, vt alimentum ſibimet compararent. Cumque hoc pacto omnes eorum poſſeſſiones in ius Regis deuenisſent, alius alio migrare iuſſi ſunt, vt Regi certius accreſceret dominium in fundos iſtorum omnium, praeter Sacerdotum. his enim ſua conſeruata eſt terrae portio. Imo dira haec neceſſitas non corpora ſolum illorum, ſed et animos in ſeruitutem redegit: et deinde ad victum modis inhoneſtis parandum eos compulit. Fame autem ceſſante, et fluuio terram rurſus inundante, fructuſque ea vberrime ferente, Ioſephus ad vnamquamque earum ciuitatem, eiusque populo conuocato, eandem tantum quam illis cedentibus Rex ſibimet vendicare ſolitus ea frui poterat, in integrum eis reſtituit; et hortatus eſt vt illam pro propria habentes colere non grauarentur, quintam fructuum Regi penſitantes pro terra, quam iure ſuam, illis concedit. Qui, cum inſperato ſeſe agrorum iterum dominos factos vidiſſent, gaudium acceperunt, et ad mandata ſtrenue exſequenda ſemet accinxerunt. Atque, his rebus geſtis, cum Ioſephi inter Ægyptios auctoritas, tum illorum erga Regem beneuolentia non mediocriter creuit. Illaque quintas frugum ſoluendi conſuetudo ad ſeros Reges firma et ſtabilis permanſit.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τελευτῆς Ιακώβου καὶ Ιωσήπου.

Ιακωβος δὲ, ἑπταικαιδέκατον ἔτος ἐν Αἰγύπτῳ διατρίψας καὶ νόσῳ χρησάμενος, παρόντων αὐτῷ τῶν υἱῶν ἀπέθανεν ἐπευξάμενος τοῖς μὲν κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ προειπὼν αὐτοῖς κατὰ προφητείαν, πῶς μέλλει τῶν ἐκ τῆς γενεᾶς αὐτῶν ἕκαστος κατοικεῖν τὴν Χαναναίαν· τοῦτο δὴ καὶ πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐγένετο· Ιωσήπου δ' ἐγκώμιον διεξελθὼν, ὅτι μὴ μνησικακήσειε τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ τούτοις πλέον χρήσιος εἰς αὐτοὺς ἐγένετο, δωρησάμενος αὐτοὺς ἀγαθοῖς οἷς ἐδυνήσαντο τινὲς ἡμείψαντο, προσέταξε τοῖς ἰδίοις παισὶν, ἵνα τοὺς Ιωσήπου παῖδας Εφραΐμην καὶ Μανασσῆν εἰς τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν προσῶνται, διαιρούμενοι μετ' αὐτῶν τὴν Χαναναίαν· περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν· ἠξίου μέντοι καὶ ταφῆς ἐν Χεβρῶνι τυγχάνειν. τελευτᾷ δὲ βιοὺς ἔτη τὰ πάντα τριῶν δέοντα πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, μηδενὸς μὲν τῶν προγόνων ἀπολειφθεὶς ἐν εὐσεβείᾳ τῷ Θεῷ, τυχὼν δὲ ἀμοιβῆς ἧς δίκαιον ἦν τυχεῖν τοὺς ὅτως ἀγαθοὺς γεγονότας. Ιώσηπος δὲ, συγχωρήσαντος αὐτῷ τοῦ βασιλέως, τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν εἰς Χεβρῶνα κομίσας, ἐκεῖ θάπτει πολυτελῶς. τῶν δὲ ἀδελφῶν ὁ βουλόμενος αὐτῷ συναποδημεῖν· δέος γὰρ αὐτοὺς ἴσχε μὴ τεθνηκότος αὐτοῖς τοῦ πατρὸς τιμωρήσαιτο τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιβουλῆς, ἐκ ἔτι ὄντος ᾧ χαρίζοιτο τὴν πρὸς αὐτοὺς μετριότητα· πείθει μηδὲν ὑφορᾶσθαι, μὴ δ' ἔχειν αὐτὸν δι' ὑποψίας. ἀγαγὼν δὲ μεθ' ἑαυτοῦ, κτῆσιν πολλὴν ἐχαρίσατο· καὶ πάσῃ περὶ αὐτοὺς σπουδῇ χρώμενος ἐκ ἀπέλιπε.

β'. Τελευτᾷ δὲ οὗτος ἔτη βιώσας ἑκατὸν καὶ δέκα, θαυμάσιος τὴν ἀρετὴν γενόμενος, καὶ λογισμῷ πάντα διοικῶν, καὶ τὴν ἐξουσίαν ταμιευόμενος. ὁ δὴ καὶ τῆς τοιαύτης εὐδαιμονίας αἴτιον αὐτῷ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις, ἀλλαχόθεν ἥκοντι καὶ μετὰ τοιαύτης κακοπραγίας, μεθ' ἧς προειρήκαμεν, ὑπῆρχεν. τελευτῶσι δ' αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ, ζήσαντες εὐδαιμόνως ἐπὶ τῆς Αἰγύπτου. καὶ τούτων μὲν τὰ σώματα

CAP. VIII.

De obitu Iacobi et subinde Iosephi.

IAcobus autem, cum annum decimum septimum in Ægypto exegisset, et morbo laborasset, in conspectu filiorum suorum e vita excessit, prius quidem illis felicitatis possessionem precatus, et more prophetico vaticinatus, vt singulorum posteri terram Chananaeam habituri essent (id quod longo post tempore factum est) Iosephi vero laudibus percensitis, quod non solum fraternarum iniuriarum obliuiscceretur, sed et eo maiori illos prosequeretur benignitate, ista illis bona accumulans, quae nonnulli vix benefactoribus suis rependerent, mandauit filiis suis, vt Iosephi liberos Ephraïmen et Manassen in suum numerum referrent, cum eis sorte diuisuri Chananaeam, (de quibus postea loquemur) poposcitque simul vt in Chebrone sepeliretur. Mortuus est autem cum vixisset annos quinquaginta minus tribus et centum, nemine quidem maiorum suorum pietate erga Deum inferior; id vero praemii pro meritis assequutus, quod tribui par est bonitate adeo praecellentibus. Iosephus autem, Rege id permittente, patris corpus in Chebronem deportatum magnifice illic sepeliuit. Caeterum fratribus recusantibus cum eo reuerti (nam metuebant ne patre defuncto in se vindicaret, quae antea in eum malo animo cogitauerant, cum non amplius esset cui suam in eos benignitatem donaret) fundet eis nil extimescere, neque ipsum suspectum habere. Et cum illos secum reduxisset, magnas eis possessiones largitus est; nec vnquam eos summa beneuolentia prosequi destitit.

2. Moritur autem et ipse cum vixisset annos centum et decem, vir admirabili virtute praeditus, et ratione omnia moderans et gubernans, suaque potestate bene et sapienter vsus. id quod ipsum ad tantam felicitatem apud Ægyptios prouexit, aliunde ad illos venientem, et tantae calumniae, de qua iam diximus, ignominia notatum. Moriuntur vero et fratres eius, cum feliciter in Ægypto

κομίσαντες μετὰ χρόνον αὐτῶν οἱ ἀπόγονοι καὶ οἱ παῖδες, ἔθαψαν ἐν Χεβρῶνι· τὰ δὲ Ἰωσήπου ὀστᾶ ὕστερον, ὅτε μετανέστησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου οἱ Ἑβραῖοι, εἰς τὴν Χαναναίαν ἐκόμισαν. ἔτως γὰρ αὐτὸς ὁ Ἰώσηπος ἐξώρκισε. τούτων οὖν ἕκαστος ὡς ἔχει, καὶ τίσι πόνοις ἐκράτησαν τῆς Χαναναίας σημανῶ, προδιηγησάμενος τὴν αἰτίαν, δι' ἣν τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὅσα τοῖς Ἑβραίοις ἐν Αἰγύπτῳ συνέβη κακοπαθοῦσιν ἐπ' ἔτη τετρακόσια.

Αἰγυπτίοις, τρυφεροῖς καὶ ῥαθύμοις οὖσι πρὸς πόνους, καὶ τῶν τε ἄλλων ἡδονῶν ἥττοσι, καὶ δὴ καὶ τῆς κατὰ Φιλοκαλίαν, συνέβη δεινῶς πρὸς τοὺς Ἑβραίους διατεθῆναι, κατὰ φθόνον τῆς εὐδαιμονίας. ὁρῶντες γὰρ τὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν γένος ἀκμάζον, καὶ δι' ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν εὐφυΐαν πλήθει χρημάτων ἤδη λαμπρούς, καθ' αὑτῶν αὔξεσθαι τούτους ὑπελάμβανον. ὧν τε ἦσαν εὖ ὑπὸ Ἰωσήπου τετυχότες διὰ χρόνου μῆκος λήθην λαβόντες, καὶ τῆς βασιλείας εἰς ἄλλον οἶκον μετελθυθυΐας, δεινῶς ἐνύβριζόν τε τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ ταλαιπωρίας αὐτοῖς ποικίλας ἐπενόουν. τόν τε γὰρ ποταμὸν εἰς διώρυχας πολλὰς αὐτοῖς προσέταξαν διατεμεῖν, τείχη τε οἰκοδομῆσαι ταῖς πόλεσι, καὶ χώματα, ὅπως ἂν εἴργοι τὸν ποταμὸν μὴ λιμνάζειν ἕως ἐκείνων ἐπεμβαίνοντα. πυραμίδας τε ἀνοικοδομοῦντες ἐξέτρυχον ἡμῶν τὸ γένος· ὡς τέχνας τε παντοίας ἀναδιδάσκεσθαι, καὶ τοῖς πόνοις γενέσθαι συνήθεις. καὶ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν χρόνον ἐπὶ ταύταις διήνυσαν ταῖς ταλαιπωρίαις· ἀντεφιλονείκουν γὰρ, οἱ μὲν Αἰγύπτιοι, τοῖς πόνοις ἐξαπολέσαι τοὺς Ἰσραηλίτας θέλοντες, οἱ δὲ, ἀεὶ κρείττους φαίνεσθαι τῶν ἐπιταγμάτων.

Β'. Ἐν τούτοις δ' ὄντων αὐτῶν τοῖς πράγμασιν, αἰτία τοῦ μᾶλλον σπουδάσαι περὶ τὸν ἀφανισμὸν τοῦ γένους ἡμῶν

vixiſſent. Et illorum quidem corpora poſteri eorum et filii poſt tempus aliquod deportantes, in Chebrone ſepeliuerunt: ſed tum demum Ioſephi oſſa in Chananaeam retulerunt, cum ex Ægypto egreſſi eſſent Hebraei. ad hoc enim ipſos iuramento adſtrinxerat Ioſephus. Itaque vt ſe habuerit horum vnuſquiſque, et quibus illi laboribus exerciti Chananaeam obtinuerunt declarabo; vbi pauca de cauſa praelibavero, propter quam Ægyptum reliquerunt.

CAP. IX.

De afflictionibus Hebraeorum in Ægypto per annos quadringentos.

Accidit vt Ægyptii, cum eſſent delicatuli et ad laborem ſegnes, et maxime praeter caeteras voluptates quaeſtuum amore tenerentur, male vellent Hebraeis, eorum felicitati inuidentes. Cum enim Iſraëlitas numero et multitudine creſcere, atque ex virtute et ingenio ad labores facto diuitiarum copia et abundantia florere animaduerterent, illorum potentiam in Ægyptiorum perniciem augeri ſuſpicabantur. Et cum iam Ioſephi beneficiorum memoriam temporis longinquitas obliteraſſet, regnumque ad aliam familiam iam deueniſſet, inhumane tractabant Iſraëlitas, varioſque labores iis atterendis excogitabant. Nam et fluuium in multos riuos deducere iſſi, ſunt, et muros ciuitatibus circumdare, et aggeres, ne aqua ſuper ripas effuſa in illis ſtagnaret. Pyramidibus etiam exſtruendis homines noſtros adhibentes deterrebant, cogendo eos varias artes ediſcere et laboribus ferendis aſſueſcere. Et quidem per annos quadringentos has perpeſſi ſunt miſerias: nam id certatim agebant, Ægyptii quidem, vt Iſraëlitas nimio labore perderent, illi vero, vt mandatis abunde ſatisfacerent.

2. Dum vero in illis occupati eſſent negotiis, etiam cui genus noſtrum magis adhuc exſtinctum cuperent

τοὺς Αἰγυπτίους προσεγένετο τοιαύτη. τῶν ἱερογραμματέων τις· καὶ γὰρ εἰσὶ δεινοὶ περὶ τῶν μελλόντων τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν· ἀγγέλλει τῷ βασιλεῖ, "τεχθήσεσθαί τινα κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τοῖς Ισραηλίταις, ὃς ταπεινώσει μὲν τὴν "τῶν Αἰγυπτίων ἡγεμονίαν, αὐξήσει δὲ τοὺς Ισραηλίτας "τραφείς. ἀρετῇ δὲ πάντας ὑπερβαλεῖ, καὶ δόξαν ἀείμνηστον κτήσεται". δείσας δὲ ὁ βασιλεὺς, κατὰ γνώμην τὴν ἐκείνου κελεύει πᾶν τὸ γεννηθὲν ἄρσεν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν εἰς τὸν ποταμὸν ῥιπτοῦντας διαφθείρειν, παραφυλάσσειν τε τὰς ὠδῖνας τῶν Εβραίων γυναικῶν, καὶ τὰς τοκετὰς αὐτῶν παρατηρεῖν τὰς Αἰγυπτίων μαίας· ὑπὸ γὰρ τούτων αὐτὰς ἐκέλευε μαιᾶσθαι, ἃ διὰ συγγένειαν ἔμελλον μὴ παραβήσεσθαι τὴν τοῦ βασιλέως βούλησιν· τὰς μέντοι καταφρονήσαντας τοῦ προσάγματος, καὶ σώζειν λάθρα τολμήσαντας τὸ τεχθὲν αὐτοῖς, τούτους ἀναιρεῖσθαι σὺν τῇ γενεᾷ προσέταξε. δεινὸν οὖν τοῖς ὑπομένουσι τὸ πάθος, ἃ καθ' ἡδονὰς ἀπεστεροῦντο, καὶ γονεῖς ὄντες αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀπώλειαν ὑπήργων τῶν γεννωμένων· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπίνοια τῆς τοῦ γένους αὐτῶν ἐπιλείψεως, φθειρομένων μὲν τῶν τικτομένων, αὐτῶν τε διαλυθησομένων, χαλεπὴν αὐτοῖς καὶ δυσπαραμύθητον ἐποίει τὴν συμφοράν. καὶ οἱ μὲν ἦσαν ἐν τούτῳ τῷ κακῷ. κρατήσεις δ' ἂν ὑδρὸς τῆς τοῦ Θεοῦ γνώμης, ἐπὶ μυρίας τέχνας ἐπὶ τοῦτο μηχανησάμενος. ὅ, τε γὰρ παῖς, ὃν προεῖπεν ὁ ἱερογραμματεὺς, τρέφεται λαθὼν τὴν τοῦ βασιλέως φυλακήν· καὶ ἀληθὴς ἐπὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ γενησομένοις ὁ προειπὼν εὑρέθη. γίνεται δὲ ἔτως.

γ'. Αμαράμης τῶν εὖ γεγονότων παρὰ τοῖς Εβραίοις, δεδιὼς ὑπὲρ τοῦ παντὸς ἔθνους, μὴ σπάνει τῆς ἐπιτραφησομένης νεότητος ἐπιλίπῃ· καὶ χαλεπῶς ἐπ' αὐτῷ φέρων, ἐκύει γὰρ αὐτῷ τὸ γύναιον, ἐν ἀμηχάνοις ἦν. καὶ πρὸς ἱκετείαν τοῦ Θεοῦ τρέπεται, παρακαλῶν οἰκτον ἤδη τινὰ λαβεῖν αὐτὸν ἀνθρώπων μηδὲν τῆς εἰς αὐτὸν θρησκείας παραβεβηκότων· δῦναί τε ἀπαλλαγὴν αὐτοῖς ὧν παρ' ἐκείνου ἐκακοπάθουν τὸν καιρὸν, καὶ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ τοῦ γένους

Ægyptii, huiuſmodi quiddam accidit. E Sacrorum ſcribis quidam (illi enim periti erant in coniectanda rerum futurarum veritate) nunciat Regi, "naſciturum illo circiter tempore Hebraïco ſanguine puerum, qui nutritus Ægyptiorum quidem dominatum valde deprimeret, Iſraëlitas vero extolleret: virtute etiam fore praecellentiſſimum, et gloria per omnis aevi memoriam celebrem". Rex autem perterritus ex illius ſententia mandauit, vt quicquid virilis Iſraëlitarum ſtirpis deinceps naſceretur in fluuium proiicientes interimerent; atque vt obſtetrices Ægyptiae Hebraearum mulierum parturitiones explorarent, partuſque illarum obſeruarent; (nam illas ſolas Hebraeis obſtetricare iuſſit, quae veriſimiliter, cum eiuſdem eſſent gentis, Regis voluntati obſequerentur) eos autem qui hoc mandatum contemnerent, et clam ſeruare foetus auderent, cum tota familia perimendos eſſe edixit. Igitur grauis haec perpeſſuris viſa eſt calamitas, non eo ſolum quia liberis orbarentur, et parentes ipſi eorum interitus miniſtri eſſe cogerentur; ſed quia in ea erant cogitatione, fore vt genus ſuum funditus periret, quando liberi quidem eorum necarentur, ipſiſque non multo poſt moriendum eſſet, malo praemebantur difficili et inconſolabili. Atque illi quidem in hac miſeria conſtituti erant. Sed fruſtra quis Dei conſilio obſtiterit, mille licet artes ei obſtruendo adhibeat. Nam puer, de quo Sacrorum ſcriba praemonuerat, eluſis regis inſidiatoribus clam fuit educatus: et qui praedixerat in iſtis, quae ex illo nato acciderent, verax eſſe comprobatur. Atque hoc modo euenit.

3. Amarames, vir nobilis inter Iudaeos, de gente ſolicitus, ne interiret defectu iuuentutis in ſpem ſucceſſionis nutriendae, et quod ad ſe attinebat valde (nam vxor eius vterum ferebat) in ſummas eſt anguſtias adductus. et ad implorandum Dei auxilium conuerſus orabat, vt tandem ſortem eorum miſeraretur, qui cultus eius obſeruatores exſtiterant religioſi, illiſque malis, quibus tunc obruebantur, liberaret, ſpemque Ægy-

αὐτῶν ἐλπίδος. ὁ δὲ Θεὸς ἐλεήσας αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν ἱκεσίαν ἐπικλαθεὶς, ἐφίσταται κατὰ τὰς ὕπνους αὐτῷ, καὶ μήτε ἀπογινώσκειν αὐτὸν περὶ τῶν μελλόντων παρεκάλει· τήν τε εὐσέβειαν αὐτῶν ἔλεγε διὰ μνήμης ἔχειν, καὶ τὴν ὑπὲρ ταύτης ἀμοιβὴν ἀεὶ παρέξειν, ἤδη μὲν καὶ τοῖς προγόνοις αὐτῶν δωρησάμενος τὸ γενέσθαι τοσοῦτον πλῆθος αὐτοὺς ἐξ ὀλίγων. καὶ Αβραμον μὲν μόνον ἐκ τῆς Μεσοποταμίας εἰς τὴν Χαναναίαν παραγενόμενον εὐδαιμονῆσαι τάτε ἄλλα, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτῷ πρὸς γονὴν ἀκάρπως ἐχούσης πρότερον, ἔπειτα κατὰ τὴν αὐτῆ βούλησιν ἀγαθῆς πρὸς τοῦτο γενομένης, τεκνῶσαι παῖδας· καὶ καταλιπεῖν μὲν Ισμαήλῳ καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆ τὴν Αράβων χώραν, τοῖς δ' ἐκ Χετούρας τὴν Τρωγλοδύτην, Ισάκῳ δὲ τὴν Χαναναίαν. ὅσατε πολεμῶν κατὰ τὴν ἐμὴν, φησὶ, συμμαχίαν ἠνδραγάθησε, καὶ ἀσεβεῖς εἶναι δόξητε καὶ ὑμεῖς διὰ μνήμης ἔχοντες. Ιάκωβον δὲ καὶ τοῖς ἐκ ὁμοφύλοις γνώριμον εἶναι συμβέβηκεν. ἐπί τε μεγέθει τῆς εὐδαιμονίας μεθ' ἧς ἐβίωσε, καὶ παισὶ τοῖς αὐτῆ κατέλιπεν. ἃ μετὰ ἑβδομήκοντα τῶν πάντων εἰς Αἴγυπτον ἀφικομένῳ, ὑπὲρ ἑξήκοντά πῃ μυριάδες ἤδη γεγόνατε. νῦν δέ με τῆ κοινῆ συμφέροντος ὑμῶν ἴστε προνοούμενον, καὶ τῆς σῆς εὐκλείας. ὁ παῖς γὰρ ἅτος, ἃ τὴν γέννησιν Αἰγύπτιοι δεδιότες κατέκρινεν ἀπολλύναι τὰ ἐξ Ισραηλιτῶν τικτόμενα, σὸς ἔσαι. καὶ λήσεται μὲν τὺς ἐπ' ὀλέθρῳ παραφυλάσσοντας, τραφεὶς δὲ παραδόξως, τὸ μὲν Εβραίων γένος τῆς παρ' Αἰγυπτίοις ἀνάγκης ἀπολύσει· μνήμης δ', ἐφ' ὅσον μένει χρόνον τὰ σύμπαντα, τεύξεται παρ' ἀνθρώποις, οὐ Εβραίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀλλοφύλοις, ἐμῆ τῦτο χαριζομένῳ σοί τε καὶ τοῖς ἐκ σῆ γενησομένοις. ἔσαι δ' αὐτῷ καὶ ὁ ἀδελφὸς τοιῦτος, ὥστε τὴν ἐμὴν ἔξειν ἱερωσύνην αὐτόν τε καὶ τὺς ἐκγόνυς αὐτῆ διὰ παντὸς τοῦ χρόνυ.

δ'. Ταῦτα τῆς ὄψεως αὐτῷ δηλωσάσης, περιεγερθεὶς ὁ Αμαραμης ἐδήλω τῇ Ιωαχεβέλῃ· γυνὴ δ' ἦν αὐτῆ. καὶ τὸ δέος ἔτι μεῖζον διὰ τὴν τοῦ ὀνείρυ πρόῤῥησιν αὐτοῖς συνί-

piis eriperet totius gentis hominis aetate periturae. Deus autem illius misertus, eiusque flexus precibus, adstitit ei per quietem, atque illum hortatus est, vt de futuris non desperaret: dixitque se pietatem illorum in memoria habere, seque pro ea praemia digna semper repensurum; vt qui iam quidem illorum maioribus deerit, ex paucis in tantam crescere multitudinem. Et Abramum quidem, solum e Mesopotamia in Chananaeam profectum, caetera felicem exstitisse, et, cum vxor eius, antea sterilis, postea, vt ipse voluit, foecunda euasisset, liberos suscepisse; atque Ismaëlo quidem eiusque posteris Arabum regionem reliquisse, Cheturae autem filiis Troglodytidem, Isaco vero Chananaeam. Et quas res, inquit, praeterea bello meis auspiciis fortiter gesserit, nisi animo esse impio et ingrato videamini, meminisse oportet. Contigit etiam vt Iacobus inter exteras gentes inclaresceret; ob magnam felicitatem in qua et ipse vixit et quam liberis suis et nepotibus relinquebat. quo sane cum septuaginta omnino in Ægyptum adueniente, iam vestra sexcentorum millium numerum creuistis. Nunc autem me et saluti vestrum communi prospexisse scito, et tuae etiam gloriae. Puer enim ille, cuius ortus meo sanguinis Israëlitici foetus perdere in animum inducent Ægyptii, tibi nascetur. Et illis quidem latebit qui eius vitae in exitium insidiantur, atque mirum in modum eductus Hebraeorum genus ex Ægyptia seruitute liberabit; memoriamque in omne aeuum duraturam consequetur apud homines, non solum Hebraeos, sed et alienigenas, me istud beneficium in te tuosque posteros conferente. Erit autem et ipsi tantae celebritatis frater, vt meum habiturus sit sacerdotium et qui ab eo oriundi in perpetuum.

4. Hisce illi per visionem patefactis, Amarames experrectus rem omnem indicat Ioachebelae. ea enim ipsi vxor erat. Atque maior adhuc metus illos incessit ex

τατο. ὁ γὰρ ὡς περὶ παιδὸς μόνον εὐλαβεῖς ἦσαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ μεγέθει τοσαύτης εὐδαιμονίας ἰσομένου. τοῦ μέντοι προκατηγγελμένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πίστιν ὁ τοκετὸς τῆ γυναικὸς παρεῖχε, λαθούσης τὰς Φύλακας, διὰ τὴν τῶν ὠδίνων ἐπιείκειαν, καὶ τὸ μὴ βιαίας αὐτῆ προσπεσεῖν τὰς ἀλγηδόνας. καὶ τρεῖς μὲν μῆνας παρ' αὐτοῖς τρέφεται λαν θάνοντες· ἔπειτα δὲ δείσας Αμαράμης μὴ κατάφωρος γέ νηται, καὶ πεσὼν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ὀργὴν αὐτός τε ἀπο λεῖται μετὰ τοῦ παιδίου, καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν ἐπαγγελίαν ἀφα νίσειεν, ἔγνω μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ ποιήσασθαι τὴν τοῦ παιδὸς σωτηρίαν καὶ πρόνοιαν, ἢ τῷ λήσεσθαι πεπιστευκώς. τοῦτο δ' ἦν ἄδηλον, ἐναποκινδυνεύειν ὁ τῷ παιδὶ μόνον κρυφαίως τρε φομένῳ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ· τὸν δὲ Θεὸν ἡγεῖτο πᾶσαν ἐκπο ρίσειν ἀσφάλειαν, ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ψευδὲς γενέσθαι τῶν εἰρη μένων. ταῦτα κρίναντες μηχανῶνται πλέγμα τι βύβλινον ἐμφερὲς τῇ κατασκευῇ κοιτίδι, μέγεθος αὐτῷ ποιήσαντες αὔταρκες εἰς τὸ μετ' εὐρυχωρίας ἐναποκεῖσθαι τὸ βρέφος. ἔπειτα χρίσαντες ἀσφάλτῳ· τῷ γὰρ ὕδατι τὴν διὰ τῶν πλεγμάτων ἀποφράττειν εἴσοδον ἡ ἄσφαλτος πέφυκεν· ἐντιθέασι τὸ παιδίον, καὶ κατὰ τοῦ ποταμοῦ βαλόντες εἶσαν ἐπὶ τῷ Θεῷ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ. καὶ τὸ μὲν ὁ ποταμὸς παρελαβὼν ἤνεγκε· Μαριάμμη δὲ τοῦ παιδὸς ἀδελφὴ πε λευσθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς ἀντιπαρεξήει, ὅποι φερόμενον χωρήσει ὀψομένη τὸ πλέγμα. ἔνθα καὶ διέδειξεν ὁ Θεὸς μηδὲν μὲν τὴν ἀνθρωπείαν σύνεσιν, πᾶν δ' ὅ, τι καὶ βελ θείη πράττειν αὐτοτελῆς ἀγαθοῦ τυγχάνον· καὶ διαμαρ τάνοντας μὲν τὰς ὑπὲρ ἰδίας ἀσφαλείας ἄλλων κατακρίνοντας ὄλεθρον, καὶ πολλῇ περὶ τούτου χρησαμένους σπουδῇ, σω ζομένους δ' ἐκ παραδόξου καὶ σχεδὸν ἐκ μέσου τῶν κακῶν εὑ ρισκομένους τὴν εὐπραγίαν, τοὺς κινδυνεύοντας τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ. τοιοῦτον γάρ τι, καὶ περὶ τὸν παῖδα τοῦτον γενόμε νον, ἐμφανίζει τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ.

ε'. Θέρμουθις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. αὕτη παίζου σα παρὰ τὰς ἠόνας τοῦ ποταμοῦ, καὶ φερόμενον ὑπὸ τῆ

iis quae praedicta erant in somnio. Iam enim non de eo vt puero tantum timebant, sed vt qui ad tantae felicitatis fastigium peruenturus esset. His tamen quae praenunciata erant a Deo, fidem fecit mulieris partus; quae, propter dolorum lenitatem, et quod violenti in eam non inciderint cruciatus, clam custodes enixa est. Et tres quidem menses puerum domi secreto alunt. deinde vero veritus Amarames ne in ea re deprehenderetur, et in iram Regis incurrens ipse etiam cum puero interiret, et irritam faceret Dei promissionem, statuit Dei potius arbitrio pueri salutem curamque permittere, quam latibulo fidere. Nam hoc incertum erat, cum non solum puero occulte nutrito, sed et ipsi immineret periculum: Deum vero modis omnibus eius securitati prouisurum esse existimabat, vt dictis suis constaret veritas. Haec cum decreuissent, fiscellam quandam papyraceam conficiunt cunis structura similem, ea magnitudine vt infantulum satis commode exciperet. Deinde ea bitumine illita et munita (nam aquae per plicaturas aditui praecludendo accommodatum est bitumen) puerum deponunt, atque ita in flumen proiicientes salutem eius Deo committunt. Et fluuio quidem secundo vehebatur: Mariamne vero pueri soror iussu matris ex aduerso per ripam ambulat, vt obseruaret quo tandem fiscella deportaretur a flumine. Et tunc demonstrauit Deus, nihil quidem humanam valere sapientiam; sed quicquid sibi in animo est agere, id effici posse ab optimo maximo: nec quidem usque voti compotes fieri, qui propter securitatem suam aliis perniciem moliuntur, quantalibet vtantur diligentia; illos vero, qui ex arcano Dei consilio in periculum coniici videantur, praeter opinionem seruari, et ex mediis fere calamitatibus ad felicitatem emergere. Tale enim quiddam, quod et huic puero accidit, clare indicat Dei potentiam.

5. Thermuthis Regis erat filia. Haec dum propter ripam fluminis sese oblectaret, et fiscellam a flu-

ῥεύματος θεασαμένη τὸ πλέγμα, κολυμβητὰς ἐπιπέμπει κελεύσασα τὴν κοιτίδα, πρὸς αὐτὴν ἐκκομίσαι. παραγενομένων δὲ τῶν ἐπὶ τοῦτο ταλέντων, μετὰ τῆς κοιτίδος εὗρον τὸ παιδίον, ὑπερηγάπησε μεγέθους ἕνεκά τε καὶ κάλλους τοσαύτη γὰρ ὁ Θεὸς περὶ Μωϋσῆν ἐχρήσατο σπουδῇ, ὡς ὑπὸ πάντων τῶν τὰ ἔθνη καταψηφισαμένων διὰ τὴν αὐτῶν γένεσιν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκ τοῦ Ἑβραίων γένους ἀπώλειαν, ποιῆσαι τροφῆς καὶ ἐπιμελείας ἀξιωθῆναι. κελεύει τε γυναῖον ἡ Θερμουθις ἀχθῆναι, παρέξον θηλὴν τῷ παιδίῳ. μὴ προσιεμένου δὲ αὐτοῦ τὴν θηλὴν, ἀλλ' ἀποστραφέντος, καὶ τοῦτ' ἐπὶ πολλῶν ποιήσαντος γυναικῶν, ἡ Μαριάμμη παρατυγχάνουσα τοῖς γενομένοις, οὐκ ὥστε ἐκ παρασκευῆς δοκεῖν ἀλλὰ κατὰ θεωρίαν, μάτην, εἶπε, ὦ βασίλισσα, ταύτας ἐπὶ τροφῇ τοῦ παιδὸς μεταπαλῇ τὰς γυναῖκας, αἳ μηδὲν πρὸς αὐτὸ συγγενὲς ἔχουσιν. εἰ μέντοι τινὰ τῶν Ἑβραίδων γυναικῶν ἀχθῆναι ποιήσειας, τάχα ἂν πρόσοιτο θηλὴν ὁμοφύλου. δόξασαν δὲ λέγειν εὖ, κελεύει τοῦτ' αὐτὴν ἐκπορίσαι, καὶ τῶν παλιγχυσῶν τινα μετελθεῖν. ἡ δὲ, τοιαύτης ἐξουσίας λαβομένη, παρῆν ἄγουσα τὴν μητέρα μηδενὶ γινωσκομένην. καὶ τὸ παιδίον ἀσμενίσαν πως προσφύεται τῇ θηλῇ· καὶ, δεηθείσης τε τῆς βασιλίδος, πιστεύεται τὴν τροφὴν τοῦ παιδίου πρὸς τὸ πᾶν.

ε'. Κατ' αὐτῶν τὴν ἐπίκλησιν ταύτην κατὰ τὸ συμβεβηκὸς ἔθετο, εἰς τὸν ποταμὸν ἐμπεσόντι. τὸ γὰρ ὕδωρ μῶ οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσιν, ὑσῆς δὲ τοὺς ἐξ ὕδατος σωθέντας. συνθέντες οὖν ἐξ ἀμφοτέρων τὴν προσηγορίαν αὐτῷ ταύτην τίθενται. καὶ ἦν ὁμολογουμένως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προόρασιν φρονήματός τε μεγέθει καὶ πόνων καταφρονήσει Ἑβραίων ἄριστος. Ἀβραμος γὰρ αὐτῷ πατὴρ ἕβδομος. Ἀμαραμμὲν γὰρ αὐτὸς ἦν πᾶις. ὁ δὲ Καάθ· ὃ πατὴρ Λευὶς ὁ Ἰακώβου, ὃς ἦν Ἰσάκου γενόμενος. Ἀβράμου δὲ ἕκτος ἦν. σύσσιτος δὲ ὁ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἐφύετο αὐτῷ· τοῦ δὲ ταύτης μήτρα πολὺ κρείττων, καὶ πρεσβυτέραν διεδείκνυε ταύτης τὴν περιουσίαν ἐν ταῖς παιδείαις, καὶ μειζόνων τῶν ὑπ' ἀνδρὸς γε-

mine deferri animaduerteret, missis qui nataret, iubet lectulum ad se apportari. Accedentibus autem quibus hoc mandatum erat, cum alueolo conspicata puerum, magnopere gauisa est cum ob eius magnitudinem tum ob elegantiam. Tanto enim fauore Deus Moysem prosequutus est, vt fecerit ab illis ipsis nutriri et educari, qui propter eius natiuitatem malorum extrema decreuerant, et caeteros ex Hebraeorum stirpe perdere minati fuerant. Itaque iubet Thermuthis mulierem alicunde adduci, quae puero vbera admoueret. Qui eum non admitteret mammam, sed eam auersaretur, idemque, alia post aliam aduocata, faceret, Mariamme quae hisce interfuit, non quasi data opera sed forte spectatum veniens, nihil agis, inquit, o Regina, dum has nutrices infanti adhibes, quae nulla cum eo cognatione iunguntur. Si enim Hebraeam aliquam accersi volueris, tum forte protinus popularis mammam exciperet. Cum autem recte monere videretur, iussit ipsam Regina hoc negotium exsequi, et lactantem quampiam adducere. Illa vero, ea sibi data potestate, reuersa est secum deferens matrem nemini de facie notam. Tum infans, libenter mammillam accipiens, ei adhaerere visus est: atque, rogante etiam Regina, mulieri omnino creditur educandus enutriendusque.

6. Deinde et ipsi, vtpote qui delectus erat in profluentem, appellationem dedit, ex eo quod acciderat. Nam aquam Ægyptii vocant Mo, yses vero qui ex aqua eripiuntur. Ex vtrisque igitur nomen componentes, hoc ei indiderunt. Atque sine dubio, prout Deus praedixerat, magnitudine animi et laborum despicientia Hebraeos omnes antecellebat. Nam erat ab Abramo patre septimus. Etenim is Amaramae filius erat. Ille vero Caathi; cuius pater Leuis, et Leuis Iacobi filius, qui natus erat Isaco. Hic vero filius erat Abrami. Puero autem, non pro aetate, accreuit ratio et intelligentia: sed eius modulum longe excedens, senilis sapientiae,

νησομένων ἐπαγγελίαν εἶχε τὰ τότε πραττόμενα. καὶ τρ
τεῖ μὲν αὐτῷ γεγενημένῳ θαυμαστὸν ὁ Θεὸς τὸ τῆς ἡλι
κίας ἐξῆρεν ἀνάστημα· πρὸς δὲ κάλλος ἐδεῖς ἀφιλότιμο
ἦν ἄτως, ὡς Μωϋσῆν θεασάμενος μὴ ἐκπλαγῆναι τῆς εὐ
μορφίας. πολλοῖς τε συνέβαινε καθ' ὁδὸν φερομένῳ συν
τυγχάνουσιν, ἐπιστρέφεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς ὄψεως τοῦ παιδός
ἀφίεναι δὲ τὰ σπουδαζόμενα, καὶ τῇ θεωρίᾳ προσεχολεῖ
αὐτῷ. καὶ γὰρ ἡ χάρις ἡ παιδικὴ, πολλὴ καὶ ἄκρατος πε
ρὶ αὐτὸν ἦσα, κατεῖχε τοὺς ὁρῶντας.

ζ'. Ὄντα δ' αὐτὸν τοιοῦτον ἡ Θέρμουθις παιδοποιεῖται
γονῆς γνησίας ἐ μεμοιραμένη. καί ποτε κομίσασα τὸν Μωϋ-
σῆν πρὸς τὸν πατέρα, ἐπεδείκνυε τοῦτον, καὶ ὡς φρονήσεως
διαδοχῆς, εἰ καὶ βουλήσει θεοῦ μὴ τύχοι παιδὸς γνησίου
πρὸς αὐτόν τε ἔλεγεν, "ἀναθρεψαμένη παῖδα μορφῇ τε
"θεῖον καὶ φρονήματι γενναῖον, θαυμασίως δὲ αὐτὸν καὶ
"παρὰ τῆς τοῦ ποταμοῦ λαβοῦσα χάριτος, ἐμαυτῆς μὲν ἠ-
"γησάμην παῖδα ποιήσασθαι, τῆς δὲ σῆς βασιλείας διάδο-
"χον". ταῦτα λέγουσα, ταῖς τοῦ πατρὸς χερσὶν ἐντίθησι τὸ
βρέφος. ὁ δὲ λαβὼν καὶ προσερνισάμενος, κατὰ φιλοφρό-
νησιν χάριν τῆς θυγατρὸς ἐπιτίθησιν αὐτῷ τὸ διάδημα. κα-
ταφέρει δ' ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν γῆν, περιελόμενος αὐτὸ κατὰ
νηπιότητα δηθέν, ἐπέβαινέ τε αὐτὸ τοῖς ποσί. καὶ τοῦτο ἐ-
δοξεν οἰωνὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ φέρειν. θεασάμενος δὲ ὁ ἱερο-
γραμματεὺς ὁ καὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ προειπὼν ἐπὶ τῇ ταπει-
νώσει τῆς Αἰγυπτίων ἀρχῆς ἐσομένην, ὥρμησεν ἀποκτεῖναι
καὶ δεινὸν ἀνεκραγώς, "ἄτος, εἶπε, βασιλεῦ, παῖς ἐκεῖνος,
"ὃν κτείνασιν ἡμῖν ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς ἀφόβοις εἶναι. καὶ μαρ-
"τυρεῖ τῇ προαγορεύσει τὰ γεγονότα, ἐπιβεβηκὼς ἡγεμονία
"τῇ σῇ καὶ κατῶν τὸ διάδημα. τοῦτον οὖν ἀνελὼν, Αἰγυ-
"πτίοις μὲν τὸ ἀπ' αὐτοῦ δέος ἄνες· Ἑβραίοις δὲ τὴν ἐλπί-
"δα τῶν δι' αὐτοῦ θάρσος ἄφελε". Φθάνει δ' αὐτὸν ἡ Θέρ-
μουθις ἐξαρπάσασα· καὶ πρὸς τὸν φόνον ὀκνηρὸς ἦν ὁ βα-
σιλεύς, τοιοῦτον αὐτὸν τῷ Θεῷ παρασκευάσαντος, ᾧ πρόνοια
τῆς Μωϋσέως σωτηρίας ἦν. ἐτρέφετο οὖν πολλῆς ἐπιμ-

etiam dum eruditione instituereturr, haud parum ostendit; et quae tum gerebat maiorum, cum ad virilem aetatem peruenirer, gerendorum spem fecerunt. Ac tres quidem annos nato admirandam dedit Deus staturae proceritatem: venustate autem tanta fuit, vt nemo ab omni elegantia adeo alienus esset, quin Moyse conspecto eius formae praestantia percelleretur. Multisque accidebat, ei dum circumferretur obuiam factis, vt sese quidem non solum ad conspectum pueri conuerterent; sed, relictis seriis negotiis, etiam ei curiose contemplando vacarent. Nam et puerilis gratia, quae in eo erat multa et cum simplicitate coniuncta, spectantes ita retinebat vt inuiti discederent.

7. Hunc, tanta forma et indole, Thermuthis sibi filium adoptat, quod sobole legitima careret. Et cum aliquando Moysem ad patrem adduceret, hunc illi ostendit, quasi de successore cogitarit, si ita voluerit Deus vt sibi filius non nasceretur: atque ad ipsum sic loquebatur, "Nutriui puerum forma diuinum, et animo ge"neroſum; at cum mirabiliter ipsum ex fluuii benignitate "acceperim, mecum quidem statui vt mei filius esset, "tui vero in imperio successor". Haec dicens infantem deposuit in manibus patris. At ille, puerum accipiens et pectori apprimens, filiae gratificaturus comiter diadema suum ei imposuit. Moyses autem in terram deiicit, puerliter scilicet illud circumuoluens, suisque pedibus conculcauit. idque visum est Ægypti regno mali aliquid portendere. Cum vero hanc rem conspexissent Sacrorum scribae, qui ex eius natiuitate Ægyptiorum imperium depressum iri praedixerat, ad eum necandum accurrit, et terribiliter exclamans, "Hic est, inquit, ille puer o Rex, "quem si occiderimus, nos securos fore declarauit Deus. "Et amplissimum sacro vaticinio dat testimonium, insul"tando tuo regno et diadema calcando. Hunc igitur "perimens, Ægyptios quidem illius metu libera, He"braeis vero spem et fiduciam, quam in eo posuerant, "adime". Ipsum autem praeuenit Thermuthis, quae puerum abripuit: et ad eum tollendum segnior factus est Rex,

λείας τυγχάνων. καὶ τοῖς μὲν Ἑβραίοις ἐπ' αὐτῷ παρ
εὐέλπισιν εἶναι περὶ τῶν ὅλων· δι' ὑποψίας δ' εἶχον Αἰγ
πτίοι τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ. μηδενὸς δὲ ὄντος φανερῶ, δ
κἂν ἀπέκτεινεν αὐτὸν ἢ ὁ βασιλεὺς ὄντα καὶ συγγενῆ δι
τῆς εἰσποιήσεως ἢ τῶν ἄλλων τις, ᾧ πλέον ὑπὲρ ὠφελεία
τῆς Αἰγυπτίων ἐκ τοῦ προειδέναι τὰ μέλλοντα θαρρεῖν πα
ρῆν, ἀπείχοντο τῆς ἀναιρέσεως αὐτοῦ.

ΚΕΦ. ί.

Ὅπως Μωϋσῆς κατ' Αἰθιόπων ἐξεστράτευσεν.

ΜΩϋσῆς μὲν οὖν, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ γεννηθείς τε καὶ
τραφείς, καὶ παρελθὼν εἰς ἡλικίαν, φανερὰν τοῖς Αἰγυ
πτίοις τὴν ἀρετὴν ἐποίησε, καὶ τὸ ἐπὶ ταπεινώσει μὲν τῆ
ἐκείνων, ἐπ' αὐξήσει δὲ τῶν Ἑβραίων γεγονέναι, τοιαύτης
ἀφορμῆς λαβόμενος. Αἰθίοπες, πρόσοικοι δ' εἰσὶ τοῖς Αἰ
γυπτίοις, ἐμβαλόντες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν, ἔφερον καὶ ἦ
γον τὰ τῶν Αἰγυπτίων. οἱ δ' ὑπ' ὀργῆς στρατεύσαντες ἐπ' αὐ
τοὺς, ἀμυνόμενοι τῆς καταφρονήσεως· καὶ τῇ μάχῃ κρα
τηθέντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἔπεσον, οἱ δ' αἰσχρῶς εἰς τὴν οἰ
κείαν διεσώθησαν φεύγοντες. ἐπηκολούθησαν δὲ διώκοντες
Αἰθίοπες· καὶ μαλακίας ὑπολαβόντες τὸ μὴ κρατεῖν πά
σης τῆς Αἰγύπτου, τῆς χώρας ἐπιπλέον ἥπτοντο, καὶ γευ
σάμενοι τῶν ἀγαθῶν ἀκμὴ αὐτῶν ἀπείχοντο. ὡς δὲ τὰ
γειτνιῶντα μέρη πρῶτον αὐτῆς ἐπερχομένων ἀκ ἐτόλμων ἀν
τιστρατεύειν, προύβησαν ἄχρι Μέμφεως καὶ τῆς θαλάσ
σης, οὐδὲ μιᾶς τῶν πόλεων ἀντισχεῖν δυνηθείσης. τῷ δὲ κα
κῷ πιεζόμενοι, πρὸς χρησμοὺς Αἰγύπτιοι καὶ μαντείας τρέ
πονται. συμβουλεύσαντος δ' αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ συμμάχῳ χρή
σασθαι τῷ Ἑβραίῳ, κελεύει ὁ βασιλεὺς τὴν θυγατέρα πα
σχεῖν τὸν Μωϋσῆν, στρατηγὸν αὐτῷ γενησόμενον. ἡ δὲ
ὄρκῳ ποιησαμένῳ, ὥστε μηδὲν διαθεῖναι κακὸν, παραδί
δωσιν· ἀντὶ μεγάλης μὲν εὐεργεσίας κρίνουσα τὴν συμμα
χίαν, κακίζουσα δὲ τὰς ἱερέας, οἳ, κτεῖναι προαγορεύσαν-

nod Deus, cui curae erat Moyſis ſalus, talem ei animum indiderit. Educabatur itaque quam accuratiſſime. Et Hebraeis quidem contigit, vt ex eo magnam de summa rerum ſpem conciperent: Ægyptiis vero, vt ſuſpecta eſſet eius inſtitutio. At cum nemo appareret, (etiamſi ipſum, qui cognatus erat ex adoptione, occideret rex aut alius quiſpiam) cui ad Ægyptiorum vtilitatem promouendam ex futurorum praeſcientia magis fidere daretur, ab eius caede abſtinuerunt.

CAP. X.

Quomodo Moyſes bellum geſſit aduerſus Æthiopes.

ET quidem Moyſes, eo quo diximus modo natus et educatus, cum adulta eſſet aetate, Ægyptiis quantum virtute valeret, ſeque ita comparatum eſſe vt res quidem illorum deprimeret, Hebraeorum vero afflictas erigeret, ex huiuſmodi occaſione oſtendit. Æthiopes, qui Ægyptiis finitimi ſunt, in regionem eorum irrumpentes, Ægyptiorum res agebant ferebantque. Illi ira perciti ducunt in eos exercitum, contumeliam cum iniuria coniunctam vlturi: praelioque ſuperati, alii quidem in acie ceciderunt, alii vero turpi fuga ad ſuos ſe receperunt. Æthiopes fugientibus inſtabant, et ignauiae ſibi verſum iri reputantes, niſi totam Ægyptum victores peragrarent, late eam populabantur: praedaeque dulcedine deguſtata, ſibi non temperarunt quin indies nouos impetus facerent. Cumque vicinas regiones primum peruagantibus nemo cum armis obuiam iret, progreſſi ſunt vſque ad Memphin et mare, quod nulla ciuitas eorum vim ſuſtinere potuerit. Hac calamitate preſſi Ægyptii ad oracula et diuinationes confugiunt. Illis vero cum hoc conſilium dediſſet Deus, vt auxilium aduocarent Hebraeum, filiae imperat Rex vt ſibi Moyſen concederet, qui copiis ſuis praeficeretur. Illa ipſum Regi in manus tradidit, iureiurando prius obſtricto, ne quid mali in perniciem eius ſtrueret: magni beneficii gratiam ſibi pro hoc auxilio deberi exiſtimans, et ſacerdo-

τες αὐτὸν ὡς πολέμιον, ὐκ ἠδοῦντο νῦν χρήζοντες αὐτῦ τῆ ἐπικυρίας.

β'. Μωϋσῆς δὲ ὑπό τε τῆς Θερμούθιδος παρακληθεὶ καὶ ὑπὸ τῦ βασιλέως ἡδέως προσδέχεται τὸ ἔργον. ἔχα ρον δ' οἱ ἱερογραμματεῖς ἀμφοτέρων τῶν ἐθνῶν. Αἰγυπτίω μὲν, ὡς τάς τε πολεμίας τῇ ἐκείνυ κρατήσοντες ἀρετῇ, κα τὸν Μωϋσῆν τῷ αὐτῷ δόλῳ κατεργασόμενοι· οἱ δὲ τῶ Ἑβραίων, ὡς φυγεῖν αὐτοῖς ἐσομένυ τὰς Αἰγυπτίας, δι τὸ Μωϋσῆν αὐτῶν στρατηγεῖν. ὁ δὲ, φθάσας πρὶν ἢ πυθέ σθαι τὰς πολεμίας τὴν ἔφοδον αὐτῦ, τὸν στρατὸν ἀναλα βὼν ἦγεν· ὃ διὰ τοῦ ποταμῦ ποιησάμενος τὴν ἐλασίαν ἀλλὰ διὰ γῆς. ἔνθα τῆς αὐτῦ συνέσεως θαυμαστὴν ἐπίδει ξιν ἐποίησατο. τῆς γὰρ γῆς χαλεπῆς ὔσης ὁδευθῆναι διὰ πλῆθος ἑρπετῶν· παμφορωτάτη γάρ ἐστι τύτων, ὡς καὶ τὰ παρ' ἄλλοις ὐκ ὄντα μόνη τρέφειν, δυνάμει τε καὶ κα κίᾳ καὶ τῷ τῆς ὄψεως ἀσυνήθει διαφέροντα, τινὰ δ' αὐτῶν ἐστι καὶ πετεινὰ, ὡς λαθόντα μὲν ἀπὸ γῆς κακυργεῖν, καὶ μὴ προειδομένυς ἀδικεῖν ὑπερπετῆ γινόμενα· νοεῖ πρὸς ἀ σφάλειαν καὶ ἀβλαβῆ πορείαν τοῦ στρατεύματος στρατήγη μα θαυμαστόν. πλέγματα γὰρ ἐμφερῆ κιβωτοῖς ἐκ βίβλω κατασκευάσας, καὶ πληρώσας ἴβεων, ἐκόμιζε. πολεμιώ τατον δ' ἐστὶ τοῖς ὄφεσι τῦτο τὸ ζῶον. φεύγουσί τε γὰρ ἐπερχομένας, καὶ ἀφισάμενοι καθάπερ ὑπ' ἐλάφων ἁρπα ζόμενοι καταπίνονται. χειροήθεις δ' εἰσὶν αἱ ἴβεις, καὶ πρὸς μόνον τὸ τῶν ὄφεων γένος ἄγριοι. καὶ περὶ μὲν τύτων παρ ήμι νῦν γράφειν, ὐκ ἀγνοούντων τῶν Ελλήνων τῆς ἴβεως τὸ εἶδος. ὡς οὖν εἰς τὴν γῆν ἐνέβαλε τὴν θηροτρόφον, ταύτας ἀπεμάχετο τὴν τῶν ἑρπετῶν φύσιν ἐπαφεὶς αὐτοῖς, καὶ προπολεμώσαις χρώμενος. τῦτον οὖν ὁδεύσας τὸν τρόπον, ᾐδὲ προμαθῶσι παρῆν τοῖς Αἰθίοψι, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς κρατεῖ τῇ μάχῃ, καὶ τῶν ἐλπίδων, ἃς εἶχον ἐπὶ τὰς Αι γυπτίας, ἀφαιρεῖται· τάς τε πόλεις αὐτῶν ἐπῆει καταστρε φόμενος, καὶ φόνος πολὺς τῶν Αἰθιόπων ἐπράττετο. καὶ τῆς διὰ Μωϋσῆν εὐπραγίας γευσάμενον τὸ τῶν Αἰγυπτίων

tibus exprobrans, quod eos non puderet nunc eius opem desiderare, qui prius vt hostem occidendum esse monuerant.

2. Moyses autem, a Thermuthi pariter ac Rege exoratus, libenter hanc expeditionem suscipit. Sacrorum vero scribae gentis vtriusque hac re gaudebant. Ægyptiorum quidem, quod, hostibus eius virtute deuictis, foret vt Moysen dolo tollerent: Hebraeorum vero, quod sibi daretur Ægyptiorum seruitutem effugere, Moyse duce et imperatore. Ille vero, vt hostes occuparet priusquam de aduentu suo cognoscerent, copias statim eduxit, non per fluminis ripam iter faciens, sed per interiora terrae. Qua ex re mirum in modum ostendit, quantum sapientia polleret. Cum enim haec via difficilis admodum esset propter serpentum multitudinem (nam hic tractus plurimos gignit, aliquot etiam alit qui nusquam alibi reperiuntur, et noxiis viribus et insolito aspectu plurimum differentes, et in his quosdam volucres, qui non solum humi latentes noceant, sed et sublimes ex improuiso malum inferant) commentus est, vt securum et innoxium iter exercitui praestaret, strategema plane mirandum. Fiscellas enim quasdam e papyro in cistarum formam conficiendas curauit, et ibibus complens secum deportauit. Est autem hoc animal serpentibus infestissimum. nam et eos insectantes fugitant, et inter fugiendum sicut a ceruis retracti deglutiuntur. Ibes vero cicures sunt et mansuetae, inque serpentum genus solum immaniter saeuiunt. Et de his quidem nunc mitto scribere, cum non ignorent Graeci qualis sit ibis. Postquam igitur ventum est in terram illis bestiolis refertam, ibes illis immisit, quibus propugnatoribus vsus serpentium vim debellauit. Hoc igitur modo itinere confecto, Æthiopibus inopinantibus superuenit, et cum iis congressus victoriam reportauit, spemque Ægypti occupandae illis abstulit: vrbes etiam eorum adortus euertit, et vbique magna caedes Æthiopum patrabatur. Porro Ægyptiorum exercitus, post res Moysis auspiciis feliciter

στράτευμα, πονεῖν οὐκ ἔκαμνεν· ὡς περὶ ἀνδραποδισμοῦ κ
παντελοῦς ἀνασάσεως τὸν κίνδυνον εἶναι τοῖς Αἰθίοψι. κ
τέλος συνελαθέντες εἰς Σαβὰ πόλιν βασίλειον οὖσαν τ
Αἰθιοπίας, ἣν ὕστερον Καμβύσης Μερόην μετωνόμασεν, ἀ
δελφῆς ἰδίας ἔτω καλουμένης, ἐπολιορκοῦντα. ἦν δὲ δυσπ
λιόρκητον σφόδρα τὸ χωρίον, τοῦτε Νείλου περιέχοντος αὐτ
καὶ κυκλουμένου, ποταμῶν τε ἄλλων Ἀσάπου καὶ Ἀσαβοῶ
δυσμάχητον τοῖς πειρωμένοις διαβαίνειν τὸ ῥεῦμα ποιοῦντ
ἡ γὰρ πόλις ἐντὸς ὅσα νῆσος οἰκεῖται, τείχους τε αὐτῇ κα
τεροῦ περιηγμένου, καὶ πρὸς μὲν τὰς πολεμίους πρόβλητα
ποταμὸς ἔχουσα, χώματά τε μεγάλα μεταξὺ τοῦ τείχους
ὥστε ἀνεπίκλυστον εἶναι βιαιότερον ὑπὸ πλημμύρας φερομέ
νων· ἅπερ καὶ τοῖς περαιωσαμένοις τὰς ποταμοὺς ἄπορον
ἐποίει τῆς πόλεως τὴν ἅλωσιν. φέροντι τοίνυν αὐδὼς τὴ
Μωϋσῆ τὴν τοῦ στρατεύματος ἀρχίαν· εἰς χεῖρας γὰρ οὐ
τόλμων ἀπαντᾶν οἱ πολέμιοι· συνέτυχέ τι τοιοῦτον. Θάρ
βις θυγάτηρ ἦν τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως. αὕτη τὸν Μωϋσῆ
πλησίον τοῖς τείχεσι προσάγοντα τὴν στρατείαν καὶ μαχό
μενον γενναίως ἀποσκοποῦσα, καὶ τῆς ἐπινοίας τῶν ἐγχειρ
σεων θαυμάζουσα, καὶ τοῖς τε Αἰγυπτίοις αἴτιον, ἀπεγνω
κόσιν ἤδη τὴν ἐλευθερίαν, τῆς εὐπραγίας ὑπολαμβάνουσα,
καὶ τοῖς Αἰθίοψιν, αὐχοῦσιν ἐπὶ τοῖς κατ' αὐτῶν κατωρθω
μένοις, τοῦ περὶ τῶν ὅλων κινδύνου, εἰς ἔρωτα δεινὸν ὤλισθ
αὐτοῦ. καὶ περιόντος τοῦ πάθους πέμπει πρὸς αὐτὸν τῶν οἰκ
τῶν τοῦ πιστοτάτους, διαλεγομένη περὶ γάμου. προσδεξα
μένου δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ ποιη
σαμένου πίστεις ἐνόρκους ἢ μὴν ἄξεσθαι γυναῖκα, καὶ κρατή
σαντα τῆς πόλεως μὴ παραβήσεσθαι τὰς συνθήκας· φθά
νει τὸ ἔργον τοὺς λόγους. καὶ κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν Αἰθιό
πων εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, συνετέλει τὸν γάμον ὁ Μωϋσῆς
καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἀπήγαγεν εἰς τὴν ἑαυτῶν γῆν.

gestas, nullo labore fatigabatur: adeo vt Æthopibus captiuitatis atque excidii periculum immineret. Denique in vrbem Sabam regiam Æthiopiae compulsi, quam postea Cambyses, a sorore sua nomine impositio, Meroën appellauit, obsidione premebantur. Erat autem locus ille paene inexpugnabilis, Nilo ipsi circumfuso et circumdato, aliisque fluuiis, Astapo et Astabora, transitum difficiliorem facientibus. Vrbs enim ad interiora sita vt insula habitatur; quod murus validus illi circumductus sit, et hostibus quidem obiectos fluuios habeat, atque aggeres magnos post murum ad inundationes arcendas, cum fluuii intumescentes maiori cum impetu deferantur: quae et nunc iis, qui flumina traiecerant, vrbem expugnatu difficilem reddiderunt. Cum ergo aegre ferret Moyses exercitum otiosum desidere, (nam manus conserere non ausi sunt hostes) tale quiddam accidit. Tharbis filia erat regis Æthiopum. Haec Moysen exercitum moenibus admouentem, et egregie dimicantem conspicata, atque ob ea quae excogitauerat et aggressus erat mirata, ipsumque et Ægyptiis, libertatem desperantibus, felicitatis auctorem exstitisse existimans, et Æthiopes, modo gloriantes de rebus praeclare contra eos gestis, in extremum periculum adduxisse, vehementi eius amore capta est. Atque indies crescente affectu, seruos sibi fidissimos ad ipsum mittit, coniugium suum offerens. Illo vero assentiente, ea conditione vt sibi traderetur vrbs, fideque iureiurando firmata, se ducturum eam vxorem, atque vrbe dedita pactis mansurum esse: dictum factum. Et postquam saeuitum est in Æthiopes, actis Deo gratiis, nuptiae a Moyse celebrantur; atque Ægyptiorum exercitus victor domum est reductus.

ΚΕΦ. ια'.

Πῶς ἔφυγεν ὁ Μωϋσῆς ἐξ Αἰγύπτου εἰς Μαδιηνήν.

Οἱ δ' ἐξ ὧν ἐσώζοντο ὑπὸ Μωϋσέως, μῖσος ἐκ τούτων πρὸς αὐτὸν ἀνελάμβανον, καὶ θερμότερον ἄπτεσθαι τῶν κατ' αὐτὸν βουλευμάτων ἠξίουν· ὑπονοοῦντες μὲν μὴ διὰ τὴν εὐπραγίαν νεωτερίσειε κατὰ τὴν Αἴγυπτον, διδάσκοντες δὲ τὸν βασιλέα περὶ τῆς σφαγῆς. ὁ δὲ καὶ καθ' αὑτὸν μὲν εἶχε τὴν τοῦ πράγματος ἐπίνοιαν, ὑπό τε φθόνου τῆς Μωϋσέως στρατηγίας, καὶ ὑπὸ δέους ταπεινώσεως· ἐπεγχθεὶς δ' ὑπὸ τῶν ἱερογραμματέων, οἷός τε ἦν ἐγχειρεῖν τῇ Μωϋσέως ἀναιρέσει. φθάσας δὲ τὴν ἐπιβουλὴν καταμαθεῖν, λαθὼν ὑπέζευσι. καὶ τῶν ὁδῶν φυλαττομένων, ποιεῖται διὰ τῆς ἐρήμου τὸν δρασμόν, καὶ ὅθεν ἦν ὑπόνοιαν μὴ λαβεῖν τοὺς ἐχθρούς· ἄπορός τε ὢν τροφῆς, ἀπηλλάττετο τῇ καρτερίᾳ καταφρονῶν. εἰς τε πόλιν Μαδιηνὴν ἀφικόμενος, πρὸς τῇ μὲν Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ κειμένην, ἐπώνυμον δὲ ἑνὸς τῶν Ἀβραὰμ γενομένων ἐκ Χετούρας υἱῶν, καθεσθεὶς ἐπί τινος φρέατος, ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς ταλαιπωρίας ἠρέμει, μεσημβρίας ὥσης, ὑπὲρ πόρρω τῆς πόλεως· ἔνθ' αὐτῷ συνέβη καὶ πρᾶξις ἐκ διαίτης τῶν αὐτόθι, συνήσασα τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφορμὴν παραχοῦσα.

β'. Τῶν γὰρ χωρίων δυσύδρων ὄντων, προκατελάμβανον οἱ ποιμένες τὰ φρέατα· ὅπως μὴ προεξαναλωμένου τοῦ ὕδατος ὑπὸ τῶν ἄλλων, σπανίζοι ποτὲ τὰ θρέμματα. παραγίνονται οὖν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἑπτὰ παρθένοι ἀδελφαὶ Ραγουήλου θυγατέρες, ἱερέως, καὶ πολλῆς ἠξιωμένου τιμῆς παρὰ τοῖς ἐπιχωρίοις· αἳ, τῶν τοῦ πατρὸς ποιμνίων ἐπιμελούμεναι, διὰ τὸ ταύτην ὑπουργίαν εἶναι καὶ γυναιξὶν ἐπιχωρίοις παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις, φθάσασαι τὸ αὐταρκες ἐκ τοῦ φρέατος ἀνέσπασαν ὕδωρ τοῖς ποιμνίοις εἰς δεξαμενάς, αἳ πρὸς ἐκδοχὴν τοῦ ὕδατος ἐγεγόνεισαν. ἐπισάντων δὲ ποιμένων καὶ ἀπελαυνόντων τὰς παρθένους, ὡς αὐτοὶ τοῦ ὕδατος κρατεῖεν, Μωϋσῆς, δεινὸν ἡγησάμενος εἶναι περιϊδεῖν ἀδικου-

CAP. XI.

Quomodo Moyſes ex Ægypto aufugit in Madianam.

ILli vero, quod ſalutem a Moyſe acceperint, odium illi pro gratia repoſuerunt, ſtudioque maiori ei ſtruxerunt inſidias: ſuſpicantes quidem ne rebus proſpere geſtis elatus aliquid noui in Ægyptiorum damnum moliretur; Regem vero admonentes, vt eum interficeret. Illi autem et ipſi hac de re inſederat cogitatio, partim ex inuidia ob nuperam Moyſis expeditionem, partim ex metu depreſſionis; inſtigatus vero a Sacrorum ſcribis, vehementi flagrabat deſiderio Moyſen perimendi. Verum vt primum de inſidiis audiuerat Moyſes, clam ſe ſubduxit. Atque viis paſſim a cuſtodibus obſeſſis, per ſolitudinem fugam inſtituit, et qua euaſurum inimici minime ſuſpicabantur: et quamuis ciborum laborarit inopia, eam tamen patienter et magnanime ſuperat. Et cum ad vrbem Madianam peruenisſet, in Rubri quidem maris litore ſitam, ab vno vero Abrami ex Chetura filiorum denominatam, ſuper puteum quendam ſedens a laſſitudine et miſeria quieſcebat, cum meridies eſſet, non procul ab vrbe: vbi ei ſuboritur negotium ex conſuetudine et more illic viuentium, quod virtutem eius illuſtrauit, et ad meliora viam aperuit.

2. Cum enim iſtis regionibus aquarum ſit penuria, operam dant paſtores vt primi puteos occupent; ne, aqua ab aliis exhauſta, ſua potu egeant pecora. Ad puteum igitur accedunt ſeptem virgines ſorores, Ragueli ſacerdotis, et ab iſtius loci incolis magno in honore habiti, filiae: quae patris greges curantes, mulieribus etiam ad hoc miniſterium patrio Troglodytarum more adhibitis, forte, antequam alii venerint, ſatis aquae pecoribus ſuis in alueos, et vſui paratos, e puteo extraxerant. Paſtoribus autem aliquanto poſt venientibus et virgines depellentibus, vt aquam ſibimet haberent, Moyſes, rem indignam ratus virgines non reſpicere iniuriam paſſas, ſimereque vim virorum plus valere quam ius feminarum, illis quidem ob-

μένας τὰς κόρας, καὶ τὴν βίαν τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐάσαι κρείττονος γενέσθαι τῶ τῶν παρθένων δικαίῳ, τὰς μὲν εἴρξειν πλεονεκτεῖν ἐθέλοντας, ταῖς δὲ παρέχειν τὴν δέησαν βοήθειαν. αἱ δὲ εὐεργετηθεῖσαι παρῆσαν πρὸς τὸν πατέρα, τήν τε ὕβριν τῶν ποιμένων αὐτῷ διηγούμεναι, καὶ τὴν ἐπικουρίαν τῶ ξένῳ παρεκάλουν τε μὴ ματαίαν αὐτῷ γενέσθαι τὴν εὐποιΐαν, μὴ δ' ἀμοιβῆς ὑστερῆσαν. ὁ δὲ τάς τε παῖδας ἀπεδέξατο τῆς περὶ τὸν εὐεργετηκότα σπουδῆς, καὶ τὸν Μωϋσῆν εἰς ὄψιν ἐκέλευεν ἄγειν αὐτῷ τευξόμενον χάριτος δικαίας. ὡς δ' ἦκεν, τὴν τῶν θυγατέρων ἀπεσήμανεν αὐτῷ μαρτυρίαν ἐπὶ τῇ βοηθείᾳ, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτὸν θαυμάζων, ὃν εἰς ἀναιδῆτας εὐεργεσιῶν καταθέσθαι τὴν ἐπικουρίαν ἔλεγεν· ἀλλ' ἱκανὸς ἐκτίσαι χάριν, καὶ τῷ μεγέθει τῆς ἀμοιβῆς ὑπερβάλλειν τὸ μέτρον τῆς εὐποιΐας. ποιεῖται δ' αὐτὸν υἱόν, καὶ μίαν τῶν θυγατέρων πρὸς γάμον δίδωσιν· τῶν τε θρεμμάτων, ἐν τούτοις γὰρ ἡ πᾶσα κτῆσις τὸ παλαιὸν ἦν τοῖς βαρβάροις, ἀποδείκνυσιν ἐπιμελητὴν καὶ δεσπότην.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ θάμνου διαπύρου καὶ τῆς βακτηρίας τοῦ Μωϋσέως.

ΚΑΙ Μωϋσῆς μὲν τοιούτων τυχὼν παρὰ τῷ Ιεθεγλαίῳ· τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίκλημα τῷ Ραγουήλῳ· διῆγεν αὐτόθι τοὺς μαλίνων τὰ βοσκήματα. χρόνῳ δ' ὕστερον νέμων, ἐπὶ τὸ Σινᾶϊον καλούμενον ὄρος ἄγει τὰ ποίμνια. τοῦτο δ' ἐστὶν ὑψηλότατον τῶν ταύτῃ ὀρῶν, καὶ πρὸς νομὰς ἄριστον, ἀγαθῆς φυομένης πόας, καὶ, διὰ τὸ δόξαν ἔχειν ἐνδιατρίβειν αὐτῷ τὸν Θεὸν, ὑ κατανεμηθείσης πρότερον, ὑ τολμώντων ἐμβατεύειν εἰς αὐτὸ τῶν ποιμένων. ἔνθα δὴ καὶ τέρας αὐτῷ τυγχάνει θαυμάσιον. πῦρ γὰρ θάμνου βάτων νεμόμενον, τὴν περὶ αὐτὸν χλόην τό τε ἄνθος αὐτῆ παρῆλθεν ἀβλαβὲς, καὶ τῶν ἐγκάρπων κλάδων οὐδὲν ἠφάνισε, καὶ ταῦτα τῆς φλογὸς πολλῆς καὶ ὀξυτάτης ὑπαρχούσης. ὁ δὲ καὶ αὐτὴν μὲν ἔδεισε τὴν ὄψιν παράδοξον γενομένην. κατεπλάγη δ' ὅτι μᾶλ-

stitit inique agere volentibus, iis vero, vt par erat, auxilium tulit. At illae, hoc beneficio accepto, patrem suum adeunt, et pastorum iniuriam, et quomodo ab hospite adiutae fuerint, ei retulerunt: rogabantque ne illi haec gratia periret, meritumue desideraretur praemium. Ille autem cum filiarum in benefactorem gratum collaudauit animum, tum iussit Moysen coram adduci, vt eius remuneraret beneuolentiam. Postquam vero aderat, et indicauit ei filiarum de eius ope et auxilio testimonium, et virtutem eius admiratus, non in ingratos hoc beneficium collocatum aiebat; foreque vt non modo parem ei gratiam referret, sed et paullo cumulatiorem. Postea aliquanto ipsum in filium adoptat, eique filiarum vnam matrimonio elocat: ad haec pecorum, in quibus vniuersae olim barbarorum opes, curatorem eum ac dominum constituit.

CAP. XII.

De rubo ardente atque virga Moysis.

ET Moyses quidem istis affectus beneficiis a Ietheglaeo (id enim Raguelo cognomentum erat) illic commorabatur in gregibus pascendis occupatus. Postea vero cum pecus pasceret, in montem Sinaeum, vt appellabatur, pastum egit. Mons autem iste omnium in ea regione celsissimus est, et pascuis commodissimus, herbis vtpote optimis abundans, et, quod vulgo persuasum haberent Dei numen ibi habitare, non antea depastus; nam religio erat pastoribus in illum ascendere. Illic quidem ei mirabile oblatum est prodigium. Ignis enim, dum rubi fruticem corriperet, viriditatem eius et flores innoxia flamma praeteriit, nec ramorum frugiferorum quidquam absumpsit, multum licet et vehementer emicuit. Ille autem et rei quidem nouitate et miraculo perculsus est. Adhuc vero multo magis obstupuit, cum vocem ignis emitteret, ea

λον Φωνὴν τῆ πυρὸς ἀφιέντος, καὶ ὀνόμασὶ καλέσαντος αὐ
τὸν, καὶ ποιησαμένυ λόγυς· οἷς τό τε θάρσος αὐτῆ τολ
μήσαντος παρελθεῖν εἰς χωρίον, εἰς ὃ μηδεὶς ἀνθρώπω
πρότερον ἀφῖκτο διὰ τὸ εἶναι θεῖον, ἐσήμαινε, καὶ συνεβά
λευεν τῆς Φλογὸς ὡς πορρωτάτω χωρεῖν, καὶ ἀρκεῖσθαι μὲ
οἷς ἐώρακεν, ἀγαθὸν ὄντα καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἔκγονον,
πολυπραγμονεῖν δὲ μηδὲν τύτοις περισσότερον. προηγό
ρευέ τε τὴν ἐσομένην αὐτῷ δόξαν καὶ τιμὴν παρὰ ἀνθρώ
ποις, τῆ Θεῆ συμπαρόντος· καὶ θαῤῥῆντα ἐκέλευεν εἰς τὴ
Λίγυπτον ἀπιέναι, στρατηγὸν καὶ ἡγεμόνα τῆς Εβραίων πλη
θύος ἐσόμενον, καὶ τῆς ὕβρεως τῆς ἐκεῖ τὺς συγγενεῖς ἀπαλ
λάξοντα. καὶ γὰρ γῆν οἰκήσυσι, φησὶ, ταύτην εὐδαίμονα,
ἣν Αβραμος ᾤκησεν ὁ ὑμέτερος πρόγονος· καὶ τῶν πάντων
ἀπολαύσυσιν ἀγαθῶν, εἰς ταῦτα σῆ καὶ τῆς σῆς συνέσεως
αὐτὺς ἡγεμένης. ἐξαγαγόντα μέντοι τὺς Εβραίυς ἐκ τῆς
Λιγύπτυ, θυσίας ἐκέλευε χαριστηρίυς ἀφικόμενον εἰς ἐκεῖνον
ἐκτελέσαι τὸν τόπον. τοσαῦτα μὲν ἐκ τοῦ πυρὸς θεοκλυτεῖται.

β'. Μωϋσῆς δ' ἐκπεπληγμένος οἷς τε εἶδε καὶ πολὺ
μᾶλλον οἷς ἤκυσεν, δυνάμει μὲν ἀπιστεῖν, ἔφη, τῆ σῆ, ὦ δέ
σποτα, ἣν αὐτός τε θρησκεύω καὶ προγόνοις οἶδα φανερὰν
γενομένην, μανιωδέστερον ἢ κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ φρόνησιν ἡγῦ
μαι. πλὴν ἀπορῶ, πῶς ἂν ἰδιώτης ἀνὴρ καὶ μηδεμιᾶς ἰχύος
εὐπορῶν, ἢ πείσω λόγοις τὺς οἰκείυς, ἀφέντας ἣν ἄρτι κατοι
κῦσι γῆν, ἕπεσθαί μοι πρὸς ἣν αὐτὺς ἡγῦμαι· ἢ κἂν ἐκεῖνοι
πειθῶσι, πῶς ἂν βιασαίμην Φαραώθην ἐπιτρέψαι τὴν ἔξο
δον τύτοις, ὧν τοῖς πόνοις καὶ τοῖς ἔργοις τὴν οἰκείαν αὔξη
σιν εὐδαιμονίαν.

γ'. Ο δὲ Θεὸς αὐτῷ περὶ πάντων συνεβάλευε θαῤῥεῖν,
ὑπισχνύμενος αὐτὸς παρέσεσθαι· καὶ ἃ ἂν δέη μὲν λόγων,
πειθῶ παρέξειν, ἃ δ' ἂν ἔργων, ἰσχὺν χορηγήσειν. ἐκέλευέ
τε τὴν βακτηρίαν ἐπὶ τὴν γῆν ἀφέντα πίστιν ὧν ὑπισχνεῖται
λαμβάνειν. καὶ ποιήσαντος δράκων εἵψε, καὶ συνειλύμενος
σπειρηδὸν ὡς διώκυσιν ἐπ' ἀμύνῃ τὴν κεφαλὴν ἐτανύετο·
εἶτα πάλιν βάκτρον ἦν. μετὰ τῦτο δὲ καθεῖναι τὴν δεξιὰν

nominatim ipſum compellaret iſtiusmodi verbis; quibus et temeritatem eius reprehendit, qui non ſit veritus locum ſacrum adeoque hominibus hactenus inacceſſum calcare, et conſuluit vt quam longiſſime a flammis abſcederet, et ſibimet quidem hac viſione ſatisfaceret, non indignus ea propter ſuam ac maiorum ſuorum virtutem habitus, caeterum vlterius nihil curioſe inquireret. Quin et praedixit ei quantum honorem et gloriam, Dei auſpiciis et auxilio, conſequuturus eſſet apud homines; iuſſitque fidenter in Ægyptum proficiſci, futurum illic ducem ac ductorem populi Hebraïci, cognatoſque liberaturum ab iniqua Ægyptiorum dominatione. Nam et terram, inquit, iſtam beatam habitaturi ſunt, quam Abramus gentis veſtrae auctor olim tenuit, et bonis omnibus affluent, ad haec vtique te eos tuaque ſapientia deducente. Verum poſteaquam Hebraeos ex Ægypto eduxerit, iuſſit vt illo in loco ſacrificium gratiarum actionis ſibi offerret. Et haec quidem verba ex igne Dei voce emiſſa audiuit.

2. Moyſes autem iis quae viderat attonitus, multoque magis his quae audierat, inſit, potentiae quidem tuae diffidere, Domine, quam et ego veneror, et maioribus meis praeſentem fuiſſe noui et propitiam, maioris eſſe dementiae reor quam quae in me poteſt incidere. Attamen non intelligo, quo modo homo priuatus, et nullis viribus munitus, vel popularibus meis perſuadere potero, vt, relicta terra quam nunc habitant, me ſequantur quo ipſe eos deducturus ſum; vel, etiamſi perſuaſero, quo modo Pharaothen eo redigam vt dimittat Hebraeos, quorum opera et labore Ægyptiorum felicitas augetur.

3. Deus autem ipſi de omnibus bene ſperare conſuluit, ſe ei adfuturum eſſe pollicitus: et vbi verbis opus, ſuadelam in labris ſeſſuram eſſe; vbi vero operibus, vim magna parandi largiturum. Mox iuſſit vt virga in terram proiecta fidem promiſſorum acciperet. Quo facto, draco humi repebat, et in ſpiras conuolutus caput ſurſum attollit, quaſi perſequentibus minitaretur vindictam: ac mox denuo in virgam conuerſus eſt. Poſt hoc dextram in ſinum ab-

εἰς τὸν κόλπον προσέταξεν. ὑπακούσας δὲ λευκὴν καὶ τιτάνῳ τὴν χρόαν ὁμοίαν προσκόμισεν· εἶτ' εἰς τὸ σύνηθες κατίσχη. κελευσθεὶς δὲ καὶ τὸ πλησίον ὕδατος λαβὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἐκχέαι, ὁρᾷ τὴν χρόαν αἱματώδη γενομένην. θαυμάζοντα δ' ἐπὶ τούτοις θαρρεῖν παρεκελεύετο, καὶ βοηθὸν εἰδέναι μέγιστον αὐτῷ συνεσόμενον· καὶ σημείοις πρὸς τὸ πιστεύεσθαι παρὰ πᾶσι χρῆσθαι, ὅτι πεμφθεὶς ὑπ' ἐμοῦ πάντα κατὰ τὰς ἐμὰς ἐντολὰς ποιεῖς· κελεύω δὲ μηδὲν ἔτι μελλήσαντά τε σπεύδειν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπεγόμενον· καὶ μὴ τρίβοντα τὸν χρόνον, πλείω ποιεῖν τοῦτον Ἑβραίοις ἐν δουλείᾳ κακοπαθοῦσι.

δ'. Μωϋσῆς δ' ὡς ἔχων ἀπιστεῖν οἷς ἐπηγγέλλετο τὸ θεῖον, θεατής γε τοιούτων βεβαιωμάτων καὶ ἀκροατὴς γενόμενος· εὐξάμενος αὐτῷ καὶ πειραθῆναι ταύτης τῆς δυνάμεως ἐν Αἰγύπτῳ δεηθεὶς, ἠντιβόλει μηδὲ ὀνόματος αὐτοῦ γνῶσιν τοῦ ἰδίου φθονῆσαι, φωνῆς δ' αὐτῷ μετεχηκότι καὶ ὄψεως ἔτι καὶ τὴν προσηγορίαν εἰπεῖν· ἵνα θύων ἐξ ὀνόματος αὐτὸν παρεῖναι τοῖς ἱερείοις παρακαλῇ. καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τὴν ἑαυτοῦ προσηγορίαν, ἣ πρότερον εἰς ἀνθρώπους παρελθοῦσαν. περὶ ἧς ἣ μοὶ θέμις εἰπεῖν. Μωϋσῆ μὲν τὰ σημεῖα ταῦτα ἐκ τότε μόνον, διαπαντὸς δ' ὁπότε δεηθείη, συνετύγχανεν. ἐξ ὧν ἁπάντων πλέον περὶ τῆς ἀληθείας τῷ πυρὶ νέμων, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ παρασχόντα ἔξειν πιστεύων, τούς τε οἰκείους σώζειν ἤλπιζε, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους κακοῖς περιβαλεῖν.

ΚΕΦ. γ'.

Ὅτι Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν ἀνῆλθον εἰς Αἴγυπτον πρὸς Φαραώθην.

ΚΑΙ πυθόμενος τὸν τῶν Αἰγυπτίων τεθνάναι βασιλέα Φαραώθην, ἐφ' ὅπερ αὐτὸς ἔφυγε, δεῖται Ραγουήλ συγχωρῆσαι κατὰ ὠφέλειαν αὐτῷ τῶν συγγενῶν εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν· καὶ παραλαβὼν τὴν Σαπφώραν, ἣν γεγαμήκει τῷ

dere praecepit. Cum vero paruiſſet, candidam protulit, et colore calci ſimilem: deinde priſtinam ad formam reuerſa eſt. Iuſſus porro aquam e propinquo hauſtam humi effundere, vidit in colorem ſanguineum mutatam. Haec autem dum miraretur, vt animum reciperet hortatus eſt Deus, et pro certo haberet maximum ei adiutorem affore; vtque apud omnes his prodigiis vteretur ad fidem faciendam, te a Deo miſſum id ſolum agere vt mandata mea exſequaris. Fac quod impero, nec mora ſit vlla, quin Ægyptum te conferas, nocte dieque properans; nec, dum tempus cunctando extrahis, id Hebraeis etiam duram ſeruientibus ſeruitutem producas.

4. Moyſes autem nihil amplius dubitans de iis quae promiſerat Deus, ſpectator vtique tot ſignorum factus et auditor, precatus vt eandem potentiam, cum opus fuerit, in Ægypto experiretur, ſupplex orabat vt ſibi nominis ſui notitiam non inuideret, ſed de ſui appellatione certiorem faceret, quem conſpectu et colloquio ſuo dignatus fuerat; vt illi aliquando ſacrificaturus nominatim eius praeſentiam inuocaret. Tum Deus nomen ſuum ei enunciat, hominibus non antea patefactum: quod effari mihi nefas eſt. Moyſi vero non tunc tantum, ſed quotieſcunque res poſtularet, talium prodigiorum facultas aderat. Praeter caetera portenta maxime de veritate perſuaſus ob rubum ardentem, credenſque Deum auxiliatorem ſibi fore propitium, et populares ſuos ſe liberaturum eſſe ſperabat, et Ægyptiis cladem illaturum.

CAP. XIII.

Moyſes et Aaron in Ægyptum reuerſi adeunt Regem.

CUmque fama accepiſſet Pharaothen Ægyptiorum regem, ſub quo ipſe fugerat, eſſe defunctum, petiit a Raguelo, vt ſibi non grauate concederet, cognatorum ſuorum bono in Ægyptum proficiſci: et, poſtquam hoc impetrauerat, aſſumpta Sapphora, quam ibi duxerat, Ra-

Ραγουήλ θυγατέρα, καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς παῖδας Γηρσὸν καὶ Ελεάζαρον, ὥρμησεν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον. τῶν δὲ ὀνομάτων τούτων Γηρσὸς μὲν σημαίνει κατὰ Εβραίων διάλεκτον, ὅτι εἰς ξένην ἦν γῆν· Ελεάζαρος δὲ, συμμάχῳ τῷ πατρῴῳ Θεῷ χρησάμενον αὐτὸν Αἰγυπτίους διαφυγεῖν. γενομένων δ' αὐτῶν πλησίον τῶν ὄρων, ὁ ἀδελφὸς Ααρὼν ὑπήντησε τῷ Θεῷ κελεύσαντος· πρὸς ὃν ἀποσημαίνει τὰ ἐν τῷ ὄρει συντυχόντα, καὶ τῷ Θεῷ τὰς ἐντολάς. προσιῶσι δ' αὐτοῖς ὑπηντίαζον Εβραίων οἱ ἀξιολογώτατοι, τὴν παρουσίαν αὐτοῦ μεμαθηκότες· οἷς Μωϋσῆς τὰ σημεῖα διηγούμενος, ἐπεὶ πιθανὸς οὐκ ἦν, παρέσχεν αὐτῶν τὴν ὄψιν. οἱ δὲ ὑπ' ἐκπλήξεως τῶν παρὰ δόξαν αὐτοῖς ὁρωμένων ἀνεθάρσουν, καὶ περὶ τῶν ὅλων ἦσαν εὐέλπιδες, ὡς Θεοῦ προνοουμένου τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν.

β'. Επεὶ δὲ καταπειθεῖς εἶχεν ἤδη τοὺς Εβραίους ὁ Μωϋσῆς, καὶ οἷς ἂν κελεύσῃ τούτοις ἀκολουθήσειν ὁμολογοῦντας, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐρῶντας, παραγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα τὴν ἡγεμονίαν νεωστὶ παρειληφότα, καὶ ὅσα τε ὠφελήσειεν Αἰγυπτίους ὑπὸ Αἰθιόπων καταφρονουμένους, καὶ διαρπαζομένης αὐτῶν τῆς χώρας, ἐδήλου, στρατηγία καὶ πόνοις χρησάμενος ὡς περὶ οἰκείων, ὅτι τε κινδυνεύσειεν ἐπὶ τούτοις ὑπ' αὐτῶν ἀμοιβὰς ἀδικαίας κομιζόμενος ἀνεδίδασκεν· τά τε κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος αὐτῷ συντυχόντα, καὶ τὰς τῷ Θεῷ φωνὰς, καὶ τὰ πρὸς πίστιν ὧν ἔτος αὐτῷ προσάξειεν ὑπ' αὐτοῦ δειχθέντα σημεῖα, καθ' ἕκαστον ἐξετίθετο, παρεκάλει τε μὴ ἀπιστοῦντα τούτοις ἐμποδὼν ἵστασθαι τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ.

γ'. Χλευάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως, Μωϋσῆς ἔργῳ παρέσχεν αὐτῷ βλέπειν τὰ σημεῖα τὰ κατὰ τὸ Σιναῖον ὄρος γενόμενα. ὁ δὲ ἀγαναχτήσας πονηρὸν μὲν αὐτὸν ἀπεκάλει· καὶ πρότερον φυγόντα τὴν παρ' Αἰγυπτίοις δουλείαν, καὶ νῦν ἐξ ἀπάτης αὐτοῦ τὴν ἄφιξιν πεποιημένον, καὶ τερατουργίαις καὶ μαγείαις καταπλήξειν ἐπικεχειρηκότα. καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων, κελεύει τοὺς ἱερεῖς τὰς αὐτὰς ὄψεις αὐτῷ παράσχειν

gueli filia, liberiſque ex ea ſuſceptis, Gerſo et Eleazaro, properauit Ægyptum ire. Iſtis autem ex nominibus Gerſus quidem iuxta Hebraeorum linguam ſignificat, quod in terram peregrinam venerit: Eleazarus vero, quod Dei patrii auxilio Ægyptios effugerit. At cum non longe a limitibus abeſſent, Dei iuſſu ei obuiam fit Aaron frater: cui indicauit quae ſibi in monte acciderant, quaeque ſibi praeceperat Deus. Illis autem vlterius progreſſis occurrerunt primores Hebraeorum, qui de aduentu eius inaudiuerunt. quibus Moyſes miracula, quod ſibi ea narranti fidem non habuerint, ob oculos poſuit. Illi vero in admirationem eorum, quae inopinato viderant, traducti, animum ſumpſerunt, et de omnibus ſpem bonam conceperunt, tanquam ſi Deus ſecuritati eorum prouiſurus eſſet.

2. Cum vero Hebraeos iam ſibi obſequentes haberet Moyſes, eoque deductos vt in poteſtate ipſius ſe futuros pollicerentur, et prae ſe ferrent libertatis deſiderium, Regem adiit reipublicae gubernaculo nuper admotum, atque ei commemorauit quantum Ægyptiis ab Æthiopibus, agros eorum vaſtantibus, contemptui habitis profuerat, militiae labores, tanquam ſuorum rem egerit, perferens; ipſumque edocuit, vt pro iſtis ſummum adierit diſcrimen, nec dignas pro meritis gratias ab illis acceperit: pariter etiam quae ſibi in monte Sinaeo contigerant, cum voces a Deo prolatas, tum et rerum miracula, ad fidem iis quae mandauerat faciendam, ſibi viſa, ſigillatim expoſuit; eumque obteſtatus eſt, ne incredulus Dei voluntati eſſet impedimento.

3. Rege autem illum irridente, re ipſa ei ſpecimen dedit Moyſes prodigiorum quae in monte Sinaeo conſpexerat. At ille indignabundus ipſum quidem ſceleratum appellat, vt qui olim ex ſeruitute Ægyptiaca euaſerit, et nunc per fraudem et malitiam redierit, id agens vt praeſtigiis et magicis artibus populum traheret in ſui admirationem. Dumque haec diceret, iubet ſacerdotes ſuos eadem oſtenta ſibi repraeſentare, quod Ægyptii etiam iſta-

ὁρᾶν, ὡς Αἰγυπτίων σοφῶν ὄντων καὶ τὴν περὶ τούτων ἐπι-
στήμην, καὶ ὅτι μὴ μόνος ἔμπειρος ὢν αὐτὸς εἰς Θεὸν δύναται
τὸ γὰρ ἐπ' αὐτῷ παράδοξον ἀναφέρων πιθανὸς ὡς παρ' ἀ-
παιδεύτοις ὑπάρχειν· καὶ μεθεμένων ἐκείνων τὰς βακτη-
ρίας, δράκοντες ἦταν. Μωϋσῆς δ' ὁ καταπλαγείς, ὁδ' αὐ-
τὸς μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τῆς Αἰγυπτίων σοφίας καταφρο-
νῶ· τόσῳ δὲ μέντοι κρείττονα τὰ ὑπ' ἐμοῦ πραττόμενα τῆς
τούτων μαγείας καὶ τέχνης φημὶ, ὅσῳ τὰ θεῖα τῶν ἀνθρω-
πίνων διαφέρει. δείξω δὲ ὁ κατὰ γοητείαν καὶ πλάνην τῆς
ἀληθοῦς δόξης τἀμὰ, κατὰ δὲ Θεοῦ πρόνοιαν καὶ δύναμιν
φαινόμενα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν μεθίησιν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν βα-
κτηρίαν, κελεύσας αὐτὴν εἰς ὄφιν μεταβαλεῖν. ἤδ' ἐπείθε-
το· καὶ τὰς τῶν Αἰγυπτίων βακτηρίας, αἱ δράκοντες ἐδό-
κουν, περιϊοῦσα κατήθιε, μέχρι πάσας ἀνήλωσεν. εἶτ' εἰς τὸ
ἑαυτῆς χῆμα μεταπεσοῦσαν νομίζεται Μωϋσῆς.

δ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς ὁδέν τι μᾶλλον τούτῳ πραχθέντι
καταπλήττεται· προσοργισθεὶς δὲ, καὶ μηδὲν αὐτῷ προσχω-
ρήσειν εἰπὼν ἐκ τῆς κατ' Αἰγυπτίων σοφίας καὶ δεινότητος,
κελεύει τὸν ἐπὶ τῶν Ἑβραίων τεταγμένον μηδὲ μίαν αὐτοῖς
ἄνεσιν παρέχειν τοῦ πονεῖν, ἀλλὰ πλείοσι τῶν πρότερον κα-
κοῖς αὐτοὺς καταναγκάζειν. ὁ δὲ ἄχυρον αὐτοῖς παρέχων
εἰς τὴν πλινθείαν πρότερον, οὐκ ἔτι παρεῖχεν· ἀλλ' ἡμέρας
μὲν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ταλαιπωρεῖν ἐποίει, νυκτὸς δὲ συνάγειν
τὸ ἄχυρον. καὶ τοῦ δεινοῦ διπλασίονος ὄντος αὐτοῖς, ἐν αἰ-
τίαις Μωϋσῆν εἶχον, ὡς τῶν ἔργων αὐτοῖς καὶ τῆς ταλαιπω-
ρίας δι' ἐκεῖνον χαλεπωτέρας γεγενημένης. ὁ δ' ὅτε πρὸς
τὰς τοῦ βασιλέως ἀπειλὰς ἔκαμνεν, ὅτε πρὸς τὰς τῶν
Ἑβραίων μέμψεις ἐνεδίδου· τήν τε ψυχὴν παρασησάμενος
πρὸς ἑκάτερον, ἐπὶ τὸ πονεῖν καὶ τοῖς οἰκείοις ἐκπορίζειν τὴν
ἐλευθερίαν, ὑπήνεγκε. καὶ παραγενόμενος πρὸς τὸν βασι-
λέα, ἔπειθεν αὐτὸν ἀπολύειν τοὺς Ἑβραίους ἐπὶ τὸ Σινᾶιον ὄ-
ρος, ἐκεῖ θύσοντας τῷ Θεῷ· τοῦτο γὰρ αὐτὸν κεκελευκέναι·
καὶ μηδὲν ἀντιπράττειν οἷς ἐκεῖνος βούλεται, τὴν δ' εὐμένειαν
αὐτοῦ περὶ παντὸς ποιούμενον, συγχωρεῖν αὐτοῖς τὴν ἔξοδον,

rum artium ſcientiam habeant, et non ſolus ipſe diuina polleat virtute, eo ſcilicet miri aliquid in medium afferens, vt apud rudes et indoctos fidem inueniat, eoſque decipiat: ipſiſque virgas ſuas proiicientibus, in dracones confeſtim verſae ſunt. Moyſes autem, his nihil perculſus, dixit, ne ipſe quidem, o Rex, ſapientiam Ægyptiorum deſpicio: attamen quae ego operor tanto praeſtantiora eſſe aio quam iſtorum magiam et artem, quanto diuina ab humanis diſtant. Oſtendam vero quae mea ſunt non praeſtigias eſſe et ſimulationem veritatis, ſed Dei prouidentia et virtute in conſpectum venire. Cumque haec dixiſſet, virgam in terram demittit, iuſſitque eam in colubrum ſeſe explicare. Illa dicto paruit, et Ægyptiorum virgas, quae draconum ſpecie oculis obuerſabantur, vnam poſt aliam aggreſſa edebat, donec omnes conſumpſerat. deinde in ſuam formam reuerſam ſuſtulit Moyſes.

4. Rex autem hoc facto nihil quidem magis commouetur: ſed indignatus, nec quidquam eum profecturum eſſe dicens ex ſua in Ægyptios ſolertia et calliditate, praecipit operarum exactori Hebraeis praefecto, vt nullam eis a laboribus requiem concederet, ſed grauiori quam antea operandi neceſſitati parere cogeret. Ille vero, cum prius eis paleas ſuppeditaret ad lateres conficiendos, non amplius earum copiam fecit: ſed die quidem eos operibus vrgebat premebatque, nocte vero ad paleas colligendas adigit. Et cum aerumnae illis duplicarentur, Moyſi ſuccenſebant, quod ipſe in cauſa fuerit cur illis creuerit labor pariter ac miſeriae. Ille vero neque propter Regis minas ſtudium intermiſit, neque Hebraeorum querelis et increpationibus ceſſit: ſed, obfirmato contra vtrumque animo, nullum laborem recuſauit vt ſuos in libertatem aſſereret. Itaque ad Regem accedens, operam dedit vt ei ſuaderet dimittere Hebraeos ad montem Sinaeum, illic Deo ſacrificaturos; (hoc enim ipſum diſertim praecepiſſe) neque contra voluntatem eius reſiſtere et repugnare: ſed, ipſius beneuolentiam rebus omnibus anteferendo, illis exeundi po-

μὴ καὶ λάθῃ τούτων κωλυτὴς γενόμενος αὐτὸν αἰτιάσασθαι πάσχων, ὅσα παθεῖν εἰκὸς τὸν ἀντιπράττοντα Θεοῦ προστάγμασι. τοῖς γὰρ χόλον ἐφ' αὑτοὺς κινήσασι θεῖον ἐξ ἁπάντων φύεσθαι τὰ δεινά· καὶ ἔτε γῆ τούτοις, ἔτε ἀὴρ φίλος, ἔτε γονεῖς τέκνων κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐχθρὰ πάντα καὶ πολέμια. πειραθήσεσθαί τε τούτων Αἰγυπτίους ἔφασκε, μετὰ τοῦ καὶ τῶν Ἑβραίων λαὸν ἀπελθεῖν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, ἀκόντων ἐκείνων.

ΚΕΦ. ιδ'.

Περὶ τῶν δέκα παθῶν, ἃ ἐπῆλθον τοῖς Αἰγυπτίοις.

ΤΟΥ δὲ βασιλέως ἐκφαυλίζοντος τὰς Μωϋσέως λόγους, καὶ μηδὲ μίαν ἐπιστροφὴν ἔτι ποιουμένου, πάθη δεινὰ τοὺς Αἰγυπτίους κατελάμβανεν· ὧν ἕκαστον ἐκθήσομαι, διά τε τὸ μὴ πρότερόν τισι συμβάντα τοῖς Αἰγυπτίοις εἰς πεῖραν ἐλθεῖν, καὶ διὰ τὸ βούλεσθαι Μωϋσῆν μηδὲν ὧν προεῖπεν αὐτοῖς ψευσάμενον ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι συμφέρει τοῖς ἀνθρώποις μαθοῦσι φυλάττεσθαι αὐτὰ ποιεῖν, ἐφ' οἷς μὴ δυσαρεστήσῃ τὸ θεῖον, μηδ' εἰς ὀργὴν περιτραπὲν ἀμυνῆται τῆς ἀδικίας αὐτούς. ὁ γὰρ ποταμὸς αὐτοῖς αἱματώδης Θεοῦ κελεύσαντος ἐῤῥύη, πίνεσθαί τε μὴ δυνάμενος· καὶ πηγὴν ἑτέραν ὑδάτων οὐκ ἔσχεν. οὐχὶ τὴν χρόαν δὲ μόνον ἦν τοιοῦτος, ἀλλὰ καὶ τοῖς πειρωμένοις πίνειν ἀλγήματα καὶ πικρὰν ὀδύνην προσέφερεν. ἦν δὲ τοιοῦτος μὲν Αἰγυπτίοις· Ἑβραίοις δὲ γλυκὺς καὶ πότιμος, καὶ μηδὲν τοῦ κατὰ φύσιν παρηλλαγμένος. πρὸς οὖν τὸ παράδοξον ἀμηχανήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ δείσας περὶ τῶν Αἰγυπτίων, συνεχώρει τοῖς Ἑβραίοις ἀπιέναι· καὶ τοῦ κακοῦ λωφήσαντος, πάλιν τὴν γνώμην μετέβαλεν, οὐκ ἐπιτρέπων τὴν ἄφοδον αὐτοῖς.

β'. Ὁ δὲ Θεὸς, ἀγνωμονοῦντος καὶ μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς συμφορᾶς οὐκ ἔτι σωφρονεῖν ἐθέλοντος, ἄλλην τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπιφέρει πληγήν. βατράχων πλῆθος ἄπειρον τὴν γῆν αὐτῶν ἐπεβόσκετο. μεσοῦς δὲ τούτων καὶ ὁ ποταμὸς

teſtatem facere; ne forte contra nitendo ſemet aliquando incuſaret, ſi quid ipſe tale patiatur, quale eum paſſurum eſſe veriſimile eſt, qui Dei mandatis obſiſtit. Iis enim, qui iram Dei in ſe concitarint, ex omni re oborituras eſſe calamitates: quibus vtique neque terra neque aër amicus, neque progenies vt fert natura; ſed inimica omnia et infeſta. Atque haec mala perſenſuros eſſe Ægyptios edicebat, ſimul et populum Hebraïcum ex eorum regione, illis inuitis, egreſſurum eſſe.

CAP. XIV.

De plagis decem, quibus afflicta eſt Ægyptus.

REge vero deſpectui habente verba Moyſis, neque vel tantillum ad eius monita aduertente, mala grauiſſima in Ægyptios incubuerunt: quae ſingulatim recenſebo, tum quod nulli genti antea admota ad Ægyptios pertentandos acciderint, tum quod Deus oſtendere voluerit Moyſen in iis quae praedixerat ne quidquam mentitum eſſe; et poſtremo quia hominum intereſt, vt diſcerent ea obſeruare et facere, quibus numen non offenditur, aut ira impellitur ad inquitates eorum perſequendas. Amnis enim ipſis Dei iuſſu ſanguineus fluebat, adeo vt ad potum adhiberi non potuerit: nec alius eſt illis aquarum fons. Neque colore ſolum ſanguinem referebat; ſed et iis, qui de eo bibere voluerunt, dolores excitabat atque acres cruciatus. Talis autem erat ſolis quidem Ægyptiis; Hebraeis vero dulcis et potabilis, et nihil a natura ſua mutatus. Eo igitur prodigio Rex in anguſtias adductus, metuenſque Ægyptiis, permiſit Hebraeos abire: et cum malum ceſſaſſet, rurſum a ſententia ſua diſceſſit, eoſque noluit dimittere.

2. Deus autem, quod in eum ingratus exſtiterit Rex, et a calamitate liberatus ſapere noluerit, aliam Ægyptiis intulit plagam. Ranarum vis immenſa terram eorum populabatur. At vero fluuius iis etiam abundabat, vt nulla potum haurientibus aqua ſuppeteret, niſi iſtorum anima-

ἦν, ὡς διαμωμένους τὸ ποτὸν τῷ τῶν ζώων ἰχῶρι κεκακωμένον λαμβάνειν, ἐναποθνησκόντων καὶ συνδιαφθειρομένων τῷ ὕδατι. ἥτε χώρα αὐτῶν μετὴ κακῆς ἦν ἰλύος, γεννωμένων τε καὶ ἀποθνησκόντων· τάς τε κατ' οἶκον αὐτῶν διαίτας ἠφάνιζον ἐν βοτοῖς εὑρισκόμενοι καὶ ποτοῖς, καὶ ταῖς εὐναῖς αὐτῶν ἐπιπολάζοντες. ὀδμή τε χαλεπὴ ἦν καὶ δυσώδης ἀποθνησκόντων τῶν βατράχων καὶ ἐν αὐτῇ διεφθαρμένων. ὑπὸ δὲ τούτων τῶν κακῶν ἐλαυνομένων τῶν Αἰγυπτίων, τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς οἴχεσθαι τοὺς Ἑβραίους λαβόντα. παραχρῆμα τοῦτ' εἰπόντος, ἠφάνισο τῶν βατράχων τὸ πλῆθος· καὶ ἥτε γῆ καὶ ὁ ποταμὸς εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν κατέσησαν. Φαραώθης δὲ, ἅμα τοῦτε πάθος ἀπήλλακτο ἡ γῆ, καὶ τῆς αἰτίας ἐπελέλησο καὶ τοὺς Ἑβραίους κατεῖχε· καὶ, ὥσπερ πλειόνων παθημάτων φύσις βυλόμενος μαθεῖν, οὐκ ἔτ' ἠφίει τοῖς περὶ τὸν Μωϋσῆν ἐξιέναι, φόβῳ μᾶλλον ἢ φρονήσει ταύτην αὐτοῖς ἐπιτρέπων.

γ'. Πάλιν οὖν ἄλλῃ κακοῦ προσβολῇ μετήει τὸ θεῖον αὐτὸ τὴν ἀπάτην. φθειρῶν γὰρ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐξήνθησεν ἄπειρόν τι πλῆθος ἔνδοθεν ἀναδιδομένων· ὑφ' ὧν κακοὶ κακῶς ἀπώλλυντο, μή τε λυτροῖς μή τε χρίσεσι φαρμάκων διαφθεῖραι τὸ γένος αὐτῶν δυνάμενοι. καὶ πρὸς τοῦτο τὸ δεινὸν ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς ταραχθεὶς, καὶ δείσας ὁμοῦ τὸν ὄλεθρον τῷ λαῷ, καὶ τὴν αἰσχύνην δὲ τῆς ἀπωλείας λογισάμενος, ἐξ ἡμίσεως ὑπὸ φαυλότητος ἠναγκάζετο σωφρονεῖν. τοῖς μὲν γὰρ Ἑβραίοις αὐτοῖς ἐδίδου τὴν ἄφοδον· καὶ πρὸς τοῦτο λωφήσαντος, τέκνα καὶ γυναῖκας ὤμηρα τῆς ὑποστροφῆς αὐτῶν καταλιπεῖν αὐτὸς ἠξίου. προσεξαγριαίνει δὴ τὸν Θεὸν, νομίσας ἀπατήσειν αὐτὸ τὴν πρόνοιαν· ὥσπερ Μωϋσέως, ἀλλ' οὐκ ἐκείνου, τιμωροῦντος τὴν Αἴγυπτον ὑπὲρ τῶν Ἑβραίων. θηρίων γὰρ παντοίων καὶ πολυτρόπων, ὧν εἰς ὄψιν ὑδεὶς ἀπηντήκει πρότερον, τὴν χώραν αὐτῶν ἐγέμισεν· ὑφ' ὧν αὐτοί τε ἀπώλλυντο, καὶ ἡ γῆ τῆς ἐπιμελείας τῆς παρὰ τῶν γεωργῶν ἀπεστέρητο. εἰ δέ τι καὶ διέφυγε τὴν

lium cruore polluta et inquinata, multis in ea morientibus simul et putrescentibus. Quin et tota terra Ægyptiorum foedata erat turpi limo, enascentibus subinde ranis et intereuntibus: domesticam etiam vitae eorum consuetudinem turbarunt, in eduliis et potu repertae, et in lectis eorum passim oberrantes. Denique et odor grauis erat et foetidus ex ranis continuo exspirantibus et in limo putrescentibus. His autem malis dum exagitarentur Ægyptii, Moysen cum Hebraeis discedere iubebat Rex. Illico, cum haec dixisset, euanuit ranarum multitudo: terraque simul et flumen ad pristinam naturam rediere. Pharaothes vero, vt primum terra eo malo liberari coeperit, et causae illius oblitus est et Hebraeos detinuit: et, quasi plurium calamitatum vim experiri vellet, Moysen populumque ab egressu prohibuit, quem prius, timore potius compulsus quam prudentia ductus, illis concesserat.

3. Rursum igitur alterius mali inflictione astutiam eius persequitur numen. Pediculorum enim vis innumera e corporibus Ægyptiorum pullulabat: quibus mali male perierunt, vt qui neque lauacris neque medicamentorum inunctionibus eos enecare potuerint. Hac calamitate Rex perturbatus, simul etiam metuens ne populus intereat, secumque reputans graue interitus probrum, dimidia ex parte a praua ad saniorem mentem reductus est. Nam Hebraeis quidem ipsis abeundi veniam dat: cumque ad hoc a malo respiraret, liberos et vxores vt reditus obsides relinqui postulabat. Quo fit vt Deum magis irritaret, existimando se posse prouidentiam eius fallere; quasi Moyses, non vero ille, poenas ab Ægyptiis propter Hebraeos expeteret. Nam bestiolis variis et multiformibus, quales nemo antea viderat, regionem oppleuit: quae et hominibus ipsis exitio fuerunt, adeo vt terra ab agricolis neglecta iacuerit et inculta. Si quod vero animal interitum ex illis effugerit, hoc ipsum

ὑπ' ἐκείνοις ἀπώλειαν, νόσῳ τῦτο, καὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπομενόντων, ἐδαπανᾶτο.

δ'. Τῦ δὲ Φαραώθυ μηδ' ὅτως εἴκοντος τοῖς τῦ Θεῦ βυλήμασιν, ἀλλὰ τὰς μὲν γυναῖκας συναπαίρειν τοῖς ἀνδράσιν ἀξιῶντος, καταλιπέσθαι δὲ τὰς παῖδας, ὐκ ἠπόρει τὸ θεῖον τὴν πονηρίαν αὐτῦ ποικίλοις κακοῖς καὶ μείζοσιν τῶν προενδεδημηκότων μετερχόμενον βατανίσαι· ἀλλὰ γὰρ δεινῶς αὐτοῖς ἐξηλκοῦντο τὰ σώματα, τῶν ἐντὸς διαφθειρομένων. καὶ τὸ πολὺ τῶν Αἰγυπτίων ὅτως ἀπώλλυτο. μηδ' ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς πληγῆς σωφρονιζομένυ τῦ βασιλέως, χάλαζα, μήτε πρότερον τῦ κατ' Αἴγυπτον ἄερος τῦτο πεπονθότος, μήτε ὁμοία τῇ παρ' ἄλλοις ὥρα χειμῶνος κατιύσῃ, μείζων δὲ τῆς παρὰ τοῖς τὰ βόρεια καὶ τὴν ἄρκτον νεμομένοις ἄερος ἀκμάζοντος, κατεσχθεῖσα, τὰς καρπὰς αὐτῶν κατέκλασεν. ἔπειτα Φῦλον ἀκρίδων ἐπινέμεται τὴν ὑπὸ τῆς χαλάζης μὴ καταβλαβεῖσαν σποράν· ὥστε πρὸς ἀκριβὲς πάσας τοῖς Αἰγυπτίοις τὰς ἀπὸ τῆς γῆς τῶν καρπῶν ἐλπίδας διολέσαι.

ε'. Ἦκει μὲν οὖν τὸν δίχα πονηρίας ἀνόητον καὶ τὰ προειρημένα τῶν κακῶν, εἰς σύνεσιν καὶ τῦ συμφέροντος τὴν ἐπίνοιαν ὠφελῆσαι. Φαραώθης δὲ ὁ τοσῦτον ὑπὸ ἀφροσύνης, ὅσον ὑπὸ κακίας, αἰσθόμενος τῆς αἰτίας, ὅμως ἀντεφιλονείκει τῷ Θεῷ, καὶ τοῦ κρείττονος ἐκὼν προδότης ἐγένετο. καὶ κελεύει μὲν τὸν Μωϋσῆν μετά τε γυναικῶν καὶ παίδων ἀπάγειν τὺς Ἑβραίυς· τὴν δὲ λείαν αὐτοῖς καταλιπεῖν, ἐφθαρμένης αὐτοῖς τῆς οἰκείας. τοῦ δὲ Μωϋσέως ἀχὶ δίκαια φήσαντος αὐτὸν ἀξιοῦν· δεῖν γὰρ αὐτὺς τῷ Θεῷ τὰς θυσίας ἐκ τῆς λείας ἐπενεγκεῖν· καὶ τριβομένυ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοῦ χρόνυ, σκότος βαθὺ καὶ φέγγυς ἄμοιρον περιχεῖται τοῖς Αἰγυπτίοις, ὑφ' ὃ τάς τε ὄψεις ἀποκλειομένους καὶ τὰς ἀναπνοὰς ἐμφραττομένους ὑπὸ παχύτητος οἰκτρῶς τε ἀποθνήσκειν συνέβαινε, καὶ δεδιέναι μὴ καταποθῶσι ὑπὸ τοῦ νέφυς. εἶτα τύτυ διασκεδασθέντος μετὰ τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, ὡς ὁ μετενόει πρὸς τὴν ἔξοδον

morbo, cuius impetum homines ſuſtinuerunt, conficiebatur.

4. At cum Pharaothes neque ſic Dei voluntati cederet, ſed mulieres quidem cum viris abire iuberet, relictis vero liberos poſtularet, non cunctatus eſt Deus variis malis et grauioribus iis, quae prius populo inſederant, malitiam eius perſequi et caſtigare: ſed fecit vt corpora illorum foede puſtulis exulcerarentur, interioribus lenta tabe conſumptis. atque ita magna pars Ægyptiorum interiit. Rege vero neque poſt hanc plagam reſipiſcente, grando (qualis neque prius de coelo Ægyptio deciderat, ei diſſimilis quae alibi tempeſtate hiberna deſcendit, eaque maior quae vere adulto ab incolis ad boream et ſeptentrioni ſubiectis conſpicitur) ſuperne delata, fructus eorum fregit et contriuit. Deinde locuſtarum gens immanis germen omne depaſcit, quod illaeſum a grandine reliquum factum eſt: adeo vt nulla prorſus fructuum, ex terra colligendorum, ſpes Ægyptiis reſederit.

5. Cuilibet ſane, qui non improbus aeque fuerit ac inſipiens, ſuffecerint iam dictae clades, tum vt in ſapientia proficeret, tum vt conſideraret quid e re ſua foret. Pharaothes vero, non adeo ex impudentia ac malitia, cum mali cauſam intelligeret, pertinaciter Deo repugnabat, et ſponte ſua meliora conſilia prodidit et deſeruit. Moyſen itaque Hebraeos cum vxoribus et liberis iuſſit abducere, facultates tamen ſuas Ægyptiis, quibus omnia tot calamitatibus abſumpta erant, relinquere. Dum vero Moyſes contenderet parum aequa ab eo poſtulari (oportere enim ipſos ex rebus ſuis Deo ſacrificium offerre) et tempus multis verbis vltro citroque habitis tereretur, denſae tenebrae omnique prorſus lumine vacuae circumfuſae ſunt Ægyptiis; adeo vt viſu obſeſſo ſpirituque ab aëris craſſitie intercluſo nonnullis miſerabiliter emori contigerit, atque alios meceſſerit metus ne a caligine abſorberentur. Deinde his poſt tres dies totidemque noctes diſcuſſis, cum nondum poenitendo ad-

τῶν Εβραίων ὁ Φαραώθης, προσελθὼν ὁ Μωϋσῆς φησίν· ἄχρι πότε ἀπειθεῖς τῇ τοῦ Θεοῦ γνώμῃ; κελεύει γὰρ οὗτος ἀπολύειν τοὺς Εβραίους· καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρως ἀπαλλαγῆναι τῶν κακῶν ὑμᾶς μὴ ταῦτα ποίησαντας. ὁ δὲ βασιλεὺς, ὀργισθεὶς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἠπείλησεν αὐτῷ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, εἰ πάλιν περὶ τούτων ἐνοχλῶν αὐτῷ προσέλθοι. Μωϋσῆς δὲ οὐκ ἔτι αὐτὸς ποιήσεσθαι περὶ τούτων λόγους ἔφησεν· αὐτὸν δὲ ἐκεῖνον, σὺν καὶ τοῖς πρώτοις τῶν Αἰγυπτίων, παρακαλέσειν τοὺς Εβραίους ἀπελθεῖν. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπαλλάσσεται.

ε'. Ο δὲ Θεὸς, δηλώσας ἔτι μιᾷ πληγῇ τοὺς Αἰγυπτίους καταναγκάσειν ἀπολύσαι τοὺς Εβραίους, ἐκέλευσε Μωϋσῆν παραγγεῖλαι τῷ λαῷ θυσίαν ἑτοίμην ἔχειν, παρασκευασαμένους τῇ δεκάτῃ τοῦ Ξανθικοῦ μηνὸς εἰς τὴν τεσσαρεσκαιδεκάτην· ὃς παρὰ μὲν Αἰγυπτίοις Φαρμοῦθι καλεῖται, Νισὰν δὲ παρ' Εβραίοις, Μακεδόνες δ' αὐτὸν Ξανθικὸν προσαγορεύουσιν· ἀπάγειν τε τοὺς Εβραίους πάντα ἐπικομιζομένους. καὶ ὁ μὲν ἑτοίμους ἔχων ἤδη τοὺς Εβραίους πρὸς τὴν ἔξοδον, καὶ διατάξας εἰς φρατρίας, ἐν τ' αὐτῷ συνεῖχεν. ἐξάσης δὲ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης, πάντες πρὸς ἔφοδον ἔχοντες ἦσαν, καὶ τῷ αἵματι τὰς οἰκίας ἤγνιζον, ὑσσώπου κόμας ἀναλαβόντες· καὶ δειπνήσαντες, τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν ἔκαυσαν, ὡς ἐξελευσόμενοι. ὅθεν νῦν ἔτι κατὰ τὸ ἔθος ἔτους θύομεν, τὴν ἑορτὴν Πάσχα καλοῦντες. σημαίνει δὲ ὑπερβασία· διότι κατ' ἐκείνην τὴν ἐσπέραν ὁ Θεὸς αὐτῶν ὑπερβάς, Αἰγυπτίους ἐναπέσκηψε τὴν νόσον. ἡ γὰρ φθορὰ τῶν πρωτοτόκων κατ' ἐκείνην ἔπεισι τὴν νύκτα τοῖς Αἰγυπτίοις· ὡς συνελθόντας πολλοὺς τῶν περὶ τὸ βασίλειον διαιτωμένων τῷ Φαραώθῃ συμβουλεύειν ἀπολύειν τοὺς Εβραίους. καὶ Μωϋσῆν καλέσας ἐκεῖνος ἀπιέναι προσέταξεν· εἰ τῆς χώρας ἐξέλθοιεν, παύσασθαι τὴν Αἴγυπτον κακοπαθοῦσαν ὑπολαβών. δῶρόις τε τοὺς Εβραίους ἐτίμων· οἱ μὲν ὑπὲρ τὸ τάχιον ἐξελθεῖν· οἱ δὲ καὶ κατὰ γειτνιακὴν πρὸς αὐτοὺς συνήθειαν,

ductus eſt Pharaothes vt liberum Hebraeis exitum permitteret, Moyſes ad eum accedens ait, quouſque repugnabis Dei voluntati? ipſe enim iubet Hebraeos dimitti: fieri aliter non poteſt vt a malis liberemini, niſi haec feceritis. Rex autem, iis quae dixerat incenſus, minatus eſt ceruicibus caput illi abſcindere, ſi rurſum accederet et hac de re moleſtiam ei exhiberet. Moyſes vero dixit, ſe non amplius de his verba facturum: ſed illum ipſum, cum primoribus Ægyptiorum, vltro Hebraeos imploraturum eſſe, vt quamprimum diſcederent, atque his dictis abiit.

6. Deus autem, oſtendens adhuc vna plaga percutiendos eſſe Ægyptios vt cogerentur Hebraeos dimittere, iuſſit Moyſen edicere populo vt in promptu habeant ſacrificium, praeparantes illud decima Xanthici menſis in quartamdecimam (qui menſis apud Ægyptios quidem vocatur Pharmuthi, apud Hebraeos autem Niſan, Macedones vero Xanthicum eum appellant) dein vt et ipſe Hebraeos ducat omnia ſua ſecum portantes. Et ille quidem, cum Hebraeos ad egreſſum expeditos haberet, et per tribus diſpoſitos, in vno loco eos continebat. Quartadecima autem illuceſcente, omnes, cum iam in eo eſſent vt egrederentur, ſacrificabant, atque ſumptis hyſſopi faſciculis, domos ſuas ſanguine conſpergentes purificabant: cumque coenaſſent, tanquam exituri, reliquias carnium exuſſerunt. Vnde mos inoleuit vt etiam nunc ita ſacrificaremus, feſtum illud Paſcha nuncupantes. tranſitum autem id ſignificat; quod illo veſpere Hebraeos praeteriens Deus, peſtem in Ægyptios immiſerit. Ægyptiis enim illa nocte perierunt primogenita omnia: adeo vt plurimi, qui prope regiam circumquaque habitarunt, concurrerint, vt Pharaothi perſuaderent dimittendos eſſe Hebraeos. Atque ille, accito Moyſe, iuſſit eos abire: ratus fore, vt, ſi ex regione diſcederent, calamitatibus liberaretur Ægyptus. Hebraeos etiam muneribus proſequuti ſunt: alii quidem vt citius exirent, alii vero propter vicinitatis conſuetudinem.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς Μωϋσέως ἡγεμόνα τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐξήεσαν, κλαιόντων καὶ μετανοούντων, ὅτι χρήσαιντο χαλεπῶς αὐτοῖς, τῶν Αἰγυπτίων. τὴν δὲ πορείαν ἐποιοῦντο κατὰ Λητῆς πόλιν, ἔρημον ὖσαν ἐν τοῖς τότε. Βαβυλὼν γὰρ ὕστερον κτίζεται ἐκεῖ, Καμβύσου καταστρεφομένου τὴν Αἴγυπτον. συντόμως δὲ ποιούμενοι τὴν ὁδόν, εἰς Βελσεφῶντα χωρίον τριταῖοι παραγίνονται τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. μηδενὸς δὲ τῶν ἀπὸ τῆς γῆς εὐπορουῦντες διὰ τὴν ἐρημίαν, πεφυραμένοις τοῖς ἀλεύροις καὶ πεπηγόσι μόνον ὑπὸ βραχείας θερμότητος, τοῖς ἀπ' αὐτῶν ἄρτοις διετρέφοντο. καὶ τοῦτο ἐπὶ τριάκονθ' ἡμέραις ἐχρήσαντο· πρὸς πλείονα γὰρ οὐκ ἐξήρκεσε χρόνον αὐτοῖς, ὅσα ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπεφέροντο, καὶ ταῦτα τὴν τροφὴν ταμιευομένοις καὶ πρὸς ἀνάγκην, ἀλλὰ μὴ πρὸς κόρον αὐτῇ χρωμένοις. ὅθεν εἰς μνήμην τῆς τότε ἐνδείας ἑορτὴν ἄγομεν ἐφ' ἡμέρας ὀκτὼ, τὴν τῶν ἀζύμων λεγομένην. τὸ μὲν οὖν πᾶν πλῆθος τῶν μετανισαμένων γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις σκοπουσιν οὐκ εὐαρίθμητον ἦν· οἱ δὲ στρατεύσιμον ἔχοντες ἡλικίαν ἑξήκοντα μυριάδες ἦσαν.

β'. Κατέλιπον δὲ τὴν Αἴγυπτον μηνὶ Ξανθικῷ, πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ κατὰ σελήνην· μετὰ ἔτη τριάκοντα καὶ τετρακόσια ἢ τὸν πρόγονον ἡμῶν Αβραμον εἰς τὴν Χαναναίαν ἐλθεῖν· τῆς δὲ Ιακώβου μεταναστάσεως εἰς τὴν Αἴγυπτον γενομένης, διακοσίοις πρὸς τοῖς δεκάπεντε ἐνιαυτοῖς ὕστερον. Μωϋσῆ δ' ἐγεγόνει μὲν ἔτος ὀγδοηκοστὸν ἤδη· ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ααρὼν τρισὶ πλείοσιν. ἐπεκόμιζον δὲ καὶ τὰ τοῦ Ιωσήπου ὀστᾶ, ταῦτ' ἐκεῖνος τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ κελεύσαντος.

γ'. Αἰγύπτιοι δ' ἐπὶ τοῖς Εβραίοις ἐξελθοῦσι μετενόουν· καὶ τοῦ βασιλέως δεινῶς φέροντος, ὡς κατὰ γοητείαν τοῦ Μωϋσέως τούτων γεγονότων, ἐπ' αὐτοὺς ἐγνώκεσαν ἀπιέναι· καὶ λαβόντες ὅπλα καὶ παρασκευὴν ἐδίωκον, ὡς ἐπανάξοντες αὐτοὺς εἰ καταλάβοιεν. καὶ γὰρ οὐκ ἔτ' αὐτοὺς ἐντεύξεσθαι

CAP. XV.

Quomodo Hebraei Moyſe duce Ægyptum reliquerunt.

ET illi quidem egreſſi ſunt, flentibus Ægyptiis et poenitentibus, quod tam male eos tractarint. Iter autem faciebant per Letopolin, tunc deſertam. illic enim poſtea condita eſt Babylon, cum Cambyſes Ægyptum deuaſtaret. Celerrime autem et per viarum compendia abeuntes, tertia die acceſſerunt Belſephontem, locum ad Rubrum mare ſitum. Cum vero terrae fructuum copiam nullam haberent, quod eſſent illa loca deſerta, panibus victitabant, qui de farina leuiter ſubacta et exiguo calore percocta facti eſſent. Atque his ad trigeſimum vſque diem ſunt vſi: nam ad longius temporis ſpatium ea ipſis non ſufficiebant, quae ſecum ex Ægypto attulerant; idque victum parce ex neceſſitate diſpenſantibus, et non ad ſatietatem eo vtentibus. Vnde in memoriam iſtius inopiae per octo dies feſtum celebramus, quod dicitur Azymorum. Et quidem multitudo migrantium vna cum liberis et vxoribus tanta erat, vt haud facile numerando percenſeri potuerit; qui vero ad militarem aetatem peruenerant, ſexcenta erant millia.

2. Reliquerunt autem Ægyptum menſe Xanthico, luna quintadecima, anno quadringenteſimo trigeſimo, poſtquam Abramus pater noſter in Chananaeam venit, et poſt Iacobi migrationem in Ægyptum anno ducenteſimo quintodecimo. Moyſes autem annum tunc agebat octogeſimum; Aaron vero frater eius triennio erat maior. deportabant etiam ſecum oſſa Ioſephi, prout ille filiis ſuis mandauerat.

3. Ægyptios autem de Hebraeorum egreſſu poenituit: Regeque aegre ferente, quaſi iſta, quae acceperant, mala Moyſis imputanda eſſent praeſtigiis, contra eos proficiſci conſtituerunt. Arreptiſque ſubito armis et reliquo apparatu eos perſequebantur, in ſeruitutem retracturi ſi modo aſſequi daretur. etenim non amplius

τῷ Θεῷ· τὴν γὰρ ἔξοδον αὐτοῖς γεγονέναι· κρατήσειν δ
ῥᾳδίως αὐτῶν ὑπέλαβον, ἀόπλων τε ὄντων καὶ ὑπὸ τῆς ἐ
δοιποριας κεκοπωμένων. καὶ παρ' ἕκαστον ἀναπυνθανόμενο
ἢ χωρήσειαν, ἐπέσπευδον τὴν δίωξιν. καίτοι χαλεπῆς ἴσης
ἐδευθῆναι τῆς γῆς, ἣ στρατοπέδοις μόνον ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα
Μωϋσῆς δὲ ταύτῃ τὸς Ἑβραίους ἀπήγαγεν, ἵν', εἰ μετανοή
σαντες οἱ Αἰγύπτιοι διώκειν ἐθέλοιεν, τιμωρίαν τῆς πονηρίας
καὶ παραβάσεως τῶν ὡμολογημένων ὑποχοιεν· καὶ διὰ Πα
λαισίνης, δυσμενῶς ἔχοντας κατὰ παλαιὰν ἀπέχθειαν ἴσ
σαν, ὅπως οὖν ἐβουλεύετο λανθάνειν ἀπερχόμενος. ὅμορος
γὰρ ἐστι τῇ τῶν Αἰγυπτίων χώρᾳ. καὶ διὰ τοῦτο τὴν μὲν ἄ
γουσαν εἰς τὴν Παλαισίνην οὐκ ἀπήγαγε τὸν λαόν· ἀλλὰ
διὰ τῆς ἐρήμου, πολλὴν ἀνύσας ὁδὸν καὶ κακοπαθήσας, ἠ
θέλησεν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Χαναναίαν. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὰς ἐν
τολὰς τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος ἀγαγεῖν τὸν λαὸν εἰς τὸ Σινᾶ
ὄρος, ἐκεῖ ποιήσαντας τὰς θυσίας. καταλαβόντες δὲ τοὺς
Ἑβραίους οἱ Αἰγύπτιοι, εἰς μάχην παρεσκευάζοντο· καὶ συ
ελαύνουσιν αὐτοὺς ὑπὸ πολυχειρίας εἰς ὀλίγον χωρίον. ἑξα
κόσια γὰρ αὐτοῖς ἅρματα εἵπετο σὺν ἱππεῦσι πεντακισμυ
ρίοις, καὶ ὁπλιτῶν μυριάδες ἦσαν εἴκοσι· τάς τε ὁδοὺς ἀπε
φράγνυσαν, αἷς φεύξεσθαι τοὺς Ἑβραίους ὑπελάμβανον, με
ταξὺ κρημνῶν αὐτοὺς ἀπροσβάτων καὶ τῆς θαλάττης ἀπο
λαμβάνοντες. τελευτᾷ γὰρ εἰς αὐτὴν ὄρος, ὑπὸ τραχύτητος
ὁδῶν ἄπορον, καὶ φυγῆς ἀπολαμβανόμενον. τοιγαροῦν ἐν τῇ
συμβολῇ τῇ πρὸς θάλασσαν τὸ ὄρος τοὺς Ἑβραίους ἀπε
φραττον τῷ στρατοπέδῳ, κατὰ στόμα τοῦτο ἱδρυσάμενοι· ὅ
πως τὴν εἰς τὸ πεδίον ἔξοδον ὦσιν αὐτοὺς ἀφῃρημένοι.

δ'. Μήτ' οὖν ὑπομένειν πολιορκημένων τρόπῳ διὰ τὴν
ἔνδειαν τῶν ἐπιτηδείων δυνάμενοι, μήτε φυγῆς εὐπορίαν ὁ
ρῶντες, ὅπλων τε σπανίζοντες εἰ καὶ μάχεσθαι δόξειεν αὐ
τοῖς· ἐν ἐλπίδι τοῦ πάντα ἀπολέσθαι καθεστήκεσαν, εἰ μὴ
παραδώσουσιν ἑαυτοὺς τοῖς Αἰγυπτίοις ἐθελουσίως. καὶ τὸν
Μωϋσῆν ᾐτιῶντο, πάντων ἐπιλελησμένοι τῶν ἐκ Θεοῦ πρὸς τὴν
ἐλευθερίαν αὐτοῖς σημείων γεγονότων· ὡς καὶ τὸν προφή-

eos Deo ſupplicaturos eſſe; quippe quod illis exitus iam contigerit. Exiſtimabant etiam facile ſe illos ſuperare poſſe, vtpote inermes et itinere defatigatos. Atque obuium quemque rogitantes qua tenderent Hebraei, curſu incitato eos inſequebantur; tametſi illac difficile fuerit iter, non ſolum exercitibus, ſed expeditis quoque viatoribus. Moyſes autem hac Hebraeos ideo abduxit, vt ſi Ægyptii, facti poenitentes, cum infeſtis agminibus illos ſequi vellent, poenas malitiae pactique violati perſoluerent: Palaeſtinis etiam, quos ob veterem ſimultatem ſibimet infenſos habuerunt Hebraei, vel quouis modo, dum iter faceret, latere volens. eſt enim illorum regio Ægypto conterminа. Proindeque populum ducens non recta contendit Palaeſtinam: ſed per deſertum, multis confectis itineribus, maliſque preſſus, Chananaeam ingredi voluit. His acceſſere Dei mandata, iubentis populum adduci ad montem Sinaeum, illic ei ſacrificaturum. Ægyptii autem, cum Hebraeos aſſequuti fuiſſent, ad pugnam ſeſe accinxerunt, eoſque multitudine circumfuſa in arctum redigunt. nam currus ſexcenti eos ſequebantur, cum equitibus quinquaginta mille, et ducentis millibus peditum: viaſque omnes obſederant, quibus Hebraeos e manibus euaſuros eſſe exiſtimabant; inter praecipitia inacceſſa et mare concluſos tenentes. nam in illud procurrit mons, praeruptus et inuius, fugamque prohibens. Hebraeos itaque montem inter et mare obſidione premebant, caſtris ad hoc oſtium poſitis; vt ipſis praecluderetur exitus ad planitiem.

4. Itaque cum neque obſeſſorum more ſubſiſtere propter commeatus inopiam potuerint, neque fuga euadendi viam perſpexerint, neque arma habuerint, etſi quam maxime pugnare vellent; nihil iis praeter aſperiorem perfundi ſpem ſuperaret, ni ſeſe Ægyptiis voluntarios dederent. Moyſen etiam incuſarunt, ſignorum obliti quae pro eorum libertate ediderat Deus; eoque proceſſerunt, vt Prophetam ad bene ſperandum hortantem, et

τὴν παρορμῶντα, καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενον ὑπὸ ἀπιστίας λίθοις ἐθελῆσαι βαλεῖν, παραδιδόναι τε σφᾶς τοῖς Αἰγυπτίοις διεγνωκέναι. πένθος τε ἦν καὶ ὀδυρμὸς γυναικῶν καὶ παίδων πρὸ ὀφθαλμῶν ἐχόντων τὸν ὄλεθρον, ἔρεσι καὶ θαλάσσῃ περικεκλεισμένων καὶ πολεμίοις, καὶ φυγὴν ἀδαμόθεν ἐκ τούτων ἐπινοούντων.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, καίπερ ἀγριαίνοντος πρὸς αὐτὸν τοῦ πλήθους, ὅτ' αὐτὸς ἐνέκαμνε τῇ περὶ αὐτοὺς προνοίᾳ, καὶ τῷ Θεῷ κατεφρόνει· τά τε ἄλλα πρὸς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ὅσα προεῖπε παρεσκευάκοτος, καὶ μηδὲ τότ' αὐτοὺς ἐάσοντος ὑπὸ τοῖς ἐχθροῖς γενομένους, ἢ δουλεύειν ἢ ἀπολέσθαι. καὶ στὰς ἐν μέσοις, "ὦ δὲ ἀνθρώποι, εἶπε, καλῶς τὰ παρόντα πεπο-"λιτευμένοις πρὸς ἡμᾶς δίκαιον ἦν ἀπιστεῖν, ὡς οὐχ ὁμοίοις ἐ-"σομένοις πρὸς τὰ μέλλοντα· τῆς δὲ τοῦ Θεοῦ νῦν ἀπογινώ-"σκειν ὑμᾶς προνοίας, μανίας ἔργον ἂν εἴη· παρ' ὃ πάντ' "ὑμῖν ἀπήντηκεν, ὅσα δι' ἐμοῦ πρὸς σωτηρίαν καὶ τὴν ἀπαλ-"λαγὴν τῆς δουλείας ὑδὲ προσδοκῶσιν ὑπέσχετο. μᾶλλον δ' "ἐχρῆν ἐν ἀπόροις ὡς δοκεῖτε γεγενημένους βοηθὸν ἐλπίζειν "τὸν Θεόν· ὃ καὶ τὸ νῦν εἰς ταύτην ἡμᾶς περικεκλεῖσθαι τὴν "δυχωρίαν ἔργον, ἵν' ἐξ ἀμηχάνων ὅτ' ἀκέθ' αὐτοὺς νομίζε-"τε σωτηρίαν ἕξειν, ἔθ' οἱ πολέμιοι, ἐκ τούτων ῥυσάμενος τὴν "τε ἰσχὺν ἐπιδείξηται τὴν ἑαυτοῦ, καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς πρόνοιαν. "ὃ γὰρ ἐπὶ μικροῖς τὸ θεῖον τὴν ἑαυτοῦ συμμαχίαν οἷς ἂν "εὔνουν ἢ δίδωσιν· ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀνθρωπίνην ἐλπίδα μὴ "βλέποι πρὸς τὸ κρεῖττον παροῦσαν. ὅθεν τοιούτῳ βοηθῷ "πεπιστευκότες, ᾧ δύναμις καὶ τὰ μικρὰ ποιῆσαι μεγάλα, "καὶ τῶν τηλικούτων ἀθένειαν καταψηφίσασθαι, μὴ κατα-"πέπληχθε τὴν Αἰγυπτίων παρασκευήν. μηδ' ὅτι θάλασ-"σα καὶ κατόπιν ὑμῖν ὄρη φυγῆς ὁδὸν οὐ παρέχοντα, διὰ "τοῦτ' ἀπογινώσκετε τῆς σωτηρίας· γένοιτο γὰρ ἂν καὶ "ταῦθ' ὑμῖν πεδία τῷ Θεοῦ θελήσαντος, καὶ γῆ τὸ πέ-"λαγος.

ſalutem illis pollicentem, prae incredulitate lapidare voluerint, ſeque in Ægyptiorum poteſtatem tradere decreuerint. Quin et luctus erat et lamentatio mulierum et liberorum, mortem ante oculos habentium; cum eſſent montibus et mari ſimul et hoſtibus circumquaque incluſi, nec de vlla ex hiſce effugiendi via cogitarent.

5. Moyſes autem, vtut in eum efferata eſſet multitudo, neque ipſe quicquam de cura illorum remiſit, neque ſuam contra Deum ſententiam tulit; qui et alia omnia quae praedixerat pro eorum libertate praeſtiterat, et tunc eos inimicis non permiſſurus erat, vel in ſeruitutem retrahendos, vel morti tradendos. Cumque medius in concione conſtitiſſet, ait, "hominibus quidem, "ſi in praeſenti res veſtras bene geſſerint, haud aequum "eſſet diffidere, veluti ad eaſdem in poſterum gerendas "minus idoneis: nunc vero de Dei prouidentia vos de"ſperare, ſummae eſſet dementiae; qui omnia ea in vos "contulit, quae per me pro ſalute veſtra ac liberatione "a ſeruitute etiam nihil ſperantibus promiſit. Magis au"tem oportet vos, in anguſtiis vt putatis conſtitutos, "Deum auxiliatorem exſpectare; qui vos in arctum hunc "locum nunc concludi voluit, vt, cum neque voſmet"ipſi exiſtimaretis, neque inimici, ex his difficultatibus "vos in tutum recipi poſſe, ex iis vos eripiendo cum ſui "potentiam oſtenderet tum curam eius in nos ſingula"rem. Deus enim iis, quos beneuolentia proſequitur, "paruis in rebus ſuum non accommodat auxilium: ſed "tum demum, cum videat hominibus nullam ſupereſſe "ſpem cogitationemque meliorum. Vnde vos tali adiu"tore fretos, qui et parua in magna poteſt extollere, "maiorumque copiarum vires imminuere et debilitare, ne "terreat Ægyptiorum apparatus. neque propter fugam "mari et montibus a tergo impeditam de ſalute deſpe"rate: nam et iſti, Deo ita volente, vobis erunt in plani"em, et mare vertetur in terram.

ΚΕΦ. ις'.

Ως ἡ θάλασσα, τοῖς Ἑβραίοις διωκομένοις ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἀνακοπεῖσα, φυγεῖν δι' αὐτῆς παρέσχεν.

Τοσαῦτα εἰπὼν ἦγεν αὐτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τῶν Αἰγυπτίων ὁρῶντων. ἐν ὄψει τε γὰρ ἦσαν, καὶ, τῷ πόνῳ τεταλαιπωρημένοι τῆς διώξεως, εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν μάχην ὑπερβάλλεσθαι καλῶς ἔχειν ὑπελάμβανον. ἐπεὶ δὲ πρὸς τῷ αἰγιαλῷ Μωϋσῆς ἐγεγόνει, λαβὼν τὴν βακτηρίαν τὸν Θεὸν ἱκέτευε, καὶ σύμμαχον καὶ βοηθὸν ἐκάλει λέγων· "ὦδ' αὖ "τος μὲν ἀγνοεῖς, ὦ δέσποτα, ὅτι φυγεῖν ἡμῖν ἐκ τῶν παρ- "όντων ὅτε κατὰ ῥώμην ὅτε κατ' ἐπίνοιάν ἐστιν ἀνθρωπίνη. "ἀλλ' ἤδη τι πάντως σωτήριον σρατῷ, τῷ κατὰ τὴν σὴν "βάλησιν ἀφέντι τὴν Αἴγυπτον, σόν ἐστιν ἐκπορίζειν. ἡμεῖς "τε ἄλλην ἀπεγνωκότες ἐλπίδα καὶ μηχανὴν, εἰς τὴν ἀπὸ "σῦ μόνε καταφεύγομεν· καὶ εἴτι παρὰ τῆς σῆς προνοίας "ἔλθοι ἐξαρπάσαι τῆς Αἰγυπτίων ὀργῆς ἡμᾶς δυνάμενον "ἀφορῶμεν. ἀφίκοιτο δὲ τῦτο ταχέως, τὴν σὴν ἐμφανίζον "ἡμῖν δύναμιν· καὶ τὸν λαὸν, ὑπὸ ἀνελπισίας καταπεπτω- "κότα πρὸς τὸ χεῖρον, ἀνάσησον εἰς εὐθυμίαν, καὶ τὸ περὶ "τῆς σωτηρίας θάρσος. ἐν ὐκ ἀλλοτρίοις δ' ἐσμὲν τοῖς ἀπό- "ροις· ἀλλὰ σὴ μὲν ἡ θάλασσα, σὸν δὲ τὸ περικλεῖον ἡ- "μᾶς ὄρος. ὡς ἀνοιγῆναι μὲν τῦτο σῦ κελεύσαντος, ἠπειρω- "θῆναι δὲ καὶ τὸ πέλαγος. εἶναι δὲ ἡμῖν ἀποδρᾶναι καὶ δι' "αέρος, δόξαν ἰσχύϊ τῇ σῇ τῦτον ἡμᾶς σώζεσθαι τὸν τρόπον.

β'. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας τύπτει τῇ βακτηρίᾳ τὴν θάλασσαν. ἡ δὲ ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀνεκόπη· καὶ, εἰς ἑαυτὴν ὑποχωρήσασα, γυμνὴν ἀφῆσι τὴν γῆν ὁδὸν Ἑβραίοις εἶναι καὶ φυγήν. Μωϋσῆς δὲ ὁρῶν τὴν ἐπιφάνειαν τῦ Θεῦ, καὶ τὸ πέλαγος ἐκκεχωρηκὸς αὐτοῖς τῆς ἰδίας ἠπείρε, πρῶτος ἐνέβαινεν αὐτῇ· καὶ τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευεν ἕπεσθαι διὰ θείας ὁδοῦ ποιεμένους τὴν πορείαν, καὶ τῷ κινδύνῳ τῶν παρόντων πολεμίων ἡδομένους, καὶ χάριν ἔχοντας διὰ τὴν παράλογον οὕτως ἐξ αὐτῦ σωτηρίαν ἀναφανεῖσαν.

CAP. XVI.

Quomodo mare, ſtiſſum Hebraeis Ægyptios fugientibus, viam ad fugam aperuit.

HAec cum dixiſſet, eos ad mare ducebat, ſpectantibus Ægyptiis. Nam in conſpectu erant, et, perſequendi labore fatigati, pugnam in craſtinum diem differre e re ſua eſſe exiſtimabant. Vt primum vero ad littus venerat Moyſes, arrepta virga, Deum, vt auxilio ſibi foret et adiumento, inuocat, hiſce verbis: "Tu quidem, o "Domine, minime ignoras, quod fruſtra viribus aut co-"gitatione humana nitimur, vt mala praeſentia vitemus "atque effugiamus. Sed iam tuum eſt aliquid plane ſa-"lutare exercitui expedire, qui tuae obſequendo volun-"tati Ægyptum reliquit. Nos enim, alia omni de ſpe "deiecti, et conſilio deſtituti, ad te ſolum confugimus, "opem tuam implorantes: et iam ſuſpenſis animis exſpe-"ctamus quid tua nobis conſtituat prouidentia, vt ex "Ægyptiorum ira furentium manibus eripiamur. Quic-"quid autem hoc ſit quam ocyſſime veniat, tuam nobis "potentiam oſtendens: atque populo, ex rerum deſpera-"tione in peius labenti, animos reſtitue, et in ſalutis ſpem "fiduciamque erige. Non in aliis ſumus difficultatibus, "quam quas tua habes in poteſtate: nam tuum quidem "eſt mare, tuus vero et mons qui nos circumdat. Ita vt "hic quidem, te iubente, aperiri poſſit; mare vero in "terram conuerti. Poſſumus etiam per aërem ſublimes "ferri et euadere, ſi eo modo nos ſeruari velit tua potentia.

2. His Deum precatus mare virga percutit. Iſtud vero ictu retunditur; et, ſeipſum in ſe recipiens, nudam relinquit terram, qua fugam capeſſerent Hebraei. Moyſes autem Dei praeſentiam perſpiciens, et mare illis de ſolo ſuo ceſſiſſe, primus vada ingreditur: iuſſitque Hebraeos ſequi, ſenita incedentes a Deo patefacta, tam de hoſtium eos inſectantium periculo ſibimet gratulantes, quam Deo gratias agentes, qui illis adeo inſperatam ex eo ad ſalutem aperuit viam.

γ'. Τῶν δὲ οὐκ ὀκνούντων, ἀλλ' ἑμένων μετὰ σπουδῆς ὡς συμπαρόντος αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, μαίνεσθαι μὲν αὐτοὺς Αἰγύπτιοι τὸ πρῶτον ἐδόκουν, ὡς ἐπὶ πρόδηλον ὄλεθρον ὁρμωμένους. ἐπεὶ δ' ἑώρων ἀβλαβεῖς ἐπὶ τὸ πολὺ προκεκοφότας, καὶ μηδὲν αὐτοῖς ἐμπόδιον μηδὲ δυχερὲς ἀπαντήσαν, διώκειν ὡρμήκεσαν αὐτοὺς, ὡς κἀκείνοις ἠρεμήσοντος τοῦ πελάγους· καὶ προτάξαντες τὴν ἵππον κατέβαινον. Εβραῖοι δὲ καθοπλιζομένους καὶ τὸν χρόνον εἰς τοῦτο τρίβοντας ἔφθασαν ἐπὶ τὴν ἀντιπέραν γῆν ἀπαθεῖς ἐκφυγόντες. ὅθεν καὶ θαρσαλεωτέρους συνέβαινε πρὸς τὴν δίωξιν, ὡς ἀδεῶν ἀδ' αὐτῶν πεισομένων εἶναι. Αἰγύπτιοι δ' ἐλάνθανον ἰδίαν ὁδὸν Εβραίοις γεγενημένην, ἀλλ' οὐχὶ κοινὴν ἐμβαίνοντες· καὶ μέχρι σωτηρίας τῶν κεκινδυνευκότων πεποιημένην, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τοῖς ἐπ' ἀπωλείᾳ τῇ τούτων ὡρμημένοις χρήσασθαι θέλουσιν. ὡς οὖν ὁ τῶν Αἰγυπτίων στρατὸς ἅπας ἐντὸς ἦν, ἐπιχεῖται πάλιν ἡ θάλασσα, καὶ περικαταλαμβάνει ῥοώδης ὑπὸ πνευμάτων κατιοῦσα τοὺς Αἰγυπτίους. ὄμβροι τ' ἀπ' ἀέρος κατέβαινον, καὶ βρονταὶ σκληραὶ προσεξαπτομένης ἀστραπῆς· καὶ κεραυνοὶ δὲ κατηνέχθησαν. ὅλως δ' οὐδὲν ἦν τῶν ἐπ' ἀπωλείᾳ κατὰ μῆνιν Θεοῦ συμπιπτόντων ἀνθρώποις, ὃ μὴ τότε συνῆλθε· καὶ γὰρ νὺξ αὐτοὺς ζοφώδης καὶ σκοτεινὴ κατέλαβε. καὶ οἱ μὲν ὅτως ἀπώλοντο πάντες, ὡς μηδ' ἄγγελον τῆς συμφορᾶς τοῖς ὑπολελειμμένοις ὑποστρέψαι.

δ'. Τοὺς δ' Εβραίους οὐδὲ καταχεῖν ἦν ἐπὶ τῇ χαρᾷ τῆς παραδόξου σωτηρίας καὶ τῇ τῶν πολεμίων ἀπωλείᾳ· βεβαίως νομίζοντας ἠλευθερῶσθαι, τῶν ἀναγκαζόντων δουλεύειν διεφθαρμένων, καὶ τὸν Θεὸν ὅτως ἐναργῶς ἔχοντας βοηθοῦντα. καὶ οἱ μὲν αὐτοί τε τὸν κίνδυνον ὅτως ἐκφυγόντες, καὶ προσέτι τοὺς ἐχθροὺς ἐπιδόντες νεκολασμένους, ὡς οὐκ ἄλλοι τινὲς μνημονεύονται τῶν πρόσθεν ἀνθρώπων, ἐν ὕμνοις ἦσαν καὶ παιδιαῖς ὅλην τὴν νύκτα· καὶ Μωϋσῆς ὠδὴν εἰς τὸν Θεὸν, ἐγκώμιόν τε καὶ τῆς εὐμενείας εὐχαριστίαν περιέχουσαν, ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ συντίθησιν.

3. At cum illi, nihil cunctandum rati, valde properarent Dei praesentia se fretos existimantes, primum insanire visi sunt Ægyptiis, vt qui in manifestam sese coniicerent perniciem. Postquam vero eos satis saluos longius aliquanto processisse conspexerant, nullo illis occurrente impedimento aut difficultate obiecta, impetu facto persequi eos coeperunt, quasi et ipsis in tranquillum cederet mare: et praemissis equitibus in vada descendebant. Hebraei vero, dum illi arma induerent et aliquantisper id agendo morarentur, in aduersum littus incolumes euaserunt. Vnde et Ægyptii ad eos persequendos facti sunt audaciores, ac si foret vt illi similiter nihil mali paterentur. Quippe ignorarunt Ægyptii, quod viam tenuerint Hebraeis solis constitutam, non aliis tritam; paratamque in periclitantium salutem, non iis qui in aliorum exitium properantes ea vti volunt. Itaque cum iam vniuersus Ægyptiorum exercitus in vada intrasset, rursus se diffundit mare, et cum impetu a ventis propellentibus delatum Ægyptios fluctibus circumdatos obruit. Imbres etiam de coelo descenderunt, et aspera tonitrua fulguribus simul intermicantibus: insuper et fulmina crebro iaculabantur nubes. Ad summam concursus erat omnium, quae ab irato Deo hominibus ad perniciem immitti solent: nam et nox eos opprimebat caliginosa et tenebricosa. Ac isti quidem vniuersi adeo perierunt, vt nec nuncius cladis ad domi relictos reuerteretur.

4. Hebraei autem vix se prae gaudio continuerunt ex tam insperata salute et hostium strage; existimantes semet in firmam stabilemque libertatem vindicari, nemine superstite qui illos in seruitutem retraheret, praesertim cum Deum manifesto adeo sibimet in subsidium venientem habuerint. Et illi quidem ipsi, quod periculum ita effugerint, hostesque praeterea maximo post hominum memoriam supplicio affectos viderint, in hymnis et hilaritate totam noctem exegerunt: et Moyses canticum in Deum componit versibus senariis, quod et laudes eius complectitur, et gratiarum actiones eius ergo beneuolentiae.

ε'. Εγὼ μὲν ἂν ὡς εὗρον ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις, ἅτως ἕκαστον τούτων παρέδωκα. Θαυμάσει δὲ μηδεὶς τῷ λόγῳ τὸ παράδοξον, εἰ ἀρχαίοις ἀνθρώποις καὶ πονηρίας ἀπείρους εὑρέθη σωτηρίας ὁδὸς καὶ διὰ θαλάσσης, εἴτε κατὰ βούλησιν Θεοῦ, εἴτε κατ' αὐτόματον· ὁπότε καὶ τοῖς περὶ τὸν Αλέξανδρον τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας χθὲς καὶ πρώην γεγονόσιν ὑπεχώρησε τὸ Παμφύλιον πέλαγος, καὶ ὁδὸν ἄλλην οὐκ ἔχουσι παρέχε τὴν δι' αὐτοῦ, καταλῦσαι τὴν Περσῶν ἡγεμονίαν τοῦ Θεοῦ θελήσαντος. καὶ τοῦτο πάντες ὁμολογοῦσιν οἱ τὰς Αλεξάνδρου πράξεις συγγραψάμενοι. περὶ μὲν οὖν τούτων ὡς ἑκάστῳ δοκεῖ διαλαμβανέτω.

ς'. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ τὰ ὅπλα τῶν Αἰγυπτίων, προσενεχθέντα τῷ στρατοπέδῳ τῶν Εβραίων ὑπὸ τοῦ ῥοῦ καὶ τῆς βίας τοῦ πνεύματος ἐπ' ἐκεῖνο ἐκδιδούσης, ὁ Μωϋσῆς, καὶ τοῦτο εἰκάσας τῇ τοῦ Θεοῦ προνοίᾳ γεγονέναι, ὅπως μηδὲ ὅπλων ὦσιν ἄποροι, συναγαγὼν, καὶ τούτοις σκεπάσας τοὺς Εβραίους, ἦγεν ἐπὶ τὸ Σινᾶιον ὄρος· θύσων ἐκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ τὰ σῶτρα τῆς πληθύος ἀποδώσων, καθὼς αὐτῷ καὶ προσέῤῥητο.

5. Et ego quidem prout ſacris in libris ſcriptum reperiebam, horum vnumquodque memoriae prodidi. Nemo vero narrationem vt incredibilem miretur, ſi antiqui homines et malitiae expertes in maris ſciſſura viam ad ſalutem inuenerint, ſiue Dei voluntate ſiue ſponte naturae: quandoquidem heri et nudiuſtertius iis, qui ſub ducu erant Alexandri Macedoniae regis, ceſſit Pamphylium mare; et aliam viam non habentibus illac iter aperuit, cum Deus eius opera ad Perſarum imperium euertendum vti decreuiſſet. id quod et omnes teſtantur, qui Alexandri res geſtas ſcriptis mandarunt. At enim de his quiſque, vt libuerit, ſentiat.

6. Poſtera vero die cum aeſtus ventis adiuuantibus arma Ægyptiorum in littus eieciſſet, vbi tum Hebraei caſtra poſuerant, Moyſes, hoc ipſum coniiciens Dei prouidentia factum eſſe, ne poſthac arma deſiderarent, ea colligens, iiſdemque tegens munienſque Hebraeos, duxit eos ad montem Sinaeum, Deo illic ſacrificaturus, et munera pro ſalute populi oblaturus, prout ipſi antea imperauerat Deus.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ
ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν β'.

α'. Ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβών, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σινᾶον ὄρος, πολλὰ ταλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

β'. Ὡς πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ, ἡττήθησαν· καὶ Ἰσραηλῖται τὴν πολλὴν τῆς τραπέζης ἀπέβαλον πληθύν.

γ'. Ὅτι τὸν πενθερὸν αὐτῷ Ἰοθόρην Μωϋσῆς, παραγενόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σινᾶον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

δ'. Ὡς ὑπέθετο διατάξαι τὸν λαὸν αὐτῷ κατὰ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἄτακτον ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἔκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κατὰ τὴν τοῦ πενθεροῦ παραίνεσιν.

ε'. Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σινᾶον ὄρος, καὶ λαβὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

ς'. Περὶ τῆς σκηνῆς ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

ζ'. Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως· περὶ τῆς τῶν Ἀαρὼν ἱερωσύνης, καὶ τῶν ἁγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

η'. Ὡς ἐκεῖθεν ἄρας Μωϋσῆς ἤγαγε τὸν λαὸν εἰς τὰς ὄρεις τῶν Χαναναίων, καὶ τοὺς κατασκεψομένους αὐτῶν τὴν τε χώραν καὶ τῶν πόλεων τὸ μέγεθος ἐξαπέστειλεν.

θ'. Ὅτι τῶν πεμφθέντων μετὰ τεσσαράκοντα ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων ὡς ἀξιομάχους αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δύναμιν· τὸ πλῆθος ταραχθὲν καὶ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὡς τε καταλῦσαι παρὰ μικρὸν τὸν Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀποστρέψαι βουλεύειν διαγνώκοτες.

ι'. Καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ Μωϋσῆς διαγανακτήσας, τὸν Θεὸν αὐτοῖς ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα, τὴν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διατριβὴν, προεῖπεν ὠργῖῶθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν, μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER TERTIVS.

Liber iſte continet biennii hiſtoriam.

1. QVomodo *Moyſes populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinaeum, grauiter afflictum et attritum ex itinere.*
2. *Quomodo Amalecitae populique finitimi bellum inferentes Hebraeis, ab iis deuicti ſunt, et Iſraëlitae magnam exercitus ſui partem amiſerunt.*
3. *Quod Iethronem ſocerum ſuum Moyſes, ad ſe venientem in montem Sinaeum, laetus exceperit.*
4. *Quomodo perſuaſit ei vt populum antea incompoſitum diuideret, praefectoſque deſignaret qui millenis et centenis praeeſſent: et vt ex ſoceri conſilio ſingula haec conſtituit Moyſes.*
5. *Quomodo Moyſes in montem Sinaeum conſcendit, et acceptas a Deo leges Hebraeis dedit.*
6. *De tabernaculo, quod Deo ſtatuit et ſacrauit Moyſes in ſolitudine, templum ſpecie referens.*
7. *Qualia fuerint veſtimenta ſacerdotum et Pontificis: de Aaronis ſacerdotio, variiſque purificationum et ſacrificiorum ritibus: atque de feſtis, et vt dies ſinguli diſpoſiti erant: tum leges aliae.*
8. *Quomodo Moyſes caſtris motis populum duxit ad Chananaeorum confinia: et quoſdam dimiſit ad explorandam regionem et vrbium magnitudinem.*
9. *Qui miſſi fuerant, poſt* XL. *dies reuerſi, ſuorum deprimunt vires et Chananaeorum potentiam extollunt: quo fit vt multitudo, timore perculſa et in deſperationem acta, ad Moyſen lapidandum incitaretur, conſilio inito de reditu in Ægyptum ad ſeruiendum.*
10. *Vtque Moyſes, hanc rem indigne ferens, praedixit, Deum velle per quadraginta annos, quamdiu morarentur in ſolitudine, illis ſuccenſere: et neque in Ægyptum reuerſuros eſſe, neque occupaturos Chananaeam.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Μωϋσῆς τὸν λαὸν ἀπὸ Αἰγύπτου ἀναλαβὼν, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος πολλὰ ταλαιπωρήσαντα ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ.

ΠΑΡΑΔΟΞΟΥ δὲ τοῖς Ἑβραίοις τῆς σωτηρίας ἔτω γενομένης, δεινῶς ἐλύπει πάλιν αὐτὸς, ἀγομένους ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, ἡ χώρα τελέως ἅσα ἔρημος, καὶ τῶν τε πρὸς τροφὴν αὐτοῖς ἄπορος, σπανίζουσα δὲ καὶ ὕδατος εἰς τὸ ἔχατον, καὶ μὴ μόνον ἀνθρώποις τὶ παραχεῖν ἐνδεὴς, ἀλλὰ μηδ' ἄλλό τι τῶν ζώων ἱκανὴ βόσκειν· ψαφαρὰ γάρ ἐστι, καὶ νοτερὸν ἐξ αὐτῆς ἀδὲν ὄ, τι καὶ φῦσαι καρπὸν δύναιτο. τοιαύτην δὲ ἅσαν τὴν χώραν ἐξ ἀνάγκης ὥδευον, ἑτέραν ἀπελθεῖν ἀκ ἔχοντες. ἐπεφέροντο δ' ἐκ τῆς προωδοιπορημένης ὕδωρ, τῷ στρατηγῷ κεκελευκότος· καὶ τότε δὲ παυηθέντος, ἐκ φρεάτων ἐποιοῦντο τὴν ὑδρείαν ἐπιπόνως διὰ σκληρότητα τῆς γῆς. καὶ τὸ εὑρισκόμενον δὲ πικρὸν ἀλλ' ἀ πότιμον ἦν, καὶ τοῦτο δὲ σπάνιον. ἀφικνοῦνται δὲ τοῦτον ὁδεύοντες τὸν τρόπον περὶ δείλην ὀψίαν εἰς Μαρὰ τόπον, ὅτως διὰ τὴν τοῦ ὕδατος κακίαν ὀνομάσαντες. Μαρὰ γὰρ ἡ πικρία λέγεται. καὶ αὐτόθι τεταλαιπωρημένοι τῷ τε συνεχεῖ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῇ τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ, καὶ γὰρ καὶ τότ' αὐτοὺς τελέως ἐπιλελοίπει, κατάγονται. Φρέαρ γὰρ ἦν, διὸ καὶ μᾶλλον ἔμειναν· ἀδ' αὐτὸ μὲν ἐξαρκεῖν δυνάμενον τοσούτῳ στρατῷ, βραχεῖαν μέντοι παρέχον αὐτοῖς εὐθυμίαν ἐν ἐκείνοις εὑρεθὲν τοῖς χωρίοις. καὶ γὰρ ἤκουον παρὰ τῶν ἐξερευνώντων μηδὲν ἔμπροσθεν βαδίζουσιν εἶναι· πικρὸν δὲ ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καὶ ἄποτον ἦν, ὐκ ἀνθρώποις μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς ὑποζυγίοις ἀφόρητον.

β'. Ὀργῶν δ' ὁ Μωϋσῆς ἀθύμως διακειμένους, καὶ τὸ πράγματος τὸ ἀναντίλεκτον· ἡ γὰρ καθαρὸς ἦν στρατὸς, ὥστε τῷ βιαζομένῳ τῆς ἀνάγκης ἀντιτάξαι τὸ ἀνδρεῖον, ἀλλὰ διέφθειρε τὸ κατ' ἐκείνους γενναῖον παίδων τε καὶ γυναι-

CAP. I.

Quomodo Moyſes populum ex Ægypto recipiens, deduxit ad montem Sinaeum, grauiter afflictum et attritum ex itinere.

CVM autem hoc modo inſperata Hebraeis ſalus contigiſſet, rurſus eos, dum in montem Sinaeum ducerentur, grauiter afflixit regio valde deſerta, tam neceſſariis ad victum deſtituta, quam extrema aquarum inopia laborans, vt nec quidquam in hominum vſum ſuppeditaret, nedum aliquid pecudum alimento idoneum. nam tota ſqualida eſt, et ne minimum humoris habens qui fructum in apricum educeret. At vero huiuſmodi regionem peragrare, cum aliam non potuiſſent, neceſſe erat. Aquam autem, ducis iuſſu, ſecum deferebant ex locis, quae iam pertranſierant: ea vero abſumpta aquationis cauſa puteos deprimebant, magno labore propter duritiem terrae. ac, cum inueniretur aqua, amara erat et nequaquam potabilis, nec in copia ſatis magna. In hunc modum iter facientes prima veſpera ad Mar locum peruenerunt, quem ob aquas vitioſas ita appellarunt. amaritudo enim lingua Hebraica Mar dicitur. Ibique, continuis itineribus pariter ac ciborum inopia miſere vexati, (tunc enim illos omnino defecerat commeatus) ad tempus permanſerunt. Nam puteus illic erat, quamobrem eo magis ibidem morabantur, qui quidem ſufficere tanto exercitui non poterat, nonnihil tamen eos conſolabatur, in iis vtpote locis inuentus. Quin et ab exploratoribus acceperant, nihil in progreſſu reperturos: illac enim aqua amarulenta erat et nulli potabilis; non hominibus ſolum, ſed et ne iumentis quidem ferenda.

2. Moyſes autem cum vidiſſet populum animo deſpondere, nec quicquam ei ſupereſſet quod diceret (non enim ſimplex et virilis erat exercitus, qui neceſſitatis violentiae opponeret fortitudinem; ſed generoſos animi im-

κῶν ὄχλος ἀσθενέστερος τῆς ἐκ λόγων διδασκαλίας· ἐν χαλε-
πωτέροις ἦν, τὴν συμφορὰν τὴν τῶν ἁπάντων ἰδίαν αὐτὲ
ποιούμενος. καὶ γὰρ οὐδ' ἐπ' ἄλλον τινὰ συνέτρεχον ἀλλ' ἐπ
αὐτὸν, ἀντιβολοῦντες, γύναια μὲν ὑπὲρ νηπίων, οἱ δ' ἄνδρες
ὑπὲρ ἐκείνων, μὴ περιορᾶν, ἀλλ' ἐκπορίζειν αὐτοῖς ἀφορμήν
τινα σωτηρίας. ἱκετεύειν οὖν τρέπεται τὸν Θεὸν, μεταβα-
λεῖν τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς παρούσης κακίας καὶ πότιμον αὐτοῖς
παραχεῖν. καὶ κατανεύσαντος τῷ Θεῷ τὴν χάριν, λαβὼν
ἀποτομάδος τὸ ἄκρον ἐν ποσὶν ἐρριμμένης, διαιρεῖ μέσῃ, καὶ
κατὰ μῆκος τὴν τομὴν ποιησάμενος· ἔπειτα μεθεὶς εἰς τὸ
Φρέαρ, ἔπειθε τοὺς Εβραίους τὸν Θεὸν ἐπήκοον αὐτῷ τῶν εὐ-
χῶν γεγονέναι, καὶ ὑπεσχῆσθαι τὸ ὕδωρ αὐτοῖς παρέξειν οἷον
ἐπιθυμοῦσιν, ἂν πρὸς τὰ ὑπ' αὐτοῦ κελευόμενα μὴ ὀκνηρῶς
ἀλλὰ προθύμως ὑπηρετῶσιν. ἐρομένων δ' αὐτῶν, τί καὶ ποι-
οῦντων ἂν μεταβάλοι τὸ ὕδωρ εἰς κρεῖττον· κελεύει τοὺς ἐν
ἀκμῇ περισάντας ἐξαντλεῖν, λέγων τὸ ὑπολειπόμενον ἔσε-
σθαι πότιμον αὐτοῖς προσκενωθέντος τοῦ πλείονος. καὶ οἱ
μὲν ἐπόνουν· τὸ δὲ ὑπὸ τῶν συνεχῶν πληγῶν γεγυμνασμέ-
νον καὶ κεκαθαρμένον ἤδη πότιμον ἦν.

γ'. Ἀραντες δ' ἐκεῖθεν εἰς Ηλιν ἀφικνοῦνται, πόρρωθεν
μὲν ἀγαθὴν ὁραθῆναι· καὶ γὰρ φοινικόφυτος ἦν· πλησιάζου-
σα δὲ ἀπηλέγχετο πονηρά. καὶ γὰρ οἱ φοίνικες ὄντες ὑ
πλείους ἑβδομήκοντα, δυσαυξεῖς τε ἦσαν καὶ χαμαίζηλοι
διὰ ὕδατος ἀπορίαν, ψαφαρῷ τῷ παντὸς ὄντος χωρίου· ἔτι
γὰρ ἐκ τῶν πηγῶν, δώδεκα ὡσῶν τὸν ἀριθμὸν, νοτερόν τι
καὶ πρὸς ἄρδευσιν αὐτοῖς δι' ἐλπίδα χρήσιμον. ἀλλὰ μὴ
δυναμένων ἐκβλῦσαι μηδ' ἀναχεῖν, ἰκμάδες ἦσαν ὀλίγαι·
καὶ διαμωμένοις τὴν ψάμμον ὑδὲν ἀπήντα. κἂν τι δὲ σά-
ζον ἔλαβον εἰς χεῖρας, ἄχρηστον εὕρισκον ὑπὸ τοῦ θολεροῦ
εἶναι. καιρόν τε φέρειν ἦν ἀσθενῆ τὰ δένδρα, διὰ σπάνιν
τῆς ἐξ ὕδατος εἰς τοῦτο ἀφορμῆς καὶ παρακλήσεως. εἶχον
οὖν ἐν αἰτίᾳ τὸν στρατηγὸν καὶ κατεβόων αὐτοῦ, τὴν ταλαι-
πωρίαν καὶ τὴν πεῖραν τῶν κακῶν δι' αὐτὸν πάσχειν λέγου-
τες. τριακοστὴν γὰρ ἐκείνην ὀδυνῶντες ἡμέραν, ὅσα μὲν ἐπε-

petus retuderat puerorum et mulierum turba, imbecillior quam vt ratione perſuaderi poſſet) in ſummas adductus eſt anguſtias, omnium calamitatem perinde habens ac ſi ſua eſſet. Etenim ad alium quenquam ſe non conferebant, ſed ad ipſum, orantes atque obſecrantes, mulieres quidem pro infantibus, viri autem pro mulieribus, ne ſe deſpiceret, ſed aliquam ſibi viam ad ſalutem aperiret. Itaque ad Deum precandum ſe conuertit, vt aquae vitio praeſenti mederi, eamque potabilem reddere dignaretur. Deoque illi hanc gratiam annuente, baculi ſummitatem, ad pedes forte iacentem, arripiens, mediam in longitudinem diffindit. Deinde in puteum mittens, perſuaſit Hebraeis, Deum preces ipſius exaudiuiſſe, atque promiſiſſe ſe talem illis, qualem deſiderant, aquam eſſe ſuppeditaturum, modo ad iuſſa eius exſequenda non ſegni ſed alacri animo ſeſe accingerent. Illis autem interrogantibus, quid factu opus eſſet vt aqua in melius mutaretur, iubet circumſtantium robuſtiſſimum quemque aquam exhaurire, dicens, maiore eius parte exinanita reliquam potabilem fore. Atque illi quidem laborem ſuſceperunt: aqua vero, continuis iſtibus exercitata et expurgata, mox potabilis euaſit.

3. Inde autem caſtris motis ad Elim peruenerunt, e longinquo quidem aſpectu pulchram, (nam et palmis erat conſita) aditu vero iniqua deprehenſa eſt. Palmae enim illae, non plures quam ſeptuaginta, auctuque erant difficiles et humiles admodum ob aquae penuriam, quod omnis iſte locus ſiccus eſſet et arenoſus: neque ex fontibus, qui duodecim numero, humidi aliquid ſperabant et aquationi idoneum. Sed cum in iis nulla eſſet ſcaturigo et aquae emerſio, rari erant humoris effluxus: et quamuis in arenam defoderent, nihil fere eis occurrebat. Et ſi quid modicum in manus diſtillaret, adeo turbidum erat, vt potui inutile inuenerint. Quin et arbores debiliores erant quam vt fructus ederent, propter inopiam aquae, qua eliciuntur et refocillantur. Ductorem itaque reprehendebant, illumque propter furioſe exclamabant, dicentes ipſum in cauſa fuiſſe quod tantum miſeriae ſubirent, et

Φέροντο πάντ' ἦσαν ἀναλωκότες· μηδενὶ δὲ περιτυγχάνοντες, δυσέλπιδες ἦσαν περὶ τῶν ὅλων. πρὸς δὲ τῷ παρόντι κακῷ τὴν διάνοιαν ὄντες, καὶ ἐν μνήμῃ εἶναι τῶν ὑπηργμένων αὐτοῖς ἔκ τε τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως ἀρετῆς καὶ συνέσεως κωλυόμενοι, δι' ὀργῆς τὸν στρατηγὸν εἶχον· καὶ βάλλειν αὐτὸν ὡρμήκεσαν, ὡς αἰτιώτατον τῆς ἐν ποσὶν συμφορᾶς.

δ'. Ὁ δ', ἅτως ἀνηρεθισμένου τοῦ πλήθους καὶ παρ' αὐτὸν κεκινημένου, τῷ Θεῷ θαρρῶν καὶ τῷ συνειδότι τῆς περὶ τὰς ὁμοφύλους προνοίας, πάρεισιν εἰς μέσους καὶ καταβοώντων καὶ τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῖς λίθοις ἐχόντων. ὁρᾶταί τε κεχαρισμένος ὢν καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν πιθανώτατος, κατεπαύειν ἤρξατο τῆς ὀργῆς, μὴ τῶν παρόντων αὐτὸν δυσκόλων μεμνημένους λήθην ἔχειν τῶν ἔμπροσθεν εὐεργεσιῶν παρακαλῶν· μηδ', ὅτι νῦν πονοῦσι, τῆς διανοίας ἐκβάλλειν τὰς τοῦ Θεοῦ χάριτας καὶ δωρεάς, ὧν μεγάλων καὶ παραδόξων ἔτυχον γενομένων· προσδοκᾶν δὲ καὶ τῆς παρούσης ἀπαλλαγῆναι ἀμηχανίας ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ἡδεμονίας, ὃν εἰκὸς δοκιμάζοντα τὴν ἀρετὴν αὐτῶν, πῶς τε καρτερίας ἔχουσι καὶ μνήμης τῶν προϋπηργμένων, εἰ μὴ πρὸς ἑκάστα γίγνοιντο διὰ τὰ ἐν ποσὶν κακά, γυμνάζειν αὐτοὺς τοῖς ἄρτι χαλεποῖς· ἐλέγχεσθαι δὲ αὐτοὺς ἐκ ἀγαθοὺς, ἅτε περὶ τὴν ὑπομονὴν ἅτε περὶ τὴν μνήμην τῶν εὖ γεγονότων, ἅτως μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου γνώμης, καθ' ἣν ἐκλελοίπασι τὴν Αἴγυπτον, καταφρονοῦντας, ἅτως δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν ὑπηρέτην αὐτοῦ διατεθέντας; καὶ ταῦτα μηδὲν αὐτοὺς διαψευσάμενον, περὶ ὧν εἶπόι τε καὶ πράττειν κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κελεύσειε. καταριθμεῖται οὖν πάντα· πῶς τε φθαρεῖεν Αἰγύπτιοι, κατέχειν αὐτοὺς παρὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην βιαζόμενοι· καὶ τίνα τρόπον ὁ αὐτὸς ποταμὸς ἐκείνοις μὲν αἷμα ἦν καὶ ἄποτος, αὐτοῖς δὲ πότιμος καὶ γλυκύς· πῶς τε διὰ τῆς θαλάσσης, ἀναφυγούσης αὐτοὺς πορρωτάτω, καινὴν ὁδὸν ἀπελθόντες, αὐτῇ ταύτῃ σωθείησαν μὴ αὐτοὶ, τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐπίδοιεν ἀπολωλότας· ὅτι τε σπα-

tot mala experirentur. nam, cum ille dies tricesimus esset, ex quo iter ingressi sunt, commeatum omnem secum deportatum absumpserant: nihilque ad famem leuandam reperientes, paululum aberant ab omnium rerum desperatione. Defixi autem in mali praesentis cogitatione, nec in memoriam reuocantes quanta illis effecta reddiderit Deus atque Moysis virtus et sapientia, vehementer duci succensebant, et in eo erant vt illum lapidarent, tanquam calamitatis, qua premebantur, auctorem.

4 Ille vero, multitudine irritata et acriter in ipsum concitata, Dei auxilio fretus, sibique conscius, quod summa fide contribulium saluti prospexerit, prodit in medium dum vociferarent et saxa manibus arriperent. Cumque esset aspectu gratissimus et populari facundia quam maxime polleret, ad iras eorum leniendas aggreditur, obsecrans ne, in praesens incommodum nimio plus intenti, priorum beneficiorum obliuionem caperent: nec, quia nunc inedia laborent, ex animo eiicerent Dei gratiam et munera, quibus sane permagnis et praeter opinionem cumulati fuerant: sed sperarent potius etiam de praesenti anxietate se Dei prouidentia liberandos, quem verisimile est (ad probandam eorum virtutem, et quantum tolerantiae haberent, vtque memoria prius edita tenerent miracula, et annon ad illa respicerent in angustias nunc adducti) rebus hisce adhuc illos exercere: eos vero redargui, quod in malis perferendis non recte se gesserint, nec promeritorum bene meminerint, cum Deum eiusque voluntatem, quam sequuti Ægyptum reliquerant, adeo contemnant; ipsumque eius ministrum tam iniquis odiis persequantur, quem, nec in iis quae dixerit, aut ex Dei iussu fieri praeceperit, quicquam mentitum esse compererant. Deinde singula enumerat: vt magna clade affecti fuerint Ægyptii, quod eos contra Dei mandatum detinere contenderint: et quo modo idem flumen illis quidem cruentum et ad potum inutile, ipsis vero dulce fuerit ac potabile: atque vt per mare, longissime ab ipsis refugiens, nouam euntes viam, hac ipsi re salutem quidem acceperint, inimicos vero internecione

νίζοντας ὅπλων εἰς εὐπορίαν ὁ Θεὸς καὶ τούτων κατας
σειεν· τά τε ἄλλα ὅσα πρὸς αὐτῷ τῷ διαφθαρήσεσθαι δ
ξαντας γεγονέναι καὶ σώσειεν ὁ Θεὸς ἐκ παραλόγου· καὶ ο
δύναμις αὐτῷ, μὴ ἀπογινώσκειν μηδὲ νῦν αὐτὴ τὴν πρ
νοιαν, ἀλλ' ἀοργήτως περιμένειν, λογιζομένους μὲν τὴν ἐπ
κηρίαν μηδὲ βραδεῖαν γενέσθαι, εἰ μὴ παραυτίκα, πρίν τ
νος πειραθῆναι δυσκόλως, πάρεσιν· ἡγεμένους δὲ ὡ κατ' ὀλ
γωρίαν μέλλειν τὸν Θεὸν, ἀλλ' ἐπὶ πείρα τῆς ἀνδρείας αὐ
τῶν καὶ τῆς περὶ τὴν ἐλευθερίαν ἡδονῆς, ἵνα μάθοι πότερό
ποτε καὶ τροφῆς ἀπορίαν καὶ σπάνιν ὕδατος ὑπὲρ αὐτῆς ἐν
ἐνεγκεῖν γενναῖοι, ἢ δουλεύειν μᾶλλον ἀγαπᾶτε καθάπερ τα
βοσκήματα τοῖς κρατοῦσι καὶ τοῖς πρὸς τὰς ἐκείνων ὑπηρε
σίας ἀφθόνως τρεφομένοις· δεδιέναι δὲ λοιπὸν ὐχ ὅτως ὑ
πὲρ τῆς ἑαυτῆ σωτηρίας, πείσεσθαι γὰρ ἡδὲν κακὸν ἀδίκως
ἀποθανών, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, μὴ δι' ὧν ἐπ' αὐτὸν βάλλωσι
λίθων τῆ Θεῆ κατακρίνειν νομιθῶσιν.

ε'. Οὕτως οὖν ἐπρᾶυνεν αὐτὺς, καὶ τῆς μὲν τῆ βάλλει
ὁρμῆς ἐπέσχε, καὶ εἰς μετάνοιαν ὧν ἔμελλον δρᾶν ἐπέτρεψε.
παθεῖν δ' ὐκ ἀλόγως αὐτὺς διὰ τὴν ἀνάγκην τῆτο νομίσας,
ἔγνω δεῖν ἐφ' ἱκετείαν τῆ Θεοῦ καὶ παράκλησιν ἐλθεῖν. καὶ
ἀναβὰς ἐπί τινα σκοπὴν ἤτει πόρον τινὰ τῷ λαῷ καὶ τῆς ὐ
δείας ἀπαλλαγήν. ἐν αὐτῷ γὰρ εἶναι τὴν σωτηρίαν αὐτῆ,
καὶ ὐκ ἐν ἄλλῳ· συγγινώσκειν τε τοῖς νῦν ὑπὸ τῆς ἀνάγ
κης ὑπὸ τοῦ λαοῦ πραττομένοις, φύσει δυσαρέστῳ καὶ φιλ
αιτίᾳ τοῦ τῶν ἀνθρώπων ἐν οἷς ἂν ἀτυχῇ γένυς ὄντος. ὁ δὲ
Θεὸς προνοήσειν τε ἐπαγγέλλεται, καὶ παρέξειν ἀφορμὴν
ἣν ποθῦσι. Μωϋσῆς δὲ τοῦ Θεοῦ ταῦτ' ἀκούσας, κατα
βαίνει πρὸς τὸ πλῆθος. οἱ δ' ὡς ἑώρων καὶ τὰς ἐπαγγε
λίαις τὰς παρᾶ τοῦ Θεοῦ γεγηθότα, μετέβαλον ἐκ τῆς κα
τηφείας ἐπὶ τὸ ἱλαρώτερον· καὶ σὰς ἐκεῖνος ἐν μέσοις, ἥκειν
ἔλεγε φέρων αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὴν περὶ τῶν ἐνεστη
κότων ἀπόρων ἀπαλλαγήν. καὶ μετ' ὀλίγον ὀρτύγων πλῆ
θος, τρέφει δὲ τοῦτο τὸ ὄρνεον ὡς ἡδὲν ἕτερον ὁ Ἀραβίος
κόλπος, ἐφίπταται τὴν μεταξὺ θάλασσαν ὑπερελθόν. καὶ

deletos ſpectauerint: quod etiam, cum arma non habuerint, ea ipſis abunde ſuppeditarit Deus: et vt ſaepe alias cum in extrema pericula coniecti viderentur, ipſos ex improuiſo ſeruarit Deus: et cum tanta illi potentia, ne nunc quidem de eius prouidentia deſperarent, ſed lente exſpectarent, quid acciderit, cogitantes quidem non ſero venire auxilium, ſi non ſtatim, priuſquam duriuſculi aliquid fuerint experti, adueniat: ſecum vero reputarent non ex rerum ſuarum negligentia cunctari Deum, ſed ad fortitudinem illorum explorandam, et libertatis amorem; vt ſibi conſtaret an quandoque pro ea victus inopiam et aquae penuriam fortiter tolerare poſſitis, an pecudum more potius ſeruire parati eſtis dominis, et qui in ſuos vſus et miniſteria laginare volunt: denique ſe quidem non tam de ſua ſalute ſolicitum eſſe, cui nihil mali eueniret, ſi iniuſte moreretur; quam de ipſorum incolumitate, ne, dum ſe lapidarent, Deum condemnare exiſtimarentur.

5. Illos igitur hoc modo mitigauit, et a lapidibus quidem iaciendis furentes continuit, et ad eorum quae excogitauerant poenitentiam adduxit. Cum vero ei viderentur non immerito ob hanc vitae neceſſitatem adeo commoueri, ſecum ſtatuit Deum precibus et ſupplicationibus interpellare. Atque, loco quodam eminentiori conſenſo, a Deo depoſcebat et auxilii aliquid populo et liberationem a ſumma rerum inopia, (in ipſo enim et alio nemine ſitam eſſe eius ſalutem) vtque iis ignoſceret quae populus eo miſeriae adactus patrauit, qui, vt ingenium eſt hominum, in infortuniis querulus eſſe ſolet et difficilis. Deus itaque et ſe prouiſurum eſſe promiſit, et ſubſidium illis deſideratum mature allaturum. Moyſes autem, cum haec a Deo accepiſſet, deſcendit ad multitudinem. Illi vero, vt eum conſpexerunt ex Dei promiſſionibus gaudio ſuffuſum, moerorem laetitia mutarunt; atque is, in medio concionis ſtans, dixit ſe venire, vt praeſentibus incommodis remedium a Deo afferret. Et aliquanto poſt magna vis coturnicum (quod genus auium prae caeteris alit ſinus Arabicus) aduolauit, interiectum mare tranſgreſſa: et, ſimul volandi labore fatigata ac pro-

ὑπὸ κόπου τε ἅμα τῆς πτήσεως καὶ πρόσαγμον μᾶλλον τῶν ἄλλων ὄν, καταφέρεται εἰς τοὺς Εβραίους. οἱ δὲ συλλαμβάνοντες, ὡς τροφὴν αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ ταύτην μηχανησαμένου, τὴν ἔνδειαν ἰῶντο. καὶ Μωϋσῆς ἐπ' εὐχὰς τρέπεται τῷ Θεῷ, ταχεῖαν καὶ παρὰ τὴν ὑπόσχεσιν ποιησαμένου τὴν ἐπικουρίαν.

ε'. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἀφορμὴν τῆς τροφῆς, καὶ δευτέραν αὐτοῖς κατέπεμψεν ὁ Θεός. ἀνέχοντος γὰρ τοῦ Μωϋσέως τὰς χεῖρας ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς, δρόσος κατηνέχθη, καὶ περιπηγνυμένης ταῖς χερσὶ, Μωϋσῆς, ὑπονοήσας καὶ ταύτην εἰς τροφὴν ἥκειν αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ, γεύεταί τε, καὶ ἡδεῖς τοῦ πλήθους ἀγνοοῦντος καὶ νομίζοντος νίφεσθαι, καὶ τῆς ὥρας εἶναι τοῦ ὑετοῦ τὸ γινόμενον, ἀνεδίδασκεν, ὡς κατὰ τὴν ἐκείνων ὑπόληψιν ἀπ' ἀέρος καταφέρεσθαι τὴν δρόσον, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ τῇ αὐτῶν καὶ διατροφῇ. καὶ γευσάμενος τοῦτ' αὐτοῖς παρεῖχε πιστεύειν. οἱ δὲ, μιμησάμενοι τὸν στρατηγὸν, ἥδοντο τῷ βρώματι· μέλιτι γὰρ ἦν τὴν γλυκύτητα καὶ τὴν ἡδονὴν ἐμφερές. ὅμοιον δὲ τῇ τῶν ἀρωμάτων βδέλλῃ· τὸ δὲ μέγεθος, τῷ κοριάνδρῳ σπέρματι. καὶ περὶ τὴν συλλογὴν λίαν αὐτοῦ ἐσπουδάκεσαν. παρήγγελτο δ' ἐξ ἴσου πᾶσιν ἀσσάρωνα, τοῦτο δ' ἐστὶ μέτρον, εἰς ἑκάστην ἡμέραν συλλέγειν· ὡς ὐκ ἐπιλείψοντος αὐτοῖς τοῦ βρώματος, ἵνα μὴ τοῖς ἀδυνάτοις ἄπορον ᾖ τὸ λαμβάνειν δι' ἀλκὴν τῶν δυνατωτέρων πλεονεκτούντων περὶ τὴν ἀναίρεσιν. οἱ μέντοι πλέον τοῦ προσταγμένου μέτρου συναγαγόντες, οὐδὲν περιττότερον εἶχον τοῦ κακοπαθῆσαι· ἀσσάρωνος γὰρ οὐδὲν πλέον εὕρισκον. τοῦ δ' ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ὄνησις οὐδεμία ἦν, διεφθαρμένου ὑπό τε σκωλήκων καὶ πικρίας. ὅτω θεῖον ἦν τὸ βρῶμα καὶ παράδοξον· ἀμύνει δὲ τοῖς ταύτην νεμομένοις τὴν ἐκ τῶν ἄλλων ἀπορίαν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὕεται πᾶς ἐκεῖνος ὁ τόπος, καθάπερ καὶ τότε Μωϋσῆ χαριζόμενον τὸ θεῖον κατέπεμψε τὴν διατροφήν. καλοῦσι δὲ Εβραῖοι τὸ βρῶμα τοῦτο μάννα. τὸ γὰρ μὰν ἐπερώτησις κατὰ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, τί τοῦτ' ἐστὶν ἀνακρίνουσα. καὶ οἱ μὲν

pius quam aliae volucres terram accedens, in Hebraeos defertur. Illi vero manibus apprehendentes, tanquam alimentum sibi a Deo paratum, suae subueniunt et medentur inopiae. Tum ad vota Deo reddenda se conuertit Moyses, vt qui opem illis quam ocyssime et iuxta promissum tulerit.

6. Mox autem post primum cibum suppeditatum, etiam alium illis subsidio mittit Deus. Nam, dum Moyses inter orandum manus attolleret, ros delabitur. Et cum manibus adhaereseceret, Moyses, suspicatus et illum in cibum eorum a Deo demitti, primoribus labris attingit, ac intelligens rei ignaram esse multitudinem et pro niue habere, atque ea tempestate contigisse qua solet pluere, edocuit ipsos, non rorem, vt opinati sunt, de coelo descendere, sed cibum in eorum salutem et nutrimentum. Et cum degustasset, illud ipsis offert ad fidem faciendam. Illi vero, ducem imitantes, cibo capiebantur: nam mel suauitate et delectatione referebat. at aspectu simile erat bdellio inter aromata: magnitudine vero coriandri semini par. Ei quidem colligendo valde studebant. Iussi autem erant omnes assaronem (mensurae id genus est) quotidie colligere: neque ita cuiquam cibum defuturum, cauto ne validiores, plus legere satagentes, imbecillioribus difficultatem cibi colligendi afferrent. Illi tamen, qui vltra praescriptum modum processerant, nihil fructus ex labore tulerunt: nam assarone non amplius inueniebant. at quicquid in crastinum relinquebatur nemini erat vsui, a vermibus et amaritudine corruptum. Adeo diuinus et incredibilis erat hic cibus: qui vero eo vescebantur, alio non egebant victu. Quin et hactenus tota illa regione depluit, quemadmodum et tunc in Moysis gratiam Deus id alimenti demittebat. Hunc autem cibum manna vocant Hebraei: nam man secundum nostram loquutionem interrogationis particula est, cum quid sit rei percontamur. Et illi quidem istis, quae ad eos coelitus delapsa sunt, continuo gaudebant. Hoc au-

χαίροντες ἐπὶ τοῖς ἀπ' ἠρανῦ πεμφθεῖσιν αὐτοῖς διετέλη. τῇ δὲ τροφῇ ταύτῃ τεσσαράκοντα ἔτεσιν ἐχρήσαντο, ἐφ' ὅσον χρόνον ἦσαν ἐν τῇ ἐρήμῳ.

ζ'. Ὡς δ' ἐκεῖθεν ἄραντες εἰς Ραφιδὶν ἦκον, ταλαιπωρηθέντες ὑπὸ τῦ δίψυς εἰς ἕκατον, ἕν τε ταῖς πρότερον ἡμέραις πίδαξιν ὀλίγαις ἐντυγχάνοντες, καὶ τότε παντάπασι ἄνυδρον εὑρόντες τὴν γῆν, ἐν κακοῖς ἦσαν· καὶ πάλιν δι' ὀργῆς τὸν Μωϋσῆν ἐποιῦντο. ὁ δὲ τὴν ὀρμὴν τῦ πλήθυς πρὸς μικρὸν ἐκκλίνας, ἐπὶ λιτὰς τρέπεται τοῦ Θεοῦ· παρακαλῶν ὡς τροφὴν αὐτοῖς ἔδωκεν ἀπορυμένοις, οὕτω καὶ τοτὲ παρασχεῖν, διαφθειρομένης καὶ τῆς ἐπὶ τροφῇ χάριτος ποτὲ μὴ παρόντος. ὁ δ' ὐκ εἰς μακρὰν τὴν δωρεὰν ἀνεβάλλετο. τῷ δὲ Μωϋσῇ παρέξειν ὑπισχνεῖται πηγὴν καὶ πλῆθος ὕδατος, ὅθεν ἀ προσδοκήσειεν. καὶ κελεύει τῷ βάκτρῳ πλήξαντα τὴν πέτραν, ἣν ἑώρων αὐτόθι παρακειμένην, παρ' αὐτῆς λαμβάνειν τὴν εὐπορίαν ὧν δέονται· φροντίζειν γὰρ καὶ τῦ μὴ σὺν πόνῳ μηδ' ἐργασίᾳ τὸ ποτὸν αὐτοῖς φανῆναι. καὶ Μωϋσῆς, ταῦτα λαβὼν παρὰ τῦ Θεῦ, παραγίνεται πρὸς τὸν λαὸν, περιμένοντα καὶ εἰς αὐτὸν ἀφορῶντα· καὶ γὰρ ἤδη καὶ ἐθεώρυν αὐτὸν ἀπὸ τῆς σκοπῆς ὁρμώμενον. ὡς δ' ἦκεν, ἀπολύειν αὐτὺς καὶ ταύτης τῆς ἀνάγκης ἔλεγεν τὸν Θεὸν, καὶ κεχαρίσθαι σωτηρίαν ἣν ἐλπιῶθεῖσαν· ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν αὐτοῖς ῥυήσεσθαι λέγων. τῶν δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν καταπλαγέντων, εἰ ὑπό τε τῦ δίψυς καὶ τῆς ὁδοπορίας τεταλαιπωρημένοις ἀνάγκη γένοιτο κόπτειν τὴν πέτραν, ὁ Μωϋσῆς πλήττει τε τῇ βακτηρίᾳ, καὶ χανόσης ἐξέβλυσεν ὕδωρ πολὺ καὶ διαυγέστατον. οἱ δὲ τῷ παραδόξῳ τῦ γεγονότος κατεπλάγησαν, καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἤδη τὸ δίψος αὐτοῖς ἔλῃγεν· καὶ πίνουσιν ἡδὺ καὶ γλυκὺ τὸ νᾶμα, καὶ οἷον ἂν εἴη Θεῦ τὸ δῶρον δόντος ἐφαίνετο. τόν τε οὖν Μωϋσῆν ἐθαύμαζον ἅτως ὑπὸ τῦ Θεῦ τετιμημένον, καὶ θυσίαις ἠμείβοντο τὴν τῦ Θεῦ περὶ αὐτὺς πρόνοιαν. δηλοῖ δὲ ἐν τῷ ἱερῷ ἀνακειμένη γραφὴ τὸν Θεὸν Μωϋσῆ προειπεῖν, ἅτως ἐκ τῆς πέτρας ἀναδοθήσεσθαι ὕδωρ.

tem victu per annos quadraginta vſi ſunt, quamdiu ſcilicet in ſolitudine permanſerunt.

7. Cum vero inde migrantes Raphidim peruenissent, ſiti extrema laborantes, quod praecedentibus diebus in pauciſſimos fontes inciderint, et tunc ſiccam omnino et aquarum expertem compererint terram, in malis eſſe coeperunt: rurſumque iram in Moyſen conuertebant. Ille autem, multitudinis impetu paululum euitato, ad Deum precandum ſe contulit, obſecrans vt qui victum illis in egeſtate dederat, nunc et potum largiri dignaretur, cum periret apud eos etiam cibi gratia, ſi potus deficeret. Is vero non diu benignitatem ſuam diſtulit: ſed Moyſi pollicetur fontem illis exoriturum eſſe et aquarum abundantiam, vnde, minimum ſperaret. Tum iubet vt virga feriret petram, in conſpectu ſitam, inde et copiam eius ſumeret quod deſiderabant: ſeque etiam curaturum vt ſine labore et exercitio illis affluēret. Moyſes, cum haec a Deo accepiſſet, reuertitur ad populum, exſpectatione ſuſpenſum et ad eum ſubinde reſpicientem: iam enim illum conſpexerant e ſpecula greſſu incitato deſcendentem. Vt venit, aiebat, Deum ex hac etiam neceſſitate eos liberare, dignatumque eſſe ſalute plane inſperata: fluuium de petra illis prorupturum eſſe dicens. Qui cum primo auditu obſtupuiſſent, ac ſi ſiti fere enecti et itineribus miſere attriti neceſſe habuerint etiam petram exſcindere, Moyſes et virga eam percutit, eaque ſtatim dehiſcente erupit aqua copioſiſſima et limpidiſſima. Illi vero, rei inopinatae nouitate perculſi ſunt, et ad aſpectum ipſius ſitim etiam ſibimet ſedatam eſſe comperiebant: ac bibentibus iucundum ac dulce erat fluentum, et quale Dei munere conceſſum eſſe apparuerit. Moyſen itaque in admiratione habuerunt, vtpote a Deo adeo honoratum; Deumque, quod tantae illi curae fuerint, ſacrificiis remunerarunt. Declarant autem S. Literae, in templo Hieroſolymitano repoſitae, quod Deus praedixerit Moyſi, ſe hoc modo aquas e rupe eliciturum.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς πολεμήσαντες Ἑβραίοις Ἀμαληκῖται καὶ οἱ πέριξ ἡττήθησαν· καὶ τὴν πολλὴν τῆς στρατιᾶς ἀπέβαλον πληθύν.

ΤΟΥ δὲ τῶν Ἑβραίων ὀνόματος ἤδη πολλῷ κατὰ πάντας διαβοωμένου, καὶ τῶ περὶ αὐτῶν λόγω φοιτῶντος, ἐν φόβω συνέβαινεν ὑ μικρῷ τὰς ἐπιχωρίους εἶναι· καὶ πρεσβευόμενοι πρὸς ἀλλήλους παρεκάλουν ἀμύνειν, καὶ πειρᾶσθαι τὰς ἄνδρας διαφθείρειν. ἐτύγχανον δὲ οἱ πρὸς τοῦτο ἀγαγοντες, οἵ τε τὴν Γοβολῖτιν καὶ τὴν Πέτραν κατοικοῦντες· οἱ καλοῦνται μὲν Ἀμαληκῖται, μαχιμώτατοι δὲ τῶν ἐκεῖσε ἐθνῶν ὑπῆρχον. ὧν πέμποντες οἱ βασιλεῖς ἀλλήλους τε καὶ τοὺς περιοίκους ἐπὶ τὸν πρὸς Ἑβραίους πόλεμον παρεκάλουν στρατὸν ἀλλόφυλον καὶ τῆς Αἰγυπτίων ἀποδράσαντα δουλείας ἐφεδρεύειν αὐτοῖς λέγοντες. ὃν οὐ καλῶς ἔχει περιορᾶν, ἀλλὰ πρὶν ἢ λαβεῖν ἰσχὺν καὶ παρελθεῖν εἰς εὐπορίαν, καὶ αὐτοὺς τῆς πρὸς ἡμᾶς κατάρξαι μάχης θαρσήσαντας τῷ μηδὲν αὐτοῖς παρ' ἡμῶν ἀπαντᾶν, καταλύειν ἀσφαλῶς καὶ σῶφρον, δίκην αὐτοὺς καὶ περὶ τῆς ἐρήμου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἀπαιτοῦντας, ἀλλ' οὐχ οὕτως ὅταν τὰς πόλεσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἐπιβάλλωσι τὰς χεῖρας. οἱ δ' ἀρχομένην δύναμιν ἐχθρῶν πειρώμενοι καταλύειν ἀγαθὴ συνεῖναι μᾶλλον, ἢ οἱ προκόψασαν μείζω κωλύοντες γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τῇ περισσῇ δοκῆσι νεμεσᾶν· οἱ δ' ἐδεμίαν αὐτοῖς ἀφορμὴν κατ' αὐτῶν ἐῶσι γενέσθαι. τοιαῦτα τοῖς τε πλησιοχώροις καὶ πρὸς ἀλλήλους πρεσβευόμενοι, χωρεῖν τοῖς Ἑβραίοις ἐγνώκεσαν εἰς μάχην.

β'. Μωϋσῆ δ', ὡδὲν προσδοκῶντι πολέμιον, ἀπορία καὶ ταραχὴν ἐνεποίει τὰ τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρόντων ἤδη τὴν μάχην ἤδη καὶ κινδυνεύειν δέον, ἐθορύβει χαλεπῶς τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος ἐν ἀπορία μὲν ὂν ἁπάντων. μέλλον δὲ πολεμεῖν πρὸς ἀνθρώπους τοῖς ἅπασι καλῶς ἐξηρτισμένους. παραμυθίας οὖν ὁ Μωϋσῆς ἤρχετο, καὶ θαρρεῖν παρεκάλει

CAP. II.

Quomodo Amalecitae populique finitimi, bellum inferentes Hebraeis, deuicti sunt, et magnam exercitus sui partem amiserunt.

HEbraeorum autem fama longe lateque peruulgata, et sermone de illis increbrescente, contigit vt non mediocris timor indigenas occuparet: et missis vltro citroque legationibus se inuicem cohortabantur, vt copias coniungerent, et ad viros illos perimendos delendosque aggrederentur. Caeteros vero ad hoc incoeptum impulerunt Gobolitidis et Petrae incolae; qui vocantur quidem Amalecitae, gentium autem finitimarum bellicosissimi exstiterunt. Horum reges per legatos semet et omnes circumcirca populos ad bellum Hebraeis inferendum concitarunt; alienigenarum exercitum, et qui ex Ægyptiorum seruitute euaserant, insidias sibi struere et exitium moliri dictitantes. Quem sane contemptui habere non oportet, sed, priusquam viribus augeantur et opibus affluant, et fiducia ex nostra cessatione accepta priores bellum suscipiant, opprimere tutissimum simul ac sapientissimum; poenas ab illis et de solitudine et ob ea quae illic perpetrarunt exigentes, potius quam cum vrbibus nostris et diuitiis manus iniecerint. Maioris enim prudentiae est summa ope niti, vt hostium potentia, cum primum crescere coeperit, labefactetur; quam, vbi paululum adoleuerit, cauere ne vlterius progrediatur. Nam hi quidem ob vires nimium auctas succensere et irasci videntur: illi vero omnem contra se aliquid audendi occasionem praecidunt. Hisce ad vicinos et ad inuicem per legationes agitatis, decreuerunt Hebraeos proelio adoriri.

1. Moysi autem, nihil hostile exspectanti, non parum difficultatis et molestiae attulerunt indigenarum apparatus. Et cum iam in eo essent vt congrederentur, et belli fortunam tentare et periclitari oporteret, in magna perturbatione erat Hebraeorum multitudo, in summa rerum inopia constituta, et cum hominibus pugnatura bene instructis et praeparatis. Eos itaque Moyses consolari coe-

τῇ τοῦ Θεοῦ ψήφῳ πεπιστευκότας· ὑφ' ἧς εἰς τὴν ἐλευθερίαν ἠρμένοι, κατανικήσειαν τὰς περὶ αὐτῆς εἰς μάχην αὐτοὺς καθιστάμενος. ὑπολαμβάνειν δὲ τὸ μὲν αὐτῶν στράτευμα πολὺ, καὶ πάντων ἀπροσδεὲς, ὅπλων, χρημάτων, τροφῆς τῶν ἄλλων ὧν παρόντων ἐκ πεποιθήσεως πολεμοῦσιν ἄνθρωποι, κρίνοντας ἐν τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ συμμαχίᾳ ταῦτα αὐτοῖς παρεῖναι· τὸ δὲ τῶν ἐναντίων ὀλίγον, ἄνοπλον, ἀσθενὲς, οἷοι καὶ μὴ ὑπὸ τοιούτων, οἵοις αὐτοῖς σύνοιδεν ὄντες, νικᾶσθαι βουλόμενα τοῦ Θεοῦ. εἰδέναι δ' οἷος ἄτος ἐπίκουρος, ἐκ πολλῶν πεπειραμένους καὶ δεινοτέρων τοῦ πολέμου. τοῦτον μὲν γὰρ εἶναι πρὸς ἀνθρώπους· ἃ δ' ἦν αὐτοῖς πρὸς λιμὸν καὶ δίψος ἄπορα, καὶ πρὸς ὄρη καὶ θάλασσαν ὁδὸν ἐκ ἔχουσι φυγῆς, ταῦτ' αὐτοῖς διὰ τὴν εὐμένειαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ νενικῆσθαι. νῦν δὲ γενέσθαι παρεκάλει προθυμοτάτους, ὡς τῆς ἁπάντων εὐπορίας αὐτοῖς ἐν τῷ κρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν κειμένης.

γ'. Καὶ Μωϋσῆς μὲν τοιούτοις παρεθάρσυνε τὸ πλῆθος λόγοις· συγκαλῶν τούς τε Φυλάρχους καὶ τῶν ἐν τέλει καθ' ἑκάστους τε καὶ σὺν ἀλλήλοις. τοὺς μὲν νεωτέρους παρεκάλει πείθεσθαι τοῖς πρεσβυτέροις, τοὺς δὲ ἀκροᾶσθαι τοῦ στρατηγοῦ. οἱ δ' ἦσαν ἐπὶ τὸν κίνδυνον τὰς ψυχὰς ἠρμένοι, καὶ πρὸς τὸ δεινὸν ἑτοίμως ἔχοντες, ἤλπιζον ἀπαλλαγήσεσθαί ποτε τῶν κακῶν· καὶ τὸν Μωϋσῆν ἐκέλευον ἄγειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἤδη, καὶ μὴ μέλλειν, ὡς τῆς ἀναβολῆς ἐμποδίζουσαν τὴν προθυμίαν αὐτῶν. τὸ δὲ τοῦ πλήθους ἀποκρίνας πᾶν τὸ μάχιμον Ἰησοῦν ἐφίστησιν αὐτῷ, Ναυὴνου μὲν υἱὸν, φυλῆς τῆς Ἐφραϊμίτιδος· ἀνδρειότατον δὲ καὶ πόνους ὑποσῆναι γενικὸν, καὶ νοῆσαί τε καὶ εἰπεῖν ἱκανώτατον, καὶ θρησκεύοντα τὸν Θεὸν ἐκπρεπῶς, καὶ Μωϋσῆν διδάσκαλον τῆς πρὸς Θεὸν εὐσεβείας πεποιημένον, τιμώμενόν τε παρὰ τοῖς Ἑβραίοις. βραχὺ δέ τι περὶ τὸ ὕδωρ ἔταξε τῶν ὁπλιτῶν ἐπὶ φυλακῇ παίδων καὶ γυναικῶν τοῦ τε πρὸς παντὸς στρατοπέδου· καὶ νύκτα μὲν πᾶσαν ἐν παρασκευαῖς ἦσαν, τῶν τε ὅπλων εἴτι πεπονημένον ἦν ἀναλαμβάνοντες, καὶ τοῖς στρατηγοῖς προσέχοντες, ὡς ὁρμήσοντες ἐπὶ τὴν μάχην ὁπότε κελεύσειεν αὐ-

pit, et bono animo esse hortatus est, vtpote Dei auctoritate fretos; a quo in libertatem vindicati eos debellare sperarent: cum quibus de ea erant acie dimicaturi. Reputarent autem ipsorum exercitum esse satis magnum validumque, et nulla re egere, neque armis, pecunia, commeatu, aliisue, quibus homines accincti proelium fidenter committunt; quod ea omnia in Dei auxilio habituri sint: hostium vero copias exiguas esse, inermes, imbecillas, ac quasi a talibus, quales eos esse cognouit, ipsos vinci plane noluerit Deus. In memoriam vero reuocarent, qualis adiutor exstitit, cum eius opem experirentur in multis et bello grauioribus periculis. Hoc enim certamen cum hominibus ineundum: quando vero res esset paulo difficilior cum fame et siti, cum montibus et mari omnem fugae viam claudentibus, haec ipsos benigno Dei auxilio superasse omnia. Eos itaque rogabat summa cum alacritate pugnam nunc conserrent; vt qui rerum omnium affluentiam sibimet pollicerentur ex victoria de hostibus reportata.

3. Et Moyses quidem tali oratione multitudinis animos accendit, tribuum principes et optimates conuocans, tam singulos quam simul omnes. Iuniores quidem admonuit vt senioribus dicto essent audientes: illos vero, ne ducis imperata detrectarent. Qui vero ad pericula fortius erant animati, et ad congrediendum parati, sperabant aliquando fore vt a malis liberarentur: Moysique instabant, vt eos iam recta in hostes educeret, nihilque cunctaretur, ac si mora ardor eorum deferueret et languesceret impetus. Ex tota autem multitudine militiae idoneos deligens, iis praefecit Iesum, Naueni quidem filium, tribu Ephraïmitam; fortissimum vero, et laborum patientissimum, et ad excogitandum simul ac eloquendum promptissimum, Deumque egregie colentem, Moysenque obseruantem vt doctorem pietatis in Deum constitutum habitumque inter Hebraeos. Partem vero armatorum viliorem circa aquam locauit ad praesidium puerorum et mulierum et in commodum totius exercitus: et per totam quidem noctem sese praeparabant, vel armorum quie-

τὰς Μωϋσῆς. διηγούμενει δὲ καὶ Μωϋσῆς, ἀναδιδάσκων τὸν Ἰησοῦν τὸν τρόπον ἐκτάξειε τὸ στρατόπεδον. ἡγεμόνης δὲ ὑπερφαίνειν τῆς ἡμέρας, αὖθις τόν τε Ἰησοῦν παρεκάλει μηδὲν χείρονα φανῆναι κατὰ τὸ ἔργον τῆς ὄσης περὶ αὐτὸν ἐλπίδος, δόξαν τε διὰ τῆς παρούσης κτήσασθαι στρατηγίας παρὰ τοῖς ἀρχομένοις ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις. τῶν τε Ἑβραίων τὰς ἀξιολογωτάτας ἰδίᾳ παρεκάλει, καὶ σύμπαν ἤδη τὸ πλῆθος ὡπλισμένον παρῆρμα. καὶ ὁ μὲν, ἅτως παρασησάμενος τὸν στρατὸν τοῖς τε λόγοις καὶ τῇ διὰ τῶν ἔργων παρασκευῇ, ἀνεχώρει πρὸς τὸ ὄρος, Θεῷ τε καὶ Ἰησοῦ παραδιδοὺς τὸ στράτευμα.

δ'. Προσέμισγον δὲ οἱ πολέμιοι· καὶ χερσὶν ἦν ἡ μάχη, προθυμία τε καὶ διακελευσμῷ τὰ πρὸς ἀλλήλους χρωμένων. μέχρι μὲν ὃν Μωϋσῆς αὖθις ἀνίσχει τὰς χεῖρας, καὶ τὰς Ἀμαληκίτας κατεπόνων οἱ Ἑβραῖοι. τὸν ὃν πόνον τῆς ἀνατάσεως τῶν χειρῶν ὁ Μωϋσῆς οὐκ ὑπομένων· ὁσάκις γὰρ ἂν αὐτὰς καθίει, τοσαυτάκις ἐλαττοῦσθαι τὰς οἰκείας αὐτῷ συνέβαινε· κελεύει τόν τε ἀδελφὸν Ἀαρῶνα, καὶ τῆς ἀδελφῆς Μαριάμμης τὸν ἄνδρα Οὖρον, στάντας ἑκατέρωθεν αὐτῷ διακρατεῖν τὰς χεῖρας, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν κάμνειν βοηθοῦντας. καὶ τοῦτο γενομένου κατακράτος ἐνίκων τὰς Ἀμαληκίτας οἱ Ἑβραῖοι· καὶ πάντες ἀπολώλεσαν ἂν, εἰ μὴ νυκτὸς ἐπιγενομένης ἀπέσχοντο τοῦ κτείνειν. νίκην δὲ καλλίστην καὶ καιριωτάτην νικῶσιν ἡμῶν οἱ πρόγονοι· καὶ γὰρ τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐκράτησαν, καὶ τὰς περιοίκους ἐφόβησαν, εὐπορήσαντες μεγάλων καὶ λαμπρῶν, ὧν ἐκ τοῦ πονεῖν ἐπέτυχον, ἀγαθῶν. ἐλόντες γὰρ καὶ τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων, πλοῦτος τε μεγάλους δημοσίᾳ καὶ κατ' ἰδίαν ἔσχον, ὐδὲ τῆς ἀναγκαίας τροφῆς πρότερον εὐπορῆντες. ὑπῆρξε δ' αὐτοῖς οὐκ εἰς τὸ παρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν αὖθις αἰῶνα, τῶν ἀγαθῶν αἰτία κατορθωθεῖσα ἡ πρειαμένη μάχη· οὐ γὰρ τὰ σώματα μόνον τῶν ἐπιστρατευσάντων ἐδούλωσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα, καὶ τοῖς περιοίκοις ἅπασι μετὰ τὴν ἐκείνων ἧτταν ἐγένοντο φοβεροί. αὐτοί τε πλοῦτῳ μεγάλῳ δύνα-

erat elaboratum expedientes, vel ad duces suos atten-
; quasi ad pugnam essent egressuri, quam primum
dato iuberet Moyses. Quin et Moyses noctem in-
egit, dum Iesum edoceret quo modo aciem in-
Die vero illucescente Iesum rursus etiam admo-
vt in proelio spei de se conceptae respondere studeat,
hac expeditione existimationem sibi apud milites ob
comparare. Similiter Hebraeorem optimum quem-
sum hortatus est, ac mox omnes armatos verbis ad
accendit. Et ille quidem, cum ita animas-
praeparasset exercitum, discessit ad montem, Deo
et Iesu exercitu commisso.

Congrediebantur itaque aduersi exercitus, et ad ma-
res veniebat, magna vtrinque cum alacritate et plurima
cem cohortatione. Et quidem quamdiu Moyses
manus extensas sustulit, Amalecitas afflixerunt Hebraei.
yses igitur, cum fatigatus manus protensas amplius ele-
non potuisset, (quoties enim eos demitteret, toties He-
braeos hostibus succumbere contigit) Aaronem fratrem, et
sororis Mariammes maritum, Vronem nomine, suas, vtrin-
que adstantes, manus iubet sustinere; neque eum adiuuan-
tes permittere vt labore fatiscerent. Quo facto Amalecitas
magna strage fuderunt Hebraei, eosque internecione dele-
berant, nisi noctis interuentu ab occisione manus abstinuis-
sent. Victoriam autem pulcherrimam et maxime opportu-
nam maiores nostri reportarunt: nam et bellum vltro infe-
rentes profligarunt, et circumhabitantibus terrorem incusse-
runt: acquirentes sibimet, strenuos excipiendo labores, re-
rum magnarum et splendidarum abundantiam. Hostium
etenim castris potiti, tam in vsum priuatum quam in pu-
blicum, ingentes accumularunt opes, qui paulo ante etiam
necessariis ad victum egebant. Nec in praesens tantum eis
profuit haec pugna prospere pugnata, sed etiam in poste-
rum cessit iis in emolumentum: inde enim non corpora
solum hostium in seruitutem adduxerunt, sed et animos
subegerunt; atque omnibus circumquaque gentibus, post
cladem istam Amalecitis illatam, formidolosi exstiterunt.

μιν προσέλαβον· πολὺς μὲν γὰρ ἀργυρός τε καὶ χρυσὸς ἐγκατελείφθη ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ σκεύη χαλκᾶ οἷς ἐχρῶντο περὶ τὴν δίαιταν, πολὺ δὲ ἐπίσημον πλῆθος ἑκατέρων, ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι παρὰ τὰς ὁπλήσεις, ἥτις ἄλλη θεραπεία καὶ κατασκευὴ ἐκείνων, λεία τε παντοία κτηνῶν, καὶ ὅσα φιλεῖ στρατοπέδοις ἑξοδευκόσιν ἕπεσθαι. Φρονήματός τε ὑπεπλήσθησαν ἐπ' ἀνδρείᾳ Ἑβραῖοι, καὶ πολλὴ μεταποίησις ἀρετῆς ἦν αὐτοῖς· πρός τε τὸ πονεῖν ἦσαν ἀεὶ, τούτῳ πάντα ληπτὰ νομίζοντες εἶναι. καὶ ταύτης μὲν τῆς μάχης τέτο τὸ πέρας.

ε'. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ Μωϋσῆς νεκρούς τε ἐσκύλευε τῶν πολεμίων, καὶ τὰς παντευχίας τῶν Φευγόντων συνέλεγεν, ἀριστεῦσί τε τιμὰς ἐδίδε· καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰησοῦν ἐνεγυμνάζε, μαρτυρόμενον ἐφ' οἷς ἔπραξεν ὑπὸ παντὸς τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανον δὲ Ἑβραίων μὲν ὀλίγοι· τῶν δὲ πολεμίων ἴσως οὐδ' ἀριθμῷ γνῶναι δυνατὸν ἦν. Θύσας δὲ χαριστήρια βωμὸν ἱδρύεται, ΝΙΚΑΙΟΝ ὀνομάσας τὸν θεόν· προφητεύσας τε πανωλεθρίᾳ τὺς Ἀμαληκίτας ἀπολυμένους, καὶ μηδένα αὐτῶν ὑπολειφθησόμενον εἰς αὖθις, διὰ τὸ Ἑβραίοις ἐπιστρατεύσασθαι, καὶ ταῦτα ἐν ἐρήμῳ τε γῇ καὶ ταλαιπωρεμένοις. τόν τε στρατὸν εὐωχίαις ἀνελάμβανε. καὶ ταύτην μὲν τὴν μάχην πρώτην μαχεσάμενοι πρὸς τὺς καταστολμήσαντας αὐτῶν, μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου γενομένην ἔξοδον, ὕστως ἐπολέμησαν. ἐπεὶ δὲ τὴν τῶν ἐπινικίων ἑορτὴν ὁ Μωϋσῆς ἤγαγεν, ἀναπαύσας ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας τὺς Ἑβραίους μετὰ τὴν μάχην προῆγε συντεταγμένους. πολὺ δ' ἦν ἤδη τὸ ὁπλιτικὸν αὐτοῖς. καὶ προϊὼν κατ' ὀλίγον, ἐν τριμήνῳ μετὰ τὴν ἐξ Αἰγύπτου κίνησιν παρῆν ἐπὶ τὸ Σινᾶιον ὄρος· ἐν ᾧ τά τε περὶ τὸν θάμνον αὐτῷ καὶ τὰ λοιπὰ φαντάσματα συντυχεῖν προειρήκαμεν.

Quin et ipſi diuitiarum vim magnam conſequuti ſunt. multum enim auri argentique in caſtris relictum erat, vt et vaſa aerea quibus ad cibum coquendum vtebantur, magnus quoque numerus rerum ſignatarum, tam in textilibus quam armorum ornamentis, atque alia ad cultum illorum et apparatum ſpectantia, praeda quoque varia iumentorum, et quaecunque exercitum in expeditione comitari ſolent. Vnde et ſeſe ob fortitudinem valde efferebant Hebraei, plurimumque ſibi arrogabant virtutis: in laboribus etiam aſſidui eſſe coeperunt, perſuaſum habentes ab iis omnia ſuperari poſſe. Atque huius quidem pugnae hic finis erat.

Sequenti vero die Moyſes hoſtium cadauera ſpoliis, et arma, quae fugientes abiecerant, collegit, et ſuis merentibus praemia diſtribuit: Ieſumque ducem pro concione laudauit, toto exercitu iis quae geſſerat attente. At nemo quidem ex Hebraeis proelio cecidit: ex hoſtibus vero totidem, quot vix numerando conſequi poſſerunt. Cum vero gratiarum actionis ſacrificium obtulit, aram poſuit, Deum VICTOREM appellans: praedicatque internecione delendos eſſe Amalecitas, foreque vt nemo ex iis in poſterum ſupereſſet, quod Hebraeos vltro primis aggreſſi fuerint, idque in ſolitudine et ſumma omnia conſtitutos. Et tunc exercitum epulis adhibuit. Atque haec quidem prima pugna, quam poſt exitum ex Aegypto contra hoſtes bello eos laceſſentes commiſerunt, ita pugnata eſt. Cum vero conuiuium ob partam victoriam Moyſes egiſſet, et Hebraeos per aliquot dies proelium refeciſſet et recreaſſet, inſtructis agminibus eduxit. iam enim multi erant leuis armaturae milites. Et tardiuſcule progrediens, tertio menſe, poſtquam ex Aegypto mouerat, ad montem Sinaeum peruenit: in quo miraculum de rubo, aliaſque viſiones ei contigiſſe prius memorauimus.

ΚΕΦ. γ'.

Οτι τὸν πενθερὸν αὐτῦ Ιοθόρην Μωϋσῆς, παραγενόμενον πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ Σιναῖον, ἀσμένως ὑπεδέξατο.

ΚΑΙ Ραγουήλος ὁ πενθερὸς τὴν αὐτῦ συνθανόμενος εὐπραξίαν, ἀσμένως ἀπήντα. Μωϋσῆς δὲ, καὶ Σαπφώραν τὴν γυναῖκα αὐτῦ δεχόμενος καὶ τὰς παῖδας, ἤδετο ἐπὶ τῇ τῦ πενθερῦ ἀφίξει. καὶ θύσας εὐώχει τὸ πλῆθος τὸ θάμνῳ πλησίον, ὃς διαπεφεύγει τὸ πυρὸς τὴν φλόγωσιν· καὶ τὸ μὲν πλῆθος κατὰ συγγενείας ὡς ἕκαστοι τῆς εὐωχίας μετελάμβανον. Λαρὼν δὲ σὺν τοῖς παροῦσι Ραγουήλον προσλαβόμενος, ὕμνει τε ἡδον εἰς τὸν Θεὸν, ὡς τῆς σωτηρίας αὐτοῖς καὶ τῆς ἐλευθερίας αἴτιον καὶ πορισὴν γεγενημένον· καὶ τὸν στρατηγὸν εὐφήμουν, ὡς κατὰ ἀρετὴν ἐκείνῳ πάντων αὐτοῖς κατὰ νοῦν ἀπηντηκότων. καὶ Ραγουήλος πολλὰ μὲν ἐγκώμια τῦ πλήθους ἐπὶ τῇ πρὸς τὸν Μωϋσῆν εὐχαριστίᾳ διεξῄει· ἐθαύμαζε δὲ τὸ Μωϋσῆ τῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν φίλων ἀνδραγαθίας.

ΚΕΦ. δ'.

Ως ὑπέθετο διατάξαι τὸν λαὸν αὐτῷ κατὰ χιλιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους, ἄταχτον ὄντα τὸ πρῶτον· καὶ ὡς ἕκαστα τούτων ἐποίησε Μωϋσῆς κατὰ τὴν τῦ πενθερῦ παραίνεσιν.

ΤΗι δὲ ὑστεραία θεασάμενος ὁ Ραγουήλος τὸν Μωϋσῆν ἐν ὄχλῳ πραγμάτων ὄντα· διέλυε γὰρ τὰς δίκας τοῖς δεομένοις, πάντων ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων, καὶ μόνως ἂν τῦ δικαίου τυχεῖν ἡγουμένων, εἰ διαιτητὴς αὐτοῖς ἔτος γένοιτο, καὶ παρὰ τοῖς ἡττωμένοις κἄφον ἐδόκει τὸ λείπεσθαι, κατὰ δικαιοσύνην ὲ κατὰ πλεονεξίαν αὐτὸ πάσχειν νομίζοντι· τότε μὲν ἡσυχίαν ἦγε, μὴ βαλόμενος ἐμποδίζειν τοῖς ἀρετῇ χρῆσθαι τῷ στρατηγῷ θέλουσιν. παυσάμενον δὲ τοῦ θορύβου παραλαβὼν, καὶ συμμονωθεὶς ἀνεδίδασκεν ἃ χρὴ

CAP. III.

Quod Iethronem socerum suum Moyses, ad se venientem in montem Sinaeum, laetus exceperit.

RAguelus autem socer, res ab eo feliciter gestas fama accipiens, gratulabundus ei obuiam venit. Et Moyses, cum eo excipiens Sapphoram vxorem suam et filios, de soceri aduentu valde gaudebat. Cumque rem diuinam et sacrificium confeciſſet, populo conuiuium apparat non procul a rubo, qui conflagrationem ex igne euaserat. atque multitudo quidem, per tribus suas disposita, sigillatim epulis accumbebat. Aaron vero et Raguelus cum suis hymnos in Deum cecinerunt, vt qui salutis et libertatis auctor eis exstiterit et largitor; simulque de duce omnia omnes bona dixerunt, quod eius virtute cuncta eis ex animi sententia ceciderint. Insuper et Raguelus, in sua ad Moysen gratiarum actione, multa populo praeconia tribuit: Moysen vero mirum in modum extulit, quod pro amicorum salute tantum fortitudinis in laboribus et periculis ostenderit.

CAP. IV.

Quomodo persuasit ei vt populum antea intempositum diuideret, praefectosque designaret, qui millenis et centenis praeessent: et vt ex soceri consilio singula haec constituit Moyses.

CRastina vero die Raguelus, animaduertens, vt Moyses negotiorum multitudine fuerit oppressus (nam omnium, quoties postularent, controuersias dirimebat, cunctis eum adeuntibus, vtpote qui aequo iure se non disceptaturos crederent, nisi Moyses esset decisionis arbiter; et, si causa caderent, turpe vinci non existimarent, quod iure optimo non ex iniqua sententia se istud pati persuasum habuerint) tunc quidem tacendum putauit, neminem volens impedire quo minus praeclaro duce iudicio arbitrioque fruc-

ποιεῖν· καὶ συνεβούλευε τῆς μὲν ἐπὶ τοῖς ἵπποις ταλαιπωρίας ἑτέροις ἐκπῆναι, περὶ δὲ τῶν μειζόνων καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ πλήθους ἔχειν τὴν πρόνοιαν αὐτόν. δικάσας μὲν γὰρ ἀγαθὸς, κἂν ἄλλους Ἑβραίων εὑρεθῆναι· φροντίσας δὲ τοσούτων μυριάδων σωτηρίας, οὐκ ἄλλον τινὰ δύνασθαι μὴ Μωϋσῆν γενόμενον. αἰσθανόμενος οὖν τῆς ἀρετῆς, φησὶ, σαυτοῦ, καὶ οἷος γέγονας ἐπὶ τῷ τὸν λαὸν ὑπουργῶν τῷ Θεῷ σώζειν, τὴν μὲν τῶν ἐγκλημάτων δίαιταν ἐπίτρεψον αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ ἐπ' ἄλλων· σὺ δὲ πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ κατέχων σεαυτὸν διατέλει, ζητῶν οἷς ἂν τὸ πλῆθος ἀπαλλάξειας τῆς νῦν ἀπορίας. ὑποθήκαις δὲ τοῖς ἐμοῖς περὶ τῶν ἀνθρωπείων χρησάμενος, τὸν στρατὸν ἐξέτασεις ἀκριβῶς, καὶ κατὰ μυρίους τούτων κεκριμένους ἄρχοντας ἀποδείξεις· εἶτα κατὰ χιλίους. διαιρήσεις δὲ μετ' αὐτοὺς εἰς πεντακοσίους, καὶ πάλιν εἰς ἑκατόν, εἶτ' εἰς πεντήκοντα· ἄρχοντάς τε ἐπὶ τούτοις τάξεις, οἳ κατὰ τριάκοντα μερισθέντας διακοσμήσουσι, καὶ κατὰ εἴκοσι καὶ δέκα συναριθμουμένους. ἔσῃ δέ τις ἐπὶ τούτοις εἷς, τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τοῦ τῶν ἀρχομένων ἀριθμοῦ λαμβάνων. οἱ δὲ δοκιμασθέντες ὑπὸ τοῦ πλήθους παντὸς εἶναι ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, περί τε τῶν διαφόρων αὐτοῖς κρινοῦσι. κἂν ἡ τι μεῖζον ἐπὶ τοὺς ἐν ἀξιώματι τὴν περὶ τούτων διάγνωσιν ἐπανοίσουσι· ἂν δὲ κἀκείνους διαφύγῃ τὸ περὶ τῶν πραγμάτων δύσκολον, ἐπὶ σὲ τοῦτο ἀναπέμψουσιν. ἔσῃ γὰρ ἅπαντες ἀμφότερα, καὶ τῶν δικαίων Ἑβραῖοι τεύξονται, καὶ σὺ τῷ Θεῷ προσδεύων εὐμενέστερον ἂν αὐτὸν ποιήσειας τῷ στρατῷ.

β'. Ταῦτα Ραγουήλ παραινέσαντος, ὁ Μωϋσῆς ἀσμένως προσήκατο τὴν συμβουλίαν, καὶ ποιεῖ κατὰ τὴν ὑποθήκην τὴν ἐκείνου· τῷ τρόπῳ τὴν ἐπίνοιαν οὐκ ἀποκρυψάμενος, οὐδὲ σφετερισάμενος αὐτὴν, ἀλλὰ ποιήσας φανερὸν τὸν ἐξευρηκότα τῷ πλήθει. καὶ ἐν τοῖς βιβλίοις δὲ Ραγουὴλ ἔγραψεν, ὡς εὑρηκότα τὴν διάταξιν τὴν προειρημένην· καλῶς ἔχειν ἡγούμενος τἀληθῆ μαρτυρεῖν τοῖς ἀξίοις, εἰ καὶ δόξαν ἔμελλε φέρειν ἐπιγραφομένῳ τὰ ὑπ' ἄλλου εὑρη-

natur. Turba autem ſummota Moyſen ſibi aſſumpſit, et cum ſoli eſſent, quid facto opus eſſe ſibi videbatur, eum edocuit: conſuluitque vt minoris quidem difficultatis res aliis mandaret, ipſe vero grauioribus tantummodo negotiis intereſſet, et vniuerſorum ſaluti prouideret. Nam et Hebraeorum quamplurimos repertum iri, ad ius dicendum ſatis idoneos; tot vero myriadum incolumitati profuturos neminem poſſe, praeter Moyſen ipſum aut ſui ſimilem. Itaque cum probe noueris (inquit) qua parte caeteris omnibus praeſtes, quantumque Deo miniſtrando conferas ad res populi tuendas augendaſque; permitte ipſis vt lites diiudicandas etiam ad alios deferant: tu vero ſoli numinis cultui deditus eſto, haud parum de populo ſolicitus in meliorem ſtatum et dignitatem vindicando. Meo igitur conſilio circa res humanas vſus exercitum accurate recense, et per dena millia diſtributis duces ex iis delectos praefice: dein millenis pariter. Dividito autem poſt eos in quingentos, ac rurſus in centenos, tum in quinquagenos: et principes ſuper eos conſtitue, qui per tricenarios diſponant, et per vicenos, ac denos connumeratos. Praeſit autem his vnus aliquis, qui a numero eorum quibus praeeſt appellationem accipiat. Illi vero, a populo vniuerſo comprobati habitique pro viris virtute et iuſtitia praeſtantibus, de controuerſiis eorum ſententiam ferent. Ac ſi qua res paulo maior exiſtat, ad potiores dignitate eius cognitionem deferent: ſin et illis videatur ad iudicandum nimium difficilis, ad te eam remittent. Sic enim fiet vtrumque, vt et ius ſuum conſequantur Hebraei, et tua in Deum aſſiduitate ipſum exercitui magis propitium reddas.

2. Ad haec autem hortante Raguelo, conſilium eius libenter admiſit Moyſes, moxque omnia diſpoſuit prout ille ſuggeſſerat: rei huiuſce inuentionem non diſſimulans, neque eam ſibi arrogans: ſed populo palam faciens, quis eam primus excogitauerit. Quin et in libris ſuis Raguelum memoriae prodidit, vt qui ordinationem praedictam inuenerit: facto optimum ratus verum bene meritis teſtimonium tribuere, quamuis et aliorum inuenta ei in glo-

μένα· ὥστε τὴν Μωϋσέως ἀρετὴν καὶ τότε καταμαθεῖ
ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης εὐκαίρως ἐν ἄλλοις τῆς γραφῆς δ
λάσομεν.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς ἀναβὰς Μωϋσῆς ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος, καὶ λαβὼν παρ
τοῦ Θεοῦ τοὺς νόμους τοῖς Ἑβραίοις ἔδωκεν.

Μωϋσῆς δὲ συγκαλέσας τὴν πληθύν, αὐτὸς μὲν εἰς τ
ὄρος ἀπέρχεσθαι τὸ Σιναῖον ἔλεγεν· ὡς συνεσόμενος τῷ Θεῷ
καί τινα λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρησμὸν ἐπανήξειν πρὸς αὐτούς
ἐκείνους δ' ἐκέλευσε πλησίον μετασκηνώσαι τῷ ὄρει, τὴ
γειτνίασιν τοῦ Θεοῦ περατιμήσαντας. ταῦτ' εἰπὼν ἀνῄει πρὸ
τὸ Σιναῖον, ὑψηλότατον τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χωρίοις ὀρῶν
συγχάνον, καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ μεγέθους καὶ τῶν κη
μνῶν τὸ ἀπότομον ἀνθρώποις ἃ μόνον οὐκ ὂν ἀναβατόν, ἀλλ
ἐδὲ ὁραθῆναι δίχα πόνου τῆς ὄψεως δυνάμενον· ἄλλως τε
καὶ διὰ τὸ λόγον εἶναι περὶ τούτου τὸν Θεὸν ἐν αὐτῷ διατρί
βειν, φοβερὸν ἦν καὶ ἀπρόσιτον. Ἑβραῖοι δὲ κατὰ τὰς Μω
σέως ἐντολὰς μετεσκήνουν, καὶ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους κα
τελαμβάνοντο· ἡμένοι ταῖς διανοίαις, ὡς μετὰ τῆς ἐπαγ
γελίας τῶν ἀγαθῶν, ἣν πρὸ τείνειν αὐτοῖς, ἐπανήξοντος
Μωϋσέως παρὰ τοῦ Θεοῦ. ἑορτάζοντες δὲ τὸν στρατηγὸν πα
ρεμένον· ἀγνεύοντες τήν τε ἄλλην ἁγνείαν, καὶ ἀπὸ συνου
σίας τῆς γυναικῶν ἡμέρας τρεῖς, καθὼς ἐκεῖνος αὐτοὺς
προεῖπε· καὶ παρακαλοῦντες τὸν Θεὸν εὐμενῆ συμβαλόντα
Μωϋσῇ δοῦναι δωρεάν, ὑφ' ἧς εὖ βιώσονται. τοῖς τ' οὖ
διαίταις ἐχρῶντο πολυτελεστέραις, καὶ τῷ κόσμῳ γυναικῶ
ὁμοῦ τε καὶ τέκνων ἐκπρεπῶς ἤσκητο.

β'. Ἐπὶ δύο μὲν οὖν ἡμέρας εὐωχούμενοι διῆγον. τῇ τρί
τῃ δὲ, πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀναχεῖν, νεφέλη τε ὑπερίσταται τοῦ
παντὸς στρατοπέδου τῶν Ἑβραίων, ἃ πρότερον οὔτοι ἰδόντων
γενόμενον, καὶ τὸ χωρίον ἃ τὰς σκηνὰς ἦσαν πεποιημένοι
περιέγραφε, καὶ τοῦ λοιποῦ παντὸς ἐν αἰθρίᾳ τυγχάνοντος

nam cedant cui adſcribuntur. Adeo vt ex hoc liceat intelligere, quam ſpectatae integritatis fuerit Moyſes. Sed hac quidem de re in aliis inſtitutae ſcriptionis locis opportune ſententiam noſtram declarabimus.

CAP. V.

Quomodo Moyſes in montem Sinaeum conſcendit, et acceptas a Deo leges Hebraeis dedit.

CVm autem populum conuocaſſet Moyſes, ipſe quidem ad montem Sinaeum ſe abire dicebat: vt qui cum Deo verſaturus, et oraculum aliquod ab ipſo acceptum eis reportaturus eſſet. Illos vero prope montem Sinaeum caſtra locare iubet, praecipue Deo viciniores futuros. Haec cum dixiſſet, in montem Sinaeum aſcendit, omnium regionis iſtius celſiſſimum; et ob nimiam altitudinem et abrupta praecipitia non ſolum hominibus inuium, ſed et vix ſine fatigatione oculorum aſpiciendum: cum et alias, propter peruulgatum de eo ſermonem: Deum illic habitare, tremendus eſſet et inacceſſus. Hebraei autem iuxta mandatum Moyſis caſtris motis radices montis occupant: animis erectiores et alacres, quaſi cum bonis promiſſis, quorum ſpem illis dederat, a Deo reuerſurus eſſet Moyſes. Conuicta autem agentes ducem exſpectabant, caſtitatem ſeruantes cum in caeteris, tum per triduum abſtinendo a mulierum congreſſu, ſicut eis ipſe praeceperat; precibus etiam Deum ſolicitantes, vt, placide benigneque Moyſen excipiens, munera ei donaret, quae vitam facerent beatorem. Victu itaque ſumptuoſiore vtebantur, et ſimul cum coniugibus ac liberis cultum habitumque decorum et ſplendidiorem induunt.

2. Et per duos quidem dies lautiorem in modum epulabantur. Tertia vero die, priuſquam ſol oriretur, nubes circumfuſa totis Hebraeorum caſtris incumbit, qualem antehac nunquam conſpexerant, et ſpatium omne, vbi poſuerant tabernacula, complexa eſt. Ac cum reliquum coeli in ſereno eſſet, ſubito coorta tempeſtate, cum venti

ἄνεμοί τε σφοδροὶ λάβρον κινοῦντες ὑετὸν κατήγιζον, ἀστραπαί τε ἦσαν φοβεραὶ τοῖς ὁρῶσιν· καὶ κεραυνοὶ κατενεχθέντες ἐδήλων τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ, οἷς Μωϋσῆς ἤθελεν εὐμενοῦς παρατυχόντος. καὶ περὶ μὲν τούτων ὡς βούλεται Φρονείτω ἕκαστος τῶν ἐντευξομένων· ἐμοὶ δὲ ἀνάγκη ταῦτα ἱστορεῖν, καθάπερ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται. τούς γε μὴν Ἑβραίους τά τε ὁρώμενα, καὶ ὁ τὰς ἀκοὰς προσβάλλων ψόφος δεινῶς ἐτάραττεν· ἀήθεις τε γὰρ ἦσαν αὐτῶν· καὶ ὁ περὶ τοῦ ὄρους διαπεφωτισμένος λόγος, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦτο φοιτῶντος τοῦ Θεοῦ, σφόδρα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέπληττε. κατεῖχον δὲ αὐτοὺς πρὸς ταῖς σκηναῖς ἀχθόμενοι· καὶ τόν τε Μωϋσῆν ἀπολωλέναι νομίζοντες ὑπ' ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, καὶ περὶ αὐτῶν ὅμοια προσδοκῶντες.

γ'. Οὕτω δ' αὐτῶν διακειμένων ἐπιφαίνεται Μωϋσῆς, γαῦρός τε καὶ μέγα φρονῶν. ὀφθείς τε οὖν αὐτὸς ἀπαλλάσσει τοῦ δέους αὐτούς, καὶ περὶ τῶν μελλόντων κρείττονας ὑπεστήθετο τὰς ἐλπίδας· αἴθριός τε καὶ καθαρὸς ὁ ἀὴρ τῶν πρὸ ὀλίγου παθῶν ἦν, Μωϋσέως παραγεγονότος. ἐπὶ τούτοις οὖν συγκαλεῖ τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλησίαν, ἀκουσόμενον ὧν ὁ Θεὸς εἴποι πρὸς αὐτόν. καὶ συναθροισθέντων, φησὶν ἐπὶ ὑψηλοῦ τινος ὄθεν ἔμελλον ἅπαντες ἀκούσεσθαι, "ὁ μὲν "Θεὸς, εἶπεν, ὦ Ἑβραῖοι, καθάπερ καὶ πρότερον εὐμενῶς "προσεδέξατό με· καὶ, βίον τε ὑμῖν εὐδαίμονα καὶ πολι-"τείας κόσμον ὑπαγορεύσας, πάρεστι καὶ αὐτὸς εἰς τὸ σε-"βάσμιον. πρὸς γοῦν αὐτῷ καὶ τῶν ἔργων, ἃ δι' ἐκεῖνον ὑ-"μῖν ἤδη πέπρακται, μὴ καταφρονήσητε τῶν λεγομένων εἰς "ἐμὲ τὸν λέγοντα ἀφορῶντες· μὴ δ' ὅτι γλῶττα ταῦτα ἀν-"θρωπίνη πρὸς ὑμᾶς λέγει. τὴν γ' ἀρετὴν αὐτῶν κατανοή-"σαντες, ἐπιγνώσεσθε καὶ τὸ μέγεθος τῆς νενοημένου, καὶ "ἐπὶ συμφέροντι τῷ ἡμετέρῳ πρὸς ἐμὲ μὴ φθονήσαντες εἰ-"πεῖν. ὁ γὰρ Μωϋσῆς ὁ Ἀμραμίου καὶ Ἰωχαβέλης υἱὸς, "ἀλλ' ὁ τὸν Νεῖλον ἡματωμένον ἀναγκάσας ὑπὲρ ὑμῶν μῆ-"ναι, καὶ ποικίλοις δεήμασι κακοῖς τὸ τῶν Αἰγυπτίων φρό-"νημα! ὁ δρὰ θαλάσσης ὁδὸν ἡμῖν παρασχών· ὁ καὶ πρόσω

[redacted]ementes largum concitantes imbrem ruebant, tum ful-[redacted]micabant aſpectu terribilia. tonitrua etiam cum fulmi-[redacted]ex alto demiſſis plane indicabant praeſentiam Dei, [redacted]opitius aderat ad ea quae volebat Moyſes. Atque [redacted]dem velim lectores accipiant, prout cuique libue-[redacted] vero neceſſe eſt ea literis mandare, ſicut in ſa-[redacted]conſcripta habentur. Hebraei itaque, hiſce vi-[redacted]dito horribili clangore, valde tremefacti erant, [redacted]nim antea non aſſueſcebant) et rumor vulgatus de [redacted]. quod crebro eum Deus inuiſeret, mentes eorum [redacted] pauore defixit. quamobrem continebant ſe intra [redacted]cula moeſti et ſoliciti: et Moyſen ira Dei periiſſe [redacted]et ſemet ſimiliter perituros eſſe exſpectantes.

3. Dum ita eſſent animis conſternati improuiſo appa-ruit Moyſes, geſtiens laetitia et mirum in modum elatus. Itaque vt ſe in conſpectum dedit, illos metu eximit, et ad ſpem meliorum in poſterum erexit; protinuſque redit ſerenitas, et Moyſen aduentantem fugiunt quae coelum paulo ante perturbarunt. Poſt haec igitur in concionem populum conuocat, auditurum quae mandata a Deo re-ferat. Quem vbi conueniſſe animaduertit, ſtans in excel-ſiore loco, vnde ad omnes dimanaret vox, "Deus qui-"dem, inquit, eadem qua antehac beneuolentia me ex-"cepit, o viri Hebraei: atque vt vitae feliciter agendae "pariter ac reipublicae bene conſtituendae viam ac ratio-"nem vobis ſuggerat, caſtris veſtris iam praeſens adeſt. "Quare per ipſum perque ipſius magnifica opera vos ob-„ſecro, ne contemnatis ea quae dicturus ſum, ad me "concionantem reſpicientes; nec quod lingua hominis "haec ad vos loquatur, ea vilipendatis. Sed manda-"torum praeſtantiam cum expenderitis, cognoſcetis et-"iam maieſtatem illius qui ea excogitauit, et noſtrum "incommodum memet alloqui non dedignatus eſt. Non "enim Moyſes Amaramae et Ioachebelae filius, ſed is "qui Nilum pro veſtra ſalute ſanguineum fluere vi ſua "fecit, et Ægyptiorum contumaciam variis calamitatibus

"ἐξ ὑρανῦ μηχανησάμενος ἐλθεῖν ἀπορρημένος· ὁ ποτὲ ἐκ
"πέτρας ἀναβλύσας σπανίζουσιν· δι' ὃν Αδαμος τῶν ἀπ
"γῆς καρπῶν καὶ θαλάσσης μεταλαμβάνει· δι' ὃν Νῶος
"ἐκ τῆς ἐπομβρίας διέφυγε· δι' ὃν Αβραμος ὁ ἡμέτερος
"πρόγονος ἐξ ἀλήτου τὴν Χαναναίαν κατέσχε γῆν· δι' ὃν
"Ισακος γηραιοῖς ἐτέχθη γονεῦσι· δι' ὃν Ιάκωβος δώδεκα
"παίδων ἀρεταῖς ἐκοσμήθη· δι' ὃν Ιώσηπος ἐδεσπότευσε
"τῆς Αἰγυπτίων δυνάμεως· ἅτος ὑμῖν τάτυς χαρίζεται τὸς
"λόγυς δι' ἑρμηνέως ἐμοῦ. σεβάσμιοι δ' ὑμῖν γενέσθωσαν,
"καὶ τέκνων περιμαχητότεροι καὶ γυναικῶν. εὐδαίμονα γὰρ
"διάξετε βίον τάτοις ἑπόμενοι, καὶ γῆς ἀπολαύοντες καρ-
"πίμυ, καὶ θαλάσσης ἀχειμάστυ, καὶ τέκνων γονῆς κατὰ
"Φύσιν τικτομένων, καὶ πολεμίοις ἔσεσθε φοβεροί· τῷ θεῷ
"γὰρ εἰς ὄψιν ἐλθὼν, ἀκρατὴς ἀφθάρτυ φωνῆς ἐγενόμην·
"ἅτος ἐκείνῳ τῦ γένυς ὑμῶν καὶ τῆς τάτυ μέλει διαμονῆς.

δ'. Ταῦτ' εἰπὼν προάγει τὸν λαὸν γυναιξὶν ὁμοῦ καὶ τέκνοις, ὡς ἀκύσαιεν τῦ θεῦ διαλεγομένυ πρὸς αὐτὸς περὶ τῶν πρακτέων· ἵνα μὴ βλαβείη τῶν λεγομένων ἡ ἀρετὴ ὑπὸ ἀνθρωπίνης γλώττης, ἀσθενῶς εἰς γνῶσιν αὐτοῖς παραδιδομένη. πάντες τε ἦκυον φωνῆς ὑψόθεν παραγενομένης εἰς ἅπαντας, ὡς διαφυγεῖν μηδένα καὶ λόγων ἓς Μωϋσῆν ἐν ταῖς δύο πλαξὶν γεγραμμένυς καταλιπεῖν. ἓς δ' ἑρμηνεύ ἐστιν ἡμῖν λέγειν φανερῶς πρὸς λέξιν, τὰς δὲ δυνάμεις αὐτῶν δηλώσομεν.

ε'. Διδάσκει μὲν οὖν ἡμᾶς ὁ πρῶτος λόγος, ὅτι θεός ἐστιν εἷς, καὶ τῦτον δεῖ σέβεσθαι μόνον· ὁ δὲ δεύτερος κελεύει, μηδενὸς εἰκόνα ζώυ ποιησαντας προσκυνεῖν· ὁ τρίτος δὲ, ἐπὶ μηδενὶ φαύλῳ τὸν θεὸν ὀμνύναι· ὁ δὲ τέταρτος, παρατηρεῖν τὰς ἑβδομάδας, ἀναπαυομένυς ἀπὸ παντὸς ἔργυ· ὁ δὲ πέμπτος, γονεῖς τιμᾶν· ὁ δὲ ἕκτος, ἀποχεῖσθαι φόνυ· ὁ δὲ ἕβδομος, μὴ μοιχεύειν· ὁ δὲ ὄγδοος, μὴ κλοπὴν δρᾶν· ὁ δὲ ἔνατος, μὴ ψευδομαρτυρεῖν· ὁ δὲ δέκατος, μηδενὸς ἀλλοτρίᾳ ἐπιθυμίαν λαμβάνειν.

ς'. Καὶ τὸ μὲν πλῆθος, ἀκροασάμενον αὐτῦ τῦ θεῦ

"fregit; qui per mare viam vobis muniuit; cui in men-
"tem venit omnium egenis cibo coelitus demisso suc-
"currere; qui potum desiderantibus vberrimos ex petra
"fontes elicuit; a quo Adamus cum posteris suis acce-
"pit quicquid e terra marique prouenit; per quem No-
"eus diluuium effugit; a quo Abramo huc illuc vaganti
"terra Chananaea indulta est; per quem Isacus paren-
"tibus aetate prouectis natus est, per quem Iacobus duo-
"decim filiorum virtutibus est insignitus; per quem Io-
"sephus Ægyptiorum in potestatem dominatus est; ille
"(inquam) vobis, me interprete vsus, ista dat praecepta.
"Sint autem vobis sacrosancta, et coniugibus ac liberis
"chariora habeantur. Summa vobis erit felicitas, dum
"ea custodiatis; nec terra vobis sterilis fiet, nec mare
"tempestatibus agitatum, nec foetus vestri praeter natu-
"ram edentur; atque hostibus maximo eritis terrori:
"(Dei enim in conspectum veniens, vocem eius immu-
"tabilem audiui) adeo illi curae est vestra progenies eius-
"que conseruatio.

4. Cum haec dixisset, populum coram adducit cum coniugibus et liberis, vt Deum de rebus agendis loquentem audirent; ne quid ex humana lingua detrimenti capiat dictorum dignitas, vt quae minori cum auctoritate promulgentur. Atque ita vox ex alto reddita ad omnium aures peruenit, vt nemo non clare exciperet singula praecepta, quae Moyses duabus tabulis conscripta reliquit. Nobis quidem nefas est illa totidem verbis euulgare, sententiam tamen eorum declarabimus.

5. Docet itaque nos primum praeceptum, Deum esse vnum, eumque solum colendum: secundum, nullius animalis simulacrum adorandum, tertium, per Deum in re inani non deierandum: quartum, diem vnumquemque septimum sancte obseruandum, feriando ab omni opere: quintum, parentes honorandos: sextum, a caede abstinendum: septimum, non adulterandum: octauum, non furandum: nonum, falsum testimonium non dicendum: decimum, nihil alienum concupiscendum.

6. Et populo quidem ex ipso Deo ea audiente quae lo-

περὶ ὧν Μωϋσῆς διελέχθη, χαίρον ἐπὶ τοῖς προειρημένοις τῇ συλλόγῳ διελύθη. ταῖς δ' ἑξῆς φοιτῶντες ἐπὶ τὴν σκηνήν, ἠξίουν αὐτὸν καὶ νόμους αὐτοῖς παρὰ τοῦ Θεοῦ κομίζεσθαι· ὁ δὲ τάττειν τε τίθεται, καὶ περὶ τῶν ὅλων ὧν ἂν πραχθείη τρόπον ἐν τοῖς αὖθις ἀπεσήμαινε χρόνοις· ὧν μνηθήσομαι κατὰ καιρὸν οἰκεῖον. τὰς δὲ πλείονας τῶν νόμων εἰς ἑτέραν ἀνατίθεμαι γραφήν, ἰδίαν περὶ αὐτῶν ποιησόμενος ἀφήγησιν.

ζ'. Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ἐχόντων, ὁ Μωϋσῆς πάλιν εἰς τὸ Σιναῖον ὄρος ἀνήει, προειπὼν τοῖς Ἑβραίοις βλεπόντων δ' αὐτῶν ἐποιεῖτο τὴν ἄνοδον. καὶ χρόνῳ τριβομένῳ, τεσσαράκοντα γὰρ ἡμέρας διήγαγεν ἀπ' αὐτῶν, δέος εἶχε τοὺς Ἑβραίους μή τι Μωϋσῆς πάθοι· καὶ τῶν συντυχόντων δεινῶν οὐκ ἔστιν ὅτως ἐλύπησεν αὐτούς, ὡς τὸ νομίζειν Μωϋσῆν ἀπολωλέναι. ἦν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις ἔρως τῶν μὲν ἀπολωλέναι λεγόντων θηρίοις περιπεσόντα, καὶ μάλιστα ὅσοι πρὸς αὐτὸν ἀπεχθῶς ἦσαν διακείμενοι ταύτην τὴν ψῆφον ἔφερον· τῶν δὲ, πρὸς τὸ θεῖον ἀνακεχωρηκέναι τοὺς δὲ σώφρονας, καὶ μηδ' ἕτερον τῶν λεγομένων εἰς ἡδονὴν λαμβάνοντας ἰδίαν, καὶ τὸ θηρίοις περιπεσόντα ἀποθανεῖν ἀνθρώπινον ἡγουμένους, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὸν μετασῆναι διὰ τὴν προσοῦσαν ἀρετὴν εἰκὸς νομίζοντας, πρᾶγμα ἔχειν ὁ λογισμὸς ἐποίει· προσάτου δὲ ἠρημωθαι καὶ κηδεμόνος ὑπολαμβάνοντες, οἷα τυχεῖν οὐκ ἂν ἄλλου δύναιτο, σφόδρα λυπούμενοι διετέλουν, καὶ ὅτε ὑπονοεῖν αὐτοὺς εἶεν προσδοκᾶν τι χρηστὸν περὶ τἀνδρός, ὅτε μὴ λυπεῖσθαι καὶ κατηφιᾶν ἠδύναντο. τὸ δὲ στρατόπεδον οὐκ ἐθάρρουν μεταγειν, Μωϋσέως αὐτοὺς ἐκεῖ παραμένειν προειρηκότος.

η'. Ἤδη δὲ τεσσαράκοντα ἡμερῶν διειληλυθυιῶν καὶ τεσσάτων νυκτῶν, παρῆν ὕδενος σιτίᾳ τῶν τοῖς ἀνθρώποις νενομισμένων γεγευμένος. χαρᾶς δ' ἐνέπλησε τὴν στρατιὰν ἐπιφανεὶς, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ πρόνοιαν ἣν εἶχε περὶ αὐτῶν ἀπέδειξε, τόν τε τρόπον καθ' ὃν εὐδαιμονήσουσι πολιτευόμενοι λέγων, αὐτῷ κατὰ ταύτας ὑποθέσθαι τὰς ἡμέρας, καὶ

quutus eſt Moyſes, magnumque ex praedictis gaudium accipiente, dimiſſa eſt concio. Proximis vero diebus ad tentorium eius ventitantes, poſtulabant vt etiam leges a Deo ad *ipſos* afferret. Ille vero et iſtas poſuit; et de vniuerſis quo modo agenda eſſent deinceps praeſcripſit: quorum meminero tempore opportuno. Maiorem autem legum partem in alium librum remitto, ſeorſim de illis commentaturus.

7. Cum eo loco res eſſent, Moyſes iterum in montem Sinaeum aſcendit, poſtquam hoc ipſum praedixerat Hebraeis. Illis autem ſpectantibus aſcenſionem fecit. Cumque diutius moraretur (quadraginta enim dies ab illis abfuerat) timor inceſſit Hebraeos, ne quid illi grauius accidiſſet: et ex omnibus, quae pertulerant, malis, nihil eos magis dolebat, quam quod ſibimet perſuaderent Moyſen periiſſe. In magna homines erant contentione: dum alii quidem dicerent eum ferarum incurſu laniatum eſſe, et maxime qui illum odio habuerunt in ea erant ſententia: alii vero ad Deum conceſſiſſe. Prudentiores autem, et qui ex neutra opinione aliquid ſibi voluptatis caperent, vt in feras incidens diſcerperetur humanum arbitrantes, vtque a Deo ad ſe translatus eſſet ob virtutem ſuam veriſimile credentes, hac cogitatione ſortem ipſius lenius ferebant: ſemet vero tali praeſide et curatore orbatos exiſtimantes, qualem alium vix ſibi datum iri ſperarent, in magno erant luctu; et neque mali ſuſpicio ſinebat eos boni aliquid de viro exſpectare, neque ſpe adempta poterant non lugere ſummoque in moerore verſari. At inde caſtra mouere non auſi ſunt; quod Moyſes abiens eis praeceperit illic manere, reditumque ſuum praeſtolari.

8. Cum vero quadraginta dies totidemque noctes iam praeteriiſſent, tandem aduenit, nullo alimento, quali homines aſſueſcunt, deguſtato. Eo autem conſpecto totus gaudio completur exercitus, moxque eis expoſuit, quantum de eorum ſalute curam adhibuit Deus: dicens, ſibi per illos dies oſtenſum eſſe, quomodo bene beateque viuerent et rempublicam adminiſtrarent; poſtulareque

σκηνὴν ὅτι βέλεται γενέσθαι αὐτῷ, εἰς ἣν κάτεισι πρὸς αὐτὸν παραγινόμενος, ὅπως καὶ μεταβαίνοντες ἀλλαχοῦ ταύτην ἐπαγώμεθα, καὶ μηκέτι δεώμεθα τῆς ἐπὶ τὸ Σινᾶιον ἀνόδου, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιφοιτῶν συσκηνῇ, παρατυγχάνων ταῖς ἡμετέραις εὐχαῖς· γενήσεται δὲ ἡ σκηνὴ μέτροις τε καὶ κατασκευῇ οἷς αὐτὸς ὑπέδειξεν, ὑμῶν ἀόκνως ἐχόντων πρὸς τὸ ἔργον. ταῦτ' εἰπὼν δύο πλάκας αὐτοῖς ἐπιδείκνυσιν, ἐγγεγραμμένους ἐχούσας τοὺς δέκα λόγους, ἐν ἑκατέρᾳ πέντε. καὶ χεὶρ ἦν ἐπὶ τῇ γραφῇ τοῦ Θεοῦ.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ τῆς σκηνῆς, ἣν κατεσκεύασεν ἐν τῇ ἐρήμῳ Μωϋσῆς εἰς τιμὴν τοῦ Θεοῦ, ὥστε ναὸν εἶναι δοκεῖν.

Οἱ δὲ χαίροντες οἷς τε ἑώρων καὶ οἷς ἤκουον τῷ στρατηγῷ, τῆς κατὰ δύναμιν αὐτῶν σπουδῆς οὐ κατελείποντο. ἀλλ' εἰσέφερον ἄργυρόν τε καὶ χρυσὸν, καὶ χαλκόν· ξύλα τε τῆς καλλίστης ὕλης, καὶ μηδὲν ὑπὸ σήψεως παθεῖν δυνάμενα· αἰγείας τε τρίχας, καὶ δορὰς προβάτων, καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ βεβαμμένας, τὰς δὲ φοίνικι, αἱ δὲ πορφύρας ἄνθος, ἕτεραι δὲ λευκὴν παρεῖχον τὴν χρόαν· ἔριά τε τοῖς προειρημένοις ἄνθεσι μεμολυσμένα, καὶ λίνου βύσσου· λίθους τε, οἷς ἐνδεδεμένους χρυσίῳ καθιερεύνυντες ἄνθρωποι κόσμῳ χρῶνται πολυτελεῖ· θυμιαμάτων τε πλῆθος συνέφερον. εἰς γὰρ τοιαύτης ὕλης κατεσκεύαζε τὴν σκηνήν. ἡ δ' ὠδὴν μεταφερομένου καὶ συμπερινεσσύντος ναοῦ διέφερε. τούτων δὲ κατὰ σπουδὴν συγκομισθέντων, ἑκάστου καὶ παρὰ δύναμιν φιλοτιμησαμένου, ἀρχιτέκτονας τοῖς ἔργοις ἐφίστησι κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ· οὓς καὶ τὸ πλῆθος ἂν ἐπελέξατο, τῆς ἐξουσίας ἐπ' αὐτῷ γενομένης. τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν, καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἀναγέγραπται, ταῦτα ἦν· Βεσάληλος μὲν Οὐρὶ παῖς, τῆς Ἰούδα φυλῆς, υἱωνὸς δὲ Μαριάμμης τῆς ἀδελφῆς τοῦ στρατηγοῦ· Ελίαβος δὲ Ισαμάχου, Δάνιδος φυλῆς. τὸ δὲ πλῆθος ὅτως ὑπὸ προθυμίας τοῖς ἐγχειρισμένοις

Deum vt Tabernaculum ei conficiant, in quod descenderet quoties illis adesset, vt etiam alibi migrantes id nobiscum circumferamus, et non amplius opus sit in montem Sinaeum ascendere, sed et ipse ventitans inter nos habitet, precibus nostris praesens et propitius. Fiet autem Tabernaculum ea magnitudine et forma quas ipse praemonstrauit, vobis ad illud fabricandum non segnem operam conferentibus. Cum haec dixisset, duas tabulas eis ostendit, inscripta habentes decem praecepta, quinque in vtraque. Et scriptura erat a manu Dei.

CAP. VI.

De Tabernaculo, quod Deo statuit et sacrauit Moyses in solitudine, templum specie referens.

ILLI vero iis rebus laeti, quas viderant et a Moyse acceperant, nihil operae studiique, quantum in se erat, desiderari voluerunt. Sed afferebant argentum simul et aurum, et aes: lignaque optimae materiae, et quae haud facile cedunt putredini: vellera etiam caprina; et pelles omnes, alias quidem hyacinthio, alias vero cocco tinctas, alias purpurae flore colluſtratas, alias vero lacteo candore insignes: lanasque praedictis coloribus fucatas, et linum byssinum: lapillosque pretiosos, quibus homines, auro vestes et incluſis, ad ornatum sumptuosiorem vtuntur: atque insuper vim magnam odoramentorum conferebant: ex huiusmodi enim materia Tabernaculum exstruxit. Illud vero nihil a templo portatili et ambulatorio differebat. His itaque certatim collatis, et ab omnibus maiori quam pro facultatibus suis munificentia, architectos operibus praefecit ex mandato Dei; et quos sane populus, si illis liberum fuisset, elegisse voluit. Illorum autem nomina, quae et in sacris libris sunt perscripta, haec erant: Besaleel quidem Vri filius, ex tribu Iudae, nepos autem Mariae sororis Moysis: Eliabus vero Isamachi filius, tribu Danidis. Populus autem tanta cum alacritate rem inceptam promouebat, vt Moysi visum esset eos inhibere,

ὑπῆλθεν, ὥστε Μωϋσῆς ἀνεῖρξεν αὐτὰς, ὑποκηρυξάμενος ἀρκεῖν τὰς ὄντας. τοῦτο γὰρ οἱ δημιουργοὶ προειρήκασι. ἐχώρουν δ' ἐπὶ τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευήν· καὶ Μωϋσῆς αὐτὰς ἔκαστα περὶ τῶν μέτρων, κατὰ τὴν ὑποθήκην τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ μεγέθους, ὅσα τε δεῖ σκεύη χωρεῖν αὐτὴν ἀνεδίδασκε πρὸς τὰς θυσίας ὑπηρετήσοντα. ἐφιλοτιμοῦντο δὲ καὶ γυναῖκες περί τε στολὰς ἱερατικὰς, καὶ περὶ τὰ ἄλλα ὅσων ἔχρῃζε τὸ ἔργον, κόσμου τε καὶ λειτουργίας ἕνεκα τοῦ Θεοῦ.

β'. Πάντων δ' ἐν ἑτοίμῳ γεγενημένων, χρυσίου τε καὶ ἀργύρου, καὶ χαλκοῦ, καὶ τῶν ὑφαντῶν· προεκπὼν ἑορτὴν Μωϋσῆς καὶ θυσίας κατὰ τὴν ἑκάστου δύναμιν, ἴσα τὴν σκηνήν. πρῶτον μὲν αἴθριον διαμετρησάμενος, τὸ μὲν εὖρος πεντήκοντα πήχεων, ἑκατὸν δὲ τὸ μῆκος· κάμακας ἔστησε χαλκέας πενταπήχεις τὸ ὕψος, καθ' ἑτέραν πλευρὰν εἴκοσι τῶν ἐπιμηκεστέρων, δέκα δὲ τῶν ἐν πλάτει κειμένων τῆς κατόψεως. κρίκοι δὲ τῶν καμάκων ἑκάστῳ προσῆσαν. κιονόκρανα μὲν ἀργύρεα· βάσεις δὲ χρυσαῖ, σαυρωτῆρσιν ἐμφερεῖς, χαλκαῖ δὲ ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐρηρεισμέναι. ἐξήπτετο δὲ τῶν κρίκων καλώδια τὴν ἀρχὴν ἥλων χαλκέων πηχυαίων τὸ μέγεθος ἐκδεδεμένα, οἳ, καθ' ἑκάστην κάμακα παρέντες κατὰ τοῦ ἐδάφους, ἀκίνητον ὑπὸ βίας ἀνέμων τὴν σκηνὴν ἔμελλον παρέξειν. σινδὼν δ' ἐκ βύσσου μαλακωτάτη διὰ παντὸς ἐπῆεν, ἀπὸ τοῦ κιονοκράνου κατιοῦσα μέχρι τῆς βάσεως πολλὴ κεχυμένη· περιφράττουσα ἅπαν ἐν κύκλῳ τὸ χωρίον ὡς μηδὲν δοκεῖν τείχους διαφέρειν. καὶ ἔτως μὲν εἶχον αἱ τρεῖς πλευραὶ τῆς περιβόλου. τῆς δὲ τετάρτης πλευρᾶς, πεντήκοντα γὰρ ἦσαν πήχεων ἡ ἑτέρα μίτωπον τοῦ παντὸς ἦν, εἴκοσι μὲν πήχεις ἀνεῴγεσαν κατὰ πύλας· ἐν αἷς ἀνὰ δύο κάμακες εἱστήκεσαν κατὰ μίμησιν πυλώνων. ὅλαις δ' αὐταῖς ἄργυρος ἦν ἐπικεχαλκευμένος πάρεξ τῶν βάσεων· χαλκαῖ γὰρ ἦσαν. ἑκατέρωθεν δὲ τοῦ πυλῶνος τρεῖς κάμακες ἦσαν ἑστῶσαι, αἱ τοῖς πυλώχοις ἐμβεβήκεισαν ἐρηρεισμέναι· καὶ κατ' αὐτῶν δὲ βύσσινον ὕφος σινδόνος ἦν περιηγμένον. τὸ δὲ κατὰ τὰς πύλας· μήκος

iubendo per caſtra proclamari non opus eſſe pluribus. id quod iam dixerant et monuerant artifices. Itaque ad Tabernaculi ſtructuram aggrediuntur: Moyſe eos ſingula de menſuris edocente, prout ei ſuggeſſerat Deus, pariter ac de magnitudine, quantumque rerum apparatum excipere oporteret, ſacrificiorum et ſacrorum vſui inſeruientium. Quin et aemula virtus feminarum enituit circa veſtes ſacerdotales, et alia quae deſiderabantur ad ornatum operis et Dei miniſterium.

2. Cum autem omnia iam praeſto eſſent et parata, et aurum et argentum, et aes, et textilia, Moyſes, indicto ſolenni feſto et ſacrificiis pro cuiuſque facultatibus, tabernaculum erigit hoc modo. Atrium primo dimenſus, in latitudinem quinquaginta cubitorum, in longitudinem centum, vallos aereos ſtatuit altitudine quinque cubitorum, ſecundum longiora latera viginti, ſecundum tranſuerſa a tergo decem. Annuli autem vallis ſingulis inerant. Capitella quidem vallorum argentea: baſes vero deauratae, et ſubacutae tanquam ima haſtarum; aereae autem qua in terram defixae. Annulis innectebantur fines, ab altero capite clauis aereis cubitalibus religati, qui per ſingulos vallos in terram adacti erant, ad Tabernaculum contra ventorum vim firmandum muniendumque. Linteum deinde baſſum molliſſimum vnumquodque trium laterum pertexebat, et e capitellis pendens ad baſin ampliter defluebat omnem per circuitum locum circummuniens, vt nihil a pariete differre videretur. Atque hoc modo ſe habebant ſepti tria latera. Quarti autem lateris (illud enim reliquum, quinquaginta cubitorum, totius operis erat frons) viginti quidem cubita aperta erant in portas; vtrinque habentes geminatos vallos inſtar veſtibulorum. Hi quoque ex argento facto et expolito toti conficiebantur, praeter baſes: illae enim aeneae erant. Ab vtroque autem veſtibuli latere adſtabant tres valli in ligna portas ſuſtinentia intromiſſi et firmiter depacti: et ab illis quidem circumductum erat linteum e byſſo contextum. Portis autem (viginti quidem cubitos in latitudinem patentibus,

μὲν ὄντος πήχεων εἴκοσι, πέντε δὲ βάθος· ὕφος ἦν πορφύρας καὶ φοίνικος σὺν ὑακίνθῳ καὶ βύσσῳ πεποιημένον παλλῶν αὐτῷ συναναθέντων καὶ ποικίλων, ὁπόσα μὴ ζώων ἐξετυποῦντο μορφάς. ἐντὸς δὲ τῶν πυλῶν περιῤῥαντήριον ἦν χάλκεον, ὁμοίαν αὐτῷ καὶ τὴν κρηπίδα παρεχόμενον· ἐξ ᾧ τοῖς ἱερεῦσι τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν καὶ τῶν ποδῶν καταχεῖν παρῆν. καὶ ὁ μὲν τῆ αἰθρίᾳ περίβολος τοῦτον τὸν τρόπον ἦν διακεκοσμημένος.

γ'. Τὴν δὲ σκηνὴν ἵστησιν αὐτῷ κατὰ μέσον, τετραμμένην πρὸς ἀνατολάς· ἵνα πρῶτον ὁ ἥλιος ἐπ' αὐτὴν ἀνιὼν ἀφῇ τὰς ἀκτῖνας. καὶ τὸ μὲν μῆκος αὐτῆς ἐπὶ πήχεις ἐγίγνετο τριάκοντα, τὸ δὲ εὖρος ἐπὶ δέκα διεσήκει· καὶ ὁ μὲν ἕτερος τῶν τοίχων νότιος ἦν, ὁ δ' ἕτερος κατὰ βορέαν ἐτέτραπτο, κατόπιν δ' αὐτῆς ἡ δύσις κατελείπετο. ἀνίσασθαι δ' αὐτὴν ἐχρῆν ἐφ' ὅσον προσβαίνοι τὸ εὖρος. κίονες δ' ἦσαν ξύλα πεποιημένοι κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν εἴκοσι· τετράγωνοι μὲν τὸ σχῆμα εἰργασμένοι, εἰς δὲ πλάτος διεστῶτες πήχεώς τε καὶ ἡμίσους, τὸ δὲ βάθος δακτύλων τεσσάρων. λεπίδες δ' αὐτοῖς ἦσαν ἐπικεχαλκευμέναι πανταχόθεν χρυσᾶι, διά τε τῶν ἔνδοθεν καὶ τῶν ἐκτὸς μερῶν. δύο δ' αὐτῶν ἑκάστῳ προσῆσαν στρόφιγγες, ἑλαυνόμενοι κατὰ δύο βάσεων· αὗται δ' ἀργυραῖ μὲν ἦσαν· πυλὶς δ' ἑκατέρα τούτων προσῆν δεχομένη τὸν στρόφιγγα. τῇ δὲ κατὰ δύσιν τοίχῳ κίονες μὲν ἓξ ἦσαν· συνῆσαν δ' ἀλλήλοις ἀκριβῶς ἅπαντες, ὥστε μεμυκότων τῶν ἀρμῶν ὡς ἕνα δοκεῖν εἶναι τοῖχον αὐτῶν τὴν συνέλευσιν, χρύσεον τά τε ἔνδοθεν καὶ τὰ ἐκτός. ἀνελόγει γὰρ ὁ τῶν κιόνων ἀριθμὸς· εἴκοσι γὰρ ἦσαν· καὶ παρεῖχε βάθος τρίτον σπιθαμῆς ἕκαστος αὐτῶν, ὥστε συμπληροῦσθαι τὰς τριάκοντα πήχεις ὑπ' αὐτῶν. κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον· ἐννέα γὰρ πήχεις οἱ ἐξ κίονες παρίσχονται συνεισελθόντες· δύ' ἑτέρους ποιοῦνται κίονας ἐκ πήχεως τετμημένους, οἳς ἐγγωνίοις ἔθεσαν ἐπ' ἴσης τοῖς μείζοσιν ἠσκημένους. ἕκαστος δὲ τῶν κιόνων κρίκους εἶχε χρυσοῦς κατὰ τὸ ἔξω μέτωπον προσφυεῖς, ὥσπερ ῥίζαις τισὶν ἐμ-

in altitudinem vero quinque) oppanſum erat velum ex purpura et cocco, hyacintho et byſſo contextum, multis variisque picturis, abſque tamen animantium formis, decoratum. Intra portas autem aſperſorium erat aeneum, cum crepidine ex eadem materia: in qua ſacerdotes manus abluerent et pedes perfunderent. Atque ſeptum quidem atrii in hunc modum erat ornatum.

3. Tabernaculum autem poſuit in eius medio, verſum ad orientem; vt mox ſol, cum oriretur, radios in illud emitteret. Et eius quidem longitudo erat cubitorum triginta, latitudo vero decem: ac alter quidem parietum erat auſtralis, alter vero ad aquilonem obuerſus, et a tergo erat occaſus. tantum etiam attollebatur, quantum in latitudinem patebat. Erant autem tabulae ligneae ex vtroque latere viginti: in quadrangularem quidem formam dolatae, latitudine vero vnius et dimidii cubiti, et craſſitudine quatuor digitorum. Laminae autem aureae illis vndique fabricatae erant, tam ad interiora quam exteriora. Singulis vero tabulis inerant cardines bini per duas baſes immiſſi, (illae vero ex argento quidem factae) et vtrique baſi foramina ad cardines ſuſcipiendos. Plagam vero occidentalem tabulae quidem ſex muniebant: adeo autem omnes firmitate inter ſe aptae erant et connexae, vt non perceptis commiſſuris in vnum parietem coaleſcere viderentur, ab interiori et exteriori parte auro obductum. Vtroque ex latere ſibi reſpondebant tabulae, erant enim numero viginti. et vtriuſque latitudinis quidem erat vnius cubiti et dimidii, craſſitiei vero quatuor digitorum, atque ita triginta cubitos adimplebant. In poſtico autem pariete (nouem enim cubitos tantum efficiebant ſex eius tabulae coniunctae) duas alias tabulas faciunt ex vno cubito diuiſas, quas angulares poſuerunt ad inſtar maiorum tabularum adornatas. Singulae autem tabulae annulos habebant aureos fronti extrinſecus adaptatos, veluti radicibus quibuſdam ordine de-

πεπλεγμένης κατὰ στίχον πρὸς ἀλλήλας τετραμμένης τὴν περιφάνειαν· καὶ δι' αὐτῶν ἐπίχρυσοι σκυταλίδες ἐλαυνόμεναι, πέντε πήχεων ἑκάστη τὸ μέγεθος, σύνδεσμος ἦσαν τῶν κιόνων, ἐμβαινούσης κατὰ κεφαλὴν σκυταλίδος ἑκάστης τῇ ἑτέρᾳ, τέχνῃ τῷ τροφίγγι κοχλίᾳ τρόπον δεδημιουργημένῳ. κατὰ δὲ τὸν ὄπισθεν τοῖχον μία φάλαγξ ἦν διὰ πάντων ἴσα τῶν κιόνων, εἰς ἣν ἐνέβαινον πλάγιαι καὶ αἱ τελευταὶ τῶν σκυταλίδων ἐξ ἑκατέρᾳ τοίχᾳ τῶν ἐπιμηκεστέρων, κρατεῖσθαι σὺν ἑαυτοῖς γιγλυμοῖς τῷ θήλει τὸ ἄρρενος συνελθόντος. τοῦτο μέντοι, πρὸς τὸ μηθ' ὑπ' ἀνέμων πραδαίνεσθαι μή τ' ἄλλης αἰτίας, τὴν σκηνὴν συνεῖχεν· ἀλλ' ἀκίνητον. αὐτὴν ἐν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάξειν ἔμελλεν.

δ'. Ἐντὸς δὲ διελὼν τὸ μῆκος αὐτῆς εἰς τρία μέρη, μετὰ δέκα πήχεας ἠρμοσμένης ἐκ τοῦ μυχοῦ τέσσαρας ἵστησι κίονας, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἰργασμένους καὶ βάσεσιν ὁμοίαις ἐπικειμένους, διαλείποντας ἀλλήλων κατ' ὀλίγον. τὸ δ' ἐνδοτέρωθεν αὐτῶν ἄδυτον ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν ἡ σκηνὴ τοῖς ἱερεῦσιν ἀνεῖτο. τὴν μέντοι διαμέτρησιν τὴν τοιαύτην τῆς σκηνῆς πρὸς μίμησιν τῆς τῶν ὅλων φύσεως συνέβαινεν εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τρίτον αὐτῆς μέρος τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, ὃ τοῖς ἱερεῦσιν ἦν ἄβατον, ὡς γῆ καὶ θάλασσα βάσιμος ἀνθρώποις, ἄτιμος τοῖς ἱερεῦσιν μόνοις ἐπετέτραπτο. κατὰ μέτωπον δὲ, εἰς ἃ τὴν εἴσοδον ἦσαν πεποιημένοι, κίονας ἕστασαν χρυσέους, χαλκείαις βάσεσιν ἐφεστῶτας, πέντε τὸν ἀριθμόν. κατεπετάννυσαν δὲ τὴν σκηνὴν ὑφέσι βύσσου καὶ πορφύρας καὶ ὑακίνθου καὶ φοίνικος βαφαῖς συγκεκραμένοις. καὶ πρῶτον μὲν ἦν πήχεων δέκα πανταχόθεν, ᾧ κατεπετάννυσαν τοὺς κίονας, οἱ, διαιροῦντες τὸν νεὼν, τὸ ἄδυτον ἔνδον αὐτῶν ἀπελάμβανον. καὶ τοῦτο ἦν τὸ ποιοῦν αὐτὸ μηδενὶ κάτοπτον. καὶ ὁ μὲν πᾶς νεὼς ἅγιον ἐκαλεῖτο· τὸ δὲ ἄβατον τὸ ἐντὸς τῶν τεσσάρων κιόνων, τοῖς ἁγίοις τὸ ἅγιον. ὠιὸν δὲ ἦν τὸ φάρσος, ἄνθεσι παντοίοις, ὅσα γῆθεν ἀνέρχεται, διαπεποικιλμένον. τοῖς τε ἄλλοις ἅπασιν ἐνυφασμένων ὅσα

fixos, ſibi inuicem vndique reſpondentes: et per eos repagula deaurata traiiciuntur, ad tabulas coniungendas; capite vniuſcuiuſque vectis in caput alterius admiſſo per vertibula cochleae ad ſimilitudinem affabre facta. Ad poſticum autem parietem vna phalanx per tabulas omnes diſcurrebat, in quam intrabant extrema vectium per laterum longiorum parietes pertinentium, quo firmius commiſſuris iungerentur maſculo et femina inter ſe coarctatis. Atque ita cautum eſt vt tabernaculum nulla ventorum vi alioue impetu agitaretur, ſed perquam ſecurum ſtaret et immobile.

4. Intus autem eius longitudine in tres partes diuiſa, ad decem cubitos a fundo ſtatutae ſunt columnae quatuor loco adaptatae, eodem opere et ex eadem materia cum aliis factae, et baſibus ſimilibus impoſitae, paululum ab inuicem diſiunctae. Quod intra eas, adytum erat; reliquum vero tabernaculi ſacerdotibus patebat. Atque contigit vt talis tabernaculi dimenſio rerum vniuerſitatem quodammodo referret. nam tertia pars quae intra columnas quatuor, quo nec ſacerdotibus fas accedere, erat veluti coelum Deo ſepoſitum: viginti vero cubitorum ſpatium, tanquam terra et mare ad quae hominibus datur acceſſus, ſolis ſacerdotibus concedebatur. At vero ad frontem, qua factus erat aditus, columnas quinque ſtatuerunt aereis baſibus innixas. Velis autem operiebant tabernaculum, ex byſſi et purpurae, et hyacinthi et cocci coloribus pulchra diuerſitate contextis. Et horum quidem primum decem erat cubitorum quaquauerſum, columnis obductum; quae, per tranſuerſum templi poſitae, adytum intus concluſum tenebant. et hoc erat quod ab eo omnem arcebat conſpectum. Et totum quidem templum Sanctum vocabatur: adytum vero, quod intra quatuor columnas, Sanctum Sanctorum. Speciosa autem erat haec cortina, omne genus florum, quos terra fert, varietate decorata, atque aliis vniuerſis intexta, quae ei in ornamentum cederent, praeter animantium formas. Alia vero, huic magnitudine, tex-

κόσμον οἵαν ἔμελλεν, πλὴν ζώων μορφῆς. ἕτερον δὲ τέτ
καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῇ ὑφῇ καὶ τῇ χρόᾳ παραπλήσιον τῇ
ἐν ταῖς εἰσόδοις πέντε κίονας περιέβαλλε, κατὰ γωνία
ἑκάστῃ κίονος κρίκῳ κατέχοντος αὐτὸ, ἀπὸ κορυφῆς ἄχρι
μίσης τῆς κίονος. τὸ δὲ λοιπὸν εἴσοδος ἀνέῳτο τοῖς ἱερεῦσιν ὑ
ποδυομένοις. ὑπὲρ δὲ τέτῳ λίνεον ἦν ἰσομέγεθες φάρσος
ἑλκόμενον ἀπὸ κάλων ἐπιθάτερα, τῶν κρίκων τῷ τε ὑφ
καὶ τῷ κάλῳ διακονέντων πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι κα
συνελκόμενον ἴσασθαι κατὰ γωνίαν· ἐμποδὼν γὰρ ἐσόμενο
πρὸς τὸ κατοπτεύεσθαι, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέ
ραις. κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς, καὶ μάλιθ' ὅταν ἡ νιφετώδης
προπεταννύμενον, τεγανὸν ἐποίει τὸ ἐκ τῶν βαμμάτων ὕ
φος. ὅθεν δὴ παρέμεινε τὸ ἔθος, καὶ τὸν ναὸν οἰκοδομησα
μένων ἡμῶν, ὥστε τὴν σινδόνα τοιαύτῃ περικεῖσθαι ταῖς
εἰσόδοις. δέκα δ' ἄλλα φάρση, πήχεων τὸ πλάτος τεσ
σάρων, τὸ δὲ μῆκος ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, χρυσέας ἔχοντα
γιγλύμας, ἐπὶ συναφῇ θήλυός τε καὶ ἄρρενος συνείλκετο,
ὡς ἓν εἶναι δοκεῖν· εἶθ' ὑπερτεινόμενα τῷ ναῷ τό τ' ἐφύπε
θεν ἐσκίαζε, καὶ τῶν τοίχων τὰς κατὰ πλευρὰν καὶ κατό
πιν ἐσῶτας, ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον πῆχυν ἀνέχοντα. ἴσαι δὲ τῷ
πλάτει καὶ ἄλλαι σινδόνες, μιᾷ πλείας τὸν ἀριθμὸν, τὸ δὲ
μῆκος ὑπερβάλλουσαι. τριάκοντα πήχεις γὰρ ἦσαν. ὑφα
σμέναι δ' ἐκ τριχῶν, ὁμοίως κατὰ λεπτουργίαν ταῖς ἐκ τῶν
ἐρίων πεποιημέναις, ἐτέταντο μέχρι τῆς γῆς κεχυμέναι· κα
τὰ θύρας δὲ τὸ μάτι παραπλήσιον καὶ πασάδι παρεῖχον,
τῇ ἑνδεκάτῃ φάρσει εἰς τοῦτο παρειλημμένῃ. ἄλλαι δ' ἐπά
νω τούτων ἐκ διφθερῶν κατεσκευασμέναι ὑπερήεσαν. σκέπη
καὶ βοήθεια ταῖς ὑφαντοῖς ἔν τε τοῖς καύμασι καὶ ὁπόσ
ὑετὸς εἴη γεγενημέναι. πολλὴ δ' ἔκπληξις ἐλάμβανε τοὺς
πόρρωθεν θεωμένους· τὴν γὰρ χρόαν τοῖς κατὰ τὸν ἀέρα
συμβαλλουσιν ὐδὲν ἐδόκουν διαφέρειν. αἱ δὲ ἐκ τῆς τριχὸς
καὶ τῶν διφθερῶν πεποιημέναι κατῆεσαν ὁμοίως τῷ περὶ τὰς
πύλας ὑφάσματι, τό τε καῦμα καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ὄμβρων ὕβριν
ἀπομαχόμεναι. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοῦτον πήγνυται τὸν τρόπον.

[illegible], et colore similis, quinque columnas ad introitum sanctuarii obtegebat, a summitate ad medias columnas ab angulo ad angulum cuiusque columnae dependens. At [illegible]um spatii sacerdotibus subintrantibus in aditum pate[illegible]. Huic autem velo lintea praetenta erat cortina pari [illegible]dine, funibus in alterutram partem adducenda, [illegible]is velo pariter ac funibus adaptatis, vt aut expanderetur aut contractum sisteretur ad angulum, quo liberior [illegible] prospectus, et praecipue in festis diebus. nam in re[illegible], ac praesertim cum niuosa, esset tempestas, operi[illegible]velo variis coloribus distincto. Vnde et post [illegible]a nobis exaedificatum obtinuit, vt huiusmodi linteum aditibus esset oppansum. Praeterea autem decem tegumenta quatuor cubitorum latitudine, longitudine vero octo et viginti, aureas habentia communissuras, ita inter se masculo et femina ad contactum implicitis coaptata erant, vt vnum esse viderentur; dein expansa obtegebant et superiora, et parietum partem vtramque lateralem simul et posticam, ad terram vno per circuitum pede dempto pertingentia. Erant autem et alia stragula eiusdem latitudinis, vno quidem numero plura, in longitudinem vero magis porrecta: constabant enim ista triginta cubitis. E pilis autem contexta, eadem subtilitate qua priora e lana, ad terram vsque prolixius aliquanto demissa erant: ad ostia fastigii et antarum similitudinem referebant, stragulo vndecimo in hunc vsum assumpto. Alia rursus e pellibus facta his superinducta erant, quae contra aestus et pluuias coloribus variegata protegerent. Aspectu eius e longinquo quidem homines obstupescebant: adeo enim micabant colores, vt coelum intueri viderentur. Operimenta autem e pilis et pellibus similiter prominebant, ac velum ad portas oppansum; vt scilicet ardores et imbrium iniuriam arcerent. Atque tabernaculum quidem in hunc modum constructum est.

ε'. Γίνεται δὲ καὶ κίβωτὸς τῷ Θεῷ ξύλων ἰχυρῶν τὴ
Φύσιν, καὶ σῆψιν παθεῖν ὐ δυναμένων. ἡ δὲ ἐρὼν μὲν κα
λεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶτταν. ἡ δὲ κατασκευὴ τοιαύ
τη τις ἦν. μῆκος μὲν ἦν αὐτῇ πέντε σπιθαμῶν· τὸ δὲ εὖρο
καὶ τὸ βάθος, τριῶν σπιθαμῶν εἰς ἑκάτερον. χρυσῷ δὲ τάτ
ἐντὸς καὶ τὰ ἔξωθεν περιελήλατο πᾶσα, ὡς ἀποκεκρύφθα
τὴν ξύλωσιν· τρόφιγξί τε χρυσέοις τὸ ἐπίθεμα προσηνω
μένον εἶχεν θαυμαστῶς, ὃ πανταχόθεν ἴσον ἦν, κατ' ὐδέτε
ρον μέρος ἐξοχαῖς τὴν εὐαρμοστίαν λυμαινόμενον. καὶ καθ'
ἕτερον δὲ τοῖχον τῶν ἐπιμηκεστέρων κρίκοι προσῆσαν χρύσεοι
δύο, τῷ παντὸς διήκοντες ξύλῳ· καὶ δι' αὐτῶν μέντοι σκυ
ταλίδες ἐπίχρυσοι καθ' ἑκάτερον τοῖχον, ὡς ἂν ὑπ' αὐτῶν,
ὁπότε δεήσειεν, ἄγοιτο κινυμένη. ὐ γὰρ ἐπὶ ζεύγους ἐκομί
ζετο, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. τῷ δ' ἐπιθέματι αὐτῆς
ἦσαν πρόσυποι δύο· Χερουβεῖς μὲν αὐτὰς Ἑβραῖοι καλοῦσι
ζῶα δ' ἐστὶ πετεινά, μορφὴν δ' ὐδενὶ τῶν ὑπ' ἀνθρώπων ἰω
ραμένων παραπλήσια. Μωϋσῆς δὲ φησὶ τῷ θρόνῳ τῆ θεῷ
προσυπεῖς ἑωρακέναι. ταύτῃ τὰς δύο πλάκας, ἐν αἷς τὰς
δέκα λόγους συγγεγράφθαι συμβεβήκει, ἀνὰ πέντε μὲν εἰς
ἑκατέραν, ἀνὰ δύο δὲ καὶ ἥμισυ κατὰ μέτωπον, ἐγκατέ
θετο. καὶ ταύτην ἐν τῷ ἀδύτῳ κατατίθησιν.

ς'. Ἐν δὲ τῷ ναῷ τράπεζαν ἱδρύεται Δελφικαῖς παρα
πλησίαν· τὸ μῆκος μὲν δύο πηχῶν, τὸ δὲ πλάτος ἑνὸς πή
χεος, καὶ σπιθαμῶν τριῶν τὸ ὕψος. ἦσαν δ' αὐτῇ πόδες,
τὰ μὲν ἐξ ἡμίσους ἕως τῶν κάτω τελέως ἀπηρτισμένοι, οἷς
Δωριεῖς προσιθεῖσι ταῖς κλίναις ἐμφερεῖς, τὸ δὲ πρὸς αὐτὴν
ἀνατεῖνον τετράγωνοι τῇ ἐργασίᾳ. κοιλαίνεται δὲ καθ' ἕκα
στον πλευρὸν, κοιλαίνουσά πως κατὰ παλαιὸν τὸ ἔδαφος,
ἕλικος περιθεούσης τό τε ἄνω καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ σώμα
τος. καθ' ἕκαστον δὲ τῶν ποδῶν καὶ ταύτῃ ἐλήλατο κρίκος,
ὐκ ἄπωθεν τοῦ ἐπιθέματος, δι' ὧν ἦσαν ξύλεοι χρύσεοι,
ξύλῳ τὰ νέρθεν ὄντες, ἐξαίρετοι. κοῖλον γὰρ εἶχεν ἐπ' αὐ
τοῖς τὸ κατὰ τὰς κρίκας κοινωθέντας· ὐδὲ γάρ εἰσι διπλᾶ
κεῖς, ἀλλὰ, πρὶν συνελθεῖν εἰς τὸ ἄπειρον, εἰς πτερυγίδας

5. Facta eſt autem et arca Deo ſacra ex lignis natura validis et quae cariem non ſentiunt. Haec vero Eroa quidem dicitur lingua noſtra vernacula. Huiuſmodi autem erat eius fabrica. Longitudo ei quidem erat quinque ſpithamarum: latitudo vero et craſſities trium ſingulatim erat ſpithamarum. Intus autem et extra auro tota obducta eſt, vt plane occultaretur eius materies: et aureis cardinibus tegmen coaptatum habuit arte mirabili, quod vndique ei ad amuſſim reſpondebat, nulla ex parte vel tantilla ſcitam eius aptamque iuncturam impediente aſperitate. Porro vtrique longiorum laterum parieti affixi erant duo annuli aurei, per totum lignum penetrantes; et per eos vectes deaurati vtrinque traiecti, vt earum ope, quoties occaſio poſtularet, de loco in locum moueretur. non enim ſuperiumentis vehebatur, ſed ſacerdotes eam hinc illinc transferebant. Operculo autem eius impoſitae erant effigies duae: quas quidem Cherubes appellant Hebraei. Sunt enim animantia volatilia, tali forma qualem nemo mortalis in viuis vnquam conſpexerat. Aſt haec dixit Moyſes ſe ab imaginibus in Dei throno expreſſis accepiſſe. In hanc arcam repoſuit duas tabulas, in quibus decem praecepta conſcripta eſſe contigit; quinque quidem in ſingulis, duo vero cum dimidio in vnaquaque pagina, ipſamque arcam intra adytum recondit.

6. In ſacerdotum ſacrario menſam collocauit, Delphicis non abſimilem: longitudine quidem duum cubitorum, latitudine vero cubiti vnius, et altitudine trium ſpithamarum. Erant autem illi pedes, dimidia quidem ſui parte deorſum perfecte et accurate facti, ſimiles iis quae ſpondis adhibent Dores; ſurſum vero abacum verſus quadrangulari opere erant. At menſa excauatur pro vnumquodque latus, veluti labro quatuor digitorum, limbo circumeunte ſuperiorem et inferiorem eius corporis partem. Singulis autem eius pedibus affixi erant annuli, non ſeparati ab operculo; in quos immiſſi erant vectes lignei, aureis laminis obducti, iique exemptiles. Nam qua parte cum menſa cohaerebant annuli, cauitas erat

τὴν ἀρχὴν τελευτῶντες, ὧν ἡ μὲν εἰς τὸ προανέχον ἐμβαίνει τῆς τραπέζης, ἡ δὲ εἰς τὸν πόδα. καὶ τούτοις κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐκομίζετο. ἐπὶ ταύτης, ἐτίθετο γὰρ ἐν τῷ νεῷ τετραμμένη πρὸς ἄρκτον ἡ πόρρω τῆ μυχῆ, διετίθεσαν ἄρτων τὸν δώδεκα ἀζύμους κατὰ ἓξ ἀπαλλήλους κειμένους, καθαρᾶ πάνυ τῆ ἀλεύρου ἐκ δύο ἀσσαρώνων· ὁ μέτρον Ἑβραίοις ἑπτὰ κοτύλας Ἀττικὰς ἔχει. ὑπὲρ δὲ τῶν ἄρτων ἐτίθεντο δύο φιάλας χρύσεας, λιβανωτῆ πλήρεις. μετὰ δὲ ἡμέρας ἑπτὰ πάλιν ἄλλοι ἐκομίζοντο ἄρτοι, ἐν τῷ καλουμένῳ ὑφ' ἡμῶν Σαββάτῳ· τὴν γὰρ ἑβδόμην ἡμέραν Σάββατα καλοῦμεν. τὴν δ' αἰτίαν ἐξ ἧς ταῦτ' ἐπενοήθησαν ἐν ἑτέροις ἐροῦμεν.

ζ. Κατὰ πρόσωπον δὲ τῆς τραπέζης, τῷ πρὸς μεσημβρίαν τετραμμένῳ τοίχῳ πλησίον, ἵσταται λυχνία ἐκ χρυσῆ κεχωνευμένη διάκενος, σαθμὸν ἔχουσα μνᾶς ἑκατόν. Ἑβραῖοι μὲν καλοῦσι κίγχαρες· εἰς δὲ τὴν Ἑλληνικὴν μεταβαλλόμενον γλῶσσαν σημαίνει τάλαντον. πεποίηται δὲ σφαιρία καὶ κρίνα σὺν ῥοΐσκοις καὶ κρατηριδίοις· ἑβδομήκοντα δ' ἦν τὰ πάντα· ἐξ ὧν ἀπὸ μιᾶς βάσεως συνιστᾶσα πρὸς ὕψος, ποιήσαντος αὐτὴν συγκειμένην εἰς μοίρας εἰς ἴσας τὰς πλανήτας καὶ τὸν ἥλιον καταμέμυσιν. ἀπαρτίζεται δὲ εἰς ἑπτὰ κεφαλὰς, καταλλήλας ἐν τοίχῳ διακειμένας. λύχνοι δ' ἐπιφέρονται αὐτοῖς ἑπτὰ κατὰ μίαν, τῶν πλανητῶν τὸν ἀριθμὸν μεμιμημένοι. ὁρῶσι δ' εἰς τε τὴν ἀνατολὴν καὶ τὴν μεσημβρίαν, λοξῶς αὐτῆς κειμένης.

η. Μεταξὺ δὲ αὐτῆς καὶ τῆς τραπέζης ἔνδον, ὡς ἔφειπον, θυμιατήριον, ξύλινον μὲν, ἐξ ἧ καὶ τὰ πρότερα ἡ σκευή, μὴ σηπόμενον, σεσαρκὸς δὲ περιειλήλατο αὐτῷ λεπὶς πηχυαῖον μὲν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην τὸ πλάτος, ὕψος δὲ διπλάσιον. ἐπῆν δὲ ἐσχάρα χρυσέα ὑπερανεστῶσα, ἔχουσα κατὰ γωνίαν ἑκάστην κέρατον, καὶ τοῦτον δ' ἐκπεριοδεύοντα χρύσεον· ὧ καὶ πρίονες καὶ σπονδυλίδες προσῆπτον, αἷς κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐφέρετο. ἵδρυτο δὲ καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς βωμὸς χάλκεος, ὑπόξυλος καὶ αὐτὸς, ἑκάστην πλευ-

neque enim perpetui erant, sed prius quam in orbem coirent, desinebant extremitatibus suis in acumina, quorum vnum in prominentem mensae partem inserebatur, alterum in pedem. atque his per viam asportabatur mensa. Super hanc (nam posita erat in sanctuario versus septentrionem, non longe ab adyto) collocabantur duodecim panes non fermentati; seni e regione sibi duobus ordinibus oppositi, ex farina mundissima duorum assaronum: quae mensura Hebraeorum septem cotylas Atticas continet. Panibus autem impositae erant duae phialae aureae thure plenae. Post septem vero dies alii panes inferebantur, festo scilicet quod nos Sabbatum appellamus: diem enim quemlibet septimum Sabbatum vocamus. At quodnam huic rei excogitandae ansam dederit, alibi dicemus.

7. Ex aduerso autem mensae propius meridianum parietem situm erat candelabrum ex auro fuso et subinani, centum minarum pondo. Hebraei quidem cincharen nominant: quod, si Graece interpreteris, talentum significat. Distinctum autem erat sphaerulis, liliis, granatis, et craterculis: (illorum vero omnium summa erat LXX.) ex quibus ab simplici basi compositum in altum assurgebat, in totidem calamos structura sua distributum, quot planetas cum sole perhibent. Exibat autem in septem capita, vna eademque serie aequis interuallis disposita. Porro et in illis lucernae praefulgebant, in singulis septem, planetarum numerum referentes: respectantesque ad orientem et meridiem, candelabro oblique posito.

8. Inter lychnuchum autem et mensam interius, vt iam dixi, posita stabat ara suffitus, e ligno quidem, vnde et priora facta sunt instrumenta non putrescente, solida vero lamina incrustato, cubitali quidem in quadrum latitudine, altitudine vero dupla. Superimposita autem erat craticula aurea, habens ad vnumquemque angulum coronam, eamque circumeuntem aueam: cui adiuncti erant annuli, cum vectibus, quibus per viam a sacerdotibus deportari posset. Sed et pro foribus Tabernaculi collocatum erat altare aereum, subligneum et illud, quinque cu-

ρὰν πέντε πήχεσιν ἐκμεμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος τρεῖς, ὁ μοίως τῷ χρυσῷ κεκοσμημένος, χαλκείαις λεπίσιν ἐξυπτιαμένος, δικτύῳ τὴν ἐχάραν ἐμφερεῖ· ἐξεδέχετο γὰρ ἡ γῆ τὸ ἀπὸ τῆς ἐχάρας πῦρ καταφερόμενον, τῆς βάσεως διὰ παντὸς ἐχ ὑποκειμένης. ἀντικρὺ δ' ἐτίθεντο τῇ βωμῷ οἰνοχόαι τε καὶ φιάλαι σὺν θυΐσκοις καὶ κρατῆρσιν ἐκ χρυσοῦ· ὅσα δὲ ἄλλα σκεύη πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποίητο, χάλκεα ἅπαντα ὑπῆρχον. καὶ ἡ μὲν σκηνὴ τοιαύτη τε ἦν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν σκεύη.

ΚΕΦ. ζ'.

Τίνες τοῖς ἱερεῦσίν εἰσιν αἱ στολαὶ, καὶ ἡ τοῦ ἀρχιερέως· περὶ τῆς τοῦ Λαρὼν ἱερωσύνης, καὶ τῶν ἀγνειῶν καὶ θυσιῶν οἱ τρόποι· καὶ περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται· ἄλλοι τε νόμοι.

Γίνονται δὲ καὶ τοῖς ἱερεῦσι στολαὶ, πᾶσί τε τοῖς ἄλλοις, οὓς Χαναίας καλοῦσι, καὶ δὴ καὶ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃν Ἀναγαβάχην προσαγορεύουσι. σημαίνει δὲ ἀρχιερέα. τὴν μὲν οὖν τῶν ἄλλων στολὴν τοιαύτην εἶναι συμβέβηκεν. ὅταν δὲ προσίῃ ταῖς ἱερουργίαις ὁ ἱερεύς, ἡγεμονικῶς ἦν ὁ νόμος ἁγνείαν προσαγορεύει, πρῶτον μὲν περιτίθεται τὸν μαναχασὴν λεγόμενον. βέλεται δὲ συναπτῆρα μὲν δηλοῦν. διάζωμα δ' ἐστὶ περὶ τὰ αἰδοῖα ῥαπτὸν ἐκ βύσσου κλωστῆς εἱργνύμενον, ἐμβαινόντων εἰς αὐτὸ τῶν ποδῶν ὡσπερεὶ ἀναξυρίδας· ἀποτέμνεται δὲ ὑπὲρ ἥμισυ, καὶ τελευτῆσαν ἄχρι τῆς λαγόνος περὶ αὐτὴν ἀποσφίγγεται.

β'. Ἐπὶ δὲ τούτῳ λίνεον ἔνδυμα διπλῆς φορεῖ σινδόνος βυσσίνης. χιθωμένη μὲν καλεῖται. λίνεον τοῦτο σημαίνει· χιθὼν γὰρ τὸ λίνον ἡμεῖς καλοῦμεν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἔνδυμα ποδήρης χιτὼν περιεσχεδασμένος τῷ σώματι, καὶ τὰς χεῖρας περὶ τοῖς βραχίοσιν κατασφιγμένος· ὃν ἐπιζώννυται κατὰ στῆθος, ὀλίγου τῆς μασχάλης ὑπερκύπτων τὴν ζώνην περιάγοντες, πλατεῖαν μὲν ὡς εἰς τέσσαρας δακτύλους, ἐπι-

bitos longum et totidem latum, et tribus altum, similiter auro ornatum, laminis aereis adopertum, cum crate ad similitudinem reticuli: excipiebat enim terra quicquid ignis a foco superne decidebat, quod basis ei non omnino subiecta esset. Caeterum e regione arae praesto insuper erant infundibula, phialae, thuribula, crateresque ex auro: quaecunque vero alia aderant instrumenta, sacro ministerio designata, ex aere conflata erant omnia. Atque hoc modo se habuit Tabernaculum, vna cum apparatu suo.

CAP. VII.

Qualia fuerint vestimenta sacerdotum et Pontificis M. de Aaronis sacerdotio, variisque purificationum et sacrificiorum ritibus: atque de festis, et vt dies singuli dispositi erant: tum leges aliae.

FActae sunt autem et sacerdotibus vestes, cum aliis omnibus, quos Chanaeas vocant, tum etiam ipsi Pontifici, quem Anarabachen appellant. significat autem vox ista principem sacerdotem. Et aliorum quidem vestes huiusmodi esse contigit. Quando autem ad sacra ministeria accedit sacerdos, purus factus iuxta praescriptam in lege puritatem primo quidem induit Manachasen, vti vocatur. idem enim denotat ac constrictorium. Est autem subligar circa verenda subtile ex byssо retorta contextum, pedibus in illud ingredientibus veluti in brachas: atque ab homine medio subsciſſum, ad ilia desinens ligaminibus suis stringitur.

2. Super hoc autem lineam interulam induit duplicis sindonis byssinae. Chethomene quidem appellatur. Hoc lineum significat: nos enim linum chethòn nominamus. Est autem hoc indumentum tunica vsque ad talos demissa, corpus arcte ambiens, et manicas circa brachia adstrictas habens: quam accinctam gerunt et constrictam paulo supra axillas zona lata digitos ferme quatuor, textu vero subinani, vt serpentis exuuiae videretur. Flores autem

πένως δ' ὑφασμένην ὥστε λεβηρίδα δοκεῖν ὄφεως. ἄνθη δ' εἰς αὐτὴν ἐνύφαντας, φοίνικι καὶ πορφύρᾳ μετὰ ὑακίνθου καὶ βύσσῳ πεποικιλμένα· σήμων δ' ἐστὶ μόνη βύσσος. καὶ λαβοῦσα τὴν ἀρχὴν τῆς ἐλίξεως κατὰ στέρνον καὶ περιελθοῦσα πάλιν δεῖται, καὶ κέχυται μὲν πολλὴ μέχρι καὶ τῶν σφυρῶν, ἕως ἂ μηδὲν ὁ ἱερεὺς ἐνεργεῖ· πρὸς γὰρ εὐπρέπειαν ἔτως ἔχει τοῖς ὁρῶσι καλῶς. ὅταν δὲ σπεύδειν περὶ τὰς θυσίας δέῃ καὶ διακρυεῖν, ὅπως μὴ κινεμένης ἐμποδίζηται πρὸς τὸ ἔργον, ἀναβαλλόμενος ἐπὶ τὸ λαιὸν ὠμοφορεῖ. Μωϋσῆς μὲν οὖν ἀβανὴθ αὐτὴν ἐκάλεσεν· ἡμεῖς δὲ, παρὰ Βαβυλωνίων μεμαθηκότες, ἐμίαν αὐτὴν καλοῦμεν. ἔτως γὰρ προσαγορεύεται παρ' αὐτοῖς. ἔτος ὁ χιτὼν κολπῶται μὲν ἀδαμόθεν· λαγαρὸν δὲ παρέχων τὸν βραγχιῶνα τῇ αὐχένος, ἀρπεδόσιν ἐκ τῆς ὥας καὶ τῶν κατὰ στέρνον καὶ μετάφρενον ἠρτημέναις ἀναδεῖται ὑπὲρ ἑκατέραν καταχλεῖδα μασσαβαζάνης δὲ καλεῖται.

γ'. Ὑπὲρ δὲ τῆς κεφαλῆς φορεῖ πῖλον ἄκωνον, ἐ δὲ κινεμένου εἰς πᾶσαν αὐτὴν, ἀλλ' ἐπ' ὀλίγον ὑπερβεβηκότα μέσης. καλεῖται μὲν μασναεμφθής. τῇ δὲ κατασκευῇ τοιοῦτός ἐστιν ὡς σεφάνη δοκεῖν, ἐξ ὑφάσματος λινέου ταινία πεποιημένη παχεῖα· καὶ γὰρ ἐπιπτυσσόμενον ῥάπτεται πολλάκις. ἔπειτα σινδὼν ἄνωθεν αὐτὸν ἐκπεριέρχεται δίπλωσα μέχρι μετώπου, τὴν τε ῥαφὴν τῆς ταινίας καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ἄπρεπὲς καλύπτουσα, καὶ ὅλῳ δὲ τῷ κρανίῳ γιγνομένη ἐπίπεδον. ἡρμοσται δὲ ἀκριβῶς, ὡς ἂν μὴ περιῤῥυῇ πονοῦντος περὶ τὴν ἱερουργίαν. καὶ ὁποία μέν ἐστιν ἡ τῶν πολλῶν ἱερέων στολὴ δεδηλώκαμεν.

δ'. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς κοσμεῖται μὲν καὶ ταύτῃ, παραλλὰξ ὠδὲν τῶν προειρημένων· ἐπενδυσάμενος δ' ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμένον χιτῶνα. ποδήρης δ' ἐστὶ καὶ ἔτος· μασὶς καλεῖται κατὰ τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν. ζώνῃ περισφίγγεται βάμμασιν οἷς ἡ πρότερον ἤνθει διαπεποικιλμένη, χρυσῷ συνυφασμένῳ. κατὰ πέζαν δ' αὐτῷ προσῤῥαμμένοι θύσανοι ῥοῶν τρόπον ἐκ βαφῆς μεμιμημένοι ἀπήρτηντο, καὶ κώ-

intertos habet cocco et purpura, hyacintho atque byſſo variegatos: at ſtamen eius ex ſola byſſo. Et a pectore incipiens, atque ſemel ac iterum circumducta illic ligatur; et multa quidem defluit vſque ad talos, quamdiu ſacra non operatur ſacerdos: ſic enim ſpectantibus decora videtur. Cum vero ſacrificare oportet et altaris miniſterium peragere, ne ab ea mota in opere impediatur, ſuper humerum laeuum illam reiicit. Hanc quidem Moyſes nominauit Abneth: nos autem, a Babyloniis edocti, ipſam Emian appellamus: eo enim nomine ab illis inſignitur. Haec tunica ſinum quidem nuſquam habet, ſed amplam circa collum aperturam, quae certis quibuſdam funiculis, ex ora et a pectore et a tergo dependentibus, ſuper vtramque ſcapulam adſtringitur. Vocatur autem Maſſabazanes.

3. At ſuper caput geſtat pileum non faſtigiatum, neque totum caput incingentem, ſed paulo plus quam medio ſuperimpoſitum. nominatur quidem Maſnaëmpthes. Tali autem modo adornatur vt corona eſſe videatur, ex lineo texto inſtar faſciae craſſae concinnata: etenim in orbem ſaepius replicatur atque conſuitur. Deinde ſindon, deſuper pileum integit, vſque ad frontem deſcendens, et faſciae commiſſuras atque id quod in eis deforme erat occultans, et toti cranio preſſe adhaerens. Aptatur autem accurate, ne ſacrificanti forte delabatur. Et iam qualis quidem ſit totius ſacerdotum turbae amictus, declarauimus.

4. Summus Pontifex et hoc quidem modo ornatur, et reliquis memoratis nullam omittens, ſed illis ſuperinduens tunicam hyacinthinam. Eſt autem et haec talaris, ſecundum dialectum noſtram Meeir nominata. Zona circumcingitur, coloribus ad inſtar prioris variegata, auro intexto. At circa oram infimam ei adſutae erant fimbriae, ita adornatae vt mala Punica colore referrent, quibus tintinnabula aurea non ſine multo decore inſerta

δωνες χρύσεοι κατὰ πολλὴν ἐπιτήδευσιν τῆς εὐπρεπείας ὥστε μέσον ἀπολαμβάνεσθαι δυοῖν τε κωδώνοιν ῥοῖσκον, καὶ ῥοῶν κωδώνιον. ἔστι δ' ὁ χιτὼν ὅτος ἐκ δυοῖν περιτμημάτων, ὥστε ῥαπτὸς ἐπὶ τῶν ὤμων εἶναι καὶ τῶν παρὰ πλευράν· φάρσος δ' ἐν ἐπίμηκες ὑφασμένον χιτῶν ἔχει βραχωτῆρα ὁ πλάγιον, ἀλλὰ κατὰ μῆκος ἐρρωγότα πρὸς τὸ στέρνον καὶ μέσον τὸ μετάφρενον. πέζα δ' αὐτῷ περσῖ ῥαπται, ὑπὲρ τοῦ μὴ διελέγχεσθαι τῆς τομῆς τὴν δυσπρέπειαν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅθεν αἱ χεῖρες διείργονται χιτὸς ἐστ

ε'. Ἐπὶ δὲ τούτοις τρίτον ἐνδύεται τὸν λεγόμενον ἐφώδη, Ἑλληνικῇ δ' ἐπωμίδι προσεοικότα. γίνεται γὰρ τοῦτον τὸν τρόπον. ὑφανθεὶς ἐπὶ βάθος πηχυαῖον ἔκ τε χρωμάτων παντοίων καὶ χρυσοῦ συμπεποικιλμένος, ἀπερίπτυκτον τὸ στέρνῳ τὸ μέσον καταλιμπάνει, χειρίσι τε ἠσκημένος, καὶ τῷ παντὶ σχήματι χιτῶν εἶναι πεποιημένος. τῷ δὲ διαπλάτει τούτῳ τοῦ ἐνδύματος σύνεσι περίτμημα σπιθαμῆς τὸ μέγεθος, χρυσῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῖς τῷ ἐφώδῃ βάμμασι διαπεπλεγμένον. ἐσσήνης μὲν καλεῖται. σημαίνει δὲ τοῦτο κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶτταν λόγιον. πληροῖ δὲ ἀκριβῶς τὸ ἐφώδου ὅπερ ὑφαίνοντες κατὰ σῆθος ἐξέλιπον. ἐνῆται δ' ὑπὸ λίθων χρυσέων αὐτῷ τε κατὰ γωνίαν ἑκάστην, καὶ εἰσὶν αὐτῶν ἴσων προσκοινωμένων, βάμματος ὑακίνθου παραλειφθέντος εἰς τὴν πρὸς ἀλλήλας κατάδεσιν τοῖς λίθοις. πρὸς δὲ τὸ μὴ χαλαρὸν εἶναι τὸ ἐν μέσῳ τῶν λίθων καταλιμπανόμενον, ῥαφὴν αὐτῷ νήμασιν ὑακινθίνοις ἐπενόησαν. κρεμῶσι δὲ τὴν ἐπωμίδα σαρδόνυχες δύο κατὰ τῶν ὤμων, ἑκάτερον τέλος ἐπ' αὐτοὺς ἐπιθέον χρύσεον ἔχοντες, πρὸς τοῖς ταῖς περονίσιν ἐπιτήδειον εἶναι. ἐγγέγραπται δὲ τούτοις τῶν Ἰακώβου παίδων τὰ ὀνόματα γράμμασιν ἐπιχωρίοις γλάσῃ τῇ ἡμετέρᾳ, κατὰ ἓξ τῶν λίθων, ἑκατέρωθεν. οἱ πρεσβύτεροι δ' εἰσὶ κατὰ ὦμον τὸν δεξιόν. ἐπίασι δὲ καὶ τοὺς ἐσσήνην λίθοι δώδεκα μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντες, ἃ κτητὸς ἀνθρώποις κόσμος διὰ τιμῆς ὑπερβολὴν ἂν εἴης. ὅτοι μέντοι, κατὰ στίχον τρεῖς ἐπὶ τεσσάρων διακείμενοι γραμ-

[illegible]; ita vt inter duo tintinnabula malum Punicum, et [illegible]er duo mala Punica tintinnabulum medium penderet. [illegible], autem tunica non conſtat ex duabus plagulis, vt [illegible] habeat in humeris ac lateribus; ſed vnicum eſt [illegible]ntum in longum vndique circumtextum, qua collo induitur aperturam habens non obliquam, ſed in [illegible]dinem diſciſſam, a pectore vſque ad interſcapilium [illegible]. Ei vero adſuitur limbus, ne ſciſſurae defor- [illegible] appareret. Similiter etiam aperta eſt, qua manus [illegible]feruntur.

5. Super has veſtes tertiam etiam induit vocatam Ephoden, epomidi Graecanicae ſimilem. Fit enim hoc modo. Texta eſt in profunditatem cubitalem ex variis coloribus auro intermixto, atque ita vt medium pectoris intectum relinquat, manicis quoque ornata eſt, atque plane in tunicae formam facta videtur. Lacunae vero veſtis inſeritur fruſtum amplitudine palmi, auro et iiſdem quibus Ephodes coloribus eleganter intertextum. Eſſenes quidem vocatur: hic vero in lingua Graeca Λόγιον [Rationale] ſignificat. Ad amuſſim autem complet illud Ephodae ſpatium quod vacuum a texentibus iuxta pectus relictum eſt. Illi vero committitur annulis aureis vnicuique angulo appoſitis, ſimilibus Ephodae annexis qui iſtis reſpondeant, vitta hyacinthina adhibita ad annulos inter ſe connectendos. Caeterum ne in medio annulorum relictus appareret hiatus, illud excogitarunt vt ſpatiola taeniis hyacinthinis complerent. Epomidem vero iuxta humeros connectunt ſardonyches duo; utrumque extremum, in eos excurrens, aureum habentes, vt idoneum eſſet fibulis. His autem inſculpta erant filiorum Iacobi nomina, literis vernaculis noſtrae linguae; in vtroque lapide ſena. At natu maiores dextrum humerum obtinebant. Quin et Eſſenen ipſum duodecim lapides diſtinguunt, eximia magnitudine et pulchritudine; ornatus qui ab hominibus haud facile ob pretium enorme comparari poteſt. Et iſti quidem, terni in eadem

μῶν, ἐνήσκηνται τῷ ὕΦει· χρυσὸς δ' αὐτὰς ἐπιπερίεχεται τὰς ἕλικας ἐντιθεὶς τῷ ὕΦει, πρὸς τὸ μὴ διαῤῥεῖν ὅτως πεποιημένος. καὶ ἡ μὲν πρώτη τριὰς ἐστὶ σαρδόνυξ, τόπαζος σμάραγδος· ἡ δευτέρα δὲ ἄνθρακα παρέχεται, καὶ ἴασπιν, καὶ σάπφειρον· τῆς δὲ τρίτης λίγυρος μὲν ἄρχει, εἶτα δὲ ἀμέθυσος, ἀχάτης δὲ τρίτος, ἔννατος ὢν τοῖς πᾶσι. τετάρτη δὲ στοίχη χρυσόλιθος μὲν πρόκειται, μετὰ δὲ αὐτὸν ὄνυξ, εἶτα βήρυλλος, τελευταῖος ἵστος· γράμματα δὲ ἐπετέτμητο πᾶσι τῶν Ιακώβου υἱῶν, ὃς καὶ Φυλάρχους νομίζομεν· ἑκάστῳ τῶν λίθων ὀνόματι τετιμημένῳ, κατὰ τάξιν ἣν ἕκαστον αὐτῶν γενήσεσθαι συμβέβηκε. τῶν οὖν κρίκων ἀθενῶν ὄντων καθ' αὑτὰς ἐνεγκεῖν τὸ βάρος τῶν λίθων, ἑτέρους δύο κρίκους μείζονας τῇ πέζῃ τῆς ἐσσήνης, ἧπερ ἀνῆπτο πρὸς τὸν τράχηλον, ἐμβεβηκότας τῷ ὑΦάσματι παῖσι, δεξομένους ἀλύσεις εἰργασμένας, αἳ συνῆσαν κατ' ἄκρον τῶν ὤμων σειραῖς ἐκ χρυσῆς πεπλεγμέναις συνάπτουσαι· ὧν τὸ ἄκρον ἀνεστραμμένον ἀνέβαινε κρίκῳ προέχοντι τῆς νωτιαίας πέζης τῆς ἐΦώδης. καὶ τοῦτο ἦν ἀσΦάλεια τῷ ἐσσήνῃ πρὸς τὸ μὴ περιῤῥεῖν. ζώνη δὲ τῷ ἐσσήνῃ προσερέῤῥαπτο βάμμασιν οἷς προεῖπον μετὰ χρυσίου προσΦερής· ἣ περιοδεύσασα δεῖται πάλιν ἐπὶ τῇ ῥαΦῇ, καὶ κατακεημνᾶται. τὰς δὲ θυσάνους χρύσεαι σύριγγες καθ' ἑκατέραν ἄκραν ἐκλαβοῦσαι, πάντας ἐμπεριέχουσιν αὐτούς.

ζ'. Πίλος δ' ἦν μὲν ὁ καὶ πρότερον αὐτῷ, παραπλησίως εἰργασμένος τοῖς πᾶσιν ἱερεῦσιν· ὑπὲρ αὐτὸν δὲ συνήραμμένος ἕτερος ἐξ ὑακίνθου πεποικιλμένος. περιέρχεται δὲ στέΦανος χρύσεος, ἐπὶ τρισοιχίαν κεχαλκευμένος· θάλλει δ' ἐπ' αὐτῷ κάλυξ χρύσεος τῇ σακχάρῳ βοτάνῃ παρ' ἡμῖν λεγομένῃ ἀπομεμιμημένος, ὑὸς δὲ κύαμον Ελλήνων οἱ περὶ τομὰς ῥιζῶν ἐμπείρως ἔχοντες προσαγορεύουσιν. εἰ δέ τις ἢ θαυμάσας τὴν βοτάνην ἀμαθίᾳ τοῦτο ἀγνοεῖ τὴν Φύσιν αὐτῆς, ἢ τὴν κλῆσιν ἐπισάμενος οὐκ ἰδὼν ἀναγνῷ σεται· τοῖς ὅτω δὴ ἔχουσι σημαίνω τὸν τρόπον τοῦτον. βοτάνη μέν ἐστιν ὑπὲρ τρεῖς σπιθαμὰς πολλάκις αὐξανομένη τὸ

ſerie per quatuor verſiculos diſpoſiti, ſindoni inſerti erant: aurum vero illis circumdederunt per ſpiras ſtamini intextum de induſtria, ne poſſent excidere. Et in prima quidem triade ſardonyx, topazus, ſmaragdus; ſecunda vero praefert carbunculum. iaſpida, ſapphirum; in tertia quidem praefulget lyncurius, deinde amethyſtus, tertius vero achates, qui et nonus omnibus; in quarto verſu principem locum tenet chryſolithus, poſt illum onyx, dein beryllus, omnium vltimus. In iſtis autem vniuerſis inſcriptae erant literae nominum Iacobi filiorum, quos pro tribuum principibus habemus, vnoquoque lapide nomine inſignito, iuxta ordinem quo ſingulos naſci contigerit. Cum igitur per ſe illi quos diximus annuli infirmiores eſſent, quam vt pondus gemmarum ſuſtinerent, alios duos maiores in extremitate Eſſenae, qua pertingit ad collum, texturae confertos dederunt, catenas arte factas ſuſceptures, quae coëunt ad ſummitatem humerorum et ligamentis aureis opere plexili illic iunguntur: quarum catenarum extremitas aſcendens reducitur poſt tergum, et annulo qui eſt a tergo in Ephodae fimbria connectitur. id quod praecipue ſuſtinet Eſſenen, ne quo pacto defluere poſſet. Eſſenae autem aſſuta erat zona coloribus iam dictis et auro diſtincta: quae totum complexa, rurſumque ſupra futuram nodo conſtricta, deorſum propendere ſinebatur. Fimbrias vero, ab extremitatibus zonae dependentes, excipiunt fiſtulae aureae, eaſque omnes ipſae includunt.

7. Acceſſit demum ei conuolutae byſſi pileus, qualis fuit caeterorum ſacerdotum ante memoratus: ſuper ipſum vero et alius erat conſutilis ex hyacintho variatus. Cingit autem frontem et aurea corona, triplici ordine fabrefacta; e qua exſurgunt calyculi aurei, ſimilitudine illos referentes, quos videmus in herba nobis Saccharo dicta, ſed quam Graeci rei herbariae periti Hyoſcyamum appellant. Si qui autem nomine ignorato naturam eius vel ſaepius viſae haud certo tenuerint, ſiue praeter nomen nihil amplius de ea ſciuerint; iis, qui ita ſe habebunt, eam non piget deſcribere. Planta quidem eſt quae ſaepe in al-

ὕψος. τὴν δὲ ῥίζαν ἐμφερὴς βουνιάδι· ταύτῃ γὰρ ὑπ ἄν
μάρτοι τὶς εἰκάζων αὐτήν· τὰ δὲ φύλλα τοῖς εὐζώμοις. ὑ
μέντοι τῶν κλάδων ἀνίησι κάλυκα προσεχῆ τῷ κλωνί· π
ρίεισι δ' αὐτὴν ἔλυτρον, ὅπερ ἀποκρίνεται καθ' αὑτὸ πρὸ
τὸν καρπὸν μεταβαλὼν ἠργμένης. ὁ δὲ κάλυξ μεγέθους ἐς
σκυταλίδος τῆ μικρῇ δακτύλῳ, κρατῆρι δ' ἐμφερὴς τὸ
περγραφήν. σημανῶ δὲ καὶ τῆτο τοῖς ὑ μεμαθηκόσι. σφί
ρας εἰς δύο μέρη τετμημένης, περὶ τῷ πυθμένι τὴν ἑτέρα
τομὴν ἔχει φυόμενος ἀπὸ ῥίζης περιφερής· εἶτα συνιὼν κα
ὀλίγον, ὑποκοιλαινόμενος εὐπρεπῶς τῆς ὑποχωρήσεως, ἀπο
ρύνεται πάλιν ἠρέμα κατὰ χεῖλος, ὁμοίως ὁμφαλῷ ῥοιᾶ
τετμημένος. ἐπίθεμα δ' αὐτῷ ἡμισφαίριον προσπέφυκε
κάκριβῶς ἂν εἴποι τὶς τετορνευμένον· ὑπερανεστῶσας ἔχο
τὰς ἐντομάς, ἃς εἶπον τῇ ῥοιᾷ παραπλησίως βλαστάνει, ἀ
καν θώδεις καὶ εἰς ὀξὺ παντελῶς ἀπολῆγόσας τὸ ἄκρον.
φυλάττει δὲ ἐπὶ τῷ ἐπιθέματι τὸν καρπὸν διαπαντὸς τῆ
κάλυκος, ὄντα βοτάνης σπέρματι τῆς σιδηρίτιδος ὅμοιο
ἀφίησιν δ' ἄνθος τῷ τῆς μήκωνος πλαταγωνίῳ δυνάμενο
δοκεῖν ἐμφερὲς εἶναι. ἐκ τύτε μὲν στέφανος ἐκπεκάλυκται,
ὅσον ἀπὸ τῆ ἰνίε πρὸς ἑκάτερον τῶν κροτάφων. τὸ δὲ μέτω
που ἡ μὲν ἐφιελὶς ὐκ ἔπεισι· λεγέσθω γὰρ ὕτως ὁ κάλυξ·
τελαμὼν δ' ἐστὶ χρύσεος, ὃς ἱεροῖς γράμμασι τῆ θεῆ τὴν
προσηγορίαν ἐπιτετμημένος ἐστί. καὶ τοιῦτος μὲν τῆ ἀρχι
ρέως ἐστὶν ὁ κόσμος.

ζ'. Θαυμάσειε δ' ἄν τις τῶν ἀνθρώπων τὴν πρὸς ἡμᾶς
ἀπέχθειαν, ἢν, ὡς ἐκφαυλιζόντων ἡμῶν τὸ θεῖον ὅπερ αὐ
τοὶ σέβειν προῄρηνται, διατετελέκασιν ἐχθρώτες. εἰ γάρ τις
τῆς σκηνῆς κατανοήσειε τὴν πῆξιν, καὶ τῆ ἱερέως ἐσθῆ
τολὴν, τότε σκεύη οἷς περὶ τὴν ἱερουργίαν χρώμεθα· τότ
τε νομοθέτην εὑρήσει θεῖον ἄνδρα, καὶ ματαίως ἡμᾶς ὑπὸ
τῶν ἄλλων τὰς βλασφημίας ἀκούοντας. ἕκασα γὰρ τύτων
εἰς ἀπομίμησιν καὶ διατύπωσιν τῶν ὅλων, εἴτις ἀφθόνως
ἐθέλοι καὶ μετὰ συνέσεως σκοπεῖν, εὑρήσει γεγονότα. τὴν
τε γὰρ σκηνὴν, τριάκοντα πηχῶν ὖσαν, νείμας εἰς τρία, καὶ

tudinem crescit vltra tres palmos, buniadi similem habens radicem (non enim multum errabit qui eam huic comparauerit) folia vero erucae. Porro e ramis emittit calyculum ipsis arcte adhaerentem. vestiturque tunica quadam quam sponte exuit cum fructum edere incipit. Calyculus autem ea est magnitudine qua digiti minimi condylus, circumcirca crateri non absimilis. id quod in gratiam ignorantium plenius declarabo. Calyculus ima sui parte alterum sphaerae diuisae segmentum refert, ab ipsa radice rotundatus: dein paulatim coarctatus, intusque vt procedit pulchre excauatus, rursum sensim dilatatur cum incisuris circa labra, quales in vmbilico mali Punici videmus. Tali autem ei tegumentum adnascitur, vt sphaerae dimidium videatur, accurata (vt quis dicat) subtilitate tornatum, et intra eminentes inclusum incisuras, quas dixi forma mali punici assurgere, spinosas admodum et in acutos plane mucrones desinentes. seruatur autem sub hoc operculo totius calyculi fructus, plantae sideritidis semini perquam similis: florem vero fert, qui foliorum papaueris crepitantium similitudinem habere existimetur. Atque huic quidem similis facta est corona ab occipitio ad vtraque tempora. Frontem autem non ambiebat ephielis (ita enim vocetur calyculus) sed lamina aurea, quae sacris characteribus Dei nomen incisum habet. Atque huiusmodi quidem erat Pontificis ornatus.

7. Mirum autem alicui videatur hominum in nos odium quo genus nostrum perpetuo prosequuntur, tanquam numen istud, quod illis venerari solenne est, minus honorifice tractemus. Si quis enim Tabernaculi fabricam animo contempletur, et sacerdotis vestimenta respiciat, et vasa quibus in sacro ministerio vtimur, Legislatorem nostrum et virum diuinum exstitisse comperiet, falsoque nobis impietatis calumniam ab aliis impingi. nam et horum vnumquodque ad imaginem alicuius in rerum vniuersitate et similitudinem factum inueniet, quisquis,

δύο μέρη πᾶσιν ἀνεῖς τοῖς ἱερεῦσιν, ὥσπερ βατόν τινα καὶ κοινὸν τόπον, τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν ἀποσημαίνει· καὶ γὰρ ταῦτα πᾶσίν ἐστιν ἐπίβατα· τὴν δὲ τρίτην μοῖραν μόνῳ περιέγραψε τῷ Θεῷ, διὰ τὸ καὶ τὸν οὐρανὸν ἀνεπίβατον εἶναι ἀνθρώποις. ἐπί τε τῇ τραπέζῃ τοὺς δώδεκα θεοὺς ἄρτους, ἀποσημαίνει τὸν ἐνιαυτὸν εἰς τοσούτους μῆνας διῃρημένον. τὴν δὲ λυχνίαν ἐξ ἑβδομήκοντα μορίων ποιήσας συγκειμένην, τὰς τῶν πλανητῶν δεκαμοιρίας ἠνίξατο· καὶ λύχνους ὑπὲρ αὐτῆς ἑπτά, τῶν πλανητῶν τὴν φορὰν, τοσοῦτοι γάρ εἰσι τὸν ἀριθμόν. τάτε φάρεσι, ἐκ τεσσάρων ὑφανθέντα, τὴν τῶν στοιχείων φύσιν δηλοῖ· ἥτε γὰρ βύσσος τὴν γῆν ἀποσημαίνειν ἔοικε, διὰ τὸ ἐξ αὐτῆς ἀνεῖσθαι τὸ λίνον· ἥτε πορφύρα τὴν θάλασσαν, τῷ πεφοινίχθαι τῆς κόχλου τῷ αἵματι· τὸν δὲ ἀέρα βύσσος δηλοῦν ὁ ὑάκινθος· καὶ ὁ φοῖνιξ δ' ἂν εἴη τεκμήριον τὸ πυρός. ἀποσημαίνει δὲ καὶ ὁ τοῦ ἀρχιερέως χιτὼν τὴν γῆν, λίνεος ὤν· ὁ δὲ ὑάκινθος τὸν πόλον, ἀστραπαῖς μὲν κατὰ τὰς ῥοΐσκους ἀπεικασμένος, βρονταῖς δὲ κατὰ τὸν τῶν κωδώνων ψόφον· καὶ τὴν ἐφαπτίδα τοῦ παντὸς τὴν φύσιν ἐκ τεσσάρων γενέσθαι δεκτέον τῷ Θεῷ, χρυσῷ συνυφασμένην κατ' ἐπίνοιαν οἶμαι τῆς προσούσης ἅπασιν αὐγῆς· καὶ τὸν ἐσσήνην ἀναμέσον ὄντα τῆς ἐφαπτίδος ἐν τρόπῳ γῆς ἔταξε, καὶ γὰρ αὕτη τὸν μεσαίτατον τόπον ἔχει· ζώνη τε περιοδεύσατα τὸν ὠκεανὸν ἀποσημαίνει, καὶ γὰρ ὅτος ἐνπεριείληφε τὰ πάντα. δηλοῖ δὲ καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην τῶν σαρδονύχων ἑκάτερος, οἷς ἐνεπόρπωσε τὸν ἀρχιερέα· τὴν δὲ δωδεκάδα τῶν λίθων, εἴτε τοὺς μῆνας ἐθελήσοι τις νοεῖν, εἴτε τὸν τοσοῦτον ἀριθμὸν τῶν ἀστέρων, ὃν ζωδιακὸν κύκλον Ἕλληνες καλοῦσι, τῆς κατ' ἐκεῖνο γνώμης οὐκ ἂν ἁμάρτοι. καὶ ὁ πῖλος δέ μοι δοκεῖ τὸν οὐρανὸν τεκμηριοῦν ὑακίνθινος πεποιημένος. οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ὑπερανετίθετο αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ· τῇ τε στεφάνῃ ἠγλαϊσμένος καὶ ταύτῃ χρυσέᾳ, διὰ τὴν αὐγὴν ἡ μάλιστα χαίρει τὸ θεῖον. καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτόν μοι δεδηλώσθω, πολλάκις καὶ ἐν πολλοῖς τῆ

quod habens inuidiam et iudicium adhibens, singula expendat. Nam cum et Tabernaculum, triginta cubitos longum, trifariam diuiserit, et duas partes sacerdotibus reliquerit, quasi locum calcandum et communem, iis terram et mare repraesentat, (illa enim omnibus peruia sunt) terriam vero partem soli Deo sepositi, eo quod et coelum hominibus inaccessum. Quin et duodecim panibus, quos mensae imposuit, denotat quot menses annus explicat. Candelabrum vero in partes septuaginta distribuens, tot sedes decanorum innuit, eiusque septem lucernis planetarum cursum ostendit: totidem enim numero sunt. Vela quoque e quatuor coloribus texta elementorum naturam referunt: nam et byssus terram videtur designare, quod ex ea nascatur linum; purpura vero mare, quod conchylii cruore sit fucata; aërem autem voluit significari per hyacinthum; coccus etiam pro ignis symbolo haberi potest. Praeterea et Pontificis tunica, cum sit lintea, terram repraesentat; hyacinthus vero coelum aëreum, fulgura quidem per mala punica referens, tonitrua vero per tintinnabulorum sonitum: atque epomida, e quatuor coloribus factam, Deique oculis subiectam, vniuersi naturam indicare, auroque contextam esse, ex cogitatione, vt reor, splendoris quo res omnes illustrantur: Essenem quoque in epomidis medio ad instar terrae collocauit; nam et ipsa medium mundi occupat: zona item, qua cingitur, oceanum significat; qui vtique vniuersa circumplectitur. Solem autem et lunam indicant duo sardonyches humerales, quibus Pontificis pallium fibulauit: duodecim vero lapides siue quis ad menses referri velit; siue ad eundem astrorum numerum in circulo, quem Graeci zodiacum vocant, a genuino intellectu non aberrauerit. Denique et pileus mihi videtur [illegible] se ferre imaginem, cum sit ex hyacintho, [illegible] enim Dei nomen gestare non poterat) et corolla [illegible] aurea, propter splendorem quo maxime delet[illegible] Deus. Et haec quidem ad hunc modum declara[illegible] praesens sufficiant; cum saepius et plurima, vn-

ἀρετὴν τῷ νομοθέτῃ παρεξόντων ἡμῖν διελθεῖν τῶν πραγμάτων.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς τοῦ Ααρῶνος ἱερωσύνης.

Ὡς δὲ τὸ προκειμένου πέρας εἶχε, τῶν ἀναθημάτων μήπω καθιερωμένων, ἐπιστὰς ὁ Θεὸς Μωϋσῇ τὴν ἱερωσύνην Ααρῶνι τἀδελφῷ προσέταξε δοῦναι, ὡς ἁπάντων δι' ἀρετὴν τῆς τιμῆς δικαιοτέρῳ τυχεῖν. καὶ συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθος, τήν τε ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν εὔνοιαν διεξῆλθε, καὶ τοὺς κινδύνους οὓς ὑπομείνειεν ὑπὲρ αὐτῶν. μαρτυρούντων δ' ἐφ' ἅπασιν αὐτῷ, καὶ τὸ περὶ αὐτὸν πρόθυμον ἐνδεικνυμένων, "ἄνδρες, εἶπεν, Ισραηλῖται, τὸ μὲν ἔργον ἤδη τέλος "ἔχει, οἷον αὐτῷ τε τῷ Θεῷ ἥδιστον ἦν, καὶ δυνατὸν ἡμῖν. "ἐπεὶ δ' εἴδετε τοῦτον τῇ σκηνῇ καταδέχεσθαι, δεῖ πρῶτον "ἡμῖν τοῦ ἱερατευσομένου καὶ ὑπηρετήσοντος ταῖς θυσίαις καὶ "ταῖς ὑπὲρ ἡμῶν εὐχαῖς. καὶ ἄγωγε ταύτης ἐμοὶ τῆς σκέ- "ψεως ἐπιτραπείσης, ἐμαυτὸν ἂν τῆς τιμῆς ἄξιον ἔκρινα· "διά τε τὸ φύσει πάντας εἶναι φιλαύτους, καὶ ὅτι πολλὰ "ἐμαυτῷ κάμνοντι περὶ σωτηρίας τῆς ὑμετέρας σύνοιδα. νῦν "δ' αὐτὸς ὁ Θεὸς Ααρῶνα τῆς τιμῆς ταύτης ἄξιον ἔκρινε, "καὶ τοῦτον ἥρηται ἱερέα, τὸν δικαιότερον μᾶλλον ὑμῶν ἁ- "δώς· ὡς ἂν τος ἐνδύσεται στολὴν τῷ Θεῷ καθιερωμένην, καὶ "βωμῶν ἐπιμέλειαν ἕξει καὶ πρόνοιαν ἱερείων, καὶ τὰς ὑπὲρ "ὑμῶν εὐχὰς ποιήσεται πρὸς τὸν Θεὸν ἡδέως ἀκουσόμενον, "ὅτι τε κήδεται γένους τοῦ ὑμετέρου, καὶ παρὰ ἀνδρὸς οὗ αὐ- "τὸν ἐπελέξατο γινομένας προσδέχεται ταύτας". Εὐθεῖα δὲ ἠρέσκοντο τοῖς λεγομένοις, καὶ συνήνουν τῇ τοῦ Θεοῦ χειροτονίᾳ. ἦν γὰρ Ααρὼν διά τε τὸ γένος καὶ τὴν προφητείαν, καὶ τὴν ἀρετὴν τἀδελφὸς, πρὸς τὴν τιμὴν ἁπάντων ἀξιολογώτερος. ἦσαν δ' αὐτῷ καὶ παῖδες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέσσαρες· Νάβαδος, Αβιὺς, Ελεάζαρος, Ιθάμαρος.

β'. Οσα δὲ τῶν πρὸς τὴν τῆς σκηνῆς κατασκευὴν παρε-

de virtus Legislatoris eniteſcet, res ipſae nobis ſuppeditaturae ſint.

CAP. VIII.

De Aaronis Sacerdotio.

QVam primum autem Tabernaculum praedictum conſummatum erat, donariis vero nondum rite conſecratis, Moyſi apparuit Deus, iuſſitque vt ſacerdotium Aaroni fratri ſuo conferret, vt qui caeteris ob virtutem ſuam illo dignior fuerit honore. Tum ille, populo in concionem aduocato, virtutem illius et beneuolentiam erga ipſos ſingularem enarrauit, et pericula quae pro illorum ſalute adire ſuſtineret. Cumque verba eius ſummo cum applauſu acceperint, ſtudiumque erga illum non mediocre ſignificarint, "Viri, inquit, Iſraëlitae, iam quidem ad finem perductum eſt opus, quale, pro noſtra "virili, effici Deo placuit. Quandoquidem vero Taber"naculo eum excipere cogitatis, ante omnia proſpicien"dum eſt de Sacerdote futuro, qui ſacris operabitur, "preceſque pro vobis concipiet. Atque ego, ſi res mei "eſſet arbitrii, meipſum forſan hoc honore non indi"gnum iudicarem, tum quod omnes natura ſui amantes "ſint, tum quod mihi conſcius ſim, quantum pro ve"ſtra ſalute laborauerim. Nunc autem Deus ipſe Aaro"nem quidem dignum hoc honore exiſtimauit, atque "hunc in Pontificatum cooptauit, quo neminem e vo"bis iuſtiorem nouerit: ſcilicet hic ſtolam Deo ſacram "induet, altarium curam ſuſcipiet, de ſacrificiis prouide"bit, preces pro vobis Deo fundet, prompte et libenter "eruditurο, tum quod generis noſtri curam gerit, tum "quod illas per virum, quem ipſe elegit, oblatas reci"pere non grauabitur". Hebraeis grata fuit haec oratio, et ſuo quoque aſſenſu Dei comprobarunt electionem. Aaron enim propter genus et prophetiam, ſimul ac virtutem fratris, optime omnium hanc dignitatem commeruit. Erant autem et ipſi illo tempore filii quatuor, Nabadus, Abius, Eleazarus, Ithamarus.

2. Quaecunque vero in Tabernaculi fabricam parata

σκευασμένων ἦν περιττὰ, ταῦτ' ἐκέλευσεν εἰς Φάρσηλον κατα-
πασήρια τῆς τε σκηνῆς αὐτῆς, καὶ τῆς λυχνίας, καὶ θυμια-
τηρίου, καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν ἀναλῶσαι. ὅπως κατὰ τὴν
ὁδοιπορίαν ταῦτα μήτ' ἐξ ὑστέρου μηδὲν, μήτ' ἐκ χρείας τι
βλάπτηται. τό τε πλῆθος ἀθροίσας πάλιν, εἰσφορὰν αὐ-
τὸ προσέταξεν εἰσφέρειν σίκλου τὸ ἥμισυ καθ' ἕκαστον. ὁ δὲ
σίκλος, νόμισμα Ἑβραίων ὤν, Ἀττικὰς δέχεται δραχμὰς
τέσσαρας. οἱ δ' ἑτοίμως ὑπήκουον οἷς ἐκέλευε Μωϋσῆς· καὶ
τὸ πλῆθος τῶν εἰσφερόντων ἦν ἑξήκοντα μυριάδες καὶ πε-
ντακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι καὶ πεντήκοντα. ἔφερον δὲ τὸ
ἀργύριον τῶν ἐλευθέρων οἱ ἀπὸ εἴκοσι καὶ ἄνω ἐτῶν ἐγγε-
πεντήκοντα γεγονότες. τὸ δὲ συγκομισθὲν εἰς τὰς περὶ τὴν
σκηνὴν χρείας ἀνηλῶτο.

γ'. Ἡγνίζε δὲ καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὰς ἱερέας, τρόπῳ
τοιούτῳ ποιούμενος αὐτῶν τὴν κάθαρσιν. σμύρνης ἐπιλέκτου
σίκλους πεντακοσίους, καὶ ἴρεως ἴσους, κινναμώμου δὲ καὶ κα-
λάμου, ἔστι δὲ καὶ τοῦτο εἶδος θυώματος, ἡμίσειαν τῶν πρό-
τερον ὁλκὴν, κεκομμένα δεύειν ἐκέλευσεν, ἐλαίῳ τε ἐλαίῳ
εἶν, μέτρον δ' ἐστὶ τοῦτο ἐπιχώριον δύο χόας Ἀττικὰς δεχό-
μενον, ἀναμίξαντας καὶ καθεψήσαντας σκευάσαι τέχνῃ
μυρεψῶν χρίσμα εὐωδέστατον. κἄπειτα τοῦτο λαβὼν αὐτὸς
τὰς ἱερέας καὶ πᾶσαν τὴν σκηνὴν χρίων κεκαθάρικε, τά τε
θυόμενα· πολλὰ δ' ἐστὶ, καὶ ταῦτα ποικίλα κατὰ τὴν σκη-
νὴν, ἐπὶ τῷ χρυσῷ θυμιατηρίῳ μεγάλης πάνυ τιμῆς ὄντα
συνεφέρετο· ὧν παραλείπω τὴν φύσιν ἐκδιηγεῖσθαι, μὴ δό-
ξαλλα γένηται τοῖς ἐντυγχάνουσι. δὶς δὲ τῆς ἡμέρας, πρώτῃ
ἀναχεῖν τὸν ἥλιον καὶ πρὸς δυσμαῖς θυμιᾶν ἐκέλευε, ἔλαιόν
τε ἀγνίσαντας φυλάσσειν εἰς τὰς λύχνους· ὧν τὰς μὲν τρεῖς
ἐπὶ τῇ ἱερᾷ λυχνίᾳ φέγγειν ἔδει τῷ Θεῷ κατὰ πᾶσαν ἡμέ-
ραν, τὰς δὲ λοιπὰς περὶ τὴν ἑσπέραν ἅπτοντας.

δ'. Ἁπάντων δ' ἤδη πέρας εἰληφότων, ἔδοξαν ἄριστοι
τῶν δημιουργῶν Βεσάληλος καὶ Ἐλίαβος. τῶν γὰρ ἐνευημέ-
νων τοῖς προτέροις αὐτοὶ προεθυμήθησαν ἀμείνονα προσερ-
γάσασθαι, λαθεῖν τε ἐπίνοιαν ὧν πρότερον ἠγνόουν τὴν κα-

ſupererant, iuſſit ea in vela tectoria ipſius Tabernaculi, lychnuchi, et thuribuli, aliorumque vaſorum impendere; vt haec, dum in itinere deportantur, neque pluuia vel minimum laederentur, neque puluere. Atque populo iterum conuocato, imperauit vt viritim contribuerent dimidium ſiclum. Siclus autem nummus eſt apud Hebraeos, qui valet quatuor drachmas Atticas. Illi vero prompto obſequio iuſſa Moyſis exſequuntur; ad numerum ſexcentorum quinque millium et quingentorum et quinquaginta. Argentum autem conferebant ſoli ingenui, a vigeſimo et deinceps aetatis anno vſque ad quinquageſimum. Quicquid vero collatum erat in vſus Tabernaculi inſumptum eſt.

3. Praeterea et Tabernaculum et ſacerdotes luſtrauit, purificatione ad hunc modum facta. Myrrhae electae ſiclos quingentos, totidemque ireos, ex cinamomo autem, et calamo (nam et hic odoramenti ſpecies eſt) dimidium priorum ponderis, contuſa ſubigi iuſſit, iiſque cum olei oliuarum hine (hoc enim menſura eſt Hebraïca quae capit duos choas Atticos,) permixtis et arte vnguentariorum decoctis, vnguentum ſuauiſſimum confici. Ac deinde Moyſes illud accipiens ipſos et ſacerdotes et totum Tabernaculum inungendo purificauit, ſimul etiam ſuffimenta: multa enim erant, eaque varia in Tabernaculum, ſuper aureum thuribulum adolenda, valde pretioſa comportabantur. quorum naturam enarrare ſuperſedeo, ne lectoribus taedium afferam et moleſtiam. Oportebat autem bis quotidie ſuffitum facere, ante ortum et circa occaſum ſolis, oleumque purificatum ad lucernas ſeruare: quarum tres quidem ſuper ſacrum candelabrum Deo tota die lucebant, reliquae ſub veſperam accendebantur.

4. Iam cum omnia accurata eſſent et perfecta, ſacrorum opificum praeſtantiſſimi viſi ſunt Beſalelus et Eliabus. nam ipſi aliorum inuentis meliora addere ſtuduerunt, ad multa etiam aliis ignorata excogitanda et efficienda ſuopte ingenio idonei. Contigit tamen vt Beſalelus prae-

τασκευὴν ἱκανώτατοι. τούτων μέντοι Βεσάληλον συνέβη κρι-
θῆναι τὸν κράτιστον. ὁ δὲ πᾶς χρόνος εἰς τὸ ἔργον διῆλθε
μηνῶν ἑπτά. καὶ μετὰ τοῦτο ἀφ' ἧς τὴν Αἴγυπτον ἐξέλιπον,
ἐνιαυτὸς αὐτοῖς πρῶτος ἐτελειοῦτο. ἀρχομένου δὲ τοῦ δευτέρου
ἔτους, μηνὶ Ξανθικῷ κατὰ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ κατὰ Ε-
βραίους, νουμηνίᾳ τὴν σκηνὴν ἀφιερῶσι, καὶ πάνθ' ὅσα περὶ
αὐτὴν σκεύη μοι δεδήλωται.

ε'. Επέδειξε δὲ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἡθέντα τῷ ἔργῳ τῶν Ε-
βραίων, καὶ μὴ μάτην αὐτοὺς πονήσαντας ὑπερφαίνεια τῆς
χρήσεως· ἀλλ' ἐπεξενώθη καὶ κατεσκήνωσε τῷ ναῷ τούτῳ.
τὴν δὲ παρουσίαν ἔτως ἐποίησεν. ὁ μὲν ἠρανὸς καθαρὸς ἦν,
ὑπὲρ δὲ τὴν σκηνὴν μόνην ἤχλυσεν, ὅτε βαθεῖ πάντα νέφει
καὶ πυκνῷ περιλαβὼν αὐτὴν, ὥς εἶναι δόξαι χειμέριον, ὅτι
μὴν λεπτῷ ἔτως ὥστε τὴν ὄψιν ἰσχύσαι τι διὰ αὐτοῦ κατανοῆ-
σαι· ἡδεῖα δὲ ἀπ' αὐτοῦ δρόσος ἔρρει, καὶ Θεοῦ δηλοῦσα παρ-
ουσίαν τοῖς τοῦτο καὶ βουλομένοις καὶ πεπιστευκόσι.

ς'. Μωϋσῆς δὲ, τοὺς τέκτονας οἷαις εἰκὸς ἦν δωρεαῖς τοὺς
τοιαῦτα εἰργασμένους τιμήσας, ἔθυεν ἐν τῷ τῆς σκηνῆς αἰ-
θρίῳ, κατὰ προσαγὴν τοῦ Θεοῦ, ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἔριφον
ὑπὲρ ἁμαρτάδων· καὶ δὴ λέγειν γάρ ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν
μέλλω τὰ πρασσόμενα περὶ τὰς ἱερουργίας, ἐν ἐκείνοις δη-
λώσων περί τε ὧν ὁλοκαυτεῖν κελεύει, καὶ ὧν μεταλαμβά-
νειν τῆς βρώσεως ἐφίησιν ὁ νόμος· καὶ τὸ αἵματος τῶν τι-
θυμένων τήν τε σφαγὴν τοῦ Ααρῶνος καὶ αὐτὸν σὺν τοῖς παισὶν
ἔρραινεν, ἀφαγνίσας πηγαίοις τε ὕδασιν καὶ μύρῳ, ἵνα τοῦ
Θεοῦ γίγνοιντο. ἐπὶ μὲν οὖν ἡμέρας ἑπτὰ τοῦτον τὸν τρόπον
αὐτούς τε καὶ τὰς στολὰς ἐθεράπευε. τὴν τε σκηνὴν καὶ τὰ
περὶ αὐτὴν σκεύη ἐλαίῳ τε προθυμωμένῳ καθὼς εἶπον, καὶ
τῷ αἵματι τῶν ταύρων καὶ κριῶν σφαγέντων καθ' ἑκάστην
ἡμέραν ἑνὸς κατὰ γένος. τῇ δὲ ὀγδόῃ κατήγγελεν ἑορτὴν
τῷ λαῷ, καὶ θύειν προσέταξε κατὰ δύναμιν. οἱ δ' ἀλλή-
λοις ἀμιλλώμενοι, καὶ ὑπερβάλλειν φιλοτιμούμενοι τὰς θυ-
σίας ἃς ἕκαστος ἐπιφέροι, τοῖς λεγομένοις ὑπήκουον. ἐπαι-
μένων δὲ τῶν ἱερείων τῷ βωμῷ, αἰφνίδιον ἐξ αὐτῶν πῦρ

cellere existimaretur. Tempus autem septimestre, et non amplius, in hoc opere absoluendo consumtum est: et post hoc primus annus ab exitu ex Ægypto completus est. Anni vero secundi sub initium, mense Xanthico Macedonum, Hebraeorum vero Nisan, ipso nouilunio Tabernaculum Deo consecrarunt, et omnia eius vasa a me paulo ante recensita.

5. Ostendit autem Deus sibi gratum acceptumque esse hoc Hebraeorum opus; et non frustra eos laborasse prae se tulit contemptu eius vsus: sed accessit ad hanc Ædem et in ea habitare dignatus est. Praesentiam porro suam ita declarauit. Coelum quidem purum erat et serenum, soli vero Tabernaculo incumbebat caligo, non profunda admodum et densa nube illud circumdans, vt talis esse videretur quali hyeme assuescebant, nec tamen rara adeo et subtili vt visus eam penetraret: sed suauis ab ea ros distillabat in argumentum Dei praesentiae iis qui hoc volebant pariter et credebant.

6. Moyses autem, cum artifices qui talia adornarant et confecerant, dignis cohonestasset praemiis, in atrio Tabernaculi mactabat, prout ei Deus praeceperat, taurum et arietem et hoedum pro peccatis; (nam de sacrorum quidem ministeriorum ritibus, cum de sacrificiis agam, dicturus sum, simul et de victimis quas solidas igni cremari iusserit lex, quarumque partem in epulas cedere permiserit) et dein hostiarum sanguine et vestimenta Aaronis et ipsum cum filiis suis conspersit, aqua fontana ac simul oleo eos purificans, vt Dei fierent sacerdotes. Atque hoc modo per septem dies continuos ipsos et vestitum eorum curabat: Tabernaculum item et eius vasa omnia, oleoque ante suffito, vt modo dixi; et sanguine taurorum et arietum et hoedorum, vnoquoque die e singulis vnius, occisorum. Octauo autem die festum indixit populo, et quemque pro facultatibus suis sacrificare praecepit. Illi vero inter sese liberalitate certantes, et alter alterum iis quae offerebant superare contendentes, dictis eius paruerunt. At victimis arae impositis repente ex illis spontaneus ortus est

ἀνήφθη αὐτόματον, καὶ ὅμοιον ἀστραπῆς λαμπηδόνι ἐρύμενον τῇ φλογὶ, καὶ πάντα ἐδαπάνα τὰ ἐπὶ τῷ βωμῷ.

ζ'. Συνέβη δὲ καὶ Ααρῶνι συμφορά τις ἐκ τύτυ, λογιζομένῳ ὡς ἐπ' ἀνθρώπῳ καὶ πατρὶ, γενναίως δ' ὑπ' αὐτῦ καρτερηθεῖσα· ὅτι καὶ τὴν ψυχὴν πρὸς τὰ συμπίπτοντα σεμνὸς ἦν, καὶ κατὰ βέλησιν τῦ Θεῦ ἠγεῖτο τὸ πάθος γεγονέναι. τῶν γὰρ υἱῶν αὐτῦ τεσσάρων ὄντων, ὡς προεῖπον, δύο οἱ πρεσβύτεροι Νάβαδος καὶ Αβιῦς, κομίσαντες ἐπὶ τὸν βωμὸν ἐχ ὧν προεῖπεν Μωϋσῆς θυμιάτων, ἀλλ' οἷς ἐχρῶντο πρότερον, κατεκαύθησαν· τῦ πυρὸς ἐπ' αὐτὸς τὴν ὁρμὴν βαλόντος, καὶ τὰ στέρνα καὶ τὰ πρόσωπα φλέγειν αὐτῶν ἀρξαμένυ, καὶ σβέσαι μηδενὸς δυναμένυ. καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπέθανον. Μωϋσῆς δὲ κελεύει τὸν πατέρα αὐτῶν καὶ τὸς ἀδελφὸς, βαστάξαντας τὰ σώματα καὶ κομίσαντας τῆς παρεμβολῆς ἔξω θάψαι μεγαλοπρεπῶς. πενθεῖ δ' αὐτὸς τὸ πλῆθος, χαλεπῶς ἐπὶ τῷ θανάτῳ παρὰ δόξαν ἔτω γενημένῳ διατεθέν· μόνος δὲ Μωϋσῆς τὸς ἀδελφὸς αὐτῶν καὶ τὸν πατέρα μὴ φροντίζειν τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἠξίωσε, προκρίναντας τὴν εἰς τὸν Θεὸν τιμὴν τοῦ περὶ αὐτὸς σκυθρωπῦ. ἤδη γὰρ Ααρὼν καὶ τὴν στολὴν τὴν ἱερὰν ἠμφίετο.

η'. Μωϋσῆς δὴ πᾶσαν τιμὴν παραιτησάμενος, ἣν ἐώρα τὸ πλῆθος αὐτῷ παρέχειν ἕτοιμον, πρὸς μόνῃ τῇ τοῦ Θεοῦ θεραπείᾳ διετέλει. καὶ τῶν μὲν εἰς τὸ Σινᾶιον ἀνόδων ἀπεῖχετο, εἰς δὲ τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἐχρηματίζετο περὶ ὧν ἐδέετο παρὰ τοῦ Θεοῦ· ἰδιωτεύων καὶ τῇ στολῇ, καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἄγων ἑαυτὸν δημοτικώτερον, καὶ μηδὲν βελόμενος τῶν πολλῶν διαφέρειν δοκεῖν, ἢ μόνῳ τῷ προνοήμενος αὐτῶν βλέπεσθαι. ἔτι δὲ τὴν πολιτείαν καὶ τὸς νόμυς ἔγραψε, καθ' ὃς κεχαρισμένως τῷ Θεῷ βιώσονται, μηδὲν ἀλλήλοις ἐγκαλεῖν ἔχοντες· ταῦτα μέντοι κατὰ τὴν ὑπαγόρευσιν τῦ Θεῦ συνετάττετο. διέξειμι μὲν οὖν περὶ τῆς πολιτείας καὶ τῶν νόμων.

θ'. Ο μέντοι περὶ τῆς τῦ ἀρχιερέως στολῆς παρέλιπον, διελθεῖν βέλομαι· ἐδαμόθεν γὰρ προφητῶν καινηγίαις

ignis, flammaque ſua fulguris coruſcationi ſimilis viſus, qui omnia ſuper altari penitus abſumpſit.

7. Statim autem ab hoc miraculo contigit et Aaroni quaedam calamitas, ſi vt homo et pater ſpectetur, quam tamen fortiter pertulit, quod et animo eſſet ad omnia quae acciderent bene confirmato, et exiſtimaret hoc non ſine Dei voluntate factum. Cum enim filii ei quatuor fuerint, vt iam dixi, duo ex iis natu grandiores, Nabadus et Abius, afferentes in aram victimas, non quas praeſcripſerat Moyſes, ſed quibus prius vterentur, ſubitis ignibus ambuſti intereunt: igne in illos impetum faciente, qui, cum pectora et facies eorum auide depaſcere conatus eſſet, a nemine reſtingui potuit. Atque illi quidem ſine vita exceſſerunt. Moyſes autem mandauit patri eorum et fratribus, vt corpora portarent et extra caſtra deferentes magnifice ea ſepelirent. Caeterum eos deplorat populus, inopinatam hanc eorum mortem aegre ferens: ſolos vero fratres ac patrem Moyſes voluit a moerore abſtinere, vt qui Dei honorem ſuae ex illis triſtitiae praeponerent. Iam enim Aaron ſacrum amictum geſtabat.

8. Moyſes itaque, omnibus recuſatis honoribus, quos ille populum collaturum eſſe viderat, ſoli Dei miniſterio ſeſe addixit. Et adſcenſu quidem in montem Sinaeum abſtinuit; in tabernaculum vero ingrediens, de iis reſponſa petebat quae a Deo ſupplex rogabat: et hominis priuati habitu contentus, et caeteris omnibus magis adhuc vnum e populo referens, idque agens vt nihil ab aliis differre exiſtimaretur, niſi quod communi eorum ſaluti proſpicere videretur. Praeterea autem viuendi rationem deſcripſit et legem poſuit, quibus obſeruandis et Deo placere poſſent, et vitam inculpatam agere. Iſta autem omnia, Deo illi ſuggerente, ordinauit. Nunc igitur ad vitae inſtituta legesque orationem conuerto.

9. Veruntamen quod de Pontificis veſtitu praetermiſi, prius perſequi volo: nam is omnem prophetis fraudum et

καταλέλοιπεν ἀφορμήν. εἰ δέ τινες τοιῦτοι γένοιντο παρὰ χειρῶν τῷ τῦ Θεῦ ἀξιώματι, αὐτοκράτορα δ' εἶναι τὸν Θεὸν παρατυγχάνειν τοῖς ἱεροῖς κατέλιπεν, ὁπότε θελήσειε, καὶ μὴ παρεῖναι· καὶ τῦτο δ' οὐχ Ἑβραίοις δῆλον εἶναι μόνον ἐθέλησεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ξένων τοῖς παρατυγχάνυσι. τῶν γὰρ λίθων ἓς ἐπὶ τῶν ὤμων φέρειν τὸν ἀρχιερέα προεῖπον σαρδόνυχες δὲ ἦσαν, καὶ σημαίνειν αὐτῶν τὴν φύσιν ἡγοῦμαι περισσὸν, πᾶσιν εἰς γνῶσιν ἀφιγμένων· συνέβαινε λάμπειν, ὁπότε ταῖς ἱερουργίαις ὁ Θεὸς παρῇ, τὸν ἕτερον τὸν ἐπὶ τῷ δεξιῷ τῶν ὤμων πεπορπημένον, αὐγῆς ἀποστιλβώσης καὶ τοῖς πορρωτάτω φαινομένης, ὑ πρότερον ταύτης ὑπαρχούσης τῷ λίθῳ. θαυμαστὸν μὲν οὖν καὶ τῦτο τοῖς μὴ τὴν σοφίαν ἐπ' ἐκφαυλισμῷ τῶν θείων ἠσκηκόσιν. ὃ δ' ἐπὶ τύτῳ θαυμασιώτερον ἐρῶ. διὰ γὰρ τῶν δώδεκα λίθων, ἃς κατὰ στέρνον ὁ ἀρχιερεὺς ἐνερραμμένας τῇ ἐσσήνῃ φορεῖ, πόλεμον μέλλυσι πολεμεῖν προεμήνυεν ὁ Θεός. τοσαύτη γὰρ ἀπήστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει παντὶ γνώριμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεὸν εἰς τὴν ἐπικουρίαν. ὅθεν Ἕλληνες, οἱ τὰ ἡμέτερα τιμῶντες ἔθη, διὰ τὸ μηδὲν ἀντιλέγειν δύνασθαι τύτοις, τὸν ἐσσήνην λόγιον καλῦσιν. ἐπαύσατο μὲν οὖν ὅ τε ἐσσήνης καὶ ὁ σαρδόνυξ τῦ λάμπειν ἔτεσι διακοσίοις πρότερον ἢ ταύτην ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γραφὴν, τῷ Θεῷ δυσχεράναντος ἐπὶ τῇ παραβάσει τῶν νόμων· περὶ ὧν ἐρῦμεν εὐκαιρότερον. τρέψομαι δὲ νῦν ἐπὶ τὸν ἑξῆς λόγον.

ί. Καθιερωμένης γὰρ ἤδη τῆς σκηνῆς, καὶ διακεκοσμημένων τῶν περὶ τὰς ἱερέας, τότε πλῆθος ὁμόσκηνον αὐτῷ τὸν Θεὸν ἔκρινεν εἶναι, καὶ τρέπεται πρὸς θυσίας τε καὶ ἁγνείας, ὡς ἅπασαν ἤδη κακῆ προσδοκίαν ἀπεωσμένον, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἀμεινόνων ἐπιθυμοῦντες· δωρεὰς τε τῷ Θεῷ, τὰς μὲν κοινῇ, τὰς δὲ καὶ κατ' ἰδίαν, ἀνετίθεσαν κατὰ Φυλάς. οἵ τε γὰρ Φύλαρχοι κατὰ δύο συνελθόντες, ἅμαξαν καὶ δύο βόας προσκομίζυσιν. ἓξ μὲν οὖν ἦσαν αὗται, καὶ τὴν σκηνὴν ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις παρεκόμιζον. πρὸς

[illegible]ſtigiarum anſam praecidebat. Verum ſi qui eo deueniant vt Dei auctoritate abutantur, Deo quidem liberum reliquit, quando ſacris intereſſe velit vel non adeſſe: id quod non Hebraeis ſolum manifeſtum eſſe voluit, ſed et alienigenis qui huic forte ſpectaculo interuenirent. Nam ex lapidibus, quos ſuper humerum Pontificem ferre praedixi, (erant autem ſardonyches, atque eorum naturam oſtendere ſuperuacuum puto, cum a nemine ignorentur) contigit vt alter micaret, quoties Deus ſacrificiis propitius adeſſet, qui in dextro humero fibulae vice portabatur; eximio fulgore inde exſiliente, vt etiam procul poſitis illuceſceret, cum prius lapis eo careret ſplendore. Et certe hoc ipſum admirationem meretur apud omnes, qui non ex contemptu religionis ſapientiae opinionem aucupantur. Sed quod hoc multo mirabilius eſt iam dicturus ſum. Nam per duodecim lapides, quos in pectore Pontifex Eſſenae adſutos geſtat, Deus victoriam pugnaturis praenunciabat. Tantus enim ex iis effulgebat ſplendor, cum nondum exercitus moueretur, vt toti populo manifeſtum fuerit, eorum auxilio adeſſe Deum. Vnde et Graeci, qui noſtras ſolennitates reuerentur, quod ne quidem hiſce contradicere potuerint, Eſſenen appellant Λόγιον Oraculum. Ceſſauit autem Oraculum et ſardonyx fulgorem emittere, annis iam ducentis antequam ego haec conſcriberem, cum Deus moleſte ferret tranſgreſſiones legum: de quibus opportunior erit dicendi locus. Nunc autem coeptam narrationem per-

[illegible]. Tabernaculo iam dedicato, et omnibus quae ad [illegible]otes ſpectant rite peractis, tunc populus Deum ſe[illegible] eodem tentorio habitare ratus eſt, et ad ipſum [illegible]is honorandum et laudibus perſequendum ſeinet [illegible]it, quaſi iam ab omni mali exſpectatione libera[illegible], et meliora in poſterum ſibimet polliceretur: [illegible] munera tam priuatim quam publice per ſingu[illegible]os offerebat. Principes enim tribuum bini con[illegible] vehiculum et duos boues afferebant. Illa ita-

τύτοις ἕκαστος φιάλην τε κομίζει καὶ τρυβλίον καὶ θυίσκην τὴν μὲν, δαρεικοὺς δέκα δυναμένην, καὶ πλήρη θυμιαμάτων, τὸ δὲ τρυβλίον καὶ ἡ φιάλη, ἀργύρεα δὲ ἦν, σίκλους μὲν δὴ αἱ δύο διακοσίους εἶλκον, εἰς δὲ τὴν φιάλην ἑβδομήκοντα μόνοι δεδαπάνηντο, πλήρεις δὲ ἦταν ἀλεύρων ἰλαῦ πεφυραμένων, οἷς ἐπὶ τῷ βωμῷ χρῶνται πρὸς τὰς ἱερουργίας· μόσχον τε καὶ κριὸν σὺν ἀρνίῳ τῶν ἐτησίων ὁλομελῆ καυθησόμενα, καὶ σὺν αὐτοῖς χίμαρρον ἐπὶ παραιτήσει ἁμαρτημάτων. προσῆγε δὲ τῶν ἀρχόντων ἕκαστος καὶ ἑτέρας θυσίας σωτηρίους λεγομένας, καθ' ἑκάστην ἡμέραν δύο τε βόας καὶ πέντε κριοὺς σὺν ἀρνάσιν ἐτησίοις καὶ ἐρίφους. ἐπὶ μὲν δὴ θύρσιν ἐπὶ ἡμέρας δώδεκα, κατὰ πᾶσαν ἡμέραν εἷς. Μωϋσῆς δὲ ὑκέτ' ἀναβαίνων ἐπὶ τὸ Σιναῖον ὄρος· ἀλλ' εἰς τὴν σκηνὴν εἰσιὼν, ἀνεμάνθανε παρὰ τῦ Θεῦ περὶ τῶν πρακτέων καὶ τῶν νόμων τῆς συντάξεως. ὃς, κρείττονας ἢ κατὰ σύνεσιν ἀνθρωπίνην ὄντας, εἰς τὸν ἅπαντα βεβαίως αἰῶνα συνέβη φυλαχθῆναι, δωρεὰν εἶναι δόξαντας τοῦ Θεοῦ· ὡς μήτ' ἐν εἰρήνῃ ὑπὸ τρυφῆς, μήτ' ἐν πολέμῳ κατ' ἀνάγκην Ἑβραίους παραβῆναί τινα τῶν νόμων. ἀλλὰ περὶ μὲν τύτων παύομαι λέγων, γραφὴν ἑτέραν ἠξιωμένης συνθεῖναι περὶ τῶν νόμων.

ΚΕΦ. Δ'.

Τῶν θυσιῶν οἱ τρόποι.

Νυνὶ δ' ὀλίγων τινῶν ἐπιμνηθήσομαι τῶν ἐφ' ἁγνείαις καὶ ἱερουργίαις κειμένων. καὶ γὰρ τὸν λόγον μοι περὶ θυσιῶν ἐνεστᾶναι συμβέβηκε. δύο μέν γάρ εἰσιν ἱερουργίαι. τύτων δ' ἡ μὲν ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν, ἑτέρα δ' ὑπὸ τοῦ δήμυ συντελέμεναι, κατὰ δύο γίνονται τρόπυς. τῆς μὲν ὁλοκαυτῦται καὶ τὸ θυόμενον, καὶ διὰ τῦτο καὶ τὴν προσηγορίαν τοιαύτην ἔλαβεν· ἡ δὲ χαριστήριός τε ἐστὶ, καὶ κατ' εὐωχίαν δρᾶται τῶν τεθυκότων. ἐρῶ δὲ περὶ τῆς προτέρας. εἰσὶ γὰρ ἰδιῶται ὁλοκαυτῶν, θύει μὲν βοῦν καὶ ἀρνίον καὶ ἔριφον· ταῦτα

que fex erant, et tabernaculum in itineribus deportabant. Ad haec vnuſquiſque eorum phialam adducit, et lancem, et acerram; (hanc quidem decem Daricos valentem et ſuffimentis refertam; lanx autem et phiala, erant enim argenteae, ſimul quidem ſiclos ducentos pendebant, in phialam vero duntaxat ſeptuaginta expenſi ſunt; plenae autem erant ſimila oleo ſubacta, quali ad altare in ſacrificiis vtuntur) praeterea vitulum et arietem cum agno anniculo in holocauſtum, ſimulque hircum pro expiatione peccatorum. Sed et principum quiſque alia offerebat ſacrificia, quae ſalutaria appellantur, per ſingulos dies boues duos et quinque arietes cum agnis anniculis et hoedis. Atque ita quidem iſti per duodecim dies continuos ſacrificant, ſingulis diebus vnus. Moyſes autem non amplius Sinaeum iugum aſcendens, ſed in tabernaculum ingrediens a Deo accepit omnia de rebus agendis et de legibus ferendis. Quas, meliores quam vt ab humana ſapientia excogitari poſſent, in omne aeuum religioſe obſeruari conſtat, quod diuinitus datae crederentur: adeo vt nec in pace et luxuria, nec in bello ob neceſſitatem harum aliquam violare ſuſtinerent Hebraei. Sed de his quidem dicere ſuperſedeo, quod alio in libro de Legibus ſcribere inſtituerim.

CAP. IX.

De Sacrificiis.

NVnc paucas quasdam leges commemorabo, de purificatione et ſacrificiis latas. etenim contigit vt mihi incideret ſermo de ſacrificiis. Sunt enim duo ſacrificiorum genera. Horum quidem vnum pro priuatis, alterum vero pro vniuerſo populo factum: atque iſta duobus modis peraguntur. In vno quidem totum quod immolatur igne conſumitur, ac inde ſortitum eſt holocauſti appellationem: alterum vero pro gratiarum actione inſtitutum eſt, et in epulum ſacra facientibus cedit. De priore autem primum

μὲν ἐπέτειον, τὰς δὲ βοῦς ἐφῆται θύειν καὶ προήκοντας. ἄ
ρενα δὲ ὁλοκαυτοῦται τὰ πάντα. σφαγέντων δὲ τούτων, τ
κύκλον τῷ αἵματι δεύσι τὸ βωμὸ οἱ ἱερεῖς· εἶτα καθαρ
ποιήσαντες διαμελίζουσι· καὶ πάσαντες ἅλσιν ἐπὶ τὸν βα
μὸν ἀνατιθέασι, χιζῶν ἤδη πεπληρωμένον καὶ πυρὸς φλ
γομένου. τὰς δὲ πόδας τῶν ἱερείων καὶ τὰ κατὰ νηδὺν ἐ
καθάραντες ἀκριβῶς, τοῖς ἄλλοις καθαγνισθησόμενα προσ
επιφέρουσι, τὰς δορὰς τῶν ἱερείων λαμβανόντων. καὶ ὁ μὲ
τῆς ὁλοκαυτώσεως τρόπος ἐστὶν ὅτος.

β'. Τὰς δὲ χαριστηρίους θυσίας ἐπιτελοῦντες, τὰ αὐτ
μὲν ζῶα θύουσιν· ὁλόκληρα δὲ ταῦτα καὶ τῶν ἐπετεί
προσβύτερα, ἄρρενα μέντοι θήλεσι συνδυαζόμενα. θύσα
τες δὲ ταῦτα, φοινίσσουσι μὲν αἵματι τὸν βωμόν· τὰς δ
νεφρὰς καὶ τὸν ἐπίπλουν, καὶ πάντα τὰ πιμελῆ σὺν τῷ λο
βῷ τοῦ ἥπατος, καὶ σὺν αὐτοῖς τὴν ὠμὸν τοῦ ἀρνὸς ἐπιφέρου
τῷ βωμῷ. τὸ δὲ σῆθος καὶ τὴν κνήμην τὴν δεξιὰν τοῖς ἱε
ρεῦσι παραχόντες, ἐπὶ δύο ἡμέρας εὐωχοῦνται τοῖς κα
ταλειπομένοις τῶν κρεῶν· ἃ δ' ἂν περισσεύσῃ, κατακαίουσ

γ'. Θύουσι δὲ καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ὁμοίως τῷ προκει
μένῳ τρόπῳ τῶν χαριστηρίων τῆς ἱερουργίας. οἱ δ' ἀδύνατα
πορίζειν τὰ τέλεια θύματα, περιστερὰς ἢ τρυγόνας δύο
ὧν τὸ μὲν ὁλοκαυτοῦται τῷ Θεῷ, τὸ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν εἰς
βρῶμα διδόασιν. ἀκριβέστερον δὲ περὶ τῆς θυσίας τῶνδε
τῶν ζώων ἐν τοῖς περὶ θυσιῶν ἐροῦμεν. ὁ μὲν γὰρ κατὰ ἄ
γνοιαν εἰς τοῦτο προσπεσών, ἄρνα καὶ ἔριφον θήλειαν τῶν
αὐτῶν ἐτῶν προσφέρει. καὶ τῷ μὲν αἵματι δεύσι τὸν βωμὸν
ὁ ἱερεύς, οὐχ ὡς τὸ πρῶτον, ἀλλὰ τῶν γωνιῶν τὰς ἐξοχάς·
καὶ τούς τε νεφροὺς καὶ τὴν ἄλλην πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ
ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. οἱ δ' ἱερεῖς τὰς τε δορὰς ἀπο-
φέρονται καὶ τὰ κρέα, ἐπ' ἐκείνῃ δαπανήσαντες τῇ ἡμέρᾳ
ἐν τῷ ἱερῷ. ὁ γὰρ νόμος εἰς τὴν αὔριον ἀπολιπεῖν οὐκ ἐᾷ. ὁ
δὲ ἁμαρτὼν μὲν, ἑαυτῷ δὲ συνειδὼς καὶ μηδένα ἔχων τὸν
ἐλέγχοντα, κριὸν θύει, τοῦ νόμου τοῦτο κελεύοντος· ἃ τὰ
κρέα κατὰ τὸ ἱερὸν ὁμοίως οἱ ἱερεῖς ἀνήμερον σιτοῦνται. οἱ

1. Priuatus homo cum holocauſtum faciat, mactat quidem bouem, agnum et hoedum: hos quidem duos anniculos; boues vero licet immolare etiam grandiores, ſed maſcula oportet eſſe omnia quae ſolida concremantur. His autem occiſis ſacerdotes ſanguinem per altaris circuitum fundunt: deinde mundata membratim diſſecant, et ſale conſperſa in aram imponunt, ligno in eam congeſto et igne erumpente. Pedes autem victimarum et inteſtina diligenter purgata cum caeteris membris adolenda adiiciunt, pelles ſacerdotibus ſibimet habentibus. Et holocauſta quidem ad hunc modum fiunt.

2. Cum autem pro gratiarum actione ſacrificant, animalia quidem mactant eiuſdem generis: iſta vero integra et anniculis maiora, ac maria cum feminis. Haec autem cum immolantur, aram quidem ſanguine intingunt: renes autem et omentum, et omnem adipem cum fibra iecinoris, ſimulque caudam agni ſuperponunt aræ. At pectus et crus dextrum ſacerdotibus concedentes, per biduum de reliquis carnibus epulantur: quaecunque vero ſuperfuerint igne comburunt.

3. Similiter autem ac in dicto modo ſacris operandi pro gratiarum actione hoſtias mactant pro peccatis. Quibus vero facultas non erat adipiſcendi victimas maiores, [illegible] columbarum aut turturum immolarunt: quarum [illegible] quidem Deo adoletur in holocauſtum, alteram vero [illegible]m dant ſacerdotibus. Accuratius autem de iſtis animalibus offerendis agam cum de ſacrificiis dicturus ſim. [illegible]autem per ignorantiam in peccatum incidit, agnum [illegible]edum feminam eorundem annorum offert. Ac [illegible]os quidem ſanguinem fundit in aram, ſed non [illegible]prius, verum angulorum ad extremitates: reneſque [illegible]quam adipem cum fibra iecoris altari admouent. [illegible]dotes vero tollunt ſibi et pelles et carnes, quas ea[illegible]die abſumunt in fano. lex enim in craſtinum non [illegible]i ſinit. Qui vero peccat quidem, ſibique conſcius [illegible]ed neminem habet qui ipſum poſſit arguere, arie[illegible] immolat lege praecipiente: cuius carnes in templo

δὲ ἄρχοντες, ἐφ' οἷς ἡμάρτανον ἐκθυόμενοι, τ' αὐτὰ μὲν κ
μίζουσιν τοῖς ἰδιώταις· διαλλάσσουσι δὲ τῷ προσάγειν θ
ματα, ταῦρον, ἔριφον, ἄρρενας.

δ'. Νόμος δὲ τῶν ἰδιωτικῶν καὶ τῶν δημοσίων θ
σίαις, καὶ ἄλευρον ἐπιφέρεσθαι καθαρώτατον· ἀρνίῳ μ
ἀσσάρωνος μέτρον, κριῷ δὲ δυοῖν, ταύρῳ δὲ τριῶν. τῦτ
καθαγιάζουσιν ἐπὶ τῷ βωμῷ μεμαγμένον ἐλαίῳ. κομίζ
ται γὰρ δὴ καὶ ἔλαιον ὑπὸ τῶν τεθυκότων· ἐπὶ μὲν βοὸς ε
νὸς ἥμισυ, ἐπὶ δὲ κριῷ μέρος τέτε τρίτον τῦ μέτρε, καὶ τ
τάρτη μερὶς ἐπ' ἀρνίῳ. ὁ δὲ εἷν μέτρον ἀρχαῖον Ἑβραίων
δύναται δὲ δύο χοᾶς Ἀττικὺς ποιῆσαι. τὸ δ' αὐτὸ μέτρ
τῷ ἐλαίῳ καὶ οἴνε παρῆγον. σπένδυσι δὲ περὶ τὸν βωμὸ
τὸν οἶνον. εἰ δέ τις, θυσίαν ἐκ ἐπιτελῶν, ἐπενέγκοι κα
εὐχὴν σεμίδαλιν, ταύτης ἀπαρχὴν μίαν ἐπιβάλλει τῷ βω
μῷ δράκα· τὴν δὲ λοιπὴν οἱ ἱερεῖς πρὸς τροφὴν λαμβάνο
σιν, ἢ ἐψηθεῖσαν, ἐλαίῳ γὰρ συμπεφύραται, ἢ γενομέ
νων ἄρτων. ἱερέως δὲ κομίσαντος καὶ ἐποσονοῦν, ὁλοκαυτῶ
ἀναγκαῖον. κωλύει δὲ ὁ νόμος θύειν ζῶον αὐθημερινὸν μετὰ
τῦ γεγεννηκότος ἐπὶ τ' αὐτό· ἀφ' ἄλλως δὲ, πρὶν ἀγδόην ἡ
μέραν γεννηθέντι διελθεῖν. γίνονται δὲ ἄλλαι θυσίαι ὑπὲρ
τῦ τὰς νόσυς διαφυγεῖν, ἢ κατ' ἄλλας αἰτίας, εἰς ἃς πέμ
ματα σὺν ἱερείοις ἀναλίσκεται· ὧν εἰς τὴν ὑστέραν ἀφεῖν ὑ
πολιπεῖν ἔστι νόμιμον, τῶν ἱερέων μέρος ἴδιον λαβόντων.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ τῶν ἑορτῶν, καὶ ὡς ἑκάστη τῶν ἡμερῶν διατέτακται.

Ἐκ δὲ τῦ δημοσίε ἀναλώματος νόμος ἐστὶν ἄρνα καθ' ἑκάστην ἡμέραν σφάττεσθαι τῶν αὐτοετῶν, ἀρχομένης τε ἡ
μέρας καὶ ληγόσης· κατὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν, ἥτις Σάβ
βατα καλεῖται, δύο σφάττυσι, τὸν αὐτὸν τρόπον ἱερυ
γόντες. τῇ δὲ νεμηνίᾳ τάς τε καθημερινὰς θυσίας ἐπιτελῶ
σιν, καὶ δύο βόας σὺν ἀρνάσιν ἑπτὰ ἑπταυσίοις ἑπτὰ, καὶ κρι

ſacerdotes ſimiliter comedunt eadem die. Principes autem, pro peccatis ſuis ſacrificia facientes, eadem offerunt quae priuati: in eo vero differunt, quod victimas immolant taurum et hoedum, maſculos.

4. Porro lex praecipit, vt in publicis et priuatis ſacrificiis farina mundiſſima afferatur: cum agno quidem aſſaronis menſura, cum ariete vero duorum, et cum tauro trium. Hanc conſecrant ſuper altare oleo ſubactam. Nam et oleum affertur ab immolantibus; pro boue quidem hinis dimidium, pro ariete vero tertia huius menſurae pars, et pro agno pars quarta. Hin autem menſura Hebraeorum antiqua, duoſque poteſt choas Atticos facere. Eadem vero menſura vinum qua oleum adducebant. nam vinum circa altare libant. Si quis autem, hoſtiam non immolans, ex voto ſimilam afferat, eius primitias pugillum vnum in aram coniicit: reliquum vero eius in alimentum ſacerdotes accipiunt, aut coctum (nam oleo ſubigitur) aut panibus inde confectis. Quantumcunque autem apportet ſacerdos, neceſſe eſt vt totum cremetur. Porro lex mactari vetat foetum eodem die et loco cum parente; et alias quoque, niſi octaua ei a partu dies illuxerit. Fiunt autem alia ſacrificia pro morbo depellendo aut alia de cauſa, in quae libamina cum victimis expenduntur: quorum in craſtinum aliquid reliqui fas non erat, ſacerdotibus partem ſuam inde ſumentibus.

CAP. X.

Quomodo de feſtiuitatibus et ſingulis diebus fuerit conſtitutum.

Publicis autem impenſis lex iubet quotidie agnum anniculum mactari, mane ac veſpere: ſeptima vero quaque hebdomade Sabbata appellatur, duos iugulant, eodem modo ſacrificantes. At Neomeniarum ſolennitatibus et quotidianas hoſtias immolant, ac praeterea duos boues cum totidem anniculis ſeptem, et arietem: hoedum vero pro

ἔριφον δὲ ἐπὶ παραιτήσεσιν ἁμαρτάδων, εἴ τι κατὰ λάθη γένοιτο.

β'. Τῷ δ' ἑβδόμῳ μηνὶ, ὃν Μακεδόνες Ὑπερβερεταῖον καλοῦσι, προσθέντες τοῖς εἰρημένοις ταῦρον καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτὰ θύουσι, καὶ ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτάδων.

γ'. Δεκάτῃ δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς κατὰ σελήνην διανηστεύονται ἕως ἑσπέρας· θύουσι δ' ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ταῦρόν τε καὶ κριοὺς δύο καὶ ἄρνας ἑπτὰ, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτάδων ἔριφον. προσάγουσι δὲ δύο πρὸς τούτοις ἐρίφους, ὧν ὁ μὲν ζῶν εἰς τὴν ὑπερόριον ἐρημίαν πέμπεται, ἀποτροπιασμὸς καὶ παραίτησις τοῦ πλήθους παντὸς ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐτόμενος· τὸν δ' ἐν ταῖς προαυλίοις εἰς καθαρώτατον ἄγοντες χωρίον, αὐτόθι συν αὐτῇ καίουσι τῇ δορᾷ, μηδὲν ὅλως καθαίροντες. συγκατακαίεται δὲ ταῦρος, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου προσαχθεὶς, ἀλλ' ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων τοῦ ἀρχιερέως παραγόντος. ὃ δὴ σφαγέντος, εἰσκομίσας εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἵματος ἅμα καὶ τοῦ ἐρίφου, ῥαίνει τῷ δακτύλῳ τὸν ἕρφον ἑπτάκις, τοῦ δ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔδαφος. καὶ τοσαυτάκις εἰς τὸν ναὸν καὶ περὶ τὸν χρύσεον βωμόν· καὶ τὸ λοιπὸν περὶ τῷ μείζονι, κομίσας εἰς τὸ αἰθριον. πρὸς τούτοις, τὰς ἐξοχὰς καὶ τὰς νεφρὰς καὶ τὴν πιμελὴν σὺν τῷ λοβῷ τοῦ ἥπατος ἐπιφέρουσι τῷ βωμῷ. παρέχεται δὲ καὶ κριὸν ὁ ἀρχιερεὺς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

δ'. Τῇ δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ δεκάτῃ, τρεπομένου τὸ λοιπὸν τοῦ καιροῦ πρὸς τὴν χειμέριον ὥραν, σκηνὰς πήγνυσθαι κελεύει κατὰ οἰκίαν ἕκαστον, τὸ κρύος ὑφορώμενος ἐπὶ φυλακῇ τοῦ ἔτους· ὅταν τε πατρίδων ἐπιτύχωσι, παραγινομένους εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν διὰ τὸν ναὸν μητρόπολιν ἔχουσιν, ἐφ' ἡμέρας οὕτω ἑορτὴν ἄγοντας ὁλοκαυτοῦν τε καὶ θύειν τῷ Θεῷ τότε χαριστήρια, φέροντας ἐν ταῖς χερσὶν εἰρεσιώνην μυρσίνης καὶ ἰτέας σὺν κράδῃ φοίνικος πεποιημένην, τοῦ μὲν τῆς Περσέας φοίνικος. εἶναι δὲ τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερῶν τὴν τῆς ὁλοκαυτώσεως θυσίαν ἐκ ταύρων καὶ κριῶν καὶ ἀρνῶν ἐνὶ πλείονων καὶ προβάτων δύο.

expiatione peccati, si quid obliuiscentibus forte obrepserit.

2. Septimo autem mense, quem Macedones vocant Hyperberetaeum, praeter iam dicta taurum et arietem et septem agnos mactant, et hoedum pro peccatis.

3. Decimo vero eiusdem mensis secundum lunam ad vesperam vsque ieiunant: eodemque die immolant taurum et arietem et septem agnos, et pro peccatis hoedum. Praeterea autem afferunt duos hoedos; quorum alter quidem viuus extra fines in solitudinem emittitur, in auerruncationem et expiationem peccatorum futurus pro populo vniuerso: alterum vero in locum purissimum sub vrbe educentes, illic cum ipsa pelle totum comburunt, nihil omnino purgantes. Concrematur autem taurus, non a populo adductus, sed proprio Pontificis sumptu paratus. Quo occiso, et sanguine eius simul et hoedi in fanum interius illato, adspergit digito septies tectum totiesque pauimentum ipsius, rursusque toties fanum exterius etiam circum altare aureum; reliquum deinde in atrium portans circum altare maius spargit. Praeterea, extremitates tauri hircique et renes et adipem cum fibra iecinoris altari imponunt. Praebet autem de suo Pontifex arietem in holocaustum Deo.

4. Die vero quinta-decima eiusdem mensis, tempore ad hyemem iam vergente, tentoria figere et compingere iubet singulos per familias, prae metu frigoris sibimet cauendo ab anni tempestate: et quando in patriam venirent, ad eam vrbem accedere, quam propter templum metropolin habituri sint, atque octo diebus festiuitatem agentes et holocausta facere et pacificas Deo hostias tunc offerre praecepit, manibus ferentes fasciculum ex myrto et salice cum spadice palmae compositum, addito Perseae pomo. Prima autem dierum sacrificium iubet esse holocautoma ex tredecim bobus et agnis vno adhuc pluribus et arietibus duobus, accedente hirco pro expiatione pec-

κατὰ παράλιτησιν ἁμαρτιῶν ἐρίφῳ προσιθεμένῳ. τῶν δ' ἑξῆς ἡμέραις ὁ μὲν αὐτὸς ἀριθμὸς τῶν ἀρνῶν καὶ τῶν κριῶν σὺν καὶ τῷ ἐρίφῳ θύεται· ὑφαιρεῖντες δὲ ἑκάστης ἡμέρας ἕνα τῶν βοῶν, εἰς ἑπτὰ καταντῶσιν. ἀνίενται δὲ ἀπὸ παντὸς ἔργου κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν· καὶ τῷ Θεῷ, καθὰ προειρήκαμεν, μόσχον τε θύσει καὶ κριὸν καὶ ἄρνας ἑπτά, καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων παραιτήσεως ἔριφον. καὶ ταῦτα μὲν Ἑβραίοις τὰς σκηνὰς πηγνῦσιν ἐπιτελεῖν ἐστι πάτριον.

ε'. Τῷ δὲ μηνὶ τῷ Ξανθικῷ, ὃς Νισὰν παρ' ἡμῖν καλεῖται καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή, τεσσαρεσκαιδεκάτῃ κατὰ σελήνην, ἐν πρωῒ τοῦ ἡλίου καθεσῶτος· τοῦτο γὰρ τῶν μὲν τῆς ὑπ' Αἰγυπτίοις δουλείας ἠλευθερώθημεν· καὶ τὴν θυσίαν, ἣν τότε ἐξιόντας Αἰγύπτου θῦσαι προεῖπον ἡμᾶς, Πάσχα λεγομένην, δι' ἔτους ἑκάστου θύειν ἐνόμισε. καὶ δὴ τελοῦμεν αὐτὴν κατὰ φρατρίας, μηδενὸς τῶν τεθυμένων εἰς τὴν ἐπιοῦσαν τηρουμένου. πέμπτῃ δὲ καὶ δεκάτῃ διαδέχεται τὴν τοῦ Πάσχα ἡ τῶν Ἀζύμων ἑορτή, ἑπτὰ ἡμέρας ἄσα, καθ' ἣν ἀζύμοις τρέφονται· καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταῦροι σφάττονται δύο, καὶ κριὸς μὲν εἷς, ἑπτὰ δὲ ἄρνες. καὶ ταῦτα μὲν ὁλοκαυτοῦται, προσιθεμένου τοῖς πᾶσι καὶ ἐρίφου ὑπὲρ ἁμαρτάδων, εἰς εὐωχίαν κατὰ ἡμέραν ἑκάστην τοῖς ἱερεῦσι τῇ δὲ δευτέρᾳ τῶν Ἀζύμων ἡμέρᾳ, ἕκτῃ δ' ἐστὶν αὕτη καὶ δεκάτῃ, τῶν καρπῶν οἷς ἐθέρισαν, ἃ γὰρ ἤψαντο πρότερον αὐτῶν, μεταλαμβάνουσι· καὶ τὸν Θεὸν ἡγούμενοι τιμῆς δίκαιον εἶναι πρῶτον, παρ' ἧς τῆς εὐπορίας τούτων ἔτυχον, τὰς ἀπαρχὰς αὐτῷ τῆς κριθῆς ἐπιφέρουσι τρόπον τοῦτον. φρύξαντες τῶν σαχύων τὸ δράγμα καὶ πτίσαντες, καὶ καθαρὰς πρὸς ἄλεσιν τὰς κριθὰς ποιήσαντες, τῷ βωμῷ ἀσσάρωνα προσάγουσι τῷ Θεῷ· καὶ μίαν ἐξ αὐτῆς δράκα ἐμβάλλοντες, τὸ λοιπὸν ἀφιᾶσιν εἰς χρῆσιν τοῖς ἱερεῦσι· καὶ τότε λοιπὸν δημοσίᾳ ἔξεστι πᾶσι καὶ ἰδίᾳ θερίζειν. θύουσι δ' ἐπὶ ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν καρπῶν ἀρνίον εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ.

ς'. Ἑβδόμης δ' ἑβδομάδος διαγεγενημένης μετὰ τὴν

catorum. Sequentibus autem diebus idem quidem numerus agnorum et arietum vna cum hoedo mactatur: per singulos vero dies bouem vnum subtrahentes, ad septem deueniunt. At octaua die feriantur ab omni opere: et Deo (prout ante diximus) vitulum immolant et arietem et agnos septem, et pro peccatorum expiatione hircum. Atque haec quidem Hebraei, tabernacula figentes, more institutoque patrio celebrant.

5. Mense autem Xanthico, qui nobis Nisan vocatur et anni initium est, die decimaquarta secundum lunam, sole in ariete existente (hoc enim mense liberati a seruitute tumus Ægyptiaca) sacrificium etiam, quod tunc egredientes ex Ægypto nos feciſſe iam dixi, Pascha nominatum, quotannis mactare lege sanciuit. et quidem per contubernia illud celebramus, nihil victimarum in crastinum seruantes. Die autem quinta-decima Paschalem excipit Azymorum festiuitas septem dierum; per quas panibus non fermentatis vescuntur: ac singulis diebus tauri duo iugulantur, et aries quidem vnus, agni vero septem. Atque haec quidem holocausta fiunt, hirco etiam reliquis addito pro peccatis, in quotidianum epulum sacerdotibus. Secunda vero Azymorum die, (illa autem decima sexta est) ex frugibus ista die demessis (non enim ante eas attingunt) partem sumunt: ac aequum esse rati Deum primum honorare, a quo rerum copiam acceperunt, hoc modo illi hordei primitias offerunt. Siccato spicarum manipulo et contuso, atque a furfuribus repurgatis hordeis, ad altare assaronem Deo adducunt; ac pugillum vnum ex eo in aram iniicientes, reliquum ad vsum sacerdotum relinquunt. atque inde omnibus publice priuatimque messis faciundae potestas datur. Sacrificant autem in primitiis frugum agnum in holocaustum Deo.

6. Hebdomada vero septima post hoc sacrificium

την τὴν θυσίαν, αὗται δ' εἰσὶν αἱ τῶν ἑβδομάδων ἡμέραι τεσσαράκοντα καὶ ἐννέα, τῇ Πεντηκοστῇ ἣν Ἑβραῖοι Ασαρθὰ καλοῦσι, σημαίνει δὲ τοῦτο Πεντηκοστήν, προσάγουσι τῷ Θεῷ ἄρτον, ἀλφίτων μὲν πυρίνων ἀσσάρωνας δύο μετὰ ζύμης γεγονότων· θυμάτων δὲ ἄρνας δύο. ταῦτα μὲν γὰρ τῷ Θεῷ προσάγειν μόνον, εἰς δεῖπνον τοῖς ἱερεῦσι σκευάζεται. καὶ καταλιπεῖν ἀδέν ἐστιν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν ἐπιοῦσαν συγκεχωρημένον. ὁλοκαυτωθησομένης μόσχης τε θύεσι τρεῖς καὶ κριὸς δύο καὶ ἄρνας τεσσαρεσκαίδεκα, ἐρίφους δὲ δύο ὑπὲρ ἁμαρτημάτων. ἔστι δ' ἑβδομὰς τῶν ἑορτῶν καθ' ἣν οὐχ ὁλοκαυτοῦσιν, οὐδὲ τῶν πόνων τῶν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἄνεσιν διδόασιν· ἀλλ' ἐν πάσαις νόμιμον τό τε τῆς θυσίας εἶδος, καὶ τὸ τῆς ἀργίας ἀταλαίπωρον, καὶ πρὸς εὐωχίας εἰσὶ τεθυκότες.

ζ'. Ἐκ μέντοι τοῦ κοινοῦ σῖτος ὀπτὸς ζύμης ἄμοιρος, ἀσσάρωνες δ' εἴκοσι καὶ τέσσαρες εἰς τοῦτο ἀναλοῦνται, ὀπτῶνται ἀνὰ δύο αἱρεθέντες μὲν τῇ πρὸ τοῦ Σαββάτου· τῇ δὲ Σαββάτῳ πρωὶ κομισθέντες, ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης τεθέντα, κατὰ ἓξ εἰς ἀλλήλους τετραμμένοι. δύο δὲ χρυσῶν ὑπερκειμένων πινάκων λιβανωτοῦ γεμόντων, διαμένουσιν ἕως τοῦ ἑτέρου Σαββάτου· καὶ τότε μὲν ἀντ' ἐκείνων ἄλλοι κομίζονται. οἱ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν πρὸς τροφὴν δίδονται, καὶ τὸ λιβανωτοῦ θυμιωμένου ἐπὶ τῷ ἱερῷ πυρὶ, ἐφ' ᾧ καὶ ὁλοκαυτοῦσι τὰ πάντα· λιβανωτὸς δὲ ὑπὲρ ἐκείνου ἄλλος ὑπὲρ τῶν ἄρτων προσίθεται. θύει δ' ὁ ἱερεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἀναλωμάτων, καὶ δὶς ἑκάστης ἡμέρας τοῦτο ποιεῖ, ἄλευρον ἐλαίῳ μεμαγμένον, καὶ πεπηγὸς ὀπτήσει βραχείᾳ· καὶ εἰς μὴ ἔστω ἀσσάρων τοῦ ἀλεύρου. τούτου δὲ τὸ μὲν ἥμισυ πρωΐ, τὸ δ' ἕτερον δείλης ἐπιφέρει τῷ πυρί· τὸν μὲν οὖν περὶ τούτων λόγον ἀκριβέστερον αὖθις δηλώσομεν· ἱκανὰ δέ μοι δοκεῖ καὶ νῦν περὶ αὐτῶν προειρῆσθαι.

tranſacta (iſtae autem hebdomadarum dies ſunt quadraginta nouem) quinquageſima die, quam Aſartha vocant Hebraei (denotat enim hoc nomen Pentecoſten) afferunt ad Deum panem, e farinae quidem triticeae duobus aſſaronibus cum fermento confectae; in ſacrificium vero agnos duos. Et haec quidem, Deo ſolum oblata, ſacerdotibus ad coenam parantur; et nihil ex iis in craſtinum relinquere conceſſum eſt. Quin et immolant in holocauſtum vitulos tres et arietes duos et agnos quatuordecim; deos vero pro peccato hircos. Feſtorum autem nullum [illegible]; in quo holocauſtum non faciunt, aut in quo laborum vacatio non indulta eſt: ſed in omni lege praeſcriptum ſacrificii genus et laborum exemptum, et poſt ſacrificium epulae.

7. Ex publico quidem ſuppeditatur panis ſacer non fermentatus; ei autem faciundo inſumuntur ſimilae aſſarones viginti quatuor. Bini coquuntur ſumpti quidem pridie Sabbati: mane vero Sabbati allati, ſuper Menſam ſacram collocantur, ſeni ſenis e regione oppoſiti. Duabus autem lancibus aureis thure plenis ſuper eos poſitis, manent vſque ad proximum Sabbatum: et tunc vice illorum alii apportantur. Iſti vero ablati ſacerdotibus in cibum cedunt; atque thus igne adoletur, quo ad holocautomata vtebantur: aliud vero thus loco illius panibus ſuperponitur. Sacerdos autem propriis ſumptibus, et quotidie bis, offert Deo farinam oleo maceratam, et modica coctione duratam: eſtque menſura eius farinae aſſaron vnus. Huius autem vnam partem dimidiam mane, alteram vero vesperi in ignem iniicit. Atqui horum rationem poſthac diligentius explicabimus: nunc vero de his in anteceſſum ſatis mihi videor dixiſſe.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ τῶν ἀγνειῶν.

Μωϋσῆς δὲ τὴν Λευΐτιν Φυλὴν τῆς πρὸς τὸν λαὸν πομπῆς ὑπεξελόμενος ἱερᾶν ἐσομένην, ἥγνιζε πηγαίοις ὕδασι καὶ ἀσπάλοις, καὶ θυσίαις ἃς ἐπὶ τοῖς τοιούτοις νομίμοις παρέχονται τῷ Θεῷ· τήν τε σκηνὴν αὐτοῖς καὶ τὰ σκεύη τὰ ἱερὰ, καὶ τ' ἄλλα ὅσα πρὸς σκέπην τῆς σκηνῆς ἐπεκοίητο, παρέδωκεν, ὅπως ὑφηγημένων τῶν ἱερέων ὑπηρετήσωσι· ἤδη γὰρ τῷ Θεῷ καθιέρωντο.

β'. Καὶ περὶ τῶν ζώων δὲ διέκρινεν ἕκαστον ὅτι τρέφοιτο, καὶ ὃ πάλιν ἀπεχόμενοι διατελοῖεν· περὶ ὧν, ἐν οἷς ἂν ἡμῖν ἀφορμὴ τῆς γραφῆς γένηται, διελευσόμεθα· τὰς αἰτίας προσιθέντες, ἀφ' ὧν κινηθεὶς τὰ μὲν αὐτῶν βρώματα ἡμῖν ἐπέλευσεν εἶναι, τῶν δὲ προσέταξεν ἀπέχεσθαι. αἷματος μέντοι παντὸς εἰς τροφὴν ἀπηγόρευσε τὴν χρῆσιν, ψυχὴν αὐτὸ καὶ πνεῦμα νομίζων. καὶ κρέως τῷ τεθνηκότος αὐτομάτως ζώῳ τὴν βρῶσιν διεκώλυσεν· ἐπίπλω τε καὶ στέατος αἰγείῳ, καὶ προβατείῳ, καὶ τῷ τῶν βοῶν ἀπέχεσθαι προεῖπεν.

γ'. Ἀπήλασε δὲ τῆς πόλεως καὶ τοὺς λέπρᾳ τὰ σώματα πεπωθότας, καὶ τοὺς περὶ τὴν γονὴν ῥεομένους. καὶ τὰς γυναῖκας δὲ, αἷς ἡ τῶν κατὰ φύσιν ἔκκρισις ἐπίοι, μετέστησε πρὸς ἡμέραν ἑβδόμην· μεθ' ἣν οἷς ἤδη καθαρὰς ἐνδημεῖν ἐφίησιν. ὁμοίως δὲ καὶ τοῖς κηδεύσασι νεκρὸν μετὰ τεσσαύτας ἡμέρας νόμιμον τὸ ἐνδημεῖν. τὸν δὲ ὑπὲρ τοὺς ἑπτὰ τούτων τῶν ἡμερῶν ἐνεχόμενον ἐν τῷ μιάσματι θύειν νόμιμον ἀμνάδας δύο· ὧν τὴν μὲν ἑτέραν καθαγνίζειν δεῖ, τὴν δ' ἑτέραν οἱ ἱερεῖς λαμβάνουσιν. ὁμοίως δὲ θύσαι καὶ περὶ τῆς τὴν γονὴν ῥεομένης. ὃς δ' ἂν κατὰ τὸν ὕπνον ἀκούσιον γονὴν, καθεὶς ἑαυτὸν εἰς ὕδωρ ψυχρὸν, ὁμοίως τοῖς κατὰ νόμον γυναικὶ πλησιάζουσιν ἐξουσίαν ἔχει. τοὺς δὲ λεπροὺς εἰς τὸ παντελὲς ἐξήλασε τῆς πόλεως, μηδενὶ συνδιαιτωμένους καὶ νεκρῷ μηδὲν διαφέροντας. ἂν δὲ τὶς ἐξιαθεὶς τὸν

CAP. XI.

De Purificationibus.

MOyſes autem tribum Leuiticam a populi communitate ſegregans, ſacram vtique futuram, aqua e fonte perenni ipſam purificauit, et ſacrificiis quae huiuſmodi occaſione Deo ſolent offerri: atque Tabernaculum et ſacra vaſa Leuitarum curae commiſit, et alia quaecunque facta erant in tegumentum Tabernaculi; vt qui ſacerdotibus, prout illi praeciperent, miniſtraturi eſſent. iam enim Deo conſecrati erant.

2. Et de animalibus diſcreuit ſingula quae comederent, itemque a quibus penitus abſtinerent. De quibus, ſi quando nobis oblata fuerit ſcribendi occaſio, ediſſeremus, cauſas etiam adiicientes, quibus motus alia quidem illorum nobis in cibum eſſe praeceperit, ab aliis vero iuſſerit abhorrere. Sanguinis certe cuiuſcunque veſcendi vſu interdixit, quod animam ipſum et ſpiritum putaret. Quin et carnis ſponte mortui animalis eſum omnino prohibuit: atque a reticulo et adipe caprino, et ouillo, et bubulo abſtinendum eſſe praemonuit.

3. Expulit autem ciuitate etiam lepra infectos, et genitura fluente laborantes. Porro et mulieres, quibus adeſſet ſecretio naturalis, ſeorſum habitare voluit vſque ad ſeptimam diem; poſt quam cum hominibus tanquam puras verſari permiſit. Similiter etiam et funus curantibus poſt totidem dies licebat coetui intereſſe. Si quis autem vltra hunc dierum numerum pollutione teneretur, praecipitur agnas duas mactare: quarum alteram quidem adolere oportet, alteram vero ſacerdotes accipiunt. Eodem etiam modo ſacrificant quibus genitura defluit. Qui vero per quietem paſſus ſit ſeminis profluuium, ſi in aquam frigidam ingrediatur, parem poteſtatem habet ac ii qui cum vxoribus legitime concubuerunt. Leproſos autem in perpetuum a ciuitate abegit, cum nemine commercium habituros et tanquam nihil a mortuis differentes. Si

Θεὸν ἀπολυθῇ τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐρρωμένην κομίσηται χρόαν· ὁ δὴ τοιοῦτος ποικίλαις ἀμείβεται θυσίαις τὸν Θεὸν, περὶ ὧν ὕστερον ἐροῦμεν.

δ'. Ὅθεν καὶ καταγελάσειέν τις τῶν λεγόντων Μωϋσῆν, λέπρᾳ κεκακωμένον αὐτόν τε ἀπ' Αἰγύπτου φυγεῖν, καὶ τῶν ἐκπεσόντων διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἡγησάμενον εἰς τὴν Χαναναίαν ἀγαγεῖν αὐτούς. εἰ γὰρ τοῦτ' ἦν ἀληθὲς, οὐκ ἂν Μωϋσῆς ἐπὶ τῇ αὐτῇ ἀτιμίᾳ τοιαῦτα ἐνομοθέτησεν, ὡς εὔλογον ἦν αὐτὸν καὶ ἑτέρων εἰσηγουμένων ἀντειπεῖν· καὶ ταῦτα, παρὰ πολλοῖς ἔθνεσιν ὄντων λεπρῶν, καὶ τιμῆς ἀπολαύοντων, καὶ οὐ μόνον ὕβρεως καὶ φυγῆς ἀπηλλαγμένων, ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπισημοτάτας στρατείας στρατευομένων, καὶ τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς πιστευομένων, καὶ εἰς ἱερὰ καὶ ναοὺς ἐξουσίαν ἐχόντων εἰσιέναι. ὥς γ' ἔδει καὶ Μωϋσῆν, εἰ τοιούτῳ τινὶ συμπτώματι περὶ τὴν χρόαν ἢ αὐτὸς ἢ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἠλάττωτο, νομοθετῆσαι περὶ αὐτῶν τὰ κάλλιστα, καὶ μηδὲ μίαν τοιαύτην ὁρίσαι ζημίαν. ἀλλὰ ἔπλασαν ὡς ταῦτα μὲν περὶ ἡμῶν λέγουσιν ὑπὸ βασκανίας προαγόμενοι. Μωϋσῆς δὲ τούτων καθαρὸς ὤν, ἐν καθαροῖς τοὺς ὁμοφύλους περὶ τῶν νοσούντων ἐνομοθέτει, κατὰ τιμωρίαν τοῦ Θεοῦ τοῦτο ποιῶν· ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστος ὡς αὐτῷ δοκεῖ σκοπείτω.

ε'. Τὰς δὲ γυναῖκας, ἐπειδὰν τέκωσιν, εἰς τὸ ἱερὸν εἰσιέναι κεκώλυκε, καὶ θυσιῶν ἅπτεσθαι μέχρι τεσσαρακοντα ἡμερῶν, ἂν ἄρρεν τὸ τεχθὲν ᾖ· διπλασίονας γὰρ εἶναι τὰς ἡμέρας ἐπὶ θηλυτοκίαις νενόμικε. εἰσιοῦσαι μέντοι, μετὰ τὴν προειρημένην προθεσμίαν, θυσίας ἐπιτελοῦσιν, ἃς οἱ ἱερεῖς πρὸς τὸν Θεὸν διανέμουσι.

ς'. Ἂν δ' ὑπονοήσῃ μεμοιχεῦσθαί τις αὐτῷ τὴν γυναῖκα, κομίζει κριθῆς ἀληλεσμένης ἀσσάρωνα· καὶ μίαν αὐτῆς δράκα ἐπιβαλόντες τῷ Θεῷ, τὸ λοιπὸν τοῖς ἱερεῦσι δίδοασιν εἰς τροφήν. τὴν δὲ γυναῖκα στήσας τὴν τῶν ἱερέων κατὰ τὰς πύλας, αἱ δ' εἰσὶ τετραμμέναι πρὸς ἀνίσχοντα, καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον ἀφελών, ἐπιγράφει μὲν τῷ Θεῷ τὴν

nis vero precibus a Deo impetrauerit vt hoc morbo liberetur, sanumque colorem aliquando recipiat: is quidem ratiis Deum remunerat sacrificiis, de quibus posthac agemus.

4. Vnde profecto alicui liceret et illos irridere, qui dicunt Moysen, lepra infectum et ipsum ex Ægypto profugisse, et ob eandem causam electis ducem factum illos in Chananaeam perduxisse. Si enim hoc verum exstitisset, nequaquam Moyses in sui dedecus et opprobrium eiusmodi legem tulisset: cui et ipsum, si ab alio lata fuisset, reclamare voluisse probabile est. Praesertim cum apud gentes quamplurimas leprae sint, et honorem assequantur; tantumque abest vt contumelia afficiantur et exilio, vt e contra et militiae magna obierint munia, et domi rem publicam administrarint, et in loca sacra et templa ingrediendi potestatem habuerint. Adeo vt nihil impedierit Moysen, si tali aliquo coloris male sani vitio aut ipsi aut multitudini quae cum eo erat dignitas imminueretur, quo minus meliora de istis sanciret, nec quid damni maliue huiusmodi statueret. Sed manifestum est, quod inuidia moti haec de nobis loquantur. Moyses autem labis huius immunis, inter populares suos itidem ab ea puros, leges morbo tentatis posuit, Dei honori prospiciens atque consulens. Verum de his quisque sentiat prout libuerit.

5. Mulieres autem, postquam pepererint, in templum ingredi prohibuit, aut sacri quid tangere vsque ad quinquagesimam diem, si mares fuerint enixae: si enim feminas ediderint, duplex constitutus est dierum numerus. Veruntamen, cum post tempus vt diximus praestitutum intrauerint, victimas mactant, quas sacerdotes Deo offerunt.

6. At si quis vxorem suam adulteratam suspicetur, is farinae hordeaceae assaronem affert, atque eius pugillus vnus in aram Dei coniicitur, reliquum sacerdotibus datur ad victum. Mulierem vero sacerdotum aliquis statuens ad portam, quae ad templum obuersa est, et capitis eius velamen detrahens, Dei quidem nomen in mem-

προσηγορείαν διαφθέρα, κελεύει δὲ ὁμνύειν μηδὲν ἠδικηκότα τὸν ἄνδρα, παραβᾶσαν δὲ τὸ σῶφρον, τῇ δεξιᾷ σκέλει ἔξαρθρον γενέσθαι, καὶ τὴν γαστέρα πρησθεῖσαν ἔτως ἀπο θανεῖν· ἂν δ' ὑπὸ πολλῆ τῆ ἔρωτος καὶ τῆς διὰ τῦτο ζη λοτυπίας προπετῶς ὁ ἀνὴρ διὰ τὴν ὑπόνοιαν εἴη κεκινημέ νος, μηνὶ δεκάτῳ γενέσθαι παιδίον ἄρρεν αὐτῇ. τῶν δ' ἄ λων τελειωθέντων, τῆς διαφθέρας ἀπαλείψας τῦνομα ε φιάλην ἐκπιέζει· προκομίσας τε ἐκ τῦ ἱεροῦ γῆς εἴ τι πρου τύχοι, καὶ καταπάσας ἐκπιῶν δίδωσι. ἢν δ', εἰ μὲν ἀδι κως ἐνεπλήθη, ἐγκύμων τε γίνεται καὶ τελεσφορεῖται κατ τὴν γαστέρα· ψευσαμένη δὲ τὸν ἄνδρα ἐπὶ τοῖς γάμοις, κα τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς ὅρκοις, μετ' αἰσχύνης καταρρέϐει τὸν βίο τοῦ τε σκέλους ἐκπεσόντος αὐτῇ, καὶ τὴν κοιλίαν ὑδέρῳ κα ταλαβόντος. καὶ περὶ μὲν τῶν θυσιῶν τῆς ἁγνείας τῆς ἐκ αὐταῖς ταῦτα Μωϋσῆς τοῖς ὁμοφύλοις προενόησε· νόμο δὲ αὐτοῖς τοιούτους ἔθετο.

ΚΕΦ. β'.

Νόμοι διάφοροι.

Μοιχείαν μὲν εἰς τὸ παντελὲς ἀπεῖπε· νομίσας σῶφρο μον τὸ περὶ τοὺς γάμους ὑγιαίνειν τοὺς ἄνδρας, καὶ τὰς τ πόλεσι καὶ τοῖς οἴκοις συμφέρειν τὸ τοὺς παῖδας εἶναι γνη σίους. καὶ τὸ μίσγεσθαι δὲ μητράσιν, ὡς κακὸν μέγιστον ὁ νό μος ἀπεῖπεν· ὁμοίως δὲ καὶ πατρὸς συνεῖναι γαμετῇ, καὶ τίτθαις, καὶ ἀδελφαῖς, καὶ παίδων γυναιξίν, ὡς ἔχφυλον ἔχον τὴν ἀδικίαν, μεμίσηκεν. ἐκώλυσε δὲ καὶ γυναῖκα μεμιασμένην τοῖς κατὰ φύσιν πλησιάζειν, μηδὲ κτήνεσιν εἰς συνουσίαν φοιτᾶν, μηδὲ τὴν πρὸς τὰ ἄρρενα μίξιν τιμᾶν, διὰ τὴν ἐπ' αὐτοῖς ὥραν ἡδονὴν ζηλωμένους παρανόμου. κα τὰ δὲ τῶν εἰς ταῦτ' ἐξυβρισάντων, θάνατον ὥρισε τὴν τι μωρίαν.

β'. Τῶν δ' ἱερέων καὶ ἐπλασίονα τὴν ἁγνείαν ἐποίησε. τούτων τε γὰρ αὐτὸς ὁμοίως τοῖς ἄλλοις εἴργει, καὶ προστη

branam inſcribit, iubetque conceptis verbis iurare, quod nulla maritum iniuria affecerit, et ſi pudicitiam violauerit, vt crus ſuum dextrum luxetur, vteroque inflata moriatur: ſin vero nimio amore et ex eo nata zelotypia marito in temerariam ſuſpicionem deuenerit, vt decimo poſt menſe maſculum pariat. Iuramento autem peracto, ſacerdos nomen Dei a membrana aqua delens in phialam exprimit; ſumptoque templi puluere, in quem forte incidit, atque in phialam inſperſo, mulieri dat ebibendum. Illa vero, ſi iniuſte accuſata fuerit, et grauida facta eſt, exactoque tempore ſuo filium enititur: ſi autem fidem viro nuptiis datam fefellerit, Deoque iuramento adſtrictam fregerit, mortem obit ignominioſam, crure illi decidente, et aqua intercute ventrem occupante. Atque haec quidem ſunt quae Moyſes popularibus ſuis de ſacrificiis et purificatione eorum praeſcripſit: leges autem eis tales inſuper poſuit.

CAP. XII.

Leges variae.

ADulterium quidem in vniuerſum prohibuit; felicitatis eſſe reputans, vt viri de nuptiis recte ſentiant; atque reip. ſimul ac familiis expedire, vt legitimi ſint liberi. Item maribus miſceri, vt omnium nequiſſimum, vetuit lex: atque etiam cum nouerca, et materteris, et ſororibus, et filiorum vxoribus rem habere, vt flagitium abominandum deteſtatus eſt Moyſes. Quin et prohibuit ad mulierem menſtruis pollutam accedere, aut beſtiarum concubitum petere, aut coitus cum maribus amore ardere, turpem et improbam ex eorum pulchritudine ſibimet quaerentes voluptatem. Iis vero qui haec praecepta inſolenter auſi fuerint tranſgredi, poenam capitalem irrogauit.

2. At ſacerdotibus puritatem etiam duplo maiorem quam reliquis praeſcripſit. Nam et ab iſtis ſimiliter eos

γαμεῖν τὰς ἠταιρικύιας ἐκώλυσε· μήτε δάλην, μήτ' ἀσχή-
λωτον γαμεῖν αὐτὰς κεκώλυκε, καὶ τὰς ἐκ καπηλείας κ
τῇ πανδοκεύειν πεπορισμένας τὸν βίον, μηδὲ τὰς τῶν πρ
τέρων ἀνδρῶν ἐφ' αἷς δηποτῶν αἰτίαις ἀπηλλαγμένας. τ
δ' ἀρχιερέα μέντοι οὐδὲ τεθνηκότος ἀνδρὸς ἠξίωσε γαμ
γυναῖκα, τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἱερεῦσι συγχωρῶν. μόνῃ δὲ α
τῷ δέδωκε γαμεῖν παρθένον, καὶ ταύτην φυλάττειν. ὅθ
οὐδὲ νεκρῷ πρόσεισιν ὁ ἀρχιερεὺς, τῶν λοιπῶν ἐ κεκωλυμ
νων ἀδελφοῖς καὶ γονεῦσι καὶ παισὶ τοῖς ἑαυτῶν προσιε
μεταστᾶσιν. ἀφελεῖς δὲ εἶναι πᾶσαν ἀφέλειαν. τὸν δὲ μ
ὁλόκληρον τῶν ἱερέων νέμεσθαι πρὸς τὰς ἱερεῖς ἐκέλευσε π
γέρα· ἀναβαίνειν δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ εἰσιέναι εἰς τὸν ν
ἐκώλυσε. μὴ μόνον δὲ περὶ τὰς ἱερουργίας καθαρεύε
σπουδάζειν δὲ καὶ περὶ τὴν αὐτῶν δίαιταν, ὡς αὐτὴν ἀ
μεμπτον εἶναι. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν, οἱ τὴν ἱερατικὴ
στολὴν φορεῦντες ἄμωμοί τε εἰσὶ καὶ περὶ πάντα καθαρ
καὶ νηφάλιοι· πίνειν οἶνον ἕως ἂ τὴν στολὴν ἔχωσι κεκωλυ-
μένοι. ἔτι δὲ καὶ τὰ ἱερεῖα θύουσιν ὁλόκληρα, καὶ κατὰ
μηδὲν λελωβημένα.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν ἤδη καὶ κατὰ τὸν ζωῆς χρόνον τὸν
αὐτῷ γενόμενα Μωϋσῆς παρέδωκε· τῶν δ' αὖθις πάντω
ἐπὶ τῆς ἐρημίας διατιθέμενος προενόησεν, ὅπως ἐπειδὰν τὴν
Χαναναίαν λάβωσι τάδε ποιῶσι. δι' ἑβδόμου ἔτους ἄνεσιν δί-
δωσι τῇ γῇ ἀπό τε ἀρότου καὶ φυτείας, ὥσπερ καὶ αὐτοὺς
δι' ἑβδόμης ἡμέρας τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων προεῖπεν ἀνάπαυ-
σιν. καὶ τῶν αὐτομάτως ἀναδοθέντων ἀπὸ τῆς γῆς κοινὴν εἶ-
ναι τοῖς θέλουσιν τὴν χρῆσιν, τῶν τε ὁμοφύλων καὶ τῶν ἀλ-
λοτριοχώρων, μηδὲν ἐξ αὐτῶν φυλάττοντας. ποιεῖν δὲ καὶ
τοῦτο μεθ' ἑβδόμην ἑπτὰν ἑβδομάδα. ταῦτα πεντήκοντα μή
ἐστιν ἔτη τὰ πάντα. καλεῖται δὲ ὑπὸ Ἑβραίων ὁ πεντηκοστὸς
ἐνιαυτὸς Ἰώβηλος· ἐν ᾧ οὔτε χρεῶν τῶν δανείων ἀπολύον-
ται, καὶ οἱ δουλεύοντες ἐλεύθεροι ἀφίενται, ἓς ὄντας ὁμοφύ-
λους καὶ παραβάντας τι τῶν νομίμων τῷ χρήματι τῆς δου-
λείας ἐκόλασε, θάνατον οὐκ ἀνδεχομένους. ἀποδίδωσι δὲ καὶ

abſtinere voluit, praetereaque lege cauebat ne mulieres in vxores haberent quae proſtitiſſent: imo et ſeruam aut captiuam ducere prohibuit, aut quae ex caupona aut hoſpitio publico vitam ſuſtentaſſent, aut quae a prioribus viris quacunque de cauſa repudiatae fuiſſent. Summum Pontificem ne mortui quidem vxorem in matrimonium accipere permiſit, licet hoc aliis ſacerdotibus liberum reliquit. Huic autem iniunxit ſolum virginem ducere eamque ſeruare. Ob eandem rationem neque ad funera accedit Pontifex: cum tamen caeteris ſacerdotibus licitum ſit ad fratres et parentes et liberos mortuos accedere. Item corpora integra habere iubentur, et ab omni vitio pura. Si cui tamen ſacerdotum defectu alicuius laborare contigerit, iuſſit et ſuam cum ſacerdotibus partem accipere: verum ad altare adſcendere et fanum introire prohibuit. Nec ſolum in ſacris obeundis puros eſſe oportet: ſed et operam dare, vt in quotidiana vitae conſuetudine ſeſe irreprehenſibiles praeſtent. Ideoque qui ſacerdotio fibi veſtem induunt, et ab omni culpa vacui ſunt et praeter caetera caſti et abſtemii; vini vſu, tantiſper dum ſtolam gerunt, interdicto. Praeterea et victimas offerunt integras, omnique vitio carentes.

Atque haec Moyſes etiam vitae ſuae tempore obſeruanda tradidit: de quibuſdam vero, cum in ſolitudine eſſet, in futurum proſpexit; vt illa terram Chananaeam ingreſſi facerent. Septimo quoque anno agris dedit requiem et ab aratione et conſitione, ſicut iam ante poſtquam ſeptima quaque die remiſſionem a laboribus dederat. Cum et quae ſponte ſua terra hoc anno ferret, pauperibus eſſe iuſſit et promiſcui vſus tam extraneis quam ciuibus, nihilque ex iis ſeruari. Idemque fieri iubet poſt ſeptimam annorum hebdomadem. atque hi omnes anni ſunt anni quinquaginta. Annus autem hic quinquageſimus Iobelus appellatur ab Hebraeis: in quo debitores a mutuo liberantur, ſerui liberi dimittuntur, contribules cum eſſent et legem aliquam violarunt, ſeruitutis poena affecit, vtpote mortis ſupplicio ſublata. Porro et agros priſtinis dominis reſtitui prae-

τὰς ἀγρὰς τοῖς ἀρχῆθεν αὐτῶν δεσπόταις τῆτον τὸν τρόπον ἐνστάντος τῷ Ιωβήλῳ, ἐλευθερίαν δὲ σημαίνει τοῦνομα, συνέχονται ὅ, τε ἀποδόμενος τὸ χωρίον καὶ ὁ πριάμενος, καὶ λογισάμενοι τὰς καρπὰς καὶ τὰς εἰς τὸ χωρίον δαπάνας γενηθείσας, τῶν μὲν καρπῶν πλεοναζόντων εὑρεθέντων πρὸς δέχεται τὸν ἀγρὸν ὁ ἀποδόμενος· τῷ δὲ ἀναλώματος ὑπερβάλλοντος, ὑπὲρ τῷ λείποντος καταλαβὼν τὸ ἰκνούμενον ἐξίσαται τῆς κτήσεως. ἴσων δὲ συναριθμουμένων τῶν τε καρπῶν καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἀποδίδωσι τοῖς καὶ πρόσθεν κεκτημένοις. τὸ αὐτὸ δὲ καὶ ἐπὶ ταῖς οἰκίαις νόμιμον ἰσχύειν ἐθέλησε ταῖς κατὰ κώμας πεπραμένοις· περὶ γὰρ τῶν ἐν πόλει πεπραμένων, ἔγνωκεν ἑτέρως. εἰ μὲν γὰρ πρὸ τῷ τελειωθῆναι τὸν ἐνιαυτὸν καταβάλοι τὸ ἀργύριον, ἀναγκάζει τὸν πριάμενον ἀποδόναι. εἰ δὲ πλῆρες γένοιτο τὸ ἔτος, βέβαιοι τὴν κτῆσιν τῷ πριαμένῳ. ταύτην Μωϋσῆς τὴν διάταξιν τῶν νόμων, ὅθ' ὑπὸ τὸ Σινᾶιον καθιδρύκει τὴν στρατιὰν, ἐξέμαθε παρὰ τῷ Θεῷ, καὶ τοῖς Εβραίοις γεγραμμένην παραδίδωσιν.

δ'. Επειδὴ δὲ καλῶς αὐτῷ τὰ περὶ τὴν νομοθεσίαν ἔχειν ἐδόκει, πρὸς ἐξέτασιν τῷ στρατῷ τὸ λοιπὸν ἐτράπη, τῶν πολεμικῶν ἤδη κατὰ νοῦν ἔχων ἅπτεσθαι. προσάσσει δὲ τοῖς Φυλάρχοις, πλὴν τῆς Λευίτιδος Φυλῆς, ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν ἐκμαθεῖν τῶν στρατεύεσθαι δυναμένων. ἱερεῖς γὰρ ἦσαν οἱ Λευῖται, καὶ πάντων ἀτελεῖς. γενομένης δὲ τῆς ἐξετάσεως εὑρέθησαν μυριάδες ἑξήκοντα τῶν ὁπλίτευειν δυναμένων, ὄντων ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἕως πεντήκοντα, καὶ τρισχίλιοι πρὸς ἑξακοσίοις καὶ πεντήκοντα. αὐτὸ δὲ Λευὶ κατέλεξεν εἰς τὰς Φυλάρχας, Μανασσῆν τὸν Ιωσήπου παῖδα, καὶ Εφραΐμην αὐτὸ τῷ Ιωσήπου. δέησις δὲ ἦν αὐτῷ Ιακώβου πρὸς Ιώσηπον, ποιητὰς αὐτῷ παραχεῖν τοὺς παῖδας, ὡς καὶ προεῖπον.

ε'. Πηγνύντες δὲ τὴν σκηνὴν μέσην ἀπελάμβανον, τῶν Φυλῶν κατὰ πλευρὰν ἑκάστην παρασκευαζομένων· ὁδοὶ τε διὰ μέσων ἐτέτμηντο. καὶ κόσμος ἦν ἀγορᾶς, καὶ τῶν στρατιω-

lupi, hunc in modum. Instante Iobelo, quae vox liberatem significat, conueniunt venditor agri et emptor, fructus aestimantes simul et expensas in agrum si fructus maiores exstiterint, agrum recipit venditor sin vero superent expensae, accepto quod desuppleat, possessione cedit emptor. Cum autem fuerint fructus et expensae, antiquis possessoribus assignat. Ac quod ad domos spectat, idem quod obtinere voluit, cum in villis sitae venduntur: aliter quae in vrbe veneunt aliter statuit. Scilicet, si intra anni spatium reddatur pecunia, cogit emptor domum restituere: at si annus integer fuerit elapsus emptori possessionis ius confirmat. Hanc Moysen constitutionem, dum in castris sub monte Sinai exercitum teneret, a Deo accepit, atque literis consignatum Hebraeis tradidit.

Cum vero omnia circa leges ferendas sibi recte se habere viderentur, deinceps ad exercitum recensendum semet conuertit, quod iam tum in animum induxerat ad bellum spectantes attingere. Tribuum autem principibus, excepta tribu Leuitica, imperat censum virorum omnium, quotquot militari essent aetate. Leuitae enim Dei sacrati erant ministerio, et a caeteris curis immunes. Lustrato igitur exercitu, inuenti sunt sexcenties mille, ter mille sexcenti et quinquaginta, qui arma ferre poterant, ab anno vicesimo vsque ad quinquagesimum. At vice Leui in principum numerum venit Manassen Ioseph filium, et loco Ioseph Ephraim. Nam a Iosepho obsecrabat Iacobus, vt sibi filios in adoptionem daret, sicut supra diximus.

Castra autem figentes Tabernaculum in medium posuerunt, trium tribuum tentoriis singula ad latera positis. Interque ea patebant viae. Forum etiam adornabatur, resque venales suo quaeque loco dispositae erant:

νων ἕκαστον ἐν τάξει διέκειτο, καὶ δημιουργοὶ τέχνης ἁπάσης ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἦσαν· ὑδενί τε ἄλλῳ ἢ πόλει μεταναστα-μένῃ καὶ καθιδρυμένῃ ἐῴκει. τὰ δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πρῶ-τοι μὲν οἱ ἱερεῖς κατεῖχον· ἔπειτα δὲ οἱ Λευῖται, πάντες ὄντες τὸ πλῆθος, ἐξητάσθησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ τῷ μὲν ἄρσε-νος ὅσον τριακοσὴν εἶχεν ἡμέραν γενόμενον, δισμύριοι καὶ τρίχιλιοι πρὸς τοῖς ὀκτακοσίοις ἐγδοήκοντα. καὶ ἐφ' ὅσῳ μὲν ὑπὲρ τὴν σκηνὴν συνέβαινεν ἑστάναι τὴν νεφέλην, μένειν αὐτοὺς ὡς ἐπιδημοῦντος ἐδόκει τῷ Θεῷ· τρεπομένης δὲ ταύ-της, μεταναίεσθαι.

ς'. Εὗρε δὲ καὶ βυκάνης τρόπον, ἐξ ἀργυρίου πεποιη-μένος. ἔστι δὲ τοιαύτη. μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον ὀλίγῳ λεῖ-πον· στενὴ δ' ἐστὶ σύριγξ αὐλῷ βραχὺ παχυτέρα, παρέχου-σα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ἐπὶ τῷ στόματι πρὸς ὑποδοχὴν πνεύμα-τος, εἰς κώδωνα τῶν σάλπιγξι παραπλησίως τελοῦν. ἀσω-σρὰ καλεῖται κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν. γίνονται δὲ δύο· καὶ τῇ μὲν ἑτέρᾳ πρὸς παρακέλευσιν καὶ συλλογὴν ἐχρῶντο τῶ πλήθυς πρὸς τὰς ἐκκλησίας. καὶ μίαν μὲν ἀ-ποσημαίναντος, ἔδει τὰς ἀρχὰς συνελθεῖν σκεψομένας περὶ τῶν οἰκείων· ἀμφοτέραις δὲ συνῇγε τὸ πλῆθος. τῆς δὲ σκη-νῆς μετακινουμένης ταῦτα ἐγίνετο. ἀποσημαίναντος γὰρ τὸ πρῶτον, οἱ παρὰ ταῖς ἀνατολαῖς ἐσκηνωκότες ἀνίσαντο· καὶ πρὸς τὴν δευτέραν, οἱ πρὸς τὸν νότον αὐτῆς καθεσ-ῶτες. εἶθ' ἡ σκηνὴ λυομένη, μέση τῶν προϊουσῶν ἐξ Φυλῶν ἐκομί-ζετο καὶ τῶν ἑπομένων ἔξ. Λευῖται δὲ περὶ τὴν σκηνὴν πάν-τες ἦσαν. τρίτον δὲ σημαίναντος, τὸ κατὰ λίβα τετραμμέ-νον τῶν ἐσκηνωκότων μέρος ἐκινεῖτο· καὶ τέταρτον, τὸ κατὰ βορρᾶν. ταῖς δὲ βυκάναις ἐχρῶντο καὶ ἐπὶ ταῖς ἱερουργίαις πρὸς αἷς προσάγοντες ἦσαν τὰς θυσίας, καὶ τοῖς Σαββά-τοις καὶ ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις. θύει δὲ τότε πρῶτον, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Αἰγύπτου, τὴν Πάσχα λεγομένην ἐπὶ τῆς ἐρήμου.

et omne genus opifices suas habuere officinas: atque ciuitatis huc illuc commeantis imaginem plane referebat. Loca autem circa Tabernaculum sacerdotes quidem primi occupabant: istis proximi erant Leuitae, numero omnes (nam et illi, quotquot masculi quidem erant trigintà dies nati, recensebantur) viginti tria millia, octingenti octoginta. Et quamdiu contigit vt nubes incubaret Tabernaculo, tantisper illis veluti praesente Deo eodem loco manere visum est; illinc vero migrare, cum sese alio moueret.

6. Primus autem et buccinae formam excogitauit, illam ex argento fabricari faciens. Ad hunc autem modum se habet. Longitudine quidem est paullo minus cubitali: sed fistula eius angusta est, tibia crassior aliquantulum, ea vero oris amplitudine quae ad spiritum accipiendum idonea sit, similiter ac tuba in campanulam desinens. Hebraïca lingua vocatur Asosra. Duae autem factae sunt: et altera quidem ad populum exciendum et in concionem congregandum vtebantur. Etenim vna signum dante sacerdote, principes conuenire oportebat ad consultandum de rebus suis; vtraque vero populum vniuersum conuocabat. Quoties autem Tabernaculum moueretur, haec fieri consueuerunt. Cum primum buccina signum daretur, qui ad orientem tentoria collocarant, excitabantur: iterumque sonante buccina, qui ad meridionalem Tabernaculi plagam tetenderant. Deinde Tabernaculum dissolutum medium portabatur inter sex tribus praecedentes et sex subsequentes. Leuitae verò omnes circa Tabernaculum erant. Ad tertium autem signum pars castrorum occidentalis mouebatur: ad quartum vero septentrionalis. His buccinis vtebantur etiam in sacris ministeriis, quandocunque victimas ad aram adducebant, tam Sabbatis quam caeteris diebus. Tunc autem primum, post discessum ex Ægypto, sacrificium Paschale dictum celebratur in deserto.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ως ἀπὸ ὄρους Σινᾶ ἄρας ὁ Μωϋσῆς ἦγαγε τὸν λαὸν εἰς τὰς ὄρους τῶν Χαναναίων.

ΚΑΙ βραχὺ διαλιπὼν ἀπανίσταται τῷ Σινᾶ ὄρους· καὶ τόπους τινὰς ἀμείψας, περὶ ὧν δηλώσομεν, εἴς τι χωρίον Ἐσερμὼθ λεγόμενον παρῆν. κἀκεῖ τὸ πλῆθος πάλιν στασιάζειν ἄρχεται, καὶ τὸν Μωϋσῆν αἰτιᾶσθαι τῶν τε κατὰ τὴν ἀποδημίαν αὐτῷ πεπειραμένων, καὶ ὅτι γῆς αὐτοὺς ἀγαθῆς πείσαντος ἀπαναστῆναι, τὴν μὲν ἀπολέσειαν, ἀντὶ δὲ ἧς ὑπέχετο παρέξειν εὐδαιμονίας, ἐν ταύταις ἀλῶνται ταῖς ταλαιπωρίαις, ὕδατος μὲν σπανίζοντες, εἰ δὲ καὶ τὴν μάνναν ἐπιλιπεῖν συμβαίνῃ, τέλεον ἀπολλύμενοι. πολλὰ μὲν εἰς τὸν ἄνδρα καὶ δεινὰ λεγόντων, εἰς δέ τις αὐτοῖς παρῆν, μήτε Μωϋσέως καὶ τῶν πεπονημένων αὐτῷ περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας ἀμνημονεῖν, μήτ' ἀπογινώσκειν τῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ βοηθείας. τὸ δὲ πλῆθος πρὸς τοῦτο μᾶλλον ἐκνεύστησε, καὶ θορυβῆσαν ἔτι μᾶλλον πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπετείνετο. Μωϋσῆς δὲ, παραθαρσύνων αὐτοὺς ὅτως ἀπεγνωκότας, ὑπέχετο, καίπερ αἰχρῶς ὑπ' αὐτῶν ὅτως περιυβρισμένος, πλῆθος αὐτοῖς παρέξειν νεῶν, ἐκ εἰς μίαν ἡμέραν ἀλλ' εἰς πλείονας. ἀπιστούντων δ' ἐπὶ τούτῳ, καί τινος ἐρομένου, πόθεν ἂν τοσαύτας εὐπορήσειε μυριάσι τῶν προειρημένων; ὁ Θεὸς, εἶπε, κἀγὼ, καί τοι κακῶς ἀκούοντες πρὸς ὑμῶν, ἐκ ἂν ἀποσαίημεν κάμνοντες ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τοῦτ' ἐκ εἰς μακρὰν ἔσαι. ἅμα ταῦτ' ἔλεγε, καὶ πίμπλαται τὸ στρατόπεδον ὀρτύγων ἅπαν, καὶ ἥθροιζον αὐτοὺς περισάντες. ὁ μέντοι Θεὸς ἐκ εἰς μακρὰν μετέσχεται τὰς Ἑβραίους τῆς εἰς αὐτὸν θρασύτητος καὶ λοιδορίας. ἀπέθανε γὰρ ἐκ ὀλίγου πλῆθος αὐτῶν. καὶ νῦν ἔτι κατ' ἐπωνυμίαν ὁ χῶρος ὀνομάζεται Καβρωθαβὰ, ὅ ἐστι ἐπιθυμίας μνημεῖα.

CAP. XIII.

Quomodo Moyſes duxit populum ex monte Sinaeo ad fines Chananaeorum.

NOn multo poſt a Sina monte caſtra mouentur: et poſt aliquot manſiones, de quibus dicemus, ventum eſt ad locum qui dicitur Eſermoth. Atque illic rurſum populus ſeditionibus agitari coepit, Moyſique obiicere mala quae in peregrinatione perpeſſi ſunt, et quod ipſo illis ſuadente regionem fertiliſſimam relinquere, eam quidem amiſerint, atque pro felicitate, quam ſe daturum eſſe pollicitus eſt, in hiſce miſeriis errabundi verſentur, aquarum inopia laborantes, et, ſi contingeret vt etiam manna deficeret, procul dubio fame perituri. Cumque grauia conuicia viro optime merito facerent, vnus aliquis eos quidem admonebat, vt neque Moyſis et eorum quae pro communi omnium ſalute praeſtiterat immemores eſſent, neque de Dei ope et auxilio deſperarent. Verum hoc ipſum multitudinem vehementius commouebat, atque tumultuans ferocius in Moyſen inuecta eſt. Moyſes autem, vt ipſos adeo ſpe deiectos confirmaret, promiſit atque in ſe recepit, licet ab illis contumelioſiſſime haberetur, eis parare ſatis magnam carnium copiam, et non in vnum tantum diem ſed in plures. Illis vero ei diffidentibus, quodam etiam rogante, vnde poſſet tot hominum millibus carnes promiſſas miniſtrare? Deus, inquit, et ego, quamuis male apud vos audientes, nunquam deſinemus veſtri curam gerere: idque quod praedixi non longe a vobis abeſt. Simul ac haec loquutus eſt, caſtra vndique coturnicibus complentur, atque eos circumſtantes colligebant. Veruntamen Deus non multo poſt in Hebraeos, ob inſolentiam eorum et maledicta, animaduertit. magnus ſiquidem eorum numerus interibat. Atque etiamnum locus iſte cognominatur Cabrothaba, id eſt, Buſta cupiditatis.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς ὁ Μωϋσῆς τὰς κατασκεψομένους τῶν Χαναναίων τήν τε χώραν καὶ τῶν πόλεων τὸ μέγεθος ἐξαπέστειλεν· ἔτι δὲ, ὅτι τῶν πεμφθέντων μετὰ τεσσαρακοστὴν ὑποστρεψάντων ἡμέραν, καὶ λεγόντων οὐκ ἀξιομάχους αὐτοὺς, ἀλλὰ τὴν τῶν Χαναναίων ὑπεξαιρόντων δύναμιν· τὸ πλῆθος ταραχθὲν καὶ πεσὸν εἰς ἀπόγνωσιν, ὥρμησεν ὡς καταλεῦσαι τὸν Μωϋσῆν, καὶ πάλιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέψαι, δελεύειν δισγνωκότες.

ΑΝαγαγὼν δ' αὐτοὺς ἐκεῖθεν ὁ Μωϋσῆς εἰς τὴν καλουμένην Φάραγγα, πλησίον ὄσαν τοῖς Χαναναίοις ὁρίοις καὶ χαλεπὴν ἐνδιαιτᾶσθαι, εἰς ἐκκλησίαν ἀθροίζει τὸ πλῆθος. καὶ καταστὰς, "δύο, φησὶ, κρίναντος ἡμῖν τοῦ Θεοῦ παραχρῆμα "ἀγαθὰ, ἐλευθερίαν καὶ γῆς κτῆσιν εὐδαίμονος· τὴν μὲν "ἤδη δόντος ἔχετε, τὴν δὲ ἤδη λήψεσθε. Χαναναίων γὰρ "ἐπὶ τοῖς ὅροις καθήμεθα· καὶ κωλύσει τὸ λοιπὸν ἐπιόντας "ἡ μόνον ἡ βασιλεὺς ἢ πόλις ἡμᾶς, ἀλλ' ἅδε τὸ πᾶν ἀθροι- "σθὲν αὐτῶν ἔθνος. παρασκευαζώμεθα οὖν πρὸς τὸ ἔργον· "ἡ γὰρ ἀμαχητὶ παραχωρήσουσιν ἡμῖν τῆς γῆς, ἀλλὰ μι- "γάλοις αὐτὴν ἀγῶσιν ἀφαιρεθέντες. πέμψωμεν δὲ κατα- "σκόπους, οἳ τῆς τε γῆς τὴν ἀρετὴν κατανοήσουσι, καὶ πίση "δύναμις αὐτῆς. πρὸ δὲ πάντων ὁμονοῶμεν· καὶ τὸν Θεὸν, "ὃς ἐστιν ἐπὶ πᾶσιν ἡμῖν βοηθὸς καὶ σύμμαχος, διὰ τιμῆς "ἔχωμεν.

β'. Μωϋσέως δὲ ταῦτ' εἰπόντος, τὸ πλῆθος αὐτὸν τι- μᾶς ἀμείβεται· καὶ κατασκόπους αἱρεῖται δώδεκα τῶν γνω- ριμωτάτων, ἐξ ἑκάστης Φυλῆς ἕνα. οἳ, διεξελθόντες ἀπὸ τῶν πρὸς Αἴγυπτον τὴν Χαναναίαν ἅπασαν, ἐπί τε Ἀμα- θὴν πόλιν καὶ Λίβανον ἀφικνοῦνται τὸ ὄρος· καὶ τήν τε τῆς γῆς Φύσιν, καὶ τὴν τῶν ἐνοικούντων ἀνθρώπων ἐξισορρήσαν- τες παρῆσαν, τεσσαράκοντα ἡμέραις εἰς πᾶν καταχρησά- μενοι τὸ ἔργον. ἔτι δὲ καὶ καρπὸν ὧν ἔφερεν ἡ γῆ κομιζο- μενοι, τῇ τε τούτων εὐπρεπείᾳ, καὶ τῷ πλήθει τῶν ἀγαθῶν,

CAP. XIV.

Quomodo Moyſes miſit qui explorarent Chananaeorum regionem et ciuitatum magnitudines: dein quod his qui miſſi fuerant poſt XL. *dies reuerſis, et dicentibus quam ipſi imbelles eſſent, et Chananaeorum extollentibus virtutem, multitudo turbata et in deſperationem verſa ad Moyſen lapidandum incitaretur, conſilio inito de reditu in Ægyptum, ad ſeruiendum.*

MOyſes autem illinc eos ſubducens in locum, qui dicitur Fauces, in Chananaeae terrae confiniis ſitum, atque habitatu difficilem, in concionem populum congregat. Cumque in medio conſtitiſſet, "Deo, inquit, nos duo-"bus bonis impertire in animo olim habente, libertate et "felicis terrae poſſeſſione, alterum quidem eius beneficio "iam obtinetis, alterum vero mox aſſequuturi eſtis. Nunc "enim in Chananaeorum finibus conſidemus: nec per "regem vnquam ſtabit, aut ciuitatem vllam, aut con-"fertas totius gentis copias, quo minus in terram eorum "inuadamus. Ergo parati ſimus ad rem fortiter aggre-"diendam: non enim ſine praelio regione ſua nobis ceſ-"ſuri ſunt, ſed poſt magna cum illis certamina eam oc-"cupabimus. Mittamus autem ſpeculatores, qui et terrae "vbertatem et incolarum vires explorent. Ante omnia "vero vnum atque idem ſentiamus: et Deum, qui ſem-"per nobis opem et auxilium tulit, magno in honore ha-"beamus.

2. Haec cum dixiſſet Moyſes, populus eius conſilium probat laudatque: et mox exploratores eligit duodecim, viros dignitate eminentiſſimos, ex vnaquaque tribu vnum. Qui, a finibus Ægypti omnem Chananaeorum terram perluſtrantes, et ad Amathen vrbem et Libanum montem peruenientes: exploratoque regionis ſimul et incolarum natura, poſt quadraginta dies toti huic negotio inſumptos, reuerſi ſunt. Inſuper et fructus illius terrae ſecum afferentes, pulchritudine eorum et immenſa bonorum co-

ἃ τὴν γῆν ἔχειν διηγοῦντο, πολεμεῖν ἐπαίροντες τὸ πλῆθος· φοβοῦντες δὲ πάλιν αὐτὰ τῷ τῆς κτήσεως ἀπόρῳ, ποταμούς τε διαβῆναι λέγοντες ἀδυνάτους ὑπὸ μεγέθους ἅμα καὶ βάθους, καὶ ὄρη ἀμήχανα τοῖς διοδεύουσι, καὶ πόλεις καρτερὰς τείχεσι καὶ περιβόλων ὀχυρότητι. ἐν δὲ Χεβρῶνι καὶ τῶν γιγάντων ἔφασκον τὰς ἀπογόνους καταλαβεῖν. καὶ οἱ μὲν κατάσκοποι τεθεαμένοι πάντων, οἷς μετὰ τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου ἐνέτυχον, μείζω τὰ κατὰ τὴν Χαναναίαν, αὐτοί τε κατεπλήγησαν, καὶ τὸ πλῆθος ἅπαν ἔχειν ἐκπεφώντο.

γ'. Οἱ δὲ ἄποροι, ἐξ ὧν ἠκροάσαντο, τὴν κτῆσιν τῆς γῆς ὑπελάμβανον· καὶ διαλυθέντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας, σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ὀλοφυρόμενοι διῆγον· ὡς ἐδὲν ἔργῳ τὸ Θεοῦ βοηθοῦντος, λόγῳ δὲ μόνῳ ὑπισχνουμένου. καὶ τὸν Μωϋσῆν πάλιν ἠτιῶντο, καὶ κατεβόων αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀαρῶνος τοῦ ἀρχιερέως· καὶ πονηρὰν μὲν καὶ μετὰ τῶν εἰς τὰς ἄνδρας βλασφημιῶν διάγουσι τὴν νύκτα. πρωῒ δὲ εἰς τὴν ἐκκλησίαν συντρέχουσι· δι' ἐννοίας ἔχοντες, καταλεύσαντες τὸν Μωϋσῆν καὶ τὸν Ἀαρῶνα, ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ὑποστρέφειν.

δ'. Τῶν δὲ κατασκόπων Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυὴ παῖς φυλῆς Ἐβραϊμίτιδος καὶ Χάλεβος τῆς Ἰούδα φυλῆς, φοβηθέντες χωροῦσιν εἰς μέσους· καὶ τὸ πλῆθος κατεῖχον, θαρσεῖν δεόμενοι, καὶ μήτε ψευδολογίαν καταιρίειν τοῦ Θεοῦ, μήτε πιστεύειν τοῖς ἐκ τοῦ μὴ τἀληθῆ περὶ τῶν Χαναναίων εἰρηκόσιν καταπλαγεῖσι, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοὺς τῶν ἀγαθῶν παροῦσι παρορμῶσιν. ὅτε γὰρ τῶν ὀρῶν τὸ μέγεθος, ὅτε τῶν ποταμῶν τὸ βάθος τοῖς ἀρετὴν ἀσκηκόσιν ἐμποδὼν ἔσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα· καὶ ταῦτα τοῦ Θεοῦ συμπροθυμουμένου καὶ ὑπερμαχοῦντος αὐτῶν. ἴωμεν οὖν, ἔφασαν, ἐπὶ τοὺς πολεμίους, μηδὲν ἔχοντες δι' ὑποψίας, ἡγεμόνι τε τῷ Θεῷ πεπιστευκότες, καὶ ὁδηγοῦσιν ἡμῖν ἑπόμενοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες ἐπεχείρουν τὴν ὀργὴν καταπραΰνειν τοῦ πλήθους. Μωϋσῆς δὲ καὶ Ἀαρὼν, πεσόντες

pia, qua regionem istam affluere enarrabant, populi animos ad bellum inferendum erexerunt: rursus autem ab incoepto deterruerunt acquirendi difficultatem repraesentando, dicentes flumina illis obiici ampla adeo et profunda, vt pertransiri nequeant, montesque arduos et impervios iter agentibus, atque vrbes non solum moenibus sed et operibus et munitionibus validas esse. In Chebrone autem gigantum etiam progeniem se reperisse aiebant. Atque ita exploratores, cum obseruassent omnia apud Chananaeos paullo maiora iis in quae post exitum ex Ægypto inciderint, et ipsi animis consternati erant, operamque dederunt vt parilem multitudini terrorem incuterent.

3. Illi autem, ex iis quae audierant, sibi difficile admodum fore existimarunt, sedes istas occupare: atque ex concione dimissi, cum vxoribus et liberis sortem suam domi lugebant et deplorabant: ac si Deus reuera nihil auxilii dederit, sed verbis tantum multa et magna promiserit. Rursumque Moysen increpabant, ipsumque et fratrem eius Aaronem pontificem inclamabant. atque ita quidem inquieti et in vtrumque conuicia iactantes noctem exegerunt. Mane vero ad concionem concurrunt, illud in animo habentes, vt, lapidatis Moyse ac Aarone, in Ægyptum reuerterentur.

4. Ex speculatoribus autem Iesus Naueni filius tribus Ephraïmitidis et Chalebus de tribu Iudae attoniti in medium procedunt: et multitudinem compescebant, obsecrantes vt fiduciam sumerent, et neque Deum mendacii arguerent, neque iis temere fidem haberent, qui vanis rumoribus de Chananaeorum rebus credulos territarent; sed eos potius sequerentur, qui ad felicitatem et bonorum possessionem illos hortantur. Neque enim montium magnitudinem, neque amnium profunditatem obstituram virtuti rem fortiter gerendam exercitatis: praesertim cum Deum adiutorem habituri sint, et pro illis in acie praeliaturum. Proficiscamur igitur, inquiunt, contra hostes, remoto omni metu et difficultatum suspicione; Deoque pro duce freti et innixi nos viam ad victoriam monstranti sequimini. Et illi quidem his dictis populi iram mi-

ἐπὶ τὴν γῆν, τὸν Θεὸν ἱκέτευον· ἐχ ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν σω
τηρίας, ἀλλ' ὅπως τῆς ἀμαθίας παύσῃ τὸ πλῆθος, κα
κατασήσῃ τὴν διάνοιαν αὐτῶν, ὑπὸ τῆς ἀμηχανίας τῶ πα
ρασάντος αὐτοῖς πάθους τεταραγμένων. παρῆν δ' ἡ νεφέ
λη, καὶ ϛᾶσα ὑπὲρ τὴν σκηνὴν ἐσήμαινε τὴν ἐπιφάνεια
τῦ Θεῦ.

ΚΕΦ. ιε'.

Ὡς ἐπὶ τύτῳ Μωϋσῆς διαγαναχτήσας, τὸν Θεὸν αὐτὸν
ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα, τὴν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διατριβὴν
προεῖπεν ὠργίσθαι· καὶ μήτ' εἰς Αἴγυπτον ὑποστρέφειν,
μήτε λαβεῖν τὴν Χαναναίαν.

Μωϋσῆς δὲ θαρσήσας πάρεισιν ἐπὶ τὸ πλῆθος, καὶ τὸν
Θεὸν ἐδήλω κινηθέντα ὑπὸ τῆς ὕβρεως αὐτῶν λήψεσθαι τι
μωρίαν· ἐκ ἀξίαν μὲν τῶν ἐξημαρτημένων, οἵαν δὲ οἱ πα
τέρες ἐπὶ νεθεσίᾳ τοῖς τέκνοις ἐπιφέρυσι. παρελθόντι γὰρ
εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῷ, καὶ περὶ τῆς μελλήσης ὑπ' αὐτῶν
ἀπωλείας ἀποκλαιομένῳ, τὸν Θεὸν ὑπομνῆσαι μὲν ὅσα πα
θόντες ἐξ αὐτῦ, καὶ πολίκων εὐεργεσιῶν μεταλαβόντες,
ἀχάριστοι πρὸς αὐτὸν γένοιντο· ὅτι τε νῦν, τῇ τῶν κατα
σκόπων ὑπαχθέντες δειλίᾳ, τὰς ἐκείνων λόγυς ἀληθεστέρας
τῆς ὑποχέσεως ἡγήσαντο τῆς αὐτῦ. καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰ
τίαν, ἐκ ἀπολεῖ μὲν ἅπαντας ὐδ' ἐξαφανίσει τὸ γένος αὐ
τῶν, ὃ πάντων μᾶλλον ἀνθρώπων ἔχε διὰ τιμῆς· τὴν μέν
τοι Χαναναίαν ὐ παρέξειν γῆν αὐτοῖς λαβεῖν, ὐδὲ τὴν ἀπ'
αὐτῆς εὐδαιμονίαν, ἀνεσίους δὲ ποιήσειν καὶ ἀπόλιδας ἐπὶ
τῆς ἐρημίας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα καταβιῶναι, τῆς πα
ρανομίας ποινὴν ταύτην ἐκτίνοντας. παυσὶ μέντοι τοῖς ἡμετέ
ροις παραδώσειν τὴν γῆν ὑπέχετο· κἀκείνυς τῶν ἀγαθῶν,
ὧν ἑαυτοῖς ὑπὸ ἀκρασίας ἐφθονήσατε μεταχεῖν, ποιήσειν
δεσπότας.

β'. Ταῦτα δὲ Μωϋσέως κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ γνώμην

gare nitebantur. Moyſes autem et Aaron, in terram prodentes, ſuppliciter Deum orabant; non pro ſalute ſua, ſed vt populum ab ignorantia liberaret, eorumque ſedaret animos, his rerum praeſentium anguſtiis et aſperitatibus iactatos. Tum nubes aderat, et ſuper Tabernaculum ſuſpenſa Dei praeſentiam indicabat.

CAP. XV.

Quomodo Moyſes, ad indignationem adductus, praedixit, Deum velle per XL. *annos, quamdiu morarentur in ſolitudine, illis ſuccenſere: et neque in Ægyptum reuerſuros eſſe, neque poſſeſſuros Chananaeam.*

Moyſes ſolito maiori fiducia accedit ad populum, iisque indicauit Deum, contumeliis eorum incenſum, ſupplicium de illis ſumpturum eſſe: non tamen quantum peccata mererentur, ſed quale patres in admonitionem ſolent liberis inferre. Sibi enim in Tabernaculum ingreſſo, et internecionem populi futuram cum lacrymis deprecanti, Deum quidem commemoraſſe, quot ab ipſo acceptis, quantiſque cumulati beneficiis ingrati eſſe perrexerint: et quod nunc, ſpeculatorum timiditate et ignauia ſedulo, illorum ſermonibus plus veritatis ineſſe exiſtimarint, quam ſuis promiſſionibus: atque hanc ob cauſam non omnes quidem exitio daturum, neque totum genus eorum deleturum, quod caeteris mortalibus omnibus praeſtiterat: Chananaeorum tamen terram vt illi occuparent non conceſſurum, aut vt eius copia et abundantia ipſi fruerentur; ſed facturum eſſe vt ſine lare et ſine vrbe per XL. annos in deſerto vitam traducerent, hanc poenam pro peccatis perſoluentes. Liberis tamen noſtris hanc terram ſe traditurum eſſe pollicebatur: illoſque bonorum affluentiae, cuius voſmet morum petulantia participes eſſe noluiſtis, dominos eſſe conſtituturum.

2. Cum autem haec Moyſes ex oraculo Dei renunciaſ-

διαλεχθέντος, ἐν λύπῃ καὶ συμφορᾷ τὸ πλῆθος ἐγένετο καὶ τὸν Μωϋσῆν παρεκάλει καταλλάκτην αὐτῶν γενέσθαι πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ τῆς ἄλης τῆς κατὰ τὴν ἐρημίαν ἀπαλλάξαντα πόλεις αὐτοῖς παρασχεῖν. ὁ δ' οὐκ ἔφασκεν τὸν Θεὸν τοιαύτην πεῖραν προσοίσεσθαι· μὴ γὰρ κατὰ κυβερνήτην προαχθῆναι τὸν Θεὸν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν ὀργὴν τὴν πρὸς αὐτὸς, ἀλλὰ γνώμῃ καταψηφισάμενον αὐτῶν. δεῖ δὲ ἀπιστεῖν, εἰ Μωϋσῆς, εἷς ἀνὴρ ὤν, τοσαύτας μυριάδας ὀργιζομένας ἐπράϋνε, καὶ μετήγαγεν εἰς τὸ ἡμερώτερον. ὁ γὰρ Θεὸς αὐτῷ συμπαρὼν, ἠττᾶσθαι τοῖς λόγοις αὐτοῦ τὸ πλῆθος παρεσκεύαζε· καὶ πολλάκις παρακέλσαντες ἀσύμφορον αὐτοῖς τὴν ἀπείθειαν ἐπέγνωσαν, ἀπὸ τοῦ συμφορᾶ περιπεσεῖν.

γ'. Θαυμαστὸς δὲ τῆς ἀρετῆς ὁ ἀνὴρ, καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ἐκ τοῦ πιστεύεσθαι περὶ ὧν ἂν εἴποιεν, ἐ παρ' ὀλίγον χρόνον ὑπῆρξε μόνον· ἀλλὰ καὶ νῦν ἐστιν ᾠδεῖς Ἑβραίων, ὃς ἀχὶ, καθάπερ παρόντος αὐτοῦ καὶ κολάσοντος ἐὰν ἀκοσμῇ, πειθαρχεῖ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ νομοθετηθεῖσι, κἂν λαθεῖν δύνωνται. καὶ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τεκμήρια τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτοῦ δυνάμεώς ἐστιν. ἤδη δέ τινες καὶ τῶν ὑπὲρ Εὐφράτην, μηνῶν ὁδὸν τεσσάρων ἐλθόντες κατὰ τιμὴν τοῦ παρ' ἡμῖν ἱεροῦ μετὰ πολλῶν κινδύνων καὶ ἀναλωμάτων, καὶ θύσαντες οὐκ ἴσχυσαν τῶν ἱερείων μεταλαβεῖν, Μωϋσέως ἀπηγορευκότος ἐπί τινι τῶν ὑ νομιζομένων, ὑ' ἐκ τῶν πατρίων ἡμῖν αὐτοῖς συντυχόντων. καὶ οἱ μὲν μὴ θύσαντες, οἱ δὲ ἡμιέργως τὰς θυσίας καταλιπόντες, πολλοὶ δ' ὑ' ἀρχὴν εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν δυνηθέντες ἀπίασαν, ὑπακούειν τοῖς Μωϋσέως προσάγμασι μᾶλλον ἢ ποιεῖν τὰ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτῶν προτιμῶντες· καὶ τὸν ἐλέγξοντα περὶ τούτων αὐτὸς ὁ δεδιότες, ἀλλὰ μόνῳ τῷ συνειδότι φερόμενοι. ὅτως ἡ νομοθεσία τοῦ Θεοῦ δοκοῦσα τὸν ἄνδρα πεποίηκε τῆς αὐτοῦ Φύσεως κρείττονα νομίζεσθαι. ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶδε τῷ πολέμῳ μικρὸν ἔμπροσθεν, Κλαυδίου Ῥωμαίων ἄρχοντος, Ἰσμαὴλ ὁ παρ' ἡμῖν ἀρχιερεὺς ὑ-

at, magnopere calamitatem ſuam lugebat populus: ſoyſenque obſecrabant, vt pro illis apud Deum intercederet, et a vita vaga in ſolitudine liberatis vrbes habitandas daret. Ille autem dicebat, Deum huiuſmodi tentationem aegre laturum eſſe: non enim temere aut humanitus ad hanc indignationem adductum eſſe Deum, ſed conſilio in eos ſententiam protuliſſe. Ne mirum autem videatur et incredibile, quod Moyſes, cum vnus vir eſſet, tot hominum millia concitata ſedauerit, et ad mentem ſaniorem et manſuetiorem reduxerit. Deus enim illi praeſens adſtitit, fecitque vt ſermonibus eius victa cederet multitudo; praeſertim cum non obtemperando ſaepiuſcule experta eſſet quam parum ſibi profuerit contumacia, eo quod calamitatum cauſa illis exſtiterit.

3. Caeterum vir ille non ſolum ea, qua vixit, aetate in admiratione fuit ob ſingularem virtutem, et vim qua pollebat impetrandi dictis ſuis fidem; ſed et, nunc dierum, nemo eſt Hebraeorum, qui non, perinde ac ſi praeſens eſſet ac moribus incompoſitos puniturus, pareat legibus quas ſanciuit, etiamſi peccantes latere poſſe ſperaret. Quin et alia quidem plurima auctoritatis eius priuſquam humanae argumenta ſunt. Olim enim cum quidam trans Euphraten habitantium, in honorem noſtri Templi quatuor menſium iter magno cum periculo et ſumptu emenſi, Deo ſacrificarint, de victimis participare non potuerunt; Moyſe hoc illis interdicente qui moribus noſtris non inſtituti ſunt, et ex patria conſuetudine nobiſcum non verſantur. Atque alii quidem non omnino ſacrificantes, alii vero relictis antequam peracta erant ſacrificiis, plurimi autem omni prorſus aditu ad Templum prohibiti diſceſſerunt; quod multo maluerint Moyſis legibus et inſtitutis obtemperare, quam conuenienter voluntati ſuae agere; neminem licet, qui illos impediret, metuebant, ſed propriam duntaxat conſcientiam reuerebantur. Ita legum conſtitutio, quae Deo accepta deberi vita eſt, fecit vt ille ſupra hominem eſſe exiſtimaretur. Quin et

τος, καὶ λιμῷ τὴν χώραν ἡμῶν καταλαβόντος, ὡς τεσσ
ρων δραχμῶν πωλεῖσθαι τὸν ἀσσαρῶνα, κομισθέντος ἀλ
ρυ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Λζύμων εἰς κόρυς ἑβδομήκοντα
μέδιμνοι δὲ ἄτοι Σικελοὶ μέν εἰσιν εἷς καὶ τριακόντα, Λ
τικοὶ δὲ τεσσαράκοντα εἷς· ἀδεὶς ἐτόλμησε τῶν ἱερέων κ
μενον ἐν Φαγεῖν, τοσαύτης ἀπορίας τὴν γῆν κατεχούσ
δεδιὼς τὸν νόμον καὶ τὴν ὀργὴν, ἣν καὶ ἐπὶ ἀνεξελέγκτ
ἀεὶ τὸ θεῖον τοῖς ἀδικήμασιν ἔχει. ὥσ' ἃ δεῖ θαυμάζε
περὶ τῶν τότε πεπραγμένων· ὁπότε μέχρι καὶ νῦν τὰ κ
ταλειφθέντα ὑπὸ Μωϋσέως γράμματα τηλικαύτην ἰσχ
ἔχει, ὥστε καὶ τὰς μισοῦντας ἡμᾶς ὁμολογεῖν, ὅτι τὴν π
λιτείαν ἡμῖν ὁ κατασησάμενος ἐστι Θεὸς, διὰ Μωϋσέως κ
τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ὡς αὐτῷ π
δοκεῖ, διαλήψεται.

mulo ante bellum cum Romanis geſtum, Claudio apud illos principatum tenente, et Iſmaële apud nos Pontificatum, cum fames adeo regionem noſtram vrgeret, vt modius frumenti quatuor drachmis veniret, et allati eſſent farinae in feſtiuitatem Azymorum cori ſeptuaginta (hoc eſt medimni Siculi triginta et vnus, Attici vero quadraginta et vnus) nemo tamen ſacerdotum famelicorum auſus eſt vel micam vnam iſtius comedere, cum etiam terram premeret annonae egeſtas, prae legum reuerentia et metu irae, qua Dei numen peccata etiam occulta ſolet proſequi. Proinde non eſt mirandum, quod res tantae tunc geſtae fuerint: quandoquidem et hodie vſque ſcripta a Moyſe relicta eam vim habeant et auctoritatem, vt etiam noſtri fateantur inimici, quod Deus ipſe, Moyſe eiuſque virtute vſus, talem viuendi rationem inſtituerit. Sed haec quidem vnuſquiſque, prout ei videbitur, accipiat.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

α'. ΕΒραίων, δίκα τῆς Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἥττα.

β'. Στάσις Κορέου καὶ τῆ πλήθυς πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

γ'. Ὡς οἱ μὲν τῆς στάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βύλησιν τῦ Θεῦ· τὴν δ' ἱερωσύνην Ἀαρὼν ὁ Μωϋσέως ἀδελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτῦ.

δ'. Τὰ συμβάντα τοῖς Εβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ε'. Ὡς Σηχὼν καὶ Ωγην τὺς Αμορῥαίων βασιλεῖς ναήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας, κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ Φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Εβραίων.

ϛ'. Περὶ Βαλάμ τῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τῷ εἴδει.

ζ'. Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Εβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησαν αὐτῶν.

η'. Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVARTVS.

Qui continet tempus annorum XXXVIII.

1. *Hebraeorum, inuito Moyſe, cum Chananaeis pugna et clades.*

2. *Seditio Corae et plebis contra Moyſen et fratrem eius de Sacerdotio.*

3. *Quomodo ſeditionis concitatores Dei voluntate exſtincti ſunt; atque Aaron Moyſis frater et filii eius ſacerdotium tenuerunt.*

4. *Quae Hebraeis in ſolitudine per annos octo et triginta obuenerunt.*

5. *Quomodo Moyſes, deuictis Sechone et Oge Amorrhaeorum regibus, deletiſque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebraeorum tribubus et dimidiae in ſortem dedit.*

6. *De Balamo vate, et qualis vir fuit.*

7. *Vt Hebraei cum Midianitis acie dimicantes, illos profligarunt.*

8. *Leges a Moyſe datae, et quomodo ex hominibus eſt ſublatus.*

ΚΕΦ. α'.

Εβραίων, δίχα τῆς Μωϋσέως γνώμης, μάχη πρὸς Χαναναίους καὶ ἥττα.

ΕΒΡΑΙΟΥΣ δ' ὁ κατὰ τὴν ἐρημίαν βίος, ἀηδὴς αὐτοῖς καὶ χαλεπὸς ὤν, ἐπόνει, καὶ κωλύοντος τῷ Θεῷ τῶν Χαναναίων πεῖραν λαμβάνειν. ἐ γὰρ ἠξίουν, τοῖς Μωϋσέως πειθαρχοῦντες λόγοις, ἠρεμεῖν· ἀλλὰ καὶ δίχα τῆς παρ' ἐκείνου προθυμίας κρατήσειν αὐτοὶ τῶν πολεμίων νομίζοντες, κατηγόρουν μὲν αὐτοῦ, καὶ πραγματεύεσθαι μέλλειν αὐτὸς ἀπόρους ὑπενόουν, ἵν' ἀεὶ τῆς ἐξ αὐτοῦ βοηθείας δέωνται. πολεμεῖν δὲ τοῖς Χαναναίοις ὡρμήκεσαν, λέγοντες τὸν Θεὸν οὐχὶ Μωϋσῆ χαριζόμενον ἐπικουρεῖν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ κοινῇ κηδόμενον αὐτῶν τῷ ἔθνους διὰ τοὺς προγόνους ὧν ἐπετρόπευσε· καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἀρετὴν, πρότερόν τε παραχεῖν τὴν ἐλευθερίαν, καὶ νῦν βουλομένοις πονεῖν ἀεὶ παρέσεσθαι σύμμαχον. εἶναί τε καὶ καθ' αὑτοὺς ἱκανοὶ κρατεῖν τῶν ἐθνῶν ἔφασκον, κἂν ἀπαλλοτριοῦν αὐτῶν Μωϋσῆς ἐθελήσειε τὸν Θεόν· ὅλως τε συμφέρειν αὐτοῖς τὸ αὐτοκράτορσιν εἶναι, καὶ μὴ χαίροντας ἐπὶ τῷ τῆς παρ' Αἰγυπτίων ἐξελθεῖν ὕβρεως Μωϋσῆν τύραννον ἀνέχεσθαι, καὶ ζῆν τοῦτον τὴν τότε βούλησιν ἐξαπατωμένους, ὅτι μόνῳ τὸ θεῖον αὐτῷ προδηλοῖ περὶ τῶν ἡμετέρων κατὰ τὴν πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν, ὡς οὐχ ἁπάντων ἐκ τῆς Αβραὰμ γενεᾶς ὄντων, ἀλλ' αἴτιον ἕνα τοῦτον τῷ Θεῷ παρεχηκότος, εἰς τὸ πάντ' αὐτὸν εἰδέναι τὰ μέλλοντα παρ' αὐτοῦ μανθάνοντα· δόξειν τε συνετοὺς εἶναι, εἰ τῆς ἀλαζονείας αὐτοῦ καταγνόντες, καὶ τῷ Θεῷ πιστεύσαντες, κτήσασθαι γῆν, ἣν αὐτοῖς ὑπέσχηται, θελήσωσιν, ἀλλὰ μὴ τῷ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐπ' ὀνόματι τοῦ Θεοῦ κωλύοντι προσκοῖεν. τὴν ἀπορίαν οὖν λογιζόμενοι, καὶ τὴν ἐρημίαν, ὑφ' ἧς ἔτι ταύτην αὐτοῖς χείρω συνέβαινεν εἶναι δοκεῖν, ἐπὶ τὴν πρὸς τοὺς Χαναναίους μάχην ἦσαν ὡρμη-

CAP. I.

Hebraeorum, inuito Moyſe, cum Chananaeis pugna et clades.

HEBRAEOS autem vita in ſolitudine acta, dura illis pariter ac iniucunda, fecit vt, Deo etiam prohibente, rem experirentur cum Chananaeis. Noluerunt enim, Moyſis monitis obſequendo ſeſe caſtris continere et quieſcere: ſed etiam praeter illius voluntatem ſe poſſe hoſtes ſuperare exiſtimantes, ipſum accuſare coeperunt, et in ſuſpicionem vocarunt quod modis omnibus ageret ſumma rerum inopia illos detinere, vt ſemper eius auxilio egerent. Ad bellum itaque cum Chananaeis gerendum aggreſſi ſunt, dicentes Deum non tam propter Moyſen illis opem tendere et porrigere, quam quod illorum genti in commune proſpiceret, proauorum gratia quos ſua dignatus eſt cura ac tutela; illoſque et priùs ob ſuam virtutem in libertatem aſſeruiſſe, et nunc quoque, ſi rem ſtrenue geſſerint, adiutorem futurum. Quin et aiebant, ipſis per ſe ſatis virium eſſe ad eas gentes debellandas, etiamſi Moyſes Deum ab ipſis alienare vellet, omninoque illis expedire in ſua eſſe poteſtate, et non ſibimet gratulantes de exitu ex Ægyptiaca ſeruitute Moyſis dominatum aequo animo ferre, eiuſque ad arbitrium ex vana perſuaſione viuere, quaſi Dei numen, pro ſua in ipſum beneuolentia, eum ſolum de rebus noſtris praemoneret, tanquam non omnes eſſemus ex ſtirpe Abrami, ſed illum vnum omnium auctorem feciſſet Deus, vt futura omnia poſſet praenoſcere ab ipſo edoctus: prudenteſque viſos iri, ſi Moyſis arrogantiam contemnentes, Deoque fidem habentes, terram, quam ipſis promiſerat, poſſidere voluerint; et non amplius hanc ob cauſam ad eum reſpexerint, qui ſub praetextu Dei oraculi illos prohiberet. Inopiam itaque praeſentem cogitantes, et loca deſerta, ob quae contigit vt grauius illa vrgeri viderentur, ad Chananaeos armis adoriendos properarunt;

μένοι· τὸν Θεὸν προσησάμενοι στρατηγὸν, ἀλλ' ἐχὶ τὴν παρὰ τῶ νομοθέτη συνεργίαν περιμένοντες.

β'. Ως ἦν ταῦτ' ἄμεινον αὐτοῖς ἔξειν ἔκρινεν, καὶ τοὺς πολεμίους ἐπῆλθον. οἱ μὲν, ὡ καταπλαγέντες αὐτῶν τὴν ἔφοδον ὐδὲ τὴν πληθὺν, γενναίως αὐτὼς ἐδέξαντο, τῶν δὲ Εβραίων ἀποθνήσκουσί τε πολλοὶ, καὶ τὸ λοιπὸν στράτευμα, τῆς φάλαγγος αὐτῶν διαλυθείσης, ἀκόσμως διωκόμενοι εἰς τὴν παρεμβολὴν συνέφυγε· καὶ τῷ παρ' ἐλπίδας δυσχῆσαι παντάπασιν ἀθυμῶν, ὐδὲν ἔτι χρηστὸν προσεδόκα, λογιζόμενον ὅτι καὶ ταῦτα κατὰ μῆνιν Θεῦ πάθοιεν, προεξορμησάντων ἐπὶ τὸν πόλεμον τῆς ἐκείνω δίχα βουλήσεως.

γ'. Μωϋσῆς δὲ τὰς μὲν οἰκείας ὁρῶν ὑπὸ τῆς ἥττης καταπεπληγότας, φοβέμενος δὲ μὴ θαρσήσαντες ἐπὶ τῇ νίκῃ οἱ πολέμιοι, καὶ μειζόνων ὀρεχθέντες ἐπ' αὐτὼς ἔλθοιεν, ἔγνω δεῖν τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν πορρωτέρω τῶν Χαναναίων εἰς τὴν ἔρημον· καὶ τῷ πλήθος ἐπιτρέψαντος αὐτῷ πάλιν ἐκείνῳ, συνῆκε γὰρ δίχα τῆς αὐτῦ προνοίας ὐ δυνάμενον ἐρρῶσθαι τοῖς πράγμασιν, ἀναστήσας τὸ στράτευμα, προῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, ἐνταῦθα νομίζων ἡσυχάσειν αὐτὼς, καὶ μὴ πρότερον τοῖς Χαναναίοις εἰς χεῖρας ἥξειν, πρὶν ἢ παρὰ τῦ Θεῦ τὸν εἰς τοῦτο καιρὸν λάβωσιν.

ΚΕΦ. β'.

Στάσις Κορέε καὶ τῦ πλήθος πρὸς Μωϋσῆν καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῦ περὶ τῆς ἱερωσύνης.

Οπερ δὲ τοῖς μεγάλοις συμβαίνει στρατοπέδοις, καὶ μάλιστα παρὰ τὰς κακοπραγίας δυσαρέστους εἶναι καὶ δυστρόθεσι, τοῦτο καὶ τοῖς Ιυδαίοις συνέπεσεν. ἐξήκοντα γὰρ ὄντες μυριάδες, καὶ διὰ τὸ πλῆθος ἴσως ἂν μηδ' ἐν ἀγαθοῖς ὑποταγέντες τοῖς κρείττοσι, τότε μᾶλλον ὑπὸ τῆς ἀπορίας καὶ τῆς συμφορᾶς ἐζηγανάκτουν καὶ πρὸς ἀλλήλως καὶ πρὸς τὸν ἡγεμόνα. στάσις οὖν αὐτὼς, οἵαν ὐκ ἴσμεν ἔτι παρ' Ελλησιν ὔτε παρὰ Βαρβάροις γενομένην, κατέλαβεν· ὧ

Deum ſibimet ducem et auſpicem conſtituentes, neutiquam vero Legislatoris aſſenſum et adminiculum exſpectantes.

2. Quum ergo hoc ſibi melius fore ſtatuiſſent, in hoſtes profecti ſunt. Atque illi quidem, neque feroci eorum impetu neque irruentium numero perterriti, fortiter eos excipiunt; at magna Hebraeorum edita eſt ſtrages, et reliqui, diſſipata eorum phalange, milites, inſequente eos hoſte, turpiter ad caſtra confugerunt: et, quod res praeter ſpem tam male cecidiſſent, animo deſpondentes, nihil amplius boni exſpectabant; hinc coniicientes calamitatem a Deo eſſe, quod ſine illius conſenſu ad pugnam exiſſent.

3. Moyſes autem ſuos quidem videns accepta clade conſternatos; metuens vero ne hoſtis recenti victoria elatus et maioris gloriae appetens impetum in eos faceret, facto optimum ratus eſt, vt longius a Chananaeis in deſertum cum copiis diſcederet: atque populo hanc poteſtatem ei rurſus deferente (iam enim intellexit nihil ipſi ſine illius auſpiciis et conſilio proſpere ceſſurum) motis caſtris penitus in deſertum ibat; exiſtimans illic eos libenter quieturos eſſe, et non prius velle cum Chananaeis manus conſerere, quam Dei monitu tempus ad hoc opportunum arriperent.

CAP. II.

Seditio Coraе et plebis contra Moyſen et fratrem eius de Sacerdotio.

QVemadmodum autem magnis exercitibus vſu venire ſolet, et praecipue cum ex rebus aduerſis moroſi fiunt et immorigeri, id ipſum etiam Iudaeis accidit. Quum enim eſſent numero ſexcenta millia, et propter multitudinem, etiamſi proſpere fluerent omnia, aegre forſan intra officii limites continerentur, tanto magis, cum rerum inopia et calamitatibus premerentur, et ſibimet inuicem et duci valde ſuccenſebant. Quapropter tanta eos ſeditio ad-

ἧς ἅπαντας ἀπολέσθαι κινδυνεύσαντας ἔσωσε Μωϋσῆς, μνησικακῶν, ὅτι παρ' ὀλίγον ἦλθε καταλυθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν. ὁ δ' ὁ Θεὸς δὲ ἠμέλησε τῦ μηδὲν αὐτὸς παθεῖν τῶν δεινῶν. ἀλλὰ καίπερ εἰς τὸν νομοθέτην αὐτῦ ἐξυβρισάντων, καὶ τὰς ἐντολὰς ἃς αὐτὸς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἐπέστειλεν, ἐρρύσατο τῶν ἐκ τῦ στασιάζειν αὐτοὶ ἀναγεννωμένων δεινῶν εἰ μὴ προενόησε. τήν τε ὑπ' ἐκείνου καὶ ὅσα μετὰ ταύτην Μωϋσῆς ἐπολιτεύσατο διηγήσεται προελθὼν τὴν αἰτίαν ἀφ' ἧς ἐγένετο.

β'. Κορῆς, Ἑβραίων ἐν τοῖς μάλιστα καὶ γένει καὶ πλέτῳ διαφέρων, ἱκανὸς δ' εἰπεῖν καὶ δήμοις ὁμιλεῖν πιθανώτατος, ὁρῶν ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ τὸν Μωϋσῆν καθεστῶτα, χαλεπῶς εἶχεν ὑπὸ φθόνυ· καὶ γὰρ Φυλέτης ὢν ἐπυγχανεν αὐτῦ καὶ συγγενής· ἀχθόμενος, ὅτι ταύτης τῆς δόξης δικαιότερον αὐτῷ πλησεῖν ἐκείνυ μᾶλλον, μὴ χείρων ὢν κατὰ γένος, αὐτὸς ὑπέλαβε. παρά τε τοὺς Λευίτας, Φυλέται δ' ἦσαν, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς συγγενέσι κατεβόα, δεινὸν εἶναι λέγων Μωϋσῆν δόξαν αὐτῷ θηρώμενον κατασκευάσαι, καὶ κακυργοῦντα κτήσασθαι ταύτην προφάσει τῦ θεῦ περιοράν· παρὰ τὰς νόμυς μὲν τὰδελφῦ τὴν ἱερωσύνην Ἀαρῶνι δόντα, μὴ τῷ κοινῷ δόγματι τῦ πλήθυς, ἀλλ' αὐτῦ ψηφισαμένυ, τυραννίδα τε τρόπῳ κατασχηκότα τὰς τιμὰς οἷς ἂν θελήσῃ. χαλεπώτερον ἤδη τυγχάνειν τοῦ βιάζεσθαι τό τε λεληθότως ἐξυβρίζειν· ὅτι, μὴ μόνον ἄκοντας, μηδὲ συνιέντας τῆς ἐπιβελῆς τὴν ἰσχὺν ἀφαιρεῖται. ὅσις γὰρ αὐτῷ σύνοιδεν ὄντι λαβεῖν ἀξίῳ, τύθει τυγχάνειν αὐτὸν, καὶ ταῦτα βιάσασθαι μὴ θρασυνόμενος· οἷς δὲ ἄπορον ἑκουσίᾳ δικαίᾳ τιμᾶσθαι, βίᾳ μὲν, ἀφθόνι βυλόμενοι δοκεῖν, ἃ προσφέρουσι· τέχνῃ δ' εἶναι κακυργῦσι δυνατοί. συμφέρειν δὲ τῷ πλήθει τὰς τοιάσδε ἐπιλαθάνειν οἰόμενος κολάζειν, καὶ μὴ παρελθεῖν εἰς δύναμιν ἐάσαντας φανερὰς ἔχειν πολεμίας. τίνα γὰρ καὶ λόγον ἀποδῦναι δυνάμενος Μωϋσῆς, Ἀαρῶνι καὶ τοῖς υἱέσιν αὐτῦ τὴν ἱερωσύνην παρέδωκεν; εἰ μὲν γὰρ τῆς Λευίτιδος φυλῆς

eſt, quantam nec apud Graecos nec apud Barbaros fuiſſe accepimus: a qua omnes in extremum dis- adductos liberauit Moyſes, immemor iniuriae, haud procul eſſet quin mortem oppeteret ab illis Ac ne Deus quidem eos ita neglexit, vt ma- quod grauius paterentur: ſed licet aduerſus Le- ſuum, et mandata, quae ipſe per Moyſen derat, inſolenter ſe geſſerint; eos tamen e cala- eripuit, quam illis procul dubio importaſſet ſedi- niſi eorum ſaluti ipſe proſpexerat. Hanc itaque ionem, quaeque ea ſedata ſalubriter conſtituit Moyſes, narrabo, vbi primum cauſam, vnde orta eſt, expoſuero. Cores, maxime inter Hebraeos, vt res tum gen- erant, genere opibuſque pollens, dicendi etiam non ignarus, populariterque agendi peritiſſimus, videns Moy- ſen in excelſa dignitate conſtitutum, vehementer inuidia flagrabat, (erat etenim ex eadem tribu, eique cognatione coniunctus) aegre illud ferens, quod ſemet ipſe hoc ho- nore digniorem iudicarit, vt qui illo ditior eſſet et na- ſcendi ſorte non deterior. Atque inter Leuitas (nam tri- bales erant) et praecipue inter cognatos Moyſen incla- rem indignam eſſe dictitans, vt Moyſes ſibimet aucupari aggrederetur, maliſque artibus illam acquireret, ſimulando ſcilicet ſe Dei obſeruantiſſimum cum quidem contra leges fratri Aaroni ſacerdotium erit, non communi populi ſuffragio, ſed ſuo ex ar- bitrio; et, haud ſecus ac tyrannus, honores pro libidine tribuerit. Grauius autem eſſe dicebat, quam violentia vti, iniuriam latenter inferre: quod non ſolum inuitos, ſed et nihil prorſus de inſidiis cogitantes opprimat. Quiſ- quis enim ſibi conſcius eſt, ſe dignum eſſe qui honores capiat, perſuaſione nititur vt obtineat, idque non au- dens aperta vi graſſari: qui vero nequeunt eos iuſte aſ- ſequi, a violentia quidem, boni moderatique videri ge- ſtientes, ſemet abſtinent; ſed arte doloſa vtuntur, vt ad optatum perueniant faſtigium. Permagni populi inter- eſſe, vt huiuſmodi quid molientes, etiam dum ſe latere exiſtiment, ad ſupplicium pertrahantur; neque ſinere vt

τὴν τιμὴν ὁ Θεός τινι παραχεῖν ἔκρινεν, ἐγὼ ταύτης δὲ καιότερος τυγχάνειν· γένει μὲν ὁ αὐτὸς ὢν Μωϋσῇ, πλούτῳ δὲ καὶ ἡλικίᾳ διαφέρων. εἰ δὲ τῇ πρεσβυτάτῃ τῶν Φυλῶν εἰκότως ἂν ἡ Ρυβήλε τὴν τιμὴν ἔχοι· λαμβανόντων αὐτὴν Δαθάμης καὶ Αβιράμε καὶ Φαλαῦς. πρεσβύτατοι γὰρ ὄντοι τῶν ταύτην τὴν Φυλὴν νεμομένων, καὶ δυνατοὶ χρημάτων περιουσίᾳ.

γ'. Εβούλετο μὲν οὖν ταῦτα λέγων ὁ Κορῆς τοῦ κοινοῦ προνοεῖσθαι δοκεῖν· ἔργῳ δὲ εἰς ἑαυτὸν ἐπραγματεύετο τὴν παρὰ τῶ πλήθους τιμὴν μετασῆσαι. καὶ ὁ μὲν ταῦτα κακοήθως μετ' εὐπρεπείας πρὸς τὰς Φυλέτας ἔλεγε. πρῶτος δ' εἰς τὰς πλείονας κατ' ὀλίγον τοῦ λόγου, καὶ τῶν ἀκροωμένων προσιθεμένων ταῖς κατ' Λαρῶνος διαβολαῖς, ἀναπίμπλατο τῶτων ἅπας ὁ στρατός. ἦσαν δὲ οἱ συντεταγμένοι τῷ Κορῆ πεντήκοντα καὶ διακόσιοι τῶν πρώτων ἀνδρες, σπεύδοντες ἀφελέσθαι τὴν ἱερωσύνην τὸν Μωϋσέως ἀδελφὸν, καὶ τῶτον αὐτὸν ἀτιμῶν. ἀνηρέθιζο δὲ καὶ τὸ πλῆθος· καὶ βάλλειν τὸν Μωϋσῆν ὡρμήκεσαν, εἰς τε ἐκκλησίαν ἀκόσμως μετὰ θορύβε καὶ ταραχῆς συνελέγοντο. καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ Θεοῦ πάντες ἐβόων, διώκειν τὸν τύραννον, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῦ δυλείας ἀπηλλάχθαι τὸ πλῆθος, τῇ τοῦ Θεοῦ προφάσει βίαια προσάγματα κελεύοντος. τὸν γὰρ Θεὸν, εἴπερ αὐτὸς ἦν ὁ τὸν ἱερωσόμενον ἐκλεγόμενος, τὸν ἄξιον ἂν εἰς τὴν τιμὴν παράγειν, ἐκ τοῖς πολλῶν ὑποδεεστέροις ταύτην φέροντα προσνέμειν· κρίνοντά τε παραχεῖν Λαρῶνι ταύτην, ἐπὶ τῷ πλήθει ποιησαθαι τὴν δόσιν, ἀλλ' ὐκ ἐπὶ τἀδελφῷ καταλιπεῖν.

δ'. Μωϋσῆς δὲ τὴν Κορέε διαβολὴν ἐκ πολλῦ προϊδών, καὶ τὸν λαὸν παροξυνόμενον ἰδών, ὐκ ἔδεισεν· ἀλλὰ θαῤῥῶν οἷς περὶ τῶν πραγμάτων καλῶς ἐβούλευτο, καὶ τὸν ἀδελφὸν εἰδὼς κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν τῆς ἱερωσύνης τυχεῖν, ἀλλ' ὐ κατὰ τὴν αὐτῦ χάριν, ἦκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ πρὸς μὲν τὸ πλῆθος ἀδέκα ἐποιήσατο λόγου· πρὸς δὲ τὸν Κορῆν βοῶν ἐφ' ὅσον ἠδύνατο, δεξιὸς ὢν καὶ

nouis potentiae incrementis augeſcant, in manifeſtos poſtmodum hoſtes euaſuri. Quam enim rationem et Moyſes afferre poteſt, cur Aaroni eiuſque filiis ſacerdotium contulerit? Nam ſi Deus ex Leuitica tribu alicui honorem iſtum tribuere decreuerit, ſe merito fuiſſe praeferendum, genere Moyſi parem, opibus atque aetate maiorem. Si vero antiquiſſimae tribus ratio haberetur, optimo iure Rubeli tribus hanc dignitatem vendicaret: eamque acciperent Dathamnes et Abiramus et Phalaus. illi enim ex iſta tribu natu maximi, et reliquis magis diuitiis abundantes.

3. Haec itaque Cores loquutus, volebat quidem videri reipublicae proſpicere: reuera autem hoc tantum agebat, vt populi conſenſu Pontificatus honorem ad ſe transferret. Et ille quidem haec maligne, ſpecioſa tamen oratione, ad tribules ſuos dicebat. Sermone autem paulatim ad plures permanante, et vnoquoque audientium de ſuo aliquid adiiciente conuiciis in Aaronem, totus criminationibus iſtis completur exercitus. Erant autem qui cum Core coniungebantur ducenti et quinquaginta e viris primoribus, conmilites vt et Aaronem Moyſis fratrem e ſacerdotio deturbarent, ipſumque Moyſen ignominia afficerent. Quin et multitudo ſeditione agitatur; et ad Moyſen lapidandum ſe confert, et in concionem turba confuſa magnoque cum tumultu congregata eſt. Atque ante Tabernaculum Dei vniuerſi vociferabantur, ſummouendum eſſe tyrannum, populumque ab eo ſeruiendo liberandum, qui Dei obtentu dura et difficilia imperat. Deum enim, ſi ipſe ſacerdotem ſibi ipſum elegiſſet, dignum aliquem ad hunc honorem proiecturum fuiſſe; neque illum, qui multis eſſet inferior, eiuſcemodi dignitate cohoneſtare voluiſſe: et ſi eam Aaroni dare decreuiſſet, populi ſuffragio potius daturum fuiſſe, quam fratris iudicio permiſſurum.

4. Moyſes autem, Corae licet calumnias multo ante praeſenſerat, populumque iam viderat irritatum, nihil exterritus; ſed fretus fiducia ex rebus bene conſultis et administratis, ſciensque fratrem Dei conſilio non ſua gratia ad ſacerdotium peruenisſe, prodiit in concionem. Ac populum ne quidem alloquitur; ſed ad Coren verſus et vocem quan-

κατὰ τ' ἄλλα καὶ πλήθεσιν ὁμιλεῖν εὐφυὴς, "ἐμοὶ, φησὶν, "ὦ Κορῆ, καὶ σὺ καὶ τούτων ἕκαστος, ἀπεδήλω δὲ τὸν πε- "τήκοντα καὶ διακοσίους ἄνδρας, τιμῆς ἄξιοι δοκεῖτε, καὶ "τὸν ὅμιλον δὲ πάντα τῆς ὁμοίας ἐκ ἀποστερῶ τιμῆς, καὶν "ὑστερῶσιν ὧν ὑμῖν ἐκ πλούτου καὶ τῆς ἄλλης ἀξιώσεως "ὑπάρχει. καὶ νῦν Ααρῶνι τὴν ἱερωσύνην, ἐκ ἐπειδὴ πλούτου "προεῖχε, σὺ γὰρ καὶ ἀμφοτέρους ἡμᾶς μεγέθει χρημά- "των ὑπερβάλλεις, ἀ μὴν ἀδ' εὐγενείᾳ, κοινὸν γὰρ ἡμῖν "τοῦτ' ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν αὐτὸν ἁμὲ προπάτορα, ἀδὲ διὰ "Φιλαδελφίαν, ὃ δικαίως ἂν ἕτερος εἶχε, τοῦτο φέρων ἔδω- "κα τἀδελφῷ. καὶ γὰρ εἰ μὴ Φρονεῖν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν "νόμων τὴν τιμὴν ἐχαριζόμην, ἐκ ἂν ἐμαυτῷ παρεὶς δῶρα "παρεῖχον ἑτέρῳ, συγγενέστερος ὢν ἐμαυτῷ τἀδελφῷ, καὶ "πρὸς ἐμαυτὸν οἰκειότερον ἢ πρὸς ἐκεῖνον διακείμενος. καὶ "γὰρ ἅτε συνετὸν, ἐν τοῖς κινδύνοις ἐμαυτὸν ὑποτιθέντα τοῖς "ἐκ τοῦ παρανομεῖν, ἄλλῳ τὴν διὰ τοῦτο εὐδαιμονίαν χαρί- "ζεσθαι. ἀλλ' ἐγώ τε κρείττων ἢ κακουργεῖν· ὅ, τε Θεὸς ἐκ "ἂν περιεῖδεν ἑαυτὸν καταφρονούμενον, ἀδ' ὑμᾶς ἀγνοοῦντας "ὅ, τε καὶ ποιοῦντες αὐτῷ χαρίζεσθε. ἀλλ' αὐτὸς, ἐπιλεξά- "μενος τὸν ἱερωσόμενον αὐτῷ, τῆς κατὰ τοῦτ' αἰτίας ἡμᾶς "ἠλευθέρωσεν. ἀ μὴν ἐξ ἐμοῦ χάριτος λαβὼν, ἀλλὰ κα- "τὰ κρίσιν Θεοῦ, κατατίθησιν αὐτὴν εἰς μέσον ἐπιδεικνύ- "μενος τοῖς βουλομένοις· ἐκ τούτου προκριθεὶς ἤδη τυχεῖν αὐτῆς "ἀξιῶν ἐπιτραπῆναι, καὶ τὸ νῦν αὐτῷ συγχωρηθῆναι περὶ "αὐτῆς σπουδάσαι, προτιμῶν τοῦ τὸ γέρας ἔχειν. τὸ μὴ σι- "σιάζοντας ὑμᾶς ὁρᾶν, καί τοι κατὰ τὴν ὑμετέραν γνώμην "αὐτοῦ τυγχάνων. ὃ γὰρ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἐκ ἀμαρτάνομεν "τοῦτο καὶ βουλομένων ὑμῶν λαβεῖν νομίζοντες. ἢν δὲ καὶ τὸ "μὴ προσέσθαι παρέχοντες ἐκείνῳ τὴν τιμὴν ἀσεβεῖς· καὶ "πάλιν αἰρεῖσθαι ἔχειν εἰς ἅπαντα χρόνον, καὶ τὴν ἀσφά- "λειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ βεβαιοῦντος ἡμῖν τοῦ Θεοῦ, παντάπα- "σιν ἀλόγιστον. κρινεῖ τοίνυν πάλιν αὐτὸς, τίνα βούλεται τὰς "ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῷ θυσίας ἐπιτελεῖν, καὶ προεστάναι τῆς εὐ- "σεβείας. ἄτοπον γὰρ Κορῆν, ἐφιέμενον τῆς τιμῆς, τὴν ἐξου-

tum potuit attollens (cum caetera quidem ſolers eſſet, ad populum vero tractandum natura factus) "Mihi, inquit, "Cores, vel tu, vel vnus quiuis ex illis (deſignabat enim "ducentos et quinquaginta viros) honore digni videmini, "nec populum vniuerſum ſimili dignatione prohibeo, et- "iamſi vobis diuitiis et caeteris dotibus concedant. Et "nunc Aaroni ſacerdotium detuli, non quod opibus prae- "cellat, tibi enim ampliores quam vtrique noſtrum facul- "tates; neque propter generis nobilitatem, hoc enim Deus "nobis commune eſſe voluit quibus eundem dedit proge- "nitorem; neque amore fraterno inductus, quem ſimiliter "et alter vendicaret, fratri indulgebam. Etenim ſi, ho- "norem iſtum largiendo, Dei legumque rationem non ha- "buiſſem, nequaquam memet praeteriens alteri benignus "exſtitiſſem, quando ipſe mihimet vicinior ſim fratre, "et meipſum arctiori quam illum neceſſitudine attingam. "Neque enim ſapientis erat mihimet inique agendo pe- "riculum creare, vt alteri exinde felicitatem pararem. "Sed et ego neque is ſum qui iniuria vos afficiam: neque "Deus ſuſtinuiſſet aut ſe contemni, aut vos ignorare "quidnam illi gratiſſimum praeſtetis: ſed cum is ipſe "ſuum elegerit ſacerdotem, fecit vt nulla hac ex re cul- "pa magnopere laboremus. Veruntamen licet non meo "beneficio, ſed Dei iudicio ſacerdotium acceperit, in "medio tamen illud deponit et relinquit, ab iis vendi- "candum qui de eo diſceptare volunt; poſtulans, quod "ab hoc ipſo aliis ad munus illud obeundum iam prae- "latus fuerit, vt res arbitris permittatur, ſibique fas ſit "pariter ac aliis ei aſſequendae operam dare; pluris ae- "ſtimans vos ſine ſeditione conſpicere, quam iſtam poſſi- "dere dignitatem, tametſi veſtris etiam calculis compro- "batus eam geſſerit. Haud enim vitio vertendum, ſi "quod Deus dederit veſtro etiam conſenſu accipere exi- "ſtimemur. Quin et honorem, quem ille vltro detulit, "ſua pietate recuſare non licuit: immo a ratione pror- "ſus alienum non accepiſſe, Deo iſtum in omne aeuum "largiri dignante, firmamque eius poſſeſſionem nobis pol-

"σίαν τῷ τίνι παραχεῖν ταύτην ἀφελέσθαι τὸν Θεόν. τῆς οὖν "ςάσεως καὶ τῆς διὰ τοῦτο ταραχῆς παύσασθε. πρὸς δὲ "ὅσοι τῆς ἱερωσύνης ἀντιποιεῖσθε, κομίζων ἕκαστος θυμιατή- "ριον οἴκοθεν σὺν θυμιάμασι καὶ πῦρ πάρειτε. καὶ σὺ δὲ, "Κόρη, παραχωρήσας τὴν κρίσιν τῷ Θεῷ, τὴν ἐπὶ τούτοις "ἀυτῷ μένε ψηφοφορίαν, ἀλλὰ καὶ μὴ σαυτὸν ποίει τοῦ "Θεοῦ κρείττονα· παραγίνε δὲ κριθησόμενος αὔτως περὶ "τοῦ γένους. ἀνεμέσητον δ' οἶμαι καὶ Λαρῶνα προσδέξασθαι "συγκριθησόμενον· γένους μὲν ὄντα τοῦ αὐτῷ, μηδὲν δὲ μεμ- "φθῆναι τοῖς παρὰ τὴν ἱερωσύνην πεπραγμένοις δυνάμενον. "καὶ θυμιάσατε συνελθόντες ἐν φανερῷ παντὶ τῷ λαῷ. καὶ "θυμιωμένων ὑμῶν, ὅπερ ἂν τὴν θυσίαν ἡδίω κρινεῖεν ὁ "Θεὸς, οὗτος ὑμῖν ἱερεὺς κεχειροτονήσεται, τῆς ἐπὶ τα- "δελφῷ διαβολῆς ὡς κεχαρισμένῳ τὴν τιμὴν αὐτῷ ῥύ- "μενος.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς οἱ μὲν τῆς ςάσεως κατάρξαντες διεφθάρησαν κατὰ βού- λησιν τοῦ Θεοῦ· τὴν δ' ἱερωσύνην Λαρὼν ὁ Μωϋσέως ἀ- δελφὸς κατέσχε, καὶ οἱ ἔγγονοι αὐτοῦ.

Τ Αῦτα Μωϋσέως εἰπόντος, παύεται καὶ τῆς ταραχῆς τὸ πλῆθος, καὶ τῆς εἰς Μωϋσῆν ὑποψίας. ἐπῄνεσαν δὲ τοὺς εἰρημένους· καὶ γὰρ ἦν καὶ ἐδόκει χρηςὰ τῷ λαῷ. τότε μὲν οὖν διαλύσει τὸν σύλλογον. τῇ δ' ἐπιούσῃ συνῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παρατευξόμενοι τῇ θυσίᾳ, καὶ τῇ δι' αὐτῆς κρίσει τῶν περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀγωνιζομένων. συνέβαινε δ' εἶναι θορυβώδη τὴν ἐκκλησίαν, μετεώρου τοῦ πλήθους ὄντος ἐπ' ἐλπίσι τῶν ἐσομένων· καὶ τῶν μὲν εἰς ἡδονὴν λαμβανόντων, εἰ Μωϋσῆς ἐλεγχθείη κακουργῶν, τῶν δὲ φρονίμων, εἰ πραγμάτων ἀπαλλαγείησαν καὶ ταραχῆς. ἐδεδίεσαν γὰρ, μὴ τῆς ςάσεως προϊούσης ἀφανισθῇ μᾶλλον αὐτοῖς ὁ κόσμος τῆς κατασάσεως. ὁ δὲ πᾶς ὅμιλος φύσει χαίρων τῷ κατα-

licente. Quamobrem denuo iudicatum faciet, quem velit pro vobis hostias ipsi immolare, rebusque diuinis praeesse. Incongruum enim foret, vt Cores, honorem sum ambiens, Deo hunc impertiendi, cui voluerit, auferat potestatem. Igitur seditionem motusque ciere, quod ad hanc causam attinet, desistite. Mane vero, quicunque de sacerdotio contenditis, adestote, et quisque suum domo afferat thuribulum cum suffitibus et ignem. Tuque tu, Core, cede Deo iudicium, et hac in re eius expectare sententiam, et temetipsum non facias Deo superiorem: sed potius accede, vt hoc modo exploretur a tibi honos iste decernendus sit. Æquum autem esse arbitror vt Aaron etiam ad hanc disquisitionem admittatur, praesertim cum et eiusdem sit generis, et de re nulla in Pontificatu gesta reprehendi possit. Vbi vero conueneritis, in conspectu populi thura adolete, suffitusque facto, cuius sacrificium Deo acceptius fuerit, is vobis constituetur sacerdos; cui nihil de fratre potest obiici: quasi per gratiam ab ipso dignitatem acceperit.

CAP. III.

Quomodo seditionis concitatores Dei voluntate exstincti sunt; atque Aaron Moysis frater et filii eius sacerdotium tenuerunt.

Haec cum dixisset Moyses, multitudo et tumultuari et de Moyse male suspicari destitit. Dicta autem collaudarunt, iisque acquieuerunt: simul enim erant et populo e re sua esse videbantur. Et tunc quidem coetus dimittitur. Vbi vero postera dies illuxit, frequentes conuenerunt, vt sacrificio interessent, iudicioque ex illo de iis qui cum Aarone super sacerdotio contendebant. Contigit autem vt tumultuosa esset concio, populo euentus exspectatione suspenso: et aliis quidem voluptati habentibus, si Moyses improbus esse deprehenderetur; sapientioribus vero, si molestia et perturbatione liberarentur. Metuebant enim ne glisceute indies seditione illis deperiret pulcher rerum suarum ordo. Ita enim a natura comparatum

βοᾶν τῶν ἐν τέλει, καὶ πρὸς ὅ τις εἴποιε πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην τρέπων, ἐθορύβει. πέμψας δὲ καὶ Μωϋσῆς πρὸς Ἀβίραμον καὶ Δαθάμνην ὑπηρέτας, ἐκέλευσεν ἥκειν κατὰ τὰ συγκείμενα, καὶ περιμένειν τὴν ἱερουργίαν. ὡς δ' ἔτε ὑπακούεσθαι τοῖς ἀγγέλοις ἔφασαν, καὶ Μωϋσὴν ὑ περιόψεσθαι κατὰ τοῦ λαοῦ παντὸς ἐκ κακουργίας αὐξανόμενον· ἀκούσας τὰ παρ' αὐτῶν ὁ Μωυσῆς, ἀκολουθεῖν αὐτῷ τοὺς προβόλους ἀξιώσας, ἀπῄει πρὸς τοὺς περὶ Δαθάμνην, οὐκ ἡγούμενος εἶναι δεινὸν βαδίζειν πρὸς τοὺς ὑπερηφανήσαντας. οἱ δ' οὐδὲν ἀντεισπόντες ἠκολούθουν. οἱ δὲ περὶ Δαθάμνην, πυθόμενοι τὸν Μωϋσῆν μετὰ τῶν ἀξιολόγων τῆς πληθύος πρὸς αὐτοὺς παραγινόμενον, προελθόντες γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις πρὸ τῶν σκηνῶν, ἀπέβλεπον τί καὶ μέλλοι ποιεῖν ὁ Μωϋσῆς. οἵ τε θεράποντες ἦσαν περὶ αὐτοὺς, ὡς εἰ βίαν τινὰ προσφέροι Μωϋσῆς, ἀμυνόμενοι.

Β'. Ὁ δὲ πλησίον γενόμενος, τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναχὼν, γεγωνὸς ἐκβοήσας ὡς ἀκοῦσαι πάσῃ τῇ πλήθυϊ γενέσθαι, "Δέσποτα, φησὶ, τῶν ἐπ' οὐρανοῦ τε καὶ "γῆς καὶ θαλάσσης· σὺ γὰρ ἐμοὶ τῶν ὑπ' ἐμοῦ πεπραγ- "μένων μάρτυς ἀξιολογώτατος, ὡς γνώμῃ τῇ σῇ γίνεται "τὰ πάντα, καὶ δρωμένοις μηχανὴν ἐξεπόρισας, οἶκτον ἐν "πᾶσι δεινοῖς Ἑβραίων ποιησάμενος· ἐλθέ μοι τούτων ἀ- "ρωγὸς τῶν λόγων. σὲ γὰρ οὔτε πραττόμενον οὔτε νοηθὲν "λανθάνει· ὥς τ' οὐδὲ Φθονήσεις μοι τῆς ἀληθείας, τὴν "τούτων ἀχαριστίαν ἐπίπροσθεν θέμενος. τὰ μὲν οὖν πρεσ- "βύτερα τῆς ἐμῆς γενέσεως, αὐτὸς οἶσθ' ἀκριβέστερον· ἐκ "ἀκοῆ μαθὼν, ὄψει δὲ τότ' αὐτοῖς παρὼν γινομένοις. ἃ δὲ "ἐπὶ τούτῳ, καίπερ ἐπισάμενοι σαφῶς, ἀδίκως ὑπονοοῦσι, "τούτων μοι γενὲ μάρτυς. ἐγὼ βίον ἀπράγμονα καταστησά- "μενος, ἀνδραγαθίᾳ μὲν ἐμῇ, σῇ δὲ βουλῇ, καὶ τοῦτο Ρα- "γοήλῳ μοι τῷ πενθερῷ καταλιπόντος, ἀφεὶς τὴν ἐκείνου "ἀπόλαυσιν τῶν ἀγαθῶν, ἐμαυτὸν ἐπέδωκα ταῖς ὑπὲρ τῆ- "των ταλαιπωρίαις. καὶ πρότερον μὲν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας "αὐτῶν, νῦν δ' ὑπὲρ τῆς σωτηρίας μεγάλως ὑπέστην πόνους,

ſit vulgus, vt magiſtratibus obloqui gaudeat, et a cuiuſuis concionicula circumlatum motibus cieatur et agitetur. Moyſes autem, miſſis ad Abiramum et Dathamnen viatoribus, iuſſit vt ad condictum venirent et rei ſacrae faciundae euentum exſpectarent. Cum vero nunciis reſpondiſſent, ſe neque obtemperare velle, neque diutius paſſuros eſſe, vt Moyſi contra populum creſceret potentia malis artibus quaeſita; Moyſes, his ab iis acceptis, plebiſque patronis ſe ſequi iuſſis, Dathamnen eiuſque factionem adibat; nihil ſibi metuendum eſſe ratus, ſi ad ſuperbos et contumaces recta contenderet. Illi vero e veſtigio eum ſubſequuntur. Dathamnes autem cum ſuis, audito Moyſen cum primoribus populi ad ſe venire, prodeuntes cum vxoribus et liberis ante tabernacula conſtiterunt, exſpectantes quidnam rei a Moyſe ageretur. Atque eos circumſtipabant famuli, ſi quam vim Moyſes inferret, auxilio futuri.

2. Ille vero cum prope acceſſiſſet, manibus in coelum ſublatis, magna voce exclamabat, vt a tota multitudine exaudiri poſſet, inquiens, "Domine cunctorum in coelo "et terra ac mari (nam tu mihi rerum geſtarum teſtis fide "digniſſimus, quod nihil abſque tua auctoritate fecerim; "vt qui mihi in agendis auxilium porrexeris, Hebraeorum "in anguſtiis ſuis ſemper miſeratus) adſis precor orationis "meae auditor. Tibi enim nec facta noſtra latent nec co"gitata: ideo quaeſo ne dedigneris veritatem patefacere, "oſtendens quam ingrato in me animo exſtiterint. Sane "quae antequam naſcerer acciderint omnium optime no"ſti; quippe non auditu accepta, ſed tui praeſentis dum "fierent oculis ſubiecta. Verum nunc rerum illarum quas "iſti cum non ignorent male ſuſpicari tamen non verentur, "te mihi teſtem certiſſimum conſtitue. Ego cum vitam "agerem quietam, id quod mea virtute et tua voluntate "atque Ragueli ſoceri mei beneficio conſequutus eram, "relicta tamen ea qua fruebar felicitate, memetipſum to"tum dedidi miſeriis pro iſto populo perferendis. At an"tea quidem pro libertate eorum, nunc vero pro ſalute ma-

"καὶ παντὶ δεινῷ τὴν ψυχὴν ἀντιτάξας πρόθυμον. τῶν οὖν ἐπι
"κακουργεῖν ὑποπτεύομαι παρ' ἀνδράσιν, οἷς ἐκ τῶν ἐμῶ
"καμάτων ὑπάρχει τὸ περιεῖναι, εἰκότως ἂν αὐτὸς, ὁ π
"πῦρ ἐκεῖνό μοι Φήνας κατὰ τὸ Σιναῖον, καὶ τῆς αὐτῆ Θε
"νῆς ἀκροατὴν τότε σήσας, καὶ θεατὴν τεράτων ὅσα με
"παρέσχεν ἰδεῖν ἐκεῖνος ὁ τόπος ποιήσας· ὁ κελεύσας ἐκ Δι
"γύπτῳ σαλῆναι, καὶ τὴν σὴν γνώμην τούτοις ἐμφυσήσας· ὁ
"τὴν Αἰγυπτίων εὐδαιμονίαν σείσας, καὶ τῆς ὑπ' αὐτῶν δο
"λείας δεσμὸν ἡμῖν παρασχών, καὶ μικροτέραν ἐμὲ τὴ
"Φαραώθ ποιήσας ἡγεμονίαν· ὁ γῆν ἡμῖν ἁμαθῶς ἔχου
"τῶν ὁδῶν ποιήσας τὸ πέλαγος, καὶ τὴν ἀνακεκομμένην
"θάλασσαν τοῖς Αἰγυπτίων ἐπικυμίνας ὀλέθροις· ὁ γε
"μνοῖς ὕσι τὴν ἐξ ὅπλων ἀσφάλειαν χαρισάμενος· ὁ ποτε
"μὸς ἡμῖν διεφθαρμένας πηγὰς ῥεῦσαι παρασκευάσας, κα
"τελέως ἀπορῆσιν ἐκ πετρῶν ἐλθεῖν ἡμῖν ποτὸν μηχανησά
"μενος· ὁ τῶν γῆθεν ἀπορυμένης εἰς τροφὴν διασώσας
"τοῖς ἀπὸ θαλάσσης· ὁ καὶ ἀπ' ἀέρων τροφὴν καταπέμ
"ψας ἃ πρότερον ἰσορηθεῖσαν· ὁ νόμων ἐπίνοιαν ἡμῖν δ
"ποθέμενος, καὶ διάταξιν πολιτείας· ἐλθὲ, Δέσποτα
"τῶν ὅλων, δικαιότης μὲ καὶ μάρτυς ἀδωροδόκητος, οἷς
"ὅτε δωρεὰν ἐγὼ παρ' Ἑβραίων τινὸς κατὰ τὴν δικαία
"προσηκάμην, ὅτε πλούτῳ κατέκρινα πενίαν νικᾶν δυνα
"μένην, οὔτ' ἐπὶ βλάβῃ τῆ κοινοῦ πολιτευσάμενος, εἰ
"ἀλλοτριωτάτας τῶν ἐμῶν ἐπιτηδευμάτων ἐπινοίας πάρ
"ειμι, ὡς οὐχὶ σοῦ κελεύσαντος Λαρῶνι δοὺς τὴν ἰερω
"σύνην, ἀλλὰ κατ' ἐμὴν χάριν. παράσχου δὴ καὶ νῦν,
"ὅτι πάντα σῇ προνοίᾳ διοικεῖται, καὶ μηδὲν αὐτομά
"τως, ἀλλὰ κατὰ βούλησιν βραβευόμενον τὴν σὴν εἰς
"τέλος ἔρχεται· ὅτι δὲ Φροντίζεις τῶν Ἑβραίων ὑπηκόω
"των, μετελθὼν Αβίραμον καὶ Δαθάμνην, οἵ σε κατα
"δικάζουσιν ἀναιδησίαν, ὡς ὑπ' ἐμῆς τέχνης νικωμένου
"ποιήσεις δὲ φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτοῖς δίκην, ἵνα μὴ
"νότων κατὰ τῆς σῆς δόξης, μὴ κοινῶς ἐκ τῆ ζῆν με
"τὰς μεταστήσας, μηδ' ὡς ἀποθανόντας κατ' ἀνθρώπων

"gnas aerumnas pertuli, omnique periculo memet cum "alacritate obieci. Nunc igitur quoniam in maleficiorum "suspicionem venerim hominibus, qui meo labori et so-"licitudini suam acceptam debent vitam et incolumita-"tem; plane tu, qui mihi ignem illum ostendisti in "monte Sinaeo, et vocem diuinam tunc me audire vo-"luisti; meque prodigiorum illic loci editorum spectaculo "dignatus es; qui me in Ægyptum properare iussisti, "tuumque consilium populo istic aperire; qui Ægyptio-"rum felicitatem labefactasti, nobisque ex dura illorum "seruitute fugam parasti, et Pharaonis dominatum meo "imperio subiecisti; qui nobis viae ignaris et obsessis "pelagus in terram conuertisti, et mare fluere inhibitum "Ægyptiorum strage intumescere fecisti; qui inermes ar-"morum praesidio muniuisti; qui aquas inquinatas nobis "potu iucundas scaturire reddidisti, laticesque nobis ad "extremam inopiam redactis e petra eduxisti; qui ter-"renis in cibum destitutos seruasti alimento e mari sup-"peditato; qui e coelo victum demisisti antea inuisum "pariter ac inauditum; qui legum a Deo ferendarum "cogitationem nobis iniecisti, et reipublicae adminis[illegible]tran-"dae rationem descripsisti; Veni, omnium rerum Do-"mine, mihi in iudicem testemque integerrimum, quod "neque praemium a quoquam Hebraeorum, ad ius ae-"quumue peruertendum, acceperim, neque pauperem, "meliorem causam habentem, ab aduersario diuite vinci "fuerim; neque ita memet in potestate adhibuerim, vt "detrimentum caperet respublica; in culpae tamen suspi-"cionem incidi, a studiis meis alienissimae, tanquam non "iussu tuo, sed meo beneficio, in Aaronem contulerim "sacerdotium. Itaque et nunc ostende, quod omnia tua "prouidentia gubernes ac modereris; et nihil temere et "sponte sua, sed tua voluntate motum ad finem perue-"niat, et quod curam geris eorum, qui Hebraeos auxi-"liis adiuuerunt, vindicta persequendo Abiramum et Da-"thanem, qui stupiditatis te accusant, quasi meis arti-"bus concesseras. Manifestum autem in eos dabis iudi-

"ἐξελήλυθότας τῶ βίῳ Φαύστας νόμον· ἀλλὰ χρὴ
"περὶ αὐτοὺς ἅμα τῇ γενεᾷ καὶ τοῖς ὑπάρχουσιν,
"πατοῦσι γῆν. τοῦτο γὰρ σῆς ἐπίδειξις ἂν ἰσχύος ἅπ
"σι γένοιτο καὶ διδασκαλία, σωφροσύνης δὲ εἰς τ
"ταῦτα πείσεσθαι περὶ σοῦ δοξάζοντας ἧς ὅσια· σὺ
"θείην γὰρ ἂν ἔτως ἀγαθὸς ὑπηρέτης ὢν σὺ προσ
"σεις. εἰ δ' ἀληθεῖς πεποίηνται τὰς κατ' ἐμοῦ διαβολ
"τὰς μὲν ἀπαθεῖς ἀπὸ παντὸς φυλάξεως καιροῦ, ἂν
"ἐπηρασάμην ὄλεθρον αὐτοῖς, τοῦτον ποιήσεως ἐμόν· κ
"δίκην εἰσπραξάμενος παρὰ τοῦ τὸν ἀδικήσαι θελήσα
"τος λαὸν, τῶ λοιπῶ βραβεύων ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην, σ
"ζε τὴν πληθὺν ἑπομένην τοῖς σοῖς προσάγμασιν, ἀπ
"θῆ τηρῶν αὐτὴν καὶ ἀκοινώνητον τῆς τῶν ἡμαρτηκότ
"κολάσεως. σὺ γὰρ αὐτὸς οἶδα, ὡς ἐ δίκαιον ὑπ
"τῆς ἐκείνων κακίας κοινῇ πάντας Ἰσραηλίτας τιμωρ
"ἐκτίνειν.

γ'. Ταῦτ' εἰπόντος καὶ δακρύοντος, σείεται μὲν αὐ
διον ἡ γῆ· σάλῳ δ' ἀπ' αὐτῆς κινηθέντος, ὥσπερ ἐξ ἀ
μῦ βίας σαλευομένῳ κύματος, πᾶς μὲν ἔδεισεν ὁ λαός. κ
τάγῳ δὲ καὶ σκληρῷ ῥαγέντος ἤχῳ, κατὰ τὰς ἐκείνων σ
νὰς συνίζησιν ἡ γῆ, καὶ πάνθ' ὅσα Φίλα τούτοις ἦν ὑπήν
κεν εἰς αὐτήν. ἠφανισμένων δ' ἔτως, ὡς μηδ' ἐφθῆναί τιν
γνῶναι· συνῆει πάλιν τῆς γῆς τὸ περὶ ἐκείνους κεχηὸς κ
καθίστατο, ὡς μὴ δ' εἰ πάθοι τι τῶν προειρημένων φανερ
εἶναι τοῖς ὁρῶσι. καὶ οἱ μὲν ἔτως ἀπώλοντο, ἐπίδειξις τ
ἰσχύος τοῦ Θεοῦ γενόμενοι. ὀδύρατο δ' ἂν τις ἐ μόνον τ
συμφορᾶς αὐτοὺς, καθ' αὐτὴν ἕσης ἀξίας οἴκτου· ἀλ
ὅτι καὶ τοιαῦτα παθόντων ἐφθάρησαν οἱ συγγενεῖς. τῶν γὰ
συντεταγμένων ἐκλαθόμενοι, πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ συμβεβ
κότος ἐβεβαίουν τὴν κρίσιν· καὶ νομίζοντες ὡς ἀληθῆ ἐ
πολωλέναι τοὺς περὶ Δαθάμνην, οὐδ' ἐλυποῦντο.

δ'. Μωϋσῆς δὲ καλεῖ τοὺς περὶ τῆς ἱερωσύνης ἀμιλλω
μένους, διὰ τὴν τῶν ἱερέων δοκιμασίαν· ἵν' οὗ προσδέξητα
τὴν θυσίαν ὁ Θεὸς ἥδιον, ἐκεῖνος ᾗ κεχειροτονημένος. συνι

"cium, qui insanientes tuae detrahunt gloriae, si non "aliorum more e vita discesserint, ne quis morientes ni- "hil nisi quod humanitus accidit passos existimet: sed "terra, quam calcant indigni, dehiscens cum familiis et "facultatibus eos absorbeat. Hoc enim omnibus erit in "demonstrationem potentiae tuae, et ad doctrinam; iis "autem insigni documento, qui talia perpetraturi sint, "male de te cogitantes: sic et ego comperiar fidelis tui mi- "nister in iis quae fieri imperas. Sin vero commiserim "flagitia quae in me conferunt, eos illaesos omnisque "mali immunes custodi; et, quam illis imprecatus sum, "in me recidat pernicies: poenaque ab eo exacta, cui "in animo erat populum tuum iniuria afficere, paceque "et concordia in posterum stabilitis, multitudinem serua "tuis praeceptis obsequentem; eique concede vt vitam "agat securam, et suppliciorum, quae luunt scelerati, "expertem. Tu enim nosti haud iustum esse, vt Israeli- "tae vniuersi poenas eorum nequitiae debitas persoluerent.

3. Haec vbi lacrymans dixisset, repente quidem terra mouetur; atque agitatione similiter ac in mari facta, cum a ventorum vi concientur fluctus, vniuersi quidem attoniti sunt. Sono autem et graui strepitu excitato, iuxta eorum tentoria solum subsidit, et illos, et quicquid eis carum erat, absorpsit. Istis autem ita deletis, vt sciri non posset an vlli illic visi fuerint; rursus terra, circa illos hiatu patefacta, arcte adeo coiit et constitit, vt spectantibus ne minimum eius, quod illi acciderat, vestigium apparuerit. Et isti quidem hoc modo exitio dati sunt, in magnum argumentum Dei potentiae. Est autem vt illos lugeret aliquis non solum propter calamitatem, vere miseratione dignam; sed et quod ex istis quae perpessi sunt gaudium non mediocre ceperint cognati. Nam necessitudinis obliti, ad adspectum eorum quae euenerant, iudicium Dei laeti comprobarunt; ratique Dathamnen cum suis, vt reipublicae pestem et perniciem, periisse, ipsorum vicem minime dolebant.

4. Moyses autem euocat qui de sacerdotio contenderant, ad explorandum quinam futuri essent sacerdotes;

θόντων δὲ πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἀνδρῶν, οἳ καὶ διὰ πα
τέρων ἀρετὴν ἐτιμῶντο παρὰ τῷ λαῷ, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν
κἀκείνης ὑπερεβάλλοντο· προῆλθον καὶ Λαρὼν καὶ Κορῆ
καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς πάντες καθηγίαζον ἐπὶ τοῖς θυμιατ
ρίοις ὅσα νομίζοντες ἔτυχον. ἐξέλαμψε δὲ πῦρ τοσοῦτον ὅσ
ὐδὲ χειροποίητον ἰσόρησέ τις· ὐδὲ γῆθεν ἀναδοθὲν κατ
ὑποδρομὴν καύματος, ὅτε κατὰ βίαν πνευμάτων ὕλη
πρὸς αὐτὸ παρατριβείσης αὐτομάτως ἐξεκρύθη, ἀλλ
ὁποῖον Θεοῦ κελεύσαντος ἀφθείη, λαμπρὸν καὶ φλογωδέστα
τον· ὑφ' ὃ πάντες, οἵ τε διακόσιοι καὶ οἱ πεντήκοντα κα
Κορῆς, αἴξαντος ἐπ' αὐτοὺς ἐφθάρησαν, ὡς καὶ τὰ σώμα
τα αὐτῶν ἀφανῆ γεγονέναι. περισάζεται δὲ μόνος Λαρὼν
μηδὲν ὑπὸ τοῦ πυρὸς βλαβείς, τῷ τὸν Θεὸν εἶναι τὸν ὡς ἐθέ
λοντα ἀπεσαλκότα. Μωϋσῆς δὲ τούτων ἀπολομένων, βο
λόμενος τὴν τιμωρίαν αὐτῶν μνήμῃ παραδοθῆναι, καὶ τῇ
αὖθις ἐσομένῃς αὐτὴν μαθεῖν, ἐκέλευσεν Ελεάζαρον τὸ
Λαρῶνος υἱὸν τὰ θυμιατήρια αὐτῶν παρὰ τὸν χάλκεον κα
ταθέσθαι βωμόν· ὡς ἂν ὑπόμνησις εἴη τοῖς αὖθις ὧν ἔπα
θον, καὶ ὅτι τὴν ἰσχὺν τοῦ Θεοῦ νομίσειαν ἀπατᾶσθαι δύνα
σθαι. καὶ Λαρὼν μὲν ἀπ' ἔτι τῇ Μωϋσέως χάριτι τὴν ἀρχιε
ρωσύνην ἔχειν δοκῶν, ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ κρίσει φανερᾷ γιν
μένῃ, μετὰ τῶν υἱῶν ἤδη βεβαίως ἀπήλαυε τῆς τιμῆς.

ΚΕΦ. δ'.

Τὰ συμβάντα τοῖς Εβραίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτεσιν ὀκτὼ καὶ τριάκοντα.

ΤΗΝ μέντοι σάσιν ὐδ' ὅτως συνέβη παύσασθαι, πολλὴ
δὲ μᾶλλον αὔξειν καὶ φύεσθαι χαλεπωτέραν· ἐλάμβαν
δὲ τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον προκοπῆς αἰτίαν, ὑφ' ἧς ὐθέποτε λή
ξειν τὸ δεινὸν εἰκὸς ἦν, ἀλλ' εἰς χρόνον παραμένειν. οἱ γὰ
ἄνθρωποι πεπιστευκότες ἤδη μηδὲν γίνεσθαι δίχα τῆς τοῦ
Θεοῦ προνοίας, ὐκ ἐβούλοντο ταῦτα χωρὶς τῆς εἰς Μωϋσῆν
χάριτος τοῦ Θεοῦ πεπρᾶχθαι· κατηγόρουν δ' αὐτοῦ τὴν ὑ-

scilicet cuius sacrificium Deo magis gratum et acceptum foret, is in sacerdotium cooptaretur. Cum vero conuenissent ducenti et quinquaginta viri, qui eum propter patrum virtutem habiti sunt in honore a populo, tum propter suam qua maioribus suis praelucebant, prodierunt etiam Aaron et Cores, atque omnes ante Tabernaculum adolebant odoramenta quae secum attulerant. Tantus autem ignis subito effulsit, quantum manibus factum esse vnquam conspexerat, aut ex ignibus subterraneis erumpentem, aut e syluis vi ventorum allisis et attritis arboribus prosilientem; sed qualis, Deo iubente, accendi solebat, fulgentissimus simul ac flagrantissimus: cuius in ipsum impetu vniuersi, tam ducenti et quinquaginta viri quam Cores, ita sunt absumpti, vt ne cadauerum quidem vestigia comparuerint. Solus autem Aaron superfuit ab igne illaesus, quod Deus erat, qui, ad comburendum quos oportebat eum demiserit. Moyses autem, his perfectis, illud agens vt supplicii huius indicium esset ad posteritatem sempiternam, volensque vt feri nepotes facinus agnoscerent, praecepit Eleazaro, Aaronis filio, vt ignes illorum ad aram aeneam deponeret, posteris in documentum eorum quae passi sunt, et quod falso sibi persuaserint Dei potentiam circumueniri posse. Et Aaron quidem, cum non amplius Moysis munere, sed Dei iudicio omnibus patefacto, sacerdotium obtinere visus fuerit, cum filiis suis isto honore iam satis firme perfruebatur.

CAP. IV.

Quae Hebraeis in deserto per annos octo et triginta obuenerunt.

NOn ita tamen contigit vt deflagraret seditio, sed vt multo magis crescere et acrius ingrueret. Subiiciebatur autem causa cur in peius indies verteretur, ex qua malum nunquam cessaturum esse verisimile erat, sed longo tempore duraturum. Cum enim iam animos hominum occupasset persuasio, nihil sine Dei voluntate geri, non arbitrabantur Deum nisi in gratiam Moysis ista facere: huic

γὴν τῷ Θεῷ γίνεσθαι τοσαύτην, ἐχ ὅτως διὰ τὴν τῶν πολε
θέντων ἀδικίαν, ὡς Μωϋσέως πραγματευσαμένου. καὶ τοῦ
μὲν διεφθάρθαι μηδὲν ἐξαμαρτάνοντας, ἢ ὅτι περὶ τὴν τ
Θεοῦ θρησκείαν ἐσπουδάκεισαν· τὸν δὲ τοιούτων ἀνδρῶν ἐ
λέθρῳ καὶ πάντων ἀρίστων ἐζημιωκότα τὸν λαὸν, πρὸς τ
μηδεμίαν ὑποχὴν δίκην, ἔτι καὶ τὴν ἱερωσύνην ἀναμφ
λεκτον τἀδελφῷ παραχεῖν. οὔθ' ἕνα γὰρ ἔτ' αὐτῆς ἄλλο
ἀντιποιήσασθαι, καὶ τοὺς πρώτως ὀρῶντα κακῶς ἀπολλύ
τας. ἔτι γε μὴν καὶ περὶ τῶν οἰκείων τοῖς διεφθαρμέν
δέησις ἐγένετο πολλὴ τῷ πλήθει, μειῶσαί τι τῆς Μωϋσέ
μεγαλαυχίας· ἀσφαλὲς γὰρ αὐτῷ τοῦτ' εἶναι.

β'. Μωϋσῆς δὲ, καὶ γὰρ ἐκ πολλοῦ συνεσάμενον ἤρεσ
τε τὸν θόρυβον, δείσας μή τι νεωτερίσωσι πάλιν, καὶ γέν
ταί τι μέγα καὶ χαλεπὸν, συνήγαγε τὸ πλῆθος εἰς ἐκκλη
σίαν· καὶ περιμένων ἠρᾶτο εἰς ἀπολογίαν οὐ καθισάμε
νος, ἵνα μὴ παροξύνῃ τὸ πλῆθος. αὐτὰ δὲ μόνον τοῖς φυλ
άρχοις προεῖπεν, κομίζειν τὰ τῶν Φυλῶν ὀνόματα βακτη
ρίαις ἐπιγεγραμμένα· λήψεσθαι γὰρ ἐκεῖνον τὴν ἱερωσύνην
οὗπερ ἂν ὁ Θεὸς ἐπισημήνῃ τῇ βακτηρίᾳ. δόξαν οὖν, καὶ
ζησιν οἵ τε ἄλλοι καὶ Λαρὼν, ἐπιγράψας Λευΐτιν ἐπὶ τῇ βα
κτηρίᾳ· καὶ ταύτας Μωϋσῆς ἐν τῇ σκηνῇ τῷ Θεῷ κατεθ
θησι. τῇ δὲ ἐπιούσῃ προεκόμισε τὰς βακτηρίας· γνώριμα
δ' ἦσαν, τῶν τότε ἀνδρῶν κατασημηναμένων αὐτὰς οὕτω
ἐκόμιζον, καὶ τῷ πλήθει. καὶ τὰς μὲν ἄλλας, ἐφ' οὕτω
αὐτὰς σχήματος Μωϋσῆς παρέλαβεν, ἐπὶ τούτῳ μεμνη
κώς ἔβλεπον· ἐκ δὲ τῆς Λαρῶνος βλαστούς τε καὶ κλάδους
ἀναφύντας ἑώρων καὶ καρποὺς ὡραίους. ἀμύγδαλα δ' ἦν, ἐκ
τούτου τοῦ ξύλου τῆς βακτηρίας κατεσκευασμένης. ἐκπλα
γέντες δ' ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς θέας, εἰ καί τι δι' μῆνι
ἦν ὁ Μωϋσῆς καὶ Λαρὼν, ἀφέντες τοῦτο θαυμάζειν ἔξε
το τὴν τοῦ Θεοῦ περὶ αὐτῶν κρίσιν· καὶ τὸ λοιπὸν, ἐπιφθ
μοῦντες τοῖς δεδογμένοις τῷ Θεῷ, συνεχώρουν Λαρὼν κα
λῶς ἔχειν τὴν ἀρχιερωσύνην. καὶ ὁ μὲν, τρὶς αὐτὴν τοῦ
Θεοῦ χειροτονήσαντος, βεβαίως εἶχε τὴν τιμήν. ἡ δὲ τῶν

acceptum referebant, quod Deus adeo illis fuc-
ret et iraſceretur non tam punitorum iniquitate com-
, quam a Moyſe ſolicitatus. Et illos quidem per-
icebant, non ob aliud delictum, quam quod Dei
et religioni ſtuduerint: ipſum vero talium virorum
um optimorum interitu populum multaſſe, vt nun-
eus fieri amplius poſſet, inſuper et fratri indubie
tum iret ſacerdotium. poſthac enim neminem il-
aturum eſſe, cum aliis id in perniciem ceſſiſſe
nit. Ad haec etiam cognati exſtinctorum multis
apud populum, vt Moyſi arrogantiam aliquan-
minuerent: id quod in ſuam ineolumitatem eſſet
m.

Moyſes autem, qui et multo ante populum mo-
i et perturbari reſciuerat, metuens ne qui rurſum
molirentur, et magnum aliquod malum acci-
in concionem multitudinem congregauit: et pa-
audiuit quae dicerent, nihil in ſui excuſationem
; ne vulgus magis irritaretur. At hoc ſolum
bus tribuum praeloquutus eſt, vt virgas afferrent
nominibus inſcriptas: illum enim accepturum
erdotium, in cuius virga ſignum Deus ediderit.
bi placuit, ſignatas attulerunt cum alii, tum Aa-
ſcriptam habens in ſua tribum Leuiticam: atque
ſes accipiens in Dei Tabernaculum depoſuit. Se-
vero die virgas protulit: facile enim agnoſci pote-
quod eſſent et a principibus qui eas adduxerant et
populo notatae. Et alias quidem videbant
ſpecie manere qua eas acceperat Moyſes: ex Aa-
em virga ramos et germina exorta ſpectabant,
maturos. Amygdalae enim erant, quod ex
no facta eſſet virga. Mira autem ſpectaculi no-
ttoniti, omiſſis odiis quibus fortaſſis tam Moyſen
Aaronem proſequerentur, in admirationem ferebant
i iudicii: et de caetero, cum non potuerint non
plaudere quae Deus decreuerat, conceditur Aaronem
habere ſacerdotium. Et illi quidem, ter diuinitus
electo et fauſtis auſpiciis comprobato, ſtabilis manſit di-

Ἑβραίων τάσις, πολὺν ἀνημάσασα χρόνον, τοῦτον ἐπαύθη τὸν τρόπον.

γ'. Μωϋσῆς δὲ, ἐπεὶ πολέμῳ καὶ στρατιᾷ ἡ τῶν Λευιτῶν ἀφεῖτο φυλὴ, θεραπεύσασα τὸν Θεὸν, ἵνα μὴ δι' ἀπορίαν μηδὲ ζήτησιν τῶν εἰς τὸν βίον ἀναγκαίων ἀμελοῖεν τὰ ἱερᾶ, κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ τὴν Χαναναίαν κτησαμένοις τοὺς Ἑβραίους ἐκέλευε καταγείμαι τοῖς Λευίταις ἀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πόλεις ἀγαθὰς καὶ καλὰς· τῆς τε περὶ αὐτῶν γῆς περιγράψαντας εἰς δισχιλίους πήχεις ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτοῖς ἀνεῖναι. καὶ πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν λαὸν ἐξέτασε τῶν ἐπετείων καρπῶν δεκάτην αὐτοῖς τε τοῖς Λευίταις καὶ ἱερεῦσι τελεῖν. καὶ ἃ μὲν ἡ φυλὴ παρὰ τοῦ πλήθους λαμβάνει, ταῦτ' ἐστίν. ἀναγκαῖον δ' ἡγησάμην ἃ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδια παρὰ πάντων γίνεται δηλῶσαι.

δ'. Τῶν μὲν τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ πόλεων τρισκαίδεκα παραχωρῆσαι τοὺς Λευίτας αὐτοῖς προσέταξε· καὶ τῆς δεκάτης, ἧς παρὰ τῶ λαῶ κατ' ἔτος λαμβάνουσι, δεκάτην αὐτοῖς ἀπομερίζειν. ἔτι δὲ ἀπαρχὰς τὸν λαὸν ἅπαντα τῷ Θεῷ πάντων τῶν ἐκ τῆς γῆς φυομένων καρπῶν ἀνοίσειν· καὶ τῶν τετραμηνιαίων δὲ τῶν εἰς τὰς θυσίας ἡμερομισθούντων τὸ γεννηθὲν πρῶτον, ἂν ἄρσεν ᾖ, κατατίθεσθαι παραχρῆμα τοῖς ἱερεῦσιν, ὥστε αὐτοὺς πανοικὶ σιτεῖσθαι ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. τῶν δ' ἃ νενομισμένων ἔθνεσιν παρ' αὐτοῖς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους, τοὺς δεσπότας τῶν τικτομένων σίκλου καὶ ἥμισυ αὐτοῖς ἀντιφέρειν· ἀνθρώπου δὲ πρωτοτόκου πέντε σίκλους. εἶναι δὲ ἀπαρχὰς αὐτοῖς καὶ τῆς τῶν προβάτων κουρᾶς· τὸν τε πέττοντας τὸν σῖτον καὶ ἀρτοποιοῦντας, τῶν πεμμάτων αὐτοῖς τινα χορηγεῖν. ὅσοι δ' ἂν αὐτὸς καθιερώσωσιν ἢ ἄλλο τι πεποιημένοι· Ναζιραῖοι δ' ἔτοι καλοῦνται, κομῶντες καὶ οἶνον ἢ προσφερόμενοι. τούτων, ὅταν τὰς τρίχας ἀφιερῶσιν ἐπὶ θυσίᾳ τε δρῶσι, τὰς κομὰς νέμεσθαι πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ δι' ὃ καρβᾶν αὐτὸς ὀνομάσαντες τῷ Θεῷ, δῶρον δὲ τοῦτο σημαίνει κατὰ Ἑλλήνων γλῶτταν, βουλομένους ἀφίεσθαι τῆς λειτουργίας τοῖς ἱερεῦσι καταβάλλειν ἀργύριον, γυναῖκα μὴ

gnitas. Hebraeorum autem seditio, quae longo viguerat tempore, hoc modo conquieuit.

3. Moyses itaque, quia tribus Leuitica bellorum et expeditionum immunis erat, Dei vtpote ministerio dicatae forte rerum inops, et in parandis ad vitam necessariis occupata sacrorum curam negligeret, mandauit eis, vt, cum Deo volente terram Chananaeam possiderent, vrbes XLVIII praeclaras et eximias Leuitis distribuerent, et agrum pro moenibus ad cubitos bis mille in circuitu iis assignarent. Ad haec autem et populo imperauit, vt annui fructus decimas ipsisque Leuitis et sacerdotibus penderent. Atque haec quidem sunt quae accipiat haec tribus a populo. Necessarium autem duxi, quae ab omnibus collata sacerdotum propria sint paucis declarare.

4. Ex quadraginta quidem et octo ciuitatibus, iussit, Leuitae concederent eis tredecim; et decimarum a populo quotannis acceptarum decimas ipsis impertirent. Praeterea autem iussit, vt populus primitias frugum omnium quae nascentium Deo offerret: et ex quadrupedibus, quae primogenita fas est, primogenitum, si masculum fuerit, inducendum sacerdotibus adducat, vt eo cum familiis vescantur in Vrbe Sacra. At pro eis quae comedere patria lex vetat; dominum foetus sesquisiclum dependere praecepit, pro homine vero primogenito siclos quinque. Deinde eis etiam voluit primitias tonsurae ouium: et vt tritici pinsentes, panemque conficientes de quanta massa eam eis praeberent. Qui vero voto concepto semetipsos consecrant (Nazaraei quidem isti appellantur, comam alentes et vino abstinentes) horum tonsuras, cum caesarum sacrificio adhibito dedicant, sacerdotibus, vt in ignem victimae suppositum iniicerent, dari placuit. Item qui semet Corban Deo nuncuparunt (hoc autem, si ex Hebraeo interpreteris, donum Deo significat) cum a militia, cui semet deuouerant, liberari gestiunt, sacerdo-

τριάκοντα σφᾶλις, ἄνδρα δὲ πεντήκοντα. ὅσοι δ' ἂν ἐνδεέστερα τῶν ὡρισμένων ἔχωσι χρημάτων, τοῖς ἱερεῦσιν ἐξεῖναι περὶ τούτων ὡς βούλονται δοκιμάσαι. εἶναι δὲ καὶ τοῖς κατ' οἶκον θύουσιν, εὐωχίας ἕνεκα τῆς αὐτῶν ἀλλὰ μὴ θρησκείας, ἀναγκαῖον νομίζειν τοῖς ἱερεῦσιν ἔντερόν τε καὶ χελύνιον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα τοῦ θύματος. καὶ τοῖς μὲν ἱερεῦσι Μωϋσῆς τοσαύτην, πάρεξ ὧν καὶ ὑπὲρ ἁμαρτημάτων θύων ὁ λαὸς δίδωσιν αὐτοῖς, ὡς ἐν τῇ πρὸ ταύτης βίβλῳ δεδηλώκαμεν, εὐπορίαν ἐπενόησε. πάντων δὲ τῶν τοῖς ἱερεῦσι τελουμένων κοινωνεῖν διέταξε καὶ τὰς οἰκέτας, καὶ θυγατέρας καὶ γυναῖκας· ἔξω τῶν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἐπιφερομένων θυσιῶν. ταύτας γὰρ ἐν τῷ ἱερῷ μόνοι δαπανῶσιν οἱ ἄρρενες τῶν ἱερέων αὐθημερόν.

ε'. Ὡς δὲ ταῦτα μετὰ τὴν σάσιν Μωϋσῆς διέταξεν, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἐπὶ τοὺς τῆς Ἰδουμαίας ὅρους ἦλθε. καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἰδουμαίων πέμψας, ἠξίου δίοδον αὐτῷ παρασχεῖν, καὶ ἐγγύας, ἃς αἰτεῖς ἐθέλοι λαβεῖν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν ἀδικηθήσεσθαι, δώσειν ὁμολογῶν· ἀγοράν τε τῷ στρατῷ χορηγῆσαι, καὶ τιμὴν τοῦ ὕδατος αὐτοῖς κελεύσειν καταβαλεῖν. ὁ δ' οἷς ἐπρεσβεύσατο Μωϋσῆς ἐκ ἀφιστόμενος, δὲ συγχωρῶν τὴν δίοδον, ἔπεμπεν τὴν στρατιὰν ἀγαγὼν πρόσπλατα τῷ Μωϋσῇ, κωλύσων αὐτὸν εἰ ταλαιπώρειαν βιᾶ πορεύεσθαι. καὶ Μωϋσῆς ἄρχειν γὰρ μάχης ἐ συνεβούλευσεν ὁ Θεὸς χρωμένῳ· τὴν δύναμιν ὑπανῆγε, διὰ τῆς ἐρήμου ἐκπερινῶν.

ς'. Τότε δὴ καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ Μαριάμμην τελευτὴ τοῦ βίου καταλαμβάνει, τεσσαρακοστὸν ἔτος πεπληρωκυῖαν ἀφ' οὗ τὴν Αἴγυπτον κατέλιπε, μηνὸς δὲ Ξανθικοῦ μηνία κατὰ σελήνην, θάπτουσι δ' αὐτὴν δημοσίᾳ πολυτελῶς ὑπέρ τινος ὄρους, ὃ καλοῦσι Σύν· καὶ πενθήσαντα ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας τὸν λαὸν ἐκάθηρε Μωϋσῆς τούτῳ τῷ τρόπῳ. μόχθον θήλειαν, ἀρότρῳ μὲν καὶ γεωργίᾳ ἄπειρον, ὀλόκληρον δὲ ξανθὴν πᾶσαν, μικρὸν ἄποθεν τῆ στρατοπέδου προαγαγὼν εἰς χωρίον καθαρεύοντα, ὁ ἀρχιερεὺς ἔθυσί

ibus pecuniam numerare mandauit, mulierem quidem ſiclos triginta, virum autem quinquaginta: quibus vero non tantum ſuppetit pecuniae, hos ſacerdotum arbitrio relinquendos. Quin et ſi quis mactet domi bouem ouemque ad priuatum epulum non ob cultum diuinum, neceſſe habet ſacerdotibus offerre omaſum, pectuſculum, armumque pecoris dextrum. Atque hanc quidem Moyſes rerum abundantiam ſacerdotibus conſtituit, praeter ea quae ex victimis pro populo piacularibus illis obueniunt, prout in libro proxime praecedente declarauimus. Ex iis autem omnibus, quae ſacerdotibus tribuere ſolenne eſt, vt famuli, filiae, et vxores participarent, edixit; hoſtiis exceptis, quae pro peccatis offeruntur. illas enim ſoli e ſacerdotum familia maſculi eodem die in templo abſumunt.

5. Haec autem cum Moyſes poſt ſeditionem conſtituiſſet, caſtra mouens cum omnibus copiis et exercitu ad Idumaeae limites peruenit: ac, miſſis ad regem Idumaeorum legatis, petebat, vt per ſuos fines eum ire pateretur, obſides etiam quoſcunque accipere libuerit daturum pollicens, ſe ab omni iniuria et maleficio temperaturos; praeterea ſorum rerum venalium ſuis exhiberi poſcebat, perſoluturus et aquae pretium, ſi rex ita iuberet. Ille vero, quo ea, de quibus Moyſes legationem miſerat, ſibi diſplicerent, noluit iter concedere, ſed cum armatis copiis Moyſi obuiam occurrit, eos prohibiturus ſi ſe inuito tranſire conarentur. Moyſes itaque (nam ei oraculum ſciſcitanti auctor erat Deus ne pugnam auſpicaretur) exercitum ſubduxit, circuitu per deſertum iter facturus.

6. Eo etiam tempore Mariamma eius ſoror diem obiit fatalem, anno quadrageſimo completo ex quo Ægyptum reliquerat, menſis Xanthici neomenia ſecundum lunam. Eam autem, magnifico funere elatam, ſumptu publico ſepeliuerunt, ſuper quodam monte qui Sin appellatur; populumque, cum ipſam per triginta dies luxiſſet, Moyſes hoc modo luſtrauit. Iuuencam, inter aranda quidem agrumque colendum nunquam iugo ſubditam neque vero integro corpore rubeam, paululum extra caſtra

τὸ, καὶ τὸ αἷματος ἐπτάκις ῥᾶναι τῷ δακτύλῳ ἀπαρχὴ τῆς σκηνῆς τῷ Θεῷ· ἔπειτα καιομένης ὡς εἶχεν ὅλης τῆς δαμαλίδος, σὺν τῇ δορᾷ καὶ τοῖς ἐντὸς ξύλον κέδρινον εἰς μέσον ἐμβάλλουσι τὸ πῦρ, καὶ ὕσσωπον, καὶ φοινικοῦν ἔριον· συναγαγὼν δ' αὐτῆς ἅπασαν τὴν τέφραν ἁγνός τις ἀνὴρ, κατατίθησιν εἰς χωρίον καθαρώτατον. τοὺς δὲ ἀπὸ νεκροῦ μιανθέντας, τῆς τέφρας ὀλίγον εἰς πηγὴν ἐνιέντες καὶ ὕσσωπον, βαπτίσαντές τε καὶ τῆς τέφρας ταύτης εἰς πηγὴν, ῥαίνουσι τρίτῃ τε καὶ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν· καὶ καθαροὺς τὸ λοιπὸν ἦσαν. τοῦτο δὲ καὶ καταλυθῆναι εἰς τοὺς κληρουχικοὺς προστέταχε νόμους.

ζ'. Μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ τῷ πένθει τῆς ἀδελφῆς τοῦ τεταγμένου κάθαρσιν τοιαύτην γενομένην, ἀπῆγε τὴν δύναμιν διὰ τῆς ἐρήμου καὶ τῆς Ἀραβίας. ἐλθὼν δ' εἰς χωρίον ἐμπρόσθιον αὐτῶν Ἀραβες νενομίκασι, πρότερον μὲν Ἀρκηλεχομένην, Πέτραν δὲ νῦν ὀνομαζομένην· ἐνταῦθα, ὑψηλὸν περιέχοντος ὄρους αὐτὸ, ἀναβὰς Λαρὼν ἐπ' αὐτὸ, Μωσῆς αὐτῷ δεδηλωκότος ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, ἅπαντος τοῦ στρατεύματος ὁρῶντος, κάτεισι γὰρ ἦν τὸ χωρίον, ἀποδύσας τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, καὶ περιβαλὼν αὐτὴν Ἐλεαζάρου τῷ παιδὶ, πρὸς ὃν διὰ τὴν ἡλικίαν ἡ ἀρχιερωσύνη παρεγένετο, θνήσκει τῇ πλήθους εἰς αὐτὸν ἀφορώντος· τῷ μὲν αὐτῷ τελευτήσας ἔτει, ᾧ καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀπέβαλε, βεβιωκὼς ἔτη τὰ πάντα τρία πρὸς τρισὶ εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἀπέθανε δὲ κατὰ σελήνην νουμηνίᾳ, μηνὸς ὄντος παρὰ μὲν Ἀθηναίοις Ἑκατομβαιῶνος καλουμένου, Λῴῳ δὲ παρὰ Μακεδόσιν, Ἀβὰβ δὲ παρ' Ἑβραίοις.

educens pontifex, in loco puriſſimo eam immolauit; eiuſque ſanguinem ſepties digito adſperſit, Dei verſus Tabernaculum: deinde, ſolida iuuenca ita vt procubuit cum pelle ac inteſtinis ardente, lignum cedrinum medium in igem iniiciunt, ſimulque hyſſopum et lanam coccineam. Huius autem cinerem vniuerſum homo purus colligit, et in locum mundiſſimum reponit. Paulum itaque huius cineris in fontem immittentes cum hyſſopi ramulo, eiuſdemque cineris aliquantulum in aquam immergentes, a mortuo polluto die tertia et ſeptima puri aliqui conſpergebant: et ſic pro mundis in poſterum habebantur. Atque hoc ipſum, cum in terram ſorte poſſidendam deuenient, ſeruari praecepit.

7. Poſtquam vero exercitus, ſororem eius lugendo funeſtus, hoc modo luſtratus erat, eum cum copiis omnibus duxit Moyſes per ſolitudinem et Arabiam. Cumque veniſſet ad locum, quem Arabes metropolin ſuam putarunt, (qui prius quidem Arce nominatus eſt, nunc vero Petra appellatur) illic, cum locus circumdaretur monte excelſo, Aaron in verticem quendam adſcendens (praemonitus a Moyſe quod moriturus eſſet) in conſpectu totius exercitus (e regione enim locus erat vbi conſtiterunt) ſtolam pontificalem exuit, ipſamque tradens Eleazaro filio, ad quem aetatis praerogatiua pertinebat ſacerdotium, vita decedit, populo inſpectante: moriens quidem eo ipſo anno, quo ſororem amiſit, cumque annos centum completos et viginti tres. Dies autem obitus incidit in menſis initium ſecundum lunam, qui Athenienſibus quidem Hecatombaeon dicitur, Macedonibus autem Lous, Hebraeis vero Abba.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Σιχῶνα καὶ Ὠγην τὰς Ἀμορραίων βασιλεῖς ναυήσας Μωϋσῆς, καὶ τὴν στρατιὰν ἅπασαν αὐτῶν διαφθείρας κατεκλήρωσεν αὐτῶν τὴν χώραν δυσὶ φυλαῖς καὶ ἡμισείᾳ τῶν Ἑβραίων.

Πένθος δ' ἐπ' αὐτῷ τοῦ λαοῦ τριακονθήμερον ἄγοντος ἐπεὶ τέτ' ἐλώφησεν, ἀναλαβὼν ἐκεῖθεν Μωϋσῆς τὸν στρατὸν, παρῆν ἐπὶ ποταμὸν Ἀρνῶνα· ὃς, ἐκ τῶν τῆς Ἀραβίας ὀρῶν ἐρεμώσεως, καὶ διὰ πάσης ἐρήμου ῥέων, εἰς τὴν Ἀσφαλτῖτιν λίμνην ἐκβίδωσιν, ὁρίζων τήν τε Μωαβίτιν καὶ Ἀμορρίτιν. γῆ δ' αὕτη καρποφόρος, καὶ πλῆθος ἀνθρώπων τοὺς παρ' αὐτῆς ἀγαθοῖς ἱκανὴ τρέφειν. πρὸς οὖν Σιχῶνα, τὸν βασιλεύοντα τῆς χώρας ταύτης, ἀπέστειλε Μωϋσῆς, τῷ στρατῷ δίοδον αἰτῶν ἐφ' αἷς ἂν θελήσωσι πίστεσιν, ὥστε μηδὲν ἀδικηθῆναι, μήτε τὴν γῆν, μήτε τοὺς ἐνοικοῦντας ὑπὸ Σιχῶν ἐπράτει· τοῖς τε κατὰ τὴν ἀγορὰν χρῆσθαι πρὸς τὰ ἐκείνων λυσιτελῆ, εἰ καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῖς πιπράσκειν ἐθέλοιεν. Σιχὼν δ' ἀρνούμενος ὁπλίζει τὸν οἰκεῖον στρατὸν, καὶ τοὺς Ἑβραίους διαβαίνειν τὸν Ἀρνῶνα κωλύειν ἑτοιμότατος ἦν.

β'. Μωϋσῆς δὲ, ὁρῶν πολεμίως αὐτοῖς τὸν Ἀμορραῖον διακείμενον, ἔτε περιφρονούμενος ἀνέχεσθαι δεῖν ἔγνω· καὶ τοὺς Ἑβραίους τῆς ἀπραξίας καὶ τῆς δι' αὐτὴν ἀπορίας, ὑφ' ἧς τασιάσαι τε πρότερον αὐτοῖς συνέπεσε, καὶ τότε δυσκόλως εἶχον, ἀπαλλάξαι διαγνοὺς, ἤρετο τὸν Θεὸν εἰ πολεμεῖν αὐτῷ δίδωσι· τῷ δὲ Θεῷ καὶ νίκην ἀποσημήναντος, αὐτὸς θαρσαλέως εἶχε πρὸς τὸν ἀγῶνα, καὶ τοὺς στρατιώτας παρώρμα· νῦν αὐτοὺς ἀξιῶν τῆς τῶ πολεμεῖν ἡδονῆς ἀπολαύειν, ὅτ' αὐτῇ συγχωρεῖ χρῆσθαι τὸ θεῖον. οἱ δ' ἧς ἐπόθουν ἐξουσίας λαβόμενοι, καὶ τὰς πανοπλίας ἀναλαβόντες, εὐθέως ἐχώρουν εἰς τὸ ἔργον. ὁ δὲ Ἀμορραῖος οὐκ ἔτ' ἦν ἐπιόντων ὅμοιος αὐτῷ· ἀλλ' αὐτός τε κατεπλάγη τὸν Ἑβραίους, καὶ ἡ δύναμις αὐτῶ παρέχυσα θᾶττον αὐτὴν ἔψυχον εἶναι δοκεῖν, τότ' ἀπηλέγχθη πεφοβημένη. τὴν πρώ-

CAP. V.

Quomodo Moyſes, deuictis Sichone et Oge Amorrhaeorum regibus, deletiſque eorum copiis, regionem eorum duabus Hebraeorum tribubus et dimidiae in ſortem dedit.

AT cum finitus eſſet luctus, populo eum per triginta dies deplorante, Moyſes, inde cum exercitu proficiſcens, caſtra admouet ad fluuium Arnonem: qui ex Arabiae montibus ortum ducens, et totam ſolitudinem euagatus, in Aſphaltitin paludem influit, terram Moabitida et Amonitida diſterminans. Tellus autem iſta frugifera eſt, atque ex ſe ſatis fructuum ſuppeditat ad alendam hominum multitudinem. Hinc ad Sichonem, illa regione dominantem, miſit legatos Moyſes, oratum vt ſibi liceret per illius fines exercitum traducere, cautionibus, quaſcunque vellet, adhibitis, vt ſibi nihil foret quidquam iniuriae, nec agri eius detrimenti aliquid caperent, nec qui ſub eius ditione ſint incolae: ſeque rerum venalium foro in eorum commodum vſuros, etiamſi et illis aquam addicere et vendere voluerint. Sichon vero, tranſitum negans, mox copias ſuas omnes armatas educit; et ſe quammaxime comparabat, vt Hebraeos ab Arnone traiiciendo prohiberet.

2. Moyſes autem, cum animaduertiſſet Amorrhaeum hoſtili in ipſos animo eſſe, haud ferendum contemptum ratus eſt: ſecumque ſtatuens Hebraeos liberare ab inertia, adeoque ab inopia, propter quam antea in ſeditionem inciderant, et quam tunc difficulter admodum ferebant, conſuluit Deum, an ipſum armis diuticare pateretur. Deo vero annuente et victoriam inſuper pollicente, magna cum fiducia ad certamen ſe accinxit; militibuſque animos accendit: nunc eos orans atque obſecrans pugnandi cupiditatem explere, praeſertim cum Deus illis conceſſerit, vt tandem voti fiant compotes. Illi vero, accepta, quam diu deſiderarunt, poteſtate, armiſque ſumptis, ad pugnam ineundam properabant. Amorrhaeus autem, cum illi ingruerent, non erat amplius ſui ſimilis; ſed et ipſe timore perculſus eſt ad conſpectum Hebraeorum, et exer-

τὴν οὖν σύνοδον ἐχ ὑπαμείναντες ἀντιςῆναι, καὶ δέξασθαι τὰς Εβραίους, τρέποντας· τῦτ' αὐτοῖς σωτηρίαν ὑπολαβόντες ἢ τὸ μάχεσθαι παρέξειν. ἐθάρρουν γὰρ τὰς πόλεσιν ἔσαις ὀχυραῖς, παρ' ὧν ἤδὴν αὐτοῖς ὄφελος ἦν εἰς ταύτας συνδιωθισθῆσιν. Εβραῖοι γὰρ, ὡς ἐνδόντας αὐτὰς εἶδον, εὐθὺς ἐπέκειντο· καὶ παραλύσαντες αὐτῶν τὸν κόσμον, εἰς φόβον κατέςησαν. καὶ οἱ μὲν ἀπορραγέντες ἔφευγον ἐπὶ τῶν πόλεων· οἱ δὲ πρὸς τὴν δίωξιν ἐκ ἔκαμνον. ἀλλ' οἷς προπεπονήκεσαν προσεπιταλαιπωρῆσαι προθέμενοι, καὶ σφενδονᾶν τε ἄριςοι τυγχάνοντες καὶ πᾶσι τοῖς ἐκβόλοις δεξιοὶ χρῆσθαι, διὰ τὴν ὅπλισιν ἦσαν εὐςαλῆ κῶφοι πρὸς τὸ διώκειν ὄντες, μετέθεσαν τὰς πολεμίας· καὶ τὰς πορφυρίδας τῦ συλληφθῆναι γεγονότας, τοῖς σφενδόναις καὶ τοῖς τοξεύμασι κατελάμβανον. φόνος τε ἦν γίνεται πολὺς, καὶ τραύμασιν ἐπόνουν οἱ διαφεύγοντες. ἔκαμνον δὲ ἐπὶ δίψει μᾶλλον ἢ τινι τῶν πολεμικῶν. καὶ γὰρ ὥρα θέρους ἦν. καὶ ἐπιθυμία τῦ πιεῖν ἐπὶ ποταμὸν τὰς πλείας παραγθέντας, καὶ ὅσον συνεςραμμένον ἔφυγε, περιςάντες ἔβαλλον· καὶ πάντας αὐτὰς ἀκοντίζοντες ἅμα καὶ τοξεύοντες διέφθειρον. ἀποθνήσκει δ' αὐτῶν καὶ Σιχὼν ὁ βασιλεύς. Εβραῖοι δὲ νεκρὰς ἐσκύλευον, καὶ λείαν ἔλαβον. καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ἐκ γῆς εἶχον, μεσῆς ἔτι τῶν καρπῶν ὑπαρχόσης. καὶ διεξῆσι πᾶσιν ἀδεῶς τὸ ςράτευμα προνομῇ χρώμενον, ἀλισκομένων καὶ τῶν πολεμίων· ἤδὴ γὰρ παρὰ τύτων ἦν ἐμπόδιον, τῇ μαχίμῳ παντὸς ἀπολωλότος. Αμορραίοις μὲν οὖν τοιῦτο πάθος κατέλαβεν, ἅτε φρονῆσαι δεινὰ, ἅτε ἀγαθὰ κατὰ τὸ ἔργον γεγονότας. Εβραῖοι δὲ τὴν ἐκείνων γῆν παρελάμβανον. ἔςι δὲ χωρίον τριῶν μεταξὺ ποταμῶν κείμενον, ὁμοίων νήσῳ τὴν φύσιν ὑπάρχον. τῇ μὲν Λιβάνῳ ἀπὸ μεσημβρίας ὁρίζοντος αὐτὸ, Ιαβάκχῃ δὲ τὴν ἀρκτῴαν αὐτῇ πλευρὰν περιγράφοντος· ὃς εἰς τὸν Ιορδάνην ποταμὸν ἐκβάλλων, ἐκείνῳ καὶ τῇ ὀνόματος μεταδίδωσι. τὰ μέντοι γε πρὸς τῇ δύσει τῇ χωρίῳ, περιέχουσιν αὐτὴν Ιορδάνης.

citus eius, qui ita se prius gerebat vt fortiter animatus esse videretur, tunc se perterritum ostendit. Primo itaque congressui non ausi resistere, impetumue Hebraeorum excipere, terga vertunt: hoc modo suae potius saluti se consulturos esse existimantes, quam praelium committendo. Munitis enim vrbibus plurimum fidebant; quae illis, in eas vi compulsis, nihil profuerunt. Hebraei namque, vt eos cedere deprehenderunt, sine mora illis instabant: solutisque eorum ordinibus, in formidinem coniiciebant. Et quidem illi, perfracta phalange, fuga sese in vrbem recipiebant: Hebraei autem non segnes erant et defessi in persequendo. Verum iis, quibus ante fatigati fuerant, persseuerantiam adiicientes, cum essent funditores optimi et cuiuscunque e longinquo iaculationis in primis periti, ideoque propter armaturam leuiorem ad insequendum agiles et expediti, cursu adaequabant hostes; et eos, qui longius aufugerant quam vt comprehendi potuerint, fundis et iaculis assequebantur. Multa itaque caedes facta est, et effugientes vulneribus laborabant. Vexabat autem eos sitis magis, quam hostium aliquis. erat enim aestatis tempus. Et quamplurimos, desiderio potus ad fluuium adductos, et quotquot densis agminibus fugerant, circumstantes telis petebant; eosque iaculis simul et sagittis ferientes, omnes occidebant. Sichon etiam rex eorum concidit. Hebraei autem caesos spoliabant praedamque agebant: ac terra illis rerum omnium copiam suppeditabat, quod adhuc magna vis frugum in agris superesset; insuper et milites vbique sine metu, captis omnibus qui hostilia minitabantur, pabulatum egressi sunt: nihil enim iis impedimento erat, praesertim cum fortissimus quisque occubuisset in praelio. Atque huiusmodi quidem calamitas illata est Amorrhaeis; qui nec consilio prudenter, nec armis fortiter sunt vsi. Hebraei vero terram eorum sibimet acceperunt. Est autem regio tres inter fluuios sita, insulae plane similis. Arnone quidem, qua meridiem spectat, eam claudente, Iabaccho vero latus eius septentrionale ambiente: qui in

γ'. Οὕτως οὖν ἐχόντων τῶν πραγμάτων, ἐπιτίθετ
τοῖς Ισραηλίταις Ωγης, ὁ τῆς Γαλαδηνῆς καὶ Γαυλανίτιδ
βασιλεὺς, στρατὸν ἄγων, καὶ σπεύδων μὲν ὡς ἐπὶ συμμ
χίαν τὴν Σιχῶνος Φίλῳ τυγχάνοντος. εὑρὼν δὲ ἐκεῖνον ἤδ
προαπολωλότα, καὶ ἔτως ἔγνω τοῖς Εβραίοις εἰς μάχην εἰ
θεῖν· περιέσεσθαί τε νομίζων, καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτῶν δι
πειραν βυλόμενος λαβεῖν. διαμαρτὼν δὲ τῆς ἐλπίδος, α
τός τε ἀποθνήσκει κατὰ τὴν μάχην, καὶ σύμπας ὁ στρατ
αὐτῷ διαΦθείρεται. Μωϋσῆς δὲ, τὸν ποταμὸν Ιάβακχο
περαιωσάμενος, διεξῆει τῆς Ωγυ βασιλείας, τάς τε πό
λεις καταστρεΦόμενος, καὶ κτείνων πάντας τὺς ἐνοικοῦντας
οἳ καὶ πλήτῳ διέΦερον πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ ἠπείρῳ, δι' ἀρε
τὴν γῆς καὶ πλῆθος χρημάτων. Ωγη δὲ μέγεθός τε κα
κάλλος ἦν, οἷον ὀλίγοις σΦόδρα. ἦν δὲ κατὰ χεῖρα γι
γαῖος ὁ ἀνὴρ, ὡς ἴσα τὰ τῶν ἔργων εἶναι τοῖς τῦ μεγέθο
καὶ τῆς εὐπρεπείας πλεονεκτήμασι. τὴν δ' ἰσχὺν αὐτῦ κα
τὸ μέγεθος ἐτεκμηριώσαντο, κλίνην αὐτῦ λαβόντες ἐν Ρα
βαθᾶ πόλει τῶν βασιλείων τῆς Αμμανίτιδος· τῇ μὲν κα
τασκευῇ σιδηρέην, τεσσάρων δὲ πηχῶν τὸ εὖρος, μήκ
δὲ τῦ διπλασιόνος ἐνὶ πήχει μείζονα. τύτυ τοίνυν πτώ
σαντος, ὄκ εἰς τὸ παρὸν μόνον τοῖς Εβραίοις ἐπέδωκε τὰ
πράγματα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀγαθῶν αὐτοῖς αἴ
τιος ἀποθανὼν ὑπῆρξε. καὶ γὰρ πόλεις ἑξήκοντα λαμ
πρῶς πάνυ τετειχισμένας, ὑποτελεῖς ἐκείνῳ, παρέλαβε
καὶ λείαν πολλὴν ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ πάντες εὐπόρησαν.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Βαλάμυ τῦ μάντεως, καὶ ποταπὸς ἦν τῷ εἴδει.

Μωϋσῆς μὲν ἓν στρατοπεδεύει, ἀγαγὼν τὴν δύναμιν ἐ
τῷ Ιορδάνῃ, κατὰ τὸ μέγα πεδίον Ιεριχῦντος ἀντικρύς. π
λις δ' ἐστὶν εὐδαίμων αὕτη, Φοίνικάς τε Φέρειν ἀγαθὴ, κ
βάλσαμον νεμομένη. ἤρχοντο δὲ Φρονεῖν ἐΦ' ἑαυτοῖς μέγ
οἱ Ισραηλίται, καὶ τὴν πρὸς τὰς πολέμυς ἐπιθυμίαν ὑπε

Iordanem fluuium sese exonerans, nomen suum amittit. At quod reliquum erat terrae ad occasum, illud Iordanes alluit.

3. Cum res ita se haberent, Israëlitis bellum mouet Oges, Galadenae et Gaulanitidis rex, exercitum ipse ducens, et festinans quidem vt suppetias ferret Sichoni, amico suo et socio. Comperto autem quod is iam exstinctus occiderit, nihilominus ipsi constitutum erat cum Hebraeis armis dimicare; non dubitans quin vinceret illos, volensque virtutis eorum periculum facere. De spe vero sua decidens et ipse in praelio perit, et exercitus eius ad vnum interimitur. Moyses autem, Iabaccho fluuio traiecto, Ogis regnum peragrabat, et vrbes euertens et incolas omnes ferro perimens: qui cunctos illius terrae homines diuitiis superabant, cum ob soli fertilitatem tum ob facultatum abundantiam. Ogi vero ea erat corporis magnitudo et pulchritudo, qualis paucis admodum contigit. Erat etiam vir ille manu adeo strenuus, vt praeclara eius facinora respondérint staturae proceritati et formae decori praecellenti. De viribus autem eius et amplitudine coniecturam fecerunt ex cubili in Rabatha vrbe regia Ammanitidis capto: e ferro quidem fabricato, in latitudinem autem quatuor cubitos patente, longitudine vero vno cubito duplici maiore. Eo itaque cadente, Hebraeis non solum in praesens res feliciter cesserunt, sed in reliquum tempus iis bene vertebat illius mors. Vrbes enim sexaginta egregie munitas, eiusque imperio subiectas ceperunt: multamque praedam et seorsim singuli et communiter omnes adepti sunt.

CAP. VI.

De Balamo vate, et qualis vir fuit.

MOyses itaque, exercitum ducens Iordanem versus, in magna planitie e regione Ierichuntis castra metatur. Illa autem vrbs est opulenta, palmarum feracissima, balsami copia abundans. Iamque coeperunt Israëlitae animis efferri, et magno pugnandi desiderio flagrare. Ac Moyses, cum per aliquot dies victimas pro gratiarum actione Deo

τεινον. καὶ Μωϋσῆς ὀλίγων ἡμερῶν θύσας χαριστήρια πρῶτον τῷ Θεῷ, καὶ τὸν λαὸν εὐωχήσας, μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν ἐξέπεμψε, δηώσοντας τὴν Μαδιανιτῶν γῆν καὶ τὰς πατρίδας αὐτῶν ἐκπολιορκήσοντας. τῷ δ' ἐκπολεμωθῆναι πρὸς αὐτὸς αἰτίαν ἔλαβε τοιαύτην.

β'. Βάλακος ὁ τῶν Μωαβιτῶν βασιλεὺς, Φιλίας αὐτῷ πατρῴας ὕσης καὶ συμμαχίας πρὸς Μαδιανίτας, ἐπεὶ τὸς Ισραηλίτας τοσοῦτο φυομένους ἑώρα, καὶ περὶ τῶν αὐτῷ πραγμάτων λίαν εὐλαβὴς ἦν. καὶ γὰρ δὴ ἐπέπυστο γῆν ἄλλην πολυπραγμονεῖν τὸς Εβραίους, ἀπηγορευκότος τῷ Θεῷ, κτησαμένους τὴν Χαναναίων· καὶ θᾶττον ἢ φρονιμώτερον ἐγχειρεῖν ἔγνω τοῖς λόγοις. καὶ πολεμεῖν μὲν ἐπὶ τὰς εὐπραγίαις, θράσυς τε ὑπὸ τῆς κακοπραγίας κατειλημμένοις, οὐκ ἔκρινε. κωλύσαι δὲ, εἰ δύναιτο, γενέσθαι μεγάλης, λογιζόμενος πρεσβεῦσαι πρὸς Μαδιανίτας ὑπὲρ αὐτῶν. ἦν δὲ, ἦν γάρ τις ἀπὸ Εὐφράτου Βάλαμος, μάντις ἄριστος τῶν τότε καὶ πρὸς αὐτὸς ἐπιτηδείως ἔχων, πέμπουσι μετὰ τῶν Βαλάκου πρέσβεων ἄνδρας τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιολόγων, παρακαλέσοντας τὸν μάντιν ἐλθεῖν, ὅπως ἂν ἐπ' ἐξωλείᾳ τῶν Ισραηλιτῶν ἀρὰς ποιήσηται. παραγενομένους δὲ τὸς πρέσβεις δέχεται ξενίᾳ φιλοφρόνως. καὶ δεικνύσας ἀνέκρινε τὴν τοῦ Θεοῦ διάνοιαν, τίς ἐστιν αὕτη ἐφ' οἷς Μαδιανίταις παρακαλῶσι. τοῦ δ' ἐμποδὼν ὄντος ἀφικνεῖται πρὸς τὸς πρέσβεις, προθυμίαν μὲν καὶ σπουδὴν τὴν ἰδίαν ἐμφανίζων αὐτοῖς εἰς ἃ δέονται τυχεῖν, τὸν δὲ Θεὸν ἀντιλέγειν αὐτῷ τῇ προαιρέσει δηλῶν· ὃς αὐτὸν ἐπὶ τοσοῦτο κλέος δι' ἀλήθειαν καὶ τὴν ταύτης πρόῤῥησιν ἀγάγοι. τὸν γὰρ στρατὸν, ᾧ καταρασόμενον αὐτὸν ἐλθεῖν παρακαλῶσι, δι' εὐνοίας εἶναι τῷ Θεῷ· συνεβούλευέ τε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν παρ' αὐτὸς χωρεῖν, τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τὸς Ισραηλίτας καταλυσαμένους. καὶ τὸς μὲν πρέσβεις ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε.

γ'. Μαδιανίται δὲ, Βαλάκου σφόδρα ἐγκειμένου καὶ δέησιν λιπαρὰν προσφέροντος, πάλιν πέμπουσι πρὸς τὸν Βάλαμον. κἀκεῖνος, βουλόμενος χαρίζεσθαι τοῖς ἀνδράσι,

prius immolaſſet et populum epulis excepiſſet, copiarum partem ſatis magnam ad Madianitarum terram populandam vaſtandamque emiſit, et ad patrias eorum vrbes expugnandas. Bellum autem iis intulit, ex huiuſmodi cauſa.

2. Balacus Moabitarum rex, paterna amicitia et ſocietate cum Madianitis iunctus, vbi Iſraëlitarum potentiam tanta incrementa cepiſſe viderat, de regno etiam ſuo in magna erat ſolicitudine. Non enim audiuerat Iſraëlitas terram aliam quaeſituros eſſe (cum hoc vetaret Deus) poſtquam Chananaeae poſſeſſionem adepti eſſent: ideoque celerius quam prudentius ſtatuit eos artibus et fallaciis aggredi. Et quidem pugnare contra eos proſpero rerum ſucceſſu elatos, et qui ex aduerſis animos maiores ſumpſerant, haud ſibi commodum iudicauit: ſed potius prohibere, quantum in ſe erat, ne potentiores euaderent; id ſibi faciendum cenſens, vt legatos ad Madianitas de rebus ſuis mitteret. Illi vero, quod eſſet Balamus quidam ab Euphrate, vates eo tempore praeſtantiſſimus et cum iis neceſſitudine iunctus, cum Balaci legatis mittunt etiam de ſuis viros honoratiſſimos, qui vatem accerſerent, vt Iſraëlitas diris deuoueret. Legatos quidem, poſtquam aduenerant, benigno hoſpitio excepit: cumque coenae adhibuiſſet, Dei ſententiam, quae foret de Madianitarum poſtulatis, perquiſiuit. Deo autem ei, ne vna cum illis iret, obſtante, ad legatos reuertitur, prae ſe ferens alacritatem et ſtudium obſequendi illorum precibus votiſque, illis vero ſubiiciens Deum voluntati eius reſiſtere, qui ipſum ad tantam famae celebritatem vera loquendo praedicendoque perduxerat. Nam exercitum illum, cui diras imprecatum ipſum venire poſtulant, Deo cariſſimum eſſe aiebat: ſimulque ſuadebat, vt, hanc ob cauſam ad illos profecti, ſuas Iſraëlitis donarent inimicitias. Cum haec dixiſſet, legatos dimiſit.

3. Madianitae vero, inſtante adhuc magis Balaco et magna pollicente, alteram ad Balamum legationem mittunt. Atque ille, ſtudens iſtorum voluntati morem ge-

ἀνήρετο τὸν Θεόν. ὁ δὲ, καὶ τῆς πείρας δυσχεράνας, κελεύει μηδὲν ἀντιλέγειν τοῖς πρέσβεσι. ὁ δ' ἐχ ὑπολαβὼν ἀπάτῃ ταῦτα τὸν Θεὸν κεκελευκέναι, συναπῄει τοῖς πρέσβεσι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀγγέλῳ θείῳ προσβαλόντος αὐτῷ κατά τι στενὸν χωρίον περιειλημμένον αἱμασιαῖς διπλαῖς, ἡ ὄνος, ἐφ' ἧς ὁ Βάλαμος ὠχεῖτο, συνεῖσα τοῦ θείου πνεύματος ὑπαντῶντος, ἀπέκλινε τὸν Βάλαμον πρὸς τὸν ἕτερον τῶν θριγκῶν, ἀναιδήτως ἔχουσα τῶν πληγῶν, ἃς ὁ Βάλαμος ἐπέφερεν αὐτῇ, κακοπαθῶν τῇ θλίψει τῇ πρὸς τὸν θριγκόν. ὡς δ' ἐγκειμένῳ τῷ ἀγγέλῳ ἡ ὄνος τυπτομένη ὤκλασεν, κατὰ βούλησιν Θεῷ φωνὴν ἀνθρωπίνην λαβοῦσα κατεμέμφετο τὸν Βάλαμον ὡς ἄδικον, ἐπὶ τοῖς πρότερον διακονίαις μηδὲν ἔχοντα ἐγκαλεῖν αὐτῇ, νῦν δὲ πληγὰς ἐπιφέρει, μὴ συνεὶς ὅτι νῦν κατὰ Θεῷ προαίρεσιν εἰς αὐτὸς ἔσπευσεν ὑπηρετεῖν εἴργεται. ταραττομένῳ δ' αὐτῷ διὰ τὴν τῆς ὄνου φωνὴν ἀνθρωπίνην οὖσαν, ἐπιφανεὶς καὶ ὁ ἄγγελος ἐναργῶς ἐνεκάλει τῶν πληγῶν· ὡς ἐχὶ τῷ κτήνους ὄντος αἰτίου, τηνδὲ ὁδὸν αὐτῷ διακωλύοντος παρὰ γνώμην τῷ Θεῷ γενομένην. καταδείσας δ' ὁ Βάλαμος, οἷός τε ἦν ἀναστρέφειν· ἀλλὰ Θεὸς αὐτὸν χωρεῖν τὴν προκειμένην παρώρμησεν, προσάξας ὅ, τι περ ἂν αὐτὸς κατὰ νῶν αὐτῷ ποιήσειε, τοῦτο σημαίνειν.

δ'. Καὶ ὁ μὲν, ταῦτα τῷ Θεῷ κελεύσαντος, ἦκε πρὸς Βάλακον. δεξαμένῳ δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως ἐκπρεπῶς, ἠξίου προαχθεὶς ἐπί τι τῶν ὀρῶν σκέψασθαι πῶς τὸ τῶν Ἑβραίων ἔχει στρατόπεδον. Βάλακος δ' αὐτὸς ἀφικέσθαι τὸν μάντιν σὺν βασιλικῇ θεραπείᾳ φιλοτίμως ἀγόμενος εἰς ὄρος, ὅπερ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ἔκειτο, τοῦ στρατοπέδου σαφῶς ἀπέχον ἐξήκοντα. κατιδὼν δ' αὐτὸς ἐκεῖνος, βωμούς τε ἐκέλευσεν ἑπτὰ δείμασθαι τὸν βασιλέα, καὶ τοσούτους ταύρους καὶ κριοὺς παρασῆναι. ὑπηρετησάντων δὲ διὰ ταχέων τοῦ βασιλέως, ὁλοκαυτεῖ τυθέντας, ὡς τροπὴν ἰδεῖν σημαινομένην. ὁ δὲ οὖν φησὶν, "ἕτος εὐδαίμων, ὦ ὁ Θεός τι δί-"δωσι μυρίων κτῆσιν ἀγαθῶν, καὶ σύμμαχον εἰς ἅπαν καὶ

rere, Deum conſuluit. Deus autem, indignatus quòd iterum tentaretur, imperat vt legatis nihil contradiceret. Is vero, haud ſuſpicatus Deum haec iuſſiſſe vt ipſum ludificaret, cum legatis recta contendit. At dum iter faceret, in loco quodam anguſto, maceria vtrinque ſepiente, ei occurrit Dei angelus; atque aſina, qua vehebatur Balamus, ſentiens Dei ſpiritum ſibi obuiam venientem, cum Balamo de via declinauit ad alterum ſeptum, nihil morans verbera, quae ei intulit Balamus, offenſione pedis ad maceriam laeſus. Cum autem, inſtante angelo, aſina iterum percuſſa ſuccubuiſſet, vocem humanam Dei voluntate edens Balamum vt iniuſtum increpuit: quod cum prioribus miniſteriis nihil habuerit de ea querendum, nunc vero plagas infligat, non intelligens ſe iam Dei conſilio inhiberi, quo minus iis, ad quos properat, inſeruire poſſet. Dum vero ille voce humana aſinae attonitus turbatuſque conſtiterat, manifeſto eius in conſpectum ſe dedit angelus, ipſumque reprehendit ob aſinam verberibus multatam; quod in culpa non eſſet iumentum, ſed ipſe obſtaret ei contra Dei ſententiam iter facienti. Balamus autem perterritus actutum redire voluit: ſed Deus eum ad pergendum, quo inſtituerat, impulit; praecipiens, vt quicquid ei in mentem ſubiecerit, id Balaco ſignificaret.

4. Et ille quidem, poſtquam haec Deus ei imperauerat, peruenit ad Balacum. A rege vero honorifice exceptus, petebat vt ad iugum quoddam montium deductus Hebraeorum caſtra oculis perluſtraret. Ipſe etiam rex praeſto erat, vt vatem regio comitatu magnifice deduceret ad montem, verticibus eorum imminentem, qui a caſtris Hebraeorum ſtadiis ſexaginta aberat. Ille autem cum eos vidiſſet, regi mandauit vt ſeptem aras exſtrueret, et totidem tauros et arietes adduci curaret. Cumque rex e veſtigio iſta ſubminiſtraſſet, holocauſta immolat, vt Iſraëlitarum fugam ſignificari perſpiceret. quo facto, ita loquutus eſt: "En felix iſte populus, cui et dedit Deus immenſa bonorum copia et abundantia frui, et in omnibus ſuae prouidentiae auxilio ductuque gaudere voluit. Certe nul-

"ἡγεμόνα τὴν ἑαυτῦ πρόνοιαν ἐπένευσεν. ὡς ὐδὲν ἐσσν ἀν-
"θρωπεῖον γένος, ἢ μὴ κατ' ἀρετὴν καὶ ζήλωσιν ἐπιτηδευ-
"μάτων ἀρίστων καὶ καθαρῶν πονηρίας ὑμεῖς ἀμείνους κριθή-
"σεσθε, καὶ παισὶ βελτίοσιν αὐτῶν ταῦτα καταλείψετε,
"Θεῦ μόνος ὑμᾶς ἀνθρώπυς ἐφορῶντος, καὶ ὅθεν ἂν γένου-
"σθε πάντων εὐδαιμονέστεροι τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον ἐκπορίζον-
"τος. γῆν τε οὖν, ἐφ' ἣν ὑμᾶς αὐτὸς ἔστειλε, καθέξετε, δω-
"λεύσαν ἀεὶ παισὶν ὑμετέροις· καὶ τῦ περὶ αὐτῶν κλέος
"ἐμπλησθήσεται πᾶσα ἡ γῆ καὶ θάλασσα. ἀρκέσστε δὲ
"τῷ κόσμῳ παραχεῖν ἑκάστῃ γῇ τῶν ἐφ' ὑμῖν ἑτέρᾳ γένυς
"οἰκήτορας. θαυμάζετε τοίνυν, ὦ μακάριος ςρατὸς, ὅτι
"τοσοῦτος ἐξ ἑνὸς πατρὸς γεγόνατε. ἀλλὰ τῶν νῦν ὑμῶν
"ὀλίγων ἡ Χαναναία χωρήσει γῆ, τὴν δ' οἰκυμένην οἰκητή-
"ριον δι' αἰῶνος ἴσε προκειμένην ὑμῖν· καὶ τὸ πλῆθος ὑμῶς
"ἔντε νήσοις καὶ κατ' ἤπειρον βιοτεύσετε, ὅσον ἐσὶν ὐδ' ἀςέ-
"ρων ἀριθμὸς ἐν ἀρανῷ. τοσύτοις δὲ ὄσιν, ὐκ ἀπαγορεύσει
"τὸ θεῖον, ἀφθονίαν μὲν παντοίων ἀγαθῶν ἐν εἰρήνῃ χορη-
"γῦν, νίκην δὲ καὶ κράτος ἐν πολέμῳ. παῖδας ἐχθρῶν ἔρως
"τῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμυ λάβοι, καὶ θρασυνθεῖεν ὥσε εἰς
"ὅπλα καὶ τὰς ὑμετέρας χεῖρας ἐλθεῖν. ὃ γὰρ ἂν ὑποσχέψω
"ἔτι ὁ νικηφόρος, ὐδ' ὥσε παῖδας εὐφρᾶναι καὶ γυναῖκας
"τοσῦτον ὑμῖν ἀνδρείας τὸ περιὸν ἐκ Θεοῦ προνοίας ἀπήρ-
"ται, ᾧ καὶ τὰ περιττὰ μειοῦν ἰσχύς, καὶ τὰ λείποντα δι-
"δόναι.

ε'. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα ἐπεθείαζεν, ὐκ ὢν ἐν ἑαυτῷ, τῷ δὲ θείῳ πνεύματι πρὸς αὐτὰ κεκινημένος. τοῦ δὲ Βαλάκ δυσχεραίνοντος, καὶ παραβαίνειν αὐτὸν τὰς συνθήκας ἐφ' αἷς αὐτὸν ἀντὶ μεγάλων λάβοι δωρεῶν παρὰ τῶν συμμάχων ἐπικαλοῦντος· ἐλθόντος γὰρ ἐπὶ κατάρα τῶν πολεμίων, ὑμνεῖν αὐτὸς ἐκείνυς καὶ μακαριωτάτυς ἀποφαίνειν ἀνθρώπων· "ὦ Βάλακε, φησὶ, περὶ τῶν ὅλων λογίζῃ καὶ
"δοκεῖς ἐφ' ἡμῖν εἶναί τι περὶ τῶν τοιύτων στγᾶν ἢ λέγειν,
"ὅταν ἡμᾶς τὸ τοῦ Θεοῦ λάβῃ πνεῦμα; φωνὰς γὰρ ἃς
"βέλεται τῦτο καὶ λόγυς ὐδὲν ἡμῶν εἰδότων ἀφίησιν. ἐγὼ

"la vſquam terrarum gens eſt, quae vobis virtute et re-
"rum optimarum honeſtarumque ſtudio par ſimiliſue ha-
"bebitur: atque iſta liberis, qui maioribus ſuis praeluce-
"bunt, relinquetis; Deo vos ſolos hominum benigne re-
"ſpiciente, eaque vobis larga manu ſuppeditante, vnde
"omnium, quos ſol aſpicit, feliciſſimi eſſe poſſetis. Iſtam
"itaque regionem, ad quam poſſidendam vos miſit, obti-
"nebitis, poſteris veſtris in aeternum ſeruituram: eorum-
"que nominis gloria replebitur terra vniuerſa ſimul et
"mare. Satis quidem eritis mundo, vt vnaquaeque orbis
"pars ſuos veſtra ex progenie habeat incolas. Eſt ideo vt
"meminerimini, o beate exercitus, qui ex vno parente in tan-
"tam creuiſtis multitudinem. Quin vos iam non adeo
"multos terra excipiet Chananaea; orbem vero terrarum
"ſcitote vobis in perpetuum fore habitaculum: pluresque
"numero, quam ſunt ſtellae coeleſtes, per inſulas pariter
"ac continentem vitam agetis. et cum tot tantique fueritis,
"non defeſſus erit Deus, pace quidem rerum omnium ab-
"undantiam largiendo, bello vero victoriam et imperium.
"Vobiſcum dimicandi deſiderio ardeant inimici; atque ita
"demum efferantur, vt ad arma manuſque conſerendas
"vos prouocent. Non amplius, vt conſueuerunt, cum
"victoria reuertentur, nec vt inde laetitiam capiant liberi
"et vxores. In tantum eam, qua polletis, fortitudinem
"prouidentia ſua Deus extulit, qui poteſt et quod ſuper-
"eſt minuere, et quod deeſt ſuppſere.

¶. Et ille quidem talia clare vaticinatus eſt, extra ſe raptus, ſpirituſque Dei inſtinctu ad ea concitatus. Balaco autem haec indigne ferente, ipſumque legem violare clamitante, qua eum magnis muneribus a ſociis acceptu-rus eſſet; nam cum veniſſet diras hoſtibus imprecatum, e contra illos coram laudarit et mortalium beatiſſimos prae-dicarit: "o Balace, inquit, rebus omnibus rite perpenſis,
"num exiſtimas in nobis ſitum eſſe quid dicamus aut ta-
"ceamus, cum nos Dei ſpiritus occuparit? voces enim ille
"quaſcunque vult et ſermones emittit, nobis non ſentien-
"tibus. Equidem et ego illorum bene memini, quibus

"δὲ μέμνημαι μὲν ὧν τε σὺ καὶ Μαδιανῖται δεηθέντες ἡ
"ταυθεῖ με προθύμως ἠγάγετε. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἀφῖξι
"ἐποιησάμην· ἤν τέ μοι δι' εὐχῆς μηδὲν ἀδικῆσαί σε τὴ
"ἐπιθυμίαν. κρείττων δὲ ὁ Θεὸς ὢν ἐγὼ χαρίζεσθαι δίσγω
"κειν. παντελῶς γὰρ ἀσθενεῖς οἱ προγινώσκειν περὶ τῶν ἀ
"θρωπείων παρ' ἑαυτῶν λαμβάνοντες, ὥστε μὴ ταῦθ' ἅπ
"ὑπαγορεύει τὸ θεῖον λέγειν, βιάζεσθαι δὲ τὴν ἐκείνε βάλ
"σιν. οὐδὲν γὰρ ἐν ἡμῖν ἔτι φθάσαντος εἰσελθεῖν ἐκείνε
"μέτερον. ἐγὼ γοῦν τὸν τρατὸν τοῦτον, ὃτ' ἐπαγάγεσαι πρα
"θέμην, ἤτ' ἐφ' οἷς τὸ γένος αὐτῶν ὁ Θεὸς ἀγαθοῖς ἐμ
"χανήσατο διελθεῖν. ἀλλ' εὐμενὴς αὐτοῖς ἤτος ὢν, κα
"επεύδων αὐτοῖς εὐδαίμονα βίον καὶ πλεος αἰώνιον παρα
"χεῖν, ἐμοὶ τοιούτων ἀπαγγελίαν λόγων ὑπέθετο. ὧν δι,
"χαρίζεσθαι γὰρ αὐτῷ σοὶ διὰ σπουδῆς ἐτί μοι καὶ Μαδια
"νίταις, ὧν ἀπώσασθαί μοι τὴν ἀξίωσιν οὐκ εὐκρεπὲς, φίλ
"βωμούς τε ἑτέρους αὖθις ἐγείρωμεν, καὶ θυσίας τοῖς τρα
"παραπλησίας ἐπιτελέσωμεν· εἰ πεῖσαι τὸν Θεὸν δυνη
"θεῖην ἐπιτρέψαι μοι τὰς ἀνθρώπους ἀρᾶς ἐνδῆσαι. συγ
χωρήσαντος δὲ τοῦ Βαλάκης, δὶς μὲν τεθυκότι τὸ θεῖον οὐκ
ἐπέυευσε τὰς κατὰ τῶν Ισραηλιτῶν ἀράς. πεσὼν δ' ἐπὶ
τόμα, πάθη προῦλεγεν ὅσα τε βασιλεῦσιν ἔσαι, καὶ ὅσα
πόλεσι ταῖς ἀξιολογωτάταις, ὧν ἐνίαις ἐδ' οἰκεῖσθαί πο
συνέβαινε τὴν ἀρχήν· ἅτε καὶ προϋπῆρξεν ἐν τοῖς ἔμπρο
θεν χρόνοις γενόμενα τοῖς ἀνθρώποις, διὰ γῆς ἢ θαλάσ
σης, εἰς μνήμην τὴν ἐμήν. ἐξ ὧν ἁπάντων τέλος λαβόντων
ὁποῖον ἐκεῖνος προεῖπε, τεκμαίροιτ' ἄν τις ὅτι καὶ ἔσοντα
πρὸς τὸ μέλλον.

ς'. Βάλακος δ' ἀγαναχτήσας ἐπὶ τῷ μὴ καταρᾶτας
γενέσθαι τὸς Ισραηλίτας, ἀποπέμπει τὸν Βάλαμον μισθὸ
μιᾶς τιμῆς ἀξιώσας. ὁ δ' ἀπιὼν ἤδη κατὰ τῷ περαιῷ τοῦ
Εὐφράτην γενόμενος, τόν τε Βάλακον μεταπεμψάμενος κα
τὸς ἄρχοντας τῶν Μαδιανιτῶν. "Βάλακε, φησὶ, καὶ τῶν
"Μαδιανιτῶν οἱ παρόντες· χρὴ γάρ με καὶ παρὰ βάλησι
"τοῦ Θεοῦ χαρίσασθαι ὑμῖν· τὸ μὲν Εβραίων γένος οὐκ ἀ

legentes vos et Madianitae magno ſtudio me huc adduxerunt voluiſſe, eaque cauſa veni: atque id in votis habui, vt in omnibus tuo deſiderio ſatisfacerem. Sed in iis Deo cedere neceſſe erat, quibus gratificari vobis conſtitueram. Nam infirmi plane ſunt, qui aliquid futuri de rebus humanis ſuo ex ingenio volunt praenoſcere; vt non iſta, quae menti ſuggerit Deus, eloquantur, ſed contra illius voluntatem nitantur. Quamprimum enim pectus afflatu diuino concitatur, nihil amplius noſtrum inde promitur. Mihi ſiquidem non erat in animo aut exercitum hunc laudibus extollere, aut bona iſta recenſere quibus Deus progeniem illorum impertire cogitauit. Cum enim illis benignus ſit et propitius, et modis omnibus agat vt eos vita beata et gloria donet immortali, mihi verborum iſtorum auctor fuit, fecitque vt ad illius voluntatem loquerer. Nunc vero, (nam et huic maxime ſtudeo vt tibi atque Madianitis rem gratam faciam, quorum preces haud fas eſt mihi repudiare) age, alias aras erigamus, atque munera et victimas, ſimiliter ac ante, libemus, ſi forte Deum flectere poſſem, vt exſecrationibus hoc genus hominum deuouere liceat". Cumque Balacus id fieri permiſiſſet, et ſacra iterum facienti Deus non annuiſſet vt Iſraëlitas diris proſequeretur, in faciem pronum ſe ſternens praedixit, quae calamitates regibus et vrbibus clariſſimis, quarum quaſdam tum ne habitari quidem contigit, eſſent euenturae, et quae ſuperioribus ſaeculis hominibus terra marique acciderunt vſque ad noſtram aetatem. Et cum haec omnia conuenienter eius vaticinio euenerint, hinc licet coniicere, quod in reliquum tempus alia ſimiliter euentura ſint.

6. Balacus autem indignatus, quod ſibi Iſraëlitas diris non egerat, Balamum dimittit nullo honore auctum. Ille vero iam digrediens, cum in eo eſſet vt Euphratem traiiceret, accito Balaco et principibus Madianitarum, "Balace, inquit, et vos qui adeſtis Madianitae, (oportet enim me praeter Dei voluntatem a vobis gratiam inire) Hebraeorum quidem genus nunquam funditus peribit, nec bello, nec

"ὄλεθρος παντελὴς καταλάβοι, ἔτ' ἐν πολέμῳ, ἔτ' ἐν λοι-
"μῷ, καὶ σπάνει τῶν ἀπὸ γῆς καρπῶν· ἢ τ' ἄλλη τις αἰ-
"τία παράλογος διαφθείρειε. πρόνοια γὰρ ἐστιν αὐτῶν τῷ
"Θεῷ σώζειν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτὲς ἐᾶσαι
"τοιοῦτον πάθος ἐλθεῖν, ὑφ' ᾧ καὶ ἀπόλοιντο πάντες. συμ-
"πέσοι δ' αὐτοῖς ὀλίγα τε καὶ πρὸς ὀλίγον, ὑφ' ὧν ταπει-
"νοῦσθαι δοκοῦντες, εἶτ' ἀνθήσουσιν ἐπὶ φόβῳ τῶν ἐπαγα-
"γόντων αὐτοῖς τὰς βλάβας. ὑμεῖς δ' εἰ νίκην τινὰ πρὸς
"βραχὺν καιρὸν κατ' αὐτῶν κερδάναι σθείτε, τύχοιτ' ἂν
"αὐτῆς ταῦτα ποιήσαντες. τῶν θυγατέρων τὰς μάλις' εὐ-
"πρεπεῖς, καὶ βιάσασθαι καὶ νικῆσαι τὴν τῶν ὁρώντων σω-
"φροσύνην ἱκανὰς διὰ τὸ κάλλος, ἀσκήσαντες τὴν εὐμορ-
"φίαν αὐτῶν ἐπὶ τὸ μᾶλλον εὐπρεπὲς, πέμψατε πλησίον
"ἐσομένας τοῦ ἐκείνων στρατοπέδου, καὶ δεομένους συνεῖναι
"τοῖς νεανίαις αὐτῶν προσάξατε. ἐπειδὰν δὲ κεχειρωμένους
"ὁρῶσι ταῖς ἐπιθυμίαις, καταλιπέτωσαν· καὶ παρακα-
"λούντων μένειν, μὴ πρότερον ἐπινευέτωσαν, πρὶν ἂν πείσω-
"σιν αὐτοὺς ἀφέντας τοὺς πατρίους νόμους καὶ τὸν τούτοις αὖ-
"τοῖς θέμενον τιμᾶν Θεὸν, τοὺς Μαδιανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν
"σέβωσιν. οὕτως γὰρ αὐτοῖς τὸν Θεὸν ὀργισθήσεσθαι". καὶ
ὁ μὲν τοῦθ' ὑποθέμενος αὐτοῖς ᾤχετο.

ζ'. Τῶν δὲ Μαδιανιτῶν πεμψάντων τὰς θυγατέρας
κατὰ τὴν ἐκείνου παραίνεσιν, οἱ τῶν Ἑβραίων ἁλίσκονται νέοι
τῆς εὐπρεπείας αὐτῶν· καὶ παραγινόμενοι εἰς λόγους αὐτῶν,
παρεκάλουν μὴ φθονεῖν αὐτοῖς τῆς τοῦ κάλλους αὐτῶν ἀπο-
λαύσεως, μηδ' ἐκ τῆς τοῦ πλησιάζειν συνηθείας. οἱ δ'
ἀσμένως δεξάμενοι τοὺς λόγους, συνῆσαν αὐτοῖς. ἐνδησά-
μενοι δ' αὐτοὺς τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι, καὶ τῆς ἐπιθυμίας
ἀκμαζούσης, περὶ ἀπαλλαγὴν ἐγίνοντο. τοὺς δ' ἀθυμία
δεινὴ πρὸς τὴν ἀναχώρησιν τῶν γυναικῶν κατέλαβε, καὶ λι-
παρεῦντες ἐνέκειντο μὴ σφᾶς καταλιπεῖν· ἀλλὰ γαμετὰς
αὐτῶν ἐσομένας αὐτόθι μένειν καὶ δεσποίνας ἀποδεχθη-
σομένας πάντων ὧν ὑπῆρχεν αὐτοῖς. ταῦτα δὲ ὀμνύντες ἔλε-
γον καὶ Θεὸν μεσίτην ὧν ὑπισχνοῦντο ποιούμενοι, δακρύοντες

"peſte, nec inopia terrae fructuum; nec alio caſu inopi-
"nato delebitur. Dei enim prouidentiae intereſt eos ab
"omni malo ſeruare, neque ſinere vt eiuſmodi clades
"eis obueniat qua omnes interituri ſunt. In mala autem
"nonnulla et calamitates ad breue tempus incident; a
"quibus licet deprimi humique affligi videantur, poſtea
"tamen refloreſcent, cum eos timere coeperint qui damna
"illis intulerant. Vos autem, ſi aliquantiſper de illis vi-
"ctoriam reportare velitis, voti eritis compotes, modo
"de mea ſententia feceritis. Filiarum nimirum formo-
"ſiſſimas, quae pulchritudine ſua inſpicientium modeſtiam
"expugnare et vincere poſſint, ad ſummam elegantiam
"cultas et ornatas mittite, vt ante caſtra eorum obuer-
"ſentur; atque iubete, vt iuuenibus complexus expeten-
"tibus faciles ſe praebeant. Vbi vero cupidine captos
"et irretitos viderint, ſubito fugam ſimulent: ac obſe-
"crantibus vt maneant, non prius annuant quam iis per-
"ſuaſerint, vt, relictis patriis legibus et cultu Dei a quo
"eas acceperint, Madianitarum et Moabitarum Deos co-
"lant. Sic enim illis ſuccenſebit Deus et iraſcetur." Et
ille quidem, cum haec ſuggeſſiſſet, abiit.

7. Madianitis vero, ſicut ille monuerat, filias ſuas mittentibus, Hebraeorum iuuenes illarum forma et venuſtate mirifice capiuntur; et in colloquium venientes extra petebant, ne ſibi ex earum pulchritudine et familiari cum illis conſuetudine voluptatem inuideant. Illae quidem, lubenter haec verba accipientes, eis conſenſerunt. Cum autem amore illaqueatos vinctoſque tenerent puellae, et cupidine vehementer flagrantes viderent, decedere parabant. Tum iuuenes, dum in eo erant mulieres vt abirent, grauis moeror occupabat, precibuſque ſupplicibus inſtabant ne eos deſererent; ſed coniuges illis futurae et facultatum ſuarum omnium dominae ſecum maneant. Inſuper et haec iurisiurandi religione firmabant, Deum promiſſorum teſtem ſponſoremque inuocando, lacrymiſque et modis omnibus agendo vt eas ad mi-

τε καὶ πανταχόθεν ἑαυτὰς ἐλευθὰς ταῖς γυναιξὶ κατασκευάζοντες εἶναι. αἱ δ' ὡς δεδιλωμένας αὐτὰς κατενόησαν, καὶ τελέως ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐχομένας, ἤρξαντο πρὸς αὐτὰς λέγειν.

η'. "Ἡμῖν, ὦ κράτιστοι νέων, οἶκοι τέ εἰσι πατρῷοι καὶ "κτῆσις ἀγαθῶν ἄφθονος, καὶ ἡ παρὰ τῶν γονέων καὶ τῶν "οἰκείων εὔνοια καὶ σοργή. κατ' ἀδ' ἑνὸς δὲ τούτων πόρον ἐν- "θάδε διήκουσαι ἡμεῖς εἰς ὁμιλίαν ἥκομεν, ἀδ' ἐμπορευσό- "μεναι τὴν ὥραν τῷ σώματος προσηκάμεθα τὴν ὑμετέραν "ἀξίωσιν· ἀλλ' ἄνδρας ἀγαθοὺς καὶ δικαίους ὑπολαβοῦσαι, "τοιούτοις ὑμᾶς τιμῆσαι ξενίοις δεομένους ἐπείσθημεν. καὶ "νῦν, ἐπεὶ φατὲ πρὸς ἡμᾶς φιλοσόργους ἔχειν καὶ λυπεῖσθαι "μελλησῶν ἀναχωρεῖν, ἀδ' αὐταὶ τὴν δέησιν ὑμῶν ἀποσεί- "φόμεθα· πίσιν δ' εὐνοίας λαβοῦσαι, τὴν μόνην ἡμῖν ἀξιό- "λογον νομισθεῖσαν, ἀγαπήσομεν τὸν μεθ' ὑμῶν βίον ὡς "γαμεταὶ διανῦσαι. δέος γὰρ μὴ καὶ κόρον τῆς ἡμετέρας "ὁμιλίας λαβόντες, ἔπειθ' ὑβρίσητε καὶ ἀτίμους ἀποπέμ- "ψητε πρὸς τοὺς γονεῖς." συγγινώσκειν τε ταῦτα φυλατ- τομέναις ἠξίουν. τῶν δ' ἂν βούλονται πίσιν δοῦναι ὁμολογούντων, καὶ πρὸς μηδὲν ἀντιλεγόντων ὑπὸ τῆ πρὸς αὐτὰς πάθης· "ἐπεὶ ταῦτα, ἔφασαν, ὑμῖν δέδοκται, τοῖς δ' "ἤθεσι καὶ τῷ βίῳ πρὸς ἅπαντας ἀλλοτριώτατα χρῆσθε, "ὡς καὶ τὰς τροφὰς ὑμῶν ἰδιοτρόπους εἶναι, καὶ τὰ ποτὰ "μὴ κοινὰ τοῖς ἄλλοις, ἀνάγκη βουλομένους ἡμῖν συνοικεῖν, "καὶ θεοὺς τοὺς ἡμετέρους σέβειν. καὶ ἐκ ἂν ἄλλο γένοιτο "τεκμήριον ἧς ἔχειν τε νῦν εὐνοίας φατὲ πρὸς ἡμᾶς καὶ τῆς "ἐσομένης, ἢ τὸ τοὺς αὐτοὺς ἡμῖν θεοὺς προσκυνεῖν. μέμ- "ψαιτο δ' οὐδεὶς, εἰ γῆς εἰς ἣν ἀφῖχθε τοὺς ἰδίους αὐτῆς "θεοὺς προτρέποισθε· καὶ ταῦτα, τῶν μὲν ἡμετέρων νοι- "νῶν ὄντων πρὸς ἅπαντας, τῷ δ' ὑμετέρῳ πρὸς μηδένα "τοιούτῳ τυγχάνοντος. δεῖν οὖν αὐτοῖς ἔλεγον ἢ τ' αὐτὰ "πᾶσιν ἡγητέον, ἢ ζητεῖν ἄλλην οἰκουμένην, ἐν ᾗ βιώσονται "μόνοι κατὰ τοὺς ἰδίους νόμους.

θ'. Οἱ δ' ὑπὸ τῆ πρὸς αὐτὰς ἔρωτος κάλλιστα λέγε-

ferationem flecterent. Illae vero, vt eos suae libidini subiectos et consuetudine sua firmiter deuinctos animaduertunt, huiusmodi ad illos verba facere coeperunt.

8. "Nobis, iuuenum optimi, lares penatesque patrii "sunt, magnaeque domi facultates, nec desunt nobis "parentum cognatorumque beneuolentia et affectus. Imo "nullius istiusmodi rei inopia huc ad vobiscum collo"quendum venimus, neque corporis forma quaesitum fa"cturae vobis supplicibus aures adhibuimus: sed vos vi"ros esse bonos iustosque reputantes, vt tali vos hospi"talis amicitiae gratia donaremus, precibus vestris addu"cti fuimus. Et nunc, quoniam magno nostri amore "vosmet teneri dicitis, et non minori, nobis digressuris, "tristitia affici, neque nos preces quidem vestras auersa"mur: sed cum eam beneuolentiae vestrae fidem acce"perimus, quae sola nobis alicuius aestimari mereatur, "libenter vobiscum vt legitimae vxores vitam agemus. "Iam enim periculum est, ne, cum nostrae consuetudi"nis satietas vos ceperit, nos hinc cum iniuria et contu"melia ad parentes nostros ablegetis." Atque ita sibi ignosci, ista cauentibus, postulabant. Illis vero fidem, quamcunque vellent, se daturos pollicentibus; nihilque eis prae affectus magnitudine et amoris ardore contradicentibus; "Quandoquidem, inquiunt, ita vobis visum est, "et moribus vitaque ab aliis diuersissime vtimini, vt et "cibos vobismet proprios, nec potum cum aliis commu"nem habeatis; necesse est, si vultis nobiscum habitare, "Deos nostros colatis. Nullum enim aliud signum erit "indubium praesentis vestrae, quam iactatis, in nos be"neuolentiae, aut futurae pignus, nisi eosdem nobiscum "Deos adoretis. Nec vobis vitio verti debeat, si Deos "terrae, in quam peruenistis, proprios veneremini: prae"sertim cum nostri in honore sint omni populo, vester ve"ro apud neminem praeterquam vos. Oportere igitur il"los dicebant aut eadem quae aliis cultu prosequenda exi"stimare, aut alium terrarum orbem quaerere, vbi soli ex "legibus sibi propriis vitam instituant.

9. Illis autem, quod eas amore deperirent, honestis-

σθαι ταῦτα ὑπολαβόντες, καὶ παραδόντες αὐτὰς εἰς
προσκαλοῦντο, παρέβησαν τὰ πάτρια. Θεὸς τε πλείονα
εἶναι νομίσαντες, καὶ θύειν αὐτοῖς κατὰ νόμον τὸν ἐπιχώ-
ριον τοῖς καθιδρυσαμένοις προθέμενοι, ξενικοῖς τε βρώμασι
ἔχαιρον, καὶ πάντα εἰς ἡδονὴν τῶν γυναικῶν ἐπὶ τἀναντία
οἷς ὁ νόμος αὐτῶν ἐκέλευσε ποιοῦντες διετέλουν· ὡς διὰ πά-
τος ἤδη τῷ στρατῷ τὴν παρανομίαν χωρεῖν τῶν νέων, καὶ σά-
σιν αὐτοῖς πολὺ χείρω τῆς προτέρας ἐμπεσεῖν, καὶ κίνδυνον
παντελῆ τῶν ἰδίων ἐθισμῶν ἀπωλείας. ἅπαξ γὰρ τὸ
νέον γευσάμενον ξενικῶν ἐθισμῶν ἁπλῶς αὐτῶν ἐνέφορεῖ-
το· καὶ εἴ τινες τῶν πρώτων ἀνδρῶν διὰ πατέρων ἀρετὰς
ἐπιφανεῖς ἦσαν, συνδιεφθείροντο.

ί. Καὶ Ζαμβρίας ὁ τῆς Συμεωνίδος ἡγούμενος φυλῆς,
Χοσβίᾳ συνὼν Μαδιανίτιδι, Σάρᾳ θυγατρὶ τῶν ἐκείνῃ δυνα-
στεύοντος ἀνδρὸς, κελευσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς πρὸ τῶν Μω-
σεῖ δοχθέντων τὸ πρὸς ἡδονὴν αὐτῇ γενησόμενον, ἐθερά-
πευεν αὐτήν· ἔθυον τὰ πάτρια, καὶ γάμον ἡγμένος ἀλ-
λόφυλον. ἐν τούτοις δ' ὄντων τῶν πραγμάτων· δείσας Μω-
σῆς μὴ γένηταί τι χεῖρον, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν
λαὸν, ἠδυνὸς μὲν κατηγόρει πρὸς ὄνομα, μὴ βουλόμενος εἰς
ἀπόνοιαν περισῆσαι τοὺς ἐκ τοῦ λανθάνειν μετανοῆσαι δυνα-
μένους. ἔλεγε δὲ, ὡς οὐκ ἄξια δρῶεν ἔθ' αὐτῶν ἔτε πατέ-
"ρων, τὴν ἡδονὴν προτιμήσαντες τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κατὰ τοῦτο
"βίου· προσήκειν δὲ, ὡς ἔτι καὶ καλῶς ἂν αὐτοῖς ἔχοι, με-
"ταβαλέσθαι, τὴν ἀνδρίαν ὑπολαμβάνουσιν οὐκ ἐν τῷ βιά-
"ζεσθαι τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐν τῷ μὴ εἶκειν ταῖς ἐπιθυμίαις
"εἶναι. πρὸς τούτοις δὲ εὐλόγου ἔφασκε σωφρονήσαν-
"τας αὐτοὺς ἐπὶ τῆς ἐρήμου, νῦν ἐν τοῖς ἀγαθοῖς ὄντας
"παροινεῖν, μηδὲ τὰ κτηθέντα ὑπὸ τῆς ἐνδείας διὰ τὴν
"πορίαν αὐτῶν ἀπολέσθαι". καὶ ὁ μὲν ταῦτα λέγων ἐπει-
ρᾶτο τοὺς νέους ἐπανορθοῦν, καὶ εἰς μετάνοιαν ἀπάγειν οὐκ
ἔπραττον.

ια'. Ἀναστὰς δὲ μετ' αὐτὸν Ζαμβρίας, "ἀλλὰ σὺ μὲν,
"εἶπεν, ὦ Μωϋσῆ, χρῶ νόμοις οἷς αὐτὸς ἐσπούδακας, ἐκ

fima visa est haec oratio: quo factum est, vt, illarum postulationi et illecebris concedentes, leges patrias violarent. Et cum plures Deos esse existimarint, illisque gentium istarum ritu libare decreuerint, cibis etiam peregrinis vtebantur; atque omnia in mulierum gratiam, contra ac lex eis praeceperat, deinceps faciebant: vt iam per totum late exercitum serperet iuuenum insolentia, et seditio priore peior glisceret, periculumque esset ne patria instituta penitus in desuetudinem abirent. Iuuentus enim, degustatis semel peregrinis moribus, inexplebili desiderio in eos ferebatur: et si qui primorum populi ob maiorum virtutem illustres exstiterint, mali huius contagione et ipsi erant afflati.

10. Quin et Zambrias, Simeonidis tribus princeps, qui consueuerat Chosbiae Madianitidi, Suris filiae, gentis istius Dynastae, iussus a muliere vt contemptis Moysis placitis sui ad arbitrium se componeret, illi obsequutus est; sacra more non patrio faciendo, et vxore ducta alienigena. Cum vero res ita se haberent, Moyses, veritus ne quid peius accideret, conuocato in concionem populo, neminem quidem nominatim accusauit, nolens eos in desperationem adducere, qui, modo laterent, ad sanitatem redire poterant. Dicebat autem, "vt ea patrarint, quae et sibimet et maioribus in dedecus cedunt et opprobrium; quod voluptati indulgere maluerint, quam Deo seruire, vitamque ad eius praescriptum agere: oportere tamen, vt et adhuc ipsis bene sit, poenitentiam agere: istud demum fortitudinem esse existimando, non vt legibus vim inferant, sed vt cupiditates prauas compescant. Praeterea autem absurdum esse aiebat, quod cum in deserto modeste vixissent, nunc bonis circumfluentes supra modum insanirent, et quae per inopiam essent adepti, per affluentiam perditum irent". Et ille quidem, haec iis subiiciendo, aetate minores in melius mutare conabatur, rerumque gestarum ad poenitentiam adducere.

11. Proxime autem cum surrexisset Zambrias, "Sed

"τῆς συνηθείας τούτων τὸ βέβαιον αὐτοῖς παρεχημένο
"ἐπεὶ, μὴ τῶτον αὐτῶν ἐχόντων τὸν τρόπον, πολλάκις ἀ
"ἤδη κεκολασμένος ἔγνως ἂν ὑκ εὐπαραλογίςως Ε.βραί
"ἐμὲ δ' ὑκ ἂν ἀκόλυθον οἷς σὺ προσάττεις τυραννικῶς λά
"βοις. ὑ γὰρ ἄλλό τι μέχρι νῦν, ἢ, προχήματι νόμι
"καὶ τῷ Θεῷ, δυλείαν μὲν ἡμῖν, ἀρχὴν δὲ σαυτῷ κακυ
"γεῖς· ἀφαιρύμενος ἡμᾶς τὸ ἡδὺ καὶ τὸ κατὰ τὸν βί
"αὐτεξύσιον, ὃ τῶν ἐλευθέρων ἐςὶ καὶ δεσπότην ὑκ ἐχό
"των. χαλεπώτερος δ' ἂν ἄτος Λίγυπτίων Εβραίοις γέν
"το, τιμωρεῖν ἀξιῶν κατὰ τὰς νόμυς τὴν ἑκάςυ. πρὸς τ
"κεχαρισμένον αὐτῷ ποίησιν. πολὺ δ' ἂν δικαιότερον αὖ
"τὸς τιμωρίαν ὑπομένοις, τὰ παρ' ἑκάςοις ὁμολογύμενα
"καλῶς ἔχειν ἀφανίσαι προηρημένος, καὶ κατὰ τῆς ἀπά
"των δόξης ἰσχυρὰν τὴν ἑαυτῷ κατεσκευακώς. ἃ δὴ πράτ
"τω νυνὶ κρίνας ἀγαθὰ, ταῦτ' ἔπειτα περὶ αὐτῶν ὁμολο
"γεῖν ἐν τούτοις ὑκ ὀκνήσαιμι. γύναιόν τε ξενικὸν, ὡς φᾶς
"ἤγμαι· παρ' ἐμαυτῷ γὰρ ἀκύεις τὰς ἐμὰς πράξεις, ὑ
"παρ' ἐλευθέρυ, καὶ γὰρ ὐδὲ λαθεῖν προεθέμην· θύω τ
"Θεοῖς οἷς θύειν μὴ νομίζετε, δίκαιον ἡγύμενος παρὰ πολ
"λῶν ἐμαυτῷ πραγματεύεσθαι τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὑκ
"ὥσπερ ὑν τυραννίδι ζῆν, τὴν ὅλην ἐξ ἑνὸς ἐλπίδα τῷ θά
"παντὸς ἀνηρτηκότα. χαρείη τ' ἂν ὐδὲις, κυρώτερο
"αὐτὸν περὶ ὧν πράξαιμι γνώμης τῆς ἐμῆς ἀποφαι
"μενος.

ιβ'. Τῷ δὲ Ζαμβρίᾳ ταῦτα, περὶ ὧν αὐτός τε ἠδίκη
καὶ τῶν ἄλλων τινὲς, εἰπόντος· ὁ μὲν λαὸς ἡσύχαζε, φό
βῳ τε τῷ μέλλοντος, καὶ τὸν νομοθέτην δὲ ὁρῶν μὴ περαι
τέρω τὴν ἀπόνοιαν αὐτῷ προαγαγεῖν ἐκ τῆς ἀντικρὺς δια
μάχης θελήσαντα· περιῆςατο γὰρ, μὴ πολλοὶ, τῆς κα
τῶν λόγων ἀσελγείας αὐτῷ μιμηταὶ γενόμενοι, ταράξωσι
τὸ πλῆθος· καὶ διαλύσαι μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ σύλλογος
προεληλύθει δ' ἂν ἐπὶ πλεῖον ἡ τῷ καιρῷ πεῖρα, μὴ φθά
σαντος Ζαμβρίᾳ τελευτῆσαι ἐκ τοιαύτης αἰτίας. Φινεέκ
ανὴρ τότε ἄλλα τῶν νεωτέρων κρείττων, καὶ τῷ τὸ πατρῴ

tu quidem, inquit, o Moyſes, vtere legibus quibus ſtudium adhibuiſti, et quibus plurimum firmitatis ac roboris ex conſuetudine acceſſit. Quod niſi ita ſe habuiſſet, ſaepe iam poenas luiſſes, et tuo malo haud tutum eſſe verba dare Hebraeis didiciſſes. Me certe iis, quae tu tyranni more imperaueris, obſequentem non habebis. Non enim aliud quidquam hactenus, quam, ſub legum ac religionis praetextu, nobis quidem ſeruitutem, tibimet vero dominatum malis artibus adſtruxiſti; voluptatem nobis ac ad arbitrium viuendi libertatem adimens, quae liberorum ſunt et nullius ſub imperio degentium. Hebraeos ſane grauius, quam Ægyptii, premet, qui ad leges exigere et punire voluerit quicquid voluntati noſtrae morem gerentes fecerimus. Multo autem tu iuſtius poena afficiaris, quandoquidem tibi in animo fuerit abolere quae omnium conſenſu erant approbata; atque ita hoc comparaueris, vt tua, contra quam alii ſentiunt vniuerſi, valeret ſententia. Cum vero quae nunc facio recte facta eſſe exiſtimem, ita poſtea de iis coram confiteri me non pigebit. Et mulierem peregrinam, vt ais, in vxorem duxi: (accipis quidem a meipſo facta mea, vt ab homine libero; neque enim in animum induxi, vt laterem) et ſacra Diis facio, quibus libare nefas ducitis, aequum eſſe exiſtimans multas vias perſequi vt tandem ad veritatem perueniam, et non ſicuti ſub tyrannide viuere, in vno vitae totius ſpem omnem reponendo. neque erit cur quis laetetur, qui meis in rebus meipſo plus arbitrii ſe habere oſtenderit.

12. Cum autem haec Zambrias de iis, quae ipſe paſſer ac alii quidam male commiſerunt, protuliſſet, populus quieſcebat, quod ſolicitus quidem eſſet metu de futuris, Legislatorem vero perſpicere ſibi videretur amplius nolle contendere, ne hominem inſolentem magis irritaret. Metuebat enim, ne multi, ad verborum eius temperantiam ſequendam adducti, populum motibus cierent. Atque ita quidem dimiſſa eſt concio. Fortaſſe autem vlterius mali vis ſerpſiſſet, ni mature ſublatus fuiſſet Zambrias huiuſmodi ex cauſa. Phineeſes, vir cae-

ἀξιώματι τὰς ἡλικιώτας ὑπερέχων· Ελεαζάρῳ γὰρ τῷ ἀρ
χιερέως υἱὸς ἦν, Μωϋσέως δὲ ἀδελφῷ υἱδεύς· περιαλγή
σας τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ τῷ Ζαμβρίᾳ, καὶ πρὶν ἰσχυρο
τέραν γενέσθαι τὴν ὕβριν ὑπὸ τῆς ἀδείας, ἔργῳ τὴν διά
αὐτὸν εἰσπράξασθαι διαγνὺς, καὶ κωλύσαι διαβῆναι τὴ
παρανομίαν εἰς πλείονας, τῶν ἀρξαμένων ἐ κολαζομένων
τόλμῃ δὲ καὶ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνδρία τοσοῦτον προ
χων, ὡς μὴ πρότερον, εἴ τινι συσαίη τῶν δεινῶν, ἀπαλλάτ
τεσθαι, πρὶν ἢ καταγωνίσασθαι καὶ νίκην τὴν ἐπ' αὐτῷ λα
βεῖν· ἐπὶ τὴν τῷ Ζαμβρίᾳ σκηνὴν παραγενόμενος, αὐτόν
παίων τῇ ῥομφαίᾳ καὶ τὴν Χοσβίαν ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ
πάντες, οἷς ἀρετῆς ἀντιποίησις ἦν καὶ τῷ Φινεέσῳ τόλμης
μηταὶ γενόμενοι τῆς Φινεέσῳ τόλμης, ἀνήρουν τὰς ἐπὶ τ
ὁμοίοις Ζαμβρίᾳ τὴν αἰτίαν εἰληφότας. ἀπόλλυνται μὲν
καὶ ὑπὸ τῆς τότων ἀνδραγαθίας πολλοὶ τῶν παρανο
σάντων. ἐφθάρησαν δὲ πάντες καὶ λοιμῷ, ταύτην ἐπι
ψαντος αὐτοῖς τῷ Θεῷ τὴν νόσον. ὅσοι τε συγγενεῖς ὄν
κωλύειν δέον, ἐξώτρυνον αὐτὸς ἐπὶ ταῦτα, συναδι
τῷ Θεῷ δοκέντες, ἀπέθνησκον. ἀπόλλυνται μὲν ἐκ
τῶν τάξεων ἄνδρες ἐκ ἐλάττους τετρακισχιλίων καὶ δισμυ
ρίων.

σγ'. Τπὸ δὲ ταύτης παροξυνθεὶς τῆς αἰτίας Μωϋσῆ
ἐπὶ τῶν Μαδιανιτῶν ὅλεθρον τὴν στρατιὰν ἐξέπεμπε. κα
ὧν τῆς ἐπ' αὐτὸς ἐξόδῳ μετὰ μικρὸν ἐξῆμεν, προδιηγη
μενοι πρῶτον ὃ παρελείπομεν. δίκαιον γὰρ ἐπὶ τότῳ τ
τῷ νομοθέτῃ γνώμην μὴ παρελθεῖν ἀνεγκωμίαστον. τ
γὰρ Βάλαμον, παραληφθέντα ὑπὸ τῶν Μαδιανιτῶν ὑπ
ἐπαράσηται τοῖς Εβραίοις, καὶ τῦτο μὲν ἐ δυνηθέντα θε
προνοίᾳ, γνώμην δ' ὑποθέμενον, ᾗ χρησαμένων τῶν πο
μίων ὀλίγῳ τὸ τῶν Εβραίων πλῆθος διεφθάρη τοῖς ἐπ
δεύμασι, νοσησάντων δή τινων περὶ ταῦτα, μεγάλ
ἐτίμησεν ἀναγράψας αὐτῷ τὰς μαντείας. καὶ παρὸ
τῷ σφετερίσασθαι τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν καὶ ἐξιδιώσασθ
μηδενὸς ἂν γενομένῳ μάρτυρος τῷ διελέγξοντος, ἐπ

ra iuuentutis facile princeps, patriſque dignitate omnium iuſdem aetatis eminentiſſimus (Eleazari enim Pontificis erat filius, et Moyſis ex fratre nepos) doloris acerbitate ictus ob ea quae patrarat Zambrias, et, antequam ex impunitate in maius aliquod facinus creſceret inſolentia, ſupplicium manu ſua ab eo volens exigere, prohibereque ne ad plures manaret iniquitas, dum inulti eſſent flagitii auctores, (tanta enim erat animi magnitudine, adeoque praecellenti corporis robore, vt non prius, cum periculum aliquod aggredi conſtitueret, ab eo deſiſteret, quam illud expugnaſſet et victoriam de eo reportaſſet) Zambrin, in tentorium ipſum conſequutus, pariter ac Chosbam eodem lanceae ictu interemit. Iuuenes autem omnes, qui virtutis aliquid ſibi vendicarent et honeſtatis studio tenerentur, Phineeſis fortitudinis exemplo accenſi, eiſdem cum Zambria criminis reos interfecerunt. Multi itaque illorum, qui leges patrias violarant, horum egregia virtute peremti ſunt. Peſte autem reliqui omnes perierunt, Deo hunc illis morbum immittente. Et quotquot e cognatis, qui cum prohibere debuerint, eos ad haec impulerunt, a Deo pro ſceleris ſociis habiti, pariter ſublati erant. Mortui ſunt itaque ex ordinibus in ea clade non pauciores viginti quatuor hominum millibus.

13. Haec autem cauſa fuit, cur Moyſes, ira incitatus, ad Madianitas internecione delendos exercitum miſerit. De qua expeditione mox verba faciemus, cum prius iſtud, a quo digreſſi ſumus, narrando ad finem perduxerimus. Nam par eſſe arbitror, vt Legislatoris hac in re conſilium non praetereamus ſine laude. Balamum enim (qui a Madianitis accitus ad Hebraeos exſecrandos, at Dei quidem prouidentia, ne hoc faceret, prohibitus, nihilo ſecius tamen tale conſilium dedit, vt, hoſtibus eo uſus, parum abfuerit, quin populus vniuerſus ſuis de religione ſtudiis deprauaretur, quibuſdam vana de iis opinione infectis) magno quidem dignatus eſt honore, quod ſcriptis mandarit eius vaticinia. Et quando ei licuiſſet omnem ex illis famam et gloriam ſibi tribuere et priua-

τὴν μαρτυρίαν ἀπέδωκε, καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ μνήμης ἠξίω σε. καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἂν αὐτοῖς τισι δοκεῖ, ἔτω σε πείτωσαν.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ἐπὶ Μαδιανίτας Ἑβραῖοι στρατεύσαντες, ἐκράτησα αὐτῶν.

Μωϋσῆς δὲ, ὑπὲρ ὧν καὶ προεῖπον, ἐπὶ τὴν Μαδιανῖτ γῆν ἔπεμψε στρατιὰν, τοὺς πάντας διχιλίους καὶ μυρίους, ἐ ἑκάστης Φυλῆς τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐπιλεξάμενος· καὶ στρατη γὸν αὐτοῖς ἀπέδειξε Φινεέσην, οὗ μικρὸν πρότερον ἐμνή θημεν, Φυλάξαντος τοῖς Ἑβραίοις τοὺς νόμους, καὶ τὸ παρανομοῦντα τούτους Ζαμβρίαν τιμωρησαμένου. Μαδιανῖ ται δὲ, προπυθόμενοι τὸν στρατὸν ἐπὶ σφᾶς ἐλαύνοντα κα ὅσον οὐδέπω παρεσόμενον, ἐθορύβουτό τε καὶ τὰς εἰσβολὰς τῆς χώρας, ᾗ προσεδέχοντο τοὺς πολεμίους, ἀσφαλισάμε νοι περιέμενον αὐτούς. ἐλθόντων δὲ καὶ συμβολῆς γενομένης πίπτει τῶν Μαδιανιτῶν πλῆθος ἀσυλλόγιστον καὶ ἀριθμῷ κρεῖττον· οἵτε βασιλεῖς αὐτῶν ἅπαντες. πέντε δὲ ἦσαν Ωυός τε καὶ Σύρης, ἔτι δὲ Ροβέης τε καὶ Οὔρης· πέμπτος δὲ Ρέκεμος, ἀφ' πόλις ἐπώνυμος τὸ πᾶν ἀξίωμα τῆς Ἀρα βων ἔχουσα γῆς, καὶ μέχρι νῦν ὑπὸ παντὸς τοῦ Ἀραβίων κτίσαντος βασιλέως τὸ ὄνομα Ἀρεκέμη καλεῖται, Πέτρα παρ' Ἕλλησι λεγομένη. στρατεύσαντες δὲ τῶν πολεμίων, οἱ Ἑβραῖοι διήρπασαν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ πολλὴν λείαν λαβόντες καὶ τὰς οἰκέτορας γυναῖκάς τε ἅμα διαφθείραντες, μόνας τὰς παρθένους κατέλιπον, τοῦτο Μωϋσέως Φινεέσῃ κελεύσαντος. ὃς ἦγεν ἄγων τὸν στρατὸν ἀπαθῆ καὶ λείας ἄφθονον· βόας μὲν γὰρ διχιλίους καὶ πεντακισμυρίους, ὄϊς δὲ πεντακισχιλίους πρὸς μυριάσιν ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα, ὄνους δὲ ἑξακισμυρίους· χρυσοῦ δὲ καὶ ἀργύρου ἄπειρόν τι πλῆθος κατασκευῆς, ἣ κατ' οἶκον ἐχρῶντο. ὑπὸ γὰρ εὐδαιμονίας καὶ ἁβροδίαιται σφόδρα ἐτύγχανον. ἦχθησαν δὲ καὶ παρ-

im vendicare, praeſertim cum nemo eſſet teſtis qui eum alſi arguere potuerit, illi tamen teſtimonium perhibuit, ſuſque memoriam literis conſignauit. Sed haec quiſque vt libuerit, ita conſideret.

CAP. VII.

Vt Hebraei cum Midianitis acie dimicantes, illos profligarunt.

MOyſes autem, ob cauſas quas ante memoraui, in terram Madianitarum miſit exercitum, ad duodecim millia hominum, pari ex vnaquaque tribu numero delecto: ducemque ipſis praefecit Phineeſen, cuius paulo ſupra meminimus, vt qui Hebraeis leges ſuas conſeruauerat, et de Zambria eas violante ſupplicium ſumpſerat. Madianitae vero praeſentientes contra ſe mouere exercitum, et non longe abeſſe, copias ſuas colligunt; regioniſque aditibus, vbi hoſtes irrupturos eſſe putabant, munitis, eos exſpectabant. Cum autem veniſſent, et conſerta eſſet pugna, tanta Madianitarum cecidit multitudo quantam nec conficiendo nec numerando conſequi poſſumus; cunctique eorum reges acie occubuerunt. Quinque autem erant; Oëus et Sures, quin et Robees et Vres: quintus vero Receuus; cui cognominis vrbs in terra Arabiae primas obtinet, ac etiamnum ab omnibus de nomine regis Arabici, qui eam condidit, Areceme vocatur, Graecis Petra dicta. Fuſis fugatiſque hoſtibus, regionem eorum diripuere Hebraei; multumque praedae capientes, et incolas, viros cum mulieribus, interficientes, ſolis virginibus peperceruntque; quod hoc a Moyſe in mandatis acceperit Phineeſes. Qui cum exercitu incolumi victor in caſtra rediit; praedam opulentam agens, boum quidem quinquaginta duo millia, ouium vero ſexcenta ſeptuaginta quinque millia, aſinorum autem ſexaginta millia, vaſorum vero aureorum et argenteorum vim ingentem, ad vſum domeſticum paratorum. nam ex opum magnitudine luxu diffluebant. Abductae

θένοι περὶ διχιλίας καὶ τρισμυρίας. Μωϋσῆς δὲ μερίσας τὴν λείαν, τῆς μὲν ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν Ελεαζάρῳ δίδωσι καὶ τοῖς ἱερεῦσι, Λευίταις δὲ τῆς ἑτέρας τὸ πεντηκοστὸν μέρος, τὴν δὲ λοιπὴν νέμει τῷ λαῷ. καὶ διῆγον τὸ λοιπὸν εὐδαιμόνως, ἀφθονίας μὲν ἀγαθῶν αὐτοῖς ὑπ' ἀρετῆς γεγενημένης, ὑπὸ μηδενὸς δὲ σκυθρωπῆ ταύτης ἀπολαύειν ἐμποδιζομένοις.

β'. Μωϋσῆς δὲ, γηραιὸς ἤδη τυγχάνων, διάδοχον ἑαυτῆ Ιησοῦν καθίστησιν ἐπί τε τῆς προφητείας, καὶ στρατηγὸν εἶπε δεήσεις γενησόμενον, κελεύσαντος καὶ τῷ Θεῷ τούτῳ τὴν προσασίαν ἐπιτρέψαι τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ Ιησοῦς πᾶσαν ἐπεπαίδευτο τὴν περὶ τοὺς νόμους παιδείαν καὶ τὸ θεῖον, Μωϋσέως ἐκδιδάξαντος.

γ'. Κἂν τούτῳ δύο Φυλαὶ Γάδ τε καὶ Ρηβήλ καὶ τῆς Μανασσίτιδος ἡμίσεια, πλήθει τετραπόδων εὐδαιμονοῦντες καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι, κοινολογησάμενοι παρεκάλουν τὸν Μωϋσῆν ἐξαίρετον αὐτοῖς τὴν Αμορῖτιν παραχεῖν, δορίκτητον οὖσαν. ἀγαθὴν γὰρ εἶναι βοσκήματα τρέφειν. ὁ δὲ ὑπολαβὼν αὐτοὺς, δείσαντας τὴν πρὸς Χαναναίους μάχην, πρόφασιν εὑρεῖν τὴν τῶν βοσκημάτων ἐπιμέλειαν εὑρῆσθαι, κακίσας τε ἀπεκάλει, καὶ δειλίας εὐχήμονα πρόφασιν ἐπινοήσαντας. αὐτοὺς μὲν βέλεσθαι τρυφᾶν ἀπόνως διάγοντας, πάντων τεταλαιπωρηκότων ὑπὲρ τοῦ κτήσασθαι τὴν αἰτουμένην ὑπ' αὐτῶν γῆν· μὴ θέλειν δὲ, συναραμένους τῶν ἐπιλοίπων ἀγώνων, γῆν, ἣν διαβᾶσιν αὐτοῖς τὸν Ιορδάνην ὁ Θεὸς παραδώσειν ὑπέσχηται, ταύτην λαβεῖν, καταστρεψαμένους ὡς ἐκεῖνος ἀπέδειξεν ἡμῖν πολεμίους. οἱ δ' ὀρῶντες ὀργιζόμενον αὐτὸν, καὶ δικαίως ἠρεθίσθαι πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτῶν ὑπολαβόντες, ἀπελογοῦντο· μὴ διὰ φόβον κινδύνων, μηδὲ διὰ τὴν πρὸς τὸ πονεῖν μαλακίαν πεποιῆσθαι τὴν αἴτησιν, ἀλλ' ὅπως τὴν λείαν ἐν ἐπιτηδείοις καταλιπόντες εὔζωνοι πρὸς τὰς ἀγῶνας καὶ τὰς μάχας χωρεῖν δύναιντο. ἑτοίμως τε ἔλεγον αὐτοὺς, κτίσαντας πόλεις εἰς φυλακὴν τέκνων καὶ γυναικῶν καὶ κτήσεως, αὐτῆ διδόντος, συναπεῖναι τῷ στρα-

ſunt etiam et virgines circiter triginta duo millia. Moyſes itaque praedam partitus, eius quidem partem vnam quinquageſimam Eleazaro dedit et ſacerdotibus, Leuitis autem alteram quinquageſimam, quod vero reliquum fuit populo diſtribuit. Deinde vitam bene ac feliciter agebant, quod illis magna eſſet bonorum abundantia virtute parta, nulla triſtitia moleſtiaue eis inter fruendum oborta.

2. Moyſes autem, iam aetate prouectus, Ieſum deſignauit, qui ſibi in prophetae et ducis, ſi opus foret, muniis ſuccederet; Deo ipſo iubente vt ſummum rerum imperium ei deferret. Ieſus etenim omnem iuris diuini pariter ac humani peritiam aſſequutus eſt, Moyſe praeceptore vſus.

3. Per idem tempus duae tribus Gadis et Rubeli et dimidia Manaſſitis, magno pecorum numero et aliis rebus abundantes, de communi conſilio orant obſecrantque Moyſen, vt ſibi extra ſortem traderet terram Amoritidem, bello partam. gregibus enim alendis perquam accommodam fore. Ille vero ſuſpicatus eos praelia contra Chananaeos metu detrectaſſe, et pecorum curam vt honeſtam otioſe deſidendi occaſionem inueniſſe, ignauiſſimos eos appellat, et qui ſpecioſum timiditati ſuae praetextum excogitarunt. Velle quidem eos a labore vacuos luxu aetatem agere, cum caeteri omnes aerumnas pertulerint, vt terrae quaeſitae forent compotes: ſimul vero adire nolle reliquorum praeliorum diſcrimina, vt terram a Deo Iordanem traiicientibus promiſſam caperent, deuictis illis quos a nobis pro hoſtibus Deus haberi iuſſerat. Illi vero ducem grauius commotum videntes, iuſtaque de cauſa petitione illorum irritatum exiſtimantes, pro ſe reſponderunt: ſe neque periculorum metu, neque animi mollitie, vt id ſibi concederetur, poſtulaſſe; ſed hoc tantum egiſſe, vt, praeda in locis tuis commodiſque relicta, expeditiores ad certamina et praelia ire poſſent. Se enim paratos eſſe, aiebant, poſtquam oppida in praeſidium liberorum et coniugum ac facultatum ſuarum ipſo annuente inſtaurarant, vna cum exercitu proficiſci. Moyſes autem, ſibi placente illorum ſermone, ad ſe vocat Eleazarum ponti-

τῷ. καὶ Μωϋσῆς ἀρεσθεὶς τῷ λόγῳ, καλέσας Ελεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ιησοῦν καὶ τοὺς ἐν τέλει πάντας, συνεχώρει τὴν Αμωρῖτιν αὐτοῖς ἐπὶ τῷ συμμαχῆσαι τοῖς συγγενέσιν ἕως ἂν κατασήσωνται τὰ πάντα· λαβόντες δὲ ἐπὶ τούτοις τὴν χώραν, καὶ κτίσαντες πόλεις καρτερὰς, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ τἆλλα ὅσα συμπεριάγειν μέλλουσιν αὐτοῖς ἦν ἂν ἐμπόδια τῷ πονεῖν, ἀπέθεντο εἰς αὐτάς.

δ'. Οἰκοδομεῖ δὲ καὶ Μωϋσῆς τὰς δέκα πόλεις, τὰς εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα γενησομένας, ὧν τρεῖς ἀπέδειξε τοῖς ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ φευξομένοις· καὶ χρόνον ἔταξεν εἶναι τῆς φυγῆς τὸν αὐτὸν τῷ ἀρχιερεῖ, ἐφ' ᾧ δράσας τις τὸν φόνον ἔφυγε. μεθ' ὃν συνεχώρει τελευτήσαντα πάθοδον, ἐχόντων ἐξουσίαν τῶν τῷ πεφονευμένῳ συγγενῶν κτείνειν, εἰ λάβοιεν ἔξω τῶν ὅρων τῆς πόλεως εἰς ἣν ἔφυγε, τὸν πεφονευκότα· ἑτέρῳ δὲ οὐκ ἐπετέτραπτο. αἱ δὲ πόλεις αἱ πρὸς τὰς φυγὰς ἀποδεδειγμέναι ἦσαν αἵδε· Βόσορα μὲν ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τῆς Αραβίας, Αρίμανον δὲ τῆς Γαλαδηνῶν γῆς, καὶ Γαυλανὰν ἐν τῇ Βατανειάδι, κτησαμένη δ' αὐτῶν καὶ τὴν Χαναναίων γῆν, τρεῖς ἑτέρας πόλεις ἔμελλον ἀνατεθήσεσθαι τῶν Λευιτίδων πόλεων τοῖς φυγάσιν εἰς κατοικισμόν, Μωϋσέως ἐπιστείλαντος.

ε'. Μωϋσῆς δὲ, προσελθόντων αὐτῷ τῶν πρώτων τῆς Μανασσίτιδος φυλῆς, καὶ δηλούντων μὲν ὡς τεθνήκοι τις τῶν Φυλετῶν ἐπίσημος ἀνὴρ Σολοφάδης ὄνομα, παῖδας μὲν δὲ καταλιπὼν ἄρσενας, θυγατέρας μέν τοι, καὶ πυθομένων εἰ τούτων ὁ κλῆρος ἔσοιτο, φησὶν, "εἰ μὲν μέλλοισί τινι συνοι-"κεῖν τῶν Φυλετῶν, μετὰ τῆς κλήρου πρὸς αὐτὰς ἀπεῖναι· εἰ "δ' ἐξ ἄλλης γαμοῖντό τισι Φυλῆς, τὸν κλῆρον ἐν τῇ πα-"τρῴᾳ Φυλῇ καταλιπεῖν". καὶ τότε μένειν ἑκάστῃ τὸν κλῆρον ἐν τῇ Φυλῇ διετάξατο.

ficem et Ieſum ac caeteros magiſtratus, eorumque praeſentia illis concedit Amoritidem ea lege, vt cognatis tribubus cum copiis ſuis auxiliarentur, donec cum Chananaeis eſſet debellatum. Regionem itaque hac conditione accipientes, vrbeſque validis operibus munientes, in illis depoſuerunt liberos, et coniuges, et caetera quaecunque ſecum aſportata labori eſſent impedimento.

4. Quin et Moyſes decem vrbes in ea regione exſtruit, inter illas quadraginta octo ſacras recenſendas; quarum tres in Aſyla tribuit, quo percuſſores, qui hominem per imprudentiam occiderint, confugerent: ſtatuitque exſilii tempus vita pontificis, ſub quo profugiſſet homicidii reus, definiendum. cuius poſt obitum domum reuerti permiſit, cognatis interempti durante exſilio poteſtatem habentibus homicidam impune occidendi, ſi eum extra vrbis fines egreſſum deprehenderent. praeterea vero nemini eum perimere licebat. Vrbes autem, in perfugium conſtitutae, hae erant: Boſora quidem in Arabiae finibus, Arimanum vero in terra Galadena, et Gaulanan in Batanaede. At, cum Chananaeam adepti eſſent, tres alias Leuitarum ciuitates perfugis ad habitandum aſſignaturi erant; hoc illis Moyſe imperante.

5. Moyſes autem, eum adeuntibus primoribus tribus Manaſſitidis, eique indicantibus, vt praecipuus quidam ex ſua tribu paterfamilias Solopades nomine obierit, liberis quidem maſculis non relictis, ſequioris tamen ſexus aliquibus, atque eum interrogantibus, an "filiabus "ceſſura eſſet haereditas, reſpondit, ſiquidem cuiquam "ex tribulibus nupſerint, ei tribui cum ſorte ſua acce"dere: ſin vero viris ex alia ſemet elocarint, ſortem in "tribu paterna relinquendam eſſe." Et tunc decreto ſanciuit, vniuſcuiuſque haereditatem in ſua tribu permanſuram eſſe.

ΚΕΦ. ή.

Η Μωϋσέως πολιτεία, καὶ πῶς ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίθη.

ΤΩΝ δὲ τεσσαράκοντα ἐτῶν παρὰ τριάκονθ' ἡμέρας συμπεπληρωμένων, Μωϋσῆς ἐκκλησίαν ἐπὶ τῷ Ιορδάνῃ συναγαγὼν, ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Αβιλὴ, Φοινικόφυτον δ' ἐστὶ τὸ χωρίον, συνελθόντος τοῦ λαοῦ παντὸς λέγει τοιάδε.

β'. "Ανδρες συστρατιῶται καὶ τῆς μακρᾶς κοινωνοὶ τα-
"λαιπωρίας, ἐπεὶ τῷ Θεῷ δοκοῦν ἤδη, καὶ τῷ γήρᾳ χρόνον
"ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἠνυσμένον δεῖ με τοῦ ζῆν ἀπελθεῖν,
"καὶ τῶν πέρα τοῦ Ιορδάνου πραχθησομένων ὑ μέλλω βοη-
"θὸς ὑμῖν ἔσεσθαι καὶ σύμμαχος, κωλυόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ,
"δίκαιον ἡγησάμην μηδὲ νῦν ἐγκαταλιπεῖν τὸμὸν ὑπὲρ τῆς
"ὑμετέρας εὐδαιμονίας πρόθυμον· ἀλλ' ἀΐδιόν τε ὑμῖν
"πραγματεύσασθαι τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, καὶ μνή-
"μην ἐμαυτῷ, γενομένων ὑμῶν ἐν ἀφθονίᾳ τῶν κρειττόνων.
"Φέρε οὖν ὑποθέμενος ὃν τρόπον ὑμεῖς τ' ἂν εὐδαιμονήσητε,
"καὶ παισὶ τοῖς αὐτῶν καταλείποιτε κτῆσιν ἀγαθῶν ἀΐδιων
"παραθέμενος, ἔτως ἀπέλθω τοῦ βίου. πιστεύεσθαι δὲ ἄξιός
"εἰμι διά τε τὰς πρότερον ὑπὲρ ὑμῶν Φιλοτιμίας, καὶ διὰ
"τὸ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τελευτῇ γινομένας μετ' ἀρετῆς πάσης
"ὁμιλεῖν. ὦ παῖδες Ισραήλου, μία πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγα-
"θῶν κτήσεως αἰτία, Θεὸς εὐμενής. μόνος γὰρ ἔτος δοῦναί
"τε ταῦτα τοῖς ἀξίοις καὶ ἀφελέσθαι τῶν ἁμαρτανόντων εἰς
"αὐτὸν ἱκανός, ᾧ παρέχοντες ἑαυτοὺς, οἵους αὐτός τε βού-
"ται, κἀγὼ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ σαφῶς ἐξεπισάμενος παρ-
"αινῶ, ἐκ ἂν ὄντες μακαριστοὶ καὶ ζηλωτοὶ πᾶσιν ἀτυχή-
"σητέ ποτ' ἢ παύσησθε· ἀλλ' ὧν τε νῦν ὑμῖν ἐστιν ἀγαθῶν
"ἡ κτῆσις βεβαία μενεῖ, τῶν τε ἀπόντων ταχεῖαν ἕξετε τὴν
"παρουσίαν. μόνον οἷς ὑμᾶς ὁ Θεὸς βούλεται ἕπεσθαι, τούτοις
"πειθαρχεῖτε· καὶ μή τε νομίμων τῶν παρόντων ἄλλην
"προτιμήσητε διάταξιν, μήτ' εὐσεβείας ἧς νῦν περὶ τὸν Θεὸν
"ἔχετε, καταφρονήσαντες εἰς ἄλλον μεταστήσησθε τρόπον.

CAP. VIII.

Leges a Moyſe datae, et quomodo ex hominibus eſt ſublatus.

CVM autem anni quadraginta, diebus triginta exceptis, peracti eſſent, Moyſes, concione aduocata apud Iordanem, vbi nunc vrbs eſt Abila (eſt enim locus palmetis conſitus,) omnique populo congregato, huiuſmodi ſermonem habet.

2. "Viri commilitones et longae aerumnae ſocii, quandoquidem ita iam videtur Deo, et oportet me, ad tempus viginti et centum annorum ſenectute prouectum, e vita emigrare, atque ita contigit vt rerum trans Iordanem gerendarum vobis non futurus ſim adiutor et auxiliator, a Deo vtpote prohibitus, aequum exiſtimaui ne nunc quidem meum pro veſtra felicitate ſtudium omittere; ſed et vobis aeternam bonorum fruitionem comparare, et mihi ipſi memoriam, vobis meliorum copiam adeptis. Agedum igitur, poſtquam propoſuero, quomodo et vos felices eſſe poſſitis, natiſque veſtris ſempiternam bonorum poſſeſſionem relinquere, ita ex vita diſcedam. Sum autem dignus cui credatur, tum propter praeteritas pro vobis contentiones, tum quia animae ad exitum perductae cum omni virtute commercium habent. O filii Iſraëlis, vna omnibus hominibus felicitatis cauſa eſt Deus propitius. Nam hic ſolus poteſt et dignis dare, et ſontibus auferre; cui ſi praeſtiteritis vos ipſos quales et ipſe vult, et ego vos eſſe admoneo, mentem eius aperte intelligens, nunquam infeliciter agetis, neque unquam beati eſſe deſinetis, atque omnibus conſpicui: ſed et poſſeſſio bonorum, quae nunc ſunt vobis, firma manebit, et celerem futurorum praeſentiam habebitis. Tantum neceſſe eſt iis obediatis, quibus vos obſequi vult Deus: et neque legibus praeſentibus aliam praeponatis inſtitutionem; neque contempta pietate, quam nunc erga Deum habetis, ad alios mores deficiatis. His autem

"ταῦτα δὲ πράττοντες, ἀλυμώτατοι μάχας διενεγκεῖν
"ἁπάντων ἔσεσθε, καὶ μηδενὶ τῶν ἐχθρῶν εὐάλωτοι. Θεῖ
"γὰρ παρόντος ὑμῖν βοηθῷ, πάντων περιφρονεῖν εὔλογον.
"τῆς δ' ἀρετῆς ἔπαθλα ὑμῖν μεγάλα κεῖται πρὸς ἅπαντα
"τὸν βίον κτησαμένοις. αὐτή γε πρῶτον ἀγαθῶν τὸ πρέσ-
"βιστόν ἐστιν, ἔπειτα καὶ τὴν τῶν ἄλλων χαρίζεται περιουσίαν·
"ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους ὑμῖν χρωμένοις αὐτῇ μακαρίστη
"ποιεῖται τὸν βίον, καὶ τῶν ἀλλοφύλων πλέον δοξάζοιμι-
"νος, ἀδήριτον καὶ παρὰ τοῖς αὖθις τὴν εὔκλειαν ὑμῖν
"ὑπάρξαι. τάτων δ' ἂν ἐφικέσθαι δυνηθείητε, εἰ τῶν νόμων,
"ὧς ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ Θεοῦ συνεταξάμην, κατήκοοι καὶ
"φύλακες γένοισθε, καὶ μελετῴητε τὴν σύνεσιν αὐτῶν.
"ἄπειμι δ' αὐτὸς χαίρων ἐπὶ τοῖς ὑμετέροις ἀγαθοῖς, παρα-
"τιθέμενος ὑμᾶς νόμῳ τε σωφροσύνης καὶ κόσμῳ τῆς πολι-
"τείας, καὶ ταῖς τῶν στρατηγῶν ἀρεταῖς, οἱ πρόνοιαν ἕξουσι
"ὑμῶν τοῦ συμφέροντος. Θεός τε ὁ μέχρι νῦν ἡγεμονεύσας
"ὑμῶν, καθ' ἃ βέλτιον κἀγὼ χρήσιμος ὑμῖν ἐγενόμην, ἐ
"μέχρι τοῦ δεῦρο ὑμῖν σῴσει τὴν αὐτοῦ πρόνοιαν· ἀλλ' ἐφ'
"ὅσον αὐτοὶ βέλεσθε χρόνον τοῦτον ἔχειν προσάτην ἐν τοῖς
"τῆς ἀρετῆς ἐπιτηδεύμασι μένοντες, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῦ χρή-
"σεσθε τῇ προμηθείᾳ. γνώμας τε ὑμῖν εἰσηγήσονται τὰς
"ἀρίστας, αἷς ἑπόμενοι τὴν εὐδαιμονίαν ἕξετε, ὁ ἀρχιερεὺς
"Ελεάζαρος καὶ Ἰησοῦς, ἥτε γερουσία καὶ τὰ τέλη τῶν φυ-
"λῶν· ὧν ἀκροᾶσθε μὴ χαλεπῶς, γινώσκοντες ὅτι πάντες
"οἱ ἄρχεσθαι καλῶς εἰδότες, καὶ ἄρχειν ἴσονται παρελθόν-
"τες εἰς ἐξουσίαν αὐτοῦ. τήν τε ἐλευθερίαν ἡγεῖσθε, μὴ τὸ
"προσαναγκαστὸν οἷς ἂν ὑμᾶς οἱ ἡγεμόνες πράττειν ἀξιώ-
"σουσιν. νῦν μὲν γὰρ ἐν τῷ τοὺς εὐεργέτας ὑβρίζειν, ἐν τούτῳ
"τὴν παῤῥησίαν τίθεσθε· ὁ δὴ τοῦ λοιποῦ φυλαττομένους ὑ-
"μῖν ἄμεινον ἕξει τὰ πράγματα. μηδὲ τὴν ἴσην ἐπὶ τούτοις
"ὀργήν ποτε λαμβάνετε, ἣ κατ' ἐμοῦ πολλάκις ἐτολμήσατε
"χρῆσθαι· γινώσκετε γὰρ ὡς πλεονάκις ἐκινδύνευσα ὑφ'
"ὑμῶν ἀποθανεῖν, ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων. ταῦτα δ' οὐκ ὠφε-
"λίζων ὑμᾶς προσθέμην· οὐ γὰρ ἐπ' ἐξόδοις τοῦ ζῆν δυσχε-

"faciendis omnium ad praeliis dimicandum eritis fortiſ-
"ſimi, et nulli hoſtium expugnabiles. Deo enim vobis
"auxilium ferente, conſentaneum eſt vt omnes deſpicia-
"tis. Virtutis autem praemia vobis magna ſunt propo-
"ſita, ſi eam in omnem vitam poſſederitis. Ipſa nem-
"pe primum bonorum eſt antiquiſſimum; deinde alio-
"rum abundantiam conciliat: ſiquidem, dum ea inter
"vos vtamini, vitam vobis beatiſſimam faciet, magiſque
"laudari quam externos, et vt ſitis in gloria apud poſte-
"ros certiſſima. Haec autem aſſequi poteritis, ſi obe-
"dientes fueritis, et legum, quas Deo mihi dictante con-
"didi, cuſtodes, earumque intelligentiam meditemini.
"Diſcedo autem ipſe veſtris bonis laetus, commendatis
"vobis et legi modeſtiae et inſtitutionis reipublicae ho-
"neſtati, et virtutibus imperatorum, qui vtilitatis veſtrae
"curam gerent. Deus quoque, qui vos hactenus rexit,
"cuius voluntate et ego vobis vtilis fui, non tantum huc-
"uſque a vobis prouidentiam ſuam non intermittet; ſed
"ſed quamdiu ipſi, in virtutis ſtudiis manentes, eum
"praeſidem habere voletis, tamdiu prouidentia eius ute-
"mini. Sententias etiam optimas, quas ſequendo felices
"eritis, vobis exponent Eleazarus pontifex et Ioſua, ſe-
"natuſque et tribuum magiſtratus: quibus non grauate
"obtemperate, intelligentes, omnes qui pulchre ſciunt
"parere, etiam imperare ſcituros, ſi ad eius rei poteſta-
"tem peruenerint. et libertatem eſſe exiſtimate, non aegre
"ferre quae duces vos facere poſtularint. Nunc enim
"libertatem in eo ponitis, vt beneficos contumelia affi-
"ciatis: quod ſane ſi deinceps cauebitis, vobis res me-
"lius ſe habebunt. Neque vnquam tantam contra eos
"iram ſumite, quanta ſaepe auſi eſtis aduerſus me vti:
"probe enim noſtis, vt ſaepius de vita a vobis, quam
"ab hoſtibus, periclitatus ſum. Haec autem vos monui
"non vt exprobrem, (nolim enim in exitu vitae, haec
"in memoriam reuocando, vos offenſos relinquere, cum
"ne eo quidem tempore, quo his afficiebar, fuerim ira-
"tus) ſed vt vos doceam in poſterum in hoc ipſo tu-

"ραίνοντας καταλιπεῖν ἠξίουν εἰς ἀνάμνησιν Φέρων, μηδ
"παρ' ὃν ἔπαχον αὐτὰ καιρὸν ἐν ὀργῇ γενόμενος· ἀλλ' ὥσ
"τοῦ σωΦρονῆσειν ὑμᾶς εἰς τὸ μέλλον κατ' αὐτό γε τὸ
"ἀσΦαλὲς εἶναι, καὶ μηδὲν εἰς τὰς προεσηκότας ἐξυβρίσα
"διὰ πλῆτον, ὃς ὑμῖν πολὺς διαβᾶσι τὸν Ιορδάνην καὶ τη
"Χαναναίαν κτησαμένοις περιῆσεται. ἐπεὶ προαχθέντες εἰ
"καταΦρόνησιν ὑπ' αὐτῆ καὶ τῆς ἀρετῆς ὀλιγωρίαν, ἀπ
"λεῖτε καὶ τὴν εὔνοιαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ. ποιήσαντες δὲ
"τῆτον ἐχθρὸν, τήν τε γῆν, ἣν κτᾶσθε κρατηθέντες ὅπλως,
"ὑπὸ τῶν πολεμίων αὖθις ἀΦαιρεθήσεσθε μετὰ μεγίστω
"ὀνειδῶν· καὶ σκεδασθέντες διὰ τῆς οἰκυμένης, πᾶσαν ἐμ
"πλήσετε τὴν γῆν καὶ θάλασσαν τῆς αὐτῶν δυλείας. ἔσα
"δὲ ὑμῖν τῆτων πεῖραν λαμβάνουσιν ἀνωΦελὴς ἡ μετάνοια,
"καὶ ἡ τῶν ὑ Φυλαχθέντων νόμων ἀνάμνησις. ὅθεν εἰ βέ
"λοισθε τῆτες ὑμῖν μένειν, τῶν πολεμίων μηδένας ὑπολι
"πεσθε κρατήσαντες αὐτῶν· ἀλλὰ πάντας ἀπολλῦναι κρί
"νατε συμΦέρειν, ἵνα μὴ ζώντων παραγευσάμενοι τῆς ἐκεί
"νων ἐπιτηδεύσεως, διαΦθείρητε τὴν πατρῴαν πολιτείαν.
"ἔτι δὲ καὶ βωμὺς καὶ ἄλση καὶ νεὼς ὁπόσους ἂν ἔχοιεν κα
"ταῤῥίπτειν παραινῶ, καὶ δαπανᾶν πυρὶ τὸ γένος αὐτῶν καὶ
"τὴν μνήμην. βεβαία γὰρ ἂν ἅτως ὑμῖν μόνον ὑπάρξειεν ἡ
"τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἀσΦάλεια. ἵνα δὲ μὴ δι' ἀμαθίαν
"τοῦ κρείττονος ἡ Φύσις ὑμῶν πρὸς τὸ χεῖρον ἀπονεύσῃ, συνέ
"θηκα ὑμῖν καὶ νόμους, ὑπαγορεύσαντός μοι τοῦ Θεοῦ, καὶ
"πολιτείαν, ἧς τὸν κόσμον Φυλάξαντες ἁπάντων εὐδαιμο
"νέστατοι κριθείητε.

γ'. Ταῦτα εἰπὼν, δίδωσιν αὐτοῖς ἐν βιβλίῳ τοὺς νόμους καὶ τὴν διάταξιν τῆς πολιτείας ἀναγεγραμμένην. οἱ δὲ ἐδάκρυόν τε καὶ πολλὴν ἐπιζήτησιν ἐποιοῦντο τῷ στρατηγῷ· μεμνημένοι τε ὧν κινδυνεύσειε καὶ προθυμηθείη τῆς περὶ αὐτῶν σωτηρίας, καὶ δυσελπιστοῦντες περὶ τῶν μελλόντων ὡς ἐκ ἐσομένης ἄλλης ἀρχῆς τοιαύτης, ἧττόν τε τῷ Θεῷ προνοησομένης διὰ τὸ Μωϋσῆν εἶναι τὸν παρακαλοῦντα. ἐν τε ἐπὶ τῆς ἐρήμου μετ' ὀργῆς ὁμιλήσειαν αὐτῷ μετανοοῦντες, ἤλ-

"te agere, vt nulla ſuperiores iniuria afficiatis opibus elati, "quae vobis, traiecto Iordane, et Chananaeam adeptis, "multae aderunt. Nam ſi ab iis ad faſtidium et con- "temptum virtutis adducti fueritis, Dei etiam beneuolen- "tiam perdetis. Cum vero hunc vobis inimicum feceri- "tis, rurſum etiam terram, quam poſſidebitis, maximis "cum probris amittetis, armis victi ab hoſtibus; et per "orbem diſſipati, totam terram et mare ſeruitute veſtra "replebitis. Vobis autem, horum periculum facienti- "bus, inutilis erit poenitentia, et legum non ſeruatarum "recordatio. Quare ſi vultis has vobis manere, cum "hoſtes ſuperaueritis, nullos ex iis relinquite: ſed et "omnes delere vobis expedire exiſtimate, ne eis viuen- "tibus, moribus illorum forte deguſtatis, patriam cor- "rumpatis inſtitutionem. Praeterea moneo, vt et aras "et lucos et templa, quotquot habebunt, deiiciatis, et "genus et memoriam eorum igni aboleatis. nam ita ſo- "lum firma erit vobis bonorum propriorum ſecuritas. "Vt autem propter meliorum ignorantiam natura veſtra "in deterius non feratur, et leges vobis, dictante mihi "Deo, compoſui, et reipublicae inſtitutionem, cuius ſi "ſeruaueritis honeſtatem, omnium feliciſſimi iudicabi- "mini.

3. Haec loquutus, tradit eis leges et reipublicae ordinationem, in libro deſcriptam. Illi vero plorabant, multum etiam tum deſiderium imperatoris capiebant; memoreſque periculorum et ſtudiorum quae pro ſalute eorum ſuſcepiſſet, et de futuris male ſperantes quod non eſſent ſimilem principem habituri, Deumque minus illis prouiſurum exiſtimantes quoniam Moyſes erat qui eum precibus exoraret. Et dolebant, eorum, quae illi in deſerto per iracundiam fecerant, poenitentes: ita vt vniuerſus populus, in lacrymas prolapſus, ex his rebus maiore affectus ſit dolore, quam vt verba poſſent con-

γουν· ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν εἰς δάκρυα προπεσόντα κρεῖττον καὶ τῆς ἐκ λόγου παρηγορίας τὸ ὑπ' αὐτῶν ποιῆσαι πάθος. Μωϋσῆς δ' αὐτὸς παρηγόρει· καὶ τὸ δακρύων αὐτὸν ἄξιον ὑπολαμβάνειν ἀπάγων αὐτὸς, χρῆσθαι τῇ πολιτείᾳ παρεκάλει, καὶ τότε μὲν ἕτω διελύθησαν.

δ'. Βούλομαι δὲ, τὴν πολιτείαν πρότερον εἰπὼν τῷ τε Μωϋσέως ἀξιώματι καὶ τῇ ἀρετῇ ἀναλογοῦσαν, καὶ μαθεῖν παρέξων δι' αὐτῆς τοῖς ἐντευξομένοις οἷα τὰ καθ' ἡμᾶς ἀρχῆθεν ἦν, ἕτως ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων τραπέσθαι διήγησιν. γέγραπται δὲ πάνθ' ὡς ἐκεῖνος κατέλιπεν· οὐδὲν ἡμῶν ἐπὶ καλλωπισμῷ προσθέντων, οὐδ' ὅ, τι μὴ κατελέλοιπε Μωϋσῆς. νενεωτέρισαι δ' ἡμῖν τὸ κατὰ γένος ἕκαστα τάξαι σποράδην γὰρ ὑπ' ἐκείνου κατελείφθη γραφέντα, καὶ ὡς ἕκαστόν τι παρὰ τοῦ Θεοῦ πύθοιτο. τούτου χάριν ἀναγκαίως ἡγησάμην προδιασείλασθαι, μὴ καί τις ἡμῖν παρὰ τῶν ὁμοφύλων ἐντυγχανόντων τῇ γραφῇ μέμψις ὡς διημαρτηκόσι γένηται. ἔχει δὲ ἕτως ἡ διάταξις ἡμῖν τῶν νόμων τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν πολιτείαν. ὃς δὲ κοινὰς ἡμῖν καὶ πρὸς ἀλλήλους κατέλιπε, τούτους ὑπερεθέμην εἰς τὴν περὶ ἑθῶν καὶ αἰτιῶν ἀπόδοσιν· ἣν συναντιλαμβανομένου τοῦ Θεοῦ μετὰ ταύτην ἡμῖν τὴν πραγματείαν συντάξασθαι πρόκειται.

ε'. Ἐπεὶ δ' ἂν τὴν Χαναναίων γῆν κτησάμενοι, καὶ χώλην ἐπὶ χρήσει τῶν ἀγαθῶν ἔχοντες, πόλεις τε τὸ λοιπὸν ἤδη κτίζειν προαιρεῖσθε, ταῦτα ποιοῦντες τῷ Θεῷ φίλα πράττετε, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν βεβαίαν ἕξετε. ἱερὰ πόλις ἕστω μία τῆς Χαναναίων γῆς ἐν τῷ καλλίστῳ καὶ δι' ἀρετὴν ἐπιφανεῖ, ἣν ἂν ὁ Θεὸς αὐτῷ διὰ προφητείας ἐξέληται. καὶ νεὼς εἷς ἐν ταύτῃ ἕστω, καὶ βωμὸς εἷς ἐκ λίθων μὴ κατεργασμένων, ἀλλὰ λογάδην συγκειμένων· οἱ κονιάματι χρησθέντες εὐπρεπεῖς τε εἶεν καὶ καθάριοι πρὸς τὴν θέαν. ἡ δ' ἐπὶ τοῦτον πρόσβασις ἕστω μὴ διὰ βαθμίδων, ἀλλὰ προχώσεως αὐτῷ κατὰ πρανοῦς γενομένης. ἐν ἑτέρᾳ δὲ πόλει μήτε βωμὸς μήτε νεὼς ἕστω· Θεὸς γὰρ εἷς, καὶ τὸ Ἑβραίων γένος ἕν.

ſolari. Moyſes autem ſolatium iis adhibebat; eoſque a cogitando ſe lacrymis dignum eſſe abducens, admonebat vt reipublicae inſtitutione vterentur. Et tunc quidem ita digreſſi ſunt.

4. Volo autem, vbi prius pauca dixero de reipublicae inſtitutione, Moyſis virtuti et dignitati conſentanea, et lecturis ex ea diſcendum tradidero qualis olim fuerit rerum noſtrarum ſtatus, ita tranſire ad rerum aliarum enarrationem. Omnia autem, vt ille reliquit, ſcripta ſunt; nulla re a nobis ornatus gratia addita, neque quam Moyſes non reliquerit. Caeterum hoc novum factum eſt a nobis, quod ſingula ad certa genera redegimus: nam ab eo relicta erant ſparſim ſcripta, et vt quidque a Deo ſciſcitatus erat. Huius rei gratia operae pretium eſſe exiſtimaui, hoc praemittere; ne in aliquam a tribulibus, qui in hoc ſcriptum inciderint, reprehenſionem incurramus, quaſi a Moyſe aberrauerimus. Nobis quidem ita ſe habet legum ordinatio, ad rationem ciuitatis pertinentium. Quas autem nobis communes inter nos reliquit, eas in commentarium de moribus et cauſis edendum diſtuli, quem Deo adiuuante poſt hoc opus componere nobis propoſitum eſt.

5. Cum igitur terram Chananaeorum adepti, otiumque ad vſum bonorum nacti, deinceps iam vrbes aedificare ſtatueritis, ſi haec facietis, quod Deo gratum eſt praeſtabitis, et firmam ſtabilemque felicitatem habebitis. Vna vrbs ſacra eſto, in pulcherrimo totius terrae Chananaeae loco, et ob praeſtantiam illuſtri, quem Deus ſibi per vaticinium elegerit. Eſtoque vnum in ea templum, et ara vna ex lapidibus non laboratis, ſed collectim compoſitis, qui tectorio illiti decentes ſint, et adſpectu nitidi. Aſcenſus vero ad eam eſto non per gradus, ſed terra leniter per accliue ad illam aggeſta. In alia autem vrbe neque ara neque templum eſto; nam Deus eſt vnus, vnumque Hebraeorum genus.

ς'. Ο δὲ βλασφημήσας Θεὸν, καταλευσθεὶς κρεμάσθω δι' ἡμέρας, καὶ ἀτίμως καὶ ἀφανῶς θαπτέσθω.

ζ'. Συνεχέσθωσαν δὲ εἰς ἣν ἀποφήνωσι πόλιν τὰ νεὼν τρεῖς τῶ ἔτους οἱ ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς, ἧς ἂν Ἑβραῖοι κρατῶσιν· ὅπως τῷ Θεῷ τῶν μὲν ὑπηργμένων εὐχαριστῶσι, καὶ περὶ τῶν εἰς τὸ μέλλον παρακαλῶσι, καὶ συνιέντες ἀλλήλοις καὶ συνευωχούμενοι προσφιλεῖς ὦσι. καλὸν γὰρ εἶναι μὴ ἀγνοεῖν ἀλλήλους, ὁμοφύλους τε ὄντας καὶ τῶν αὐτῶν κοινωνοῦντας ἐπιτηδευμάτων. τοῦτο δὲ ἐκ μὲν τῆς αὐτῆς ἐπιμιξίας αὐτοῖς ὑπάρξειν, τῇ τε ὄψει καὶ τῇ ὁμιλίᾳ μνήμην αὐτῶν ἐντιθέντας· ἀνεπιμίκτους γὰρ ἀλλήλοις μένοντας, ἀλλοτριωτάτους αὐτοῖς νομισθήσεσθαι.

η'. Εγω δὲ καὶ δεκάτην τῶν καρπῶν ἐξαίρεσις ὑμῶν, χωρὶς ἧς διετάξατε τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις δίδοσθαι· ἢ πιπρασκέσθω μὲν ἐπὶ τῶν πατρίδων, εἰς δὲ τὰς εὐχὰς ὑπηρετεῖτω καὶ τὰς θυσίας αὐτῶν τὰς ἐν τῇ ἱερᾷ πόλει. δίκαιον γὰρ εἶναι τῶν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδομένων, ἣν ὁ Θεὸς αὐτοῖς κτήσασθαι παραχήσειεν, ἐπὶ τιμῇ τοῦ δεδωκότος ἀπολαύειν.

θ'. Εκ μισθοῦ γυναικὸς ἠταιρημένης θυσίας μὴ τελεῖν· ἤδεσθαι γὰρ μηδενὶ τῶν ἀφ' ὕβρεως τὸ θεῖον. χείρων δ' ἂν εἴη τῆς ἐπὶ τοῖς σώμασιν αἰσχύνης. ὁμοίως μηδ' ἂν ἐκ ὀχεύσει κυνὸς, ἤτοι θηρευτικῆ ἢ ποιμνίων φύλακος, λάβῃ τις μισθὸν, ἐκ τούτου θύειν τῷ Θεῷ.

ι'. Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς Θεὸν, ὃς πόλεις ἄλλας νομίζουσι. μὴ συλᾶν ἱερὰ ξενικὰ, μηδ' ἂν ἐπωνομασμένον ἢ τινι Θεῷ κειμήλιον λαμβάνειν.

ια'. Μηδεὶς δ' ἐξ ὑμῶν κλωσὴν ἐξ ἐρίου καὶ λίνου στολὴν φορείτω· τοῖς γὰρ ἱερεῦσι μόνοις ταύτην ἀποδεδεῖχθαι.

ιβ'. Συνελθόντος δὲ τοῦ πλήθους εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν ἐπὶ ταῖς θυσίαις δι' ἑπτὰ, τῆς σκηνοπηγίας ἑορτῆς ἐνστάσης, ὁ ἀρχιερεὺς, ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ καθεὶς ἐφ' οὗ γένοιτο ἐξάκουστος, ἀναγινωσκέτω τοὺς νόμους πᾶσι. καὶ μετὰ

6. Qui autem Deo male dixerit, per diem lapidatus pendeat; ac sine honore et obscure sepeliatur.

7. Conueniant autem in vrbem, in qua Templum constituerint, ter in anno, ab extremis regionis, quam Hebraei tenuerint: vt Deo pro acceptis beneficiis gratias agant, et de futuris eum precibus demereantur; atque consuetudinem inter se habendo, simulque epulando beneuolentiam alant. honestum enim esse, vt qui sint eiusdem generis, eorundemque institutorum participes, alii aliis non ignoti sint. id quod ex huiusmodi consociatione futurum est, dum mutuo adspectu et alloquio sui recordationem efficiunt: nam si absque communitate maneant et consortio, erit vt a se inuicem alienissimi habeantur.

8. Frugum etiam decuma vobis excepta esto, praeter eam quam sacerdotibus et Leuitis dandam esse instituistis: quae quidem in patriis vendatur, ad epulas vero adhibeatur pecunia et ad sacrificia eorum in vrbe Sacra. Æquum enim esse prouentibus terrae, quam Deus eis possidendam tradiderit, ad datoris honorem frui.

9. Ex mercede mulieris prostitutae ne fiant sacrificia: Dei enim numen nihil delectat a scelere profectum, non autem quidquam peius esse potest corporum turpitudine. Similiter nequis ex admissura canis, seu venatici seu custodis ouilium, praemium accipiat, vt ex eo Deo sacrificet.

10. Nemo autem Diis, quos esse caeterae ciuitates existimant, contumeliam dicat. Ne liceat sacra extranea depeculari, neque capere donarium Deo cuipiam dicatum.

11. Nemo ex vobis indumentum gerat, ex lana linoque contextum: nam hoc sacerdotibus solis constitutum est.

12. Multitudine autem, cum instaret Vmbraculorum festum, in Sacram vrbem congregata ad sacrificia septenalia, pontifex in edito suggestu stans, vnde clare possit audiri, leges omnibus recitet: neque mulier, neque

γυνὴ μήτε παῖδες εἰσίσθωσαν τῷ ἀκούειν· ἀλλὰ μήτε οἱ ἄλλοι. καλὸν γὰρ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραφέντας αὐτὸς καὶ τῇ μνήμῃ φυλαχθῆναι, ὡς μηδέποτε ἐξαλειφθῆναι δυναμένους. ἔτως γὰρ καὶ ἁδὲ ἁμαρτήσονται, μὴ δυνάμενοι λέγειν ἄγνοιαν τῶν ἐν τοῖς νόμοις διωρισμένων· οἵ τε νόμοι πολλὴν πρὸς ἁμαρτάνοντας ἔξουσι παῤῥησίαν, ὡς προλεγόντων αὐτοῖς ἃ πείσονται, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἐγγραψάντων διὰ τῆς ἀκοῆς ἃ κελεύουσιν, ὥστε εἶναι διὰ παντὸς ἔνδον παρ' αὐτοῖς τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἧς ὀλιγωρήσαντες ἠδίκησαν, καὶ τῆς ζημίας αὐτοῖς αἴτιοι γεγόνασι. μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ παῖδες πρώτους τοὺς νόμους μάθημα κάλλιστον καὶ τῆς εὐδαιμονίας αἴτιον.

γ'. Δὶς δ' ἑκάστης ἡμέρας, ἀρχομένης τε αὐτῆς καὶ ἑπότε πρὸς ὕπνον ὥρα τρέπεσθαι, μαρτυρεῖν τῷ Θεῷ τὰς δωρεὰς, ἃς ἀπαλλαγεῖσιν αὐτοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίων γῆς παρέσχε· δικαίας ὕσης φύσει τῆς εὐχαριστίας, καὶ γενομένης ἐπ' ἀμοιβῇ μὲν τῶν ἤδη γεγονότων, ἐπὶ δὲ προτροπῇ τῶν ἐσομένων. ἐπιγράφειν δὲ καὶ τοῖς θυρώμασιν αὐτῶν τὰ μέγιστα ὧν εὐηργέτησεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς, ἔν τε βραχίοσιν ἕκαστον διαφαίνειν· ὅσα τε τὴν ἰσχὺν ἀποσημαίνειν δύναται τῷ Θεῷ καὶ τὴν πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, φέρειν ἐγγεγραμμένα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τῷ βραχίονος· ὡς περίβλεπτον καταχόθεν τὸ περὶ αὐτὸς πρόθυμον τῷ Θεῷ.

ιδ'. Ἀρχέθωσαν δὲ καθ' ἑκάστην πόλιν ἄνδρες ἑπτὰ, οἳ καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν περὶ τὸ δίκαιον σπουδὴν προσηκότες· ἑκάστῃ δὲ ἀρχῇ δύο ἄνδρες ὑπηρέται διδόσθωσαν ἐκ τῆς τῶν Λευιτῶν φυλῆς. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ δικάζειν λαχόντες ταῖς πόλεσιν ἐν ἀπάσῃ τιμῇ, ὡς μήτε βλασφημεῖν ἐκείνων παρόντων, μήτε θρασύνεσθαί τισιν ἐξεῖναι· τῆς πρὸς τοὺς ἐν ἀξιώματι τῶν ἀνθρώπων αἰδοῦς αὐτῶν εὐλαβεστέρους, ὥστε τῷ Θεῷ μὴ καταφρονεῖν, ἀπεργαζομένης. οἱ δὲ δικασὰ ἀποφήνασθαι κύριοι περὶ τοῦ δόξαντος αὐτοῖς ἔστωσαν· πλὴν εἰ μήτε χρήματα λαβόντας τινὰς αὐτοὺς ἐπὶ διαφθορᾷ τοῦ δικαίου ἐνδείξηται, ἢ ἄλλην τινὰ αἰτίαν προφέροι, καθ' ἣν ἡ

pueri ab audiendo arceantur, imo ne ſerui quidem. decet enim eas animis inſcriptas et memoriae ſeruari, ita vt nunquam deleri poſſint. Sic enim neque peccabunt, cum decretorum in legibus ignorationem cauſſari non poterunt: legum etiam contra peccantes plurimum valebit auctoritas, vtpote quae eis praedixerint quae ſint paſſuri, animiſque per auditum quae iubent inſcripſerint, vt eis ſemper praeſens ſit earum conſilium; quo ſpreto deliquerint, et ſibimet damni auctores fuerint. Primas autem leges etiam pueri diſcant, vt diſciplinam pulcherrimam et felicitatis cauſam.

13. Bis quoque die, cum primum illuceſcit, et cum hora ſomni appetit, omnes grata mente commemorent beneficia, quae Deus e terra Ægyptiorum liberatis praeſtitit: lege nobiſcum nata gratiarum actionem poſtulante, ad praeterita quidem reprehendenda, ad futura vero inuitanda et demerenda. Oſtiis autem ſuis praecipua inſcribant, quae eis benefecerit Deus, itidemque in brachiis quiſque oſtendat: et quaecunque Dei potentiam indicare poſſunt et eius erga ipſos beneuolentiam, fronti et brachio inſcripta gerant, vt vndique perſpicuum ſit Dei erga eos ſtudium.

14. Qualibet autem in vrbe praeſint ſeptem viri, et in virtute et in ſtudio aequitatis exercitati: vnicuique autem magiſtratui tribuantur duo miniſtri e tribu Leuitica. Quin et ii, quibus in ciuitatibus ius reddere obtigerit, omni in honore habeantur; vt neque liceat vlli illis praeſentibus alicui maledicere, neque inſolentius agere: verecunda eorum reuerentia erga homines in dignitate conſtitutos reddente timidiores, vt Deum contemnere non audeant. Iudices autem poteſtatem habeant pronunciandi quicquid iis viſum fuerit, niſi quis eos ad ius corrumpendum pecuniam accepiſſe oſtenderit, aut aliam aliquam cauſam adduxerit, qua eos non recte pronunciaſſe conſtet. haud enim congruum publica facere iudicia,

καλῶς ἐλέγχει αὐτὸς ἀποφηναμένους. ὅτε γὰρ κέρδει χαριζομένους ὅτ' ἀξιώματι προσῆκον φανερὰς ποιεῖσθαι τὰς κρίσεις, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἐπάνω πάντων τιθεμένους. ὁ γὰρ Θεὸς ἂν ὅτως δόξειε καταφρονεῖσθαι, καὶ ἀσθενέστερος ἐκείνων οἷς ἄν τις κατὰ φόβον ἰσχύος προσνείμῃ τὴν ψῆφον κεκρῖσθαι. τῦ γὰρ Θεῦ ἰσχύς ἐστι τὸ δίκαιον. τοῖς οὖν ἐν ἀξιώμασι τυγχάνουσι καταχαριζόμενός τις, ἐκείνους τῦ Θεῦ δυνατωτέρους ποιεῖ. ἂν δ' οἱ δικασταὶ μὴ νοῶσι περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς παρατεταγμένων ἀποφήνασθαι, συμβαίνει δὲ πολλὰ τοιαῦτα τοῖς ἀνθρώποις, ἀκέραιον ἀνατεμπέτωσαν τὴν δίκην εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν, καὶ συνελθόντες ὅ, τε ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης καὶ ἡ γερουσία καὶ τὸ δοκοῦν ἀποφαινέσθωσαν.

ιέ. Εἷς δὲ μὴ πιστευέσθω μάρτυς, ἀλλὰ τρεῖς ἢ τὸ τελευταῖον δύο. ὧν τὴν μαρτυρίαν ἀληθῆ ποιήσει τὰ προβεβιωμένα. γυναικῶν δὲ μὴ ἔτω μαρτυρία, διὰ κυφότητα καὶ θράσος τῦ γένυς αὐτῶν. μαρτυρείτωσαν δὲ μήτε δῶλοι, διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ἀγένειαν· ὃς ἢ διὰ κέρδος εἶκος ἢ διὰ φόβον μὴ τάληθῆ μαρτυρῆσαι. ἂν δέ τις ψευδῆ μαρτυρήσας πιστευθῇ, παχέτω ταῦτ' ἐλεγχθεὶς, ὅσα ὁ καταμαρτυρηθεὶς πάσχειν ἔμελλεν.

ις. Αν δὲ πραχθέντος φόνυ ἔν τινι χώρᾳ μὴ εὑρίσκηται ὁ δράσας, μήθ' ὑπονοῆταί τις ὡς διὰ μῖσος ἀπεκτονηκώς· ζητείτωσαν μὲν αὐτὸν μετὰ πολλῆς σπυδῆς, μήντοι προθέμενοι. μηδενὸς δὲ τῶν τοιύτων μηνύοντος· αἱ ἀρχαὶ τῶν πόλεων τῶν πλησίον τῇ χώρᾳ ἐν ᾗ ὁ φόνος ἐπράχθη, καὶ ἡ γερουσία συνελθόντες, μετρείτωσαν ἀπὸ τῦ τόπυ ὅπυ κεῖται ὁ νεκρὸς τὴν χώραν. ἢ δ' ἂν ἦ πλησιαιτάτη πόλις, οἱ ἐν αὐτῇ δημόσιοι, περιάμενοι δάμαλιν, καὶ κομίσαντες εἰς φάραγγα καὶ ἀνεπιτήδειον ἀρότῳ καὶ φυτοῖς χωρίον, τὺς τένοντας κοψάτωσαν τῆς βοός· καὶ χέρνιβας ἑλόμενοι ὑπὲς κεφαλῆς τῆς βοὸς οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται καὶ ἡ γερουσία τῆς πόλεως ἐκείνης, καθαρὰς ἀναβοησάτωσαν τὰς χεῖρας ἔχοι ἀπὸ τῦ φόνυ, καὶ μήτε δρᾶσαι, μήτε δρωμένῳ παρατυ-

aut ad lucrum priuatum aut ad alicuius dignitatem respiciendo, sed aequitatem rebus omnibus praeferendo. Nam si hoc non egerint, Deus contemni videretur, eisque infirmior iudicari, quibus ob potentiae metum suum adiecerint suffragium. nam aequitas est potentia Dei. Qui igitur aliquid dignitate praeditis indulget, illos facit Deo potentiores. Quod si iudices de relatis ad eos pronunciare nesciant (talia autem hominibus non raro accidunt) ad vrbem Sacram causam integram remittant, et conuenientes pontifex et propheta et senatus etiam id quod sibi visum fuerit decernant.

15. Vni autem testi ne credatur, sed tribus, aut vt minimum duobus: quorum testimonium ratum faciet vita anteacta. At mulierum ne sit testimonium, propter leuitatem et sexus earum audaciam. Ac ne serui quidem testimonium dicant, propter animi ignobilitatem: quos, aut propter lucrum, aut propter metum, vera non testari consentaneum est. Quod si quis iudicetur falsa testatus, conuictus eadem patiatur, quae is passurus erat, contra quem dictum est testimonium.

16. Si autem caede facta in agro aliquo, auctor non inueniatur, neque vllus suspectus sit ex odio interfeciisse, magna quidem cum diligentia eum quaerant, indicii praemiis propositis. Cum autem nemo eiusmodi quid indicauerit, magistratus oppidorum agro vbi caedes facta est vicinorum, et senatus congregati, spatium a loco vbi mortuus iacet circumquaque metiantur. At quod oppidum occiso proximum fuerit, eius magistratus iuuencam, quam emerint, in vallem et locum non commodum aratro et stirpibus adducant, bouisque neruos abscindant: sumenteque aquam et manus lauantes super caput bouis sacerdotes et Leuitae et senatus illius oppidi, proclament se manus puras a caede habere, neque fecisse, neque cum fieret adfuisse, Deum autem precari

χειν, ἐπικαλεῖσθαι δὲ ἴλεω τὸν Θεὸν, καὶ μηκέτι τοιοῦτο δεινὸν συμβῆναι τῇ γῇ πάθος.

ιζ'. Ἀριστοκρατία μὲν οὖν κράτιστον καὶ ὁ κατ' αὐτὴν βίος· καὶ μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας, ἀλλὰ ταύτην σέργοιτε, τοὺς νόμους ἔχοντες δεσπότας καὶ κατ' αὐτοὺς ἕκαστα πράττοντες. ἀρκεῖ γὰρ ὁ Θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. βασιλέως δ' εἰ γένοιτο ἔρως ὑμῖν, ἔστω μὲν ἄτος ὁμόφυλος· πρόνοια δ' αὐτῷ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς διαπαντὸς ἔστω, παραχωρείτω δὲ ἄτος τοῖς μὲν νόμοις καὶ τῷ Θεῷ τὰ πλείονα τοῦ φρονεῖν, πρασσέτω δὲ μηδὲν δίχα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης· γάμοις τε μὴ πολλοῖς χρώμενος, μηδὲ πλῆθος διώκων χρημάτων μηδ' ἵππων, ὧν αὐτῷ παραγενομένων ὑπερήφανος ἂν τῶν νόμων ἔσοιτο. κωλυέσθω δ', εἴ τούτων τι διὰ σπουδῆς ἔχοι, γίνεσθαι τοῦ συμφέροντος ὑμῖν δυνατώτερος.

ιη'. Ὅρους γῆς μὴ ἐξέστω κινεῖν, μήτε οἰκείας μήτ' ἀλλοτρίας πρὸς ἃς ἐστιν ἡμῖν εἰρήνη· Φυλαττέσθω δ' ὥστε τῷ Θεοῦ ψήφου βέβαιον εἰς αἰῶνα κειμένην ἀναιρεῖν, ὡς πολέμων ἐντεῦθεν καὶ στάσεων γινομένων, ἐκ τοῦ πλεονεκτοῦντας προσωτέρω χωρεῖν βούλεσθαι τῶν ὅρων. μὴ γὰρ μαχρὰν εἶναι τοῦ καὶ τοὺς νόμους ὑπερβαίνειν τοὺς τὸν ὅρον μεταιτοῦντας.

ιθ'. Γῆν ὁ φυτεύσας, πρὸ ἐτῶν τεσσάρων ἂν καρπὸν προβάλῃ τὰ φυτὰ, μήτε τῷ Θεῷ ἀπαρχὰς ἐντεῦθεν ἀποφερέτω, μήτ' αὐτὸς χρήσθω· ἃ γὰρ κατὰ καιρὸν τοῦτον οὐκ αὐτῶν ἐνεχθῆναι. βιασαμένης δὲ τῆς φύσεως ἀώρου, μήτε τῷ Θεῷ ἀρμόζειν, μήτ' αὐτῷ τῷ δεσπότῃ χρῆσθαι. τῷ δὲ τετάρτῳ τρυγάτω πᾶν τὸ γενόμενον· τότε γὰρ ὥριον εἶναι· καὶ συναγαγὼν εἰς τὴν ἱερὰν πόλιν κομιζέτω, καὶ σὺν τῇ δεκάτῃ τοῦ ἄλλου καρποῦ μετὰ τῶν φίλων εὐωχήμενος ἀναλισκέτω, καὶ μετ' ὀρφανῶν καὶ χηρευουσῶν γυναικῶν. πέμπτου δὲ ἔτους κύριος ἔστω τὰ φυτὰ καρπεῖσθαι.

κ'. Τὴν ἀμπέλοις κατάφυτον γῆν μὴ σπείρειν. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῇ τρέφειν τοῦτο τὸ φυτὸν, καὶ τῶν ἐξ ἀρότου πόνων

ſibi vſque propitium fore, et vt nullum poſthac tam atrox facinus terrae accidat.

17. Optimatium quidem dominatio et vita ſub ea optima eſt: neue vos capiat alterius inſtitutionis reipublicae deſiderium, ſed hac contenti eſtote, leges pro dominis habentes, et ex illarum praeſcripto omnia agentes. ſatis enim idoneus eſt Deus, qui vobis praeſit. Verum ſi regis cupiditas vos inceſſerit, is ſit conſanguineus, ſemperque ei cura ſit iuſtitiae reliquarumque virtutum. Is autem legibus concedat, Deoque ſummam prudentiae; nihilque ſine pontifice et ſenatorum ſententia faciat: neque multis vtens coniugiis, neque pecuniae vim ingentem aut equorum multitudinem ſectans; quae conſequutus leges inſuper habere et faſtidire poſſit. Prohibeatur autem, ſi quid tale affectet, fieri potentior, quam rebus veſtris expediat.

18. Terminos terrae ne liceat mouere, neque propriae, neque alienae eorum quibuſcum vobis eſt pax: ſed caueatur ne auferantur, tanquam firmus Dei calculus in ſempiternum poſitus; quippe cum bella inde naſcantur et ſeditiones, quod vltra terminos progredi velint auari. Neque enim a legibus tranſiliendis longe abſunt, qui agrorum limites de loco ſuo dimouent.

19. Qui terram conſeuerit, ſi ſtirpes ante quatuor annos fructum ediderint, neque primitias inde libet, neque ipſe ad victum vtatur: non enim ex eis ſuo tempore prouenerunt. natura autem immature conata neque Deo conuenit neque ipſi domino vti. At quarto anno vindemiam omnium, quae prouenerint, metat, (tunc enim eſt tempeſtiuum) collectamque in vrbem Sacram ferat, et cum aliarum frugum decimis inſumat, epulans cum amicis et cum pupillis et mulieribus viduis. Quinto autem anno ſtirpium fruges percipiendi poteſtatem habeat.

20. Terra vitibus conſita ne ſeminetur. ei enim ſatis eſt hanc ſtirpem alere, et ab aratri laboribus eſſe liberam. Bubus aretur terra, et aliorum animalium nul-

ἀπηλλάχθαι. βυσσὸν ἀροῦν τὴν γῆν, καὶ μηδὲν τῶν ἑτέρων ζώων σὺν αὐτοῖς ὑπὸ ζεύγλην ἄγοντας· ἀλλὰ κατ' οἰκεῖα γένη κἀκείνοις ποιεῖσθαι τὸ ἄροτρον. εἶναι δὲ καθαρὰ τὰ σπέρματα καὶ ἀνεπίμικτα· καὶ μὴ σύνδυο καὶ τρία σπείρειν. ὁ γὰρ τῇ τῶν ἀνομοίων κοινωνίᾳ χαίρειν τὴν Φύσιν. μὴ δὲ κτήνεσιν ἐπάγειν ὅσα μὴ συγγενῆ. δέος γὰρ ἐκ τούτου μὴ διαβῇ καὶ μέχρι τῶν ἀνθρώπων ἡ πρὸς τὸ ὁμόφυλον ἀτιμία, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν περὶ τὰ μικρὰ καὶ τὰ φαῦλα προτέρων λαβοῦσα. δεῖ δὲ μηδὲν εἶναι τοιοῦτον συγκεχωρημένον, ἐξ οὗ κατὰ μίμησιν παρατροπή τις τῶν κατὰ τὴν πολιτείαν ἔσοιτο. ἀλλ' ὡς ὁ περὶ τῶν τοκάδων ἀμελεῖταν τοῖς νόμοις ἐδόκει προνοεῖσθαι τοῦ κατ' αὐτὰς ἀμέμπτου.

κά. Λμῶντας δὲ καὶ συναιροῦντας τὰ θέρη μὴ καλαμᾶσθαι. καταλιπεῖν δέ τινα καὶ τῶν δραγμάτων τοῖς βίᾳ σπανίζουσιν, ἕρμαιον εἶναι καὶ εὕρημα πρὸς διατροφήν. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς τρύγης ἀπολιπεῖν τὰς ἐπιφυλλίδας τοῖς πένησι· καὶ τῶν ἐλαίων παρεῖναί τι τοῦ καρποῦ πρὸς συλλογὴν τοῖς ἐξ ἰδίων οὐκ ἔχουσι μεταλαβεῖν. ὁ τοσαύτη γὰρ ἂν ἐκ τῆς ἐπ' ἀκριβὲς αὐτῶν συλλογῆς εὐπορία τοῖς δεσπόταις γένοιτο, ὅση χάρις ἐκ τῶν δεομένων ἄλθοι· τό τε θεῖον τὴν γῆν προθυμοτέραν εἰς τὴν ἐντροφὴν τῶν καρπῶν ἀπεργάσεται, μὴ τῇ καθ' αὑτὸν προνομιμένων λυσιτελοῦς, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν ἄλλων διατροφῆς λόγον ἐχόντων. μηδὲ βοῶν, ὅτε τρίβοιεν τὰς στάχυας, ἀποδεῖν τὰ στόματα ἐπὶ τῆς ἅλως. ὁ γὰρ εἶναι φίλαιον εἴργειν τοὺς συνεργασαμένους τοῦ καρποῦ, καὶ περὶ τὴν γένεσιν αὐτοῦ πονήσαντας. μηδὲ ὀκώρας ἀκμαζούσης κωλύειν ἅπτεσθαι τοὺς ὁδῷ βαδίζοντας· ἀλλ' ὡς ἐξ οἰκείων αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐμπίπλασθαι, κἂν ἐγχωρίοις τυγχάνωσι κἂν ξένοις, χαίροντας ἐπὶ τῷ παρέχειν αὐτοῖς τῶν ὡραίων μεταλαμβάνειν. ἐπιφέρεσθαι δ' αὐτοῖς μηδὲν ἐξέσω. μηδὲ τρυγῶντες ὧν εἰς τὰς ληνὸς κομίζουσιν εἴργειν σαν τοὺς ὑπαντιάζοντας ἐσεσθίειν. ἄδικον γὰρ ἀγαθὸν, ὃ κατὰ βούλησιν Θεοῦ παρῆλθον εἰς τὸν βίον, φθονεῖν τοῖς ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν μεταλαμβάνειν· τῆς ὥρας ἐν ἀκμῇ τε οὔσης

lum ad idem cum eis iugum subeundum adigatur; sed et illis fiat aratrum suis conuenienter generibus. Semina autem sint pura et incommista; neue bina et trina serantur. natura enim dissimilium non gaudet societate. Neque ad pecudes admittantur quae non sint generis eiusdem. nam ex eo metus, ne cognatorum dehonestamentum etiam ad homines vsque transeat, sumpto ante principio ab iis quae leuia habentur et parua. Oportet autem nihil eiusmodi esse concessum, ex quo aliqua rerum in republica mutatio consequatur imitatione expressa. quapropter et leges vulgaria non negligunt, scientes prouidendum esse vt nihil in eis possit reprehendi.

21. Metentes autem et demessa colligentes ne spicilegium faciant: sed et nonnullos victu egentibus relinquant manipulos, vt qui insperate prosint et ad alimoniam inueniantur. Similiter etiam de vindemia pauperibus relinquantur racemuli; et olearum frugum nonnihil praetermittatur, vt ab iis colligatur qui de suis quae percipiant non habent. non enim ex accurata in iis colligendis diligentia tantum commodi paritur dominis, quantum gratiae, modo hoc non fiat, ex egentibus veniet: et Deus terram ad fructus alendos alacriorem efficiet, si non suae tantum vtilitati prospexerint, sed etiam alimenti aliorum rationem habuerint. Neque boum in area triturantium ora obligentur. non enim aequum est eos a fructu arcere qui vna laborarunt, eiusque in procreationem sese delassarunt. Neque viatores fructus maturos gustare prohibeantur, sed permittatur eis tanquam suis expleri, siue indigenae sint siue peregrini; gaudentes quod illis concedere possint de fructibus maturis participare. nihil autem eis liceat asportare. Neque vindemiantes obuios iis vesci prohibeant, quae in torcularia deferunt. iniquum est enim bona, quae ex voluntate Dei ad victum prouenerunt, iis inuidere, qui frui desiderant eorum tempestiuitate, et vigente et abire properante, prout Deo visum fuerit. Quinetiam si qui

καὶ σπευδόσης ἀπελθεῖν, ὡς τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἂν εἰ, κἂν ὑπ' αἰσχύνης τινὰς ὀκνοῦντας ἄψασθαι, λαβεῖν παρακαλείτωσαν, ὄντας μὲν Ισραηλίτας, ὡς κοινωνοὺς καὶ δεσπότας διὰ τὴν συγγένειαν· ἀφιγμένους δ' ἀλλαχόθεν ἀνθρώπους ξενίων τυχεῖν ἀξιοῦντες, ὧν ὁ Θεὸς καθ' ὥραν αὐτοῖς παρέχειν. ἀναλώματα γὰρ ἐκ ἠγητέον, ὅσα τις κατὰ χρείαν παρίησιν ἀνθρώπῳ λαμβάνειν· τῷ Θεῷ τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀγαθῶν χορηγοῦντος, ἐκ ἐπὶ τὸ καρπεῦσθαι μόνα, ἀλλὰ καὶ τὸ διδόναι φιλοτίμως, καὶ βουλομένῳ τῷ τρόπῳ τούτῳ τὴν ἰδίαν περὶ τὸν τῶν Ισραηλιτῶν λαὸν εὔνοιαν καὶ τὴν χορηγίαν τῆς εὐδαιμονίας καὶ τοῖς ἄλλοις ἐμφανίζεσθαι, ἐκ πολλῶ τῶ περιόντος αὐτοῖς κἀκείνοις μεταδιδόντων. ὁ δὲ παρὰ ταῦτα ποιήσας, πληγὰς μιᾷ λιπήσας τεσσαράκοντα τῷ δημοσίῳ σκύτει λαβών, τιμωρίαν ταύτην αἰσχίστην ἐλεύθερος ὑπομενέτω· ὅτι τῷ κέρδει δουλεύσας ὕβρισε τὸ ἀξίωμα. καλῶς γὰρ ὑμῖν ἔχει, πεπειραμένοις ἐν Αἰγύπτῳ συμφορῶν καὶ κατὰ τὴν ἐρημίαν, πρόνοιαν τῶν ἐν τοῖς ὁμοίοις ὑπαρχόντων ποιεῖσθαι· καὶ τυχόντας εὐπορίας ἐξ ἐλέῳ καὶ προνοίας τῷ Θεῷ, τὴν αὐτὴν ταύτην ἐξ ὁμοίου τάθυς ἀπομερίζειν τοῖς δεομένοις.

κβ'. Ταῖς δὲ δεκάταις δυσὶν, ἃς ἔτους ἑκάστου προῆπτο τελεῖν, τὴν μὲν τοῖς Λευίταις, τὴν δ' ἑτέραν πρὸς τὰς εὐωχίας, τρίτην πρὸς αὐτοῖς κατὰ τὸ ἔτος τρίτον συμφέρειν εἰς διανέμησιν τῶν σπανιζόντων, γυναιξί τε χήραις καὶ παισὶν ὀρφανοῖς. τῶν δ' ὡραίων ὅ, τι καὶ πρῶτον ἑκάστῳ τύχῃ γενόμενον, εἰς τὸ ἱερὸν κομιζέτωσαν, καὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐνεγκαμένης αὐτὰ γῆς, ἣν αὐτοῖς κτήσασθαι παρέχει, εὐλογήσαντες, θυσίας ἃς ὁ νόμος αὐτοῖς ἐπιφέρειν κελεύει ἐπιτελέσαντες, τούτων τὰ πρωτόλεια τοῖς ἱερεῦσι διδότωσαν. ἐπειδ' ἂν δὲ ταῦτα ποιήσας τις, καὶ πάντων ταῖς δικάταις ἅμα ταῖς εἰς τὺς Λευίτας καὶ τὰς εὐωχίας ταῖς ἀπαρχαῖς ἀπενηνοχὼς, ἀπέναι μέλλῃ πρὸς αὐτὸν οἰκαδε, ἰσας ἀντικρυς τοῦ τεμενίσματος εὐχαριστησάτω μὲν τῷ Θεῷ, ὅτι τῆς ἀπ' Αἰγυπτίων αὐτὺς ὕβρεως ἀπαλλάξας γῆν αὐ-

prae verecundia attingere dubitent, vt capiant hortentur, Iſraëlitas quidem vt ſocios et propter cognationem rerum ſuarum dominos; homines vero, qui alicunde aduenerint, obſecrantes vt iis munuſculis vti velint hoſpitalibus, quae Deus ipſis tempeſtiue praebuerit. non enim ſibi impendio eſſe putandum eſt, quae quis ex benignitate capere alteri permittit, Deo bonorum copiam ſuppeditante non ſolum ad fruendum, ſed etiam ad liberaliter dandum, volenteque et aliis hoc modo ſuam erga populum Iſraëliticum beneuolentiam et felicitatis ſuppeditationem innoteſcere, dum etiam cum illis ea communicent quae ipſis abunde ſuperſunt. Qui vero contra haec fecerit, plagis vndequadragenis a publico fuſtuario acceptis, poenam hanc foediſſimam liber perpetiatur; quod lucro ſeruiendo dignitatem ſuam laeſerit. vobis enim pulchrum erit, calamitates in Ægypto et per ſolitudinem expertis, eorum curam gerere qui in ſimilibus verſantur; et opum abundantiam ex miſericordia Dei prouidentiae adeptis, hanc eandem egentibus ex ſimili ſenſu impertiri.

22. Praeter duas decimas, quas quotannis ſoluere praecepi, alteram quidem Leuitis, alteram vero ad epulationes, anno quoque tertio tertia conferatur, ad diſtribuenda quae deſunt mulieribus viduis et pueris orphanis. Fructuum autem maturorum quicquid primum cuique proueniſſe contigerit, id in Templum deferant; Deoque pro terra vnde manarint, quam eis poſſidendam tradidit, grato ore laudato, ac ſacrificiis, quae lex eos ferre iubet, rite peractis, horum primitias dent ſacerdotibus. Poſtquam vero ea quis perfecerit, et adduxerit etiam decimas omnium, vna cum primitiis quae aut Leuitis ſoluendae erant aut in epulis inſumendae, ad ſuam domum abiturus, contra delubrum ſtans Deo quidem gratias agat, quod ab Ægyptiorum iniuria liberatis terram vberem et amplam fruendam dederit: teſtatus vero ſe decimas ex Moyſis legibus peregiſſe, Deum

τοῖς ἀγαθὴν καὶ πολλὴν ἔδωκε καρποῦσθαι· μαρτυρέμενος δὲ ὡς τάς τε δεκάτας κατὰ τὰς Μωϋσέως τελέσειε νόμους, αἰτησάσθω τὸν Θεὸν εὐμενῆ καὶ ἵλεων αὐτῷ διαπαντὸς εἶναι, καὶ κοινῇ πᾶσιν Ἑβραίοις διαμένειν, φυλάττοντα μὲν ἃ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀγαθὰ, προσκτήσαντα δὲ ὅσα δύναται χαρίζεσθαι.

κγ'. Γαμείτωσαν δὲ ἐν ὥρᾳ γάμου γενόμενοι παρθένους ἐλευθέρας γονέων ἀγαθῶν· ὁ δὲ μὴ μέλλων ἄγεσθαι παρθένον, μὴ ζευγνύσθω συνοικήσαν ἄλλῳ νοθεύσας, μὴ δὲ λυπῶν τὸν πρότερον αὐτῆς ἄνδρα. δέλας δὲ μὴ γαμεῖσθαι τοῖς ἐλευθέροις, μηδ' ἂν ὑπ' ἔρωτος πρὸς τοῦτό τινες ἐκβιάζωνται. κρατεῖν δὲ τῆς ἐπιθυμίας τὸ εὐπρεπὲς καὶ τοῖς ἀξιώμασι πρόσφορον. ἔτι δὲ μηδ' ἠταιρημένης εἶναι γάμου· ἧς δι' ὕβριν τοῦ σώματος τὰς ἐπὶ τῷ γάμῳ θυσίας ὁ Θεὸς οὐκ ἂν προσοιτο. γένοιτο γὰρ ἂν ἄτοπα τῶν παίδων τὰ φρονήματα ἐλευθέρια καὶ πρὸς ἀρετὴν ὁρμια, εἰ μὴ τύχοιεν ἐκ γάμων φύντες αἰσχρῶν, μηδ' ἐξ ἐπιθυμίας οὐκ ἐλευθέρα συνελθόντων. εἴ τις ὡς παρθένον μνησευσάμενος, ἔπειτα μὴ τοιαύτην εὕροι· δίκην λαχὼν αὐτὸς μὲν κατηγορείτω, χρώμενος εἰς ἀπόδειξιν οἷς ἂν ἔχοι τεκμηρίοις. ἀπολογείσθω δὲ ὁ τῆς κόρης πατὴρ, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ὃς ἂν μετὰ τούτους ἐγγυτέρω δοκεῖ τοῦ γένους. καὶ πειθεῖσα μὲν ἡ κόρη μὴ ἀδικεῖν, συνοικείτω τῷ κατηγορήσαντι· μηδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔχοντος ἐκείνου ἀποπέμπεσθαι αὐτὴν, πλὴν εἰ μὴ μεγάλας αἰτίας αὐτῷ παράσχοι, καὶ πρὸς ἃς οὐδ' ἀντειπεῖν δυνηθείη. τοῦ δὲ τολμηρῶς καὶ προπετῶς ἐπενεγκεῖν αἰτίαν καὶ διαβολὴν, πρόσιμον ἐκτινέτω, πληγὰς τεσσαράκοντα μιᾶς λειπούσης λαμβάνων, καὶ πεντήκοντα σίκλους ἀποτινέτω τῷ πατρί. ἂν δ' ἐλέγξῃ τὴν παιδίσκην ἐφθαρμένην· δημότις μὲν ὅσα, τοῦ μὴ σωφρόνως προσῆναι τῆς παρθενίας ἄνευ νομίμων γάμων, καταλευέσθω· ἂν δ' ἐξ ἱερέων ἢ γεγενημένη, καιέσθω ζῶσα. δύο γυναικῶν ὐσῶν τινι, καὶ τῆς μὲν ἑτέρας ἐπὶ τιμῇ σφόδρα καὶ εὐνοίᾳ κειμένης ἢ δι' ὥρα καὶ κάλλος ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν, τῆς δ' ἑτέρας ἐν ἐλατ-

ſuppliciter oret, vt ſibi ſemper benignus ſit et propitius, atque omnibus communiter Hebraeis praeſens eſſe perſeueret, ſeruando quidem quae eis largitus eſt bona, quaecunque vero donare poteſt adiiciendo.

23. Cum vero iuuenes ad aetatem nuptiis idoneam peruenerint, uxores ducant virgines ingenuas, honeſtis parentibus natas: qui autem virginem non ducturus eſt, ne cum alio degentem, quam corruperit, ſibi copulet, neue priorem eius virum contriſtet. Porro ſeruas ne ducant liberi, quamuis ad hoc ab amore impellantur. nam vt quod decet plus valeat quam cupiditas, etiam ad vitae cuiuſque dignitatem maxime conducit. Praeterea nec cum proſtituta matrimonium ineundum, cuius, propter corporis probrum, ſacrificia nuptialia Deus non ſit admiſſurus. ita enim natorum ingenia fient liberalia, et ad virtutem erecta, ſi ex turpi coniugio non geniti fuerint, neque ex libidine eorum qui cum femina non libera conuenerint. Si quis aliquam pro virgine deſponſam, poſtea talem non inuenerit, ipſe quidem actionem intendat et accuſet, eis quae ad rem demonſtrandam habet indiciis vſus. Puellae vero cauſam agat pater, aut frater, aut qui poſt hos propius eam cognatione attingere videbitur. Et puella, ſi quidem iudicatum fuerit eam non deliquiſſe, cum accuſatore habitet, nullam eam dimittendi poteſtatem habente, niſi magnas ei cauſas praebeat, et quibus nihil contradici poſſit. Quod ſi crimen et calumniam audacter et temere impegerit, poenas luat, quadraginta vna minus plagis acceptis, patrique ſiclos quinquaginta ſoluat. Sin autem puellam corruptam coarguerit, ſi quidem popularis ſit, quod vſque ad legitimas nuptias virginitatem non prudenter defenderit, lapidibus obruatur: ſin ex ſacerdotibus nata ſit, viua cremetur. Si cui ſint duae vxores, et is alteram, propter amorem aut pulchritudinem aut aliam ob cauſam, magno honore et benignitate proſequatur, alteram autem minori obſeruantia et affectu: ſi

τοῦ μοίρα τυγχανούσης· ἂν ὁ ἐκ τῆς ἀγαπωμένης παῖς γενόμενος, νεώτερος ὢν τοῦ ἐκ τῆς ἑτέρας φύντος, ἀξιοῖ διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ πατρὸς εὔνοιαν τῶν πρεσβείων τυγχάνειν, ὥστε διπλοῦν τὸ μέρος τῆς πατρῴας οὐσίας λαμβάνειν, τοῦτο γὰρ ἐν τοῖς νόμοις διεταξάμην, μὴ συγκεχωρῆσθω. ἄδικον γὰρ τὸν τῇ γενέσει πρεσβύτερον, ὅτι τὰ τῆς μητρὸς αὐτῷ ἧττονα, παρὰ τῇ διαθέσει τοῦ πατρὸς τῶν ὀφειλομένων αὐτῷ στέρεσθαι. ὁ κόρην ἄλλῳ κατηγγυημένην Φθείρας, εἰ μὲν πείσας καὶ πρὸς τὴν φθορὰν συγκατάθεσιν λαβών, ἀποθνησκέτω σὺν αὐτῇ. πονηροὶ γὰρ ὁμοίως ἑκάτεροι· ὁ μὲν τὸ αἴσχιστον πείσας ἐκουσίως ὑπομεῖναι, καὶ προτιμήσας τοῦτο τοῦ ἐλευθέρου γάμου τὴν κόρην, ἡ δὲ παραχεῖσα αὐτὴν πειθεῖσα δι' ἡδονὴν ἢ διὰ κέρδος πρὸς τὴν ὕβριν. ἐὰν δὲπου μόνη περιπεσοῦσα βιάσηται μηδενὸς βοηθοῦ παρόντος, μόνος ἀποθνησκέτω. ὁ φθείρας παρθένον μήπω κατηγγυημένην, αὐτὸς γαμείτω. ἢν δὲ τῷ πατρὶ τῆς κόρης μὴ δόξῃ συνοικίζειν αὐτῷ, πεντήκοντα σίκλους τὴν τιμὴν τῆς ὕβρεως καταβαλλέτω. γυναικὸς τῆς συνοικούσης βουλόμενος διαζευχθῆναι καθ' ἃς δηποτοῦν αἰτίας· πολλαὶ δ' ἂν τοῖς ἀνθρώποις τοιαῦται γίνοιντο· γράμμασι μὲν περὶ τοῦ μηδέποτε συνελθεῖν ἰσχυριζέσθω. λάβοι γὰρ ἂν ὅτου ἐξουσίαν συνοικεῖν ἑτέρῳ· πρότερον γὰρ οὐκ ἐφετέον. εἰ δὲ καὶ πρὸς ἐκείνου κακωθείη, ἢ τελευτήσαντος αὐτοῦ θελήσειε γαμεῖν ὁ πρότερος, μὴ ἐξεῖναι αὐτῇ ἐπανιέναι. τὴν ἄτεκνον, τ' ἀνδρὸς αὐτῇ τετελευτηκότος, ὁ ἀδελφὸς ἐκείνου γαμείτω· καὶ τὸν παῖδα τὸν γινόμενον τῷ τοῦ τεθνεῶτος καλέσας ὀνόματι, τρεφέτω τοῦ κλήρου διάδοχον. τοῦτο γὰρ καὶ τοῖς δημοσίοις λυσιτελήσει γινόμενον, τῶν οἴκων οὐκ ἐλλειπόντων, καὶ τῶν χρημάτων τοῖς συγγενέσι μενόντων· καὶ ταῖς γυναιξὶ κύρισμον εἶσει τῆς συμφορᾶς, τοῖς ἔγγιστα τῶν προτέρων ἀνδρῶν συνοικήσαις. ἐὰν δὲ μὴ βούληται γαμεῖν ὁ ἀδελφός· ἐπὶ τὴν γερουσίαν ἐλθοῦσα ἡ γυνὴ, μαρτυράσθω τοῦθ' ὅτι βουλομένην αὐτὴν ἐπὶ τοῦ οἴκου μένειν καὶ τεκνοῦν ἐξ αὐτοῦ μὴ προσδέχοιτο, ὑβρίζων τὴν τοῦ τεθνηκότος ἀδελφοῦ μνήμην.

filius ex dilecta genitus, procreato ex altera iunior, ius primogenituraе, propter patris erga matrem beneuolentiam, consequi nitatur, vt rei paternae duplicem partem accipiat (hoc enim in legibus statui) ne permittatur. est enim iniquum, vt natu maior, quod in genere materno superetur, eis fraudetur quae ex patris testatione ei debentur. Qui puellam alteri desponsam vitiauerit, si quidem ei persuaserit et ad corruptelam consentientem habuerit, cum ea moriatur. nam vterque iuxta nequam est: ille quidem, qui puellam exorarit vltro rem turpissimam subire, eamque liberali coniugio anteponere; haec vero, quod exorata fuerit, vt propter voluptatem aut propter lucrum sui copiam ad flagitium committendum faceret. Sin autem solam alicubi nactus illam violauerit, nemine qui defenderet praesente, solus moriatur. Qui virginem nondum desponsam compresserit, ipse eam in matrimonium ducat. Quod si non videatur patri puellae eam illi collocare, tum siclos quinquaginta, iniuriae mulctam, soluat. Qui vero ab vxore secum habitante quascunque ob causas disiungi velit (multae autem tales hominibus accidunt) scripto confirmet, se non amplius cum ea rem habiturum esse. sic enim facultatem accipiet cum alio habitandi: nam priusquam hoc fiat illud non permittendum. Quod si male habeat etiam apud illum, aut eo vita defuncto prior eam ducere voluerit, ne liceat ei reuenire. Liberis carentem, viro eius mortuo, frater illius ducat, puerumque ex ea natum, defuncti nomine vocatum, in spem successionemque haereditatis nutriat. Hoc si fiat, plurimum etiam reipublicae proderit; dum familiae non deficiant, et facultates cognatis maneant: et feminis, cum priorum virorum proximis habitantibus, calamitatis alleuationem afferet. Quod si frater nolit eam ducere, mulier conuento senatu hoc ipsum testificetur; quod se, volentem in familia manere et ex eo liberos gignere, admittere noluerit, fratris defuncti memoriam iniuria afficiens. Interrogante vero senatu, quam ob causam a ma-

ἐρημένης δὲ τῆς γερουσίας διὰ ποίαν αἰτίαν ἀλλοτρίως ἔχω πρὸς τὸν γάμον, ἄν τε μακρὰν ἄν τε μείζω λέγῃ, πρὸς ταῦτα ῥεπέτω· ὑπολύσασα δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ τἀδελφῷ τὰ σάνδαλα, καὶ πτύσασα αὐτῷ εἰς τὸ πρόσωπον, τίνων αὐτὸν ἄξιον εἶναι παρ' αὐτῆς λεγέτω τυγχάνειν, ὑβρίσαντα τὴν τῷ πατοιχομένῳ μνήμην. καὶ ὁ μὲν ἐκ τῆς γερουσίας ἀπειτω, τῦτ' ἔχων ὄνειδος πρὸς ἅπαντα τὸν βίον· ἡ δ' ὥπερ ἂν βυληθῇ τινι τῶν δεομένων γαμείσθω. ἂν δ' αἰχμάλωτόν τις λάβῃ παρθένον, ἄν τε καὶ γεγαμημένην, βυλομένῳ συνοικεῖν μὴ πρότερον ἐξέτω σύνης ἅπτεσθαι καὶ κοινωνίας, πρὶν ἢ ξυραμένην αὐτὴν, καὶ πένθιμον σχῆμα ἀναλαβῦσαν, ἀποθρηνῆσαι συγγενεῖς καὶ φίλυς τὺς ἀπολωλότας ἐν τῇ μάχῃ· ὅπως τὸ ἐπ' αὐτοῖς κορέσασα λυπηρὸν, ἔπειθ' ἕτως ἐπ' εὐωχίας τραπῇ καὶ γάμυς. καλὸν γὰρ εἶναι καὶ δίκαιον παιδοποιὸν παραλαμβάνοντα θεραπεύειν αὐτῆς τὸ βυλητόν· ἀλλὰ μὴ τὴν ἰδίαν ἡδονὴν διώκοντα μόνον, τῦ κατ' αὐτὴν ἀμελεῖν κεχαρισμένα. τριάκοντα δ' ἡμερῶν ἐπὶ τῷ πένθει διελθυσῶν, αὐτάρκεις γὰρ ἐπὶ τοῖς δακρύοις αὕτα τῶν φιλτάτων τοῖς φρονίμοις, τότε χωρεῖν ἐπὶ τὸν γάμον. εἰ δ' ἐμπληθεὶς τῆς ἐπιθυμίας ὑπεξεφάνευσεν αὐτὴν γαμετὴν ἔχειν, μὴ κατ' ἐξυσίαν ἐχέτω καταδυλοῦν αὐτήν. ἀλλ' ὅπη βύλεται χωρεῖν ἀπείτω, τῦτο ἐλεύθερον ἔχυσα.

κδ'. Ὅσοι δ' ἂν τῶν νεωτέρων περιφρονῦσι τὺς γονεῖς, καὶ τιμὴν αὐτοῖς μὴ νέμωσιν, ἢ δι' αἰσχύνην ἢ διὰ σύνεσιν ἐξυβρίζοντες εἰς αὐτύς· πρῶτον μὲν λόγοις αὐτὺς νυθετείτωσαν οἱ πατέρες· αὐτάρκεις γὰρ ἐπεφύκασαν ἔτοι δικασταί· "συνελθεῖν μὲν ἀλλήλοις οὐχ ἡδονῆς ἕνεκα λέγοντες, ὐδὲ τῆς "τῶν χρημάτων αὐξήσεως, κοινῶν τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόν- "των γενομένων· ἀλλ' ὅπως παίδων τύχωσιν, οἳ γηροκο- "μήσυσιν αὐτύς, καὶ ὧν ἂν δέωνται παρ' αὐτῶν ἕξυσι. γε- "νόμενον δέγε, μετὰ χαρᾶς καὶ τῷ τῶ Θεῶ χάριν εἰδέναι "τὴν μεγίστην, ἀράμενοι, διὰ σπυδῆς ἀνεθρέψαμεν· μηδε- "νὸς φειδὼ ποιύμενοι τῦ καὶ δόξαντος εἰς σωτηρίαν τὴν σὴν "καὶ παιδείαν τῶν ἀρίστων εἶναι χρησίμυ. νῦν δὲ, συγγνώ-

trimonio abhorreat, ſiue paruam ſiue magnam afferat, eo inclinet. Vxor autem fratris, calceis ei detractis, faciemque eius conſpuens, dignum eſſe dicat qui haec a ſe habeat, quod mortui memoriam laeſerit. Atque ille quidem e ſenatu abeat, in omnem vitam ignominia notatus: illa vero cuicunque voluerit poſcenti nubat. Si quis autem captiuam ceperit virginem, ſiue etiam nuptam; volenti eam in matrimonium accipere ne prius liceat lectum attingere et cum ea congredi, quam ipſa tonſa, ſumptoque lugubri habitu, cognatos et amicos, qui perierint in praelio, deplorauerit: vt cum dolorem, quem capiet ex illis, ſatiauerit, ita demum ad epulas et nuptias ſe conuertat. nam pulchrum eſt et aequum, vt qui mulierem, ex qua liberos ſuſcepturus eſt, ſibi adſciſcit, voluntati eius morem gerat, eiuſque non negligat deſideria, ſuam tantum perſequendo voluptatem. Triginta vero diebus in luctu praeteritis (hae enim ſapientibus ad cariſſimos deflendos ſatis ſunt) tunc matrimonium adeat. Quod ſi libidine expletus eam coniugem habere faſtidiuerit, ſeruam eam faciendi poteſtatem ne habeat: ſed mulier, quo ire voluerit, diſcedat, hac ei conceſſa libertate.

24. Quicunque vero adoleſcentum parentes ſuos contemnent, eiſque debitum honorem non tribuent, aut probro aliquo aut de induſtria in eos contumelioſi, eos primum verbis caſtigent parentes (hi enim iudices eſſe ſolent idonei) dicentes, "ſeſe inter ſe congreſſos eſſe, "non voluptatis cauſa, neque vt rebus vtriuſque factis "communibus facultates amplificarent; ſed vt liberos ad"ipiſcerentur, qui ipſos in ſenectute nutrirent, ipſiſque "ea, quibus indigerent, demum ſuppeditarent. Natum "quidem ſublatum, laetitia geſtientes maximaſque Deo "gratias habentes, ſumma cura educauimus, nulli rei "parcentes, quae ad tuam ſalutem et rerum optimarum "diſciplinam vtilis eſſe videretur. Nunc autem (oportet

"μην γὰρ δεῖ νέμειν ἐφ' ἁμαρτήμασι νέων, ἀποχρήσει ὅσα "τῆς εἰς ἡμᾶς τιμῆς ὠλιγώρησας, καὶ μεταβαλὲ πρὸς τὸ "σωφρονέστερον· λογισάμενος καὶ τὸν Θεὸν ἐπὶ τοῖς εἰς πα- "τέρας τολμωμένοις χαλεπῶς ἔχειν, ὅτι καὶ αὐτὸς πατὴρ "τῦ παντὸς ἀνθρώπων γένους ἐστὶ, καὶ συνατιμᾶσθαι δοκεῖ "τοῖς τὴν αὐτὴν αὐτῷ προσηγορίαν ἔχουσιν, ἀφ' ὧν προσῆκον "αὐτοῖς παρὰ τῶν παίδων τυγχανόντων. καὶ νόμος κολαστὴς "γίνεται τῶν τοιούτων ἀπαραίτητος, ἃ σὺ μὴ πειραθείης". κἂν μὲν τούτοις θεραπεύσηται τὸ τῶν νέων αὔθαδες, ἀπαλ- λαττέσθωσαν τῶν ἐπὶ τοῖς ἡγνοημένοις ἐνείδων. οὕτως γὰρ ὅ, τε νομοθέτης ἀγαθὸς ἂν εἴη, καὶ οἱ πατέρες εὐτυχεῖς, μὴ ἐπιδόντες ἅτε υἱὸν κολαζόμενον ἅτε θυγατέρα. εἰ δὲ οἱ λόγοι καὶ ἡ παρ' αὐτῶν διδασκαλία τῦ σωφρονεῖν τὸ μηδὲν εἶναι φανῶσιν, ἐχθρὰς δ' ἀσπόνδους ποιεῖ αὐτῷ τὰς νόμους τοῖς συνεχέσι κατὰ τῶν γονέων τολμήμασι· προαχθεὶς ὑπ' αὐτῶν τούτων ἔξω τῆς πόλεως τῦ πλήθους ἑπομένου, κατα- λευέσθω· καὶ μείνας δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς θέαν τὴν ἁπάν- των, θαπτέσθω νυκτός. οὕτως δὲ καὶ οἱ ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν νό- μων ἀναιρεθῆναι κατακριθέντες. θαπτέσθωσαν δὲ καὶ οἱ πολέμιοι· καὶ νεκρὸς μηδὲ εἷς γῆς ἄμοιρος κείσθω, πειρα- τέρω τῦ δικαίου τιμωρίαν τινύων.

κέ. Δανείζειν δὲ Ἑβραίων ἐπὶ τόκοις ἐξέστω μηδενὶ, μή τε βρωτὸν μή τε ποτόν. οὐ γὰρ δίκαιον προσοδεύεσθαι τῦ ὁμοφύλου τὰς τύχας· ἀλλὰ βοηθήσαντα τοῖς χρείαις αὐ- τῦ, κέρδος εἶναι νομίζειν τὴν τ' ἐκείνων εὐχαριστίαν, καὶ τὴν ἀμοιβὴν τὴν παρὰ τῦ Θεῦ γενησομένην ἐπὶ τῇ χρηστότητι.

κϛ. Οἱ δὲ λαβόντες εἴτε ἀργύρια εἴτέ τινα τῶν καρ- πῶν ὑγρῶν ἢ ξηρῶν, κατὰ νοῦν αὐτοῖς τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ χωρησάντων, νομίζοντες μεθ' ἡδονῆς ἀποδιδότωσαν τοῖς δῦσιν· ὥσπερ ἀποθέμενοι εἰς τὰ αὐτῶν, καὶ πάλιν εἰ δεή- θείεν ἕξοντες. ἂν δ' ἀναισχυντῶσι περὶ τὴν ἀπόδοσιν, μὴ πρὸς τὴν οἰκίαν βαδίσαντας ἐνεχυριάζειν, πρὶν ἢ δίκη περὶ τούτῦ γένηται, τὸ δ' ἐνέχυρον αἰτεῖν ἔξω· καὶ τὸν ὀφείλοντα νομίζειν δι' αὐτῦ, μηδὲν ἀντιλέγοντα τῷ μετὰ νόμου βοη-

"enim veniam dare iuuenum peccatis) ſatis habe, hac-
"tenus honorem erga nos contempſiſſe, et redi ad ſa-
"nitatem; tecum cogitans, quod etiam Deus ea quae ad-
"uerſum patres committuntur moleſte ferat, quoniam
"et ipſe eſt totius hominum generis parens, et in eis,
"cum quibus illi communis eſt appellatio, laedi videtur,
"cum quae illis debebantur a liberis non obtineant. at-
"que inſuper lex talium vindex eſt inexorabilis, cuius
"abſit vt tu facias periculum". Ac ſi quidem his ado-
leſcentum improbitas fuerit ſanata, probris ob errata li-
berentur. Ita enim et bonus erit legislator et patres for-
tunati, qui neque filium neque filiam puniri viderint.
Sin autem verba eorum et reſipiſcendi diſciplina nihil
proficere videantur; ſed continuis contra parentes faci-
noribus leges ſibi hoſtes faciat implacabiles, ab iis ipſis
extra vrbem ſequente multitudine productus lapidetur;
et, cum per totum diem ad ſpectaculum omnium man-
ſerit, noctu ſepeliatur. Sic etiam qui legibus quoquo
modo rei capitalis condemnati fuerint. Sepeliantur au-
tem et hoſtes, nec vllus terrae expers mortuus iaceat,
praeter aequum poenas dans.

25. Ne liceat vlli Hebraeorum ad vſuram dare,
neque cibum neque potum. non enim iuſtum eſt in
reditu habere fortunas tribulis: ſed ſubuenientem eius
neceſſitatibus in lucro ponere et gratiarum actionem il-
lius, et remunerationem a Deo conſequuturam ob hu-
manitatem.

26. Qui autem mutuati ſunt aut argentum, aut ali-
quid fructuum humidorum ſiccorumue, rebus ſuis ex
ſententia, Dei benignitate, ſuccedentibus, haec referen-
tes cum alacritate reddant creditoribus; quaſi apud ſe-
ipſos deponentes, et ſi egeant rurſum habituri. Si
vero debitores circa redditionem improbe agant, et eam
morentur, ne liceat domum eorum ingreſſis pignora
capere, priuſquam de eo iudicium fiat; pignus autem
foris ſtantes petant, et debitor ipſe ferat ad creditorem,

θείας ἐπ' αὐτὸν ἥποντι. κἂν μὲν εὔπορος ᾖ ὁ ἐνεχυριασμένος, κατεχέτω τοῦτο μέχρι τῆς ἀποδόσεως ὁ δεδανεικώς· ἂν δὲ πένης, ἀποτιθέτω πρὶν ἡλίου δυσμῶν, καὶ μάλιστα ἂν ἱμάτιον ᾖ τὸ ἐνέχυρον· ὅπως εἰς ὕπνον ἔχῃ τοῦτο, Φύσει τῷ Θεῷ τοῖς πενομένοις ἔλεον νέμοντος. μύλην δὲ καὶ τὰ περὶ ταύτην σκεύη μὴ ἐξεῖναι λαμβάνειν ἐνέχυρον· ὅπως μὴ στέρωνται καὶ τῶν πρὸς τὰ σιτία ὀργάνων, μηδ' ὑπ' ἐνδείας πάθωσί τι τῶν χειρόνων.

κζ'. Ἐπ' ἀνθρώπῳ μὲν κλοπῇ θάνατος ἔστω ζημία. ὁ δὲ χρυσοῦν ἢ ἄργυρον ὑφελόμενος, τὸ διπλοῦν ἀποτινύτω. κτείνας δ' ἐπὶ τοῖς κατ' οἶκον κλεπτομένοις τις ἀθῷος ἔστω, κἂν εἰ πρὸς διορύγματι τειχίῳ. βόσκημα δὲ ὁ κλέψας, τετραπλῆν τὴν ζημίαν ἀποτινύτω, πλὴν βοός· πενταπλῆ δὲ ὑπὲρ τούτου καταβαλλέτω. ὁ δὲ τὸ ἐπιτίμιον ἄπορος διαλύσασθαι, δοῦλος ἔστω τοῖς καταδικασαμένοις.

κη'. Πραθεὶς δὲ ὁμοφύλῳ τις ἕξ ἔτη δουλευέτω, τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἐλεύθερος ἀφειέσθω. ἐὰν δὲ, τέκνα αὐτῷ γενομένου ἐκ δούλης παρὰ τῷ πριαμένῳ, διὰ τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν πρὸς τὰ οἰκεῖα φιλοστοργίαν βούληται δουλεύειν· ἐνιαυτοῦ ἑκάστου τοῦ Ἰωβήλου, πεντηκοστὸς δὲ ἐνιαυτός ἐστιν, ἐλευθερούσθω, καὶ τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα ἐλευθέραν ἐπαγόμενος.

κθ'. Ἐὰν δέ τις ἢ χρυσίον ἢ ἀργύριον εὕρῃ καθ' ὁδὸν, ἐπιζητήσας τὸν ἀπολωλεκότα, καὶ κηρύξας τὸν τόπον ἐν ᾧ εὗρεν, ἀποδότω, τὴν ἐκ τῆς ἑτέρου ζημίας ὠφέλειαν οὐκ ἀγαθὴν ὑπολαμβάνων. ὁμοίως καὶ περὶ βοσκημάτων οἷς ἂν ἐντύχοι τις κατ' ἐρημίαν πλανωμένοις, μὴ εὑρεθέντος τοῦ κυρίου παραχρῆμα παρ' αὐτῷ φυλαττέτω, μαρτυράμενος τὸν Θεὸν μὴ νοσφίζεσθαι ἀλλότρια.

λ'. Μὴ ἐξεῖναι δὲ παριέναι κτηνῶν τινι κακοπαθούντων ὑπὸ χειμῶνος πεπτωκότων ἐν πηλῷ. συνδιασώζειν δὲ, καὶ τὸν πόνον οἰκεῖον ἡγησάμενον βοηθεῖν.

λα'. Μηνύειν δὲ καὶ τὰς ὁδοὺς τοῖς ἀγνοοῦσι, καὶ μὴ γέλωτα θηρωμένους αὐτοῖς ἐμποδίζειν πλάνῃ τὴν ἰσίου χρείαν.

nihil ei contradicens, qui legis praesidio subnixus ad se venit. Ac si quidem locuples sit qui pignorauit, pignus retineat creditor donec reddatur mutuum: sin pauper, ante solis occasum referat, praesertim si pignus sit vestimentum, vt id habeat ad somnum capiendum, Deo natura pauperibus misericordiam adhibente. Molam autem et instrumenta eius ne liceat pignori capere, ne his ablatis priuentur etiam cibi parandi facultate, neue quid grauius ob inopiam patiantur.

27. In furto quidem hominis poena esto mors. Qui vero aurum aut argentum surripuerit, duplum reddat. Si quis eorum aliquem qui res e domo furto eat ablatum occiderit, insons esto, etiamsi in pariete tantum suffodiendo deprehendatur. Furatus autem pecudem, quadruplo damnum rependat, nisi bos sit: nam pro hoc quintuplum reddat. Qui vero mulctae soluendae non erit, seruus iis esto, quibus eam pendere damnatus fuerit.

28. Venditus quis contribuli sex annos seruiat, septimo manumittatur. Quod si filio ei ex serua nato apud emptorem propter beneuolentiam et charitatem erga sua seruire velit, anno Iubilaeo (est autem annus quinquagesimus) liberetur, et liberos et vxorem liberam abducens.

29. Si quis autem vel aurum vel argentum in via repererit, quaesito eo qui perdidit, locoque per praeconem indicato quo forte reperit, illud restituat, vtilitatem ex damno alterius nequaquam bonam esse reputans. Similiter etiam de pecudibus in quas errantes in deserto aliquis inciderit, domino non statim inuento apud se seruet, Deum testatus se nolle aliena auertere.

30. Ne cuiquam liceat praeterire, cum iumenta alicui afflicta iacuerint, in luto propter tempestatem collapsa: sed succurrat et subueniat, laborem etiam proprium existimans.

31. Quin et vias ignorantibus ostendant oportet; neue, risum sibi aucupantes, errore alterius commodum impediant.

λβ'. Ομοίως μηδὲ βλασφημείτω τις τὸν ἄρχοντα καὶ τὸν ἐνεόν.

λγ'. Εν μάχῃ τις, ὅπου μὴ σίδηρος, πληγεὶς, παραχρῆμα μὲν ἐκδικείσθω, ταὐτὸν παθόντος τῷ πεπληγότος. ἂν δὲ κομισθεὶς παρ' ἑαυτὸν καὶ νοσήσας ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, ἔπειτα ἀποθάνῃ· ἀθῷος ἔστω ὁ πλήξας. σωθέντος δὲ καὶ πολλὰ δαπανήσαντος εἰς τὴν νοσηλείαν, ἀποτινύτω πάνθ' ὅσα παρὰ τὸν χρόνον τὸν τῆς κατακλίσεως ἀνάλωσε, καὶ ὅσα τοῖς ἰατροῖς ἔδωκεν. ὁ γυναῖκα λακτίσας ἔγκυον, ἂν μὲν ἐξαμβλώσῃ ἡ γυνὴ, ζημιούσθω χρήμασιν ὑπὸ τῶν δικαστῶν, ὡς παρὰ τὸ διαφθαρὲν ἐν τῇ γαστρὶ μειώσας τὸ πλῆθος· διδόσθω δὲ καὶ τῷ ἀνδρὶ τῆς γυναικὸς παρ' αὐτῆς χρήματα. θνησκούσης δ' ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ αὐτὸς ἀποθνησκέτω· ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς καταθέσθαι δικαιοῦντος τὸν νόμον.

λδ'. Φάρμακον, μήτε θανάσιμον μήτε τῶν εἰς ἄλλας βλάβας πεποιημένων, Ισραηλιτῶν ἐχέτω μηδὲ εἷς. ἐὰν δὲ κεκτημένος φωραθῇ, τεθνάτω· τοῦτο πάσχων ὃ διέθηκεν ἂν ἐκείνους, καθ' οὓς τὸ φάρμακον ἦν παρεσκευασμένον.

λε'. Ο πηρώσας παθέτω τὰ ὅμοια, φερόμενος ἅπερ ἄλλον ἐσέρησε, πλὴν εἰ μήτι χρήματα λαβεῖν ἐθελήσειεν ὁ πεπηρωμένος. αὐτὸν τὸν πεπονθότα κύριον τοῦ νόμου ποιοῦντος τιμήσασθαι τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος, καὶ συγχωροῦντος εἰ μὴ βέλτιαι γενέσθαι πικρότερος.

λς'. Βοῦν τοῖς κέρασι πλήττοντα ὁ δεσπότης ἀποσφαττέτω. εἰ δ' ἐφ' ἅλωρος κτείνειέ τινα πλήξας, αὐτὸς μὲν καταλευσθεὶς ἀποθνησκέτω, μηδ' εἰς τροφὴν εὔχρηστος εἶναι κατηξιωμένος. ἐὰν δὲ καὶ ὁ δεσπότης ἐλέγχηται προειδὼς αὐτῷ τὴν φύσιν καὶ μὴ φυλαξάμενος, καὶ αὐτὸς θνησκέτω· ὡς αἴτιος τῷ ὑπὸ τοῦ βοὸς ἀνῃρημένῳ γεγενημένος. ἐὰν δὲ δοῦλον ἢ θεράπαιναν ἀποκτείνῃ βοῦς, αὐτὸς μὲν καταλιθούσθω. τριάκοντα δὲ σίκλους ὁ κύριος τοῦ βοὸς ἀποτινύτω τῷ δεσπότῃ τοῦ ἀνῃρημένου. βοῦς δ' ἐὰν ἅπαξ πληγεὶς ἀποθάνῃ πωλείσθωσαν καὶ ὁ τεθνεὼς καὶ ὁ

32. Similiter neque maledicat quiſquam abſenti, neque muto.

33. Aliquis in contentione, vbi nullum fuerit ferrum, vulneratus, continuo vindicetur, eo qui vulneraverit idem paſſo. Quod ſi domum delatus dies complures aegrotauerit, et deinde mortuus fuerit, impunitus eſto qui percuſſit. Si autem reualuerit, et multa in aegrotationem inſumpſerit, ſoluat omnia quaecunque tempore decubitus impendit, et quaecunque medicis erogauit. Qui mulierem praegnantem calce pulſauerit, ſi quidem abortum fecerit mulier, a iudicibus pecunia multetur, vt qui ex foetu in ventre corrupto populum minuerit: viro etiam mulieris ab eo dentur pecuniae. Quod ſi illa ex ictu moriatur, et ipſe mortem ſubeundo poenas luat; lege aequum eſſe cenſente, vt vita pro vita reponatur.

34. Nemo Iſraëlitarum pharmacum habeat, neque lethale, neque ad alias laeſiones factum. Quod ſi habuiſſe deprehenſus fuerit, morte mulctetur; idem patiens quo illos affeciſſet, contra quos paratum erat pharmacum.

35. Qui mutilauerit aliquem, ſimilia patiatur, priuatus quo priuauit alium, niſi forte mutilatus, pecuniam malit accipere; lege iniuriam paſſo plenam dante poteſtatem aeſtimandi caſum qui ei accidit, et concedente hoc facere niſi acerbior eſſe velit.

36. Bouem cornibus petentem dominus iugulet. Quod ſi aliquem in area percuſſum interfecerit, ipſe quidem lapidatus moriatur, et ab eſu hominum reiiciatur. Si vero dominus ingenium eius ante ſciuiſſe convincatur, nec tamen cuſtodiuiſſe, ipſe quoque morte plectatur; vt qui necato a boue mortis cauſa fuerit. Sin autem ſeruum aut ancillam bos occiderit, ipſe quidem lapidetur; dominus vero bouis triginta ſiclos interempti domino pendat. Quod ſi bos ita a boue ictus mortuus fuerit,

πλήξας· καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἀμφοτέρων οἱ δεσπόται αὐτῶν διανεμέσθωσαν.

λζ'. Οἱ φρέαρ ἢ λάκκον ὀρύξαντες, ἐπιμελὲς ποιέσθωσαν ὥστε σανίδων ἐπιβολαῖς ἔχειν κεκλεισμένα· οὐχ ὅπως τινὲς εἴργοιντο ὑδρείας, ἀλλ' ἵνα μηδεὶς κίνδυνος ὡς ἐμπεσουμένοις ᾖ. εἰ δ' ἄν εἰς ὄρυγμα τοιοῦτον μὴ κλειστὸν ἐμπεσὼν βόσκημά τινος διαφθαρῇ, τὴν τιμὴν αὐτῷ τῷ δεσπότῃ καταβαλλέτω. περιβαλλέσθω δὲ καὶ τοῖς σίγισιν, ἅπερ ὡς ἀντὶ τείχης ὄντα οὐκ εἰάσει τινὰς ἀποκυλισθέντας ἀποβάλλεσθαι.

λή. Παρακαταθήκην δὲ, ὥσπερ ἱερόν τι καὶ θεῖον χρῆμα, ὁ παραλαβὼν φυλακῆς ἀξιούτω· καὶ μηδεὶς ἀπιστερῆσαι συνθείη τὸν πεπιστευκότα, μήτε ἀνὴρ μήτε γυνή, μηδ' εἰ χρυσὸν ἄπειρον μέλλοι κερδαίνειν, καταφρονῶν τῷ μηδένα εἶναι τὸν ἐξελέγχοντα. καθ' ὅλα μὲν γὰρ τὸ συμβὸς ἐπισάμενον τὸ αὐτῷ προσῆκεν ἕκαστον εὖ πράττειν· καὶ μάρτυς ἀρκούμενος αὐτῷ πάντα ποιείτω ἃ παρ' ἄλλων ἔπαινον αὐτῷ παρέξει· μάλιστα δὲ τὸν Θεὸν, ὃν οὐδεὶς ποτε ὢν λανθάνει. εἰ δὲ μηδὲν ἐπίβυλον δρῶν ὁ πιστευθεὶς ἀπολέσειεν, ἀφικόμενος ἐπὶ τὰς ἑπτὰ κριτὰς ὀμνύτω τὸν Θεὸν, ὅτι μηδὲν παρὰ τὴν αὐτῷ βούλησιν ἀπόλοιτο καὶ κακίαν, οὐδὲ χρησαμένῳ τινὶ μέρει αὐτῆς· καὶ ὅτως ἀνεπαφίατος ἀπείτω. χρησάμενος δὲ κἂν ἐλαχίστῳ μέρει τῶν πεπιστευμένων ἀπολέσας τύχῃ, τὰ λοιπὰ πάντ' οὖν ἃ ἔλαβεν ἀποδοῦναι κατεγνώσθω. ὁμοίως δὲ τῷ περὶ παρακαταθηκῶν, κἂν μισθόν τις ἀποστερήσῃ τῶν ἐπὶ σώμασι τοῖς αὐτῶν ἐργαζομένων· μεμνήσθω ὅτι οὐκ ἀποστερητέον ἀνδρὸς πένητος μισθὸν, εἰδότας ὡς ἀντὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτημάτων ὁ Θεὸς αὐτῷ τοῦτον εἴη παρεσχηκώς. ἀλλὰ μηδὲ ἀναβάλλεσθαι τὴν ἀπόδοσιν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐκτίνειν· ὡς ὁ βλαπτόμενος τῷ Θεῷ τῆς ἐξ ὧν πεπόνηκε χρήσεως ὑστερῇ τὸν εἰργασμένον.

λθ'. Παῖδας ὑπὲρ ἀδικίας πατέρων μὴ κολάζειν· ἀλλὰ διὰ τὴν ἐκείνων αὐτῶν ἀρετὴν, οἵκτῳ μᾶλλον ἀξιοῦν ὅτι

et mortuus et percuſſor vendantur, et domini eorum pretium vtriuſque inter ſe diuidant.

37. Qui puteum aut lacum demiſerint, diligenter curent, vt tabulis impoſitis clauſos habeant; non vt vlli aquatione arceantur, ſed vt nullum in eos incidendi periculum ſit. Quod ſi in talem ſcrobem non clauſam pecus alicuius delapſum intereat, pretium eius domino ſoluat is qui foderit. Quin et tectis circumdentur, quae, vicem parietis implentia, non ſinent vllos deuolutos exſtingui.

38. Depoſitum qui accepit, illud tanquam rem ſacram et diuinam ſeruet et cuſtodiat; et nemo doloſe aliquid componat ad eum, qui depoſuit, fraudandum, neque vir, neque mulier, etiamſi auri vim immenſam lucraturus ſit, fretus ſecuritate quod nullus ſit qui redarguat. nam omnino quidem conuenit, vnumquemque bene facere, animum ſuum ſibi conſcium eſſe credentem (et quiſque ſibi locuples teſtis ea agere ſtudeat quae ei ab aliis laudem pariant) et maxime Deum, quem nemo malus latet. Quod ſi depoſitarius, nihil dolo malo agens, depoſitum perdiderit, ſeptem iudices adeat, Deumque iuret nihil ſua voluntate et vitio perditum eſſe, neque ſe vlla parte eius vſum eſſe: atque ita innocens abeat. Quod ſi vel minima parte creditorum vſus forte perdiderit, ad reliqua omnia quae accepit redhibenda damnetur. Similiter etiam ac in depoſitis, ſi quis mercedem eorum retinuerit qui corporibus ſuis operantur, meminerit oportet hominis pauperis mercedem non eſſe retinendam, hoc ipſum cogitando, quod eam Deus illi praebuerit pro terris ac aliis poſſeſſionibus. Quin et nihil ſolutionem differat, ſed eodem die ſoluat: tanquam Deo nolente vt operarius quam minimum careat laboris ſui fructu.

39. Nati propter patrum culpam ne puniantur; ſed propter ſuam ipſorum virtutem miſericordia potius digni habeantur, quod ex improbis geniti fuerint parentibus,

μοχθηρῶν ἐγένοντο πατέρων, ἢ μίσους Φύντας ἐκ Φαύλων. ὐδὲ μὴν πατράσιν υἱῶν ἁμαρτίαν λογιστέον· τῶν νέων πολλὰ παρὰ τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν αὐτοῖς ἐπιτρεπόντων, ὑπερηφανίᾳ τῷ διδάσκεσθαι.

μ΄. Γάλλως ἐκτρέπεσθαι, καὶ σύνοδον φεύγειν τὴν μετ' αὐτῶν, ἀφελομένους αὐτοὺς τὸ ἄρρεν καὶ τὰ τῆς παιδοποιΐας καρπόν· ὃν ἀνθρώποις ἐπ' αὐξήσει τοῦ γένους ἡμῶν ὁ Θεὸς παρέσχεν. ἐλαύνειν δὲ ἄτως ὡς ἐπὶ τέκνων σφαγῇ καὶ πρὸ τούτων ἀπολλύντας τὸ ἐκείνων αἴτιον· δῆλον γὰρ ὡς, τῆς ψυχῆς αὐτοῖς τεθηλυσμένης, μετεκομίσαντο πρὸς τοῦτο καὶ τὸ σῶμα· ὁμοίως δὲ καὶ πᾶν τὸ νομιζόμενον τέρας τοῖς ὁρῶσι. μὴ ἐξεῖναι δὲ ποιεῖν ἐκτομίας, μήτε ἀνθρώπους, μήτε τῶν ἄλλων ζώων.

μα΄. Λύτη μὲν οὖν ὑμῖν εἰρηνικὴ τῶν νόμων κατὰ τὴν πολιτείαν διάταξις ἔσω, καὶ ὁ Θεὸς εὐμενὴς ἀσασίαν αὐτῆς τὸν κόσμον παρέξεται· γένοιτο δὲ χρόνος μηδὲ εἷς, ὃς καινίσοι τι τούτων καὶ πρὸς τὸ ἐναντίον μεταβάλλοι. ἐπεὶ δὲ ἀνάγκη τὸ ἀνθρώπινον καὶ εἰς ἀβελήτους ἢ κατὰ προαίρεσιν ταραχὰς καὶ κινδύνους ἐμπεσεῖν, φέρε καὶ περὶ τούτων βραχέα προσδιατάξωμεν· ὡς ἂν προειδότες ἃ χρὴ ποιεῖν, ἐν τῇ χρείᾳ τῶν σωτηρίων εὐπορῆτε, καὶ μὴ τότε ἃ δεῖ ποιεῖν ἐπιζητοῦντες, ἀπαρασκεύαστοι τοῖς καιροῖς παραπέσητε. γῆν, ἣν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε πόνων καταφρονοῦσι καὶ ψυχὰς πρὸς ἀρετὴν ἠσκημένοις, ἀπόλεμον νέμοιθε, κεκτημένοι αὐτὴν, μήτε ἀλλοτρίων εἰς αὐτὴν ἐπὶ κακώσει στρατευσάντων, μήτε στάσεως ἐμφυλίᾳ καταχύσης ὑμᾶς· ὑφ' ἧς ταναντία πατράσι τοῖς ἑαυτῶν πράττοντες ἀπολεῖτε τὰ ἐκείνοις νομοθέντα· χρώμενοί τε νόμοις, οὓς ἀγαθὸς δόκιμάσας ὁ Θεὸς παραδίδωσι, διατελοίητε. ἔργον δ' ὅ, τι ἂν πολεμικὸν, ἢ νῦν ὑφ' ὑμῶν ἢ ὕστερον ἐπὶ παίδων ὑμετέρων, γένηται, τοῦθ' ὑπερόριον πραχθείη. μέλλοντας δὲ πολεμεῖν, πρεσβείας καὶ κήρυκας πέμπειν παρὰ τοὺς ἐκστίους πολεμίους. πρὸ γὰρ τῶν ὅπλων καλὸν εἶναι χρῆσθαι λόγοις πρὸς αὐτοὺς, δηλοῦντας ὅτι καὶ στρατιὰν πολλὴν ἔχοντες, καὶ ἵππους, καὶ ὅπλα,

quam odio, quod vitiosis sati. Neque verò filiorum peccatum patribus est imputandum: cum adolescentes discendi fastidio multa praeter nostram doctrinam sibi permittant.

40. Spadones abhorreantur, et eorum fugiatur congressio; quibus erepta sit virilitas, et generationis fructus, quem Deus hominibus ad generis nostri incrementum tribuit. Abigantur autem tanquam qui liberos peremerint, et antequam sint id sustulerint quod causa eorum fuisset (perspicuum enim est, eos, cum effeminata sit ipsorum anima, in idem etiam corpore mutatos esse) itidem etiam quicquid adspicientibus putatur monstrum. neque homines castrare liceat, neque alia animalia.

41. Et haec quidem vobis sit pacifica legum reipublicae constitutio, et Deus propitius honestatem eius a seditionibus imperturbatam conseruabit: absit autem vt vllum veniat tempus, quod horum aliquid innouet et in contrarium mutet. Sed quoniam necesse est hominum genus, vel inuito vel sua sponte, in turbas etiam et pericula incidere, age pauca etiam de his praeterea ordinemus: vt quae facienda sint praeuidentes, salutaria, cum opus erit, habeatis; neque tunc requirentes quae facere oporteat, imparati in tempora funesta incurratis. Faxit Deus, vt terram, quam vobis dedit labores contemnentibus, animosque ad virtutem exercitatos habentibus, in pace ac tranquillitate colatis, possidentes eam sine perniciosis externorum incursionibus, et absque ciuili vos exagitante seditione, (per quam si patribus vestris contraria faciatis, instituta illorum perdetis) vtque legibus vti pergatis, quas Deus vt bonas numine suo comprobatas tradit. Si vero res bellica quaecunque acciderit, aut nunc vestro aeuo aut postea apud seros nepotes, vtinam haec extra terrae vestrae limites geratur. Caeterum bellum gesturi, legationes mittite et praecones ad hostes voluntarios. decet enim, antequam arma inferantur, verbis ad eos vti, declarando, vos, quamuis

καὶ πρὸ τούτων εὐμενῆ τὸν Θεὸν καὶ σύμμαχον, ὅμως ἀξιῶ τε μὴ ἀναγκάζεσθαι πολεμεῖν αὐτοῖς, μηδὲ τὰ ἐκείνων ἀφαιρεμένους ἀβέλτερον αὐτοῖς κέρδος προσλαμβάνειν. καὶ πειθομένων μὲν, καλῶς ὑμᾶς ἔχειν τὴν εἰρήνην φυλάττεσθαι· εἰ δὲ φρονοῦντες ἐφ' ἑαυτοῖς ὡς ἰσχύϊ διαφέρουσιν, ἀδικεῖν ἐθέλοιεν, στρατὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀγάγετε, στρατηγῷ μὲν αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ὑποστράτηγον δὲ χειροτονήσαντες ἕνα τὸν ἀρετῇ προὔχοντα. πολυαρχία γὰρ, πρὸς τῷ τὰς ὀξέως τι πράττειν ἀνάγκην ἔχουσιν ἐμπόδιον εἶναι, καὶ βλάπτειν πέφυκε τοὺς χρωμένους. στρατὸν δὲ ἄγειν καθαρὸν, ἐκ πάντων τῶν ῥώμῃ σωμάτων καὶ ψυχῆς εὐτολμίᾳ διαφερόντων· τὸ δὲ δειλὸν ἀποκρίναντας, μὴ τοὺς πολεμίους παρὰ τὸ ἔργον τραπὲν εἰς φυγὴν ὠφελήσει. τάς τε νεωστὶ δειμαμένους οἰκίας οἷς ὕπω χρόνος ἀπολαύσεως αὐτῶν ἐνιαύσιος, καὶ φυτεύσαντας ὕπω δὲ καρπῶν μετεσχηκότας ἐὰν κατὰ χώραν, καὶ τοὺς μνησευσαμένους δὲ καὶ νεωστὶ γεγαμηκότας· μὴ πόθῳ τούτων φειδόμενοι τῆ ζῆν, καὶ τηροῦντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν τούτων ἀπόλαυσιν, ἐθελοκακήσωσι [περὶ τὰς γυναῖκας.]

μβ'. Στρατοπεδευσάμενοι δὲ προνοεῖτε μή τι τῶν δυσχερεστέρων ἐργάσησθε. πολιορκοῦντας δὲ καὶ ξύλων ἀπορουμένους εἰς ποίησιν μηχανημάτων, μὴ κείρειν τὴν γῆν ἥμερα δένδρα κόπτοντας· ἀλλὰ φείδεσθαι, λογιζομένους ἐπ' ὠφελείᾳ ταῦτα τῶν ἀνθρώπων γεγονέναι, καὶ φωνῆς ἂν εὐτορήσαντα δικαιολογήσασθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς ὐδὲν αἰτία γεγονότα τῷ πολέμῳ πάσχοι κακῶς παρὰ δίκην, εἰ δύναμις αὐτοῖς ἦν καὶ μετοικήσαντα ἂν καὶ πρὸς ἄλλην μεταβάντα γῆν. κρατήσαντες δὲ τῇ μάχῃ, τοὺς ἀντιταξαμένους κτείνατε· τοὺς δ' ἄλλους εἰς τὸ τελεῖν ὑμῖν φόρους σώζετε, πλὴ τῶ Χαναναίᾳ ἔθνους. τούτους γὰρ πανοικὶ χρῆναι ἀφανίσαι.

μγ'. Φυλάσσετε δὲ, μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὥστε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ.

μδ'. Πολιτείαν μὲν οὖν τοιάνδε Μωϋσῆς κατέλιπε·

t exercitum magnum habeatis, et equos et arma, et
nte haec Deum propitium et auxiliarem, nolle tamen
ogi bellum cum eis gerere, neque facultates illorum
uferentes lucrum ipsis inuisum comparare. Ac si qui-
lem obtemperauerint, decet vos pacem seruare: sin vero
ibimet nimium fidentes, ac si viribus praepollerent, vos
aedere voluerint, exercitum in eos ducite, Deo quidem
ummo imperatore vtentes, vno vero praestanti virtute se-
undarum partium duce creato. nam multorum imperium,
praeterquam quod iis qui aliquid celeriter agere necesse
habent impedimento sit, etiam eo vtentibus non raro ob-
esse solet. Exercitus autem purus ducatur, delectis cor-
porum robore animique audentia praecellentibus; timidis
vero reiectis, ne dum acie decernitur in fugam versi ho-
stibus prosint. Iique qui nuper domos aedificarint, qui-
bus nondum per annum fruiti sunt; et qui conseuerint,
necdum fructus perceperint, domi manere sinantur; nec-
non sponsi, et qui nuper vxores duxerint: ne harum re-
rum desiderio vitae parcentes, et seipsos ad earum fruitio-
nem seruantes, vltro se male gerant [propter vxores.]

42. Castris autem positis, prouidete ne quid saeuum et improbum faciatis. Cum vero vrbem obsideatis, et ligna ad machinas conficiendas desideretis, ne terram attondete, arbores nites ac frugiferas succidendo: sed parcite, eas in hominum vtilitatem natas esse cogitantes; et si vocem haberent, vobiscum expostulaturas esse, sese immerito malo affici, vt quae belli causa non exstiterint, atque inde migraturae fuerint et in aliam terram transituraе, si eis esset potestas. Cum autem praelio hostes superaueritis, eos qui in aduersa acie steterint interficite, caeteros vero ad tributa vobis pendenda conseruate, gente Chananaeorum excepta: hos enim ad internecionem delere oportet.

43. Cauete autem, maxime in praeliis, ne vel femina ornatu virili vtatur, vel vir stola muliebri.

44. Moyses igitur huiusmodi reip. institutionem reli-

νόμους δ' ἔτι πρότερον τεσσαρακοστῷ ἔτει γεγραμμένους παραδίδωσι, περὶ ὧν ἐν ἑτέρᾳ γραφῇ λέξομεν. τοῖς δ' ἑξῆς ἡμέραις, συνεχῶς γὰρ ἐξεκλησίασεν, εὐλογίας αὐτοῖς δίδωσι, καὶ κατάρας ἐπὶ τοὺς μὴ κατὰ τοὺς νόμους ζησομένους, ἀλλὰ παραβησομένους τὰ ἐπ' αὐτοῖς διωρισμένα. ἔπειτα ποίησιν ἐξάμετρον αὐτοῖς ἀνέγνω· ἣν καταλέλοιπεν ἐν τῷ βιβλίῳ τῷ ἱερῷ, προῤῥήσιν ἔχουσαν τῶν ἐσομένων, καθ' ἣν γέγονε πάντα καὶ γίνεται, μηδὲν ἐκείνου διημαρτηκότος τῆς ἀληθείας. ταῦτ' οὖν τὰ βιβλία παραδίδωσι τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τὴν κιβωτὸν εἰς ἣν καὶ τὰς δέκα λόγους γεγραμμένους ἐν δυσὶ πλαξὶ κατέθετο, καὶ τὴν σκηνήν· τῷ τε λαῷ παρήνεσε κρατήσαντι τῆς γῆς, καὶ ἱδρυθέντι, μὴ λήθην λαβεῖν τῆς Ἀμαληκιτῶν ὕβρεως· ἀλλὰ στρατεύσαντας ἐπ' αὐτοὺς τιμωρίαν ἀπολαβεῖν ὧν ἐπὶ τῆς ἐρήμου τυγχάνοντας ἐποίησαν κακῶς. ἐξελόντας δὲ τὴν Χαναναίων γῆν, καὶ πᾶσαν διαφθείραντας τὴν ἐν αὐτῇ πληθὺν καθὰ πρέπει, τὸν βωμόν τε ἀναστῆσαι πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα τετραμμένον, ἀ πόῤῥω τῆς Σικίμων πόλεως μεταξὺ δυοῖν ὀροῖν, Γαριζαὶν μὲν τοῦ ἐκ δεξιῶν κειμένου, τοῦ δ' ἐκ λαιῶν Γιβάλου προσαγορευομένου· μεριστεῖσαν δὲ τὴν στρατιὰν καθ' ἓξ φυλὰς ἐπὶ τοῖν δυοῖν ὀροῖν ἀναστῆναι, καὶ σὺν αὐτοῖς Λευίτας τε καὶ τοὺς ἱερέας. καὶ πρῶτα μὲν τοὺς ἐπὶ τῷ Γαριζεῖν γενομένους εὔχεσθαι τὰ κάλλιστα τοῖς περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τῶν νόμων φυλακὴν σπουδάζουσιν, ὧν τε Μωϋσῆς εἶπε μὴ παρακεκουσαμένοις, εὐφημεῖν δὲ τὰς ἑτέρας, καὶ τούτων πάλιν εὐχομένων, τὰς προηγμένας ἐπαινεῖν· ἔπειτα τοὺς κατὰ ταῦτα παραβησομένοις κατάρας τίθεσθαι, ὑποφωνήσας ἀλλήλαις ἐπὶ κυρώσει τῶν λεγομένων. ἀνέγραψε δὲ τὰς εὐλογίας καὶ τὰς κατάρας αὐτῶν, ὡς μηδέποτε ἐκλιπεῖν τὴν μάθησιν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ χρόνου· ἃς δὴ καὶ τῷ βωμῷ τελευτῶν ἐνέγραψε κατὰ πλευρὰν ἑκατέραν, ἣ καὶ σάντα φησὶ τὸν λαὸν θῦσαί τε καὶ ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐκ ἐπενεγκεῖν ἱερεῖον ἕτερον· ἀ γὰρ εἶναι νόμιμον. ταῦτ' οὖν Μωϋσῆς τε διὰ-

quit: leges vero quadrageſimo anno ante reliquit, de quibus in alio libro dicemus. Sequentibus autem diebus (aſſidue enim concionabatur) fauſtas eis precationes tradit, et imprecationes in eos qui ex legibus non viverent, ſed contra praeſcripta earum agerent. Deinde carmen hexametrum eis recitauit, quod in ſacro volumine ſcriptum reliquit, continens futurorum praedictionem, iuxta quam omnia facta ſunt atque fiunt, neque ille quicquam a veritate aberrauit. Hos igitur libros ſacerdotibus tradit, ſimul et arcam, in qua decem illa praecepta in duabus tabulis ſcripta recondidit, atque tabernaculum. Quin et populum admonuit, vt cum Chananaeorum terram deuiciſſent, et in ea conſediſſent, iniuriae ab Amalecitis acceptae non obliuiſcerentur: ſed, facta in eos expeditione, poenas repoſcerent maleficiorum, quibus illi eos affecerant, cum eſſent in deſerto. Occupata vero Chananaeorum terra, omnique eius multitudine vt par eſt deleta, aram exſtruere iuſſit ad ſolem orientem verſam, non procul ab vrbe Sicimorum inter montes duos, Garizaeo quidem ad dextram poſito, ad laeuam autem eo qui Gibalus nuncupatur: diuiſumque exercitum in ſenas tribus ſuper duobus montibus ſtatuere, et vna cum illis Leuitas et ſacerdotes. ac primum quidem illos in Garizaeo fauſtiſſima eis apprecari, qui religionis Dei ſtudioſi eſſent et cuſtodiae legis, neque ea quae dixiſſet Moyſes reiecisſent; ſex alias vero tribus bene illis ominari, et rurſum his precantibus priores acclamare: deinde itidem tranſgreſſoribus diras imprecari, alteras alteris ad dicta comprobanda et ſancienda ſuccinentes. Fauſtas autem precationes et earum exſecrationes ſcriptis conſignauit, vt earum diſciplina nullo vnquam tempore intermitteretur. Quas ſane moriens etiam arae inſcribi iuſſit ex vtroque latere, vbi etiam populo denunciat vt ſtans ſacrificet et holocauſta offerat, et poſt illam diem nunquam aliam victimam ei imponeret: non enim eſſe licitum. Haec igitur Moyſes inſti-

ταξε, καὶ τὸ Εβραίων ἔθνος ἀπόλυθα τύτοις ποιουν διατελεῖ.

μέ. Τῇ δ' ὑστεραία τὸν λαὸν σὺν γυναιξὶν ἅμα καὶ τέκνοις εἰς ἐκκλησίαν συναγαγὼν, ὡς παρεῖναι καὶ τὰ ἀνδράποδα, ὧρκω τῶν νόμων αὐτὸς Φυλακὴν ποίησασθαι· καὶ τῆς τῦ Θεῦ διανοίας ἀκριβεῖς λογισὰς γενομένυς, μηδὲν εἰς αὐτὸς μήτε συγγενείᾳ χαριζομένυς, μήτε εἴκοντας φόβῳ, μήτε ἄλλην καθάπαξ αἰτίαν κυριωτέραν τῆς τῶν νόμων Φυλακῆς ὑπολαμβάνοντας παραβῆναι τύτυς. ἀλλ' ἄν τέ τις τῶν ἐξ αἵματος συγχεῖν καὶ καταλύειν ἐπιχειρῇ τὴν κατ' αὐτὸς πολιτείαν, ἄντε πόλις, ἀμύνειν αὐτὸς καὶ κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν· καὶ κρατήσαντας μὲν ἐξ αὐτῶν ἀνασπᾶν θεμελίων, καὶ μηδὲ τὸ ἔδαφος τῶν ἀπονοηθέντων εἰ δυνατὸν καταλιπεῖν. εἰ δ' ἀσθενοῖεν λαβεῖν τὴν τιμωρίαν, αὐτὸ τὸ μὴ κατὰ βύλησιν ἰδίαν ταῦτα γίνεσθαι δεικνῦναι. καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὤμνυεν.

μς'. Εδίδασκε δὲ αὐτὸς ὡς ἂν αἱ θυσίαι τῷ Θεῷ μᾶλλον κεχαρισμέναι γένοιντο, καὶ ὅπως ἂν οἱ στρατεύοντες ἐξίοιεν τεκμηρίῳ χρώμενοι τοῖς λίθοις, ὡς καὶ πρότερον δεδήλωκα. προσφήτευσε δὲ καὶ Ιησῦς Μωϋσέως παρόντος ἔτι· καὶ πάνθ' ὅσα ποιήσειεν ὑπὲρ τῆς τῦ λαῦ σωτηρίας ἢν τε πολέμους καὶ κατ' εἰρήνην, νόμυς συντεθεὶς καὶ τὸν τῆς πολιτείας κόσμον συμπορίζων, ἀναλογιζόμενος προεῖπεν, ὡς δηλώσειεν αὐτῷ τὸ θεῖον, "ὅτι παραβάντες τὴν πρὸς αὐτὸν "θρησκείαν πειραθήσονται κακῶν, ὡς ὅπλων τε αὐτοῖς πο"λεμίων πληρωθῆναι τὴν γῆν καὶ κατασκαφῆναι πόλεις, "καὶ τὸν νεὼν καταπρησθῆναι, καὶ πραθέντας δυλεύειν αὐ"θράσιν ἀδένα λῃψομένους εἴκτον ἐπὶ τοῖς συμφοραῖς αὐ"τῶν, μετανοήσειν δ' αὐτὸς ἐπὶ μηδενὶ χρησίμῳ ταῦτα "πάσχοντας. ὁ μέντοι Θεὸς, ὁ κτίσας ὑμᾶς, πόλεις τε πο"λίταις ὑμετέροις ἀποδώσει καὶ τὸν ναόν. ἔσεσθαι δὲ τὴν τό"των ἀποβολὴν ὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ πολλάκις.

μζ'. Παρορμήσας δὲ τὸν Ιησοῦν ἐπὶ τὰς Χαναναίως στρατιὰν ἐξαγαγεῖν, ὡς τῷ Θεῷ συνεργοῦντος οἷς ἂν ἐπι-

tuit, atque gens Hebraeorum his consentanea pergit facere.

45. Postridie autem populo vna cum mulieribus et paruulis ad concionem conuocato, vt mancipia etiam adessent; adiurauit eos vt legum curam haberent: vtque diligentes mentis Dei aestimatores eas non transgrederentur, nihil contra eas neque consanguinitati indulgentes, neque timori cedentes, neque aliam omnino causam legum conseruatione potentiorem esse existimantes. Quin, seu quisquam eorum consanguineus, seu ciuitas quaepiam reipublicae eorum institutionem confundere et dissoluere conaretur, eos et publice et priuatim vlciscerentur: ac si quidem eos superassent, funditus exscinderent, neque, si fieri posset, vel vestigium vecordi insolentia elatorum relinquerent. Quod si poenas sumere non valerent, hoc saltem ostenderent, haec nequaquam de voluntate sua facta esse. Et multitudo quidem iurauit.

46. Docuit autem eos, quomodo sacrificia Deo fierent acceptiora, et quomodo in militiam exirent, signo capto ex lapillis, vt etiam prius declaraui. Iosua quoque vaticinatus est, Moyse adhuc praesente: atque omnia expendens quaecunque pro salute populi faceret, cum in bellis tum in pace, dum leges componeret et rectam suppeditaret reipublicae institutionem, praedixit, prout numen sibi declararet, "eos religione in Deum violata "mala experturos esse, ita vt terra eorum armis hostilibus "oppleretur, et vrbes funditus euerterentur, et Templum "incenderetur, et ipsi venditi hominibus seruirent, nul-"lam ex calamitatibus eorum misericordiam capturis, ipsos "autem, cum haec paterentur, frustra poenitentiam actu-"ros esse. Deus tamen, qui vos creauit, ciuibus ve-"stris et vrbes et Templum reddet. Fore autem amis-"sionem eorum non semel, sed saepe.

47. Tum Iesum cohortatus ad exercitum in Chananaeos educendum, vtpote Deo conatus eius omnes ad-

χειρήσειε, καὶ πᾶσαν ἐπευφημήσας τὴν πληθύν, "ἐπεὶ, "φησὶ, πρὸς τὰς ἡμετέρας ἄπειμι προγόνους, καὶ θεὸς τήν- "δε μοι τὴν ἡμέραν τῆς πρὸς ἐκείνους ἀφίξεως ὥρισε, χάρω "μὲν αὐτῷ ζῶν ἔτι καὶ παρὼν ὑμῖν ἔχειν ὁμολογῶ προνοίας "τε τῆς ὑπὲρ ὑμῶν, ἣν οὐχ ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς μόνον τῶν ἡμε- "τέρων ἐποίησατο κακῶν, ἀλλὰ καὶ δωρεᾶς τῶν κρειττό- "νων· ὅτι τε πονοῦντί μοι καὶ κατὰ πᾶσαν ἐπίνοιαν τῆς "ἐπὶ τὸ βέλτιον ὑμῶν μεταβολῆς φροντίδα λαμβάνοντι "συνηγωνίσατο, καὶ παρέσχεν ἐν ἅπασιν αὐτὸν εὐμενῆ ἡμῖν. "μᾶλλον δ' αὐτὸς ἦν ὁ καὶ τὴν ἀφήγησιν αὐτῶν διδοὺς, καὶ "τὰ τέλη χαριζόμενος, ὑποστρατήγω χρώμενός μοι, καὶ "ὑπηρέτῃ ὧν τὸν ὑμέτερον λαὸν εὐεργέτειν ἠθέλησεν. ἀνθ' "ὧν προσυλογῆσαι τὴν τοῦ θεοῦ δύναμιν, ᾧ μελήσει καὶ πρὸς "τὸ μέλλον ὑμῶν, ἀπαλλασσόμενος καλῶς ἔχειν ἡγησά- "μην· αὐτός τε ταύτην ὀφειλομένην ἀμοιβὴν ἀποδι- "δοὺς, καὶ καταλείπων εἰς μνήμην ὑμῖν, τὸ σέβειν τε "καὶ τιμᾶν προσήκειν τοῦτον ἡμῖν, καὶ τοὺς νόμους πά- "των, ὧν τε παρέσχηκε καὶ μένων εὐμενὴς ἔτι παρέζει, "δώρημα κάλλιστον φυλάττειν. ὡς δεινὸς μὲν ἔχθρὸς καὶ "ἄνθρωπος νομοθέτης, ὑβριζομένων αὐτῷ τῶν νόμων "καὶ μάτην κειμένων. θεοῦ δὲ μὴ πειραθείητε χαλεπαί- "νοντος ὑπὲρ ἀμελημένων νόμων, ὃς αὐτὸς γεννήσας ὑμῖν "ἔδωκε.

μή. Μωϋσέως δὲ ταῦτα πρὸς τελευτὴν τοῦ βίου φήσαντος, καὶ μετ' εὐλογίας ἑκάστῃ τῶν φυλῶν προφητεύσαντος τὰ καὶ γενησόμενα, τὸ πλῆθος εἰς δάκρυα πρόπεσεν· ὡς καὶ τὰς γυναῖκας στερνοτυπουμένας ἐμφανίζειν τὸ ἐπ' αὐτῷ τεθνηξομένῳ πάθος. καὶ οἱ παῖδες δὲ θρηνοῦντες ἔτι μᾶλ- λον, ὡς ἀοθενέστεροι κρατεῖν λύπης, ἐδήλουν ὅτι τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ καὶ μεγαλουργίας παρ' αὐτὴν τὴν ἡλικίαν συίεσαν. ἦν δὲ κατ' ἐπίνοιαν τοῖς τε νέοις καὶ προβεβηκόσιν ἄμιλλα τῆς λύπης. οἱ μὲν γὰρ εἰδότες οἷα στέροιντο κηδεμόνος, περὶ τοῦ μέλλοντος ἀπεθρήνουν· τοῖς δὲ καὶ περὶ τούτου τὸ πέν- θος ἦν, καὶ ὅτι μήπω καλῶς τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ γευσαμένοις

iuuante, et vniuerſae multitudini bene ominatus, "quo-"niam, inquit, ad maiores noſtros diſcedo, et Deus "hanc mihi diem diſceſſus ad illos praefiniuit, gratias "quidem illi viuus adhuc et apud vos praeſens me habere "profiteor, cum pro veſtri cura, quam non ſolum pro "malorum veſtrorum depulſione geſſit, ſed et bonorum "donatione; tum quod mihi opitulatus eſt laboranti, et "in magna animi ſolicitudine verſanti pro veſtrum in "melius mutatione, ſeque nobis in omnibus propitium "praeſtitit. potius autem erat ipſe qui et nobis ad ea ag-"gredienda praeiuit, et exitus largiebatur felices, me "duce vicario vtens, et miniſtro beneficiorum, quibus "populum veſtrum efficere voluit. Pro quibus aequum "eſſe exiſtimaui, vt Dei potentiam, cui etiam in poſte-"rum vos curae eritis, decedens prius collaudem: et "ipſe vtique hanc gratiam debitam ei reddens, vobiſ-"que illud in memoria relinquens, quod vobis conue-"nit eum venerari et honorare, et leges, omnium, "quae vobis dedit et propitius manens adhuc daturus "eſt, munus pulcherrimum, conſtanter ſeruare. Equi-"dem noſtis quam grauis hoſtis ſit etiam homo legiſla-"tor, dum leges ei laeduntur et temere ſpretae iacent. "Nolite autem Deum vobis ob leges neglectas ſuccen-"ſentem experiri, quas ipſe conditor vobis dedit.

48. Haec autem Moyſe ad vitae exitum loquuto, et futura etiam vnicuique tribui cum fauſtis ominibus vaticinato, in lacrymas prorumpit multitudo, ita vt etiam mulieres pectora tundentes dolorem ob eum moriturum oſtenderent. Quin et pueri magis etiam plorantes, vt qui ad aegritudinem comprimendam imbecilliores, declarabant ſe virtutem eius rerumque geſtarum magnitudinem, ſupra quam aetas illa fert, intelligere. Erat autem ex animi ſenſu iuuenes inter et grandiores doloris certamen. Hi enim ſcientes quali duce et praefecto orbarentur de futuro plorabant: illis vero et de eodem luctus erat, et quod ab eo, virtute eius nondum bene

ἀπολείπεσθαι συνέβαινεν αὐτῦ. τὴν δ' ὑπερβολὴν τῆς τῦ πλήθους ὠμωγῆς καὶ τῶν ὀδυρμῶν τεκμαίροιτο ἄν τις ἐκ τῦ συμβάντος τῷ νομοθέτῃ. καὶ γὰρ πεπεισμένος ἅπαντι τῷ χρόνῳ μὴ δεῖν ἐπὶ μελλούσῃ τελευτῇ κατηφεῖν, ὡς κατὰ βούλησιν αὐτὸ πάσχοντας θεῦ καὶ φύσεως νόμον, ἐπὶ τοῖς ὑπὸ τῦ λαῦ πραττομένοις ἐνικήθη δακρῦσαι. πορευομένῳ δ' ἐνθεν ἃ ἔμελλεν ἀφανισθήσεσθαι, πάντες εἵποντο δεδακρυμένοι. καὶ Μωϋσῆς τὰς μὲν πόρρω τῇ χειρὶ κατασείων μένειν ἠρεμοῦντας ἐκέλευε· τὰς δ' ἔγγιον λόγοις παρεκάλει, μὴ ποιεῖν αὐτῷ δακρυντὴν τὴν ἀπαλλαγὴν ἐπομένας. οἱ δὲ καὶ τῦτ' αὐτῷ χαρίζεσθαι κρίνοντες, τὸ κατὰ βούλησιν ἀπελθεῖν αὐτῷ τὴν ἰδίαν ἑφεῖναι, κατέχυσιν αὐτὰς ἐν ἀλλήλοις δακρύοντες. μόνη δ' ἡ γερυσία πρῦπεμψεν αὐτὸν, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος, καὶ ὁ στρατηγὸς Ἰησῦς. ὡς δ' ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Αβαρεῖ καλυμένῳ ἐγένετο· τῦτο δ' ὑψηλὸν ἱερίχουντος ἀντικρὺς κεῖται, γῆν ἀρίστην τῶν Χαναναίων καὶ πλείστην παρέχον τοῖς ἐπ' αὐτῦ κατοπτεύειν· ἀπέπεμπε τὴν γερυσίαν. ἀσπαζομένῳ δὲ καὶ τὸν Ελεάζαρον αὐτῦ καὶ Ἰησοῦν, καὶ προσομιλοῦντος αὐτοῖς ἔτι, νέφος αἰφνίδιον ὑπὲρ αὐτῦ στάντος, ἀφανίζεται κατά τινος φάραγγος. γέγραφε δ' αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀναχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν.

μθ'. Εβίωσε δὲ τὸν πάντα χρόνον ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, ὧν ἦρξε τὸ τρίτον μέρος ἐνὶ λείποντι μηνί. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ὑστάτῳ μηνὶ τῦ ἔτυς, ὑπὸ μὲν Μακεδόνων Δύστρῳ καλυμένῳ, Λθάρῳ δὲ ὑφ' ἡμῶν, νυμηνία· συνέσει τε τὰς πώποτ' ἀνθρώπυς ὑπερβαλών, καὶ χρησάμενος ἄριστα τοῖς νομθεῖσιν, εἰπεῖν τε καὶ πλήθεσιν ὁμιλῆσαι κεχαρισμένος. τάτε ἄλλα καὶ τῶν παθῶν αὐτοκράτωρ· ὡς μηδ' ἐκεῖναί τι τύτων τῇ ψυχῇ δοκεῖν αὐτῦ, καὶ γνῶσκειν μόνον αὐτῶν τὴν προσηγορίαν, ἐκ τῦ παρ' ἄλλοις αὐτὰ βλέπειν μᾶλλον ἢ παρ' αὐτῦ. καὶ στρατη-

guſtata, deſtitui acciderit. Licet autem alicui populi luctus et lamentationis magnitudinem ex eo coniicere quod Legiſlatori accidit. Quamuis enim per omnem vitam perſuaſiſſimum habuit, non oportere quenquam moerore deiici ex interitu futuro, vt qui id ex voluntate Dei et naturae lege pateretur, ea tamen quae a populo fiebant ei fletum extorſerunt. Cum autem inde eo proficiſceretur, vbi erat e conſpectu euaniturus, cum lacrymis omnes ſequebantur. Ac Moyſes iubebat, vt qui longius quidem aberant quieti manerent, manu id innuens: propiores autem verbis hortabatur, ne eum proſequendo deceſſum ſibi lacrymabilem facerent. Illi vero eriam hoc ei concedendum eſſe exiſtimantes, vt eum arbitratu ſuo e vita diſcedere ſinerent, cohibent ſeipſos inter ſe collacrymantes. Solus autem ſenatus eum deduxit, et Eleazarus pontifex, et Ieſus imperator. Vt vero in monte Abari vocato conſtitit (is autem excelſus e regione Ierichuntis ſitus eſt, adſcendentibus eum Chananaeorum terram optimam et ampliſſimam praebens deſpiciendam) ſenatum dimiſit. Interea vero, dum Eleazarum et Ieſum amplecteretur, et adhuc cum eis ſermones conferret, mox, nube ſubito ſupra eum ſe demittente, videri deſiit, in vallem quandam abreptus. In Sacris autem libris ſcripſit ſe mortuum eſſe; veritus ne dicere auderent, ſe propter virtutis eius magnitudinem ad Deum diſceſſiſſe.

49. Vixit autem omnino tempus viginti et centum annorum: quorum tertiam partem tenuit principatum, dempto vno menſe. At deceſſit vltimo anni menſe, qui vocatur a Macedonibus quidem Dyſtrus, a nobis vero Adarus, et quidem nouilunio: et ingenio mortales omnes, qui vnquam fuerunt, ſuperans, et rebus excogitatis optime vſus; miraeque in dicendo venuſtatis, praeſertim cum ad populum loqueretur. Caeterum ita affectionibus imperans, vt ne quidem vlla earum animo eius ineſſe videretur; et nomina illarum magis ex eo quod illas in aliis hominibus conſpiceret, quam ex ſe-

γ᾽ς μὲν ἐν ὀλίγοις· προφήτης δ᾽ εἷος οὐκ ἄλλος, ὡς δ᾽ ὅ, τι ἂν φθέγξαιτο δοκεῖν αὐτῷ λέγοντος ἀκροᾶσθαι τοῦ Θεοῦ. πενθεῖ μὲν οὖν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐφ᾽ ἡμέρας τριάκοντα. λύπη δὲ οὐκ ἄλλη κατέχει Ἑβραίους τοσαύτη τὸ μέγεθος, ὅση τότε Μωϋσέως ἀποθανόντος. ἐπόθουν δ᾽ αὐτὸν οὐχ οἱ πειραθέντες αὐτῷ μόνον· ἀλλὰ καὶ οἱ τοῖς νόμοις ἐντυγχάνοντες αὐτῷ, δεινὴν ἐποιοῦντο τὴν ἐπιζήτησιν, τὸ περιὸν αὐτῷ τῆς ἀρετῆς ἐκ τούτων λογιζόμενοι. καὶ τὸ μὲν κατὰ Μωϋσῆν τέλος τοῦτον ἡμῖν διηλώσθω τὸν τρόπον.

ipſo cognita haberet. Et imperator quidem inter primos: vates autem qualis haud alius; ita vt quicquid ipſe eloqueretur, Deus ipſe loquens audiri putaretur. Eum igitur per triginta dies plorauit populus. Luctus autem tantus magnitudine nunquam Hebraeos tenuit, quantus tunc eos occupabat Moyſe defuncto. Ipſum vero deſiderabant, non ſolum qui eum experti ſunt: ſed et qui in leges eius forte inciderint, vehementi eius deſiderio tenebantur, ex illis, quam excellenti eſſet virtute, coniicientes. Et talis quidem a nobis declaratus ſit Moyſis exitus.

Φ Λ. Ι Ω Σ Η Π Ο Υ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τετρακοσίων ἑβδομήκοντα ἕξ.

α'. ΩΣ Ἰησοῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Ἑβραίων, πολεμήσας πρὸς Χαναναίους καὶ κρατήσας αὐτῶν, τὰς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατελάμβανε χρήσας διένειμε ταῖς φυλαῖς.

β'. Ὡς, ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλῖται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπειράθησαν συμφορῶν· καὶ τασσομένων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη φυλὴ χιλιὰς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

γ'. Πῶς μετὰ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀναβήσαντας αὐτοὺς ὁ Θεὸς Ἀστερίοις ἐδούλωσεν.

δ'. Ἡ διὰ Κενέζου τοῦ Ἀθνιήλου παιδὸς αὐτοῖς ἐλευθερία γενομένη, ἄρξαντος ἔτη τεσσεράκοντα, λεγομένου δὲ παρὰ Ἕλλησι καὶ Φοίνιξι κριτοῦ.

ε'. Ὅτι πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη· καὶ ὑπό τινος Ἠχοὺ τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἔτη κατασχόντος ὀγδοήκοντα.

ϛ'. Ὡς Χαναναίων αὐτὸς καταδυναστευόντων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσεράκοντα.

ζ'. Ὅτι πολεμήσαντες οἱ Ἀμαληκῖται τοῖς Ἰσραηλίταις ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά.

η'. Ὡς Γεδεὼν αὐτὸς ἠλευθέρωσεν ὑπὸ Ἀμαληκιτῶν, καὶ ἦρξε τῶν πλήθους ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

θ'. Ὅτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πάρεξ ὀλίγου ἐπολίμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

ι'. Περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρείας, καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγίνετο.

ια'. Ὡς οἱ υἱοὶ Ἠλὶ τοῦ ἱερέως ἐσφάγησαν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνους μάχῃ.

ιβ. Ὡς ὁ πατὴρ αὐτῶν, ἀκούσας τὴν συμφορὰν, βαλὼν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ θρόνου ἀπέθανεν.

ιγ'. Ὡς νικήσαντες ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι καὶ τὸ κιβωτὸν αὐτῶν αἰχμάλωτον ἔλαβον.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER QVINTVS.

Qui continet tempus annorum CCCCLXXVI.

1. *Quomodo Ieſus, Hebraeorum imperator, bello Chananaeis illato iiſque deuictis, illos quidem internecione deleuit, terram vero eorum tribubus ſorte diuiſit.*
2. *Quomodo imperatore mortuo Iſraelitae, patrias leges violantes, magnas experti ſunt calamitates; ortaque ſeditione, tota Beniaminis tribus, praeter viros* DC. *interempta eſt.*
3. *Quomodo poſt hanc afflictionem Deus eos, impie agentes, Aſſyriis in ſeruitutem tradidit.*
4. *Libertas ipſis per Cenezum Athnieli filium reddita, qui et principatum per annos* XL. *tenuit, et apud Graecos et Phoenices Iudex dictus eſt.*
5. *Quomodo populus noſter rurſum Moabitis octodecim annos ſeruit, et per Ehudam in libertatem vindicatur, qui imperio potitus eſt annis octoginta.*
6. *Quomodo Chananaeis eos in ſeruitutem redigentibus per annos* XX. *a Baraco et Debora liberati ſunt, qui rerum ſummae praefuerant per annos* XL.
7. *Quod Amalecitae, bellum Iſraelitis inferentes, eos deuicerunt; regionemque eorum per ſeptem annos afflixerunt.*
8. *Quomodo eos ab Amalecitis liberauit Gedeon, populoque imperauit per annos* XL.
9. *Quod plurimi ei in imperio ſuccedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum geſſerunt.*
10. *De Sampſonis fortitudine, quantaque mala Palaeſtinis intulerit.*
11. *Quomodo filii Eli ſacerdotis a Palaeſtinis in praelio caeſi ſunt.*
12. *Quomodo pater eorum, audita hac calamitate, ſemetipſum de ſella deiiciens mortem obiit.*
13. *Quomodo Palaeſtini in hoc bello, victoriam ab Hebraeis reportantes, etiam arcem eorum captam abſtuleruns.*

ΚΕΦ. α'.

Ως Ιησῦς ὁ στρατηγὸς τῶν Εβραίων, πολεμήσας πρὸς Χαναναίους καὶ κρατήσας αὐτῶν, τὰς μὲν διέφθειρε, τὴν δὲ γῆν κατακληρουχήσας διένειμε ταῖς Φυλαῖς.

ΜΩΥΣΕΩΣ δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ἐξ ἀνθρώπων ἀπογεγονότος, Ιησῦς, ἁπάντων ἤδη τῶν ἐπ' αὐτῷ νενομισμένων τέλος ἐχόντων, καὶ τὸ πένθος λελωφηκότος, παρήγγειλεν ἐπὶ στρατιὰν ἕτοιμον εἶναι τὸ πλῆθος. πέμπει δὲ κατασκόπους εἰς Ιεριχοῦντα, τήν τε δύναμιν αὐτῶν καὶ τίνα διάνοιαν ἔχουσιν αὐτοὶ γνωσόμενος. αὐτὸς δὲ ἐξεταξε τὸν στρατὸν, ὡς κατὰ καιρὸν διαβησόμενος τὸν Ιορδάνην. ἀνακαλεσάμενος δὲ τὰς τῆς Ρουβηλίδος Φυλῆς ἄρχοντας, καὶ τὰς τῆς Γάδιδος καὶ Μανασσήτιδος προεστῶτας· ἐξ ἡμισείας γὰρ καὶ τῇδε τῇ Φυλῇ τὴν Αμορίαν κατοικεῖν ἐπετέτραπτο, τῆς Χαναναίων γῆς ἕβδομον ὅσαν μέρος· ὑπεμίμνησκεν ἃ ὑπέσχοντο Μωϋσῇ, καὶ παρεκάλει χαριζομένους τῇτε ἐκείνου προνοίᾳ, μηδ' ὅτε ἀπέθνησκε περὶ αὐτὰς καμούσῃ, τῷ τε κοινῇ συμφέροντι παρέχειν αὐτὰς εἰς τὰ παραγγελλόμενα προθύμως. τῶν δ' ἑπομένων ὁπλίσας πεντακισμυρίους, ἀπὸ τῆς Αβίλης ἐπὶ τὸν Ιορδάνην ἐξῆγε σταδίους ἑξήκοντα.

β'. Καὶ στρατοπεδεύσαντος εὐθὺς οἱ κατάσκοποι παρῆσαν, μηδὲν ἀγνοήσαντες τῶν παρὰ τοῖς Χαναναίοις. λαθόντες γὰρ τὸ πρῶτον, ἅπασαν ἐπ' ἀδείας τὴν πόλιν αὐτῶν κατενόησαν· τῶν τε τειχῶν ὅσα καρτερὰ, καὶ ὅσα μὴ τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον αὐτοῖς ἀσφαλῶς, καὶ τῶν πυλίδων αἱ πρὸς εἴσοδον τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀσθένειαν συνέφερον. ἠμέλουν δὲ θεωμένων οἱ ἐντυγχάνοντες, καθ' ἰσορίαν ξένους προσήκουσαν ἀκριβῶς ἕκαστα πολυπραγμονεῖν τῶν ἐν τῇ πόλει νομίζοντες, ἀλλ' οὐχὶ διανοίᾳ πολεμίων. ὡς δὲ γενομένης ὀψίας ὑποχωρῆσαι εἴς τι καταγώγιον τῶν τείχους πλη-

CAP. I.

Quomodo Ieſus, Hebraeorum imperator, bello Chananaeis illato iiſque deuictis, illos quidem internecione deleuit, terram vero eorum tribubus ſorte diuiſit.

Cum autem Moyſes, quemadmodum dixi, ex hominibus ſublatus eſſet, Ieſus, iuſtis omnibus ei perſolutis, luctuque ſedato, denunciabat vt populus ſemet ad expeditionem faciendam pararet. Exploratores etiam in Ierichunta mittit, vt vires eorum et quam ipſi voluntatem haberent, cognoſceret. at ille interea exercitum per ordines explicuit et inſtruxit, vt tempeſtiue Iordanem fluuium traiiceret. Principes vero Rubelidis tribus conuocans, atque etiam qui ſummae rerum Gadidis atque Manaſſetidis tribus praeerant (nam et parti huius tribus dimidiae Amoraeam habitare permiſſum erat, quae terrae Chananaeorum pars ſeptima eſt) eos illorum admonebat quae Moyſi polliciti ſunt, obſecrabatque vt in eius gratiam, qui ne vltimo quidem vitae momento eis proſpiciendo defeſſus erat, et propter communem vtilitatem alacriter ſemet ad promiſſorum fidem liberandam accingerent. Qui cum illum ſequerentur, armatis quinquagies mille militibus, ab Abila ad Iordanem ſtadia ſexaginta profectus eſt.

2. Cumque fuiſſet illic caſtra metatus, repente adierant ſpeculatores, nihil eorum quae apud Chananaeos eſſent neſcientes. Primo enim ignoti totam illorum vrbem ſine metu perluſtrarunt; ac praeſertim moenia, qua valida erant, et qua parum tuta illis munimenta, obſeruarunt; portarumque etiam quaenam infirmiores opportunum exercitui praeberent introitum. Qui autem forte obuii erant illos omnia contemplantes neglexerunt, exiſtimantes eos, cognoſcendi viſendique cauſa, prout decet peregrinos, curioſis oculis res vrbis perſpicere, ſed nequaquam animo hoſtili id facere. Vt vero ſub

σίον, εἰς ὃ καὶ προήχθησαν δειπνοποιησάμενοι, καὶ περὶ ἀπαλλαγῆς αὐτοῖς τὸ λοιπὸν ἡ Φρουτὶς ἦν· μηνύονται τῷ βασιλεῖ περὶ δεῖπνον ὄντι κατασκεψόμενοί τινες τὴν πόλιν ἀπὸ τῶν Ἑβραίων στρατοπέδου παρεῖναι, καὶ ὄντες ἐν τῷ τῆς Ραχάβης καταγωγίῳ, μετὰ πολλῆς τῆς τῶν λανθάνειν προνοίας ὑπάρχειν. ὁ δ' εὐθὺς πέμψας πρὸς αὐτὺς, ἐκέλευσεν ἀγαγεῖν συλλαβόντας, ἵνα βασανίσας μάθοι τί καὶ βουλόμενοι παρεῖεν. ὡς δ' ἔγνω τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἡ Ραχάβη, λίνα γὰρ ἀγκαλίδας ἐπὶ τοῦ τέγους ἔψυχε, τοὺς μὲν κατασκόπους εἰς ταύτας ἀποκρύπτει, τοῖς δὲ πεμφθεῖσι ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἔλεγεν· ὡς ξένοι τινὲς ἀγνῶτες ὀλίγῳ πρότερον ἢ δῦναι τὸν ἥλιον παρ' αὐτῇ δειπνήσαντες ἀπαλλαγεῖεν· ὃς εἰ Φοβεροὶ τῇ πόλει δοκοῖεν, ἢ κίνδυνον τῷ βασιλεῖ φέροντες ἦκον, ἄπονοί εἶναι λαβεῖν διωχθέντας. οἱ δὲ, τῆς γυναικὸς ἅτως αὐτὰς ὑπελθούσης, οὐδένα ὑπονοήσαντες δόλον ἀπῆλθον, οὐδ' ἐρευνήσαντες τὸ καταγώγιον. ἐπεὶ δ' ὁρμήσαντες καθ' ἃς ἐνόμιζον αὐτὺς μάλιστα τῶν ὁδῶν ἀπέρχεσθαι, καὶ κατὰ τὰς εἰς τὸν ποταμὸν Φερούσας, οὐδεὶ γνωρίσματι περιετύγχανον, παύονται τῷ πονεῖν· τῇ δὲ θορύβῳ καταταλέντος, ἡ Ραχάβη καταγαγοῦσα τοὺς ἄνδρας, καὶ τὸν κίνδυνον, ὃν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν ὑπέλθοι σωτηρίας· αἰδέσθαν γὰρ ἀποκρύπτουσαν αὐτὺς οὐκ ἂν διαφυγεῖν τὴν ἐκ τοῦ βασιλέως τιμωρίαν, ἀλλὰ πανοικὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι κακῶς· παρακαλέσασα διὰ μνήμης ἔχειν, ὅταν ἐγκρατεῖς τῆς Χαναναίων γῆς καταστάντες ἀμοιβὴν ἐκτίσαι δύνωνται τῆς ἄρτι σωτηρίας, χωρεῖν ἐκέλευεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, ὁμόσαντας ἢ μὴν σώσειν αὐτὴν καὶ τὰ αὐτῆς, ὅταν τὴν πόλιν ἑλόντες Φθείρωσι πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ, κατὰ τὸ ψήφισμα τὸ παρ' αὐτοῖς γενόμενον. ταῦτα γὰρ εἰδέναι σημείοις τοῖς ἐκ τοῦ θείου διδαχθεῖσαν. οἱ δὲ καὶ τῶν παρόντων αὐτῇ χάριν ἔχειν ὡμολόγουν, καὶ περὶ τῶν μελλόντων αὖθις ὤμνυον ἐγγὺς τὴν ἀμοιβὴν ἀποδώσειν. ἡνίκα δ' ἀναίδηται μέλλουσης λύσεσθαι τῆς πόλεως, συνεβούλευον κτησίν τε τὴν αὐτῆς καὶ τοὺς οἰκείους ἅπαντας εἰς τὸ καταγώγιον ἀποθεμένην ἐγκαθ-

vesperam hospitium subierunt prope moenia ciuitatis, quo perducti erant in coenam, et iam tum de discessu soliciti esse coeperunt, regi coenanti indicatum est venisse quosdam e castris Hebraeorum ad vrbem speculandam, et nunc apud Rachabam diuertentes magnam vt abdite lateant curam adhibere. Ille vero confestim satellites ad eos mittens, comprehensos ad se adduci iussit, vt eos torquendo inde disceret quo consilio isthuc se contulerint. Vt vero aliquid de aduentu eorum Rachabae innotuit, forte enim lini fasciculos super tectum siccabat, sub illis quidem speculatores subito occulit, missis autem a Rege dicebat, hospites quosdam ignotos paullo ante solis occasum apud se coenatos discessisse: quos, si metuendi viderentur ciuitati, aut ad periculum Regi moliendum venissent, sine multo labore ab insequentibus comprehendi posse, adiiciebat. At illi, muliere eos ita responsi obsequio fallente, nihil doli suspicati abierunt, ne explorato quidem hospitio. Cum vero per vias excurrissent, quibus verisimile erat eos discedere et quae ad flumen ducebant, nullo inuento vestigio, a labore eos persequendi destiterunt. Sedato autem tumultu, Rachaba viros deducens, et discrimen quod pro eorum salute adiret (se enim in iis occultandis deprehensam non posse Regis vindictam effugere, sed cum vniuersa domo sua perituram esse) vt in memoria tenerent, obsecrans, quando terra Chananaeorum occupata penes eos esset gratiam pro salute praesenti rependere, eos domum se recipere iubebat, iurisiurandi religione data, ipsam suamque familiam seruandas esse, cum vrbe expugnata omnes eius incolas perimerent, prout ipsis decretum erat. haec enim se nouisse aiebat editis a Deo signis edoctam. At illi et de praesentibus gratias ei habere fatebantur, pariterque de futuris iurabant se ei reuera gratiam relaturos esse. Ipsi autem suadebant, vt, cum vrbem captam fore intelligeret, et facultates suas et necessarios omnes in diuersorio deponens concluderet, ianuis lemniscos puniceos appendens: vt imperator, cum domum no-

εἴρξαι, πρὸ τῶν θυρῶν ἀνατείνασαν Φοινικίδας· ὅπως εἰδὼς τὴν οἰκίαν ὁ στρατηγὸς, φυλάττηται κακῶς ποιεῖν. μηνύσομεν γὰρ αὐτῷ, ἔφασαν, διὰ τὸ σὸν σώζεσθαι πρόθυμον. εἰ δέ τις ἐν τῇ μάχῃ πέσοι τῶν σῶν, σύ τε οὐκ ἀφ' ἡμῖν ἐπενέγκαις αἰτίαν· τόν τε Θεὸν, ὃν ὀμωμόκαμεν, παραιτήμεθα, μηδενὶ ὡς ἐπὶ παραβαίνουσι τὰς ὅρκους δυσχεραναι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα συνθέμενοι ἐχώρουν, διὰ τῶν τείχων καθιμήσαντες ἑαυτούς· καὶ διασωθέντες, πρὸς τοὺς οἰκείους ἐδήλωσαν ὅσα πράξαντες ἐπὶ τῆς πόλεως ἦκον. Ἰησοῦς τε τῷ ἀρχιερεῖ Ἐλεαζάρῳ καὶ τῇ γερουσίᾳ Φράζει τὰ τοῖς συνοῦσι ὁμοθέντα πρὸς τὴν Ῥαχάβην· οἱ δ' ἐπεκύρουν τὸν ὅρκον.

γ'. Δεδίοτος δὲ τὸ στρατηγὸν τὴν διάβασιν· μέγας γὰρ ἦν ὁ ποταμὸς τῷ ῥεύματι, καὶ ἅτε γεφύρας πορευτὸς, ἃ γὰρ ἔζευκτό πω πρότερον, βιαζομένης τε γεφυροῦν οὐκ εἶχεν σχολὴν παρὰ τῶν πολεμίων ὑπελάμβανον, πορθμείων τε μὴ τυγχανόντων· διαβατὸν αὐτοῖς ἐπαγγέλλεται ὁ Θεὸς ποιήσειν τὸν ποταμὸν, μειώσας αὐτῷ τὸ πλῆθος. καὶ δύο ἐπιχὼν ἡμέρας Ἰησοῦς, διαβιβάζει τὸν στρατὸν καὶ τὴν πλῆθὺν ἅπασαν τοιῷτῳ τρόπῳ. προῆεσαν μὲν οἱ ἱερεῖς τὴν κιβωτὸν ἔχοντες· ἔπειτα οἱ Λευῖται, τήν τε σκηνὴν καὶ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν τοῖς θυσίαις σκεύη κομίζοντες. εἵποντο δὲ τοῖς Λευίταις κατὰ φυλὰς ὁ πᾶς ὅμιλος, μέσους ἔχων παῖδας καὶ γυναῖκας, δεδιὼς περὶ αὐτῶν μὴ βιαθεῖεν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος. ὡς δὲ τοῖς ἱερεῦσι πρώτοις ἐμβᾶσιν πορευτὸς ἔδοξεν ὁ ποταμὸς, τῷ μὲν βάθει ἐπεχημένῳ, τῷ δὲ κάλλιστῳ, τῷ μὴ πολὺν εἶναι μηδ' ὀξὺν τὸν ῥοῦν ὥσθ' ὑποφέρειν αὐτῷ τῇ βίᾳ, ἐπὶ τῷ ἐδάφους κειμένῳ, πάντες ἤδη θαρσαλέως ἐπεραιοῦντο τὸν ποταμόν· οἷον αὐτὸν ὁ Θεὸς προεῖπε ποιῆσειν, τοιοῦτον καταναοῦντες. ἔστησαν δ' ἐν μέσῳ οἱ ἱερεῖς, ἕως ἂν διαβαίη τὸ πλῆθος καὶ τὰς Θαλῆς ἀψάμενον τύχῃ. τούτων δὲ διαβάντων ἐξήεσαν οἱ ἱερεῖς, ἐλεύθερον ἀφέντες ἤδη τὸ ῥεῦμα χωρεῖν κατὰ τὴν συνήθειαν. καὶ ὁ μὲν ποταμὸς εὐθὺς ἐκβάντων αὐτὸν τῶν Ἑβραίων ἤυξετο, καὶ τὸ ἴδιον ἀπελάμβανε μέγεθος.

uerit, ab illa laedenda caueat. ipsi enim, dixerunt, eam indicabimus, propter tuum nos seruandi studium. Sin vero tuorum aliquis in pugna ceciderit, tute nobis ne vitio vertas; Deumque, per quem iurauimus, deprecamur, ne cui nostrum vt iusiurandum violanti succenseat. Et illi quidem haec polliciti abibant, cum se fune de moenibus demisissent: atque incolumes ad suos reuersi iis renunciauerunt quaecunque in vrbe gessissent. Tum Iesus Eleazaro pontifici et senatui indicat, quae fuerant ab exploratoribus Rachabae iurata: atque illi iusiurandum eorum confirmabant.

3. Imperatore autem de traiectu solicito (nam pleno tum alueo ferebatur fluuius, et pontibus transiri nequibat, nam nondum iis iunctus erat, neque, si ponte iungere vellent, id hostes passuros esse arbitrabantur, neque nauium copia erat) Deus se facturum esse promisit vt fluuius illis traiiceretur, aquarum eius abundantiam imminuendo. Atque Iesus, duobus praeteritis diebus, exercitum totamque multitudinem tali modo traduxit. Sacerdotes quidem cum arca praeibant: deinde procedebant Leuitae, Tabernaculum gestantes, et vasa sacrificiorum ministerio destinata. Leuitas autem tributim sequebatur turba vniuersa, infantibus et mulieribus in medium coniectis, illis metuens ne vi fluminis abriperentur. Vt vero sacerdotibus, primis ingressis, vadari posse visus est fluuius, profunditate quidem eius inhibita, glarea autem, quod neque multus neque celer fluxus esset vt ipsam vi auferre posset, in fundo iacente, omnes iam audacter fluuium traiecere; qualem eum se facturum esse praedixerat Deus, talem fieri animaduertentes. Steterunt autem in aluei medio sacerdotes, donec transiret multitudo, et in tuto consisteret. quod vbi factum est, tum demum ipsi egressi sunt sacerdotes, iterum locum ac cursum suum fluuio cedentes. Et fluuius quidem statim vt exissent Hebraei auctus est, suamque recuperauit magnitudinem.

δ'. Οἱ δὲ πεντήκοντα προελθόντες σάδια, βάλλονται στρατόπεδον ἀπὸ δέκα σταδίων τῆς Ιεριχοῦντος. Ιησοῦς δὲ βωμὸν ἐκ τῶν λίθων ὧν ἕκαστος ἀνείλετο τῶν Φυλάρχων ἐκ τῆ βυθῆ, τοῦ προφήτου κελεύσαντος, ἱδρυσάμενος, τεκμήριον γενησόμενον τῆς ἀναχωρήσης τοῦ ῥεύματος, ἦθυεν ἐπ' αὐτῆ τῷ Θεῷ, καὶ τὴν Φάσκα ἑόρταζον ἐν ἐκείνῳ τῷ χωρίῳ, πάντων, ὧν αὐτοῖς πρότερον συνέβαινε σπανίζειν, τότε ῥαδίως εὐπορούντες. τόν τε γὰρ σῖτον ἀκμάζοντα ἤδη τῶν Χαναναίων ἐθέρζον, καὶ τὰ λοιπὰ λείαν ἦγον· τότε γὰρ αὐτὸς καὶ ἡ τῆς μάννης ἐπελελοίπει τροφὴ, χρησαμένοις ἐπὶ ἔτη τεσσαράκοντα.

ε. Ως δὲ, ταῦτα ποιούντων τῶν Ισραηλιτῶν, ἠπείγησαν οἱ Χαναναῖοι, τειχήρεις δ' ἠσύχαζον, πολιορκῆν αὐτὸς Ιησοῦς ἔγνω. καὶ τῇ πρώτῃ τῆς ἑορτῆς ἡμέρᾳ τὴν κιβωτὸν οἱ ἱερεῖς φέροντες· περὶ δ' αὐτὴν ἐν κύκλῳ μέρος τι τῶν ὁπλιτῶν φυλάττον ἦν· οἳ καὶ προῆσαν ἑπτὰ κέρασι αὐτῶν σαλπίζοντες, καὶ παρεκάλουν τὸν στρατὸν εἰς ἀλκὴν, περιῴδουόν τε τὸ τεῖχος ἑπομένης τῆς γερουσίας. καὶ μόνον σαλπισάντων τῶν ἱερέων, τότε γὰρ ἤδη ἐποίησαν περισσότερον, ἀνέζευξαν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ τοῦτο ἐπὶ ἡμέρας ἓξ ποιησάντων, τῇ ἑβδόμῃ τὸ ὁπλιτικὸν Ιησοῦς συναγαγὼν καὶ τὸν λαὸν ἅπαντα, τὴν ἅλωσιν αὐτῷ τῆς πόλεως εὐαγγελίσατο· ὡς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ ταύτην παρέξοντος, αὐτομάτως καὶ δίχα τοῦ πόνου τῶν σφετέρων τειχῶν κατενεχθησομένων. κτείνειν μέντοι πάνθ' ὅν τινα οὖν λάβοιεν παρεκελεύετο, καὶ μήτε κάμνοντας ἀποσῆναι τοῦ φόνου τῶν πολεμίων, μήτε ἑλέῳ παραχωρήσαντας, μήτε περὶ ἁρπαγὴν γενομένους περιορᾶν φεύγοντας τοὺς ἐχθροὺς· ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα πάντα διαφθείρειν, μηδὲν αὐτοὺς εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν λαμβάνοντας. ὅσα δ' ἂν ἄργυρος ἢ καὶ χρυσὸς, ταῦτα ἐκέλευε συγκομίζοντας ἀπαρχὴν ἐξαίρετον τῶν κατωρθωμένων τῷ Θεῷ τηρεῖν, ἐκ τῆς πρώτου ἁλισκομένης πόλεως εἰληφότας· σώζειν δὲ μόνην

4. Illi vero, quinquaginta ſtadia progreſſi, caſtra decem ſtadiis a Ierichunte locant. Ieſus autem, aram e lapidibus, quos ſinguli tribuum principes ex alueo propheta iubente ſuſtulerant, ſtatim exſtruens, poſteris in monumentum mirandae fluminis ſciſſurae, ſuper eam Deo ſacrificauit; Paſchatis etiam feſtum illic loci celebrant vniuerſi, rebus omnibus quibus prius contigerat eos egere, tunc facile abundantes. nam et ſegetes Chananaeorum maturas tum demetebant, et reliqua praedam faciebant: tunc enim et mannae cibus eos defecerat, quo per annos quadraginta fuerant vſi.

5. Cum vero, Iſraëlitis omnia late vaſtantibus, nullum in eos impetum facerent Chananaei, ſed intra moenia prae metu ſe continerent, eos obſidione premere decreuit Ieſus. Et prima die feſtiuitatis ſacerdotes arcam geſtabant (eam vero in praeſidium armata militum manus cingebat) aliique ſacerdotes praecedebant ſeptem cornibus ſuis clangentes, et exercitum ad fortitudinem hortabantur, et muros in ambitum circuibant, ſenatu eos ſequente. At cum buccinis ſolummodo ſonuiſſent ſacerdotes, nihil enim hoc amplius faciebant, ad caſtra reuerſi ſunt. Cumque per ſex continuos dies idem feciſſent, ſeptima Ieſus, exercitum congregans omnemque populum, laetum illis de vrbe capienda nuncium attulit: illa nempe die, Deo hoc illis effecturo, et moenibus ſponte ac ſine militum labore corruituris. Veruntamen illis auctor erat Ieſus, vt omnes quotquot deprehenderent, ferro perimerent; et neque laſſitudine ab hoſtium caede abſtinerent, neque ex miſericordia ac lenitate; neque circa praedam occupati hoſtes e manibus elabi ſinerent: ſed et animantia quidem omnia occiderent, nihil in rem ſuam vertentes. Quicquid vero auri ac argenti repertum fuerit, iuſſit vt iſtud in vnum comportantes in primitias eximias ob rem feliciter geſtam Deo ſeruarent, vt ſpolia primae vrbis obſidione captae: ſolam autem Ra-

Ραχάβην καὶ τὴν γενεὰν αὐτῆς, διὰ τοὺς γενομένους πρὸς αὐτὴν τοῖς κατασκόποις ὅρκους.

ε'. Ταῦτ' εἰπὼν καὶ διατάξας τὸν στρατὸν, προσῆγεν ἐπὶ τὴν πόλιν. περιήσαν δὲ πάλιν τὴν πόλιν, ἡγεμόνης τῆς κιβωτοῦ, καὶ τῶν ἱερέων τοῖς κέρασιν ἐξοτρυνόντων τὴν δύναμιν πρὸς τὸ ἔργον. καὶ περιελθόντων ἑπτάκις καὶ πρὸς ὀλίγον ἠρεμησάντων, κατέπεσε τὸ τεῖχος, μήτε μηχανῆς μήτε ἄλλης βίας αὐτῷ προσενεχθείσης ὑπὸ τῶν Ἑβραίων.

ς'. Οἱ δ' εἰσελθόντες εἰς Ἱεριχοῦντα, πάντας ἔκτεινον ἐν αὐτῇ· πρὸς τὴν παράδοξον τοῦ τείχους ἀνατροπὴν καταπεπληγότων, καὶ τῷ Φρονήματος αὐτοῖς πρὸς ἅμυναν ἀχρείᾳ γεγονότος. ἀνῃροῦντο δ' ἂν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἀποσφαττόμενοι, καὶ ἐν ταῖς οἰκίαις ἐπικαταλαμβανόμενοι. παρῃτεῖτο δ' οὐδὲν αὐτοὺς, ἀλλὰ πάντες ἀπώλλυντο ἄχρι καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων. καὶ νεκρῶν ἡ πόλις ἦν ἀνάπλεως, καὶ διέφυγεν οὐδέν. τὴν δὲ πόλιν ἐνέπρησαν ἅπασαν, καὶ τὴν χώραν· καὶ τὴν Ραχάβην σὺν τοῖς οἰκείοις εἰς τὸ καταγώγιον συμφυγοῦσαν ἔσωσαν οἱ κατάσκοποι· καὶ πρὸς αὐτὸν Ἰησοῦς ἀχθείσῃ χάριν ἔσχειν ὡμολόγει τῆς σωτηρίας τῶν κατασκόπων, καὶ μὴν τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἔλεγεν ἐν ταῖς ἀμοιβαῖς οὐχ ἧττονα φανήσεσθαι· δωρεῖται δ' αὐτὴν εὐθὺς ἀγροῖς, καὶ διὰ τιμῆς εἶχε τῆς ἁπάσης.

ή. Τῆς δὲ πόλεως εἰ καί τι παρέλθοι τὸ πῦρ, κατέσπαστε, καὶ κατὰ τῶν οἰκησάντων, εἴτις πορθηθεῖσαν ἐγεῖραι ἐθελήσειεν, ἀρὰς ἔθετο· ὅπως θεμελίου μὲν τειχῶν βαλλόμενος στερηθῇ τῷ πρώτῳ παιδὸς, τελειώσας δὲ τὸν νεώτατον τῶν παίδων ἀποβάλῃ. τῆς δὲ ἀρᾶς τὸ θεῖον οὐκ ἠμέλησεν· ἀλλ' ἐν τοῖς ὕστερον ἐρῶμεν τὸ περὶ αὐτὴν πάθος γενόμενον.

θ'. Ἄπειρον δέ τι πλῆθος ἐκ τῆς ἁλώσεως συναθροίζεται ἀργύρου τε καὶ χρυσοῦ, καὶ πρός ἔτι χαλκοῦ· μηδενὸς παραβάντος τὰ δεδογμένα, μηδ' εἰς ἰδίαν ὠφέλειαν αὐτὰ διαρπασαμένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἰησοῦς τοῖς ἱερεῦσιν εἰς τοὺς θησαυροὺς παραδίδωσιν καταθέσθαι. καὶ ἡ Ἱεριχοῦς μὲν τοῦτον ἀπώλετο τὸν τρόπον.

chabam cum ſua cognatione in tuto collocarent, ob iusiurandum quo ſeſe illi obſtrinxerant exploratores.

6. Haec cum dixiſſet et exercitum inſtruxiſſet, copias vrbi admouebat. vrbem autem rurſum circuibant, arca praecedente, et ſacerdotibus cornuum claſſico militem ad opus aggrediendum incitantibus. Cumque vrbe ſepties circuita pauliſper conſtitiſſent, moenia concidere, nec machinis admotis, nec vlla vi ab Hebraeis adhibita.

7. Illi vero vrbem ingreſſi omnes in ea promiſcue trucidabant, vt qui inopinata murorum euerſione conſternati eſſent, animoque defecti ad vim propulſandam. Itaque occidebant in plateis iugulati, et in domibus oppreſſi. Nihil autem eos a morte eximebat, ſed omnes peremti ſunt, vſque ad mulieres et infantes. Ac vrbs mortuis oppleta eſt, nihilque viuum effugiebat: ſed vrbem totam incendio vaſtarunt ſimul et regionem. Rachabam vero cum ſuis omnibus in diuerſorium confugientem periculo eripuerunt exploratores. eique Ieſus ad ſe adductae gratias ſe ob ſeruatos ſpeculatores habere profeſſus eſt; certeque, dicebat, ſe non eum viſum iri, qui pro hoc beneficio paria non referret. Mox autem eam agris donauit, et poſtea omni in honore habuit.

8. Caeterum ſi quem vrbis locum intactum praeteriret ignis, eum funditus diruebat: et contra habitatoreſ, ſi quis vaſtatam inſtaurare vellet, diras imprecabatur; nimirum, vt fundamenta quidem moenium iaciens orbaretur filio primogenito, poſtquam vero abſoluerit, minimum natu filiorum amitteret. Diras autem non inſuper habuit numen; ſed in ſequentibus calamitatem memorabimus quae propter eas factas venerit.

9. Ex vrbis autem excidio immenſa vis argenti ſimul et auri, necnon et aeris, coaceruata eſt, nemine edictum tranſgredi auſo, aut in proprium emolumentum ea diripere. Et has quidem manubias Ieſus ſacerdotibus in theſauros reponendas tradidit. Ac Ierichuntis quidem euerſio in hunc modum ſe habuit.

ί. Αχαρος δέ τις, Ζεβεδαίου παῖς ὢν ἐκ Φυλῆς Ιούδα, εὑρὼν χλαμύδα βασίλειον, ἐκ χρυσοῦ μὲν πᾶσαν ὑφασμένην, μάζαν δὲ χρυσοῦ σταθμὸν ἕλκυσαν σίκλος διακοσίους, καὶ δεινὸν ἡγησάμενος, εἰ ὁ κινδυνεύσας ἥψατο κέρδος, τοῦτο τῆς ἰδίας χρείας ἀφελόμενος δοῦναι φέρων τῷ Θεῷ καὶ μὴ δεομένῳ, ὄρυγμα βαθὺ ποιήσας ἐν τῇ αὐτῇ σκηνῇ κατώρυξεν εἰς τοῦτο· λήσειν νομίζων ὡς τοὺς συστρατιώτας, οὕτω καὶ τὸν Θεόν.

ια. Εκλήθη δὲ ὁ τόπος, ἐν ᾧ στρατόπεδον ἔβαλεν Ιησοῦς, Γάλγαλα· σημαίνει δὲ τοῦτο ἐλευθέριον ὄνομα. διαβάντες γὰρ τὸν ποταμὸν, ἐλευθέρους αὐτοὺς ἤδη ἀπό τε τῶν Αἰγυπτίων καὶ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταλαιπωρίας ἐγίνωσκον.

ιβ. Μετὰ δ' ὀλίγας ἡμέρας τῆς Ιεριχοῦντος συμφορᾶς, πέμπει τριχιλίους ὁπλίτας Ιησοῦς εἰς Αἴναν πόλιν ὑπὲρ τῆς Ιεριχοῦντος κειμένην αἱρήσοντας· οἱ, συμβαλόντων αὐτοῖς τῶν Αἰνιτῶν, τραπέντες, ἀποβάλλουσιν ἄνδρας ἓξ καὶ τριάκοντα. τοῦτ' ἀγγελθὲν τοῖς Ισραηλίταις, λύπην τε μεγάλην καὶ δεινὴν ἐποίησεν ἀθυμίαν· ἡ κατὰ τὸ οἰκεῖον τῶν ἀπολωλότων, καίτοιγε πάντων ἀνδρῶν καὶ σπουδῆς ἀξίων διαφθαρμένων, ἀλλὰ κατὰ ἀπόγνωσιν. πιστεύοντες γὰρ ἤδη τῆς γῆς ἐγκρατεῖς εἶναι, καὶ σῶον ἕξειν ἐν ταῖς μάχαις τὸν στρατὸν, ἅτως τοῦ Θεοῦ προϋπεσχημένου, τεθαρρηκότας παραδόξως εὗρον τοὺς πολεμίους. καὶ σάλπιγξ ἐπενδύτης τῆς στολῆς, δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἐν δακρύοις ἦσαν καὶ πένθει, τροφῆς οὐδὲ μίαν ἐπιζήτησιν ποιούμενοι· μεχρόνως δὲ τὸ συμβεβηκὸς εἶχον ἀχθόμενοι.

ιγ. Βλέπων δὲ ἅτως ὁ Ιησοῦς τὴν τε στρατιὰν καταπεπληγυῖαν, καὶ περὶ τῶν ὅλων πονηρὰν ἤδη τὴν ἐλπίδα λαμβάνουσαν, παῤῥησίαν λαμβάνει πρὸς τὸν Θεόν. "ἡμεῖς γάρ, "εἶπεν, οὐχ ὑπ' αὐθαδείας προήχθημεν ὡς ταύτην ὑπάγε- "σθαι τοῖς ὅπλοις τὴν γῆν· ἀλλὰ Μωϋσέως σοῦ σὲ δέλε "πρὸς τοῦτ' ἡμᾶς ἐπεγείραντος, ὡς πολλῶν τεκμηρίων ἐπεγ- "γέλλῃ κτήσασθαι πᾶσι ἔξειν ἡμῖν τήνδε τὴν γῆν. καὶ τὸν "στρατὸν ἡμῶν ἀεὶ τῶν πολεμίων ποιήσειν τοῖς ὅπλοις κρείτ-

10. Acharus vero quidam, Zebediae filius ex tribu Iudae, cum inueniſſet chlamydem regiam, totam auro contextam, vna cum maſſula auri pondo ſiclis ducentis, et durum admodum exiſtimaſſet, ſi quis periculo adito ſorte inuenerit quod in rem ſuam eſſet, iſtud in ſui detrimentum Deo etiam non egenti offerret, foueam profundam intra tentorium ſuum deprimens, illic defodit; ratus fore vt Deum ſimiliter ac commilitones lateret.

11. Locus autem, vbi caſtra habuit Ieſus, vocatus eſt Galgala: quod nomen libertatem denotat. Nam fluuium traiecti, iam ſemet a miſeriis, quas ſub Ægyptiis et in deſerto pertulerant, liberatos eſſe ſenſerunt.

12. At paucis diebus a calamitate Ierichuntis, mittit Ieſus tria millia armatorum ad vrbem Ainam ſupra Ierichuntem ſitam, vt eam oppugnarent; qui, Ainitis cum illis manus conſerentibus, in fugam verſi, viros triginta ſex amiſerunt. Quod cum nunciatum fuiſſet Iſraëlitis in magnum moerorem eos coniicit atque anguſtias: non tam propter cognatos amiſſos, licet omnes qui perierint viri fortes fuerant et valde aeſtimandi, quam propter deſperationem. nam cum crederent ſe iam ea regione potitos, et ſaluum incolumemque in praeliis exercitum habituros, Deo hoc illis promittente, contra opinionem hoſtes elatos videbant. Itaque ſaccum veſtimentis inducentes tota die erant in luctu et lacrymis, de cibo capiendo ne minimum quidem ſoliciti; vt qui aegerrime quod acciderat tulerunt.

13. Ieſus autem videns exercitum ita territum atque animis conſternatum, et de rerum ſumma iam male ſperantem, cum fiducia Deum alloquitur. "Nos enim, inquit, non temeritate et audacia adducti ſumus, vt terram hanc armis in noſtram poteſtatem redigeremus: ſed "Moyſe ſeruo tuo ad hoc aggrediendum nos incitante, "dum multis ſignis promiſeris te nobis hanc terram poſſidendam traditurum, teque effecturum vt noſter exercitus ſemper armis hoſtes ſuperaret. Et quidem nonnulla

"τονα. τινὰ μὲν οὖν κατὰ τὰς ὑποχέσεις ἡμῖν ἀπήντηκε τὰς "σὰς· νῦν δὲ παρὰ δόξαν ἐπταικότες καὶ τῆς δυνάμεώς τι- "νας ἀποβαλόντες, ἐπί τε τούτοις ὡς οὐ βεβαίων τῶν παρὰ "σοῦ καὶ ὧν προεῖπε Μωϋσῆς ἀχθόμεθα· καὶ χεῖρον ἡ τῶν "μελλόντων ἐλπὶς ἡμᾶς ἀνιᾷ, τῇ πρώτῃ πείρᾳ τοιαύτῃ συν- "τυχόντας. ἀλλὰ σὺ δέσποτα, δύναμις γάρ σοι τούτων ἅ- "σιν εὑρεῖν, τό τε παρὸν ἡμῶν λυπηρὸν, νίκην παρασχόμε- "νος, καὶ περὶ τῶν αὖθις δύσελπις διακειμένους ἄτους τῆς "διανοίας ἔξελε.

ιδ'. Ταῦτα μὲν Ἰησοῦς ἐπὶ σόμα πεσὼν ἠρώτα τὸν Θε- όν. χρηματίσαντος δὲ ἀνίσασθαι τῷ Θεῷ καὶ καθαίρειν τὸν στρατὸν, μιάσματος ἐν αὐτῷ γεγονότος, κλοπῆς τε τῶν καθ- ιερωμένων αὐτῷ χρημάτων τετολμημένης· διὰ γὰρ ταῦτα τὴν νῦν αὐτοῖς ἧτταν συμπεσεῖν, ἀναζητηθέντος δὲ τὸ δρά- σαντος καὶ κολασθέντος, νίκην αὐτοῖς ἀεὶ πορίζεσθαι τῶν πολεμίων· Φράζει ταῦτα πρὸς τὸν λαὸν Ἰησοῦς, καὶ καλέ- σας Ελεάζαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἐν τέλει, κατὰ Φυ- λὴν ἐκλήρου. τούτου δὲ τὸ τετολμημένον ἐκ τῆς Ιούδα Φυ- λῆς δηλοῦντος, κατὰ Φρατρίας πάλιν προτίθησι τὸν κλῆ- ρον ταύτης. τὸ δὲ ἀληθὲς τοῦ κακουργήματος περὶ τὴν Ζαρα- χίου συγγένειαν ηὑρίσκετο. κατ' ἄνδρα δὲ τῆς ἐξετάσεως γι- γνομένης, λαμβάνουσι τὸν Αχαρον. ὃς ἐκ ἔχων ἔξαρνος εἶ- ναι, δεινῶς αὐτὸν τοῦ Θεοῦ ἐκπεριελθόντος, ὡμολόγει τε τὴν κλοπὴν καὶ τὰ Φωρία παρῆγεν εἰς μέσον. καὶ οὗτος μὲν αὖ- θις ἀναιρεθεὶς, ἐν νυκτὶ ταΦῆς ἀτίμου καὶ καταδίκου προσ- ηκούσης τυγχάνει.

ιέ. Ἰησοῦς δὲ ἀγνίσας τὸν στρατὸν ἐξῆγεν ἐπὶ τὴν Αἶναι αὐτούς· καὶ νυκτὸς τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδρας προλοχίσας ὑπὸ τὸν ὄρθρον συμβάλλει τοῖς πολεμίοις. τῶν δὲ μετὰ θράσους αὐτοῖς διὰ τὴν προτέραν νίκην ἐπιόντων, ὑποχωρεῖν προσποιησάμενος, ἕλκει τῷ τρόπῳ τούτῳ μακρὰν αὐτοὺς τῆς πόλεως, διώκειν οἰομένους καὶ ὡς ἐπὶ νίκῃ καταΦρονοῦν- τας. ἔπειτ' ἀναστρέψας τὴν δύναμιν κατὰ πρόσωπον αὐτοῖς ποιεῖ· σημεῖά τε δοὺς, ἃ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς ἐνέδραις συνετι-

"ceciderunt, ſicut tu nobis pollicitus es. Nunc vero prae-
"ter opinionem clade accepta, et parte copiarum caeſa,
"quaſi fides tuis parum conſtaret promiſſis et iis quae Moy-
"ſes praedixerit, haud leuiter affligimur; atque eo magis
"anxia de futuris ſpe pendemus, quod res tam male nobis
"primo experimento facto euenerint. Tu ergo Domine,
"potes enim hiſce malis medicinam adhibere, et praeſen-
"tem moerorem victoriam largiens adime, et deſperatio-
"nem in poſterum animo ita defectis aufer.

14. Ita quidem Ieſus, in faciem prolapſus, Deum ſupplex rogabat. Deo autem hoc ei reſponſum dante, vt ſurgeret et exercitum luſtraret, qui flagitio ſemet polluerit, rerumque ſibi dicatarum furtum facere ſuſtinuerit, (propterea enim hanc illis cladem accidiſſe, inquiſitione autem facta et poena a ſacrilego exacta, victoriam de hoſtibus ſemper reportaturos eſſe) haec populo declarat Ieſus, et vocato Eleazaro pontifice et magiſtratibus, ſortem per ſingulas tribus mittebat. Haec autem cum ſcelus in Iudae tribu commiſſum eſſe oſtenderet, rurſum per cognationes eius ſors mittebatur. Iſtud autem maleficium reuera perpetratum eſſe deprehenſum eſt in cognatione Sarachiae. Cum vero viritim inquiſitum eſſet, Acharum capiunt. At ille, cum inficias ire nequiſſet, Dei iudicio grauiter illum conſtringente, et furtum fatebatur, et res ſurreptas in medium proferebat. Et ille quidem ſtatim morte multatus noctu ſepulturae traditur ignominioſae, et qualis publico iudicio damnatis tribui ſolet.

15. Ieſus autem, exercitu luſtrato, copias ad Ainam ducit; et, noctu diſpoſitis circa vrbem inſidiis, prima luce cum hoſtibus congreditur. Is vero, cum illi recenti victoria feroces audacter in eos irruerent, ſimulata fuga longius illos ab oppido abducit, hoſtem ſe perſequi exiſtimantes, et quaſi victoria iam parta inſoleſcentes: deinde ſubito conuerſis copiis obuiam illis proficiſcitur, et ſigna dans, de quibus conuenerat, iis qui in inſidiis erant, illos

ταχτο, καὶ εἶπεν ἐπὶ τὴν μάχην ἐξανίστασθαι. οἱ δ' εἰσεπήδων εἰς τὴν πόλιν, τῶν ἔνδον περὶ τείχεσιν ὄντων, ἐπίων δὲ καὶ πρὸς θύραις τῶν ἔξω τὴν γνώμην περιστωμένων. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν ἥρουν, καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔκτεινον· Ἰησοῦς δὲ τοὺς προσελθόντας εἰς χεῖρας βιασάμενος φεύγειν τρέπεται. συνελαυνόμενοι δὲ ὡς εἰς ἀκέραιον τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ ταύτην ἐχομένην ἐώρων, καὶ καταπεπρεσμένην ὁμοῦ γυναιξὶ καὶ τέκνοις κατέλαβον, διὰ τῶν ἀγρῶν ἦσαν σκεδασθέντες, ἀμύνειν αὐτοῖς ὑπὸ μονώσεως μὴ δυνάμενοι. τοιαύτης δὲ τῆς συμφορᾶς τὸν Λίνιτας καταλαβούσης, παίδων τε ὄχλος ἑάλω καὶ γυναικῶν καὶ θεραπείας, καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἄπειρόν τι πλῆθος. ἀγέλας τε βοσκημάτων ἔλαβον οἱ Ἑβραῖοι, καὶ χρήματα πολλά· καὶ γὰρ πλήσιον ἦν τὸ χωρίον· καὶ ταῦτα πάντα τοῖς στρατιώταις Ἰησοῦς δέσποινα, γενόμενος ἐν Γαλγάλοις.

ις'. Γαβαωνῖται δὲ κατοικοῦντες ἔγγιστα τοῖς Ἱεροσολύμοις, τά τε τοῖς Ἱεριχουντίοις συμβεβηκότα πάθη καὶ τὰ τοῖς Λίνιταις ὁρῶντες, καὶ πρὸς σφᾶς μεταβήσεσθαι τὸ δεινὸν ὑπονοοῦντες, Ἰησοῦν μὲν παρακαλεῖν ἐδίγνωσαν· ἔστι γὰρ τεύξεσθαί τινος τῶν μετρίων ὑπελάμβανον, ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ Χαναναίων ἅθυς παντὸς πολεμοῦντος αὐτούς. Κεφηνίτας δὲ καὶ Καριαθιαριμίτας γείτονας ὄντας αὐτοῖς ἐπὶ συμμαχίαν παρεκάλουν, ἐδ' αὐτὸς διαφεύξεσθαι τὸν κίνδυνον λέγοντες, εἰ φθάσειαν αὐτοὶ ληφθέντες ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν συμπείσαντες δὲ αὐτὸς, ἐδίγνωσαν διαδρᾶναι τὴν δύναμιν αὐτῶν. προσδεξαμένων δὲ τὸς λόγους αὐτῶν, πέμπουσι πρέσβεις πρὸς Ἰησοῦν φιλίαν σπεισομένης, ὃς μάλιστα τῶν πολιτῶν ἐδοκίμαζον ἱκανοὺς πρᾶξαι τὰ συμφέροντα τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὁμολογεῖν αὐτοὺς Χαναναίους ἐπισφαλὲς ἡγούμενοι, διαφεύξεσθαι δὲ τὸν διὰ τοῦτο κίνδυνον ὑπολαμβάνοντες, εἰ λέγοιεν ἑαυτοὺς μὴ προσήκειν κατὰ μηδὲν Χαναναίοις, ἀλλὰ πορρωτάτω τούτων κατοικεῖν· ἦκειν τε κατὰ πίστιν τῆς ἀρετῆς αὐτῷ πολλὴν ἀνύσαντας ὁδὸν ἔφασκον, καὶ τεκμήριον τοῦ λόγου τούτου τὸ χῆμα ὑπεδείκνυον· τὰς γὰρ ἐσθῆ-

etiam ad pugnam exciuit. In vrbem autem illi irrumpebant, dum ciues intus circa muros verſarentur, aliqui vero et in illis qui egreſſi fuerant obſeruandis animo eſſent occupati. Et hi quidem vrbem ceperunt, et obuium quemque occiderunt: Ieſus vero manus conſerentium phalanges perrumpens in fugam vertit. Compulſi autem in vrbem quaſi adhuc integram, cum et ipſam ab hoſtibus occupatam viderent, et cum vxoribus et liberis incenſam deprehenderent, per agros diſpalati oberrabant, ad ſemetipſos, quod ſoli eſſent, defendendos viribus deſtituti. Poſtquam vero huiuſmodi calamitas Ainitis acciderat, magna multitudo puerorum et mulierum atque mancipiorum capta eſt, et aliorum vis ingens impedimentorum et ſarcinarum. Quin et pecudum greges ceperunt Hebraei multumque pecuniae, (opulenta enim erat ea regio) et haec omnia Ieſus, cum eſſet in Galgalis, inter milites partitus eſt.

16. Caeterum Gabaonitae, qui proxime Ieroſolymas habitarent, calamitates, quae Ierichuntinis euenerant atque Ainitis, adſpicientes, periculumque ad ſe tranſiturum eſſe ſuſpicantes, Ieſum quidem aperte orare non ſtatuerunt: neque enim quidquam aequi ab eo ſe impetraturos putabant, qui internecino bello totam Chananaeorum gentem perſequebatur. Cepheritas autem et Cariathiarimitas, qui vicini eis erant, in ſocietatem inuitarunt; dicentes nec ipſos poſſe periculum euadere, ſi eos occuparent Iſraëlitae: ipſis vero modo hoc perſuaſerint, decreuerunt copias eorum effugere. Illis autem iis quae dixerant conſentientibus, legatos ad Ieſum mittunt cum eo amicitiae foedus inituros; quos, ad ea agenda que omnibus expedirent, ciuium maxime idoneos iudicabant. At illi, ſe diſcrimen adire rati ſi ſemet Chananaeos eſſe fatercntur, huiuſmodi autem periculum fugituros eſſe exiſtimantes, modo dicerent ſe Chananaeos nulla neceſſitudine attingere, ſed ſedes longo interuallo ab iis diſiunctas habere, aiebantque ſe fide virtutis eius adductos veniſſe, multorum dierum itinere confecto, habitumque huiuſce

τας καινὰς ὅτε ἐξήεσαν οὔσας ὑπὸ τῦ χρόνυ τῆς ὁδοιπορίας αὐτοῖς τετρίφθαι. τρυχίνας γὰρ εἰς τὸ ταῦτα πιεσθῆναι πρὸς αὐτῦ ἐπίτηδες ἔλαβον. φάντες οὖν εἰς μέσυς ἔλεγον ὡς πεμφθεῖεν ὑπὸ τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν περιοίκων πόλεων, πλεῖστον ἀπεχουσῶν τῆσδε τῆς γῆς, ποιησόμενοι πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ἐφ' αἷς πάτριον αὐτοῖς ἐστι συνθήκαις. μαθόντες γὰρ ἐκ Θεοῦ χάριτος καὶ δωρεᾶς τὴν Χαναναίων αὐτοῖς γῆν κτήσασθαι δεδόσθαι, τύτοις τε λιαν ἔλεγον ἥδεσθαι καὶ πολίτας ἀξιοῦν αὐτῶν γενέσθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα λέγοντες καὶ ἐπιδεικνύντες τὰ τεκμήρια τῆς ὁδοιπορίας παρεκάλουν ἐπὶ συνθήκας καὶ φιλίαν τὺς Ἑβραίυς. Ἰησῦς δὲ πιστεύσας οἷς ἔλεγον, ὡς ὂν εἶεν τῦ Χαναναίων ἔθνυς, ποιεῖται πρὸς αὐτὺς φιλίαν, καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς γερυσίας ὄμνυσιν ἕξειν τε φίλυς καὶ συμμάχυς, καὶ μηδὲν μοχλεύσεσθαι κατ' αὐτῶν ἄδικον, τοῖς ὅρκοις ἐπισυναμέσαντος τὸ πλῆθος. καὶ οἱ μὲν ὧν ἤθελον τυχόντες ἐξ ἀπάτης ἀπῆσαν πρὸς ἑαυτύς. Ἰησῦς δὲ τῆσδε τῆς Χαναναίας στρατεύσας εἰς τὴν ὑπώρειαν, καὶ μαθὼν ἐ πόρρω τῶν Ἱεροσολύμων τὺς Γαβαωνίτας κατωκημένυς, καὶ τὸ γένυς ὄντας τῶν Χαναναίων, μεταπεμψάμενος αὐτῶν τὺς ἐν τέλει, τῆς ἀπάτης αὐτοῖς ἐνεκάλει. τῶν δ' ἐκ ἄλλην ἀφορμὴν σωτηρίας ἔχειν ἢ ταύτην προφασιζομένων, καὶ διὰ τῦτ' ἐπ' αὐτὴν ἐξ ἀνάγκης καταφυγεῖν, συγκαλεῖ τὸν ἀρχιερέα Ἐλεάζαρον, καὶ τὴν γερυσίαν· καὶ δημοσίᾳ αὐτὺς δικαιούντων ποιεῖν ἐπὶ τῷ μὴ παραβῆναι τὸν ὅρκον, ἀποδεικνύυσιν εἶναι τοιύτυς. καὶ οἱ μὲν τῆς καταλαβύσης αὐτὺς συμφορᾶς τοιαύτην φυλακὴν καὶ ἀσφάλειαν ηὕραντο.

ιζ'. Τῦ δὲ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέως χαλεπῶς φέροντος ἐπὶ τῷ μετατάξασθαι πρὸς τὸν Ἰησοῦν τὺς Γαβαωνίτας, καὶ τὺς τῶν πλησίον ἐθνῶν παρακαλέσαντος βασιλέας συναίρασθαι τῷ κατ' αὐτῶν πολέμῳ, τύτυς παρόντας σὺν αὐτῷ, τέσσαρες δὲ ἦσαν, οἱ Γαβαωνίται ἰδόντες, καὶ στρατοπεδευσαμένυς ἐπί τινι πηγῇ τῆς πόλεως ἐκ ἄπωθεν παρασκευάζεσθαι πρὸς πολιορκίαν, ἐπεκαλοῦντο σύμμα-

sermonis veritatis indicium ostendebant: nam vestes, quas domo exeuntes nouas induissent, immensa viarum spatia peragrando detritas esse. laceras enim data opera sumpserant, vt ab eo fidem verbis impetrarent, Stantes ergo in medio concionis dicebant, se missos a Gabaonitis et vicinis ciuitatibus, ab ea terra longe dissitis, cum illis amicitias iuncturos foederibus ritu patrio receptis. Nam intelligentes quod Dei gratia et munere illis concessum sit Chananaeorum terram possidere, se iis ea de re valde gratulari dicebant, enixeque petere vt ab iis in ciuium numero habeantur. Et illi quidem ista loquentes, atque longi itineris indicia ostendentes, orabant Hebraeos vt cum illis foedera sancirent et amicitiam. Iesus autem dictis eorum credens, quod non essent de gente Chananaeorum, eos in amicitiam recipit: et Eleazarus pontifex cum senatu iurauit, habituros se eos pro amicis et sociis, et nihil iniusti contra eos molituros, in istud iusiurandum consentiente vniuerso populo. Ac illi quidem, dolo malo voti compotes, ad suos reuersi sunt. Iesus autem cum exercitum in submontanum Chananaeorum tractum duxisset, et audisset Gabaonitas non longe a Ierosolymis habitare, et a Chananaeis oriundos, magistratibus eorum accersitis, fraudis eos incusabat. Cum autem sibi non aliam ad salutem viam patere praetenderent, ideoque necessitate adactos hoc sibi effugium quaesiuisse, Elazarum pontificem et senatum conuocat: eisque censentibus publicis ministeriis deputandos esse, ne fidem iureiurando datam violarent, operis hisce eos addixerunt. Et illi quidem, cum eis iam immineret calamitas, tale sibi praesidium et securitatem inuenerunt.

17. Caeterum cum rex Ierosolymitarum indigne ferret Gabaonitas ad Iesum defeciisse, et vicinarum gentium reges ad bellum simul contra eos gerendum acciuisset; Gabaonitae istos ei adesse videntes, (quatuor autem erant) castrisque circa fontem quendam non longe ab vrbe positis ad oppugnationem sese parare, Iesum in auxilium aduocabant. nam eo tum res eorum deuenerant, vt ab his

χον Ιησῦν. ἐν τούτοις γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πράγματα, ὡς ὑπὸ μὲν τούτων ἀπολεῖσθαι προσδοκᾶν, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ Χαναναίων γένους στρατευσάντων σωθήσεσθαι διὰ τὴν γινομένην Φιλίαν ὑπολαμβάνειν. καὶ Ιησοῦς πανστρατιᾷ σπεύσας ἐπὶ τὴν βοήθειαν, καὶ δι' ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἀνύσας, ὄρθριος προσβαίνουσι τοῖς πολεμίοις ἐμπίπτει· καὶ τραπεῖσιν εἵπετό διώκων διὰ χωρίων ἐπικλινῶν. Βήθωρα καλεῖται ἔνθα καὶ τὴν τῶ Θεῶ συνεργίαν ἔμαθεν· ἐπισημήναντος αὐτῷ βρονταῖς τε καὶ κεραυνῶν ἀφέσει, καὶ χαλάζης καταφορᾷ μείζονος τῆς συνήθους. ἔτι γε μὴν καὶ τὴν ἡμέραν αὐξηθῆναι πλέον, ὡς ἂν μὴ καταλαβοῦσα νὺξ ἐπιοχὴ τὴν τῶν Εβραίων προθυμίαν, συνέπεσεν. ὥστε καὶ λαμβάνει τοὺς βασιλέας Ιησοῦς ἔν τινι κρυπτομένους σπηλαίῳ κατὰ Μαχηδά, καὶ κολάζει πάντας. ὅτι δὲ τὸ μῆκος τῆς ἡμέρας ἐπέδωκε τότε, καὶ τῆ συνήθους ἐπλεόνασε, δηλοῦται διὰ τῶν ἀνακειμένων ἐν τῷ ἱερῷ γραμμάτων.

ιή. Κατεστραμμένων δ' ἅπαντων τῶν περὶ τοὺς βασιλέας, οἳ τοὺς Γαβαωνίτας πολεμήσαντες ἐστράτευσαν, ἐπανῆκε πάλιν τῆς Χαναναίας ἐπὶ τὴν ὀρεινὴν Ιησοῦς· καὶ πολὺν τῶν ἐν αὐτῇ Φόνον ἐργασάμενος, καὶ λείαν λαβών, παρῆν εἰς τὸ ἐν Γαλγάλοις στρατόπεδον. τῆ δὲ περὶ τῆς Εβραίων ἀρετῆς λόγω πολλῆ φοιτῶντος εἰς τοὺς περιοίκους, κατάπληξις εἶχε τοὺς ἀκούοντας τὸ τῶν ἀπολωλότων πλῆθος· καὶ στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ περὶ Λίβανον ὄρος βασιλεῖς ὄντες Χαναναῖοι, καὶ οἱ ἐν τοῖς πεδινοῖς τῶν Χαναναίων, Παλαιστίνους προσλαβόντες, στρατοπεδεύουσι πρὸς Βηρώθῃ πόλει τῆς Γαλιλαίας τῆς ἄνω, Κεδέσης ἀπόρρω. Γαλιλαίων δέ ἐστι καὶ τοῦτο τὸ χωρίον. τῆ δὲ στρατῆ παντὸς, ὁπλιτῶν μὲν ἦσαν μυριάδες τριάκοντα· μύριοι δ' ἱππεῖς, καὶ ἅρματα δισμύρια. καταπλήττει δὴ τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων αὐτόν τε Ιησοῦν καὶ τοὺς Ισραηλίτας· καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τῆ κρείττονος εὐλαβεστέρως εἶχον δι' ὑπερβολὴν τῆ δέους. τῆ Θεῷ δ' ἐξονειδίσαντος αὐτοῖς τὸν φόβον, καὶ εἰ πλέον τῆς παρ' αὐτῆ βοηθείας πεθοῦσιν, ὑποχομένου τε νικήσειν τοὺς ἐχθρούς,

quidem perniciem exſpectarent; ab illis vero, qui in Chananaeorum gentis excidium bellum mouerant, ſalvari ſe propter initas amicitias exiſtimarent. Tum Ieſus cum toto exercitu vt illis ſuccurreret properans, die noctuque itinere continuato, hoſtes obſidionem molientes ſummo mane aggreditur; cumque terga vertiſſent, per regionis decliuia fugientes eſt perſequutus. Bethora is locus dicitur. Atque illic Deum ſibi in auxilium veniſſe didicit, manifeſto indicio, quod tonitrua et fulmina e caelo miſſa fuerint, et grando deciderit ſolito maior. Quin et illud praeterea contigit, quod dies producta fuerit, ne a nocte appetente reprimeretur Hebraeorum impetus. quo factum eſt vt Ieſus reges apud Macchida deprehenderit in ſpelunca quadam abditos: omneſque poena affecerit. Quod vero longitudo diei eo tempore incrementum ceperit, ac vltra conſuetum creuerit, palam eſt ex Sacris literis in archiuis Templi repoſitis.

18. Regibus autem in hunc modum debellatis, qui Gabaonitas armis inuaſerant, in Chananaeae montana reuerſus eſt Ieſus: ibique magna caede edita praedaque abacta, ad caſtra in Galgalis ſeſe recepit. At cum fama de virtute Hebraeorum in omnium ore atque ſermone apud gentes vicinas percrebreſceret, audita caeſorum multitudine attoniti haeſerunt; ac reges Libanum montem accolentes, et ipſi Chananaei generis, quique in campeſtribus habitarunt Chananaei, Palaeſtinis in auxilium adſcitis, caſtra metati ſunt ad Berotham, oppidum Galilaeae ſuperioris, non procul a Cedeſa. hic autem locus Galilaeorum ditionis eſt. Totus autem exercitus conſtabat peditum trecentis millibus, equitum vero decem millibus, et curruum millibus triginta. Timore itaque perterruit hoſtium multitudo et Ieſum ipſum et Iſraelitas, et propter metus magnitudinem vix auſi erant vel meliora ſperare. Deo autem eis formidinem exprobrante, et an quid maius eius ope et auxilio deſideraret, atque eis pollicente victoriam de hoſtibus, iuben-

καὶ κελεύσαντος τούς τε ἵππους ἀχρήστους ποιῆσαι, καὶ τὰ ἅρματα πυρῶσαι· θαρσαλέος πρὸς τὰς ὑποχέσεις τοῦ Θεοῦ γενόμενος ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ διὰ πέμπτης ἡμέρας ἐπ' αὐτοὺς ἐλθὼν συνάπτει, καὶ καρτερὰ μάχη γίνεται, καὶ Φόνος κρείττων πίστεως παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις. διώκων δ' ἐπὶ πλεῖστον ἐξῆλθε, καὶ πᾶν τὸ στράτευμα τῶν ἐχθρῶν πλὴν ὀλίγων διέφθειρεν. καὶ οἱ βασιλεῖς πάντες ἔπεσον· ὥστε τῶν ἀνθρώπων ἐπιλελοιπότων πρὸς τὸ κτείνεσθαι, τοὺς ἵππους Ἰησοῦς αὐτῶν αἱρεῖ, καὶ τὰ ἅρματα ἐμπίμπρα. τήν τε χώραν ἐπ' ἀδείας διεπορεύετο, μηδενὸς τολμῶντος εἰς μάχην ἐπεξελθεῖν· ἀλλὰ πολιορκίαι τὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ πάλιν ὅ, τι λάβοι φονεύων.

ιθ'. Ετος δὲ πέμπτον ἤδη παρελήλυθει, καὶ Χαναναίων οὐκέτ' ὀδὲις ὑπολέλειπτο, πλὴν εἰ μή τινες εἰς ὀχυρώτατον τεῖχος διέφυγον. Ἰησοῦς δὲ ἐκ τῶν Γαλγάλων ἀναστρατοπεδεύσας εἰς τὴν ὄρειον, ἵστᾳ τὴν ἱερὰν σκηνὴν κατὰ Σιλοῦν πόλιν· ἐπιτήδειον γὰρ ἐδόκει τὸ χωρίον διὰ κάλλος, ἅμα οἰκοδομεῖν ναὸν αὐτοῖς τὰ πράγματα παράσχῃ· καὶ χωρήσας ἐντεῦθεν ἐπὶ Σικίμων σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, βωμόν τε ἵστησιν ὅπου προεῖπε Μωϋσῆς, καὶ νείμας τὴν στρατιὰν, ἐπὶ μὲν τῷ Γαριζεῖ ὄρει τὴν ἡμίσειαν ἵστησιν, ἐπὶ δὲ τῷ Γιβάλῳ τὴν ἡμίσειαν. ἐν ᾧ καὶ ὁ βωμός ἐστι, καὶ τὸ Λευιτικὸν καὶ τὰς ἱερέας. θύσαντες δὲ καὶ ἀρὰς ποιησάμενοι, καὶ ταύτας ἐπὶ τῶν βωμῶν γεγραμμένας καταλιπόντες, εἰς τὴν Σιλοῦν ἀνέζευξαν.

κ'. Ἰησοῦς δ' ἤδη γηραιὸς ὤν, καὶ τὰς τῶν Χαναναίων πόλεις ὁρῶν οὐκ εὐαλώτους, ὑπό τε τῶν χωρίων ἐν οἷς ἦσαν ἰσχυρότητος, καὶ τῆς τῶν τειχῶν ἰσχύος, ἃ τῇ φυσικῇ τῶν πόλεων πλεονεξίᾳ περιστοιχίζοντα προσεδόκων τοὺς πολεμίους ἀφέξεσθαι πολιορκίας δι' ἀπόγνωσιν τοῦ λαβεῖν· καὶ γὰρ ἐπ' ὀλέθρῳ τῷ ἑαυτῶν οἱ Χαναναῖοι μαθόντες τὸν Ἰσραηλίτας ποιησαμένους τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, περὶ τὸ τὰς πόλεις καρτερὰς ποιεῖν ἐκείνου ἅπαντα ἦσαν τὸν χρόνον· συναγαγὼν τὸν λαὸν εἰς τὴν Σιλοῦν ἐκκλησίαν ποιεῖ

taque vt eorum equis poplites succiderent et currus igne cremarent, concepta ex his Dei promissis fiducia, contra hostes profectus est, dieque quinta illis superueniens acie concurrit; ac vtrinque acriter pugnatum est, eaque strages edita quae fere omnem audientium fidem superat. Effusos autem longe persequitur, demptisque paucis totum hostium exercitum ferro interimit. Reges etiam ad vnum omnes ceciderunt: adeo vt, hominibus ad caedem deficientibus, equos eorum necauerit et currus igne absumpserit. Regionem deinde vniuersam, nemine ad pugnam exire audente, secure peragrabat; vrbes nempe obsidione capiens, item quicquid vivum deprehenderet occidens.

19. Iam vero exactus erat annus quintus, nec quisquam Chananaeorum amplius supererat, absque iis qui in loca munitissima se receperant. Iesus autem, motis castris ex Galgalis, in montanis collocauit sacrum Tabernaculum ad vrbem Siluntem (opportunus enim atque idoneus videbatur locus, propter amoenitatem, donec templum aedificari res Israëlitarum paterentur) atque inde cum omni populo Sicima profectus et altare statuit vbi Moyses praeceperat; et dein exercitu diuiso, in monte quidem Garizi dimidium eius constituit, dimidium vero alterum in Gibalo, (vbi et altare est) et cum iis Leuitas et sacerdotes. Cum autem sacra feciissent et diras vibrassent, easque aeneis inscriptas, reliquissent, in Siluntem sunt reversi.

20. Caeterum Iesus iam aetate prouectus, vrbesque Chananaeorum, quae supererent, expugnatu difficiles esse videns, tum ob locorum vbi sitae erant munimenta, tum ob valida murorum praesidia; quibus ad vrbes egregie natura munitas in circuitum adiectis, exspectabant vt hostes ab obsidione abstinerent; de iis potiundis desperabat (nam Chananaei, cognito Israëlitas in excidium suum ex Ægypto egressos esse, toto illo tempore in oppidis muniendis occupati fuerant) conuentu populi in Siluntem indicto concionem aduocat. Cumque frequens

γειλε. καὶ σπουδῇ συνδεομένων, τότε ἤδη κατορθώσειν καὶ τὰς γεγενημένας πράξεις, ὡς εἰσὶν ἄριστα, καὶ τῷ θείῳ τῷ παραχρῆντος αὐτὰς ἄξιαι, καὶ τῆς ἀρετῆς τῶν νόμων οἷς καταχολουθῶσιν, ἔλεγε· βασιλεῖς τε τριάκοντα καὶ ἕνα, τολμήσαντας αὐτοῖς εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, κεκρατῆθαι δηλῶν, καὶ στρατιὰν, ὅση ποτὲ κατελπίσασα τῆς αὐτῶν δυνάμεως εἰς μάχην συνῆψεν, ἅπασαν διαφθαρεῖσαν, ὡς μηδὲ γενεὰν αὐτοῖς ὑπολελεῖφθαι. τῶν δὲ πόλεων ἐπειδήπερ οὐ μὴ ἁλώκεσαν, πρὸς ἃς δὲ δεῖ χρόνῳ καὶ μεγάλης πολιορκίας, διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ τῶν οἰκητόρων πεποίθησιν, ἠξίᾳ τὸν ἐκ τῆς πραίας τῷ Ἰορδάνῃ συνεξορμήσαντας αὐτοῖς, καὶ τῶν κινδύνων συναραμένους, ὄντας συγγενεῖς, ἀπολύειν ἤδη πρὸς τὰ οἰκεῖα, χάριν αὐτοῖς ὧν συνέκαμον ὁμολογοῦντας· ἕνα τε κατὰ φυλὴν, ἀρετῇ περύχειν μαρτυρηθέντα, πέμπειν, οἳ, τὴν γῆν ἐπιμετρησόμενοι πιστῶς καὶ μηδὲν κακουργήσοντες, δηλώσουσιν ἡμῖν ἀδόλως αὐτῆς τὸ μέγεθος.

κα'. Καὶ Ἰησοῦς μὲν, τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους, συγκάταινον ἔσχε τὸ πλῆθος· καὶ ἄνδρας τοὺς ἐπιμετρησομένους τὴν χώραν αὐτῶν ἐξέπεμψε, παραδοὺς αὐτοῖς τινας γεωμετρίας ἐπιστήμονας, ὡς τἀληθὲς ἐκ ἔμελλε λήσεσθαι διὰ τὴν τέχνην· ἐντολὰς δοὺς ἀποτάσσεσθαι τῆς τε εὐδαίμονος διαμετρεῖν γῆς καὶ τῆς ἧσσον ἀγαθῆς. ἡ γὰρ Φοινίκων τῶν Χαναναίων γῆς τοιαύτη τίς ἐστιν, ὡς ἴδοι τις ἂν πεδία μεγάλα καὶ καρποὺς φέρειν ἱκανώτατα, καὶ συγκεκριμένα μὲν ἑτέρᾳ γῇ, πανευδαίμονα νομισθησόμενα· τοῖς δὲ Ἱεροσολυμιτῶν χωρίοις παραβαλλόμενα καὶ τοῖς Ἱεροσολυμιτῶν, τὸ μηδὲν ἀναφανησόμενα. καί τοι παντελῶς ὀλίγην αὐτῶν εἶναι τὴν γῆν συμβέβηκε, καὶ ταύτης ὀρεινὴν τὴν πολλήν· ἀλλ' ὑπερβολὴ εἰς καρπῶν ἐκτροφήν τε καὶ κάλλος οὐκ ἀπολέλοιπεν ἑτέρας. καὶ διὰ τοῦτο τιμητοὺς μᾶλλον ἢ μετρητοὺς τοὺς κλήρους εἶναι δεῖν ὑπέλαβε· πολλάκις ἐνὸς κλήρου καὶ χιλίων ἀνταξίους γενομένου. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ πεμφθέντες δέκα δὲ ἦσαν, περιοδεύσαντές τε καὶ τιμησάμενοι τὴν γῆν,

concurſus factus eſſet, eis recenſuit quae ad id temporis proſpere euenerant, vtque res quas geſſerant pulcherrimae erant, et quales par erat Dei auſpiciis geri, legumque quas amplexi ſunt dignitati conuenientes: praeterea commemorans reges triginta et vnum, qui manus conferere auſi ſunt, praelio ſuperatos; et exercitum, qui viribus ſuis aliquando fiſus cum illis acie dimicauit, totum internecione ita deletum, vt ne ſoboles quidem iis ſupereſſet. Caeterum quoniam ex vrbibus aliae quidem captae eſſent, aliae vero, ob murorum firmitudinem et incolarum in ea fiduciam, diuturnam validamque oppugnationem poſtularent, cenſebat eos qui ex regione Transiordaniana in communem expeditionem profecti fuerant, et propter cognationem periculorum ſocios ſe adiunxerant, iam domum remittendos, gratiis pro ope et auxilio illis prius relatis: deinde ex ſingulis tribubus ſingulos, qui virtutis ſuae praecellentis teſtimonium acciperent, delegandos, qui regionem bona fide permenſi, omnique procul habita malitia, nobis ſine dolo magnitudinem eius renunciabunt.

21. Et Ieſus quidem, cum haec verba feciſſet, populum vniuerſum ſibi aſſentientem habuit: moxque viros ad terram illorum dimetiendam emiſit, adiunctis ad eos quibuſdam Geometriae peritis, quibus propter artem verum ignotum non erat futurum: mandans eis vt terrae felicis et minus bonae menſuram aeſtimarent. Telluris enim Chananaeorum natura eiuſmodi eſt, vt videre liceat campos magnos, eoſque fructibus edendis aptiſſimos, qui alii quidem terrae collati fertiliſſimi haberi poſſint, at ſi cum Ierichuntinorum aut Ieroſolymitanorum agris conferantur, nihil fere apparituri ſunt. ac quamquam iis accidit vt exiguum admodum terrae ſpatium incolerent, idque maxima ex parte montanum, eximia tamen fertilitate et pulchritudine nulli alii cedit. Quamobrem arbitrabatur vt magis ex aeſtimatione quam ex menſura ſortitio fieri deberet. cum ſaepe vnum iugerum millenis contra non carum ſit. At viri qui miſſi fuerant, decem autem erant, terra perluſtrata et aeſtimata, ſeptimo

ἐν ἑβδόμῳ μηνὶ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν εἰς Σιλοῦντα πόλιν, ἔνθα τὴν σκηνὴν ἐπάκεισαν.

κβ'. Καὶ Ἰησοῦς, Ἐλεάζαρόν τε καὶ τὴν γερουσίαν καὶ σὺν τοῖς Φυλάρχοις παραλαβών, νέμει ταῖς ἐννέα Φυλαῖς καὶ τῆς Μανασσητῶν τοῖς ἡμίσεσι, κατὰ μέγεθος ἑκάστης τῶν Φυλῶν τὴν μέτρησιν ποιησάμενος. κληρώσαντος δὲ αὐτῷ, ἡ μὲν Ἰούδα λαχοῦσα πᾶσαν αἱρεῖται τὴν καθύπερθεν Ἰουδαίαν, παρατείνουσαν μὲν ἄχρι τῶν Ἱεροσολύμων, τὸ δ' εὖρος ἕως τῆς Σοδομίτιδος λίμνης καθήκουσαν. ἐν δὲ τῷ κλήρῳ τούτῳ πόλεις ἦσαν Ἀσκάλων καὶ Γάζα. Συμεωνὶς δὲ, δευτέρα γὰρ ἦν, ἔλαχε τῆς Ἰδουμαίας τὴν Αἰγύπτῳ τε καὶ τῇ Ἀραβίᾳ πρόσορον οὖσαν. Βενιαμίται δὲ τὴν ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ ἔλαχον ἄχρι θαλάσσης μὲν τὸ μῆκος· τὸ δὲ πλάτος, Ἱεροσολύμοις ὁριζομένην καὶ Βεθήλοις. γενέτατος δὲ ὁ κλῆρος ἦτος ἦν διὰ τὴν τῆς γῆς ἀρετήν. Ἰεριχοῦντα γὰρ καὶ τὴν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν ἔλαβον. ἡ δ' Ἐφραΐμου Φυλὴ τὴν ἄχρι Γαδάρων ἀπὸ Ἰορδάνου ποταμοῦ μηκυνομένην ἔλαχεν· εὐρείαν δὲ ὅσον ὑπὸ Βεθήλων εἰς τὸ μέγα τελευτᾷ πεδίον. τῆς δὲ Μανασσήτιδος οἱ ἡμίσεις ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως· πλάτος δὲ ἐπὶ Βηθσάνων, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. καὶ μετὰ τούτοις Ἰσάχαρις, Κάρμηλόν τε ὄρος καὶ τὸν ποταμὸν τοῦ μήκους ποιησαμένη τέρμονα, τὸ δ' Ἰταβύριον ὄρος τοῦ πλάτους. Ζαβουλωνῖται δὲ τὴν μέχρι Γεννησαρίτιδος, καθήκουσαν δὲ περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν ἔλαχον. τὴν δὲ ἀπὸ τοῦ Καρμήλου, κοιλάδα προσαγορευομένην διὰ τὸ καὶ τοιαύτην εἶναι, Ἀσηρῖται φέρονται πᾶσαν τὴν ἐπὶ Σιδῶνος τετραμμένην. Ἀρκὴ δὲ πόλις ὑπῆρχεν αὐτῶν ἐν τῇ μερίδι, ἣ καὶ Ἀκτιπᾶς. τὰ δὲ πρὸς τὰς ἀνατολὰς τετραμμένα μέχρι Δαμασκοῦ πόλεως, καὶ τῆς Γαλιλαίας τὰ καθύπερθεν Νεφθαλῖται παρέλαβον, ἕως τοῦ Λιβάνου ὄρους καὶ τῶν τοῦ Ἰορδάνου πηγῶν, αἱ τὴν ὁρμὴν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσιν, ἐκ τοῦ καθήκοντος τοῖς ὄροις κατὰ βόρεια πόλεως Ἀρκῆς παρασχόντος. Δανῖται δὲ τῆς κοίλης ὅσα πρὸς ἑσπέρου τέτραπται τῶν Λιβάνου λαγχάνουσιν. Ἀζώτῳ καὶ Δώροις ὁριζόμενοι· Ἰάμνια

menſe ad eum in Siluntem vrbem reuerſi ſunt, vbi Tabernaculum conſtituerant.

22. Tum Ieſus, aſſumpto Eleazaro cum ſenatu et tribuum principibus, diuiſit regionem nouem tribubus et Manaſſitarum dimidiae, cuique tribui agri portionem pro eius magnitudine partitus. Cum iis ſortitus eſſet, Iudae quidem ſorte obtigit omnis ſuperior Iudaea Ieroſolymas vſque protenſa, latitudine vero lacum Sodomiticum attingens. In hac autem ſorte vrbes erant Aſcalon et Gaza. Symeonis vero tribui, nam ſecunda erat, obtenit Idumaeae pars Ægypto et Arabiae contermina. At Beniamitae terram ſorte habuere, quae a Iordane fluuio longitudine quidem vſque ad mare pertingit; latitudine vero Ieroſolymis et Bethelis terminatur. haec autem ſors anguſtiſſima erat propter ſoli bonitatem: nam et Ierichunta et Ieroſolymitarum vrbem acceperunt. Ephraimi autem tribus terram a Iordane fluuio vſque ad Gadara porrectam adepta eſt: latam vero in quantum patet a Bethelis ad Campum vſque magnum. At tribui Manaſſitidis pars dimidia a Iordane quidem vſque Dora vrbem habuit, latitudine vero ad Bethſaua, quae nunc Scythopolis vocatur. Atque poſt hos Iſacharis Carmelum montem et fluuium longitudinis terminum habet eſt, latitudinis autem Itabyrium montem. Zabuloniae vero terram ad Genneſaritidem vſque lacum, Carmelo autem et mari contiguam, ſunt ſortiti. Quae Ptolemaeo poſt Carmelum ſita eſt, conuallis cognominata ex ipſa re, tota ea, ad Sidonem obuerſa, Aſeritis fuit. Vrbs autem Arce in eorum portione erat, quae nunc Actipus nuncupatur. Illa vero quae ad orientem ſpectant vſque ad Damaſcum vrbem et Galilaeam ſuperiorem ſibi aſſumpſerunt Nephthalitae, ad Libanum vſque montem et Iordanis fontes, qui ex monte prorumpunt, attingente fines boreales vrbis Arces Phoeniciae. Danitae autem vallis quaecunque occidenti obiacent, adepti ſunt, Azoto et Doris clauſis, omnemque Iamniam ſimul et Gettam ab Aca-

τε πᾶσαν καὶ Γίτταν, ἀπ' Ακάρωνος ἕως τῆς ὄρους ἐξ ἧς Ιούδα ἦρκτο Φυλή.

κγ'. Καὶ ἐξ μὲν ἔθνη, τῶν υἱῶν τῷ Χαναναίῳ Φέρεντα τὴν ἐπωνυμίαν, διεῖλεν ἴσως Ιησοῦς, καὶ τὴν γῆν ταῖς ἑνὸς καὶ τῇ ἡμισείᾳ Φυλαῖς ἔδωκε νέμεσθαι. τὴν γὰρ Αμορίτα, καὶ αὐτὴν ἴσως ἀφ' ἑνὸς τῶν Χαναναίου παίδων καλουμένην, Μωϋσῆς ἤδη προειληφὼς νενεμήκει ταῖς δυσὶ Φυλαῖς καὶ τῇ ἡμισείᾳ. τοῦτο δὲ καὶ πρότερον δεδηλώκειν. τὰ δὲ περὶ Σιδῶνα καὶ Αρχαίους καὶ Αμαθαίους καὶ Αριθαίους ἀδιαπόσμητα ἦν.

κδ'. Ιησοῦς δὲ, τοῦ γήρως ἐμποδίζοντος ἤδη πράττειν ὅσα καὶ νοῆσαι, τῶν τε μετ' αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν παραλαβόντων ἀμελῶς προσάντων τοῖς κοινῇ συμφέροντος, παρήγγελλε Φυλῇ ἑκάστῃ, τοῦ γένους τῶν Χαναναίων μηδὲν ὑπολιπεῖν ἐν τῇ κατακεκληρωμένῃ γῇ· τὴν γὰρ ἀσφάλειαν αὐτοῖς καὶ τὴν Φυλακὴν τῶν πατρίων ἐθῶν ἐν μόνῳ τούτῳ καὶ Μωϋσῆν αὐτοῖς εἶναι προειπεῖν, καὶ τοῦτ' αὐτοὺς πεπεῖσθαι· καὶ τοῖς Λευίταις δὲ τὰς ὀκτὼ καὶ τριάκοντα πόλεις ἀποδιδόναι. προειληφεισαν γὰρ ἤδη κατὰ τὴν Αμορίαν τὰς δέκα τούτων τρεῖς ἀπονέμει τοῖς Φυγάσιν οἰκεῖν ἐν αὐταῖς· πολλὴ γὰρ ἦν πρόνοια τοῦ μηδὲν ὧν Μωϋσῆς διέταξε παραλιπεῖν· τῆς μὲν ἦν Ιούδα Φυλῆς Χεβρῶνα, Σίκιμα δὲ τῆς Εφραίμου, τῆς Νεφθαλίτιδος δὲ Κεδέσην. ἔστι δὲ καὶ τῆς καθύπερθεν Γαλιλαίας τοῦτο χωρίον. νέμει δὲ καὶ τῆς λείας ὅσα ἦν ἐπιλοιπά· πλείστη δ' ἐγεγόνει. καὶ μεγάλως πλούτου περιεβέβλητο, καὶ κοινῇ πάντες καὶ κατ' ἰδίαν ἕκαστος, χρυσοῦ τε καὶ ἐσθῆτος καὶ τῆς ἄλλης ἀποσκευῆς ἕνεκα· τετραπόδων δὲ πλῆθος, ὅσων οὐδὲ ἀριθμὸν μαθεῖν ἦν, προσγενομένου.

κε'. Μετὰ δὴ ταῦτα συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸν στρατὸν, τοῖς ὑπὲρ τὸν Ιορδάνην κατὰ τὴν Αμορραίαν ἱδρυμένοις· συνεστράτευον δ' αὐτοῖς πεντακισμύριοι ὁπλῖται· ἔλεξε τάδε. "Επεὶ ὁ Θεὸς, καὶ πατὴρ καὶ δεσπότης τοῦ Εβραίων "γένους, γῆν τε κτήσασθαι ταύτην ἔδωκε, καὶ κτησαμένοις "ἅπαν ἡμετέραν φυλάξειν ὑπέσχηται, συνεργίας δὲ τῆς

rone ad montem vſque, ex quo incipit tribus Iudae.

23. Ad hunc quidem modum ſex gentes, a filiis Chananaei denominatas, Ieſus diuiſit, terramque earum nouem cum dimidia tribubus habitandam dedit: Amoraeam enim, et ipſam ab vno ex Chananaei filiis nominatam, Moyſes iam ante duabus cum dimidia tribubus diſtribuerat. hoc autem et ſupra memorauí. Loca vero circa Sidonem, et quae ad Arucaeos et Amathaeos et Arithaeos pertinebant, nondum diſtributa erant.

24. Caeterum Ieſus, cum a ſenectute impediretur ea efficere de quibus animo cogitaret, iique qui ei in imperio ſucceſſerant paulo negligentius bono publico conſulerent, vnicuique tribui plena concione imperabat, vt e terra, quae ſibi ſorte obuenerat, totam Chananaeorum gentem exſcinderet et deleret, (ſecuritatem enim ſuam legumque patriarum incolumitatem in hoc vertere Moyſen etiam praedixiſſe, idemque ipſos perſuaſiſſimum habere) dein vero vt Leuitis vrbes octo et triginta concederentur. iam enim decem vltra fluuium in Amoraea acceperant. Harum tres profugis in Aſyla aſſignat, vt illas incolerent; (magnae enim ei curae erat, ne quid eorum omitteret, quae Moyſes ordinauerat) et quidem Chebronem de tribu Iudae, Sicima vero ex Ephraïmitica, et Cedeſam de Nephthalitide. eſt autem et hic locus in Galilaea ſuperiori. Quin et praedae quicquid reliquum erat Iſraëlitis partitur: copia enim infinita reportata fuerat. Ac communiter omnes et priuatim ſinguli magnis affluebant diuitiis, propter vim ingentem auri et veſtium ac reliquae ſupellectilis; tanta accedente quadrupedum multitudine, quanta vix numero comprehendi potuit.

25. Poſt haec itaque aduocato in concionem exercitu, ad eos qui vltra Iordanem iuxta Amoraeam ſedes habuerunt (illi autem armatorum quinquagies mille erant qui vna expeditionem ſuſceperant) hunc in modum loquutus eſt. "Cum Deus, et pater et dominus Hebraeorum gen-"tis, hanc nobis terram poſſidendam dederit, poſſeſſam-

"παρ' ὑμῶν κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου δεομένους αὐτοὺς εἰς ἅ-
"παντα προθύμως ἐδώκατε· δίκαιον ὑμᾶς, μηδενὸς ἔτι
"δυσκόλως περιμένοντος, ἀναπαύσεως ἤδη τυχεῖν θεοῦ δι-
"τῆς προθυμίας ὑμῶν, ἵν' εἰ καὶ πάλιν δεήσειεν ἡμῖν αὐ-
"τῆς, ἄοκνον ἔχωμεν εἰς τὰ κατεπείγοντα, καὶ μὴ τοῖς νῦν
"καμοῦσαν αὖθις βραδυτέραν. χάρις τε οὖν ὑμῖν ὧν συνή-
"ραθε κινδύνων, καὶ ἀχὶ νῦν μόνον, ἀλλὰ εἰς ἅπαν ὅτου
"ἔξομεν, ὄντες ἀγαθοὶ μεμνῆσθαι τῶν φίλων, καὶ παρὰ
"τῇ διανοίᾳ κρατεῖν ὅσα παρ' αὐτῶν ἡμῖν ὑπῆρξεν, ὅτι τε
"τὴν ἀπόλαυσιν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῖν ἀγαθῶν δι' ἡμᾶς
"ἀνεβάλλεσθε, καὶ πονήσαντες εἰς ἃ νῦν εὐνοίᾳ θεοῦ κατε-
"στημεν, ἔπειθ' ὅτως ἀπείνατε αὐτῶν μεταλαμβάνειν. γέ-
"γονε δὲ πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἀγαθοῖς ἐκ τῶν σὺν ἡμῖν
"πόνων πλοῦτος ἄφθονος, λείαν τε πολλὴν ἐπαξόμενοις καὶ
"χρυσὸν καὶ ἄργυρον, καὶ τὸ τούτων ἐπὶ πλέον ἡ παρ' ἡμῶν
"εὔνοια, καὶ πρὸς ὅ, τι βουληθείητε κατ' ἀμοιβὴν προθυ-
"μον. ὅτε γὰρ ὧν Μωϋσῆς προεῖπεν ἀπελείφθητε, κατα-
"φρονήσαντες ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος· ἅτ' ἔστιν οὐδὲν ὧν
"ὦ μὴ χάριν ὑμῖν οἴδαμεν. χαίροντας οὖν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς
"κληρουχίας ἀπολύομεν, καὶ παρακαλοῦμεν μηδένα τῆς πρὸς
"ἡμᾶς συγγενείας ὅρον ὑπολαμβάνειν· μηδ', ὅτι μεταξὺ
"ποταμὸς ὅτός ἐστιν, ἑτέρους ἡμᾶς νοήσετε καὶ οὐχὶ Ἑβραίους.
"Ἀβράμου γὰρ ἅπαντες ἐσμὲν, οἵτ' ἐνθάδε κἀκεῖ κατοικοῦν-
"τες. Θεός τε εἷς τούς τε ἡμετέρους προγόνους καὶ τοὺς ὑμῶν
"αὐτῶν παρήγαγεν εἰς τὸν βίον· ὃ τῆς θρησκείας ἐπιμε-
"λεῖσθαι καὶ πολιτείας δεῖ, ἣν αὐτὸς διὰ Μωϋσέως διε-
"ταξε, φυλακὴν ἔχοντας πᾶσαν. ὡς ἐμμενόντων μὲν τού-
"τοις, καὶ τοῦ Θεοῦ παρέξοντος εὔνουν εἶναι καὶ σύμμαχον
"ἑαυτόν· ἐκτραπέντων δὲ εἰς ἑτέρων ἐθνῶν μίμησιν, ἀπε-
"στραφησομένου τὸ γένος ὑμῶν". ταῦτα εἰπὼν, καὶ καθ'
ἕνα τοὺς ἐν τέλει καὶ κοινῇ τὸ πλῆθος αὐτῶν ἅπαν ἀ-
σπασάμενος, αὐτὸς μὲν ὑπέμεινε· προὔπεμπε δ' αὐ-
τοὺς ὁ λαὸς ἐκ ἀδακρυτὶ, καὶ μόλις ἀλλήλων ἀπελεί-
θησαν.

"quo semper se nobis conseruaturum esse promiserit, ope "autem vestra et auxilio egentibus promptissime ad omnia, "prout Deus praecepera, vosmet obtuleritis; aequum est, "cum nihil praeterea arduum supersit, vt vos iam requietem "habeatis, dum vestrae alacritati parcimus; vt si ea rursum no- "bis opus esset, ad pericula imminentia depellenda paratam "habeamus, et non, quasi praesentibus defatigatam, in poste- "rum tardiorem. Gratias itaque vobis pro discriminibus vna "nobiscum aditis habemus, et non nunc solum, sed in omne "aeuum pariter habituri sumus; ita a natura comparati vt ami- "cos recordemur, et in memoria retineamus quaecunque ve- "stra ope nobis prouenerunt, quodque bonorum vestrorum "fruitionem propter nos distuleritis, et nobiscum laborantes "circa ea quae Dei benignitate tandem assequuti sumus, post "haec vobis ita visum fuerit propriorum participes fieri. "Magnae autem ad vestras facultates ex communi nostrum "vtriusque labore accessere diuitiae, (vt qui praedaeque mul- "tum atque auri et argenti hinc abducturi estis) et, quod pluris "est quam ista omnia, nostra beneuolentia, atque alacritas ad "beneficium quodcunque volueritis referendum. Iis enim, "quae praeceperit Moyses, ne tantillum quidem excidistis, "contempta mortui auctoritate: nec quicquam est, pro quo "vobis gratias non agimus. Laetos igitur vos ad vestras pos- "sessiones dimittimus, ac obsecramus vt vestram nobiscum "cognationem nullis terminis definiri existimetis; neue, quod "inter nos fluuius hic interneet, alios nos esse cogitetis quam "Hebraeos. Omnes enim ab Abramo sumus, qui vel hanc vel "illam ripam incolimus, ac vnus Deus tam nostros quam ve- "stros maiores in vitam eduxit: cuius cultui vobis cura adhi- "benda est, eique reip. formae, quam ipse per Moysen insti- "tuit, omnia diligenter obseruando. Quo quidem fiet, vt "vos in his permaneatis, Deus vobis propitius futurus sit et "adiutor; si vero ad aliarum gentium mores imitandos de- "scideritis, et ille genus vestrum auersabitur". Haec cum dixisset, et vnumquemque magistratuum singillatim, com- muniterque turbam vniuersam salutasset, ipse quidem sub- stitit; eos autem non sine lacrymis prosequebatur populus, atque aegre ab inuicem discesserunt.

κς'. Καὶ διαβᾶσα οὖν τὸν ποταμὸν ἥτε Ῥαβηλὶς φυλὴ καὶ Γαδὶς, καὶ ὅσοι τῶν Μανασσητῶν αὐτοῖς συνεῖποντο, βωμὸν ὑπὲρ τῆς ὄχθης ἱδρύονται τῇ Ιορδάνῃ, μνημεῖον τοῦ ἔπειτα γενησομένοις καὶ σύμβολον τῆς πρὸς τὴν πέραν κατοικησομένης οἰκειότητος. ἀκούσαντες δὲ οἱ πέραν βωμὸν ἱδρύσθαι τοὺς ἀπολυθέντας, οὐ μεθ' ἧς ἐκεῖνοι γνώμης εἶεν ἔσπευσαν αὐτὸν, ἀλλ' ἐπὶ νεωτερισμῷ καὶ ξενικῶν εἰσαγωγῇ θεῶν, οὐκ ἤθελον ἀπιστεῖν, ἀλλὰ περὶ τὴν θείαν θρησκείαν τὴν διαβολὴν πιθανὴν νομίζοντες, ἔνοπλοι ἦσαν, ὡς ἐπ' ἀμύνῃ τῶν τὸν βωμὸν ἱδρυσαμένων, περαιωσόμενοι τὸν ποταμὸν, καὶ κολάσοντες αὐτοὺς τῆς παρατροπῆς τῶν πατρίων ἐθῶν. ὑ γὰρ ἐδόκει τὴν συγγένειαν αὐτοὺς λογίζεσθαι καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν τὴν αἰτίαν εἰληφότων, ἀλλὰ τὸ τῷ Θεῷ βουλητὸν, καὶ ᾧ τρόπῳ τιμώμενος χαίρει. καὶ οἱ μὲν ἐστράτευσαν ὑπ' ὀργῆς· ἐπέσχε δ' αὐτοὺς Ιησοῦς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρος καὶ ἡ γερουσία, λόγοις συμβουλεύοντες ὑποπτεῦσαι αὐτῶν τῆς γνώμης λαβεῖν πρῶτον, ἔπειτ' ἂν κακοήθη μάθωσι τὴν διάνοιαν αὐτῶν τότε τοῖς ὅπλοις χωρεῖν ἐπ' αὐτούς. πέμπουσιν οὖν πρεσβευτὰς πρὸς αὐτοὺς, Φινεέσην τὸν υἱὸν Ελεαζάρου, καὶ δέκα σὺν αὐτῷ τῶν ἐν τιμῇ παρὰ τοῖς Εβραίοις, μαθησομένους τί καὶ φρονήσαντες τὸν βωμὸν ἐπὶ τῆς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ διαβάντες ἔστησαν. ὡς δὲ περαιωσαμένων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀφικομένων ἐκκλησία συνῆλθε, τὰς Φινεέσης, "μείζω μὲν αὐτοὺς ἁμαρτεῖν, ἔλεγεν, ἢ "ὥστε λόγοις ἐπιτιμηθέντας νενουθετῆσθαι πρὸς τὰ μέλλοντα. "πλὴν ὑ. πρὸς τὸ μέγεθος τῆς παρανομίας ἀποδόντας, ὃ "θυσ ἐφ' ὅπλα καὶ τὴν ἐκ χειρῶν τιμωρίαν ὁρμῆσαι, πρὸς "δὲ τὸ συγγενὲς καὶ τὸ τάχα καὶ λόγοις ἂν σωφρονῆσαι "σκεπήσαντας, ἔτω ποιήσασθαι τὴν περισβειαν· ἵνα τὴν αἰ "τίαν μαθόντες ὑφ' ἧς προήχθητε τὸν βωμὸν κατασκευ "άσαι, μήτε προπετεῖς δοκῶμεν ὅπλοις μετιόντες ὑμᾶς καὶ "τὰ λογισμὸν ὅσιον ποιησαμένους τὸν βωμὸν, καὶ δικαίως "ἀμυνώμεθα τῆς διαβολῆς ἐλεγχθείσης ἀληθοῦς. ὑ γὰρ "ἀξιοῦμεν ὑμᾶς πείρᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ γνώμης αὐτὸς γεγενημέ-

26. Itaque cum fluuium traiecissent tribus Rubeli et Gadis, et quotquot Manassitarum eos sunt sequuti, altare super ripam Iordanis statuunt, in monumentum apud posteros et signum fraternae necessitudinis cum iis qui terram trans Iordanem incolerent. Qui vero ex altera parte Iordanis erant, audientes aram a dimissis exstructam esse, non tamen qua voluntate eam erexerant, sed ad nouum cultum Deosque peregrinos introducendos, rumori diffidere noluerunt, sed religionis calumniam pro re verisimili reputantes, arma corripuerunt, ad eos, qui altare collocaverant, vindicta persequendos, fluuium transituri, et ob patrios ritus violatos poenas ab iis exacturi. Existimabant enim non tam cognationis et dignitatis eorum, qui in hoc erant crimine, quam Dei voluntatis, et istius quo gaudet cultus rationem habendam esse. Et illi quidem ira commoti ad expeditionem sese accinxerunt: Iesus autem et Eleazarus pontifex cum senatu ipsos cohibebant, suadentes vt sermonibus prius qua mente id feciissent experiri vellent; deinde si forte malo animo factum deprehensum sit, tum demum armis eos aggrederentur. Ad eos igitur legatos mittunt, Phineesen Eleazari filium, et cum eo decem alios praecipuae apud Hebraeos dignitatis, vt ex iis rescisceret quid sibi voluerint altare super ripam fluuii post transitum statuentes. Vt vero illi fluuium traiecerant et ad eos venerant, statim aduocata est concio, et Phineeses in medio stans, "maius illos in se peccatum admisisse, aiebat, quam vt "verbis reprehensi in posterum cauere admoneantur. Sed "ipsos, non, ad culpae magnitudinem respicientes, protinus "ad arma et ad vltionem manibus sumendam accurrisse; "sed de cognatione cogitantes, atque spe fretos quod for- "tasse verbis ad sanam mentem reduci possint, hanc lega- "tionem suscepisse: vt, causa cognita, qua moti altare "extruxissis, non temere vos armis persequi videamur, "pio animo aram forsan posuistis, iusteque vos vl- "cisci modo accusationem veram esse constiterit. Vix "enim credere potuimus, vos, qui Dei voluntatem per- "spectam habuistis, et legum, quas ille vobis dedit, au-

"νας, καὶ νόμων ὧν αὐτὸς ἡμῖν δέδωκεν ἀκροατὰς ὑπάρχον-
"τας, διαζευχθέντας ἡμῶν καὶ παρόντας εἰς τὸν ἴδιον κλή-
"ρον, ὃν κατὰ χάριν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκείνου περὶ ὑμᾶς πρό-
"νοιας ἐλάχετε, λήθην λαβεῖν αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὸν
"κιβωτὸν καταλιπόντας καὶ βωμὸν ὃς ἡμῖν πάτριος, ξένους
"κοὺς θεοὺς ἐπιφέρειν τοῖς Χαναναίων κακοῖς προσμεχανᾶ-
"σθε. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖν δόξετε μετανοήσαντες καὶ τα-
"χέως μὴ μενόντες, νόμων δὲ πατρίων αἰδῶ καὶ μνήμην
"λαβόντες. ἂν δ' ἐπιμένητε τοῖς ἡμαρτημένοις, οὐ παρε-
"σόμεθα τὸν ὑπὲρ τῶν νόμων πόνον· ἀλλὰ παρασκευά-
"σαντες τὸν Ἰορδάνην τούτοις βοηθήσομεν, καὶ πρὸς αὐτῷ τῷ
"Θεῷ, μηδὲν ὑμᾶς Χαναναίων διαφέρειν ὑπολαμβάνοντες,
"ἀλλ' ὁμοίως ἐκείνους διαφθείροντες. μὴ γὰρ νομίσητε τῷ
"διαβεβηκέναι τὸν ποταμὸν καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔξω
"γεγονέναι. πανταχοῦ δ' ἐν τοῖς τόποις ἐσμὲν καὶ ἀποδέξα-
"την ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς δίκην ἀδύνατον. ἢ
"δ' οἴεσθε τὴν ἐνθάδε παρουσίαν ὑμῶν ἐμποδίσειν ἐμοὶ τοῦ
"φρονεῖν, ἀδὲν κωλύσει πάλιν τὴν γῆν ὑμᾶς ἀναδάσασθαι,
"καὶ ταύτην ἀνεῖναι μηλόβοτον. ἀλλ' εὖ ποιήσετε σωφρο-
"νήσαντες, καὶ ἐπὶ νεαροῖς μεταθέμενοι τοῖς ἁμαρτήμασι,
"καὶ παρακαλοῦμεν ὑμᾶς πρὸς παίδων καὶ γυναικῶν, μὴ
"παρασχεῖν ἡμῖν ἀνάγκην ἀμύνασθαι. ὡς οὖν τῆς ὑμετέρας
"αὐτῶν σωτηρίας, καὶ τῶν φιλτάτων ὑμῖν ἐν τῇδε τῇ ἐκκλη-
"σίᾳ κειμένης, ὅτῳ βουλεύεσθε· λόγοις ἠττηθῆναι συμφο-
"ρὰν ὑπολαβόντες, ἢ πεῖραν ἔργων καὶ πολέμου περιμεῖναι.

κζ'. Τοσαῦτα τοῦ Φινεέσου διαλεχθέντος, οἱ προεστῶ-
τες τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ πλῆθος αὐτὸ πᾶν ἤρξαντο περὶ
τῶν ἐγκεκλημένων αὐτοῖς ἀπολογεῖσθαι, "καὶ μήτε συμ-
"μαχίας τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀποστῆσεσθαι, μήτε κατὰ τοσού-
"τους ὁρμὴν ἀναστῆσαι τὸν βωμὸν, ἔλεγον· ἀλλὰ Θεὸν τοῦτον
"γινώσκειν τὸν Ἑβραίοις ἅπασι κοινὸν, καὶ τὸν πρὸς τῇ σκη-
"νῇ βωμὸν χάλκεον, ᾧ τὰς θυσίας ποιήσειν. τὸν μέντοι
"νῦν ἀναστάντα, δι' ὃν καὶ ὑπόπτοι γεγόνασιν, ἢ κατὰ
"θρησκείαν ἱδρύσθαι, σύμβολον δὲ ὅπως εἴη καὶ τεκμήριον

"ditores exſtitiſtis, diſiunctos a nobis et ad ſortem pro-
"priam iam reuerſos, quam gratiae Dei eiuſque veſtrum
"curae et prouidentiae acceptam debetis, illius tam cito
"obliuiſci poſſe, atque, Tabernaculo et arca et altari pa-
"trio relictis, Deos alienos introducere, moribus Chana-
"naeorum prauis obſequutos. Sed nihil mali commeruiſ-
"ſe videbimini, ad poenitentiam adducti, et non ad ma-
"iorem inſaniam prolapſi, e contra vero leges patrias re-
"ueriti et memoria complexi. Quod ſi in delictis perſiſta-
"tis, nullum pro legibus laborem detrectabimus; ſed, flu-
"uio ſuperato, earum ipſiuſque pariter Dei honorem tue-
"bimur, inter vos et Chananaeos nihil intereſſe exiſtiman-
"tes, ſed vos quoque ſimiliter ac ipſos perimentes. Caue-
"te enim putetis voſmet, quia fluuium tranſiſtis, extra Dei
"poteſtatem euaſiſſe. Vbique autem vos ambit eius impe-
"rium; nec quoquo modo licet eius potentiam et ex ea
"vindictam effugere. Si vero arbitremini veſtrum ad hace
"loca acceſſum obſtare quo minus recte ſentiatis; vobis in-
"tegrum erit terram iterum diuidere, et hanc ipſam peco-
"ribus compaſcuam relinquere. Sed bene agetis ſi ad ſa-
"nam mentem redeatis, et poſt noua peccata ſententiam
"mutetis. Voſque per liberos ac coniuges obſecramus,
"ne nobis neceſſitatem vobiſcum dimicandi imponatis.
"Quod vero veſtra omnium ſalus vobiſque charitſimorum
"in hac concione ſita eſſet, ita conſilium inite, melius
"eſſe rati verbis perſuaderi, quam factorum bellique ex-
"perimento ſtare".

17. Cum haec diſſeruiſſet Phineeſes, qui praeerant
[illegible] populuſque ipſe vniuerſus coeperunt crimina ſibi
[illegible] diluere, dicebantque, "ſe neque a cognatione de-
"fecſſe, neque innouandi ſtudio aram erexiſſe; ſed Deum
"vnum agnoſcere, Hebraeis omnibus communem, atque
"illi adeuntibus ante Tabernaculum poſitum altare ad ſacra
"faciunda. At quod nunc ereximus, quodque veſtrae
"[illegible] anſam praebuit, non religionis ergo exſtru-
"[illegible], ſed vt ſignum ſit et indicium in omne aeuum
"[illegible] quae nobis vobiſcum interceſſit, atque

"εἰς τὸν αἰῶνα τῆς πρὸς ὑμᾶς ὑπηκοότητος, καὶ ἀνάγκη τῷ "σωφρονεῖν καὶ τοῖς πατρίοις ἐμμένειν, ἀλλ' ἐγὶ παραβά- "σεως ἀρχὴ, ὡς ὑπονοεῖτε. μάρτυς δ' ἡμῖν τοῦ ἐπὶ τοιαύτη "τὸν βωμὸν αἰτία κατασκευάσαι γένοιτο ὁ Θεὸς ἀξιόχρεως. "ὅθεν ἀμείνονα περὶ ἡμῶν ἔχοντες ὑπόληψιν, μηδὲν κατα- "γνώσκητε τούτων, ἐφ' οἷς ἐξώλεις εἶναι δίκαιοι πάντες, "ὅσοι, τοῦ Ἀβραὰμ γένος ὄντες, νεωτέροις ἐπιχειρήσειν ἔθ- "σι, καὶ τοῦ συνήθους τρόπου παρηλλαγμένοις".

κή. Ταῦτα εἰπόντας ἐπαινέσας ὁ Φινεέσης, παρῆν πρὸς Ἰησοῦν, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν ἀπήγγειλε τῷ λαῷ. ὁ δὲ, χαίρων ὅτι μηδεμία ἀνάγκη στρατολογεῖν αὐτὸς μέλλοι, μηδ' εἰς αἷμα καὶ πόλεμον ἐξαγαγεῖν κατὰ ἀνδρῶν συγγενῶν, χαριστηρίους ὑπὲρ τούτων τῷ Θεῷ θυσίας ἐπετέλε- σε. καὶ διαλύσας μετὰ ταῦτα τὸ πλῆθος εἰς τὰς ἰδίας κλη- ρουχίας Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐν Σικίμοις διῆγεν. ἔτει δ' ὕστερον εἰκοστῷ, ὑπέργηρως γὰρ ἦν, μεταπεμψάμενος τοὺς ἐπ' ἀξιώματος μάλιστα τῶν πόλεων, καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν γερουσίαν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἦν ἐφικτὸν αὐτῷ συναγαγών, ἐπεὶ παρῆ- σαν, τάς τε εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ ἁπάσας ἀνεμίμνησκεν αὐ- τούς· πολλαὶ δ' ἦσαν τοῖς ἐκ ταπεινοῦ χήματος εἰς τὴν δόξης καὶ περιουσίας προελθοῦσι· φυλάττειν τε τὴν τοῦ Θεοῦ προαίρεσιν, ἔχουσαν ὕτως πρὸς αὐτούς, παρεκάλει, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ γε μόνῃ φίλον αὐτοῖς διαμένειν τὸ θεῖ- ον· αὐτῷ γὰρ καλῶς ἔχειν, ἀπέναντι μέλλοντι τοῦ ζῆν, παρί- νεσιν αὐτοῖς τοιαύτην καταλιπεῖν· κἀκείνους ἠξίου διὰ μνή- μης ποιήσασθαι τὴν παρακέλευσιν.

κθ'. Καὶ ὁ μὲν, τοσαῦτα πρὸς τοὺς παρόντας διαλε- χθεὶς, τελευτᾷ, βιοὺς ἑκατὸν ἔτη καὶ δέκα. ὧν Μωυσῆς μὲν, ἐπὶ διδασκαλίᾳ τῶν χρησίμων, συνδιέτριψε τεσσαράκον- τα· στρατηγὸς δὲ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν γίνεται, πρῶ- τος καὶ εἷς. ἀνὴρ δὲ μήτε συνέσεως ὧν ἐνδεὴς, μήτε τῇ νοηθέντα πρὸς τοὺς πολλοὺς σαφῶς ἐξενεγκεῖν ἄπειρος, ἀλλ' ἐν ἀμφοτέροις ἄκρος· πρός τε τὰ ἔργα καὶ τοὺς κινδύνους ἐ- ψυχος καὶ μεγαλότολμος, πρυτανεῦσαί τε τὰ κατὰ τὸν

"cauſa iuſta cur recte de Deo ſentiamus ritibuſque patriis "adhaereamus; et non, vt vos ſuſpicamini, tranſgreſſio- "nis principium. Deus autem nobis teſtis ſit locuples, "quod eo ſolum nomine aram hanc exſtruendam eſſe fe- "cerimus. Vnde vobiſmet meliora de nobis perſuadentes, "nihil tale nobis imputetis, propter quod morte digni cen- "ſendi ſunt, quotquot, ab Abramo oriundi, nouis mori- "bus ſtudentes a receptis diſcedunt inſtitutis.

128. Cum autem Phineeſes hanc honeſtam orationem habentes collaudaſſet, reuerſus eſt ad Ieſum, et quae illi feciſſent populo narrabat. Illi vero, gaudentes quod nulla exercitum colligendi foret neceſſitas, nec ad cognatorum ſanguinem fundendum et bellum cum iis gerendum deducerentur, victimas pro gratiarum actione Deo obtulerunt. Ac poſt haec, multitudine ad ſua patrimonia dimiſſa, Ieſus ipſe Sicimis agebat. Anno autem poſt viceſimo (tum enim ſenio confectus erat) accitis oppidatim honoratioribus, et cum ſenatu magiſtratibus, atque e plebe quotquot commode congregare potuit, cum adeſſent, et illis cuncta Dei beneficia in memoriam reuocauit (plurima autem iis contigerant ex humili conditione ad tantam gloriam et rerum abundantiam prouectis) Deique voluntati, eis adeo benignae, obſequium praeſtare hortabatur, vtpote quod ſola pietate futura numinis erga eos beneuolentia niteretur. Sibi enim iam opportunum eſſe dicebat, e vita diſceſſuro, huiuſmodi eis admonitionem relinquere: eoſque rogabat vt adhortationem ſuam memoria perpetuo tenerent.

129. Et ille quidem, cum ad eos qui aderant haec verba feciſſet, mortem obiit, cum annos vixiſſet centum et decem, quorum quadraginta cum Moyſe, vt ab eo ſibi vitae diſceret, commoratus eſt: illius vero poſt obitum imperium habuit quinque et viginti annos. Vir autem erat, qui neque prudentiam deſiderabat, neque eloquium quo cogitata populo clare enunciaret; ſed in vtroque ſummus: tam in operibus et periculis fortis et magnanimus,

εἰρήνην δεξιώτατος, καὶ πρὸς ἅπαντα καιρὸν τὴν ἀρετὴν ἡρμοσμένος. θάπτεται δὲ ἐν πόλει Θαμνᾶ τῆς Ἐφραΐμου Φυλῆς. θνήσκει δὲ κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν καὶ Ἐλεάζαρος ὁ ἀρχιερεὺς, Φινεέσῃ τῷ παιδὶ τὴν ἀρχιερωσύνην καταλιπών· καὶ μνημεῖον αὐτῷ καὶ τάφος ἐν Γαβαθᾷ πόλει τυγχάνει.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς, ἀποθανόντος τὸ στρατηγοῦ, παραβαίνοντες οἱ Ἰσραηλῖται τὰς πατρίους νόμους μεγάλων ἐπιβάθησαν συμφορῶν· καὶ στασιασάντων ἡ Βενιαμὶς διεφθάρη Φυλὴ, χιλιὰς ἀνδρῶν ἑξακοσίων.

Μετὰ δὲ τὴν τούτων τελευτὴν Φινεέσης προφητεύει κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἐπ' ἐξωλείᾳ τοῦ Χαναναίων γένους τῇ Ἰουδαίᾳ Φυλῇ παραχεῖν τὴν ἡγεμονίαν. καὶ γὰρ τῷ λαῷ διὰ σπουδῆς ἦν μαθεῖν τί καὶ Θεῷ δοκεῖ. καὶ προσλαβόντα τὴν Συμεωνίδα, ἐφ' ᾧτε ἐξαιρεθέντων τῶν ἐκείνων ὑποτελῆ, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ κληρουχίας τοῦτο ποιῶσιν.

β'. Χαναναῖοι δ', ἀκμαζόντων αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν πραγμάτων, στρατῷ μεγάλῳ κατὰ Βεζέκην αὐτοὺς ὑπέμενον, τῷ βασιλεῖ τῶν Βεζεκηνῶν Ἀδωνιβεζέκῃ τὴν ἡγεμονίαν ἐπιτρέψαντες· τὸ δὲ ὄνομα τοῦτο σημαίνει Βεζεκηνῶν κύριος. Ἀδωνὶ γὰρ τῇ Ἑβραίων γλώττῃ κύριος λέγεται· ἤλπιζόν τε κρατήσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν, διὰ τὸ τεθνεκέναι Ἰησοῦν. συμμίξαντες δ' αὐτοῖς οἱ Ἰσραηλῖται, τὰς δυσὶ Φυλαῖς αἷς προεῖπον, ἐμαχέσαντο λαμπρῶς· καὶ κτείνουσι μὲν αὐτῶν ὑπὲρ μυρίους, τρεψάμενοι δὲ τὸ λοιπὸν καὶ φεύγοντες αἱροῦσι τὸν Ἀδωνιβέζεκον. ὃς, ἀκρωτηριασθεὶς ὑπ' αὐτῶν, φησίν· "ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ πᾶν ἄρα λήσεσθαι Θεὸν ἔμελλον, τάδε πεπονθώς, ἃ κατὰ δυοῖν καὶ ἑβδομήκοντα βασιλέων πράξας πρότερον οὐκ ἐνετράπην". καὶ ζῶντα μὲν κομίζουσιν ἕως Ἱεροσολύμων· τελευτήσαντα δὲ γῇ θάπτουσι. καὶ διεξήσαν αἱροῦντες τὰς πόλεις· πλείστας τε λα-

quam in pacis consiliis magnae solertiae, virtutisque ad omne tempus accommodatae. Sepultus est autem in oppido Thamna tribus Ephraïmitidis. Eodem vero tempore moritur et Eleazarus pontifex, sacerdotio Phineesae filio relicto: eiusque monumentum et sepulchrum exstat in vrbe Gabatha.

CAP. II.

Quomodo imperatore mortuo Israëlitae, patrias leges violantes, magnas experti sunt calamitates; ortaque seditione, totâ Beniaminis tribus, praeter viros DC. *interempta est.*

HOrum autem post obitum Phineesis vaticinatus est iuxta Dei voluntatem, vt in Chananaeorum generis excidium Iudae tribus principatum acciperet. nam populo curae erat cognoscere quid Deo facto optimum videretur. Atque illa sibi sociam assumpsit tribum Symeonitidem, ea lege vt tributariis e Iudae ditione sublatis, idem facerent illis qui in Symeonis sorte relicti erant.

2. Chananaei autem, rebus illorum tum valde florentibus, cum magno exercitu apud Bezecam vrbem eos exspectabant, imperio ad Adonibezecum Bezecenorum regem delato, (id autem nomen Bezecenorum dominum significat; nam Adoni Hebraeorum lingua dominus dicitur) sperabantque de Israëlitis se victoriam reportaturos esse, quod mortuus esset Iesus. Israëlitarum vero duae tribus praedictae cum his congressae egregie pugnauerunt: et illorum quidem plus decem millia perimunt, reliquos vero in fugam vertentes insequentesque Adonibezecum capiunt. qui, ab illis mutilatus, dixit, "non semper potui "latere Deum, iam eadem passus, quibus antea duos et "septuaginta reges afficere non erubui.„ Et viuum quidem Ierosolymas vsque deportarunt: fato vero functum terrae mandauerunt. deinde regionem obierunt, vt vrbes expugnarent; et, captis quamplurimis, Ierosolymas adorti

βόντες, ἐπολιόρκουν Ιεροσόλυμα. καὶ τὴν μὲν κάτω λαβόντες σὺν χρόνῳ, πάντας ἔκτειναν τοὺς ἐνοικοῦντας· χαλεπὴ δ' ἦν ἡ καθύπερθεν αὐτοῖς αἱρεθῆναι, τειχῶν ὀχυρότητι καὶ Φύσει τῇ χωρίᾳ.

γ'. Ὀθεν μετεστρατοπέδευσαν εἰς Χεβρῶνα· καὶ ταύτην ἑλόντες, κτείνυσι πάντας. ὑπελείπετο δὲ τὸ τῶν γιγάντων ἔτι γένος, οἳ διὰ σωμάτων μεγέθη καὶ μορφὰς εἶδεν τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις παραπλησίας παράδοξον ἦσαν θέαμα καὶ δεινὸν ἄκουσμα. δείκνυται δ' ἔτι καὶ νῦν τάφοι ὀλίγοι, μηδὲν τοῖς ὑπὸ πίστιν ἐρχομένοις λοιπόν. καὶ τοῦτο μὲν τοῖς Λευίταις ἐξαίρετον γέρας ἔδοσαν μετὰ τῶν διχιλίων πηχῶν. τὴν δὲ γῆν Χαλέβῳ δωρεὰν ἔδοσαν κατὰ Μωϋσέως ἐντολάς· ὃς δ' ἦν τῶν κατασκόπων εἷς, ὧν ἔπεμψε Μωϋσῆς εἰς τὴν Χαναναίαν. διδόασι δὲ καὶ τοῖς Ἰέθρῳ τῷ Μαδιανίτῃ ἀπογόνοις, Μωϋσέως γὰρ ἦν γαμβρός, γῆν ἵνα νέμοιντο. τὴν γὰρ πατρίδα καταλιπόντες ἠκολουθήκεσαν ἐκείνοις, καὶ συνῆσαν αὐτοῖς ἐπὶ τῆς ἐρήμου.

δ'. Ἡ δὲ Ἰούδα Φυλὴ καὶ Συμεωνὶς, τὰς μὲν κατὰ τὴν ὀρεινὴν τῆς Χαναναίας πόλεις εἷλον, τῶν δ' ἐν τῷ πεδίῳ καὶ πρὸς θαλάσσῃ Ἀσκάλωνά τε καὶ Ἄζωτον. διεφθάρησαν δ' αὐτοὺς Γάζα, καὶ Ἀκκάρων· πεδίων γὰρ ὄντων καὶ πολλῆς ἁρμάτων εὐπορίας κακῶς ἐπαίουν τοὺς ἐπελθόντας. καὶ αἴδε μὲν αἱ Φυλαὶ, μεγάλως ἐκ τοῦ πολεμεῖν εὐδαιμονήσασαι, ἀνεχώρησαν εἰς τὰς ἑαυτῶν πόλεις, καὶ κατέθεντο τὰ ὅπλα.

ε'. Βενιαμίται δὲ, τούτων γὰρ ἦν Ἱεροσόλυμα, τοῖς οἰκήτορσιν αὐτὴν συνεχώρησαν Φόρους τελεῖν. καὶ ἔτως κατασάμενοι πάντες, οἱ μὲν τῷ κτείνειν, οἱ δὲ κινδυνεύειν, ἐγάζεθαι τὴν γῆν ἠχόλων. τὸ δ' αὐτὸ καὶ αἱ λοιπαὶ Φυλαὶ, τὴν Βενιαμίτην μιμησάμεναι, ἐποίουν, καὶ τοῖς τελεσμοῖς ἀρκούμενοι Φόροις ἐπέτρεπον τοῖς Χαναναίοις ἀπολέμοις εἶναι.

ς'. Ἡ δὲ Ἐφραΐμου, πολιορκηθεῖσα Βέθηλα, τέλος εἶδεν ἄξιον τῷ χρόνῳ καὶ τῶν πόνων ἤυρισκε τῆς πολιορκίας. οἱ δὲ, καίπερ ἀχθόμενοι, τῇ καθέδρᾳ προσεκαρτέρουν· ἐπι-

sunt. Ac parte quidem inferiore tandem expugnata, omnes in ea habitantes occiderunt: superiorem vero obsidione capere illis ardua res erat, propter murorum firmitudinem locique naturam.

3. Quam ob rem castra mouerunt ad Chebronem: atque ea vi capta incolas omnes interficiunt. Relinquebatur autem adhuc gigantum genus, qui ob corporis magnitudinem et formam multum aliis hominum dispares, stupendum erant spectaculum et res auditu horrenda. monstrantur et adhuc etiamnum horum ossa, in nullo iis quae sub fidem veniunt similia. Et hoc quidem oppidum Leuitis eximio muneri dederunt cum agro duum millium cubitorum. terram vero reliquam Chalebo, iuxta mandatum Moysis, donarunt: hic autem erat vnus e speculatoribus, quos Moyses in Chananaeam praemiserat. Quin et posteris Iethrae Madianitae, Moyses enim socer erat, terram, vt eam habitarent, tribuerunt. patria enim relicta ipsos sequuti sunt, et cum eis erant in deserto.

4. At tribus Iudae et Symeonis vrbes quidem omnes in montanis Chananaeae ceperunt; in planitie vero et ora maritima solas Ascalonem et Azotum. Illos autem euasit Gaza, vt et Accaron: nam cum essent in campestribus et curribus abundarent, impetum in eos facientes damno semper afficiebant. Ac istae quidem tribus, ex bello valde locupletatae, suas in vrbes se receperunt, et arma deposuerunt.

5. Beniamitae vero, nam horum in sorte erant Ierosolymae, habitantibus ea lege vrbem concesserunt, vt eorum vectigales essent. Atque ita omnes quietem nacti, alii quidem a caedibus, alii vero a periculis, ad agrorum culturam se contulerunt. Reliquae autem tribus, et ipsae Beniamitarum exemplo motae, idem fecerunt: ac, tributorum solutione contenti, permisere Chananaeis a bello vacare.

6. Ephraïmitica autem tribus cum copias Bethelis admouisset, multo tempore ac labore obsidioni impenso nihil proficiebat. Illi tamen, quamuis moram aegre fere-

τα συλλαβόντες τινὰ τῶν ἐν τῇ πόλει προσελθόντα ἐπὶ πομιδῇ τῶν ἀναγκαίων, τινὰς πίστεις ἔδοσαν αὐτῷ, παραδόντι τὴν πόλιν, σώσειν αὐτόν τε καὶ τὰς συγγενεῖς αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἐπὶ τούτοις ὤμνυε τὴν πόλιν αὐτοῖς ἐγχειρεῖν. καὶ ὁ μὲν, ἕως προδῷς, σώζεται μετὰ τῶν οἰκείων· οἱ δὲ, ἀποκτείναντες ἅπαντας τοὺς ἐνοικοῦντας, εἶχον τὴν πόλιν.

ζ. Καὶ μετὰ ταῦτα πρὸς μὲν τοὺς πολεμίους μαλακῶς εἶχον οἱ Ισραηλῖται. τῆς δὲ γῆς καὶ τῶν τούτης ἔργων ἐπεμελοῦντο. τῶν δὲ κατὰ τὸν πλοῦτον αὐτοῖς ἐπιδιδόντων, ὑπὸ τρυφῆς καὶ ἡδονῆς τοῦ κόσμου ὠλιγώρουν, καὶ τῆς πολιτείας τῶν νόμων ἡκέτ' ἦσαν ἀκριβεῖς ἀκροαταί. παροξυνθὲν δ' ἐπὶ τούτοις τὸ θεῖον ἀναιρεῖ, πρῶτον μὲν ὡς φείσαντο παρὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην τῶν Χαναναίων· ἔπειθ' ὡς ἐκεῖνοι χρήσαντο πολλῇ κατ' αὐτῶν ὠμότητι καιροῦ λαβόμενοι. οἱ δὲ καὶ πρὸς τὰ παρὰ τοῦ Θεοῦ δυσθύμως εἶχον, καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἀηδῶς· πολλά τε παρὰ τῶν Χαναναίων λαβόντες, καὶ πρὸς τοὺς πόνους ἤδη διὰ τὴν τρυφὴν ἐκλελυμένοι, καὶ συνέβαινεν ἤδη τὴν ἀριστοκρατίαν διαφθάρθαι· καὶ τὰς γερουσίας ἐκ ἀπεδείκνυσαν, ἐδ' ἀρχὴν ἄλλην εὐδεμίαν τῶν πρότερον νομισμένων. ἦσαν δὲ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἡδονῇ τοῦ κερδαίνειν προσδεδεμένοι. καὶ διὰ τὴν πολλὴν ἄδειαν τάσις αὐτοὺς πάλιν κατελάμβανε δεινὴ, καὶ προήχθησαν εἰς τὸ πολεμεῖν ἀλλήλοις ἐκ τοιαύτης αἰτίας.

ἡ. Λευίτης ἀνὴρ τῶν δημοτικωτέρων τῆς Ἐφραΐμου κληρουχίας ὤν, καὶ ἐν ἐκείνῃ κατοικῶν, ἄγεται γύναιον ἀπὸ Βηθλέμων. τῆς δὲ Ἰούδα φυλῆς τοῦτ' ἔστι τὸ χωρίον. ἐρῶν δὲ σφόδρα τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ κάλλους αὐτῆς ἡττημένος, ἠτύχει τῶν παρ' ἐκείνης οὐχ ὁμοίων πειρώμενος. ἀλλοτρίως δ' αὐτῆς ἐχούσης, καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον ἐκκαιομένῃ τῷ πάθει, μέμψεις συνεχεῖς αὐτοῖς ἐγίνοντο· καὶ τέλος ἡ γυνὴ, πρὸς αὐτὰς βαρυνομένη, καταλιποῦσα τὸν ἄνδρα, πρὸς τοὺς γονεῖς παραγίνεται, μηνὶ τετάρτῳ. χαλεπῶς δὲ φέρων ὁ ἀνὴρ ἐπὶ τῷ ἔρωτι, ἦκε πρὸς τοὺς πενθερούς· καὶ, διαλυσάμενος τὰς μέμψεις, καταλλάττεται πρὸς αὐτήν. καὶ

bant, vrbi assidere perseuerarunt. Postea vno e ciuibus comprehenso, qui versus eos accederet ad necessaria curanda et importanda, incolumitatem illi et cognatis eius fide data promittunt, si vrbem proderet: isque iurauit se ea conditione vrbem illis traditurum esse. Ac ille quidem, hoc modo proditor factus, cum suis seruatur: illi vero, incolis omnibus occisis, vrbem occupabant.

7. Ac post haec Israëlitae bellum intermittebant aut molliter gerebant: terrae vero colendae, rebusque rusticis, operam nauabant. Hisce autem diuitem illis prouentum edentibus, luxuria diffluentes et voluptate honestam disciplinam negligebant, legesque et instituta reip. non amplius diligenter audiebant. Deus autem, eiusmodi flagitiis irritatus, oraculo eos admonet, primum quidem quod contra voluntatem eius Chananaeis pepercerint; deinde quod illi, tempus opportunum nacti, crudelitatem eis pro clementia reponerent. At Israëlitae non solum in magno moerore erant ex hac Dei monitione, sed et bellum animis abhorrebant; tum quod multa e Chananaeis commoda perciperent, tum quod ex luxu ad laborem facti essent segniores. Ac corrumpi iam coeperat Optimatium status: et neque senatus legebatur, neque alii quales ante legitimi erant magistratus. Vitam autem in agris agebant, quaestus faciendi voluptati vnice dediti. Atque in tanta licentia et securitate denuo grauis perturbatio incidit, ac eo vsque processerunt vt bello se inuicem lacesserent tali de causa.

8. Vir quidam e Leuitarum plebe, sortis Ephraïmiticae, et in ea habitans, ex Bethlemis vxorem ducit. hic autem locus ad tribum Iudae attinet. Cum vero coniugem vehementer amaret, eiusque pulchritudine vinceretur, male se habuit quod pari amore illum non complexa esset. Porro cum illa alieniorem indies se gereret, ac ille praeterea eo magis amore exarderet, quotidianae inter eos ortae sunt querelae: tandemque mulier iis pressa et grauata, a viro digressa mense quarto ad parentes reuertitur. At cum prae amore aegre id ferret maritus, ad soceros se contulit; ac querimoniis discussis cum vxore in gratiam

τέσσαρας μὲν ἡμέρας αὐτόθι διατᾶται, φιλοφρονούμενον αὐτὸν τῶν γονέων. τῇ δὲ πέμπτῃ, δόξαν ἀπιέναι πρὸς αὐτόν, περὶ δείλην ἔξεισι. βραδίων γὰρ ἀπέλυον οἱ γονεῖς τὴν θυγατέρα, καὶ τῆς ἡμέρας τριβὴν ἐποιοῦντο. θεράπων δ' αὐτοῖς εἷς εἵπετο· καὶ ὄνος ἦν αὐτοῖς, ἐφ' ἧς ὠχεῖτο τὸ γύναιον. γενομένων δὲ αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, σαδίοις δ' ἐληλύθεισαν ἤδη τριάκοντα, συνεβούλευεν ὁ θεράπων καταχθῆναί που, μὴ καί τι καὶ τῆς νυκτὸς αὐτοὺς ὁδεύοντας καταλάβοι δύσκολον, καὶ ταῦτα ὑδὲ πόρρω πολεμίων ὄντας, τῷ καιρῷ πολλάκις ἐπισφαλῆ καὶ ὕποπτα ποιοῦντος καὶ τὰ φίλα. τῷ δ' οὐκ ἤρεσεν ἡ γνώμη παρ' ἀλλοφύλοις ἀνδράσι ξενοῦσθαι· Χαναναίων γὰρ ἦν ἡ πόλις· ἀλλὰ προελθόντας εἴκοσι σαδίους, εἰς οἰκείαν ἠξίου κατάγεσθαι πόλιν, καὶ κρατήσας τῇ γνώμῃ, παρῆν εἰς Γαβᾶν φυλῆς τῆς Βενιαμίτιδος, ἤδη ὀψίας οὔσης. καὶ μηδενὸς ἐπὶ ξενίαν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν αὐτὸν παρακαλοῦντος, πρεσβύτης ἐξ ἀγροῦ κατιών, τῆς μὲν Εβραϊμίτιδος φυλῆς ὤν, ἐν δὲ τῇ Γαβᾷ διαιτώμενος, συντυγχάνων αὐτῷ, τίς τε ὢν ἥρετο, καὶ διὰ ἃς αἰτίας σελλόμενος σκότους ἤδη τὰ πρὸς τὸ δεῖπνον αὐτῷ λαμβάνοι. ὁ δὲ, Λευίτης μὲν ἔφησεν εἶναι, γύναιον δὲ παρὰ τῶν γονέων ἄγων, πρὸς αὐτὸν ἀπιέναι· τὴν δ' αἰτίαν εὐθὺς ἐρεῖν τυγχάνειν ἐν τῇ Ἐφραΐμ κληρουχίᾳ. ὁ δὲ πρεσβύτης, καὶ διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ διὰ τὸ τὴν αὐτὴν φυλὴν νέμειν, καὶ μὴν διὰ τὴν συντυχίαν, παρ' αὐτὸν ξενιοῦσθαι ἠγεῖτο. νεανίαι δέ τινες τῶν Γαβαηνῶν, ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τὸ γύναιον θεασάμενοι, καὶ τὴν εὐπρέπειαν θαυμάσαντες, ἐπεὶ παρὰ τῷ πρεσβύτῃ κατηγμένην ἔμαθον, καταφρονήσαντες τῆς ἀθενείας καὶ τῆς ὀλιγότητος, ἦκον ἐπὶ τὰς θύρας. τῷ δὲ πρεσβύτῃ παρακαλοῦντες ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ προσφέρειν βίαν μηδὲ ὕβριν, ἠξίουν αὐτὸν παραχόντα τὴν ξένην πραγμάτων ἀπηλλάχθαι. ὡς δὲ συγγενῆ τε λέγειν καὶ Λευίτην τὸν πρεσβύτην, καὶ δράσειν αὐτοὺς δεινὰ ὑφ' ἡδονῆς εἰς τὰς νόμους ἐξαμαρτάνοντας, ὠλιγώρουν τοῦ δικαίου καὶ κατεγέλων· ἠπείλουν δὲ ἀποκτείνειν αὐτὸν, ἐμποδὼν

redit. Et quidem ille quatuor dies eo loci commoratur, benigne lauteque a parentibus exceptus. Quinta autem die, cum decreuiſſet domum repetere, circa meridiem egreſſus eſt. ſerius enim filiam dimittebant parentes, atque moram faciebant ad inclinationem diei. Vnus autem eos famulus ſequebatur; eiſque aderat aſinus, quo mulier vehebatur. Cum autem circa Ierоſolymas eſſent, triginta enim ſtadia iam fuerant progreſſi, famulus ſuadebat, vt aliquo diuerterent, ne nocte iter facientes in pericula et difficultates inciderent, praeſertim cum non longe abeſſent ab hoſtibus, tempore iſto etiam familiaria parum tuta et ſuſpecta reddente. Verum Leuitae non placuit id conſilii, vt alienigenarum vteretur hoſpitio; (nam Chananaeorum vrbs erat) ſed melius eſſe cenſebat, vt viginti ſtadiis emenſis ad Iſraëlitarum vrbem diuerterent. Illique cum aſſenſum eſſet, inde peruenerunt ad Gabam tribus Beniamitidis oppidum, cum ſol iam occubuiſſet. Ac nemine eorum, qui tum in foro verſabantur, eos domum vt hoſpitio exciperentur inuitante, ſenex rure ex opere rediens, qui de tribu quidem erat Ephraïmitide, Gabae vero tum commorabatur, illi obuiam factus, quaerit ab eo quiſnam ſit, et quam ob rem illuc veniens, ſub tenebras neceſſaria ad coenam ſibi peteret. Cui ille ſe quidem Leuitam eſſe fatetur, vxoremque a parentibus domum abducere: habitare vero ſe referebat in ſorte Ephraïmitide. Senex autem cum propter cognationem, tum quod ipſe in eadem tribu domicilium habuerit, et porro quod fortuito in eum inciderit, voluit vt apud ſe in hoſpitium diuerteret. Gabaeni autem quidam adoleſcentes, qui mulierculam in foro viderant, eiuſque formae venuſtatem admirati erant, poſtquam apud ſenem diuerſari cognouerant, contempta imbecillitate eorum ſimul ac paucitate venerunt ad ianuas. Sene vero eis vt diſcederent ſupplicante, atque vt vi abſtinerent et iniuria; viciſſim ipſum rogabant, vt, facta peregrinae copia, ſe negotio expediret. Cum autem ſenex diceret cognatam eſſe et Leuitin, illoſque atrox flagitium commiſſuros, qui propter voluptatem leges patrias et iura hoſpitii violarent, illi ius faſque deſpectui habe-

τα ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν. εἰς δ' ἀνάγκην περαγμένος, καὶ μὴ βυλόμενος τὰς ξένας περιίδεῖν ὑβριθέντας, τῆς ἑαυτῦ θυγατρὸς αὐτοῖς παρεχώρει· πληρώσειν τε τὴν ἐπιθυμίαν αὐτὰς λέγων νομιμώτερον, δίχα τῆς εἰς τὰς ξένας ὕβρεως, αὐτὸς δὲ μηδὲν ἀδικήσειν ἃς ὑπεδέξατο τύτῳ τῷ τρόπῳ νομίζων. ὡς δ' ἤδεν τῆς σπυδῆς τῆς ἐπὶ τὴν ξένην ἐνεδίδοσαν, ἀλλ' ἐνέκειντο ταύτην παραλαβεῖν ἀξιῦντες, ὁ μὲν ἐπίστευσε μηδὲν τολμᾶν παράνομον, οἱ δ' ἁρπασάμενοι, καὶ προθέμενοι μᾶλλον τῷ βιαίῳ τῆς ἡδονῆς, ἀπήγαγον πρὸς αὐτὰς τὴν γυναῖκα· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἐμπλησθέντες τῆς ὕβρεως, ἀπέλυσαν περὶ ἀρχομένην ἡμέραν. ἡ δὲ τεταλαιπωρημένη τοῖς συμβεβηκόσιν παρῆν ἐπὶ τὴν ξενίαν, καὶ ὑπὸ λύπης ὧν ἐπεπόνθει, καὶ τῷ μὴ τολμᾶν ὑπ' αἰσχύης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τ' ἀνδρὶ· τῦτον γὰρ μάλιστα τοῖς γεγενημένοις ἔχειν ἀνιάτως ἐλογίζετο· καταπεσῦσα τὴν ψυχὴν ἀφῆσιν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς, οἰόμενος ὕπνῳ βαθεῖ κατεχῆσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ μηδὲν σκυθρωπὸν ὑφορώμενος, ἀνεγείρειν ἐπειρᾶτο· παραμυθήσασθαι δ' ἐγνωκὼς, ὡς ἐκ ἐξ ἐκείνης γνώμης αὐτὴν παράσχοι τοῖς καθυβρίσασιν, ἀλλὰ ἁρπασαμένων ἐπὶ τὴν ξενίαν αὐτῶν. ὡς δὲ τελευτήσασαν ἔμαθεν, σωφρόνως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν κακῶν ἐπιθέμενος τῇ κτήνει νεκρὰν τὴν γυναῖκα κομίζει πρὸς αὐτόν· καὶ διελὼν αὐτὴν κατὰ μέλος εἰς μέρη δώδεκα, διέπεμψεν εἰς ἑκάστην Φυλὴν, ἐντειλάμενος τοῖς κομίζυσι λέγειν τὰς αἰτίας τῆς τελευτῆς γυναικὶ καὶ τὴν βίαν ταῖς Φυλαῖς.

θ'. Οἱ δὲ ὑπό τε τῆς ὄψεως καὶ τῆς ἀκοῆς τῶν βεβιασμένων κακῶς διατεθέντες, πρότερον ἑδενὸς τοιῦτο πεῖραν εἰληφότες, ὑπ' ὀργῆς ἀκράτε καὶ δικαίας εἰς τὴν Σιλὼ συλλεγέντες, καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς ἀθροισθέντες, εἰς ὅπλα χωρεῖν εὐθὺς ὥρμηντο, καὶ χρήσασθαι τοῖς Γαβαηνοῖς ὡς πολεμίοις. ἐπέσχε δ' αὐτὰς ἡ γερυσία, πείσασα μὴ δεῖν ἐξέως ἔτως πρὸς τὰς ὁμοφύλυς ἐκφέρειν πόλεμον, πρὶν ἢ λόγοις διαλεχθῆναι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, τῷ νόμῳ μηδ' ἐπὶ τὰς ἀλλοτρίας ἐφιέντος δίκα πρεσβείας, καὶ τοιαύτης

bant et deridebant: quin et illum interficere minabantur, si libidini suae diutius obstaret. At senex in angustias redactus, nolensque vt hospites sineret contumelia affici, suam eis filiam cessit et produxit: dicensque minus esse peccati vt ea cupiditatem suam explerent, quam vt hospites iniuriae exponeret; ratusque se hoc modo nihil iniusti in eos, quos exceperat, commissurum. Cum vero illi nihil de eo quo in hospitem ferebantur desiderio remitterent, sed acrius instarent vt eam acciperent flagitantes, is quidem supplex orabat, ne quid iniqui perpetrare auderent. at illi, magna vi vsi ac magis magisque libidine furentes, domum ad se mulierem abducunt: eamque per totam noctem constuprantes et ludibrio habentes sub ortum aurorae dimiserunt. Illa vero iis, quae ei acciderant, grauiter afflicta ad hospitium reuertitur: ac dolore plena ob ea quae pertulerat, et prae pudore non ausa in conspectum mariti venire (illum enim aegritudine insanabili laboraturum esse existimabat) humi collapsa animam efflauit. Eius autem maritus, eam somno profundo oppressam arbitratus, et nihil grauius suspicans, suscitare conabatur; quod eam consolari decreuerit, vtpote quae non se sponte contumeliosis hominibus submiserit, sed illi eam in aliud hospitium rapuerint. Vt vero defunctam esse intellexit, satis prudenter pro calamitatis magnitudine, mortuam mulierem iumento imposuit, domumque reportauit: eamque membratim in duodecim partes dissecans ad tribum vnamquamque dimisit, mandans perferentibus vt indicarent per tribus qui mulieri causa mortis fuerint, et quam inauditam ei vim intulerint.

9. Illi autem et adspectu et auditu facinoris atrocitatis grauiter commoti, qui antea nihil eiusmodi experti sunt, iraque pura puta et iusta perciti, ad Siluntem conuenerunt, et ante Tabernaculum in concionem coacti, statim vt arma caperent magno studio decreuerunt, et Gabaënos pro hostibus haberent. Eos autem reprimebat senatus, suadens non oportere ita subito bellum inferri popularibus, priusquam querelae verbis disceptatae sint, cum lex ne in externos quidem permittat iniuriae affectis producere ex-

πρὸς τὸ μετανοῆσαι πείρας, τὸς δόξαντας ἀδικεῖσθαι στρατιὰν ἀναγαγεῖν. καλῶς οὖν ἔχειν τῷ νόμῳ πειθομένης πέμψαι πρὸς τὸς Γαβαηνὸς ἐξαιτοῦντας τὸς αἰτίους· καὶ παρεχομένων μὲν ἀρκεῖσθαι τῇ τούτων κολάσει, καταφρονησάντων δὲ τότε τοῖς ὅπλοις αὐτὸς ἀμύνασθαι. πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Γαβαηνὸς κατηγορῶντες τῶν νεανίσκων τὰ περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πρὸς τιμωρίαν αἰτοῦντες τὸς δράσαντας μὲν ἃ νόμιμα, γενομένης δὲ δικαίας ἀντ' αὐτῶν ἐκείνων ἀποθανεῖν. οἱ δὲ Γαβαηνοὶ ἅτε τὸς νεανίσκους ἐξέδοσαν, καὶ δεινὸν ἀλλοτρίοις ὑπακούειν προσάγμασιν ἡγοῦντο πόλεμον φόβῳ· μηδενὸς ἀξιοῦντες εἶναι χείρους ἐν τοῖς ὅπλοις, μήτε διὰ τὸ πλῆθος, μήτε δι' εὐψυχίαν. ἦσαν δὲ ἐν παρασκευῇ μεγάλῃ καὶ τῶν ἄλλων Φυλετῶν· συναπενοήθησαν γὰρ αὐτοῖς ὡς ἀμυνόμενοι βιαζομένους.

ί. Ὡς δὲ τοιαῦτα ἠγγέλθη τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ παρὰ τῶν Γαβαηνῶν, ὄρκους ποιοῦνται μηδένα σφῶν ἀνδρὶ Βενιαμίτῃ δώσειν πρὸς γάμον θυγατέρα, στρατεύσειν τε ἐπ' αὐτὸς μᾶλλον αὐτοῖς δι' ὀργῆς ὄντας, ἢ τοῖς Χαναναίοις τὸς προγόνους ἡμῶν παρειληφαμεν γενομένους. παραχρῆμά τε ἐξῆγον ἐπ' αὐτὸς τὸ στρατόπεδον μυριάδας τεσσαράκοντα ὁπλιτῶν· Βενιαμιτῶν δ' ὁπλιτῶν δισμυρίων καὶ πεντακισχιλίων καὶ ἑξακοσίων, ὧν ἦσαν εἰς πεντακοσίας ταῖς λαγὰς τῶν χειρῶν σφενδονᾶν ἄριστοι. ὥστε καὶ μάχης πρὸς τῇ Γαβᾷ γενομένης, τρέπουσιν οἱ Βενιαμῖται τὸς Ἰσραηλίτας, ἄνδρας τε πίπτουσιν ἐξ αὐτῶν εἰς δισμυρίας καὶ δισχιλίους. ἐφθάρησαν δὲ ἴσως ἂν καὶ πλείονες, εἰ μὴ νὺξ αὐτὸς ἐπέσχε καὶ διέλυσε μαχομένους. καὶ οἱ μὲν Βενιαμῖται, χαίροντες ἀνεχώρουν εἰς τὴν πόλιν· οἱ δ' Ἰσραηλῖται καταπεπληγότες ὑπὸ τῆς ἥττης εἰς τὸ στρατόπεδον. τῇ δ' ἐπιούσῃ πάλιν συμβαλόντων, οἱ Βενιαμῖται κρατοῦσι, θνήσκουσι τῶν Ἰσραηλιτῶν ἑκτακισχίλιοι καὶ μύριοι, καὶ δείσαντες τὸν φόνον ἐξέλιπον τὸ στρατόπεδον. παραγενόμενοι δὲ εἰς Βέθηλα πόλιν ἔγγιστα κειμένην, καὶ νηστεύσαντες, κατὰ τὴν ὑστεραίαν τὸν Θεὸν ἱκέτευον διὰ Φινεέσου τοῦ ἀρχιερέως παύσασθαι τῆς ὀργῆς τῆς

ercitum, nisi legatione prius missa, tentatisque viis quibus ad saniorem mentem reuocari possint. aequum igitur esse vt iuxta legem ad Gabaënos legati mittantur, qui sceleris auctores ad supplicium deposcant: et illis quidem deditis, horum poena contentos esse debere; si vero contumaces fuerint, bello in eos vindicandum. Itaque mittunt ad Gabaënos, vt iuuenes accusarent de iis quae mulieri acciderant, et ad poenam eos postularent, qui nefaria quidem perpetrarant, digni vero erant qui ob haec ipsa morte plectantur. Gabaëni vero iuuenes in eorum potestatem tradere noluerunt, et sibi contumeliae esse existimarunt, si alienis imperatis metu belli parerent; videri volentes nulli alii populo armis cedere aut copiarum numero aut earundem virtute. Magnus autem iis erat belli apparatus, et caeteris etiam tribulibus: simul enim cum iis insolentia efferebantur, ad eos qui vim afferrent vlciscendos.

10. Vt vero Israëlitis renunciata erant, quae facere in animum induxerant Gabaëni, iurant neminem ipsorum viro Beniamitae filiam nuptum daturum, seque eos bello prosequuturos, magis iis irascentes, quam maiores nostros Chananaeis succensuisse accepimus. Ac confestim contra eos eduxerunt exercitum quadringentorum millium armatorum: Beniamitarum arma ferentium cum essent viginti quinque millia sexcenti, ex quibus erant quingenti, qui sinistra optimi erant funditores. Itaque apud Gabam praelio commisso, Beniamitae in fugam vertunt Israëlitas: virique ex eis ceciderunt ad viginti duo millia: et fortasse plures periissent, nisi nox eos inhibuisset et praelium diremisset. Et Beniamitae quidem gaudio exsultantes in vrbem se recipiunt; Israëlitae vero in castra ex clade animo consternati. at sequenti die horum acie congressi sunt, et Beniamitae altera victoria potiuntur: atque Israëlitarum cadunt octodecim millia, et caedem multam metuentes castra deseruerunt. Cum autem accessissent ad Bethela vrbem in proximo sitam, et postridie ieiunium egissent, Deo per Phineesen pontificem supplicabant, vt eis succensere desineret, atque duabus cladibus illatis con-

πρὸς αὐτὸς, καὶ ταῖς δυσὶν αὐτῶν ἴτεαις ἀρκεσθέντα δῶναι νίκην καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπαγγέλλεται ταῦτα διὰ Φινέες προφητεύσαντος.

ια'. Ποιήσαντες οὖν τὴν στρατιὰν δύο μέρη, τὴν μὲν ἡμίσειαν προλοχίζουσι νυκτὸς περὶ τὴν πόλιν· οἱ δ' ἡμίσεις συνέβαλλον τοῖς Βενιαμίταις, ὑπεχώρουν τε ἐγκειμένων, καὶ εὐδίωκτον οἱ Βενιαμίται. τῶν Ἑβραίων ὑποφευγόντων ἠρέμα, καὶ ἐπικολὺ θελόντων εἰς ἄπαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, ἀναχωρῆσιν εἶποντο, ὡς καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει πρεσβύτας καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας δι' ἀσθένειαν συνεπδραμεῖν αὐτοῖς, πάντας βουλομένους χειρώσασθαι τοὺς πολεμίους. ὡς δὲ πολὺ τῆς πόλεως ἀπέσχον, ἐπαύσαντο μὲν φεύγοντες οἱ Ἑβραῖοι· ἐπιστραφέντες δ' ἴσανται εἰς μάχην, καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐνέδραις ἔδωσι τὸ σημεῖον αἴρουσιν ὃ συνέκειτο· οἱ δ' ἐξαναστάντες μετὰ βοῆς ἐπῆσαν τοῖς πολεμίοις. οἱ δὲ, ἅμα τε ἠπατημένους αὐτοὺς ἤδησαν, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ συνειστήκεσαν· καὶ εἴς τι κοῖλον συνελαθέντας καὶ φαραγγώδες χωρίον περισάντες κατέκοπτον, ὥστε πάντας διαφθαρῆναι πλὴν ἑξακοσίων. ὅτε δὲ συστραφέντες καὶ πυκνώσαντες ἑαυτοὺς, καὶ διὰ μέσων ἀτάμενοι τῶν πολεμίων, ἔφυγον ἐπὶ τὰ πλησίον ὄρη· καὶ καταλαβόντες ἱδρύθησαν. οἱ δ' ἄλλοι πάντες, περὶ δισμυρίους ὄντες καὶ πεντακισχιλίους, ἀπέθανον. οἱ δὲ Ἰσραηλῖται, τήν τε Γαβᾶν ἐνεπίπρασαν, καὶ τὰς τε γυναῖκας καὶ τῶν ἀῤῥένων τοὺς μὴ ἐν ἡλικίᾳ διεχρήσαντο· τάς τε ἄλλας τῶν Βενιαμιτῶν πόλεις ταὐτὰ δρῶσιν. ὅτως τε ἦσαν παροργισμένοι, ὥστε καὶ Ἰάβισον τῆς Γαλαδίτιδος ἔσαν, ὅτι μὴ συμμαχήσειεν αὐτοῖς κατὰ τῶν Βενιαμιτῶν, πέμψαντες μυρίους καὶ δισχιλίους ἐκ τῶν τάξεων ἐκέλευσαν ἀναλεῖν. καὶ φονεύουσι τὸ μάχιμον τῆς πόλεως οἱ πεμφθέντες σὺν τέκνοις καὶ γυναιξὶ, πλὴν τετρακοσίων παρθένων. ἐπὶ τοσοῦτον ὑπ' ὀργῆς προήχθησαν, τῷ κατὰ τὴν γυναῖκα πάθει προσλαβόντες καὶ τὸ κατὰ τὴν αἵρεσιν τῶν ὁπλιτῶν.

κβ'. Μετάνοια δ' αὐτοὺς λαμβάνει τῆς τῶν Βενιαμιτῶν συμφορᾶς, καὶ νηστείαν ἐπ' αὐτοῖς προέθεντο, καί τοι δι-

tentus victoriam largiri dignaretur, et vires contra hostes. Deus vero haec ipsa per Phineesen vaticinantem pollicitus est.

11. Exercitu itaque in duas partes diuiso, dimidiam quidem noctu in insidiis circa vrbem collocant; reliqui vero pugnam conferebant cum Beniamitis, et sese subducebant cum illi instarent, eosque persequebantur Beniamitae. Hebraeis pedetentim suffugientibus, et quam maxime volentibus vt ad vnum omnes vrbe egrederentur, retro cedentes insequebantur Beniamitae, ita vt senes pariter et iuuenes, qui propter aetatem imbellem in vrbe relicti fuerant, vna cum iis procurrerent, hostes in potestatem suam redigere expetentes. Postquam autem satis longe ab vrbe discessum est, fugere quidem desierunt Hebraei, conuersi autem aciem instaurant, atque in insidiis collocatis signum illud tollunt, de quo conuenerat: qui mox coorti cum clamore hostes aggressi sunt. Illi vero, simul ac se deceptos senserunt, eo redacti sunt, vt quid agerent plane nescierint: atque in vallem quandam et locum concauum compulsi, a circumstantibus telis petiti sunt et confossi, ita vt omnes interirent praeter sexcentos. Illi vero conglobati et in densum agmen coacti per medios hostes erumpentes ad montes vicinos se fuga recipiebant, illisque occupatis ibidem per aliquod tempus manserunt. At caeteri omnes, numero circiter viginti quinque millia ferro ceciderunt. Israëlitae vero et Gabam incenderunt, et mulieres pariter ac masculos impuberes peremerunt: similiterque in reliquas Beniamitarum vrbes saeuitum est. Atque adeo ira efferebantur, vt etiam Iabisum Galaditidis vrbem, eo quod illis auxilium non tulerit contra Beniamitas, duodecim millibus ex acie euocatis iusserint funditus euertere. mulieresque perimunt quotquot in vrbe arma ferre potuerunt vna cum liberis et vxoribus, seruatis tantum quadringentis virginibus. Eo furoris prae ira processerunt, ad ea quae mulier Leuitica passa est accedente ingenti militum caede.

12. Illos autem postea poenituit cladis Beniamitis illatae, eo ob ea quae contigerant ieiunium indixerunt, quamuis

καια παθεῖν αὐτὸς ἀξιοῦντες εἰς τὸς νόμος ἐξαμαρτάνοντας. καὶ τὸς διαφυγόντας αὐτῶν ἑξακοσίους διὰ πρεσβευτῶν ἐκάλουν. καθίδρυντο δὲ ἐπὶ πέτρας τινὸς Ροᾶς καλουμένης, κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ δὲ πρέσβεις, ὡς ἐκ ἐκείνοις τῆς συμφορᾶς μόνοις γεγενημένης, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τῶν συγγενῶν ἀπολωλότων, ὀδυρόμενοι, πρᾴως ἔπειθον φέρειν, καὶ συμβλθεῖν εἰς ταὐτὸ, καὶ μὴ παντελῆ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ὄλεθρον τό γε ἐπ' αὐτοῖς καταψηφίσασθαι. "συγχωρεῖμεν "δὲ ὑμῖν, ἔλεγον, τὴν ἀπάσης τῆς φυλῆς γῆν, καὶ λείαν "ὅσην ἀπάγειν δυνηθείητε". οἱ δὲ, τῶν καθ' ἑαυτὸς θεοῦ ψήφῳ γεγονότων, καὶ κατ' ἀδικίαν τὴν αὐτῶν γνωσιμαχήσαντες, κατήεσαν εἰς τὴν πάτριον φυλὴν πειθόμενοι τοῖς προκαλουμένοις. οἱ δ' Ισραηλίται γυναῖκας αὐτοῖς τὰς τετρακοσίας ἔδοσαν παρθένους τὰς Ιαβίτιδας. περὶ δὲ τῶν διακοσίων ἐσκόπουν, ὅπως κἀκεῖνοι γυναικῶν εὐπορήσαντες παιδοποιῶνται. γεγενημένων δ' αὐτοῖς ὅρκων, ὥστε μηδεὶ Βενιαμίτῃ συνοικῆσαι θυγατέρα, πρὸ τοῦ πολέμου, οἱ μὲν ὀλιγωρεῖν συνεβούλευον τῶν ὀμωμοσμένων, ὡς ὑπ' ὀργῆς ὀμώσαντες ἀγνώμονα καὶ κρίσει, τῷ δὲ Θεῷ μηδὲν ἐναντίον τιθέσειν εἰ Φυλὴν ὅλην κινδυνεύσασαν ἀπολέσθαι σῶσαι δυνηθεῖεν, τάς τε ἐπιορκίας οὐχ ὅταν ὑπὸ ἀνάγκης γένωνται χαλεπὰς εἶναι καὶ ἐπισφαλεῖς, ἀλλ' ὅταν ἐν κακουργίᾳ τολμηθῶσι· τῆς δὲ γεγαμίας πρὸς τὸ τῆς ἐπιορκίας ὄνομα χαλιασάσης, ἔφη τὶς, τούτοις γυναικῶν εὐπορίαν ἔχειν εἰπεῖν καὶ τηρήσειν τὸν ὅρκον. ἐρομένων δὲ τὴν ἐπίνοιαν, "ἡμῖν, εἶπεν, τὰς "τῆ ἔτος εἰς Σηλὼ συνιοῦσιν ἔπονται κατὰ πανήγυριν αἱ γυ "ναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες· τούτων κατὰ ἁρπαγὴν ἐφεύδω "γαμεῖν Βενιαμίτας ἂς ἂν δυνηθεῖεν, ἡμῶν ὕστε πρότερον "μένων ὕστε κωλυόντων. πρὸς δὲ τὰς πατέρας αὐτῶν, δυσχεραίνοντας καὶ τιμωρίαν λαμβάνειν ἀξιοῦντας, φήσομεν, "αὐτοὺς αἰτίους φυλακῆς ἀμελήσαντας τῶν θυγατέρων· "ὅτι τε δεῖ τῆς ὀργῆς ἐπὶ Βενιαμίτας ἐφεῖναι, χρησαμένους "αὐτῇ καὶ θᾶττον ἀμέτρως". καὶ οἱ μὲν, τούτοις πειθόμενοι, ψηφίζονται τὸν διὰ τῆς ἁρπαγῆς γάμον τοῖς Βενι

eos ſupplicio merito plecti cenſuerint, vt qui in leges Dei auſpiciis ſancitas peccarint. Sexcentos quoque illos, qui effugerant, miſſis legatis reuocabant. nam ſuper petram quandam in deſerto, quae Rhoa dicitur, ſeſe collocarant. Legati vero non illorum tantum vicem ob calamitatem acceptam dolentes, ſed et ſuam, tot conſanguineorum pereuntibus, ſuadebant eis vt aequo animo cladem ferrent, et ad ſuos aggregarentur, neue, quantum in ſe eſſet, vniuerſam tribum Beniamiticam perditum irent. "Quin et vobis, inquiebant, concedimus haereditariam "totius tribus terram, et praedae quantum abigere pote"ſtis". Illi autem, quod tam male res ſuae ex Dei iudicio cecidérant, et pro ſua iniquitate ſibi factum eſſe mutata ſententia agnoſcentes, ad patriae tribus lares deſcenderunt, eos inuitantibus morem gerentes. Iſraëlitae vero eis in vxores dederunt quadringentas illas virgines Iabiticas: et de ducentis reliquis deliberabant, quo modo et illis vxores ſuppeterent ad prolem ſuſcipiendam. nam enim ante initium belli iureiurando cautum eſſet, ne quis filiam vlli Beniamitarum elocaret, nonnulli quidem negligendum eſſe id ſacramentum ſuadebant, quaſi ira adacti eo ſeſe obſtrinxiſſent, non opinioni ſuae et iudicio obſequentes; Deo vero rem non ingratam facturos eſſe, ſi tribum integram, in extremum ſalutis diſcrimen adductam, ab interitu vindicarent; atque periuria non quando neceſſitate extorta ſint noxia eſſe et periculoſa, ſed cum dolose et malitioſe fiant: ſenatu vero ſe miſeros exclamante ad periurii mentionem, aiebat quidam, ſe habere dicere, quo modo et cum iſtis connubia iungant et iurisiurandi religio ſeruari poſſit. Cum autem eum de re excogitata interrogarent, "ter, inquiebat, in anno nos apud "Silamitem conuenientes ad celebritatem ſequuntur vxores "et filiae: has, quas fortuna cuique per raptum obtule"rit, liceat Beniamitis in matrimonium ducere, nobis ne "incitantibus nec prohibentibus. Ad patres vero earum, "si rem aegre tulerint et vindictam poſtularint, dicemus, "ipſos in culpa eſſe, qui filias negligenter cuſtodiuerint; et "quod non oporteat eos irae in Beniamitas indulgere, qu

μίταις. ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς, οἱ μὲν διακόσιοι, κατὰ δύο καὶ τρεῖς, πρὸ τῆς πόλεως ἐνήδρευον παρεσομένας τὰς παρθένους, ἕν τε ἀμπελῶσι καὶ χωρίοις ἐν οἷς λήσειν ἔμελλον. αἱ δὲ μετὰ παιδιᾶς ᾠδὴν ὑφορώμεναι τῶν μελλόντων ἀφυλάκτως ᾖδευον· οἱ δὲ σκιρτήσαντες εἵποντο ἐξαναστάντες. καὶ ἅτοι μὲν ἅτως γαμήσαντες ἐπ' ἔργα τῆς γῆς ἐχώρησαν, καὶ πρόνοιαν ἐποιήσαντο πάλιν, εἰς τὴν προτέραν εὐδαιμονίαν ἐπανελθεῖν. Βενιαμιτῶν μὴν οὖν ἡ Φυλὴ, κινδυνεύσασα τελέως ἐκφθαρῆναι, τῷ προειρημένῳ τρόπῳ κατὰ τὴν Ισραηλιτῶν σοφίαν σώζεται· ἠνθησέ τε παραχρῆμα, καὶ ταχεῖαν εἰς τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἐποιήσατο τὴν ἐπίδοσιν. ἅτις μὲν οὖν ὁ πόλεμος ἅτως παύεται.

ΚΕΦ. γ'.

Πῶς μετὰ ταύτην τὴν κακοπραγίαν ἀσεβήσαντες Δσσυρίοις ἐδούλευσαν· καὶ ὁ Θεὸς αὐτοὺς διὰ Οθνιήλη ἠλευθέρωσεν, ἄρξαντος ἔτη τεσσαράκοντα.

Ὅμοια δὲ τούτοις παθεῖν καὶ τὴν Δανίτιν συνέβη φυλὴν, ἐξ αἰτίας τοιαύτης εἰς τοῦτο προαχθεῖσαν. τῶν Ισραηλιτῶν ἐκλελοιπότων ἤδη τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἄσκησιν, καὶ πρὸς τοῖς ἔργοις ὄντων τῆς γῆς, Χαναναῖοι, καταφρονήσαντες αὐτῶν, συνεποιήσαντο δύναμιν· ᾠδὴν μὲν αὐτοὺς πείσεσθαι προσδοκῶντες, ὡς δὲ βεβαίαν τὴν τῶ ποιητῶν κακῶς τὸς Εβραίους ἐλπίδα λαβόντες, ἐπ' ἀδείας τὸ λοιπὸν οἰκεῖν τὰς πόλεις ἠξίουν. ἅρματά τε οὖν συμπαρεσκευάζοντο, καὶ τὸ ὁπλιτικὸν συνεκρότουν, αἵ τε πόλεις αὐτῶν συνεφρόνουν, καὶ τῆς Ιούδα Φυλῆς τὴν Ασκάλωνα καὶ Δκκάρωνα παρεσπάσαντο, ἄλλας τε πολλὰς τῶν ἐν τῷ πεδίῳ· καὶ Δανίτας εἰς τὸ ὄρος ἠνάγκασαν συμφυγεῖν, ᾠδὲ ὀλίγην αὐτοῖς ἐπίβατον τῆ πεδίᾳ καταλιπόντες. οἱ δ' ἅτε πολυμείῳ ὄντες ἱκανοὶ, γῆν τε ἂκ ἔχοντες ἀρκοῦσαν, πέμπουσιν ἐξ αὐτῶν πέντε ἄνδρας εἰς τὴν μεσόγειον, κατοψομένους τὴν

"iam antea eam in illos immodice prompſerint". Atque illi quidem, cum hiſce aſſenſum eſſet, decreuerunt vt Beniamitis liceret vxores rapto quaerere. Inſtante autem feſtiuitate, illi quidem ducenti, bini triniue, virginibus, dum ad ſolennitatem aduentarent, ante vrbem inſidiabantur, et in vineis aliiſque locis quibus commode erant latituri. At illae cum luſu, nihil futurorum ſuſpicatae, ſine cuſtodia iter faciebant: illi vero ſubito coorti diſperſas corripiebant. Ac iſti quidem, hoc modo ductis vxoribus, agriculturae operam ſtrenuam nauarunt, et prouiderunt vt ad priſtinam felicitatem aliquando peruenirent. Beniamitarum itaque tribus, quae parum abfuit quin tota interiret, eo quem diximus modo ab Iſraëlitarum ſapientia ſeruata eſt: breuique admodum floruit, et quam ocyſſime hominum multitudine aliiſque rebus magna cepit incrementa. Et hoc quidem bellum hunc exitum habuit.

CAP. III.

Quemodo poſt hanc afflictionem impie agentes Aſſyriis in ſeruitutem traditi ſunt: atque eos liberauit Deus per Hothnielum, qui ſummae rerum praerat annis XL.

CONtigit autem vt hiſce ſimilia pateretur etiam tribus Danitica, quae ex huiuſmodi cauſa eo infelicitatis deuenerat. Cum iam Iſraëlitae bellicae rei ſtudium intermiſiſſent, agriſque colendis eſſent vnice dediti, Chananaei, quibus coeperunt eſſe contemptui, copias collegerunt: non quod ab illis ſe mali aliquid paſſuros exſpectarent; ſed quod ſpe pleni exiſtimarent, ſe in poſterum, modo Hebraeos affligerent, ſecurius aliquanto vrbes ſuas habitaturos. Igitur et currus mutua opera parabant, et exercitum conflabant; vrbeſque ipſorum in idem conſentiunt, atque Aſcalonem et Accaronem in ſorte Iudae ad partes ſuas traxerunt, et alias quamplurimas in planitie ſitas: coguntque Danitas in montana confugere, ne minimum quidem iis in regione campeſtri, vbi pedem figerent, relinquentes. Hi autem cum impares eſſent, qui bellum illis inferrent, nec terrae ſpatium ſatis amplum haberent, miſerunt ex ſuis

εἰς ἣν μετοικήσαιντο· οἱ δ' οὐ πόρρω τῆ Λιβάνε ὄρες καὶ ἐλάσσονος Ιορδάνε τῶν πηγῶν κατὰ τὸ μέγα πεδίον Σιδῶνος πόλεως ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς προελθόντες, καὶ κατασκεψάμενοι γῆν ἀγαθὴν καὶ πάμφορον, σημαίνουσι τοῖς αὐτῶν· οἱ δ' ὁρμηθέντες στρατῷ κτίζουσιν αὐτόθι πόλιν Δάνα, ὁμώνυμον τῷ Ιακώβε παιδὶ, Φυλῆς δ' ἐπώνυμον τῆς αὐτῶν.

β'. Τοῖς δ' Ισραηλίταις προϋβαινεν ὑπό τε ἀπειρίας τῆ πονεῖν τὰ κακὰ, καὶ ἀπὸ τῆς περὶ τὸ θεῖον ὀλιγωρίας. μετακινηθέντες γὰρ ἅπαξ τῆ κόσμε τῆς πολιτείας, ἐπεφέροντο πρὸς τὸ καθ' ἡδονὴν καὶ βέλησιν ἰδίαν βιῶν, ὡς καὶ τῶν ἐπιχωριαζόντων παρὰ τοῖς Χαναναίοις ἀναπίμπλασθαι κακῶν. ὀργίζεται τοίνυν αὐτοῖς ὁ Θεός· καὶ ἣν σὺν πόνοις μυρίοις εὐδαιμονίαν ἐκτήσαντο, ταύτην ἀπέβαλον διὰ τρυφήν. στρατεύσαντος γὰρ ἐπ' αὐτὲς Χουσάρθ τῆ τῶν Ασσυρίων βασιλέως, πολλὲς τε τῶν παραταξαμένων ἀπώλεσαν, καὶ πολιορκούμενοι κατὰ κράτος ἡρέθησαν. εἰσὶ δ' οἱ διὰ Φόβον ἑκουσίως αὐτῷ προσεχώρησαν· Φόρες τε τῆ δυνατῶ μείζονας ἐπιταγέντες ἐτέλεν, καὶ ὕβρεις παντοίας ὑπέμενον ἕως ἐτῶν ὀκτώ. μεθ' ἃ τῶν κακῶν ἔτως ἠλευθερώθησαν.

γ'. Τῆς Ιούδα Φυλῆς τις Οθνίηλος τοὔνομα Κενέζε υἱὸς, δραστήριος ἀνὴρ, καὶ τὸ Φρόνημα γενναῖος· χρησθὲν αὐτῷ μὴ περιορᾶν ἐν τοιαύτῃ τὲς Ισραηλίτας ἀνάγκῃ κειμένες, ἀλλ' εἰς ἐλευθερίαν αὐτὲς ἐξαιρεῖσθαι τολμᾶν· παρασκευασάμενος συλλαμβάνεσθαι τῶν κινδύνων τινὰς αὐτῷ· ὀλίγοι δ' ἦσαν, οἷς αἰδὼς ἐπὶ τοῖς τότε παρῶσιν ἐτύγχανε καὶ προθυμία μεταβολῆς· πρῶτον μὲν τὴν παρ' αὐτοῖς ἐσαν Φερὰν τῆ Χουσάρθ διαΦθείρει, προσγενομένων δὲ πλείονων τῶν συναγωνιζομένων ἐκ τῆ μὴ διαμαρτεῖν περὶ τὰ πρῶτα τῆς ἐπιχειρήσεως, μάχην τοῖς Ασσυρίοις συνάπτουσι, καὶ πρὸς τὸ παντελὲς αὐτὲς ἀπωσάμενοι, περαιῶσθαι τὸν Εὐφράτην ἐβιάζοντο. Οθνίηλος δὲ, ὡς ἔγνω πεῖραν αὐτῆ δεδωκὼς τῆς ἀνδραγαθίας, γέρας ὑπὲρ αὐτῆς λαμβάνει παρὰ τῆ πλήθες ἀρχὴν, ὥστε κρίνειν τὸν λαόν. καὶ ἄρξας ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον.

quinque viros in mediterranea, locum exploraturos in quem colonias deducerent. Illi vero, non procul a Libano monte et minoris Iordanis fontibus, in campo magno Sidonis vrbis itinere vnius diei progressi, et speculati terram bonam et fertilem, suos de ea certiores faciunt: qui mox cum exercitu illuc profecti Dana vrbem condiderunt, cognominem vni e Iacobi filiis, et a sua tribu denominatam.

2. Israëlitis autem res in peius lapsae sunt, quod a labore essent desuefacti, cultumque Dei negligerent. nam, cum semel ab honestae institutionis disciplina defecerant, eo ferebantur vt pro libidine suoque arbitratu vitam agerent: quo factum est vt patriis et familiaribus Chananaeorum vitiis ad satietatem vsque indulgerent. Eis igitur irascitur Deus; ac felicitate, quam infinitis paene laboribus adepti erant, luxu diffluentes exciderunt. Nam bellum eis inferente Chusarthe Assyriorum rege, et multos acie dimicantes amiserunt, et obsidione valida capti sunt. quidam vero timore sese ei addixerunt: et tributa, quae vix soluendo erant, subiecti soluere tenebantur, et omne genus contumelias per octo annos sufferebant. quibus exactis hoc modo a calamitate sua liberati erant.

3. Quidam e tribu Iudae, nomine Hothnielus, Kenezi filius, vir impiger, magnique animi, (oraculo monitus ne despiceret Israëlitas in huiusmodi necessitatem adductos, sed in libertatem eos vindicare auderet) cum multo opere sibi aliquot periculi socios adsciuisset, (pauci enim erant quos praesentis rerum status pudebat, quiue eum in melius mutari desiderabant) primo quidem praesidium suis a Chusarthe impositum interficit; numero vero commilitonum illi crescente ex eo, quod in primis ad quae aggressus est non lapsus fuerit, praelium committunt cum Assyriis, et, cum eos vniuersos in fugam coniecissent, Euphratem traiicere coëgerunt. Hothnielus autem, vt qui re vera egregium fortitudinis suae specimen dederit, in rei bene gestae praemium principatum a populo accepit, vt eos iudicaret. Et is, cum annis quadraginta Israëlitis imperasset, vitam cum morte commutauit.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς πάλιν ὁ λαὸς ἡμῶν ἐδούλευσε Μωαβίταις ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη· καὶ ὑπό τινος Ἤδωδ τῆς δουλείας ἀπηλλάγη, τὴν ἀρχὴν ἐπ' ἔτη καταχύντος ὀγδοήκοντα.

ΤΕλευτήσαντος δὲ τοῦτο πάλιν τὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν ὑπὸ ἀναρχίας ἐνόσει πράγματα· καὶ τῷ μὴ δι' τιμῆς ἄγειν τὸν Θεὸν μηδὲ τοῖς νόμοις ὑπακούειν ἔτι μᾶλλον ἐκακοῦτο, ὡς καταφρονήσαντα αὐτῶν τῆς ἀκοσμίας τῆς κατὰ τὴν πολιτείαν Εγλῶνα, τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα, πόλεμον πρὸς αὐτοὺς ἐξενεγκεῖν, καὶ πολλαῖς μάχαις αὐτῶν κρατήσαντα, καὶ τοὺς φρονήματι τῶν ἄλλων διαφέροντας ὑποτάξαντα πρὸς τὸ παντελὲς αὐτῶν τὴν δύναμιν ταπεινῶσαι, καὶ φόρους αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν. καθιδρύσας δ' αὐτῷ ἐν Ιεριχοῦντι βασίλειον, ἄδεν τῆς εἰς τὸ πλῆθος κακώσεως παρέλιπεν· εἰς τε πενίαν αὐτοὺς κατέστησεν, ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα ἔτη. λαβὼν δ' οἶκτον ὁ Θεὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐφ' οἷς ἔπασχον, καὶ τὰς ἱκετείας αὐτῶν ἐπικλασθείς, ἀπήλλαξε τῆς ἐπὶ τοὺς Μωαβίταις ὕβρεως. ἠλευθέρωσε δὲ τῷ τρόπῳ τούτῳ.

β'. Τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς νεανίας, Ἤδωδος μὲν υἱὸς, Γηρᾶ τε πατρὸς, τολμήσαί τε ἀνδρειότατος, καὶ τῷ σώματι πρὸς τὰ ἔργα χρῆσθαι δυνατώτατος, τῶν χειρῶν τὴν ἀριστερὰν ἀμείνων, καὶ ἀπ' ἐκείνης τὴν πᾶσαν ἰσχὺν ἔχων, κατῴκει μὲν ἐν Ιεριχοῦντι καὶ αὐτός· συνήθης δὲ γίνεται τῷ Εγλῶνι, δωρεαῖς αὐτὸν θεραπεύων καὶ ὑπερχόμενος, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς περὶ τὸν βασιλέα προσφιλὴς τυγχάνων αὐτόν. καί ποτε σὺν δυσὶν οἰκέταις δῶρα τῷ βασιλεῖ φέρων, ξιφίδιον κρύφα τῷ δεξιῷ σκέλει περιδησάμενος ἐστὴν πρὸς αὐτόν· ὥρα δ' ἦν θέρους, καὶ τῆς ἡμέρας ἤδη μεσούσης, ἀνεῖντο αἱ Φυλακαὶ, ὑπό τε τοῦ καύματος, καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμμένων. δοὺς οὖν τὰ δῶρα τῷ Εγλῶνι ὁ νεανίσκος διέτριβε δ' ἔν τινι δωματίῳ δεξιῶς πρὸς θέρος ἔχοντι· περὶ ὁμιλίαν ἐτράπετο. μόνοι δ' ἦσαν, τῶν βασιλέως καὶ τοὺς ἐπεισιόντας τῶν θεραπόντων ἀπιέναι κελεύοντος, διὰ τὸ

CAP. IV.

Quomodo populus noſter rurſum Moabitis ſeruiit; et per Ehudem in libertatem vindicatur, qui imperio potitus eſt annis octoginta.

HOC autem mortuo, rurſum res Iſraëlitarum, cum nemo populum imperio regeret, in peius ruere coeperunt; et, quod nec Deo debitum tribuerint honorem, nec legibus obedientiam, adhuc magis affligebantur, poſtquam Eglon Moabitarum rex, qui propter reip. perturbationem eos deſpexerit, bello adortus ipſos fuerat; et, cum multis praeliis eos viciſſet, animoque caeteris elatiores ſibi ſubieciſſet ad potentiam eorum prorſus deprimendam, tributa etiam ipſis grauia imperauerat. Sibi enim ſede regia in Ierichunte conſtituta, modis omnibus populum vexauit, fecitque vt in ſumma inopia per annos octodecim degerent. At Deus, Iſraëlitarum ob calamitates quas perferebant miſertus atque precibus eorum ſupplicibus flexus, eos a Moabitarum iniuriis liberauit. Hoc autem modo liberationem iis peperit.

1. Iuuenis e tribu Beniamitide, nomine quidem Ehudes, Gera vero patre natus, tam ad magna audenda animi plenus, quam ad eadem exſequenda corpore validiſſimus, melior manuum ſiniſtrâ et ab ea omne robur trahens, in Ierichunte quidem et ipſe habitabat, familiarior vero factus eſt Egloni, quippe muneribus ipſum ſibi concilians et pleniori obſequio deuinciens, ita vt eo nomine etiam caeteris, qui circa regem erant, charus admodum haberetur. Ac cum aliquando, duobus famulis comitatus, munera Regi ferret, ſica ſub veſte accinctus ad femur dextrum introiit ad Regem. erat autem aeſtatis tempus, et, cum iam meridies eſſet, remiſſius agebant cuſtodes, aut propter aeſtum, aut quod ad prandium diuerterint. Iuuenis igitur, oblatis Egloni muneribus, (morabatur enim in cubiculo quodam aeſtati bene accommodato) confabulari cum eo coepit. nam ſoli erant, Rege famulos qui tum forte ingrederentur foras abire iubente, vt cum Ehude collo-

πρὸς Ηὔδην ὁμιλεῖν. καθῆστο δὲ ἐπὶ θρόνου, καὶ δίος εἰσῆλθε τὸν Ηούδην μὴ διαμάρτῃ, καὶ μὴ δῷ καιρίαν πληγήν. ἀνέκρησιν οὖν αὐτὸν, ὅναρ εἰπὼν ἔχειν ἐκ προσάγματος αὐτῷ δηλῶσαι τῦ Θεοῦ. καὶ ὁ μὲν πρὸς τὴν χαρὰν τὴν τῦ ὀνείρατος ἀνεπήδησεν ἀπὸ τῦ θρόνου. πλήξας δ' αὐτὸν ὁ Ηούδης εἰς τὴν καρδίαν, καὶ τὸ ξιφίδιον καταλιπὼν, ἔξεισι προσκλείσας τὴν θύραν. οἵ τε θεράποντες ἠρέμουν, εἰς ὕπνον τετράφθαι νομίζοντες τὸν βασιλέα.

γ'. Ο δὲ Ηούδης τοῖς Ιεριχουντίοις ἀποσημαίνων κρυπτῶς, παρεκάλει τῆς ἐλευθερίας ἀντιλαμβάνεσθαι. οἱ δὲ, ἀσμένως τοῦτ' ἀκούσαντες, αὐτοί τε εἰς τὰ ὅπλα ἦεσαν, καὶ διέπεμπον εἰς τὴν χώραν τὰς ἀποσημαίνοντας κέρασιν οἴκοι. τούτοις γὰρ συγκαλεῖν τὸ πλῆθος, πάτριον ἦν. οἱ δὲ περὶ τὸν Εγλῶνα πολὺν μὲν χρόνον ἠγνόουν τὸ συμβεβηκὸς αὐτῷ πάθος. ἐπεὶ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἦν, δείσαντες μή τι νεώτερον εἴη περὶ αὐτὸν γεγονὸς, εἰσῆλθον εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ νεκρὸν εὑρόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καθειστήκεσαν· καὶ πρὶν τὴν Φερεᾶν συσκαφῆναι, τῶν Ισραηλιτῶν αὐτοῖς ἐπέρχεται πλῆθος. καὶ οἱ μὲν παραχρῆμα ἀναιροῦνται· οἱ δὲ εἰς Φυγὴν τρέπονται, ὡς ἐπὶ τὴν Μωαβίτιν σωθησόμενοι. ἦσαν δὲ ὑπὲρ μυρίους. καὶ Ισραηλῖται, προκατειληφότες τὴν Ιορδάνου τὴν διάβασιν, διώκοντες ἔκτεινον· καὶ κατὰ τὴν διάβασιν πολλοὺς αὐτῶν ἀναιρεῦσιν. διέφυγέ τε οὐδὲ εἷς τὰς χεῖρας αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν Εβραῖοι τότῳ τῷ τρόπῳ τῆς ὑπὸ τοῖς Μωαβίταις δουλείας ἀπηλλάγησαν. Ηὔδης δὲ, τῆς αἰτίας ταύτης τιμηθεὶς τε τῷ πλήθει ἅπαντος ἡγεμονίᾳ, τελευτᾷ, τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα καταχών, ἀνὴρ καὶ δίκαια τῆς προειρημένης πράξεως ἐπαίνου δίκαιος τυγχάνειν. καὶ μετὰ τοῦτον Σαναάγαρος, ὁ Ανάθου παῖς, αἱρεθεὶς ἄρχειν, ἐπὶ τῷ πρώτῳ τῆς ἀρχῆς ἔτει κατέσχεψε τὸν βίον.

queretur. Sedebat autem in solio, et timor incessit Ehudem ne falleret ictus, et plagam minime lethalem inferret. Ipsum igitur suscitauit, dicens se habere somnium ei ex Dei mandato narrandum. Et ille quidem prae gaudio, quod somnium esset auditurus, e throno exsiliit: Ehudes vero, ictu ei in cor impacto, et pugione in vulnere relicto, egreditur clausis post se foribus; ac famuli interim quiescebant, regem in somnum delapsum esse rati.

3. Ehudes vero, Ierichuntinis re clam indicata, ipsos hortabatur vt sese in libertatem assererent. Illi vero, libenter haec accipientes, et ipsi ad arma accurrebant, et per totam regionem aliquos dimittebant, qui id cornuum arietinorum sonitu significarent. hisce enim mos patrius erat populum conuocare. Eglonis autem domestici diu ignorabant id quod ei acciderat. Sed cum iam adueſperasceret, veriti ne quid ei noui et insoliti contigisset, in cubiculum ingressi sunt. Cumque mortuum inuenissent, consilii inopes haerebant; et antequam praesidia in agmina cogi poterant, illis magno numero superueniunt Israëlitae. Et alii quidem e vestigio perempti sunt; alii vero fuga dilabuntur, vt in terram Moabiticam euaderent. Erant autem vltra decem millia. et Israëlitae, vada Iordanis praeoccupantes qua transitus erat, persequentes eos interimunt: et in ipso traiectu plurimos ex iis conficiunt. nec quisquam e manibus ipsorum effugit. Et Hebraei quidem hoc modo e seruitute Moabitica liberati sunt. Ehudes autem, ob haut causam totius populi principatu honoratus, vita decedit, cum imperium annos octoginta tenuisset: vir sane, quamuis facinus praeclarum iam memoratum non feciſſet, omni laude dignus. Ac post hunc Sanagarus Anathi filius, electus ab omnibus vt regnaret, primo imperii anno vitam finiuit.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Χαναναίων αὐτὸς καταδυλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Ἰσραηλῖται δὲ πάλιν· ἀδὲν γὰρ ἐπὶ διδαχῇ τῇ κρείττονος ἐλάμβανον τῶν πρότερον ἠτυχημένων, ὑπό τε τῇ μήτε σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις· πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ Μωαβίταις ἀναπνεῦσαι δυλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ Ἰαβίνῃ τῷ τῶν Χαναναίων βασιλέως καταδυλῶνται. ἦτος γὰρ ἐξ Ἀσώρων πόλεως ὁρμώμενος· αὐτῇ δ' ὑπέρκειται τῆς Σεμεχωνίτιδος λίμνης· στρατῷ μὲν ὁπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας, μυρίας δὲ ἱππέας, τρισχιλίων δὲ ἁρμάτων ἦυπόρει. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως ὁ Σισάρης, τιμῆς τῆς πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς Ἰσραηλίτας ἐκάκωσε δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν φόρους.

β'. Εἴκοσι μὲν οὖν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἦνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖ· ὑπὸ τῆς δυστυχίας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τῷ Θεῷ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὕβριν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι τῷ λοιπῷ, σωφρόνως συνδιαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς περιφρονήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, Δεβώραν τινὰ προφῆτιν· μέλισσαν δὲ σημαίνει τοῦνομα κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν· ἱκέτευον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ περιϊδεῖν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπίτευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τῆς Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπὴ, κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν.

γ'. Μεταπεμψαμένη δ' ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον, ἐπιλέξαντα τῶν νέων μυρίους ἐκέλευε χωρεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἀποχρῆναι γὰρ τοσοῦτον, τοῦ Θεοῦ προειρηκότος, καὶ ὑπὲρ ἐπισημήναντος. Βαράκου δὲ φαμένου ἀ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, "σὺ μὲν, εἶπε.

CAP. V.

Quomodo Chananaeis eos dura seruitute prementibus per annos XX. *a Baraco et Debora liberati sunt, qui rerum summae praerant per annos* XL.

RVrsus autem Israëlitae, (meliora enim ex prioribus suis calamitatibus nequaquam didicerant, vt qui nec Deum coluerint nec legibus obtemperarint) antequam ad breue tempus a Moabitica seruitute respirarent, a Iabino Chananaeorum rege sub iugum mittuntur. Is enim ex vrbe Asoro ortus (haec vero sita est super Semechonitidem lacum) exercitum quidem peditum alebat ad millia trecenta, equitum vero ad decem millia, currus autem ter mille habebat. His itaque copiis praefectus Sisares, apud Regem dignitate primus, Israëlitas cum eo congressos grauiter afflixit, adeo vt iis tributa imperarit.

2. Viginti quidem annos haec pertulerunt: cum infortuniis ad bonitatem non proficiunt, Deusque illorum proteruos et in ipsum ingratos animos diutius subigere voluit. Qui tandem prudenter respicientes, malis vtpote edocti calamitates e legum contemptu illis accidisse, Deboram quandam vatem (apem enim significat nomen illud iuxta linguam Hebraïcam) adeuntes obsecrant, vt Deum precibus exoraret, vt sortem illorum miseraretur, nec eos despiceret a Chananaeis prope deletos. Deus autem salutem illis annuit, et in ducem eligit Baracum e tribu Nephthalitide. Baracus vero fulgur significat ex Hebraeorum dialecto.

3. Debora autem, Baraco accersito, ei praecepit, vt iuuenum ad decem millia delectu habito, contra hostes proficisceretur. tantum enim copiarum sufficere praesertim cum Deus ita praemonuerit, et victoriam praenunciarit. Baraco vero dicente, se nolle exercitum ducere, nisi et ei imperio iuncta esset, indignata, "tu quidem, "aiebat, mulieri de honore impertiris, quem Deus in te

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Χαναναίων αὐτὸς καταδυλωσαμένων ἐπ' ἔτη εἴκοσιν, ἠλευθερώθησαν ὑπὸ Βαράκου καὶ Δεβώρας, οἳ ἦρξαν αὐτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Ἰσραηλῖται δὲ πάλιν· ἀδὲν γὰρ ἐπὶ διδαχῇ τῶ κρείττονος ἐλάμβανον τῶν πρότερον ἠτυχημένων, ὑπό τε τῷ μήτε σέβειν τὸν Θεὸν μήθ' ὑπακούειν τοῖς νόμοις· πρὶν ἢ καὶ τῆς ὑπὸ Μωαβίτας ἀναπνεῦσαι δουλείας πρὸς ὀλίγον, ὑπὸ Ἰαβίνῳ τῷ τῶν Χαναναίων βασιλέως καταδουλῶνται. ἔτος γὰρ ἐξ Ἀσώρου πόλεως ὁρμώμενος· αὐτῇ δ' ὑπέρκειται τῆς Σεμεχωνίτιδος λίμνης· στρατῷ μὲν ὁπλιτῶν τριάκοντα ἔτρεφε μυριάδας, μυρίας δὲ ἱππέας, τρισχιλίων δὲ ἁρμάτων ἠπόρει. ταύτης οὖν στρατηγῶν τῆς δυνάμεως ὁ Σισάρης, τιμῆς τῆς πρώτης παρὰ τῷ βασιλεῖ τυγχάνων, συνελθόντας πρὸς αὐτὸν τοὺς Ἰσραηλίτας ἐπάκουσε δεινῶς, ὥστε αὐτοῖς ἐπιτάξαι τελεῖν φόρους.

β'. Εἴκοσι μὲν οὖν ἔτη ταῦτα πάσχοντες ἤνυσαν, μήτε αὐτοὶ φρονεῖ· ὑπὸ τῆς δυσχερείας ὄντες ἀγαθοὶ, καὶ τῷ Θεῷ πλεῖον δαμάσαι θέλοντος αὐτῶν τὴν ὕβριν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἀγνωμοσύνην. καὶ μεταθέμενοι τῷ λοιπῷ, σωφρόνως συνδιαχθέντες τὰς συμφορὰς αὐτοῖς ἐκ τῆς περιφρονήσεως τῶν νόμων ὑπάρξαι, Δεβώραν τινὰ προφῆτιν· μέλισσαν δὲ σημαίνει τοὔνομα κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν· ἱκέτευον δεηθῆναι τῷ Θεῷ λαβεῖν οἶκτον αὐτῶν, καὶ μὴ περιδεῖν ἀπολλυμένους αὐτοὺς ὑπὸ Χαναναίων. ὁ δὲ Θεὸς ἐπένευσε σωτηρίαν αὐτοῖς, καὶ στρατηγὸν αἱρεῖται Βάρακον τῆς Νεφθαλίτιδος ὄντα φυλῆς. Βάρακος δέ ἐστιν ἀστραπή, κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶσσαν.

γ'. Μεταπεμψαμένη δ' ἡ Δεβώρα τὸν Βάρακον, ἐπιλέξαντα τῶν νέων μυρίας ἐκέλευε χωρεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἀποχρῆναι γὰρ τοσοῦτον, τῷ Θεῷ προειρηκότος, καὶ νίκην ἐπισημήναντος. Βαράκου δὲ φαμένου ἡ στρατηγήσειν μὴ κἀκείνης αὐτῷ συστρατηγούσης, ἀγανακτήσασα, "σὺ μὲν, εἶπε,

CAP. V.

Quomodo Chananaeis eos dura seruitute prementibus per annos XX. *a Baraco et Debora liberati sunt, qui rerum summae praeerant per annos* XL.

RVrsus autem Israëlitae, (meliora enim ex prioribus suis calamitatibus nequaquam didicerant, vt qui nec Deum coluerint nec legibus obtemperarint) antequam ad breue tempus a Moabitica seruitute respirarent, a Iabino Chananaeorum rege sub iugum mittuntur. Is enim ex vrbe Asoro ortus (haec vero sita est super Semechonitidem lacum) exercitum quidem peditum alebat ad millia trecenta, equitum vero ad decem millia, currus autem ter mille habebat. His itaque copiis praefectus Sisares, apud Regem dignitate primus, Israëlitas cum eo congressos grauiter afflixit, adeo vt iis tributa imperarit.

2. Viginti quidem annos haec pertulerunt: cum infortuniis ad bonitatem non proficiunt, Deusque illorum proteruos et in ipsum ingratos animos diutius subigere voluit. Qui tandem prudenter respicientes, malis vtpote edocti calamitates e legum contemptu illis accidisse, Deboram quandam vatem (apem enim significat nomen illud iuxta linguam Hebraïcam) adeuntes obsecrant, vt Deum precibus exoraret, vt sortem illorum miseraretur, nec eos despiceret a Chananaeis prope deletos. Deus autem salutem illis annuit, et in ducem eligit Baracum e tribu Nephthalitide. Baracus vero fulgur significat ex Hebraeorum dialecto.

3. Debora autem, Baraco accersito, ei praecepit, vt iuuenum ad decem millia delectu habito, contra hostes proficisceretur. tantum enim copiarum sufficere praesertim cum Deus ita praemonuerit, et victoriam praenunciarit. Baraco vero dicente, se nolle exercitum ducere, nisi et ei imperio iuncta esset, indignata, "tu quidem, "aiebat, mulieri de honore impertiris, quem Deus in te

"γυναικὶ παραχωρεῖς ἀξιώματος ὅσον δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐγὼ "δὲ ἀ παραιτοῦμαι". καὶ συναθροίσαντες μυρίους, ἐστρατοπεδεύσαντο πρὸς Ιταβυρίῳ τῷ ὄρει. ἀπήντα δὲ αὐτοῖς ὁ Σισάρης, τῶ βασιλέως κελεύσαντος· καὶ στρατοπεδεύονται τῶν πολεμίων οὐκ ἄπωθεν. τὰς δ' Ισραηλίτας καὶ τὸν Βάρακον, καταπλαγέντας τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων καὶ ἀναχωρεῖν διεγνωκότας, ἡ Δεβώρα κατεῖχε, τὴν συμβολὴν ποιεῖσθαι κατ' ἐκείνην κελεύσασα τὴν ἡμέραν. νικήσειν γὰρ αὐτὰς, καὶ συλλήψεσθαι τὸν Θεόν.

δ'. Συνήεσαν οὖν, καὶ προσμιγέντων αὐτῶν χειμὼν ἐπιγίνεται μέγας, καὶ ὕδωρ πολὺ, καὶ χάλαζα· τόν τε ὑετὸν κατὰ πρόσωπον ἤλαυνε τῶν Χαναναίων ἄνεμος, ταῖς ὄψεσιν αὐτῶν ἐπισκοτῶν, ὡς τὰς τοξείας ἀχρήστους αὐτοῖς εἶναι καὶ τὰς σφενδόνας. οἵτε ὁπλίται διὰ τὸ κρύος χρῆσθαι τοῖς ξίφεσιν οὐκ εἶχον. τὰς δ' Ισραηλίτας ἧττόν τε ἔβλαπτε κατόπιν γινόμενος ὁ χειμὼν, καὶ πρὸς τὴν ἔννοιαν τῆς βοηθείας τοῦ Θεοῦ θάρσος ἐλάμβανον· ὥστε, εἰς μέσους ὡσάμενοι τοὺς πολεμίους, πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τῶν Ισραηλιτῶν· οἱ δ' ὑπὸ τῆς οἰκείας ἵππου ταραχθέντες ἔπιπτον, ὡς ὑπὸ τῶν ἁρμάτων πολλοὺς αὐτῶν ἀποθανεῖν. Σισάρης δὲ καταπηδήσας τοῦ ἅρματος, ὡς εἶδε τὴν τροπὴν γενομένην, φυγὼν ἀφικνεῖται παρά τινα τῶν Κενετίδων γυναῖκα, Ιάλην ὄνομα· ἡ κρύψαί τε ἀξιώσαντα δέχεται, καὶ ποτὸν αἰτήσαντι δίδωσι γάλα διεφθορὸς ἤδη· ὁ δὲ πιὼν τοῦ μέτρου δαψιλέστερον, εἰς ὕπνον τρέπεται· ἡ δὲ Ιάλη κοιμωμένου σιδήρεον ἦλον ἐλάσασα σφύρᾳ διὰ τοῦ κροτάφου αὐτοῦ διέπειρε τὸ ἔδαφος, καὶ τοῖς περὶ τὸν Βάρακον μικρὸν ὕστερον ἐλθοῦσιν ἐπεδείκνυε τῇ γῇ προσηλωμένον. καὶ ἔτους μὲν ἡ νίκη αὕτη περιέσῃ, κατὰ τὰ ὑπὸ Δεβώρας εἰρημένα, εἰς γυναῖκα· Βάρακος δὲ, στρατεύσας ἐπ' Ασωρον, Ιαβίνῃ τε ὑπαντιάσαντα κτείνει, καὶ, τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος καθ' ἑλῶν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν, στρατηγεῖ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

"contulit, ego vero illum non recuſo". Ac cum decem millia collegiſſent, caſtra poſuerunt ad montem Itabyrium. Illis vero obuiam fit Siſares, Rege hoc ipſum inperante: et non longe ab hoſte cum exercitu conſedit. Iſraëlitas autem et Baracum, hoſtium multitudine territos et de receptu iam cogitantes, retinuit Debora, iuſſitque vt illa die praelio decertarent, victoriam enim penes ipſos fore, Deumque illis opem et auxilium laturum.

4. Pugnam itaque ineunt, et acie dimicantibus magna ingruit tempeſtas; cum largo imbre et grandine: ventuſque in aduerſos Chananaeorum vultus pluuiam egit, oculis eorum caliginem obiiciens, ita vt iacula et fundae illis nulli fuerint uſui. grauis etiam armaturae milites prae torpore gladios tenere non poterant. Iſraëlitas vero tempeſtas, terga eorum diuerberans, et minus offendebat; et inde maiores animos ſumebant, cogitantes Deum ſibi in auxilium veniſſe: adeo vt in medios hoſtes irruentes, ingentem eorum ſtragem ediderint. ac alii quidem ab Iſraëlitis; alii vero ſuo ab equitatu perturbati ceciderunt, adeo vt multi illorum a curribus protriti mortem oppeterent. Siſares autem, vt vidit ſuos terga vertere, e curru exſiliens fuga delatus eſt ad mulierem quandam Cenetidem, cui nomen erat Iale: quae et rogantem vt eum celaret excepit, et potum poſcenti lac iam corruptum praebet. Ille autem, cum immodice bibiſſet, graui ſomno corripitur: Iale dormienti clauum ferreum per tempora ictu vehementi in ſolum adigit; ac militibus Baraci poſt paululum venientibus terrae affixum oſtendit. Atque ſic quidem victoria ipſa, prout vaticinata fuerat Debora, ceſſit mulieri: Baracus vero, cum exercitu Aſorum contendens, et Iabinum, cum copiis ei occurrentem, occidit, et, duce caeſo, urbem funditus diruens, Iſraëlitarum imperium tenuit annis XL.

ΚΕΦ. ς'.

Ως οἱ Μαδιανῖται καὶ ἄλλοι, πολεμήσαντες τοῖς Ἰσραηλίταις, ἐνίκησάν τε καὶ τὴν χώραν ἐκάκωσαν ἐπ' ἔτη ἑπτά· αὐτὸς δὲ Γεδεὼν ἠλευθέρωσεν καὶ ἦρξε τὸ πλῆθος ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα.

Τελευτήσαντος δὲ Βαράχου καὶ Δεβώρας κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, μετὰ ταῦτα Μαδιανῖται, παραλαβόντες Ἀμαληκίτας τε καὶ Ἄραβας, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· καὶ μάχῃ νικῶσι τοὺς συμβαλόντας, καὶ τὸν καρπὸν δηώσαντες τὴν λείαν ἀπήγοντο. τοῦτο δὲ ποιοῦντων ἐπ' ἔτη ἑπτὰ, εἰς τὰ ὄρη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνεσάλη τὸ πλῆθος, καὶ τῶν πεδίων ἐξεχώρησαν· ὑπονόμους τε καὶ σπήλαια ποιησάμενοι, πᾶν, ὅ, τι τοὺς πολεμίους διέφυγεν, ἐν τούτοις εἶχον φυλάττοντες. οἱ γὰρ Μαδιανῖται, κατὰ ὥραν θέρους στρατεύοντες, τὸν χειμῶνα γεωργεῖν τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπέτρεπον, ὅπως ἔχωσι πεπονηκότων αὐτῶν εἰς ἃ βλάπτωσι. λιμὸς δὲ ἦν καὶ σπάνις τροφῆς· καὶ τρέπονται πρὸς ἱκετείαν τὸν Θεὸν, σώζειν αὐτοὺς παρακαλοῦντες.

β'. Καὶ Γεδεὼν ὁ Ἰωάσου παῖς, Μανασσήτιδος φυλῆς ἐν ὀλίγοις, δράγματα σαχύων φερόμενος κρυπτῶς εἰς τὴν ληνὸν ἔκοπτε. τοὺς γὰρ πολεμίους ἐδεδίει φανερῶς τοῦτο ποιῶν ἐπὶ τῆς ἅλωος. φαντάσματος δ' αὐτῷ παρασάντος νανίσκου μορφῇ, καὶ φήσαντος εὐδαίμονα καὶ φίλον τῷ Θεῷ ὑποτυχών, τοῦτο γοῦν, ἔφη, τεκμήριον τῆς εὐμενείας αὐτοῦ μέγιστον, τῇ ληνῷ με νῦν ἀντὶ ἅλωος χρήσασθαι. θαρρῶν δὲ παρακελευσαμένου, καὶ πειρᾶσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἀναιρεῖσθαι, ἀδυνάτως ἔχειν ἔλεγε· τήν τε γὰρ φυλὴν ἐξ ἧς ὑπῆρχε πλήθους ὑστερεῖν, καὶ νέον αὐτὸν εἶναι, καὶ τηλικούτων πραγμάτων ἀπείρως ἀσθενέστερον. ὁ δὲ Θεὸς, αὐτὸς ἀνακαλήσειν τὸ λεῖπον ἐπηγγέλλετο· καὶ νίκην παρέξειν Ἰσραηλίταις, αὐτῷ στρατηγοῦντος.

γ'. Τῷ οὖν διηγόμενος ὁ Γεδεὼν τισὶ τῶν νέων, ἐπιστεύετο· καὶ παραχρῆμα πρὸς τοὺς ἀγῶνας ἕτοιμον ἦν τὸ

CAP. VI.

Quomodo Madianitae cum aliis, bellum Israëlitis inferentes, et eos superarunt et terram per septem annos affixerunt; illos autem Gedeon liberauit, populoque imperauit per annos XL.

DEfuncto autem Baraco, vt et Debora eodem fere tempore, post haec Madianitae, Amalecitis et Arabibus in auxilium aduocatis, bellum intulerunt Israëlitis; eosque acie congressos praelio superarunt, et frugibus igne vastatis praedam abegerunt. Cumque haec per septem annos continuos facerent, Israëlitarum vniuersi in montes concesserunt, et loca campestria reliquerunt: atque, cuniculos sibimet agentes et speluncas, quicquid hostium e manibus euaserat in illis vt seruaretur deposuerunt. Nam Madianitae, aestatis tempore expeditionem facientes, hyemem Israëlitis ad agros colendos permittebant; vt ex laboribus illorum haberent quod depopularentur. Fames itaque ingruebat, et victus penuria: vnde ad Deum precibus conuersi sunt, ab ipso salutem implorantes.

2. Ac Gedeon Ioasi filius, vnus e paucis de tribu Manassitide, spicarum manipulos ferens clam in torculari eos triturabat. metuebat enim propter hostes palam hoc in area facere. Spectro autem ei adstante adolescentis specie, et beatum Deoque charum praedicante; commode respondens dixit, siquidem hoc benignitatis eius maximum indicium, quod torculari vice areae vteretur. Illo vero iubente bono esse animo, et conari vt libertatem recuperaret, subiiciebat, fieri non posse: nam et tribui, ex qua esset, numerum deficere; seque iuuenem admodum esse, et qui de tantis aggrediendis ne cogitare quidem auderet. Deus autem quicquid deesset se suppeditaturum pollicebatur; et victoriam Israëlitis daturum, modo ipse exercitum ducere non grauaretur.

3. Hanc itaque rem cum Gedeon iuuenibus quibusdam enarraret, fidem inueniebat: et e vestigio ad acie

στρατιωτικὸν μυρίων ἀνδρῶν. ἐπεὶ δὲ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ Θεὸς τῷ Γεδεῶνι, τήν τε ἀνθρωπίνην φύσιν αὐτοφίλαυτον οὖσαν ἐδήλωσε, καὶ πρὸς τὰς ἀρετὴν διαφέροντας ἀπεχθανόμενον· ὅπως τε μὴ τὴν νίκην παρέντες τῷ Θεῷ δοκεῖν νομίζωσιν ἰδίαν, ὡς πολὺς στρατὸς ὄντες καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀξιόμαχος. ἵνα μάθωσιν οὖν βοηθείας τῆς αὐτῆ τὸ ἔργον, συνεβούλευε περὶ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ καῦμα τος ὄντος, ἄγειν τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὸν ποταμόν· καὶ τοὺς μὲν κατακλιθέντας, καὶ ὕπνους πίνοντας, εὐψύχους ὑπολαμβάνειν, ὅσοι δ' ἂν ἐσπευσμένως καὶ μετὰ θορύβου πίνοντες τύχοιεν, τούτους νομίζειν ὑπὸ δειλίας τοῦτο πάσχειν, καὶ καταπεπληγότας τοὺς πολεμίους. ποιήσαντος δὲ κατὰ τὰς τοῦ Θεοῦ ὑποθήκας τοῦ Γεδεῶνος, τριακόσιοι ἄνδρες ἡρέθησαν ταῖς χερσὶ μετὰ φόβου προσενεγκάμενοι τὸ ὕδωρ τεταραγμένως. ἔφησέ τε ὁ Θεὸς τούτους ἐπαγόμενον ἐπιχειρεῖν τοῖς πολεμίοις. ἐστρατοπέδευον δὴ ὑπὲρ τοῦ Ιορδάνου, μέλλοντες εἰς τὴν ἐπιοῦσαν περαιοῦσθαι.

δ'. Γεδεῶνος δ' ἐν φόβῳ καθεζομένου· καὶ γὰρ νυκτὸς ἐπιχειρεῖν αὐτῷ ὁ Θεὸς προειρήκει· τοῦ δέους αὐτὸν ἀπαγαγεῖν βουλόμενος κελεύει, προσλαβόντα τῶν στρατιωτῶν ἕνα πλησίον χωρεῖν τοῖς Μαδιανιτῶν σκηναῖς· παρ' αὐτῶν γὰρ ἐκείνων λήψεσθαι θρόνημα καὶ θάρσος. πειθοῦς δὲ ἥκει, φέρων τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα παραλαβών. καὶ πλησιάσας σκηνῇ τινι καταλαμβάνει τοὺς ἐν αὐτῇ ἐγρηγορότας, καὶ τὸν ἕτερον ὄναρ διηγούμενον τῷ συσκηνοῦντι, ὥστε ἀκοῦσαι τὸν Γεδεῶνα. τὸ δὲ τοιοῦτον ἦν. μᾶζαν ἐδόκει κριθίνην, ὑπ' αὐτελείας ἀνθρώποις ἄβρωτον, διὰ τοῦ στρατοπέδου κυλισθῆναι, τὴν τοῦ βασιλέως σκηνὴν καταβαλεῖν, καὶ τὰς τῶν στρατιωτῶν πάντων. ὁ δὲ σημαίνειν ὅλεθρον τοῦ στρατοῦ τὴν ὄψιν ἔκρινε· λέγων ὅθεν τοῦτ' αὐτῷ συνιδεῖν ἐπῆλθε. τὸ γὰρ σπέρμα τὸ καλούμενον κρίθινον εὐτελέστατον ὁμολογεῖσθαι τυγχάνειν, τοῦ δ' Ασιανοῦ παντὸς τὸ Ισραηλιτῶν ἔθνος ἰδεῖν νῦν ἀτιμότερον γεγενημένον, ὅμοιον δὲ τῷ κατὰ κριθὴν γένει· καὶ τὸ παρὰ τοῖς Ισραηλίταις νῦν μεγαλοφρονεῖν

dimicandum praesto erat exercitus ad decem hominum millia. Deus autem, Gedeoni in somnis apparens, homines eo esse ingenio declarabat, vt sese nimium diligerent, et alios virtute praecellentes odio haberent: vt, victoriam a Deo esse videri aegre concedentes, eam sibimet tribuant, magno vtpote exercitui, dignoque qui cum hostibus congrediatur. Igitur vt opis diuinae rem esse addiscerent, consilium dedit, vt, cum aestas maxime vigeret, exercitum ad fluuium adduceret, eosque qui in genua procumberent, atque ita biberent, pro viris magnanimis haberet, quotquot vero cum festinatione et tumultu, id facere crederet prae metu et ob terrorem ab hoste. Cum autem Gedeon, Dei monitis parens, hoc ipsum tentasset, trecenti homines reperti sunt, qui prae metu aquam manibus sumptam cum trepidatione ori admouerent. Tum iussit Deus, vt eos secum ducens hostes adoriretur. Castra itaque ad Iordanem fluuium posuerunt; die proxima traiecturi.

4. Gedeone autem timore perculso, (nam et nocte hostes vt aggrederetur Deus praeceperat) volens eum omni metu eximere imperat Deus, vt vno e militibus sibi adiuncto prope ad Madianitarum tentoria concederet: ab illis enim ipsis animos accepturum esse et fiduciam. Ibat autem prompto obsequio, assumpto secum Phara famulo suo. Cumque ad quoddam tentorium propius accessisset, milites in eo vigilantes offendit, atque alterum contubernali suo somnium narrantem, vt illud facile exaudiret Gedeon. Hoc autem modo se habuit. Visus erat sibi videre mazam hordeaceam, prae vilitate vix hominibus comedendam, per castra prouolutam, Regis tentorium, et eam quae militum omnium essent, ire deiectum. ille vero visionem totius exercitus interitum portendere pronunciabat; referens vnde hoc ipsi coniecisse in mentem venerit. Semen, inquit, omne hordeaceum sine controuersia fordidissimum esse; Israëlitas autem nunc videri Asiatici generis vniuersi vilissimos esse factos, similesque frumento hordeaceo: et id quod inter Israëlitas iam magna-

τοῦτ' ἂν εἴη Γεδεών, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ στρατιωτικόν. ὑπὸ οὖν τὴν μάζαν φῆς ἰδεῖν τὰς σκηνὰς ἡμῶν ἀνατρέψασαν, δέδια μὴ ὁ Θεὸς Γεδεῶνι τὴν καθ' ἡμῶν νίκην ἐπινένευκε.

ε'. Γεδεῶνα δὲ, ἀκούσαντα τὸ ὄναρ, ἐλπὶς ἀγαθὴ καὶ θάρσος ἔλαβε· καὶ προσέταξεν ἐν τοῖς ὅπλοις εἶναι τὰς οἰκείας, διηγησάμενος αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν πολεμίων ὄψιν. οἱ δ' ἕτοιμοι πρὸς τὰ παραγγελλόμενα φρονηματισθέντες ὑπὸ τῶν δεδηλωμένων ἦσαν· καὶ κατὰ τετάρτην μάλιστα φυλακὴν προσῆγε τὴν αὑτῆ στρατιὰν Γεδεών, εἰς τρία μέρη διελὼν αὐτήν. ἑκατὸν δ' ἦσαν ἐν ἑκάστῳ. ἐνόμιζον δὲ πάντες ἀμφορέας κενὰς καὶ λαμπάδας ἡμμένας, ὅπως μὴ κατάφωρος τοῖς πολεμίοις ἡ ἔφοδος αὐτῶν γένηται· καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ, κριοῦ κέρας. ἐχρῶντο δὲ τούτῳ ἀντὶ σάλπιγγος. χωρίον δὲ πολὺ κατεῖχε τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον· πλήθην γὰρ αὐτοῖς εἶναι συνέβαινε κάμηλον· καὶ κατὰ τὰ ἔθνη νεμηθέντες ὑφ' ἑνὶ κύκλῳ πάντες ἦσαν. οἱ δὲ Ἑβραῖοι, προειρημένα αὐτοῖς, ὁπότ' ἂν γένωνται πλησίον τῶν πολεμίων, ἐκ συνθήματος, κέρασί τε ἠχήσαντες καὶ τὰς ἀμφορέας κατεάξαντες, ἑρμῆσαι μετὰ τῶν λαμπάδων ἀλαλάξαντες, καὶ νικᾶν Θεᾷ Γεδεῶνι βοηθήσοντος, τοῦτ' ἐποίησαν. ταραχὴ δὲ λαμβάνει τοὺς ἀνθρώπους ἔτι τε ὑπνοῦντας, καὶ δύματα. νὺξ γὰρ ἦν, καὶ ὁ Θεὸς τοῦτο ἤθελεν. ἐκτείνοντο δὲ ὀλίγοι μὲν ὑπὸ τῶν πολεμίων· οἱ δὲ πλείους ὑπὸ τῶν συμμάχων, διὰ τὸ τῇ γλώσσῃ διαφωνεῖν. ἅπαξ δὲ κατασάντες εἰς ταραχὴν, πᾶν τὸ προσυχὸν ἀνήρουν, νομίζοντες εἶναι πολέμιον. φόνος δὲ πολὺς ἦν, καὶ φήμης πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας τῆς Γεδεῶνος νίκης ἀφικομένης, ἐν τοῖς ὅπλοις ἦσαν καὶ διώξαντες λαμβάνουσι τοὺς πολεμίους ἐν κοίλῳ τινὶ, χαράδραις περιειλημμένῳ, ἃ δυναμένους διαπεράναι, χωρίῳ καὶ περισάντες κτείνουσιν ἅπαντας, καὶ δύο τῶν βασιλέων, Ὠρηβόν τε καὶ Ζῆβον. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἡγεμόνων, τοὺς παραλειφθέντας τῶν στρατιωτῶν ἐνάγοντες· ἦσαν δὲ οὐ μείους καὶ ὀκτακισχίλιοι· στρατοπεδεύονται πόρρω πολὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γεδεὼν δ' ὑπ' ἀπηγορεύκει πονῶν, ἀλλὰ δεύτερα

nimitatem prae ſe ferat, eſſe Gedeonem eiuſque milites. Quia igitur dicis, te vidiſſe mazam tentoria noſtra euertentem, vereor ne Deus Gedeoni victoriam de nobis annuerit.

5. Gedeonem autem, audito hoc ſomnio, bona ſpes inceſſit et fiducia: edixitque ſuis, enarrata ipſis etiam hoſtium viſione, vt arma protinus expedirent. Illi vero, fortius animati ex iis quae indicauerat, ad iuſſa exſequenda parati erant: ac circa quartam fere vigiliam copias ſuas educebat Gedeon, in quatuor cohortes diuiſas. atque ſingulae centenae erant. Geſtabant autem omnes amphoras vacuas et in eis faces ardentes, ne incurſus illorum ab hoſtibus praeſentiretur; et in dextra cornu arietinum. illo enim vice tubae vtebantur. Hoſtium autem caſtra multum ſpatii occupabant: (nam contigit vt magnus illis eſſet camelorum numerus) et per gentes diſtributi, in vnius circuli ambitu omnes continebantur. At Hebraei praemoniti, vt, cum non longe ab hoſte abeſſent, ſigno dato, cornubus ſonantes, et amphoras confringentes, cum facibus irruerent clamore ſublato, et vincerent Deo Gedeoni auxiliante, hoc ipſum exſequuti ſunt. Magna autem perturbatio et terror homines inuaſit vix ſomno ſuſcitatos. nox enim erat, atque hoc voluit Deus. Ac pauci quidem ab hoſtibus interempti ſunt: plures vero a ſociis, quod magna eſſet inter eos ſermonis diuerſitas. ac cum ſemel in tumultu eſſe coeperunt, obuios omnes pro hoſtibus trucidabant. Multa autem caedes erat; et vbi Gedeonis victoriae rumor ad Iſraëlitas peruaſerat, arma corripiebant: et perſequuti deprehendunt hoſtes in caua, torrentibus circumdata, cum traiicere nequirent, regione. atque illos vndique obſidentes ad vnum omnes interficiunt, cum duobus regibus Orebo et Zebo. Reliqui autem imperatores quod ſupererat exercitus ſecum abducentes, (erant enim ferme octodecim millia) longius prouecti procul ab Iſraëlitis caſtra poſuerunt. Gedeon autem non laboribus erat defatigatus, ſed cum toto exercitu eos inſequutus, et cum

μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ καὶ συμβαλὼν ἅπαντας διέφθειρε τοὺς πολεμίους· καὶ τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας, Ζεβὴν καὶ Σαλμανὰν αἰχμαλώτους λαβὼν ἀνήγαγεν. ἀπέθανον δ' ἐν αὐτῇ τῇ μάχῃ, Μαδιανιτῶν τε καὶ τῶν συστρατευσάντων αὐτοῖς Ἀράβων, περὶ μυριάδας δώδεκα. λεία τε πολλὴ, χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ ὑφὴ, καὶ κάμηλος, καὶ ὑποζύγια, λαμβάνεται τοῖς Ἑβραίοις. Γεδεὼν δὲ, παραγενόμενος εἰς Ἐφραὶν τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα, κτείνει τοὺς τῶν Μαδιανιτῶν βασιλέας.

ς'. Ἡ δ' Ἐφραΐμιος φυλὴ, τῇ Γεδεῶνος εὐπραγίᾳ δυσχεραίνουσα, στρατεύειν ἐπ' αὐτὸν διεγνώκεισαν, τὸ μὴ προσαγγεῖλαι τὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῖς τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐγκαλοῦντες. Γεδεὼν δὲ, μέτριος ὢν καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἄκρος, οὐκ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοκράτορι χρησάμενος λογισμῷ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι χωρὶς αὐτῶν, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τὴν δὲ νίκην οὐχ ἧττον αὐτῶν ἔφασκεν ἰδίαν, ἢ τῶν στρατευκότων εἶναι. καὶ τούτοις παρηγορήσας αὐτῶν τὴν ὀργὴν τοῖς λόγοις, μᾶλλον τοὺς Ἑβραίους ὠφέλησε τῆς ἐπὶ τῶν πολεμίων εὐπραξίας. ἐμφυλίου γὰρ αὐτοὺς πάσεως ἄρχειν μέλλοντας ἐρρύσατο. τῆς μέντοι γε ὕβρεως ταύτης ἡ φυλὴ δίκην ἐξέτισεν· ἣν δηλώσομεν κατὰ καιρὸν ἴδιαν.

ζ'. Γεδεὼν δὲ τὴν ἀρχὴν ἀποθέσθαι βουλόμενος, βαθεῖς ἔσχεν αὐτὴν ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα, βραβεύων αὐτοῖς τὰ δίκαια, καὶ περὶ τῶν διαφορῶν ἐπ' αὐτὸν βαδιζόντων. κύριά τε πάντα ἦν τὰ ὑπ' αὐτοῦ τελειούμενα. καὶ ὁ μὲν, γηραιὸς τελευτήσας, ἐν Ἐφραὶν τῇ πατρίδι θάπτεται.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὅτι μετ' αὐτὸν πολλοὶ γενόμενοι διάδοχοι τοῖς πρὶν ἔθνεσιν ἐπολέμησαν ἱκανῷ χρόνῳ.

Παῖδες δὲ ἦσαν αὐτῷ, γνήσιοι μὲν ἑβδομήκοντα· πολλὰς γὰρ ἔγημε γυναῖκας· νόθος δ' εἷς ἐκ παλλακῆς Δρύ-

illi congressus hostes vniuersos interimit, caeteroſque duces, Zeben et Salmanan, captiuos factos reduxit. In ipſo autem praelio ceciderunt Madianitarum et Arabum, qui eis auxilio venerant, circiter centum et viginti millia. Multa etiam praeda, vt aurum, et argentum, et textilia, et cameli, et iumenta, Hebraeis ceſſit. Gedeon vero, reuerſus in Ephran patriam ſuam, Moabitarum reges morte afficit.

6. Caeterum tribus Ephraimitis, aegre ferens proſperos Gedeonis ſucceſſus, bello eum petere decreuerat, ipſi obiiciens, quod re prius ſecum non communicata cum hoſtibus conflixerit. Gedeon autem, cum vir eſſet modeſtus et omni virtute excellens, reſpondit ſe non ſuo arbitratu hoſtem abſque illis aggreſſum eſſe, ſed iuſſu diuino: et victoriam nihilo minus illorum eſſe aiebat, quam ſuam ipſorum qui militaſſent. Atque his verbis ſedata eorum ira plus emolumenti contulit in Hebraeos, quam rebus contra hoſtes praeclare geſtis. illos enim, cum foret vt ciuilis oriretur ſeditio, ab ea liberauit. Verum huius in eum contumeliae tribus haec ſupplicium luit; quod ſuo tempore declarabimus.

7. Gedeon autem, cum ei in animo eſſet imperium deponere, compulſus eſt id retinere per annos quadraginta, iudiciis praeſidens, et ſingulis de litibus ſuis eum adeuntibus. rataque habebantur omnia quae ille pronunciaſſet. Eius quidem, cum iuſta ſenectute obiiſſet, apud Ephran in patria ſua ſepultus eſt.

CAP. VII.

Quod plurimi ei in imperio ſuccedentes cum gentibus circumquaque finitimis longo tempore bellum geſſerunt.

Fuerunt autem ei filii e thoro legitimo nati ſeptuaginta, (nam multas habuit vxores) vnus vero ſpurius e concubina

μας, Αβιμέλεχος τέτοαα, ὃς μετὰ τὴν τῦ πατρὸς τελευτὴν ἀναχωρήσας ἐπὶ Σίκιμα πρὸς τὰς ἀπὸ μητρὸς συγγενεῖς· ἐντεῦθεν γὰρ ἦν· καὶ λαβὼν ἀργύριον παρ' αὐτῶν, οἳ διὰ πλῆθος ἀδικημάτων ἦσαν ἐπίσημοι, ἀφικνεῖται σὺν αὐτοῖς εἰς τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ κτείνει πάντας τὰς ἀδελφὰς, πλὴν Ιωαθάμου. σώζεται γὰρ ἕτος διαφυγεῖν συτυχήσας. Αβιμέλεχος δὲ εἰς τυραννίδα τὰ πράγματα μεθίστησι, κύριον αὐτὸν ὅ, τι βέλεται ποιεῖν ἀντὶ τῶν νομίμων ἀποδείξας, καὶ δεινῶς πρὸς τοῖς τῦ δικαίυ προϊσαμένυς ἐκπικραινόμενος.

β'. Καί ποτε δημοτελῦς Σικίμοις ἄσης ἑορτῆς, καὶ τῦ πλήθυς παντὸς ἐκεῖ συνειλεγμένυ, ὁ ἀδελφὸς αὐτῦ Ιωάθαμος, ὃν καὶ διαφυγεῖν ἔφαμεν, ἀνελθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Γαριζεῖν· ὑπέρκειται δὲ τῆς Σικίμων πόλεως· ἐκβοήσας εἰς ἐπήκοον, τῦ πλήθυς ἡσυχίαν αὐτῷ παραχόντος, ἐξέμαθεῖν τὰ ὑπ' αὐτῦ λεγόμενα. γενομένης δὲ σιγῆς, εἶπεν "ὡς τὰ δένδρα φωνὴν ἀνθρωπίνην προϊέμενα, συνόδυ γενομένης αὐτῶν, δεηθείη συκῆς ἄρχειν αὐτῶν. ἀρνησαμένης "δ' ἐκείνης, διὰ τὸ τῆς τιμῆς τῆς ἐπὶ τοῖς καρποῖς οὐσίας "ἄσης ἀπολαύειν, ἀχ ὑπ' ἄλλων ἔξωθεν προσγιγομένης, τὰ "δένδρα τῆς ἐπὶ τὸ ἄρχεσθαι Φρεντίδος ἃ ἀπελείπετο, ἐδό"κει δ' αὐτοῖς ἀμπέλῳ τὴν τιμὴν παραχεῖν· καὶ ἡ ἄμπελος "χειροτονυμένη, τοῖς αὐτοῖς τῇ συκῇ χρησαμένη λόγοις, παρ"ῃτεῖτο τὴν ἀρχήν. τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶν ἐλαιῶν ποιησαμένων, "ῥάμνος, ἐδεήθη γὰρ αὐτῆς ὥστε παραλαβεῖν τὴν βασιλεί"αν τὰ δένδρα· πυρία δὲ ἀγαθὴ παραχεῖν τῶν ξύλων "ἐστίν· ὑπιχνεῖται τὴν ἀρχὴν ἀναλήψεσθαι, καὶ ἀόκνως "ἔχειν. δεῖ μέντοι συνιζάνειν αὐτὰ ὑπὸ τὴν σκιάν· εἰ δ' ὄλε"θρον ἐπ' αὐτῇ Φρονῶεν, ὑπὸ τῦ ἐνόντος πυρὸς διαφθα"ρεῖεν. ταῦτα δ' ὁ γέλωτος ἕνεκα φησὶ λέγειν· ὅτι δὲ, πολ"λῶν ἀγαθῶν ἐκ Γεδεῶνος πεπειραμένοι, περιορῶσιν Αβι"μέλεχον ἐπὶ τῶν ὅλων ὄντα πραγμάτων σὺν αὐτῷ τὺς ἀδελ"φὺς ἀποκτείναντες, ἐν πυρὸς εὐδὲν διοίσειν". καὶ ὁ μὲν

Drusa, cui nomen Abimelechus, qui patre mortuo ad cognatos suae matris Sicima profectus, (inde enim orta fuit) acceptaque ab iis pecunia, qui multis admodum iniuriis erant insignes, cum illis ad aedes paternas reuertitur, fratresque omnes praeter Ioathamum interimit. hic enim fuga feliciter elapsus seruatur. Abimelechus autem omnia in Tyrannidem conuertit, quicquid sibi pro arbitrio suo agere placuerit id pro legitimo haberi volens, atque vehementer iuris defensoribus inimicus infensusque.

2. Ac cum aliquando festum diem agerent Sicimis, et illuc populus vniuersus conueniret, frater ipsius Ioathamus, quem fuga euasisse diximus, conscenso cliuo montis Garizin (nam vrbi Sicimis imminet) et sublata voce vt ab omnibus exaudiri posset, silentium ei populo praebente, obsecrauit vt animos attenderent ad ea quae dicturus esset. Facto autem silentio, narrabat, "vt arbores voce humana vtentes, cum in concionem coiuissent, rogauerint "ficum vt regnum in eas capesseret. Illa autem recusante, "quod honore ex fructibus sibi propriis frui vellet, non "qui ab aliis extra se proueniret, arbores a cogitatione imperium alicui deferendi non desiterunt, sed visum est "eis viti principatum offerre: ac vitis, cum eam elegissent, iisdem verbis quibus ficus vsa regnum deprecata "est. Cum vero olea similiter honorem detrectasset, rhamnus, nam ab ipso postulabant arbores vt regnum in eas "susciperet (inter ligna vero commodum est illud ad ignem "accendendum) pollicetur se imperium accepturum esse et "impigre in eo administrando se gessurum. verum illas "oportet sub vmbra sua considere: sin autem ipsi exitium "struere pararent, igne ei insito absumerentur. Haec vero Ionathamus inquit se non risus mouendi causa dicere: "sed quod, multis beneficiis a Gedeone affecti, patienter "sinant Abimelechum rerum summae praeesse, cum eo "fratrum suorum necis participes; cuius ingenium nihil "ab igne differre sentient". Atque ille haec loquutus se-

ταῦτα εἰπὼν ὑπεχώρησεν καὶ δηλητᾶτο λανθάνων ἐν τοῖς ὅρκοις, δεδιὼς ἐπ' ἔτη τρία τὸν Αβιμέλεχον.

γ'. Μετ' ὀλὺ δὲ τῆς ἑορτῆς οἱ Σικιμῖται· μετενόησαν γὰρ ἐπὶ τοῖς Γεδεῶνος υἱοῖς πεφονευμένοις· ἐξελαύνουσι τὸν Αβιμέλεχον τῆς πόλεως καὶ τῆς Φυλῆς. οἱ δὲ κακοῦν τὴν πόλιν ἐφέροντιζον. τῆς δ' ὥρας τῆς τῶ τρυγᾶν γενομένης, ἐδεδίεσαν συλλέγειν τὸν καρπὸν προϊόντες, μή τι δρᾶσῃ κακὸν αὐτοὺς Αβιμέλεχος. ἐπιδημήσαντος δὲ πρὸς αὐτὺς τῶν ἀρχόντων τινὸς Γαάλου, σὺν ὁπλίταις καὶ συγγενέσιν τοῖς αὐτῦ, Φυλακὴν οἱ Σικιμῖται δέονται παρασχεῖν αὐτοῖς, ἕως ἂν τρυγήσωσι. προσδεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν ἀξίωσιν, προῆσαν, καὶ Γαάλης σὺν αὐτοῖς, τὸ οἰκεῖον ἄγων ὁπλιτικόν. ὅ, τε οὖν καρπὸς μετὰ ἀσφαλείας συνάγεται, καὶ δειπνοῦντες κατὰ συμμορίαν φανερῶς ἀπετόλμων ἤδη βλασφημεῖν τὸν Αβιμέλεχον· οἵ τε ἄρχοντες, ἐνέδρας καταλαμβανόμενοι τὰ περὶ τὴν πόλιν, πολλὺς τῶν Αβιμελέχου συλλαμβάνοντες διέφθειρον.

δ'. Ζέβυλος δέ τις τῶν Σικιμιτῶν ἄρχων, ξένος ὢν Αβιμελέχου, ὅσα παροξύνειε Γαάλης τὸν δῆμον, πέμπων ἀγγέλους ἐμήνυεν αὐτῶ, καὶ παρῄνει λοχᾶν πρὸ τῆς πόλεως· πείσειν γὰρ Γαάλην ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτόν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπ' ἐκείνῳ τυγχάνειν, ὥστε ἀμύνασθαι. γενομένω γὰρ τούτω, διαλλαγὰς αὐτῶ μηχανεύσεσθαι πρὸς τὸν δῆμον· ὅ, τε οὖν Αβιμέλεχος ἐκάθισεν ἐνεδρεύων· καὶ ὁ Γαάλης ἀφυλακτότερος διέτριβεν ἐπὶ τῆ προστασίᾳ, καὶ Ζέβυλος σὺν αὐτῶ. ἰδὼν δὲ ὁπλίτας ἐπιφερομένους Γαάλης πρὸς Ζέβυλον ἔλεγεν, ἄνδρας αὐτοῖς ἐπιέναι καθοπλισμένους. τῆ δὲ σκιὰς εἶναι φαμένω τῶν πετρῶν, πλησίον ἤδη γενομένων τὸ ἀκριβὲς κατανοῶν, ἔ σκιὰς ἔλεγε ταῦτ' εἶναι, λόχον δ' ἀνδρῶν. καὶ Ζέβυλος, ἔ σὺ μέντοι, φησὶν, Αβιμελέχω κακίαν ἐπεκάλεις; τί οὖν ἐκ ἐπιδείκνυσαι τὸ τῆς σῆς ἀρετῆς μέγεθος, ἐκ μάχην αὐτῶ συμβαλών; Γαάλης δὲ θορυβέμενος συνάπτει τοῖς Αβιμελέχου, καὶ πίπτουσι μέν τινες τῶν σὺν αὐτῶ· φεύγει δ' αὐτὺς εἰς τὴν πόλιν, τοὺς ἄλλους ἀγόμενος. ἐπὶ

met ſubduxit, et latenter habitabat in montibus, timore Abimelechum per triennium defugiens.

3. Haud multo poſt feſtum Sicimitae, (nam eos poenituerat caedis in Gedeonis filios patratae) Abimelechum ex vrbe pariter et tribu expulerunt. Is vero et qui cum eo erant malum aliquod ciuitati inferre cogitabant. Cumque vindemiandi tempus inſtaret, proficiſci in agros vt fructus colligerent plane metuebant, ne ipſos male multaret Abimelechus. Cum autem ad eos eodem fere tempore forte immigraſſet Gaales, vnus e viris principibus, cum armatorum manu et cognatis ſuis, eum exorabant vt ipſis praeſidio eſſet, dum vindemiatum irent. Poſtquam vero ille honorem acceperat, ad opus proceſſerunt, vnaque Gaales cum militum ſuorum cohorte. Itaque et fruges domum ſecure aduehuntur, et per ſodalitia epulantes iam aperte auſi ſunt Abimelecho maledicere, atque principes cum cognatis, loca circa vrbem inſidiis occupantes, multos ex Abimelechi ſatellitio comprehenſos perimebant.

4. At Zebulus quidam e principibus Sicimitarum, hoſpes Abimelechi, nunciis miſſis ei indicabat, quomodo Gaales populum contra ipſum irritaret, ſimul etiam hortabatur vt inſidias ante vrbem collocaret: ſe enim Gaalae perſuaſurum vt ipſe contra eum egrederetur. atque ita in ſua poteſtate fore, vt de eo vindictam ſumeret. quo facto ſpondere ſe quod gratiam cum populo initurus ſit. Abimelechus igitur cum ſuis in inſidiis conſidebat; et Gaales in ſuburbiis negligentius agebat, et cum eo Zebulus. Gaales autem, cum videret armatos ad ſe approperantes, ad Zebulum clamabat, verſus ſe tendere viros armis inſtructos. Illo vero dicente, cautium vmbras eſſe, cum propius aliquanto accederent, re accurate perpenſa, non vmbras eſſe aiebat, ſed virorum cohortem. Cui Zebulus, ridine tu, inquit, Abimelecho ignauiam obiiciebas? cur igitur non oſtendis, qui vir ſis, pugnam cum eo ineundo? Gaales autem, nonnihil animo conſternatus, manus conſeuit cum Abimelecho; ac nonnulli quidem e ſuis praelio cadunt: at ipſe ſe in vrbem recipit, alios ſecum ducens.

Σέβελος πολιτεύεται Γαάλην ἐκβληθῆναι τῆς πόλεως, κατηγορήσας ὡς μαλακῶς πρὸς τὸν Ἀβιμέλεχον στρατιώτας ἀγωνίσαιτο. Ἀβιμέλεχος δὲ, πυθόμενος ἐξελευσομένους αὖθις κατὰ τρυγητὸν τοὺς Σικιμίτας, ἐνέδρας προλοχίζεται τὰ περὶ τὴν πόλιν· καὶ προελθόντων, ἡ μὲν τρίτη μοῖρα τῆς στρατιᾶς καταλαμβάνει τὰς πύλας, ἀφαιρησομένη τὴν εἴσοδον τοὺς πολίτας, οἱ δ' ἄλλοι σκιδναμένους μεταδίωσι· πανταχῆ τε φόνος ἦν. καὶ κατασκάψας εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν· ἡ γὰρ ἀντέσχε πρὸς πολιορκίαν· ἅλας κατὰ τῶν ἐρειπίων σπείρας προῆγε. καὶ Σικιμῖται πάντες ὅτοι ἀπώλοντο· ὅσοι δὲ κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες διέφυγον τὸν κίνδυνον, ὅτοι, συλλεγέντες ἐπί τινα πέτραν ὀχυρὰν, ἐπ' αὐτῆς ἱδρύοντο, τειχίσαί τε ταύτην παρεσκευάζοντο. ἔφθη τε, τὴν διάνοιαν αὐτῶν Ἀβιμέλεχος μαθών, ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν μετὰ τῆς δυνάμεως· καὶ φανέλλας ὕλης ξηρᾶς περιβαλὼν τῷ χωρίῳ, δι' αὐτῆς φέρων ταὐτὸ ποιεῖν τὴν στρατιὰν παρεκελεύσατο. καὶ ταχέως περιληφθείσης ἐν κύκλῳ τῆς πέτρας τοῖς ξύλοις, πῦρ ἐμβάλλουσιν, ὅσα τε μᾶλλον ἐξάπτειν φύσιν ἔχει· καὶ μεγίστην αἴρουσι φλόγα. καὶ διαφεύγει μὲν ἀπὸ τῆς πέτρας οὐδείς, ἀλλ' ἅμα γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἀπώλοντο, ἄνδρες μὲν περὶ πεντακοσίους καὶ χιλίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος ἰκανόν. καὶ Σικιμίταις μὲν τοιαύτη συμφορὰ συνέπεσε, μείζονος καὶ τῆς ἐπ' αὐτῇ λύπης γενομένης, πλὴν ὅτι κατὰ δίκην ἐπ' ἀνδρὸς αὐεργέτου συνθεῖσι κακὸν τηλικοῦτον.

ε'. Ἀβιμέλεχος δὲ, τοὺς Σικιμιτῶν κακοῖς καταπλήξας τοὺς Ἰσραηλίτας, μείζονων ἐφιέμενος ἦλος ἦν, καὶ μηδαμοῦ περιγράψων τὴν βίαν, εἰ μὴ πάντας ἀπολέσειεν. ἤλαυνεν οὖν ἐπὶ Θήβας, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐξ ἐπιδρομῆς εἶχεν· πύργου δ' ὄντος ἐν αὐτῇ μεγάλου, εἰς ὃν πᾶν τὸ πλῆθος συνέφυγε, πολιορκεῖν τοῦτον παρεσκευάζετο. καὶ αὐτοῦ πλησίον ὁρμῶντα τῶν πυλῶν, γυνὴ θραύσματι μύλης βαλοῦσα κατὰ τῆς κεφαλῆς τυγχάνει. πεσὼν δὲ Ἀβιμέλεχος τὸν ὑποσπιστὴν παρεκάλει κτεῖναι αὐτόν, μὴ τῆς γυναικὸς

Interea Zebulus ita cum ciuitate agit vt Gaales ex ea eiiceretur, eum calumniatus quasi molliter et ignaue cum Abimelechi militibus dimicasset. Caeterum Abimelechus, cognito quod Sicimitae ad vindemiam denuo egressuri essent, in locis circa vrbem insidias disponit: cumque prodissent, tertia quidem exercitus pars portas occupat, vt ciues aditu prohiberet, caeteri vero dispersos cursu persequuntur; et vbique caedes facta est. ac vrbe diruta et solo aequata (nam sine obsidione dedita est) saleque in ruderibus eius seminato, agmine composito processit. atque in Sichimitae omnes deleti sunt. Quotquot autem per regionem dissipati periculum euaserant, hi ipsi, sese in turrim colligentes ad petram quandam bene munitam, super eam sedes figebant, et ad eam muro cingendam aggrediebantur. sed Abimelechus, intellecto eorum consilio, prius ad eam cum suis omnibus copiis accessit: atque ipsemet ligni aridi fasces ferens, vt his locum circumdaret, exercitum, vt idem facerent, hortabatur. ac breui ligni petrae in ambitum circumpositis, ignes iniiciunt et quicquid natura facilius accendit et vrit: maximamque flammam excitant. Et quidem nemo ex ea petra effugit, sed vna cum vxoribus et liberis igne absumpti sunt: viri quidem circiter MD. caetera vero multitudo, numero magna. Et talis quidem calamitas in Sicimitas incidebat, maiorque ex ea moeror exstitisset, nisi quod iuste poenas dedissent ob tantum mali viro de se egregie merito conflati.

5. Abimelechus autem, cum Israëlitis ex Sicimitarum miseriis terrorem incussisset, palam prae se ferebat quod maiora appeteret, et non prius violentiae suae modum esset adhibiturus quam vniuersos exitio dederat. Thebas itaque contendit, et vrbem quidem subita incursione capit: cum vero turris in ea valida esset, in quam multitudo omnis confugiebat, eam oppugnare aggreditur. atque, dum ipse cum impetu in portas irrueret, mulierecula in caput eius molae fragmen deiicit. Abimelechus autem, lu-

ὁ θάνατος αὐτῷ δόξειεν ἔργον. καὶ ἃ μὲν τὸ προσταχθὲν αὐτῷ ἐποίει· ὁ δὲ τοιαύτην ὑπὲρ τῆς εἰς τὸν ἀδελφὸν παρανομίας ποινὴν ἐξέτισε, καὶ τῶν εἰς Σικιμίτας αὐτῷ τετιλμημένων. τούτοις δὲ κατὰ τὴν Ἰωαθάμου μαντείαν ἡ συμφορὰ συνέπεσε. τὸ μέντοι σὺν Αβιμελέχῳ στράτευμα, πεσόντος αὐτοῦ σκεδασθὲν, ἀνεχώρησεν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα.

ε'. Τῶν δὲ Ισραηλιτῶν τὴν ἡγεμονίαν Ιαείρης ὁ Γαλαδηνὸς ἐκ τῆς Μανασσήτιδος Φυλῆς παραλαμβάνει, ἀνὴρ τά τε ἄλλα εὐδαίμων, καὶ παῖδας ἀγαθὸς πεποιημένος τριάκοντα μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἱππεύειν δὲ ἀρίστους, καὶ τῶν κατὰ τὴν Γαλαδηνὴν πόλεων ἀρχὰς ἐγκεχειρισμένους. ἔσπ. δύο καὶ εἴκοσι ἔτη τὴν ἀρχὴν καταχών, τελευτᾷ γηραιὸς καὶ ταφῆς ἐν Καμὼν πόλει τῆς Γαλαδηνῆς ἀξιοῦται.

ς'. Πάντα δὲ τὰ τῶν Εβραίων εἰς ἀκοσμίαν καὶ ὕβριν τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν νόμων ὑπεφέρετο· καὶ καταφρονήσαντες αὐτῶν Αμμανῖται καὶ Παλαιστῖνοι, στρατῷ μεγάλῳ διήρπαζον τὴν χώραν· καὶ τὴν Περαίαν ἅπασαν καταλαβόντες καὶ ἐπὶ τὴν τῶν λοιπῶν ἤδη κτῆσιν διαβαίνειν ἐτόλμων. Εβραῖοι δὲ, σωφρονισθέντες ἀπὸ τῶν κακῶν, εἰς ἱκετείας ἐτράπησαν τοῦ Θεοῦ, καὶ θυσίας ἐπέφερον. παρακαλοῦντες αὐτὸν μετρίασαντα, καὶ ἀφεῖς τὴν δίκησιν αὐτῶν ὑπαχθέντα, παύσασθαι τῆς ὀργῆς. ὁ δὲ Θεὸς, μεταβαλόμενος εἰς τὸ ἡμερώτερον, ἔμελλεν αὐτοῖς βοηθεῖν.

ζ'. Αμμανιτῶν δ' ἐστρατευκότων ἐπὶ τὴν Γαλαδηνὴν, ὑπήκοοι οἱ ἐπιχώριοι πρὸς τὸ ὄρος, δεόμενοι τοῦ στρατηγήσοντος. ἦν δέ τις Ιεφθὴς, ἀνὴρ διὰ τὴν πατρῴαν ἀρετὴν δυνατὸς, καὶ δι' οἰκείαν αὐτῷ στρατιὰν ἣν ἔτρεφεν αὐτὸς μισθοφορῶν. πρὸς τοῦτον οὖν πέμψαντες ἠξίουν αὐτὸν συμμαχεῖν, ἐπαγγελλόμενοι παραχεῖν εἰς ἅπαντ' αὐτῷ τὸν χρόνον τὴν ἰδίαν ἡγεμονίαν. ὁ δ' ὑ περσίστατο τὴν παράκλησιν αὐτῶν, ἐγκαλῶν ὅτι μὴ βοηθήσειαν αὐτῷ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν ἀδικημένῳ περιφανῶς. ἐ γὰρ ὄντα ὁμομήτριον αὐτοῦ, ἀλλὰ ξένην περὶ τὴν μητέρα, δι' ἐρωτικὴν ἐπιθυμίαν ἐπιχθεῖσαν αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἐξέβαλον, καταφρονήσαν-

mi collapſus, armigerum rogabat, vt ſe diſtricto enſe perimat, ne a muliere videretur interfectus. Et hic quidem imperata ei fecit: ille vero huiuſmodi ſupplicium dependit pro ſcelere in fratres, et facinore quod in Sicimitas patrare auſus eſt. atque haec clades illis iuxta Ioathami vaticinium accidit. Caeterum qui cum Abimelecho erant milites, illo mortuo paſſim diſperſi, ad domum quiſque ſuam redierunt.

6. Iſraëlitarum autem imperium ab illis accipit Iaires Galadenus e tribu Manaſſitide, vir cum caetera felix, tum quod liberos fortes procreauerat; numero quidem triginta, equites vero egregios, et quibus vrbium Galadenarum commiſſae erant praefecturae. Is, cum viginti et duos annos rebus illorum praefuiſſet, ingraueſcente aetate obiit, et in Camone, vrbe Galadena ſepultus eſt.

7. Iam res Hebraeorum ad perturbationem ordinis et Dei legumque contemptum ferebantur: Ammanitaeque et Palaeſtini, eos deſpectui habentes, cum magno exercitu regionem vaſtarunt et diripuerunt; et, cum loca vltra Iordanem occupaſſent, ad reliqua poſſidenda fluuium auſi ſunt traiicere. Hebraei vero, cum ex calamitatibus reſipuiſſent, ad Deum precibus ſe conuertebant, victimaſque ei mactabant; ipſum implorantes, vt, ſeueritate cohibita, precibuſque eorum ſupplicibus flexus, ab ira deſiſteret. Iamque Deus mitior et placidior factus, in animum induxit illis opitulari.

8. Cum vero Ammanitae in Galadenam fuiſſent ingreſſi, iſtius regionis incolae illis ad montem occurrebant, ducem deſiderantes. Erat autem Iephthes quidam, vir patriis virtutibus pollens, proprioque exercitu quem ſumptibus ſuis alebat. Ad hunc igitur miſſis nunciis, enixe petebant vt eis in auxilium veniret; pollicentes, ſe principatum ſuum ei conceſſuros eſſe, quamdiu viueret. Ille vero preces eorum non admittit, ipſis exprobrans, quod nullam ei opem tulerint, dum a fratribus manifeſtam iniuriam pateretur. Cum enim illis non eſſet frater vterinus, ſed quod ad matrem, quam pater amore captus eis induxerat, peregrinus, ipſum domo expulerunt, contempta

τες τῆς αὐτῆ ἀσθενείας. καὶ ὁ μὲν διέτριβεν ἐν τῇ Γαλαδίτιδι καλουμένῃ χώρᾳ, πάντας τοὺς ὁπόθεν ἂν παραγινομένους πρὸς αὐτὸν ἐπὶ μισθῷ δεχόμενος. ἐκλιπαρησάντων δ' αὐτῶν, καὶ ὀμοσάντων εἰς ἀεὶ παρέξειν αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἐστράτευε.

θ'. Καὶ ποιησάμενος ὀξεῖαν τὴν τῶν πραγμάτων πρόνοιαν, ἐν πόλει Μασφαθῇ καθίσας τὸν στρατὸν, πρεσβείαν πέμπει παρὰ τὸν Αμμανίτην, αἰτιώμενος τῆς ἁλώσεως. ὁ δὲ, ἀντιπέμψας ἠτιᾶτο τῶν Ισραηλιτῶν τὴν ἔξοδον τὴν ἀπ' Αἰγύπτου, καὶ τῆς Αμορραίας αὐτοὺς ἠξίου παραχωρεῖν, ὡς πατρῴας ὔσης ἀρχῆθεν. ἀποκρινόμενος δὲ ὁ Ιεφθὴς, ὡς ὅτε τῆς Αμορραίας τοῖς προγόνοις αὐτῶν εὐλόγως ἐγκαλοῖεν, χάριν τε μᾶλλον τῆς Αμμανίτιδος αὐτοῖς ἔχειν ὀφείλοιεν παρεθείσης, δυνατὸν γὰρ Μωϋσεῖ καὶ ταύτην λαβεῖν· παραχωρεῖν τε ἰδίας εἰπὼν γῆς, ἣν Θεὸς κατακτησαμένοις ὑπὲρ τριακόσια ἔτη νέμονται, μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς ἔφησεν.

ί. Καὶ τοὺς μὲν πρέσβεις ταῦτ' εἰπὼν ἀπέλυσεν· αὐτὸς δὲ εὐξάμενος νίκην, καὶ θυσιάσειν ὑποσχόμενος ἂν ζῶσις εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέψῃ, καὶ πᾶν ὅ, τι καὶ πρῶτον αὐτῷ συντύχοι ἱερευσόμενος, συμβαλὼν τε νικᾷ παρὰ πολὺ, καὶ φονεύων ἐδίωκε μέχρι πόλεως Μανιάθης· καὶ διαβὰς εἰς τὴν Αμμανίτιν, πόλεις τε ἠφάνισε πολλὰς καὶ λείας ἔλασε, καὶ τοὺς οἰκείους δηλείας ἀπήλλαξεν, ἐν ἔτεσιν ὀκτωκαίδεκα ταύτην ὑπομείναντας. ἀνασρέφων δὲ συμφορᾶ περιπίπτει, κατ' ὀδὸν ὁμοία τοῖς κατωρθωμένοις αὐτῷ. ὑπήντησε γὰρ ἡ θυγάτηρ αὐτῷ· μονογενὴς δ' ἦν ἔτι παρθένος. ὁ δὲ, ἀνοιμώξας ἐπὶ τῷ μεγέθει τῆ πάθους, κατεμέμφετο τῆς περὶ τὴν ὑπάντησιν σπουδῆς τὴν θυγατέρα· καθιερῶσθαι γὰρ αὐτὴν τῷ Θεῷ καθυπέσχετο. τῇ δὲ τὸ συμβησόμενον οὐκ ἀηδῶς προσέπεσεν, ἐπὶ νίκῃ τῇ πατρὸς καὶ ἐλευθερίᾳ τῶν πολιτῶν τεθνηξομένη· παρεκάλεσε δὲ, δύο μῆνας αὐτῇ παραχόντα πρὸς τὸ μετὰ τῶν πολιτῶν ἀποθρηνῆσαι τὴν νεότητα, τότε ποιεῖν τὰ κατὰ τὴν εὐχήν. συγχωρήσας δὲ κατὰ τὸν προειρημένον χρόνον, μετὰ τοῦτον διελθόντα θυ-

eius imbecillitate. et ille quidem in regione Galeditide vocata degebat; omnes, qui ad eum vndecunque confluxerunt, dato ſtipendio excipiens. Tandem vero precibus expugnatus, et iureiurando accepto in perpetuum ei daturos eſſe imperium, copias eduxit.

9. Et cum mature quicquid facto opus erat prouidiſſet, exercitu in vrbe Maſphathe collocato, legatos mittit ad regem Ammanitarum; per eos rerum iniuria captarum poſtulans. Ille vero legatis viciſſim miſſis, probri incuſabat Iſraëlitarum ex Ægypto egreſſum, et ab ipſis poſcebat vt e regione Amoraea excederent. quaſi patrum eius a tempore antiquo fuiſſet. Iephthes autem reſpondens, quod non cum ratione Iſraëlitarum progenitores de Amoraea poſſeſſa culparent, ſed potius eis gratias agere deberent pro Ammanitide relicta; nam Moyſes potuit et ipſam occupaſſe: ac cum Rex iubeat vt de terra ſua decederent Iſraëlitae, quam vltra ccc. iam annos, a Deo ſibi acquiſitam, tenuerint; ſciat velim, inquit, nos cum illis pro ea repetenda dimicare.

10. At cum haec quidem dixiſſet, legatos dimiſit: ille vero victoriam precatus, ſacraque facturum eſſe pollicitus, ſi incolumis ad ſuos reuerteretur, et quodcunque ei primum occurreret immolaturum, congreſſuſque cum hoſtibus et longe eos ſuperat, et cum caede perſequutus eſt vſque ad vrbem Maniathen: ac cum traieciſſet in Ammanitidem, vrbeſque multas deleuit et multum praedae abegit; ſuoſque populares a ſeruitute liberauit, quam ſeruierant annis xrrx. At reuertens in calamitatem incidit, rebus a ſe feliciter geſtis prorſus diſſimilem. nam ei redeunti occurrit filia; quae etiam vnigenita erat, virgo adhuc. Ille autem, grauiter ingemiſcens prae doloris magnitudine, filiam reprehendebat, quod tanta feſtinatione ei obuiam prodierit: nam illam Deo in victimam offerre promiſerat. At illi non ingrate ad aures accidit quod euenturum erat, vt quae pro victoria patris et ciuium libertate eſſet moritura: orabat autem vt ei duos menſes remitteret ad iuuentutem ſuam cum ciuibus deflendam, et tunc ei integrum eſſet votum ſoluere. Ille vero, cum liberam

σας τὴν παῖδα ὁλοκαύτωσεν, ἔτε νόμιμον ἔτε τῷ Θεῷ κεχαρισμένην θυσίαν ἐπιτελῶν, μὴ διαβασανίσας τῷ λογισμῷ τὸ γενησόμενον, οἷον τὸ πραχθὲν δόξει τοῖς ἀκούσασι.

ια'. Τῆς δὲ Ἐφραΐμου φυλῆς ἐπ' αὐτὸν στρατευσάσης, ὅτι μὴ κοινωνήσαιτο τὴν ἐπ' Ἀμμανίτας ἐλασίαν αὐτοῖς, ἀλλὰ μόνος καὶ λείαν ἔχοι, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις δόξαν· πρῶτον μὲν ἔλεγεν, ὡς ἔτε λάθοιεν αὐτὸς οἱ συγγενεῖς πολεμούμενοι, καλούμενοί τε πρὸς συμμαχίαν ἢ παρεγένοντο, δέον καὶ πρὸ δεήσεως ἐγνωκότας ἐπεκθῆναι· ἔπειθ' ὡς ἄδικα πράττειν ἐπιχειρῶσι, τοῖς πολεμίοις ἢ τολμήσαντες εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἐπὶ δὲ τὰς συγγενεῖς ὡρμηκότες· ἠπείλει τε σὺν τῷ Θεῷ λήψεσθαι δίκην παρ' αὐτῶν, ἂν μὴ σωφρονῶσιν· ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ἀλλὰ συνέβαλεν αὐτοῖς ἐλθοῦσι μετὰ στρατιᾶς, ἢ μετάπεμπτος ἐκ τῆς Γαλαδηνῆς ἐληλύθει, φόνον τε πολὺν αὐτῶν εἰργάσατο, καὶ διώκων τραπέντας, προλαβὼν μέρει τινὶ προαπεσταλμένῳ τῶν Ἰεφθάνου τὰς διαβάσεις, κτείνει περὶ διχιλίους καὶ τετρακισμυρίους γεγονότας.

ιβ'. Αὐτὸς δὲ, ἄρξας ἓξ ἔτη, τελευτᾷ, καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτοῦ πατρίδι Σεβεῇ· τῆς Γαλαδηνῆς δ' ἦν αὕτη.

ιγ'. Τελευτήσαντος δὲ Ἰεφθοῦ, τὴν ἀρχὴν Ἀψάνης παραλαμβάνει, Φυλῆς ὢν Ἰούδα, Βηθλεέμων δὲ πόλεως. τούτῳ δὲ παῖδες ἦσαν ἑξήκοντα, τριάκοντα μὲν ἄῤῥενες, αἱ λοιπαὶ δὲ θυγατέρες, ἃς καὶ πάντας ζῶντας κατέλιπε, τοὺς μὲν ἀνδράσιν ἐκδοὺς, τοῖς δὲ γυναῖκας ἀγαγόμενος. πράξας δ' οὐδὲν ἐν τῷ ἑπταετεῖ γενομένῳ χρόνῳ λόγου καὶ μνήμης ἄξιον, γηραιὸς ὢν ἀπέθανε· καὶ ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυγχάνει.

ιδ'. Ἀψάνου δ' ἔτως ἀποθανόντος, ὁ μετ' αὐτὸν παραλαβὼν τὴν ἡγεμονίαν Ἠλων, ἐπ' ἔτη δέκα κατασχὼν αὐτὴν, Φυλῆς ὢν τῆς Ζαβούλου, ἔπραξέ τι σπουδῆς ἄξιον.

ιε'. Ἀβδὼν δὲ Ἐλλήλου πᾶις, Φυλῆς μὲν τῆς Ἐφραϊ-

ipſi poteſtatem in tempus praedictum feciſſet, eo elapſo filiam mactatam in holocauſtum obtulit, neque legitima neque Deo grata ſacra faciens, quod ratiocinatione non explorarit quid futurum erat, et quale iudicium de facinore laturi eſſent qui id fama acciperent.

11. Cum autem tribus Ephraïmitis ei bellum intuliſſet, quod cum iis non communicarit expeditionem in Ammanitas factam, ſed ſolus praedam habuerit et rerum geſtarum gloriam: primo quidem dicebat, neque ignoraſſe eos quod conſanguinei bello premerentur, neque auxilium rogatos adueniſſe, cum oporteret eos ante omnes preces re cognita certatim feſtinaſſe: dein quod ad iniqua patranda aggrederentur, qui cum hoſtibus non auſi pugnam conſerere, poſtea vero in cognatos impetum fecerint: et poſtremo minabatur, ſe ab iis poenas Deo volente, ni ſapere velint, expetiturum eſſe. Cum vero nihil verbis proficeret, ſed cum illis contra ſe venientibus congreſſus eſſet, accito e Galadena exercitu, et magnam illorum ſtragem in praelio edidit, et in fugam verſos perſequens, praemiſſis quibuſdam qui vada Iordanis occuparent, quadraginta duo millia illorum occidit.

12. Is autem, cum ſex annos Iſraëlitis imperaſſet, moritur, atque ſepultus eſt in patria ſua Sebee. illa vero ternae Galadenae vrbs eſt.

13. At, Iephthe mortuo, principatum accipit Apſanes, e tribu Iudae et Bethleemis oppido. Huic liberi erant ſexaginta: triginta quidem mares, e reliquis vero totidem filiae: quos omnes ſuperſtites reliquit; et has quidem viris collocauerat, illis vero puellas adſciuerat. cumque nihil dictu et memoratu dignum in imperio ſeptenni geſſiſſet, ſenex admodum diem obiit; et in patria ſua ſepultus eſt.

14. Apſane autem ita defuncto, neque, qui poſt hunc principatum aſſumpſit, Elon, e tribu Zabuli, ipſumque per decennium tenuit, magni aliquid momenti egit.

15. Abdon vero, Helleli filius, e tribu quidem

μίτιδος, πόλεως δὲ τῆς Φαραθωνιτῶν γεγονὼς, αὐτοφύτως ἡγεμὼν ἀποδεχθεὶς μετ' Ηλωνα, μόνης ἂν τῆς εὐπαιδίας μνημονευθείη, διὰ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἄδειαν τῶν πραγμάτων λαμπρὸν μηδ' αὐτὸς μηδὲν ἐργασάμενος. υἱοὶ δ' ἦσαν αὐτῷ τεσσαράκοντα, καὶ τούτων τὴν γενεὰν καταλιπόντες τριάκοντα, ἤλαυνε τε σὺν αὐτοῖς ὄσιν ἑβδομήκοντα, πᾶσιν ἱππάζειν ἀρίστοις γεγενημένοις· καὶ, πάντας ὑπὲρ γῆς ἀπολιπὼν, θνήσκει γηραιὸς, καὶ ταφῆς ἐν Φαραθῶνι λαμπρᾶς τυγχάνει.

ΚΕΦ. η'.

Περὶ τῆς Σαμψῶνος ἀνδρείας· καὶ ὅσων κακῶν αἴτιος Παλαιστίνοις ἐγένετο.

Μετὰ δὲ τοῦτον Παλαιστῖνοι τελευτήσαντα κρατοῦσι τῶν Ισραηλιτῶν, καὶ φόρους παρ' αὐτῶν ἐλάμβανον ἐπ' ἔτη τεσσαράκοντα. ταύτης δ' ἐλευθεροῦνται τῆς ἀνάγκης τούτῳ τῷ τρόπῳ.

β'. Μανώχης τις, Δανιτῶν ἐν ὀλίγοις ἄριστος καὶ τῆς πατρίδος ὁμολογούμενος πρῶτος, ἔσχε γύναιον ἐν εὐμορφίᾳ περίβλεπτον, καὶ τῶν καθ' αὑτὸ διαφέρον. παίδων δ' ἐγινομένων αὐτῷ, δυσφοριῶν ἐπὶ τῇ ἀπαιδίᾳ, τὸν Θεὸν ἱκέτευεν, ἐπὶ τὸ προάστειον συνεχῶς φοιτῶν μετὰ τῆς γυναικὸς, δοῦναι διαδοχὴν αὐτοῖς γνησίαν· μέγα δέ ἐστι τοῦτο πεδίον. ἦν δὲ καὶ μανιώδης ὑπ' ἔρωτος ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ διὰ τοῦτο ζηλότυπος ἀκρατῶς. μονωθείσῃ δὲ τῇ γυναικὶ φάντασμα ἐπιφαίνεται, ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, νεανίᾳ καλῷ παραπλήσιος καὶ μεγάλῳ, καὶ εὐαγγελιζόμενος αὐτῇ παιδὸς γονὴν κατὰ Θεοῦ πρόνοιαν, καλοῦ τε καὶ ῥώμην ἐπιφανῆ, ὑφ' ᾧ πονήσειν Παλαιστίνας ἀνδρεμένην· παρήνει τε τὰς κόμας αὐτῷ μὴ ἀποκείρειν, ἕως δ' αὐτῷ πρὸς ἄλλο μὲν πᾶν ποτὸν ἀποσχοῖτο, τοῦ Θεοῦ τοῦτο προσάττοντος, πρὸς ὕδωρ δὲ μόνον οἰκειότης. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ᾤχετο, κατὰ βούλησιν ἐλθὼν τοῦ Θεοῦ.

Ephraimitide, ex vrbe vero Pharathonitarum, cui post Elonem, summum delatum erat imperium, propter bonos duntaxat liberos memorari meruit: vt qui, in pace et summa rerum securitate vitam agens, nihil praeclari gesserit. nam filios habuit XL. et ex his nepotes XXX. procreatos: et cum ipsis, qui LXX. erant et omnes egregii equites, illi equitare mos erat: atque cunctos superstites relinquens senecta aetate moritur, et in Pharathone magnifice sepultus est.

CAP. VIII.

De Sampsonis fortitudine: narratur etiam, mala quanta Palaestinis inferebat.

POst hunc autem vita defunctum Palaestini praelio superant Israëlitas, et tributa ab eis exigebant per annos XL. Caeterum a dura hac necessitate in hunc modum liberati sunt.

1. Manoches quidam, Danitarum inter paucos optimus et patriae sine controuersia princeps, mulierculam vxorem habuit forma egregia suspiciendam, et inter aequales suas praecellentem. At cum ex ea liberos non suscepisset, aegreque ferens quod iis careret, Deo supplicabat, saepiuscule cum vxore in suburbium egrediens (hoc autem erat campus magnus) vt illis liberos qui succederent legitimos daret. Quin et in vxorem prae amore perdite deperibat, adeoque zelotypia vehementi erat afflatus. Mulieri autem, cum sola esset relicta, spectrum apparuit, Angelus Dei, quasi iuuenis specie eminenti et pulchra, eique laetum nuncium afferens, se ex Dei prouidentia filium parituram esse, pulchrum et insignem robore; a quo ad virilem aetatem adolescente affligerentur Palaestini: praemonuitque ne capilli puero recidantur; vtque ab omni quidem alio potu, Deo ita praecipiente, abstineat, aquam vero solam bibere a teneris assuescat. Et is quidem, cum haec dixisset, discedebat, vt qui voluntate Dei venerat.

γ'. Η δὲ τἀνδρὶ παραγενομένῳ τὰ παρὰ τῆ ἀγγέλε ἐκδιηγήσατο, ἐκθαυμάζουσα τῆ τε νεανίσκε τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος· ὡς ἐκεῖνον ἐκ τῶν ἐπαίνων εἰς ἔκπληξιν κατὰ ζηλοτυπίαν περιςῆναι, καὶ ὑπόνοιαν τὴν ἐκ τοιάτε πάθες κινηθέντα. ἡ δὲ, βελομένη τὴν ἄλογον τἀνδρὸς λύπην ςαλῆναι, τὸν Θεὸν ἱκέτευε πάλιν πέμψαι τὸν ἄγγελον, ὡς ἂν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ὀραθείη. καὶ παραγίνεται πάλιν κατὰ χάριν τῆ Θεοῦ ὁ ἄγγελος, ὄντων ἐν τῷ προαςείῳ· καὶ τῆ γυναικὶ φαίνεται, τοῦ ἀνδρὸς μεμονωμένης. ἡ δ' ἐπιμεῖναι δεηθεῖσα ὡς ἂν ἀγάγοι τὸν ἄνδρα, συγχωρήσαντος μέτεισι τὸν Μανώχην· ὁ δὲ, θεασάμενος, ὐδ' ὅτως ἐπαύετο τῆς ὑπονοίας· ἠξίωσε τε καὶ αὐτῷ δηλῆν, ὅσα καὶ τῆ γυναικὶ μηνύσειεν. ἀρκέσειν δὲ φράσαντος ταύτην μόνην ἰδέναι· τίς εἴη λέγειν ἐκέλευεν, ἵνα τῆ παιδὸς γενομένης χάριν αὐτῷ καὶ δωρεὰν παράσχωσιν. τῆ δὲ μηδέ τινων αὐτῷ δεῖσθαι φήσαντος, ὐδὲ γὰρ κατὰ χρείαν ταῦτα εὐαγγελίσασθαι περὶ τῆς τῆ παιδὸς γονῆς, τῆ δὲ μεῖναι παρακαλοῦντος καὶ ξενίων μεταχεῖν, ἐκ ἐπένευσε. πειθεὶς δ' ὅμως λιπαρέντος ἐπιμεῖναι ὡς ἂν ξένιον αὐτῷ τι κομίσῃ, καὶ θύσαντος ἔριφον τῆ Μανώχε, καὶ τέτον ὀπτᾶν τῆ γυναικὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ πάντ' ἦν εὐτρεπῆ, προσέταξεν ἐπὶ τῆς πέτρας ἀποθέσθαι τὸς τε ἄρτες καὶ τὰ κρέα χωρὶς τῶν ἀγγείων. καὶ ποιησάντων, ἅπτεται τῆ ῥάβδῳ ἣ εἶχε τῶν κρεῶν· τὰ δὲ, λάμψαντος πυρὸς, ἅμα τοῖς ἄρτοις ἐκαίετο, καὶ ὁ ἄγγελος διὰ τοῦ καπνοῦ ὥσπερ ὀχήματος ἀνιὼν εἰς οὐρανὸν αὐτοῖς φανερὸς ἦν. Μανώχην δὲ, φοβούμενον μή τι σφαλερὸν αὐτοῖς ἐκ τῆς ὄψεως τοῦ Θεοῦ γένοιτο, θαρρεῖν ἡ γυνὴ παρεκελεύετο· ἐπὶ γὰρ συμφέροντι τῷ αὐτῶν τὸν Θεὸν αὐτοῖς ὀραθῆναι.

δ'. Καὶ νύει τε ἐκείνη, καὶ φυλακὴν εἶχε τῶν ἐντολῶν· καὶ γενόμενον τὸ παιδίον Σαμψῶνα καλοῦσιν. ἰσχυρὸν δ' ἀποσημαίνει τὸ ὄνομα. ἤυξετο δ' ὁ παῖς ῥαδίως, καὶ δῆλος ἦν προφητεύσων ὑπὸ τῆς περὶ τὴν δίαιταν σωφροσύνης καὶ τῆς τῶν τριχῶν ἀνέσεως.

3. Illa vero marito reuerſo nunciat quae ab Angelo acceperat, ſimul etiam praedicans iuuenis pulchritudinem et proceritatem: adeo vt ille hiſce laudibus ex zelotypia obſtupeſceret, et ſuſpicionem de ea haberet ex huiuſmodi affectione ortam. At ipſa, volens abſurdo moerore virum leuare, Deum ſupplex orabat, vt rurſum ad ſe angelum mittere dignaretur, quo ille a coniuge etiam ſuo conſpiceretur. atque iterum ex gratia Dei aduenit angelus, cum in ſuburbano verſarentur; et mulieri apparuit, a marito relictae. Illa vero, precata vt pauliſper maneret dum virum adducat, permittente illo, Manochen accerſit. Is autem, cum angelum vidiſſet, ne tum quidem ſuſpicari deſiit: rogauitque vt ſibi etiam et illa declararet, quae vxori indicauerat. Cum vero ille reſpondiſſet, ſufficere vt ipſi ſoli innoteſcerent; iubebat quiſnam eſſet dicere, vt nato filio gratias ei referre et aliquid muneris dare poſſent. Ille autem cum dixiſſet, ſe nihil horum egere, neque enim ob hanc cauſam laeta haec de filio nunciaſſe, hic vero obſecraret vt maneret et lautia acciperet, non annuit: at tandem victus precibus, dum etiam atque etiam rogaretur vt moram faceret donec munus aliquod hoſpitale ei afferretur, cum Manoches hoedum mactaſſet, mandaſſeque vxori vt eum coquendum curaret; paratis omnibus, iuſſit angelus vt ſuper petram panes et carnes apponerentur abſque vaſculis, quo facto, virga quam geſtabat carnes tetigit: illae vero, igne protinus emicante, vna cum panibus ardebant; atque angelus, fumo vſus loco vehiculi, in conſpectu illorum in coelum adſcendebat. Manochen autem, cum haud mediocriter extimeſceret ne quid periculi immineret ex viſo numine, vxor bono eſſe animo iubet: nam e re fore illorum, quod Deum oculis ſuis adſpexerint.

4. Atque illa et grauida facta eſt, et quaecunque ei praecepta erant obſeruabat; natumque infantem Sampſonem nominant. fortem vero ſignificat nomen iſtud. Puer autem valde creſcebat: ac manifeſtum erat quod propheta euaderet, cum ex parſimonia eius in victu, tum quod promiſſos aluerit capillos.

ε'. Ἀφικόμενος δὲ μετὰ τῶν γονέων εἰς Θαμνὰ πόλιν τῶν Παλαιστίνων, πανηγύρεως ἀγομένης, ἑρᾷ παρθένου τῶν ἐπιχωρίων. καὶ παρακαλεῖται τοὺς γονεῖς, ἄγεσθαι πρὸς γάμον αὐτῷ τὴν κόρην. τῶν δὲ ἀρνουμένων, διὰ τὸ μὴ ὁμόφυλον εἶναί· τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ Ἑβραίων συμφέρον ἐπινοοῦντος τὸν γάμον, ἐκνικᾷ μνηστεύσασθαι τὴν παρθένον, συνεχῶς δ' ἀπερχόμενος πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτῆς, συντυγχάνει λέοντι, καὶ γυμνὸς ὢν ἐκδεξάμενος αὐτὸν ἄγχει ταῖς χερσὶ, καὶ εἰς τὸ χωρίον τὰ ὑλώδες ἐνδοτέρω τῆς ὁδοῦ ῥίπτει τὸ θηρίον.

ς'. Πάλιν τε ἀπιὼν πρὸς τὴν κόρην, ἐπιτυγχάνει σμήνει μελιττῶν ἐν τῷ στήθει τοῦ λέοντος ἐκείνου νενοσσευκότων· καὶ ἀνελόμενος τρία μέλιτος κηρία, σὺν τοῖς λοιποῖς δώροις οἷς ἐκόμιζε, δίδωσι τῇ παιδί. τῶν δὲ Θαμνιτῶν παρὰ τὴν εὐωχίαν τὴν τῶν γάμων· εἴσια γὰρ αὐτοὺς ἅπαντας διὰ δέος τῆς ἰσχύος τοῦ νεανίσκου τριάκοντα δόντων αὐτῷ τῶν ἀκμαιοτάτους, λόγῳ μὲν ἑταίρους ἐσομένους, ἔργῳ δὲ φύλακας μή τι παρακινεῖν ἀθελήσειε, τοῦ πότου προβαίνοντος καὶ παιδιᾶς ἅψης, εἶπε Φιλεῖ παρὰ τοῖς τοιούτοις καιροῖς. ὁ Σαμψὼν εἶπεν· ἀλλὰ προβάλλοντος ἐμοῦ λόγον εἰ λύσετε τοῦτον ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ παιζόμενοι τὴν ζήτησιν, ὀθόνας τε καὶ στολὰς γέρας τῆς συνόδου κατ' ἄνδρα ἕκαστον φέρουσι πρὸς ἐμέ. φιλοτιμουμένων δὲ ὁμοῦ τε συνιέναι καὶ λύειν τὸν λόγον καὶ λέγειν ἀξιούντων, φησίν· ὅτι τὸ πάμφαγον γεγεννήκει βορὰν ἡδεῖαν ἐξ αὐτοῦ, καὶ πάνυ εὐπρόσωπος. τῶν δὲ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐ δυναμένων ἐξευρεῖν τὸ ζητούμενον, παρακαλούντων δὲ τὴν κόρην μαθοῦσαν παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῖς μηνῦσαι· καὶ γὰρ ἠπείλουν αὐτὴν ἐμπρῆσαι τοῦτο μὴ παράσχοι. ὁ Σαμψὼν, δεομένης τῆς κόρης εἰπεῖν αὐτῇ, τὸ μὲν πρῶτον ἀντεῖχεν· ἐγκειμένης δ' αὐτῇ, καὶ εἰς δάκρυα περιπιπτούσης, καὶ τεκμήριον τιθεμένης πρὸς αὐτὸν ἀνοησίας τὸ μὴ λέγειν αὐτῇ, μυνύει τὰ περὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτῇ τοῦ λέοντος, καὶ ὅτι μελίττας εὑρὼν ἐνιστῶτι θει αὐτῷ, τρία βασάσας μέλιτος κηρία κομίσαι αὐτῇ

5. At forte cum parentibus Thamnam, vrbem Palaestinorum, profectus, dum magna esset celebritas, virginis cuiusdam indigenae amore corripitur: rogatque parentes, vt puellam sibi concilient in matrimonium. Illis vero recusantibus, quod non eiusdem esset gentis: is, Deo in magnum Hebraeorum commodum et emolumentum has excogitante nuptias, peruincit vt virgo ei desponsaretur. Cum autem crebro parentes ipsius inuiseret, semel in leonis occursum incidit; et cum nudus et inermis esset eum excipiens, manibus strangulat, atque in saltum ad interiora viae feram proiicit.

6. Iterumque ad puellam proficiscens, offendit examen apum quae in leonis pectore nidulos construxerant; atque inde tres mellis fauos auferens, eos, vna cum reliquis quae portabat muneribus, dono dat puellae. Thamnitis autem, dum epulas faceret nuptiales (illos enim omnes ad eas adhibuit) triginta iuuenes strenuissimos ei quasi sodales quidem futuros assignantibus, re ipsa vero custodes ne quid audacius virium fiducia perpetrare velit; cum compotatio increbresceret et ludere inciperent, vt eiusmodi solennitatibus fieri solet, Sampson dicebat: agedum, si fabulam, quam vobis proponam, mihi intra septem conuiuii dies explicatam dederitis, lintea et vestes in sapientiae vestrae praemium singuli a me accipietis. cum vero illi magnopere vellent simul sapientum gloriam ac lucri aliquid aucupari, atque eum dicere iuberent, inquit, qui cuncta vorat cibum ex se iucundum procreauit, licet ipse valde iniucundus sit. At illi cum per triduum haud potuerint inuestigare quid sibi velit, puellamque obsecrarint, vt a viro suo aenigmatis sententiam ediscerent, quam eis indicaret (quin etiam minabantur, se illam crematuros esse, nisi hoc praestiterit) illa orante vt rem sibi patefaceret, Sampson quidem primum ei resistebat: postea vero cum acrius inflaret, et ad lacrymas veniret, eique obiiceret, certissimo indicio esse se illam non amare, qui illud sibi aperire noluit, declarat ei vt leonem iugulauerat, et quod apibus in pectore eius inuentis, tres mellis fa-

καὶ ὁ μὲν ἡδὲν ὑφορώμενος δολερὸν, σημαίνει τὸ πᾶν· ἡ δ' ἐκφέρει τὸν λόγον τοῖς δεηθεῖσι. κατὰ οὖν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, καθ' ἣν ἔδει τὸν προβληθέντα λόγον αὐτῷ διασαφεῖν, πρὶν ἢν δύναι τὸν ἥλιον συνελθόντες, Φασίν· ὅτε λέοντος ἀηδέστερόν τι τοῖς συντυγχάνουσιν, ὅτε ἥδιον μέλιτος χρωμένοις. καὶ ὁ Σαμψὼν εἶπεν ἡδὲ γυναικὸς εἶναί τι δολερώτερον, ἥτις ὑμῖν ἐκφέρει τὸν ἡμέτερον λόγον. κἀκείνοις μὲν δίδωσιν ἃ ὑπέσχετο, λείαν ποιησάμενος Ασκαλωνιτῶν τὴς κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ συντυγχάνοντας· Παλαιστῖνοι δ' εἰσὶ καὶ ὅτοι· τὸν δὲ γάμον ἐκεῖνον παρῃτεῖτο, καὶ ἡ παῖς, ἐκφαυλίσασα τῆς ὀργῆς αὐτὸν, συνῆν τῷ αὐτῆ φίλῳ νυμφοστόλῳ γεγονότι.

ζ'. Πρὸς δὲ τὴν ὕβριν ταύτην Σαμψὼν παροξυνθεὶς, ἅπαντας ἔγνω σὺν αὐτῇ Παλαιστίνης μετέρχεσθαι. θέρος δ' ὄντος, καὶ πρὸς ἀμητὸν ἤδη τῶν καρπῶν ἀκμαζόντων, συλλαβὼν τριακοσίας ἀλώπεκας, καὶ τῶν ὑρῶν αὐτῶν ἐξάψας λαμπάδας ἡμμένας, ἐξαφῆσιν εἰς τὰς ἀρούρας τῶν Παλαιστίνων· καὶ φθείρεται μὲν ὅτως αὐτοῖς ὁ καρπός. Παλαιστῖνοι δὲ γνόντες Σαμψῶνος εἶναι τὸ ἔργον, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἔπραξε, πέμψαντες τὴς ἄρχοντας εἰς Θαμνὰ, τὴν γεγαμένην αὐτῷ γυναῖκα καὶ τὴς συγγενεῖς ζῶντας κατέπρησαν, ὡς αἰτίους τῶν κακῶν γεγονότας.

η'. Σαμψὼν δὲ, πολλὴς ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Παλαιστίνων ἀποκτείνας, Λίτὰν κατώκει. πέτρα δ' ἐστὶν ὀχυρὰ τῆς Ιούδα Φυλῆς. Παλαιστῖνοι δ' ἐστράτευον ἐπὶ τὴν Φυλήν. τῶν δ' ἐδικαίως λεγόντων τιμωρίαν αὐτὴς εἰσπράττεσθαι περὶ τῶν Σαμψῶνος ἁμαρτημάτων, Φόρους αὐτὴς τελοῦντας· ἐβούλοντο μὴ ἔχειν αἰτίαν, ἔΦασαν, αὐτοῖς ὑποχείριον Σαμψῶνα δοῦναι. οἱ δὲ, ἀνέγκλητοι βούλόμενοι τυγχάνειν, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὴν πέτραν τρισχιλίοις ὁπλίταις· καὶ καταμεμψαμένοις τῶν εἰς Παλαιστῖνης αὐτῷ τετολμημένων, ἄνδρας ἅπαντι τῷ γένει τῶν Εβραίων συμφορὰν ἐπενεγκεῖν ἀμήχανον, ἦκεν τε λέγοντες ὅπως αὐτὸν λαβόντες ὑποχείριον δῶσιν αὐτοῖς, ἠξίουν ἑκαντὶ τῶθ' ὑπομένειν. ὁ δὲ λαβὼν ὅρκ

vos ad eam apportarit. Atque ille quidem, nihil doli ſuſpicans, rem totam ei exponit: illa vero ſermonem eius aenigmatis arcanum efflagitantibus prodit. Itaque die ſeptima, qua oportebat illos fabulam ei explicatam dare, ante ſolis occaſum conuenientes, ſic illi dicunt: neque leone quidquam occurrentibus iniucundius, neque melle guſtantibus iucundius. Atque Sampſon ſubiiciebat, neque muliere quidquam fallacius, quae ad vos detulit ſermonem noſtrum. Et is quidem illis dat quae promiſerat, praeda facta ex Aſcalonitis qui forte ei in via occurrunt (nam et iſti Palaeſtini ſunt) ab hiſce autem nuptiis ille refugit; atque puella, quae eum ob iram deſpectui habuit, ipſius familiari nupſit, qui illius affinitatis conciliator fuerat.

7. Sampſon vero, vehementer hac contumelia irritatus, ſecum ſtatuit omnes cum ea Palaeſtinos vindicta perſequi. Cum autem aeſtas eſſet, et ad meſſem maturae iam eſſent fruges, captis trecentis vulpibus, et caudis illarum facibus ardentibus alligatis, in agros Palaeſtinorum eas immittit: atque ita illis periit fructuum ſuorum proventus. At Palaeſtini, cum comperiſſent Samſonem facinoris auctorem eſſe, noſſentque quid eſſet quod eum ad hoc impulerit, viris quibuſdam principibus Thamnam miſſis, mulierem, quae illi vxor fuerat, ipſiuſque cognatos vivos igni combuſſerunt, vt qui illis malorum horum cauſae exſtiterant.

8. Caeterum Sampſon, cum multos in campo Palaeſtinorum occidiſſet, Ætam habitatum ibat. eſt enim petra natura munita in tribu Iudae. Palaeſtini autem contra totam tribum exercitum educunt. Cum vero dicerent tribules, quod immerito a ſe poenas exigerent propter Sampſonis delicta, praeſertim cum tributa omnia ſoluerint; reſponſum eſt, ſi innoxios haberi velint, oportet vt Sampſonem ſibi in manus tradant. Illi, a reprehenſione abeſſe volentes, cum tribus millibus armatorum ad rupem acceſſere: conqueſtique de iniuriis quae in Palaeſtinos auſus fuerat, viros ſcilicet qui toti Hebraeorum genti potuerunt cladem inferre; dicenteſque in hoc ſe venisse vt comprehenſum eis in ſupplicium

κους παρ' αὐτῶν μηδὲν τούτων ποιῆσαι περισσότερον, ἀλλὰ τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειρεῖν μόνον, καταβὰς ἐκ τῆς πέτρας αὐτὸν ἐν τῇ τῶν Φυλετῶν τιθῆσιν ἐξουσία· κἀκεῖνοι, δήσαντες αὐτὸν δυσὶ καλωδίοις, ἦγον παραδοῦναι τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ γενομένων κατά τι χωρίον, ὃ Σιαγὼν καλεῖται νῦν διὰ τὴν Σαμψῶνος ἀνδραγαθίαν ἐπ' αὐτῷ γενομένην, πάλαι δ' ἦν ἀνώνυμον, ἐκ ἄπωθεν ἐρρατοπεδευκότων τῶν Παλαιστίνων, ἀλλ' ὑπαντώντων μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ὡς ἐπὶ κατωρθωμένοις οἷς ἐβούλοντο, διαρρήξας τὰ δεσμὰ Σαμψὼν, ἁρπασάμενος ὄνου σιαγόνα παρὰ ποσὶν οὖσαν εἰς τοὺς πολεμίους ὥρατο· καὶ παίων αὐτοὺς τῇ σιαγόνι κτείνει εἰς χιλίους, τοὺς δ' ἄλλους τρέπεται ταραχθέντας.

ϑ'. Σαμψὼν δὲ, μεῖζω ἢ κρὴ ἐπὶ τούτῳ φρονῶν, ἐ κατὰ Θεοῦ συνεργίαν ἔλεγε τοῦτο συμβῆναι, τὴν δ' ἰδίαν ἀρετὴν ἐπέγραψε τῷ γεγονότι, σιαγόνι τῶν πολεμίων τοὺς μὲν πεσεῖν, τοὺς δ' εἰς φυγὴν τραπῆναι διὰ τὸ παρ' αὐτῇ δίψος αὐχῶν. δίψως δ' αὐτὸν ἰσχυρῶς καταλαμβάνοντος, καταπονοῦν ὡς οὐδὲν ἐστιν ἀνθρώπειος ἀρετὴ, τῷ Θεῷ πάντα πρωτεμαρτύρει· καὶ καθικέτευε, μηδὲν τῶν εἰρημένων πρὸς ὀργὴν λαβόντα, τοῖς πολεμίοις αὐτὸν ἐγχειρῆσαι, παρασχεῖν δὲ βοήθειαν πρὸς τὸ δεινὸν, καὶ ῥύσασθαι τοῦ κακοῦ. πρὸς οὖν τὰς ἱκετείας ἐπικλασθεὶς ὁ Θεὸς, πηγὴν κατά τινος πέτρας ἀνίησιν ἡδεῖαν καὶ πολλήν· ὅθεν ὁ Σαμψὼν ἐκάλει τὸ χωρίον Σιαγόνα, καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο τοῦτο λέγεται.

ί. Μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην Σαμψὼν, καταφρονῶν τῶν Παλαιστίνων, εἰς Γάζαν ἀφικνεῖται, καὶ ἔν τινι τῶν καταγωγίων διέτριβε. μαθόντες δὲ τῶν Γαζαίων οἱ ἄρχοντες τὴν αὐτόθι παρουσίαν αὐτοῦ, τὰ πρὸ τῶν πυλῶν ἐνόδια καταλαμβάνουσιν, ὅπως ἐξιὼν μὴ λάθῃ. Σαμψὼν δὲ, ἐ γὰρ λανθάνουσιν αὐτὸν ταῦτα μηχανησάμενοι, περὶ μεσοῦσαν ἤδη τὴν νύκτα ἀναστὰς ἐνρώσσει ταῖς πύλαις, αὐταῖς φλιαῖς καὶ μοχλοῖς, ὅση τε ἄλλη περὶ αὐτὰς ἦν ξύλινος

dederent, rogabant vt lubenti animo hoc sustineret. Is vero, iureiurando ab illis accepto, se iniuriae nihil amplius ei facturos esse, quam vt hostibus addiceretur, e petra descendens sese in tribulium potestatem permisit: atque illi reuinctum duobus funibus Palaestinis tradendum ducebant. Cumque ad locum quendam appulissent, qui hodie Maxilla nuncupatur a praeclaro Sampsonis illic edito facinore, olim enim nomine carebat, Palaestinis non procul ab eo castra metantibus, sed in occursum eius venientibus cum gaudio et vociferatione, ac si ea quae expetiuerant iam feliciter confecta essent, ad conspectum illorum Sampson, vinculis diruptis et arrepta asini maxilla, quae ad pedes forte iacebat, in hostes irruit; et maxilla illos feriens ad mille virorum occidit, caeteros vero metu turbatos in fugam vertit.

9. Sampson autem, hanc ob rem plus iusto elatus, illam non ex Dei auxilio ita cecidisse dicebat, sed suis viribus acceptum tulit quod factum fuerat; glorians alios quidem hostium a se prostratos esse, alios vero illius metu in fugam coniectos. Cum autem vehementi affligeretur siti, secum cogitans vt exiguae admodum essent vires humanae, Deo omnia adscribenda esse testatus est, eumque supplex orabat, ne propter ea quae dixisset ira commotus ipsum hostibus in supplicium traderet, sed ei in discrimen adducto auxilium praestaret, et a malo impendente eximeret. Deus itaque precibus eius flexus fontem a petra quadam dulcem emittit ac copiosum. vnde Sampson locum istum Maxillam nominauit: et ad hunc vsque diem ita appellatur.

10. Post hanc autem pugnam Sampson, Palaestinos despiciens, Gazam profectus est, et in loco meritorio diuertebatur. Quod vbi Gazaeorum principes intellexerunt, illuc ipsum venisse, loca ante portas insidiis occupant, ne clam se subduceret. At Sampson (non enim ignorabat quae parabantur) cum impetu irruit in portas, ipsasque, vna cum postibus et repagulis et reliquo

ἀράμενος κατώμαδον, εἰς τὸ ὑπὲρ Χεβρῶνος ὄρος Φέρων κατατίθησι.

ια'. Παρέβαινε δ' ἤθη τὰ πάτρια, καὶ τὴν οἰκείαν δίαιταν παρεχάραττε ξενικῶν μιμήσει ἐθισμῶν· καὶ τῆτ' ἀρχὴ αὐτῷ κακῆ γίνεται. γυναικὸς γὰρ ἑταιριζομένης παρὰ τοῖς Παλαισίνοις ἐραθεὶς, Δαλίλης τὄνομα, συνῆν αὐτῇ· καὶ τῶν Παλαισίνων οἱ τοῦ κοινοῦ προεστῶτες, ἐλθόντες πρὸς αὐτὴν πείθουσιν ἐπαγγελίαις μαθεῖν παρὰ τοῦ Σαμψῶνος τὴν αἰτίαν τῆς ἰσχύος, ὑφ' ἧς ἄλητός ἐστι τοῖς ἐχθροῖς. ἡ δὲ, παρὰ πότον καὶ τοιαύτην συνουσίαν θαυμάζουσα τὰς πράξεις αὐτῦ, ἐτεχνιτεύετο μαθεῖν τίνι τρόπῳ τοσοῦτον περοῦχει κατ' ἀρετήν. ὁ δὲ Σαμψών· ἔτι γὰρ φρονεῖν ἰσχυρὸς ἦν· ἀντηπάτα τὴν Δαλίλην, φάμενος· εἰ πλήμασιν ἑπτὰ δεθείη ἀμπελίνοις, ἔτι καὶ περιελεῖσθαι δυναμένοις, ἀσθενέστερος ἂν πάντων ἔσοιτο. ἡ δὲ, τότε μὲν ἡσύχασεν· ἀπαναμήνασα δὲ τοῖς ἄρχουσι τῶν Παλαισίνων, ἐνέδρευσεν τῶν στρατιωτῶν ἔνδον τινὰς, καὶ καθεύδοντα μεθύοντα κατέδει τοῖς πλήμασιν κατὰ τὸ ἰσχυρότατον, ἔπειτ' ἀνεγείρασα, ἐβόα λου παρεῖναί τινας ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ, ῥήξας τὰ πλήματα, βοηθεῖν ὡς ἐπερχομένων αὐτῷ τινῶν ἐπειρᾶτο. καὶ ἡ γυνὴ, συνεχῶς ὁμιλοῦντος αὐτῇ τῦ Σαμψῶνος, δεσμὸς ἔχειν ἔλεγεν, εἰ κατ' ἀπιστίαν εὐνοίας τῆς πρὸς αὐτὸν μὴ λέγει ταῦθ' ἅπερ δεῖται· ὡς οὐ σεσησομένης, ἅσα μὴ γινώσκεσθαι συμφέρειν οἶδεν αὐτῷ. τοῦ δὲ πάλιν ἀπατῶντος αὐτὴν, καὶ φήσαντος, ἑπτὰ πάλοις δεθέντα τὴν ἰσχὺν ἀπολέσειν· ἐπεὶ καὶ τοῦτο ποιήσασα οὐδὲν ἔνυσε, τρίτον ἐνυφῆναι τὰς κόμας αὐτῦ ἐμήνυσεν. ὡς δ' οὐδὲ τούτου γενομένου ἀληθὲς ἠυρίσκετο, δεομένης τελευταίου ὁ Σαμψών· ἔδει γὰρ αὐτὸν συμφορᾷ περιπεσεῖν· χαρίζεσθαι βουλόμενος τῇ Δαλίλῃ, ἐμοὶ, φησὶ, ὁ Θεὸς κήδεται, καὶ κατὰ τὴν ἐκείνου πρόνοιαν γεννηθεὶς, κόμην ταύτην τρέφω, παρεγγυήσαντος μὴ κείρειν τοῦ Θεοῦ. τὴν γὰρ ἰσχὺν εἶναί μοι κατὰ τὴν τοῦ

apparatu ligneo, humeris ſublatas in iugum montis, qui Chebroni imminet, vectas depoſuit.

11. Deſciſcebat autem poſtea a patriis moribus, propriumque vitae inſtitutum in peius mutauit conſuetudines peregrinas imitando: id quod ei omnium malorum fit principium. Cum enim mulierem quandam meretricem adamaſſet, nomine Dalilam, cum ea conſueſcebat: quique Palaeſtinorum rei publicae praeerant, ipſam adeuntes, pollicitationibus magnis eiſperſuadent, vt a Sampſone diſceret quae cauſa fuerit tanti roboris, ob quod inuictus eſſet ab hoſtibus. Illa vero, inter pocula et eiuſmodi conſuetudinem res eius geſtas admirata, arte cognoſcere conabatur qua ratione vſque adeo virtute excellebat. Sampſon autem (nam adhuc erat mentis compos) fraudem Dalilae fraude eludebat, dicendo, ſi vinearum palmitibus, qui et adhuc contorqueri poſſunt, reuinctus fuerit, caeteris omnibus fore ſe viribus debiliorem. At illa, tunc quidem iſtis contenta erat: re vero cum principibus Palaeſtinorum ab ea communicata, intus milites quoſdam in inſidiis collocavit, illumque ſomno vinoque obrutum palmitibus, quam arctiſſime potuit, conſtringebat, deinde experrecto indicat quoſdam illi hoſtium imminere. Is autem ruptis palmitum vinculis, ſeſe, ac ſi aliqui eum aggreſſuri eſſent, ad ſui defenſionem parabat. Caeterum mulier, Sampſone cum ea crebram conſuetudinem habente, aegre ſe ferre aiebat, quod, ſuae in ipſum beneuolentiae diffiſus, noluerit ei dicere quod ſcire quam maxime deſiderat; ac ſi ipſa tacere neſciuerit, quae nouit ei non expedire vt aliis innoteſcerent. Sampſone autem rurſus feminam fallente, vicil. ſimque dicente, ſibi ſeptem funibus alligato vires eſſe defecturas: cum hoc etiam experta nihil profeciſſet, tertio illi indicabat, vt comas eius licio intexeret. Cum autem huiuſce rei experimento facto, ne tum quidem verum inuenerit, preces ea adhibente tandem Sampſon (nam neceſſe erat vt in calamitatem incideret) cum Dalila gratiam redintegrare volens, mei, inquit, Deus curam habet, et eius prouidentia natus hanc comam alo, Deo ne detondea-

τῆς αὔξησιν καὶ παραμονήν. ταῦτα μαθοῦσα, καὶ στερήσασα τῆς κόμης αὐτὸν, παραδίδωσι τοῖς πολεμίοις, ἔτ' ὄντα ἰσχυρὸν ἀμύνασθαι τὴν ἔφοδον αὐτῶν. οἱ δὲ, ἐκκόψαντες αὐτῷ τοὺς ὀφθαλμοὺς, δεδεμένον ἄγειν παρέδοσαν.

ιβ'. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ἤυξετο ἡ κόμη τῷ Σαμψῶνι. καὶ ἑορτῆς ὔσης Παλαιστίνοις δημοτελοῦς, καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ γνωριμωτάτων ἐν ταὐτῷ εὐωχουμένων· οἶνος δ' ἦν δύο κιόνων ἑστώτων αὐτοῦ τὸν ὄροφον· ἄγεται μεταπιμψαμένων ὁ Σαμψὼν εἰς τὸ συμπόσιον, ὅπως ἐνυβρίσωσιν αὐτὸν παρὰ τὸν πότον· ὁ δὲ, δεινότερον τῶν κακῶν ὑπολαμβάνων, τὸ μὴ δύνασθαι ὑβριζόμενος ἀμύνασθαι, τὸν χειραγωγοῦντα παῖδα πείθει, προσαναπαύσασθαι χρῆζειν εἰπὼν ὑπὸ κόπου, τοῖς κίοσιν αὐτὸν ἐγγὺς ἀγαγεῖν. ὡς δ' ἦκεν, ἐνσειωθεὶς αὐτοῖς ἐπικαταβάλλει τὸν οἶκον, ἀνατραπέντων τῶν κιόνων, τρισχιλίοις ἀνδράσιν, οἳ πάντες ἀπέθανον, ἐν αὐτοῖς δὲ καὶ Σαμψών. καὶ τὸν μὲν τοιοῦτος κατέσχε τέλος, ἄρξαντος τῶν Ισραηλιτῶν εἴκοσιν ἔτη. θαυμάζειν δὲ ἄξιον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἰσχύος καὶ τοῦ περὶ τὴν τελευτὴν μεγαλόφρονος τὸν ἄνδρα, καὶ τῆς ὀργῆς τῆς μέχρι τοῦ τελευταίου πρὸς τοὺς πολεμίους. καὶ τὸ μὲν ὑπὸ γυναικὸς ἁλῶναι, δεῖ τῇ Φύσει τῶν ἀνθρώπων προσάπτειν ἥττονι ἁμαρτημάτων οὔσῃ· μαρτυρεῖν δὲ ἐκείνῳ τὴν εἰς τὰ ἄλλα πάντα τῆς ἀρετῆς περιουσίαν. οἱ δὲ συγγενεῖς, ἀράμενοι τὸ σῶμα αὐτοῦ, θάπτουσιν ἐν Σαρασᾷ τῇ πατρίδι μετὰ τῶν συγγενῶν.

ΚΕΦ. θ'.

Ὡς, Ηλεὶ προεστῶτος τῶν Ισραηλιτῶν, τὴν Ρούθην γαμεῖ Βόαζος, ἐξ ἧς Ωβήδης τοῦ Δαυίδου πάππος.

Μετὰ δὲ τὴν Σαμψῶνος τελευτὴν, προέστη τῶν Ἰσραηλιτῶν Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεύς. ἐπὶ τούτου λιμοῦ τῆς χώρας κακοπαθούσης αὐτῶν, Ελιμέλεχος ἐκ Βηθλεέμων· ἔστι δ' ἡ πόλις

tur praecipiente. vires enim mihi ita aucturas esse et permansuras, ac illa augeretur et conseruaretur. Cum haec intellexisset, comamque ei nescienti abrasisset, protinus eum hostibus prodidit, cum iam non valeret illorum incursum propulsare: illi vero, oculis ei effossis, quibusdam vt vinctum ducerent ipsum tradiderunt.

11. Procedente autem tempore caesaries illi renascebatur. Cumque diem festum Palaestini publicum agerent, virique principes et notae melioris eodem in loco epularentur (domus enim erat, cuius tectum duae sustinebant columnae) Sampson ab illis accitus in conuiuium adducitur, vt ei inter compotandum illuderent. Ille vero malorum extremum esse existimans, quod ludibrio habitus iniuriam vlcisci non potuerit, puero a quo manu ducebatur persuadet, dicens quod prae lassitudine paululum requiescere desideraret, vt eum columnis admoueret. Vt vero eo venerat, in illas magna vi se impulit, et domum subuersis columnis deiicit, vna cum tribus hominum millibus, qui omnes ruina oppressi erant, interque caeteros etiam ipse Sampson. Et ille quidem huiusmodi exitum habuit, cum annos viginti Israëlitis imperasset. Conuenit autem, vt virum admiremur virtutis ergo et fortitudinis, pariterque ob magnanimitatem qua mortem oppetiit, et quod ad extremum vsque spiritum hostibus succensuerit. Ac quod a muliere quidem captus fuerit, hominum ingenio adscribendum, quod facile cedit peccatis; ipsi vero testimonium hoc tribuendum, quod caetera egregius fuerit et virtute excellens. Eius autem cognati sublatum sepelierunt cum maioribus suis in Sarasa vrbe patria.

CAP. IX.

Quomodo, cum Eli praeesset Israëlitis, Rutham in vxorem accepit Boazus, ex quo Obed Dauidis auus.

POst Sampsonis autem obitum Israëlitis praefuit Eli pontifex. Eius tempore, regione ea fame valde laborante, Elimelechus oriundus Bethleemis (est enim vrbs illa tribus

αὕτη τῆς Ἰούδα φυλῆς· ἀντέχειν τῷ δεινῷ μὴ δυνάμενος, τήν τε γυναῖκα Νααμὶν καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεγεννημένους, Χελλίωνα καὶ Μάλλωνα, ἐπαγόμενος εἰς τὴν Μωαβίτιν μετοικίζεται. καὶ προχωρούντων αὐτῷ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων, ἄγεται τοῖς υἱοῖς γυναῖκας Μωαβίτιδας, Χελλίωνι μὲν Ὀρφάν, Ῥάθην δὲ Μάλλωνι. διελθόντων δὲ δέκα ἐτῶν, ὅ, τε Ἐλιμέλεχος καὶ μετ' αὐτὸν οἱ παῖδες δι' ὀλίγου τελευτῶσι· καὶ ἡ Νααμὶς πικρῶς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι φέρουσα, καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Φιλτάτων ἐρημίαν ἐχ ὑπομένουσα, δι' ἣς καὶ τῆς πατρίδος ἐξεληλύθει, πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπηλλάττετο. καὶ γὰρ ἤδη καλῶς τὰ κατ' αὐτὴν ἐπυνθάνετο χωρεῖν. ἐκ ἑκατέρων δὲ διαζευγνύμεναι αὐτῆς αἱ νύμφαι, οὐδὲ παραιτουμένη βουλομένας συνεξορμᾶν πεῖθειν ἐδύνατο· ἀλλ' ἐγκειμένων εὐξαμένη γάμον εὐτυχέστερον αὐταῖς ἃ διημαρτήκεσαν παισὶ τοῖς αὐτῆς γαμηθεῖσαι, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν κτῆσιν, ὅτι τε τὰ πρὸς αὐτὴν ἔτως ἐστὶ, μένειν αὐτόθι παρεκάλει, καὶ μὴ συμμεταλαμβάνειν αὐτῇ βουληθῆναι πραγμάτων ἀδήλων, τὴν πάτριον γῆν καταλιπούσας. ἡ μὲν οὖν Ὀρφὰ μένει· τὴν δὲ Ῥάθην μὴ πεισθεῖσαν ἀπήγαγε, κοινωνὸν παντὸς τοῦ προσυχόντος γησομένην.

β'. Ἐλθοῦσαν δὲ Ῥάθην μετὰ τῆς πενθερᾶς εἰς τὴν Βηθλεέμων, Βόαζος, Ἐλιμελέχῳ συγγενὴς ὤν, ξενίζει. καὶ ἡ Νααμὶς, προσαγορευόντων αὐτὴν ὀνόμασι τῶν πολιτῶν, δικαιότερον εἶπε Μάραν καλούντέ με· σημαίνει δὲ κατ' Ἑβραίων γλῶσσαν Νααμὶς μὲν εὐτυχίαν, Μάρα δὲ ὀδύνην. ἀμητοῦ δὲ ὄντος ἐξῄει καλαμησομένη κατὰ συγχώρησιν τῆς πενθερᾶς ἡ Ῥάθη, ὅπως τροφῆς εὐπορῶεν, καὶ εἰς τὸ Βοάζου τυχαίως ἀφικνεῖται χωρίον. παραγενόμενος δὲ Βόαζος μετ' ὀλίγου, καὶ θεασάμενος τὴν κόρην, ἀνέκρινε τὸν ἀγροκόμον περὶ τῆς παιδός. ὁ δὲ μικρὸν ἔμπροσθεν παρ' αὐτῆς ἅπαντα προπεπυσμένος ἐδήλωσε τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ, τῆς περὶ τὴν πενθερὰν εὐνοίας ἅμα καὶ μνήμης τοῦ παιδὸς αὐτῆς ὧν συμβησεν ἀσπασάμενος, καὶ εὐξάμενος αὐτῇ πεῖραν ἀγαθῶν,

udae) cum calamitatem tolerare non amplius potuerit, ſſumpta vxore Naami, filiiſque ex ea ipſi natis Chellione t Mallone, in terram Moabiticam commigrat. Cumque es ei ex animi ſententia procederent, feminas Moabiticas illis ſuis matrimonio iunxit: Chellioni quidem Orpham, Malloni vero Rutham. Annis autem decem exactis, Elimelechus filiique eius breui poſt tempore moriuntur: atque Naamis quae ei acciderant acerbe ferens, ſeque in anta orbitate vix ſuſtinens, poſt amiſſos ſibi chariſſimos, quorum gratia patriam reliquerat, iterum in eam ſe recipiebat. audierat enim iam omnia ei bene proſpereque cedere. Nurus autem eius non patiebantur vt ab ea diſiunctae eſſent; neque, cum deprecaretur ne cum ea proficiſci velint, illis perſuadere potuit: ſed, cum vrgerent, precata eis felicius coniugium, a quo exciderant filiis ſuis nuptae, aliorumque bonorum poſſeſſionem; et, quod ſua ita ſe haberent, illic manere obſecrabat, neque patria deſerta illam comitari velle in rerum ſuarum incertitudine. Et quidem Orpha illic ſubſtitit: Rutham vero, cui non perſuaſit, ſecum abduxit, cuiuſuis fortunae ſibi participem futuram.

2. Rutham autem, cum ſocru in Bethleemorum vrbem venientem, hoſpitio excipit Boazus, Elimelechi cognatus. Ac Naamis, cum a ciuibus ſuo nomine appellaretur, iuſſius, inquit, me vocaretis Maram: Hebraeorum enim lingua Naamis quidem felicitatem ſignificat, Mara vero dolorem. Meſſis autem tempore Rutha permiſſu ſocrus ad ſpicilegium iendum egreſſa eſt, vt victus illis ſuppeteret, acciditque t in Boazi fundum deueniret. At cum Boazus paulo poſt deſſet, et conſpicaretur puellam, de ea agri curatorem ercontatus eſt. Is vero, cum antea ab ipſa omnia acceriſſet, domino ea declarabat. At ille, eam amore amplexus, cum ob beneuolentiam erga ſocrum, tum quod memoriam reuereretur filii ipſius cui nupta fuerat, atque t fauſta omnia experiretur precatus, noluit quidem

καλαμᾶσθαι μὲν αὐτὴν οὐκ ἠξίωσεν, θερίζειν δὲ πᾶν ὅ, τι καὶ δύναιτο καὶ λαμβάνειν ἐπιτρέπει, προσάξας τῷ ἀγγελοῦντι μηδὲν αὐτὴν διακωλύειν λαμβάνειν, ἄριστόν τε παρέχειν αὐτῇ καὶ ποτὸν, ὁπότε σιτίζοι τοὺς θερίζοντας. Ῥὰθ δὲ ἄλφιτα λαβοῦσα παρ' αὐτοῦ ἐφύλαξε τῇ ἑκυρᾷ, καὶ παρ' ἣν ὀψὲ κομίζουσα μετὰ τῶν ταχύων· ἐτετηρήκει δὲ αὐτὴ καὶ ἡ Νααμὶς ἀπομοίραν βρωμάτων τινῶν οἷς αὐτὴν ἐπολυώρουν οἱ γειτονεύοντες· διηγεῖται δ' αὐτῇ καὶ τὰ παρὰ τοῦ Βοάζου πρὸς αὐτὴν εἰρημένα. δηλωσάσης δ' ἐκείνης ὡς συγγενής ἐστι, καὶ τάχα ἂν δι' εὐσέβειαν προνοήσειεν αὐτῶν, ἐξῆλθε πάλιν ταῖς ἐχομέναις ἡμέραις ἐπὶ καλάμης συλλογὴν σὺν ταῖς τοῦ Βοάζου θεραπαινίσιν.

γ'. Ἐλθὼν δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας καὶ Βόαζος, ἤδη τῆς κριθῆς λελικμημένης, ἐπὶ τῆς ἅλω ἐκάθευδε. τοῦτο πυθομένη ἡ Νααμὶς, τεχνᾶται παρακατακλίναι τὴν Ῥὰθ αὐτῷ· καὶ γὰρ ἔσεσθαι χρηστὸν αὐτοῖς ὁμιλήσαντα τῇ παιδί· καὶ πέμπει τὴν κόρην ὑπνωσομένην αὐτοῦ παρὰ τοῖς ποσίν. ἡ δὲ, πρὸς ὀλίγον γὰρ ἀντιλέγειν τῶν ὑπὸ τῆς ἑκυρᾶς κελευομένων ὅσιον ἡγεῖτο, παραγίνεται· καὶ παραυτίκα μὲν λανθάνει τὸν Βόαζον βαθέως καθυπνώσαντα περιεγερθεὶς δὲ περὶ μέσην νύκτα, καὶ αἰσθόμενος τὴν ἀνθρώπου παρακατακειμένης, ἀνέκραγε τίς εἴη. τῆς δ' εἰπούσης τὄνομα, καὶ φαμένης ὡς αὐτὸν δεσπότην συγχωρεῖν, τότε μὲν ἡσυχίαν ἄγει· ὄρθριος δὲ, πρὶν ἢ τοὺς οἰκέτας ἄρξασθαι κινεῖσθαι πρὸς τὸ ἔργον, περιεγείρας αὐτὴν, κελεύει, τῶν κριθῶν λαβοῦσαν ὅ, τι καὶ δύναιτο, ποιεῖσθαι πρὸς τὴν ἑκυρὰν, πρὶν ὀφθῆναί τισιν αὐτόθι κεκομμένην. φυλάττεσθαι γὰρ σῶφρον τὴν ἐπὶ τοιούτοις διαβολὴν, καὶ μάλιθ' ἐπὶ μὴ γεγονόσι. περὶ μέντοι τοῦ πατρὸς ὅτω, φησὶν, ἔσαι. ἐρωτᾷν τὸν ἔγγιστα ἐμοῦ τῷ γένει τυγχάνοντα, εἰ σοῦ χρεία γαμετῆς ἐστιν αὐτῷ. καὶ λέγοντι μὲν ἀκολουθήσεις ἐκείνῳ· παραιτουμένου δὲ, νόμῳ σε συνοικήσω ἔξομαι.

δ'. Ταῦτα τῇ ἑκυρᾷ δηλωσάσης εὐθυμία κατέσχεν αὐ-

eam ſpicis colligendis occupari, ſed permiſit vt ſibi ipſi meteret quantum poſſet, ac ſumeret: mandauitque villico ne eam quidquam ſibi capere prohiberet, et vt prandium ac potum ei praeberet, cum eorundem copiam faceret meſſoribus. Rutha vero polentam ab eo acceptam reſeruauit ſocrui, eamque veſpere vna cum ſpicis ad illam apportabat; (quin et ei Naamis ſeruauerat partem ciborum, quos vicini, multa ipſam cura dignantes, ipſi contulerant) atque ſocrui narrat omnia quae ei Boazus dixerat. Cum vero Naamis ei indicaſſet quod cognatus eſſet, et propter pietatem forſan curam earum habiturus, ſequentibus etiam diebus ad ſpicas legendas exiuit cum Boazi ancillis.

3. Poſt aliquot autem dies, cum iam ventilatum eſſet hordeum, ipſe etiam Boazus in rus ſuum venit, et in area dormiebat. quo audito, Naamis excogitauit vt Rutham propter eum diſcumbere faceret (nam et ipſis emolumento fore rata eſt, modo is cum Rutha colloqueretur) mittitque eo puellam, ad pedes eius dormituram. Illa vero, nam ſibi religioni eſſe ducebat vlla in re ſocrus ſuae iuſſis contradicere, ad aream recta contendit: et in praeſens quidem Boazum latuit, quod profunde dormiuerat. Media autem nocte experrectus, et ſentiens mulierem ſibi accubantem, quae ea eſſet interrogabat. Illa vero nomen dicente, poſtulanteque tanquam dominus ſibi veniam concederet, tunc quidem quieſcit: mane vero priuſquam famuli ad opus expergiſcerentur, excitatam iuſſit, cum quantum ferre potuit hordei cepiſſet, ſocrum adire, antequam alicui reſciſceretur ſe illic diſcubuiſſe. prudentis enim eſſe calamniam ex eiuſmodi rebus cauere, praeſertim cum nihil commiſſum fuerit. Verum, inquit, de re vniuerſa ita conſtituetur. ipſum oportet interrogem qui me tibi genere propinquior eſt, an te coniugem velit. Si quidem annuerit, ipſum ſequeris: ſin vero recuſarit, te coniugem legitimam habebo.

4. Haec vbi dicta ſocrui renunciauerat, bono animo

τὰς, ἐν ἐλπίδι τῇ πρόνοιαν ἔξειν αὐτῶν Βόαζον. κἀκεῖνος ἤδη μεσούσης τῆς ἡμέρας κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν, τήν τε γερουσίαν συνῆγεν, καὶ μεταπεμψάμενος Ῥοῦθην, ἐκάλει καὶ τὸν συγγενῆ· καὶ παραγενομένην Φησὶν, Ἐλιμελέχῳ καὶ τῶν υἱῶν αὐτῷ κληρονομεῖς; ὁμολογήσαντος δὲ, συγχωρέντων τῶν νόμων κατὰ ἀγχιστείαν· ἐκ οὖν, Φησὶν ὁ Βόαζος, ἐξ ἡμισείας δεῖ μεμνῆσθαι τῶν νόμων, ἀλλὰ πάντα ποιεῖν κατ' αὐτούς. Μάλλωνος γὰρ δεῦρ' ἥκει γύναιον, ὅπερ, εἰ θέλεις τῶν ἀγρῶν κρατεῖν, γαμεῖν σε δεῖ κατὰ τοὺς νόμους. ὁ δὲ Βοάζῳ καὶ τῷ κλήρῳ καὶ τῆς γυναικὸς παραχωρεῖ, συγγενεῖ μὲν ὄντι καὶ αὐτῷ τῶν τετελευτηκότων· εἶναι δὲ καὶ γυναῖκα λέγων αὐτῷ, καὶ παῖδας ἤδη. μαρτυράμενος οὖν ὁ Βόαζος τὴν γερουσίαν, ἐκέλευε τῇ γυναικὶ ὑπολῦσαι αὐτὸν προσελθοῦσαν κατὰ τὸν νόμον, καὶ πτύειν εἰς τὸ πρόσωπον. καὶ γενομένου τούτου, Βόαζος γαμεῖ τὴν Ῥοῦθη, καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, μετ' ἐνιαυτὸν, ἄρρεν. τοῦτο ἡ Νααμὶς τιθηνουμένη κατὰ συμβουλίαν τῶν γυναικῶν Ὠβήδην ἐκάλεσεν, ἐπὶ γηροκομίᾳ τῇ αὐτῆς τραφησόμενον. Ὠβήδης γὰρ κατὰ διάλεκτον τὴν Ἑβραίων ἀποσημαίνει δουλεύων. Ὠβήδου δὲ γίνεται Ἰεσσαῖος, τούτου Δαυΐδης ὁ βασιλεύσας, καὶ παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπὼν τὴν ἡγεμονίαν ἐπὶ μίαν καὶ εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν. τὰ μὲν οὖν περὶ Ῥοῦθην ἀναγκαίως διηγησάμην, ἐπιδεῖξαι βουλόμενος τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν, ὅτι τούτῳ παράγειν ἐφικτόν ἐστιν εἰς ἀξίωμα λαμπρὸν καὶ τοὺς ἐπιτυχόντας, εἰς οἷον ἀνήγαγε καὶ Δαυΐδην ἐκ τοιούτων γενόμενον.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ τῆς Σαμουήλου γενέσεως· καὶ ὡς προήγγειλε τὴν τοῦ Ηλεὶ υἱῶν συμφοράν.

Ἑβραῖοι δὲ, τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὑπενεχθέντων, πάλιν πόλεμον ἐκφέρουσι Παλαιστίνοις, διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Ηλεὶ τῷ ἀρχιερεῖ δύο παῖδες ἦσαν Ὀφνίς τε καὶ Φινεές.

esse coeperunt, spei plenae fore vt Boazus illarum curam susciperet. Atque ille iam media die descendens in vrbem fecit vt senatus coiret, Ruthaque accita aduocauit et propinquum: qui, cum accessisset, dixit ei; nonne Elimelechi et filiorum eius bona possides? illo fatente et addente id sinere leges ob propinquitatem; non igitur, ait Boazus, ex parte dimidia legum meminisse oportet, sed omnia facere secundum leges. muliercula enim huc venit a Mallone relicta, quam ex legibus ducere debes, si fundos retinere velis. Ille autem Boazo et mulierem et fundos cedit, quandoquidem et ipse foret defunctorum cognatus; dicens esse iam sibi vxorem et liberos. Boazus ergo senatum testificatus mulieri praecipiebat, vt accedens calceum ei solueret et in faciem spueret. Atque hoc facto, Rutham duxit Boazus in matrimonium, annoque elapso natus est illis infans masculus. Hunc cum Naamis nutricarit, Obedem de consilio mulierum nominauit, vt qui ad curam senectutis eius gerendam educaretur. nam Obed Hebraeorum lingua idem est ac seruiens. Ex Obede autem prognatus est Iessaeus, ex hoc Dauid, qui regnauit, et liberis suis principatum reliquit vsque ad primam et vicesimam virorum stirpem propagatum. Haec quidem necesse habui de Rutha narrare, volens Dei potentiam ostendere, cui facile est etiam vulgares homines ad amplissimam dignitatem perducere, ad qualem Dauiden euexit ex huiusmodi maioribus ortum.

CAP. X.

De natiuitate Samuelis prophetae; et vt filiorum Eli calamitatem praenunciabat.

HEbraei autem, rebus eorum in deterius lapsis, rursus bellum mouent Palaestinis, talem ob causam. Eli pontifici duo filii erant, Hophnis et Phineeses. Illi, et in homines iniurioſi et in Deum impii, ne ab vlla quidem

ὄτοι, καὶ πρὸς ἀνθρώπους ὑβρισταὶ γενόμενοι καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀσεβεῖς, ἀδένος ἀπείχοντο παρανομήματος. καὶ τὰ μὲν ἐφέροντα τῶν χρεῶν κατὰ τιμὴν, ἃ δὲ ἐλάμβανον αὐτοῖς ἀρπαγῆς τρόπῳ· γυναῖκάς τε τὰς ἐπὶ θρησκείᾳ παραγινομένας ὕβριζον φθοραῖς, ταῖς μὲν βίαν προσφέροντες, τὰς δὲ δώρεαις ὑπαγόμενοι. τυραννίδος δ' ἀδὲν ἀπέλειπεν ὁ βίος αὐτῶν. ὅ, τε οὖν πατὴρ αὐτοῖς ἐπὶ τούτοις χαλεπῶς εἶχεν, ὅσον ἀδέπω προσδοκῶν ἥξειν ἐκ Θεοῦ τιμωρίαν αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς πραττομένοις, τό, τε πλῆθος ἀδυσφόρως καὶ εἰδὸς φέρειν τὴν ἐσομένην συμφορὰν ὁ Θεὸς τοῖς παισὶν αὐτοῦ τῷ τε Ηλεὶ καὶ Σαμυήλῳ τῷ προφήτῃ, παιδί τε ὄντι, τότε φανερὸν ἐπὶ τοῖς υἱοῖς πένθος ἦγε.

β'. Βούλομαι δὲ τὰ περὶ τὸν προφήτην πρότερον διεξελθὼν, ἔπειθ' ὕτως τὰ περὶ τοὺς Ηλεὶ παῖδας εἰπεῖν, καὶ τὴν δυσυχίαν τὴν παντὶ τῷ λαῷ Εβραίων γενομένην. Ελκάνης, Λευίτης ἀνὴρ, τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν, τῆς Εφραΐτιδος κληρυχίας, Ραμαθὰν πόλιν κατοικῶν, ἠγάμει δύο γυναῖκας, Αννάν τε καὶ Φενάνναν. ἐκ δὴ ταύτης καὶ παῖδες αὐτῷ γίνονται. τὴν δ' ἑτέραν, ἄτεκνον ὖσαν, ἀγαπῶν διετέλει. ἀφικομένῳ δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τῷ Ελκάνῃ εἰς Σιλὼ πόλιν θύσαι. ἐνταῦθα γὰρ ἡ σκηνὴ τῷ Θεῷ ἐπεπήγει καθὰ προειρήκαμεν· καὶ πάλιν κατὰ τὴν εὐωχίαν νέμοντος μοίρας κρεῶν ταῖς τε γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, Αννα θεασαμένη τὰς τῆς ἑτέρας παῖδας τῇ μητέρι περικαθισαμένας, εἰς δάκρυά τε προύπεσε, καὶ τῆς ἀπαιδίας αὐτὴν ὠλοφύρετο καὶ τῆς μονώσεως, καὶ τῆς τἀνδρὸς παραμυθίας τῇ λύπῃ κρατήσασα, εἰς τὴν σκηνὴν ᾤχετο τὸν Θεὸν ἱκετεύσασα δῶναι γονὴν αὐτῇ καὶ ποιῆσαι μητέρα, ἐπαγγελλομένη τὸ πρῶτον αὐτῇ γενησόμενον καθιερώσειν ἐπὶ διακονίᾳ τῷ Θεῷ, δίαιταν ἐξ ὁμοίαν τοῖς ἰδιώταις ποιησάμενον. διατριβούσης δ' ἐπὶ ταῖς εὐχαῖς πολὺν χρόνον, Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ πρὸ τῆς σκηνῆς, ὡς παροινοῦσαν ἐκέλευσεν ἀπιέναι, τῆς δὲ πιεῖν ὕδωρ φαμένης, λυπηθεὶς δ' ἐπὶ παίδων

nequitia abſtinebant. Ac alia quidem munera vt honoraria auferebant, alia vero veluti rapto ſibi vendicabant: mulieres etiam, religionis ergo ſacra adeuntes, corruptelis dedecorabant; aliis quidem vim inferentes, alias vero donis ad ſluprum pellicientes. atque ita a tyrannide nihil differebat vitae eorum conſuetudo. Itaque et pater illis ob haec grauiter iraſcebatur, continuo exſpectans vt Deus eos propter haec facinora vlciſceretur, et populus ea aegerrime ferebat: ac poſtquam Deus futuram filiorum eius cladem tam Eli quam Samuelo prophetae etiamnum puero praedixerat, tunc palam ob filios luctum agebat.

2. Volo autem primo nonnulla de propheta percenſere, atque ita demum ea quae ſpectant ad Eli filios enarrare. Elcanes, vir Leuita, mediae fortunae ciuis de tribu Ephraïmitide, vrbem Ramatham habitans, duas vxores duxit, Annam et Phenannam. Ex hac autem liberos ſuſcepit: tamen alteram, licet nullum ediderit partum, amare non deſtitit. Caeterum cum Elcanes vna cum vxoribus in Siluntem vrbem ſacrificatum veniſſet, (illic enim fixum erat Dei tabernaculum, ſicut ante memorauimus) et in conuiuio portiones carnium vxoribus et liberis viciſſim diſtribuiſſet, Anna, vt viderat alterius liberos matri undique aſſidentes, et in lacrymas prorumpebat, et ſuam ſterilitatem et ſolitudinem deplorabat. Cumque in tanta eſſet moeſtitia vt eam conſolari non potuerit maritus, Tabernaculum adiit, Deum ſupplex orans, vt ſibi daret prolem, matremque faceret, promittens, ſe primum filium ſibi natum miniſterio diuino conſecraturam eſſe, qui victu conſueto aliiſque familiari non vſurus eſſet. Et dum precibus diu incumberet, Eli pontifex (nam ante Tabernaculum ſedebat) tanquam parum ſobriam diſcedere iubebat. Illa vero dicente ſe aquam potare, contriſtatamque quod liberos non haberet, Deo ſupplicare, ipſam

ἀπορία τὸν Θεὸν ἱκετεύειν, θαῤῥεῖν παρεκελεύετο, παρέξειν αὐτῇ παῖδας τὸν Θεὸν καταγγέλλων.

γ'. Παραγενομένη δ' εὐέλπις πρὸς τὸν ἄνδρα, τροφὴν χαίρουσα προσηνέγκατο· καὶ ἀναστρεψάντων εἰς τὴν πατρίδα, κύειν ἤρξατο. καὶ γίνεται παιδίον αὐτοῖς, ὃν Σαμύηλον προσαγορεύουσι· θεαίτητον ἄν τις εἴποι. παῤῥησαν οὖν ὑπὲρ τῆς τῦ παιδὸς γενέσεως θύσοντες, δεκάτας τε ἔφερον. ἀναμνηθεῖσα δ' ἡ γυνὴ τῆς εὐχῆς τῆς ἐπὶ τῷ παιδὶ γεγενημένης, παρεδίδυ τῷ Ηλεὶ, ἀναθεῖσα τῷ Θεῷ προφήτην γενησόμενον. κόμη τε οὖν αὐτῦ ἀνεῖτο, καὶ ποτὸν ὕδωρ ἦν. καὶ Σαμύηλος μὲν ἐν τῷ ἱερῷ διῆγε τρεφόμενος. Ελκάνη δ' ἐκ τῆς Αννης υἱεῖς τε ἄλλοι γίνονται, καὶ τρεῖς θυγατέρες.

δ'. Σαμύηλος δὲ, πεπληρωκὼς ἔτος ἤδη δωδέκατον, προεφήτευε. καί ποτε κοιμωμένον ὀνομαστὶ ἐκάλεσεν ὁ Θεός. ὁ δὲ νομίσας ὑπὸ τῦ ἀρχιερέως πεφωνῆθαι, παραγίνεται πρὸς αὐτόν. ὁ Φαμένυ δὲ καλέσαι τῦ ἀρχιερέως, ὁ Θεὸς εἰς τρὶς τῦτο ποιεῖ. καὶ Ηλεὶ διανυσθεὶς φησι πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἐγὼ μὲν, Σαμύηλε, σιγῆν ὡς καὶ τὸ πρὶν ἦγον, Θεὸς δ' ἐστὶν ὁ καλῶν. ἀλλὰ σήμαινε πρὸς αὐτὸν, ὅτι παρατυγχάνω. καὶ τῦ Θεῦ φθεγξαμένυ πάλιν ἀκύσας, ἠξίυ λαλεῖν ἐπὶ τοῖς χρωμένοις, ὡς γὰρ ὑστερήσειν αὐτὸν ἐφ' οἷς ἂν θελήσειε διακονίας. καὶ ὁ Θεὸς, "ἐπεὶ, φησὶ, παρατυγχάνεις, μάθοις "συμφορὰν Ισραηλίταις ἐσομένην, λόγυ μείζονα καὶ τι"σιν τοῖς παρατυγχάνυσι· καὶ τὺς Ηλεὶ δὲ παῖδας "ἡμέρα μιᾷ τεθνηξομένυς, καὶ τὴν ἱερωσύνην μετελευσο"μένην εἰς τὴν Ελεαζάρυ οἰκίαν. Ηλεὶ γὰρ τῆς ἐμῆς θε"ραπείας μᾶλλον τὺς υἱὺς καὶ παρὰ τὸ συμφέρον αὐ"τοῖς ἠγάπησε". ταῦτα βιασάμενος ὅρκοις εἰπεῖν αὐτὸν τὸν προφήτην Ηλεί· ὁ γὰρ ἐβύλετο λυπεῖν αὐτὸν λέγων· ἔτι μᾶλλον βεβαιοτέραν εἶχε τὴν προσδοκίαν τῆς τῶν τέκνων ἀπωλείας. Σαμύηλυ δ' ηὔξετο ἐπὶ πλεῖον ἡ δόξα, πάντων ὧν προεφήτευεν ἀληθινῶν βλεπομένων.

bono animo esse hortabatur, denuncians, Deum ipsi daturum esse filium.

3. Tum demum bona cum spe ad maritum reuertens, cibum laeta sumpsit: et postquam se in patriam recepissent, breui vterum gerere coepit, eisque exacto ad pariendum tempore, natus est filius, quem Samuelum nominant, quasi a Deo petitum. Itaque ad Tabernaculum aderant, pro puero nato sacra facturi, simulque decimas ex more afferentes. Mulier autem recordata voti, quod pro puero nuncuparat, eum Eli tradidit, Deo in prophetam futurum consecrans. Itaque et comam prolixam nutriebat, et aquam tantum potabat. Ac Samuelus quidem apud Tabernaculum commorabatur ibidem educatus. Quin et Elcanae alii filii ex Anna, tresque filiae progenitae sunt.

4. Samuelus autem, anno aetatis duodecimo iam completo, prophetam agere coepit. Et eum aliquando dormientem Deus nominatim vocauit. Ille vero, ratus a Pontifice se vocari, eum adit. Cum autem diceret Pontifex, illum a se non vocatum esse, Deus hoc ter fecit. Tum Eli illuminatus eum sic alloquitur; et iam quidem, Samuele, et ego vt ante silentium egi: Deus autem est, qui te vocat. age, significa illi te praesto esse. Rursus cum Deum loquentem audiuisset, orabat vt sibi oracula aperire dignaretur; se enim in ministeriis, ad quaecunque voluisset, non segnem fore. Cui Deus, "quoniam, inquit, ades, disce ex me cladem "Israëlitis imminere, maiorem quam vt forte a quopiam "narrari et credi possit: immo et Eli filios vna die mo"rituros, et pontificatum in Eleazari familiam transitu"rum. Eli enim suum in filios amorem meo cultui, il"lorumque commodis et rationibus praetulit". Illa ipsa cum a propheta iureiurando extorsisset Eli (nam ea narrando ipsi moerorem afferre nolebat Samuelus) ex eo iam certiorem interitus filiorum exspectationem habuit. Samueli autem gloria magis magisque crescebat, quod nihil ab eo praedictum irritum esse conspiceretur.

ΚΕΦ. ια'.

Δηλῶται τὰ κατὰ τὰς Ηλεὶ υἱὰς, τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸν λαὸν συμβάντα· καὶ ὡς ὁ μὲν Ηλεὶ θανάτῳ οἰκτρῷ περιπίπτει.

Κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν Παλαιστῖνοι στρατεύσαντες ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας, στρατοπεδεύονται κατὰ πόλιν Αφεκάι. δεξαμένων δ' ἐξ ὀλίγου τῶν Ισραηλιτῶν, συνήεσαν εἰς τὴν ἐχομένην, καὶ νικῶσιν οἱ Παλαιστῖνοι· καὶ κτείνουσι μὲν τῶν Εβραίων εἰς τετρακισχιλίους, τὸ δὲ λοιπὸν πλῆθος συνωθοῦσιν εἰς τὸ στρατόπεδον.

β'. Δείσαντες δὲ περὶ τῶν ὅλων οἱ Εβραῖοι πέμπουσιν ὡς τὴν γερουσίαν καὶ τὸν ἀρχιερέα, τὴν κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ κελεύοντες κομίζειν, ἵνα παρόντος αὐτῆς παρατασσόμενοι κρατῶσι τῶν πολεμίων· ἀγνοοῦντες ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ καταψηφισάμενος αὐτῶν τὴν συμφορὰν τῆς κιβωτοῦ, δι' ὃν καὶ ταύτην ἐν τιμῇ συνέβαινεν εἶναι. παρῆν τε οὖν ἡ κιβωτὸς, καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς, τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἐπιστείλαντος, εἰ ληφθείσης τῆς κιβωτοῦ ζῆν ἐθελήσουσιν, εἰς ὄψιν αὐτῷ μὴ παραγενέσθαι. Φινεέσης δὲ ἤδη καὶ ἱεράτο, τοῦ πατρὸς αὐτῷ παραχωρήσαντος διὰ τὸ γῆρας. θάρσος οὖν ἐπεγίνεται πολὺ τοῖς Εβραίοις, ὡς διὰ τὴν ἄφιξιν τῆς κιβωτοῦ περιεσομένοις τῶν πολεμίων. κατεπλήττοντο δὲ οἱ πολέμιοι, δεδιότες τὴν παρουσίαν τῆς κιβωτοῦ τοῖς Ισραηλίταις. τῆς μέντοι γε ἑκατέρων προσδοκίας οὐχ ὅμοιον ἀπήντησε τὸ ἔργον. ἀλλὰ συμβολῆς γενομένης, ἣν μὲν ἤλπιζον νίκην Εβραῖοι, τῶν Παλαιστίνων αὕτη γίνεται· ἣν δ' ἐφοβοῦντο ἦτταν ὅτοι, ταύτην Εβραῖοι παθόντες, ἔγνωσαν αὐτοὺς μάτην ἐπὶ τὴν κιβωτὸν τεθαρρηκότας· ἐτράπησάν τε γὰρ εὐθὺς εἰς χεῖρας ἐλθόντες τῶν πολεμίων, καὶ ἀπέβαλον εἰς τρισμυρίους, ἐν οἷς ἔπεσον καὶ οἱ τοῦ ἀρχιερέως υἱεῖς· ἥ τε κιβωτὸς ἤγετο πρὸς τῶν πολεμίων.

γ'. Απαγγελθείσης δὲ τῆς ἥττης εἰς τὴν Σιλὼ, καὶ τῆς αἰχμαλωσίας τῆς κιβωτοῦ· Βενιαμίτης γάρ τις αὐτοῖς

CAP. XI.

Narrantur quae Eli filiis, arcae, populoque acciderunt; vtque Eli miſerabili fine vitam claudit.

ITaque per idem tempus Palaeſtini bello Iſraëlitarum populo illato, caſtra poſuerunt apud vrbem Aphecam. Cum autem breui illos exſpectarent Iſraëlitae, die ſequenti congreſſi ſunt, victoriamque reportant Palaeſtini: et Hebraeorum quidem quatuor circiter millia perimunt, reliquam vero multitudinem in caſtra perſequuntur.

2. Quamobrem Hebraei, de rerum ſumma ſoliciti, mittunt ad Senatum atque Pontificem qui arcam Dei in caſtra afferri poſtularent, vt ea inter illos verſante in aciem inſtructi hoſtes ſuperent: ignorantes eum, qui calamitatem illorum decreuerat, maiorem eſſe arca, propter quem contigit vt ipſa eſſet veneranda. Aderat igitur arca, ſimulque duo Eli filii, accepto a patre mandato, vt, ſi illos arca capta viuere non piguerit, in ipſius non audeant venire conſpectum. Phineeſes autem tunc ſacerdotio fungebatur, patre id propter ſenectutem concedente. Hebraeis itaque magna accreſcit fiducia, ac ſi ex arca aduecta hoſtibus forent ſuperiores. Contra autem hoſtes, animis conſternati ſunt, metuentes ne arcae praeſentia Iſraëlitis praeſidio eſſet. At res non ita ceciderunt ac hi vel illi exſpectabant. Sed cum manus conſeruerunt, victoria, quam ſperabant Hebraei, a Palaeſtinis ſtetit: atque cladem, quam iſti timore defugiebant, cum paterentur Hebraei, cognouerunt quod fruſtra in arca fiduciam repoſuerint. etenim ſtatim ac pugna cum hoſtibus erat commiſſa, in fugam verſi ſunt, et viros ad triginta millia deſiderarunt, inter quos et Pontificis filii occubuerunt: arca item in hoſtium poteſtatem redacta eſt.

3. Cum autem fama huiuſce cladis atque arcae captiuitatis apud Siluntinos percrebreſceret (nam illis nuncius

ἄγγελος ἀφικνεῖται νεανίας, παρατετευχὼς τῷ γεγονότι· πένθος ἀνεπλήσθη πᾶσα ἡ πόλις. καὶ Ηλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, ἐκαθέζετο γὰρ καθ' ἑτέρας τῶν πυλῶν ἐφ' ὑψηλῇ θρόνῳ, ἀκούσας οἰμωγῆς, καὶ νομίσας νεώτερόν τι πεπράχθαι περὶ τὰς οἰκείας, καὶ μεταπεμψάμενος τὸν νεανίαν, ὡς ἦγεν τὰ κατὰ τὴν μάχην, ῥᾴων ἦν ἐπί τε τοῖς παροῦσι, καὶ τοῖς συνηγγελμένοις περὶ τὸ στρατόπεδον, ὡς ἂν προεγνωκὼς παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ συμβησόμενον, καὶ προαπηγγελκώς. συνέχει γὰρ ἱκανῶς τὰ παρὰ τὴν προσδοκίαν συντυχόντα δεινά. ὡς δὲ καὶ τὴν κιβωτὸν ἥκουσεν ἡχμαλωτίσθαι πρὸς τῶν πολεμίων, ὑπὸ τοῦ παρ' ἐλπίδας αὐτῷ τοῦτο προσπεσεῖν περιαλγήσας, ἀποκυλισθεὶς ἀπὸ τοῦ θρόνου τελευτᾷ, ἐτῶν καὶ ἐνενήκοντα βιώσας ἔτη τὰ πάντα, καὶ τούτων τὰ τεσσαράκοντα καταχὼν τὴν ἀρχήν.

δ'. Θνήσκει δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν καὶ ἡ Φινεέσου παιδὸς γυνὴ, μὴ καρτερήσασα ζῆν ἐπὶ τῇ τἀνδρὸς δυσυχίᾳ. κυήσῃ μὲν αὐτῇ προσηγγέλθη τὸ περὶ τὸν ἄνδρα πάθος. τίκτει δ' ἑπταμηνιαῖον παῖδα, ὃν καὶ ζήσαντα Ιωχάβην προσηγόρευσαν· σημαίνει δὲ ἀδοξίαν τὸ ὄνομα· διὰ τὴν προσπεσοῦσαν δύσκλειαν τότε τῷ στρατῷ.

ε'. Ηρξε δὲ πρῶτος Ηλεὶ, Ιθαμάρου τοῦ ἑτέρου τῶν Ααρῶνος υἱῶν οἰκίας· ἡ γὰρ Ελεαζάρου οἰκία τὸ πρῶτον ἱεράτευ, παῖς παρὰ πατρὸς ἐπιδεχόμενοι τὴν τιμὴν, ἐκεῖνός τε Φινεέσῃ τῷ παιδὶ αὐτοῦ παραδίδωσι, μεθ' ὃν Αβιεζέρης υἱὸς ὢν αὐτοῦ τὴν τιμὴν παραλαβὼν, παιδὶ αὐτοῦ Βοκὶ τὸ γέρας αὐτὸς αὐτὴν κατέλειπεν αὐτῷ, παρ' οὗ διεδέξατο Οζις υἱὸς ὢν, μεθ' ὃν Ηλεὶ ἔσχε τὴν ἱερωσύνην, περὶ οὗ νῦν ἦν ὁ λόγος, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνου, μέχρι τῶν κατὰ τὴν Σολομῶνος βασιλείαν καιρῶν. τότε δὲ οἱ Ελεαζάρου πάλιν αὖτην ἀπέλαβον.

venerat iuuenis quidam Beniamita qui praelio interfuerat) tota ciuitas luctu repleta est. Atque Eli pontifex (ad portarum enim alteram sublimi in sella sedebat) audito ejulatu suspicatus id quod res erat, noui aliquid mali suis accidisse, accersitoque iuuene simul ac cognouerat euentum praelii, lenius ferebat filiorum caedem, et quae vna nunciata erant de exercitus strage, vt qui praesciuerat a Deo quod futurum erat, et praedixerat. maxime enim nos afficiunt mala quae praeter exspectationem cadunt. Vt vero etiam arcam in hostium manus venisse acceperat, ex rei adeo insperatae nuncio cum valde indoluisset, e solio delapsus animam exhalauit, annos natus octo et nonaginta, atque per horum qnadraginta imperio summo potitus.

4. Eadem vero die et Phineesis filii eius coniux defuncta est, quod viuere non sustinuerit post mariti infortunium. ipsi quidem, cum grauida esset, et partui non adeo vicina, nunciata erat viri sui clades: puerum vero septimestrem enititur, ipsumque, vtpote vitalem, Iochaben nominarunt (nomen autem istud infamiam significat) ex ignominia quam eo tempore acceperat exercitus.

5. Primus autem hic Eli ex familia Ithamari, alterius Aaronis filii, pontificatum obtinuit: nam ante in Eleazari domo fuit sacerdotium, dignitate a patre ad filium transmissa; atque ille Phineesi filio suo tradidit; post quem Abiezeres filius eius, sumptum honorem, filio suo, cui nomen erat Bocci, reliquit; a quo eum accepit Ozis filius eius; post quem Eli, de quo nunc nobis facta est narratio, sacerdotium habuit, vt et stirps eius vsque ad tempora regni Solomonis. tunc enim Eleazari posteri id recuperarunt.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΕΚΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν λβ'.

α'. Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὸ ἀκχμαλωτευθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον ἀπέστρεψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

β'. Στρατία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτούς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου τρεπτῶντος αὐτῶν τὸ πρόσωπον.

γ'. Ὡς Σαμούηλος, διὰ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικῶν, τοὺς αὐτοῦ παῖδας ταῦτα ἐνεχείρησεν.

δ'. Ὡς ὑ καλῶς προϊσαμένων ἐκείνων τῆς ἀρχῆς, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι.

ε'. Σαμουήλου πρὸς τοῦτο ἀγανάκτησις. καὶ βασιλέως αὐτοῖς ἀποδοξις, Σαούλου τύνομα, κελεύσαντος τοῦ Θεοῦ.

ς'. Σαούλου στρατία ἐπὶ τὸ Ἀμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἀρετὴ τῶν πολεμίων.

ζ'. Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἠττήθησαν.

η'. Σαούλου πρὸς Ἀμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη

θ'. Οτι παραβαίνοντος Σαούλου τὰς ἐντολὰς τοῦ προφήτου, Σαμουήλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα κρύφα, Δαυίδην ὄνομα, παρ' ἐπιτροπὴν Θεοῦ.

ι'. Ὡς καὶ πάλιν ἐστρατεύσαντο τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ἐπὶ Σαούλου βασιλεύοντος.

ια'. Μονομαχία Δαυίδου τότε πρὸς Γολιάθην, τὸν ἄριστον τῶν Παλαιστίνων· καὶ ἀναίρεσις τοῦ Γολιάθου, καὶ ἧττα τῶν Παλαιστίνων.

ιβ'. Ὡς θαυμάσας τὸν Δαυίδην τῆς ἀνδρείας, συνῴκισεν αὐτῷ τὴν θυγατέρα Σάουλος.

ιγ' Οτι μετὰ ταῦτα ὑπ' αὐτοῦ τὸν Δαυίδην γενόμενον ὁ βασιλεὺς ἐσπούδασεν ἀποκτεῖναι.

ιδ' Ὡς πολλάκις καὶ Δαυίδης κινδυνεύσας ἀποθανεῖν ὑπὸ Σαούλου διέφυγε· καὶ Σάουλον, ὃς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, οὐ διεχρήσατο.

ιε'. Ὡς στρατευσαμένων Παλαιστίνων ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους ἠττήθησαν οἱ Ἑβραῖοι τῇ μάχῃ· καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σάουλος ἀπέθανε μετὰ τῶν υἱῶν μαχόμενος.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEXTVS.

Qui continet tempus annorum XXXII.

1. *Clades Palaestinorum et terrae eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam: et quo modo eam remiserunt ad Hebraeos.*
2. *Expeditio Palaestinorum in ipsos, et victoria Hebraeorum ductu Samuelis prophetae.*
3. *Vt Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit.*
4. *Vt populus, cum illi in principatu male se gererent, ira incitatus Regem petiit.*
5. *Samuelo ab iis mota indignatio; isque Regem eis designat, Saulum nomine, Deo ita iubente.*
6. *Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit: atque hostes profligat spoliatque.*
7. *Vt Palaestini, rursus Hebraeos armis aggressi, ab iis debellantur.*
8. *Saulus cum Ammanitis bellum gerit, deque iis victoriam reportat.*
9. *Quod, cum Saulus prophetae mandata transgrederetur, Samuelus clam alium creat Regem, Dauiden nomine, ex iussu Dei.*
10. *Quomodo nouam expeditionem contra Hebraeos, Saulo regnante, Palaestini susceperunt.*
11. *Singulare certamen Dauidis cum Goliatho, viro Palaestinorum fortissimo: atque Goliathi peremptio, et Palaestinorum strages.*
12. *Vt Saulus, fortitudinem Dauidis admiratus, filiam ei in matrimonium collocauit.*
13. *Quod postea Rex, cum Dauiden in sua potestate haberet, ad eum perimendum se accinxit.*
14. *Vt aliquoties Dauides, a Saulo in vitae discrimen adductus, solus effugit: bis tamen Saulo, cum perdere posset, pepercit.*
15. *Hebraei, cum Palaestini in eos bellum mouerent, praelio deuicti sunt; in quo Saulus rex una cum filiis contra eos pugnans occubuit.*

ΚΕΦ. α'.

Φθορὰ Παλαιστίνων καὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐξ ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν αἰχμαλωτευθεῖσαν ὑπ' αὐτῶν κιβωτόν· καὶ τίνα τρόπον ἀπέπεμψαν αὐτὴν τοῖς Ἑβραίοις.

ΛΑΒΟΝΤΕΣ δὲ οἱ Παλαιστῖνοι τὴν τῶν Ἑβραίων κιβωτὸν αἰχμάλωτον, ὡς προείρηκα μικρὸν ἔμπροσθεν, εἰς Ἄζωτον ἐκόμισαν πόλιν, καὶ παρὰ τὸν αὐτῶν Θεὸν, ὥστέ τι λάφυρον, Δαγὼν δ' ἔτος ἐκαλεῖτο, τιθέασι. τῇ δ' ἐπιούσῃ πάντες, ὑπὸ τὴν τῆς ἡμέρας ἀρχὴν εἰσίοντες εἰς τὸν ναὸν προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν αὐτῶν, ἐπιτυγχάνουσιν αὐτῷ τοῦτο ποιοῦντι τὴν κιβωτόν· ἔκειτο γὰρ ἐκπεπτωκὼς τῆς βάσεως, ἐφ' ἧς ἑστὼς διετέλει. καὶ βασάσαντες πάλιν ἔφερσαν αὖτὸν ἐπὶ ταύτης, δυσφορήσαντες ἐπὶ τῷ γεγενημένῳ. πολλάκις δὲ φοιτῶντες παρὰ τὸν Δαγῶνα καὶ καταλαμβάνοντες ὁμοίως ἐπὶ τοῦ προσκυνοῦντος τὴν κιβωτὸν χήματος κείμενον, ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ συγχύσει καθίσαντο. καὶ τελευταῖον ἀπέσκηψεν εἰς τὴν τῶν Ἀζωτίων πόλιν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν φθορὰν τὸ θεῖον καὶ νόσον. ἀπέθνησκον γὰρ ὑπὸ δυσεντερίας, πάθους χαλεποῦ καὶ τὴν ἀναίρεσιν ὀξυτάτην ἐπιφέροντος, πρὶν ἢ τὴν ψυχὴν αὐτοῖς εὐθανάτως ἀπολυθῆναι τοῦ σώματος, τὰ ἐντὸς ἀναφέροντες ἐξεμοῦντες διαβεβρωμένα καὶ παντοίως ὑπὸ τῆς νόσου διεφθαρμένα. τὰ δ' ἐπὶ τῆς χώρας μυῶν πλῆθος, ἀνελθὸν ἀπὸ τῆς γῆς, κατέβλαψε· μήτε φυτῶν, μήτε καρπῶν ἀποχόμενον. ἐν δὴ τούτοις ὄντες τοῖς κακοῖς οἱ Ἀζώτιοι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἀντέχειν οὐ δυνάμενοι, συνῆκαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ ταύτας αὐτοῖς ἀναχεῖν, καὶ τὴν νίκην καὶ τὴν ταύτης αἰχμαλωσίαν οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ γεγενημένην· πέμπουσιν οὖν πρὸς τοὺς Ἀσκαλωνίτας, ἀξιοῦντες τὴν κιβωτὸν αὐτοὺς παρ' σφᾶς δέχεσθαι. τοῖς δὲ οὐκ ἀνδὸς ἡ τῶν Ἀζωτίων δέησις προσέπεσεν· ἀλλ' ἐπινεύσασι μὲν αὐτοῖς τὴν χάριν. λαβόντες δὲ τὴν κιβωτὸν, ἐν τοῖς ὁμοίοις δεινοῖς κατέστησαν. συνεξεπί-

CAP. I.

Cladis Palaestinorum et terrae eorum, ex ira Dei propter arcam ab iis captam; et quo modo eam remiserunt ad Hebraeos.

CUM autem Palaestini arcam Hebraeorum cepissent, quemadmodum paulo ante diximus, in vrbem Azotum eam deportarunt: et, vt eximium quiddam e manubiis, iuxta Deum suum collocant: is autem Dagon appellabatur. Postridie vero cuncti in fanum prima luce ingredientes, vt Deum suum adorarent, eum inuenerunt hunc ipsum honorem arcae praestantem: humi enim iacebat, basi prolapsus, cui perpetuo insistebat. eum itaque sublatum in eandem restituunt, aegerrime ferentes id quod acciderat. Cumque saepius ad Dagona accederent, pariterque eum ante arcam adorantis specie proiectum reperirent, in magna erant anxietate animisque perturbati. Tum denique in Azotiorum vrbem et regionem diram immisit Deus vastationem et morbum. Moriebantur enim intestinorum torminibus, graui malo et necem acerbissimam inferente, viscera, priusquam anima ipsis per mortem conuenienter solueretur corpore, egerentes, exesa et modis omnibus a morbo corrupta euomendo. Quicquid autem in prouincia erat mures innumeri e terra exorti grauiter laeserunt, nec stirpibus nec fructibus parcentes. Itaque dum Azotii his malis premerentur, nec amplius calamitates ferendo essent, intellexerunt arcam Dei in causa esse quod tam grauia paterentur, atque victoriam arcaeque captiuitatem sibi in damnum cessisse. Miserunt igitur ad Ascalonitas, obsecrantes vt eam ad se reciperent. Illis autem non ingrata accidit haec supplicatio: quamobrem iis non aegre quidem concedunt quod petierunt. Cum vero arcam sumpsissent, eadem ipsis mala ingruebant: Azotiorum enim

μισε γὰρ αὐτῇ τὰ τῶν Αζωτίων ἡ κιβωτὸς πάθη πρὸς τοὺς ἀπ' ἐκείνων αὐτὴν δεχομένους. καὶ πρὸς ἄλλους παρ' αὐτῶν ἀποπέμπουσιν Ασκαλωνῖται. μένει δ' ὠδὶ παρ' ἐκείνοις· ὑπὸ γὰρ τῶν αὐτῶν παθῶν ἐλαυνόμενοι, πρὸς τὰς ἐχομένας ἀπολύουσι πόλεις. καὶ τοῦτον περιέρχεται τὸν τρόπον τὰς πέντε τῶν Παλαιστίνων πόλεις ἡ κιβωτὸς, ὥσπερ δασμὸν ἀπαιτοῦσα παρ' ἑκάστης τῶν πρὸς αὐτὰς ἐλθεῖν, ἃ δὶ αὐτὴν ἔπαθον.

β'. Ἀπειρηκότες δὲ τοῖς κακοῖς οἱ πεπειραμένοι, καὶ τοῖς ἀκούσιν αὐτὰ διδασκαλία γινόμενοι, τοῦ μὴ προσδέξασθαι τὴν κιβωτὸν ποτε πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοιούτῳ μισθῷ καὶ τέλει, τὸ λοιπὸν ἐζήτουν μηχανὴν καὶ πόρον ἀπαλλαγῆς αὐτῆς. καὶ συνελθόντες οἱ ἐκ τῶν πέντε πόλεων ἄρχοντες, Γίττης καὶ Ακκάρωνος καὶ Ασκάλωνος, ἔτι δὲ Γάζης καὶ Αζώτου, ἐσκόπουν τί δεῖ ποιεῖν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐδόκει, τὴν κιβωτὸν ἀποπέμπειν τοῖς οἰκείοις, ὡς ὑπερδικούσης αὐτὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ συνεπιδημησάντων αὐτῇ διὰ τοῦτο τῶν δεινῶν, καὶ συνεισβαλόντων μετ' ἐκείνης εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν. ἦσαν δὲ οἱ λέγοντες, τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, μηδ' ἐκπατᾶσθαι τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν εἰς ἐκείνην ἀναφέροντας· ἡ γὰρ ταύτην εἶναι τὴν δύναμιν αὐτῆς καὶ τὴν ἰσχύν· ἀλλ' εἴ ποτ' αὐτῆς κηδομένοις Θεὸς ὑποχείριον ἀνθρώπους ποιήσαιτο. ἡσυχάζειν δὲ καὶ πρᾴως ἔχειν ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι παρῄνουν, αἰτίαν τούτων οὐκ ἄλλην, ἢ μόνην λογιζομένους τὴν Φύσιν· ἣ καὶ σώμασι καὶ γῇ καὶ φυτοῖς καὶ πᾶσι τοῖς ἐξ αὐτῆς συνεστῶσι, κατὰ χρόνων περιόδους, τίκτει τοιούτας μεταβολάς. νικᾷ δὲ τὰς προειρημένας γνώμας αὐτῶν ἔν τε τοῖς ἐπάνω χρόνοις συνέσει καὶ Φρονήσει διαφόρων πεπιστευμένων συμβουλία, καὶ τότε μάλιστα δοξάντων σωφρόνως λέγειν τοῖς παροῦσιν, οἳ μήτ' ἀποπέμπειν ἔφασαν δεῖν τὴν κιβωτὸν, μήτε κατέχειν· ἀλλὰ πέντε μὲν ἀναθέντας ὑπὲρ ἑκάστης πόλεως χρυσέους ἀναθήματα τῷ Θεῷ χειρίδιον, ὅτι προενόησεν αὐτῶν τῆς σωτηρίας, καὶ ἔσχεν ἐν τῷ βίῳ διωκομένους ἐξ αὐτοῦ παθήμασιν, οἷς ἐπάτει

calamitates vna cum arca importatae erant iis, qui eam ab illis acceperunt. Ad alios igitur eam ablegant Ascalonitae. neque vero apud illos permansit: nam cum et ipsi ab eodem morbo vexarentur, ad vicinas eam dimittunt vrbes. Atque in hunc modum quinque Palaestinorum vrbes peruagata est arca; a qualibet, ideo quod ad ipsas venisset, tributi vice exigens ea quae passae sunt.

2. Cum hisce autem suppliciis paene conficerentur quotquot iis affecti erant, quique de istis audierant illorum exemplo moniti essent, ne arcae praesentiam emerent tanta mercede et vectigali, tandem quaesiuerunt qua illae et via ab ea semet expedirent. Et cum conuenissent quinque ciuitatum principes, Gittae et Accaronis et Ascalonis, itemque Gazae et Azoti, dispiciebant quid facto opus esset. Ac primum quidem illis visum est, ad suos remittendam esse arcam, quasi palam esset Deum eius accepisse vindictam, atque ideo calamitates cum ea in illos inuasisse, simulque in vrbes eorum ingressas esse. Erant autem qui dicerent, hoc quidem nequaquam faciendum esse, fallique eos qui malorum causam illi accepta ferrent. non enim tantam ei potestatem esse et vim; neque si eius curam habuisset Deus, in hominum illos veniisset. Caeterum monebant vt quiescerent, et quicquid acciderat aequo animo ferrent, cogitantes non diuina esse eorundem causam quam ipsam rerum naturam; quae et corporibus et terrae et plantis et omnibus mortali generatione satis, certis temporum vicibus, huiusmodi mutationes affert. Praedictas autem sententias vincit istorum virorum consilium, qui et antea crediti sunt intelligentia et prudentia praecellere, et tunc maxime visi sunt opportune accommodate dicere ad praesens negotium; qui neque illam remittendam esse arcam censuerunt, neque retinendam: sed quinque podicum simulacra aurea pro vnaquaque ciuitatum quasi munus Deo consecranda, quod ipsis saluti prospexerit, et vitam illis conseruarit, cum eos malis depellerentur, quibus resistere non poterant.

ἢ ἀντιβλέψαι· τοσούτους δὲ τὸν ἀριθμὸν μύας χρυσοῦς τοῖς κατανεμηθεῖσιν αὐτῶν καὶ διαφθείρασι τὴν χώραν ἐμφερεῖς. ἔπειτα βαλόντας εἰς γλωσσόκομον αὐτοὺς, καὶ θέντας ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, ἅμαξαν αὐτῇ καινὴν κατασκευάσαι· καὶ βόας ὑποζεύξαντας ἀρτιτόκους, τὰς μὲν δαμάλεις ἐγκλεῖσαι καὶ κατασχεῖν, μὴ τοῖς μητράσιν ἐμποδὼν ἐπόμενα γένωνται, πόθῳ δ' αὐτῶν ὀξυτέραν ποιῶνται τὴν πορείαν. ἐκείνας δ' ἐξελάσαντας τὴν κιβωτὸν Φερέσας ἐπὶ τριόδου καταλιπεῖν, αὐτὰς ἐπιτρέψαντας ἢ βάλονται τῶν ὁδῶν ἀπελθεῖν. κἂν μὲν τὴν Ἑβραίων ἀπίωσιν, καὶ τὴν τάτην χώραν ἀναβαίνωσιν, ὑπολαμβάνειν τὴν κιβωτὸν αἰτίαν τῶν κακῶν· ἂν δὲ ἄλλην τράπωνται, μεταδιώξομεν αὐτὴν ἔφασαν, μαθόντες ὅτι μηδεμίαν ἰσχὺν τοιαύτην ἔχει.

γ'. Ἐκριναν δ' αὐτὰ καλῶς εἰρῆσθαι, καὶ τοῖς ἔργοις εὐθὺς τὴν γνώμην ἐκύρωσαν. καὶ ποιήσαντες μὲν τὰ πρόσταχθέντα, προάγουσι τὴν ἅμαξαν ἐπὶ τὴν τριοδον, καὶ καταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τῶν δὲ βοῶν τὴν ὀρθὴν ὁδὸν ὥσπερ ἡγεμόνων τινῶν αὐτὰς ἀπιουσῶν, οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες ἠκολούθουν, πότερα στήσονται καὶ πρὸς τίνας ἥξουσι βούλομενοι μαθεῖν. κώμη δέ τις ἐστὶ τῆς Ἰούδα Φυλῆς Βαθσαμὴς ὄνομα. εἰς ταύτην ἀφικνοῦνται αἱ βόες· καὶ πεδίῳ μεγάλῳ καὶ καλῷ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐκδεξαμένῳ, παύονται πρόσω χωρεῖν, στήσασαι τὴν ἅμαξαν αὐτόθι. θέα δὲ ἦν τοῖς ἐν τῇ κώμῃ, καὶ περιχαρεῖς ἐγίνοντο. θέρους γὰρ ὥρα πάντες ἦσαν τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἐν ταῖς ἀρούραις ὑπάρχοντες, ὡς εἶδον τὴν κιβωτὸν, ὑφ' ἡδονῆς ἁρπαγέντες, καὶ τὸ ἔργον ἐκ τῶν χειρῶν ἀφέντες, ἔδραμον εὐθὺς ἐπὶ τὴν ἅμαξαν καὶ καθελόντες τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸ ἄγγος ὃ τὰς ἀνδριάντας εἶχε καὶ τὰς μύας, τιθέασιν ἐπί τινος πέτρας, ἥτις ἦν ἐν τῷ πεδίῳ· καὶ θύσαντες λαμπρῶς τῷ Θεῷ, καὶ κατευωχηθέντες, τήν τε ἅμαξαν καὶ τὰς βόας ὁλοκαύτωσαν. καὶ ταῦτ' ἰδόντες οἱ τῶν Παλαιστίνων ἄρχοντες, ὑπέστρεψαν ὀπίσω.

Quin et totidem numero mures aureos conflari curarunt, iis similes qui regionem eorum populati sunt atque vastarunt. Deinde hisce in loculum inclusis, et super arcam collocatis, currum nouum ei fabricari voluerunt: vaccisque foetis ei alligatis, vitulos quidem earum domi concludi et custodiri, ne matribus, eas sequendo, impedimento forent; eorum autem desiderio illae quam ocyssime redirent. Cum vero illas arcam vehentes in triuium abegissent, ibi relinquendas esse iusserunt, facta eis potestate abeundi quo velint. Et si quidem Hebraeos versus pergerent, et in illorum regionem conscenderent, esset vt existimarent arcam illis malorum causam exstitisse; sin vero alio deflecterent, illam persequendam esse dixerunt, facta inde coniectura, quod potestatem eiusmodi nullam haberet.

3. Haec autem bene ac sapienter dicta iudicarunt, atque illico consilium factis comprobarunt. Et quidem cum ea quae iam diximus exsequuti fuissent, plaustrum in triuium deducunt, ibique relicto secesserunt. Vaccae autem cum recta abirent et contenderent, non aliter quam si ab aliquibus deducerentur, eas eminus subsequebantur Palaestinorum principes, scire desiderantes vbi subsisterent et ad quosnam se conferrent. Est autem vicus quidam in tribu Iudae, nomine Bethsama, in finibus eius venerunt vaccae: et cum eas, si processissent, campus magnus et pulcher excepisset, vlterius tamen non progressae sunt, plaustrum illic sistentes. Erat autem omnibus in villa gratum spectaculum, laetitiaque exsultabant. aestatis enim tempore cum cuncti in agris ad fruges comportandas versarentur, vbi arcam animaduerterunt, voluptate gestientes, et opus e manibus dimittentes, e vestigio ad plaustrum accurrerunt. atque arcam ex eo sublatam, capsamque in qua aurei erant simulacra et mures, saxo quidam, quod in campo erat, imposuerunt: et cum Deo magnifice sacra fecissent, seque epulis adhibuissent, plaustrum simul ac vaccas holocausto sacrificio immolarunt. Quo viso Palaestinorum principes ergo ad suos reuersi sunt.

δ'. Ὀργὴ δὲ καὶ χόλος τῷ Θεῷ μέτεστιν, ὅτι ἑβδομήκοντα τῶν ἐκ τῆς Βηθσάμης κώμης, ὡς ἐκ ὄντας ἀξίους ἅψασθαι τῆς κιβωτοῦ, ἱερεῖς γὰρ οὐκ ἦσαν, καὶ προσελθόντας αὐτῇ, βαλὼν ἀπέκτεινεν. ἔκλαυσαν δὲ ταῦτα παθόντας αὐτοὺς οἱ κωμῆται, καὶ πένθος ἐπ' αὐτοὺς ἤγειρεν οἷον εἰκὸς ἐπὶ θεοπέμπτῳ κακῷ· καὶ τὰν ἴδιον ἕκαστος ἀπεθρήνει. τῇ τε μένειν τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτοῖς ἀναξίως ἀποφαίνοντες αὐτοὺς, πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἑβραίων πέμψαντες, ἐδήλουν ἀποδιδόσθαι τὴν κιβωτὸν ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων. πάντες γνόντες τοῦτο, ἀποπομίζουσιν αὐτὴν εἰς Καριαθιαρίμαν γείτονα πόλιν τοῖς Βηθσαμίταις· ἔνθα τινὸς Ἀμινααδάβου, δόξαν ἔχοντος ἐπὶ δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καταβιοῦντος, εἰς οἰκίαν τὴν κιβωτὸν ἤγαγον, ὡς πρέποντα τῷ Θεῷ τόπον, ἐν ᾧ κατῴκει δίκαιος ἄνθρωπος. ἐθεράπευον δὲ τὴν κιβωτὸν οἱ τέτταρες παῖδες, καὶ τὰς ἐπιμελείας ταύτης ἕως ἐτῶν εἴκοσι προέσηταν. τοσαῦτα γὰρ ἔμεινεν ἐν τῇ Καριαθιαρίμᾳ, ποιήσασα παρὰ τοῖς Παλαιστίνοις μῆνας τέσσαρας.

ΚΕΦ. β'.

Στρατεία Παλαιστίνων ἐπ' αὐτοὺς, καὶ νίκη Ἑβραίων Σαμουήλου στρατηγοῦντος αὐτῶν τοῦ προφήτου.

Τοῦ δὲ λαοῦ παντὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, καθ' ὃν οἴκησεν ἡ τῶν Καριαθιαριμιτῶν πόλις τὴν κιβωτὸν, ἐπ' εὐχαῖς καὶ θυσίαις τραπέντος τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλὴν ἐμφανίζοντος τὴν περὶ αὐτὸν θρησκείαν καὶ φιλοτιμίαν, ὁ προφήτης Σαμουήλος ἰδὼν αὐτῶν τὴν προθυμίαν, ὡς εὔκαιρον πρὸς ἅπαντας ἔχοντας εἶπεν περὶ ἐλευθερίας, καὶ τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἐν αὐτῇ, χρῆται λόγοις οἷς ᾤετο μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν προσάξεσθαι καὶ πεῖσαι· "ἄνδρες γὰρ, εἶπεν, οἷς ἔστιν "βαρεῖς μὲν πολέμιοι Παλαιστῖνοι, θεὸς δ' εὐμενὴς ἄρχειν "γίνεσθαι καὶ φίλος, ἐκ ἐπιθυμεῖν ἐλευθερίας δεῖ μόνον, "ἀλλὰ καὶ ποιεῖν δι' ὧν ἂν ἔλθοι πρὸς ὑμᾶς. εἰ δὲ βούλεσθε

4. Caeterum ira atque indignatio Dei eos persequitur, adeo vt septuaginta viros ex pago Bethsamae, quippe indignos qui attingerent arcam (sacerdotes enim non erant) ad eam tamen accedentes, fulmine iacto interimeret. Ipsos autem haec passos vici illius incolae deplorarunt, eosque eiusmodi plangore prosequuti sunt, qualem fas erat edere ob malum diuinitus immissum; suumque mortuum vnusquisque lugebat. Quamobrem sese indignos agnoscentes, quibuscum arca commoraretur, nunciis ad commune Hebraeorum concilium missis, indicarunt reddendam esse a Palaestinis arcam. Atque illi, hac re cognita, transferunt eam in Cariathiarimam, vrbem vicinam Bethsamitis: vbi Leuita quodam vitam agente, Aminadabo, qui magnae erat existimationis ob iustitiam et religionem, in domum eius arcam intulerunt, vt conuenientem Deo locum, in quo vir iustus habitabat. Eius autem filii arcae ministerio operati sunt, atque huic rei curandae per viginti annos praeerant: tot enim in Cariathiarima mansit, cum apud Palaestinos quatuor menses fuisset.

CAP. II.

Expeditio Palaestinorum in ipsos, et victoria Hebraeorum ductu Samuelis prophetae.

CUM autem populus vniuersus illo tempore, quo arca residebat Cariathiarimitarum vrbs, votis et sacrificiis operam daret, multumque religionis in Deum et magnum studium prae se ferret, Samuelus propheta animadverso eorum pio obsequio, quasi iam opportunum esset ad illa, cum ita se haberent, verba facere de libertate et bono quae in ea insunt, oratione vtitur maxime accommodata ad mentes eorum flectendas et persuadendas: "O viri Hebraei, dicebat, quibus etiamnum hostes quidem graves sunt Palaestini, Deus vero incipit esse propitius et amicus, non solum libertatem expetere debetis, sed et operam hoc facere, quibus ea vobis assequenda est. Nunquidem cogitate a dominatu liberari, dum pergitis

"μὲν ἀπηλλάχθαι δεσποτῶν, μένειν δὲ πράττοντας ἐξ ὧν "τοιοῦτοι διαμένουσιν· ἀλλὰ γίνεσθε δίκαιοι, καὶ, τὴν πο- "νηρίαν ἐκβαλόντες τῶν ψυχῶν καὶ θεραπεύοντες αὐτὴν, "ὅλαις ταῖς διανοίαις προτρέπεσθε τὸ θεῖον, καὶ τιμῶντες "διατελεῖτε. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ποιοῦσιν ἥξει τὰ ἀγαθὰ, δι- "λείας ἀπαλλαγὴ, καὶ νίκη πολεμίων· ἃ λαβεῖν οὐθ' "ὅπλοις, οὔτε σωμάτων ἀλκαῖς, οὔτε πλήθει συμμάχων "δυνατόν ἐστιν. οὐ γὰρ τούτοις ὁ Θεὸς ὑπισχνεῖται παρέξειν "αὐτὰ, τῷ δ' ἀγαθοὺς εἶναι καὶ δικαίους. ἐγγυητὴς δ' εἰμι "τῶν ὑποσχέσεων ἐγὼ γίνομαι". ταῦτ' εἰπόντος ἐπευφή- μει τὸ πλῆθος ἡδὺ τῇ παραινέσει, καὶ κατένευσαν αὐτὰ παρέξειν κεχαρισμένον τῷ Θεῷ. συνάγει δ' αὐτοὺς ὁ Σα- μυήλος, εἴς τινα πόλιν λεγομένην Μασφάτην· κατοπτεύ- μενον τῦτο σημαίνει κατὰ τὴν Εβραίων γλῶτταν. ἐντεῦθεν ὑδρευσάμενοί τε σπένδωσι τῷ Θεῷ, καὶ διανηστεύσαντες ὅλην τὴν ἡμέραν ἐπ' εὐχὰς τρέπονται.

β'. Οὐ λανθάνουσι δὲ τὰς Παλαιστίνας ἐκεῖ συναχθέν- τες. ἀλλὰ μαθόντες ἅτοι τὴν ἄθροισιν αὐτῶν, μεγάλῃ στρατιᾷ καὶ δυνάμει, κατ' ἐλπίδα τῦ μὴ προσδοκῶσι μηδὲ παρεσκευασμένοις ἐπιχειρεῖσθαι, τοῖς Εβραίοις ἐπέρχονται. καταπλήττει δ' αὐτοὺς τοῦτο, καὶ εἰς ταραχὴν ἄγει καὶ δέος· καὶ δραμόντες πρὸς Σαμούηλον, "ἀναπεπτωκέναι "τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὸ φόβου καὶ τῆς προτέρας ἥτ- "ἥφασιν, καὶ διὰ τοῦτ' ἠξιοῦν ἵνα μὴ κινήσωμεν τὴν τῶν "πολεμίων δύναμιν. σοῦ δ' ἀναγαγόντος ἡμᾶς ἐπ' αὐτοὺς "καὶ θυσίας καὶ ἔρκης, γυμνοῖς καὶ ἀνόπλοις ἐπιστρατεύ- "κασιν οἱ πολέμιοι· ἐλπὶς οὖν ἡμῖν ἐκ ἄλλη σωτηρίας ἐστὶν, "ἢ ἡ παρὰ σοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ ἱκετευθέντος ὑπὸ σοῦ παρασχεῖν "ἡμῖν διαφυγεῖν Παλαιστίνας". ὁ δὲ θαρρεῖν τε προτρέπεται καὶ βοηθήσειν αὐτοῖς τὸν Θεὸν ἐπαγγέλλεται. καὶ λαβὼν ἄρνα γαλαθηνὸν, ὑπὲρ τῶν ὅλων θύει· καὶ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν ὑπερέχειν αὐτῶν τὴν δεξιὰν ἐν τῇ πρὸς Παλαιστίνας μά- χῃ, καὶ μὴ περιιδεῖν δεύτερον αὐτοὺς δυστυχήσαντας. ἐπή- κοος δὲ γίνεται τῶν εὐχῶν ὁ Θεὸς, καὶ προσδεξάμενος τὴν

"ea agere quae vos seruituti subiicient: sed iustitiam colite, atque nequitiae, eam ex animabus abolendo, curationem adhibentes, tota mente Deo supplicate, eiusque in cultu perseuerate. Haec si feceritis, erit vt bonis affluatis, a seruitute liberemini, et victoriam de hostibus reportetis: quae neque armis, neque corporum viribus, neque copiarum multitudine consequi facile est. non enim illice res eiusmodi se praebiturum esse pollicetur Deus, sed probitati et iustitiae. Ego vero haec promissa vobis rata fore spondeo". Haec cum dixisset, ei applaudebat populus, ex ista exhortatione laetitia elatus; eoque ardentiusque ad id ipsum faciendum quod Deo gratum esset, ipsos autem congregat Samuelus in vrbem quandam Maspharen appellatam: quod nomen sermone Hebraico conspicuum significat. Ibi et hausta aqua effusaque Deo fiunt, et cum tota die ieiunassent ad preces se conuertunt.

2. Illic vero congregati non latent Palaestinos. Sed illi, conuentu eorum sibi nunciato, cum magno exercitu et copiis, sperantes fore vt incautos et imparatos adorirentur, Hebraeis superueniunt. Ii autem, ex hoc valde confirmati, tumultuari incipiunt et pauore occupari: atque ad Samuelum accurrentes, "animos illis, dicebant, concidisse prae metu et ex memoria recentis cladis; adeoque illos nec quieturos esse, ne hostium potentiam in nos contemnant. Nam cum in nos nudos et inermes, qui tuo ductu et auspiciis ad supplicationes et victimas et iuramenta solennia huc conuenimus, expeditionem iam fecerint hostes: non alia itaque nobis salutis nostrae superest spes, quam in te et Deo a te implorato vt nobis detur e Palaestinorum manibus effugere". At ille eos fecum animo esse hortatur, promittitque Deum illis auxiliaturum esse. Et cum agnum subrumum cepisset, eo solidum pro populo sacrificium facit; Deumque supplex orat, vt eos in praelio a vi Palaestinorum defenderet; iterumque non tineret eos infortunio multari. Has autem preces exaudit Deus, et cum animo benigno et

καὶ συμμάχῳ τῇ διανοίᾳ τὴν θυσίαν, ἐπεύχεται νίκην αὐτοῖς καὶ κράτος. ἔτι δ' ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὴν θυσίαν ἔχοντος τοῦ Θεοῦ, καὶ μήπω πᾶσαν διὰ τῆς ἱερᾶς φλογὸς ἀπειληφότος, προῆλθεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἡ τῶν πολεμίων δύναμις καὶ παρατάσσεται εἰς μάχην, ἐπ' ἐλπίδι μὲν νίκης, ὡς ἀπειλημμένων ἐν ἀπορίᾳ τῶν Ἰουδαίων, μήτε ὅπλα ἐχόντων, μήτε ὡς ἐπὶ μάχην ἐκεῖσε ἀπηντηκότων. περιπίπτουσι δὲ, οἷς οὐδ' εἰ προὐλεγέ τις ῥᾳδίως ἐπείθησαν. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοὺς ὁ Θεὸς κλονεῖ σεισμῷ, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς ὑπότρομον καὶ σφαλερὰν κινήσας τίθησιν· ὡς σαλευομένας τε τὰς βάσεις ὑποφέρεσθαι, καὶ διϊσχνούμενος εἰς ἄντα τῶν χασμάτων καταφέρεσθαι. ἔπειτα βροντῆς ἐκπεμφθείσης καὶ διαπύροις ἀστραπαῖς ὡς καταφλέξων αὐτῶν τὰς ὄψεις περιλάμψας, καὶ τῶν χειρῶν ἐκκροτήσας τὰ ὅπλα, γυμνοὺς εἰς φυγὴν ἀπέστρεψεν. ἐπεξέρχεται δὲ Σαμούηλος μετὰ τοῦ πλήθους καὶ πολλοὺς κατασφάξας κατακολουθεῖ μέχρι Κορραίων, τόπου τινὸς οὕτω λεγομένου. καὶ κατακόψας ἔτι λίθον, ὥσπερ ὅρον τῆς νίκης καὶ τῆς φυγῆς τῶν πολεμίων, ἱκανὸν αὐτὸν προσαγορεύει, σύμβολον τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένης αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἰσχύος.

γ'. Οἱ δὲ μετ' ἐκείνην τὴν πληγὴν οὐκ ἐπέστρεψαν ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας· ἀλλ' ὑπὸ δέους καὶ μνήμης τῶν συμβεβηκότων ἡσύχαζον. ὁ δ' ἦν πάλαι θήρατος τοῖς Παλαιστίνοις ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, τῶν ἐκείνων μετὰ τὴν νίκην ἐφιέμενος καὶ Σαμούηλος στρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς ἀναιρεῖ πολλοὺς καὶ τὰ φρονήματ' αὐτῶν εἰς τὸ παντελὲς ταπεινοῖ· καὶ τὴν χεῖρα ἀφαιρεῖται, ἣν τῶν Ἰουδαίων ἀπέτεμνον τὸ πρότερον κρατήσαντες τῇ μάχῃ. αὕτη δ' ἦν μέχρι πόλεως Ἀκκάρωνος ἀπὸ τῶν Γίττης ὅρων ἐκτεταμένη. ἦν δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν φίλα τοῖς Ἰσραηλίταις τὰ ὑπολειπόμενα τῶν Χαναναίων.

propitio sacrificium accepisse, innuit se illis victoriam daturum esse et potentiam auctorum. Cum autem adhuc Deo super altare esset victima, et nondum tota sacra flamma absumeretur, hostium copiae e castris egressae sunt, et sese ad pugnam instruunt; spe quidem certa victoriae, ac si Iudaei consilii plane inopes forent, vt qui nec arma habuerint, nec eo loci ad pugnandum conuenerint. Talis autem erat rerum euentus, vt si quis eas praedixisset, haud facile fidem inuenisset. Nam primum quidem eos magno concussione perturbat Deus, terramque quassatione illis subtremiscere parumque tutam ei insistentibus fecit, imo vel ea agitata incerta ponerent vestigia, vel discedens in hiatum aliquem prolaberentur. deinde cum tonitribus circumsonuisset, atque igneis fulguribus quasi ad ora illis adurenda eos circumfulsisset, atque manibus arma excussisset, nudos in fugam coniecit. Tum vero Samuelis cum populo in eos irruit, multisque caesis reliquos persequitur ad Corraea vsque, locum quendam ita nominatum. Ac cum ibi saxum statuisset, veluti terminum victoriae hostium fugae, id Praesidii saxum appellat, in signum virium quibus eos ad hostes debellandos impertiuit Deus.

13. Palaestini vero, ea clade accepta, exercitum non educunt contra Israëlitas: sed, prae metu et memoria eorum quae acciderant, quiescebant. Fiducia autem, qua olim Palaestini animati erant in Israëlitas, viceuersa illorum esse coepit post victoriam illam. Et tum Samuelus, cum in eos motis, magnas edit strages; atque elatos eorum animos prorsus deprimit: regionem etiam eis adimit, quam Iudaeos multabant eum, illos praelio superassent, ab ore a finibus Gittae ad Accaronem vsque ciuitatem longe lateque patebat. Reliqui autem Chananaeorum eo tempore pacem et amicitiam cum Israëlitis colebant.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Σαμουὴλος, διὰ τὸ γῆρας ἀδυνὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐπεχείρισεν· καὶ ἐκείνων ὡς καλῶς τῆς ἀρχῆς προϊσταμένων, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾔτήσατο βασιλεύεσθαι, Σαμουὴλου πρὸς τοῦτο ἀγανακτοῦντος.

Ὁ δὲ προφήτης Σαμουὴλος διακοσμήσας τὸν λαὸν καὶ πόλιν αὐτοῦ ἐποδμὴν, εἰς ταύτην ἐκάλουν συναγομένους περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ, ἅτε τοῦ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς· καὶ τὴν πόλιν ἐβράβευεν εὐτομίαν ἐπὶ χρόνον πολύν.

β'. Ἐπειθ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη πράττειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ πλήθους παραδίδωσιν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰώηλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ Ἀβία ὄνομα ἦν· προστάξας δὲ τὸν μὲν ἐν Βεθήλοις πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσαβαῖ, μερίσας τὸν ὑπήκοον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφεῖς ἑκάτεροι παράδειγμα καὶ τοῦ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίως τοῖς πατράσι γίνεσθαι τοῖς ἑαυτῶν, ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστὸς καὶ μετρίως ἐκ παίδων· τότε μὲν γε Φαύλης ἐξ ἀγαθοῦ παρέχον αὐτὸς γενομένης. τῶν γὰρ τοῦ πατρὸς ἐπιτηδευμάτων ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφεῖτο τὸ δίκαιον· καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς ἄλλας πολυτελεῖς ἀπονενευκότες, πρῶτον μὲν ὑπεναντίοι τοῖς ἔπραττον τῷ Θεῷ, δεύτερον δὲ τῷ προφήτῃ, ἅτε αὐτὸς ὃς πολλὴν τοῦ τὸ πλῆθος εἶναι δίκαιον ἐπιμέλειαν εἰσενεγκόντι καὶ πρόνοιαν.

γ'. Ὁ δὲ λαὸς, ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν τοῦ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τι τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συντρέχουσι· διέτριβε δ' ἐν Ραμαθᾷ πόλει· καὶ τὰς τῶν υἱῶν παρανομίας

CAP. III.

Vt Samuelus; propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit: atque populus, illis in principatu male se gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

)

Orro Samuelus propheta, populo commode distributo, t sua singulis ciuitate assignata, iussit vt in eam conueniat ad res controuersas diiudicandas. Ipse autem, bis uno vrbes obiens, ius illis dicebat; et multo tempore iudicia ex aequo exercebat.

2. Deinde, cum aetate grauis esset et inualidus, vt consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum et reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori nomen, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandauit, vt vnus quidem in Bethelis, alter vero in Barsube sederet et iudicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Isti autem exemplo erant et indicio, non omnes moribus similes parentibus nasci, sed forte quidem exemplis probos et aequos gigni: tunc vero sese ostendebant prauos ex bono prognatos. nam a parentis institutis et studiis deflexi, diuersamque ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri ius peruertebant: ac in iudiciis non ex veritate sed ad emolumentum suum agentes, solutique in luxum et deliciis sumptuosis doditi, plurimum quidem haec aduersus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetae, patris illorum, qui multum studii curaeque impenderat vt multitudo iustitiam coleret.

3. At populus, cum Prophetae filii priorem rerum statum et ordinem iniuriis labefactarent, et commissa aegre ferebat, et ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in vrbe Ramatha habitabat) atque non solum ei de filiorum eius iniquitatibus narrabant, sed et, quod prae

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Σαμουήλος, διὰ τὸ γῆρας ἀσθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτοῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν· καὶ ἐκείνων δ' καλῶς τῆς ἀρχῆς προϊσταμένων, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ἠτήσατο βασιλεύεσθαι, Σαμουήλου πρὸς τοῦτο ἀγανακτοῦντος.

Ὁ δὲ προφήτης Σαμούηλος διακοσμήσας τὸν λαὸν καὶ πόλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταύτην ἐκάλεσε συνεχομένους περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ, ὃν τῷ ἔτους ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς· καὶ πολλὴν ἐβράβευεν εὐνομίαν ἐπὶ χρόνον πολύν.

β'. Ἐπειθ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη πράττειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ πλήθους παραδίδωσιν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰώηλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ Ἀβία ὄνομα ἦν. προστέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν Βηθήλοις πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βαρσαβαῆ, μερίσας τὸν ὑπήκοον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγίνοντο δὲ σαφῶς ἑκάτεροι παραδείγματα καὶ τεκμήρια, τοῦ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίως τοῖς Φύσασι γίνεσθαι τοὺς παῖδας, ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστοὺς καὶ μετρίους ἐκ πονηρῶν· τότε μὲν γὰρ Σαοὺλος ἐξ ἀγαθοῦ παρέσχον αὐτοὺς γενομένους. τῶν γὰρ τοῦ πατρὸς ἐπιτηδευμάτων ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφεῖτο τὸ δίκαιον· καὶ τὰς κρίσεις οὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιούμενοι, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς ἀλαζονείας πολυτελεῖς ἀπονενευκότες, πρῶτον μὲν ὑπεναντίως τοῖς ἔπραττον τῷ Θεῷ, δεύτερον δὲ τῷ προφήτῃ, καθ' ὃν αὐτοὺς, ὡς πολλὴν τοῦ πλήθους εἶναι δίκαιον σπουδὴν εἰσφέρειν καὶ πρόνοιαν.

γ'. Ὁ δὲ λαὸς, ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν καὶ πολιτείαν τῶν τοῦ προφήτου παίδων, χαλεπῶς τι τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συντρέχουσι· διέτριβε δ' ἐν Ραμαθᾷ πόλει· καὶ τὰς τε τῶν υἱῶν παρανομίας

CAP. III.

Vt Samuelus; propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit: atque populus, illis in principatu male se gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

POrro Samuelus propheta, populo commode distributo, et in singulis ciuitate assignata, iussit vt in eam conuenirent ad res controuersas diiudicandas. Ipse autem, bis anno vrbes obiens, ius illis dicebat; et multo tempore iudicia ex aequo exercebat.

2. Deinde, cum aetate grauis esset et inualidus, vt consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum et reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori Ioëlus, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandauit, vt vnus quidem in Bethelis, alter vero in Barsabe sederet et iudicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Isti autem exemplo erant et indicio, non omnes moribus similes parentibus nasci, sed forte quidem ex malis probos et aequos gigni: tunc vero sese ostendebant prauos ex bono prognatos. nam a parentis institutis et studiis deflexi, diuersamque ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri ius peruertebant: ac in iudiciis non ex veritate sed ad emolumentum suum agentes, solutique in luxum et deliciis sumptuosis dediti, primum quidem haec aduersus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetae, patris illorum, qui multum studii curaeque impenderat vt multitudo iustitiam coleret.

3. At populus, cum Prophetae filii priorem rerum statum et ordinem iniuriis labefactarent, et commissa aegre ferebat, et ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in vrbe Ramatha habitabat) atque non solum ei de filiorum eius iniquitatibus narrabant, sed et, quod prae

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Σαμύηλος, διὰ τὸ γῆρας ἀθενὴς ὢν τὰ πράγματα διοικεῖν, τοῖς αὑτῦ παισὶ ταῦτα ἐνεχείρισεν· καὶ ἐκείνων ὐ καλῶς τῆς ἀρχῆς προϊσαμένων, τὸ πλῆθος ὑπ' ὀργῆς ᾐτήσατο βασιλεύεσθαι, Σαμυήλυ πρὸς τῦτο ἀγανακτοῦντος.

Ὁ δὲ προφήτης Σαμύηλος διακοσμήσας τὸν λαὸν κατ' πόλιν αὐτοῖς ἀποδοὺς, εἰς ταύτην ἐκάλεσε συντρέχοντας περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλυς κρίνεσθαι διαφορῶν. αὐτὸς δὲ, ὃς τῦ ἔτυς ἐπερχόμενος τὰς πόλεις, ἐδίκαζεν αὐτοῖς· καὶ πολλὴν ἐβεβαίωσεν εὐνομίαν ἐπὶ χρόνον πολύν.

β'. Ἐπεὶ δ' ὑπὸ γήρως βαρυνόμενος, καὶ τὰ συνήθη πράττειν ἐμποδιζόμενος, τοῖς υἱοῖς τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν πρασσίαν τῦ πλήθυς παραδίδωσιν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἰώηλος προσηγορεύετο, τῷ δὲ νεωτέρῳ Ἀβία ὄνομα ἦν. προσέταξε δὲ τὸν μὲν ἐν Βηθήλοις πόλει καθεζόμενον κρίνειν, τὸν δ' ἕτερον ἐν Βερσαβαὶ, μερίσας τὸν ὑπακυόμενον ἑκατέρῳ λαόν. ἐγένοντο δὲ σαφὲς ἕτοι παράδειγμα καὶ τεκμήριον, τῷ μὴ τὸν τρόπον ὁμοίως τοῖς φύσασι γίνεσθαί τινας, ἀλλὰ τάχα μὲν χρηστὸς καὶ μετρίυς ἐκ πονηρῶν· τότε μὲν γε Φαύλυς ἐξ ἀγαθῦ παρέχον αὐτὸς γενομένυς. τῶν γὰρ τῦ πατρὸς ἐπιτηδευμάτων ἐκτρεπόμενοι, καὶ τὴν ἐναντίαν ὁδὸν ἀπελθόντες, δώρων καὶ λημμάτων αἰσχρῶν καθυφεῖτο τὸ δίκαιον· καὶ τὰς κρίσεις ὐ πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πρὸς τὸ κέρδος ποιύμενοι, καὶ πρὸς τρυφὴν καὶ πρὸς διαίτας πολυτελεῖς ἀπονενευκότες, πρῶτον μὲν ὑπεσαντίᾳ τοῖς ἔργασσον τῷ Θεῷ, δεύτερον δὲ τῷ προφήτῃ, κατὰ αὐτῦ, ὃς πολλὰν τῦ τὸ πλῆθος εἶναι δίκαιον ἐπειδὴν ἐσωφρονεῖ καὶ πρόνοιαν.

γ'. Ὁ δὲ λαὸς, ἐξυβριζόντων εἰς τὴν προτέραν κατάσασιν καὶ πολιτείαν τῶν τῦ προφήτυ παίδων, χαλεπῶς τε τοῖς πραττομένοις ἔφερε, καὶ πρὸς αὐτὸν συντρέχυσι· διέτριβε δ' ἐν Ραμαθᾷ πόλει· καὶ τάς τε τῶν υἱῶν παρανομίας

CAP. III.

Vt Samuelus, propter senectutem rebus administrandis parum idoneus, curam earum filiis suis commisit: atque populus, illis in principatu male se gerentibus, ira incitatus Regem petiit, Samuelo id graviter ferente.

PORro Samuelus propheta, populo commode distributo, et suis singulis ciuitate assignata, iussit vt in eam conuenirent ad res controuersas diiudicandas. Ipse autem, bis anno vrbes obiens, ius illis dicebat; et multo tempore iudicia ex aequo exercebat.

2. Deinde, cum aetate grauis esset et inualidus, vt consuetis muniis sufficere non posset, filiis suis principatum et reip. curam tradidit: quorum quidem grandiori Ioëlus, minori vero Abia nomen erat. Iis autem mandauit, vt vnus quidem in Bethelis, alter vero in Barsabe sederet et iudicia redderet, populum qui pareret inter eos partitus. Isti autem exemplo erant et indicio, non omnes moribus similes parentibus nasci, sed forte quidem ex malis probos et aequos gigni: tunc vero sese ostendebant pranos ex bono prognatos. nam a parentis institutis et studiis deflexi, diuersamque ab eo viam ingressi, munerum ergo turpisque lucri ius peruertebant: ac in iudiciis non ex veritate sed ad emolumentum suum agentes, solutique in luxum et deliciis sumptuosis dediti, primum quidem haec aduersus Deum patrabant; dein vero contra voluntatem prophetae, patris illorum, qui multum studii curaeque impenderat vt multitudo iustitiam coleret.

3. At populus, cum Prophetae filii priorem rerum statum et ordinem iniuriis labefactarent, et commissa aegre ferebat, et ad Samuelum frequentes concurrunt (tum enim in vrbe Ramatha habitabat) atque non solum ei de filiorum eius iniquitatibus narrabant, sed et, quod prae

ἔλεγον, καὶ ὅτι γηραιὸς αὐτὸς ἂν ἤδη καὶ παρειμένος ὑπὸ τῷ χρόνῳ τῶν πραγμάτων ἐπέτι τὸν αὐτὸν προϊσάναι δύναται τρόπον· ἐδέοντό τε καὶ ἱκέτευον ἀποδεῖξαί τινα αὐτῶν βασιλέα, ὃς ἄρξει τῷ ἔθνους καὶ τιμωρήσεται Παλαιστίνης, ἀφείλοντας ἑαυτοῖς δίκας τῶν προτέρων ἀδικημάτων. ἐλύπησαν δὲ σφόδρα τὸν Σαμύηλον οἱ λόγοι, διὰ τὴν σύμφυτον δικαιοσύνην καὶ τὸ πρὸς τὰς βασιλέας μῖσος· ἤττητο γὰρ δεινῶς τῆς ἀριστοκρατίας, ὡς θείας καὶ μακαρίας πάσης τὰς χρωμένης αὐτῆς τῇ πολιτείᾳ. ὑπὸ δὲ φροντίδος καὶ βασάνου τῆς ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, ἅτε τροφῆς ἐμπεμένευσεν ἅτε ὕπνου· δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς στρέφων τὰς περὶ τῶν πραγμάτων ἐννοίας διεκαρτέρει.

δ'. Ἐχοντι δὲ ἤδη ἐμφανίζεται τὸ θεῖον, καὶ παραμυθεῖται "μὴ δυσφορεῖν ἐφ' οἷς ἠξίωσε τὸ πλῆθος· οὐκ ἐκ "ἐκεῖνον ὑπερηφανήσαντας, ἀλλ' αὐτόν, ἵνα μὴ βασιλεύῃ "μόνος. ταῦτα δὲ ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήγαγεν αὐτὸς ἀπ' Αἰ- "γύπτου μηχανᾶσθαι τὰ ἔργα. λήψεσθαι μέντοι γε ἐπ' αὐ- "μαχρὰν μετάνοιαν αὐτὸς ἐπίπονον, ὑφ' ἧς οὐδὲν μὲν ἀγαθὸν "τὸν ἔσαι τῶν ἐσομένων· ἐλεγχθήσονται δὲ καταφρονή- "σαντες, καὶ βλακὸς ἐκ εὐχαρίστους πρὸς ἐμὲ καὶ τὴν ἐμὴν "προφητείαν λαβόντες. κελεύω δή σε χειροτονεῖν αὐτοῖς ὃν "ἂν ἐγὼ προείπω βασιλέα· προδηλώσαντα ποίων τε τυ- "χαθήσονται βασιλευόμενοι κακῶν, καὶ διαμαρτυρόμενον "ἐφ' οἵαν σπεύδουσι μεταβολήν.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας Σαμύηλος, ἅμα ἐκ συγκαλέσας τὰς Ἰουδαίους ἀποδείξειν αὐτοῖς βασιλέα ὡμολόγησεν· ἔφη δὲ δεῖν πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἐκδιηγήσασθαι τὰ παρὰ τῶν βασιλέων ἐσόμενα, καὶ ὅσοις συνενεχθήσονται κακοῖς. "γι- "νώσκετε γὰρ ὅτι πρῶτον μὲν ὑμῶν ἀποσπάσουσι τὰ τέκνα "καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἁρματηλάτας εἶναι κελεύσουσι, τοὺς δ' "ἱππεῖς καὶ σωματοφύλακας, δρομεῖς δὲ ἄλλους καὶ χι- "λιάρχους καὶ ἑκατοντάρχους· ποιήσουσι δὲ καὶ τεχνίτας, "ὁπλοποιοὺς καὶ ἁρματοποιοὺς καὶ ὀργάνων τέκτονας, γεω- "γούς τε καὶ τῶν ἰδίων ἀγρῶν ἐπιμελητάς, καὶ σκαπανεῖς

senectute et aetatis debilitate non amplius rebus similiter ac antea administrandis par esset, eum orabant simul et obsecrabant vt aliquem ipsis regem crearet, qui posset gentem moderari et gubernare, et a Palaestinis poenas sibi debitas exigere ob pristinas iniurias. Haec illorum verba Samuelum valde solicitum habuerunt et anxerunt, propter innatum iustitiae amorem et inuisum sibi regium dominatum. nam vehementer captus erat optimatium regimine, vt quod ea reip. forma vtentes fere diuinos faciat et beatos. Verum ex iam dictis adeo curarum plenus erat et cruciatuum, vt nec cibi nec somni capiendi meminerit: sed per totam noctem vigilarit dum varias de rebus cogitationes in animo versaret.

4. Cum autem ita se habuisset, ei apparuit Deus, eumque consolatur, dicens, "non oportere ea, quae po-"stularet populus, aegre ferre: quando non illum sed "ipsummet spreuissent, ne solus ipsis imperaret. Haec "enim ab eo die, quo ex Ægypto educti fuerint moliri "eos coepisse. veruntamen breui illos poenitentiam sibi "grauem molestamque acturos esse, per quam nihil qui-"dem futuri erit infectum; at contemptus sui redarguen-"tur, et quod consilia tam in me quam tuam erga pro-"phetiam ingrata ceperint. Iubeo itaque te illum ipsum "eis regem constituere, quem tibi praemonstrauero; cum "prius illis mala expositeris, quae sub regibus passuri sunt, "et testificatus fueris in qualem se temere coniiciunt rerum "mutationem.

5. Haec Samuelus cum audisset, conuocatis prima luce in concionem Iudaeis, palam fassus est se Regem illis creaturum esse: dicebat autem oportere primum quidem ipsis enarrari, quae sub Regibus futura essent, et quibus malis conflictarentur. "Scitote enim, inquit, "quod primum quidem liberos vestros a vobis abstrahent; "et alios quidem illorum currus agitare iubebunt, alios "vero equites fieri et satellites, itemque antecursores, et "tribunos ac centuriones: rursusque alios artifices facient, "armorum et curruum et instrumentorum fabricatores; at-"que etiam aratores et agrorum suorum curatores, et

"ἀμπέλων. καὶ ὐδὲν ἐστιν ὃ μὴ κελευόμενοι ποιήσουσιν, ἀν-
"δραπόδων ἀργυρωνήτων τρόπον. καὶ τὰς θυγατέρας δὲ
"ὑμῶν μυρεψὰς ἀποφανοῦσι, καὶ ὀψοποιὰς, καὶ σιτοποιὰς·
"καὶ πᾶν ἔργον, ὃ θεραπαινίδες ἐξ ἀνάγκης πληγὰς φο-
"βήμεναι καὶ βασάνους ὑπηρετοῦσι. κτῆσιν δὲ τὴν ὑμετέραν
"ἀφαιρήσονται· καὶ ταύτην εὐνύχοις καὶ σωματοφύλαξι
"δωρήσονται, καὶ βοσκημάτων ἀγέλας τοῖς αὐτῶν προσ-
"μῦσιν. συνελόντι δ' εἰπεῖν, δουλεύσετε μετὰ πάντων τῶν
"ὑμετέρων τῷ βασιλεῖ, καὶ τοῖς αὐτῶν οἰκέταις. ἔσει γενό-
"μενοι. καὶ μνήμην ὑμῖν τῶνδε τῶν λόγων γενήσει, καὶ τὰ
"πάσχειν αὐτά· καὶ μεταγνώσεσθε ἱκετεύσετε τὸν Θεὸν
"ἑλεῆσαί τε ὑμᾶς καὶ δωρήσασθαι ταχεῖαν ἀπαλλαγὴν
"τῶν βασιλέων. ὁ δ' οὐ προσδέξεται τὰς δεήσεις ὑμῶν·
"ἀλλὰ παραπέμψας ἐάσει δίκην ὑποσχεῖν ὑμᾶς τῆς αὐτῶν
"κακοβουλίας.

ς'. Ην δ' ἄρα καὶ πρὸς τὰς προρρήσεις τῶν συμβησο-
μένων ἀνόητον τὸ πλῆθος, καὶ δύσκολον ἐξελεῖν τῆς ὁμο-
νοίας κρίσιν ἤδη παρὰ τῷ λογισμῷ καθιδρυμένην. οὐδὲ γὰρ
ἐκτεράφησαν, οὐδ' ἐμέλησεν αὐτοῖς τῶν Σαμουήλου λόγων·
ἀλλ' ἐνέκειντο λιταρῶς, καὶ χειροτονεῖν ἠξίουν ἤδη τὸν βα-
σιλέα, καὶ μὴ Φροντίζειν τῶν ἐσομένων. ἐπὶ γὰρ τιμωρίᾳ
τῶν ἐχθρῶν, ἀνάγκη τὸν πολεμήσοντα σὺν αὐτοῖς ἔχειν·
καὶ οὐδὲν ἄτοπον εἶναι, τῶν πλησιοχώρων βασιλευομένων,
τὴν αὐτὴν ἔχειν αὐτοὺς πολιτείαν. ὁρῶν δ' αὐτοὺς ὁ
ὑπὸ τῶν προειρημένων ἀπεγραμμένους ὁ Σαμουήλος, ἀλ
ἐκμένοντας· "νῦν μὲν, εἶπεν, ἅπιτε πρὸς αὐτούς ἔγ-
"γιος, μεταπέμψω δὲ ὑμᾶς εἰς ὄσον, ὅτ' ἂν μάθω τί
"τοῦ Θεοῦ τίνα δίδωσιν ὑμῖν βασιλέα.

"vinearum foſſores. nihilque omnino eſt quod non agent, "imperio illorum obſequentes, more ſeruorum pretio "emptorum. Quin et filias veſtras unguentarias, coquas, "et piſtrices ſuas facient; et ad omne opus eas adhibebunt "ad quod praeſtandum ex neceſſitate adiguntur ancillae "verberum metu et cruciatuum. imo et poſſeſſiones ve- "ſtras auferent, et eas ſpadonibus ſuis aſſecliſque dabunt, "pecorumque greges ſuorum aliquibus diſtribuent. ac, "vt breuiter dicam, regi ſerui eritis cum veſtris omnibus, "famulis etiam illorum ſimiles facti. Cumque acciderit "vt haec patiamini, tum vobis in mentem venient ea quae "loquutus ſum: ac tandem reſipiſcentes Deo ſupplicabitis, "vt veſtri miſereri dignaretur, voſque quam ocyſſime a "regum dominatione liberaret. Ille vero preces veſtras "non exaudiet; ſed voſmet negligendo ſinet vt mali con- "ſilii veſtri poenas luatis.

6. Ad ea autem quae de rebus euenturis praedicebat ſurda erat multitudo; ac difficile admodum opinionem praeiudicatam e mente euellere, praeſertim cum iam ratiocinatione firmata eſſet et ſtabilita. nam neque a propoſito dimoueri poterant, neque quidquam curae erat illis quod diceret Samuelus: ſed vehementer inſtabant, et poſtulabant vt iam Regem illis crearet, et non de futuris ſemet ſolicitum haberet. nam vt hoſtes vlciſcerentur neceſſe erat Regem illis eſſe, qui in aciem ſecum prodiret; nihilque in eo abſurdi eſſe, ſi, cum vicini regnarentur, ipſi ſimili in ſtatu viuerent. Cum vero vidiſſet Samuelus nihil illos mouiſſe ea quae praedicta fuerant, ſed in eadem ſententia perſeuerare, "nunc quidem, aiebat, ad ſuam quiſ- "que domum diſcedite; cum autem oportebit vos accer- "ſam, quamprimum a Deo accepero, quem vobis Regem "deſignat.

ΚΕΦ. δ'.

Βασιλέως τοῖς Ισραηλίταις ἀπόδειξις, Σαοὺλ τὄνομα, πελεύσαντος τοῦ Θεοῦ.

Ἦν δέ τις ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς ἀνὴρ εὖ γεγονὼς καὶ ἀγαθὸς τὸ ἦθος, Κίσης ὄνομα. τούτῳ παῖς ὑπῆρχεν. ἦν δὲ νεανίας τὴν μορφὴν ἄριστος καὶ τὸ σῶμα μέγας, τό τε φρόνημα καὶ τὴν διάνοιαν ἀμείνων τῶν βλεπομένων. Σαοὺλον αὐτὸν ἐκάλουν. ἔτος ὁ Κίσης, ὄνων αὐτῷ ἐκ τῆς νομῆς καλῶν ἀποπλανηθεισῶν· ἤδετο γὰρ αὐταῖς ὡς ἐκ ἄλλῳ τινὶ τῶν κτημάτων· τὸν υἱὸν μεθ' ἑνὸς θεράποντος ἐπὶ ζήτησιν τῶν κτηνῶν ἐξέπεμψε. ὁ δὲ, ἐπεὶ τὴν πάτριον περιῆλθε Φυλὴν, ἐξερευνῶν τὰς ὄνους, εἰς τὰς ἄλλας ἀφίκετο· ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ ἐν ταύταις ἐπιτυχὼν ἀπεῖναι διεγνώκει, μὴ ποιῆσῃ περὶ αὐτοῦ τῷ πατρὶ λοιπὸν τὴν φροντίδα. τοῦ δ' ἑπομένου θεράποντος, ὡς ἐγένοντο κατὰ τὴν Ραμαθὰν πόλιν, εἶναι προφήτην ἐν αὐτῇ φήσαντος ἀληθῆ, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζειν συμβουλεύοντος, γνώσεσθαι γὰρ παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ τῶν ὄνων τέλος· ἀφ' ἑαυτοῦ ἔχειν πορευθέντας εἶπεν αὐτὸ τῆς προφητείας, ὃ καὶ παρέχωσιν αὐτῷ, κεκενῶσθαι γὰρ ἤδη τῶν ἐφοδίων. τοῦ δ' οἰκέτου τέταρτον αὐτῷ παρεῖναι σίκλου φήσαντος καὶ τοῦτο δώσειν, ὑπὸ γὰρ ἀγνοίας τοῦ μὴ λαμβάνειν τὸν προφήτην μισθὸν ἐπλανῶντο, παραγίνονται πρὸς τὰς πύλας περιτυχόντες παρθένοις ὑδρευσαμένας, ἐρωτῶσιν αὐτὰς τὸν προφήτην τὴν οἰκίαν. αἱ δὲ σημαίνουσι· καὶ σπεύδειν παρεκελεύσαντο, πρὶν αὐτὸν εἰς τὸ δεῖπνον καταπλῆναι· πολλὰς γὰρ ἑστιᾶν, καὶ προκατακλίνεσθαι τῶν κεκλημένων. ὁ δὲ Σαμουήλος διὰ τοῦτο πολλὰς ἐπὶ τὴν ἑστίαν τότε συνήγαγε. δεομένῳ γὰρ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, προειπεῖν τίνα ποιήσει βασιλέα, τῇ παρελθούσῃ τοῦτον ἐμήνυσεν· πέμψειν γὰρ αὐτὸς τινὰ νεανίσκον ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς, κατὰ τήνδε τὴν ὥραν· αὐτὸς μὲν ἐπὶ τοῦ δώματος καθεζόμενος, ἐξεδέχετο τὸν καιρὸν γενέσθαι. πληρωθέντος δ' αὐτοῦ, καταβὰς ἐπὶ τὸ

CAP. IV.

Saulus iussu Dei Israëlitarum rex declaratur.

ERat autem quidam ex tribu Beniamitide, vir bene natus et honestis moribus, nomine Cises. Huic filius erat. iuuenis autem erat forma praestantissima et corpore procero et amplo, quique animo et ingenio plus pollebat quam specie externa. Saulum ipsum appellarunt. Hic Cises, cum forte asinae eius pulchritudine conspicuae a grege in pascuis aberrarent (illis enim mirifice, prae caeteris quae possidebat, capiebatur) filium cum vno famulo ad iumenta perquirenda emisit. Ille vero, postquam tribum patriam asinas indagando circumiuerat, profectus est ad alias: et cum in illis eas frustra quaesiuisset, domum abire decreuit, ne patri deinceps solicitudinem de se crearet. Vbi autem prope ad vrbem Ramatham ventum est, cum ipsius pedisequus eum submonuisset, illic verum esse prophetam, consiliumque dedisset vt illum adiret, ab eo enim rescituros quid de asinabus factum esset: nihil ipsis superesse, dicebat, si consultum irent, quo prophetam rem meraturi; quod iam exhausti essent viaticis. At cum famulus subiecisset, mihi est quadrans sicli, eumque dari posse, (aiebant enim, quod nescirent prophetam mercedem non accipere) ad eum se conferunt. atque ad portas nucti puellas, quae aquatum exibant, quaerunt ex eis vbi esset propheta domus. illae vero aedes monstrant, iusseruntque vt eum adire properarent, priusquam ille epulis accumberet: accidit enim vt multos conuiuio excipiat, morisque est vt ante inuitatos discumbat. Tum autem Samuelus hac ipsa de causa plurimos ad epulum conuocauerat. nam cum et quotidie Deum oranti, vt praediceret quem constituturus sit regem, pridie hunc ipsum indicasset (illa enim hora missurum se Beniamitam quendam iuuenem dixerat) ille quidem in solario sedens exspectabat dum tempus adesset. eo vero exacto descendebat ad coenam iturus. Saulum autem ante ianuam offendit, atque ei suggerit Deus,

δεῖπνον ἐπορεύετο. συναντᾷ δὲ τῷ Σαύλῳ, καὶ ὁ Θεὸς αὐτῷ σημαίνει τοῦτον εἶναι τὸν ἄρξειν μέλλοντα. Σαῦλος δὲ προσιὼν τῷ Σαμυήλῳ, καὶ προσαγορεύσας ἐδεῖτο μηνῦσαι τὴν οἰκίαν τοῦ προφήτου· ξένος γὰρ ὢν ἀγνοεῖν ἔφασκε. τοῦ δὲ Σαμυήλου φράσαντος αὐτὸν εἶναι, καὶ ἄγοντος ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ὡς τῶν ὄνων ἐφ' ὧν τὴν ζήτησιν ἐκπεμφθείη σεσωσμένων, τά τε πάντων ἀγαθὰ ἔχειν αὐτῷ κεκυρωμένα, προσυχών· "ἀλλ' ἧττον, εἶπεν, ἐγὼ, δέσποτα, ταύτης τῆς ἐλ-"πίδος, καὶ φυλῆς μικροτέρας ἢ βασιλέας ποιεῖν, καὶ πα-"τριᾶς ταπεινοτέρας τῶν ἄλλων πατριῶν. σὺ δὲ παίζεις καὶ "γέλωτά με τίθεσαι, περὶ μειζόνων ἢ κατὰ τὴν ἐμὴν χρείαν "διαλεγόμενος". ὁ δὲ προφήτης ἀγαγὼν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἐστίασιν κατακλίνει, καὶ τὸν ἀκόλουθον, ἐπάνω τῶν κεκλημένων· ἦσαν δ' ἐβδομήκοντα τὸν ἀριθμόν· προστάσσει δὲ τοῖς διακόνοις παραθεῖναι τῷ Σαύλῳ μερίδα βασιλικήν. ἐπεὶ δ' ἡ κοίτης ὥρα προσῆγεν, οἱ μὲν ἀνασάντες ἀνέλυσαν πρὸς αὑτούς ἕκαστοι· ὁ δὲ Σαῦλος παρὰ τῷ προφήτῃ σὺν τῷ θεράποντι κατεκοιμήθη.

β'. Ἅμα δὲ ἡμέρᾳ Σαμυήλος ἀνασήσας αὐτὸν ἐκ τῆς κοίτης, προὔπεμψε. καὶ γενόμενος ἔξω τῆς πόλεως ἐκέλευε τὸν μὲν θεράποντα ποιῆσαι προελθεῖν, ὑπολείπεσθαι δὲ αὐτόν· ἔχειν γὰρ αὐτῷ τι φράσαι, μηδενὸς ἄλλου παρόντος· καὶ ὁ μὲν Σαῦλος ἀποπέμπεται τὸν ἀκόλουθον. λαβὼν δ' ὁ προφήτης τὸ ἀγγεῖον, ἔλαιον καταχεῖ τῆς τοῦ νεανίσκου κεφαλῆς· καὶ κατασπασάμενος, "ἴθι, φησὶ, βασιλεὺς ὑ-"πὸ τοῦ Θεοῦ κεχειροτονημένος, ἐπὶ Παλαιστίνους τε καὶ τὴν "ὑπὲρ Εβραίων ἄμυναν. τούτων δ' ἔσαι σοι σημεῖον ὅ σε βού-"λομαι προγινώσκειν, ὅτ' ἂν ἀπέλθῃς ἐντεῦθεν, καταλήψῃ "τρεῖς ἀνθρώπους ἐν τῇ ὁδῷ προσκυνήσαι τὸν Θεὸν πορευομέ-"νους εἰς Βέθηλα. ὧν τὸν μὲν πρῶτον τρεῖς ἄρτους ὄψῃ κομί-"ζοντα, τὸν δὲ δεύτερον ἐρίφου· ὁ τρίτος δὲ, ἀσκὸν οἴνου φέ-"ρων, ἀκολουθήσει. ἀσπάσονταί σε ὅτοι καὶ φιλοφρο-"νήσονται. καὶ δώσουσί σοι ἄρτους δύο· σὺ δὲ λήψῃ. κἀ-"κεῖθεν ἥξεις εἰς τὸ Ραχήλας καλούμενον μνημεῖον, ὅπου

hunc esse qui populum imperio regeret. Saulus vero ad Samuelum accedit, eumque salutatum rogabat vt ei ostenderet vbinam propheta habitaret: se enim, vtpote hospitem, hoc ignorare dicebat. Cum autem ille respondisset se eum esse, et ad coenam duceret, quasi asinae ad quas vestigandas missus erat saluae forent, eumque omnium bona in sua potestate habere, quod in ipsum inciderit: "supra spem, aiebat, meam sunt ista, "Domine, et de tribu sum minori quam vt reges fa-"ceret, et de familia caeteris familiis humiliori. Tu "vero me ludis et deridendum propinas, vt qui de re-"bus maioribus, quam mea fert conditio, loqueris". At propheta ipsum ad conuiuium deducens accumbere facit, eiusque famulum, supra alios inuitatos, (illi autem erant septuaginta numero) iubetque ministris Saulo apponere portionem regiam. Cum vero hora cubitus veniisset, alii quidem domum quisque suam discedebant: at Saulus apud prophetam cum famulo somno se dedit.

2. Cum autem sub ortum aurorae Samuelus illum e lectulo suscitasset, abeuntem deduxit. atque, simul ac vrbem egressus esset, monebat vt famulum iuberet ipsos praeuertere, ipse autem paulisper restaret: esse enim quod sine arbitris illi vellet dicere. Tum Saulus famulum quidem ablegat. Propheta autem, sumpto lecytho, oleum in caput iuuenis effundit; eumque deosculatus, "esto, inquit, Rex, a Deo constitutus et ad Palaestinos per-"sequendos et Hebraeos vindicandos. Horum autem id "tibi signum erit, quod te volo praescire. Cum hinc "egressus fueris, offendes in itinere tres homines Bethe-"la euntes ad Deum adorandum. quorum primum qui-"dem tres panes portantem videbis, secundum vero hoe-"dum: tertius autem vtrem vini baiulans eos comitabi-"tur. Isti te salutabunt comiterque appellabunt, et duos "tibi panes dabunt: eos vero erit vt accipias. Et inde "venies ad locum Rachelae sepulchrum nominatum, vbi "homini occurres, qui tibi nunciabit saluas esse asinas.

"συμβαλεῖς τῷ σεσῶσθαί σε τὰς ὄνους εὐαγγελιεμένῳ. ἔπειτ' "ἐκεῖθεν ἐλθὼν εἰς Γαβαθὰ, προφήτας ἐκκλησιάζοντα ἐπι- "τεύξῃ· καὶ γενόμενος ἔνθεος προφητεύσεις σὺν αὐτοῖς. ὡς "πάνθ' οὕτινοῦν ὁρῶντα ἐκπλήττεσθαί τε καὶ θαυμάζειν, "λέγοντα πόθεν εἰς τοῦτο εὐδαιμονίας ὁ Κὶσ παῖς παρῆλ- "θεν; ὅταν δέ σοι ταῦτα γένηται τὰ σημεῖα, τὸν Θεὸν "ἴσθι μετὰ σοῦ τυγχάνοντα· ἄσπασαί τε τὸν πατέρα σου "καὶ τὰς συγγενεῖς. ἥξεις δὲ μετάπεμπτος εἰς Γάλγαλα "ὑπ' ἐμοῦ, ἵνα χαρισήρια τέτων θύσωμεν τῷ Θεῷ". Φράσας ταῦτα καὶ προειπὼν, ἀποπέμπει τὸν νεανίσκον. τῷ Σαούλῳ δὲ πάντα κατὰ τὴν προφητείαν Σαμμήλε ἀπήντησεν.

γ'. Ὡς δ' ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ Ἀβε- νάρε· καὶ γὰρ ἐκεῖνον τῶν ἄλλων οἰκείων μᾶλλον ἔσεργεν· ἀνερωτῶντος περὶ τῆς ἀποδημίας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν γεγε- νότων, τῶν μὲν ἄλλων ἠδὲν ἀπεκρύψατο, ἠδ' ὡς ἀφίκοιτο παρὰ Σαμμήλον τὸν προφήτην, ἠδ' ὡς ἐκεῖνος αὐτῷ σε- σῶσθαι τὰς ὄνους ἔφρασε. περὶ δὲ τῆς βασιλείας καὶ τῶν κατ' αὐτὴν, ἃ καὶ φθόνον ἀκούομενα καὶ ἀπιστίαν ἔχειν ὤετο, σιωπᾷ πρὸς αὐτόν· καὶ ἠδὲ πρὸς σύνουν σφόδρα ἐκαῦτα εἶναι, καὶ περισσότερον τῶν ἀφ' αἵματος ὑπ' αὐτοῦ σεσεγ- μενον, ἀσφαλὲς ἡ σῶφρον ἔδοξε μηύειν. λογισάμενος, εἰ- μαι, τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν οἵα τῆς ἀληθείας ἐστίν· ἔτι βεβαίως ἠδεῖς εὔνους, ὅτε φίλων ὅτε συγγενῶν, ἠδ' ἄχρι τῶν παρὰ τοῦ Θεοῦ λαμπρῶν ἀποσώζει τὴν διάθεσιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ὑπεροχὰς κακοήθεις τυγχάνουσι ἤδη καὶ βάσκανοι.

δ'. Σαμμήλος δὲ συγκαλεῖ τὸν λαὸν εἰς Μασφαθὴν πόλιν· καὶ πρὸς αὐτὸν διατίθεται λόγους, οὓς κατ' ἐντολὴν Φράζειν ἔλεγεν τοῦ Θεοῦ· "ὅτι, τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐκ- "νε παραχόντος καὶ τοὺς πολεμίους δηλώσαντος, ἀμυητο- "νήσειαν τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τὸν μὲν Θεὸν ἀποχειροτονῆσαι "τῆς βασιλείας, οὐκ εἰδότες ὡς συμφορώτατον ὑπὸ τοῦ πά- "των ἀρίστου προστατεῖσθαι. Θεὸς δὲ πάντων ἄριστος. ἀρίστου- "ται δ' ἔχειν ἄνθρωπον βασιλέα· ὃς ὡς κτήμασι τοῖς ὑπ-

"Dein, illinc cum ad Gabatha peruenieris, incides in coe-
"tum prophetarum: et diuino correptus ſpiritu cum eis
"vaticinaberis, adeo vt omnibus, quicunque hoc vide-
"rint, rei miraculo attonitis mirari ſubeat, dicentibus,
"vnde eo felicitatis deuenerit Ciſae filius? Cum vero
"haec tibi ſigna eueniſſe contigerit, ſcito tibi Deum ad-
"eſſe: patremque tuum et cognatos ſaluta. Venies au-
"tem Galgala, cum te accerſiuero, vt pro his Deo pa-
"cificas hoſtias immolemus". Cum haec dixiſſet et prae-
nunciaſſet, iuuenem dimittit. Saulo autem omnia acci-
derunt, quae Samuelus praedixerat.

3. Vt vero in domum reuerſus eſt Abenari cognati ſui (etenim ipſum prae caeteris ſibi propinquis diligebat) eo percontante quo illis iter fuerit, et quidnam eis in illo acciderit, aliorum nihil ipſum celauit, neque quod Samuelum prophetam adierit, neque quod is aſinas ſibi ſalu-tas eſſe dixerit. De regno autem rebuſque eo ſpectantibus, quae audita inuidiam mouere fidemque haud impetrare poſſe putabat, illa apud ipſum ſilentio tranſit: et neque tutum aut prudentis eſſe viſum eſt ea cum illo communicare, etiamſi ſibi amiciſſimus eſſe videretur, et quem inter conſanguineos ſuos omnium maxime amaret. quod ſecum, vt arbitror, reputarit, tale reuera eſſe hominum ingenium, vt nemo neque amicorum neque cognatorum perpetuo beneuolus ſit, neque vſque dum quis felicitate a Deo cumuletur eundem ſeruet affectum, ſed eminentiores quoſque maleuolentia proſequatur et inuidia.

4. Porro Samuelus populum conuocat ad vrbem Maſphathen: eoſque iis verbis alloquitur, quae ex Dei iuſſu ſe facere aiebat: "quod, cum ipſe illos in libertatem vin-
"dicaſſet et hoſtes ſub iugum miſiſſet, beneficiorum pa-
"rum memores fuerint, et ipſi quidem Deo regnum ab-
"iudicent, neſcientes maxime e re ſua eſſe omnium opti-
"mi imperio ſubiici. Deus autem omnium praeſtantiſſi-
"mus: veruntamen homineth ſibi regem eſſe malunt; qui

"τεταγμένοις κατὰ βέλησιν καὶ ἐπιθυμίαν καὶ τῶν ἄλλων
"παθῶν ὁρμὴν χρήσεται, τῆς ἐξουσίας ἀφειδῶς ἐμφορήσε-
"νος. ἀλλ' ἐχ ὡς ἴδιον ἔργον καὶ κατασκεύασμα τὸ τῶν ἀν-
"θρώπων γένος ἔτω διατηρῆσαι σπουδάσει. ὁ Θεὸς δὲ κατ'
"αὐτὴν τὴν αἰτίαν κήδοιτο. ἀλλ' ἐπεὶ δέδοκται ταῦτα ὑμῖν,
"καὶ κεκράτηκεν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ὕβρις, τάχθητε πάντες
"κατὰ φυλάς τε καὶ σκῆπτρα, καὶ κλήρως βάλετε.

ε'. Ποιησάντων δὲ τῦτο τῶν Ἑβραίων, ὁ τῆς Βενιαμίτι-
δος κλῆρος ἐξέπεσε. ταύτης δὲ κληρωθείσης ἔλαχεν ἡ Μα-
τρὶς καλεμένη πατριὰ, ἧς κατ' ἄνδρα κληρωθείσης λαγχά-
νει ὁ Κίσυ βασιλεύειν παῖς Σάυλος. γνὺς δὲ τῦτο ὁ νεανίσκος,
φθάσας ἐκ ποδῶν αὐτὸν ποιεῖ· μὴ βυλόμενος, οἶμαι, δε-
κτὴν τὴν ἀρχὴν ἐκὼν λαμβάνειν. ἀλλὰ τοσαύτην ἐνεδείξατο
ἐγκράτειαν καὶ σωφροσύνην· ὥστε τῶν πλείστων ὐδ' ἐπὶ μι-
κραῖς εὐπραγίαις τὴν χαρὰν καταχεῖν δυναμένων, ἀλλ' εἰς
τὸ πᾶσι γενέσθαι φάνερὸς προσπίπτόντων, ὁ δ' ὐ μόνον ὐδὲν
ἐνέφηνε τοιῦτον ἐπὶ βασιλείᾳ, καὶ τῶν τοσύτων καὶ τηλικύ-
των ἐθνῶν ἀποδειχθῆναι δεσπότης, ἀλλὰ καὶ τῆς ὄψεως
αὐτὸν τῆς τῶν βασιλευθησομένων ἐξέκλεψε, καὶ ζητεῖν αὐ-
τὸν καὶ περὶ τῦτο πονεῖν παρεσκεύασεν. ὧν ἀμηχανούντων
καὶ φρεντιζόντων ὅτι γένοιτο ἀφανὴς ὁ Σάυλος, ὁ προφή-
της ἱκετεύει τὸν Θεὸν δεῖξαι πῦ ποτ' εἴη, καὶ παραχῶ εἰς
ἐμφάνειαν τὸν νεανίσκον. μαθὼν δὲ παρὰ τῦ Θεῦ τὸν τό-
πον ἔνθα κέκρυπται ὁ Σάυλος, πέμπει τὺς ἄξοντας αὐτόν·
καὶ παραγενόμενον ἵστησι μέσον τῦ πλήθυς. ἐξεῖχε δ' αὐτῦ
ἅπαντων, καὶ τὸ ὕψος ἦν βασιλικώτατος.

ς'. Λέγει δὲ ὁ προφήτης· "τῦτον ὑμῖν ὁ Θεὸς ἔδωκε
"βασιλέα. ὁρᾶτε δὲ ὡς καὶ κρείττων ἐςὶ πάντων, καὶ τῆς
"ἀρχῆς ἄξιος". ὡς δ' ἐπευφήμησε τῷ βασιλεῖ σωτηρίαν ὁ
λαὸς, τὰ μέλλοντα συμβήσεσθαι καταγράψας αὐτὸς ὁ
προφήτης, ἀνέγνω τῦ βασιλέως ἀκροωμένυ· καὶ τὸ βιβλί-
ον τίθησιν ἐν τῇ τῦ Θεῦ σκηνῇ, τὰς μετέπειτα γενεὰς εἰς
μαρτύριον ὧν προείρηκε. ταῦτ' ἐπιτελέσας ὁ Σαμήλης, ἀπο-
λύει τὴν πληθύν. καὶ αὐτὸς δὲ εἰς Ραμαθὰν παραγίνεται

"subditis tanquam pecudibus pro arbitrio et libidine, et ex "affectuum aliorum impetu dominabitur, poteſtati ſuae "immodice indulgens: atqui non vt a ſe factum et condi-"tum ita conſeruare ſtudebit humanum genus. cum vero "Deus hanc ipſam ob cauſam veſtri curam agat. Sed quo-"niam haec vobis placuerint, et eo contumeliae in Deum "deuentum ſit, curate vt omnes iuxta tribus et ſceptra di-"ſtributi ſint, dein vt ſortes iaciantur.

5. Cum autem Hebraei hoc ipſum feciſſent, Beniamitidi tribui ſors obuenit. illa vero ducta per cognationes, deſignata eſt cognatio Matris appellata, quae cum viritim ſortiretur, Saulo Ciſae filio regnum obtigit. Caeterum vbi haec res iuueni innotuit, illico ſe abſcondit, nolens (vt arbitror) ad regnum videri lubenti animo accedere. Sed eam prae ſe tulit moderationem et modeſtiam, vt, cum plerique ex parua felicitate vix ſui prae laetitia ſint compotes, ſed ſeſe oſtentantes omnium in oculos ingerant, ille, tot licet tantorumque populorum dominus conſtitutus, ab huiuſmodi oſtentatione ex regno ſibi delato tam procul abfuit, vt ſeſe e conſpectu illorum quibus erat imperaturus clam ſubduxerit, feceritque vt ab illis non ſine labore perquireretur. Quibus, quod Saulus nuſquam comparuerit, ad anguſtias redactis et valde ſolicitis, propheta Deum obſecrat, vt oſtenderet vbi eſſet, et iuuenem omnibus conſpiciendum ſiſteret. Cum vero ex Deo reſciuiſſet latebras in quas ſe abdiderat Saulus, mittit qui eum adducant. Ac poſtquam venit, in medio populi eum collocat. illos vero omnes ſupereminebat, et ipſa ſtatura prae caeteris forma eſſe regia videbatur.

6. Tum vero propheta: "Hunc vobis in regem Deus "tradit. videte vt excellit omnibus, et imperio ſe dignum "prodit". Cumque populus acclamaſſet, viuat rex, propheta, qui illis praeſcripſerat omnia quae euentura eſſent, recitauit ea populo coram rege, librumque in Dei Tabernaculum repoſuit, vt in omne aeuum teſtimonio eſſet quod ea praedixerit. Haec vbi perfecerat Samuelus, populum domum dimittit: atque ipſe in vrbem Ramatham profe-

πόλιν. πατρὶς γὰρ ἦν αὐτῷ. Σαύλῳ δ' ἀπερχομένῳ εἰς Γι-
βαθὴν, ἐξ ἧς ὑπῆρχε, συνήρχοντο πολλοὶ μὲν ἀγαθοὶ,
τὴν προσήκουσαν βασιλεῖ τιμὴν νέμοντες· πενηροὶ δὲ πλείους,
οἱ κατεφρόνουν τ' αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκλεύαζον, καὶ
οὔτε δῶρα προσέφερον, οὔτ' ἐν σπουδῇ καὶ λόγῳ τὸ ἀρέσκε-
σθαι τὸν Σαῦλον ἐτίθεντο.

ΚΕΦ. ε'.

Σαούλης στρατεία ἐπὶ τὸ Αμμανιτῶν ἔθνος, καὶ νίκη καὶ ἁρπαγὴ τῶν πολεμίων.

Μηνὶ δ' ὕστερον ἀρχὴ τῆς παρὰ πάντων αὐτῷ τιμῆς ὁ πρὸς
Ναάσην πόλεμος, τὸν Αμμανιτῶν βασιλέα. οὗτος γὰρ πολ-
λὰ κακὰ τοὺς πέραν τοῦ Ιορδάνου ποταμοῦ κατῳκημένους τῶν
Ιουδαίων διατίθησι, μετὰ πολλοῦ καὶ μαχίμου στρατεύμα-
τος διαβὰς ἐπ' αὐτούς· καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν εἰς δουλείαν
ὑπάγεται, ἰσχύι μὲν καὶ βίᾳ πρὸς τὸ παρὸν αὐτοὺς χειρω-
σάμενος, σοφίᾳ δὲ καὶ ἐπινοίᾳ, πρὸς τὸ μηδ' αὖθις ἀνα-
στάντας δυνηθῆναι τὴν ὑπ' αὐτῷ δουλείαν διαφυγεῖν, ἀπὸ
νεῶν ποιῶν. τῶν γὰρ ἢ κατὰ πίστιν ὡς αὐτὸν ἀφικνουμένων, ἢ
λαμβανομένων πολέμῳ νόμῳ, τὰς δεξιὰς ὀφθαλμοὺς ἐξέ-
κοπτε. ἐποίει δὲ τοῦθ', ὅπως, τῆς ἀριστερᾶς αὐτοῖς ὄψεως
ὑπὸ τῶν θυρεῶν καλυπτομένης, ἄχρηστοι παντελῶς εἶεν.
καὶ ὁ μὲν τῶν Αμμανιτῶν βασιλεὺς, ταῦτ' ἐργασάμενος τοὺς
πέραν τοῦ Ιορδάνου, ἐπὶ τοὺς Γαλαδηνοὺς λεγομένους ἐστρά-
τευσε. καὶ στρατοπεδευσάμενος πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν πο-
λεμίων, Ιαβὶς δ' ἐστὶν αὕτη, πέμπει πρὸς αὐτοὺς πρέσβεις,
κελεύων ἢ παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς ἐπὶ τῷ τὰς δεξιὰς αὐ-
τῶν ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαι, ἢ πολιορκῆσαι ἐπείλει· καὶ τὰς
πόλεις αὐτῶν ἀνασήσειν· τὴν δ' αἵρεσιν ἐπ' αὐτοῖς εἶναι,
ποτερόν ποτε βραχύ τι τοῦ σώματος ἀποτεμεῖν θέλωσιν, ἢ
πάντες ἀπολωλέναι. οἱ δὲ Γαλαδηνοὶ καταπλαγέντες τὰ
μὲν ὕστερον μὲν ἐτόλμησαν οὐδὲν εἰπεῖν, ἅτ' εἰ [illegible]
αὐτοὺς, ἅτ' εἰ πολεμοῦσιν. ἀνοχὴν δ' ἡμερῶν ἑπτὰ λαβὼν

dus est. ei enim patria erat. Saulo vero Gabatham, ex qua erat, abeunte, boni quidem multi eum comitabantur, debitum regi honorem praestantes; plures vero improbi, qui et ipsum contemptui habebant, et caeteros etiam irridebant, et neque munera afferebant, neque data opera aut verbis testari volebant sibi Saulum placere.

CAP. V.

Saulus contra Ammanitarum gentem exercitum educit; atque hostes profligat spoliatque.

AT deinde post vnum fere mensem ei auctoritatem apud omnes peperit bellum, quod gessit cum Naase rege Ammanitarum. Hic enim Iudaeis vltra Iordanem habitantibus, expeditione in eos facta cum magno et forti exercitu, multa infert mala; vrbesque eorum in seruitutem adducit; illos quidem, quos vi et violentia in praesens subegerat, astuto callidoque commento eo impotentiae redigens, vt si quando ab eo descisere vellent, nulla eis superesset seruitutis sub ipso effugiendae potestas. nam illi, qui aut fide data sese dediderunt, aut iure belli capti erant, dextros oculos effodiebat, eo autem consilio, vt, sinistro oculo illis sub scuto latente, bello essent prorsus inutiles. Et haec quidem rex Ammanitarum cum fecisset habitantibus trans Iordanem, exercitum in eos educebat qui Galadeni vocantur. ac castra metatus apud primariam hostium vrbem (illa autem Iabis est) legatos ad eos mittit cum monitis minisque, vt aut ea conditione deditionem facerent, vt dextros eis oculos erueret, aut exspectarent se illos obsessurum esse, vrbesque eorum funditus euersurum: penesque illos esse eligendi optionem, vtrum velint particulam corporis amittere, aut certe vniuersi perire. Galadeni vero, metu perterriti, ad neutrum quidem horum ausi sunt quidquam respondere, neque si semetipsos raderent, neque an bella rem experiri mallent. Sed petie-

ἠξίωσαν, ἵνα πρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς ὁμοφύλους παρακαλέσωσι συμμαχεῖν αὐτοῖς. καὶ εἰ μὲν ἔλθοι βοήθεια, πολεμῶσιν· εἰ δ' ἄπορα εἴη τὰ παρ' ἐκείνων, παραδώσειν αὐτοὺς ἔφασκον, ἐπὶ τῷ παθεῖν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ δοκῇ.

β'. Ὁ δὲ Ναάσης, καταφρονήσας τῆ τῶν Γαλαδηνῶν πλήθους, καὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτῶν, δίδωσί τε αὐτοῖς τὴν ἀνοχὴν, καὶ πέμπειν πρὸς οὓς ἂν θέλωσι συμμάχους ἐπιτρέπει. πέμψαντες οὖν εὐθὺς κατὰ πόλιν τοῖς Ἰσραηλίταις διήγγελλον τὰ παρὰ τῷ Ναάσῃ, καὶ τὴν ἀμηχανίαν ἐν ᾗ καθεσήκεσαν. οἱ δ' εἰς δάκρυα καὶ λύπην ὑπὸ τῆς ἀπειλῆς τῶν περὶ τοὺς Ἰαβισηνοὺς προήχθησαν, καὶ πέρα τούτων οὐδὲν αὐτοῖς ἄλλο πράττειν συνεχώρει τὸ δέος. γενομένων δὲ τῶν ἀγγέλων καὶ ἐν τῇ Σαούλ τῇ βασιλίως πόλει, καὶ τὸν κινδύνους ἐν οἷς εἶναι συνέβαινε τοὺς Ἰαβισηνοὺς φρασάντων, ὁ μὲν λαὸς ταὐτὰ τοῖς πρώτοις ἔπαχεν· ὠδύρετο γὰρ τὴν συμφορὰν τὴν τῶν συγγενῶν. ὁ δὲ Σάουλος, ἀπὸ τῶν περὶ τὴν γεωργίαν παραγινόμενος ἔργων εἰς τὴν πόλιν, ἐπιτυγχάνει κλαίουσι τοῖς αὐτῆ πολίταις· καὶ πυθόμενος τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως καὶ κατηφείας αὐτῶν, μανθάνει τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων. καὶ ἔνθεος γενόμενος ἀποπέμπει μὲν τοὺς Ἰαβισηνοὺς, ὑποχόμενος αὐτοῖς ἥξειν βοηθὸς τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν, καὶ πρὶν ἥλιον ἀναχεῖν κρατήσειν τῶν πολεμίων, ἵνα καὶ νενικηκότας ἤδη καὶ τῶν φόβων ἀπηλλαγμένους ὀψὲ ἐπιτείλας ἤδη. ὑπομείνας δ' ἐκέλευσέ τινας αὐτῶν, ἡγησομένους τῆς ὁδοῦ.

γ'. Βουλόμενος δὲ φόβῳ ζημίας τὸν λαὸν εἰς τὸν πρὸς Ἀμμανίτας ἐπισπέψαι πόλεμον, καὶ συνελθεῖν αὐτοὺς ὀξύτερον, ὑποτεμὼν τῶν αὐτῆ βοῶν τὰ νεῦρα, ταὐτὸ διαθέσειν ἠπείλησε τοὺς ἁπαντῶντας, εἰ μὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ὡπλισμένοι κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν ἀπαντήσωσιν ἡμέραν, καὶ ἀκολουθήσωσιν αὐτῷ καὶ Σαμηλῳ τῷ προφήτῃ, ὅπῃ ποτ' ἂν αὐτοὺς ἀγάγωσι. τῶν δὲ δι' εὐλάβειαν τῆς κατεπηγγελμένης ζημίας εἰς τὸν ὡρισμένον καιρὸν συνελθόντων, ἐξαριθμεῖται ἐν Βαλᾷ τῇ πόλει τὸ πλῆθος· εὑρίσκει δὲ τὸν ἀριθ-

runt sibi dies inducíarum septem concedi, vt missis ad tribules suos legatis suppetias ab eis implorarent. Et si quidem auxilio sibi venerint, bellum iungere; sin vero nullam opem ab iis impetrarint, sese illi dedituros esse dicebant, ea lege vt paterentur quicquid ipsi libuerit.

2. Naases autem, qui Galadenos contempsit, illorumque spreuit responsum, simul dat eis inducias, sinitque vt quoscunque velint in auxilium euocent. Igitur nunciis statim per omnes Israëlitarum vrbes missis ea illis narrabant, quae atrociter minitatus est Naases, et in quas redacti erant angustias. Illi vero, audita hac Iabisenorum calamitate, ad lacrymas magnumque in moerorem adducti sunt: timor autem eos omni facto et incoepto prohibebat. Ac cum nuncii in Sauli regis ciuitatem venissent, et in quibus contigit Iabisenos esse periculis declarassent, populus quidem iste similiter ac alii quos adierant dolore afficiebantur: nam ingentem excitabant luctum ob cognatorum miseriam. Saulus autem, ex opere rustico tum forte in vrbem se recipiens, eiues suos offendit lacrymis perfusos; atque percontatus quid iis accidisset, vt in tanta essent perturbatione et moestitia, ab iis accipit quae attulerint legati. atque diuinitus afflatus Iabisenos quidem remittit, pollicitus eis se tertia die venturum auxilio, et ante solem exortum hostes superaturum, ita vt eos iamiam victores et timore liberatos sol oriens adspiceret. Quosdam autem illorum, in duces itineris, secum manere iussit.

3. Volens autem populum ad bellum contra Ammanitas metu ne damno multarentur excitare, facereque vt quam ocyssime conuenirent, cum bobus suis neruos succidisset comminatus est eodem modo se tractaturum eos qui sibi afforent, nisi die proxima cum armis ad Iordanem praesto adessent, sequuturi ipsum et Samuelum prophetam quocunque eos ducerent. Eorum vero, qui sibi cauentes a supplicio denunciato ad praefinitum tempus conuenerant, multitudinis in urbe Bala facta est re-

μὸν χωρὶς τῆς Ἰούδα Φυλῆς, εἰς ἑβδομήκοντα μυριάδας συνειλεγμένης· τῆς δὲ Φυλῆς ἐκείνης, ἦσαν ἑπτὰ μυριάδες. διαβὰς δὲ τὸν Ἰορδάνην, καὶ χοίνικας δέκα δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἀνύσας ὁδὸν, φθάνει μὲν ἥλιον ἀνίσχοντα. τριχῇ δὲ τὸ στράτευμα διελὼν, ἐπιπίπτει πανταχόθεν αἰφνιδίως οὐ προσδοκῶσι τοῖς ἐχθροῖς. καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην, ἄλλως τε πολλοὺς ἀποκτείνει τῶν Ἀμμανιτῶν, καὶ Ναάσην τὸν βασιλέα. τοῦτο λαμπρὸν ἐπράχθη τῷ Σαοὺλῳ τὸ ἔργον, καὶ πρὸς πάντας αὐτὸν τοὺς Ἑβραίους διήγγειλεν ἐπαινούμενον, καὶ δόξης ἀπολαύοντα θαυμαστῆς ἐπ' ἀνδρείᾳ. καὶ γὰρ εἴ τινες ἦσαν οἱ πρότερον αὐτοῦ καταφρονοῦντες, τότε μετέσχησαν ἐπὶ τὸ τιμᾶν καὶ πάντων ἄριστον νομίζειν. ἐ γὰρ ἤκουσεν αὐτῷ τοὺς Ἰαβισηνοὺς σεσωκέναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῆ τῶν Ἀμμανιτῶν ἐπιστρατεύσας χώρᾳ, πᾶσαν αὐτὴν κατεστρέφετο· καὶ πολλὴν λαβὼν λείαν λαμπρῶς εἰς τὴν οἰκίαν ὑπέστρεψεν. ὁ δὲ λαὸς, ὑφ' ἡδονῆς τῶν Σαοὺλῳ κατορθωμένων, ἔχαιρε μὲν ὅτι τοιοῦτον ἐχειροτόνησε βασιλέα. πρὸς δὲ τὰς ὁδὸν ὄφελος αὐτὸν ἔσεσθαι τοῖς πράγμασι λέγοντας ἐβόων· ποῦ νῦν εἰσὶν οὗτοι, καὶ δότωσαν δίκην· καὶ πάντ' ὅσα φιλεῖ λέγειν ὄχλος ἐπ' εὐπραγίαις ἡρμένος πρὸς τοὺς ἐξουσιαζοντας ἔναγχος τοὺς τούτων αἰτίους. Σαοὺλος δὲ τότων μὲν ἠσπάζετο τὴν εὔνοιαν καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ προθυμίαν· ὤμοσε δὲ μή τινα περίσεσθαι τῶν ὁμοφύλων ἀναιρεθέντων ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. ἄτοπον γὰρ εἶναι τὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένην νίκην αἵματι φόνῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐκ ταὐτοῦ γένους αὐτοῖς· πρέπειν δὲ μᾶλλον εὐμενῶς διανεμόντας ἑορτάζειν.

δ'. Σαμοὴλος δὲ φήσαντος καὶ δευτέρας δεῖν χειροτονίας Σαοὺλῳ τὴν βασιλείαν ἐπικυρῶσαι, συνίασι πάντες εἰς Γάλγαλα πόλιν· ἐκεῖ γὰρ αὐτὸς ἐκέλευσεν ἐλθεῖν. καὶ πάλιν ὁρῶντος τοῦ πλήθους ὁ προφήτης χρίει τὸν Σαοὺλον τῷ ἁγίῳ ἐλαίῳ καὶ δεύτερον ἀναγορεύει βασιλέα. καὶ οὕτως ἡ τῶν Ἑβραίων πολιτεία εἰς βασιλείαν μετέπεσεν. ἐπὶ γὰρ Μωϋσέως καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ, ὃς ἦν στρατηγὸς,

censio: numerumque inuenit virorum absque tribu Iudae ad septingenta millia confluxisse: illius autem tribus erant septuaginta millia. Transgressus dein Iordanem, et tota nocte decem schoenorum viam emensus, ante solis quidem ortum peruenit quo destinauerat. Cum autem exercitum trifariam partitus esset, derepente hostes nihil tale exspectantes vndique adoritur. ac praelio commisso, et alios quamplurimos perimit, ipsumque regem Naasen. Res ista a Saulo praeclare gesta erat, famaque eius ingenti cum laude ad omnes Israëlitas perlata est, atque mirabilem ob fortitudinem adeptus est gloriam. nam et si qui erant qui prius ipsum contempserant, tum mutata sententia illum honore prosequebantur et omnium optimum esse existimabant. Non enim eo contentus erat, quod Iabitenos conseruasset, sed et in Ammanitarum regionem facta irruptione, eam totam vastat et depopulatur; cumque multum praedae cepisset, glorioso in suas sedes reuersus est. Populus autem ex voluptate, qua eos affecerant prosperi rerum sub Saulo successus, gaudebant quidem quod talem nacti essent regem. contra eos vero, qui illum nec res suas tueri nec augere posse dixerant, exclamabant, rogitantes vbi nunc sunt isti, poenas exsoluant; atque alia omnia adiiciebant conuicia quae solet populus felicitate sua elatus in eos proiicere, qui paulo ante eius auctores desperarant. Saulus interea studium quidem eorum et beneuolentiam erga se collaudabat: verum iureiurando negauit se quenquam e tribulibus eo die conspecturum esse supplicio affectum. quippe absurdum fore aiebat vt victoria a Deo data sanguine et caede eorum foedaretur, qui ex eadem qua ipsi stirpe essent prognati: magis vero decere, mutuo amore epulisque diem celebrare.

4. Cum vero Samuelus pronunciasset; altera etiam opus esse inauguratione, vt nouis auspiciis Saulo confirmaretur regnum, omnes sese in vrbem Galgala congregant: nam vt in istum locum conuenirent, iusserat Samuelus. ac rursum populo inspectante Saulum sacro oleo inungit propheta, iterumque eum declarat regem. Atque hoc modo Hebraeorum respublica in regii formam commu-

ἀριστοκρατούμενοι διετέλουν· μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ἔτεσι τοῖς πᾶσι δέκα καὶ πρὸς τούτοις ἑπτὰ, τὸ πλῆθος αὐτῶν ἀναρχία κατέσχε. μετὰ ταῦτα δ' εἰς τὴν προτέραν ἐπανῆλθον πολιτείαν· τῷ κατὰ πόλεμον ἀρίστῳ δόξαντι γεγενῆσθαι καὶ κατ' ἀνδρείαν περὶ τῶν ὅλων δικάζειν ἐπιτρέποντες. καὶ διὰ τοῦτο τὸν χρόνον τοῦτον τῆς πολιτείας, Κριτῶν ἐκάλεσαν.

ε'. Ἐκκλησίαν δὲ Σαμήλος ποιήσας ὁ προφήτης τῶν Ἑβραίων, "ἐπόμνυμαι, φησὶν, ὑμῖν τὸν μέγιστον Θεὸν, "ὃς τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἀγαθοὺς ἐκείνους, λέγω δὴ Μωϋσῆν "καὶ Ἀαρῶνα, παρήγαγεν εἰς τὸν βίον, καὶ τοὺς πατέρας "ἡμῶν ἐξήρπασεν Αἰγυπτίων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτοῖς δουλείας· "μηδὲν μήτ' αἰδοῖ χαριζομένους, μήθ' ὑποσειλαμένους φό- "βῳ, μήτε ἄλλῳ τινὶ πάθει παραχωρήσαντας εἰπεῖν, τί "μοι πέπρακται σκαιὸν καὶ ἄδικον, ἢ κέρδους ἕνεκα, ἢ πλε- "ονεξίας, ἢ χάριτος τῆς πρὸς ἄλλους. ἐλέγξαι δὲ εἰ μέχρι "ἢ πρόβατον ἢ τοιοῦτόν τι προσηκάμην· ἃ πρὸς τροφὴν ἀπ- "μίσητον δοκεῖ λαμβάνειν· ἢ εἴτινος ὑποζύγιον εἰς ἐμὴν "ἀποσπάσας χρείαν ἐλύπησα· τούτων ἵν τι κατεσπεῖν παρ- "όντος ὑμῶν τῷ βασιλέως". οἱ δὲ ἀνέκραγον, "μηδὲν τοι- "των ὑπ' αὐτοῦ γεγονέναι· προσῆναι δὲ ὁσίως αὐτὸν καὶ δι- "καίως τῷ ἔθνους.

ς'. Σαμήλος δὲ, ταύτης ἐξ ἁπάντων τῆς μαρτυρίας αὐτῷ γενομένης, "ἐπεὶ δεδώκατέ μοι, φησὶν, τὸ μηδὲν "ἄτοπον ἔθ' ὑμᾶς περὶ ἐμοῦ δύνασθαι λέγειν, φέρε νῦν μοι- "τὰ παῤῥησίας ἀκούσατε ἐμοῦ λέγοντος, ὅτι μεγάλα ἡμ- "βήσατε εἰς τὸν Θεὸν αἰτησάμενοι βασιλέα. διαμνημονεύειν "δὲ ὑμᾶς προσῆκεν, ὅτι σὺν ἑβδομήκοντα μόνοις ἐκ τοῦ γέ- "νους ἡμῶν ὁ πάππος Ἰακωβος διὰ λιμὸν εἰς Αἴγυπτον ἦλ- "θε. κἀκεῖ πολλῶν μυριάδων ἐπιτεκνωθεισῶν, ἃς εἰς δου- "λείας καὶ χαλεπὰς ὕβρεις ἤγαγον οἱ Αἰγύπτιοι, ὁ Θεὸς, "εὐξαμένων τῶν πατέρων, χωρὶς βασιλέως παρέσχεν αὐ- "τοῖς ῥύσασθαι τῆς ἀνάγκης τὸ πλῆθος, Μωϋσῆν αὐτοῖς "καὶ Ἀαρῶνα πέμψας ἀδελφούς· οἳ ἤγαγον ὑμᾶς εἰς τήνδε

tata eſt. nam ſub Moyſe et diſcipulo eius Ieſu, qui exercitui cum imperio praeerat, in optimatium ſtatu permanſerunt. Eius autem poſt obitum, annos omnes decem et octo praeterea, populus non habuit ſummum magiſtratum. Poſtea vero ad priſtinam regiminis formam redieruut, ſupremo rerum omnium iudicio ei, qui bello optimus et fortitudine praecellere videretur, permiſſo, quam ob rem totum hoc tempus, quo iſto gaudebant ſtatu, Iudicum appellarunt.

5. Samuelus autem propheta, cum Hebraeos in concionem conuocaſſet, ait, "adiuro vos per maximum "Deum, qui fratres bonos, Moyſen ſane volo et Aaro"nem, in hanc lucem miſit, et patres veſtros ex Ægy"ptiorum dominatu et dura qua illos premebant ſeruitute "eripuit, vt, neque pudori cedentes, neque ex metu ali"quid imminuentes, neque vlli affectui obſequentes, di"catis, ecquid praui et iniuſti fecerim, aut quaeſtus ergo, "aut plus iuſto habendi cupidine, aut vt gratiam cum aliis "inirem. Coarguite me ſi cuius vitulum aut ouem, aut "ſimile quidpiam acceperim (cum tamen culpa vacare vi"deatur, ſi quid in victum ceſſerit) aut ſi alicuius iumen"tum meos in vſus abripiendo eum contriſtauerim; in "hiſce et ſimilibus ſi vel tantillum peccauerim, dicite, re"ge veſtro praeſente". Illi vero exclamarunt, "horum "nihil ab eo factum, ſed ſancte et iuſte genti praefuiſſe.

6. Samuelus autem, cum de eo vniuerſi praeclarum adeo dediſſent teſtimonium, inquit, quoniam id mihi "conceſſiſtis, vos nihil mali mihi adhuc obiicere poſſe, "ea agite, nunc animum mihi aduertite dum vobis "paulo liberius dicam, vos rege flagitando grauiter in "Deum deliquiſſe. Oportebat enim vos meminiſſe, "quod cum ſeptuaginta ſolummodo noſtri generis ho"minibus auus Iacobus fame coactus in Ægyptum vene"rit. Cumque ibi in multas myriadas illorum excre"uiſſet ſoboles, eaque ab Ægyptiis in grauem et con"tumelioſam adducta eſſet ſeruitutem, Deus, a patribus "veſtris inuocatus, abſque rege eis auctor erat, vt mul"titudo ex iſta liberaretur neceſſitate, mittendo eis Moy

"τὴν γῆν, ἣν νῦν ἔχετε. καὶ τούτων ἀπολαύσαντες ἐκ τοῦ "Θεοῦ, προδεδώκατε τὴν θρησκείαν καὶ τὴν εὐσέβειαν. ὑ μὲν "ἀλλὰ καὶ πολεμίοις ὑποχειρίοις γενομένοις ἠλευθέρωσε. "πρῶτον μὲν Ασσυρίων καὶ τῆς ἐκείνων ἰσχύος ὑπερτέρους ἀπ- "εργασάμενος· ἔπειτα Αμμανιτῶν κρατήσας παραχὼν "καὶ Μωαβιτῶν, καὶ τελευταῖον Παλαιστίνων. καὶ ταῦτα "ὑ βασιλέως ἡγεμόνα διεπράξαθε, ἀλλ' Ιεφθοῦ καὶ Γε- "δεῶνος στρατηγέντων. τίς οὖν ἔσχεν ὑμᾶς ἄνοια, φυγεῖν "μὲν τὸν Θεὸν, ὑπὸ βασιλέα δὲ εἶναι θέλειν. ἀλλ' ἐγὼ μὲν "ἀπέδειξα τοῦτον ὃν αὐτὸς ἐπελέξατο, ὥα μέντοι γε φαν- "ρὸν ὑμῖν ποιήσω τὸν Θεὸν ὀργιζόμενον καὶ δυσχεραίνοντα "τῇ τῆς βασιλείας ὑμῶν αἱρέσει, δηλώσας τοῦθ' ὑμῖν τὸν "Θεὸν παρασκευάσω διὰ σημείων ἐναργῶς. ὃ γὰρ οὐδένα "πρότερον εἶδεν ὑμῶν οὐδεὶς ἐνταῦθα γεγενημένον, θέρος "ἀκμὴ χειμῶνα, αἰτησάμενος τὸν Θεὸν παρέξω τοῦτο νῦν "ὑμῖν ἐπιγνῶναι". καὶ ταῦτ' εἰπόντος πρὸς τὸ πλῆθος τοῦ Σαμυήλου, βροντᾶς σημαίνει τὸ θεῖον καὶ ἀστραπὰς καὶ χαλάζης καταφορὰ τὴν τοῦ προφήτου περὶ πάντων ἀλή- θειαν· ὡς τεθαμβηκότας αὐτοὺς καὶ περιδεεῖς γενομένους ἁμαρτεῖν τε ὁμολογεῖν καὶ κατ' ἄγνοιαν εἰς τοῦτο προπεσεῖν, καὶ ἱκετεύειν τὸν προφήτην ὡς πατέρα χρηστὸν καὶ ἐπιεικῆ τὸν Θεὸν αὐτοῖς εὐμενῆ κατασῆσαι, καὶ ταύτην ἀφεῖναι τὴν ἁμαρτίαν, ἣν πρὸς οἷς ἐξεύρισαν ἄλλοις καὶ παρενόμησαν προσεξηργάσαντο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται καὶ παρακαλέσειν τὸν Θεὸν συγγνῶναι περὶ τούτων αὐτοῖς καὶ πείσειν. συνεβούλευε μέντοι δικαίους εἶναι καὶ ἀγαθοὺς, καὶ μνημονεύειν ἀεὶ τῶν διὰ τὴν παράβασιν τῆς ἀρετῆς αὐτοῖς κακῶν συμπεσόν- των· καὶ τῶν σημείων τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Μωϋσέως νομοθε- σίας, εἰ σωτηρίας αὐτοῖς ἡ τῆς μετὰ τοῦ βασιλέως εὐ- δαιμονίας ἐστὶν ἐπιθυμία. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσουσιν, ἔλε- γεν, ἤξειν αὐτοῖς τε καὶ τῷ βασιλεῖ μεγάλην ἐκ Θεοῦ πληγήν. καὶ ὁ Σαμυήλος μὲν ταῦτα τοῖς Εβραίοις προφη- τεύσας, ἀπέλυσεν αὐτοὺς ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, βεβαιώσας ἐν δευτέρᾳ τῷ Σαούλῳ τὴν βασιλείαν.

"ſen et Aaronem fratres; qui vos in hanc terram edu-
"xerunt, quam nunc poſſidetis. Et tamen poſt iſta a
"Deo accepta beneficia non ſemel prodidiſtis veram pie-
"tatem ac religionem. nihilominus vos in hoſtium po-
"teſtatem redactos in libertatem aſſeruit. Cum primum
"quidem effecerit, vt ſuperiores eſſetis Aſſyriorum po-
"tentia: deinde vobis dederit Ammanitas vincere et Moa-
"bitas, poſtremoque Palaeſtinos. atque haec omnia con-
"feciſtis, non regiis auſpiciis, ſed ductu Iephthae et Ge-
"deonis. Quae igitur vos cepit dementia, vt Dei qui-
"dem imperium detrectaretis, voſmet vero regi ſubiice-
"retis. Sed ego quidem iſtum creaui regem quem ille
"deſignauit. At vobis vt manifeſtum fiat, Deum iraſci
"et indignari, quod regium dominatum elegeritis, ita
"res comparabo vt Deus indiciis certiſſimis hoc ipſum
"vobis oſtendat. Quod enim nunquam quiſquam vidit
"in hac regione, aeſtate media tempeſtatem, hoc ipſum
"cum Deum inuocauero faciam vt vos conſpiciatis".
Ac ſtatim vt haec ad populum dixerat Samuelus, tanta
vi tonitruum ac fulgurum et grandinis prophetae in omni-
bus veritati fidem adſtruit Deus, vt admiratione et timore
perculſi peccaſſe ſe cuncti profiterentur et per inſcitiam
in prolapſos eſſe; atque a propheta contenderent, vt
veluti pater benignus mitiſque propitium ſibi redderet
Deum, ita vt iſtud remitteret peccatum, quo tot alias
ſuas contumelias et delicta cumularant. Ille vero polli-
citus eſt, ſe Deum vt illa ipſis condonaret rogaturum,
ſimulque exoraturum. Veruntamen eis conſilium dedit,
vt iuſti eſſe ſtuderent et boni: ſemperque in memoria
tenerent calamitates, in quas a virtute deſciſcendo incide-
rant; ac praeterea ſigna a Deo edita, legeſque a Moyſe
latas, ſi illis incolumitatis ſuaeque iuxta ac regis felici-
tatis cupido inceſſerit. Sin vero iſta neglexerint, fore
aiebat, vt ipſi vna cum rege grauem a Deo plagam ac-
ciperent. Et cum Samuelus quidem haec Hebraeis prae-
dixiſſet, illos domum quemque ſuam dimiſit, regno ite-
rum Saulo confirmato.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς στρατευσάμενοι πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους οἱ Παλαιστῖνοι ἡττήθησαν.

Οὗτος δ' ἐπιλέξας ἐκ τῆ πλήθυς ὡς περὶ τριχιλίους, τοὺς μὲν διχιλίους ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν λαβὼν, αὐτὸς διέτριβεν ἐν πόλει Βεθήλοις· Ἰωνάθη δὲ τῷ παιδὶ τοὺς λοιποὺς δοὺς ὥστε σωματοφυλακεῖν αὐτὸν, εἰς Γαβὰς ἔπεμψεν. ὁ δ' ἐκπολιορκεῖ τι φρούριον τῶν Παλαιστίνων ὁ πόρρω Γαλγάλων. οἱ γὰρ τῆς Γαβᾶς Παλαιστῖνοι καταστρεφόμενοι τοὺς Ἰουδαίους, τότε ὅπλα αὐτοὺς ἀφῃροῦντο, καὶ τοὺς ὀχυρωτάτους τῆς χώρας τόπους φρουρᾶς κατελαμβάνοντο· καὶ σιδηροφορεῖν, χρῆσθαί τε καθάπαξ ἀπηγόρευον σιδήρῳ. καὶ διὰ ταύτην τὴν ἀπόρρησιν οἱ γεωργοὶ, εἴποτε δέησοι αὐτοὺς ἐπισκευάσαι τι τῶν ἐργαλείων, ἢ ὕννιν ἢ μακέλλην ἢ ἄλλό τι τῶν εἰς γεωργίαν χρησίμων, φοιτῶντες εἰς τοὺς Παλαιστίνους ταῦτ' ἔπραττον. ὡς δὲ ἠκούσθη τοῖς Παλαιστίνοις ἡ τῆς φρουρᾶς ἀναίρεσις· ἀγανακτήσαντες, καὶ δεινὴν ὕβριν τὴν καταφρόνησιν ἡγησάμενοι, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἰουδαίους. πεζῶν μὲν τριάκοντα μυριάσιν, ἅρμασι δὲ τρισμυρίοις· ἵππων δ' ἐξακισχιλίαν ἐπήγοντο. καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς πόλει Μαχμᾶ. τοῦτο Σαοὺλος ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς μαθὼν, εἰς Γάλγαλα καταβαίνει πόλιν, καὶ διὰ πάσης κηρύσσει τῆς χώρας ἐπ' ἐλευθερίᾳ καλῶν τὸν λαὸν ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Παλαιστίνους· τὴν δύναμιν ἐκφανίζων αὐτῶν, καὶ διασύρων ὡς οὐκ ἀξιόλογον, οὐδ' ὥστε φοβεῖσθαι διακινδυνεύειν πρὸς αὐτούς. κατανοήσαντες δὲ τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων οἱ τῆ Σαούλη, κατεπλάγησαν· καὶ οἱ μὲν εἰς τὰ σπήλαια καὶ τοὺς ὑπονόμους ἔκρυψαν αὐτούς, οἱ πλείους δὲ εἰς τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου γῆν ἔφυγον. αὕτη δ' ἦν Γάδα καὶ Ρουβήλη.

β'. Πέμψας δὲ Σαοὺλος πρὸς τὸν προφήτην, ἐκάλει πρὸς αὐτὸν συνδιασκεψόμενον περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῶν πραγμάτων. ὁ δὲ περιμένειν αὐτὸν ἐκέλευσεν αὐτόθι, καὶ

CAP. VI.

Vt Palaeſtini rurſus Hebraeos armis aggreſſi, ab iis debellantur.

HIC vero delectis ex multitudine circiter tribus millibus, cum ex eis duo quidem millia ſibi in ſatellitium ſumpſiſſet, ipſe in vrbe Bethelis commorabatur: at reliquos cum filio ſuo Ionathae dediſſet vt ei corporis cuſtodes eſſent, eum Gabas mittebat. Ille autem in caſtro quodam Palaeſtinorum expugnando occupatur, quod a Galgalis non procul aberat. Nam qui Gabam incolebant Palaeſtini, debellatis Iudaeis, et arma ipſis auferebant, et munitiſſima regionis loca praeſidiis tenebant: porro et a ferro geſtando, eiuſque vſu in vniuerſum illos prohibebant. Atque ob hoc interdictum agricolae, ſi quando illis opus eſſet vt inſtrumenta ſua inſpicarent; puta vomerem, aut ligonem, aut aliud quidpiam eorum quibus in agrorum cultura vtuntur, ad Palaeſtinos crebro euntes illa reficienda curabant. Vt vero de caſtro euerſo audiuerunt Palaeſtini, indignati, et contemptum Hebraeorum grave eſſe iniuriam interpretati, Iudaeis bellum inferunt. Adducebant peditum quidem trecenta millia, curruum autem triginta millia, equitum vero ſexaginta millia: ac caſtra metantur apud vrbem Machmam. Haec cum Saulus rex Hebraeorum intellexiſſet, in vrbem Galgala deſcendit; et dimiſſis per totam regionem praeconibus populum libertatis tuendae ergo ad bellum contra Palaeſtinos convocat, potentiam eorum verbis eleuans, eique obtrectans tanquam eſſet ſpernenda, et quod nec tantillum dubitarent cum illis praelium committere. Qui vero cum Saulo erant, conſpectis Palaeſtinorum copiis, animis valde conſternati erant: ac alii quidem in ſpelaeas et cuniculos ſeſe abdunt; plures vero in terram Transiordanianam fuga dilapſi ſunt. illa autem ſortis erat Gadis et Rubeli.

2. Saulus vero, miſſis ad prophetam nunciis, eum ad ſe accerſit, vna cum ipſo de bello rebuſque praeſentibus conſultaturum. Is vero iuſſit vt eum illic opperire-

παρασκευάζειν θύματα. μετὰ γὰρ ἡμέρας ἑπτὰ πρὸς αὐτὸν ἥξειν, ὅπως θύσωσι τῇ ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν, ἔπειθ' ἅτοῦ συμβάλωσι τοῖς πολεμίοις. καὶ περιμένει μὲν ὡς ὁ προφήτης ἐπέστειλεν. οὐκ ἔτι μέντοιγε διατηρεῖ τὴν ἐντολήν. ἀλλ' ὡς ἐώρᾳ βραδύνοντα μὲν τὸν προφήτην, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καταλειπόμενον, λαβὼν τὰ θύματα προσήγαγεν. ἐπεὶ δὲ τὸν Σαμύηλον ἥκοντα προσιόντα, ὑπαντησόμενος ἐξῆλθεν. ὁ δ' οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ἔφη πεποιηκέναι, παρακούσαντα ὧν ἐπέστειλεν αὐτὸς, καὶ φθάσαντα τὴν παρουσίαν· ἣν κατὰ βούλησιν γινομένην τῷ θεῷ, τὰς εὐχὰς καὶ τὰς θυσίας τὰς ὑπὲρ τοῦ πλήθους προλαβών, κακῶς ἱερουργήσει καὶ προπετὴς γενόμενος. ἀπολογουμένου δὲ τοῦ Σαούλου, καὶ περιμένειν μὲν τὰς ἡμέρας ἃς ὥρισε λέγοντος, ὑπὸ δὲ ἀνάγκης καὶ ἀναχωρήσεως τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν διὰ φόβον στρατοπεδείας τῶν ἐχθρῶν ἐν Μαχμᾷ, καὶ ἀκοῆς τῆς πρὸς αὐτὸν εἰς Γάλγαλα καταβάσεως, ἐπειχθῆναι πρὸς τὴν θυσίαν. ὑπολαβὼν ὁ Σαμύηλος· "ἀλλὰ σὺ, φησὶν, εἰ δίκαιος "ἦθα καὶ μὴ παρήκουσας ἐμοῦ, μηδ' ὧν ὑπέθετό μοι περὶ "τῶν παρόντων ὁ Θεὸς ὠλιγώρησας, ταχύτερος ἢ συνέφερε "ταῖς πράγμασι γεγονὼς, σοὶ τ' αὐτῷ πλεῖον ἂν βασιλεῦ- "σαι χρόνον ἐξεγένετο, καὶ τοῖς σοῖς ἐκγόνοις". καὶ Σαμύηλος μὲν, ἀχθόμενος ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις, ἀνεχώρησε πρὸς ἑαυτόν· Σάουλος δὲ εἰς Γαβαὼν πόλιν, ἔχων ἑξακοσίους μεθ' ἑαυτοῦ μόνον, ἦκε σὺν Ιωνάθῃ τῷ παιδί. τούτων δὲ οἱ πλείους οὐκ εἶχον ὅπλα, τῆς χώρας σπανιζούσης σιδήρου καὶ τῶν ὅπλα χαλκεύειν δυναμένων. οἱ γὰρ εἴων οἱ Παλαισῖνοι ταῦτα εἶναι, καθὰ καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν δεδηλώκαμεν. διελάντες δὲ εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν οἱ Παλαισῖνοι, καὶ κατὰ τοσαύτας ὁδοὺς ἐπερχόμενοι, τὴν τῶν Εβραίων χώραν ἐπόρθουν, βλεπόντων τε Σαούλου τοῦ βασιλέως αὐτῶν καὶ τοῦ παιδὸς Ιωνάθου, ἀμῦναί τε τῇ γῇ, μετ' ἐξακοσίων γὰρ μόνον ἦσαν, οὐ δυναμένων. καθεζόμενοι δ' αὐτός τε καὶ ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Αχίας ἀπόγονος ὢν Ηλεὶ τοῦ ἀρχιερέως, ἐπὶ βουνοῦ ὑψηλοῦ, καὶ τὴν γῆν λεηλατουμένην ὁρῶντες,

tor, atque pararet victimas. se enim post septem dies ad ipsam venturum esse, vt die septimo sacra faciant, atque ita demum cum hostibus congrediantur. Et quidem dum veniret, exspectat, quemadmodum praeceperat propheta. Attamen non vsquequaque mandato eius obsequitur: sed vt cunctari quidem prophetam animaduertit, seque a militibus deseri, sumptis hostiis ipse eas arae admouebat. Cum vero Samuelum adesse audiuisset, ei obuiam progressus est. At ille, non recte eum feciſſe, dicebat, iis quae ipse imperauerat non obtemperando, neque aduentum eius praestolando: quo ex Dei voluntate constituto, inauspicato ausuque temerario sacris operatus fuerit, quod preces et victimas pro populo offerre iam occuparit. Saulo autem semet ei excusante, ac dicente se per tot dies quot praefiniuerat moratum esse: ex necessitate vero, et militum suorum discessu propter metum hostilis apud Machmam exercitus; auditoque quod mox ad eum in Galgala descenderent, ad sacra facienda impulsum esse. Tum Samuelus, "sed tu, inquit, si iustus fuisses et mihi "paruisses, neque ea quae de praesentibus mihi suggessit "Deus contempsisses, plus quam rebus expediret festinando, contigisset vt et tu longo tempore regnares, tuique "similiter posteri". Et quidem Samuelus, moleste ferens quae facta fuerant, domum discessit: Saulus vero, sexcentos tantum milites secum habens, cum Ionatha filio in vrbem Gabaon venit. At pluribus ex iis arma deerant, quod ea regio nec ferrum suppeditarit, nec qui arma fabricare poterant. nam quo minus haec essent Palaestini prohibebant, sicut et paulo ante declarauimus. Porro Palaestini cum exercitum in tria agmina diuisissent, et per totidem viâ irruptionem facerent, Hebraeorum regionem populabantur, dum Saulus eorum rex et filius eius Ionathas inspectarent, et terram (quod cum illis sexcenti solummodo essent) defendere non valerent. Dum autem Saulus et filius eius, et Achias pontifex ex posteris Eli pontificis, super colle excelso sederent, et terram deuastatam conspicerent, grauiter animis angebantur. Filius

ἐν ἀγωνίᾳ δεινῇ καθεστήκεσαν. συντίθεται δὲ ὁ Σαούλης παῖς τῷ ὁπλοφόρῳ, κρύφα πορευθέντων αὐτῶν εἰς τὴν τῶν πολεμίων παρεμβολὴν ἐκδραμεῖν, καὶ ταραχὴν ἐμποιῆσαι καὶ θόρυβον αὐτοῖς. τοῦ δὲ ὁπλοφόρου προθύμως ἐφέπεσθαι φήσαντος ὅποι ποτ' ἂν ἦγηται, κἂν ἀποθανεῖν δέοι, προσλαβὼν τὴν τῆ νεανίσκῳ συνεργίαν, καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ βουνοῦ, πρὸς τοὺς πολεμίους ἐπορεύετο. ἦν δὲ τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον ἐπὶ κρημνῷ, τρισὶν ἄκραις, εἰς λεπτὸν ἀπηκονημέναις μῆκος, πέτραις ἐν κύκλῳ περιστεφανούσαις, ὥσπερ προβόλοις τὰς ἐπιχειρήσεις ἀπομαχόμενον. ἔνθεν συνέβαινεν ἠμελῆσθαι τὰς φυλακὰς τοῦ στρατοπέδου, διὰ τὸ φύσει περιεῖναι τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ πάντη νομίζειν ἀμήχανον εἶναι κατ' ἐκείνας ἐκ ἀναβῆναι μόνον, ἀλλὰ καὶ προσελθεῖν. ὡς οὖν ἦκον εἰς τὴν παρεμβολὴν, ὁ Ιωνάθης παρεθάρρυνε τὸν ὁπλοφόρον, καὶ, προσβάλωμεν τοῖς πολεμίοις, ἔλεγε. κἂν μὲν ἀναβῆναι πελεύσωσιν ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς ἰδόντες, σημεῖον τοῦτο νίκης ὑπολάμβανε· ἐὰν δὲ φθέγξωνται μηδὲν, ὡς ὑ καλοῦντες ἡμᾶς, ὑποστρέψωμεν. προσιόντων δ' αὐτῶν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ὑποφαινούσης ἤδη τῆς ἡμέρας· ἰδόντες οἱ Παλαιστῖνοι πρὸς ἀλλήλους ἔλεγον, ἐκ τῶν ὑπονόμων καὶ τῶν σπηλαίων προϊέναι τοὺς Εβραίους. καὶ πρὸς Ιωνάθην καὶ τὸν ὁπλοφόρον αὐτῦ, δεῦτ' ἔφασαν, ἀνέλθετε πρὸς ἡμᾶς ἵνα ὑμᾶς τιμωρησώμεθα τῶν τετολμημένων ἀξίως. ἀσπασάμενος δὲ τὴν φωνὴν ὁ τῦ Σαούλης παῖς, ὡς νίκην αὐτῷ σημαίνουσαν, παραυτίκα μὲν ἀνεχώρησεν ἐξ ὅπερ ὤφθησαν τόπυ τοῖς πολεμίοις· παραμειψάμενος δὲ τῦτον ἐπὶ τὴν πέτραν ἦκεν, ἔρημον ὄσαν τῶν Φυλαττόντων διὰ τὴν ὀχυρότητα. κἀκεῖθεν ἀνερπύσαντες μετὰ πολλῆς ταλαιπωρίας, ἐβιάσαντο τὴν τῦ χωρίυ φύσιν ὡς ἀνελθεῖν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἐπιπεσόντες δ' αὐτοῖς κοιμωμένοις, ἀποκτείνυσι μὲν ὡς εἰκοσι. ταραχῆς δὲ καὶ ἐκπλήξεως αὐτοὺς ἐγέμισαν· ὡς τινὰς μὲν φυγεῖν τὰς πανοπλίας ἀπορρίψαντας, οἱ δὲ πολλοὶ μὴ γνωρίζοντες ἑαυτοὺς, διὰ τὸ πολλῶν ἐθνῶν εἶναι, πολεμίους ὑπονοοῦντες ἀλλήλους· καὶ γὰρ

vero Sauli conſtituit cum armigero ſuo, vt clam digreſſi in caſtra hoſtium excurrerent, eoſque in tumultum et trepidationem concitarent. Cumque armiger promiſiſſet, ſe illum quocunque duxerit ſecuturum, etiamſi mortis periculum eſſet aditurus: aſſumpto ſibi in adiutorem iuuene, deſcenſuque de colliculo facto, ad hoſtes contendebat. Erant autem caſtra eorum in loco praerupto ſita, tribus prominentiis, ita acuminatis vt exigue admodum paterent, ſcopulis in ambitum euntibus, tanquam propugnaculis contra aggredientium impetum munita. Vnde contingebat vt negligentius cuſtodirentur caſtra, quod locorum natura vndique tuta fuerint, et exiſtimarint omnes nullo modo fieri poſſe vt quis ad prominentias iſtas accederet, multoque magis vt eas aſcenderet. Cum igitur ad caſtra veniſſent, armigerum bono animo eſſe hortabatur Ionathas, aiebatque, hoſtes adoriamur. Et ſiquidem, cum nos viderint, ad eos nos adſcendere iuſſerint, hoc ipſum in victoriae ſignum omenque accipe: ſin vero plane tacuerint, quaſi nos non vocaſſent, reuertamur. Cum vero propius ad caſtra hoſtium accederent, die iam illucefcente; tum Palaeſtini, iis conſpectis, inter ſe dicebant, ex cuniculis et ſpeluncis nos verſus prorepunt Hebraei. Deinde Ionathan et armigerum alloquuti ſunt, adeſte, ad nos adſcendite, vt poenis, prout audacia commeruit, vos afficiamus. Sauli autem filius vocem amplexus, vt victoriam ipſi addicentem, protinus quidem inde digreſſus eſt, vbi conſpecti erant ab hoſtibus: loco autem mutato ad petram venit, propter firmitatem ſuam nullis praeſidiis cuſtoditam. Atque inde cum ſurſum non ſine magno labore erepſiſſent, difficultate ex natura loci ſuperata in altum euaſerunt ad hoſtes: eoſque ſopitos aggreſſi, homines quidem circiter viginti occiderunt. adeo autem eos tumultu et conſternatione complerunt, vt nonnulli quidem armis abiectis in fugam ſe proriperent; plerique vero, ſuos non internoſcentes, quod ex multis conſtarent gentibus, hoſteſque eſſe credentes (non enim putabant duos tantum Hebraeos ad ipſos penetraſſe) pugnam

εἴκαζον ἀναβῆναι πρὸς αὐτὰς τῶν Εβραίων ἀχὶ τὰς δύο μόνας· εἰς μάχην ἐτράποντο. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἀπέθνησκον κτεινόμενοι· τινὲς δὲ φεύγοντες κατὰ τῶν πετρῶν ὠθέμενοι κατεκρημνίζοντο.

γ'. Τῶν δὲ τῦ Σαὺλ κατασκόπων τεταράχθαι τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιστίνων Φραστάντων τῷ βασιλεῖ, Σαὺλος ἠρώτα, μή τις εἴη τῶν αὐτῦ κεχωρισμένος. ἀκύσας δὲ τὸν υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ τὸν ὁπλοφόρον ἀπεῖναι, κελεύει τὸν ἱερέα, λαβόντα τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, προφητεύειν αὐτῷ περὶ τῶν μελλόντων. τῦ δὲ νίκην ἔσεσθαι καὶ κράτος κατὰ τῶν πολεμίων Φράσαντος, ἐπεξέρχεται τοῖς Παλαιστίνοις, καὶ τεταραγμένοις προσβάλλει καὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. προσρέουσι δ' αὐτῷ καὶ οἱ πρότερον εἰς τε τὰς ὑπονόμους καὶ εἰς τὰ σπήλαια συμφυγόντες, ἀκύσαντες ὅτι νικᾷ Σαὺλος. γενομένων δὲ ὡς μυρίων ἤδη τῶν Εβραίων, διώκει τὰς πολεμίους κατὰ πᾶσαν ἐσκορπισμένους τὴν χώραν. εἶτε δὲ ὑπὸ τῆς ἐπὶ τῇ νίκῃ χαρᾶς ὕτω παραλόγως γενομένη· συμβαίνει γὰρ μὴ κρατεῖν τῦ λογισμῦ τὺς ὕτως εὐτυχήσαντας· εἴθ' ὑπὸ ἀγνοίας, εἰς δεινὸν προσπίπτει, καὶ πολλὴν ἴχνη κατάμεμψιν ἔργον. βυλόμενος γὰρ αὐτῷ τε τιμωρῆσαι, καὶ δίκην ἀπολαβεῖν παρὰ τῶν Παλαιστίνων, ἐπαρᾶται τοῖς Εβραίοις· ἴν' εἴ τις ἀποχόμενος τῦ φονεύειν τὺς ἐχθρὺς φάγοι, καὶ μὴ μέχρις ἑ νὺξ ἐπελθῦσα τῆς ἀναιρέσεως καὶ τῆς διώξεως αὐτὺς παύσῃ τῶν πολεμίων, ἕτος ἐπάρατος ἦ. τῦ δὲ Σαὺλ τῦτο φήσαντος, ἐπεὶ κατά τινα δρυμῶνα ἐγένοντο βαθὺν καὶ μελισσῶν γέμοντα, τῆς Εφραΐμ κληρυχίας· ὁ τῦ Σαὺλ πᾶς, ἐκ ἐπαιτήσως τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς, ἐδὲ τῆς ἐπ' αὐτῇ τοῦ πλήθυς ὁμολογίας, ἀποθλίψας τὶ κηρίον τοῦ μέλιτος ἤσθιε. μεταξὺ δὲ γνὺς, ὅτι μετὰ δεινῆς ἀρᾶς ὁ πατὴρ ἀπεῖπεν γεύσασθαί τινα πρὸ ἡλίυ δυσμῶν, ἐσθίων μὲν ἐπαύσατο. ἔφη δὲ ἐκ ὀρθῶς τοῦτο κωλύσαι τὸν πατέρα· μετὰ μείζονος γὰρ ἰσχύος ἂν καὶ προθυμίας διώκοντας, εἰ τροφῆς μετελάμβανον, πολλῷ πλείονας καὶ λαβεῖν τῶν ἐχθρῶν καὶ φονεῦσαι.

interunt. Atque horum quidem alii mutuis caedibus intereunt; alii vero ab aliis protruſi ex rupibus deiiciuntur.

3. Cum autem Sauli ſpeculatores, omnia in Palaeſtinorum caſtris tumultu miſceri, renunciaſſent regi; percontatus eſt Saulus, ecquis e ſuis ab ipſis diſceſſiſſet. Audito vero filium eius cum armigero abeſſe, iubet pontifici vt ſumpta veſte ſacerdotali ſibi de futuris vaticinaretur. acceptoque reſpo.ſo, illum victorem fore et hoſtes viribus ſuperaturum, egreditur in Palaeſtinos, ac perturbatos et ferrum in ſeipſos conuertentes adoritur. Ad ipſum vero ſe recipiunt et ii qui ante in cuniculos et ſpeluncas confugerant, ſimul ac de victoria Sauli audierint. Cumque ad decem millia Hebraei iam creuiſſent, hoſtes perſequitur per totam regionem paſſim diſpalatos. Verum, ſiue propter gaudium ex victoria adeo inopinata (nam fieri ſolet vt vix rationis et conſilii compotes ſint, quibus tanta obtigerit felicitas) ſiue per inſcitiam in graue malum incidit, et rem multorum reprehenſioni obnoxiam. Volens enim ſemet vindicare, meritaſque poenas a Palaeſtinis repetere, imprecatur Hebraeis, vt ſi quis a caede hoſtium deſiſtens cibum capiat, antequam nox ſuperueniens eos ab hoſtibus occidendis et perſequendis depulerit, hic ipſe diris deuoueatur. Cum vero Saulus hoc pronunciaſſet, poſtquam in ſyluam quandam ſortis Ephraimiticae, denſam et apibus abundantem, venerant; Sauli filius, qui nihil de patris imprecatione inaudierat, quodque populus in eam conſenſiſſet, de melle e fauo quodam expreſſo edebat. Interea autem cognito, patrem diris grauibus interdixiſſe, ne quiſquam ante ſolis occaſum cibum guſtaret, ab eſu quidem abſtinuit. At dicebat haud recte patrem iſtud vetuiſſe: nam maiore cum vi et alacritate infequentes, ſi aliquantulum cibo refecti eſſent, multo plures ex hoſtibus caperent et ferro perimerent.

δ'. Πολλὰς δ' οὖν κατακόψαντες μυριάδας τῶν Παλαιστίνων, δείλης ὀψίας ἐπὶ διαρπαγὴν τὸ στρατόπεδον τῶν Παλαιστίνων τρέπονται· καὶ λείαν πολλὴν καὶ βοσκήματα λαβόντες καταφάζουσι, καὶ ταῦτ' ἐν αἵματι κατήθιον. ἀπαγγέλλεται δὲ τῷ βασιλεῖ ὑπὸ τῶν γραμματέων· ὅτι τὸ πλῆθος εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνει θύσαν, καὶ πρὶν ἢ τὸ αἷμα καλῶς ἀποπλῦναι καὶ τὰς σάρκας ποιῆσαι καθαρὰς, ἐσθίον. καὶ ὁ Σάουλος κελεύει κυλισθῆναι λίθον μέγαν εἰς μέσον· καὶ κηρύσσει θύειν ἐπ' αὐτῷ τὸν ὄχλον τὰ ἱερεῖα, καὶ τὰ κρέα μὴ σὺν τῷ αἵματι δαίνυσθαι. τοῦτο γὰρ οὐκ εἶναι τῷ Θεῷ κεχαρισμένον. τοῦτο δὲ πάντων κατὰ τὴν πρόταξιν τοῦ βασιλέως ποιησάντων, ἵστησιν ἐκεῖ βωμὸν ὁ Σάουλος, καὶ ὁλοκαύτωσεν ἐκεῖ ἐπ' αὐτῷ τῷ Θεῷ. τοῦτον πρῶτον βωμὸν κατεσκεύασεν.

ε'. Ἄγειν δ' εὐθὺς ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν πολεμίων, ἐπὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν ἐν αὐτῇ, βουλόμενος πρὶν ἡμέρας καὶ τῶν στρατιωτῶν αὐτὸν οἰκούντων ἔπεσθαι, πολλὴν δ' εἰς ἃ προστάττει προθυμίαν ἐνδεικνυμένων, καλέσας ὁ βασιλεὺς Ἀχίτωβον τὸν ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, εἰ δίδωσιν ὁ Θεὸς αὐτοῖς, καὶ συγχωρεῖ βαδίσασιν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν διαφθεῖραι τοὺς ἐν αὐτῷ τυγχάνοντας. εἰπόντος δὲ τοῦ ἱερέως, μὴ ἀποκρίνεσθαι τὸν Θεόν· "ἀλλ' ἢ "δίκαι αἰτίας, εἶπεν ὁ Σάουλος, συνθανομένοις ἡμῖν φαίνεται "δίδωσιν ὁ Θεός· ὃς πρότερον αὐτὸς προεμήνυσε πάντα, καὶ "μηδ' ἐρωτῶσιν ἔφθανε λέγων. ἀλλ' ἔστι τι λανθάνον ἐξ "ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τῆς σιωπῆς. καὶ ὄμνυμί "γε τοῦτον αὐτὸν ἢ μὴν κἂν ὁ παῖς ὁ ἐμὸς Ἰωνάθης ἢ τὸ ἁ- "μάρτημα τοῦτο ἐργασάμενος, ἀποκτείνειν αὐτὸν, καὶ τὸν "Θεὸν οὕτως ἱλάσασθαι· ὡς ἂν εἰ καὶ παρ' ἀλλοτρίᾳ, καὶ "μηδὲν ἐμοὶ προσήκοντος, τὴν ὑπὲρ αὐτῆς δίκην ἀπελάμβα- "νον". τοῦ δὲ πλήθους τοῦτο ποιεῖν ἐπιβοήσαντος, παραχρῆμα πάντας ἵστησιν εἰς ἕνα τόπον. ἵσταται δὲ καὶ αὐτὸς σὺν τῷ παιδὶ κατ' ἄλλο μέρος, καὶ κλήρῳ τὸν ἡμαρτηκότα μαθεῖν ἐπεζήτει. καὶ λαγχάνει δοκεῖν αὐτὸς εἶναι Ἰωνάθης.

4. Itaque caesis Palaestinorum multis myriadibus, sub vesperam demum ad castra diripienda se conuertunt: cumque multum praedae et pecora quamplurima cepissent, mactant, atque illa cum sanguine comedebant. Regi autem a scribis nunciatur, militum vulgus inter sacrificandum in Deum peccare; quod, antequam sanguis prorsus ablueretur, carnesque purgarentur, edere sustinerent. Tum Saulus iubet saxum ingens in medium aduolui: edicitque turbae, vt super illud victimas offerrent, et carnibus cum sanguine non vescerentur. illud enim Deo nequaquam gratum esse. Cum autem hoc omnes ex edicto regis praestitissent, illic Saulus aram exstruit, ibique Deo solidum super eam litat sacrificium. Haec prima erat ara a Saulo constructa.

5. Volens autem e vestigio suos in hostium castra educere, ad ea priusquam illucesceret diripienda, praesertim cum milites eum sequi non grauarentur, sed magnam ad iussa eius exsequenda prae se ferrent alacritatem, rex, accito Achitobo pontifice, iussit eum rescire, an permitteret illis Deus, concederetque ad castra hostium profectis, vt omnes in iis repertos occiderent. Cum vero dixisset pontifex, nolle Deum responsum reddere: "at "iam non sine causa, inquit Saulus, scisitantibus nobis "oraculum non edit Deus; qui antea ipse praenunciabat "omnia, et ne interrogantes quidem occupabat. sed oc- "cultum est aliquod in eum delictum nostrum huiusce si- "lentii causa. Equidem per hunc ipsum iuro, me certe, "si vel Ionathas filius meus huius peccati auctor fuerit, "omnino eum interfecturum, atque hac ratione Deum "placaturum; non secus ac si ab alieno, et nulla mecum "necessitudine coniuncto, hanc ob rem supplicium sume- "rem". At cum multitudo, vt hoc faceret, exclamasset, illico omnes in vnum locum statuit: ipse vero cum filio ex altera parte sistitur, et sortibus quis in culpa esset scire quaerebat. Fitque vt sors Ionathan sontem videri indicaret. Interrogatus autem a patre, quid fecisset, et qua

ἐπερωτώμενος δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς τί πεποίηκε καὶ πεπλημμέληκε, καὶ τί περὶ τὸν βίον ἐκ ὀρθῶς οὐδὲ ὁσίως αὐτῷ διαπραξαμένῳ συνέγνωκε· "πάτερ, εἶπεν, ἄλλο μὲν οὐδὲν, "ὅτι δ' ἐχθὲς ἀγνοῶν τὴν ἀρὰν αὐτῷ καὶ τὸν ὅρκον, μεταξὺ "διώκων τοὺς πολεμίους ἐγεύσατο κηρίου". Σάουλος δ' ἀπεκτεινεν αὐτὸν ὄμνυσι, καὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς φύσεως τῶν φίλτρων πρετιμήσας τὸν ὅρκον. ὁ δ' ὡ καταπλήττεται τὴν ἀπειλὴν τοῦ θανάτου· παρασκάμενος δὲ εὐγενῶς καὶ μεγαλοφρόνως, "ἀλλ' ἐγώ σε, φησὶν, ἱκετεύσω φείσασθαί "μου πάτερ. ἥδιστος δέ μοι ὁ θάνατος, ὑπὲρ τε τῆς σῆς εὐ "σεβείας γινόμενος καὶ ἐπὶ νίκῃ λαμπρᾷ. μέγιστον γὰρ "παραμύθιον τὸ καταλιπεῖν Ἑβραίους Παλαιστίνων κρείτ "τους". ἐπὶ τούτοις ὁ λαὸς πᾶς ἤλγησε καὶ συνέπαθε· ὤμοσέ τε μὴ περιόψεσθαι τὸν αἴτιον τῆς νίκης Ἰωνάθην ἀποθανοῦντα. καὶ τὸν μὲν ὄχλον ἐξαρπάζουσι τῆς τοῦ πατρὸς ἀρᾶς· αὐτοὶ δὲ εὐχὰς ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου ποιοῦνται τῷ Θεῷ ὡς αὐτὸν ἀπολύσαι τοῦ ἁμαρτήματος.

ς'. Καὶ ὁ Σάουλος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ὑπέστρεψε, διαφθείρας ὡσεὶ μυριάδας ἐξ τῶν πολεμίων. βασιλεύει δὲ εὐτυχῶς· καὶ, τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν πολεμήσας, χεῖρα τό τε Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, καὶ Παλαιστίνης, Ἰδουμαίας, Αμαληκίτας τε, καὶ τὸν βασιλέα τῆς Σωβᾶς. ἦσαν δὲ παῖδες αὐτῷ, τρεῖς μὲν ἄρρενες, Ἰωνάθης καὶ Ἰεσοῦς καὶ Μέλχισος· θυγατέρες δὲ, Μερόβη καὶ Μιχάλα. τρεπτὸν δὲ εἶχε, τὸν τοῦ θείου παῖδα Αβήναρον. Νῆρος δ' ἐκεῖνος ἐκαλεῖτο. Νῆρος δὲ καὶ Κίσης ὁ Σαούλου πατὴρ, ἀδελφοὶ ἦσαν, υἱοὶ δὲ Αβιήλου. ἦν δὲ καὶ πλῆθος ἁρμάτων Σαούλῳ καὶ ἱππέων. οὓς δ' ἂν πολεμήσειε, νικήσας ἀπηλλάσσετο· καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς εὐπραγίας καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας προηγάγετο, καὶ τῶν ἄλλων ἀπέδειξεν ἐθνῶν δυνατωτάτους. τῶν δὲ νέων τοὺς δὴ μεγέθει καὶ κάλλει διαφέροντας φύλακας τοῦ σώματος ἐποιεῖτο.

re deliquiſſet, cuiuſue in vita agenda maleficii aut impietatis ſibi conſcius eſſet; "Pater, inquiebat, aliud quidem "nihil perpetraui, niſi quod heſterno die, dum hoſtes "perſequor, de fauo deguſtauerim, exſecrationis eius at"que iuramenti ignarus". Saulus vero iurat, ſe, quod generis et naturae illecebris iusiurandum praetulerit, illum occiſurum. Ille vero mortis intentatione nihil terretur: ſed cum ſe in medio conſtituiſſet generoſe et magnanime, "ne ego quidem, inquit, obſecrabo te, pater, vt mihi "parcas. Dulciſſima mihi mors eſt; quam et pro tua pie"tate obire contigit, et poſt victoriam adeo ſplendidam. "Maxima enim conſolatio eſt, Hebraeos relinquere Palae"ſtinorum victores". Hiſce indoluit populus vniuerſus, eiuſque vicem miſeratus eſt: ac iurauit, haud laturos ſe vt occidatur Ionathas, victoriae auctor. Atque ita quidem ipſum a patris exſecratione vindicarunt. illi vero vota Deo faciunt pro iuuene, vt ei peccatum remittere dignaretur.

6. Tum Saulus in vrbem ſuam reuerſus eſt, caeſis circiter ſexaginta millibus hoſtium. Feliciter deinde regnavit: ac gentes finitimas bello adortus, et Ammanitas et Moabitas et Palaeſtinos, Idumaeos etiam et Amalecitas, Sobaeque regem ſubigit. Habuit autem Saulus liberos, tres quidem mares, Ionathan et Ieſum et Melchiſum; filias vero, Merobam et Michalam. At ei dux exercitus erat Abenarus patrui filius. ille vero Nerus vocabatur. Nerus autem et Ciſes, pater Sauli, fratres erant, et Abieli filii. Abundabat autem et Saulus curribus et equitatu: et cum quibuſcunque bellum geſſerit, victor diſcedebat: auctor etiam erat vt Hebraeis proſpere res ſuccederent; eoſque ad magnam felicitatem perducebat, aliiſque gentibus potentia ſuperiores reddidit. Quin et iuuenes, quoſcunque proceritate et magnitudine praecellere animaduertit, in corporis cuſtodes ſibi adſciſcebat.

ΚΕΦ. ζ'.

Σαούλη πρὸς Αμαληκίτας πόλεμοι καὶ νίκη.

Σαμούηλος δὲ παραγενόμενος πρὸς τὸν Σάουλον, πεμφθῆναι πρὸς αὐτὸν ἔφασκεν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ὅπως αὐτὸν ὑπομνήσῃ, ὅτι βασιλέα προκρίνας αὐτὸν ἁπάντων ὁ Θεὸς ἀπέδειξε, καὶ διὰ τοῦτο πείθεσθαι καὶ καθήκοον αὐτῷ γενέσθαι, ὡς αὐτὸ μὲν ἔχοντος τὴν τῶν ἐθνῶν ἡγεμονίαν, τῷ δὲ Θεῷ καὶ τὴν κατ' ἐκείνου καὶ τῶν ὅλων πραγμάτων. λέγειν τοίνυν ἔφασκε τὸν Θεὸν, "ἐπεὶ πολλὰ κακὰ τὰς Ε-"βραίους Αμαληκῖται διέθηκαν κατὰ τὴν ἔρημον, ὅτε ἐξελ-"θόντες ἀπ' Αἰγύπτου εἰς τὴν νῦν ὑπάρχουσαν αὐτοῖς ἐστέλ-"λοντο χώραν, κελεύω πολέμῳ τιμωρησάμενον τοὺς Αμα-"ληκίτας, καὶ κρατήσαντα, μηδὲν αὐτῶν ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ "πάσης διελθεῖν ἡλικίας, ἀρξαμένους ἀπὸ γυναικῶν ἕως "καὶ νηπίων· καὶ τοιαύτην ὑπὲρ ὧν τοὺς προγόνους ἡμῶν εἰρ-"γάσαντο τιμωρίαν ἀπολαβεῖν. φείσασθαι δὲ μήθ' ὑποζυ-"γίων μήτε τῶν ἄλλων βοσκημάτων εἰς ὠφέλειαν καὶ κτῆ-"σιν ἰδίαν, ἅπαντα δ' ἀναθεῖναι τῷ Θεῷ· καὶ τὸ Αμα-"ληκῖται ὄνομα ταῖς Μωϋσέως κατακολουθήσαντα ἐντολαῖς "ἐξαλεῖψαι.

β'. Ωμολόγει δὲ ποιήσειν Σάουλος τὰ προσασσόμενα· τὴν δὲ πειθαρχίαν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν οὐκ ἐν τῷ ποιήσασθαι τὴν πρὸς τοὺς Αμαληκίτας στρατιὰν λογιζόμενος εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτοιμότητα καὶ τὸ τάχος ἀναβολῆς ὑπερθέσης ἔτι μᾶλλον ἐμφανίζει. ἀθροίζει τε πᾶσαν τὴν δύναμιν καὶ ταύτην ἐξαριθμήσας ἐν Γαλγάλοις, εὑρίσκει τῶν Ισραηλιτῶν ἔξω τῆς Ιούδα φυλῆς περὶ τεσσαράκοντα μυριάδας. ἥδε γὰρ ἡ φυλὴ καθ' αὑτὴν ἐστι στρατιῶται τρισμύριοι. Σάουλος δὲ, ἐμβαλὼν εἰς τὴν τῶν Αμαληκιτῶν χώραν, ἐνέδρας πολλὰς καὶ λόχους ἐπὶ τὸν χείμαρρον τίθησιν· ὡς μὴ μόνον ἐκ τοῦ φανεροῦ μαχομένους αὐτοὺς κακῶς ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ μὴ προσδοκῶσι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπιπίπτειν, καὶ κυκλωμένους

CAP. VII.

Saulus cum Amalecitis bella gerit, deque iis victoriam reportat.

SAmuelus autem cum ad Saulum veniſſet, a Deo ad ipſum ſe miſſum eſſe dicebat; vt illum commoneret, quod Deus eum caeteris omnibus praelatum creauit regem; atque adeo par eſſe vt obtemperet, moremque ei gerat, quoniam ipſe quidem gentium habeat imperium, Deus vero ipſius eſſet et rerum omnium dominus. Aiebat igitur ſic dixiſſe Deum, "quandoquidem Amalecitae "Hebraeos in deſerto multis affecerint iniuriis, cum ex "Egypto egreſſi in eam quam nunc tenent regionem con"tenderent, iubeo, vt bello Amalecitas perſequutus, et "victoria potitus, neminem eorum ſuperſtitem relinquat; "ſed in omnem graſſandum aetatem, incipiendo a mulie"rum internecione et infantium: atque huiuſmodi poenas "ab iis pro malis maioribus noſtris illatis exigendas eſſe. "ac ne iumentis quidem aliiſque pecudibus parcendum, "emolumenti ſui gratia et poſſeſſionis, ſed omnia Deo "ferenda eſſe; atque Amaleci nomen, ſicuti Moyſes prae"ceperat, penitus delendum.

2. Et Saulus quidem pollicitus eſt ſe iuſſa exſecuturum: ratus vero ſuam erga Deum obedientiam non in eo ſolum ſpectari, quod exercitum in Amalecitas educeret; praeterea promptitudinem ſuam et celeritatem, rem nihil differendo, magis etiam oſtendit. Imo copias ſuas vndique colligit: iiſque in Galgala recenſitis, Iſraëlitas abſque tribu Iudae comperit eſſe circiter quadringenta millia. tum et tribus iſta ſeparatim habuit triginta millia. Saulus autem, facta irruptione in Amalecitarum regionem, vallas inſidias et cohortes apud fluuium collocat: vt non ſolum Marte aperto eos infeſtaret, ſed ex improuiſo etiam per vias illos adoriretur, et circumdatos opprimeret. Ac cum acie concurreret cum illis, hoſtes in fugam vertit:

ἀναιρεῖν. καὶ δὴ συμβαλὼν αὐτοῖς εἰς μάχην, τρέπεται τὰς πολεμίας· καὶ διαφθείρει πάντας, φεύγοντα ἐπαναλαμβάνων. ὡς δ' ἐκεῖνο τὸ ἔργον αὐτῷ κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν ἐχώρησε, ταῖς πόλεσι τῶν Αμαληκιτῶν προσέβαλε· καὶ τὰς μὲν μηχανήμασι, τὰς δὲ ὀρύγμασιν ὑπονόμοις καὶ τείχεσιν ἔξωθεν ἀντωκοδομημένοις, τὰς δὲ λιμῷ καὶ δίψει, τὰς δ' ἄλλοις τρόποις ἐκπολιορκήσας καὶ λαβὼν κατὰ κράτος, ἐπὶ σφαγὴν γυναικῶν καὶ νηπίων ἐχώρησεν· οὐδὲν ἡμῶν ἀδ' ἀνθρωπίνης σκληρότερον διαπεράσασθαι φύσεως ἡγούμενος, πρῶτον μὲν, πολεμίας ταῦτα δρῶν· ἔπειτα προστάγματι Θεοῦ, ᾧ τὸ μὴ πειθεσθαι κίνδυνον ἔφερε. λαμβάνει δὲ καὶ τὸν βασιλέα τῶν ἐχθρῶν Αγαγον αἰχμάλωτον, ὃ θαυμάσας τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος, σωτηρίας ἄξιον ἔκρινεν· οὐκ ἔτι τοῦτο ποιῶν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, πάθει δὲ νικώμενος ἰδίῳ, καὶ χαριζόμενος ἀναξίως περὶ ὧν οὐκ εἶχεν ἀκίνδυνον ἐξουσίαν οἰκτῳ. ὁ γὰρ Θεὸς ὅτως ἐμίσησε τὸ τῶν Αμαληκιτῶν ἔθνος, ὡς μηδὲ νηπίων φείσασθαι κελεῦσαι, πρὸς ἃ μᾶλλον ἔλεος γίνεσθαι πέφυκε. Σαοὺλος δὲ, αὐτῶν τὸν βασιλέα, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῶν πρὸς Εβραίους κακῶν ἔσωσε· τῆς μνήμης ὧν ἐπέστειλεν ὁ Θεὸς τοῦ πολεμίου κάλλος ἐπιπροσθοποιησάμενος. συνεξήμαρτε δ' αὐτῷ καὶ τὸ πλῆθος. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν βοσκημάτων ἐφείσαντο καὶ διήρπασαν, μὴ τηρήσαντα τοῦ Θεοῦ κελεύσαντος· τάτε ἄλλα χρήματα καὶ τὸ πλῆθος ἐξεφόρησαν. εἰ δέ τι μὴ σπουδῆς ἄξιον ἦν ὥστε σπουδασθαι, διέφθειραν.

γ'. Νικήσας δὲ Σαοὺλος ἅπαντας, τοὺς ἀπὸ Πηλουσίου τῆς Αἰγύπτου καθήκοντας ἕως τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης διέφθειρε τὴν τῶν πολεμίων, παραλιπὼν τὸ τῶν Σαμαρειτῶν ἔθνος. ὅτοι γὰρ ἐν τῇ Μαδιηνῇ χώρᾳ μέσοι κατῴκηνται· πρὸ δὲ τῆς μάχης πέμψας παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀναχωρεῖν, μὴ τοῖς Αμαληκίταις κοινωνήσωσι συμφορᾶς. συγγενεῖς γὰρ αὐτοὺς ὄντας Ραγουήλ τοῦ Μωϋσέως πενθεροῦ, σώζων αἰτίαν ἔσχεν.

atque ad vnum omnes perimit, dum fugientes insequeretur. Posteaquam vero illud incoeptum prospere ex Dei praedictione successit, Amalecitarum vrbes inuadebat: ac cum alias quidem strategematibus, alias vero suffossionibus cuniculosis, et externis operibus e regione structis, alias autem fame et siti, alias denique modis aliis expugnasset ac vi in potestatem suam redegisset, ad caedem feminarum etiam et puerorum processit; nihil existimans se crudele, aut naturae humanae aduersum in eo facere. primum quidem, quod hostes erant, in quos id fiebat; dein Dei iussu id exsequebatur, cui non obtemperare periculosum erat. Quin et Agagum hostium regem captiuum ducit. cuius pulchritudinem et proceritatem corporis admiratus, dignum qui seruaretur iudicabat: non iam hoc faciens ex voluntate Dei, sed proprio victus affectu; et misericordiae, vbi ei non integrum erat sine periculo, intempestiue cedens. Deus enim adeo gentem Amalecitarum odio habuit, vt iusserit ne infantibus quidem parcere, ad quos miserandos sumus procliuiores. Saulus autem eorum regem, Hebraeis etiam malorum omnium auctorem seruauit; eorum quae praeceperat Deus parum memor, dum maioris faceret hostis pulchritudinem. Et similiter ac ipse peccauit etiam populus. nam et illi iumentis et pecoribus pepercerunt, eaque sibi diripuerunt, etiamsi iusserat Deus ne quid eorum conseruarent: imo et alias res diuitiasque exportarunt. Si quid vero possidere vix operae pretium esset, corruperunt.

3. Cum autem Saulus subegisset vniuersos, quotquot a Peluſio in Ægypto pertingunt vsque ad mare Rubrum, terram hostilem omnem deuastauit, sola Sicimitarum gente intacta. illi enim in Madianiticae regionis meditullio habitarunt. Hos vero, antequam acie decertaret, nunciis missis admonuit vt secederent, ne calamitatem cum Amalecitis participarent. erat enim cur eos incolumes vellet, propter necessitudinem quae illis cum Raguelo Moysis socero intercedebat.

δ'. Καὶ Σάυλος μὲν, ὡς μηδενὸς παρακύσας ὧν ὁ προφήτης ἐπέστειλε μέλλοντι τὸν πρὸς Αμαληκίτας ἐκφέρειν πόλεμον, ἀλλ' ὡς ἐπὶ πᾶσιν ἐκείνοις ἀκριβῶς πεφυλαγμένοις νενικηκὼς τὺς πολεμίυς, οἴκαδε πρὸς αὐτὸν ὑπέστρεφε, χάίρων ἐπὶ τοῖς κατορθωμένοις. ὁ δὲ Θεὸς ἄχθεται ἐπί τι τῇ τῦ βασιλέως τῶν Αμαληκιτῶν σωτηρίᾳ, καὶ τῇ τῶν βοσκημάτων διαρπαγῇ τῦ πλήθυς· ὅτι μὴ συγχωρήσαντος αὐτῦ ταῦτ' ἐπράχθη. δεινὸν γὰρ ἡγεῖτο, νικᾶν μὲν καὶ περιγίνεσθαι τῶν ἐχθρῶν, ἐκείνυ τὴν ἰσχὺν διδόντος αὐτοῖς, καταφρονεῖσθαι δὲ καὶ παρακύεσθαι, μηδὲ ὡς ἄνθρωπα βασιλέα. μεταυοεῖν οὖν ἔλεγε πρὸς τὸν προφήτην Σαμύηλον ἐπὶ τῷ χειροτονῆσαι βασιλέα τὸν Σάυλον, μηδὲν ὧν αὐτὸς κελεύοι πράττοντα, τῇ δ' οἰκείᾳ βυλήσει χρώμενον. σφόδρα ταῦτ' ἀκύσας ὁ Σαμύηλος συνεχύθη· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς παρακαλεῖν ἤρξατο τὸν Θεὸν καταλλάττεσθαι τῷ Σαύλῳ, καὶ μὴ χαλεπαίνειν. ὁ δὲ τὴν συγγνώμην ὐκ ἐπένευσεν εἰς τὸν Σάυλον αἰτυμένῳ τῷ προφήτῃ· λογισάμενος ὐκ εἶναι δίκαιον ἁμαρτήματα χαρίζεσθαι παραιτήσεσιν. ἐ γὰρ ἐξ ἄλλυ τινὸς φύεσθαί μᾶλλον, ἢ τὺ καταμελεῖν τῆς ἀδικυμένυς. θηρωμένυς γὰρ δόξαν ἐπιεικείας καὶ χρηστότητος, λανθάνειν αὐτὺς ταῦτα γεννῶντας. ὡς οὖν ἀπεῖπεν ὁ Θεὸς τῇ τῦ προφήτυ δεήσει, καὶ δῆλος ἦν μὴ μεταμελόμενος, ἄμ' ἡμέρᾳ Σαμύηλος εἰς Γάλγαλα παραγίνεται πρὸς Σάυλον. θεασάμενος δ' αὐτὸν ὁ βασιλεὺς προσρέχει, καὶ κατασπασάμενος, τῷ Θεῷ, φησὶν, ἐυχαριστῶ, δόντι μοι τὴν νίκην· ἅπαντα μέντοιγε κεκελευσμένα ὑπ' αὐτῦ πεπράχθαι. Σαμύηλος δὲ πρὸς τῦθ' ὑπολαβὼν, πόθεν οὖν ἀκύω θρεμμάτων, εἶπε, καὶ ὑποζυγίων βοῆς ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ὁ δὲ λαὸν ταῦτα εἰς θυσίας ἀπηρίνατο τετηρηκέναι. τὸ μέντοιγε τῶν Αμαληκιτῶν γένος ἅπαν ἐξηφανίσθαι κατὰ τὴν ἐντολήν· καὶ περιλείπεσθαι ἄλλον μηδένα, πρὸς δ' αὐτὸν ἀγαγεῖν τηρήσαντα μόνον αὐτὸν τὸν βασιλέα. περὶ ὅ τί δεῖ ποιεῖν βυλεύεσθαι πρὸς ἀλλήλυς ἔφασκεν. ὁ δὲ προφήτης, ὠχὶ θυσίαις, ἔλεγε,

4. Et quidem Saulus, ac si nihil eorum neglexerit, quae ei, bellum contra Amalecitas illaturo, in mandatis dederat propheta, sed quasi omnibus istis curatis praestitisque ex hostibus victoriam esset adeptus, domum reuersus est cum gaudio ob res prospere gestas. Deus autem regis Amalecitarum incolumitatem grauiter fert, et praedam pecudum a populo abactarum; quod ipso non permittente haec fecissent. Nam indignum esse existimabat, quod cum hostes quidem, ipso vires largiente, vicissent et superassent, illum tamen contemptui haberent et negligerent, neque vt regem humanum tractarent. Samuelo igitur prophetae dicebat, se poenitere eum regis Sauli, vtpote qui non curet sua mandata exsequi, sed malit agere quod lubet. His auditis Samuelus vehementer conturbatus est; atque in animum induxit tota nocte Deum comprecari, vt cum Saulo in gratiam rediret, eique non succenseret. At ille, quantumlibet a propheta rogatus, veniam Saulo nequaquam mouit: quod non iustum existimarit, huiusmodi peccata alterius precibus condonare: non enim aliunde magis nascuntur, quam ex nimia eorum in quos peccatur indulgentia: qui dum lenitatis et benignitatis gloriam aucupantur, non animaduertunt se peccandi ansam dare. Cum igitur Deus preces prophetae non admitteret, et certum esset eum nolle sententiam mutare, prima luce Samuelus ad Saulum Galgalis tum agentem proficiscitur. Illo vero conspecto, rex ad eum protinus accurrit; et cum eum salutasset, Deo, inquit, gratias ago, qui mihi victoriam dedit: omnia vero, quae ille imperauerat, peracta esse. At Samuelus ad haec subiiciens, dicebat, qui fit igitur, vt vocem pecudum et iumentorum in castris audiam. Ille vero respondit, populum ea in victimas reseruasse, veruntamen Amalecitarum gentem vniuersam iuxta mandatum Dei funditus exciſam esse et deletam: et ne vnum quidem superesse, nisi quod regem, quem solum saluum voluit, ad eum captiuum adduxerit, de quo quid fieri oporteret, fore aiebat vt

ἡδεσθαι τὸ θεῖον, ἀλλὰ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ δικαίοις. οὗτοι δ' εἰσὶν οἱ τῇ βουλήσει καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ κατακολουθοῦντες, καὶ μηδὲν ἄλλο προσχθήσεσθαι καλῶς ὑφ' ἑαυτῶν νομίζοντες, ἢ ὅτι ἂν ποιήσωσι τοῦ Θεοῦ κεκελευκότος. καταφρονεῖσθαι γὰρ, οὐχ ὅταν αὐτῷ μὴ θύῃ τις, ἀλλ' ὅταν ἀπιθεῖν δοκῇ. παρὰ δὲ τῶν οὐχ ὑποτασσομένων οὐδ' ἀληθῆ καὶ μόνην τῷ Θεῷ κεχαρισμένην θρησκευόντων θρησκείαν, οὔτ' ἂν πολλὰ καὶ πιμελῆ καταθύσωσιν ἱερεῖα, οὔτ' ἂν κόσμον ἀναθημάτων ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ πεποιημένον προσφέρωσι, δέχεται ταῦτ' εὐμενῶς· ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ δείγματα τῆς πονηρίας, ἀλ συσέβειαν ἡγεῖται. τοὺς δ' ἂν καὶ μόνον τοῦθ' ὅτιτερ ἂν φθέγξηται καὶ κελεύσῃ ὁ Θεὸς διὰ μνήμης ἔχουσι, καὶ τεθνεῶναι μᾶλλον ἢ παραβῆναί τι τούτων αἱρεῖσθαι ἐπιτέτραπται· καὶ οὔτε θυσίαν ἐπιζητεῖ παρ' αὐτῶν. καὶ παρὰ θυόντων δὲ, κἂν ἡ λιτὰ, πῶς ἥδιον τὴν τιμὴν ἢ παρὰ τῶν πλουσιωτάτων δεξῖται. οὐ τοίνυν ἴσθι σαυτὸν δι' ὀργῆς ὄντα τῷ Θεῷ· κατεφρόνησας γὰρ καὶ κατημέλησας ὧν ἐπέστειλε. πῶς οὖν οἴει τὴν θυσίαν σε αὐτὸν προσβλέπειν ἐξ ὧν κατέκρινεν ἀπολέσθαι γινομένην· πλὴν εἰ μὴ νομίζῃς ὅμοιον ὀλέθρῳ τὸ θύεσθαι ταῦτα τῷ Θεῷ. προσδόκα τοίνυν τὴν βασιλείαν ἀφαιρεθησόμενος καὶ τὴν ἐξουσίαν, ἀφ' ἧς ὁρμώμενος τοῦ παραχρῆμα σοι Θεοῦ ταύτην ἠμέλησας. Σαοὺλος δὲ ἀδικεῖν ὡμολόγησε καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὑπ' ἠνεῖτο. παραβῆναι γὰρ τὰς ἐντολὰς τῷ προφήτῃ· κατὰ μέντοιγε δέος καὶ τὸν ἀπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβον μὴ κωλύσαι διαπαίζοντας αὐτὸς τὴν λείαν μὴ ἔχειν. ἀλλὰ συγγίνωσκε, καὶ πρᾶος ἴσθι· φυλάξεσθαι γὰρ εἰς τὸ πρὸσθεν ἁμαρτεῖν. παρεκάλει δὲ τὸν προφήτην ἐπιστρέψαντα, θυσίας χαριστηρίους ἐπιτελέσαι τῷ Θεῷ· ἐν γὰρ ἐώρα τὸν Θεὸν διαλλαττόμενον, ἀπῆν πρὸς αὐτόν.

Σαοὺλος δὲ, καταφθεῖν βουλόμενος τὸν Σαμουήλον, ἐλλαμβάνεται τῆς διπλοΐδος, καὶ βιαίας τῆς ὁλκῆς ἐκ τοῦ μηδ' ὅλως ἀπεῖναι τὸν Σαμουήλον γενομένης, διέρρηξε τὸ ἱμάτιον. τῷ δὲ προφήτῃ τὴν βασιλείαν ἔτους αὐτῷ δι-

secum deliberarent. Tum propheta, non victimis, dicebat, oblectari Deum, sed viris bonis et iustis. Hi vero sunt qui illius voluntati et iussis obsequuntur, et qui nihil credunt recte a se fieri, nisi quod Dei iussu fecerint. eum enim contemni scito, non quando ei non sacrificatur, sed cum quis non dicto audiens esse videatur. Ab iis vero qui ei non obtemperant, nec tribuunt cultum verum solumque Deo gratum, etiamsi multas et opimas victimas immolent, et donaria exquisitissima ex auro et argento conflata afferant, ne haec quidem benigno placatoque animo accipit; sed ab his se auertit, et nequitiae argumenta esse ducit, non pro pietate habet. At qui vnum idque solum in memoria tenent, quod ipse pronunciauerit ac praeceperit, mortemque malunt oppetere, quam eiusmodi quidquam violare, his delectatur, ac ne sacrificium quidem ab ipsis requirit. Verum etiamsi rem diuinam fecerint, munere licet vsiori; pauperem honorem libentius ab his accipit quam a quocunque alio vel locupletissimo. Tu itaque nosce Deum tibi grauiter irasci: nam contempsisti ac neglexisti mandata eius. Quamobrem qui potes existimare quod ad tuum respiciet sacrificium, ex iis adornatum quae interitui et exitio destinauerat; nisi forte putas perinde esse ea Deo immolare ac perdere. Quapropter exspecta, quod te vicissim regno priuabit et potestate, qua subnixus et elatus eius largitorem Deum insuper habuisti. Saulus autem fassus est se male agere; atque peccatum suum non negabat. Se enim contra prophetae mandatum fecisse: attamen ex metu et propter timorem sibi a militibus incussum, illos non prohibuisse a praedae direptione nec cohibuisse. sed ignosce mihi, inquit, et mitis esto benignusque: se enim cauturum esse, ne deinceps peccet. Prophetam autem obsecrabat vt reuerteretur, et tantisper maneret dum pacificas Deo hostias immolaret. Ille vero, quod nulla ex Deo in gratiam cum eo redeundi spes affulserit, in eo erat vt domum abiret.

5. At Saulus, volens Samuelum retinere, manu prehendit pallium: ac, vi paulo maiori adhibita quod prope-

χαθῆναι φήσαντος, καὶ λήψεσθαι ταύτην ἀγαθὸν καὶ δίκαιον· ἐμμένειν γὰρ τὸν Θεὸν τοῖς περὶ αὐτὴν πεκριμένοις, εἰς τῦ μεταβάλλεσθαι καὶ τρέπειν τὴν γνώμην ἀνθρωπίνῃ πάθῃ ὄντος, οὐχὶ θείας ἰσχύος. ὁ δὲ Σαῦλος ἀσεβῆσαι μὲν ἔλεγεν, ἀγέννητα δὲ ποιῆσαι τὰ πεπραγμένα μὴ δυνασθαι· τιμῆσαί γε μὴν αὐτὸν παρεκάλει, τῦ πλήθῃς ὁρῶντος σὺν αὐτῷ παραγενόμενον τὸν Θεὸν προσκυνῆσαι. δίδωσι δὲ τῦτο Σαμύηλος αὐτῷ, καὶ συνελθὼν προσκυνεῖ τῷ Θεῷ. ἄγεται δὲ καὶ ὁ τῶν Ἀμαληκιτῶν βασιλεὺς Ἀγαγος πρὸς αὐτόν. καὶ πυνθανομένου πῶς ἔχῃ πικρὸς ὁ θάνατος, εἶπεν· ὡς σὺ πολλὰς μητέρας Ἑβραίων ἐπὶ τέκνοις ἐθρήνησας καὶ πένθος ἄγειν ἐποίησας, ὕτως ὀδυνήσεις ἐπὶ σαυτῷ διαφθαρέντι τὴν μητέρα. καὶ κελεύει παραχρῆμα αὐτὸν ἐν Γαλγάλοις ἀποθανεῖν· καὶ αὐτὸς δὲ εἰς Ραμαθὰ πόλιν ἀπαλλάσσεται.

ΚΕΦ. ἡ'.

Ὅτι παραβάντος Σαῦλ τὰς ἐντολὰς τῦ προφήτυ, Σαμύηλος ἄλλον ἀπέδειξε βασιλέα νεῦρα. Δαυΐδης ὄνομα, κατ' ἐπιτροπὴν Θεῦ.

Σαῦλος δὲ ὁ βασιλεὺς αἰθόμενος ὢν πειρᾶται καὶ, ἐχθρὸν αὐτῷ τὸν Θεὸν κατασκευάσας, εἰς τὸ βασίλειον ἀναβαίνει Γαβᾶ· σημαίνει δὲ βυνὸν ἑρμηνευόμενον τὸ ὄνομα· καὶ μετ' ἐκείνην ἡμέραν ἔτι τὴν ἡμέραν εἰς ὄψιν ἔρχεται τῷ προφήτῃ. Σαμύηλος δὲ, λυπημένῳ περὶ αὐτῦ, πεῖσθαι μὲν τῆς Φραντίδος ἐκέλευσεν ὁ Θεός· λαβόντι δὲ τὸ ἄγιον ἔλαιον εἰς Βηθλέεμην ἀπελθεῖν πόλιν πρὸς Ἰεσσαῖον πᾶδα Ὠβήδ, καὶ χρίσαι τῶν υἱῶν αὐτῦ ὃν ἂν αὐτὸς ἐπιδείξῃ βασιλέα γενησόμενον. ὁ δὲ εὐλαβεῖσθαι φάσας, μὴ τῦτο μαθὼν Σαῦλος ἀνέλῃ λοχήσας αὐτόν, ὅπαι φανεῖται ὑποθεμένου τῷ Θεῷ καὶ δόντος ἀσφαλείας ὁδὸν, εἰς τὴν προειρημένην ἦκε πόλιν. καὶ πάντες αὐτὸν ἠσπάζοντό τε καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως ἐπηρώτων. ἔλεγε δὲ ἦκειν ὑπὸ θεῦ

rantius discederet, vestimentum discindit. Cumque propheta dixisset, fore vt sic regnum eius dilaceraretur, illudque habiturum esse virum bonum et iustum; Deum enim suis de eo stare decretis, quippe quod sententiam mutare et ab ea discedere humanae fragilitatis sit, non Dei potentiae. Tum Saulus se quidem peccasse dicebat, sed quae facta fuerint infecta reddere non posse; rogabatque saltem hoc honoris sibi coram populo haberet, vt secum profectus Deum adoraret. Hoc autem ei annuit Samuelus, simulque cum eo Deum adoratum iuit. Post haec adductus est ad eum Agagus rex Amalecitarum. Qui cum sciscitaretur quo modo mors acerba res esset, dixit ad eum propheta: quemadmodum tu multis Hebraeorum matribus caesis earum filiis lamentationem et luctum excitasti, ita et tu matri tuae dolorem afferes cum de morte tua inaudiuerit. confestimque iubet vt Galgalis moreretur; ipse vero reuersus est in vrbem Ramatham.

CAP. VIII.

Quod, cum Saulus contra prophetae mandata faceret, Samuelus clam alium crearit regem, Dauiden nomine, ex iussu Dei.

Saulus autem rex tum demum sentiens quae mala pareretur, qui effecerat vt Deus sibi inimicus esset, adscendit in regiam Gaba: (quod nomen ex interpretatione collem significat) nec vnquam post illam diem in prophetae conspectum venit. Cum vero Samuelus vicem eius doleret, vt hanc quidem solicitudinem missam faceret, iussit Deus, sacro vero oleo assumpto in vrbem Bethleema conderet ad Iessaeum Obedae filium; et de filiis eius eum inungeret, quem ipse ei regnaturum esse significarit. Cumque diceret vereri se, ne Saulus si hoc senserit, vel per insidias vel aperta vi perniciem ipsi strueret, promittente Deo facientoque vt saluus illuc proficisceretur, ad vrbem praedictam peruenit. Atque eum omnes salutabant, simulque de aduentus causa percontabantur. Dicebat au-

τῷ Θεῷ. ποιήσας οὖν τὴν θυσίαν, καλεῖ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ τῶν τέκνων ἐπὶ τὰ ἱερεῖα. καὶ θεασάμενος αὐτῶν τὸν πρεσβύτατον τῶν υἱῶν εὐμεγέθη καὶ καλὸν, εἶπασεν ἐκ τῆς εὐμορφίας τοῦτον εἶναι τὸν μέλλοντα βασιλεύειν. διαμαρτάνει δὲ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας. ἐπερωτήσαντι γὰρ αὐτὸν, εἰ χρίση τῷ ἐλαίῳ τὸν νεανίσκον, ὃν αὐτὸς ἐτεθαυμάκει, καὶ τῆς βασιλείας ἄξιον ἔκρινεν· ὁ τὰ αὐτὰ βλέπειν ἀνθρώπῳ, εἶπε, καὶ Θεόν. ἀλλὰ σὺ μὲν εἰς τὸ κάλλος ἀπιδὼν τὸ νεανίσκου, καὶ δὴ τοῦτον ἡγῇ ἄξιον τοῦ βασιλεύειν εἶναι. ἡμεῖς δὲ ὁ σωμάτων εὐμορφίας ἔπαθλον ποιήμαι τὴν βασιλείαν, ἀλλὰ ψυχῶν ἀρετῆς· καὶ ζητῶ ὅστις τούτης ἐστὶ τελείως ἐπιτηδείως, εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης καὶ ἀνδρείας καὶ πειθοῦς, ἐξ ὧν τὸ ψυχῆς συνίσταται κάλλος, καταπεκοσμημένος, ταῦτα φράσαντος τοῦ Θεοῦ, πάντας ἐκέλευσεν αὐτῷ τὸν Ἰεσσαῖον τοὺς υἱοὺς ἐπιδεῖξαι Σαμήλος. ὁ δὲ πέντε ἄλλους ἐποίησεν ἐλθεῖν· ὧν ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἐλίαβος, ὁ δεύτερος Ἀμινάδαβος, Σάμαλος ὁ τρίτος, ὁ τέταρτος Ναθαναήλος, καὶ Ραήλος ὁ πέμπτος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ ἕκτος Λασμος. ἰδὼν δὲ καὶ τούτους ὁ προφήτης μηδὲν χείρους τοῦ πρεσβυτέρου τοῖς μορφαῖς, ἐπηρώτησε τὸν Θεὸν, τίνα τούτων αἱρεῖται βασιλέα. εἰπόντος δ' ἐκείνου, πυθόμενος τοῦ Ἰεσσαῖ, μὴ πρὸς τούτοις αὐτῷ καὶ ἄλλοι παῖδες εἰσί. φήσαντος δὲ εἶναι Δαυίδην τοῦνομα· ποιμαίνειν δὲ καὶ τῆς τῶν βοσκημάτων φυλακῆς ἐπιμελεῖσθαι. κελεύει καλεῖν αὐτὸν ἐν τάχει· κατακλιθῆναι γὰρ εἰς τὴν εὐωχίαν οὐκ εἶναι δυνατὸν αὐτῷ, ἐκείνου μὴ παρόντος. ὡς δ' ἦκεν ὁ Δαυίδης μετασκευάσθεις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, πᾶις ξανθὸς μὲν τὴν χρόαν, γοργὸς δὲ τὰς ὄψεις, καὶ καλὸς ἄλλως· οὗτός ἐστιν, εἶπεν ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν Σαμήλος, ὁ βασιλεύειν αἱρέσας τῷ Θεῷ, κατακλίνεται μὲν αὐτός· κατακλίνει δὲ ὑπ' αὐτὸν τὸν παῖδα, καὶ τὸν Ἰεσσαῖον μετὰ καὶ τῶν παίδων. ἔπειτα λαβὼν ὁ προφήτης τοῦ Δαυίδου τὸ ἔλαιον, ἀλείφει τε αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ οὖς ῥῆμα λαλεῖ. καὶ σημαίνει τοῦθ', ὅτι βασιλεύειν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἤρηται. παρῆνει δ' εἶναι δίκαιον, καὶ κατήκοον

tem, ſe eo veniſſe, vt Deo ſacrificaret. Cum itaque rem diuinam feciſſet, Ieſſaeum vna cum liberis vocat, vt ſacris veſcerentur. Atque filiorum eius natu maximum intuitus bene magnum et pulchrum, ex forma coniecit eximia hunc eſſe eum qui rex futurus eſſet. A Dei autem propoſito aberrauit. nam cum ex eo quaeſiuiſſet, an iſtum oleo inungeret iuuenem, quem admiratus fuerat, regnoque dignum iudicabat; non eadem, reſpondebat, ſpectare Deum ac homines. at tu quidem ad iuuenis formam egregiam reſpiciens, et hunc ſane idoneum exiſtimas qui imperet. ego vero non conſtituo regnum corporis pulchritudini in praemium donare, ſed animi virtuti: atque iſtum requiro qui eo nomine ſit omnibus numeris abſolutus; pietate et iuſtitia et fortitudine et obſequio, ex quibus animi conſtat pulchritudo, inſtructus et exornatus. Haec cum Deus dixiſſet, Ieſſaeo praecepit Samuelus, vt eius in conſpectum filios ſuos adduceret. Atque ille fecit vt quinque alii ſe ſiſterent: quorum quidem aetate maior Eliabus, ſecundus Aminadabus, tertius Samalus, quartus Nathanaëlus, et quintus vocabatur Raëlus, ſextus vero Asamus. Propheta autem, cum et hos videret forma nequaquam cedere natu grandiori, Deum interrogauit, quemnam horum in regem deligeret. Datoque reſponſo, neminem ex hiſce, ſciſcitatur ex Ieſſaeo, ecqui praeterea illi eſſent liberi. Cumque is dixiſſet, vnum reſtare nomine Dauiden; at paſtorem agere, pecorumque cuſtodiae operam dare: iubet iſtum ſtatim euocari: ipſis enim, niſi ille adſit epulis, accumbere non licere. Vbi autem aduenit Dauides a patre accitus, adoleſcens colore flauus, vividis oculis, et caetera pulcher. Hic eſt, cum tacite ſecum diciſſet Samuelus, quem regnare Deo viſum eſt, ipſe quidem diſcumbit; ſibi vero proximum iuuenem collocat, ac deinceps Ieſſaeum et filios eius. Tum ſumpto in conſpectu Dauidis oleo, et ipſum eo perfundit, ſubmiſſeque in aurem dicit; et hoc ſigno eſt, quod Deus ipſum in regem elegerit. monebatque vt iuſtitiam coleret, praeceptique eius obtemperaret: atque ita regnum ei longo tem-

αὐτῷ τῶν προσταγμάτων· ὅτως γὰρ αὐτῷ παραμένει τὴν βασιλείαν ἐπὶ πολὺν χρόνον, καὶ τὸν οἶκον λαμπρὸν καὶ περιβόητον γενέσθαι, καταρρέψεσθαι δὲ καὶ Παλαιστίνης, καὶ οἷς ἂν ἔθνεσι πολεμῇ, νικῶντα καὶ περιόντα τῇ μάχῃ, κλέος ἀοίδιμον ζῶντά τε ἔξειν, καὶ τοῖς μετ' αὐτὸν ἀπολείψειν.

β'. Καὶ Σαμήλος μὲν ἀπαλλάσσεται, ταῦτα παραινέσας· πρὸς δὲ τὸν Δαυίδην μεταβαίνει τὸ θεῖον, καταλιπὸν Σαοὺλον. καὶ ὁ μὲν προφητεύειν ἤρξατο, τῷ θείῳ πνεύματος εἰς αὐτὸν μετοικισαμένῳ· τὸν Σαοὺλον δὲ περιῆρχεν πάθη τινὰ καὶ δαιμόνια, πνιγμοὺς αὐτῷ καὶ τραγγάλας ἐπιφέροντα, ὡς τοὺς ἰατροὺς ἄλλην μὲν αὐτῷ θεραπείαν μὴ ἐπινοεῖν· εἰ δέ τις ἐστὶν ἐξάδειν δυνάμενος καὶ ψάλλειν ἐπὶ κινύρᾳ, τοῦτον ἐκέλευσαν ζητήσαντας, ὁπότ' ἂν αὐτῷ προσίοι τὰ δαιμόνια καὶ ταράττοι, ποιεῖν ὑπὲρ κεφαλῆς ὄντα ψάλλειν, καὶ τοὺς ὕμνους ἐπιλέγειν. ὁ δ' οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ζητεῖσθαι προσέταξε τοιοῦτον ἄνθρωπον. Φάσκοντος δέ τινος αὐτῷ τῶν παρόντων, ἐν Βηθλεέμῃ πόλει τεθρᾶφθαι Ἰεσσαίου μὲν υἱὸν, ἔτι δὲ παῖδα τὴν ἡλικίαν, εὐπρεπῆ δὲ καὶ καλὸν, τάτε ἄλλα πολλῆς σπουδῆς ἄξιον, καὶ ψάλλειν εἰδότα καὶ ἄδειν ὕμνους, καὶ πολεμικὴν ἀρετὴν πέμψας πρὸς τὸν Ἰεσσαῖον, ἐκέλευσεν ἀποστέλλειν αὐτῷ τὸν Δαυίδην, τῶν ποιμνίων ἀποσπάσαντα, βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἰδεῖν, περὶ τῆς εὐμορφίας καὶ ἀνδρείας ἀκούσας τοῦ νεανίσκου. ὁ δὲ Ἰεσσαῖος πέμπει τὸν υἱὸν, καὶ ξένια δῶρα μίσαι τῷ Σαούλῳ. ἐλθόντος δὲ, ἤρεσε· καὶ ποιήσας ὁπλοφόρον, διὰ πάσης εἶχε τιμῆς. ἐξήδετο γὰρ ὑπ' αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν δαιμόνων παραχήν, ὁπότε αὐτῷ ταῦτα προσέλθοι, μόνος ἰατρὸς ἦν, λέγων τε τοὺς ὕμνους, καὶ ψάλλων ἐν τῇ κινύρᾳ, καὶ ποιῶν ἑαυτὸν γίνεσθαι τὸν Σαοὺλον. πέμπει τοίνυν πρὸς τὸν πατέρα τὸν παῖδος Ἰεσσαῖον, ἐᾶσαι παρ' αὐτὸν τὸν Δαυίδην κελεύων· ἥδεσθαι γὰρ αὐτῷ βλεπομένῳ καὶ παρόντι, τὸν δ' οὐκ ἀντειπεῖν τῷ Σαούλῳ, συνεχώρησε δὲ κατέχειν.

pore permanſurum, ac domum eius ſplendidam fore celebremque; porro Palaeſtinos debellaturum eſſe; et cum quibuſcunque gentibus bellum geſſerit, victorem pugnaque ſuperiorem, gloriam, dum viueret, illuſtrem habiturum, poſteriſque ſuis, cum moreretur, relicturum.

2. Et quidem Samuelus, cum haec eum monuiſſet, diſcedit: ſimulque numen relicto Saulo ad Dauiden transit. Et hic quidem, poſtquam ſpiritus Dei ad ipſum migrauerat, vaticinari coepit: Saulum vero perturbationes quaedam peruaſerunt et ſpiritus malefici, qui ſuffocationes illi et ſtrangulationes creabant: ita vt medici nullam quidem curationem illi adhibere cogitarent; ſi quis vero eſſet excantandi peritus et cithara pſallendi, iuſſerunt, vt illo quaeſito, quotieſcunque ad eum mali accederent genii turbarentque, curae illis eſſet, vt ad caput eius adſtans pſalleret et hymnos recitaret. Ille autem rem non diſtulit, ſed ſuis mandauit vt de huiuſmodi homine ſibi prouiderent. Cumque vnus qui aderat forte diceret, in vrbe Bethleemis ſe vidiſſe Ieſſaei quidem filium, adhuc vero aetate admodum iuuenem, ſpecioſum et pulchrum, caeteraque magni faciendum, pſallere ſcientem et hymnos canere, ſtudiiſque bellicis exercitatiſſimum; miſſis ad Ieſſaeum nunciis, iuſſit vt Dauiden a gregibus abductum ad ſe mitteret; velle enim ipſum videre, quod multa de forma iuuenis egregia et pulchritudine fama acceperit. Ieſſaeus autem filium mittit, datis etiam muneribus quae ad Saulum apportaret. Cumque veniſſet, eo delectatus eſt Saulus; eoque armigero vſus, in ſummo honore habebat. Ab illo vero excantabatur, et contra perturbationem a daemonibus illatam, cum huiuſmodi quid ei contingeret, ſolus erat medicus; hymnos recitans et cithara pſallens, faciensque vt Saulus ſui compos fieret. Mittit igitur ad Ieſſaeum patrem adoleſcentis, poſtulans vt Dauides apud ſe maneret: illius enim conſpectu et praeſentia ſe mirifice capi. Is vero, Saulo non contradicendum ratus, conceſſit vt illum apud ſe retineret.

ΚΕΦ. Θ'.

Ως καὶ πάλιν ἐπεστράτευσαν τοῖς Ἑβραίοις οἱ Παλαιστῖνοι, ἐπὶ Σαούλε βασιλεύοντος. καὶ ὡς, Γολιάθε ἐν μονομαχίᾳ ἀναιρεθέντος ὑπὸ Δαυΐδε, ἡττήθησαν.

Χρόνοις δ' ὕστερον ὑ πολλοῖς οἱ Παλαιστῖνοι πάλιν συπλεθόντες, καὶ δύναμιν ἀθροίσαντες μεγάλην, ἐπίασι τοῖς Ἰσραηλίταις· καὶ μεταξὺ Σωχῶς καὶ Αζηκᾶς καταλαμβανόμενοι στρατοπεδεύονται. ἀντεπεξάγει δ' αὐτοῖς τὴν στρατιὰν καὶ Σαοῦλος· καὶ ἐπί τινος ὄρους στρατοπεδευσάμενος, ἀναγκάζει τοὺς Παλαιστίνους τὸ μὲν πρῶτον στρατόπεδον καταλιπεῖν, ἐπὶ ὁμοίου δέ τινος ὄρους ἀντικρὺ τῶ καταληφθέντος ὑπὸ τῶ Σαούλε στρατοπεδεύσασθαι. διέκειτο δ' ἀπ' ἀλλήλων τὰ στρατόπεδα μέσος αὐλὼν τῶν ὀρῶν ἐφ' ὧν ἦν. καταβὰς οὖν τις τῶν ἐκ τῶ Παλαιστίνων στρατοπέδε, Γολίαθος ὄνομα, πόλεως δὲ Γίττης, ἀνὴρ παμμεγεθέστατος· ἦν γὰρ πηχῶν τεσσάρων καὶ σπιθαμῆς, ὅπλα τῇ Φύσει τῶ σώματος ἀναλογῶντα περικείμενος, θώρακα μὲν γὰρ ἐνεδέδυτο σταθμὸν ἄγοντα πέντε χιλιάδας σίκλων, κόρυθα δὲ καὶ κνημίδας χαλκᾶς οἵοιας εἰκὸς ἦν ἀνδρὸς ὕτω παραδόξε τὸ μέγεθος σκεπάσαι τὰ μέρη, δόρυ δὲ ἦν ὁ κῦφον βάστεγμα δεξιᾶς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτὸ ἄρων ἔφερεν, εἶχε δὲ καὶ λόγχην ἑξακοσίων σίκλων, εἶποντο δὲ πολλοὶ βασάζοντες τὰ ὅπλα· ὃς τοίνυν ὁ Γολίαθος ὢν μεταξὺ τῶν παρατάξεων, βοήν τε ἀφίησι μεγάλην, καὶ πρὸς τὸν Σαοῦλον καὶ τὺς Ἑβραίους λέγει· "μάχης μὲν ὑμᾶς καὶ κινδύνου "ἀπαλλάττω. τίς γὰρ ἀνάγκη τὴν στρατιὰν ἡμῶν συμπι"σῶσαν κακοπαθεῖν; δότε δ' ὅς τις ἐμοὶ μαχεῖται τῶν "ὑμετέρων, καὶ βεβαιωθήσεται τὸ τῶ πολέμε τέλος ἐν τῇ "νενικηκότι· δουλεύσουσι γὰρ ἡμεῖνοι τοῖς ἑτέροις, ὧν ἂν ὁ "νικήσας γένηται. πολὺ δὲ κρεῖττον εἶναι καὶ σωφρονέστατον, "ἑνὸς κινδύνῳ λαβεῖν ὃ βούλεσθε, ἢ πάντων". ταῦτ' εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ τῶν οἰκείων στρατόπεδον. τῇ δ' ἐχομένῃ πάλιν ἐλθὼν, τὰς αὐτὰς ἐποιήσατο λόγους, καὶ μέχρι τεσσαράκοντα ἡμερῶν ὁ διέλειπε προκαλέμενος ἐπὶ τοὺς

CAP. IX.

Vt nouam expeditionem contra Hebraeos, Saulo regnante, susceperunt Palaestini: vtque, post Goliathum a Dauide interfectum, cum clade discesserunt.

CÆterum aliquanto post Palaestini denuo congregati, coactisque magnis copiis, bellum Israëlitis inferunt; atque loco inter Sochum et Azecam occupato, ibi castra metantur. Saulus autem aduersus illos exercitum educit: et cum in monte quodam cum suis consedisset, facit, vt Palaestini castra quidem priora relinquerent, simile vero iugum, e regione illius cui Saulus insederat, castris occuparent. Exercitus autem ab inuicem diremit vallis, collibus in quibus consistebant interiecta. Itaque cum quidam e castris Palaestinorum descendisset, nomine Goliathus, et ex vrbe Gitta, vir immanis staturae (erat enim quatuor cubitorum et vnius spithamae, armis cinctus magnitudini corporis congruentibus; nam thorace quidem indutus erat qui quinque millia siclorum pendebat, cuspide vero et ocreis aeneis qualibus par erat viri magnitudinis adeo prodigiosae membra tegi; hasta erat non leue gestamen dextrae, sed quam et ipse humeris sustinebat; quin et lanceam sexcentorum siclorum habebat; multique eum sequebantur arma eius portantes) iam vero, inquam, cum hic Goliathus inter vtramque aciem constitisset, ingenti vtitur vociferatione, et ad Saulum et Hebraeos clamat; "vos quidem a pugnae discrimine et periculis libe"ro quae nos adigit necessitas, vt exercituum iacturam "acie confligendo faceremus? date e vobis aliquem, qui "mecum descendet in certamen; atque de bello finiendo "statuetur ex eo qui vicerit: is enim populus alteri serui"et, cuius ciuis superior fuerit. multo enim melius esse "et consultissimum, vnius periculo quae vultis assequi, "quam omnium". Haec loquutus in castra ad suos reuertitur. Die autem proximo iterum egressus eadem verba fecit, ac per quadraginta dies conditionibus praedictis hostes prouocare non desiit: adeo vt non mediocri terrore

προσιεμένους τὰς πολεμίας, ὡς καταπλαγῆναι αὐτὸν τὸν Σάουλον καὶ τὴν στρατιάν. καὶ παρετάσσοντο μὲν ὡς εἰς μάχην, οὐκ ἤρχοντο δὲ εἰς χεῖρας.

β'. Τῇ δὲ πολέμῳ συνεσηκότος τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Παλαιστίνοις, ὁ Σάουλος ἀπέστειλε τὸν Δαυΐδην πρὸς τὸν πατέρα Ἰεσσαῖον, ἀρκούμενος αὐτῷ τοῖς τρισὶν υἱοῖς, ὡς εἰς συμμαχίαν καὶ τὸν κινδύνους ἔπεμψεν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἐπὶ τὰ ποίμνια πάλιν καὶ τὰς νομὰς τῶν βοσκημάτων παραγίνεται. μετ' ὀλὺ δὲ ἔρχεται πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑβραίων πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, κομίσας τε τοῖς ἀδελφοῖς ἐφόδια, καὶ γνῶναι τί πράττουσι. τῇ δὲ Γολιάθ πάλιν ἐλθόντος, καὶ προκαλουμένου καὶ ὀνειδίζοντος, ὅτι μηδεὶς ἔστιν ἀνδρεῖος ἐν αὐτοῖς, ὃς εἰς μάχην αὐτῷ τολμᾷ καταβῆναι· μεταξὺ τοῖς ἀδελφοῖς ὁμιλῶν ὁ Δαυΐδης περὶ ὧν ἐπέστειλεν ὁ πατὴρ, ἀκούσας βλασφημοῦντος τὴν στρατιὰν καὶ κακίζοντος τὸν Παλαιστίνον, ἠγανάκτησε. καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἶπεν, ἑτοίμως ἔχειν μονομαχῆσαι τῷ πολεμίῳ. πρὸς τοῦθ' ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Ἐλίαβος ἐπέπληξεν αὐτῷ, τολμηρότερον παρ' ἡλικίαν καὶ ἀμαθῆ τὰ πρόσηκοντος εἰπών· ἐκέλευσέ τε πρὸς τὰ ποίμνια καὶ τὸν πατέρα βαδίζειν. καταδεηθεὶς δὲ τὸν ἀδελφὸν ὑπεχώρησεν καὶ πρός τινας τῶν στρατιωτῶν ἀπελάλησεν, ὅτι θέλοι μάχεσθαι τῷ προκαλουμένῳ. δηλωσάντων δ' αὐτοὺς τῷ Σαούλῃ τὴν τοῦ νεανίσκου προαίρεσιν, μεταπέμπεται πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς. καὶ πυθομένῳ τί βούλεται καὶ λέγειν, "μὴ τὸ "πεινῶν, εἶπεν, ἔτω φρόνημα, μηδ' εὐλαβὲς, ὦ βασιλεῦ. "καθαιρήσω γὰρ ἐγὼ τὴν ἀλαζονείαν τοῦ πολεμίου, χειρί "σας αὐτῷ διὰ μάχης, καὶ τὸν ὑψηλὸν καὶ μέγαν ὑπ' "ἐμαυτῷ βαλών. γένοιτο μὲν αὐτὸς ἔτω καταγέλαστος, δο "δοξον δὲ τὸ σὸν στράτευμα· εἰ μηδ' ὑπ' ἀνδρὸς πολεμοῦ "ἤδη δυναμένῳ καὶ πιστευομένῳ παράταξιν καὶ μάχας, ἀλλ' "ὑπὸ παιδὸς ἔτι δοκοῦντος καὶ ταύτην ἔχοντος τὴν ἡλικίαν ἀποθάνοι.

γ'. Τῷ δὲ Σαούλῃ τὸ μὲν τολμηρὸν αὐτοῦ καὶ τὴν εὐψυ-

perculſi fuerint Saulus et exercitus. Et inſtructi quidem prodibant tanquam in aciem, neutri vero ad manus conſerendas veniebant.

2. At cum bellum hoc inter Hebraeos et Palaeſtinos gereretur, Saulus Dauiden ad Ieſſaeum patrem ablegavit, tribus aliis eius filiis contentus, quos in ſocietatem belli et periculorum miſerat. Ille vero primum quidem ſe ad greges rurſus et pecus paſcendum recipit. at non multo poſt ad Hebraeorum caſtra venit miſſus a patre, vt et fratribus commeatum afferret, ſciretque quid ageretur. Cum autem rurſus ex acie egrederetur Goliathus, et Hebraeos prouocaret, eiſque exprobraret, neminem illorum ea eſſe fortitudine, vt ſecum in certamen deſcendere auderet; Dauides, dum colloqueretur cum fratribus de iis quae ei mandauerat pater, audito vt Palaeſtinus exercitum probro affecerit et contemptui habuerit, valde indignatus eſt, et ad fratres ſuos aiebat; ſe paratum eſſe ad hoſtem ſingulari certamine excipiendum. Ad hoc Eliabus fratrum natu maximus eum obiurgauit, dicendo eum ſupra quam aetas fert audacem eſſe, et quid ſibi deceret plane neſcire: iuſſitque vt ad greges ſuos et ad patrem ſe conferret. Is vero fratrem reueritus ab eo digreſſus eſt, vt apud militum quoſdam verbis prae ſe tulit, quod ipſe vellet cum Palaeſtino prouocante congredi. Iuuenis autem propoſito ſtatim ab illis ad Saulum relato, eum rex ad ſe iubet accerſi. Ac cum ab eo requireret quidnam dicere vellet, "ne, inquit, animum deſpondeas, nec quid extimeſcas, o Rex, ego elatos hoſtis ſpiritus comprimam, "ſimul ac cum ipſo pugnam conſeruero, magnumque et "proſperum mihimet ſubiecero. Sic quidem iſte ab omnibus irridebitur, tuus vero exercitus gloriam conſequetur: "ſi non a viro ad bellum idoneo aut aciei inſtruendae du"candaeque perito, ſed ab illo qui puer eſſe videatur, eaque reuera ſit aetate, occidi contigerit.

3. Cum autem Saulus illius quidem animum intrepi-

χίαν θαυμάζοντος, ὁ θαῤῥοῦντος δὲ ἐπ' αὐτῷ διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ἀσθενέστερον εἶναι διὰ ταύτην πρὸς εἰδότα πολεμεῖν μάχεσθαι λέγοντος· "ταῦτ', εἶπε Δαυΐδης, ἐπαγγέλλομαι, τῷ Θεῷ θαῤῥῶν ὄντι μετ' ἐμοῦ· πεπείραμαι γὰρ "αὐτοῦ τῆς βοηθείας. λέοντα γὰρ, ἐπελθόντα μοι ποτὲ "τοῖς ποιμνίοις καὶ ἁρπάσαντα ἄρνα, διώξας καταλαμβάνω, καὶ τὸν μὲν ἄρνα ἐκ τοῦ στόματος ἐξαρπάζω τοῦ θηρός· "αὐτὸν δὲ ὁρμήσαντα ἐπ' ἐμὲ τῆς ὑρᾶς βασάσας καὶ πρισ"ήξας τῇ γῇ, διαφθείρω. ταὐτὸ δὲ καὶ ἄρκον ἀμυνόμενος "διατίθεμαι. νομίζεσθω δὴ καὶ ὁ πολέμιος ἐκείνων εἶναί τι "τῶν θηρίων, ὀνειδίζων ἐκ πολλοῦ τὴν στρατιὰν, καὶ "βλασφημῶν ἡμῶν τὸν Θεὸν, ὃς αὐτὸν ὑποχείριον ἐμοὶ "ποιήσει.

δ'. Τῇ προθυμίᾳ τοιγαροῦν καὶ τῇ τόλμῃ τοῦ παιδὸς ὅμοιον γενέσθαι τέλος παρὰ τοῦ Θεοῦ Σάυλος εὐξάμενος, "ἄπιθι, φησὶ, πρὸς τὴν μάχην. καὶ περιθεὶς αὐτῷ τὸν αὐτοῦ θώρακα, καὶ περιζώσας τὸ ξίφος, καὶ περικεφαλαίαν ἁρμόσας, ἐξέπεμπεν. ὁ δὲ Δαυΐδης, βαρυνόμενος ὑπὸ τῶν ὅπλων· "οὐκ ἐγεγύμνασο γὰρ οὐδ' ἐμεμαθήκει φέρειν ὅπλα· "ταῦτα μὲν, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, σὸς ἔστω κόσμος τοῦ καὶ "βαστάζειν δυναμένου, συγχώρησον δὲ ὡς δῆλῳ σοι καὶ ὡς "ἐγὼ βέλομαι μαχεσθῆναι". τίθησιν οὖν τὰ ὅπλα· καὶ τὴν βακτηρίαν ἀράμενος, καὶ πέντε λίθους ἐκ τοῦ χειμάῤῥου βαλὼν εἰς τὴν πήραν τὴν ποιμενικὴν, καὶ σφενδόνην ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ φέρων, ἐπὶ τὸν Γολίαθον ἐπορεύετο. καταφρονεῖ δὲ ἅτως ἰδὼν αὐτὸν ὁ πολέμιος ἐρχόμενον· καὶ προσκωψεν, ὡς ἐχ ὅσα πρὸς ἄνθρωπον ὅπλα νενόμισαι τοῦτ' ἔχων μέλλοι μάχεσθαι, οἷς δὲ κύνας ἀπελαύνομεν καὶ φυλασσόμεθα. μὴ αὐτὸν ἀντὶ ἀνθρώπου κύνα εἶναι δοκεῖ; ὁ δ' ἐχὶ τοιοῦτον, ἀλλὰ καὶ χείρω κυνὸς αὐτὸν νομίζειν ἀπεκρίνατο. κινεῖ δὲ πρὸς ὀργὴν τὸν Γολίαθον· καὶ ἀρὰς αὐτοῦ τίθεται ἐκ τῆς προσηγορίας τοῦ Θεοῦ, καὶ δώσειν ἠπείλησε τὰς σάρκας αὐτοῦ τοῖς ἐπιγείοις καὶ τοῖς μεταρσίοις διασπάσασθαι. ἀμείβεται δ' αὐτὸν ὁ Δαυΐδης. σὺ μὲν ἐπέχει

dum alacremque miraretur, ei vero propter aetatem non confideret, ſed ex ea imbecilliorem eſſe diceret quam vt cum viro pugnae ſciente congrederetur, "haec, aiebat "Dauides, polliceor, Deo fidens quod mecum erit: eius "enim expertus ſum auxilium. Nam leonem, cum gre- "ges meos aliquando adortus eſſet et agnum abripuiſſet, "perſequutus apprehendi; et ferae quidem de faucibus "agnum extorſi, ipſam vero, cum in me inſurrexiſſet, "cauda ſublatam ac in humum adflictam occidi. quin et "idem plane feci, dum vrſum vlciſcor. Itaque et hoſtis "ille aliquid ex earum ferarum numero eſſe exiſtimetur, "multa in exercitum probra iaciens, et in Deum noſtrum "conuicia effundens, qui ipſum viribus ferocientem mihi- "met ſubiiciet.

4. Tum Saulus Deum precatus, vt iuueni omnia ex animi eius prompti ſtrenuique ſententia ſuccederent, abi, inquit, ad pugnam. Et cum galeam illi ſuam impoſuiſſet, et ſuo eum accinxiſſet gladio, loricaque induiſſet, dimittebat eum. Dauides autem armis grauatus (non enim erat ad rem militarem exercitatus, neque arma ferre didicerat) aiebat, "haec quidem, o Rex, tua ſint orna- "menta, qui et illa geſtare potes; mihi vero vt ſeruo tuo "concede pugnam prout et ipſe volo capeſſere". Arma itaque deponit: ac ſublato baculo, et quinque e torrente lapidibus in peram paſtoralem coniectis, dextraque manu fundam portans ibat Goliathum verſus. Cum autem hoſtis eum ita ad ſe accedentem vidiſſet, contemptui habet, et dicteriis eum inceſſit; quaſi non armis, quibus aduerſus hominem vti moris eſt, iſta gerens ſecum pugnaturus prodeat, ſed quibus canes abigimus et ab illis cauemus. num ipſum canem, non hominem eſſe putaret? Ille autem nihil huiuſmodi eſſe, ſed vel cane eum deteriorem exiſtimare reſpondit. At exinde Goliathus ad iram commouetur; et diras illi imprecatur ex Dei cognomine, atque minatus eſt ſe carnes eius beſtiis terreſtribus daturum eſſe, et volucribus aëriis ſparſurum. Illi vero ſubiicit Dauides. Tu quidem cum gladio et haſta et lorica me

μοι ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν δόρατι, καὶ ἐν θώραξι· ἐγὼ δὲ χωρῶν ἐπί σε, τὸν Θεὸν ὥπλισμαι, ὃς σέ τε καὶ τὴν πᾶσαν ὑμῶν στρατιὰν χερσὶ ταῖς ἡμετέραις διολέσει. καρατομήσω μὲν γάρ σε σήμερον, καὶ τὸ ἄλλο σῶμα τοῖς ὁμοφύλοις κυσὶ παραβαλῶ· μαθήσονται δὲ πάντες, ὅτι προέστηκεν Ἑβραίων τὸ θεῖον, καὶ ὅπλα ἡμῖν καὶ ἰσχὺς τούτοις ἐστὶ τὸ κηδόμενον. ἡ δ' ἄλλη παρασκευὴ καὶ δύναμις ἀνωφελὴς, θεὸν μὴ παρόντος. ὁ δὲ Παλαιστῖνος ὑπὸ βάρους τῶν ὅπλων εἰς ὠκύτητα καὶ δρόμον ἐμποδιζόμενος, βάδην ἐπὶ τὸν Δαυὶδην παραγίνεται· καταφρονῶν, καὶ πεποιθὼς γυμνὸν αὐτὸν καὶ παῖδα ἔτι τὴν ἡλικίαν ἀπόνως ἀναιρήσειν.

ε'. Ἅπαντα δὲ ὁ νεανίσκος μετὰ συμμάχου μὴ βλεπόμενου τῷ πολεμίῳ. Θεὸς δ' ἦν ὕτος. καὶ ἀνελόμενος ἐκ τῆς πήρας ὧν εἰς αὐτὴν κατέθηκεν ἐκ τοῦ χειμάρρου λίθον ἕνα, καὶ ἁρμόσας τῇ σφενδόνῃ, βάλλει ἐπὶ τὸν Γολίαθον εἰς τὸ μέτωπον, καὶ διῆλθεν ἕως τοῦ ἐγκεφάλου τὸ βληθέν· ὡς σύθυς καρωθέντα πεσεῖν τὸν Γολίαθον ἐπὶ τὴν ὄψιν. δρομὼν δ' ἐφίσταται τῷ πολεμίῳ κειμένῳ· καὶ τῇ ῥομφαίᾳ τῇ ἐκείνου, μάχαιραν ἐκ ἔχων αὐτὸς, ἀποτέμνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πεσὼν δ' ὁ Γολίαθος, ἦττα καὶ φυγὴ γίνεται Παλαιστίνοις. τὸν γὰρ δοκιμώτατον ἰδόντες ἡρημένον, καὶ περὶ τῶν ὅλων δείσαντες, οὐκ ἔτι μένειν διεγνώκεσαν· ἀλλ' αἰσχρᾷ καὶ ἀκόσμῳ φυγῇ παραδόντες αὐτοὺς, ἐξαρπάζειν τῶν κινδύνων ἐπειρῶντο. Σάουλος δὲ καὶ πᾶς ὁ τῶν Ἑβραίων στρατὸς ἀλαλάξαντες ἐκπηδῶσιν εἰς αὐτούς· καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντες διώκουσιν ἄχρι τῶν Γίττης ὁρίων καὶ τῶν πυλῶν τῶν Ἀσκάλωνος. καὶ θνήσκουσι μὲν τῶν Παλαιστίνων εἰς τρισμυρίους· δὶς δὲ τοσοῦτοι τραυματίαι γίνονται. Σάουλος δὲ, ὑποστρέψας εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, διαρπάζει τὸ χαρακώμα καὶ ἐνέπρησεν· τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ Γολίαθος Δαυΐδης εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν ἐκόμισεν, καὶ τὴν ῥομφαίαν ἀνέθηκεν τῷ Θεῷ.

aggrederis: mihi vero contra te venienti Deus pro armatura eſt, qui et te et totum veſtrum exercitum manuum noſtrarum viribus perdet. Nam hodie quidem caput tuum auferam, et reliquum corporis canibus tui ſimilibus tradam: et diſcent omnes quod Deus praefectus fuerit Hebraeis, eiuſque prouidentia arma nobis vireſque ſuppeditet. at aliuſmodi parum valent apparatus et potentia, niſi Deus praeſens coeptis adſpiret. Palaeſtinus autem, quo minus feſtinaret et curſu vteretur armorum pondere impeditus, lento gradu Dauiden verſus proficiſcitur; contemptum prae ſe ferens, fiduciaque fretus ſe facillime inermem ſimul ac aetate puerum perimere poſſe.

5. Verum antagoniſtae occurrit iuuenis cum occulto ſuo adiutore. ille autem Deus erat. Et cum e lapidibus, quos in peram ex torrente delectos coniecerat, vnum depromſiſſet fundaeque adaptaſſet, eum in aduerſam Goliathi frontem iacit, qui vi ſua ad cerebrum vſque penetrabat: ita vt mox veterno corruptus in faciem procideret Goliathus. Cum autem Dauides curſu ad eum contendiſſet, ſuper hoſtem iacentem conſtitit: ſtrictoque illius enſe, quod ipſe gladium non habuerit, ei caput amputat. Verum concidente Goliatho, ſuperantur fugamque capeſſunt Palaeſtini. nam ſpectatiſſimum e ſuis proſtratum videntes, et de rerum ſumma iam metuentes, non amplius in acie conſiſtere decreuerunt; ſed in turpem et ignominioſam fugam ſemet coniicientes periculum euadere conabantur. Saulus autem et vniuerſus Hebraeorum exercitus ſublato clamore in eos irruunt, multiſque caeſis, eos vſque ad Gittae fines et portas Aſcalonis perſequuntur. Et e Palaeſtinis quidem ceciderunt triginta circiter millia; et duplo plures vulnerati ſunt. Porro Saulus, ad caſtra eorum reuerſus, munimenta diripit ac incendit: caput autem Goliathi Dauides in ſuum tentorium reportauit, et gladium eius Deo conſecrauit.

ΚΕΦ. ί.

Δαυΐδῃ ἀρισεύσαντι φθονεῖ ὁ Σάυλος· καὶ, δεδιὼς ἀφορμῆς πρὸς τὴν κατ' ἐκείνυ ἐπιβυλὴν, ὑπισχνεῖται αὐτῷ ἀποδοῦναι τὴν θυγατέρα, ἂν ἑξακοσίας κεφαλὰς κομίσῃ τῶν Παλαισίνων.

ΦΘόνον δὲ καὶ μῖσος τῦ Σάυλ πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες ἐρεθίζυσιν. ὑπαντῶσαι γὰρ τῇ στρατιᾷ νικηφόρῳ μετὰ κυμβάλων καὶ τυμπάνων καὶ παντοίας χαρᾶς, ᾖδον· αἱ μὲν γυναῖκες, ὡς πολλὰς Σάυλος ἀπώλεσε Παλαισίνων χιλιάδας, αἱ παρθένοι δὲ, ὡς μυριάδας Δαυΐδης ἀφανίσει. τύτων δ' ἀκύων ὁ βασιλεὺς, ὡς τὸ μὲν ἔλαττον τῆς μαρτυρίας αὐτὸς λάβοι, τὸ δὲ τῶν μυριάδων πλῆθος ἀνατεθείη τῷ νεανίσκῳ· καὶ λογισάμενος μηδὲν ἔτως μετὰ λαμπρᾶς εὐφημίαν ἢ τὴν βασιλείαν ὑστερεῖν αὐτῷ, φοβεῖσθαι καὶ ὑποπτεύειν ἤρξατο τὸν Δαυΐδην. καὶ τῆς μὲν πρώτης τάξεως ἐπεὶ τῷ δέει πλησίον αὐτὸ καὶ λίαν ἐγγὺς ἐδόκει, ἐποίησε γὰρ αὐτὸν ὁπλοφόρον· μετασήσας, ἀποδείκνυσι χιλίαρχον, δὺς αὐτῷ χώραν ἀμείνονα μὲν, ἀσφαλεσέραν δὲ ὡς ἐνόμιζεν αὐτῷ. ἐβύλετο γὰρ εἰς τὺς πολεμίυς αὐτὸν ἐκπέμπειν καὶ τὰς μάχας, ὡς ἐν τοῖς κινδύνοις τεθνηξόμενον.

Β'. Δαυΐδης δὲ, πανταχῦ τὸν Θεὸν ἐπαγόμενος ὅπυ ποτ' ἀφίκοιτο, κατώρθυ, καὶ διευπραγῶν ἐβλέπετο· ὡς, δι' ὑπερβολὴν τῆς ἀνδρείας, τόν τε λαὸν αὐτῦ, καὶ τὴν Σαύλ θυγατέρα, παρθένον ἔτι ὖσαν, λαβεῖν ἔρωτα, καὶ τῦ πάθυς ὑπερκρατοῦντος γενέσθαι φανερὰν, καὶ διαβληθῆναι πρὸς τὸν πατέρα. ὁ δ', ὡς ἀφορμῇ χρησόμενος τῇ ἐπὶ Δαυΐδην ἐπιβυλῇ, ἡδέως ἤκυσε· καὶ δώσειν προθύμως αὐτῷ τὴν παρθένον πρὸς τὺς τὸν ἔρωτα μηνύσαντας αὐτῆς ἔφη, γενησόμενον ἀπωλείας καὶ κινδύνων αἴτιον αὐτῷ ληψομένῳ. "κατεγγυῶ γὰρ, εἶπεν, αὐτῷ τὸν τῆς θυ"γατρὸς μυ γάμον, ἂν ἑξακοσίας μοι κομίσῃ κεφαλὰς "τῶν πολεμίων. ὁ δὲ καὶ γέρως ἔτω λαμπρῦ προτεθέντος, "καὶ βυλόμενος ἐπ' ἔργῳ παραβόλῳ καὶ ἀπίςῳ λαβεῖν

CAP. X.

Dauidi ob res praeclare geſtas inuidet Saulus; atque, occaſione inſidias illi ſtruendi arrepta, pollicetur ſe filiam ei daturum in matrimonium, ſi ſexcenta Palaeſtinorum capita attulerit.

SAuli autem inuidiam et odium in ipſum concitarunt mulieres. Exercitui enim triumphanti occurrentes cum cymbalis et tympanis, et omne genus laetitia, canebant: mulieres quidem, multas a Saulo occiſas eſſe Palaeſtinorum chiliadas, virgines vero, myriadas a Davide deletas. Haec autem cum audiret rex, ſibi quidem minus amplum tribui teſtimonium, iuueni vero multas myriadas adſcribi; et ſecum reputaret, nihil adeo ei poſt tam glorioſam acclamationem deeſſe ac regnum, Dauiden metuere et ſuſpectum habere coepit. ac cum a priori quidem ordine (quod ex formidine propinquus ipſi et vicinus admodum videretur, quippe qui armiger ſibi conſtitutus erat) eum amouiſſet, militum tribunum creat, dato quidem ei loco meliore, ſibimet vero vt putabat tutiore. Secum enim ſtatuebat eum in hoſtes et pugnas emittere, vt pericula obeundo forte periret.

2. Dauides autem, Deum ſibi vbique praeſens in auxilium adſciſcens quocunque ſe conferret, res proſpere gerebat; eique omnia feliciter cedere conſpiciebantur: adeo vt, ex fortitudinis eminentia, et populus eum in deliciis haberet, et Sauli filia adhuc virgo amore eius caperetur; affectuque praeualente manifeſto ſe proderet, et hanc ob rem ad patrem deferretur. Ille vero, vt oblatam ad inſidias Dauidi ſtruendum occaſionem amplexurus, hoc libenter audiuit, filiaeque amorem ei renunciantibus dicebat, ſe alacriter illi virginem daturum; vtpote quod hoc foret ipſi eam accepturo periculum et exitii cauſa. "Spondeo enim, aiebat, me filiam meam ei collocatu-"rum in matrimonium, ſi ſexcenta hoſtium capita mihi "adducat. nam ille, et quod praemium adeo praeclarum "ſibi propoſitum eſſet, volenſque ex opere periculoſo

"κλέος, ὁρμήσει μὲν ἐπὶ τὴν πρᾶξιν· διαφθαρήσεται δ' "ὑπὸ τῶν Παλαιστίνων, καὶ χωρήσει μοι τὰ κατ' αὐτὸν εὐ- "πρεπῶς. ἀπαλλαγήσομαι γὰρ αὐτὸς· δι' ἄλλον αὐτὸν, "ἀλλ' ἀχὶ δι' ἐμαυτὸν κτείνας". διάπειραν δὲ τῆς τοῦ Δαυί- δου διανοίας κελεύει τοὺς οἰκέτας λαμβάνειν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ γῆμαι τὴν κόρην. οἱ δ' ἤρξαντο διαλέγεσθαι πρὸς αὐτόν. ὅτι φίλος μὲν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Σάουλος καὶ ὁ λαὸς ἅπας, βούλεται δ' αὐτῷ κηδεῦσαι τὴν θυγατέρα. ὁ δὲ, "μικρὸν "ἆρ' ὑμῖν, εἶπε, δοκεῖ γαμβρὸν γενέσθαι βασιλέως; ἐμοὶ "δ' ἀχὶ τοιοῦτον φαίνεται, καὶ μάλιστα ὄντι ταπεινῷ, καὶ "δόξης καὶ τιμῆς ἀμοίρῳ". Σάουλος δὲ, ἀγγελλόντων αὐ- τῷ τῶν οἰκετῶν τὰς τοῦ Δαυΐδου ἀποκρίσεις, "ὁ χρημάτων, "ἔφη, δεῖσθαί με φράζετε αὐτῷ, οὐδὲ ἔδνων· ἐπεμπολᾶν "γάρ ἐστιν ὅτας τὴν θυγατέρα, μᾶλλον ἢ συνοικίζειν "γαμβροῦ δ' ἀνδρείαν ἔχοντος καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν πε- "σαν, ἣν ἀρχὰν ὑπάρχουσαν αὐτῷ. βούλεσθαί δή μοι παρ' "αὐτοῦ λαβεῖν αὐτὶ τοῦ γάμου τῆς θυγατρὸς, ὁ χρυσὸν οὐ "ἄργυρον, οὐδ' ὅπως ταῦτ' ἐκ τῶν πατρὸς οἰκιῶν κομίσῃ· "Παλαιστίνων δὲ τιμωρίαν καὶ κεφαλὰς αὐτῶν ἑξακοσίας. "αὐτῷ τε γὰρ ἐμοὶ τούτων ἡδὲν ἂν ὅτε ποθεινότερον ἢτι "λαμπρότερον δῶρον γένοιτο· τῇτε παιδί μου πολὺ τῶν νο- "νομισμένων ἔδνων ζηλωτότερον, τὸ συνοικεῖν ἀνδρὶ τοιούτῳ, "καὶ μαρτυρουμένῳ τὴν πολεμίων ἥτταν.

γ'. Κομισθέντων δὲ τούτων πρὸς τὸν Δαυΐδην τῶν λό- γων, ἡσθεὶς, τὸν Σάουλον ἐσπουδακέναι νομίζων αὐτῷ περὶ τὴν συγγένειαν, οὐδὲ βουλεύσασθαι περιμείνας, οὐδ' εἰ δυνα- τὸν ἢ δύσκολόν ἐστι τὸ προκείμενον ἔργον τῷ λογισμῷ περι- νοήσας, ὥρμησεν εὐθὺς μετὰ τῆς ἑταιρίας ἐπὶ τοὺς πολε- μίους, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ γάμου κατηγγελμένην πρᾶξιν· καὶ ὁ Θεὸς γὰρ ἦν ὁ πάντα ποιῶν εὐμαρῆ καὶ δυνατὰ τῷ Δαυΐ- δῃ, κτείνας πολλοὺς καὶ κεφαλὰς ἑξακοσίων ἀποτεμών, ἦκε πρὸς τὸν βασιλέα, διὰ τῆς τούτων ἀποδείξεως τὸν αὐ- τὶ τούτων γάμον ἀπαρτῶν. Σάουλος δὲ ἐκ ἔχων ἀναφυγὴν ἐκ τῶν ὑπεσχημένων· αἰσχρὸν γὰρ ὑπελάμβανεν, ἢ ψεύσα-

"et incredibili gloriam adipiſci, ad rem quidem aggre-
"diendam properabit; erit autem vt a Palaeſtinis perima-
"tur, et ſic mihi pulchre procedent quae in illum molior.
"ab eo enim liberabor; cum ipſum per alium et non pro-
"pria manu interfecero". Iubet itaque domeſticis vt Da-
vidis mentem explorarent, quomodo ſe erga puellae coniugium habeat. Illi vero ad ipſum verba facere coeperunt, quod Saulus quidem rex cum populo vniuerſo eum amore proſequatur, velletque ei filiam ſuam connubio iungere. At ille reſpondebat, "num vos igitur parui ducitis
"regium fieri generum? mihi vero non ita eſſe videtur;
"praeſertim cum homo tenuis ſim, gloriaeque et honoris
"expers". Saulus autem, cum ei domeſtici retuliſſent Dauidis reſponſa, dicebat, "illi nunciate me non pecuniis
"egere neque dote (hoc enim eſſet filiam potius vendere
"quam elocare) ſed genero, qui fortitudine et aliis omni-
"bus virtutibus praecellat, quas in ipſo videre eſt. Velle
"itaque me ab eo pro filiae nuptiis accipere, non aurum
"aut argentum, neque vt haec e paternis aedibus afferat;
"ſed Palaeſtinorum ſupplicium et ſexcenta illorum capita.
"nam et mihi ipſi nullum aliud munus hiſce ſplendidius
"aut praeſtabilius poteſt accidere: atque filiae meae dote
"legitima multo optabilius eſt, cum tali viro matrimonium
"inire, et qui praeclarum adeo victoriae de hoſtibus re-
"portatae attulerit teſtimonium.

3. Haec poſtquam verba Dauidi nunciata eſſent, iis delectatus, exiſtimans quod Saulus ſtuduerit eum ſibi cognatione coniungere, antequam ſe in conſilium adhibuerit, aut ſecum animo reputauerit, an res propoſita facile fieri poſſit necne, ſtatim ad hoſtes cum ſodalibus ſuis contendit, et ad opus ſibi pro nuptiis denunciatum aggreditur: atque (Deus enim erat qui fecit vt Dauidi cuncta facilia eſſent et poſſibilia) caeſis hoſtium plurimis, abſciſſiſque ſexcentorum capitibus, ad regem reuertebatur, ob ea in conſpectum eius adducta nuptias pro illis pactas ab eo poſtulans. Saulus autem nihil habens quod obtenderet cur promiſſis non ſtaret (turpe enim ducebat, vt aut quid-

θαι δοκεῖν, ἢ δι' ἐπιβουλὴν, ἵν' ὡς ἀδυνάτως ἐπιχειρῶν ὁ Δαυΐδης ἐναποθάνῃ, τὸν γάμον ἐπηγγέλθαι· δίδωσιν αὐτῷ τὴν θυγατέρα, Μιχάλαν ὀνόματι.

ΚΕΦ. ιά'.

Ὡς ὁ Δαυΐδης, Σαούλ αὐτῷ ἐπιβουλεύοντος, τῇ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ιωνάθου, καὶ ταῖς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Μιχάλας τέχναις, κινδύνους ἐκφυγὼν ἦκε πρὸς τὸν προφήτην Σαμοήλον.

Ἐμελλε δὲ οὐκ ἐπὶ πολὺ τοῖς γεγενημένοις ἐμμένειν Σαούλος ἄρα. ὁρῶν γὰρ τὸν Δαυΐδην παρὰ τῷ Θεῷ καὶ παρὰ τοῖς ὄχλοις εὐδοκιμοῦντα, κατέδεισε· καὶ τὸν φόβον οὐκ ἔχων ἀποκρύψασθαι, περὶ μεγάλων ὄντα βασιλείας τε καὶ ζωῆς, ὧν καὶ θατέρου στερηθῆναι συμφορὰ δεινὴ, κτείνειν τὸν Δαυΐδην διεγνώκει, καὶ προσάσσει τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ Ιωνάθῃ τε τῷ παιδὶ καὶ τοῖς πιστοτάτοις οἰκετῶν. ὁ δὲ τὸν πατέρα τῆς ἐπὶ τῷ Δαυΐδῃ μεταβολῆς θαυμάσας, οὐκ ἐπὶ μετρίοις ἀπὸ τῆς πολλῆς εὐνοίας, ἀλλ' ἐπὶ θανάτῳ γενομένης, καὶ τὸν νεανίσκον ἀγαπῶν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καταμαθόμενος, λέγει πρὸς αὐτὸν τὸ τοῦ πατρὸς ἀπόρρητον καὶ τὴν προαίρεσιν. συμβουλεύει μέντοι φυλάσσεσθαι γενόμενον ἐκποδὼν τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν. αὐτὸς γὰρ ἀσπάσεσθαι τὸν πατέρα, καὶ τοῦ καιροῦ παραφανέντος αὐτῷ διαλεχθήσεσθαι περὶ αὐτοῦ, καὶ τὴν αἰτίαν μαθήσεσθαι καὶ τοῦτον ἐκφυλίσειν· ὡς οὐ δεῖν ἐπ' αὐτῷ κτείνειν τοσαῦτα μὲν ἀγαθὰ τὸ πλῆθος ἐργασάμενον, εὐεργέτην δὲ αὐτοῦ γεγενημένον, δι' ἃ καὶ συγγνώμην ἂν ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν εἰκότως εὕρατο. δηλώσω δέ σοι τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην. Δαυΐδης δὲ, πειθεὶς συμβουλίᾳ χρησῇ, ὑπεξίσεται τὴν τοῦ βασιλέως ὄψεως.

β'. Τῇ δ' ἐπιούσῃ πρὸς τὸν Σαούλον Ιωνάθης ἐλθὼν, ὡς ἱλαρόν τε καὶ χαίροντα κατέλαβεν, ἤρξατο λόγου αὐτοῦ περὶ τοῦ Δαυΐδου προσφέρειν. "τί κατηγορεῖς μικρὸν ἢ μη-

quam mentitus videretur, aut nuptias ex insidiis pollicitus, vt Dauides, factu difficillima adeundo, se morti obiiceret) ei filiam, Michalam nomine, nuptum locat.

CAP. XI.

Vt Dauides, dum Saulus ei insidias strueret, Ionathae studio curaque, et Michalae vxoris suae artibus, periculis exemptus ad Samuelum prophetam se contulit.

ATtamen non erat vt Saulus diu factis acquiescceret. Nam cum videret Dauiden gratia tum apud Deum florere tum apud populum, sibi ipsi metuit: et cum metum occultare et dissimulare non valeret, vtpote de rebus magnis, regno simul et vita, quorum vel altero priuari grauis est calamitas; Dauiden interficere in animum induxit, Ionathaeque filio et domesticorum fidissimis in mandatis dedit vt eum tollerent. Ille vero demiratus quod de Dauide adeo animum mutauerit, vt non solum, cum antea ipsi valde beneuolus exstitisset, leuiter eum laederet, sed et morte afficeret, ex amore erga iuuenem et virtutis eius reverentia prodit ei patris arcanum et propositum: et quidem ei consulit sibi cauere, postridie semet e regis conspectu subducendo. se enim patrem salutationis specie aditurum, et occasione oblata de ipso cum eo colloquuturum; foreque vt causam indignationis cognoscat, eamque verbis extenuet: quod scilicet non oporteat ob istiusmodi rem illum occidere, qui tot quidem beneficiis populum afficerat, de se vero praeclare meruerat; adeoque, si quam maxime peccasset, veniam iure consequi debeat. At ego te de patris animo certiorem faciam. Itaque Dauides, bono consilio obsequutus, a regis ore oculisque concessit.

2. Proxima autem die Ionathas ad patrem profectus, cum eum hilarem et gaudio perfusum offendisset, coepit de Dauide apud ipsum huiusmodi orationem habere. "Ec-"quod peccatum, paruum magnumue, o pater, commis-

"ζον ἀδίκημα, ὦ πάτερ, προσίταξας ἀνελεῖν ἄνδρα. μέγα "μὲν αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν ὄφελος γεγενημένον, μεῖζον δὲ "πρὸς τὴν Παλαιστίνων τιμωρίαν· ὕβρεως δὲ καὶ χλεύης "ἀπαλλάξαντα τῶν Ἑβραίων λαὸν, ὃν ἐπὶ τεσσαράκοντα "ἡμέρας ὑπέμεινε μόνος τολμῶν ὑποσῆναι τὴν τῶ πολεμίω "πρόκλησιν, καὶ μετὰ ταῦτα κομίσαντα μὲν ὅσας ἐπε- "τάχθη κεφαλὰς τῶν ἐχθρῶν, λαβόντα δ' ἐπὶ τούτω γά- "ρας τὴν ἐμὴν ἀδελφὴν πρὸς γάμον. ὡς ἂν ἀλγεινότερος "αὐτῦ γένοιθ' ἡμῖν ὁ θάνατος, ἢ διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῦ "μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συγγένειαν. συναδικεῖται γὰρ "αὐτῦ τῷ θανάτῳ καὶ ἡ σὴ θυγάτηρ, χηρείαν πρὶν ἢ τῆς "συμβιώσεως εἰς ὄνησιν ἐλθεῖν μέλλουσα πειράζειν. ταῦ- "τα λογισάμενος, μεταβαλοῦ πρὸς τὸ ἡμερώτερον, καὶ "μηδὲν ποιήσῃς κακὸν ἄνδρα, πρῶτον μὲν ἡμᾶς εὐεργέτην "μεγάλην εὐεργετήσαντα τὴν σὴν σωτηρίαν, ὅτε σοι τὸ "πονηρὸν πνεύματος καὶ τῶν δαιμονίων ἐγκαθεζομένων, "τὰ μὲν ἐξέβαλεν, εἰρήνην δὲ ἀπ' αὐτῶν τῇ ψυχῇ σου "παρέσχε· δευτέραν δὲ τὴν ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐκδίκησιν. "αἰσχρὸν γὰρ τούτων ἐπιλελῆσθαι". τούτοις παρηγορεῖτο "τοῖς λόγοις Σάουλος, καὶ μηδὲν ἀδικήσειν τὸν Δαυίδην "ὤμνυσι τῷ παιδί. κρείττων γὰρ ὀργῆς καὶ φόβου ὁ δίκαιος "λόγος. Ἰωνάθης δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν Δαυίδην, σημαίνει τε αὐτῷ χρηστὰ καὶ σωτήρια τὰ παρὰ τοῦ πατρός. ἄγει δὲ πρὸς αὐτόν· καὶ παρέμενε τῷ βασιλεῖ Δαυίδης ὥσπερ ἔμπροσθεν.

γ'. Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν τῶν Παλαιστίνων στρατευσαμένων πάλιν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, πέμπει μετὰ στρατιᾶς τὸν Δαυίδην πολεμήσοντα τοῖς Παλαιστίνοις. καὶ συμβαλὼν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτεινε, καὶ νικήσας ἐπάνεισι πρὸς τὸν βασιλέα. προσδέχεται δ' αὐτὸν ὁ Σάουλος, οὐχ ὡς ἥκοντα ἀπὸ τοῦ κατορθώματος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς εὐπραγίας αὐτοῦ λυπηθείς, ὡς ἐπισφαλέστερος αὐτὸς ἐκ τῶν ἐκείνου πράξεων γενόμενος. ἐπεὶ δὲ πάλιν προσελθὸν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον ἐθραύβει πνεῦμα καὶ συνετάραττε· καλέσας εἰς τὸ δωμάτιον

"ſum eſſe arbitratus es, vt iuſſeris interfici virum, qui "multum quidem tibi ipſi in ſalutem profuerit, magis ve- "ro contulerit vt res Palaeſtinis in ſupplicium cederent: "porroque Hebraeorum populum contumeliis et deriſione, "quam per quadraginta dies pertulerunt, liberarit, cum "ſolus ex omnibus hoſti eos ad certamen prouocanti ſemet "opponere auſus fuerit; et qui poſthaec retulerit quidem "tot hoſtium capita quot ei imperata erant, in praemium "vero ſororem meam in matrimonium acceperit. adeo vt "mors eius nobis eo magis luctuoſa futura ſit, non ſolum "ipſius ob virtutem, ſed et propter neceſſitudinem quae ei "nobiſcum intercedit. Eius quippe ex interitu iniuriam "tua patitur filia tua, quae, priuſquam ex ſociali vitae "conſuetudine fructus perceperit, viduitatem expertura eſt. "Haec tecum reputando ſine te ad mitiora flecti, nihilque "ei mali inferas, qui primum quidem nobis magnum be- "neficium praeſtitit tuae ſalutis, quando, cum tibi mali "ſpiritus et daemones inſiderent, illos quidem eiecerit, "tuae autem animae ab iis liberatae tranquillitatem reſti- "tuerit; deinde vero hoſtes vindicta fuerit perſequutus. "Nam opprobrio tibi erit horum obliuiſci". Hiſce ſer- monibus Saulus delinitur, iuratque filio ſe nullam Dauidi facturum iniuriam. iram enim metumque vicit iuſta defen- ſio. Ionathas autem, accerſito ad ſe Dauide, indicat ei benigna omnia et ſalutaria a patre exſpectanda eſſe. ipſum- que ad eum adducit: atque apud regem remanſit Dauides, ſicut antea.

3. Caeterum ſtatim ab illo tempore, cum Palaeſtini aduerſus Hebraeos copias iterum educerent, Dauides cum exercitu a Saulo mittitur, vt bellum Palaeſtinis iungeret. ac congreſſus magna eos clade affecit, victorque reuerſus eſt ad regem. At non ita eum excipit Saulus, vt ſperauit, poſt rem feliciter adminiſtratam, ſed proſpero eius ſucceſſu moeſtus, quaſi ex rebus ab ipſo praeclare geſtis in regni diſcrimen veniret. Cum autem daemonis ſpiritu correptus iterum agitaretur et conturbaretur, accitum in cubiculum,

ἐν ᾧ κατέκειτο, κατέχων τὸ δόρυ προσέταξε τῷ ψαλμῷ καὶ τοῖς ὕμνοις ἐξάδειν αὐτόν. ἐκεῖνα δὲ τὰ κελευσθέντα ποιοῦντος, διατεινάμενος ἀκοντίζει τὸ δόρυ. καὶ τὸ μὲν προϊδόμενος ὁ Δαυΐδης ἐξέκλινε· φεύγει δὲ εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ, καὶ δι' ὅλης ἔμεινεν ἡμέρας αὐτόθι.

δ'. Νυκτὸς δὲ πέμψας ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἄχρι τῆς ἕω φυλάττεσθαι, μὴ καὶ λάθῃ παντελῶς ἀφανὴς γενόμενος, ἵνα παραγενόμενος εἰς τὸ δικαστήριον καὶ κρίσει παραδοὺς ἀποκτείνῃ. Μιχάλα δὲ ἡ γυνὴ Δαυΐδου, θυγάτηρ δὲ τοῦ βασιλέως, τὴν τοῦ πατρὸς μαθοῦσα διάνοιαν, τῇ ἀνδρὶ παρίσταται, δειλὰς ἔχουσα τὰς περὶ αὐτοῦ ἐλπίδας, καὶ περὶ τῆς ἰδίας ψυχῆς ἀγωνιῶσα· οὐδὲ γὰρ αὐτὴν ζῆν ὑπομένειν ἐκείνου σεσῳσμένου. καὶ μή σε, φησὶν, ἥλιος ταυθοῖ καταλάβοι· ὁ γὰρ ἔτ' ὄψεταί σε. φεῦγε δὲ, ὡς τοῦτό σοι δύναται παρασχεῖν ἡ παροῦσα νύξ, καὶ ποιήσω δέ σοι ταύτην ὁ Θεὸς μακροτέραν. ἴσθι γὰρ σαυτὸν, ἂν ληφθῇς ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἀπολούμενον. καὶ καθιμήσασα διὰ θυρίδος αὐτὸν ἐξέσωσεν. ἔπειτα σκευάσασα τὴν κλίνην, ὡς ἐπὶ νοσοῦντι, καὶ ὑποθεῖσα τοῖς ἐπιβολαίοις ἦπαρ αἰγός, ἅμα ἡμέρᾳ τοῦ πατρὸς αὐτῆς πέμψαντος ἐπὶ τὸν Δαυΐδην, ὠχλῆσθαι διὰ τῆς νυκτὸς εἶπε τοῖς παροῦσιν, ἐπιδείξασα τὴν κλίνην κατακεκαλυμμένην, καὶ τῷ σπουδήματι τοῦ πατρὸς σαλεύοντος τὸ ἐπιβόλαιον πιεσαμένη τὸ κατακείμενον τὸν Δαυΐδην ἀσθμαίνειν. ἀπαγγειλάντων δὲ τῶν πεμφθέντων, ὅτι γένοιτο διὰ τῆς νυκτὸς ἀσθενέστερος, ἐκέλευσεν ὅτως ἔχοντα κομισθῆναι. βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐλθόντες δὲ, καὶ ἀνακαλύψαντες τὴν κλίνην καὶ τὸ σόφισμα τῆς γυναικὸς εὑρόντες, ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. μεμφομένου δὲ τοῦ πατρὸς αὐτὴν ὅτι σώσειε μὲν τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, κατασοφισαμένη δ' αὐτὸν, ἀπολογίαν σκέψασθαι πιθανὴν. "ἀπειλήφειν "γὰρ αὐτὴν ἀποκτείνειν, ἔφησε, τυχεῖν ἐκ τοῦ δεῖσαι τῆς ἐμῆς "τὸ σωθῆναι συνεργίας. ὑπὲρ ἧς συγγνώναι καλῶς ἔχει "αὐτῇ, κατὰ ἀνάγκην ἀλλὰ μὴ κατὰ προαίρεσιν γενομέ- "νης. ὁ γὰρ ὅτως, ἔλεγεν, οἴμαι τὸν ἐχθρὸν ἐξῆσεις ἀπο-

in quo decumbebat, haſtam in manu tenens iuſſit citharae pulſu et hymnis ipſum excantare. Illo vero iuſſa exſequente, haſtam protenſam in eum iaculatur. atque ille quidem eam, ictu praeuiſo, declinauit: domum vero fuga ſe recipit, et in ea tota die permanſit.

4. Noctu autem rex miſſis lictoribus mandat vt eum vſque ad mane obſeruarent, ne omnino lateret clam elapſus, vt in forum adductus et iudicio perfuſus morte plectatur. At Michala, vxor Dauidis, regis vero filia, cum quod patri erat in animo intellexiſſet, ad maritum accedit, de ipſo inter ſpem metumque dubia, et de vita ſua admodum ſolicita, vt quae nec ipſa viuere ſuſtineret illo orbata. Caue, inquit, ne te ſol hic loci offendat; ita enim erit vt te non amplius adſpiciat. fuge autem qua per noctis huius tenebras licet, eaſque tibi producat Deus. ſcito enim teipſum, ſi deprehenſus fueris, patris manibus periturum eſſe. Atque adeo cum per feneſtram eum demiſiſſet, a periculo conſeruauit. Deinde cum lectum ſtraueſſet, quaſi propter aegrotantem, et ſtragulis caprae iecur ſubieciſſet, prima luce cum pater illius ad Dauiden miſſet, dicebat, eum totam noctem inquietam exegiſſe, lecto operto illis qui aderant oſtenſo, fideque facta, dum iecur palpitatione ſtragulas commoueret, id quod iacebat eſſe Dauiden anhelantem. Vbi vero a nunciis miſſis regi relatum erat; quod per noctem male ſe haberet, iuſſit vt eum vtcunque laborantem ſibi afferrent. ſe enim velle illum perimere. Illi vero reuerſi, cum et lectum retexiſſent et fraudem a muliere compoſitam deprehendiſſent, ad regem rem detulerunt. Patre autem ipſam reprehendente, quod eius quidem ſeruauerit inimicum, illum vero deceperit, excuſationem commenta eſt veriſimilem. "Mortem enim ei comminatum, dixit, metu extorſiſſe, vt ſuae ad tempus conſeruandum opera vteretur. quamobrem ei debere ignoſci, quod neceſſitate adacta et non ſponte opem tulerit". adiiciebatque, non enim puto te adeo inimici neci ſtudere ac meae ſaluti". Et Saulus quidem,

"κτεῖναι, ὡς ἐμὲ σώζεσθαι." καὶ συγγινώσκει μὲν τῇ κόρῃ Σαοὺλος· ὁ δὲ Δαυΐδης, ἐκφυγὼν τὸν κίνδυνον, ἦκε πρὸς τὸν προφήτην Σαμοὴλον εἰς Ραμαθάν, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν αὐτῷ τὴν τῦ βασιλέως ἐδήλωσε, καὶ ὡς παρὰ μικρὸν ὑπ' αὐτῦ τῷ δόρατι βληθεὶς ἀποθάνοι, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς αὐτὸν κακὸς γενόμενος, μήτ' ἐν τοῖς πρὸς τὰς πολεμίους ἀγῶσιν ἄνανδρος, ἀλλ' ἐν ἅπασι μετὰ τῦ Θεῦ καὶ ἐπιτυχής. τὸ δ' ἦν αἴτιον Σαοὺλῳ τῆς πρὸς Δαυΐδην ἀπεχθείας.

ε'. Μαθὼν δ' ὁ προφήτης τὴν τῦ βασιλέως ἀδικίαν, καταλείπει μὲν τὴν πόλιν Ραμαθάν. ἀγαγὼν δὲ τὸν Δαυΐδην ἐπί τινα τόπον, Γαλβαὰθ ὄνομα, ἐκεῖ διέτριβε σὺν αὐτῷ. ὡς δ' ἀπηγγέλθη τῷ Σαοὺλῳ παρὰ τῷ προφήτῃ τυγχάνων ὁ Δαυΐδης, πέμψας ὁπλίτας ἐπ' αὐτὸν, ἄγειν προσέταξεν συλλαμβάνοντας. οἱ δ' ἐλθόντες πρὸς τὸν Σαμοὴλον, καὶ καταλαβόντες προφητῶν ἐκκλησίαν, τῇ Θεῖᾳ μεταλαμβάνουσι πνεύματος, καὶ προφητεύειν ἤρξαντο. Σαοὺλος δ' ἀκούσας, ἄλλους ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν Δαυΐδην. ἐκείνων ταὐτὸ τοῖς πρώτοις παθόντων, πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους. προφητευόντων δὲ καὶ τῶν τρίτων, τελευταῖον ὀργισθεὶς αὐτὸς ἐξώρμησεν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦν ἤδη, Σαμοὴλος, πρὶν ἰδεῖν αὐτὸν, προφητεύειν ἐποίησεν. ἐλθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν Σαοὺλος, ὑπὸ πολλῦ πνεύματος ἐλαυνόμενος ἔκφρων γίνεται. καὶ τὴν ἐσθῆτα περιδύσας αὐτὸν, κατάπεσὼν ἔκειτο δι' ὅλης ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, Σαμοὴλῳ τε καὶ Δαυΐδῃ βλέποντων.

ς'. Ιωνάθης δὲ ὁ Σαοὺλῳ παῖς, ἀφικομένῳ πρὸς αὐτὸν ἐκεῖθεν Δαυΐδῃ, καὶ περὶ τῆς τῦ πατρὸς ἀποδυρομένῳ ἐπιβουλῆς, καὶ λέγοντος, ὡς ἀδίκως ἀδικήσας, ἅτ' ἐξαμαρτὼν οὐδέν, σπεύδοιτο ὑπὸ τῦ πατρὸς αὐτῦ φονευθῆναι· μήτε ταῦτα τῷδ' ὑπονοοῦντι πιστεύειν παρεκάλει, μήτε τοῖς διαβάλλουσιν, εἴ τινες ἄρα εἰσὶν οἱ τοῦτο πράττοντες, ἀλλ' αὐτῷ προσέχειν καὶ θαῤῥεῖν. μηδὲν γὰρ τοιοῦτον ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν τὸν πατέρα. Φράσαι γὰρ αὐτῷ περὶ τούτῳ καὶ συμβουλεύσασθαι παραλαβεῖν, τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ τἄλλα πράττοντα. ὁ δὲ

hoc, quicquid erat culpae, puellae condonat: Dauides uero, cum fuga euasisset, Ramatham ad Samuelum prophetam se contulit, eique insidias sibi a rege factas exposuit, quodque parum abfuerit, quin mortem obiret ab ipso hasta traiectus, adeoque cum nec in eum mali quidquam patrasset, nec in pugnis cum hoste minus strenue se gessisset, sed Dei auspiciis feliciterque dimicasset. id quod Saulis odii in Dauiden causa erat.

5. Propheta autem, cum intellexisset quam inique cum eo ageret rex, vrbem quidem Ramatham relinquit, secum vero ducto Dauide in locum quemdam Galbaath nominatum, illic cum eo aliquamdiu morabatur. Vt vero Saulo nunciatum est, Dauidem apud prophetam esse, nuntios missis in mandatis dedit, vt eum comprehensum ad ipsum adducerent. Illi vero, cum ad Samuelum peruenissent et in prophetarum coetum incidissent, Dei spiritu afflantur, et ipsi vaticinari coeperunt. Hoc vero vbi Saulem acceperat, alios misit ad Dauiden capiendum. ac, cum his idem quod prioribus accidisset, alios denuo summittebat. At tertiis illis similiter vaticinantibus, tandem irarum plenus ipse eo properauit. postquam vero propius iam aberat, Samuelus, antequam in conspectum veniret, fecit vt ille prophetam ageret. Cum vero Saulus ad ipsum peruenisset, vehementi spiritu agitatus non amplius suus esse videbatur; exutisque vestimentis toto illo die ac nocte humi stratus iacebat coram Samuelo et Dauide.

6. Cum autem Dauides, illinc ad Ionathan Sauli filium profectus, multa de patris eius insidiis conquereretur, diceretque vt pater eius ipsi perimendo, nulla facta iniuria aut peccato commisso, quam maxime studuerit; ille eum obsecrabat, vt neque suis de illo suspicionibus adhibere crederet, neque aliorum calumniis, si qui essent qui huiusmodi quid auderent, sed sibi animum aduerteret et confideret. nihil enim tale in ipsum moliri patrem. omnia enim voluisse sibi indicare et in consilium adhibere, ne qui de communi sententia omnia ageret. Ille vero iura-

ὤμυεν ἢ μὴν ὕτως ἔχειν. καὶ πιστεύοντ' ἠξίᾳ προσοικεῖν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ καταφρονοῦντ' ἐπὶ τἀληθέσι τοῖς λόγοις· τὸ δ' ἀληθὲς ὑπολαβεῖν, ὅταν ἢ θεάσηται πεφυτευμένον αὐτὸν ἢ πύθηται. μὴ λέγειν δ' αὐτῷ τὸν πατέρα περὶ τούτων ἔφασκεν, εἰδότα τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν καὶ διάθεσιν.

ζ'. Λυπηθεὶς δ' ἐφ' ὅτῳ πιστωσαμένῳ τὴν τοῦ Σαοὺλ προαίρεσιν Ιωνάθης, ἐπηρώτα τίνος ἐξ αὐτοῦ βούλεται τυχεῖν. ὁ δὲ, "οἶδα γάρ, ἔφη, πάντα σε χαρίζεσθαί μοι καὶ "παρέχειν ἐθέλοντα. νυμφία μὲν εἰς τὴν ἐπιοῦσάν ἐστιν· ἔθος "δ' ἔχω δειπνεῖν σὺν τῷ βασιλεῖ καθήμενος. εἰ δή σοι δο- "κεῖ, πορευθεὶς ἔξω τῆς πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ, λανθάνων "διαμενῶ. σὺ δ', ἐπιζητήσαντος αὐτοῦ, λέγε πορευθῆναί "με εἰς τὴν πατρίδα Βηθλεέμην, ἑορτὴν μοι τῆς φυλῆς ἄ- "γούσης, προσιθεὶς, ὅτι σύ μοι συγκεχώρηκας. κἂν μὲν, "οἷον εἰκὸς καὶ σύνηθές ἐστι λέγειν ἐπὶ φίλοις ἀποδημοῦσι, "ἐπ' ἀγαθῷ βεβάδικεν εἴπῃ· ἴσθι μηδὲν ὕπουλον παρ' αὐτῷ "εἶναι μηδ' ἐχθρόν. ἂν δ' ὡς ἄλλως ἀποκρίνηται, τοῦτ' ἤδη "τεκμήριον τῶν κατ' ἐμοῦ βεβουλευμένων. μηνύσεις δέ μοι "τὴν διάνοιαν τὴν τοῦ πατρὸς, οὕτω τε νέμων τοῦτο καὶ φι- "λίᾳ, δι' ἣν πίστεις τε παρ' ἐμοῦ λαβεῖν ἠξίωκας, αὐτός τε "ἐμοὶ δοῦναι δεσπότης ὢν οἰκέτῃ σῷ. εἰ δ' εὑρίσκεις τί ἐν "ἐμοὶ πονηρὸν, αὐτὸς ἄνελε καὶ φθάσον τὸν πατέρα.

η'. Πρὸς δὲ τὸ τελευταῖον δυχεράνας τῶν λόγων Ιωνά- θης, ποιήσειν ταῦτ' ἐπηγγείλατο· κἄν τι σκυθρωπὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπέχθειαν ἐμφανίζον ἀποκρίνηται, μηνύειν. ἵνα δ' αὐτῷ θαῤῥῇ μᾶλλον, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς ὕπαιθρον καὶ καθαρὸν ἀέρα, ὠδὲν παρήσειν ὑπὲρ τῆς Δαυί- δου σωτηρίας ὤμυε. "τὸν γὰρ Θεὸν, εἶπε, τοῦτον, ὃν πολὺ "ὁρᾷς καὶ πανταχοῦ κεχυμένον, καὶ περὶ ἑρμηνεῦσαί μοι τοὺς "λόγους τὴν διάνοιαν ἤδη μοι ταύτην εἰδότα, μάρτυρα παρ- "μαι τῶν πρὸς σὲ συνθηκῶν. ὡς ἂν ἀνήσω τὸν πατέρα πολ- "λάκις αὐτοῦ τῆς προαιρέσεως διάπειραν λαμβάνων, πρὶν "ἢ καταμαθεῖν εἴ τις ἐστὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀπορρήτοις αὐτοῦ "τῆς ψυχῆς νόσος. καταμαθὼν δ' ἂν ἀποκρύψομαι· κα-

bat pro certo ita esse, rogabatque vt persuasus ipsius potius prospiceret saluti, quam sermonis veritatem despectui haberet: et tum demum vera esse omnia existimaret, postquam ipsum exstinctum vel viderit vel audierit. adiiciebatque nolle patrem de hisce quidquam cum eo communicare, quod norit qua in ipsum esset amicitia qualique affectu.

7. Ionathas autem tristis, quod ei adeo de Sauli proposito fidem fecerit, Dauiden interrogabat, num quid ab eo sibi fieri velit. Ille vero dicebat, "noui omnia te mihi conferre meique in gratiam praestare velle. Equidem "cras nouilunium agitur: soleo autem eo die cum rege "accumbere ad epulas. quare, si ita tibi videtur, e ciui"tate egressus ruri latebo. At tu, si me requiret rex, di"cas me petiisse Bethleemam, patriam meam, quod tri"bus mea solenne sacrum celebret, adiecto id permissu "meo factum. Et si quidem, vt verisimile est et dici solet "de amicis peregre euntibus, dixerit, in rem suam pro"fectus est, scito nihil ab eo agi dolose aut inimice. Sin "vero aliter respondeat, hoc signo erit, quod aliquid in "me animo agitauerit: mihi autem renunciabis voluntatem "patris, idque ex misericordia et amicitia, propter quam "fidem a me accipere, et ipse dominus mihi seruo tuo vi"cissim dare voluisti. Sed si quid mali me commisisse "conferis, tu me interficias velim et patrem praeuenias.

8. Caeterum Ionathas, verbis extremis ad indignationem adductus, se quae postulauerat facturum promittebat: etsi quid asperius retulerit pater, et quod prae se ferat odium, se indicare velle. vt vero ipsi magis confideret, ei in apertum educto purumque aëra iureiurando confirmat, se nihil non tentaturum quod Dauidi in salutem esset. Aiebat enim, "Deum hunc, quem magnum esse "animaduertis et per omnia diffusum, quique priusquam "verbis eloquar mentem meam iam nouit, testem appello "foederis quod tecum facio, me non cessaturum esse pa"tris in te voluntatem modis omnibus explorare, donec "comperiam ecquid vitii in animae ipsius inuolucris lateat.

"ταμιεύσω δὲ πρὸς σὲ καὶ πρᾶξιν ὄντα καὶ δυσμενῆ δια-
"κείμενον. οἶδεν δὲ ἄτος ὁ Θεὸς, πῶς αὐτὸν εἶναι μετὰ σῦ
"διὰ παντὸς εὔχομαι. ἔστι μὲν γὰρ νῦν, καὶ ἐκ ἀπολείψει
"σε. ποιήσει δὲ τῶν ἐχθρῶν, ἂν θ' ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς ἀπ' ἐγὼ,
"κρείττονα. σὺ μόνον μεμνόνευε τάτων· κἂν ἀποθανεῖν με
"γένηται, τὰ τέκνα μὲ σῶσε, καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν παρόντων
"μοι ἀμοιβὴν εἰς ἐκεῖνα κατάθες". ταῦτ' ἐπομόσας, ἀπε-
λύει τὸν Δαυΐδην, εἴς τινα τόπον ἀπελθεῖν τὸ πεδίν φά-
σας· ἐν ᾧ γυμναζόμενος διετέλει. γνὺς γὰρ τὰ παρὰ τῦ
πατρὸς, ἦζειν πρὸς αὐτὸν ἔφησεν ἐκεῖ, μόνον ἐκαγόμενος
παῖδα. "κἂν τρία ἀκόντια βαλὼν ἐπὶ τὸν σκοπὸν κεῖται
"τῷ παιδὶ προσάσσω τὰ ἀκόντια, κεῖθαι γὰρ ἔμπροσθεν
"αὐτοῦ, γίνωσκε μηδὲν εἶναι φαῦλον παρὰ τῦ πατρός· εἰ
"δὲ τἀναντία τάτων ἀκύσῃς με λέγοντος, καὶ τὰ ἐναντία
"παρὰ τοῦ βασιλέως προσδόκα. τῆς μέν τοι γε ἀσφαλείας
"τεύξῃ παρ' ἐμοῦ, καὶ οὐδὲν μὴ πάθῃς ἄτοπον· ὅπως δὲ
"μηοθῆς τούτων παρὰ τὸν τῆς εὐπραγίας καιρὸν σώσει,
"καὶ τοῖς υἱοῖς με γενῦ χρήσιμος". Δαυΐδης μὲν οὖν τού-
τας λαβὼν παρὰ Ιωνάθε τὰς πίστεις, εἰς τὸ συγκείμενον
ἀπηλλάγη χωρίον.

Θ'. Τῇ δ' ἐχομένῃ, νουμηνία δ' ἦν, ἀγνεύσας ὡς
ἔθος εἶχεν ὁ βασιλεὺς ἦκεν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. καὶ παρακαθ-
θέντων αὐτῷ, τῦ μὲν παιδὸς Ιωνάθε ἐκ δεξιῶν, Αβνήρ
δὲ τῦ ἀρχιστρατήγε ἐκ τῶν ἑτέρων· ἰδὼν τὴν τῦ Δαυΐδε κα-
θέδραν κενὴν, ἡσύχασεν, ὑπονοήσας ἐ καθαρεύσαντα
τὸν ἀπὸ συνουσίας ὑστερεῖν. ὡς δὲ καὶ τῇ δευτέρᾳ τῆς
νίας ἐ παρῆν, ἐπυνθάνετο παρὰ τῦ παιδὸς Ιωνάθε·
καὶ τῇ παρελθούσῃ καὶ ταύτῃ τῦ δείπνε καὶ τῆς ἑστιάσεως
τῦ Ιεσσαΐε πᾶς ἀπολέλειπται. ὁ δὲ, πεπορεῦθαι κατὰ
τὰς συνθήκας, ἔφησεν, αὐτὸν εἰς τὴν ἑαυτῦ πατρίδα,
Φυλῆς ἑορτὴν ἀγούσης, ἐπιτρέψαντος αὐτῦ· παρακαλέσαι
μέντοι καὶ τῦτον ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θυσίαν. κἂν συγχωρῇ
φησὶν, ἀπέρχομαι· τὴν γὰρ εὔνοιάν με τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπί-
σασαι. τότε τὴν πρὸς Δαυΐδην τῦ πατρὸς Ιωνάθης ἐπήν-

"Cum vero vt se habeat intellexero, id te non celabo, sed "tibi indicabo, siue benignus fuerit siue malevolus. No- "uit enim hic ipse Deus, vt illum tibi propitium adesse "perpetuo precor. Nam et nunc quidem tecum est, et "te non destituet: facietque, siue pater meus siue ego tibi "aduersetur, vt superior discedas. Tu horum duntaxat me- "mor esto: et, si me mori contigerit, liberos meos serua, "et gratiam mihi pro hisce debitam illis refer". Cum ea haec iurasset, Dauiden dimittit, iussum in certum agri locum secedere, in quo sese exercere moris erat. cognito enim patris animo, venturum se illic dixit, puero solum secum adducto. "Et si, tribus iaculis ad scopum emissis, puero iussero vt illa petat (fore enim vt ante ipsum iaciant) pro certo nosce nihil triste a patre metuendum es- se. quod si contraria me dicere audieris, contraria simi- liter a rege exspecta. Veruntamen ego securitati tuae prospiciam, et nihil mali patieris: tu vero, cum laetio- ra aduenerint tempora, fac horum memineris, curaque vt liberis meis prosis". Et quidem Dauides, cum hanc fidem a Ionatha accepisset, in locum constitutum dis- cessit.

9. Die vero sequenti, erat enim nouilunium, rex, cum sese pro more purificasset, venit ad conuiuium. Cum- que ei filius quidem Ionathas a dextris assideret, Abene- rus vero legatus exercitus a sinistris, videns Dauidis lo- cum vacare tacuit, suspicatus, ideo eum abesse quod a coitu non esset purus. Postquam autem postridie nouilu- nio non adesset, quaerebat a Ionatha filio, qua de causa Isaei filius tam pridie quam eo die a conuiuio et coena afuerit. Ille vero respondit eum ipsius permissu in pa- triam, vt conuenerant, concessisse, tribu sua festum so- lemne agente: quin etiam ipsum ad sacrificium inuitasse. et si mihi, inquit, veniam dederis, eo proficiscor: nosti enim meam erga illum beneuolentiam. Tunc deprehen- dit Ionathas, quam infesto pater eius in Dauiden esset animo: et voluntatem eius plane perspectam habuit. Haud

δυσμένειαν, καὶ τραυῶς τὴν ὅλην αὐτῷ βέλησιν εἶδε. ὁ γὰρ κατέχε τῆς ὀργῆς Σάυλος, ἀλλὰ βλασφημῶν ἐξ αὐτομόλων γεγενημένον καὶ πολέμιον ἀπεκάλει, καὶ κοινωνὸν τῷ Δαυΐδῃ καὶ συνεργὸν ἔλεγε, καὶ μηδ' αὐτὸν αἰδεῖσθαι μήτε τὴν μητέρα αὐτῷ, ταῦτα φρονοῦντα· καὶ μὴ βιαίομενον πειθῆναι τῷδ', ὅτι μέχρις ἂ περίεσι Δαυΐδης ἐπισφαλῶς αὐτοῖς τὰ τῆς βασιλείας ἔχει. μεταπέμψας τοιγαροῦν αὐτὸν ἔφησεν, ἵνα δῷ δίκην. ὑποτυχόντος δ' Ιωνάθου, τί δ' ἀδικοῦντα κολάσαι θέλεις; ἐκ ἔτ' εἰς λόγους καὶ βλασφημίας τὴν ὀργὴν ὁ Σάυλος ἐξήνεγκεν· ἀλλ' ἁρπάσας τὸ δόρυ ἀνεπήδησεν εἰς αὐτὸν, ἀποκτεῖναι θέλων. καὶ τὸ μὲν ἔργον ἐκ ἔδρασε διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων· φανεὶς δ' ἐγένετο τῷ παιδὶ, μισῶν τὸν Δαυΐδην, καὶ διαχρήσασθαι ποθῶν, ὡς παρὰ μικρὸν δι' ἐκεῖνον αὐτόχειρ καὶ τὸ παιδὸς γεγονέναι.

ί. Καὶ τότε μὲν ὁ τοῦ βασιλέως παῖς ἐκπηδήσας ἀπὸ τοῦ δείπνου, καὶ μηδὲν ὑπὸ λύπης προσενέγκασθαι ἐνθέλων, κλαίων αὐτὸν μὲν τοῦ παρὰ μικρὸν ἀπολέσθαι, τοῦ πατρὸς δ' ἀποθανεῖν Δαυΐδην, ἐνυκτέρευσεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ, πρὸ τῆς κόλεως εἰς τὸ πεδίον, ὡς γυμνασόμενος μὲν, δηλώσων δὲ τῷ Φίλῳ τὴν τοῦ πατρὸς διάθεσιν, ὡς συνέθετο πρόσισι. ποιήσας δὲ ὁ Ιωνάθης τὰ συγκείμενα, τὸν μὲν ἑπόμενον ἀπολύει εἰς τὴν πόλιν παῖδα· ὁ δ' ἐν ἐρημίᾳ τῷ Δαυΐδῃ παρῆλθεν εἰς ὄψιν αὐτῷ καὶ λόγους. ὁ δὲ Φανεὶς δ' οὗτος, πίπτει πρὸς τῶν Ιωνάθου ποδῶν, καὶ προσκυνῶν σωτῆρα αὐτῷ τῆς ψυχῆς ἀπεκάλει. ἀνίστησι δ' αὐτὸν τῆς γῆς αὐτός· καὶ περιπλακέντες ἀλλήλοις, μακρὰ τὴν ἡσπάζοντο καὶ δεδακρυμένα, τήν τε ἡλικίαν ἀποθρηνοῦντες αὐτῶν καὶ τὴν ἐφθονημένην ἑταιρίαν, καὶ τὸν μέλλοντα διαχωρισμὸν, ὃς οὐδὲν αὐτοῖς ἐδόκει θανάτου διαφέρειν. μόλις δ' ἐκ θρήνων ἀνανήψαντες, καὶ μεμνῆσθαι τῶν ὅρκων ἀλλήλοις παρακελευσάμενοι, διελύθησαν.

enim ab ira temperabat Saulus, sed conuicia proiiciens, a profugis natum hostemque appellabat, et socium Dauidis adiutoremque esse dicebat; et neque ipsum reuereri neque matrem suam dum ista cogitaret: nolleque hoc sibi persuasum esse, regnum ipsis parum tutum esse, quamdiu superstit Dauides. quamobrem se eum acciturum esse dixit, vt supplicium lueret. Cum vero Ionathas subiiceret, quid commisit, vt tanta illum puniendi te incesseret cupido? non amplius Saulus verbis contumeliosis probrisque iram exprompsit; sed arrepta hasta in ipsum insiluit, necem ei decernens. Et facinus quidem non perpetrauit, a amicis impeditus: verum iam filio haud dubium erat, quin Dauiden odio prosequeretur, eumque interficere quammaxime desideraret; cum parum abfuerit a filio et ipse propter illum manu sua perimendo.

10. Et tunc quidem regis filius e conuiuio se proripiens, vt qui prae moerore cibum capere non potuerit, nocte fletu egit insomnem, quod de vita quidem sua periclitatus fuerit, Dauides vero morti esset destinatus. At prima luce ante vrbem in agrum, specie quidem sumendi exercendi, re ipsa vero vt amico patris affectum indicaret, sicuti constitutum erat, processit. Cumque Ionathas omnia, in quae conuenerant, fecisset, puerum quidem posequum in vrbem dimittit, ipse vero in solitudine Dauidi in conspectum venit et colloquium. Cumque ille se ostendisset, Ionathae ad pedes accidit, et eum adorans animae suae seruatorem appellabat. Illum vero a terra attollit Ionathas, et sibi inuicem impliciti, longiuscule sese mutuo et non sine lacrymis deosculati sunt; sortem suam deplorantes, et quod ea essent aetate et fuae inuideretur amicitiae, porroque locorum interuallo disiungendi essent, quod ipsis nihil a morte differre videbatur. Cum autem vix se ex luctu recollegissent, seque mutuo obsecrassent vt fidei iureiurando datae forent memores, ab inuicem discesserunt.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς ὁ Δαυΐδης φεύγει πρὸς Αχιμέλεχον, ἔπειτα πρὸς τὸν Παλαιστίνων καὶ Μωαβιτῶν βασιλέας· καὶ ὡς ὁ Σαῦλος ἀποκτείνει τὸν Αχιμέλεχον καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ.

Δαυΐδης δὲ φεύγων τὸν βασιλέα καὶ τὸν ἐξ αὐτοῦ πόλεμον, εἰς Νωβᾶν παραγίνεται πόλιν πρὸς Αχιμέλεχον τὸν ἱερέα. ὃς, ἐπὶ τῷ μόνον ἥκοντα ἰδεῖν, καὶ μήτε φίλον σὺν αὐτῷ μήτ' οἰκέτην παρόντα, ἐθαύμασε· καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ μηδένα εἶναι σὺν αὐτῷ μαθεῖν ἤθελεν. ὁ δὲ, πρᾶξιν ἀπόῤῥητον ἐπιταγῆναι πρὸς τοῦ βασιλέως, ἔφη· εἰς ἣν συνοδίας αὐτῷ βουλομένῳ μαθεῖν οὐκ ἔδει. τοὺς μέν τοι θεράποντας εἰς τόνδε μοι τὸν τόπον ἀπαντᾶν προσέταξα. ἠξίου δὲ λαβεῖν ἐφόδια. φίλος γὰρ αὐτὸν ποιήσειν ἔργον παραχρῆμα, καὶ πρὸς τὸ προκείμενον συλλαμβανομένῳ. τυχὼν δὲ τούτου, ᾔτει καὶ ὅπλων τι μετὰ χεῖρας, ῥομφαίαν ἢ δόρατιον. τυγχάνει δὲ καὶ Σαύλῳ δοῦλος γένος μὲν Σύρος, Δώηκος δ' ὄνομα, τὰς τοῦ βασιλέως ἡμιόνους νέμων. ὁ δ' ἀρχιερεὺς ἔχειν μὲν αὐτὸς οὐδὲν εἶπε τοιοῦτον· εἶναι δὲ τὴν Γολιάθου ῥομφαίαν, ὃν ἀποκτείνας τὸν Παλαιστῖνον αὐτὸς ἀνατέθειτῷ Θεῷ.

β'. Λαβὼν δὲ ταύτην ὁ Δαυΐδης, ἔξω τῆς τῶν Ἑβραίων χώρας εἰς Γίτταν διέφυγε τὴν Παλαιστίνων, ἧς Ἀγχοῦς ἐβασίλευεν. ἐπιγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως οἰκετῶν, καὶ φανερὸς αὐτῷ γενόμενος, μηνυόντων ἐκείνων ὅτι Δαυΐδης ὁ πολλὰς ἀποκτείνας Παλαιστίνων μυριάδας εἴη, δείσας μὴ πρὸς αὐτοῦ θάνῃ, καὶ τὸν κίνδυνον ὃν ἐξέφυγε παρὰ Σαύλῳ παρ' ἐκείνῳ πειραθῇ, προσποιεῖται μανίαν τε καὶ λύσσαν, ὡς ἀφρὸν κατὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ φερόμενον, καὶ τὰ ἄλλα δὲ ὅσα συνίστησι μανίας πίστιν παρὰ τῷ Γιττῶν βασιλεῖ γεγενῆσθαι τῆς νόσου. καὶ τοῖς οἰκέταις προσδυσχεραίνουσιν ὡς ἔκφρονα πρὸς αὐτὸν ἀγάγοιεν ἄνθρωπον, ἐκέλευσε τὸν Δαυΐδην ὡς τάχος ἐκβαλεῖν.

γ'. Διασωθεὶς δὲ ἔτως ἐκ τῆς Γίττης, εἰς τὴν Ἰούδα παραγίνεται φυλήν. καὶ ἐν τῷ πρὸς Αδυλλάμῃ πόλει σπη-

CAP. XII.

Vt Dauides fuga se recipit ad Achimelechum, deinde ad Palaestinorum et Moabitarum reges: vtque Saulus Achimelechum cum tota eius cognatione perimit.

AT Dauides, regem fugiens bellumque ab ipso intentatum, in vrbem Nobam se confert ad Achimelechum sacerdotem. qui, quod solum veniſſe et sine amico famuloue adesse viderit, valde miratus est; et scire desiderabat, quid causae esset, quod neminem secum attulerit. Ille vero dicebat, regem sibi negotium secretum mandasse, ad quod nullo comitatu ipsi scire volenti opus esset. verum hic loci me conuenire famulos iussi. Porro illi supplicabat, vt liceret viaticum accipere. nam, eo suppeditato, amici reique agendae adiutoris officium praestiturum esse. Hoc autem impetrato, petebat armorum quicquid ei ad manum esset, gladium aut hastam. At tum forte aderat etiam Sauli seruus, gente quidem Syrus, nomine vero Doëcus, qui regis asinas pascebat. Caeterum pontifex aiebat, se quidem eiusmodi quid non habere: esse vero apud se Goliathi gladium, quem occiso Palaestino Deo consecrauerat.

2. Hoc autem accepto, Dauides extra ditionem Hebraeorum aufugit in Gittam Palaestinorum vrbem, in qua regnauit Anchus. A regis vero ministris agnitus, ipsique manifestus factus, illis ei dictitantibus, hunc esse Dauidem qui multas Palaestinorum myriadas occidit, sibi persuadens ne ab eo interficeretur, et periculum, quod apud ipsum effugerat, apud ipsum adiret et experiretur, furorem et rabiem simulat, ita vt ore spumam emiserit, et alia, quae insaniae fidem faciunt, morbi huius apud Gittaeum regem dederit indicia. Atque ille, domesticis suis peritatus, vt qui hominem mente alienatum sibi adducerent, iussit vt quamprimum foras eiicerent Dauiden.

3. Cum ita e Gitta euasisset, in Iudae tribum se recipit atque in spelunca prope vrbem Adullamam morans,

λαίῳ διατρίβων, πέμπει πρὸς τὰς ἀδελφὰς δηλῶν αὐτοῖς ἔνθα εἴη. οἱ δὲ μετὰ πάσης συγγενείας ἦκον πρὸς αὐτὸν, καὶ τῶν ἄλλων δὲ, ὅσοις ἡ χρεία ἦν ἡ Φόβος ἐκ Σαοὺλ τοῦ βασιλέως, συνερρύησαν πρὸς αὐτὸν, καὶ ποιεῖν τὰ ἐκείνῳ δοκοῦντα ἑτοίμως ἔχειν ἔλεγον. ἐγένοντο δὲ οἱ πάντες ὡς τετρακόσιοι. θαρρήσας δὲ ὡς καὶ χειρὸς αὐτῷ καὶ συνεργίας ἤδη προσγεγενημένης, ἀπάρας ἐκεῖθεν ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τῶν Μωαβιτῶν βασιλέα· καὶ τὴν γονεῖς αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτῶν χώραν προσδεξάμενον, ἕως ἂν ἀπογνῷ τὸ καθ' αὐτὸν τέλος, ἔχειν παρεκάλει. κατανεύσαντος δ' αὐτοῦ τὴν χάριν, καὶ πάσης τὰς γονεῖς τοῦ Δαυίδου τιμῆς, παρ' ὃν ἐτύγχανον παρ' αὐτῷ χρόνον, ἀξιώσαντος.

δ'. Αὐτὸς δὲ, τῷ προφήτῃ πειθόμενος αὐτὸν τὴν μὲν ἐρημίαν ἐκλιπεῖν, πορευθέντα δ' εἰς τὴν κληρουχίαν τῆς Ἰούδα Φυλῆς ἐν αὐτῇ διάγειν, πείθεται. καὶ παραγενόμενος εἰς Σκέιν πόλιν ἐν αὐτῇ κατέμενε. Σαοὺλος δ' ἀκούσας ὅτι μετὰ πλήθους ὀφθείη Δαυίδης, οὐκ εἰς τυχόντα θόρυβον καὶ ταραχὴν ἐνέπεσεν· ἀλλ' εἰδὼς τὸ φρόνημα τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν εὐτολμίαν, ὡδὲν ἐξ αὐτοῦ μικρὸν ἀναχύψειν ἔργον, ὑφ' ᾧ κλαύσεσθαι πάντως καὶ πονήσειν ὑπενόησε. καὶ συγκαλέσας τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τὴν Φυλὴν ἐξ ἧς αὐτὸς ἦν, πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τὸν βουνὸν ἐν ᾧ τὸ βασίλειον ἔχε, καὶ καθίσας ἐπ' Ἀρέξης· τόπος δὲ ἦν τις οὕτω προσαγορευόμενος· τιμῆς πολιτικῆς περὶ αὐτὸν ὅσης τῆς τάξεως καὶ τῶν σωματοφυλάκων· λέγει πρὸς αὐτούς. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, "μέμνησθε μὲν οἶδ' ὅτι τῶν ἐμῶν εὐεργεσιῶν· ὅτι καὶ ἀγγύ "τινας ἐποίησα δεσπότας, καὶ τιμῶν τῶν ἐν τῷ πλήθει καὶ "τάξεων ἠξίωσα. πυνθάνομαι τοιγαροῦν, εἰ μείζονας τε "των δωρεὰς καὶ πλείονας παρὰ τοῦ Ἰεσσαίου παιδὸς προσ "δοκᾶτε. οἶδα γὰρ ὅτι πάντες ἐκείνῳ προσθεῖσθε, τοῦτο "παιδὸς Ἰωνάθου αὐτοῦ τε ὕπως φρονήσαντος καὶ ὑμᾶς τοῦ "τα πείσαντος. ὁ γὰρ ἀγνοῶ τὰς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας "τὰς πρὸς Δαυίδην αὐτῷ γεγενημένας· ὡδὲ ὅτι σύμβολος "μὲν καὶ συναγωγὸς Ἰωνάθης ἐστὶ τῶν κατ' ἐμοῦ συντεταγμέ-

ad fratres suos mittit qui nunciarent vbi ille esset. Illi vero cum tota cognatione sese ad eum contulerunt; nec non et alii, quibus angustae res erant aut metus a Saulo rege iniectus, eodem confluxerunt, seque ad omnia eius arbitrio exsequenda paratos esse dicebant. erant autem vniuersi plus minus quadringenti. Et iam fiducia elatus quod ei numerus creuerit et auxilium venerit, eo loco relicto, ad Moabitarum regem proficiscitur: ipsumque orabat, vt, parentibus suis in eius ditionem et potestatem receptis illos, quamdiu de rerum suarum exitu desperaret, praesidio tueretur. ille vero hanc gratiam annuit, parentesque Dauidis, tantisper dum cum eo fuerint, omni honore prosequutus est.

4. At ipse, cum propheta ei imperasset vt e solitudine quidem abiret, in sortem vero tribus Iudae concedens illic habitaret, iussis obsequitur: et in Sarin vrbem se conferens ibidem commoratus est. Saulus autem, vbi audiit Dauiden cum multorum comitatu esse visum, in non mediocrem coniectus est metum et perturbationem: nam vir animi elati fortisque non ignarus, magni aliquid ex ipso oriturum esse suspicatus est, quod certe luctum sibi crearet et molestiam. atque ad se conuocans amicos, et duces, et tribum ex qua ipse erat, in collem vbi regiam habuit, sedensque in Arura (nam locus quidam erat sic dictus) magna aulicorum multitudine eum stipante totoque satellitio, sic eos affatur. "Equidem noui, viri populares, quod beneficentiae meae memineritis; vtque agro enim aliquos dominos constituerim, fecerimque vt alii honores apud populum consequantur et dignitatem. Vos igitur interrogo, num plura et his maiora munera a Iessaei filio exspectetis? nam compertum habeo vniuersos ad eum inclinare, cum filius meus Ionathas et ipse rebus illius studuerit, vobisque ei fauere persuaserit. Non enim ignoro quae Dauidi iurauerit, quaeque cum illo foedera inierit; neque quod Ionathas quidem consilio suo et auxilio ea promouerit, quae contra me facere decre-

"νων. μέλει δὲ ὑμῶν οὐδενὶ περὶ τούτων, ἀλλὰ τὸ ἀπόβη-
"σόμενον ἡσυχάζοντες σκοπεῖτε". σιωπήσαντος δὲ τοῦ βα-
σιλέως, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἀπεκρίνατο τῶν παρόντων· Δώη-
κος δὲ ὁ Σύρος, ὁ τὰς ἡμιόνους αὐτοῦ βόσκων, εἶπεν, ὡς
ἴδοι τὸν Δαυΐδην εἰς Νωβὰν πόλιν πρὸς Ἀχιμέλεχον ἐλ-
θόντα τὸν ἀρχιερέα, τά τε μέλλοντα παρ' αὐτοῦ προφη-
τεύσαντος μαθεῖν, καὶ λαβόντα ἐφόδια καὶ τὴν ῥομφαίαν
τοῦ Γολιάθ πρὸς οὓς ἐβούλετο μετὰ ἀσφαλείας προπεμ-
φθῆναι.

ε'. Μεταπεμψάμενος οὖν τὸν ἀρχιερέα, καὶ πᾶσαν
αὐτοῦ τὴν συγγένειαν Σάουλος, "τί παθών, εἶπεν, ἐξ ἐμοῦ
"δεινὸν καὶ ἄχαρι, τὸν Ἰεσσαὶ παῖδα προσεδέξω, καὶ σι-
"τίων μὲν αὐτῷ μετέδωκας καὶ ὅπλων, ὅτι τῆς ἐμῆς βα-
"σιλείας ἐπιβούλῳ; τί γὰρ δὴ καὶ περὶ τῶν μελλόντων
"ἐχρημάτιζες; οὐ γὰρ δή σε φεύγων ἐμὲ καὶ μισῶν τὸν
"ἐμὸν οἶκον ἐλάνθανεν". ὁ δ' ἀρχιερεὺς οὐκ ἐπ' ἄρνησιν ἐτρά-
πη τῶν γεγονότων, ἀλλὰ μετὰ παῤῥησίας ταῦτα παραχθεὶς
ὡμολόγει, οὐχὶ Δαυΐδῃ χαριζόμενος, ἀλλ' αὐτῷ. "πολ-
"μιον γὰρ σὸν οὐκ εἰδέναι, ἔφασκε, πιστὸν δὲ ἐν τοῖς μάλ-
"στα δοῦλον καὶ χιλίαρχον, καὶ τὸ τούτων μεῖζον, γα-
"βρόν τε ἤδη καὶ συγγενῆ. ταῦτα δ' οὐκ ἐχθροῖς παρέχειν
"τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τοῖς εὐνοίᾳ καὶ τιμῇ τῇ πρὸς αὐτοὺς
"ἀρίστοις. προφητεῦσαι δὲ οὐ νῦν πρῶτον αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ
"πολλάκις καὶ ἄλλοτε τοῦτο πεποιηκέναι· φήσαντι δὲ ὑπὲρ
"σοῦ πεμφθῆναι κατὰ πολλὴν σπουδὴν ἐπὶ πρᾶξιν, τὸ μὲ-
"δὲν παρασχεῖν ὧν ἐπεζήτει, σοὶ μᾶλλον ἀντιλέγων ἢ σοὶ
"νῷ περὶ αὐτῶν ἐλογιζόμην. διὸ μηδὲν πονηρὸν κατ' ἐμοῦ
"φρονήσῃς, μηδὲ πρὸς ἃ νῦν ἀκούεις Δαυΐδην ἐγχειρεῖν πρὸς
"ταῦτα τὴν τότε μὲ δοκοῦσαν φιλανθρωπίαν ὑποπτεύσῃς·
"φίλῳ γὰρ καὶ γαμβρῷ σῷ καὶ χιλιάρχῳ παρέσχον, οὐ
"πολεμίῳ.

ς'. Ταῦτα λέγων ὁ ἀρχιερεὺς, οὐκ ἔπεισε τὸν Σαοὺλον·
ἀλλὰ δεινὸς μὲν ὁ φόβος μηδ' ἀληθεῖ πιστεύειν ἀπολογίᾳ
κελεύει δὲ τοῖς σπείραις, περισταθεῖσιν αὐτὸν, μετὰ τῆς

"tum est. vestrum vero nemini curae sunt ista, sed quae "sint consequutura patienter attenditis". Cum autem rex tacuisset, alius quidem praesentium nemo quidquam respondit, Doëcus vero Syrus, mularum eius curator, dicebat; se vidisse Dauiden cum venerit in vrbem Nobam ad Achimelechum pontificem, eumque quae euentura essent ex eo vaticinante perspecta habuisse, commeatuque accepto et Goliathi gladio incolumem ad quos volebat deductum fuisse.

5. Saulus igitur, cum pontificem eiusque patriam omnem familiam accersi iussisset, "quid, inquit, mali "aut ingrati a me passus es qui Iessaei filium benigne ex"ceperis, et cibaria quidem ei dederis et arma, regno "meo insidianti? et cur etiam ei de futuris ex oraculo pro"nunciaris? sane non tibi ignotum erat, quod a me pro"fugerit domumque meam odio habuerit". Pontifex autem non id agebat, vt facta inficiaretur; sed libere fatebatur se illa ei suppeditasse, non vt a Dauide gratiam iniret sed ab ipso. "tibi enim hostem esse ne quidem sciuisse, "iebat, ministrum vero fidelissimum, et quod hisce ma"tus, et generum iam tuum et necessitudine coniunctum. "nam illis non inimicos impertire moris est hominibus, "sed quos maxime beneuolentia et honore prosequuntur. "pro eo autem non se nunc primum vaticinatum esse, sed "et saepius et alio in loco hoc fecisse: cumque se diceret "a te omni festinatione missum ad aliquid agendum, si ni"hil horum praebuissem quae desiderabat, tibi magis quam "illi me ista abnuere putabam. Quare non est, quod de "me male sentias, aut ob ea quae nunc Dauiden moliri "audis, meam, vt tunc visa est, humanitatem suspiceris. "nam amico et genero tuo et tribuno eam tribuebam, "non hosti.

6. Haec cum diceret pontifex, Saulo non persuasit: sed metus quidem vsque eo valebat, vt iustae excusationi non haberetur fides. iubet itaque militibus armatis, ipsi

γενεᾶς ἀποκτεῖναι. μὴ θαῤῥούντων δ' ἐκείνων ἅψασθαι τῆ ἀρχιερέως, ἀλλὰ τὸ θεῖον εὐλαβουμένων μᾶλλον ἢ τὸ παρακοῦσαι τοῦ βασιλέως, τῷ Σύρῳ Δωήκῳ προσάσσει τὸν φόνον. καὶ παραλαβὼν ὁμοίως αὐτῷ πονηρὸς ἐκεῖνος ἀποκτίνυει τὸν Ἀχιμέλεχον, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ. ἦσαν δὲ πάντες ὡς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα καὶ τριακόσιοι. πέμψας δὲ ὁ Σάουλος καὶ εἰς τὴν πόλιν τῶν ἱερέων Νωβᾶν, πάντας τε αὐτοὺς ἀπέκτεινεν, ὑ γυναικῶν, ὑ νηπίων, ὑδ' ἄλλης ἡλικίας φεισάμενος· αὐτήν τε ἐνέπρησε. διασώζεται δὲ παῖς εἷς Ἀχιμελέχου Ἀβιάθαρος ὄνομα. ταῦτα μέντοιγε συνέβη, καθὼς προεφήτευσεν ὁ Θεὸς τῷ ἀρχιερεῖ Ηλεῖ, διὰ τὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ δύο παρανομίας εἰπὼν διαφθαρήσεσθαι τοὺς ἐκγόνους.

ζ'. Σάουλος δὲ ὁ βασιλεὺς, ὠμὸν ὅτως ἔργον διατρεξάμενος, καὶ γενεὰν ὅλην ἀρχιερατικῆς ἀποσφάξας τιμῆς, καὶ μήτ' ἐπὶ νηπίοις λαβὼν οἶκτον, μήτ' ἐπὶ γέρουσιν αἰδῶ, καταβαλὼν δὲ καὶ τὴν πόλιν, ἣν πατρίδα καὶ τροφὸν τῶν ἱερέων καὶ προφητῶν αὐτόθι τὸ θεῖον ἐπελέξατο, καὶ μόνοις τὸ τοιοῦτον φέρειν ἄνδρας ἀπέδειξε, μαθεῖν ἅπασι παρέσχε καὶ κατανοῆσαι τὸν ἀνθρώπινον τρόπον· ὅτι μήτε ἃ μέν εἰσιν ἰδιώτῃ τινες καὶ ταπεινοὶ, τῷ μὴ δύνασθαι χρῆσθαι τῇ φύσει μηδὲ τολμᾶν ὅσα θέλουσιν, ἐπιεικεῖς εἶναι καὶ μέτριοι, καὶ μόνον διώκουσι τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς αὐτὴν πᾶσαν εὔνοιάν τε καὶ σπουδὴν ἔχουσι. τότε δὲ καὶ τῷ θείῳ πεπιστεύκασιν, ὅτι πᾶσι τοῖς γινομένοις ἐν τῷ βίῳ πάρεστι· καὶ ὃ τὰ ἔργα μόνον ὁρᾷ τὰ πραττόμενα, ἀλλὰ καὶ τὰς διανοίας ἤδη σαφῶς οἶδεν, ἀφ' ὧν μέλλει τοῖς ἔσεσθαι. ὅταν δὲ εἰς ἐξουσίαν παρέλθωσι καὶ δυναστείαν, τότε πάντ' ἐκεῖνα μετεκδυσάμενοι, καὶ ὥσπερ ἐπὶ σκηῆ προσωπεῖα τὰ ἤθη καὶ τοὺς τρόπους ἀποθέμενοι, μεταλαμβάνουσι τόλμαν, ἀπόνοιαν, καταφρόνησιν ἀνθρωπίνων τε καὶ θείων. καὶ ὅτε μάλιστα δεῖ τῆς εὐσεβείας αὐτοὺς καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἔγγιστα τοῦ φθονεῖσθαι γεγενημένους, καὶ πᾶσι φανεροῖς ἐφ' οἷς ἂν νοήσωσιν ἢ πράξωσι καθεστῶσι· τῷ

circumdatis, vt eum cum cognatione ſua perimerent. Cumque illi non auſi eſſent manus afferre pontifici, et magis vererentur ne Deum offenderent, quam ne regi non obtemperarent, Doëco Syro caedem imperat. atque ille, aſſumptis ſibi facinoroſis aliquot ſui ſimilibus, Achimelechum eiuſque cognationem omnem occidit. erant autem vniuerſi circiter CCCLXXXV. Porroque cum in vrbem ſacerdotum Nobam ſicarios miſiſſet, omnes illius incolas perimebat, ne mulieribus quidem exceptis, aut infantibus, aliaue aetate; et vrbem ipſam pari ſaeuitia incendit. Verum vnus ex Achimelechi filiis nomine Abiatharus, ex illa clade ſeruatus eſt. Illa vtique acciderunt, prout Eli pontifici praedixerat Deus, illi, propter duorum ipſius filiorum iniquitates, ſuae minatus progeniei interitum.

7. Rex autem Saulus crudeli adeo facinore edito, (quo et omnes ſtirpis ſacerdotalis ferro interemit, neque teneram aetatem miſeratus neque grandaeuos reueritus, vrbemque praeterea funditus euertit, quam in patriam et domum ſacerdotum et prophetarum illic Deus delegerat, ſeſamque ad viros id genus educandos deſtinauerat) fecit vt omnes intelligerent perſpicerentque hominum ingenium: quod tantiſper dum priuatam vitam agant, humiliſque ſint fortunae, quia tum naturae obſequi nequeunt nec quod libet facere audent, boni ſunt et moderati, ac quod iuſtum eſt vnice perſequuntur, et in id toto animo omnique ſtudio incumbunt. tunc etiam illis de Deo perſuaſum eſt, quod omnibus quae in vita agunt homines interſit; et non ſolum opera cum fiant, ſed et cogitationes multo ante exploratas habeat, vnde illa proditura ſunt. Cum vero ad potentiam et imperium prouecti ſunt, tunc, hiſce omnibus exuti, et inſtitutis moribuſque, tanquam in ſcena perſonis, depoſitis, aſſumunt audaciam, inſolentiam, et rerum humanarum diuinarumque contemptum. et cum maxime illis opus eſt pietate et iuſtitia, vt qui inuidiae proxime conſtituti ſunt, et ob cogitata et facta omnium in conſpectu collocati; tunc quaſi non amplius eos intueretur Deus, aut ob poteſtatem metueret, ita demum in

ὡς ἐκεῖνοι βλέποντος αὐτὰς τοῦ Θεοῦ, ἢ διὰ τὴν ἐξουσίαν δι-
δότος, οὕτως ἐμπαροινοῦσι τοῖς πράγμασιν. ἃ δ' ἂν ἢ
φοβηθῶσιν ἀκούσαντες, ἢ μισήσωσι θελήσαντες, ἢ ση-
ξωσιν ἀλόγως· ταῦτα κύρια καὶ βέβαια καὶ ἀληθῆ, καὶ
ἀνθρώποις ἀρεστὰ καὶ Θεῷ δοκοῦσι. τῶν δὲ μελλόντων λό-
γος αὐτοῖς οὐδὲ εἷς· ἀλλὰ τιμῶσι μὲν τοὺς πολλὰ ταλαι-
πωρήσαντας, τιμήσαντες δὲ φθονοῦσι. καὶ παραγωγὴν
εἰς ἐπιφάνειαν, οὐ ταύτης ἀφαιροῦνται μόνον τοὺς τετυχη-
κότας· ἀλλὰ διὰ ταύτην καὶ τοῦ ζῆν ἐπὶ πονηρᾶς αἰτίας
καὶ δι' ὑπερβολὴν αὐτῶν ἐπιθάνους. κολάζουσι δ' οὐκ ἐπ'
ἔργοις δίκης ἀξίοις, ἀλλ' ἐπὶ διαβολαῖς καὶ κατηγορίαις
ἀβασανίστοις· οὐδ' ὅσους δεῖ τοῦτο παθεῖν, ἀλλ' ὅσους ἀπ-
κτεῖναι δύνανται. τοῦτο Σαοὺλος ἡμῖν ὁ Κίσου πρῶ-
τος μετὰ τὴν ἀριστοκρατίαν καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς κριταῖς πολιτείαν
Ἑβραίων βασιλεύσας, φανερὸν πεποίηκε, τριακοσίους ἀπ-
κτείνας ἱερεῖς καὶ προφήτας ἐκ τῆς πρὸς Ἀχιμέλεχον ὑπ-
ψίας, ἐπικαταβαλὼν δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν, καὶ τοὺς ἐν τύ-
πῳ τινὶ ναὸν σπασάσας ἱερέων καὶ προφητῶν ἔρημον κατα-
σῆσαι· τοσούτους μὲν ἀνελὼν, μείναι δὲ ἐάσας οὐδὲ τὴν πα-
τρίδα αὐτῶν, πρὸς τὸ καὶ μετ' ἐκείνους ἄλλους γενέσθαι.

ἡ. Ὁ δ' Ἀβιάθαρος ὁ τοῦ Ἀχιμελέχου παῖς, ὁ μόνος
διασωθῆναι δυνηθεὶς ἐκ τοῦ γένους τῶν ὑπὸ Σαοὺλου φονευ-
θέντων ἱερέων, φυγὼν πρὸς Δαυίδην, τὴν τῶν οἰκείων αὐ-
τῷ συμφορὰν ἐδήλωσε καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δ'
οὐκ ἀγνοεῖν ἔφη ταῦτα περὶ αὐτοὺς ἐσόμενα, ἰδὼν τὸν Δοή-
κον· ὑπονοῆσαι γὰρ διαβληθήσεσθαι πρὸς αὐτοῦ τὸν ἀρχι-
ρέα τῷ βασιλεῖ, καὶ τῆς ἀτυχίας ταύτης αὐτοῖς αἴτιον γενέ-
σθαι. τὸ μένειν δ' αὐτόθι καὶ σὺν αὐτῷ διατρίβειν, ἕως ἂν ἢ
ἄλλῳ τόπῳ λησόμενον ἔτος, ἠξίου.

omnibus insolenter se efferunt. Si qua vero aut timuerint, quia nescio quid audiuerint, aut oderint, quia ita illis placuerit, aut temere amauerint, haec rata et firma et vera, atque hominibus et Deo grata existimant. At futurorum nullam rationem habent; sed illos, qui multos pro eis exantlarunt labores, honore quidem prosequuntur, postea vero inuidia, ac cum eos ad dignitatem illustrem euexerint, non solum eam adeptos possessione depellunt, sed et propter ipsam de vita, idque ob criminationes maligne conflctas, tantaeque magnitudinis vt sint incredibiles. Quin et neque poenas infligunt ob facinora supplicio digna, sed ob calumnias et delationes absque vllo examine receptas; neque in quos saeuire oportet animaduertunt, sed in quoscunque possunt morte afficere. Id quod Saulus Cisae filius, qui primus, postquam desiit optimatum status et regiminis sub Iudicibus forma, in Hebraeis regnauit, nobis manifestum fecit; qui trecentos sacerdotes et prophetas propter suspectum Achimelechum occidit, porroque vrbem eorum funditus euertit, et quantum in se fuit Dei fanum in solitudinem a sacerdotibus et prophetis redegit; cum tot quidem interfecerit, et nec patriam eorum superesse passus fuerit, vt alii post illos suscitarentur.

8. Abiatharus autem Achimelchi filius, qui solus conseruari potuit ex stirpe sacerdotum a Saulo peremptorum, Dauiden cursu consequutus, suorum omnium cladem et patris interitum ei nunciauit. Ille vero dicebat, se viso Doëco non ignorasse, quod foret vt haec illis acciderent: nam istaec ei tum incidit suspicio, illum pontifici apud regem calumniaturum esse; seque accusabat qui illos tanto infortunio mactauit. illic vero vt maneret et secum moraretur, postulabat, quod nusquam alibi ita lateret.

ΚΕΦ. ιγ'.

Ὡς Δαυΐδης τὸν Σάουλον δὶς ἐπ' αὐτῷ γενόμενον, ὥστε ἀνελεῖν, ἀφῆκεν διεχρήσατο· καὶ περὶ τῆς Σαμουήλου τελευτῆς καὶ Ναβάλου.

Κατὰ δὲ τοῦτον τὸν καιρὸν ἀναβὰς ὁ Δαυΐδης τοὺς Παλαιστίνους ἐμβεβληκότας εἰς τὴν Κιλλανῶν χώραν καὶ ταύτην διαρπάζοντας, δίδωσιν ἑαυτὸν στρατεύειν ἐπ' αὐτούς, εἰ ὁ Θεὸς παρὰ τοῦ προφήτου πυθόμενος ἐπιτρέπει νίκην. τοῦ δὲ σημαίνειν φήσαντος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνους μετὰ τῶν ἑταίρων, καὶ φόνον τε αὐτῶν πολὺν ἐξέχεε, καὶ λείαν ἤλασε, καὶ παραμένας τοῖς Κιλλανοῖς ἕως ἀφῆκε τὰς ἅλωνας καὶ τὸν καρπὸν συνεῖλον ἀδεῶς. Σαούλῳ δὲ τῷ βασιλεῖ μηνύεται, παρ' αὐτοῖς ὤν. τὸ γὰρ ἔργον καὶ τὸ κατόρθωμα οὐκ ἔμεινε παρ' οἷς ἐγένετο· φήμη δ' ἐπὶ πᾶν, εἴς τε τὰς τῶν ἄλλων ἀκοὰς, καὶ πρὸς τὰς τοῦ βασιλέως διεκομίσθη, αὐτό τε συνιὼν καὶ τὸν πεποιηκότα. χαίρει δὲ Σαούλος ἀκούσας ἐν Κίλλᾳ τὸν Δαυΐδην· καὶ, Θεὸς ἤδη χερσὶ τοῖς ἐμαῖς ὑπέθετο αὐτὸν εἰπών, ἐπεὶ καὶ συνηνάγκασεν ἐλθεῖν εἰς πόλιν, τείχη καὶ πύλας καὶ μοχλοὺς ἔχουσαν, τῷ λαῷ πάντι προσέταξεν ἐπὶ τὴν Κίλλαν ἐξορμῆσαι· καὶ πολιορκήσαντι καὶ ἑλόντι τὸν Δαυΐδην ἀποκτεῖναι· ταῦτα δ' ἀκούσας ὁ Δαυΐδης, καὶ μαθὼν παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι μείναντα παρ' αὐτοῖς οἱ Κιλλῖται ἐκδώσουσι τῷ Σαούλῳ, παραλαβὼν τοὺς τετρακοσίους, ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν ἔρημον ἐπάνω τῆς Ενγεδαΐν λεγομένης. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, ἀκούσας αὐτὸν πεφευγότα παρὰ τῶν Κιλλιτῶν, ἐπαύσατο τῆς ἐπ' αὐτὸν στρατείας.

β'. Δαυΐδης δὲ ἐκεῖθεν ἄρας, εἴς τινα τόπον Καρὴν καλουμένην τῆς Ζιφήνης παραγίνεται· εἰς ὃν Ιωνάθης ὁ τοῦ Σαούλου παῖς συμβαλὼν αὐτῷ καὶ κατασπασάμενος, θαρρεῖν τε καὶ χρηστὰς περὶ τῶν μελλόντων ἐλπίδας ἔχειν παρεκάλει, καὶ μὴ κάμνειν τοῖς παροῦσι· βασιλεύσειν γὰρ αὐτὸν, καὶ πάσαν τὴν Εβραίων δύναμιν ἕξειν ὑφ' αὑτῷ. φ-

CAP. XIII.

Vt Dauides bis Saulo, cum perdere posset, pepercit: deque obitu Samuelis et Nabali.

PER idem tempus, cum Dauides accepisset Palaestinos in Cillanorum agrum irrupisse, eumque deuastasse, seipsum offert ad exercitum in eos educendum, modo Deus a propheta consultus victoriam annueret. Cum vero ille respondisset, victoriam promitti, cum sociis suis impetum fecit in Palaestinos, multamque illorum stragem edidit, et praedam abegit, mora etiam apud Cillanos facta, donec frumentum ex areis frugesque secure colligerent. Saulo autem regi nunciatur, vt cum eis manserit. nam quod ausus fuerit eique prospere cesserit, non apud quos res gesta est conclusum tenebatur; sed fama illius late emanauit, et ad omnium aures, regisque inter caeteros, peruenit, in facti eiusque auctoris gloriam. Saulus autem, certior factus Dauiden in Cilla esse, valde laetatur: atque, illum diuinitus in suam venisse potestatem dicens, quoniam in vrbem compulsus est muris et portis et repagulis munitam, iussit populo vniuerso vt Cillam adorirentur, ac Dauiden obsessum captumque interimerent. At Dauides cum haec intellexisset, et a Deo didicisset, Cillitas illum, si apud ipsos maneret, Saulo dedituros esse, assumptis viris quadringentis, vrbe egressus est in solitudinem supra Engedain, vt appellatur. Et rex quidem, audito illum Cillitis se subduxisse, expeditionem in eum omisit.

2. Dauides autem, inde profectus, in locum quendam agri Zipheni venit, Caenam vocatum, vbi Ionathas Sauli filius, cum ipsum conuenisset et salutasset, eum hortabatur bono animo esse, et de futuris bene sperare, malisque nequaquam cedere praesentibus. nam et regnaturum esse, et Hebraeorum copias omnes sua in potestate habiturum: res vero eiusmodi solere non nisi magnis la-

λεῖν δὲ τὰ τοιαῦτα σὺν μεγάλοις ἁπάντων πόνοις. πάλιν δ' ὅρκῳ ποιησάμενος τῆς εἰς ἅπαντα τὸν βίον πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας καὶ πίστεως, καὶ τὸν Θεὸν μάρτυρα καλέσας, ὧν ἐπηράσατο. αὐτῷ παραβάντι τὰ συγκείμενα καὶ μεταβαλλομένῳ πρὸς τἀναντία, τὸν μὲν αὐτόθι καταλείπει μικρὰ τῶν Φροντίδων καὶ τῇ δέει ἐπικυφίσας· αὐτὸς δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπανέρχεται. οἱ δὲ Σιφηνοὶ, χαριζόμενοι τῷ Σαούλῳ μηνύσειν αὐτῷ παρ' αὐτοῖς διατρίβειν τὸν Δαυΐδην· καὶ παραδώσειν ἔφασαν ἐπ' αὐτῶν ἐλθόντι. καταληφθέντων γὰρ τῶν τῆς Ζιφήνης γενῶν, οὐκ εἶναι φυγεῖν αὐτῷ πρὸς ἄλλους. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπήνεσεν αὐτοὺς, χάριν ἔχειν ὁμολογήσας τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ μεμηνυκόσι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἀμείψασθαι τῆς εὐνοίας ὑποχόμενος αὐτοὺς, ἔπεμψε τοὺς ζητήσοντας τὸν Δαυΐδην, καὶ τὴν ἐρημίαν ἐξερευνήσοντας· αὐτὸς δ' ἀκολουθήσειν ἀπεκρίνατο. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὴν θήραν καὶ τὴν σύλληψιν τοῦ Δαυΐδου προῆγον τὸν βασιλέα, σπεύδοντες μὴ μόνον τῷ μηνύσαι τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ τὴν εὔνοιαν, ἀλλὰ καὶ τῷ παραχεῖν αὐτὸν εἰς ἐξουσίαν φανερωτέραν κατασήσειν. διήμαρτον δὲ τῆς ἀδίκου καὶ πονηρᾶς ἐπιθυμίας, οἱ μηδὲν κινδυνεύειν ἔμελλον ἐκ τοῦ μὴ ταῦτα ἐμφανίσαι τῷ Σαούλῳ φιλοτιμίας, διὰ δὲ κολακείαν καὶ κέρδος προσδοκίαν παρὰ τοῦ βασιλέως, ἄνδρα θεοφιλῆ, καὶ παρὰ δίκην ζητούμενον ἐπὶ θανάτῳ, καὶ λανθάνειν δυνάμενον διέβαλλον, καὶ παραδώσειν ὑπέχοντο. γνοὺς γὰρ ὁ Δαυΐδης τὴν τῶν Ζιφηνῶν κακοήθειαν καὶ τὴν τοῦ βασιλέως ἔφοδον, ἐκλείπει μὲν τὰ γενὰ τῆς ἐκείνων χώρας, φεύγει δ' ἐπὶ τὴν μεγάλην πέτραν τὴν οὖσαν ἐν τῇ Μάωνος ἐρήμῳ.

γ'. Ὡρμησεν δ' ἐπ' ἐκείνην διώκειν Σαούλος. κατὰ γὰρ τὴν ὁδὸν ἀναχωρήσαντα ἐκ τῶν γενῶν μαθὼν τὸν Δαυΐδην, ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος τῆς πέτρας ἀπῆρεν. ἀντιπερισπασθεὶς δὲ τὸν Σαούλον ἀπὸ τῆς διώξεως τοῦ Δαυΐδου, μέλλοντος ἤδη συλλαμβάνεσθαι, Παλαιστῖνοι, πάλιν ἐπὶ τὴν τῶν Ἑβραίων ἐστρατευκέναι χώραν ἀκηκοότες. ἐπὶ γὰρ τούτους ἀνέστρεψε, φύσει πολεμίους ὄντας· αὐτοὺς ἀμύνασθαι κρίνας ἀναγ-

boribus acceptae referri. Cum autem iterum iurasset, quoad viueret, fidem inter ipsos et beneuolentiam conseruaturum, Deumque in testem adhibuisset dirarum, quas sibimet imprecatus est, si foedera violaret, et in contrarium mutaretur, illum quidem ibi relinquit, metu nonnihil ac solicitudine leuatum: ipse vero domum se recipit. At Zipheni, vt gratiam a rege inirent, Saulo nunciant Dauiden apud se morari; dixeruntque, quod ei, si ad se venire dignaretur, illum in manus traderent. occupatis enim Ziphenes angustiis, non posse ad alios effugere. Rex autem illos coram laudauit, gratias se illis habere fassus quod inimicum sibi indicauerant; breuique se illis beneuolentiae ergo remuneraturum esse promittens, misit qui Dauiden perquirerent et solitudinem perlustrarent: dato hoc illis responso, se continuo secuturum esse. Et illi quidem, vt Dauiden indagarent et prehenderent, regem antecedebant: annitentes non solum inimicum ei indicando beneuolentiam suam patefacere, sed et magis adhuc eum illius in potestatem redigendo. At iniquo et maligno proposito exciderunt, qui, quando nullum adituri essent discrimen, si non adeo contendissent suum erga Saulum studium ostendere, ex adulandi tamen desiderio et spe lucelli a rege consequendi, virum Deo charum, et praeter ius ad mortem quaesitum, et qui latere poterat, insimulabant, et regi dedituros esse pollicebantur. Nam Dauides, cum ei innotuisset Ziphenorum animus malignus, simulque regis aduentus, regionis quidem illorum angustias relinquit, fuga vero digreditur ad magnam petram in solitudine Maone.

3. Eo autem Saulus properauit, ad Dauiden persequendum. audito enim in itinere quod superatis angustiis euasserat, inde mouit ad alterum petrae latus. Saulum vero a persequutione Dauidis, cum in eo iam esset vt illum caperet, alio auocarunt Palaestini, rumore diuulgato eos iterum in Hebraeorum regionem incursionem fecisse. in eos enim, suapte natura Hebraeis infestos, se retrorsum conuertit; illorum iniurias propulsare magis e re sua esse arbitratus,

καιότερον, ἢ τὸν ἴδιον σπυδάζοντα λαβεῖν ἐχθρὸν ὑπερδεῖν τὴν γῆν κακωθεῖσαν.

δ'. Καὶ Δαυΐδης μὲν ἔτως, ἐκ παραλόγε τὸν κίνδυνον διαφυγών, εἰς τὰ σενὰ τῆς Ενγεδηνῆς ἀφικνεῖται. Σαύλῳ δὲ, ἐκβαλόντι τὰς Παλαισίνας, ἦκον ἀπαγγέλλοντες τινὲς τὸν Δαυΐδην ἐν τοῖς Ενγεδηνοῖς διατρίβειν ὄρους. λαβὼν δὲ τρισχιλίους ὁπλίτας ἐπιλέκτους, ἐπ' αὐτὸν ἠπείγετο. καὶ γενόμενος ἐ πόρρω τῶν τόπων, ὁρᾷ παρὰ τὴν ὁδὸν σπήλαιον βαθὺ καὶ κοῖλον, εἰς πολὺ καὶ μῆκος ἀνεωγὸς καὶ πλάτος, ἔνθα συνέβαινε τὸν Δαυΐδην μετὰ τῶν τετρακοσίων κεκρύφθαι. ἐπειγόμενος οὖν ὑπὸ τῶν κατὰ Φύσιν, εἴσεισιν εἰς αὐτὸ μόνος. θεαθεὶς δ' ὑφ' ἑνὸς τῶν μετὰ Δαυΐδε· καὶ θεάσαντος τῷ θεασαμένῳ πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ παρὰ τῷ Θεῷ καιρὸν ἔχειν ἀμύνης, καὶ συμβελεύοντος τῷ Σαύλῳ ἀποτεμεῖν τὴν κεφαλὴν, καὶ τῆς πολλῆς ἄλης αὐτὸν ἀπαλλάξαι καὶ ταλαιπωρίας, ἀνασὰς ἀποτέμνει μὲν τὴν πτέρυγα τῇ ἱματίῳ μόνον ἃ ὁ Σάυλος ἀμπείχετο. μετανοήσας δ' αὐθὶς, ἐ δίκαιον εἶπε Φονεύειν τὸν αὐτῷ δεσπότην, ὃς τὸν ὑπὸ τῷ Θεῷ βασιλείας ἀξιωθέντα. καὶ γὰρ εἰ πονηρὸς ἔτος εἰς ἡμᾶς, ἀλλ' ἀκ ἐμὲ δεῖ τοιῦτον εἶναι πρὸς αὐτόν. τῷ δὲ Σαύλῳ τὸ σπήλαιον ἐκλιπόντος, προσελθὼν ὁ Δαυΐδης ἀνεκραγεν, ἀκῦσαι Σάυλον ἀξιῶν. ἐπισραφέντος δὲ τῷ βασιλέως, προσκυνεῖται αὐτὸν πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ὡς ἔθος, καί φησιν, "οὐ πονηρὸς, ὦ βασιλεῦ, καὶ ψευδεῖς πλάττεσι διαβολὰς παρέχοντα δεῖ τὰς ἀκοὰς, χαρίζεσθαι μὲν ἐκείνοις "τὸ πιστεύειν αὐτοῖς, τὰς δὲ φιλτάτας δι' ὑποψίας ἔχειν· "ἀλλὰ τοῖς ἔργοις σκοπεῖν τὴν ἀπάντων διάθεσιν. διαβολὴ "μὲν γὰρ ἀπατᾷ, σαφὴς δ' ἀπόδειξις εὐνοίας τὰ πραττό"μενα. καὶ λόγος μὲν ἐπ' ἀμφότερα πέφυκεν ἐλεθής τε "καὶ ψευδής· τὰ δ' ἔργα γυμνὴν ὑπ' ὄψιν τὴν διάνοιαν τί"θησι. τοίνυν ἐκ τέτων καλῶς ἔχειν με πρὸς σὲ καὶ τὸν σὸν "οἶκον ἐμοὶ πιστεῦσαι δεῖ, καὶ μὴ τοῖς κατηγορῆσιν ἃ μήτε "εἰς νοῦν ἐβαλόμην, μήτε δύναται γενέσθαι, περιθέμενον "διώκειν τὴν ἐμὴν ψυχὴν, καὶ μηδὲν μήθ' ἡμέρας μήτε

quam, dum proprio inimico capiendo insisteret, terram Hebraeam malis diuexatam negligere.

4. Atque ita quidem Dauides, periculo praeter spem liberatus, ad agri Engedini angustias se recipit. Palaestinis autem expulsis, ad Saulum venerunt quidam, nunciantes Dauiden intra fines Engedinorum morari. Ille vero, assumptis tribus armatorum millibus ex omni Israëlitarum numero selectis, ad eum contendebat. Cumque non longe a locis illis abesset, prope viam conspicit speluncam, profundam et cauam, atque in multam longitudinem et latitudinem patentem, qua tum forte Dauides cum viris quadringentis delitescebat. itaque stimulatus ad requisita naturae solus in eam intrauit. Conspectus autem erat ab vno e Dauidis comitibus: eoque qui viderat eum dicente, iam adesse tempus vlciscendi inimicum a Deo oblatum, suadenteque vt Saulo caput amputaret, ad sese e vita erratica et aerumnis expediendum, surgens abscidit quidem laciniam solummodo vestis quam gerebat: statim vero poenitudine ductus iniustum facinus esse dicebat dominum suum occidere, eumue qui ad regiam dignitatem a Deo prouectus est. nam si ille in nos malignus, haud fas est vt par illi referam. Cum autem Saulus e spelunca egrederetur, Dauides ad eum contendens exclamauit, Saulum obsecrans vt ipsum audire vellet. Cumque rex respexisset, adorat eum in faciem procidens, vt moris erat, dicitque, "non oportet, o "rex, vt, improbis vanasque calumnias confingentibus "aurem admouens, illis quidem fidem habere digneris, "tibi vero amicissimos in suspicionem vocari patiaris: sed "potius ex rebus ipsis spectari debet, vt quisque in te ani"mo sit affectus. nam calumniae nos decipiunt, ex factis "vero cuiusque beneuolentia clare eluescit. Et quidem "verba comparata sunt vt vtriusque, veri et falsi, speciem "prae se ferant: facta vero nudum animum conspicien"dum sistunt. Ex his itaque mihi credendum, me tibi "quaeque familiae bene velle; non illis ea mihi vitio ver"tentibus, quae neque in mentem venerunt, neque fieri "potuerunt, dum pergis animam meam persequi, et nihil

"νυκτὸς ἔχειν διὰ Φροντίδος ἢ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ ἀναίρε-
"σιν· ἣν ἀδίκως μεταπορεύῃ. πῶς γὰρ ψευδῆ περὶ ἐμοῦ
"δόξαν εἴληφας, ὡς ἀποκτεῖναί σε θέλοντος; ἢ πῶς οὐκ ἀ-
"σεβεῖς εἰς τὸν Θεὸν, ἄνθρωπον σήμερον αὐτῷ τιμωρῆσαι
"δυνάμενον καὶ παρὰ σοῦ λαβεῖν δίκην, καὶ μὴ θελήσαν-
"τα, μηδὲ τῷ καιρῷ χρησάμενον, ὃν, εἴ σοι κατ' ἐμοῦ πε-
"ριέπεσεν, οὐκ ἂν αὐτὸς παρῆκας, διαχρήσασθαι ποθῶν νο-
"μίζων πολέμιον; ὅτε γάρ σε τὴν πτέρυγα τοῦ ἱματίου
"ἀπέτεμον, τότε σε καὶ τὴν κεφαλὴν ἠδυνάμην". ἐπιδεί-
ξας δὲ τὸ ῥάκος ἰδεῖν, πιστεύειν παρεῖχεν. "ἀλλ' ἐγὼ μὲν
"ἀπεχόμην δικαίας ἀμύνης, φησί· σὺ δὲ μῖσος ἄδικον
"οὐκ αἰδῇ κατ' ἐμοῦ φέρων. Θεὸς ταῦτα δικάσειε, καὶ τοι
"ἑκατέρῳ τρόπον ἡμῶν ἐλέγξειε". Σαοὺλος δὲ ἐπὶ τῷ πα-
ραδόξῳ τῆς σωτηρίας θαυμάσας, καὶ τὴν τοῦ νεανίσκου με-
τριότητα καὶ φύσιν ἐκπλαγεὶς, ἀνώμωξε. τὸ δ' αὐτὸ καὶ
κεῖνος ποιήσαντος, αὐτὸν εἶναι δίκαιον ἔφασαν ἀπεκρίνατο.
"σὺ μὲν γὰρ, φησὶν, ἀγαθῶν αἴτιός μοι γέγονας, ἐγὼ δὲ
"σοὶ συμφορῶν. ἐπιδείξω δὲ καὶ σήμερον τὴν ἀρχαίαν
"ἔχοντα σαυτὸν δικαιοσύνην· οἳ τοὺς ἐχθροὺς, ἐν ἐρημίᾳ λα-
"βόντας, σώζειν παρήγγελλον. πέπεισμαι δὴ νῦν ὅτι σοὶ
"τὴν βασιλείαν ὁ Θεὸς φυλάττει, καὶ περιμένει σὲ τὸ πάν-
"των τῶν Ἑβραίων κράτος. δὸς δή μοι πίστεις ἐνόρκους, μὴ
"μοι τὸ γένος ἐξαφανίσαι, μηδ' ἐμοὶ μνησικακοῦντα τοὺς
"ἐμοὺς ἐκγόνους ἐξαπολέσαι· τήρησαι δέ μοι καὶ σῶσαι τὸν
"οἶκον". ὁμόσας δὲ, καθὼς ἠξίωσε, Δαυΐδης, Σαοὺλον μὲν
"εἰς τὴν ἰδίαν ἀπέλυσε βασιλείαν· αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν σὺν
αὐτῷ εἰς τὴν Μωθηρῶν ἀνέβη γενεήν.

ε'. Ἀποθνήσκει δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ Σαμοὺ-
λος ὁ προφήτης, ἀνὴρ ὑπὲρ τῆς τυχούσης ἀπολαύων παρὰ τοῖς
Ἑβραίοις τιμῆς. ἐνεφάνισε γὰρ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ καὶ τὴν τοῦ
πλήθους πρὸς αὐτὸν εὔνοιαν τὸ πένθος, ὃ ἐπὶ πολὺν χρόνον
ὁ λαὸς ἦγεν· καὶ ἡ περὶ τὴν ταφὴν αὐτοῦ, καὶ τὴν τῶν νο-
μιζομένων ἀναπλήρωσιν, φιλοτιμία τε καὶ σπουδή. θάπτου-
σι δ' αὐτὸν ἐν τῇ πατρίδι Ραμαθᾷ, καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρ-

"die noctuque aliud cogitare, quam vt animam mihi vi-"tamque adimas: quod ſumma iniquitate moliris. Qui "fit vt tanto in errore de me verſeris, quaſi occidere te "voluerim? aut quomodo erit vt non ſis in Deum impius, "hominis, tanquam tibi inimici, necem expetens, qui, "cum hodie ſemet vindicare potuerit et a te poenas exige-"re, tibi pepercit, neque illa vſus eſt opportunitate, quam, "ſi tibi ad mei perniciem contigiſſet, e manibus elabi non "fuiſſes? quando enim veſtis tuae laciniam praecidebam, "potui et tunc caput amputaſſe". pannoque ſimul prolato verbis fidem adſtruit. "ſed ego, inquit, a iuſta quidem vin-"dicta abſtinui: tu vero non erubeſcis odio me iniuſto pro-"ſequi. Hanc cauſam Deus ſuſcipiat, moreſque noſtros "vindicet". Saulus autem, modo incredibili ſe ſeruatum eſſe demiratus, eiuſque modeſtia et ingenio attonitus ingemuit. atque idem cum feciſſet Dauides, rex iuſtius eſſe ſe ingemiſcere reſpondit, "nam tu, inquit, mihi bonorum "cauſa exſtitiſti, ipſe vero tibi calamitatum auctor: hodie "etiam oſtendiſti priſcorum in te vigere iuſtitiam, qui ini-"micos in ſolitudine captos ſeruandos eſſe edixerunt. Ita-"que nunc perſuaſum habeo, regnum tibi a Deo adſer-"vari, tibique ceſſurum eſſe Hebraeorum omnium impe-"rium. quare iureiurando mihi fidem facias, te genus "meum non eſſe deleturum, neque iniuriarum memorem "exitio daturum liberos meos: ſed domum meam cuſtodi-"turum eſſe et ſeruaturum". Cum autem in haec, prout rex poſtulauerat, iuraſſet Dauides, Saulum quidem in regnum ſuum dimiſit: ipſe vero cum ſuis ad anguſtias Maſtheron adſcendit.

5. Sub hoc tempus et Samuelus propheta vita deceſſit: vir non vulgarem inter Hebraeos honorem aſſequutus. Illud enim et virtutis ipſius et populi erga ipſum beneuolentiae indicium erat, quod eum diu luxerint et lamentarint, atque ſepulturam eius ſolenneſque exſequias certatim et magno ſtudio celebrarint. Sepelierunt autem eum in Ramatha patria ſua, multiſque diebus eum defleuerunt, non quaſi in publico moerore ex morte alieni; ſed

ἡμέρας ἔπλευσαν, ὃ κοινὸν τοῦτο πάσχοντες ὡς ἐπ' ἀλλοτρίῳ τελευτῇ, ὡς εἰς οἰκεῖον δ' ἕκαστος παθών. ἐγήθει δ' ἀνὴρ δίκαιος καὶ χρηστὸς τὴν φύσιν, καὶ διὰ τοῦτο μάλιστα φίλος τῷ Θεῷ. ἦρξε δὲ καὶ πρεσβυτῶν τοῦ λαοῦ, μετὰ τὴν Ηλεὶ τὴ ἀρχιερέως τελευτὴν, μόνος μὲν ἔτη δώδεκα, μετὰ δὲ τὸν Σαοὺλ τοῦ βασιλέως δέκα πρὸς τοῖς ὀκτώ. καὶ τὰ μὲν τῆς Σαμούηλου τοῦτο τὸ τέρας ἔχει.

ς'. Ην δέ τις τῶν Ζιφαίων, ἐκ πόλεως Εμμᾶ, πλούσιος καὶ πολυθρέμματος. τρισχιλίων μὲν γὰρ αὐτῷ πῶλων προβάτων ἐνέμετο, χιλίων δ' αἰγῶν. ταῦτα Δαυΐδης αὐτὸς τηρεῖν τε καὶ ἀβλαβῆ παρήγγελλε τοῖς σὺν αὐτῷ, καὶ μήτε ὑπὸ ἐπιθυμίας, μήτε ὑπὸ ἐνδείας, μήτε ὑπὸ τῆς ἡμέρας, καὶ τῷ δύνασθαι λανθάνειν, καταβλάπτειν· τὸν δ' ἁπάντων ἐπάνω τίθεσθαι τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, καὶ τὰ τῶν ἀλλοτρίων ἄπτεσθαι δεινὸν ἡγεῖσθαι καὶ πρόσοικτος τῷ θεῷ ταῦτα δ' ἐδίδασκεν αὐτὸς, οἰόμενος ἀνθρώπῳ χαρίσεσθαι ἀγαθῷ, καὶ ταύτης τυγχάνειν ἀξίῳ τῆς προνοίας. ἦν δὲ Νάβαλος, τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα, σκληρὸς καὶ πονηρὸς τὰς ἐπιτηδεύμασιν, ἐκ κυνικῆς ἀσκήσεως πεποιημένος τὸν βίον· γυναικὸς δ' ἀγαθῆς καὶ σώφρονος, καὶ τὸ εἶδος σπουδαίας λελογχώς. πρὸς οὖν τὸν Νάβαλον τοῦτον, καθ' ὃν ἔκειρε τὰ πρόβατα καιρὸν, πέμψας ὁ Δαυΐδης ἄνδρας δέκα τῶν σὺν αὐτῷ, διὰ τούτων αὐτὸν ἀσπάζεται, καὶ συνεύχεται τῆς ποιᾶν ἐπ' ἔτη πολλά. παραχεῖν δὲ ἐξ ὧν δύνατος ἦν αὐτῷ παρεκάλει, μαθόντι παρὰ τῶν ποιμένων, ὅτι μηδὲν αὐτὸς ἠδικήσαμεν, ἀλλὰ φύλακες αὐτῶν τε καὶ τῶν ποιμνίων γεγόναμεν, πολὺν ἐν τῇ ἐρήμῳ διατρίβοντες ἤδη χρόνον· μετανοήσει δ' ὑδὲν Δαυΐδῃ παρεχόμενος. ταῦτα δὲ τῶν πεμφθέντων διαχρησαμένων πρὸς τὸν Νάβαλον, ἀπαθέστατα καὶ σκληρῶς ἀπήντησεν. ἐρωτήσας γὰρ αὐτὸς, τίς ἐστι Δαυΐδης, ὡς τὸν υἱὸν ἤκουσεν Ιεσσαίου, πολλὰ ἄρα, εἶπε, μεγαλοφρονοῦσιν ἐπ' αὐτῷ οἱ δραπέται καὶ σημαίνοντες, τοὺς δεσπότας καταλιπόντες. ὀργίζεται δ' αὐτῶν φρασάντων ὁ Δαυΐδης· καὶ τετρακοσίους μὲν ὁπλισμένους

quasi priuatim quisque aliquid pateretur. A natura enim fictus formatusque erat ad iustitiam et bonitatem; propterea que Deo eximie charus. Quin et imperauit populoque praefuit, solus quidem post mortem Eli pontificis annis duodecim, cum vero Saulo rege duodeuiginti. Et haec quidem, quae ad Samuelum spectant, hunc finem habuerunt.

6. Tum vero erat Ziphenus quidam ex vrbe Emma, locuples et multo pecore abundans. nam in pascuis alebat ouium quidem tria millia, mille vero capras. Davides autem iussit suis curare vt haec integra salua que forent; neque illa quouis modo laedere ex nimia cupiditate, aut ex vrgenti inopia, aut ex spe latendi in deserto: hisce vero omnibus antiquius habere, nemini iniuriam facere; atque nefas ducere Deoque aduersum, res alienas contrectare. Illos autem ita docebat, existimans se gratiam initurum esse a viro bono, dignoque cui haec cura adhiberetur. At e contra Nabalus, (hoc enim nomen habebat) duro erat et agresti ingenio et malis moribus, qui ex Cynica exercitatione vitam instituerat; vxorem vero nactus bonam atque prudentem, formaque eleganti. Ad hunc igitur Nabalum, quo tempore ouium tonsuram faciebat, cum Dauides decem viros e suis misisset, per illos eum salutat; simulque precatur vt in multos annos idem facere illi daretur; deinde vero obsecrabat, vt sibi ex iis quibus plurimum pollebat aliquid impertiret, certior a pastoribus factus, quod longo iam tempore in solitudine versati, nulla eos iniuria affecerimus, sed illorum gregumque custodes fuerimus. non erit autem vt ipsum poeniteat, si quid Dauidi contulerit. At cum ii qui missi erant haec peregissent ad Nabalum, ille inhumaniter admodum et aspere eos excipit. nam ab iis percontatus, quis esset Dauides, et audiuit esse Iessaei filium; nunc igitur, inquiebat, manifice de se sentiunt fugitiui, seque insolentius efferunt, relictis dominis. Dauides autem, cum haec illi retulissent, grauius commouetur: et quadringentis quidem

αὐτῷ κελεύσας ἕπεσθαι, διακοσίους δὲ φύλακας τῶν σκευῶν καταλιπὼν, ἤδη γὰρ εἶχεν ἑξακοσίους, ἐπὶ τὸν Νάβαλον ἐβάδιζεν, ὀμόσας ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ καὶ τὴν κτῆσιν ὅλην ἀφανίσειν. ἠγὰρ ἄχθεσθαι μόνον ὅτι γέγονεν ἀχάριστος εἰς αὐτὸν, μηδὲν ἐπιδοὺς πολλῆ φιλανθρωπία πρὸς αὐτὸν χρησαμένοις· ἀλλ' ὅτι καὶ προσεβλασφήμησε καὶ κακῶς εἶπε, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν λελυπημένος.

ζ'. Δούλη δέ τινος τῶν τὰ ποίμνια φυλαττόντων τὰ τοῦ Νάβαλ, πρὸς τὴν δέσποιναν μὲν αὐτῆ, γυναῖκα δ' ἐκείνῳ, κατειπόντος, "ὅτι πέμψας ὁ Δαυΐδης αὐτῆς πρὸς "τὸν ἄνδρα μηδενὸς τύχοι τῶν μετρίων, ἀλλὰ καὶ περισυ- "βριωθείη βλασφημίαις δειναῖς, πᾶσι περὶ αὐτὸν προσέ- "κειτο φύλακι τῶν ποιμνίων χρησάμενος, γεγονέναι δὲ τοῦτο "ἐπὶ τῷ κακῷ τῷ τοῦ δεσπότου". καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ φάσαντος, Ἀβιγαία, περισπουδότατα γὰρ ἔτους, ἐπισάξασα τοὺς ὄνους, καὶ πληρώσασα παντοίων ξενίων, καὶ μηδὲν εἰποῦσα τῷ- δρὶ, ὑπὸ γὰρ μέθης ἀναίσθητος ἦν, ἐπορεύετο πρὸς Δαυΐδην. καταβαινούσῃ δὲ τὰ σπήλαια τοῦ ὄρους ἀπήντησε Δαυΐδης, μετὰ τετρακοσίων ἐπὶ Νάβαλον ἐρχόμενος. θεασαμένη δ' αὐτὸν ἡ γυνὴ, κατεπήδησεν, καὶ πεσοῦσα ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνει, καὶ τῶν μὲν Νάβαλ λόγων ἐδεῖτο μὴ μεμνῆσθαι· ἠγὰρ ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅμοιον ὄντα τῷ ὀνόματι. Νάβαλος δὲ κατὰ τὴν Ἑβραίων γλῶτταν ἀφροσύνην δηλοῖ· αὐτὴ δ' ἀπελογεῖτο, μὴ θεάσασθαι τοὺς πεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ. "διὸ συγγίνωσκέ μοι, φησὶ, καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχε, "κωλύοντί σε μιαιφονῆσαι ἀνθρωπίνῳ αἵματι. μένοντα γὰρ "σε καθαρὸν ἐκεῖνος αὐτὸς ἐκδικήσει παρὰ τῶν πονηρῶν. ἃ "γὰρ ἐκδέχεται κακὰ Νάβαλον, ταῦτα καὶ τοὺς τῶν "ἐχθρῶν σε κεφαλοὺς συμπέσοι. γενοῦ δὲ εὐμενής μοι, "κρίνας ἀξίαν τοῦ παρ' ἐμοῦ ταῦτα δέξασθαι· καὶ τὸν θυ- "μὸν καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπὶ τὸν ἄνδρα μου καὶ τὸν οἶκον αὐ- "τοῦ εἰς τὴν ἐμὴν τιμὴν ἄφες. πρέπει γὰρ ἡμέρῳ σοι καὶ "φιλανθρώπῳ τυγχάνειν, καὶ ταῦτα μέλλοντι βασιλεύ- "ειν". ὁ δὲ, τὰ δῶρα δεξάμενος, "ἀλλὰ σὺ, φησὶν, ὦ

armatis ipſum ſequi iuſſis, ducentis vero ad impedimenta cuſtodienda relictis (iam enim ſexcentos coëgerat) ibat contra Nabalum; poſtquam iurauerat quod domum eius ſuaque omnia ea nocte in nihilum redigeret. ſe enim non id ſolum aegre ferre, quod animo fuerit in ipſos ingrato, nihil eis largitus, qui ſeſe aduerſus ipſum multa cum humanitate geſſerant: ſed et quod conuiciis et maledictis eos impeteret, nulla iniuria ab ipſis affectus.

7. Cum vero ſeruus quidam, ex iis qui Nabali greges cuſtodiebant, herae quidem ſuae, Nabali vero vxori, enarraret, "quod Dauides, miſſis aliquot de ſuis ad "maritum eius, ne quod aequum quidem eſſet impetrarit, "ſed e contra grauibus conuiciis appetitus fuerit, cum "tamen ipſis in gregum cura et cuſtodia ſe quammaxime "benignum praeſtiterit, hoc autem domino in damnum "ceſſiſſe"; illo iſta loquuto, Abigaea (ita enim vocabatur) cum aſinos clitellari iuſſiſſet, et variis muneribus eos oneraſſet, ne verbo quidem facto ad maritum (nam ex ebrietate haud mentis compos erat) Dauidi obuiam proficiſcebatur. Illi autem per montis anguſtias deſcendenti occurrit Dauides, cum viris quadringentis ad Nabalum contendens. Tum mulier, viſo illo, confeſtim deſiluit, et in faciem procidens adorabat, ſupplexque petebat vt mollet verborum Nabali meminiſſe: non enim ignorare eum nomini ſuo plane reſpondere. nam Hebraeorum lingua Nabalus ſtultitiam denotat. Illa autem ſeſe excusabat, quod neminem eorum viderit qui ab ipſo miſſi fuerant. "quare mihi, inquit, ignoſcas precor, Deoque gratias age, qui per me tibi obſtitit quo minus humano ſanguine manus polluas. nam ille ipſe, ſi incontaminatus a caede permanſeris, ab iis qui in te maligni ſunt poenas exiget. Mala enim quae Nabalum manent, illa in inimicorum tuorum capita recident. At mihi benignus ſis obſecro, et iſta a me accipere digneris; atque iram et indignationem qua in maritum eiuſque domum commoueris, mei in honorem remittas. Te enim decet mansuetudini conſueſcere et humanitati; praeſertim cum ſis regnaturus". Ille vero, muneribus acceptis, ait; "Deus

"γῦναι, Θεὸς εὐμενὴς ἤγαγε πρὸς ἡμᾶς τήμερον· ἐ γὰρ
"ἂν τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν εἶδες· ἐμοῦ τὸν εἶκον τὸν Να-
"βάλη διὰ τῆσδε τῆς νυκτὸς ὁμόσαντος ἀπολέσαι, καὶ μη-
"δένα ὑμῶν ἀπολείψειν ἀπὸ ἀνδρὸς πονηρῦ καὶ ἀχαρίς
"πρὸς ἐμὲ καὶ τὰς ἐμὰς ἑταίρας γενομένης. νῦν δὲ φθάσα-
"σα προέλαβες καταμαλίξαθαί μὲ τὸν θυμὸν, κηδομέ-
"σε τῦ Θεῦ. ἀλλὰ Νάβαλος μὲν, κἂν ἀφεθῇ νῦν διὰ σὲ
"τῆς τιμωρίας, ἐ φεύξεται τὴν δίκην· ἀλλ' ὁ τρόπος αὐτὲ
"ἀπολεῖ, λαβὼν αἰτίαν ἄλλην.

ή. Ταῦτ' εἰπὼν, ἀπολύει τὴν γυναῖκα. ἡ δὲ, εἰς τὸν εἶκον ἐλθῦσα, καὶ καταλαβῦσα τὸν ἄνδρα μετὰ πολλῆ εὐωχέμενον καὶ κεκαρωμένον ἤδη, τότε μὲν ὐδὲν τῶν γεγενημένων διεσάφει. τῇ δ' ἐπιύσῃ, νήφοντι ἅπαντα δηλώσα, παρεθῆναι καὶ πὰν ἐν αὐτῷ νεκρωθῆναι τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν λόγων καὶ τῆς ἐπ' αὐτοῖς λύπης ἐποίησε. καὶ δέκα ἡ πλείυς ἐπιζήσας ἡμέρας τὸν βίον κατέτρεψε ὁ Νάβαλος. ἀκύσας δ' αὐτῦ τὴν τελευτὴν ὁ Δαυΐδης, ἐκδικηθῆναι μὲ ὑπὸ τῦ Θεῦ καλῶς αὐτὸν ἔλεγεν· ἀποθανεῖν γὰρ Νάβαλον ὑπὸ τῆς ἰδίας πονηρίας, καὶ δῦναι δίκην αὐτῷ καθαρὰ ἔχοντι τὴν δεξιάν. ἔγνω δὲ καὶ τότε τὰς πονηρὰς ἑλαυνομένας ὑπὸ τῦ Θεῦ, καὶ μηδενὸς τῶν ἐν ἀνθρώποις ὑπερορῶντος, διδόντα δὲ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς τὰ ὅμοια, τοῖς δὲ πονηροῖς ἀξίαν ἐπιφέροντα τὴν ποινήν. πέμψας δ' αὐτῦ πρὸς τὴν γυναῖκα, συνοικήσασαν καὶ γαμηθησομένην καλεῖ πρὸς αὐτόν. ἡ δὲ ἀναξίαν μὲν εἶναι καὶ ποδῶν ἅψασθαι τῶν ἐμῶν, πρὸς τὰς παιόντας ἔλεγεν· ὅμως δὲ μετὰ πάσης τῆς θεραπείας ἦκε. καὶ συνῴκησε μὲν αὐτῷ, ταύτην λαμβάνουσα τὴν τιμὴν καὶ διὰ τὸν τρόπον σώφρονα ὄντα καὶ δίκαιον· τυχῦσα δ' αὐτῆς, καὶ διὰ τὸ κάλλος. εἶχε δὲ Δαυΐδης γυναῖκα πρότερον, ἣν ἐξ Αβεσσάρε πόλεως ἔγημε· Μιχάλαν δὲ τὴν Σαύλε τῦ βασιλέως θυγατέρα, τὴν γενομένην τῦ Δαυΐδε γυναῖκα, ὁ πατὴρ τῷ Φελτίᾳ υἱῷ Λίσε συνέζευξεν, ἐκ πόλεως ὄντι Γεθλᾶς.

θ'. Μετὰ ταῦτα τινὲς ἐλθόντες τῶν Σιφηνῶν ἀπήγγε-

"sane propitius te, o mulier, ad nos hodie adduxit: alio-
"qui crastina tibi non illuxisset dies, cum iurauerim hac
"ipsa nocte euersum ire Nabali domum, vestrumque ne-
"minem superstitem relicturum ex familia hominis mali-
"gni et in me meosque summe ingrati. iam vero, tui cu-
"ram gerente Deo, mature mihi obuiam facta es, vt iram
"meam delinires. Sed Nabalus quidem, per te licet sup-
"plicio nunc eximatur, poenam tamen non effugiet: sui
"enim sibi, ex alia occasione, exitio erunt mores.

8. Haec loquutus mulierem dimisit. Illa vero, domum reuersa virumque nacta cum multis epulantem et iam vino grauatum, tunc quidem nihil eorum quae facta sunt ei exposuit: die vero sequenti, cum sobrio omnia declarasset, effecit vt vires ei soluerentur, et totum corpus prope iam mortuum esset, propter eius sermones et dolorem ex iis conceptum. nec pluribus diebus, quam decem, vita producta, eam cum morte commutauit Nabalus. Dauides autem, vt illum defunctum esse acceperat; a Deo quidem eum merito vindicatum esse dicebat: suapte enim malitia interiisse Nabalum, sibique poenas persoluisse dextram habenti caedis puram. Quin et tum didicit sceleſtos a Deo exagitari, ipsumque omnium hominum neminem negligere, sed bonis quidem similia rependere, malis vero poenas, quas commeruerunt, infligere. Moxque missis ad vxorem eius nunciis, ipsam, vt vna secum esset sibique connubio iungeretur, ad se accersit. Illa ad eos, cum adessent, dicebat, se quidem indignam esse, quae vel ad pedes eius accideret; cum omni tamen obseruantia veniebat. ac illi quidem nupsit, hunc honorem consequuta et propter modestiam eius bonosque mores; eundem vero promerita, etiam propter formae gratiam. Dauides autem vxorem antea habuit, quam ex vrbe Abesaro duxerat: at Michalam Sauli regis filiam, prius Dauidi nuptam, pater ipsius Phalti Lisi filio de ciuitate Gethla locauerat.

9. Aliquanto post Ziphenorum quidam venerunt,

λαν τῷ Σαύλῳ, ὡς ἔτι πάλιν Δαυίδης ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν, καὶ δύναται συλλαβεῖν αὐτὸν, βουλομένῳ συνεργῆσαι. ὁ δὲ μετὰ τριχιλίων ὁπλιτῶν ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτόν· καὶ νυκτὸς ἐπελθόντος, ἐπεστρατοπέδευσεν ἐπί τινι τόπῳ Σεκελὰ λεγομένῳ. Δαυίδης δ' ἀκούσας τὸν Σαύλον ἐπ' αὐτὸν ἥκοντα, πέμψας κατασκόπους, ἐπύθετο αὐτῶν, τῇ τῆς χώρας Σαύλος ἤδη προσεληλύθει. τῶν δ' ἐν Σεκελὰ φρασάντων, διανυκτερεύει διαλαθὼν τοὺς ἰδίους, καὶ εἰς τὸ τοῦ Σαύλου στρατόπεδον παραγίνεται, ἐπαγόμενος τὸν ἐκ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Σαρουΐας Αβισαῖον, καὶ Αχιμέλεχον τὸν Χετταῖον. τοῦ δὲ Σαύλου κοιμωμένου, καὶ περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τοῦ στρατηγοῦ Αβενήρου κειμένων, ὁ Δαυίδης εἰσελθὼν εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τοῦ βασιλέως, ἔτι αὐτὸς ἀναμένει τὸν Σαύλον, ἐπιγνοὺς αὐτοῦ τὴν κοίτην ἐν τῷ δόρατι, τοῦτο γὰρ αὐτῷ παρεπεπήγει, ἔτε τὸν Αβισαῖον, βουλόμενον φονεῦσαι καὶ πρὸς τοῦτο ὁρμῆσαι, εἴασεν· ἀλλὰ τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κεχειροτονημένον βασιλέα φήσας εἶναι δεινὸν ἀποκτεῖναι, κἂν ἡ πονηρὸς, ἥξειν γὰρ αὐτῷ παρὰ τοῦ δόντος τὴν ἀρχὴν σὺν χρόνῳ τὴν δίκην, ἐπέσχε τῆς ὁρμῆς. σύμβολον δὲ τοῦ κτεῖναι δυνηθεὶς ἀποχέσθαι, λαβὼν αὐτοῦ τὸ δόρυ, καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, ὃς κοιμωμένῳ παρέκειτο τῷ Σαούλῳ, μηδενὸς αἰσθομένου τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, πάντων δὲ κατακοιμωμένων, ἐξῆλθεν ἀδεῶς πάντ' ἐργασάμενος, ὅσα καὶ τοῦ καιροῦ δόντος αὐτῷ καὶ τῆς τόλμης, θέσθαι τοὺς τοῦ βασιλέως. διαβὰς δὲ τὸν χείμαρρον, καὶ ἐπὶ τὴν κορυφὴν ἀνελθὼν τοῦ ὄρους ὅθεν ἔμελλεν ἐξακουσθήσεσθαι, ἐβόησας τοῖς στρατιώταις τοῦ Σαούλου καὶ τῷ στρατηγῷ Αβενήρῳ, διανίσησιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὕπνου, τοῦτόν τε φύγει καὶ τὸν λαόν. ἐπακούσαντος δὲ τοῦ στρατηγοῦ, καὶ τίς ὁ καλέσας αὐτὸν εἴη ἐρομένου, Δαυίδης εἶπεν, "ἐγὼ, παῖ "μὲν Ιεσσαίου, φυγὰς δὲ ὑμέτερος. ἀλλὰ τί δήποτε, μέ "γας τε ὢν, καὶ τὴν πρώτην ἔχων παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμὴν, "οὕτως ἀμελῶς τὸ τοῦ δεσπότου φυλάσσεις σῶμα; καὶ "ὕπνος ἡδίων ἐστί σοι τῆς τούτου σωτηρίας καὶ προνοίας; θα-

Sauloque nunciauerunt, Dauiden rursum in eorum regione esse; seque illum capere posse, modo ipse vellet illis auxilio esse. Tum ille cum tribus hominum millibus ad eum vestigandum contendebat, et nocte appetente castra posuit in loco quodam, cui nomen Secela. Dauides autem, vt audierat, Saulum contra se venire, missis exploratoribus, iussit sibimet nunciari, ad quem regionis locum Saulus iam accessisset. Cum vero illi Saulum apud Secelam esse narrassent, clam suis pernoctauit, aditque Sauli castra, adducto secum Abisaeo, sororis suae Saruiae filio, et Achimelecho Chettaeo. Dum autem Saulus dormiret, et circa eum milites in ambitu iacerent vna cum Abenero exercitus duce, Dauides, in regis tentorium ingressus, neque ipse regem, agnito eius cubili ex hasta (illa enim humi iuxta eum defixa erat) interficere sustinuit, neque Abisaeum permisit, qui et voluntate et impetu quodam ad eum occidendum ferebatur: sed, cum graue esse dixisset regem a Deo creatum interimere quamuis prauum, ei enim vltionem tempore suo venturam ab eo qui imperium dederat, conatum eius reprimebat. Attamen vt appareret, quod cum potuisset eum occidere manus abstinuerit, capta eius hasta et aquae lenticula, quae forte Saulo quiescenti erat admota, cum in castris nemo animaduerterit, omnibus dormientibus, discessit, secure omnia exsequutus, quibus, prout tempus ei concederet, laderetue, regios mulctauit. Torrentem vero transgressus, et conscenso montis vertice, vnde facile poterat exaudiri, vociferatus ad Sauli milites, et ad Abenerum exercitus ducem, e somno eos excitauit, atque ad hunc clamabat populum. Cum autem hoc audierit exercitus dux, et cognouerit quisnam esset qui se nominatim appellasset, Dauides aiebat, "Ego, Iessaei quidem filius, a vobis vero profugus. Sed qui fit, vt tu vir magnus, et apud regem caeteris honore praelatus, negligenter adeo custodieris domini corpus? num tibi magis volupe est somnum capere, quam eius salutis curam gerere? Haec enim mortis supplicio digna sunt: quippe qui quosdam e

"νάτω γὰρ ταῦτα ἄξια καὶ τιμωρίας, οἵ γε μικρὸν ἔμπροσθεν "εἰσελθόντας τινας ἡμῶν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐπὶ τὸν βασι- "λέα καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, οὐκ ἐνόησατε. ζήτησον οὖν τὸ "δόρυ τοῦ βασιλέως καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος, καὶ μαθήσῃ "πηλίκον ὑμᾶς ἔλαθε κακὸν ἐντὸς γενόμενον". Σάουλος δὲ γνωρίσας τὴν τοῦ Δαυΐδου φωνὴν, καὶ μαθὼν ὅτι λαβὼν αὐ- τὸν ἔκδοτον ὑπὸ τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τῶν φυλαττόντων ἀμελείας οὐκ ἀπέκτεινεν, ἀλλ' ἐφείσατο δικαίως ἂν αὐτοῦ ἀπλῶς, χάριν ἔχειν αὐτῷ τῆς σωτηρίας ἔλεγε· καὶ παρεκάλει θαῤ- ῥοῦντα, καὶ μηδὲν ἔτι πείσεσθαι δεινὸν ἐξ αὐτοῦ φοβούμενοι, ἀναχωρεῖν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα. πεπεῖσθαι γὰρ ὅτι μηδ' αὐτὸν ἕτως ἀγαπήσειεν, ὡς ὑπ' ἐκείνου σέσῳσται, ὃς τὸν μὲν φυ- λάττειν αὐτὸν δυνάμενον καὶ πολλὰ δείγματα τῆς εὐνοίας παρεσχημένον ἐλαύνοι, καὶ τοσοῦτον ἐν φυγῇ χρόνον καὶ τοὺς περὶ τὴν ψυχὴν ἀγωνίας ἠνάγκασε ζῆσαι, φίλων καὶ συγ- γενῶν ἔρημον. αὐτὸς δ' ὁ πάντα κολλάκις ὑπ' αὐτοῦ σω- ζόμενος, οὐδὲ τὴν ψυχὴν φανερῶς ἀπολλυμένην λαμβάνει. ὁ δὲ Δαυΐδης πέμψαντα ἀπολαβεῖν ἐκέλευσε τὸ δόρυ καὶ τὸν φακὸν τοῦ ὕδατος· ἐπεικὼν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπατίμα τὴν ἰδίας φύσεως καὶ τῶν κατ' αὐτὴν πεπραγμένων ἕξιν θαλ- σῆς, ὃς, ὅτι καὶ κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἀποκτεῖναι σε δυνηθεὶς ἀπεχόμην, οἶδε.

ι'. Καὶ Σάουλος μὲν, δεύτερον διαφυγὼν τὰς Δαυΐδου χεῖρας, εἰς τὰ βασίλεια καὶ τὴν οἰκείαν ἀπηλλάσσετο· φοβηθεὶς δὲ Δαυΐδης μὴ μένων αὐτόθι συλληφθῇ ὑπὸ τοῦ Σαούλου, συμφέρειν ἔκρινεν, εἰς τὴν Παλαιστίνην ἀναβὰς, διατρίβειν ἐν αὐτῇ. καὶ μετὰ τῶν ἑξακοσίων, οἳ περὶ αὐτὸν ἦσαν, παραγίνεται πρὸς Ἀγχοῦν τὸν Γίττης βα- σιλέα. μία δ' ἦν αὕτη τῶν πέντε πόλεων. δεξαμένου δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως σὺν τοῖς ἀνδράσιν, καὶ δόντος οἰκη- τήριον, ἔχων ἅμα καὶ τὰς δύο γυναῖκας Ἀχιμαὰν καὶ Ἀβι- γαίαν διῆγεν ἐν τῇ Γίττα. Σαούλῳ δὲ ταῦτα ἀκούσαντι λόγος οὐκ ἔτ' ἦν πέμπειν ἐπ' αὐτὸν ἢ βαδίζειν. δὶς γὰρ ἤδη κινδυνεῦσαι παρὰ μικρὸν ἐπ' ἐκείνῳ γενόμενον, συλλαβεῖν

"noſtris in caſtra ad regem et alios omnes ingreſſos non "perſenſiſtis. Quaere itaque vbi ſit haſta regis et aquae "lenticula, et diſces quantum mali in caſtris commiſſi vos "latuit". Saulus autem, agnita Dauidis voce, intellecto que quod, cum deprehendiſſet eum a ſomno et cuſtodum negligentia proditum, non tamen occiderit, ſed peperce-rit, cum iuſte eum perimere potuiſſet, gratias pro ſalute ſe illi habere dicebat: hortabaturque vt ſumpta fiducia, et nihil amplius mali ab ipſo metuens, domum ſuam re-uerteretur. ſibi enim perſuaſum eſſe, quod non ſeipſum ita amaret, ac ab ipſo diligeretur; cum quidem eum, qui illum cuſtodire poſſet et multa beneuolentiae indicia dede-rit, perſequeretur; et ad vitam tamdiu in exſilio ſumma-que de anima ſua ſolicitudine agendam adigeret, abſque omni amicorum et cognatorum conſortio: ipſe vero ad-huc ab eo ſaepius conſeruaretur, animamque ſuam mani-feſtum in diſcrimen adductam ab eo ſaluam reciperet. Da-uides autem iuſſit aliquem ab eo mitti, qui haſtam pete-ret et aquae lenticulam: iſto adiecto, fore vt Deus ipſos ex ingenio vtrumque ſuo factiſque inde prodeuntibus iu-dicaret; qui norit, quod, cum te hodie occidere potuiſ-em, manus abſtinuerim.

10. Et quidem Saulus, cum iterum ex Dauidis ma-ibus euaſiſſet, in regiam et patriam ſuam reuerſus eſt: at Dauides, veritus ne quando a Saulo caperetur ſi illic ma-eret, ſibi conſultius eſſe putabat, vt in Palaeſtinam ad-enderet, ſeque illius intra fines contineret. Itaque cum xcentis, quos forte circa ſe habuit, ad Anchum conce-t Gittae regem. illa autem erat vna e quinque Palaeſtinis uitatibus. Cumque illum viroſque ſuos comites beni-e excepiſſet, locumque ad habitandum dediſſet, Gittae gebat vna cum duabus ſuis vxoribus Achima et Abigaea. ulo autem, hac de re certiori facto, non iam curae erat t contra eum proficiſci, aut vt milites mitteret. iam im bis adeo periclitatum fuiſſe, vt parum abfuerit quin

αὐτὸν σπεδάσαντα. Δαυίδης δ' οὐκ ἔδοξεν ἐν τῇ πόλει τῶν Γιττῶν μένειν· ἀλλ' ἐδεήθη τοῦ βασιλέως αὐτῶν, ὅτι, ἐπειδὴ φιλανθρώπως αὐτὸν ὑπεδέξατο, καὶ τοῦτο χαρίσηται, τόπον τινὰ τῆς χώρας δὸς αὐτῷ πρὸς κατοίκησιν. αἰδεῖσθαι γὰρ διατρίβων ἐν τῇ πόλει βαρὺς αὐτῷ καὶ φορτικὸς εἶναι. δίδωσι δ' Αγχοῦς αὐτῷ κώμην τινὰ Σίκελλαν καλουμένην. ἣν βασιλεύσας ὁ Δαυίδης ἀγαπῶν, ἴδιον κτῆμα ἐτίμησεν εἶναι καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν ἄλλοις δηλώσομεν. ὁ δὲ χρόνος, ὃν κατῴκησεν Δαυίδης ἐν Σικέλλα τῆς Παλαιστίνης, ἐγένετο μῆνες τέσσαρες πρὸς ταῖς εἴκοσιν ἡμέραις· καὶ ἐπερχόμενος δὲ λάθρα τοῖς πλησιοχώροις τῶν Παλαιστίνων Σερρίταις καὶ Αμαληκίταις, διήρπαζεν αὐτῶν τὴν χώραν· καὶ λείαν πολλὴν κτηνῶν καὶ καμήλων λαμβάνων ὑπέστρεφεν. ἀνθρώπων γὰρ ἀπέκτει, δεδιὼς μὴ καταμηνύσωσιν αὐτὸν πρὸς Αγχοῦν τὸν βασιλέα. τὸ μέντοιγε τῆς λείας μέρος αὐτῷ δωρεὰν ἔπεμπε. τοῦ δὲ βασιλέως πυθομένου, τίσιν ἐπιτιθέμενος τὴν λείαν ἀπήλασε, τοῖς πρὸς τὸν νότον τῶν Ιουδαίων τεταγμένοις καὶ ἐν τῇ πεδιάδι κατοικοῦσιν εἶπεν, πείθει τὸν Αγχοῦν φρονεῖσθαι ἅτως. ἤλπισε γὰρ ἅτος, ὅτι Δαυίδης ἐπολέμησε τὸ ἴδιον ἔθνος, καὶ δοῦλον ἕξειν παρ' ὃν ζῇ χρόνον, ἐν τοῖς αὐτοῦ καταμένοντα.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ως Σάουλος, ἐκ ἀποκριναμένου τοῦ Θεοῦ περὶ τῆς πρὸς τοὺς Παλαιστίνους μάχης, παρεκάλει τὴν ἐγγαστρίμυθον ἀνάγειν αὐτῷ τὴν τοῦ Σαμουήλου ψυχήν· καὶ ὡς ἐκείνου, Εβραίων τῇ μάχῃ ἡττηθέντων, μετὰ τῶν παίδων αὐτοῦ ἀπέθανεν.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, τῶν Παλαιστίνων ἐπὶ τοὺς Ισραηλίτας στρατεύειν διεγνωκότων, καὶ περιπεμψάντων πρὸς τοὺς συμμάχους ἅπαντας, ἵνα συμπαρῶσιν αὐτοῖς εἰς τὸν πόλεμον εἰς Ρεγγᾶν, ὅθεν ἔμελλον ἀθροισθέντες ἐξορμᾶν ἐπὶ

in eius manus incideret, dum eum capere moliretur. Dauidi autem non placuit in Gittenſium vrbe diutius manere: ſed regem eorum orauit, vt, cum benigne eum exceperit, hoc etiam concederet, vt locum ſibi aliquem in regione campeſtri ad habitandum daret. vereri enim ne, ſi in vrbe moraretur, ipſi moleſtiae eſſet onerique. Tum Anchus vicum quendam, Sicellam nomine, ei donauit. quem Dauides etiam regnum adeptus, quod eum dilexerit, pro priuata ſua poſſeſſione habuit, eiuſque ſimiliter poſteri. Sed de his quidem alibi dicemus. Temporis autem ſpatium, quo Dauides in Sicella moratus eſt, conficiebat quatuor menſes cum viginti diebus. atque in vicinae regionis Palaeſtinos, Serritas et Amalecitas, clam Gittenſibus incurſiones faciens, terram eorum diripiebat, multaque iumentorum et camelorum praeda auctus reuertebat. Nam hominibus abſtinebat, prae metu ne ſe Ancho regi indicarent. Manubiarum tamen partem ei dono mittebat. Rege autem quaerente quoſnam adortus praedam abegerit, cum dixiſſet Iudaeos ad meridiem poſitos et planitiem incolentes, Ancho facile perſuadet vt ita ſentiret. in eam enim ſpem venerat, Dauiden cum gente ſua pugnas conſeruiſſe, ſibique, dum viueret, ſeruum futurum eſſe, ſuis in terris ſubſiſtentem.

CAP. XIV.

Vt Saulus, ſilente Dei oraculo, ventriloquam obſecrabat, vt ſibi excitaret Samuelis animam: vtque ille, Hebraeis praelio ſuperatis, cum filiis ſuis occumbebat.

SVB idem tempus, cum Palaeſtini in Iſraëlitas exercitum educere decreuiſſent, et circumquaque ad auxiliares ſuos omnes miſiſſent, vt ad bellum gerendum conuenirent Rengam, vnde conferti in Hebraeos impetum facturi erant, Anchus rex Gittenſium Dauiden orabat, vt cum

τὸν Εβραίων, ὁ τῶν Γιττῶν βασιλεὺς Αγχῆς συμμαχήσαντα τὸν Δαυΐδην αὐτῷ μετὰ τῶν ἰδίων ὁπλιτῶν ἐπὶ τὰς Εβραίους ἤξίου. τὸ δὲ προθύμως ὑποχωρούμενον, καὶ Φήστος παρασῆναι καιρὸν, ἐν ᾧ τὴν ἀμοιβὴν αὐτῷ τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς ξενίας ἀποδώσειν· καὶ ποιήσειν αὐτὸν φύλακα τοῦ σώματος μετὰ τὴν νίκην, καὶ τοῦ ἀγῶνος τὸ πρὸς τοὺς πολεμίους κατὰ νοῦν χωρήσαντος αὐτοῖς, ἐπηγγείλατο, τῇ τῆς τιμῆς καὶ πίστεως ὑποχέσει τὸ πρόθυμον αὐτοῦ μᾶλλον αὔξων.

β'. Ετυχε δὲ Σάουλος, ὁ τῶν Εβραίων βασιλεὺς, τοὺς μὲν μάντεις καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους, καὶ πᾶσαν τὴν τοιαύτην τέχνην ἐκ τῆς χώρας ἐκβεβληκὼς, ἔξω τῶν προφητῶν. ἀκούσας δὲ τοὺς Παλαιστίνους ἤδη παρόντας, καὶ ἔγγιστα Σούνης πόλεως ἐν τῷ πεδίῳ κειμένης ἐστρατοπεδευκότας, ἐξώρμησεν ἐπ' αὐτοὺς μετὰ τῆς δυνάμεως. καὶ παραγενόμενος πρὸς ὄρει τινὶ Γελβυὲ καλουμένῳ, βάλλεται στρατόπεδον ἀντικρὺ τῶν πολεμίων. ταράττει δ' αὐτὸν, ἃ ὡς ἔτυχεν, ἰδόντα ἡ τῶν ἐχθρῶν δύναμις, πολλή τε οὖσα καὶ τῆς οἰκείας κρείττων ὑπονοουμένη· καὶ τὸν Θεὸν διὰ τῶν προφητῶν ἠρώτα περὶ τῆς μάχης καὶ τὸ περὶ ταύτην ἐσόμενον τέλος προειπεῖν. ἐκ ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Θεοῦ, ἔτι μᾶλλον ὁ Σάουλος κατέδεισε, καὶ τὴν ψυχὴν κατέπεσε· τὸ καιρὸν, οἷον εἰκὸς, ἐκ παρόντος αὐτῷ κατὰ χεῖρα τοῦ Θεοῦ προσόμενος. ζητηθῆναι δ' αὐτῷ κελεύει γύναιόν τι τῶν ἐγγαστριμύθων, καὶ τὰς τῶν τεθνηκότων ψυχὰς ἐκκαλούμενον, ὡς ἂν γνωσόμενος εἰ κατὰ νοῦν χωρεῖν αὐτῷ μέλλοι τὰ πράγματα. τὸ γὰρ τῶν ἐγγαστριμύθων γένος, ἀνάγον τὰς τῶν νεκρῶν ψυχὰς, δι' αὐτῶν προλέγει τοῖς δεομένοις τὰ ἀποβησόμενα. μηνυθέντος δ' αὐτῷ παρά τινος τῶν οἰκετῶν εἶναί τι γύναιον τοιοῦτον ἐν πόλει Ενδώρῳ, λαθὼν πάντας τοὺς ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἀπενδὺς τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα, δύο παραλαβὼν οἰκέτας, οὓς ἤδει πιστοτάτους ὄντας, ἦλθεν εἰς τὴν Ενδώρου πρὸς τὴν γυναῖκα, καὶ παρεκάλει μαντεύσασθαι καὶ ἀνάγειν αὐτῷ ψυχὴν, ἥτις ἂν αὐτὸς εἴποι· τῆς δὲ γυ-

copiis suis sese ei socium adiungeret in expeditione contra Hebraeos. Illo vero prompte operam suam pollicente, dicenteque adesse tempus pro beneficiis gratiaque hospitali vicem rependendi; rex, vt honorem et beneuolentiae fidem promittendo alacritatem eius augeret, fore denunciauit vt corporis custodiae illum admoueret post victoriam, et si daretur cum hostibus ex animi sententia acie dimicare.

2. Iam Saulus, Hebraeorum rex, diuinos quidem et ventriloquos, et quicunque huiusmodi artem exercerent e regione sua expulerat, praeter prophetas. Cum vero audisset iam in propinquo esse Palaestinos, et non procul ab vrbe Suna in planitie posita castra metatos esse, cum copiis suis ad eos properauit. Cumque accessisset ad montem quendam Gelboë vocatum, e regione hostium consedit. Non temere autem perturbatur animaduerso hostium exercitu, quem et numero et viribus suo praestare secum reputauit: Deumque per prophetas orabat vt ei de pugna eiusque euentu aliquid praedicere dignaretur. Cum vero Deus non responderet, maiori adhuc commotus est terrore, animoque concidit, malum, quale verisimile erat, mente praesagiens, si Deus sibi in auxilium non adforet. Attamen quaeri sibi iubet mulierculam aliquam ex ventriloquis, et mortuorum animos euocare peritam, quasi sic intellecturus an res ex ipsius sententia processurae essent. nam ventriloquorum genus, exciens defunctorum animas, per eas quae sint euentura sciscitantibus praedicit. Cumque fuisset a quodam e suis ei nunciatum, huiusmodi mulierculam esse in vrbe Endoro, insciis omnibus in exercitu et mutato regio habitu, assumptis duobus e suis quos sibi fidissimos esse nouit, nocte Endorum venit ad mulierem; eamque obsecrabat vt diuinaret, sibique excieret animam illius, quem ipse ei dixerit. Illa autem repugnante, dicenteque non contempturam esse regem, qui hoc diuinorum genus suis e finibus exterminauerat, ne-

ναμὸς ἀπομαχομένης καὶ λεγούσης ὑπὸ καταφρονήσεως τῆ βασιλέως, ὃς τῶτο γένος τῶν μάντεων ἐξήλασεν, ὑφ' αὐτοῦ δὲ ποιεῖν καλῶς ἀδικηθέντα μηδὲν ὑπ' αὐτῆς, ἐπεδείσατο δὲ εἰς τὰ κεκωλυμένα λαβεῖν αὐτὴν ἵνα δῷ δίκην, ὥμοσε μηδένα γνώσεσθαι, μηδὲ παρ' ἄλλον ἄγειν αὐτῆς τὴν μαντείαν, ἔσεσθαι δ' ἀκίνδυνον. ὡς δὲ τοῖς ὅρκοις αὐτὴν ἔπεισε μὴ δεδίεναι, κελεύει τὴν Σαμυήλου ψυχὴν ἀναγαγεῖν αὐτῷ. ἡ δ' ἀγνοῦσα τὸν Σαμύηλον ὅστις ἦν, καλεῖ τῶτον ἐξ ᾅδου. Φανέντος δ' αὐτῆ, θεασάμενον τὸ γύναιον ἄνδρα σεμνὸν καὶ θεοπρεπῆ ταράττεται· καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐκπλαγεῖσα, σὺ, φησὶν, ὁ βασιλεὺς Σάυλος, ἐδήλωσε γὰρ αὐτὴ ὁ Σαμύηλος. ἐπινεύσαντος δ' ἐκείνου, καὶ τὴν ταραχὴν αὐτῆς ἐρομένου πόθεν γένοιτο, βλέπειν εἶπεν ἀνελθόντα θεῖόν τινα τὴν μορφὴν ὅμοιον. τῆ δὲ τὴν εἰκόνα φράζειν καὶ τὸ σχῆμα τοῦ θεαθέντος καὶ τὴν ἡλικίαν κελεύσαντος· γέροντα μὲν ἤδη καὶ ἔνδοξον ἐσήμαινεν, ἱερατικὴν δὲ περικείμενον ἐσθῆτα. ἐγνώρισεν ἐκ τούτων ὁ βασιλεὺς τὸν Σαμούηλον ὄντα· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἠσπάζετο καὶ προσεκύνησε. τῆς δὲ Σαμυήλου ψυχῆς πυθομένης διὰ τί κινήσειεν αὐτὴν καὶ ἀνα-χθῆναι παυήσειε; τὴν ἀνάγκην ἀπωδύρετο, τοὺς πολεμίους γὰρ ἐπικεῖσθαι βαρεῖς αὐτῷ, αὐτὸν δὲ ἀμηχανεῖν τοῖς παροῦσιν, ἐγκαταλελειμμένον ὑπὸ τῆ Θεῆ, καὶ μήτε προφήσεως τυγχάνοντα, μήτε διὰ προφητῶν, μήτε δι' ὀνειράτων· καὶ διὰ τῶτο ἐπὶ σὲ τὸν ἀεὶ ἐμοὶ προνοησάμενον κατέφυγον. Σαμύηλος δὲ, τέλος αὐτὸν ἔχοντα ἤδη τῆς μεταβολῆς ἐρῶν, περισσὸν μὲν εἶπεν ἔτι καὶ παρ' ἐμοῦ βούλεσθαι μαθεῖν, τὸν Θεὸν καταλελοιπότος αὐτόν. ἄκουέ γε μὴν, ὅτι βασιλεύσων δεῖ Δαυίδην, καὶ κατορθώσαι τὸν πόλεμον· σὲ δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ζωὴν ἀπολέσαι, τῆ Θεῆ παρακούσαντα καὶ τῷ πρὸς τοὺς Ἀμαληκίτας πολέμῳ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ φυλάξαντα, καθὰ προεφήτευσά σοι καὶ ζῶν. ἴδοὺ τοίνυν καὶ τὸν λαὸν ὑποχείριον τοῖς ἐχθροῖς γενησόμενον· καὶ σαυτὸν μετὰ τῶν τέκνων αὔριον πεσόντα ἐπὶ τῆς μάχης μετ' ἐμοῦ γενησόμενον.

que humanum esse factum, vt qui ab ipsa nulla lacessitus esset iniuria eam insidiis ad vetita eliceret, quibus patrandis deprehensa ad supplicium traheretur; iurauit rex neminem hoc resciturum esse, nec alteri cuipiam eius diuinationem proditurum, sed fore eam extra omne periculum. Vt vero iureiurando omnem ei timorem excussisset, iussit vt ipsi animam Samueli excitaret. Illa autem ignorans quis esset Samuelus, ab inferis hunc euocat. Cumque ille apparuisset, mulier, conspicata virum grauem et maiestate Deo simílem, perturbatur, et ad adspectum perculsa, nonne tu es, inquit, Saulus rex? nam ei illum indicauit Samuelus. Cum vero ille annuisset, et rogaret unde orta esset eius perturbatio, aiebat se videre quendam ex terra adscendentem specie diuina. Cumque ille dicere iussisset, qua is qui apparuit similitudine esset, quoue habitu, et qua aetate: cum iam senem quidem esse respondebat, formaque illustri, penula vero sacerdotali amictum. Ex hisce rex Samuelum hunc esse agnouit, et in terram procidens salutabat eum et adorabat. Anima autem Samueli interrogante, cur eam sedibus suis emoueri elicique fecerit? de necessitate querebatur Saulus, nam hostes sibi graues incumbere, ipsumque magnis in praesentia angustiis premi, a Deo desertum, ac neque per prophetas neque per somnia de futuris aliquid accipientem: quapropter ad te, qui mihi semper prospexisti, memet iam contuli. Samuelus autem, cum iam ei extremum vitae diem adesse sentiret, superuacaneum quidem esse aiebat, velle adhuc et a me discere, quum sis a Deo derelictus. Audi tamen, inquit, in fatis esse vt Dauides regno admoueatur, bellumque feliciter conficiat; vtque tu, sicuti et ego eum in viuis essem tibi praedixi, et imperium et vitam simul amittas, quoniam in bello Amalecitis illato Deo non obtemperaueris, et quae praeceperat non obseruaueris. Scito igitur fore vt populus hostibus addicatur, tuque ipse cum filiis cras in praelio cadens vna mecum sis.

γ'. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Σάυλος ἄφωνος ὑπὸ τῆς λύπης ἐγένετο, καὶ κατενεχθεὶς εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτε διὰ τὴν προσπεσοῦσαν ἐκ τῶν δεδηλωμένων ὀδύνην, εἴτε διὰ τὴν ἔνδειαν· ἐ γὰρ προσενήνεκτο τροφὴν τῇ παρελθούσῃ ἡμέρᾳ τε καὶ νυκτί· ῥαδίως κατενήνεκτο. μόλις δὲ ἑαυτῷ γενόμενος, συνηνάγκασεν ἡ γυνὴ γεύσασθαι. ταύτην αἰτησαμένη παρ' αὐτοῦ τὴν χάριν ἀντὶ τῆς παραβόλου μαντείας, ἣν ἐκ ἐξὸν αὐτῇ ποιήσασθαι διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ φόβον, ἀγνοουμένου τίς ἦν, ὅμως ὑπέστη καὶ παρέσχεν. ἀνθ' ὧν παρεκάλει, τράπεζάν τε αὐτῷ παραθῆναι καὶ τροφήν· ὡς ἂν τὴν ἰσχὺν συλλεξάμενος εἰς τὸ τῶν οἰκείων ἀποσωθῇ στρατόπεδον. αἰτέσαντα δὲ καὶ τελέως ἀπεστραμμένον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, ἐβιάσατο καὶ συνέπεισεν. ἔχουσα δὲ μόσχον ἔθυσε συνήθη καὶ τῆς κατ' οἶκον ἐπιμελείας καὶ τροφῆς ἀξιοῦμενον ὑπ' αὐτῆς, ὡς γυνὴ χερνῆτις καὶ τούτῳ μόνῳ προσαναπαυομένη τῷ κτήματι· κατασφάξασα τοῦτον, καὶ τὰ κρέα παρασκευάσασα, τοῖς οἰκέταις αὐτοῦ καὶ αὐτῷ παρατίθησι. καὶ Σάυλος μὲν διὰ τῆς νυκτὸς ἦλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον.

δ'. Δίκαιον δὲ ἀποδέξασθαι τῆς φιλοτομίας τὴν γυναῖκα, ὅτι καίπερ τῇ τέχνῃ κεκωλυμένη χρήσασθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, παρ' ἧς ἂν αὐτῇ τὰ κατὰ τὸν οἶκον ἦν ἀμείνω καὶ διαρκέστερα, καὶ μηδέποτε αὐτὸν πρότερον τεθεαμένη, ἐκ ἐμνησικάκησεν τῆς ἐπισήμης τῆς ὑπ' αὐτοῦ καταγνωσθείσης, ἐκ ἀπεστράφη τε ὡς ξένον καὶ μηδέποτ' ἐν συνηθείᾳ γεγενημένον, ἀλλὰ συνεπάθησέ τε καὶ παρεμυθήσατο, καὶ πρὸς ἃ διέκειτο λίαν ἀηδῶς προετρέψατο, καὶ τὸ μόνον αὐτῇ παρὸν ὡς ἐν πενίᾳ τοῦτο παρέσχεν ἐκτενῶς καὶ φιλοφρόνως. ἔθ' ὑπὲρ εὐεργεσίας ἀμοιβῆς τινος γεγενημένης, ὅτε χάριν μέλλουσαν θηρωμένη· τελευτήσοντα γὰρ αὐτὸν ἠπίστατο Φύσει τῶν ἀνθρώπων, ἢ πρὸς τὰς ἀγαθόν τι παρεχημένας φιλοτιμουμένων, ἢ παρ' ὧν ἄν τι δύνωνται λαβεῖν ὄφελος τούτους προθεραπευόντων. καλὸν οὖν ἐστι μιμεῖσθαι τὴν γυναῖκα, καὶ ποιεῖν εὖ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ γενομένους, καὶ μηδὲν ὑπολαμβάνειν ἄμεινον μηδὲ μᾶλλόν τι πρόσηκειν τῷ

3. His auditis Saulus prae moerore obmutuit, et ad terram delatus, siue ob dolorem qui ex nunciatis ei inciderit, siue propter inediam (nam die praeterito nocteque cibum non ceperat) facile tota mole concidit. Cum vero aegre ad seipsum rediisset, mulier vrgebat eum vt cibum sumeret; hanc gratiam ab ipso reposcens pro temeraria et audaci diuinatione, quam, cum non liceret eam exercere ob metum ipsius, dum quis esset ignoraretur, in se tamen recepit praestititque. pro quibus vicissim rogabat, vt mensa ei cum cibo apponeretur, vt recreatis viribus ad suorum castra incolumis rediret. Cum vero ei resisteret, seque prae animi anxietate ab ea auerteret, illa maiori vi institit adeoque persuasit. cumque vnicum haberet vitulum sibi familiarem, quem domi cum cura alere dignata est, vt mulier manibus victum quaeritans et hac sola possessione contenta viuens, illo propere mactato paratisque carnibus, eas famulis eius ipsique apponit. Et Saulus quidem dum nox adhuc esset in castra reuertebat.

4. Conuenit autem laudare prolixam mulieris liberalitatem, quae licet a rege artem exercere vetita, vnde res suae domi meliores fierent auctioresque, ipsumque nunquam antea viderit, iniuriae tamen ex scientia ab eo damnata haud meminit, neque illum spreuit et reiecit vt peregrinum, nullaque ex consuetudine sibi notum; sed ipsius vicem doluit, eique solatium adhibuit, et ad ea quae valde fastidierat adhortata est, et quod solum ipsi vtpote pauperi suppetebat, hoc largiter et amicissime illi impertiebat, neque pro beneficio vel tantillum remunerata, neque gratiam futuram aucupans (nam ipsum moriturum esse nouerat) vt natura fert hominum, aut illis qui in eos boni aliquid contulerint modis omnibus studentium, eosue, a quibus vicissim commodi aliquid possunt accipere, pleniori obsequio demerentium. Pulchrum est itaque illam imitari mulierem, omnesque inopia laborantes subleuare; nihilque hisce praestantius existimare, aut generi humano conue-

τῶν ἀνθρώπων γένει τούτων, μηδ' ἐφ' ᾧ τὸν Θεὸν εὐμενῆ καὶ χορηγὸν τῶν ἀγαθῶν ἕξωμεν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς γυναικὸς ἐν τοσούτοις ἀρκεῖ δεδηλῶσθαι. τὸν δὲ πόλεσι καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι συμφέροντα λόγον καὶ προσήκοντα τοῖς ἀγαθοῖς, ὑφ' ὃ προαχθήσονται πάντες ἀρετὴν διώξειν, καὶ δηλοῦντα δόξαν, καὶ μνήμην αἰωνίαν παραχεῖν δυνησόμενον, ποιήσομαι· πολλὴν καὶ βασιλεῦσιν ἐθνῶν καὶ ἄρχουσι πόλεων ἐπιθυμίαν καὶ σπουδὴν τῶν καλῶν ἐνθήσοντα, καὶ πρός τε τὸν κινδύνους καὶ τὸν ὑπὲρ τῶν πατρίδων θάνατον προτρεψόμενον, καὶ πάντων καταφρονεῖν διδάξοντα τῶν δεινῶν. ἔχω δ' αἰτίαν τῷ λόγῳ τούτῳ Σάουλον τὸν τῶν Ἑβραίων βασιλέα. οὗτος γὰρ, καίπερ εἰδὼς τὰ συμβησόμενα, καὶ τὸν ἐπικείμενον θάνατον, τῷ προφήτῃ προειρηκότος, οὐκ ἔγνω φυγεῖν αὐτὸν, οὐδὲ φιλοψυχήσας προδοῦναι μὲν τοὺς οἰκείους τοῖς πολεμίοις, καθυβρίσαι δὲ τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα· ἀλλὰ παραδοὺς αὑτὸν παντοίοις μετὰ τῶν τέκνων τοῖς κινδύνοις, καλὸν ἡγήσατο εἶναι, πεσεῖν μετὰ τούτων, ὑπὲρ τῶν βασιλευομένων μαχόμενος, καὶ τοὺς παῖδας ἀποθανεῖν μᾶλλον ἀγαθοὺς ὄντας, ἢ καταλιπεῖν ἐπ' ἀδήλῳ, τὸ ποδαποὶ γενήσονται τὸν τρόπον. διαδοχὴν γὰρ καὶ γένος τὸν ἔπαινον καὶ τὴν ἀγήρω μνήμην ἔξειν. οὗτος οὖν δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος, καὶ σώφρων ἐμοί γε δοκεῖ μόνος, καὶ εἴ τις γέγονε τοιοῦτος ἢ γενήσεται, τὴν μαρτυρίαν ἐπ' ἀρετῇ καρπωθῆναι παρὰ πάντων ἄξιος. τοὺς γὰρ μετ' ἐλπίδων ἐπὶ πόλεμον ἐξελθόντας καὶ σώους ἐπιστρέψοντας, ἐπεὶ δ' ἄν τι διαπράξωνται λαμπρὸν, ἅμοι δοκοῦσι καλῶς ποιεῖν ἀνδρείους ἀποκαλοῦντες, ὅσοι περὶ τῶν τοιούτων ἐν ταῖς ἱστορίαις καὶ τοῖς ἄλλοις συγγράμμασιν εἰρήκασιν. ἀλλὰ δίκαιοι μὲν εἰσι κἀκεῖνοι τυγχάνειν ἀποδοχῆς· εὐψυχοι δὲ, καὶ μεγαλοτολμοι, καὶ τῶν δεινῶν καταφρονηταὶ μόνοι δικαίως ἂν λέγοιντο πάντες οἱ Σάουλον μιμησάμενοι. τὸ μὲν γὰρ οὐκ εἰδότας τί μέλλοι συμβήσεσθαι κατὰ τὸν πόλεμον αὐτοῖς, μὴ μαλακισθῆναι περὶ αὐτὸν, ἀλλ' ἀδήλῳ τῷ μέλλοντι παρευτόντας αὐτοὺς ἐπ' αὐτῷ σαλεύειν, οὐδ' ὅτως γενναῖον, πῶν

sientius, neque ex quo Deum adeo propitium et ad bona largienda promptum habebimus. Atque haec quidem de muliere ista dixisse sufficiat. Sermonem vero nunc faciam, ciuitatibus et populis et gentibus vtilem, virisque bonis accommodum, quo ad virtutem sectandam omnes alliciantur, quique gloriam propinabit, et viam ad memoriam sempiternam muniet: magnumque etiam gentium regibus et ciuitatum principibus rerum praeclararum desiderium studiumque iniiciet; atque ad pericula et mortem pro patria subeundam incitamento erit, simul ac documento vt mala quaeque grauiora despiciant. Facit autem Saulus Hebraeorum rex, vt hunc sermonem instituam. Ille enim, licet nouerat quae euentura essent, mortemque sibi imminere ex prophetae praedictione, haud tamen secum statuit eam effugere; aut vitae amore suum exercitum hostibus prodere, atque adeo regiam maiestatem dehonestare: sed, seipsum cum tota sua domo liberisque obiiciens periculis, praeclarum esse duxit vna cum illis pro populo sibi subiecto pugnando occumbere; maluitque vt filii, qui strenui essent, mortem oppeterent, quam vt in incerto relinqueret, quales moribus futuri sunt superstites. se enim successorum loco posterorumque laudem et perpetuam memoriam habiturum. Hic igitur iustus et fortis et prudens mihi videtur solus; et si quis fuerit talis, aut meruerit vt testimonium ob virtutem ei ab omnibus tribuatur. Haud enim mihi recte facere videntur, qui ad bellum cum certa victoriae redituque incolumis spe profectos, etiamsi magnifici aliquid gesserint, fortes appellarunt, quoties illorum in historiis aliisue scriptis mentionem fecerint. Equidem et his sua laus debetur. Veruntamen illi soli strenui, et magna ausi, et periculorum contemptores iure dici possunt, quicunque Saulum aemulati sunt. Nam vt aliqui, nescientes quidem quid ipsis in bello euenturum sit, non segniter illud aggrediantur, sed futuri incerto se committentes in eo iactentur, non adeo generosi est animi, quamuis multa egregia

ἔργα πολλὰ διαπεραξάμενοι τύχωσι· τὸ δὲ μηδὲν ἐν τῇ διανοίᾳ χρηστὸν προσδοκῶντας, ἀλλὰ προειδότας ὡς δεῖ θανεῖν, καὶ ταῦτα παθεῖν μαχομένους, εἶτα μηδὲ φοβηθῆναι, μηδὲ καταπλαγῆναι τὸ δεινὸν, ἀλλ' ἐπ' αὐτὸ χωρῆσαι περιγινωσκόμενον, τοῦτ' ἀνδρείᾳ ἀληθῶς τεκμήριον ἐγὼ κρίνω. Σαῦλος τοίνυν τοῦτο ἐποίησεν, ἐπιδείξας ὅτι πάντας μὲν προσῆκε τῆς μετὰ τὸν θάνατον εὐφημίας ζηλουμένους ταῦτα ποιεῖν, ἐξ ὧν ἂν αὐτοῖς ταύτην καταλίποιεν· μάλιστα δὲ τοὺς βασιλέας, ὡς οὐκ ἐξὸν αὐτοῖς διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἢ μόνον ἢ κακοῖς εἶναι περὶ τοὺς ἀρχομένους, ἀλλ' οὐδὲ μετρίως χρησοῖς. ἔτι τούτων πλείω περὶ Σαούλου καὶ τῆς εὐψυχίας λέγειν ἐδυνάμην, ὕλην ἡμῖν χορηγησάσης τῆς ὑστεθέσεως. ἀλλ' ἵνα μὴ φανῶ ἀπειροκάλως αὐτῇ χρώμενος τοῖς ἐπαίνοις, ἐπάνειμι πάλιν ἀφ' ὧν εἰς τούτους ἐξέβην.

ε'. Κατεστρατοπεδευκότων γὰρ τῶν Παλαιστίνων, ὡς προεῖπον, καὶ κατὰ ἔθνη καὶ βασιλείας καὶ σατράπας ἀριθμούντων τὴν δύναμιν, τελευταῖος βασιλεὺς παρῆλθεν Ἀγχοῦς μετὰ τῆς ἰδίας στρατίας· μετ' αὐτὸν δ' ὁ Δαυίδης, μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ στρατηγοὶ τῶν Παλαιστίνων· πόθεν εἶησαν ἥκοντες οἱ Ἑβραῖοι, καὶ τίνων καλεσάντων, ἠρώτων τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Δαυίδην ἔλεγεν εἶναι, τὸν φυγόντα Σαοῦλον τὸν ἑαυτοῦ δεσπότην, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα δέξασθαι· καὶ νῦν, τῆς χάριτος ἀμοιβὴν ἐκτίσαι βουλόμενον καὶ τιμωρήσασθαι τὸν Σαοῦλον, συμμαχεῖν αὐτοῖς. ἐμέμφθη δὲ ὑπὸ τῶν στρατηγῶν, ἄνδρα παρειληφὼς ἐπὶ συμμαχίᾳ πολέμου· καὶ ἀποπέμπειν συνεβούλευον, μὴ καὶ λάθῃ μέγα δι' αὐτὸν κακὸν τοὺς φίλους ἐργασάμενος. καιρὸν γὰρ αὐτῷ παρέξειν τοῦ καταλλαγῆναι πρὸς τὸν δεσπότην, κακώσοντα τὴν ἡμετέραν δύναμιν. ὃ δὴ καὶ προορώμενον, εἰς τὸν τόπον, ὃν ἔδωκεν αὐτῷ κατοικεῖν, ἐκέλευον ἀποπέμπειν σὺν τοῖς ἑξακοσίοις ὁπλίταις. τοῦτον γὰρ εἶναι Δαυίδην ὃν ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, πολλὰς μυριάδας Παλαιστίνων ἀπολέσαντα. ταῦτ' ἀκούσας ὁ τῶν Γιττῶν βασιλεὺς, καὶ καλῶς εἰρῆσθαι λογισάμενος,

praestiterint: vt vero, cum nihil benigni cogitatione praeceperint, sed moriendum esse praesciuerint, idque in acie dimicando, tum demum neque terrerentur, neque malum imminens expauescerent, sed ei praecognito obuiam irent, hoc ego viri vere fortis indicium esse censeo. Hoc igitur Saulus fecit, vt ostenderet debere quidem omnes, qui gloriam post mortem expetunt, ista facere, ex quibus sibimet haec ipsa accresceret: praecipue vero reges, quasi illis non liceret ob imperii magnitudinem, non modo non malis esse erga subditos, sed ne quidem mediocriter bonis. Hisce adhuc plura de Saulo eiusque praecellenti fortitudine dicere potui, materia nobis ampla ex argumento suppeditata. Sed, ne in eius laudibus praeter decorum lasciuire videar, denuo reuertor vnde in haec digressus sum.

5. Cum iam Palaestini, sicut antea dixi, castra metatiessent, et copias suas per gentes et satrapias recensuissent, nouissimus cum suo exercitu venit rex Anchus; eiusque agmina claudebat Dauides cum sua militum sexcentorum cohorte. Illum autem vbi viderunt Palaestinorum duces, regem percontabantur, vndenam illis adessent isti Hebraei, et a quibus vocati. Ille vero Dauiden esse dicebat, qui Saulum dominum suum fugerat, quemque ad se venientem exceperat: at nunc, vt gratiam vicissim referat, deque Saulo vindictam sumat, illis suppetias afferre. A ducibus autem reprehensus est, quod hostili animo virum ad auxilium acciuerat; suadebantque vt eum dimitteret, neue imprudenter per eum amicos magno afficiat damno. se enim illi opportunitatem daturum esse redeundi in gratiam cum domino suo, vires nostras affligendo. Quod cum et ipsi praeuidissent, iusserunt eum cum militibus suis sexcentis remittere in locum, quem ipsi ad habitandum dederat. hunc enim esse illum Dauiden a virginibus decantatum, ob multas Palaestinorum myriadas occisas. Haec vbi audierat Gittensium rex, illosque recte monuisse reputauerat, accito ad se Dauide, dicebat, "ego quidem studium tuum et bene-

καλέσας τὸν Δαυίδην, "ἐγὼ μέν, εἶπε, μαρτυρῶ σοὶ πολ-
"λὴν περὶ ἐμὲ σπουδὴν καὶ εὔνοιαν, καὶ διὰ τοῦτο σὲ σύμ-
"μαχον ἐπηγόμην. οὐ δοκεῖ δὲ ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς. ἀλλ'
"ἄπιθι μεθ' ἡμέραν εἰς ὃν ἔδωκά σοι τόπον, μηδὲν ὑποπτῶν
"ἄτοπον, κἀκεῖ φύλασσέ μοι τὴν χώραν, μή τινες εἰς αὐ-
"τὴν τῶν πολεμίων εἰσβάλλωσιν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο συμμα-
"χίας μέρος". καὶ Δαυίδης μὲν, ὡς ἐκέλευσεν ὁ τῶν Γιττῶν
βασιλεύς, ἦκεν εἰς Σίκελλαν. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐξ αὐτῆς
συμμαχήσων τοῖς Παλαιστίνοις ἀπῆλθε, τὸ τῶν Ἀμαληκι-
τῶν ἔθνος ἐπελθὸν αἱρεῖ τὴν Σίκελλαν κατὰ κράτος, καὶ
ἐμπρήσαντες, καὶ πολλὴν λείαν ἄλλην ἔκ τε αὐτῆς ἐκεί-
νης καὶ τῆς ἄλλης τῶν Παλαιστίνων χώρας λαβόντες ἀνε-
χώρησαν.

ς'. Ἐκπεπορθημένην δὲ τὴν Σίκελλαν καταλαβὼν ὁ
Δαυίδης, καὶ διηρπασμένα πάντα, καὶ τὰς γυναῖκας τὰς
ἑαυτοῦ, δύο γὰρ ἦσαν, καὶ τὰς γυναῖκας τῶν ἑταίρων σὺν
τοῖς τέκνοις ἠχμαλωτισμένας, περιῤῥήγνυται εὐθὺς τὴν
ἐσθῆτα. κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν φίλων, ἐπὶ το-
σοῦτον παρεσθη τοῖς καιροῖς, ὥστε αὐτὸν ἐπιλείπη ἤδη καὶ
τὰ δάκρυα. ἐκινδύνευσε δὲ καὶ βληθεὶς ὑπὸ τῶν ἑταίρων,
ἀλγούντων ἐπὶ ταῖς αἰχμαλωσίαις τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέ-
κνων, ἀποθανεῖν. αὐτὸν γὰρ τῶν γεγονότων ἠτιῶντο. ἀνα-
χὼν δ' ἐκ τῆς λύπης, καὶ τὴν διάνοιαν πρὸς τὸν Θεὸν ἀνα-
σώσας, παρεκάλεσε τὸν ἀρχιερέα Ἀβιάθαρον ἐνδύσασθαι
τὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ ἐπερωτῆσαι τὸν Θεὸν, καὶ προφη-
τεῦσαι εἰ διώξαντι τοὺς Ἀμαληκίτας δίδωσι καταλαβεῖν,
καὶ σῶσαι μὲν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, τιμωρήσασθαι
δὲ τοὺς ἐχθρούς. τοῦ δ' ἀρχιερέως δώσειν κελεύσαντος,
ἐκπηδήσας μετὰ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν εἵπετο τοῖς πολε-
μίοις. παραγενόμενος δ' ἐπί τινα χείμαῤῥον, Βάσελον λε-
γόμενον, καὶ πλανωμένῳ τινὶ περιπεσὼν, Αἰγυπτίῳ μὲν τὸ
γένος, ὑπ' ἐνδείας καὶ λιμοῦ παρειμένῳ, τρισὶ γὰρ ἡμέ-
ραις ἐν τῇ ἐρημίᾳ πλανώμενος ἄσιτος διεκαρτέρησε, πρῶτον
αὐτὸν ποτῷ καὶ τροφῇ παρασησάμενος καὶ ἀναλαβὼν, ἐπύ-

"volentiam comprobo, propterea que te expeditionis hu-
"ius ſocium adducebam. Verum caeteri duces non ita de
"te exiſtimant. Quare ſtatim ab hac die in locum, quem
"tibi donaui, diſcede, nihil mali ſuſpicans; et illic eſto
"meae regioni in praeſidium, ne qui hoſtes in eam impe-
"tum faciant. nam et ſic in ſocietatis partem venis". Et quidem Dauides, Gittenſium regis iuſſis obſequens, ſe in Sicellam recipiebat. Sub idem vero tempus quo ex ea egreſſus eſt, Palaeſtinis auxilium laturus, Amalecitarum gens, incurſione facta, vi Sicellam expugnant: et cum illam incendiſſent, aliamque multiplicem praedam tam ex illa ipſa quam ex reliqua Palaeſtinorum regione cepiſſent, protinus abierunt.

6. Dauides autem cum Sicellam vaſtatam deprehendiſſet, atque omnia illic direpta, vxoreſque etiam ſuas (nam duae erant) cum ſuorum vxoribus pariter ac liberis in captiuitatem abductas, ſtatim veſtimenta ſua lacerat. Luctum vero tollens et lamentationem cum amicis in tantum malis indulſit, vt etiam lacrymae eum deficerent. Quin et diſcrimen adiit, ne a comitibus, captiuitatem vxorum et liberorum dolentibus, lapidatus interiret. quae enim acciderant ei vitio vertebant. Vbi autem ſe a moerore recollegerat, mentemque ad Deum ſuſtulerat, rogavit pontificem Abiatharum, vt veſtem ſacerdotalem indueret, Deumque interrogaret, et ex oraculo referret, an inſequuto Amalecitas daret eos adſequi, vxoreſque et liberos ſaluos quidem recipere, ab hoſtibus vero poenas repetere. Pontifice autem iubente vt eos perſequeretur, exſiliens continuo cum ſexcentis ſuis militibus ſequutus eſt hoſtes. Cumque ad torrentem quendam nomine Baſelum peruenisſet, et in hominem errantem incidiſſet, genere quidem Ægyptium, inopia et fame langueſcentem, (nam per tres dies totidemque noctes in ſolitudine errans ſine cibo permanſerat) poſtquam ei cibum et potum admouerat vireſque eius refecerat, quaeſiuit ex eo

θετο τίνος τε εἴη καὶ πόθεν. ὁ δὲ γένος μὲν ἐπήμαστον, Αἰγύπτιος ὤν· καταλειφθῆναι δὲ ὑπὸ τῆ δεσπότης παι ἀῤῥωστίαν ἕπεσθαι μὴ δυνάμενον. ἐδήλου δ' αὐτὸν τῶν καταπρησάντων καὶ διηρπακότων ἄλλά τε τῆς Ιουδαίας καὶ τὴν Σίκελλαν εἶναι. χρησάμενος οὖν ὁ Δαυίδης τούτῳ ἐπὶ τὸς Αμαληκίτας ὁδηγῷ, καὶ καταλαβὼν αὐτὸς ἐπὶ γῆ ἐῤῥιμμένος, καὶ τὸς μὲν ἀριστῶντας, τὸς δὲ καὶ μεθύοντας ἤδη καὶ λελυμένος ὑπὸ τῆ οἴνῳ, καὶ τῶν λαφύρων καὶ τῆς λείας ἀπολαύοντας, ἐπιπεσὼν αἰφνιδίως, πολὺν αὐτῶν φόνον εἰργάσατο. γυμνοὶ γὰρ ὄντες, καὶ μηδὲν προσδοκῶντες τοιοῦτον, ἀλλὰ πρὸς τὸ πεῖν καὶ εὐωχεῖσθαι τετραμμένοι, πάντες ἦσαν εὐπατέργαστοι. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, ἅτι τῶν τραπεζῶν παρακειμένων, ἐπικαταλαμβανόμενοι παρ' αὐτὸς ἀνῃροῦντο, καὶ παρέσυρεν αὐτῶν τὰ σιτία καὶ τὴν τροφὴν τὸ αἷμα· τὸς δὲ δεξιωμένος ἀλλήλως ταῖς προπόσεσι διέφθειρεν, ἐνίος δὲ καὶ πρὸς ὕπνον ὑπὸ τῆ ἀκράτῳ κατενενεγμένος. ὁπόσοι δ' ἔφθησαν περιθέμενοι τας παιοπλίας ἐξ ἐναντίας αὐτῷ σῆναι, τούτος ὀλίγον ἦττον εὐχερῶς τὸν γυμνῶν κατακειμένων ἀπέσφαττε. διέμειναν δὲ οἱ σὺν τῷ Δαυίδῃ καὶ αὐτοὶ ἀναιροῦντες ἀπὸ πρώτης ὥρας ἕως ἑσπέρας, ὡς μὴ περιλειφθῆναι τῶν Αμαληκιτῶν πλείονας ἢ τετρακοσίος· καὶ αὐτοὶ δὲ δρομάσι καμήλοις ἐπιβάντες διέφυγον. ἀνέσωσε δὲ τἄλλα πάντα ἃ διήρπασαν αὐτῶν οἱ πολέμιοι, καὶ τάς τε αὐτῆ γυναῖκας καὶ τὰς τῶν ἑταίρων. ὡς δὲ ἀναῤῥέφοντες ἦκον ἐπὶ τὸν τόπον, ἔνθα διακοσίος, μὴ δυναμένος αὐτοῖς ἕπεσθαι, καταλελοίπεσαν ἐπὶ τῶν σκευῶν· οἱ μὲν τετρακόσιοι τῆς μὲν ἄλλης ὠφελείας τε καὶ λείας οὐκ ἠξίουν αὐτὸς ἀπομερίζειν, ὃ συνακολουθήσαντας, ἀλλὰ μαλακισθέντας περὶ τὴν δίωξιν, ἀγαπήσειν δὲ σεσωσμένας τὰς γυναῖκας ἀπολαμβάνοντας ἔλεγον. Δαυίδης δὲ πονηρὸν καὶ ἄδικον αὐτῶν ταύτην ἀπέφηνε τὴν γνώμην. εἶναι γὰρ ἀξίος, τῆ Θεῆ παραχόντος αὐτοῖς ἀμύνασθαι μὲν τοὺς πολεμίως, κομίσασθαι δὲ πάντα τὰ αὐτῶν, πᾶσιν ἐξ ἴσου τοῖς στρατευσαμένοις μερίζεσθαι τὴν ὠφέλειαν·

cuias et vndenam eſſet. Atque ille ſe genere quidem Ægyptium eſſe indicabat: a domino vero relictum, quod propter inualetudinem aequis paſſibus ſequi non potuerit. quin et fatebatur ſe ex iis eſſe qui incenderant et diripuerant cum loca alia Iudaeae tum Sicellam. Davides itaque eo duce vſus ad Amalecitas perſequendos, nactuſque eos humi temere iacentes, et alios quidem pſandentes, alios vero iam ebrios et vino ſolutos, et ſpoliis praedaque ſeſe oblectantes, ex improuiſo eos adortus magnam eorum ſtragem edidit. nam cum nudi eſſent et inermes, et nihil tale ſuſpicarentur, ſed id ſolum agerent vniuerſi vt compotarent et epularentur, facile erat eos conficere. Et alii quidem illorum, dum menſis accumberent, deprehenſi apud illas iugulati ſunt, et ſanguis frumentum eorum victumque ſecum abripuit: alios vero propinationibus ſeſe excipientes occidit, rurſuſque alios ex crapula in ſomnum delapſos. At quotquot iam armaturam induerant vt eius impetum ſuſtinerent, non minori negotio quam qui nudi iacerent ferro peremit. Et qui cum Dauide erant etiam ii ab hora prima vſque ad veſperam caedem facere perſeuerarunt, vt non plures ex Amalecitis praelio ſuperfuerint quam quadringenti: illique etiam dromadibus inſidentes effugerunt. Atque ita cum alia omnia, quae hoſtes diripuerant, recipit Dauides, tum ſuas pariter ac ſuorum vxores. Cum autem reuerſi veniſſent ad locum, vbi ducentos, qui ſe ſequi non potuerunt, ad impedimenta reliquerant; illi quidem quadringenti alia emolumenta et praedam cum iis partiri recuſabant, qui ſe non comitati fuerant, ſed prae ignauia hoſtem perſequi deſiterunt; aiebantque contentos eſſe debere receptis vxoribus et liberis. Dauides autem hanc eorum ſententiam improbam eſſe et iniquam pronunciauit. par enim eſſe, Deo illis concedente, hoſtes quidem vlciſci, ſua vero omnia recuperare, vt vniuerſis militibus ex aequo dividantur emolumenta: praeſertim cum illi ad impedimentorum cuſtodiam remanſerint. Atque ex illo iſta

καὶ ταῦτ' ἐπὶ φυλακῇ τῶν σκευῶν μεμετηκότων. καὶ ἐξ ἐκείνου νόμος οὗτος ἐκράτησε παρ' αὐτοῖς, ἵνα ταὐτὰ τοῖς μαχομένοις λαμβάνωσιν οἱ τὰ σκεύη φυλάττοντες. γενόμενος δὲ ἐν Σικέλλα Δαυίδης, διέπεμψε πᾶσι τοῖς ἐν τῇ Ἰούδα φυλῇ συνήθεσι καὶ φίλοις ἀπομοίρας τῶν λαφύρων. καὶ τὰ μὲν περὶ τὴν Σαουλῶν πόρθησιν, καὶ Ἀμαληκιτῶν ἀναίρεσιν, ἅτως ἐγένετο.

ζ. Τῶν δὲ Παλαιστίνων συμβαλόντων, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, νικῶσι μὲν οἱ Παλαιστῖνοι, καὶ πολλὰς ἀναιροῦσι τῶν ἐναντίων· Σαοὺλος δὲ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ γενναίως ἀγωνιζόμενοι, καὶ πάσῃ προθυμίᾳ χρώμενοι, ὡς ἐν μόνῳ τῷ καλῶς ἀποθανεῖν καὶ παραβόλως διακινδυνεῦσαι τοῖς πολεμίοις τῆς ὅλης αὐτοῖς δόξης ἀποκειμένης, οὐδὲν γὰρ τούτου περισσότερον εἶχον, ἐπιστρέφουσι πᾶσαν εἰς αὐτοὺς τὴν τῶν ἐχθρῶν φάλαγγα, καὶ περικυκλωθέντες ἀποθνήσκουσι, πολλοὺς τῶν Παλαιστίνων καταβαλόντες. ἦσαν δὲ οἱ Σαοὺλ παῖδες, Ἰωνάθης, καὶ Ἀμινάδαβος, καὶ Μελχισός. τούτων πεσόντων, τρέπεται τὸ τῶν Ἑβραίων πλῆθος, καὶ ἀκοσμία καὶ σύγχυσις γίνεται καὶ φόνος ἐπικειμένων τῶν πολεμίων. Σαοὺλος δὲ φεύγει, τὸ καρτερὸν τῆς ψυχῆς ἔχων περὶ αὐτόν. καὶ τῶν Παλαιστίνων ἐπιπταψάντων ἀκοντισὰς καὶ τοξότας, πάντας μὲν ἀποβάλλει πλὴν ὀλίγων· αὐτὸς δὲ λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, καὶ πολλὰ τραύματα λαβών, ὡς μηκέτι διακαρτερεῖν μηδ' ἀντέχειν ταῖς πληγαῖς, ἀποκτεῖναι μὲν αὐτὸν ἠθέλησε, κελεύει δὲ τὸν ὁπλοφόρον, σπασάμενον τὴν ῥομφαίαν, ταύτην αὐτῷ δοῦναι, πρὶν ζῶντα συλλαβεῖν αὐτὸν τοὺς πολεμίους. μὴ τολμῶντος δὲ τὸν ὁπλοφόρον κτεῖναι τὸν δεσπότην, αὐτὸς τὴν ἰδίαν σπασάμενος μάχαιραν, καὶ στὰς ἐπὶ τὴν ἀκμὴν, ῥίπτει κατ' αὐτῆς αὐτόν· καὶ μὴ δυνάμενος ὥσασθαι, μηδ' ἐπερείσας διαβαλεῖν αὐτῷ τὸν σίδηρον, περιστρέφεται. καὶ νεανίσκου τινὸς ἔξωθεν, πυθόμενος τίς εἴη, καὶ μαθὼν ὡς Ἀμαληκίτης ἐστὶ, παρεκάλεσεν ἐπερείσαντα τὴν ῥομφαίαν, διὰ τὸ μὴ ταῖς χερσὶν αὐτὸν τοῦτο δύνασθαι ποιῆσαι, παρασχεῖν αὐτῷ τελευ-

apud eos lex obtinuit, vt aequas cum iis, qui in certamen descendunt, partes auferant ii, qui impedimenta custodiunt. Cum autem Sicellam peruenisset Dauides, misit de praeda omnibus ex tribu Iudae familiaribus suis et amicis. Atque ita quidem facta sunt quae ad Sicellensium direptionem et Amalecitarum caedem spectant.

7. Cum autem Palaestini Hebraeis congrederentur, et acriter vtrinque pugnaretur, superiores quidem fiunt Palaestini, plurimosque ex aduersa acie sternunt: Saulus autem Israëlitarum rex eiusque filii egregie pugnantes, summaque cum alacritate, quasi in eo solum, vt pulchre morerentur et intrepide cum hostibus dimicarent, sita esset omnis eorum gloria (nihil enim pluris faciebant) totam hostium phalangem in se conuertunt; atque multitudine circumdati occumbunt, magna Palaestinorum strage edita. Erant autem Sauli filii Ionathas et Aminadabus et Melchisus, Isti cum cecidissent, populus Hebraeorum in fugam vertitur; atque magna facta est perturbatio et confusio et caedes, hostibus a tergo instantibus. Saulus autem, valida suorum caterua stipatus, fugit. atque missis a Palaestinis iaculatoribus et sagittariis, maximam quidem eorum partem amittit: ipse vero cum pulchre dimicasset, et multa vulnera accepisset, vt nec amplius pugnare nec plagas ferre potuerit, infirmior quidem erat quam vt seipsum interimeret; armigero vero imperat vt se stricto ense transfigeret, ne viuus in hostium potestatem veniret. Armigero autem non audente dominum suum occidere, ipse suo gladio educto, sibique eius mucrone admoto, in eum se proiicit: cumque ensem suum in se impellere non valeret, neque eum sibi impingendo traiicere, sese circumagit. atque iuuene quodam propter eum adstante, cum interrogasset quisuam esset, audissetque esse Amalecitam, orabat vt gladio sibi ab eo impacto, id quod

τὴν ἐπιὼν αὐτὸς βέλεσι. ποήσας δὲ τοῦτο, καὶ περιελόμενος τὸν περὶ τὸν θώρακα αὐτῷ χιτῶνα καὶ τὸν βασιλικὸν στέφανον, ἐκ πολλῶν ἐγένετο. θεασάμενος δ' ὁ σκληφόρος τὸν Σαοὺλ ἀπηρημένον ἀπέκτεινεν ἑαυτόν. διεσώθη δ' ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων τῷ βασιλεῖ· ἀλλὰ πάντες ἔπεσον περὶ τὸ καλούμενον Γελβοὲ ὄρος. ἀνύσαντες δὲ τῶν Ἐφραίμου καὶ τὴν πολλὰ πέραν τοῦ Ἰορδάνου κατοικοῦντες, καὶ οἱ ἐν τῷ πεδίῳ τὰς πόλεις ἔχοντες, ὅτι Σαοὺλ πέπτωκε καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ τὸ σὺν αὐτῷ πλῆθος ἀπόλωλε· καταλιπόντες τὰς ἑαυτῶν πόλεις, εἰς ὀχυρωτάτας κατέφυγον. οἱ δὲ Παλαιστῖνοι τὰς καταλελειμμένας, ἐρήμους εὑρόντες, κατῴκησαν.

ἡ. Τῇ δ' ἐπιούσῃ σκυλεύοντες οἱ Παλαιστῖνοι τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς ἐπιτυγχάνουσι τοῖς τοῦ Σαοὺλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ σώμασι, καὶ σκυλεύσαντες ἀποτέμνουσι αὐτῶν τὰς κεφαλάς· καὶ κατὰ πᾶσαν περιάγγελλαν τὴν χώραν πέμψαντες ὅτι πεπτώκασιν οἱ πολέμιοι. καὶ τὰς μὲν πανοπλίας αὐτῶν ἀνέθηκαν εἰς τὸ Ἀσάρτειον ἱερόν· τὰ δὲ σώματα ἀνεσταύρωσαν πρὸς τὰ τείχη τῆς Βηθσὰν πόλεως, ἣ νῦν Σκυθόπολις καλεῖται. ἐπεὶ δὲ ἤκουσαν οἱ ἐν Ἰαβισσῷ πόλει τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ὅτι λελώβηται τὸν Σαοὺλ νεκρὸν καὶ τοὺς τῶν παίδων αὐτοῦ, δεινὸν ἡγησάμενοι περιδεῖν ἀκηδεύτους, ἐξελθόντες οἱ ἀνδρειότατοι καὶ τόλμῃ διαφέροντες· ἡ δὲ πόλις αὕτη καὶ σώμασιν ἀλκίμοις καὶ ψυχαῖς φέρει· καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ὁδεύσαντες, ἦλθον εἰς τὴν Βηθσὰν, καὶ προσελθόντες τῷ τείχει τῶν πολεμίων, καὶ καθελόντες τὸ σῶμα Σαοὺλ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ κομίζουσιν εἰς Ἰαβισσόν, μηδὲ τῶν πολεμίων αὐτοὺς κωλύσαι δυνηθέντων, ἢ τολμησάντων διὰ τὴν ἀνδρείαν. οἱ δὲ Ἰαβισσηνοὶ, πανδημεὶ κλαύσαντες, θάπτουσι τὰ σώματα ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς χώρας τόπῳ, Ἀρέρης λεγομένῳ, καὶ πένθος ἐφ' ἡμέρας ἑπτὰ σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐπ' αὐτοῖς ἤγαγον, κοπτόμενοι καὶ θρηνῶν-

suis manibus perficere non potuit, mortem sibi afferret qualem ipse expeteret. Hoc autem exsequutus, detractisque brachio aureis armillis capitique regia corona, in fugam se coniiciebat. Tum armiger, conspecta Sauli nece, semetipsum interemit. atque nemo ex satellitibus regis in tutum euasit, sed omnes in monte Gelboë dicto ceciderunt. Hebraei vero, qui vallem transIordanem habitabant, quique vrbes in planitie tenebant, cum audissent Saulum eiusque filios cecidisse, et vniversos qui cum eo erant periisse, relictis vrbibus suis in munitissimas se receperunt. At Palaestini in relictis, quas desertas inuenerant, sedem ceperunt.

8. Postridie, cum Palaestini hostes praelio occisos spoliarent, forte inciderunt in Sauli filiorumque eius corpora, exutisque capita illorum abscinderunt: atque nunciis per totam suam regionem missis diuulgarunt hostes acie cecidisse. Et quidem armaturam illorum in fano Astartes consecrarunt: corpora vero in cruces sustulerunt ad muros vrbis Bethsanae, quae etiamnum Scythopolis appellatur. Postquam vero Iabitae, regionis Galaditidis vrbis, incolae acceperant, truncata esse Sauli ac filiorum eius cadauera, indignum rati vt insepulta esse paterentur, fortissimi quique et audacissimi egressi (viros enim corpore robustos animoque feroces alit haec vrbs) totaque nocte continuato itinere, Bethsanam venerunt, atque ad hostium muros accedentes, ablatisque Sauli eiusque filiorum corporibus, ea Iabissum deportarunt, cum hostes neque eos prohibere potuissent, neque ausi essent propter ipsorum virtutem. Iabisseni autem vniuersi cum ploratu corpora eorum sepelierunt in pulcherrimo regionis loco, quem Aruram appellant. atque per septem dies cum vxoribus liberisque eos deflebant, pectora tundentes ac lugentes regem eius-

τες τὸν βασιλέα καὶ τὰς παῖδας αὐτῦ, μήτε ποτῦ μήτε τροφῆς γευσάμενοι.

Θ'. Τῦτο Σάυλος τὸ τέλος ἔσχε προφητεύσαντος Σαμυήλυ, διὰ τὸ παρακῦσαι τῦ Θεῦ τῶν ἐπ' Αμαλημίταις ἐντολῶν· καὶ ὅτι τὴν Αχιμελέχυ τῦ ἀρχιερέως γενεὰν, καὶ Αχιμέλεχον αὐτὸν, καὶ τὴν τῶν ἀρχιερέων πόλιν ἀνεῖλε. ἐβασίλευσε δὲ, Σαμυήλυ ζῶντος, ἔτη ὀκτὼ πρὸς τοῖς δέκα· τελευτήσαντος δὲ, δύο καὶ εἴκοσι. καὶ Σάυλος μὲν ὕτως κατέστρεψε τὸν βίον.

que filios, ita vt neque potum deguſtarent neque cibum.

9. Hunc Saulus finem habuit, iuxta Samueli vaticinium, quoniam Dei de Amalecitis non obtemperaverit mandatis; et quod totam Achimelechi cognationem ſuſtulerit, ipſumque Achimelechum, et vrbem pontificum. Regnauit autem viuente Samuelo annis octodecim, poſt mortem vero eius annis duobus et viginti. Et quidem Saulus hoc modo e vita exceſſit.

Φ. Λ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν τετρακοσίων.

α'. Ως Δαυΐδης μὲν τῆς μιᾶς Φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶνι πόλει, τῷ δ' ἄλλῳ πλήθει ὁ Σαούλου παῖς.

β'. Οτι, τούτου φονευθέντος ἐξ ἐπιβουλῆς φίλων, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαυΐδης παρέλαβεν.

γ'. Ως πολιορκήσας Ιεροσόλυμα Δαυΐδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐνῴκισε δ' εἰς αὐτὴν Ιουδαίους.

δ'. Οτι Δαυΐδης στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν Παλαιστίνους ἐν Ιεροσολύμοις ἐνίκησεν.

ε'. Η γενομένη πρὸς Εἴραμον τῶν Τυρίων βασιλέα καὶ Δαυΐδην φιλία.

ς'. Ως τοῖς πέριξ ἔθνεσι στρατεύσας Δαυΐδης καὶ χειρωσάμενος, φόρον ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν.

ζ'. Η γενομένη πρὸς Δαμασκηνοὺς Δαυΐδου μάχη, καὶ νίκη.

η'. Πῶς ἐπὶ τοὺς Μεσοποταμίους στρατεύσας ἐκράτησεν αὐτῶν.

θ'. Οτι, τῶν περὶ τὴν οἰκίαν αὐτῷ στασιασάντων, ὑπὸ τοῦ παιδὸς ἐξεβλήθη τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν πέραν τοῦ Ιορδάνου.

ι'. Ως στρατεύσας Αβεσάλωμος ἐπὶ τὸν πατέρα Δαυΐδην, ἀπώλετο σὺν τῷ στρατῷ.

ια'. Πῶς εἰς τὴν βασιλείαν πάλιν ἀνῆλθε, καὶ ἔζησεν εὐδαιμόνως.

ιβ'. Ως ἔτι περιὼν Σολομῶνα τὸν υἱὸν ἀπέδειξε βασιλέα.

ιγ'. Τελευτὴ Δαυΐδου, καταλιπόντος τῷ παιδὶ πολλὴν ὕλην ἀργυρίου τε καὶ χρυσοῦ καὶ λιθίας εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER SEPTIMVS.

Qui continet tempus annorum quadraginta.

1. VT *Dauides quidem vni tribui imperauit in vrbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius.*
2. *Quod, illo amicorum insidiis occiso, Dauides in vniuersos imperium obtinuit.*
3. *Vt Dauides obsessis Hierosolymis, captaque vrbe, Chananaeos quidem ex ea eiecit, Iudaeis vero habitandam dedit.*
4. *Quod Dauides a Palaestinis bello impetitus apud Hierosolyma victoriam obtinuit.*
5. *Amicitiae foedus inter Hiramum Tyriorum regem et Dauiden.*
6. *Vt Dauides, cum in gentes finitimas expeditionem fecisset easque subegisset, tributum illis imperauit.*
7. *Dauides cum Damascenis acie dimicat, victoriamque reportat.*
8. *Quomodo Mesopotamios, bello eis illato, deuicit.*
9. *Quod, mota ab ipsius domesticis seditione, a filio ex imperio abactus erat in regionem Transiordanianam.*
10. *Vt Absalomus, cum bellum patri Dauidi intulisset, cum exercitu suo periit.*
11. *Quomodo [Dauides] regnum recuperauit, et feliciter vixit.*
12. *Vt, dum in viuis esset, Solomonem filium suum imperare voluit.*
13. *Dauides diem obit, argenti magna vi aurique et lapidum pretiosorum filio suo relicta.*

ΚΕΦ. α'.

Ως Δαυΐδης μὲν τῆς μιᾶς Φυλῆς ἐβασίλευσεν ἐν Χεβρῶν, τῶ δὲ ἄλλω πλήθους ὁ Σαοὺλ πᾶς· καὶ ὡς πολέμω ἐμφυλίω γενομένω τελευτῶσιν Λσάηλος καὶ Λβέννηρος.

ΣΥΝΕΒΗ δὲ ταύτην γενέσθαι τὴν μάχην, καθ' ἣν ἡμέραν καὶ Δαυΐδης, τοὺς Αμαληκίτας ναήσας, εἰς Σίκελλαν ὑπέστρεψεν. ἤδη δ' αὐτῶ δύο ἡμέρας ἔχοντος ἐν τῆ Σικέλλα, τῆ τρίτη παραγίνεται διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης τις πρὸς Παλαιστίνους ὁ τὸν Σαοὺλον ἀνελών· τήν τε ἐσθῆτα τετριβημένος, καὶ τὴν κεφαλὴν τέφρα περιχεάμενος. καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, πυνθανομένω, πόθεν ἥκοι τοιοῦτος, ἀπὸ τῆς τῶν Ισραηλιτῶν μάχης ἔλεγε. γενέσθαι δ' ἀτυχεῖς αὐτῆς τὸ τέλος ἐδήλω· πολλῶν μὲν ἀναιρεθεισῶν τοῖς Εβραίοις μυριάδων, πεσόντος δὲ καὶ τῶ βασιλέως αὐτῶν Σαοὺλ μετὰ τῶν τέκνων. ταῦτα δὲ σημαίνειν ἔφασκεν αὐτὸς παρατυχὼν τῆ τροπῆ τῶν Εβραίων καὶ τῶ βασιλεῖ πεφευγότι παρών· ὃν καὶ κτεῖναι, μέλλοντα ὑπὸ τῶν πολεμίων λαμβάνεσθαι, παρακληθεὶς αὐτὸς ὡμολόγει. τῆ γὰρ ῥομφαίᾳ αὐτὸν ἐπιπεσόντα, διὰ τὴν τῶν τραυμάτων ὑπερβολὴν αὐτὸν ἀσθενῆσαι κατεργάσασθαι. καὶ σύμβολα δ' αὐτῶ τῆς ἀναιρέσεως ἐπιδεῖξαι, τόν τε περὶ τοῖς βραχίοσι χρυσὸν τῶ βασιλέως καὶ τὸν στέφανον, ἃ περιδύσας τὸν Σαοὺλ νεκρὸν κομίσειεν αὐτῶ. Δαυΐδης δὲ, μηκέτ' ἀπιστεῖν ἔχων, ἀλλ' ἐναργῆ τεκμήρια τῶ Σαοὺλ θανάτω βλέπων, καταῤῥηγνύει μὲν τὴν ἐσθῆτα· κλαίων δὲ καὶ ὀδυρόμενος μετὰ τῶν ἑταίρων ὅλην διεπαρτέρησε τὴν ἡμέραν. ἐποίει δ' αὐτῶ τὴν λύπην χαλεπωτέραν καὶ ὁ Σαοὺλ πᾶς Ιωνάθης, πιστότατός τε ὢν Φίλος αὐτῶ, καὶ σωτηρίας αἴτιος γεγενημένος. τοσαύτην δ' ἐπεδείξατο τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πρὸς Σαοὺλον εὔνοιαν, ὡς μὴ μόνον ἐπὶ τεθνηκότι χαλεπῶς ἐνεγκεῖν, πολλάκις ὑπ' αὐτῶ κινδυνεύσας ἀφαιρεθῆναι τὸν βίον· ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπακτείναντα

CAP. I.

Vt Dauides quidem vni tribui imperauit in urbe Chebrone, populo autem reliquo Sauli filius: vtque bello ciuili conflato moriuntur Asaëlus et Abenerus.

CONTIGIT autem vt eo die haec pugna committeretur, quo Dauides de Amalecitis victor Sicellam est reuersus. Cum vero iam biduum fuisset Sicellae, die tertio aduenit quidam, e pugna cum Palaestinis elapsus, qui Saulum interfecerat, laceratis vestibus et capite puluere conspersо. Isque, Dauide adorato, ab eo interrogatus, vndenam ita veniret, ab Israëlitarum pugna cum Palaestinis dicebat. eius autem exitum tristem fuisse indicabat, multis quidem Hebraeorum myriadibus caesis, insuper vero rege ipsorum Saulo cum filiis eius interempto. Atque haec se pro certis nunciare aiebat, vt qui cum Hebraeis esset fusis fugatisque, regique dilapso adesset; quem, cum foret vt ab hostibus caperetur, et ipse ab eo rogatus occidisse fatebatur. nam cum ille in gladium incubuisset, ex vulneribus repetitis infirmior factus est quam vt se conficeret. Quin et caedis ipsius signa haud dubia ostendebat, armillas regis aureas et coronam, quas Saulo mortuo detraxerat vt eas illi afferret. At Dauides, cum non iam esset cur ei diffideret, post manifesta mortis Sauli indicia in conspectum ipsius adducta, vestimenta quidem lisicidit, cum amicis vero lugens ploransque totam diem exegit. Luctum vero ei aliquanto acerbiorem fecit Ionathas Sauli filius, qui et amicus ei fidissimus et salutis ipsi auctor fuerat. Tam illustris autem eius erat virtus, tantaque beneuolentia Saulum prosequutus est, vt non solum aegerrime tulerit eius interitum, saepius liberet ab eo in vitae discrimen adductus; sed et occisorem illius supplicio affecerit. nam cum ei dixisset, quod

κολάσαι. Φήσας γὰρ πρὸς αὐτὸν, ὡς αὐτὸς αὐτῷ γένοιτο κατήγορος ἀνελὼν τὸν βασιλέα, καὶ μαθὼν ὡς εἴη τοῦτο Ἀμαληκίτης γένος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀπολέσθαι. ἔγραψε δὲ καὶ θρήνους καὶ ἐπιταφίους ἐπαίνους Σαοὺλ καὶ Ἰωνάθου· ἃ καὶ μέχρις ἐμοῦ διαμένουσιν.

β'. Ἐπεὶ δὲ τούτοις ἐξετίμησε τὸν βασιλέα, παυσάμενος τοῦ πένθους, ἤρετο τὸν Θεὸν διὰ τοῦ προφήτου, τίνα δῶσιν αὐτῷ κατοικῆσαι πόλιν τῆς Ἰούδα καλουμένης Φυλῆς. Ὀκταντος δ' αὐτοῦ διδόναι Χέβρωνα, καταλιπὼν τὴν Σαοὺλλαν, εἰς ἐκείνην παραγίνεται, τάς τε γυναῖκας εἰσαγόμενος τὰς αὐτοῦ, δύο δὲ ἦσαν, καὶ τοὺς ὁπλίτας σὺν αὐτῷ συνελθὼν δὲ πρὸς αὐτὸν ἅπας ὁ τῆς Φυλῆς τῆς προειρημένης λαὸς, ἀποδείκνυσιν αὐτὸν βασιλέα. ἀκούσας δ' ὅτι τὸν Σαοὺλον καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ θάψειαν οἱ ἐν Ἰαβίσσῳ τῆς Γαλαδίτιδος κατοικοῦντες, ἔπεμψε πρὸς αὐτοὺς, ἐπαινῶν καὶ ἀποδεχόμενος αὐτῶν τὸ ἔργον, καὶ χάριτας ἀποδώσειν ἀντὶ τῆς πρὸς τοὺς τεθνηκότας σπουδῆς ὑπισχνούμενος· ἅμα δὲ καὶ δηλῶν ὡς ἡ Ἰούδα Φυλὴ κεχειροτόνηκεν αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Ὁ δὲ τοῦ Σαοὺλ μὲν ἀρχιστράτηγος Ἀβένηρος, Νήρου δὲ παῖς, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν, ὡς ἔγνω πεσόντα τὸν βασιλέα καὶ τὸν Ἰωνάθην, καὶ τοὺς δύο τοὺς ἄλλους αὐτοῦ παῖδας, ἐπιχθεὶς εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ τὸν περιλειπόμενον ἐξαρπάσας υἱὸν αὐτοῦ, Ἰσβόσθος δ' ἐπαλεῖτο, διαβιβάζει πρὸς τοὺς πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ πᾶσι ἀποδείκνυσι τοῦ πλήθους βασιλέα, πάρεξ τῆς Ἰούδα Φυλῆς. βασίλειον δ' ἐποίησεν αὐτῷ γῆν, κατὰ μὲν τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν Μάναλιν, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων παρεμβολὰς λεγομένην. ὥρμησε δ' ἐκεῖθεν Ἀβένηρος μετὰ στρατιᾶς ἐπιλέκτου, συμβαλεῖν τοῖς ἐκ τῆς Ἰούδα Φυλῆς προαιρούμενος, ὀργισθεὶς ὅτι ἐβασίλευσεν Δαυΐδην. ἀπήντησε δ' αὐτῷ πρῶτος Δαυΐδου Ἰώαβος, ὁ Σαρουΐας μὲν παῖς, πατρὸς δὲ Συροῦ, ἐκ δὲ τῆς ἀδελφῆς Δαυΐδου γεγονώς, ἀρχιστράτηγος ὢν αὐτοῦ, μετὰ καὶ τῶν ἀδελφῶν Ἀβεσσαίου καὶ Ἀσαήλου, καὶ πάντων τῶν Δαυΐδου ὁπλιτῶν, καὶ περιτυχὼν ἐπὶ τοῦ

ipſe ſui accuſator exſtiterit, qui regem interfecerat; didiciſſetque oriundum eſſe patre genere Amalecita, eum interimi praecepit. Praeterea autem naenias compoſuit et laudationes funebres in gratiam Sauli et Ionathae, quae etiamnum manent.

2. Poſtquam vero regi haec iuſta perſoluiſſet, luctu finito, Deum per prophetam conſuluit, quamnam ex vrbibus, tribus quae Iudae dicitur, ad habitandum ſibi daret. cumque reſpondiſſet, illi ſe dare Chebronem, relicta Sicella in eam concedit, vxores ſuas ſecum adducens (duae enim erant) ſuorumque militum cohortem. Ad eum autem populus tribus praedictae omnis profectus ipſum regem creant. Cum vero audiſſet, quod Iabiſſi, regionis Galaditidis vrbis, incolae Saulum eiuſque filios ſepeliuiſſent, miſit ad eos, qui facinus eorum praeclarum laudarent et approbarent, quique ſe illis gratias pro ipſorum in defunctos ſtudio relaturum eſſe pollicerentur; praetereaque illi nunciarent, Iudae tribum regem ſe conſtituiſſe.

3. Caeterum Abenerus, imperator quidem exercitus Sauli, Neri vero filius, vir impiger, naturaque benignus, quam primum nouit cecidiſſe regem vna cum Ionatha et duobus aliis eius filiis, reditu in caſtra accelerato, filioque eius ſuperſtite abrepto, nomine quidem Ieboſſho, cum eo traiicit ad populum ex altera Iordanis ripa, et in vniuerſos Iſraëlitas, excepta tribu Iudae, regem eum conſtituit. Regiam autem ei elegit ad locum, lingua quidem vernacula Manalin appellatum, Graeca vero Caſtra. Caeterum Abenerus inde cum electiſſimis exercitus viris properauit, volens ante omnia praelio cum tribu Iudae congredi, ex indignatione quod Dauiden regem creauiſſent. Ioabus autem, matre quidem Saruiae filius, patre vero Suri, Dauidis autem ex ſorore nepos, exercitus ipſius dux, ei occurrit, etiam cum Abeſſaeo et Aſaële fratribus ſuis, et vniuerſo Dauidis exercitu. Et cum circa quendam fonticulum apud vr-

κρηνίδος ἐν Γαβαῶ πόλει, παρατάσσεται πρὸς μάχην. τοῦ δ' Αβενήρου φήσαντος πρὸς αὐτὸν, μαθεῖν βέλεσθαι πότερος αὐτῶν ἀνδρειοτέρους στρατιώτας ἔχῃ, συντίθεται ταῖς ἀμφοτέρων δυσκαίδεκα μαχησομένους συμβαλεῖν. προσελθόντες τοίνυν εἰς τὸ μεταξὺ τῶν παρατάξεων οἱ πρὸς τὴν μάχην ὑφ' ἑκατέρων τῶν στρατηγῶν ἐξειλεγμένοι, καὶ τὰς αἰχμὰς ἐπ' ἀλλήλους ἀφέντες, σπῶνται τὰς μαχαίρας, καὶ τῶν κεφαλῶν ἐκλαμβανόμενοι, κατέχοντες αὐτὰς, ἔπαιον εἰς τὰς πλευρὰς καὶ τὰς λαγόνας ἀλλήλους ταῖς ῥομφαίαις, ἐξ ὧν πάντες ὥσπερ ἐκ συνθήματος ἀπώλοντο. πεσόντων δὲ τούτων, συνέῤῥηξε καὶ ἡ λοιπὴ στρατιά· καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, ἡττήθησαν οἱ τοῦ Αβενήρου. καὶ τραπέντας ἤνιεν διώκων ὁ Ἰώαβος. ἀλλ' αὐτός τε ἐπέκειτο παραιτεύμενος τοὺς ὁπλίτας ἐκποδὼν ἔπεσθαι, καὶ μὴ κάμνειν ἀναμένοντας. οἵ τε ἀδελφοὶ προθύμως ἠγωνίσαντο, καὶ ὁ διαφέρων τῶν ἄλλων μάλιστα ὁ νεώτερος Ασάηλος· ἐπί τε ποδῶν ὠκύτητι κλέος εἶχεν, ἐ γὰρ ἀνθρώπους ἐνίκα μόνους, ἀλλὰ καὶ ἵππον κατασάντα εἰς ἄμιλλαν λέγουσι παραδραμεῖν· ὃς καὶτὸν Αβένηρον ἐδίωκεν ὑπὸ ῥύμης καὶ τῆς ἐπ' ὀρθὸν φορᾶς εἰς ἑδέτερον ἐγκλιθεὶς τῶν μερῶν. ἐπιστραφέντος δὲ τοῦ Αβενήρου, καὶ κατασοφίζεσθαι τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ πειρωμένου, καὶ ποτὲ μὲν εἰπόντος, ἑνὸς τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν ἀφέμενος τῆς διώξεως ἀφελεῖσθαι τὴν πανοπλίαν, πάλιν δ', ὡς οὐκ ἔπειθε τοῦτο ποιεῖν, κατασχεῖν αὐτὸν καὶ μὴ διώκειν παραινοῦντος, μὴ κτείνας αὐτὸν ἀπολέσῃ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ παῤῥησίαν· ὁ προσέμενον δὲ τοὺς λόγους, ἀλλ' ἐπιμένοντα τῇ διώξει, φεύγων ὡς εἶχε τὸ δόρυ πλήξας εἰς τὸ στόμα καιρίως, παραχρῆμα ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ μετ' αὐτοῦ διώκοντες τὸν Αβένηρον, ὡς ἦλθον ἐπὶ τὸν τόπον ἔ κεῖσθαι συμβαίνει τὸν Ασάηλον, περισάντες τὸν νεκρὸν οὐκ ἔτι τοὺς πολεμίους ἐδίωκον· ὁ δὲ Ἰώαβος αὐτός καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Αβεσσαῖος, παραδραμόντες τὸ πτῶμα, καὶ τῆς πλείονος ἐπὶ τὸν Αβένηρον σπουδῆς αἰτίαν τὴν ὑπὲρ τοῦ τετελευτηκότος ἔχοντες λαβόντες, ἀπίσω τάχει καὶ προθυμίᾳ χρώμενοι, μέχρι τοῦ

bem Gabao in eum incidiſſet, aciem ad praelium explicat. Cum autem Abenerus ei dixiſſet, velle ſe reſciſcere vtri illorum praeſtantiores eſſent milites, conuenit inter eos, vt duodeni vtrinque pugnam committerent. Progreſſi igitur in medium inter acies, qui in certamen ab vtriſque ducibus electi erant, cum haſtas in ſe mutuo iecisſent, ſtringunt gladios, prehenſiſque capitibus alteri alteros tenentes, latera et ilia ſibi inuicem gladiis confoderunt, vſque dum omnes quaſi ex pacto occumberent. Cum vero illi cecidiſſent, caeteri ex vtroque exercitu conflixerunt; et poſtquam ſummis viribus dimicatum eſſet, Abeneri milites ſuccubuerunt. Verſos deinde in fugam Ioabus non deſtitit perſequi. Sed et ipſe inſtabat, hortatus ſuos vt e veſtigio inſequerentur, et nequaquam occidendo fatiſcerent; fratres etiam ſui acriter pugnarunt, praecipueque natu minimus Aſaëlus prae reliquis maxime conſpicuus: (ex pedum etiam velocitate gloriam adeptus erat; nam non homines ſolum celeritate ſuperabat, ſed et equum cum eo contendentem curſu praeuertiſſe dicitur) qui tum Abenerum totis viribus rectaque inſequebatur, in neutram partem deflexus. Cum autem Abenerus reſpexiſſet, et impetum eius eludere tentaſſet: et nunc quidem monuiſſet, vt, ab eo perſequendo deſiſtens, alicui militum ſuorum arma auferret, nunc vero, vbi ei haec non perſuaſerat, precibus obſecraſſet, vt ſe reprimeret et perſequi deſineret, ne fratris eius in conſpectum veniendi libertatem amitteret: atque ille his verbis nihil moueretur, ſed inſequi perſiſteret, Abenerus dum fugientis more haſtam teneret, a tergo opportune ictu illato, ſtatim eum confecit. Qui vero cum eo Abenerum inſectabantur, poſtquam in locum venerant, vbi forte Aſaëlus iaceret, mortuum circumſtantes non amplius hoſtes perſequebantur. Ioabus autem et frater eius Abeſſaeus, cadauer curſu praeteruecti, maiorique ſtudio ex ira ob fratrem occiſum in Abenerum incitati, mira cum pernicitate ac

τινὸς, Αμμάταν καλῶσι, ἐδίωξαν τὸν Αβένηρον, ἤδη περὶ δυσμὰς ὄντος ἡλίου. ἀναβὰς δ' ἐπί τινα βουνὸν, ὡς ἔστη ἐπ' ἐκείνῳ τῷ τόπῳ μετὰ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς, αὐτὸς τε κατεσκέπτετο καὶ τὸν Αβένηρον. τότε δὲ ἀνακεκραγότος καὶ Φήσαντος, μὴ δεῖν ἄνδρας ὁμοφύλους εἰς ἔριδα καὶ μάχην παροξύνειν· ἁμαρτεῖν γὰρ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτῶ Λσάηλον, ὃς παραινοῦντος μὴ διώκειν οὐκ ἐπείθη, καὶ διὰ τοῦτο βληθεὶς ἀπέθανε. συμφρονήσας καὶ παράκλησιν ἡγησάμενος τότε τὸν λόγον ὁ Ιώαβος, ἀνακαλεῖ τῇ σάλπιγγι σημαίνας τὸν στρατιώτας, καὶ τῆς ἐπὶ πολὺ διώξεως ἐπέσχε. καὶ ὅτος μὲν ἐπ' ἐκείνῃ καταστρατοπεδεύεται τῇ τόπῳ τὴν νύκτα ταύτην· Αβένηρος δὲ δι' ὅλης αὐτῆς ὁδεύσας, καὶ περαιωσάμενος τὸν Ιορδάνην ποταμὸν, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν τοῦ Σαούλου παῖδα εἰς τὰς παρεμβολὰς Ιέβοσθον. τῇ δ' ἑχομένῃ τοὺς νεκροὺς Ιώαβος ἐξαριθμήσας, ἅπαντας ἐκπέφευγε. ἔπεσον δὲ τῶν μὲν Αβενήρου στρατιωτῶν, ὡς τριακόσιοι καὶ ἑξήκοντα· τῶν δὲ Δαυίδου δέκα πρὸς τοῖς ἐννέα, καὶ Λσάηλος. οὗ τὸ σῶμα κομίσαντες ἐκεῖθεν Ιώαβος καὶ Αβεσσαῖος εἰς Βηθλέεμην, καὶ θάψαντες ἐν τῷ πατρίῳ μνήματι, πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο. ἤρξατο μὲν οὖν ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῖς Εβραίοις ἐμφύλιος πόλεμος, καὶ διέμενεν ἄχρι πολλοῦ· τῶν μὲν μετὰ Δαυίδου κρειττόνων αἰεὶ γιγνομένων καὶ πλεῖον ἐκ τοῖς κινδύνοις φερομένων, τῶν δὲ Σαούλου παίδων καὶ τῶν ὑπηκόων αὐτῶν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ἐλαττουμένων.

δ'. Εγένοντο δὲ κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ παῖδες τῷ Δαυίδῃ, τὸν ἀριθμὸν ἓξ, ἐκ γυναικῶν τοσούτων. ὧν ὁ μὲν πρεσβύτατος ἐκ μητρὸς Αχινάας γενόμενος, Αμνων ἐκλήθη· ὁ δὲ δεύτερος ἐκ γυναικὸς Αβιγαίας, Δανίηλος· τῷ τρίτῳ δ' ἐκ τῆς Θολομαΐου θυγατρὸς Μαχάμης Φῦντι τῷ Γεσσερῶν βατιλέως, Αβεσάλωμος ὄνομα· τὸν δέ γε τέταρτον Αδωνίαν ἐκ γυναικὸς Αγγίθης προσηγόρευσε· τὸν πέμπτον δὲ Σαφατίαν τῆς Αβιταάλης, καὶ τὸν ἕκτον Γεθραάμην τῆς Αἰγλᾶς ἐπωνόμασε. τῶ δ' ἐμφυλίῳ πολέμῳ συνεχῶτα, καὶ

alacritate vſque ad locum quendam, Ammatam nomine, Abenerum perſequuti ſunt, cum iam ſol occideret. At colle quodam adſcenſo, in eodem loco cum tribu Beniamitide conſtitit Ioabus, et illos conſpiciebat et Abenerum. Hic vero cum vocem ſuſtuliſſet et dixiſſet, non oportere inter populares contentionem et pugnam conciere; in culpa enim fuiſſe fratrem eius Aſaëlum, cui, ipſo illum obſecrante, non perſuaſum erat vt ab inſequendo ceſſaret, proptereaque percuſſus occubuit: Ioabus ei aſſenſus, ſeque hiſce verbis bene admonitum eſſe natus, ſigno tuba dato ſuos reuocat, et ne vlterius perſequerentur cohibebat. Et hic quidem in eo loco caſtris poſitis pernoctat: Abenerus vero tota nocte itinere continuato, Iordaneque fluuio traiecto, in caſtra peruenit ad Ieboſthum Sauli filium. Die autem ſequenti Ioabus, recenſitis caeſorum cadaueribus, omnes ſepulturae mandauit. Ceciderunt autem ex Abeheri quidem exercitu circiter trecenti et ſexaginta; e Dauidicis vero vndeviginti, praeter Aſaëlum, cuius corpus cum Ioabus et Abeſſaeus inde Bethlemen deportaſſent, et in ſepulchro eius patrio ſepeliuiſſent, ad Dauiden in Chebronem reuerſi ſunt. Ex illo itaque tempore inteſtinum inter Hebraeos gliſcebat bellum, et aliquamdiu perdurabat: ita vt Dauidicis quidem vires ſemper augerentur, et ex periculis in maius proueherentur; Sauli vero filiis et qui eis parebant quotidie fere minuerentur.

4. Sub hoc autem tempus et filii Dauidi nati erant numero ſex, e totidem vxoribus. Quorum natu quidem maximus, e matre Achina ſuſceptus, Amnon vocabatur: ſecundus vero, ex vxore Abigaea, Danielus: tertio autem, ex Machama Tholomaei regis Geſſiritarum filia prognato, nomen erat Abeſalomus: at quartum ex vxore Aggitha vocauit Adonian: quintum vero Saphatian ex Abitaala, ſextumque ex Aegla natum Gethraaman cognominauit. Cum autem bellum ciuile conflatum eſſet, et crebro ad manus venirent confligerentque vtriuſ-

συμπιπτόντων εἰς ἔργα καὶ μάχην πυκνῶς τῶν μεθ' ἑκατέρα τῶν βασιλέων, Ἀβέννηρος ὁ τῦ Σαύλυ παιδὸς ἀρχιστράτηγος, συνετός τε ὢν καὶ σφόδρα εὔνουν ἔχων τὸ πλῆθος, πάντας συμμεῖναι τῷ Ἰεβόσθῳ παρεσκεύασεν· καὶ διέμειναν ἱκανὸν χρόνον τὰ ἐκείνυ φρονοῦντες. ὕστερον δ' ἐν ἐγκλήματι γενόμενος ὁ Ἀβέννηρος, καὶ λαβὼν αἰτίαν ὡς συνέλθοι τῇ Σαύλυ παλλακῇ, Ραισφᾶ μὲν τῦνομα, Σιβάθυ δὲ θυγατρὶ, καὶ καταμεμφθεὶς ὑπὸ Ἰεβόσθυ, περιαλγήσας καὶ θυμωθεὶς ὡς ὐ δικαίων τῶν παρ' αὐτῦ τυγχάνοι πάσῃ προθυμίᾳ περὶ αὐτὸν χρώμενος, ἠπείλησε μὲν τὴν βασιλείαν εἰς Δαυΐδην περιστήσειν, ἐπιδείξειν δ' ὡς ὐ διὰ τὴν ἰδίαν ῥώμην καὶ σύνεσιν ἄρχει τῶν πέρυσι Ἰορδάνυ, διὰ δὲ τὴν αὐτῦ στρατηγίαν τε καὶ πίστιν. καὶ πέμψας εἰς Χεβρῶνα παρὰ Δαυΐδην, λαβεῖν ὅρκυς τε καὶ πίστεις ἠξίυ, ἢ μὴν ἕξειν αὐτὸν ἑταῖρον καὶ φίλον, ἀναπείσαντα τὸν λαὸν, τοῦ Σαούλυ μὲν ἀποσῆναι παιδὸς, αὐτὸν δὲ ἀποδείξαντα πάσης τῆς χώρας βασιλέα. τοῦ δὲ Δαυΐδυ ποιησαμένυ τὰς ὁμολογίας, ἦλθε γὰρ ἐφ' οἷς Ἀβέννηρος διεπρεσβεύσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ πρῶτον τεκμήριον παραχεῖν τῶν συνθηκῶν αἰτιώσαντος, ἀπαιτῶσάντα πρὸς αὐτὸν Μιχάλαν τὴν γυναῖκα, μεγάλοις ὠνηθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ κινδύνοις, καὶ Παλαιστίνων ἑκατὸν ἐξακοσίαις. ἃς ὑπὲρ αὐτῆς ἐκόμισε τῷ πατρὶ Σαούλῳ, πέμπει μὲν αὐτῷ τὴν Μιχάλαν, ἀποσπάσας Φελτίυ, τοῦ τότε συνοικοῦντος αὐτῇ, πρὸς τῦτο καὶ Ἰεβόσθυ συμπράξαντος. ἐγεγράφει γὰρ αὐτῷ Δαυΐδης τὴν γυναῖκα δικαίως ἀπολαβεῖν. συγκαλέσας δὲ καὶ τὺς γεγηρακότας τῦ πλήθυς καὶ ταξιάρχυς καὶ χιλιάρχυς, λόγυς ἐποιήσατο πρὸς αὐτύς, "ὡς ἔχοντας ἑτοίμως ἀποσῆναι μὲν Ἰεβόσθυ, Δαυΐ- "δῃ δὲ προσθέσθαι, ταύτης ἀποστρέψειε τῆς ὁρμῆς, εἰ "μέντοιγε ἐπιτρέποι χωρεῖν εἰ βούλονται. καὶ γὰρ εἰδέναι "τὸν Θεὸν διὰ Σαμυήλυ τῦ προφήτυ Δαυΐδην χειροτονή- "σαντα πάντων Ἑβραίων βασιλέα, προειπεῖν δ' ὅτι Πα- "λαιστίνυς ἐκεῖνος αὐτὸς τιμωρήσεται, καὶ ποιήσει κρατή- "σας ὑποχειρίυς". ταῦτ' ἀκύσαντες οἱ πρεσβύτεροι καὶ

que regis exercitus, Abenerus, partium Sauli filii imperator, qui et vir prudens erat, et multitudinem habuit in eum valde propenſam, effecit vt omnes a Ieboſtho ſtarent: et aliquamdiu in eius fide permanſerunt. Poſtea vero, cum accuſaretur Abenerus, eique obiiceretur, quod cum Sauli concubina (nomine quidem Raeſpha, Sibathi vero filia) rem habuiſſet, et a Ieboſtho reprehenderetur, dolore percitus iraque incenſus, quaſi meritam ab eo non acceperit gratiam, cuius rebus ſumma cum alacritate ſtuduit, minatus eſt quidem ſe regnum ad Dauiden translaturum eſſe, palamque facturum quod non propria virtute et prudentia Transiordanianis imperaret, ſed ſua in exercitu gubernando peritia et fide. miſſiſque in Chebronem ad Dauiden legatis, obſecrabat vt iuramentum ab eo acciperet fidemque, quod certe quidem ipſum habiturus eſſet ſocium et amicum, cum populo perſuaſerit vt a Sauli quidem filio deficerent, eum vero omnium Iſraëlitarum regem conſtituerent. Poſtquam autem Dauides foedus cum eo percuſſiſſet (nam ſibi grata erant ea quae Abenerus apud ipſum per legatos egerat) atque in primum fidei ſibi datae indicium poſtulaſſet, vt eius beneficio Michala vxor ſibi reſtitueretur, quam magno ſui periculo emerat, et ſexcentis Palaeſtinorum capitibus, pro illa in vxorem ducenda ad Saulum patrem allatis; ipſi quidem Michalam mittit Abenerus, a Phaltia, qui tunc eam in matrimonio habebat, abſtractam, adiuuante etiam Ieboſtho. Scripſerat enim illi Dauides vt vxorem ſuam iure reciperet. Quin et Abenerus, conuocatis ſenioribus populi et centurionibus et tribunis, apud ipſos huiuſmodi verba fecit; "quod illos, cum in "eo eſſent vt a Ieboſtho deſciſcerent et ſeſe Dauidi ad"iungerent, ab iſto impetu et voluntate auerterit; nunc "vero illis poteſtatem faciat ad ipſum eundi, ſi vellent: "nam et ſibi compertum eſſe, Deum, cum per Samue"lum prophetam Dauiden omnium Hebraeorum regem "conſtituiſſet, etiam praedixiſſe, fore vt ille ipſe poe"nas a Palaeſtinis exigeret, illoſque deuictos ſub iugum

ἡγεμόνες, ὡς καὶ Αβένηρος γνώμην ἣν πρότερον εἶχον αὐτοὶ περὶ τῶν πραγμάτων σύμφωνον προσέλαβεν, τὰ Δαυΐδου φρονεῖν μετεβάλλοντο. πειθέντων δὲ τούτων, Αβένηρος συγκαλεῖ τὴν Βενιαμίτιν φυλήν· οἱ γὰρ ἐκ ταύτης ἅπαντες Ισβόσθου σωματοφύλακες ἦσαν· καὶ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἐπεὶ μηδὲν ἀντικρούοντας ἑώρα, προσιθεμένους δ' οἷς ἐβούλετο, παραλαβὼν ὡς εἴκοσι τῶν ἑταίρων, ἦλθε πρὸς Δαυΐδην, τὰς ὅρκους παρ' αὐτοῦ ληψόμενος αὐτός· πιστότερα γὰρ τῶν δι' ἄλλου πραττομένων ὅσα δι' αὐτῶν ἔπρασσοι ποιεῖσθαι ἐδόκει· καὶ προσέτι τὰς γενομένας αὐτῷ λόγους πρός τε τοὺς ἡγεμόνας καὶ τὴν φυλὴν ἅπασαν σημαίνων. ὑποδεξαμένου δ' αὐτὸν φιλοφρόνως, καὶ λαμπρᾷ καὶ πολυτελεῖ τραπέζῃ ξενίσαντος ἐπὶ συχνὰς ἡμέρας, ἠξίωσεν ἀφεθεὶς ἀγαγεῖν τὸ πλῆθος, ἵνα παρόντι καὶ βλεπομένῳ παραδώσῃ τὴν ἀρχήν.

ε'. Ἐκπέμψαντος δὲ τοῦ Δαυΐδου τὸν Αβένηρον, ὀλίγον διαλιπὼν εἰς Χεβρῶνα ἦκεν Ιώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος αὐτοῦ· καὶ μαθὼν ὡς εἴη παρὼν πρὸς αὐτὸν Αβένηρος, καὶ μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπηλλαγμένος ἐπὶ συνθήκαις καὶ ὁμολογίαις τῆς ἡγεμονίας, δείσας μὴ τὸν μὲν ἐν τιμῇ καὶ τῇ πρώτῃ ποιήσηται τάξει, συνεργὸν τε τῆς βασιλείας ἐσόμενον, καὶ τἄλλα δεινὸν ὄντα συνιδεῖν πράγματα καὶ τοὺς καιροὺς ὑποδεξαμεῖν, αὐτὸς δ' ἐλαττωθείη καὶ τῆς στρατηγίας ἀφαιρεθείη, κακοῦργον καὶ πονηρὰν ὁδὸν ἅπασι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπιχειρεῖ διαβάλλειν αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα, φυλάττεσθαι παραινῶν, καὶ μὴ προσέχειν ὡς Αβένηρος συντίθεται. πάντα γὰρ ποιεῖν αὐτὸν ἐπὶ τῷ βεβαιώσασθαι τῷ Σαούλου παιδὶ τὴν ἡγεμονείαν· ἐπὶ ξὲ ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντα, μεθ' ἧς ἐβούλετο τῶν ἐλπίδος καὶ οἰκονομίας τῶν κατασκευαζομένων ἐπιθεῖν. ὡς δ' οὐκ ἔπειθε τὸν Δαυΐδην τούτοις, οὐδὲ παροξυνόμενον ἑώρα, τρέπεται ταύτης τολμηροτέραν ὁδόν· καὶ κρίνας Αβένηρον ἀποκτεῖναι, πέμπει τοὺς ἐπιδιώξοντας, οἷς καταλαβοῦσι προστάξειν αὐτὸν καλεῖν ἐκ τοῦ Δαυΐδου

"mitteret". Cum haec audiſſent ſeniores et exercitus duces, quodque Abenerus haud aliter, ac illi prius, ſenſerit, eo adducti ſunt vt Dauidis auſpicia ſequerentur. Cum autem his perſuaſum eſſet, tribum Beniamiticam conuocat (nam ex ea erant omnes Ieboſthi ſatellites) atque haec apud eos loquutus, poſtquam illos ne quidem reniti animaduertiſſet, ſed in ſuam ſententiam concedere, e ſociis circiter viginti aſſumptis ad Dauiden ſe contulit, vt ipſemet ab eo iurisiurandi fidem acciperet (*iis enim quae per alios fiunt firmiora eſſe videntur quae noſmetipſi gerimus*) ſimulque vt ſermonem, quem cum ducibus habuit tribuque vniuerſa, ei referret. Cum autem illum benigne excepiſſet, menſaeque ſplendidae et magnificae per aliquot dies adhibuiſſet, petiit Abenerus dimitti ad populum ei adducendum, vt praeſenti videntique imperium traderet.

5. Caeterum vbi a Dauide dimiſſus eſſet Abenerus, ſtatim vt abiit Chebronem venit Ioabus, copiarum Dauidis imperator: cognitoque quod apud ipſum fuiſſet Abenerus, et paulo ante, pactis conſtitutiſque omnibus de principatu, diſceſſiſſet, veritus ne ille quidem in honore primoque loco haberetur, vt qui regnum ei conciliaturus eſſet, et praeterea acri erat ingenio ad res perſpiciendas et temporibus quaſque ſuis accommodandas, ipſe vero imminueretur et exercitus imperium amitteret, malignam prauamque viam et rationem iniit. Et primum quidem cum apud regem calumniis adoritur, dictitans vt ſibi de illo caueret, et iis quae polliceretur Abenerus non temere fidem haberet. *omnia enim illum agere ad principatum Sauli filio ſtabiliendum*: cum fraude vero doloque malo ad ipſum acceſſiſſe, eaque quam voluit ſpe fretum et omnibus ad inſidias pulchre paratis diſceſſiſſe. Vbi vero haec Dauidi non perſuaſerat, ac ne tantillum quidem iis mouerit ſenſerat, ad audaciora ſtatim aggreditur: ſtatutoque ſecum Abenerum interimere, nuncios ad illum perſequendum miſit; quibus in mandatis dedit vt illum aſſequuti Dauidis

ὀνόματος, ὡς ἔχοντος αὐτῷ τινὰ περὶ τῶν πραγμάτων πρὸς αὐτὸν, ἃ μὴ διεμνημόνευσε παρόντος εἰπεῖν. Ἀβένηρος δ' ὡς ἤκουσε τὰ παρὰ τῶν ἀγγέλων· κατέλαβον γὰρ αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ Βησιρᾷ καλουμένῳ, ἀπέχοντι τῆς Χεβρῶνος σταδίους εἴκοσι· μηδὲν ὑπειδόμενος τῶν συμβησομένων ὑπέστρεψεν. ὑπαντήσας δ' αὐτῷ πρὸς τῇ πύλῃ ὁ Ἰώαβος, καὶ δεξιωσάμενος ὡς μάλιστ' εὔνους καὶ φίλος· ὑποκρίνονται γὰρ ἱκανῶς πολλάκις εἰς τὸ ἀνύποπτον τῆς ἐπιβουλῆς τὰ τῶν ἀληθῶς ἀγαθῶν· οἱ πράγμασιν ἐγχειροῦντες ἀτόποις· ἀποσπᾷ μὲν τῶν οἰκείων αὐτὸν, ὡς ἐν ἀπορρήτῳ διαλεξόμενος, παραγαγὼν δὲ εἰς τὸ ἐρημότερον τῆς πύλης, μόνος αὐτὸς ὢν σὺν Ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ὑπὸ τὴν λαγόνα παίει. καὶ τελευτᾷ μὲν Ἀβένηρος τὸν ἐνεδρευθεὶς τὸν τρόπον ὑπὸ Ἰωάβου, ὡς μὲν αὐτὸς ἔλεγε τιμωρήσαντος Ἀσαὴλῳ τῷ ἀδελφῷ, ὃν διώκοντα βαλὼν Ἀβένηρος ἀπέκτεινεν ἐν τῇ πρὸς τῇ Χεβρῶνι μάχῃ· ὡς δὲ τἀληθὲς ἔχει, δείσαντος περὶ τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ τιμῆς, μὴ τούτων μὲν αὐτὸς ἀφαιρεθείη, λάβοι δὲ παρὰ Δαυΐδου τὴν πρώτην τάξιν Ἀβένηρος. ἐκ τούτων ἂν τις κατανοήσειεν, ὅσα καὶ πηλίκα τολμῶσιν ἄνθρωποι πλεονεξίας ἕνεκα καὶ ἀρχῆς, καὶ τῷ μηδενὶ τούτων παραχωρῆσαι κτήσασθαι γὰρ αὐτὰ ποθοῦντες, διὰ μυρίων κακῶν λαμβάνουσι, καὶ δείσαντες ἀποβαλεῖν, πολλῷ χείροσι τὸ βέβαιον αὐτοῖς τῆς παραμονῆς περιποιοῦσιν· ὡς ὐχ ὁμοίᾳ δυνῇ τυγχάνοντος [μὴ] πορίσασθαι τηλικοῦτο μέγεθος ἐξουσίας, καὶ συνήθη τοῖς ἀπ' αὐτῆς ἀγαθοῖς γενόμενον ἔτι ταύτην ἀπολέσαι. τοῦτο δὲ ὑπερβολὴν ἔχοντος φυμφορᾶς, διὰ τοῦτο καὶ χαλεπώτερα μηχανῶνται καὶ τολμῶσιν ἔργα πάντες φόβῳ τοῦ ἀποβαλεῖν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἐν βραχέσι ἐρρήθω δεδηλῶσθαι.

ε'. Δαυΐδης δ' ἀκούσας ἀνῃρημένον τὸν Ἀβένηρον, ἤλγησε μὲν τὴν ψυχὴν, ἐμαρτύρατο δὲ πάντας, ἀνατείνας εἰς τὸν Θεὸν τὴν δεξιὰν καὶ βοῶν, ὡς ὅτε κοινωνὸς εἴη τῆς Ἀβενήρου σφαγῆς, ὅτε κατ' ἐντολὴν καὶ βούλησιν ἰδίαν ἀπο-

nomine reuocarent, quasi ipse nonnulla de rebus suis cum eo communicanda haberet, quae, dum ille aderat, ipsi e memoria exciderant. Abenerus autem, vt ea quae retulerunt nuncii acceperat, (ipsum enim assequuti sunt in loco quodam, cui nomen Besira, viginti stadiis a Chebrone dissito) nihil eorum quae euentura erant suspicans ad vrbem reuersus est. At Ioabus, cum ei ad portam obuiam venisset, et benigne eum excepisset, viri summe beneuoli amicique speciem prae se ferens (fit enim saepiuscule, vt, ne qua detur insidiarum suspicio, vere bonorum mores simulent, quibus in animo est flagitii aliquid patrare) ipsum quidem a suis seducit, quasi in secreto cum eo colloquuturus, deductum vero in portae locum solitarium, vno fratre Abessaeo praesente, stricto gladio subter ilia percutit. Et Abenerus quidem diem obit, hoc modo insidiis exceptus a Ioabo, qui, vt ipse quidem dicebat, vltus fuerat fratrem Asaëlum, quem Abenerus se pertinaciter insequentem occiderat in praelio ad Chebronem; re autem vera quod timeret de imperio exercitus, deque honore apud regem, ne hisce quidem ipse priuaretur, primum vero honoris locum a Dauide Abenerus acciperet. Ex his licet alicui perspicere, quanta et qualia solent homines audere, vt superiora omnia habeant et principatum obtineant, et nemini hisce cedant. nam dum ista adipisci desiderant, per mala innumera ad ea grassantur; et veriti ne eadem aliquando amittant, vt quam diutissime illis permaneant, etiam peiora facere non dubitant: existimantes haud adeo graue esse ad tantum potestatis fastigium non peruenire, ac vt quis commodis eius assuetus iisdem tandem excidat. Hoc autem cum rerum calamitosissimum sit, ideo omnes ea amittendi metu nihil vtut arduum relinquunt, quod non tentant audentque perficere. Sed de his quidem satis est paucis admonuisse.

6. Dauides autem, cum audisset Abenerum peremptum esse, animo quidem indoluit, dextraque ad Deum porrecta et voce sublata testatus est omnes; neque se Abeneri caedis conscium fuisse, neque illum se iubente vo-

θάνοι. ἀρὰς δὲ κατὰ τῦ πεθανόντος αὐτὸν δεινὰς ἐπῆτο, καὶ τὸν οἶκον ὅλον αὐτῦ, καὶ τὰς συμπεράξαντας ὑπευθύνως ἐποιεῖτο ταῖς ὑπὲρ τῦ τετελευτηκότος ποιναῖς. ἐμελλε γὰρ αὐτῷ μὴ δόξαι παρὰ τὰς πίστεις καὶ τὰς ὅρκους, ἃς ἔδωκεν Αβενήρῳ, τῦτον εἰργάσθαι. προστάξει μέντοι καὶ τῷ λαῷ κλαίειν καὶ πενθεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ τοῖς τιμωμένοις τιμᾶν αὐτῦ τὸ σῶμα, περιῤῥηξαμένους μὲν τὰς ἐσθῆτας, ἐνδύντας δὲ σάκκους· ταῦτα δὲ ποιεῖν, προάγοντας τὴν κλίνην. αὐτὸς δ' ἐφείπετο μετὰ τῶν γεγηραικότων καὶ τῶν ἐν ἡγεμονίαις ὄντων, κοπτόμενός τε καὶ τοῖς δακρύοις ἐνδεικνύμενος τό τε εὔνουν τὸ πρὸς τὸν ζῶντα καὶ τὴν ἐπὶ τεθνηκότι λύπην, καὶ ὅτι μὴ κατὰ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἀπέρηται. θάψας δ' αὐτὸν ἐν Χεβρῶνι μεγαλοπρεπῶς, καὶ ἐπιταφίοις τε συγγραψάμενος θρήνοις, αὐτὸς ἐπὶ τοῦ τάφου σὰς πρῶτος ἀνεκλαύσατο καὶ παρέδωκε τοῖς ἄλλοις. οὕτως δ' αὐτὸν ὁ Αβενήρου συνέχει θάνατος, ὡς μηδὲ τροφὴν ἀναγκαζόντων αὐτὸν τῶν ἑταίρων λαβεῖν· ἀλλ' ὤμοσε γεύσασθαι μηδενὸς, ἄχρις ἡλίου δύντος. ταῦτ' εἴποιεν αὐτῷ παρὰ τοῦ πλήθους ἐγένησεν. οἵ τε γὰρ πρὸς τὸν Αβένηρον φιλοσόργως διακείμενοι, σφόδρα αὐτοῦ τὴν πρὸς αὐτὸν τιμὴν ἀποθανόντα, καὶ φυλακὴν τῆς πίστεως ἠγάπησαν· ὅτι πάντων αὐτὸν ἀξιώσειε τῶν νομιζομένων, ὡς συγγενῆ καὶ φίλον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἐχθρὸν γενόμενον ὑβρίσειεν ἀκόσμως ταφῆ καὶ ἠμελημένῃ τότε. ἀλλ' ὡς πᾶν ἐπὶ χρηστῷ καὶ ἡμέρῳ τὴν φύσιν ἔχαιρε, τὴν αὐτὴν ἑκάστῳ λογιζομένῳ πρέπουσαν εἰς αὐτὸν τῷ βασιλέως ἐν τοῖς ὁμοίοις, ὁποίων τυγχάνοντα τὸν Αβενήρου νεκρὸν ἑώρα. πρὸς τούτοις οὖν μάλιστα Δαυίδην γλίχεσθαι δόξης ἀγαθῆς, ποιούμενον πρόνοιαν ἣν εἶχεν, ὡς ἑθὲς ὑπενόησεν ὑπ' αὐτῷ Φονευθῆναι τὸν Αβένηρον. ἐλαχε δὲ καὶ πρὸς τὸ πλῆθος, "ὡς αὐτῷ μὲν οὐχ ἡ τυχοῦσα γένοιτο λύπη ἀνδρὸς ἀγαθῦ τετελευτηκότος, ὑμῖν δὲ τοῖς Ἑβραίοις πράγμασι βλάβη, σφηθέντων αὐτῷ καὶ στίφεσι βλαῖς τε ἀρίσταις καὶ ῥώμῃ χειρῶν ἐν τοῖς πολεμικοῖς ἔργοις δυναμένοις. ἀλλὰ θεὸς μὲν, εἶπεν, ὦ μέλεοι πάντων,

enteque occubuiſſe: diras autem graues necis eius auctori mprecatus eſt, atque totam ipſius familiam et facinoris ocios poenis mortuo perſoluendis deuouebat. Erat enim olicitus, ne videretur praeter fidem et iusiurandum, uod Abenero dederat, eum occidiſſe. et quidem po- ulo vniuerſo praecepit, vt virum deflerent et lugerent, t corpus eius ſolennibus honorarent exſequiis, laniatis uidem veſtimentis ſuis, ſaccis vero amicti; idque le- ium antecedentes. Ipſe autem rex ſequebatur cum ſe- ioribus viriſque principibus, planctu et lacrymis indicans eneuolentiam qua viuum, et moerorem quo mortuum roſequutus eſt; quodque praeter ipſius voluntatem in- teremptus fuerit. Caeterum cum ipſum in Chebrone magnifice ſepeliuiſſet, et lamentationes funebres conſcri- piſſet, ipſe ſuper monumentum ſtans primus verbis la- mentatus eſt, dein fecit vt alii ploratum redintegrarent. Adeo autem eum conturbabat Abneri interitus, vt ne alimentum quidem, ipſum ad id amicis adigentibus, ca- pere voluerit; ſed iurarit nulla de re guſtaturum eſſe, vſque ad ſolis occaſum. Haec magnam ei gratiam apud populum conciliarunt. nam et qui Abnerum tenerrimo affectu diligebant, vehementer hunc defuncto praeſtitum ab eo honorem ſeruatamque fidem probauerunt: quod ſcilicet ipſum, vt cognatum et amicum, omnibus exſe- quiarum iuſtis dignatus fuerit, et non vt inimicum tur- pis et tunc neglectae ſepulturae ignominia affecerit. Sed vniuerſi de eo vtpote natura adeo benigno mitique gau- debant; ſinguli ſecum reputantes regem ſibi in ſimili- bus pari modo proſpecturum eſſe, ac Abnerum mor- tuum ab eo curatum eſſe videbant. Igitur in his Dauid bonae famae potiſſimum ſtudebat, curam omnem et diligentiam, quam par erat, adhibendo: ita vt nemo Abnerum eius voluntate occiſum eſſe vel minimum ſu- ſpicaretur. Quin et in haec verba loquutus ad populum, "quod is non mediocrem dolorem ceperit ex viri prae- "ſtantis interitu, nec modicum res Hebraeorum detri- "mentum, amiſſo viro, qui et eos optimo conſilio et ſtre- "nua manu, gliſcente bello, tueri et ſeruare potuit. Ve-

"ἐκ ἐάσει τῦτον ὑμῖν ἀνεκδίκητον. ἐπισάσθω δὲ, ὡς ἐδὲν "ἐγὼ Ἰώαβον καὶ Αβεσσαῖον τὰς Σαρυΐας παῖδας ποιεῖν ἐμα- "κός εἰμι, πλέον ἐμῆ δυναμένης, ἀλλ' ἀποδώσει τὴν ὑπὲρ "τῶν τετολμημένων αὐτοῖς ἁμοιβὴν τὸ θεῖον". καὶ Αβίμε- "ρος μὲν εἰς τοιῦτο κατέςρεψε τέλος τὸν βίον.

ΚΕΦ. β'.

Οτι, τῦ Ιεβόσθε φονευθέντος ἐξ ἐπιβελῆς Φίλιππ, ἅπασαν τὴν βασιλείαν Δαυΐδης παρέλαβεν.

Ακέσας δὲ τὴν τελευτὴν αὐτῦ ὁ Σαῦλε παῖς Ιέβοσθε, ἃ πράως ἤνεγκεν; ἀνδρὸς ἐρημένος συγγενῦς καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραχόντος. ἀλλ' ὑπερεπάθησε, καὶ λίαν αὐτὸν ὠδύνησεν ὁ Αβενήρε θάνατος. ὀκ ἐπεβίωσε δ' ἐ αὐτὸς πολὺν χρόνον, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Ιερεμμωνος υἱῶν· Βαα- όθα, τῷ δὲ ἑτέρῳ Θάννος ὄνομα ἦν· ἐπιβελευθεὶς ἀπέθα- νεν. ἦτοι γὰρ ὄντες τὸ μὲν γένος Βενιαμῖται, τῦ δὲ πρώτε τάγματος, λογισάμενοι δ' ὡς ἂν ἀποκτείνωσιν τὸν Ιέβο- σθον, μεγάλων παρὰ Δαυΐδε τεύξονται δωρεῶν, καὶ ςρα- τηγίας, ἢ τινος ἄλλης πίςεως τὸ ἔργον αὐτοῖς ἔσαι, παρὰ τὸ δωμάτιον μόνον εὑρόντες μεσημβρίζοντα καὶ κοιμώμενον τὸν Ιέβοσθον, καὶ μήτε τὰς φύλακας παρόντας, μήτε τὴν θυρωρὸν ἐγρηγορῦαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν ὑπό τε τῦ κόπε καὶ τῆς ἐργασίας, ἣν μετεχειρίζετο, καὶ τῦ καύματος εἰς ὕπνον καταπεσῦσαν, παρελθόντες εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ συέβαινε κατακεκοιμῆθαι τὸν Σαῦλε παῖδα, κτείνυσιν αὐτόν. καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, καὶ δι' ὅλης τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέ- ρας ποιησάμενοι τὴν πορείαν, ὡς ἂν φυγόντες ἐκ τῶν ἠδικη- μένων πρὸς τὸν ληψόμενόν τε τὴν χάριν καὶ παρέξοντα τὴν ἀσφάλειαν, εἰς Χεβρῶνα παρεγένοντο· καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπιδείξαντες τῷ Δαυΐδῃ τὴν Ιεβόσθε, συνίσων ἑαυτὸς ὡς εὐ- νους, καὶ τὸν ἐχθρὸν αὐτῦ καὶ τῆς βασιλείας ἀνταγω- νις τὴν ἀνῃρηκότας. ὁ δ' ἐκ ὡς ἤλπιζον ἄτως αὐτῶν προσε- δέξατο τὸ ἔργον. ἀλλ' εἰπών, "ὦ κάκιςοι καὶ παραχρῆμα

"rum Deus quidem, aiebat, cui res vniuerſae curae ſunt, "hunc vobis inultum eſſe non patietur. Sciatis autem ve- "lim, me infirmiorem eſſe quam vt in Ioabum et Abeſ- "aeum Saruiae filios animaduertam: ſed Deus illis ſce- "lerum digna rependet". Et Abenerus quidem in hunc modum vitam finiuit.

CAP. II.

Quod, Ieboſtho amicorum inſidiis occiſo, Dauides omnium Iſraëlitarum imperium obtinuit.

CVM autem mortem eius accepiſſet Ieboſthus Sauli filius, non leuiter id tulit, vtpote viro orbatus ſibi cognato, et qui regnum ſibi conciliarat: ſed valde commotus erat, magnumque ei dolorem attulit Abeneri interitus. Caeterum et ipſe non diu ſuperſtes erat; ſed aliquanto poſt ex Hieremmonis filiorum (vni quidem Banaothae, alteri vero nomen erat Thannus) inſidiis periit. Hi enim cum eſſent et genere Beniamitae, et primi ordinis, ideoque exiſtimarint, ſi Ieboſthum perimerent ſe magna eſſe a Dauide dona conſequuturos, ſibique munia aut imperatoria aut alia quaedam honorifica ceſſura eſſe, nacti ſolum Ieboſthum in cubiculo meridiantem et dormientem, cum nec cuſtodes adeſſent nec aedium ianitrix vigilaret, ſed et ipſa prae labore et opere, quod in manibus erat, et aeſtu in ſomnum delapſa eſſet, ingreſſi in conclaue, vbi Sauli filium dormiuiſſe contigit, ipſum interficiunt. Dein praeciſo capite et per totam noctem et diem itinere facto, ac fugab iis quos laeſerant fugiſſent ad eum qui et gratiam acceptarus eſſet, et ſecuritatem daturus, Chebronem perueneruntt: oſtenſoque Dauidi Ieboſthi capite, ſemetipſos recommendabant, vt propenſae in eum voluntatis, et qui inimicum eius et regni aemulum de medio ſuſtuliſſent. At ille non adeo ac ſperabant illorum facinore delectatus eſt. Sed cum dixiſſet, "O ſceleratiſſimi et iamiam ſupplicium "luituri; num neſciebatis quod a me operae praemium

ἀδίκην ὑφέξοντες, ἐκ ἔγνωτε πῶς ἐγὼ τὸν Σαοὺλ Θοτὰ
"καὶ τὸν κομίσαντά μοι τὸν χρυσοῦν αὐτῦ στέφανον ἠμυτά-
"μην· καὶ ταῦτ' ἐκείνῳ χαριζόμενον τὴν ἀναίρεσιν, ἵνα μὴ
"συλλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι. ἢ μεταβλῆθαί με, καὶ
"μηκέτ' εἶναι τὸν αὐτὸν ὑπωπτεύσατε, ὡς χαίρειν κακὸργως
"ἀνδράσι, καὶ χάριτας ἡγήσασθαι τὰς κυριωτάτας ὑμῶν
"πράξεις, ἀνηρηκότων ἐπὶ τῆς αὐτῦ κοίτης ἄνδρα δίκαιον,
"καὶ μηδένα μηδὲν κακὸν ἐργασάμενον, ὑμᾶς δὲ καὶ δι'
"πολλῆς εὐνοίας καὶ τιμῆς ἐχηκότα. διὸ δώσετε πεῖραν
"μὲν αὐτῷ κολασθέντες, δίκην δ' ἐμοὶ τῦ, νομίσαντας ἠδέ-
"ως ἔξειν με τὴν Ιεβόσθε τελευτὴν, τῦτον ἀνελεῖν. ἃ γὰρ
"ἐδύνασθε μᾶλλον ἀδικῆσαι τὴν ἐμὴν δόξαν τῦθ' ὑπολα-
"βόντες". ταῦτ' εἰπὼν, πᾶσαν αἰτίαν αὐτὰς αἰτιασάμενος,
διεχρήσατο· καὶ τὴν Ιεβόσθε κεφαλὴν ἐν τῷ Λβενήρ τά-
φῳ πάντων ἀξιώσας ἐκήδευσε.

β'. Τύτων δὲ τοιῦτο λαβόντων τέλος, ἦκον ἅπαντες
οἱ τῦ λαῦ τῶν Εβραίων πρῶτοι πρὸς Δαυίδην εἰς Χεβρῶνα,
οἵ τε χιλίαρχοι καὶ ἡγεμόνες αὐτῶν, καὶ παρεδίδοσαν αὐ-
τῷ, τήν τε εὔνοιαν ἣν ἔτι καὶ Σαούλ ζῶντος εἶχον πρὸς αὐ-
τὸν ὑπομιμνήσκοντες, καὶ τὴν τιμὴν ἣν γενόμενον τότε χι-
λίαρχον τιμῶντες ἀ διέλιπον· ὅτι τε βασιλεὺς ὑπὸ τῦ Θεῦ
διὰ Σαμυήλε τῦ προφήτε χειροτονηθείη καὶ παῖδες αὐτῦ,
καὶ ὡς τὴν Εβραίων χώραν αὐτῷ σῶσαι καταγωνισαμένῳ
Παλαιστίνες δέδωκεν ὁ Θεὸς, ἐμφανίζοντες. ὁ δὲ ταύτης
ἀποδέχεται τῆς προθυμίας αὐτὰς, καὶ παρακαλέσας δι-
μένειν, ἃ γὰρ ἔσεσθαι μετάνοιαν αὐτοῖς ἐκ τῦ τοιῦτος ἐκά-
κατευωχήσας καὶ φιλοφρονησάμενος, ἔπεμψε τὸν λαὸν τὸν
αὐτὸν ἄξοντας ἅπαντα. καὶ συνῆλθον, ἐκ μὲν τῆς Ιούδα
φυλῆς ὁπλιτῶν ὡς ὀκτακόσιοι καὶ ἑξακισχίλιοι, φορῦντες
ὅπλα θυρεὸν καὶ σειρομάστην. ἕτοι δὲ τῷ Σαούλ παιδὶ παρ-
έμενον. τύτων γὰρ χωρὶς ἡ Ιούδα φυλὴ τὸν Δαυίδην ἀπε-
δείξε βασιλέα. ἐκ δὲ τῆς Συμεῶνος φυλῆς ἑπτακισχίλιοι
καὶ ἑκατόν. ἐκ δὲ τῆς Λευίτιδος τετρακισχίλιοι ἑπτακόσιοι.
ἔχοντες ἄρχοντα Ιωίδαμον. μετὰ τύτον ἦν ὁ ἀρχιερεὺς Σά-

"retulerit Sauli interfector, qui ad me coronam eius au-
"ream apportauerat, et quidem cum ipsius in gratiam eum
"interemerit, ne ab hostibus caperetur. an a me mutatum
"et non amplius eundem esse credidistis, vt viris malefi-
"cis delectarer, et pro beneficio haberem domini caedem
"a vobis patratam, qui virum iustum suo in cubili iugula-
"stis, et qui neminem ulla vnquam iniuria affecit, vos
"vero maxima etiam beneuolentia summisque honoribus
"prosequutus est. Quapropter illi qnidem poenas perso-
"uetis supplicio affecti, itidemque mihi quod ipsum sustu-
"leritis, arbitrati me ex eius interitu gaudio exsultaturum.
"haud enim grauius existimationem meam laedere potui-
"stis, quam huiusmodi de me suspicione". Cum haec, inquam, dixisset, iussit eos omne genus tormentis excruciatos ad mortem duci: caputque Ieboshi omni cum honore in sepulchro Abneri sepeliuit.

2. His itaque finitis, vniuersi Hebraeorum proceres ad Dauiden Chebronem conuenerunt, cum tribunis ac ducibus eorum, et semetipsos ei tradiderunt, cum suam in illum viuente adhuc Saulo beneuolentiam commemorantes, tum honorem quo illum dum tribunus esset prosequi non desiterunt; simul etiam testificantes, quod a Deo per Samuelum prophetam rex vna cum suis filiis declaratus fuerit, eique soli concesserit Deus vt debellatis Palaestinis terram Hebraeorum illis conseruaret. At ille, alacri hoc in se studio collaudato, hortatusque vt in coeptis permanerent (non enim fore vt eos vnquam poeniteat quod tales se praestiterint) conuiuio et omni comitate exceptos remisit, vt populum vniuersum ad ipsum adducerent. Et conuenerunt ad eum ex Iudae quidem tribu armatorum circites sex millia et octingenti, arma gestantes scutum et lanceam. Hi vero Sauli filio adhaeserant. nam seorsim ab illis Iudae tribus Dauiden regem creauerat. Ex Symeonis autem tribu septem millia et centum. Ex Leuitica vero quatuor millia et septingenti, Iodamum principem habentes. Post hos veniebat Sadocus pontifex cum XXII.

δωκος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς ὁπλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ Φυλὴ περιέμενεν ἔτι τῶν τῆ γένους τῆ Σαὺλ τινὰ βασιλεύσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς Ἐφραΐμ Φυλῆς δισμύριοι καὶ ἑπτακόσιοι, τῶν δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς Μανασσίτιδος Φυλῆς τῆ ἡμίσους μύριοι ὀκτακισχίλιοι τῶν δυνατωτάτων. ἐκ δὲ τῆς Ἰσαχάρ Φυλῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς Ζαβουλῶνος Φυλῆς, ὁπλιτῶν ἐπιλέκτων, πεντε μυριάδες, αὕτη γὰρ ἡ Φυλὴ μόνη πᾶσα πρὸς Δαυίδην συνῆλθεν. ἅπαντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς Γάδ Φυλῆς. ἐκ δὲ Νεφθαλίτιδος Φυλῆς ἐπίσημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δ' ἡ Φυλὴ ἀναρίθμητος ὅσα. ἐκ δὲ τῆς Δανίτιδος Φυλῆς ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. ἐκ δὲ τῆς Ἀσὴρ Φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο Φυλῶν τῶν πέραν τῆ Ἰορδάνη καὶ τῆ λοιπῆ τῆς Μανασσίτιδος Φυλῆς, ὡπλισμένων θυρεῷ καὶ δορὶ καὶ περικεφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ Φυλαὶ ῥομφαίαις ἐχρῶντο. τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δαυίδην συνῆλθε, μετὰ πολλῆς παρασκευῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν Δαυίδην βασιλέα ἀνέῤῥωσαν. ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντος τῆ λαῷ, καὶ κατευωχηθέντος ἐν Χεβρῶνι, ὁ Δαυίδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἆρας ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς πολιορκήσας Ἱεροσόλυμα Δαυίδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐκάκωσε δ' εἰς αὐτὴν Ἰεβουσαίους.

ΤΩΝ δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν Ἰεβουσαίων, γένος δ' εἰσὶν οὗτοι Χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας καὶ τοὺς πεπιστωμένους τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς βάσεσι καὶ πᾶν τὸ λε-

cognatis ducibus. Ex tribu autem Beniamitide quater mille ad militiam parati. haec enim tribus adhuc ſuſpenſa erat exſpectatione alicuius ex genere Sauli regnaturi. Ex tribu vero Ephraïmitide viginti millia et octingenti ex potentiſſimis et viribus praeſtantiſſimis. Ex dimidia vero tribu Manaſſitide octodecim millia potentiſſimorum. Ex tribu autem Iſachari ducenti quidem futurorum praeſcii, armatorum vero viginti millia. Ex tribu autem Zabulonis militum lectiſſimorum quinquaginta millia. haec enim tribus ſola cum omnibus ſuis ad Dauiden confluebat. qui omnes eadem arma gerebant quae tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri inſignes et duces mille, armis vtentes ſcuto et haſta. atque eos ſequebatur tribus ſua, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia et ſexcenti. Ex tribu vero Aſeri quadraginta millia. Ex duabus autem tribubus Transiordanianis atque parte altera tribus Manaſſitidis centum viginti millia, quibus arma erant ſcutum et haſta galeaque ac gladius. Reliquae etiam tribus gladiis vtebantur. Haec itaque multitudo ad Daviden Chebronem conueniebat cum multo apparatu frumenti et vini, caeterorumque ad victum commodorum, et ad Dauiden regem creandum concordarunt omnes. Cum vero tribus diebus feſta celebraſſet populus et epulatus eſſet in Chebrone, Dauides cum omnibus his copiis illinc motis Hieroſolyma eſt profectus.

CAP. III.

Vt Dauides, obſeſſis Hieroſolymis captaque vrbe, Chananaeos quidem ex ea eiecit; Iudaeis vero habitandam dedit.

IEbuſaei vero qui tum vrbem incolebant, Chananaeorum et ipſi generis ſunt, cum illi ſuas occluſiſſent portas, atque homines caecos et claudos et quoſuis mutilos, in deriſionem regis, impoſuiſſent muro, dicerentque mutilos

θμος, σὺν εἴκοσι καὶ δύο συγγενέσιν ἡγεμόσιν. ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς ὁπλῖται τετρακισχίλιοι. ἡ γὰρ Φυλὴ περιέμενεν ἔτι τῶν τῆ γένους τῆ Σαὰλ τινὰ βασιλεύσαι προσδοκῶσα. ἐκ δὲ τῆς Ἐφραΐμ Φυλῆς δισμύριοι καὶ ὀκτακόσιοι, τῶν δυνατωτάτων καὶ κατ' ἰσχὺν διαφερόντων. ἐκ δὲ τῆς Μανασσίτιδος Φυλῆς τῆ ἡμίσους μύριοι ὀκτακισχίλιοι τῶν δυνατωτάτων. ἐκ δὲ τῆς Ἰσαχάρ Φυλῆς διακόσιοι μὲν οἱ προγινώσκοντες τὰ μέλλοντα, ὁπλῖται δὲ δισμύριοι. ἐκ δὲ τῆς Ζαβυλῶνος Φυλῆς, ὁπλιτῶν ἐπιλέκτων, πέντε μυριάδες, αὕτη γὰρ ἡ Φυλὴ μόνη πᾶσα πρὸς Δαυΐδην συνῆλθεν. ἅπαντες τὸν αὐτὸν ὁπλισμὸν εἶχον τοῖς τῆς Γάδ Φυλῆς. ἐκ δὲ Νεφθαλίτιδος Φυλῆς ἐπίσημοι καὶ ἡγεμόνες χίλιοι, ὅπλοις χρώμενοι θυρεῷ καὶ δόρατι. ἠκολούθει δ' ἡ Φυλὴ ἀναρίθμητος ὅσα. ἐκ δὲ τῆς Δανίτιδος Φυλῆς ἐκλεκτοὶ δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι ἑξακόσιοι. ἐκ δὲ τῆς Ἀσὴρ Φυλῆς μυριάδες τέσσαρες. ἐκ δὲ τῶν δύο Φυλῶν τῶν πέραν τῆ Ἰορδάνη καὶ τῆ λοιπῆ τῆς Μανασσίτιδος Φυλῆς, ὡπλισμένων θυρεῷ καὶ δορὶ καὶ περικεφαλαίᾳ καὶ ῥομφαίᾳ, μυριάδες δώδεκα. καὶ αἱ λοιπαὶ Φυλαὶ ῥομφαίας ἐχρῶντο. τοῦτο δὴ τὸ πλῆθος εἰς Χεβρῶνα πρὸς Δαυΐδην συνῆλθε, μετὰ πολλῆς παρασκευῆς σιτίων καὶ οἴνου, καὶ τῶν πρὸς τροφὴν πάντων, καὶ μιᾷ γνώμῃ τὸν Δαυΐδην βασιλέα ἀνέῤῥωσαν. ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἑορτάσαντος τῆ λαῶ, καὶ κατευωχηθέντος ἐν Χεβρῶνι, ὁ Δαυΐδης μετὰ πάντων ἐκεῖθεν ἆρας ἦκεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς πολιορκήσας Ἱεροσόλυμα Δαυΐδης, καὶ λαβὼν τὴν πόλιν, ἐξέβαλεν μὲν ἐξ αὐτῆς τοὺς Χαναναίους· ἐκάκισε δ' εἰς αὐτὴν Ἰουδαίους.

ΤΩΝ δὲ κατοικούντων τὴν πόλιν Ἰεβουσαίων, γένος δ' εἰσὶν ἔτοι Χαναναίων, ἀποκλεισάντων αὐτῷ τὰς πύλας, καὶ τοὺς πεπιστευμένους τὰς ὕψους καὶ τοὺς βάσους καὶ πᾶν τὸ λι-

cognatis ducibus. Ex tribu autem Beniamitide quater mille ad militiam parati. haec enim tribus adhuc ſuſpenſa erat exſpectatione alicuius ex genere Sauli reguaturi. Ex tribu vero Ephraïmitide viginti millia et octingenti ex potentiſſimis et viribus praeſtantiſſimis. Ex dimidia vero tribu Manaſſitide octodecim millia potentiſſimorum. Ex tribu autem Iſachari ducenti quidem futurorum praeſcii, armatorum vero viginti millia. Ex tribu autem Zabulonis militum lectiſſimorum quinquaginta millia. haec enim tribus ſola cum omnibus ſuis ad Dauiden confluebat. qui omnes eadem arma gerebant quae tribus Gadi. Ex tribu vero Nephthalitide viri inſignes et duces mille, armis vtentes ſcuto et haſta. atque eos ſequebatur tribus ſua, innumera fere multitudo. Ex tribu autem Danitide ſelectorum viginti ſeptem millia et ſexcenti. Ex tribu vero Aſeri quadraginta millia. Ex duabus autem tribubus Transiordanianis atque parte altera tribus Manaſſitidis centum viginti millia, quibus arma erant ſcutum et haſta galeaque ac gladius. Reliquae etiam tribus gladiis vtebantur. Haec itaque multitudo ad Daviden Chebronem conueniebat cum multo apparatu frumenti et vini, caeterorumque ad victum commodorum, et ad Dauiden regem creandum concordarunt omnes. Cum vero tribus diebus feſta celebraſſet populus et epulatus eſſet in Chebrone, Dauides cum omnibus his copiis illinc motis Hieroſolyma eſt profectus.

CAP. III.

Vt Dauides, obſeſſis Hieroſolymis captaque vrbe, Chananaeos quidem ex ea eiecit; Iudaeis vero habitandam dedit.

IEbuſaei vero qui tum vrbem incolebant, Chananaeorum et ipſi generis ſunt, cum illi ſuas occluſiſſent portas, atque homines caecos et claudos et quoſuis mutilos, in deriſionem regis, impoſuiſſent muro, dicerentque mutilos

λωβημένον στησάντων ἐπὶ χλεύῃ τῆ βασιλέως ἐπὶ τῆ τείχως, καὶ λεγόντων κωλύειν αὐτὸν εἰσελθεῖν τὰς ἀναπήρως, ταῦτα δὲ ἔπραττον καταφρονοῦντες τῆ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι, ὀργισθεὶς πολιορκεῖν ἤρξατο τὰ Ἱεροσόλυμα. καὶ πολλῆ σπουδῆ καὶ προθυμία χρησάμενος ὡς διὰ τὸ ταύτην ἑλεῖν εὐθὺς ἐμφανίζων τὴν ἰσχύν, καὶ καταπλήξόμενος εἴ τινες ἄρα καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν ἐκείνοις τρόπον διέκειντο πρὸς αὐτὸν, λαμβάνει κατὰ κράτος τὴν κάτω πόλιν. ἔτι δὲ τῆς ἄκρας λειπομένης, ἔγνω τιμῆς ὑποχέσει καὶ γερῶν ὁ βασιλεὺς προθυμοτέρως ἐπὶ τὰ ἔργα τοὺς στρατιώτας παρασκευάσαι, καὶ τῷ διὰ τῶν ὑπομνημένων φαράγγων ἐπὶ τὴν ἄκραν ἀναβάντι καὶ ταύτην ἑλόντι στρατηγίαν ἅπαντος τοῦ λαοῦ δώσειν ἐπηγγείλατο. πάντων δὲ φιλοτιμουμένων ἀναβῆναι, καὶ μηδένα πόνον ἀνιώντων ὑφίσασθαι δι' ἐπιθυμίαν τῆς στρατηγίας, ὁ Σαρσίας παῖς Ἰώαβος ἔφθη τοὺς ἄλλους, καὶ ἀναβὰς ἐβόησε πρὸς τὸν βασιλέα, τὴν στρατηγίαν ἀπαιτῶν.

β'. Ἐκβαλὼν δὲ τοὺς Ἰεβουσαίους ἐκ τῆς ἄκρας, καὶ αὐτὸς ἀνοικοδομήσας τὰ Ἱεροσόλυμα, πόλιν αὐτὴν Δαυΐδου προσηγόρευσε, καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἐν αὐτῇ διέτριβε βασιλεύων. ὁ δὲ χρόνος ὃν τῆς Ἰούδα φυλῆς ἦρξε μόνης ἐν Χεβρῶνι ἐγένετο ἔτη ἑπτὰ καὶ μῆνες ἕξ. ἀποδείξας δὲ βασίλειον τὰ Ἱεροσόλυμα, λαμπροτέρως ἐκ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι, τοῦ Θεοῦ προνοουμένου κρείττω ποιεῖν αὐτὰ καὶ λαμβάνειν ἐπίδοσιν. πέμψας δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ Εἴραμος ὁ Τυρίων βασιλεὺς φιλίαν καὶ συμμαχίαν συνέθετο. ἔπεμψε δ' αὐτῷ καὶ δωρεάς, ξύλα κέδρινα, καὶ τεχνίτας, ἄνδρας τέκτονας καὶ οἰκοδόμους, οἳ κατασκευάσειαν βασίλειον ἐν Ἱεροσολύμοις. Δαυΐδης δὲ τήν τε κάτω πόλιν περιλαβὼν, καὶ τὴν ἄκραν συνάψας αὐτῇ, ἐποίησεν ἓν σῶμα· καὶ περιτειχίσας ἐπιμελητὴν τῶν τειχῶν κατέστησεν Ἰώαβον. πρῶτος οὖν Δαυΐδης τοὺς Ἰεβουσαίους ἐξ Ἱεροσολύμων ἐκβαλὼν, ἀφ' ἑαυτοῦ προσηγόρευσε τὴν πόλιν. ἐπὶ γὰρ Ἀβραάμου τοῦ πρω-

impedituros ne ipſe ingrederetur (haec autem faciebant prae contemptu ob murorum ſuorum firmitatem) ad iram concitatus Hieroſolyma coepit oppugnare. Et cum multum ſtudii et alacritatis adhibuiſſet, (quaſi ex eius expugnatione ſtatim vires et potentiam ſuam oſtenderet, metumque incuteret aliis, ſi qui ſimiliter ac illi in ipſum affecti eſſent) vi vrbem inferiorem occupat. Cum vero arx adhuc remaneret, ſtatuit rex pollicitatione praemii et honorum milites ad rem fortiter gerendam alacriores reddere: promiſitque ſe ei totius exercitus imperium daturum eſſe, qui per ſubiecta praecipitia in arcem euaſiſſet. Cum vero eo certatim omnes eniterentur, et cupiditate praefecturae accenſi nullum laborem ſuſtinere detrectarent, Ioabus Saruiae filius alios praeuenit, et arce conſcenſa ad regem clamauit, promiſſum copiarum imperium poſtulans.

2. Cum autem rex Iebuſaeos ex arce eieciſſet, et ipſe Hieroſolyma inſtauraſſet, vrbem ipſam Dauidis appellauit, et quamdiu omnium Iſraëlitarum imperium tenuit in ea habitabat. caeterum tempus, quo apud Chebronem ſolius tribus Iudae rex fuit, erat ſeptem annorum et menſium ſex. Poſtquam autem Hieroſolymis regiam ſuam conſtituerat, res ei indies magis magiſque ſplendidae eſſe coeperunt, Deo curante vt meliore eſſent conditione, et noua ſubinde incrementa caperent. Quin et Hiramus Tyriorum rex miſſa legatione amicitiam cum eo et ſocietatis foedus iniit. miſit etiam ad eum et dona quaedam, ligna cedrina, atque artifices, fabros lignarios et aedificatores, qui regiam ei Hieroſolymis exſtruerent. Dauides autem, et vrbem inferiorem complexus et arce cum ea coniuncta, ex vtriſque vnum corpus effecit: atque moenibus circumpoſitis curatorem illorum Ioabum conſtituit. Primus itaque Dauides, pulſis ex Hieroſolymis Iebuſaeis, de ſuo nomine ciuitatem appellauit. nam ſub Abramo

γόνε ἡμῶν Σόλυμα ἐκαλεῖτο. μετὰ ταῦτα δὲ αὐτὴν Φασί τινες ὅτι καὶ Ομηρος ταῦτα ὠνόμασεν Σόλυμα· τὸ γὰρ ἱερὸν τὰ Σόλυμα κατὰ τὴν Εβραίων ὠνόμασε γλῶσσαν, ἔ ἐστιν ἀσφάλεια. ἦν δὲ πᾶς ὁ χρόνος ἀπὸ τῆς Ιησῦ τῦ στρατηγῦ ἐπὶ Χαναναίας στρατείας, καὶ τοῦ πολέμε παθ' ὃν κρατήσας αὐτῶν κατένειμε ταύτην τοῖς Εβραίοις, καὶ ἔτι τοὺς Χαναναίας ἐκβαλεῖν ἐξ Ιεροσολύμων ἐδυνήθησαν οἱ Ισραηλῖται μέχρις ἧ Δαυΐδης αὐτοὺς ἐξεπολιόρκησεν, ἔτη πεντακόσια καὶ πεντεκαίδεκα.

γ'. Ποιήσομαι δὲ καὶ μνήμην Ορόννα, πλησίον μὲν ἀνδρὸς τῶν Ιεβυσαίων, ὃν ἀναιρεθέντος δὲ ἐν τῇ Ιεροσολύμων πολιορκίᾳ ὑπὸ Δαυΐδε διὰ τὴν πρὸς τὰς Εβραίας εὔνοιαν αὐτῦ, καί τινα καὶ χάριν καὶ σπουδὴν πρὸς αὐτὸν γενομένην τὸν βασιλέα, ἣν μικρὸν ὕστερον εὐκαιρότερον σημανῶ ἔγημε δὲ καὶ ἄλλας γυναῖκας πρὸς ταῖς οὔσαις αὐτῷ Δαυΐδης, καὶ παλλακὰς ἔσχεν. ἐποιήσατο δὲ καὶ παῖδας ἐνδεκα ἀριθμὸν, ὃς προσηγόρευσεν Αμνῆς, Εμνης, Εβαν, Νάθαν, Σολομῶν, Ιεβὰρ, Ελιὴν, Φάλνα, Ηνναφὴν, Ιναὲ, Ελιφαλέ· ἔτι δὲ καὶ θυγατέρα Θαμάραν. τούτων οἱ μὲν ἐννέα ἐξ εὐγενίδων ἦσαν γεγονότες· ὃς δὲ τελευταίως εἰρήκαμεν δύο, ἐκ τῶν παλλακίδων. Θαμάρα δὲ ὁμομήτριος Αβεσαλώμῳ ἦν.

ΚΕΦ. δ'.

Οτι Δαυΐδης, στρατεύσαντας ἐπ' αὐτὸν Παλαιστίνης ἐν Ιεροσολύμοις νικήσας, τὴν τῦ Θεῦ κιβωτὸν μετακομίζει εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ναὸν κατασκευάζειν βελεύεται.

ΓΝόντες δ' οἱ Παλαιστῖνοι τὸν Δαυΐδην, βασιλέα ὑπὸ τῶν Εβραίων ἀποδεδεγμένον, στρατεύσειν ἐπ' αὐτὸν εἰς Ιεροσόλυμα· καὶ καταλαβόμενοι τὴν κοιλάδα τῶν Γιγάντων καλεμένην, τόπος δέ ἐστιν ὁ πόρρω τῆς πόλεως, ἐν αὐτῇ στρατοπεδεύονται. ὁ δὲ τῶν Ιεβαίων βασιλεύς· ἤδει γὰρ ἔκ τε προφητείας, καὶ τῦ κελεῦσαι τὸν Θεὸν, καὶ περὶ τῶν ἐσομέ-

progenitore noſtro Solyma vocabatur. Poſthac vero, dicunt nonnulli, etiam ab Homero vrbem hanc Solyma appellatam. Templum enim ex Hebraeorum lingua Solyma nominauit, quod ſecuritatem denotat. Erat autem tempus omne, ex quo Ieſus imperator exercitum in Chananaeos eduxit, eiſque bello deuictis regionem Hebraeis diſtribuit, atque ex Hieroſolymis Chananaeos eiicere nunquam potuerunt Iſraëlitae vſque dum Dauides eos expugnaret, annorum quingentorum et quindecim.

3. Conuenit autem hic Oronnam memorare, virum quidem inter Iebuſaeos opulentum, non vero interemptum in Hieroſolymorum obſidione a Dauide, propter eius erga Hebraeos beneuolentiam, et quoddam beneficium pariter ac ſtudium, quo regem ipſum proſequutus eſt, vt paulo poſt loco magis opportuno declarabo. Quin et Dauides, praeter eas quas habuit, vxores alias duxit, et concubinas ſibi adſciſcebat. Procreauit autem et liberos vndecim, quorum nomina erant, Amnos, Emnos, Eban, Nathan, Solomon, Ieban, Elien, Phalna, Ennaphon, Ienaë, Eliphale: et praeterea filiam Thamaram. Horum nouem quidem ex ingenuis nati erant; duo vero, quos proxime nominauimus, ex concubinis. Thamara autem ex eadem matre erat cum Abeſalomo.

CAP. IV.

Quod Dauides, victis Palaeſtinis qui ei bellum intulerant, arcam Dei transfert Hieroſolyma: et de Templo exſtruendo deliberat.

AT Palaeſtini, poſtquam Dauiden regem ab Hebraeis creatum intellexerunt, exercitum in eum ducunt Hieroſolyma; et occupata valle quae Gigantum appellatur (locus autem eſt non procul ab vrbe) in ea caſtra metantur. Iudaeorum vero rex (nihil enim ſine vaticinio, aut Dei nutu, eiuſue de futuris ſponſione non innixus ſibi facere permittebat) praecepit pontifici, vt quid Deo pla-

νων λαβεῖν ἐγγυητὴν ἐκεῖνον ἑαυτῷ, ποιεῖν ἐπέτρεπεν· ἐπέλευσε τὸν ἀρχιερέα, τί δοκεῖ τῷ Θεῷ, καὶ ποδαπὸν ἔσαι τὸ τῆς μάχης τέλος, προλέγειν αὐτῷ. προφητεύσαντος δὲ νίκην καὶ κράτος, ἐξάγει τὴν δύναμιν ἐπὶ τοὺς Παλαισίνας· καὶ γενομένης συμβολῆς, αὐτὸς κατόπιν αἰφνιδίως ἐπιπεσὼν τοῖς πολεμίοις, τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ εἰς Φυγὴν ἐτρέψατο. ὑπολάβη δὲ μηδεὶς ὀλίγην τὴν τῶν Παλαισίνων στρατιὰν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, τῷ τάχει τῆς ἥττης καὶ τῷ μηδὲν ἔργον ἐπιδείξασθαι γενναῖον μηδὲ μαρτυρίας ἄξιον σοχαζόμενος αὐτῶν τὴν βραδυτῆτα καὶ τὴν ἀγύνειαν, ἀλλὰ γινωσκέτω Συρίαν ἅπασαν καὶ Φοινίκην, καὶ πρὸς τούτοις ἄλλα ἔθνη πολλὰ καὶ μάχιμα συστρατεῦσαι αὐτοῖς, καὶ τὸ πολέμῳ κοινωνῆσαι. ὃ καὶ μόνον ἦν αἴτιον τοσαυτάκις αὐτοῖς νικωμένοις, καὶ πολλὰς ἀποβαλοῦσι μυριάδας, μετὰ μείζονος ἐπίνευ τοῖς Ἑβραίοις δυνάμεως. ἀμέλει καὶ ταύταις πταίσαντες ταῖς μάχαις τριπλασίῳ στρατῷ ἐπῆλθον τῷ Δαυΐδῃ, καὶ εἰς ταὐτὸ χωρίον ἐστρατοπεδεύσαντο. πάλιν δὲ τοῦ βασιλέως τῶν Ισραηλιτῶν ἐρομένου τὸν Θεὸν, περὶ τῆς περὶ τὴν μάχην ἐξόδου, προφητεύει ὁ ἀρχιερεύς, ἐν τοῖς ἄλσεσι τοῖς καλυμένοις Κλαυθμῶσι κατόχειν τὴν στρατιὰν, ἐκ ἄπροθεν μὲν ὄσι τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου· κινεῖν δ' αὐτὸν μὴ πρότερον, μηδ' ἄρχεσθαι μάχης, πρὶν ἢ τὰ ἄλση σαλεύεσθαι μὴ πνέοντος ἀνέμου. ὡς δ' ἐσαλεύθη τὰ ἄλση, καὶ ὁ καιρὸς ὃν αὐτῷ προεῖπεν ὁ Θεὸς παρῆν, ἐδὸν ἐπιχὼν ἐφ' ἑτοίμην ἤδη καὶ Φανερὰν ἐξῆλθε τὴν νίκην. ἐγὰρ ὑπέμενεν αὐτὸν αἱ τῶν πολεμίων Φάλαγγες, ἀλλ' εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης συμβολῆς τραπέντας ἐνέκειτο κτείνων, καὶ διώκει μὲν αὐτοὺς ἄχρι πόλεως Γαζάρων· ἡ δὲ ἔστιν ἔξω τῶν αὐτῶν τῆς χώρας· εἶτα διαρπάσας αὐτῶν τὴν παρεμβολὴν, καὶ πολὺν εὑρὼν ἐν αὐτῇ πλοῦτον, καὶ τοὺς θεοὺς αὐτῶν διέφθειρεν.

β'. Τοιούτῳ δ' ἀποβάντος καὶ ταύτης τῆς μάχης τῷ τέλει, ἔδοξε Δαυΐδῃ, συμβουλευσαμένῳ μετὰ τῶν γερόντων καὶ ἡγεμόνων καὶ χιλιάρχων, μεταπέμψασθαι τὴν ἁπ-

ceat, et qualis foret praelii euentus, ſibi praediceret. Cum autem victoriam et imperium praenunciaſſet, copias in Palaeſtinos educit; pugnaque inita, ipſe, a tergo hoſtes ex improuiſo adortus, alios quidem eorum occidit, alios vero in fugam vertit. Nemo autem ſuſpicetur exiguum Palaeſtinorum exercitum contra Hebraeos veniſſe, ex celeritate cladis et quod nihil magni aut memoratu digni geſſerint ignauos timidosque exſtitiſſe coniiciens, ſed ſciat Syriam omnem et Phoenicen, et praeterea alias gentes multas pugnaceſque illis auxilium tuliſſe bellique participes fuiſſe. Quod ſolum etiam cauſa erat, cur tam ſaepe victi, ac, multis myriadibus amiſſis, denuo bellum cum Hebraeis maioribus viribus redintegrarint. Quippe cum pugnis iſtis res illis tam male ceciderint, copiis triplo maioribus in Dauiden irruebant, et eodem loco quo antea caſtra poſuerunt. Rege autem Iſraëlitarum iterum Deum interrogante, quinam exitus pugnae futurus eſſet, praemonet pontifex, vt in ſylua quae vocatur Planctus (non procul quidem ab hoſtium caſtris) exercitum contineret, ipſum vero non prius moueret, pugnamue iniret, quam ſylua nullo perflante vento agitaretur. At ſimul ac ſylua concuſſa erat, tempuſque aderat quod Deus ei praedixerat, nihil moratus, ad victoriam iamiam paratam atque omnem extra aleam poſitam egrediebatur. Eius enim impetum non ſuſtinuerunt hoſtium phalanges; ſed ſtatim a primo congreſſu in fugam verſis multa cum caede ingruit, et illos quidem perſequitur vſque ad vrbem Gazara (illa autem regionis illorum limes eſt extremus) dein caſtris eorum direptis, vbi multas opes deprehendit, Deos etiam illorum diſperdebat.

2. Cum autem et hanc pugnam adeo feliciter confeciſſet, viſum eſt Dauidi, de communi ſeniorum et ducum et tribunorum conſilio, ex omni illorum regione ad ſe accerſi tribulium quotquot integra erant ae-

φύλων ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας πρὸς αὐτὸν τὸν ἐν ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς καὶ Λευίτας· καὶ προσθέντας εἰς Καριαθιαρεὶμ μετακομίσαι τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν ἐξ αὐτῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ θρησκεύειν ἐν αὐτῇ λοιπὸν ἔχοντας αὐτὴν θυσίαις καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς αἷς χαίρει τὸ θεῖον. εἰ γάρ ἔτι Σαοὺλ βασιλεύοντος ταῦτ' ἔπραξαν, οὐκ ἂν δυνὸν ἀδὲν ἔπαθον. συνελθόντος οὖν τοῦ λαοῦ παντὸς, καθὼς ἐβουλεύσαντο, παραγίνεται ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κιβωτόν· ἣν βαστάσαντες ἐκ τῆς Ἀμιναδάβου οἰκίας οἱ ἱερεῖς, καὶ ἐπιθέντες ἐφ' ἅμαξαν καινὴν, ἔλκειν ἀδελφοῖς τε καὶ παισὶν ἐπέτρεψαν μετὰ τῶν βοῶν. προῆγε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶν σὺν αὐτῷ τὸ πλῆθος, ὑμνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ ᾄδοντες παντοδαπὸς μέλος ἐπιχώριον, σύν τε ἤχῳ ποικίλῳ κρεμάτων τε καὶ ὀρχήσεων καὶ ψαλμῶν, ἔτι δὲ καὶ σάλπιγγος καὶ κυμβάλων, κατάγοντες τὴν κιβωτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὡς δ' ἄχρι τῆς Χειδῶνος ἄλωνος, τόπου τινὸς οὕτω καλουμένου, ἦλθον, τελευτᾷ Ὀζᾶς κατ' ὀργὴν τοῦ Θεοῦ. τῶν βοῶν γὰρ ἐπινευσάντων τὴν κιβωτὸν, ἐκτείναντα τὴν χεῖρα καὶ κατασχεῖν θελήσαντα, ὅτι μὴ ὢν ἱερεὺς ἥψατο ταύτης, ἀνῃρεθη ἐποίησε. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐδυσφόρησαν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Ὀζᾶ. ὁ δὲ τόπος, ἐν ᾧ ἐτελεύτησεν, ἐπὶ νῦν Ὀζᾶ διακοπὴ καλεῖται. δείσας δὲ ὁ Δαυίδης καὶ λογισάμενος μὴ ταὐτὸ πάθῃ τῷ Ὀζᾷ δεξάμενος τὴν κιβωτὸν παρ' αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκείνῃ, διότι μόνον ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα πρὸς αὐτὴν, ὅτως ἀποθανόντος, οὐκ εἰσδέχεται μὲν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν πόλιν· ἀλλ' ἐκνεύσας εἴς τι χωρίον ἀδρὸς δικαίῳ, Ὠβεδάμῳ ὄνομα, Λευίτῃ τὸ γένος, παρ' αὐτῷ τὴν κιβωτὸν τίθησιν. ἐπιμένει δ' ἐπὶ τρεῖς ἄλας μῆνας αὐτόθι, καὶ τὸν οἶκον τὸν Ὠβεδάμου ηὐξησέ τε καὶ πολλὰ αὐτῷ μετέδωκεν ἀγαθῶν. ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὅτι ταῦτα συμβέβηκεν Ὠβεδάμῳ, ὡς ἐκ τῆς προτέρας πενίας καὶ ταπεινότητος ἀθρόως εὐδαίμων καὶ ζηλωτὸς γέγονε παρὰ πᾶσι τοῖς ἐρῶσι καὶ πυνθανομένοις τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, θαρρήσας, ὡς ἀδενὸς κακοῦ πεισαθησόμενος, τὴν κιβωτὸν πρὸς

tate, deinde ſacerdotes ac Leuitas; atque ita vna profectos ad oppidum Cariathiarim arcam Dei ex iſto loco Hieroſolyma transferre, eaque illic deinceps collocata adorare cum ſacrificiis aliiſque quibus numen delectatur honoribus. Si enim dum adhuc Saulus regnaret haec praeſtitiſſent, nihil mali eis accidiſſet. Omni igitur populo ſicuti decretum fuerat congregato, rex ad arcam contendit: quam ſacerdotes ex aedibus Aminadabi elatam, nouumque in plauſtrum impoſitam, bubus ei adiunctis, fratribus eius et liberis agendam permiſerunt. Praecedebat autem rex, et cum eo multitudo, laudes Deo dicentes, cantanteſque patria omne genus carmina, magnam cientes ſonorum varietatem ex inſtrumentorum pulſu et ſaltatione et cantionibus, vna cum buccinae clangore et cymbalorum tinnitu, dum arcam Hieroſolyma deducerent. Poſtquam autem ad Chidonis aream (locum quendam ita appellatum) proceſſerant, accidit vt Ozas ex ira Dei mortis ſupplicium lueret. Nam cum boues forte arcam inclinaſſent, et is manu illi admota, ne plauſtro excuteretur, tenere voluiſſet, fecit Deus, quod a ſacerdotio alienus arcam tetigerit, vt ſtatim animam efflaret. Et quidem rex populuſque vniuerſus Ozae mortem aegre tulerunt. Locus autem, vbi exanimatus eſt, etiamnum Ozae percuſſio vocatur. Tum veritus ob hoc Dauides, ratuſque ſe forte idem quod Oza paſſurum, ſi arcam in vrbem domumque ſuam reciperet, quoniam ille manu tantum in eam protenſa ita obierit, ipſam quidem ad ſe in vrbem inuehi noluit: ſed cum diuertiſſet in agrum quendam hominis iuſti, Obedami nomine, genere Leuitae, apud illum arcam depoſuit. Iſto autem per tres menſes integros vſa eſt hoſpitio, domumque Obedami diuitiis auxit, ipſumque multis cumulauit beneficiis. Dauides vero, poſtquam Obedamo res feliciter ceſſiſſe audiuerat, adeo vt ex egeno antea et humili continuo opibus affluueret, eumque beatum omnes praedicarent qui vel domum eius locupletatam viderint vel fama acceperint, ſumpto tandem animo, vt qui nihil mali ex-

αὐτὸν μεταπομίζει. τῶν μὲν ἱερέων βασαζόντων αὐτὴν, ἑπτὰ δὲ χορῶν ἃς διεκόσμησεν ὁ βασιλεὺς προαγόντων, αὐτὸς δ' ἐν κιννύρᾳ παίζοντος καὶ κροτοῦντος, ὥστε καὶ τὴν γυναῖκα Μιχάλαν, Σαύλου δὲ θυγατέρα τὸν πρώτου βασιλέως, ἰδοῦσαν αὐτὸν τοῦτο ποιοῦντα χλευάσαι. εἰσκομίσαντες δὲ τὴν κιβωτὸν, τιθέασιν ὑπὸ τὴν σκηνὴν ἣν Δαυίδης ἔπηξεν αὐτῇ, καὶ θυσίας τε ἐπετέλεσε πολυτελεῖς καὶ εἰρηνικὰς ἀνήνεγκε, καὶ τὸν ὄχλον εἰστιᾶ ἅπαντα, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι καὶ νηπίοις διαδὺς κολλυρίδα ἄρτου καὶ ἐχαρίτην καὶ λάγανον τηγανιτὸν καὶ μερίδα θύματος. καὶ τὸν μὲν λαὸν ἄπω κατευωχήσας ἔπεμψεν· αὐτὸς δ' εἰς τὸν οἶκον τὸν αὐτοῦ παραγίνεται.

γ'. Παρασᾶσα δ' αὐτῷ Μιχάλα ἡ γυνὴ, Σαύλου δὲ θυγάτης, τά τε ἄλλα αὐτῷ κατηύχετο, καὶ παρὰ τοῦ Θεοῦ γίνεσθαι ἤτει πάνθ' ὅσα παραχεῖν αὐτῷ δυνατὸν, εὐμοῖρα τυγχάνοντι· καὶ δὴ κατεμέμψατο, ὡς ἀκοσμήσειεν ὀχούμενος ὁ τηλικοῦτος βασιλεὺς, καὶ γυμνούμενος ὑπὸ τῆς ὀρχήσεως καὶ ἐν δούλοις καὶ θεραπαινίσιν. ὁ δ' οὐκ αἰδεῖσθαι ταῦτα ποιήσας εἰς τὸ τῷ Θεῷ κεχαρισμένον ἔφασκεν, ὃς αὐτὸν καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων προετίμησε, παίζειν τε πολλάκις καὶ χορεῦσαι μηδένα τῶν δόξαι τὰς θεραπαινίσιν αἰσχρὸν καὶ αὐτῇ τὸ γινόμενον ποιησάμενος λόγον. ἡ δὲ Μιχάλα αὖτη, Δαυίδῃ μὲν συνοικοῦσα, παῖδας οὐκ ἐποιήσατο· γαμηθεῖσα δὲ ὕστερον ᾧ παρέδωκεν αὐτὴν ὁ πατὴρ ὁ Σάυλος, τότε δὲ ἀποσπάσας αὐτὸς εἶχε, πέντε παῖδας ἔτεκε. καὶ περὶ μὲν τούτων κατὰ χώραν δηλώσομεν.

δ'. Ὁρῶν δὲ ὁ βασιλεὺς κατὰ πᾶσαν τὰ πράγματα αὐτῷ καθ' ἡμέραν ἀμείνω γινόμενα ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, ἐνόμιζεν ἐξαμαρτάνειν αὐτὸν, εἰ μένων αὐτὸς ἐν οἴκοις ἐκ κέδρου πεποιημένοις, ὑψηλοῖς τε καὶ πολλῇ τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ ἔχουσι, περιορᾷ τὴν κιβωτὸν ἐν σκηνῇ κειμένην, καὶ ἐβούλετο τῷ Θεῷ κατασκευάσαι ναὸν, ὡς Μωϋσῆς προεῖπεν. καὶ περὶ τούτων Ναθάνᾳ τῷ προφήτῃ

perturus esset, arcam ad se transfert. Sacerdotibus quidem eam portantibus, septemque choris antecedentibus a rege institutis, ipso vero citharam pulsante et plaudente; adeo vt Michala, vxor eius, Sauli vero regis primi filia, eum istud agentem conspicata ludibrio habuerit. Cum autem arcam in vrbem intulissent, et in tabernaculo collocassent quod ei Dauides tetenderat, sacra fecit magno cum sumptu, et victimas pacificas obtulit, omnemque multitudinem conuiuio excepit; tam mulieribus quam viris ac paruulis singulos panis collyridas partitus et assaturam et laganum frixum et frustum de victima. ac populum quidem, istiusmodi epulis adhibitum, tandem dimisit: ipse vero suam ad domum se recipit.

3. Illi autem cum adstitisset Michala vxor eius, Sauli vero filia, cum alia ei bene precata est, tum orabat vt a Deo ea omnia consequeretur quae propitius largiri posset; reprehendit tamen, quod praeter decorum tantus rex saltasset, et in conspectu seruorum suorum et ancillarum inter saltandum se denudasset. At ille, sibi non pudori esse, dicebat, ea fecisse, quae norit Deo esse gratissima, qui se et patri ipsius et caeteris omnibus praetulerat: foreque vt luderet saepius et tripudiaret, dum nihil curaret quam turpe hoc ancillis ipsique videatur. Haec autem Michala, Dauidi quidem connubio iuncta, verum non gesserat; postea vero alteri nupta, cui eam tradidit Saulis pater (tunc enim ille a viro abstractam tenebat) quinque peperit liberos. Sed de his quidem suo loco dicemus.

4. Cum autem rex videret, quotidie fere res suas, Dei auspiciis, meliores fieri auctioresque, se flagitii reum esse existimabat, si, cum ipse in cedrina domo maneret, excelsa pariter ac summo artificio exornata, arcam Dei humili tabernaculo exceptam despiceret. constituit itaque Deo exaedificare templum, sicuti praedixerat Moyses. Nathanaque propheta in consilium adhibito, cum is auctor esset, vt faceret quicquid in

διαλεχθεὶς, ἐπεὶ ποιεῖν ὅ, τι περ ὥρμηται προσέταξεν αὐτὸν, ὡς τῷ Θεῷ πρὸς ἅπαντ' αὐτῷ συνεργῷ παρόντος, ἴσχυεν ἤδη περὶ τὴν τοῦ ναοῦ κατασκευὴν προθυμότερον. τῷ Θεῷ δὲ κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα τῷ Νάθανι φανέντος καὶ φήσαντος κελεύσαντος τῷ Δαυίδῃ, "ὡς τὴν μὲν προαίρεσιν αὐτοῦ "καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἀποδέχεται, μηδενὸς μὲν πρότερον εἰς "νοῦν βαλομένου ναὸν αὐτῷ κατασκευάσαι· τῷ δὲ ταύτην "τὴν διάνοιαν λαβόντος, οὐκ ἐπιτρέπειν δὲ πολλὰς πολέ"μους ἡγωνισμένῳ καὶ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιασμένῳ τοι"σαῦ ναὸν αὐτῷ· μετὰ μέντοιγε τὸν θάνατον αὐτοῦ, γε"νέσθαι καὶ μακρὸν ἀνύσαντος βίον, ἔσεσθαι τὸν ναὸν "ὑπὸ τοῦ παιδὸς τοῦ μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν παραλήψομέ"νου, κληθησομένου δὲ Σολομῶνος, ἃ προσήκειν καὶ προ"νοήσειν ὡς πατὴρ υἱῷ κατεπηγγέλλετο, τὴν μὲν βασιλείαν "τέκνων ἐκγόνοις φυλάξων καὶ παραδώσων, αὐτὸν δὲ τι"μωρήσων, ἂν ἁμαρτὼν τύχῃ, νόσῳ καὶ γῆς ἀφορίᾳ". μα"θὼν ταῦτα παρὰ τοῦ προφήτου Δαυίδης, καὶ περιχαρὴς γε"νόμενος ἐπὶ τῷ, τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν διαμένουσαν "ἐγνωκέναι βεβαίως, καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ λαμπρὸν ἐσόμενον "καὶ περιβόητον, πρὸς τὴν κιβωτὸν παραγίνεται, καὶ πε"σὼν ἐπὶ πρόσωπον ἤρξατο προσκυνεῖν, καὶ περὶ πάντων "εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ, ὧν τε αὐτῷ παρέσχηκεν ἤδη ἐκ τα"πεινοῦ καὶ ποιμένος εἰς τηλικοῦτο μέγεθος ἡγεμονίας τε καὶ "δόξης ἀναγαγὼν, ὧν τε τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ καθυπέσχη"το, καὶ τῆς προνοίας, ἣν Ἑβραίων καὶ τῆς τούτων εὐσε"βείας ἐποιήσατο. ταῦτα εἰπὼν καὶ τὸν Θεὸν ὑμνήσας "ἀπαλλάσσεται.

imo haberet, quod Deus ei ad omnia auxilio foret et iumento, maiori adhuc templi exſtruendi deſiderio te-batur. Cum autem Deus Nathanae ea nocte appa-iſſet, iuſſiſſetque vt Dauidi nunciaret, "ſibi quidem oluntatem eius et deſiderium probari, praeſertim cum emo antea de templo ei exaedificando cogitarit. ve-um, ei licet hoc facere in mentem venerit, non ta-nen ſe permittere, vt qui multa bella obierit et hoſtium anguine manus polluerit ſibi templum conſtitueret; aeterum, cum plena aetate et longiſſima ſtatione mor-ali functus maioribus ſuis conceſſerit, exſtruendum eſſe templum a filio, qui poſt eum regnaturus eſt, et Solomonis nomine vocabitur, cuius non aliter quam filii ſe cuſtodiam acturum curamque habiturum pollicebatur, ita vt regnum quidem poſteris eius ſer-vaturus ſit et traditurus, in ipſum vero, ſi quid de-liquerit, morbis et terrae ſterilitate animaduerſurus"; Dauides, hiſce ex propheta acceptis, magnaque ei lae-tia oborta, quod iam norit propagini ſuae imperium abiliendum eſſe, familiamque ſuam illuſtrem fore et elebrem, ad arcam ſe confert, procidenſque in faciem oepit adorare, Deoque gratias agere tam pro omni-us, quibus eum iamiam affecerat, beneficiis, ex ſtatu umili vitaque paſtoritia ad tantam imperii gloriaeque magnitudinem adductum, quam pro iis quae ſtirpi ius promiſerat, eaque quam ſuſceperat Hebraeorum et libertatis illorum cura. Cum haec dixiſſet, Deoque ymnum eeciniſſet, a tabernaculo digreditur.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Δαυΐδης τοὺς Παλαιστίνας καὶ Μωαβίτας, τὸν Σωφήνης βασιλέα καὶ τὸν Δαμασκοῦ καὶ Σύρων, ἔτι καὶ τοὺς Ἰδουμαίους ὅπλοις ἐχειρώσατο· καὶ ὡς συμμαχίαν πρὸς τὸν Ἀμάθης βασιλέα ἐποιήσατο, καὶ ἐμνήσθη τῆς Ἰωνάθου τοῦ Σαούλου παιδὸς πρὸς αὐτὸν φιλίας.

Διαλιπὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἔγνω δεῖν ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνας ἐκστρατεύειν, καὶ μηδὲν ἀργὸν μηδὲ ῥᾴθυμον ἐν τοῖς πράγμασιν ὁρᾶν γενόμενον, ἵν' ὡς τὸ θεῖον αὐτῷ προεῖπε, καταστρεψάμενος τοὺς πολεμίους, ἐν εἰρήνῃ τὸ λοιπὸν τοὺς ἐκγόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας καταλίποι. καὶ συγκαλέσας πάλιν τὴν στρατιάν, καὶ παραγγείλας αὐτῇ πρὸς πόλεμον ἑτοίμην καὶ παρεσκευασμένην τυγχάνειν, ὅτε ἔδοξεν αὐτῷ καλῶς ἔχειν τὰ παρ' αὐτῆς, ἆρας ἐκ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐπὶ τοὺς Παλαιστίνας ἦκε. κρατήσας δ' αὐτῶν τῇ μάχῃ, πολλὴν τῆς χώρας ἀποτεμόμενος, καὶ προσοίσας τῇ τῶν Ἑβραίων, ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας τὸν πόλεμον μετήγαγε. καὶ τὰ μὲν δύο μέρη τῆς στρατιᾶς αὐτῶν, τῇ μάχῃ νικήσας, διέφθειρε· τὸ δὲ λειπόμενον αἰχμάλωτον ἔλαβε. φόρους τε αὐτοῖς ἐπιτάξας κατ' ἔτος τελεῖν, εἶτα ἐπὶ Ἀδραάζαρον τὸν Ἀράβ μὲν υἱόν, βασιλέα δὲ τῆς Σωφήνης ἐστράτευσε· καὶ συμβαλὼν αὐτῷ παρὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, τῶν μὲν πεζῶν αὐτοῦ διέφθειρεν ὡς δισμυρίους, τῶν δὲ ἱππότων εἰς ἑπτακισχιλίους. ἔλαβε δὲ καὶ αὐτοῦ ἅρματα χίλια· καὶ τὰ πλείω μὲν αὐτῶν ἠφάνισεν, ἑκατὸν δὲ μόνα προσέταξεν αὐτῷ φυλαχθῆναι.

β'. Ἀκούσας δὲ ὁ Δαμασκοῦ καὶ Σύρων βασιλεὺς Ἀδάδος, ὅτι πολεμεῖ Δαυΐδης τὸν Ἀδραάζαρον, φίλος ὢν αὐτῷ μετὰ δυνάμεως ἦκεν ἰσχυρᾶς συμμαχήσων, ἀπαλλάξαι δ' ὡς προσεδόκα. καὶ συμβαλὼν πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, πταίσας δὲ τῇ μάχῃ πολλοὺς ἀπέβαλεν τῶν στρατιωτῶν. ἔπεσον γὰρ ὑπὸ τῶν Ἑβραίων ἀναιρούμενοι τῆς Ἀδάδου δυνάμεως δισμύριοι, οἱ δὲ λοιποὶ πάντες ἔφυγον. μέμνηται δὲ

CAP. V.

t Dauides Palaeſtinos et Moabitas, Sophenes regem Damaſcique et Syriae, inſuper et Idumaeos armis ſubegit: atque vt Amathes regem in ſocietatem recepit, et Ionathae Sauli filii erga ipſum amicitiae meminit.

) Oſtea autem aliquanto ſecum reputauit neceſſe eſſe Paeſtinis bellum mouere, nec res ſuas vel minimum otio t deſidia marceſcentes videre, vt, quemadmodum Deus i praedixerat, hoſtibus debellatis pacatum in poſterum x ſtirpe ſua regibus imperium relinqueret. Et conuocato iterum exercitu, denunciatoque illis vt ad bellum e pararent et accingerent, quamprimum ſibi viſa ſunt nnia in exercitu pulchre ſe habere, relictis Hieroſoymis ad Palaeſtinos contendebat. Illis autem acie proligatis, et magna regionis parte mulctatis, eaque Hebraeorum ditioni adiecta, in Moabitas bellum transferebat. Et duas quidem exercitus eorum partes victoria poitus ferro perimebat, quod vero reliquum erat in deditionem accipiebat. Ac, cum illis annuum tributum imperaſſet, ſtatim in Adrazarum, Arai quidem filium, Sophenes autem regem, copias adduxit: cumque eo iuxta Euphraten fluuium pugna conſerta, peditum quidem circiter viginti millia, equitum vero ad ſepties mille occidit. Quin et currus ipſius mille cepit: ac maiorem quidem illorum partem igne abſumpſit, centum vero ſolummodo iuſſit ſibi adſeruari.

2. Adadus autem Damaſci et Syrorum rex, audito quod Dauides Adrazaro bellum intulerat, valida cum manu ei, vtpote ipſius amicus, ad auxiliandum veniebat, liberandumque ab hoſte vt ſperabat. Atque ei congreſſus ad Euphraten fluuium, in praelio vero ſpe lapſus magnam exercitus partem amiſit. nam ex Adadi acie ceciderunt viginti millia ab Hebraeis caeſa, reliqui

τέτῳ τῷ βασιλέως καὶ Νικόλαος ἐν τῇ τετάρτῃ τῶν ἱστοριῶν, λέγων ὅτως· "μετὰ δὲ ταῦτα πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τῶν ἐγ-"χωρίων τὶς Αδαδος ὄνομα, πλεῖον ἰσχύσας Δαμασκῷ τε καὶ "τῆς ἄλλης Συρίας, ἔξω Φοινίκης, ἐβασίλευσε. πόλεμον δὲ "ἐξενέγκας πρὸς Δαυΐδην βασιλέα τῆς Ιουδαίας, καὶ πολλὰς "μάχας κριθεὶς, ὑσάτῃ τε παρὰ τὸν Εὐφράτην, ἐν ᾗ ἥττα-"το, ἄριστος ἔδοξεν εἶναι βασιλέων ῥώμῃ καὶ ἀνδρεία". περὶ τέτοις δὲ καὶ περὶ τῶν ἀπογόνων αὐτῷ φησὶν, ὡς μετὰ τὴν ἐκείνε τελευτὴν ἐξεδέχοντο παρ' ἀλλήλων καὶ τὴν βασιλείαν καὶ τὸ ὄνομα, λέγων ὅτως· "τελευτήσαντος δ' ἐκείνε οἱ ἀπό-"γονοι ἐπὶ δέκα γενεὰς ἐβασίλευον, ἑκάστε παρὰ τὸ πατρὸς "ἅμα τῇ ἀρχῇ καὶ τένομα τοῦτο ἐκδεχομένε, ὥσπερ οἱ Πτο-"λεμαῖοι ἐν Αἰγύπτῳ. μέγιστον δὲ πάντων δυνηθεὶς ὁ τρίτος, "ἀναμαχέσασθαι βελόμενος τὴν τῷ προπάτορος ἧτταν, στρα-"τεύσας ἐπὶ Ιουδαίους, ἐπόρθησε τὴν νῦν Σαμαρεῖτιν καλεμέ-"νην". οὐ διήμαρτε δὲ τῆς ἀληθείας. οὗτος γὰρ ἐστὶν Αδα-δος ὁ στρατευσάμενος ἐπὶ Σαμαρίαν, Αχάβε βασιλεύοντος τῶν Ισραηλιτῶν· περὶ ἧ κατὰ χώραν ὕστερον ἐρῦμεν.

γ'. Δαυΐδης δὲ στρατευσάμενος ἐπὶ Δαμασκὸν καὶ τὴν ἄλλην Συρίαν, πᾶσαν αὐτὴν ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φρου-ρὰς ἐν τῇ χώρᾳ κατασήσας, καὶ φόρους αὐτοῖς τελεῖν ὁρίσας, ὑπέστρεψε· καὶ τάς τε χρυσᾶς φαρέτρας καὶ τὰς πανοπλίας, ἃς οἱ τῷ Αδάδε σωματοφύλακες ἐφόρουν, ἀνέθηκε τῷ Θεῷ εἰς Ιεροσόλυμα, ἃς ὕστερον ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς Σέσα-κος, στρατεύσας ἐπὶ τὸν υἱωνὸν αὐτῷ Ροβόαμον, ἔλαβε, καὶ πολὺν ἄλλον ἐκ τῶν Ιεροσολύμων ἐξεφόρησε πλῦτον. ταῦτα μὲν οὖν, ὅταν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῶν τόπον, δηλώ-σομεν. ὁ δὲ τῶν Εβραίων βασιλεὺς, τῷ Θεῷ συμπνέοντι αὐτῷ, καὶ τὰς πολέμως συνκατορθοῦντος, καὶ ταῖς κατλύ-σαις τῶν Αδραζάρε πόλεων ἐπεστράτευσε, Βετταίᾳ καὶ Μα-χωνι· καὶ λαβὼν αὐτὰς κατὰ κράτος διήρπασε. χρυσὸς δ' ἐν αὐταῖς ηὑρέθη πάμπολυς καὶ ἄργυρος, ἔτι δὲ καὶ χαλ-κὸς, ὃν τῷ χρυσῷ κρείττονα ἔλεγον· ἐξ ὧ καὶ ὁ Σολομὼν τὸ μέγα σκεῦος, Θάλασσαν δὲ καλέμενον, ἐποίησε, καὶ τὰς

ro omnes terga vertebant. Huius autem regis meminit etiam Nicolaus historiarum libro quarto in haec verba: "Multo post haec tempore indigenarum quidam nomine "Adadus, praepollens factus, et Damascum et Syriae, "praeter Phoenicen, caetera regno tenuit. Suscepto au"tem in Dauiden Iudaeae regem bello, cum multis prae"liis decertasset, postremo ad Euphraten commisso, in "quo victus est, praestantissimus regum esse cum robore "tum fortitudine visus est". Ad haec autem et de posteris eius narrat, quod post illius obitum, alius ab alio, regnum, simul et nomen acceperunt, hisce verbis: "Eo "mortuo posteri eius in decem aetates regnarunt, vno"quoque a patre simul cum imperio hoc etiam nomen ac"cipiente, vt Ptolemaei in Ægypto. Horum vero ter"tius, cum multum inualuisset, aui cladem bello instau"rare volens, vrbem, quae nunc Samaritis dicitur, po"pulatus est". In hoc autem a veritate non aberrauit. hic enim est ille Adadus, qui, Achabo apud Israëlitas regnante, Samariam inuasit: de quo suo loco dicturi sumus.

3. Dauides autem, expeditione facta in Damascum caetera Syriae, ipsam totam in suam potestatem redegit, dispositisque per regionem praesidiis, atque certo vectigali incolis imperato, domum est reuersus: et aureas phaleras, et armaturas, quibus amicti erant Adadi satellites, Deo Hierosolymis dedicauit; quas postea Susacus Aegyptiorum rex, exercitu in nepotem eius Roboamum ducto, capiebat, et cum multis aliis diuitiis ex Hierosolymis exportauit. Atenim haec, cum in locum illis proprium ventum fuerit, fusius declarabimus. Hebraeorum autem rex, Deo coeptis eius adspirante, curanteque bella ei prospere cederent, exercitum admouit pulcherrimis Adrazari vrbibus, Bettaeae et Machoni; easque vi expugnatas diripuit. In his autem magna vis auri argentique reperta est: praetereaque aeris genus, quod auro pretiosius esse perhibebant; ex quo fecit Salomon magnum illud vas, quod mare appellatum erat.

καλλίστας ἐκείνας λατρείας, ὅτε τῷ Θεῷ τὸν ναὸν κατεσκεύασεν.

δ'. Ὡς δὲ ὁ τῆς Αμάθης βασιλεὺς τὰ περὶ τὸν Αδραάζαρον ἐπύθετο, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ διεφθαρμένην ἤκουσε, δείσας περὶ αὐτῷ, καὶ τὸν Δαυίδην περὶν ἐπ' αὐτὸν ἐλθεῖν φιλίᾳ καὶ πίστει γνῶς ἐνδήσασθαι, πέμπει πρὸς αὐτὸν Αδώραμον υἱὸν αὐτοῦ· καὶ περὶ τοῦ, τὸν Αδραάζαρον ἐχθρὸν ὄντ' αὐτῷ πολεμῆσαι, χάριν ἕξειν ὡμολογῶν, καὶ συμμαχίαν πρὸς αὐτὸν καὶ φιλίαν ποιούμενος. ἔπεμψεν αὐτῷ καὶ δῶρα, σκεύη τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, χρύσεα καὶ ἀργύρεα καὶ χάλκεα. Δαυίδης δὲ ποιησάμενος τὴν συμμαχίαν πρὸς τὸν Θαΐνον, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ βασιλεῖ τῆς Αμάθης, καὶ τὰ δῶρα δεξάμενος, ἀπέλυσεν αὐτοῦ τὸν υἱὸν μετὰ τιμῆς τῆς πρεπούσης ἑκατέροις. τὰ δὲ πεμφθέντα ὑπ' αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὃν ἐκ τῶν πόλεων εἰλήφει καὶ τῶν κεχειρωμένων ἐθνῶν, φέρων ἀνατίθησι τῷ Θεῷ. ἐκ αὐτῷ δὲ πολεμοῦντι μόνῳ, καὶ τῆς στρατιᾶς ἡγουμένῳ τὸ νικᾶν καὶ κατορθοῦν παρέσχεν ὁ Θεός· ἀλλὰ καὶ πέμψαντος αὐτοῦ μετὰ δυνάμεως εἰς τὴν Ιδουμαίαν Αβεσσαῖον τὸν Ιωάβου τοῦ ἀρχιστρατήγου ἀδελφόν, δι' ἐκείνου τὴν τῶν Ιδουμαίων νίκην ἔδωκε. μυρίους γὰρ αὐτῶν καὶ ὀκτακισχιλίους Αβεσσαῖος διέφθειρε τῇ μάχῃ. καὶ τὴν Ιδουμαίαν ἅπασαν φρουραῖς διαλαβὼν βασιλεύς, φόρους ὑπέρ τε τῆς χώρας καὶ τῆς ἑκάστου ψυχῆς παρ' αὐτῶν ἐδέχετο. ἦν δὲ καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ τὰς κρίσεις πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀφορῶν ἐποιεῖτο. στρατηγὸν δ' ἁπάσης εἶχε τῆς στρατιᾶς τὸν Ιώαβον· ἐπὶ δὲ τῶν ὑπομνημάτων Ιωσάφατον υἱὸν Αχίλου κατέστησεν· ἀπέδειξε δ' ἐκ τῆς Φινεέσου οἰκίας τὸν Σάδωκον ἀρχιερέα μετ' Αβιαθάρου. φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ· γραμματέα δὲ Σισαὺ ἐποίησε· βασιλέα δὲ τῷ Ιωάδου τὴν τῶν σωματοφυλάκων ἀρχὴν παρέδωσιν. οἱ δὲ πρεσβύτεροι παῖδες αὐτοῦ περὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν τούτου φυλακὴν ἦσαν.

ε'. Ἐμνήσθη δὲ καὶ τῶν πρὸς Ιωνάθην τὸν Σαούλου παῖδα συνθηκῶν καὶ ὅρκων, καὶ τῆς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν φιλίας τε

et pulcherrima illa pulubra, cum templum Deo adornarit.

4. Postquam vero Amathes rex Adrazari res intellexit, vimque eius fractas esse audiuit, sibi metuens, statuensque Dauiden, priusquam ab eo inuaderetur, sibimet amicitia et fide data deuincire, filium suum Adoramum ad eum mittit; qui ei nomine suo de Adrazaro, sibi etiam hoste, debellato gratularetur, atque societatem cum eo et amicitiam iniret. Misit et ei dona, antiqui operis vasa aurea et argentea et aenea. Dauides autem, inita societate cum Thaeno (ita enim appellabatur Amathes rex) acceptisque muneribus, filium eius pro vtriusque dignitate honorifice tractatum dimisit. Quae vero ab illo missa erant, et reliquum auri argentique, ex manubiis vrbium gentiumque a se subactarum, Deo consecrauit. Non autem ipsi solummodo in acie dimicanti et exercitum ducenti vincere dedit Deus, et prospere rem gerere; verum etiam misso cum copiis in Idumaeam Abessaeo, fratre Ioabi exercitus eius ducis, per ipsum de Idumaeis victoriam reportare concessit. illorum enim octodecim millia in praelio Abessaei ductu ceciderunt. Et cum Idumaeae vniuersae praesidia imposuisset rex, tributa et pro agris et pro singulis capitibus ab Idumaeis reciplebat. Erat autem et natura iustus, et iudicia ad veritatem reputans exercebat. Totius vero exercitus ducem habebat Ioabum: a commentariis autem fecit Iosaphatum Ahili filium: at Sadocum e domo Phineesi pontificem creauit cum Abiatharo, amicus enim ei erat: scribam autem Sisam constituit; Banaiae vero Ioadae filio Iosaphatum praefecturam dedit. Filii autem eius nati maiores corporis custodes habebantur eique praesidio erant.

5. Quin et ei in mentem venit foederis cum Ionatha Saulis filio initi et fidei iureiurando datae, illiusque erga

καὶ σπουδῆς. πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀγαθοῖς ὑπῆρχεν, ἔτι καὶ μνημονικώτατος τῶν εὖ ποιησάντων παρὰ τὸν ἄλλον χρόνον ὑπῆρχε. προσέταξε γοῦν ἀναζητεῖν εἴ τις ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ σώζεται, ᾧ τὰς ἀρχαίβας ἂς ὤφελε τῷ Ιωνάθῃ τῆς ἑταιρίας ἀποδώσει. ἀχθέντος οὖν τινος, ἡλευθερωμένου μὲν ὑπὸ Σαοὺλ, δυναμένου δὲ γινώσκειν τοὺς ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ περιόντας, ἀνέκρινεν εἴ τινα ἔχει λέγειν τῶν Ιωνάθῃ προσηκόντων ζῶντα, καὶ νομίσαθαι τὰς τῶν εὐεργεσιῶν χάριτας δυνάμενον, ὧν αὐτὸς ἔτυχε παρὰ Ιωνάθου. φήσαντος δ' ὑὸν αὐτοῦ περιλείπεσθαι, Μεμφίβοσθον ὄνομα, πεπηρωμένον τὰς βάσεις· τῆς γὰρ τροφοῦ, μετὰ τὸ προσαγγελθῆναι τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὸν πάππον ἐν τῇ μάχῃ πεσόντας, ἁρπασαμένης καὶ φυγούσης, ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτὸν κατενεχθῆναι καὶ βλαβῆναι τὰς βάσεις· μαθὼν οὖν τοῦτο καὶ παρά τινι τρέφεται, πέμψας πρὸς τὸν Μάχηρον εἰς Λαβαθὰ πόλιν, παρὰ τούτῳ γὰρ ὁ τοῦ Ιωνάθου παῖς ἐτρέφετο, μεταπέμπεται πρὸς αὐτόν. ἐλθὼν δὲ ὁ Μεμφίβοσθος πρὸς τὸν βασιλέα, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον προσεκύνησεν αὐτόν. ὁ δὲ Δαυΐδης, θαρρεῖν τε προυτρέπετο καὶ τὰ βελτίω προσδοκᾶν. δίδωσι δ' αὐτῷ καὶ τὸν πατρῷον οἶκον, καὶ πᾶσαν τὴν οὐσίαν ἣν ὁ πάππος αὐτοῦ Σαοὺλος ἐκτήσατο· σύσσιτόν τε καὶ ὁμοτράπεζον ἐκέλευσεν εἶναι, καὶ μηδὲ μίαν ἡμέραν ἀπολείπεσθαι τῆς σὺν αὐτῷ τραπέζης. τῶ δὲ παιδὸς προσκυνήσαντος ἐπί τε τοῖς λόγοις καὶ ταῖς δωρεαῖς, καλέσας τὸν Σιβᾶν, τόν τε πατρῷον οἶκον ἔλεγε δεδωρῆσθαι τῷ παιδὶ καὶ πᾶσαν τὴν Σαοὺλ κτῆσιν· αὐτόν τε ἐκέλευσεν ἐργαζόμενον αὐτοῦ τὴν γῆν καὶ προνοούμενον, ἀπάντων τὴν πρόσοδον εἰς Ιεροσόλυμα κομίζειν. ἄγεται δ' αὐτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τὴν αὐτοῦ τράπεζαν· αὐτόν τε τὸν Σιβᾶν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ἦσαν δ' οὗτοι πεντεκαίδεκα, καὶ τοὺς οἰκέτας αὐτοῦ, τὸν ἀριθμὸν ὄντας εἴκοσιν, τῷ παιδὶ χαρίζεται Μεμφιβόσθῳ. ταῦτα διαταξαμένου τοῦ βασιλέως, ὁ μὲν Σιβᾶς προσκυνήσας, καὶ πάντα ποιήσειν εἰπών, ἀνεχώρησεν· ὁ δὲ Ιωνάθου παῖς ἐν Ιεροσολύμοις κατῴκει, συν-

ſe amicitiae ſtudiique. nam caeteris omnibus eius virtutibus accedebat, quod eorum qui ei vnquam beneficia contulerant ſemper meminerit. Itaque praecepit vt diligenter inquirerent, an quis ex eius ſtirpe ſuperaret, cui gratias, quas debuit, referre poſſet pro iucunda olim cum Ionatha habita vitae conſuetudine. cumque ad eum vir adductus eſſet e Sauli quidem libertis, qui vero ſcire poterat, ſi quis adhuc ex genere illius in viuis eſſet, interrogauit eum num quem viuere exploratum habeat cum Ionatha ſanguine coniunctum, quique a ſe poſſet beneficiis remunerari vice illorum quae ipſe a Ionatha acceperat. Cum autem ille reſpondiſſet, filium eius ſupereſſe nomine Memphibolthum, pedibus claudum (nam dum nutrix, vt nuncium erat pueri patrem auumque praelio cecidiſſe, eo feſtinanter arrepto fugeret, contigit vt ille humeris excuſſus prolaberetur, pedeſque laederet) poſtquam intellexit vbinam eſſet et apud quem educaretur, miſit in Labathan vrbem ad Machirum (nam apud eum educatus erat Ionathae filius) qui illum ad ſe accerſerent. Vbi vero ad regem venit Memphibolthus, in faciem procidens illum adorauit: Dauides autem vt bono eſſet animo hortatus eſt et meliora omnia exſpectaret. Ei vero domum paternam donat, et quicquid Sauli aui ſui antea fuiſſet: iuſſitque vt ſibi conuictor eſſet et ſecum epulis accumberet, et ne vno quidem die ſibi ad menſam non accederet. Cumque puer verborum donorumque gratia eum adoraſſet, rex Siba vocato dicebat, ſe puero dediſſe domum paternam et quicquid Saulus habuit; ipſique praecepit vt terram eius coleret curaretque, et omnium prouentum Hieroſolyma afferret. Verum ſingulis diebus eum ad menſam ſuam adducit; ipſumque Sibam et filios eius (erant autem iſti quindecim) eiuſque ſeruos (numero viginti) puero dat Memphibolitho. His ita a rege conſtitutis, Sibas quidem, cum eum adoraſſet, dixiſſetque ſe omnia quae iuſſerat facturum eſſe, diſceſſit: Ionathae vero filius Hieroſolymis habitabat, regis menſae adhibitus, atque omni, quaſi filius eius, obſeruantia cultus

ςιώμενος τῷ βασιλεῖ, καὶ πάσης ὡς ἰὸς αὐτῷ θεραπείας τυγχάνων. ἐγένετο δ' αὐτῷ καὶ παῖς, ὃν Μιχὰν προσηγόρευσε.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς ἤρθη πόλεμος κατὰ τῶν Ἀμμανιτῶν, καὶ κατορθῶται.

ΚΑΙ οἱ μὲν περιλειφθέντες ἐκ τῆς Σαούλου γένους καὶ Ἰωναθου τούτων ἔτυχον παρὰ Δαυίδου τῶν τιμῶν. τελευτήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῆ τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέως Ναασσου, Φίλος δ' ἦν ἔτος αὐτῷ, καὶ διαδεξαμένου τὴν βασιλείαν αὐτῆ τῆ παιδὸς, πέμψας Δαυίδης πρὸς αὐτὸν, παρεθήσατο· πρέπειν τε Φέρειν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τῆ πατρὸς παραινῶν, καὶ τὴν αὐτὴν Φιλίαν μένειν ἣ πρὸς ἐκεῖνον ἦν τούτῳ προσήκων. οἱ δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν ἄρχοντες κακοήθως, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν τῆ Δαυίδου τρόπον, ταῦτ' ἐδέξαντο, καὶ παραιτησαμενον τὸν βασιλέα, λέγοντες κατασκόπους πεπομφέναι τὴν χώραν Δαυίδην καὶ τῆς αὐτῶν δυνάμεως ἐπὶ προφάσει φιλανθρωπίας· φυλάττεσθαί τε συνεβούλευον καὶ μὴ πρόσχειν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, μὴ καὶ σφαλεὶς ἀπαρηγόρητον ὑπὸ Φορᾷ περιπέσῃ. ταῦτ' οὖν δόξας πιθανώτερα λέγειν τοῖς ἄρχοντας, ἢ τἀληθὲς εἶχεν, ὁ τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλεὺς Ναάσης τοὺς παρὰ τῆ Δαυίδου πεμφθέντας πρέσβεις ἀλλοκότως περιύβρισε. ξυρήσας γὰρ αὐτῶν τὰ ἡμίσεα τῶν γενείων, καὶ τὰ ἡμίσεα τῶν ἱματίων περιτεμὼν, ἔργοις ἀπρεπέσι νομίζοντας ἀ λόγοις τὰς ἀποκρίσεις. ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς ἠγανάκτησε, καὶ δῆλος ἦν ὑπομένων τὴν ὕβριν καὶ τὸν προπηλακισμὸν, ἀλλὰ πολεμήσων τοῖς Ἀμμανίταις, καὶ τιμωρίαν αὐτῶν τῆς παρανομίας εἰς τοὺς πρεσβευτὰς εἰσπράξόμενος τὸν βασιλέα. σύνιστε οἵτε ἀναγκαῖοι καὶ ἡγεμόνες ὅτι παρεσκευάζοντο εἰς τὸν πόλεμον καὶ πέμψαντες πρὸς Σύρον τὸν τῶν Μεσοποταμιτῶν βασ-

abebat autem et ipse filium, quem Michan appellauit.

CAP. VI.

Vt bellum contra Ammanitas coeptum est, feliciterque confectum.

ET quidem Dauides relictos ex Saulis Ionathaeque filiis hisce dignatus est honoribus. Cum vero per idem tempus mortem obiisset Naases Ammanitarum rex, (qui et ipse Dauidi amicus erat) et filius eius ei in regno successisset, Dauides, missis ad eum suis, ipsum de patre consolatus est, simul adhortans vt et mortem eius patienter ferret, et eandem amicitiam, quae sibi cum illo intercesserat, manserum exspectaret. Ammanitarum autem principes praua malignoque animo, et non ex more et ingenio Dauidis, haec ipsa acceperunt, eique stimulos admouerunt, dicentes, Dauiden sub humani officii praetextu misisse qui regionem specularentur, ipsorumque vires explorarent; ac proinde ei consilium dederunt vt sibi caueret, nec verbis eius temere crederet, ne in calamitatem incidat, cui nulla adhiberi potest consolatio. Rex itaque Ammanitarum Naases, cum hanc ipsorum orationem fide digniorem esse, quam reuera erat, sibimet persuasisset, legatos a Dauide missos grauissima affecit iniuria. nam, rasis ex parte barbis eorum, et Dauidio vestium praeciso, responsa factis non verbis relaturos dimisit. Cum autem haec conspexisset Israelitarum rex, aegre rem tulit; et prae se ferebat non nec eorum se iniuriam cum contumelia coniunctam, sed bellum Ammanitis illaturum esse, et poenas ob flagitium in legatos ab illis admissum a rege exacturum. Postquam vero regis necessarii et copiarum praefecti intellexerunt, quod foedera violarint et supplicia pro scelere luituri essent, mature sese ad bellum comparabant: missisque ad Syrum Mesopotamitarum regem mille talentis,

λέα χίλια τάλαντα, σύμμαχον αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ γενέσθαι τῷ μισθῷ παρεκάλεσαν καὶ Σοβάν. ἦσαν δὲ τοῖς βασιλεῦσι τούτοις πεζῶν δύο μυριάδες. προσεμισθώσαντο δὲ καὶ τὸν ἐκ τῆς Μιχᾶς καλουμένης χώρας βασιλέα, καὶ τέταρτα Ἰσοβον ὄνομα· καὶ τούτους ἔχοντας μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

β'. Οὐ κατεπλάγη δὲ τὴν συμμαχίαν καὶ τὴν τῶν Ἀμμανιτῶν δύναμιν ὁ Δαυίδης. τῷ Θεῷ δὲ πεποιθὼς ἐν τῷ δικαίως αὐτοῖς ἀνθ' ὧν ὑβρίσθη πολεμεῖν μέλλειν, Ἰώαβον τὸν ἀρχιστράτηγον, ὃς αὐτῷ τῆς στρατιᾶς τὸ ἀκμαιότατον ἐξ αὐτῆς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτούς. ὁ δὲ πρὸς τῇ μητροπόλει τῶν Ἀμμανιτῶν Ραβαθᾶ κατεστρατοπεδεύσατο. τῶν δὲ πολεμίων ἐξελθόντων, καὶ παραταξάμενων οὐχ ὁμοῦ διεχώρουν· τὸ μὲν γὰρ ἐπικουρικὸν ἐν τῷ πεδίῳ καθ' αὑτὸ ἐτάχθη, τὸ δὲ τῶν Ἀμμανιτῶν στράτευμα πρὸς ταῖς πύλαις ἀπαντᾷ τῶν Ἑβραίων· ἰδὼν τοῦτο Ἰώαβος ἀντιμηχανᾶται, καὶ τοὺς μὲν ἀνδρειοτάτους ἐπιλεξάμενος ἀντιπαρατάσσεται τῷ Σύρῳ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ βασιλεῦσι, τὸ δ' ἄλλο παραδοὺς Ἀβεσσαίῳ τῷ ἀδελφῷ, τοῖς Ἀμμανίταις ἐκέλευσεν ἀντιπαρατάξασθαι, εἰπών, "ἂν τοὺς Σύρους ἴδῃ βιαζομένους αὐτῷ καὶ "πλέον δυναμένους, μεταγαγόντα τὴν φάλαγγα βοηθεῖν "αὐτῷ· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο ποιήσειν καὶ αὐτός, ἂν ὑπὸ τῶν "Ἀμμανιτῶν αὐτὸν καταπονούμενον θεάσηται". προτρεψάμενος οὖν τὸν ἀδελφόν, καὶ παρακελεύσας εὐψύχως μετὰ προθυμίας ἅπαντα δράσειν, αἰσχύνην φοβούμενον τρεπτὸς ἀγωνίσασθαι, τὸν μὲν ἀπέλυσε τοῖς Ἀμμανίταις μαχησόμενον, αὐτὸς δὲ τοῖς Σύροις συνέβαλε. καὶ τῆς ὀλίγον ἀντισχόντων αὐτῶν καρτερῶς, πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἔκτεινεν Ἰώαβος, ἅπαντας δ' ἠνάγκασεν εἰς φυγὴν τρα-πῆναι. τοῦτο ἰδόντες οἱ Ἀμμανῖται, καὶ δείσαντες τὸν Σύρον καὶ τὴν μετ' αὐτοῦ στρατιάν, οὐκ ἔμειναν· ἀλλὰ καὶ οὗτοι τὰς συμμαχίας, εἰς τὴν πόλιν ἔφυγον. κρατήσας οὖν τῶν πολεμίων ὁ Ἰώαβος εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα λαμπρῶς ὑπέστρεψε.

illum vt hac mercede socius fieret obsecrarunt, praetereaque Subam. habebant autem isti reges peditum viginti millia. Quin et prouinciae, quae Micha nuncupatur, regem conduxerunt, et quartum nomine Istobum. atque illi secum adducebant duodecim armatorum millia.

2. At Dauiden non perterruit haec armorum consociatio et Ammanitarum potentia. Deo autem confisus, quod iuste cum illis pro iniuriis sibi illatis bellum esset gesturus, statim aduersus illos Ioabum imperatorem misit cum totius exercitus robore. Atque ille ad primariam Ammanitarum vrbem Rabatham castra posuit. Cum autem hostes egressi essent, et non simul sed seorsim aciem instruxissent, (copiae quidem auxiliares solae in patenti campo, Ammanitarum vero agmina ante portas e regione Hebraeorum) Ioabus, hoc animaduerso, ad strategemata se recipit, et fortissimorum quidem delectu habito eos contra Syrum ordinauit et reges qui cum eo erant; reliquos vero cum fratri Abessaeo tradidisset, iussit vt eos Ammanitis opponeret, hoc dato consilio, "vt "si Syros ipsum premere videret et praeualere, acie con"uersa sibi auxilium ferret, idem vero istud et se factu"rum, si forte illum conspiceret ab Ammanitis grauius "vrgeri". Itaque cum fratrem deduxisset, et obsecrasset vt fortiter et cum alacritate omnia ageret, quae ignominiam metuentibus solet ad dimicandum animos addere, ipsum quidem cum Ammanitis pugnaturum dimisit, ille vero cum Syris congressus est. Et cum illi aliquantisper magna vi restitissent, multos quidem illorum Ioabus perimebat, caeteros vero omnes eo impulit vt terga verterent. Quo viso, Ammanitae, metu Abessaei et exercitus eius, praelium non commiserunt, sed sociorum exemplum sequuti fuga vrbem repetierunt. Ioabus itaque, hostibus fusis fugatisque, Hierosolyma ad regem cum splendore reuersus est.

γ'. Τῦτο τὸ σταῖσμα τὺς Ἀμμανίτας ἐν ἄτιμον ἠγεμῦν, ἀδὲ μαθόντας τὺς κρείττονας ἡσυχίαν ἄγειν· ἀλλὰ πέμψαντες πρὸς Χαλαμᾶν τὸν τῶν πέραν Εὐφράτου Σύρων βασιλέα, μισθοῦνται τῦτον ἐπὶ συμμαχίαν, ἔχοντα μὲν ἀντιστράτηγον Σάβεκον, πεζῶν δὲ μυριάδας ὀκτὼ, καὶ ἱππέων μυρίας. γνὺς δὲ ὁ τῶν Ἑβραίων βασιλεὺς, πάλιν ἐπ' αὐτὸν τὺς Ἀμμανίτας τοσαύτην δύναμιν συνηθροικότας, ἐκέτι διὰ στρατηγῶν αὐτοῖς πολεμεῖν ἔκρινεν· ἀλλ' αὐτὸς σὺν ἁπάσῃ τῇ δυνάμει διαβὰς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, καὶ ὑπαντήσας αὐτοῖς, συνάψας αὐτοῖς εἰς μάχην, ἐνίκησε· καὶ ἀναιρεῖ μὲν αὐτῶν, πεζῶν μὲν εἰς τέσσαρας μυριάδας, ἱππέων δ' εἰς ἑπτακισχιλίας. ἔτρωσε δὲ καὶ τὸν στρατηγὸν τῆ Χαλαμᾶ Σάβεκον, ὃς ἐκ τῆς πληγῆς ἀπέθανεν. οἱ δὲ Μεσοποταμῖται, τοιῦτο γενομένου τῆ τέλους τῆς μάχης, αὐτὺς Δαυίδῃ παρέδοσαν, καὶ δῶρα ἔπεμψαν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥρα χειμῶνος ἀνέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα· ἀρχομένῃ δὲ τῆ ἔαρος, ἔπεμψε τὸν ἀρχιστράτηγον Ἰώαβον πολεμήσοντα τοῖς Ἀμμανίταις. ὁ δὲ τήν τε γῆν ἅπασαν αὐτῶν ἐπελθὼν διέφθειρε, καὶ αὐτὺς εἰς τὴν μητρόπολιν συναγαγὼν Ραβαθὰν ἐπολιόρκει.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς τῆς Βεεθσαβῆς ἠράθη Δαυίδης, καὶ Οὐρίαν τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀνελὼν διὰ Ναθάνας ἐλέγχεται.

Συνέπεσε δὲ καὶ Δαυίδῃ πταῖσμα δεινὸν, ὅτι φύσει δικαίῳ καὶ θεοσεβεῖ, καὶ τὺς πατρίους νόμους ἰσχυρῶς ἀγαπῶντι. θεασάμενος γὰρ δείλης ὀψίας ἀπὸ τῆς τῦ βασιλείου, ἐν ᾧ περιπατεῖν κατ' ἐκεῖνο τῆς ὥρας ἐν εἰώθει, εἶδε γυναῖκα λουομένην ἐν τῇ αὐτῆς αὐλίᾳ ψυχρῷ ὕδατι· κάλλιστον τὸ εἶδος καὶ πασῶν διαφέρουσαν· ὄνομα αὐτῇ Βεεσαβῆ· ἥττητό τε τῷ κάλλει τῆς γυναικὸς, καὶ τῆς θυμίας καταχεῖν ὁ δυνάμενος, μεταπεμψάμενος αὐτὴν, συνέρχεται. γενομένης δ' ἐγκύου τῆς γυναικὸς, καὶ πεμ-

3. Non tamen haec clades Ammanitis persuasit vt
iescerent, neque vt Hebraeos superiores experti pacem
lerent; sed missis legatis ad Chalamam Syrorum
ransEuphratensium regem, ipsum mercede in societatem
rahunt, habentem quidem Sabecum exercitus ducem,
ditum vero octoginta millia, et equitum decem mil-
. Postquam autem Hebraeorum rex intellexit, Am-
anitas denuò contra se tam ingentem militum vim
egisse, non iam cum illis per legatos suos bellare de-
uit: sed ipse cum vniuerso exercitu suo, Iordane
uio traiecto, illis occurrit, praelioque commisso victo-
am reportauit. Et ex illis quidem occidit, peditum
adraginta circiter millia, equitum vero ad septies
ille. Quin et Sabeco vulnus inflixit, exercitus Chala-
ae duci; ex quo illum mori contigit. Mesopotami-
ie vero, cum huiusmodi exitum pugna habuerit, semet
auidi dediderunt, eique dona miserunt. Et ille quidem
yeme appetente Hierosolyma reuersus est: at vere in-
unte misit Ioabum exercitus ducem ad bellum cum
mmanitis gerendum. Is autem incursione facta agros
orum omnes vastabat, ipsosque in Rabatham gentis me-
opolin compulsos obsidebat.

CAP. VII.

Vt Dauides Beethsabes amore irretitus est, et propter Vriam ipsius maritum ab eo morte multatum a Natha-na reprehenditur.

Quin et Dauides ea tempestate in graue peccatum in-
cidit, natura licet iustus et pius, atque legum patriarum
obseruator diligentissimus. Cum enim sub vesperam ex
regiae domus tecto, vbi moris erat eo fere tempore
deambulare, circumcirca prospiceret, mulierem se domi
suae aqua frigida lauantem animaduertit, forma egregiam
et aliis omnibus excellentem (nomen ei Beethsabe erat) fe-
minaeque pulchritudine captus est, et cum adeo arderet

σης πρὸς τὸν βασιλέα, ὅπως τῷ ἁμαρτήματι σκέψηται τινα τῆ λαθραίᾳ ὁδὸν ἀπόθεσιν· γὰρ αὐτὴν κατὰ τοὺς πατρίους κανόνας μεριοχωμένην· μεταπαλεῖται τὸν Ἰωάβ μὲν ὁπλοφόρον ἐκ τῆς πολιορκίας, ἄνδρα δὲ τῆς γυναικὸς, Οὐρίαν ὄνομα. καὶ παραγενόμενον, περί τε τῆς στρατιᾶς καὶ περὶ τῆς πολιορκίας ἀνέκρινε. λέγοντος δὲ πάντα κατὰ νοῦν αὐτοῖς κεχωρηκέναι τὰ πεπραγμένα, βασάσας ἐκ τῆ δείπνα μέρη προσοδίδωσιν αὐτῷ, καὶ κελεύει πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπελθόντα ἀναπαύσασθαι σὺν αὐτῇ. ὁ δὲ Οὐρίας τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, παρακαμφθεὶς δὲ τῷ βασιλεῖ τὸν τῆς ἄλλας ὁπλοφόρους. ὡς δὲ γνοὺς τοῦθ' ὁ βασιλεὺς, ἀνέκρινε αὐτὸν ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἔλθοι, μηδὲ πρὸς τὴν γυναῖκα διὰ τοσούτου χρόνου, πάντων τῶν ἀνθρώπων ταύτην ἐχόντων τὴν φύσιν ὅταν ἔλθωσιν ἐξ ἀποδημίας. "οὐκ "ναι δίκαιον, εἶπε, τῶν συστρατιωτῶν αὐτὸ καὶ τῆ στρατηγῆ "χαμαὶ κοιμωμένων ἐν τῇ παρεμβολῇ καὶ τῇ τῶν πολεμίων "χώρᾳ, μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτὸν ἀναπαύεσθαι καὶ τρυφᾶν. ταῦτα εἰπόντα μείναι τὴν ἡμέραν ἐκείνην προσέταξεν αὐτῷ, ὡς εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἀπολύσων αὐτὸν πρὸς τὸν ἀρχιστράτηγον. κληθεὶς δ' ἐπὶ δεῖπνον ὑπὸ τῷ βασιλέως Οὐρίας, καὶ μέχρι μέθης προελθὼν ἐν τῷ πότῳ, δεξιωμένῳ τῷ βασιλέως αὐτὸν ἐπίτηδες ταῖς προπόσεσιν, οὐδὲν ἧττον πάλιν πρὸ τῶν τῷ βασιλέως θυρῶν ἐκοιμήθη, μηδὲ μίαν λαβὼν τῆς γυναικὸς ἐπιθυμίαν. ἐπὶ τούτῳ δὲ δυσανασχετήσας ὁ βασιλεὺς ἔγραψε τῷ Ἰωάβῳ, κολάσας προσέτασσεν τὸν Οὐρίαν· ἁμαρτεῖν γὰρ αὐτὸν ἐδήλου· καὶ τὸν τρόπον τῆς τιμωρίας, ἵνα μὴ γένηται φανερὸς αὐτὸς τοῦτο βεβουλευμένος, ὑπέθετο. κατὰ γὰρ τὸ δυσμαχώτατον αὐτὸν ἐκέλευσε τῶν πολεμίων τάξαι, καὶ καθ' ὃ κινδυνεύσειε μαχόμενος ἀπολωλέναι μόνος· τοὺς γὰρ συμπαραστάτας ἀναχωρήσαντας ἐκ τῆς μάχης γενομένης ἐκέλευσε. ταῦτα γράψας καὶ σημηνάμενος τῇ αὐτῇ σφραγῖδι, τὴν ἐπιστολὴν ἔδωκεν Οὐρίᾳ κομίσαι πρὸς Ἰωάβον. δεξάμενος δὲ τὰ γράμματα Ἰωάβος, καὶ τὴν τῷ βασιλέως προαίρεσιν ἀναγνούς, καθ' ὃν ἦδει τό-

t cupiditati ſuae imperare non potuerit, cum ea accerſita em habuit. Cum autem mulier facta eſſet grauida, re- ique miſiſſet, vt de via delicti occultandi diſpiceret (mo- i enim eam adulterio admiſſo ex patriis legibus oporte- at) Dauides accerſit ex obſidione Ioabi quidem armige- um, mulieris vero maritum, nomine Vrian. Vbi ve- it ex eo ſciſcitatus eſt et de exercitu et de vrbis oppu- natione. Cum autem diceret, res omnes illis ex animo ucceſſiſſe, fercula ex conuiuio apportata ei in coenam lat, iubetque vt profectus ad vxorem cum ea requieſceret. lt Vrias non ita quidem fecit, ſed regi cum aliis eius ar- nigeris accubuit. Rex autem, ubi hoc reſciuit, illum nterrogabat, cur ſe ad domum ſuam non receperit, ne- que ad vxorem poſt longum adeo tempus, vt natura fert omnium hominum cum peregre reuerſi ſint. "Haud ae- "quum eſſe, reſpondebant, vt cum ſui commilitones et im- "perator humi dormirent in caſtris ſoloque hoſtili, ipſe "cum vxore ſemet recrearet et delicias agitaret". Haec loquuto Dauides praecepit, vt illic maneret etiam eo die, ſeſe vero poſtridie eum dimiſſurum eſſe ad impe- ratorem. Vrias deinde a rege ad coenam inuitatus, et vſque ad ebrietatem potus, rege ipſum de induſtria cra- bris poculis excipiente; nihilominus tum quoque pro re- gis foribus obdormiuit, nullo vxoris deſiderio captus. Hanc ob rem indignatus rex Ioabo per literas in man- datis dedit, vt in Vrian poena animaduerteret (ipſum enim peccaſſe ſignificabat) et modum quo puniretur, ne palam fieret quod ipſe hoc voluerit, ſuggerebat. iuſſit enim vt hoſtibus, qua maxime vrgerent, illum obiice- ret, et vbi certiſſimum pugnando diſcrimen adiret, a ceteris deſtitutus: nam praecepit vt ſocii loco cederent, quam primum commiſſum erat praelium. His ita ſcri- ptis et proprio ſigillo obſignatis, epiſtolam Vriae dedit ad Ioabum perferendam. Ioabus autem cum literas ac- cepiſſet, regiſque voluntatem intellexiſſet, in eo loco Vrian ſtatuit, vbi ſciebat hoſtes ſibi maxime infenſos eſſe, adiunctis illi quibuſdam e militibus fortiſſimis. at-

πον τὰς πολεμίους αὐτῷ χαλεπὰς γινομένας, κατὰ τοῦτον δὴ τὸν καιρὸν τὸν Οὐρίαν, δοὺς αὐτῷ τινὰς τῶν ἀρίστων τῆς στρατιᾶς. αὐτὸς δ' ἁπάσῃ τῇ δυνάμει προσεπιβοηθήσειν ἔφησεν, εἰ δυνηθεῖεν ἀνατρέψαντές τι τοῦ τείχους εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν. ὄντα δ' αὐτὸν γενναῖον στρατιώτην, καὶ δόξαν ἔχοντα παρά τε τῷ βασιλεῖ καὶ πᾶσι τοῖς ὁμοφύλοις ἐπ' ἀνδρείᾳ, χαίρειν τοῖς μεγάλοις πόνοις, ἀλλὰ μὴ προσαγωγαστέον ἠξίου. τοῦ δὲ Οὐρίου προθύμως ὑποσάντος τὸ ἔργον, τοῖς μὲν αὐτοῦ παραστασομένοις ἰδίᾳ, καταλιπεῖν ὅταν ἐξορμήσαντας ἴδωσι τοὺς πολεμίους, ἐδήλωσεν. προσβαλόντων δ' οὖν τῇ πόλει τῶν Ἑβραίων, δείσαντες οἱ Ἀμμανῖται, μὴ κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον, καθ' ὃν Οὐρίας συνέβαινε τεταχθαι, Φθάσαντες ἀναβῶσιν οἱ πολέμιοι, προσησάμενοι τὰς ἀνδρειοτάτας αὐτῶν καὶ τὴν πύλην ἀνοίξαντες αἰφνιδίως, μετὰ ῥύμης καὶ ὁρμῆς πολλῆς τοῖς ἐχθροῖς ἐπεξῆλθον. οἱ δ' αὐτοὶ οἱ σὺν τῷ Οὐρίᾳ, πάντες ἀνεχώρησαν ὀπίσω, καθὼς Ἰώαβος αὐτοῖς προεῖπεν. αἰσθόμενος δ' Οὐρίας φεύγειν καὶ τὴν τάξιν καταλιπεῖν, ὑπέμεινε τοὺς πολεμίους, καὶ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ἐκδεξάμενος, ἀναιρεῖ μὲν ὀλίγους, κυκλωθεὶς δὲ καὶ ληφθεὶς ἐν μέσῳ τελευτᾷ. σὺν δ' αὐτῷ τινες καὶ ἄλλοι συγκατέπεσον τῶν ἑταίρων.

β'. Τούτων δ' οὕτω γενομένων, ἔπεμψεν ἀγγέλους Ἰώαβος πρὸς τὸν βασιλέα, λέγειν ἐντειλάμενος αὐτοῖς, "ὡς σπε-"σάσαι μὲν ταχέως ἑλεῖν τὴν πόλιν, προσβαλὼν δὲ τῷ τεί-"χει καὶ πολλοὺς ἀπολέσας ἀναχωρῆσαι βιασθείη". πρὸς-θῆναι δὲ τούτοις, ἂν ὀργιζόμενον ἐπ' αὐτοῖς βλέπωσι, καὶ τὸν Οὐρίᾳ θάνατον. τοῦ δὲ βασιλέως ἀκούσαντος ταῦτα παρὰ τῶν ἀγγέλων, καὶ δυσφοροῦντος, καὶ φάσκοντος "ἁμαρ-"τεῖν αὐτοὺς τῷ τείχει προσβαλόντας, δέον ὑπονόμοις καὶ "μηχανήμασιν ἑλεῖν πειρᾶσθαι τὴν πόλιν, καὶ ταῦτ' ἔχοντας "παράδειγμα τὸν Γεδεώνος υἱὸν Ἀβιμέλεχον, ὃς ἐπὶ τὴν Θήβας πύργον ἑλεῖν ἐβούλετο βίᾳ, βληθεὶς ὑπὸ γυναι-"κείου πέτρῳ κατέπεσε, καὶ, ἀνδρειότατος ὤν, διά τι "δυσχερὲς τῆς ἐπιβολῆς αἰσχρῶς ἀπέθανεν· ἃ μνημονεύσας

ie ſe cum toto exercitu opem illis latutum diſcolat, ſi rte aliqua muri euerſa in urbem penetrare potuerint. ſum vero, cum eſſet miles ſtrenuus, magnaeque cum. ud regem tum tribules ſuos omnes exiſtimationis ob ritudinem, obſecrabat, vt magnis laboribus gauderet, non ad indignationem commoueretur. Vria autem icriter opus ſuſcipiente, commilitonibus eius clam fi- ificauit Ioabus, vt, cum hoſtes portis erupturos vi- rent, deſertum relinquerent. Itaque cum Hebraei bi ſucceſſiſſent, veriti Ammanitae, ne, in illo loco i Vrias forte conſtitutus erat, quam primum murum ſcenderent hoſtes, prima acie fortiſſimis collocatis por- que ſubito recluſa cum impetu magnoque curſu in eos ruptionem fecerunt. Illos autem vbi conſpexerunt, 'riae milites, omnes ſeſe ex improuiſo ſubduxerunt, rout illis ante dixerat Ioabus. At cum puderet Vrian rgum dare et aciem deſerere, hoſtes ſuſtinuit, et im- etum eorum excipiens non paucos quidem perimit, ve- um circumdatus et captus in medio illorum mortem ccumbit. Cum eo autem et alii nonnulli e ſociis adebant.

2. His ita geſtis nuncios Ioabus miſit ad regem, uſſos vt dicerent, "quod operam quidem dederit vt vr- "bem celeriter caperet, ſed oppugnatione moenia ador- "tus, aliquammultis amiſſis recedere compulſus fuerit"; illis vero, ſi propter ea ira correptum videant, mortem Vriae adiicerent. Haec autem rex cum a nunciis ac- cepiſſet, et aegre tuliſſet, dixiſſetque "quod male fece- "rint moenia cominus oppugnando, cum oportuerit cu- "niculis et machinis ad vrbem capiendam aggredi," id- "que exemplum illis ſuppeditante Abimelecho Gedeonis "filio, qui dum Thebis turrim vi capere vellet, ab ani- "cula ſaxo percuſſus cecidit, et, cum vir eſſet fortiſſi- "mus, propter incoepti difficultatem cum dedecore vi- "tam amittebat: cuius rei memores non debuiſſetis ad "muros hoſtiles prope adeo accedere. optimum enim res

"δεῖ μὴ προσιέναι τῷ τείχει τῶν πολεμίων. ἄρτιον γὰρ "ἁπάντων τῶν ἐν πολέμῳ πραχθέντων καὶ καλῶς καὶ ὡς "ἑτέρως ἐν τοῖς αὐτοῖς κινδύνοις μνήμην ἔχειν, ὡς τὰ μὲν "μιμεῖσθαι, τὰ δὲ φυλάττεσθαι". ἐπεὶ δ' ἤδη ἔχοντι καὶ τὸν Οὐρία θάνατον ἐδήλωσεν ὁ ἄγγελος, παύεται μὲν τῆς ὀργῆς· Ἰωάβῳ δ' ἐκέλευσεν ἀπελθόντα λέγειν, "ἀνθρώ- "πινον εἶναι τὸ συμβεβηκὸς, καὶ τὰ τῷ πολέμῳ φύσιν ἔχειν "τοιαύτην, ὥστε ποτὲ μὲν τοῖς ἐναντίοις εὖ πράττειν συμ- "βαίνειν κατ' αὐτὸν, ποτὲ δὲ τοῖς ἑτέροις, τῷ λοιπῷ μη- "τοιγε προνοεῖν τῆς πολιορκίας, ὅπως μηδὲν ἔτι παύσωσι "κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ χώμασί καὶ μηχαναῖς ἐκπολιορκήσω- "τας καὶ παρασησαμένους, τὴν μὲν πόλιν κατασκάψαι, κτεί- "νας δ' ἀπολέσαι τοὺς ἐν αὐτῇ". καὶ ὁ μὲν ἄγγελος, τὰ ὑπὸ τῷ βασιλέως ἐντεταλμένα κομίζων, πρὸς Ἰώαβον ἤπειγετο· ἡ δὲ τῷ Οὐρία γυνὴ Βεεθσαβὲ, τὸν θάνατον τοῦ- δρὸς πυθομένη, ἐπὶ συχνὰς αὐτὸν ἡμέρας ἐπένθησε· πα- σαμένης δὲ τῆς λύπης καὶ τῶν ἐπ' Οὐρία δακρύων, ὁ βασι- λεὺς εὐθὺς ἠγάγετο γυναῖκα, καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐ- τῷ γίνεται.

γ'. Τοῦτον οὐχ ἡδέως ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς τὸν γάμον, ἀλλὰ δι' ὀργῆς ἔχων τὸν Δαυΐδην, τῷ προφήτῃ Ναθάνᾳ φανεὶς κατὰ τὰς ὕπνους, ἐμέμφετο τὸν βασιλέα. ὁ δὲ Ναθάνης, ἀσεῖος ὢν καὶ συνετὸς ἀνὴρ, λογισάμενος ὡς οἱ βασιλῆς, ὅταν εἰς ὀργὴν ἐμπέσωσι, ταύτῃ πλέον ἢ τῷ δικαίῳ νέμου- τὰς μὲν παρὰ τοῦ Θεοῦ γεγενημένας ἀπειλὰς ἡσυχίαν ἔκρινεν, ἄλλως δὲ λόγους χρησοὺς πρὸς αὐτὸν διεξιέναι, καὶ δὴ τοιοῦτόν τινα τρόπον, περὶ οὗ καὶ τί φρονεῖ, σαφεῖς αὐτῷ, παρεκάλει. "δύο γάρ, ἔφησεν, ἄνδρες "τὴν αὐτὴν κατῴκουν πόλιν, ὧν ὁ μὲν πλούσιος ἦν, καὶ πο- "λὰς εἶχεν ἀγέλας ὑποζυγίων τε καὶ θρεμμάτων καὶ βοῶν· "τῷ πένητι δ' ἀμνὰς μία ὑπῆρχε. ταύτην μετὰ τῶν τέκνων "αὐτὸς ἀνέτρεφε, συνδιατώμενος αὐτῇ τά τε σιτία, καὶ φι- "λοστοργίᾳ πρὸς αὐτὴν χρώμενος ἣ τις ἂν χρήσαιτο καὶ πρὸς "θυγατέρα. ξένου δ' ἐπελθόντος τῷ πλουσίῳ, τῶν μὲν ἰδίων

omnes bello gestas, seu bene seu male cesserint, cum similе periculum inciderit, in memoriam reuocare, vnde quod imitetur, quodue vitet quisque sibi capiat". postquam vero ita se habenti mortem Vriae nuncius declarauerat, ab ira quidem desistit; praecepit autem nuncio, cum abiret, vt Ioabo diceret, "humanum esse quod accidit, eamque esse belli naturam, vt in eo quidem inimicis aliquando res prospere cedere contingat, aliquando vero aliis, debere tamen in posterum eam in obsidione curam adhibere, vt denuo dum res geritur nullatenus offendant, sed, cum aggeribus et machinis vrbem expugnarint et in potestatem suam redegerint, eam quidem funditus euertant, eius vero incolas omnes conficiant perimantque". Et nuncius quidem cum hisce regis mandatis ad Ioabum se propere recipiebat: vxor vero Vriae Beethsabe, postquam intellexit mortuum esse maritum, per aliquot dies eum defleuit et lamentata est. Cum autem a luctu et lacrymis pro Vria effusis desiisset, mox eam rex coniugem sibi adsciuit, et ex ea filium sustulit.

3. Has nuptias Deus haud libenter adspexit, sed Dauidi offensus, et prophetae Nathanae in somnis oblatus, grauiter regem accusabat. Nathanas autem, cum vir esset comis ac prudens, secum reputans, vt reges, si quando irascantur, iram prae iustitia sequi soleant, Dei quidem comminationes silentio premere statuebat, alios vero vtiles apud ipsum sermones habebat, idque tali quodam modo, de quo suam sententiam vt sibi aperiret obsecrabat. "Duo, inquit, viri eandem vrbem incolebant, quorum alter quidem opulentus erat, et multos iumentorum greges ouiumque et boum possidebat: alter vero pauperculus vnam omnino habebat ouiculam. Hanc simul cum liberis suis enutriebat, eodem cum ipsa cibo vesci solitus, et eo ipsam affectu prosequens quo quis etiam filiam prosequeretur. Cum autem hospes diuiti superueniisset, ille de suis pecoribus ne vnum quidem, vt amicum epulis adhiberet, mactare voluit:

"ὑθὲν ἐκεῖνος θοσκημάτων ἠξίωσε καταθύσας σώζεσθαι τὸν "Φίλων· πέμψας δὲ τὴν ἀμνάδα τοῦ πένητος ἀπέσφαξε, "καὶ ταύτην παρασκευάσας εἱστίασε τὸν ξένον". σΦόδρα δ' ἐλύπησεν ὁ λόγος οὗτος τὸν βασιλέα, καὶ πονηρὸν πρὸς τὸν Ναθάναν τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅς γε τοῦτο τὸ ἔργον ἐτόλμησεν, ἀπεφήνατο, καὶ τετραπλῆν τε ἀποτίσαι τὴν ἀμνάδα δίκαιον εἶναι, καὶ πρὸς τούτῳ θανάτῳ κολασθῆναι. Ναθάνας δ' ὑποτυχὼν, "αὐτὸν, ἔλεγεν, ἐκεῖνον εἶναι τὸν "ἄξιον ταῦτα παθεῖν, ὑφ' αὑτοῦ κεκριμένον τολμήσαντα "μέγα καὶ δεινὸν ἔργον". ἀνεκάλυπτε δ' αὐτῷ καὶ παρεγύμνα τὴν ὀργὴν τῦ Θεῦ, ποιήσαντος μὲν αὐτὸν βασιλέα τῆς Εβραίων δυνάμεως, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ πάντων ἐθνῶν πολλῶν καὶ μεγάλων κύριον, ῥυσαμένου δ' ἔτι πρὸ τούτου ἐκ τῶν Σαύλε χειρῶν, δόντος δ' αὐτῷ καὶ γυναῖκας ἃς δικαίως καὶ νομίμως ἠγάγετο· καταφρονηθέντος δ' ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀσεβηθέντος, ἃς ἀλλοτρίαν τε γῆμας ἔχοι γυναῖκα, καὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἀποκτείνειεν ἐκδὺς τοῖς πολεμίοις. δίκην οὖν αὐτὸν ἀντὶ τούτων δίκας τῷ Θεῷ, καὶ βιασθήσεσθαι μὲν αὐτῦ τὰς γυναῖκας ὑφ' ἑνὸς τῶν παίδων, ἐπιβουλευθήσεσθαι δὲ καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου, καὶ τὸ ἁμάρτημα κρύφα τοῦτο δράσαντα φανερὰν τὴν ἐπ' αὐτῷ δίκην ὑφέξειν. τεθνήξεσθαι δὲ καὶ τὸν παῖδά σοι παραχρῆμα τὸν ἐξ αὐτῆς γεγεννημένον. ταραχθέντος δ' ἐπὶ τούτοις τῦ βασιλέως, καὶ συγχυθέντος ἱκανῶς, καὶ μετὰ δακρύων καὶ λύπης ἀσεβῆσαι λέγοντος· ἦν γὰρ ὁμολογουμένως θεοσεβὴς, καὶ μικρῶν ἁμαρτῶν ὅλως περὶ τὸν βίον, ἢ τὰ περὶ τὴν Οὐρία γυναῖκα· ὤκτειρεν ὁ Θεὸς, καὶ διαλλάττεται, Φυλάξειν αὐτῷ καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν βασιλείαν ἐπαγγειλάμενος. μετανοοῦντι γὰρ περὶ τῶν γεγενημένων οὐκ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν ἔΦασκε. καὶ Ναθάνας μὲν, ταῦτα τῷ βασιλεῖ προφητεύσας, οἴκαδ' ἐπανῆλθε.

δ'. Τῷ δ' ἐκ τῆς Οὐρία γυναικὸς γενομένῳ παιδὶ Δαυὶδ ἡ νόσον ἐνσκήπτει χαλεπὴν τὸ θεῖον. ἐΦ' ᾗ δυσφορῶν ὁ βασιλεὺς, τροφὴν μὲν ἐπ' ἡμέρας ἑπτὰ, καίτοιγε ἀπαγο-

"sed, missis qui pauperis oviculam abriperent, cum eam "parasset, hospitem conuiuio excepit". Sermo autem iste vehementer regem contristauit, hominemque qui hoc facinus patrauit coram Nathana sceleſtum pronunciauit, iussumque esse vt ouiculam quadruplo pensaret, praetereaque morte mulctaretur. Tum Nathanas in haec verba subiiciebat, "ipsum esse illum quem hac animad-"uersione dignum affirmauerat, suopte iudicio damnatum "vt qui ausus fuerat magnum adeo et atrox flagitium com-"mittere". Porro ante oculos posuit et patefecit iram Dei, qui ipsum quidem cunctorum Hebraeorum regem constituerat, et omnium in circuitu gentium multarum magnarumque dominum; insuper autem e Sauli manibus olim liberauerat, dederatque ei coniuges quas iuste et legitime duxerat: nihilominus tamen ab ipso spretus fuerit et male habitus, qui alienam vxorem matrimonio sibi iunxerat, eiusque maritum hostibus proditum interimendum esse curauerat. Ipsum itaque pro istis Deo poenas daturum, foreque vt suae quidem vxores ab vno e filiis stuprum patiantur, ipse vero etiam ab eodem insidiis appetatur, et qui occulte hoc peccatum admiserit poenas pro eo luce palam subeat. quin et erit vt puer tibi ex ea natus sine mora intereat. Cum autem hisce rex perturbatus esset et valde confusus, et cum lacrymis et moerore se in Deum peccasse fateretur (erat enim procul dubio vir pius, vitaeque plane integer et sceleris purus, nisi quod forte in re Vriae vxoris deliquerit) eius misertus est Deus, et cum eo in gratiam rediit, et regnum et vitam ei se seruaturum esse pollicitus. illi enim, cum ob ea quae facta erant poenitentiam agat, non amplius Deum succensere dicebat. Et quidem Nathanas, postquam ista regi futura aperuisset, domum reuertebatur.

4. Puerum autem, quem Vriae coniux Dauidi peperat, Deus graui morbo affecit. Quam rem Dauides aegre ferens, cibum quidem per septem dies, vehementer licet instarent domestici, non degustabat: sed atra veste

ζόντων τῶν οἰκείων, ὃ προσηυξατο· μέλαιναν δὲ περιθέμενος ἐσθῆτα, πεσὼν ἐπὶ σάκκου κατὰ γῆς ἔκειτο, τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ παιδὸς ἱκετεύων σωτηρίας. σφόδρα γὰρ ἔστεργεν αὐτοῦ τὴν μητέρα. τῇ δ' ἑβδόμῃ τῶν ἡμερῶν τελευτήσαντος τοῦ παιδὸς, οὐκ ἐτόλμων τῷ βασιλεῖ τοῦτο μηνύειν οἱ θεράποντες, λογιζόμενοι μὴ γνοὺς ἔτι μᾶλλον ἀπόχηται καὶ τροφῆς καὶ τῆς ἄλλης ἐπιμελείας, ὡς ἂν ἐπὶ πένθει τέκνου τετελευτηκότος, ὁπότε καὶ νοσοῦντος οὕτως ὑπὸ τῆς λύπης αὐτὸν ἐκάκωσε. ταραττομένων δ' αἰσθόμενος τῶν οἰκετῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ τάυτα παρόντων ἃ μάλιστα συγχεῖσθαι τι θάλασσι συμβαίνει, συνεὶς ὅτι τέθνηκεν ὁ παῖς, προσφωνήσας ἕνα τῶν οἰκετῶν, καὶ μαθὼν τἀληθὲς, ἀνίσταται, καὶ λουσάμενος καὶ λαβὼν ἐσθῆτα λευκὴν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Θεοῦ παραγίνεται· καὶ κελεύσας δεῖπνον αὐτῷ παρατεθῆναι, πολλὴν ἐπὶ τῷ παραλόγῳ τοῖς τε συγγενέσι καὶ τοῖς οἰκέταις ἔκπληξιν παρέσχεν, ὅτι μηδὲν τούτων ἐπὶ νοσοῦντι τῷ παιδὶ ποιήσας, πάνθ' ὁμοῦ τετελευτηκότος ἔπραττε. τήν τε αἰτίαν, δεηθέντες ἐπιτρέψαι πρῶτον αὐτοῖς πυθέσθαι, παρεκάλουν εἰπεῖν τῶν γεγενημένων. ὁ δὲ, ἀμαθεῖς εἶναι αὐτοὺς, ἐδίδασκεν, "ὡς ὅτι μὲν ζῶντος τοῦ παιδὸς ἔχων ἐλ-"πίδα σωτηρίας αὐτῷ δεόντως πάντ' ἐποίει, τὸν Θεὸν ἡγού-"μενος τούτοις εὐμενῆ κατασήσειν· ἀποθανόντος δ' οὐκέτι "χρείαν εἶναι λύπης ματαίας". ταῦτ' εἰπόντος, ἐπῄνεσαν τὴν σοφίαν καὶ τὴν διάνοιαν τοῦ βασιλέως. συνελθὼν δὲ τῇ γυναικὶ Βεθσαβῇ, ἔγκυον αὐτὸν ἐποίησε· καὶ γενόμενον ἄῤῥεν παιδίον, Σολομῶνα προσηγόρευσε, Ναθάνα τοῦ προφήτου κελεύσαντος.

ε'. Ἰώαβος δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοὺς Ἀμμανίτας ἐχυρῶς ἐκάκου, τῶν τε ὑδάτων αὐτοὺς ἀποτεμνόμενος καὶ τῆς τῶν ἄλλων εὐπορίας, ὡς πάνυ ταλαιπωρεῖν ἐνδεία ποτοῦ καὶ τροφῆς. ἐξ ὀλίγου γὰρ φρέατος ἤρτητο, καὶ τούτου, ὥστε μὴ τελέως αὐτοὺς ἐπιλιπεῖν τὴν πηγὴν, ὑδαιλέστερον χρώμενοι. γράφει δὲ τῷ βασιλεῖ ταῦτα δηλῶν, καὶ παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ τὴν αἵρεσιν τῆς πόλεως ἐλθεῖν, ἵνα τὴν νίκην αὐ-

ndutus et in saccum procumbens humi iacebat, Deo upplicans pro pueri salute. nam magno matris eius amoe flagrabat. Cum autem septimo die puer obiisset, hoc erui regis ei nunciare verebantur, quod coniicerent foe vt re cognita multo magis a cibo reliquaque cura corporis abstineret, vt in luctu ob filium defunctum, cum eo aegrotante adeo sese moerore afflictauerit. Tum rex domesticos suos perturbatos sentiens, similiterque affectos ac illi qui maximopere aliquid celare expetunt, intellecto puerum esse mortuum, cum vnum e domesticis compellasset et veritatem comperisset, e vestigio surrexit, lotusque et veste candida sumpta ad Dei tabernaculum contendit: deinde praecipiens vt coena sibi apponeretur, ex nouo et inopinato consilio magnam et cognatis et domesticis admirationem mouebat; quod cum nihil horum aegrotante puero fecisset, post eius obitum omnia simul faceret. ipsumque, praefatione adhibita vt percontari liceret, dicere obsecrabant quid causae fuerit quod ita fecerit. Ille vero eos, cum rerum imperitos esse pronunciasset, hoc docebat; "se adhuc quidem vi"vente puero, dum spem salutis eius haberet, omnia pro "re nata praestitisse, existimans hisce forsan placari posse "Deum: illo autem mortuo inani moerore non amplius "opus esse". Hisce dictis, sapientiam regis et prudentiam vno ore praedicarunt. Cum vxore autem Beethsabe iterum congressus, ipsam grauidam fecit; infantemque masculum ex ea sibi natum, Nathanae prophetae monitu, Solomonem appellauit.

5. Interea Ioabus obsidione Ammanitas valde affligebat, et aqua illis praecisa et rerum aliarum copia praeclusa; ita vt potus simul et victus inopia in vniuersum laborarent. Ex puteo enim exiguo spes eorum pendebat: ac ne hoc quidem largiter vtebantur, ne forte in totum eos deficeret fons. Haec Ioabus per literas regi significat, eumque obsecrat vt ad vrbem capiendam properaret, vt ipsi victoria adscriberetur. Rex cum benevolentiam

τὸς ἐπιγραφήν. ταῦτ' Ιωάβ γράψαντος, ἀποδεξάμενος αὐτὸν τῆς εὐνοίας καὶ τῆς πίστεως ὁ βασιλεὺς, παρελαβὼν τὴν σὺν αὐτῷ δύναμιν, ἦκεν ἐπὶ τὴν Ραβαθᾶς πόρθησιν· καὶ κατὰ κράτος ἑλὼν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις ἐφῆκεν. αὐτὸς δὲ τὸν τῦ βασιλέως τῶν Αμμανιτῶν λαμβάνει στέφανον, ἔλκοντα χρυσῦ τάλαντον, καὶ πολυτελῆ λίθον ἔχοντα ἐν μέσῳ σαρδόνυχα. ἐφόρει δ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διαπαντὸς Δαυίδης. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα σκῦλα λαμπρὰ καὶ πολύτιμα ἤνεγκεν ἐν τῇ πόλει· τὰς δ' ἄνδρας αἰκισάμενος διέφθειρε. ταύτας δὲ καὶ τὰς ἄλλας τῶν Αμμανιτῶν πόλεις διέθηκεν, ἑλὼν αὐτὰς κατὰ κράτος.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς Αβεσάλωμος φόνῳ ἀπεσκευάσατο τὸν Αμνῶνα, βιασάμενον τὴν αὐτῦ ἀδελφήν· καὶ ὡς φυγὰς γενόμενος ὕστερον ὑπὸ Δαυίδου μεταπαλεῖται.

Ἀναστρέψαντος δ' εἰς Ιερουσόλυμα τοῦ βασιλέως, παῖδα αὐτῦ τὴν οἰκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης καταλαμβάνει. θυγάτης ἦν αὐτῷ, παρθένος μὲν ἔτι, τὸ δὲ κάλλος εὐπρεπὴς, ὡς ἅπασας ὑπερβάλλειν τὰς εὐμορφοτάτας γυναῖκας, Θαμάρα ὄνομα, τῆς δ' αὐτῆς Αβεσαλώμῳ μητρὸς κεχωρισμένης. ταύτης ὁ πρεσβύτατος τῶν Δαυίδου παίδων Αμνὼν ἐραθεὶς, ὡς ὅτε διὰ τὴν παρθενίαν αὐτῆς, ὅτε διὰ τὴν φυλακὴν τυχεῖν τῆς ἐπιθυμίας ἐδύνατο, χαλεπῶς διέκειτο. καὶ τό τε σῶμα τῆς ὀδύνης αὐτὸν κατεθλίβοντος κατίσχναντο, καὶ τὴν χρόαν μετέβαλεν. δῆλος δὲ ταῦτα πάσχων γίνεται Ιωνάθῃ τινὶ, συγγενεῖ καὶ Φίλῳ. συνετὸς δ' ἦν ἄνὴρ ἐν τοῖς μάλιστα καὶ τὴν διάνοιαν ὀξύς. ὁρῶν οὖν καθ' ἡμέραν περωΐαν τὸν Αμνῶνα μὴ κατὰ Φύσιν ἔχοντα τῷ σώματι, προσελθὼν ἠρώτα Φράσαι τὴν αἰτίαν αὐτῷ. εἰκάζεν μὲν τοιγε αὐτὸς ἔλεγεν ἐξ ἐρωτικῆς ἕτως ἔχειν αὐτὸν ἐπιθυμίας· τῦ δὲ Αμνῶνος ὁμολογήσαντος τὸ πάθος, ἐν τῆς ἀδελφῆς ἐρᾷ τυγχανύσης ὁμοπατρίας, ὁδὸν αὐτῷ καὶ μη-

eius fidemque collaudasset, assumptis omnibus quae illi aderant copiis, ad Rabathae expugnationem venit; eamque mox vi captam militi diripiendam permisit. Ille vero regis Ammanitarum coronam sibi vendicat, auri talentum pendentem, et sardonychen magni pretii lapidem in medio habentem. Atque illam Dauides perpetuo in capite gestabat. Quin et multa alia spolia splendida et pretiosa in vrbe reperiebat: viros autem excruciatos occidebat. Nec mitius tractauit etiam alias Ammanitarum vrbes, quas vi expugnauerat.

CAP. VIII.

Vt Absalomus caede nefaria Ammonem sustulit, quod sororem suam stuprauerat: vtque exsul factus postea a Davide reuocatur.

REge autem Hierosolyma reuerso, calamitas in domum eius inuasit ex huiusmodi causa. Filiam habebat adhuc virginem, tanta vero formae venustate vt speciosissimas quasque mulieres pulchritudine vinceret, Thamaram nomine, et ex eadem qua Absalomus matre edi-tam. Huius amore correptus Amnon, filiorum Dauidis natu maximus, cum ea, tam quod virgo esset quam quod arctius custodiretur, potiri non posset, male se habebat. vt et corpus dolore illum depascente macresceret, et colorem indies commutaret. At Ionathas quidam, cognatus eius et amicus, animaduertit, quod haec pateretur. ille autem praeclarae erat sapientiae et acris ingenii. Quolibet itaque mane obseruans Amnonem non adeo vt natura aut corpore valere, accessit illum rogans vt causam sibi indicaret. se tamen coniicere, ille dicebat, haec ei accidere ex amoris affectu. Postquam autem id ita esse deprauerat, quod scilicet sororem deamaret ex eodem secum patre, viam ipsi et commentum proposuit quo ad optata perueniret. Suasit enim vt aegritudinem simularet. Cum vero pater ad eum visendum veniret,

χαιτὴ εἰς τὸ περιγενέσθαι τῶν εἰκταίων ὑπέθετο, νόσον γὰρ ὑποκρίνεσθαι παρῄνεσεν. ἐλθόντα δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν πατέρα, πέμψαι τὴν ἀδελφὴν αὐτῷ διακωνησομένην ἐκέλευσε παρακαλέσαι. ῥᾴων γὰρ ἔσεσθαι καὶ ταχέως ἀπαλλαγήσεσθαι τῆς νόσου, τούτου γινομένου. καταπεσὼν οὖν ὁ Ἀμνὼν ἐπὶ τὴν κλίνην, νοσεῖν προσεποιεῖτο κατὰ τὰς Ἰωνάδου ὑποθήκας. παραγενομένου δὲ τοῦ πατρὸς καὶ συνιστομένου πῶς ἔχει, τὴν ἀδελφὴν ἐδεῖτο πέμψαι πρὸς αὐτόν. ὁ δ' εὐθὺς ἐκέλευσεν ἀχθῆναι. ἡνίκα δὲ προσέταξεν ἄρτους αὐτῷ ποιῆσαι τηγανιστούς, αὐτουργῷ γενομένῃ. προσοίσεσθαι γὰρ ἥδιον ἐκ τῶν ἐκείνης χειρῶν. ἡ δ' ἐμβλέψαντος τοῦ ἀδελφοῦ φυράσασα τὸ ἄλευρον, καὶ πλάσασα κολλυρίδας, καὶ τηγανίσασα, προσήνεγκεν αὐτῷ. ὁ δὲ τότε μὲν οὐκ ἠγεύσατο· προσέταξε δὲ τοῖς οἰκέταις παραμεῖναι πάντας πρὸ τοῦ δωματίου· βούλεσθαι γὰρ ἀναπαύσασθαι, θορύβου καὶ ταραχῆς ἀπηλλαγμένος. ὡς δὲ τὸ κελευσθὲν ἐγένετο, μόνη ἀδελφὴν ἠξίωσεν εἰς τὸν ἐνδοτέρω οἶκον τὸ δεῖπνον αὐτῷ παρενεγκεῖν. ποιησάσης δὲ τοῦτο τῆς κόρης, λαβόμενος αὐτῆς, συνελθεῖν αὐτῷ πεῖθειν ἐπειρᾶτο. ἀναχωρησάσης δὲ ἡ παῖς, ἀλλὰ μὴ σύ γε τοῦτο βίασαι με, μηδὲ ἀσεβήσῃς, εἶπεν, ἀδελφὲ, τοὺς νόμους παραβάς, καὶ δεινῇ περιβαλὼν σαυτὸν αἰσχύνῃ. παῦσαι δ' ὅτως ἀδίκου καὶ μιαρᾶς ἐπιθυμίας, ἐξ ἧς ὄνειδος καὶ κακοδοξίαν ὁ οἶκος ἡμῶν κερδανεῖ. συνεβούλευέ τε περὶ τούτου διαλεχθῆναι τῷ πατρί· συγχωρήσειν γὰρ ἐκεῖνον. ταῦτα δ' ἔλεγε, βουλομένη τὴν ὁρμὴν τοῦ τῆς ὀρέξεως πρὸς τὸ παρὸν διαφυγεῖν. ὁ δ' ἀ πειθόμενος, τῷ δ' ἔρωτι κωλύμενος, καὶ τοῖς τοῦ πάθους κέντροις μυνιττόμενος βιάζεται τὴν ἀδελφήν. μῖσος δ' εὐθέως μετὰ τὴν ἁμαρτίαν εἰσέρχεται τὸν Ἀμνῶνα, καὶ προσλοιδορησάμενος ἐκέλευσεν ἀναστᾶσαν ἀπιέναι. τῆς δὲ χεῖρα τὴν ὕβρεως καὶ διὰ τοῦτο ἀποκαλούσης εἰ βιασάμενος αὐτὸς μηδ' ἔχρι νυκτὸς ἐπιτρέποι μεῖναι, ἀλλὰ παραχρῆμα ἀπαλλάττεσθαι κελεύσειεν ἡμέρᾳ καὶ φωτὶ, ἵνα καὶ μάρτυσι τῆς αἰσχύνης περιπέσοι, προσέταξεν αὐτὴν ἐκβαλεῖν τῷ οἰκέτῃ. ἡ δὲ,

uſſit obſecrare vt ſororem ad ſe mitteret quae ſibi miſtraret fore enim vt hoc facto melius ſe haberet et itius morbo liberaretur. Lecto igitur decubuit Amnon, norbo ſimulato, prout ei Ionathas ſuggeſſerat. Patre utem illum inuiſente et de valetudine percontante, peiit ſororem ad ſe mitti. iſque e veſtigio iuſſit adduci. lla autem veniente praecepit, vt ipſa operam praeſtans placentas faceret, libentius enim ex illius manibus comſurum. Cum vero in conſpectu fratris farinam ſubgiſſet et collyridas formaſſet et coxiſſet, eas ipſi obtuit. At ille de iis tunc non deguſtauit: ſed famulis manauit, vt quotquot eſſent pro foribus cubiculi ſummoueent, velle enim quieſcere, turba et tumultu liberatus. et poſtquam imperata feciſſent, petiit a ſorore vt ſibi in conclaue edulium afferret. Cum autem ei hac in re obſequuta eſſet puella, eam prehendens ſuadere laborabat vt ſui copiam faceret. Puella vero, ſublato clamore, dicebat, at tu noli, frater, mihi vim inferre, noli flagitium committere, id agendo vt leges tranſgrediaris et magno temet pudore circumfundas. omitte iniquam adeo foedamque cupiditatem explere, ex qua opprobrium et infamia in familiam noſtram redundabunt. eique conſilium dedit vt hac de re cum patre colloqueretur: illum enim eius deſiderio conceſſurum eſſe. Haec autem dicebat, volens impetum eius cupiditatis in praeſentia vitare. Ille vero noluit ei obſequi: ſed amore ardens et oeſtro libidinis agitatus ſorori vim intulit. At Amnoni, vt eam conſtuprauerat, ſtatim odio eſſe coepit; iſque faſtiditam conuiciis aggreſſus, iuſſit vt ſurgeret et diſcederet. Cum vero iniuriam etiam eo grauiorem fore clamaret, ſi ipſe, qui ſtuprum ſibi obtulerat, non vſque ad noctem ſecum manere permitteret, ſed e veſtigio inde die luceque faceſſere iuberet, vt in turpitudinis ſuae teſtis incideret, mandauit famulo vt eam foras eiiceret. Illa vero ob iniuriam et vim graui dolore percita, cum tuniculam laceraſſet (virgines enim tunicas antiquitus ferebant manuleatas, et ad talos vſque

περιαλγὴς ἐπὶ τῇ ὕβρει καὶ τῇ βίᾳ γενομένῃ, περιῄξασα τὸν χιτωνίσκον· ἐφόρουν γὰρ αἱ τῶν ἀρχαίων παρθένοι χειροδέτους ἄχρι τῶν σφυρῶν πρὸς τὸ μηδὲ βλέπεσθαι χιτῶνας καὶ σποδὸν καταχεαμένη τῆς κεφαλῆς, ἀπῆει διὰ τῆς πόλεως μέσης βοῶσα καὶ ὀδυρομένη τὴν βίαν. περιτυχὼν δ' αὐτῇ ἀδελφὸς Αβεσάλωμος, ἀνέκρινε τίνος αὐτῇ δεινοῦ συμβάντος οὕτως ἔχει. κατειποῦσης δ' αὐτῆς πρὸς αὐτὸν τὴν ὕβριν, ἡσυχάζειν καὶ μετρίως φέρειν παρῄνει, καὶ μὴ νομίζειν ὑβρισθαι φθαρεῖσαν ὑπ' ἀδελφοῦ. ἡ δὲ πεισθεῖσα παύεται τῆς βοῆς, καὶ τὸ πρὸς πολλοὺς τὴν βίαν ἐκφέρειν· καὶ πολὺν χρόνον κρυψεύσασα παρ' Αβεσαλώμῳ τῷ ἀδελφῷ διεπαρτέρησε.

β'. Γνοὺς δὲ τοῦθ' ὁ πατὴρ Δαυίδης, τοὺς μὲν πεπραγμένους ἤχθετο· φιλῶν δὲ τὸν Αμνῶνα σφόδρα, πρεσβύτατος γὰρ ἦν υἱὸς αὐτῷ, μὴ λυπεῖν αὐτὸν ἠναγκάζετο. ὁ δὲ Αβεσάλωμος, ἐμίσει γε χαλεπῶς αὐτὸν καὶ λανθάνων, καιρὸν εἰς ἄμυναν αὐτῇ τῆς ἁμαρτίας ἐπιτήδειον παρεφύλασσεν. ἔτος δ' ἤδη τοῖς περὶ τὴν ἀδελφὴν ἀρτὶ πεπραγμένοις διελελύθει δεύτερον, καὶ μέλλων ἐπὶ τὴν τῶν ἰδίων κειρὰν ἐξιέναι θρεμμάτων εἰς Βελσεφῶν, πόλις δ' ἔστιν αὕτη τῆς Εφραϊμίτιδος κληρουχίας, παρεκάλει τὸν πατέρα σὺν καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐφ' ἑστίασιν. καὶ αἰτησαμένης δ' ὡς ἂν μὴ βαρὺς αὐτῷ γένοιτο, τοὺς ἀδελφοὺς ἀποστεῖλαι παρεκάλεσε. πέμψαντος δὲ, τοὺς μὲν ἐπέλευσεν ἑσπερίκα ἰδῶσι τὸν Αμνῶνα μέθῃ παρειμένον καὶ κάρῳ, νεύσαντος αὐτῇ φονεύσωσι μηδένα φοβηθέντες.

γ'. Ὡς δ' ἐποίησαν τὸ προσαχθὲν, ἔκπληξις καὶ ταραχὴ τοὺς ἀδελφοὺς λαμβάνει· καὶ δείσαντες περὶ ἑαυτῶν, ἐμπηδήσαντες ἵπποις ἐφέροντο πρὸς τὸν πατέρα. φθάσας δέ τις αὐτοὺς, ἅπαντας ὑπὸ Αβεσαλώμου πεφονεῦσθαι τῷ πατρὶ προσήγγειλεν. ὁ δ' ὡς ἐπὶ παισὶν οἷς τοσούτοις ἀπολωλόσι, καὶ τοῦθ' ὑπ' ἀδελφῶν, τῆς λύπης κατὰ τὸ κτῆνος δοκοῦντι γινομένης πικρότερον, συναράττεις ὑπὸ τοῦ πάθους, οὔτε τὴν αἰτίαν ἀνέκρινεν, οὔτ' ἄλλο τι μαθεῖν, οἷον εἰκὸς τὸν

emiſſas ne facile conſpicerentur) et caput pulueré con-
erſiſſet, per mediam vrbem abibat, vociferans, et vim
i illatam deplorans. Frater autem Abeſalomus, ei
rte obuiam factus ſciſcitatus eſt quidnam mali acciderit
ita ſe haberet. cumque illa iniuriam quae paſſa eſt
denarraſſet, ſolatus eam hortabatur vt quieſceret et
olorem moderate ferret, ſibique in contumeliam ceſſiſſe
on crederet, cum a fratre fuerit vitiata. Illa perſuaſa
eſiit a clamore et ab iniuria in populum diuulganda; et
liquammulto tempore deſerta apud fratrem Abeſalomum
emanſit.

2. Poſtquam autem hoc pater eius Dauides reſciuit,
em quidem aegerrime tulit; verum cum Amnonem
alde diligeret, (erat enim filius eius natu maximus) ne-
eſſe habuit illum dolore non affiecre. At Abeſalomus
nam eum odio vehementi et occulto proſequebatur) tem-
ous ad peccatum eius vlciſcendum opportunum captabat.
Cumque biennium iam praeteriiſſet, ex quo iſta de ſo-
ore ſua acciderant, atque ad greges ſuos tondendos itu-
rus eſſet in Belſephon (iſta autem vrbs eſt in ſorte tribus
Ephraimiticae) rogauit patrem ſimul et fratres vt ad ſe
venirent et ſecum conuiuium agerent. quo ſemet excu-
ſante quod nollet ei oneri eſſe, obſecrauit vt fratres ipſius
iuſſu mitterentur. Cum autem miſſi eſſent, famulis ſuis
imperauit, vt quam primum Amnonem vino ſomnoque
grauatum animaduerriſſent, neminem veriti ad nutum
ſuum illum trucidarent.

3. Vt vero perpetratum eſt quod mandauerat, terror
grauis et perturbatio fratres occupat: et, ſibi quiſque
metuens, equis ſubito conſcenſis curſu ad patrem fere-
bantur. At quidam, cum illos praeueniſſet, omnes ab
Abeſalomo interfectos eſſe patri illorum nunciauit. Ille
autem, quaſi ob filios qui tot ſimul perierunt, idque
fratris ſcelere, dolore correptus, eoque ex illo qui cae-
dis auctor viſus eſt exacerbato, nec cauſam requirebat,
nec minimum cunctabatur vt aliquid praeterea audiret,

λικῇτῇ προσηγγελμένῃ καιρῷ καὶ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστίας ἔχοντος, περιέμενεν· ἀλλὰ καταρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ ῥίψας αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, ἔκειτο πενθῶν τὸν υἱὸν ἅπαντας, καὶ τὸν ἀποθανεῖν δεδηλωμένους καὶ τὸν ἀνηρημότα. ὁ δὲ Σαμᾶς τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ παῖς Ιωνάθης, ἀνεῖναί τι τῆς λύπης παρεκάλει, καὶ μὲν περὶ τῶν ἄλλων μὴ πιστεύειν ὡς τεθνᾶσιν, οὐδὲ γὰρ αἰτίαν εὑρίσκειν ὑπολαμβάνειν· περὶ δ' Αμνῶνος ἐξετάζειν ἔφη δεῖν. εἰκὸς γὰρ διὰ τὴν Θαμάρας ὕβριν ἀποτολμῆσαι τὸν Αβεσάλωμον τὴν ἀναίρεσιν τὴν ἐκεί νου. μεταξὺ δὲ κτύπος ἵππων καὶ θόρυβος προσιόντων τινῶν αὐτοὺς ἐπέστρεψεν. ἦσαν δ' οἱ τοῦ βασιλέως παῖδες, οἱ διαδράντες ἀπὸ τῆς ἐπιβάσεως. ὑπαντᾷ δ' αὐτοῖς ὁ πατὴρ θρηνοῦσι λυπούμενος, καὶ πᾶσ' ἐλπίδα ὁρῶν ὃς ἠκηκόει μικρὸν ἔμπροσθεν ἀπολωλότας. ἦν δὲ παρὰ πάντων δάκρυα καὶ στόνος· τῶν μὲν ὡς ἐπ' ἀδελφῷ τετελευτηκότι, τοῦ βασιλέως δ' ὡς ἐπὶ παιδὶ κατεφθαρμένῳ. Φεύγει δ' Αβεσάλωμος εἰς Γεσσύραν πρὸς τὸν πάππον τὸν πρὸς μητρός, δυνασεύσας τῆς ἐκεῖ χώρας· καὶ τρισὶν ὅλοις ἔτεσι παρ' αὐτῷ κατεμένει.

δ'. Τοῦ δὲ Δαυΐδου προαιρήσειν ἔχοντος ἐπὶ τὸν Αβεσάλωμον πέμπειν, οὐκ ἐπὶ τιμωρίᾳ κατελευσόμενον, ἀλλ' ὅπως εἴη αὖν αὐτῷ. καὶ γὰρ τὰ τῆς ὀργῆς ὑπὸ τοῦ χρόνου μαλθακὰ ἦν· πρὸς τοῦτο μᾶλλον αὐτὸν Ιώαβος ὁ ἀρχιστράτηγος παρώρμησε, γύναιον γάρ τι τὴν ἡλικίαν ἤδη προβεβηκὸς ἐποίησεν αὐτῷ προσελθεῖν ἐν σχήματι πενθίμῳ. "πεμ-
"φθὲν ἐπὶ τῆς ἀγροικίας αὐτῆ διενεχθέντων, καὶ πρὸς φιλο-
"νίαν τραπέντων, ὑδενὸς τοῦ καταπαῦσαι δυναμένου φαί-
"τος, ἔλεγεν ὑπὸ θατέρου τὸν ἕτερον πληγέντα ἀποθανεῖν·
"ἠξίου τε, τῶν συγγενῶν ἐπὶ τὸν ἀνηρηκότα ὡρμηκότων καὶ
"ζητούντων αὐτὸν ἀνελεῖν, χαρίσασθαι τὴν σωτηρίαν αὐτῷ
"τοῦ παιδὸς, καὶ μὴ τὰς ἐπιλοίπους τῆς γηροκομίας αὐτῷ
"ἐλπίδας προσαφαιρεθῆναι· τοῦτο δ' αὐτῇ κωλύσαντα τὸν
"βουλόμενον ἀποκτεῖναι τὸν υἱὸν αὐτῆς παρέξειν. ἐ γὰρ ἐφο-
"βεῖτο ἐκείνης ἄλλῳ τινὶ τῆς σπουδῆς ἢ τῷ παρ' αὐτοῦ φόβῳ".

ſicuti par erat, malo nunciato adeo atroci, et ob magnitudinem ſuperante fidem; ſed cum veſtimenta laceraſſet ſeque in terram proſtrauiſſet, procumbebat filios ad vnum omnes luctu proſequens, et quos peremptos acceperat, et ipſum interfectorem. Ionathas vero, Saimae fratris ipſius filius, orabat vt parcius lugeret et de aliis quidem ne ſibi perſuaderet eos mortem obiiſſe, nihil enim cauſae eſſe quod ita ſuſpicaretur: ſed de Amnone inquiſitionem faciendam eſſe dicebat. nam veriſimile Abeſalomum ob iniuriam Thamarae factam ipſum interficere auſum eſſe. Interea vero ſonitus equorum et venientium turba illos in ſe conuertit. Erant autem regis filii qui e conuiuio effugerant. atque ipſis pater flentibus occurrit moerens, etiam cum praeter ſpem videret quos paulo ante exſtinctos eſſe audiuerat. Omnes itaque lacrymas effundebant et gemitus, illi quidem pro mortuo fratre, rex vero pro filio interempto. At Abeſalomus in Geſuram ad auum maternum confugit, iſtius loci dynaſtam: et apud illum toto triennio commoratur.

4. Cum autem Dauidi in mentem veniſſet ad filium Abeſalomum mittere, non vt ſupplicium lueret venturum, ſed vt vna ſecum eſſet: (iam enim tempore ſedata erat ira) ipſum eo ſatis propenſum Ioabus imperator acrius incitauit. Nam fecit vt muliercula quaedam, aetate iam confecta, ſumpto lugubri veſtitu regem adiret. "Orto enim inter filios ſuos diſſidio, eoque in rixam erumpente, cum nemo eſſet qui litem dirimeret, aiebat alterum ab altero ictum occubuiſſe: atque obſecrabat, eo quod cognati in interfectorem impetum fecerint, eiuſdem caedem expetant, vt filii ſalutem ſibi concederet, nec reliquam ſenectutis ſuae curandae ſpem ſibi auferri pateretur; ſed precibus ſuis indulgeret, ipſos reprimendo qui filium ſuum ad necem poſcunt. illos enim nulla re niſi ipſius metu a propoſito auerti poſſe". Cum autem ille mulierculae poſtulatis an-

τῷ δὲ συγκαταινέσαντος οἷς τὰ γύναιον ἐπέτευξεν, ὑπολαβὸν πάλιν πρὸς τὸν βασιλέα, "χάριν μὲν, εἶπεν, οἶδά σοι "τῇ χρηστότητι κατοικτείραντός μου τὸ γῆρας καὶ τὴν παρὰ "μικρὸν ἀπαιδίαν· ἀλλ' ἵνα βέβαια τὰ παρὰ τῆς σῆς μοι "εἴη φιλανθρωπίας, τῷ σαυτοῦ παιδὶ πρῶτον καταλλά- "γηθι, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ὀργὴν ἄφες. πῶς γὰρ ἂν τυ- "θείην ἐμοί σε ταύτην ἀληθῶς δεδωκέναι τὴν χάριν, αὐτὸ "σε μέχρι νῦν ἐφ' ἑμοίοις ἀπεχθανομένῳ τῷ παιδί. αἰσ- "τον δ' ἂν εἶναι προσθεῖναι τῷ παρὰ γνώμην ἀποθανόντι καὶ "ἄλλον ἑκούσιον". συνίησι δ' ὁ βασιλεὺς, ὑπόβλητον ἔσε- τὴν σκῆψιν ἐξ Ιωάβου καὶ τῆς τότε σπουδῆς· καὶ ἐκεῖθι παρὰ τῆς πρεσβύτιδος πυθόμενος ἅτως ἔχοι τἀληθὲς ἔμα- θε, προσκαλεσάμενος Ιώαβον, ἐπιτυχεῖν τε τῷ πραγμά- νου κατὰ νοῦν ἔφασκε, καὶ τὸν Αβεσάλωμον ἄγειν ἐκέλευσεν. ὃ γὰρ ἔτι χαλεπῶς ἔχειν πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' ἤδη τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν ἀφειμένην. ὁ δὲ, προσκυνήσας τὸν βασιλέα καὶ τὰς λόγους ἀσπασάμενος, ἐξώρμησεν εἰς τὴν Γεσσὼρ παραυτίκα· καὶ τὸν Αβεσάλωμον παραλαβὼν, ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα.

ε'. Προέπεμψε δ' ἔμπροσθεν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν υἱὸν ὡς ἤκουσε παραγενόμενον, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἐκέλευσε χω- ρεῖν· ἔπω γὰρ ἅτως ἔχειν ὥσ' εὐθὺς ἰδεῖν κατελθόντα· καὶ ὁ μὲν, τοῦτο τοῦ πατρὸς κελεύσαντος, ἐξέκλινε τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ διετέλει τῆς παρὰ τῶν οἰκείων θεραπείας τυγχάνων. οὐκ ἐπεβέβλαπτο δ' εἰς τὸ κάλλος ὑπὸ τε τῆς λύπης καὶ τοῦ μὴ τυγχάνειν τῆς προσηκούσης ἐπι- μελείας υἱῷ βασιλέως· ἀλλ' ἔτι ἐξῆρχε καὶ διέκρινε πάντας τῶτε εἴδει καὶ τῷ μεγέθει τοῦ σώματος, καὶ τὴν ἐν πολλῇ τρυφῇ διατωμένης ὑπερέβαλλε. τοσοῦτο μέν- τοιγε ἦν τὸ βάθος τῆς κόμης αὐτῷ, ὡς μόλις αὐτὴν ἡμέ- ραις ἀποκείρειν ὀκτὼ, σαθμὸν ἕλκουσαν σίκλους διακοσίους· ἅτοι δέ εἰσι πέντε μναῖ. διέτριψε μέντοιγ' ἐν τοῖς Ιεροσολύ- μοις ἔτη δύο, τριῶν μὲν ἀρρένων πατὴρ γενόμενος, μιᾶς δὲ θυγατρὸς, τὴν μορφὴν ἀρίστης, ἣν ὁ Σολομῶνος υἱὸς

ſſet: tum illa regem excipiens dicebat, "tuae quidem benignitati gratias ago, qui meam ſenectutem et paene dixeram orbitatem miſeratus es: ſed vt rata habeantur quae pro tua humanitate mihi pollicitus es, tuum ipſius filium prius in gratiam recipe et ab ira in illum deſiſte, alioqui quomodo poſſem mihi perſuaſum habere te vere hanc mihi gratiam feciſſe, cum tibi ipſi ob ſimilem iniuriam filius tuus adhuc inuiſus ſit. quin et inſipientis eſſe, cum vnus praeter voluntatem ceciderit, velle vt alter etiam ad eum abeat". Tum regi aboluit, hoc commentum eſſe a Ioabo eiuſque in Abſalomum ſtudio: ac poſtquam anicula interrogata rem ita ſe habere comperit, et ad Ioabum accitum dicebat e aſſequutum eſſe quod in animo erat, iuſſitque vt Abſalomum reduceret. non enim ſe amplius illi ſuccenſere, ſed iam iram et indignationem miſſam feciſſe. Ille ero, adorato rege, verbiſque eius lubenti animo acceptis, e veſtigio Geſuram properauit, et aſſumptum ſe tum Abeſalomum Hieroſolyma reduxit.

5. Rex autem, vt audiuerat filium aduentare, ante praemiſit ad eum iuſſitque domum ſuam concedere; nondum enim ita ſe affectum, vt reuerſum videre ſuam ſuſtineat. Atque ille quidem, cum ita pater ei imperaſſet, illius conſpectum non ſubiit, domique ſe continebat, iſtis officiis contentus quibus eum ſui proſequebantur. nec tamen aliquid eius pulchritudini deceſſit, vel propter moerorem, vel quod eiuſmodi illi non adhibita ſuerit cura quae regis filio conuenit: ſed adhuc eminebat omneſque praecellebat ſpecie ac proceritate corporis, et vel eos ſuperabat qui multis in deliciis vitam agerent. At tam denſa ei erat caeſaries, vt vix intra octo dies detonderetur, ſiclos ducentos appendens. iſti autem quinque minas conficiunt. Hieroſolymis certe biennium commoratus eſt, trium quidem filiorum pater factus, vnius vero filiae, forma praeſtantiſſimae, quam Roboamus Solomonis filius in vxorem accipit:

Ροβόαμος ὕστερον λαμβάνει· καὶ γίνεται παιδίον ἐξ αὐτῆς, Αβίας ὄνομα. πέμψας δ' ὁ Αβεσάλωμος πρὸς Ἰώαβον, ἐδεῖτο αὐτῷ τελέως καταπραΰναι τὸν πατέρα, καὶ δεηθῆναι ὅπως αὐτῷ συγχωρήσῃ πρὸς αὐτὸν ἐλθόντι θιάσασθαί τε καὶ προσειπεῖν. καταμελήσαντος δὲ Ἰωάβου, τῶν ἰδίων τινὰς ἀποστείλας τὴν ὁμορῦσαν αὐτῷ χώραν ἐπυρπόλησεν. ὁ δὲ, τὸ πραχθὲν μαθών, ἦκε πρὸς τὸν Αβεσάλωμον, ἐγκαλῶν τε αὐτῷ καὶ τὴν αἰτίαν πυθόμενος. ὁ δὲ "στρατήγημα τοῦτ', εἶπεν, ἦγον ἀγαγεῖν σε πρὸς ἡμᾶς δυνάμενον "ἀμελοῦντα τῶν ἐντολῶν, ἃς ἵνα μοι τὸν πατέρα διαλλάξῃς ἐποιούμην. καὶ δή σε δεῦρο παρόντος, ἡμερῶσαί μου "τὸν ὀργὴν ἠκότα· ὡς ἔγωγε δεινοτέραν τῆς Φυγῆς κρίνω τὴν "κάθοδον, ἔτι τοῦ πατρὸς ἐν ὀργῇ διαμένοντος". πειθὴς δ' ὁ Ἰώαβος, καὶ τὴν ἀνάγκην αὐτοῦ κατοικτείρας, ἐμεσίτευσε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ διαλεχθεὶς περὶ τοῦ παιδὸς, ὅτως αὐτὸν ἠδέως διατίθησιν, ὥστε εὐθέως καλέσαι πρὸς αὑτόν. τοῦ δὲ ῥίψαντος αὑτὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους καὶ συγγνώμην αἰτουμένου τῶν ἡμαρτημένων, ἀνίστησί τε καὶ τῶν γεγονότων ἀμνηστίαν ἐπαγγέλλεται.

ΚΕΦ. Θ'.

Περὶ τῆς κατὰ τοῦ Δαυΐδου ἀναστάσεως τοῦ Αβεσαλώμου, καὶ περὶ Αχιτοφέλου καὶ Χουσὶ, καὶ περὶ Σιβᾶ καὶ Σιμεὶ καὶ ὅπως ὁ Αχιτόφελος ἑαυτὸν ἀπήγξατο.

Ο Δὲ Αβεσάλωμος, τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποβάντων, πολλοὺς μὲν ἵππους, ἐν ὀλίγῳ πάνυ χρόνῳ, πολλὰ δὲ ἅρματα ἐκέκτητο· καὶ ὁπλοφόροι περὶ αὐτὸν ἦσαν πεντήκοντα. καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὄρθρου πρὸς τὰ βασίλεια παρεγίνετο, καὶ τοῖς ἐπὶ τὰς κρίσεις ἥκουσι καὶ ἐλαττουμένοις πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, ὡς παρὰ τὸ μὴ συμβούλους ἀγαθοὺς εἶναι τῷ πατρὶ, τάχα δ' αὐτῶν καὶ ἀδίκως ἐπταικότων περὶ τὴν κρίσιν, εὔνοιαν αὐτῷ παρὰ πάντων κατεσκεύαζε. λέγων ὡς αὐτὸς ἂν εἰ ταῦτην

et ex ea natus est puerulus nomine Abias. Deinde Abesalomus, nunciis ad Ioabum missis, ipsum orabat vt patrem sibi prorsus placaret, et precibus contenderet, vt ipsi daretur in conspectum eius venire et cum eo colloqui. Cum autem Ioabus hoc facere negligeret, quibusdam de suis submissis, agrum eius suo adsitum incendit. Tum is, cognito facinore, ad Abesalomum veniebat, ipsum accusans et cur ita fecerit percontans. Ille vero dicebat, "hoc strategema excogitaui, quod te ad "nos posset adducere, mandata quae tibi de patre mihi "conciliando dedi minus curantem. ideoque te praesen"tem oro obtestorque, vt mihi placatum reddas geni"torem: quod ego me existimem peius habitum iri post "reditum quam in exsilio, si pater in ira permaneat". Tum Ioabus his persuasus et necessitatem qua premebatur miseratus, pro eo cum rege intercessit: et suis de filio Abesalomo sermonibus fecit vt ita animo afficeretur rex, vt confestim eum ad se euocaret. Cumque ille humi procidisset, et peccatorum veniam imploraisset, eum et manu tollit rex et anteactorum obliuionem ei pollicetur.

CAP. IX.

De insurrectione Abesaloni contra Dauiden, deque Achitophelo et Chusi, et de Siba et Simei: vtque Achitophelus semet suspendebat.

ABesalomus autem, ista a rege ex animi sententia assequutus, breui admodum tempore et magnum equitatum et multos currus sibi comparauit, et satellitium armatorum quinquaginta: atque in singulos dies mane ad regiam adibat: et cum iis, qui ad ius petendum veniebant et causa cadebant, ad voluptatem sermonem conferens, quasi ita cum illis actum esset, quod patri non adsisteret iniqui consiliarii, aut forsan ipsi in iudicio ferendo in iniquam lapsi fuerint sententiam, ab omnibus sibi beneuolentiam conciliabat; praeterea dicens, ipsum, si ea sibi

ἔσχε τὴν ἐξουσίαν πολλὴν αὐτοῖς ἐβεβαίωσεν εἰσομίσαι. τούτους δημαγωγήσας τὸ πλῆθος, ὡς βεβαίαν ἔχει ἤδη τὴν παρὰ τῶν ὄχλων εὔνοιαν ἐνόμιζε, μετὰ δὲ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτῷ καταλλαγὴν τεσσάρων ἐτῶν ἤδη διεληλυθότων, ἐδέετο προσελθών, εἰς Χεβρῶνα συγχωρῆσαι πορευθέντι θυσίαν ἀποδοῦναι τῷ Θεῷ. φεύγοντα γὰρ τοῦτο εὔξασθαι τὸν δὲ Δαυίδην τὴν αἴτησιν ἀφέντος, πορεύεται. καὶ πολὺς ἐπισυνέῤῥευσεν ὄχλος, ἐπὶ πολλὰς αὐτῷ διακέμψαντος.

β. Παρῆν δὲ καὶ ὁ Δαυίδου σύμβουλος ὁ Γελωνίτης Αχιτόφελος, καὶ διακόσιοι τινες ἐξ αὐτῶν Ιεροσολύμων, εἰς εἰδότες μὲν τὴν ἐπιχείρησιν, ὡς δ' ἐπὶ θυσίαν μετεσταλμένοι. καὶ βασιλεὺς ὑπὸ πάντων ἀποδείκνυται, τοῦτο γενέσθαι στρατηγήσας. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα Δαυίδῃ, καὶ πᾶς ἐλπίδας αὐτῷ τὰ παρὰ τοῦ παιδὸς ἠκέσθη, δείσας ἅμα καὶ τῆς ἀσεβείας καὶ τόλμης αὐτὸν, θαυμάσας δ' ὅτι μηδὲ τῆς ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις συγγνώμης ἐμνημόνευσεν, ἀλλ' ἐπείνων πολὺ χείροσι καὶ παρανομωτέροις ἐπεβάλετο. βασιλείᾳ πρῶτον μὲν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδομένῃ. δεύτερον δ' ἐκ ἀφαιρέσει τοῦ γεγεννηκότος, ἔγνω φεύγειν εἰς τὰ πέραν τοῦ Ιορδάνου· καὶ συγκαλέσας τῶν φίλων τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, καὶ περὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀπονοίας κοινολογησάμενος αὐτοῖς, καὶ περὶ πάντων ἐπιτρέψας κριτῇ τῷ Θεῷ, καταλιπὼν τὰ βασίλεια φυλάσσειν δέκα παλλακίσιν, ἀπῆρεν ἐκ τῶν Ιεροσολύμων, τοῦ τε ἄλλου πλήθους προθύμως αὐτῷ συνεξεμήσαντος, καὶ τῶν ἑξακοσίων ὁπλιτῶν, οἳ καὶ τῆς πρώτης αὐτῷ φυγῆς ἐκοινώνουν ὅτ' ἔζη Σαοὺλος. τὸν δ' Αβιάθαρον καὶ Σάδωκον τοὺς ἀρχιερέας, συναπάγειν αὐτῷ διεγνωκότας, καὶ Λευίτας ἅπαντας μετὰ τῆς κιβωτοῦ, μένειν ἔπεισεν, ὡς τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ μεταχομιζομένης αὐτῆς εὐσεβοῦσιν. ἐνετείλατο δ' ἕκαστα τῶν γινομένων λάθρα διαγγέλλειν αὐτῷ. πιστὸς δ' ἔχρε πρὸς πάντα διακόνους, παῖδας Αχιμαὰς μὲν Σαδώκου, Ιωνάθην δὲ Αβιαθάρου. Εθὶ δ' ὁ Γιθθαῖος συνεξώρμησεν αὐτῷ, βιασάμενος τὴν Δαυίδου βούλησιν· μένειν γὰρ αὐτὸν ἀνέπεισεν. καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον εὔνους αὐ-

data esset potestas, ius illis multa cum aequitate redditurum. His artibus cum populum sibi obsequentem haberet, adeo vt multitudinis beneuolentiam sibi firmam esse existimaret, quatuor vero annis, ex quo cum patre in gratiam rediit, praeteritis, ipsum supplex accedens orabat, vt sibi permitteret ire Chebronem ad victimam Deo mactandam: nam dum exsul esset votum nuncupauerat. Dauide autem eius petitioni concedente, eo loci proficiscitur: et cum ad multos hinc inde misisset, ad illum ingens hominum vis confluxit.

2. Inter caeteros aderat Dauidis consiliarius Achitophelus Gelmonaeus, et ducenti viri ex ipsis Hierosolymis, totius quidem negotii ignari, sed quasi ad sacra facienda accersiti. atque rex ab omnibus declaratur, strategemate vt hoc fieret adhibito. Postquam vero haec Dauidi nunciabantur, ipsique inopinato audita erant quae filius patrauerat, veritus ipsum propter audaciam pariter ac impietatem, miratusque quod veniae peccatis datae non meminerit, sed ad alia illis multo peiora et iniquiora animum adiecerit, primum quidem vt regnum a Deo donatum sibi eriperet, dein vero vt genitori vitam auferret, in loca trans Iordanem fugere decreuit: conuocatisque amicis sui studiosissimis, et consiliis cum iis de filii sui insolentia communicatis, atque omnibus Dei iudicio commissis, ab Hierosolymis, regiae domus custodia decem concubinis relicta, discessit, cum alia multitudine alacriter cum eo vrbem egressa, tum illa sexcentorum cohorte qui prioris ipsius Saulo viuente fugae comites fuerant. Abiatharo vero et Sadoco pontificibus, quibus vna cum Leuitis omnibus arcam gestantibus in animo erat eum comitari, vt manerent persuasit, quod Deus ipsum ea non circumlata liberaturus esset. Illis autem mandauit, vt de rebus gestis singulis ipsum clam certiorem facerent. ministrosque sibi in omnibus fideles habuit pontificum filios, Sadoci quidem Achiman, Ionathan vero Abiathari. Ethi quoque Gitthaeus cum eo profectus est, etiam praeter Dauidis voluntatem: nam ipsi vt domi maneret persuadere conabatur. et ex hoc ipso

ἐῶ καταφάτη. ἀναβάντος δ' αὐτοῦ διὰ τῆς Ἐλαιῶνος ὄρους γυμνοῖς τοῖς ποσὶ, καὶ πάντων σὺν αὐτῷ δακρύοντων, ἀγγέλλεται καὶ ὁ Ἀχιτόφελος συνὼν τῷ Ἀβεσαλώμῳ, καὶ τὰ τούτῳ φρονῶν. ἐπέτεινε δ' αὐτῷ τὸ λυπηρὸν, τοῦτο ἀκηκοὼς καὶ τὸν Θεὸν ἐπεκαλεῖτο δεόμενος ἀποκλινεῖσαι τὴν Ἀβεσαλώμου διάνοιαν πρὸς τὸν Ἀχιτόφελον. ἐδεδίει γὰρ μὴ τἐναντία συμβουλεύων πείσειεν αὐτὸν, ἀνὴρ ὢν φρονεῖν καὶ συνιδεῖν τὸ λυσιτελὲς ἐξύτατος. γενόμενος δ' ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους, ἀπεσκόπει τὴν πόλιν, καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων, ὡς ἂν βασιλείας ἐκπεσὼν, ηὔχετο τῷ Θεῷ. συνήντησε δ' αὐτῷ Φίλος ἀνὴρ καὶ βέβαιος χρηστὸς ὁμοῦ. τοῦτον ὁρῶν τὴν ἐσθῆτα κατερρηγμένον, καὶ τὴν κεφαλὴν σποδοῦ πλήρη, καὶ θρηνοῦντα τὴν μεταβολὴν, παρηγόρει καὶ παύσασθαι τῆς λύπης παρεκάλει· καὶ τέλος ἱκέτευσεν ἀπελθόντα πρὸς τὸν Ἀβεσάλωμον, ὡς τὰ ἐκείνου φρονοῦντα, τὰ ἐπόρρητα τῆς διανοίας αὐτοῦ καταμαθεῖν, καὶ τὰς Ἀχιτοφέλου συμβουλίας ἀντιπράττειν. ἐ γὰρ τοσοῦτον ὠφελήσειν αὐτῷ συνέχοντα, ὅσον παρ' ἐκείνου γενόμενον. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς τῷ Δαυΐδῃ, καταλιπὼν αὐτὸν, ἦλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἀφικνεῖται δὲ εἰς αὐτὰ μετ' ὀλίγον καὶ Ἀβεσάλωμος.

γ'. Ὀλίγον δὲ τῷ Δαυΐδῃ προελθόντι Σιβᾶς ὁ τοῦ Μεμφιβόσθου δοῦλος συνήντησεν, ὃν προνοησόμενον ἀπασῶν τῶν κτήσεων, ἃς δεδώρητο τῷ Ἰωνάθου τοῦ Σαούλου παιδὶ ἰῷ, μετὰ ζεύγους ὄνων καταπεφορτισμένων τοῖς ἐπιτηδείοις, ἐξ ὧν ἐκέλευσε λαμβάνειν ὧν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέοιντο. πυνθανομένῳ δὲ, πῦ καταλέλοιπε τὸν Μεμφιβόσθη, ἐν Ἱεροσολύμοις ἔλεγε, προσδοκῶντα χειροτονηθήσεσθαι βασιλέα διὰ τὴν ὑπάρχουσαν ταραχὴν, εἰς μνήμην ἄγοντα ὑπ' ἐκείνου Σαούλου. ἀγανακτήσας δ' ἐπὶ τούτῳ, πάντ' ὅσα τῷ Μεμφιβόσθῳ παρεχώρησε Σιβᾶ χαρίζεται. πολὺ γὰρ δικαιότερον αὐτὸν ἐκείνης ταῦτ' ἔχειν ἐπέγνωκε. καὶ ὁ μὲν Σιβᾶς περιχαρὴς ἦν.

δ'. Δαυΐδῃ δὲ γενομένῳ κατὰ Βαχρὶν, τόπον ἔστι καλούμενον, ἐπέρχεται τοῦ Σαούλου συγγενὴς ὁμοῦ Σιμεῖ, ὡς

conſpectior erat eius in illum beneuolentia. Cum autem Dauides per cliuum Oliuarum nudis pedibus adſcenderet, et omnes qui cum eo erant lacrymis indulgerent, nunciatum eſt Achitophelum eſſe apud Abeſalomum et cum illo ſentire. Quae res audita luctum ei magis intendebat: precibuſque Deum implorabat, vt Abeſalomi animum ab Achitophelo alienaret. nam verebatur ne contra se ei dando conſilia apud ipſum fidem inueniret; cum vir prudens eſſet, et in diſpiciendo quid facto opus ſit oculatiſſimus. Poſtquam autem in montis iugum peruenerat; vrbem reſpiciebat, et multis cum lacrymis, ac ſi iam excidiſſet, Deo preces effundebat. tumque ei obuius factus eſt vir amicus et fidelis, Chuſi nomine. hic conſpicatus veſte lacerata et capite puluere oppleto, aliaque mutatas lugentem, ſolatium ei adhibebat, et obſecrabat vt a moerore deſiſteret. poſtremoque ſupplex ab eo periit, vt ad Abeſalomum, ſimulato eius partium ſtudio, digreſſus, et arcana animi eius exploraret, et Achitophelis conſiliis aduerſaretur. nam ſi ſecum pergeret, tantum prodeſſe non poſſe, quantum proderit ſi ad eum conceſſerit. Atque ita a Dauide perſuaſus, eo reuerſo Hieroſolyma ſe contulit. eodemque non multo poſt tempore Abeſalomus.

3. Caeterum Dauidi paululum progreſſo occurrit Siba Memphiboſthi ſeruus, quem ad praedia procuranda Memphiboſthi, filio Ionathae Sauli filii ab ipſo donata, agens ante duos aſinos neceſſariis ad victum onuſtos: ex quibus petiit vt accipere dignaretur, quicquid ipſi ſuiſque eſſet. Cum autem Dauides ex eo quaereret, vbi Memphiboſthum reliquiſſet, Hieroſolymis, dicebat ipſi plenum, fore vt, rebus iam turbatis, ob Sauli erga ſe memoriam populi ſuffragiis rex crearetur. ille autem ob rem indignatus, omnia quae Memphiboſthi conceſſerat Sibae largitur. multo enim iuſtius eſſe iudicauit vt hic quam ille iſtis frueretur. Et quidem Siba hoc facto exſultabat.

4. Vbi vero Dauides peruenit ad locum Baürin appellatum, ſuperuenit cognatus Sauli, nomine quidem Semei

δὲ Γηρᾶ, καὶ λίθοις τε ἔβαλεν αὐτὸν, καὶ ἐκακηγόρει. τελευτάντων δὲ τῶν φίλων καὶ σκεπτόντων, ἔτι μᾶλλον βλασφημῶν διετέλει, μιαφόνου καὶ πολλῶν ἀρχηγὸν κακῶν ἀποκαλῶν. ἐκέλευε δὲ καὶ τῆς γῆς ὡς ἐναγῆ καὶ ἐπάρατον ἐξιέναι· καὶ τῷ Θεῷ χάριν ἔχειν ὡμολόγει τῆς βασιλείας αὐτὸν ἀφελομένῳ, καὶ διὰ παιδὸς ἰδίου τὴν ὑπὲρ ὧν ἥμαρτεν εἰς ἑαυτὸν δεσπότην δίκην αὐτὸν εἰσπραξαμένῳ. πάντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἠρθισμένων ὑπ' ὀργῆς, καὶ μάλιστα Λβεσσαλώμου, διαχρήσασθαι βουλομένου τὸν Σεμεΐ, Δαυΐδης αὐτὸν τῆς ὀργῆς ἐπέσχε. "μὴ τοῖς παροῦσι κακοῖς ἑτέραν προσεξεργάσωμεθα, φησὶ, καινοτέραν ἀφορμήν. ὁ γὰρ δὴ τὸν πρωτ-"λυσσῶντός μοι τόδε κυνὸς αἰδῶς τις ἢ Φροντὶς ὑπέχυτα. "τῷ Θεῷ δὲ εἶκω, δι' ὃν ὅτος ἐφ' ἡμᾶς ἀπενοήθη. θαυμα-"ζον δ' ὑδὲν ὑπὸ τόδε με ταῦτα πάσχειν, ὅπερ γε καὶ πα-"δὸς ἀσεβὴς πεπείραμαι. ἀλλὰ ἔσται τις ἴσως φίλτος ἐμοὶ "ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ κρατήσομεν τῶν ἐχθρῶν τόδε θελήσαντος. "ἤνυεν οὖν τὴν ὁδὸν, ὁ Φροντίζων τοῦ ἑαυτοῦ παρὰ τὸ ὄπιν μέρος τοῦ ὄρους διατρέχοντος καὶ πολλὰ κακηγοροῦντος. παραγενόμενος δ' ἐπὶ τὸν Ιορδάνην, ἀνελάμβανε τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας κεκοπωμένας.

ε'. Λβεσσαλὼμ δὲ καὶ Αχιτοφέλ τε συμβούλῳ παραγενόμενοι εἰς Ιεροσόλυμα, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ, καὶ Δαυΐδου φίλος ἦκε πρὸς αὐτούς· καὶ προσκυνήσας αὐτὸν συνέχετο τὴν βασιλείαν εἰς αἰῶνα καὶ πάντα παραμεῖναι χρόνον. φήσαντος δ' ἐκείνου πρὸς αὐτόν· "τί δήποτε, φίλε, "τοῖς μάλιστα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγενημένοις, καὶ πρὸς ἅπα-"σι πιστὸς εἶναι δόξας, ὁ σὺν αὐτῷ νῦν ἐστιν, ἀλλὰ μὴ με-"λιπὼν ἐκεῖνον μεταβαίνεις πρὸς αὐτόν"; δεξιῶς ἀπεκρίνατο καὶ σωφρόνως. εἶπε γὰρ, "ἔπεσθαι δεῖν αὐτὸν τῷ Θεῷ καὶ "τῷ παντὶ πλήθει. τούτων οὖν μετὰ σοῦ, δέσποτα, γεγε-"νημένων, εἰκότως ἕπομαι κἀγώ. τὴν γὰρ βασιλείαν ἣν "βες παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὴν αὐτὴν μέντοι γε πίστιν καὶ σοὶ "ἐνδείξομαι, πιστευόμενος εἶναι φίλος, ἣν οἶδά με τῷ πα-"τρί σου παρεσχημένον. ἀγαπακτεῖν δὲ οὐδὲν προσῆκε τὸν

Gerae vero filius, et lapidibus eum impetebat et conuicia iaciebat. Cum vero amici regem circumstarent et protegerent, eo magis maledicendo procedebat, sanguinarium atque malorum auctorem vocitans. quin et ex regione vt impurus et exsecrandus excederet iubebat: Deoque se gratias habere fatebatur, qui eum regno exuerat, et per proprium filium poenas ab eo exegerat peccatorum quae in dominum suum commiserat. Cum autem omnes ira in ipsum concitarentur, et praecipue Abessaeus, cui in animo erat Semei interficere, Dauides irascentis impetum cohibebat. "Absit, inquit, vt malis praesentibus noui "alicuius motus occasionem adiiciamus. nulla enim reue"rentia aut cura ducor canis huius rabie in me inuaden"tis: sed cedo Deo, per quem in nos insanus factus est. "Nihil vero miri quod haec ab eo patiar, quando filium "etiam impium expertus fuerim. sed fortasse Deus nobis "misericordiam adhibebit, "et hostes nobis ipsius ex vo"luntate succumbent". Viam itaque peragebat, nihil montis Semei, per alterum montis latus discurrentem et fortiter conuiciantem. Cum autem venisset ad Iordanem, suos itinere defatigatos reficiebat.

5. At vbi Abesalomus cum Achitophelo consiliario, omni Israelitarum populo comitante, Hierosolyma venerat, inter caeteros etiam Dauidis amicus ipsos adibat; ac, salutato Abesalomo, precabatur ipsi imperium perpetuum in omne aeuum permansurum. Cum autem ille ad eum dixisset: "cur nam, cum inter praecipuos patris tui amicos fuerit, et in omnibus fidissimus esse visus, non cum illo nunc sit, sed eo deserto ad ipsum transierit"? scite prudenterque respondet. nam dicebat, "illum sequi oportere Deum et populum vniuersum. Hos itaque cum tibi, domine, adesse viderim, ego quoque merito sequor. a Deo enim regnum accepisti. Et quidem eandem fidem et beneuolentiam tibi ostendam, in amicis habitus, quam nosti me patri tuo praestitisse. Aegre autem ferre rerum praesentem statum haud mirum, nam in alium regnum non transit fami-

"παρεῦσιν. οὐ γὰρ εἰς ἄλλην οἰκίαν ἡ βασιλεία μεταβέβη-
"κε· μενέτωσαν δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς, ἧς παρελάβοντες". ταῦτα λέγων, ἐπειθεν· ὕποπτον γὰρ αὐτὸν εἶχε. καὶ καλέσας τὸν Ἀχιτόφελον, συνεβούλευετο αὐτῷ τί δεῖ ποιεῖν. ὁ δὲ παρῄνεσε, ταῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παλλακαῖς συνελθεῖν. "ἐκ
"τούτου γὰρ εἴσεσθαι τὸν λαὸν, ἔλεγε, κἀκεῖνόν σε ὡς ἀ-
"διάλλακτά σοι τὰ πρὸς αὐτὸν ἔχει, καὶ μετὰ πολλῆς σπου-
"δῆς στρατεύσεσθαι προθυμίας ἐπὶ τὸν πατέρα· μεχρὶ γὰρ δεῦρο
"φανεραὶ ἔχθραι ἀναλαμβάνειν δεδίεναι, προσδοκῶσαι
"ἰσχυρὰς ὁμονοήσειν". πειθεὶς δὲ τῇ συμβουλίᾳ, κελεύει σκηνὴν αὐτῷ πῆξαι τοὺς οἰκέτας ἐπὶ τοῦ βασιλείου, τοῦ πλήθους ἰδόντος, καὶ παρελθὼν, συνέρχεται τοῖς τοῦ πατρὸς παλλακαῖς. ταῦτα δ' ἐγένετο κατὰ τὴν Ναθάνου προφητείαν, ἣν τῷ Δαυΐδῃ σημαίνων τὴν ἐκ τοῦ παιδὸς ἐσομένην ἐπίθεσιν προεφήτευσε.

ε'. Ποιήσας δ' Ἀβεσάλωμος τὰ παραινεθέντα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Ἀχιτοφέλους, δεύτερον αὐτὸν συμβουλεύει ἤδη περὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς τὸν πατέρα. μερίσας δ' αὐτὸν ἐπὶ δώδεκα μυριάδας ἐκείνου αἰτήσαντος ἐκείνας, καὶ τὸν πατέρα πέμψειν αὐτῷ τοὺς σὺν αὐτῷ σώους ἀνάξειν ὑποχομένου, καὶ βεβαίαν τότε τὴν βασιλείαν ἔσεσθαι φήσαντος, Δαυΐδου μηκέτι ζῶντος, ἀρεσθεὶς τῇ γνώμῃ μεταπαλεῖται τὸν Χουσὶ, τὸν Δαυΐδου φίλον· οὕτως γὰρ αὐτὸν ἐκεῖνος ἐκάλει· καὶ τὴν Ἀχιτοφέλους γνώμην αὐτῷ δηλώσας, τί καὶ αὐτῷ δοκεῖ ποιεῖν παρ' αὐτῆς ἐπυνθάνετο. ὁ δὲ συνιδὼν, ὅτι, γενομένων ὧν Ἀχιτόφελος συνεβούλευσε, κινδυνεύσει Δαυΐδης συλληφθεὶς ἀπο-
θανεῖν, ἐναντίαν ἐπιφέρεται γνώμην εἰσφέρειν. "ἐ γὰρ σφᾶς
"εἰς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὴν τοῦ πατρὸς καὶ τὴν τῶν σὺν
"αὐτῷ νῦν ὄντων ἀνδρείαν· ὅτι καὶ πολλὰς πολέμους πεπο-
"μηκε, καὶ πάντοτε κρατῶν τῶν πολεμίων ἀπήλλακται· καὶ
"εἰκὸς αὐτὸν ἐπὶ στρατοπέδου μένειν· στρατηγῆσαι γὰρ ἄπει-
"ρατος, καὶ προσιδεῖν ἀπάτην ἐπερχομένων πολεμίων· ἀλ-
"λὰ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἀπολεκτοὺς τοὺς ἰδίους, ἢ εἷς τῶν τοῦ
"αὐλώνων αὐτὸν ἀποκρύψει, ἢ πρὸς πέτρα τινὶ λοχήσει.

"liam, sed in eadem manſit, filio patri ſuccedente". His verbis fidem fecit: nam ſuſpicionem non effugerat. Aduocato deinde Achitophelo, ipſum conſulebat quid facto opus eſſet. Is vero ſuaſit, vt cum patris pellicibus congrederetur. "ex hoc enim populum ſciturum creditu-"rumque, dicebat, fieri non poſſe vt vnquam cum eo in "gratiam redeas; atque adeo multa cum alacritate contra "patrem ſimul militaturum: nam hactenus veritos eſſe "apertas ſuſcipere inimicitias, conuenturum inter vos ex-"pectantes". Huic autem conſilio obſequutus iuſſit famulis, vt ſuper domo regia ſibi tabernaculum tende-rent, inſpectante populo: eoque ingreſſus cum pellici-bus patris concubuit. Atque iſta acciderunt quemadmo-dum vaticinatus eſt Nathanas, cum praediceret fore vt filius ipſum adoriretur.

6. Abeſalomus autem, ea exſequutus quae ipſum mo-uerat Achitophelus, iterum ab eo poſtulabat, vt de bel-o cum patre gerendo ei conſilium daret. Cum vero ille decem mille lectos viros ab eo petiiſſet, et patrem ipſius interimere pollicitus eſſet, et qui ſecum proficiſcerentur ſuos reducturum, et tum demum imperium ſibi firmum fore ſtabileque dixiſſet, Dauide e viuis ſublato; hac ſen-tentia delectatus Chuſi accerſit, Dauidis amicum, (ita enim ille eum vocabat) eique propoſita Achitopheli ſen-tentia ab eo quaeſiuit quid ipſi hac de re videretur. At ille, intellecto, ſi haec fierent quae ſuaſerat Achitophe-lus, id diſcriminis aditurum eſſe Dauiden, vt captus mor-tem oppeteret, operam dedit vt contrariam afferret ſen-tentiam. "Non enim ignoras, aiebat, o rex, virtutem "patris tui et eorum qui eum nunc comitantur; quod et "multa bella geſſerit, et ſemper hoſtium victor euaſerit. "Nunc autem veriſimile eſt ipſum in caſtris verſari (quip-"pe ſolertiſſimum in ſtrategematis excogitandis, doliſ-"que hoſtium in aggreſſione praeſentiendis) ſed nocte "ſuis relictis, aut in valle aliqua deliteſcet, aut ad ru-"pem aliquam in inſidiis erit. Cum autem noſtri manus

"συμβαλόντων δὲ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν ἐκείνου πρὸς μικρὸν
"ὑπεχώρησαν, θαῤῥήσαντες δ' ὡς τῶν βασιλέως αὐτοῖς
"ἐγγὺς ὄντος ἀντιστήσονται· καὶ μεταξὺ τούτων μαχομένων
"ὁ πατὴρ ἐπιφανεὶς ἐξάφνης, τοὺς μὲν εὐψυχίαν πρὸς τὴν
"κινδύνου παρεσκευάσεν, τοὺς δὲ σὺς κατεπλήξεται. ταῦ-
"θ' δὴ τοίνυν καὶ τὴν ἐμὴν συμβουλίαν τῷ λογισμῷ, καὶ
"ταῦτ' ἐπεγνὸς ἄρισα, τὴν μὲν Αχιτοφέλ γνώμην παρέ-
"ησαι· πέμψας δ' εἰς πᾶσαν τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων
"παράγγειλαι αὐτοῖς τὴν ἐπὶ τὸν πατέρα σου στρατείαν,
"καὶ παραλαβὼν αὐτὸς τὴν δύναμιν, τοῦ πολέμου γὰρ
"στρατηγὸς, καὶ μὴ πτοηθεὶς τοῦτον ἐπέρχου· πάντων γὰρ
"προσδόκα ῥᾳδίως αὐτὸν, ἂν ἐν φανερῷ καταλάβῃς ἔτι
"μετ' ὀλίγων, αὐτὸς πολλὰς ἔχων μυριάδας βουλεύσεσθαι
"τὴν περὶ σὲ σπουδὴν ἐπιδείξασθαι· καὶ πρόθυμίαν. ἐὰν
"ὁ πατὴρ αὐτὸν εἰς πολιορκίαν περιαλείσῃ, μηχανήσομεν
"καὶ ὀργίλως ὑποκόμοις καθαιρήσομεν ἐκείνην τὴν πόλιν.
ταῦτ' εἰπὼν ἠδοκίμησε μᾶλλον Αχιτοφέλ· τῆς γὰρ ἀμεί-
νου γνώμης ἡ τούτου προεκρίθη παρ' Αβεσαλώμῳ. θεὸς
μέντοιγε ἦν ὁ τῆ τούτου διανοία τὴν τοῦ Χουσὶ συμβουλὴν
συνήσας ἀμείνονα εἶναι δοκεῖν.

ζ. Σπεύσας δὲ πρὸς τοὺς ἀρχιερέας Σάδωκον καὶ Ἀβι-
θάρον, τήν τε Αχιτοφέλ γνώμην ἐξεπιτὼν αὐτοῖς καὶ τὴν
ἑαυτῷ, καὶ ὅτι δέδοκται τὰ ὑπ' αὐτῷ παραινεθέντα πρά-
ττειν, ἐκέλευσε μηνύειν πέμψαντας Δαυίδῃ καὶ φράσαι
ποιεῖν τὰ συμβεβουλευμένα, καὶ προσπαίειν ἐκείνοις
ταχέως διαβῆναι τὸν Ἰορδάνην, μὴ μεταγνὺς ὁ παῖς αὖθις
διάπειν ὁρμήσῃ, καὶ πρὶν ἐν ἀσφαλείᾳ γένηται φθάσας
καταλάβῃ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἐξεπίτηδες τοὺς υἱοὺς ἔξω τῆς
πόλεως κεκρυμμένους εἶχον, ὅπως διακομίσωσι πρὸς τὸν Δαυ-
δὴν τὰ πραττόμενα. πέμψαντες οὖν παῖδα θεραπαινίδι
πρὸς αὐτοὺς, φέρουσαι τὰ βεβουλευμένα ὑπὸ Αβεσαλώμου,
προσέταξεν μετὰ σπουδῆς ταῦτα Δαυίδῃ σημῆναι. οἱ δ'
ὀδὸν εἰς ἀναβολὰς καὶ μέλλησιν ὑπερέθεντο, λαθόντες δι'
τας τῶν πατέρων ἐντολὰς, εὐσεβῶς ἅμα καὶ πιστῶς γάρ

[illegible]ferent, sui quidem paulatim pedem referant, mox [illegible]audentiores facti, quasi illis in propinquo fuerit [illegible] sese nobis opponent: et dum pugna res geritur, [illegible] ex improuiso conspectus, illis quidem animos ad [illegible]icula subeunda adiiciet, tuis vero metum et consterationem afferet. Expende igitur meum quoque consilium, et si haec optima esse agnoueris, Achitopheli [illegible]am sententiam reiice; nunciis vero in omnem Hebraeorum regionem missis, impera illis, vt expeditionem contra patrem tuum suscipiant. Deinde assumptis copiis, tui ductu et auspiciis geratur bellum, nec alterius fidei committatur, nihil enim minus exspectandum quam vt illum facile superaturus sis, modo in aperto campo assequaris paucis munitum, cum multis militum myriadas habueris, qui maxime expetunt suum in te studium ostendere et alacritatem. Quod si pater intra moenia ad obsidionem tolerandam se contulerit, machinis et cuniculorum fossionibus vrbem [illegible]i expugnabimus". Haec eum dixisset, maiori post auctoritate quam Achitophelus. nam huius consilio [illegible]o sententiam praetulit Abesalomus. Verum hoc ipsum fecit Deus, vt Chusi consilium illi res secum reputanti [illegible]ius videretur.

7. At Chusi cum ad Sadocum et Abiatharum pontifi[illegible] properasset, atque Achitopheli sententiam necnon et [illegible] eis exposuisset, quodque optimum visum esset ea [illegible]e quae ipse suaserat, iussit vt mitterent qui Dauidi [illegible]atum irent, atque ista consilia palam facerent, adhortarque eum vt sine mora Iordanem traiiceret: ne forte [illegible] mutata sententia ipsum persequi festinaret, et, priusquam tutum se recipiat, comprehendat. Pontifices autem [illegible]dustria curauerant vt extra vrbem alicubi laterent filii, [illegible]aturi ad Dauiden quid in ea ageretur. Fideli igitur ad ipsos [illegible]nissa ancilla, secum ferente quae Abesalomo decreta essent, praeceperunt, vt de istis Dauiden propere admonendum curarent. Illi vero nec mora nec procrastinatione rem distulerunt, sed, patris mandatis acceptis, sese pios fidosque ministros ostendebant: et, cum in obsequio praestando celeri-

ται διάνοιαι· καὶ τῆς ὑπηρεσίας τὸ τάχος καὶ τὴν ἀξύνε-
κείναντες ἄριστον εἶναι, ἠπείγοντο συμβαλεῖν Δαυίδῃ. γε-
μέρης δ' αὐτὰς ἀπὸ σαδίων τῆς πόλεως δύο θέσθαι τὰ
ἵππεῖς, καὶ διαβάλλουσι πρὸς τὸν Αβεσάλωμον. ὁ δ' εὐθὺ
ἔπεμψε τὰς συλληψομένας. νοήσαντες δὲ τοῦτο οἱ τῶν ἀρχι-
ερέων παῖδες ἐκτραπέντες τῆς ὁδοῦ, παραχρῆμα εἰς κώμη
τινα τῶν Ιεροσολύμων ἐκ ἄπωθεν ἑαυτὰς ἔδωκαν. Βαχυρ
ἦν ὄνομα τῇ κώμῃ. γυναικὸς δ' ἐδεήθησάν τινος κρύψαι κ
παραχεῖν αὐτοῖς τὴν ἀσφάλειαν. ἡ δὲ καθιμήσασα τὰ
νανίσκους εἰς φρέαρ, καὶ πλάνας ἄνωθεν ἐρίων ἐπιβαλοῦσα
ὡς ἦκον οἱ θηρῶντες αὐτὰς, καὶ περὶ αὐτῶν ἀνέκρουν ἐ
θεάσαντο, ἰδεῖν μὲν ἐκ ἠνήσατο, μείναντας γὰρ παρ' αὐ
τῇ πάλιν ἀπελθεῖν. εἰ μέντοιγε συντόμως διώξουσι, κατα-
λήψεσθαι προσέλεγεν. ὡς δ' ἐπὶ πολὺ διώξαντες ἀπέλα-
βον, ἀνέστρεψαν εἰς τὰ ὀπίσω. θεασαμένη δ' αὐτὰς ἀπαύ-
ξαντας ἡ γυνὴ, καὶ μηδένα φόβον τοῖς νανίσκοις ἀπ' αὐ-
τῶν ἔτι συλλήψεως εἶναι, ἀνιμήσασα τὴν προκειμένην ὁδὸν
ἀνύειν παρεκελεύσατο. καὶ, πολλῇ σπουδῇ κατὰ χώραν
χρησάμενοι περὶ τὴν ὁδοιπορίαν, ἦκον πρὸς Δαυίδην· καὶ
πάντα ἀκριβῶς ἐδήλωσαν αὐτῷ τὰ παρ' Αβεσαλώμῳ βου-
βουλευόμενα. ὁ δὲ διαβῆναι τὸν Ιορδάνην τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ
προσέταξεν, ἤδη νυκτὸς οὔσης, καὶ μηδὲν ὀκνεῖν δι' αὐτήν.

ή. Αχιτόφελος δὲ, τῆς γνώμης αὐτῷ παρευδοκιμηθείσης, ἐπιβὰς τῶ κτήνους ἐξώρμησεν εἰς Γελμῶνα τὴν πατρίδα· καὶ συγκαλέσας τοὺς οἰκείους ἅπαντας, ἃ συνεβούλευσεν Αβεσαλώμῳ ταῦτ' αὐτοῖς διεξῆλθε, καὶ ὡς ὁ πατὴρ φανερὸς ἔσται ἐκ εἰς μακρὰν ἀπολείπων. Δαυίδῃ δὲ κρατήσειν μέλλειν ἔλεγε, καὶ ἐπαπειλεῖν ἐπὶ τὴν βασιλείαν. ἄμεινον οὖν, ἔφησεν, εἶναι τῶ ζῆν αὐτὸν ἐξαγαγεῖν ἐλευθέρως καὶ μεγαλοφρόνως, ἢ παραχεῖν αὐτὸν εἰς κόλασιν Δαυίδῃ, καθ' ἃ πάντα συνέπραττεν Αβεσαλώμῳ. ταῦτα δὲ διαλεχθεὶς, καὶ παρελθὼν εἰς τὸ μυχαίτατον τῆς οἰκίας, ἀπήγξατο αὐτόν. καὶ τὸν μὲν Αχιτόφελον, τοιούτῳ θανάτῳ δικαίως αὐτῷ γενόμενον, καθελόντες ἐκ τῆς ἀγχόνης, ἐκήδευ-

rem adhibere et velocitatem optimum esse existima-
iut, Dauidi obuiam ire maturabant. Illos vero,
um duobus stadiis vrbe abessent, equites aliquot forte
nspiciunt, atque indicant Abesalomo. isque statim ad
piendum eos misit. At cum hoc animaduertissent pon-
cis filii, via diuertentes illico in vicum quendam non
ge ab Hierosolymis se contulerunt. Bachures vico no-
n erat. Mulierem autem quandam rogauerunt, vt la-
ras daret ipsisque securitatem praestaret. Illa vero
n iuuenes in puteum fune demisissent, lanamque coa-
am ori eius obduxisset, vt ad eam venerunt qui illos
sequerentur, et ex ea quaesiuerunt num eos vidisset,
i quidem conspectos esse non negauit, paululum enim
cum moratos denuo discessisse. fore tamen praedicebat
t eos comprehendant, si modo e vestigio subsequeren-
r. At postquam longe illos insequuti non deprehende-
nt, retrorsum se receperunt. Mulier autem, cum eos
euertisse vidisset, et non amplius iuuenibus metuendum
se ab illis ne caperentur, per funem rursum extractos
r propositum conficere iussit. prompteque viam ire fe-
antes ad Dauiden peruenerunt: et accurate ei omnia
dicarunt, quae decreuerit Abesalomus. Ille vero suis
nibus imperauit vt Iordanem traiicerent, etiamsi nox
set, ac ob eam nihil cunctarentur.

8. At Achitophelus, cum suo non obtemperatum es-
set consilio, conscenso iumento Gelmonem in patriam
am contendit: suisque omnibus conuocatis, exposuit
quae Abesalomo consuluerat; quodque non dicto au-
ens fuerit, pro certo breui periturum. Dauiden enim
victorem fore aiebat, et in regnum restitutum iri. Prae-
stat igitur, inquit, libere magnoque animo e vita exire,
quam Dauidi, contra quem operam nauauit Abesalomo,
sese dare ad supplicium. Cum haec dixisset et in inti-
mam domum digressus esset, semetipsum suspendit. Et
quidem Achitophelum, qui suopte iudicio huiusmodi
morti se addixerat, cognati eius laqueo demptum sepul-

σαν οἱ πρεσβύτεροι. ὁ δὲ Δαυΐδης, διαβὰς τὸν Ἰορδάνην κα
θὼς προειρήκαμεν, εἰς Παρεμβολὰς καλλίστη καὶ ἰσχυρο
τάτην πόλιν παρεγίνεται. δέχονται δ' αὐτὸν ἀσμενέστατα
πάντες οἱ πρῶτοι τῆς χώρας, κατά τε αἰδῶ τῆς τότε φυ
γῆς, καὶ κατὰ τιμὴν τῆς προτέρας εὐπραγίας. ἦσαν δ' ἐκ
Βερζιλλαῖος ὁ Γαλααδίτης, καὶ Σιφὰρ ὁ τῆς Ἀμμανιτίδος
δυνάστης, καὶ Μάχειρος ὁ τῆς Γαλααδίτιδος χώρας πρῶτος.
οὗτοι πᾶσαν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκείνου τῶν ἐπιτηδείων εὐθηνίαν
παρέσχον, ὡς μήτε κλίνας ἐπιλιπεῖν ἐστρωμένας, μήτε ἄλ
της καὶ οἴνου, ἀλλὰ καὶ θυμάτων ἀφθονίαν χορηγεῖσθαι
καὶ τῶν εἰς ἀνάπαυσιν ἅμα πεποιωμένοις καὶ τροφὴν χρησί
μων εὐπορίαν διαρκῆ παρασχεῖν.

ΚΕΦ. ί.

Ὅπως Ἀβεσάλωμος ἡττηθεὶς ἐκ τριχῶν ἐν δένδρῳ κατεχό
θη καὶ ἀνῃρέθη.

ΚΑΙ οἱ μὲν ἐν τούτοις ἦσαν. Ἀβεσάλωμος δὲ, ἀθροίσας
μεγάλην στρατιὰν τῶν Ἑβραίων ἐπὶ τὸν πατέρα, καὶ διαβὰς
τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, ἤδη πόρρω κατέζευξε τῶν Παρεμβο
λῶν ἐν τῇ Γαλααδιτῶν χώρᾳ· κατασήσας στρατηγὸν πάσης
τῆς δυνάμεως Ἀμασσαὶν εἰς τὴν Ἰωάβου τάξιν τῇ συγγενείᾳ
αὐτῷ. πατρὸς μὲν γὰρ ἦν Ἰεθάρου, μητρὸς δὲ Ἀβιγαίας·
αὕτη δὲ καὶ Σαρυΐα ἡ Ἰωάβου μήτηρ ἀδελφαὶ ἦσαν Δαυΐδου.
ὡς δ' ἐξαριθμήσας τὰς σὺν αὐτῷ Δαυΐδης περὶ τετρακισχι
λίους ἦγεν ὄντας, ἐκ ἔτους μέσου πρὸς ἐπ' αὐτὸν ὁ Ἀβεσά
λωμος ἔλθῃ. προσθεὶς δὲ τοῖς ἴσοις χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντά
ρχους, καὶ διελὼν εἰς τρία μέρη τὴν στρατιὰν, τὸ μὲν τῷ στρα
τηγῷ παρέδωκεν Ἰωάβῳ, τὸ δὲ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Ἀβισαΐ,
τὴν δὲ τρίτην μοῖραν ἐνεχείρησεν Εθὶ, συμβαλεῖν μὲν ὅτι τά
χιστα, ἐκ δὲ τῆς Γιττῶν πόλεως ὑπάρχοντι. βουλόμενος
συνεπιστρατεύειν αὐτὸν ἐκ εἴασαν οἱ φίλοι· γνώμῃ κατορθώ
σειν σοφωτάτῃ· νικηθέντας μὲν γὰρ σὺν αὐτῷ πᾶσαν ἀπο
βαλεῖν ἐλπίδα χρηστὴν, ἔφασκον· ἂν δὲ ἡττηθέντες οἱ

rae mandarunt. At Dauides, Iordane vt ante diximus superato, Castra peruenit, vrbem pulcherrimam ac munitissimam, omnesque regionis istius optimates eum libentissime excipiunt, tam quod eos puduerit praesentis ipsius fugae, quam quod eum in honore habuerint ob priorem felicitatem. Erant autem isti Berzelaeus Galadita, et Sobar Ammanitidis dynastes, et Machirus regionis Galaditidis primas. Hi omnia ipsi suisque ad vitam necessaria largiter suppeditabant, vt nec lectos stratos eis deesse paterentur, nec panem ac vinum, sed et magnam pecudum abundantiam ministrarent, rerumque ad lassatorum quietem pariter ac victum vtilium copiam assiduam praeberent.

CAP. X.

Quomodo Abesalomus victus crinibus arbori implicitis pependit et interfectus est.

ATque illis quidem ita se res habebant. At Abesalomus, magno in Dauiden patrem suum coacto Hebraeorum exercitu, traiectoque Iordane fluuio, constitit non longe a Castris in Galaditarum regione; Amessa, loco Ioabi cognati eius, exercitui praepositio. nam patre quidem Ietharsa prognatus erat, matre vero Abigaea: illa autem et Saruia mater Ioabi sorores erant Dauidis. At cum Dauides, copiis suis recensitis, quatuor mille virorum inueniisset, decreuit non exspectare dum Abesalomus illum adoriretur: sed tribunis et centurionibus super eos constitutis, diuisoque in tres partes exercitu, vnam quidem Ioabo imperatori tribuit, alteram vero fratri eius Abessaeo, tertiam autem tradidit Ethi, suo quidem familiari et amico, e Gittensium vero vrbe oriundo. Ipsum autem, cum exercitu profecturum, dissuaserunt amici: atque sapientissimo consilio. nam si cum illo vincerentur, omni de spe bona deiectos iri, dicebant: quod si illorum exercitus victi, cum reliqua ad ipsum se re-

"μέρη τῆς δυνάμεως τῷ λοιπῷ πρὸς αὐτὸν φύγωσι, ἀμά-
"νοια παρέσπευάσεν αὐτὸν ἰσχύν. ὑποπτήσειν δὲ καὶ τοὺς πολι-
"μίους εἰκὸς ἦν· ἄλλο μετ' αὐτῶ στράτευμα εἶναι". ἐνθὺς δὲ
τῇ συμβουλίᾳ ταύτῃ, μένειν μὲν αὐτὸς ἐν ταῖς Παρεμβο-
λαῖς ἔκρινεν. ἐκπέμπων δὲ τοὺς Φίλους καὶ τοὺς στρατηγοὺς
ἐπὶ τὸν πόλεμον παρεκάλει προθυμίαν ἐναποδείξασθαι καὶ
πίστιν καὶ μνήμην, εἴ τινος τῶν μετρίως ἐχόντων παρ' αὐτῷ
ἔτυχον· φείσασθαι δὲ καὶ τῶ παιδὸς Ἀβεσαλώμου κρατή-
σαντας ἠντιβόλει, μὴ κακὸν αὐτὸν ἐργάσηταί τι τελευτή-
σαντος αὐτῶ. καὶ ὁ μὲν, νίκην αὐτοῖς ἐπευξάμενος, ἐκπέ-
μπει τὴν στρατιάν·

Β'. Ἰωάβ δὲ παρατάξαντος τὴν δύναμιν ἀντικρὺ τῶν
πολεμίων ἐν τῷ πεδίῳ τῷ μεγάλῳ, ἐξόπισθεν περιβεβλη-
μένῳ δρυμὸν, ἀντεξάγει τὴν στρατιὰν καὶ Ἀβεσάλωμος·
καὶ συμβολῆς γενομένης, ἔργα μεγάλα χειρῶν τε καὶ τό-
λμης παρ' ἀμφοτέρων ἐπεδείκνυτο· τῶν μὲν, ὑπὲρ τῆ τῆ
βασιλείαν ἀπολαβεῖν Δαυίδην παρακινδυνευόντων καὶ πά-
σῃ προθυμίᾳ χρωμένων, τῶν δ' ἵνα μὴ καὶ ταύτην Ἀβεσά-
λωμος ἀφαιρεθῇ, καὶ δῶ τῷ πατρὶ δίκας κολασθεὶς ὧν
ἐτόλμησεν, ἀδὲν ὀκνοῦντων, ἅτε ποιεῖν ἅτε πάσχειν. ἐπ
δὲ, τῶν μὲν πλειόνων ἅμα μὴ κρατηθῶσιν ὑπὸ τῶν σὺν Ἰωά-
βῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ στρατηγοῖς ὄντων ὀλίγων· αἰσχύνη γὰρ
αὐτοῖς τοῦτ' εἶναι μεγίστη· τῶν δὲ Δαυίδου στρατιωτῶν ἅμα
τῶν τοσούτων μυριάδων κρατήσωσιν φιλοτιμουμένων ἐρεῖν ἥν-
τινα καρτερά. καὶ νικῶσιν οἱ Δαυίδου, ῥώμη τε πρέσχουσι
καὶ τῇ τῶν πολεμικῶν ἐπιστήμῃ. φεύγοντας δὲ διὰ δρυμῶν
καὶ φαράγγων ἑπόμενοι, τοὺς μὲν ἐλάμβανον, πολλοὺς δὲ
ἀπήγουν, ὡς φεύγοντας πεῖσαι πλείονας ἢ μαχομένους· ἴσ-
σον γὰρ ὡς δισμύριοι ἐπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας. οἱ δὲ τῶ Δα-
υίδου πάντες ὥρμησαν ἐπὶ τὸν Ἀβεσάλωμον. φανερὸς γὰρ
αὐτοῖς ὑπό τε τοῦ κάλλους καὶ τοῦ μεγέθους ἐγένετο. διώκει
δὲ μὴ καταλάβωσιν αὐτὸν οἱ πολέμιοι, ἐπιβὰς τοῦ ἡμιό-
νου τῆς βασιλικῆς, ἔφευγε· φερόμενος δὲ μετὰ ῥώμης, ὑπὸ
τοῦ σάλου καὶ τῆς κινήσεως τοῦ ὄνου, ἐμπλακεὶς τοῖς

cipiant, fore vt in melius vires redintegret. quin et verisimile est hostes suspicaturos, alium exercitum ipsi adesse". Cum hoc ei gratum esset consilium, ipse quidem apud Castra manere constituit. At dum amicos et duces ad bellum dimitteret, eos hortabatur vt se fortes et fideles eiusque memores praestarent, si vel tantillo beneficio ab eo affecti fuerint: orabat vero et obsecrabat, vt victoria potiti iuueni parcerent Abesalomo, ne illo mortuo aliquid mali in seipsum statueret. Atque is quidem victoriam illis precatus exercitum emittit.

2. Cum vero Ioabus contra hostes aciem explicuisset in Magno Campo, a tergo sylua cincto, Abesalomus ex aduerso suos eduxit: et congressi vtrinque rem praeclare gesserunt, tam magna audendo quam fortiter pugnando: his quidem, vt Dauides amissum imperium recuperet, nulli non periculo semet obiicientibus, summamque alacritatem adhibentibus, illis vero omnia facere et pati paratis, ne Abesalomus occupatum amittat, et patri supplicium soluat ausis facinorosis debitum. Insuper his quidem, cum plures essent, ne a paucis illis superentur, qui cum Ioabo erant eiusque ducibus, (nam et hoc ipsum illis in maximum cessurum esse opprobrium) Dauidis vero militibus vt tot myriadas debellarent magnopere laborantibus, summa contentione pugnatum est. tandemque victoriam reportant Dauidici, quod viribus praestarent artisque militaris peritia. Cum vero fugientes per salebras et abrupta sequerentur, nonnullos quidem ceperunt, multos vero interfecerunt, ita vt plures fuga quam pugna perierint: ea enim die ferme viginti millia virorum ceciderunt. Dauidici autem omnes magno cum impetu ferebantur in Abesalomum. ipsis enim conspicuus erat non ob pulchritudinem quam ob proceritatem. At is veritus, ne viuus in hostium manus veniret, conscensa mula regia effuso cursu fugiebat. Cumque rapide fer-

αὐτῷ τῆς κόμης τραχεῖ δένδρῳ μεγάλως ἐπικολλὰ κλάδοις ἐκτεταμένῳ, παραδόξως ἀναχρεμᾶται. καὶ τὸ μὲν πτηνὸν ὑπὸ ὀξύτητος ὡς ἐπαιρόμενον τὸν δεσπότην ἔτι φέρειν ἰσχὺν προσωτέρω· ὁ δ' ἐκ τῶν κλάδων αἰωρούμενος ἐκρατεῖτο τῷ πολεμίῳ· τοῦτον τὶς ἰδὼν τῶν Δαυίδου στρατιωτῶν, ἐδήλωσεν Ἰωάβῳ. καὶ πεντήκοντα σίκλους ἂν αὐτῷ δεδωκέναι τὸ στρατηγὸν φήσαντος, εἰ βαλὼν ἀπέκτεινε τὸν Ἀβεσάλωμον· ὁ δ' εἰ χιλίους, εἶπεν, ἔμελλές μοι παρέξειν, τοῦτ' ἂν οὐ θηκά μοι τὸν τοῦ δεσπότου παῖδα, καὶ ταῦτ' ἐκείνου παρ' ἡμῶν ἀκόντων Θείσασθαι τὸ νεανίσκου δεηθέντος. ὁ δὲ, παραλεύσας αὐτῷ δεῖξαι πῶς κρεμάμενον ἴδοι τὸν Ἀβεσάλωμον, τοξεύσας κατὰ τῆς καρδίας ἀπέκτεινεν. οἱ δὲ τὰ τοῦ Ἰωάβου κομίζοντες ὅπλα, ἐν κύκλῳ παραστάντες τὸ δένδρον κατασπῶσι τὸν νεκρόν. καὶ τὸν μὲν εἰς χάσμα βαθὺ καὶ ἀφανὲς ῥίψαντες, ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ λίθους, ὥστ' ἀναπλησθῆναι, καὶ τὸ χῆμα τάφου καὶ μέγεθος λαβεῖν· στήλας δὲ ἀνακλῆσαι ὁ Ἰωάβος ἀπέχετο τὸ διώκειν τοὺς πολεμίους στρατιώτας τὴν τῶν πολεμίων δύναμιν, φειδόμενος τῶν ὁμοφύλων.

γ'. Ἔστηκε δ' Ἀβεσάλωμος ἐν τῇ κοιλάδι τῇ βασιλικῇ στήλην λίθου μαρμαρίου δύο σαδίους ἀπέχουσαν Ἱεροσολύμων, ἣν προσηγόρευσεν ἰδίαν χεῖρα· λέγων, ὡς καὶ τῶν τέκνων αὐτῷ διαφθαρέντων ἐν τῇ στήλῃ μένει τὸ ὄνομα. τέκνα γὰρ ἦσαν αὐτῷ τρία μὲν ἄρρενα, θυγάτηρ δὲ μία Θαμάρα τοὔνομα, ὡς προεμνήσαμεν. συνοικήσασα δ' αὐτῆς τῷ Δαυίδου υἱωνῷ Ροβοάμῳ, γίνεται παῖς ὁ τοῦτον δεξάμενος τὴν βασιλείαν Ἀβίας. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐν ὑστέροις οἰκειότερον τῇ ἱστορίᾳ δηλώσομεν. μετὰ δὲ τὴν Ἀβεσαλώμου τελευτὴν, ὁ μὲν λαὸς εἰς τὰ οἰκεῖα διεσπάρη.

δ'. Ἀχιμαὰς δὲ ὁ Σαδώκου τοῦ ἀρχιερέως υἱὸς, Ἰωάβου προσελθὼν, ἐδέετο αὐτῷ τὴν νίκην ἐπιτρέψαι τοῦ θεοῦ Δαυίδῃ μηνύσαι, καὶ ὅτι τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ βοηθείας ἔτυχε καὶ προνοίας εὐαγγελίσασθαι. καὶ τὸν μὲν οὐ πεί-

atur, atque agitatione motuque leuis esset, implicita ei aesarie asperae arbori, magnis ramis maxime patulae, piro modo suspenditur. et iumentum quidem eadem perebat velocitate ac si dominum insidentem haberet: ille ero in altum a ramis sublatus hostibus circumdatur. iem cum vnus e Dauidis militibus forte conspiceret, abo rem nunciauit: ac quinquaginta siclos se illi dare oluisse dicente imperatore, si illum confodisset, respon-it, nec si duo millia daturus fuisses, hoc domini mei lio feciſſem; praesertim cum nobis omnibus audientibus le orauerit vt iuueni parceretur. Ille vero, cum ei imeraſſet vt ipsi ostenderet vbinam Abesalomum pendenm viderit, coniecta in cor sagitta eum interemit. Ioai autem armigeri, qui orbe facto ei adstiterunt, morum arbori detrahunt. et cum ipsum quidem in vorainem profundam et obscuram proiecissent, in eam lades deuoluunt congeruntque, vsque dum impleretur, l iusti tumuli speciem et magnitudinem acciperet: Ioaus vero, cum receptui cecinisset, milites suos ab hoium copiis, quod populo consanguineo parcebat, perequendis cohibuit.

3. Sibimet autem Abesalomus erexerat in valle regia olumnam lapidis marmorei, duobus stadiis dissitam ab ierosolymis, quam appellauit manum suam; dicens, uod etiamsi liberi sibi perirent, in ista columna nomen ius esset mansurum. nam tres liberos sustulit, duos uidem filios, filiam vero vnam, Thamaram nomine, emadmodum iam ante diximus. Ea autem cum Daidis nepoti Roboamo nupta esset, peperit filium Abian ui postea regnum accepit. Ac de his quidem infra in co suo et narrationi magis proprio dicemus. Post obim autem Abesalomi, populo dissipato, ad domum uisque suam se receperunt.

4. Iam vero Achimas, Sadoci pontificis filius adito abo petiit ab ipso vt sibi liceret ire ad Dauidi indiandum quod victoriam reportarit, laetumque nuncium ferendum, quod ei Dei auxilio curaque freto prospere

κεν, εἰπὼν, αὐτῷ καλῶν ἄγγελον ἀεὶ γεγενημένον, τὸν ἀπιέναι δηλώσοντα θάνατον τῷ βασιλεῖ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ; μένειν δ' ἠξίου. καλέσας δὲ τὸν Χουσὶ, ἐκείνῳ προσέταξε τὸ ἔργον, ἵν' ὅπερ αὐτὸς εἶδε τοῦτο μηνύσειε καὶ τῷ βασιλεῖ. τοῦ δ' Αχιμᾶ πάλιν δεηθέντος αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀγγελίαν ἀφεῖναι· περὶ μόνης γὰρ αὐτὸν ποιήσασθαι τῆς νίκης, συγχάσειν δὲ περὶ τῆς Αβεσαλώμου τελευτῆς· ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸν Δαυΐδην ἄφιξιν. καὶ τὴν ἐπιτομωτέραν ἐλαβὼν τῶν ὁδῶν, καὶ γὰρ μόνος αὐτὴν ἐγίνωσκε, τὸν Χουσὶ ἔφθασεν. καθεζομένῳ δὲ Δαυΐδῃ μεταξὺ τῶν πυλῶν, καὶ παραμένοντι πότ' αὐτῷ τὶς ἐλθὼν ἀπὸ τῆς μάχης ἀπαγγείλῃ τὰ κατ' αὐτὴν, τῶν σκοπῶν τὶς ἰδὼν τὸν Αχιμᾶν τρέχοντα, καὶ μήπω τίς ἐστι γνωρίσαι δυνάμενος, εἶπε πρὸς τὸν Δαυΐδην βλέπειν τινὰ παραγινόμενον πρὸς αὐτόν. τοῦ δ' ἄγγελον ἥκειν φήσαντος ἀγαθὸν, μετ' ὀλίγον ἕτερός τινα καὶ ἕτερον ἐδήλωσεν αὐτῷ. κἀκείνου δὲ ἄγγελον ἀγαθὸν εἰπόντος, ἰδὼν τὸν Αχιμᾶν ὁ σκοπὸς, ἐγγὺς ἤδη γενημένον, τὸν Σαδώκου παῖδα τοῦ ἀρχιερέως προσεῖπεν ἐσήμαινεν. ὁ δὲ Δαυΐδης, περιχαρὴς γενόμενος, ἀγαθὸν ἄγγελον τοῦτον ἔφησεν εἶναι, καί τι τῶν εὐκταίων αὐτῷ φέρειν ἀπὸ τῆς μάχης.

ε'. Καὶ μεταξὺ ταῦτα λέγοντος τοῦ βασιλέως, φανεὶς ὁ Αχιμᾶς προσεκύνει τὸν βασιλέα· καὶ πυθομένῳ περὶ τῆς μάχης, νίκην εὐαγγελίζεται καὶ κράτος. ἐρομένῳ δὲ πάλιν περὶ τοῦ παιδὸς ἔχοι λέγειν, αὐτὸς μὲν ἔφασκεν εὐθυμῆσαι πρὸς αὐτὸν τῆς τροπῆς τῶν πολεμίων γενομένης, θορυβῆσαι δὲ μεγάλης βοῆς διωκόντων τὸν Αβεσάλωμον· καὶ πλεῖον τούτῳ μὴ δύνασθαι μαθεῖν διὰ τὸ πεμφθέντα τὸν Ιωάβ δηλῶσαι τὴν νίκην ἐπείγεσθαι. παραγενομένου δὲ τοῦ Χουσὶ, καὶ προσκυνήσαντος, καὶ τὴν νίκην σημήναντος τῷ παιδὸς αὐτὸν ἀνέκρινεν. ὁ δ', ἐχθροῖς, εἶπε, τοῖς σοῖς οἷα συμβέβηκεν Αβεσαλώμῳ γένοιτο. ἦτος ὁ λόγος, ἀπὸ τὴν ἐπὶ τῇ νίκῃ χαρὰν εἶασεν, ὅτ' αὐτῷ μεῖναι μεγάλην ἔσαν, ὅτε τοῖς στρατιώταις. αὐτὸς μὲν γὰρ ἀναβὰς ἐπὶ τι

omnia ceciderint. Et hunc quidem non praemittebat, dicens, num ille, qui semper ei laetorum nuncius exstiterit, nunc recta proficisceretur regi nunciaturus filium obiisse? sed obsecrabat vt secum maneret. At Chusi vocato negotium mandauit, vt quod ipse vidisset id regi enim indicaret. Cum vero Achimas denuo eum rogaret, vt nunciatum mitteretur (ipsum enim de victoria nummodo mentionem facturum esse, de morte vero illi taciturum) tandem ei permittebat Dauiden adire. Ipse per viarum compendia profectus (nam sibi soli nota erant) Chusi praeuertit. Sedente autem Dauide inter duas portas, atque exspectante dum aliquis e praelio veniens sibi res in eo gestas nunciaret, speculatorum vnus, cum prospiceret e longinquo Achiman currentem, et non adhuc quis esset dignoscere posset, aiebat Dauiden videre se quempiam ad ipsum aduenientem. Cum vero dixisset rex bonum venire nuncium, paulo post et alterum quendam illum sequi regi indicatur. Cumque et illum nunciam bonum pronunciasset, spectator, vbi Achiman conspexerat iam propius admodum, Sadoci pontificis filium accurrere significauit. Dauides autem admodum laetatus, hunc bonorum nuncium esse aiebat, et quod optatis respondeat, sibi e pugna affore.

5. Ac dum ista rex diceret, comparuit Achimas, regemque adorabat: scitantique de pugna victoriam nunciat imperium. Cum vero interrogaret, quid de filio Absalomo habeat? Ille quidem dicebat, omnes in ipsum impetum, vt in fugam versi erant hostes, magno cum impetu fieri, ingentem vero clamorem audiuisse militum Absalomum insequentium; nec praeterea quicquam comperisse habere potuisse, quod missus a Ioabo ad victoriam nunciandam valde festinarit. At cum Chusi adesset, et audisset, eumque victoriae nuncio imperitisset, ex eo etiam de filio quaesiuit. Ille vero, inimicis, aiebat, euenisse eadem quae Absalomo acciderunt. Haec verba in causa fuerunt, vt nec rex ipse neque milites ipsius in voluptate ex victoria licet maxima diutius permane-

ὑψηλότατον τῆς πόλεως, ἀνεκλαίετο τὸν υἱὸν, τυπτόμενος
τὰ στέρνα, καὶ τὴν κεφαλὴν σπαραττόμενος, καὶ πάντα
αὐτὸν αἰκιζόμενος, καὶ, "τέκνον, ἐκ ζώων, αἰδέ μοι τάδε
"ναται ἐπελθεῖν ἐγένετο καὶ ἅμα σοι τελευτῆσαι". Ὁ
γὰρ ὢν Φιλόσοργος, πρὸς ἐκεῖνον ἔτι μᾶλλον συμπα
εἶχεν. ἡ στρατιὰ δὲ καὶ ὁ Ἰώαβος, ἀκούσαντες ὅτι πεθ
υἱὸν ἄτως ὁ βασιλεὺς, ἠχύθησαν μετὰ τῶν ἱππ
των χήματος εἰσελθεῖν εἰς τὴν πόλιν· κατηφεῖς δὲ πά
δακρυόμενοι πάντες ὡς ἀφ' ἥττης παρῆλθον. πατασπα
μένου δὲ τοῦ βασιλέως καὶ στένοντος τὸν υἱὸν, εἰστιοι πρὸς
τὸν Ἰάβαβος, καὶ παρηγορῶν, "ὦ δέσποτα, φησὶ,
"θάνεις διαβάλλων σαυτὸν οἷς ποιεῖς, ὅτι τοὺς μὲν ἐχθ
"τὰς ὄντας καὶ περὶ σοῦ κινδυνεύοντας, καὶ σαυτὸν καὶ
"γενεὰν δοκεῖς μισεῖν, στέργειν δὲ τοὺς ἐχθίστους
"θειν ὄντας, οἳ δύο τεθνήκασιν. εἰ γὰρ Λβ
"μος ἐκράτησε, καὶ πᾶν βασιλείαν βεβαίως κατεῖχ
"νος ἂν ἡμῶν ὑπελείφθη λείψανον· ἀλλὰ πάντες ἂν
"σοῦ καὶ τῶν σῶν ἐξάμενοι τέκνων, ἀπολαύσαμεν
"ὃ κλαίοντων ἡμᾶς νῦν πολεμίων· ἀλλὰ χαρέντων
"τοὺς ἐλεύθερα ἐπὶ τοῖς παισὶ πολιτεύοντας· σὺ δ' ἐπ
"κὴ ταῦτα ποιῶν ἐπὶ μᾶλλον ἐχθρὸς ὅτι σὸς υἱὸς ἐκ
"ἄτως ἐγένετο. παυσάμενος οὖν τῆς ἀδίκου λύπης,
"θὼν ὀφθητι τοῖς σαυτοῦ στρατιώταις, καὶ τῇ περὶ τὸ
"ιος προθυμίας εὐχαρίστησον. ὡς ἐγὼ τήμερον, ἂν
"τοῖς ἄρτι πραττομένοις, ἀναπείσας ἀποχωρήσαι σε τῆ
"καὶ τὴν βασιλείαν ἑτέρῳ παραδῶναι, τότε σοι σ
"καὶ ἀληθὴς ποιήσω τὸ πένθος". ταῦτ' εἰπὼν Ἰώαβ
στρεψεν ἀπὸ τῆς λύπης. καὶ ἠγαγεν εἰς τὸν περὶ τῶν
μάτων λογισμὸν τὸν βασιλέα. μεταχρηματίσας γὰ
Δαυΐδης, καὶ ποήσας ἐπιτήδειον εἰς τὸν τοῦ σλόθ
πρὸς ταῖς πύλαις ἐκάθισεν· ὡς ἅπαντα τὸν λαὸν
σαντα συνδραμεῖν πρὸς αὐτὸν καὶ πᾶσι πάσαθ
ταῦτα μὲν τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον.

ent. nam ille quidem, editissima vrbis parte conscensa, lugebat filium, pugnis sibi tundens pectora, capitisque capillos dilacerans, et modis omnibus sese afflictans, ac ociferans, "o fili, vtinam in me inuasisset mors, et simul tecum obire contigisset". Cum enim natura esset affectu in suos propensissimo, etiam maiorem ipsi impetus est misericordiam. Exercitum autem et Ioabum, udito quod rex ita filium lugeret, puduit triumphantium more in vrbem ingredi: sed moerore deiecti et lacrymis suffusi, quasi clade accepta, intrauerunt. Cumque rex vultu velato consideret, grauiterque filium generet, Ioabus ad eum introiit, et solatium adhibens, Domine, inquit, clam tibimet ita te gerendo conuicium facis: dum istos quidem qui te amant, proque te pericula subeunt, teque ipsum et familiam tuam odisse videris, tibi vero inimicissimos diligere, exstinctosque desiderare, qui morte meritissima affecti sunt. Si enim Abesalomus vicisset et regnum faustis auspiciis tenuisset, nc tantillum ex nobis omnibus reliquum fecisset: sed omnes, a te tuisque initio facto, miserandum in modum periissemus, ita vt nos non plorarent inimici, sed ea re gauderent, et qui vel nostram vicem miserarentur poenis castigarent. Te vero non pudet ista facere hominis gratia tibi maxime inimici: qui cum esset tuus filius, tantopere in te fuit impius. Age itaque, missa hac iniqua tristitia, prodi in conspectum tuorum militum; et gratias illis redde pro victoria praelioque decertandi alacritate. Nam ego hodie, si pergas ea facere quae hactenus fecisti, persuadebo populo vt a te deficiat et regnum alii tradat, et tunc amariorem et verum faciam tibi luctum". Hisce verbis Ioabus regem auertit a tristitia, eoque adduxit vt de rebus gerendis cogitaret. Nam vbi habitum mutauerat Danides, seque composuerat vt in populi conspectum veniret, ad portas semet collocauit, ita vt hoc audito vniuersus populus ad eum salutandum concurrerit. Et ista quidem ita se habuerunt.

ΚΕΦ. ια'.

Ως Δαυίδης, τὴν βασιλείαν ἀπολαβὼν, διαλλάττεται τῷ Σεμεεὶ καὶ τῷ Σιβᾷ, καὶ εὔνοιαν μεγάλην ἀπο-δείκνυται τῷ Βερζελαίῳ· καὶ ὡς, ςάσεως γενομένης εἰς ἀνοιξιν τῆ Σαβαίῳ ςρατηγὸν τὴν Δμεσσαὶ κατίς-σεν, ὃν ἀναιρεῖ ὁ Ἰωάβος.

Οι δ' ἐκ τῆς μάχης ἀναχωρήσαντες τῶν Εβραίων τῷ μετ' Αβεσαλώμου, γενόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ἕκαστοι, διετέ-ποντο κατὰ πόλεις, ὑπομιμνήσκοντες αὐτὺς ὧν εὐεργέτησεν αὐτὺς Δαυίδης, καὶ τῆς ἐλευθερίας ἣν ἐκ πολλῶν καὶ με-γάλων ῥυσάμενος αὐτὺς πολέμων παρέσχε· μεμφόμενοι δὲ ὅτι τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβαλόντες ἄλλῳ ταύτην ἐπέχει-σαν, καὶ τῦ τεθνηκότος τὸ κατασαθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγε-μόνος ὑ παρακαλῦσι Δαυίδην, παύσασθαι μὲν τῆς ὀργῆς εὐνοϊκῶς δὲ πρὸς αὐτὺς ἔχειν, τῶν δὲ πραγμάτων, καθ' ἥδη καὶ πρότερον, ποιεῖσθαι πρόνοιαν, τὴν βασιλείαν ἀπο-λαβόντα. ταῦτα μὲν οὖν συνεχέστερον ἀπηγγέλλετο τῷ Δαυίδῃ. κἀκεῖνος ὡδὲν ἧττον ἔπεμψε πρὸς Σάδωκον καὶ Αβιάθαρον τὺς ἀρχιερέας, ἵνα τοῖς ἄρχυσι τῆς Ιύδα Φυλῆς διαλεχθῶσιν, "ὡς αἰσχρόν ἐςτιν αὐτοῖς ἄλλας Φυλὰς τῆς "ἐπείνης Δαυίδῃ χειροτονῆσαι βασιλέα· καὶ ταῦθ' ὑπὲρ "συγγενῶν ὄντων καὶ πρὸς αὐτὸν κοινὸν αἷμα κεκληρω-"νων". τὰ δ' αὐτὰ καὶ Δμεσσᾷ τῷ ςρατηγῷ προσέταξεν αὐτὺς λέγειν· "ὅτι τῆς ἀδελφῆς υἱὸς ὢν αὐτῦ μὴ πεῖθε-"πλῆθος Δαυίδῃ τὴν βασιλείαν ἀποδῦναι. προσδοκᾶν δὲ "παρ' αὐτῦ, μὴ διαλλαγὴν μόνον, τῦτο γὰρ ἤδη γέγονε, "ἀλλὰ καὶ τὴν ἅπαντος τῦ λαῦ ςρατηγίαν, ἣν αὐτῷ κα-"Αβεσάλωμος παρέσχεν". καὶ οἱ μὲν ἀρχιερεῖς, ἃ μὲν τοῖς τῆς Φυλῆς ἄρχυσι διελέχθησαν, ἃ δὲ τὸν Δμεσσαὶ ἔπει-σαν, τὰ παρὰ τῦ βασιλέως πρὸς αὐτὸν εἰπόντες, ἠξίουν χειρῶν ταῖς ὑπὲρ αὐτῦ Φροντίσι. καὶ πείθει γε τὴν Φυ-λὴν παραχρῆμα πέμψαι πρὸς Δαυίδην πρέσβεις, τὸν βα-σιλέα καλοῦντας εἰς τὴν ἰδίαν ἐπανελθεῖν βασιλείαν. τὸ δ'

CAP. XI.

Vt Dauides, regno recuperato, Semei et Sibae reconciliatur, at Berzelaeum magna beneuolentia complectitur: vtque, orta seditione, ad Sabaeum persequendum Amessam imperatorem constituit, quem Ioabus interimit.

HEbraei autem, quotquot Abesalomum sequuti ex pugna abierant, cum ad domum quisque suam se recepissent, in vnamquamque vrbem nuncios dimittebant, admonentes ipsos beneficiorum quae a Dauide acceperant, atque libertatis, in quam e multis magnisque bellis seruatos vindicarat: querentesque quod Dauiden regno expulerint, aliique summam imperii tradiderint; et nunc exstincto, quem ipsi sibi principem constituerant, Dauiden non supplices obsecrent, vt iram deponeret, et ipsos beneuolentia prosequeretur, regnoque recepto curam eandem, quam ante, reipublicae impenderet. Et quidem de hisce crebri nuncii ad Dauiden veniebant. Atque nihilominus Sadoco et Abiatharo pontificibus significatum misit, vt in hanc sententiam cum principibus tribus Iudae loquerentur; "illis dedecori esse, vt aliae tribus, prius quam ipsa, Dauiden denuo regem crearent; praesertim cum vos cognati illis et consanguinei". Praeterea illis mandauit vt et idem dicerent ad Amessan imperatorem; "quod, cum esset ex sorore nepos, populo non persuaderet regnum Dauidi restitutum ire. licere autem ei ab ipso exspectare, non solum vt in gratiam cum eo redeat, id quod iam factum est, sed vt totius exercitus dux fieret quemadmodum erat sub Abesalomo". Et quidem pontifices cum principes tribus istius alloquuti sunt, tum Amessae persuaserunt, vbi ei dixerant quae a rege acceperant, vt de ipso reducendo consilia iniret. Imo is tritum suam eo perduxit, vt e vestigio legatos ad Dauiden mitteret, orantes vt ille in regnum suum reuerteretur.

αὐτὸ καὶ πάντες ἐποίουν οἱ Ἰσραηλῖται πρότερον μόνον τὰ Δμεσσᾶ.

β'. Τῶν μὲν πρέσβεων ἀφικομένων πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα παρεγένετο. πάντας δὲ τὰς ἄλλας ἔφθασεν ἡ Ἰούδα φυλὴ πρὸς τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν ἀπαντῆσαι τῷ βασιλεῖ, καὶ ὁ Γήρας πᾶς Σεμεεῖ μετὰ χιλίων ἀνδρῶν, ἃ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς ἐπήγετο· καὶ Σιβᾶς δὲ ἀπελεύθερος Σαοὺλ, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, πεντεκαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ὄντες, μετὰ οἰκετῶν εἴκοσιν. ἔτυχε γὰρ τῇ Ἰούδα φυλῇ τὸν ποταμὸν ἐγεφύρωσαν, ἵνα ῥᾷστα διαβῇ μετὰ τῶν ἰδίων ὁ βασιλεύς. ὡς δ' ἦλθεν ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην, προσέπεσε μὲν αὐτῷ ἡ Ἰούδα φυλή· προσέπεσε δ' ἀναβὰς ἐπὶ τὴν γέφυραν Σεμεεῖ, καὶ καταχὼν αὐτοῦ τὰς πόδας ἐδέετο, "συγ-"γνώμης περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἡμαρτημένων, καὶ μὴ μνησθῆ-"ναι τοῦ κακοῦ αὐτῷ, μηδὲ τοῦτο πρῶτον ἡγήσασθαι τὴν τιμωρίαν "ἐν ἐξουσίᾳ γενόμενον, λογίσασθαι δ' ὅτι καὶ μετανοίᾳ "ἐφ' οἷς ἐσφάλη πρῶτος ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐσπούδασε. "ταῦτα δὲ ἀντιβολοῦντος αὐτοῦ καὶ ὠκτιζομένου, Ἀβεσσαὶ ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς, "διὰ τοῦτο οὖν, εἶπεν, ὁ τεθνήξη "βλασφημήσας τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κατασταθέντα βασιλέα; "Δαυίδης δ' ἐπιστραφεὶς εἰς αὐτὸν, "ἐ παύσεσθ', εἶπε, "Σαρυίας παῖδες; μὴ κινήσητε πάλιν ἡμῖν καινὰς ἐπὶ τοῖς "πρώταις ταραχὰς καὶ στάσεις. οὐ γὰρ ἀγνοεῖν ὑμᾶς πρέ-"πειν ὅτι σήμερον ἄρχομαι τῆς βασιλείας. δὸς πᾶσιν ἐμοὶ "ναὶ τὰς κολάσεις τοῖς ἀσεβήσασιν ὄμνυμι, καὶ κτείνειν "τῶν ἁμαρτόντων ἐπεξελθεῖν. σύτε, εἶπεν, ὦ Σεμεεῖ, θαῤ-"ρεῖ, καὶ δείσῃς μηδὲν ὡς τεθνηξόμενος." ὁ δὲ, προσα-"νήσας αὐτῷ, προῆγεν".

γ'. Ἀπήντησε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σαούλου ἔκγονος Μεμφίβο-θος, ῥυπαρόν τε τὴν ἐσθῆτα περικείμενος, καὶ τὴν τροφὴν βαθεῖαν καὶ κατημελημένην ἔχων. μετὰ γὰρ τὴν Δαυΐδου φυγὴν, οὔτ' ἀπεκείρατο λυπούμενος, οὔτε καθῆρε τὰ νύ-χια, κατοκείνας αὐτοῦ συμφορὰν ταύτην ἐπὶ τῇ τοῦ βασι-λέως μεταβολῇ. διεβέβλητο δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιτρόπου Σιβᾶ

idem autem et omnes fecerunt Israëlitae, hortatu Ameſſae.

2. Cum quidem legati ad eum peruenissent, Hierosolyma se contulit: ante alios vero omnes tribus Iudae regi ad Iordanem fluuium occurrit; cumque his Semei Gerae filius, mille viris eum comitantibus, quos e tribu Beniamitica secum adducebat: praetereaque Sibas Sauli libertus, filiique eius quindecim numero cum famulis viginti. Hi vna cum tribu Iudae fluuium ponte iunxerunt, vt rex cum suis nullo negotio transire posset. Vt vero ad Iordanem peruenit, eum quidem tribus Iudae salutauit: Semei vero ponte conscenso procidit, regisque pedibus prehensis orabat, "vt suis in eum peccatis ignosceret, nolletque ipsum acerbe aspereque tractare, neque potestatem iterum adeptus id sibi primum faciendum existimaret vt supplicium adhibeat; sed reputaret secum, quod erratorum poenitentia ductus ei primus occurrere festinarit". At dum illa verbis supplicibus rogaret, suique miserationem excitaret, Abessaeus Ioabi frater subiiciebat, "idcircone non iam morietur, qui ei maledicere ausus es quem Deus in regni sede constituit?" Dauides autem ad illum conuersus ait, "quiescere nolitis Saruiae filii? ne redintegrate nobis nouas, prioribus vix sopitis, turbas et seditiones. nam vos ignorare haud fas est, quod hodie regnum ineo. quamobrem iuro omnibus qui in me impii fuerint supplicia condonare, neque in quenquam qui peccauerit animaduertere. Tu vero, adiiciebat, o Semei, bono animo esto, nihilque mortem, quasi iamiam oppetendam, metuas". Atque ille, rege adorato, progrediebatur.

3. Quinetiam Sauli nepos Memphibosthus ei obuiam venit, veste sordida amictus, et promissum neglectumque capillitium gerens. nam post fugam, neque prae moerore comam tondit neque vestem abluit, vt qui regis mutationem suam esse calamitatem reputauerit. praetereaque falso a Siba procuratore suo apud ipsum insimulatus erat.

πρὸς αὐτὸν ἀδίκως. ἀσπασαμένου δ' αὐτὸν καὶ προσειπόντος, ἤρξατο πυνθάνεσθαι, "τί δήποτ' οὐ συνεξῆλθεν "αὐτῷ, καὶ κοινωνὸς ἦν τῆς φυγῆς"; ὁ δ', "ἀδύνατον τοῦτ', "ἔλεγεν, εἶναι Σιβᾶ. κελευσθεὶς γὰρ παρασκευάσασθαι τὰ "πρὸς τὴν ἔξοδον, οὐκ ἐφρόντισεν· ἀλλ' ὥσπερ ἀνδραπόδου "τινὸς οὕτως παρῆκεν αὐτόν. εἰ μέντοι γε τὰς βάσεις εἶχον ὑ- "ρωμένας, οὐκ ἂν ἀπελείφθην σου, χρῆσθαι πρὸς τὴν φυ- "γὴν ταύταις δυνάμενος. οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἠδίκησέ με τὴ "πρὸς σέ, δέσποτα, εὐσέβειαν· ἀλλὰ καὶ προσδιέβαλε, "καὶ διεψεύσατο κακουργῶν. ἀλλ' οἶδα ὅτι τούτων οὐδὲν ἦ "διάνοια ἡ σὴ προσίεται, δικαία τε οὖσα, καὶ τὴν ἀλή- "θειαν, ἣν ἰσχύειν τε βούλεται καὶ τὸ θεῖον, ἀγαπῶσα. "μείζονα γὰρ κινδυνεύσας παθεῖν ὑπὸ τοῦ πάππου τοῦ "μοῦ, καὶ τῆς ὅλης ἡμῶν γενεᾶς ὀφειλούσης εἰς ἐκεῖνα ἀπω- "λολέναι, σὺ μέτριος καὶ χρηστὸς ἐγένου, τότε μάλιστα "πάντων ἐκείνων λήθην ποιησάμενος, ὅτ' ἐξουσίαν τῆς ὑπὲρ "αὐτῶν τιμωρίας εἶχεν ἡ μνήμη. φίλον δὲ σὸν ἔκρινας ἐμέ, "καὶ ἐπὶ τῆς τραπέζης εἶχες ὁσημέραι, καὶ οὐδὲν ἀπέλειπεν "τῶν συγγενῶν τοῦ μάλιστα τιμωμένου". ταῦτ' εἰπόντος ἔτε τὸν Μεμφίβοσθον ἐγὼ κολάζειν, ὃν ὡς καταψευσάμενον τὸν Σιβᾶν καταδικάζειν. ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τοῦ μὴ μετὰ Σιβᾶ πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν ἐκείνῳ πάντα χαρίσασθαι φῶσας, αὐτῷ δὲ συγγινώσκειν ὑπέσχετο, τῆς οὐσίας αὐτῷ τὴμισυ κελεύσας ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ Μεμφίβοσθος, "πάν- "μεν, εἶπεν, ἐχέτω ὁ Σιβᾶς, ἐμοὶ δ' ἀπόχρη τὸ σὲ τὴν βα- "σιλείαν ἀπολαβεῖν".

δ'. Βηζελαῖον δὲ τὸν Γαλαδίτην, ἄνδρα μέγαν καὶ καλὸν, καὶ πολλὰ παρεσχημένον ἐν τοῖς Παρεμβολαῖς αὐτῷ, Δαυΐδην τε προπέμψαντα μέχρι τοῦ Ἰορδάνου, παρακάλει συνελθεῖν ἕως τῶν Ἱεροσολύμων· ὑπισχνούμενος τιμᾶν αὐτὸν ἐν πάσῃ τιμῇ, καὶ ὡς πατρὸς ἐπιμελήσεσθαι, καὶ προνοήσειν ἐπηγγέλλετο. ὁ δὲ πόθῳ τῶν οἴκοι παρεστηκὼς τὴν μετ' αὐτοῦ διατριβὴν· καὶ τὸ γῆρας λέγων ὑ τοῦτο αὐτῷ συγχώρειν ὥστε ἀπολαμβάνειν τῶν ἡδέων, ἃς ὑγιαίνοντος

Postquam autem ille regem salutauerat et adorauerat, coepit eum rex interrogare, "qua de causa non simul secum exisset, fugaeque particeps fuisset?" respondit, "hanc sibi a Siba illatam esse iniuriam. nam cum iussus "esset omnia ad profectionem necessaria parare, nihil cu"rauit: sed verba sua, ac si mancipium exstitisset, con"tempsit. Sane si pedibus integris fuissem, fieri haud "potuit vt a te relictus essem, cum iis ad fugam matu"randam vti licuisset. At non contentus erat meae erga "te, Domine, pietati obesse; verum insuper me calu"mniis adortus est et mendaciis improbe confictis. Sed "noui omnem hisce in mentem tuam praecliusum esse adi"tum, quae et iusta est, et amans veritatis, quam Deus etiam "ipse vult praeualere. Nam cum ex auo meo hisce ma"iora adieris discrimina, propterea tota nostra fami"lia periisse meruerit, tu commodum benignumque temet "ostendisti, tunc praecipue illorum omnium oblitus, cum "obliuiscì non potueris in tua esse potestate vt illa vin"dices. ad haec tu me in amicorum tuorum numero "esse voluisti, et quotidie mensae adhibuisti, nullaque "in re a cognatorum tuorum honoratissimo quoque dif"ferebam". Cum haec ille dixisset, neque in Memphi"osthum rex statuit supplicio vti, neque Siban vt calu"mniatorem iudicio perfundere. Sed praefatus se quidem, "quod cum Siba sibi non obuiam venerit, ei omnia lar"gitum esse, ipsi tamen, vbi imperauerat dimidium bo"norum ipsi restitui, veniam dare pollicebatur. Tum "ero Memphiosthus subiicit, "sibi quidem totum ha"beat Sibas, mihi vero satis est te regnum recepisse".

4. Berzelaeum autem Galaditam, virum magnum "bonum, quique ei dum apud Castra esset multa sup"editauit, eumque ad Iordanem vsque deduxit, obsecra"at Dauides vt secum iret Hierosolyma: ipsum enim eum "in senectute omni cum honore tractaturum esse, eique "inquam patri curam adhibiturum et prouisurum esse spon"debat. At ille antiquae sedis suorumque desiderio cum "o viuere recusabat: atque dicens, se non ea esse sene-

ἔτη προβεβηκότος, ἀλλ' ὥστε καταλύσεως ἤδη καὶ ταφῆς προνοεῖν, ἐπὶ ταύτην ἠξίει βυλόμενον αὐτῷ χαρίζεσθαι τὰ κατ' ἐπιθυμίαν ἀπολῦσαι. ὅτε γὰρ τροφῆς ὅτε ποτοῦ συνιέναι διὰ τὸν χρόνον· ἀποκεκλεῖσθαι δ' αὐτῷ καὶ τὰς ἀκοὰς ἤδη πρὸς αὐλῶν ἦχους καὶ μέλη τῶν ἄλλων ὀργάνων, ὅσα παρὰ βασιλεῦσι τέρπει τὰς ἐνδιατωμένους. ὅτως οἱ λιπαρῶς δεομένῳ, "σὲ μὲν, εἶπεν, ἀπολύω· τὸν δὲ υἱὸν "Αχίμαιον ἄφες μοι. πάντων γὰρ αὐτῷ μεταδώσω τῶν "ἀγαθῶν". καὶ Βεζελαὶς μὲν καταλιπὼν τὸν υἱὸν, καὶ προσκυνήσας τὸν βασιλέα, καὶ πάντων ἐπευξάμενος αὐτῷ τέλος ὧν ἔχει κατὰ ψυχὴν, οἴκαδε ὑπεχώρησεν. παραγενόμενος δ' εἰς Γάλγαλα Δαυΐδης, τῷ λαῷ πάντος ἤδη τὸ ἡμῶν περὶ αὐτὸν ἔχων καὶ τὴν Ἰσβὰ Φυλήν.

ε'. Λφικνοῦνται δ' εἰς Γάλγαλα πρὸς αὐτὸν οἱ τῆς χώρας πρῶτοι, μετὰ πολλῆς πληθύος, καὶ τὴν Ἰσβὰ Φυλὴν κατεμέμφοντο λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐλθόσαν, ὡς δεῖ μὴ πάντας μιᾷ γνώμῃ ποιήσασθαι τὴν ὑπάντησιν. οἱ δ' ἄρχοντες τῆς Ἰσβὰ Φυλῆς, μὴ δυσχεράνειν αὐτὸς ἠξίουν πρὸς φθέντας. "καὶ γὰρ συγγενεῖς ὄντες αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο "μᾶλλον προσιόντες καὶ σπεύδοντες φθάσαι, ἢ μέτοικοι "διὰ τὸ προελθεῖν δεῖρα λαβεῖν αὐτὸς, ἵν' ἔχωσιν ἐπὶ τοῦτο "δυσφορεῖν, ὕστεροι πρὸς αὐτὸν ἐλθόντες". ταῦτα τῶν τῆς Ἰσβὰ Φυλῆς ἡγεμόνων εἰπόντων, οἱ τῶν ἄλλων ἄρχοντες ἠχθ ἡσύχασαν. "ἀλλ' ἡμεῖς μὲν, ἔφασαν, ὦ ἀδελ- "φοὶ, θαυμάζομεν ὑμᾶς αὐτῶν ἀποκαλοῦντας μόνων συγ- "γενῆ τὸν βασιλέα. ὁ γὰρ τὴν ἁπάντων ἐζωσίαν παρὰ τοῦ "Θεοῦ λαβὼν, πάντων ἡμῶν εἶναι συγγενὴς κρίνεται· "καὶ διὰ τοῦτο μὲν λαὸς ἅπας ἔνδεκα μοίρας ἔχει, μίαν "δ' ἡμεῖς, καὶ πρεσβύτεροι ἐσμὲν, καὶ οὐκ ἐπιεικεῖς "δίκαια, κρύφα καὶ λελῃθότως ἐλθόντες πρὸς τὸν βα- "σιλέα".

ς'. Τοιαῦτα τῶν ἡγεμόνων πρὸς ἀλλήλους διαλεχθέντων, ἀνὴρ τῆς πομπῆς, καὶ σάσει χαίρων, ὄνομα Σαβᾶς, υἱὸς Βοχορίε, τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς, τὰς ἐμφύτου κακί-

dute vt voluptatibus frueretur, cum iam annum octogesimum attigerit, sed vt obitui et sepulturae prospiceret. ideo ab ipso, si sibi quod gratum esset facere voluerit, dimitti obnixe petebat. nam per aetatem se neque cibi neque potus iucunda intelligere posse: imo etiam aures sibi occludi ad tibiarum sonos et modulationem aliorum instrumentorum, quibus oblectari solent qui cum regibus viuunt. Cum vero ita instanter rogaret, "te quidem, inquiebat rex, dimitto: filium vero Achimanum permitte mihi. nam ei de bonis omnibus impertiam." Et quidem Berzelaeus, relicto filio et rege adorato, precatusque vt omnia ei prospere cederent quae in animo agitaret, domum est reuersus. Dauides vero Galgala pertenit, iam dimidium totius populi circa se habens et integram Iudae tribum.

5. Galgala autem ad eum veniunt primores regionis israeliticae, magna eos comitante multitudine; conqueruntque sunt apud eum de tribu Iudae, quod ad eum nam se contulisset, cum simul omnes vnanimes ei obuiam processisse debuerint. Principes vero tribus Iudae illos orabant, ne dolerent quod anticipati fuerint. "nam quam eius cognati essent, idcirco et cura et amore suo illos praeuertere festinarunt, non tamen quasi munera, quia praecesserunt, ipsi acceperint; ita vt inde iustas eum aegre ferendi causas habeant, qui serius ad eum venerint." Cum haec dixissent tribus Iudae duces, non quieuerunt aliarum tribuum principes, sed, "nos quidem, responderunt, mirari subit, o fratres, quod regem vos vestrum solum cognatum appelletis. nam qui omnes potestatem a Deo accepit, is nos omnes cognatione attingere censendus est. ideoque cum totus quidem populus vndecim partes habeat, nos vero vnam, et tamen natu maiores sumus, etiam praeter aequum praecipitis, qui furtim et nobis insciis vosmet ad regem recepistis."

6. Dum in hunc modum inter se colloquerentur tribuum duces, vir quidam improbus et seditionis amans, nomine Sabaeus, Bochoriae filius, tribus Beniamitidis,

τὸ πλῆθος, μέγα βοήσας, εἶπεν· "ὅτ' ἔχει τὶς ἡμῶν πα-
"ρὰ Δαυΐδ μοίρας, ἔστε κλῆρον παρὰ τῷ Ἰεσσαὶ παῖ".
καὶ μετὰ τὰς λόγχας σαλπίσας κέρατι, σημαίνει πόλεμον
πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ πάντες ἠκολούθησαν ἐκείνῳ, Δαυ-
δὴν καταλιπόντες. μόνη δ' αὐτῷ παρεμεινεν ἡ Ἰούδα Φυλή,
καὶ κατέσησεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις βασίλειον. καὶ
τὰς μὲν παλλακὰς, αἷς ὁ υἱὸς αὐτοῦ συνῆλθεν Ἀβεσάλω-
μος, εἰς ἄλλην μετήγαγεν οἰκίαν, πάντα προσάξας αὐ-
ταῖς χορηγεῖν τὰ ἐπιτήδεια τοῖς ἐπιμελουμένοις, αὐτὸς δ' οὐ
ἐπλησίαζεν αὐταῖς. ἀποδείκνυσι δὲ καὶ τὸν Ἀμεσσαι στρα-
τηγὸν, καὶ τὴν τάξιν αὐτῷ, ἐφ' ἧς Ἰώαβος ἦν, δίδωσι·
ἐκέλευσέ τε, στρατιὰν ὅση δύναται συναγαγόντα ἐκ τῆς Ἰού-
δα Φυλῆς, μεθ' ἡμέρας τρεῖς ὡς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἵνα, παρα-
δοὺς αὐτῷ πᾶσαν τὴν δύναμιν, ἐκπέμψῃ πολεμήσοντα τὸν
υἱὸν Βοχορίου. ἐξελθόντος δὲ τοῦ Ἀμεσσᾶ, καὶ περὶ τὴν ἄρι-
στον τῆς στρατιᾶς βραδύναντος, ὡς ὑπ' ἐπαπειλῆς, τῇ τρίτῃ τῶν
ἡμερῶν ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Ἰώαβον ἔλεγεν, "ὑπ' οὐκ ἄνευ συμ-
"φορᾶς ἀνοχὴν τῷ Σαβαίῳ δεδόναι· μὴ, γενόμενος ἐν πλεί-
"ονι παρασκευῇ, μειζόνων κακῶν καὶ πραγμάτων αἴτιος, ἡ
"Ἀβεσάλωμος αὐτοῖς κατέστη, γένηται. μὴ περίμενε τοίνυν
"ἔτι μηδὲν, ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν παραλαβὼν δύναμιν, καὶ τοὺς
"ἐξακοσίους μετὰ Ἀβεσσαὶ τοῦ ἀδελφοῦ σου, δίωκε τὸν τύ-
"φλεμον· καὶ ὅπου ποτ' ἂν αὐτὸν καταλάβῃς ὄντα, περι-
"θητι συμβαλεῖν. σπεύδασον δ' αὐτὸν φθάσαι, μὴ, πό-
"λεις ὀχυρὰς καταλαβόμενος, ἀγῶνας ἡμῖν καὶ πολιορ-
"κίας παρασκευάσῃ".

ζ'. Ἰώαβος δ' οὐκ ἔτι μέλλειν ἔκρινεν· ἀλλὰ τὸν τοῦ ἀ-
δελφοῦ καὶ τοὺς ἐξακοσίους παραλαβὼν, καὶ ὅση λοιπὴ δύ-
ναμις ἦν ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἔπεσθαι κελεύσας, ἐξώρμησεν
ἐπὶ τὸν Σαβαῖον. ἤδη δὲ ἐν Γαβαὼ· κώμη δ' ἔστι αὕτη
σταδίους ἀπέχουσα τεσσαράκοντα τῶν Ἱεροσολύμων· γεγυ-
μνωμένος, πολλὴν Ἀμεσσᾶ δύναμιν ἀγαγόντος, ἀπαντᾷ
αὐτῷ. περιζωσάμενος δὲ μάχαιραν, καὶ θώρακα ἐνδυ-
μένος Ἰώαβος, προσιόντος ἀσπασασθαι τὸν Ἀμεσσᾶ, φιλο-

cum se in medium proripuisset, magna voce clamabat ad multitudinem, "nemo nostrum habet in Dauide partem, "aut in Iessaei filio sortem." Atque vbi haec dixerat, inflato cornu bellum regi denunciat. Tum omnes illum sequuti sunt, rege relicto. Sola autem ei permansit tribus Iudae, illumque in regia Hierosolymis collocauit. Et fecit quidem rex, vt concubinae, cum quibus congressus est filius eius Abesalomus, in alias aedes migrarent, iussis curatoribus omnia eis necessaria suppeditare, ipse vero ad eas postea non accedebat. Deinde autem Amessan imperatorem constituit, locumque ei dedit quem Ioabus obtinebat: praecepitque, vt, collectis quantas posset e tribu Iudae copiis, post triduum ad se veniret, vt, omni exercitu ei cum imperio tradito, ipsum contra Bochoriae filium in pugnam emitteret. Cum autem egressus esset Amessas et in militum delectu instituendo procrastinasset, comperto ipsum non maturare reditum, tertia die rex ad Ioabum dicebat, "haud sibi expedire in re Sabaei dilationem pati; ne forte copiis maioribus comparatis plus damni det, plusque negotii ipsis facessat quam ab Abesalomo acceperant. Itaque ne tantillum cunctare, sed, assumptis quae ad manus sunt militibus et sexcentorum cohorte, cum Abessaeo fratre tuo hostem persequere, et vbicunque illum fueris assequutus fac ei congrediaris. Ocyus te moue vt illum praeuenias, ne vrbes munitas nactus in causa sit nobis dimicationum multique sudoris".

7. Ioabus autem secum statuebat nihil morari; sed fratre viriisque sexcentis assumptis, reliquisque qui tum Hierosolymis aderant militibus eum comitari iussis, ad Sabaeum persequendum profectus est. Cumque Gabaonem peruenisset (illa autem vicus est XL. stadiis ab Hierosolymis distans) Amessae, qui magnum secum adduxerat exercitum, obuiam factus est. At Ioabus, cum gladio accinctus esset et thorace indutus, accedente ad eum salutandum Amessa, id de industria egit vt ensis

τέχνως τὴν μάχαιραν αὐτομάτως ἐκ τῆς θήκης ἐκπίπτειν πεσεῖν· βαρύσας δ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ τῇ ἑτέρᾳ τῶν Αμεσσαὶ ἐγγὺς γενόμενον ὡς καταφιλήσων τὸν γενειὸν λαβόμενος, ἐ προσδόκησεν εἰς τὴν γαστέρα πλῆξας ἀπέκτεινε. ἀσεβὲς ἔργον διαπραξάμενος καὶ παντελῶς ἀνόσιον, ἀγαθὸν νεανίαν καὶ συγγενῆ καὶ μηδὲν ἀδικήσαντα ζηλοτυπήσας τῆς στρατηγίας καὶ τῆς παρὰ τῷ βασιλεῖ πρὸς αὐτὸν ἰσοτιμίας. διὰ ταύτην γὰρ τὴν αἰτίαν καὶ τὸν Αβένηρον ἀνεῖλε νευσεν. ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν αὐτὸ τὸ παρανόμημα πρόφασις ἐπιεικὴς σύγνωστον ἐδόκει ποιεῖν, ὁ ἀδελφὸς Λσάηλος ἐκδικηθῆναι νομιζόμενος· τῷ δ' Αμεσσᾶ φόνῳ οὐδὲν τοιοῦτον ἐγένετο παρακάλυμμα. ἀποκτείνας δὲ τὸν στρατηγὸν ἐδίωκε τὸν Σαβαῖον, καταλιπὼν ἕνα πρὸς τῷ νεκρῷ· βοᾶν ἐντειλάμενος πρὸς τὴν στρατιάν, ὅτι τέθνηκε μὲν Αμεσσαὶ ἀδίκως καὶ μετ' αἰτίας κολαζόμενος, εἰ δὲ φρονεῖτε τὰ τοῦ βασιλέως, ἕπεσθε αὐτῷ τῷ στρατηγῷ Ιωάβῳ, καὶ Αβεσσαίῳ τῷ τούτου ἀδελφῷ. κειμένου δὲ τοῦ σώματος ἐπὶ τῇ ὁδῷ, καὶ παντὸς τοῦ πλήθους ἐπ' αὐτὸ συρρέοντος, καὶ ὁ ὄχλος φιλεῖ, ἐθαύμαζον πλέον προσιόντες, βαστάσας ἐκεῖθεν ὁ Φύλαξ, καὶ νομίσας εἴς τι χωρίον ἀπωτάτω τῆς ὁδῷ, τίθησιν αὐτόθι καὶ καλύπτει ἱματίῳ. τούτῳ γενομένῳ πᾶς ὁ λαὸς ἠκολούθησε τῷ Ιωάβῳ. διώξαντι δ' αὐτῷ διὰ πάσης τῆς Ισραηλίτιδος χώρας τὸν Σαβαῖον, δηλοῦται τὴν ὀχυρᾷ πόλει τυγχάνειν αὐτόν, Αβελμαχίᾳ λεγομένῃ. παραγενόμενος δ' ἐκεῖ, καὶ τῇ στρατιᾷ περικαθίσας τὴν πόλιν, καὶ χαράκωμα περὶ αὐτὴν πηξάμενος, ὑπορύσσειν ἐπέλευσε τοῖς στρατιώταις τὰ τείχη, καὶ καταβάλλειν αὐτά. μὴ δεξαμένων γὰρ αὐτὸν τῶν ἐν τῇ πόλει, χαλεπῶς πρὸς αὐτοὺς διατεθείη.

ή. Γύναιον δέ τι σῶφρον καὶ συνετὸν, ἐπ' ἐχάτας τῆς τὴν πατρίδα κειμένην θεασάμενον, ἀναβὰν ἐπὶ τὸ τεῖχος, προσκαλεῖται διὰ τῶν ὁπλιτῶν τὸν Ιώαβον. προσελθόντος δ' ἤρξατο λέγειν, "ὡς ὁ Θεὸς τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς στρατηγοὺς ἀποδείξειεν, ἵνα τοὺς πολεμίους τοὺς Ε

quasi sponte e vagina excideret; eoque mox a terra sublato, et altera manu, tanquam Ameſſan prope adſtantem deoſculari vellet, barba illius prehenſa, nihil aduertentem, vulnere in ventre facto, occidit. facinus nefarium et omnino flagitioſum perpetrans, quod iuueni bono et cognato et innocenti ab ipſo inuideretur propter munus imperatorium, atque honorem cum ipſius dignitate ex regis gratia aequatum. Hac enim de cauſa iam ante Abenerum interfecit. Sed illud quidem ipſius ſcelus honeſti ſpecies excuſare videbatur, quod fratrem Aſaëlum vindicaſſe exiſtimaretur: Ameſſae vero caedi nihil huiuſmodi praetendi potuit. Caeſo autem imperatore Sabaeum perſequebatur, vno relicto apud cadauer: cui iuſſerat clamare ad exercitum, Ameſſan quidem iuſte peremptum eſſe, meritoque ſupplicio affectum, qui vero regi fauerent Ioabum, cui exercitus imperium dederat, fratremque eius Abeſſaeum ſequi debere. Cum autem corpus mortui ad viam iaceret, totaque multitudo ad id conflueret, maiorique, vt in vulgo fieri ſolet, admiratione tenerentur prope adſtantes, cuſtos ei appoſitus cum corpus inde tuliſſet, et in agrum procul a via aſportaſſet, illic depoſitum veſte operit. Quo facto omnes perrexerunt Ioabum ſequi. Illi vero, dum per totam regionem Iſraëliticam Sabaeum perſequitur, indicat quidam ſibi ſe recepiſſe in vrbem munitam quae Abelmachea vocabatur. Cum autem illuc ſe contuliſſet et exercitu vrbem obſediſſet, vallo etiam ei circumiecto, imperauit militibus vt muros eius ſuffoderent et euerterent. iam quod vrbis iſtius ciues eum portis patentibus non exceperant, valde eis iraſcebatur et ſuccenſebat.

8. Verum muliercula quaedam, proba ſimul et ſapiens cum patriam in extremum periculum adductam cerneret, conſcenſis moenibus Ioabum per milites ad colloquium euocat. Cumque ille acceſſiſſet, dicere exorſa eſt, "quod Deus reges et exercitus duces conſtituerit, vt Iſraëlitarum hoſtes e finibus ſuis amoue-

"βραίων ἐξάρωσι καὶ παρέχωσιν αὐτοῖς εἰρήνην ἀπάντων. "σὺ δὲ σπεύδεις μητρόπολιν Ἰσραηλιτῶν καταβαλεῖν "καὶ πορθῆσαι, μηδὲν ἐξαμαρτοῦσαν". ὁ δ' ἴλεως μὲν εἶ "χεται τὸν Θεὸν αὐτῷ διαμένειν· "αὐτὸς δ' ἅτως ἔχει, φ "πεν, ὡς μηδένα τῶν λαῶν φονεῦσαι, ἐχ ὅτι πόλιν ἐχελεῦ "βάλεσθαι τηλικαύτην. λαβὼν μέντοι παρ' αὐτῶν τὰ ὁ "τάραντα τῷ βασιλεῖ πρὸς τιμωρίαν Σαβαΐου ὑπὸ τῶ "Βοχορίου, παύσασθαι τῆς πολιορκίας καὶ τὴν στρατιὰν "ἀπάξειν". ὡς δ' ἤκουσεν ἡ γυνὴ τὰ παρὰ τοῦ Ἰωάβου, μι κρὸν ἐπισχεῖν δεηθεῖσα· τὴν γὰρ κεφαλὴν εὐθέως αὐτῷ ῥιφθήσεσθαι τοῦ πολεμίου. καταβαίνει πρὸς τοὺς πολίτας, καὶ "βάλεσθ', εἰποῦσα, καλοὶ κακῶς μετὰ τέκνων ἀπολ "σθαι καὶ γυναικῶν ὑπὲρ ἀνθρώπου ποτηροῦ καὶ μηδὲ τοῦ ἐπι "γνωρίμου, καὶ τοῦτον ἔχειν ἀντὶ Δαυΐδου τοσαύτης εὐσεβεί "σαντος ὑμᾶς βασιλέως, καὶ πρὸς δύναμιν τοσαύτην καὶ "τηλικαύτην ἀνταίρειν μίαν πόλιν"; πείθει, τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντας τοῦ Σαβαΐου, ῥῖψαι ταύτην εἰς τὸ Ἰωάβου στρά τευμα. τότε γενομένης σημαίας ἀναπλητικὸν ὁ τοῦ βασι λέως στρατηγὸς, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν. καὶ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, παντὸς ἀποδείκνυται πάλιν τοῦ λαοῦ στρα τηγός. καθίστησι δὲ καὶ Βαναίαν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τῶν σω ματοφυλάκων καὶ τῶν ἑξακοσίων, Λδώραμον δ' ἐπὶ τῶν ἐπὶ τῶν Φόρων, καὶ Σαβάθην καὶ Αχίλαον ἐπὶ τῶν ὑπομνηματογράφων· Σισὰν δὲ γραμματέα, Σάδωκον δὲ καὶ Αβιάθαρον ἀπέφηνεν ἱερεῖς.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς τοῦ λιμοῦ ἀπηλλάγησαν Ἑβραῖοι, τῶν Γαβαωνιτῶν δί κην λαβόντων ὑπὲρ τῶν ἀνηρημένων· οἷά τε κατωρθώ θησαν κατὰ τῶν Παλαιστίνων ὑπὸ τοῦ Δαυΐδου καὶ τὰ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖα.

ΜΕτὰ δὲ ταῦτα τῆς χώρας λιμῷ φθειρομένης, ἐπίστευσε Δαυΐδης τὸν Θεὸν ἐλεῆσαι τὸν λαὸν, καὶ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ

"rent, facerentque vt pacem cum omnibus colerent. Tu "vero conaris primariam Israëlitarum vrbem, quae ni- "hil deliquerit, expugnare et depopulari." Atque ille quidem Deum propitium sibi permanere precatur: "ipsum "vero non ita se habere, dicebat, vt e populo quem- "piam perditum iret, nedum sibi in animo esse vt vrbem "adeo magnam excisam velit: sed, si ipsi ad supplicium dederetur Sabaeus Bochoriae filius, qui contra regem rebellauerat, ab obsidione discessurum et exercitum abducturum esse." Vbi Ioabi verba acceperat mulier, ipsum obtestata vt paulisper a vi desisteret (fore enim dicebat vt caput perdueilis de muro ipsi confestim proiiceretur) ad ciues descendit: et cum dixisset, "vul- "tisne mali cum liberis et coniugibus male perire pro- "pter hominem improbum et plane ignotum; eumque "pro Dauide, cuius tanta in vos exstant beneficia, in "regem habere, vnamque vrbem tam magno validoque "exercitui resistere?" persicit, vt illi abscissum Sabael caput ad Ioabi milites proiicerent. Tum Ioabus regii exercitus dux, vbi receptui cecinerat, obsidionem soluit: et Hierosolyma reuersus denuo copiis vniuersis praeficitur. Quin et rex Banaian praeposuit satellitibus regiis et sexcentorum cohorti; voluitque vt Adoramus esset a tributis, et Sabathes et Achilaus a commentariis: atque Susan scribam constituit, et Sadocum et Abiatharum pontifices.

CAP. XII.

Vt fame liberati erant Hebraei, cum Gabaonitis satisfactum esset pro caesis ciuibus: et quae res contra Palaestinos praeclare gestae erant a Dauide virisque eius fortibus.

POst haec autem, fame regionem premente, Dauides supplex a Deo petiit vt populi misereretur, et causam

καὶ τὴν ἴασιν φανερὰν ποιῆσαι τῆς νόσου. τῶν δὲ προφητῶν εἰπόντων, "βέλεσθαι τὸν Θεὸν ἐκδικίας τυχεῖν τὰς "Γαβαωνίτας, ἃς Σαῦλος ὁ βασιλεὺς ἀποκτείνας ἠσέβησεν "ἐξαπατήσας, καὶ τὰς ὅρκους αὐτοῖς ἃς ὁ στρατηγὸς Ἰησοῦς "ὤμοσε καὶ ἡ γερουσία μὴ φυλάξας· ἐὰν τοίνυν δίκην ἡ "αὐτοὶ θέλωσιν οἱ Γαβαωνῖται λαβεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνῃρημένων, "ταύτην αὐτοῖς παράσχῃ, διαλλαγήσεσθαι καὶ τὸν ὄχλον "ἀπαλλάξειν τῶν κακῶν ἐπηγγέλλετο". ὡς οὖν ταῦτα παρὰ τῶν προφητῶν ἔμαθεν ἐπιζητεῖν τὸν Θεὸν, μετατίθεται τὰς Γαβαωνίτας, καὶ τίνος βέλονται τυχεῖν, ἐπηρώτα. τῶν δ' ἐκ τῆς γένους τῆς Σαῦλος παραλαβεῖν ἑπτὰ τῶδας ἀξιωσάντων πρὸς τιμωρίαν, ὁ βασιλεὺς ἀναζητήσας, παρέδωκεν αὐτοῖς, Μεμφιβόσθου φεισάμενος τοῦ Ἰωνάθου παιδός. παραλαβόντες δ' οἱ Γαβαωνῖται τοὺς ἄνδρας, ὡς ἐβούλοντο ἐκόλασαν. ἤρξατο δ' ὗειν παραχρῆμα ὁ Θεὸς, καὶ τὴν γῆν πρὸς γονὴν καρπῶν ἀνακαλεῖσθαι, ἀπολύσας τὸν πρότερον αὐχμόν. καὶ πάλιν εὐθήνησεν ἡ τῶν Ἑβραίων χώρα. στρατεύεται δὲ μετ' ὀλίγον χρόνον ὁ βασιλεὺς ἐπὶ Παλαιστίνους, καὶ συνάψας μάχην αὐτοῖς καὶ τρεψάμενος, ἐμονώθη διώκων. καὶ γενόμενος ἔκλυτος ὤφθη ὑπὸ τῶν τοῦ πολεμίου, Ἀχμωνος μὲν τέκνα, Λεάφα δὲ παιδός. οὗτος ἦν μὲν καὶ ἀπόγονος τῶν γιγάντων. ἔχων δὲ καὶ ξυστὸν, οὗ τὴν λαβὴν συνέλκειν σταθμὸν τριακοσίων σίκλων, καὶ θώρακα ἀλυσιδωτὸν καὶ ῥομφαίαν, ὥρμησεν ἐπιστρέφων ὡς ἀποκτείνων τὸν τῶν πολεμίων βασιλέα. παρῆν γὰρ ὑπὸ τοῦ κόπου. ἐπιφανεὶς δ' ἐξαίφνης Ἀβεσσαῖος ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς τὸν βασιλέα μὲν ὑπερήσπισε περιβὰς κείμενον, ἀπέκτεινε δὲ τὸν πολέμιον. ἤνεγκε δ' ἐπὶ τῷ παρ' ὀλίγον παθεῖν τὸν βασιλέα χαλεπῶς τὸ πλῆθος. καὶ οἱ ἡγεμόνες ὤρκωσαν αὐτὸν μηκέτι εἰς μάχην ἀπαντῆσαι σὺν αὐτοῖς, μὴ, δι' ἀνδρείαν καὶ προθυμίαν παθών τι τῶν δεινῶν, στερήσῃ τὸν λαὸν τῶν δι' αὐτὸν ἀγαθῶν, ὅσα τε ἤδη παρέσχηκε, καὶ ὅσων ἔτι μεθέξουσι πολὺν βιώσαντος χρόνον.

morbi eiuſque remedium indicare vellet. Cumque prophetae reſpondiſſent, "poſtulare Deum vt Gabaonitae "vindicarentur, quos Saulus rex deceptos praeter ius et "fas interemerat, non ſeruato iuramento quod illis olim Ieſus imperator et ſenatus iurauerat; at vero, ſi Gabaonitis poenas pro caeſis ciuibus, quas ipſi voluerint "exigere, permittat rex, ſe cum illis in gratiam redituram et populum a calamitate liberaturum promitte"bat." Tum, vt haec Deum requirere ex prophetis intellexerat, Gabaonitas ad ſe accerſit, eoſque interrogat, quid ſibi fieri vellent. Cum vero illi ſeptem Sauli gnatis homines ad ſupplicium depoſcerent, rex perquiſitos eis tradidit, ita vt Memphibooſtho Ionathae filio parceretur. Poſtquam vero viros acceperant Gabaonitae, illos pro arbitrio poenis mulctarunt. Quo facto Deus coepit illico pluere, et terram ad fructuum productionem reuocare liberatam ab ea quae fuerat ſiccitate; rurſuſque rerum copia et abundantia affluit Hebraeorum regio. Aliquanto autem poſt bello Palaeſtinae rex adoritur; et commiſſo praelio cum eos in fugam vertiſſet, magno impetu illos perſequutus ſolus relictus eſt. Cumque iam defatigatus eſſet, forte ab vno ex hoſtibus conſpectus eſt, nomine quidem Acmone, Araphae vero filio. Et hic quidem erat de genere Gigantum. Lanceam autem gerens, cuius manubrium trecentos ſiclos pendebat, atque thoracem catenatum et gladium, e fuga conuerſus in eum irruit, quaſi certus occidere hoſtium regem. nam prae laſſitudine paene fatiſcebat. At Abeſſaeus Ioabi frater, qui derepente apparuit, regem quidem iacentem protexit, hoſtem vero victum interfecit. Ægre autem tulit populus, quod parum abfuerit quin rex vitae diſcrimen adierit: eumque iureiurando obſtrinxerunt principes, non iterum egreſſurum eſſe ſecum in praelium, ne, ſi ex fortitudine pugnandique ardore mali aliquid grauioris paſſus fuerit, omnia ab ipſo manantia populo perirent et intercideren beneficia, non ſolum quae ab eo iam acceperant, ſed et quae vita ipſius longius producta porro accepturi eſſent.

β'. Συπελθόντων δὲ τῶν Παλαιστίνων εἰς Γαζάραν πόλιν, ἀκούσας ὁ βασιλεὺς ἔπεμψεν ἐπ' αὐτὸὺς στρατιάν. ἡρίστευσε δὲ τότε καὶ σΦόδρα ἠυδοκίμησεν Σοβαχὶς ὁ Χεττα῀ος, εἷς τῶν περὶ Δαυῖδην ἀνδρειοτάτων. ἀπέκτεινε γὰρ πολλοὺς τῶν αὐχούντων προγόνους τοὺς Γίγαντας, καὶ μέγα ἐπ' ἀνδρείᾳ Φρονούντων, αἴτιός τε τῆς νίκης τοῖς Εβραίοις ἐγένετο. καὶ μετ' ἐκείνην τὴν ἧτταν, πάλιν ἐπολέμησαν οἱ Παλαιστῖνοι. καὶ στρατιὰν ἐπ' αὐτοὺς Δαυῖδ πέμψαντος, ἡρίστευσε ΝεΦάνος ὁ συγγενὴς αὐτῦ. μονομαχήσας γὰρ τῷ πάντων ἀνδρειοτάτῳ τῶν Παλαιστίνων, ἀπέκτεινεν αὐτὸν, καὶ τοὺς ἄλλους εἰς Φυγὴν ἔτρεψε· πολλοί τε αὐτῶν ἀπέθανον μαχόμενοι. διαλιπόντες δ' ὀλίγον χρόνον, ἐστρατοπέδευσαν πρὸς τῇ πόλει τῶν ὄρων τῆς Εβραίων χώρας ἐκ ἄπωθεν. ἦν δ' αὐτοῖς ἀνὴρ, τὸ μὲν ὕψος ἐξ πηχῶν· δακτύλους δ' ἐν ἑκατέρῳ τῶν βάσεων καὶ τῶν χειρῶν ἑνὶ περισσοτέρους εἶχε τῶν κατὰ Φύσιν. ἐκ τῆς οὖν πεμΦθείσης ἐπ' αὐτοὺς ὑπὸ Δαυῖδ στρατιᾶς, τούτῳ μονομαχήσας Ιωνάθης ὁ Σαμαΐου, ἀνεῖλέ τε αὐτόν· καὶ, τῆς ὅλης νίκης ῥοπὴ γενόμενος, δόξαν ἀρετείας ἀπηνέγκατο. καὶ ἦτος γὰρ ὁ Παλαιστῖνος ἦυχεν τῶν Γιγάντων ἀπόγονος εἶναι. μετὰ δὲ ταύτην τὴν μάχην, ἐκ ἔτι τοῖς Ισραηλίταις ἐπολέμησαν.

γ'. Ἀπηλλαγμένος δ' ἤδη πολέμων ὁ Δαυῖδης καὶ κινδύνων, καὶ βαθείας ἀπολαύων τὸ λοιπὸν εἰρήνης, ὠδὰς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὕμνους συνετάξατο, μέτρα ποικίλα. τὰς μὲν γὰρ τριμέτρους, τὰς δὲ πενταμέτρους ἐποίησεν. ὄργανά τε κατασκευάσας ἐδίδαξε πρὸς αὐτὰ τοὺς Λευίτας ὑμνεῖν τὸν Θεὸν, κατά τε τὴν τῶν καλουμένων Σαββάτων ἡμέραν, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἑορτάς. ἡ δὲ τῶν ὀργάνων ἰδέα τοιαύτη τίς ἐστι τὸν τρόπον. ἡ μὲν κινύρα, δέκα χορδαῖς ἐξημμένη, τύπτεται πλήκτρῳ· ἡ δὲ νάβλα, δώδεκα Φθόγγους ἔχουσα, τοῖς δακτύλοις κρέκεται. κύμβαλά τε ἦν πλατέα καὶ μεγάλα χάλκεα. καὶ περὶ μὲν τούτων ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν, ὥστε μὴ τελέως ἀγνοεῖν τὴν τῶν προειρημένων ὀργάνων Φύσιν, ἀρκούντως λέλεκται.

2. Palaestinis autem iterum ad vrbem Gazaram congregatis, rex, quamprimum hoc cognouit, exercitum in ipsos expediuit. At tunc quidem strenuissime dimicauit et laudem praeclaram adeptus est Sobacchis Chetaeus, vnus ex iis quos fortissimos habuit Dauides. nam eorum multos occidit qui se ex Gigantibus ortos esse gloriabantur, et propter fortitudinem magnifice de se sentiebant, effecitque vt Hebraei superiores e pugna discederent. Atque post cladem istam acceptam Palaestini bellum redintegrarunt: ac, misso in eos a Dauide exercitu, strenue se gessit Nephanus ipsius cognatus. singulari enim certamine cum fortissimo Palaestinorum congressus, ipsum interemit, et reliquos terga dare coëgit: cum plurimi ipsorum in acie ceciderant. Nec longo post interuallo castra metati sunt ad vrbem quae non longe a finibus Hebraeorum regionis distabat. Habebantque secum hominem sex quidem cubitos altum: cui vero in vtroque pede et vtraque manu digiti erant plures quam naturae conueniret. Huic itaque Ionathas Samae filius, ex exercitu contra illos a Dauide misso prodiens, duello congreditur, ipsumque peremit: et, cum magnum momentum attulerit ad totam victoriam, praecellentis fortitudinis gloriam retulit. nam et Palaestinus iste se a Gigantibus prognatum esse iactabat. Post hanc autem pugnam tum demum Israëlitas bello lacessere desierunt Palaestini.

3. Iam vero Dauides, bellis et periculis perfunctus, pacemque deinceps profundam agitans, odas in Deum hymnosque composuit, vario carminum genere. etenim tum versus trimetros adhibuit, quam pentametros. Et cum instrumenta diuersa confecerat, Leuitas docuit ad ea Dei laudes canere, non solum Sabbatorum, vt appellantur, die, sed et aliis festis solennibus. Ista autem instrumenta huiusmodi sunt specie. Cinyra quidem, decem intensa chordis, plectro percutitur: nabla vero, duodecim sonos habens, digitis pulsatur. Cymbala ad haec aerea erant magna lataque. Atque de illis quidem haec a nobis eatenus dicta sufficiant, ne prorsus ignorata esset instrumentorum istorum natura.

δ'. Τῷ δὲ βασιλεῖ πάντες ἦσαν οἱ περὶ αὐτὸν ἀνδρεῖοι· τούτων δ' οἱ διασημότατοι καὶ λαμπροὶ τὰς πράξεις οὗτοι καὶ τριάκοντα. ὧν πέντε μόνων διηγήσομαι τὰ ἔργα. Φυσικὰς γὰρ καὶ τὰς τῶν ἄλλων ἀρετὰς ἀμείνους οὐκ ἂν εἴποι τις. δυνατοὶ γὰρ ἦσαν οὗτοι καὶ χώρας ὑπάγεσθαι καὶ μεγάλων ἐθνῶν κρατῆσαι. πρῶτος μὲν οὖν, Ἰέσσαμος ἦν Ἀχεμαΐτης. ὃς πολλάκις εἰς τὴν παράταξιν ἐμπηδῶν τῶν πολεμίων, ἐ πρὶν ἀνεπαύετο μαχόμενος, πρὶν ἐναλοσίμους αὐτῶν κατέβαλε. μετ' αὐτὸν ἦν Ἐλεάζαρος ὁ Δωδεΐου, ὃς ἦν μετὰ τοῦ βασιλέως ἐν Δαρασάμῳ. οὗτός ποτε, τῶν Ἰσραηλιτῶν καταπλαγέντων τὸ πλῆθος τῶν Παλαιστίνων καὶ φυγόντων, μόνος ἔμεινε· καὶ συμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀπέκτεινεν αὐτῶν πολλούς, ὡς ὑπὸ τοῦ αἵματος προσκολληθῆναι τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τῇ δεξιᾷ, καὶ τοὺς Ἰσραηλίτας ἰδόντας τετραμμένους ὑπ' αὐτοῦ τοὺς Παλαιστίνους, καταβάντας ἐπὶ τῶν ὀρέων, διώκειν, καὶ θαυμαστὴν καὶ διαβόητον τότε νίκην ἄρασθαι, τοῦ μὲν Ἐλεαζάρου κτείνοντος, ἑπομένου δὲ τοῦ πλήθους καὶ σκυλεύοντος τοὺς ἀναιρεμένους. τρίτος δὲ ἦν Ἰλὰ μὲν ὁ υἱός, Σεβὰς δὲ ὄνομα. καὶ ἅτος ἐν τοῖς πρὸς Παλαιστίνους ἀγῶσιν, εἰς τόπον Σιαγόνα λεγόμενον αὐτῶν παραταξαμένων, ὡς οἱ Ἑβραῖοι πάλιν τὴν δύναμιν φοβηθέντες ἐκ ἔμειναν, ὑπέστη μόνος ὡς στράτευμα καὶ τάξις· καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν κατέβαλεν, τοὺς δ' ὑ καρτερήσαντας αὐτοῦ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν βίαν, ἀλλ' εἰς φυγὴν ἀποστραφέντας ἐδίωξε. ταῦτα μὲν ἔργα χειρῶν καὶ μάχης οἱ τρεῖς ἐπεδείξαντο. καθ' ὃν δὲ καιρὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ὄντος τοῦ βασιλέως, ἐπῆλθεν ἡ τῶν Παλαιστίνων δύναμις πολεμήσαι, Δαυΐδης μὲν ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν ἀνῆλθεν, ὡς προεμηκαμεν, πευσόμενος τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ πολέμου· τῆς δὲ τῶν ἐχθρῶν παρεμβολῆς ἐν τῇ πολιτικῇ κειμένης, ἡ μέχρι πόλεως Βηθλεὲμ διατείνει, σαδὶς Ἱεροσολύμων ἀπεχούσης εἴκοσι, ὁ Δαυΐδης τοῖς ἑταίροις, καλὸν ὕδωρ, εἶπεν, ἔχομεν ἐν τῇ πατρίδι μου, καὶ μάλιστα τὸ πρὸς τῷ λάκκῳ τῷ πρὸς τῇ πύλῃ, θαυμάζων, εἴ τις ἐξ αὐτοῦ πιεῖν αὐτὸ κομίσειε, μᾶλλον ἐθελήσειεν, ἢ εἰ πολ-

4. Porro omnes, quos circa se habuit rex, spectatae erant fortitudinis. Horum vero maxime illustres, magnaeque ob res praeclare gestas celebritatis octo praecipue et triginta erant. quorum quinque tantum ob egregia facinora commemorabo. ex illis etenim abunde perspectae erunt caeterorum virtutes. nam isti adeo viribus pollebant, vt et regiones subigere et gentes magnas debellare potuerint. Et quidem primus illorum Iessaemus Achimaei filius. qui, non semel in hostium aciem se coniiciens, pugnandi finem prius non fecit, quam nongentos ex illis occidisset. Secundum hunc fuit Eleazarus filius Dodiae, qui cum rege erat apud Arasamum. Hic, cum aliquando Israëlitae hostium multitudine consternati essent in fugam, vnicus substitit: et cum hostibus congressus tam multos illorum cecidit, vt cruore gladius eius dextrae adhaeserit; et Israëlitae, vbi viderant Palaestinos ab ipso in fugam versos, descensu facto e montibus, eos persequerentur, et tunc mirandam plane celebremque victoriam reportarent, Eleazaro quidem stragem edente, multitudine vero duntaxat sequente et caesos spoliante. Tertius autem erat Ili quidem filius, nomine vero Sebas. Et hic in quodam cum Palaestinis praelio, cum, in loco qui Maxilla dicitur, acies ex aduerso constitissent, postquam Hebraei rursus copiis illorum perterriti fugere coeperant, solus instar exercitus et aciei constitit: et alios quidem illorum sternebat, alios vero, ipsius vim et impetum non sustinentes, sed in fugam se coniicientes, insectatus est. Atque has quidem res manibus pugnaque tres isti praeclare gesserunt. Quo vero tempore, cum rex esset Hierosolymis, ex inopinato venit Palaestinorum exercitus bellum ei illaturus, Dauides quidem in arcem adscendit, vt ante diximus, Dei oraculum de bello consulturus; castris vero hostium in ea valle positis quae vsque ad Bethleem vrbem pertingit, viginti stadiis ab Hierosolymis distantem, Dauides sociis dicebat, bonam aquam habemus in patria mea, maxime in puteo portae vicino, subinde mirans,

λὰ χρήματα διδοίη. ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ τρεῖς ἄνδρες ὄντα, παραχρῆμα ἐκδεαμόντες, καὶ διὰ μέσου τοῦ τῶν πολεμίων ὁρμήσαντες στρατοπέδου, ἦκον εἰς Βηθλεὲμ, καὶ, τοῦ ὕδατος ἀρυσάμενοι, πάλιν διὰ τῆς παρεμβολῆς ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα, ὡς τὸν Παλαιστίνους, καταπλαγέντας αὐτῶν τὸ θράσος καὶ τὴν εὐψυχίαν, ἡρεμῆσαι, καὶ μηδὲν ἐπ' αὐτοὺς τολμῆσαι, καταφρονήσαντας τῆς ὀλιγότητος. κομισθέντος δὲ τοῦ ὕδατος ὃν ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, καθὼς καὶ αἵματι φήσας ἀνθρώπων αὐτὸ κεκομίσθαι, καὶ διὰ τοῦτο μὴ προσήκειν αὐτὸ πιεῖν. ἔσπεισε δὲ ἀπ' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, καὶ περὶ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνδρῶν ηὐχαρίστησεν αὐτῷ. μετὰ τοῦτον ἦν ὁ Ἰωάβου ἀδελφὸς Ἀβεσσαῖος. καὶ γὰρ οὗτος μιᾷ ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἑξακοσίους ἀπέκτεινεν. πέμπτος Βαναίας, ὁ ἱερεὺς τῷ γένει. προκληθεὶς γὰρ ὑπ' ἀδελφῶν διαπρέπειν ἐν τῇ Μωαβίτιδι χώρᾳ κατ' ἀρετὴν ἐκράτησεν αὐτῶν. καὶ πάλιν αὐτὸν ἀνδρὸς Αἰγυπτίου τὸ γένος, θαυμαστὸν τὸ μέγεθος, προκαλεσαμένου, γυμνὸς ὡπλισμένον, τῷ δόρατι τε ἐκείνου βαλὼν, ἀπέκτεινε. περιελόμενος γὰρ αὐτοῦ ἅπαντα, καὶ ζῶντα ἔτι καὶ μαχόμενον σκυλεύσας, τοῖς ἰδίοις αὐτὸν ὅπλοις διεχρήσατο. προσαριθμῆσαι δ' ἄν τις αὐτῷ καὶ τοῦτο τοῖς προειρημένοις ἔργοις, ἢ ὡς πρῶτον αὐτῶν κατ' εὐψυχίαν, ἢ ὡς ὅμοιον. νίφοντος γὰρ τοῦ Θεοῦ, λέων εἴς τινα λάκκον ὀλισθὼν ἐνέπεσε. χειμῶνος δ' ὄντος τοῦ τοιούτου, δῆλος ἦν ἀφανὴς ἐσόμενος, ἐμφαγέντος αὐτὸν τῆς χιόνος. πρὸς ὃν οὖν οὐδένα βλέπων ἐξόδου καὶ σωτηρίας, ἐβεβαίωτο τὸν θηρὸς ἀκούσας ὁ Βαναίας, ὥδευε γὰρ τότε, καὶ πρὸς τὴν βοὴν ἐλθὼν καταβὰς εἰς τὸν λάκκον, πλήξας αὐτὸν μαχόμενον τῷ μετὰ χεῖρας ξύλῳ, παραχρῆμα ἀπέκτεινε. καὶ οἱ λοιποὶ δὲ τριάκοντα τρεῖς, τοιοῦτοι τὰς ἀρετὰς ὑπῆρχον.

an quiſquam eam inde ſibi bibendam afferret, quod ſane ſe malle, quam vt magnam opum vim ſibi daret. tres iſti viri, hiſce auditis, e veſtigio excurrerunt, et, cum per media hoſtium caſtra prorupiſſent, ad Bethleem venerunt; hauſtaque de puteo aqua rurſus eadem per caſtra ad regem reuerſi ſunt. adeo vt Palaeſtini, eorum audacia animique fortitudine attoniti, quieuerint, nihilque in ipſos auſi fuerint, etiamſi eos prae paucitate contempſerant. Cum autem allata eſſet aqua, bibere noluit rex, dicens, ipſam ad ſe periculo et ſanguine hominum aduectam eſſe, ideoque haud fas eſſe vt eam biberet. Deo autem inde libauit, eique pro virorum incolumitate gratias egit. Poſt hos fuit Abeſſaeus Ioabi frater. nam et hic vna die DC. hoſtes interfecit. Quintus Banaias, genere ſacerdos. a duobus enim fratribus, inter Moabitas illuſtribus, prouocatus, ſtrenuitate ſua illos ſuperauit. Ac rurſus, cum vir genere Ægyptius, ſtupendae magnitudinis, eum prouocaſſet, inermis armatum et ſuo ipſius gladio percuſſum interemit. nam cum ipſi haſtam extorſiſſet, et viuum adhuc et pugnantem ſpoliaſſet, ſuis ipſum armis confecit. Quin et hoc facinoribus eius iam memoratis accenſeri meruit, aut vt primum illorum, ſi magnanimitatis ratio habeatur, aut vt illis par. Deo enim terris niuem mittente, forte in puteum quendam lapſu cecidit leo. cumque puteo os anguſtum eſſet, illo niue occluſo in manifeſto erat vitae periculo. Itaque de exitu et ſalute deſperans rugire occoepit. At Banaias fera audita (tunc enim illac iter faciebat) atque eo, vnde clamor, profectus, cum in puteum deſcendiſſet, repugnantem ictu baculi, quem in manibus geſtabat, continuo occidit. Reliqui autem triginta tres etiam pari virtute praediti erant.

ΚΕΦ. γ'.

Οτι Δαυΐδης ἀριθμήσαντος, ὁ λαὸς τὴν τιμωρίαν ἀνεδέξατο· καὶ ὡς αὐτὴν ὁ Θεῖος ἐκώλυσεν ἔλεος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Δαυΐδης βυλόμενος γνῶναι πόσαι μυριάδες εἰσὶ τῶν λαῶν, τῶν Μωϋσέως ἐντολῶν ἐκλαθόμενος, ὃς προεῖπεν, ἐὰν ἐξαριθμηθῇ τὸ πλῆθος, ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς αὐτῶν τῷ Θεῷ τελέσειν ἡμίσικλον, προσέταξεν Ἰωάβῳ τῷ στρατηγῷ, πορευθέντι πάντα τὸν ὄχλον ἐξαριθμῆσαι. τὸ δ' ἐκ ἀναγκαῖον εἶναι φήσαντος τοῦτο ποιῆσειν, ἐκ ἐπείθη· προσέταξε δὲ μηδὲν μελλήσαντι, βαδίζειν ἐπὶ τὴν ἐξαριθμησιν τῶν Ἑβραίων. Ἰώαβος δὲ, τοὺς ἄρχοντας τῶν φυλῶν παραλαβὼν καὶ γραμματεῖς, ἐπιὼν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον ἐστὶ κατανοήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν βασιλέα, μετὰ μῆνας ἐννέα καὶ ἡμέρας εἴκοσι, καὶ τὸν ἀριθμὸν ἀπέδωκε τῷ βασιλεῖ τοῦ λαοῦ χωρὶς τῆς Βενιαμίτιδος φυλῆς, ἐξαριθμῆσαι γὰρ αὐτὴν ἐκ ἔφθασεν, ἀλλ' ἐδὲ τὴν Λευιτῶν φυλήν. μετανόησε γὰρ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν Θεὸν ἁμαρτών. ἦν δὲ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἀριθμὸς ἐνενήκοντα μυριάδες, ὅπλα βαστάζειν καὶ στρατεύεσθαι δυναμένων· ἡ δὲ Ἰούδα φυλὴ καθ' ἑαυτὴν τεσσαράκοντα μυριάδες ἦσαν.

β'. Τῶν δὲ προφητῶν δηλωσάντων τῷ Δαυΐδῃ ὅτι διὰ ὀργῆς ἐστιν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἱκετεύειν ἤρξατο καὶ παραιτεῖσθαι καὶ συγγινώσκειν ἡμαρτηκότι. Ἰάδα δὲ τὸν προφήτην ἔπεμψεν ὁ Θεὸς πρὸς αὐτὸν, τρεῖς αἱρέσεις κομίζοντα, ὅπως ἐκλέξηται τούτων ἣν ἂν δοκιμάσῃ· ἔστιν γὰρ θέλει λιμὸν γενέσθαι κατὰ τὴν χώραν ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ, ἢ τρεῖς μῆνας πολεμίους ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡττηθῆναι, ἢ λοιμὸν ἐνσκῆψαι καὶ νόσον ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοῖς Ἑβραίοις. ἦν δὲ εἰς ἀμήχανον ἐκλογὴν μεγάλων κακῶν ἐμπεσὼν ἐλυπεῖτο, καὶ σφόδρα ἦν συγκεχυμένος. τοῦ δὲ προφήτου, τοῦτο δεῖν ἐξ ἀνάγκης γενέσθαι, φήσαντος, καὶ κελεύσαντος ἀποκρίνασθαι ταχέως, ἵνα ἀπαγγείλῃ τὴν αἵρεσιν αὐτοῦ τῷ Θεῷ· ὁ

CAP. XIII.

Quod populus, cum eum numeraſſet Dauides, luit ſupplicium: atque vt illud diuina cohibuit miſericordia.

CÆterum cum Dauidi regi in animo eſſet cognoſcere quot myriadibus conſtaret populus, immemor mandatorum Moyſis, qui praedixerat, vt, ſi populus numeraretur, in ſingula eius capita ſicli ſemiſſis Deo offerri deberet, Ioabo copiarum duci imperauit, vt regionem obiret et multitudinis vniuerſae cenſum ageret. Illo vero dicente, nihil neceſſe eſſe vt hoc faceret, regi non perſuadetur; ſed iuſſit vt omni abſque mora proficiſceretur ad Hebraeos recenſendos. Ioabus autem aſſumptis hoc negotium principibus tribuum et ſcribis, cum Iſraëlitarum terram perluſtraſſet, et quanta fuit illorum multitudo computaſſet, poſt menſes nouem et dies viginti Hieroſolyma reuerſus eſt ad regem, eique numerum recenſiti populi retulit, abſque tribu Beniamitica: nam eam nondum ad cenſum vocauerat, nedum tribum Leviticam. quippe regem, vt qui in Deum deliquerit, facti poenituit. Erat autem Iſraëlitarum numerus nongenta millia hominum qui arma ferre et militiae nomen dare poterant: Iudae vero tribus ſeorſim quadringenta millia conficiebat.

2. Deinde cum Dauidi declaraſſent vates, Deum ipſi periratum eſſe, ſupplex orare coepit et obſecrare, vt propitius fieret ſibique noxam ignoſceret. Tum Deus ad ipſum miſit Gadum vatem, qui tres optiones ad eum deferret; vt harum vnam eligeret quam maxime omnium probaret; an velit ſuis in finibus ſeptem annos fame laborare, an dum bellum gereret tres menſes hoſtibus cedere, an Hebraeos peſtilentiae morbo graſſante tribus diebus cum eo conflictari. Ille vero, quod inter mala adeo grauia difficilis eſſet electio, animo diſcruciabatur, atque valde confuſus erat. At cum vates dixiſſet, neceſſe eſſe vt hoc fieret, iuſſiſſetque ſtatim reſponſum dare, vt optionem ab eo factam Deo renunciaret: rex,

γισάμενος ὁ βασιλεὺς, ὡς εἰ λιμὸν αἰτήσειεν ἔδοξε τὴν πεποιημένην τοῖς ἄλλοις, αὐτῷ μὲν ἀφόβως, ὅτι πολὺν αὐτὸς ἐγκεκλεισμένον ἔχοι σῖτον, ἐκείνοις δὲ βλαβερῶς, ὡ δέ γε ἕλπεται τὰς τρεῖς μῆνας νικωμένοις αὐτοῖς, ὅτι τὰς ἀδρειοτάτας ἔχων περὶ αὐτὸν καὶ φρέρια, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν φοβούμενος, εἵλετο τὸν πόλεμον, ἠτήσατο τὸ πάθος κοινὸν καὶ βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἀρχομένοις, ἐν ᾧ τὸ δέος ἴσον ἁπάντων γίνεται, προειπὼν ὅτι πολὺ κρεῖττον εἰς τὰς τοῦ Θεοῦ χεῖρας ἐμπεσεῖν ἢ τὰς τῶν πολεμίων.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας ὁ προφήτης, ἀπήγγελλε τῷ θεῷ. ὁ δὲ τὸν λοιμὸν καὶ τὴν φθορὰν ἔπεμψε τοῖς Ἑβραίοις. ἀπέθνησκον δ' ὑ μονοτρόπως· ὑδ' ὥστε ῥάδιον κατανοῆσαι γενέσθαι τὴν νόσον. ἀλλὰ τὸ μὲν κακὸν ἓν ἦν, μυρίαις δ' αὐτὸ αἰτίαις καὶ προφάσεσιν ὑδ' ἐπινοῆσαι δυναμένοις ἀπήτασε. ἄλλος γὰρ ἐπ' ἄλλῳ διεφθείρετο, καὶ λανθάνον ἐπεχείρουν τὸ δεινὸν ὀξεῖαν τὴν τελευτὴν ἐπέφερε. τῶν μὲν ἀφνιδίως μετ' ἀλγημάτων σφοδρῶν καὶ πικρᾶς ὀδύνης τὴν ψυχὴν ἀφιέντων· ἐνίων δὲ καὶ μαραινομένων τοῖς πάθημασι, καὶ μηδ' εἰς ηδεῖαν ὑπολειπομένων, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ κάμνειν εἰς τὸ παντελὲς δαπανωμένων. οἱ δ' ἀφνίδιον σπότε αὐτοῖς τὰς ὄψεις ὑποδραμόντος περιπυγεῖς ἀπώμωζον· ἔνιοι δὲ, τῶν οἰκείων τινὰ ηδεύοντες, ἐναπέθνησκον ἀτελεῖ τοῖς ταφῆς. ἀπώλοντο δὲ, ἀρξαμένης ἔωθεν τῆς λοιμικῆς νόσου φθείρειν αὐτοὺς ἕως ὥρας ἀρίστου, μυριάδες ἑπτά. ἐξέτεινε δὲ ὁ ἄγγελος τὴν χεῖρα ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, τὸ θεῖον κἀκεῖσε πέμπων. ὁ δὲ βασιλεὺς σάκκον ἐνδεδυμένος ἔκειτο κατὰ τῆς γῆς, ἱκετεύων τὸν Θεὸν καὶ δεόμενος ἤδη λωφῆσαι, καὶ τοῖς ἀπολωλόσιν ἀρκεσθέντα παύσασθαι. ἀναβλέψας δ' εἰς τὸν ἀέρα ὁ βασιλεὺς, καὶ θεασάμενος τὸν ἄγγελον δι' αὐτοῦ φερόμενον ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ μάχαιραν ἱσταμένον, εἶπε πρὸς τὸν Θεόν· "ὡς αὐτὸς εἶη δίκαιος κολαστὴς "ναὶ ὁ ποιμὴν, τὰ δὲ πρόβατα σῶζεσθαι, μηδὲν ἐξαμαρτόντα". καὶ ἠντιβόλει τὴν ὀργὴν εἰς αὐτὸν καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ πᾶσαν ἀποσκῆψαι, φείδεσθαι δὲ τοῦ λαοῦ.

ſecum reputans, quod, ſi famem optaret, contra alios hoc facere videretur, dum ipſe quidem extra metum eſſet, vt qui multum frumenti reconditum haberet, illi vero peſſime acciperentur; ſin autem per tres menſes ipſos debellari eligeret, quod a viris fortiſſimis ſtiparetur, et loca ei eſſent praeſidiis munita, propterea nihil timentem bellum elegiſſe diceretur; malum infligi voluit regibus cum ſubditis commune, vnde par metus omnibus incutitur, praefatus melius eſſe in Dei quam hoſtium manus incidere.

3. Iſta cum vates accepiſſet, ea Deo nunciatum iuit. Tum ille peſtem et interitum immiſit Hebraeis. Vno autem modo non obierunt: neque ita vt facile fuerit morbum cognoſcere. Sed malum quidem vnum erat; ipſos vero ex innumeris cauſis et occaſionibus, cum nihil conſilii capere poterant, abripiebat. Alius enim ſuper alium interibat, et aegritudo clam ingruens mortem quam ocyſſime afferebat. aliis quidem derepente cum grauiſſimis doloribus et acerbo cruciatu animam efflantibus: nonnullis vero iis quae paſſi ſunt maceratis, et ne ad ſepulturam quidem relictis, ſed ipſo morbo plane conſumptis. alii rurſus ſubito tenebris ob oculos obortis praefocati eiulabant; nonnullique, domeſticorum alicui uſta ſoluentes, ſepultura nondum abſoluta moriebantur. Peſte autem mane exorſa et vſque ad prandii tempus graſſante, abſumpta ſunt hominum ſeptuaginta millia. Iamque angelus manum ſuam in Hieroſolyma intendit, vt ea etiam eodem malo multaret. At rex ſaccum indutus humi iacebat, Deum obſecrans oranſque vt peſtem auferret, et iam mortuis contentus de caetero quieſceret. Oculis autem in aërem ſublatis, conſpectoque angelo qui Hieroſolyma ſublimis ferebatur gladio etiam euagitato, ad Deum exclamabat, "ſe vtpote paſtorem dignum eſſe ſupplicio, greges vero ſeruari meruiſſe, vt qui nihil mali commiſerint:" ſupplexque poſcebat vt ira in ſum domumque ipſius patriam vniuerſam ſaeuiret, populoque parceret.

δ'. Κατακύσας δὲ ὁ Θεὸς τῆς ἱκεσίας, ἔπαυσε τὸν λοιμόν· καὶ πέμψας Γάδον τὸν προφήτην, ἐκέλευσεν αὐτῷ ἀναβῆναι παραχρῆμα εἰς τὴν ἅλω τοῦ Ιεβουσαίου Ορόννα, καὶ οἰκοδομήσαντα βωμὸν ἐκεῖ τῷ Θεῷ θυσίας ἐπιτελέσαι. Δαυίδης δ' ἀκούσας οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς ἔσπευδεν ἐπὶ τὸν παρηγγελμένον αὐτῷ τόπον. Ορόννας δὲ τὸν σῖτον ἁλοῶν, ἐπεὶ τὸν βασιλέα προσιόντα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ πάντας ἐθεάσατο, προσέδραμεν αὐτῷ καὶ προσεκύνησεν. ἦν δὲ τὸ μὲν γένος Ιεβουσαῖος, Φίλος δ' ἐν τοῖς μάλιστα Δαυίδου· καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν ἡδέως εἰργάσατο δεινόν, ὅτε τὴν πόλιν κατεσκέψατο, ὡς μικρὸν ἔμπροσθεν ἐδηλώσαμεν. τοῦ δὲ Ορόννα πυνθανομένου τί παρεῖη πρὸς τὸν δεῦρο ὁ δεσπότης, εἶπεν, ὠνήσασθαι παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω, ὅπως βωμὸν ἐν αὐτῇ κατασκευάσῃ τῷ Θεῷ, καὶ ποιήσῃ θυσίαν. ὁ δὲ, καὶ τὴν ἅλω, εἶπε, καὶ τὰ ἄροτρα καὶ τοὺς βόας εἰς ὁλοκαύτωσιν χαρίζεσθαι, καὶ τὸν Θεὸν ἡδέως εὔχεσθαι τὴν θυσίαν τρέφεσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς, ἀγαπᾷν μὲν αὐτοῦ τῆς ἁπλότητος καὶ τῆς μεγαλοψυχίας, ἔλεγε, καὶ δέχεσθαι τὴν χάριν· τιμὴν δ' αὐτοῦ ἠξίου λαμβάνειν πάντων. οὐ γὰρ εἶναι δίκαιον προῖκα θυσίαν ἐπιτελεῖν. τοῦ δὲ Ορόννα φήσαντος ποιεῖν ὅ τι βούλεται, πεντήκοντα σίκλων ὠνεῖται παρ' αὐτοῦ τὴν ἅλω καὶ, οἰκοδομήσας τὸν βωμὸν, ἱερούργησε καὶ ὁλοκαύτωσε, καὶ θυσίας ἀνήνεγκεν εἰρηνικάς. καταπραΰνεται δὲ τότε τὸ θεῖον, καὶ πάλιν εὐμενὲς γίνεται. συνέβη δ' εἰς ἐκεῖνα ἀγαγεῖν τὸν τόπον Αβραμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ισακον ὅτε ὁλοκαυτῶσαι, καὶ μέλλοντος ἀποσφάττεσθαι τοῦ παιδὸς ἐξαίφνης ἀναφανῆναι παρεστῶτα τῷ βωμῷ, ὃν καὶ κατέθυσεν ὁ Αβραμος αὐτὶ τοῦ παιδὸς, ὡς προειρήκαμεν. ἐφῆκε δ' ὁ βασιλεὺς Δαυίδης, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ τὸν Θεὸν ἐπήκοον γενομένου, καὶ τὴν θυσίαν ἡδέως προσδεξάμενον, ἅγιον τὸν τόπον ἐκεῖνον ἅλον βωμὸν προσαγορεῦσαι τοῦ λαοῦ πάντος, καὶ οἰκοδομῆσαι ναὸν τῷ Θεῷ. ταύτην εὐτόχως ἔφηκεν εἰς τὸ γενησόμενον τὴν φωνήν. ὁ γὰρ Θεὸς τὸν προφήτην ἀποστείλας πρὸς αὐτὸν, ἐκεῖ ναὸν ἔλεγεν οἰκοδομῆσαι

4. Tum Deus, precibus istis exauditis luem compescuit: ac, missō ad eum Gado vate ei praecepit vt confestim adscenderet in aream Oronnae Iebusaei, araque constructa illic Deo sacrificia perageret. Dauides autem hoc audito quod mandatum erat non neglexit, sed illico ad locum sibi condictum properabat. At Oronnas, in frumento triturando occupatus, vt vidit regem cum filiis suis omnibus versus se tendentem, ad ipsum accurrebat. Erat autem genere quidem Iebusaeus, Dauidis vero praecipuus amicus: quapropter nihil mali aduersus illum admisit, cum vrbem euertebat, vt paulo ante indicauimus. Porro Oronna percontante, cur ad seruum dominus accederet, respondebat, ad emendam ex eo aream, vt in ea altare Deo exstrueret, et sacra faceret. At ille, et aream et aratra et boues in holocaustum se ei largiri, dicebat, Deumque precari lubenti animo vt sacrificium acciperet. Rex vero aiebat se illum simplicitatis ergo et magnanimitatis diligere, illumque a se gratiam iniisse: illum autem obsecrabat vt certo pretio ista omnia sibi addiceret, haud enim fas esse gratuitas hostias immolare. Cum vero Oronnas dixisset se facturum esse quicquid ille vellet, quinquaginta siclis aream ab illo emit rex, araque exstructa rem diuinam fecit et solida cremauit sacrificia, et victimas pacificas obtulit. vnde placatus est Deus, iterumque propitius factus. Contigit autem vt hic locus esset in quem Abramus olim filium suum Isacum adduxit, vt eo solidum faceret sacrificium, et, cum ad puerum iugulandum se accingeret, ignis ex improuiso apparuit altari adstans, quem et Abramus pro filio, quemadmodum ante diximus, immolauit. Videns autem Dauides orationem suam a Deo exauditam esse, suumque sacrificium ab eo benigne acceptum, censebat totum illum locum appellare aram populi vniuersi, templumque illic Deo aedificare. Quod sane appositē ad id quod erat futurum pronunciabat. nam Deus, per vatem ad eum missum dicebat, fore vt tem-

αὐτῷ τὸν υἱὸν, τὸν μέλλοντα μετ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν διαδέχεσθαι.

ΚΕΦ. ιδ'.

Οτι, πολλὰ ἡτοίμασεν ὁ Δαυΐδης εἰς οἶκον τῷ Θεῷ· καὶ Αδωνία βασιλεύειν ἐπιχειρήσαντος, Σολομῶνα ἀπέδειξε βασιλέα.

Μετὰ δὲ ταύτην τὴν προφητείαν ἐκέλευσεν ὁ βασιλεὺς ἐξαριθμηθῆναι τοὺς παροίκους, καὶ ηὑρέθησαν εἰς ἑκατὸν μυριάδας καὶ δέκα. ἐκ τούτων ἀπέδειξε λατόμους μὲν τοὺς ἑπτακισμυρίους, τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος παραφέρειν τοὺς λίθους· τρισχιλίους δὲ καὶ πεντακοσίους τοῖς ἐργαζομένοις ἐξ αὐτῶν ἐπίστησεν. ἡτοίμασε δὲ καὶ πολὺν σίδηρον καὶ χαλκὸν εἰς τὰ ἔργα, καὶ ξύλα κέδρινα πολλὰ καὶ παμμεγέθεστα Τυρίων αὐτῷ ταῦτα πεμπόντων καὶ Σιδωνίων. ἐπεσάλπιγγε γὰρ αὐτοῖς τὴν τῶν ξύλων χορηγίαν· πρός τε τοὺς Φίλικας ἔλεγε, ταῦτα παρασκευάζεσθαι νῦν, ἵνα τῷ μέλλοντι τὸν δὲ βασιλεύειν μετ' αὐτὸν ἑτοίμην τὴν ὕλην τῆς οἰκοδομίας τῷ ναῷ καταλείπῃ, καὶ μὴ τότε συμπορίζῃ νέος ὤν, καὶ τῶν τοιούτων ἄπειρος διὰ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ παρακειμένην ἔχων ἐπίτελῆ τὸ ἔργον.

β'. Καλέσας δὲ τὸν παῖδα Σολομῶνα, κατασκήψας τῷ Θεῷ ναὸν αὐτὸν ἐκέλευσε διαδεξάμενον τὴν βασιλείαν· λέγων, "ὡς αὐτὸν βουλόμενον κωλύσειν ὁ Θεὸς "αἵματι καὶ πολέμοις πεφυρμένον, προείποι δ' ὅτι Σο"λομὼν οἰκοδομήσει τὸν ναὸν αὐτῷ, πᾶς νεώτατος, καὶ "τοῦτο κληθησόμενος τέκνομα, ὃ προνοήσειν μὲν αὐτὸς ὡς "πατὴρ ἐπηγγέλλετο, τὴν δ' Εβραίων χώραν εὐδαίμονα "κατασήσειν ἐπ' αὐτῷ, τοῖς τε ἄλλοις ἀγαθοῖς, καὶ δὴ "τῷ μεγίστῳ πάντων, εἰρήνῃ καὶ πολέμων ἀπαλλαγῇ "καὶ σάσεων ἐμφυλίων. σὺ τοίνυν, ἐπεὶ καὶ πρὸ τῆς γε"νέσεως ἀπεδείχθης βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, σεμνὰ τά "τε ἄλλα γίνεσθαι τῆς τούτῳ προνοίας ἄξιος, εὐσεβὴς ὢν

plum eo loci exstrueret ipsius filius, qui ei in regno successurus erat.

CAP. XIV.

Quod multa parauit Dauides in structuram aedis Dei: atque, Adonia regnum affectante, Solomonem regem declarauit.

HOC autem vaticinio accepto iussit rex vt recenserentur inquilini: et inuenta sunt eorum centum et octoginta millia. Ex his quidem octoginta millia constituit lapicidas, reliquam vero multitudinem ad conuehendos lapides deputauit. atque ex istis ter mille et quingentos operariis praefecit. Quin et magnam vim ferri ac aeris in opera designata parauit, et materiam cedrinam multam et stupendae magnitudinis, Tyriis et Sidoniis hanc illi mittentibus. ipsis enim per literas significauerat vt ligna ei suppeditarent: dicebatque suis amicis haec se iam apparare, vt filio ei successuro materiem ad manus congestam templo aedificando relinqueret, et ne tunc illam conquireret cum inuenis esset et propter aetatem istiusmodi rerum imperitus, sed eam in promptu habens opus absolueret.

2. Accito deinde Solomoni filio mandauit, vt, quamprimum imperium adeptus esset, templum Deo construeret, dicens; "quod ipsum, cum id facere in animum "induxerat, prohibuerit Deus, vtpote sanguine et bellis "pollutum; veruntamen praedixerit fore vt Solomon ex "filiis natu minimus sibi templum aedificaret, qui scili-"cet hoc nomine vocaretur, cuius se quidem veluti pa-"trem curam habiturum esse pollicebatur, terrae vero "Hebraeorum magnam sub ipso felicitatem largiturum, "cum aliis bonis cumulatam, tum eo quod omnium "maximum est, pace et quiete ab hostibus et discordiis "ciuilibus. Tu itaque, cum a Deo, etiam antequam "natus eras, rex fueris designatus, da operam vt et cae-"tera dignum te praebeas eius prouidentia, pietatem co-

"καὶ δίκαιος καὶ ἀνδρεῖος· καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτῷ καὶ τοὺς "νόμους, οὓς διὰ Μωϋσέως ἡμῖν ἔδωκε, φύλαττε, καὶ "τοῖς ἄλλοις μὴ παραβαίνειν ἐπίτρεπε. τὸν δὲ ναὸν, ὃν "ὑπὸ σοῦ βασιλεύοντος ἔλεγτο αὐτῷ γενέσθαι, σπεύδασα "ἀποδεῖναι τῷ Θεῷ, μὴ καταπλαγεὶς τὸ μέγεθος τῆς "ἔργου, μηδὲ ἀποδειλιάσας πρὸς αὐτό. πάντα γὰρ σοι, "πρὸ τῆς ἐμαυτοῦ τελευτῆς, ἕτοιμα ποιήσω. γίνωσκε δὲ, "χρυσοῦ μὲν ἤδη τάλαντα συνειλεγμένα μύρια, δέκα δὲ "ἀργυρίου μυριάδας ταλάντων. χαλκὸν δὲ καὶ σίδηρον "ἀριθμῷ πλείονα συντέθεικα· ξύλων δὲ καὶ λίθων ὕλην "ἄφθονον. ἔχεις δὲ καὶ λατόμων πολλὰς μυριάδας καὶ "τεκτόνων· ἂν δὲ τι τούτοις σοὶ προσδέῃ, σὺ προσθήσεις. "γινομένου τοίνυν τούτου, ἄρξος ἔσῃ τῷ Θεῷ αὐτὸν ἔχων "προστάτην," προσπαρεκελεύσατο δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ, τῆς οἰκοδομίας συλλαβέσθαι τῷ παιδὶ, καὶ πάντα ἀδείας ὄντας τῶν κακῶν περὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἀσχολεῖν. καρπώσεσθαι γὰρ αὐτοὺς ἀντὶ τούτων εἰρήνην καὶ εὐνομίαν, οἷς ἀμείβεται τοὺς εὐσεβεῖς καὶ δικαίους ὁ Θεὸς ὁ θρώπους. οἰκοδομηθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὴν κιβωτὸν εἰς αὐτὸν ἀποθέσθαι προσέταξε, καὶ τὰ ἅγια σκεύη, πρὸ τοῦ ναὸν ὀφείλοντα ἔχειν, εἰ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ μὴ παρήκουσαν ἡμῶν οἱ πατέρες, ἐντειλαμένου μετὰ τὸ τὴν γῆν ταύτην κατασχεῖν οἰκοδομῆσαι ναὸν αὐτῷ, ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ἡγεμόνας ὁ Δαυίδης καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ διελέχθη.

γ'. Πρεσβύτερος δὲ ὢν ἤδη, καὶ τοῦ σώματος αὐτῷ ψυχομένου διὰ τὸν χρόνον, δυσχερὴς ὑπῆρχεν, ὡς μηδ' ὅτι τῆς ἐπιβολῆς ἐκ πολλῶν ἱματίων γενομένης ἀναθερμάνθαι. συνελθόντων δὲ τῶν ἰατρῶν, καὶ συμβουλευσάντων, ὅπως ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας εὐειδὴς ἐπιλεχθεῖσα παρθένος συγκαθεύδῃ τῷ βασιλεῖ· τοῦτο γὰρ αὐτῷ πρὸς τὸ ζῆν ἔσεσθαι βοήθημα, θαλπούσης αὐτὸν τῆς κόρης· ἐρίσαντες ἐν πόλει γυνὴ μία πασῶν τὸ εἶδος ἀρίστη γυναικῶν, Ἀβισάκη τοὔνομα, ἣ συγκοιμωμένη μόνον τῷ βασιλεῖ συνεθέρμαινεν αὐτόν. ὑπὸ γὰρ γήρως ἦν πρὸς τὰ ἀφροδίσια καὶ γο-

"lens et iuſtitiam atque fortitudinem: mandata quoque "eius et leges per Moyſen traditas cuſtodi, et ne patiare "alios peccare. Templum autem, quod te regnante "ſtrui ſibi voluit, modis omnibus age vt Deo perficiatur, "nihil attonitus operis magnitudine, neque eius difficul-"tatem pertimeſcens. nam vt omnia tibi ante obitum "meum parata ſint efficiam. Scito ſane collecta eſſe auri "quidem decem millia talentorum, argenti vero centum "millia. Quin et aes et ferrum innumerabile congeſſi: "et ad haec lapidum et lignorum materiae vim immen-"ſam. Praetereaque habes fabrorum lapidariorum et li-"gnariorum multas myriadas: et ſi quid hiſce defuerit, "tu ſupplebis. Quapropter hoc opere abſoluto gratus "eris Deo, eius gaudens patrocinio." At poſt haec po-puli etiam principes adhortatus eſt, vt in ſtructura filium iro virili adiutarent, et ab omni malo immunes Dei cul-ui curando vnice vacarent. fore enim vt pro his viciſſim ccipiant pacem pulchramque rerum adminiſtrationem, uibus homines pios iuſtoſque remunerare ſolet Deus. Cum utem templum eſſet exſtructum, iuſſit arcam in eo repo-i et vaſa ſacra, quae multo ante templum habuiſſe de-uerant, niſi patres noſtri mandata Dei neglexiſſent, qui raeceperat vt quampcimum nacti fuiſſent hanc terram ipſi emplum aedificarent. Atque iſta quidem Dauides ad prin-ipes filiumque ſuum loquutus eſt.

3. Iam vero aetate ingraueſcente, eiuſque corpore rae ſenio frigeſcente, alſioſus factus eſt, vt ne quidem nultarum veſtium iniectu caleſceret. Cum autem medici onueniſſent, ſuaſiſſentque, vt virgo forma praecellenti er totam regionem conquiſita vna cum rege dormiret, (id nim contra frigus auxilium fore, fouente eum puella) nuenta eſt in vrbe vna femina omnium feminarum eius etatis pulcherrima, Abeſace nomine, quae ſolummodo um rege ſomno ſe dando eum caleſaciebat. nam rae ſenectute rebus venereis vti et cum feminis con-

ναικὸς ὁμιλίαν ἀσθενής. ἀλλὰ περὶ μὲν ταύτης τῆς παρθέ-
νου μετ' ὀλίγον δηλώσομεν.

δ'. Ὁ δὲ τέταρτος υἱὸς Δαυΐδου, νεανίας εὐειδὴς καὶ
μέγας, ἐκ γυναικὸς αὐτῷ Αἰγιωθῆς γεγονώς, Ἀδωνίας ἐπι-
προσαγορευόμενος, ἐμφερὴς ὢν Ἀβεσαλώμῳ τὴν διάνοιαν,
αὐτὸς ὡς βασιλεύσων ὑπῆρτο, καὶ πρὸς τοὺς φίλους ἔλεγεν,
ὡς τὴν ἀρχὴν αὐτὸν δεῖ παραλαβεῖν. κατεσκεύασε δὲ ἅρ-
ματα πολλὰ καὶ ἵππους, καὶ πεντήκοντα ἄνδρας τοὺς προ-
δρόμους. ταῦθ' ὁρῶν ὁ πατὴρ, οὐκ ἐπέπληττεν οὐδ' ἐπέσχεν
αὐτὸν τῆς προαιρέσεως· οὐδὲ μέχρι τοῦ πύθεσθαι, διὰ τί
ταῦτα πράττειν προήχθη. συνεργοὺς δ' εἶχεν Ἀδωνίας, τόν
στρατηγὸν Ἰώαβον καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἀβιάθαρον. μόνοι δ' οὗ-
τοι πράττουσιν, ὁ ἀρχιερεὺς Σάδωκος, καὶ ὁ προφήτης Ναθά-
νας, καὶ Βαναίας ὁ ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων, καὶ Σεμεεὶ
ὁ Δαυΐδου φίλος, καὶ πάντες οἱ ἀνδρειότατοι. τοῦ δὲ Ἀδω-
νία παρασκευασαμένου δεῖπνον ἔξω τῆς πόλεως, παρὰ τὴν
πηγὴν τὴν ἐν τῷ βασιλικῷ παραδείσῳ, καὶ πάντας καλέ-
σαντος τοὺς ἀδελφοὺς χωρὶς Σολομῶνος, παραλαβόντες οἵ
καὶ τὸν στρατηγὸν Ἰώαβον καὶ Ἀβιάθαρον καὶ τοὺς ἄρχοντας
τῆς Ἰούδα φυλῆς, τοὺς δὲ περὶ τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον καὶ
Ναθάναν τὸν προφήτην, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων
Βαναίαν, καὶ πάντας τοὺς ἐκ τῆς ἐναντίας αἱρέσεως, οὐ
ἐκάλεσεν ἐπὶ τὴν ἑστίασιν· τοῦτο πρὸς τὴν Σολομῶνος κατ-
μήνυσε μητέρα Βεεθσαβὴν Ναθάνας ὁ προφήτης, ὡς Ἀδω-
νίας βασιλεύς ἐστι, καὶ τοῦτ' ἀγνοεῖ Δαυΐδης, συνεβούλευέ
τε σώζειν αὐτὴν καὶ τὸν παῖδα Σολομῶνα, καὶ πρὸς Δαυ-
δην προσελθοῦσαν μόνην λέγειν, "ὡς αὐτὸς μὲν ὁμόσειε μοι
"αὐτὸν Σολομῶνα βασιλεύειν, μεταξὺ δ' Ἀδωνίας τὴν ἀρ-
"χὴν ἤδη παραλάβοι." ταῦτα δὲ τῷ βασιλεῖ διαλεγομέ-
νης, ὁ προφήτης ἐπεισελεύσεσθαι καὶ αὐτὸς ἔφησε καὶ τοῖς
λόγοις αὐτῆς ἐπιμαρτυρήσειν. ἡ δὲ Βεεθσαβὴ, πειθομένη
τῷ Ναθάνᾳ πάρεισι πρὸς τὸν βασιλέα· καὶ προσκυνήσα-
σα, καὶ λόγον αἰτησαμένη, πάντ' αὐτῷ καθὼς ὁ προφήτης
ὑπέθετο διεξέρχεται, τό, τε δεῖπνον τοῦ Ἀδωνία, καὶ τοὺς

facere non valebat. Sed de hac virgine mox infra dicemus.

4. Adonias autem quartus Dauidis filius, iuuenis singulari pulchritudine et proceritate, ex vxore Ægistha ei natus, nomine Adonias, ingenio Abesalomo similis, ipse regni spe elatus erat, et amicis dicebat; oportere ipsum imperium suscipere. atque currus multos et equos et praecursores viros quinquaginta sibi comparauit. Quae cum pater videret, neque ipsum verbis castigabat, neque reprimebat quo minus eiusmodi quid animo versaret: ac ne eo quidem processit vt scisciteretur, quem in finem ista ageret. Adiutores autem Adonias habebat, Ioabum imperatorem et Abiatharum pontificem: solique conatibus eius resistebant, Sadocus pontifex, et Nathanas vates, et Banaias satellitum praefectus, et Semëis Dauidis amicus, virorumque fortissimorum cohors. Cum autem Adonias conuiuium apparasset extra vrbem ad fontem qui est in horto regio, eoque fratres suos omnes praeter Solomonem vocasset, quin et secum assumpsisset Ioabum imperatorem et Abiatharum et principes tribus Iudae; at Sadocum pontificem et Nathanan vatem et Banaiam satellitum regiorum praefectum, et quotquot ab altera parte steterunt, non inuitasset ad conuiuium: huius rei indicium ad Solomonis matrem Beethsaben detulit Nathanas vates, Adonian scilicet pro rege se gerere, idque latio Dauide; deditque ei consilium vt suae filiique Solomonis saluti prospiceret, et sola ad Dauiden ingressa ei diceret, "quod ipse quidem iurauerit sibi in regno "successurum esse Solomonem, interim vero Adonias "imperium iam susceperit." dum autem haec ad regem loqueretur, se superuenturum esse praeterea dicebat vates, verbisque ipsius fidem facturum. Beethsabe paruit Nathanae et regem adiit: et cum eum adorasset veniamque dicendi petiisset, omnia sicuti vates monuerat ordine recenset; facto indicio, vt conuiuium apparauerat Adonias, et Ioabum exercitus ducem vocauerat, et Abia-

ὑπ' αὐτῦ κεκλημένης, Ἀβιάθαρον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ἰώαβον τὸν ἄρχοντα, καὶ τὰς υἱὰς αὐτῦ χωρὶς Σολομῶνος καὶ τῶν ἀναγκαίων αὐτῦ φίλων, μηνύσασα. ἔλεγέ τε πάντα τὰ λαὸν ἀφορᾶν τινὰ χειροτονήσεις βασιλέα· παρεκάλει τε κατὰ νοῦν ἔχειν, ὥστε μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν αὐτῦ βασιλεύσας αὐτήν τε καὶ Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναιρήσει.

ε'. Διαλεγομένης δ' ἔτι τῆς γυναικὸς, ἤγγειλαν οἱ τὰ δωματίῳ προεσῶτες, ὅτι βάλεται Ναθάνας ἰδεῖν αὐτόν. τὸν δὲ βασιλέως ἐνδέξασθαι κελεύοντος, εἰσελθὼν, εἰ τύμεσ ἀποδείξειε τὸν Ἀδωνίαν βασιλέα καὶ παραδοὺς τὴν ἀρχὴν ἐπυνθάνετο. λαμπρὸν γὰρ αὐτὸν ποιήσαντα δεῖπνον κεκλῆναι τοὺς υἱοὺς αὐτῦ πάντας χωρὶς Σολομῶνος, καὶ τὸν στρατηγὸν τὸν Ἰώαβον, οἳ, μετὰ κρότου καὶ παιδιᾶς εὐωχούμενοι παρ' αὐλῆς, αἰώνιον αὐτῷ συνεύχονται τὴν ἡγεμονίαν· ἐκάλεσέ τε δὲ ἐμὲ, ἄτε τὸν ἀρχιερέα Σάδωκον, ἄτε Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων. δίκαιόν δ' εἶναι ταῦτα γινώσκειν ἅπαντας εἰ κατὰ τὴν σὴν γνώμην ἐγένετο. ταῦτα τῷ Ναθάνᾳ φήσαντος, ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε καλέσαι τὴν Βεθσαβὲν πρὸς αὐτόν. ἐκκεχωρήκει γὰρ ἐκ τῦ δωματίῳ, προφήτου παραγενομένου. τῆς δὲ γυναικὸς ἐλθούσης, "ὄμνυμί σοι, φησὶ, τὸν "γιστον Θεὸν, ἢ μὴν τὸν υἱόν σου Σολομῶνα βασιλεύσειν, "καὶ πρότερον ὤμοσα, καὶ τοῦτον ἐπὶ τοῦμῦ καθῆσθαι θρόνου "καὶ τοῦτ' ἔσεσθαι σήμερον." προσκυνησάσης δ' αὐτὸν τῆς γυναικὸς, καὶ μακρὸν εὐξαμένης αὐτῷ βίον, Σάδωκον μετακαλεῖται τὸν ἀρχιερέα, καὶ Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων. καὶ παραγενομένων κελεύει παραλαβεῖν Ναθάνᾳ τὸν προφήτην, καὶ τοὺς περὶ τὴν αὐλὴν ὁπλίτας ἅπαντας, καὶ ἀναβιβάσαντας τὸν υἱὸν αὐτῦ Σολομῶνα ἐπὶ τὴν βασιλικὴν ἡμίονον, ἔξω τῆς πόλεως ἀγαγεῖν ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν λεγομένην Γιών· καὶ περιχρίσαντας τὸ ἅγιον ἔλαιον ἀναδεῖξαι βασιλέα. τοῦτο δὲ ποιῆσαι προσέταξε Σάδωκον τὸν ἀρχιερέα καὶ Ναθάναν τὸν προφήτην, ἀπολυθοῦντας τε προσέταξε διὰ μέσης τῆς πόλεως, τοῖς κέρασιν ἐπισαλπίζοντας, βοᾶν, "εἰς αἰῶνα τὸν Σολομῶνα τὸν βασιλέα καθί-

rum pontificem, et filios eius absque Solomone eiusque necessariis amicis. addebat etiam totum populum ispensum exspectare quemnam regem declararet, oraque ipsum et obsecrabat, vt secum reputaret, quod le, si post ipsius discessum regnarit, et ipsam et Solonem filium suum perimet.

5. Muliere autem adhuc cum rege loquente, regii ibiculi praefecti ei nunciatum veniunt, Nathanan velle um videre. Rege autem iubente vt illum exciperent, greſſus percontabatur an hodie regem declararit Adoan, eique imperium tradiderit: ipsum enim splendido nuiuio adornato filios eius omnes excepto Solomone itasse et Ioabum imperatorem, qui cum plausu mulque ioco epulantes imperium illi aeternum apprecanr: cum interea neque me, neque Sadocum pontificem, que Banaian satellitum praefectum euocauerit. Æquum ro esse vt omnibus innoteſcat, num haec gerantur ex sententia. Postquam haec dixerat Nathanas, rex Beethben acciri iussit. excesserat enim cubiculo ad vatis adtum. Cumque mulier se stitisset, "iuro, inquit, tibi per Deum maximum, filium tuum Solomonem rto regnaturum esse, vt iam ante iurani, eumque in solio meo sessurum, idque hac ipsa die." Vbi autem ulier regem adorauerat, eique longam vitam precata erat, Sadocum pontificem ad se accersit rex et Banan satellitum praefectum, ipsisque comparentibus iubet t assumpto Nathana vate et militibus omnibus qui cira aulam regiam essent, impositoque filio ipsius Solone in mulam regiam, extra vrbem illum deducerent d fontem qui vocatur Gihon, sacroque oleo circumfuo inunctum regem declararent. Hoc autem negotium adoco pontifici et Nathanae vati dari voluit; illisque mandauit, vt eum per mediam vrbem comitantes, cornibus inflatis, clamarent, "in omne aeuum solio regio sedeat Solomon rex:" vt pro comperto habeat populus

"σαι ἐπὶ τῦ βασιλικῦ θρόνυ" ἵνα γνῶ πᾶς ὁ λαὸς ἀποδε
δεγμένον αὐτὸν ἀπὸ τῦ πατρὸς βασιλέα. Σολομῶνι δ' ἐ
τέταλκε περὶ τῆς ἀρχῆς, ἵνα εὐσεβῶς καὶ δικαίως περιῇ τ
τῶν Ἑβραίων ἔθνυς παντὸς καὶ τῆς Ἰύδα Φυλῆς. Βατσ
δὲ εὐξαμένυ τὸν Θεὸν Σολομῶνι εὐμενῆ γενέθαι, μηδὲ μ
κρὸν διαλιπόντες, ἀναβιβάζυσιν ἐπὶ τὴν ἡμίονον τὸν Σολ
μῶνα· καὶ προάγοντες ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν πηγήν, κα
τῷ ἐλαίῳ χρίσαντες, εἰσῆγον εἰς τὴν πόλιν ἐπευφημοῦντες
καὶ τὴν βασιλείαν αὐτῷ γενέθαι πολυχρόνιον εὐχόμενο
καὶ παραγαγόντες εἰς τὸν οἶκον βασιλικὸν, καθίζυσιν αὐ
τὸν ἐπὶ τῦ θρόνυ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐπ' εὐωχίαν εὐθὺς ἐτρά
πη καὶ ἑορτὴν, χορεύων καὶ αὐλοῖς τερπόμενος· ὡς ὑπ
τῦ πλήθυς τῶν ὀργάνων ἅπασαν περιηχεῖθαι τὴν γῆν κα
κέρα.

ε'. Ὡς δ' ἤθοντο τῆς βοῆς Αδωνίας τε καὶ οἱ παρόν
ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐταράχθησαν· ὅ τε στρατηγὸς Ἰώαβος ἐν
γεν, ὡς ἀρέσκεθαι τοῖς ἤχοις ἠδὲ τῇ σάλπιγγι. παρεκ
μένυ δὲ τοῦ δείπνυ, καὶ μηδενὸς γευομένυ, πάντων δ' ἐ
ἀνοίας ὑπαρχόντων, εἰσέρχει πρὸς αὐτὰς ὁ τῦ ἀρχιε
Αβιαθάρυ πῶς Ιωνάθης. τῦ δ' Αδωνία θεασαμένῳ τ
ταραχὴν ἡδέως, καὶ προσεικότος ἀγαθὸν ἄγγελον, ἰδὼ
πεῖν' αὐτοῖς τὰ περὶ τὸν Σολομῶνα καὶ τὴν Δαυίδα τ
βασιλέως γνώμην, ἀναπηδήσαντες δ' ἐκ τοῦ συμποσίυ
τε Αδωνίας καὶ οἱ κεκλημένοι πάντες ἔφευγον πρὸς ο
τοὺς ἕκαστοι. Φοβηθεὶς δ' Αδωνίας τὸν βασιλέα περὶ τ
γεγονότων ἱκέτης γίνεται τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν τοῦ θυσ
στηρίυ κεράτων, ἃ δὴ προεῖχεν, ἐλλαβόμενος. δηλῶ
τῦτο Σολομῶνι πεποιηκὼς, καὶ πίστεις ἀξιῶν παρ' αὐ
λαβεῖν, ὥστε μὴ μνησικακῆσαι, μηδ' ἐργάσαθαι δε
αὐτὸν μηδέν. ὁ δὲ, ἡμέρως πάνυ καὶ σωφρόνως τῆς π
τότε ἁμαρτίας αὐτὸν ἀφῆκεν ἀθῷον, εἰπὼν δ' εἰ λαφθ
τι πάλιν καινοποιῶν, ἑαυτῷ αἴτιον τῆς τιμωρίας ἔσεσθ
καὶ πέμψας αὐτὸν ἀνίστησιν ἀπὸ τῆς ἱκεσίας. ἐλθόν
δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσκυνήσαντα, εἰς τὴν ἰδίαν οἰκί

niuerſus regem eum a patre conſtitutum. Solomoni autem de regno in mandatis dedit, vt pie et iuſte praeſit omni Hebraeorum populo et Iudae tribui. Cumque Adonaias vota nuncupaſſet, vt Deus Solomoni propitius eſſit, protinus Solomonem mulae imponunt, deductumque extra vrbem ad fontem, oleoque inunctum, rurſus in eam cum fauſtis acclamationibus reducebant, Deum obteſtantes precanteſque vt quam diutiſſime regnet: deinde domum regiam adductum in ſolio paterno collocant. Ioxque totus populus ad conuiuia diemque feſtum celebrandum conuertebatur, choris tibiiſque ſeſe adeo oblectantes, vt ex ingenti inſtrumentorum numero terra ſimul omnis et aër vndique circumſonaret.

6. Vt vero clamorem acceperunt Adonias eiuſque conuiuae, animis conſternati erant: et Ioabus imperator dicebat, ſibi nec placere ſonitum iſtum nec tubam. Dumque appoſitum eſſet conuiuium et nemo de eo deguſtaret, ſed omnes cogitatione defixi tenerentur, accurrit ad eos Ionathas pontificis Abiathari filius. Cum vero Adonias iuuenem conſpexiſſet libens, bonumque nuncium accaſſet, ordine illis rem totam de Solomone regiſque auidis voluntate expoſuit. Tum omnes, et Adonias qui ab eo inuitati fuerant, cum propere e conuiuio exiſſent, domum quiſque ſuam diffugiebant. Adonias autem, veritus regem ob ea quae in eum admiſerat, Deo ſit ſupplex, cornibus etiam altaris, quae ſciret prominebant, ab eo prehenſis. Nunciatur Solomoni quod hoc fecerit Adonias, quodque fidem iureiurando ſibi dari obſecret, "ipſum nec iniuriae memorem fore, nec mali aliquid ſibi illaturum." At ille clementer modum prudenterque ob iſtud quidem peccatum ei veniam dedit et impunitatem, monito tamen, "ſi poſthac in nouis rebus moliendis fuerit deprehenſus, ſibimet debere poenam acceptam ferre." Deinde miſit qui illum a ſupplicatione excitarent. Cumque ad eum veniſſet et adoraſſet, domum ſuam iuſſit diſcedere, nihil

ἀπελθεῖν ἐκέλευσε, μηδὲν ὑφορώμενον, καὶ τῷ λοιπ
παρέχειν αὐτὸν ἀγαθὸν ὡς αὐτῷ τοῦτο συμφέρον ἡξίω.

ζ'. Βυλόμενος δὲ Δαυίδης παντὸς τοῦ λαοῦ ἀποδεῖ
τὸν υἱὸν βασιλέα, συγκαλεῖ τοὺς ἄρχοντας εἰς Ιεροσόλυμ
καὶ τοὺς ἱερεῖς, καὶ τοὺς Λευίτας. ἐξαριθμήσας δὲ τὸ
πρῶτον, εὑρίσκει τῶν ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν ἕως πεντήκο
τρισμυρίας ὀκτακισχιλίας, ἐξ ὧν ἀπέδειξεν ἐπιμελητὰς μ
τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ, δισμυρίας τριχιλίους· κριτὰς δὲ
λαοῦ καὶ γραμματεῖς τούτων ἑξακισχιλίους, πυλωρὸς δὲ
τρακισχιλίους τῷ οἴκῳ τῷ Θεοῦ, καὶ τοσούτους ὑμνῳδοὺς τῷ Θε
ἄδοντας τοῖς ὀργάνοις οἷς Δαυίδης κατεσκεύασε, καθ
προειρήκαμεν. διειλέρισε δ' αὐτοὺς κατὰ πατριάς, καὶ χ
ρίσας ἐκ τῆς Φυλῆς τοὺς ἱερεῖς εὗρε τούτων εἴκοσι τέσσαρ
πατριάς· καὶ ἐκ μὲν τῆς Ελεαζάρου οἰκίας ἐκκαίδεκα,
δὲ τῆς Ιθαμάρου ὀκτώ. διέταξέ τε μίαν πατριὰν διακο
θαι τῷ Θεῷ ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ, ἀπὸ σαββάτου ἐπὶ σάβ
τον. καὶ ὅτως αἱ πατριαὶ πᾶσαι διεκληρώσαντο, Δα
παρόντος, καὶ Σαδώκου καὶ Αβιαθάρου τῶν ἀρχιερέων,
πάντων τῶν ἀρχόντων. καὶ ἡ πρώτη μὲν ἀναβᾶσα πα
ἐγράφη πρώτη· ἡ δὲ δευτέρα ἀπολύθως ἄχρι τῶν εἰ
τεσσάρων. καὶ διέμεινεν ὅτος ὁ μερισμὸς ἄχρι τῆς σήμ
ἡμέρας. ἐποίησε δὲ καὶ τῆς Λευΐτιδος Φυλῆς ἴκοσι μ
καὶ τέσσαρα, καὶ κληρωσαμένων κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέβ
τρόπον τὰς τῶν ἱερέων ἐφημερίσιν ἐπὶ ἡμέρας ὀκτώ. τ
ἀπογόνους τοῦ Μωϋσέως ἐτίμησεν. ἐποίησε γὰρ αὐτοὺς φ
ναις τῶν θησαυρῶν τοῦ Θεοῦ, καὶ τῶν ἀναθημάτων ἃ
βη τοὺς βασιλεῖς ἀναθῆναι, διέταξε δὲ πᾶσι τοῖς ἐκ
Λευΐτιδος Φυλῆς καὶ τοῖς ἱερεῦσι ὑμνεῖν νύκτα καὶ
ρας τῷ Θεῷ, καθὼς αὐτοῖς ἐπέστειλε Μωϋσῆς.

η'. Μετὰ ταῦτα διεμέρισε πᾶσαν τὴν στρατιὰν εἰς
δεκα μοίρας, σὺν ἡγεμόσι καὶ ἑκατοντάρχαις καὶ τα
χαις. εἶχε δ' ἑκάστη τῶν μοιρῶν δισμυρίους καὶ τρισ
λίους, οὓς ἐκέλευσε περιοδεύειν κατὰ τριάκοντα
ἀπὸ τῆς πρώτης ἕως τῆς ὑστάτης Σολομῶν τῷ βασιλ

mali ſuſpicantem; ea in poſterum ſemet virum bonum praeſtare, vt hoc ſibi in emolumentum cederet, vouebat.

7. Cum autem Dauidi in animo eſſet filium totius populi regem declarare, conuocat principes vniuerſos Hieroſolyma una cum ſacerdotibus ac Leuitis. atque hiſce primum numeratis, inuenit virorum triginta octo millia a trigeſimo ad quinquageſimum annum: ex quibus praetores quidem templi aedificandi conſtituit viginti tria millia, iudices vero populi et ſcribas eorum ſex millia, ianitores autem domus Dei quatuor millia, totidemque qui Deum laudarent, canentes ad inſtrumenta muſica a Dauide facta, quemadmodum ante diximus. Illos autem in familias diſtribuit: et ſeparatis a reliqua tribu ſacerdotibus, horum viginti quatuor familias inuenit: et quidem ex Eleazari domo ſexdecim, ex Ithamari vero octo. inſtituitque vt vna familia miniſtraret Deo per dies octo, a Sabbato vſque ad Sabbatum. atque ſic familiae omnes ſortem ſuam acceperunt in praeſentia Dauidis, et Sadoci et Abiathari pontificum, et omnium principum. Et familia quidem cuius ſors prima exiit, ſcripta eſt prima: ſecunda vero deinceps vſque ad vigeſimam quartam. Atque haec diuiſio manſit in hodiernum diem. Fecit autem et de tribu Leuitarum claſſes viginti quatuor: factaque ſortitione, ſic obtigerunt vices ſimiliter ac ſacerdotibus per dies octo. At honore praecipuo dignatus eſt Moyſis poſteros. conſtituit enim eos cuſtodes theſaurorum Dei, et thesauriorum, quae a regibus fuerint dedicata; ſanciuitque vt Leuitae omnes et ſacerdotes continuato diem noctemque miniſterio ſeruirent Deo, prout Moyſes ipſis praeceperat.

8. Caeterum poſt haec exercitum totum in duodecim cohortes diſtribuit, ſingulae cohorti ducibus ſuis et centurionibus et tribunis aſſignatis. Cohors autem vnaquaeque nouena quaterna millia continebat, quos per triginta dies a prima ad vltimam Solomoni regi praeſto eſſe iuſſit vna

τοῖς χιλιάρχοις καὶ ἑκατοντάρχοις. κατέστησε δὲ καὶ ἄρχο-
τας ἑκάστης μοίρας, ὃν ἀγαθὸν ἤδει καὶ δίκαιον, ἐπιτρόπ-
τε τῶν θησαυρῶν, καὶ κωμῶν καὶ ἀγρῶν ἄλλης, καὶ κτή-
νῶν, ὧν ἦν ἀναγκαῖον ἡγησάμην μνηθῆναι τῶν ὀνομάτων.

Θ'. Ὡς δ' ἔκαστα τούτων κατὰ τὸν προειρημένον δι-
ταξε τρόπον, εἰς ἐκκλησίαν συγκαλέσας τοὺς ἄρχοντ-
τῶν Ἑβραίων, καὶ τοὺς φυλάρχους, καὶ τοὺς ἡγεμόνας τ-
διαιρέσεων, καὶ τοὺς ἐπὶ πάσης πράξεως ἢ κτήσεως τ-
βασιλέως τεταγμένους, τοὺς ἐφ' ὑψηλοτάτῳ βήματος ἐβ-
σιλεὺς, ἔλεξε πρὸς τὸ πλῆθος· "Ἀδελφοὶ καὶ ἐμοεθν-
"γινώσκειν ὑμᾶς βούλομαι, ὅτι ναὸν οἰκοδομήσαι τῷ Θ-
"διανοηθεὶς, χρυσόν τε πολὺν παρεσκευασάμην, καὶ ἀ-
"γυρίῳ ταλάντων μυριάδας δέκα. ὁ δὲ Θεὸς ἐκώλυσέ μ-
"διὰ τοῦ προφήτου Ναθάνα, διά τε τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πο-
"μους καὶ τῷ φόνῳ τῶν ἐχθρῶν μεμιάνθαι τὴν δεξιάν· τὸ-
"υἱὸν ἐκέλευσε τὸν διαδεξόμενον τὴν βασιλείαν κατασκε-
"σαι τὸν ναὸν αὐτῷ. νῦν οὖν ἐπεὶ καὶ τῷ προγόνῳ ἡμῶν Δ-
"κώβῳ δυοκαίδεκα παίδων γενομένων, ἵστε τὸν Ἰούδαν ἀπ-
"δεχθέντα βασιλέα καὶ ἐμοὶ τῶν ἀδελφῶν ἐξ ὄντων πρε-
"θέντα καὶ τὴν ἡγεμονίαν λαβόντα παρὰ τοῦ Θεοῦ, κ-
"μηδένα τούτων δυχεράναντα, οὕτως ἀξιῶ κἀγὼ τ-
"ἐμαυτοῦ παῖδας μὴ στασιάζειν πρὸς ἀλλήλους, Σολομῶ-
"τὴν βασιλείαν παρειληφότος· ἀλλ' ἐπισταμένους ὡς ὁ Θ-
"αὐτὸν ἐξελέξατο, φέρειν ἡδέως αὐτὸν δεσπότην. οὐ δ-
"γὰρ Θεοῦ θέλοντος οὐδ' ἀλλοτρίῳ κρατοῦντι δυλ-
"χαίρειν δ' ἐπ' ἀδελφῷ ταύτης τυχόντι τῆς τιμῆς π-
"κεν, ὡς κοινωνοῦντας αὐτῆς. εὔχομαι δὲ τὰς ὑποχέ-
"τοῦ Θεοῦ παρελθεῖν εἰς τέλος, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τ-
"την ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώραν σπαρῆναι, καὶ τὸν ἀπ-
"ταύτῃ παραμένειν χρόνον, ἣν αὐτὸς ἐπηυξήλατο παρὰ
"ἐπὶ Σολομῶνος βασιλέως. ἔσαι δὲ ταῦτα βέβαια, ἐ-
"καλὸν ἕξει πέρας, ἂν εὐσεβῇ καὶ δίκαιον σαυτὸν π-
"λάκα τῶν πατρίων παρέχῃς νόμων, ὦ τέκνον. εἰ δὲ
"τὰ χείρω προσδόκα, ταῦτα παραβαίνων.

um tribunis suis et centurionibus. Quin et viros, quos bonos esse nouerat iustosque, vnicuique cohorti praeesse voluit: aeque etiam quaestores, vicorumque curatores et agrorum dios constituit, nonnullosque rei pecuariae praefecit; quos ominatim omnes recensere haud necessarium esse duxi.

9. Postquam autem horum singula modo iam dicto rdinauerat, aduocatis in concionem Hebraeorum magistratibus, et tribuum principibus et cohortum ducibus, ad hec omnibus qui aut regis negotia illa aut facultates probabant, cum in tribunali solito celsiori constitisset, multitudinem sic alloquutus est: "Fratres et populares, nolo vos ignorare, quod, cum mihi in animo esset aedem Deo construere, tum auri multum paraui tum argenti decem millia talentorum. At Deus per Nathanan vatem mihi ne facerem interdixit, quod multa pro vobis bella gesserim et hostium caede dextram polluerim: voluit autem vt filius, regni successor, ipsi templum extrueret. Nunc igitur quandoquidem scitis Iudan, Iacobo licet proauo nostro essent filii duodecim, regem declaratum fuisse, meque, cum sex fratres essent, reliquis praelatum, et a Deo imperium accepisse, nec eorum quenquam id aegre tulisse; ita ego quoque oro obtestorque liberos meos, vt nolint seditionem commouere, Solomone imperium consequuto; sed cognito quod Deus ipsum delegerit, eundem lubenti animo dominum ferre velint. Haud enim graue, Deo ita volente, vel extraneo rerum potienti seruire: aequum vero de fratre ad tantum honoris fastigium euecto sibimet gratulari, vt qui eiusdem fortunae socii et participes essent. Equidem precor vt rata habeantur Dei promissa, atque haec ipsa felicitas, quam Solomone regnante se largiturum esse pollicitus est, per regionem omnem longe lateque diffundatur, aeternumque in ea duratura sit. Ista autem firma manebunt, et felicem exitum habebunt, si te, o fili, pium iustumque praestiteris, legumque patriarum custodem et vindicem. sin minus, exspecta omnia tibi male cessura esse dum contra ista facias."

ί. Ο μὲν οὖν βασιλεὺς τούτους ποιησάμενος τοὺς λόγους ἐπαύσατο. τὴν δὲ διαγραφὴν καὶ τὴν διάταξιν τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ πάντων ὁρώντων ἔδωκε Σολομῶνι, θησαυρῶν καὶ οἴκων καὶ ὑπερῴων, ὅσοι τε τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τὸ ὕψος καὶ τὸ εὖρος γένοιντο, ὅσα τε σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ τούτων τὸν ϛαθμὸν ὥρισεν. προσπαρεκελεύσατο δὲ καὶ λόγοις αὐτὸν πάσῃ χρήσασθαι προθυμίᾳ περὶ τὸ ἔργον· καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τὴν τῶν Λευιτῶν φυλὴν συναγωνίσασθαι, διά τε τὴν ἡλικίαν, καὶ διὰ τὸ τὸν Θεὸν ἐκεῖνον ἐλέσθαι καὶ τῆς οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ καὶ τῆς βασιλείας προστάτην. εὐμαρῆ δ' αὐτοῖς καὶ ῥᾴδια ἐπίπονον τὴν οἰκοδομίαν ἀπέφηνεν, αὐτῷ πολλὰ μυριάδας τάλαντα χρυσίου, πλείω δ' ἀργυρίου, καὶ ξύλα καὶ λίθων πλῆθος καὶ λατόμων ἤδη παρασκευασαμένῳ, συμβαίνειν τε καὶ πάσης ἰδέας λίθου πολυτελοῦς. καὶ πρὸς δ' ἔτι τῆς ἰδίας ἀπ' ἀρχῆς διακόσια, καὶ ἄλλα τρισχίλια τάλαντα χρυσοῦ καθαροῦ παρέξειν ἔλεγεν εἰς τὸ ἔνδυτον, καὶ εἰς τὸ ἅρμα τῷ Θεοῦ τοὺς Χερουβεῖς, ὡς ἐφεστῶτας δήσειν τὴν πτέρυγα καλύπτοντας. σωπήσαντος Δαυίδου, πολλὴ καὶ τῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἱερέων καὶ τῆς Λευίτιδος φυλῆς προθυμία συμβαλλομένων καὶ ποικίλων ἐπαγγελίας λαμπρὰς καὶ μεγαλοπρεπεῖς ἐγούσης· χρυσίου μὲν γὰρ ὑπέσχησαν εἰσοίσειν τάλαντα πεντακισχίλια, καὶ ϛατῆρας μυρίους· ἀργυρίου δὲ μύρια τάλαντα, καὶ σιδήρου μυριάδας ταλάντων πολλάς. καὶ εἴ τινι λίθος πολυτελὴς, ἐκόμισε καὶ παρέδωκεν εἰς τὰς θησαυρούς· ἣν ἐπετρόπευσεν ὁ Μωυσέως ἔκγονος Ιαλος.

ια. Ἐπὶ τούτοις ἤσθη τε ὁ λαὸς ἅπας, καὶ Δαυίδου τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοτιμίαν τῶν ἀρχόντων καὶ ἱερέων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁρῶν· καὶ τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ἐφέρετο μεγάλῃ βοῇ, πατέρα τε καὶ γενέτορα τῶν ὅλων ἀποκαλοῦντες καὶ δημιουργὸν ἀνθρωπίνων καὶ θείων, οἷς αὐτὸν ἐκόσμησε προστάτην τε καὶ κηδεμόνα γένους τῶν Εβραίων καὶ τῆς τούτων εὐδαιμονίας, ἧς τε αὐτῷ βασιλείας ἔδωκεν. ἐπὶ τούτοις

10. Et quidem rex, cum in haec verba loquutus esset, orationem finiuit. Templi autem aedificandi exemplar eiusque ordinationem omnium in conspectu Solomoni tradidit, vt et substructionum et aedicularum inferiorum et superiorum; deinde quot numero essent quantaque altitudine et latitudine, et quo pondere quaeque vasa tam aurea quam argentea fieri deberent, praefiniuit. Ipsum autem verbis hortatus est vt summum studium et alacritatem operi adhiberet: simulque principes et tribum Leuiticam, vt ei auxilio esse velint, tum quia nondum ad adultam aetatem peruenerit, tum quia Deus ipsum elegerit et ad templum extruendum et ad populum imperio regendum. Quin ostendit aedificium haud fore rem magnae difficultatis aut immensi laboris: praesertim cum ipse multa quidem auri talenta praeparauerit, plura vero argenti, vt et ligna, et fabros quamplurimos et lapicidas, smaragdosque et lapides omne genus pretiosos. Et nunc etiam ex sui impensi reditibus ducenta talenta, praetereaque tria millia talentorum auri puri se suppeditaturum esse dicebat ad sacrarium, et Dei currum Cherubos exornandos, quos arte insistere oportebit alis expansis eam obtegentes. Postquam autem Dauides conticuerat, principes et sacerdotes et tribus Leuitica magna cum alacritate suis de facultatibus in commune contulerunt, et multa liberaliter et magnifice polliciti sunt. nam in se receperunt auri quidem talentorum quinque millia daturos et decies mille statores, argenti vero talentorum decem millia, ferrique talentorum multas myriadas. Ad haec si cui lapillus erat pretiosus, attulit eum et in thesauros reponendum tradidit; quorum curam agebat Ialus Moysis nepos.

11. His laetus erat et populus vniuersus, et maxime Dauides, cum videret quo studio principes et sacerdotes et reliqui omnes certatim ad opus promouendum ferebantur: atque Deum elata voce laudare coepit, patrem atque genitorem mundi vniuersi appellans et effectorem rerum humanarum diuinarumque, quibus semet praeesse voluit simul et gentis Hebraeorum curam suscipere, eorumque felicitatis pariter ac regni quod ipse ab eo acceperat

ἐύξάμενος τῷ τε παντὶ λαῷ τὰ ἀγαθὰ, καὶ τῷ παιδὶ Σο
λομῶνι διάνοιαν ὑγιῆ καὶ δικαίαν, καὶ πᾶσι τοῖς τῆς ἀρετῆ
μέρεσιν ἐρρωμένην, ἐκέλευσε καὶ τὸ πλῆθος εὐλογεῖν τ
Θεόν. καὶ οἱ μὲν πεσόντες ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησαν, ἠυχ
ρίσησαν δὲ καὶ Δαυΐδῃ περὶ πάντων ὧν αὐτῷ τὴν βασιλε
παραλαβόντος ἀπήλαυσαν. τῇ δ' ἐπιούσῃ, θυσίας τῷ Θ
παρέσχησαν· μόχθους χιλίους, καὶ κριοὺς τοσούτους, καὶ χιλ
άμνοὺς, οὓς ὁλοκαύτωσαν. ἔθυσαν δὲ καὶ τὰς εἰρηνικὰς θ
σίας, πολλὰς μυριάδας ἱερείων κατασφάξαντες. καὶ
ὅλης τῆς ἡμέρας ἑόρτασεν ὁ βασιλεὺς σὺν παντὶ τῷ λαῷ
καὶ Σολομῶνα δεύτερον ἔχρισαν τῷ ἐλαίῳ, καὶ ἀπέδειξ
αὐτὸν βασιλέα, καὶ Σάδωκον ἀρχιερέα τῆς πληθύος αὐτ
σης. εἴς τε τὸ βασίλειον ἀγαγόντες Σολομῶνα, καὶ κα
σαντες αὐτὸν ἐπὶ θρόνου τοῦ πατρῴου, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡ
ρας ὑπήκοον αὐτῷ.

ΚΕΦ. ιε'.

Οἷα Δαυΐδης, ἐγγίζοντος θανάτου, διελέχθη πρὸς τ
Σολομῶνα· καὶ ὅσα αὐτῷ εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ν
κατέλειπεν.

ΜΕΤ' ὀλίγον δὲ χρόνον καὶ Δαυΐδης κατασχεθεὶ
νόσον ὑπὸ γήρως, καὶ συνιδὼν ὅτι μέλλοι τελευτᾶν, κ
λέσας τὸν υἱὸν Σολομῶνα, διελέχθη πρὸς αὐτὸν τοιά
"ἐγὼ μὲν, ὦ τέκνον, εἰς τὸ χρεὼν ἤδη καὶ πατέρας τ
"ἐμοὺς ἀπαλλάσσομαι, κοινὴν ὁδὸν ἁπάντων τῶν γ
"ὄντων καὶ τῶν ἐσομένων πορευόμενος· ἐξ ἧς οὐκ ἔ
"τε ἐπανελθόντα γνῶναί τί κατὰ τὸν βίον πράττει
"διὸ ζῶν ἔτι, καὶ πρὸς αὐτῷ γεγονὼς ἄρτι τῷ τελευτ
"παραινῶ σοὶ ταῦθ' ἃ καὶ πρότερον ἔφην συμβουλεύ
"δικαίῳ μὲν εἶναι πρὸς τοὺς ἀρχομένους, εὐσεβῆ δὲ πρὸς
"τὴν βασιλείαν δεδωκότα Θεόν, φυλάττειν δ' αὐτὸ
"ἐντολὰς καὶ τοὺς νόμους, οὓς αὐτὸς διὰ Μωυσέως κατέ
"ψεν ἡμῖν· καὶ μήτε χάριτι, μήτε θωπείᾳ, μήτ' ἐπ

Deinde et fausta omnia precatus populo vniuerso, et Salomoni filio mentem sanam et integram et omni virtute corroboratam, iussit vt populus quoque Deo laudes diceret. Atque illi quidem in terram procidentes Deum adorarunt; et praeterea Dauidi gratias egerunt pro bonis omnibus quae ipso regnante perceperant. Postridie vero eius diei hostias ad Deum adduxerunt, mille vitulos, totidemque arietes, et mille agnos, quos solidis sacrificiis immolarunt: insuper et victimas pacificas obtulerunt, multa myriadibus hostiarum mactatis. Atque tota ea die rex et populus vniuersus epulati sunt: et Solomonen iterum eo inunxerunt, ipsumque regem creauerunt; et Sadoc pro populo vniuerso sacerdotem. Cumque Solomonem in regiam deduxissent, eumque in solio paterno collocassent, ex ea die illi paruerunt.

CAP. XV.

His verbis Dauides, morte appropinquante, Solomonem alloquutus est; et quantum ipse ad structuram Templi reliquit.

Paulo autem post Dauides, cum ex senectute in morbum incidisset, vidissetque iam instare sibi mortem, accito Solomone hisce verbis illum alloquutus est: "Ego quidem, o fili, iam in eo sum vt fato concedam et ad patres meos abeam, viamque ingrediar omnibus qui nunc sunt aut futuri sunt ineundam, quam remetiri nemini licet, vt quid in hac vita geratur exploratum habeat. Quapropter vivens adhuc et iam morti proximus ea te moneo, quae et antea dixeram, tibi suadendo, vt erga subditos quidem sis iustus, erga Deum vero pius, qui tibi regnum dedit, vtque custodias praecepta eius et leges, quas nobis per Moysen mittendas curauit: et caue ne quid ibi propositum negligas, aut gratiae cedens, aut assentatione aut cupiditate nimia abreptus, aliaue animi perturbatione. nam ex Dei erga te beneuolentia exci-

"μία, μήτ' ἄλλῳ πάθει προσεθισμένου τέως ἀμελῆσαι. "τὴν γὰρ τῇ θείᾳ πρὸς σαυτὸν εὐνοίαν ἀπολεῖς, παραβὰς "τὰ νέμιμα· καὶ πρὸς ἅπαντ' αὐτὴν ἀγαθὴν ἀποφή- "ψεις πρόνοιαν. τοιοῦτον δέ σε αὐτὸν παρέχων, ὁποῖον ἐ "ναί τε δεῖ, κἀγὼ δὲ παρακαλῶ, καθέξεις ἡμῶν τὴν βα- "σιλείαν τῷ γένει· καὶ οἶκος ἄλλος Ἑβραίων οὐκ ἂν δυστυ- "χήσειεν, ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ διὰ τὸ παντὸς αἰῶνος. μέμνη- "δὲ καὶ τῆς Ἰωάβου τὸ στρατηγοῦ παρανομίας, ἀποκτείνα- "ντος διὰ ζηλοτυπίαν δύο στρατηγοὺς δικαίους καὶ ἀγαθούς, "Ἀβενῆρον τὸν Νήρου παῖδα, καὶ τὸν Ἀμεσσαίου υἱὸν Ἰεθρο- "νι. ὧν, ὅπως ἂν σοι δόξῃ, τὸν θάνατον ἐκδίκησον· οὐ "καὶ κρείττων ἐμοῦ καὶ δυνατώτερος ὁ Ἰώαβος ὢν, μόγις τὴ "τὴν δίκην διέφυγε. παρατίθημι δέ σοι, καὶ τὸν Βερ- "λαίου τοῦ Γαλαδίτου παῖδας· οὓς ἐν τιμῇ πάσῃ καὶ τροφῇ "τοῦτ' ἐμοὶ χαριζόμενος ἕξεις. ὁ προκατάρχομεν γὰρ ἡ- "ποιῆς, ἀλλ' ἀμοιβὴν ὧν ὁ πατὴρ αὐτῶν παρὰ τὴν φυγὴν "ὑπῆρξέ μοι χρεολυτοῦμεν. καὶ τὸν Γηρᾶ δὲ υἱὸν Σεμεΐ "τὸν ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς, ὃς, πολλὰ βλασφημήσα "με παρὰ τὴν φυγὴν ὅτ' εἰς Παρεμβολὰς ἐπορευόμην, ἀν- "ήντησεν ἐπὶ Ἰορδάνῃ, καὶμειδίσεις ἔλαβεν ὡς μηδὲν ἀ- "τὸν παθεῖν τότε, νῦν ἐπιζητήσας αἰτίαν εὔλογον, ἀπο-

β'. Ταῦτα παραινέσας τῷ παιδὶ περί τε τῶν ὅλων πραγμάτων καὶ περὶ τῶν φίλων, καὶ ὃς ἤδει τιμωμένους ἀξίως γεγενημένους, ἀπέθανεν· ἔτη μὲν βιώσας ἑβδομήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἑπτὰ μὲν ἐν Χεβρῶνι τῆς Ἰούδα φυλῆς καὶ μῆνας ἕξ, ἐν Ἱεροσολύμοις δὲ ἁπάσης τῆς χώρας τρία καὶ τριάκοντα. ἦτος ἄριστος ἀνὴρ ἐγένετο, καὶ πᾶσα ἀρετὴν ἔχων ἣν ἔδει τῷ βασιλεῖ, καὶ τοσούτων ἐθνῶν ἐπεῖραν ἐγκεχειρισμένῳ προσεῖναι. ἀνδρεῖός τε γὰρ ἦν, ὡς οὐ ἄλλος τις· ἐν δὲ τοῖς ὑπὲρ τῶν ὑπηκόων ἀγῶσι, πρῶτος ἀπὶ τοὺς κινδύνους ὥρμα, τῷ πονεῖν καὶ μάχεσθαι παραμυθούμενος τοὺς στρατιώτας ἐπὶ τὰς πράξεις, ἀλλ' οὐχὶ προστάττειν ὡς δεσπότης. νοῆσαί τε καὶ συνιδεῖν, καὶ τὰ τῶν μελλόντων καὶ τῆς τῶν ἐνεστηκότων οἰκονομίας, ἱκανὸς

"des; si qua contra legum praescripta feceris; atque in "omnibus bonam eius prouidentiam a te alienabis. Quod "si ita te erga illum gesseris vt te decet, et ipse porro te "hortor suadeoque, efficies vt regnum in familia nostra "maneat, et nulla alia domus praeter nostram Hebraeis "imperet in omne aeuum. Et praeterea fac memineris "iniquitatis Ioabi imperatoris, qui inuidiae oestro percitus "duos exercitus duces, viros iustos bonosque, interemit, "Abenerum Neri filium et Amessan filium Iethranae. quo- "rum mortem, vt tibi visum fuerit, vlciscere: quando- "quidem Ioabus, vtpote me viribus superior potentiorque, "hactenus supplicium euasit. Commendo autem tibi "etiam Berzelaei Galaditae liberos, quos mei gratia omni "honore curaque dignaberis. neque enim erit vt primi "beneficium conferamus, sed illos pro officiis remunere- "mus, quae pater illorum in me contulit, cum in fugam "me dederam. Quin et Semei Gerae filium, e tribu "Beniamitide, qui mihi fugienti diris modis maledixit, "tum cum Castra petebam, moxque mihi ad Iordanem "progresso obuiam factus fidem incolumitatis tunc a me "impetrauit, cum iustam causam nactus fueris, noli "committere vt impunitus abeat."

2. His mandatis filio et de summa rerum et de amicis, "que in quos noverat poena dignos, e vita excessit: cum "ipse vixisset annos septuaginta, ac regnasset Hebraeis "quidem in Iudae tribum annos septem et sex menses, "Hierosolymis autem in omnem regionem tres et triginta. "Hic vir optimus erat, et omnibus virtutibus praeditus, "quibus regem ornari oportebat, cui tot gentium salus "omnissa est. nam et omnibus fortitudinis gloria antecel- "bat: et cum certamina pro subditis iniret, primus ma- "no impetu ferebatur in pericula, labores perferendo pu- "nandoque milites ad res praeclare gerendas excitans, et "on domini more imperando. Optime perspiciebat simul "t considerabat tam futura quam rationem expediendi in- "tantia: ad haec modestus, mitis, erga calamitosos be-

τος· σώφρων, ἐπιεικὴς, χρηστὸς πρὸς τοὺς ἐν συμφορᾷ ὑπάρχοντας, δίκαιος, φιλάνθρωπος. ἃ μόνοις ἐξαίρετα τοῖς βασιλεῦσιν εἶναι προσῆκε, μηδὲν ὅλως παρὰ τοσοῦτο μέγεθος ἐξουσίας ἁμαρτών, ἢ τὸ περὶ τὴν Οὐρίου γυναῖκα. κατέλιπε δὲ καὶ πλοῦτον, ὅσον οὐκ ἄλλος βασιλεὺς, οὔθ' Ἑβραίων, οὔτ' ἄλλων ἐθνῶν.

γ'. Ἔθαψε δ' αὐτὸν ὁ παῖς Σολομὼν ἐν Ἱεροσολύμοις διαφερόντως, τοῖς τε ἄλλοις εἰς περὶ κηδείαν νομίζεται βασιλικὴν ἅπασι, καὶ δὴ καὶ πλοῦτον αὐτῷ πολὺν καὶ ἄφθονον συνεκήδευσεν. ὧν τὴν ὑπερβολὴν τεκμήραιτ' ἄν τις μάλιστα ἐκ τῶν λεχθησομένων. μετὰ γὰρ χρόνον ἐτῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, Ὑρκανος ὁ ἀρχιερεὺς, πολιορκούμενος ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ Εὐσεβοῦς ἐπικληθέντος, υἱὸς δὲ Δημητρίου, βουλόμενος χρήματ' αὐτῷ δοῦναι, ὑπὲρ τοῦ λῦσαι τὴν πολιορκίαν καὶ τὴν στρατιὰν ἀπαγαγεῖν, καὶ ἀλλαχόθεν ἐκ ἐνδεῶν, ἀνοίξας ἕνα οἶκον τῶν ἐν τῷ Δαυΐδου μνήματι, καὶ βαστάσας τρισχίλια τάλαντα, μέρος ἔδωκεν Ἀντιόχῳ· καὶ ἔλυσεν ἔτως τὴν πολιορκίαν, καθὼς καὶ ἐν ἄλλῳ δεδήλωται μοι. μετὰ δὲ τοῦτον, ἐτῶν πολλῶν διαγενομένων, τάλιν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς, ἕτερον ἀνοίξας οἶκον, ἀνείλετο χρήματα πολλά. ταῖς μέντοιγε θήκαις τῶν βασιλέων οὐδεὶς αὐτῶν ἐπέτυχεν. ἦσαν γὰρ ὑπὸ τὴν γῆν μηχαναῖς κατεσκευασμέναι πρὸς τὸ μὴ Φανεραὶ εἶναι τοῖς εἰς τὸ μνῆμα εἰσιοῦσιν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἡμῖν ἐπὶ τοσοῦτον ἀπόχρη δεδηλῶσθαι.

gnus, iustus, humanus in omnes. In his quae fas est reges sibi propria vindicent, ne omnino quidem potestis magnitudine peccauit, praeterquam in eo quod spectat ad Vriae vxorem. Tantam praeterea opum vim reliquit, quantam nemo alius regum, nec Hebraeorum, nec aliarum gentium.

3. Sepeliuit autem eum filius Solomon Hierosolymis magnifice, et praeter caetera omnia, quae in regum funeribus fieri solebant, multas etiam ingentesque diuitias cum eo sepeliit: quarum magnitudinem facile sit alicui coniectare ex iis quae dicturus sum. Nam post spatium annorum MCCC. Hyrcanus pontifex oppugnatus ab Antiocho cognomine Pio, filio Demetrii, volens pecuniam dare, vt obsidione absisteret et exercitum suum abduceret, cum aliunde ei ad largiendum nihil suppeteret, aperta cella vna monumenti Dauidis, et inde deportatis trecentis talentorum millibus, partem Antiocho dedit: et se ab oppugnatione liberauit, sicut et alibi indicauimus. Post hunc autem, multis annis elapsis, iterum Herodes rex, alia cella recluſa, inde magnas opes sustulit. tantumen ad loculos qui regum cineres continent neuter eorum peruenit. singulari enim arte ita erant sub terra conditi, vt ingredientibus in monumentum nihil plane appareret. Sed haec quidem hactenus nos dixisse sufficiat.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΟΓΔΟΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ϱξγ΄.

α΄. Ὡς Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, τὰς ἐχθρὰς ἀνεῖλε.

β΄. Περὶ τῆς σοφίας αὐτοῦ, καὶ τῆς συνέσεως, καὶ τῆς πλήτ.

γ΄. Ὅτι πρῶτος τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν ᾠκοδόμησεν.

δ΄. Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, ἀποστὰς τῆς παδὸς αὐτοῦ Ροβοάμου, τῶν δέκα Φυλῶν τῶν ὑπηκόων τοῦ Ἱεροβόαμον ἀπέδειξε βασιλέα· τῶν δὲ δύο Φυλῶν οὐκ αὐτοῦ ἐβασίλευσεν.

ε΄. Ὡς Σέσακος ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ καταχὼν τὴν πόλιν, τὸν πλοῦτον αὐτῆς εἰς Αἴγυπτον μετήνεγκεν.

ς΄. Στρατεία Ἱεροβοάμου, τοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ροβοάμου Αβίαν καὶ ἥττα.

ζ΄. Ὅτι τὴν Ἱεροβοάμου γενεὰν Βασάνης τὶς ὄνομα διαφθέρας, αὐτὸς τὴν βασιλείαν ἔσχεν.

η΄. Αἰθιόπων ἐπιστρατεία τοῖς Ἱεροσολύμοις, βασιλεύοντος αὐτῶν Ασάνα τοῦ Αβία παιδὸς, καὶ διαφθορὰ τοῦ στρατοῦ.

θ΄. Ὡς, τῆς Βασάνα γενεᾶς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν τῶν Ἰσραηλιτῶν Ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αχαβος.

ι΄. Ὡς Αδαδος, Δαμασκοῦ καὶ Συρίας βασιλεὺς, ἐπὶ τὸν Αχαβον στρατευσάμενος ἥττήθη.

ια΄. Αμμανιτῶν καὶ Μωαβιτῶν, ἐπιστρατευσαμένων τῷ Ἰωσαφάτην τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα, ἥττα.

ιβ΄. Ὡς Αχαβος, ἐπὶ Σύρους στρατευσάμενος, ἥττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER OCTAVVS.

Continet hic liber tempus annorum CLXIII.

1. *Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.*
2. *De eius sapientia, scientia, et diuitiis.*
3. *Quod primus omnium Hierosolymis Templum aedificauit.*
4. *Quomodo Solomone defuncto populus, a Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum, e subditis vnum, decem tribuum regem declarauit: duarum vero tribuum imperium penes Solomonis filium manſit.*
5. *Quomodo Susacus Ægyptiorum rex, in Hierosolyma exercitu eductio, et vrbe capta, diuitias eius in Ægyptum deportauit.*
6. *Hieroboami contra Abiam filium Roboami expeditio et clades.*
7. *Quod quidam nomine Basanes, stirpe Hieroboami excisa, imperium sibimet occupauit, tenuitque.*
8. *Æthiopum in Hierosolymitanos expeditio, cum apud illos regnaret Asanes filius Abiae, et exercitus eorum interitus.*
9. *Quomodo, Basanis genere exstirpato, regnauit Zamares, et dein filius eius Achabus.*
10. *Quomodo Adadus, Damasci et Syriae rex, bis contra Achabum ducto exercitu, cladem accepit.*
11. *Ammanitae et Moabitae, cum bellum intulissent Iosaphato Hierosolymorum regi, victi discesserunt.*
12. *Quomodo Achabus, contra Syros profectus, pugna superatus est, et ipse disperiit.*

ΚΕΦ. α'.

Ὡς Σολομὼν, τὴν βασιλείαν παραλαβών, τὰς ἐχθρὰς ἀνεῖλε.

ΠΕΡΙ μὲν οὖν Δαυΐδου καὶ τῆς ἀρετῆς αὐτοῦ, καὶ ὅσα ἀγαθῶν αἴτιος γενόμενος τοῖς ὁμοφύλοις, πολέμους τε καὶ μάχας ὅσας κατορθώσας γηραιὸς ἐτελεύτησεν, ἐν τοῖς πρὸ ταύτης βίβλοις δεδηλώκαμεν. Σολομῶνος δὲ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, νέου τὴν ἡλικίαν ἔτι ὄντος, τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ὃν ἔτι ζῶν ἀπέφηνε τοῦ λαοῦ δεσπότην κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, καθίσαντος ἐπὶ τὸν θρόνον, ὁ μὲν πᾶς ὄχλος ἐπεύφήμησεν, οἷον εἰκὸς ἐπ' ἀρχομένῳ βασιλεῖ, τελευτήσαι καλῶς αὐτῷ τὰ πράγματα, καὶ πρὸς γῆρας ἀφικέσθαι λιπαρὲς καὶ πανευδαίμονα τὴν ἡγεμονίαν.

Β'. Ἀδωνίας δὲ, ὃς καὶ τοῦ πατρὸς ἔτι ζῶντος ἐπεχείρησε τὴν ἀρχὴν κατασχεῖν, παρελθὼν πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως μητέρα Βεθσαβῆν, καὶ Φιλοφρόνως αὐτὴν ἀσπασάμενος, πυθομένης εἰ καὶ διὰ χρείαν τινα πρὸς αὐτὴν ἀφῖκται, καὶ δηλοῦν κελευούσης ὡς ἡδέως παρεξομένης, ἤρξατο λέγειν, "ὅτι γινώσκοι μὲν τὴν βασιλείαν καὶ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν "ἡλικίαν καὶ διὰ τὴν τοῦ πλήθους προαίρεσιν ἔσεσθαι αὐτῷ, με"ταβάσης δὲ πρὸς Σολομῶνα τὸν υἱὸν αὐτῆς κατὰ τὴν τοῦ "Θεοῦ γνώμην στέργει καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὑπ' αὐτὸν δουλείαν, καὶ "τοῖς παροῦσιν ἥδεται πράγμασιν. ἐδεῖτο δ' οὖν διαλεχθῆναι "πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτῷ, καὶ πεῖσαι δοῦναι τὴν τοῦ κατ' "συγκομισθεῖσαν πρὸς γάμον αὐτῷ Ἀβισάκην· ἐ γὰρ ἐπι"σιάσαι τὸν πατέρα διὰ τὸ γῆρας αὐτῷ, μένειν δ' ἔτι παρ' "Θένον." ἡ δὲ Βεθσαβῆ, καὶ διακονήσειν σπουδαίως ὑπεσχέτο, καὶ καταπεράσασθαι τὸν γάμον δι' ἀμφότερα, τό τε βασιλέως αὐτῷ χαρίσασθαί τε βουλομένη, καὶ δεομένης αὐτῆς λιπαρῶς. καὶ ὁ μὲν εὐέλπις ἀπαλλάττεται περὶ τοῦ γάμου· ἡ δὲ τοῦ Σολομῶνος μήτηρ εὐθέως ἔρχεται εἰς

CAP. I.

Quomodo Solomon, imperio accepto, inimicos ferro peremit.

[AM vero de Dauide et eius virtute, quantorumque bonorum popularibus suis auctor exstiterit, et quantis bellis feliciter gestis pugnisque bene pugnatis tandem senio confectus decesserit, in libro antecedente enarrauimus. Cum autem Solomon eius filius admodum adolescens principatum accepisset, a patre dum adhuc in viuis esset populi dominus Dei voluntate declaratus, et in solio consedisset, vniuersa quidem multitudo, vt fub noui regni exordia fieri solet, faustis acclamationibus ei vt omnia prospere cederent precata est, vtque florentibus imperii rebus ad beatam peruenirent senectutem.

2. Caeterum Adonias, qui viuo adhuc patre de regno occupando cogitauit, cum ad regis matrem Beethsaben accessisset, eamque blande salutasset, illa percontata an vlla re egens ad ipsam veniat, iubenteque vt sibi mentem suam aperiret, vtpote non grauate quidquam concessurae, orsus est dicere, "etiam ipsam quidem nosse, quod tam aetatis praerogatiua quam voluntate populi eius fuerit regnum, sed cum ita Deo visum sit vt "transiatum esset in filium ipsius Solomonem, se quidem seruitutem sub ipso diligere et amare, praesentique rerum statui acquiescere. adeoque ipsam obsecrabat vt cum fratre pro se ageret, eique persuaderet vt "Abisace, quae cum patre dormire consueuerat, sibi in "matrimonium daretur: patrem enim cum ea propter se"nectutem non congressum esse, et proinde adhuc virgi"nem manere." Tum Beethsabe se illi sedulam operam laturam esse pollicita est, nuptiasque se illi ideo conciliaturam esse, tum quod rex vltro fratri gratificari voluerit, tum praesertim quod ipsa instanter oraret. Et ille quidem spei plenus, fore has nuptias, discedit: Solomonis vero mater recta ad filium contendit, vt cum eo de iis sermo-

τὸν υἱὸν διαλεξομένη περὶ ὧν Λδωνία δεηθέντι κατεπηγγείλατο. καὶ προϋπαντήσαντες αὐτῇ τῷ παιδὸς, καὶ περιπλακέντος, ἐπεὶ παρήγαγεν αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον οὗ συνέβαινε αὐτῷ κεῖσθαι τὸν βασιλικὸν θρόνον, καθίσας ἐκέλευσεν ἕτερον ἐκ δεξιῶν τεθῆναι τῇ μητρί. καθεσθεῖσα δ' ἡ Βεθσαβὴ, "μίαν, εἶπεν, ὦ παῖ, χάριν αἰτουμένη μοι κατάνευσα, "καὶ μηδὲν ἐξ ἀρνήσεως δύσκολον μηδὲ σκυθρωπὸν ἀπε"γάσῃ." τῷ δὲ Σολομῶνος προστάττειν κελεύοντος, πάπ γὰρ ὅσιον εἶναι μητρὶ παρέχειν, καί τι προσυμεψαμένη τὴν ἀρχὴν ὅτι μὴ μετ' ἐλπίδος ἤδη βεβαίας τῷ τυχεῖν ἃ ἀξιοῖ ποιεῖται τὰς λόγχς, ἀλλ' ἄρνησιν ὑφορωμένη· δεῖν τὴν παρθένον αὐτὸν Αβισάκην Λδωνίᾳ ταδελφῷ πρὸς γάμον παρεκάλει.

γ'. Λαβὼν δὲ πρὸς ὀργῆς ὁ βασιλεὺς τὸν λόγον, ἀπεπέμπετο μὲν τὴν μητέρα· μειζόνων δ' ὀρέγεσθαι πραγμάτων εἰπὼν Λδωνίαν, καὶ θαυμάζειν πῶς ὐ παραχωρήσας καὶ τῆς βασιλείας ὡς πρεσβυτέρῳ παρακαλεῖ, τὸν γάρ αὐτῷ τὸν Αβισάκης αἰτιωμένη, Φίλας ἔχοντι δυνατὰς, Ιωάβον τὸν στρατηγὸν, καὶ Αβιάθαρον τὸν ἱερέα. καὶ μετατιμψάμενος Βαναίαν τὸν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων, ἀποκτεῖναι προσέταξεν αὐτῷ τὸν ἀδελφὸν Λδωνίαν. καλέσας δὲ τὸν Αβιάθαρον τὸν ἱερέα, "θανάτῳ μὲν, εἶπε, ῥύσταζε τὰ "ἄλλα ὅσα τῷ πατρὶ μὲ συνέπαμες, καὶ ἡ κιβωτὸς ἣν σὺ "αὐτῷ μετήνεγκας. ταύτην δέ σοι τὴν τιμωρίαν ἐπιτίθημι "ταξαμένῳ μετὰ Λδωνια καὶ τὰ ἐκείνῳ φρονήσαντι· μὴ "ἐνθάδε ἴδῃ, μήτε εἰς ὄψιν ἀπάντα τὴν ἐμὴν, ἀλλὰ εἰς "τὴν πατρίδα πορευθεὶς ἐν τοῖς ἀγροῖς ζῆθι, καὶ τῦτον ἄρι "τελευτῆς ἔχε τὸν βίον, ἄμαρτῶν τῆ μητέτι εἶναι δικαίως ἀ "ἀξία." καταλύεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς ἱερατικῆς τιμῆς ὁ Ἰθαμάρῃ οἶκος διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν, καθὼς καὶ τῷ Λβιθάρῃ πάππῳ προεῖπεν ὁ Θεὸς Ηλεί. μετέβη δ' εἰς τὸ Φινεέσ γένος, πρὸς Σάδωκον. οἱ δὲ ἰδιωτεύσαντες ἐν τῷ Φινεέσ γένει, καθ' ὃν καιρὸν εἰς τὸν Ἰθαμάρῃ οἶκον ἡ ἀρχιερωσύνη μετῆλθεν, Ηλεὶ πρώτῳ ταύτην παραλαβόντες,

einaretur quae ſupplici Adoniae promiſerat. Atque filius cum ei obuiam proceſſiſſet, illamque complexu excepiſſet, et in cubiculum vbi tunc temporis ſolium erat regium deduxiſſet, eo occupato, aliud a dextra matri apponi iuſſit. Poſtquam vero conſedit Beethſabe, "Mihi, "inquit, vnum a te, fili, poſtulanti annue; et nihil mo"roſi tetricique, mihi quod peto denegando, facias." Solomone autem iubente vt illi imperaret, quod fas eſſet matri omnia concedere; poſtquam tamen prius eam paululum reprehenderat, quod non cum certa ſpe impetrandi quod vellet verba fecerit, ſed quaſi repulſam laturam eſſe metuerit: tum illa eum obſecrabat, vt is virginem Abiſacen fratri ſuo Adoniae nuptum daret.

3. At rex, hac oratione non leuiter offenſus, matrem quidem dimittit; Adonian vero maiora appetere et moliri dicens, ſeque mirari quod non poſtularet vt ei quam natu maiori regno cederet, cum ei depoſcat Abiſaces coniugium, amicos potentes habenti Ioabum imperatorem et Abiatharum ſacerdotem. moxque accito Banaia ſatellitum praefecto, mandauit ei vt fratrem Adonian aggreſſus interimeret. Vocato deinde Abiatharo ſacerdote, "te, inquit, mortis ſupplicio eximunt, tum 'quidem alioquin iſtae calamitates quarum cum patre 'meo particeps fuiſti, tum quod vna cum eo arcam 'tranſtuliſti. Hanc autem, tibi, Adonian ſequuto eiuſ'que partibus ſtudenti, poenam conſtituo, vt neque hic 'moreris, neque poſthac in conſpectum meum venias; 'ſed, cum in patriam tuam te contuleris, in agris de'gas, et vſque dum moriaris in vita iſthac te exerceas; 'cum adeo deliqueris, vt haud fas ſit te in officio diu'tius manere." Et quidem ob cauſam iam memoratam domo Ithamari ablatus eſt honos ſacerdotalis, quemadmodum Deus Eli ano Abiathari praedixerat: tranſiitque in ſtirpem Phineeſis ad Sodocum. Qui vero ex Phineeſis genere vitam egerant priuatam, eo tempore quo pontificalis dignitas in Ithamari domum translata ibi manſit, illi primum eam recipiente, iſti fuere; Boccias pontifi-

σαν ἔτος· ὁ τῆ ἀρχιερέως Ιωσήπε υἱὸς Βοκκίας, τότε δὲ Ιωάθαμος, Ιωαθάμε δὲ Μαραίωθος, Μαραιώθε δὲ Αροφαῖος, Αροφαίε δὲ Αχίτωβος, Αχιτώβε δὲ Σάδωκος, ὃς πρῶτος ἐπὶ Δαυΐδε τοῦ βασιλέως ἀρχιερεὺς ἐγένετο.

δ'. Ιώαβος δὲ ὁ στρατηγὸς, τὴν ἀναίρεσιν ἀκέσας τῆ Αδωνία, περιδεὴς ἐγένετο· φίλος γὰρ ἦν αὐτῷ μᾶλλον, ἢ τῷ βασιλεῖ Σολομῶνι. καὶ κίνδυνον ἐκ τούτε, διὰ τὴν τοῦ ἐκείνου εὔνοιαν, οὐκ ἀλόγως ὑποπτεύων, καταφεύγει μὲν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· ἀσφάλειαν δὲ ἐνόμιζεν αὐτῷ πορίσειν τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβείας τε βασιλέως. ὁ δὲ, ἀπαγγειλάντων αὐτῷ τινῶν τὴν Ιωάβε γνώμην, πέμψας Βαναΐαν, ἐκέλευσεν ἀνασήσαντα αὐτὸν ἐπὶ τὸ δικαστήριον ἐγκαλούμενον ἀπολογησόμενον. Ιώαβος δὲ οὐκ ἔφη καταλείψειν τὸ ἱερὸν, ἀλλ' αὐτῦ τεθνήξεσθαι μᾶλλον ἢ ἐν ἑτέρῳ χωρίῳ. Βαναΐε δὲ τὴν ἀπόκρισιν αὐτῦ τῷ βασιλεῖ δηλώσαντος, προσέταξε Σολομὼν ἐκεῖ τὴν κεφαλὴν αὐτῦ ἀποτεμεῖν, καθὼς βούλεται, καὶ ταύτην λαβεῖν τὴν δίκην ὑπὲρ τῶν δύο στρατηγῶν, ὃς αὐτὸς ἀνοσίως ἀπέκτεινε· θάψαι δ' αὐτῦ τὸ σῶμα, ὅπως τὰ μὲν ἁμαρτήματα μηδέποτε καταλίπῃ τὸ γένος τὸ ἐκείνε, τῆς δὲ Ιωάβε τελευτῆς αὐτὸς καὶ ὁ πατὴρ ἀθῷοι τυγχάνωσι. καὶ Βαναΐας μὲν τὰ κελευσθέντα ποιήσας, αὐτὸς ἀποδείκνυται στρατηγὸς πάσης τῆς δυνάμεως· Σάδωκον δὲ μόνον ποιεῖ ἀρχιερέα ὁ βασιλεὺς ἀντὶ τὸν Αβιαθάρε τόπον, ὃν μετεστήσατο.

ε'. Σεμνεῖ δ' ὅδε προσέταξεν οἰκίαν οἰκοδομήσαντι μένειν ἐν Ιεροσολύμοις αὐτῷ προσεδρεύοντα, καὶ μὴ διαβαίνειν τὸν χείμαρρον Κεδρῶνος ἔχειν ἐξουσίαν. παραχώσαντος τούτῳ θάνατον ἔσεσθαι τὸ πρόσιμον. τῷ δὲ μεγέθει τῆς ἀπειλῆς καὶ ὅρκῳ αὐτὸν προσηνάγκασεν ποιήσασθαι. Σεμεῖ δὲ χάριν οἷς προσέταξεν αὐτῷ Σολομὼν ἔχειν φήσας, ταῦτα ποιήσειν προσομόσας, καταλιπὼν τὴν πατρίδα, τὴν διατριβὴν ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις ἐποιεῖτο. διελθόντων δὲ τριῶν ἐτῶν, ἀκέσας δύο δούλους ἀποδράντας αὐτῦ εἰς Γέτη τυγχάνοντας, ὥρμησεν ἐπὶ τοὺς οἰκέτας. ἐπανελθόντας

is Ioſephi filius, huius autem Ioathamus, Ioathami ve-
ro Maraeothus, Maraeothi autem Arophaeus, Arophaei
vero Achitobus, Achitobi autem Sadocus, qui primus Da-
uide regnante pontifex eſt creatus.

4. Porro Ioabus imperator, fama necis Adoniae ad eum perlata, haud mediocriter expaueſcebat: eius enim amicitiam magis quam regis Solomonis coluerat. Atque ab eo periculum ſibi imminere, propter ſuam in iſtum beneuolentiam, non temere ſuſpicatus, ad altare quidem confugit; ea vero opinione ſe in tuto fore ex regis in Deum pietate. At ille, vbi ei a nonnullis nunciatum erat Ioabi conſilium, miſſo eo Banaia, iuſſit vt eum ab ara excitum ad tribunal cauſam ſuam acturum duceret. Ioabus autem dicebat ſe ſacrarium nequaquam relicturum eſſe, ſed iſthic loci potius quam alibi vſquam moriturum eſſe. Quod Ioabi reſponſum poſtquam regi Banaias retulit, praecepit Solomon, vt illic ei, vti poſtulat, caput amputaret, et hoc de eo ſupplicium ſumeret pro duobus iſtis exercitus ducibus, quos ille nefarie oppreſſos occiderat: corpus vero eius ſepelire, vt eius pecata in poſteros ipſius in perpetuum redundent, ipſe vero ac pater Ioabi morte inſontes ſint. Et quidem Banaias quae mandata erant exſequutus, ipſe copiis vniuerſis praeficitur: Sadocum autem ſolum rex pontificem conſtituit loco Abiathari, ab eo pontificatus honore pulſi.

5. Deinde is Semei euocato edixit, vt domo Hieroſolymis exſtructa aſſidue ſecum eſſet, et torrentem Cedronem tranſire non auderet. Quod ſi ſecus fecerit, morte multandum eſſe. Tam magna autem interminatione non contentus, iureiurando etiam eum ad hoc praeſtandum adegit. Semei vero Solomoni, ob ea quae ſibi mandauerat, ſe gratias habere profeſſus, cum imperata ſe factum eſſe iuraſſet, patria relicta Hieroſolymis habitabat. Triennio autem poſt cum audiſſet duos eius ſeruos, qui ſufugerant, Gittam ſe contuliſſe, ad famulos ſuos conquirendos eo properauit. Rex autem poſteaquam reſciuit

δὲ μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς αἰσθόμενος, εἰς καὶ τῶν ἐντολῶν αὐτῷ καταφρονήσαντος, καὶ, τὸ μεῖζον, τῶν ὅρκων τῶ θεῶ μηδεμίαν ποιησαμένης φροντίδα, χαλεπῶς εἶχε· καὶ καλέσας αὐτὸν, "ἐ σὺ, φησὶν, ὤμοσας μὴ καταλείψειν ἐμέ, "μηδὲ ἐξελεύσεσθαί ποτε ταύτης τῆς πόλεως εἰς ἄλλην; ἔπει "ἀποδέξασθαι τὴν τῆς ἐπιορκίας δίκην, ἀλλὰ καὶ ταύτης κα "ὧν τὸν πατέρα μου παρὰ τὴν φυγὴν ὕβρισας τιμωρήσομά "σε πονηρὸν γενόμενον. ἵνα γνῷς ὅτι κερδάνουσιν ἐδὲν οἱ κα "κοὶ μὴ παρ' αὐτὰ τἀδικήματα κολασθέντες, ἀλλὰ πα "τὶ τῷ χρόνῳ, ᾧ νομίζουσιν ἀδεεῖς εἶναι μηδὲν πεπονθότες, "αὔξεταί καὶ γίνεται μείζων ἡ κόλασις αὐτοῖς ἧς ἂν παρα "τίκα πλημμελήσαντες ἔδοσαν." καὶ Σεμεεὶ μὲν κελεύσας Βαναίας ἀπέκτεινεν.

ΚΕΦ. Β'.

Περὶ τῆς γυναικὸς Σολομῶνος, τῆς σοφίας αὐτῷ καὶ τῆ τέ τα, καὶ ὅσων ἐπέτυχεν παρὰ τῷ Εἰραμ εἰς οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ.

ΗΔΗ δὲ τὴν βασιλείαν βεβαίως ἔχων ὁ Σολομὼν, καὶ τῶν ἐχθρῶν κεκολασμένων, ἄγεται τὴν Φαραώθη τοῦ τῶν Αἰγυπτίων βασιλέως θυγατέρα. καὶ, κατασκευάσας τὰ τεί χη τῶν Ιεροσολύμων πολλῷ μείζω καὶ ὀχυρώτερα τῶν τρό θεν ὄντων, διεῖπε τὰ πράγματα λοιπὸν ἐπὶ πολλῆς εἰρήνης μηδ' ὑπὸ τῆς νεότητος, πρός τε δικαιοσύνην καὶ φυλακὴν τῶν νόμων καὶ μνήμην ὧν ὁ πατὴρ τελευτῶν ἐπέστειλε, βλα πτόμενος· ἀλλὰ πάνθ' ὅσα οἱ τοῖς χρόνοις προβεβηκότες καὶ πρὸς τὸ φρονεῖν ἀκμάζοντες, μετὰ πολλῆς ἀκριβεί ἐπιτελῶν. ἔγνω δ' εἰς Χεβρῶνα παραγενόμενος, ἐπὶ τῷ κεῖ θυσιαστηρίῳ, τῷ κατασκευασθέντος ὑπὸ Μωϋσέως, θυσί τῷ Θεῷ. καὶ χίλια τὸν ἀριθμὸν ὁλοκαύτωσεν ἱερεῖα. τῇ δὲ ποιήσας μεγάλως ἔδοξε τὸν Θεὸν τετιμηκέναι. φανε γὰρ αὐτῷ κατὰ τὰς ὕπνους ἐκείνης τῆς νυκτὸς, ἐπίλογον αἰτεῖσθαι τίνας ἀντὶ τῆς εὐσεβείας δώσει αὐτῷ δωρεάς. Σο

eum vna cum illis reuersum, vtque mandata eius contemptui habuerit, et, quod maius, iusiurandum Deo factum non curauerit, aegre rem tulit: eoque accersito, "nonne "tu, inquit, iurasti te nunquam a me discessurum esse, "neque ex hac vrbe in aliam quamuis egressurum? non "igitur effugies periurii poenam: verum ob istud pariter "ac contumelias, quibus patrem meum fugientem affeci-"sti, poenas mihi dabis sceleribus coopertus; vt scias ni-"hil inde lucrari malos, quod flagrante delicto non pu-"niantur, sed per omne tempus, quo propter impunita-"tem securi esse videntur, augeri ipsisque grauiorem fieri "poenam, quam si statim scelere commisso eam subiissent." Atque ita Semei iussu regis Banaias aggressus interfecit.

CAP. II.

De Solomonis vxore, deque sapientia eius intellectuque praestanti et diuitiis, et quae ab Hiramo nactus est in aedificationem Templi.

SOlomon autem, vbi iam sublatis inimicis imperium sibi firmauerat, Pharaonis Ægyptiorum regis filiam duxit vxorem. atque instauratis Hierosolymorum moenibus, vt ampliora essent pariter ac munitiora quam antea, summa pacis tranquillitate deinde remp. administrauit, nihil ei obstante adolescentiae feruore, quo minus vel iustitiam coleret et leges custodiret, vel quae a patre morituro acceperat memoria conseruaret: verum, non secus ac viri prouectioris aetatis consummataeque prudentiae, omnia exquisito iudicio transegit. Porro statuit Chebronem proficisci et super aram aeneam, quam Moyses fabricari curauerat, Deo sacrificare. atque mille solidas hostias ad eam immolauit. Cum autem hoc praestitisset, magnopere visus est Deum honorasse. nam nocte quae proxime sequuta est, ei per quietem apparuit, iussitque vt posceret quod sibi pro hac pietate ab ipso dari vellet. Solomon vero pulcherrima et maxima a Deo petiit, quaeque illi ad largiendum

λομὼν δὲ, τὰ κάλλιστα καὶ μέγιστα, καὶ Θεῷ παρεχεῖν ἥδιστα, καὶ λαβεῖν ἀνθρώπῳ συμφορώτατα, τὸν Θεὸν ἤτησεν. ὁ γὰρ χρυσὸν, οὐδ' ἄργυρον, οὐδὲ τὸν ἄλλον πλοῦτον, ὡς ἄνθρωπος καὶ νέος, ἠξίωσεν αὐτῷ προσγενέσθαι· ταῦτα γὰρ χεδὸν νενόμισται παρὰ τοῖς πλείστοις μόνα σπουδῆς ἄξια, καὶ Θεοῦ δῶρα εἶναι· ἀλλὰ "δός μοι, φησὶ, δέσποτα, νῦν "ὑγιῆ καὶ φρόνησιν ἀγαθὴν, οἷς ἂν τὸν λαὸν τιμήσῃ καὶ "τὰ δίκαια λαλῶν κρίνωμι." τούτοις ἤθη τοῖς αἰτήμασιν ὁ Θεὸς· καὶ τά τε ἄλλα πάνθ', ὧν ἐκ ἐμνήσθη παρὰ τὴν ἐκλογὴν, δώσειν ἐπηγγείλατο, πλοῦτον, δόξαν, νίκην πολεμίων, καὶ πρὸ πάντων σύνεσιν καὶ σοφίαν, οἵαν οὐκ ἄλλός τις ἀνθρώπων ἔσχεν ἔτε βασιλέων ἔτ' ἰδιωτῶν. φυλάξειν τε καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ἐπὶ πλεῖστον ὑπισχνεῖτο χρόνον, ἂν δίκαιός τε ὢν διαμένῃ καὶ πειθόμενος αὐτῷ, καὶ τὸν πατέρα μιμούμενος ἐν οἷς ἦν ἄριστος. ταῦτα τὸ Θεοῦ Σολομὼν ἀκούσας, ἀνεπήδησεν εὐθὺς ἐκ τῆς κοίτης, καὶ προσκυνήσας αὐτὸν ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα· καὶ πρὸ τῆς σκηνῆς μεγάλας ἐπιτελέσας θυσίας, κατευώχει τοὺς ἰδίους ἅπαντας.

β'. Ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κρίσις ἐπ' αὐτὸν ἦχθη δυσχερής· ἧς τὸ τέλος εὑρεῖν ἦν ἐπίπονον. τὸ δὲ πρᾶγμα, περὶ ὃ συνέβαινεν εἶναι τὴν δίκην, ἀναγκαῖον ἡγησάμην ἐκλῦσαι, ἵνα τοῖς ἐντυγχάνουσιν τό τε δύσκολον τῆς κρίσεως γνώριμον ὑπάρξῃ, καὶ τοιούτων μεταξὺ πραγμάτων γενόμενοι λάβωσιν, ὥσπερ ἐξ εἰκόνος τῆς τοῦ βασιλέως ἀγχινοίας, τὸ ῥαδίως ἀποφαίνεσθαι περὶ τῶν ζητουμένων δυσηθῶν. δύο γυναῖκες ἑταίρουν τὸν βίον ἦκον ἐπ' αὐτόν· ὧν ἡ ἑτέρα θαρσοῦσα πρώτη λέγειν ἤρξατο. "οἰκῶ μὲν, εἶπεν, ἐ "βασιλεῦ, μετὰ ταύτης ἐν ἑνὶ δωματίῳ. συνέβη δ' ἀμφο "τέρας ἡμῶν ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας ἀποτεκεῖν κατὰ τὴν αὐτὴν ὥ "ραν ἄῤῥενα παιδία. τρίτης δὲ ἡμέρας διελθούσης, ἐπα "μηθεῖσα τοῦ αὐτῆς παιδίου αὕτη, τοῦτο μὲν ἀπεκτεινε· βα "σάσασα δὲ τὸμὸν ἐκ τῶν γονάτων πρὸς αὐτὴν μεταθεῖ, "καὶ τὸ νεκρὸν ἐμοῦ κοιμωμένης εἰς τὰς ἀγκάλας μου τίθη

gratissima et homini ad accipiendum vtilissima. non enim aurum aut argentum aut alias id genus diuitias, vt homo et iuuenis, sibi accumulari popoſcit: (fere enim ista sola plerisque magni aestimantur, et inter Dei munera habentur) sed "da mihi, inquit, Domine, mentem sanam re-"ctumque in decernendo iudicium, vt vera iustaque lo-"quendo populo huic ius dicam." Hac petitione adeo delectatus erat Deus, vt et alia omnia, quorum in optione sua non meminerit, se ei daturum esse promiserit, opes, gloriam, de hostibus victoriam, et prae omnibus scientiam ac sapientiam, quantis nemo alius vel regum vel priuatorum ante eum praeditus fuit. insuper et regnum seris eius nepotibus se conseruaturum esse pollicitus est, modo iustus esse pergat, sibique obtemperet, et patrem in quibus excellebat quam maxime referat. Vbi haec a Deo acceperat Solomon, e lecto statim prosiluit, numenque veneratus Hierosolyma reuertit; et mactatis ante Tabernaculum plurimis victimis suos omnes epulis adhibuit.

2. Hisce autem diebus iudicium ad eum delatum est arduum: quod quidem difficile erat dirimere. Rem vero, de qua disceptari contigit, paucis exponere necessarium duxi; vt et qui haec legerint quanta de ea decernendi fuerit difficultas intelligant, et qui in huiusmodi negotiis versantur regiae solertiae exemplar intuendo de quaestis facile pronunciare possint. Mulieres duae meretrices ad ipsum venerunt: quarum altera, cui iniuria facta esse videbatur, prima dicere orsa est. "Ego quidem, dice-"bat, o rex, in vno cum hac mulsere cubiculo habito. "Accidit autem vtrique nostrum, vt vna die masculos in-"fantes circa eandem horam pareremus. At tertio post "die, ista somnolento in puerulum suum incubitu ipsum "quidem opprimit: meum vero e gremio meo clam sub-"latum ad se transfert, et mortuum quiescenti mihi in vi-"nas impositi. Mane autem, cum infanti vellem mam-"mam admouere, meum quidem non inueni, huius

"πρωΐ δὲ θηλὴν ὀρέξαι βουλομένη τῷ παιδίῳ, τὸ μὲν ἐμὸν "οὐχ εὗρον, τὸ δὲ ταύτης νεκρὸν ὁρῶ μοι παρακείμενον. ἀφ- "βῶς γὰρ καταυσήσασα τοῦτο ἐπέγνων. ὅθεν ἁπαγτῶ τὸ "ἐμὸν ὑὸν, καὶ οὐκ ἀπολαμβάνουσα καταπέφευγα, δέσπο- "τα, ἐπὶ τὴν παρὰ σοῦ βοήθειαν. τὸ γὰρ εἶναί μόνας ἡμᾶς, "καὶ μηδένα τὸν ἐξελέγξαι δυνάμενον φοβεῖσθαι καταφρο- "σα, ἰσχυρῶς ἀγνωμόνη παραμένει." ταῦτ' εἰπούσης, ὁ βα- σιλεὺς ἀνέκρινε τὴν ἑτέραν, τί τοῖς εἰρημένοις ἀντιλέγοι ἡ γυ- τῆς δὲ ἀρνουμένης τοῦτο πεποιηκέναι, τὸ δὲ παιδίον τὸ ἑαυ- τῆς ζῆν λεγούσης, τὸ δὲ τῆς ἀντιδίκου τεθνηκέναι, μηδενὸς ἐπινοοῦντος τὴν κρίσιν, ἀλλὰ ὥσπερ ἐπ' αἰνίγματι περὶ τὴν εὕρεσιν αὐτοῦ πάντων τῇ διανοίᾳ τετυφλωμένων, μόνος ὁ βασιλεὺς ἐπενόησέ τι τοιοῦτον. κελεύσας κομισθῆναι τὸ νε- κρὸν καὶ τὸ ζῶν παιδίον, μεταπέμπεταί τινα τῶν σωματο- φυλάκων, καὶ σπασάμενον προσέταξε τὴν μάχαιραν ἀμ- φότερα διχοτομῆσαι τὰ παιδία, ὅπως ἑκατέρᾳ λάβωσιν ἀνὰ ἥμισυ τοῦ τε ζῶντος καὶ τοῦ τετελευτηκότος. ἐπὶ τούτῳ πᾶς μὲν ὁ λαὸς λανθάνων ἐχλεύαζεν ὡς μειρακίου τοῦ βα- σιλέως. μεταξὺ δὲ τῆς μὲν ἀληθοῦς μητρὸς ἀνακραγούσης τοῦ- το μὴ ποιεῖν, ἀλλὰ παραδιδόναι τῇ ἑτέρᾳ τὸ παιδίον ὡς ἐκείνης, ἀρκεῖσθαι γὰρ τῷ ζῆν αὐτὸ καὶ βλέπειν μόνον καὶ ἀλλότριον δοκῆ, τῆς δ' ἑτέρας ἑτοίμως ἐχούσης διαιρεῖσθαι ἰδεῖν τὸ παιδίον, καὶ προσέτι βασανισθῆναι καὶ αὐτὴν ἀξιού- σης· ὁ βασιλεὺς, ἐπιγνοὺς τὰς ἑκατέρων φωνὰς ἀπὸ τῆς ἀληθείας γεγενημένας, τῇ μὲν ἀνακραγούσῃ τὸ παιδίον προ- έκρινε, μητέρα γὰρ αὐτὴν ἀληθῶς εἶναι, τῆς δὲ ἄλλης κατέγνω πονηρίαν, τό τε ἴδιον ἀποκτεινάσης, καὶ τὸ τῆς φίλης σπουδαζούσης ἀπολλύμενον θεάσασθαι. τοῦτο μέγα δεῖγμα καὶ τεκμήριον τῆς τοῦ βασιλέως φρονήσεως καὶ σο- φίας ἐνόμιζε τὸ πλῆθος· καὶ ἐξ ἐκείνης λοιπὸν τῆς ἡμέρας, ὡς θείαν ἔχοντι διάνοιαν, αὐτῷ προσεῖχον.

γ'. Στρατηγοὶ δ' αὐτῷ, καὶ ἡγεμόνες ἦσαν τῆς χώ- ρας ἁπάσης, οἵδε. τῆς μὲν Ἐφραΐμ κληρυχίας Οὖρι, ὁ δὲ τῆς Βηθλεέμ τοπαρχίας ἦν Διέκλεος· τὴν δὲ τοῦ Δα-

"vero mortuum lateri meo video accumbere. rem enim, "omnibus accurate perpensis, ita esse comperi. Quare "filium meum postulo: et cum illum non receperim, ad "tuam opem implorandam, Domine, confugio. Nam "quod nos solae fuerimus, nullusque subsit metus ali-"cuius qui nos possit redarguere, illa, negligens quid "de se quisque sentiat, constanter et fortiter factum ne-"gat." Vbi haec dixerat, rex alteram interrogabat, ecquid habeat dictis obiiciendum. Illa autem inficiante se hoc fecisse, et asseuerante suum viuere filium, aduersariae vero interiisse, cum nemo existimare potuerit quid decernendum esset, sed omnes, quasi aenigma fuerit, in eo euoluendo mentis caecitate laborarint, solus rex tale quiddam excogitauit. Iussis afferri infantibus tam viuo quam mortuo, satellitum quendam ad se euocat, impe-atque stricto gladio puerum vtrumque dissecare in duas partes, vt vtraque dimidium accipiat tam viui quam mortui. Hanc ob rem populus quidem vniuersus re-gem, vt admodum adolescentem, clam irridebat. In-er haec autem cum vera quidem mater exclamasset, ne hoc ageretur, sed potius alteri tanquam suus tradatur infans, sibi enim sufficere, modo viuat ipsumque con-spiciat, licet alterius esse videatur; altera vero parata es-et puerum videre diuisum, atque insuper magnopere ellet ipsam quoque matrem dolore excruciari: rex, animaduerso vtriusque voces ex animo esse, illi quidem quae exclamauerat puerum adiudicabat, (ipsam enim re-era esse matrem) alterius vero malitiam damnabat, vt quae et suum peremerat, et amicae filium exstinctum idere cuperet. Hoc populo visum est magnum esse rgumentum indiciumque regis prudentiae simul et sapien-iae: atque ex illo deinceps die ipsi tanquam diuina men-e praedito auscultabant.

3. Militiae autem praefecti ipsi erant, praesidesque egionis omnis, isti scilicet. Ephraïmi quidem sorti prae-rat Vres; toparchiae vero Bethleemiticae Dioclerus: re-ionem autem Dorensem et maritimam omnem sibi sub-

ρων καὶ τὴν παραλίαν Αβιναδάβου εἶχον ὑπ' αὐτῷ, γήμαντος τὴν Σολομῶνος θυγατέρα. τὸ δὲ Μέγα Πεδίον ὑπὸ Βαναίᾳ τῷ Αχιλὺ παιδί. προσεπῆγε δὲ καὶ τῆς ἄνω Ιορδάνου πάσης. τὴν δὲ Γαλααδίτην καὶ Γαυλανίτην ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρους, καὶ πόλεις ἑξήκοντα μεγάλας καὶ ἰσχυροτάτας ἔχων ὑφ' αὐτὸν, Γαβάρις διεῖπεν. Αχινάδαβος δὲ τῆς Γαλιλαίας ὅλης ἄρχει Σιδῶνος ἐπετρόπευε, συναγαγὼν καὶ αὐτὸς θυγατρὶ Σολομῶνος Βασίμα τὄνομα. τὴν δὲ περὶ Αρκὴν παραλίαν εἶχε Βαναχάτης. Σαφάτης δὲ τὸ τοῦ Βήθιον ὄρος καὶ Καρμηλον καὶ τὴν Γαλιλαίαν ἄχρι τῆ τοῦ μεσῶ Ιορδάνου χώρας. ἐπὶ δὲ τούτων [εἷς] πᾶσαν ἐπετέτραπτο Σαμάεις δὲ τὴν τῆς Βενιαμίτιδος κληρουχίαν ἐγκεχείρισο. Γαβάρης δὲ εἶχε τὴν πέραν τῆ Ιορδάνου χώραν. ἐπὶ δὲ τούτων εἷς πάλιν ἄρχων ἀποδέδεικτο. Θαυμαστὴν δὲ ἐπίδοσιν ἔβη δ, τε τῶν Ἑβραίων λαὸς, καὶ ἡ Ιούδα Φυλὴ, πρὸς γεωργίαν τραπέντων καὶ τὴν τῆς γῆς ἐπιμέλειαν, εἰρήνης γὰρ ἀπολαύοντες, καὶ πολέμοις καὶ ταραχαῖς μὴ περιστώμενοι, καὶ προσέτι τῆς ποθεινοτάτης ἐλευθερίας ἀκράτῳ φερόμενοι, πρὸς τὸ συναύξειν ἕκαστος καὶ οἰκεῖα καὶ τὰ ἄξια πλείονος ὑπῆρχεν.

δ'. Ησαν δὲ καὶ ἕτεροι τῶ βασιλεῖ ἡγεμόνες, οἱ τῆς τε Σύρων γῆς καὶ τῶν ἀλλοφύλων, ἅπις ἦν ἀπ' Εὐφράτου ποταμοῦ δώκησα μέχρι τῆς Αἰγυπτίων, ἐπῆρχον, ἐκλέγοντες αὐτῷ φόρους παρὰ τῶν ἐθνῶν. συνετέλουν δὲ καὶ τῆ τραπέζη καθ' ἡμέραν καὶ τῷ δείπνῳ τῷ βασιλέως σεμιδάλεως κόρους τριάκοντα, ἀλεύρου δ' ἑξήκοντα, σιτευτοὺς δὲ βόας δέκα, καὶ νομάδας βόας εἴκοσι, καὶ σιτευτὰς ἄρνας ἑκατὸν ταῦτα πάντα πάρεξ τῶν ἐπ' ἄγρας, ἐλάφων λέγω καὶ βοῶν καὶ τῶν πτηνῶν καὶ ἰχθύων. ἐκομίζετο καθ' ἡμέραν τῷ βασιλεῖ παρὰ τῶν ἀλλοφύλων. τοσοῦτον δὲ πλῆθος ἀρμάτων Σολομῶνι, ὡς τέσσαρας εἶναι μυριάδας φασὶ τῶν ὑπεζευγμένων ἵππων. χωρὶς δὲ τούτων ἦσαν ἱππεῖς δώδεκα χίλιοι καὶ μύριοι· ὧν οἱ μὲν ἡμίσεις τῷ βασιλεῖ προσῆσαν ἐν Ιερουσολύμοις, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰς βασιλικὰς διατρι-

ſam habebat Abinadabus, qui Solomonis filiam duxe-
t. At Campus Magnus erat ſub Banaia filio Achili. quia
omni regioni etiam imperitabat, quae ad Iordanem
que pertingit. Galaaditicam vero et Gaulaniticam pro-
ciam vſque montem Libanum, vrbes ſexaginta magnas
munitiſſimas ſua in ditione habens, Gabaris regebat.
hinadabus autem Galilaeam omnem Sidonem vſque pro-
rabat, habens et ipſe in matrimonio Solomonis filiam
mine Baſimam. Maritimam vero circa Arcen Bana-
es obtinebat. atque Saphates Itabyrium montem et Car-
lum et terram Galilaeae vſque ad Iordanem fluuium.
vnus illis ſuperior totius regionis iſtius curator erat
nſtitutus. Semei autem tribus Beniamitidis ſors com-
ſa erat: atque Gabares regionem Transiordanianam te-
bat. His vero rurſum vnus praepoſitus erat. Miro
tem incremento auctae ſunt res Hebraeorum et tribus
lae, populo ad agrorum colendorum curandorumque
dium conuerſo. Nam pace potiti, et neque bellis
que turbis inteſtinis diſtracti, ac praeterea optatiſſima
ertate ad ſatietatem vſque fruentes, omni cura et co-
atione in hoc incubuerunt, vt ſua quiſque augeret et
uoris pretii faceret.

4. Erant autem regi et alii praefecti, qui et Syrorum
alienigenarum terrae omni, a fluuio Euphrate Ægy-
um vſque pertingenti, praeerant, e gentibus ipſi tri-
ta colligentes. Atque iſti regis victui in ſingulos dies
iſque conuiuiis conferebant ſimilae quidem coros trigin-
farinae vero ſexaginta, boues autem altiles decem,
armentales viginti, et agnos altiles centum. Haec
nia praeter capturas ex venatione, ceruos inquam et
balos et aues et piſces, regi ab alienigenis quotidie ad-
hebantur. Porro tantus erat Solomoni curruum nu-
rus, vt quadraginta haberet praeſepiorum millia equo-
n iugalium. Verum abſque his erant duodecim mil-
equitum, quorum pars quidem dimidia Hieroſolymis
ca regem verſabatur; reliqui vero per villas regias di-
rſi in illis manebant. Idem vero praefectus, cui man-

μέτοι κώμας ἐν αὐτῆς κατέμενον. ὁ δ' αὐτὸς ἡγεμὼν, ὁτὲ τῷ βασιλέως δαπάνην πεπιστευμένος, καὶ τοῖς ἵπποις ἱκανὴν τὰ ἐπιτήδεια, συγκομίζων εἰς ὃν ὁ βασιλεὺς διέτριβε τόπον.

ε'. Τοσαύτη δ' ἦν ἡν ὁ Θεὸς Σολομῶνι παρέσχε φρόνησιν καὶ σοφίαν, ὥστε τὰς ἀρχαίας ὑπερβάλλειν ἀνθρώπους καὶ μηδὲ τὰς Αἰγυπτίας, οἱ πάντων ἐν συνέσει διενεγκεῖν λέγονται, συγκρινομένας λείπεσθαι παρ' ὀλίγον, ἀλλὰ καὶ πλείσον ἀφεστηκότας τῆς βασιλέως φρονήσεως ἐλέγχεσθαι. ὑπερῆρε δὲ καὶ διήνεγκε σοφία καὶ τῶν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν δόξαν ἐχόντων παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἐπὶ δεινότητι. ἃ δὲ παρελεύσομαι τὰ ὀνόματα. ἦσαν δὲ Ἐθάνος καὶ Αἰμάνης, καὶ Χαλκεος καὶ Δάρδανος, υἱοὶ Ἡμάωνος. συνετάξατο δὲ καὶ βιβλία περὶ ᾠδῶν καὶ μελῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ παραβολῶν καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας. καθ' ἕκαστον γὰρ εἶδος δένδρου παραβολὴν εἶπεν, ἀπὸ ὑσσώπου ἕως κέδρου. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ κτηνῶν καὶ τῶν τ' ἐν γείων ἁπάντων ζώων, καὶ τῶν νηκτῶν καὶ τῶν ἀερίων. οὐδὲν γὰρ τούτων φύσιν ἠγνόησεν, οὐδὲ παρῆλθεν ἀνεξέταστον· ἀλλ' ἐν πάσαις ἐφιλοσόφησεν, καὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν ἐν αὐτοῖς ἰδιωμάτων ἄκραν ἐπεδείξατο. παρέσχε δ' αὐτῷ μαθεῖν ὁ Θεὸς, καὶ τὴν κατὰ τῶν δαιμόνων τέχνην εἰς ὠφέλειαν θεραπείαν τοῖς ἀνθρώποις. ἐπῳδάς τε συνταξάμενον παρηγορεῖται τὰ νοσήματα, καὶ τρόπους ἐξορκώσεων κατέλειπεν, οἷς ἐνδύμενα τὰ δαιμόνια ὡς μηκέτ' ἐπανελθεῖν διώκυσι. καὶ αὕτη μέχρι νῦν παρ' ἡμῖν ἡ θεραπεία πλεῖστον ἰσχύει. ἱστόρησα γάρ τινα Ἐλεάζαρον τῶν ὁμοφύλων, ἐνώπιον σπασιανοῦ παρόντος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ καὶ χιλιάρχων καὶ παντὸς στρατιωτικοῦ πλήθους, τοὺς ὑπὸ τῶν δαιμονίων λαμβανομένους ἀπολύοντα τούτων. ὁ δὲ τῆς θεραπείας τρόπος τοιόσδε ἦν. προσφέρων τοῖς ῥισὶ τοῦ δαιμονιζομένου τὸν δακτύλιον ἔχοντα ὑπὸ τῇ σφραγίδι ῥίζαν ἐξ ὧν ὑπέδειξε Σολομών, εἶτα ἐξέλκυεν ὀσφραινομένῳ διὰ τῶν μυκτήρων τὸ δαιμόνιον. καὶ πεσόντος εὐθὺς τοῦ ἀνθρώπου, μηκέτ' εἰς αὐτὸν

i erant ſumptus regii, equis etiam neceſſaria ſuppe-abat, in eum locum aduecta vbi rex erat.

5. Tanta autem erat ſapientia et prudentia, qua So-nonem donauit Deus, vt priſcae aetatis hominibus prae-erit: et non ſolum Ægyptios, qui omnes ſcientia ſu-are feruntur, cum eo comparatos fere vicerit, ſed et a regis ſapientia longe abfuiſſe demonſtrarit. Quin quotquot apud Hebraeos iſto aeuo perſpicaciae lau-n aſſequuti ſunt, ingenii praeſtantia ſupergreſſus eſt, que longe antecelluit. quorum nomina non praeteribo. ant autem Ethanus et Haemanus, et Chalceus et Dar-us, filii Hemaonis. Compoſuit etiam libros de odis canticis quinque ſupra mille, et prouerbiorum et ſimi-idinum ter mille. nam de quauis arboris ſpecie para-lam dixit ab hyſſopo vſque ad cedrum. Similiter au-n et de iumentis et de caeteris etiam terreſtribus ani-mantibus, vt de iis quae per aquam pariter ac aërem untur, parabolas fecit. Ne vnius quidem horum na-am ignorauit, aut inexploratam reliquit: ſed de omni-s philoſophorum more diſſeruit, et ſcientiam proprie-um earum ſummam ſe adeptum eſſe oſtendit. Con-ſtit ei etiam Deus vt diſceret artem contra malos dae-mones ad vtilitatem et curationem hominum. Et cum cantationes compoſuiſſet, quibus leniantur morbi, et-n formas adiurationum reliquit, quibus victa daemo-i ita eiiciunt, vt nunquam reuertantur. atque hoc ſa-tionis genus etiamnum apud nos plurimum valet. Vi-enim ex popularibus meis quendam Eleazarum, co-m Veſpaſiano et filiis eius et tribunis reliquiſque mili-ibus, ex daemonum poteſtate ab iis obſeſſos liberantem. odus autem iſtius curationis erat talis. Naſi daemonia-admoto annulo, cuius pala vna ex radicibus incluſa at, quas indicauerat Solomon, paulo poſt ex naribus lorantis extrahebat daemonem. tum homine ſtatim col-pſo daemonem adiurabat ne in hunc poſtea reuertere-r, Solomonis interim mentionem faciens, et incanta-

ἀνελθεῖν ὥρκει, Σολομῶνός τε μεμνημένος, καὶ τὰς ὑποσχέσεις, ἃς συνέθηκεν ἐκείνῳ, ἐπιλέγων. Βούλομαι δὲ πεῖσαι καὶ παρασῆσαι τοῖς παρατυγχάνουσιν ὁ Ελεάζαρος ὅτι ταύτην ἔχει ἰσχύν. ἐτίθει μικρὸν ἔμπροσθεν ἤτοι ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ ποδονιπτῆρον· καὶ τῷ δαιμονίῳ προσέταττεν ἐξιέναι τοῦ ἀνθρώπου ταῦτ' ἐνατρέψαι, καὶ παραχρῆμα ἐπιγνῶναι τοῖς ὁρῶσιν, ὅτι καταλέλοιπε τὸν ἄνθρωπον. γινομένων δὲ τούτων, σαφὴς ἡ Σολομῶνος καθίστατο σύνεσις καὶ σοφία δι' ἣν, ἵνα γνῶσιν ἅπαντες τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ τῆς φύσεως καὶ τὸ θεοφιλὲς, καὶ λάθῃ μηδὲν τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον τοῦ βασιλέως περὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ὑπερβολὴ, περὶ τούτων ἐπὶ πλεῖον προήχθημεν.

ς'. Ὁ δὲ τῶν Τυρίων βασιλεὺς Εἴραμος, ἀκούσας ὅτι Σολομὼν τὴν τοῦ πατρὸς διεδέξατο βασιλείαν, ὑπερήσθη· φίλος γὰρ ἐτύγχανε τῷ Δαυΐδῃ· καὶ πέμψας πρὸς αὐτὸν ἠσπάζετό τε καὶ συνέχαιρεν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς. ἀντέλλει δὲ πρὸς αὐτὸν Σολομὼν γράμματα δηλοῦντα τάδε.

ΣΟΛΟΜΩΝ ΕΙΡΑΜΩ ΒΑΣΙΛΕΙ.

"Ιδεί μοι τὸν πατέρα βουληθέντα κατασκευάσαι τῷ Θεῷ "ναὸν, ὑπὸ τῶν πολέμων καὶ τῶν συνεχῶν στρατιῶν κωλυ"όμενον. ἃ γὰρ ἐκάθαρσε πρότερον τὰς ἐχθρὰς κατασφά"ζόμενος, πρὶν ἢ πάντας αὐτοὺς φόρων ὑποτελεῖς ἐποίησε, "ἐγὼ δὲ χάριν οἶδα τῷ Θεῷ τῆς παρούσης εἰρήνης, καὶ διὰ "ταύτην εὐχολῶν οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ βούλομαι τὸν ναόν· "καὶ γὰρ ὑπ' ἐμοῦ τοῦτον ἔσεσθαι τῷ πατρί μου προεῖπε "Θεός. διὸ παρακαλῶ σε συμπέμψαί τινας τοῖς ἐμοῖς εἰς "Λίβανον τὸ ὄρος, κόψοντας ξύλα. πρὸς γὰρ τομὴν ξύλων "ἐπιστημονέστερον ἔχουσι τῶν ἡμετέρων Σιδώνιοι. μισθὸν δ' ὃν "ἂν θῆσθε, ἐγὼ τοῖς ὑλοτόμοις παρέξω.

ζ'. Ἀναγνοὺς δὲ τὴν ἐπιστολὴν Εἴραμος, καὶ τοῖς ἐπεσταλμένοις ἡδεῖς, ἀντιγράφει τῷ Σολομῶνι.

tiones ab eo compositas recitans. Porro volens Eleazarus illis qui aderant persuadere manifestumque facere, quod hanc vim habuerit, non longe inde collocabat aut poculum aqua plenum aut pelubrum; daemonique imperabat vt homine egrediens illa euertat, atque faciat vt spectantes intelligant quod hominem reliquisset. Hoc autem reuera facto, palam erat Solomonis sapientia et scientia. Ideoque vt omnibus nota sit ingenii eius magnitudo, quamque carus Deo fuerit, vtque nemini, quem sol intuetur, lateat regis in omni genere virtutis excellens praestantia, ad verba de illis facienda adducti fuimus.

6. Porro Tyriorum rex Hiramus, audito quod Solomon patri in regnum successisset, magnopere gauisus est, (nam Dauidis erat amicus) et per legatos ipsum salutabat, eique gratulabatur de praesenti felicitate. At Salomon ad eum literas mittit his verbis.

SOLOMON HIRAMO REGI.

"Scias velim quod pater meus, cum in animum induxisset aedificare Templum Deo, bellis et continuis expeditionibus fuerit impeditus. non enim prius hostes debellare desiit, donec eos omnes tributum ferre coëgerat. Ego vero Deo gratias ago pro ea qua nunc fruor pace: ac propterea otio abundans iam statuo domum Deo exstruere. eam etenim me conditurum esse, Deus patri meo praedixit. Quam ob rem te oro atque obsecro, vt aliquos vna cum meis mitti iubeas in montem Libanum ad ligna excidenda. nam in materia caedenda Sidonii nostratibus peritiores sunt. Ipse vero mercedem, quantam tu dixeris, fabris materiariis soluam."

7. Hiramus autem, cum has literas legisset, mandatisque multum laetatus esset, Solomoni ita rescripsit.

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΙΡΑΜΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙ ΣΟΛΟΜΩΝΙ.

"Τὸν μὲν Θεὸν εὐλογεῖν ἄξιον, ὅτι σοι τὴν πατρῴαν
"παρέδωκεν ἡγεμονίαν, ἀνδρὶ σοφῷ καὶ πᾶσαν ἀρετὴν
"ἔχοντι. ἐγὼ δὲ, τούτοις ἡδόμενος, ἅπαντα ὑπερβήσομαι τὰ
"ἐπιταλμένα. τεμῶν γὰρ ξύλα πολλὰ καὶ μεγάλα, κέδρι-
"τε καὶ κυπαρίσσου, διὰ τῶν ἐμῶν ἐπὶ θάλασσαν κατα-
"πέμψω· καὶ κελεύσω τοὺς ἐμοὺς ἀρεβίαν πηξαμένους εἰς ὃ
"ἂν βουληθῇς τόπον τῆς σαυτοῦ χώρας πλεύσαντας ἀπο-
"θεῖναι. ἔπειθ' οἱ σοὶ διακομίσουσιν εἰς Ἱεροσόλυμα. ὅπως δὲ
"καὶ σὺ παράσχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, ὃ διὰ τὸ πρὸς
"οἰκεῖον δεόμεθα, φρόντισον".

ε'. Διαμένει δ' ἄχρι τῆς τήμερον τὰ τῶν ἐπιστολῶν τού-
των ἀντίγραφα, οὐκ ἐν τοῖς ἡμετέροις μόνον σωζόμενα βι-
βλίοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Τυρίοις· ὥστ' εἴ τις θελήσειε τὴν
ἀκριβῆ μαθεῖν, δεηθεὶς τῶν ἐπὶ τῶν Τυρίων γραμματοφυ-
λακίων δημοσίων, εὑρεῖ συμφωνοῦντα τοῖς εἰρημένοις τὰ
ἡμῶν τὰ παρ' ἐκείνοις. ταῦτα μὲν οὖν διεξῆλθον, βουλό-
μενος γνῶναι τοὺς ἐντευξομένους, ὅτι μηδὲν μᾶλλον ἔξω τῆς
ἀληθείας λέγομεν, μηδὲ πιθανοῖς τισι καὶ πρὸς ἀπάτην
καὶ τέρψιν ἐπαγωγοῖς τὴν ἱστορίαν διαλαμβάνοντες, τὴν μὲν
ἐξέτασιν φεύγειν πειρώμεθα, πιστεύεσθαι δ' αὐθις ἀξιοῦν
οὐδὲ συγκεχωρημένον ἡμῖν, κατεξανισαμένους τὴν πρέπουσαν
τῆς πραγματείας, ἀθῴους ὑπάρχειν· ἀλλὰ μηδεμιᾶς ὑπο-
δοχῆς τυγχάνειν παρακαλοῦντες, ἂν μὴ μετὰ ἀποδείξεων
καὶ τεκμηρίων ἰσχυρῶν ἐμφανίζειν δυνώμεθα τὴν ἀλήθειαν.

ϛ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, ὡς ἐκομίσθη τὰ παρὰ
τοῦ Τυρίων βασιλέως γράμματα, τήν τε προθυμίαν αὐτοῦ
καὶ τὴν εὔνοιαν ἐπῄνεσε, καὶ εἰς ἠξίωσε τούτου αὐτὸν τυ-
χεῖν· σῖτου μὲν αὐτῷ κατ' ἔτος πέμψειν δισμυρίους κόρους
καὶ τοσούτους ἐλαίου βάδους. ὁ δὲ βάδος δύναται χοᾶς
ἑξήκοντα ἑβδομήκοντα δύο. τὸ δ' αὐτὸ μέτρον καὶ οἶνου
ἔχει. ἡ μὲν οὖν Εἰράμου φιλία καὶ Σολομῶνος ἀπὸ τού-
των ἔτι μᾶλλον ηὐξήσε, καὶ διεμένειν ὤμοσαν εἰς ἀεί.

REX HIRAMVS REGI SOLOMONI.

"Deum quidem laudare par eſt, qui paternum im-
"perium tibi tradidit, viro ſapienti et omni virtute prae-
"dito. Atque ego, his mirifice delectatus, quaecunque
"per literas petiiſti tibi lubens ſuppeditabo. Ligno enim
"multo magnoque exciſo, cedrino pariter ac cypariſſi-
"no, mihi curae erit vt meorum opera in mare deue-
"hatur: meiſque praeterea imperabo, vt rate ex illis
"connexa ad quemcunque volueris tuae regionis locum
"mari nauigato ea deponant: deinde tuis licebit ea Hie-
"roſolyma deportare. Tuque fac cures vt pro his fru-
"mentum nobis ſuppeditetur, qua re nobis opus eſt,
"vtpote inſulam habitantibus."

8. Etiamnum autem manent harum literarum exem-
plaria, non tantum in noſtris libris conſeruata, ſed et
apud Tyrios: adeo vt ſi quis voluerit pro certo rem
noſſe, rogatis iis qui publicis tabulariis praeſunt apud
Tyrios, inuenturus ſit quae ab iis dicta fuerint conſen-
anea illis quae nos diximus. Atque haec quidem ora-
tione perſequutus ſum, volens lectores pro comperto
habere, nobis in animo eſſe nihil praeter veritatem di-
cere, nedum, veriſimilibus quibuſdam et ad homines
recipiendos delectandoſque accommodis, hiſtoriam di-
linguendo, operam quidem dare vt examen fugiamus,
poſtulare autem vt narrationi ſtatim credatur; neque no-
bis conceſſum eſſe, vt, facta ab hiſtoriae decoro diſceſ-
ione, a culpa ſimus immunes: ſed oramus atque ob-
ecramus vt nemo noſtra haec approbatione ſua dignari
elit, niſi veritatem demonſtratam dare certiſque indiciis
onfirmare poſſimus.

9. Rex autem Solomon, cum ad eum allatae fuiſ-
ent regis Tyriorum literae, promptum eius obſequium
t beneuolentiam valde laudauit, et quae ab ipſo petiit
iciſſim ei ſubminiſtrauit; mittendo quotannis tritici qui-
lem viginti cororum millia, oleique expreſſi totidem
atos. Batus autem capit ſextarios ſeptuaginta duo. Ean-
lem vero ei menſuram etiam vini ſuppeditabat. Et ab iſtis
quidem initiis magis magiſque creuit amicitia inter Solo-

βασιλεὺς ἐπέταξε παντὶ τῷ λαῷ Φόρον ἐργάτας τρισμυρίους, οἷς ἄπονον τὴν ἐργασίαν κατέστησε, μερίσας αὐτοὺς συνετῶς. μυρίους γὰρ ἐπόιησε κόπτοντας ἐπὶ μῆνα ἕνα ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει· δύο δὲ μῆνας ἀναπαύεσθαι παραγενομένους ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, μέχρις ἂν πάλιν οἱ δισμύριοι τὴν ἐργασίαν ἀναπληρώσωσι κατὰ τὸν ὡρισμένον χρόνον. ἔπειθ' ὅπως συνέβαινε τοῖς πρώτοις μυρίοις διὰ τετάρτου μηνὸς ἀπαντᾶν ἐπὶ τὸ ἔργον. γεγόνει δ' ἐπίτροπος τοῦ Φόρου τούτου Ἀδώραμος. ἦσαν δ' ἐκ τῶν παροίκων ὧς Δαυίδης καταλελοίπει, τῶν μὲν παρακομιζόντων τὴν λιθείαν καὶ τὴν ἄλλην ὕλην, ἑπτὰ μυριάδες· τῶν δὲ λατομούντων ὀκτάκις μύριοι. τούτων δ' ἐπεστάτει τριχίλιοι καὶ τριακόσιοι. προσετάχει δὲ λίθους μὲν αὐτοὺς τέμνειν μεγάλους, εἰς τοὺς τοῦ ναοῦ θεμελίους ἁρμόσαντας δὲ πρῶτον καὶ συνδήσαντας ἐν τῷ ὄρει, κατακομίζειν ἔτως εἰς τὴν πόλιν. ἐγένετο δὲ ταῦτα οὐ παρὰ τῶν οἰκοδόμων τῶν ἐγχωρίων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὧν ὁ Εἴραμος ἔπεμψε τεχνιτῶν.

ΚΕΦ. γ'.

Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ.

ΤΗΣ δ' οἰκοδομίας τοῦ ναοῦ Σολομὼν ἤρξατο, τέτρασι ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας ἔχων, μηνὶ δευτέρῳ, ὃν Μακεδόνες μὲν Ἀρτεμίσιον καλοῦσιν, Ἑβραῖοι δὲ Ἰάρ, μετὰ ἔτη τετρακόσια καὶ ἐνενήκοντα καὶ δύο τῆς ἀπ' Αἰγύπτου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξόδου, μετὰ δὲ χίλια καὶ εἴκοσι ἔτη τῆς Ἀβραάμου τὴν Χαναναίαν ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀφίξεως, ἀπὸ δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ μετὰ χίλια καὶ τετρακόσια καὶ τεσσαράκοντα, ἀπὸ δὲ τοῦ πρώτου γεννηθέντος Ἀδάμου ἕως οὗ τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν διεληλύθει τὰ πάντα ἔτη τρισχίλια καὶ ἑκατὸν καὶ δύο. καθ' ὃν δὲ ὁ ναὸς ἤρξατο οἰκοδομεῖσθαι χρόνον, κατ' ἐκεῖνον ἔτος ἤδη τῆς ἐν Τύρῳ βασιλείας ἑκκαιδέκατον ἐνεστήκει Εἰράμῳ. ἀπὸ δὲ τῆς οἰκήσεως Τύρου ἐκ

monem et Hiramum; seque in ea perpetuo mansuros esse iurarunt. Imperauit autem Solomon populo vniuerso in tributum operariorum triginta millia: quibus vt ministerium non esset laboriosum effecit, scienter illud atque perite diuidendo. constituit enim vt deni milleni in mensem vnum syluam in monte Libano caederent, per duos autem menses quietem agerent domum quisque suam regressi, donec reliqui vicêni milleni suum opus itidem absoluerint. Ita demum tempore praefinito contigit, vt quarto quoque mense primi deni milleni ad opus redirent. Huic vero tributo exigendo praeerat Adoramus. Porro erant ex inquilinis, quos Dauides operi destinatos reliquerat, in vectores quidem saxorum et caeterae materiae septuaginta millia, in lapicidas vero octoginta millia. Hisque praefecti erant viri ter mille et trecenti. In mandatis praeterea dederat, vt saxa quidem ingentia illi exciderent in Templi fundamenta: cum vero in monte ea prius aptassent et colligassent, ita demum in vrbem conueherent. Istis autem operam nauabant non solum structores indigenae, sed et artifices ab Hirame missi.

CAP. III.

De aedificatione Templi.

SOlomon autem Templum aedificare coepit regni sui anno quarto, mense secundo, quem Macedones quidem Artemisium vocant, Hebraei vero Iar, post quingentos octoginta duos annos ab exitu Israëlitarum ex Ægypto, post mille autem et viginti annos ab Abrami migratione ex Mesopotamia in Chananaeam, post mille vero et quadringentos et quadraginta a diluuio. Ab Adamo autem primo formato, vsque ad tempus quo Solomon aedificauit Templum, in vniuersum effluxerunt anni ter mille centum et duo. Illo vero tempore quo Templum coeptum est aedificari, tunc vndecimum in regno Tyri annum iam egerat Hiramus. A Tyri autem conditu vsque

οἰκοδομίαν τῦ ναῦ διαγεγόνει χρόνος ἐτῶν τεσσαράκοντα καὶ
διακοσίων.

β. Βάλλεται μὲν οὖν τῷ ναῷ θεμελίους ὁ βασιλεὺς ἐπὶ
μήκιστον τῆς γῆς βάθος, ὕλης λίθων ἰσχυρᾶς, καὶ πρὸς χρό-
νον ἀντέχειν δυναμένης, οἵ τε τῇ γῇ συμφυέντες ἔμελλον
καὶ ἔδαφος καὶ ἔρεισμα τῆς ἐποικοδομησομένης κατασκευῆς
ἔσεσθαι, καὶ διὰ τὴν κάτωθεν ἰσχὺν οἴσειν ἀπόνως τὸ μέγε-
θος τῶν ἐποικοδομησομένων, καὶ κάλλιστα πολυτέλειαν, καὶ
βάρος ἔμελλεν ἐκ ἥττων εἶναι τῶν ἄλλων ὅσα πρὸς ὕψος
καὶ πρὸς ὄγκον, κόσμῳ τε χάριν καὶ μεγαλοψυχίας ἕνεκα
τοῦ. ἀνήγαγον δ' αὐτὸν ἄχρι τῆς ὀροφῆς ἐκ λευκῦ λίθου τε-
τοιημένον. τὸ μὲν οὖν ὕψος ἦν ἑξήκοντα πηχῶν, τῶν δ' αὐ-
τῶν καὶ τὸ μῆκος, εὖρος δ' εἴκοσι. κατὰ τάτε δὲ ἄλλα καὶ
ἐγηγερμένος, ἴσος τοῖς μέτροις· ὥστε εἶναι τὸ πᾶν ὕψος τοῦ
ναῶ πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. τέτραπτο δὲ πρὸς τὴν ἀνα-
λήν. τὸ δὲ πρόναον αὐτῦ προέτησαν ἐπὶ πήχεις εἴκοσι τὸ
μῆκος, πρὸς τὸ εὖρος τῦ οἴκου τεταγμένον, ἔχον δὲ πλάτος
πήχεις δέκα, ὕψος δὲ ἀνεγηγερμένον πηχῶν ἑκατὸν καὶ εἴ-
κοσι. περιῳκοδόμησε δὲ τὸν ναὸν ἐν κύκλῳ τριάκοντα βα-
χέσιν οἴκοις, οἳ συνοχή τε τῦ παντὸς ἔμελλον ἔσεσθαι διὰ
πυκνότητα καὶ πλῆθος ἔξωθεν περικείμενοι. καὶ δὴ καὶ τού-
εἰσόδους αὐτοῖς δι' ἀλλήλων κατεσκεύασεν. ἕκαστος δὲ τ
οἴκων τάτων εὖρος μὲν εἶχεν πέντε πήχεις, μῆκος δὲ
αὐτὸς, ὕψος δὲ εἴκοσι. ἐπῳκοδόμητο δὲ τάτοις ἄνωθεν
τεροι οἶκοι, καὶ πάλιν ἄλλοι κατ' αὐτῶν, ἴσοι καὶ τοῖς
τεροις καὶ τῷ ἀριθμῷ· ὡς τὸ πᾶν ὕψος αὐτὸς λαβεῖν τῦ
τωθεν οἴκω παραπλήσιον. ὁ γὰρ ὑπερῷος οὐκ ἦν περικ
μημένος. ὄροφος δ' αὐτοῖς ἐπεβέβλητο κέδρε. καὶ τοῖς
οἴκοις ἄτος ἴδιος ἦν ἑκάστῳ, πρὸς τὸς πλησίον δ' συνάπτ
τοῖς δ' ἄλλοις ὑπῆρχεν ἡ στέγη κοινὴ δι' ἀλλήλων δε
μένη μηκίσαις δοκοῖς, καὶ διηκόσαις ἀπάντων· ὡς τὸς
σὸς τοίχος ὑπὸ τῶν αὐτῶν συγκρατυμένος ξύλων ἑρμη
σέρος διὰ τῦτο γίνεσθαι. τὴν δ' ὑπὸ τὰς δοκὸς τέγην
αὐτῆς ὕλης ἐβάλλετο πᾶσαν ἐξεσμένην εἰς φατνώματα

d exſtructionem Templi elapſi ſunt anni quadraginta
t ducenti.

2. Et quidem rex in altiſſimam terrae profundita-
em iacit fundamenta Templi, ex lapidum materia fir-
itate praedita, et vi temporis iniuriis reſiſtendi, quique
am terra coaleſcentes ſolum et firmamentum futuri eſ-
nt operi ſuperſtruendo, et propter robur inferne inex-
ugnabile facile laturi aedificii futuri molem, et ſum-
tuoſum ornamentorum apparatum, qui pondere non
inor foret quam reliqua quae ad celſitudinem et am-
litudinem conferebant, decoriſque et magnificentiae gra-
a excogitabatur. Illud autem eduxerunt vſque lacunar
x ſaxo candenti conſtructum. Et quidem altum erat
xaginta cubitos, totidem vero et longum, et latum vi-
inti. Super hoc autem erat aliud aedificium paribus
enſuris; ita vt tota altitudo Templi centum et viginti
ibitis conſtaret. verſumque erat ad orientem. Veſtibu-
im autem eius ad introitum ſtatuerunt, longum viginti
ibitos, ad menſuram latitudinis aedis, latum vero de-
em cubitos, celſitudine autem euectum ad centum vi-
inti cubitos. Porro aediculas Templo per circuitum
ſtruebat triginta, quae extrinſecus circumiectae totum
emplum propter crebritatem earum et multitudinem
nt cohibiturae. Quinetiam effecit vt earum aditus eſ-
nt per alias in alias. Vnaquaeque autem ex hiſce do-
unculis patebat quidem in latitudinem quinque cubitos,
idem vero in longitudinem, et viginti cubitis attol-
ebatur. Super has autem aliae aediculae exſtructae erant,
t ſuper illas rurſum aliae, omnes pari cum ipſis inui-
em menſura et numero, ita vt omnes ſimul inferius Tem-
i aedificium altitudine aequarent. nam pars eius ſupe-
or nullis erat domunculis circumdata. Tectum autem
is impoſitum erat cedrinum. Et domunculae quidem
um quaeque tectum habebant, cum proximis nequa-
am cohaerens: aliis vero commune tectum erat ex lon-
iſſimis trabibus conſertum, ad vtrumque latus pertingen-
ibus: adeo vt medii parietes, ab iiſdem lignis contenti,
ropterea firmiores redderentur. porro trabibus fornicer

προσκόλλησιν χρυσῦ. τὰς δὲ τοίχους κεδρίναις διαλαβὼν σανίσι, χρυσὸν αὐταῖς ἐνετόρνευσεν, ὥστε σίλβειν ἅπαντα τὸν ναὸν καὶ περιλάμπεσθαι τὰς ὄψεις τῶν εἰσιόντων ὑπὸ τῆς αὐγῆς τῆ χρυσῦ πανταχόθεν φερομένης. ἡ δ' ὅλη τῆ καινῆ οἰκοδομία κατὰ πολλὴν τέχνην ἐκ λίθων ἀκροτόμων ἐγένετο, συντεθέντων ἁρμονίως πάνυ καὶ λείως, ὡς μήτε σφύρα μήτε ἄλλης τινὸς ἐργαλείᾳ τετονευσῆ τοὺς κατασκευάσαι ἐργασίαν δηλῶσθαι, ἀλλὰ δίχα τῆς τούτων χρήσεως πᾶσαν ἁρμόσθαι τὴν ὕλην προσφυῶς· ὡς ἐκείνην μὲν τὴν ἁρμονίαν αὐτοῖς δοκεῖν μᾶλλον, ἢ τῆς τῶν ἐργαλείων ἀνάγκης. ἐφιλοτίμησεν δὲ ὁ βασιλεὺς ἄνοδον εἰς τὸν ὑπερῷον οἶκον διὰ τοῦ ἔξω τοῦ τοίχου. ἐ γὰρ εἶχεν θύραν μεγάλην κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὡς εἶχεν ὁ κάτωθεν οἶκος, ἀλλ' ἐκ τῶν πλευρῶν ἴσας εἴσοδοι διὰ μικρῶν πάνυ θυρῶν. διέλαβε δὲ τὸν ναὸν κ ἔνδοθεν καὶ ἔξωθεν ξύλοις κεδρίνοις, ἀλύσεσι παχείαις συνδεδεμένοις· ὥστε ἀντ' ὀχυρωμάτων καὶ ῥώμης τοῦτο τοῖς εἶναι.

γ'. Διελὼν δὲ τὸν ναὸν εἰς δύο, τὸν μὲν ἔνδοθεν εἴκοσι πηχῶν, ἐποίησεν ἄδυτον εἶναι· τὸν δὲ, τεσσαράκοντα πηχῶν, ἅγιον ναὸν ἀπέδειξεν. ἐκτεμὼν δὲ τὸν μέσον τοῖχον θύρας ἐπέστησε κεδρίνας, χρυσὸν αὐταῖς πολὺν ἐπιγασάμενος καὶ τορείαν ποικίλην. κατεπέτασε δὲ τούτων ὕφεσιν εὐανθεστάτοις, ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκου πεποιημένοις· ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ βύσσου λαμπροτάτης καὶ μαλακωτάτης. ἀνέθηκε δ' εἰς τὸ ἄδυτον, εἴκοσι πηχῶν τὸ εὖρος, τῶν δ' αὐτῶν καὶ τὸ μῆκος, δύο χερουβὶμ ὁλοχρύσους, πηχῶν ἑκάτερον τὸ ὕψος πέντε. δύο δ' ἔχει ἑκατέρῳ πτέρυγες, ἐπὶ πέντε πήχεις ἐκτεταμέναι. εἰς μαχὴν ἀπ' ἀλλήλων αὐτὰς ἀνέστησεν, ἵνα τῶν πτερύγων τῇ μὲν ἅπτωνται τοῦ κατὰ νότον κειμένου τοίχου ἀδύτου, τῇ δὲ κατὰ βορρᾶν· αἱ δ' ἄλλαι πτέρυγες αὐτῶν συνάπτουσαι τεθείσῃ μεταξὺ αὐτῶν τῇ μεσότῃ σκέπην τυγχάνουσι. τὰ δὲ χερουβεὶς εἶδεις ὁποῖαί τινες ἦσαν εἰπεῖν οὐδ' εἰκάσαι δύναται. κατέστρωσε δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸ ἔδαφος ἐλάσμασι χρυ-

subiiciebat ex eadem materia, eumque in laquearia dedolatum cum iuncturis aureis. Parietes autem, cum tabulis cedrinis eos incrustasset, caelatura ex auro induxit, ita vt Templum omne fulgore colluceret et illustraretur, atque oculos ingredientium perstringeret auri splendore undique diffuso. Tota vero Templi fabrica multa cum arte exstructa est ex lapidibus politis, apta admodum laeuique commissura iunctis conditisque, vt intuentibus nullum vsquam mallei aut cuiuslibet instrumenti fabrilis apparereat indicium; sed illis non adhibitis materiam omnem congrue coagmentatam fuisse: ita vt sua sponte potius cohaerere videretur quam ferramentorum vi. Porro adcensum in superius domus tabulatum commentus est rex per cochleam parietis crassitudine inclusam. non enim ei erat ianua magna ad orientem, sicuti domui erat inferiori; sed a lateribus adibatur per parua ostiola. Templum autem tam intus quam extra complexus est asseribus cedrinis, crassis catenis inter se constrictis; adeo vt hoc illis vice firmamentorum et roboris esset.

3. Cum autem Templum in duas partes diuisisset, Adyton quidem interiorem, viginti cubitorum, in Adyto sepposuit; exteriorem vero, quadraginta cubitorum, sanctuarium esse constituit. In scissura vero medii parietis fores posuit cedrinas multo auro obductas et variis caelaturis ornatas. Illis autem vela praetendit, pulcherrima florum variatione, hyacintho et purpura et coccо intexta, necnon et byssо splendidissima et mollissima. Porro in Adyto, viginti cubitos in latitudinem patente totidemque in longitudinem, duos Cherubes dedicauit, totos aureos vtrumque in altitudinem quinque cubitorum. Vtrique etiam alae erant in quinos cubitos expansae. Quare non longe ab inuicem eas collocabat; vt vna quidem alarum australem parietem Adyti attingerent, alia vero septentrionalem: aliae autem alae inter se cohaerentes arcam in medio positam obtegerent. At quales fuerint hi Cherubes nemo dicere potest aut coniicere. Fecit et Templi pauimentum petalis aureis instrauit. Por-

σῦ, ἐπέθηκε δὲ καὶ τῷ πυλῶνι τῦ ναῦ θύρας, πρὸς τὸ ὕψος τῦ τοίχυ συμμεμετρημένας, εὖρος ἐχούσας πηχῶν εἴκοσι, καὶ ταύτας κατεκόλλησε χρυσῷ. συνελόντι δ' εἰπεῖν, οὐδὲν εἴασε τῦ ναῦ μέρος, ὅτε ἔξωθεν ὅτε ἔνδοθεν, ὃ μὴ χρυσὸς ἦν. κατεπέτασε δὲ καὶ ταύτας τὰς θύρας, ὁμοίως τοῖς ἐνδοτέρω καταπετάσμασι. ἡ δὲ τῦ προναῦ πύλη τάτων οὐδὲν εἶχε.

δ'. Μεταπέμπεται δ' ἐκ Τύρυ Σολομὼν παρὰ Εἰράμυ τεχνίτην, Χείραμον ὄνομα, μητρὸς μὲν ὄντα Νεφθαλίτιδος τὸ γένος, ἐκ γὰρ ταύτης ὑπῆρχε τῆς Φυλῆς, πατρὸς δὲ Οὐρίυ, γένος Ισραηλιτῶν. ἅτος ἅπαντος μὲν ἐπισήμην εἶχε ἔργυ· μάλιστα δὲ τεχνίτης ἦν χρυσὸν ἐργάζεσθαι καὶ ἄργυρον καὶ χαλκόν· ὑφ' ἃ δὴ καὶ πάντα κατὰ τὴν τῦ βασιλέως βάλησιν τὰ περὶ τὸν ναὸν ἐξεμηχανήθη. κατεσκεύασε δὲ Χείραμος ἅτος καὶ σύλας δύο χαλκοῦς ἔσωθεν, τὸ πάχος τεσσάρων δακτύλων. ἦν δὲ τὰ μὲν ὕψος τοῖς πίοσιν ἀπτομένη δεκα πηχῶν· ἡ δὲ περίμετρος δέκα καὶ δύο πηχῶν. χωνὸν δὲ ἐφ' ἑκατέρα κεφαλῆ κρίνον ἐφειστήκει, τὸ ὕψος ἐπὶ πέντε πήχεις ἐγηγερμένον· ᾧ περιέκειτο δίκτυον ἐλάτῃ χαλκείᾳ περιπεπλεγμένον, καλύπτον τὰ κρίνα. τάτα δὲ στήτηντο κατὰ δισοιχίαν καὶ ῥοίαι διακόσιαι. τάτων τῶν κίόνων τὸν μὲν ἕτερον κατὰ τὴν δεξιὰν ἔστησε τῦ προπυλαίυ παρασάδα, καλέσας αὐτὸν Ιαχίν· τὸν δὲ ἕτερον κατὰ τὴν ἀριστερὰν, ὀνομάσας αὐτὸν Βοάζ.

ε'. Ἐχώνευσε δὲ καὶ θάλασσαν χαλκῆν εἰς ἡμισφαίριυ ἐσχηματισμένην. ἐκλήθη δὲ τὸ χαλκούργημα θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος. ἦν γὰρ ὁ λιτὴς τὴν διάμετρον πηχῶν δέκα καὶ ἐπὶ παλαισιαῖον πάχος κεχωνευμένος. ὑπῆρχε δὲ κατὰ τὸ μεσαίτατον τῦ κύτυς σπείρα περιεχομένη εἰς ὅλυ δέκα. ἦν δὲ τὴν διάμετρον πήχεως. περιεστήκεσαν δὲ τὴν κύτην μόχοι δώδεκα, πρὸς τὰ κλίματα τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀποβλέποντες, καθ' ἕκαστον αὐτῶν τρεῖς, ἅτα τρισὶ θια νενευκότες, ὥς αὐτοῖς ἐπικαθέζεσθαι τὸ ἡμισφαίριον

tur vtique. Templi fores aptauit, parietis altitudini proportione respondentes, latas cubitos viginti, iisque iungendis murum adhibuit. Atque, vt summatim dicam, nullam Templi partem reliquit, aut intus aut extra, quae non erat auro illita. Istis praeterea ianuis aulaea oppandit illis similia quae intus oppansa erant. Caeterum vestibuli ianuis nihil horum habuit.

4. Solomon autem Tyro accersit ab Hiramo artificem Chiramum, ex matre quidem genere Nephthalitide, (nam et ipsa erat tribu) patre vero Vria Israelitis oriundo. Hic omnis quidem operis scientia pollebat, praecipue vero peritus erat in auro et argento et aere fabrisaciendo: a quo sane omnia circa Templum summo artificio facta sunt ad voluntatem regis. Foris autem, et hic Chiramus fabricauit duas columnas aeneas, crassitudine quatuor digitorum. atque surgebant quidem istae columnae in altitudinem octonum denum cubitorum: circuitus vero illarum duodecim cubitorum octodecim. Vtriusque autem columnae capiti impositi capitulum fusile lilii specie, in quinum cubitorum altitudinem excitatum: cui circumdatum erat opus reticulatum palmulis aeneis perplexum, ad lilia tegenda. inde autem dependebant biuri mali granatorum ordines, ducentorum numero. Harum columnarum vnam quidem ad dextram vestibuli antam statuebat, Iachin nominatam: alteram vero ad sinistram, Boaz vocatam.

5. Fudit autem et mare aeneum in hemisphaerii speciem: illud vero opus a metallario confectum ex sui amplitudine mare appellatum est. Erat enim labrum secundum diametrum cubitorum decem: et ad palmi crassitudinem fusum erat. Sustinebatur autem ad ipsum aluei metallium spira in decem orbiculos circumducta: erat autem diametro cubiti vnius. Circumstabant autem circum illud iuuenci duodecim, versus regiones quatuor ventorum adspicientes, ad vnumquemque ventum tres, cum posterioribus introrsum propendentibus, vt eis hemisphae-

κατὰ περιαγωγὴν ὁδὸν ἐπιοῦσι. διέχει δὲ ἡ θάλασσα βάθις τριχιλίους.

ε'. Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ λιμένων δέκα βάσεις χαλκᾶς τετραγώνων. τούτων ἑκάστη μῆκος γεγόνει πήχεων πέντε, πλάτος τεσσάρων, ὕψος ἓξ. συνεκέκλειστο δὲ τὸ ἔργον κατὰ μέρος τετορευμένον ἄτως. τέσσαρες ἦσαν λεοντόποδες κατὰ γωνίαν ἑστῶτες τετράγωνοι, τὰ πλευρὰ τῆς βάσεως ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐν αὐτοῖς ἔχοντες ἐξηρμοσμένα. ἦν δὲ ταῦτα τοῖχοι διῃρημένα. ἑκάστου δὲ τοίχου ἦρος ἐπῆλθεν εἰς ὑπόθεσιν κατεσκευασμένου· ἐφ' οἷς ἐτετόρευτο, τῇ μὲν λέων, τῇ δὲ ταῦρος καὶ ἀετός. ἐπὶ δὲ τῶν λεοντόπων ὁμοίως ἐξέργασται τοῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τετορευμένοις. τὸ δὲ πᾶν ἔργον ἐπὶ τεσσάρων εἰλούμενον τροχῶν εἵρπει. χωροῦσι δ' ἦσαν εἰς πλάγιον καὶ ἄντυγας πήχεως καὶ ἡμίσους ἔχοντες τὴν διάμετρον. ἐθαύμασεν ἄν τις τὰς ἀψῖδας τῶν τροχῶν θεασάμενος, πῶς συντετορευμέναι, καὶ τοῖς πλαγίοις τῶν βάσεων προσηνωμέναι, ἁρμονίως ταῖς ἄντυξιν ἐνέκειντο. ἦσαν δὲ μικρὸς ἄτως ἔχουσαι, τὰς δὲ γωνίας ἄνωθεν συνέκλειον ὑπὸ χειρῶν ἀνατεταμένων· οἷς ἐπικάθηται σκεῦος κατὰ μέσον ἐπιπεπλεγμένον τοῦ λιμένος, ταῖς χερσὶν ἐκπαπαυόμενον καὶ λέοντος, αὐτοῖς ἐφημοσμένοις, ὡς σύμφυτα εἶναι δοκεῖν τοῖς ὁρῶσι. μεταξὺ δὲ τούτων φοινικες ἦσαν τορευμένοι. τοιαύτη μὲν ἡ κατασκευὴ τῶν δέκα βάσεων ἦν. ποιήσασθαι δὲ καὶ λυθρογαύλους, δέκα λιμένας τορευτοὺς χαλκοῦς· ὧν ἕκαστος ἐχώρει τεσσαράκοντα μετρητάς· τὸ γὰρ ὕδωρ ἔχει τεσσάρων πηχῶν, καὶ τοσοῦτον ἀπὸ τῶν λίθων αὐτοῖς διειστήκει τὰ χείλη. τίθησι δὲ τοὺς λιμένας τούτους ἐπὶ τῶν δέκα βάσεων τῶν κληθεισῶν μεχωνῶν. τοὺς δὲ λυτῆρας ἵησιν ἐξ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ ναοῦ πρὸς δὲ τοῦτο κατὰ βορέαν ἄνεμον· καὶ τοσούτους ἐν τῷ ξυοῦ πρὸς νότον ἀφορῶντας εἰς τὴν ἀνατολήν. κατέθηκε καὶ τὴν θάλασσαν ἔθηκε. πληρώσας δὲ ὑδάτος σφαίρας καὶ τὴν θάλασσαν, τὴν μὲν θάλασσαν ἀπέδειξε τοῖς ἱερεῦσι νίπτειν τοὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντας ἱερεῖς ἐν αὐτῇ τὰς χεῖρας

ium incumberet, ſecundum circumactum intus depreſſius. Continebat autem hoc mare batos ter mille.

6. Fecit praeterea labrorum decem baſes aeneas quadrangulas. Harum ſingulae quinque cubitos in longitudinem, in latitudinem quatuor patebant, in altitudinem tres. Opus autem, cum per partes torno factum eſſet, ad hunc modum compactum erat. Quatuor erant columellae, ad totidem angulos diſpoſitae, forma quadrangulari, quibus latera baſium vtrinque adaptata erant et inſerta erant autem haec tripartita, et ſingulae areolae continebantur limbo in graduum ſimilitudinem facto. ſuper quibus ſculptus erat alibi leo, alibi taurus et aquila. Columellae etiam haud ſecus ac latera caelaturis erant ornatae. Totum vero opus quatuor rotis ſuſpendebatur. Illae autem fuſiles erant cum modiolis et radiis diametri ſeſquicubitalis. Mirum eſſet videre rotarum curuaturas, quomodo rotundatae et lateribus baſium coaptatae radiis congrue inſiſtebant. Fere autem ita ſe habebant. angulos vero ſuperne continebant manuum extenſarum humeri, quibus incumbebat ſpira fundo appoſita lauacri, requiescentis ſuper manibus leonis et aquilae qui illis adaptati erant, vt iſta omnia ſpectantibus eiuſdem conflaturae eſſe viderentur. Hiſce vero interſertae erant palmae caelatae. Huiuſmodi quidem ſtructurae erant decem baſes. Praeterea autem fecit decem Cythrogaulos, lauacra aenea rotunda. quorum ſingula capiebant choas quadraginta. erat enim hoc vas altitudine quaternum cubitorum, et tantundem ab alterutris labia eius recedebant. Haec autem lauacra decem iſtis baſibus impoſuit, quae Mechonoth appellabantur. Porro quinque lauacra in ſiniſtra Templi parte poſuit, (erat autem haec ad aquilonem verſa) et totidem in dextra ad auſtrum, ita vt orientem reſpicerent, illac etiam mare aeneum collocauit. Cum autem illa et mare aqua impleſſet, mare quidem conſtituit ad abluendum in eo manus et pedes ſacerdotum, qui ad altare adſcenſuri erant; lauacra vero ad purganda inte-

καὶ τοὺς πόδας, μέλλοντας ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸν βωμόν· τοὺς δὲ λιτῆρας, εἰς τὸ καθαίρειν τὰ ἐντὸς τῶν ὁλοκαυτωμάτων ζώων, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν.

ζ'. Κατεσκεύασε δὲ καὶ θυσιαστήριον χάλκεον πηχῶν εἴκοσι τὸ μῆκος, καὶ τοσούτων τὸ εὖρος, τὸ δὲ ὕψος δέκα πρὸς τὰς ὁλοκαυτώσεις. ἐποίησε δὲ αὐτῷ καὶ τὰ σκεύη πάντα χάλκεα, ποδιστῆρας καὶ ἀναλημπτῆρας. οὐ μὴν ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ λαβίδας, καὶ ἅρπαγας, καὶ τὸν σκεῦος ἐδημιούργησεν ἐκ χαλκοῦ, τὴν αὐγὴν ὁμοίᾳ χροιᾷ καὶ τὸ κάλλος. τραπεζῶν τε πλῆθος ἀνέθηκεν ὁ βασιλεὺς καὶ μίαν μὲν μεγάλην χρυσέαν, ἐφ' ἧς ἐτίθεσαν τοὺς ἄρτους τῷ Θεοῦ, καὶ ταύτῃ παραπλησίας μυρίας πρὸς αὐταῖς ἑτέρων τρόπων γεγενημένας· ἐφ' ὧν ἐπέκειτο τὰ σκεύη, φιάλαι τε καὶ σπονδεῖα, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ τετρακισμύρια. καὶ λυχνίας δὲ μυρίας ἐποίησε κατὰ τὴν Μωϋσέως προσαγήν. ἐξ ὧν μίαν ἀνέθηκεν εἰς τὸν ναὸν, ἧς κάπτας καθ' ἡμέραν ἀπολούθως τῷ νόμῳ· καὶ τράπεζαν μίαν ἐπικειμένην ἄρτους πρὸς τὸ βόρειον τοῦ ναοῦ μέρος ἀπέρυθ τῆς λυχνίας. ταύτην γὰρ κατὰ νότου ἔστησεν. ὁ δὲ χρυσοῦς βωμὸς μέσος αὐτῶν ἕκειτο. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ ναὸς τεσσαράκοντα πήχεων οἶκος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τῆς αἰδύτου. εἰς τοῦτο γὰρ ἡ μιβωτὸς ἔμελλε κεῖσθαι.

η'. Οἰκοχόας δ' ὁ βασιλεὺς μυριάδας ὀκτὼ κατεσκεύασε, καὶ φιάλων χρυσέων δέκα, ἀργυρέας δὲ δισμυρίους· πινάκων δὲ χρυσέων, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐτοῖς τὴν μέλιτα σεμίδαλιν τῷ βωμῷ, μυριάδας ὀκτὼ, τούτων δ' ἀργυρᾶς δισμυρίους. κρατῆρας δὲ, οἷς ἐνέφυρων τὴν σεμίδαλιν μετ' ἐλαίου, χρυσέους μὲν ἑξακισμυρίους, ἀργυροῦς δὲ δὶς τοσούτους. τὰ μέτρα δὲ τοῖς Μωϋσέως, λεγομένοις δὲ εἶν καὶ ἀσσάροις, παραπλήσια, χρύσεα μὲν δισμύρια, ἀργύρεα δὲ δισμύρια. θυμιατήρια δὲ χρυσᾶ, εἰς ἃ ἐμβάλλετο τὰ θυμίαμα εἰς τὸν ναὸν, δισμύρια. ὁμοίως δὲ ἄλλα θυμιατήρια, εἰς ἐκόμιζον ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ τὸν ἐπὶ τὸν μικρὸν βωμὸν τὸν πρὸ τοῦ ναοῦ, πεντακισμύρια. φιάλας

ua animalium, quae tota adolenda erant, eorumque des.

7. Fabricauit autem et altare aeneum, viginti cubito- m longitudine, totidemque latitudine, altitudine vero cem, ad ſolida ſacrificia conſumenda. Porro fecit am vaſa eius ex aere omnia, lebetes et amulas. quini- et ad haec forcipes et harpagones, et omne demum lrumentum confecit ex aere, ſplendore et pulchritudi- aurum referente. Menſas quoque multas dedicauit , et vnam quidem magnam auream, cui imponebant i panes; atque huic ſimiles decem mille, modo ab s diuerſo factas: ſuper quas vaſa iacebant, et phialae paterae, aureae quidem vigeſies mille, argentearum o quadraginta millia. Inſuper et candelabra fecit de- n mille, iuxta praeceptum Moyſis. ex quibus vnum Templo dedicauit, vt interdiu luceret ſecundum le- m: et menſam vnam panes impoſitos habentem, ad tentrionale Templi latus ex aduerſo candelabri. illud m ad auſtrum collocauit. Aureum vero altare medio er haec poſuit. Iſta omnia continebat domus anterior, cubitorum, ante vela adyto oppanſa. in illo enim ar- erat reponenda.

8. Faciendos inſuper curauit rex vrceolos vinarios oginta mille, atque phialarum aurearum decem millia, enteas vero duplo plures. Lancium item aurearum, afferendam in eis ſimilam maceratam ad altare, octo- ta millia, duplum vero argentearum numerum. Cra- arum quoque, in quibus ſimilam oleo ſubigebant, ſexa- ta quidem millia aurearum, argentearum vero bis toti- n. Menſurarum autem, Moſaïcis, hin et aſſaron ap- latis, ſimilium, aurearum quidem erant viginti millia, enteae vero duplo plures. Porro acerrae aureae, qui- odoramenta in Templum inferri ſolent, erant vige- mille: ſimiliter et aliae acerrae, quibus ignem defe- ant a magno altari in paruum intra Templum ſitum, nquageſies mille. Quin et ſtolas ſacerdotales mille

ἱερατικὰς τοῖς ἀρχιερεῦσι, σὺν ποδήρεσιν ἐπωμίσι καὶ λογίῳ καὶ λίθοις, χιλίας. ἡ δὲ στεφάνη, εἰς ἣν Μωϋσῆς τὸ θεῖον ἔγραψε, μία ἦν, καὶ διέμενεν ἄχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας. τὰς δὲ ἱερατικὰς στολὰς ἐκ βύσσου κατεσκεύασε, καὶ ζώνας εἰς ἕκαστον πορφύρας μυρίας, καὶ σαλπίγγων, κατὰ Μωϋσέως ἐντολήν, μυριάδας εἴκοσι, καὶ στολῶν τοῖς ὑμνῳδοῖς τῶν Λευϊτῶν ἐκ βύσσου μυριάδας εἴκοσι· καὶ τὰ ὄργανα τὰ μουσικὰ καὶ πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημένα, ἃ καλεῖται νάβλαι καὶ κινύραι, ἐξ ἡλέκτρου κατεσκεύασε τετρακισμυρίας.

θ'. Ταῦτα πάντα ὁ Σολομὼν εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν πολυμερῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς κατεσκεύασε, μηδὲν φεισάμενος, ἀλλὰ πάσῃ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν τοῦ ναοῦ κόσμον χρησάμενος, ἃ καὶ κατέθηκε τοῖς θησαυροῖς τοῦ θεοῦ. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ, γεισὸν μὲν κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν, θρῖγκον δὲ παρ' Ἕλλησι λεγόμενον, τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τὰς τολλὰς τῆς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀκεμένην αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημανοῦντα. τοῦτο δ' ἔξωθεν ἱερὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τετραγώνῳ σχήματι, στοὰς ἐγείρας μεγάλας καὶ πλατείας καὶ πύλαις ὑψηλαῖς ἀνεῳγμένας, ὧν ἑκάστη πρὸς ἕκαστον τῶν κώλων τέτρακτο χρυσέαις κλειομένη θύραις. εἰς τοῦτο τὸ λεὼ πάντες, οἱ διαφέροντες ἁγνείᾳ καὶ παρατηρήσει τῶν νόμων, εἰσήεσαν. θαυμαστὸν δὲ καὶ λόγου παντὸς ἀπέχον μεῖζον, ὡς δὲ εἰπεῖν καὶ τῆς ὄψεως, τὸ τούτων ἔξωθεν ἱερόν· μεγάλας γὰρ ἐγχώσας φάραγγας, ἃς διὰ βάθος οὐδὲ ὁρᾶν ἀπόνως ἐνεγκόντας ἦν ἰδεῖν, καὶ ἀναβιβάσας εἰς τετρακοσίους πήχεις τὸ ὕψος, ἰσοπέδους τῇ κορυφῇ τὰ ὄρη, ἧς ὁ ναὸς ᾠκοδόμητο, κατεσκεύασε. καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν τὸ ἔξωθεν ἱερὸν, ἴσον ὑπῆρχε τῷ ναῷ. περιελαμβάνετο αὐτὸ καὶ στοαῖς διπλαῖς μὲν τὴν διατασιν, λίθου δ' ὑπερφυοῦς τὸ ὕψος πήχεων ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ὑπερηρεισμένας· ὀροφαὶ δ' αὐτῶν ἦσαν ἐκ κέδρου φατνώμασιν ἐξεσμέναι. τὰς δὲ θύρας τοῦ ἱεροῦ τούτου πάσας ἐπέστησεν ἐξ ἀργύρου.

rauit in vſum Pontificum, cum epomidibus talaribus et ionali et lapidibus. Corona vero, cui Moyſes nomen i inſcripſit, vna fuit, et ad hodiernum vſque diem per- nſit. Stolas autem ſacerdotales ex byſſo fieri curauit, m zonis pro vnoquoque purpureis decies mille; et tu- rum, quales Moyſes praeſcripſit, ducena millia; item as ſtolas byſſinas Leuitis hymnorum cantoribus ducen- mille: inſtrumenta item muſica etiam in hymnorum ntum inuenta, quae nablae et cinyrae vocantur, ex ele- o confecit quadragies mille.

9. Iſta omnia Solomon, ſumptibus haud parcens, l ſumma in Templo exornando liberalitate vſus, mul- riam et magnifice apparauit; quae etiam in theſauros i recondidit. Templo autem ſeptum in orbem cir- mdedit, quod noſtra quidem lingua Giſon appellamus, aecis vero Θριγκὸς dicitur, in altitudinem trium cubito- m euectum, quod populum quidem ab ingreſſu in mplum prohiberet, ſolis vero ſacerdotibus aditum pa- e ſignificaturum eſſet. At extra hoc ſeptum fanum ex- uxit ſpecie quadrangula, cum porticibus magnis ac la- et patentibus in portas altas, quarum ſingulae ſingu- ventos ſpectabant, et foribus auratis claudebantur. In c fanum cuilibet e populo, modo non polluto et prae- iptorum legis obſeruanti, intrare licebat. Dici autem n poteſt, ac vix etiam oculis credi, quam mirandum erit illud exterius fanum. Cum enim terra aggeſta lles magnas impleſſet, quas propter immenſam profun- atem oculis deiectis difficile erat intueri, et in altitudi- m ſuſtuliſſet quadringentorum cubitorum, effecit vt ıſdem eſſent celſitudinis cum vertice montis, in quo ex- uctum erat Templum. ac propterea fani exterioris ſub- ılis area Templi ſolo aequabatur. Illud autem circum- dit porticibus ſtructura quidem duplicibus, columnis ro e natiuo ſaxo ſublime ſuſtentatis: atque illis impoſi- n erat tectum e cedro in laquearia dedolatum. Huic tem fano ianuas omnes fecit ex argento.

ΚΕΦ. ϛ'.

Ως Σολομὼν τὴν κιβωτὸν μετήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ὡς ἱκετεύσας τὸν Θεὸν δημοσίας θυσίας ἐπετέλεσεν.

ΤΑ μὲν οὖν ἔργα ταῦτα, καὶ τὰ μεγέθη καὶ πάλλη τῶν τε οἰκοδομημάτων καὶ τῶν εἰς τὸν ναὸν ἀναθημάτων Σολομὼν ὁ βασιλεὺς ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ συντελέσας, καὶ πλήτη καὶ πρόθυμίας ἐπίδειξιν ποιησάμενος, ὡς ἂν τις ἰδὼν ἐνόμισεν ἐν τῷ παντὶ κατασκευασθῆναι χρόνῳ, ταῦτα ἐν ἔτεσι ὀλίγοις πρὸς τὸ μέγεθος συγκριθέντα τῷ ναῷ συμπερανθῆναι, γήψας τοὺς ἡγεμόσι καὶ πρεσβυτέρους τῶν Ἑβραίων ἐπέλεκτε ἅπαντα τὸν λαὸν συναγαγεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, ὀφόμενοι τὴν τὸν ναὸν καὶ μετακομοῦντα τὴν τῷ Θεῷ κιβωτὸν εἰς αὐτὸν. καὶ περιαγγελθείσης τῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα πᾶσιν ἀφίξεως, ἑβδόμῳ μηνὶ μόλις συνίασιν, ὑπὸ μὲν τῶν ἐπιχωρίων Θισρὶ, ὑπὸ δὲ τῶν Μακεδόνων Ὑπερβερεταῖος λεγομένῳ. συνέβαινε δὲ εἰς τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ ὁ τῆς Σκηνοπηγίας καιρὸς, ἑορτὴ σφόδρα παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἁγιωτάτη καὶ μεγίστη. βαστάσαντες οὖν τὴν κιβωτὸν καὶ τὴν σκηνὴν, ἣν Μωϋσῆς ἐπήξατο, καὶ πάντα τὰ πρὸς τὴν διακονίαν τῶν θυσιῶν τοῦ Θεοῦ σκεύη, μετεκόμιζον εἰς τὸν ναόν. πρόβατα δὲ μετὰ θυσιῶν αὐτός τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἅπας καὶ οἱ Λευῖται σπονδαῖς τε καὶ πολλῶν ἱερείων αἵματι τὴν ὁδὸν καταντλοῦντες, καὶ θυμιῶντες ἀπείρου τι θυμιαμάτων πλῆθος, ὡς ἅπαντα τὸν περιξ ἀέρα πεπληρωμένον, καὶ τὴν πορφυρᾶν τυγχάνουσαν ἡδὺν ἀπαντᾶν, καὶ γινομένην ἐπιτέμιαν Θεῷ καὶ κατοικισμὸν, κατ' ἀνθρωπίνην δόξαν, ὡς νεοδόμητον αὐτῷ καὶ καθιερωμένον χωρίον. καὶ γὰρ οὐδ' ὑμνοῦντες οὐδὲ χορεύοντες ἕως ἦ πρὸς τὸν ναὸν ἦλθον ἔκαμνον. τάδε μὲν οὖν τῷ τρόπῳ τὴν κιβωτὸν μετήνεγκαν. ὡς δ' ὡς τὸ ἄδυτον αὐτὴν μετενεγκεῖν ἔδει, τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος μετέστη· μόνοι δὲ κομίσαντες οἱ ἱερεῖς μετὰξὺ τῶν Χερουβὶμ τῶν δύο κατέθεσαν, αἱ δὲ πτέρυγες συμπλέξασαι, καὶ γὰρ ἦσαν ὑπὸ τῆς τεχνίτης κατεσκευασμέναι, τὴν κιβωτὸν

CAP. IV.

Quomodo Solomon in Templum arcam transtulit; et, cum Deo supplicasset, publice sacra fecit.

ET quidem Solomon rex, cum haec opera atque aedi-
icia tam magna et splendida, vna cum donariis in Templo
eponendis, septennio confeciſſet, et praeclarum diuitia-
um et promptitudinis suae specimen dediſſet, vt quae,
quis oculis animoque ea perluſtraret, aetatem integram
ominis poſcere videbantur, breui adeo, cum Templi
agnitudine collata, tempore fuerint abſoluta; literis ad
uces et ſenatores Hebraeorum miſſis, iuſſit vt populus
mnis Hieroſolyma congregaretur, et Templum viſuri
arcam Dei in illud tranſlaturi. Et cum omnibus de-
unciatum fuiſſet vt Hieroſolyma proficiſcerentur, ſepti-
io demum menſe vix eo conuenerunt; ab indigenis qui-
em Thiſri, a Macedonibus vero dicto Hyperberetaeo.
cidit autem in idem tempus et Vmbraculorum ſolenni-
s, feſtum apud Hebraeos plane ſanctiſſimum et maxi-
um. Cum igitur arcam ſuſtuliſſent, et tabernaculum
iod Moyſes ſtruxerat, omnemque ſupellectilem ad mi-
ſterium ſacrificiorum Dei paratam, ea transferebant in
emplum. Praecedebant autem eam cum hoſtiis et ipſe
x et populus vniuerſus et Leuitae, libaminibus et multo
ctimarum ſanguine viam perfundentes, et infinitam ſuf-
uum vim adolentes, vt totus circumquaque aër iis opple-
s etiam longiſſime remotos ſuauitatis odore exciperet, et
dicaret Deum in profectione eſſe, atque, vt hominibus
lebatur, habitatum venire locum ſibi recens exſtructum
conſecratum. quippe neque hymnos canentibus, neque
oreas agentibus, dum ad Templum accederent, oborta
laſſitudo. Et quidem hoc modo arcam tranſtulerunt.
im vero iam in adytum inferri deberet, reliqua quidem
ultitudo abſceſſit, ſoli vero ſacerdotes, qui eam geſtaue-
at, inter duas Cherubes collocarunt. illae vero conſertis
rum extremitatibus (etenim ita ab artifice fabricatae
int) arcam velut vmbella quadam et tholo protexe-

ὡς ὑπὸ σκηνῇ τινι καὶ θόλῳ κατεσκέπασαι. εἶχε δὲ ἡ κιβωτὸς ἀδὲν ἕτερον, ἢ δύο λιθίνας πλάκας, ἃς τὰς δέκα λόγους τὰς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Μωϋσῆ λαληθέντας ἐν Σινᾷ ὄρει ἐγγεγραμμένους αὐτὰς ἔσωζον. τὴν δὲ λυχνίαν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸν βωμὸν τὸν χρύσεον, ἔστησαν ἐν τῷ ναῷ πρὸ τοῦ ἀδύτου, κατὰ τὰς αὐτὰς τόπους, ἃς καὶ τότε ἐν τῇ ἐρημίᾳ κείμενοι κατεῖχον. καὶ τὰς καθημερινὰς θυσίας ἀνέφερον. τὸ δὲ θυσιαστήριον τὸ χάλκεον ἵστησι πρὸ τοῦ ναοῦ ἀντικρὺ τῆς θύρας, ὡς ἀνοσχθήσης αὐτὸ κατακρόσωπον εἶναι, καὶ βλέπεσθαι τὰς ἱερουργίας καὶ τὴν τῶν θυσιῶν πολυτέλειαν. τὰ δὲ λοιπὰ σκεύη πάντα συναλίσας, ἔνδον εἰς τὸν ναὸν κατέθετο.

β'. Ἐπεὶ δὲ πάντα διακοσμήσαντες οἱ ἱερεῖς τὰ περὶ τὴν κιβωτὸν ἐξῆλθον, ἄφνω πίλημα νεφέλης οὐ σκληρὸν οὐδ' οἷον ὥρᾳ χειμῶνος ὑετοῦ γέμον ἵσταται, κεχυμένη δὲ καὶ κεκραμένον εἰς τὸν ναὸν εἰσερρύη· καὶ ταῖς μὲν ὄψεσι τῶν ἱερέων, ὡς μηδὲ καθορᾶν ἀλλήλους, ἐπεσκότει, τὰς δὲ διανοίας ταῖς ἁπάντων φαντασίαν καὶ δόξαν παρῆγε, ὡς τοῦ Θεοῦ κατελελυθότος εἰς τὸ ἱερὸν καὶ κατεσκηνωκότος ἡδέως ἐν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ ταύτῃ εἶχον αὐτὰς τῇ ἐννοίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν ἐξεγερθεὶς, ἔτυχε γὰρ καθεύδων, ἐποιήσατο λόγους πρὸς τὸν Θεὸν, ὡς τῇ θείᾳ φύσει πρέποντας ὑπελάμβανε, καὶ καλῶς ἔχειν αὐτῷ λέγειν· "σὺ γὰρ, εἶπεν, οἶκον μὲν αἰώνιον ἔχεις, ὦ δέσποτα, τῶν "ὧν σαυτῷ εἰργάσω γεγονότα, τὸν οὐρανὸν οἶδαμεν καὶ τὸν "ἀέρα καὶ γῆν καὶ θάλασσαν, ἐν οἷς ἁπάντων ὁδοὶ τέτακται "κόσμος κεχώρηκας. τοῦτον δέ σοι κατεσκεύασα τὸν οὐκ "ἐπώνυμον, ὡς ἂν ἀπ' αὐτοῦ σοι τὰ εὐχὰς θύοντες καὶ λει- "τουργοῦντες ἀναπέμπωμεν εἰς τὸν ἀέρα· καὶ πεπεισμένος "διατελοίημεν ὅτι πάρει, καὶ μακρὰν οὐκ ἀφέστηκας ἀπ' "σαυτῶν. τῷ μὲν γὰρ πάντα τε ἀφορᾶν καὶ πάντα ἀκούειν "ἀδὲ νῦν ὅπως σοι θέμις οἰκεῖν ἀπολείπεις τὸν πάντας κό- "σμον δὲ πᾶσιν ἔγγισα εἶναι, μάλιστα δ' ἑκάστῳ καὶ βουλο- "μένῳ καὶ διανυκτὸς καὶ ἡμέρας συμπάρει." ταῦτ' ἐπιθυ-

tunt. Arca vero nihil aliud habebat praeter duas tabulas apideas, quae decem verba, a Deo in Sinaeo monte Moysi prolata, eis inscripta seruabant. Candelabrum autem et mensam et altare aureum posuerunt in Templo ante adytum, iisdem in locis, quae et olim, cum in tabernaculo sita essent, tenuerunt. quo facto quotidiana sacrificia obtulerunt. Altare autem aeneum ante Templum locauit ex aduerso ostii, ita vt eo aperto illud oculis expositum esset, et adspectaretur rei sacrae peractio et magna victimarum opulentia. Et cum caeteram omnem supellectilem coëgisset, eam intra Templum reposuit.

2. Postquam vero sacerdotes, omnibus quae ad aram spectabant rite constitutis, ex sacrario egressi erant, derepente nubes conglobata, non rigida nec qualis hiberno tempore pluuia grauida conspicitur, sed mollis et temperata, in Templum illabitur: et tantam quidem oculis sacerdotum caliginem offudit, vt alius alium intueri non potuerit; omnium vero mentibus cogitationem et opinionem excitauit, Deum iam in Templum descendisse, libenterque illud in domicilium sibi delegisse. Atque illi quidem haec secum reputabant. Rex autem Solomon, cum surrexisset (tunc enim forte sedebat) ad Deum verba fecit, quae naturae diuinae aptissima esse rebatur, sibique conuenire vt faceret. "Tu, inquit, domum quidem 'sempiternam habes, Domine, et ex iis quae tibimet con'didisti factam, coelo scilicet et aëre et terra et mari, per 'quae omnia, nec illorum ambitu conclusus, peruadis. 'Hoc vero tuo nomini constitui Templum, vt ex eo pre'ces, rem sacram facientes litantesque, sursum in aërem 'mittamus: idque ea constanti opinione quod hic ades, 'et a tuis non longe recessisti. nam ex eo quidem quod 'vniuersa videas et omnia audias, neque, vt hic, vbi 'nunc fas est, habites, omnium curam abiicis, atque 'adeo cunctis praesens esse desinis, praesertim vero cum 'singulis etiam te consulentibus nocte dieque simul adsis." Hisce Deum obtestatus, ad populum orationem conuertit,

σας πρὸς τὸν Θεὸν, ἀπέστρεψεν εἰς τὸ πλῆθος τὸς λόγους ἐμφανίζων τῷ Θεῷ τὴν δύναμιν αὐτοῦς καὶ τὴν πρόνοιαν. ὃτι Δαυΐδι τῷ πατρὶ περὶ τῶν μελλόντων ἅπαντα, καθὼς ἀπο βέβηκεν ἤδη τὰ πολλὰ καὶ γενήσεται τὰ λείποντα, δη λώσειε· καὶ ὡς αὐτὸς ἐπιθείη τὸ ὄνομα τῷ μέλλοντι γεγεννή σθαι, καὶ τίς μέλλοι καλεῖσθαι πρεσβύτερος, καὶ ὅτι τὸν ναὸν ἔτος οἰκοδομήσειεν αὐτῷ, βασιλεὺς μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν γενόμενος· ἃ βλέποντας κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν ἐπιτελῆ, τὸν Θεὸν εὐλογεῖν ἠξίου, καὶ μὴ περὶ τοῦ ἀπογινώσκειν ὧν ὑπέσχηται πρὸς εὐδαιμονίαν ὡς ἐκ ἰσχύος, πιστεύοντας ἐκ τῶν ἤδη βλεπομένων.

γ'. Ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς τὸν ὄχλον ὁ βασιλεὺς, αὖθις πάλιν εἰς τὸν ναὸν· καὶ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν ὄχλον ἀνα σχών, "ἔργοις μὲν, εἶπεν, ἃ δυνατὸν ἀνθρώποις ἀποδοῦναι "Θεῷ χάριν ὑπὲρ ὧν εὖ πεπόνθασιν. ἀπροσδεὴς γὰρ τὸ "θεῖον ἁπάντων καὶ κρεῖττον τοιαύτης ἀμοιβῆς. ὧ δὲ τῶν "ἄλλων ζώων ὑπὸ σοῦ, δέσποτα, κρείττονες γεγόναμεν, "τούτῳ τὴν σοῦ εὐλογεῖν μεγαλειότητα πρέπει, καὶ τοὺς "τῶν ὑπηγμένων εἰς τὸν ἡμέτερον οἶκον καὶ τὸν Ἑβραίων νό "μον, εὐχαριστεῖν ἀνάγκη. τίνι γὰρ ἄλλῳ μᾶλλον ἱλάσασθαι "τε μηνιῶντα, καὶ διαμένοντα εὐμενῆ δεξιώτερον ἐσμεν ἢ τῷ, "ᾗ Φωνῇ· ἣν ἐξ ἀέρος τε ἔχομεν, καὶ δι' αὐτοῦ πάλιν ἀκού "σαν οἴδαμεν. χάριν οὖν ἔχειν δι' αὐτῆς ὀφείλω σοὶ, πα "ρί τε τοῦ πατρὸς πρῶτον, ὃν ἐξ ἀφανοῦς εἰς τοσαύτην εὐ "γαγες δόξαν, ἔπειθ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ πάντα μέχρι τῆς ἐ "ρούσης ἡμέρας ἃ προεῖπας πεποιηκότι· δέομαί τε τοῦ θε "οῦ χορηγεῖν ὅσα Θεῷ δύναμις ἀνθρώπῳ ὑπὸ σοῦ τε "μημένοις, καὶ τὸν οἶκον τὸν ἡμέτερον αὔξειν εἰς ἄπαν. "καὶ ὡμολόγησας Δαυΐδῃ τῷ πατρί μου καὶ ζῶντι καὶ τε "τὴν τελευτὴν, ὅτι παρ' ἡμῖν ἡ βασιλεία μενεῖ, καὶ τὸ ἐμὸν "νος γένος αὐτὴν διαδοχαῖς ἀμεκφεῖ μυρίαις. ταῦτ' οὖν "ἐπάρκεσον, καὶ παισὶ τοῖς ἐμοῖς ἀρετὴν ἣ σὺ χάρεις "ράχου. πρὸς δὴ τούτοις ἱκετεύω καὶ μοῖραν τινα τοῦ σὸ "πνεύματος εἰς τὸν ναὸν ἀποικίσαι, ὡς ἂν καὶ ἐπὶ γῆς ἡ

is repraesentans Dei potentiam simul et prouidentiam. iod scilicet Dauidi patri suo futura omnia, prout eo- m pleraque iam euenerunt et reliqua euentura sunt, pa- ecerit: vtque ille nondum nato nomen indiderit, et is foret appellandus praedixerit; et quod ipse Tem- m ei aedificaturus esset, rex factus post patris obitum. iae cum iuxta illius vaticinium adimpleta vidissent, eos monebat vt Deo benedicerent, neque de vlla re quam felicitatem eorum promiserat, ac si eam non praestitu- esset, desperarent, ex iis quae iam conspexerant illi em habentes.

3. His populum affatus rex, rursum Templum ver- adspicit: dextraque in multitudinem porrecta, dicebat, ieri non potest, vt homines operibus quidem gratiam leo pro acceptis beneficiis reddant. nullius enim rei nu- en diuinum indiget, maiusque quam vt ei fiat id genus muneratio. Quo enim caeteris animantibus a te, Do- ine, superiores sumus constituti, eo nos decet tuam udare maiestatem; et pro his, quibus familiam no- ram atque Hebraeorum populum dignatus es, gratias ere necesse habemus. Qua enim re alia potiori fau- sque magis auspiciis conuenit iratum propitium redde- perpetuoque benignum conseruare, quam voce; iam et ex aëre haurimus, iterumque per eum sursum rri nouimus. Eius igitur beneficio tibi gratias agere ir est, ac de patre meo in primis quem ex obscuro ad ntam gloriam prouexisti, deinde quod mihi ipsi in em hodiernum omnia, quaecunque verbis es pollici- s, re ipsa praestiteris: precorque vt in posterum lar- aris quae Deus hominibus, quos vult honoratos, largiri test; et familiam nostram in omne aeuum auctam ve- et ornatam, quemadmodum Dauidi patri meo et vi- nti et morienti promisisti, quod apud nos regnum sit rmansurum, et genus illius per vices innumeras illud cepturum sit. Haec igitur nobis quaeso suppedites, li- risque meis virtutem illam, quae tibi grata est, imper- ris. Ad haec supplex oro, vt spiritum tuum eatenus in emplum hoc migrare facias, vt etiam in terris esse no-

"εἶναι δοκῇς. σοὶ μὲν γὰρ μαρτὸν οἰκητήριον καὶ τὸ τῶν ὅλ
"νῦ καὶ τῶν κατὰ τῦτον ὄντων κύτος, ἐχ ὅτι γε ἴτος ὁ τ
"χὼν ναός· ἀλλὰ Φυλάσσειν τε ἀπόρθητον ἐκ πολεμί
"ὡς ἴδιον εἰς ἅπαν, καὶ προνοεῖν ὡς οἰκείᾳ κτήματος παρ
"καλῶ. κἂν ἁμαρτών ποτε ὁ λαὸς τύχῃ, ἔπειτα πλη
"τινι κακωθῇ διὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ σῦ, γῆς ἀκαρπία, λ
"Φθορᾶ λοιμικῇ, ἢ τινι τύτων τῶν παθημάτων οἷς σὺ τ
"παραβάντας τι τῶν ὁσίων μετίσχῃ, καὶ καταφύγῃ τ
"ἀθρωθεὶς εἰς τὸν ναὸν ἱκετεύων σε καὶ σωθῆναι δύνα
"ἐπήκοος αὐτῦ γενόμενος ὡς ἔνδον ὢν ἐλεήσῃς καὶ τῶν σ
"Φορῶν ἀπαλλάξῃς. ταύτην δ' ἐχ Ἑβραίοις μόνοις δόκ
"παρὰ σῦ τὴν βοήθειαν εἶναι σΦαλεῖσιν, ἀλλὰ γὰρ κ
"ἀπὸ περάτων τῆς οἰκυμένης τινὲς ἀΦίξονται, κἂν ὁπόθ
"δηποτοῦν προστρεπόμενοι καὶ τυχεῖν τινος ἀγαθῦ λιτερ
"τες, δῶς αὐτοῖς ἐπήκοος γενόμενος. ἅπαντες γὰρ ἂν μά
"εν πάντες, ὅτι σὺ μὲν αὐτὸς ἐβελήθης παρ' ἡμῖν κατασκ
"θῆναί σοι τὸν οἶκον, ἡμεῖς δ' ἐκ ἀπανθρωποι τὴν Φ
"ἐσμὲν, ὃ δ' ἀλλοτρίως πρὸς τὰς ἐκ ὁμοΦύλες ἔχομεν, ἀ
"λὰ πᾶσι κοινὴν τὴν ἀπὸ σῦ βοήθειαν, καὶ τὴν τῶν κ
"θῶν ὄνησιν, ὑπάρχειν ἐθελήσαμεν."

δ'. Εἰπὼν ταῦτα, καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, ἐ
ἐπὶ πολλὴν ὥραν προσκυνήσας, ἀναστὰς θυσίας τῷ
μῶ προσῆγε· καὶ γεμίσας τῶν ὁλοκλήρων ἱερείων,
γέσατο τὸν Θεὸν ἡδέως ἔγνω ἅπασαν τὴν θυσίαν π
χόμενον. πῦρ γὰρ ἐξ ἀέρος διαδραμὸν καὶ πάντω
των ἐπὶ τὸν βωμὸν αἶξαν, τὴν θυσίαν ἥρπασε καὶ
δαίσατο. ταύτης δὴ τῆς ἐπιΦανείας γενομένης, ὁ μὲν
δήλωσιν εἶναι ταῦτ' εἰκάσας τῆς ἐν τῷ ναῷ τῦ Θεῦ δ
βῆς ἐσομένης, καὶ ἡδεὶς προσεκύνει πεσὼν ἐπὶ τ
ὁ δὲ βασιλεὺς εὐλογεῖν τε ἤρξατο, καὶ τὸ πλῆθος
ποιεῖν παρώρμα, δείγματα μὲν ἔχοντας ἤδη τῆς τ
πρὸς αὐτὸς εὐμενείας, εὐχομένης δὲ τοιαῦτα ἀποβαίνε
παρ' ἐκείνῳ, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῖς καθαρὰν ἀπὸ πάσ
λάττεσθαι κακίας ἐν δικαιοσύνῃ καὶ θρησκείᾳ, καὶ τῷ τῆς

"bis videaris. Nam et coelum omne tibi quidem paruum "eſt domicilium, et eorum quae in eo ſunt profunditas, "nedum hoc qualecunque Templum: veruntamen te obte- "ſtor atque precor, hoc Templum cuſtodi et ab omni vaſta- "tione hoſtili vt proprium protege, eiuſque tanquam poſ- "ſeſſionis tuae curam gerito. Et ſi quando populus in te "deliquerit, atque adeo clade aliqua ob peccatum ſuum a "te afficiatur, terrae ſterilitate et peſtis contagione, aliiſue "eiuſmodi malis, quibus in iura ſacra violantes ſoles ani- "maduertere, ac deinde magna frequentia ad hoc Tem- "plum ſupplex confugerit, ſalutem votis expetens; exau- "ditis illorum precibus, quaſi in aede habitares, ſortis il- "lorum miſerere eoſque a calamitatibus libera. Hanc vero "non ſolum Hebraeis in peccata prolapſis a te opem peto: "ſed etiam ſi ab extremis orbis finibus aliqui aduenerint, "aut ex quocunque demum loco ad te ſupplicandum ſeſe "conuerterint, et boni quidpiam a te impetrare deſidera- "rint, poſtulata illis concedito. Sic enim omnibus mani- "feſtum erit, quod tu quidem ipſe hanc aedem apud nos "tibi exſtrui volueris, nos vero non ita a natura compara- "tos eſſe vt humanitatis ſimus expertes, aut alienigenis ini- "qui et infeſti, ſed libenter feramus te communiter omnibus "tum adiutorem eſſe tum bonorum omnium largitorem."

4. Cum ille haec dixiſſet, et humi ſe proſtrauiſſet, ea liquamdiu adoraſſet, tandem in pedes erectus hoſtias ara dmouit: cumque eam ſolidis victimis repleuiſſet, ſacrifi- ium Deo gratum eſſe et acceptum comperit, ſigno maxi- ne illuſtri. ignis enim per aërem delatus, et cum impetu altare omnium in conſpectu irruens, victimas corripuit t abſumpſit. Hac autem ſpecie oculis oblata, populus uidem, coniectura inde facta Deum hiſce declaraſſe ſe in emplo habitaturum eſſe, laetus in terrae ſolum procidens dorabat. rex vero et Deo coepit benedicere, et populum, idem facerent, hortabatur, iam perſpectam quidem haben- s Dei erga ſe beneuolentiam, de caetero vero precantes vt uae ab eo proueniunt ſibi ſemper aeque optata accidant, vt- ue mentem eorum puram ab omni peccati labe cuſtodire di- netur in iuſtitia eiuſque cultu, quo poſſint et praecepta, quae

λὰς τηρεῖν ἃς διὰ Μωϋσέως αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ Θεὸς διαμεί-
σας. ἔστεσθαι γὰρ ἔτως εὐδαιμον τὸ Ἑβραίων ἔθνος, καὶ
παντὸς ἀνθρώπων γένους μακαριώτερον. παρεκάλει τε μη-
μονεύειν ὡς οἷς ἐκτήσαντο τὰ παρόντα ἀγαθὰ, τέτοις αὐ-
τὰ καὶ βέβαια ἕξουσι, καὶ μείζω καὶ πλείω κατασήσου-
σ' γὰρ λαβεῖν αὐτὰ μόνον δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνη, ἀλ-
λὰ καὶ καθέξειν διὰ ταῦτα προσῆκεν ὑπολαμβάνειν. εἰδὼς
δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐχ ἔτως μέγα τὸ κτήσασθαί τι τῶν ὄν-
ὑπαρχόντων, ὡς τὸ σῶσαι τὰ κεκριθέντα, καὶ μηδὲν ἀμε-
τεῖν εἰς βλάβην αὐτῶν.

ε'. Ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς διαλεχθεὶς ταῦτα πρὸς τὸ πλῆ-
θος, διαλύει τὴν ἐκκλησίαν, τελέσας θυσίας ὑπέρ τε ἑαυ-
τῦ καὶ πάντων Ἑβραίων· ὡς μόχθις μὲν καταθύσαι μυρίας
καὶ διχιλίας, προβάτων δὲ μυριάδας δώδεκα. τὸν γὰρ
ναὸν τότε πρῶτον ἔγευσεν ἱερουργημάτων, καὶ κατευωχή-
σαν ἐν αὐτῷ πάντες σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις Ἑβραῖοι· ἦ
δὲ καὶ τὴν Σκηνοπηγίαν καλεμένην ἑορτὴν πρὸ τῦ ναῦ λα-
πρῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ δὶς ἑπτὰ ἡμέρας ἤγαγε ὁ
βασιλεὺς, σὺν ἅπαντι τῷ λαῷ κατευωχέμενος.

ς'. Ἐπεὶ δ' εἶχεν αὐτοῖς ἀποχρώντως ταῦτα, καὶ μά-
δὲν ἐνέδει τῇ περὶ τὸν Θεὸν εὐσεβείᾳ, πρὸς αὐτὸς ἔλεγε
τῦ βασιλέως ἀπολύσαντος ἀπῆσαν· εὐχαριστήσαντες τῷ
βασιλεῖ, τῆς τε περὶ αὐτὸς προνοίας καὶ ὧν ἐπεδείξατο φι-
γων, καὶ εὐξάμενοι τῷ Θεῷ παραχρῆν αὐτοῖς εἰς τὸν
χρόνον Σολομῶνα βασιλέα. τὴν τε πορείαν ἐποιοῦντο μετὰ
χαρᾶς καὶ παιδιᾶς, ὕμνως εἰς τὸν Θεὸν ᾄδοντες, ὡς ἂν
τῆς ἡδονῆς ἀπόνως τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πάντας ἄγοι·
καὶ οἱ μὲν, τὴν κιβωτὸν εἰς τὸν ναὸν εἰσαγαγόντες, καὶ τὸ
μέγεθος καὶ τὸ κάλλος ἰσορήσαντες αὐτῦ, καὶ θυσίας τε
αὐτῷ μεγάλων καὶ ἑορτῶν μεταλαβόντες, εἰς τὰς οἰκείας
ἕκαστοι πόλεις ὑπέστρεψαν. ὅναρ δ' ἐπιφανὲν τῷ βασιλεῖ
τὰ τὸς ὕπνως ἐσήμαινεν αὐτῷ τῆς εὐχῆς ἐπήκοον τὸν Θεὸν
γεγονέναι, καὶ ὅτι Φυλάξοι τε τὸν ναὸν, καὶ διατηρή-
αὐτῷ μένοι, τῶν ἐκγόνων αὐτῦ καὶ τῆς ἀρχῆς πλη-

ipſis per Moyſen dedit Deus, aeternum permanſura obſer-
rare. Sic enim Hebraeis proſpere cedent omnia, et cae-
teris mortalibus erunt beatiores. Simulque eos obſecrabat
in memoria habere, quod quibus artibus bona praeſentia
comparaſſent, eiſdem et illa conſeruaturi eſſent; et maiora
ac cumulatiora facturi. Haud enim exiſtimandum eſt haec
ſolummodo pietati et iuſtitiae accepta deberi, ſed et ab illis
eſſe vt firma maneant et ſtabilia. porro hominibus non
adeo magnum eſt parare quae deſiderant, ac parta tueri,
nullumque peccatum, quo laedi poſſunt, admittere.

5. Et quidem rex, his multitudinem affatus, concio-
nem dimiſit, ſacris primum factis tam pro ſemet, quam
pro Hebraeis vniuerſis; ita vt vitulorum quidem viginti
millia mactarit, balantum vero centum et viginti millia.
nam Templum tum primum victimarum cruore imbutum
eſt, et in eo Hebraei omnes cum vxoribus et liberis con-
uiuio excepti ſunt: ac praeterea feſtum, quod Scenopegia
vocabatur, ante Templum per bis ſeptem dies rex ſplen-
dide et magnifice celebrauit, cum populo vniuerſo epu-
atus.

6. Cum autem illis abunde ſatisfaceretur, nihilque
plane deeſſet illorum erga Deum pietati, ſinguli, cum rex
eos dimiſiſſet, domum quiſque ſuam reuerſi ſunt; actis
prius regi gratiis pro ſua illorum cura et operibus quae
praeclare fecerat, precibuſque Deo effuſis vt illis Solo-
monem regem quam diutiſſime conſeruaret. iter etiam
faciebant laetitia geſtientes, hymnoſque Deo canentes:
ita vt voluptate deliniti omnes viam, qua domum irent,
abſque taedio confecerint. Et quidem illi, qui arcam in
Templum intulerant, eiuſque magnitudinem et pulchri-
tudinem conſpexerant, atque adeo magnorum ſacrifi-
ciorum et feſtiuitatum participes facti erant, ad ſuas qui-
que ciuitates regreſſi ſunt. Somnium vero, regi per qui-
tem obortum, ei indicabat, Deum eius exaudiuiſſe pre-
ces, quodque Templum conſeruare voluerit, in eoque
perpetuo habitare, poſteris ipſius totoque populo iuſti-
tiam colentibus. ſeque illum in primis, ſi patris monitis

τὰ δίκαια ποιοῦσης. αὐτὸν δὲ πρῶτον, ἐμμένοντα τοῖς τῶ πατρὸς ὑποθήκαις, ἔλεγεν, εἰς ὕψος καὶ μέγεθος εὐδαιμονίας ἀνοίσειν ἄπειρον, καὶ βασιλεύσειν αὐτὸς τῆς χώρας τῆς ἐκ τοῦ γένους αὐτῶ καὶ τῆς Ἰούδα Φυλῆς. προδόντα μέντοι τὰ ἐπιτηδεύματα, καὶ λήθην αὐτῶν ποιησάμενον, καὶ ξενικοὺς Θεοὺς θρησκεύειν μεταβαλλόμενον, πρόρριζον ἐκκόψειν, καὶ μήτε τοῦ γένους τι λείψανον αὐτοῖ ἐάσειν, μήτε τὸν Ἰσραηλιτῶν λαὸν ἀπαθῆ παρίψεσθαι πολέμους δ' αὐτοὺς καὶ κακοῖς ἐξαφανίσειν μυρίοις, καὶ τῆς γῆς, ἣν τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἔδωκεν, ἐκβαλὼν, ἐπὶ λύδας ἀλλοτρίας κατατήσειν, τὸν δὲ ναὸν τὸν νῦν οἰκοδομηθέντα καταπρηθησόμενον τοῖς ἐχθροῖς παραδώσειν καὶ διαρπαγησόμενον, κατασκάψειν δὲ καὶ τὴν πόλιν χρὶ τῶν πολεμίων, καὶ ποιήσειν μύθων ἄξια τὰ παρ' αὐτὸς κακὰ, καὶ πολλῆς δὶ ὑπερβολὴν μεγέθους ἀπιστίας· ὡ τὰς προσοίσας ἀνέσοντας τὴν συμφορὰν θαυμάζειν, κὰ τὴν αἰτίαν πολυπραγμονεῖν, δὶ ἣν ἅτινα ἐμισήθησαν Ἑβραίοι τῶ Θεῶ, πρότερον εἰς δόξαν καὶ πλοῦτον παρ' αὐτῶ περαχθέντες, καὶ παρὰ τῶν ὑπολειπομένων ἀνέμεν, ἐξομολογημένων τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, καὶ τὰς τῶν πατέρων μίμων παραβάσεις. ταῦτα μὲν αὐτῷ τὸν Θεὸν εἰπεῖν κατὰ τὰς ὄπνους, ἀναγέγραπται.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς βασίλεια ἑαυτῷ ᾠκοδόμησεν ὁ Σολομὼν, πολυτελῆ καὶ λαμπρά· καὶ ὡς αἰνίγματα ὑπὸ τῆ Εἰράμ αὐτῷ πεμφθέντα διέλυσεν.

Μετὰ δὲ τὴν τῆ ναῶ κατασκευὴν, ἐν ἔτεσιν ἑπτὰ, καθὼς προειρήκαμεν, γενομένην, τὴν τῶν βασιλείων οἰκοδομίαν κατεβάλετο, ἣν ἔτεσι τρισκαίδεκα μόλις ἀπήρτισε. γὰρ τὸν αὐτὸν ἐσπούδαζε τρόπον ὄπερ καὶ τὸ ἱερόν. ἀλλὰ τὸ μὲν, καίπερ ὂν μέγα, καὶ θαυμαστῆς ἐργασίας καὶ παραδόξῳ τετυχηκὸς, ὅτι καὶ τῶ Θεῶ συνεργοῦντος ἐν

meceptiſque inſtiterit, ad celſitudinem felicitatis et ma-
gnitudinem immenſam prouecturum eſſe dicebat, nec vn-
quam defore ex ſtirpe ipſius tribuque Iudae qui regioni
huic longe lateque imperet. Sin autem a legis inſtitutis
leſciuerit, eorumque oblitus fuerit, et ad Deorum pere-
grinorum cultum ſe contulerit, fore vt radicitus eum ex-
cinderet, et neque vel tantillas generis ipſius reliquias ſu-
pereſſe ſineret, neque populum Iſraëlitarum ab omni ca-
lamitate immunem praeteriens adſpiceret; ſed ipſos bellis
et cladibus innumeris exſtingueret, atque e terra, quam
patribus eorum dederat, eiectos, aliena in regione collo-
caret, Templum quoque nunc recens exſtructum, incen-
dendum diripiendumque traderet inimicis; quin et vrbem
ipſam hoſtium manibus ſuffoſſam euerteret, faceretque vt
mala quibus ſuccumberent fabulae eſſe mereantur, et vix
credenda ob ſtupendam magnitudinem: ita vt finitimi au-
dita illorum calamitate attoniti haereant, et curioſius quae-
rant quam ob cauſam Deus ſic odio habuerit Hebraeos,
quos antea honore affecerat et diuitiis auxerat; atque ab
iis, qui ex tanta clade ſuperſint, reſponſum ferant, con-
tentibus, quoniam peccauerint et patrias leges violaue-
rint. Atque hiſce quidem Deum per quietem Solomonem
ſtatum eſſe, ſacris literis conſignatum eſt.

CAP. V.

*Vt ſibi Solomon aedes conſtruxit, ſumptuoſas et ſplen-
didas: vtque aenigmata ab Hiramo ad ſe miſſa diſ-
ſoluit.*

Poſt Templi autem aedificationem, quae ſeptennio, vt
ante diximus, facta eſt, ad ſtructuram regiae aggredieba-
tur, quam annis tredecim vix abſoluit. neque enim adeo
huic operi inſudabat ac Templo. ſed illud quidem, ma-
num licet, cuique mirandum et incredibile adhibitum
eſt artificium, Deo etiam, cuius gratia erat exſtructum,
multo opem ferente, annis memoratis ad finem perductum

ἐγένετο, τοῖς προειρημένοις ἕτεσιν ἐλαβε πέρας· τὰ δὲ βασίλεια, πολὺ τῆς ἀξίας τὸ ναὸς καταδεέστερα τυγχάνοντα, τῷ μήτε τὴν ὕλην ἐκ τοσούτου χρόνου καὶ τῆς αὐτῆς ἡτοιμάσθαι δίλοτιμίας, καὶ βασιλεῦσιν οἰκητήριον, ἀλλὰ μὴ θεοῦ γενέσθαι, βραδέως ηὐξήθη. καὶ αὐτὰ μὲν οὖν ἀξιολόγως κατὰ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ἑβραίων χώρας καὶ τὸ βασιλίσσης ᾠκοδομήθη. τὴν δὲ ὅλην αὐτῶν διάταξιν καὶ τὴν διάθεσιν εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ἵν' ὅτως ἐκ τούτου σχάζεσθαι καὶ συνορᾶν ἔχωσι τὸ μέγεθος οἱ τῇ γραφῇ μέλλοντες ἐντυγχάνειν.

Γ'. Οἶκος ἦν μέγας καὶ καλὸς, πολλοῖς σύλοις ἐπηρμένος, ὃν εἰς τὰς κρίσεις καὶ τὴν τῶν πραγμάτων διάγνωσιν πλῆθος ὑποδέξασθαι, καὶ χωρῆσαι σύνοδον ἀνθρώπων ἐπὶ δίκας συνελευθότων κατεσκεύασεν. ἑκατὸν μὲν πηχῶν τὸ μῆκος, εὖρος δὲ πεντήκοντα, τὸ δ' ὕψος τριάκοντα· κίοσι μὲν τετραγώνοις ἀνειλημμένον ἐκ κέδρου πᾶσιν, ἐντεταγμένον δὲ Κορινθίως, ἰσομέτροις δὲ φλιαῖς καὶ θυρώμασι τριγλύφοις ἀσφαλῆ τε ὁμοῦ καὶ κεκαλλωπισμένον. ἔσω δὲ οἶκος ἦν ἐν μέσῳ κατὰ ὅλου τοῦ πλάτους τετραγώνος, τετράγωνος, εὖρος πηχῶν τριάκοντα, ἄνταις ἔγκαρσιος ναόν, παχέσι σύλοις ἀνατεταμένον. ἦν δὲ ἐν αὐτῷ ἐξέδρα διαπρεπὴς, ἐν ᾗ καθεζόμενος ὁ βασιλεὺς ἔκρινεν. ἦ τὰ ζευκτὰ κατεσκευασμένος ἄλλος οἶκος τῇ βασιλίσσῃ· καὶ τὰ λοιπὰ, τὰ πρὸς τὴν δίαιταν καὶ τὰς ἀναπαύσεις αὐτῶν μετὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀπόλυσιν, ἐξῃρημένα τούτων σανίσι τετμημένας ἐκ κέδρου. καὶ τὰ μὲν ᾠκοδομήσατο λίθοις δεκαπήχεσιν, ἑτέρῳ δὲ περιῳκοδόμησε τὸν τοῖχον καὶ πολυτελεῖ κατημφίεσεν, ὃς εἰς κόσμον ἱερῶν καὶ βασιλείων οὐκ θεωρίαν γῇ μεταλλεύεται, τοῖς φέρουσιν αὐτὸν τόποις ἐπηνυμένη. καὶ τὸ μὲν ἀπ' αὐτῆς κάλλος ἐπὶ τρισχιλίων [illegible] Φασιμένου· τετάρτη δὲ μοῖρα γλυφέων παρεῖχε θεωρίαν ἐπισήμην, ὑφ' ὧν πεποίητο δένδρα καὶ φυτὰ παντοῖα, σύστικα τοῖς κλάδοις καὶ τοῖς ἐκπεπαμένοις αὐτῶν πέταλοις, ὡς ὑπονοεῖν αὐτὰ καὶ σαλεύεσθαι δι' ὑπερβολὴν ἀκριβείας, καλύπτοντα τὸν ὑπ' αὐτοῖς λίθον. τὸ δὲ ἔδαφος

eſt: regiae vero magnificentia multum Templo cedentes, quod nec tam diu ante nec tanto cum ſtudio parata fuerit earum materia, quodque regibus non Deo futurae eſſent domicilium, tardius erant abſolutae. Veruntamen et illae magnae et memorabiles, et conuenienter regionis regiſque felicitati exaedificatae. Omnem autem earum ordinationem et diſpoſitionem explicare neceſſe habeo, vt magnitudinem earum coniectura perſpiciant, qui forte in haec ſcripta inciderint.

2. Domus erat ampla et pulchra, multis columnis ſuffulta; quam ad populum in cauſis dicendis et rebus iudicandis excipiendum condidit, et ad coetum hominum capiendum cum ad iudicia ſolennia conuenerint. Longitudo quidem centum patebat cubitos, latitudo vero quinquaginta, atque altitudo triginta; columnis quidem quadrangulis ſuſtentata, iiſque ex cedro omnibus, ecta vero more Corinthiaco, additis antis parilibus cum ualuis triglyphis ad ornamentum loci ſimul et munimentum. Alia autem domus erat iuxta totum ſuam latitudinem in medio collocata, quadrangula, lata triginta cubitos, ex adüerſo habens Templum, validis columnis in altum euectum. atque in ea erat exedra magnifica, vbi rex ſedebat ad ius dicendum. Cui adiuncta erat domus altera in vſum reginae exſtructa: aliaque demum aedificia ad victum capiendum animumque relaxandum, cum finita eſſent negotia; conſtrata omnia tabulis cedrinis. Et haec quidem partim ex lapidibus decemcubitalibus aedificauit, alio vero ſectili lapide et pretioſo muros incruſtauit, qui, in templorum ornamentum et regiarum aedium pompam, terra perquiritur ipſius fodinis nobilitata. Et ex eo quidem tribus ordinibus contexto elucebat pulchritudo; quarta vero pars prae ſe ferebat admirabile ſculptorum artificium, a quibus expreſſae erant arbores ac omne genus ſtirpes, opacae ramis foliiſque ab iis pendentibus, idque excellenti adeo ſubtilitate vt agitari quodammodo viderentur, lapidem iis ſubiectum fere occultantes. Reliquum vero vſque ad lacunar opere alba-

μέχρι τῆς στέγης χρυσὸν ἦν καὶ κατασπουδάσμασιν χρώμασι καὶ γραφαῖς· προσπατεσκεύασε δὲ πρὸς τούτοις ἄλλα τε πρὸς τρυφὴν οἰκήματα, καὶ δὴ καὶ στοὰς μακράς, καὶ ἐν καλῷ τῶν βασιλείων κειμένας, ἐν αἷς λαμπρότατον ἦν εἰς ἑστιάσεις καὶ συμπόσια χρυσῷ περίπλεω. καὶ τἆλλα δὲ, ὅσα τούτοις ἔχειν ἔδει πρὸς τὴν τῶν ἑστιωμένων ὑπηρεσίαν, σκεύη πάντ' ἐκ χρυσοῦ κατεσκεύαζο. δύσκολον δ' ἐστὶ καταριθμήσασθαι τὸ μέγεθος καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν βασιλέων, ὅσα μὲν ἦν αὐτοῖς τὰ μέγιστα οἰκήματα, πόσα δὲ τὰ τούτων ὑποδεέστερα, καὶ πόσα ὑπόγαια καὶ ἀφανῆ· τό τε τῶν ἀνειμένων εἰς ἄερα κάλλος, καὶ τὰ ἄλση πρὸς θεωρίαν ἐπιτερπέστατα, καὶ θέρους ὑποφυγὴ καὶ σκέπην εἶναι τοῖς σώμασιν. ἐν κεφαλαίῳ δ' εἰπεῖν, τὴν ὅλην οἰκοδομίαν λίθου λευκοῦ καὶ κέδρου καὶ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου πᾶσαν ἐπεσάτο. τοὺς ὀρόφους καὶ τοὺς τοίχους τοὺς ἐγκλειομένους χρυσοῖ λίθοις διανθίσας τὸν αὐτὸν τρόπον ὡς καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ ναόν, τούτοις κατηγλάϊσεν. εἰργάσατο δὲ ἐξ ἐλέφαντος θρόνον παμμεγεθέστατον, ἐν κατασκευῇ βήματος, ἔχοντα μὲν ἓξ ἀναβαθμούς. ἑκάστῳ δὲ τούτων ἐξ ἑκατέρου μέρους δύο λέοντες ἐφειστήκεισαν, τοσούτων ἄνωθεν ἄλλων παρεστώτων. τὸ δ' ἐπήλατον τοῦ θρόνου, χεῖρες ἦσαν ἀσχόμεναι τὸν βασιλέα· ἀνεκέκλιτο δ' εἰς μόχλον προτομὴν τὰ κατόπιν αὐτοῦ βλέποντος· χρυσῷ δὲ ἅπας ἦν δεδεμένος.

γ'. Ταῦτα ὁ Σολομὼν οἰκοσαρτίῳ κατασκευάσας, ἐπεὶ πολὺν μὲν αὐτῷ χρυσὸν, πλείω δ' ἄργυρον, ὁ τῶν Τυρίων βασιλεὺς Εἴραμος εἰς τὴν οἰκοδομίαν συνήνεγκεν, ἦν δὲ καὶ ξύλα κέδρου καὶ πίτυος, ἀντεδωρήσατο καὶ αὐτὸς μεγάλαις δωρεαῖς τὸν Εἴραμον, σίτου τε κατ' ἔτος πλῆθος αὐτῷ καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὧν μάλιστα διὰ τὸ πολὺ οἰκεῖν, ὡς καὶ προειρήκαμεν ἤδη, χρῄζων διετέλει. πρὸς τούτοις δὲ καὶ πόλεις αὐτῷ τῆς Γαλιλαίας, εἴκοσι μὲν τὸν ἀριθμὸν, ἀπόρρω δὲ τῆς Τύρου κειμένας, ἐχαρίσατο. ἃς ἐπελθὼν καὶ κατανοήσας Εἴραμος, καὶ δυσαρεστήσας τῇ δωρεᾷ, πέμψας πρὸς Σολομῶνα μὴ δεῖσθαι τῶν πόλεων ἐ-

io tectum erat, et variis coloribus et picturis distinctum. Ad haec et alia exstruxit aedificia voluptatibus adhibendis, nsuper et porticus longissimas in commodo regiae loco ositas, atque in iis conclaue splendidissimum in epula- iones et compotationes auro vndique ornatum. atque alia tiam quaecunque huic necessaria supellex, quo lautius :onuiuae exciperentur, ex auro erat fabricata. Difficile autem est recensere magnitudinem et varietatem basilica- um, et quanta erant illarum maiora cubicula, et quam nulta hisce minora, quotque sub terra et ab adspectu re- nota: nec non et pulchritudinem locorum apricorum, atque nemora quae simul visum delectarent, et corpora a aestatis ardore reciperent et ab eo defenderent. In ummа, fecit vt totum aedificium e saxo candenti et ce- lro atque auro et argento constaret. Imo tecta ipsa et arietes, cum lapides auro inclusos similiter ac in Tem- lo Dei eleganter intertexuisset, hisce illustrauit. Quin t ex ebore fecit solium immensae magnitudinis, specie ribunalis, cui sex erant gradus. Horum autem singulis x vtraque parte stabant duo leones, totidem aliis super- e adstantibus. at loco sessionis manus erant regem ex- ipientes. Reclinabatur autem in dimidiatum iuuencum, ergum suum respicientem: totumque auro vinctum erat.

3. Cum haec Solomon viginti annis perfeciſſet, quo- iam ipsi ad operum structuram multam quidem auri vim, naiorem vero argenti contulerat Hiramus Tyriorum rex, ic praeterea cedrinam piceamque materiam, vicissim et pse magnis donis Hiramum remunerauit, quotannis et rumentum ei mittens et vinum et oleum, quibus, quod nsulam (vt et ante diximus) habitarit, perpetuo egebat. Ad haec autem terrae etiam Galilaeae vrbes, viginti qui- lem numero, Tyro vero finitimas, ei dono obtulit. Quas cum Hiramus adiisset et perlustrasset, eique donum lisplicuisset, nunciis ad Solomonem missis dicebat sibi non opus esse ciuitatibus: atque ex illo tempore istae appel- atae erant terra Chabalon. nam Chabalon, si interprete-

λεγει· καὶ ἔστιν προσηγορεύθαι αὐτὴν Χαβαλὴν γὰ
μεθερμηνευόμενον γὰρ τὸ Χαβαλὴν, κατὰ Φοινίκων γλῶτ
των, ἐπ ἀρέσκον σημαίνει. καὶ σοφίσματα δὲ καὶ λόγ
αἰνιγματώδεις διεπέμψατο πρὸς τὸν Σολομῶνα ὁ τῶν Τυ
ρίων βασιλεὺς, παρακαλῶν ὅπως αὐτῷ τούτους διαθῆται,
καὶ τῆς ἀπορίας τῶν ἐν αὐτοῖς ζητουμένων ἀπαλλάξῃ. τὸ
δὲ, ἐφόσον ὅντα καὶ συνετὸν, εἰδὼς τούτων παρῆλθεν· ἀλ
λὰ πάντα ταῖς λογισμοῖς, καὶ μαθὼν αὐτῶν τὴν διά
νοιαν ἐφώτισε. μεμνῆται δὲ τούτων τῶν δύο βασιλέων κα
Μενάνδρος, ὁ μεταφράσας ἀπὸ τῆς Φοινίκων διαλέκτου τὰ
Τυρίων ἀρχεῖα εἰς τὴν Ἑλλήνων φωνὴν, λέγων ὅτως. "κα
"Λευτήσαντος δὲ Ἀβιβάλου, διεδέξατο τὴν βασιλείαν παῖ
"αὐτοῦ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Εἴραμος· ὃς, βιώσας ἔτη πεντήκοντα τρία, ἐ
"βασίλευσε τριάκοντα καὶ τέσσαρα. ὅτος ἔχωσε τὸ ἐπίπε
"δον, καὶ τὸν τε χωσὸν κίονα τὸν ἐν τοῖς τοῦ Διὸς ἀνέθηκε, ἐκ
"τε ὕλης ξύλων ἀπελθὼν ἔκοψεν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ λεγομέ
"Λιβάνου εἰς τὰς τῶν ἱερῶν στέγας. καθεῖλόν τε τὰ ἀρχαῖ
"ἱερὰ, καὶ ναὸν ὠκοδόμησε τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ τὸν τῆς Ἀστά
"της. πρῶτός τε τῷ Ἡρακλεῖ ἔγερσιν ἐποιήσατο ἐν τῷ Μη
"νὶ Περιτίῳ μηνὶ, τοῖς τε Ἠθναίοις ἐπιστρατεύσατο μὴ ἀποδιδό
"ντας Φοίνιξι, καὶ ὑποτάξας πάλιν αὐτῷ ἀπέστρεψε. οὗ
"τος ἦν Ἀβδήμωνος παῖς νεώτερος, ὃς αἰεὶ ἐνίκα τὰ πρ
"βλήματα, ἃ ἐπέτασσε Σολομὼν ὁ Ἱεροσολύμων βασι
"λεύς." μνημονεύει δὲ καὶ Δίος, λέγων ὅτως. "Ἀβδήμ
"τελευτήσαντος, υἱὸς αὐτοῦ Εἴραμος ἐβασίλευσεν. ὅτος τὸ
"πρὸς ἀνατολὰς μέρη τῆς πόλεως προσέχωσε, καὶ μείζ
"τὸ ἄστυ ἐποίησε· καὶ τὸ Ὀλυμπίου Διὸς τὸ ἱερὸν καθ' ἑαυ
"τὸ ἐγχώσας τὸν μεταξὺ τόπον συνῆψε τῇ πόλει, καὶ χρυ
"σοῖς ἀναθήμασιν ἐκόσμησεν. ἀναβὰς δὲ εἰς τὸν Λίβανον,
"ὑλοτόμησε πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν κατασκευήν. τὸν δὲ τοῦ
"τοῦ πτα Ἱεροσολύμων Σολομῶνα πέμψαι, φησὶ, πρὸς τὸ
"Εἴραμου αἰνίγματα, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβεῖν ἀξιοῦντα τὰ
"δὲ, μὴ δυνηθέντα διαρρῆναι τῶ λύσαντι χρήματα αὐτὸ
"νων· ὁμολογήσαντα δὲ τὸν Εἴραμον, καὶ μὴ δυνηθέντ

is, iuxta Phoenicum linguam id significat quod minus placet. Quin et argutias et griphos ad Solomonem misit Tyriorum rex, rogans eum vt illas sibi explicaret, atque omnem de quaestionibus in illis inuolutis dubitationem tolleret. Hunc vero, cum mira esset sagacitate et intelligentia, nihil horum fugiebat, sed cum omnia rationis vi superasset, et quid sibi velint intellexisset, ea reddidit perspicua. Horum autem duorum regum meminit etiam Menander, qui e Phoenicum lingua Tyriorum tabularia in sermonem Graecum transtulit, ita dicens. "Defuncto autem Abibalo successit ei in regno filius eius Hiramus, qui regnauit annos triginta et quatuor, vita ad annum quinquagesimum tertium producta. Hic aggerauit Amplum qui dicitur locum, et auream columnam posuit, quae in Iouis est templo; ac praeterea excisum profectus est lignorum materiam, e monte Libano appellato, ad tecta templorum. atque antiqua sacraria demolitus, et Herculis templum aedificauit et Astartae: primusque Herculis sanum erexit mense Peritio. Expeditionem etiam contra Eyceos suscepit, quod tributa illis imperata non soluerint; cumque eos sibi iterum subiecisset reuersus est. Huius temporibus clarebat Abdemonis filius natu minor, qui difficultatem problematum, quae sibi explicari iussit Solomon Hierosolymorum rex. semper ingenii subtilitate superabat." Insuper et horum meminit Dius, ita dicens; "Abibalo mortuo regnauit filius eius Hiramus, qui ad orientalem vrbis plagam aggeres comportauit, atque ampliorem reddidit: atque Iouis Olympii templum, seorsum positum, spatio quod intercedebat terra repleto, vrbi annexuit, ornauitque aureis donariis. Deinde cum in Libanum adscendisset, ad templorum structuram ligna excidit." Praeterea dicit, "Solomonem, qui Hierosolymis tunc regnabat, ad Hiramum aenigmata misisse, pariter rogantem ab ipso vt alia acciperet: quique proposita soluere nequiret, is ab interprete pecunia mulctaretur. Hiramum vero, cum conditionem

"λύσαι τὰ ἀφίγματα, πολλὰ τῶν χρημάτων εἰς τὸ ἐπιζή
"μιον ἀναλῶσαι. εἶτα δὲ Λαζήμωνά τινα Τύριον ἄνδρα τε
"προτεθέντα λύσαι, καὶ αὐτὸν ἄλλα προσαλεῖν, ἃ μὴ λύ
"σαντα τὸν Σολομῶνα, πολλὰ τῶν Εἰράμῳ προσαποτίσ
"χρήματα." καὶ Διὸς μὲν ἔτους εἴρηται.

ΚΕΦ. ς'.

Ὡς Σολομὼν τῶν Ἱεροσολύμων πόλιν ἐχυρώσατο, μεγά
λας τε πόλεις ᾠκοδόμησεν· καὶ ὡς Χαναναίων τινὰς ἰ
σχυρῶς ἐπολέμησατο, καὶ τῆς Αἰγύπτου καὶ Λιβύης
βασιλισσαν ἐδέξατο.

ΕΠΕΙ δ' ἐώρα τὰ τῶν Ἱεροσολύμων τείχη ὁ βασιλε
πύργων πρὸς ἀσφάλειαν δεόμενα καὶ τῆς ἄλλης ἰσχύο
τος, πρὸς γὰρ τὸ ἀξίωμα τῆς πόλεως ἠγεῖτο δεῖν καὶ τ
περιβόλῳ εἶναι, ταῦτά τε προσετεκτήνατο, καὶ πύργ
αὐτὰ μεγάλους προσεξῆρεν. ᾠκοδόμησε δὲ καὶ πόλεις τ
βαιοτάτας ἀναρίθμους. Ἀσαρὼν τε καὶ Μαγεδὼ, τὴν τρί
δὲ Γαζαρὰ, τὴν τῆς Παλαιστίνων χώρας ὑπάρχουσαν, ἣν
ρων ὁ τῶν Λιγυπτίων βασιλεὺς ἐξαιρεθεὶς κατέκαυσε καὶ πολ
κώμας αἰρεῖ κατὰ κράτος, ἀποκτείνας δὲ πάντας τοὺς ἐ
κοῦντας αὐτὴν κατέσκαψεν, εἶτα δωρεᾶν ἔδωκε τῇ αὐ
θυγατρὶ Σολομῶνι γεγαμημένῃ. διὸ καὶ αὐτὴν ὁ βασ
λεὺς αὐτὴν ἦσαν ὀχυρὰν Φύσει, καὶ πρὸς πολέμους καὶ τ
τῶν καιρῶν μεταβολὰς χρησίμην εἶναι δυνάμενον. ἃ δ
δ' αὐτῆς ἄλλας ᾠκοδόμησε δύο πόλεις· Βαιθχορὰ τὴ
ὁσμα ἦν, ἡ δὲ ἑτέρα Βαλὲθ ἐκαλεῖτο. προσκατεσκευ
δὲ καὶ ἄλλας ταύτας εἰς ἀπόλαυσιν καὶ τροφὴν ἱππων
ἐχούσας, τῇ τε τῶν αἰρων εὐπορίᾳ καὶ τοῖς αἰρεῖσι τ
καὶ νάμασιν ὑδάτων ἐνδρόσοις. ἐπεβάλετο δὲ καὶ εἰς τὴ
μον τὴν ἐπάνω Συρίας καὶ κατασκευάσαι αὐτὴν, ἔστιν δ
πόλιν μεγίστην· δύο μὲν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς ἄνω Συρ
διεστῶσαν, ἀπὸ δ' Εὐφράτου μιᾶς, ἀπὸ δὲ τῆς μεγά
Βαβυλῶνος ἓξ ἡμερῶν ἦν τὸ μῆκος. αἴτιον δὲ τοῦ τὴν πό
ἔτους ἀπὸ τῶν οἰκημένων μερῶν τῆς Συρίας ἀπωικίθη.

"accepiſſet, et aenigmata explicare non potuiſſet, ma-"gnam pecuniae vim pro mulcta pependiſſe. poſtea per "Abdemonem quendam, hominem Tyrium, ſoluiſſe ea "quae propoſita erant, rurſumque alia propoſuiſſe, qui-"bus ſoluendis cum haeſiſſet Solomon, Hiramo ab eo "multum pecuniae perſolutum." Atque Dius ita quidem ſcripſit.

CAP. VI.

Vt Solomon muniuit Hieroſolyma, magnaſque vrbes condidit: vtque Chananaeos quoſdam in poteſtatem ſuam redegit, atque Ægypti et Æthiopiae reginam excepit.

Æterum rex, cum videret moenia Hieroſolymorum rbibus aliiſque ad ſecuritatem egere, (ſepta enim et munimenta debere vrbis dignitati reſpondere exiſtimabat) haec inſtaurauit, eaque magnis turribus altius euexit. nto vrbes condidit quae validiſſimis accenſeri mereanr, Aſorum, Magedo, atque tertiam Gazara, in regio-Palaeſtinorum ſitam: quam Pharaon rex Ægyptiorum, m bello eam adortus eſſet et obſidione cinxiſſet, vi pugnat, et incolis eius omnibus occiſis ſolo aequauit, deinde filiae ſuae Solomoni nuptae dotis nomine de-it. Quamobrem denuo rex eam aedificauit, quod eſſet ura munita, ac commoda admodum eſſe poſſet, bello no, factaue temporum viciſſitudine. nec procul ab ea as vrbes condidit: quarum altera Betchora, altera Ba-th vocabatur. Praeter has inſuper alias aedificauit, op-rtune ſitas ad fruendum voluptatibus et deliciis, et bo-aëris temperie et fructuum aeſtiuorum vbertate beatas, copioſis aquarum laticibus irriguas. Deinde ingreſſus deſertum quod eſt ſupra Syriam, eoque potitus, con-dit illic vrbem maximam, duorum quidem dierum iti-re a ſuperiore Syria diſtantem, vnius vero ab Euphra-, atque a magna Babylone ſex omnino diebus remotam. rbem autem illam tam procul a cultis Syriae partibus

κατωτέρω μὲν ἀδαμὰ τῆς γῆς ὕδωρ εἶναι, πηγὰς δ' ἐν ἐκ
γῷ τῷ τόπῳ μόνον εὑρεθῆναι καὶ φρέατα. ταύτην οὖν τ
πόλιν οἰκοδομήσας, καὶ τείχεσιν ἐχυρωτάτοις περιβαλὼ
Θαδάμορα ὠνόμασε, καὶ τοῦτ' ἔτι νῦν καλεῖται παρὰ τ
Σύροις· οἱ δὲ Ἕλληνες αὐτὴν προσαγορεύουσι Παλμυρά

Γ'. Σολομὼν μὲν οὖν ὁ βασιλεὺς ταῦτα κατ' ἐκε
τὸν καιρὸν πράττων διετέλει. πρὸς δὲ τοὺς ἐπιζητήσαντα
ὅτι πάντες οἱ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεῖς ἀπὸ Μιναίου τοῦ Μέμ
φιν οἰκοδομήσαντος, ὃς ἔτεσι πολλοῖς ἔμπροσθεν ἐγένετο κ
πάππου ἡμῶν Ἀβράμου, μέχρι Σολομῶνος, πλείονα τῶ
τριακοσίων καὶ χιλίων μεταξὺ διελθόντων, Φαραὼ
ἐκλήθησαν, ἀπὸ τοῦ μετὰ τοὺς ἐν τῷ μεταξὺ χρόνους ἀρξά
τους βασιλέως Φαραὼνος τὴν προσηγορίαν λαβόντες, αἴσ
καιον ἡγησάμην εἰπεῖν, ἵνα τὴν ἄγνοιαν αὐτῶν ἀφέλω κα
ποιήσω τοῦ ὀνόματος φανερὰν τὴν αἰτίαν. ὁ Φαραὼ γὰ
Αἰγυπτίοις βασιλέα σημαίνει. εἶμαι δ' αὐτὸς ἐκ παιδὸ
ἄλλοις χρωμένους ὀνόμασιν· ἐπειδὰν δὲ βασιλεῖς γένων
τὸ σημαῖνον αὐτῶν τὴν ἐξουσίαν κατὰ τὴν πάτριον γλῶτ
μετονομάζεσθαι. καὶ γὰρ οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας βασιλ
ἄλλοις ὀνόμασι καλούμενοι πρότερον, ὅτε τὴν βασιλείαν ἔ
βον, Πτολεμαῖοι προσηγορεύθησαν ἀπὸ τοῦ πρώτου βασ
λέως. καὶ οἱ Ῥωμαίων δὲ αὐτοκράτορες ἐκ γενετῆς ἄλ
λων χρηματίσαντες ὀνομάτων, Καίσαρες καλοῦνται· τ
ἡγεμονίας καὶ τῆς τιμῆς τὴν προσηγορίαν αὐτοῖς θεμ
ἀλλ' οὐχ οἷς ὑπὸ τῶν πατέρων ἐκλήθησαν τούτοις ἐπιφ
τες. νομίζω δὲ καὶ Ἡρόδοτον τὸν Ἁλικαρνασσέα διὰ τ
μετὰ Μιναῖον τὸν οἰκοδομήσαντα Μέμφιν τριάκοντα
τριακοσίοις βασιλέας Αἰγυπτίων γενέσθαι λέγοντα, μὴ
λῶσαι αὐτῶν τὰ ὀνόματα ὅτι κοινῶς Φαραὼνες ἐκαλοῦ
καὶ γὰρ μετὰ τὴν τούτων τελευτὴν γυναικὸς βασιλευού
λέγει τοῦτο Νικαύλην καλῶν· δηλῶν, ὡς τῶν μὲν ἄλ
βασιλέων τὴν αὐτὴν προσηγορίαν ἔχειν δυναμένων, τῆς
γυναικὸς δὲ ἔτι κοινωνεῖν ἐκείνης, καὶ διὰ τοῦτο εἰπεῖν αὐ
τὸ φύσει δεῖσαν ὄνομα. ἐγὼ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἐπιχωρίοις ἱ

iam esse, in causa est, quod infra quidem nusquam arum sit aqua, fontes vero et putei in illo solo loco eriantur. Cum hanc igitur vrbem exstruxisset, et firsimis muris illam cinxisset, Thadamora appellauit, ic vocatur etiamnum a Syris: Graeci vero eam Palminominant.

2. Et tum quidem Solomon rex in istis agendis erat ipatus. Ad eos autem qui quaesiuerint, cur omnes ptiorum reges a Minaeo, qui Memphin condidit quimultis annis Abramum auum nostrum praecessit, vsad Solomonem, per annorum plus quam trecentoet mille interuallum, Pharaones dicti fuerint, ab eo, interiectis post temporibus imperauit, Pharaonis apatione desumpta, necessarium esse aliquid dicere exiaui, vt eorum ignorantia tollatur, nominisque ratio ifesta reddatur. Pharaon Ægyptiis regem sonat. ior autem ipsos a pueritia aliis nominibus vsos, postn vero reges facti fuerint, ab eo denominari quod palingua potestatem eorum indicat. Nam et Alexane reges, cum antea aliis nominibus vocarentur, quamium regnum adepti fuerint, Ptolemaei appellati sunt imo rege. immo et Romanorum imperatores, a naate aliis nominibus insigniti, Caesares appellantur; iine illis indito a principatu et honore, iisdem non ruatis nominibus quibus a patribus suis erant appel-

Idque in causa fuisse arbitror, quod Herodotus carnasseus post Minaeum, qui Memphin condidit, entos triginta reges in Ægypto regnasse dixerit, eonominibus suppressis, vtpote quod Pharaones omnes ti fuerint. Caeterum muliere post horum obitum imum adepta, nomen eius profert Nicaulem ipsam apms: nimirum quod masculi quidem reges eandem llationem habere potuerint, femina vero illam indinequiuerit; ac propterea nomen retulerit conuenir ipsius naturae. Ego autem et in nostrae gentis mentariis reperi, quod, post Pharaonem Solomo-

βιβλίοις εὗρον, ὅτι μετὰ Φαραώνα τὸν Σολομῶνος πενθερὸν, οὐκ ἔτι οὐδεὶς τοῦτο τὸ ὄνομα βασιλεὺς Αἰγυπτίων ἐλήθη· καὶ ὅτι ὕστερον ἦλθε πρὸς Σολομῶνα ἡ προειρημένη γυνὴ βασιλεύουσα τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Αἰθιοπίας. περὶ μὲν οὖν ταύτης μετ' ὀλίγου δηλώσομεν. νῦν δὲ τούτων ἐπεμνήσθη, ἵνα παραστήσω τὰ ἡμέτερα βιβλία καὶ τὰ παρ' Αἰγυπτίοις περὶ πολλῶν ὁμολογοῦντα.

γ'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Σολομὼν, τοὺς ἀπὸ τῶν Χαναναίων οὐκ ὑπακούοντας, οἳ ἐν τῷ Λιβάνῳ διέτριβον ὄρει καὶ μίᾳ πόλεως Αμάθης, ὑποχειρίους ποιησάμενος, φόρου αὐτοὺς προσέταξε, καὶ πρὸς τὸ θητεύειν αὐτῷ καὶ τὰς οἰκετικὰς χρείας ἐκτελεῖν, καὶ πρὸς γεωργίαν κατ' ἔτος ἀπὸ αὐτῶν ἐξελέγετο. τῶν γὰρ Ἑβραίων οὐδεὶς ἐδούλευεν· οὐδ' ἦν εὔλογον ἔθνη πολλὰ τῷ Θεῷ δεδωκότος αὐτοῖς ὑποχείρια, δίκαια ἐκ τούτων ποιεῖσθαι τὸ θητεύειν ἢ ἐκείνοις κατάγειν εἰς τοῦτο σχῆμα· ἀλλὰ πάντες ἐν ὅπλοις ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων στρατευόμενοι, μᾶλλον ἢ δουλεύοντες διῆγον. τῶν δὲ Χαναναίων, ὃς εἰς τὴν οἰκετίαν ἀπήγαγεν, ἄρχοντας ἀπέδειξε πεντακοσίους καὶ πεντήκοντα τὸν ἀριθμὸν, οἳ τὴν ὅλην αὐτῷ ἐπιτροπὴν εἰλήφεισαν παρὰ βασιλέως, ὥστε διδάσκειν αὐτοὺς τὰ ἔργα καὶ τὰς πραγματείας, ἐφ' ἃς ἂν αὐτὸς ἔχρῃζεν.

δ'. Ἐναυπηγήσατο δὲ ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ κόλπῳ σκάφη πολλὰ, τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν τούτῳ λεγομένῳ Ασιωγγάβαρος. αὕτη γὰρ Βερενίκη καλεῖται, ὀλίγον πόρρω Αἰλανῆς πόλεως· ἡ χώρα τὸ πρὶν Ιουδαίων ἦν. ἔσχε δὲ καὶ τῆς ἁρμοζούσης εἰς τὰς ναῦς δωρεᾶς παρὰ Ἑβραίων τῷ Τυρίων βασιλέως. ἄνδρας γὰρ αὐτῷ κυβερνήτας καὶ τῶν θαλασσίων ἐπισήμονας ἔπεμψεν ἱκανοὺς, οἳ σὺν ἐκείνοις πλεύσαντες μετὰ καὶ τῶν ἰδίων οἰκετῶν εἰς τὴν καλουμένην Σωφίραν, νῦν δὲ Χρυσῆν γῆν καλουμένην, τῆς Ινδικῆς αὕτη, χρυσὸν αὐτῷ κομίσαι. καὶ συναθροίσαντες ὡς τετρακόσια τάλαντα, πάλιν ἀνεχώρησαν πρὸς τὸν βασιλέα.

ε'. Τὴν δὲ τῆς Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας τότε βασιλεύου-

is ſocerum, nemo Ægyptiorum regum amplius hoc nomine appellatus fuerit; quodque poſtea ad Solomonem enerit mulier praedicta, tunc temporis Ægypti pariter ic Æthiopiae imperium tenens. Et de iſta quidem pau- o poſt plura dicemus. nunc vero ideo haec memoraui, t oſtenderem libros noſtros et illos Ægyptiorum in mul- is conſentire.

3. Solomon autem rex eos ex Chananaeis qui impe- ium eius detrectabant (qui in monte Libano habitabant et vſque ad vrbem Amathen) cum ſubegiſſet, tributum eis imperauit; et vt mercenarii eius eſſent, ſeruilibuſque operibus fungerentur, et ad agros colendos quotannis ex is quoſdam eligebat. Hebraeorum enim nemo tunc ſer- iebat, (nec aequum erat, cum tam multas gentes Deus illis ſubdidiſſet; quando ex iſtis oportuerit ſeruitia potius habere, quam illas ad hanc conditionem adigere) ſed omnes armati maluerunt curribus et equis militare, quam in ſeruitute vitam agere. Chananaeis autem, quos ad miniſteria abduxit, praefectos conſtituit quingentos et quinquaginta, qui omnem illorum curam regis mandato in ſe uſceperunt, adeo vt eos docerent et ad varia officio- um munera inſtruerent, in quibus illorum opera rex geret.

4. Porro rex in ſinu Ægyptiaco multa aedificauit na- igia, in quodam loco ad mare Rubrum, qui nominatur Aſiongaber. Haec enim nunc Bereniee vocatur, non pro- ul ab Ælana vrbe; quae regio tum in Iudaeorum po- eſtate erat. Hirami autem Tyriorum regis munificen- ia, claſſi inſtruendae accommoda, plurimum adiutus eſt. iros enim gubernatores et rerum marinarum peritos ali- quammultos ei miſit: quibus praecepit Solomon, vt cum diſpenſatoribus etiam ſuis in regionem Indiae (olim qui- dem Sophiram, nunc vero Auream terram nominatam) nauigarent, et aurum ſibi afferrent. Et cum illi colle- giſſent circiter quadringenta talenta, iterum ad regem re- uerſi ſunt.

5. Feminam autem Ægypto et Æthiopiae imperitan-

σαν γυναῖκα, σοφίᾳ διαπεπονημένην καὶ τἄλλα θαυμα-
στὴν, ἀκούσασαν τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ φρόνησιν, ἐπιθυ-
μία τῆς ὄψεως αὐτοῦ καὶ τῶν ὑσημέραι περὶ τῶν ἐκεῖ λεγομέ-
νων πρὸς αὐτὸν ἤγαγε. πεισθῆναι γὰρ ὑπὸ τῆς πείρας, ἀλλ'
οὐχ ὑπὸ τῆς ἀκοῆς. ἦν εἰκὸς ἐστι καὶ ψευδεῖ δόξῃ συγκατα-
τίθεσθαι καὶ μετανοῆσαι πάλιν, ὅλη γὰρ ἐπὶ τοὺς ἐναγχίλ-
λοντι κειται· θέλουσα, πρὸς αὐτὸν ἐλθοῦσα δόκησιν, μᾶλλον
τῆς σοφίας αὐτοῦ βυλομένη λαβεῖν πεῖραν, αὐτὴ προσιόν-
σα καὶ λύσαι τὸ ἄπορον τῆς διανοίας δεηθεῖσα. ἦλθε δὲ
εἰς Ιεροσόλυμα μετὰ πολλῆς δόξης καὶ πλούτου παρασκευῆς.
ἐπηγάγετο γὰρ καμήλους χρυσίου μεστὰς, καὶ ἀρωμάτων
ποικίλων καὶ λίθων πολυτελῶν. ὡς δ' αὐτὴν ἀφικομέ-
νην ὁ βασιλεὺς προσεδέξατο, τά τε ἄλλα περὶ αὐτὴν
φιλότιμος ἦν, καὶ τὰ προβαλλόμενα σοφίσματα ῥᾳδίως
τῇ συνέσει καταλαμβανόμενος θᾶττον ἢ προσεδόκα τις ἐπι-
λύετο. ἥδ' ἐξεπλήσσετο μὲν καὶ τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶνος,
ὅτως ὑπερβάλλουσαν αὐτὴν καὶ τῆς ἀκουομένης τῇ τῶν
περιττῶν καταμαθοῦσα· μᾶλλον δ' ἐθαύμαζε τὰ βασιλικὰ
τοῦτο κάλλος καὶ τὸ μεγέθος, οὐχ ἧττον δὲ τῆς διατάξεως
τῶν οἰκοδομημάτων. καὶ γὰρ ἐν αὐτῇ πολλὴν τὸ βασιλικὸν
καθεώρα φρόνησιν. ὑπερεξεπλήττετο δ' αὐτὴν ἔτι, τὰ ἀπὸ
Δρυμοῦ ἐπικαλύμενος Λιβάνου, καὶ ἡ τῶν καθ' ἡμέραν ἐδε-
σμάτων πολυτέλεια, καὶ τὰ τῆς παρασκευῆς αὐτοῦ καὶ διακο-
νίας, ἥτε τῶν ὑπηρετούντων ἐσθὴς, καὶ τὸ μετ' ἐπιστήμης τῶν
τῶν περὶ τὴν διακονίαν εὐπρεπές. οὐχ ἧκιστα δὲ καὶ αἱ καθ'
ἡμέραν ἐπιτελούμεναι τῷ Θεῷ θυσίαι, καὶ τὸ τῶν ἱερέων καὶ
Λευϊτῶν περὶ αὐτὰς ἐπιμελές. ταῦθ' ὁρῶσα καθ' ἡμέραν
ὑπερεθαύμαζε· καὶ καταφρονεῖν ὁ δυνηθεῖσα τὴν ἔκπληξιν
τῶν βλεπομένων, φανεραὶ ἐπίσησεν αὐτὴν θαυμασιῶς διακει-
μένην. πρὸς γὰρ τὸν βασιλέα προσῆλθε λόγους εἰποῦ-
σα ὑφ' ὧν ἠλέγχθη σφόδρα τὴν διάνοιαν ἐπὶ τοῖς πρωτεύμασιν
ἡττημένη. "πάντα μὲν γὰρ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, τὰ δ'
"ἀκοῆς εἰς γνῶσιν ἐρχόμενα μετ' ἀπιστίας παραγίνεται. τὰ
"δὲ σῶν ἀγαθῶν, ὧν αὐτός τε ἔχεις ἐν σαυτῷ, λόγῳ δ'

m, ſapientiae ſtudiis deditam, et caetera quoque egre-
am, audita Solomonis virtute et ſapientia, ad ipſum
lduxit cupido eum videndi, et quae de rebus illius
otidie referebantur. nam ab experientia perſuaderi vo-
ns, non fama et auditione (quae, vtpote a narrantium
le pendens, falſae nonnunquam, vt fieri ſolet, opinio-
aſſentitur, iterumque in contrariam vertitur) ad illum
nire decreuit, eo praecipue animo, vt ſapientiae eius
perimentum faceret; illa ei proponendo quae intelli-
re nequiit, rogandoque vt eadem ſibi explicata daret.
ait igitur Hieroſolyma cum magna gloria et multo
um apparatu. Secum enim adducebat camelos auro
aromatibus variis atque lapillis pretioſis onuſtos. Cum
tem rex eam venientem libenter excepiſſet, et in cae-
is ei obnixe ſtudebat, et argutias propoſitas intellectu
ile comprehendens opinione celerius ſoluebat. Illa
o et ad Solomonis quidem ſapientiam ſtupebat, cum
cellentem adeo eius praeſtantiam ea quae fama acce-
at maiorem comperiſſet; praecipue vero Regiam ad-
rabatur, cum ob pulchritudinem tum ob magnitudi-
n, et nihilominus ob aedificiorum ordinationem. nam
n ea perſpectam habuit magnam regis ſapientiam. At
ximam illi admirationem mouebat et domus Sylua Li-
i vocata, et quotidianae menſae magnificentia, et
e ad apparatum regium famulatumque ſpectabant,
: non adminiſtrorum veſtitus, atque decorum quod in
niſtrando ſcite obſeruabant. non minori autem ei ad-
ationi erant ſacrificia quae Deo ſingulis diebus facie-
it, et ſacerdotum et Leuitarum circa ea cura et dili-
ntia. Hiſce quotidie viſis, vehementer attonita hae-
at: cumque adeo ad eorum adſpectum perculſa eſſet
commota vt ſe continere amplius non potuerit, palam
it ſe mirum in modum animo affectam eſſe. eo enim
ceſſit, vt cum rege ſermones fereret, quibus mentem
m ſpectaculis praedictis plane victam eſſe monſtrauit,
quidem omnia, o Rex, dicebat, quae ex rumore diſ-
minato ad nos perueniunt, dubitationem ſecum affe-

"τὴν σοφίαν καὶ τὴν φρόνησιν, καὶ ὧν ἡ βασιλεία σοι δέ-
"δωσιν, ὁ ψευδὴς ἄρα ἡ φήμη πρὸς ἡμᾶς ἐλήλυθεν· ἀλλ'
"ὅσα ἀληθῆς, πολὺ καταδεεστέραν τὴν εὐδαιμονίαν ἀπ-
"φηνεν ἧς ὁρῶ νῦν παρεῦσα. τὰς μὲν γὰρ ἀκοὰς πεῖθ
"ἐπεχείρει μόνον· τὸ δὲ ἀξίωμα τῶν πραγμάτων οὐχ ὅτ
"ἐποίει γνώριμον, ὡς ἡ ὄψις αὐτὸ καὶ τὸ παρ' αὐτοῖς εἶν
"συνίησιν. ἔγωγ' οὖν, οὐδὲ τοῖς ἐπαγγελλομένοις δι
"πλῆθος καὶ μέγεθος ὧν ἐπυνθανόμην πιστεύσασα, πολλ
"πλείω τούτων ἰσόρησα. καὶ μακαρίων τε τῶν Ἑβραίων λέ
"γειν κρίνω, δύλως τε τοὺς σοὺς καὶ φίλους, οἳ καθ' ἡμέρ
"τῆς σῆς ἀπολαύουσιν ὄψεως καὶ τῆς σοφίας ἀπροσμισήτου
"τελοῦσιν. εὐλογήσειεν ἄν τις γοῦν τὸν Θεὸν, ἀγαπήσα
"τα τήνδε τὴν χώραν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἔτι
"ὥστέ σε ποιῆσαι βασιλέα.

ς'. Παρασήσασα δὲ καὶ διὰ τῶν λόγων, πῶς αὐτ
διέθηκεν ὁ βασιλεὺς, ἔτι καί τινι δωρεᾷ τὴν διάνοιαν α
τῆς ἐποίησε φανεράν. εἴκοσι μὲν γὰρ αὐτῇ τάλαντα χ
χρυσίου, ἀρωμάτων τε πλῆθος ἀσυλλόγιστον, καὶ λίθ
πολυτελεῖς. λέγουσι δ' ὅτι καὶ τὴν τῶ βαλσάμου ῥί
ἣν ἔτι νῦν ἡμῶν ἡ χώρα φέρει, δύσης ταύτης τῆς γενε
ἔχομεν. ἀντεδωρήσατο δ' αὐτὴν καὶ Σολομὼν πολλῶν ἀγ
θοῖς, καὶ μάλιθ' ὧν κατ' ἐπιθυμίαν ἐξελέξατο. οὐδὲ γὰ
ἦν ὅ, τι δεηθεῖσῃ λαβεῖν ὁ παρέχειν· ἀλλ' ἑτοιμότ
ὧν αὐτὸς κατὰ τὴν οἰκείαν ἐχαρίζετο προαίρεσιν, καὶ
ἐκείνη τυχεῖν ἠξίου προιέμενος, τὴν μεγαλοφροσύνη
δείκνυτο. καὶ ἡ μὲν τῶν Λιγυπτίων καὶ τῆς Αἰθιοπίας β
σίλισσα, ὧν προεμνήσθημεν τυχοῦσα, καὶ μεταδοῦσα
λιν τῷ βασιλεῖ τῶν παρ' αὐτῆς, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπ
στρεψεν.

'runt. De tuis vero bonis, quae aut in te ſita ſunt, ſapientia ſcilicet ac prudentia, aut quae regnum tuum tibi ſuppeditat, non vna utique ad nos perlata eſt fama: ſed, vera licet, tuam tamen felicitatem ea quam 'nunc coram intueor multo minorem ad nos detulit. 'nam ea quidem hoc ſolum agebat vt auribus daret, re' vero ipſas non ita pro dignitate repraeſentauit, ac eas 'ex viſu ac praeſentia notas exploratasque habui. Quo 'factum eſt vt ego, iis quae nunciabantur, quod multa 'adeo et magna fuerint quae audiueram, nequaquam cre'dens, hiſce multo maiora conſpexerim. Porro et He'braeorum populum felicem eſſe arbitror, et ſeruos tuos 'et amicos, quibus datum eſt quotidie vultum tuum ad'ſpicere, tuamque perpetuo audire ſapientiam. Laudan'dus itaque eſt Deus, qui regionem hanc eiuſque inco'las adeo dilexit, vt te regem conſtitueret.

6. Cum autem etiam verbis quam ampliſſimis oſtenliſſet quo modo eam animo affecerat rex, inſuper et nuneribus mentem ſuam quam teſtatiſſimam fecit. nam pſi donauit vigiati auri talenta, et immenſam aromaum vim, magnique pretii lapillos. Aiunt etiam quod ipobalſami radicem, quam noſtra etiamnum terra edit, uic mulieri acceptam ferimus. Illi autem Solomon boa viciſſim multa dedit, maximeque ea quorum deſideio teneri viſa eſt. nihil enim, quod ipſum popoſcerat, i negauit: ſed, cum ad dandum eſſet promptior, ſponte ua plurima in eam conferebat, ac praeterea largiendo quaecunque illa accipere cuperet, animi magnitudinem ſtendebat. Atque ita Ægyptiorum et Æthiopiae regina, a quae diximus aſſequuta, et regi de ſuis etiam elargita, n patriam ſe recepit.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὡς ὁ Σολομὼν ἐπλουτίζετο, καὶ σφόδρα θηλυπάθης ἦν καὶ ὡς ὁ Θεὸς ὀργιζόμενος κατ' αὐτὸν ἤγειρεν Ἀδὰρ καὶ Ἱεροβόαμον. περὶ τῆς Σολομῶνος τελευτῆς.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν κομισθέντων ἀπὸ τῆς Χρυσῆς καλουμένης γῆς λίθων πολυτελῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ ξύλων πευκίνων, τοῖς ξύλοις εἰς ὑποστηρίγματα τῷ τε ναῷ καὶ τῷ βασιλείῳ κατεχρήσατο, καὶ πρὸς τὴν τῶν μουσικῶν ὀργάνων κατασκευὴν, κιθάρας τε καὶ νάβλας, ὅπως ὑμνῶσι τὸν Λευῖται τὸν Θεόν. πάντων δὲ τῶν πώποτε κομισθέντων αὐτῷ τὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐνεχθέντα καὶ μεγέθει καὶ κάλλει διέφερεν· ὑπολάβῃ δὲ μηδεὶς ὅτι τὰ τῆς τότε ξύλα τοῖς νῦν εἶναι λεγομένοις, καὶ ταύτην ὑπὸ τῶν πανταχόθεν τὴν πρόσηγορίαν ἐπὶ καταπλήξει τῶν ἀκουόντων λαμβάνουσιν, ἔστι παραπλήσια. ἐκεῖνα γὰρ τὴν μὲν ὄψιν ἐμφερῆ τοῖς συκίνοις γίνεται, λευκότερα δὲ ἔστι καὶ τιθῆ πλέον. τοῦτο μὲν οὖν πρὸς τὸ μηδένα τὴν διαφορὰν ἀγνοεῖν μηδὲ τὴν φύσιν τῆς ἀληθοῦς πεύκης, ἐπεὶ διὰ τὴν τῶ βασιλέως χρείαν ἐμνήσθημεν αὐτῆς, εὔκαιρον εἶναι καὶ φίλον θρῶπον δηλῶσαι νομίσαντες, εἰρήκαμεν.

β'. Ὁ δὲ τῦ χρυσοῦ σταθμὸς τῦ κομισθέντος αὐτῷ, τάλαντα ἑξακόσια καὶ ἑξήκοντα ἓξ· μὴ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐμπόρων ἀνηθέντος, μηδ' ὧν οἱ τῆς Ἀραβίας τοπάρχαι καὶ βασιλεῖς ἔπεμπον αὐτῷ δωρεῶν. ἦν τευσε δὲ τὸν χρυσὸν εἰς διακοσίων κατασκευὴν θυρεῶν, καὶ σίκλους ἀγόντων ἑξακοσίους. ἐποίησε δὲ καὶ ἀσπίδας τριακοσίας, ἀγόντας ἑπτὰς μνᾶς χρυσίου τρεῖς. ἀνέθηκε δὲ ταῦτα φέρων εἰς τὸν οἶκον τὸν Δρυμώνα Λιβάνου καλούμενον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκπώματα διὰ χρυσοῦ καὶ λίθων τῶν πρὸς τὴν ἑστίασιν ὡς ἔνι μάλιστα φιλοτέχνως κατεσκεύασε, καὶ τὴν ἄλλην τῶν σκευῶν δαψίλειαν χρυσίου ἅπασαν ἐμηχανήσατο. ὑδὲν γὰρ ἦν ὅτου ἀργύρου ἐπέτρεπεν ὁ τόπος ἐκεῖνος, πολλαὶ γὰρ ἦσαν ναῦς, ἃς ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ

CAP. VII.

uomodo Solomon ditescebat, et mulieres perdite deperibat: vtque Deus ira incensus contra eum excitauit Aderum et Hieroboamum. De obitu Solomonis.

Odem autem tempore allatis, ex Aurea quae dicitur
ra, pretiosis lapillis regi et piceis lignis, lignis vsus est ad
cienda cum Templi tum Regiae fulcra, et ad instrumenta
usica fabricanda, et citharas et nabla, quibus Leuitae
mnos Deo canerent. Omnibus vero vnquam antea ad
m aduectis praestabant ea quae tunc temporis erant ap-
rtata, tam pulchritudine quam magnitudine. Nemo
tem existimet, quod illa piceae ligna iis fuerint similia
ae nunc eiusmodi esse dicuntur, et hanc a vendentibus
pellationem accipiunt, vt ementibus incutiant admiratio-
m. Illa enim non similitudine siculnea referunt, sed
ndidiora sunt et splendidiora. Et hoc quidem, ne quis
crimen veraeque piceae naturam ignoret, dicere visum
; id quod manifestum facere et tempestiuum et huma-
ingenii officium esse duximus, cum eius, vtpote quod
gi vsui fuerit, meminerimus.

2. Erat autem auri pondus quod illi quotannis proue-
bat, sexcenta et sexaginta talenta; illo quidem non
numerato quod emptum erat a mercatoribus, neque eo
od Arabiae toparchae regesque dono illi miserant. Au-
m vero conflauit, vt ex eo faceret scuta ducenta, siclos
centos singula pendentia. trecentosque clypeos etiam
it, quorum singuli tres auri minas penderent. Atque
ec in domo, quae Sylua Libani vocatur, reposuit. Quin-
o et pocula, quibus conuiuas exciperet, ex auro et
ide pretioso summo artificio elaborata parauit; caetera-
e vasa, quorum vis ingens erat, ex auro omnia fabre-
it. nihil enim erat quod quis argento venderet aut con-
emeret. nam magna erat classis, quam rex, in mari
od vocatur Tarsicum constitutam, ad interiores gentes

Ταρσαὴ λεγομένη θαλάττη κατασήσας, ἀπάγει εἰς τ
ἐνδοτέρω τῶν ἐθνῶν παντοίαν ἐμπορίαν παρεσκεύα
ἐξεμπολωμένων, ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἐνομίζετο τ
βασιλεῖ, καὶ πολὺς ἐλέφας, Αἰθίοπές τε καὶ πίθηκ
τὸν δὲ πλοῦν ἀπιόσαί τε καὶ ἐπανερχόμεναι τρισὶν ἔτεσ
ἦγον.

γ'. Φήμη δὲ λαμπρὰ πᾶσαν ἐν κύκλῳ τὴν γῆν
περιῆχετο, διαβοῶσα τὴν Σολομῶνος ἀρετὴν καὶ σ
Φίαν· ὡς τούς τε πανταχῆ βασιλέας ἐπιθυμεῖν εἰς ὄψ
αὐτῷ παραγενέσθαι, τοὺς λεγομένους δὲ ὑπερβολὴν σο
ζοῦντας, καὶ δωρεαῖς μεγάλαις προσαφανίζειν τὸν τ
αὐτὸν σπουδήν. ἔπεμπον γὰρ αὐτῷ σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀ
γυρᾶ, καὶ ἁλυσγεῖς ἐσθῆτας, καὶ ἀρωμάτων γένη πολλ
καὶ ὄπλας καὶ ὅρμματα, καὶ τῶν ἀχθοφόρων ἡμίονοι ἵπ
καὶ ῥώμῃ καὶ κάλλει τὴν τῦ βασιλέως ὄψιν εὖ διαθέσ
ἐκπλήττειν· ὥστε τοὺς ὕστερον ἄρασι καὶ ὄ
πους ἐκ τῶν πεμπομένων προσθέντα ποιῆσαι τὸν μὲν τ
ἀρμάτων ἀριθμὸν τετρακοσίους περισσοτέρους, τὴν γὰρ ἀπ
πρότερον χίλια, τὸν δὲ τῶν ἵππων δισχιλίους, ὑπῆρχ
γὰρ αὐτῷ δισμύριοι ἵπποι. ἤσκητο δ' ἕκαστος πρὸς πᾶσ
Φίαν καὶ τάχος, ὡς μήτ' ἐκπρεπεστέρους ἄλλους εἶναι συμβ
λεῖν αὐτοῖς, μήτε ἀκυτέρους, ἀλλὰ καλλίστας τε πάντ
ὁρᾶσθαι, καὶ ἀπαραμίλλητον αὐτῶν εἶναι τὴν ὀξύτητα. ἐκ
κόσμουν δ' αὐτὰς καὶ οἱ ἀναβαίνοντες, νεότητι μὲν πρέπ
ἀνθοῦντες ἐπιτερπεστάτῃ, τὸ δὲ ὕψος ὄντες περίφοβοι, πά
πολὺ τῶν ἄλλων ὑπερέχοντες, μηδίσας μὲν καθειμένας χ
τας, ἐνδεδυμένοι δὲ χιτῶνας τῆς Τυρίας πορφύρας. ἦν
μα δὲ χρυσοῦν καθ' ἡμέραν αὐτῶν ἐπίπτεσθαι τὰς κόμ
ὡς σίλβειν αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τῆς αἰγῆς τῷ χρυσῷ σφ
τὸν ἥλιον ἀνταστραπτούσης. τούτων περὶ αὐτὸν ὄντων ὁ βασ
λεὺς καθωπλισμένων καὶ τόξα ἐχόντων, ἐφ' ἅρματος
αὐτὸς ὀχούμενος, καὶ λευκὴν ἀμφιεσμένος ἐσθῆτα, τῆς δ
ἔθος εἶχεν ἐξοπλεῖν. ἦν δὲ χωρίον τι ἀπὸ δύο σχοίνων ἧκ
σολύμων, ὃ καλεῖται μὲν Ηθαμ, παραδείσου δὲ καὶ πα

ne genus merces asportare iussit. quibus commu-
; aurum et argentum regi, afferebatur, multum-
eboris, et Æthiopes in mancipia, et simiae. at-
nauigatione, dum iret rediretque classis, triennium
mptum erat.

3. Famae autem celebritas, quae de Solomonis virtute
apientia increbruit, omnes circumquaque regiones per
abat; adeo vt qui vbique essent reges, sermonibus vt-
e fidem superantibus haud credentes, eius in conspe-
m prodeundi desiderio flagrarint, magnisque muneri-
sui in ipsum studii testimonium dederint. ipsi enim mit-
ant vasa aurea et argentea, et vestes purpureas, et varia
matum genera, et equos curruque; et mulos ad sar-
as vehendas, quos robore et pulchritudine excellentes
em voluptate affecturos esse ferebatur: adeo vt, si cur-
is et equis, quos ante habuerat, accenserentur qui missi
nt, curruum quidem numerum quadringentis et amplius
liorem effecerint, prius enim ipsi mille erant, equorum
o numerum duobus millibus, nam ante habebat equo-
n viginti millia. Isti autem vt et forma et celeritate prae-
rent exercitati erant, adeo vt nec alii formosiores da-
itur aut velociores qui cum iis conferri possent, sed et
lcherrimi omnium conspicerentur, caeterosque pernici-
e superarent. His autem decus non mediocre adiicie-
nt etiam ii qui eos conscenderunt, primum quidem iu-
ntute florentes oculis gratissima, deinde statura conspi-
i et supra reliquos multum eminentes, promissa caesarie
mpti, Tyriaeque purpurae tunicis induti. ad haec scom
m auream capillis quotidie inspergebant, ita vt capita
is radiarent, fulgore auri ad solem repercusso. His sti-
tus rex armatis et arcubus instructis, ipse curru gestatus
veste candenti amictus prima luce solebat vrbe egredi.
at vtique locus quidam duobus schoenis ab Hierosolymis
situs, qui Etham vocabatur, hortis et aquarum laticibus

μάτων ἐπιφρόνως ἐπιτερπὴς ὁμῶ καὶ πλούσιον. ὃς τότε τὰς ἐξόδους αἰωρούμενος ἐπυνθάνετο.

δ'. Θεία δὲ περὶ πάντα χρώμενος ἐπιμέλειά τε καὶ στοργῇ, καὶ λίαν ὢν φιλόκαλος, οὐδὲ τῶν οἴκων ἠμέλησεν· ἀλλὰ καὶ τούτων τὰς αὐγὰς εἰς Ἱεροσόλυμα βασιλικὸν ἐκ λίθων κατέστρωσε μέλαν, πρός τε τὸ ῥᾴστην εἶναι τοῖς βαίζουσιν, καὶ πρὸς τὸ δηλοῦν τὸ ἀξιώματι τῆς πλάτης καὶ τῆς ἡγεμονίας. διαμερίσας δὲ τὰ ἅρματα καὶ διατάξας, ὡς ἐν ἑκάστῃ πόλει τούτων ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑπάρχειν, αὐτὸς μὲν περὶ αὐτὸν ἐτήρησεν ὀλίγα· τὰς δὲ πόλας ταύτας ἁρμάτων περοσηγόρευσε. τῷ δ' ἀργυρῷ τοσοῦτον ἐπλήθυσε χρῆθος ἐν Ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον ἦν καὶ τῶν λίθων καὶ τῶν κεδρίνων ξύλων, ἃ πρότερον ἦσαν, ὥστε καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων πληθύειν τὰ τῆς Ἰουδαίας πεδία. προσέταξε δὲ καὶ τοῖς ἐμπόροις Αἰγύπτῳ κομίζουσιν ἀπὸ πιπράσκειν τὸ μὲν ἅρμα σὺν ἵπποις δυσὶν ἑξακοσίων δραχμῶν ἀργυρίου· αὐτός τε τοῖς τῆς Συρίας βασιλεῦσι καὶ τοῖς πέραν Εὐφράτου διέπεμπεν αὐτούς.

ε'. Γενόμενος δὲ πάντων βασιλέων ἐνδοξότατος καὶ θεοφιλέστατος, καὶ φρονήσει καὶ πλούτου διαφορᾷ τῶν πρὸ αὐτοῦ τὴν Ἑβραίων ἀρχὴν ἐχόντων, ἐκ ἐπέμεινε τοῖς ἄχρι τελευτῆς· ἀλλὰ, καταλιπὼν τὴν τῶν πατρίων ἐθισμῶν φυλακὴν, ἐκ εἰς ὅμοιον οἷς προειρήκαμεν αὐτὸν τέλος κατέστρεψεν. εἰς δὲ γυναῖκας ἐκμανὴς καὶ τὴν τῶν ἀλλοφύλων ἀκρασίαν, ἃ τοῖς ἐπιχωρίοις μόναις ἠρέσκετο, τὰς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ἐθνῶν γήμας, Σιδωνίας καὶ Τυρίας καὶ Ἀμμανίτιδας καὶ Ἰδουμαίας, παρέβη μὲν τὸν Μωϋσέως νόμους, ὃς ἀπηγόρευσε συνοικεῖν τοῖς ἐκ ἀμφύλοις, τὰς δ' ἐκείνων ἠξίωσε θρησκεύειν θεοὺς, τοῖς γυναιξὶ καὶ τῷ πρὸς αὐτὰς ἔρωτι χαριζόμενος. τοῦτ' αὐτὸ ὑπονοήσαν τῷ νομοθέτῃ καὶ προειπόντος μὴ γαμεῖν τὰς ἀλλοφύλους χώρας, ἵνα μὴ τοῖς ξένοις ἐπιπλακέντες ἕλθωσι τῶν πατρίων ἀποστῶσι, μηδὲ τοὺς ἐκείνων σέβωνται θεοὺς, παρέντος τὰμὰν τὸν ἴδιον, ἀλλὰ τούτων μὲν κατημέλησεν, ὑπενοήθη

amoenus simul et copiosus. in hunc sublime vectus subinde proficiscebatur.

4. Cum autem summa solertia et diligentia in omnibus vteretur et elegantiarum valde studiosus esset, ne viarum quidem curam insuper habuit, sed et harum quotquot Hierosolyma regiae sedem ducebant nigro lapide constrauit, tum vt vltro citroque commeantibus itu facilis esset via, tum vt diuitiarum et imperii magnificentiam ostenderet. Curribus vero distributis dispositisque, vt singulis ciuitatibus certus eorum numerus esset, ipse quidem raucos apud se habuit: istas autem vrbes curruum ciuitates appellauit. Fecit etiam rex vt argenti Hierosolymis non minor foret copia quam et lapidum; cedrisque Iudaeae campos, vbi antea non visebantur, haud secus ac sycomoris compleuit. Quin et mercatoribus Ægypti res inde deferentibus praecepit, vt ipsi currus cum duobus equis addiceretur sexcentis drachmis argenteis; et ipse eos Syriae regibus et Transeuphratensibus mittebat.

5. Cum autem exstitisset omnium regum glorioſissimus Deoque charissimus, et prudentia et diuitiis omnes superasset, qui ante illum Hebraeorum imperium tenuerant, in iisdem ad extremum non permansit: sed, a patriis moribus et institutis desciscendo, haud conuenienter ea, quae iam memorauimus, vitam finiuit. nam insano feminarum amore exardescens, rebusque venereis intemperanter vsus, indigenarum consuetudine non acquieuerat, sed et multas ex gentibus extraneis ducendo, Sidonias et Tyrias et Ammanitidas et Idumaeas, leges Moysi violauit, qui cauebat ne quis cum muliere alienigena matrimonio iungeretur, coepitque illorum deorum cultui addici, vxoribus suoque in illas amori plus iusto obsequens. id quod ipse legislator suspectum habuerat, adeoque praemonuerat vxores ab alienis regionibus non esse accipiendas, ne externis ritibus impliciti a patriis deficerent, et ad illarum deos colendos pellicerentur. sui Dei

εἰς ἡδονὴν ἀλόγιστον ὁ Σολομών. ἀγαγόμενος δὲ γυναῖκας ἀρχόντων καὶ διασήμων θυγατέρας ἑπτακοσίας τὸν ἀριθμὸν, καὶ παλλακὰς τριακοσίας, πρὸς δὲ ταύτας καὶ τὴν τοῦ βασιλέως τῶν Αἰγυπτίων θυγατέρα, εὐθὺς μὲν ἐκινδύνευτο πρὸς αὐτῶν, ὥστε μιμεῖσθαι τὰ παρ' ἐκείνοις· καὶ τῆς εὐνοίας καὶ φιλοστοργίας ἠναγκάζετο παρέχειν αὐταῖς δεῖγμα, τὸ βιοῦν ὡς αὐτὰς πάτριον ἦν. προβαινούσης δὲ τῆς ἡλικίας, καὶ τοῦ λογισμοῦ διὰ τὸν χρόνον ἀσθενοῦντος ἀντέχειν πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἐπιχωρίων ἐπιτηδευμάτων, ἐμαλλον τοῦ ἰδίου μὲν Θεοῦ κατωλιγώρησε, τὰς δὲ τῶν γάμων τῶν ἐπεισάκτων τιμῶν διετέλει. καὶ πρὸ τούτων δὲ ἁμαρτὼν αὐτὸν ἔτυχε καὶ σφαλῆναι περὶ τὴν φυλακὴν τῶν νομίμων, ὅτε τὰ τῶν χαλκῶν βοῶν ὁμοιώματα κατεσκεύασε τῷ ναῷ τῇ θαλάττῃ ἀναξήρατα, καὶ τῶν λεόντων τῶν περὶ τὸν θρόνον τὸν ἴδιον, ἀδὲ γὰρ ταῦτα θεῖον ὂν ἔσιον, εἰργάσατο κάλλιστον δ' ἔχων καὶ οἰκεῖον παράδειγμα τῆς ἀρετῆς τὸν πατέρα, καὶ τὴν ἐκείνου δόξαν, ἣν αὐτῷ συνέβη κατασκευάσαι διὰ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβειαν, ἃ μιμησάμενος αὐτὸν, καὶ ταῦτα δὶς αὐτῷ τῷ Θεῷ κατὰ τὰς ὄψεις φανέντος, καὶ τὸν πατέρα μιμεῖσθαι παραινέσαντος, ἀκλινὴς ἐπέθανεν. ἦκεν οὖν εὐθὺς ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πεμφθείς ὅτε λανθάνειν αὐτὸν ἐπὶ τοῖς παρανομήμασι λέγων, ὡς ἐπὶ πολὺ χαλεπήνειν τοῖς πραττομένοις ἀπειλῶν, ἀλλὰ ζῶντος μὲν ἐκ ἀφαιρεθήσεσθαι τὴν βασιλείαν, ἐπὶ τῷ παῖ Δαυίδῃ τὸ θεῖον αὐτὸν ὑπέχετο διάδοχον ποιήσειν ἐπὶ τελευτήσαντος δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ταῦτα διαθήσειν, ἐξ ἅπαντα μὲν τὸν λαὸν ἀποστήσας αὐτοῦ, δέκα μὲν φυλὰς παραδοὺς αὐτοῦ τῷ δούλῳ, δύο δὲ μόνας καταλιπὼν τῷ υἱῷ τοῦ Δαυίδου, διὰ αὐτὸν ἐκεῖνον, ὅτι τὸν Θεὸν ἠγάπησεν, καὶ διὰ τὴν πόλιν Ἱεροσόλυμα, ἐν ᾗ ναὸν ἔγειρε θεῷ ληθῆ.

ε'. Ταῦτα ἀκούσας Σολομὼν ἤλγησε, καὶ σφόδρα συνεχύθη, πάντων αὐτῷ χεδὸν τῶν ἀγαθῶν ἐφ' οἷς ἐζήλωτὸς ἦν, εἰς μεταβολὴν ἐχομένων κακῶν· ἡ γὰρ

nore spreto iacente et neglecto. sed istis quidem animum non aduertit Solomon, insanae voluptatis illecebris ptus. Cum vero, praeter Pharaonis Ægyptiorum reiliam, vxores habuisset numero septingentas et conbinas trecentas, statim in earum potestatem concessit, eadem, quae illae, facere non recusauerit: eoque venu est, vt, ad dandum suae erga ipsas beneuolentiae ignique amoris indicium, in patrios illarum mores ssire necesse habuerit. Ætate autem ingraueſcente, et ione inde debiliore facta quam vt gentilia instituta in moriam reuocare potuerit, magis adhuc Deum quidem m neglexit, illorum vero, quos alienigenarum nuptiae xerant, cultu perseuerauit. Quin et antea contigit vt enderet et in legis praeceptis obseruandis laberetur, quanboum aeneorum simulacra fecit mari subtus attollen, et leonum effigies suum circa solium (neque enim is facere licitum erat) fabricari curauit. Cum autem tem pulcherrimum et familiare virtutis exemplum haerit, gloriaeque illius haereditatem, quam ipsi datum it in pietatis praemium relinquere, ille tamen eius vegiis non institerit, idque postquam ei Deus in somnis nel atque iterum apparuerat, praeceperatque vt patris ires imitaretur, non sine dedecore mortem obiit. Ad n itaque statim posthaec vates accedit a Deo missus, um inter tot flagitia nequaquam latere dicens, foreque diu istis factis non laetaretur denuncians; verum vt illi idem dum viueret non eriperetur regnum, quod Dauipatri promisisset Deus, se facturum esse vt ille ei in perio succederet: cum vero moreretur, illud mali ilurum esse filio, non tamen vt populum quidem vniuerm ab eo secedere faceret, sed vt decem quidem tribus uo illius traderet, duas vero solas nepoti Dauidis relineret, idque illius gratia, quod Deum dilexerit, et vr Hierosolymorum, vbi Templum habere voluit.

6. Solomoni his auditis obortus est dolor, animoque kle erat perturbatus, omnibus fere bonis suis, quae ilm cunctorum existimatione beatum reddiderant, in peius

διῆλθε χρόνος ἀφ' ἧς κατήγγειλεν ὁ προφήτης αὐτῷ τὰ συμβησόμενα, καὶ πολέμιον ἐπ' αὐτὸν εὐθὺς ἤγειρε ὁ Θεὸς, Ἀδερον μὲν ὄνομα, τὴν δ' αἰτίαν τῆς ἔχθρας λαβόντα τοιαύτην. πᾶς ἦτος ἦν, Ἰδουμαῖος γένος, ἐκ βασιλικῶν σπερμάτων. κατασφαμένης δὲ τὴν Ἰδουμαίαν Ἰωάβ τῷ Δαυΐδου στρατηγῷ, καὶ πάντας τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ φέροντας ὅπλα δυναμένους διαφθείραντος μησὶν ἓξ, φυγὼν ἦκε πρὸς τὸν Φαραῶνα τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα. ὁ δὲ, φιλοφρόνως αὐτὸν ὑποδεξάμενος, οἶκόν τε αὐτῷ δίδωσι καὶ χώραν εἰς διατροφήν· καὶ γενόμενον ἐν ἡλικίᾳ λίαν ἠγάπα, ὡς καὶ τῆς αὐτοῦ γυναικὸς αὐτῷ δοῦναι πρὸς γάμον τὴν ἀδελφὴν ὄνομα Θαφίνην. ἐξ ἧς υἱὸς αὐτῷ γενόμενος τοῖς τοῦ βασιλέως παισὶ συνανετράφη. ἀκούσας οὖν τὸν Δαυΐδου θάνατον ἐν Αἰγύπτῳ καὶ τὸν Ἰωάβ, προσελθὼν ἐδεῖτο τοῦ Φαραὼ ἐπιτρέπειν αὐτῷ βαδίζειν εἰς τὴν πατρίδα. τοῦ δὲ βασιλέως ἀνακρίναντος, τίνος ἐνδεὴς ὢν ἢ τί παθὼν ἐσπεύδοι κατα-λιπεῖν αὐτὸν, ἐνοχλῶν πολλάκις καὶ παρακαλῶν, τότε μὲν ἀφείθη. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν, καθ' ὃν ἤδη Σολομῶνι τὰ πράγματα κάλλους ἔχειν ἤρξατο διὰ τὰς προειρημένας παρανομίας καὶ τὴν ὀργὴν τὴν ἐπ' αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ, συγχωρήσαντος Φαραῶνος ὁ Ἀδερος ἦκεν εἰς τὴν Ἰδουμαίαν. καὶ μὴ δυνηθεὶς αὐτὴν ἀποσῆσαι τοῦ Σολομῶνος, κατείχετο γὰρ φρουραῖς πολλαῖς, καὶ ἐκ ἦν ἐλεύθερος δι' αὐτὰς ἀφορμὰς ἀδείας ὁ νεωτερισμὸς, ἄρας ἐκεῖθεν εἰς τὴν Συρίαν ἀφίκετο· συμβαλὼν δ' ἐκεῖ τινὶ Ραζάρῳ μὲν τύραννος, τὸν δὲ Σωφήνης ἀποδεδρακότι βασιλέα Ἀδραζάρου δεσπότην ἐκβαλόντα, καὶ ληστεύοντι τὴν χώραν εἰς φιλίαν αὐτῷ συνάψας ἔχοντι περὶ αὐτὸν σῖφος ληστρικὸν, ἀναβαίνει, καὶ κατασχὼν τὴν ἐκεῖ Συρίαν βασιλεὺς αὐτῆς ἀποδείκνυται· καὶ κακοῦργος τρέχων τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν, ἐποίει κακῶς καὶ διέφθειρε Σολομῶνος ἔτι ζῶντος. καὶ ταῦτά μὲν ἐκ τοῦ Ἀδέρου συνέβαινε πάσχειν τοῖς Ἑβραίοις.

ζ'. Ἐπιτίθεται δὲ Σολομῶνι καὶ τῶν ὁμοφύλων τις Ἱεροβόαμος, υἱὸς Ναβαταίου, κατὰ προφητείαν πάλαι γε-

natis. Verum non ita multum temporis interim fuit, x quo vates quae euentura erant illi nunciarat, dum aderſarium ei Deus ſuſcitauit, Aderum quidem nomine, cui ero cum illo inimicitiae interceſſerant huiuſmodi de cau. 1. Hic puer erat, genere Idumaeus, de regio ſanguine. Cum vero Ioabus copiarum Dauidis praefectus Idumaeam ubegiſſet, atque adultos omnes et qui arma ferre poterant ex menſium ſpatio peremiſſet, fuga elapſus ad Pharaonem egem Ægypti ſe contulit. Ille autem, cum ipſum benigne excepiſſet, et domum ei dedit et agrum vnde viueet; et poſtquam adoleuit valde eum dilexit, ita vt coniugis ſuae ſororem, Thaphinen nomine, ei in matrimonium daret. ex qua filium ſuſtulit, qui vna cum regis liberis erat educatus. At poſtquam apud Ægyptios intellexit Dauiden mortuum eſſe pariterque Ioabum, Pharaonem dito ab eo petiit vt in patriam reuertere ipſi liceret. Pharaone autem interrogante, qua re apud ſe egens quaue iniuria affectus ipſum relinquere cuperet, cum ſaepius ipſi importune inſiſteret multumque eum obſecraret, tunc quidem non dimiſſus eſt. illo autem tempore cum iam res Salomonis labare et affligi coeperant, ob peccata ante dicta a Dei propter illa indignationem, permiſſu Pharaonis Idumaeam repetebat Aderus. et cum eam fruſtra ad defectionem a Solomone ſolicitaſſet, nam multis praeſidiis obſepta erat, adeo vt impune res nouas moliri non poterit, profectus inde in Syriam tranſiit. Illic vero obuiam factus cuidam Raazaro nomine, qui ab Adrazaro Sophenes rege domino ſuo aufugerat et regionem latrociniis vexabat, iunctus ei amicitiae foedere, qui latronum manu ſtipatus erat, ſurſum progreditur, eaque Syriae parte occupata, rex eius declaratur: et excurſionibus in Iſraëlitarum ditionem factis, dum adhuc in viuis eſſet Solomon, eam infeſtabat et diripiebat. Atque iſtiuſmodi quidem Hebraeis ab Adero accidit calamitas.

7. Ad haec autem eiuſdem gentis homo, Hieroboam Nabatael filius, Solomonem adoritur, ad bene ſpe-

μένην αὐτῷ τοῖς πράγμασιν ἐπελπίσας. παῖδα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ τῦ πατρὸς καταλειφθέντα, καὶ ὑπὸ τῇ μητρὶ παιδευόμενον, ὡς εἶδε γενναῖον καὶ τολμηρὸν Σολομὼν ὄντα τὸ φρόνημα, τῆς τῶν τειχῶν οἰκοδομίας ἐπιμελητὴν κατέστησε, ὅτε τοῖς Ιεροσολύμοις τὸν κύκλον περιέβαλεν. ὕτως δὲ τῷ ἔργων προενόησεν, ὥστε ὁ βασιλεὺς αὐτὸν ἀποδέξατο, καὶ γέρας αὐτῷ στρατηγίαν ἐπὶ τῆς Ιωσήπου Φυλῆς ἔδωκεν. ἐντυχομένῳ δὲ τῷ Ιεροβοάμῳ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐκ τῶν Ιεροσολύμων συνήντησε προφήτης, ἐκ πόλεως μὲν Σιλὼ, λχία δὲ ὄνομα. καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν ἀπήγαγεν ἐκ τῆς πόλεως ἀποκρύψας εἴς τι χωρίον, εἰς ὃ παρὸν μηδεὶς ἄλλος ὄψεσθαι δ' εἰς δώδεκα φάσση τὸ ἱμάτιον, ὅπερ ἦν αὐτὸς περιβεβλημένος, ἐκέλευσε τὸν Ιεροβόαμον λαβὼν τὰ δέκα προειπὼν, "ὅτι ταῦτα ὁ Θεὸς βούλεται, καὶ σχίσας τὴν Σολομῶνος ἀρχὴν, τῷ παιδὶ μὲν τῷ τότε, διὰ τὴν πρὸς Δαυίδην γενομένην ὁμολογίαν αὐτῷ, μίαν φυλὴν καὶ τὴν "ἐξῆς αὐτῇ δίδωσι, σοὶ δὲ τὰς δέκα. Σολομῶνος εἰς τοσοῦτον "ἐξαμαρτόντος, καὶ ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς ἐκείνων θεοῖς "τὸν ἐκδεδωκότος εἰδὼς ἐκ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μετέβαλε "τὴν αὐτῦ γνώμην ἀπὸ Σολομῶνος ὁ Θεὸς, δίκαιος ὢν καὶ "φύλακτὰ τὰ νόμιμα, προκειμένης σοὶ τῆς εὐσεβείας καὶ "τῆς πρὸς Θεὸν τιμῆς ἄθλα μεγίστα τῶν ἁπάντων, γενέ"σθαι τηλικῦτον, ἡλίκον οἶδα Δαυίδην γενόμενον.

ή. Ἐπαρθεὶς οὖν τοῖς τῦ προφήτα λόγοις ὁ Ιεροβόαμος, φύσει θερμὸς ὢν νεανίας καὶ μεγάλων ἐπιθυμητὴς πραγμάτων, ὑκ ἠρέμει. γενόμενος δὲ ἐν τῇ στρατηγίᾳ, καὶ μανθάνων τῶν ὑπὸ Αχία δεδηλωμένων, ἀναπείθει τὸν λαὸν ἀφίστασθαι Σολομῶνος, καὶ κινεῖν καὶ πράττειν αὐτὸν τὴν ἡγεμονίαν. μαθὼν δὲ τὴν διάνοιαν αὐτῦ καὶ τὴν ἐπιβολὴν ὁ Σολομὼν ἐζήτει συλλαβὼν αὐτὸν ἀνελεῖν. γνοὺς δὲ τῦτο γνῶναι Ιεροβόαμος, πρὸς Σῖσακον φεύγει τὸν Λιγυπτίων βασιλέα, καὶ μέχρι τῆς Σολομῶνος τελευτῆς ἐκεῖ μένας, τό τε μηδὲν ὑπ' αὐτῦ παθεῖν ἐπέδοσε καὶ τὴν τῇ βασιλείᾳ φυλαχθῆναι. ἀποθνήσκει δὲ ὁ Σολομὼν

idem de rebus adductus prophetae oraculo ſibi olim
ito. Is, a patre puer relictus, a matre educatus erat:
em cum Solomon animaduertiſſet forti magnoque ani-
praeditum, murorum ſtructurae eum praefecit, quan-
Hieroſolyma moenibus cingebat. Opera autem tam
ne curauit, vt rex eum approbaret laudaretque, eique
praemium daret praefecturam tribus Ioſephi. Cum ve-
Hieroboamus ſub idem fere tempus Hieroſolymis forte
rederetur, vates ei occurrit ex Silunte oppido, Achias
mine. qui cum illum ſalutaſſet, e via paululum deflexus
um in agrum quendam abduxit, ubi nemo praeterea
erat: ſciſſoque in duodecim fruſta pallio, quo ipſe erat
ictus, iuſſit Hieroboamum decem inde ſumere, prae-
us, "Deum iſta velle vt ſibi caperet, ſciſſoque Solomo-
is imperio, filio quidem eius, quod illi ſe ita facturum
ſſe promiſiſſet Dauidi, tribum vnam cum altera ei fini-
ma daturum eſſe, tibi vero decem, quod Solomon in
um grauiter deliquiſſet, qui mulieribus et diis earum
otum ſe dedidit. Quare cum tibi exploratum ſit, cur
Deus animi ſui ſententiam de Solomone mutauerit, fac
iſtitiam colas, legiſque inſtituta conſerues, praeſertim
um ob pietatem ac religionem praemium omnium ma-
imum tibi ſit propoſitum; nimirum vt eo colloceris di-
nitatis faſtigio, ad quod Dauiden noſti fuiſſe proue-
tum.

8. Hieroboamus itaque, iuuenis natura feruidus et
ignarum rerum appetens, his vatis ſermonibus elatus,
n quieſcebat. Cum vero ad praefecturam ſe contuliſ-
, eique in memoriam veniſſent quae Achias ipſi decla-
erat, illico coepit populum ſolicitare vt a Solomone
ficerent, et res nouas moliri, idque demum agere vt
incipatus ipſi cederet. Solomon autem, eius voluntate
inſidiis intellectis, eum quaerebat vt comprehenſum
rimeret. At Hieroboamus, cum mature hoc reſciuiſ-
, ad Suſacum Ægyptiorum regem profugit; atque illic
mendo vſque ad Solomonis interitum, non ſolum id ſi-
quutus eſt vt nihil mali ab ipſo pateretur, ſed vt regno

γηραιὸς ὢν, βασιλεύσας μὲν ὀγδοήκοντα ἔτη, ζήσας δὲ ἐνενήκοντα τέσσαρα. θάπτεται δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις ἁπάντας ὑπερβαλὼν εὐδαιμονίᾳ τε καὶ πλούτῳ καὶ σοφίσει τοὺς βασιλεύσαντας, εἰ μὴ ὅσα γε πρὸς γῆρας ὑπὸ τῶν γυναικῶν ἀπατηθεὶς παρενόμησε. περὶ ὧν καὶ τῶν δι' αὐτὰ κακῶν συμπεσόντων Ἑβραίοις, εἰς καιρὸν ἕτερον ἐδόξε μοι δηλῶσαι.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς τελευτήσαντος Σολομῶνος, ὁ λαὸς, ἀποστὰς τῆς τοῦ αὐτοῦ τῷ Ροβοάμῳ, τῶν δέκα Φυλῶν Ἱεροβόαμον ἀναδείξε βασιλέα.

Μετὰ δὲ τὴν τοῦ Σολομῶνος τελευτὴν, διαδεξάμενος παῖδὸς αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Ροβοάμου, ὃς ἐκ γυναικὸς Ἀμμανίτιδος ὑπῆρχεν αὐτῷ γεγονὼς, Νοομᾶς τοὔνομα, πέμψαντες εὐθὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον οἱ τῶν ὅχλων ἄρχοντες, ἐκάλουν τὸν Ἱεροβόαμον. ἀφικομένου δὲ πρὸς αὐτοὺς εἰς Σίκιμα πόλιν, καὶ Ροβόαμος εἰς αὐτὴν παραγίνεται. ἐδέδοκτο γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε συνελθοῦσι τοῖς Ισραηλίταις ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα. προσελθόντες οὖν οἵτε ἄρχοντες αὐτῷ τὸ λαὸς Ἱεροβόαμος, παρεκάλουν λέγοντες ἀνεῶσαί τι τῆς δουλείας τοῖς, καὶ γενέσθαι χρηστότερον τοῦ πατρός· βαρὺν γὰρ ἐκείνου ζυγὸν αὐτοὺς ὑπενεγκεῖν. εὐνοϊκώτερος δὲ ἔσεσθαι αὐτὸν, καὶ ἀγαπήσειν τὴν δουλείαν διὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἣν τὸν Φόβον. ὁ δὲ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰπὼν αὐτοῖς ἀποκρίνεσθαι περὶ ὧν ἀξιοῦσιν, ὕποπτος μὲν εὐθὺς ἐγίνετο, μὴ βαρύτερόν τι ἐπινεύσας αὐτοῖς τὰ πρὸς ἡδονήν· πρόχειρον δὲ ἡγούμενος εἶναι τὸ χρηστὸν καὶ Φιλάνθρωπον, καὶ τοῦτ' ἐκείνοις ἐδόκει· ὅμως καὶ τὸ βουλεύσασθαι τῷ μὴ παραυτίκα ἀποκρίνειν ἀγαθῆς ἐλπίδος ἔχεσθαι.

β'. Συγκαλέσας δὲ τοὺς πατρῴους φίλους, οἷς καὶ μετ' αὐτῶν, ποδαπὴν δεῖ ποιήσασθαι τὴν ἀπόκρισιν τῷ πλήθει. οἱ δ', ἅτε εἰκὸς τοὺς εὖνους καὶ φίλους

am ſeruaretur. Solomon autem iam admodum ſenex
n decedit, cum regnaſſet quidem per annos octogin-
, vixiſſet autem nonaginta quatuor: ſepeliturque Hiero-
lymis, omnium regum feliciſſimus et opulentiſſimus
que prudentiſſimus, exceptis iis in quibus iam ſeneſcens
ccauerit, a mulieribus in errorem inductus. De qui-
s, pariterque de malis quae inde conſequuta ſunt et
ebraeos afflixerunt, viſum eſt mihi alio tempore narra-
nem facere.

CAP. VIII.

uomodo mortuo Solomone populus, a Roboamo eius filio deficiens, Hieroboamum decem tribuum regem facit.

1. ÆTerum poſt mortem Solomonis, filio eius Roboamo
regnum ſuccedente, qui ex muliere Ammanitide Noo-
a nomine ei natus erat, populi principes, nunciis ſta-
a in Ægyptum miſſis, Hieroboamum reuocabant. Cum
tem ad eos in vrbem Sicima veniſſet, etiam Roboa-
us eodem peruenit. ipſi enim placuerat, Iſraëlitis, qui
conuenerant, ſemet regem oſtendere. Eum ergo ad-
ntes principes populi ſimul et Hieroboamus, ſupplici
ce rogarunt, vt aliquid de ſeruitio illis remitteret, et
tre ſuo clementior eſſe vellet: ipſos enim graue ſub eo
gum pertuliſſe. fore autem vt eos ſibi magis beneuolos
beat, libentiuſque ei ſeruituros, ſi mitius illos tractet
rius quam metu coërceat. Ille vero, cum dixiſſet ſe
ſt triduum iis quae poſtularunt reſponſurum, ſtatim
idem in ſuſpicionem venit, quod ſine mora votis eo-
m non annuiſſet: nam ingenium hominum, praeſertim
adoleſcentia, ad benignitatem et humanitatem procli-
eſſe cenſebant. bonae tamen ſpei aliquid ſubeſſe vide-
tur, quod ea de re conſultauerit et non e veſtigio re-
ulſam dederit.

2. Ille autem, conuocatis paternis amicis, eos in
nſilium adhibuit de reſponſo quod populo dari oporte-
t. atque iſti, id quos viros ipſi beneuolos vulgique indo-

εἰδότας, παρήνουν αὐτῷ Φιλοφρόνως ὁμιλῆσαι τῷ λαῷ, καὶ δημοτικώτερον ἢ κατὰ βασιλείας ὄγκον· χειρώσεσθαι γὰρ οὕτως εἰς εὔνοιαν αὐτὸν, φύσει τῶν ὑπηκόων ἀγαπώντων τὸ προσηνὲς καὶ τὸ παρὰ μικρὸν ἰσότιμον τῶν βασιλέων. ὁ δ' ἀγαθὴν ὄντως καὶ συμφέρουσαν ἴσως πρὸς τὰ πᾶν, εἰ δὲ μὴ, πρός γε τὸν τότε καιρὸν ὅτε δεῖ γνώμην ἀπεφήνατο βασιλέα, γνώμην ἀπεστράφη, τοῦ Θεοῦ ποιήσαντος αὐτὴν καταχρηθῆναι τὸ συμφέρον ὑπ' αὐτοῦ. καλέσας δὲ τὰ μειράκια τὰ συντεθραμμένα καὶ τὴν τῶν πρεσβυτέρων αὐτοῖς συμβουλίαν εἰπὼν, τί δοκεῖ ποιεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε λέγειν. τάδε, ὅτε γὰρ ἡ νεότης ὅτε ὁ Θεὸς ἤφιε τὰ κρείττω, παρήνεσαν ἀποκρίνεσθαι τῷ λαῷ· "τὸν βρα-"χύτερον αὐτοῦ δάκτυλον τῆς τοῦ πατρὸς ὀσφύος εἶναι "παχύτερον, καὶ εἰ σκληροτέραν ἐπιτεράσησαι ἐκεῖνος τὴν "λυ μᾶλλον αὐτοῦ λήψεσθαι πεῖραν δυσκόλου, καὶ εἰ μά-"στιξιν αὐτοὺς ἐνεθήτει σκορπίοις τοῦτο ποιήσειν αὐτὸς "προσδοκᾶν." τούτοις ἡδεῖς ὁ βασιλεὺς, καὶ δόξης προσήκειν τῷ τῆς ἀρχῆς ἀξιώματι τὴν ἀπόκρισιν, εἰς συνῆλθεν ἀκουσόμενον τὸ πλῆθος τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν μετεώρου τοῦ λαοῦ παντὸς ὄντος καὶ τι λέγοντος ἀκοῆς τοῦ βασιλέως ἐσπουδακότος, οἰομένου δέ τι καὶ φιλάνθρωπον, τὴν τῶν μειρακίων αὐτοῖς συμβουλίαν παρεσκευῶν τῶν φίλων ἀπεκρίνετο. ταῦτα δ' ἐπράττετο κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ἵνα λάβῃ τέλος ἃ προεφήτευσεν Αχίας.

γ'. Πληγέντες δὲ ὑπὸ τῶν λόγων ὡς ὑπὸ σιδήρου, καὶ ἀλγήσαντες ὡς ἐπὶ πείρᾳ τοῖς εἰρημένοις, ἠγανάκτησαν, καὶ μέγα πάντες ἐκβοήσαντες, "οὐκέτι ἄρ' ἦν αὐτοῖς κοι-"συγγενὴς πρὸς Δαυίδην καὶ τὸν ἀπ' αὐτοῦ μισεῖν ἔφα-"σαν, τὴν ἡμέραν· παραχωρεῖν δ' αὐτῷ μόνον τὸν "ναὸν ὃν ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατεσκεύασεν," εἰπόντες, καὶ λείψειν ἠπείλησαν. ὅτως δ' ἔχον πικρᾶς καὶ τὴν ὀργὴν ἐτήρησαν, ὡς πέμψαντος αὐτοῦ τὸν ἐπὶ τῶν φόρων λεγόμενον, ἵνα καταπραΰνῃ καὶ συγγνόντας τοῖς εἰρημένοις τι προπετὲς ὑπὸ νεότητος καὶ δύσκολον ἦν ἐν αὐτοῖς,

is gnaros facere verisimile erat, ei suaserunt vt populo se humanum praeberet comiterque illos alloqueretur, et se aliquanto magis demitteret quam fert fastus regius: ea enim via capturum esse multitudinis fauorem, cum ita natura comparatum sit, vt subditi nihil adeo ament, ac vt reges illis benignos et fere pares se praestent. At is vtilem adeo sententiam et forsan in omne tempus profuturam, sin minus, tum certe cum regem fieri oporteret, reiecerat; Deo, vt puto, id agente, vt illud condemnaret et reiiceret quod maxime ad rem suam faceret: accitisque iuuenibus, qui cum eo educati erant, illisque exposito quod senes ei dederant consilio, iussit proferre quid ipsis facto opus esse videretur. Illi autem, quia nec per aetatem poterant, nec Deus sinebat meliora cernere, suaserunt vt populo ita responderet; "suorum digitorum minimum crassiorem esse quam sui patris medium corporis truncum; quod si seruitutis duritatem sub illo experti fuerint, multo magis experiundo illum durum difficilemque sentient; ac si ille in eos scuticis animaduerterit, exspectandum vt ipse scorpiis animaduertat." His delectatus rex, ratusque imperii dignitatem decere eiusmodi responsum, postquam tertia die populus ad audiendum conuenit, cunctis exspectatione suspensis, omnique studio agentibus vt verba regis audirent, existimantibus eum benigni aliquid humanique dicturum esse, neglecto amicorum consilio ex iuuenum sententia respondit. Haec vero non sine Dei voluntate gerebantur, vt euentus illa comprobaret, quae praedixerat Achias.

3. Istis autem verbis veluti ferro percussi, dictisque haud secus ac experiundo grauiter affecti ad indignationem adducti sunt, vnoque ore magna cum vociferatione dixerunt, "ex illo die nihil affinitatis esse cum Dauide eiusque progenie." adiectoque, "se illi solum cedere Tem-"plo quod pater ipsius exstruxerat," eum relicturos esse minati sunt. Atque adeo erant exacerbati et iracundia eo vsque exarserunt, vt cum ad eos misisset rex Adoramum tributis praefectum, qui seditiones mitigaret, et

σειν μαλακωτέρους, ὐχ ὑπέμειναν· ἀλλὰ βαλόντες αὐ τὸν λίθοις, ἀπέκτειναν. τῦτ' ἰδὼν Ροβόαμος, καὶ νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸν ὑπηρέτην ἀπέκτειναν αὐτῦ τὸ πλῆθος, δείσας μὴ καὶ ἔργῳ πάθῃ τὸ δεινὸν, ἐμβὰς εὐθὺς ἐπὶ ἅρματος, ἔφυγεν εἰς Ιεροσόλυμα. καὶ αἱ μὲν Ιούδα Φυλὴ καὶ ἡ Βενιαμίτις χειροτονῦσιν αὐτὸν βασιλέα· τὸ δὲ ἄλλο πλῆθος, ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας τὸν Δαυίδε παίδων ἀποσὰν, τὸν Ιεροβόαμον ἀπέδειξε τῶν πραγμάτων κύριον. Ροβόαμος δὲ ὁ Σολομῶνος παῖς, πλησίον ποιήσας τῶν δύο Φυλῶν ἃς εἶχεν ὑπηκόους, ὅσα ἦν, λαβὼν ὀκτωκαίδεκα μεθ' αὐτῶν χιλιάδας ἐπιλέκτους, ἐξελθεῖν ἐπὶ τὸν Ιεροβόαμον καὶ τὸν λαὸν, ὅπως πολεμήσας ἀναγκάσῃ δουλεύειν αὐτῷ. κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ τῦ Θεῦ διὰ τῦ προφήτε ποιήσασθαι τὴν στρατείαν. ἦν γὰρ εἶναι δίκαιον τὰς ὁμοφύλους πολεμεῖν, ὕτος ἔλεγε, καὶ ταῦτα κατὰ τὴν τῦ Θεῦ προαίρεσιν τῆς τῦ πλήθους κατάστάσεως γεγενημένης· ὐκ ἔτ' ἐξῆλθε. διηγήσομαι δὲ πρότερον ὅσα Ιεροβόαμος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς ἔπραξεν εἶτα δὲ τούτων ἐχόμενα τὰ ὑπὸ Ροβοάμε τῦ τῶν δύο Φυλῶν βασιλέως γεγενημένα δηλώσομεν. Φυλαχθείσης γὰρ αὐτῆς ἄχρι παντὸς τῆς ἱστορίας τὸ εὔτακτον.

δ'. Ο τοίνυν Ιεροβόαμος, οἰκοδομήσας βασίλειον ἐν Σαιμῇ πόλει, ἐν ταύτῃ τὴν δίαιταν εἶχε· κατεσκεύασε δὲ καὶ ἐν Φανουὴλ πόλει λεγομένῃ. μετ' ὀλίγον δὲ τῆς σωτηρίας ἑορτῆς ἐνίστασθαι μελλούσης, λογισάμενος ὡς ἂν ἐπιτρέψῃ τῷ πλήθει προσκυνῆσαι τὸν Θεὸν εἰς Ιεροσόλυμα στρευθέντι καὶ ἐκεῖ τὴν ἑορτὴν διαγαγεῖν, μετανοῆσαν ἂν καὶ δελεασθὲν ὑπὸ τῦ ναῦ καὶ τῆς θρησκείας τῆς ἐν αὐτῷ τῷ Θεῷ, καταλείψει μὲν αὐτὸν, προχωρήσει δὲ τῷ πρώτῳ βασιλεῖ, καὶ κινδυνεύσει τῦτο γενομένῳ τὴν ψυχὴν ἀποβαλεῖν, ἐπιτεχνᾶταί τι τοιῦτον. δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς, καὶ οἰκοδομήσας ναΐσκους τοσῦτους, ἕνα μὲν ἐν Βεθήλῃ πόλει, τὸ ἕτερον δὲ ἐν Δάνῃ, ἣ δέ ἐστι πρὸς ταῖς πηγαῖς τῦ μικρῦ Ιορδάνου, τίθησι τὰς δαμάλεις ἐν ἑκατέρῳ τῶν ἐν ταῖς προει-

eniam dictis impetrando, si quid in illis iuueniliter temerarium fuerit et submorosum, redderet placatiores, vt cum is ageret non sustinuerunt, sed lapidibus obrutum necauuut. Cum hoc vidissent Roboamus, et existimasset se iisdem lapidibus peti quibus imperii sui ministrum populus nteremerat, veritus ne reuera id mali pateretur, illico utru conscenso Hierosolyma se fuga recipit. Et quidem udae tribus atque altera Beniamitica regem eum constituee: caetera vero multitudo, iam inde a Dauidis stirpe alienata, summae rei praefecerunt Hieroboamum. Roboamus autem Solomonis filius, duarum tribuum, quas sibi ibtemperantes habuit, concione aduocata, cum ex earum ercitu hominum centum et octoginta millia lectorum sibi sumpsisset, proficisci parabat contra Hieroboamum poulumque, vt eos armorum vi sibi seruire cogeret. Verum a Deo per vatem ab expeditione inhibitus (ille enim ubmonebat haud fas esse vt qui ex eadem gente bellum is inferrent, praesertim cum auctore Deo facta fuerit haec opuli secessio) non iam cum copiis egressus est. Mihi autem nunc statutum est prius narrare quae gesserit Hieroboamus Israëlitarum rex, ac tum demum res gestas a Roboamo duarum tribuum rege memorare. sic enim per omnia uus historiae ordo conseruabitur.

4. Cum itaque Hieroboamus regiam sibi construxisset n ciuitate Sicima, in ea habitauit; atque aliam insuper sibi aedificari curauit in vrbe Phanuel dicta. Non multo ost cum Scenopegia statum gentis sacrum instaret, reputans secum, si populo concesserit ire Hierosolyma vt Deum dorarent, festumque illic agitarent, fore vt fortasse poenitentia ducti, ac templi splendore cultusque in eo diuini pparatu capti, ipsum relinquerent et ad regem priorem e reciperent, adeoque inde in vitae discrimen adducerentur, tale quid excogitauit. Cum duas vitulas ex auro onflauisset, illisque duo delubra exstruxisset; vnum quidem in vrbe Bethela, alterum vero in Dane (haec autem ut apud fontes Iordanis minoris) vitulas in vtroque vrbium raedictarum delubro posuit: cumque x. tribus, quibus

βενίας πόλεσι παίσιων· καὶ συγκαλέσας τοὺς ἀπὸ φυλῆς ἧν αὐτὸς ἦρχεν, ἐδημηγόρησε, τέτοις πιστεύσαντες τὰς ἐλπίδας. "ἄνδρες ὁμόφυλοι, γινώσκειν ὑμᾶς νομίζω τοῦτο, ὅτι "πᾶς τόπος ἔχει τὸν Θεὸν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἀποδεδειγμένοις "χωρίοις ἐν ᾧ παρεῖναι, ἀλλὰ πανταχοῦ τε ἀκούει καὶ πάν- "θρησκεύοντας ἐφορᾷ. ὅθεν ἔμοι δοκεῖ νῦν ἐπείγειν ἡμᾶς "εἰς Ἱεροσόλυμα πορευθέντας εἰς τὴν τῶν ἐχθρῶν τάλαντα "πρὸν ἔτως ὁδὸν, προσπυνεῖν. ἄνθρωπος γὰρ κατεσκεύασε "τὸν ναὸν· κεκοίμηκα δὲ κἀγὼ δύο χρυσᾶς δαμάλεις ἐν Θε- "σύμνοις τῷ Θεῷ, καὶ τὴν μὲν ἐν Βεθήλῃ πόλει κατεθέμην, "τὴν δὲ ἐν Δάνῃ, ὅπως ὑμῶν οἱ τέτων ἔγγιστα τῶν νῦν "κατοικημένοι προσκυνήσωσιν εἰς αὐτὰς ἀπεχόμενοι τῆς "Θείου. ἀποδείξω δέ τινας ὑμῖν καὶ ἱερεῖς ἐξ ὑμῶν κατα- "τας, ἵνα μὴ χρείαν ἔχητε τῆς Λευϊτίδος φυλῆς καὶ τῶν ἐκ- "ξώνος υἱῶν. ἀλλ' ὁ βελόμενος ὑμῶν ἱερεὺς εἶναι, προσ- "κάτω μόσχον τῷ Θεῷ καὶ κριὸν, ἃ καὶ τὸν πρῶτον ἱε- "Φασὶν Ἀαρῶνα πεποιηκέναι." τέτ' εἰπὼν, ἐξηπάτησε τὸν λαὸν, καὶ τῆς πατρῴου θρησκείας ἀποστάντας ἐποίησε πα- βῆναι τὰς νόμους. ἀρχὴ κακῶν ἐγένετο τέτο τοῖς Ἑβραίοις καὶ τῷ πολέμῳ κρατηθέντας ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων αἰχμα- λωσίᾳ περιπεσεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν κατὰ χώραν ἐρεῖ- σομεν.

ε'. Ἐνστάσης δὲ τῆς ἑορτῆς ἑβδόμῳ μηνὶ, βελόμενος αὐτὸς ἐν Βεθήλῃ ταύτην ἀγαγεῖν, ὥσπερ ἐώρταζεν καὶ τὰς δύο Φυλαὶ ἐν Ἱεροσολύμοις, οἰκοδομεῖ μὲν θυσιαστήριον πρὸ τῆς δαμάλεως, γενόμενος δ' αὐτὸς ὁ ἀρχιερεὺς ἐπὶ τὸν βω- μὸν ἀναβαίνει σὺν τοῖς ἰδίοις ἱερεῦσι. μέλλοντος δ' ἐπιθύ- ειν τὰς θυσίας καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις ἐν ὄψει τῷ λαῷ γε- νέσθαι, παραγίνεται πρὸς αὐτὸν ἐξ Ἱεροσολύμων προφήτης Ἰαδὼν ὄνομα, τῷ Θεῷ πέμψαντος· ὃς τοσοῦτος ἐν μάχῃ πλήθει, τῷ βασιλέως ἀκούοντος, εἶπε τάδε, πρὸς τὸ θυ- σιαστήριον ποιούμενος τὸν λόγον. "ὁ Θεὸς δοκεῖ σοι καὶ τοῖς "γεν ἐκ τῷ Δαυΐδῳ γίνεσθαι, Ἰωσίαν ὄνομα, ὃς ἐπὶ θεῷ "τὰς ψευδοπροφήτας τὰς κατ' ἐκείνον τὸν καιρὸν γενομένους

ipse praerat, conuocasset, pro concione in hunc modum is est alloquutus. "Viri populares, vos hoc non nescire arbitror, quod omnis locus habeat Deum, eiusque praesentia nullo loco definito includatur, sed vbique preces exaudiat et cultores suos benigne respiciat, quod cum ita sit, mihi non placet vos nunc vrgere, vt, longo adeo itinere, Hierosolyma, vrbem hostilem, contendatis religionis ergo. Homo enim Templum illud statuit: et ego foci duas vitulas aureas Deo cognomines; et vnam quidem in vrbe Bethela dedicaui, alteram Dane, vt vestrum quicunque loca earum vtrique proxima habitetis eo se conferant ad Deum colendum. Vobis autem quosdam ex vobismet ipsis sacerdotes creabo et Leuitas, ne quid Leuiticam tribum et Aaronis progeniem desideretis. Igitur cuicunque vestrum in animo est sacerdotem fieri, offerat vitulum Deo et arietem: id quod aiunt primum sacerdotem Aarbnem fecisse." His verbis populum decepit; auctorque erat vt a patria religione discedendo contra leges facerent. Hebraeis hoc caput et origo malorum exstitit, atque vt bello ab alienigenis deuicti in captiuitatem incíderent. Sed haec quidem suo loco narrabimus.

§. 5. Septimo mense, cum iam immineret festiua solemnitas, volens et ipse eam apud Bethelam celebrare, sicut a duabus tribubus Hierosolymis agebatur, ante vitulam quidem altare exstruit, ipse vero pontifex factus cum suis sacerdotibus ad illud adscendit. At cum in eo esset, vt victimas et solida sacrificia in conspectu totius populi arae admoueret, ipsi ex Hierosolymis iussu Dei vates superuenit, Iadon nomine: qui in media turba constitutus haec rege audiente loquutus est, sermone ad altare verso: "Hoc tibi praedicit Deus, fore vt nascatur quidam de genere Dauidis, Iosias nomine, qui super te mactabit istius aeui falsos sacerdotes, ac praeterea horum impostorum et deceptorum atque impiorum ossa super te cremabit. Imo

"τὰ ὀστᾶ τῶν λαοπλάνων τούτων καὶ ἀπατεώνων καὶ ἀσεβῶν
"ἐπὶ σῇ καύσει. ἵνα μέντοιγε πιστεύσωσιν ὅτι τοῦθ' ὅτως
"ἔξειν, σημεῖον αὐτοῖς προερῶ γενησόμενον. ῥαγήσεται τὸ
"θυσιαστήριον παραχρῆμα, καὶ πᾶσα ἡ ἐπ' αὐτῷ πιμελὴ
"τῶν ἱερείων ἐπὶ γῆν χυθήσεται." ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προ-
φήτου, παροξυνθεὶς ὁ Ἱεροβόαμος ἐξέτεινε τὴν χεῖρα, κε-
λεύων συλλαβεῖν αὐτόν. ἐκτεταμένη δ' ἡ χεὶρ εὐθὺς ἐμά-
θη, καὶ οὐκ ἔτι ἴσχυεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀναγαγεῖν, ἀλ-
λὰ νεναρκηκυῖαν καὶ νεκρὰν εἶχεν ἀπηρτημένην. ἐῤῥάγη δὲ
καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ κατηνέχθη πᾶσα ἀπ' αὐτοῦ ἡ πι-
μελὴ ὡς προεῖπεν ὁ προφήτης. μαθὼν δὲ ἀληθῆ τὸν ἄνθρω-
πον καὶ θείαν ἔχοντα πρόγνωσιν, παρεκάλεσεν αὐτὸν δεηθῆ-
ναι τοῦ Θεοῦ ἀναζωπυρῆσαί τε τὴν δεξιὰν αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ἱκε-
τεύσας τὸν Θεὸν τοῦτ' αὐτῷ παρασχεῖν. ὁ δὲ, τῆς χειρὸς τὸ
κατὰ φύσιν ἀπολαβούσης, χαίρων ἐπ' αὐτῷ τὸν προφήτην
παρεκάλει δειπνῆσαι παρ' αὐτῷ. Ἰαδὼν δὲ ἔφη, "οὐκ ἐπι-
"μένειν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὸν, μηδὲ γεύσασθαι ἄρτου καὶ ὕδα-
"τος ἐν ταύτῃ τῇ πόλει. τοῦτο γὰρ αὐτῷ τὸν Θεὸν ἀπειρη-
κέναι, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθεν ὅπως τετήρηκεν αὐτὸς ποιεῖν
"τὴν ἐπιστροφήν, ἀλλὰ δι' ἄλλης." ἔφασαν τοίνυν οἱ πολῖται
ἐθαύμαζεν ὁ βασιλεὺς τῆς ἐγκρατείας· αὐτὸς δ' ἦν ἐπὶ δεῖ-
πνα, μεταβολὴν αὐτῷ τῶν πραγμάτων ἐκ τῶν προειρημένων
εἰς ἀγαθὴν ὑπονοῶν.

ΚΕΦ. Θ'.

Ὡς ὁ προφήτης Ἰαδὼν ἄλλῳ ψευσαμένῳ πεισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐψεύ-
σατο, εἶτα δὲ ὑπὸ λέοντος ἀναιρεῖται· καὶ ποίους λόγους
ὁ πονηρὸς προφήτης τὸν βασιλέα πείσας, τὴν δίκην
αὐτῷ ἀπέδρεψεν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἦν δέ τις ἐν τῇ πόλει πονηρὸς πρεσβύτης ψευδοπροφή-
της, ὃν εἶχεν ἐν τιμῇ Ἱεροβόαμος, ἀπατώμενος ὑπ' αὐτοῦ
τὰ πρὸς ἡδονὴν λέγοντος. ἦτος τότε μὲν κλινήρης ἦν διὰ τὸ
ἀπὸ τοῦ γήρως ἀσθένειαν. τῶν δὲ παίδων αὐτῷ θηλαδὸν

vero vt isti credant hoc ita euenturum esse, signum illis praenunciabo mox secuturum. illico ara haec findetur, et omnis super illam victimarum adeps humi diffundetur." Cum haec dixisset vates, Hieroboamus irritatus, protensa ab altari manu, iubet illum comprehendi. At manus, quam in eum intenderat, subito langueſcebat; nec potuit illi denuo ad se retrahere: sed torpore illi obriguit et inertua demittebatur. Porro dissilia est ara, et cuncta ex ea effusa sunt, sicuti vates praedixerat. Cum autem rex intellexisset hominem esse veracem et ex Dei afflatu futura praenoscere, rogauit eum vt Deum deprecaretur, quo ipsi restituatur dextra. Atque is quidem Deum orabat, vt hoc regi effectum redderet: ille vero, cum manus ad suum vsum rediisset, ea de re gaudens vatem obsecrabat, vt cibum prandeat. Tum Iadon dicebat, "sibi non liberum esse in domum eius introire, aut tantillum ex pane et aqua ista in vrbe deguſtare. hoc enim ipsi Deum interdixisse, nec licere eadem, qua venerat, via reuerti, sed per aliam iter sibi faciundum," aiebat. Et illum quidem rex propter eius abstinentiam mirabatur: de se vero coepit esse solicitus, ne res suae, ex praedictis coniectum faciendo, in peius mutarentur.

CAP. IX.

Quomodo Iadon vates alteri mentienti credens reuertitur, ac postea a leone interimitur: et quibus verbis regi persuasit vates sceleratus, eiusque animum a Deo alienauit.

ERat autem ea in vrbe senex quidam improbus, falsus vates, quem in honore habebat Hieroboamus, deceptus a illo vt qui omnia ad gratiam loqueretur. Hic quidem in lecto erat affixus, quod prae senio esset viribus defectus. Cum vero ipsius filii ei omnia de vate narrassent qui Hierosolymis illuc venerat, quaeque edita essent

καὶ περὶ τῶν παρόντων ἐξ Ἱεροσολύμων προφήτῶν, καὶ τῶν
σημείων τῶν γενομένων, καὶ ὡς παρεθῆσαν αὐτῷ τὴν δ
ξιὰν Ἱεροβόαμος εὐξαμένῳ πάλιν ἐκείνῳ ζῶσαν ἀπολάβοι
δίσας μὴ παρῃδοκιμήσειεν αὐτὸν ὁ ξένος παρὰ τῷ βασι
λεῖ, καὶ πλείονος ἀπολάβοι τιμῆς, προσέταξε τοῖς παρ
οὖσι ἐπιστρώσασι τὸν ὄνον ἕτοιμον πρὸς ἔξοδον αὐτῷ π
αρασκευάσαι, τῶν δὲ σπευσάντων ὃ προσετάγησαν, ἐπ
ᾐρώτησε τὸν προφήτην· καὶ καταλαβὼν ἀναπαυόμενον ὑ
πὸ δένδρῳ βαθεῖ καὶ σκιὰν ἔχοντι δρυὸς εὐμεγέθους ἐπεπο
πώκει, εἶτα ἐπέμφετο, μὴ παρ' αὐτὸν εἰσελθόντα τ
ξενίων μεταλαβόντα. τοῦ δὲ φήσαντος κεκωλύσθαι πρὸς
Θεοῦ γεύσασθαι παρά τινι τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ πόλει. ἀλλ' ἐ
πεὶ ἐμοὶ εἶπεν πάντως ἀπηγόρευκέ σοι τὸ θεῖον παρα
σθαι τράπεζαν. προφήτης γάρ εἰμι κἀγώ, καὶ τῆς α
σοι κοινωνὸς πρὸς αὐτὸν θρησκείας· καὶ πάρειμι τοῦ
αὐτοῦ πεμφθείς ὅπως ἀγάγω σε πρὸς ἐμαυτὸν ἑστιά
σων. ὁ δὲ, ψευσαμένῳ πεισθείς, ἀπέστρεψεν. ἀφικόμε
ἔτι καὶ Φιλοφρονουμένου, ὁ Θεὸς ἐπιφαίνεται τῷ Ἰαδὼν
παραβάντα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τιμωρίαν ὑφέξειν ἔλαφ
ποδαπὴν ἐδήλωσε. λέοντα γὰρ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπ
μένῳ συμβαλεῖν ἔφρασεν, ὑφ' οὗ διαφθαρήσεσθαι, κα
ἐν τοῖς πατρῴοις μνήμασι ταφῆς ἀμοιρήσειν. ταῦτα δ' ἐ
νετο, εἶμαι, κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ βούλησιν, ὅπως μὴ προσ
τοῖς τοῦ Ἰαδὼνος λόγοις Ἱεροβόαμος ἐληλεγμένῳ ψεύδε
φρονοῦντι τοίνυν τῷ Ἰαδὼνι πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα, συμβ
λει λέοντι· καὶ κατασπάσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κτήνους, ἀπέ
τε. καὶ τὸν μὲν ὄνον οὐδὲν ὅλως ἔβλαψε. παρακαθεζό
δὲ ἐφύλασσε κἀκεῖνον καὶ τὸ τοῦ προφήτου σῶμα, μέχ
τινες τῶν ὁδοιπόρων ἰδόντες ἀπήγγειλαν ἐλθόντες εἰ
πόλιν τῷ ψευδοπροφήτῃ. ὁ δὲ, τοὺς υἱοὺς πέμψας, ἐπ
εἰς τὴν πόλιν τὸ σῶμα, καὶ πολυτελῶς μὲν ταφείας ἐξ
ἐντειλάμενος τοῖς παισὶ καὶ αὐτὸν ἀποθανόντα σὺν
θάψαι· λέγων, ἀληθῆ μὲν εἶναι πάνθ' ὅσα προφή
κατὰ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῶν

ra, vtque Hieroboamus manum ſibi torpore enectam, o Deum orante, ſanam ſaluamque denuo recepiſſet; ve- is ne peregrinus iſte plus apud regem quam ille auctori- : polleret, et in maiori haberetur veneratione, manda- filiis vt e veſtigio aſinum inſtratum ad iter ſibi expedi- t. Illis autem impigre iuſſa exſequutis, inſcendit, va- que ſubſequitur; atque eum ſub alta et vmbroſa quer- bene magnae arbore quieſcentem nactus, primo ſalu- it, deinde eum reprehendebat quod ad ipſum non di- ſiſſet vt lauto hoſpitio exciperetur. Cumque ille re- ndiſſet, quod ſibi a Deo interdictum eſſet, ne apud nquam ea in vrbe cibum potionemue guſtaret. Atqui i apud me, inquit, te vetuit Deus menſae hoſpitali ad- ueri. nam ego quoque vates ſum, eumque eadem qua religione veneror: atque nunc adſum ab eo miſſus vt te ni conuiuam, abducam. Ille vero, fide mentienti habita, n eo reuerſus eſt. Adhuc autem illis prandentibus ndoque ſermone ſeſe oblectantibus, Deus appa- Iadoni; et quod contra mandatum eius feciſſet, di- at, poenam daturum eſſe, ſimulque qualis foret ipſi nunciabat. nam leonem ipſi digredienti in via occurſu- n eſſe edixit, foreque vt ab eo interimeretur, atque ers eſſet ſepulturae in maiorum ſuorum monumen- Haec autem, Deo ita volente, contigiſſe arbitror, o minus Hieroboamus animum aduerteret Iadonis ver- , cum falſi eſſet redargutus. Iadoni igitur Hieroſo- na redeunti obuiam fit leo, ipſumque a iumento de- ctum necauit. Atque aſinum quidem nihil omnino ſit, adſidens vero et eum cuſtodiebat et vatis cadauer, nec quidam illac tranſeuntes id conſpicati in oppidum nerunt, atque falſo vati rem nunciarunt. Tum ille, is ſuis in hoc miſſis, corpus eius in vrbem reportauit, umque magnificis cohoneſtauit exſequiis; ſuiſque filiis ecepit, vt ſe, cum mortuus fuerit, eodem in ſepul- conderent: dicens, vera quidem eſſe omnia quae vaticinatus eſt contra vrbem illam et altare et facer- es, et falſos vates; ipſum vero iniuria poſt mortem

καὶ τῶν ψευδοπροφητῶν, ὑβριωθήσεσθαι δ' αὐτὸς μετὰ τὴν τελευτὴν ὁδὸν σὺν ἐκείνῳ ταφεὶς, τῶν ὀστῶν ὁ γνωσθησομένου. κηδεύσας οὖν τὸν προφήτην, καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος τοῖς υἱοῖς, πονηρὸς ὢν καὶ ἀσεβὴς, πρόσεισι τῷ Ιεροβοάμῳ· καὶ, "τί δήποτ' ἐταράχθης, εἶπεν, ὑπὸ τῶν τῆ ἀνοήτου λόγων; ὡς δὲ καὶ τὰ περὶ τὸ θυσιαστήριον αὐτῷ καὶ τὴν αὐτῆ χεῖρα διηγήσατο ὁ βασιλεὺς, θεῖον ἀληθῶς καὶ προφήτην ἄρτι ἀποκαλῶν, ἤξατο ταύτην αὐτῆ τὴν δόξαν ἀναλύειν κακεργῶν, καὶ πιθανοῖς περὶ τῶν γεγενημένων χρώμενος λόγοις βλάπτειν αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν. ἐπεχείρει γὰρ πείθειν αὐτὸν ὡς ὑπὸ κόπου μὲν ἡ χεὶρ αὐτῆ ναρκήσειε, βασάζοντα τὰς θυσίας· εἶτ' ἀνεθεῖσα πάλιν εἰς τὴν αὐτῆς ἐπανέλθοι φύσιν· τὸ δὲ θυσιαστήριον, ὃν καινὸν καὶ δεξάμενον θυσίας πολλὰς καὶ μεγάλας, ῥαγεῖη καὶ πέσοι διὰ βάρος τῶν ἐπενηνεγμένων. ἐδήλου δ' αὐτῷ καὶ τὸν θάνατον τῆ τὰ σημεῖα ταῦτα προειρηκότος, ὡς ὑπὸ λέοντος ἀπόλοιτο· ἐπεὶ ὁδὸν ἤτ' εἶχεν, ἤτ' ἐφθέγξατο προφήτης. ταῦτ' εἰπὼν, τιθεῖ τὸν βασιλέα, καὶ τὴν διάνοιαν αὐτῆ τελέως ἀποσβέσας ἀπὸ τῆ Θεοῦ καὶ τῶν δικαίων καὶ ὁσίων ἔργων, ἐπὶ τὰς ἀσεβεῖς πράξεις παρώρμησεν. οὕτως δ' ἐξύβρισεν εἰς τὸ θεῖον καὶ παρενόμησεν, ὡς οὐδὲν ἄλλο καθ' ἡμέραν ζητῶν, ἢ καινὸν καὶ μιαρώτερον τῶν ἤδη τετολμημένων ἐργάσασθαι· καὶ τὰ μὲν περὶ Ιεροβοάμου ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡμῖν ἐδηλώσθω.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ροβοάμου· καὶ ὡς ὁ Θεὸς αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἀσεβείας διὰ Σούσακον ἐτιμώρησεν.

Ὁ δὲ Σολομῶνος υἱὸς Ροβόαμος, ὁ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς ὡς προειρήκαμεν, ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυράς τε καὶ μεγάλας, Βηθλεὲμ, καὶ Ηταμὲ, καὶ Θεκωὲ, καὶ Βηθσὼρ, καὶ Σωχὼ, καὶ Οδολλὰμ, καὶ Ιπὰν, καὶ Μαρησὰν, καὶ Ζιφὼ, καὶ Λδωραΐμ, καὶ Λαχὶς, καὶ Αζηκὰ, καὶ Σαραΐμ, καὶ

re immunem, ſi cum eo ſepeliretur, vtpote quod oſſa orum dignoſci non poſſent. Cum itaque iuſta vati rſoluiſſet, atque filiis iſta mandaſſet, improbus et im- us, Hieroboamum adit: ac, "quid ita perturbatus es, nquit, iſtius inſipientis ſermonibus?" Poſtquam vero x quae altari ſuaeque manui acciderant illi enarraſſet, ominem vere diuinum vatemque optimum appellans, epit iſte hanc eius de illo opinionem vafre et malitio- agendo labefactare, et veriſimilibus de iis quae facta ant rationibus vtendo veritatem eorum debilitare. Co- abatur enim ei perſuadere manum quidem eius laſſitu- ine obtorpuiſſe, dum victimas portaret; ac deinde, cum aululum quieuiſſet, ad ſe rediiſſe: altare vero, quippe ccens exſtructum et multis magniſque victimis ei impo- tis, ex nimio onere rerum ei incumbentium diſruptum ecidiſſe. Porro ipſi etiam mortem eius nunciabat, qui igna iſta praedixerat, vt ſcilicet a leone occiſus periit: deo vt nihil habuerit vel loquutus fuerit quod vatem ar- guebat. His dictis regi perſuaſit, et, cum animum eius rorſus a Deo auertiſſet et a ſanctis iuſtiſque operibus, ad niquitates agitandas eum perpulit. Adeo autem in Deum ontumelioſus erat et iniurioſus, vt quotidie id ſibi nego- ii dari quaeſiuerit, vt nouo aliquo magiſque deteſtabili celere ſemet obſtringeret. Atque iſta quidem nobis de Hieroboamo in praeſens dicta ſunto.

CAP. X.

De Roboamo: vtque Deus poenas ab eo exegit impietatis per Suſacum.

Roboamus autem Solomonis filius, qui vt ante diximus duas tribus regnauit, vrbes munitas magnaſque condi- , Bethleem, et Etame, et Thecoë, et Bethſur, et So- o, et Odollam, et Ipan, et Mareſam, et Ziphа, et doraïm, et Lachis, et Azeca, et Saraïm, et Elom, et

Ηλὼμ, καὶ Χεβρῶνα. ταύτας μὲν ἐν τῇ Ἰούδᾳ κληρουχίᾳ πρώτας ὠκοδόμησε. κατεσκεύασε δὲ καὶ ἄλλας μεγάλας, ἐν τῇ Βενιαμίτιδι κληρουχίᾳ. καὶ τειχίσας, Φερωράς τε κατέσπασεν ἐν ἀπάσαις καὶ ἡγεμόνας, σῖτόν τε πολὺν καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, τάτε ἄλλα πρὸς διατροφὴν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων δαψιλῶς ἀπέθετο· πρὸς δὲ τούτοις θυρεοὺς καὶ σειρομάστας εἰς πολλὰς μυριάδας. συνῆλθον δὲ οἱ παρὰ τοῦ τοῖς Ἰσραηλίταις ἱερεῖς πρὸς αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ Λευῖται, καὶ εἴ τινες ἄλλοι τῷ πλήθους ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ δίκαιοι, καταλιπόντες αὐτῶν τὰς πόλεις ἵνα θρησκεύσωσι τὸν Ιεροσολύμοις τὸν Θεόν. ἐ γὰρ ἠδέως εἶχον προσκυνεῖν ἀναγκαζόμενοι τὰς δαμάλεις, ἃς Ἱεροβόαμος κατεσκεύασε. καὶ ηὔξησαν τὴν Ροβοάμου βασιλείαν ἐπ' ἔτη τρία. γήμας δὲ συγγενῆ τινα καὶ τρεῖς ποιησάμενος ἐξ αὐτῆς παῖδας, ἡγεῖτο ὕστερον καὶ τὴν ἐκ τῆς Αβεσαλώμου θυγατρὸς Θαμάρης, Μαχάνην ὄνομα, καὶ αὐτὴν ὖσαν συγγενῆ· καὶ παῖς ἄρρην ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γίνεται, ὃν Αβίαν προσηγόρευσε. τέκνα δὲ ἄλλα καὶ ἐξ ἄλλων γυναικῶν πλείονα· πασῶν δὲ μᾶλλον ἠγάπησε τὴν Μαχάνην. εἶχε δὲ τὰς μὲν νόμῳ συνοικούσας αὐτῷ γυναῖκας, ὀκτωκαίδεκα· παλλακὰς δὲ, τριάκοντα. καὶ παῖδες μὲν αὐτῷ γεγόνεισαν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι, θυγατέρες δὲ ἑξήκοντα. διάδοχον δ' ἀπέδειξε τῆς βασιλείας τὸν ἐκ τῆς Μαχάνης Αβίαν, καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῷ καὶ τὰς ἰσχυροτάτας πόλεις ἐπίστευσεν.

β'. Αἴτιον δ' οἶμαι πολλάκις γίνεται κακῶν καὶ παρανομίας τοῖς ἀνθρώποις τὸ τῶν πραγμάτων μέγεθος, καὶ πρὸς τὸ βέλτιον αὐτῶν τροπή. τὴν γὰρ βασιλείαν αὐξομένην ὅτω βλέπων Ροβόαμος, εἰς ἀδίκους καὶ ἀσεβεῖς ἐτράπη πράξεις, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ θρησκείας κατεφρόνησεν, ὡς καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ λαὸν μιμητὴν γενέσθαι τῶν ἁμαρτημάτων. συνδιαφθείρεται γὰρ τὰ τῶν ἀρχομένων ἤθη τοῖς τῶν ἡγεμόνων τρόποις, καὶ ὡς ἔλεγχον τῆς ἐκείνων ἀσεβείας τὴν αὐτῶν σωφροσύνην παραπέμποντες, ὡς ἀφορμὴν ταῖς κακίαις αὐτῶν ἔπονται. ἐ γὰρ ἔνεστιν ἀποδέχεσθαι δὲ

hebrona. Has quidem in ſorte Iudae primas aedificauit. lias vero magnas inſuper inſtaurauit in ſorte Beniamitide. cum eas muniuiſſet, et praeſidia in omnibus conſtituit duces; multumque frumenti et vini et olei, aliaque ad ſtum neceſſaria in vnaquaque vrbe largiter recondidit: praeterea ſcuta et lanceas in multas hominum myriadas. que ad eum in Hieroſolyma ſeſe aggregarunt ſacerdo- et Leuitae ex omnibus Iſraëlitarum finibus, et quot- ot alii e populo boni erant et iuſti, relictis ſuis ſedibus, Deum more patrio Hieroſolymis colerent. aegre enim lerunt vt ad vitularum venerationem adigerentur, quas erat Hieroboamus. Atque ita per tres annos auxerunt gui Roboami vires. Cum autem cognatam quandam matrimonium duxiſſet, et tres ex ea liberos ſuſtuliſſet, xit poſtea et aliam, ipſamque cognatam, Machanam mine, ex filia Abeſalomi Thamara natam; filiuſque ex i ei naſcitur, quem Abian vocauit. Quin et liberos mplures ſuſcepit ex aliis vxoribus: omnium vero maxi- amauit Machanam. Nam vxores quidem habuit legi- as octodecim, concubinas vero triginta: et ex his filii geniti ſunt duodetriginta et filiae ſexaginta. Voluit au- n vt ei in regnum ſuccederet Abias Machanae filius, eiuſ- e fidei theſauros vrbeſque munitiſſimas credidit.

2. Plerumque autem fieri arbitror, vt malorum et ini- itatis cauſa hominibus ſit rerum magnitudo, earumque melius mutatio. Nam Roboamus, cum vidiſſet regnum um tanta cepiſſe incrementa, in omne nefas et ſcelus ab- , Deique cultum et religionem ſpreuit, adeo vt popu- ei ſubiectus facta eius iniqua imitatus fuerit. Ita enim mparatum eſt, vt cum principum moribus ſubditorum am mores eorrumpi ſoleant; vtque hi relicta ſua mode- a, quippe quae illorum petulantiam redarguat, princi- m vitia non aliter atque virtutes ſequantur. niſi enim ea- m, quae reges, faciant, haud erit vt facta ab iis appro- re videantur. Iis itaque qui Roboamo paruerunt hoc

κῶν τὰ τῶν βασιλέων ἔργα, μὴ ταὐτὰ πράττοντας. τῶν τοίνυν συνέβαινε καὶ τοῖς ὑπὸ Ροβοάμῳ τεταγμένοις, ἀσεβοῦντος αὐτοῦ καὶ παρανομοῦντος, σπουδάζειν μὴ προσχωρῆσαι τῷ βασιλεῖ, θέλοντες εἶναι δίκαιοι. τιμωρὸν δὲ τῶν εἰς αὐτὸν ὕβρεων ὁ Θεὸς ἐπιπέμπει τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα Σέσακον, περὶ ἣ πλανηθεὶς Ηρόδοτος τὰς πράξεις αὐτοῦ Σεσώστρει προσάπτει. ἔτος γὰρ ὁ Σέσακος, πέμπτῳ ἔτει τῆς Ροβοάμου βασιλείας, ἐπεστράτευται μετὰ πολλῶν αὐτῷ μυριάδων. ἅρματα μὲν γὰρ αὐτῷ χίλια καὶ διακόσια τὸν ἀριθμὸν ἐξηκολούθει, ἱππέων δὲ μυριάδες ἑξ, πεζῶν δὲ μυριάδες τεσσαράκοντα. τούτων τὸ πλείστους Λίβυας ἐπήγετο καὶ Αἰθίοπας. ἐμβαλὼν οὖν εἰς τὴν χώραν τῶν Ἑβραίων, καταλαμβάνεται τὰς ὀχυρωτάτας τῆς Ροβοάμου βασιλείας πόλεις ἁμαχητί. καὶ ταύτας ἀσφαλισάμενος, ἔρχεται ἐπὶ τοὺς Ιεροσολύμους.

γ'. Ἐγκεκλεισμένου δὲ τοῦ Ροβοάμου καὶ τοῦ πλήθους ἐν αὐτοῖς διὰ τὴν Σουσάκου στρατείαν, καὶ τὸν Θεὸν ἱκετεύοντος δοῦναι νίκην καὶ σωτηρίαν, οὐκ ἔπεισαν τὸν Θεὸν ταχθῆναι μετ' αὐτῶν. ὁ δὲ προφήτης Σαμαίας ἔφησεν αὐτοὺς τὸν Θεὸν ἀπειλεῖν ἐγκαταλείψειν αὐτούς, ὡς καὶ αὐτοὶ τὴν θρησκείαν αὐτοῦ κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσαντες, εὐθὺς τὰς ψυχὰς ἀνέπεσον· καὶ μηδὲν ἔτι σωτήριον ὁρῶντες, ἐξομολογεῖσθαι πάντες ὥρμησαν, ὅτι δικαίως αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐπῆρται, γενομένους περὶ αὐτὸν ἀσεβεῖς, καὶ συγχέαντας τὰ νόμιμα. κατιδὼν δ' αὐτοὺς ὁ Θεὸς ὕτως διακειμένους, καὶ τὰς ἁμαρτίας ἀνθομολογουμένους, οὐκ ἀπολέσειν αὐτοὺς εἶπε πρὸς τὸν προφήτην· ποιήσειν μέντοιγε τοῖς Αἰγυπτίοις ὑποχειρίους, ἵνα μάθωσι, πότερον ἀνθρώπῳ δουλεύειν ἐστὶν ἀσυμφορώτερον ἢ Θεῷ. παραλαβὼν δὲ Σέσακος ἁμαχητὶ τὴν πόλιν, δεξαμένου Ροβοάμου διὰ τὸν φόβον, οὐκ ἐνέμεινε τοῖς γενομένοις συνθήκαις· ἀλλ' ἐσύλησε τὸ ἱερὸν, καὶ τὰς θησαυροὺς ἐξεκένωσε τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς βασιλικούς, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου μυριάδας ἀναριθμήτους βαστάσας, καὶ μηδὲν ὅλως ὑπολιπών. περιεῖλε δὲ καὶ τοὺς χρυσοῦς θυρεοὺς καὶ τοὺς

ipſum accidebat, vt, dum is impie ageret legeſque violaret, illi operam dederint, ne regis animum offenderent, iuſti eſſe ſtudentes. Deus autem Suſacum Ægyptiorum regem mittit, qui contumeliarum in ipſum poenas exigeret. de quo in errorem lapſus Herodotus eius res geſtas Seſoſtridi attribuit. Hic enim Suſacus anno regni Roboami quinto exercitum contra illum adduxit multis militum myriadibus conſtantem. Illum enim ex Ægypto comitati ſunt currus numero quidem mille ducenti, equitum vero ſexaginta millia, peditumque quadringenta millia. Adductorum plerique Libyes erant et Æthiopes. Cum igitur in Hebraeorum regionem irrupiſſet, validiſſimas Roboami vrbes abſque pugna cepit: iiſque praeſidio firmatis, poſtremo Hieroſolyma inuaſit.

3. Cum autem Roboamus populuſque in vrbe incluſi tenerentur ob Suſaci expeditionem, Deoque ſupplicarent, vt victoriam illis daret et ſalutem, Deum, vt ab illis ſtaret, adducere non potuerunt. Illis vero dixit Samaeas vates Deum ipſis denunciaſſe, ſe illos deſerturum eſſe, prout ipſi cultum eius et religionem deſeruerunt. Vbi haec audiuerant, ſtatim animis conciderunt; nullamque ſpem ſalutis reliquam cernentes, confiteri omnes coeperunt, iure Deum facturum eſſe ſi illos deſpexerit, qui in illum impii exſtiterunt, legiſque inſtituta perturbarunt et contaminarunt. Deus autem, cum eos videret in animis affectos et delicta inuicem confitentes, vati dicebat, fore vt illos non perdat, ſubditurum tamen eſſe Ægyptiis, vt intelligant vtrum horum facilius ſit, homini ſeruire an Deo. Cum autem Suſacus vrbem abſque pugna in ſuam poteſtatem redegiſſet, Roboamo prae metu eum intra muros accipiente, pactis quibus conuenerant non manſit, ſed Templum diripuit, theſaurosque cum Deo ſacros tum regios exinaniuit, myriadibus innumeris auri argentique exportatis, vt nihil prorſus relictum eſſet. Quin et aurea ſcuta detraxit et clypeos quos Solomon rex fecerat; ac ne pha-

ἀσπίδας ἃς κατεσκεύασε Σολομὼν ὁ βασιλεύς· ἃς εἶασε δὲ ὑδὲ τὰς χρυσᾶς φαρέτρας, ἃς ἀνέθηκε Δαυὶδης τῷ Θεῷ, λαβὼν παρὰ τῦ τῆς Σωφήνης βασιλέως. καὶ τὴν ποίησας ἀνέτρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα. μέμνηται δὲ ταύτης τῆς στρατείας καὶ ὁ Αλικαρνασσεὺς Ηρόδοτος, περὶ μόνου τοῦ τῦ βασιλέως πλανηθεὶς ὀνόμα, καὶ ὅτι ἄλλους τε πολλοὺς ἐπῆλθεν ἔθνεσι καὶ τὴν Παλαιστίνην Συρίαν ἐδουλώσατο, λαβὼν ἀμαχητὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐν αὐτῇ. Φανερὸν δ' ὅτι ἡμέτερον ἔθνος βούλεται δηλοῦν κεχειρωμένον ὑπὸ τῦ Αἰγυπτίου. λέγει γὰρ ὅτι σήλας κατέλιπεν, ἐν τῇ τῶν ἀμαχητὶ παραδόντων αὐτοὺς, αἰδοῖα γυναικῶν ἐγγράψας. Ροβόαμος δ' αὐτῷ παρέδωκεν ὁ ἡμέτερος βασιλεὺς ἀμαχητὶ τὴν πόλιν. Φησὶ δὲ καὶ Αἰθίοπας παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι τὴν τῶν αἰδοίων περιτομήν· "Φοίνικες γὰρ καὶ Σύριοι "ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὁμολογοῦσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέ"ναι." δῆλον οὖν ἐστὶν ὅτι μηδένες ἄλλοι περιτέμνονται τῶν τῇ Παλαιστίνῃ Σύρων, ἢ μόνοι ἡμεῖς. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἕκαστοι λεγέτωσαν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς δοκῇ.

δ'. Αναχωρήσαντος δὲ Σισάκου, Ροβόαμος ὁ βασιλεὺς, ἀντὶ μὲν τῶν χρυσέων θυρεῶν καὶ τῶν ἀσπίδων χαλκᾶς ποιήσας, τὸν αὐτὸν ἀριθμὸν παρέδωκεν τοῖς τῶν βασιλέως φύλαξιν. ἀντὶ δὲ τοῦ μετὰ στρατηγίας ἐπιφανοῦς καὶ τῆς ἐν τοῖς πράγμασι λαμπρότητος διάγειν, ἐβασίλευσε μὲν ἡσυχίᾳ πολλῇ καὶ δέει, πάντα τὸν χρόνον ἐχθρὸς ὢν Ιεροβοάμῳ. ἐτελεύτησε δὲ, βιώσας ἔτη πεντήκοντα καὶ ἑπτὰ, βασιλεύσας δ' αὐτῶν ἑπτακαίδεκα, τὸν τρόπον οὐκ ἀνὴρ καὶ ἀνόητος, καὶ διὰ τὸ μὴ προσέχειν τοῖς πατρῴοις φίλοις τὴν ἀρχὴν ἀπολέσας. ἐτάφη δ' ἐν Ιερουσολύμοις ἐν ταῖς θήκαις τῶν βασιλέων. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Αβίας, ὄγδοον ἤδη καὶ δέκατον ἔτος Ιεροβοάμου τῶν δέκα φυλῶν βασιλεύοντος. καὶ ταῦτα μὲν τοιοῦτον ἔσχε τέλος. τὰ δὲ περὶ Ιεροβόαμον ἀκόλουθα τούτων ἔσχεν πῶς κατέστρεψε τὸν βίον, διεξελθεῖν. οὗτος γὰρ οὐ διέλιπεν οὐδὲ ἠρέμησεν εἰς τὸν Θεὸν ἐξυβρίζων, ἀλλὰ καθ' ἡμέ-

ntras quidem aureas reliquit, quas Dauides a Sophenes rege acceptas Deo dedicauerat. Ac, cum haec perpetraſſet, domum reuerſus eſt. Huius autem expeditionis meminit etiam Herodotus Halicarnaſſenſis, in ſolo regis nomine errans, refertque illum gentes alias complures inuaſiſſe; atque Syriam Palaeſtinam ſibi ſubieciſſe cunctis in ea regione hominibus ſine praelio captis. Manifeſtum autem eſt, quod noſtram gentem deſignare voluerit ab Ægyptio ſubactam. narrat enim hunc in terra iſtorum, qui ſemet ſine pugna dediderant, columnas reliquiſſe, quibus pudenda muliebria inſculpſerat. Roboamus ſane ex noſter, priuſquam Martis aleam experiretur, vrbis deditionem ei fecit. Porro dicit Æthiopas ab Ægyptiis circumciſionem virilium accepiſſe, adiecto, "nam et Phoenices et Syri qui ſunt in Palaeſtina, didiciſſe id ab Ægyptiis et ipſi confitentur." caeterum conſtat, quod nulli alii circumcidantur in Palaeſtina Syri praeterquam nos. Sed de his ſinguli ita loquantur, prout ipſis viſum fuerit.

4. Poſt Suſaci autem diſceſſum, Roboamus rex pro aureis ſcutis et clypeis pari numero ex aere facta Regiae cuſtodibus commiſit. Cumque ei non contigerit inter expeditiones illuſtres et res ſplendide geſtas vitam agere, ſumma in quiete regnauit metu tamen coniuncta, quod perpetuo cum Hieroboamo inimicitias gereret. Obiit autem, cum vixiſſet annos quinquaginta et ſeptem, et ſeptemdecim ex illis in regno exegiſſet. vir inſolens et imprudens, et qui patris amicorum conſiliis non obſequutus magnam imperii partem amiſit. Sepultus eſt Hieroſolymis in regiis conditoriis. Ipſi vero in regnum ſucceſſit filius Abias, anno duodeuigeſimo regni Hieroboami in decem tribus. Atque iſta quidem huiuſmodi exitum habuere. ſupereſt vero vt deinceps dicamus de Hieroboamo, quemadmodum et ipſe vitam finiuit. Nam ille nihil reliqui faciebat, vt in Deum contumelias ederet, neque tandem

ραν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀρῶν βωμοὺς ἀνοικοδομήσας καὶ ἱερεῖς ἐκ τοῦ πλήθους ἀποδείκνυς διετέλει.

ΚΕΦ. ιά'.

Περὶ τελευτῆς τοῦ υἱοῦ Ἱεροβοάμου. ὡς Ἱεροβόαμος ἡττᾶται ὑπὸ τοῦ Ἀβία, ὃς μετ' οὐ πολὺ τὸν βίον κατέσχεν Ἀσάνου τὴν βασιλείαν διαδεχομένου· καὶ ὡς Ἱεροβοάμου ἀποθανόντος, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Νάδαβαν καὶ ἅπαν τὸ γένος Ἱεροβοάμου διαφθείρει Βασάνης.

ΤΑῦτα δ' ἔμελλεν ἐκ εἰς μακρὰν τὰ ἀσεβήματα καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν δίκην εἰς τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν καὶ πάσης αὐτῷ τῆς γενεᾶς τρέψειν τὸ θεῖον. κάμνοντος δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τὸ παιδὸς, ὃν Ὀβίμην ἐκάλουν, τὴν γυναῖκα αὐτῷ προσέταξεν, τὴν στολὴν ἀποθεμένην καὶ σχῆμα λαβοῦσαν ἰδιωτικὸν, πορευθῆναι πρὸς Ἀχίαν τὸν προφήτην· ἦν γὰρ θαυμαστὸν ἄνδρα περὶ τῶν μελλόντων προειπεῖν, καὶ γὰρ περὶ τῆς βασιλείας αὐτῷ τοῦτον δεδηλωκέναι· παραγενομένην δ' ἐκέλευσε περὶ τοῦ παιδὸς ἀνακρίνειν ὡς ξένην, καὶ διαφεύξεσθαι τὴν νόσον. ἡ δὲ μεταχηματισαμένη, καθὼς αὐτῇ προσέταξεν ὁ ἀνὴρ, ἦλθεν εἰς Σιλὼ πόλιν. ἐκεῖ γὰρ διέτριβεν ὁ Ἀχίας. καὶ μελλούσης εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσιέναι, τὰς ὄψεις ἠμαυρωμένου διὰ τὸ γῆρας, ἐπιφανεὶς ὁ θεὸς ἀμφοτέρα αὐτῷ μηνύει, τήν τε Ἱεροβοάμου γυναῖκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένην, καὶ τί δεῖ περὶ ὧν πάρεστιν ἀποκρίνασθαι. παρούσης δὲ τῆς γυναικὸς εἰς τὴν οἰκίαν ὡς ἰδιώτιδος καὶ ξένης, ἀνεβόησεν· "εἴσελθε, ὦ γύναι Ἱεροβοάμου, τί κρύπτεις "σαυτήν; τὸν γὰρ Θεὸν ἡ λανθάνεις, ὃς ἀφιξομένην σε καὶ "φανεὶς ἐδήλωσε, καὶ προσέταξε τίνας ποιήσομαι τοὺς λό-"γους". ἀπελθοῦσαν οὖν πρὸς τὸν ἄνδρα ἔφραζεν αὐτῷ ταῦτα λέγειν· "ἐπεὶ σὲ μέγαν ἐκ μικροῦ καὶ μηδὲν ὄντος ἐποί-"ησα, καὶ ἀποχίσας τὴν βασιλείαν ἀπὸ τοῦ Δαυίδου γένους "σοὶ ταύτην ἔδωκα, σὺ δὲ τούτων ἠμνημόνησας, καὶ τὴν "ἐμὴν θρησκείαν καταλιπὼν χωνευτοὺς θεοὺς κατεσκεύασας

quiescebat: sed aras super montes excelsos construere pergebat, atque sacerdotes ex vulgo creare.

CAP. XI.

De obitu filii Hieroboami. Quomodo Hieroboamum vincit Abias, qui haud multo post moritur, Asane in regnum succedente; vtque, mortuo Hieroboamo, Nadabum eius filium totumque Hieroboami genus perimit Basanes.

FUturum autem erat, nec longo post interuallo, vt Deus ista flagitia poenamque illis debitam in suum ipsius carnt generisque sui vniuersi recidere faceret. Cumque sub id tempus filius eius aegrotaret, quem Obimen appellabant, uxori suae mandat, vt, veste sua deposita habituque priuato assumpto, ad Achian vatem se conferret: (esse enim hunc virum in futuris praedicendis mirificum; nam et de regno sibi id quod accidit hunc ipsum indicasse) uisitque, vbi eo perueniret, vt quasi peregrina de filio percontaretur, an e morbo esset euasurus. Illa habitu mutato, prout a marito iussa fuerat, ad vrbem Siluntem veniebat, illic enim Achias agebat. et cum in eo esset vt domum eius intraret, caecutientis et oculis prae senio torpentis, Deus ei apparuit vtrumque indicans, et Hieroboami vxorem se eo contulisse, et quid ei de quibus sciscitatura adest respondere oportet. Muliere autem, tanquam peregrina et priuata, ad domum eius accedente, vates exclamauit: "ingredere, o vxor Hieroboami, cur "teipsam dissimulas? nam Deum latere non potes, qui et "me per visionem de aduentu tuo praemonuit, praecepit-"que quibus te verbis affarer." Cum itaque ad maritum reuerteretur, iussit vt haec ei renunciaret: "quandoquidem "ego te magnum e paruo et de nihilo feci, absciscsoque "Dauidicae domui regno te donaui, tu vero horum im-"memor, meoque cultu post tergum reiecto, eo deueneris "vt Deos ex auro conflaueris eosque colueris: ita ego te

"ἐκείνης ἐτίμησας· ἕτως σε πάλιν καθαιρήσω, καὶ τῶ
"ἐξολοθρεύσω σε τὸ γένος, καὶ κυσὶ καὶ ὄρνισι βορὰν τῶ-
"σω γενέσθαι. βασιλεὺς γὰρ ἐξεγείρεταί τις ὑπ' ἐμοῦ τῶ
"λαῶ παντὸς, ὃς οὐδὲν ἀπολείψει τῶ Ἱεροβοάμου γένους. μι-
"σθὸν δὲ τῆς τιμωρίας καὶ τὸ πλῆθος ἐκπεσὸν τῆς ἀγαθῆς
"γῆς, καὶ διασπαρὲν εἰς τὰς πέραν Εὐφράτου τόπους, ὅτι τὰς
"βασιλέως ἀσεβήμασι κατηκολούθησε, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶ
"γενομένους προσκύνει θεοὺς, τὴν ἐμὴν θυσίαν ἐγκαταλιπόν-
"σὺ δὲ, ὦ γύναι, ταῦτα παραγγέλλουσα σπεῦδε πρὸς τὸν
"ἄνδρα· τὸν δὲ υἱὸν καταλήψῃ τεθνηκότα. σῶ γὰρ εἰσιόντι
"εἰς τὴν πόλιν, ἀπολεῖψει τὸ ζῆν αὐτόν· ταφήσεται δὲ
"κλαυσθεὶς ὑπὸ τῶ πλήθους παντὸς, κοινῶ τιμηθεὶς τάφω.
"καὶ γὰρ μόνος τῶν ἐκ τοῦ Ἱεροβοάμου γένους ἀγαθὸς ἦν.
"ἦν." ταῦτα αὐτῆ προφητεύσαντος, ἐκπηδήσασα ἡ γυνὴ
τεταραγμένη, καὶ τῶ τοῦ προειρημένου παιδὸς θανάτω πε-
ριαλγὴς, θρηνῶσα διὰ τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν μέλλουσαν τῆ
τέκνω ποπτομένη τελευτὴν, ἀθλία τοῦ πάθους ἠπείγετο κα-
κοῖς ἀμηχάνοις, καὶ σπουδῆ μὲν ἀτυχεῖ χρωμένη διὰ τὸν
υἱόν· ἔμελλε γὰρ αὐτὸν ἐπειχθεῖσα θᾶττον ὄψεσθαι τοῦ
ἀναγκαίᾳ δὲ διὰ τὸν ἄνδρα. καὶ παραγενομένη, τὸν μὲν
ἐκπεπνευκότα, καθὼς εἶπεν ὁ προφήτης, εὗρε· τῶ δὲ βα-
σιλεῖ πάντα ἀπήγγελλεν.

β'. Ἱεροβόαμος δὲ οὐδὲν τούτων φροντίσας, πολλὴν ἀ-
ριθμήσας στρατιὰν, ἐπὶ τὸν Ροβοάμου παῖδα, τῶν δύο φυ-
λῶν τὴν βασιλείαν τοῦ πατρὸς διαδεξάμενον, Ἀβίαν ἐξ-
στράτευσε πολεμήτων. κατεφρόνει γὰρ αὐτοῦ διὰ τὴν ἡλι-
κίαν. ὁ δ' ἀκούσας τὴν ἔφοδον τὴν Ἱεροβοάμου, πρὸς αὐτὸν
ὑ κατεκλάγη· γενόμενος δ' ἐπάνω καὶ τῆς νεότητος τῶ
φρονήματι καὶ τῆς ἐλπίδος τῆ πολεμίᾳ, στρατιὰν ἐπιλε-
ἐκ τῶν δύο φυλῶν, ἀπήντησε τῶ Ἱεροβοάμω εἰς τόπον τὸν
καλούμενον ὄρος Σεμαρών. καὶ στρατοπεδευσάμενος ἀγχοῦ
αὐτῆ τὰ πρὸς τὴν μάχην ἠτοιμάζετο. ἦν δ' ἡ δύναμις
αὐτῆ, μυριάδες τεσσαράκοντα· ἡ δὲ τῶ Ἱεροβοάμου στρα-
τιὰ, διπλασίων ἐκείνης. ὡς δὲ τὰ στρατεύματα πρὸς τὰ

rursum e medio tollam, et omne genus tuum ad internecionem perdam, faciamque vt a canibus ac volucribus aëris deuoretur. quidam enim a me in Israëlitas rex susciabitur, qui neminem ex Hieroboami genere superstitem est relicturus. Quin et populus huiusce supplicii particeps erit, excidet quippe felice terra, sparsusque per loca Transeuphratensia exsulabit, quod impietatis regis socium se fecerit, deosque ab illo factos adorarit, sacris meis relictis. Tu vero, o mulier, i propere ad maritum haec illi enunciatum. Caeterum filium inuenies mortuum. nam simulac pedem in vrbem immiseris, ille morietur; atque ab vniuerso deploratus populo sepelietur, publico luctu cohonestatus. nam et hic vnicus erat e stirpe Hieroboami in quo boni quidquam inventum est." Vbi haec ille vaticinatus fuerat, mulier erturbata, puerique iam dicti mortem aegre ferens, se toripuit, viam luctu et plangore complens; ac misera alis ex hac calamitate vrgebatur ineluctabilibus, festinaone vtens filio quidem et ipsa infelici (nam quo magis roperaret, eo ipsum citius exstinctum visura erat) viro men necessaria. Atque ita domum reuersa, filium quiem, prout vates dixerat, anima iam efflata mortuum ofndit, regique cuncta enarrauit.

2. At Hieroboamus nihil haec curans, magnis delectius habitis, exercitum in expeditionem eduxit vt bello perqueretur Abian Roboami filium, qui patri in regnum ccesserat. ipsum enim, quod esset adolescentulus admoum, contempsit. Ille vero, audito aduentu Hieroboami, audquaquam perterritus est: sed animo supra iuuenis aetem et supra quam hostis sperauerat, cum exercitum e uabus tribubus collegisset, Hieroboamo occurrit in quoam loco qui mons Semaron appellatur. et prope illum astra metatus, omnia ad pugnam necessaria parabat. ecum autem habebat quadringenta millia: Hieroboami ero exercitus duplo maior erat. Cumque iam milites aduerso starent ad dimicandum et pericula subeunda

ἔργα καὶ τὰς κινδύνους ἀντικαθεστάσσετο καὶ συμβαλ
ἔμελλε, σὰς ἐφ' ὑψηλῆ τινὸς τόπυ Λβίας, καὶ τῇ χ
κατασείσας, τὸ πλῆθος καὶ τὸν Ιεροβόαμον ἀκοῦσαι πρ
τον αὐτῆ μεθ' ἡσυχίας ἠξίωσε. γενομένης δὲ σιωπῆς,
ξατο λέγειν. "ὅτι μὲν τὴν ἡγεμονίαν ὁ Θεὸς Δαυΐδῃ
"τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ κατένευσεν εἰς ἅπαντα χρόνον,
"ὑμεῖς ἀγνοεῖτε. θαυμάζω δὲ πῶς ἀποσάντες τὰμῆ π
"τρὸς τῶ δήλῳ Ιεροβοάμῳ προσέθεσθε, καὶ μετ' ἐκ
"πάρεστε νῦν ἐπὶ τὰς ὑπὸ τῆ Θεῆ βασιλεύεσι κεκριμένας
"λημήσοντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἀφαιρησόμενοι τὴν ὑπάρχου
"τὴν μὲν γὰρ πλείω μέχρι νῦν Ιεροβόαμος ἀδίκως ἔχ
"ἀλλ' ὐκ οἶμαι ταύτης αὐτὸν ἀπολαύσειν ἐπὶ πλεί
"χρόνον. ἀλλὰ δὰς καὶ τοῦ παρελληλυθότος δίκην τῶ Θ
"παύσεται τῆς παρανομίας καὶ τῶν ὕβρεων, ἃς ὲ διαλέλ
"πεν εἰς αὐτὸν ὑβρίζων, καὶ ταῦτα ποιῶν ὑμᾶς ἀναπε
"κὼς· οἳ μηδὲν ἀδικηθέντες ὑπὸ τὰμῆ πατρὸς, ἀλλ' ἐ
"μὴ πρὸς ἡδονὴν ἐκκλησιάζων ὠμίλησεν, ἀνθρώπων τω
"ρῶν συμβελία πειθθεὶς, ἐγκατελίπετε μὲν τῶ δεσπό
"ὀργῆς ἐκεῖνον, τῇ δ' ἀληθεία αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ π
"ἐκείνυ νόμων ἀπεστράσατε. καί τοι συνεγνωκέναι καλ
"εἶχεν ὑμᾶς, ὲ λόγων μόνων δυσκόλων, ἀνδρὶ νέῳ καὶ
"μαγωγίας ἀπείρῳ, ἀλλ' εἰ καὶ πρὸς τὶ δυχερὲς ἡ πάν
"αὐτὸν καὶ ἡ ἀμαθία τῶν πραττομένων ἐξῆγεν ἔργον, δ
"τε Σολομῶνα τὸν πατέρα καὶ τὰς εὐεργεσίας ἐκείνυ. κ
"ραίτησιν γὰρ εἶναι δεῖ τῆς τῶν ἐκγόνων ἁμαρτίας, τὰς τ
"πατέρων εὐποιΐας. ὑμεῖς δ' ὐδὲν τύτων ἐλογίσασθε, ἢ
"τότε ἤτε νῦν· ἀλλ' ἦκετε σρατὸς ἐφ' ἡμᾶς τοσῆτος. τ
"καὶ πεπισευκὼς περὶ τῆς νίκης, ἢ ταῖς χρυσαῖς δαμάλε
"καὶ τοῖς ἐπὶ τῶν ὀρῶν βωμοῖς, ἃ δείγματα τῆς ἀσεβ
"ἐστὶν ὑμῶν, ἀλλ' ὐχὶ τῆς θρησκείας, ἢ τὸ πλῆθος ὑμ
"εὐέλπιδας ἀπεργάζεται, τὴν ἡμετέραν σρατιὰν ὑπερβ
"λον; ἀλλ' ὲ δή τις εὖν ἰσχὺς μυριάδων σρατῆ μετὰ δ
"κημάτων πολεμοῦντος. ἐν γὰρ μόνῳ τῶ δικαίῳ καὶ τῆ π
"θείον εὐσεβεῖ τὴν βεβαιοτάτην ἐλπίδα τῆ κρατεῖν τ

ccincti, atque in eo essent vt manus conferrent, Abias x edito quodam loco, cum manu significasset, populum t Hieroboamum rogauit vt priusquam congrederentur ɔsum audire vellent. Factoque alto silentio, orsus est di- ere in haec verba. "Vos quidem non ignoratis, quod Dauidi eiusque posteris principatum dederit Deus in omne aeuum; ipse vero miror, qui factum sit, vt, pa- tre meo deserto, vosmet Hieroboamo eius seruo adiun- xeritis, et cum illo nunc in aciem prodeatis, contra eos, quos Deus regnaturos esse decreuerat, pugnare parati, et quod reliquum est imperii iis auferre. Partem qui- dem eius maiorem etiam nunc Hieroboamus inique te- net: haud tamen erit vt longius aliquanto ea fruatur. Verum, cum praeteritorum supplicium Deo dederit, ab iniquitatibus et contumeliis cessabit, quas huc vsque in eum admisit, vobisque auctor fuit vt eadem flagitia fa- ceretis, qui nulla a patre meo iniuria affecti, nisi quod n concione, malorum hominum consiliis obsequutus, haud ita grata vsus fuerit alloquutione, illum quidem irae specie reliquistis, reuera autem vosmet a Deo eius- que legibus subduxistis. Atqui aequum erat adolescen- ulo populique tractandi ignaro, vel propter Solomonem patrem et illius in Israëlitas beneficia, veniam indulsisse, non solum ob verba duriuscula quae ei forte excidcrint, ed etiamsi eum ad facinus graue et odiosum impulissent ietas immatura rerumque agendarum imperitia. nam portet parentum meritis posterorum errata condonari. Vos vero eo tempore nullam eorum rationem habuistis, ic ne nunc quidem habetis: sed aduersum nos venitis in- gens sane exercitus. Qua quaeso re freti victoriam ex- pectatis, num aureis vitulis et aris in locis editioribus xstructis, quae non religionis sed impietatis vestrae indi- ia sunt; an militum multitudo, qua nobis superiores stis, spem vobis facit victoriae? At nihil sane valet vel nyriadum vis in exercitu, si maleficiis et sceleribus oopertus bellum gerat. nam in iustitia sola ac pietate fir- nissimam de hostibus victoriam reportandi spem sitam

"ἐναντίων ἀποκεῖσθαι συμβέβηκεν· ἅτις ἐστὶ παρ' ἡμῖν τ
"τηρηθεῖσα ἀπ' ἀρχῆς τὰ νόμιμα, καὶ τὸν ἴδιον θεὸν σεβ
"μένους, οὓς αἱ χεῖρες ἐποίησαν ἐξ ὕλης φθαρτῆς, ἓδ' ἐπ
"νοια πονηρᾶ βασιλέως ἐπὶ τῇ τῶν ὄχλων ἀπάτῃ κατ
"σκεύασεν, ἀλλ' ὃς ἔργον ἐστὶν αὐτῷ καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος τῶ
"ἁπάντων. συμβουλεύω τοιγαροῦν ὑμῖν ἔτι καὶ νῦν μετ
"γνῶναι, καὶ λαβόντας ἀμείνω λογισμὸν παύσασθαι τ
"πολεμεῖν, καὶ τὰ πάτρια καὶ τὸ προσαγαγὸν ὑμᾶς εἰς τ
"σεβτὸ μέγεθος εὐδαιμονίας γνωρίσαι.

χ. Ταῦτα μὲν Ἀβίας διελέχθη πρὸς τὸ πλῆθος. ἐκ
δ' αὐτῷ λέγοντος, λάθρα τινὰς τῶν στρατιωτῶν ὁ Ἱεροβόα
μος ἔπεμψε, περικυκλωσομένους τὸν Ἀβίαν, ἔκ τινων ἐφο
ρῶν τὴν στρατοπέδου μερῶν. μέσον δ' αὐτὸν περιληφθέντες τ
πολεμίων, ἡ μὲν στρατιὰ κατέδεισε καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀπε
σεν. ὁ δ' Ἀβίας παρεθάρρυνε καὶ τὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐπ τῇ
Θεῷ παρεκάλει. τοῦτον γὰρ ἐ κεκυκλῶσθαι πρὸς τῶν πολ
μίων. οἱ δὲ ὁμῶ πάντες ἐπικαλεσάμενοι τὴν παρὰ τοῦ Θ
συμμαχίαν, τῶν ἱερέων τῇ σάλπιγγι σημαινόντων, ἀλαλά
ξαντες ἐχώρησαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ τῶν μὲν ἔθραυσεν
Φρονήματα, καὶ τὰς ἀκμὰς αὐτῶν ἐξέλυσεν ὁ Θεός· τοὺ
Ἀβία στρατιὰν ὑπερτέραν ἐποίησεν. ὅσος γὰρ ἐδόκησε ἐκ
μονεύθη Φόβος ἐν πολέμῳ γεγονέναι, ἔδ' Ἑλλήνων αὐτ
βάρων, τοσούτους ἀποκτείναντες τῆς Ἱεροβοάμου δυνάμ
θαυμασὴν καὶ διαβόητον νίκην παρὰ τοῦ Θεοῦ λάβεῖν ἠξίω
σαν. πεντήκοντα γὰρ μυριάδας τῶν ἐχθρῶν κατέβαλον, κ
τὰς πόλεις αὐτῶν διήρπασαν τὰς ὀχυρωτάτας ἑλόντες κρ
κράτος. τήν τε Βεθήλην καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς, καὶ τ
Ἰσανὰν καὶ τὴν τοπαρχίαν αὐτῆς. καὶ Ἱεροβόαμος μὲν
μετὰ ταύτην τὴν ἧτταν ἔζησεν, ἐφ' ὅσον Ἀβίας περιῆ
νον. τελευτᾷ δ' ἔτος ὀλίγον τῇ νίκῃ χρόνον ἐπιζήσας, ἔτη
σιλεύσας τρία· καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐν τα
προγονικαῖς θήκαις. ἀπολείπει δὲ υἱοὺς μὲν, δύο καὶ εἴκο
θυγατέρας δὲ, ἑκκαίδεκα. πάντας δὲ τούτους ἐκ γυναικ
δεκατεσσάρων ἐτεκνώσατο. διεδέξατο δ' αὐτὸν τὴν βα

esse contigit: quae scilicet a nobis stant, qui iam inde a principio legis institutа seruauimus, et nostrum Deum coluimus; quem non manus artificis ex fragili materia fabricata est, nec mala regis scelerati mens ad populum decipiendum excogitauit, sed qui ex se est, et principium rerum omnium et finis. Quamobrem nunc quoque vos adhortor vt respiscatis, et meliora consilia sequuti a bello desistatis; tandemque patria agnoscatis instituta, et quod vos ad tantam felicitatis magnitudinem prouexit.

3. Haec quidem Abias ad populum verba fecit. At um adhuc loqueretur, suorum quosdam clam emisit Hieoboamus e castrorum locis non animaduersis, vt se Abiae ircumdarent. Illo autem medio hostium vndique comrehenso, pauore consternati sunt milites animisque coniderunt. At suos Abias voce confirmauit; eosque horaus est vt in Deo fiduciam reponerent. illum enim non osse ab hostibus circumclusum teneri. Tum illi simul mnes, cum Dei auxilium imploraſſent, et sacerdotes tuis ceciniſſent, clamore sublato hostes aggressi sunt. Et llorum quidem animos fregit Deus, eorumque spirituum im soluit, Abiae vero exercitum superiorem fecit. nam otidem ex copiis Hieroboami caesis, quot non alia beli strage cecidisse memorantur vel apud Graecos vel larbaros, mirabilem celebremque victoriam Dei auspiiis consequuti sunt. Quingenta enim hostium millia rosternebant, et vrbes eorum munitissimas vi captas iripuerunt; ac praeterea Bethelam eiusque praefecturam, atque Isanam et praefecturam eius. nec deinceps ost hanc cladem potestate valuit Hieroboamus, quamiu Abias superstes erat. Is autem diem obiit non nulto post hanc victoriam partam: sepultusque est Hieosolymis in maiorum suorum conditoriis; relictis fiis quidem duobus et viginti, filiabus vero sexdecim. Hosque omnes ex quatuordecim vxoribus sustulit. In

λείαν ὁ υἱὸς Ασανος· καὶ ἡ μήτηρ τῷ νεανίσκῳ, Μαχαὰ τὄνομα. τότε κρατοῦντος, τῆς εἰρήνης ἀπέλαυσεν ἡ χώρα τῶν Ισραηλιτῶν ἐπὶ ἔτη δέκα.

δ'. Καὶ τὰ μὲν περὶ Αβίαν, τὸν Ροβοάμου τοῦ Σολομῶνος, ἔτως παρειλήφαμεν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ Ιεροβόαμος ὁ τῶν δέκα Φυλῶν βασιλεὺς, ἄρξας ἔτη δύο καὶ εἴκοσι. διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ παῖς Νάδαβος δεύτερον ἔτος ἤδη τῆς βασιλείας Ασάνα διειληλυθότος. ἦρξε δὲ ὁ τοῦ Ιεροβοάμου παῖς ἔτη δύο, τῷ πατρὶ τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν πονηρίαν ἐμφυεῖς ὤν. ἐν δὲ τούτοις τοῖς δυσὶν ἔτεσι στρατεύσάμενος ἐπὶ Γαβαθὼ πόλιν Παλαιστίνων οὖσαν, πολιορκίᾳ λαβεῖν αὐτὴν πρεμένειν. ἐπιβουλευθεὶς δὲ ἐκεῖ ὑπὸ Φίλης τινὸς, Βασαὰ ὄνομα, Μαχείλου δὲ παιδὸς, ἀποθνήσκει. ὃς, μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν παραλαβὼν, ἅπαν τὸ Ιεροβοάμου γένος διέφθειρε. καὶ συνέβη κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν, τοὺς μὲν ἐν τῇ πόλει τῶν Ιεροβοάμου συγγενῶν ἀποθνήσκοντας ὑπὸ κυνῶν σπαραχθῆναι καὶ δαπανηθῆναι· τοὺς δ' ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑπ' ὀρνίθων. ὁ μὲν οὖν Ιεροβοάμου οἶκος τῆς ἀσεβείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνομημάτων ἀξίαν ὑπέσχε δίκην.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ως Ζαρᾶος βασιλεὺς Αἰθιόπων ὑπὸ Ασάνα ἡττᾶται, καὶ Ασανος Βασάνα αὐτῷ πολεμοῦντος τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα σύμμαχον παρακαλεῖ· καὶ ὡς, τῆς Βασαὰ γενεᾶς διαφθαρείσης, ἐβασίλευσεν Ζαμάρης καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αχαβός.

Ο δὲ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Ασανος ἦν τὸν τρόπον ἄριστος, καὶ πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶν, καὶ μηδὲν μήτε πρακτέων μήτ' ἐννοούμενος, ὃ μὴ πρὸς τὴν εὐσέβειαν εἶχε καὶ τὴν τῶν νομίμων φυλακὴν τὴν ἀναφοράν. κατώρθωσε δὲ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν, ἐκκόψας εἴ τι πονηρὸν ἦν ἐν αὐτῇ, καὶ καθαρεύσας ἀπὸ πάσης κηλίδος. στρατὸν δ' εἶχεν ἐπιλέκτου

regnum autem ei succeſſit filius Aſanus: matrique iuvenis Machaia nomen erat. Dum is regnaret, Iſraëlitarum regio per decem annos pace potita eſt.

4. Et quidem iſta de Abia filio Roboami filii Solomonis ita accepimus. Quin et vita deceſſit Hieroboamus decem tribuum rex, poſtquam regnauerat annos duos et viginti. Ei vero ſucceſſit Nadabus filius eius, cum iam alterum annum in regno Aſanus exegiſſet. atque annos duos regnauit Hieroboami filius, ſimiliter ac pater nequam et improbus. In his autem duobus annis exercitum eduxit contra vrbem Gabatho, quae Palaeſtinorum erat in ditione, et in obſidione perſtabat vt eam caperet. Illic vero amici cuiuſdam, Baſanis nomine, Machili vero filii, inſidiis interiit. qui, poſt mortem eius regno occupato vniuerſam Hieroboami ſtirpem interfecit. atque accidit, prout Deus fore praedixerat, vt alii quidem ex Hieroboami cognatis, in vrbe interempti, a canibus laniati abſumerentur; alii vero, in agris, ab alitibus. Atque ita quidem Hieroboami domus poenas impietati eius et ſceleribus debitas pertulit.

CAP. XII.

Quomodo rex Æthiopum Zaraeus ab Aſano praelio ſuperatur; atque Aſanus, bellum ei Baſane inferente, Damaſcenorum regem in auxilium aduocat: vtque, Baſanis ſtirpe ſublata, regnauit Zamares et poſt eum filius eius Achabus.

ASanus autem Hieroſolymorum rex erat vir moribus optimis, ac Dei ſumme ſtudioſus, quique nihil vel faceret vel cogitaret, niſi quod ad pietatem reſpiciebat legumque obſeruantiam. porro cuncta ad regni ſui vtilitatem compoſuit, et quicquid mali in eo erat reſecando, omnemque immunditiem tollendo. Habuit autem lectorum virorum exercitum, ex tribu quidem Iu-

ἀνδρῶν, ὡπλισμένων θυρεὸν καὶ σειρομάστην, ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα Φυλῆς μυριάδας τριάκοντα, ἐκ δὲ τῆς Βενιαμίτιδος, ἀσπίδας φορούντων καὶ τοξοτῶν μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι. ἤδη δὲ αὐτῷ δέκα ἔτη βασιλεύοντος, στρατεύει μεγάλῃ δυνάμει Ζαράης ἐπ' αὐτὸν ὁ τῆς Αἰθιοπίας βασιλεύς, ἐνενήκοντα μὲν πεζῶν μυριάσιν, ἱππέων δὲ δέκα, τριακοσίοις δ' ἅρμασι. καὶ μέχρι πόλεως Μαρησᾶς, ἔστι δ' αὕτη τῆς Ἰούδα Φυλῆς, ἐλάσαντος αὐτῷ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως, ἀπήντησεν Ἀσανος· καὶ ἀντιπαρατάξας αὐτῷ τὴν στρατιάν, ἔν τινι Φάραγγι ΣαΦαθὰ λεγομένῃ, τῆς πόλεως ὀλίγον ἄπωθεν, ὡς κατεῖδε τὸ τῶν Αἰθιόπων πλῆθος, ἀναβοήσας πρὸς τὸν θεὸν ἠτεῖτο παρὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰς πολλὰς κτείνειν μυριάδας τῶν πολεμίων. "Οὐδὲ γὰρ ἄλλῳ τινὶ θαρσήσας, ἔλεγε, ἢ "τῇ παρ' αὐτοῦ βοηθείᾳ, δυναμένῃ καὶ τοὺς ὀλίγους ἀπεργά"σασθαι κρείττους τῶν πλειόνων καὶ τοὺς ἀσθενεῖς τῶν ὑπερ"χόντων, ἀπαντῆσαι πρὸς μάχην τῷ Ζαράῃ.

β'. Ταῦτα λέγοντος Ἀσάνου, νίκην ἐσήμαινεν ὁ Θεὸς καὶ συμβαλὼν μετὰ χαρᾶς τῶν προδεδηλωμένων ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν Αἰθιόπων, καὶ τραπέντας εἰς φυγὴν ἐδίωξεν ἄχρι τῆς Γεραρίτιδος χώρας. ἀφέμενοι δὲ τῆς ἀναιρέσεως, ἐπὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν πολεμίων, ἣν γὰρ ἡ Γεράρων, ἐχώρησαν, καὶ τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν· ὡς πολὺν μὲν ἐκφορῆσαι χρυσὸν, πολὺν δὲ ἄργυρον, λείαν τε πολλὴν ἀπαγαγεῖν, καμήλους καὶ ὑποζύγια καὶ βοσκημάτων ἀγέλας. Ἀσανος μὲν οὖν καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, τοιαύτην παρὰ τοῦ Θεοῦ νίκην λαβόντες καὶ ὠφέλειαν, ἀνέστρεφον εἰς Ἱεροσόλυμα. παραγενομένοις δὲ αὐτοῖς ἐπέτασε κατὰ τὴν ὁδὸν προφήτης Ἀζαρίας ὄνομα. ὅτος ἐκέλευσε τῆς ὁδοιπορίας ἔχεσθαι, ἤρξατο λέγειν πρὸς αὐτούς· "ὅτι ταύτης εἶεν τῆς νίκης παρὰ τοῦ Θεοῦ τετυχηκότες, ὅτι "δικαίως καὶ ὁσίως αὐτῷ παρέσχον, καὶ πάντα κατὰ τὴν "βούλησιν τοῦ Θεοῦ πεποιηκότας. ἐπιμένωσι μὲν οὖν, ὕφα"σκεν, ἀεὶ κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, καὶ τὸ ζῆν μετ' εὐδαιμο"νίας παρέξειν τὸν Θεὸν, ἀπολιποῦσι δὲ τὴν θρησκείαν ἣν

lae, ſcutatorum et lanceariorum trecenta millia, ex tribu vero Beniamitica, clypeatorum et ſagittariorum ducenta et quinquaginta millia. Caeterum cum hic iam decem annos regnaſſet, Zaraeus Æthiopiae rex contra eum cum magnis copiis expeditionem facit, ducens peditum quidem nongenta millia, equitum vero centum millia, adiunctis trecentis curribus. Qui cum ad vrbem Mareſam (eſt autem haec in tribu Iudae) cum exercitu ſuo peruenisſet, occurrit ei Aſanus: et inſtructa contra eum acie in valle quadam, cui nomen Saphetha, non procul ab vrbe, vbi ingentem Æthiopum multitudinem conſpexit, voce ſublata victoriam a Deo poſcebat, vtque ipſi daretur multas adeo hoſtium myriadas occidere. "neque alia re "aliqua nixum, aiebat, quam illius auxilio, cuius eſt "paucos pluribus et imbecilles viribus praeſtantioribus ſu"periores facere, auſum eſſe cum Zaraeo acie dimicare.

2. Dum haec Aſanus diceret, ſignum victoriae dedit Deus: atque proelio alacriter inito propter ea quae fore praenunciarat Deus, magnam Æthiopum ſtragem edidit, reliquoſque in fugam conuerſos in regionem Gerariticam perſequutus eſt. cumque a caede facienda deſtitiſſent, ad res hoſtium rapiendas (nam capta erat vrbs Gerara) proceſſerunt, et ad caſtra eorum ſpolianda: adeo vt auri argentique vim immenſam praedamque ingentem inde exulerint, camelos ad haec et iumenta et pecorum greges abegerint. Atque ita quidem Aſanus eiuſque exercitus, tanta Dei auxilio victoria parta in magnum ſui emolumentum, Hieroſolyma repetiuerunt. Cum autem non longe abeſſent, eis in via occurrit vates, Azarias nomine, qui ad eos, poſtquam iter paululum ſupprimere iuſſiſſet, rurſus eſt dicere; "hanc victoriam illis a Deo eſſe conceſ"ſam, quod iuſtos ſe ſanctoſque praeſtitiſſent, Deique in "omnibus voluntati fuiſſent obſequuti. Quod ſi ita, ad"iiciebat, vt coeperant perrexerint, facturum eſſe Deum, "vt hoſtes ſemper ſuperarent et vitam feliciter agerent; ſin "vero a religione deſciuerint, fore vt omnia his contra"ria illis acciderent; venturumque eſſe tempus illud in

"παντα τούτων ἐναντία συμβήσεσθαι· καὶ γενήσεσθαι χρό-
"νον ἐκεῖνον ἐν ᾧ μηδεὶς ἀληθὴς εὑρεθήσεται προφήτης ἐν τῷ
"ὑμετέρῳ ὄχλῳ, οὐδὲ ἱερεὺς τὰ δίκαια χρηματίζων. ἀλλὰ
"καὶ αἱ πόλεις ἀνάστατοι γενήσονται, καὶ τὸ ἔθνος κατὰ
"πάσης σπαρήσεται γῆς, ἔπηλυν βίον καὶ ἀλήτην βιω-
"σόμενον." καιρὸν δ' αὐτοῖς ἔχυσι συνεβούλευεν ἀγαθὸν
γίνεσθαι, καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς εὐμενείας αὐτοῖς τοῦ Θεοῦ.
ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ λαὸς ἐχάρησαν, καὶ πολ-
λὴν πρόνοιαν ἐποιοῦντο, κοινῇ τε πάντες καὶ κατ' ἰδίαν, τὰ
δικαίᾳ. διέπεμψε δ' ὁ βασιλεὺς καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ τῶν
νομίμων ἐπιμελησομένους.

γ'. Καὶ τὰ μὲν Λσάνᾳ τοῦ βασιλέως τῶν δύο φυλῶν
ἐν τούτοις ὑπῆρχεν· ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν τοῦ πλήθους τῶν
Ισραηλιτῶν βασιλέα Βασάνην, τὸν ἀποκτείναντα τὸν Ιερο-
βοάμου υἱὸν Νάδαβον, καὶ καταχόντα τὴν ἀρχήν. ἔτος γὰρ
ἐν Θαρσῇ πόλει διατρίβων, καὶ ταύτην οἰκητήριον ποιου-
μένος, εἴκοσι μὲν ἐβασίλευσεν ἔτη καὶ τέσσαρα· πονηρὸς
δὲ καὶ ἀσεβὴς ὑπὲρ Ιεροβόαμον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενος,
πολλὰ καὶ τὸ πλῆθος κακὰ διέθηκε, καὶ τὸν Θεὸν ἐξώργι-
σεν. ὃς αὐτῷ πέμψας Ιηοῦν τὸν προφήτην, προεῖπε, "διὰ-
"φθαρεῖν αὐτοῦ πᾶν τὸ γένος, καὶ τοῖς αὐτοῖς οἷς καὶ τὸν
"Ιεροβοάμου κακοῖς περιέβαλεν οἶκον ἐξολέσειν, ὅτι βασι-
"λεὺς ὑπ' αὐτοῦ γενόμενος οὐκ ἐμιμήσατο τὴν εὐεργεσίαν τῷ
"δικαίως προσῆναι τῷ πλήθους καὶ εὐσεβῶς· ἅπερ αὐτὸς
"πρῶτον τοῖς ὅσι τοιούτοις ἀγαθὰ, ἔπειτα τῷ Θεῷ φίλα
"τὸν δὲ κάκιστον Ιεροβόαμον ἐμιμήσατο, καὶ τῆς ψυχῆς ἀ-
"πολομένης τῆς ἐκείνου ζῶσαν αὐτοῦ τὴν πονηρίαν ἀνεδέξατο.
"πεῖραν οὖν ἕξειν εἰκότως τῆς ὁμοίας συμφορᾶς αὐτὸν, ἥν-
"γεν, ὅμοιον αὐτῷ γενόμενον." Βασάνης δὲ, προαισθό-
μενος τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβήσεσθαι κακὰ μεθ' ὅλης τῆς γενε-
ᾶς ἐπὶ τοῖς τετολμημένοις, ἐ πρὸς τὸ λοιπὸν ἡσύχασεν, ἵνα
μὴ μᾶλλον πονηρὸς δόξας ἀποθάνῃ, καὶ περὶ τῶν πεπρ-
γμένων ἐκ τοῦ τότε γοῦν μετανοήσας συγγνώμης παρὰ τοῦ
Θεοῦ τύχῃ· ἀλλ' ὥσπερ οἱ πρωτειμένων αὐτοῖς ἄθλων ἐπὶ

quo neque verus in vniuerſo populo reperietur vates, neque ſacerdos qui iuſta decernet. immo etiam vrbes illorum euertendas eſſe, gentemque Iudaïcam per totum terrarum orbem ita diſſipandam, vt aduenarum et erroum vitam actura ſit." Quapropter illis ſuadebat, vt, in per tempus liceret, probitati ſtuderent, et Dei benignitatem ſibimet non inuiderent. His auditis rex populusque gaudio exſultarunt, iurique et aequo, tam publico am priuatim, omni cura et cogitatione incumbebant: ſitque rex hinc inde qui id agerent, vt per vniuerſam gionem legis inſtituta ſeruarentur.

3. Atque ita quidem ſe habebant Aſani res duarum buum regis: iam vero ad Baſanen reuertor, populi Iſraëci regem, qui Nadabum Hieroboami filium interfecerat regnum occupauerat. Ille enim in Tharſa vrbe habis, ibi etiam domicilio ſibi collocato, viginti quidem nos et quatuor regnauit: improbus vero et nequam fais, ſupra Hieroboamum eiuſque filium, et malis quam rimis populum attriuit et Deo contumelias intulit. qui, ſſo ad eum Iehu vate, praedixit, "ſe totum ipſius geus exciſurum, et iiſdem cladibus, quibus Hieroboami omum affecerat, perditurum eſſe: quod rex a ſe conſtiatus beneficium non remunerarit, iuſto pioque imperio opulum regendo (quod cum illis inprimis, qui ita feerunt, prodeſſet, deinceps Deo gratum erat) ſed nequiſimi Hieroboami mores imitatus fuerit; cuius percunto nima, ipſius in ſe ſuſcitauit improbitatem. praeterea diebat, cum illi ſimilis exſtiterit, ſimilem calamitatem nerito experturum eſſe." Baſanes autem, licet ante auerat, quae mala ipſi ſtirpique eius vniuerſae euentura ſent, ob flagitia ab ipſo perpetrata; non tamen ab iis in ſterum deſiſtebat, ne pluribus ſceleribus cooperiri viſus oreretur, et vt ex illo tempore praeteritorum ſe poeniado veniam a Deo impetraret: ſed quemadmodum ii ii propoſitis ſibi praemiis, poſtquam rei alicui ſtudere peperint, ſine intermiſſione ei operam dant; ita et Ba-

περὶ τὸ σπουδάσωσιν ἢ διαλείπωσι περὶ τοῦτο ἐνεργοῦντες· οὕτω καὶ Βασάνης, προειρηκότος αὐτῷ τοῦ προφήτου τὰ μέλλοντα, ὡς ἐπ' ἀγαθοῖς τοῖς μεγίστοις καποῖς, ὀλέθρου γένους καὶ οἰκίας ἀπωλείας, χείρων ἐγένετο, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥσπερ ἀθλητὴς κακίας τοῖς περὶ αὐτὴν πόνοις προσετίθει. καὶ τελευταῖον τὴν στρατιὰν παραλαβὼν πάλιν ἐπῆλθε πόλει τινὶ τῶν ἐκ ἀφανῶν Ραμαθῶνι τοὔνομα, σαθρὰς ἀπεχούσῃ Ιεροσολύμων τεσσαράκοντα· καὶ καταλαβόμενος αὐτὴν, ὠχύρωσε, προδιεγνωκὼς καταλείπειν ἐν αὐτῇ δύναμιν, ἵνα ἐκεῖθεν ὡρμημένοι τὴν Ασάνου βασιλείαν κακώσωσι.

δ'. Φοβηθεὶς δὲ Ασανος τὴν ἐπιχείρησιν τοῦ πολέμου, καὶ λογισάμενος ὡς πολλὰ διαθήσει κακὰ τὴν ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένην πᾶσαν ὁ καταλειφθεὶς ἐν Ραμαθῶνι στρατὸς, ἔπεμψε πρὸς τὸν Δαμασκηνῶν βασιλέα πρέσβεις, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον, παρακαλῶν συμμαχίαν, καὶ ὑπομιμνήσκων ὅτι καὶ πατρῴα Φιλία πρὸς ἀλλήλους ἐστὶν αὐτοῖς· ὁ δὲ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συμμαχίαν ἐποιήσατο πρὸς αὐτὸν, διαλύσας τὴν πρὸς τὸν Βασάνην Φιλίαν· καὶ, πέμψας εἰς τὰς ὑπ' αὐτῷ βασιλευομένας πόλεις τοὺς ἡγεμόνας τῆς ἰδίας δυνάμεως, ἐπέλιπε κακῶν αὐτάς. οἱ δὲ τὰς μὲν ἐνεπίμπρασαν, τὰς δὲ διήρπασαν πορευθέντες, τήν τε Αἰῶνα λεγομένην, καὶ Δάνα, καὶ Αβελλάνην, καὶ ἄλλας πολλάς. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, τῇ μὲν οἰκοδομεῖν καὶ ὀχυροῦν τὸ Ραμαθῶνα ἐπαύσατο· μετὰ δὲ σπουδῆς ὡς βοηθήσων τοῖς οἰκείοις κακουμένοις ἀνέστρεψεν. Ασανος δὲ ἐκ τῆς παρασκευασμένης ὑπ' αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκοδομίαν ὕλης πόλεως ἀπέγρεν ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ δύο καρτεράς. ἡ μὲν Γαβὰ ἐκαλεῖτο, ἡ δὲ Μασφά. καὶ μετὰ ταῦτα μὲν καιρὸν οὐκ ἔσχεν ὁ Βασάνης τῆς ἐπὶ Ασανον στρατείας, ἐφθάσθη γὰρ ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ θάπτεται μὲν ἐν Θαρσῇ πόλει. παραλαμβάνει δ' αὐτὸν τὴν ἀρχὴν παῖς Ηλανος. ἔτος, ἄρξας ἐπ' ἔτη δύο, τελευτᾷ· Φονεύσαντος αὐτὸν ἐξ ἐπιβουλῆς Ζαμάρη τοῦ ἱππάρχου τῆς ἡμισείας τάξεως. κατευοχηθέντα γὰρ αὐτὸν παρὰ

fanes, cum vates ei futura praedixiſſet, ex malorum maximis, tanquam bonis, generis ſui pernicie et domus interitu, denunciatis, deterior factus eſt; et quotidie, ac ſi athletae pro malitia perſonam geſſiſſet, ſuos pro ea labores intendebat. Poſtremoque, cum exercitum iterum eduxiſſet, aggreſſus eſt vrbem quandam non ignobilem, Ramathonem nomine, quadraginta ſtadiis ab Hieroſolymis diſſitam: eamque captam muniebat, quod ſecum iam ante ſtatuerat praeſidium in ea collocare, vt ſui excurſionibus inde factis Aſani regnum infeſtarent.

4. Veritus autem Aſanus hoſtis motum conatumque, animoque verſans quam multa mala vniuerſae ſuae regioni relictus apud Ramathonem exercitus inferre poſſet, miſit ad regem Damaſcenorum legatos, dona ferentes et aurum et argentum, eius ſocietatem implorans, eumque iſtius, quae a patribus illis ſecum interceſſit, amicitiae admonens. Atque ille et pecuniam omnem libenter accepit et ſocietatem cum eo arctiorem iniit, dirempta quae ei cum Baſane erat amicitia; miſſiſque militum ſuorum ducibus in illius ditionis vrbes, iuſſit vt eas modis omnibus vexarent. Illi autem eo profecti alias quidem incenderunt, alias vero diripuerunt, ſcilicet et vrbem Ahionem appellatam, et Dana, et Abellanam, aliaſque quamplurimas. Qua re audita, Iſraëlitarum rex a Ramathone aedificanda et munienda abſtinuit; feſtinanterque admodum reuerſus eſt, quaſi ſuis male multatis opem laturus et auxilium. Aſanus autem, ex materia ab eo ad exſtructiones parata, duas in eodem loco vrbes validas erexit. quarum vna quidem Gaba vocatur, altera vero Maſpha. Nec poſtea quidem Baſani per tempus licebat expeditionem contra Aſanum ſuſcipere: nam morte fatali praeuentus eſt. In vrbe quidem Tharſa ſepelitur: ei vero in regnum ſuccedit filius eius Elanus. Hic, cum duos annos regnaſſet, perit; per inſidias caeſus a Zamare dimidiae partis equitatus praefecto. Nam per quoſdam ex equitibus ſuis, quibus perſuaſerat in eum impetum fa-

τῷ οἰκονόμῳ αὐτῦ Ορσα τέκνα, πείσας ἐπιβαμεῖν τὰ ὑφ' αὐτὸν ἱππέων τινὰς, ἀπέκτεινε δι' αὐτῶν, μεμνημένον τῶν περὶ αὐτὸν ὁπλιτῶν καὶ ἡγεμόνων. ἦσαν γὰρ ἅπαντες περὶ τὴν πολιορκίαν τῶν Γαβαθῶν ἐγένοντο τῆς Γαλαγτίνων.

ε'. Φονεύσας δὲ τὸν Ηλαιον ὁ ἱππαρχος Ζαμάρης, αὐτὸς βασιλεύει, καὶ πᾶσαν τὴν Βασάνῳ γενεὰν κατὰ τὴν προφητείαν διαφθείρει. τῷ γὰρ αὐτῷ τρόπῳ συνέβη τὸν οἶκον αὐτῦ πρόρριζον ἀπολέσθαι διὰ τὴν ἀσέβειαν, ὡς καὶ τὸν Ιεροβοάμου διαφθαρέντα γεγράφαμεν. ἡ δὲ πυλωσα τὴν Γαβαθώνην στρατιὰ, πυθομένη τὰ περὶ τὸν βασιλέα, καὶ ὅτι Ζαμάρης ἀποκτείνας αὐτὸν ἔχει τὴν βασιλείαν, καὶ αὐτὴ τὸν ἡγέμονα αὐτῆς Αμαρῖνον ἀπέδειξε βασιλέα· ὃς ἀπὸ τῆς Γαβαθώνης ἀναστήσας τὸν στρατὸν, εἰς Θαρσὴν παραγίνεται τὸ βασίλειον, καὶ προσβαλὼν τῇ πόλει κατὰ κράτος αἱρεῖ. Ζαμάρης δὲ, τὴν πόλιν ἤδη ἠρημωμένην, συνέφυγεν εἰς τὸ μυχαίτατον τῶν βασιλείων καὶ ὑποπρήσας αὐτὸ, συγκατέπαυσεν αὐτὸν, βασιλεύσας ἡμέρας ἑπτά. διέστη δ' εὐθὺς ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸς· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν Θαβνᾶον βασιλεύειν ἤθελον, οἱ δὲ τὸν Αμαρῖνον. νικήσαντες δ' οἱ τοῦτον ἄρχειν αἱρούμενοι ἀπέκτειναν τὸν Θαβνᾶον, καὶ παντὸς βασιλεύει ὁ Αμαρῖνος τὸ ἑπτακαιδεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς Ασάνῃ βασιλείας, ἦρξεν ὁ Αμαρῖνος ἔτη δώδεκα· τούτων τὰ μὲν ἓξ ἐν Θαρσῇ πόλει, τὰ δὲ λοιπὰ ἐν Σεμαρεῶνι λεγομένῃ πόλει, ὑπὸ δὲ Ελλήνων Σεμαρεία καλουμένῃ. προσηγόρευσε δ' αὐτὴν αὐτὸς Σεμαρεῶνα, ἀπὸ τῦ τὸ ὄρος ἀποδομένῃ αὐτῷ, ἐφ' ᾧ κατεσκευάσε τὴν πόλιν, Σεμάρῃ. διέφερε δ' ὀλίγῳ τῶν πρὸ αὐτῦ βασιλευσάντων, ἢ τῷ χείρων αὐτῶν εἶναι. ἅπαντες γὰρ ἐζήλωσαν ἀποστῆσαι ἀπὸ τῦ Θεῦ τὸν λαὸν τοῖς καθ' ἡμέραν ἁμαρτήμασι· καὶ διὰ τοῦτο δὴ ἀλλήλων αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐλεῖν, καὶ μηδένα τῷ γένει ὑπολιπεῖν. ἐτελεύτησε δὲ καὶ οὗτος ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ' αὐτὸν ὁ υἱὸς Αχαβος.

e, apud Orſan diſpenſatorem ſuum epulantem interfe-
, quippe relictum a ſatellitibus ſuis et ducibus. illi enim
uerſi occupati erant in obſidione Gabathorum Palaeſti-
rum vrbis.

5. Cum autem Zamares equitum dux Elanum intere-
ſſet, ipſe pro eo regnum occupat, omneſque ex Ba-
is ſtirpe iuxta Iehu vaticinium ad vnum ſuſtulit. Eo-
m enim modo ipſius familiam funditus perire conti-
; quo illam Hieroboami exſtinctam eſſe iam ante ſcri-
mus. Interea qui vrbem Gabathonam obſidebat exer-
us, auditis quae regi acciderant, et quod Zamares oc-
i a ſe regnum inuaſiſſet, et ipſe ducem ſuum Ama-
um regem creat: qui motis caſtris a Gabathona ad
harſam regiam proficiſcitur; et impreſſione in vrbem
cta, eam vi expugnat. Zamares autem, vrbem videns
ſolatam, in intimam Regiam ſe recipiebat: atque igne
ſubiecto, ſeipſum cum ea conremauit, cum ſeptem
ntaxat dies regnaſſet. Tum vero diuiſus eſt Iſraëlita-
m populus: et illorum quidem alii Thabnaeum, alii
tem Amarinum regnare volebant. At cum ii viciſſent,
i regnum huic deferri poſtulabant, Thabnaeum peri-
unt, atque ita Amarinus totius populi Iſraëlitici rex fa-
us eſt. Anno autem regni Aſani trigeſimo regnum
iit, idque tenuit annos duodecim: ſex quidem in Thar-
, reliquos vero in vrbe quae Semareon appellatur, et
Graecis Samaria dicitur. Ipſe autem Semareona de-
ominauit a Semaro, qui ei montem vendiderat quem
ſtructa vrbe occupauit. Inter hunc vero et priores re-
es nihil intererat, niſi quod illis fuerit ſceleratior.
mnes enim magnopere ſtudebant quo modo populum
uotidianis impietatibus a Deo abalienarent: ideoque fe-
t Deus vt alius alium e medio tolleret, et nemo e fa-
ilia ſuperſtes eſſet relictus. Quin et hic diem ſuum
biit Samariae: eique in regnum ſuccedit filius eius
chabus.

ς'. Μαθεῖν δ' ἔστιν ἐκ τούτων ὅσην τὸ θεῖον ἐπιμέλ
ἔχει τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· καὶ πῶς μὲν ἀγαθὰ τ
ἀγαθοῖς, μισεῖ δὲ τοὺς μοχθηροὺς, καὶ περιῤῥίζους ἀπόλλ
σιν. οἱ μὲν γὰρ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεῖς, ἄλλος ἐπ' ἄλλ
διὰ τὴν παρανομίαν καὶ τὰς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τέλ
λοι κακῶς διαφθαρέντες ἠρέθησαν, καὶ τὸ γένος αὐτῶν
δὲ τῶν Ιεροσολύμων καὶ τῶν δύο φυλῶν βασιλεὺς Ασα
δι' εὐσέβειαν καὶ δικαιοσύνην εἰς μακρὸν καὶ εὐδαίμονα
τῷ Θεῷ προσηχθη γῆρας, καὶ τετελευτηκὼς καὶ ἐν ἀγαθ
ἔτος εὐμοίρως ἀπέθανε. τελευτήσαντος δ' αὐτοῦ, διαδέξα
το τὴν ἡγεμονίαν ὁ υἱὸς Ιωσαφάτης, ἐκ γυναικὸς Αβιού
τέκνωμα γεγενημένος. τοῦτον μιμητὴν Δαυὶδ τοῦ προγόνου
κατά τε ἀνδρείαν καὶ εὐσέβειαν ἅπαντες ἐν τοῖς ἔργοις ὑπ
λαβον. ἀλλὰ τὰ περὶ μὲν τούτου τοῦ βασιλέως ἐν νῷ κατεῖ
είχε λέγειν.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Αχαβος, γήμας Ιεζαβέλην, ἐποιησύσατο ὑπὲρ τοὺ
τας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βασιλέας. ὁποῖα Ηλίας ὁ προφή
της ἔπραττεν· οἷά τε συνέβη τῷ Ναβὼθῳ.

Ο Δὲ Αχαβος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς κατέπαυ
ἐν Σαμαρείᾳ, τὴν δ' ἀρχὴν κατέσχεν ἔως ἐτῶν εἴκοσι κα
δύο· μηδὲν κινήσας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων, εἰ μὴ ὅσον
πρὸς τὸ χεῖρον καθ' ὑπερβολὴν κακοηθείας ἐπενέγκοι. ἅπα
τα δ' αὐτῶν τὰ κακουργήματα, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον ὕβ
ἐκμιμησάμενος, καὶ μάλιστα τὴν Ιεροβοάμου ζηλώσας κα
νομίαν. καὶ γὰρ ἔτος τὰς δαμάλεις, τὰς ὑπ' ἐκείνου κα
τασκευασθείσας, προσεκύνησε. καὶ τούτοις ἄλλα παρά
ξα προσεμηχανήσατο. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκα θυγατέρ
Ιθοβάλου τοῦ Τυρίων καὶ Σιδωνίων βασιλέως, ᾗ Ιεζαβέλ
ἦν ὄνομα. ἀφ' ἧς τοὺς ἰδίους αὐτῆς θεοὺς προσκυνῶν ἐπε
ἦν δὲ τὸ γύναιον δραστήριόν τε καὶ τολμηρόν· εἰς τοσοῦτ
δ' ἀσέλγειαν καὶ μανίαν περῆκεσεν, ὥστε καὶ ναοὺς τῷ Τ

6. Atqui vero hinc licet intelligere, quantum Deus s humanas reſpicit; vtque bonos quidem amore proſe- iitur, improbos vero odio habet et funditus perdit. Iſraë- arum enim reges propter flagitia ſua et impietatem haud ngo tempore alii quidem ab aliis malo interitu ſublati nt, ſtirpe etiam illorum exciſa. Aſanus vero Hieroſo- morum et duarum tribuum rex ob pietatem ſuam et iu- tiam ad ſummam vita beata prouectus eſt ſenectutem; noque regni ſui vno et quadrageſimo felici fato obiit. ſoque defuncto imperium ſuſcepit filius eius Ioſaphatus, muliere Abida nomine ei natus. Hunc in operibus ſuis nnes exiſtimarunt proauum ſuum Dauiden imitatum eſſe virtute et pietate. Sed de iis, quae ad hunc regem ectant, iam non neceſſe habemus dicere.

CAP. XIII.

uomodo Achabus, Iezabela in vxorem ducta, ſceleratior exſtitit omnibus ante eum regibus. qualia geſta erant ab Elia vate; et quae Nabutho accidebant.

Chabus autem Iſraëlitarum rex habitabat quidem in Sa- ria, regnum vero tenebat annos duos et viginti: nihil inſtitutis priorum regum immutans, praeterquam in iis ae ipſe in peius, immani nequitiae deditus, excogita- : omnium illorum facinorum nefariorum et grauium Deum contumeliarum factus imitator, atque prae cae- is Hieroboami ſcelerum aemulus. Nam et vitulas, ab fictas formataſque, adorauit: et alia adhuc magis ab- da commentus eſt. In matrimonium praeterea accepit am Ithobali Tyriorum et Sidoniorum regis, cui nomen t Iezabela; a qua patrios didicit illius deos colere. Erat tem muliercula animi irrequieti et magnae audaciae: at- e in tantam petulantiam et inſaniam prolapſa eſt, vt et nplum Tyriorum deo, quem Belum vocant, aedifica- , et lucum omnis generis arborum plantaret. porro et

ρίων θεῷ, ὃν Βῆλον προσαγορεύουσιν, ᾠκοδόμησε, καὶ ἄλ
σος παντοίων δένδρων κατεφύτευσε· κατέστησε δὲ καὶ ἱερεῖς
καὶ ψευδοπροφήτας τούτῳ τῷ θεῷ. καὶ αὐτὸς δ' ἐβασιλεύ
πολλὰς τοιούτους περὶ αὐτὸν εἶχεν, ἀνοίᾳ καὶ πονηρίᾳ πά
τας ὑπερβεβηκὼς τοὺς πρὸ αὐτοῦ.

β'. Προφήτης δή τις τοῦ μεγίστου θεοῦ, ἐκ πόλεως Θεσβώ
νης τῆς Γαλααδίτιδος χώρας, προσελθὼν Ἀχάβῳ, τῷ
λέγειν αὐτῷ τὸν θεὸν ἔφασκε, "μήτε ὕσειν αὐτὸν ἐν τοῖς
"νοις τοῖς ἔτεσι, μήτε δρόσον καταπέμψειν εἰς τὴν χώρα
"εἰ μὴ φανέντος αὐτοῦ." καὶ τούτοις ἐπομόσας, ἀνεχώρησε
εἰς τὰ πρὸς νότον μέρη, ποιούμενος παρὰ χειμάρρῳ τι
τὴν διατριβήν, ἐξ οὗ καὶ τὸ ποτὸν εἶχε· τὴν γὰρ τροφὴν αὐ
τῷ καθ' ἡμέραν κόρακες προσέφερον. ἀναξηρανθέντος δὲ
τοῦ ποταμοῦ δι' ἀνομβρίαν, εἰς Σαρεφθὰ πόλιν ἐκ τῶν
θεν τῆς Σιδῶνος καὶ Τύρου, μεταξὺ γὰρ κεῖται, παραγε
ται, τοῦ θεοῦ κελεύσαντος· εὑρήσειν γὰρ ἐκεῖ γυναῖκα χή
ραν, ἥτις αὐτῷ παρέξει τροφάς. ὧν δ' οὐ πόρρω τῆς πόλε
ὁρᾷ γυναῖκα χερνῆτιν ξυλιζομένην. τοῦ δὲ θεοῦ δηλώσα
τος ταύτην εἶναι τὴν μέλλουσαν αὐτὸν διατρέφειν, προσε
θὼν ἠσπάσατο, καὶ κομίσαι ὕδωρ παρεκάλεσεν ἐπὶς τὴν
καὶ πορευομένης μεταπαλεσάμενος, καὶ ἄρτον ἐνεγκεῖν ἐκ
λευσε. τῆς δ' ὀμοσάσης μηδὲν ἔχειν ἔνδον ἢ μίαν αἶλας
δράκα καὶ ὀλίγον ἔλαιον, πορεύεσθαι δὲ συνειλεχῶσα τὰ
ξύλα, ἵνα φυράσασα ποιήσῃ αὐτῇ καὶ τῷ τέκνῳ ἄρτον,
μεθ' ὃν ἀπολεῖσθαι λιμῷ δαπανηθέντα, μηκέτι μηδενὸς ἐ
τος, ἔλεγεν· ἀλλὰ θαρσοῦσα, εἶπεν, ἄπιθι, καὶ τ
κρείσσω προσδοκῶσα, καὶ ποιήσασα πρῶτον ἐμοὶ βρῶ
κόμισον. προλέγω γάρ σοι, μηδέποτε ἐπιλείψειν ἀλεύρ
ἐκεῖνο τὸ ἄγγος, μηδ' ἐλαίᾳ τὸ κεράμιον, μέχρις ἂ ἂν
ὁ θεός. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ προφήτου, παραγενομένη
αὐτὸν ἐποίησε τὰ εἰρημένα· καὶ αὐτή τε ἔσχε, καὶ τῷ
ἐσωσήγει τὴν διατροφὴν καὶ τῷ προφήτῃ. ἐπέλιπε δ' οὐ
αὐτὰς τούτων, ἄχρις οὗ καὶ ὁ αὐχμὸς ἐπαύσατο. μέμνη
δὲ τῆς ἀνομβρίας ταύτης καὶ Μένανδρος ἐν τοῖς Ἰθαβάλ

sacerdotes et falsos vates huic Deo instituit. Quin et rex ipse tales quamplurimos circa se habebat, amentia et improbitate omnes ante se reges supergressus.

2. Vates igitur quidam summi Dei, ex Thesbona Galaaditidis regionis vrbe, Achabum adiit, dicebatque, Deum i praenunciasse, "quod neque pluuiam per hos annos daturus sit, nec rorem immissurus in terram istam, donec ille ipse compareret." Cumque haec iureiurando firmasset, versus plagam australem concessit, ibique ad torrentem quendam manet, qui potum illi suppeditabat: nam corui cibum ei quotidie afferebant. Sed cum aliquanto post aruisset fluuius, quod non pluebat, iussu Dei ad vrbem Sarephtham proficiscitur vates, non procul a Sidone ac Tyro sitam, nam media interiacet: fore enim vt illic inueniret mulierem viduam, quae eum esset alitura. atque vbi non longe a porta aberat, cernit ibi, mulierem perariam ligna colligentem. Cum autem Deus i significasset, hanc esse illam quae ei victum ministratura esset, propinquior factus eam salutauit, et obsecrauit vt sibi paulum aquae afferat ad bibendum; illamque prompte euntem eum reuocasset, iussit t panem etiam secum ferat. Illa vero cum iurasset nihil sibi domi esse praeter vnum farinae pugillum et paulum olei, seque collecto vno aut altero ligno abire, vt abacta farina sibi ac filio panem conficiat; quem vbi omediissent fame absumptos iri dicebat, quandoquidem ihil aliud supereesset: atqui, bono animo, inquit, abi, am laetiora sperans; et primum mihi paululum param affer. nam tibi praedico, non ante vel istius vasis inam consumptum iri, vel amphorae oleum defectuim esse, donec a Deo pluerit in terram. Vbi haec dirat vates, illa domum se recepit, iussisque obsequuta l: atque inde et ipsa sibi habebat, et filio pariter ac vati dum suppeditabat. Horum vero neutrum eos defecit, nec siccitas esse desierit. Meminit autem huius inopiae

τῶ Τυρίων βασιλέως πράξεσι, λέγων ἔτως· "ἀθροίζε τ
"ἐπ' αὐτῶ ἐγένετο, ἀπὸ τῶ Υπερβερεταίε μηνὸς ἕως τῶ ἡ
"μένε ἔτως Υπερβερεταίε. ἱκετείαν δ' αὐτῶ πεποιημέν
"κεραυνὸς ἱκανὸς βεβληκέναι. ἔτος πέλιν Βότρυν ἔκτισι τ
"ἐπὶ Φοινίκη, καὶ Λῦζαν τὴν ἐν Λιβύη." καὶ ταῦτα μὴ
δηλῶν τὴν ἐπ' Αχάβε γενομένην ἀνομβρίαν, κατὰ γὰ
τῶτον καὶ Ιθόβαλος ἐβασίλευσε Τυρίων, ὁ Μέναδρος ἀν
γέγραφεν.

γ'. Η δὲ γυνὴ, περὶ ἧς πρὸ τέτων εἴπομεν, ἡ τὸν τ
Φῆτην διατρέφουσα, τῶ παιδὸς αὐτῆ καταπεσόντος ὡς κ
σον, ὡς καὶ τὴν ψυχὴν ἀφεῖναι καὶ δόξαι νεκρὸν, ἀναλα
μένη καὶ τὰς χερσὶν αὐτὸν ἀγκζομένη, καὶ φωνὰς οἵας ἀν
γόρευε τὸ πάθος ἀφιεῖσα, κατηγιᾶτο τῆς παρ' αὐτῆ τρ
φίας τὸν προφήτην, ὡς ἐλέγξαντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῆ
καὶ διὰ τῶτο τῶ παιδὸς τετελευτηκότος. ὁ δὲ παρακελεύ
θαρρεῖν καὶ παραδοῦναι τὸν υἱὸν αὐτῆς· ζῶντα γὰρ αὐτ
ἀποδώσειν. παραδόσης οὖν βαστάσας εἰς τὸ δωμάτιον
ᾧ διέτριβεν αὐτὸς, καὶ καταθεὶς ἐπὶ τῆς κλίνης, ἀνεβόησ
πρὸς τὸν Θεὸν, ὡ καλῶς ἀμείψαθαι τὴν ὑποδεξαμέν
καὶ θρέψασαν, τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀφαρπάσαντον. ἐφικέσθ
τὴν ψυχὴν εἰσπέμψαι πάλιν τῶ παιδὶ, καὶ παραχρῆ
τῶ τὸν βίον. τῶ δὲ Θεῶ κατοικτειρήσαντος μὲν τὴν μ
βληθέντος δὲ καὶ τῶ προφήτη χαρίσασθαι, τὸ μὴ θέλ
πρὸς αὐτὴν ἐπὶ κακῶ παρεῖναι, παρὰ πᾶσαν προσδο
ἀνεβίωσεν. ἡ δ' εὐχαρίστει τῶ προφήτη· καὶ τότε σαφ
ἔλεγε μεμαθηκέναι, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῶ διαλέγεται.

δ'. Χρόνε δ' ὀλίγε διελθόντος, παραγίνεται πρ
Αχαβον τὸν βασιλέα, κατὰ βούλησιν τῶ Θεῶ, δηλώσ
αὐτῶ τὸν γενησόμενον ὑετόν, λιμὸς δὲ τότε κατέσχε τ
ραν ἅπασαν, καὶ πολλὴ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, ο
μόνον ἀνθρώπες αὐτῶν σπανίζειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γῆ
ὅσα τοῖς ἵπποις καὶ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι πρὸς τροφὴν ἐ
σιμα διὰ τὴν ἀνομβρίαν ἀναδιδόναι. τὸν οὖν ἐπιμελ
αὐτῶ τῶν κτημάτων ὁ βασιλεὺς καλέσας Ωβδίαν,

luuiarum etiam Menander; qui, dum res gestas Itho-
ali Tyriorum regis narrat, sic loquitur: "pluuiarum sub
go defectus erat a mense Hyperberetaeo ad Hyperbere-
taeum sequentis anni. illo vero suppliciter Deum pre-
cato, magna vis tonitruum insequuta est. Hic vrbem
Botryn in Phoenice condidit et Auzam in Libya." Et
aec quidem Menander, siccitatem indicans quae sub
chabo acciderat, nam illius tempore apud Tyrios re-
nauit Ithobalus, in Commentarios suos retulit.

3. Mulier autem illa, de qua paulo ante diximus,
uae vatem aluit, cum filius eius in morbum incidisset,
a vt animam efflaret et mortuus videretur, lamentans et
anibus semet tundens et voces quas dolor exprimebat
mittens, vatis ad se aduentum in culpam conuertebat,
uasi peccata ipsius coarguerit, adeoque filius mortem
bierit. Ille vero bono animo esse hortabatur, sibique
lium suum tradere: illum enim ipsum viuum redditurum
sse. Quem cum tradidisset, acceptum in cubiculum
stulit, in quo ipse versari solebat, eoque in suo cubili
ollocato, ad Deum exclamauit, haud meritam gratiam
ulieri retulisse, quae ipsum hospitio exceperat et alue-
t, filium ei eripiendo. orabatque vt animam in puerum
migrare faceret, ipsique vitam restitueret. Deo itaque
atris quidem sortis miserto, motoque desiderio etiam
ti gratificandi, ne ad eam ipsius malo videretur accessis-
, praeter omnem exspectationem reuixit puer. Illa
ro vati gratias agebat; et tunc se clare intellexisse dice-
t, Deum cum illo colloqui.

4. Breui post tempore ad Achabum regem, Deo ita
lente, proficiscitur, indicaturus ei venturam pluuiam.
um vero fames totam regionem infestabat et magna re-
m ad victum necessariarum penuria, vt non solum ho-
ines earum inopia laborarent, sed et equi et alia iumen-
, terra illis quae ad pastum facerent prae siccitate non
lente. Rex igitur vocato Obedia, rerum suarum pro-

καὶ βέλεσθαι πρὸς αὐτὸν εἶπεν ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων καὶ τὰς χειμάρρους, ἢν εἴ πῃ παρ' αὐτοῖς εὑρεθείη τοιαῦτα, ταύτην εἰς τροφὴν ἀμησάμενοι τοῖς κτήνεσιν ἔχωσι. καὶ περιπέμψας κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὸν ζητήσοντας τὸν προφήτην Ηλίαν, οὐχ εὑρών, συνέπεσθαι ἐκέλευσε κἀκείνοις αὐτὴν δόξαν οὖν ἐξορμᾶν αὐτοῖς, μερισάμενοι τὰς ὁδούς, ὅ, τε Ωβεδίας καὶ ὁ βασιλεὺς ἀπῆεσαν ἕτερος ἑτέραν τῶν ὁδῶν. συνεβεβήκει δὲ, καθ' ὃν Ιεζαβέλη ἡ βασίλισσα κατὰ τὸν προφήτας ἀπέκτεινε, τοῦτον ἑκατὸν ἐν τοῖς ὑπογείοις σπηλαίοις κρύψαι προφήτας, καὶ τρέφειν αὐτοὺς ἄρτον ὑποδεχόμενα μόνον καὶ ὕδωρ. μόνῳ θέντι δ' αὖ ἀπὸ τοῦ βασιλέως Ωβεδίᾳ, συνήντησεν αὐτῷ ὁ προφήτης Ηλίας· καὶ γνόμενος παρ' αὐτοῦ τίς εἴη, καὶ μαθὼν, προσκύνησεν αὐτῷ. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα βαδίζειν ἐκέλευσε καὶ λέγειν, ὅτι παρεῖη πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, τί κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πεπονθὼς πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα, καὶ πᾶσαν ἐρευνήσαντα γῆν, πέμπειν αὐτὸν, ἔλεγεν, ἢ τοῦτ' ἀγνοεῖν αὐτὸν ὅτι μηδένα τόπον κατέλιπεν, εἰς ὃν οὐκ ἀπέστειλε τοὺς ἀναζητοῦντας, ἃ λαβοιεν, ἐπὶ θανάτῳ; καὶ γὰρ εὐλαβεῖσθαι πρὸς αὐτὸν ὀφθῆναι, μὴ τοῦ Θεοῦ φαίνοντος αὐτῷ πάλιν εἰς ἄλλον ἀπάγοντα τόπον· εἶτα διαμαρτὼν αὐτοῦ πέμψαντος τοῦ βασιλέως, μὴ δυναμένου εὑρεῖν ὅπου ποτ' εἴη γῆς, ἀποθάνῃ. πρὸς οὖν αὐτοῦ τῆς σωτηρίας παρεκάλει, τὴν περὶ τοὺς ὁμοεθνεῖς αὐτοῦ σπουδὴν λέγων· ὅτι σώσειεν ἑκατὸν προφήτας, Ιεζαβέλης πάντας τοὺς ἄλλους ἀνῃρηκυίας, καὶ ἔχοι κεκρυμμένους αὐτοὺς καὶ τρεφομένους ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, μηδὲν δεδιέναι βαδίζειν ἐκέλευσε πρὸς τὸν βασιλέα, δοὺς αὐτῷ πίστεις ὁρκους, ὅτι πάντως κατ' ἐκείνην Αχάβῳ φανήσεται τὴν ἡμέραν.

ε'. Μηνύσαντος δὲ τῷ βασιλεῖ τοῦ Ωβεδίου τὸν Ηλίαν, ὑπήντησεν ὁ Αχαβος· καὶ διήρετο μετ' ὀργῆς εἰ αὐτὸς αἴτιος τῶν Εβραίων λαὸν κακώσας, καὶ τῆς ἀναρχίας αὐτοῖς γενημένος. ὁ δ' ἀδὲν ὑποθωπεύσας, αὐτὸν εἶπεν ἄπαντα τὰ δεινὰ πεποιηκέναι, καὶ τὸ γένος αὐτοῦ, ξενικὰς ἀντὶ

curatore, ipsi dicebat, se velle vt ad fontes fluuiorum abiret et torrentes, atque ita, si forte gramen istic inueniretur, illud demessum in iumentorum pabulum haberent. Ac, cum per totum orbem misisset qui Elian vatem perquirerent, nec tamen reperissent, iussit vt eum etiam ipse comitaretur. Itaque cum illis iter corripere placuisset, terram obeundam ita diuiserunt, vt Achabus vna, Obedias altera via seorsim iret. Acciderat autem, dum Iezabela regina in vates caedibus saeuiret, vt iste centum vates in speluncis subterraneis abditos pane et aqua aliquamdiu sustentaret. Tum vero Obediae, a rege digresso, obviam factus est vates Elias: et percunctatus eum quis esset, agnitum adorauit. Vates autem ipsi praecepit vt regem adiret, eique diceret, quod coram se sisteret Elias. At ille, quid in te peccaui, aiebat, aut commerui, vt me ad eum mitteres qui te vbique gentium ad necem quaesiuit? an hoc ipsum ignoras, quod nullum reliquit locum, in quem non dimiserit, qui te deprehensum, vt mortem oppeteres, ad eum adduceret? Etenim se caueto, illi dicebat, ne, postquam Deus ei apparuerit, se alio transferat: atque ita ipse, cum regis iussu missus ab illo frustra exterrarit, et is nusquam terrarum reperiri potuerit, morte multetur. Illum itaque obsecrabat vt ipsius salutis rationem haberet, commemorans etiam quam sui similium studiosus fuerit: vt scilicet centum vates, aliis omnibus a Iezabela occisis, exitio eripuerit, quos etiam et adhuc nunc seruat alitque. At vates contra praecipiebat, vt nil metuens regem adeat, fide iureiurando data, se illa die pro certo in Achabi conspectum venturum.

5. Postquam autem Obedias Eliae indicium Achabo fecerat, occurrit ei Achabus: iraque commotus illum interrogabat, an is esset qui Hebraeorum populum afflixerat, et sterilitatis auctor exstiterat? Ille vero, nihil ei subblandiens, ipsum aiebat genusque ipsius mala omnia genti intulisse, vt qui Deos alienos in re-

νοχότα τῇ χώρᾳ θεὸς, καὶ τέτες σέβοντα, τὸν ἴδιον αὐ-
τῶν, ὃς μόνος ἐστὶ θεὸς, ἀπολελοιπότα, καὶ μηδεμίαν ἐπι
πρόνοιαν αὐτῶ ποιέμενον. νῦν μέντοιγε ἀπελθόντα ἐκέλευ
πάντα τὸν λαὸν εἰς τὸ Καρμήλιον ὄρος ἀθροῖσαι πρὸς αὐτὸ,
καὶ τὰς προφήτας αὐτῶ καὶ τῆς γυναικὸς, εἰπὼν ὅσα τὸ
ἀριθμὸν εἶησαν, καὶ τὰς τῶν ἄλσεων προφήτας, ὡς τε-
τρακοσίας τὸ πλῆθος ὄντας. ὡς δὲ συνέδραμον πάντες εἰ
τὸ προειρημένον ὄρος Αχαάβ διαπέμψαντος, καθὼς αὐ
τῶν ὁ προφήτης Ηλίας μεταξὺ, μέχρι πότε διῃρημένοις αὐ
τοὺς τῇ διανοίᾳ καὶ ταῖς δόξαις οὕτως βιώσεσι ἔφασκε. κε
μίσαντας μὲν γὰρ τὸν ἐγχώριον θεὸν ἀληθῆ καὶ μόνον, ἐπι
θαι τούτῳ καὶ ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ παρήνει· μηδὲν δὲ τὸ
τον ἡγεμένους, ἀλλὰ περὶ τῶν ξενικῶν ὑπειληφότας, οἷ
ἐκείνης δεῖ θρησκεύειν, αὐτοῖς συνεβάλλετο καταλαβεῖ
τῶ δὲ πλήθους μηδὲν πρὸς ταῦτα ἀποκρινομένε, ἠξίωσε
Ηλίας, πρὸς διάπειραν τῆς τε τῶν ξενικῶν θεῶν ἰσχύος κα
τῆς τῶ ἰδίᾳ, μόνος ὢν αὐτοῦ προφήτης, ἐκείνων δὲ τετρα
κοσίας ἐχόντων, λαβεῖν αὐτός τε βοῦν, καὶ ταύτην θύσα
ἐπιθεῖναι ξύλοις, πυρὸς οὐχ ὑπαφθέντος, κἀκείνες τὰνα
ποιήσαντας ἐπικαλέσασθαι τοὺς ἰδίους θεοὺς ἀνάπτειν
ξύλα. γενομένε γὰρ τέτε, μαθήσεσθαι τότε τὴν ἀληθῆ
Φύσιν τῶ θεῶ. ἀρεσάσης δὲ τῆς γνώμης, ἐκέλευσεν Ηλί
τὰς προφήτας ἐκλεξαμένες βῶν πρώτες τε θῦσαι, καὶ τὰ
αὐτῶν ἐπικαλέσασθαι θεές. ἐπεὶ δ' ἐθὲν ἀπήντα πρὸ
τῆς εὐχῆς καὶ τῆς ἐπιπλήσεως θύσασι τοῖς προφήταις, ε
πτων ὁ Ηλίας, μεγάλῃ βοῇ καλεῖν αὐτὲς ἐκέλευε τὰς
ἢ γὰρ ἀποδημεῖν αὐτὲς, ἢ καθεύδειν. τῶν δ' ἀπ' ἐ
τῦτο ποιέντων μέχρι μέσης ἡμέρας, καὶ τεμνόντων
μαχαίρας καὶ σειρομάστας κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, μέλλ
αὐτὸς ἐπιτελεῖν τὴν θυσίαν, ἐκέλευσε τὰς μὲν ἀναχωρῆσα
τὰς δὲ ἐγγὺς προσελθόντας τηρεῖν αὐτὸν, μὴ πῦρ λάθρ
τοῖς ξύλοις ἐμβάλῃ. τῶ δὲ ὄχλε προσελθόντος, λαβὼν δώ
δεκα λίθες, κατὰ φυλὴν τῶ λαῶ τῶν Εβραίων, ἀνέστησε
ἐξ αὐτῶν θυσιαστήριον, καὶ περὶ αὐτὸ δεξαμενὴν ὤρυξεβα

onem inuexerat eoſque coluerat, proprio illorum Deo, i ſolus eſt Deus, relicto, et ne minima quidem eius ra habita. Caeterum nunc vt abiret, iuſſit, totumque pulum in montem Carmelum ad ſe conuocaret, ſimul- e ſuos et vxoris vates, dicto etiam quot numero eſſent, praeterea lucorum vates, homines circiter quadrin- ntos. Vbi vero omnes a rege acciti ad montem iam ctum conuenerant, Elias vates in medio illorum con- tit, et, quouſque, inquit, dubiis animis ambiguaque ntentia vitam agetis? Si quidem patrium Deum ve- m et ſolum Deum eſſe exiſtimarint, vt illum ſeque- ntur eiuſque mandata, hortabatur; ſin vero hunc pro hilo habentes, in ea de peregrinis fuerint opinione, ortere ſe cultum illis tribuere, ſuadebat vt iſtis ad- ererent. Populo autem nihil ad haec reſpondente, tiit Elias, ad explorandam deorum peregrinorum ſui- e vim et potentiam, cum is ſolus eius vates ſupereſ- , illi vero quadringentos haberent, vt ipſe bouem ciperet eamque mactatam lignis imponeret, nullo igne baccenſo, atque illos, cum eadem feciſſent, deos os inuocarent vt ligna velint accendere. hoc enim fa- , veram Dei naturam dignoſci poſſe. Cum autem ec ſententia omnibus placuiſſet, praecepit Elias, vt tes iſti, boue delecta, priores rem ſacram facerent ɔſque Deos inuocarent. Poſtquam vero precibus inuocationibus nihil profecerant vates qui hoſtias tulerant, Elias per deriſum eos hortabatur, vt ma- a voce ad Deos ſuos clamarent: aut enim eos ali- o profectos eſſe, aut forte dormire. Illis autem a uculo vſque ad meridiem hoc ipſum facientibus, et pſos more patrio gladiis et lanceis ſecantibus, cum n ipſe victimam mactaturus eſſet, illis quidem iuſ- vt ſecederent, populo vero vt propius accede- ipſum obſeruarent, ne clam ignem lignis inice- at poſtquam illi acceſſerunt, acceptis duodecim idibus, pro numero tribuum populi Hebraeorum, illis erexit altare, et circa id alueum fodit, bene

θυτάτην. καὶ συνθεὶς τὰς χεῖρας ἐπὶ τῷ βωμῷ, καὶ κατ' αὐτῶν ἐπιθεὶς τὰ ἱερεῖα, τέσσαρας ἀπὸ τῆς κρήνης ὑδρίας προσέταξε πληρωθείσας ὕδατος κατασπεῦδαι τῇ θυσιαστηρίῳ, ὡς ὑπερβαλεῖν αὐτὸ καὶ τὴν δεξαμενὴν ἅπασαν ὕδατος γεμισθῆναι πηγῆς ἀναδοθείσης. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠξιοῦτο εὔχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ καλεῖν αὐτόν, καὶ ποιεῖν τὸ πεπλασμένῳ πολὺν ἤδη χρόνον λαῷ φανερὰν τὴν αὐτοῦ δύναμιν. καὶ ταῦτα λέγοντος, ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, τῶν πλήθους ὁρώντος, ἐπὶ τὸν βωμὸν ἔπεσε, καὶ τὴν θυσίαν ἐδαπάνησεν, ὡς ἀναπαῆναι καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ψαφαῖον γενέσθαι τὸν τόπον.

ε'. Οἱ δ' Ισραηλῖται τοῦτο ἰδόντες ἔπεσον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ προσεκύνουν ἕνα Θεὸν, καὶ μέγιστον καὶ ἀληθῆ μόνον ἀποκαλοῦντες. τοὺς δ' ἄλλως ὀνόματα ὑπὸ Φαύλης καὶ ἀσεβοῦς δόξης πεποιημένα. συλλαβόντες δ' αὐτῶν καὶ τοὺς προφήτας, ἀπέκτειναν, Ηλία τοῦτο παραγγείσαντος· ἔφη δὲ καὶ τῷ βασιλεῖ πορεύεσθαι πρὸς ἄριστον, μηδὲν ἔτι φροντίσαντα· μετ' ὀλίγον γὰρ ὄψεσθαι τὸν Θεὸν ὕοντα. καὶ ὁ μὲν Αχαβος ἀπῆλλάγη. Ηλίας δὲ ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τὸ Καρμήλου ἀναβὰς ὄρους, καὶ καθίσας ἐπὶ τῆς γῆς προσώπου τοῖς γόνασι τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸν θεράποντα κελεύσας ἀπελθόντα ἐπί τινα σκοπὴν εἰς τὴν θάλασσαν ἀποβλέπειν· κἂν ἴδῃ νεφέλην ἐγειρομένην πόθεν, φράζειν αὐτῷ· μέχρι γὰρ τότε καθαρῶ εἶναι συνέβαινε τῷ ἀέρι. τῶ δὲ ἀναβάντος, καὶ πολλάκις μηδὲν ὁρᾶν φήσαντος, ἑβδόμῳ δὴ βαδίσας ἑωρακέναι μελαινόμενον, εἶπε, τί τὸ ἀέρος; ὁ πλέον ἴχνος ἀνθρωπίνου. ὁ δ' Ηλίας ταῦτ' ἀκούσας, εἶπε πρὸς τὸν Αχαβον, κελεύων αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἀπιέναι πρὶν ἢ καταῤῥαγῆναι τὸν ὄμβρον. καὶ ὁ μὲν εἰς Ισραὴλ πόλιν παραγίνεται. μετ' ὀλίγου δὲ τὸ ἀέρος ἀχλύσαντος, καὶ νέφεσιν καλυφθέντος, πνεῦμά τε λάβρον ἐπιγενέσθαι, καὶ πολὺς ὄμβρος. ὁ δὲ προφήτης, ἔνθεος γενόμενος, τῷ τοῦ βασιλέως ἅρματι μέχρι τῆς Ισραὴλας Ιζάρ πόλεως συνέδραμε.

ofundum. Cumque frusta liguorum in ara struxis-
t; mandauit vt quatuor hydrias aqua ex fonte re-
etas in altare effunderent, vsquedum circa illud re-
ndaret, ita vt totus alueus aqua e fonte suppeditata
pleretur. His peractis, Deum coepit orare et ad
sum clamare; vt etiam populo, qui iam diu errauc-
, suam ostenderet potentiam. Atque adhuc eo lo-
ente, ignis derepente coelo delapsus, populo inspe-
nte, in aram cecidit, et hostiam absumpsit, ita vt
iam aqua concremaretur et locus fieret aridus.

6. Cum autem hoc vidissent Israëlitae, in terram
ocidebant, vnumque Deum adorabant, et maximum
solum verum Deum appellantes, alios vero tantum
mina esse a praua et stulta hominum opinione conficta.
unc et vates suos comprehensos necarunt, id quod fieri
sserat Elias. Deinde is regem monebat, vt abiret ad
andium, cactera nihil solicitus: breui enim visurum
se Deum in terram pluere. Et quidem Achabus disce-
bat: Elias vero in verticem Carmeli adscendit, et cum
mi desedisset caput genibus applicuit, iussitque famu-
m vt conscensa quadam specula mare adspectaret, et
dicaret sicubi nubem excitari viderit. nam ad id tempo-
coelo esse sudo et sereno contigit. At cum ille ad-
endisset, saepiusque nihil cerni retulisset, septimo de-
um reuersus aiebat se animaduertisse aliquid in coelo
grescere, non tamen amplius hominis vestigio. His
tem auditis, Elias ad Achabum mittit, iubens vt in
bem ire contendat, priusquam diffracta nube delaba-
r pluuia. Ac ille quidem ad Iesraëlam proficiscitur.
on multo autem post, coelo obscurato et nubibus ob-
icto, vehemens oritur ventus multoque cum imbre in-
uit. atque vates, spiritu Dei instinctus, currum regis
rsu comitabatur, donec ventum est ad Iesraëlam Izari
bem.

ζ'. Μαθοῦσα δὲ ἡ τῶ Ἀχάβου γυνὴ Ἰεζαβέλη τάτε σημεῖα τὰ ὑπὸ τῦ Ἡλίου γενόμενα, καὶ ὅτι τὺς προφήτας αὐτῆς ἀπέκτεινεν, ὀργισθεῖσα πέμπει πρὸς αὐτὸν ἀγγέλες, ἀπειλήσα δὲ αὐτῶν ἀποκτείνειν αὐτὸν, ὡς κἀκεῖνος τὺς προφήτας αὐτῆς ἀπολέσειε. Φοβηθεὶς δὲ ὁ Ἡλίας, φεύγει εἰς πόλιν Βηερσαβεὲ λεγομένην· ἐπ' ἐσχάτοις δ' ἦσαν αὕτη τῆς χώρας τῶν τὴν Ἰδδα Φυλὴν ἐχόντων κατὰ τὴν Ἰδυμαίαν γῆν· καταλιπὼν δὲ ἐκεῖ τὸν θεράποντα, εἰς τὴν ἔρημον ἀνεχώρησεν. εὐξάμενος δ' ἀποθανεῖν, οὐ γὰρ δὴ κρείττων εἶναι τῶν πατέρων, ἵνα ἐκείνων ἀπολωλότων αὐτὸς ζῇ γλίχηται· κατεκοιμήθη πρός τινι δένδρῳ. διεγείραντος δ' αὐτὸν τινος, ἀνασὰς εὑρίσκει παρακειμένην αὐτῷ τροφὴν καὶ ὕδωρ. Φαγὼν δὲ καὶ συλλεξάμενος ἐκ τῆς τροφῆς ἐκείνης τὴν δύναμιν, εἰς τὸ Σινᾶιον καλούμενον ὄρος παραγίνεται, οὗ Μωϋσῆς τοὺς νόμους παρὰ τοῦ Θεοῦ λέγεται λαβεῖν. εὑρὼν δ' ἐν αὐτῷ σπήλαιόν τι κοῖλον, εἴσεισι· καὶ διατίλα ποιούμενος ἐν αὐτῷ τὴν μονήν, ἐρομένης δέ τινος αὐτὸν φωνῆς ἐξ ἀδήλου, τί παρεῖη, καταλελοιπὼς τὴν πόλιν, ἔφασε; διὰ τὸ κτεῖναι μὲν τοὺς προφήτας τῶν ξενικῶν θεῶν, πεῖσαι δὲ τὸν λαὸν ὅτι μόνος εἴη Θεὸς ὃν ἐξ ἀρχῆς ἐθρήσκευσαν, ἔφησε, ζητεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ πρὸς τιμωρίαν ὑπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. πάλιν δὲ ἀκούσας προσελθεῖν τὸ ὕπαθρον τῇ ἐκκύσῃ, γνώσεσθαι γὰρ οὕτως τί δεῖ ποιεῖν, προῆλθεν ἐκ τοῦ σπηλαίου μεθ' ἡμέραν. καὶ σεισμοῦ τε ἐκίνουν, καὶ λαμπρὰν πυρὸς αὐγὴν ὁρᾷ. καὶ γενομένης ἡσυχίας, φωνὴ θεία μὴ ταράττεσθαι τοῖς γινομένοις αὐτὸν παρεκελεύετο, κρατήσειν γὰρ οὐδένα τῶν ἐχθρῶν αὐτῦ· προστάξαί τε ὑποστρέψαντα εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποδεῖξαι τοῦ πλήθους βασιλέα Ἰηοῦν τὸν Νεμεσσαίου παῖδα, ἐκ Δαμασκοῦ δὲ τῶν Σύρων Ἀζάηλον, ἀντ' αὐτῦ δὲ προφήτην Ἐλισσαῖον ὑπ' αὐτῦ γενήσεσθαι ἐκ πόλεως Ἀβελᾶς. διαφθερεῖ δὲ τὺς ἀσεβοῦς ὅπλῳ τοὺς μὲν Ἀζάηλος, τοὺς δὲ Ἰηοῦς. ὁ δ' Ἡλίας ὑποστρέφει ταῦτ' ἀκούσας εἰς τὴν Ἐβραίων χώραν· καὶ τὸν Σαφάτῳ παῖδα Ἐλισσαῖον καταλαβὼν ἀροῦντα, καὶ

7. Iezabela vero Achabi vxor cum intellexiſſet quae pro-
gia ab Elia edita erant, quodque ſuos vates ferro tru-
lauerat, grauius commota illi per nuncios ad eum
ſſos minatur, ſe illum occiſuram, quemadmodum ipſe
es ſuos occiderat. Quibus Elias minis territus fugit
vrbem, cui nomen Berſubee: (illa autem eſt in oris
ſemis regionis tribus Iudae iuxta Idumaeam) ibique
icto famulo ſuo, ipſe in deſertum abiit. Cumque il-
mortem optaſſet (ſe enim maioribus ſuis haud melio-
n eſſe dicebat, vt illis mortuis ipſe vitae deſiderio
eretur) ſub arbore quadam iacens obdormiuit. Ab
uo autem excitatus, cum ſurrexiſſet appoſitum ſibi
um inuenit et aquam: cumque comediſſet, collectis
iſto cibo viribus inde proficiſcitur ad montem Sinaeum
ellatum, in quo fertur Moyſes leges a Deo accepiſ-
vbi, cum ſpeluncam profundam offendiſſet, ingredi-
et in ea commorabatur. Cum autem a Deo inter-
aretur, incertus vnde vox venerit, quid illic ageret
e relicta? tum ille, quod deorum quidem peregrino-
n vates interfecerit, populo vero perſuaſerit eum ſo-
n eſſe Deum quem ab initio coluerant, ob hoc ſe a
is vxore ad ſupplicium requiri. moxque eadem voce
ius vt ſub diuum prodiret, (ſic enim certiorem fieri
d facto opus eſſet) poſtridie e ſpelunca egreditur.
inde et concuſſionem ſentit, clarumque ignis ſplen-
em videt. ſequutoque mox ſilentio, vox diuina eum
o animo eſſe hortatur, ac nihil iis quae acciderant
eri; illum enim inimicorum nemini ceſſurum eſſe:
praeterea iuſſit vt domum reuerſus Iehum, Nemeſ-
filium, populi regem crearet, atque e Damaſco
orum regem Azaëlum; faceretque vt ex Abela vr-
Eliſſaeus ſibi vates ſuccedat. fore autem vt alios
dem ex impio populo Iehu perimat; alios vero Azaë-

His auditis, Elias in Hebraeorum regionem re-
itur: ac cum Saphati filium Eliſſaeum offendiſ-
arantem, et cum eo alios quoſdam duodecim iu-
prae ſe agentes, illo adito, veſtem ſuam in eum

μετ' αὐτῆ τινας ἄλλας, ἐλαύνοντας ζεύγη δώδεκα, προ-
ελθὼν ἐπέρρηψεν αὐτῷ τὸ ἴδιον ἱμάτιον. ὁ δ' Ελισσαῖος ὡ-
θέως προφητεύειν ἤρξατο· καὶ καταλιπὼν τοὺς βοας, ἐπ-
λεύθησεν Ηλία. δεηθεὶς δὲ συγχωρῆσαι αὐτῷ τοὺς γονεῖ-
ἀσπάσασθαι, κελεύσαντος τοῦτο ποιεῖν, ἀποταξάμεν-
αὐτοῖς εἵπετο· καὶ ἦν Ηλίᾳ τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ ζῆν κ
μαθητὴς καὶ διάκονος. καὶ τὰ μὲν περὶ τὸν τούτου προφή-
τοιαῦτα ἦν.

η'. Νάβωθός δέ τις ἦν ἀπὸ πόλεως Ιζάρε, ἀγρογεί-
ὢν τῷ βασιλέως. παρακαλοῦντος δ' αὐτὸν ἀποδόσθαι τιμ-
ὅσης βούλεται τὸν πλησίον αὐτῷ τῶν ἰδίων ἀγρὸν, ἵνα συ-
ψας ἐν αὐτῷ ποιήσῃ κτῆμα, εἰ δὲ μὴ βούλοιτο χρήματ-
λαβεῖν, ἐπιτρέποντος ἐκλέξασθαι τῶν ἀγρῶν τινα τῶν ἐκ-
νου· τοῦτο μὲν οὐ φησι ποιήσειν, αὐτὸς δὲ τὴν ἰδίαν κατ-
σασθαι γῆν, ἣν ἐκληρονόμησε τοῦ πατρός. λυπηθεὶς δ' ὁ
ἐφ' ὕβρει τῷ μὴ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν ὁ βασιλεὺς, οὔτι λ-
τρὸν προσηνέγκατο, οὔτε τροφήν. τῆς δὲ Ιεζαβέλης τ
γυναικὸς αὐτοῦ πυνθανομένης ὅ, τι λυπεῖται, καὶ μ
λούεται, μήτε ἄριστον αὐτῷ παρατίθεται μήτε δεῖπν
διηγήσατο αὐτῇ τὴν Ναβούθου σκαιότητα, καὶ ὡς χρ
μενος ἐπιεικέσι πρὸς αὐτὸν λόγοις καὶ βασιλικῆς ἐξ
ὑποδεεστέρους, ὑβριωδείη, μὴ τυχὼν ὧν ἠξίου. ἡ δὲ, μ
κροψυχεῖν ἐπὶ τούτοις παρεκάλει· παυσάμενον δὲ τῆς λύπ
ἐπὶ τὴν συνήθη τρέπεσθαι τοῦ σώματος πρόνοιαν. μελήσ
γὰρ αὐτῇ περὶ τῆς Ναβούθου τιμωρίας· καὶ παραχρῆμ
πέμπει γράμματα πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας τῶν Ισραηλιτ
ἐκ τοῦ Αχάβου ὀνόματος, νηστεῦσαί τε κελεύσα, καὶ τ
σαμένους ἐκκλησίαν προκαθίσαι μὲν αὐτῶν Νάβωθον·
γὰρ αὐτὸν γένους ἐπιφανοῦς· παρασκευασαμένης δὲ
τολμηροὺς τινας τοὺς καταμαρτυρήσοντας αὐτοῦ, ὡς
Θεόν τε εἴη βλασφημήσας καὶ τὸν βασιλέα, καταλεύσα
καὶ τούτῳ διαχρήσασθαι τῷ τρόπῳ. Καὶ Νάβωθος μ
ὡς ἔγραψεν ἡ βασίλισσα, ὅτως καταμαρτυρηθεὶς βλασ-
φημῆσαι τὸν Θεόν τε καὶ Αχαβον, βαλλόμενος ὑπὸ τ

miecit. Eliſſaeus autem illico coepit vaticinari; et re-
ctis bubus Eliae ſe comitem adiunxit. rogauit tamen vt
bi liceret parentes ſalutare, quo impetrato, cum illis
aledixiſſet, eum ſequutus eſt; atque Eliae, quamdiu is
ixerit, et diſcipulus fuit et miniſter. Ac vatis quidem
uius ita ſe res habuerunt.

8. Caeterum Nabuthus quidam erat ex vrbe Izari,
rum habens in vicinia regis. Cum autem ipſum ro-
aret rex, vt ei pretio, quantumcunque vellet, agrum
ldiceret ſuis finitimum, vt cum illum ſuis iunxiſſet,
am ſibi poſſeſſionem faceret; ſin vero nollet pecu-
am accipere, ei liberum eſſe agrum e ſuis, quemcun-
e vellet, eligere: hoc quidem, inquit, ſe nequa-
am facturum eſſe, ſecum vero ſtatuere fructum ſua
erra percipere, quae iure haereditario ei a patre ob-
nerat. Quo fit vt rex rem moleſte ferens, quaſi con-
umelia affectus quod aliena non accepiſſet, et a lotione
ſtinuit et a cibo. Cum autem vxor eius Iezabela
im percontaretur, cur adeo doleret, et neque lauaret,
eque pranderet aut coenaret: quam peruerſus ſit Na-
uthus ei denarrat; vtque ipſe verbis eum alloquutus
imaniſſimis, infraque regiam poteſtatem demiſſis, con-
umelioſe habitus fuerit, quod ea quae popoſcerat non
mpetrarit. Illa vero hortabatur ne propterea animum
eſponderet, ſed moerore miſſo ad conſuetam corporis
uram rediret. ſibi enim id negotii datum iri vt Na-
uthus poenas luat. Moxque literas Achabi nomine
criptas mittit ad primores Iſraëlitarum, quibus mandata
edit, vt, indicto ieiunio et concione aduocata, pri-
us quidem locus Nabutho tribueretur (nam genere
rat illuſtri) tribus vero hominibus perditae audaciae
ibornatis, qui contra eum pro teſtimonio dicerent,
uod Deo et regi maledixiſſet, lapidibus peteretur, at-
ue ita trucidaretur. Et quidem Nabuthus, vt regina
cripſerat, teſtimonio conuictus Deo et Achabo con-
icium feciſſe, a populo lapidibus obrutus necabatur.

πλήθους ἀπέθανεν. ἀκούσασα δὲ ταῦτα ἡ Ἰεζαβέλη, εἰσπ
σι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κληρονομεῖν τῆ Ναβάθ|αμπε
λῶνα προῖκα ἐπέλευσεν. ὁ δὲ Ἀχαβος ἤθη τοῖς γεγενημέ
νοις, καὶ ἀναπηδήσας ἀπὸ τῆς κλίνης, ὀψόμενος ἦκι τὸ
ἀμπελῶνα τὸν Ναβάθ. ἀγανακτήσας δὲ ὁ Θεὸς, πέμπει
τὸν προφήτην Ηλίαν εἰς τὸ Ναβάθ χωρίον, Ἀχάβῳ συμ
βαλοῦντα, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων ἐρησόμενον, ὅτι κτεί
νας τὸν ἀληθῆ δεσπότην τῆ χωρίᾳ κληρονομήσειεν αὐτὸς ἀ
δίκως. ὡς δ' ἦκε πρὸς αὐτὸν, εἰπόντος τῆ βασιλεως, τ
τι βάλεται χρήσασθαι αὐτῷ, αἰσχρὸν γὰρ ὄντα ἐπὶ ἀμ
τήματι ληφθῆναι ὑπ' αὐτῆ, κατ' ἐκεῖνον ἔφη τὸν τόπον,
ᾧ τὸν Ναβάθ νεκρὸν ἀπὸ κυνῶν δαπανηθῆναι συνέβη, τ
τε αὐτὸ αἷμα καὶ τὸ τῆς γυναικὸς χυθήσεσθαι, καὶ τῶν α
τῆ τὸ γένος ἀπολεῖσθαι, τοιαῦτα ἀσεβῆσαι τετολμηκότα
καὶ παρὰ τὰς πατρίους νόμους πολίτην ἀδίκως ἀνηρηκότ
Ἀχάβῳ δὲ λύπη τῶν πεπραγμένων εἰσῆλθε καὶ μετάμελ
καὶ σακκίον ἐνδυσάμενος, γυμνοῖς τοῖς ποσὶ διῆγε, μ
ἀπτόμενος τροφῆς, ἀνθομολογούμενός τε τὰ ἡμαρτημέν
καὶ τὸν Θεὸν ἵλεως ἐξευμενίζων. ὁ δὲ, ζῶντος μὲν αὐτ
πρὸς τὸν προφήτην εἶπεν, ὑπερβαλεῖσθαι τὴν τῆ γένε
μωρίαν, ἐπεὶ τοῖς τετολμημένοις μετανοεῖ, τελέσειν δ' τ
ἀπειλὴν ἐπὶ τῷ υἱῷ τῆ Ἀχάβ. καὶ ὁ μὲν προφήτης τα
ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Ἀδαδος, Δαμασκῆ καὶ Συρίας βασιλεὺς, δὶς ἐπ' Ἀχα
βον στρατευσάμενος ἡττήθη.

ΤΩΝ δὲ περὶ τὸν Ἀχαβον ὄντων τοιούτων, κατὰ τὸν
τὸν καιρὸν ὁ τοῦ Ἀδάδ υἱὸς, βασιλεύων τῶν Σύρων καὶ Δα
μασκοῦ, δύναμιν ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας συναγαγὼν, στρ
μάχης τοὺς πέραν Εὐφράτου βασιλέας παρασάμενος τριάκο
τα καὶ δύο, ἐστράτευσεν ἐπὶ τὸν Ἀχαβον. ὁ δὲ ἐκ τῶν ἔμπρ
αὐτῷ τῇ στρατιᾷ, πρὸς μάχην μὲν οὐ παρετάξατο· κα

um autem haec Iezabela accepiſſet, ad regem introeditur, iuſſitque vt gratis vineae haereditatem adeat, aec facta eſſe gaudebat Achabus, et e lecto exſilieus ſum ibat Nabuthi vineam. Tum Deus indignatus ian vatem in Nabuthi agrum mittit Achabo occurſum, et de perpetratis expoſtulaturum; quod ſcilicet ro praedii domino occiſo, ipſe haereditatem ſibi conius vindicaſſet. Vt vero ad eum accedebat Elias, m dixiſſet rex, licere vt vellet de ſe ſtatuere, (turpe im in peccato verſantem ab eo deprehendi putabat) o in loco, inquit, accidit vt Nabuthi cadauer a canis abſumeretur, ibidem et eius et vxoris ſuae ſanguis undetur, totumque eius genus interibit, quod flagitia eo nefaria auſus fuerit, et contra leges patrias ciuem remerit. Tum demum Achabum dolor ſubiit, eume facinorum poenituit, atque ſaccum indutus nudis dibus inceſſit, a cibo abſtinens, et ſua peccata confias, Deumque ita placare ſtudens. Deus vero vati ſiificabat, ſe illo quidem viuente familiae eius ſuppliam dilaturum eſſe, quod ſcelerum, quae committere ſtinuerat, eum poeniteret, in filium vero quae minas eſt exſecuturum. Et haec quidem regi denunciauit tes.

CAP. XIV.

omodo Adadus, Damaſci et Syriae rex, bis contra Achabum ducto exercitu ſuperatus eſt.

UM autem res Achabi ita ſe haberent, ſub iſtud tem- is Adadi filius, Syrorum et Damaſcenorum rex, coniſtis ex omni ſua regione copiis, adſcitiſque ſibi ſois triginta duobus regulis Tranſeuphratenſibus, expetionem fecit contra Achabum. Ille vero, quod impar ſet viribus, ſuos quidem in aciem non eduxit; coactis ro ex agris in vrbes munitiſſimas omnibus, ipſe man-

τα δ' εἰς τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐγκλείσας τὰ ἐν τῇ γῇ
αὐτὸς μὲν ἔμεινεν ἐν Σαμαρείᾳ· τεῖχος γὰρ αὐτὴ μόνη
ῥᾳδίως περιεβέβλητο· καὶ τὰ ἄλλα δυνατὴν εἶναι τὴν
Σύρος, ἀναλαβὼν τὴν δύναμιν, ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν
καὶ περιπαθήσας αὐτῇ τὸν στρατὸν ἐπολιόρκει· πεμψάσης
κήρυκα πρὸς Ἀχαβον, ἠξίου πρεσβευτὰς ἐκδοῦναι πρὸς
τὸ, δι' ὧν αὐτῷ δηλώσει τί βούλεται· τὸν δὲ Ἰσραηλίτου
βασιλέως πέμπειν ἐπιτρέψαντος, ἐλθόντες οἱ πρέσβεις
γον κατ' ἐντολὴν τὸν βασιλέως, "τὸν Ἀχάβῳ πλοῦτον, κ
"τὰ τέκνα αὐτοῦ, καὶ τὰς γυναῖκας Ἀδάδῳ τυγχάνει
"δὲ ὁμολογήσῃ, καὶ λαβεῖν αὐτῷ τούτων ὅσα βούλεται συγ
"χωρήσῃ, τὴν στρατιὰν ἀπάξει καὶ παύσεται πολιορκ
ὁ δ' Ἀχαβος, τοῖς πρέσβεσιν ἐκέλευσεν πορευθεῖσι λέγ
αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, "ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἐκείνου πάντες κτ
"ματα εἰσὶν αὐτοῦ." ταῦτα δ' ἀπαγγείλαντες, πάλ
πάλιν πρὸς αὐτὸν, ἀξιῶν, ἀναμεμιγμένα εἶναι πάντα
ἐκείνου, δέξασθαι τοὺς πεμψομένους εἰς τὴν ἐπίσκεψιν
αὐτοῦ δούλους· οἷς, ἐρευνήσασι τά τε βασίλεια καὶ τοὺς
Φίλων καὶ συγγενῶν οἴκους, ἐκέλευεν διδόναι πᾶν ὅ, τι
ἐν αὐτοῖς εὕρωσι κάλλιστον, τὰ δ' ἀπαρέσαντα οἰκτεῖρ
ψεσιν. Ἀχαβος δ' ἀγαθεὶς ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ πρεσβείᾳ
τῶν Σύρων βασιλέως, συναγαγὼν εἰς ἐκκλησίαν τὸ πλῆθ
ἔλεγεν, "ὡς αὐτὸς μὲν ἔχειν ἑτοίμως, ὑπὲρ σωτηρίας
"τῶν καὶ εἰρήνης, καὶ γυναῖκας τὰς ἰδίας προεσθαι καὶ
"λεμίῳ καὶ τέκνα, καὶ πάντα παραχωρῆσαι κτήσεως· τὸ
"τα γὰρ ἐπιζητῶν ἐκρεσβεύσατο πρῶτον ὁ Σύρος. νῦν δ
"ἠξίωκε δούλους πέμψαι, τάς τε κάπτων οἰκίας ἐρευνήσα
"καὶ μηδὲν ἐν αὐταῖς καταλιπεῖν τῶν καλλίστων κτημάτ
"πρόφασιν βουλόμενος πολέμου λαβεῖν· εἰδὼς ὅτι τῶν
"ἐμαυτοῦ δὲ ὑμᾶς ἕνεκα φείσαίμην, ἀφορμὴν δὲ ἐκ τῆς
"τῶν ὑμετέρων ἀηδῶς πραγματευόμενος εἰς τὸ πολεμεῖν
"ἧσω γε μὴν τὰ ὑμῖν δοκοῦντα." τὸ δὲ πλῆθος μηδὲν
κλεῖν τῶν κατ' αὐτὸν συνεβούλευεν, ἀλλὰ καταθέσθαι
καὶ πρὸς τὸ πολεμεῖν ἑτοίμως ἔχειν. τοὺς οὖν πρεσβευτὰς

in Samaria. illa enim moenibus cincta erat validis-
is, et caetera inexpugnabilis, videbatur. Rex autem
iae cum copiis suis Samariam contendebat: exerci-
ıe ei vndique admoto, eam oppugnabat; missoque
Achabum praecone poscebat, vt legatos ab eo ex-
:ret; per quos ei, quid ipse vellet, significabit.
n autem annuisset Israëlitarum rex vt mitterentur;
ti, postquam venerant, ex regis mandato dicebant,
habi diuitias, liberosque eius, et vxores esse Adadi.
od si ipse huic assensus fuerit, et permiserit ei quic-
id libuerit ex his sumere, exercitum abducet, vr-
mque ab obsidione liberabit." Achabus autem ius-
legatis, vt ad regem suum profecti ei renunciarent,
suaque omnia in illius esse potestate." At cum
: ei retulissent, rursus ad eum legatos mittit, postu-
, quandoquidem sua omnia illius esse fassus fuerit,
nittendos craſtino die famulos suos susciperet: qui-
, regiam et amicorum cognatorumque domos per-
tatis, dare iubebat quicquid in iis optimum inueni-
r, quae despicerent ipsi relicturis. Tum Acha-
, de secunda Syrorum regis legatione indignatus,
populi concionem aduocasset, dicebat, "quod ipse
idem paratus fuerit, pro illorum incolumitate et pa-
tuenda, et vxores suas et liberos hosti permittere,
que facultatibus suis omnibus cedere. nam ad ista
uirenda Syrus primam legationem misit. Nunc
o postulauit suos mittendos esse seruos, atque omni-
domos explorandas esse, nihilque in iis ex facul-
bus pretiosissimis relinquendum; eo animo vt belli
ıam speciosam quaerat: id vero agendo, vt, post-
am norat me quidem in vestri gratiam rebus meis non
»erciſſe, ex iis quae vobis non possunt non esse ingra-
bellandi occasionem oblatam habeat. Ipse tamen sa-
ırus sum quicquid vobis placuerit." Populus autem
lebat, nequaquam illi obtemperet aut obsequatur,
vt hominem vanissimum contemnat, seque ad bel-
gerendum comparet. Cum itaque legatis respon-

ἀποκρινόμενος λέγειν ἀπελθῶσιν, "ὅτι τοῖς τὸ πρῶτον ἀξιω-
"θεῖσιν ὑπ' αὐτῆ καὶ τῶν ἐμμένει τῆς τῶν πολιτῶν ἀσφαλ-
"ας ἕνεκα, πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ἀξίωσιν ἐχ ὑπακού-
ἀπέλυσεν αὐτούς.

β'. Ο δ' Ἀδαδος, ἀκούσας ταῦτα καὶ δυσχεράνας, τ-
τον ἔπεμψε πρὸς Ἀχαβον τοὺς πρέσβεις, ἀπειλῶν "ὑψηλ-
"τερον τῶν τειχῶν, οἷς καταφρονεῖ, χῶμα τούτοις ἐπηγ-
"ρειν αὐτῆ τὴν στρατιὰν, κατὰ δράκα γῆν λαμβάνοντα
ἐμφανίζων αὐτῷ τῆς δυνάμεως τὸ πλῆθος καὶ κατακλη-
τόμενος. τῆ δ' Ἀχάβῳ, "μὴ καυχᾶσθαι δεῖν, ἀπαρτι-
"μένῳ, καθωπλισμένον, ἀλλὰ τῇ μάχῃ κρείττω γενόμεν-
ἐλθόντες οἱ πρέσβεις, καὶ δειπνοῦντα καταλαβόντες τ-
βασιλέα μετὰ τριάκοντα καὶ δύο βασιλέων συμμάχων, ἀ-
λωσαν αὐτῷ τὴν ἀπόκρισιν. ὁ δὲ εὐθέως τῆτο προστάξ-
καὶ περιχαρακῶν τὴν πόλιν καὶ χώματα βάλλεσθαι, κ-
μηδένα τρόπον ἀπολιπεῖν πολιορκίας. ἦν δ' Ἀχαβος τότ-
πραττομένων ἐν ἀγανίᾳ δεινῇ, σὺν παντὶ τῷ λαῷ. δεδ-
δὲ καὶ τῶν Φόβων ἀπολύσειν, προφήτης τις αὐτῷ προσ-
θόντος, καὶ φήσαντος αὐτῷ τὸν Θεὸν ὑπισχνεῖσθαι τοσ-
τὰς τοσαύτας τῶν πολεμίων μυριάδας ὑποχειρίους. τοῦ-
μένῳ δὲ, διὰ τίνων ἂν ἡ νίκη γένοιτο, διὰ τῶν παίδων τῶ-
τῶν ἡγεμόνων, ἡγεμόνι σῷ διὰ τὴν ἀπειρίαν τὴν ἐκεί-
καλέσας δὲ τοὺς τῶν ἡγεμόνων υἱοὺς, εὑρέθησαν δ' ὡς δια-
σιοι καὶ τριάκοντα δύο, μαθὼν τὸν Σύρον πρὸς εὐωχίαν κα-
ἄνεσιν τετραμμένον, ἀνοίξας τὰς πύλας, ἐξέπεμψε τ-
παῖδας. τῶν δὲ σκοπῶν ἀπηγγειλάντων τῷ Δαδάδῳ, τίνε-
τινὰς ὑπαντησομένους, ἀπειλήσαντος ἂν μὲν εἰς μάχην δε-
προσελθεῖν, ἵνα ὄντας ἀγάγωσι πρὸς αὐτὸν, ἂν
δὲ εἰρηνικῶς, ὅπως ταὐτὸ ποιῶσιν. εἶχε δ' ἑτοίμην Ἀχαβ-
καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἐντὸς τῶν τειχῶν. οἱ δὲ παῖδες τῶ-
ἀρχόντων συμβαλόντες τοῖς φύλαξι, πολλοὺς αὐτῶν ἀπ-
κτείνουσι, καὶ τοὺς ἄλλους ἄχρι τῆ στρατοπέδου διώκουσι. Ἀ-
δὲ τούτους νικήσας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς, ἐξαφί-
καὶ τὴν ἄλλην στρατιὰν ἅπασαν. ἡ δὲ, αἰφνιδίως ἐπιπεσοῦ-

iſſet, vt abeuntes regi dicerent, "ſe quicquid primum poſtulauit etiam nunc ob populi ſecuritatem libenter facere, poſterioribus vero mandatis nullatenus dicto audientem fore," eos dimiſit.

2. Adadus autem, cum haec audiſſet et moleſte tuliſ-t, tertio legatos mittit ad Achabum, minatus, "altio-em muris, quibus ſuperbit, aggerem illis excitaturum exércitum, modo terrae glebulam ſinguli pugillis ſumant," oſtendens ei copiarum multitudinem et terrorem cutiens. Achabo autem reſpondente, "non debere gloiari armatum, ſed pugna ſuperiorem," legati, cum reertiſſent et regem offendiſſent tum forte cum triginta duous ſociis regibus epulantem, reſponſum ei declararunt. e vero ſtatim hoc mandauit, vt et vallo vrbem circumirent et aggeres erigerent, et nullam oppugnandi ratiom intentatam relinquerent. Erat autem Achabus, dum aec gererentur, magno in angore, vt et populus vniverſus. Verum mox fiduciam ſumit et a metu liberatur, oi ad eum vates quidam acceſſerat, dixeratque Deum olliceri, ſe tot hoſtium myriadas ei in manum traditum. Cum autem quaeſiuiſſet, per quos victoria potiret, per filios ducum, aiebat; te illos ob eorum imperium ducente. Accitis igitur ducum filiis (erant autem uaſi ducenti et triginta duo) cum intellexiſſet Syrum ad oulas et hilaritatem conuerſum eſſe, patefactis repente ortis iuuenes emiſit. Id poſtquam Adado per ſpeculares eſt ſignificatum, mittit quoſdam eis occurſuros, quius imperauit, ſi quidem ad dimicandum prodierint, vt nctos ad ſe adducerent, ſin vero pacifici venerint, vt em facerent. Interim Achabus et alium exercitum ina muros accinctum habebat. Filii vero principum, cum aeſidiariis congreſſi, multos illorum ferro perimunt, et liquos in caſtra perſequuntur. Vbi autem illos ſuperios conſpexerat Iſraëlitarum rex, iubet vt et caeterae omnes opiae in eos irruerent. atque illae, derepente Syros adore, eos fuderunt fugaruntque. Nam cum haud exſpe-

τοῖς Σύροις, ἐκράτησεν αὐτῶν. ὁ γὰρ προσέβαλεν αὐτοῖς ἐπεξελεύσεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο γυμνοῖς καὶ μεθύουσι προσέβαλλον, ὥστε τὰς πανοπλίας ἐκ τῶν στρατοπέδων φεύγοντας καταλιπεῖν, καὶ τὸν βασιλέα διασωθῆναι μόλις ἐφ' ἵππου ποιησάμενον τὴν φυγήν. Ἀχαβος δὲ, πολλὴν ὁδὸν διώκων τοὺς Σύρους ἤνυσεν, ἀναιρῶν αὐτούς. διαρπάσας δὲ τὰ ἐν τῇ παρεμβολῇ. πλοῦτος δ' ἦν οὐκ ὀλίγος, ἀλλὰ καὶ χρυσοῦ πλῆθος καὶ ἀργύρου· τά τε ἅρματα τοῦ Ἀδάδου καὶ τοὺς ἵππους λαβὼν, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν πόλιν. τοῦ δὲ προφήτου παρασκευάσασθαι φήσαντος, καὶ τὴν δύναμιν ἐπιμελῆ ἔχειν, ὡς τῷ ἐπιόντι πάλιν ἔτει στρατεύσοντος ἐπ' αὐτὸν τὸν Σύρον, ὁ μὲν Ἀχαβος πρὸς τούτοις ἦν.

γ'. Ὁ δὲ Ἀδαδος, διασωθεὶς ἐκ τῆς μάχης, μεθ' ὅσης ἐδυνήθη στρατιᾶς, συνεβούλευσατο τοῖς αὐτοῦ φίλοις, τίνι ἂν ἐπιστρατεύσηται τοῖς Ἰσραηλίταις. οἱ δ' ἐν μὲν τοῖς ὅπλοις οὐκ ἐδίδοσαν γνώμην συμβαλεῖν αὐτοῖς· τὸν γὰρ Θεὸν αὐτῶν ἐν τοῖς τοιούτοις δύνασθαι τόποις, καὶ διὰ τοῦτο πάντας αὐτῶν νενικῆσθαι· κρατήσειν δὲ ἔλεγον, ἐν πεδίῳ ποιησαμένους τὴν μάχην. συνεβούλευόν τε πρὸς τούτῳ, τοὺς μὲν βασιλέας, οὓς ἐπηγάγετο συμμάχους, ἀπολῦσαι εἰς τὰ οἰκεῖα, τὴν δὲ στρατιὰν αὐτῶν καταχεῖν, ἀντ' ἐκείνων σατράπας καταστήσαντα· εἰς δὲ τὴν τῶν ἀπολωλότων τάξιν στρατολογῆσαι δύναμιν ἐκ τῆς χώρας τῆς αὐτῶν, καὶ ἵππους καὶ ἅρματα. δοκιμάσας οὖν ταῦτα εἰρῆσθαι καλῶς, ἔτους διεκόσμησε τὴν δύναμιν.

δ'. Ἀρξαμένου δὲ τοῦ ἔαρος ἀναλαβὼν τὴν στρατιὰν, ἦλθεν ἐπὶ τοὺς Ἑβραίους, καὶ γενόμενος πρὸς πόλει τινὶ, Ἀφεκὰ δ' αὕτη ἦν, ἐν μεγάλῳ στρατοπεδεύεται πεδίῳ. Ἀχαβος δὲ, ἀπαντήσας αὐτῷ μετὰ τῆς δυνάμεως ἀντεστρατοπεδεύσατο. σφόδρα δ' ἦν ὀλίγον αὐτοῦ τὸ στράτευμα, πρὸς τὴν πολεμίαν ἀντιπαραβαλλόμενον. τοῦ δὲ προφήτου προσελθόντος αὐτῷ πάλιν, καὶ νίκην τὸν Θεὸν αὐτῷ διδόναι φήσαντος, ἵνα τὴν ἰδίαν ἰσχὺν ἐπιδείξηται, μὴ μόνον ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πεδίοις ὑπάρχουσαν, ὅπερ οὐκ εἶναι δοκεῖ τοῖς Σύροις,

ſarint exercitum egreſſurum eſſe, res improuiſa fecit vt nermes et temulenti inuaderentur; adeo vt relicta in caſtris armatura terga verterint, et rex ipſe in fugam conectus vix equi pernicitate euaſerit. Achabus vero Syros nagna cum illorum ſtrage longe perſequutus eſt. direptiſque caſtris (nam valde erant opulenta, atque etiam auro rgentoque abundabant) ac captis Adadi curribus et equis n vrbem reuerſus eſt. Cum autem vates, regem aggreſus, monuiſſet, vt paratus ſit et exercitum in proeinctu abeat, quod ſequente anno Syrorum rex in eum expeitionem facturus eſſet, in eo quidem Achabus totus erat ccupatus.

3. Verum Adadus, vbi ſemet cum omni quem potuit xercitu e pugna in tutum receperat, cum amicis conſilium iit, quo modo Iſraëlitas bello adoriretur. Illi vero in a non erant opinione, vt quidem in montibus cum iis onfligerent, (Deum enim illorum in eiuſmodi locis poere, eoque ſe nunc ab illis victos) ſuperiores vero fore diebant, ſi praelium in planitie committerent. Ac praetered adebant, vt reges quidem, quos in belli ſocietatem aduxerat, domum dimitteret; copias vero illorum, ſatrais pro regibus ſubſtitutis, retineret: atque in locum illoum quos amiſerat copias ex regione eorundem colligeret, urruſque et equos. Haec itaque praeclare dicta arbitras, exercitum hunc in modum parat inſtruitque.

4. Ineunte autem vere cum exercitu ſuo ibat in Iſraëtas; cumque ad vrbem quandam (quam Aphecam eſſe ontigit) peruenisſet, in magna planitie caſtra metatus eſt. chabus vero, cum ſuis copiis obuiam illi profectus, conra illos caſtra poſuit. Eius autem exercitus, cum hoſtium iribus comparatus, exiguus admodum erat. At poſtquam ates rurſus ad eum acceſſerat, dixeratque Deum victoam ei conceſſurum eſſe, vt oſtendat, contra quam Syri pinantur, ſuam non minus in campeſtribus valere potenam quam in montibus, ſeptem quidem dies caſtris ad-

ἑπτὰ μὲν ἡμέρας ἀντιστρατοπεδεύοντες ἡσύχαζον. τῇ δ' ὑστάτῃ τούτων, ὑπὸ τὸν ὄρθρον προελθόντων ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν πολεμίων, καὶ παραταξαμένων πρὸς μάχην, ἀτειχίστῳ καὶ Ἀχαβος τὴν οἰκείαν δύναμιν. καὶ συμβαλόντων, κρατερᾶς τῆς μάχης γενομένης, τρέπεται τοὺς πολεμίους εἰς φυγήν, καὶ διώκων ἐπέκειτο κτείνων. οἱ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἁμάτων καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀπώλλυντο. ἔφυσαν δὲ ὀλίγοι διαφυγεῖν εἰς τὴν Ἀφεκὰν πόλιν αὐτῶν. ἐπέθανον δὲ καὶ αὐτοὶ, τῶν τειχέων αὐτοῖς ἐπιπεσόντων, ὄντες δισμύριοι ἑπτακισχίλιοι. διεφθάρησαν δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ μάχῃ ἄλλαι μυριάδες δέκα. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Σύρων Ἀδαδος, φεύγων μετά τινων πιστοτάτων οἰκετῶν, εἰς ὑπόγαιον οἶκον ἐκρύβη. τούτων δὲ, Φιλανθρώπους καὶ ἐλεήμονας εἶναι φησάντων αὐτῷ τοὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέας, καὶ δυνήσεσθαι τῷ συνήθει τρόπῳ τῆς ἱκετείας χρησαμένους τὴν σωτηρίαν αὐτῶν παρὰ Ἀχάβου λαβεῖν, εἰ συγχωρήσειεν αὐτοῖς πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, ἀφῆκεν. οἱ δὲ, σάκκους ἐνδυσάμενοι, καὶ χοῦν ταῖς κεφαλαῖς περιθέμενοι, οὕτως γὰρ τὸ παλαιὸν ἱκέτευον οἱ Σύροι, πρὸς Ἀχαβον παρεγένοντο, καὶ δεῖσθαι τὸν Ἀδαδον σώζειν αὐτὸν ἔλεγον, εἰς ἀεὶ δῆλον αὐτῷ τῆς χάριτος γενησόμενον. ὁ δὲ, συνήδεσθαι φήσας αὐτῷ περιόντι, καὶ μεθ' ἡμέρᾳ τῇ μάχῃ πεπονθότι, τιμὴν καὶ εὔνοιαν, ἣν ἄν τις ἀδελφῷ παράσχοι, κατεπηγγείλατο. λαβόντες δὲ ὅρκους παρ' αὐτοῦ, μηδὲν ἀδικήσειν φανέντα, προάγουσι πορευθέντες ἐκ τοῦ οἴκου ἐν ᾧ ἐκέκρυπτο, καὶ προσάγουσι τῷ Ἀχάβῳ, ἐφ' ἅρματος καθεζομένῳ. ὁ δὲ προσεκύνησεν αὐτῷ. Ἀχαβος δ' ἐπιδὼς αὐτῷ τὴν δεξιὰν, ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ καταφιλήσας θαρρεῖν ἐκέλευσε, καὶ μηδὲν τῶν ἀτόπων προσδοκᾶν. Ἀδαδος δ' ἡυχαρίστει, καὶ παρ' ὅλον τὸν τῆς ζῆν χρόνον ἀεὶ μνημονεύσειν τῆς εὐεργεσίας ὡμολόγει. καὶ τὰς πόλεις τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἃς ἀπήνεγκαν οἱ πρὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, ἀποδώσειν ἐπηγγείλατο· καὶ Δαμασκὸν, ὥστε ἐξελαύνειν εἰς αὐτὴν, καθὼς καὶ οἱ πατέρες αὐτοῦ εἰς Σαμάρειαν εἶχον τοῦτο ποιεῖν, ἀνήσειν. γενομένων δ' αὐτοῖς ὅρκων καὶ συνθηκῶν,

uersus castra positis quieti agitabant. Illorum vero vltimo, cum hostis prima luce pro castris aciem explicuisset, Achabus quoque milites suos ex aduerso instruxit. congressusque, acri pugna commissa, hostium agmina in fugam vertit, et occidendo persequitur. Erant autem qui a curribus et alii ab aliis interempti perierunt. paucis vero datum erat in vrbem illorum Aphecam fuga se recipere. sed et ipsi muro collapso oppressi sunt, hominum viginti septem millia. At praeter istos in illa pugna ceciderunt etiam centum hominum millia. Rex autem Syrorum Adadus, cum quibusdam e domesticis sibi fidissimis fuga dilapsus, in penetrale subterraneum se abdidit. Cui cum isti dixissent, Israëlitici generis reges perquam humanos esse et clementes, seque posse, solemni supplicum ritu adhibito, incolumitatem suam ab Achabo impetrare, modo illis concederet vt ipsum adirent, eos iussit. Illi vero saccum induti, et funiculis capitibus circumdatis (qui priscus apud Syros supplicandi mos) ad Achabum veniebant, dicebantque petere Adadum vt sibi viuere liceat; qua gratia accepta se ei in perpetuum seruum fore aiebant. Tum ille gratulari se ei dixit, quod Adadi superesset et nihil mali ei in praelio accidisset; seque honorem ei et beneuolentiam, haud secus ac fratri, exhibiturum esse promisit. Tum isti, fide iureiurando accepta, illum, si quidem apparuerit, non laesum iri, digressi eum e domo vbi latebat productum ad Achabum adducunt, curru tum sedentem. Ille vero eum adorauit. At Achabus, dextra ei data, in currum sustulit, exceptumque osculo iussit esse bono animo, nihilque mali deinceps exspectare. Adadus autem ei gratias agebat, atque beneficii, quamdiu viueret, se memorem fore profitebatur. Porro vrbesque Israëliticas, quas reges priores abstulerant, redditurum promisit: atque Damascum commeandi, sicut et ipsius patres in Samariam ita facere ius habuerant, liberam potestatem facturum. Foedere deinde icto et iureiurando firmato, cum ei multa donasset Achabus in regnum suum dimittebat. At-

πολλὰ δωρησάμενος αὐτῷ Αχαβος ἀπέπεμψεν εἰς τὴν ἰδίαν βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς Λδάδε τῆ Σύρων βασιλίσσης στρατείας ἐπὶ Αχαβον καὶ τοὺς Ισραηλίτας τοιοῦτον εἶχε τέλος.

ε'. Προφήτης δὲ τις, Μιχαίας τὄνομα, προσελθὼν τῶν Ισραηλιτῶν, ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰς τὴν κεφαλὴν πλῆξαι. τοῦτο γὰρ ποιήσειν κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ. τοῦ δὲ μὴ πειθομένου, προεῖπεν αὐτῷ παρακούσαντι τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων, λέοντι περιτυχόντα διαφθαρήσεσθαι. συμβαίνει δὲ τοῦτο τὰνθρώπῳ, πρόσεισιν ἑτέρῳ πάλιν ὁ προφήτης, ταὐτὰ προσάσσων. πλήξαντος δ' ἐκείνου, καὶ θραύσαντος αὐτοῦ τὸ κράνιον, καταδησάμενος τὴν κεφαλὴν, προσῆλθε τῷ βασιλεῖ, λέγων αὐτῷ συνεστρατεῦσθαι, καὶ παραλαβεῖν ἐκ Φυλακήν τινα τῶν αἰχμαλώτων παρὰ τοῦ ταξιάρχου. φυγόντος δ' αὐτοῦ κινδυνεύειν ὑπὸ τοῦ παραδεδωκότος ἀποθανεῖν. ἀπειλῆσαι γὰρ αὐτὸν εἰ διαφύγοι ὁ αἰχμάλωτος ἀποκτείνειν. δίκαιον δὲ φήσαντος Αχάβε τὸν θάνατον εἶναι, λύσας τὴν κεφαλὴν ἐπεγνώσκεται ὑπ' αὐτοῦ Μιχαίας ὁ προφήτης ὤν. ἐκέχρητο δὲ σοφίσματι πρὸς αὐτὸν τῷ γεγενημένῳ πρὸς τοὺς μέλλοντας λόγους. εἶπε γὰρ ὡς ὁ Θεὸς ἀφέλοιτο αὐτὸν διαδέχεσθαι τὴν τιμωρίαν Λδάδου τὸν βλασφημήσαντα εἰς αὐτὸν μετελεύσεσθαι, καὶ ποιήσει αὐτὸν μὴ ἀποθανεῖν ὑπ' ἐκείνου, τὸν δὲ λαὸν ὑπὸ τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ. παροξυνθεὶς δ' Αχαβος πρὸς τὸν προφήτην, τὸν μὲν ἐγκλεισθῆναι φυλάττεσθαι ἐκέλευσεν· συγκεχυμένος δ' αὐτὸς ἐπὶ τοῖς Μιχαίου λόγοις, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν οἰκίαν.

ΚΕΦ. ιβ'.

Περὶ Ιωσαφάτου τοῦ Ιεροσολύμων βασιλέως· καὶ ὡς Αχαβος ἐπὶ Σύρους, βοηθοῦντος αὐτῷ Ιωσαφάτου, στρατεύσαμενος, ἡττήθη τῇ μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

ΚΑΙ Αχαβος μὲν ἐν τούτοις ἦν. ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν Ιεροσολύμων βασιλέα Ιωσάφατον· ὃς, αὐξήσας τὴν βασιλείαν, καὶ δυνάμεις ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἐν τῇ τοῦ

que hunc quidem exitum habuit bellum ab Adado Syrorum rege illatum Achabo et Israëlitis.

5 Verum postea vates quidam, Michaeas nomine, cum ad vnum ex Israëlitis accessisset, iussit ei vt caput ius feriret. id quod ex voluntate Dei facturus erat. Qui um recusasset, ei praedixit, fore vt leoni obuiam falus ab eo occideretur, quod Dei mandatis non obsequutus fuisset. Cum autem hoc homini accidisset, vaes ad alium itidem adiit, idem illi imperans. Qui cum um percussisset caputque diminuisset, obligato capite ecessit ad regem, dicens se sub eo militasse, et a triuno captiuum quendam custodiendum accepisse; ipso ero fuga elapso periclitari se ne interficiatur ab eo qui llum tradiderat. nam minatus est, si captiuus aufugisset, norte multatum iri. Cum autem Achabus dixisset, iue merito occidendum esse; soluto capite ab ipso Michaeas vates agnoscitur. Hanc enim artem de industria dhibuerat, vt inde occasionem arriperet regi verba faciendi. Aiebat enim, Deum, quod Adadum, qui ipsi maledixerat, impunitum e manu emisisset, in eum animaduersurum esse, facturumque vt ipse quidem ab eo interficeretur, populus vero eius ab exercitu. Achabus autem a vate irritatus, illum quidem in custodias includi iussit; ipse vero Michaeae sermonibus confusus domum discessit.

CAP. XV.

De Iosaphato rege Hierosolymorum; vtque Achabus, cum Syris, suppetias ei ferente Iosaphato, bellum intulisset, praelio victus est, et ipse occisus periit.

ET ita quidem se res habebant Achabi. Nunc vero ad Iosaphatum Hierosolymorum regem reuertor: qui, aucto suo regno, et militibus per vrbes ditionis suae

ὑπηκόων χώρα κατασήσας, ἐδὲν ἧττον ὑπὸ Ἀβία τῷ πάππῳ καταληφθείσης τῆς ἐν Ἐφραΐμ κληρυχίας, Ἱεροβοάμῳ βασιλεύοντος τῶν δέκα Φυλῶν, Θερμὰς ἐγκαθίδρυσεν. ἀλλ' ἦν εὐμενής τε καὶ συνεργὸν τὸ θεῖον, ἡνίκα ὢν καὶ εὐσεβὴς, καὶ τί καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐδύνατο πράσσειν καὶ προσηνὲς τῷ Θεῷ ζητῶν. ἐτίμων δ' αὐτὸν οἱ τῆς βασιλεῖς δωρεαῖς· ὡς πλεῖστόν τε ποιῆσαι βαθύτατα καὶ δόξαν ἄρασθαι μεγίστην.

β'. Τρίτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἔτει, συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῆς χώρας καὶ τοὺς ἱερεῖς, ἐκέλευε τὴν γῆν τιμελθόντας, ἅπαντα τὸν λαὸν τὸν ὑπ' αὐτὸν διδάξαι κατὰ πόλεις τοὺς Μωϋσέως νόμους, καὶ Φυλάσσειν τούτους, καὶ σπουδάζειν περὶ τὴν θρησκείαν τοῦ Θεοῦ. καὶ ἤδη πᾶν τὸ πλῆθος αὖτως, ὡς μηδὲν ἄλλο φιλοτιμεῖσθαι μηδὲ ἀγαπᾶν, ὡς τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα· εἴτε πρόχωρα διατίλλοντες τὸν Ἰωσάφατον, καὶ πρὸς αὐτὸν εἰρήνην ἄγοντες· οἱ δὲ Παλαιστῖνοι τακτοὺς ἐτέλουν αὐτῷ φόρους, καὶ Ἀραβες ἐχορήγουν κατ' ἔτος ἄρνας ἑξήκοντα καὶ τριακοσίους, καὶ τράγους τοσούτους. πόλεις τε μεγάλας ὠχύρωσεν ἄλλας τε καὶ βαρείας, καὶ δύναμιν στρατιωτικὴν καὶ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους ἐντρέπισε. ἦν δὲ ἐκ μὲν τῆς Ἰούδα Φυλῆς στρατὸς ἐπὶ τῶν μυριάδες τριάκοντα, ὧν Ἐδναῖος τὴν ἡγεμονίαν εἶχε. Ἰωαννῆς δὲ μυριάδων εἴκοσι. ὁ δ' αὐτὸς οὗτος ἡγεμὼν ἦν τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς εἶχε τοξοτῶν πεζῶν μυριάδας διακοσίας. ἄλλος δ' ἡγεμὼν, Ὀχόβατος ὄνομα, μυριάδας ἑπτακαίδεκα τὸ πλῆθος τῷ βασιλεῖ παρεσκεύασε, παρεῖχε δὲ εἰς τὰς ὀχυρωτάτας διέπεμψε πόλεις.

γ'. Ἠγάγετο δὲ τῷ παιδὶ Ἰωράμῳ τὴν Ἀχάβου θυγατέρα, τῶν δέκα Φυλῶν βασιλέως, Γοθολίαν ὄνομα. τετευθέντα δ' αὐτὸν μετὰ χρόνον τινὰ εἰς Σαμάρειαν, φιλοφρόνως Ἀχαβος ὑπεδέξατο, καὶ τὸν ἀπολυθέντα τρισὶν ἐξέπεμψε λαμπρῶς, σίτῳ τε καὶ οἴνῳ καὶ θυμάτων ἀφθονίᾳ· παρεκάλεσέ τε συμμαχῆσαι κατὰ τῶν Σύρων βασιλέως, ἐπὶ τὴν ἐν Γαλαδηνῇ πόλιν Ῥαμμαθὰν ἀφέλησθαι· τῷ γὰρ πα-

ispositis, nihilo tamen secius in oppidis sortis Ephraïniticae, quae, Hieroboamo in decem tribus regnante, uus eius Abias ceperat, praesidia collocauit. Caeterum Deum et propitium habebat et adiutorem, quod esset vir ustus et pius, et quid Deo grati acceptique faceret per ingulos dies inquireret. Ipsumque omnes circumquaque eges muneribus cohonestarunt; ita vt diuitias consequuus fuerit amplissimas et maximum gloriae incrementum eperit.

2. Anno autem regni sui tertio, conuocatis principiis illius regionis et sacerdotibus, praecipiebat illis, vt, idaeae terra peragrata, populum omnem sibi subditum er oppida in legibus Moysis instituerent, docerentque t ipsas custodire et Dei cultui sedulam operam nauare. Quod adeo gratum erat populo vniuerso, vt nihil magis uderent, nihil impensius amarent quam legum obseruanam. Finitimae quoque gentes in Iosaphato diligendo ersliterunt, paceque cum eo colenda. Palaestini etiam ectigal constitutum ei pendebant, et Arabes quotannis ppeditabant agnos sexaginta et trecentos, et hoedos totiem. Muniuit etiam et vrbes alias magnas pariter ac vadas; copiasque militares et armorum vim magnam conra hostes parauit. Erant autem ex tribu quidem Iudae rauis armaturae militum trecenta millia, quibus praeerat dnaeus: atque Iohanni duci attributa erant ducenta millia. lic ipse vero dux ex tribu Beniamitica habebat sagittarioum peditum ducenta millia. Alius praeterea dux, Ochoatus nomine, cum grauis armaturae militibus, numero entum et octoginta millibus, regi inseruiebat, praeter eos uos dispoſuerat in oppidis munitissimis.

3. Filio autem suo Ioramo duxit Gotholiam, filiam chabi decem tribuum regis. Cumque aliquanto post Samariam se contulisset, benigne eum excepit Achabus; iliteſque eius comites mensae hospitali eique splendidae hibuit, et frumento et vino et carnibus largiter instru-

τρὸς αὐτὴν τῷ αὐτῷ πρῶτον τυγχάνουσαν ἀφηρῆσθαι τὸν ἐκ
νυ πατέρα. τῷ δὲ Ἰωσαφάτῃ τὴν βοήθειαν ἐπαγγελλόμε
καὶ γὰρ εἶναι δύναμιν αὐτῷ μὴ ἐλάττω τῆς ἐκείνου, καὶ μετ
πεμψαμένου τὴν δύναμιν ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Σαμάρειαν
προεξελθόντες ἔξω τῆς πόλεως οἱ δύο βασιλεῖς, καὶ κατ
σαντες ἐπὶ τῷ ἰδίῳ θρόνῳ ἑκάτερος, τοῖς οἰκείοις στρατιώτα
τὸ στρατιωτικὸν διένειμον. Ἰωσαφάτης δὲ ἐκέλευσεν εἴ τι
εἰσι προφῆται, καλέσαντες αὐτοὺς ἀνακρῖναι περὶ τῆς ἐπ
τὸν Σύρον ἐξόδου, εἰ συμβουλεύουσι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐ
αὐτῶν ποιήσασθαι τὴν στρατείαν. καὶ γὰρ εἰρήνη καὶ φιλ
τότε τῷ Ἀχάβῳ πρὸς τὸν Σύρον ὑπῆρχεν, ἐπὶ τρία ἔτη δι
μείνασα, ἀφ' ἧς λαβὼν αὐτὸν αἰχμάλωτον ἀπέλυσεν, ἄχρ
ἐκείνης τῆς ἡμέρας.

δ'. Καλέσας δ' Ἀχαβος τοὺς αὐτῷ προφήτας, ὡς τε
τρακοσίους τὸν ἀριθμὸν ὄντας, ἐκέλευσεν ἔρεσθαι τὸν Θεὸν
εἰ δίδωσιν αὐτῷ στρατευσαμένῳ ἐπὶ τὸν Ἀδαδον κύριο
καθαίρεσιν τῆς πόλεως, δι' ἣν ἐκφέρειν μέλλει τὸν πόλε
μον. τῶν δὲ προφητῶν συμβουλευσάντων ἐκστρατεύσα· κρ
τήσειν γὰρ τοῦ Σύρου, καὶ λήψεσθαι αὐτὸν ὑποχείριον
καὶ τὸ πρῶτον· συνεὶς ἐκ τῶν λόγων Ἰωσάφατος, ὅτι ψευ
δοπροφῆται τυγχάνουσιν, ἐπύθετο τοῦ Ἀχάβου, εἰ καὶ ἄλλ
ός τις ἐστὶ προφήτης τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἀκριβέστερον μάθωμ
περὶ τῶν μελλόντων; ὁ δ' Ἀχαβος, εἶναι μὲν, ἔφη, μικ
δὲ αὐτὸν κακὰ προφητεύσαντα, καὶ προειπόντα ὅτι τελευ
ξεται νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σύρων βασιλέως· καὶ διὰ τοῦτο
Φυλακῇ νῦν αὐτὸν ἔχειν, καλεῖσθαι δὲ Μιχαίαν, υἱὸν Ἰμ
βλέου. τοῦ δ' Ἰωσαφάτου κελεύσαντος αὐτὸν προαχθῆνα
πέμψας εὐθὺς ἦγεν τὸν Μιχαίαν. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν
εὐθὺς ἐδήλωσεν αὐτῷ πάντας τοὺς ἄλλους προφήτας ὑπ
τῷ βασιλεῖ προσιεμένους. ὁ δ' οὐκ ἐξὸν αὐτῷ καταψεύδεσθ
τοῦ Θεοῦ φήσας, ἀλλ' ἐρεῖν ὅ, τι ἂν αὐτῷ περὶ τοῦ βα
λέως αὐτὸς εἴπῃ, ὡς ἦκε πρὸς τὸν Ἀχαβον, καὶ λέγειν α
τῷ ταὐληθὲς ἅπαν ἐνωμόσατο, "δεῖξαι τὸν Θεὸν αὐτὸν τ
"Ἰσραηλίτας φεύγοντας, ἔφη, καὶ διωκομένους ὑπὸ τῶν Σ

hae; rogauitque vt secum belli societatem iniret contra Syrorum regem, vt armis repetat vrbem Aramatham in regione Galadena sitam: eam enim, olim ipsius patris, patrem illius abstulisse. Iosaphato vero auxilium pollicito, (nam contigit eius exercitum non minorem esse quam illius) suisque Samariam accitis ab Hierosolymis copiis, progressi extra vrbem duo reges, et in suo vterque throno collocati, militibus suis stipendia numerabant. Iosaphatus autem interim iussit, vt, si qui illis essent vates, acciterentur et de expeditione in Syrum consulerentur, an et illi suaderent eo tempore suscipiendam esse. Etenim Achabo pax simul et amicitia cum Syro intercedebat triennio continuo, ex quo captum eum dimiserat impune, vsque in illam diem.

4. Achabus vero accitis suis vatibus, numero circiter quadringentis, iussit vt Deum consulerent, an foret vt ipse Adadum exercitu educto victoriam reportaret, vrbemque deleret, propter quam bellum erat illaturus. Cum autem suasissent vates vt expeditionem faceret, (Syrum enim victurum esse et in potestatem suam etiam vt ante redacturum) Iosaphatus, verbis illorum falsos esse vates odoratus, Achabum percontabatur, num qui est Dei vates praeterea, vt aliquanto certius quid futurum sit intelligamus? Ait Achabus, esse quidem et alium, sibi vero inuisum, quod infausta vaticinatus fuerit, et praedixerit, fore vt ipse a Syrorum rege superatus mortem oppeteret; ideoque in carcere nunc inclusum teneri, vocari autem Michaeam, Imbleae filium. Cum vero Iosaphatus postulasset eum adduci, Achabus misso spadone Michaeam accersit. Spado autem, dum in via essent, ei indicauit, caeteros vates omnes regi victoriam praedixisse. Ille vero, responso dato, sibi non licere Deo mendacia affingere, sed dicturum se quicquid ille de rege in os ei inseruerit, vbi ad Achabum ventum erat, ipsumque per Deum obtestatus est rex: verum ei eloqueretur, dicebat, "sibi Deum ostendisse Israëlitas fugientes, Syris eos insequentibus, dispersos

"ρων, καὶ διασκορπιζομένους ὑπ' αὐτῶν εἰς τὰ ὄρη, καθὰ
"περ προμέτων ἀνῃρημένων τὰ ποίμνια." ἔλεγέ τε "στρα
"νειν τοὺς μὲν μετ' εἰρήνης ἀναχρέφειν εἰς τὰ ἴδια, πεσεῖσθαι
"δ' αὐτὸν μόνον ἐν τῇ μάχῃ." ταῦτα Φήσαντος τῷ Μιχαίᾳ
πρὸς Ἰωσάφατον ὁ Ἀχαάβος, "ἀλλ' ἔγωγε μικρὸν ἔμπροσθεν
"ἐδήλωσά σοι τὴν τἀνθρώπου, φησὶ, πρός με διάθεσιν, καὶ
"ὅτι μοι τὰ χείρω προφήτευσε." τῷ δὲ Μιχαίᾳ εἰπόντος
"ὡς προσῆκεν αὐτῷ πάντων ἀκροᾶσθαι τῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ
"προλεγομένων, καὶ ὡς παρωρμήσειαν αὐτὸν οἱ ψευδοπρο
"φῆται ποιήσασθαι τὸν πόλεμον ἐπ' ἐλπίδι νίκης, καὶ οὐδὲν
"πεσεῖν αὐτὸν μαχόμενον," αὐτὸς μὲν ἦν ἐπ' ἐννοίᾳ. Σεδε
κίας δὲ τὶς τῶν ψευδοπροφητῶν προσελθὼν, τῷ μὲν Μι
χαίᾳ μὴ προσέχειν παρῄνει· λέγειν γὰρ αὐτὸν ἃ δὲν ἀλη
θῆ. τεκμηρίοις δὲ ἐχρῆσατο οἷς Ηλίας προεφήτευσεν ὁ τῶ
τοῦ κρειττονα τὰ μέλλοντα συνιδεῖν. "καὶ γὰρ τοῦτον, ἔλεγε
"προφητεύσαντα ἐν Ιζάρα πόλει, ἐν τῷ Ναβόθου ἀγρῷ τὸ
"αἷμα αὐτοῦ κύνας λιχμήσασθαι προειπεῖν, καθὼς καὶ Να
"βόθου τοῦ δι' αὐτὸν καταλευσθέντος ὑπὸ τοῦ ὄχλου. δεῖν
"οὖν, ὡς ἅτος ψεύδεται, τῷ κρείττονι προφήτῃ τὸν αὐτὸν
"λέγων, ἀπὸ ἡμερῶν τριῶν φάσκων ταύτης τελευτήσειν
"γνώσεσθαι δ' εἰπὲ ἐξ ἀληθὴς καὶ τοῦ θείου πνεύματος
"τὴν δύναμιν ἔχει. εὐθὺς γὰρ ῥαπισθεὶς ὑπ' ἐμοῦ, βλαφέν
"τω μου τὴν χεῖρα, ὥσπερ Ιαδὼν τὴν Ιεροβοάμου τοῦ βασι
"λέως συλλαβεῖν θελήσαντος ἀπεξήρανε δεξιάν. ἀκίνητος
"γὰρ εἶμαι πάντως τοῦτο γενόμενον." ὡς οὖν πλήξαντος αὐ
τοῦ τὸν Μιχαίαν, μηδὲν συνιέβη παθεῖν, Αχαάβος θαρρή
σας, ἄγειν τὴν στρατιὰν πρόθυμος ἦν ἐπὶ τὸν Σύρον. ἐπεὶ
γὰρ οἷμαι τὸ χρεὼν καὶ πιθανωτέρους ἐποίει τοὺς ψευδο
προφήτας, ἵνα λάβῃ τὴν ἀφορμὴν τοῦ τέλους. Σεδε
κίας δὲ, σιδήρεα ποιήσας κέρατα, λέγει πρὸς Αχαάβον
"Θεὸν αὐτῷ σημαίνειν τούτοις πᾶσαν κατασκέψαι Συρίαν."
Μιχαίαν δὲ, "μετὰ πολλὰς ἡμέρας, εἰπόντα, τὸν Σεδεκίαν
"ταμεῖον ἐκ ταμείου κρυβησόμενον ἀμείψειν. ζητοῦντα φυ
"γεῖν τῆς ψευδολογίας τὴν δίκην," ἐπέλευσεν ὁ βασιλεὺς

ıe per montes, quaſi greges ſublatis paſtoribus." aiebat
m Deum ſignificare, "illos quidem domum incolumes
uerſuros, ipſum vero ſolum in praelio caſurum." Haec
uuto Michaea, Ioſaphatum ſic alloquitur Achabus:
non ego tibi paulo ante ſignificaui, quam male mihi
lit iſte homo, et quod aduerſa mihi vaticinatus fuerit?"
n vero inſuper dixiſſet Michaeas, "quod par eſt vt
ınia accipiat quae a Deo erant praedicta, et quod illum
: victoriae ad bellum gerendum falſi vates incitarent,
odque oportet in praelio ipſemet cadat," animo qui-
ı erat anxio ſolicitoque. At Sedecias, vnus e falſis
ɔus, ad regem acceſſit, et vt Michaeae non aduerte-
animum hortabatur: ipſum enim aiebat nihil veri di-
. Argumento autem vſus eſt ex vaticinio Eliae petito,
datum erat melius quam iſte futura praenoſcere. "Nam
hunc, dicebat, vaticinatum praedixiſſe, fore vt apud
ɔem Izaram in agro Nabuthi canes regis cruorem lin-
rent, quemadmodum et Nabuthi linxiſſent, propter
ım a populo lapidibus necati. Manifeſtum igitur
iſtum mentiri, qui vati praeſtantiori contradicere non
retur, dicens quod tertia abhinc die moriturus eſt rex.
ɔtum autem fore, an verax ſit et diuino ſpiritu affla-
. mox enim a me palmis percuſſus manui meae no-
m inferat, quemadmodum Iadon fecit vt Hieroboamo
ji, cum illum comprehendere voluiſſet, manus areſce-
. Opinor enim te vtique audiuiſſe hoc factum eſſe."
ır cum Michaea ab eo percuſſo nihil inde mali acci-
:t, Achabus, metu liberatus, alacriter copias contra
ım in aciem eduxit. Vincebat enim, vt arbitror,
vis, et plus fidei falſis quam veris vatibus adſtruebat:
ulla exitio deſtinato mora fieret. At Sedecias, cum
ferrea cornua feciſſet, dicit Achabo, "Deum illi
nificare his Syriam euerſum iturum." Cum autem
haeas dixiſſet, "fore vt paucis poſt diebus Sedecias e
ıetrali in penetrale fugiat latebras quaeritans, idque
animo ne poenas vano auſpicio debitas luat," iuſſit
vt ad Achaionem praetorem vrbanum eum abduce-

ἀπαχθέντα φυλάττεσθαι πρὸς Αχάμωνα τὸν τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ χορηγεῖσθαι μηδὲν ἄρτου καὶ ὕδατος αὐτῷ περισσότερον.

ε'. Καὶ Αχαβος μὲν καὶ Ιωσάφατος ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς, ἀναλαβόντες τὰς δυνάμεις, ἤλασαν εἰς Ραμαθὰν πόλιν τῆς Γαλααδίτιδος. ὁ δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς ἀκούσας αὐτῶν τὴν στρατείαν, ἀντεπήγαγεν αὐτοῖς τὴν αὐτὴν στρατιάν· καὶ ὡς ἄπωθεν τῆς Ραμαθῆς στρατοπεδεύεται, συνέθεντο δὲ ὅ, τε Αχαβος καὶ Ιωσάφατος, ἀποθέσθαι [τὸν Αχαβον] τὸ βασιλικὸν σχῆμα, τὸν δὲ τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα τὴν αὐτῆ στολὴν ἔχοντα στῆναι ἐν τῇ παρατάξει, καταφοβούμενον τὰ ὑπὸ τῶ Μιχαίᾳ προειρημένα. εὗρε δὲ αὐτὸν τὸ χρεὼν καὶ δίχα τῶ σχήματος. ὁ μὲν γὰρ Αδαδ, ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, παρήγγειλε τῇ στρατιᾷ διὰ τῶν ἡγεμόνων, μηδένα τῶν ἄλλων ἀναιρεῖν, μόνον δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ισραηλιτῶν. οἱ δὲ Σύροι, τῆς συμβολῆς γενομένης, ἰδόντες τὸν Ιωσάφατον ἐσῶτα πρὸ τῆς τάξεως, καὶ τοῦτον εἶναι νομίσαντες εἶναι τὸν Αχαβον, ὥρμησαν ἐπ' αὐτόν· καὶ περικυκλωσάμενοι, ὡς ἐγγὺς ὄντες ἔγνωσαν ὄντα τοῦτον, ἀνεχώρησαν ὀπίσω πάντες. ἀρχομένης δ' ἤδη ἄχρι δείλης ἐκείνης μαχόμενοι καὶ νικῶντες, ἀπέκτειναν οὐδένα κατὰ τὴν τῶ βασιλέως ἐντολήν· ζητοῦντες τὸν Αχαβον ἀνελεῖν μόνον, καὶ εὑρεῖν οὐ δυνάμενοι. παῖς δέ τις βασιλικὸς τῶ Αδάδου, Αμμωνος ὄνομα, τοξεύσας εἰς τὰς πολεμίους, τιτρώσκει τὸν βασιλέα διὰ τῶ θώρακος κατὰ τῶ πνεύμονος. Αχαβος δὲ τὸ συμβεβηκὸς οὐκ ἔγνω ποιήσας τῷ στρατεύματι φανερὸν, μὴ ταραχθείσαν. τὸν δ' ἡνίοχον ἐκέλευσεν ἐπιστρέψαντα τὸ ἅρμα ἐξαγαγεῖν τῆς μάχης· χαλεπῶς γὰρ βεβλῆσθαι καὶ καιρίως. ὀδυνώμενος δὲ ἔστη ἐπὶ τῶ ἅρματος, ἄχρι δύσεως τῶ ἡλίου, καὶ λιποθυμήσας ἀπέθανε.

ς'. Καὶ τὸ μὲν τῶν Σύρων στράτευμα, νυκτὸς ἤδη γενομένης, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν παρεμβολήν. διηλώσαντος δὲ τοῦ στρατοκήρυκος ὅτι τέθνηκεν Αχαβος, ἀνέζευξαν εἰς τὰ ἴδια· κομίσαντες δὲ τὸν Αχάβου νεκρὸν εἰς Σαμάρειαν, ἐκεῖ δὲ

nt in carcerem compingendum, nec aliud quicquam aeter panem et aquam ei darent.

5. Atque ita quidem Achabus et Ioſaphatus Hieroſo-morum rex, aſſumptis copiis ſuis, Aramatham ire con-nderunt, regionis Galaaditidis vrbem. Rex vero Syro-m, audita illorum profectione, ſuum contra eos eduxit ercitum: et non longe ab Aramatha caſtra metatur. Con-enerant autem Achabus et Ioſaphatus, vt habitum regium eponeret Achabus, Hieroſolymorum vero rex Achabi eſtitum indutus in acie ſtaret, vt iſto commento irrita fo-nt quae Michaeas praedixerat. Eum vero fatum inue-it etiam ſine inſignibus. Nam Adadus per tribunos mili-bus imperauit, ne quem omnino perimerent, niſi vnum egem Iſraëlitarum. Syri autem, praelio commiſſo, Io-aphatum ante aciem ſtantem conſpicati, huncque Acha-um eſſe rati, impetum in eum fecerunt: cumque ſe illi rcumdediſſent, propioreſque facti alium eſſe cognouiſ-nt, omnes retro ſe auerterunt. Verum a prima luce vſ-ue ad veſperam pugna durante victoriaque ab illis ſtante, eminem occiderunt prout rex eis mandauerat; Achabo lo ad necem quaeſito, nec tamen inuento. Puer autem dadi regis, Amanus nomine, in hoſtes forte iaculatus, egem per thoracem in pulmone vulnerat. Achabus au-m, quod ei quidem acciderat exercitum celare ſtatuit, e hoſti terga darent. Verum aurigae praecepit, vt con-erſo curru ipſum ex acie educat; quod graue et lethale ulnus acceperit. Cumque vehementer cruciaretur, per-itit tamen in curru vſque ad ſolis occaſum, animique eliquio vita defunctus eſt.

6. Ac Syrorum quidem exercitus, praecipiti iam die, caſtra ſe recipiunt: cumque praeco ſignificaſſet, quod habus mortuus eſſet, ſuam quiſque domum reuerſus eſt. habi autem corpus ſublatum Samariam defertur, ibique pelitur. Cumque currus ad Izarae fontem ablueretur at enim regis ſanguine cruentatus) Eliae vaticinium

πτυσι. καὶ τὸ ἅρμα ἀποπλύναντες ἐν τῇ Ιζάρα κρήνῃ, ἡ
δὲ καθημαγμένον τῷ τῦ βασιλέως φόνῳ, ἀληθῆ τὴν Ηλία
προφητείαν ἐπέγνωσαν. οἱ μὲν γὰρ κύνες ἀπελιχμήσαντ
αὐτῦ τὸ αἷμα· αἱ δὲ ἁμαρτιζόμεναι ἐν τῇ κρήνῃ τὸ λοιπ
λυόμεναι τῦτο διετέλουν. ἀπέθανε δὲ ἐν Ραμαθῶνι, Μι
χαία τῦτο προειρηκότος. συμβάντων οὖν Αχάβῳ τῶν ὑπ
τῶν δύο προφητῶν εἰρημένων, μέγα δεῖ τὸ θεῖον ἡγεῖσθα
καὶ τιμᾶν αὐτὸ πανταχῆ καὶ σέβειν, καὶ τῆς ἀληθείας μ
τὰ πρὸς ἡδονὴν καὶ βέλτιον πιθανώτερα δοκεῖν· ὑπολαμ
βάνειν δ' ὅτι προφητείας καὶ τῆς διὰ τῶν τοιῦτων πραγμ
σεως ἀδὲν ἐστι συμφορώτερον, παρέχοντος ἕτω τῷ Θεῷ τ
δεῖ φυλάξασθαι. λογίζεσθαί τε πάλιν ἐκ τῶν περὶ τὸν βα
σιλέα γεγενημένων τοχαζομένους προσῆκε τὴν τῦ χρεὼ
ἰσχύν, ὅτι μηδὲ προγινωσκόμενον αὐτὸ διαφυγεῖν ἐστι· ἀλλ'
ὑπέρχεται τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς ἐλπίσι κολακεύων χρ
σαῖς, αἷς εἰς τὸ πόθεν αὐτῶν κρατήσει περιάγει. φάσκα
οὖν καὶ Αχαβος ὑπὸ τῦτο τὴν διάνοιαν ἀπατηθεὶς, ὡς ἀ
πιστῆσαι μὲν τοῖς προλέγουσιν τὴν ἧτταν, τοῖς δὲ τὰ τρ
χάριν προφητεύσασι πεισθεὶς, ἀπεθανεῖν. τῦτον μὲν οὖ
πᾶς Οχοζίας διεδέξατο.

rum esse recognouerunt. Nam canes quidem cruorem is linxere: in posterum vero mos patrius erat meretrim, vt in isto fonte se lauarent. Vita autem excessit ad Ramathonem, iuxta Michaeae vaticinium. Cum que Achabo acciderint quae a duobus vatibus erant praeta, propterea Dei numen magni faciamus oportet, et que omni honore et veneratione prosequamur, curanmque ne quae ad gratiam et voluntatem proferuntur mali fide dignemur quam ipsamnet veritatem: sed existimus nihil esse vtilius vaticinio rerumque futurarum per iusmodi viros scientia, Deo subinde nos ita monente d indies caueri debeat. Quin et conuenit, vt, coniecram faciendo ex iis quae huic regi obuenerunt, nocum reputemus fati vim, quod, etiamsi nobis quid sit urum innotescat, euitari nequeat: sed animis homim obrepit blanda spe eos demulcens, donec eo pertratur vbi superari possunt. Hoc igitur modo ab ea vitur Achabus mente deceptus vitam amisisse, dum clam praenunciantibus non crederet, iis vero qui ad gran aucupandam vaticinati sunt fidem haberet. Caeterum ei in regnum successit Ochozias eius filius.

Φ Λ. Ι Ω Σ Η Π Ο Υ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ϛνζ'.

α'. Ὡς στρατευσάμενος ὁ Ἀχάβ παῖς Ἰώραμος ἐπὶ Μωαβίτας, κρατήσας αὐ-
τῶν.

β'. Ὡς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἰώραμος, βασιλεὺς τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, τὴν ἀρχὴν τε-
σὼν λαβών, τὰς τε ἀδελφὰς καὶ τὰς πατρῴας φίλους ἀπέκτεινεν.

γ'. Ὅτι τῆς Ἰδουμαίων ἀποστάσης, καὶ στρατοπεδευσάντων ἐπ' αὐτὸν Ἀράβων, ἵν'
δύναμις αὐτῷ πᾶσα διεφθάρη, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ πλὴν ὀνὸς ὄντος ἐπὶ ταῖς
καὶ πρὸς τούτοις αὐτὸς, ἀνιάτῳ γενόμενος, πασῶν τὸν βίον κατέτριψε.

δ'. Στρατεία τῶν Σύρων καὶ Δαμασκῶν βασιλέως ἐπὶ τὸν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλέα Ἰώρα-
μον· καὶ πῶς πολιορκηθεὶς ὕστερον ἐν Σαμαρείᾳ, παραδόξως τὸν κίνδυνον διέφυ-
γεν.

ε'. Ὡς αὐτὸς Ἰώραμος ἀπέθανεν ὑπὸ Ἰηοῦ ἀναιρεθεὶς τῆς ἀρχῆς, καὶ ἡ γυνὴ αὐ-
τοῦ, καὶ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς Ὀχοζίας.

ϛ'. Ὅτι μετὰ τὸν τούτου τελευτὴν ὁ Ἰηοῦ ἐβασίλευσε τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ
διατρίβων, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ ἐπὶ γενεὰς τέσσαρας.

ζ'. Ὡς γυνὴ τις, Γοθολία τὄνομα, τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἓξ ἔτη
τε· καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ἰούδας, τὸν Ὀχοζίου παῖδα Ἰόασον βασιλέα
ἀπέδειξεν.

η'. Ἀζαήλου τοῦ Δαμασκηνῶν βασιλέως ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας στρατεία· καὶ ὡς καὶ
πολλὰ τὴν τε χώραν αὐτῶν διέθηλε καὶ τὴν Σαμαρειτῶν πόλιν, ὑλίγου δεῖν
ὕστερον χρόνῳ στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας, καὶ πολλὰ χρήματα λα-
βὼν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτῶν, εἰς Δαμασκὸν ὑπεχώρησεν.

θ'. Ὡς Ἀμασίας, ὁ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους καὶ
Ἀμαληκίτας, ἐνίκησεν.

ι'. Ὡς αὐτὸς ὅτος, πολεμῶν πρὸς τὸν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Ἰόασον, ἡττᾶται μὲν
ληφθεὶς δ' αἰχμάλωτος, καὶ πολλὰ χρήματα δοὺς, ἀπελύθη πάλιν εἰς τὴν ἑα-
τοῦ βασιλείαν· καὶ ὡς ὁ παῖς αὐτοῦ Ὀζίας τὰ πίρξι ἔθνη ἐχειρώσατο.

ια'. Στρατεία τοῦ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέως Ἱεροβοάμου ἐπὶ Συρίαν, καὶ νίκη.

ιβ'. Ὡς ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς στρατευσάμενος ἐπὶ Σαμάρειαν, καὶ πολλὰ χρή-
ματα παρὰ Φακέου τοῦ βασιλέως αὐτῶν εἰσπραξάμενος, εἰς τὴν οἰκείαν ἐπέστρε-
ψεν.

ιγ'. Ὅτι στρατευσάμενος Ἀράμης ὁ Δαμασκοῦ βασιλεὺς ἐπὶ Ἱεροσολυμίτας, ἠνάγκα-
σεν Ἀχάζην τὸν βασιλέα, πέμψαντα χρήματα πολλὰ πρὸς τὸν βασιλέα Ἀσσυ-
ρίων, πεῖσαι τούτοις αὐτὸν ἐπὶ Δαμασκὸν στρατεύσασθαι.

ιδ'. Ὡς κατὰ κράτος ἥλαβεν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Δαμασκόν· καὶ διέβη-
μεν αὐτῶν τὸν βασιλέα, τοὺς δὲ ἀνδραπόδους ἀναστήσας εἰς Μηδίαν, ἵνα ἐκεῖ
κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

ιε'. Ὡς Σαλμανάσσαρος ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς, στρατευσάμενος ἐπὶ Σαμάρειαν
καὶ πάντα πολιορκήσας ἔτεσιν, ἐν αὐτῇ τὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέα Ὠσηε κα-
φωνευσάμενος τὴν πόλιν ἀνάστατον ἐποίησεν· καὶ ὡς ὁ Ἀσσύριος τοὺς λοιποὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν
φυλὰς εἰς τὴν Μηδίαν κατοικίσας, ἐκ τῆς Περσίδος τὰ τῶν Κυθαίων ἔθνη ἐ-
πὶ τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν, ἃς Ἕλληνες Σαμαρεῖς καλοῦσιν.

FLAVII IOSEPHI
ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER NONVS.

Continet hic liber tempus annorum CLVII.

Quemadmodum Ioramus Achabi filius Moabitas bello petitos superauit.

Quomodo et cognominis Ioramus, Hierosolymorum rex, rerum potitus fratres et patris amicos interfecit.

Quòd Idumaea ad defectionem uersa, et Arabibus bello cum aggressis, et totus eius exercitus periit, filiique eius omnes praeter unum adhuc infantem; ac praeterea ipse, in nequitiam prolapsus, miseram mortem obiit.

Expeditio Syrorum et Damasci regis contra Ioramum Israëlitarum regem: eaque ille, in Samaria obsessus, praeter opinionem è periculo euasit.

Quomodo Idem ille Ioramus obiit a Iehu equitum magistro interemptus, similiterque stirps eius uniuersa, et Hierosolymorum rex Ochozias.

Quod post mortem eius in Israëlitas regnauit Iehu apud Samariam, et filii eius ad quartam usque stirpem.

Vt mulier quaedam, Gotholia nomine, Hierosolymitanorum imperium quinquennio tenuit; atque Iodaus pontifex, ea occisa, Ochoziae filium regem constituit.

Azaëli Damascenorum regis contra Israëlitas expeditio: eaque, cum mala quamplurima illorum regioni et Samaritanorum urbi intulisset, rursus aliquanto post Hierosolymitanos petiit, multaque pecunia a rege illorum accepta Damascum reuersus est.

Quomodo Amasias, Hierosolymitanorum rex, expeditione in Idumaeos et Amalecitas suscepta, illos deuicit.

Vt ille ipse, bellum gerens aduersus Ioasum Israëlitarum regem, praelioque captus, et ingenti pecunia multatus, iterum in regnum suum dimittitur; eaque filius eius Oziàs gentes finitimas subegit.

Israëlitarum rex Hieroboamus in Syriam excursionem facit, et victoriam reportat.

Vt Assyriorum rex cum exercitu profectus contra Samariam, multaque pecunia a Phacea exacta, in regionem suam se recepit.

Quod Arafes Damascenorum rex, exercitu in Hierosolymitanos educto, regem eo angustiarum redegit, vt, magnis missis muneribus ad Assyriorum regem, illis ei persuaserit Damascum oppugnare.

Quomodo Assyriorum rex Damascum vi expugnauit: et regem quidem interemit, populo vero in Mediam asportato, alias gentes Damascum in coloniam deduxit.

Quomodo Salmanassarus Assyriorum rex, Samariam armis adortus, Isee regem Osee, cum urbem annis quinque obsessam ad deditionem compulisset, interfecit: eaque Assyriorum rex, cum decem Israëlitarum tribus in Mediam transtulisset, gentem Cuthaeorum è Perside in eorum regionem migrare iussit, quos Graeci Samares appellant.

ΚΕΦ. α'.

Πάλιν περὶ Ἰωσαφάτου· ὡς κριτὰς κατέστησε, καὶ θεῖα τῷ βοηθοῦντος τῶν πολεμίων ἐκράτησε.

ΙΩΣΑΦΑΤΩι δὲ τῷ βασιλεῖ, παραγενομένῳ εἰς Ἱερο-
σόλυμα, ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς Ἀχαάβην τὸν τῶν
Ἰσραηλιτῶν βασιλέα, ἣν Ἀδάδῳ τῷ Συρῶν βασιλεῖ τιθέ-
μενοι παρεβάλοντο, ὡς προεφήκαμεν, Ἰηοῦς ὁ προφήτης
συντυχὼν ἠτιᾶτο τῆς πρὸς Ἀχαάβην συμμαχίας ἄνθρωπον
ἀσεβῆ καὶ πονηρόν. "τὸν γὰρ Θεὸν ἀπόλλυσι μὲν ἐπὶ τούτῳ δικαίως
"τεθνῆναι, βούλεσθαι μέντοι, καίπερ ἡμαρτηκότα, διὰ τὴν
"ὁλκὴν αὐτοῦ φύσιν ὄντα ἀγαθήν, ἔλεγεν, ἐκ τῶν πολεμίων
καὶ τότε μὲν ἐπ' εὐχαριστίας καὶ θυσίας ὁ βασιλεὺς ἦλθεν
ἐπὶ τὰ τοῦ Θεοῦ. μετὰ ταῦτα δὲ τὴν χώραν ὥρμησε περιοδεύειν
ἐν κύκλῳ πᾶσαν ὅσης αὐτὸς ἦρχε, τὸν λαὸν ἐπιδιορθούμενος
τότε νόμιμα τὰ διὰ Μωυσέως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δοθέντα, καὶ
τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς αὐτόν. καὶ δικαστὰς ἀποδείξας ἐν
ἑκάστῃ πόλει τῶν βασιλευομένων ὑπ' αὐτοῦ, παρεκελεύσατο
μηδὲν ὅτου ὡς τὰ δίκαια προτιμώμενος κρίνειν τοὺς ἔλεγ-
μήτε ὀλέθρου, μήτε ἀξιώματος τῶν ἐν ὑπεροχῇ διὰ πλοῦτον ἢ
διὰ γένος εἶναι δοκούντων, βραβεύειν δὲ ἅπασι τὸ ἴσον, ἐν-
θυμούμενος ὅτι καὶ τῶν κρυφᾷ πραττομένων ἔπεστιν ὁ Θεὸς βλέ-
πων. ταῦτα διδάξας, κατὰ πόλιν ἑκάστην τῶν δύο φυλῶν
ὑπεστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. κατέστησε δὲ καὶ ἐν τούτοις τοῖς
τοῖς, ἐκ τῶν ἱερέων καὶ ἐκ τῶν Λευιτῶν, καὶ τῶν τὰ πρῶτα
τὸ πλῆθος Θεσμοθέτας, παραπέσας ἐπιμελεῖς καὶ δικαίους
ποιεῖσθαι πάσας τὰς κρίσεις· ἂν δὲ περὶ μειζόνων διαφοράς
ἔχοντες τῶν ὁμοφύλων τινὲς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων
αὐτὰς πόλεων, τούτοις δεῖ μετὰ πλείονος σπουδῆς ἀπο-
νεῖθαι δικαίως περὶ τῶν πραγμάτων. μάλιστα γὰρ ἐν
αὐτῇ τῇ πόλει κρίσεις, ἐν ᾗ τότε εἶναι ναὸν τοῦ Θεοῦ συμ-
βήκει, καὶ διαιτᾶν ὁ βασιλεὺς ἔχει, προσκαθεσθησόμενος
καὶ δικαστάς. ἄρχοντας δ' αὐτῶν ἀποδείκνυσι,

CAP. I.

Iterfies de Iosaphato: vt iudices constituit, Deique auxilio hostes superauit.

IOSAPHATO autem regi Hierosolyma reuerso, post suppetias Achabo Israëlitarum regi, cum Adado Syrorum rege bellum gerenti, latas, vt prius narrauimus, obiam factus Iehus vates accusabat eum societatis initae cum Achabo homine impio et scelerato. "Deum enim hanc quidem rem molestè tulisse, dicebat, eum tamen, licet peccauerit, nihilominus e manibus hostium eripuisse, quod bona et laudabili esset indole." Et tunc quidem ex se conuertit ad gratias Deo agendas, victimasque ei immolandas. Post haec autem coepit omnem ditionis suae regionem undique obire, populum ad legem Moysi ministerio a Deo latam et ad pietatem in ipsius numen instituens. Constitutisque, in quolibet oppido ex sibi subiectis, iudicibus, hortatus est eos vt populo ius dicerent, nullius rei maiorem rationem habentes quam iustitiae, neque munerum, neque dignitatis eorum, qui ob diuitias aut generis claritatem videntur potestate pollere; sed omnibus quod sit aequum statuerent et decernerent, scientes quod Deus ea etiam singula videat quae in occulto fiunt. Haec cum in vnaquaque duarum tribuum ciuitate locuisset, Hierosolyma rediit. atque illic etiam iudices e sacerdotibus et Leuitis et populi primoribus constituit, monuitque accurate et iuste in omnibus iudiciis se gerent: si qui vero popularium de rebus grauioribus discetantes ex aliis ciuitatibus eos consultum mittant, illis oporteret iustam maiori studio ferre sententiam. quod maxime conueniat in ea ciuitate iudicia fieri honesta et iustissima, vbi contigit et Deo aedem locari, et rex suum habet domicilium. Horum autem principes fecit Ama-

μασίαν τὸν ἱερέα καὶ Ζαβαδίαν, ἐκ τῆς Ἰούδα Φυλῆς ὄντα
ρας. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς τοῦτον τὸν τρόπον διέτασσε τ
πράγματα.

β'. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν Μω
βίτας καὶ Ἀμμανίτας, συμπαραλαβόντες καὶ Ἀράβων μεγά
λην μοῖραν, καὶ στρατοπεδεύονται πρὸς Ἐγγαδδὶ πόλει, κα
μένην πρὸς τῇ Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ, τριακοσίους ἀπέχουσα
σαδίους τῶν Ἱεροσολύμων. γεννᾶται δὲ ἐν αὐτῇ φοινὶξ ὁ καλ
λιστος, καὶ ὀποβάλσαμον. ἀνύσας δὲ Ἰωσάφατος ὅπως τὴ
λίμνην διαβάντες οἱ πολέμιοι ἐμβεβληκασιν ἤδη εἰς τὴν βα
σιλευομένην ὑπ' αὐτῷ χώραν, δείσας εἰς ἐκκλησίαν συνάγ
τὸν δῆμον τῶν Ἱεροσολυμιτῶν εἰς τὸ ἱερόν· καὶ στὰς κατ
πρόσωπον τοῦ ναοῦ ηὔχετο, καὶ ἐπεκαλεῖτο τὸν Θεὸν παρ
σχεῖν αὐτῷ δύναμιν καὶ ἰσχύν, ὥστε τιμωρήσασθαι τοὺς ἐπερ
τεύσαντας· καὶ γὰρ τοῦτο δεηθῆναι τοὺς τὸ ἱερὸν κατασκευ
σαμένους αὐτῷ, ὅπως ὑπερμάχηται τῆς πόλεως ἐκείνης, κα
τοὺς ἐπ' αὐτὸ τολμήσαντας ἐλθεῖν ἀμύνηται· οὐ γὰρ ὑπ' α
τοῦ δοθεῖσαν γῆν εἰς κατάσχεσιν ἀφελέσθαι παρέσεσθαι αὐτο
ταῦτ' εὐχόμενος, ἐδάκρυσε. καὶ σύμπαν δὲ τὸ πλῆθος γ
ναικῶν ἅμα καὶ τέκνοις ἱκέτευεν. Ἰαζίηλος δὲ τῶν προφητ
παρελθὼν εἰς μέσην τὴν ἐκκλησίαν, ἀνεβόησε, τοῦτο γὰ
θεοῦ λέγων καὶ τῷ βασιλεῖ, τὸν Θεὸν ἐπακοῦσαι τῶν αἰτη
καὶ πολεμήσειν αὐτῶν τοῖς ἐχθροῖς ἐπαγγείλασθαι. τρεῖ
ταξε δὲ τῇ ἐπιούσῃ τὴν στρατιὰν ἐξελάσαντα τοῖς πολεμίοις
ὑπαντᾶν. εὑρήσειν γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τῆς μεταξὺ Ἱερουσαλήμ
καὶ Ἐγγάδδης ἀναβάσεως, λεγομένης δ' ἐσχοῖ· καὶ μ
συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς, σῴζεσθαι δὲ μόνον ὁρᾶν πῶς αὐτ
μάχεται τὸ θεῖον. τοῦ δὲ προφήτου ταῦτα εἰπόντος, ὁ
βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, πεσόντες ἐπὶ πρόσωπον, ἐπ
ρίσαν τε τῷ Θεῷ καὶ προσεκύνουν· οἱ δὲ Λευῖται τοῖς ἐγκ
γοις διετέλουν ὑμνοῦντες.

γ'. Ἅμα δ' ἡμέρᾳ προελθὼν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν ἔ
μον, τὴν ὑποκάτω Θεκώας πόλεως, ἔλεγε πρὸς τὸ πλῆθ
ὡς δεῖ πιστεύειν τοῖς ὑπὸ τοῦ προφήτου εἰρημένοις, καὶ μ

ian ſacerdotem et Zabadian, ex Iudae tribu vtrumque. Atque ita quidem res a rege ordinatae erant.

2. At ſub idem fere tempus Moabitae et Ammanitae cum magna Arabum cohorte ei bellum inferunt, et castra metantur ad Engaddi vrbem, iuxta lacum Aſphaltida ſitam, ſtadiis trecentis ab Hieroſolymis diſtantem. In ea vero palmae naſcuntur optimae et opobalſamum. Oſaphatus autem cum audiſſet hoſtes ſuperato lacu in ius ditionis regionem iam irrupiſſe, territus populum Hieroſolymitarum in atrium Sacri conuocat, frontique Templi obuerſus ſtans orabat et Deum inuocabat, vt ibi vires et fortitudinem largiretur ad vlciſcendos hoſtes contra ipſum venientes, (hoc enim illos rogaſſe qui hanc eius aedem exſtruxerunt, vt vrbem iſtam protegeret, auſoſque eam inuadere propulſaret) qui vtique eo animo aduenium, vt illos de poſſeſſione terrae deturbarent, in quam habitandam eos immiſit. Ita precatus fletum edidit. inſuper et populus vniuerſus cum coniugibus ſimul et liberis Deo ſupplicabat. Vates autem quidam Iazielus, in mediam concionem progreſſus, clamorem ſuſtulit, populo pariter ac regi dicens, Deum preces exaudiuiſſe, atque promiſiſſe cum hoſtibus illorum ſe praeliaturum eſſe: praecepitque vt die ſequente cum exercitu obuiam hoſtibus ire contenderet. inuenturum enim eos per cliuum adſcendentes Hieroſclyma inter et Engaddam, qui locus dicitur culmen: et cum illis quidem non oportere praelio congredi, ſed ſtare et omnimodo ſpectare quomodo cum illis pugnat Deus. Cum autem vates haec dixiſſet, rex quidem et populus, demiſſo ad terram vultu, et Deo gratias agebant et eum adorabant: deinceps vero Leuitae Dei laudes inſtrumentis ſuis canebant.

3. Rex autem, cum prima luce in ſolitudinem oppidi Thecoae ſubiectam proceſſiſſet, ad populum dixit, quod iis quae loquutus eſt vates credere oporteret,

παρατάσσεσθαι μὲν αὐτοὺς εἰς μάχην· προστασίαν δὲ τὰς ἱερεῖς μετὰ τῶν σαλπίγγων, καὶ Λευίτας μετὰ τῶν ὑμνούντων, εὐχαριστεῖν ὡς ἤδη ῥυσαμένου τὴν χώραν ἐκ τῶν πολεμίων. ἤρεσε δ' ἡ τοῦ βασιλέως γνώμη· καὶ ἅπερ συνεβούλευσε, ταῦτ' ἔπραττον. ὁ δὲ Θεὸς, εἰς φόβον ἐνέβαλε καὶ ταραχὴν τοὺς Ἀμμανίτας. οἱ δὲ, δόξαντες ἀλλήλους πολεμίους, ἀπέκτειναν, ὡς ἐκ τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἀνασωθῆναι μηδένα. Ἰωσάφατος δ' ἀποβλέψας εἰς τὴν φάραγγα, ἐν ᾗ συνέβαινεν ἐστρατοπεδευκέναι τοὺς πολεμίους, καὶ πλήρη νεκρῶν ἰδών, ἦλθε μὲν ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῆς τοῦ Θεοῦ βοηθείας, ὅτι μηδὲ πονήσασιν αὐτοῖς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ νίκην ἔδωκεν· ἐπέτρεψέ τε τῇ στρατιᾷ διαρπάσαι τὴν παραβολὴν τῶν ἐχθρῶν, καὶ σκυλεῦσαι τοὺς νεκρούς. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας σκυλεύσαντες ἔκαμον· τοσοῦτον ἦν τὸ τῶν ἀφῃρημένων πλῆθος. τῇ τετάρτῃ δὲ συναθροισθεὶς ὁ λαὸς εἰς τινα κοίλην καὶ φαραγγώδη τόπον, τὴν τοῦ Θεοῦ δύναμιν καὶ τὴν συμμαχίαν ὑμνολόγησεν· ἀφ' οὗ καὶ προσηγορίαν ἔσχεν ὁ τόπος, Κοιλὰς εὐλογίας.

δ'. Ἐκεῖθεν δ' ἀναγαγὼν τὴν στρατιὰν ὁ βασιλεὺς εἰς Ἱεροσόλυμα, τρέπεται πρὸς εὐωχίας καὶ θυσίας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. μετὰ μέντοι γε τὴν τῶν πολεμίων αὐτῷ ἐκφθοράν, ἀκουσθεῖσαν τοῖς ἀλλοφύλοις ἔθνεσι, πάντες ἐπὶ κατεπλάγησαν αὐτὸν, ὡς φανερῶς αὐτῷ τοῦ Θεοῦ τὸ λοιπὸν συμμαχοῦντος. καὶ Ἰωσάφατος μὲν ἔκτοτε μετὰ λαμπρᾶς δόξης ἐπί τε δικαιοσύνῃ καὶ τῇ πρὸς τὸ Θεῖον εὐσεβείᾳ διῆγεν. ἦν δὲ φίλος καὶ τῷ τοῦ Ἀχάβου παιδὶ, βασιλεύοντι τῶν Ἰσραηλιτῶν, πρὸς ὃν ναυπηγήσας ἐπὶ κατασκευῇ πλοίων, ἐκ Πόντου πλευσοῦν καὶ τὰ ἐπὶ Θράικης ἐμπόρια, ἀφίκετο κτήματος. ὑπὸ γὰρ μεγέθους ἀπώλετο τὰ σκάφη. καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔτι περὶ ναῦς ἐφιλοτιμήσατο. τὰ μὲν δὴ περὶ τὸν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰωσάφατον ἅπαντα εἶχεν.

t in aciem quidem non prodire; ſacerdotibus vero cum ibis primo agmine collocatis, pariterque Leuitis vna cum antoribus, Deo gratias agere, quaſi iam regionem noram ab hoſtibus liberaſſet. Placuit omnibus haec ſenntia; quaeque ille ſubiecerit, ea exſequebantur. Deus utem terrorem Ammanitis incutiebat et conſternationem. li enim, ſe ſibi inuicem hoſtes eſſe rati, ſe mutuis vulneribus conficiebant, vt ne vnus quidem ex numeroſo deo exercitu ſaluus euaſerit. Ioſaphatus autem, converſo in vallem adſpectu, vbi hoſtes forte caſtra poſuerant, cum totam cadaueribus ſtratam animaduertiſſet, laetus eſt quidem tam inopinato Dei auxilio, quod illis abſque omni labore ſeruatis victoriam ipſe per ſeipſum peregriſſet; permiſitque militibus hoſtium caſtra diripere, et mortuos ſpoliare. Et illi quidem, cum per tres dies ſpolia legiſſent, labore fatiſcebant: tanta vtique erat occiſorum multitudo. Quarta vero die populus vniuerſus, in ocum quendam cauum et hinc inde hiantem congregatus, otentiam Dei diuinumque auxilium laudibus celebrarunt: nde locus iſte Vallis gratiarum actionis vocatus eſt.

4. Cum autem rex illinc exercitum Hieroſolyma abduxiſſet, dies aliquammultos epulis et ſacrificiis impendit. oſt hunc vero hoſtium eius interitum, fama perlatum ad xteras gentes, iſtae omnes metu illius perculſae erant, quaſi compertum habuiſſent Deum ei in poſterum auxilium laturum eſſe. Et ex illo quidem tempore Ioſaphatus itam agebat magna cum gloria, quam ex iuſtitia tulit et ietate in Deum. Amicitiam autem colebat etiam cum Achabi filio Iſraëlitarum rege: cum quo inita ſocietate vt naues pararent, ad eundum in Pontum et Thraciae emporia, illarum iacturam feçit. Nam prae magnitudine periere naufgia: ac propterea nauibus aedificandis non amplius operam dedit. Et quidem res Ioſaphati regis Hieroſolymorum ita ſe habebant.

ΚΕΦ. β'.

Περὶ Οχοζίου βασιλέως Ισραηλιτῶν· καὶ πάλιν περὶ Ηλίου τοῦ προφήτου.

Ο Δ' Αχάβου παῖς Οχοζίας ἐβασίλευε τῶν Ισραηλιτῶν, ἐν Σαμαρείᾳ ποιούμενος τὴν διαιταν, πονηρὸς ὢν καὶ παντὶ ὁμοίως τοῖς γονεῦσιν ἀμφοτέροις, καὶ Ιεροβοάμῳ, τῷ πρώτῳ παρανομήσαντι, καὶ τὸν λαὸν ἀπατᾶν ἀρξαμένῳ. τὴν δὲ βασιλείαν ἔτος ἤδη δεύτερον ἔχοντος, ὁ τῶν Μωαβιτῶν ἀφίσταται βασιλεὺς αὐτοῦ, καὶ τὰς φόρους, ὃς ἐμπροσθεν ἐτέλει τῷ πατρὶ αὐτοῦ Αχάβῳ, χορηγῶν ἐπαύσατο. στείλας δὲ τὸν Οχοζίαν καταβαίνοντα ἀπὸ τοῦ στέγους τῆς οἰκίας κατενεχθῆναι, καὶ νοσήσαντα πέμψαι πρὸς τὸν Ακκαρὼν θεὸν Μυῖαν, τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τῷ θεῷ, πυνθάνεσθαι περὶ τῆς σωτηρίας. Φανεὶς δ' ὁ τῶν Εβραίων Θεὸς Ηλίᾳ τῷ προφήτῃ, προσέταξεν αὐτῷ, τοῖς πεμφθεῖσιν ἀγγέλοις ὑπαντήσαντα πυνθάνεσθαι αὐτῶν, εἰ Θεὸν ὁ Ισραηλιτῶν λαὸς οὐκ ἔχει, ὅτι ἔπεμπε πρὸς τὸν ἀλλότριον ὁ βασιλεὺς αὐτοῦ περὶ τῆς σωτηρίας ἐρησομένους, κελεῦσαί τε αὐτοὺς ὑποστρέψαι καὶ φράσαι τῷ βασιλεῖ, ὅτι μὴ διαφεύξεται τὴν νόσον τοῦ δὲ Ηλίου ποιήσαντος ἃ προσέταξεν ὁ Θεός, ἀναστάντες οἱ ἄγγελοι τὰ παρ' αὐτοῦ, παραχρῆμα ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν βασιλέα. θαυμάζοντος δὲ τὸ τάχος τῆς ἐπανόδου, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπερωτήσαντος, ἔφασαν ἀπαντῆσαί τινα αὐτοῖς ἄνθρωπον, καὶ κωλύσαι μὲν προσωτέρω χωρεῖν· ἀναστρέψαντας δὲ σοὶ λέγειν ἐξ ἐντολῆς τοῦ Ισραηλιτῶν Θεοῦ, ὅτι κἂν ἔξει ἡ νόσος. τοῦ δὲ βασιλέως σημαίνειν αὐτῷ τὸν ταῦτα εἰρηκότα κελεύσαντος, ἄνθρωπον ἔλεγον δασὺν καὶ ζώνην περιειλημμένον δερματίνην. συνεὶς δ' ἐκ τούτων Ηλίαν εἶναι τὸν σημαινόμενον ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, πέμψας ἐπ' αὐτὸν ταξίαρχον καὶ πεντήκοντα ὁπλίτας, ἀνῆγεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν. εὑρὼν δὲ τὸν Ηλίαν ὁ πεμφθεὶς ταξίαρχος ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας τοῦ ὄρους καθεζόμενον, καταβάντα ἥκειν ἐκέλευε πρὸς τὸν βασιλέα· κελεύειν γὰρ τοῦτ' ἐκεῖνον. εἰ δὲ μὴ θελήσειε,

CAP. II.

De Ochozia rege Iſraëlitarum; rurſuſque de Elia vate.

Achabi autem filius Ochozias regnabat in Iſraëlitas, habitationis ſuae ſedem conſtituens in Samaria; vir improbus, et vtrique parenti per omnia ſimilis; atque Hieroboamo, qui primus flagitioſa auſus eſt, populumque coegit in errorem ducere. Cum vero ſecundum in regno annum ageret, Moabitarum rex ab eo defecit; et tributa, quae patri eius ſolitus erat pendere, iam deſiit ſupplere. Porro accidit vt Ochozias de ſolario domus ſuae deſcendens per gradus delaberetur: quo factum eſt, vt, cum male ſe haberet, ad Acaronis Deum Muſcam (hoc enim Deo illi nomen erat) de ſalute ſua ſciſcitatum mitteret. Hebraeorum vero Deus, cum Eliae vati appariſſet, illi praecepit, vt, nunciis miſſis obuiam factus, ab iis quaereret, nulluſne eſſet Iſraëlitis proprius Deus, quod rex illorum ad alienum miſerit de ſalute conſulturos; iuberetque illos reuerti, regique dicere, quod e morbo non conualeſcet. Cum autem feciſſet Elias quae Deus ei mandauerat, nuncii, his ab eo acceptis, ſtatim ad regem ſe receperunt. Illo vero demirante reditus celeritatem et cauſam interrogante, reſponderunt hominem quendam illis occurriſſe, et vetuiſſe quidem vlterius progredi, reuerſos autem tibi dicere ex mandato Dei Iſraëlitarum, quod ingraueſcet morbus. Cumque rex illis imperaſſet, vt illum qui iſta dixerat ei indicarent, aiebant hominem eſſe hirſutum et cingulo pelliceo cinctum. Vbi vero ex his intellexerat, Eliam eſſe, quem nuncii deſcripſerant, tribuno, quem ad eum miſit cum quinquaginta militibus, praecepit, vt illum captum ad ſe adduceret. Tribunus autem, qui miſſus fuerat, cum illum inueniſſet in montis vertice ſedentem, iuſſit vt deſcenderet et ad regem veniret: hoc enim ipſum iubere, ſin vero nollet, inuitus ire cogerentur. At ille, cum ad eum dixiſſet, ſe precaturum eſſe

ἄκοντα βιάσασθαι. ὁ δ' εἰπὼν πρὸς αὐτὸν, ἐπὶ τούτῳ τε προφήτης ἀληθὴς ὑπάρχειν, εὔξασθαι, τῶν ἐπ' ἐμοῦ σὸν ἀπολέσαι τύς τε στρατιώτας καὶ αὐτὸν, εὐχετο, καὶ πρηνὴς κατενεχθεὶς διαφθείρει τόν τε ταξίαρχον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. τῆς δ' ἀπωλείας τῆς τούτων δηλωθείσης τῷ βασιλεῖ, παροξυνθεὶς ἄλλον πέμπει ταξίαρχον ἐπὶ τὸν Ηλίαν σὺν ὁπλίταις τοσούτοις, ὅσους καὶ τὸν πρότερον συνεπέστειλε. ἀπειλήσαντος δὲ καὶ τούτῳ τῷ προφήτῃ βίᾳ λαβὼν ἄξειν αὐτὸν εἰ μὴ κατέλθοι βουλόμενος, εὐξαμένου κατ' αὐτοῦ, τῇ διεχρήσατο καθὼς καὶ τὸν ἄλλον ταξίαρχον. πυθόμενος δὲ καὶ τὰ περὶ τούτων ὁ βασιλεὺς, τρίτον ἐξέπεμψε. ὁ δὲ, φρόνιμος ὢν καὶ λίαν ἐπιεικὴς τὸ ἦθος, ἐλθὼν ἐπὶ τὸ ὄρος ἔνθα συνέβαινεν εἶναι τὸν Ηλίαν, φιλοφρόνως προσεῖπεν αὐτὸν, γινώσκειν δὲ ἔλεγεν, ὅτι μὴ βουλόμενος βασιλέως ἐπιτάγμασι παρεῖη πρὸς αὐτὸν, καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ταφθέντες, οὐχ ἑκόντες, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἦλθον. ἐλεήσας τοιγαροῦν αὐτὸν ἠξίου τούς τε σὺν αὐτῷ παρόντας ὁπλίτας, καὶ καταβάντα ἕπεσθαι πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ δεξάμενος τὴν δεξιότητα τῶν λόγων καὶ τὸ αἰδοῖον τοῦ ἤθους ὁ Ηλίας, καταβὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. παραγενόμενος δὲ πρὸς τὸν βασιλέα, προσφθέγγεται αὐτῷ καὶ τοῦ θείου ἐκλαλεῖν λέγει· "ἐπειδὴ κατέγνως αὐτὸς μὲν ὡς ὑπ' ὀργῆς θεοῦ, "καὶ περὶ τῆς νόσου ἤδειν ἀληθὲς προειπεῖν δυναμένου, πρὸς "τὸν Ακκαρωνιτῶν ἔπεμπες, παρ' αὐτοῦ πυνθανόμενος τοῦ "πόσον ἔσται σοὶ τὸ τέλος τῆς νόσου, γίνωσκε ὅτι τεθνήξῃ.

β'. Καὶ ὁ μὲν, ὀλίγῳ σφόδρα χρόνῳ διαλθόντος, καθὼς προεῖπεν Ηλίας, ἀπέθανε. διαδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφὸς Ιώραμος· ἅπας γὰρ κατέσχηκε τὸν βίον. ὁ δὲ Ιώραμος ἦν, τῷ πατρὶ τὴν πονηρίαν ἀχάριν παραπλήσιος γενόμενος, ἐβασίλευσεν ἔτη δώδεκα, πᾶσι πονηρίᾳ χρησάμενος καὶ ἀσεβείᾳ πρὸς τὸν Θεόν. παρὰ γὰρ τοῦτον θρησκεύειν, τοὺς ξενικοὺς ἐσέβετο. ἦν δὲ τἄλλα θρασήριος. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ηλίας ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη· καὶ οὐδεὶς ἔγνω μέχρις τῆς σήμερον αὐτοῦ τὴν τε

t ignis de coelo delapſus illum pariter ac milites par-
at, quo verum eſſe vatem experiretur, preces adhibet,
t preſter ſubito delatus tribunum eiuſque milites abſu-
ſit. Quorum ſtrage ad regem perlata, ira accenſus
lium tribunum ad Elian mittit, cum totidem militibus
uot priori comites dederat. Cum autem et iſte vati
inatus eſſet ſe vi captum abducturum, niſi volens pro-
ere deſcendat, vate contra illum precato, ignis eum
militer ac alterum tribunum confecit. Caeterum, cum
: illa quae huic acciderant rex audiuiſſet, tertium emi-
t. Ille vero prudens et moribus manſuetis, poſtquam
eruenit ad locum vbi tum forte erat Elias, blande il-
um compellauit, et non neſcire dicebat, quod inuitus,
gis mandato obſequens, ad ipſum venerit; quodque ii
ui ante eum miſſi erant, non volente animo, ſed ea-
em neceſſitate coacti veniſſent. Eum igitur obſecrabat,
t ſortis ipſius miſereretur, et illorum qui cum ipſo ade-
nt militum, factoque inde deſcenſu cum illis iret ad
gem. Tum Elias, captus appoſita ſermonis comitate
orumque vrbanitate, deſcendit, ſeque illi comitem
diunxit. Cum autem ad regem peruenisſet, ei vatici-
atus eſt, et declarabat Deum ita dicere: "quoniam
ipſum contempſiſti, perinde ac ſi Deus non eſſet, nihil-
que veri de valetudine praedicere potuiſſet, ſed ad Ac-
caronenſem Deum miſiſti, illum percontans quem finem
habiturus eſſet morbus, ſcito te moriturum.

2. Atque ille quidem breui poſt tempore, iuxta Eliae
aticinium, mortem obiit. Caeterum eius loco regnum
btinuit Ioramus frater: nam ſine liberis vita deceſſit. Hic
ero Ioramus, nequitia patris ſui Achabi ſimilis factus,
egnauit annos duodecim, omne genus nequitiae addi-
tus et impietati in Deum: nam cultu eius relicto Deos
eregrinos colebat. vir autem erat alioqui impiger et re-
us gerendis acer. Sub idem tempus Elias ex homi-
um conſpectu ſublatus eſt: nec in hodiernum vſque
iem quiſquam nouit quis fuerit eius exitus. Diſcipu-

λευτήν. μαθητὴν δ' Ελισσαῖον κατέλιπεν, ὡς καὶ πρότερον ἐδηλώσαμεν. περὶ μέντοι γε Ηλίαν, καὶ Ενὼχ τὸν γενόμενον πρὸ τῆς κατομβρίας, ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀναγέγραπται βίβλοις ὅτι γεγένηνται ἀφανεῖς, θάνατον δ' αὐτῶν οὐδεὶς οἶδεν.

ΚΕΦ. γ'.

Ως Ιώραμος καὶ Ιωσάφατος ἐστρατεύσαν τοῖς Μωαβίταις· περί τε θαυμάτων Ελισσαίου, καὶ τελευτῆς Ιωσαφάτου.

Υπολαβὼν δὲ τὴν βασιλείαν Ιώραμος, ἐπὶ τὸν Μωαβίτην ἦγεν στρατεύειν βασιλέα. Μισᾶν ὄνομα· τῷ γὰρ ἀδελφῷ αὐτοῦ, καθὼς προείπομεν, ἔτυχεν ἀποσὰς. Φόρους τελῶν Αχάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μυριάδας εἴκοσι προβάτων σὺν τοῖς πόκοις. συναθροίσας οὖν τὴν οἰκείαν δύναμιν, ἐπεμψε καὶ πρὸς Ιωσάφατον παρακαλῶν αὐτὸν, ἐπεὶ φίλος ἀπ' ἀρχῆς ὑπῆρχεν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, συμμαχῆσαι πόλεμον ἐπὶ τοὺς Μωαβίτας ἐκφέρειν μέλλοντι, ἀποστάντας αὐτοῦ τῆς βασιλείας. ὁ δ' οὐ μόνον αὐτὸς βοηθήσειν ὑπέσχετο, ἀλλὰ καὶ τὸν Ιδουμαίων βασιλέα συναναγκάζειν, ὄντα ὑφ' ἑαυτὸν, τοῦτο ποιεῖσθαι. Ιώραμος δὲ τοιούτων αὐτῷ τῶν παρὰ Ιωσαφάτου περὶ τῆς συμμαχίας κομισθέντων, ἀναλαβὼν τὴν αὐτοῦ στρατιὰν ἦκεν εἰς Ιεροσόλυμα, καὶ ξενισθεὶς λαμπρῶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ιεροσολυμιτῶν, δόξαν αὐτοῖς διὰ τῆς ἐρήμου τῆς Ιδουμαίας ποιήσασθαι τὴν ὁδοιπορίαν ἐπὶ τοὺς πολεμίους· ἐγὰρ προσδοκήσειν αὐτοὺς ταύτην ποιήσασθαι τὴν ὁδὸν ἐμήνυσαν οἱ τρεῖς βασιλεῖς ἐκ τῶν Ιεροσολύμων, ὅ, τε τῶν αὐτῶν, καὶ ὁ τῆς Σαμαρείας, καὶ ὁ τῆς Ιδουμαίας. καὶ πλανησαντες ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν, εἰς ἀπορίαν ὕδατος τοῖς τε πεζοῖς καὶ τῇ στρατιᾷ περιέστησαν, πλανηθέντων τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ἡγεμόνων, ὡς ἀγωνιᾶν μὲν ἅπαντας, μάλιστα δὲ τὸν Ιώραμον, καὶ ὑπὸ λύπης ἐκβοῆσαι πρὸς τὸν Θεόν· τί ποτε αἰτιασάμενος ἀγάγοι τοὺς τρεῖς βασιλέας ἅμαχητὶ παραδοῦναι αὐτοὺς τῷ τῶν Μωαβίτων βασιλεῖ. παρεθάρσησε δὲ

m autem reliquit Eliſſaeum, ſicut iam ante decla-
uimus. Verum de hoc Elia, et Enocho qui ante
luuium vixit, in ſacris libris ſcriptum eſt, quod sua-
ierint, at de morte illorum nemo quidquam pro com-
rto habuit.

CAP. III.

uomodo Ioramus et Ioſaphatus expeditionem fecerunt contra Moabitas: deque miraculis ab Eliſſaeo editis, et de morte Ioſaphati.

UM autem regnum ſuſcepiſſet Ioramus, Moabita-
im regi, cui nomen Miſan, bellum inferre ſtatuit. ab
us enim fratre, vt iam ante diximus, defecerat; cum
itri ipſius Achabo in tributum penſitaret ouium in-
nſarum centena millia. Suis itaque copiis collectis,
iſit etiam ad Ioſaphatum, obſecrans ipſum, vt, cum
principio amicus eſſet paternus, ſocia ſecum arma iun-
eret, bello Moabitas perſequuturo, qui tum recens a
gno ſuo defecerant. At ille non ſe ſolum venturum
uxilio promiſit, ſed Idumaeorum etiam regem, ſibi ob-
oxium, in belli ſocietatem pertracturum. Ioramus au-
m, cum ad ſe delata eſſent huiuſmodi de auxiliis pro-
iſſa a Ioſaphato facta, cum exercitu ſuo Hieroſolyma
eniebat: et ab Hieroſolymorum rege ſplendide exce-
tus, cum illis viſum eſſet per Idumaeae ſolitudinem
ontra hoſtes proficiſci, (haud enim exſpectaturos eſſe
: per deſerta iter facerent) tres illi reges Hieroſoly-
iis egreſſi ſunt, rex ipſe Hieroſolymorum, Samariae
ex, et rex Idumaeae. Ac cum ſeptem dierum iter cir-
iuiſſent, ad aquarum inopiam redacta erant et iumen-
: et exercitus, quod a via aberrarint itineris duces, ita
: in angore quidem et ſolicitudine eſſent omnes, prae-
pue vero Ioramus, qui etiam prae moerore ad Deum
clamauit; ecquid mali illis obiecerit, vt tres reges a
: ductos Moabitarum regi ſine pugna dediturus ſit. Il-
im vero Ioſaphatus, quod iuſſus eſſet, confirmabat et

αὐτὸν ὁ Ἰωσαφάτης δίκαιος ὢν, καὶ πέμψαντα εἰς τὸ στρα
στεῦον ἐκέλευσε γνῶναι, εἴ τις αὐτοῖς τῶν Θεοῦ προφήτ
ἐλήλυθεν, ἵνα δι' αὐτοῦ μάθωμεν παρὰ τοῦ Θεοῦ, τί ποιη
ἡμῖν ἐστιν. εἰκέτευ δέ τινος τῶν Ἰωσάμου φήσαντος ἰδεῖν αὐ
θι τὸν Ηλία μαθητὴν Ελισσαῖον Σαφάτου παῖδα, πρὸς
τὸν ἀπίασιν οἱ τρεῖς βασιλεῖς, Ἰωσαφάτου παραμίσαντ
ἐλθόντες δ' ἐπὶ τὴν σκηνὴν τοῦ προφήτου, ἔτυχε δ' ἐξω τ
παρεμβολῆς κατεσκηνωκώς, ἐπηρώτων τὸ μέλλον ἐσε τ
στρατιᾶς· μάλιστα δ' ὁ Ἰώσαμος. τοῦ δὲ, μὴ δυνοχλεῖν αὐ
φράσαντος, ἀλλὰ πρὸς τὰς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τῆς μητ
βαδίζειν προφήτας, εἶναι γὰρ ἐκείνης ἀληθεῖς, ἐδεῖτο τ
φητεύειν καὶ σώζειν αὐτούς. ὁ δ' ὁμόσας τὸν Θεὸν ἐκ οὐ
μεθῆναι αὐτῷ, εἰ μὴ δι' Ἰωσάφατον ὅσιον ὄντα καὶ δικα
ἀχθέντος ἀνθρώπου τινὸς ψάλλειν εἰδότος, ἐπεζήτησε γ
αὐτὸν, πρὸς τὸν ψάλλοντα ἔνθεος γενόμενος προσίταξε τ
βασιλεῦσιν, ἐν τῷ χειμάρρῳ πολλοὺς ὀρύξαι βόθρους. "ο
"γὰρ νέφος, ἔτε πνεύματος γενομένου, ἔτε ὑετοῦ καταμεγ
"τος, ὄψεσθε πλήρη τὸν ποταμὸν ὕδατος, ὡς ἂν καὶ τοῦτ
"τὸν καὶ τὰ ὑποζύγια διασωθῆναι ὑμῖν ἀπὸ τοῦ ποτοῦ. ἔσ
"δὲ ὑμῖν ὁ τοῦτο μόνον παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ κρατῆσαι
"τῶν ἐχθρῶν, καὶ καλλίστας καὶ ὀχυρωτάτας πόλεις λήψ
"θε τῶν Μωαβιτῶν, καὶ δένδρα μὲν αὐτῶν ἥμερα κόψα
"τὴν δὲ χώραν δηώσετε, πηγὰς δὲ καὶ ποταμοὺς ἐμφράξε

β'. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ προφήτου, τῇ ἐπιούσῃ πρὶν ἡλ
ἀνασχεῖν, ὁ χείμαρρος πολὺς ἐρρύη· σφοδρῶς γὰρ ἐπετε
ἡμερῶν ὀδοῖ ἐν τῇ Ιδουμαίᾳ τὸν Θεὸν ὗσαι συνέπεσεν· ὥστε π
ρεῖν τὴν στρατιὰν καὶ τὰ ὑποζύγια ποτὸν ἄφθονον. ὡς δ' ἐπ
σαν οἱ Μωαβῖται τοὺς τρεῖς βασιλέας ἐπ' αὐτοὺς βαδίζοντ
καὶ διὰ τῆς ἐρήμου ποιουμένους τὴν ἔφοδον, ὁ βασιλεὺς αὐτ
εὐθὺς συλλέξας στρατιὰν, ἐκέλευσεν ἐπὶ τῶν ὀρῶν βαλλεσθ
τὸ στρατόπεδον, ἵνα αὐτοὺς μὴ λάθωσιν εἰς τὴν χώραν ἐμβ
λόντες οἱ πολέμιοι. θεασάμενοι δὲ ὑπὸ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλ
τὸ ἐν τῷ χειμάρρῳ ὕδωρ, καὶ γὰρ ἐδὲ μακρὰν ἦν τῆς Μω
βίτιδος, αἵματι τὴν χροιὰν ὅμοιον, τότε γὰρ μάλιστα πρ

citabat; iussitque vt in castra mittendo perquireret, an is Dei vates illos comitatus fuerit, ex quo Dei oraculum scisciante intelligamus, quid nobis facto opus . Cum autem vnus e seruis regis dixisset, se vidisse ic Eliae discipulum Elisaeum Saphati filium, tres res suasu Iosaphati illum adeunt. Cumque ad illius ernaculum veniissent (nam extra castra tetenderat) perntabantur quid futurum esset de exercitu: maxime ro inflabat Ioramus. At cum dixisset Elisaeus, ne i molestiam facesseret, sed patris sui matrisque vates iret, illos enim procul dubio veros esse, tum rex illm precibus vrgebat, vt vaticinaretur et illos seruaet. At ille, Deum testatus se ei non fuisse responsum, nisi propter Iosaphatum virum sanctum et iustum, ducto viro quodam psallere sciente (vates enim hunc quisiuit) eo psallente Dei spiritu afflatus praecepit rebus, vt in alueo torrentis frequentes fossas facerent. nam neque nube visa, neque vento orto, neque pluia cum impetu delapsa, cernetis fluuium aqua repleum, ita vt et milites et iumenta aquatione vobis conseruentur. neque vero hoc solum per Deum assequemini, sed et eius ope ex hostibus victoriam reportabitis, et pulcherrimas munitissimasque Moabitarum vrbes expugnabitis, et arbores quidem illorum satiuas excidetis, et regionem deuastabitis, praetereaque fontes et fluvios obstruetis.

2. Vate ista loquuto, postero die, priusquam sol oriretur, torrens copiose fluit, (accidit enim vt inde trium ierum itinere in Idumaea vehementer plueret Deus) ado vt milites et iumenta inuenerint largam potus copiam. Moabitae autem vt audiuere tres reges contra se ducentare, et per solitudinem iter facere, rex illorum, collecto statim exercitu, iussit montibus castra figi, ne illos laterent hostes in regionem irrumpentes. Cum autem ub ortum solis aquam in torrente conspexissent (etenim aud procul aberat a terra Moabitide) sanguini colore non bsimilem, (nam tunc aqua radiis icta maxime rubescit)

τὴν αὐγὴν τὸ ὕδωρ ἐρυθραίνεται, ψευδῆ δόξαν περὶ τῶν πολεμίων ἐλάμβανον, ὡς ἀπεκτονηκότων ἑαυτοὺς διὰ δίψος, καὶ τῷ ποταμῷ αἷμα αὐτοῖς ῥέοντος. τοῦτο τοίνυν ὕτως ἔχειν ὑπολαβόντες, ἠξίωσαν αὐτοὺς ἐπὶ διαρπαγὴν τῶν πολεμίων ἐκπέμψαι τὸν βασιλέα. καὶ πάντες, ἐφορμήσαντες ὡς ἐπὶ ἑτοίμην ὠφέλειαν, ἦλθον εἰς τὸ τῶν ἐχθρῶν στρατόπεδον ὡς ἀπολωλότων. καὶ διαψεύδεται μὲν αὐτοὺς ἡ ἐλπὶς αὖθις. τριφάντων δὲ τῶν πολεμίων, οἱ μὲν αὐτῶν κατεπόησαν, οἱ δὲ διεσπάρησαν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν φεύγοντες. ἐμβαλόντες δὲ εἰς τὴν τῶν Μωαβιτῶν οἱ βασιλεῖς, τάς τε πόλεις κατεῤῥάψαντο τὰς ἐν αὐτῇ, καὶ τὰς ἀγρὰς αὐτῶν διήρπασαν, καὶ ἠφάνισαν πληροῦντες τῶν ἐκ τῶν χειμάῤῥων λίθων, καὶ τὰ κάλλιστα τῶν δένδρων ἐξέκοψαν, καὶ τὰς πηγὰς ἐνέφραξαν τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ τείχη καθεῖλον ἕως ἐδάφους. ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν Μωαβιτῶν συνδιωκόμενος τῇ πολιορκίᾳ, καὶ τὴν πόλιν ὁρῶν κινδυνεύουσαν ἁλῶναι κατὰ κράτος, ὤμωξε, μεθ' ἑπτακοσίων ἐξελθών, διὰ τοῦ τῶν πολεμίων ἐξιππάσασθαι στρατοπέδου, καθ' ὃ μέρος αὐτὸς ἐνόμιζε τὰς φυλακὰς ἀνεῖσθαι. καὶ πειραθεὶς, οὐκ ἠδυνήθη φυγεῖν· ἐπιτηρεῖν γὰρ ἐπιμελῶς φρουρουμένῳ τῷ τόπῳ. ὑποστρέψας δ' εἰς τὴν πόλιν, ἔργον ἀπογνώσεως καὶ δεινῆς ἀνάγκης διηρώτο. τὸν υἱὸν τὸν πρεσβύτερον, ὃς μετ' αὐτὸν βασιλεύειν ἔμελλεν, ἀναγαγὼν ἐπὶ τὸ τεῖχος, ὥστε πᾶσι φανερὸν γενέσθαι τοῖς πολεμίοις, ἱερούργησεν εἰς ὁλοκαύτωσιν τῷ Θεῷ. θεασάμενοι δ' αὐτὸν οἱ βασιλεῖς, κατώκτειραν τῆς ἀνάγκης· καὶ παθόντες ἀνθρώπινόν τι καὶ ἐλεεινὸν διέλυσαν τὴν πολιορκίαν, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν ἀνέστρεψεν. Ἰωσάφατος δὲ παραγενόμενος εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ μετ' εἰρήνης διαγαγὼν ὀλίγον ἐπιβιώσας χρόνον μετὰ τὴν στρατείαν ἐκείνην, ἀπέθανε· ζήσας μὲν ἀριθμὸν ἐτῶν ἑξήκοντα, βασιλεύσας δὲ ἐξ αὐτῶν πέντε καὶ εἴκοσι. ταφῆς δ' ἔτυχε μεγαλοπρεποῦς ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ γὰρ ἦν μιμητὴς τῶν Δαυίδου ἔργων.

ilſam de hoſtibus opinionem acceperunt, ac ſi ipſos ſe
nutuo propter ſitim peremiſſent, et fluuius eorum ſangui-
e redundaſſet. Hoc igitur ita ſe habere ſuſpicati, a re-
e petierunt, vt illos ad hoſtium ſpolia legenda emitteret.
tque omnes, quaſi ad praedam paratam profecti, ad ho-
ium, tanquam mortuorum, caſtra peruenium. Et qui-
em ipſos ſua ſpes valde fruſtrata eſt. nam, hoſtibus in
os vndique excitis, alii quidem eorum perempti ſunt, alii
ero fuga diſperſi in regionem ſuam ſe receperunt. At
eges, Moabitarum terram ingreſſi, et oppida ſubuerte-
unt, et agros illorum diripuerunt, et deformarunt lapi-
ibus e torrentibus eos replentes, et optimas quaſque ar-
ores exciderunt, et fontes aquarum obturarunt, et moe-
ia ad terram deiecerunt. Rex autem Moabitarum, cum
iam arcta obſidione premeretur, vrbemque eo diſcrimi-
is adactam videret vt vi expugnaretur, tentauit, cum vi-
is ſeptingentis egreſſus, equo euehi per hoſtium caſtra,
ua excubias paulo negligentiores eſſe putabat. conatuſque,
uga euadere non potuit: nam in locum incidit accurate
raeſidiis munitum. In vrbem autem reuerſus rem ex-
remae neceſſitatis et deſperationis aggreſſus eſt. Filium
atu maximum, qui poſt eum erat regnaturus, in moenia
tollens, vnde ab hoſtibus facile cerni poſſet, in ſolidum
acrificium Deo mactauit. Reges vero cum illum con-
pexiſſent, neceſſitatis miſerti, et humanitate ſimul et
ietate permoti, confeſtim obſidionem ſoluerunt, et ad
uam quiſque domum diſceſſere. Ioſaphatus autem Hie-
oſolyma reuerſus, paceque vita acta, cum non diu iſti
xpeditioni ſuperfuiſſet, diem obiit ſupremum: exacto
uidem vitae ſuae anno ſexageſimo, regni vero vigeſimo
uinto. Sepultuſque eſt Hieroſolymis magnifice: nam
t operum Dauidis proaui ſui imitator erat.

ΚΕΦ. δ'.

Ἰώραμος τῷ Ἰωσαφάτῃ διάδοχος. ὡς ὁ ὁμώνυμος αὐτῷ Ἰώραμος τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς τοῖς Σύροις ἐπολέμησε, καὶ οἷα θαυμαστὰ ἐποίησεν Ἐλισσαῖος ὁ προφήτης.

Κατέλιπε δὲ καὶ παῖδας ἱκανούς· διάδοχον δ' ἀπέδειξε τὸν πρεσβύτερον Ἰώραμον. τοῦτο γὰρ εἶχεν ὄνομα τῷ τῆς μητρὸς μὲν ἀδελφῷ, βασιλεύοντι δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν, λαχόντι παιδί. παραγενόμενος δ' ἐκ τῆς Μωαβίτιδος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς εἰς Σαμάρειαν, εἶχε σὺν αὐτῷ Ἐλισσαῖον τὸν προφήτην, ἃ τὰς πράξεις βέλομαι διελθεῖν· λαμπρὰ γὰρ εἰσὶ καὶ ἱστορίας ἄξια, καθὼς ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ἐπεγνώκαμεν.

β'. Προσελθοῦσαν γὰρ αὐτῷ φασὶ τὴν Ὠβεδίου, τοῦ Ἀχάβου οἰκονόμου γυναῖκα, εἰπεῖν, ὡς μὲν ἀγνοεῖ πῶς ὁ αὐτῆς ἀνὴρ προφήτας περιέσωσεν, ὑπὸ τῆς Ἀχάβου γυναικὸς Ἰεζαβέλης ἀναιρεθέντας· ἑκατὸν γὰρ, ἔλεγεν, ἀπ' αὐτοῦ δεκαπενθὲς τραφῆναι κεκρυμμένους· καὶ μετὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς τελευτὴν ἄγεσθαι πρὸς δανειστῶν αὐτήν τε καὶ τέκνα πρὸς δουλείαν παρεκάλει τε διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν τὸν ἄνδρος ἐλεῆσαι τινα παρασχεῖν βοήθειαν. πυθομένου δ' αὐτῷ τί ἔχοι ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἔφη, ἔλαιον δὲ βραχὺ λίαν ἐν κεραμίῳ. ὁ δὲ προφήτης ἀπελθοῦσαν ἐκέλευσεν ἀγγεῖα χρήσασθαι πολλὰ παρὰ τῶν γειτόνων κενά· καὶ τὰς θύρας ἐπικλείσασαν τοῖς δώμασι, μεταχεῖν εἰς ἅπαντα τὸ ἔλαιον· τὸν γὰρ Θεὸν πληρώσειν ταῦτα. τῆς δὲ γυναικὸς τὰ κελευσθέντα ποιησάσης, καὶ τοῖς τέκνοις προσφέρειν ἕκαστα τῶν ἀγγείων προσαιτούσης, ἐπεὶ πάντα ἐπληρώθη, καὶ οὐδὲν ἦν κενὸν, ἐλθοῦσα πρὸς τὸν προφήτην πάντα ἀπήγγειλεν. ὁ δὲ συμβουλεύει τὸ ἔλαιον ἀπελθοῦσαν ἀποδόσθαι, καὶ τοῖς δανεισταῖς ἀποδοῦναι τὰ ὀφειλόμενα· γενήσεσθαι δὲ τι καὶ περισσότερον ἐκ τῆς τιμῆς τοῦ ἐλαίου, ᾧ πρὸς διατροφὴν τῶν τέκνων καταχρήσεται. καὶ Ἐλισσαῖος μὲν ὕτως ἀπέλλαξε

CAP. IV.

oramus ſucceſſor Ioſaphati. quomodo ei cognominis Ioramus, rex Iſraëlitarum, bellum geſſit adverſus Syros; et quae miracula edidit vates Eliſſaeus.

) Orro reliquit filios aliquammultos: Ioramum autem atu maximum ſucceſſorem ſuum declarauit. idem enim li nomen erat cum matris ſuae fratre, Iſraëlitam rege, Achabi filio. Cum vero Iſraëlitarum rex Moabitide Samariam rediret, ſecum habuit vatem liſſaeum, cuius res geſtas percenſere volo: quipe quae magnae ſunt et memoratu dignae, prout e liris ſacris in notitiam noſtram peruenerunt.

2. Dicunt enim vxorem Obediae, Achabi diſpenſaoris, ad eum adiiſſe, dixiſſeque, ipſum non neſcire, vt aritus eius vates a Iezabela vxore Achabi ad mortem uaeſitos ſeruarit. centum enim, aiebat, ipſum abdidiſſ et pecunia mutuo accepta aluiſſe; nunc vero poſt faviri ipſam cum liberis a creditoribus in ſeruitutem bripi. orabatque ob hoc mariti factum egregium ſui iſereretur, et auxilii aliquid largiretur. Quaerenti autm vati, quid domi haberet, nihil omnino, reſpondit, iſi perexiguum olei in vaſculo. Tum vates iuſſit vt iſcedat, atque vaſa vtenda accipiat a vicinis, eaque vaua et non pauca; foribuſque cubiculi occluſis oleum vniuerſa transfundat: Deum enim iſta omnia repleturum eſſe. Cum autem mulier iuſſis paruiſſet, praeiperetque liberis vt vaſa ſingula ſibi admouerent, poſtuam omnia repleta erant, et nullum ſuperabat, iſta ati indicatum fuit. Ille vero conſilium dat, vt oleum enditum iret, atque creditoribus ſuis ſatisfaceret: aliuantulum vero ex olei pretio etiam ſuperfuturum eſſe, uo ipſi ad liberos ſuſtentandos vti liceret. Et quidem

τῶν χρεῶν τὴν γυναῖκα, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν δανειστῶν ὕβρεως ἠλευθέρωσεν.

γ'. Ελισσαῖος δὲ ταχέως πρὸς Ἰώραμον ἐξαπέστειλε, φυλάττεσθαι τὸν τόπον ἐκεῖνον αὐτῷ παραινῶν· εἶναι γὰρ ἐν αὐτῷ Σύρους τινὰς τοὺς ἐκεῖ λοχῶντας αὐτὸν ἀναιρεῖν. καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς, οὐκ ἐπὶ τὴν θήραν ἐξώρμησε τῷ προφήτῃ πιθόμενος. Ἀδαδος δὲ, τῆς ἐπιβουλῆς διαμαρτὼν, ὡς τῶν ἰδίων αὐτῷ καταμηνυσάντων τὴν ἐνέδραν πρὸς Ἰώραμον, ὠργίζετό τε, καὶ μεταπεμψάμενος αὐτοὺς προδότας ἔλεγε τῶν ἀπορρήτων αὐτῷ, καὶ θάνατον ἠπείλει, φανερᾶς τῆς ἐπιχειρήσεως, ἣν μόνοις ἐκείνοις ἐπίστευσε, τῷ πολεμίῳ γεγενημένης. Φήσαντος δέ τινος τῶν παρόντων, "μὴ ψευδοδεξῶ "αὐτὸν, μηδ' ὑπονοεῖν αὐτῶν ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτῷ κατ- "ειρηκότων τὴν ἔκπεμψιν τῶν ἀναιρησόντων αὐτὸν, ἀλλὰ "γινώσκειν ὅτι Ελισσαῖός ἐστιν ὁ προφήτης, ὁ πάντα μηνύων "αὐτῷ, καὶ φανερὰ ποιῶν τὰ ὑπ' αὐτῷ βεβουλευμένα," προστάξε πέμψασι μαθεῖν ἐν τίνι πόλει τυγχάνει διατρίβων ὁ Ελισσαῖος. οἱ δὲ πεμφθέντες ἦκον ἀγγέλλοντες αὐτὸν ἐν Δωθαΐμ ὑπάρχοντα. πέμπει τοιγαροῦν Ἀδαδος ἐπὶ τὴν πόλιν δύναμιν πολλὴν ἵππων καὶ ἁρμάτων, ὅπως τὸν Ελισσαῖον λάβωσιν. οἱ δὲ νυκτὸς πᾶσαν κύκλῳ τὴν πόλιν περιλαβόντες εἶχον ἐν φυλακῇ. ἅμα δ' ἕω τοῦτο μαθὼν ὁ τῷ προφήτῃ διάκονος, καὶ ὅτι ζητοῦσιν οἱ πολέμιοι λαβεῖν Ελισσαῖον, ἀπήγγειλεν αὐτῷ μετὰ βοῆς καὶ ταραχῆς δραμὼν πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ τὸν θεράποντα μὴ δεδιέναι παρεθάρσυνε, καὶ τῷ θεῷ συμμάχῳ καταφρονῶν ἀδεὴς ἦν· παρεκάλει τε, τῷ διανοῦ, πρὸς τὸ λαβεῖν αὐτὸν εὔελπι θάρσος, ἐμφανίσας τὴν αὐτῷ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ὡς δυνατόν. ὁ δὲ Θεὸς, εἰκόνος τῶν σύχων τῷ προφήτῃ γενόμενος, πλῆθος ἁρμάτων καὶ ἵππων τῷ θεράποντι περὶ τὸν Ελισσαῖον κεκυκλωμένον θεάσασθαι παρέσχεν, ὡς αὐτὸν ἀφιέναι μὲν τὸ δέος, εὐθαρσῆσαι δὲ πρὸς τὴν ὄψιν τῆς νομιζομένης συμμαχίας. Ελισσαῖος δὲ μετὰ ταῦτα καὶ τὰς τῶν πολεμίων ὄψεις ἀμαυρῶσαι τὸν Θεὸν παρεκάλει, ἀχλὺν αὐταῖς ἐπιβαλόντα ἀφ

Eliſſæus ita mulieris aes alienum diſſoluit, eamque a creditorum vexatione liberauit.

3. Porro Eliſſæus mature quoſdam cum monitis ad oramum miſit, vt caueret locum illum, quem iſti inicarent, eſſe enim illic Syrorum nonnullos in inſidiis ocatos vt eum interficerent. Et rex quidem, vati obequens, ad venationem paratam non egreſſus eſt. Adalus autem, cum fruſtra eſſent doloſa conſilia, quaſi ſuoum aliqui inſidias loramo prodidiſſent, et animo pernotus eſt, et eos iuſſu ſuo accerſitos accuſabat, quod rcana ipſius patefeciſſent; mortemque intentabat, vt qui oſti conata aperuiſſent quae illis ſolummodo credideat. At cum quidam illorum qui aderant ipſum moniſſet, "ne falſa opinione teneretur, neque ſuos ſuſpe'ctos haberet, quaſi ipſius inimico denunciaſſent miſſio'nem illorum, quibus mandatum erat vt eum interfice'rent, ſed ſcire deberet vatem eſſe Eliſſæum qui ho'ſtium regi omnia indicat, conſiliaque illius ſecreta ei 'recludit," iuſſit eos per nuncios explorare quanam in rbe moretur Eliſſæus. Illi vero, qui miſſi fuerant, nunciatum ad eum veniebant, illum eſſe in vrbe Dohaïm. Adadus igitur in vrbem mittit multas equitum urmas cum curribus, vt Eliſſæum caperent. atque illi n cuſtodia vrbem vndique obſeſſam habuerunt. Cum autem prima luce hoc intellexiſſet vatis miniſter, quodque id voluiſſent hoſtes vt Eliſſæum caperent, vociferans metuque perculſus ad eum accurrit, et hoc ipſum i nunciauit. Ille vero famulum bono eſſe animo horabatur, et ipſe ex Dei auxilio fiducia elatus nil metuebat: orabatque Deum vt miniſtro, quo is fortius et meiori ſpe animatus eſſet, potentiam eius et praeſentiam, quoad licet, patefaceret. Tum Deus, vatis precibus exauditis, fecit vt Eliſſæum multo equitatu circumdatum et curribus adſpiceret, adeo vt ille metum poſuerit animoſque ſumpſerit ad conſpectum tanti, vt putabat, auxilii. Deinde Deum precabatur Eliſſæus, vt hoſtium oculos obſcuraret, caliginem illis incutiendo, prae qua

ἧς ἀγωνήσειν αὐτὸν ἔμελλον. γενομένης δὲ καὶ τούτης, παρελθὼν εἰς μέσους τοὺς ἐχθροὺς ἐπηρώτησε τίνα ἐπιζητοῦντες ἦλθον. τῶν δὲ τὸν προφήτην Ελισσαῖον εἰπόντων, παραδοῦναι ὑπῆρχετο, εἰ πρὸς τὴν πόλιν, ἐν ᾗ τυγχάνει ὤν, ἀκολουθήσειαν αὐτῷ. καὶ οἱ μὲν ἡγεμόνα τῷ προφήτῃ, τὰς ὄψεις ὑπὸ τῆ Θεῷ καὶ τὴν διάνοιαν ἐπεσκοτισμένοι, σπεδάζοντες εἶπον. ἀγαγὼν δ' αὐτοὺς Ελισσαῖος εἰς Σαμάρειαν, Ιωράμῳ μὲν τῷ βασιλεῖ προσέταξε κλεῖσαι τὰς θύρας, καὶ περισπάσαι τοὺς Σύρους τὴν αὐτῷ δύναμιν· τῷ Θεῷ δὲ ηὔξατο καθάραι τὰς ὄψεις τῶν πολεμίων, καὶ τὴν ἀχλὺν αὐτῶν ἀνελεῖν. οἱ δ' ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως ἐκείνης ἀφεθέντες, εἰώρων αὑτοὺς ἐν μέσοις τοῖς ἐχθροῖς ὑπάρχοντας. ἐν ἐκπλήξει δὲ δεινῇ καὶ ἀμηχανίᾳ τῶν Σύρων, οἷον εἰκὸς, ἐφ' ὅτῳ θείῳ καὶ παραδόξῳ πράγματι κειμένων, καὶ τῷ βασιλέως Ιωράμου πυθομένου τὸν προφήτην εἰ κελεύσειεν αὐτοὺς κατακοντισθῆναι, τοῦτο μὲν ἐκώλυσε ποιεῖν Ελισσαῖος· τοὺς γὰρ νόμῳ ληφθέντας πολέμῳ ἐκτεινειν ἔλεγεν εἶναι δίκαιον, τούτους δὲ μηδὲν κακὸν ἐργάσασθαι τὴν ἐκείνου χώραν, θείᾳ δὲ δυνάμει πρὸς αὐτοὺς ἐλθεῖν. συνεβούλευσέ τε ξενίων αὐτοῖς μεταδοῦναι καὶ τραπέζης, ἀπολύειν ἀβλαβεῖς. Ιώραμος μὲν οὖν τῷ προφήτῃ πειθόμενος, ἑστιάσας λαμπρῶς καὶ πάνυ φιλοφρόνως τοὺς Σύρους, ἀπέλυσε πρὸς Αδαδον τὸν αὐτῶν βασιλέα.

δ'. Τῶν δ' ἀφικομένων καὶ δηλωσάντων αὐτῷ τὰ συμβεβηκότα, θαυμάσας ὁ Αδαδος τὸ παράδοξον καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιφάνειαν καὶ δύναμιν, καὶ τὸν προφήτην ᾧ τὸ θεῖον ὅτως ἐναργῶς παρῆν, κρύφα μὲν ἐκέλευσε λέγειν τῷ τῶν Ισραηλιτῶν ἐπιχειρεῖν βασιλεῖ, τὸν Ελισσαῖον δεδοικώς· φανερῶς δὲ πολεμεῖν ἔκρινε, τῷ πλήθει τῆς στρατιᾶς καὶ τῇ δυνάμει νομίζων περιέσεσθαι τῶν πολεμίων· καὶ στρατεύει μετὰ μεγάλης δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ιωράμου· ὃς οὐχ ἡγούμενος αὐτὸν ἀξιόμαχον εἶναι τοῖς Σύροις, ἐπέλασεν αὐτοῦ εἰς τὴν Σαμάρειαν, θαῤῥῶν τῇ τῶν τειχῶν ὀχυρότητι. Αδαδος δὲ, λογισάμενος αἱρήσειν τὴν πόλιν, εἰ μὴ τοῖς μηχανήμασι, λιμῷ μέντοι καὶ σπάνει τῶν ἐπι-

re vt illum dignoſcere non potuerint. Impetrato et
oc quoque, in medios hoſtes egreſſus, interrogauit
os quem quaeſitum venerint. Cumque illi dicerent,
: Eliſſaeum vatem quaerere, pollicebatur ſe hunc illis
aditurum eſſe, ſi ad vrbem in qua eſſet ipſum ſeque-
ntur. Atque illi quidem, et oculis et mente a Deo
ccoecati, ſine cunctatione vatem ducem ſequuntur.
uos vbi Samariam perduxerat Eliſſaeus, regi quidem
ramo praecepit, vt portas clauderet, Syroſque ſuis co-
iis circumdaret: Deum vero orauit, vt eorum oculos
periret, illiſque caliginem auferret. Tum illi, coeci-
ie diſcuſſa, viderunt ſeſe in mediis hoſtibus verſari.
um autem Syri, vt veriſimile erat, ex re adeo mirau-
a et inopinata valde animis eſſent conſternati et conſilii
iopes haererent, vatemque rex percontaretur an iuberet
os iaculis configi; id quidem ne fieret, obſtitit Eliſ-
eus: iure enim belli captos occidere fas eſſe, illos ve-
) nihil damni eius regioni intuliſſe, ſed Dei ductu igna-
os omnium eo peruenisſe. ideoque conſilium dedit, vt
oſpitio benigne exceptos menſaeque lautae adhibitos,
laeſos dimitteret. Et quidem Ioramus, vatis monitis
bſequens, Syros ſplendide et magnifice tractatos ad re-
em ſuum Adadum dimiſit.

4. Cum autem iſti reuerſi quae illis acciderant ei
nciaſſent, Adadus rei prodigium demiratus, Deique
raëlitarum potentiam pariter ac praeſentiam, inſuper
vatem cui manifeſto adeo numen aderat, clam qui-
em prae metu Eliſſaei nihil contra Iſraëlitarum regem
oliri ſtatuit; palam vero bellum ei inferre in animum
duxit, copiarum numero et viribus ſe hoſtibus ſupe-
orem eſſe exiſtimans. coactoque magno exercitu, con-
a Ioramum proficiſcitur. Qui ſecum reputans ſe non
leo viribus pollere, vt cum Syro acie dimicaret, ſeſe
Samariam incluſit, valida vrbis munitione fretus.
dadus vero ratus ſi non machinis et operibus ſe vr-
m capturum, fame tamen rerumque neceſſariarum

θείων παρατήσασθαι τὰς Σαμαρεῖς, προσβαλὼν ἐπολιόρκει τὴν πόλιν. ἕτω δ' ἐπέλιπε τὸν Ἰώραμον ἡ τῶν ἀναγκαίων ἀπορία, ὡς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἐνδείας ἐν τῇ Σαμαρείᾳ πραθῆναι ὀγδοήκοντα μὲν ἀργυρῶν νομίσματος κεφαλὴν ὄνου, πέντε δ' ἀργυρῶν νομίσματος ξέστην κόπρου περιστερῶν ἀπὸ ἁλῶν ὠνεῖσθαι τὰς Ἑβραίους. ἦν δ' ἐν Φόβῳ μὴ διὰ τὸν λιμὸν παραδῷ τοῖς τοῖς ἐχθροῖς τὴν πόλιν ὁ Ἰώραμος, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπερωτήσεις ἐποιεῖτο τὰ τείχη καὶ τὰς φύλακας, μή τις ἔνδον παρ' αὐτῶν σκεπτόμενος· καὶ τῷ βλέπεσθαι καὶ φρουρεῖσθαι ἀφαιρούμενος καὶ τὸ βάλεσθαί τι τοιοῦτο, καὶ τὸ ἔργον, εἰ τοῦτο τοῖς τὴν γνώμην ἤδη λαμβάνειν ἔφθασεν. ἀνακραγούσης δέ τινος γυναικὸς, δέσποτα ἐλέησον, νομίσας αἰτεῖν τι μέλλειν αὐτὴν τῶν πρὸς τροφὴν, ὀργισθεὶς ἐπηράσατο αὐτῇ τὸν Θεὸν, καὶ μήτε ἁλωὰς αὐτῷ μήτε ληνὸς ὑπάρχειν ἔλεγεν, ὅθεν τι παράσχοιεν αὐτῇ δεομένῃ. τῆς δ' ἀδενὸς μὲν χρῄζειν ἐπὶ τούτων, ἀδ' ἐνοχλεῖν τροφῆς ἕνεκα, κρυθῆναι δ' ἀξιούσης τὴν ἄλλην γυναῖκα, κελεύσαντος λέγειν καὶ διδάσκειν περὶ ὃ ἐπιζητεῖ, "συνθήκας, ἔφη, ποιήσασθαι μετὰ τῆς ἑτέρας γυναικὸς γειτνιώσης καὶ φίλης αὐτῇ τυγχανούσης, ὅπως, ἐπειδὴ "τῇ λιμῷ καὶ τῆς ἐνδείας ἦν ἀμήχανα, διαχρησάμενα τὰ "τέκνα, ἦν δ' ἄρρεν ἑκατέρα παιδίον, ἀνὰ μίαν ἡμέραν δεῖ- "ψωμεν ἀλλήλας. κἀγὼ μὲν, φησὶ, πρώτη τοὐμὸν κατέφα- "ξα, καὶ τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν τοὐμὸν ἐτεάφημεν ἀμφό- "τεραι. ἡ δ' οὐ βούλεται ταὐτὸ ποιεῖν, ἀλλὰ παραβαίνει τὴν "συνθήκην, καὶ τὸν ἐμὸν ἀφανῆ πεποίηκε." ταῦτ' ἐλυπήσατο σφόδρα Ἰώραμον ἀκούσαντα, καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, καὶ δεινὸν ἐκβοήσας, ἔπειτα ὀργῆς ἐπὶ τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον πληρωθεὶς, ἀνελεῖν αὐτὸν ὥρμησεν, ὅτι μὴ δεῖται τοῦ Θεοῦ πόρον αὐτοῖς καὶ διαφυγὴν τῶν περιεχόντων κακῶν δοῦναι· τόν τε ἀποτεμοῦντα αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, εὐθὺς ἐκπέμψαι. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν ἠπείγετο τῷ προφήτῃ· τὸν δὲ Ἐλισσαῖον οὐκ ἔλαθεν ἡ τοῦ βασιλέως ὀργή· καθεζόμενος δ' εἵκαδε παρ' ἑαυτῷ σὺν τοῖς μαθηταῖς ἐμύησε καὶ τοῖς, ὅτι Ἰώραμος ὁ τοῦ Φοινέως υἱὸς πέμψειε τὸν ἀφαιρήσο-

ia in poteſtatem ſuam redacturum eſſe Samarenſes,
is admotis vrbem obſidet. Tanta autem ciborum
uria premebatur Ioramus, vt propter caritatem im-
licam intra Samariam caput aſini octoginta quidem
mis argenteis venierit, quinque vero nummis argen-
ſextarium ſtercoris columbini emerint Hebraei pro

Quo factum eſt vt rex magnopere vereretur, ne
fame adactus vrbem hoſtibus proderet, et quotidie
uia ipſe obiret et excubias, diſpiciens an quis intus
is occuleretur: et, quod conſpiceretur et curam ad-
ret, aliis obſtitit, quo minus perfide aliquid cogi-
nt, aut cogitata perficerent, ſi quis huiuſmodi quid
etrare prius inſtituiſſet. Quod dum faceret, mu-
quadam exclamante, miſerere domine, ratus ipſam
uid ſibimet, quo veſceretur, petituram, ira com-
tus, eam Dei nomine diris deuouit, aiebatque, ſibi
ue areas eſſe neque torcularia, vnde et ipſi egenti
uid largiri poſſet. Cumque illa horum quidem ni-
ſe deſiderare diceret, neque ob cibum moleſtam
, ſed vt litem, quam cum alia muliere habuit, di-
icare non grauaretur, vbi ille eam loqui iuſſerat
mque de iis quae requirit certiorem facere, "ſibi
m alia muliere vicina ſuique amica conueniſſe, di-
bat, vt, cum famis et inediae mala non amplius fer-
potuerint, mactatis liberis ſuis (nam vtrique infans
at maſculus) alternis diebus altera alteram aleret. at-
ue, ego quidem, ait, prima meum iugulaui, heſter-
aque die meo ambae veſcebamur. Illa vero non
lt idem iam facere; ſed a pactis recedit, filiumque
um abſcondidit." Haec res audita vehementi dolo-
affecit Ioramum: cumque veſtem conſciditſſet et gra-
er exclamaſſet, poſtea in vatem Eliſſaeum ira accen-
eſt, magnopere volens eum occidere, quod non
ret Deum vt daret remedium et fugam malorum qui-
s tenebantur: atque ſtatim miſit qui caput ei prae-
leret. Et ille quidem ad vatis caedem properabat;
iſſaeum vero haud latuit regis ira: ſed domi ſuae

τα αὐτῦ τὴν κεφαλήν. ἀλλ' ὑμεῖς, φησὶν, ὅταν ὁ τῆς προσαχθεὶς ἀφίπται, παραφυλάξαντες εὐθέως μέλλοντα προσαποθλίψατε τῇ θύρᾳ καὶ κατάσχετε· ἀπολειφθήσεται γὰρ αὐτῷ πρὸς ἐμὲ παραγινόμενος ὁ βασιλεὺς, μεταβεβουλευμένος. καὶ οἱ μὲν τὸ κελευσθὲν, ὡς ἦκεν ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ τῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἀναίρεσιν τῦ Ελισσαίου, ἐποίησαν. Ιωραμος δὲ καταγνοὺς τῆς ἐπὶ τὸν προφήτην ὀργῆς, καὶ δείσας μὴ φθάσῃ κτείνας αὐτὸν ὁ τοῦτο προσαχθεὶς, ἔσπευσε κωλύσαι γενέσθαι τὸν φόνον, καὶ διασῶσαι τὸν προφήτην. ἀφικόμενος δὲ πρὸς αὐτὸν, ἠτιᾶτο ὅτι μὴ παρὰ τοῦ Θεοῦ λύσιν αὐτοῖς τῶν παρόντων κακῶν αἰτεῖται, ἀλλ' ὁρᾶν αὐτοὺς ὑπ' αὐτῶν φθειρομένους ὁρᾷ. Ελισσαῖος δὲ εἰς τὴν ἑπομένην ἐπηγγέλλετο, κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν, καθ' ἣν ὁ βασιλεὺς ἀφίκετο πρὸς αὐτὸν, ἔσεσθαι πολλὴν εὐπορίαν τροφῆς καὶ πραθήσεσθαι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ σίκλῳ δύο κριθῆς σάτον, ὠνήσεσθαι δὲ σεμιδάλεως σάτον σίκλῳ. ταῦτα τόν τ' Ιωραμον καὶ τὰς παρόντας εἰς χαρὰν περιέτρεψε. πιστεύσαι γὰρ τῷ προφήτῃ διὰ τὴν ἐπὶ τοῖς προπεπειραμένοις ἀλήθειαν οὐκ ὤκνουν. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπ' ἐκείνης ἐνδεὲς τῆς ἡμέρας καὶ παλαίπωρον ἡ προσδοκωμένη κέρδος αὐτοῖς ἐποίει. ὁ δὲ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμὼν, τῷ βασιλεῖ φίλος ὤν, καὶ τότε φίλος αὐτὸν ἐπερηρεισμένον, "ἄπιστα, ἔφη, λέγεις, ὦ προφῆτα· καὶ ὥσπερ ἀδύνατον ἐχρῆν τὸν Θεὸν ἐξ ὑραῦ καταράκτας κριθῆς ἢ σεμιδάλεως, ἵνα μὴ χανοι καὶ ταῦτα ὑπὸ σῦ νῦν εἰρημένα γενέσθαι." καὶ ὁ προφήτης πρὸς αὐτὸν ταῦτα μὲν εἶπεν, "ὄψῃ τῦτο λαμβάνοντα τὸ τέλος, οὐ μεταλήψῃ δ' οὐδενὸς τῶν ὑπαρξάντων.

ε'. Ἐξέβη τοίνυν τοῦτον τὸν τρόπον τὰ ὑπὸ Ελισσαίου προειρημένα. νόμος ἦν ἐν τῇ Σαμαρείᾳ, τοὺς λέπρᾳ ἐχομένους, καὶ μὴ καθαροὺς ἀπὸ τῶν τοιούτων τὰ σώματα, μένειν ἔξω τῆς πόλεως. ἄνδρες οὖν τὸν ἀριθμὸν τέσσαρες ἐν ταύτην τὴν αἰτίαν πρὸ τῶν πυλῶν μένοντες, μηκέτι μένειν αὐτοῖς διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῦ λιμοῦ τροφὴν ἐκφέροντες, ἐλθεῖν μὲν εἰς τὴν πόλιν κεκωλυμένοι διὰ τὸν νόμον, τῷ

dens vna cum discipulis, eis indicauit, quod Ioramus homicidae filius miserit qui ei caput auferret. Vos ero, inquit, cum venerit is cui hoc mandatum est, obruate vt ingressurum foribus affligatis, atque retineatis: enim sequetur eum ad me veniens rex, mutato consilio. Atque illi quidem, vbi venit qui a rege ad perimendum Elisaeum missus erat, iussa fecerunt. Ioramus autem suae contra vatem iracundiae poenitens, vetusque ne eum iam occidisset qui ad hoc missus erat, operauit caedem fieri prohibere, vatemque conseruauit. Atque vbi ad eum venit, conqueri de eo coepit, ii eis praesentium malorum remedium a Deo non polaret, sed eos ita malis illis confici spectaret. Elisaeus autem in crastinum diem promittebat, eadem hoqua tum rex ad eum venerat, futuram magnam alienti copiam et abundantiam; foreque vt in foro bina iidem hordei sata sicli vendantur, similae vero satum clo ematur. Ista Ioramum et qui cum eo erant ad audia conuerterunt. non enim tardi erant ad fidem vati abendam, quod vaticiniorum eius veritatem iam ante perti fuissent. immo etiam illius diei inediam et miriam eis leuauit futuri exspectatio. Tertiae autem coiarum partis praefectus, amicus regis, qui tum forte im reclinatum ferebat, "incredibilia, inquit, loqueris, o vates: et sicuti istud haud fieri potest vt Deus e coelo effunderet hordei et similae cataractas, ita fieri nequeunt quae a te iam dicta sunt." Cui vates dicit, "tuis quidem oculis ista videbis ad hunc plane modum euenire, cum vero exstiterint eorum nullatenus particeps eris.

5. Quae itaque ab Elisaeo praedicta ad exitum erducta sunt, hoc modo. Lege cautum erat apud Samariam, vt qui lepra scateant, et corpora non habeant orbi istiusmodi pura, extra ciuitatem manerent. Quatuor itaque viri ob hanc causam ante portam manentes, nnine ad eos propter summam famis diritatem cibi ali-

ἐπιτραπῆ δὲ αὐτοῖς διαφθαρήσεσθαι κακῶς ὑπὸ τῶ λιμ
λογισάμενοι, τοῦτο δὲ πείσεσθαι κἂν αὐτόθι μένωσιν ἀπ
ρία τροφῆς, παραδοῦναι τοῖς πολεμίοις αὐτοὺς ἔκρινα, ἡ
εἰ μὲν φείσαιντο αὐτῶν, ζησόμενοι, εἰ δ' ἀναιρεθεῖεν, ἀ
θανατήσοντες. ταύτην κυρώσαντες τὴν βουλὴν νυκτὸς ἐπ
εἰς τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν πολεμίων. ἤρχετο δ' ἤδη τοὺς Σ
ρους ἐκφοβεῖν καὶ ταράττειν ὁ Θεὸς, καὶ κτύπον ἁρμάτω
καὶ ὅπλων, ὡς ἐπερχομένης στρατιᾶς, ταῖς ἀκοαῖς αὐτ
ἐνηχεῖν, καὶ ταύτην ἐγγυτέρω προσφέρειν αὐτοῖς τὴν ὑπό
αν. ἀμέλει τοῦτον τὸν τρόπον ὑπ' αὐτῆς διετέθησαν, ὑπ
τὰς σκηνὰς ἐκλιπόντες συνέδραμον πρὸς τὸν Λδαδον, λέ
γοντες, ὡς Ιώραμος ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μισθοῦ
μενος συμμάχους, τόν τε τῶν Λιγυπτίων βασιλέα, καὶ τὸ
τῶν νήσων, ἐπ' αὐτοὺς ἄγει· προσιόντων γὰρ αὐτῶν ἐτ
κούειν τοῦ κτύπου. ταῦτα λέγουσιν ὁ Λδαδος, καὶ γὰρ αὐ
τὸς περιψοφεῖτο ἤδη τὰς ἀκοὰς ὁμοίως τῶ πλήθει, πεί
χε. καὶ μετὰ πολλῆς ἀταξίας καὶ θορύβου, καταλιπόν
ἐν τῇ παρεμβολῇ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια καὶ πλεί
στον ἄφθονον, εἰς φυγὴν ἐχώρησαν. οἱ δὲ λεπρὼ οἱ ἐκ τῆ
Σαμαρείας ἀναχωρήσαντες εἰς τὸ τῶν Σύρων στρατόπεδο
ὧν μικρὸν ἔμπροσθεν ἐπεμνήσθημεν, καὶ γενόμενοι πρὸς
παρεμβολῇ, πολλὴν ἡσυχίαν καὶ ἀφωνίαν ἔβλεπον οὖσαν.
καὶ παρελθόντες εἴσω, καὶ ὁρμήσαντες εἰς μίαν σκηνὴν, ὡ
οὐδένα ἑώρων ἐν μέσῳ, φαγόντες καὶ πιόντες ἐβάστασα
ἔθητα, καὶ πολὺν χρυσὸν κομίσαντες ἔξω τῆς παρεμβολῆ
ἔκρυψαν· ἔπειτ' εἰς ἑτέραν σκηνὴν παρελθόντες, ὁμοίως π
ἐν αὐτῇ πάλιν ἐξεκόμισαν. καὶ τοῦτο ἐποίησαν τετράκι
μηδενὸς αὐτοῖς ὅλως ἐντυγχάνοντος. ὅθεν εἰκάσαντες ἀπ
κεχωρηκέναι τοὺς πολεμίους, κατεγίνωσκον ἑαυτῶν μὴ τα
τα δηλούντων τῷ Ιωράμῳ καὶ τοῖς πολίταις. καὶ οἱ μὲν
θόντες πρὸς τὸ τῆς Σαμαρείας τεῖχος, καὶ ἀναβοήσαντε
πρὸς τοὺς φύλακας, ἐμήνυον αὐτοῖς τὰ περὶ τοὺς πολε
ἐκεῖνοι δὲ ταῦτα ἀπήγγειλαν τοῖς τῆ βασιλέως φύλαξι, ο
ὧν μαθὼν Ιώραμος, μετακέμπεται τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγ

nid afferente, lege quidem in vrbem intrare prohibi-
, ratique, si liceret, fore vt fame male perirent, hoc
ıſum vero victus inopia paſſuros eſſe etiamſi loco ſuo
nuerent, ſtatuerunt ſeſe hoſtibus committere, vt ſi qui-
em illis pepercerint victuri, ſin vero occiderint hone-
e morituri. Cum hanc ſententiam ratam feciſſent,
ocle ſe conferebant ad caſtra hoſtium. Iam autem
eus incipiebat Syros exterrere et perturbare, aureſque
lorum, quaſi in eo eſſet exercitus vt aduentaret, ſono
uorum et armorum complere, facereque vt magis ih
haec creſceret ſuſpicio. ita ſcilicet ex ea animo erant
ſecti, vt relictis caſtris ad Adadum concurrerint, di-
ntes, Ioramum Iſraëlitarum regem, ſibi in auxilium
ercede conductis et Ægyptiorum rege et rege Inſula-
m, ipſos adortum venire. ſonitum enim illorum ap-
opinquantium exaudiri. Haec nunciantibus Adadus
am et eius ſimiliter ac militum aures iſtiuſmodi ſtre-
tu circumſonabant) fidem habuit. atque confuſi admo-
m et perturbati, in caſtris relictis equis et iumentis
que diuitiarum ingenti, in fugam ſe coniecerunt. Le-
oſi autem iſti, quorum paulo ante meminimus, cum
Samaria ad Syrorum exercitum receſſiſſent, et ad
iſtra peruenıſſent, multum ſilentii et taciturnitatis illic
imaduertebant. atque in ea ingreſſi, profectique in
ium e tabernaculis, cum in propatulo neminem vide-
nt, cibo potuque refecti veſtes ſuſtulerunt, multum-
ue auri elatum extra caſtra abdiderunt. deinde in aliud
bernaculum ingreſſi, itidem quae in eo reperta illinc
iam extulerunt. atque hoc ipſum tertio iterumque fe-
runt, ne vno quidem oculis occurrente. Vnde con-
ctura facta hoſtes abſceſſiſſe, ſeipſos incuſare coepe-
nt, quod haec Ioramo et ciuibus non nunciatum
ent. Ita quidem illi, cum ad Samariae moenia ac-
ſſiſſent. et ad cuſtodes clamaſſent, ipſis indicabant
uid de hoſtibus factum ſit. Illi autem excubitoribus
gis iſta nunciarunt. A quibus cum ea accepiſſet Io-
mus, amicos duceſque accerſit. ad quos, vbi venerant

μόνας. πρὸς δὲ ἐλθόντας "ἐπέδρευν καὶ τέχνῃ ὑποτοῦ ἐκ
"γε τὴν ἀναχώρησιν τῶν Σύρων βασιλέως, ἀπαγόντος
"ὑμᾶς τῷ λιμῷ διαφθαρήσεσθαι, ἵν' ὡς πεφευγότων ἐπὶ
"διαρπαγὴν ἐξελθόντων τῆς παρεμβολῆς αἰφνιδίως ἐπι-
"σῃ, καὶ κτείνῃ μὲν αὐτοὺς, ἀμαχητὶ δ' ἕλῃ τὴν πόλιν
"ὅθεν ὑμῖν παραιτῶ, διὰ φυλακῆς ἔχειν αὐτὴν, καὶ μὴ
"μῶς προϊέναι καταφρονήσαντας τῷ τοὺς πολεμίους ἀπε-
"χωρηκέναι." φήσαντος δέ τινος, ὡς ἄριστα μὲν καὶ συμ-
τώτατα ὑποτοῦσι, πέμψαι γε μὴν συμβουλεύσασθαι κ
τῶν ἵππων τοὺς τὴν ἄχρι Ἰορδάνου πᾶσαν ἐξερευνήσοντας,
εἰ ληφθέντες ὑπὸ λοχώντων τῶν πολεμίων διαφθαρεῖεν, θ
λακὴ τῇ στρατιᾷ γένωνται, τῷ μηδὲν ὅμοιον παθεῖν αὐ
ἀνυπόπτως προελθοῦσαν, προσαριθμήσεις δὲ φη
ὑπὸ τοῦ λιμοῦ τεθνηκόσι τοὺς ἵππους, κἂν ὑπὸ τῶν ἐχθ
ληφθέντες ἀπόλωνται· ἀρεσθεὶς δὲ τῇ γνώμῃ τοὺς κατ
μένους ἔπεμψεν. οἱ δὲ, κενὴν μὲν τὴν ὁδὸν πολεμίων ἔτυ
μεστὴν δὲ σιτίων καὶ ὅπλων εὗρον· ἃ διὰ τὸ κῦφος τῆς
Φεύγειν εἶναι ῥίπτοντες κατέλιπον. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βα
λεὺς, ἐπὶ διαρπαγὴν τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τὸ πλῆθος ἐξ
ῆκεν. εὐτελὲς δ' οὐδὲν οὐδ' ὀλίγου ὠφελοῦντο, ἀλλὰ κα
μὲν χρυσὸν, πολὺν δ' ἄργυρον, αἰγέλας δὲ παντοδα
κτηνῶν ἐλάμβανον. ἔτι γε μὴν σίτου μυριάσι καὶ κριθ
ᾗδ' ὅσας ἥλπισαν, ἐπιτυχόντες, τῶν μὲν παντίπαν κα
ἀπηλλάγησαν, ἀφθονίαν δ' εἶχον, ὡς οἴεσθαι δύ
σάτα κριθῆς σίκλῳ, σεμιδάλεως δὲ σάτον σίκλῳ,
τὴν Ελισσαίου προφητείαν. ἰσχύει δὲ τὸ σάτον μόδιον
μισυ Ἰταλικόν. μόνος δὲ τούτων οὐκ ὤνατο τῶν ἀγαθῶν
τρίτης μοίρας ἡγεμών. καταπαθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλ
ἐπὶ τῆς πύλης, ἵνα τὸ πλῆθος ἐπέχῃ τῆς πολλῆς ὁ
καὶ μὴ κινδυνεύσωσι ὑπ' ἀλλήλων ὠθούμενοι σωματ
τες ἀπολέσθαι, τοῦτ' αὐτὸς ἔπαθε, καὶ τοῦτον ἀπο
τὸν τρόπον, τὴν τελευτὴν αὐτῷ προφητεύσαντος Ελ
ὅτε τοῖς ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐσομένης εὐπορίας τῶν
δείων λεγομένοις μόνος ἐξ ἁπάντων οὐκ ἐπίστευσεν.

ebat; "ſibi inſidiarum dolique ſuſpicionem dare Syrum regis diſceſſum, deſperantis fore vt vos fame tereatis, vt ſi ad caſtra illorum quaſi fuga deſerta dipienda prodieritis, impetu repente facto vos quidem ſos perimat, vrbem vero ſine pugna capiat. Quare os moneo vt vrbem cuſtodiatis, et nuſquam ex ea teatis, animis elati ex hoſtium receſſu." Cum autem dam dixiſſet, optime quidem eum et prudentiſſime illis ſuſpicari; ſuaſiſſetque mittendos eſſe duos ex itibus, qui regionem omnem vſque ad Iordanem olorarent, vt ſi ab hoſtibus inſidiantibus capti periit, inde caueat exercitus, ne temere egreſſus ſimile id patiatur; quin et iſtos, inquit, equites, ſi fote ca- ab hoſtibus intereant, annumerabis iis quos fames umpſit: ab hac ſententia non auerſus, miſit qui omnia picerent. Illi autem per viam hoſtibus quidem vam iter confecerunt, plenam vero cibariorum et arrum inueniebant, quae abiecta reliquerant, vt leues ent et expediti ad fugam. His auditis, rex multitudem ad ea quae in caſtris erant diripienda emiſit. n autem hoc vulgari aut exiguo illis emolumento t; ſed aurum multum pariter et argentum, vt et iumentorum omne genus greges capiebant: ac praeterea menti atque hordei vim infinitam nacti, quantam nec ſomniis ſperare poterant, non ſolum malis prioribus erati erant, ſed et tanta affluebant copia, vt duo quin hordei ſata empta fuerint ſiclo, ſimilae vero ſatum lem ſiclo, iuxta Eliſſaei vaticinium. Satum autem con- et modium vnum Italicum et dimidium eius. Illi au- u ſoli bona iſta non proderant, qui tertiae copiarum parpraefectus erat. conſtitutus enim ad portam a rege, vt iberet proruentis multitudinis impetum, ne dum alalterum truderet conculcati pereundi diſcrimen adit, id ipſum ille paſſus eſt, oppreſſuſque a turba anim efflat; morte illius ab Eliſſaeo praedicta, quod iis, ae de futura rerum neceſſariarum copia loquutus erat, ſolus fidem non habuerit.

ς'. Ο δὲ τῶν Σύρων βασιλεὺς Αδαδος διασωθεὶς εἰς Δαμασκὸν, καὶ μαθὼν ὅτι τὸ θεῖον αὐτόν τε καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῦ πᾶσαν εἰς τὸ δέος καὶ τὴν ταραχὴν ἐκείνην ἐνέβαλεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἐφόδου πολεμίων ἐγένετο, σφόδρα τῇ δυσμενῆ τὸν Θεὸν ἔχειν ἀθυμήσας εἰς νόσον κατέπεσεν. ἐκδημήσαντος δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον εἰς Δαμασκὸν Ελισσαίου τῦ προφήτου, γνοὺς ὁ Αδαδος τὸν πιστότατον τῶν αὐτῶν Αζάηλον ἔπεμψεν ὑπαντησόμενον αὐτῷ, καὶ δῶρα κομίζοντα, κελεύσας ἔρεσθαι περὶ τῆς νόσου, καὶ εἰ διαφεύξεται τὸν ἐξ αὐτῆς κίνδυνον. Αζάηλος δὴ μετὰ καμήλων τεσσαράκοντα τὸν ἀριθμὸν, ἃς τὰ κάλλιστα καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν ἐν Δαμασκῷ γινομένων καὶ ὄντων ἐν τῷ βασιλεῖ ἔφερον δῶρα, συμβαλὼν τῷ Ελισσαίῳ, καὶ προσαγορεύσας αὐτὸν φιλοφρόνως, ἔλεγεν ὑπὸ Αδάδου τοῦ βασιλέως πεμφθέντα πρὸς αὐτὸν, δῶρά τε κομίσαι, καὶ πυθέσθαι περὶ τῆς νόσου, εἰ ῥᾴων ἀπ' αὐτῆς ἔσοιτο. ὁ δὲ προφήτης, τὸν μὲν Αζάηλον ἐκέλευσε μηδὲν ἀπαγγέλλειν τῷ βασιλεῖ κακόν· ἔλεγε δ' ὅτι τεθνήξεται. καὶ ὁ μὲν οἰκέτης τοῦ βασιλέως ἐλυπεῖτο ταῦτα ἀκούσας· ὁ δὲ Ελισσαῖος ἔκλαιε, καὶ πολλοῖς ἐῤῥεῖτο δακρύοις, προορώμενος ἃ πάσχειν ὁ λαὸς ἔμελλε κακά, μετὰ τὴν Αδάδου τελευτήν. ἀναῤῥώσαντος δ' αὐτὸν Αζάηλε τὴν αἰτίαν τῆς συγχύσεως, κλαίω, φησὶ, τὸ πλῆθος τῶν Ισραηλιτῶν ἐλεῶν, ὧν ἐκ σοῦ πείσονται δεινῶν. ἀποκτενεῖς γὰρ αὐτῶν τοὺς ἀρίστους, καὶ τὰς ὀχυρωτάτας πόλεις ἐμπρήσεις, καὶ παιδία μὲν ἀπολεῖς πρωτογνοὺς πέτραις, τὰς δ' ἐγκύους ἀναῤῥήξεις γυναῖκας. τοῦ δ' Αζάηλε λέγοντος, τίνα γὰρ ἰσχὺν ἐν ἐμοὶ τηλικαύτην εἶναι συμβέβηκεν ὥστε ταῦτα ποιῆσαι; τὸν Θεὸν, ἔφησεν, ἐν τῷ δεδηλωκέναι σοι τοῦτ' ὅτι τῆς Συρίας μέλλοι βασιλεύειν. Αζάηλος μὲν οὖν παραγενόμενος πρὸς τὸν Αδαδον, τὰ μὲν τὰ βελτίω περὶ τῆς νόσου κατήγγειλε· τῇ δ' ἐπιούσῃ δίκτυον ἐπιβαλὼν αὐτῷ διάβροχον, τὸν μὲν στραγγάλῃ διέφθειρε, τὴν δ' ἀρχὴν αὐτὸς παρέλαβε, δορυφορικός τε ὢν ἀνὴρ, καὶ πολλὴν ἔχων παρὰ τῶν Σύρων εὔνοιαν, καὶ τῷ δήμῳ τῶν

6. Adadus autem Syrorum rex vbi incolumis Da-
aſcum venit, intellexitque Deum ipſique et exercitui
us vniuerſo terrorem et perturbationem iſtam incuſſiſ-
, quodque ab hoſtium inuaſione nequaquam metu fue-
nt perculſi, moerore vehementer affectus, quod Deum
)i infenſum haberet, in languorem incidit. Cumque
:r idem tempus Eliſſaeus vates e patria ſua Damaſcum
iſſet, hoc cognito, Adadus domeſticorum ſuorum fi-
:liſſimum Azaëlum ei occurſurum miſit, munera etiam
cum ferentem, cui in mandatis dedit, vt de morbo,
ium percontaretur, et num ex periculo ab eo intenta-
eſſet euaſurus. Azaëlus itaque cum camelis numero
uadraginta, quae de optimis et pretioſiſſimis Damaſci
)nis quaeque regia ſuppeditaret munera portabant, ob-
am factus Eliſſaeo, cum benigne eum ſalutaſſet, di-
:bat, ſe ab Adado rege ad eum miſſum, vt et dona
ferret, et de morbo ſciſcitaretur, an ex eo eſſet reua-
turus. At vates Azaëlo quidem iuſſit, vt mali nihil
:gi renunciaret: dicebat autem eum breui moriturum
le. Et quidem famulus regius, his auditis, dolebat:
liſſaeus vero flebat, et multis manabat lacrymis, pro-
)iciens mala quae paſſurus eſſet populus poſt mortem
dadi. Cum Azaëlus autem eum interrogaſſet, cur
leo animo perturbatus eſſet; fleo, inquit, quod me
)puli Iſraëlitici malorum miſereat, quibus a te afficien-
ur. nam optimos ex eis interficies, et vrbes eorum mu-
tiſſimas incendes, et infantes quidem lapidibus alliſos
:rimes, mulieres vero grauidas diſſecabis. Azaëlo au-
m dicente, vnde me tantas habere vires contigit vt
la facerem? Deum, aiebat, id ſibi oſtendiſſe, illum
:gem fore Syriae. Azaëlus itaque, cum ad Adadum
:miſſet, illi quidem meliora omnia de morbo nuncia-
t: poſtridie vero reti madido in eum iniecto fauces
rangulando occidebat, regnumque in eius locum ipſe oc-
upabat; vir impiger, et qui Syrorum, populique Da-
aſceni gratiam ſibi conciliauerat. a quo et ipſe Ada-
us et Azaëlus qui poſt eum regnauit pro Diis adhuc

Δαμασκηνῶν. ὑφ' ἃ μέχρι νῦν αὐτός τε ὁ Ἀδαδος καὶ Ἀζάηλος, ὁ μετ' αὐτὸν ἄρξας, ὡς θεοὶ τιμῶνται διὰ τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς τῶν ναῶν οἰκοδομίας, οἷς ἐκόσμησαν τὴν τῶν Δαμασκηνῶν πόλιν. πομπεύουσι δ' ἔτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐπὶ τῇ τιμῇ τῶν βασιλέων, καὶ σεμνύνονται τῇ τιμῶν ἀρχαιότητα· οὐκ εἰδότες ὅτι νεώτεροί εἰσι, καὶ οὐκ ἔχουσιν ἔτοι οἱ βασιλεῖς ἔτη χίλια καὶ ἑκατόν. ὁ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Ἰώραμος, ἀκούσας τὴν Ἀδάδου τελευτὴν, ἀνέπνευσεν ἐκ τῶν φόβων, καὶ τῇ δείσῃ ὃ δι' αὐτὸν εἶχε, ἀσμένως εἰρήνης λαβόμενος.

ΚΕΦ. ε'.

Περὶ Ἰωράμου τοῦ Ἱεροσολύμων βασιλέως πονηρίας, ἥττης, καὶ τελευτῆς.

Ἰώραμος δὲ ὁ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, καὶ τότε γὰρ ἦν ταὐτὸ καθὼς προεῖρήκαμεν ἔμπροσθεν ὄνομα, παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, εὐθὺς ἐπὶ σφαγὴν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν πατρώων φίλων, οὓς καὶ ἡγεμόνες ἦσαν, ἐχώρησε· τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς πονηρίας ἐντεῦθεν ποιούμενος, καὶ μηδὲν διενεγκὼν τῶν τοῦ Ἰσραὴλ βασιλέων, οἱ πρῶτοι παρηνόμησαν εἰς τὰ πάτρια τῶν Ἑβραίων ἔθη, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν. ἐδίδαξέ τε αὐτὸν τά τε ἄλλα κακὸν, καὶ δὴ καὶ ξενικοὺς θεοὺς προσκυνεῖν, Γοθολία θυγάτηρ μὲν Ἀχάβου, συνοικήσασα δ' αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν θεὸς διὰ τὴν πρὸς Δαυΐδην ὁμολογίαν οὐκ ἐβούλετο τότε τὸ γένος ἐξαφανίσαι· Ἰώραμος δ' οὐ διέλιπεν ἑκάστης ἡμέρας νεργῶν ἐπ' ἀσεβείᾳ καὶ λύμῃ τῶν ἐπιχωρίων ἐθισμῶν. ποσάντων δ' αὐτῷ κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν τῶν Ἰδουμαίων καὶ τὸν μὲν πρότερον ἀποκτεινάντων βασιλέα, ὃς ἦν αὐτοῦ τῷ πατρὶ, ὃν δ' ἐβούλοντο αὐτοὶ κατασησάντων, ραμος, μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἱππέων καὶ τῶν ἁρμάτων κτὸς εἰς τὴν Ἰδουμαίαν ἐνέβαλε· καὶ τὰς μὲν πέριξ τῆς Βασιλείας διέφθειρε, πορρωτέρω δ' οὐ προῆλθεν.

oluntur, propter beneficentiam eorum, et exſtructio-
es templorum, quibus Damaſcenorum vrbem ornarunt.
uin et pompam illi quotidie ducunt in horum regum
onorem, et de illorum antiquitate gloriantur; ignari
os eſſe recentiores, regeſque iſtos non attingere ad cen-
um et mille annos. Caeterum Ioramus Iſraëlitarum
x, audita morte Adadi, a continuis pauoribus reſpirauit,
la metu quem propter ipſum habebat, laete admodum
icem amplexus.

CAP. V.

le nequitia, clade, et morte Ioramí Hieroſolymorum regis.

Oramus autem Hieroſolymorum rex (nam et huic cum raëlitarum rege, vt iam ante diximus, idem erat no-ien) ſtatim, vt accepit imperium, ad caedem fratrum ſius et paternorum amicorum, qui etiam principes anf, proceſſit; inde regni ſui initio facto, datoque alitiae ſuae ſpecimine, nullaque in re diſſimilis Iſraë-arum regibus, qui primi a patriis Hebraeorum mori-is Deique cultu diſceſſerunt. Quin et ipſum ad im-etatem inſtituit, Deoſque alienos adorare docuit vxor us Gotholia, Achabi filia. Et quidem Deus, propter edus, quod cum Dauide percuſſerat, noluit ſtirpem us perdere: Ioramus vero noui aliquid in dies in im-etate et ad gentilitiae religionis perniciem moliri non eſſitit. Cum autem ſub idem fere tempus Idumaei ab defeciſſent, et priorem quidem illorum regem, qui patris ipſius fide erat, interfeciſſent, quem vero vo-erunt ſibi regem creaſſent, Ioramus, cum equitatu, ii tum ei ad manum erat, et curribus, in Idumaeam ctu irruptionem faciebat; atque eos quidem, qui in ſius regni vicinia erant, occidebat, vlterius vero non ogrediebatur. Caeterum nihil ei profuit haec ex-

μέντοι τοῦτο ποιήσας ἠδέν. πάντες γὰρ ἀπέστησαν αὐτοῦ καὶ οἱ τὴν χώραν τὴν καλουμένην Λαβίναν νεμόμενοι. ἦν δ' ἔτως ἐμμανὴς, ὥστε τὸν λαὸν ἠνάγκαζεν, ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ τῶν ὀρῶν ἀναβαίνοντα, προσκυνεῖν τὰς ἀλλοτρίας θεάς.

β'. Ταῦτα δ' αὐτῷ πράττοντι, καὶ τελέως ἐκβεβληκότι τῆς διανοίας τὰ πάτρια νόμιμα, κομίζεται παρ' Ηλίου τοῦ προφήτου ἐπιστολή· ἣ τὸν Θεὸν ἐδήλου μεγάλην παρ' αὐτοῦ λημψόμενον δίκην, ὅτι τῶν μὲν ἰδίων πατέρων μηδενὸς ἐγένετο, τοῖς δὲ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέων κατηκολούθησεν ἀσεβήμασι, καὶ συνηνάγκασε τὴν τοῦ Ιούδα φυλὴν, καὶ τοὺς πολίτας Ιεροσολύμων, ἀφέντας τὴν ὁσίαν τοῦ ἱτιμωρίας Θεοῦ θρησκείαν, σέβειν τὰ εἴδωλα. καθὼς καὶ Αχαὼβος τῶν Ισραηλίτων ἐβιάσατο, ὅτι τε τοὺς ἀδελφοὺς διεχρήσατο, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας καὶ δικαίους ἀπέκτεινε, τήν τε τιμωρίαν, ἣν αὐτῶν ὑφέξειν ἔμελλεν, ἐσήμαινε τοῖς γράμμασιν ὁ προφήτης, ὄλεθρον τοῦ λαοῦ καὶ φθορὰν γυναικῶν αὐτοῦ τε βασιλέως καὶ τέκνων, καὶ ὅτι τεθνήξεται νόσῳ τῆς πηδύος ἐκπολὺ βασανισθείς, καὶ τῶν ἐντέρων αὐτοῦ δι' ὑπερβολὴν τῶν ἐντὸς διαφθορᾶς ἐκρυέντων, ὥς' αὐτὸν ὁρῶντα τὴν τοῦ συμφορὰν, καὶ μηδὲν βοηθῆσαι δυνάμενον, ἔπειθ' ὕστερον ἀποθανεῖν. ταῦτα μὲν ἐδήλου διὰ τῆς ἐπιστολῆς ὁ Ηλίας.

γ'. Μετ' ὀ πολὺ δὲ στρατὸς Αράβων, τῶν ἔγγιστα τῆς Αἰθιοπίας κατοικούντων, καὶ τῶν ἀλλοφύλων, εἰς τὴν Ιούδαίαν βασιλείαν ἐνέβαλε, καὶ τήν τε χώραν διήρπασαν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως· ἔτι δὲ καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ καὶ σφαξαν καὶ τὰς γυναῖκας. εἷς δὲ αὐτῷ περιλείπεται τῶν παίδων, διαφυγὼν τοὺς πολεμίους, Οχοζίας ὄνομα. μετὰ δὲ ταύτην τὴν συμφορὰν, αὐτὸς τὴν προειρημένην ὑπὸ τοῦ προφήτου νόσον ἐπὶ πλεῖστον νοσήσας χρόνον· ἐπεσπάσατο γὰρ εἰς τὴν γαστέρα τὸ θεῖον αὐτοῦ τὴν ὀργήν· ἐλεεινῶς οὖν ἀπεθανεν, ἐπιδὼν αὐτοῦ τὰ ἐντὸς ἐκρυέντα. περιῆλθεν δὲ αὐτοῦ καὶ τὸν νεκρὸν ὁ λαὸς, λογισάμενοι γὰρ εἶναι τὸν δι' ἀποθανόντα κατὰ μῆνιν Θεοῦ, μηδὲ κηδείας τῆς βασιλικῆς σι πρεπώδης ἄξιον εἶναι τυχεῖν, ὅτε τοῖς πατρῴοις ἐπι-

editio. omnes enim ab eius imperio defecerunt, si-
ul et qui regionem Labinam dictam habitabant.
rat enim adeo vesanus, vt etiam populum ad mon-
um fastigia ire coëgerit, Deosque alienos adorare.

2. Verum ad eum, dum haec agit, et patriorum
stitutorum memoriam plane abiecerat, afferuntur lite-
e ab Elia vate: quae indicabant Deum ab eo graues
epetiturum esse poenas, quod suorum quidem patrum
ores non fuerit imitatus, sed regum Israëlitarum pec-
atis sectandis se addixerit, simulque compulerit Iudae
ibum et ciues Hierosolymitanos ad idolorum cultum,
elicta sacra erga Deum patrium religione, quemadmo-
um Achabus etiam Israëlitas ad idem faciendum ade-
it, quodque fratres suos interfecerit, virosque bonos
t iustos occiderit; insuper et supplicium, quod pro
lis erat luiturus, literis significabat vates, scilicet po-
uli interitum, vxorumque ipsius regis et liberorum stra-
em; quodque ipse breui moreretur, torminum morbo
iu vexatus, eiusque visceribus, tabe intus dirum in mo-
um grassante, profluuio eiectis; ita vt ipse, cum cala-
nitatem suam prospiceret, nullaque arte ei subuenire
osset, hoc modo postea animam efflarit. Ista quidem
Elias vates ei per literas significabat.

3. At non multo post exercitus Arabum, proxime
Ethiopiam incolentium, atque Palaestinorum, facta im-
ressione in Iorami regnum, et regionem diripuerunt et
egis ipsius domum, necnon et filios eius trucidarunt et
xores. Veruntamen vnus ei relictus est filius, e mani-
us hostium elapsus, nomine Ochozias. Post hanc au-
em calamitatem, rex ipse morbo, quem vates praedixe-
at, diutius conflictatus (Deus enim ira sua ventrem eius
erfuderat) miserabiliter vita decedebat, cum intestina sua
egesta conspexisset. Quin et populus mortuum contu-
neliis affecit. nam cum secum, vt opinor, reputassent,
equaquam dignum esse qui regiis exsequiis cohonestetur,
um lethali ex ira Dei vulnere accepto exspirarit, neque
n paternis ipsum sepeliere monumentis, neque alio di-

δευσαν αὐτὸν θάπτειν, ὅτε ἄλλης τιμῆς ἠξίωσαν, ἀλλ' ὡς ἰδιώτην ἔθαψαν· βιώσαντα μὲν ἔτη τεσσαράκοντα, βασιλεύσαντα δὲ ὀκτώ. παραδέδωκε δὲ τὴν ἀρχὴν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ιεροσολυμιτῶν τῷ παιδὶ αὐτοῦ Οχοζίᾳ.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ιηοῦς ἐχρίσθη εἰς βασιλέα, καὶ Ιώραμον ἀνεῖλεν καὶ Οχοζίαν· οἷά τε ἀπ' αὐτοῦ ἐπράττετο εἰς κόλασιν τῶν ἀσεβῶν.

Ιώραμος δὲ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, μετὰ τὴν Αδάδου τελευτὴν ἐλπίσας Αραμάθην πολιορκῆσαι τῆς Γαλααδίτιδος αἱρήσεσθαι τὴν Σύρων, στρατεύει μὲν ἐπ' αὐτὴν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς. ἐν δὲ τῇ πολιορκίᾳ τοξευθεὶς ὑπό τινος τῶν Σύρων ἀ καιρίως, ἀνεχώρησεν εἰς Ισράελαν πόλιν, ἰαθησόμενος ἐν αὐτῇ τὸ τραῦμα· καταλιπὼν ἐν τῇ Αραμάθῃ τὸ στρατιὰν ἅπασαν, καὶ ἡγεμόνα τὸν Νεμεσσὶ παῖδα Ιηοῦ· ἤδη γὰρ αὐτὴν ἠρήκει κατὰ κράτος, πρῶκτο δ' αὐτῷ μετὰ τὴν θεραπείαν πολεμεῖν τοῖς Σύροις. Ελισσαῖος δὲ προφήτης ἕνα τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὃς αὐτῷ τὸ ἅγιον ἦν, ἔπεμψεν εἰς Αραμάθην χρίσοντα τὸν Ιηοῦ· καὶ φράσοντα ὅτι τὸ θεῖον αὐτὸν ἥρηται βασιλέα. ἀλλά τι πρὸς τοῖς εἰπεῖν ἐπιτείλας, ἐκέλευσε τρόπῳ φυγῆς ποιεῖσθαι τὴν πορείαν, ὅπως λάθῃ πάντας ἐκεῖθεν ἀπιών. ὁ δὲ γενόμενος ἐν τῇ πόλει, τὸν μὲν Ιηοῦν εὑρίσκει καθεζόμενον μετὰ τῶν τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνων μέσον αὐτῶν, καθὼς Ελισσαῖος αὐτῷ προεῖπε. προσελθὼν δὲ ἔφη, βούλεσθαι περί τινος αὐτῷ διαλεχθῆναι. τοῦ δ' ἀναστάντος καὶ ἀκολουθήσαντος εἰς τὸ ταμιεῖον, λαβὼν ὁ νεανίας τὸ ἔλαιον, κατέχεεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς· καὶ τὸν Θεὸν ἔφησε βασιλέα χειροτονεῖν αὐτὸν, ἐπ' ὀλέθρῳ τοῦ γένους τοῦ Αχάβου, καὶ ὅπως ἐκδικήσῃ τὸ αἷμα τῶν προφητῶν, τῶν ὑπὸ Ιεζαβέλης παρανόμως ἀποθανόντων, ἵν' ὁ τούτων οἶκος τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπόληται Ιεροβοάμου τοῦ Ναβαταίου παιδὸς καὶ Βαασᾶ τοῦ

nati sunt honore: sed veluti priuatum tumulo manda-
unt; cum vixisset quidem annos quadraginta, octo vero
egnasset. Populus autem Hierosolymitanus regnum tra-
idit filio eius Ochoziae.

CAP. VI.

Quemadmodum Iehus vnctus est rex, et Ioramum ferro peremit et Ochoziam: quaeque ab eo gesta sunt ad poenas impiis irrogandas.

Æterum Ioramus Israëlitarum rex, post Adadi interi-
um in spem inductus se posse Syris adimere Aramatham
gionis Galaaditidis vrbem, cum magno quidem appa-
tu in eam exercitum educit. In eius autem oppugna-
one sagitta ictus a quodam Syro, non tamen lethali-
r, in Iesraëlam vrbem se recepit, vt illic sanandum
uraret vulnus: relicto ad Aramatham toto exercitu cum
hu duce Nemessi filio. iam enim vrbem istam vi cepe-
it. Ei autem propositum erat, cum a vulnere reua-
sceret, Syros bello aggredi. Interim Elissaeus vates
ium e discipulis suis, dato ei sacro oleo, misit Arama-
iam, vt Iehum vngeret; diceretque, Deum ipsum in
gem elegisse. Mandatis etiam quibusdam aliis, prae-
pit ei fugientis more iter facere, vt inde profectus
nnes lateret. Ille vero, vbi ad vrbem peruenit, offen-
t Iehum forte in medio sedentem inter exercitus du-
s, prout Elissaeus ei praedixerat. Cum autem ad eum
cessisset, aiebat, se velle cum eo certis de rebus col-
qui. Illo vero excitato atque eum in conclaue sequu-
, iuuenis oleum depromptum in caput eius effudit:
xitque, Deum illum regem creare, in stirpis Achabi
rniciem, vtque sanguinem vlciscatur vatum, quos Ie-
bela iniusta nece peremit, vt domus eorum, similiter
illae Hieroboami Nabataei filii atque Baasae, propter
rum impietatem funditus intereat, nullumque maneat

τὴν ἀσέβειαν αὐτῶν ἀφανισθῇ, καὶ μηδὲν ὑπολειφθῇ σπέρμα τῆς Αχάβ γενεᾶς. καὶ ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἐξεπήδησεν ἐκ τῆ ταμιείᾳ, σπεύδοντι μηδενὶ τῶν ἐπὶ τῆς στρατιᾶς ὁραθῆναι.

β'. Ο δὲ Ιηοῦς προελθὼν ἦκεν ἐπὶ τὸν τόπον ἔνθα μετὰ τῶν ἡγεμόνων ἐκαθέζετο. πυνθανομένων δὲ καὶ Φράζειν αὐτοῖς παρακαλούντων τί πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίας ἀφίκοιτο, καὶ προσέτι μαίνεσθαι λεγόντων αὐτόν· ἀλλ' ὀρθῶς γε ἐλάσετε, εἶπε, καὶ γὰρ τὰς λόγχας μεμηνότος ἐποιήσατο. σπεύδοντων δ' ἀκοῦσαι καὶ δεομένων, ἔφη, τὸν Θεὸν αὐτὸν ἠρῆσθαι βασιλέα τῆ πλήθους, εἰρηκέναι. ταῦτ' εἰπόντος ἅμα τος περιδύων αὐτὸν ἐπεστρώννυεν αὐτῷ τὸ ἱμάτιον· καὶ σαλπίζοντες τοῖς κέρασιν ἐσήμαινον Ιηοῦν εἶναι βασιλέα. ὁ δὲ, ἀθροίσας τὴν στρατιὰν, ἔμελλεν ἐξορμᾶν ἐπὶ Ιώραμον ἐς Ισραέλαν πόλιν· ἐν ᾗ, καθὼς προείπαμεν, ἐθεραπεύετο τὴν πληγὴν, ἣν ἔλαβε πρὸς τῇ Αραμαθῆς πολιορκίᾳ. ἔτυχε δὲ καὶ ὁ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεὺς Οχοζίας ἀφηγμένος πρὸς τὸν Ιώραμον· υἱὸς γὰρ ἦν αὐτῆ τῆς ἀδελφῆς, ὡς καὶ προειρήκαμεν· ἐπισκέψασθαι δὲ πῶς ἔχοι ἐκ τῆ τραύματος διὰ τὴν συγγένειαν ἐληλύθει. Ιηοῦς δὲ, βουλόμενος ἀφανίσαι τοῖς περὶ τὸν Ιώραμον ἐμπεσεῖν, ἠξίου μηδένα τῶν στρατιωτῶν ἀποδρᾶντα μηνύσαι ταῦτα τῷ Ιωράμῳ. τότε γὰρ ἔσεσθαι λαμπρὰν ἐπίδειξιν αὐτῷ τῆς εὐνοίας, καὶ τὸν ἐπικείμενον ἅτης ἀποδεῖξαι αὐτὸν βασιλέα.

γ'. Οἱ δὲ τοῖς εἰρημένοις ἠθέντες ἐφύλαττον τὰς ὁδὸς, μή τις εἰς Ισραέλαν διαλαθὼν μηνύσῃ αὐτὸν τοῖς ἐκεῖ. καὶ ὁ μὲν Ιηοῦς, τῶν ἱππέων ἐπιλέκτους παραλαβὼν, καὶ καθίσας ἐφ' ἅρματος, εἰς τὴν Ισραέλαν ἐπορεύετο· γενομένου δὲ ἐγγὺς, ὁ σκοπὸς, ὃν ὁ βασιλεὺς Ιώραμος καθεσταλκὼς ἐξεχομένης εἰς τὴν πόλιν ἀφορᾶν, ἰδὼν μετὰ πλήθους πολλαλαύνοντα τὸν Ιηοῦν, ἀπήγγειλεν Ιωράμῳ προσελαύνειν ἱππέων ἴλην. ὁ δ' εὐθὺς ἐκέλευσεν ἐπεμφθῆναί τινα τῶν ἱππέων ὑπαντησόμενον, καὶ τίς ἐστιν ὁ προσιὼν γνωσόμενον. ἐλθὼν οὖν πρὸς τὸν Ιηοῦν ὁ ἱππεὺς, ἐπηρώτα περὶ τῶν ἐν τῇ

:men ex Achabi genere. Et ille quidem haec loquu-
is e conclaui se proripuit, id agens ne a quopiam in ex-
rcitu conspiceretur.

2. Iehus autem foris egressus reuertebatur ad locum
bi cum ducibus sedebat. Illis vero percontantibus si-
iul et obsecrantibus vt eis indicaret cur ad eum iste iu-
enis veniisset, praetereaque illum insanire dicentibus;
me de eo recte coniecistis, respondebat. nam et insani
erba loquutus est. Cum autem magis adhuc instarent
t audire postularent, regnum populi sibi a Deo dela-
um, aiebat illum dixisse. Haec vbi dixerat, suam quis-
ue vestem exuentes eas illi substernebant, et signo cor-
ibus dato Iehum regem esse pronunciabant. Atque il-
e, coactis copiis, in eo erat vt contra Ioramum exiret
d vrbem Iesraëlam: vbi, vt iam diximus, curationem
dhibuit vulneri, quod in Aramathae obsidione accepe-
at. Tum autem Ochozias Hierosolymorum rex pro-
ter cognationem eo se contulerat, (nam sororis eius
ilius erat, vt ante retulimus) praesertimque ad visendum
uomodo se haberet ex vulnere. Iehus autem, volens
oramum et qui cum eo erant ex improuiso adoriri, re-
uirebat vt operam darent, ne quis militum ex vrbe
uaderet, qui ista Ioramo nunciatum iret. hoc enim ipsi
laro fore beneuolentiae indicio, et qui ita animo affe-
ti essent bona fide eum regem declarasse.

3. Illi autem, mandatis cum laetitia acceptis, vias
ustodierunt, ne quis clam Iesraëlam profectus iis qui
sthic erant illum indicaret. Et quidem Iehus, lectissi-
nis equitum assumptis, ipsoque in curru collocato, Ies-
aëlam petebat. Cumque non longe abesset, speculator,
i rege Ioramo constitutus vt venientes in vrbem prospi-
eret, Iehum conspicatus cum turmis aduehi, nunciauit
oramo aduentare agmen equitum. Ille vero e vestigio
praecepit obuiam mitti equitem, quisnam veniat quaesi-
um. Cum autem eques ad Iehum accessisset, interroga-

στρατηγὸν· συνθάπτεσθαι γὰρ ταῦτα τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μηδὲν μὲν περὶ τούτων πολυπραγμονῆσαι ἐκέλευσεν, ἐπιθεῖναι δ' αὐτῷ. ταῦθ' ὁ σκοπὸς ὁρῶν, ἀπήγγειλεν Ιωράμῃ τὰ ἐκπέα, συγπαταμιγέντα τῷ πλήθει τῶν προσιόντων, σὺν ἐκείνοις παραγίνεσθαι. πέμψαντος δὲ καὶ δεύτερον τὸν βασιλέως, τὰυτὸ τοῖς προσέταξεν Ιηοῦς. ὡς δὲ καὶ τοῦτ' ἐκέλευσεν ὁ σκοπὸς Ιωράμῃ, τελευταῖον αὐτὸς ἐπιβὰς ἅρματος σὺν Οχοζίᾳ τῷ τῶν Ιεροσολύμων βασιλεῖ· παρῆν γὰρ αὐτὸς, ὡς ἔφημεν ἔμπροσθεν, ὀψόμενος αὐτὸν, τὰς ἐκ τῆς τραύματος ἔχοι, διὰ συγγένειαν· ἐξῆλθεν ὑπαντήσων. χολαίτερόν τε καὶ μετ' εὐταξίας ὤδευεν Ιηοῦς. καταλαβὼν δ' ἐν ἀγρῷ Ναβὲθ τὸν Ιωράμου, ἐπυνθάνετο εἰ πάντα ἔχοι καλῶς τὰ κατὰ τὸ στρατόπεδον. βλασφήσαντος δὲ παρ' αὐτὸν Ιηοῦ, ὡς καὶ τὸν μητέρα αὐτοῦ φαρμακὸν καὶ πόρνην ἀπεκαλέσαι, δείσας ὁ βασιλεὺς τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ὑγιὲς φρονῶν αὐτὸν ὑπονοήσας, στρέψας ὡς εἶχε τὸ ἅρμα, ἔφυγε, φήσας πρὸς Οχοζίαν ὁδὸν καὶ δόλῳ κατεστρατηγῆσθαι. Ιηοῦς δὲ τοξεύσας αὐτὸν καταβάλλει, διὰ βέλους διὰ τῆς παρδίας ἐντυχόντος. καὶ Ιωράμου μὲν οὐθὺς πεσόντος ἐπὶ γόνυ τὴν ψυχὴν ἀφῆκεν. Ιηοῦς δὲ προσέταξε Βαδάκρῳ τῷ τῆς τρίτης μοίρας ἡγεμόνι, ῥῖψαι τὸν Ιωράμου νεκρὸν εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ Ναβὲθ, ἀναμνήσας αὐτὸν τῆς Ηλίου προφητείας ἣν Αχαάβῳ τῷ πατρὶ αὐτοῦ τὸν Νάβυθον ἀποκτείναντι προσέφητευσεν, ὡς ἀπολοῖτο αὐτός τε καὶ τὸ γένος αὐτοῦ ἐν τῷ ἐκείνου χωρίῳ. ταῦτα γὰρ καθεζομένης ὄπισθεν τοῦ ἅρματος τοῦ Αχαάβου λέγοντος ἀκοῦσαι τοῦ προφήτου. καὶ δὴ τοῦτο συμβῆναι γενέσθαι, κατὰ τὴν πρόῤῥησιν τὴν ἐκείνου. πεσόντος δὲ Ιωράμου, δείσας περὶ τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας Οχοζίας, τὸ ἅρμα εἰς ἑτέραν ὁδὸν ἐξέκλινε, λήσεσθαι τὸν Ιηοῦν ὑπολαβών. ὁ δ' ἐπιδιώξας, καὶ καταλαβὼν ἔν τινι προσβάσει, τοξεύσας ἔτρωσε. καταβὰν δὲ τὸ ἅρμα, καὶ ἐπιβὰς ἵππου φεύγει τὸν Ιηοῦ εἰς Μαγεδδώ. κἀκεῖ θεραπευόμενος μετ' ὀλίγον ἐκ τῆς πληγῆς τελευτᾷ. ὁρμηθεὶς δ' εἰς Ιεροσόλυμα, τῆς ἐκεῖ ταφῆς τυγ-

it quomodo ſe res habeant in exercitu. regem enim
: iſtis percontari aiebat. Ille vero iuſſit, vt de iſtis
iidem nihil ſolicitus eſſet, ſed ipſum ſequeretur. Cum
icc vidiſſet ſpeculator, Ioramo renunciauit, equitem
turmam appellentium receptum vna cum illis aduenis
. Mox et alteri a rege miſſo imperauit Iehus vt idem
ceret. Vbi vero et hoc Ioramo is indicauerat qui in
eculis ſtabat, poſtremo et ipſe conſcenſo curru eum
chozia Hieroſolymorum rege (ille enim, vt ante dixi-
us, propter cognationem aderat ipſum viſurus, quo-
odo ſe haberet ex vulnere) illi occurſurus progredieba-
r. nam et lentius aliquanto et compoſito agmine Iehus
cedebat. Ioramus autem huic in fundo Nabuthi ob-
am factus, ab eo quaeſiuit, ſatin' ſaluae ſint res in ex-
citu. Cum vero Iehus conuicia in eum amarulenta ie-
ſſet, ita vt matrem eius veneficam et meretricem ap-
llaret, rex ea quae in animo haberet veritus, ipſum-
ie nihil ſani cogitare ſuſpicatus, conuerſo vt poterat cur-
i fugiebat, cum Ochoziae dixiſſet, circumuentos ſe
olo ac inſidiis. At Iehus, admota arcui manu, eum
rcutit, telo illi per pectus exeunte. Et Ioramus qui-
em continuo in poplitem concidit, animamque efflauit.
hus autem praecepit Badacro, tertiae partis copiarum
aefecto, vt Iorami cadauer in Nabuthi agrum proiiceret,
oi in memoriam reuocato Eliae vaticinio, quo patri eius
chabo poſt caedem Nabuthi praedixerat, fore vt ipſe ali-
iando cum ſua progenie illius in agro pereat vbi eum in-
rfecerat. huiuſmodi enim oraculum, cum a tergo Acha-
in curru ſederemus, vatem pronunciantem audiuimus.
quod etiam, ita vt praedictum fuerat, evenit. Cum
item Ioramus cecidiſſet, Ochozias, de ſua ſalute ſolici-
s, currum in aliam viam deflexit, ſe Iehum latiturum
ſe ratus. At ille eum perſequutus, in cliuo quodam de-
ehenſum ictu ſagittae vulnerauit. Quo fit vt is, curru
icto et equo conſcenſo, a Iehu aufugeret in Mageddo-
em: ibique inter curandum non multo poſt ex vulnere
oritur. atque a ſuis Hieroſolyma vectus illic ſepelitur;

χάσει· βασιλεύσας μὲν ἐπιαυτὸν ἕνα, πατρὸς δὲ καὶ χειρῶν τοῦ πατρὸς αὐτῷ γενόμενος.

δ'. Τοῦ δὲ Ἰηοῦ ἐλθόντος εἰς Ἰεσραέλαν, κοσμησαμένη ἡ Ἰεζαβέλα, καὶ στᾶσα ἐπὶ τοῦ πύργου, "καλὸς, εἶπε, "δοῦλος ὁ ἀποκτείνας τὸν δεσπότην." ὁ δ' ἀναβλέψας πρὸς αὐτὴν, ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ καταβᾶσαν ἦγεν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσε· καὶ τέλος τοῖς εὐτυχοῦσι προστάξει αὐτὴ ἀπὸ τοῦ πύργου βαλεῖν. καταφερομένη δὲ τὸ τε τεῖχος περιέρρανε τῷ αἵματι, καὶ συμπατηθεῖσα ὑπὸ τῶν ἵππων οὕτως ἀπέθανε. τούτων δὴ γενομένων παρελθὼν Ἰηοῦς εἰς τὰ βασίλεια σὺν τοῖς φίλοις, ἑαυτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ ἀπέτισε τοῖς τε ἄλλοις καὶ τραπέζῃ. προστάξας δὲ τοῖς οἰκίας ἀνελομένοις τὴν Ἰεζάβελαν θάψαι διὰ τὸ γένος· ἦν γὰρ ἡ βασιλέων. εὗρον δ' οὐδὲν τοῦ σώματος αὐτῆς οἱ προσχόντες τὴν κηδείαν, ἢ μόνα τὰ ἀκρωτήρια. τὸ δὲ ἄλλο τὸ ὑπὸ κυνῶν ἦν δεδαπανημένον. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἰηοῦς ἐθαύμασε τὴν Ηλίου προφητείαν. οὗτος γὰρ αὐτὴν εἰς Ἰσραέλα προεῖπε τοῦτον ἀπολέσθαι τὸν τρόπον.

ε'. Ὄντων δ' Ἀχάβῳ παίδων ἑβδομήκοντα, τρεφομένων δ' ἐν Σαμαρείᾳ, πέμπει δύο ἐπιστολὰς Ἰηοῦς, τὴν μὲν τοῖς παιδαγωγοῖς, τὴν δ' ἑτέραν τοῖς ἄρχουσι τῶν Σαμαρέων, λέγων, τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἀχάβου παίδων εἰσελόμενα βασιλέα· καὶ γὰρ ἁρμάτων αὐτοῖς εἶναι πλῆθος καὶ ἵππων καὶ ὅπλων καὶ στρατιᾶς, καὶ πόλεις ὀχυρὰς ἔχειν· καὶ ταῦτα ποιήσαντας εἰσπράττεσθαι δίκην ὑπὲρ τοῦ δεσπότου. ταῦτα δ' ἐγεγράφη, διάπειραν βουλόμενος λαβεῖν τῆς τῶν Σαμαρέων διανοίας. ἀναγνόντες δὲ τὰ γράμματα, οἵ τε ἄρχοντες καὶ οἱ παιδαγωγοὶ, κατέδεισαν. καὶ λογισάμενοι μηδὲν δύνασθαι ποιεῖν πρὸς τοῦτον, ὃς δύο μαγίσιν ἐπέστησε βασιλέων, ἀντέγραψαν ὁμολογοῦντες αὐτὸν ἔχειν δεσπότην, καὶ ποιήσειν ὃ ἂν κελεύει. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα ἀντέγραψεν, αὐτῷ τε ὑπακούειν κελεύων, καὶ τῶν Ἀχάβου παίδων τὰς κεφαλὰς ἀποτεμόντας πέμψαι πρὸς αὐτόν. οἱ δ' ἄρχοντες μετακεμψάμενοι τὰς τροφοὺς τῶν παίδων, τοὺς

im annum quidem et non amplius regnaſſet, nequam ero patreque ſuo peior exſtitiſſet.

4. Cum autem Iehus Ieſraëlam acceſſiſſet, Iezabela, ompta admodum in turri ſtans, "o ſeruum egregium, aiebat, qui dominum ſuum occidit." Ille vero, ocus ad eam ſublatis, interrogabat, quaenam eſſet; iuſſitue vt deſcenderet, et ad ſe veniret: tandemque ſpadonius imperauit, vt eam de turri praecipitarent. Illa vero, iter cadendum, murum ſanguine reſperſit, et ab equis onculcata hunc in modum periit. Dein, vbi haec facta ant, Iehus ad regiam perrexit, et ſeipſum et amicos de ia feſſos inter alia menſa reficiebat. Domeſticis autem iis, qui Iezabelam interemerant, praecepit, vt eam in onorem generis ſepelirent: nam ex regibus erat prognata. At ii, quibus mandatum erat vt funus curarent, nihil de corpore eius reliquum inuenerunt, praeter extrema. nam caetera omnia a canibus conſumpta erant. Iehus, his auditis, Eliae demiratus eſt vaticinium. ille nim praedixit, eam huiuſmodi mortem obituram eſſe in eſraëla.

5. Cum haberet autem Achabus ſeptuaginta liberos, ui Samariae alebantur, miſit Iehus duas epiſtolas, vnam uidem ad eorum nutritios, alteram vero ad Samarenium principes: monens, vt ex Achabi filiis fortiſſimum iſpicerent quem regem crearent; (illis enim magnam urruum eſſe vim et equorum et armorum et copiarum, t vrbes quoque munitiſſimas) atque hoc facto, mortem omini vltum irent. Scripſitque in haec verba, experiri volens quomodo Samarenſes erga ſe animo eſſent ffecti. Principes autem et nutritii, lectis literis, intenti metu perculſi ſunt. cumque cogitaſſent, ſe nihil duerſus iſtum facere poſſe, qui duos reges maximos uperarat, reſcripſerunt ita vt faterentur ſe illum pro domino habere, omniaque imperata facturos. Ille vero d haec alteram ad eos ſcripſit epiſtolam, praecipiens t ei dicto eſſent audientes, et Achabi filiorum capita bſciſſa ad eum mitterent. Tum principes accerſitis

ξαν ἀποστεῖναι αὐτὰς τὰς κεφαλὰς ἀποτεμών, καὶ πέμψαι πρὸς Ἰηοῦν. οἱ δ' ὑδὲν ὅλως φεισάμενοι, τοῦτο ἐπιτέλεξαν· καὶ συνθέντες εἴς τινα πλεκτὰ ἀγγεῖα τὰς κεφαλὰς ἀπέπεμψαν εἰς Ἰσραήλαν. κομισθεισῶν δὲ τούτων, ἀγγέλλεται δεικνῦντι μετὰ τῶν φίλων τῷ Ἰηοῦ, ὅτι κομισθεῖεν αἱ τῶν Αχάβυ παίδων κεφαλαί. ὁ δὲ πρὸ τῆς πύλης ἐξ ἑκατέρας μέρους ἐκέλευσεν ἐξ αὐτῶν ἀναστῆναι βουνούς. γενομένης δὲ τούτου, ἅμα ἡμέρᾳ προελθὼν ὑψόμενος, καὶ θεασάμενος ἤρξατο πρὸς τὸν παρόντα λαὸν λέγειν, ὡς αὐτὸς μὲν ἐπὶ θανάτῳ τὸν αὐτοῦ στρατεύσαιτο, κἀκεῖνον ἀποκτείνειε· τοὺς δὲ πάντας ἀπ' αὐτοῦ εἶναι. γνῶναι δὲ αὐτοὺς ἐξ ἀρχῆς περὶ τῆς Αχάβυ γενεᾶς, ὅτι πάντα κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προφητείαν γέγονε, καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, καθὼς Ηλίας προεῖπε, ἀπόλωλε. προσδιαφθείρας δὲ καὶ τοὺς παρὰ τοῖς Ισραηλίταις εὑρεθέντας ἐκ τῆς Αχάβυ συγγενείας εἰς Σαμάρειαν ἐπορεύετο. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τοῖς Οχοζίᾳ συμβαλὼν ἀδελφοῖς τοῦ βασιλέως τῶν Ιεροσολύμων, ἀνέκρινεν αὐτούς, τίνες ποτὲ παρεγένοντο. οἱ δ' ἀσπασόμενοί τε Ιώραμον καὶ τοὺς αὐτῶν βασιλέα Οχοζίαν ἦκειν ἔφασκον· ἠγνοήσεσαν γὰρ αὐτοὺς ἀμφοτέρους ὑπ' αὐτοῦ πεφονευμένους· Ιηοῦς δὲ καὶ τούτους συλληφθέντας ἀναιρεθῆναι προσέταξεν, ὄντας τὸν ἀριθμὸν τεσσαρακονταδύο.

ς'. Συναντᾷ δ' αὐτῷ μετὰ τούτους ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, Ιωνάδαβος ὄνομα, φίλος αὐτῷ πάλαι γεγονώς, ἀσπασάμενος αὐτὸν, ἐπαινεῖν ἤρξατο τοῦ πάντα πεπεικέναι κατὰ βούλησιν τοῦ Θεοῦ, τὴν οἰκίαν ἐξαφανίσαι τοῦ Αχάβυ· Ιηοῦς δ' ἀναβάντα ἐπὶ τὸ ἅρμα συνεισελθεῖν αὐτὸν εἰς Σαμάρειαν παρεκάλει· λέγων ἐπιδείξειν, τοὺς ἀδίκους Φεῖσεται πονηροῦ, ἀλλὰ καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας καὶ τοὺς ψευδιερεῖς, καὶ τοὺς ἐξαπατήσαντας τὸ πλῆθος, καὶ τὴν μὲν τοῦ μεγίστου Θεοῦ θρησκείαν ἐγκαταλιπεῖν, τοὺς δὲ ψευδεῖς προσκυνεῖν, τιμωρήσεται. κάλλιστον δ' εἶναι θανάτων, καὶ ἥδιστον ἀνδρὶ χρηστῷ καὶ δικαίῳ, καλῷ φαινόμενον τοῖς ἰδοῦσιν. τούτοις πεισθεὶς ὁ Ιωνάδαβος, ἀναβὰς εἰς τὸ

ierorum altoribus imperant, vt capita illis, poſtquam
s iugulaſſent, praeciderent, et ad Iehum mittenda cu-
rent. Illi vero ita iuſſis obſequuti ſunt, vt nihil omni-
› omiſerint: atque capita eorum, in fiſcellas quaſdam
exiles congeſta, Ieſraëlam miſerunt. Vbi autem iſta
ferebantur, Iehu cum amicis coenanti nunciatur, Acha-
filiorum capita allata eſſe. Tum ille ante portam
rinque aceruos ex eis conſtrui iuſſit. Hoc itaque fa-
o, prima luce ad illa viſenda prodit: atque ea intui-
s, coepit ad populum, qui tum forte aderat, dicere;
iod ipſe quidem in dominum ſuum exercitum eduxerit,
imque interfecerit, iſtos vero omnes non ipſe pereme-
t. Caeterum illud iis de ſtirpe Achabi perſuaſum eſſe
›lebat, omnia iuxta Dei oraculum eueniſſe, eiuſque
›mum, ſicuti praedixerat Elias, funditus periiſſe. Prae-
rea autem occiſis quotquot apud Ieſraëlitas ex Achabi
›gnatis reperiri poterant, Samariam ire contendebat,
tque in itinere nactus Ochoziae Hieroſolymorum regis
›nſanguineos, interrogabat quo illis iter erat. Cum-
ıe illi reſpondiſſent, ſe ſalutatum venire Ioramum, re-
›mque ſuum Ochozian, (neſciebant enim vtrumque ab
› necatum) Iehus etiam iſtos comprehenſos interfici iuſ-
t, homines duos et quadraginta numero.

6. Poſt hos autem illi occurrit vir bonus et iuſtus,
›mine Ionadabus, vetus ipſius amicus, qui ipſum pro
ıore ſalutatum collaudare coepit, quod omnia, prout
›luit Deus, fecerat, exſtirpando domum Achabi. Ie-
ıs vero ipſum obſecrabat, vt conſcenſo curru Sama-
am vſque eum comitaretur, dicens ſe illi oſtenſurum
ſe, quod nihil parcet improborum cuiquam; ſed et
iſos vates ſupplicio afficiet, et falſos ſacerdotes, et
ıotquot populo verba dederunt, vt Dei quidem maxi-
i cultum defererent, alienos vero adorarent. nam-
ıe pulcherrimum eſſe ſpectaculorum, viroque bono
iuſto iucundiſſimum, malos videre poena affectos.
lis obſequutus Ionadabus, in currum euectus Sa-

ἄρμα εἰς Σαμάρειαν παραγίνεται. ἀναζητήσας δὲ πάντας τοὺς Ἀχάβου συγγενεῖς Ἰηοῦς, ἀποκτείνει. βουλόμενος δὲ, μηδένα τῶν ψευδοπροφητῶν μηδ' ἱερέων τῶν Ἀχάβου θεῶν τιμωρίαν διαφυγεῖν, ἀπάτῃ καὶ δόλῳ πάντας αὐτοὺς συνέλαβεν. ἀθροίσας γὰρ τὸν λαὸν, ἔφη βούλεσθαι δι' πλασίονας τοῦ Ἀχάβου θεῶν εἰσηγήσατο προσκυνεῖν, καὶ τοὺς ἐκείνου ἱερεῖς καὶ προφήτας ἠξίου καὶ δούλους αὐτῷ παρεῖναι. θυσίας γὰρ πολυτελεῖς καὶ μεγάλας ἐπιτελεῖν μέλλειν τοῖς Ἀχάβου θεοῖς· τὸν δ' ἀπολειφθέντα τῶν ἱερέων θανάτῳ ζημιώσειν. ὁ δὲ θεὸς Ἀχάβου Βααλ ἐκαλεῖτο. τάξας δ' ἡμέραν, καθ' ἣν ἔμελλε ποιήσειν τὰς θυσίας, διέπεμψεν ἀνὰ πᾶσαν τὴν τῶν Ἰσραηλιτῶν χώραν, τοὺς ἄξοντας πρὸς αὐτὸν τοὺς ἱερεῖς τοῦ Βααλ. ἐκέλευσε δ' Ἰηοῦς τοῖς ἱερεῦσι δοῦναι πᾶσι στόλισματα. λαβόντων δὲ, παρελθὼν εἰς τὸν οἶκον μετὰ τοῦ υἱοῦ Ἰωναδάβου, μή τις ἐν αὐτοῖς ἀλλόφυλος εἴη καὶ ξένος, ἐπιζητήσας προσέταξεν. οὐ βούλεσθαι γὰρ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ἀλλότριον παρατυγχάνειν. τῶν δὲ εἰσόντων μὲν οὐδένα παρεῖναι ξένον, καταρξαμένων δὲ τῶν θυσιῶν, περιστήσας ἔξωθεν ὀγδοήκοντα τὸν ἀριθμὸν ἄνδρας, οὓς ἤδει πιστοτάτους τῶν ὁπλιτῶν, κελεύσας αὐτοῖς ἀποκτείνειν τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ νῦν τοῖς πατρῴοις ἔθεσι τιμωρεῖν πολὺν ἤδη χρόνον ἀλλογορημένοις, ἀπειλήσας ὑπὲρ τῶν διαφυγόντων τὰς ἐκείνου ἀφαιρεθήσεσθαι ψυχάς. οἱ δὲ τούς τε ἄνδρας ἅπαντας κατέσφαξαν· καὶ, τὸν οἶκον τοῦ Βααλ ἐμπρήσαντες, ἐκάθηραν οὕτως ἀπὸ τῶν ξενικῶν ἐθισμῶν τὴν Σαμάρειαν. οὗτος ὁ Βααλ Τυρίων ἦν θεός. Ἀχάβος δὲ, τῷ πενθερῷ βουλόμενος χαρίσασθαι Ἰθοβάλῳ, Τυρίων ὄντι βασιλεῖ καὶ Σιδωνίων, ναόν τε αὐτῷ κατεσκεύασεν ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ προφήτας ἀπέδειξε, καὶ πάσης θρησκείας ἠξίου. ἀφανὲς δὲ τοῦτο τοῦ θεοῦ, τὰς χρυσᾶς δαμάλεις προσκυνεῖν τοὺς Ἰσραηλίτας Ἰηοῦς ἐπέτρεψε. ταῦτα δὲ διαπραξαμένου, καὶ προνοήσαντι τῆς κολάσεως τῶν ἀσεβῶν, ὁ θεὸς διὰ τοῦ προφήτου προεῖπεν ἐπὶ τέσσαρας γενεὰς τοὺς παῖδας αὐτοῦ βασιλεύσειν τῶν Ἰσραηλιτῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἰηοῦν ἐν τούτοις ὑπῆρξε

ariam venit. atque Iehus omnes Achabi cognatos, vndique perquisitos, ad internecionem perimit. Cum autem ellet vt nemo ex falsis vatibus aut sacerdotibus Deorum chabi supplicium effugeret, fraude vsus et dolo vniuers comprehendit. Vocato enim ad concionem populo, icebat, se Deos, duplo plures illis quos Achabus introuxerat, adorare velle; rogabatque curarent vt illorum icerdotes et vates et cultores ei adessent; quippe sibi animo esse sacra splendida et magna Achabi Diis fere, et si quis sacerdotum abfuerit morte multatum iri. Deus autem Achabi Baal vocabatur. Dei itaque sacrifiiis celebrandis indicto, per omnem Israëlitarum ditioem dimisit, qui Baalis sacerdotes ad eum adducerent. acerdotibus autem praecepit Iehus, vt vestes omnibus uppeditarent. Cumque eas accepissent, ingressus in aelem cum amico suo Ionadabo, edixit vt diligenter quaerent, ne quis sit ibi cum ipsis alienigena aut peregrius. nolle enim alienum sacris illorum interesse. Illis ero inficiatis peregrinum quempiam adesse, atque rem liuinam facere exorsis, foris dispositi homines numero octoginta, quos ex militibus fidelissimos nouerat, quibus imeratum erat vt falsos vates interimerent, et patrios ritus iam liu desuetos a contemptu vindicarent; minatus eorum viam pro illis pendendam fore, qui quoquo modo euasent. Atque isti viros omnes ad vnum occiderunt: et, um Baalis aedem incendissent, hoc modo Samariam a eremoniis alienis liberarunt. Hic quidem Baal Tyriorum erat Deus. Achabus autem, cum socero suo Ithobao Tyriorum et Sidoniorum rege gratiam inire volens, et anum ei Samariae exstruxit, et vates instituit, omnique ultu prosequutus est. Caeterum hoc Deo e conspectu ublato, Israëlitis permisit Iehus vt aureas vitulas adorarent. Veruntamen quoniam ista recte fecisset, curassetque vt imii meritas luerent poenas, Deus ei per vatem praedixit, eros eius in quartam vsque stirpem in Israëlitas regnatus esse. Atque illa quidem quae ad Iehum spectant ita se ebebant.

ΚΕΦ. ζ.

Ὡς Γοθολία τῶν Ἱεροσολυμιτῶν ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἔτη τέτ
καὶ ἀνελὼν αὐτὴν ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδαος, τὸν Ὀχοζί
παῖδα Ἰώασον βασιλέα ἀπέδειξεν.

Γοθολία δὲ ἡ Ἀχάβῳ θυγάτηρ, ἀκούσασα τὴν τε Ἰω
μῆ τἀδελφῇ τελευτὴν καὶ τὴν Ὀχοζίᾳ τῷ παιδὸς, καὶ τ
γένους τῶν βασιλέων ἀπώλειαν, ἐστέλλετο μηδένα τῶν ἐ
τῷ Δαυΐδῳ καταλιπεῖν οἴκῳ, πᾶν δ' ἐξαφανίσαι τὸ γέν
ὡς ἂν μηδὲ εἷς ἐξ αὐτῷ βασιλεὺς ἔτι γένοιτο. καὶ τοῦθ' ἃ
μὲν ὥστο διαπράξατο· διασώθη δὲ εἷς υἱὸς Ὀχοζίᾳ, τ
πῳ δὲ τοιούτῳ τὴν τελευτὴν διέφυγεν. ἦν Ὀχοζίᾳ ὁμοπ
τριος ἀδελφὴ, Ἰωσαβεθὴ ὄνομα. ταύτῃ συνὼν ὁ ἀρχιερ
Ἰώδαος. εἰσελθοῦσα δὲ εἰς τὸ βασίλειον, καὶ τοὺς ἀπ
σφαγμένους τὸν Ἰώασον, τοῦτο γὰρ προσηγορεύετο τὸ π
δίον ἐνιαύσιον, ἐγκεκρυμμένον εὑροῦσα μετὰ τῆς τροφοῦ
βασάσασα μετ' αὐτῆς εἰς τὸ ταμιεῖον τῶν κλινῶν ἀπέλα
σε, καὶ λανθάνοντες ἀνέθρεψαν αὐτή τε καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτ
Ἰώδαος ἐν τῷ ἱερῷ ἔτεσιν ἓξ, οἷς ἐβασίλευσε Γοθολία τῶ
Ἱεροσολύμων καὶ τῶν δύο Φυλῶν.

β'. Τῷ δ' ἑβδόμῳ ἔτει κοινολογησάμενός τισι Ἰώδα
πέντε τὸν ἀριθμὸν ἑκατοντάρχαις, καὶ συμπείσας αὐτ
συνεπιθέσθαι μὲν τοῖς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐγχειρήμασι
τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ συμπεριποιῆσαι, καὶ λαβὼν ἐ
κυς, οἷς τὸ ἀδεὲς παρὰ τῶν συνεργούντων βεβαίωται, τ
λοιπὸν ἐθάρρει τὰς κατὰ τῆς Γοθολίας ἐλπίσιν. οἱ δ' ἑ
δρες, ὃς ὁ ἱερεὺς Ἰώδαος κοινωνὸς τῆς πράξεως παρελήφ
πορευθέντες εἰς ἅπασαν τὴν χώραν, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευ
τας ἐξ αὐτῆς ἀθροίσαντες καὶ τοὺς τῶν Φυλῶν προεστῶτας
ἦκον ἄγοντες εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τὸν ἀρχιερέα. ὁ δὲ, πίστ
ἤτησεν αὐτοὺς ἔνορκον, ἢ μὴν Φυλάξειν ὅπερ ἂν μάθωσ
ἀπόῤῥητον παρ' αὐτῷ, σιωπῆς ἅμα καὶ συμπράξεως ὀφεί
νον. ὡς δ' ἀσφαλὲς αὐτῷ λέγειν ὁμωμοκότων ἐγένετο, π
ραγαγὼν ὃν ἐκ τοῦ Δαυΐδῳ γένους ἔτρεφεν, "ὅτος ὑμῖν, φη

CAP. VII.

t Gotholia Hierosolymitanorum imperium quinquennio te-nuit; atque Iodaus pontifex, ea occisa, Ochoziae fi-lium regem constituit.

Otholia Achabi filia, vbi de Ochoziae filii sui pariter Iorami fratris nece inaudiuerat, deque regiae stirpis in-itu, modis omnibus agebat vt nemo ex domo Dauidis perites reliqueretur, vtque genus ipsius penitus exstin-eretur, ne quis in posterum ex eo regnum obtineat. id od, vt ipsa quidem rebatur, perfecerat: vnus vero ex choziae filiis seruatus est, atque hoc modo mortem ef-igit. Ochoziae soror erat eodem patre genita, cui no-ien Iosabetha. Huic matrimonio iunctus erat pontifex daus. Cum autem in regiam ingressa Ioasum (ita enim ocabatur puer anniculus) inter caesorum cadauera vna m nutrice abditum reperisset, eumque pariter et illam blatos in conclaue cubiculi inclusisset, illa simul et ma-tus eius Iodaus ipsum etiam clam in templo occultum x annos aluerunt, quibus Gotholia Hierosolymorum duarum tribuum regnum tenuit.

2. Verum septimo anno, Iodaus, re cum centurio-ibus aliquibus, quinque numero, communicata, illisque ersuasis vt operam suam commodarent iis quae in mani-is erant contra Gotholiam, secumque puero regnum ererent et vindicarent, cum iureiurando illos obstrin-sset, quo securitas eiusmodi quid vna aggredientibus pa-tur, deinceps meliorem spem concipiebat de iis quae ntra Gotholiam agitauerat. Viri autem, quos pontifex daus in facinoris huius societatem adsciuerat, tota re-one peragrata, cum sacerdotes et Leuitas ex ea con-egassent vna cum primoribus tribuum, Hierosolyma s adduxerunt ad pontificem. Ille vero sibi fidem iu-iurando dari postulauit, se secretum, quod ab eo acci-rent, omnino clausum habituros, vt quod taciturnita-n simul et operam adhiberi requireret. Cumque iura-rem omnem verbis aperire sibi tutum esse videretur,

"βασιλεὺς, ἐξ ἐκείνης τῆς οἰκίας, ἣν ἔτε τὸν Θεὸν ὑμῖν προ-
"φητεύσαντα βασιλεύειν ἄχρι τῦ παντὸς χρόνυ. παραπ-
"δὲ τὴν τρίτην ὑμῶν μοῖραν φυλάττειν αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ,
"τὴν δὲ τετάρτην ταῖς φυλακαῖς ἐφεστᾶναι τῦ τεμένυς ἀπε-
"σαις, ἡ δὲ μετὰ ταύτην ἐχέτω τὴν τῆς ἀναγομένης καὶ φο-
"ρέσης εἰς τὸ βασίλειον πύλης φυλακήν, τὸ δ' ἄλλο πλῆ-
"θος ἄοπλον ἐν τῷ ἱερῷ τυγχανέτω· μηδένα δ' ὁτιτιν
"εἰσελθεῖν ἐάσητε, ἢ μόνον ἱερέα." προσδιέταξε δὲ τέτοις
μέρος τι τῶν ἱερέων καὶ Λευίτας περὶ αὐτὸν εἶναι τὸν βασι-
λέα τᾶις μαχαίραις αὐτῶν ἐσπασμέναις δορυφορῦντας, τὸν
δὲ τολμήσαντα παρελθεῖν εἰς τὸ ἱερὸν ὡπλισμένον ἀναιρεῖ-
σθαι παραυτίκα· δείσαντας δὲ μηδένα παραμεῖναι τῇ φυ-
λακῇ τῷ βασιλέως. καὶ οἱ μὲν, οἷς ὁ ἀρχιερεὺς συνεβάλε-
σε, τέτοις πειθάνται, ἔργῳ τὴν προαίρεσιν ἐδήλυν. ἀνοί-
ξας δὲ Ἰώδαος τὴν ἐν τῷ ἱερῷ ὁπλοθήκην, ἣν Δαυΐδης κα-
τεσκεύασε, διεμέρισε τοῖς ἑκατοντάρχαις ἅμα καὶ ἱερεῦσι
καὶ Λευίταις ἅπανθ' ὅσα εὗρεν ἐν αὐτῇ δόρατά τε καὶ φα-
ρέτρας, καὶ εἴ τι ἕτερον εἶδος ὅπλε κατέλαβε. καὶ καθω-
πλισμένυς ἔστησεν ἐν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν συναφαμένυς τὰ
χεῖρα, καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς ἀ προσήκυσιν ἅπασι παρε-
σοντας. συναγαγόντες δὲ τὸν παῖδα εἰς τὸ μέσον, ἐπέθη-
καν αὐτῷ τὸν στέφανον τὸν βασιλικόν· καὶ τῷ ἐλαίῳ χρί-
σας Ἰώδαος, ἀπέδειξε βασιλέα. τὸ δὲ πλῆθος, χαίρον καὶ
κραταλίζον, ἐβόα, σώζεσθαι τὸν βασιλέα.

γ'. Τῆ δὲ θορύβῳ καὶ τῶν ἐπαίνων Γοθολία παρ' ἐλ-
πίδας ἀκύσασα, τεταραγμένη σφόδρα τῇ διανοίᾳ μετὰ
τῆς ἰδιας ἐξεκήδησε στρατιᾶς εἰς τὸ βασιλεῖον. καὶ παρεγ-
γομένην εἰς τὸ ἱερὸν αὐτὴν οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσδέχονται. τὸς δ'
ἑπομένυς ὁπλίτας εἶρξαν εἰσελθεῖν οἱ περιεστῶτες ἐν κύκλῳ
τῶν ὑπὸ τῦ ἀρχιερέως τῦτο προσεταγμένων. ἰδῦσα δὲ Γο-
θολία τὸν παῖδα ἐπὶ τῆς στήλης ἑστῶτα, καὶ τὸν βασιλικὸν
περικείμενον στέφανον, περιῤῥηξαμένη καὶ δεινὸν ἀναβοή-
σα, φονεύειν ἐκέλευε τὸν ἐπιβυλεύσαντα αὐτῇ καὶ τὴν ἀρ-
χὴν ἀφελέσθαι σπυδάσαντα. Ἰώδαος δὲ, καλέσας τὸς

roducto Dauidici generis puero quem alebat, "Hic, inquit, vobis rex, ex ista domo, quam probe scitis Deum praedixisse in omne aeuum regnaturam esse. Itaque vos moneo hortorque vt tertia pars vestrum in templo praesidio sit regi; pars vero quarta statuatur in excubiis ad fani limina; quaeque huic proxima custodiam agat portae patentis, qua itur in regiam; reliqua vero multitudo inermis versetur in templo: neminemque qui arma gestauerit, praeter sacerdotem, intrare permittatis." Praeterea autem praecepit, vt pars quaedam sacerdotum et Leuitarum satellitum more strictis gladiis regem ipsum stiparent; ita vt qui ausus fuerit in Templum intrare, tela gerens, statim moreretur: vtque neminem metuentes regem custodire et tueri perseuerarent. Et quidem illi, quibus pontifex id consilii dedit, dictis obsequuti, qua in eum voluntate essent, factis declarauerunt. Interea autem Iodaus, patefacto regum armamentario, quod in templo a Dauide erat constitutum, distribuit centurionibus simul et sacerdotibus atque Leuitis hastas et pharetras omnes in eo inuentas, vt et alia quaecunque deprehenderit tela. atque ita armatos templo circumdedit viribus in vnum collatis, vt hoc modo iis ad quos intrare nihil attinebat aditum occluderent. Cumque puerum in medium adduxissent, regiam ei coronam imposuerunt, ac Iodaus sacro oleo a se inunctum regem renunciauit. atque populus, laetitia gestiens factoque applaudens, clamabat, viuat rex.

3. Gotholia autem, cum tumultum plaususque inexpectato audiuisset, animo valde perturbata, cum satellitio suo prosiluit e regia. Vbi vero ad templum venerat, eam quidem sacerdotes intromittunt: armatos vero illam sequentes ab introitu prohibuerunt custodes, templo circumdati, quibus id negotii a pontifice mandatum erat. Caeterum Gotholia, conspicata puerum in suggestu stantem, regiaque corona redimitum, discissa veste sua, magnoque clamore sublato, iussit eum occidi qui insidias sibi perfide struxit, imperiumque eripere contendit.

ἑκατοντάρχας, ἐκέλευσεν αὐτὺς ἀγαγόντας τὴν Γοθολίαν εἰς τὴν φάραγγα τῦ Κεδρῶνος, ἀπελεῖν ἐκεῖ. μὴ γὰρ βέλεσθαι μιάναι τὸ ἱερὸν αὐτόθι τὴν ἀλιτήριον τιμωρησαμένων. προσέταξε δὲ, κἂν βοηθῶν τὶς προσέλθοι, κἀκεῖνον ἀπελεῖν. ἁλλαβόμενοι τοίνυν τῆς Γοθολίας οἱ προστεταγμένοι τὴν ἀφαίρεσιν αὐτῆς, ἐπὶ τὴν πύλην τῶν ἡμόνων τῦ βασιλέως ἤγαγον, κἀκεῖ διεχρήσαντο.

δ'. Ὡς δὲ τὰ περὶ τὴν Γοθολίαν τῦτον ἐστρατηγήθη τὸν τρόπον, συγκαλέσας τόν τε δῆμον καὶ τὺς ἑπλίτας Ἰώδαος εἰς τὸ ἱερὸν, ἐξώρκησεν εὐνοεῖν τῷ βασιλεῖ, καὶ τρανοεῖν αὐτῦ τῆς σωτηρίας, καὶ τῆς ἐπὶ πλεῖον ἀρχῆς. ἔστι αὐτὸν τὸν βασιλέα τιμήσειν τὸν Θεὸν καὶ μὴ παραβῆναι τὺς Μωϋσέως νόμους δῦναι πίστιν ἠνάγκασε. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξεδραμόντες τὸν τῦ Βαὰλ οἶκον, ὃν ἡ Γοθολία καὶ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς Ἰώραμος κατεσκεύασεν, ἐφ' ὕβρει μὲν τῦ πατρὸς Θεῦ, τιμῇ δὲ τῦ Ἀχάβου, κατέσκαψαν· καὶ τὸν ἔχοντα τὴν ἱερωσύνην αὐτῷ Μααθὰν ἀπέκτειναν. τὴν δ' ἐπιμέλειαν καὶ φυλακὴν τῦ ἱεροῦ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις ἐπέτρεψεν Ἰώδαος, κατὰ τὴν Δαυΐδου τῦ βασιλέως διάταξιν, κελεύσας αὐτὺς δὶς τῆς ἡμέρας ἐπιφέρειν τὰς νενομισμένας τῶν ὁλοκαυτώσεων θυσίας, καὶ θυμιᾶν ἀκολύθως τῷ νόμῳ. ἀπέδειξε δὲ τῶν Λευιτῶν τινας καὶ πυλωροὺς ἐπὶ φυλακῇ τῦ τεμένους, ὡς μηδένα μεμιασμένον παρεῖναι λαθόντα.

ε'. Τῦτων δ' ἅπασα διατάξας, μετὰ τῶν ἑκατοντάρχων καὶ ἡγεμόνων καὶ τῦ λαῦ παντὸς ἐκ τῦ ἱεροῦ παραλαβὼν ἄγει τὸν Ἰώασον εἰς τὸ βασίλειον. καὶ καθίσαντος εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἐπηυφήμησέ τε τὸ πλῆθος καὶ πρὸς εὐφροσύνας τραπέντες ἐπὶ πολλὰς ἑόρτασαν ἡμέρας. ἡ μέντοι γε πόλις ἐπὶ τῷ τὴν Γοθολίαν ἀποθανεῖν, ἡσυχίαν ἦγεν. ὁ δὲ Ἰώασος, ὅτε τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐτῶν ἑπτὰ ἦν· μήτηρ δ' ἦν αὐτῷ τὸ μὲν ὄνομα Σαβία, πατρίδος δὲ Βηρσαβεέ. πολλὴν δ' ἐποιήσατο τῶν νόμων φυλακὴν, καὶ περὶ τὸν τῦ Θεῦ θρησκείαν φιλοτιμίαν, παρὰ πάντα τὸν χρόνον ὃν ὁ Ἰώδαος ἐβίωσεν. ἔγημε δὲ καὶ γυναῖκας δύο παρ' ὧν

idaus vero, cum centuriones euocaſſet, iis imperauit, Gotholiam in Cedronis vallem abducerent, ibique eam iterficerent. nolle enim templum pollui, ſupplicium in o ſumendo de nefaria muliere. Mandauit inſuper, vt quis ad opem ei ferendam adueniat, ipſum etiam peri- iant. Illi itaque, quibus imperata erat Gotholiae caes, iniectis in eam manibus, eam ad portam mularum gis educebant, ibique eam necarunt.

4. Cum autem haec, quae ad Gotholiam ſpectant, iuſmodi ſtrategemate geſta fuiſſent, Iodaus, populo militibus in templum conuocatis, ſacramento omnes degit ad beneuolentiam regi praeſtandam, et ad ipſius raetereaque imperii ſalutem et incolumitatem tuendam. Deinde regem iureiurando obligauit, vt Deum honoret, legeſque Moyſis nullatenus tranſgrederetur. Poſt haec incurſione facta in Baalis aedem, quam Gotholia iuſque maritus Ioramus in veri Dei contumeliam et honorem Achabi conſtruxerant, eam funditus diruerunt; t Maathan, qui tum ſacerdotium eius tenebat, occiderunt. Templi vero curam et cuſtodiam ſacerdotibus et euitis permiſit Iodaus, iuxta Dauidis regis inſtitutum, uſſit, vt bis ſingulis diebus ſolida pro more facerent acrificia, et ſuffitum iuxta legis praeſcriptum adolerent. Fecit autem Leuitarum quoſdam etiam ianitores ad fani uſtodiam, ne quis vlla re pollutus poſſet intro ſubrepere.

5. Vbi autem ad hunc modum iſta diſpoſuit, ipſe et centuriones et duces atque populus vniuerſus Ioaſum e templo deduxerunt in regiam: eoque in ſolio regali collocato, omnes laetos clamores ſuſtulerunt, et ad epulas conuerſi feſtiuitatem per aliquos dies egerunt; nulla rtique in ciuitate turba excitata ob mortem Gotholiae. Tum Ioaſus annum ſeptimum agebat, cum regnum iniit: materque illi erat nomine quidem Sabia, patria vero ex Berſabee. fuit autem legum obſeruantiſſimus, cultuſque Dei ſtudioſiſſimus, quamdiu Iodaus pontifex vixerit. Por-

ἡλικίαν, δόντος τῦ ἀρχιερέως· ἐξ ὧν καὶ ἄῤῥενες αὐτῦ καὶ θηλείαι παῖδες ἐγένοντο. τὰ μὲν ὖν περὶ τῦ βασιλέως Ἰωάσου, ὡς τὴν τῆς Γοθολίας ἐπιβολὴν διέφυγε καὶ τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἐν τούτοις δεδηλώκαμεν.

ΚΕΦ. η'.

Ἀζάηλος στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ Ἱεροσολυμίτας. Ἰηῦς τελευτᾷ, καὶ τὴν Ἰσραηλιτῶν ἀρχὴν Ἰώαζος διαδέχεται. Ἰώασος τῶν Ἱεροσολυμιτῶν βασιλεὺς πρῶτον τῦ Θεῦ θρησκείας ἐπιμελεῖται, ὕστερον ἀσεβεῖ, καὶ Ζαχαρίαν λίθοις βληθῆναι κελεύει. Ἰωάσου ἀποθανόντος, τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει Ἀμασίας.

Ἀζάηλος δὲ, ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς, πολεμῶν τοῖς Ἰσραηλίταις καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῶν Ἰηῦ, διέφθειρεν τῆς πέραν Ἰορδάνου χώρας τὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν τῶν Ῥουβηνιτῶν, καὶ Γαδιτῶν, καὶ Μανασσιτῶν· ἔτι δὲ καὶ τὴν Γαλααδίτιν καὶ Βαταναίαν, πυρπολῶν πάντα καὶ διαρπάζων, καὶ τοὺς εἰς χεῖρας ἀπαντῶσι βίαν προσφέρων. ἡ γὰρ ἔφθη αὐτὸν Ἰηῦς ἀμύνασθαι κακοῦντα τὴν χώραν· ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς τὸ θεῖον ὑπερόπτης γενόμενος, καὶ καταφρονήσας τῆς ὁσίας καὶ τῶν νόμων ἀπέθανε, βασιλεύσας ἔτη τῶν Ἰσραηλιτῶν ἑπτὰ καὶ εἴκοσι. ἐτάφη δ' ἐν Σαμαρείᾳ, τῆς ἀρχῆς διάδοχον Ἰώαζον τὸν υἱὸν καταλιπών.

β'. Τὸν δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλέα Ἰώασον ὀργή τις ἔλαβε τὸν ναὸν ἀνακαινίσαι τῷ Θεῷ· καὶ τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἰώδαον εἰς ἅπασαν ἐκέλευσε πέμψαι τὴν χώραν τοὺς Λευίτας καὶ ἱερέας αἰτήσοντας ὑπὲρ ἑκάστης κεφαλῆς ἡμίσικλον ἀργύρου, εἰς ἐπισκευὴν καὶ ἀνανέωσιν τῦ ναῦ, καταλυθέντος ὑπὸ Ἰωράμου καὶ Γοθολίας καὶ τῶν παίδων αὐτῆς· ὁ δ' ἀρχιερεὺς τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησε, συνεὶς ὡς οὐδὲν σὺν γνώμονος προήσεται τὸ ἀργύριον· τρίτῳ δὲ καὶ εἰκοστῷ τῆς βασιλείας ἔτει, μεταπεμψαμένου τῦ βασιλέως αὐτόν τε καὶ Λευίτας, καὶ ὡς πυραχθήσοντας ὧν προσέταξεν αὐτοῖς,

prima maturitate duas vxores, quas ei locauerat pon-
ex, in matrimonium duxit: ex quibus vtriusque sexus
eros sustulit. Atque hactenus quidem de rege Ioaso,
omodo ex insidiis Gotholiae euasit et regnum suscepit.

CAP. VIII.

*aëlus expeditiones facit contra Israëlitas et Hierosolymita-
nos. Iehus moritur, eique in imperium succedit Ioazus.
Hierosolymitanorum rex Ioasus primo cultus Dei curam
gerit, postea impie agit, et Zacharian lapidari iubet.
Ioaso mortuo, regnum suscipit Amasias.*

Zaëlus autem Syrorum rex, bellum cum Israëlitis et
hu rege illorum gerens, regionis Transiordanianae tra-
is ad exortum solis, qui a Rubenitis et Gaditis et Manas-
is occupati erant, vastauit; nec non terram Galaaditi-
m et Batanaeam, incendia longe lateque faciens et ra-
nas, ac ne a caede quidem illorum temperans, qui in
anus eius inciderent. Non enim eum regionem popu-
ntem Iehus propulsare festinabat: sed et ipse, post-
am res diuinas despexisset, et iura legesque contempsis-
t, vitam finiuit, cum in Israëlitas regnasset annos se-
em et viginti. Samariae autem sepultus est, Ioazo fi-
, qui in imperium succederet, relicto.

2. Ioasum autem Hierosolymorum regem incessit cu-
do templum Dei instaurandi: vocatoque pontifice Iodao,
praecepit vt per omnem regionem dimitteret Leuitas
sacerdotes qui in singula capita sicli argentei semissem
igerent ad refectionem et instaurationem templi, sub Io-
mo et Gotholia eiusque liberis labefactati. Pontifex
ero imperatum non fecit, quod nouerit neminem liben-
r argentum erogaturum esse: sed anno regni vigesimo
rtio, cum rex ipsumque et Leuitas ad se acciuisset,
isque obiurgasset, quod iis quae mandauerat non obse-

καὶ πελεύσαντος εἰς τὸ μέλλον προνοεῖσθαι τῆς ἐπισκευῆς τοῦ ναοῦ, σρατηγήματι χρῆται πρὸς τὴν συλλογὴν τῶν χρημάτων ὁ ἀρχιερεύς, ᾧ τὸ πλῆθος ἡδέως ἔσχε, τοιοῦτον. ξύλινον κατασκευάσας θησαυρὸν, καὶ κλείσας πανταχόθεν, ὀπὴν ἐν αὐτῷ μίαν ἤνοιξεν. ἔπειτα θεὶς εἰς τὸ ἱερὸν παρὰ τὸν βωμὸν, ἐκέλευσεν ἕκαστον ὅσον βέλεται βάλλειν εἰς αὐτὸν διὰ τῆς ὀπῆς, εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ. πρὸς τοῦτο πᾶς ὁ λαὸς εὐ διετέθη· καὶ πολὺν ἄργυρον καὶ χρυσὸν Φιλοτιμίᾳ καὶ συνεισφέροντες ἤθροισαν. κενοῦντες δὲ τὸν θησαυρὸν, καὶ παρόντος τοῦ βασιλέως ἀριθμοῦντες τὸ συνειλεγμένον ὁ τε γραμματεὺς καὶ ὁ ἱερεὺς τῶν γαζοφυλακίων, ἔπειτ' εἰς τὸν αὐτὸν ἐτίθεσαν τόπον. καὶ τοῦτο ἐποίουν ἑκάστης ἡμέρας. ὡς δ' ἀποχρώντως τὸ πλῆθος ἐδόκει βαλεῖν τῶν χρημάτων, ἔπεμψαν μισθωτοὺς λατόμους καὶ οἰκοδόμους ὁ ἀρχιερεὺς Ἰώδαος καὶ ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος, καὶ ἔτι ξύλα μεγάλα καὶ τῆς καλλίστης ὕλης. ἐπισκευασθέντος δὲ τοῦ ναοῦ, τὸν ὑπολειφθέντα χρυσὸν καὶ ἄργυρον, ὀλίγος δὲ ἦν, εἰς τε κρατῆρας καὶ οἰνοχόας καὶ ἐκπώματα καὶ τὰ λοιπὰ σκεύη κατηρξαντο· θυσίας τε πολυτελέσιν ἐσημέραι τὸν βωμὸν τιθέντες διετέλουν. καὶ ταῦτα μὲν, ἐφ' ὅσον Ἰώδαος χρόνον ἦν, τῆς προσηκούσης ἐτύγχανε σπουδῆς.

γ'. Ὡς δ' ἐτελεύτησεν οὗτος· ἔτη μὲν βιώσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα, δίκαιος δὲ καὶ πάντα χρηστὸς γενόμενος, ἐτάφη δ' ἐν ταῖς βασιλικαῖς θήκαις ἐν Ἱεροσολύμοις, ὅτι τοῦ Δαυΐδου γένει τὴν βασιλείαν ἐκτήσατο· προέδωκεν ὁ βασιλεὺς Ἰωάσος τὴν ἐπιμέλειαν τὴν πρὸς τὸν Θεόν. συνδιέφθειρον δ' αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ πλήθους πρωτεύοντες, ὥστε πλημμελεῖν εἰς τὰ δίκαια, καὶ τὰ νενομισμένα παρ' αὐτοῖς ἄγειν εἶναι. δυχεραίνας δ' ὁ Θεὸς ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, πέμπει τοὺς προφήτας διαμαρτυρησομένους τε τὰ πραττόμενα, καὶ παύσοντας τῆς πονηρίας αὐτούς. οἱ δ' ἰσχυρὸν ἔρωτα καὶ δεινὴν ἐπιθυμίαν ἄρα ταύτης ἔσχον, οὐ μήτε οἷς οἱ πρὸ αὐτῶν ἐξυβρίσαντες εἰς τὰ νόμιμα τιμωρίαν κολασθέντες ἔπαθον, μηδ' οἷς οἱ προφῆται προλέγοντο-

uti essent, iussissetque vt in posterum templi reparationi ospicerent, eiusmodi commentum adhibuit ad colli-endam pecuniam, quo populus libenter acquieuit. Cum culum ligneum vndique clausum fecisset, vnum in eo ramen aperuit. deinde, vbi eum in templo iuxta alta- collocasset, iussit vt singuli quantum quisque vellet in un per foramen iniicerent, ad templum instaurandum quod populus aequo animo tulit: et multum auri ar-entique, certatim ea conferendo, coëgerunt. Scriba item et sacerdos fiscorum praefecti loculo exhausto, et im rex adesset numerata quae congesta erat pecunia, mox odem loculum referebant. atque hoc quotidie faciebant. quamprimum vero sat pecuniae populus contulisse vide-atur, Iodaus pontifex et Ioasus rex miserunt qui eam ero-arent in lapicidas et structores, inque ligna magna ma-eriaeque pulcherrimae. Templi autem refectione abso-uta, reliquum auri et argenti (quod sane non exiguum rat) in crateras et vrceolos et pocula atque alia vasa im-enderunt; feceruntque vt magnificis sacrificiis, quae uotidie fiebant, pingueſcerent altaria. atque istis, quam-iu Iodaus in viuis erat, debitum adhibebatur studium.

3. Illo autem mortuo (qui vixit annos centum et tri-inta, iustitia et probitate in omnibus insignis, et in re-iis conditoriis sepultus est, quod Dauidis stirpi regnum onseruauerat) Ioasus rex cultus Dei curam abiecit. Quin t populi principes, similiter ac ipse, moribus erant ita eprauati, vt iura violarent, inque alia omnia irent quam uae ab illis optima habebantur. Cum autem Deus hanc egis aliorumque in peius mutationem indigne tulisset, nisit vates qui eos de factis admonerent et a nequitia re-ocarent. Illi vero magno adeo huius amore et immani esiderio tenebantur, vt neque iis, quae maiores illorum b spreta legum instituta cum totis suis familiis supplicio ffecti pertulerunt, neque iis quae ante denunciarunt ates vllatenus moti poenitentiam egerint, eoque redie-int vnde contra ea faciendo digressi erant: sed Zacha-

θέντες μετανοῆσαι, καὶ μετελθεῖν ἐξ ὧν εἰς ἐκεῖνα παρανομήσαντες ἐτράπησαν· ἀλλὰ καὶ Ζαχαρίαν υἱὸν τῦ ἀρχιερέως Ιωδάε λίθοις ὁ βασιλεὺς ἐκέλευσε βληθέντα ἀποθανεῖν ἐν τῷ ἱερῷ, τῶν τῦ πατρὸς αὐτῦ εὐεργεσιῶν λαθόμενος, ὅτι, τῦ Θεῦ προφητεύειν αὐτὸν ἀποδείξαντος, ὡς ἐν μέτρῳ πλήθει συνεβούλευεν αὐτῷ τε καὶ τῷ βασιλεῖ τὰ δέοντα πράττειν, καὶ ὅτι τιμωρίαν μεγάλην ὑφέξουσι μὴ πειθόμενοι προεῖλεγε. τελευτῶν μέντοι Ζαχαρίας μάρτυρα καὶ δικαστὴν ὧν ἔπαχε τὸν Θεὸν ἐποιεῖτο, ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίας, καὶ ὧν ὁ πατὴρ αὐτῦ παρέσχεν Ιωάσῳ, πικρῶς καὶ βιαίως ἀπολλύμενος.

δ'. Εδωκε μέντοι γ' ὁ βασιλεὺς δίκην ἣν παρηνόμησεν. ἐμβαλόντος γὰρ Αζαὴλ τῦ Σύρων βασιλέως εἰς τὴν χώραν αὐτῦ καὶ τὴν τε Γίτταν καταστρεψαμένου καὶ ληλατήσαντος ἐπ' αὐτὸν στρατεύει εἰς Ιεροσόλυμα. Φοβηθεὶς δ' ὁ Ιώασος, πάντας κενώσας τὰς τῦ Θεῦ θησαυρὰς καὶ τοὺς τῶν βασιλέων, καὶ τὰ ἀναθήματα καθελὼν, ἔπεμψε τῷ Σύρῳ, τούτοις ὠνούμενος τὸ μὴ πολιορκηθῆναι μηδὲ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὅλων. ὁ δὲ πεισθεὶς τῇ τῶν χρημάτων ὑπερβολῇ, τὴν στρατιὰν ἀνεκάλεσεν ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα. νόσῳ μέντοι χαλεπῇ περιπεσὼν Ιώασος, ἐπιθεμένων αὐτῷ τῶν φίλων, οἳ τὸν τῦ Ζαχαρίου θάνατον ἐκδικοῦντες τῦ Ιωδάε παιδὸς ἐπεβούλευσαν τῷ βασιλεῖ, καὶ διεφθάρη πρὸς αὐτῶν. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Ιεροσολύμοις, οὐκ ἐν ταῖς θήκαις δὲ ταῖς βασιλικαῖς τῶν προγόνων, ἀσεβὴς γενόμενος. ἐβίωσε δ' ἔτη ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα· τὴν δὲ βασιλείαν αὐτῦ διαδέχεται Αμασίας ὁ παῖς.

ε'. Εἰκοστῷ δὲ καὶ πρώτῳ ἔτει τῆς Ιωάσου βασιλείας, παρέλαβε τὴν τῶν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν Ιώαζος ὁ τῦ Ιηοῦ υἱὸς ἐν Σαμαρείᾳ, καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσι δέκα καὶ ἑπτά. τῦ μὲν πατρὸς ὁδ' αὐτὸς μιμητὴς γενόμενος, ἀσεβήσας δ' ὅσα καὶ οἱ πρῶτοι τῦ Θεῦ καταφρονήσαντες. ἐτάπεινωσε δ' αὐτὸν καὶ συνέστειλεν ἐκ τῆς τοσαύτης δυνάμεως ὁ τῶν Σύρων βασιλεὺς εἰς ὁπλίτας μυρίους καὶ πεντήκοντα ἱππεῖς,

rian etiam, Iodai pontificis filium, rex, patris eius beneficiorum immemor, mortem obire iusserit in templo saxis obrutum; quod Dei spiritu instinctus ad vaticinandum, pro concione populum simul et regem adhortatus fuerit ad iuste agendum, quodque praedixerit fore vt grauem subirent poenam, si monitis non obtemperarent. Moriens tamen Zacharias Deum testem fecit et iudicem eorum quae patiebatur, pro bono quod dederat consilio, atque iis quae pater ipsius Ioaso fecerat, morte periens acerba et violenta.

4. Caeterum rex non multo post poenas maleficiis debitas persoluit. Azaëlus enim Syrorum rex, impressione in ditionem eius facta, cum et Gittam euertisset et praedam abegisset, exercitum Hierosolyma in eum eduxit. Ioasus autem metu perculsus, exhaustis Dei regumque thesauris, detractisque templo donariis, omnia ad Syrum misit; quibus eam sibi redimeret securitatem, vt nec obsidione premeretur, nec in rerum omnium discrimen adduceretur. Atque ille, vi pecuniae ingentis victus, copias Hierosolymis non admouebat. Ioasus tamen, cum in morbum difficilem incidisset, amicis eum adortis, qui vt Zachariae Iodai filii mortem vlciscerentur regi insidias struxerant, etiam ab illis occiditur. Et quidem Hierosolymis sepultus est; sed non in regiis maiorum monumentis propter impietatem. Vixit autem annos septem et quadraginta: eique in regnum succedit filius Amasias.

5. Anno autem regni Ioasi vigesimo primo, Israëlitarum imperium suscepit Ioazus Iehu filius apud Samariam: illudque tenuit annos decem et septem; patris quidem sui nec ipse imitator, sed sceleribus aeque addictus ac omnini isti qui Deum contemptui habuerunt. Illum vero Syrorum rex depressit, ac copias eius tam numerosas adeo attriuit, vt decem tantum ei reliquerit peditum millia, equitesque quinquaginta, postquam expeditionem fe-

στρατεύσας ἐπ' αὐτόν. πόλεις τε καὶ μεγάλας καὶ πολλὰς αὐτῷ ἀφελόμενος, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτῷ διαφθείρας. ταῦτα δ' ἔπαθεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν λαὸς, κατὰ τὴν Ελισσαίου προφητείαν, ὅτε Αζάηλον βασιλεύσειν προεῖπε τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν, ἀποκτείναντα τὸν δεσπότην. ὢν δὲ ἐν ἀπόροις ὕστω παντοῖς Ιώαζος, ἐπὶ δέησιν καὶ ἱκετείαν τραπεὶς κατέφυγε, ῥύσασθαι τῶν Αζαήλου χειρῶν αὐτὸν παρακαλῶν, καὶ μὴ περιιδεῖν ὑπ' ἐκείνῳ γενόμενον. ὁ δὲ Θεὸς, τὴν μετάνοιαν ὡς ἀρετὴν ἀποδεχόμενος, καὶ νικητῶν μᾶλλον τοὺς δυναμένους, τελέως μὴ ἀπολλύναι δοκοῦν αὐτὸν, ἐδωκεν αὐτῷ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ τῶν κινδύνων ἄδηλον εἰρήνης δ' ἡ χώρα λαβομένη ἀνέθαλέ τε πάλιν εἰς τὴν πρώτερον κατάστασιν, καὶ ἠυθήνησε.

ς'. Μετὰ δὲ τὴν Ιωάζου τελευτὴν, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ιώασος. ἕβδομον ἤδη καὶ τριακοστὸν ἔτος βασιλεύοντος Ιωάσου τῆς Ιούδα Φυλῆς, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν ἕτος ὁ Ιώασος ἐν Σαμαρείᾳ τῶν Ισραηλιτῶν· καὶ γὰρ αὐτὸς τὴν αὐτὴν εἶχε προσηγορίαν τῷ τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλεῖ· καὶ κατέσχεν αὐτὴν ἔτεσιν ἑκκαίδεκα. ἀγαθὸς δ' ἦν καὶ ἐδὲν ὅμοιος τῷ πατρὶ τὴν φύσιν. κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν Ελισσαίου τοῦ προφήτου γηραιοῦ μὲν ἤδη τυγχάνοντος, ὑπὸ δὲ νόσου ἐμπεπτωκότος, ἦκεν ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ἐπισκεψόμενος. καταλαβὼν δ' αὐτὸν ἐν ἰσχάτοις ὄντα, κλαίειν ἤρξατο, βλέποντος αὐτοῦ, καὶ ποτνιᾶσθαι, καὶ πατέρα τε ἀποκαλεῖν καὶ ὅπλον. "δι' αὐτὸν γὰρ μηδένα "χρήσασθαι πρὸς τοὺς ἐχθροὺς ὅπλοις, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου προ- "φητείαις ἀμαχητὶ κρατεῖν τῶν πολεμίων· νῦν δ' ἀπολεί- "μειν αὐτὸν ἐκ τοῦ ζῆν, καταλιπεῖν δ' ἐξωπλισμένους τοὺς "Σύρους καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν πολεμίους. ὅτ' αὐτῷ τοίνυν ζῶν "ἔτι ἀσφαλὲς, ἔλεγεν· ἀλλὰ καλῶς ἔχειν συνεξομοῦσθαι αὐ- "τῷ καὶ συναπαίρειν τοῦ βίου." ταῦτα ὀδυρόμενον Ελισσαῖος παρεμυθεῖτο τὸν βασιλέα· καὶ τόξον ἐκέλευσεν αὐτὸν μιμεῖσθαι ἐντεῖναι τοῦτο. ποιήσαντος οὖν εὐτρεπὲς τὸ βασιλέως τὸ τόξον, ἐπιλαβόμενος αὐτὸς τῶν χειρῶν, ἐκέλευσε τοξεύειν

ſſet, vrbeſque magnas et multas ei abſtuliſſet, eiuſque
xercitum clade affeciſſet. Haec autem Iſraëlitarum po-
ulo mala acciderunt iuxta Eliſſaei vaticinium, quando
zaëlo etiam praedixiſſet, quod necato domino Syrorum
: Damaſcenorum regnum eſſet occupaturus. Cumque
)azus in tanta malorum difficultate verſaretur, ad pre-
:s et ſupplicationes ſe recipit', Deum obſecrans vt
)ſum e manibus Azaëli liberaret, et in illius poteſta-
m redigi non pateretur. Deus autem, poenitentiam
)co virtutis acceptans, contentuſque admonere poten-
s, cum ei non videretur funditus perdere, fecit vt
ullo in metu eſſet de belli periculis. quo fit vt regio,
ace potita, ad priſtinum ſtatum rediret, opibuſque flo-
:ret.

6. Ioazo autem vita defuncto, ſucceſſit filius eius
)aſus in regnum. Cum ſeptimum iam et trigeſimum
nnum regnaret Ioaſus in tribum Iudae, Iſraëlitarum
:gnum iniit iſte Ioaſus Samariae, (nam et ille eodem
omine gaudebat, quo Hieroſolymorum rex) illudque
nnos ſexdecim tenuit. Caeterum vir bonus erat, pa-
:iſque ſui mores neqùaquam referebat. Illo autem tem-
ore, cum Eliſſaeus vates iam ſenex admodum in mor-
um incidiſſet, ad eum viſendum veniebat Iſraëlitarum
ex. cumque eum in ipſo fere mortis articulo inueniſ-
et, flere coepit, ipſo vidente, et lamentari, patremque
t praeſidium appellare. "nam et ipſi acceptum ferre di-
cebat, quod nunquam illis contra inimicos opus fuiſ-
ſet armis, illius quippe vaticinia feciſſe vt ſine pugna
de hoſtibus victoriam reportarint: nunc quidem illum
e vita diſcedere, ſe vero relictos iri Syris armatis aliiſ-
que in illorum poteſtate hoſtibus. Itaque nec ſibi am-
plius viuere tutum eſſe, aiebat; ſed expedire cum eo
exitum facere, ſimulque e vita migrare." Regem iſta
eplorantem conſolatus eſt Eliſſaeus; praecepitque vt arcu
d ſe allato illum intenderet. Cum itaque arcum rex pa-
aſſet, vates ſuis manibus illius manibus impoſitis eum ia-
ulari iuſſit. cumque tribus telis emiſſis poſt tertium deſti-

τρία δὲ βέλη αὐτῷ προσμένοντα, εἶτα διαπαυσαμένου, "πλέον "μὲν, εἶπεν, ἀφεῖς, ἐκ ῥιζῶν ἂν τὴν τῶν Σύρων βασιλείαν "ἐξεῖλες. ἐπεὶ δὲ τρισὶν ἠρκέσθης μόνοις, τοσαύτας καὶ μά- "χας κρατήσεις συμβαλὼν τοῖς Σύροις, ἵνα τὴν χώραν ἣν "ἀπέστεμον τῷ σῷ πατρὸς ἀνακτήσῃ." καὶ ὁ μὲν βασιλεὺς ταῦτ' ἀκούσας ἀπηλλάγη. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ ὁ προφήτης ἀπέθανεν· ἀνὴρ, ἐπὶ δικαιοσύνῃ διαβόητος, καὶ φανεὶς σπουδασθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. θαυμαστὰ γὰρ καὶ παράδοξα διὰ τῆς προφητείας ἐπεδείξατο ἔργα, καὶ μνήμης λαμπρᾶς παρὰ τοῖς Ἑβραίοις ἀξιωθέντα. ἔτυχε δὲ καὶ ταφῆς μεγαλοπρεποῦς, καὶ οἵας εἰκὸς ἦν τὸν ἄνδρα θεοφιλῆ μεταλαβεῖν. συνέβη δὲ καὶ τότε, λῃστῶν τινῶν ῥιψάντων εἰς τὸν Ἐλισσαίου τάφον ὃν ἦσαν ἀνῃρηκότες, τὸν νεκρὸν τῷ σώματι αὐτοῦ προσκολληθέντα ἀναζωπυρῆσαι. καὶ τὰ μὲν περὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου, ζῶν τε ὅσα προεῖπε, καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἔτι δύναμιν εἶχε θείαν, δεδηλώκαμεν.

ζ'. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Σύρων βασιλέως Ἀζαήλου, εἰς Ἀδάδον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ βασιλεία παραγίνεται, πρὸς ὃν συνάπτει πόλεμον Ἰώασος ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεύς· καὶ τρισὶ μάχαις νικήσας αὐτὸν, ἀφείλετο τὴν χώραν ἅπασαν, καὶ ὅσας ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀζάηλος πόλεις καὶ κώμας τῆς Ἰσραηλιτῶν βασιλείας παρέλαβε. τοῦτο μέντοι κατὰ τὴν Ἐλισσαίου προφητείαν ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ συνέβη καὶ Ἰώασον ἀποθανεῖν, ὁ μὲν ἐν Σαμαρείᾳ κηδεύεται, καθῆκε δὲ εἰς Ἱεροβόαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἡ ἀρχή.

ΚΕΦ. θ'.

Ὡς Ἀμασίας στρατευσάμενος ἐπὶ Ἰδουμαίους καὶ Ἀμαληκίτας, αὐτοὺς ἐνίκησεν· εἶτα πολεμῶν πρὸς Ἰώασον ἡττᾶται, καὶ μετ' ὀλίγον ἀναιρεῖται, Ὀζίου τὴν ἀρχὴν διαδεχομένου.

Δευτέρῳ δ' ἔτει τῆς Ἰώασου βασιλείας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐβασίλευσεν Ἀμασίας τῆς Ἰούδα Φυλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις

ſſet, "ſi, inquit, plura quidem miſiſſes, tum Syrorum regnum radicitus exſcidiſſes: quoniam vero tribus ſolis contentus fuiſti, cum Syris congreſſus totidem etiam praeliis eos victurus es, vt regionem, quam patri tuo ademerunt, recipias." Et rex quidem, his auditis, obiit. nec ita multo poſt vates diem obiit ſupremum: vir celytae iuſtitiae, magnique plane a Deo aeſtimatus. id quod teſtantur res incredibiles miraeque ex afflatu diuino eo factae, de quibus praeclara inter Hebraeos fama est. Funere etiam magnifico elatus eſt, quali par erat rum Deo adeo carum cohoneſtari. Quin et eo tempore accidit, cum latrones quidam hominem a ſe occiſum in Eliſſaei ſepulcrum conieciſſent, vt mortuus, ſimul ac vatis corpus tetigiſſet, reuiuiſceret. Atque hacteus quidem de Eliſſaeo vate, deque iis quae, dum in vita eſſet, praedicebat, et quemadmodum, poſtquam fata conceſſiſſet, etiam vi diuina pollebat.

7. Mortuo autem Azaëlo Syrorum rege, regnum ad lium eius Adadum peruenit, cui bellum infert Ioaſus raëlitarum rex: eique ter victo regionem omnem eriiebat vrbeſque et vicos, quotquot pater eius Azaëlus e Iſraëlitarum regno abſtulerat. Hoc vtique factum quemadmodum Eliſſaeus praedixerat. Poſtquam vero nenit vt etiam Ioaſus moreretur, ille quidem Samariae ſeelitur, atque imperium ad filium eius Hieroboamum deenit.

CAP. IX.

Quomodo Amaſias, expeditione in Idumaeos et Amalecitas ſuſcepta, eos deuicit: deinde bello Ioaſum laceſſens vincitur, et non multo poſt interficitur, Ozia ei in regnum ſuccedente.

ANno autem regni Ioaſi Iſraëlitarum regis ſecundo, gnare coepit Amaſias Hieroſolymis in Iudae tribum,

μητρὸς ὢν Ιωδαδῆς τὴν ὁμοῦ, πολίτιδος δὲ τὸ γένος. θαυμαστῶς δὲ τοῦ δικαίου προσνέοι, καὶ ταῦτα νέος ὤν. παρελθὼν δ' ἐπὶ τὰ πράγματα καὶ τὴν ἀρχὴν, ἔγνω δεῖν πρῶτον Ιωάσῳ τιμωρῆσαι τῷ πατρὶ, καὶ τὰς ἐπιθεμένας αὐτῷ Φίλυες κολάσαι. καὶ τούτους μὲν συλλαβὼν ἅπαντας ἐφόνευσε· τὰς δὲ παῖδας αὐτῶν οὐδὲν εἰργάσατο δεινὸν, ἀπολυθεὶς ποιῶν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ὃς οὐκ ἐδικαίωσε διὰ πατέρων ἁμαρτίας τέκνα κολάζειν. ἔπειτα στρατιὰν ἐπιλέξας ἐκ τῆς Ιούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος τῶν ἐν ἀκμῇ καὶ περὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονότων, καὶ συναθροίσας ὡς τριάκοντα μυριάδας, τούτων μὲν ἑκατοντάρχας κατέστησε· πέμψας δὲ καὶ πρὸς τὸν τῶν Ισραηλιτῶν βασιλέα, μισθοῦται δέκα μυριάδας Ισραηλιτῶν ταλάντων ἑκατὸν ἀργυρίου. διεγνώκει γὰρ τοῖς Αμαληκιτῶν ἔθνεσι καὶ Ιδουμαίων καὶ Γαβαλιτῶν ἐπιστρατεύσασθαι. παρασκευασαμένῳ δὲ πρὸς τὴν στρατείαν, καὶ μέλλοντος ἐξορμᾶν, ὁ προφήτης τὸν τῶν Ισραηλιτῶν στρατηγὸν πολῦσαι συνεβούλευσεν. εἶναι γὰρ ἀσεβῆ, καὶ τὸν Θεὸν πρὸ τῶν αὐτῷ προλέγειν χρησαμένῳ τούτοις συμμάχοις· ἡμάρτησθαι δὲ τῶν πολεμίων καὶ μετ' ὀλίγων αὐτοῖς ἀγωνίζεσθαι βουλομένῳ τοῦ Θεοῦ. δυσφορούντος δὲ τοῦ βασιλέως τῷ φθῆναι τὸν μισθὸν δεδωκέναι τοῖς Ισραηλίταις, παρήνει ποιεῖν ὁ προφήτης ὅ, τι τῷ Θεῷ δοκεῖ· χρήματα δ' αὐτῷ πολλὰ παρ' αὐτῶν γενήσεσθαι. καὶ τοὺς μὲν ἀπολύει, χαρίζεσθαι τὸν μισθὸν εἰπών· αὐτὸς δὲ μετὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως ἐπὶ τὰ προσειρημένα τῶν ἐθνῶν ἐστράτευσε. καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ, μυρίους μὲν ἀπέκτεινε, τοσούτους δὲ ζῶντας ἔλαβεν, οὓς ἐπὶ τὴν μεγάλην ἀγαγὼν πέτραν, ἥτις ἐστὶν ἐπὶ τὴν Αραβίαν, ἀπ' αὐτῆς κατεκρήμνισεν· ἀπήγαγε λείαν πολλὴν καὶ πλῆθος ἄφθονον ἐκ τούτων ἐθνῶν. Αμασίᾳ δ' ἐν τούτοις ὑπάρχοντος, οἱ τῶν Ισραηλιτῶν, οὓς ἀπέλυσε μισθωσάμενος, ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τούτῳ, καὶ νομίσαντες ὕβριν εἶναι τὴν ἀπόλυσιν· ἃ γὰρ ἂν τοῦτο παθεῖν ἠξίουν κατεγνωσμένους· ἐπῆλθον αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ, καὶ μέχρι Βηθσεμήρων προελθόντες διήρπασαν τὴν χώραν, καὶ τοὺ-

natre natus Iodade nomine, genere ciue Hierosolymi-
ana. atque mirum in modum iustitiam colebat, idque
dmodum adolescens. Cum autem imperio rebusque
gerendis admoueretur, statuit Ioasum patrem sibi inpri-
nis vindicandum esse, eosque suorum, qui manus ei
ntulerant, poena afficiendos. Atque istos quidem omnes
omprehensos interfecit: in ipsorum vero liberos nihil
graue admisit, conuenienter agens Moysis legibus, qui
niquum esse censuit pro parentum culpis poenas a libe-
is reposcere. Post haec delectu habito in tribu Iudae
t Beniamitica ex iis qui flore essent aetatis et annorum
lus minus viginti, collectisque quasi trecentis millibus,
isce centuriones praefecit: ac praeterea, cum misisset
id Israëlitarum regem, centum militum millia centum
rgenti talentis conducit. decreuerat enim Amalecitarum
t Idumaeorum et Gabalitarum gentibus bellum inferre.
Cum autem in eo esset vt exercitum educeret, seque in
os moueret, vates quidam eum admonuit vt Israëlita-
um copias dimitteret. esse enim hominum genus im-
ium, Deique oraculum ei cladem denunciasse, si istis
uxiliis vteretur: hostibus vero superiorem fore, si Dei
uspiciis fretus paucis assumptis cum illis dimicaret. Re-
ge autem id aegre ferente, quod iam Israëlitis stipen-
dium numerasset, hortatus est vates vt Dei voluntati
morem gereret: multa enim ab eo pecunia auctum iri.
Et illos quidem dimittit, praefatus se donare illis quic-
quid mercedis nomine accepissent: is vero cum suis co-
piis contra praedictas gentes profectus est. Cumque il-
los pugna superasset, millia quidem decem occidit, et
totidem viuos, quos in petram magnam, quae in Ara-
bia est, ductos de ea praecipitauit: multum praedae
abegit, et opum vim immensam tulit ex istis gentibus.
At dum haec ageret Amasias, Israëlitae, quos conduc-
tos remiserat, ex eo ad indignationem adducti, mis-
sionemque sibi ignominiae esse rati, (haud enim illis
hoc accidisse, nisi contemptui habitis) in eius ditionem
impetum faciebant, et progressi vsque ad Bethsemera, re-

λὰ μὲν ἔλαβον ὑποζύγια, τρισχιλίους δ' ἀνθρώπους ἀπέκτειναν.

β'. Ἀμασίας δὲ τῇ νίκῃ καὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐπαρθεὶς, τὸν μὲν τούτων αἴτιον αὐτῷ Θεὸν γενόμενον ὑπερεῖδε καὶ ἤρξατο· ἐς δ' ἐκ τῆς Ἀμαληκιτῶν χώρας ἐκόμισε, τούτοις σεβόμενος διετέλει. προσελθὼν δ' ὁ προφήτης αὐτῷ, "θαυμάζειν, ἔλεγεν, εἰ τούτους ἡγεῖται θεοὺς, οἳ τοὺς ἰδίους, παρ' "οἷς ἐτιμῶντο, μηδὲν ὤνησαν, μηδ' ἐκ χειρῶν ἐρρύσαντο τῶν "ἐκείνων· ἀλλ' ὑπερεῖδον πολλούς τε αὐτῶν ἀπολλυμένους, "καὶ αὐτοὺς αἰχμαλωτισθέντας. κεκομίσθαι γὰρ εἰς Ἱερουσα"λυμα τούτῳ τῷ τρόπῳ, καθὼς ἄν τις τῶν πολεμίων τινὰς "ζωγρήσας ἤγαγε." τῷ δὲ βασιλεῖ ταῦτ' ὀργὴν ἐκίνησε, καὶ προσέταξεν ἡσυχίαν ἄγειν τὸν προφήτην, ἀπειλήσας αὐτὸν κολάσειν, ἂν πολυπραγμονῇ. καὶ ὁ μὲν ἡσυχάζειν ὑπέσχεν· οὐκ ἀμελήσειν δ' ὧν ἐπιχειρήσει νεωτερίζων τὸν Θεὸν προσέλεγεν. Ἀμασίας δὲ, κατέχειν αὐτὸν ἐπὶ ταῖς εὐτυχίαις οὐ δυνάμενος, ἃς παρὰ τοῦ Θεοῦ λαβὼν εἰς αὐτὸν ἐξύβριζεν, ἀλλὰ φρονηματισθεὶς, ἔγραψεν Ἰωάσῳ τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ, κελεύων "ὑπακούειν αὐτῷ σὺν πασι "τῷ λαῷ, ὡς καὶ πρότερον ὑπήκουε τοῖς προγόνοις αὐτοῦ, "Δαυΐδῃ καὶ Σολομῶνι· ἢ μὴ βουλόμενον συγγνωμονεῖν, ἐ"δέναι πολέμῳ περὶ τῆς ἀρχῆς διακριθησόμενον." ἀντέγραψεν δὲ ὁ Ἰώασος τάδε. "ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΙΩΑΣΟΣ "ΒΑΣΙΛΕΙ ΑΜΑΣΙΑ. Ἦν ἐν τῷ Λιβάνῳ ὄρει κυπά"ρισσος παμμεγέθης, καὶ ἄκανος. αὐτὴ πρὸς τὴν κυπάρισ"σον ἔπεμψε μνηστευομένη τὴν θυγατέρα αὐτῆς πρὸς γά"μον τῷ παιδί. μεταξὺ δὲ ταῦτα λέγουσαν, θηρίον τι παρ"ερχόμενον κατεπάτησε τὴν ἄκανον. τοῦτο οὖν ἔσῃ σοι "παράδειγμα τοῦ μὴ μειζόνων ἐφίεσθαι. μηδ' ὅτι τὴν πρὸς "Ἀμαληκίτας μάχην ἠυτύχησας, ἐπὶ ταύτῃ γαυριᾶσθαι "σαυτῷ καὶ τῇ βασιλείᾳ σου κινδύνους ἐπίστω.

γ'. Ταῦτα δ' ἀναγνὺς Ἀμασίας, ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τὴν στρατείαν παρωξύνθη, τοῦ Θεοῦ παροριμοῦντος αὐτὸν, ὡμιλ. πρὸς αὐτὴν, ἵνα τῶν παρανομηθέντων εἰς αὐτὸν δίκην ἐκ-

gionem populati sunt; et multa quidem iumenta ceperunt, hominum vero tria millia interfecerunt.

2. Caeterum Amasias victoria rebusque prospere gestis elatus, Deum quidem, qui ei horum omnium auctor exstiterat, coepit negligere: istorum vero Deorum, quos ex Amalecitarum regione attulerat, cultui se addixit. Cum autem vates eum adiisset, "se mirari, dicebat, "quod illos Deos esse credat, qui cultoribus suis nihil opis afferre potuerunt, nec illos ab eius manibus liberarunt: sed illorum quamplurimos male pereuntes insuper habuerunt, et semetipsos in captiuitatem abductos. illos enim Hierosolyma delatos esse, perinde ac si quis hostium quosdam captiuos eo duceret." Ista autem regi iram mouerunt. quo fit vt vati silentium indiceret, supplicium ei minatus, si quid praeter negotium suum agere pergeret. Tum quidem ille se quieturum dixit: Deum vero ea non praeteriturum esse praedicebat, quibus rebus nouis studens manus admouerat. At Amasias, cum semet regere et moderari in prospera fortuna non posset, (quam licet a Deo acceperit, contumeliis in eum non temperauit) sed magna de se opinione inflatus esset, scripsit Ioaso regi Israëlitarum, iubens, "vt idem ipse cum omni suo populo sibi obsequium praestaret "quod et olim praestitum erat maioribus suis, Dauidi et "Solomoni: sin vero nolit quod aequum est facere, scire "oportet bello esse decernendum de summa imperii." Ioasus autem in haec verba rescripsit. "IOASUS REX "AMASIAE REGI. In monte Libano ingens erat cupressus, necnon et rubus. ille misit ad cupressum, poscens "illius filiam suo filio in matrimonium dari: sed interea "fera quaedam praeteriens rubum proculcauit. Hoc itaque "tibi exemplo erit, ne solito maiora appetas; neue, quod "prospere rem gesseris contra Amalecitas, ista cogitatione "superbiens tibimet regnoque tuo pericula adscisças.

3. Amasias autem, cum ista legisset, maiori adhuc cupiditate ad bellum incitatus est; Deo, vt arbitror, illum ad hoc impellente, vt pro iis quae in eum admi-

λάβῃ. ὡς δ' ἐξῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως ἐπὶ τὸν Ἰόασον, καὶ συνάπτειν μάχην ἔμελλον, τὸ Ἀμασίου στράτευμα φόβος αἰφνίδιος καὶ κατάπληξις, οἷον θεὸς ἐκ εὐρυπόρων ὧν τόδε σπᾶ, εἰς φυγὴν ἔτρεψε, καὶ πρὸς χεῖρας ἐλθεῖν. διαστρεφέντων δὲ ὑπὸ τοῦ δέους αὐτῶν, μονωθέντα τὸν Ἀμασίαν ἁλῶναι συνέβη πρὸς τῶν πολεμίων αἰχμάλωτον, ἐπῶκτο δ' αὐτῷ θάνατον Ἰόασος, εἰ μὴ τάχιστα τὴν Ἱεροσόλυμα, ἀνοίξαντας αὐτῷ τὰς πύλας, δέξασθαι μετὰ τῆς στρατιᾶς εἰς τὴν πόλιν. καὶ Ἀμασίας μὲν ὑπὸ ἀνάγκης καὶ τοῦ τὸ ζῆν δέους, ἐπούησεν εἰσδεχθῆναι τὸν πολέμιον. ὁ δὲ, διακόψας τι τοῦ τείχους ὡς τετρακοσίων πηχῶν, ἐφ' ἅρματος εἰσήλασε διὰ τῆς διακοπῆς εἰς Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἀμασίαν ἄγων αἰχμάλωτον. κύριός τε τότε τῆς τρόπου γενόμενος τῶν Ἱεροσολύμων, τάς τε τοῦ Θεοῦ θησαυρὸς ἀνείλετο, καὶ ὅσα ἦν τῷ Ἀμασίᾳ χρυσὸς καὶ ἄργυρος ἐν τοῖς βασιλείοις ἐξέφερησε· καὶ ὄντως αὐτὸν ἀπολύσας τῆς αἰχμαλωσίας, ἀφῆκεν εἰς Σαμάρειαν. ταῦτα δ' ἐγένετο περὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας ἔτει τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ τῆς Ἀμασίου βασιλείας. ὃς μετὰ ταῦτα ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, φεύγει μὲν εἰς Λάκισσαν πόλιν, ἀναιρεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιβούλων, τοὺς ψάντων ἐκεῖ τοὺς ἀπαντεύοντας αὐτόν. καὶ τὸ μὲν τοῦ κομίσαντες εἰς Ἱεροσόλυμα βασιλικῶς ἐκήδευσαν. ἐστρεψε δὲ ὄντως Ἀμασίας τὸν βίον, διὰ τὸν γεγενημένον καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀλογωμίαν, βιώσας μὲν ἔτη τέτταρα καὶ πεντήκοντα, βασιλεύσας δ' ἐνέα καὶ εἴκοσι· διεδέχετο δ' αὐτὸν ὁ παῖς Ὀζίας τοῦνομα.

rat peccatis poenas exigeret. Vbi vero copias eduxe-
t contra Ioasum, et pugnam conserturus erat, timor
bitus et consternatio, qualem Deus non propitius so-
t immittere, Amasiae exercitum in fugam vertit, etiam
ntequam ad manus venirent. Illis ergo prae timore
sperſis, contigit vt Amasias a suis desertus ab hosti-
is caperetur: eique Ioasus mortem minatus est, nisi
oc Hierosolymitanis persuaderet, vt portas aperirent
sumque cum exercitu in vrbem reciperent. Et qui-
em Amasias, necessitate compulsus metuque ex vitae
ericulo, auctor erat vt hostis intromitteretur. Ille ve-
, diruta murorum parte quasi quadringentorum cubi-
orum spatio, qua perruptio facta est cum curru inuehi-
ur Hierosolyma, captiuum prae se agens Amasian.
tque hoc modo in potestatem suam redactis Hieroso-
mis, et Dei thesauros abstulit, et exportauit quic-
uid auri argentique Amasiae erat in regia: atque ita
emum, cum Amasian libertati restituisset, Samariam
uersus est. Ista autem Hierosolymitanis acciderunt
nno regni Amasiae decimo quarto. qui post haec,
ıfidiis ei structis ab amicis, in vrbem Lachisam pro-
ugit, et ab insidiatoribus occisus est, cum eo misis-
nt qui illum ibi necarent. Et corpus quidem eius
Hierosolyma reportatum regiis exsequiis cohonestarunt.
t vitam hoc modo finiuit propter insolentiam et Dei
ontemptum; cum annos quidem quatuor et quinqua-
inta vixisset, nouem vero et viginti regnasset: eique
uccedit filius eius nomine Ozias.

ΚΕΦ. ί.

Περὶ Ιεροβοάμου Ισραηλιτῶν βασιλέως, καὶ Ιωνᾶ τοῦ προφήτου· καὶ ὡς Ιεροβοάμου τελευτήσαντος τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ζαχαρίας. ὡς Οζίας Ιουδαίων βασιλεὺς τὰ πάτρια ἔθη ἐχειρώσατο, καὶ οἷα συνέβη αὐτῷ ὀργισθέντι ἐπιθυσιάζειν τῷ Θεῷ.

ΠΕντεκαιδεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς Αμασίου βασιλείας ἐβασίλευσε τῶν Ισραηλιτῶν Ιωάσου υἱὸς Ιεροβόαμος ἐν Σαμαρείᾳ ἔτη τεσσαράκοντα. οὗτος ὁ βασιλεὺς τὰ μὲν εἰς τὸν Θεὸν ὑβριστὴς καὶ παράνομος δεινῶς ἐγένετο, εἰδώλα τε σεβόμενος καὶ πολλοῖς ἀτόποις καὶ ξένοις ἐγχειρῶν ἔργοις· τῷ δὲ λαῷ τῶν Ισραηλιτῶν μυρίων κακῶν αἴτιος ὑπῆρχε. τούτου προεφήτευσέ τις Ιωνᾶς, ὡς δεῖ πολεμήσαντα τοὺς Σύρους αὐτῶν κρατῆσαι τῆς ἐκείνων δυνάμεως, καὶ πλατῦναι τὴν αὐτοῦ βασιλείαν· τοῖς μὲν κατὰ τὴν ἄρκτον μέρεσιν ἕως Αμαθῶς πόλεως, τοῖς δὲ κατὰ τὴν μεσημβρίαν ἕως τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης. τὸ γὰρ ἀρχαῖον οἱ ὅροι τῆς Χαναναίας ἦσαν οὗτοι, καθὼς ὁ στρατηγὸς Ιησοῦς περιώρισε. στρατεύσας οὖν ἐπὶ τοὺς Σύρους ὁ Ιεροβόαμος, κατασχέθεται πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν, ὡς προεφήτευσεν Ιωνᾶς.

β'. Αναγκαῖον δὲ ἡγησάμην, τὴν ἀκρίβειαν τῶν πραγμάτων παραδώσειν ὑπεχημένος, ὅσα καὶ περὶ τὸ προφήτου τούτου εὗρον ἐν ταῖς Εβραϊκαῖς βίβλοις ἀναγεγραμμένα, διεξελθεῖν. κελευσθεὶς γὰρ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πορευθῆναι μὲν εἰς τὴν Νίνου βασιλείαν, κηρύξαι δ' ἐκεῖ γενόμενον ἐν τῇ πόλει, ὅτι τὴν ἀρχὴν ἀπολέσει, δείσας ἐκ ἀπῆλθεν ἀλλ' ἀποδιδράσκει τὸν Θεὸν εἰς Ιόππην πόλιν, καὶ πλοῖον εὑρὼν ἐμβὰς, εἰς Ταρσὸν ἔπλει τῆς Κιλικίας. ἐπιγενομένου δὲ χειμῶνος σφοδροτάτου καὶ κινδυνεύοντος καταδῦναι τὸ σκάφος, οἱ μὲν ναῦται καὶ ὁ κυβερνήτης καὶ αὐτὸς ὁ ναύκληρος εὐχὰς ἐποιοῦντο χαριστηρίους εἰ διαφύγοιεν τὴν θάλασσαν. ὁ δὲ Ιωνᾶς συγκαλύψας αὐτὸν ἐβέβλητο, μηδὲν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἑωρᾶν ποιοῦντας μεμέμενος. ἐξόντος δ' ἔτι μᾶλ-

CAP. X.

Hieroboamo Israëlitarum rege, et Iona vate; atque vt, Hieroboamo vita defuncto, filius eius Zacharias imperium suscepit. Quomodo Ozias Hierosolymitanorum rex gentes finitimas subegit, quaeque ei acciderunt postquam id egit vt Deo suffitum adoleret.

ANno autem decimoquinto regni Amasiae coepit Hieboamus Ioasi filius in Israëlitas regnare, idque Samaie, et annos quadraginta regnauit. Hic rex in Deum iidem erat contumelioſus legumque ſupra modum conmptor, vt qui Deaſtros colebat et multis operibus abſurs et peregrinis manum admouebat: populo vero Iſraëarum mala innumera afferebat. Huic ex oraculo Ionas iidam vates praedixit, ab ipſo, ſi cum Syris bellum ſſerit, labefactandam fore illorum potentiam, ſuique gni fines proferendos: ex partibus quidem ſeptentrioalibus vſque Amathum vrbem, ad meridiem vero vſque ſphaltiten paludem. his enim olim terminis Chananaea rra finiebatur, ſicut Ieſu imperatori viſum eſt eam cirmſcribere. Hieroboamus itaque, cum in Syros expeitionem feciſſet, omnem eorum prouinciam, iuxta Ioae vaticinium, in poteſtatem ſuam redegit.

1. Neceſſarium autem duxi, vt qui res geſtas accuite perſcripturum eſſe pollicitus fuerim, quicquid in lebraeorum libris de hoc vate relatum legi oratione erſequi. Iſte enim a Deo iuſſus in Nini regnum profiiſci, cumque in vrbem veniret illic praedicare, futurum t breui imperium amitteret, prae metu eo non conceſſit: ed a Deo profugit in vrbem Ioppen, nauique, quam orte nactus eſt, conſcenſa, Tarſum Ciliciae curſum inendebat. Cum autem vehemens coorta eſſet tempeſtas, t non procul abeſſet quin nauis ſubmergeretur, nautae uidem et gubernator et ipſe nauicularius Deo vouerunt e gratias illi acturos, ſi e maris periculo euaderent: Ioas vero interea in nauem abditus iacebat, nihil eorum aciens, quibus alios operam dare cernebat. Cum au-

λον τοῦ κλύδωνος, καὶ βιαιοτέρας γενομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τῆς θαλάσσης, ὑπονοήσαντες, ὡς ἐνδέχεται, τοὺς τῶν ἐμπλεόντων αἴτιον αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος, συνίεσαν τὸ κλῆρω, τοῦτον ὅστις ποτὲ εἴη μαθεῖν. κληρωσαμένων δὲ ὁ προφήτης λαγχάνει. πυνθανομένων δὲ πόθεν τε εἴη, καὶ τί μετέρχεται· τὸ μὲν γένος ἔλεγεν Ἑβραῖος εἶναι, προφήτης δὲ τοῦ μεγίστου Θεοῦ. συνεβούλευσεν οὖν αὐτοῖς, εἰ θέλουσιν ἀποδρᾶσαι τὸν παρόντα κίνδυνον, ἐκβάλλειν αὐτὸν εἰς τὸ πέλαγος· αἴτιον γὰρ αὐτοῖς εἶναι τοῦ χειμῶνος. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἐτόλμων, κρίναντες ἀσέβημα εἶναι ζῶντα ἄνθρωπον, καὶ πεπιστευκότα αὐτοῖς τὸ ζῆν, εἰς φανερὸν ἔτως ἀπώλειαν ἐκρίψαι· τελευταῖον δ' ὑπερβιαζόμενοι τὸ παρὸν, καὶ ὅσον οὔπω μέλλοντες βαπτίζεσθαι τῇ σταλάγμ. ὑπό τε τοῦ προφήτου παρορμηθέντες αὐτὸν, καὶ ὑπὸ τοῦ θείου τοῦ περὶ τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας, ῥίπτουσιν αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ὁ μὲν χειμὼν ἔστάλη· τὸν δὲ, λόγος, ὑπὸ τοῦ κήτους καταποθέντα τρεῖς ἡμέρας καὶ τοσαύτας νύκτας, εἰς τὸν Εὔξεινον ἐκβεβαθηκέναι πόντον, ζῶντα καὶ μηδὲν τοῦ σώματος λελωβημένον. ἔνθα τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς συγγνώμην αὐτῷ παρασχεῖν τῶν ἡμαρτημένων, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Νινευὴν πόλιν· καὶ σαθεὶς εἰς ἐπήκοον ἐκήρυσσεν, ὡς μετ' ὀλίγον πάνυ χρόνον ἀποβαλοῦσι τὴν ἀρχὴν τῆς Ἀσίας. καὶ ταῦτα δηλώσας ὑπέστρεψε. διεξῆλθον δὲ τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν, ὡς εὗρον ἀναγεγραμμένην.

γ'. Ἱεροβόαμος δ' ὁ βασιλεὺς, μετὰ πάσης εὐδαιμονίας τὸν βίον διαγαγὼν, καὶ ἄρξας ἔτη τεσσαράκοντα, ἐτελεύτησε. καὶ θάπτεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· διαδέχεται δ' αὐτοῦ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Ζαχαρίας. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ Ὀζίας ὁ τοῦ Ἀμασίου υἱὸς, ἔτος ἤδη τέταρτον περὶ τὰς δέκα βασιλεύοντος Ἱεροβοάμου, τῶν δύο Φυλῶν ἐβασίλευσεν ἐν Ἱεροσολύμοις· μητρὸς ὢν Ἀχιάλας μὲν τοὔνομα, ἀπὸ δὲ τοῦ γένους. ἀγαθὸς δ' ἦν καὶ δίκαιος τὴν φύσιν, καὶ μεγαλόφρων, καὶ προνοῆσαι τῶν πραγμάτων φιλοπονώτατος. στρατευσάμενος δὲ καὶ ἐπὶ Παλαιστίνους καὶ κατὰ μὲν

n aquae fluctus magis adhuc augerentur, et vehemen-
s aliquanto a ventis mare concitaretur, ſuſpicati, vt
ri ſolet, aliquem e vectoribus eſſe illis tempeſtatis
uſam, conſtituerunt iactis ſortibus, quiſnam ille ſit de-
ehendere. Hoc itaque facto, vati ſors obtigit. Cum-
e interrogarent et vnde eſſet et quidnam rei ageret; re-
ondit ſe genere quidem eſſe Hebraeum, ſummi vero
ei vatem. illis itaque conſilium dedit, vt ipſum in ma-
deiicerent, ſi vellent praeſens periculum effugere: il-
s enim eius cauſa tempeſtate vexari. At illi primum
iidem hoc facere non audebant, nefas eſſe exiſtiman-
s in tam manifeſtum exitium mittere hominem pere-
rinum, quique illis vitam ſuam commiſerat: tandem
ero exſuperante malo, nauique propemodum eo adducta
t mergeretur, partim ab ipſo vate incitati, partim metu
npulſi ne ſalutis diſcrimen adirent, in mare eum proii-
iunt. Et tempeſtas quidem ſaeuire deſiit: hunc vero
iunt a piſce tres dies totidemque noctes deuoratum in
Euxinum Pontum eiectum fuiſſe, viuum et corpore ni-
il omnino laeſum. Vbi a Deo delictorum veniam de-
precatus, vrbem Niniuen adiit: et cum in loco conſti-
iſſet, vnde exaudiri poterat, proclamauit fore, vt breui
dmodum poſt tempore Aſiae imperium amitterent.
ſtiſque annunciatis reuerſus eſt. Atque hanc de eo
narrationem confeci ex iis quae ſcriptis conſignata re-
peri.

3. Rex autem Hieroboamus, cum vitam ſumma
felicitate egiſſet, regnaſſetque annos quadraginta, ad
uorum manes conceſſit. Et Samariae quidem ſepelitur:
ei vero in regnum ſuccedit filius eius Zacharias. Ozias
tem Amaſiae filius, anno regni Hieroboami decimo
quarto, in duas tribus regnare coepit Hieroſolymis;
matre quidem natus nomine Achiala, genere vero ciue
Hieroſolymitana. Erat autem natura bonus et iuſtus, et
magnanimus, prouidendiſque rebus ſolers et induſtrius.
Ac praeterea cum exercitum eduxiſſet in Palaeſtinos eoſ-
que pugna viciſſet, vrbes illorum Gittam et Iamniam vi

πόλεις αὐτῶν ἔλαβε κατὰ κράτος, Γιτταὶν καὶ Ἰάμνειαν, κ
κατέσκαψεν αὐτῶν τὰ τείχη. μετὰ δὲ ταύτην τὴν στρατιὰ
ἐπῆλθε τοῖς τῇ Λίγύπτῳ γειτνιῶσιν Δραυί· καὶ πόλιν κτ
σας ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐγκατέστησεν αὐτῇ Ομ
ράν· ἔπειτα τὰς Ἀμμανίτας καταστρεψάμενος, καὶ φόρ
αὐτοῖς ὁρίσας τελεῖν, καὶ πάντα τὰ μέχρι τῶν Λίγυπτίω
ὄρων χειρωσάμενος, τῶν Ἱεροσολύμων ἤρχετο ποιεῖσθαι τ
λοιπὸν τὴν ἐπιμέλειαν. ὅσα γὰρ τῶν τειχῶν ἡ ὑπὸ τῷ χρό
νῳ κατεβέβλητο, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλιγωρίας τῶν πρὸ αὐτοῦ βασι
λέων, ταῦτά τε ἀνῳκοδόμει καὶ κατεσκεύαζεν· ὅσα τε ἢ
κατεβεβλημένα ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλέως, ὅτε τὴ
πατέρα αὐτοῦ λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀμασίαν εἰσῆλθε
εἰς τὴν πόλιν. προσῳκοδόμησε δὲ καὶ πύργους πολλοὺς τε
τήκοντα πηχῶν καὶ ἑκατόν. καὶ φρουρὰς δ' ἐνστείχισε τοῖς
ἐρήμοις χωρίοις, καὶ πολλὰς ὀχετοὺς ὤρυξεν ὑδάτων. ἦν δ'
αὐτῷ καὶ ὑποζυγίων καὶ τῶν ἄλλων θρεμμάτων ἄπειρο τὸ
πλῆθος. εὐφυὴς γὰρ ἦν ἡ χώρα πρὸς νομάς. γεωργοὺς δ'
ὧν σφόδρα τῆς γῆς ἐπεμελεῖτο, φυτοῖς αὐτὴν καὶ παντο
δαποῖς τιθηνῶν σπέρμασι. στρατιὰς δ' εἶχεν ἐπιλέκτους τε
αὐτὸν μυριάδας ἑπτὰ καὶ τριάκοντα· ἧς ἡγεμόνες ἦσαν κα
ταξιάρχοι καὶ χιλιάρχοι γενναῖοι καὶ τὴν ἀλκὴν ἀνυπόστα
τοι, τὸν ἀριθμὸν δισχίλιοι. διέταξε δ' εἰς φάλαγγας τὴ
ὅλην στρατιὰν, καὶ ὥπλισε, ῥομφαίαν δὲς ἑκάστῳ, κα
θυρεοὺς καὶ θώρακας χαλκοῦς, καὶ τόξα καὶ σφενδόνας.
ἔτι δὲ καὶ πρὸς τούτοις μηχανήματα πολλὰ πρὸς πολιορκί
ας κατεσκεύασε, πετροβόλά τε καὶ δορυβόλα, καὶ ἄρ
παγας, καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια.

δ'. Γενόμενος δ' ἐν ταύτῃ τῇ συντάξει καὶ παρασκευ
διεφθάρη τὴν διάνοιαν ὑπὸ τύφου, καὶ χαυνωθεὶς θπὸ
περισσία τῆς ἀθανάτου καὶ πρὸς ἅπαντα διαρκοῦς τοῦ χρ
νου ἰσχύος ὠλιγώρησεν· αὕτη δ' ἦν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν εὐσέβεια
καὶ τὸ τηρεῖν τὰ νόμιμα· ὤλισθεν δ' ὑπ' εὐπραξίας, κα
κατηνέχθη πρὸς τὰ τῶ πατρὸς ἁμαρτήματα· πρὸς ἅπαντα
νον ἡ τῶν ἀγαθῶν λαμπρότης καὶ τὸ μέγεθος τῶν πραγμά

pit, et earum moenia diruit. Vbi autem facta erat
ec expeditio, adortus eſt Arabas Ægypto finitimos:
que vrbe aedificata ad mare Rubrum, praeſidium in
poſuit. Poſthaec Ammanitis ſubactis, et certo tri-
to illis imperato, omnique regione vſque ad Ægypti
es in poteſtatem ſuam redacta, coepit in poſterum
ieroſolymis curam ſuam impendere. Quicquid enim
oenium vel vetuſtate collapſum erat, vel ſuperiorum
gum incuria, id totum de nouo aedificauit et exſtruxit,
icquid etiam deiectum erat ab Iſraëlitarum rege, quan-
in vrbem, cum patrem eius Amaſian captiuum age-
t, ingreſſus eſt. Conſtruxit autem et turres multas
ntum et quinquaginta cubitorum altitudine. Quin et
tionibus in ſolitudine munimenta circumdedit, mul-
ſque aquae-ductus excauauit. Erat autem ipſi et iu-
entorum aliorumque pecorum vis infinita. nam regio
at apta paſcuis. Cumque eſſet agriculturae deditus,
rrae multum curae adhibebat, eamque omni planta-
m genere et ſeminum excolebat. Habebat etiam cir-
a ſe militum exercitum electorum, numero ad trecenta
ptuaginta millia: quibus praeerant centuriones et tribu-
i viri egregiae fortitudinis et inuicto robore praediti,
d duo millia numero. Totum autem exercitum in
halanges diſpoſuit, armiſque inſtruxit, vnicuique dato
ladio, et clypeis et thoracibus aereis, arcubus etiam et
ndis. Quin et praeter haec machinas multas fecit ad
ppida in obſidione expugnanda, inſtrumenta etiam qui-
us lapides et tela iacerentur, vt et harpagones, et quae-
unque hiſce ſimilia.

4. Caeterum cum ea ita conſtituiſſet et praeparaſſet,
x faſtu mente corruptus eſt, atque peritura rerum co-
ia inflatus vim immortalem et in omne aeuum dura-
ram inſuper habuit, (iſta autem erat pietas erga Deum
egumque obſeruantia) rerumque ſucceſſu ſublatus ceci-
it, et ad eadem in quibus deliquerit pater prolapſus
ſt, ad quae fortunae ſplendor rerumque geſtarum ma-
nitudo etiam illum perduxerunt, iſtis moderandis im-

των, ὃ δυνηθέντα προσῆναι καλῶς αὐτῶν, ἤγαγεν. ἑπτὰ μὲν οὖν ἡμέρας ἐπισήμως, καὶ πάνδημον ἑορτὴν ἄγουσης, εἰσῆλθεν ἱερατικὴν στολὴν εἰσηλθεν εἰς τὸ τέμενος, ἐπιθυμιάσων ἐπὶ τοῦ χρυσοῦ βωμοῦ τῷ Θεῷ. τοῦ δ' ἀρχιερέως Ἀζαρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἱερέων ὀγδοήκοντα, κωλύοντος αὐτὸν· ἃ γὰρ ἐξὸν ἐπιθύειν εἶπον, μόνοις δ' ἐφεῖσθαι τοῦτο ποιεῖν τοῖς ἐκ τοῦ Ἀαρῶνος γένους· καταβοώντων δ' ἐξιέναι καὶ μὴ παραβαίνειν εἰς τὸν Θεὸν, ὀργισθεὶς ἠπείλησεν αὐτοῖς θάνατον, εἰ μὴ τὴν ἡσυχίαν ἄξουσι. μεταξὺ δὲ, σεισμὸς ἐκλόνησε τὴν γῆν μέγας· καὶ διασάντος τοῦ ναοῦ, φῶς ἠλίου λαμπρὸν ἐξέλαμψε, καὶ τῇ τοῦ βασιλέως ὄψει προσέπεσεν, ὡς τὸν μὲν εὐθέως λέπραν ἐπιδραμεῖν. πρὸ δὲ τῆς πόλεως, πρὸς τῇ καλουμένῃ Ἐρωγῇ, τοῦ ὄρους ἀπορρᾶξαι τὸ ἥμισυ τοῦ κατὰ τὴν δύσιν, καὶ κυλισθὲν τέσσαρας σταδίους ἐπὶ τὸ ἀνατολικὸν ὄρος στῆναι, ὡς τάς τε παρόδους ἐμφραγῆναι καὶ τὰς παρόδειους τοὺς βασιλικούς. ἐπεὶ δὲ κατειλημμένην τὴν ὁδὸν τοῦ βασιλέως ὑπὸ τῆς λέπρας εἶδον οἱ ἱερεῖς, ἔφραζόν τε αὐτῷ τὴν συμφορὰν, καὶ ἐκέλευον ἐξιέναι τῆς πόλεως ὡς ἐναγῆ· ὁ δὲ ὑπ' ἀγνοίας τοῦ συμβεβηκότος δεινῶς καὶ τοῦ μηδὲν αὐτῷ παῤῥησίαν εἶναι, τὸ κελευόμενον ἐποίει, τῆς ὑπὸ ἄνθρωπον διανοίας καὶ τῆς διὰ τοῦτ' εἰς τὸν Θεὸν ἀσεβείας τελαιπωρον ἔτι καὶ οἰκτρὰν ὑπομείνας δίκην. καὶ χρόνου μέ τινα διῆγεν ἔξω τῆς πόλεως, ἰδιώτην ἀποζῶν βίον, τοῦ παιδὸς αὐτῷ Ἰωθάμου τὴν ἀρχὴν παραλαβόντος· ἔπειτα ὑπὸ λύπης καὶ ἀθυμίας τῆς ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἀπίθανε, ἔτη μὲν βιώσας ὀκτὼ καὶ ἑξήκοντα, τούτων δὲ βασιλεύσας πεντήκοντα δύο. ἐκηδεύθη δὲ μόνος ἐν τοῖς ἰδίοις κήποις.

rem. Nam inſtante die celebri, quo feſtum erat ſo-
ne populo vniuerſo, veſte indutus ſacerdotali in fa-
m ingreſſus eſt, ſuffitum in aureo altari Deo factu-
s. Azaria autem pontifice, cui aderant octoginta ſa-
rdotes, eum prohibente (haud enim fas eſſe rem diui-
m facere dicebant, iis vero ſolis hoc datum eſſe qui
Aaronis ſtirpe) et clamantibus omnibus vt exiret, Dei-
e leges non violaret, ira accenſus mortem illis mina-
s eſt, niſi quieſcerent. Interea autem ingens motus
rram concuſſit: et ſciſſo templo ſplendida lux ſolis
nicuit, et in regis faciem incidit, ita vt ſtatim eum
uaderet lepra. Ante vrbem vero ad locum, qui dici-
r Eroge, montis fracta eſt pars dimidia quae ad occi-
ntem erat, et voluta per ſtadia quatuor ad orientalem
ontis partem conſtitit, ita vt et viae obſtruerentur et
rti regis. Porro ſacerdotes, cum faciem regis lepra
fectam animaduertiſſent, et calamitatem ei indicabant,
que iubebant vt vrbe excederet tanquam impurus. Ille
ro, quod eum mali ſibi illati puduerit et omni de fi-
ucia exciderit, imperatum faciebat; animi ſupra huma-
am ſortem elati, atque inde ſuae in Deum impietatis
iſeram adeo miſerandamque poenam perferens. Et
uidem extra vrbem aliquamdiu verſabatur, vitam agens
riuatam, filio eius Iothamo gubernaculo imperii admo-
; poſtea vero prae moerore, animique anxietate ex fa-
noribus orta, vitam finiuit: cum annos quidem octo
t ſexaginta vixiſſet, ex his vero duo et quinquaginta re-
num tenuiſſet. Solus autem in hortis ſuis ſepultus
ſt.

ΚΕΦ. ια'.

Ὡς Ζαχαρίας, Σέλλημος, Μαναήμιος, Φακείας καὶ Φακέας τὴν Ἰσραηλιτῶν ἀρχὴν παρέλαβον· καὶ ὡς Φύλλος καὶ Θεγλαφαλάσσαρ τοῖς Ἰσραηλίταις ἐπεστράτευσαν. ὡς Ἰώθαμος Ὀζίᾳ παῖς ἐβασίλευε τῆς Ἰούδα φυλῆς· οἷά τε περὶ Ἀσσυρίων προεφήτευσεν ὁ Νάουμ.

Ὁ δὲ τοῦ Ἱεροβοάμου παῖς Ζαχαρίας ἐξ μῆνας βασιλεύσας τῶν Ἰσραηλιτῶν, δολοφονηθεὶς ἀπέθανεν ὑπὸ φίλου τινὸς, Σελλήμου μὲν τοὔνομα, Ἰαβήσου δὲ υἱοῦ· ὃς καὶ τὴν βασιλείαν μετ' αὐτὸν παραλαβών, ὃ πλείονα χρόνον ἡμερῶν αὐτὴν κατέσχε τριάκοντα. ὁ γὰρ στρατηγὸς Μαναήμιος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὢν ἐν Θαρσῇ πόλει, καὶ τὰ περὶ τὸν Ζαχαρίαν ἀκούσας, ἄρας μετὰ πάσης τῆς στρατιᾶς ἦλθεν εἰς Σαμάρειαν, καὶ συμβαλὼν εἰς μάχην ἀναιρεῖ τὸν Σέλλημον· καὶ βασιλέα κατασήσας ἑαυτὸν ἐκεῖθεν εἰς Θαψὰν παραγίνεται πόλιν. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τὰς πύλας μοχλῷ κλείσαντες, οὐκ εἰσεδέξαντο τὸν βασιλέα. ὁ δ' ἀμυνόμενος αὐτοὺς, τὴν πᾶσαν ἐδήωσε χώραν, καὶ τὴν πόλιν κατὰ κράτος λαμβάνει πολιορκίᾳ· φείσασθαι δὲ τῶν ἐν αὐτῇ οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ πάντας ἀνεῖλε, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἐκκόψας τὰ ἔμβρυα ἐποίησε διαφθαρῆναι. ταῦτα δὲ πραχθεῖσι, πάντας αὐτοὺς διεχρήσατο, μηδὲ ἡτιῶν φειδόμενος, ὠμότητος ὑπερβολὴν ἃ καταλιπὼν ἐδὲ ἀγριότητα. ἃ γὰρ ἐδὲ τῶν ἀλλοφύλων τινὰς συγγνωστὸν διαθεῖναι γενομένους ὑποχειρίους, ταῦτα τοὺς ὁμοφύλους ἅτος εἰργάσατο. βασιλεύσας οὖν τῷ τρόπῳ τούτῳ ὁ Μαναήμιος, ἐπ' ἔτη δέκα σκαιὸς καὶ πάντων ὠμότατος διέμεινε. στρατεύσαντος δ' ἐπ' αὐτὸν Φύλλα τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως, εἰς μὲν ἀγῶνα καὶ μάχην οὐκ ἀπήντα τοῖς Ἀσσυρίοις· πείσας δὲ χίλια τάλαντα ἀργυρίου λαβόντα ἀναχωρῆσαι, διαλύεται τὸν πόλεμον. τὸ δὲ κεφάλαιον τοῦτο συνήνεγκε τὸ πλῆθος Μαναήμου πραχθὲν κατὰ κεφαλὴν ὀραχμὰς πεντήκοντα. τελευτᾷ δὲ μετὰ ταῦτα, κηδεύεται μὲν ἐν Σαμαρείᾳ· καταλείπει δὲ τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν Φακείαν διάδοχον. ὃς, τῇ τοῦ πατρὸς κακοηθείᾳ καὶ ὠμότητι, δυσὶν ἔτεσι μόνοις ἐχρή-

CAP. XI.

Quomodo Zacharias, Sellumus, Manaëmus, Phaceias et Phaceas Israëlitarum imperium adepti sunt; vtque Israëlitas bello adorti sunt Phullus et Theglaphalasfar. Quomodo Iothamus Oziae filius regnauit in tribum Iudae: et quae de Assyriis vaticinatus est Nahumus.

ZAcharias autem, cum in Israëlitas regnasset sex menses, diem obiit, dolo peremptus ab amico quodam, Sellumo nomine, Iabesi filio. qui cum ei in regnum successisset, illud spatio triginta dierum et non amplius tenuit. Manaëmus enim exercitus dux, cum eo tempore in vrbe Tharsa versaretur, et id quod Zachariae acciderat fama accepisset, castris inde motis cum exercitu Samariam venit, praelioque cum Sellumo congressus eum interimit: eumque semet regem constituisset, illinc ad vrbem Thapsam proficiscitur. at qui intus erant portis obfirmatis regem in eam non admiserunt. Ille vero, vt illos vlciscereturr, regionem circumcirca incendio vastauit; vrbemque, cum eam obsedisset, vi expugnat: et grauiter ferens quae a Thapsensibus facta erant, omnes ferro peremit, ne infantibus quidem parcens, nihil sibi reliqui faciens ad crudelitatem feritatemque. quae enim veniam non merebantur si in externos bello victos essent edita, ea iste fecit in populares suos. Manaëmus itaque cum hoc modo regnum iniisset, per decem annos peruersus esse perstitit et regum omnium crudelissimus. A Phullo autem Assyriorum rege bello ei illato, in certamen quidem pugnamque cum Assyriis non descendit; sed, cum ei suasisset vt mille talentis argenti acceptis recederet, dirimit bellum. At hanc summam Manaëmo populus contulit, exactis in singula capita quinquaginta drachmis. Post haec autem vita defunctus Samariae quidem sepelitur: filium vero Phaceian, qui ei in regnum succederet, relinquit. is, patris crudelitatem sequutus, duobus tantum annis regnauit: et

ἔπειτα δολοφονηθεὶς ἐν συμποσίῳ μετὰ φίλων ἀπέθανε, Φακέᾳ τινὸς, ὃς ἦν χιλιάρχος, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ, τοῦ δὲ Ρομελίᾳ. καταχὼν δὲ καὶ ἔτος ὁ Φακέας τὴν ἀρχὴν ἔτεσιν εἴκοσι, ἀσεβὴς τε ἦν καὶ παράνομος. ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Θεγλαφαλάσσαρ τὸν μα, ἐπιστρατευσάμενος τοῖς Ἰσραηλίταις, καὶ τήν τε Γαλαδηνὴν ἅπασαν καταστρεψάμενος, καὶ τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν, καὶ τὴν τῆς αὐτὴν τὴν Γαλιλαίαν καλουμένην, καὶ Κύδισσαν καὶ Ἀσσῶρα, καὶ τοὺς οἰκήτορας αἰχμαλωτίσας, μετέστησεν εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν. καὶ τὰ μὲν περὶ τοῦ Ἀσσυρίων βασιλέως ἐν τούτοις ἡμῖν δεδηλώσθω.

β'. Ἰώθαμος δὲ Ὀζίου παῖς ἐβασίλευσε τῆς Ἰούδα φυλῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, ἐκ μητρὸς μὲν ἀστῆς γεγονὼς, καλουμένης δὲ Ἰερούσης. ἔτος ὁ βασιλεὺς οὐδὲ μιᾶς ἀρετῆς ἀπελείπετο, ἀλλ' εὐσεβὴς μὲν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, δίκαιος δὲ τὴν ἀνθρώπινην ὑπῆρξεν. ἐπιμελητὴς δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ὅσα γὰρ ἐπισκευῆς ἐδεῖτο καὶ κόσμου, ταῦτα φιλοτίμως ἐξειργάσατο· τοὰς μὲν τὰς ἐν τῷ ναῷ ἰδρύσας καὶ προπύλαια, τὰ δὲ καταπεπτωκότα τῶν τειχῶν ἀνέστησε, πύργους παμμεγέθεις καὶ δυσαλώτους οἰκοδομήσας. καὶ τῶν ἄλλων, εἴτι κατὰ τὴν βασιλείαν ἠμέλητο, πολλὴν ἐπιστροφὴν ἐποιεῖτο. στρατευσάμενος δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀμμανίτας, καὶ κρατήσας αὐτῶν τῇ μάχῃ προσέταξεν αὐτοῖς φόρους κατὰ πᾶν ἔτος αὐτῷ τελεῖν, ἑκατὸν τάλαντα, καὶ σίτου κόρους μυρίους, τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ κριθῆς. ἤυξησε δὲ ἔτως τὴν βασιλείαν, ὥστε ἀκαταφρόνητον μὲν αὐτὴν ἐκ τῶν πολεμίων εἶναι, τοῖς δ' οἰκείοις εὐδαίμονα.

γ'. Ἦν δέ τις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν προφήτης Νάθαν τοὔνομα· ὃς, περὶ τῆς Ἀσσυρίων καταστροφῆς καὶ τῆς Νίνου προφητεύων, ἔλεγεν ἔτως. "ἔσαι Νινευὴ κολυμβήθρα ὕδα-"τος κινουμένη, ἔτως καὶ ὁ δῆμος ἅπας ταρασσόμενος καὶ "κλυδωνιζόμενος οἰχήσεται φεύγων, λεγόντων πρὸς ἀλλή-"λους, στῆτε καὶ μείνατε, καὶ χρυσὸν αὐτοῖς καὶ ἄργυρον "πάσατε. ἔσαι δ' ἀθεὶς βυλησόμενος· σκύλευε γὰρ αὐτὴν

on multo post in conuiuio cum amicis dolo occisus per
t, a Phacea quodam, qui tribunus erat, filius vero Ro-
meliae, circumuentus. Caeterum et hic Phaceas, cum
er annos viginti imperium teneret et impius erat et ini-
ius. Assyriorum autem rex, cui nomen Theglaphalas-
ar, cum expeditionem feciſſet in Iſraëlitas, omneinque
rram Galadenam ſubegiſſet, vt et regionem Transiorda-
nam, vicinamque ei Galilaeam nuncupatam, atque Cy-
ſam et Asora, colonoſque in captiuitatem egiſſet, in
egnum ſuum reuerſus eſt. Et quidem de iis quae ad As-
yriorum regem ſpectant, haec nobis ſufficiat dixiſſe.

2. Caeterum Iothamus Oziae filius in Iudae tribum
egnauit Hieroſolymis, matre quidem ciue Hieroſolymi-
na natus, nomine vero Ieraſa. Huic regi nulla deerat
irtus: ſed ſemet erga Deum quidem pium, atque erga
omines iuſtum oſtendebat. Praeterea rebus ciuitatis cu-
m adhibuit: (quicquid enim inſtaurari deſiderabat et or-
ari, id ſummo ſtudio confecit et abſoluit) nam cum por-
cus templo conſtituiſſet et veſtibula, muros quoque col-
ipſos reſtituit, quos turribus bene magnis captuque diffi-
ilibus communiuit. et ſi quid aliud in regno ſuo negle-
tum fuerit, in id multum curae impendebat. Quin et
xpeditione in Ammanitas ſuſcepta, iiſque pugna debella-
s, imperauit illis tributum quotannis ipſi ſoluendum,
entum argenti talenta, et tritici decem cororum millia,
: praeterea hordei totidem. adeoque imperium ſuum au-
it et amplificauit, vt et hoſtibus in contemptum non ve-
iret, ſuiſque felix admodum videretur.

3. Erat autem quidam eo tempore vates, cui nomen
ahumus; qui, de Assyriorum et Nini ſubuerſione vatici-
ns, iſta loquutus eſt. "Erit Niniue piſcina aquarum
ventis agitata, ita et populus eius omnis turbatus et flu-
ctuans in fugam ſe coniiciet, cunctis ad alterutros dicen-
tibus, ſtate et reſiſtite, aurumque et argentum diripite.
nemo autem erit, cui hoc perſuadebitur: (volent enim

"ἐθελήσουσι τὰς ψυχὰς μᾶλλον ἢ τὰ κτήματα· δεινὴ γὰρ
"αὐτοῖς ἐν ἀλλήλοις ἔρις ἕξει καὶ θρῆνος, πάρεστί τε τῶν μι-
"λῶν, ἃ τε ὄψεις ὑπὸ τῷ φόβῳ μέλαινα τελίως αὐτοῖς γι-
"νήσονται. πῦ δὲ ἔται τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων, καὶ τί
"μήτηρ σκύμνων; λέγει δέ σοι ὁ Θεὸς, Νινευὴ, ὅτι ἀθανα-
"σω σε, καὶ ἐκέτι λέοντες ἐκ σῦ πεφευσόμενοι ἐπιτάξουσι τῷ
"κόσμῳ." καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πρὸς τούτοις προεφήτευσεν
ἔτος ὁ προφήτης περὶ Νινευῆς, ἅπερ λέγειν ἐκ ἀναγκαῖον
ἡγησάμην· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἐντυγχάνουσιν ἐχληρὸς δοκῶ,
παρέλιπον. συνέβη δὲ πάντα τὰ προειρημένα περὶ Νινευῆς
μετὰ ἔτη ἑκατὸν καὶ πεντεκαίδεκα. περὶ μὲν οὖν τούτων
ἀποχρώντως ἡμῖν δεδήλωται.

ΚΕΦ. ιβ'.

Ὡς Ἰωθάμου τελευτήσαντος ἀντ' αὐτοῦ ἐβασίλευσεν Ἀχά-
ζης, ἐφ' ὃν ἐστράτευσεν Ῥαάσης Σύρων βασιλεὺς, καὶ
Φακέας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν· καὶ ὡς Θεγλαθφαλασσαρ
Ἀσσυρίων βασιλεὺς, σύμμαχος Ἀχάζῃ γενόμενος, Συ-
ρίαν ἐπόρθησεν, καὶ τοὺς Δαμασκηνοὺς ἀναστήσας εἰς
Μηδίαν, ἕτερα ἔθνη κατῴκισεν ἐν Δαμασκῷ.

Ὁ Δ' Ἰώθαμος μετήλλαξεν, ἔτη βιώσας ἐν καὶ τεσσαρά-
κοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐκκαίδεκα. θάπτεται δ'
ἐν τοῖς βασιλικοῖς θήκαις. ἔρχεται δ' εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ
Ἀχάζην ἡ βασιλεία· ὃς ἀσεβέστατος εἰς τὸν θεὸν γενό-
μενος, καὶ τοὺς πατρίους παραβὰς νόμους, τοὺς Ἰσραηλιτῶν βα-
σιλέας ἐμιμήσατο, βωμοὺς ἐν Ἱεροσολύμοις ἀναστήσας, καὶ
θύων ἐπ' αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις, οἷς καὶ ἴδιον ὠλοκαύτωσε βω-
δα, κατὰ τὰ Χαναναίων ἔθη. καὶ τούτοις ἄλλα παρανό-
σια διεπράσσετο. ἔχοντος δ' ἔτους καὶ μεμηνότος, ἐστρά-
τευσεν ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Σύρων καὶ Δαμασκηνῶν βασιλεὺς Ῥα-
σης, καὶ Φακέας ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν· φίλοι γὰρ ἦσαν· καὶ
συνελάσαντες αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐπὶ πολὺν ἐπολιόρκη-
χρόνον διὰ τὴν τῶν τειχῶν ὀχυρότητα, μηδὲν ἀνύοντες.

'omnes magis vitam ſuam ſeruare quam facultates) nam 'graue illos occupabit diſſidium, luctuſque illis erit et la-'mentatio, et membra labaſcent, et cunctorum facies 'prae pauore pallorem contrahent. Vbi autem erit leo-'num luſtrum, et leunculorum mater? Porro tibi, Nini-'ue, dicit Deus, te funditus perdam, et non amplius leo-'nes ex te egreſſi mundo imperitabunt." Porro et alia ad-huc multa vates iſte de Niniue praedixit, quae mihi ad referendum non neceſſaria eſſe exiſtimaui: ſed de induſtria praetermiſi, ne legentibus moleſtus eſſe viderer. Euenerunt autem omnia quae de Niniue praedicta ſunt centum et quindecim poſt annos. Itaque de his quidem ſatis nobis dictum eſt.

CAP. XII.

Quomodo Iothamo vita defuncto pro eo regnauit Achazes, quem Araſes Damaſcenorum rex et Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt: atque vt Theglaphalaſſares Aſſyriorum rex, ab Achaze in ſocietatem belli adſcitus, Syriam vaſtauit; et Damaſcenos tranſtulit in Medias, aliis gentibus in Damaſco collocatis.

IOthamus autem diem ſuum obiit, cum vixiſſet annos quadraginta et vnum, et ſexdecim ex his regnaſſet; ſepultuſque eſt in regiis conditoriis. At in regnum ſucceſſit Achazes eius filius: qui in Deum nequiſſimus, contra leges patrias faciendo, Iſraëlitarum reges imitatus eſt, ſuper altaribus, quae Hieroſolymis erexerat, Deaſtris ſacrificans, quibus etiam, more Chananaeorum, filium ſuum in ſolidum ſacrificium immolauit. atque alia hiſce ſimilia perpetrauit. Caeterum cum ita ſe haberet et inſaniret, illum Syrorum et Damaſcenorum rex Araſes et Iſraëlitarum Phaceas bello adorti ſunt; (nam amici erant ſociique) et cum ipſum in Hieroſolyma compuliſſent, diu vrbem obſederunt, nihil proficientes quod muris cincta eſſet validiſſimis. Syrorum autem rex, capta vrbe Ailath ad

τῶν Σύρων βασιλεὺς, λαβὼν τὴν πρὸς τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ πόλιν Αἰλὰθ, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἀποκτείνας, ἐγκατοίκισεν αὐτῇ Σύρους. τοὺς δ' ἐν τοῖς Φρυγίοις ὁμοίως καὶ τοὺς περὶξ Ἰουδαίους διαφθείρας, καὶ λείαν πολλὴν ἀπελάσας ἐκ Δαμασκοῦ, μετὰ τῆς στρατιᾶς ἀνέζευξεν. ὁ δὲ τῶν Ἱεροσολύμων βασιλεὺς, γνοὺς τοὺς Σύρους ἐπ' οἴκου κεχωρηκότας, καὶ νομίσας ἀξιόμαχος εἶναι τῷ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεῖ τὴν δύναμιν ἐπ' αὐτὸν ἐξήγαγε· καὶ συμβαλὼν ἐναυμαχίαν κατὰ μῆνιν τοῦ Θεοῦ, ἣν ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασιν αὐτοῦ πολλὰ ἅμα καὶ μεγάλοις εἶχε. δώδεκα γὰρ αὐτοῦ μυριάδες καὶ ἑκείνην τὴν ἡμέραν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνῃρέθησαν. καὶ ὁ στρατηγὸς Ζαχαρίας τὸν υἱὸν ἀπέκτεινε ἐν τῇ συμβολῇ τοῦ βασιλέως Ἀχάζου, Ἀμασίας ὄνομα, καὶ τὸν ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἁπάσης Ἐρικὰν, καὶ τὸν τῆς Ἰούδα Φυλῆς στρατηγὸν Ἐλκὰν αἰχμάλωτον ἔλαβε. καὶ ἐκ τῆς Βενιαμίτιδος Φυλῆς γυναῖκας καὶ παῖδας ἀπήγαγον, καὶ πολλὴν λείαν διαπράσαντες ἀνεχώρουν εἰς Σαμάρειαν.

β'. Ὠβηδὰς δέ τις, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν προφήτης ὑπῆρχεν ἐν Σαμαρείᾳ, τῷ στρατῷ πρὸ τῶν τειχῶν ἀπαντήσας, μεγάλῃ βοῇ τὴν νίκην αὐτοῖς ἐδήλωσε γενέσθαι, διὰ δὲ τὸν τοῦ Θεοῦ χόλον, ὃν εἶχε τῷ Ἀχάζῃ τὸν βασιλέα. καὶ κατεμέμφετο, τῇ μὲν εὐτραγίᾳ τῇ κατ' αὐτοῦ μὴ ἀρκεσθέντας, ἀλλὰ τολμήσαντας καὶ τοὺς τῆς Ἰούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος συγγενεῖς ὄντας αἰχμαλωτίσαι. συνεβούλευέ τε αὐτοῖς ἀπολύσαι τούτους εἰς τὴν οἰκείαν ἀπαθεῖς· ἀπειθήσαντας γὰρ τῷ Θεῷ δίκην ὑφέξειν. ὁ δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν λαὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν συντελθὼν, διεσκέπτετο περὶ τούτων. ἀναστὰς δέ τις Βαραχίας ὀνόματι τῶν εὐδοκιμούντων ἐν τῇ πολιτείᾳ, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ τρεῖς, ἔλεγον "ἐκ ἐπιτρέψειν τοῖς πολίταις εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς "τὴν πόλιν, ἵνα μὴ πάντες ἀπολώμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ μᾶλ "νον γὰρ ἀπόχρη τὸ πρὸς αὐτὸν ἡμᾶς ἐξαμαρτεῖν, ὡς ὁ "προφήτης λέγουσιν, ἀλλὰ μὴ καινότερα τούτων ἀσεβήσω "μεν." ταῦτα δ' εἰπόντες οἱ στρατιῶται, συνεχώρησαν

nare Rubrum sita, incolisque eius occisis, eo Syrorum oloniam deduxit. Cumque Iudaeos, tam qui in praeidiis erant, quam qui vndique circumfusi reperirentur, nterfecisset, multumque praedae Damascum abegisset, um exercitu reuersus est. Hierosolymorum autem rex, um intellexisset Syros domum rediisse, ratus se Israëlitaum regi viribus haud imparem esse, copias contra eum duxit; congressusque praelio victus est, ira Dei in eum ccensa ob tot tantaque eius impia facinora. Nam ea die, ua acie dimicatum est, centum et viginti millia Iudaeoum occiderunt Israëlitae. quorum dux, nomine Zacharias, regis filium Amasian in ipso conflictu interfecit, et otius regni procuratorem Erican et Iudae tribus militiae raefectum Elcan viuos in potestatem suam redegit: praerea ex tribu Beniamitide mulieres cum liberis suis captias abduxerunt, et, cum multum ab ea praedae diripuisent, tum demum Samariam se recipiebant.

2. Obedas autem quidam, qui in Samaria per id tempus vates erat, obuiam egressus exercitui ante moenia, magna voce declarabat, victoriam illis contigisse non proria ex virtute, sed ira Dei qua in regem Achazen erat oncitatus. eosque reprehendebat, quod prosper rerum ontra ipsum successus illis non suffecerit, sed ausi fuerint omines ex tribu Iudae et Beniamitica consanguineos suos aptiuos abducere. illisque suadebat vt istos illaesos donum dimitterent: nam sibi dicto non audientes Deo poeas daturos esse. Populus igitur Israëlitarum, cum in oncionem conueniissent, de his consultabant. At cum urrexisset quidam, magnae in republica auctoritatis, nomine Barachias, vnaque cum eo tres alii, dicebant; "nobis visum est non permittere ciuibus vt captiuos in vrbem introducant, ne omnes a Deo pereamus. nostra enim in ipsum peccata per se satis magna, vti dicunt vates, adeo vt cauendum sit ne nouis nosmet sceleribus obstringamus." Cum autem ista audissent milites, concesserunt illis vt fa-

ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. παραλαβόντες οὖν ο
προειρημένοι ἄνδρες τὰς αἰχμαλώτους, ἔλυσάν τε καὶ ἐπιμ
λείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέλυ
σαν ἀβλαβεῖς. ἐδέησε δὲ ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθε
καὶ μέχρις Ἱεριχοῦντος προπέμψαντες, ἐκ ἄπωθεν τῶν Ἱε
ροσολύμων, ἀνεστρέψαν εἰς Σαμάρειαν.

γ΄. Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς, ταῦτα παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσ
ραηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα Θε
γλαθφαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ παρασχεῖν παρεκάλει
πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ Σύρους κα
Δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος. ἐπε
ψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῶν πρέσβεων ἀφ
κομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος Ἀχάζῃ. καὶ στρατεύ
σας ἐπὶ τοὺς Σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τὸ
Δαμασκὸν κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα Ῥαασὴν ἀπε
κτεινε. τοὺς δὲ Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω Μηδίαν. κα
ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ἀσσυρίων μετοικήσας τινὰς, εἰς τὴν Δαμ
σκὸν κατῴκισε. τὴν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλὴ
ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπραξα
μένῳ τοὺς Σύρους, ὁ βασιλεὺς Ἀχάζης ἆρας τὸν χρυσὸν ὃν
ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὰ ἐ
τῷ ναῷ τῷ Θεῷ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βασ
σας ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασ
λεῖ κατὰ τὰς ὁμολογίας· καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἦγε
ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἦν δ' οὗτος αὐτ
τος καὶ τὰ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος οὗτος ὁ βασιλεύς, ὃ
ἐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν Σύρων ἐπαύσατο τοὺς θεοὺς αὐτ
προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτους σεβόμενος ὡς παρέχ
νους αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς Ἀσσυρίων θ
ξατο τιμᾶν θεούς· καὶ πάντας ἐῴκει μᾶλλον τιμᾶσθαι,
τὸν πατρῴων καὶ ἀληθῶς θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης αἴ
ζόμενος ἦν αἴτιος. ἐπὶ τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ κατα
νήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ κω
νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἐπιφέρειν, καὶ περιόν

erent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque praeicti sumptis captiuis, vinculis eos exemerunt, curatisque orporibus, adiutos viatico domum remiserunt, nulla inuria affectos. nihilominus et quatuor isti eos conuenerunt, t cum Hierichuntem vsque adduxissent, non longe ab Hierosolymis dissitam, Samariam redierunt.

3. Achazes autem rex, hac clade ab Israëlitis affectus, nissa ad Assyriorum regem Theglaphalassaren legatione, petiit vt secum iniret belli societatem contra Israëlitas t Syros et Damascenos, magnam pecuniae vim ei policens. ac praeterea ipsi in anteceſſum misit munera splendida. Ille vero, postquam legati ad eum venerant, Achazae auxilium laturus properat, atque expeditione in Syros facta, et regionem eorum depopulatus est, et Damascum vi cepit, et Arasen regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit; et ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israëlitarum deinde terra direpta et vexata, multos ex ea captiuos secum abduxit. Cum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri et argenti in regiis thesauris atque etiam in ipso templo, et donariis quotquot erant pulcherrima, haec secum deferens venit Damascum, et, sicut ante pactus fuerat, regi Assyriorum tradidit: actisque ei pro omnibus gratiis, reuersus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus et incogitans, et quid e re sua esset tam male subductum habebat, vt quamuis a Syria debellatus, ab illorum tamen Diis adorandis non desliterit; sed illos colere perseueraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum Deos coepit venerari; magisque caeteros omnes Deos cultu prosequuturus videbatur, quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis acceptae auctor exstiterat. Eo autem contemptionis Dei et despicientiae processit, vt templum denique clausum tenuerit, et solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum

ἐκείνοις ποιεῖν ὃ ἐδόκει συμφέρειν. παραλαβόντες οὖν ο
προειρημένοι ἄνδρες τὰς αἰχμαλώτους, ἔλυσάν τε καὶ ἐπω
λείας ἠξίωσαν, καὶ δόντες ἐφόδια, εἰς τὴν οἰκείαν ἀπέ
σαν ἀβλαβεῖς. ᾠδὴν ἧττον καὶ τέσσαρες αὐτοῖς συνῆλθ
καὶ μέχρις Ἱεριχοῦντος προπέμψαντες, ἐκ ἄπωθεν τῶν Ἱ
σολύμων, ἀνέστρεψαν εἰς Σαμάρειαν.

γ'. Ἀχάζης δ' ὁ βασιλεὺς, ταῦτα παθὼν ὑπὸ τῶν Ἰσ
ηλιτῶν, πέμψας πρὸς τὸν τῶν Ἀσσυρίων βασιλέα Θ
γλαθαλασσάρην, συμμαχίαν αὐτῷ παρασχεῖν παρακαλ
πρὸς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας καὶ Σύρους κ
Δαμασκηνούς, χρήματα πολλὰ δώσειν ὑπισχνούμενος, ἔπ
ψε δ' αὐτῷ καὶ λαμπρὰς δωρεάς. ὁ δὲ, τῶν πρέσβεων ἀφ
κομένων πρὸς αὐτὸν, ἦκε σύμμαχος Ἀχάζῃ. καὶ στρατ
σας ἐπὶ τοὺς Σύρους, τήν τε χώραν αὐτῶν ἐπόρθησε, καὶ τ
Δαμασκὸν κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τὸν βασιλέα Ῥαάσσην ἀπ
κτεινε. τοὺς δὲ Δαμασκηνοὺς ἀπῴκισεν εἰς τὴν ἄνω Μηδίαν, κ
ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν Ἀσσυρίων μετοικήσας τινὰς, εἰς τὴν Δαμ
σκὸν κατῴκισε. τὴν δὲ τῶν Ἰσραηλιτῶν γῆν κακώσας, πολλ
ἀπ' αὐτῆς αἰχμαλώτους συνέλαβε. ταῦτ' αὐτῷ διαπεπρ
μένα τοὺς Σύρους, ὁ βασιλεὺς Ἀχάζης ἄρας τὸν χρυσὸν ὅσ
ἦν ἐν τοῖς βασιλικοῖς θησαυροῖς, καὶ τὸν ἄργυρον, καὶ τὰ ἀ
τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ, καὶ εἴ τι κάλλιστον ἀνάθημα, τοῦτο βασ
σας ἦκεν εἰς Δαμασκὸν, καὶ ἔδωκε τῷ τῶν Ἀσσυρίων βασ
λεῖ κατὰ τὰς ὁμολογίας· καὶ πάντων αὐτῷ χάριν ἔχ
ὁμολογήσας, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. ἦν δ' ἄτοπος αὐτ
τος καὶ τῷ συμφέροντος ἀσυλλόγιστος ἄτος ὁ βασιλεύς, ὃς
οὐδὲ πολεμούμενος ὑπὸ τῶν Σύρων ἐπαύσατο τοὺς Θεοὺς αὐτ
προσκυνῶν, ἀλλὰ διετέλει τούτους σεβόμενος ὡς παρέχ
νους αὐτῷ τὴν νίκην. ἡττηθεὶς δὲ πάλιν, τοὺς Ἀσσυρίων θ
ξατο τιμᾶν Θεούς· καὶ πάντας ἐῴκει μᾶλλον τιμᾶσθαι, ἢ
τὸν πατρῴων καὶ ἀληθῶς Θεὸν, ὃς αὐτῷ καὶ τῆς ἥττης αἴ
ζόμενος ἦν αἴτιος. ἐπὶ τοσοῦτον δ' ὀλιγωρίας καὶ κατα
νήσεως ἦλθεν, ὡς καὶ τέλεον ἀποκλεῖσαι τὸν ναὸν, καὶ τ
νενομισμένας ἀπαγορεῦσαι θυσίας ἐπιφέρειν, καὶ περιόν

erent quodcunque expedire videbatur. Viri itaque praedicti sumptis captiuis, vinculis eos exemerunt, curatisque corporibus, adiutos viatico domum remiserunt, nulla iniuria affectos. nihilominus et quatuor isti eos conuenerunt, et cum Hierichuntem vsque adduxissent, non longe ab Hierosolymis dissitam, Samariam redierunt.

3. Achazes autem rex, hac clade ab Israëlitis affectus, missa ad Assyriorum regem Theglaphalassaren legatione, petiit vt secum iniret belli societatem contra Israëlitas et Syros et Damascenos, magnam pecuniae vim ei pollicens. ac praeterea ipsi in anteceſſum misit munera splendida. Ille vero, postquam legati ad eum venerant, Achazae auxilium laturus properat. atque expeditione in Syros facta, et regionem eorum depopulatus est, et Damascum vi cepit, et Arasen regem occidit. Damascenos autem in Mediam superiorem transtulit; et ex Assyriorum gentibus coloniam in Damascum deduxit. Israëlitarum deinde terra direpta et vexata, multos ex ea captiuos secum abduxit. Cum autem ille Syros hoc modo tractasset, rex Achazes, sublato quantum erat auri et argenti in regiis thesauris atque etiam in ipso templo, et donariis quotquot erant pulcherrima, haec secum deferens venit Damascum, et, sicut ante paulus fuerat, regi Assyriorum tradidit: actisque ei pro omnibus gratiis, reuersus est Hierosolyma. Erat autem hic rex tam stultus et incogitans, et quid e re sua esset tam male subductum habebat, vt quamuis a Syria debellatus, ab illorum tamen Diis adorandis non desliterit; sed illos colere perseueraret, quasi illorum ope victoriam esset reportaturus. Rursumque victus, Assyriorum Deos coepit venerari; magisque caeteros omnes Deos cultu prosequuturus videbatur, quam patrium verumque Deum, qui ira commotus ipsi etiam cladis acceptae auctor exstiterat. Eo autem contemptionis Dei et despicientiae processit, vt templum denique clausum tenuerit, et solennes offerri hostias prohibuerit, ipsique donaria ereptum

τῶν ἀναθημάτων αὐτοῦ. ταῦθ' ὑβρίσας τὸν Θεὸν ἐτελεύτησεν, ἔτη μὲν βιώσας ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν ἐπτακαίδεκα, τὸν δὲ υἱὸν Ἐζεκίαν διάδοχον καταλιπὼν

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς Φακέας ἀπέθανεν κατ' ἐπιβουλὴν Ὡσῆε, ὃ μετ' ὀλίγον πολὺ ἐπράτησε Σαλμανασάρης· καὶ ὡς Ἐζεκίας ἐπὶ Ἀχάζου ἐβασίλευσεν, οἷά τε εὐσεβὴς ὢν καὶ δίκαια ἐποίησεν.

Ἀπέθανε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ ὁ τῶν Ἰσραηλιτῶν βασιλεὺς Φακέας, ἐπιβουλεύσαντος αὐτῷ Φόλε τινὸς Ὡσῆε τοὔνομα· ὃς κατασχὼν τὴν βασιλείαν ἐπ' ἔτη ἐννέα, πικρός τε ἦν καὶ τῶν πρὸς τὸν Θεὸν ὀλίγωρος. ἐφ' οὗ στρατεύει ἐπ' αὐτὸν ὁ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς Σαλμανασάρης, καὶ κρατήσας αὐτοῦ· τὸν Θεὸν γὰρ οὐκ εἶχεν ἴσως εὐμενῆ καὶ σύμμαχον· ὑπήκοον ἐποιήσατο, καὶ φόρους ἐπέταξεν αὐτῷ τελεῖν ὡρισμένους. ἔτει δὲ τετάρτῳ τῆς βασιλείας Ὡσῆε ἐβασίλευσεν Ἐζεκίας ἐν Ἱεροσολύμοις Ἀχάζου υἱὸς, καὶ Ἀβίας αὐτῆς τὸ γένος. Φύσις δὲ ἦν αὐτῷ χρηστὴ καὶ δικαία καὶ θεοσεβής· οὐδὲν γὰρ ἄλλο πρῶτον εἰς τὴν βασιλείαν παρελθὼν οὐδ' ἀναγκαιότερον, οὐδὲ συμφορώτερον αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἀρχομένοις ὑπέλαβε τοῦ θρησκεύειν τὸν Θεόν. ἀλλὰ συγκαλέσας τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, ἐδημηγόρησεν ἐν αὐτοῖς λόγων· "οὐκ ἀγνοεῖτε μὲν οἷς διὰ τὰς τῶ πα-"τρὸς ἁμαρτίας τοῦ μοῦ, παραβάντος τὴν πρὸς τὸν Θεὸν "ὁσίαν τιμὴν, πολλῶν ἐπειράθητε καὶ μεγάλων κακῶν, ὑπ-"φθαρέντος ὑπ' αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἀναπεισθέντος ἃ "αὐτὸς ἐδοκίμαζεν εἶναι θεοὺς τούτους προσκυνεῖν. παρὰ-"δ' ὑμῖν ἔργῳ μεμαθηκόσιν ὡς ἔστι δεινὸν τὸ ἀσεβεῖν, τότε "μὲν ἥδη λήθην ποιήσασθαι, καθάραι δ' αὐτὸν ἀπὸ τῶν πρ-"τέρων μιασμάτων· τούς τε ἱερεῖς καὶ Λευίτας συπελθόντ-"ἅπαντας ἀνοῖξαι τὸ ἱερὸν, καὶ καθάραντας αὐτὸ πάσ ἐξ ὧν "θυσίαις, εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ πάτριον ἀποκαλέσασθαι τ-

erit. Post hanc Deo illatam contumeliam vita defunus est, cum quidem vixisset annos sex et triginta, et ex s sexdecim regnasset, Ezecian vero filium reliquisset qui succesſit.

CAP. XIII.

Quomodo Phaceas ſublatus eſt Oſeae inſidiis, quem non multo poſt edomuit Salmanaſares: vtque loco Achazae regnauit Ezecias, quaeque ab eo vtpote pio iuſtoque facta erant.

IVB idem vero tempus Iſraëlitarum etiam rex Phaceas itis conceſſit, ab amico quodam circumuentus, Oſea omine: qui, cum regnum per annos nouem teneret, celeribus ſe obſtrinxit et res diuinas contemptui habuit. n eum autem Aſſyriorum rex Salmanaſares expeditionem ſcipit: praelioque victum (nam Dei forſan fauore et auilio erat deſtitutus) in poteſtatem ſuam redegit, certumue ei tributum imperauit. At quarto anno regni Oſeae ieroſolymis regnare coepit Ezecias, Achazae filius et biae genere ciue Hieroſolymitana. Is autem natura rat bonus et iuſtus et religioſus. nam ſtatim a regno ini- nihil prius habuit aut magis neceſſarium, vtiliuſue im ſibi quam ſubditis exiſtimauit, quam vt Deum ſanle coleret. Quamobrem populo et ſacerdotibus et Leitis in concionem aduocatis, ad eos in haec verba louutus eſt: "Ne ipſi quidem ignoratis, quod propter 'peccata patris mei, qui contra ea fecerat quae ſacer 'Dei honos poſtulabat, in multas magnaſque calamita-'tes incidiſtis, ab eo mente corrupti, eoque adducti vt 'quos ille Deos putabat eos coleretis. Vos autem, qui 'experientia didiciſtis quanti conſtat peccare, hortor vt 'id facere iam dediſcatis, et a prioribus foeditatibus 'vosmet purgetis: atque adeo ſacerdotes et Leuitae, ad 'templum conuenientes, illud aperiatis, et luſtratum 'prius expiatumque ſolennibus ſacrificiis in antiquum

"μὴν. ὕτως γὰρ τὸν Θεὸν εὐμενῆ ποιήσαμεν, ἀφέντα τὴν "ὀργήν.

β'. Ταῦτ' εἰπόντος τῷ βασιλέως, οἱ ἱερεῖς ἀνοίγουσι τὰ ἱερόν· καὶ εὑρεπίσαντες τὰ σκεύη τῷ Θεοῦ καὶ τὰ μάσματα ἐκβαλόντες, τὰς ἐξ ἔθους τῷ βωμῷ θυσίας ἐπέφερον. διαπέμψας δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸν χώραν, ἐκάλει τὸν λαὸν εἰς Ιεροσόλυμα τὴν τῶν ἀζύμων ἑορτὴν ἄξοντα· πολὺν γὰρ ἐκλελοίπει χρόνον διὰ τὰς τῶν προειρημένων βασιλέων παρανομίας. ἐξαπέστειλε δὲ καὶ πρὸς τοὺς Ισραηλίτας προτρεπόμενος αὐτοὺς, ἀφέντας τὸν ἄστι βίον, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανελθεῖν συνήθειαν, καὶ τὸ σέβειν τὸν Θεόν. καὶ γὰρ ἐπιτρέπειν αὐτοῖς παραγενομένοις εἰς Ιεροσόλυμα, τὴν τῶν ἀζύμων ἄγειν ἑορτὴν καὶ συμπανηγυρίζειν αὐτοῖς. ταῦτα δ' ἔλεγε, παραινῶν οὐχ ὅπως ὑπακούωσιν αὐτῷ, ἐὰν μὴ θέλωσι. τῷ δὲ ἐκείνων συμφέροντος ἕνεκα· μακαρίως γὰρ ἔσεσθαι. οἱ δὲ Ισραηλίται, παραγενομένων τῶν περὶ σβεῖ, καὶ δηλωσάντων αὐτοῖς τὰ παρὰ τῷ ἰδίῳ βασιλέως, οὐ μόνον οὐκ ἐπείθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ σβεῖς ὡς ἀνοσίους διεχλεύασαν, καὶ τοὺς προφήτας ὁμοίως ταῦτα παραινοῦντας, καὶ προλέγοντας ἃ πείσονται μὴ μεταθέμενοι πρὸς τὴν εὐσέβειαν τοῦ Θεοῦ, διέπτυον· καὶ τελευτῶντες συλλαβόντες αὐτοὺς, ἀπέκτειναν. καὶ οὐδὲ μέχρι τούτων αὐτοὺς ἤρκεσε παρανομοῦσιν· ἀλλὰ καὶ χείρω τῶν προειρημένων ἀπενοοῦντο. καὶ οὐ πρότερον ἐπαύσαντο, πρὶν ἢ τοὺς τελεμίους, αὐτοὺς ἀμυνομένους τῆς ἀσεβείας, ὁ Θεὸς ἐποίησε ὑποχειρίους. καὶ περὶ μὲν τούτων αὖθις δηλώσομεν. τοῦλαι μέντοι τῆς Μανασσίτιδος Φυλῆς καὶ Ζαβυλῶνος καὶ Ισσαχάρου, πειθέντες οἷς οἱ προφῆται παρῄνεσαν, εἰς εὐσέβειαν μετεβάλοντο. καὶ οὗτοι πάντες εἰς Ιεροσόλυμα πρὸς Ἐζεκίαν συνέδραμον, ὅπως τῷ Θεῷ προσκυνήσωσιν.

γ'. Ἀφικομένων δὲ τούτων, ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας ἀναβὰς εἰς τὸ ἱερὸν μετὰ τῶν ἡγεμόνων καὶ τοῦ λαοῦ παντὸς, ἔθυσεν ὑπὲρ αὐτοῦ ταύρους ἑπτὰ, καὶ κριοὺς τοσούτους καὶ ἄρνας ἑπτὰ καὶ ἐρίφους τοσούτους. ἐπιθέντες δὲ τὰς χεῖρας

atriumque honorem reſtituatis. ita enim Deum, ita
epoſita, propitium habebimus.

2. Cum haec rex dixiſſet, ſacerdotes templum ape-
nt, atque vaſis Dei adornatis et eiectis inquinamentis,
ſtimas ſolennes altari imponebant. Rex vero, dimiſſis
r totam ditionem ſuam nunciis, populum Hieroſoly-
a conuocat, vt Azymorum feſtum celebrarent. longo
im tempore ob regum praedictorum iniquitatem fue-
t intermiſſum. Quin et Iſraëlitas per nuncios horta-
s eſt, vt, relicto praeſentis vitae inſtituto, ad veterem
nſuetudinem Deique cultum redirent. ſe enim illis per-
ittere Hieroſolyma venientibus, vt Azymorum agerent
ſtiuitatem, vnaque cum ipſis ſolennibus intereſſent
mitiis. Haec autem dicebat, non eos commonefa-
ens vt ipſi morem gererent niſi voluntate ſua, ſed ipſo-
m vtilitatis gratia; vt qui ita futuri eſſent beati. Iſraë-
tae vero, cum adeſſent legati, regiſque ſui mandata
lis expoſuiſſent, non modo non eis obſequuti ſunt, ſed
iam cum irriſione eos vt inſipientes exceperunt; et va-
s quoque eodem cohortantes, eiſque praedicentes quan-
e calamitates inſtarent, ni mature ad pietatem erga
eum redirent, adſpernabantur et reſpuebant; tandem-
ue comprehenſos morte multarunt. ac peccando eo vſ-
ue procedere non contenti erant, ſed etiam ex amen-
a in peiora iis quae ſupra retulimus prolapſi ſunt flagi-
a: et non prius iſta facere deſtiterunt, quam Deus eos
ro ſceleribus vlciſcens in hoſtium poteſtatem tradidit.
t de his quidem poſthaec nobis plura dicenda ſunt. Multi
amen e tribu Manaſſitide et Zabulonis atque Iſacharis, va-
um monitis parentes, ad pietatem ſe conuerterunt. At-
ue hi omnes Hieroſolyma ad Ezecian confluxerunt,
t Deum adorarent.

3. Poſtquam autem ea multitudo conuenerat, rex
emplum adſcendit vna cum principibus et populo vni-
erſo, et immolauit pro ſe tauros ſeptem et totidem arie-

τῶν κεφαλαίων τῶν ἱερέων αὐτὸς θ' ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ ἡγεμόνες, τοῖς ἱερεῦσι καλλιερεῖν ἐφῆκαν. καὶ οἱ μὲν ἔθυόν τε καὶ ὁλοκαύτων, οἱ δὲ Λευῖται περιεστῶτες ἐν κύκλῳ μετὰ τῶν μουσικῶν ὀργάνων, ᾖδον ὕμνους εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ἔψαλλον ὡς ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τοῦ Δαυΐδου· οἱ δὲ λοιποὶ ἱερεῖς βυκάνας ἔχοντες ἐπεσάλπιζον τοῖς ὑμνῳδοῦσιν. τούτων δὲ γενομένων, ἐπὶ πρόσωπον ῥίψαντες ἑαυτοὺς, ὅ, τε βασιλεὺς καὶ τὸ πλῆθος, προσεκύνουν τὸν Θεόν. ἔπειτα θύει μὲν βοῦς ἑβδομήκοντα, κριοὺς ἑκατὸν, ἄρνας διακοσίους· τῷ πλήθει δὲ πρόβατα ἐχαρίσατο βοῦς μὲν ἑξακοσίους, τὰ δὲ λοιπὰ θρέμματα τρισχίλια. καὶ πάντα μὲν οἱ ἱερεῖς ἀπολούθως ἐποίησαν τῷ νόμῳ. τούτοις δ' ὁ βασιλεὺς ἡδόμενος εὐωχεῖτο μετὰ τοῦ λαοῦ, τῷ Θεῷ χάριν ἔχειν ὁμολογῶν. ἑνδεκάτης δὲ τῆς τῶν ἀζύμων ἑορτῆς, θύσαντες τὴν λεγομένην πάσχα, τὰς ἄλλας τὰ λοιπὸν θυσίας ἐπετέλουν ἐφ' ἡμέρας ἑπτά. τῷ δὲ πλήθει παρεῖχ' ὧν ἐκαλλιέρησαν αὐτοὶ, ταύρους μὲν δισχιλίους, θρέμματα δὲ ἑπτακισχίλια ὁ βασιλεὺς ἐχαρίσατο. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγεμόνες ἐποίησαν· χιλίους μὲν γὰρ ταύρους ἔδοσαν αὐτοῖς, θρέμματα δὲ χίλια καὶ τεσσαράκοντα. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ἀπὸ Σολομῶνος τοῦ βασιλέως ἐν ἀχθείσα ἑορτὴ, τότε πρῶτον λαμπρῶς καὶ φιλοτίμως ἐπετελέσθη. οἱ δὲ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν αὐτοῖς πέρας εἶχεν, ἐξελθόντες εἰς τὴν χώραν ἤγισαν αὐτήν. καὶ τὴν πόλιν δὲ πάντος ἐκάθηρεν μιάσματος εἰδώλων, τάς τε καθημερινὰς θυσίας ὁ βασιλεὺς ἐκ τῶν ἰδίων ἐπιτελεῖσθαι προσέταξε κατὰ τὸν νόμον, καὶ τοῖς ἱερεῦσι καὶ Λευίταις τὰς δεκάτας ὥρισε παρὰ τοῦ πλήθους δίδοσθαι καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν, ἵν' ἐκεῖ τῇ θρησκείᾳ παραμένωσι, καὶ τῆς θεραπείας ὦσιν ἀχώρισοι τοῦ Θεοῦ. καὶ τὸ μὲν πλῆθος συνεισέφερε παντοδαπὸν καρπὸν τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς Λευίταις· ἀποθήκας δὲ καὶ ταμιεῖα τούτων ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, ἑκάστῳ διένειμε τῶν ἱερέων καὶ Λευιτῶν, καὶ παισὶν αὐτῶν καὶ γυναιξί. καὶ ὕτω πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν θρησκείαν ἐπανῆλθον. ταῦτα δὲ τὸν προειρημένον τρόπον ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας, πόλεμον ἐξήνεγκε πρὸς

s, et agnas ſeptem et totidem hircos. Cumque manus capita victimarum impoſuiſſent et rex ipſe et princi-es, ſacerdotibus vt ſacra facerent permiſerunt. Et illi iidem hoſtias mactabant et ſolida cremabant ſacrificia; euitae vero in orbem circumfuſi cum inſtrumentis mu-cis hymnos Deo canebant, et pſallebant ſicuti edocti erant a Dauide: et reliqui ſacerdotes cum buccinis intoribus iſtis accinebant. Cum autem haec facta eſ-nt, rex populuſque humi in faciem proſtrati Deum dorabant. Deinde mactandos quidem curat rex boues ptuaginta, arietes centum, agnos ducentos: populo ero ad epulum largitus eſt boues ſexcentos, et reliqui ecoris tria millia. Et quidem omnia ex legis praeſeri-to exſequuti ſunt ſacerdotes. His vero rex laetatus um populo accumbebat, Deo gratias agens. Inſtante ero Azymorum feſto, cum ſacra Paſchalia dicta feciſ-ent, reliquam deinceps rem diuinam diebus ſeptem per-gebant. Populo autem, praeter ea quae ipſi mactaue-unt, donauit rex taurorum quidem duo millia, peco-um vero ſeptem millia. itidemque fecerunt et principes: ille namque tauros dederunt eis et pecora mille et quadraginta. Et cum a tempore Solomonis regis non ta actum fuerit feſtum, tunc primum ſplendide et ma-nifice celebratum eſt. Peractis autem omnibus quae ad eſtum ſpectant, in regionem circumcirca egreſſi eam uſtrauerunt: ac praeterea vrbem omni Deaſtrorum foe-litate purgauerunt, quotidiana deinde ſacra iuxta legem ex de ſuo fieri mandauit; atque ſacerdotibus et Leui-is a populo decumas dari fructuumque primitias con-lituit, vt in religione curanda permaneant, Deique mi-iſterio vnice et aſſidue vacent. Qua re fiebat vt popu-us quidem omne genus fructuum conferret ſacerdotibus et Leuitis: rex vero, cum cellas et horrea iis recipien-dis conſtruxiſſet, inde ſingulis ſacerdotibus diſtribueret et Leuitis, liberiſque eorum et vxoribus. atque ita denuo ad priſtinum numinis cultum reuerterunt. Hiſce eo quem diximus modo conſtitutis, rex bellum intulit Palaeſtinis,

τὴς Παλαιστίνης, καὶ ναυήσας κατέσχεν ἁπάσας τὰς ἀπὸ Γάζης μέχρι Γίττης πόλεως τῶν πολεμίων. ὁ δὲ τῶν Ἀσσυρίων βασιλεὺς πέμψας ἠπείλει πᾶσαν αὐτῷ καταστρέψασθαι τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ τὰς φόρους, ὡς ὁ πατὴρ αὐτῷ τὸ πρῶτον ἐπέλει, τάττοις ἀποδώσει. Ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς τῶν μὲν ἀπειλῶν οὐκ ἐφρόντισεν, ἐθάρρει δὲ ἐπὶ τῇ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβείᾳ, καὶ τῷ προφήτῃ Ησαΐᾳ, παρ' ὃ πάντ' ἀκριβῶς τὰ μέλλοντα ἐπυνθάνετο. καὶ ὧδε μὲν ἡμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐχέτω τὰ περὶ τούτου τοῦ βασιλέως.

ΚΕΦ. ιδ'.

Ὡς Σαλμανασάρης κατὰ κράτος αἱρεῖ τὴν Σαμάρειαν· καὶ ὡς τὰς δέκα Φυλὰς εἰς Μηδίαν κατῴκισας, τὸ Κουθαίων ἔθνος εἰς τὴν ἐκείνων μετήγαγε χώραν.

Σαλμανασάρης δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπεὶ ἠγγέλη αὐτῷ ὁ τῶν Ισραηλιτῶν βασιλεὺς, ὡς εἴη πέμψας κρύφα πρὸς Σώαν τὸν τῶν Αἰγυπτίων βασιλέα, παρακαλῶν αὐτὸν ἐπὶ συμμαχίαν τὴν κατ' αὐτοῦ, παροξυνθεὶς ἐστράτευσεν εἰς τὴν Σαμάρειαν ἔτει ἑβδόμῳ τῆς Ωσήε βασιλείας. ὁ δὲ ἁλοὺς δ' αὐτὸν τοῦ βασιλέως, ἔτεσι πολιορκήσας τρισὶν, εἷλε κατὰ κράτος τὴν Σαμάρειαν, ἔνατον μὲν ἔτος Ωσήε βασιλεύοντος, ἕβδομον δ' Ἐζεκίου τοῦ τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλέως. καὶ τὴν Ισραηλιτῶν ἡγεμονίαν ἄρδην ἀφῄρει, καὶ πάντα τὸν λαὸν μετῴκισεν εἰς τὴν Μηδίαν καὶ Περσίδα· ὧν εἷς καὶ τὸν βασιλέα Ωσήην ζῶντα ἔλαβε. καὶ μετοικίσας ἐκ ταύτης ἄλλα ἔθνη ἀπὸ Χούθα τόπου τινὸς, ἔστι γὰρ ἐν τῇ Περσίδι ποταμὸς τοῦτ' ἔχων τὄνομα, κατῴκισεν εἰς τὴν Σαμάρειαν καὶ τὴν τῶν Ισραηλιτῶν χώραν. μετῳκίσαν οὖν αἱ δέκα Φυλαὶ τῶν Ισραηλιτῶν ἐκ τῆς Ιουδαίας μετὰ ἐτῶν ἀριθμὸν ἐνακοσίων τεσσαράκοντα ἑπτὰ, ἀφ' ὧν χρόνων τὴν Αἴγυπτον ἐξελθόντες αὐτῶν οἱ πρόγονοι τήνδε κατέσχον τὴν χώραν· ἀπὸ δὲ στρατηγοῦντος Ἰησοῦ ἐτῶν ἑκατοντάδων δύο. ἐφ' ὧν δὲ ἀποστάντες ἀπὸ Ροβοάμου τοῦ Δαυίδου υἱωνοῦ τὴν βασι-

artaque victoria vrbes omnes, quae hostium erant, oc-
upabat, a Gaza ad Gittam vsque. Assyriorum autem
ex missis nunciis imperii euersionem ei minatus est,
isi vectigalia, quae pater eius ante pendebat, soluenda
uraret. Ezecias vero de minis istis haud magnopere
olicitus erat: sed suae erga Deum pietati fidem habebat,
atique Esaiae, cuius beneficio futura omnia certo resci-
it. Et de hoc quidem rege haec nobis in praesentia
ixisse sufficiat.

CAP. XIV.

Quomodo Salmanasares vi capit Samariam: vtque, decem tribubus in Mediam translatis, Chuthaeorum coloniam in eorum regionem deduxit.

SAlmanasares autem Assyriorum rex, cum ei nuncia-
um esset quod Israëlitarum rex clam legationem ad Ægy-
tiorum regem miserat, inuitans eum ad societatem con-
ra ipsum ineundam, ira incensus expeditionem facit
ontra Samariam, anno regni Oseae septimo. A rege
ero non admissus in vrbem, post triennalem obsidio-
nem Samariam expugnat, anno quidem Oseae regis no-
no, septimo vero Ezeciae Hierosolymorum regis. atque
ta Israëlitarum imperium exstinxit et funditus deleuit,
populumque omnem in Mediam et Persidem traduxit:
n quibus Osean regem viuum cepit. Cumque inde
lias gentes transtulisset ex Chutho loco quodam (nam
n Perside eiusdem nomenclaturae est fluuius) eas Sa-
nariam Israëlitarumque regionem habitatum misit. Ita-
que ex Iudaea migrauerunt decem tribus post annos nu-
mero nongentos quadraginta et septem, ex quo tempore
maiores eorum Ægyptum egressi hanc terram occupauere:
a principatu vero Iesu post annos octingentos. Ex quo
autem, defectione facta a Roboamo Dauidis nepote, re-
gnum Hieroboamo (sicuti a me ante dictum est) tradi-

λείαν Ιεροβοάμῳ παρέδοσαν, ὡς μοι καὶ πρότερον δεδήλω-
ται, ἔτη ἐγὶ διακόσια τεσσαράκοντα, μῆνες ἑπτὰ, ἡμέρας
ἑπτά. καὶ τέλος μὲν τὸς Ισραηλίτας τοιῦτο κατέλαβε, τα-
ραβάντας τὸς νόμους, καὶ παρακούσαντας τῶν προφητῶν, ἃ
προέλεγον ταύτην αὐτοῖς τὴν συμφορὰν, μὴ παυσαμένους
τῶν ἀσεβημάτων. ἦρξε δ' αὐτοῖς τῶν κακῶν ἡ τῶσις ἐπι-
στάσαν πρὸς Ροβόαμον τὸν Δαυίδ« υἱωνὸν, Ιεροβοάμου τὸ
τότε θεῖον ἐλαμαρτῶν, ἐχθρὸν αὐτοῖς τοῦτον ἐποίησε μιμησαμένους τὴ
ἐκείνε παραιομίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἧς ἦν ἄξιος δίκης ταύ-
την ὑπέχειν.

β'. Ο δὲ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς ἐπῆλθε πολεμῶν τῇ
τε Συρίαν πᾶσαν καὶ Φοινίκην. τὸ δὲ ὄνομα τότε τῦ βασι-
λέως ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις ἀναγέγραπται. ἱστοῦσι
γὰρ ἐπὶ Τύρου βασιλεύοντος αὐτοῖς Ελθλαίε. μαρτυρεῖ δὲ
τούτοις καὶ Μένανδρος, ὃς τῶν χρονικῶν ποιησάμενος τὴν ἀνα-
γραφὴν, καὶ τὰ τῶν Τυρίων ἀρχεῖα μεταφράσας εἰς τὴν
Ελληνικὴν γλῶτταν, ὅτως ἐδήλωσε. καὶ Ελθλαῖος ἐπὶ
"ἐβασίλευσεν ἔτη τριάκοντα ἕξ. ὅτος, ἀποσάντων Κιττιέων,
"ἀναπλεύσας, κρατηγάγετο αὐτὰς πάλιν. ἐπὶ τότε τῦ βα-
"ψως ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, ἐπῆλθε Φοινίκη πολεμῶν
"ἅπασαν. ὃς τις σπεισάμενος εἰρήνην μετὰ πάντων ἀνεχώ-
"ρησεν ὀπίσω. ἀπέστη τε Τυρίων Σιδῶν καὶ Ακη καὶ ἡ παλαιὰ
"Τύρος, καὶ πολλαὶ ἄλλαι πόλεις· αἱ τῷ τῶν Ασσυρίων
"ἑαυτὰς βασιλεῖ παρέδοσαν. διὸ Τυρίων ἐχ ὑποταγέντων
"πάλιν ὁ βασιλεὺς ἐπ' αὐτὰς ὑπέστρεψε, Φοινίκων συμπλη-
"ρωσάντων αὐτῷ ναῦς ἑξήκοντα, καὶ ἱππικῶπας ἑκατόντ.
"αἷς ἐπιπλεύσαντες οἱ Τύριοι ναυσὶ δεκαδύο, τῶν νεῶν τὰς
"ἀντιπάλων διασπάρεισῶν, λαμβάνουσιν αἰχμαλώτους ἀν-
"δρας εἰς πεντακοσίους. ἐπετάθη δὲ πάντων ἐν Τύρῳ τιμω-
"διὰ ταῦτα. ἀναζεύξας δ' ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς κατ-
"έστησε Φύλακας ἐπὶ τῷ ποταμῷ καὶ τῶν ὑδραγωγιῶν, ὡ
"διακωλύσουσι Τυρίους ἀρύσασθαι. καὶ τοῦτο ἔτεσι τισὶ γ-
"νόμενον, ἐκαρτέρησαν πίνοντες ἐκ φρεάτων ὀρυκτῶν." καὶ

erunt, anni sunt ducenti et quadraginta, ac praeterea ienses septem et septem dies. Et hunc quidem Israëlitae citum habuere, cum contra leges feciſſent, et vatibus on obtemperaſſent, qui hanc illis calamitatem euentuim praedixerunt, niſi inique agere deſiſterent. Malorum autem illis initium fuit ſeditio, qua a Roboamo deiuerunt Dauidis nepote, cum ſeruum ipſius Hieroboamum regem conſtituebant: qui in Deum grauiter delinquendo fecit vt illis infeſtus eſſet et inimicus, ſuo exemplo ad eandem iniquitatem pertractis. Atque ille quidem poenam, quam commeruit, pertulit.

2. Aſſyriorum autem rex armis inuaſit in Syriam mnem et Phoenicen. atque regis huius nomen in Tyriorum archiuis ſcriptum reperitur. nam in Tyrum expediionem fecit, cum in Tyrios regnaret Elulaeus. Hiſce ero teſtimonium perhibet etiam Menander, qui, cum nnales confecerit et Tyriorum archiua in linguam Graeam tranſtulerit, iſta memoriae prodidit. "Elulaeus etiam nomine apud Tyrios regnauit annos triginta ſex. Hic Cittaeos, qui ab imperio ſuo deſeceram, claſſe eo vectus ad obſequium reduxit. Contra hos miſſo exercitu Aſſyriorum rex Phoenicen omnem bello incurſauit. qui tamen pace cum omnibus facta rediit retro. Deſciuere etiam a Tyriorum imperio Sidon et Ace et antiqua Tyrus, multaeque vrbes aliae, quae ſe Aſſyriorum regi dediderunt. Cum tamen non ob id ſe ſubiicerent Tyrii, rex eis rurſus bellum intulit, poſtquam a Phoenicibus acceperat naues ſexaginta et remiges octingentos. In quas inuecti Tyrii nauibus duodecim, disiectis hoſtium nauibus homines numero ad quingentos fecere captiuos. itaque ob haec Tyrii omnes magno in honore eſſe coeperunt. Cum autem reuerteretur Aſſyriorum rex, conſtituit cuſtodes ad flumina et aquae-ductus, qui Tyrios ab aquae hauſtu arcerent. Toleratumque id Tyriis per annos quinque, bibentibus interim ex puteis quos foderant." Et qui-

τὰ μὲν ἐν τοῖς Τυρίων ἀρχείοις γεγραμμένα, καὶ κατὰ Σαλμανασάρη τὸ Ἀσσυρίων βασιλέως ταῦτ' ἐστίν.

γ'. Οἱ δὲ μετοικισθέντες εἰς τὴν Σαμάρειαν Χαθαῖοι ταύτῃ γὰρ ἐχρῶντο μέχρι δεῦρο τῇ προσηγορίᾳ, διὰ τὸ ἐκ τῆς Χαθαίας καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἐστὶ μεγίστη τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τὸν ἔχων ὄνομα· ἕκαστοι κατὰ ἔθνος ἴδιον Θεὸν εἰς τὴν Σαμάρειαν κομίσαντες, πέντε δ' ἦσαν, καὶ τούτους, καθὼς ἦν πάτριον αὐτοῖς, σεβόμενοι παροξύνουσι τὸν μέγιστον Θεὸν εἰς ὀργὴν καὶ χόλον. λαμὸς γὰρ αὐτοῖς ἐνέσκηψεν, ὑφ' ὃ φθειρόμενοι καὶ μηδεμίαν τῶν κακῶν θεραπείαν ἐπινοοῦντες, χρησμῷ θεσπισθέντι τὸν μέγιστον Θεὸν, ὡς τοῦτο σωτήριον αὐτοῖς ὄν, ἔμαθον. πέμψαντες οὖν πρὸς τὸν Ἀσσυρίων βασιλέα πρέσβεις, ἐδέοντο ἱερεῖς αὐτοῖς, ὧν ἔλαβεν αἰχμαλώτων τοὺς Ἰσραηλίτας πολεμήσας, ἀποστεῖλαι. πέμψαντος δὲ, τά τε νόμιμα καὶ τὴν περὶ τὸν Θεὸν τοῦτον ὁσίαν διδαχθέντες θεσπισθῆναι αὐτοῖς ὑπὲρ ἁπάντων· καὶ τῷ λοιμῷ παραχρῆμα ἐπαύσαντο. χρῶνται τοίνυν τοῖς αὐτοῖς ἔτι καὶ νῦν ἔθεσι διατελοῦσιν, οἱ κατὰ μὲν τὴν Ἑβραίων γλῶτταν Χαθαῖοι, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων Σαμαρεῖται. οἱ πρὸς μεταβολὴν καὶ συγγένειαν ὅταν μὲν εὖ πράττοντας βλέπωσι τοὺς Ἰουδαίους συγγενεῖς ἀποκαλοῦσιν, ὡς ἐξ Ἰωσήπου φύντες, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐκεῖθεν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχουσιν οἰκειότητος· ὅταν δὲ πταίσαντας ἴδωσιν, ἀλλοθνεῖς αὐτοῖς προσήκειν λέγουσιν, οὐδ' εἶναι δίκαιον οὐδὲν αὐτοὺς κοινὸν ἢ γένους, ἀλλὰ μετοίκους ἀλλοεθνεῖς ἀποφαίνουσι ἑαυτῶν. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔχομεν εὐκαιρότερον εἰπεῖν.

em haec ſunt quae in Tyriorum annalibus contra Sal-
anaſaren Aſſyriorum regem ſcripta inueniuntur.

3. Caeterum cum Samariam deducti fuiſſent Cuthaei
hoc enim hactenus nomine vocabantur, quod ex Chutha
egione ſic nuncupata fuerint translati; eſt autem illa in
'erſide, et fluuius illic ita nominatus) et ſinguli pro gente
uiſque ſua Deum ſuum Samariam ſecum attuliſſent (nam
uinque erant) atque eos ritu patrio venerarentur, fece-
unt vt Deus maximus illis iraſceretur et ſuccenſeret.
am poſtis ipſos inuaſit, a qua cum neci darentur, et
ullum malorum leuamen excogitando eſſent, ex oraculo
idicerunt vt Deum maximum colerent, id quod illis ſa-
lutare eſſet. Miſſis igitur ad Aſſyriorum regem legatis,
petierunt vt ſacerdotes aliquot, ex iis quos captiuos fecerat
cum bello adortus eſſet Iſraëlitas, ad eos remitteret. Quo
facto, cum et ceremoniis et religione in hunc Deum inſti-
tuti eſſent, eum certatim colere coeperunt; et mox ſeda-
ta eſt peſtilentia. atque iiſdem etiamnum ritibus vti con-
ſueſcunt, vernaculo Hebraeorum idiomate Chuthaei vo-
cati, Graecorum lingua Samaritae. qui mutationis gratia
et cognationis, cum res Iudaeis proſpere euenire videant,
cognatos ſe eorum appellant, vtpote a Ioſepho oriundos,
et inde cum eis origine coniunctos; cum vero illos in ma-
lis verſari conſpiciant, tunc ſe nihil ad eos pertinere di-
cunt, nec quidquam iuris ſibi cum illis intercedere aut ex
beneuolentia aut ex conſanguinitate, ſed inquilinos eſſe ex
alia gente prae ſe ferunt. Caeterum tempus ad agendum
de illis magis opportunum habebimus.

ΦΛ. ΙΩΣΗΠΟΥ

ΙΟΥΔΑΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ.

Περιέχει ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ϛπβ'. μῆνας ϛ'. ἡμέρας ί.

α'. Στρατὸν ἐπὶ τοῦ Ασσυρίων βασιλέως Σαναχηρίβου εἰς Ιερουσαλὴμ, καὶ πολιορκία τοῦ βασιλέως Εζεκίου.

β'. Ὡς ἐφθάρη τὸ τῶν Ασσυρίων στράτευμα λοιμικῶς ἐν μιᾷ νυκτὶ, καὶ ἐμπαλὺς αὐτῶν ἀναζεύξας οἴκαδε ἐξ ἀπιβουλῆς τῶν τέκνων ἀνῄρεθη.

γ'. Ὡς τὸν μεταξὺ χρόνον μετὰ εἰρήνης Εζεκίας διαγαγὼν ἐτελεύτησε, διαδοχὴν τῆς βασιλείας Μανασσῆν καταλιπών.

δ'. Οτι στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὸν οἱ Χαλδαῖοι καὶ Βαβυλώνιοι βασιλεῖς ὑπομείναντες, αὐτὸν αἰχμάλωτον λαβόντες ἤγαγον εἰς Βαβυλῶνα, καὶ κατασχόντες αὐτόθι πολὺν χρόνον εἰς τὴν αὐτῶ βασιλείαν τέλος ἐπέλυσεν.

ε'. Ὡς τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Νεχαὼ, στρατευσάμενον ἐπὶ Βαβυλωνίας, καὶ ἀποιμένον διὰ τῆς Ιουδαίας τὴν ὁδὸν, καλέσαι ὁ βασιλεὺς Ιωσίας ἐπὶ μάχης δὲ γενομένης, τραυματίας νομισθεὶς εἰς Ιερουσαλὴμ τελευτᾷ, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ιωάχαζ ἀναδεῖξαν οἱ Ιεροσολυμῖται βασιλέα.

ϛ'. Ὡς ἀμφιβαλὼν ὁ Νεχαὼ τῷ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεῖ κατὰ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν, καὶ ὑποχείριον εἰς Αἴγυπτον ἦκεν εἰς Ιερουσαλὴμ, καὶ τὸν μὲν Ιωάχαζ ἤγαγεν εἰς Αἴγυπτον, τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ιωακὶμ ἀναδεῖξε βασιλέα τῶν Ιεροσολύμων.

ζ'. Ναβουχοδονόσορ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως στρατεία εἰς Συρίαν, καὶ ἅπασαν αὐτὴν καταστρεψάμενος ἄχρι τῶν ὅρων τῶν Αἰγυπτίων ἦλθεν εἰς Ιερουσαλὴμ, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῶν Ιωακὶμ φίλον ἀπέφηνατο καὶ σύμμαχον.

η'. Ὡς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν τοῦ Βαβυλωνίου πάλιν Ιωακὶμ ἀφίστησι τὰ τῶν Αἰγυπτίων, καὶ στρατεύσας ἐπ' αὐτὸν ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ πολιορκήσας, τῇ πόλει παραδίδοσι αὐτὴν μετὰ χρόνον. τὸν μὲν Ιωακὶμ ἀπέκτεινεν, Ιωάχιμον δὲ τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε βασιλέα· καὶ σκεύη πολλὰ χρήματα λαβὼν ἐκ τῶν Ιεροσολύμων εὐθέως εἰς Συρίαν ἀνήγαγε.

θ'. Οτι μετανοήσας ἐπὶ τῷ τὸν Ιωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, καὶ στρατεύσας ἐπὶ Ιερουσαλὴμ, ὑπήκοον τῷ Ιωαχίμῳ γίνεται, παραλύσας ἅπαντα τὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων.

ι'. Οπως τ' ἔλαβε πολλοὺς αἰχμαλώτους ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ἀναβήσας στήσας ἐκ τοῦ ἱεροῦ, ἀνέτρεψεν εἰς Βαβυλῶνα, τὸν Ιεχονίαν υἱὸν Σαλούμου τῶν Ιεροσολυμιτῶν βασιλέα καταστήσας.

ια'. Ὡς καὶ τοῦτον ἀκούσας βούλεσθαι πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους συμμαχίαν ποιήσασθαι καὶ φιλίαν, στρατεύσας ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, κατὰ κράτος αἱρεῖ τὴν πολιορκίαν· καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας, τὸν τῶν Ιεροσολυμιτῶν ὄλεθρον καὶ τὴν Σεδεκίαν μετοικίσας εἰς Βαβυλῶνα.

ιβ'. Ὡς Ναβουχοδονόσορος τελευτήσας διαδέχεται τῆς βασιλείας τὸν υἱὸν, καὶ ἀφ' οὗ καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ ὅσα συνέβη τοῖς Ιουδαίοις κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν παρὰ τοῖς Βαβυλωνίοις.

FLAVII IOSEPHI

ANTIQVITATVM IVDAICARVM LIBER DECIMVS.

Continet hic liber tempus annorum CLXXXII. *mensis* VI. *dies* X.

1. EXpeditio a Senacheribo Assyriorum rege facta in Hierosolyma, et obsessio regis Ezeciae.
2. Quomodo Assyriorum exercitus vna nocte peste absumptus est, et rex eorum domum reuersus filiorum insidiis periit.
3. Quomodo Ezecias, cum per aliquod temporis interuallum in pace vixisset, diem obiit, Manasse, qui ei in regnum succederet, relicto.
4. Quod Chaldaeorum et Babyloniorum reges Manassen bello adorti, et victoria potiti, ipsum captiuum factum Babylonem duxerunt; et, postquam illic longo tempore detentus fuerat, in regnum suum remiserunt.
5. Quomodo Nechao Ægyptiorum regi, cum exercitum contra Babylonios eduxisset et per Iudaeam iter faceret, ad eum prohibendum ex aduerso occurrit Iosias, ac pugna inita post vulnus acceptum Hierosolyma delatus vitam finiuit; eiusque filium Ioazen regem crearunt Hierosolymitani.
6. Quomodo Nechao, cum Babyloniorum rege ad Euphraten fluvium praelio congressus, et in Ægyptum reuertens, postea Hierosolyma veniebat, atque Ioazen in Ægyptum deportauit, eiusque fratrem Ioacimum Hierosolymorum regem constituit.
7. Expeditio in Syriam a Nabuchodonosoro Babyloniorum rege susceptea. et quomodo, cum eam omnem subegisset vsque ad fines Ægyptiorum, Hierosolyma profectus est, et regem Ioacimum secum amicitiam bellique societatem inire coëgit.
8. Quomodo post Babylonii discessum Ioacimus rebus Ægyptiorum rursus studebat; et Nabuchodonosorus ipsum bello aggressus et obsidione premens, vrbe tandem ad deditionem redacta, Ioacimum quidem interfecit, eius vero filium Ioachimum regem constituit: vtque, cum multum pecuniae ex Hierosolymis accepisset, statim Syriam reuersus est.
9. Quod, cum eum poenituerit quod Ioachimum regem fecerit, expeditione aduersus Hierosolyma susceptea, Ioachimi potitur, qui semet ei dedidit vna cum matre et amicis.
10. Quomodo Babylonius multos captiuos fecit, et cum donaria e templo extuliisset Babylonem reuersus est, Sedecia Iechoniae patruo Hierosolymitanorum rege constituto.
11. Quomodo, audito quod huic ipsi in animo erat societatem et amicitiam cum Ægyptiis inire, copiis suis Hierosolyma aggressus, vrbem obsidione cinctam expugnat; temploque exusto, Hierosolymitanos et Sedecian Babylonem transtulit.
12. Quomodo Nabuchodonosorus vita defunctus est, relicto filio qui in regnum successit: vtque Assyriorum imperium euersum est a Cyro Persarum rege, et quae Iudaeis sub idem tempus acciderunt a Babyloniis.

ΚΕΦ. α'.

Ως ἐπ' Ἐζεκίαν ἐστράτευσεν ὁ Σεναχήριβος· εἰά τε Ραψάκης, Σεναχηρίβου ἐπ' Αἰγυπτίους παρενθόντος, ἐπέλαβεν Ἐζεκία, ὃν Ησαΐας ὁ προφήτης παρεθάρρυνεν. ὡς Σεναχήριβος ἄπρακτος ἐξ Αἰγύπτου ὑποστρέψας ἐπὶ τὰ Ιεροσόλυμα, καὶ καταλαβὼν τὴν δύναμιν αὐτοῦ διαφθαρεῖσαν, ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου· καὶ οἷα μετ' ὀλίγον αὐτῷ συνέβη.

ΕΖΕΚΙΟΥ τοῦ τῶν δύο Φυλῶν βασιλέως, τέταρτον καὶ δέκατον ἔτος τῆς ἡγεμονίας ἔχοντος, ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς Σεναχήριβος ὄνομα, στρατεύει μετὰ πολλῆς παρασκευῆς ἐπ' αὐτόν, κατὰ κράτος τε ἁπάσας αἱρεῖ τὰς πόλεις τὰς τῆς Ιούδα Φυλῆς καὶ Βενιαμίτιδος. μέλλοντος δ' ἄγειν τὴν δύναμιν ἐπὶ Ιεροσόλυμα, Φθάνει πρεσβευσάμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπακούσεσθαί τε, καὶ φόρον, ὃν ἂν τάξῃ, τελέσειν ὑπισχνούμενος. Σεναχήριβος δὲ, μαθὼν τὰ παρὰ τῶν πρέσβεων, ἔγνω μὴ πολεμεῖν, ἀλλὰ τὴν αἴρεσιν προσδέχεσθαι. καὶ, ἀργυρίου μὲν τάλαντα τριακόσια, χρυσοῦ δὲ τριάκοντα λαβὼν, Φίλος ἀναχωρεῖν ὡμολόγει, πίστις δὲ τοῖς πρεσβευταῖς ἐνόρκιος, ἣ μὴν ἀδαπάνους μηδὲν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἀναστρέψειν. ὁ δ' Ἐζεκίας πειθθεὶς, καὶ κενώσας τὸν θησαυρὸν, πέμπει τὰ χρήματα, νομίζων ἀπαλλαγήσεσθαι τοῦ πολέμου, καὶ τοῦ περὶ τῆς βασιλείας ἀγῶνος. ὁ δὲ Ασσύριος λαβὼν ταῦτα, τῶν μὲν ὡμολογημένων οὐδὲν ἐφρόντισεν· ἀλλ' αὐτὸς μὲν ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰγυπτίους καὶ Αἰθίοπας, τὸν δὲ στρατηγὸν Ραψάκην μετὰ πολλῆς ἰσχύος σὺν καὶ δυσὶν ἄλλοις τῶν ἐν τέλει κατέλιπε, παρθήσοντας τὰ Ιεροσόλυμα. τούτων δὲ τὰ ὀνόματα, Θαρατὰ καὶ Ναάχαρις ἦν.

β'. Ως δ' ἐλθόντες πρὸ τῶν τειχῶν ἐστρατοπεδεύσαντο, πέμψαντες πρὸς τὸν Ἐζεκίαν, ἠξίουν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς λόγους. ὁ δὲ αὐτὸς μὲν ὑπὸ δειλίας οὐ πρόεισι· τρεῖς δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων Φίλους αὐτῷ ἐξέπεμψε, τὸν τῆς βασιλείας

CAP. I.

Quomodo in Ezecian expeditionem fecit Senacheribus, et quae Rapſaces, Senacheribo contra Ægyptios profecto, minatus eſt Ezeciae, cui animum confirmabat Eſaias vates. Quomodo Senacheribus re infecta ex Ægypto Hieroſolyma reuerſus, deprehenſoque quod ſuae deletae erant copiae, domum rediit: et quae non multo poſt ei acciderunt.

CVM Ezecias duarum tribuum rex annum iam decimum quartum in imperio ageret, Aſſyriorum rex nomine Senacheribus, magno exercitu coacto, bello eum adoritur, omneſque tribus Iudae et Beniamitidis vrbes munitas vi capit. Cum autem in eo eſſet vt copias Hieroſolymis admoueret, praeuenit eum miſſa legatione Ezecias, ſe imperata facturum et quicquid tributi ab illo ſibi imponeretur ſoluturum pollicens. Senacheribus vero auditis legatis ſtatuit bello deſiſtere, atque regis poſtulationi concedit; et promiſit, ſi argenti talenta trecenta aurique triginta acciperet, pacatum ſe abiturum, fide legatis iureiurando data, pro certo fore vt ea lege retro cederet, nullo maleficio commiſſo. Ezecias autem, fide iſtis habita exhauſtiſque theſauris, pecunias exactas mittit, exiſtimans ſe liberatum iri ab hoſte omnique de regno dimicatione. Caeterum Aſſyrius, iſtis acceptis, nihil eorum quae fuerat pollicitus curauit: ſed ipſe quidem cum copiis profectus eſt contra Ægyptios et Æthiopas, Rapſacen vero imperatorem cum magno exercitu et aliis duobus ad Hieroſolyma vaſtanda reliquit. horum autem nomina erant Tharata et Anacharis.

2. Vt vero eo peruenerunt et ante moenia caſtra metati ſunt, per nuncium ab Ezecia poſtularunt vt cum eis colloqueretur. At ille quidem prae metu ad eos non egreditur; tres vero ex amicis ſumma neceſſitudine ſibi coniunctis miſit, regni procuratorem nomine Eliacimum,

ἐπίτροπον Ελιάκιμον ὄνομα, καὶ Σοβναῖον, καὶ Ιώαχον τὸν ἐπὶ τῶν ὑπομνημάτων. ὅτοι μὲν οὖν προσελθόντες ἀσπάζονται τῶν πεμπόντων τῆς στρατιᾶς τῶν Ασσυρίων ἔστησαν. θεασάμενος δ' αὐτοὺς ὁ στρατηγὸς Ραψάκης, ἐκέλευσεν ἀπελθόντας Εζεκία λέγειν· "ὅτι βασιλεὺς μέγας Σεναχήριβος συν-"θάπται αὐτῷ, τίνι θαῤῥῶν καὶ πεποιθὼς φρονεῖ δοκεῖ-"την αὐτῷ, καὶ ἀπρεπῶς μὴ θέλει, καὶ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ "δέχεται τῇ πόλει; ἢ διὰ τὸν Αἰγυπτίων τὴν ἑαυτῷ στρα-"τιὰν ἐλπίζων ὑπ' ἐκείνων αὐτῶν καταγωνίσασθαι; εἰ δὲ "τοῦτο προσδοκᾷ, δηλοῦτε αὐτῷ ὅτι ἀνόητός ἐστι καὶ ὅμοιος ἀν-"θρώπῳ, ὃς καλάμῳ ἐπερειδόμενος τεθλασμένῳ, πρὸς τὸ "καταπεσεῖν ἔτι καὶ τὴν χεῖρα διαπαρεὶς ἤδετο τῇ βλά-"βῃ. εἰδέναι δ' ὅτι καὶ βουλήσει Θεοῦ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατιὰν "πεποίηται, ὃς αὐτῷ κατασκέψασθαι καὶ τὴν τῶν Ισραη-"λιτῶν βασιλείαν δέδωκεν, ἵνα τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς ἀρχο-"μένας ὑπ' αὐτοῦ διαφθείρῃ." ταῦτα δὲ τὸν Ραψάκην Εβραϊ-στὶ λέγοντα, τῆς γὰρ γλώττης εἶχε ἐμπειρίαν, ὁ Ελιάκιμος φοβούμενος μὴ τὸ πλῆθος ἐπακούσαν εἰς ταραχὴν ἐμπέσῃ Συριστὶ φράζειν ἠξίου. συνεὶς δ' ὁ στρατηγὸς τὴν ὑπόνοιαν αὐ-τοῦ καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ δέος, μείζονι καὶ διατόρῳ τῇ φωνῇ χρώ-μενος ἀπεκρίνατο αὐτῷ Εβραϊστὶ λέγων, "ὅπως ἀνύσασθε "τὰ τοῦ βασιλέως προστάγματα πάντες τὸ συμφέρον ἔλπισα-"παραδόντες αὐτοὺς ἡμῖν. δῆλον γὰρ ὡς τὸν λαὸν ὑμεῖς τιμᾶ "ὁ βασιλεὺς ἐλπίσι παρακρουόμενοι ματαίαις, ἀντέχειν πει-"θετε. εἰ δὲ θαῤῥεῖτε, καὶ τὴν δύναμιν ἡμῶν ἀπώτεσθαι πει-"μίζετε, δισχιλίους ἐκ τῆς ἐμοὶ παρούσης ἵππου εἰς ἑτοιμασίαν "ὑμῖν παρέχειν ἕτοιμός εἰμι· οἷς ἰσαρίθμους ἐπιβάτας δό-"τες, ἐμφανίσατε τὴν αὐτῶν δύναμιν. ἀλλ' ἐκ ἂν ὃς γοῦν "ἔχετε, τούτους δώητε. τί τοιγαροῦν βραδύνετε παραδι-"δόναι σφᾶς αὐτοὺς τοῖς κρείττοσι, καὶ λιμῷ καὶ δίψῃ ὑμᾶς καὶ "μὴ θέλοντας; καί τοι τὸ μὲν ἐκούσιον τῆς παραδόσεως "ἀσφαλὲς ὑμῖν· τὸ δὲ ἀκούσιον πολεμικοῦ ἐπαίνου, "καὶ συμφορῶν αἴτιον φαίνεται.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσαντες ὅ, τε δῆμος καὶ οἱ πρέσβεις τῆ

Sobnaeum, et Ioachum a commentariis. Hi vero cum odiiſſent, ante duces exercitus Aſſyriorum conſtiterunt. apſaces autem imperator eos conſpicatus, iuſſit vt abi-nt, et, regi dicerent: "quod magnus rex Senacheribus eum ſciſcitatur, cui confidens quaue ſpe fretus a do-nino ſuo refugiat, ipſique nolit eſſe dicto audiens, eiuſque exercitum in vrbem recipere? An propter Ægy-ptios animos ſumit, ſperans fore vt ab illis ipſis de-belletur exercitus regis? Quod ſi hoc exſpectat, faci-tote ſciat, quod dubio procul deſipit, ſimiliſque eſt homini, qui confractae arundini innixus, cum cecide-rit ac praeterea manum transfixam habuerit, ſe male ac-ceptum eſſe ſenſit. Scire autem oportere quod volun-tate Dei in eum expeditionem fecerit, qui Iſraëlitarum etiam regnum euertendi dedit ipſi poteſtatem, vt eo-dem modo populum ei ſubditum perditum iret." Haec utem Rapſace Hebraïce dicente (nam iſtius linguae pe-itus erat) Eliacimus, metuens ne multitudo his auditis auore conſternaretur, rogauit vt Syriace loqueretur. At mperator, cum intellexiſſet quid ille ſuſpicaretur, vtque a de re metueret, voce magis ſublata vtens et acuta lebraïce Eliacimo reſpondit, dicens, "vt cum auditione 'accepiſſent regis mandata, omnes quod ſua maxime in-'terſit eligant, et ſeſe nobiſmet tradant. nam manifeſtum 'eſt, quod vos ſimul et rex populum vana ſpe lactatis 'et ad reſiſtendum adducitis. Quod ſi quid audetis, no-'ſtraſque copias poſſe repellere exiſtimatis, equorum duo 'millia, ex iis qui mihi adſunt, vobis in vſum praeſen-'tem tradere paratus ſum, totidem ſuppeditando ſeſſores "vires veſtras oſtendite. ſed non eſt vt vos eorum, quos "non habetis, copiam faciatis. Quid igitur cunctamini "voſmet dedere validioribus, voſque vel inuitos captu-"ris? equidem ſponte facta deditio vobis tuta eſt, at vi "ac neceſſitate extorta debellatis res periculoſa videtur et "calamitatum cauſa.

3. Cum imperatorem iſta loquentem audiſſent tam legati quam populus, Ezecias ea retulerunt. ille vero,

στρατηγὸν τῶν Ασσυρίων λέγοντος, ἀπήγγειλεν Ἐζεκίᾳ. ὁ δὲ πρὸς ταῦτα τὴν βασιλικὴν ἀποδὺς ἐσθῆτα, ἀμφιασάμενος δὲ σάκκους, καὶ σχῆμα ταπεινὸν ἀναλαβὼν, τῷ πατρίῳ νόμῳ πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον τὸν Θεὸν ἱκέτευε, καὶ βοηθοῦσῃ τῷ μηδεμίαν ἄλλην ἐλπίδα ἔχοντι σωτηρίας ἠντιβόλει. πέμψας δὲ καὶ τῶν φίλων τινὰς καὶ τῶν ἱερέων πρὸς Ησαΐαν τὸν προφήτην, ἠξίου δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, καὶ ποιησάμενον θυσίας ὑπὲρ τῆς κοινῆς σωτηρίας παρακαλεῖν αὐτὸν, νεμεσῆσαι μὲν ταῖς τῶν πολεμίων ἐλπίσιν, ἐλεῆσαι δὲ τὸν αὐτοῦ λαόν. ὁ δὲ προφήτης ταῦτα ποιήσας, χρηματίσαντος αὐτῷ τοῦ Θεοῦ, παρεθάρρυνε τὸν βασιλέα καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν φίλους, πελλὰ λέγων ἀμαχητὶ τοὺς πολεμίους ἡττηθέντας ἀναχωρῆσαι ἀχρεῶς, καὶ οὐκ μεθ' οἵων τῶν εἰσι θράσους· τὸν γὰρ Θεὸν προνοεῖν ὅπως διαφθαρῶσι. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τὸν τῶν Ασσυρίων Σεναχήριβον, διαμαρτόντα τῶν ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον πραγμάτων, καὶ παρερχόμενον εἰς τὴν οἰκείαν, ἀπολεῖσθαι σιδήρῳ πρῶτος ἔλεγεν.

δ'. Ετυχε δ' ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ γεγραφὼς τῷ Ἐζεκίᾳ ὁ Ασσύριος ἐπιστολάς· ἐν αἷς ἀνέπτυεν μὲν αὐτὸν ὕβριζεν, ὑπολαμβάνοντα τὴν ὑπ' αὐτῷ διαφεύξεσθαι δύναμιν, ἔθνη πολλὰ καὶ μεγάλα κεχειρωμένῳ. ἠπείλει δὲ παραυθρίχ διαφθείρειν αὐτὸν παραλαβὼν, εἰ μὴ τὰς πύλας ἀνοίξας ἑκὼν αὐτῷ δέξηται τὴν στρατιὰν εἰς Ιεροσόλυμα. ταῦτ' ἀναγνὺς, καταφρονεῖ διὰ τὴν ἀπὸ Θεοῦ πεποίθησιν· τὰς δὲ ἐπιστολὰς πτύξας εἰς τὸν ναὸν ἔσω κατέθετο. πάλιν δὲ τῷ Θεῷ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ ποιησαμένῳ περὶ τῆς πόλεως, καὶ τῶν ἁπάντων σωτηρίας, Ησαΐας ὁ προφήτης ἐπῆλθεν αὖθις ἔφασκε γεγονέναι, καὶ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μὴ πολιορκηθήσεσθαι ὑπὸ τοῦ Ασσυρίου, τῷ δὲ μέλλοντι πάντων ἔσεσθαι ἀδείας τῶν ὑπ' αὐτῷ γενομένων, γεωργήσειν τε μετ' εἰρήνης, καὶ τῶν ἰδίων ἐπιμελήσεσθαι κτημάτων ἀδεῶς φοβερνυς. ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ διελθόντος, καὶ ὁ τῶν Ασσυρίων βασιλεὺς, διαμαρτὼν τῆς ἐπὶ τὴν Αἴγυπτίας ἐπιβολῆς, ἄπρακτος ἀνεχώρησεν ἐπ' οἴκου δι' αἰτίαν τοιαύτην. πολὺς αὐτῷ χρό-

ıtata veſte regali, et centone indutus, humiliſque et miſſi ſpeciem prae ſe ferens, patrio more in faciem ocidens Deo ſupplicabat, orabatque vt ei nullam aliam utis ſpem habenti opem ferret et auxilium. Porro, iſſis ad Eſaian vatem amicis aliquot et ſacerdotibus, gabat vt Deum precaretur, factiſque ſacrificiis pro ſa- te omnium eum obſecraret, vt iis quidem quae futura erant hoſtes indignaretur, ſui vero populi ſortem miſe- retur. Vates autem, cum haec rite feciſſet, ex Dei aculo regi eiuſque amicis animum et audaciam adde- it, praedicens fore vt hoſtes ſine praelio victi diſcede- nt cum ignominia, poſitaque ea qua nunc ſe oſten- nt ferocia: Deo etenim curae eſſe vt ad interitum ve- iant. Inſuper praedicebat, ipſum quoque Aſſyriorum gem Senacheribum, cum ei male ceſſerint quae con- a Ægyptum molitus eſt, patriamque repetiuerit, ferro eremptum iri.

4. Eodem tempore et Aſſyrius forte literas dederat d Ezecian; in quibus eum fatuum appellat, qui cogi- arit ſe poſſe ſeruitutem effugere ab ipſo intentatam, qui nultas magnasque gentes ſubegerat. atque eum captum um ſuis omnibus exitio daturum eſſe minabatur, niſi ortis patefactis ipſius exercitum in Hieroſolyma ſponte ecipiat. Hiſce lectis bono animo erat Ezecias, propter am quam in Deo collocauerat fiduciam; literaſque com- licatas in templo repoſuit. Cum autem Deum preci- us iterum imploraſſet, vt vrbem reſpiceret omniumque alutem, tum Eſaias vates eius exauditam eſſe ſupplica- ionem dicebat, atque ea tempeſtate non obſidendos eſſe ib Aſſyrio, foreque vt in poſterum ſecuri ſint ab omni- ous quae ab illo fierent, vtque pace agros colant, et ibſque omni metu rerum ſuarum curam agant. Breui iutem poſt tempore Aſſyriorum rex, cum ei male ceſ- iſſent inſidiae in Ægyptios, re infecta domum rediit, ali de cauſa. Longum tempus ab ipſo in oppugnatione Peluſii abſumptum eſt: cumque iam aggeres, quos ad

νος ἐτρίβετο πρὸς τὴν Πηλουσίου πολιορκίαν, καὶ τῶν χειμώνων ἤδη μετεώρων ὄντων ἃ πρὸς τοῖς τείχεσι ἦγεμε, καὶ ὅσα ὕπω μέλλοντος προσβαλεῖν αὐτοῖς, ἀκούει τὸν τῶν Αἰθιόπων βασιλέα Θαρσικὴν, πολλὴν ἄγοντα δύναμιν, ἐπὶ συμμαχίᾳ τοῖς Αἰγυπτίοις ἥκειν, διεγνωκότα ποιήσασθαι τὴν πορείαν διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐξαίφνης εἰς τὴν τῶν Ασσυρίων ἐμβαλεῖν. ταραχθεὶς οὖν ὑπὸ τούτων ὁ βασιλεὺς Σεναχήριβος, ἄπρακτος, ὡς ἔφην, ἀνεχώρησε, καταλιπὼν τὸ Πηλούσιον. περὶ τούτου τοῦ Σεναχηρίβου καὶ Ἡρόδοτος ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν ἱστοριῶν αὐτοῦ φησὶ, ὡς οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸν τῶν Αἰγυπτίων, ἱερέα ὄντα τοῦ Ἡφαίστου, ἦλθε· πολιορκῶν δὲ τὸ Πηλούσιον, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν ἐξ αἰτίας τοιαύτης. ἠξίωσε τοὺς ἱερεὺς τῶν Αἰγυπτίων τῷ Θεῷ, ᾧ γενόμενος ὑπήκοος ὁ Θεὸς πληγὴν ἐνσκήπτει τῷ Ἀραβι. πλανᾶται γὰρ κἂν τούτῳ Ἡρόδοτος, ἐκ Ασσυρίων λέγων τὸν βασιλέα ἀλλ' Ἀράβων· μυῶν γὰρ πλῆθος φησὶ, μιᾷ νυκτὶ καὶ τὰ τόξα καὶ τὰ λοιπὰ ὅπλα διαφαγεῖν τῶν Ασσυρίων· καὶ διὰ τοῦτο, μὴ ἔχοντα τόξα τὸν βασιλέα τὴν στρατιὰν ἀπάγειν ἀπὸ τὴ Πηλουσίου. καὶ Ἡρόδοτος μὲν οὕτως ἱστορεῖ. ἀλλὰ καὶ Βηρωσὸς, ὁ τὰ Χαλδαϊκὰ συγγραψάμενος, μνημονεύει τοῦ βασιλέως τοῦ Σεναχηρίβου, καὶ ὅτι τῶν Ασσυρίων ἦρχε, καὶ ὅτι πάσῃ ἐπεστρατεύσατο τῇ Ασίᾳ καὶ τῇ Αἰγύπτῳ, λέγων οὕτως. * * * * *

ε'. Ὑποστρέψας δ' ὁ Σεναχήριβος ἀπὸ τοῦ τῶν Αἰγυπτίων πολέμου εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα κατέλαβεν ἐκεῖ τὴν ὑπὸ τῷ στρατηγῷ Ραψάκῃ δύναμιν [διὰ λοιμοῦ κινδυνεύουσαν.] τοῦ [γὰρ] Θεοῦ λοιμικὴν ἐνσκήψαντος αὐτοῦ τῷ στρατῷ νόσον, κατὰ τὴν πρώτην τῆς πολιορκίας νύκτα διαφθείρονται μυριάδες ἑκατὸν πεντήκοντα καὶ πεντακισχίλιοι σὺν ἡγεμόσι καὶ ταξιάρχοις. ὑπὸ ταύτης δὲ τῆς συμφορᾶς εἰς φόβον καὶ δεινὴν ἀγωνίαν καταστὰς, καὶ δείσας περὶ τῷ στρατῷ παντὶ, φεύγει μετὰ τῆς λοιπῆς δυνάμεως εἰς τὴν αὐτοῦ βασιλείαν εἰς τὴν Νῖνον προσαγορευθεῖσαν. καὶ διατρίψας ἐν ταύτῃ ὀλίγον χρόνον, δολοφονηθεὶς ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων παίδων Ἀδραμελίχου

aoenia excitarat, ſatis alti viderentur, atque in eo fere ſſet vt ea aggrederetur, audiuit Æthiopum regem Tharicen, magnum adducentem exercitum, vt ſuppetias feret Ægyptiis, venire, decreto vt per ſolitudinem viam iceret, et ſtatim in Aſſyriorum agros ingrederetur. Turatus ergo hiſce rex Senacheribus, priuſquam rem conecerat, vt ante dixi, diſceſſit, Peluſio relicto. De hoc ſo Senacheribo etiam Herodotus in ſecundo eius Hiſtoiarum libro teſtatur, quod rex iſte contra Ægyptiorum egem, qui et Vulcani ſacerdos erat, venerit: cumque 'eluſium obſideret, huiuſmodi de cauſa obſidionem ſolerit. Ægyptiorum ſacerdos Deum ſupplex orabat: atque is, precibus eius exauditis, grauem Arabi plagam inlixit. In hoc enim fallitur Herodotus, quod non dicat um Aſſyriorum regem fuiſſe, ſed Arabum. Nam mulium multitudinem, inquit, vna nocte arcus et reliqua Aſſyriorum arma comediſſe. qua re fiebat, vt rex, quod rma non haberet, exercitum a Peluſio abduceret. Atque ita quidem rem narrat Herodotus. Quin et Berous Chaldaïcarum rerum ſcriptor regis Senacheribi meminit, et quod apud Aſſyrios regnauerit, quodque Aſiae mni et Ægypto bellum intulerit, ita dicens. * * * * *

5. Porro Senacheribus, cum a bello Ægyptiaco Hieoſolyma reuertiſſet, copias ſub imperatore Rapſace reictas illic offendit [in periculo ex peſte.] morbo [enim] eſtilenti in illius exercitum a Deo immiſſo, prima noſte qua vrbem obſidebant centum et octoginta quinque ominum millia intereunt, cum ducibus et centurionibus. Ex hac autem calamitate, in metum grauemque animi dolorem coniectus, et de toto exercitu ſolicitus, cum copiis quae ſupererant fugiens regnum ſuum repeit, vrbemque quae Nini appellatur. Vbi poſtquam breui empore conſediſſet, inſidiis maiorum natu filiorum Adra-

καὶ Σαρασάρην, τελευτᾷ τὸν βίον, καὶ ἀπῄρθη τῷ ἀδελφιδῷ Ἀράσκῃ λεγομένῳ. καὶ οἱ μὲν Φυγαδευθέντες ἐπὶ τῷ φόνῳ τοῦ πατρὸς ὑπὸ τῶν πολιτῶν εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἀπῆραν· διαδέχεται δὲ τὴν βασιλείαν Σεναχηρίβης Ἀσσαραχόδδας. καὶ τὸ μὲν τῆς Ἀσσυρίων στρατείας τῆς ἐπὶ τοὺς Ἱεροσολυμίτας τέλος τοιοῦτο συνέβη γενέσθαι.

ΚΕΦ. β'.

Ὡς ἀῤῥωστήσαντι τῷ Ἐζεκίᾳ, καὶ μέλλοντι τελευτᾶν, προσδωρεῖται ὁ Θεὸς ἔτη ζωῆς ιε'. διʼ ἀναποδισμοῦ τῆς σκιᾶς δέκα ἀναβαθμήσεις γενομένης.

Ἐζεκίας δ' ὁ βασιλεὺς, παραδόξως ἀπαλλαγεὶς τῶν δεινῶν, χαριστηρίους σὺν πάντι τῷ λαῷ θυσίας ἐπιτελεῖ τῷ Θεῷ· μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας τῶν πολεμίων τὰς μὲν διαφθειράσης, τὰς δὲ Φόβῳ τῆς ὁμοίας τελευτῆς ἀπαλλαξάσης ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἢ τῆς συμμαχίας τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. πάσῃ δὲ χρησάμενος σπουδῇ, καὶ φιλοτιμίᾳ περὶ τὸν Θεὸν, μετ' ὀλίγου νόσῳ χαλεπῇ περιπεσὼν, ἀπήγγειλεν ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, χρηστὸν δὲ περὶ αὐτῷ οὐδὲν προσδοκᾶν, οἱ φίλοι. τῇ δὲ νόσῳ προσετίθετο καὶ ἀθυμία δεινὴ ὑπὸ τοῦ βασιλέως αὐτοῦ τὴν ἀπαιδίαν λογιζομένου, καὶ ὅτι μέλλει τελευτᾶν ἔρημον καταλιπὼν τὸν οἶκον καὶ τὴν ἀρχὴν γυναῖος διαδοχῆς. κάμνων οὖν ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐννοίας μᾶλλον καὶ ὀδυρόμενος ἱκέτευε τὸν Θεὸν αὐτῷ ζωῆς ὀλίγου προσκτισθῆναι μέχρι τέκνων γονῆς, καὶ μὴ πρότερον ἢ πατὴρ γένηται τὴν ψυχὴν αὐτὸν ἐᾶσαι καταλιπεῖν. ἐλεήσας δ' αὐτὸν ὁ Θεὸς, καὶ τῆς αἰτήσεως ἀποδεξάμενος, ὅτι μὴ διὰ τὸ μέλλειν τυγχάνεσθαι τῶν ἐκ τῆς βασιλείας ἀγαθῶν ὠδύρετο τὴν ὑπεσταθεῖσαν τελευτὴν, ἔτι χρόνου ζωῆς αὐτῷ δεηθείη παρασχεῖν, ἀλλὰ τῷ παῖδας αὐτῷ γενέσθαι τοὺς ὑποδεξομένους τὴν ἀρχὴν ἐκείνην, πέμψας Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, ἐκέλευσε λέγειν αὐτῷ, ὅτι διαφεύξεται τὴν νόσον μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ βιώσεται μετ' αὐτὴν ἔτη πεντεκαίδεκα, καὶ παῖδας αὐτῷ

nelechi et Sarasari vitam finiuit, et in templo ipsius Araca dicto peremptus erat. Et illi quidem, a ciuibus in xsilium pulsi ob patris caedem, in Armeniam se contuerunt: in regnum vero Senacheribi succedit Assarachodlas. Atque Assyriorum quidem in Hierosolymitanos exeditio huiusmodi exitum habuit.

CAP. II.

Quomodo, aegrotante Ezecia, mortique proximo, vitam illi Deus prorogauit ad annos XV. *vmbra per decem gradus regressa.*

EZecias autem rex, ex inopinato terroribus liberatus, Deo sacra facit cum vniuerso populo pro gratiarum actione; quod nulla alia res in causa fuerit vt hostes partim a peste absumerentur, partim similis interitus metu ab Hierosolymis discederent, quam auxilium a Deo suppeditatum. At cum omne studium curamque circa res diuinas adhibuisset, non multo post in morbum incidit difficilem, adeo vt de illo quidem medici plane desperarint, ipse vero nihil bonae spei de se habuerit, neque amici. Huic autem morbo accedebat grauis animi angor ex ipso rege profectus, dum secum reputaret, quod liberis careret, vitaque decessurus esset, domo sine suo haerede relicta, et regno absque legitimo successore. Moerore itaque ex hac potissimum cogitatione laborans, vicemque suam dolens, Deo supplicabat, vt sibi ad vitam aliquantulum adiiceret, donec sobolem procrearet; nec sineret vt antequam pater factus esset animam exhalaret. Deus autem, sortis ipsius misertus eiusque petitioni concedens, quod mortem animo praeceptam non defleret, quia regni bonis exuendus esset, adeoque rogaret vt daretur vitae vsura, sed vt liberos susciperet sibi in regnum successuros, misso Esaia vate, iussit vt ei nunciaret, post triduum e morbo euasurum esse, foreque vt postquam reualuerit annos quindecim viuat, liberosque procreet. Haec cum vates ex Dei mandato dixisset, rex, quod

γενήσονται. ταῦτα τῷ προφήτῃ φήσαντος κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς νόσου, καὶ τὸ παράδοξον τῶν ἀπηγγελμένων ἀπιστῶν, σημεῖόν τι καὶ τεράστιον ἠξίωσαν τὸν Ησαΐαν, ἵνα αὐτῷ πιστεύσῃ λέγοντι ταῦτα, ἧκειν παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὰ γὰρ παράλογα καὶ μείζω τῆς ἐλπίδος τοῖς ὁμοίοις πίστεται πράγμασιν. ἐρωτήσαντος δ' αὐτοῦ, τί βούλεται σημεῖον γενέσθαι, τὸν ἥλιον ἠξίωσεν, ἐπειδὴ σκιὰ ἐπὶ δέκα βαθμοὺς ἀποκλίνας ἤδη πεποίηκεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἀναστρέψαι τόπον ποιήσας, αὐτὴν πάλιν παραχεῖν. τοῦ δὲ προφήτου τὸν Θεὸν παρακαλέσαντος, ὥστε τὸ σημεῖον τοῦτ' ἐπιδεῖξαι τῷ βασιλεῖ, ἰδὼν ὅπερ ἤθελεν, εὐθὺς λυθείσης τῆς νόσου, ἄνεισιν εἰς τὸ ἱερόν· καὶ τῷ Θεῷ προσευξάμενος, εὐχὰς ἐποιήσατο.

β'. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, συνέβη τὴν τῶν Ασσυρίων ἀρχὴν ὑπὸ Μήδων καταλυθῆναι. δηλώσω δὲ περὶ τούτων ἐν ἑτέροις. ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, Βαλάδας ὄνομα, πέμψας πρὸς τὸν Ἐζεκίαν πρέσβεις δῶρα κομίσαντας, σύμμαχόν τε αὐτὸν εἶναι παρεκάλει καὶ φίλον. ὁ δὲ τοὺς πρεσβευτὰς ἡδέως ἀποδεξάμενος καὶ ἑστιάσας, καὶ τοὺς θησαυροὺς ἐπιδείξας αὐτοῖς καὶ τὴν τῶν ὅπλων παρασκευὴν, καὶ τὴν ἄλλην πολυτέλειαν ὅσην ἐν λίθοις εἶχε καὶ χρυσῷ, δῶρά τε δοὺς ἅμα τῷ Βαλάδᾳ, πρὸς αὐτὸν ἀπέλυσεν. Ησαΐου δὲ τοῦ προφήτου πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, καὶ πυνθανομένου πόθεν εἶεν οἱ παρόντες, ἐκ Βαβυλῶνος ἔλεγε παρὰ τοῦ βασιλέως ἀλθεῖν αὐτῷ· ἐπιδεῖξαι δὲ πάντ' αὐτοῖς, ὅπως ἰδόντες τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν, ἐκ τούτου σχολάζόμενοι, σημαίνειν ἔχωσι τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης ὑποτυχών, εἶδε, φησὶ, ὡς μετ' ὀλίγον χρόνον εἰς Βαβυλῶνά σε τοῦτον μετατεθησόμενον τὸν πλοῦτον, καὶ τοὺς ἐκγόνους, εὐνουχισθησομένους, καὶ ἀπολέσαντας τὸ ἀνδρεῖον εἶναι, τῷ Βαβυλωνίῳ δουλεύσοντας βασιλεῖ. ταῦτα γὰρ προλέγειν τὸν Θεόν. ὁ δ' Ἐζεκίας, λυπηθεὶς ἐπὶ τοῖς μελλομένοις, ἔφη μὲν ἂν ἂν βούλεσθαι τοιαύτας συμφορὰς τῷ ἔθνος αὐτῷ περιπεσεῖν. ἐπεὶ δ' οὐκ εἶναι δυνατὸν τὰ τῷ Θεῷ δεδογμένα μεταβαλεῖν, ἤυχετο μέχρις τῆς αὐτοῦ ζωῆς εἰρή-

morbus adeo ingraueſceret, et res tam inopinata fuerit promiſſa, diffidens dictis, poſtulat ab Eſaia vt ſignum aliquod et prodigium ederet, vt fidem ipſi haberet iſta licenti, quod a Deo venerit. nam quae praeter opinionem et ſpe maiora ſunt, iſtiuſmodi factis fidem imperant. Is autem a vate interrogatus, quodnam vellet fieri ſignum; ſolem petiit, quoniam in deſcenſu vmbram ad decimum gradum in aedibus iam proiici fecerat, poſtquam in eundem locum redire feciſſet, eam iterum exhiberet. Cumque vates Deum precibus interpellaſſet, vt regi hoc ſignum daret; viſo quod tantopere volebat, ex morbo ſtatim conualuit et in templum adſcendit: cumque Deum adoraſſet, gratias ei ſolennes egit.

2. Sub id tempus Aſſyriorum imperium a Medis euerſum iri contigit. alius vero de iſtis dicendi locus erit. Babyloniorum autem rex nomine Baladas, miſſis ad Ezechiam legatis cum muneribus, illum obſecrauit vt ſecum amicitiae et ſocietatis foedus iniret. At ille cum legatos comiter excepiſſet et epulis adhibuiſſet, theſaurosque illis oſtendiſſet et armorum apparatum, aliamque ipſius magnificentiam in gemmis, auroque elucentem, inſuper et munera illis dediſſet Baladae deferenda, ad ipſum eos remiſit. Tum vero Eſaias vates illum adiit, quaeſiuitque vnde eſſent qui aderant: cui reſpondit, illos e Babylone veniſſe a rege, ſeque illis vniuerſa monſtraſſe, vt diuitias copiaſque eius intuiti, facta inde coniectura, regi de ſe magna renunciare poſſent. Vates vero ſubiiciens inquit, ſcito non longe abhinc fore tempus, cum iſtae diuitiae Babylonem transferentur, filiique a te orti ſpadones fient, et virilitate ſua amiſſa regi Babylonio ſeruient. haec enim praedicere Deum. Ezechias autem, ex iis quae dicta erant dolore affectus, dicebat, ſe quidem nolle gentem ſuam in iſtas incidere calamitates. Quoniam vero fieri non poteſt vt mutetur quod a Deo ſemel fuerit decretum, orabat, vt ſaltem dum

μην ὑπάρξαι. μνημονεύει δὲ τῆ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως Βαλάδα Βηρωσσός. ὧν δ' ἕτος ὁ προφήτης ὁμολογουμένως θεῖος καὶ θαυμάσιος τὴν ἀλήθειαν, πεποιθὼς τῷ μηδὲν ἔλως ψευδὲς εἰπεῖν, ἅπαντ' ὅσα προεφήτευσεν ἐγγράψας βίβλοις κατέλιπεν, ἐκ τῆ τέλους γνωριθησόμενα τοῖς αὖθις ἀνθρώποις. καὶ οὐχ ἕτος μόνος ὁ προφήτης, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι δώδεκα τὸν ἀριθμὸν τὸ αὐτὸ ἐποίησαν· καὶ πᾶν, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε φαῦλον γίνεται παῤ ἡμῖν, κατὰ τὴν ἐκείνων ἀπεβαίνει προφητείαν, ἀλλὰ τούτων μὲν αὖθις ἐξαγγελοῦμεν ἔκασα.

ΚΕΦ. γ'.

Ὡς μετὰ Ἐζεκίαν ἐβασίλευσε Μανασσῆς· καὶ ὡς ἐν αἰχμαλωσία ὑπέστρεψε πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ ἀποκατεστάθη εἰς τὴν βασιλείαν αὐτῦ, ἣν Ἀμώσῳ κατέλιπεν.

Ἐπιβιὼς δὲ ὃν προειρήκαμεν χρόνον ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας καὶ πάντα τοῦτον ἐν εἰρήνῃ διάγων, τελευτᾷ· πεντηκοστῷ καὶ τετάρτῳ ἔτος τῆς ζωῆς διανύσας, εἴκοσι δὲ βασιλεύσας καὶ ἐννέα. διαδεξάμενος δὲ τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτῦ Μανασσῆς, ἐκ μητρὸς Ἀχιβοῦς τέκνον πολίτιδος γεγονὼς, ἀπέῤῥηξε μὲν αὐτὸν τῶν τῦ πατρὸς ἐπιτηδευμάτων, καὶ τὰ ἐναντία ἐτράπετο. πᾶν εἶδος πονηρίας ἐπιδεξάμενος ἐν τῷ τρόπῳ, καὶ μηδὲν ἀσεβὲς παραλιπὼν, ἀλλὰ μεμιμημένος τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν παρανομίας, αἷς εἰς τὸν Θεὸν ἐξαμαρτάνοντες ἀπώλοντο· μιάναι δὲ καὶ τὸν ναὸν ἐτόλμησε τῷ Θεῷ, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς τὸν Θεὸν καταφρονήσεως ὁρμώμενος, πάντας ὡμῶς τοὺς δικαίους τοὺς ἐν τοῖς Ἑβραίοις ἀπέκτεινεν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν προφητῶν ἐφείσατο· καὶ τούτων δέ τινας καθ' ἡμέραν ἀπέσφαξεν, ὡς αἵματι ῥεῖσθαι τὰ Ἱεροσόλυμα. λαβὼν οὖν ὀργὴν ἐπὶ τούτοις ὁ Θεὸς, πέμπει προφήτας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ πρὸς τὸ ἔθνος, δι' ὧν αὐτοῖς ἠπείλησε τὰς αὐτοὺς συμφοράς, εἰς ἃς ἔμελλε περιπεσεῖν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν Ἰσραηλίτας εἰς αὐτὸν ἐξυβρίζοντας. οἱ δὲ τοῖς μὲν λόγοις οὐκ ἐπίστευον· παῤ ὃ

ſe viueret pace res florerent. Beroſus autem Baladae
nominit Babyloniorum regis. Caeterum hic vates, cum
r confeſſo eſſet Dei ſpiritu afflatus, et mire ad verita-
em loqueretur, certus ſe nihil prorſus falſi dixiſſe, quae-
unque vaticinatus eſt ſcriptis mandata reliquit poſteris
r euentu diiudicanda. Neque ſolus hic vates, ſed et
lii numero duodecim idem fecerunt: et quicquid boni
aliue nobis contigit, non ſecus ac illi praedixerant id
ſum euenit. Verum poſthac de his quidem ſigillatim
rmonem faciemus.

CAP. III.

Quomodo poſt Ezecian regnauit Manaſſes: vtque, cum in-captiuitate eſſet, ad Deum reuerſus eſt, et in regnum ſuum eſt reſtitutus, quod Amoſo reliquit.

EZecias autem rex, cum tempus, de quo ante diximus,
peruixiſſet, atque tamdiu vitam pace egiſſet, morti oc-
umbit; anno vitae quarto et quinquageſimo exacto, re-
ni vero nono et vigeſimo. At Manaſſes filius eius, qui
regnum ſucceſſit, ex matre Aehiba eiue Hieroſolymi-
na natus, a patris quidem ſtudiis diſceſſit, et contrarium
itae inſtitutum ſequutus eſt, dum omne genus nequitiam
rae ſe tulit, et nihil impii intentatum reliquit; ſed Iſrae-
tarum imitatus flagitia, quibus in Deum delinquendo
erierunt, auſus eſt etiam templum ſordibus polluere,
imul et vrbem omnemque regionem. Exorſus enim a
Dei contemptu, crudeliter in omnes, quotquot erant
Hebraeis, iuſtos caedibus graſſabatur, adeo vt ne va-
ibus quidem pepercerit: nam et horum aliquos quotidie
nterfecit, vt ſanguine Hieroſolyma paſſim manarint.
Deus itaque, ob iſta illis iratus, ad regem et ad popu-
um vates mittit, per quos eaſdem illis minatus eſt cala-
nitates, in quas contigit vt fratres eorum Iſraëlitae inci-
derent ob ſuas in eum contumelias. At illi verbis qui-
lem fidem non habebant, quibus id lucrari potuerant

ἐδύναντο παρδῆσαι τὸ μηδενὸς πειραθῆναι καπῶ. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ παρὰ τῶν προφητῶν.

β'. Ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτὸς ἐκίνει, παρὰ τῶ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως ὃς, στρατιὰν πέμψας εἰς τὴν Ιουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλεηλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα Μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ἣν ἐβάλετο τιμωρίαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ Μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἷοις κακοῖς ἐστι, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδέετο τῶ Θεῶ παραχεῖν αὐτῶ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τῦτο τῆς ἱκεσίας ἐπακύσας ὁ Θεὸς αὐτῶ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ Μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τῶ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασώζεται. γενόμενος δ' εἰς τὰ Ιεροσόλυμα τῶν μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων περὶ τὸν Θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐστέδαζεν, εἰ δυνατὸν αὐτῶ γένοιτο, τῆς ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ὧν μεταβυλεύειν ὥρμησε, καὶ πάσῃ χρῆσθαι περὶ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ. καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῶ Θεῶ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν εὐμενῆ πρὸς ὅλον τὸν βίον. τὰ δὲ αὐτὰ πράττειν καὶ τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὼς εἶα παρὰ μικρὸν ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ἐπισκευάσας δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμας θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν, ὃν δεῖ τρόπον, καὶ τῆς τῶν ἱερολύμων ἀσφαλείας προενόησεν· ὥστε τὰ παλαιὰ τείχη πολλῆς ἐπισκευάσας σπουδῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐπέβαλεν, ἀναστήσάς τε καὶ πύργους ὑψηλοτάτους, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σιτίων πᾶσιν αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσας. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς τὰ μεταβολῇ χρησάμενος, ὕτω τὸν μεταξὺ διῆγε βίον, ὡς μακαρισὸς εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ λογιζόμενος, ἀφ' ὃ τὸν Θεὸν εὐσεβῶν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς ἑαυτῦ κηπαῖς

nihil mali experirentur; re ipsa vero compererunt, ra esse quae praedixerant.

2. Cum enim in iisdem perseuerarent moribus, bel- m illis moueri Deus fecit a Babyloniorum et Chaldaeo- m rege: qui, misso in Iudaeam exercitu, et regio- m depopulatus est, et Manassen regem, dolo captum ad ipsum adductum, ad quodcunque voluit supplı- um sibi obnoxium habuit. Caeterum Manasses, cum m demum intellexisset quibus in malis versabatur, at- ue omnia sibimet accepta deberi cogitasset, Deum ora- t obsecrabatque, vt hostem ad humanitatem in eum ecteret et misericordiam. Deus autem, exaudita sup- licatione, votis eius annuit. atque ita Manasses, a re- e Babyloniorum dimissus, in regnum suum restitui- r. Cumque Hierosolyma venisset, id modis omni- us agebat, vt vel memoriam priorum de Deo errorum, uorum iam poenitere coepit, ex animo eiiceret, quo- d eius fieri potuit, omnique erga eum religione semet bligaret. Templum etiam consecrauit, et vrbem lu- rauit; et de caetero totus in eo erat vt gratias Deo pro alute ab eo impetrata referret, eumque sibi quamdiu iueret propitium teneret. Quin et populum eadem fa- ere docuit, vt qui intellexerat, qualem calamitatem pa- um aberat quin acceperit ob contrarium vitae institu- um. Instaurato etiam altari sacra legitima faciebat ex raescripto Moysis. Cumque eo quo oportuit modo eligionem curasset, Hierosolymorum securitati prospe- it: adeo vt murum antiquum refecerit, alterumque ei dstruxerit, ac praeterea turres altissimas excitarit; et rces suburbanas, quo magis ad praesidium essent com- paratae, tum aliis rebus tum omne genus commeatu ecessario instruxit. Atqui vero in istis mutatus in me- ius, ita reliquum vitae agit, vt beatissimus dignusque mitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo coepit pie- atem erga Deum colere. Itaque cum vixisset annos septem et sexaginta e vita migrauit, annis quinque et quin- quaginta in regno exactis. Atque ipse quidem suis in hor-

κατέσκαψεν, εἴ τι δ' ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν προγόνων ἀνέκειτο περιῴβελίζων κατέσπα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸς δόξης εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε· καὶ τὰς συνήθεις ἐπιφέρει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτῷ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινὰς κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν διοικεῖν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, περὶ παντὸς τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλαττον αὐτὸ περιέποντες. διαπεμψάμενος δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους ἐκάλεσεν κομίζειν εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχοι. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τοὺς εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τόν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως Δμασίαν, καὶ τὸν γραμματέα Σαφᾶν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων Ιωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ελιακίαν· οἳ μηδὲν ὑπολογισθέντες μηδ' ἀναβολῆ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ τέκτονας πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες, ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς οὕτως ἐπισκευασθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν.

β'. Ογδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἔχων πέμπει πρὸς Ελιακίαν τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ σπονδεῖα καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν· ἔτι δὲ καὶ ὅσος ἂν ᾖ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο προκομίσαντες εἰς τοὺς κρατῆρας ἐκείνους καὶ τοιαῦτα σπεύδειν ἀπαντῆσαι. προσμένων δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ελιακίας, ἐντυγχάνει τὰς ἱερὰς βίβλους ταῖς Μωϋσέως ἐν τῷ ναῷ κειμένας, καὶ τυχὸν προμίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ Σαφάν. ὁ δὲ ἀναγνοὺς προσγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πάντα δέα κελεύσεως γενέσθαι τέλος ἔχοντα ἐδήλωσε· παρανέγνω δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιῤῥηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ελιακίαν, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ολδὰν, γυναῖκα δὲ Σαλλήμου, τῶν ἐν δόξῃ τινὸς καὶ δι' εὐγένειαν ἐπιφανῶς, καὶ προσελθόντας ἐκέλευσε λέγειν

lucos Diis peregrinis dedicatos excidit, et aras eorum ertit, et donaria eis a maioribus consecrata cum lurio detraxit. atque ita populum ab ea quam de illis inionem habuerunt ad Dei cultum conuertit; quo fa› hostias vt olim et solida sacrificia eius ad altare afri iubet. Constituit etiam certos iudices et inspecto›, vt res viuiscuiusque curarent, iuris et aequi ratiom praecipue habentes, et illud non minus quam vin tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem misit cum mandatis, vt quicunque vellent aurum et gentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo usque arbitratu aut prout res pateretur. Cum autem latae essent pecuniae, curam templi sumptuumque in ud faciendorum commisit Amasiae praetori vrbano, Saphani scribae, et Ioatae commentariensi, et Eliae pontifici; qui sine mora et dilatione, vbi architeos et reliqua ad templi reparationem necessaria paraerant, ad opus aggrediuntur. Et quidem templum ita llauratum fecit vt omnibus innotesceret regis pietas.

2. At cum iam in regno annum decimum et octaum ageret, ad Eliacian pontificem mittit, iubens, vt, onflata quae supererat pecunia, crateras inde et pateras t phialas ad sacra procuranda conficeret: ac praeterea uicquid auri argentiue in thesauris esset, id quoque rolatum idemtidem in crateras et istiusmodi vasa imenderent. Pontifex autem Eliacias, dum aurum propit, forte incidit in sacros libros Moysis in templo reositos, eosque prolatos tradit Saphani scribae. Ille vero, cum eos perlegisset, regem adit, nunciabatque omnia id finem esse perducta quae imperarit: insuper et libros Moysis ei praelegebat. His autem auditis, vesteque scissa, cum Eliacian pontificem acciuisset, ipsumque scribam, et ex amicis aliquot maxime necessariis, misit eos ad Oldam vatem, vxorem Sallumi, viri inclyti et nobilitate illustris, iussitque dicere, cum ad eam accessissent, vt Deum placaret fluderetque propitium efficere: metuendum enim esse, ne, ob ea quae patres con-

ἠδύναντο παρδῆσαι τὸ μηδενὸς πειραθῆναι καμεῖν. τοῖς δ' ἔργοις ἔμαθον ἀληθῆ τὰ παρὰ τῶν προφητῶν.

β'. Ὡς γὰρ τοῖς αὐτοῖς ἐπέμενον, πόλεμον ἐπ' αὐτοὺς ἐκίνει, παρὰ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως· ὃς στρατιὰν πέμψας εἰς τὴν Ἰουδαίαν, τήν τε χώραν ἐλῃλάτησε, καὶ τὸν βασιλέα Μανασσῆν, δόλῳ ληφθέντα καὶ πρὸς αὐτὸν ἀχθέντα, πρὸς ἣν ἐβάλετο τιμωρίαν εἶχεν ὑποχείριον. ὁ δὲ Μανασσῆς, τότε συνεὶς ἐν οἷοις κακοῖς ἦν, καὶ πάντων αἴτιον ἑαυτὸν νομίζων, ἐδεῖτο τοῦ Θεοῦ παραχεῖν αὐτῷ φιλάνθρωπον καὶ ἐλεήμονα τὸν πολέμιον. χαρίζεται δὲ τοῦτο τῆς ἱκεσίας ἐπακούσας ὁ Θεὸς αὐτῷ. καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκείαν ὁ Μανασσῆς ἀπολυθεὶς ὑπὸ τοῦ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνασῴζεται. γενόμενος δ' εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τῶν μὲν προτέρων ἁμαρτημάτων περὶ τὸν Θεὸν καὶ τὴν μνήμην ἐστέδαζεν, εἰ δυνατὸν αὐτῷ γένοιτο, τῆς ψυχῆς ἐκβαλεῖν, ἐν μεταβολεύσιν ὤρμησε, καὶ πᾶσῃ χρῆσθαι περὶ αὐτὸν δεισιδαιμονίᾳ, καὶ τὸν ναὸν ἥγνισε, καὶ τὴν πόλιν ἐκάθηρε, καὶ πρὸς μόνῳ τὸ λοιπὸν ἦν τῷ χάριν τε τῆς σωτηρίας ἐκτίνειν τῷ Θεῷ, καὶ διατηρεῖν αὐτὸν εὐμενῆ πρὸς ὅλον τὸν βίον. τὰ δὲ αὐτὰ πράττειν καὶ τὸ πλῆθος ἐδίδασκε, μεμαθηκὸς οἷα παρὰ μικρὸν ἐχρήσατο συμφορᾷ, διὰ τὴν ἐναντίαν πολιτείαν. ἐπισκευάσας δὲ καὶ τὸν βωμὸν, τὰς νομίμους θυσίας ἐπετέλει καθὼς διέταξε Μωϋσῆς. διοικησάμενος δὲ τὰ περὶ τὴν θρησκείαν, ὅτι δεῖ τρόπου, καὶ τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἀσφαλείας προενόησεν· ὥστε τὰ παλαιὰ τείχη μετὰ πολλῆς ἐπισκευάσας σπουδῆς, καὶ ἕτερον αὐτοῖς ἐκβαλὼν, ἀναστήσαί τε καὶ πύργοις ὑψηλοτάτοις, τά τε πρὸ τῆς πόλεως φρούρια τοῖς τ' ἄλλοις καὶ δὴ καὶ σπουδαίοις πάντων εἰς αὐτὰ χρησίμων ὀχυρώτερα ποιῆσαι. ἀμέλει δὲ τῇ πρὸς τὰ μεταβολῇ χρησάμενος, ἔτω τὸν μεταξὺ δεῦρο βίον, εἰ μακάριστος εἶναι καὶ ζηλωτὸς ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ λογίζεσθαι. ἀφ' ὧν τὸν Θεὸν εὐσεβῶν ἤρξατο. ζήσας οὖν ἔτη ἑξήκοντα ἑπτὰ, κατέστρεψε τὸν βίον, βασιλεύσας ἔτη πέντε καὶ πεντήκοντα. καὶ θάπτεται μὲν αὐτὸς ἐν τοῖς ἑαυτῷ παρα-

rt nihil mali experirentur; re ipsa vero compererunt, vera esse quae praedixerant.

2. Cum enim in iisdem perseuerarent moribus, bellum illis moueri Deus fecit a Babyloniorum et Chaldaeorum rege: qui, misso in Iudaeam exercitu, et regionem depopulatus est, et Manassen regem, dolo captum et ad ipsum adductum, ad quodcunque voluit supplicium sibi obnoxium habuit. Caeterum Manasses, cum tum demum intellexisset quibus in malis versabatur, atque omnia sibimet accepta deberi cogitasset, Deum orabat obsecrabatque, vt hostem ad humanitatem in eum flecteret et misericordiam. Deus autem, exaudita supplicatione, votis eius annuit. atque ita Manasses, a rege Babyloniorum dimissus, in regnum suum restituitur. Cumque Hierosolyma veniisset, id modis omnibus agebat, vt vel memoriam priorum de Deo errorum, quorum iam poenitere coepit, ex animo eiiceret, quoad eius fieri potuit, omnique erga eum religione semet obligaret. Templum etiam consecrauit, et vrbem lustrauit; et de caetero totus in eo erat vt gratias Deo pro salute ab eo impetrata referret, eumque sibi quamdiu viueret propitium teneret. Quin et populum eadem facere docuit, vt qui intellexerat, qualem calamitatem patrum aberat quin acceperit ob contrarium vitae institutum. Instaurato etiam altari sacra legitima faciebat ex praescripto Moysis. Cumque eo quo oportuit modo religionem curasset, Hierosolymorum securitati prospexit: adeo vt murum antiquum refecerit, alterumque ei adstruxerit, ac praeterea turres altissimas excitarit; et arces suburbanas, quo magis ad praesidium essent comparatae, tum aliis rebus tum omne genus commeatu necessario instruxit: Atqui vero in istis mutatus in melius, ita reliquum vitae agit, vt beatissimus dignusque imitatione ex illo tempore habitus fuerit, quo coepit pietatem erga Deum colere. Itaque cum vixisset annos septem et sexaginta e vita migrauit, annis quinque et quinquagiuta in regno exactis. Atque ipse quidem suis in hor-

σεις· ἡ βασιλεία δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτῆ περιέχεται Δμωσεως μητρὸς Εμαλσέμης μὲν ὄνομα τετυχηκότος, ἐκ δὲ πόλεως Ιαβάτης ὑπαρχούσης.

ΚΕΦ. δ'.

Ὡς ἀντὶ Μανασσῆ ἐβασίλευσεν Αμωσος, καὶ μετ' Αμωσον Ιωσίας, δίκαιος ὢν καὶ εὐσεβής. περί τε Ολδᾶς προφήτιδος.

Ουτος μιμησάμενος τὰ τῆ πατρὸς ἔργα, ἃ νέος ὢν ἐκεῖνος ἐτόλμησεν, ἐπιβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν ἰδίων οἰκετῶν ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς οἰκίας τῆς αὐτῆ, βιώσας ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι, βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν δύο. μετῆλθε δ' αὐτὸ τὸ πλῆθος τὰς φονεῖς καὶ τῷ πατρὶ συνθάπτουσι τὸν Αμωσον, τὴν δὲ βασιλείαν τῷ παιδὶ αὐτῆ Ιωσία παραδίδωσι, ὀκτὼ τὴν ἡλικίαν ὄντι· ᾧ μήτηρ ἐκ πόλεως μὲν ἦν Βοσκὰθ Ιεδὴ δὲ τὄνομα. τὴν δὲ φύσιν αὐτὸς ἄριστος ὑπῆρχε, καὶ πρὸς ἀρετὴν εὖ γεγονὼς, τῶν Δαυίδου τῆ βασιλέως ἐπιδευμάτων καὶ σκοπῷ καὶ κανόνι περὶ τῆς ὅλης τῆ βίου ἐπιτηδεύσεως κεχρημένος· γενόμενος δὲ ἐτῶν δυοκαίδεκα, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην ἐπεδείξατο. τὸν γὰρ λαὸν ἐσωφρόνιζε, καὶ παρήνει, τῆς περὶ τῶν εἰδώλων δόξης ὡς οὐχὶ θεῶν ὄντων ἀποστάντας, σέβειν τὸν πάτριον Θεόν· καὶ τῶν προγόνων ἐπισκοπῶν ἔργα, τὰ μὲν ἁμαρτηθέντα ὑπ' αὐτῶν συνετῶς, ὡς ἂν πρεσβύτατος καὶ νοῆσαι τὸ δέον ἱκανώτατος, ὅσα δ' εὖ ἐφρόνησεν εὖ γεγονότα καὶ κατὰ χώραν ὀλλαττέ τε καὶ ἐμιμεῖτο. ταῦτα δ' ἔπραττε, σοφία καὶ εὐνοίᾳ τῆς φύσεως χρώμενος, καὶ τῇ τῶν πρεσβυτέρων πεπιστευμένος συμβουλίᾳ καὶ παραδόσει. τοῖς γὰρ νόμοις κατανοήσας, ἔτω περὶ τὴν τάξιν τῆς πολιτείας καὶ τῆς περὶ τὸ θεῖον εὐσεβείας εὐοδεῖν τε συνέβαινε. διὰ τὸ τὴν τούτων τε φρονημάτων μὴ τυγχάνειν ἀλλ' ἐξηφανίσθαι, παρῆκεν γὰρ ὁ βασιλεὺς καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅπασαν, τάττε ἄλλοις τοῖς ξενικοῖς ἀνεμένοις θεοῖς ἐξέκαιε, καὶ τοὺς βωμοὺς αὐτῶν

s ſepultus eſt: regnum vero ad filium eius Amoſum de-
tum eſt, ex matre natum cui nomen quidem Emaiſema,
x vrbe vero Iabata oriunda.

CAP. IV.

Vt loco Manaſſis regnauit Amoſus, et poſt Amoſum Ioſias, vir iuſtus pinſque, et de Olda vate.

HIC patris ſcelera, quae prima iuuentute facere au-
us eſt, imitatus, ex familiarium ſuorum inſidiis ſua in
omo interiit, cum vixiſſet annos quatuor et viginti,
x illis vero duo regnaſſet. In eius autem interfecto-
es animaduerit populus, atque Amoſum cum patre
epeliunt, regnum vero filio eius Ioſiae in manus tra-
lunt, cum annum aetatis octauum ageret: cui mater
rat ex oppido quidem Boſcethi, nomine vero Iede.
lle autem optima erat indole, atque a natura ad virtu-
em bene comparatus, regis Dauidis mores in ſcopum
t regulam adhibuit ad totam ſuam vitam inſtituendam:
umque annum duodecimum attigiſſet, pietatis ac iuſti-
iae ſpecimen dedit egregium. Nam populum ad ſa-
iorem mentem reducebat, auctorque erat, vt, mutata
le Dearſtris, vt qui Dii non eſſent, opinione, Deum pa-
rium colerent: eumque ea quae a maioribus ſuis acta
eſſent diſpicere coeperit, quae minus recte ſe haberent
ſapienter emendabat, quaſi ſumma fuiſſet ſenectute et
ad cogitandum quid fieri oportet maxime idoneus; quae
vero bene ac ſuo loco facta deprehendebat, ea retinebat
atque imitabatur. Iſta autem faciebat ex mentis ſuae
perſpicacia et ingenii ſolertia, ſeniorumque conſiliis et
inſtitutis obſequendo. cum enim legum ductum ſequere-
tur, ea re fiebat vt in rep. curanda et in religione er-
ga Deum inſtauranda proſpere etiam ei omnia cede-
rent; eoque magis quod horum regum iniquitas non
amplius exemplo eſſet, ſed e conſpectu ſublata fuerit.
nam rex, vrbem pariter ac regionem omnem obeundo

κατέσκαψεν, εἴ τι δ' ἀνάθημα τούτοις ὑπὸ τῶν πρόσθεν ἀνέκειτο περιῴθιζῶν κατέσπα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν λαὸν ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸς δόξης εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ θρησκείαν ἐπέστρεψε· καὶ τὰς συνήθεις ἐπιφέρει θυσίας, καὶ τὰς ὁλοκαυτώσεις αὐτῷ τῷ βωμῷ. ἀπέδειξε δὲ τινὰς κριτὰς καὶ ἐπισκόπους, ὡς ἂν διοικοῖεν τὰ παρ' ἑκάστοις πράγματα, περὶ πάντος τὸ δίκαιον ποιούμενοι, καὶ τῆς ψυχῆς οὐκ ἔλαττον αὐτὸ περιέποντες. διαπεμψάμενος δὲ κατὰ πᾶσαν τὴν χώραν, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τοὺς βουλομένους εἰσφέρειν κομίζειν εἰς ἐπισκευὴν τοῦ ναοῦ, ὅσον τις ἢ προαιρέσεως ἢ δυνάμεως ἔχοι. κομισθέντων δὲ τῶν χρημάτων τῆς ἐπιμελείας τοῦ ναοῦ καὶ τὰ εἰς τοῦτο δαπάνης προέσησε τόν τ' ἐπὶ τῆς πόλεως ἄρχοντα, καὶ τὸν γραμματέα Σαφᾶν, καὶ τὸν γραφέα τῶν ὑπομνημάτων Ἰωάτην, καὶ τὸν ἀρχιερέα Ἐλιακείμ· οἳ μηδὲν ὑπολιπόντες μηδ' ἀναβολῆ δόντες, ἀρχιτέκτονας καὶ πάντ' ἐπὶ πρὸς τὴν ἐπισκευὴν χρήσιμα παρασκευάσαντες, ἔργα τῶν ἔργων. καὶ ὁ μὲν ναὸς ἔτος ἐπισκευασθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως εὐσέβειαν φανερὰν ἐποίησεν.

β'. Ὀγδοον δ' ἤδη καὶ δέκατον τῆς βασιλείας ἔτος ἄγων, πέμπει πρὸς Ἐλιακείμ τὸν ἀρχιερέα, κελεύων τὸ περιττὸν τῶν χρημάτων χωνεύσαντα ποιῆσαι κρατῆρας καὶ στοιβὰς καὶ φιάλας εἰς τὴν διακονίαν· ἔτι δὲ καὶ ὅσος ἂν ᾖ χρυσὸς ἐν τοῖς θησαυροῖς ἢ ἄργυρος, καὶ τοῦτο πρασκομίσαντας εἰς τοὺς κρατῆρας ὁμοίως καὶ τοιαῦτα σκεύη δαπανῆσαι. πραμιζόμενος δὲ τὸν χρυσὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἐλιακείμ, ἐντυγχάνει τοῖς ἱεραῖς βίβλοις ταῖς Μωϋσέως ἐν τῷ ναῷ κειμέναις, καὶ πρασκομίσας δίδωσι τῷ γραμματεῖ Σαφᾶν. ὁ δὲ ἀναγνοὺς παραγίνεται πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πάντα ὅσα κελεύσεως γεγόνασι τέλος ἔχοντα ἐδήλωσε· παρανέγνω δὲ καὶ τὰς βίβλους αὐτῷ. ἀκούσας δὲ καὶ περιρρηξάμενος τὴν ἐσθῆτα, τὸν ἀρχιερέα καλέσας Ἐλιακείμ, καὶ αὐτὸν τὸν γραμματέα, καὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων φίλων τινὰς, ἔπεμψε πρὸς τὴν προφῆτιν Ὁλδᾶν, γυναῖκα δὲ Σαλλούμου, τῶν ἐν δόξῃ τινὸς ἐν δὲ συγγένειαν ἐκφαίνοις, καὶ προσελθόντας ἐκέλευε λέγειν,

lucos Diis peregrinis dedicatos excidit, et aras eorum ıertit, et donaria eis a maioribus consecrata cum lubrio detraxit. atque ita populum ab ea quam de illis pinionem habuerunt ad Dei cultum conuertit; quo fao hostias vt olim et solida sacrificia eius ad altare afrri iubet. Constituit etiam certos iudices et inspectos, vt res vniuscuiusque curarent, iuris et aequi rationem praecipue habentes, et illud non minus quam vim tuentes. Deinde viros per totam suam ditionem misit cum mandatis, vt quicunque vellent aurum et rgentum ad templum reficiendum afferrent, idque suo uisque arbitratu aut prout res pateretur. Cum autem llatae essent pecuniae, curam templi sumptuumque in lud faciendorum commisit Amasiae praetori vrbano, t Saphani scribae, et Ioatae commentariensi, et Eliaiae pontifici; qui sine mora et dilatione, vbi architectos et reliqua ad templi reparationem necessaria paraerant, ad opus aggrediuntur. Et quidem templum ita nauratum fecit vt omnibus innotesceret regis pietas.

2. At cum iam in regno annum decimum et octaum ageret, ad Eliacian pontificem mittit, iubens, vt, onflata quae supererat pecunia, crateras inde et pateras t phialas ad sacra procuranda conficeret: ac praeterea uicquid auri argentiue in thesauris esset, id quoque rolatum identidem in crateras et istiusmodi vasa imenderent. Pontifex autem Eliacias, dum aurum propit, forte incidit in sacros libros Moysis in templo reositos, eosque prolatos tradit Saphani scribae. Ille veo, cum eos perlegisset, regem adit, nunciabatque omnia id finem esse perducta quae imperarit: insuper et libros Moysis ei praelegebat. His autem auditis, vestesque scisa, cum Eliacian pontificem acciuisset, ipsumque scribam, et ex amicis aliquot maxime necessariis, misit eos ad Oldam vatem, vxorem Sallumi, viri inclyti et nobilitate illustris, iussitque dicere, cum ad eam accessissent, vt Deum placaret fluderetque propitium efficeret: metuendum enim esse, ne, ob ea quae patres com-

ἐλάσκεσθαι τὸν Θεὸν καὶ πειρᾶσθαι ποιεῖν εὐμενῆ· δέος γὰρ εἶναι μὴ παραβάντων τὰς Μωϋσέως νόμους τῶν προγόνων αὐτῶν κινδυνεύσωσιν ἀνάστατοι γενέσθαι, καὶ τῆς οἰκείας ἐκπεσόντες ἐπ' ἀλλοτρίας ἔρημοι πάντων κατασχέψωσιν οἰκτρὰς τὸν βίον. ἀκούσασα δ' ἡ προφῆτις παρὰ τῶν πεμφθέντων ταῦτα αὐτῶν δι' ὧν ἐπέστειλεν ὁ βασιλεὺς, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀπελθόντας πρὸς τὸν βασιλέα λέγειν· "ὅτι τὸ μὲν θεῖον "ἤδη κατ' αὐτῶν ψῆφον ἤνεγκεν, ἣν οὐκ ἰκεσίαις ἄν τις ἔκνε- "ρον ποιήσειεν, ἀπολέσαι τὸν λαὸν, καὶ τῆς χώρας ἐκβα- "λεῖν, καὶ πάντων ἀφελέσθαι τῶν νῦν παρόντων ἀγαθῶν τα- "ραβάντας τὰς νόμους, καὶ τοσούτῳ μεταξὺ χρόνῳ μὴ μετε- "νοήσαντας, τῶν τε προφητῶν τοῦτο παραιτούντων σωφρο- "νεῖν, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς ἀσεβήμασι τιμωρίαν προλεγόντων, "ἣν, ἵνα πεισθῶσιν ὅτι Θεὸς ἐστι, καὶ οὐδὲν ἐψεύδετο τούτων ὁ "αὐτοῖς διὰ τῶν προφητῶν κατήγγειλε, πάντας αὐτοὺς κακώ- "σειν, δι' αὐτὸν μέντοι δίκαιον γενόμενον ἐφέξειν ἔτι τῆς "συμφορᾶς, μετὰ δὲ τὴν ἐκείνου τελευτὴν τὰ κατεψηφισμέ- "να πάθη τοῖς ὄχλοις ἐπιπέμψειν.

γ'. Οἱ μὲν οὖν, τῆς γυναικὸς προφητευσάσης, ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ, περιπέμψας πανταχῇ τὸν λαὸν, ἐκέλευσε συνελθεῖν εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτας, πᾶσαν τε ἡλικίαν προσάξας παρεῖναι. ἀθροισθέντων δὲ αὐτῶν, πρῶτον μὲν αὐτοῖς ἀνέγνω τὰς ἱερὰς βίβλους· ἔπειτα, ἃς ἐπὶ τῷ βήματος ἐν μέσῳ τῷ πλήθει ἄρκους ποήσασθαι καὶ πίστεις ἠνάγκασεν, ἢ μὴν θρησκεύσειν τὸν Θεὸν καὶ φυλάξειν τοὺς Μωϋσέως νόμους. οἱ δὲ πρόθυμως τε ἐπῄνεσαν, καὶ τὰ παραινεθέντα ὑπὸ τοῦ βασιλέως ποιήσειν ὑπέσχοντο· θύοντές τε παραχρῆμα καὶ καλλιεροῦντες τὸν Θεὸν ἱκέτευον, εὐμενῆ καὶ ἵλεω αὐτοῖς ὑπάρχειν. τὸν δ' ἀρχιερέα προσέταξεν, εἴ τι περισσὸν ὑπὸ τῶν προγόνων σκεῦος τοῖς εἰδώλοις καὶ ξενικοῖς θεοῖς κατασκαθὲν ἦν ἐν τῷ ναῷ, τοῦτο ἐκβαλεῖν. συναθροισθέντων δὲ πολλῶν, κατασκάψας αὐτὰ τὴν σποδὸν αὐτῶν διέσπειρε· καὶ τοὺς ἱερεῖς τῶν εἰδώλων, ὄντας ἐκ τοῦ Δαρεῖνος γένους, ἀπέκτεινε.

ra Moysis leges fecerint, in eo sint discrimine vt exortes fiant, suisque sedibus pulsi in alienis omnium gentes miserabiliter vitam finiant. Cum autem vates b ipsis, quos miserat rex, mandata eius accepisset, praecepit illis vt ab ea digressi ad regem ista dicerent: "quod 'Deus iam contra illos sententiam tulerit, quae nullis 'refigenda est precibus, fore vt populus pereat, et e re'gione sua eiiciatur, et omnibus quibus iam fruitur bo'nis mulctetur, quod scilicet leges violarint, et cum tam 'multum temporis interim fuerit poenitentiam non ege'rint, praesertim cum vates eos monuerint vt ad sanio'rem mentem redirent, poenasque manere scelera prae'dixerint, quas, vt Deum esse credant, et nihil menda'cii istis subesse quae per vates illis denunciauit, omnino 'fore vt ab illis expetat, propter ipsum tamen, quod iu'stus exstiterit, etiam nunc moraturum esse calamitates; 'verum, vt ille in viuis esse desierit, quae inferre decreuit 'populo illaturum esse.

3. Et quidem illi, cum mulier hoc vaticinium edidisset, reuersi ad regem ei omnia retulerunt. Ille vero, nisis in circuitum nunciis, iussit vt Hierosolyma conuenirent sacerdotes et Leuitae, omnibus etiam cuiuscunque aetatis adesse imperatis. Cum autem congregati essent, primum quidem illis legebat libros sacros: deinde, pro suggestu stans in medio populi, omnes imperio coëgit idem iureiurando dare, se Deum certe colituros esse atque Moysis leges obseruaturos. Illi vero et his prompte assenserunt, et regis consiliis obsequuturos se receperunt: noxque sacra facientes litantesque Deum precabantur, vt benigne illos et misericorditer respicere dignaretur. Porro iussit pontifici maximo, si quod vas superesset a maioribus Deastris Diisque peregrinis positum in templo, illud efferret: et cum non pauca essent conquesta, illis incensis cinerem eorum dispersit: denique Deastrorum sacerdotes, genere Aaronis alienos, occidit.

δ'. Ταῦτα δ' ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις διαπραξάμενος πάλιν εἰς τὴν χώραν, καὶ τὰ κατασκευασθέντα ἐν αὐτῇ ὑπὸ Ιεροβοάμου τοῦ βασιλέως εἰς τιμὴν τῶν ξενικῶν θεῶν ἠφάνισε· καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ψευδοπροφητῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὃν κατεσκεύασε πρῶτος Ιεροβόαμος, κατέκαυσε. ταῦτα δὲ τοῦ προφήτην Αχίαν κατελθόντα πρὸς Ιεροβόαμον, θυσιάζοντος αὐτοῦ καὶ παντὸς ἀκούοντος τοῦ λαοῦ, προκατηγγείλατο γενησόμενα, ὅτι τις ἐκ τοῦ Δαυίδου γένους Ιωσίας τοὔνομα θύσει τὰ προειρημένα. συνέβη δὲ ταῦτα λαβεῖν τέλος, μετὰ ἔτη τριακόσια καὶ ἑξηκονταέν.

ε'. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ βασιλεὺς Ιωσίας πορευθεὶς καὶ πρὸς τὰς ἄλλας τῶν Ισραηλιτῶν, ὅσοι τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ τὴν δουλείαν τὴν ὑπὸ τῶν Ασσυρίων διέφυγον, ἀφεῖναι μὲν τὰς ἀσεβεῖς πράξεις καὶ τὰς τιμὰς τὰς πρὸς τοὺς ἀλλοτρίους θεοὺς ἐγκαταλιπεῖν ἔπεισε, τὸν δὲ πάτριον καὶ μέγιστον θεὸν σέβειν, καὶ τούτῳ προσανέχειν· τὰς οἰκίας τε καὶ τὰς ἁπάσας ἠρεύνησε καὶ τὰς πόλεις, μή τις ἔνδον ἔχοι τι τῶν εἰδώλων ὑπονοῶν. ἃ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῖς βασιλευομένοις ἐφεστὼς ἅρματα, ἃ κατεσκεύασαν οἱ πρόγονοι, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο ἦν ᾧ προσεκύνουν ὡς θεῷ ἐβάσασε. καὶ καθαρίσας ἅπασαν χώραν ἅπασαν εἰς Ιεροσόλυμα τὸν λαὸν συνεκάλεσε, καὶ τὴν ἀζύμων ἑορτὴν, καὶ τὴν πάσχα λεγομένην ἤγαγεν· ὧν ἐφήσατό τε τῷ λαῷ τὸ πάσχα, νεογνοὺς ἑρίφους καὶ ἄρνας τρισμυρίους, βοῦς δ' εἰς ὁλοκαυτώματα χιλίους. παρῆν δὲ καὶ τῶν ἱερέων οἱ πρῶτοι διὰ τὸ πάσχα τοῖς ἱερεῦσιν, ἕνας διχιλίους ἑξακοσίους· καὶ τοῖς Λευίταις πεντακισχιλίους ἄρνας ἔδωσαν οἱ πρεσβῦτες αὐτῶν, βοῦς δὲ πεντακοσίους. μετὰ γενομένης ἔτους ἀφθόνου τῆς τῶν ἱερείων εὐπορίας, τὰς θυσίας ἐπετέλουν τοῖς Μωϋσέως νόμοις, ἐπασχε τῶν ἱερέων ἡγεμένου καὶ διακονουμένου τοῖς ὄχλοις. καὶ τὰ μεγαλειότατα ἔτους ἀχθῆναι τοῖς Εβραίοις ἑορτὴν αὕτη, τῶν Σαμουήλου τοῦ προφήτου χρόνων αἴτιον ἦν, τὸ πάντα κατὰ [illegible] κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς πατρίου συνηθείας τελεσθῆναι. ζήσας δ' ἐν εἰρήνῃ μετὰ ταῦτα Ιωσίας [illegible]

4. At cum iſta Hieroſolymis perfeciſſet, in ſuae di-
ionis regionem proficiſcebatur; et quicquid in ea fece-
at Hieroboamus, in peregrinorum numinum honorem,
unditus deleuit: falſorumque vatum oſſa ſuper altari,
uod primus Hieroboamus exſtruxerat, igni cremauit.
t quidem Achian vatem, cum ſe ad Hieroboamum
ontuliſſet, dum ille ſacrificaret totuſque populus audi-
et, quae euentura eſſent praenunciaſſe; quod quidam ex
Dauidis progenie, nomine Ioſias, haec ipſa, quae iam
nemorauimus, facturus eſſet. atque accidit vt iſta adim-
leta fuerint, annis trecentis ſexaginta et vno elapſis.

5. Poſt haec autem rex Ioſias, ad alios etiam ex Iſraë-
itis profectus, qui in captiuitatem et ſeruitium non abdu-
ti fuerant ab Aſſyriis, illis perſuaſit vt impie agere deſi-
lerent, Deorumque alienorum cultum relinquerent, pa-
rium vero Deum et maximum pie colerent, eique ad-
naererent: domoſque perſcrutatus eſt et villas et vrbes, ſu-
picans fore vt aliquis intus cuſtodiret Deaſtros. Quinetiam
olis currus, qui in adſcenſu ad templum ſteterant, a ma-
oribus fabricatos, et ſi quid aliud adorabant vt Deum,
le medio ſuſtulit. Cumque hoc modo regionem vni-
uerſam luſtraſſet, populum Hieroſolyma conuocauit,
bique feſtum Azymorum, quod et Paſcha dicebatur,
elebrauit: donauitque populo victimas Paſchales, hoe-
los agnoſque lactentes ter mille, et in ſolida ſacrificia
oum tria millia. Ac praeterea principes pontifices in
ratiam Paſchatis ſacerdotibus largiti ſunt agnorum duo
nillia et ſexcentos; et ſimiliter Leuitis primores eorum
lederunt agnorum quinque millia, et boues quingentos.
Cumque tam magna eſſet victimarum copia, ſacra fece-
unt conuenienter Moyſis legibus, vnoquoque ex ſacer-
lotibus praeeunte et miniſtrante populo. Atque ideo
ullum tale Paſcha a temporibus Samuelis vatis actum
rat ab Hebraeis, quod omnia ex legum praeſcripto,
riſciſque patriae ritibus obſeruatis, peracta fuerint. Poſt
aec autem Ioſias, cum in pace vitam egiſſet, inſuper

καὶ πλούτῳ καὶ τῇ παρὰ πᾶσιν εὐδοξίᾳ, κατέσχεψε τούτῳ τῷ τρόπῳ τὸν βίον.

ΚΕΦ. ε'.

Ὡς Ιωσίας συνέβαλεν τῷ Νεχαὼ, καὶ τρωθεὶς μετ' ὀλίγον τελευτᾷ· καὶ ὡς Ιωάχαζον βασιλέα ἀποδειχθέντα Νεχαὼ εἰς Αἴγυπτον ἀπήγαγεν, καὶ Ιωακίμῳ βασιλείαν παραδίδωσι. περί τε Ιερεμίου καὶ Ιεζεκιήλου.

Νεχαὼ ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ἐγείρας στρατιὰν, ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ἦλασε ποταμὸν, Μήδους πολεμήσων καὶ τοὺς Βαβυλωνίους, οἳ τὴν Ἀσσυρίων κατέλυσαν ἀρχήν. τῆς γὰρ Ασίας βασιλεῦσαι πόθον εἶχεν. γενομένου δ' αὐτῷ κατὰ Μέμφιν πόλιν, ἣν δ' αὖτη τῆς Ιωσίου βασιλείας, μετὰ δυνάμεως εἴργειν αὐτὸν διὰ τῆς ἰδίας ποιεῖσθαι χώρας τὴν ἐπὶ τοὺς Μήδους ἔλασιν. πέμψας δὲ κήρυκα πρὸς αὐτὸν ὁ Νεχαὼ, μὴ ἐπ' αὐτὸν στρατεύειν ἔλεγεν, ἀλλ' ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ὡρμηκέναι· μὴ παροξύνειν δ' αὐτὸν ἐκέλευσεν, ὥστε πολεμεῖν αὐτῷ κωλύοντι βαδίζειν ἐφ' ἃ διέγνωκεν. Ιωσίας δὲ ὁ προσίστο τὰ παρὰ τοῦ Νεχαὼ, ἀλλ' ὅπως ἔχειν, ὡς μὴ συγχωρεῖν αὐτῷ τὴν οἰκείαν διέρχεσθαι. τῆς στρατιᾶς, οἶμαι, εἰς τοῦτ' αὐτὸν παροξυνάσης, ἵνα λάβῃ πρόφασιν κατ' αὐτοῦ. διατάσσοντος γὰρ αὐτοῦ τὴν δύναμιν, καὶ ἐφ' ἅρματος ἀπὸ κέρως ἐπὶ κέρας ὀχουμένου, τοξεύσας τις αὐτὸν τῶν Αἰγυπτίων ἔπαυσε τῆς πρὸς τὴν μάχην σπουδῆς. τῷ τραύματι γὰρ περιαλγὴς ὢν, ἐκέλευσεν ἀπαλλαγῆναι τὸ στράτευμα, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς Ιεροσόλυμα. τελευτᾷ δ' ἐκ τῆς πληγῆς ἐκείνης τὸν βίον· καὶ κηδεύεται ἐν τοῖς πατρῴοις θήκαις μεγαλοπρεπῶς, βιώσας μὲν ἔτη τριακονταεννέα, βασιλεύσας δὲ τούτων ἓν καὶ τριάκοντα. πένθος δὲ ἐπ' αὐτῷ μέγα τοῦ λαοῦ παντὸς ἦχθη, πολλαῖς ἡμέραις ὀδυρομένου καὶ κατηφοῦντος. Ιερεμίας δ' ὁ προφήτης, ἐπικήδειον αὐτοῦ συνέταξε μέλος θρηνητικὸν, ὃ καὶ μέχρι τοῦ διαμένει. ἔτος ὁ προφήτης καὶ τὰ μέλλοντα τῇ πόλει δια-

diuitiis et gloria inter omnes floruiſſet, vitae finem ibuit huiusmodi.

CAP. V.

Quomodo Ioſias cum Nechao congreſſus eſt, et vulneratus non multo poſt moritur: vtque Ioachazum regem factum in Ægyptum abduxit Nechao, et regnum Ioacimo tradidit. Deque Hieremia et Iezecielo.

NEchao Ægyptiorum rex, delectibus habitis, in expeitionem ad Euphraten fluuium profectus eſt, Medis ellum illaturus et Babyloniis, qui Aſſyriorum euerteant imperium. illum enim cupido inceſſit regnandi in ſia. Cumque ad Menden vrbem peruenisſet, (erat auem illa in ditione Ioſiae) cum exercitu eum prohibuit b expeditione contra Medos per regionem ſuam facienla. Nechao autem, praecone ad eum miſſo, dicebat e non in illum exercitum educere, ſed ad Euphraten re contendiſſe, iubebatque cauere ne ipſum adeo irritaet, vt aduerſus eum praeliaretur, ſemet a propoſito itiere prohibentem. At Ioſias iis quae Nechao dixerat naud aſſenſit, ſed ſecum conſtituebat iter ei non dare per ſuae ditionis regionem: fato eum, vt opinor, ad hoc ipſum impellente, vt illum perdendi occaſionem arriperet. Nam dum aciem inſtrueret curru ab vno cornu ad alterum vectus, quidam ex Ægyptiis, qui eum ſagitta petierat, fecit vt ei deflagraret bellandi cupiditas. Nam cum vulnus aegre ferret, iuſſit vt receptui canerent, et ſtatim Hieroſolyma reuerſus eſt. ex illa autem plaga moritur: et ſepultus eſt magnifico funere in paternis monumentis, cum quidem annos triginta nouem vixiſſet, ex his vero regnaſſet triginta et vnum. Vehementer eum lugebat populus, multis diebus lamentis et moerori ſe dedens. Hieremias autem vates lugubri carmine condidit ſuper eo naeniam, quae etiamnum ex-

προεικήρυξε, ἐν γράμμασι καταλιπὼν καὶ τὴν τῶν ἐφ' ἡμῶν γενομένην ἅλωσιν, τήν τε Βαβυλωνίαν αἵρεσιν. ὁ μόνον δὲ ὅτος προεθέσπισε ταῦτα τοῖς ὄχλοις, ἀλλὰ καὶ ὁ προφήτης Ιεζεκίηλος. ὃς πρῶτος περὶ τούτων δύο βιβλία γράψας κατέλιπεν. ἦσαν δὲ οἱ δύο τῷ γένει ἱερεῖς. ἀλλ' ὁ μὲν Ιερεμίας ἐν Ιεροσολύμοις διῆγεν, ἀπὸ τρισκαιδεκάτου ἔτους τῆς Ιωσίου βασιλείας ἕως ἧ κατεσκάφη ἡ πόλις καὶ ὁ ναός. τὰ μέντοιγε συμβάντα περὶ τοῦτον τὸν προφήτην, κατὰ χώραν δηλώσομεν.

β'. Τελευτήσαντος δὲ Ιωσίου, καθὼς προειρήκαμεν, τὴν βασιλείαν ὁ παῖς αὐτοῦ διαδέχεται Ιωάχαζος τοῦνομα, περὶ τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἤδη ἔτος γεγονώς. καὶ ὅτος μὲν ἐν Ιεροσολύμοις ἐβασίλευσε, μητρὸς Αμιτάλης καὶ πόλεως Λοβάνης. ἀσεβὴς δὲ καὶ μιαρὸς τὸν τρόπον. ὁ δὲ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, ὑποσχέψας ἀπὸ τῆς μάχης, μετακέμπεται τὸν Ιωάχαζον πρὸς αὐτὸν εἰς Αμαθὰ καλουμένην πόλιν, ἥτις ἐστὶ τῆς Συρίας. καὶ τὸν μὲν ἐλθόντα ἔδησε, τῷ δὲ πρεσβυτέρῳ αὐτοῦ ἀδελφῷ, ὁμοπατρίῳ ὄντι, Ελιακίμῳ τοὔνομα, τὴν βασιλείαν παραδίδωσι, μετονομάσας αὐτοῦ Ιωάκιμον. τῇ δὲ χώρᾳ ἐπέταξεν ἑκατὸν ἀργυρίου τάλαντα, ἓν δὲ χρυσίου. καὶ τοῦτο μὲν ἐτέλει ὁ Ιωάκιμος τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων· τὸν δὲ Ιωάχαζον ἀπήγαγεν εἰς Αἴγυπτον, ὃς καὶ ἐτελεύτησεν ἐν αὐτῇ, βασιλεύσας μῆνας τρεῖς, ἡμέρας δέκα. ἡ δὲ τοῦ Ιωακίμου μήτηρ ἐκαλεῖτο Ζαβούδα, ἐκ πόλεως δ' ἦν Αβέμας. ἐτύγχανε δ' ὢν τὴν φύσιν ἄδικος καὶ κακοῦργος, καὶ μήτε πρὸς Θεὸν ὅσιος, μήτε πρὸς ἀνθρώπους ἐπιεικής.

ſtat. Hic vates etiam mala vrbi euentura ante denun-
ciauit, literiſque mandauit et nunc factum excidium
et migrationem in Babylonem. Verum non ſolus iſte
populo illa praedixit, ſed et Iezecielus vates qui pri-
mus de his duos libros conſcriptos reliquit. Erant au-
tem hi duo ex ſtirpe ſacerdotali. Sed Hieremias qui-
dem Hieroſolymis commoratus eſt ab anno decimo ter-
tio regni Ioſiae, vſquedum templum vna cum vrbe
dirutum erat. At quae huic vati acciderunt ſuo loco
narrabimus.

2. Porro mortuo, quemadmodum ante diximus,
oſia, regnum ſuſcepit filius eius nomine Ioachazus, cum
am aetatis annum circiter vigeſimum tertium egiſſet.
et hic quidem Hieroſolymis regnauit, matre natus Ami-
ala ex vrbe Lobana: nequam vero erat et moribus im-
puris. Rex autem Ægyptiorum, a pugna reuerſus, Ioa-
hazum ad ſe accerſit in vrbem Amatha appellatam, quae
n Syria eſt: et illum quidem, cum ad eum veniſſet,
n vincula coniecit; fratri vero eo natu maiori, ex eo-
lem patre, Eliacimo nomine, regnum tradidit, mutato
ius nomine in Ioacimum. Regioni autem tributum im-
perauit, centum argenti talenta, et vnum auri. Et
nanc quidem pecuniae ſummam Ioacimus ſoluebat: fe-
um vero rex Ioachazum in Ægyptum abduxit; qui et
llic vita deceſſit, regno potitus tres menſes et dies de-
em. Mater autem Ioacimi vocata eſt Zabuda, ex vr-
e Abuma oriunda. Atqui is iniuſtus erat natura et
naleficus, et neque in Deum pius, neque erga homines
enignus.

ΚΕΦ. ς'.

Ως Ναβυχοδονόσορος, ἡττηθέντος Αἰγυπτίων βασιλέως, στρατεύσας ἐπὶ τὴς Ιουδαίας Ιωάκιμον ἀπέκτεινε, καὶ Ιωάχιμον τὸν υἱὸν αὐτῦ κατέστησε βασιλέα.

ΕΤος δ' αὐτῦ τῆς βασιλείας τέταρτον ἤδη ἔχοντος, τὴν Βαβυλωνίων ἀρχὴν παραλαμβάνει τὶς Ναβυχοδονόσορος ὄνομα· ὃς ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν μετὰ μεγάλης παρασκευῆς ἐπὶ Καρχαμησὰν ἀναβαίνει πόλιν, ἔστι δ' αὕτη πρὸς τῷ Εὐφράτῃ, πολεμεῖν διεγνωκὼς τῷ τῶν Αἰγυπτίων Νεχαὼ ὑπὸ τοῦτο γὰρ ἦν ἅπασα ἡ Συρία. μαθὼν δὲ τὴν τῦ Βαβυλωνίων προαίρεσιν καὶ τὴν ἐπ' αὐτὸν στρατείαν ὁ Νεχαὼ, οὐδὲ αὐτὸς ὠλιγώρησεν· ἀλλὰ σὺν πολλῇ χειρὶ τὸν Ναβυχοδονόσορον ἀμύνομενος, ἐξώρμησεν ἐπὶ τὸν Εὐφράτην. συμβολῆς δὲ γενομένης ἡττήθη, καὶ πολλὰς ἀπέβαλε μυριάδας ἐν τῇ μάχῃ. διαβὰς δὲ τὸν Εὐφράτην ὁ Βαβυλώνιος, τὴν ἄχρι Πηλουσίου παραλαμβάνει Συρίαν παρὲξ τῆς Ιουδαίας. τέσσαρα δ' ἔτη βασιλεύοντος ἤδη τῦ Ναβυχοδονοσόρου ὄγδοον ἦν τῷ Ιωακίμῳ τῷ τῶν Εβραίων ἔχοντι τὴν ἀρχὴν, καὶ στρατεύει μετὰ πολλῆς δυνάμεως ἐπὶ τὴς Ιουδαίας ὁ Βαβυλώνιος, Φόρους αἰτῶν τὸν Ιωάκιμον, ἢ πολεμήσειν ἀπειλῶν. ὁ δὲ δείσας τὴν ἀπειλὴν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀντικαταλλαξάμενος τῶν χρημάτων, ἤνεγκεν αὐτῷ Φόρους ἐς ἔτη τρία.

β'. Τῷ δὲ τρίτῳ, στρατεύειν τὺς Αἰγυπτίους ἀκούσας ἐπὶ τὸν Βαβυλώνιον, καὶ τὺς Φόρους αὐτῷ μὴ δὺς, διέψευσθη τῆς ἐλπίδος. οἱ γὰρ Αἰγύπτιοι ποιήσασθαι τὴν στρατείαν οὐ θαρρήσαν. ταῦτα δ' ὁ προφήτης Ιερεμίας κατὰ πᾶσαν ἡμέραν προὔλεγεν, ὡς μάτην τῆς παρὰ τῶν Αἰγυπτίων ἐλπίσι προσανέχοιεν, καὶ ὡς δεῖ τὴν πόλιν ὑπὸ τῦ Βαβυλωνίων βασιλέως ἀνάστατον γενέσθαι, καὶ Ιωάκιμον τὸν βασιλέα χειρωθῆναι ὑπ' αὐτῦ. ἀλλὰ ταῦτ' εἰς οὐδὲν χρήσιμα, οὐκ ὄντων τῶν σωθησομένων, ἐλέγετο· καὶ γὰρ τὸ πλῆθος

CAP. VI.

Quomodo Nabuchodonoſorus, ſuperato Ægyptiorum rege, bellum intulit Iudaeis, et Ioacimum perimit, atque Ioachimum eius filium regem conſtituit.

ANno autem quarto ex quo is regnare coepit, quidam nomine Nabuchodonoſorus Babyloniorum imperium ſuſcipit: qui ſub idem tempus magno cum apparatu in vrbem Carchameſam adſcendit (illa autem ad Euphraten ſita eſt) eo animo vt bellum inferret Nechao Ægyptiorum regi. nam ſub eo tum Syria tota erat. Cum autem Nechao inita a Babylonio conſilia et expeditionem in ſe factam iri intellexiſſet, non ſegniter ipſe ſe geſſit: ſed cum valida manu, vt Nabuchodonoſorum a progreſſu arceret, ad Euphraten ire contendit. Commiſſo autem praelio victus eſt, et in pugna multas myriadas de ſuis amiſit. Atqui Babylonius, ſuperato Euphrate, Syriam omnem vſque ad Peluſium ſuam in poteſtatem redigit, praeter Iudaeam. Quarto deinceps anno regni Nabuchodonoſori, qui octauus erat Ioacimo Hebraeorum imperium tenenti, Iudaeis magno cum exercitu bellum intulit Babylonius, poſtulans a Ioacimo tributum, bellumque, ſi detrectarit, ei illaturum eſſe minatus. Ille vero minis perterritus pacem pecunia redemit, et tributum, quantum imperatum erat, ei praeſtitit in tres annos.

2. Tertio autem anno, cum audiſſet Ægyptios in Babylonium bella mouere, atque adeo tributa ei non dediſſet, de ſpe ſua decidit. non enim auſi ſunt Ægyptii expeditionem ſuſcipere. Atqui eos Hieremias vates ſingulis fere diebus praemonuit, fruſtra eos in Ægyptiis ſpem repoſuiſſe, vrbemque a Babyloniorum rege euertendam eſſe, atque Ioacimum regem in ipſius poteſtatem venturum. Verum nihil proficiebatur ex iis quae dicebat, quod nemo eſſet qui ſalutem erat conſequuturus.

καὶ οἱ ἄρχοντες ἀκούοντες παρημέλουν, καὶ πρὸς ὀργὴν λαμβάνοντες τὰ λεγόμενα, ὡς εἰωνιζομένου κατὰ τοῦ βασιλέως τοῦ προφήτου, τὸν Ἱερεμίαν ᾐτιῶντο, καὶ ὑπάγοντες εἶπον καταψηφισθῆναι πρὸς τιμωρίαν ἠξίουν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἤνεγκαν τὰς ψήφους κατ' αὐτοῦ, οἱ δ' ἀπέγνωσαν τῶν πρεσβυτέρων· οἳ καὶ σοφῆς ὄντες διανοίας ἀπέλυσαν τὸν προφήτην ἀπὸ τῆς αὐλῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις συνεβούλευσαν μηδὲν διαθεῖναι κακὸν τὸν Ἱερεμίαν. ἔλεγον γὰρ ὡ μόνον τοῦτον προλέγειν τῇ πόλει τὰ μέλλοντα, ἀλλὰ καὶ Μιχαίαν πρὸ αὐτοῦ ταῦτα κατηγγελκέναι, καὶ πολλοὺς ἄλλους, ὧν οὐδεὶς ὑπὸ τῶν τότε βασιλέων οὐδὲν ἔπαθεν, ἀλλ' ὡς προφήτης τοῦ Θεοῦ τιμῆς ἔτυχε. τούτοις καταπρᾳΰναντες τὸ πλῆθος τοῖς λόγοις, ἐρρύσαντο τῆς κατεψηφισμένης αὐτοῦ κολάσεως τὸν Ἱερεμίαν· ὃς ἁπάσας τὰς αὐτοῦ προφητείας συγγραψάμενος, νηστεύοντος τοῦ δήμου καὶ ἐκκλησιάζοντος ἐν τῷ ἱερῷ, μηνὶ ἐνάτῳ τοῦ πέμπτου ἔτους τῆς Ἰωακείμου βασιλείας, ἀνέγνω τὴν βίβλον, ἣν περὶ τῶν μελλόντων συμβήσεσθαι τῇ πόλει καὶ τῷ ναῷ καὶ τοῖς ὄχλοις ἦν συντεταχώς. ἀκούσαντες δ' οἱ ἡγεμόνες λαμβάνουσι παρ' αὐτοῦ τὸ βιβλίον, καὶ κελεύουσιν αὐτόν τε καὶ τὸν γραμματέα Βάρυχον ἐκποδὼν ἑαυτοὺς ποιῆσαι, μή τισι δῆλοι γένωνται· τὸ δὲ βιβλίον αὐτὸ φέροντες τῷ βασιλεῖ διδόασιν. ὁ δὲ, παρόντων αὐτῷ τῶν φίλων, ἐκέλευσε τὸν ἑαυτοῦ γραμματέα λαβόντα ἀναγνῶναι. ἀκούσας δὲ τῶν ἐν τῷ βιβλίῳ καὶ ὀργισθεὶς ὁ βασιλεὺς, διέῤῥηξέ τε καὶ βαλὼν εἰς πῦρ ἠφάνισε· ζητηθέντας δὲ τόν τε Ἱερεμίαν καὶ τὸν γραμματέα Βάρυχον, ἐπέλευσεν ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν κολασθησομένους. οὗτοι μὲν οὖν διαφεύγουσιν αὐτοῦ τὴν ὀργήν.

γ'. Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον στρατευσάμενον ἐπ' αὐτὸν τὸν τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα δέχεται, κατὰ τὸ δέος τὸ παρὰ τῶν προειρημένων ὑπὸ τοῦ προφήτου τούτου, οὐδὲν ὁμίζων πείσεσθαι δεινὸν μηδ' ἀποκλείσας μηδὲ πολεμήσας. εἰσελθὼν δ' εἰς αὐτὴν, οὐκ ἐφύλαξε τὰς πίστεις· ἀλλὰ τοὺς ἀκμαιοτάτους καὶ κάλλει διαφέροντας τῶν Ἱεροσολυμιτῶν

nam et vulgus et proceres ista audita nihil curabant, et quae dicta erant aegre ferentes, ac si male in regem ominaretur vates, Hieremian accusabant, litemque ei intendentes postulabant vt poena mulctaretur. et caeteri quidem omnes contra eum suffragia tulerunt, seniores vero eum absoluerunt: qui, cum mentis essent sanioris, patem etiam ex atrio dimiserunt, aliisque auctores fuerunt, ne quid malî aduersus Hieremian designarent. Aiebant enim non hunc solum vrbi futura praedicere, sed et Michaeam ante ipsum eadem esse vaticinatum, aliosque complures, quorum nullus a sui temporis regibus malo vllo, sed honore tanquam vates Dei erat affectus. Cum verbis istis populi animos mitigassent, a supplicio, quod ei decreuerant, Hieremian liberarunt: qui, vbi sua omnia vaticinia scriptis mandauerat, ieiunanti populo et in templum congregato, nono mense anni quinti regni Ioacimi, librum recitauit, quo omnia, quae vrbi et templo et populo mala imminebant, comprehensa fuerat. Principes autem, hisce auditis librum ab ipso accipiunt, simulque iubent tam ipsum quam eius scribam Baruchium e medio secedere, ne quis sciat, vbi sint: librum vero ad regem ferentes ei obtulerunt. Ille autem, cum amici ei adessent, iussit scribam suum librum sumere et legere. Ast vbi audierat rex quae in libro scripta erant, ira accensus eum manibus discerpsit, iniectumque in ignem cremauit: praecepitque Hieremian et Baruchum perquisitos ad eum adduci poenas luituros. Caeterum illi iram eius effugerunt.

3. At non multo post venientem cum exercitu Babyloniorum regem recipit, metu illorum quae vates ille praedixerat; nihil se mali passurum esse existimans, vt qui nec eum excluserit, nec ad bellum se parârit. Ille autem, ingressus in vrbem, fidem datam non seruauit; sed robustissimos quosque Hierosolymitarum et

ἀπέκτεινε μετὰ τῦ βασιλέως Ιωακίμου, ὃν ἄταφον ἐκέλευσε ῥιφῆναι πρὸ τῶν τειχῶν, τὸν δὲ υἱὸν αὐτῦ Ιωάχιμον κατέστησε βασιλέα τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως. τὸς δ' ἐν ἀξιώματι, τρισχιλίους ὄντας τὸν ἀριθμὸν, αὐτὸς αἰχμαλώτους λαβὼν, ἀπήγαγεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα· ἐν δὲ τούτοις ἦν καὶ ὁ προφήτης Ιεζεκιήλος πάις ὤν. καὶ τέλος μὲν τοιῦτον Ιωάκιμον τὸν βασιλέα κατέσχε, βιώσαντα μὲν ἔτη ἓξ καὶ τριάκοντα, βασιλεύσαντα δὲ τούτων ἕνδεκα. ὁ δὲ διαδεξάμενος αὐτῦ τὴν βασιλείαν Ιωάχιμος, ἐκ μητρὸς μὲν Νοστῆς ἔσκεν, πολίτιδος δὲ, ἐβασίλευσεν μῆνας τρεῖς ἡμέρας δέκα.

ΚΕΦ. ζ'.

Ὅτι ὁ Βαβυλώνιος, μετανοήσας ἐπὶ τῷ τὸν Ιωάχιμον ποιῆσαι βασιλέα, αὐτὸν ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα, καὶ τὴν βασιλείαν παραδίδωσι τῷ Σεδεκίᾳ. ἔτος. ἀπιστῶν τοῖς προειρημένοις ὑπὸ τῦ Ιερεμίου καὶ τῦ Ἰεζεκιήλου, τοῖς Αἰγυπτίοις πρόσθεται· ὃς ἥκοντας εἰς τὴν Ιουδαίαν πολεμεῖ ὁ Βαβυλώνιος. οἷά τε συνέβη τῷ Ιερεμίᾳ.

ΤΟΝ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλέα, ὄντα τὸν βασιλέα Ιωαχίμου, παραχρῆμα ἔλαβε θέος. ἔδεισε γὰρ μὴ, μνησικακήσας αὐτῷ τῆς τῦ πατρὸς ἀναιρέσεως, ἀποστῇ τὴν χώραν αὐτῦ. πέμψας τοιγαροῦν δύναμιν ἐπολιόρκει τὸν Ιωάχιμον ἐν τοῖς Ιεροσολύμοις. ὁ δὲ, φύσει χρηστὸς ὢν καὶ θέους, οὐκ ἤξίᾳ τὴν πόλιν κινδυνεύεσθαι δι' αὐτὸν περιορᾶν· ἀλλὰ ἐκπέμψας τὴν μητέρα καὶ τὰς συγγενεῖς, παραδίδωσι τοῖς πεμφθεῖσιν ὑπὸ τῦ Βαβυλωνίου στρατηγοῖς, ὄντας παρ' αὐτῶν λαβὼν ὑπὲρ τῦ μηδὲν μήτ' αὐτὸς παθεῖν μήτε τὴν πόλιν. οἷς ὠδ' ἐνιαυτὸν ἡ πίστις ἔμεινεν. ὁ γὰρ ἐφύλαξεν αὐτὸν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἀλλὰ τοῖς στρατηγοῖς ἐπέστειλεν, ἅπαντας τὸς ἐν τῇ πόλει λαβόντας αἰχμαλώτους, νέους τὴν ἡλικίαν καὶ τεχνίτας δεδεμένους ἄγειν πρὸς αὐτόν· ἦσαν δὲ ἕτοι πάντες εἰς μυρίους ὀκτακοσίους τριακονταδύο· καὶ τὸν Ιωάχιμον μετὰ τῆς μητρὸς καὶ τῶν φίλων. τότε

rma praeſtantes vna cum Ioacimo rege interfecit, em inſepultum extra muros abiici iuſſit, filium vero as Ioachimum regem vrbis et regionis conſtituit. Priores autem populi ad tria millia captiuos Babylonem duxit: in quibus erat etiam Iezecielus vates, cum eſt adhuc puer. Et quidem huiuſmodi finem habuit x Ioacimus, cum vixiſſet annos triginta ſex, ex illis ro vndecim regnaſſet. At qui ei in regnum ſucceſ, Ioachimus, cui mater erat Noſta nomine, ciuis vé Hieroſolymitana, regnauit menſes tres, decem es.

CAP. VII.

abylonius, cum poenituiſſet quod Ioachimum regem fecerat, ipſum Babylonem abduxit, et regnum Sedeciae tradidit. Ille, vaticiniis Hieremiae et Iezecieli diffidens, ad Ægyptios deficit: quos Iudaeam petentes vincit Babylonius. Quaeque Hieremiae acciderunt.

BAbyloniorum autem regem, quod regnum Ioachimo lederat, non multo poſt inceſſebat metus. Nam verius eſt, ne ille, paternae necis iniuriae memor, regionem ab ipſo abalienaret. Miſſo igitur exercitu Ioachinum in Hieroſolymis obſedit. Is vero, cum natura eſſet benignus et iuſtus, noluit vrbem circumſpectare ua cauſa periclitantem: ſed ſumpta matre et cognatis; eos ducibus a Babylonio miſſis obſides tradidit, iureiurando ab illis accepto, nec ipſos mali aliquid paſſuros eſſe nec vrbem. Sed fides dictis ne annum quidem manſit. Nam Babyloniorum rex eam non ſeruauit, ſed per literas ducibus ſuis mandauit, vt, cum quotquot in vrbe eſſent captiuos feciſſent, adoleſcentes et artifices ad ſe vinctos adducerent (iſti autem erant ad decem millia numero, octingentos et triginta duos) ac praeterea Ioachimum cum matre eius et amicis. Illos itaque ad ipſum deductos in cuſtodia habuit. Se-

δὴ κομισθέντας πρὸς αὐτὸν εἶχεν ἐν Φυλακῇ. τὸν δὲ θεῖον τῷ Ἰωαχίμῳ Σεδεκίαν ἀπέδειξε βασιλέα· ὅρκους παρ' αὐτῷ λαβών, ἢ μὴν Φυλάξειν αὐτῷ τὴν χώραν, καὶ μηδὲν νεωτερίσειν, μηδὲ τοῖς Αἰγυπτίοις συνοίσειν.

β'. Σεδεκίας δ' ἦν μὲν ἐτῶν εἴκοσι καὶ ἑνός, ὅτε τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν· ὁμομήτριος μὲν Ἰωακίμῳ τῷ ἀδελφῷ αὐτῷ, τῶν δὲ δικαίων καὶ τοῦ θεοῦ ὑπερόπτης. καὶ γὰρ οἱ κατὰ τὴν ἡλικίαν ἦσαν ἀσεβεῖς περὶ αὐτὸν, καὶ ὁ πᾶς ὄχλος ἐπ' ἐξουσίας ὕβριζεν ἃ ἤθελε. διὸ καὶ ὁ προφήτης Ἱερεμίας πρὸς αὐτὸν ἐλθὼν πολλάκις ἐμαρτύρατο, κελεύων τὰς μὲν ἄλλας ἀσεβείας καὶ παρανομίας καταλιπεῖν, προνοεῖν δὲ τοῦ δικαίου· καὶ μήτε τοῖς ἡγεμόσιν, εἶναι γὰρ ἐν αὐτοῖς τυφλὰς, προσανέχειν, μηδὲ τοῖς ψευδοπροφήταις ἀπατᾶσθαι αὐτὸν πεπισευκέναι, ὡς ἐκεῖ πολεμήσει τὴν πόλιν ὁ Βαβυλώνιος, καὶ ὡς Αἰγύπτιοι στρατεύσουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ καύσουσι. ταῦτα γὰρ οὐκ ἀληθῆ λέγειν, οὐδ' ἅπαξ ὀφείλοντα γενέσθαι. ὁ δὲ Σεδεκίας, ἐφ' ὅσον μὲν ἦκουε τοῦ προφήτου ταῦτα λέγοντος, ἐπείθετο αὐτῷ, καὶ συνήδει πᾶσιν ὡς ἀληθεύουσι, καὶ συμφέρειν αὐτῷ πεπισευκέναι. διέφθειρεν δὲ πάλιν αὐτὸν οἱ φίλοι, καὶ διῆγον ἀπὸ τῶν τοῦ προφήτου πρὸς ἅπερ ἤθελον. προεφήτευσε δὲ καὶ Ἰεζεκίηλος ἐν Βαβυλῶνι τὰς μελλούσας τῷ λαῷ συμφορὰς, καὶ ἀκούσας ταῦτα ἔπεμψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. τῆς δὲ προφητείας αὐτὸν Σεδεκίας ἠπίστησεν, οὐκ τοιαύτης αἰτίας. τὰ μὲν ἄλλα πάντα συμφωνοῦντα τοὺς προφήτας ἀλλήλοις εἰπεῖν συνέβη, ὥστε ἡ πόλις ἁλώσεται καὶ Σεδεκίας αὐτὸς αἰχμάλωτος ἔσται· διεφώνησε δὲ Ἰεζεκίηλος εἰπὼν, οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα τὸν Σεδεκίαν, τοῦ Ἱερεμίου φάσκοντος αὐτῷ, ὅτι δεδεμένον αὐτὸν ὁ Βαβυλώνιος ἀπάξει βασιλεύς. καὶ διὰ τὸ, μὴ τοῦτον αὐτοὺς ἑκατέρους λέγειν, καὶ περὶ ὧν συμφωνεῖν ἐδόκουν, ὡς οὐδ' ἐκεῖνα ἀληθῆ λέγεσθαι, καταγνοὺς, ἠπίστησε· καίτοι πάντα αὐτῷ κατὰ τὰς προφητείας ἐπήντησεν, ἅπερ ὑστερότερον δηλώσομεν.

γ'. Τὴν συμμαχίαν δὲ τὴν πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους ἐπὶ

lecian vero, Ioachimi abducti patruum, regem constituit, cum iureiurando eum obstrinxisset, se regionem illi sane conseruaturum esse, nec quidquam noui moliturum, fauturumue vllatenus Ægyptiis.

2. Sedecias autem erat quidem annorum viginti et nius cum imperium susceperit; natus eadem matre qua rater Ioacimus, iusti vero et honesti contemptor. nam t quos aetatis adultae circa se habuit impii erant, et opulus vniuersus licenter et insolenter pro suo quisque rbitrio se gerebant. Quamobrem Hieremias vates, rege dito, subinde quiritabatur, iubens vt a caeteris quidem mpie et contra legem factis abstineret, iustitiae vero uram haberet, et neque ducibus (nam in iis malos es- e) animum aduerteret, neque falsis vatibus eum decipientibus crederet, quasi non iterum vrbem oppugnaturus esset Babylonius, et quasi Ægyptii bellum ei essent llaturi victoriamque reportaturi. haec enim non ex veritate esse, nec ita vnquam euentura. Sedecias autem, antisper quidem dum vatem ista loquentem audiret, ei fidem habebat, atque in omnibus tanquam vere dictis requiescebat, et e re sua esse persuasum habuit: rursus vero amici eius mentem subuerterunt, et a vatis dictis adducebant ad ea quae voluerant. sed et apud Babylonem Iezecielus clades populo imminere praedixit, quas, istis auditis, literis mandatas misit Hierosolyma. Atqui vero illorum vaticiniis vt non crederet, animum induxit Sedecias huiusmodi de causa. Accidit vt vates caetera quidem omnia sibi inuicem consentientia dicerent, fore scilicet vt et vrbs expugnetur, et ipse Sedecias captiuus fiat: in hoc vero Iezecielus ab altero dissidebat, dicendo, Sedecian non visurum esse Babylonem, Hieremia ipsi affirmante, quod Babyloniorum rex illum vinctum abducet. ideoque cum ea de re verba vtriusque non conuenerint, etiam illis, in quibus secum concordare videbantur, ac si ea haud vere dicta esse cognouisset, plane diffidebat: etiamsi omnia ei, prout illi vaticinati fuerant, obuenerint; de quibus loco magis opportuno dicemus.

3. Cum autem in societate cum Babyloniis inita

ἔτη ἑκτὰ καταχὼν, διέλυσε τὰς πρὸς αὐτὸὺς πίστεις, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις προσέθετο, καταλύσειν τὸὺς Βαβυλωνίους ἐλπίσας, ἂν μετ' ἐκείνων ἐγένοντο. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτόν· καὶ τὴν χώραν κακώσας αὐτῶν, καὶ τὰ Φρούρια λαβὼν, ἐπ' αὐτὴν ἦλθε τὴν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν πόλιν πολιορκήσων αὐτήν. ὁ δὲ Αἰγύπτιος, ἀκούσας ἐν οἷς ἐστιν ὁ σύμμαχος αὐτῶ Σεδεκίας, ἀναλαβὼν πολλὴν δύναμιν, ἦκεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν ὡς λύσων τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ Βαβυλώνιος ἀφίσταται τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπαντήσας δὲ τοῖς Αἰγυπτίοις, καὶ συμβαλὼν αὐτοῖς τῇ μάχῃ νικᾷ, καὶ τρεψάμενος αὐτοὺς εἰς Φυγὴν ἐξέλιπε διώκειν τῆς Συρίας. ὡς δ' ἀνεχώρησεν ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἀπὸ τῶν Ἱεροσολύμων, ἐξηπάτησαν οἱ ψευδοπροφῆται τὸν Σεδεκίαν, λέγοντες, ὅτε τὸν Βαβυλώνιον αὐτὸν ἔτι πολεμήσειν καὶ τοὺς ὁμοφύλους, ὅτε ἀναστήσειν ἐκ τῆς οἰκείας εἰς τὴν Βαβυλῶνα· μετὰ πάντων δὲ ἥξειν τῶν ἁλωμάτων τῶν τοῦ ναοῦ σκευῶν, ὧν ἐσύλησεν ὁ βασιλεὺς ἐκ τοῦ νεώ. τὰ ἐναντία δὲ τούτων καὶ ἀληθῆ παρελθὼν ὁ Ἱερεμίας προεφήτευσεν, "ὡς ποιοῦσι μὲν καλῶς καὶ ἐξαπατῶσι τὴν "βασιλέα, παρὰ δὲ τῶν Αἰγυπτίων οὐδὲν ἔσται αὐτοῖς ὄφε"λος· ἀλλὰ νικήσας αὐτοὺς ὁ Βαβυλώνιος ἐπιστρατεύσει πά"τα Ἱεροσόλυμα μέλλει, καὶ πολιορκήσει τε καὶ τῷ λιμῷ "διαφθερεῖ τὸν δῆμον, καὶ τοὺς περιλειφθέντας αἰχμαλώ"τους ἄξει, καὶ τὰς οὐσίας διαρπάσει, καὶ τὸν ἐν τῷ ναῷ "πλοῦτον ἐκφορήσας ἔτι καὶ αὐτὸν ἐμπρήσει καὶ κατασκά"ψει τὴν πόλιν, καὶ δουλεύσομεν αὐτῷ καὶ τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ "ἐπὶ ἔτη ἑβδομήκοντα. παύσασι δ' ἡμᾶς τότε τῆς ἐπ' αὐ"τοῖς δουλείας Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, καταλύσαντες Βαβυ"λωνίους, ἀφ' ὧν εἰς τήνδε ἀπολυθέντες οἰκοδομήσομεν τὸν "ναὸν πάλιν, καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα κατασήσομεν." ταῦτα λέγων ὁ Ἱερεμίας ὑπὸ μὲν τῶν πλειόνων ἐπιστεύετο. οἱ δὲ ἡγεμόνες καὶ οἱ ἀσεβῆ, ὡς ἐξεπιστα τῶν Φρενῶν αὐτὸν ἐξεφαύλιζον. δόξαν δὲ αὐτῷ καὶ εἰς τὴν πατρίδα παραγενέσθαι, λεγομένην Ἀναθώθ, σαφῶς δὲ ἀπέχουσαν Ἱερου-

decim annos manſiſſet, non amplius fidem illis datam ſeruauit, ſed ad Ægyptios defecit, ſperans fore, ſi ſecum coniungerentur, vt Babylonios funditus euerteret. At vbi hoc intellexerat Babyloniorum rex, expeditionem in eum fecit, eiuſque regione vaſtata et caſtellis occupatis ad ipſam Hieroſolymitarum vrbem vi oppugnandam acceſſit. Ægyptius autem, audito in quibus anguſtiis eſſet ſocius eius Sedecias, cum magno exercitu Iudaeam petiit, eo quaſi animo vt obſidionem ſolueret. Quo fit vt Babylonius Hieroſolymis decederet, atque Ægyptiis obuiam profectus cum illis praelio congreſſus eſt, et in fugam verſos tota Syria expulit. Mox vero vt Babyloniorum rex Hieroſolymis receſſit, operam dederunt falſi vates vt Sedecian deciperent, dicentes, neque ipſi porro bellum illaturum eſſe Babylonium eiuſque popularibus, neque ipſos e ſedibus ſuis Babylonem tranſlaturum: ſed captiuos etiam redituros eſſe cum omnibus templi vaſis, quae Babyloniorum rex e delubro detraxit. At Hieremias, cum in medium prodiiſſet, his contraria atque vera vaticinatus eſt: "quod male quidem faciunt, et regem vana ſpe decipiunt, nihilque commodi ipſis ſperandum ab Ægyptiis: ſed illis praelio ſuperatis Babylonius caſtra Hieroſolymis admouebit, populumque obſidione premet et fame necabit, et quotquot malis iſtis ſuperfuerint captiuos abducet, et bona eorum diripiet, ac, diuitiis templi inde exportatis, illud etiam igni cremabit, vrbemque a fundamentis diruet, ipſique et poſteris eius ſeruiemus annos LXX. quibus completis, nos ea quam ſub illis tulerimus ſeruitute, euerſo Babyloniorum imperio, liberabunt Perſae et Medi, a quibus dimiſſi hanc terram repetemus, et templum denuo aedificabimus, et Hieroſolyma reſtituemus." Iſta dicens Hieremias, pleriſque perſuadebat: at viri principes hominesque nequam, quaſi haud mentis ſuae eſſet, ipſum hanc ob rem vilipenderunt. Cum autem ei vium eſſet in patriam ſuam ſe recipere, Anathoth nomiatam, ſtadia viginti ab Hieroſolymis diſſitam, quidam

λύμων εἴκοσι, συντυχὼν κατὰ τὴν ὁδὸν τῶν ἀρχόντων τις, συλλαβὼν κατέχε, συκοφαντῶν ὡς πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους αὐτομολοῦντα. ὁ δὲ ψευδῆ μὲν ἐκεῖνον ἔλεγεν αἰτίαν ἐπιφέρειν αὐτῷ. βαδίζειν δ' αὐτὸν ἔφασκεν εἰς τὴν πατρίδα. ὁ δ' ἀ πειθεὶς, ἀλλὰ συλλαβὼν αὐτὸν, ἤγαγεν εἰς δίκην πρὸς τοὺς ἄρχοντας· ὑφ' ὧν πᾶσαν αἰκίαν καὶ βασάνους ὑπομείνας, ἐφυλάττετο πρὸς τιμωρίαν. καὶ χρόνον μέν τινα δῆγεν ἄτως, ἀδίκως πάσχων τὰ προειρημένα.

δ'. Ἔτει δ' ἑνάτῳ τῆς Σεδεκίου βασιλείας, καὶ ἡμέρᾳ δεκάτῃ τοῦ δεκάτου μηνὸς, στρατεύει τὸ δεύτερον ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ προσκαθίσας αὐτῇ μῆνας ὀκτωκαίδεκα μετὰ πάσης ἐπολιόρκει φιλοτιμίας. συνεπέθετο δ' εἰς ταὐτὸ πολιορκυμένοις τοῖς Ἱεροσολύμοις δύο τὰ μέγιστα τῶν παθῶν, λιμὸς καὶ φθορὰ λοιμικὴ, ἐνσκήψαντα σφοδρῶς. ἐν δὲ τῇ εἰρκτῇ τυγχάνων ὁ προφήτης Ἱερεμίας οὐχ ἡσύχαζεν, ἀλλ' ἐκεκράγει, καὶ ἐκήρυσσε παραινῶν τῷ πλήθει δέξασθαι τὸν Βαβυλώνιον ἀνοίξαντας τὰς πύλας. σωθήσεσθαι γὰρ αὐτοὺς παυσαμένους τοῦτο πράξαντας, εἰ δὲ μὴ, διαφθαρήσεσθαι. πρὸς ἔλεγε δ' ὡς εἰ μὲν ἐπιμένοιεν τῇ ἐν τῇ πόλει πάντως ἀπολεῖται θατέρῳ, ἢ λιμῷ δαπανηθεὶς ἢ σιδήρῳ τῷ τῶν πολεμίων· εἰ δὲ φύγοιεν πρὸς τοὺς πολεμίους, διασῴσεται τὸν θάνατον. καὶ οἱ μὲν ἐν αὐτοῖς ὄντες τοῖς δεινοῖς ἐπίστευον, οἱ ταῦτ' ἀκούοντες τῶν ἡγεμόνων· ἀλλὰ μετ' ὀργῆς ἀπήγγελλον ἐλθόντες πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγοροῦντες κατητιῶντο τὸν προφήτην ὡς μεμηνότα, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν προκατακλῶντα, καὶ ταῖς τῶν χειρόνων καταγγελίαις τὸ πρόθυμον ἐκλύοντα τῷ πλήθει· ἕτοιμον γὰρ εἶναι αὐτὸ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ τῆς πατρίδος κινδυνεύσειν. ὁ δὲ ἀπειλεῖ πρὸς τοὺς πολεμίους φεύγειν, ἁλῶσεσθαι λέγων τὴν πόλιν καὶ πάντας ἀπολεῖσθαι.

ε'. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸς μὲν, ὑπὸ χρηστότητος καὶ δικαιοσύνης, ἠδέως διαπαρῳξύνθη· ἵνα δὲ μὴ τοῖς ἡγεμόσιν ἀπεχθάνηται παρὰ τοιοῦτον καιρὸν ἀντιπράττων αὐτῶν τῇ προαιρέσει, τὸν προφήτην ἐφῆκεν αὐτοῖς ποιεῖν ὅ, τι ἂν δέ-

magiſtratibus, illi forte obuiam factus, manus ei iniiciebat, calumniam adhibens, quod in eo eſſet vt ad Babylonios transfugeret. Vates vero aiebat illum ſibi falſum crimen inferre; ſeque in patriam iter intendere dicebat. at ille nihil eius verbis motus ipſum comprehenſum ad magiſtratus duxit vt iudicio perfunderetur, a quibus nodis omnibus tortus et excruciatus ſeruabatur ad ſupplicium. Et quidem aliquamdiu ita degebat, ea quae iam memorauimus inique patiens.

4. Anno autem nono regni Sedeciae, et menſis decimi die decima, iterum Babyloniorum rex ſuis copiis Hieroſolyma aggreditur: cumque ante vrbem conſediſſet, magna contentione octodecim menſes eam oppugnabat. Porro accidit vt tum ſimul Hieroſolyma obſeſſa inuaderent fames et peſtilentia, malorum duo maxima, quae ferum in modum illic graſſata ſunt. Interim autem Hieremias vates, in carceris cuſtodia habitus, non quieſcebat; ſed magna voce praedicabat, illud populum admonens, vt portis patefactis Babylonium in vrbem reciperent. quod ſi fecerint, illos vniuerſos ſalutem conſequuturos; ſin minus, interituros eſſe. Praedicebatque omnino fore, vt, ſi quis in vrbe manſerit, alterutro pereat, aut fame conſumptus, aut ferro hoſtili peremptus; ſin vero ad hoſtes perfugerit, mortem euaſurum eſſe. At principes, cum iſta auditione acciperent, iis nequaquam idem habebant, in ſummo licet periculo verſarentur: ſed rati regem adeuntes ei omnia nunciabant, et accuſatione inſtituta de vate querebantur, vt qui inſanierit, et animos ibi in anteceſſum fregerit, et calamitatum denunciatione populo alacritatem et promptitudinem minuerit. illos enim paratos eſſe pro rege et patria quoduis adire diſcrimen: is vero minaciter monet, vt ad hoſtes fuga ſe recipiant, dicens breui fore vt vrbs expugnetur et funditus euertatur.

5. Rex autem ipſe, ex naturae ſuae bonitate et iuſtitiae amore, in eum nihil exacerbatus erat: ſed, ne cum principibus inimicitiam exerceret tali tempore contra quam ipſi cenſuiſſent faciens, vatem illis in manus

λωσιν. οἱ δὲ, τοῦτο ἰφέντος αὐτοῖς τοῦ βασιλέως, εὐθὺς εἰς τὴν εἰρκτὴν εἰσελθόντες, καὶ παραλαβόντες αὐτὸν, εἰς τι λάκκον βορβόρου πλήρη καθίμησαν, ὅπως ἰδίῳ θανάτῳ πνιγεὶς ἀποθάνῃ. ὁ δὲ, πρὸ τοῦ αὐχένος ὑπὸ τοῦ πλήθους περιχυθεὶς, ἐν τούτοις ἦν. τῶν δ' οἰκετῶν τὶς τοῦ βασιλέως, ἐν τιμῇ τυγχάνων, Αἰθίοψ τὸ γένος, τὸ περὶ τὸν προφήτην πάθος ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ· φάσκων ἐκ ὀρθῶς ταῦτα τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἡγεμόνας αὐτοῦ πεποιηκέναι, κατιόντισαντας εἰς βόρβορον τὸν προφήτην, καὶ τοῦ διὰ τῶν δεσμῶν θανάτου πικρότερον ὄντως ἐσόμενον ἐπινοήσαντας κατ' αὐτοῦ. ταῦτ' ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ μετανοήσας ἐπὶ τῇ παραδοῦναι τὸν προφήτην τοῖς ἡγεμόσιν, ἐκέλευσε τὸν Αἰθίοπα, τριάκοντα τῶν βασιλικῶν παραλαβόντα, καὶ χειρία, καὶ πᾶν ὃ πρὸς τὴν τοῦ προφήτου σωτηρίαν ἐπινοεῖ χρήσιμον, μετὰ σπουδῆς ἀνελκύσαι τὸν Ἱερεμίαν. ὁ δὲ Αἰθίοψ, παραλαβὼν ὡς ἐπετάγη, ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ βορβόρου τὸν προφήτην, καὶ διαφῆκεν ἀφύλακτον.

ς'. Μεταπεμψαμένου δ' αὐτὸν κρύφα τοῦ βασιλέως, καὶ τί δύναται φράζειν αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ περὶ τῶν παρόντων σημαίνειν ἐρομένου; ἔχειν μὲν ἔλεγεν, ἃ πιστευθῆσθαι δ' εἶπεν, οὐδὲ παραινέσας ἀκουσθήσεσθαι· ἀλλ' ὡς ἐπὶ μέγα κακόν τι ἐργασάμενον ἀπολέσαι διώκουσαν οἱ σοὶ φίλοι, φησί. καὶ πῶ νῦν εἰσὶν οἱ τὸν Βαβυλώνιον ἐκ ἔθ' ἡμῖν ἐπιστρατεύσειν φάσκοντες, καὶ ἀπατῶντες ὑμᾶς; εὐλαβοῦμαι δὲ νῦν γε τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν, μή με καταγελάσῃς θανάτῳ· τοῦ δὲ βασιλέως ὄρκους αὐτῷ δόντος, ὡς ὅτε αὐτὸς αὖθις ἀναιρήσει, ὅτε τοῖς ἡγεμόσιν ἐκδώσει, θαρρήσας τῇ λεγομένῃ πίστει, συνεβούλευσεν αὐτῷ παραδοῦναι τὴν πόλιν τοῖς Βαβυλωνίοις· ταῦτα δὲ αὐτῷ τὸν Θεὸν δι' αὐτοῦ προφητεύειν ἔλεγεν, εἴγε βούλεται σώζεσθαι, καὶ τὸν ἐφεστῶτα κίνδυνον διαφυγεῖν, καὶ μήτε τὴν πόλιν εἰς ἔδαφος πεσεῖν, μήτε τὸν ναὸν ἐμπρησθῆναι. αὐτὸν γὰρ τούτων παραίτιον ἔσεσθαι τῶν κακῶν τοῖς πολίταις, καὶ αὐτῷ πανοικὶ τῆς συμφορᾶς. ὁ δὲ ταῦτ' ἀκούσας, βούλεσθαι μὲν αὐτὸν, ἔφη,

radi permiſit, vt de eo pro arbitrio ſtatuerent. At illi, quamprimum hoc ipſis conceſſum erat a rege, in cuſtodiam protinus ingreſſi, captum eductumque inde in oſſam quandam coeno oppletam funibus demiſerunt, vt ſuffocatus ſuam oppeteret mortem. Ille vero luto obrutus, oculis tántummodo ac naribus eminentibus, in iis erat anguſtiis. Interim quidam e ſeruis regis, qui tum forte in honore erat, homo Æthiops genere, id quod vati acciderat regi retulit; dicens amicos eius et principes male egiſſe in eo quod vatem in coenum deiecerint, atque ita morte ea quae in vinculis erat obeunda acerbiorem illi excogitauerint. Cum haec audiſſet rex, illumque poenituiſſet, quod vatem in principum poteſtatem tradiderit, mandauit Æthiopi, vt, aſſumptis triginta ex famulis regiis, et funibus, et quocunque ſibi ad vatis ſalutem opus eſſe arbitraretur, quam cito poſſet Hieremian ex foſſa ſubduceret. Itaque Æthiops, ſumptis quos adhibere iuſſus erat, vatem ex luto extraxit, liberumque dimiſit.

6. Cum autem rex illum ad ſe clam acciuiſſet, et ab eo quaereret, ecquod ei poſſet ex Dei oraculo dicere et in praeſens auxilium indicare? Aiebat ſe quidem habere quod diceret, at fidem ſane non inuenturum eſſe adiiciebat, ne quidem ſi ille praeceperit vt ſibi dicto audientes eſſent: etenim amici tui, inquit, me quaſi egregie maleficum perdere ſecum ſtatuerunt. Et vbi nunc ſunt illi qui Babylonium non redintegraturum eſſe bellum dictitabant, voſque decipiebant? Equidem et ego nunc vereor quod verum eſt dicere, ne me morte iubeas mulctari. Cum autem rex ei iuraſſet, nec ſe illum interfecturum, nec principibus traditurum, fretus accepta fide conſilium ei dedit, vt vrbem Babyloniis traderet: atque ad iſta Dei oraculum eius ore illum hortari aiebat, ſi modo velit incolumis eſſe, et ex periculo impendenti euadere, et neque vrbem ſolo aequari, nec templum igne cremari. ipſum enim, ni pareat, ciuibus fore horum malorum cauſam, et ſibi ſuiſque omnibus calamitatis auctorem. Ille vero, vbi haec audiuerat, ſubiiciebat, ſe velle

ποιεῖν ἃ παραινεῖ, καὶ λέγει συνοίσειν αὐτῷ γινόμενα· δεδιέναι δὲ τοὺς αὐτομολήσαντας τῶν ὁμοφύλων πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους, μὴ διαβληθεὶς ὑπ' αὐτῶν τῷ βασιλεῖ κακωθῇ. παρεθάρσυνε δ' αὐτὸν ὁ προφήτης, καὶ μάτην ὑποπτεῖν τὴν τιμωρίαν ἔλεγεν. ἀδενὸς γὰρ κακοῦ πειραθήσεσθαι, παραδόντα τοῖς Βαβυλωνίοις, οὔτ' αὐτὸν, οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε τὰς γυναῖκας, μένειν δὲ καὶ τὸν ναὸν ἀπαθῆ. καὶ τὸν μὲν Ἱερεμίαν ταῦτ' εἰπόντα ὁ βασιλεὺς ἀπέλυσε, προστάξας αὐτῷ, μηδενὶ τῶν πολιτῶν τὰ δόξαντα αὐτοῖς ἐξενεγκεῖν· ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ἡγεμόσιν, εἰ μαθόντες αὐτὸν ὑπ' αὐτῆ μετάπεμπτον γεγονέναι πυνθάνονται τί κληθεὶς εἶπεν πρὸς αὐτὸν, φράζειν τι τούτων· ἀλλὰ σκήπτεσθαι πρὸς αὐτοὺς, ὅτι δεηθείη μὴ ἐν δεσμῷ τυγχάνειν καὶ φυλακῇ. καὶ δὴ τοῦτο πρὸς αὐτοὺς ἔλεγεν. ἐπυνθάνοντο γὰρ ἐλθόντες πρὸς τὸν προφήτην, τί περὶ αὐτῶν ἀφίκοιτο πρὸς τὸν βασιλέα σκήπτεσθαι; καὶ ταῦτα μὲν ὕστως ἐλέχθη.

ΚΕΦ. η'.

Ὡς ὁ Βαβυλώνιος εἷλε τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν ναὸν ἐμπρήσας, τὸν τῶν Ἱεροσολυμιτῶν δῆμον καὶ Σεδεκίαν μετῴκισεν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν αἰχμαλωσίαν καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασιλεῦσιν.

ΤΗΣ δὲ πολιορκίας τῶν Ἱεροσολύμων ὁ Βαβυλώνιος ἐτεταμένως σφόδρα καὶ προθύμως εἶχετο· πύργους τε μεγάλων οἰκοδομήσας χωμάτων, ἀπ' αὐτῶν ἀνεῖργε τοὺς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτας. καὶ πολλὰ περὶ τὸν κύκλον ὅλον ἄγων χώματα, τοῖς τείχεσι τὸ ὕψος ἴσα. καρτερῶς δὲ καὶ προθύμως ἔφερον οἱ ἐντὸς τὴν πολιορκίαν. ἔκαμνον γὰρ οὔτε πρὸς τὸν λιμὸν, οὔτε πρὸς τὴν τόσον τὴν λοιμικὴν, ἀλλὰ, καίπερ ἔνδον ὑπὸ τούτων ἐλαυνόμενοι τῶν παθῶν, τοῖς ψυχαῖς ἔρρωντο πρὸς τὸν πόλεμον, μήτε πρὸς τὰς ἐπινοίας τῶν ἐχθρῶν καὶ τὰ μηχανήματα κατακλιττόμενοι, ἀλλ' ἀντιμηχανήματα πρὸς πάντα παρ' ἐκείνων ἀντεπινοοῦντες· ὡς

ista facere quae suadet, dicitque e re sua fore vt fierent: sed in metu esse ex popularibus qui ad Babylonios transfugerunt, ne ab illis falso accusatus apud regem supplicio afficiatur. At vates illum bono animo esse iubebat, seque vanam sibi supplicii suspicionem augere dicebat. nihil enim mali passurum esse, si Babyloniis ciuitatem tederet, neque ipsum, neque liberos, neque vxores eius, templumque etiam illaesum manere. Et quidem Hieremiam ista loquutum rex dimisit, iussum nemini ciuium quae illis facienda visa sunt prodere; ac ne principibus quidem, si cognito quod a rege fuerit accersitus percontarentur quidnam accitus ad eum dixerit, huiusmodi quid indicaret: sed ea ad illos simulatione vti, ac si precibus contenderit, vt vinculis et custodia liberaretur. Itaque rediit eis prorsus eodem modo, quo iusserat rex. nam cum vrbem adiissent eum interrogabant, quidnam de illis ipsis consultatum venerit ad regem? Et haec quidem de istis dicta sunt.

CAP. VIII.

Quomodo Babylonius Hierosolyma expugnabat; temploque incenso Hierosolymitanos et Sedecian Babylonem transtulit: quique tempore regum summum Pontificatum gesserunt.

AT Babylonius interim totis viribus et alacriter admotum Hierosolyma oppugnabat: cumque turres multa terra aggesta exstruxissent, ex illis pugnantes e moenibus repellebat. multos quoque per totum circuitum aggeres excitabat, qui altitudine sua muros aequarent. Verum et propugnatores fortiter et alacriter obsidionem ferebant. neque enim fami neque pestilentiae succumbebant, sed quamuis intus malis istis exagitati erant, animos ad dura belli confirmabant, ne machinamentis quidem ab hostibus inuentis et moenibus admotis perterriti; sed et alias omnibus quas illi intendebant obiiciendas machinas excogitantes: adeo vt Babyloniis cum Hierosolymitis plane so-

εἶναι τὸν ὅλον ἀγῶνα καὶ τοῖς Βαβυλωνίοις καὶ τοῖς Ἱεροσολυμίταις τῆς ὀξύτητος καὶ συνέσεως, τῶν μὲν πλέον ἐν ταύτῃ δυνηθῆναι τὴν ἀναίρεσιν οἰομένων εἶναι τῆς πόλεως, τῶν δὲ τὴν σωτηρίαν ἐν ἄλλῳ τιθεμένων, ἢ ἐν τῷ μὴ ναυμαχεῖν μηδ' ἀπειπεῖν ἀντεφευρίσκοντας, οἷς μάταια τὰ τῶν ἐχθρῶν ἀπελεγχθήσεται μηχανήματα. καὶ ταῦτ' ὑπέμειναν ἐπὶ μῆνας ὀκτωκαίδεκα, ἕως ἡ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆ λιμῷ καὶ τῶν βελῶν, ἅπερ ἀπὸ τῶν πύργων εἰς αὐτοὺς ἐκόντιζον οἱ πολέμιοι.

β'. Ἡρέθη δ' ἡ πόλις, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, τῇ τετάρτῃ μηνὸς τῇ ἑνάτῃ ἡμέρᾳ. εἶλαν γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν Βαβυλωνίων, οἷς ἐπίστευσε τὴν πολιορκίαν ὁ Ναβαχοδονόσορος. αὐτὸς γὰρ ἐν Ῥεβλαθᾷ διέτριβε πόλει. τὰ δὲ τῶν ἡγεμόνων ὀνόματα, εἴ τις ἐπιζητήσειε γνῶναι, οἵτινες τὰ Ἱεροσόλυμα πορθήσαντες ὑπέταξαν, ταῦτα ἦν. Νηργελίσαρος, Λερέμμαντος, Σεμεγάρος, Ναβώσαρις, Ἐχαμαψαρίς. ἀλόσης δὲ τῆς πόλεως περὶ μέσην νύκτα, καὶ τῶν ἡγεμόνων τῶν πολεμίων εἰσελθόντων εἰς τὸ ἱερὸν, γνὺς ὁ Σεδεκίας ὁ βασιλεὺς, παραλαβὼν τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς φίλους, φεύγει μετ' αὐτῶν ἐκ τῆς πόλεως διὰ τῆς καρτερᾶς φάραγγος καὶ διὰ τῆς ἐρήμου. φρασάντων δὲ τοῦτο τινῶν αὐτομόλων τοῖς Βαβυλωνίοις, ὑπὸ τὸν ὄρθρον ὥρμησαν διώκειν αὐτόν· καταλαβόντες δὲ ἐκ ἄπωθεν Ἱεριχοῦντος, ἐκύκλωσαν αὐτόν. οἱ δὲ φίλοι καὶ οἱ ἡγεμόνες οἱ συμφυγόντες τῷ Σεδεκίᾳ, ἐπεὶ τοὺς πολεμίους ἐγγὺς ὄντας εἶδον, καταλιπόντες αὐτὸν διεσκέδασαν, ἄλλος ἀλλαχόσε, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ἔγνω. περιληφθέντα δ' αὐτὸν σὺν ὀλίγοις, ζωγρήσαντες οἱ πολέμιοι μετὰ τῶν τέκνων καὶ τῶν γυναικῶν, ἤγαγον πρὸς τὸν βασιλέα. παραγενόμενον δ' αὐτὸν ὁ Ναβαχοδονόσορος ἀσεβῆ καὶ παράσπονδον ἀποκαλεῖν ἤρξατο, καὶ ἀμνήμονα τῶν πρόσω λόγων ὧν ἐποιήσατο, σώζειν αὐτῷ τὴν χώραν ὑπισχόμενος. ὠνείδιζε δὲ καὶ ἀχαριστίαν, παρ' αὐτῷ μὲν λαβόντι τὴν βασιλείαν, Ἰωαχίμῳ γὰρ αὐτὴν ὄντα ἀφελόμενον

ortiae et rei militaris scientiae certamen fuerit; dum illi quidem, si hisce plus valerent, vrbem se expugnaturos esse crederent, hi vero in eo salutis spem reponerent, vt quis ex aduerso comminiscendis non defatigarentur fa-iscerentue, quibus irrita fierent hostium machinamenta. Atque ista tolerarunt per menses XVIII. donec aut peste olerique consumpti essent, aut telis perempti, quae hostes i turribus in eos coniecerint.

2. Vrbs autem capta est anno vndecimo regni Sede-iae, quarti mensis die nona. Eam siquidem ceperunt Babyloniorum duces, quibus Nabuchodonosorus vrbem ppugnandam mandauit: nam ille in vrbe Reblatha tum norabatur. Ducum autem nomina, qui Hierosolyma xpugnata subegerunt, si quis ea scire desiderat, ista rant; Nergelearus, Aremmantus, Semegarus, Nabosa-is, Echarampsaris. Vrbe autem capta circa mediam noctem, ac hostium ducibus in templum ingressis, Se-decias rex, vbi hoc sensit, assumptis vxoribus et liberis t ducibus et amicis, cum illis fugam ex vrbe capessit er fauces angustas munitasque in desertum. Cum au-em quidam e transfugis hoc Babyloniis indicassent, illi liluculo ad eum persequendum exierunt; assequutique ion procul ab Hierichunte, eum circumuenerunt. ami-i vero et duces, qui Sedeciae fugae se comites dederant, um hostium in conspectum venissent, ipso relicto alius lio dilapsi sunt, et suae quisque saluti consuluerunt. psum vero, cum paucis relictum, vbi viuum ceperant ostes, vna cum liberis et vxoribus ad regem perduxe-unt. Postquam ad eum venerat, Nabuchodonosorus equam et foedifragum appellare coepit, et verborum uae antea fecerat immemorem, vt qui regionem sibi onseruare promiserat. Quin et ingrati animi vitium ei xprobrauit; quod regnum suo beneficio adeptus (illud nim Ioachimo ereptum ei dederat) vires suas in largito-em conuerterit. Sed magnus, inquit, est Deus, qui,

ἐκείνῳ δῶναι, χρησαμένῳ δὲ τῇ δυνάμει κατὰ τοῦ παρόντος, ἀλλὰ μέγας, εἶπεν, ὁ Θεὸς, ὃς μισήσας σε τὸ πρόσθεν, ὑποχείριον ἡμῖν ἔθηκε. χρησάμενος δὲ τούτοις πρὸς Σεδεκίαν τοῖς λόγοις, τὰς ὑβρεις ἐπέλευσε παρασχεῖν καὶ τοὺς φίλους θῦσαι, αὐτῷ τε Σεδεκίᾳ καὶ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων βλεπόντων. ἔπειτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψας τῷ Σεδεκίᾳ, δήσας ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ ταῦτα αὐτῷ συνέβη, ἃ Ἱερεμίας τε καὶ Ἰεζεκίηλος προεφήτευσαν αὐτῷ ὅτι συλληφθεὶς ἀχθήσεται πρὸς τὸν Βαβυλώνιον, καὶ λαλήσει αὐτῷ κατὰ στόμα, καὶ ὄψεται τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸν ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ ταῦτα μὲν Ἱερεμίας εἶπε· τυφλωθεὶς δὲ καὶ ἀχθεὶς εἰς Βαβυλῶνα, ταύτην οὐκ εἶδε καθὼς Ἰεζεκίηλος προεῖπε.

γ'. Ταῦτα μὲν οὖν, ἱκανῶς ἐμφανίσαι δυνάμενα τὴν τοῦ Θεοῦ φύσιν τοῖς ἀγνοοῦσιν, εἰρήκαμεν, ὅτι ποικίλη τε ἐστὶ καὶ πολύτροπος, καὶ πάντα καθ' ὥραν ἅπαντα τεταγμένως, ἃ τε δεῖ γενέσθαι προλέγει· τήν τε τῶν ἀνθρώπων ἄγνοιαν καὶ ἀπιστίαν, ὑφ' ἧς ἤδη πρόσθεν ἐάθησαν τὰ ἀποβησόμενα, ἀφύλακτοι δὲ ταῖς συμφοραῖς παρεδόθησαν, ὡς ἀμήχανον αὐτοῖς εἶναι τὴν ἐξ αὐτῶν πεῖραν διαφυγεῖν.

δ'. Οἱ μὲν οὖν ἐκ τοῦ Δαυΐδου γένους βασιλεύσαντες ἕως κατέσχεψαν τὸν βίον, εἴκοσι μὲν καὶ εἷς γενόμενοι μέχρι τῆς τελευταίας βασιλέως, ἔτη δὲ πάντες βασιλεύσαντες πεντακόσια καὶ δεκατέσσαρα καὶ μῆνας ἓξ καὶ ἡμέρας δέκα· ἐξ ὧν εἴκοσι τὴν ἀρχὴν κατέσχεν ὁ πρῶτος αὐτῶν βασιλεὺς Σάουλος, ὢν ἐκ τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπάρχων.

ε'. Ὁ δὲ Βαβυλώνιος πέμπει τὸν αὐτοῦ στρατηγὸν Ναβουζαρδάνην εἰς Ἱεροσόλυμα, συλήσοντα τὸν ναὸν· προσάξας ἅμα καὶ καταπρῆσαι αὐτόν τε καὶ τὰ βασίλεια, τήν τε πόλιν εἰς ἔδαφος καθελεῖν, καὶ τὸν λαὸν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν μετοικῆσαι. ὃς, γενόμενος ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, συλᾷ τε τὸν ναὸν, καὶ βασάζει τὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ χρυσᾶ τε καὶ ἀργυρᾶ, καὶ τὰ

mores tuos auerſatus, te nobis in manus tradidit. Cum autem his verbis Sedecian increpuiſſet, iuſſit filios eius et amicos e veſtigio mactari in conſpectu ipſius Sedeciae aliorumque captiuorum. Dein cum Sedecian luminibus priuaſſet, catenis vinctum Babylonem vſque duxit. Atque iſta ei acciderunt, quae ab Hieremia et Iezecielo erant ipſi praedicta; quod captus ad Babylonium adducetur, et praeſens praeſentem ore alloquetur, et oculis ſuis oculos eius videbit. iſta quidem etiam Hieremias loquutus eſt: occoecatus vero et Babylonem perductus eam non vidit, ſicuti Iezecielus praedixit.

3. Et haec quidem narrauimus, vt Dei natura ſatis explorata ſit rerum diuinarum imperitis; quod ſcilicet varia eſt et multimoda, et omnia ſtatis temporibus et ordine ſeruato eueniunt, eaque praedicit quae euentura ſunt: vtque hominum inſcitia et incredulitas perſpectae habeantur, quibus praepediti ſunt quo minus cauſas futuras proſpiciant, ſed ex improuiſo in calamitates incidunt, nulla data ex earum periculo euadendi via.

4. Atque ita ſane Dauidici generis reges vitam finiuerunt: numero quidem vnus et viginti, a primo ad regem vltimum vſque; regnarunt autem vniuerſi annos quingentos et quatuordecim, menſes ſex, et dies decem: ex quibus Saulus, rex illorum primus, principatum tenuit annos viginti, cum tamen ex eadem cum caeteris tribu non fuerit.

5. Porro Babylonius copiarum praefectum Nabuzardanen mittit Hieroſolyma, vt templum ornamentis ſuis ſpoliaret: mandauitque, vt illi ignem ſubiiceret regiaeque, ac praeterea vrbem ſolo aequaret, et populum transferret in Babyloniam. Qui, cum Hieroſolyma veniſſet anno regni Sedeciae vndecimo, et templum diripit, et vaſa Dei aurea argenteaque exportat, et labrum quoque

καὶ τὸν μέγαν λυτῆρα, ὃν Σολομὼν ἀνέθηκεν· ἔτι γε μὴν τὰς σύλας τὰς χαλκᾶς, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, τάς τε χρυσᾶς τραπέζας καὶ τὰς λυχνίας. βασάσας δὴ ταῦτα, ἀπῆρε τὸν ναὸν μηνὶ πέμπτῳ, τῇ νουμηνίᾳ, ἐνδεκάτῳ ἔτει τῆς Σεδεκίου βασιλείας, ὀκτωκαιδεκάτῳ δὲ τῆς Ναβυχοδονοσόρου. ἐπῆρησε δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ τὴν πόλιν κατέτρεψεν. ἐπῃρέθη δὲ ὁ ναὸς μετὰ τετρακόσια ἔτη καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ μῆνας ἓξ, καὶ δέκα ἡμέρας, ἀφ' ἧ κατεσκευάσθη· τῇ δ' ἐξ Αἰγύπτου μετανασάσει τοῦ λαοῦ τότε ἦν ἔτη χίλια ἑξακόσια δύο, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τῷ δὲ κατακλυσμῷ μέχρι τῆς τοῦ ναοῦ πορθήσεως, χρόνος ἦν ὁ πᾶς ἐτῶν χιλίων ἑπτακοσίων πεντήκοντα ἑπτά, μηνῶν ἓξ, ἡμερῶν δέκα· ἐξ ἧς δὲ ἐγεννήθη Ἀδαμος μέχρι τῶν περὶ τὸν ναὸν συμβάντων, ἔτη ἐστὶ τρισχίλια πεντακόσια δεκατέσσαρα, μῆνες ἓξ, ἡμέραι δέκα. τοσοῦτον μὲν οὖν τὸ τούτων τῶν ἐτῶν πλῆθος· ὅσα δὲ ἐπράχθη, καθ' ἕκαστον τῶν συμβεβηκότων δεδηλώκαμεν. ὁ δὲ στρατηγὸς τοῦ Βαβυλωνίων βασιλέως, κατασκάψας τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸν λαὸν μετανασήσας, ἔλαβεν αἰχμαλώτους, τὸν ἀρχιερέα Σαρέαν, καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ἱερέα Σοφονίαν, καὶ τοὺς φυλάσσοντας τὸ ἱερὸν ἡγεμόνας, τρεῖς δὲ ἄλλους ἔτι, καὶ τὸν ἐπὶ τῶν ὁπλιτῶν εὐνοῦχον, καὶ τοὺς ἑπτὰ Φίλας τοῦ Σεδεκίου, καὶ τὸν γραμματέα αὐτοῦ, καὶ ἄλλους ἡγεμόνας ἑξήκοντα· οὓς ἅπαντας, μεθ' ὧν ἐσύλησε σκευῶν, ἐκόμισε πρὸς τὸν βασιλέα εἰς Ῥεβλαθὰν πόλιν τῆς Συρίας. ὁ δὲ βασιλεὺς, τοῦ μὲν ἀρχιερέως καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐκέλευσεν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς ἀποτεμεῖν· αὐτὸς δὲ πάντας τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν Σεδεκίαν ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. δέσμιον δ' ἐκράτησε καὶ Ἰωσάδωκον τὸν ἀρχιερέα, ὄντα υἱὸν Σαρέα τοῦ ἀρχιερέως, ὃν ἀπέκτεινεν ὁ Βαβυλώνιος ἐν Ῥεβλαθᾷ πόλει τῆς Συρίας, ὡς καὶ πρότερον ἡμῖν δεδήλωται.

ε'. Ἐπεὶ δὲ τὸ γένος διεξήλθομεν τὸ τῶν βασιλέων, καὶ τίνες ἦσαν δεδηλώκαμεν καὶ τοὺς χρόνους αὐτῶν, ἀναγκαῖον ἡγησάμην καὶ τῶν ἀρχιερέων εἰπεῖν τὰ ὀνόματα, καὶ τίνες ἦσαν οἱ τὴν ἀρχιερωσύνην καταδέξαντες ἐπὶ τοῖς βασι-

magnum a Solomone dedicatum; vt et columnas aereas um ſuis capitulis, et menſas aureas atque candelabra. lis itaque ſublatis, templum incendit menſe quinto, lie primo, anno regni Sedeciae vndecimo, regni vero Nabuchodonoſori XVIII. deinde et regiam igne cremauit, t vrbem euertit. Incenſum autem eſt templum anno uadringenteſimo ſeptuageſimo, menſe ſexto, die deci- no, poſtquam conditum fuerat: a populi vero ex Æ- ypto migratione, anni tunc mille effluxerant et ſexagin- a duo, menſes ſex, et dies decem. Tempus autem mne, quod a diluuio vſque ad templi deuaſtationem nterceſſit, annorum erat mille nongentorum quinqua- ginta ſeptem, menſium ſex, et dierum decem: ab Ada- no vero condito vſque ad ea quae templo acciderant, nui elapſi ſunt ter mille quingenti tredecim, menſes ex, et dies decem. Et quidem tantus erat horum anno- um numerus: quaecunque verò acta fuerint, prout ſin- gula euenerant, explicauimus. Porro militiae regis Ba- yloniorum praefectus, cum Hieroſolyma a fundamen- is diruiſſet, et populum tranſtuliſſet, captiuos fecit Sa- ean ſummum pontificem, et Sophonian ſecundarium ontificem, et duces templi cuſtodes (iſti autem tres rant) et eunuchum militibus praefectum, et ſeptem de edeciae amicis, eiuſque ſcribam, et alios duces ſexa- ginta: quos omnes vna cum vaſis e templo direptis ad egem deportauit in Reblatham Syriae vrbem. Atque llic rex pontifici et ducibus capita amputari iuſſit: capti- os vero reliquos omnes et in iſtis Sedecian ipſe Baby- onem duxit. Quin et vinctum ſecum deduxit Ioſado- um ſummum pontificem, filium Sareae ſummi ponti- icis, quem ad Reblatham Syriae vrbem Babylonius occi- lit, vt iam ante memorauimus.

6. Quum vero genus regum recenſuimus, et quinam uerint indicauimus, quotque annos vixerint regnarint- que, neceſſarium etiam viſum eſt dicere, quibus nomini- bus ſummi pontifices appellabantur, quique ſub regibus

λεῦσι. πρῶτος μὲν οὖν Σάδωκος ὁ ἀρχιερεὺς ἐγένετο τῷ ναῷ, ὃν Σολομὼν ᾠκοδόμησε. μετ' αὐτὸν δ' ὁ υἱὸς Αχιμᾶς διαδέχεται τὴν τιμὴν, καὶ μετὰ Αχιμᾶν Αζαρίας. τούτῳ δὲ Ἰέραμος, τῷ δὲ Ἰωράμῃ Ισος, μετ' αὐτὸν δὲ Αξιώραμος. τούτῳ δὲ Φιδέας, τῷ δὲ Φιδέα Σαδέας, τῷ δὲ Σαδέα Ιωήλης, τῷ δὲ Ιωήλῃ Ιώθαμος, Ιωθάμῳ δὲ Ουρίας, Ουρίᾳ δὲ Νηρίας, τῷ δὲ Νηρίᾳ Ωδέας, τούτῳ δὲ Σαλλοῦμος, Σαλλούμῳ δὲ Ελκίας, Ελκίᾳ δὲ Σαρέας, τοῦ δὲ Ιωσάδωκος ὁ αἰχμαλωτισθεὶς εἰς Βαβυλῶνα. ὅτοι πάντες, παῖδες παρὰ πατρὸς, διεδέξαντο τὴν ἀρχιερωσύνην.

ζ'. Παραγενόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα ὁ βασιλεὺς Σεδεκίαν μὲν εἶχεν, ἄχρις ὃ καὶ ἐτελεύτησεν, ἐν εἰρκτῇ. θάψας δὲ αὐτὸν βασιλικῶς, τὰ σκεύη, τὰ ἐκ τοῦ Ιεροσολύμων συληθέντα ναοῦ, ἀνέθηκε τοῖς ἰδίοις θεοῖς· τὸν δὲ λαὸν κατῴκισεν ἐν τῇ Βαβυλωνίτιδι χώρᾳ, τὸν δ' ἀρχιερέα ἀπέλυσε τῶν δεσμῶν.

ΚΕΦ. θ'.

Ὡς Ναβουζαρδάνης τοῖς Ιουδαίοις καταλειφθεῖσι Γοδολίαν ἐπέστησεν· ὃν μετ' ὀλίγον Ισμαήλος ἀπέκτεινε, καὶ ὡς Ιωάννης, φυγαδευθέντος Ισμαήλου, μετὰ τοῦ λαοῦ ἀπῆρεν εἰς Αἴγυπτον· ὡς Ναβουχοδονόσορος, στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους, ἔλαβεν αἰχμαλώτους καὶ ἀπήγαγεν εἰς Βαβυλῶνα.

Ὁ δὲ στρατηγὸς Ναβουζαρδάνης, αἰχμαλωτίσας τὸν τῶν Ιουδαίων λαὸν, τοὺς πένητας καὶ αὐτομόλους ἐκεῖ κατέλιπε, ἀποδείξας αὐτῶν ἡγεμόνα Γοδολίαν ὄνομα, Λικάμου παῖδα τῶν ἐν γνωρίμων, ἐπιεικῆ καὶ δίκαιον. ἐπέταξε δ' αὐτοῖς τὴν χώραν ἐργασαμένοις, τῷ βασιλεῖ τελέσειν φόρου αἰχμήν. Ιερεμίαν δὲ τὸν προφήτην λαβὼν ἐκ τῆς εἰρκτῆς ἔπεμψεν εἰς Βαβυλῶνα σὺν αὐτῷ παραγενέσθαι. κεκελεῦσθαι γὰρ ὑπὸ τοῦ βασιλέως πάντ' αὐτῷ χαρίζεσθαι· εἰ δὲ τοῦτο μηβούλεται, δηλοῦν αὐτῷ ποῦ μένειν διάγνωσιν, ἵνα τοῦτο ἐπιστείλῃ τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ προφήτης, οὐδ' ἕπεσθαι ἤθελεν, εἰ

pontificatum obierant. Et quidem primus omnium in emplo, a Solomone exſtructo, pontifex erat Sadocus: ii vero in honorem filius eius Achimas ſucceſſit, et poſt Achiman Azarias: hunc autem Ioramus, Ioramum vero ſus, eumque Axioramus excepit: huic autem proximus Phideas, et Phideae Sudeas, Sudeae vero Iuelus, et uelo Iothamus, et Iothamo Vrias, et Vriae Nerias, et Neriae Odeas; hunc vero ſequutus eſt Sallumus, et Sallumum Elcias, et Elcian Sareas, et hunc demum Ioſalocus, Babylonem in captiuitatem ductus. Illi omnes, ilii poſt patres, pontificatum acceperunt.

7. Rex autem Babylonem reuerſus Sedecian, vſque lum moreretur, in carcere concluſum tenebat. cumque pſum magnifice ſepeliſſet, vaſa, quibus Hieroſolymorum emplum ſpoliauerat, Diis dicauit ſuis: populum vero in Babyloniae regione collocauit, atque pontificem e vinculis exemit.

CAP. IX.

Quomodo Nabuzardanes Iudaeis relictis Godolian praefecit; quem non multo poſt Iſmaëlus occidit. Vtque Ioannes, Iſmaëlo in fugam coniecto, cum populo in Ægyptum abiit; quos Nabuchodonoſorus, cum expeditionem ſuſcepiſſet in Ægyptios, captiuos fecit, et in Babylonem abduxit.

NAbuzardanes autem imperator, cum populum Iudaïcum ſortis melioris captiuum abduxiſſet, pauperes et transfugas ibi reliquit; duce illis praepoſito, nomine Godolia, Aïcami viri nobilis filio, aequo et iuſto. Illis vero imperauit, vt ex agris, cum eos coluiſſent, certum tributum regi penderent. Hieremiae quoque vati, e carcere ad ſe accito, ſuaſit vt ſecum Babylonem iret: regem enim mandauiſſe vt omnia ei praeberet) ſin vero nolit, diceret vbinam habitare ſtatuerat, vt regem literis ea de re certiorem faceret. At vates nec eum ſequi vo-

ἀλλαχόσε τοῦ μένειν· ἰδίως δ' εἶχεν ἐπὶ τοῖς ἱερεῖοις τῆς πατρίδος, καὶ τοῖς ταλαιπώροις αὐτῆς διαζῆσαι λειφάνοις. γνοὺς δ' αὐτῷ τὴν προαίρεσιν ὁ στρατηγὸς, τῇ Γοδολίᾳ προστάξας, ὃν κατέλιπεν, πᾶσαν αὐτῷ ποιεῖσθαι πρόνοιαν καὶ χορηγίαν ὅσων ἂν δέηται· δωρησάμενος δὲ αὐτὸν δωρεὰς πολυτελέσιν, ἀπέλυσε. καὶ Ἱερεμίας μὲν κατέμεινεν ἐν πόλει τῆς χώρας Μασφαθᾷ καλουμένῃ, παρακαλέσας τὸν Ναβουζαρδάνην, ἵν' αὐτῷ συναπολύσῃ τὸν μαθητὴν Βαρούχον, Νήρου δὲ παῖδα, ἐξ ἐπισήμου σφόδρα οἰκίας ὄντα, καὶ τῇ πατρῴᾳ γλώττῃ διαφερόντως πεπαιδευμένον.

β'. Ναβουζαρδάνης μὲν ταῦτα διαπραξάμενος, ὥρμησεν εἰς Βαβυλῶνα. οἱ δὲ πολιορκουμένων Ἱεροσολύμων φυγόντες, διασκεδασθέντες κατὰ τὴν χώραν, ἐπειδὴ τοὺς Βαβυλωνίους ἤκουσαν ἀνακεχωρηκότας, καὶ λείψανά τινα καταλελοιπότας, ἐν τῇ τῶν Ἱεροσολύμων γῇ, καὶ τοὺς ταύτῃ ἐργασομένους συλλεχθέντες πανταχόθεν, ἦκον πρὸς τὸν Γεδολίαν εἰς Μασφαθάν. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν ἐπ' αὐτοῖς, Ἰωάνης υἱὸς Καρέᾳ, καὶ Ἰεζανίας, καὶ Σαρέας, καὶ ἕτεροι πρὸς τούτοις. ἐκ δὲ τῆς βασιλικῆς γένους ἦν τις Ἰσμαῆλος, πονηρὸς ἀνὴρ καὶ δολιώτατος· ὃς, πολιορκουμένων τῶν Ἱεροσολύμων, ἔφυγε πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα Βααλεῖν, καὶ συνδιῆγεν αὐτῷ τὸν χρόνον ἐκεῖνον. τούτους τοίνυν γενομένους αὐτῷ Γοδολίας ἔπεισε μένειν αὐτίκα μηδὲν δεδιότας τοὺς Βαβυλωνίους. γεωργοῦντας γὰρ τὴν χώραν εὐδὲν πείσεσθαι δεινόν. ταῦτ' ὀμνὺς αὐτοῖς διεβεβαιοῦτο· καὶ προσέτην αὐτὸν ἔχειν λέγων, ὥστε, εἴτις ἐνοχλοίη, τεύξεσθαι τῆς προθυμίας, καὶ συνεβούλευε κατοικεῖν εἰς ἣν ἕκαστος βούλεται πόλιν, ἀποστέλλειν τε μετὰ τῶν ἰδίων, καὶ ἀναπτίζειν τὰ ἐδάφη, καὶ κατοικεῖν· προεῖπέ τε παρασκευάζεσθαι αὐτὸς, ἕως ἔτι καιρός ἐστι, σῖτόν τε καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον, ὅπως ἔχωσι διὰ τὸ χειμῶνος τρέφεσθαι. ταῦτα διαλεχθεὶς πρὸς αὐτὸς, ἀπέλυσε διάγειν τῆς χώρας εἰς ὃν ἕκαστος ἐβούλετο τόπον.

γ'. Διαδεδραμύσης δὲ φήμης εἰς τὰ περὶ τὴν Ἰουδαίαν ἔθνη, ὅτι τοὺς ἀπὸ τῆς φυγῆς παρ' αὐτὸν ἐλθόντας Γοδολίας

ebat, nec vllibi terrarum habitare; ſed contentus erat ritam agere inter ruinas patriae et miſerrimas eius reliquias. Imperator autem, cognita eius voluntate, cum Godoliae ibi cum imperio relicto praecepiſſet ſummam ei curam adhibere, et quicquid deſideraret ei ſuppeditare, eumque muneribus ampliſſimis ornaſſet, quocunque vellet ire permiſit. Et quidem Hieremias commoratus eſt in iſtius regionis vrbe, quae Maſphatha dicitur, Nabuzardane prius exorato, vt ſecum e carcere dimitteretur diſcipulus eius Baruchus, Neri filius, ex illuſtri domo, et in patria lingua egregie doctus.

2. Cum autem iſta feciſſet Nabuzardanes, Babylonem ire contendit. At illi, qui obſeſſis Hieroſolymis liffugerant, per regionem fuſi diſperſique, poſtquam Babylonios diſceſſiſſe audiuerunt, nonnulloſque reliquiſſe, qui in Hieroſolymorum terra ſupererant, quibuſque datum erat vt ei culturam adhiberent, vndique Maſphatham conuenerunt ad Godolian. Illorum autem duces erant, Ioannes Careae filius, et Iezanias, et Sareas, praeterque illos alii. Porro quidam erat Iſmaëlus ex ſtirpe regia, homo improbus et aſtutiſſimus; qui dum Hieroſolyma obſiderentur fuga dilapſus eſt ad Baalim Ammanitarum regem, et cum eo per illud tempus habitabat. Illis igitur, qui eo venerant, ſuaſit Godolias vt ibi manerent, poſito in praeſens omni Babyloniorum metu. agriculturae enim operam dantes nihil mali paſſuros eſſe. Iſta illis iureiurando confirmauit, adiiciens, eos ſe pro defenſore habere, adeo vt, ſi cui moleſtia crearetur, mature ei ſubueniretur; idque eis conſilii dedit vt vrbes quaſcunque vellent habitatum irent, et aliquot cum ſuis mitterent, eaſque a fundamentis excitarent et incolerent: praemonuitque vt pararent, dum tempus eſſet, et frumentum et vinum et oleum, ne egerent quo hyeme veſcerentur. Haec ad illos loquutus, dimiſit eos ad regionis loca, prout cuique viſum fuerit, habitanda.

3. Cum autem ad gentes Iudaeae finitimas fama perlatum eſſet, quod Godolias omnes, e fuga ad eum re-

ἐδέξατο Φιλανθρώπως, καὶ τὴν γῆν αὐτοῖς γεωργῆσαι κατεκέλευσεν, ἐφ' ᾧ τελέσειν φόρον τῷ Βαβυλωνίῳ, συνέβαινον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Γοδολίαν, καὶ τὴν χώραν κατῴκησαν. κατανοήσαντες δὲ τὴν χώραν, καὶ τὴν τῆ Γοδολίᾳ χρηστότητα καὶ Φιλανθρωπίαν, Ἰωάννης καὶ οἱ μετ' αὐτῆ ἡγεμόνες, ὑπερηγάπησαν αὐτὸν, καὶ Βααλεὶμ τὸν τῶν Ἀμμανιτῶν βασιλέα ἔλεγον πέμψειν Ἰσμαῆλον ἀποκτενοῦντα αὐτὸν δόλῳ καὶ κρυφίως, ὅπως αὐτὸς ἄρχῃ τῶν Ἰσραηλιτῶν· εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐκ τῆ γένους τῆ βασιλικῆ. ῥύεσθαί γε μὴν ἔλεγον αὐτὸν τῆς ἐπιβουλῆς, ἂν αὐτοῖς ἐφῇ κτεῖναι τὸν Ἰσμαῆλον, ὡς ἀδένος γνωσομένῳ. δεδιέναι γὰρ ἔφασκεν μὴ Φονευθεὶς αὐτὸς ὑπ' ἐκείνῳ, παντελὴς ἀπώλεια γένηται τῶν ὑπολειπομένων τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν ἰσχύος. ὁ δ' ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡμολόγει, κατὰ ἀνδρὸς οὐ πεπονθότος ἐπιβουλὴν τοιαύτην ἐμφανίσασιν. οὐ γὰρ εἰκὸς εἶναι, παρὰ τηλικαύτην ἡμερίαν ὧν ἔχρῃσε μὴ διαμαρτόντα, ὅτως ποτηρὸν εἰς τὸν εὐεργετήσαντα καὶ ἀνόσιον εὑρεθῆναι, ὥσθ' ᾧ μὲν ἀδύκημα τὸ μὴ ὑπ' ἄλλων ἐπιβουλευόμενον σῶσαι, σπεύδειν δὲ αὐτὸν αὐτόχειρα ζητεῖν αὐτῆ γενέσθαι. εἰ μὴν ἀλλ' εἰ τεῦτα ἐλυθῇ δεῖ δοκεῖν, ἄμεινον ἔφασκεν ἀποθανεῖν αὐτὸν ὑπ' ἐκείνῳ μᾶλλον, ἢ καταφυγόντα πρὸς αὐτὸν ἄνθρωπον, καὶ πιστεύσαντα τὴν ἰδίαν σωτηρίαν, καὶ παρακαταθέμενον αὐτῆ, διαφθεῖραι.

δ'. Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, μὴ δυνηθέντες πεῖσαι τὸν Γοδολίαν, ἀπῆλθον. χρόνῳ δὲ διαλθόντος ἡμερῶν τριάκοντα, παραγίνεται πρὸς Γοδολίαν εἰς Μασφαθὰν πόλιν Ἰσμαῆλος, μετ' ἀνδρῶν δέκα, ὃς λαμπρᾶ τραπέζῃ καὶ ξενίοις ὑποδεξάμενος, εἰς μέθην προήχθη, φιλοφρονούμενος τὸν Ἰσμαῆλον καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. θεασάμενος δὲ ὅτως αὐτὸν ἔχοντα, καὶ βεβαπτισμένον εἰς ἀναισθησίαν καὶ ὕπνον ὑπὸ τῆς μέθης, ὁ Ἰσμαῆλος, ἀνασπάσας μετὰ τῶν δέκα φίλων, ἀποσφάττει τὸν Γοδολίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κατακειμένους ἐν τῷ συμποσίῳ. καὶ μετὰ τὴν τεττων ἀναίρεσιν, ἐξελθὼν νυκτὸς, ἅπαντας φονεύει τοὺς ἐν τῇ

verſos, magna humanitate exceperit, terramque agros colentibus ea lege occupari ſiuerit, vt certum Babylonio tributum penderent, ex illis etiam concurſus fiunt ad Godolian, et regionem incoluerunt. Porro Ioannes et qui cum eo erant duces, cum animaduertiſſent terram pace regi, et Godoliae benignitatem et humanitatem perſpectam habuiſſent, valde eum dilexerunt; dicebantque Baalim Ammanitarum regem miſſurum eſſe Iſmaëlum, qui ſi dolo latenterque mortem inferret, vt ipſe Iſraëlitis imperaret. illum enim e genere regio ortum eſſe. Caeterum ipſum inſidiis liberatum iri aiebant, ſi eis permittat Iſmaëlum occidere, vtpote nemine praeterea conſcio futuro. Vereri enim ſe adiiciebant, ne, ipſo ab illo interfecto, funditus pereant populi Iſraëlitarum reliquiae. Is vero ſe illis fidem non habere fatebatur, qui huiuſmodi inſidias ſibi ab homine beneficiis a ſe affecto paratas detulerunt. haud enim eſſe veriſimile, eum, qui in tanta rerum inopia nihil non eorum, quorum opus habuit, a ſe conſecutus eſt, adeo ingratum in benefactorem ſuum et impium inueniri, vt, cui ſcelus foret infidiis ab aliis circumuentum non ſeruaſſe, is ſtuderet quaereretque manu ſua illius caedem patrare. At vero ſi haec pro veris habenda, ſatius eſſe dicebat vt ipſe ab illo perimeretur, quam vt hominem occideret, qui ad ipſum confugerat, eamque ſalutem eius fidei commiſerat et apud eum quaſi ſequeſtrum depoſuiſſet.

4. Et quidem Ioannes et qui cum eo erant duces, cum hoc Godoliae perſuadere non potuiſſent, ab eo diſceſſerunt. at triginta poſt diebus in vrbem Maſphatham ad Godolian venit Iſmaëlus, et cum eo viri decem, quos ipſe ſplendidae menſae adhibuiſſet, eiſque lautia dediſſet, ebrius factus eſt, dum Iſmaëlum eiuſque comites magna hilaritate excipit. Iſmaëlus autem, eum ita ſe habentem conſpicatus, vinoque grauem in ſtuporem et ſomnum immerſum, ipſe cum amicis ſuis derepente a mensa ſurrexit, et Godolian interficit, et quotquot ei in conuiuio accumbebant. Et ſtatim ab hac illorum caede nocte

πόλει Ιουδαίας, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων καταλειφθέντας ἐν αὐτῇ τῶν στρατιωτῶν. τῇ δ' ἑπτάτῃ μετὰ δείπνον ἦκεν πρὸς Γοδολίαν τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ὀγδοήκοντα, μηδενὸς τὰ περὶ αὐτὸν ἐγνωκότος. ἰδὼν δὲ αὐτὰς Ισμαῆλος, εἶσω τε καλεῖ πρὸς Γοδολίαν, καὶ παρελθόντων, ἀποκλείσας τὴν αὐλὴν, ἐφόνευσε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν εἰς λάκκον τινὰ βαθὺν, ὡς ἂν ἀφανῆ γένοιτο, κατεπόντισε. διεσώθησαν δὲ τῶν ὀγδοήκοντα τούτων ἀνδρῶν, οἳ μὴ πρότερον ἀναιρεῖσθαι παρεκάλεσαν πρὶν ἢ τὰ κεκρυμμένα ἐν τοῖς ἀγροῖς αὐτῷ παραδῶσι, ἔσιτά τε καὶ ἐδητὰς καὶ σῖτον· ταῦτα ἀκούσας, ἐφείσατο τῶν ἀνδρῶν τούτων Ισμαῆλος. τὸν δ' ἐν τῇ Μασφαθᾷ λαὸν σὺν γυναιξὶ καὶ νηπίοις ἠχμαλώτισεν ἐν οἷς καὶ τὰ βασιλέως Σεδεκίου θυγατέρας, ἃς Ναβουζαρδάνης ὁ τῶν Βαβυλωνίων στρατηγὸς, παρὰ Γοδολίᾳ καταλελοίπει. ταῦτα διαπραξάμενος, ἀφικνεῖται πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα.

ε'. Ακούσας δ' Ιωάννης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες τὰ ἐν τῇ Μασφαθᾷ πεπραγμένα ὑπὸ Ισμαήλου, καὶ τὸν Γοδολίου θάνατον, ἠγανάκτησαν· καὶ τὰς ἰδίους ἕκαστος παραλαβὼν ἐπιλίτας, ὥρμησαν πολεμήσοντες τὸν Ισμαῆλον, καταλαμβάνουσιν αὐτὸν πρὸς τῇ πηγῇ ἐν Χεβρῶνι. οἱ δὲ αἰχμαλωτισθέντες ὑπὸ Ισμαήλου, τὸν Ιωάννην ἰδόντες καὶ τοὺς ἡγεμόνας, εὐθύμως διετέθησαν, βοήθειαν αὐτοῖς ἥκειν ὑπολαμβάνοντες, καὶ καταλιπόντες τὸν αἰχμαλωτίσαντα, πρὸς τὸν Ιωάννην ἀνεχώρησαν. Ισμαῆλος μὲν οὖν μετ' ὀλίγων ὀκτὼ φεύγει πρὸς τὸν Ἀμμανιτῶν βασιλέα. ὁ δὲ Ιωάννης παραλαβὼν ἃς ἀνέσωσεν ἐκ τῶν Ισμαήλου χειρῶν, καὶ τὰς εὐνούχους καὶ γυναῖκας καὶ τὰ νήπια, εἰς τινα τόπον Μάδδαν λεγόμενον παραγίνεται· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐκεῖ διαμείνας αὐτόθι. διεγνώκεισαν δ' ἐκεῖθεν ἅπαντες εἰς Αἴγυπτον ἐλθεῖν, φοβούμενοι μὴ κτείνωσιν αὐτοὺς οἱ Βαβυλώνιοι μανέντας ἐν τῇ χώρᾳ, ὑπὲρ Γοδολίου τοῦ κατασταθέντος ὑπ' αὐτῶν ἡγεμόνος ὀργισθέντες πεφονευμένου.

ς'. Οκτὼ δ' ἐπὶ ταύτης τῆς βουλῆς, προσίασιν Ιερεμίᾳ

ɔgreſſus, Iudaeos omnes qui in vrbe erant occidit, ſimul-
ue milites in ea a Babyloniis relictos. Sequenti vero
ie viri e regione octoginta munera ſecum ferentes ad
Godolian venerunt, nemine id quod ei acciderat ſciente.
ſmaëlus autem vbi eos conſpexerat, iubet introire ad Go-
olian: cumque ingreſſi eſſent, clauſo protinus atrio, eos
rucidauit, atque corpora illorum, ne amplius conſpice-
entur, in foſſam quandam profundam demerſit. Ex his
utem octoginta viris illi ſeruati ſunt, qui eum obſecra-
ant, ne prius occiderentur quam in agris occultata ei
raderent, ſupellectilem et veſtes atque frumentum. Vbi
aec audierat, viris iſtis pepercit Iſmaëlus. populum ve-
o Maſphathenſem cum vxoribus et liberis in captiuita-
em abduxit; et in his Sedeciae filias, quas Nabuzar-
anes Babyloniorum imperator apud Godolian reliquе-
at. Quibus factis, ad Ammanitarum regem ſe confert.

5. At Ioannes et qui cum eo erant duces, vbi fa-
na acceperant ſcelus ab Iſmaëlo Maſphathae patratum,
t Godoliae necem, grauiter ea tulerunt: et adhibitis
uis quiſque militibus profecti ſunt ad inferendum Iſmaë-
o bellum, eumque offenderunt apud fontem Chebronen-
em. Qui vero ab Iſmaëlo abducebantur, cum Ioan-
ıen duceſque vidiſſent, laetitia affecti erant, rati auxi-
ium ſibi venire; eoque qui eos ceperat relicto, ad Io-
nnen reuerterunt. At enim Iſmaëlus cum octo viris
oanni elapſis ad Ammanitarum regem ſe contulit. Cae-
erum Ioannes, aſſumptis quos de manibus eripuerat
ſmaëli, vt et eunuchis et mulieribus et infantibus, ad
ocum quendam peruenit qui Mandra dicitur, et ibi qui-
lem ea die moratus eſt. Statuerant autem omnes vt in-
le digreſſi Ægyptum peterent, metuentes ne eos, ſi in
egione manſerint, Babylonii perimerent, irati ob cae-
lem Godoliae, quem illi ſummae rerum praefecerant.

6. Dum id conſilii agitarent, ad Hieremian vatem
ccedunt, Ioannes Careae filius, eiuſque comites mili-

τῷ προφήτῃ, Ιωάννης ὁ τῦ Καρέᾳ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡγεμόνες, παρακαλοῦντες δεηθῆναι τῦ Θεῦ, ὅπως ἀμηχανῶσιν αὐτοῖς περὶ τῦ τί χρὴ ποιεῖν, ταῦτ' αὐτοῖς ὑποδείξῃ, ὁμόσαντες ποιήσειν ὅ, τι ἂν αὐτοῖς ὁ Ιερεμίας εἴπῃ. ὑποχωρήσαντος δὲ τῦ προφήτου διακονήσειν αὐτοῖς πρὸς τὸν Θεὸν, συμβὰν μετὰ δέκα ἡμέρας αὐτῷ φανέντα τὸν Θεὸν εἰπεῖν δηλῶσαι Ιωάννῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡγεμόσι καὶ τῷ λαῷ παντὶ, ὅτι μεγάσι μὲν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ χώρᾳ παρέσομαι, καὶ τιμωρίαν ἕξει, καὶ τηρήσει παρὰ τῶν Βαβυλωνίων ὃς δεδίασιν ἀπαθεῖς, πορευομένους δ' εἰς Αἴγυπτον ἀπολείψειν, καὶ ταῦτα διαθήσειν ὀργισθεὶς ἃ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἔμπροσθεν ἀδάτα παθόντας. ταῦτα εἰπὼν τῷ Ιωάννῃ καὶ τῷ λαῷ τὰ Θεὸν αὐτοῖς προλέγειν ὁ προφήτης, ὡς ἐπιστεύετο, ὡς κατ' ἐντολὴν τὴν ἐκείνου μένειν αὐτοὺς ἐν τῇ χώρᾳ κελεύει· χαριζόμενον δὲ Βαρούχῳ τῷ ἰδίῳ μαθητῇ, καταψεύδεσθαι μὲν τῦ Θεῦ, πείθειν δὲ μένειν αὐτόθι, ὡς ἂν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων διαφθαρῶσι. παρακούσας οὖν ὅ, τε λαὸς καὶ ὁ Ιωάννης τῆς τῦ Θεῦ συμβουλίας, ἣν αὐτοῖς διὰ τῦ προφήτου παρῄνεσεν, ἀπῆρεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἄγων καὶ τὸν Ιερεμίαν καὶ τὸν Βαρούχον.

ζ'. Γενομένων δὲ αὐτῶν ἐκεῖ, σημαίνει τὸ Θεῖον τῷ προφήτῃ, μέλλοντα στρατεύειν ἐπὶ τὴν Αἰγυπτίων τὸν Βαβυλωνίων βασιλέα, καὶ προειπεῖν ἐκέλευσε τῷ λαῷ, τὴν τε ἅλωσιν τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὅτι τοὺς μὲν αὐτῶν ἀποκτενεῖ, τοὺς δ' αἰχμαλώτους λαβὼν εἰς Βαβυλῶνα ἄξει. καὶ ταῦτα συμβὰν τῷ γὰρ πέμπτῳ τῆς Ιεροσολύμων πορθήσεως ἔτει, ὃ ἦν τρίτον καὶ εἰκοστὸν τῆς Ναβυχοδονοσόρου βασιλείας, στρατεύει ὁ αὐτὸς ἐπὶ τὴν Κοίλην Συρίαν· καὶ κατασχὼν αὐτὴν, ἐπολέμησε καὶ Αμμανίτας καὶ Μωαβίτας. ποιησάμενος δὲ ὑπήκοα ταῦτα τὰ ἔθνη, ἐνέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον καταστρεψόμενος αὐτήν. καὶ τὸν μὲν τότε βασιλέα κτείνει, καταστήσας δὲ ἕτερον, τοὺς ἐν αὐτῇ πάλιν Ιουδαίους αἰχμαλωτίσας ἤγαγεν εἰς Βαβυλῶνα. καὶ τὸ μὲν Εβραίων γένος οὕτω τέλει γενόμενον παρελήφαμεν· ἐκ δὲ ἐλθὼν πάσα

iae duces, vt Deum oraret obsecrantes, vt illis, prae consilii inopia quid agendum esset dubitantibus, id ipsum ostenderet, iuratis facturos se quicquid illis Hieremias obtulerit. Cum autem vates promisisset, se pro illis apud Deum interceſſurum esse, accidit, vt, peractis decem diebus, Deus ei appareret, praeciperetque dicere Ioanni, et caeteris ducibus, populoque, se quidem illis, si in ista terra remanserint, adfuturum, curamque illorum geriturum, et a Babyloniis quos metuunt illaesos seruaturum; in Ægyptum vero proficiscentes relicturum esse, quoque vt ira incensus vos iisdem malis afficiat, quae patres vestros iam ante perpessos esse sciuistis. Cum Ioanni populoque dixisset, Deum eos ista praemonere, eorum creditum est: quasi illos suo ex imperio manere iubeat in regione: atque, vt gratiam iniret a Baruchō discipulo suo, Deo quidem mendacium affingere, illis vero ne discedant persuadere, vt a Babyloniis morte mulctentur. Populus itaque et Ioannes, Dei consilio, quod is vatis ministerio dederat, haud obsequuti, in Ægyptum concesserunt, secum ducentes Hieremian et Baruchum.

7. Cum autem eo peruenissent, vatem certiorem fecit Deus de expeditione quam in Ægyptum facturus erat Babyloniorum rex; iussitque ei vt populo praediceret eatum iri Ægyptum, foreque vt alios quidem illorum occidat, alios vero Babylonem in captiuitatem abducat. Atque haec ita euenerunt. Nam quinto post Hierosolymorum vastationem anno, qui vicesimus tertius regni Nabuchodonosori, exercitum ipse eduxit in Coelen-Syriam; eaque occupata et Ammanitis et Moabitis bellum intulit. Istis autem gentibus in potestatem suam redactis, impetum fecit in Ægyptum, vt ipsam debellaret. ac regem quidem, qui tunc regnabat, occidit; alio vero constituto, Iudaeos, qui illic erant, iterum cepit et Babylonem traduxit. Et quidem Hebraeos, quibus tam malae res ceciderunt, bis vltra Euphraten traductos accepimus.

Εὐφράτῃ. ὑπὸ Λασσυρίων μὲν γὰρ ἐξέπεσεν ὁ τῶν δέκα φυλῶν λαὸς ἀπὸ Σαμαρείας, βασιλεύοντος Ὡσηέ· ἔπειτα τῶν δύο φυλῶν, ὑπὸ Ναβυχοδονοσόρου τοῦ τῶν Βαβυλωνίων καὶ Χαλδαίων βασιλέως, ὃς ὑπελείφθη τῶν Ἱεροσολύμων ἁλόντων. Σαλμανασάρης μὲν οὖν, ἀναστήσας τοὺς Ἰσραηλίτας, κατῴκισεν ἀντ' αὐτῶν τὸ Χαθαίων ἔθνος, οἳ πρότερον ἐνδότερα τῆς Περσίδος καὶ τῆς Μηδίας ἦσαν, τότε μέντοι Σαμαρεῖς ἐκλήθησαν, τὴν τῆς χώρας εἰς ἣν κατῳκίσθησαν προσηγορίαν ἀναλαβόντες. ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς, τὰς δύο φυλὰς ἐξαγαγὼν, ὑδὲν ἔθνος εἰς τὴν χώραν αὐτῶν κατῴκισε. καὶ διὰ τοῦτ' ἔρημος ἡ Ἰουδαία πᾶσα, καὶ Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ ναὸς διέμεινεν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα. τὸν δὲ σύμπαντα χρόνον, ὃς ἀπὸ τῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν αἰχμαλωσίας ἐπὶ τὴν τῶν δύο φυλῶν ἀνάστασιν ἐληλύθει, ἑκατὸν ἔτη καὶ τριάκοντα, μῆνας ἕξ, ἡμέρας δέκα, συνέβη γενέσθαι.

ΚΕΦ. ι'.

Περὶ Δανιήλου· καὶ εἴα αὐτῷ συνέβη ἐν τῇ Βαβυλῶνι.

Ὁ δὲ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος τοὺς εὐγενεστάτους λαβὼν τῶν Ἰουδαίων παῖδας, καὶ τοὺς Σεδεκίου τοῦ βασιλέως αὐτῶν συγγενεῖς, οἳ καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν σωμάτων, καὶ ταῖς εὐμορφίαις τῶν ὄψεων ἦσαν περιβλεπτοι, παιδαγωγοῖς καὶ τῇ δι' αὐτῶν θεραπείᾳ παραδίδωσι, ποιήσας τινὰς αὐτῶν ἐκτομίας, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὅσα κατεσχέψατο ληφθέντας ἐν ὥρᾳ τῆς ἡλικίας ὄντας, ἐχορήγει μὲν αὐτοῖς τὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης αὐτῷ εἰσφέρεσθαι, παιδεύειν δὲ καὶ τὰ ἐπιχώρια, καὶ τὰ τῶν Χαλδαίων ἐξαδίδασκε γράμματα. ἦσαν δ' οὗτοι σοφίαν ἱκανοὶ, καὶ ἣν ἐκέλευε διατρίβειν· ἦσαν δ' ἐν τούτοις τῶν ἐκ τοῦ Σεδεκίου γένους τέσσαρες, καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ τὰς φύσεις. ὧν ὁ μὲν Δανιήλος ἐκαλεῖτο, ὁ δὲ Ἀνανίας, ὁ δὲ Μισαήλος, ὁ δὲ τέταρτος Ἀζαρίας. τούτοις ὁ Βαβυλώνιος μετονόμασε, καὶ χρῆσθαι προσέταξεν ἑτέροις ὀνόμασι. καὶ τὸν μὲν Δανιήλον ἐπω-

Nam decem tribus Samaria exciderunt ab Assyriis abdu-
ti, regnante Osea: deinde a Nabuchodonosoro, Baby-
oniorum et Chaldaeorum rege, quotquot e duabus tri-
ubus supererant, captis Hierosolymis. At enim Salma-
nasares, cum Israëlitas sedibus suis exciuisset, in easdem
gentem Chuthaeorum transtulit: qui prius interiora Per-
idis et Mediae habitarunt, tunc vero Samaritae vocati
unt, appellatione tracta e regione in quam demigraue-
ant. At Babyloniorum rex, cum duas tribus abduxis-
et, nullam gentem in eam regionem reposuit. Quo fa-
tum est, vt tota Iudaea cum Hierosolymis et templo
nnos septuaginta deserta permanserit. Accidit autem vt
empus omne, quod inter decem tribuum captiuitatem,
t duarum tribuum in Babylonem deportationem inter-
essit, annorum esset centum et triginta, mensium sex,
t dierum decem.

CAP. X.

De Daniele: et quaenam ei acciderunt in Babylone.

CÆterum Nabuchodonosorus Babyloniorum rex, cum
ibi sumpsisset nobilissimos Iudaeorum pueros et regis eo-
um Sedeciae cognatos, qui et corporum vigore et oris
ulchritudine erant conspicui, paedagogis tradidit vt illis
ultum adhiberent: quibusdam illorum exsectis (id quod
olitus est facere aliarum quoque gentium deuictarum pu-
i) victum quidem illis de sua mensa praebebat, cura-
atque vt regionis istius instituta et literas Chaldaeas do-
cerentur. Isti autem satis magnam consequuti erant sa-
ientiam, ad quam eos exerceri iubebat: inque his erant
t quatuor de genere Sedeciae, forma praestantes bono-
que ingenio praediti. quorum vnus quidem Danielus,
lter vero Ananias, atque alius Misaëlus, quartus vero
Azarias vocabatur. His Babylonius mutauit nomina,
lisque nominibus vti iussit. Et Danielum quidem Bal-
asarum appellauit, Ananian vero Sedrachen, et Misaë-

λει Βαλτάσαρον, τὸν δὲ Ἀνανίαν Σεδράχην, Μισαὴλον δὲ Μισάχην, τὸν δὲ Ἀζαριαν Ἀβδεναγώ. τούτους ὁ βασιλεὺς, διὰ ὑπερβολὴν εὐφυΐας καὶ σπουδῆς τῆς περὶ τὴν παίδευσιν τῶν γραμμάτων, καὶ σοφίας ἐν προκοπῇ γενομένους, ἔσχεν ἐν τιμῇ καὶ φίλων διετέλει.

β. Δόξαν δὲ Δανιήλῳ μετὰ τῶν συγγενῶν σπεραγγεῖν αὐτὸν, καὶ τῶν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς τραπέζης ἐδεσμάτων ἀπέχεσθαι, καὶ καθόλου πάντων τῶν ἐμψύχων, προσελθὼν Ἀσχάνῃ τῷ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν ἐπιτετραμμένῳ εὐνούχῳ, τὰ μὲν παρὰ τοῦ βασιλέως αὐτοῖς κομιζόμενα παρεκάλεσεν αὐτὸν ἀναλίσκειν λαμβάνοντα, παρέχειν δὲ αὐτοῖς ὄσπρια καὶ φοίνικας εἰς διατροφὴν, καὶ εἴ τι τῶν ἀψύχων ἕτερον βάλοιτο· πρὸς γὰρ τὴν τοιαύτην δίαιταν αὐτοὺς πεπιστῆσθαι, τῆς δ' ἑτέρας περιφρονεῖν. ὁ δὲ, εἶναι μὲν ἕτοιμος ὑπηρετεῖν ἔλεγεν αὐτῶν τῇ προαιρέσει. ὑφορᾶσθαι δὲ μὴ καταδήλοι τῷ βασιλεῖ γενηθέντες, ἐκ τῆς τῶν σωμάτων ἰσχνότητος, καὶ τῆς τροπῆς τῶν χαρακτήρων· συμμετβαλεῖν γὰρ αὐτοῖς ἀνάγκη τὰ σώματα, καὶ τὰς χρόας ἅμα τῇ διαίτῃ· καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων παίδων εὐπαθούντων ἐλεγχθέντες, αἴτιοι κινδύνου καὶ τιμωρίας αὐτῷ κατασταθῆναι ἔχοντα τοίνυν πρὸς τοῦτο εὐλαβῶς τὸν Ἀσχάνην πείθουσιν ἐπὶ δέκα ἡμέρας ταῦτα παρασχεῖν αὐτοῖς πείρας ἕνεκα, καὶ μὴ μεταβαλλόσης μὲν αὐτοῖς τῆς τῶν σωμάτων ἕξεως, ἐπιμένειν τοῖς αὐτοῖς, ὡς ἤδη ἔτι εἰς αὐτὴν βλαβησομένων· εἰ δὲ μειωθέντας ἴδοι καὶ κάκιον τῶν ἄλλων ἔχοντας, ἐπὶ τὴν πρότερον αὐτοὺς δίαιταν ἄγειν. ὡς δὲ, οὐ μόνον ἤδη αὐτοὺς ἐλάττω τὴν τροφὴν ἐκείνην προσφερομένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων εὐτραφέστεροι τὰ σώματα καὶ μείζονες ἐγίνοντο, ὡς τὸν μὲν ἐνδεεστέρως ὑπολαμβάνειν, οἷς τὴν βασιλικὴν συνέβαινε εἶναι χορηγίαν, τοὺς δὲ μετὰ τοῦ Δανιήλου δοκεῖν ἐν ἀφθονίᾳ καὶ τρυφῇ τῇ πάσῃ βιοῦν, ἔκτοτε μετὰ ἀδείας ὁ Ἀσχάνης μὲν ἀπὸ τοῦ δείπνου καθημέραν συνήθως ἔπεμπε τοῖς παισὶν ὁ βασιλεὺς, αὐτὸς ἐλάμβανεν, ἐχορήγει δὲ αὐτοῖς τὰ προειρημένα. οἱ δ' ὡς καὶ τῶν ψυχῶν αὐτοῖς διὰ τοῦτο καθαρῶν

um Miſachen, Azarian vero Abdenago. Iſtos ob egregiam indolem, et diligentiam literarum ſtudiis adhibitam, et quod in ſapientia valde profecerant, in honore habebat rex et amore proſequebatur.

2. Cum autem viſum fuiſſet Danielo, vt ipſe cum cognatis ſuis durius victitaret, et a menſae regiae eduliis abſtineret, atque adeo ab vniuerſis vitali ſpiritu animatis, Aſchanen adiit ſpadonem cui cura illorum demandata erat, et ab eo contendit, vt quae illis a rege afferebantur ſibi caperet et abſumeret, illis vero legumina et dactylos in alimoniam daret, et ſi quid aliud praeterea vel et inanime. ad huiuſmodi enim victum ſe magno deſiderio ferri, aliumque quemcunque vilipendere. Ille vero ſe paratum eſſe dicebat voluntati illorum obſequi: ſed nonnihil vereri, ne, ſi hoc reſciuerit rex corporum ex gracilitate oriſque lineamentis ſubinde mutatis (neceſſe enim eſſe corporis habitum coloremque illis ex victu immutari) fuerintque ex pueris aliis bene paſtis huiuſce rei manifeſti, ſibi auctores fiant periculi ſuppliciique. Aſchanii itaque ad hoc faciendum timido perſuadent, vt decem diebus ad rem experiendam ita veſcerentur: quod ſi corpora illorum nihilo deterius ſe inde habuerint, eodem deinceps cibo vti licere, vt qui ex eo nihil detrimenti capturi ſint; ſin autem eos macie attenuatos forte viderit, aliiſque peius ſe habentes, ad priorem victus conſuetudinem redire faceret. Cum autem ex cibo iſtiuſmodi ſuppeditato non modo nihil eis deceſſerit, ſed corpore magis quam alii bene curato eſſe et pinguiores apparuerint; adeo vt illos quidem, quibus regia munificentia veſci contigit, ex paupertoribus eſſe quis ſuſpicaretur, Danielum vero et qui cum eo erant, videri in magna rerum abundantia ſummaque luxuria vixiſſe; exinde Aſchanes, abſque omni metu, quae pueris quotidie de menſa ſua rex mittere conſueuit, ſibi habebat, et iam ante memorata illis apponebat. Illi vero, quaſi propter-

καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ἀπεραφῶν γεγενημένων, καὶ τῶν σωμάτων πρὸς φιλοπονίαν εὐτονωτέρων· ἅτε γὰρ ἐκείνας ἐλευθοῦντο καὶ βαρείας εἶχον ὑπὸ τροφῆς ποικίλης, ἐδὲ ταῦτα μαλακώτερα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν· πᾶσαν ἑτοίμως ἐξέμαθον παιδείαν, ἥτις ἦν παρὰ τοῖς Ἑβραίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. μάλιστα δὲ Δανιῆλος, ἱκανῶς ἤδη σοφίας ἐμπείρως ἔχων, περὶ κρίσεις ὀνείρων ἐσπουδάκει· καὶ τὸ θεῖον αὐτῷ φανερὸν ἐγένετο.

γ'. Μετὰ δὲ ἔτος δεύτερον τῆς Αἰγύπτου πορθήσεως, ὁ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος, ὄναρ ἰδὼν θαυμαστὸν, ἃ τὴν ἔκβασιν αὐτὸς αὐτῷ κατὰ τὰς ὕπνους ἐδήλωσεν ὁ Θεὸς, τότε μὲν ἐπιλανθάνεται διανασὰς ἐκ τῆς κοίτης. μεταπεμψάμενος δὴ τοὺς Χαλδαίους καὶ τοὺς μάγους καὶ τοὺς μάντεις, ὡς εἴη τί ὄναρ ἑωρακὼς ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ τὸ συμβεβηκὸς περὶ τὴν λήθην ὧν εἶδε μηνύων, ἐκέλευσεν αὐτοὺς λέγειν, ὅ, τι τε ἦν τὸ ὄναρ, καὶ τί τὸ σημεῖον. τῶν δὲ ἀδύνατον εἶναι λεγόντων ἀνθρώποις τοῦθ' εὑρεῖν, εἰ δ' αὐτοῖς ἔκθοιτο τὴν ὄψιν τῇ ἀνυπνίᾳ φράσειν τὸ σημεῖον ὑποχομένων, θάνατον ἠπείλησεν αὐτοῖς, εἰ μὴ τὸ ὄναρ εἴποιεν. προσέταξε δὲ πάντας αὐτοὺς ἀναιρεθῆναι, ποιῆσαι τὸ κελευσθὲν ὁμολογήσαντας μὴ δύνασθαι. Δανιῆλος δ' ἀκούσας ὅτι προσέταξε πάντας τοὺς σοφοὺς ὁ βασιλεὺς ἀποθανεῖν, ἐν τούτοις δὲ καὶ αὐτὸν μετὰ τῶν συγγενῶν κινδυνεύειν, πρόσεισιν Ἀριόχῳ τῷ τὴν ἐπὶ τῶν σωματοφυλάκων τοῦ βασιλέως ἀρχὴν πεπιστευμένῳ. καὶ δεηθεὶς παρ' αὐτοῦ τὴν αἰτίαν μαθεῖν, δι' ἣν ὁ βασιλεὺς πάντας εἴη προσεταχὼς ἀναιρεθῆναι τοὺς σοφοὺς καὶ Χαλδαίους καὶ μάγους, καὶ μαθὼν τὸ περὶ τὸ ἐνύπνιον, καὶ ὅτι κελευσθέντες ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦτ' αὐτῷ δηλοῦν ἐπιλελησμένῳ, φήσαντες μὴ δύνασθαι, παρώξυναν αὐτὸν, παρεκάλεσε τὸν Ἀρίοχον, εἰσελθόντα πρὸς τὸν βασιλέα, μίαν αἰτήσασθαι νύκτα τοῖς μάγοις, καὶ ταύτῃ τὴν ἀναίρεσιν ἐπιχεῖν· ἤλπιζεν γὰρ δι' αὐτῆς δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ, γνώσεσθαι τὸ ἐνύπνιον. ὁ δὲ Ἀρίοχος ταῦτ' ἀπήγγειλε τῷ βασιλεῖ Δανιῆλον ἀξιοῦν. καὶ ὁ μὲν κελεύει τὴν ἀναίρεσιν τῶν μάγων ἐπιχεῖν,

ea mentes eis essent purae, et defaecatae adeo vt optime possent disciplinis imbui, et corpora firmiora euaderent ad labores perferendos (neque enim illas laedebant et praegrauabant ciborum varietate, neque ista eadem ex causa molliora reddebant) facile instituti erant in omni Hebraeorum et Chaldaeorum doctrina. Danielus vero, prae caeteris satis iam ad sapientiam peritus, somniis interpretandis animum adiecit: numenque ei manifesto aderat.

3. Biennio autem post Ægypti populationem, rex Nabuchodonosorus, cum somnium mirabile vidisset, cuius etiam euentum Deus ei per quietem declarauerat, eius quidem mox vt e stratis surrexit obliuiscitur. Accersitis igitur Chaldaeis et Magis atque diuinis, narrauit ipsis, se forte somnium vidisse: illisque indicans quod ei acciderat visorum obliuione capi, iussit illis vt ipsi dicerent, quale esset somnium et quid sibi velit. Cum autem illi responderent, ab hominibus fieri non posse vt hoc reperiretur, veruntamen, somnii visionem si illis eloqueretur, interpretationem dare pollicerentur; mortem illis comminatus est, nisi somnium ei expedirent. illosque omnes statim ad necem trahi imperauit, qui pronunciauerant se quod iussum erat facere non posse. Tum Danielus, audito quod rex omnes sapientes occidi iusserat, et inter hos se quoque cum cognatis suis esse in periculo, adiit Ariochum, cui datum erat imperium in regis satellites. Cumque ab eo supplex quaesiuisset, quam ob rem rex in mandatis dederat, vt sapientes omnes morte multarentur et Chaldaei et Magi; atque intellexisset somnii negotium, et quod iussi a rege id quod ei exciderat in mentem reuocare, dicendoque se non posse, regem ad iram commouissent: obsecrauit Ariochum, vt ad regem ingressus vnam noctem ad comminiscendum magis peteret, atque hac nocte illos non interficeret: spem enim sibi esse, si ea Deum precatus fuerit, fore vt somnium exploratum haberet. Tum Ariochus regi nunciatum iuit, ista postulare Danielum. atque ille

ἕως γνῷ τὴν ὑπόχεσιν τῦ Δανιήλε. ὁ δὲ παῖς, μετὰ τῶν συγγενῶν ὑποχωρήσας πρὸς ἑαυτὸν, δι' ὅλης ἐκετεύει τὸν Θεὸν τῆς νυκτὸς, γνωρίσαι, καὶ τὸς μάγες καὶ τὸς Χαλδαίες, οἷς δεῖ καὶ αὐτὸς συναπολέσθαι, ῥύσασθαι τῆς τῦ βασιλέως ὀργῆς, ἐμφανίσαντα τὴν ὄψιν αὐτῷ καὶ ποιήσαντα δῆλον ἃ ὁ βασιλεὺς ἐπελέλησο διὰ τῆς παρελθύσης νυκτὸς ἰδὼν κατὰ τὸς ὕπνες. ὁ δὲ Θεὸς ἅμα τὸς τε κινδυνεύοντας ἐλεήσας, καὶ τὸν Δανιῆλον τῆς σοφίας ἀγασάμενος, τό τε ὄναρ αὐτῷ γνώριμον ἐποίησε καὶ τὴν κρίσιν, ὡς ἂν καὶ τὸ σημαινόμενον ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτῦ μάθοι. Δανιῆλος δὲ γνὺς παρὰ τῦ Θεῦ ταῦτα, περιχαρὴς ἀνίσταται, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δηλώσας, τὸς μὲν ἀπεγνωκότας ἤδη τὸ ζῆν καὶ πρὸς τὸ τεθνάναι τὴν διάνοιαν ἔχοντας, εἰς εὐθυμίαν καὶ τὰς περὶ τῦ βίε ἀνήγαγεν ἐλπίδας. εὐχαριστήσας δὲ τῷ Θεῷ μετ' αὐτῶν ἔλεω λαβόντι τῆς ἡλικίας αὐτῶν, γενομένης ἡμέρας παραγίνεται πρὸς τὸν Ἀρίοχον, καὶ ἄγειν αὐτὸν ἠξίε πρὸς τὸν βασιλέα· δηλῶσαι γὰρ αὐτῷ βέλεσθαι τὸ ἐνύπνιον, ὃ φησὶν ἰδεῖν περὶ τῆς παρελθύσης νυκτός.

δ'. Εἰσελθὼν δὲ πρὸς τὸν βασιλέα Δανιῆλος, παρῄτετο πρῶτον, μὴ σοφώτερον αὐτὸν δόξαι τῶν ἄλλων Χαλδαίων καὶ μάγων, ὅτι μηδενὸς ἐκείνων τὸ ὄναρ εὑρεῖν δυνηθέντος, αὐτὸς αὐτῷ μέλλοι λέγειν. "ἃ γὰρ κατ' ἐμπειρίαν, ἃ δ' ὅτι "τὴν διάνοιαν αὐτῶν μᾶλλον ἐκπεπόνηται, τῦτο γίνεσθαι· "ἀλλ' ἐλεήσας ἡμᾶς, φησὶν, ὁ Θεὸς κινδυνεύοντας ἀποθα- "νεῖν, δεηθέντι περί τε τῆς ἐμαυτῦ ψυχῆς καὶ τῶν ὁμοεθνῶν, "καὶ τὸ ὄναρ καὶ τὴν κρίσιν αὐτῦ φανερὰν ἐποίησεν. ἐχ ἵτ- "τον γὰρ τῆς ἐφ' ἡμῖν αὐτοῖς καταδικασθεῖσι ὑπὸ σῦ μὴ "ζῆν λύπης, περὶ τῆς σῆς αὐτῦ δόξης ἐφρόντιζον, ἀδίκως "ἔτως ἄνδρας καὶ ταῦτα καλὸς κἀγαθὸς ἀποθανεῖν κελεύ- "σαντος, οἷς ἀδὲν μὲν ἀνθρωπίνης σοφίας ἐχόμενον προσέτε- "ξας, ὃ δ' ἦν ἔργον Θεῦ τῦτ' ἀπῄτεις παρ' αὐτῶν. σοὶ τοί- "νυν φροντίζοντι περὶ τῦ, τίς ἄρξει τῦ κόσμυ παντὸς μετὰ "σέ, καταλειφθέντι βελόμενος δηλῶσαι πάντας ὁ Θεὸς τὸς "βασιλεύσοντας, ὅναρ ἔδειξε τοιῦτον. ἔδοξας ὁρᾶν ἀνδριά-

aedem Magorum differri iussit, tantisper dum certior fieret de promisso Danieli. Caeterum puer, vbi se cum cognatis suis domum receperat, supplex Deum per totam noctem obsecrat vt somnium declararet, et Magos et Chaldaeos, cum quibus et ipsis pereundum est, ab ira regis eriperet, visionem sibi sistendo eamque patefaciendo, quae nocte praeterita regi per quietem oblata ex memoria elapsa est. Deus autem, et periclitantes miseratus et Danieli sapientia delectatus, somnium ei notum fecit simulque eius interpretationem, vt quid significaret ex ipso rex intelligeret. Iamque Danielus cum ista a Deo accepisset, gaudio perfusus surgit, reque cum fratribus communicata, illos quidem postquam de vita iam desperarint et cum solicitudine de morte cogitarint, animi terrore liberauit et in spem vitae erexit. Cumque illis actis Deo gratiis, tenerae illorum aetatis miserto, prima luce Ariochum adit, et ab eo petebat vt se ad regem duceret: velle enim ipsi effari id quod in somniis se vidisse dicit, proxima ante hanc nocte.

4. Danielus autem ad regem ingressus, primum illud ab eo deprecatus est, ne ipsum aliis Chaldaeis et Magis sapientia praestare existimaret, quod, cum nemo illorum somnium inuenire potuisset, ipse id ei indicaturus esset. "non enim sua peritia, vel quod mentem quam "alii magis exercuisset, id fieri: sed Deus, inquit, nostrum misertus, qui in mortis periculum adducti eramus, "oranti mihi pro mea et popularium vita et somnium et "eius interpretationem declarauit. non enim tam me solicitum habuit ea tristitia, quod nos ipsi a te fuerimus "morti adiudicati, quam metus de tuae existimationis "gloria, vt qui inique viros bonos et honestos necari "iusseris, quibus nihil, quod humana sapientia efficere "potuit, imperasti, sed id quod facere Dei solius est ab "illis exegisti. Tibi itaque, cogitanti, qui homo post "te potiturus esset totius orbis imperio, in lecto cubicu"lari volens Deus omnes regnaturos ostendere, eiusmo-

"τα μέγαν ἑστῶτα, ὃ τὴν μὲν κεφαλὴν συνέβαινεν εἶναι χρυ-
"σῆν, τὰς δὲ ὦμους καὶ τοὺς βραχίονας ἀργυροῦς, τὴν δὲ γα-
"στέρα καὶ τοὺς μηροὺς χαλκοῦς, κνήμας δὲ καὶ πόδας σι-
"δηροῦς. ἔπειτα λίθον εἶδες ἀπὸ ὄρους ἀπορραγέντα ἐμπε-
"σεῖν τῷ ἀνδριάντι, καὶ τοῦτον καταβαλόντα συντρίψαι, καὶ
"μηδὲν αὐτῷ μέρος ὁλόκληρον ἀφεῖναι, τὸν δὲ χρυσὸν καὶ τὸν
"ἄργυρον καὶ τὸν σίδηρον καὶ τὸν χαλκὸν ἁλεύρου λεπτότερον
"γενέσθαι· καὶ τὸν μὲν ἄνεμον πνεύσαντος σφοδροτέρου ὑπὸ
"τῆς βίας ἀρπαγέντα διασπαρῆναι, τὸν δὲ λίθον αὐξῆσαι
"τοσοῦτον ὡς ἅπασαν ὑπ' αὐτοῦ τὴν γῆν δοκεῖν πεπληρῶσθαι.
"τὸ μὲν οὖν ὄναρ, ὅπερ εἶδες, τοῦτ' ἔστιν· ἡ δὲ κρίσις αὐτοῦ
"τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. ἡ μὲν χρυσῆ κεφαλὴ σέ τε ἐδήλω-
"καὶ τοὺς πρὸ σοῦ βασιλεῖς Βαβυλωνίους ὄντας, αἱ δὲ δύο
"χεῖρες καὶ οἱ ὦμοι σημαίνουσιν ὑπὸ δύο καταλυθήσεσθαι
"βασιλέων τὴν ἡγεμονίαν ὑμῶν· τὴν δὲ ἐκείνων ἕτερός τις
"ἀπὸ δύσεως καθαιρήσει χαλκὸν ἡμφιεσμένος, καὶ ταύτην
"ἄλλη παύσει τὴν ἰσχὺν ὁμοία σιδήρῳ, καὶ κρατήσει δὲ ὡς
"ἅπαν διὰ τὴν τοῦ σιδήρου φύσιν, εἶναι γὰρ αὐτὴν σεμνοτέ-
"ραν τῆς τε χρυσοῦ καὶ τε ἀργύρου καὶ τε χαλκοῦ." ἐδή-
λωσε δὲ καὶ περὶ τοῦ λίθου Δανιήλος τῷ βασιλεῖ· ἀλλ' ἐμοὶ
μὲν οὐκ ἔδοξε τοῦτο ἱστορεῖν, τὰ παρελθόντα καὶ τὰ γεγεν-
μένα συγγράφειν ἢ τὰ μέλλοντα ὀφείλοντι. εἰ δέ τις τῆς ἀλη-
θείας ὀλιγώμενος ἢ περιῖσταται πολυπραγμονεῖν, ὡς καὶ
περὶ τῶν ἀδήλων εἰ γένηται βέλεσθαι μαθεῖν, σπευδάσα-
τω τὸ βιβλίον ἀναγνῶναι τε Δανιήλε· εὑρήσει δὲ τοῦτο ἐν
τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν.

ε'. Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος, ἀκούσας ταῦτα
καὶ ἐπιγνοὺς τὸ ὄναρ, ἐξεπλάγη τὴν τε Δανιήλε φύσιν, καὶ
πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ᾧ τρόπῳ τὸν Θεὸν προσκυνοῦσι, τοῦτο
τὸν Δανιήλον ἠσπάζετο, καὶ θύσειν δὲ ὡς Θεῷ προσέταξεν.
ἐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν προσηγορίαν αὐτῷ τε ἰδίε Θεε θέμε-
νος, ἁπάσης ἐπίτροπον τῆς βασιλείας ἐποίησε, καὶ τοὺς
συγγενεῖς αὐτοῦ· οὓς ὑπὸ φθόνου καὶ βασκανίας εἰς κίνδυ-
νον ἐμπεσεῖν συνέβη, τῷ βασιλεῖ προσκρούσαντας ἐξ αἰτίας

"di immisit somnium. Spectare tibi videbaris ingentem "statuam ante oculos tuos stantem cuius caput forte au-"reum erat, humeri et brachia argentea, venter et fe-"mora ex aere, crura ac pedes ferrei. Deinde saxum "ingens vidisti a monte auulsum, quod in statuam inci-"dit, eamque deiectam adeo contriuit, vt nulla eius pars "integra fuerit relicta; sed aurum et argentum et fer-"rum et aes in puluerem abierint farina minutiorem: at-"que illum, venti vehementioris flatu abreptum, longe "lateque dispersum esse; saxum vero adeo creuisse vt tota "terra ab eo occupata videretur. Et somnium quidem "quod vidisti huiusmodi est: illud vero hoc modo, vt "arbitror, interpretandum. Caput quidem aureum te "significat, et alios ante te reges Babylonios; duae vero "manus et humeri indicant imperium vestrum a duobus "regibus euersum iri: illorum autem imperium alius qui-"dam ab occidente veniens destruet, aere totus obductus; "atque huius vires alia vis debellabit ferro similis, eas-"que in vniuersum imperio premet propter ferri natu-"ram, quod ea sit auro et argento et aere validior." Quin et Danielus regi ostendit omnia de saxo: sed mihi ista narrare non libuit, cui id negotii datum est vt praeterita non futura literis consignarem. Si quis autem veritatis auidus nolit ab iis paulo curiosius inquirendis desistere, vt qui de incertis, an futura sint, scire desiderat, det operam vt Danieli librum perlegat, quem in sacrorum librorum codice inueniet.

5. Rex autem Nabuchodonosorus, his auditis, suoque somnio agnito, Danieli indolis admiratione perculsus est, et in faciem procidens, haud aliter quam Deum solent adorare, Danielum veneratus est, eique vt Deo sacrificari iussit. Nec hoc contentus, impositio ei Dei sui nomine, vniuersae ditionis suae imperio eum praefecit, cognatosque suos: quos ex aliorum inuidia et liuore in periculum incidisse contigit, vt qui regem huiusmodi de causa offenderint. Rex, facto aureo colosso altitudine

τοιαύτης. ὁ βασιλεὺς κατασκευάσας χρύσεον ἀνδριάντα, πήχεων τὸ μὲν ὕψος ἑξήκοντα, πλάτος δὲ ἓξ, στήσας αὐτὸν ἐν τῷ μεγάλῳ τῆς Βαβυλῶνος πεδίῳ, καὶ μέλλων καθιεροῦν αὐτὸν, συνεκάλεσεν ἐξ ἁπάσης ἧς ἦρχε γῆς τοὺς πρώτους, πρῶτον αὐτοῖς προστάξας, ὅτε σημανέσης αἰσθήσωσι τῆς σάλπιγγος, τότε πεσόντας προσκυνεῖν τὸν ἀνδριάντα· τοὺς δὲ μὴ ποιήσαντας ἠπείλησεν εἰς τὴν τοῦ πυρὸς ἐμβληθήσεσθαι κάμινον. πάντων οὖν μετὰ τὸ σημανέσης ἐπακοῦσαι τῆς σάλπιγγος προσκυνούντων τὸν ἀνδριάντα, τοὺς Δανιήλου συγγενεῖς μὴ ποιῆσαι τοῦτο φασὶ, μὴ βληθέντας παραβῆναι τοὺς πατρίους νόμους. καὶ οἱ μὲν ἐλεγχθέντες, εὐθέως εἰς τὸ πῦρ ἐμβληθέντες, θείᾳ σῴζονται προνοίᾳ, καὶ παραδόξως διαφεύγουσι τὸν θάνατον. οὐ γὰρ ἥψατο τὸ πῦρ αὐτῶν· ἀλλὰ κατὰ λογισμὸν οἶμαι τοῦ μηδὲν ἀδικήσαντας εἰς αἰτὶαν βληθῆναι, οὐχ ἥψατο, καίειν δ' ἀσθενὲς ἦν ἔχον ἐν ἑαυτῷ τὸν παῖδας, τοῦ Θεοῦ κρείττονα τὰ σώματα αὐτῶν, ὥστε μὴ δεδαπανηθῆναι ὑπὸ τοῦ πυρὸς, κατασκευάσαντος. τοῦτο συνίσιν αὐτοὺς τῷ βασιλεῖ, ὡς δικαίους καὶ θεοφιλεῖς· διὸ μετὰ πάσης ἀξιώματος παρ' αὐτοῦ τῆς τιμῆς διετέλουν.

ε'. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον χρόνῳ, πάλιν ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ὁ βασιλεὺς ὄψιν ἑτέραν· ὡς ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς μετὰ θηρίων ἔξει τὴν δίαιταν, καὶ διαζήσας οὕτως ἐπὶ τῆς ἐρημίας ἔτεσιν ἑπτὰ, αὖθις τὴν ἀρχὴν ἀπολήψεται. τοῦτο θεασάμενος τὸ ὄναρ, πάλιν τοὺς μάγους συγκαλέσας, ἀνέκρινεν αὐτοὺς περὶ αὐτοῦ, καὶ τί σημαίνοι λέγειν ἠξίου. τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδεὶς ἐδυνήθη τὴν τοῦ ἐνυπνίου διάνοιαν εὑρεῖν, οὐδ' ἐμφανίσαι τῷ βασιλεῖ· Δανιήλου δὲ μόνος καὶ ταῦτα εἶπεν, καὶ καθὼς οὗτος αὐτῷ προεῖπεν ἀπέβη. διατρίψας γὰρ ἐπὶ τῆς ἐρημίας τὸν προειρημένον χρόνον, οὐδενὸς τολμήσαντος ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασιν παρὰ τὴν ἐκστασίαν, δεηθεὶς τοῦ Θεοῦ τὴν βασιλείαν ἀπολαβεῖν, πάλιν εἰς αὐτὴν ἐπανέρχεται. ἐγκαλέσῃ δέ μοι μηδεὶς οὕτως ἅπαντα τούτων ἀπαγγέλλοντι διὰ τῆς γραφῆς, ὡς ἐν τοῖς ἀρχαίοις εὑρίσκω βιβλίοις. καὶ γὰρ αὐθις ἐν ἀρχῇ τῆς ἱστορίας, περὶ

cubitorum sexaginta, latitudine sex, cum eum in magna planitie Babylonis erexisset, ipsumque more solenni dedicaturus esset, principes ex omni sua ditione conuocauit, eisque in primis mandauit, vt quandocunque tubae sonitum audiuerint, tunc in terram procumberent et colossum venerarentur: iis vero qui ita non fecerint minatus est se illos coniecturum esse in fornacem igne ardentem. cum igitur omnes, simul ac audiuerunt tubae vocem, colossum venerarentur, Danieli cognatos hoc itidem non feciſſe dicunt, nolentes patria instituta violare. Atque illi, criminis manifesti et statim in ignem coniecti diuina seruantur prouidentia, et praeter omnium opinionem ex mortis periculo euadunt. Ignis enim eos non attigit: sed, quasi sensisset viros sceleris puros in flammas suas praecipitatos esse, illos non afflauit; vique id vrendum debili esse videbatur, quamdiu iuuenes in eo manerent, Deo illorum corpora ita muniente vt ab igne nihil paterentur. Quae res illis, vt viris probis Deoque charis, regis gratiam conciliauit: adeo vt postea semper in maximo apud eum honore haberentur.

6. Non multo autem post in somnis rex aliam videt visionem; quod imperio excidens inter bestias versabitur, et post exactos in solitudine septem annos denuo regnum recuperabit. Hac visione ipsi in somnio oblata, cum Magos rursus conuocasset, illos ea de re percontabatur, et quid significaret sibi dicere iubebat. Et aliorum quidem nemo potuit somnii sententiam inuenire, regique explicare: solus vero Danielus ista explorauit; atque ita euenerunt prout ipse ei praedixit. Cum enim in solitudine tempus iam ante memoratum exegisset, nemine per septennium auso rerum gubernaculo sese admouere, tandem Deum precatus vt regnum recipiat, rursus ei restituitur. Nemo autem mihi vitio vertat, quod horum singula ita vt in antiquis libris ea reperio in scriptis meis referam. nam statim ab initio huius historiae contra eos qui in rebus narratis desidera-

τοὺς ἐπιζητήσοντας τὶ τῶν πραγμάτων ἢ μεμψομένους ἀσφαλισάμην, μόνον τε μεταφράζειν τὰς Ἑβραίων βίβλους εἰς τὴν Ἑλληνίδα γλῶτταν, καὶ ταῦτα δηλώσειν, μήτε προσθείς τι τοῖς πράγμασιν αὐτὸς ἴδιον, μήτ' ἀφαιρῶν ὑπεσχημένος.

ΚΕΦ. ια'.

Περὶ Ναβυχοδονοσόρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτῷ, καὶ ὡς καταλύεται ἡ τούτων ἀρχὴ ὑπὸ τῶν Περσῶν· ἃ τε συνέβη Δανιήλῳ ἐν Μηδίᾳ, καὶ οἷα ἐκεῖ προεφήτευσεν.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Ναβυχοδονόσορος, ἔτη τεσσαράκοντα τρία βασιλεύσας, τελευτᾷ τὸν βίον. ἀνὴρ δραστήριος καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ βασιλέων εὐτυχέστερος γενόμενος. μέμνηται δ' αὐτοῦ τῶν πράξεων καὶ Βηρωσσὸς ἐν τῇ τρίτῃ τῶν Χαλδαϊκῶν ἱστοριῶν, λέγων οὕτως. "ἀκούσας δ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ναβυχοδονό-"σορος, ὅτι ὁ τεταγμένος σατράπης, ἔν τε Αἰγύπτῳ καὶ "τοῖς περὶ τὴν Κοίλην Συρίαν καὶ τὴν Φοινίκην τόπους, ἀπο-"στάτης αὐτοῦ γέγονεν, οὐ δυνάμενος αὐτὸς ἔτι κακοπαθεῖν, "συσήσας τῷ ἰῷ Ναβυχοδονοσόρῳ ὄντι ἐν ἡλικίᾳ μέρη τινὰ "τῆς δυνάμεως, ἔπεμψεν ἐπ' αὐτόν. συμμίξας δὲ Ναβυ-"χοδονόσορος τῷ ἀποστάτῃ, καὶ παραταξάμενος, αὐτὸν τε "ἐκράτησε, καὶ τὴν χώραν ἐκ ταύτης τῆς ἀρχῆς ὑπὸ τὴν αὐ-"τοῦ βασιλείαν ἐποιήσατο. τῷ δὲ πατρὶ τῷ Ναβυχοδονο-"σόρῳ συνέβη, κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν ἀρρωστήσαντι, ἐν τῇ "Βαβυλωνίων πόλει μετάλλαξαι τὸν βίον, ἔτη βασιλεύ-"σαντι εἰκοσιέν. αἰσθόμενος δὲ μετ' ὀλὺν χρόνον τὴν τοῦ "πατρὸς τελευτὴν Ναβυχοδονόσορος, καὶ κατασησάμενος τὰ "κατὰ τὴν Αἴγυπτον πράγματα καὶ τὴν λοιπὴν χώραν, καὶ "τὰς αἰχμαλώτους Ἰουδαίων τε καὶ Φοινίκων καὶ Σύρων καὶ "τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἐθνῶν, καὶ συντάξας τισὶ τῶν φί-"λων μετὰ τῆς βαρυτάτης δυνάμεως καὶ τῆς λοιπῆς παρα-"σκευῆς ἀναχομίζειν εἰς τὴν Βαβυλωνίαν, αὐτὸς ἐρήμους δι-"ελθὼν διὰ τῆς ἐρήμου παρεγένετο εἰς Βαβυλῶνα. παρα-

unt quidpiam, vel expoſtulabunt, a me praecauendi eſt, aſſeuerando quod Hebraeorum ſolum libros graece reddam, pollicendoque futurum vt in rebus his exponendis nihil illis de meo addam vel detraham.

CAP. XI.

De Nabuchodonoſoro eiuſque ſucceſſoribus, et quomodo eorum imperium euerſum erat a Perſis: quaeque Danielo acciderunt in Media, et qualia illic praedixit.

REX autem Nabuchodonoſorus, cum regnaſſet annos quadraginta tres, vitam finiuit; vir ad res agendas acer, et regibus qui eum anteceſſerunt fortunatior. Rerum vtem ab eo geſtarum meminit etiam Beroſus in tertio hiſtoriae Chaldaïcae libro, hiſce verbis. "Cumque audiſſet pater eius Nabuchodonoſorus, eum, qui in Ægypto et Coele-Syria et Phoenice praepoſitus fuerat, Satrapen ab eo defeciſſe, ipſe ferendis laboribus per aetatem impar, filio Nabuchodonoſoro adhuc iuueni tradidit partem exercitus, miſitque ad illum bello perſequendum. Nabuchodonoſorus vero congreſſus cum illo, qui deſciuerat, acieque conſerta, et eum vicit, et regionem ab hoc initio in regni ſui ditionem redegit. At ſub id tempus euenit vt Nabuchodonoſorus pater, cum morbum contraxiſſet, in vrbe Babyloniorum diem obiret ſupremum, poſtquam regnaſſet annis XXI. Nabuchodonoſorus vero, non multo poſt patris morte cognita, rebuſque in Ægypto et reliqua regione ordinatis, vt et captiuis ex Iudaeis et Phoenicibus et Syris et ex Ægypti populis, datoque in mandatis quibuſdam ex amicis vt eos vna cum grauis armaturae militibus et impedimentis in Babyloniam deportarent, ipſe cum paucis itinere per deſertum facto Babylonem ſe confo-

"λαβὼν δὲ τὰ πράγματα, διοικήσας ὑπὸ τῶν Χαλδαίων, "καὶ διατηρηθέντα τὴν βασιλείαν ὑπὸ τῇ βελτίστῃ αὐτῶν, "κυριεύσας ὁλοκλήρου τῆς πατρικῆς ἀρχῆς, τοῖς μὲν αἰχμα"λώτοις παραγενομένοις συνέταξεν ἀποικίας ἐν τοῖς ἐπι"δειοτάτοις τῆς Βαβυλωνίας τόποις ἀποδεῖξαι· αὐτὸς δ' "ὑπὸ τῶν ἐκ τῆ πολέμῳ λαφύρων τό, τε τῷ Βήλῳ ἱερὸν καὶ "τὰ λοιπὰ κοσμήσας φιλοτίμως, τήν τε ὑπάρχουσαν ἐξ "ἀρχῆς πόλιν, καὶ ἑτέραν χαρισάμενος, καὶ ἀναπαήσας, "πρὸς τὸ μηκέτι δύνασθαι τοὺς πολιορκοῦντας τὸν ποταμὸν "ἀναστρέφοντας ἐπὶ τὴν πόλιν κατασκευάζειν, περιβάλε"το τρεῖς μὲν τῆς ἔνδον πόλεως περιβόλους, τρεῖς δὲ τῆς ἔξω, "τοῦτο δὲ τῆς ὀπτῆς πλίνθου. καὶ τειχίσας ἀξιολόγως τὴν "πόλιν, καὶ τὰς πυλῶνας κοσμήσας ἱεροπρεπῶς, προσκα"τεσκεύασεν τοῖς πατρικοῖς βασιλείοις ἕτερα βασίλεια ἐγ"γύς αὐτῶν· ὧν τὸ μὲν ἀνάστημα καὶ τὴν λοιπὴν πολυτε"λειαν περισσὸν ἴσως ἂν εἴη λέγειν. πλὴν ὄντα γε μεγάλα "καὶ ὑπερήφανα συνετελέσθη ἡμέραις δεκαπέντε. ἐν δὲ τοῖς "βασιλείοις τούτοις ἀναλήμματα λίθινα ἀνῳκοδόμησε, τὴν "ὄψιν ἀποδοὺς ὁμοιοτάτην τοῖς ὄρεσι, καὶ καταφυτεύσας "δένδρεσι παντοδαποῖς ἐξειργάσατο. καὶ κατεσκεύασε τὸν "καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον· διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐ"τῷ ἐπιθυμεῖν τῆς οἰκείας διαθέσεως, ὡς τεθραμμένην ἐν "τοῖς κατὰ Μηδίαν τόποις." καὶ Μεγασθένης δὲ ἐν τῇ τε"τάρτῃ τῶν Ἰνδικῶν μνημονεύει αὐτῶν, δι' ἧς ἀποφαίνει πειρᾶται τοῦτον τὸν βασιλέα τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῷ μεγέθει τῶν πράξεων ὑπερβεβηκότα τὸν Ἡρακλέα. καταστρέψασθαι γὰρ αὐτὸν φησὶ Λιβύης τὴν πολλὴν, καὶ Ἰβηρίαν. καὶ Δη"μοκλῆς δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Περσικῶν μνημονεύει τούτου τοῦ βα"σιλέως· καὶ Φιλόστρατος ἐν ταῖς Ἰνδικαῖς αὐτοῦ καὶ Φοινικαῖς ἱστορίαις, ὅτι οὗτος ὁ βασιλεὺς ἐπολιόρκησε Τύρον ἔτη γ'. βασιλεύοντος κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Ἰθοβάλου τῆς Τύρου. καὶ τὰ μὲν, ὑπὸ πάντων ἱστορούμενα περὶ τούτου τοῦ βα"σιλέως, ταῦτα ἦν.

β'. Μετὰ δὲ τὴν Ναβοχοδονοσόρου τελευτὴν Ἀβιλαμα-

rebat. Potitus autem rerum quas Chaldaei administraverant, regnique sibi ab eorum potissimo adseruati, totum patris quod fuerat imperium adeptus, captiuis quidem, vbi eo venerant, colonias in Babyloniae locis maxime opportunis assignari iussit: ipse vero, postquam de belli manubiis Beli templum aliaque largiter ornauerat, vrbemque Babylonis quae iam erat, noua etiam altera addita, instauruerat, ne possent posthac qui ad vrbem istam venirent obsidendam abacto flumine eam facilius aggredi, tornos quidem interiori vrbi, ternosque pariter exteriori murorum ambitus circumdedit, idque e coctis lateribus. Cumque vrbem bene muniuisset, et portas magnifice adornasset, paternae regiae contiguam aliam exstruxit: cuius de altitudine reliquoque splendore dicere mihi forsan supervacaneum esset. Verum ampla quamuis fuerit et superba, diebus tamen quindecim confecta erat et absoluta. In hac regia ex lapide excitauit pilas, quibus speciem dedit montibus perfimilem; easque ita fabricauit, vt omne genus arboribus consitae fuerint. Fecitque pensilem paradisum, vt vocabatur; quod vxor eius, vtpote in Mediae locis educata, ea desiderarit quae patriam quodammodo referrent." Quin et Megasthenes in tertio rerum Indicarum libro ipsorum meminit, vbi ostendere conatur, quod hic rex fortitudine et rerum gestarum magnitudine longe Herculem superarit. Eum enim vastasse dicit magnam Libyae partem et Iberiam. Imo et Diocles in secundo rerum Persicarum libro huius regis mentionem facit; vt et Philostratus tam in Indicis eius quam Phoenicis historiis, quod hic rex tredecim annos Tyrum oppugnauerit, cum illo tempore Ithobalus in Tyro regnaret. Atque haec quidem sunt quae ab historicis omnibus de hoc rege memoriae prodita sunt.

2. Caeterum post mortem Nabuchodonosori, Abilas

ρώδαχος ὁ παῖς αὐτῦ τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει· ὃς εὐθὺς τῶν Ιεροσολύμων βασιλέα Ιεχωνίαν τῶν δεσμῶν ἄφεις, ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις Φίλοις εἶχε, πολλὰς αὐτῷ δωρεὰς δοὺς, καὶ ποιήσας αὐτὸν ἔντιμον ἐπὶ τῶν ἐν τῇ Βαβυλῶνι βασιλέων· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτῦ τὴν πίστιν οὐκ ἐφύλαξε τῷ Ιεχωνίᾳ, παραδόντι μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων καὶ τῆς συγγενείας ὅλης ἑκουσίως ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὡς οὐ μὴ κατασκαφείη ληφθεῖσα τῇ πολιορκίᾳ, καθὼς προεῖπαμεν. τελευτήσαντος δὲ Ἀβιλαμαροδάχου μετὰ ἔτη δύο καὶ δέκα τῆς βασιλείας, Νεγλίσαρος ὁ παῖς αὐτῦ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνει· καὶ, καταχὼν αὐτὸν ἔτη τεσσαράκοντα, καταστρέφει τὸν βίον. μετ' αὐτὸν δὲ εἰς τὸν υἱὸν αὐτῦ Λαβοσόρδαχον ἀφικνεῖται τῆς βασιλείας ἡ διαδοχὴ, καὶ μῆνας ποιήσασα παρ' αὐτῷ τὰς πάντας ἐννέα, τελευτήσαντος αὐτῦ μεταβαίνει πρὸς Βαλτάσαρον τὸν καλούμενον Ναβοάνηλον παρὰ Βαβυλωνίοις. ἐπὶ τούτου στρατεύουσι Κῦρός τε ὁ Περσῶν βασιλεὺς καὶ Δαρεῖος ὁ Μήδων· καὶ πολιορκουμένῳ αὐτῷ ἐν Βαβυλῶνι θαυμάσιόν τι καὶ τεράστιον θέαμα συνέβη κατάκλειστος δειπνῶν ἐν οἴκῳ μεγάλῳ, καὶ σκευῶν ἐν πολλῇ ἀφθονίᾳ εἰς ἑστάσιν πεποιημένων βασιλικὴν, μετὰ τῶν παλλακίδων καὶ τῶν Φίλων. δόξαν δὲ αὐτῷ, κομισθῆναι κελεύει ἃ τῦ ἰδίου ναοῦ τὰ τοῦ Θεοῦ σκεύη, ἃ συλήσας Ναβυχοδονόσορος ἐξ Ιεροσολύμων, οὐκ ἐχρῆτο μὲν, εἰς δὲ τὸν αὐτὸς ναὸν κατέθετο. αὐτὸς δὲ ὑπὸ θράσους προαχθεὶς, ὥστε αὐτοὺς χρῆσθαι μεταξὺ πίνων καὶ βλασφημῶν εἰς τὸν Θεὸν, ἐκ τοῦ τοίχου ὁρᾷ χεῖρα προϊοῦσαν, καὶ τῷ τοίχῳ τινὰς συλλαβὰς ἐγγράφουσαν. ταραχθεὶς δ' ὑπὸ τῆς ὄψεως, συνεκάλεσε τοὺς μάγους καὶ τοὺς Χαλδαίους, καὶ πᾶν τοῦτο τὸ γένος ὅσον ἦν τῶν βαρβάρων, τότε σημεῖα καὶ τὰ ὀνείρατα κρίνειν δυναμένοις, ὡς ἂν αὐτῷ δηλώσουσι τὰ γεγραμμένα. τῶν δὲ μάγων οὐδὲν εὑρίσκειν, οὐδὲ συνιέναι λεγόντων, ὑπ' ἀγωνίας ὁ βασιλεὺς, καὶ πολλῆς τῆς ἐπὶ τῷ παραδόξῳ λύπης, κατὰ πᾶσαν εἰσεύξε τὴν χώραν, τῷ τὰ γράμματα καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν δηλουμένην διάνοιαν σαφῆ ποιήσαντι, δώσειν ὑπισχνούμενος ἐσθῆτα

narodachus eius filius regnum suscipit: qui, cum Iechoniam statim e vinculis soluisset, eum inter amicos necessarios habebat, multis muneribus donatum, atque prae caeteris apud Babylonem regibus honoratum. nam pater eius fidem Iechoniae datam non seruauit: qui se ei cum vxoribus et liberis omnique cognatione sua sponte tradiderat, pro patria vrbe, quam nolebat per vim expugnatam excidi, vt iam ante diximus. Mortuo autem Abilamarodacho, postquam annos decem et octo regnasset, Nigliſarus filius eius imperium sibi vindicat: cumque id tenuisset annos quadraginta vita decedit. At post illum ad filium eius Laboſordachum successionis iure regnum peruenit, cumque ei menses solummodo nouem mansisset, eo sublato transit ad Baltasarum, qui Naboandelus a Babyloniis vocatur. Huic bellum intulerunt et Cyrus Persarum rex et Medorum Darius: eique, dum obsessus Babylone erat, mirabilis quaedam et prodigiosa visio oblata est. Discumbebat coenans in ampla domo, et magnus erat apparatus vasorum argenteorum in regalis conuiuii vsum factorum) accumbentibus etiam concubinis et amicis. cumque ita ei collibuisset, iubet e suo templo afferri vasa Dei, quibus Nabuchodonoſorus, spoliatis Hieroſolymis, vsus quidem non fuerat, sed in Dei sui templo reposuerat. Ille vero, postquam eo vsque audaciae processerat, vt dum potaret Deoque maledicere ret iisdem vteretur, videt manum e pariete prodeuntem et tectorio syllabas quasdam depingentem. Caeterum visione perturbatus, conuocauit Magos et Chaldaeos, et id genus quotquot inter barbaros prodigia et somnia interpretari poterant, vt scriptum illud ei declararent. Cum autem Magi se nihil posse inuenire aut intelligere dicerent, rex solicitus moestusque admodum ex re adeo inopinata, per totam regionem promulgari fecit; se illi daturum promittere, qui scriptum legerit et quid id sibi vellet enunciauerit, vt torquem aureum in collo gestet, purpura amiciatur more regum Chaldaeorum, et in tertia regni sui parte dominetur. Post hoc praeconium,

περιαυχένιον χρύσεον, καὶ πορφυρᾶν ἐσθῆτα φορεῖν ὡς οἱ τῶν Χαλδαίων βασιλεῖς, καὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἰδίας ἀρχῆς. τούτου γενομένου τοῦ ῥήγματος, ἔτι μᾶλλον οἱ μάγοι συνδραμόντες, καὶ φιλοτιμησάμενοι πρὸς τὴν εὕρεσιν τῶν γραμμάτων, οὐδὲν ἔλαττον ἠπόρησαν. ἀθυμοῦντας δ' ἐπὶ τούτῳ θεασαμένη τὸν βασιλέα ἡ μάμμη αὐτοῦ, παρεθαρσύνει ἤρξατο, καὶ λέγειν· ὡς ἔστι τις ἐκ τῆς Ἰουδαίας αἰχμάλωτος, ἐκεῖθεν τὸ γένος, ἀχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ναβυχοδονοσόρου πορθήσαντος Ἱεροσόλυμα, Δανιῆλος ὄνομα, σοφὸς ἀνὴρ καὶ δεινὸς ἐξευρεῖν τὰ ἀμήχανα καὶ μόνῳ τῷ Θεῷ γνώριμα, ὃς Ναβυχοδονοσόρῳ τῷ βασιλεῖ, μηδενὸς ἄλλου δυνηθέντος εἰπεῖν περὶ ὧν ἔχρῃζεν, εἰς φῶς ἤγαγε τὰ ζητούμενα. μεταπεμψάμενον οὖν αὐτὸν ἠξίου παρ' αὐτοῦ πυνθάνεσθαι περὶ τῶν γραμμάτων, καὶ τὴν ἀμαθίαν τὴν τῶν μὴ εὑρόντων αὐτὰ καταγνῶναι, κἂν σκυθρωπὸν ἢ τὸ ὑπὸ Θεοῦ σημαινόμενον.

γ'. Ταῦτ' ἀκούσας καλεῖ τὸν Δανιῆλον ὁ Βαλτάσαρος, καὶ διαλεχθεὶς ὡς πύθοιτο περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς σοφίας, ὅτι τὸ θεῖον αὐτῷ πνεῦμα συμπάρεστι, καὶ μόνος ἐξευρεῖν ἱκανώτατος ἂ μὴ τοῖς ἄλλοις εἰς ἐπίνοιαν ἔρχεται. φράζειν οὖν αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, καὶ τί σημαίνει μηνύειν ἠξίου. τοῦτο γὰρ ποιήσαντι πορφύραν δώσειν ἐνδεδύσθαι, καὶ χρύσεον περὶ τὸν αὐχένα στρεπτὸν, καὶ τὸ τρίτον τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς μέρος. τιμὴν καὶ γέρας τῆς σοφίας, ὡς ἂν ἐξ αὐτῶν ἐπισημότατος γένοιτο τοῖς ὁρῶσι, καὶ τὴν αἰτίαν ἐφ' ἣ τούτων ἔτυχε πυθανομένοις. Δανιῆλος δὲ τὰς μὲν δωρεὰς αὐτὸν ἔχειν ἠξίου· τὸ γὰρ σοφὸν καὶ τὰ θεῖα ἀδωροδόκητον εἶναι, καὶ πρέπειν τοῖς δεομένοις ὠφελεῖν· μηνύειν δὲ αὐτῷ τὰ γεγραμμένα, σημαίνοντα καταστροφὴν δι' αὐτῶν τοῦ βίου. ὅτι μηδ' οἱ πρόγονοι αὐτοῦ διὰ τὰς εἰς Θεὸν ὕβρεις ἀνελάσθη, τόπος ἅμαθεν εὐσεβεῖν, καὶ μηδὲν ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν μηχανᾶσθαι· ἀλλὰ καὶ Ναβυχοδονοσόρου μετασάντος εἰς θήραν θηρίων ἐφ' οἷς ἠσέβησε, καὶ μετὰ πολλὰς ἀπορίας καὶ δείσεις ἐλεηθέντος ἐπανελθεῖν εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ τὴν βασιλείαν, καὶ διὰ ταῦτα τὸν Θεὸν, ὡς τὴν ἄγαν

aior etiam fit Magorum concurſus, certatimque con-
nderunt vt quid ſcriptum fuerit inuenirent; nihilo ta-
en minus haerebant. Quo fit vt auia regis, vbi eum
derat ex hac re tanta anxietate laborantem, animum
confirmare coeperit, dicereque: captiuum eſſe quen-
am ex Iudaea, inde etiam ortum, a Nabuchodonoſoro
Hieroſolymis exciſis abductum nomine Danielum, vi-
im ſingularis ſapientiae et peritiae in iis euoluendis
uae ſumme difficilia ſolique Deo nota; qui, cum regi
Nabuchodonoſoro nemo alius dicere potuerit quae per-
ratus eſt, quaeſitorum obſcura luce perfudit. Illum
aque vt accerſeret rogabat, vt ab eo quaereret de li-
iis iſtis, atque inſcitiam coargueret illorum qui eas in-
lligere nequiuerunt, quamuis triſte eſſe contigerit quod
Deus fore ſignificauit.

3. His auditis, Baltaſarus Danielum euocat, praefa-
uſque ſe multa de eo eiuſque ſapientia fama accepiſſe,
uod ſcilicet Dei ſpiritu afflatus ſit, et ſolus omnium
maxime idoneus ad ea excogitanda quae aliis in mentem
non veniunt, rogauit vt ſcripturam iſtam legeret et in-
erpretando enuclearet. quod ſi fecerit, conceſſurum eſſe
t purpura veſtiatur, et in collo torquem habeat au-
eam; ac in tertia regni parte dominetur, in ſapientiae
onorem praemiumque, vt ex iis illuſtriſſimus habeatur
pud omnes qui ea videant, audiantque quid cauſae fue-
it quod iſta aſſequutus ſit. At Danielus obſecrabat vt
lona quidem et munera ſibi haberet (nam ſapientiam et
liuinitatem largitionibus corrumpi non ſolere, ſed egenti-
ous gratuito prodeſſe) quae vero ſcripta erant ſe velle ei
ndicare ex illis oſtendendo vitae finem ei adeſſe, quod,
lla etiam monitus quae proauus eius ob ſuas in Deum
contumelias paſſus eſt, pietatem colere non didicerit, ni-
hilque ſupra humanam naturam moliri: ſed eum et Na-
buchodonoſorus, ad victum ferinum ob impietatem reda-
ctus, et multis precibus et ſupplicationibus tantum miſe-
ricordiae conſequutus, vt humanae vitae conſuetudini et
regno reſtitueretur, propterea que Deum, vt qui poteſta-

ἔχοντα δύναμιν καὶ προνοούμενον τῶν ἀνθρώπων, μέχρις ἃ καὶ ἐτελεύτησεν ὑμνοῦντος, λήθην αὐτὸς ἔλαβε τούτων, καὶ πολλὰ μὲν ἐβλασφήμησεν εἰς τὸ θεῖον, τοῖς δὲ σκύσσα αὐτῷ μετὰ τῶν παλλακίδων διηκονεῖτο. ταῦτα οὖν ὀφθέντα τὸν Θεὸν ὀργισθῆναι αὐτῷ, καὶ διὰ τῶν γεγραμμένων προκαταγγέλλειν, εἰς οἷον αὐτὸν καταστρέψαι δεῖ τέλος. ἐδήλωσε δὲ τὰ γεγραμμένα τάδε. ΜΑΝΗ. τοῦτο δ' ἔλεγεν Ελλάδι γλώττῃ σημαίνοντι ἂν ἀριθμός· ὥσπερ τῆς ζωῆς σε τοσοῦτον χρόνον καὶ τῆς ἀρχῆς περιθήκεν ὁ Θεὸς, καὶ περισσεύειν ἐπὶ σοὶ βραχὺν χρόνον. ΘΕΚΕΛ. σημαίνει τοῦτο σαθμόν. φήσας οὖν σε λέγει τὸν χρόνον τῆς βασιλείας ὁ Θεὸς, ἤδη καταφερομένην δηλοῖ. ΦΑΡΕΣ. καὶ τοῦτο κλάσμα δηλοῖ κατὰ Ελλάδα γλῶτταν. κλάσει τοιγαροῦν σε τὴν βασιλείαν, καὶ Μήδοις αὐτὴν καὶ Πέρσαις διανεμεῖ.

δ'. Δανιήλῳ δὲ ταῦτα σημαίνειν τῷ βασιλεῖ φράσαντος τὰ ἐν τῷ τοίχῳ γράμματα, τὸν μὲν Βαλτάσαρον, οἷα εἰκὸς ἐφ' ὅτῳ χαλεποῖς τοῖς δεδηλωμένοις, λύπη καὶ συμφορὰ κατέλαβεν. ὁ μὴν ὡς προφήτῃ κακῶν αὐτῷ γεγενημένῳ τὰς δωρεὰς ἃς ὑπέσχετο δώσειν ὁ δίδωσιν, ἀλλὰ πάσας παρέχε· τὸ μὲν ἐφ' οἷς δοθήσονται λογιζόμενος ἴδιον αὐτῷ καὶ τῆς πεπρωμένης, ἀλλ' ἐχὶ τῷ προφητεύσαντος εἶναι, τὰ δὲ ὡμολογημένα κρῖναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ δικαίου, κἂν ἡ σκυθρωπὰ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν. καὶ ὁ μὲν ἔτος ἔκρινε· μετ' ὀλίγον δὲ χρόνον, αὐτός τε ἐλήφθη καὶ ἡ πόλις, Κύρου τοῦ Περσῶν βασιλέως ἐπ' αὐτὸν στρατεύσαντος. Βαλτάσαρος γάρ ἐστιν ἐφ' ᾧ τὴν ἄρεσιν τῆς Βαβυλῶνος συμβῆναι γενέσθαι, βασιλεύσαντος αὐτοῦ ἔτη ἑπταπαίδεκα. τῶν μὲν οὖν Ναβοχοδονοσόρου τοῦ βασιλέως ἐγγόνων τὸ τέλος τοιοῦτον περιελήφαμεν γενόμενον. Δαρείῳ δὲ, τῷ καταλύσαντι τὴν Βαβυλωνίων ἡγεμονίαν μετὰ Κύρου τοῦ συγγενοῦς, ἔτος ἦν ἑξηκοστὸν δεύτερον, ὅτε τὴν Βαβυλῶνα εἷλεν, ὃς ἦν Ἀσυάγους υἱός, ἕτερον δὲ παρὰ τοῖς Ελλησιν ἐκαλεῖτο ὄνομα· ὃς καὶ, Δανιήλου τὸν προφήτην λαβὼν, ἤγαγεν εἰς Μηδίαν πρὸς αὑτὸν, καὶ πάσης αὐτῷ τιμῆς μεταδοὺς, εἶχε σὺν αὐτῷ. τῶν τριῶν

em omnem habet, cuique res hominum curae sunt, vs-
ue dum moreretur, celebrarit, ipse horum omnium
blitus, et multa quidem impie in Deum loquutus fuerit,
t illius templi vasis sibi cum pellicibus ministrari volue-
it. Deum itaque ista videntem illi iratum esse, et his
iteris praenunciare qualem sit habiturus vitae exitum.
Quae autem scripta erant ita se habere indicauit. MANE.
hoc autem dicebat Graeca lingua significare ἀριθμὸς, nu-
merus: quasi Deus vitae tuae regnique tempus numera-
verit, et pauxillum admodum tibi supereſſe. THEKEL.
quod idem est ac σταθμὸς, pondus. itaque Deus, inquit,
ponderato regni mi tempore, iam illud deorsum ferri in-
quit. PHARES. et hoc, si Graece interpreteris, est
κλάσμα, fragmentum. tuum igitur regnum franget Deus,
illudque Medis Persisque diuidet.

4. Cum autem dixisset Danielus, ista regi ex literis
in tectorio significari, Baltasarum quidem, vt verisimile
erat, ob calamitosa adeo denunciata dolor inuasit et mi-
seria. non tamen ei vt malorum praenuncio munera quae
se daturum promiserat dare recusauit, sed quicquid pol-
licitus est praestitit: secum reputans, ea quidem ob quae
danda forent a seipso fatisque esse, non ab illo qui ea
praedixerat; viri autem boni iustique officio functum esse,
qui ea vere interpretatus est, quamuis tristia essent quae
forent euentura. Et quidem ille ita censebat. at non
multo post ipse captus est, simul et vrbs: exercitu in
eum educto a Cyro Persarum rege. Baltasarus enim
est, quo regnante Babylonem captam esse contigit, cum
regnum ipse tenuisset annos septendecim. Et quidem re-
gis Nabuchodonosori posteros huiusmodi exitum habuis-
se accepimus. Dario autem, qui cum Cyro cognato
suo Babyloniorum imperium euertit, annus agebatur sexa-
gesimus secundus, quando Babylonem cepit: qui Astya-
gis filius erat, et alio nomine apud Graecos vocabatur;
quique Danielum vatem assumptum in Mediam duxit ad
regiam suam, summoque honore auctum secum habe-
bat. nam fuit vnus ex tribus satrapis quos trecentis

γὰρ σατραπῶν ἦν, ὃς ἐπὶ τῶν ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων σατραπειῶν κατέστησε. τοσούτῳ γὰρ ἐποίησε Δαρεῖος.

ε'. Δανιήλου τοίνυν ὢν ἐν τοιαύτῃ τιμῇ, καὶ λαμπρᾶ στολῇ παρὰ τῷ Δαρείῳ, καὶ πρὸς ἅπαντα ὑπ' αὐτοῦ μόνος, ὡς ἂν ἔχων τὸ θεῖον, πεπιστευμένος, ἐφθονήθη. βασκαίνουσι γὰρ οἱ μᾶλλον αὐτῶν ἑτέρους ἐν πλείονι τιμῇ παρὰ τοῖς βασιλεῦσι βλέποντες. ζητούντων δ' ἐπ' αὐτὸν ἀφορμὴν διαβολῆς καὶ κατηγορίας τῶν ἀχθομένων ὑπ' αὐτῷ εὐδοκιμοῦντι παρὰ τῷ Δαρείῳ, παρεῖχεν αἰτίαν οὐδεμίαν. ὧν γὰρ καὶ χρημάτων ὑπάνω καὶ παντὸς λήμματος περιῆν, οὐκ ἦσσον αὐτῷ δοκῶν, κἂν ὑπὲρ ὧν δοθείη κακῶς; τί προσλαβεῖν, οὐδ' ἡτιῶντο τοῖς ζηλοτυποῦσιν αὐτὸν ἐγκλημάτων εὕρεσιν παρεῖχεν. οἱ δ' ὡς οὐδὲν εἶχον, ᾧ, κατειπόντες αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα, ζημιώσουσιν αὐτὸν εἰς τὴν παρ' αὐτοῦ τιμὴν αἰχύνῃ καὶ διαβολῇ, τρόπον ἄλλον ἐζήτουν καθ' ὃν αὐτὸν ἐκποδὼν ποιήσονται. ὁρῶντες οὖν τὸν Δανιήλου, τρὶς τῆς ἡμέρας προσευχόμενον τῷ Θεῷ, πρόφασιν ἔγνωσαν εὑρηκέναι, δι' ἧς ἀπολέσουσιν αὐτόν. καὶ πρὸς τὸν Δαρεῖον ἐλθόντες ἀπήγγειλον αὐτῷ, ὡς τοῖς σατράπαις αὐτῷ καὶ ἡγεμόσι δόξειεν ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας ἀνεῖναι τὸ πλῆθος, ὅπως μήτε αὐτῷ τις μήτε τοῖς θεοῖς δείσῃ αὐτῶν καὶ εὐχόμενος εἴη· τὸν μέντοι γε αὐτῶν παραβαίνοντα ταύτην τὴν γνώμην, εἰς τὸν τῶν λεόντων ἔφασαν βόθυνον λάκκον ἀπολέμενον.

ς'. Ὁ δὲ βασιλεὺς, ἐ συνιδὼν τὴν κακουργίαν αὐτῶν, ἐδ' ἐπὶ τὸν Δανιήλου ταῦτα κατασκευασαμένους ὑπονοήσας, ἀρέσκεσθαι τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔφη δεδογμένοις· καὶ κυρώσειν τὴν προαίρεσιν αὐτῶν ἐπαγγελλόμενος, προτίθησι πρόγραμμα δηλοῦν τῷ πλήθει τὰ δόξαντα τοῖς σατράπαις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες, φυλαττόμενοι μὴ παραβῆναι τὰ προστάγματα, ἠρέμουν· Δανιήλῳ δὲ φροντὶς οὐδετισοῦν τούτων ἦν, ἀλλ' ὡς εἶχεν ἔθος ἱσάμενος ἤυχετο τῷ Θεῷ πάντων ἀρώτων. οἱ δὲ σατράπαι, τῆς ἀφορμῆς αὐτοῖς ἣν ἐσπούδαζον λαβεῖν ἐπὶ τὸν Δανιήλου παραφανείσης, αὐθὺς ἦκον πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ κατηγόρουν, ὡς παραβαίνοντος μόνου τῶ Δανιήλ

sexaginta satrapiis praepositi. totidem enim fecit Darius.

5. Cum itaque Danielus in tanto esset honore, et egregio erga se Darii studio vteretur, eique soli, tanquam Dei spiritu afflato, fides in omnibus a rege haberetur, invidia flagrauit, fieri enim solet vt illi inuideant, qui alios intuentur magis quam semetipsos a regibus honorari. Caeterum iis, qui aegre ferebant vt tanta polleret apud Darium auctoritate, calumniandi et accusandi occasionem quaerentibus, causas omnes praecidebat. nam cum super pecuniam esset omniumque munerum contemptor, summae sibi turpitudini esse ducens aliquid accipere, etiam cum pro beneficio honeste daretur, nullam omnino obtrectatoribus suis, quam arriperent, reprehensionis ansam dabat. Illi vero, dum nihil haberent, quo ipsius apud regem delati existimationem minuerent, aliquid ei vt probrum obiiciendo vel calumniam adhibendo, aliam rationem iniuerunt, qua eum e medio tollerent. Itaque cum animaduerterent Danielum ter quotidie Deo supplicare, eis in mentem venit se illum perdendi occasionem inuenisse. Cumque Darium adiissent, ei nunciabant, satrapis eius praefectisque videri triginta dierum ferias populo indici debere, quibus neque ipsum neque Deos aliquid rogare precarique cuiquam liceret: qui vero contra hoc ipsorum decretum fecerit, statuerunt vt in leonum specum perituru coniiceretur.

6. Rex autem illorum malitiae ignarus, neque Danielo insidias istiusmodi commento paratas esse suspicatus, ait sibi placere hanc illorum sententiam; pollicitusque se sancitum ire id quod illis fieri visum est, edictum proposuit in publicum quo populo innotescerent quae satrapae decreuerint. Atque alii quidem omnes quiescebant, sibi cauentes ne quid contra mandata facerent: at Danielus nihil horum curabat: sed more suo situs omnium in conspectu Deum orabat. Tum satrapae, occasione sibi oblata quam aduersus Danielum captare modis omnibus studebant, e vestigio regem conueniebant, et accusationem instituebant, quod Danielus contra quam imperassent so-

τὰ προσταγμένα, μηδενὸς τῶν ἄλλων τολμῶντος προσεύχεσθαι τοῖς θεοῖς· καὶ τοῦτ' ἀ δι' εὐσέβειαν, ἀλλὰ δια φυλακὴν καὶ διατήρησιν ὑπὸ τῦ φθόνυ. ἀπὸ γὰρ μείζονος ἢ προσεδόκων εὐνοίας τοῦτο ποιεῖν τὸν Δαρεῖον ὑπολαμβάνοντες, ὡς καὶ καταφρονήσαντι τῶν ἐκείνυ προσταγμάτων συγγνώμην ἑτοίμως νέμειν, καὶ αὐτὸ τοῦτο βασκαίνοντες τῷ Δανιήλῳ, ἀ μετεβάλλοντο πρὸς τὸ ἡμερώτερον, ῥίπτειν δὲ αὐτὸν ἠξίυν κατὰ τὸν νόμον εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. ἐλπίσας δὲ ὁ Δαρεῖος ὅτι ῥύσεται τὸ θεῖον αὐτὸν, καὶ ἀδεὲς μὴ πάθῃ δεινὸν ὑπὸ τῶν θηρίων, ἐκέλευσεν αὐτὸν εὐθύμως φέρειν τὰ συμβαίνοντα. καὶ βληθέντος εἰς τὸν λάκκον, σφραγίσας τὸν ἐπὶ τῷ στομίῳ κείμενον ἀντὶ θύρας λίθον, ἀνεχώρησεν· καὶ δι' ὅλης ἄσιτος τῆς νυκτὸς καὶ ἄϋπνος διῆγεν, ἀγωνιῶν περὶ τῦ Δανιήλυ. μεθ' ἡμέραν δὲ ἀναστὰς ἐπὶ τὸν λάκκον ἦλθε· καὶ σωζομένην τὴν σφραγίδα εὑρὼν, ἢ στηναμένος τὸν λίθον κατελελοίπει, ἀνοίξας ἀνεβόησε, καλῶν τὸν Δανιῆλον, καὶ πυνθανόμενος εἰ σώζεται. τῦ δ' ἐπακούσαντος τῷ βασιλεῖ, καὶ μηδὲν παθεῖν εἰπόντος, ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀνελκυσθῆναι τοῦ λάκκυ τῶν θηρίων. οἱ δὲ ἐχθροὶ, θεασάμενοι τὸν Δανιῆλον μηδὲν πεπονθότα δεινὸν, διὰ μὲν τὸ θεῖον καὶ τὴν τούτυ πρόνοιαν ἐκ ἠξίουν αὐτὸν σώζεσθαι· πεπληρωμένυς δὲ τὰς λέοντας τροφῆς μὴ ἅψασθαι μηδὲ προσελθεῖν τῷ Δανιήλῳ νομίζοντες, τοῦτ' ἔλεγον πρὸς τὸν βασιλέα. ὁ δὲ μισήσας αὐτὰς τῆς πονηρίας, παραβλῆθῆναι μὲν πολλὰ κελεύει τοῖς λέουσι, κρέα, κορεσθέντων δ' αὐτῶν τὰς ἐχθρὰς τῷ Δανιήλυ προσέταξεν εἰς τὸν λάκκον ἐμβληθῆναι, ὅπως εἰ διὰ κόρον αὐτοῖς ἃ προσάξουσιν οἱ λέοντες μάθωσι. σαφὲς δὲ ἐγένετο Δαρείῳ, τῶν σατραπῶν παραβληθέντων τοῖς θηρίοις, ὅτι τὸ θεῖον ἔσωσε τὸν Δανιῆλον. ἐδενὸς γὰρ αὐτῶν ἐφείσαντο οἱ λέοντες, ἀλλὰ πάντας διεσπάραττον, ὡσανεὶ σφόδρα λιμώττοντες καὶ τροφῆς ἐνδεεῖς. ἠρέθισε δ' αὐτὰς, ἃ τὸ πεινᾶν οἶμαι, μικρὸν ἔμπροσθεν ἀφθόνων κρεῶν ἐμπεπλησμένυς, ἀλλ' ἡ τῶν ἀνθρώπων κακία. δῆλη γὰρ καὶ τοῖς ἀλόγοις ἂν αὐτὴ ζώοις πρὸς τιμωρίαν γένοιτο, τῦ θεῦ προαγερμένυ.

is fecerit, cum nemo alius ausus esset Diis supplicare; id-
ue non pietate eo adducti, sed quod ex inuidia obseruа-
int illum et animaduerterint quid ageret. Suspicantes et-
nim Darium id agere vt ob maiorem quam exspectabant
eneuolentiam mandati sui contemptori veniam daret,
uod ipsum suam in Danielum inuidiam augebat, haud
nde mitiores facti erant, sed postulabant vt iuxta latam
egem in leonum specum coniiceretur. At Darius spei
lenus, fore vt Deus eum liberaret, et nihil mali a feris
ateretur, hortatus est eum vt quicquid accideret aequo
erret animo. cumque in speluncam coniectus esset, rex,
ignato lapide qui pro ostio erat, in ore specus, discessit;
otamque eam noctem sine cibo et somno exegit, de Da-
ielo maiorem in modum solicitus. Mane autem dilu-
ulo surrexit, et ad specum se contulit: cumque sigillum
llaesum inuenisset, quo lapidem obsignatum reliquerat,
llo protinus reserato magna voce Danielum clamauit,
uaerens an adhuc saluus esset. Qui cum regem audi-
isset, dixissetque, se nequaquam laesum esse, rex eum
x ferarum specu iussit extrahi. Inimici vero eius, cum
idissent nihil mali Danielo accidisse, Deo quidem eius-
ue prouidentiae incolumitatem illius tribuere noluerunt;
eones vero fagina impletos neque Danielum attigisse ne-
ue ad eum accessisse existimantes, id ita factum esse regi
lictitabant. At ille, quod eos vtpote summe malignos
odio habuerit, multas carnes leonibus obiici iubet, illis-
ue iam saturatis inimicos Danieli in antrum coniici im-
perauit, vt animaduerteret an ob saturitatem ad eos non
acceſsuri essent. Tum manifestum erat Dario, postquam
feris obiecti essent satrapae, Danielum miraculo seruatum
esse. Nam leones nemini illorum pepercerunt, sed eos
omnes dilacerarunt, quasi valde esurientes et victus inopia
laborantes. Eos autem fames, vt arbitror, non irritauit
et exacuit, quippe qui paulo ante carne ad satietatem vs-
que fuerant impleti, sed hominum malitia. nihil enim im-
pedit quin et ipsa, Deo ita volente, etiam bestiis palam
fiat ad poenam exsequendam.

ζ'. Διαφθαρέντων οὖν τῶν ἐπιβουλευσάντων Δανιήλῳ τοῦτον τὸν τρόπον, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος καθ' ὅλην ἔπεμψε τὴν χώραν ἐπαινῶν τὸν Θεὸν, ὃν Δανιὴλος προσεκύνει, καὶ μόνον αὐτὸν λέγων εἶναι ἀληθῆ, καὶ τὸ πᾶν κράτος ἔχοντα. ἔσχε δὲ καὶ τὸν Δανιὴλον ἐν ὑπερβαλλούσῃ τιμῇ, πρῶτον αὐτὸν ἀποδείξας τῶν φίλων. ὧν δὲ ὅτως ἐπίσημος καὶ λαμπρὸς ὑπὸ δόξης τοῦ θεοφιλὴς εἶναι Δανιὴλος, ᾠκοδόμησεν ἐν Ἐκβατάνοις τοῖς Μηδικοῖς βάρεν, εὐπρεπέστατόν τι κατασκεύασμα καὶ θαυμασίως πεποιημένον, ἣ μέχρι δεῦρο μένει καὶ ἔστι καὶ ζέται. τοῖς δ' ὁρῶσι δοκεῖ προσφάτως κατεσκευάσθαι, καὶ ἐπ' αὐτῆς ἐκείνης ἧς ἕκαστος αὐτὴν ἡμέρας ἱστορεῖ γεγονέναι. ὅτως νεαρὸν αὐτῆς καὶ ἀκμαῖον τὸ κάλλος, καὶ μηδαμοῦ γεγηρακὸς ὑπὸ τοσούτου χρόνου. πάσχει γὰρ καὶ τὰ κατασκευάσματα ταὐτὸν ἀνθρώποις, καὶ παλαιοῦται, καὶ τὴν ἰσχὺν λύομενα ὑπὸ τῶν ἐτῶν, καὶ τὴν εὐπρέπειαν μαραινόμενα. θάπτουσι δ' ἐν τῇ βάρει τούς τε Μήδων βασιλεῖς, καὶ Περσῶν καὶ Πάρθων, ἄχρι τοῦ δεῦρο· καὶ ὁ ταύτην πεπιστευμένος ἱερεύς ἐστιν ἱερεύς. καὶ τοῦτο γίνεται μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. ἄξιον δὲ τοῦ ἀνδρὸς τούτου καὶ ὃ μάλιστα θαυμάσαντά τις ἂν ἀκούσας διελθεῖν. ἅπαντα γὰρ αὐτῷ παραδόξως εἰς εὐτυχίαν τῶν μεγίστων ἐτύγχανεν προφητῶν, καὶ παρὰ τὸν τῆς ζωῆς χρόνον τιμή τε καὶ δόξα παρὰ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, καὶ τελευτήσας δὲ μνήμην αἰώνιον ἔχει. τὰ γὰρ βιβλία, ὅσα δὴ συγγραψάμενος καταλέλοιπεν, ἀναγινώσκεται παρ' ἡμῖν ἔτι καὶ νῦν· καὶ πεπιστεύκαμεν ἐξ αὐτῶν, ὅτι Δανιὴλος ὡμίλει τῷ Θεῷ. οὐ γὰρ τὰ μέλλοντα μόνον προφητεύων διετέλει, καθάπερ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ὥριζεν, εἰς ὃν ταῦτα ἀποβήσεται· καὶ τῶν προφητῶν τὰ χείρω προλεγόντων, καὶ διὰ τοῦτο δυχεραινομένων ὑπὸ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ πλήθους, Δανιὴλος ἀγαθῶν ἐγίνετο προφήτης αὐτοῖς, ὡς ἀπὸ μὲν τῆς εὐφημίας τῶν προλεγομένων εὔνοιαν ἐπισπᾶσθαι παρὰ πάντων, ἀπὸ δὲ τοῦ τέλους αὐτῶν ἀληθείας πίστιν καὶ δόξαν ὁμοῦ θειότητος παρὰ τοῖς ὄχλοις ἀποφέρεσθαι. κατέλιπε δὲ γράψας, ὅθεν ἡμῖν τὸ τῆς

lis itaque hoc modo peremptis qui Danielo insi-
ias struxerant, Darius rex nuncios dimisit per vniuer-
m regionem, qui iuberent Deum istum celebrari,
uem Danielus adorabat, dicerentque ipsum solum ve-
m esse Deum et omnipotentem. Porro Danielum
mmo in honore habuit, eique primum inter amicos
cum tribuit. Cum autem Danielus insignis adeo esset
arusque; praecipue quod Deo charus existimaretur,
rrim aedificauit Ecbatanis Mediae, opus elegantissi-
um et arte mirabili constructum, quae etiamnum qui-
em manet duratque: spectantibus vero apparet recentis
sse structurae, atque illa ipsa die condita qua quisque
lam adspexerit. tanta quippe illi est nouitatis species et
ornae vigor integer, cui nihil decessit tam longo tem-
oris decursu. nam et idem accidit aedificiis quod ho-
minibus, pariterque senescunt, quod annis aliquid de
obore pereat, decorque marcescat. Moris autem ad-
uc est vt in turri ista Medorum reges sepeliantur, item
Persarum et Parthorum: eiusque custodia sacerdoti Iu-
laeo commissa est. id quod fieri solet in hodiernum vs-
que diem. Conuenit autem id de hoc viro narrare,
quod, si quis audiuerit, etiam miraretur. omnia enim
psi, tanquam vni e vatum maximis, praeter opinionem
rospere cesserunt, et dum viueret honorem et gloriam
pud reges populumque assequutus est, atque mortuus
nemoria fruitur sempiterna. Libri enim, quotquot a se
onscriptos reliquit, leguntur hodieque apud nos: atque
i nobis fidem faciunt, Danielum cum Deo colloquia ha-
uisse. Non enim futura solum, quemadmodum et alii
ates, praedicere solebat, sed et tempus, quo haec euen-
ra erant, praefiniuit: cumque alii vates mala praenun-
iarent, propterea que regum et vulgi odia in se concita-
ant, istis Danielus erat bonorum praenuncius, adeo vt
b faustam quidem ominationem sibi omnium beneuolen-
iam conciliarit; ex euentuum vero certitudine non so-
um in veridicis, sed et in diuinis habitus fuerit a popu-
. Scriptis autem ea consignata reliquit, ex quibus licet

προφητείας ἀκριβὲς αὐτῷ καὶ ἀπαράλλακτον ἐπείσθη δῆλον. Φησὶ γάρ, "αὐτῷ γινομένῳ ἐν Σικυῶνι ἐν τῇ μητροπόλει "τῆς Περσίδος, ὡς ἐξέλθοι μὲν εἰς τὸ πεδίον μετὰ ἑταίρων "αὐτῷ, σεισμῷ δὲ καὶ κλόνῳ τῆς γῆς ἐξαίφνης γενομένου κα- "ταλειφθείη μόνος, φυγόντων τῶν φίλων· καὶ πέσοι μὲν "ἐπὶ στόμα ταραχθεὶς ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας, ταὺς δ' ἀγκῶ- "νας αὐτῷ, καὶ μεταξὺ κελεύοντος ἀναστῆναι, καὶ τὰ μέλλο- "ντα συμβήσεσθαι τοῖς παλαίταις ἰδεῖν μετὰ πολλοὺς χρόνους "ἀναστάντι δ' αὐτῷ δεικνύηται κριὸν ἑπτήμηνα μέγαν, πολὺ "μὲν ἀπτερυκότα κέρατα, τελευταίους δ' αὐτῶν ὑψηλότερον "ἔχοντα. ἔπειτα ἀναβλέψαι μὲν εἰς τὴν δύσιν, θεάσασθαι "δὲ τράγον ἀπ' αὐτῆς ὀξὺ φερόμενον, συρράξαντα τῷ "κριῷ, καὶ τοῖς κέρασι πλήξαντα δίς, καταβαλεῖν αὐτὸν "ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ πατῆσαι. εἶτα τὸν τράγον ἰδεῖν ἐκ τοῦ με- "ταίπτα μέγιστον ἀναφύντα κέρας, ἔ κλασθέντος ἀναβλαστῆ- "σαι τέσσαρα, καθ' ἕκαστον τῶν ἀνέμων τετραμμένα. ἐξ "αὐτῶν δ' ἀναχθεῖναι καὶ ἄλλο μικρότερον αὐξηθέντα· ὃ κα- "ὶ ἔσχησαν, ἔλεγεν αὐτῷ ὁ ταῦτα ἐπιδεικνὺς Θεὸς, πολεμήσειν "αὐτῷ τὸ ἔθνος, καὶ τὴν πόλιν αἱρήσειν πᾶσαν κράτος, καὶ "συγχεῖν τὰ περὶ τὸν νεὼν, καὶ τὰς θυσίας καλύσειν γε- "σθαι ἐφ' ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐνενήκοντα ἕξ." ταῦτα μὲν ἰδεῖν ἐν τῷ πεδίῳ τῶν ἐν Σικυῶνι ὁ Δανάλας ἔγραψε· κρῖναι δ' αὐτῷ τὴν ὄψιν τὰ φαντάσματα ἐδήλου τὸν Θεὸν ἅπαν τὸν μὲν κριὸν βασιλείας τὰς Περσῶν καὶ Μήδων σημαίνειν ἔφασκε, τὰ δὲ κέρατα τοὺς βασιλεύσειν μέλλοντας, τὸ δὲ ἔσχατον κέρας σημαίνειν τὸν ἔσχατον βασιλέα, ὅτου δὲ διοίσειν ἁπάντων πλούτῳ τε καὶ δόξῃ. τὸν δὲ τράγον "δηλοῦν, ὡς ἐκ τῶν Ἑλλήνων τὶς βασιλεύσει ἔσω, ὃς τῷ Περ- "σῃ συμβαλὼν δὶς κρατήσει τῇ μάχῃ, καὶ παραλήψεται "τὴν ἡγεμονίαν ἅπασαν. δηλοῦσθαι δ' ὑπὸ τοῦ μεγάλου κέρα- "τος τὸν ἐν τῷ μετώπῳ τὸν τράγου τὸν πρῶτον βασιλέα· καὶ "τὴν τῶν τεσσάρων ἀναβλάστησιν ἐκπεσόντος ἐκείνου, καὶ τὴν "πρὸς τὰ τέσσαρα κλίματα τῆς γῆς αὐτῶν ἀποστροφὴν διά- "σω, τοὺς διαδόχους μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πρώτου βασιλέως

eſpicere ſummae fidei eſſe eius vaticinia, rataque et
mmutabilia. Ait enim, "cum forte Suſis eſſet in Perſi-
dos metropoli, quod exiuerit quidem cum ſodalibus
ſuis in planitiem, ſubito vero terrae motu et concuſ-
ſione oborta ſolus fuerit relictus, amicis diffugientibus;
et ipſe quidem in faciem deuolutus in manus ambas
:onciderit, a quodam vero apprehenſus, ſimulque ab
eo ſurgere iuſſus, ac videre quae poſt multas aetates
:iuibus eſſent euenatura. Cum autem ſurrexiſſet, ſibi
oſtenſum eſſe, retulit, arietem immani magnitudine,
multa quidem cornua enata habentem, poſtremum
vero illorum caeteris excelſius. Deinde ſuſtuliſſe ocu-
os ad occaſum, vidiſſeque hircum inde per aërem de-
atum, qui arietem, vbi cum eo congreſſus erat, eum-
que bis cornibus percuſſerat, humi proſtrauit concul-
:auitque. mox vidiſſe enatum e fronte hirci cornu emi-
ientiſſimum, eoque fracto quatuor ſuccreuiſſe, quatuor
:oeli plagas ſpectantia. Ex his vero et aliud minus
:ortum eſſe ſcripſit: quod, poſtquam adultum eſſet,
licebat Deus qui haec illi oſtendebat, bellum genti
pſius illaturum eſſe, et vrbem vi expugnaturum, tem-
pliqua ceremonias perturbatum ire, ſacrificiaque inhibi-
urum eſſe per dies mille ducentos et ſexaginta ſex."
aec quidem ſe vidiſſe in planitie iuxta Suſas Danielus
ripſit: Deum vero ipſi, quid ſibi vellent quae per vi-
m apparuerant, in hunc modum expoſuiſſe declarabat.
Arietem quidem regna Perſarum et Medorum ſignifi-
:are dicebat, cornua vero reges ibi rerum potituros, et
:ornu nouiſſimum designare regem vltimum, quique
:aeteros omnes opibus et gloria ſuperaturus eſſet. Hir-
:um autem indicare, ex Graecis quendam regnaturum
:ſſe, qui bis cum Perſa congreſſus victoriam ex acie re-
portabit, omnemque dominatum et principatum in ſe
ranſferet. Ingenti vero cornu, eoque ex hirci fronte
producto, ſignificari primum regem: quatuorque cor-
nubus, illo cadente, enatis, quae ad quatuor terrae par-
es reſpexerunt, primi regis poſt mortem eius ſucceſſo-

"ἐμφανίζεσθαι, καὶ διαμερισμὸν εἰς αὐτὸν τῆς βασιλείας,
"ὅτε δὲ παῖδας αὐτῷ τέτταρας ὄντας ὅτε συγγενεῖς, πολλοῖς
"ἔτεσιν ἄρξειν τῆς οἰκουμένης. γενέσθαι δ' ἐκ τούτων τινὰ βα-
"σιλέα, τὸν ἐκπολεμήσοντα τό, τε ἔθνος καὶ τοὺς νόμους αὐ-
"τῶν, καὶ τὴν κατ' αὐτοὺς ἀφαιρησόμενον πολιτείαν, καὶ συ-
"λήσοντα τὸν ναὸν, καὶ τὰς θυσίας ἐπ' ἔτη τρία κωλύσοντα
"ἐπιτελεσθῆναι." καὶ δὴ ταῦτα ἡμῶν συνέβη τῷ ἔθνει τα-
θεῖν ὑπ' Αντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, καθὼς εἶδεν ὁ Δανιήλης,
καὶ πολλοῖς ἔτεσιν ἔμπροσθεν ἀνέγραψε τὰ γενησόμενα. τὰ
αὐτὸν δὲ τρόπον Δανιήλης καὶ περὶ τῆς τῶν Ρωμαίων ἡγεμο-
νίας ἀνέγραψε, καὶ ὅτι ὑπ' αὐτῶν ἐρημωθήσεται. ταῦτα
πάντα ἐκεῖνος, Θεοῦ δείξαντος αὐτῷ, συγγράψας κατέλι-
ψεν· ὥστε τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τὰ συμβαίνοντα σκο-
πούντας θαυμάζειν ἐπὶ τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ τιμῇ τὸν Δανιήλον· καὶ τοὺς Ἑβραίους ἐκ τούτων εὑρίσκειν πεπλανημένους, οἳ τὴν τε πρόνοιαν ἐκβάλλουσι τοῦ βίου, καὶ τὸν Θεὸν οὐκ ἀξιοῦσιν ἐπιτροπεύειν τῶν πραγμάτων, ἀεὶ ὑπὸ τῆς μακαρίας καὶ ἀφθάρτου πρὸς διαμονὴν τῶν ὅλων ἁγίας κυβερνᾶσθαι τὰ σύμπαντα, ἄμοιρον δ' ἡνίοχον καὶ φρουτιστὴν τὸν κόσμον αὐτομάτως φέρεσθαι λέγουσιν. ὃς εἰ τοῦτον ἀπροσάτητος ἦν τὸν τρόπον, καθάπερ καὶ τὰς ναῦς ἐρήμους κυβερνητῶν κατα-δυομένας ὁρῶμεν ὑπὸ τῶν πνευμάτων, ἢ καὶ τὰ ἅρματα περιτρεπόμενα μὴ ἔχοντα τοὺς ἡνιοχοῦντας, συντριβεῖς ἂν ἀπὸ τῆς ἀπρονοήτου φορᾶς ἀπολώλει καὶ διεφθείρετο. τῶν γὰρ προειρημένων ὑπὸ Δανιήλου, δοκοῦσί μοι σφόδρα τῆς ἀληθοῦς δόξης διαμαρτάνειν, οἱ τῷ Θεῷ μηδεμίαν εἶναι περὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἀποφαινόμενοι πρόνοιαν. εἰ γὰρ ἦν κατὰ τὴν ἐκείνου προφητείαν, εἰ συνέβαινεν αὐτομάτισμῷ τινι τὸν κόσμον διάγειν, πάντα ἑωρῶμεν ἀποβαίνοντα. ἐγὼ μὲν οὖν περὶ τούτων ὡς εὗρον καὶ ἀνέγνων, ἔτως ἔγραψα· εἰ δέ τις ἄλλως δοξάζειν βούλοιτο περὶ αὐτῶν, ἀνέγκλητον ἐχέτω τὴν ἀστοργνωμοσύνην.

res oſtendi, regnique inter eos partitionem, illoſque, vtpote nec liberos ipſius nec cognatos, multis annis orbis terrarum imperium habituros. Porro ex his regem quendam exoriturum eſſe, qui et Iudaeorum gentem et leges expugnabit, formamque inſtitutae iuxta has reipublicae euertet, templum diripiet, perque triennium ſacra fieri prohibebit." Et ſane factum eſt vt haec ipſa ſub Antioeho Epiphane gens noſtra pateretur, prout viderat Danielus, et multis ante annis quae ventura erant ſcriptis mandauerat. Similiter autem Danielus de Romanorum etiam imperio ſcripſit, illoſque magnam vaſtitatem genti noſtrae illaturos eſſe. Iſta omnia, a Deo ſibi monſtrata, ſcriptis conſignata reliquit: vt qui ea legerint, et euentus perſpexerint, Danielum mirentur ob tam inſignem honorem illi a Deo habitum; et Epicureos magno in errore verſari deprehendant, qui prouidentiam e vita eiiciunt, et a Deo res humanas curari non exiſtimant, nec omnia a natura beata et immortali (ad vniuerſitatis rerum perennitatem) regi et adminiſtrari volunt, ſed ſine rectore et curatore mundum ſuopte impetu ferri aſſeuerant. qui ſi ita vt illi autumant praeſide careret, quemadmodum naues ſine gubernatoribus videmus procellis et fluctibus obrui, currusque aurigis deſtitutos percelli, temerario ſane motu labefactatus concideret periretque. Cumque iſta praedicta fuerint a Danielo, videntur mihi a vera opinione multum aberrare, qui Deum non curare pronunciant quid agat genus humanum. non enim vaticiniis eius euentus reſpondiſſe conſpiceremus, ſi omnia in mundo temeritate regerentur. Et quidem ego, prout relatum legi, ita plane de iſtis ſcripſi: ſin vero cuiquam libuerit aliter de iiſdem ſentire, illi per me licebit diuerſam opinionem ſequi et tueri.